Universidad de Deusto
Biblioteca

Bartolus de Saxoferrato ❀ Digesta

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

BARTOLI
COMMENTARIA IN SECVNDAM INFORTIATI, cum additionibus Do. Alexandri de Imola, Do. Andreæ Barbatiæ, D. Alexand. Loſęi, Nouiſsimè D. Petri Pauli Pariſii illuſtrata, accuratéque caſtigata.

10144

LVGDVNI
M. D. LII.

Rubricæ ſecundæ partis ſuper Infortiato.

Ad legem Falcidiam. 144
Ad ſenatuſconſultum Trebellianum. 156
Ad ſenatuſconſultum Tertullianum. 208
Adimendis legatis. 210
Alimentis & cibarijs legatis. 95
Annuis legatis. 74
Aſſignandis liberis. 206
Auro & argento legato. 101
Bonis libertorum. 205
Bonorum poſſeſſionibus. 179
Bonorum poſſeſſione furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco competenti. 181
Bonorum poſſeſſione contra tabulas. 182
Bonorum poſſeſſione ſecundum tabulas. 200
Bonorum poſſeſſione ex teſtamento militis. 203
Carboniano edicto. 196
Collatione bonorum. 189
Collatione dotis. 191
Conditionibus & demonſtrationibus. 116
Coniungendis cum emancipato liberis. 195
Dote prælegata. 81
Fundo inſtructo, & inſtrumento legato. 88
Gradibus affinitatis. 206
His quæ pœnæ cauſa relinquuntur. 119
His quæ pro non ſcriptis habentur. 121
His quibus ut indignis. 122
Iure patronatus. 203
Legatis. i. 2
Legatis. ij. 30
Legatis. iij. 35
Legatis præſtandis contra tabulas bonorum poſſeſſione petita. 187
Liberatione legata. 105
Obſequijs à libertis patrono præſtandis. 204
Operis libertorum 204
Optione legata. 85
Peculio legato. 92
Penulegata. 91
Quando dies legati cedat. 174
Rebus dubijs. 113
Regula Catoniana. 110
Seruitute legata. 81
Si cui plus quam per legem Falcidiam. 155
Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt. 183
Si à parente quis fuerit manumiſſus. 202
Si quid in fraudem patroni factum ſit. 206
Succeſſorio edicto. 206
Suis & legitimis hæredibus. 206
Supellectili legata. 94
Ventre in poſſeſſionem mittendo. 194
Vino, tritico, & oleo legato. 87
Vnde cognati. 206
Vnde legitimi, & unde agnati. 206
Vnde liberi. 206
Vſufructu legato. 77
Vt legatorum ſeu fideicommiſſorum nomine caueatur. 175
Vt in poſſeſſionem legatorum eſſe liceat. 177

FINIS.

LVGDVNI.
M. D. LII.

Universidad de Deusto

De legatis primo. Rubrica.

1 ☞ *Plura exæquata adinuicem important quòd illud, quod una res habet plus altera, sit attributa alteri.*
2 *Res una adæquatur ad aliam tunc rei adæquatæ attribuitur quicquid est plus iuris ad eã ad quã fit adæquatio.*
3 *Statutum quòd exæquata sit conditio nobilium, & popularium, qualiter intelligatur.*
4 *Legare de iure antiquissimo legata, institutiones, fideicommissa, tutelas, & omnia in testamento comprehensa complectitur.*
Legata de iure antiquo proprie dicuntur quæ relinquuntur ab hærede in testamento.
Legata fideicõmissis fuerũt exæquata de iure Digestorum, et de iure Codicis adæquata.
5 *Legata particularia sunt exæquata fideicommissis particularibus.*
Fideicommissa uniuersalia legatis uniuersalibus: non uniuersalia particularibus. nu. 8.
6 *Testator super quibus rebus possit disponere prout uult.*
7 *Libertas directò seruo alieno non datur. & ibi ponitur ratio.*
8 *Differentiæ inter fideicommissa uniuersalia, & legata particularia.*
9 *Fideicõmissũ uniuersale relictũ fratribus minoribus nõ ualet: particulare relictũ sic.*
10 *Legata particularia, in quibus sint exæquata fideicommissis particularibus.*
11 *Actio personalis in testamento pro quibus legatis competat.*
Officium iudicis competit pro legatis, qui alterius utilitatem non contingẽt, sed solũ pertinent ad seruandũ honorem testatoris.
12 *Actio in rem quando, & quibus casibus competat pro legatis uel fideicommissis.*
13 *Actio hypothecaria pro legatis qualiter, & quando competat.*
14 *Actio personalis seu hypothecaria, & in rem quomodo possunt pro legato cõcurrere.*

LEX I.

28 a PEr omnia exæquata[a]. Dicit text. fideicommissis. s. singularibus & pecuniarijs, seu particularibus. Dy. vl' dic fideicommissis, in quibus circuitus erat inutilis secundũ Pet. tu dic ꝙ legata singularia sunt exæquata fideicõmissis singularibus, & vniuersalia uniuersalibus per omnia: non autem particularia vniuersalibus. Op. ꝙ non per omnia sint exæquata: imò differunt in quatuor. Solue, & vide gl. Præterea si hæc lectu. esset vera, Iustinianus seruiisset nobis de vento in. l. ij. C. communia de leg. vbi exæquat legata & fideicommissa propter quæ dicit Iac. de Are. quòd per hãc legem vires legatorum sunt attributæ fideicommissis, non econtra: nisi hodie per Iustinianum in. d. l. ij. C. communia de legat. & Iusti. eo. §. nostra autem. Hæc non placet: quia contra hunc tex. magis enim sonat quòd vires fideicommissorum sint attributæ
1 legat. † Pro cuius declaratione [b]sciendum est quòd quãdoꝙ plu
b ra adæquantur, seu exæquantur adinuicem: & tunc hoc importat, quod illud, quod vna res habet plus quam altera, attribuatur alteri, & econuerso: vt. l. ij. C. communia de leg. & d. §. nostra autem. & s. si quis omiss. cau. test. l. quia autem ver. si verò non inciderit. & C. de suis & legi. aut. in successione. & quod ibi not. in gl. & in aut. de hære. ab intesta. §. si verò neꝙ fratres. & quod ibi
2 no. Quandoꝙ † vna res adæquatur ad aliam: & tunc illi rei, ad quã fit adæquatio nihil adijcitur, sed rei adæquatæ attribuit ꝙcquid est plus iuris in ea, ad quã fit adæquatio. Exẽplũ: Princeps adæquat sibi Augustam: hoc est priuilegia sua dat Augustæ, vt l. princeps. s. de leg. Item cõditio mulierũ æquiparatur masculis vt. l. maximum. C. de lib. præter. hoc est, iura masculorum habẽt locum in fœminis. Nunc ad propositum cũ hic legata adæquantur fideicõmissis, non potest intelligi ꝙ iura legatorũ fideicõmissis dentur: sed magis ecõtra sonat: vñ hæc expositio non est bona.
3 Et faciunt † prædicta ad quæstio. In ciuitate quadam fuit factũ statutum ꝙ exæquata sit conditio nobilium & popularium. qd importẽt ista verba? Certè inspicienda sunt verba: Aut adæquãtur adinuicem: aut adæquatur vnus alteri, vt ex prædictis patet. Vnde ego dico ꝙ est intelligẽdum ꝙ quicquid plus cõmodi habent nobiles, trahitur ad populares. & econtra. Et hoc dicit tex. l. ij. cõmunia de leg. & §. sed non vicꝫ. Inst. eo. tit. & in aut. in successione. C. de suis & leg. & in aut. de hæredit. ab intest. §. si verò neꝙ, & in qualibet earum not. & hoc si statutũ pariter disponit super vtroꝙ: vt posui in. q. Si verò non disponeret pariter: sed diceret, Volumus quòd nobiles ęquiparentur popularibus: tunc ex persona nobilium nihil haberent populares; sed nobiles tantum ex persona popularium: argumẽ. l. princeps. s. de leg. & C. de lib. præt. l. maximum. Nunc reintro gloss. quæ soluit sic: quia circa hoc considerandæ sunt tria iura. Ius antiquum, secundum quod erant dictæ differentiæ. Media iuris prudentia, de qua loquitur hic: quæ est hodie approbata per Iustinia. vt. d. l. ij. C. communia de leg. & d. §. nostra autem. Hæc solu. sapit veritatem. Tu tamen clarius dicas
4 ꝙ quatuor sunt iura. Primum † est ius antiquissimum, secundũ quod illud verbum legare, est generalissimum, & comprehendat legata, institutiones, & fideicommissa, tutelæ dationes, & omnia relicta: vt. l. verbis legis. ff. de verb. signi. Secundum fuit ius antiquũ, secundũ quod significatio huius verbi est coarctata, & restricta: vt. d. l. verbis legis. in fi. & propriè legata intelliguntur quę relinquuntur ab hærede in testamento. & secundũ illud ius sunt illæ quatuor differẽ
c tiæ, quæ ponuntur in glo. Tertium[c] ius fuit Digestorum, secundũ quod exęquata sunt legata fideicommissis, vt hic. Item fideicõmissa legatis. hoc autem non habemus bñ expressum per regulam: sed ex multis legibus Digestorũ colligitur, maximè. j. de le. iij. l. si res. vbi pro fideicõmisso datur actio, sicut pro legato. Est quartum ius:, vbi hoc est expressum, & declaratum: scilicet ꝙ fuerunt adæquata fideicõmissa legatis, & legata fideicommissis per Iustinia. vt. d. l. j. C. cõmunia de leg. & Instit. de leg. §. nostra autẽ. Alię duę solu. ponũtur in gl. quę nihil sunt ideo non recito eas. Op. ij. ꝙ adhunc hodię sint differentia inter legata & fideicommissa, vt patet in libertate directa, & fideicommissaria, & in hæreditate. Et similiter solu. gl. ꝙ illa differentia est hodie quo ad nomẽ non quo ad effectum. vide gl. Istam sol. tenet gl. Insti. eo. §. sed nõ vsqꝫ. & C. communia de lega. l. ij. in gl. super verbo, in rem. dũ dicit quòd est correcta. l. generaliter. de fideicõmiss. liber. §. fi. & l. cùm verò. §. apparet eo. tit. Istud reprehendunt omnes. Dy. Iac. de Aret. & Vltramõ. & Cy. refert in. d. l. ij. Nã etiam secundũ tempora Iustiniani est differentia in effectu iuris inter libertatem directam, & fideicõmissariam: vt. l. fin. C. de manu. test. & l. penult. C. de fideicom. liber. & l. fin. vbi not. C. qui ma. non pos. Item inter fideicommissariam hęreditatem & legata hodie est differentia: vt. l. fin. C. ad Treb. Istud vltimum videt tenere gl. hic. vt. j. dicã. Ideo docto. moderni, vt cesset, hoc addiderunt ad istam legem quod dixi legẽdo literã. i. exæquata sunt legata fideicõmissis. s. singularibus, & pecuniarijs, ſm Dyn. Ideo dicit singularibus, vt tollat cõtrarium de fideicõmisso vniuersali. Ideo aũt dicit pecuniarijs, vt tollat contrarium de fideicõmissaria libertate. hoc non placet: vt. j. dicã. Pe.

a ¶ Per oĩa exęquata. Adde gloriosæ virginis Mariæ pręsidio inuocato, inquãtum Alex. in euidentiali primo videtur residere ꝙ verbum lego, sit aptum cõ prehendere institutionẽ hæredis: allegando Ange. consil. clxnj. in inci. in Dei nomine, dictus libellus. ꝙ eo numero in impressione Veneta incipit, Mechus Vitalis de Spoleto. nec de verbo lego, fit mentio: s. d cõsi. clxvij. incipi. testõr in vltimis ỹbis dicit ꝙ verbũ legãdi põt institutionẽ importare: vt. d. l. verbis. nec plus dicit. cõsil. verò. clxvij. inci. do. Quiricus. altius exordit, & refert opi. Vltramontanorũ. tñ dicit, quę opi. sit verior nõ decido. de ꝙ vide pulchrè Bal. cõsi. x. ĩci. in Christi noie, sup primo pũcto. iij. lib. & Ro. cõsi. clxxix. & in quãtũ ẽt Alex. de dictis verbis in oĩb⁹ & p oĩa alleg. Ang. cõs. vj. adde eũdẽ ang. cõ si. lxj. ĩ fin. vbi ponit ꝙdã statuto Florẽtiæ disponẽte ꝙqlibet iudex ꝙ ad executionẽ sniarũ cõsulũ habeat ĩ oĩb⁹, & p oĩa eandẽ ptãrẽ, quã habet ptãs Florẽtiæ. & vide etiã per eũdẽ cõsil. cxiij. & p Bal. cõsil. cxiij. v. li. vbi an statũ vno statuto qd' possessio defuncti trãseat ĩ hæredẽ. & alio ꝙ cessionari⁹ habeaẽ ĩ oĩbus, & p oĩa loco cedẽtis si cessionari⁹ q habebat cãm ab hõde creditoris habẽtis bona debitoris obligata, cũ cõstitutione alienata p ďbitorẽ ꝓpria authoritate ĩgressus fuerit, an pœnã mereatur. vide. & Ro. cõsi. lxxxij. vbi dicit de his ỹbis, ĩ oĩb⁹ & p oĩa esse meliorẽ tex. q sit ĩ iure. l. ij. §. furiosus. ff. de iure codi. & vide pulchrè Old. cõsi. ccc. factũ tale est. ĩ quãtũ ẽt tãgit Alex. an castrũ vnitũ ciuitati debeat regi statutis ciuitatis: vide pulchrè ꝙ cõsuluit Ro. in ciuitate pisarũ vnita Florẽtię. cõsi. ccxvij. inquãtũ ẽt tãgit an ciuis vigore statuti sit verè ciuis, vide Bart. consi. xxij. Bar. Landria.

✠ P. P A V. P.

a ¶ Per oĩa exæquata. vide Cõ. cõsi. cccccIxxxiij. & de istis ỹbis ĩ oĩb⁹ & p oĩa vide tex. & ibi Alex. in apostilla, & q ibi addidi ĩ l. ij. §. furiosum. ff. de iure codicill. & Cõ. cõs. cviij. ĩ. ij. dubio. & qũ vnũ adæquat alteri ĩ oĩbus & oĩa vide. do. Ant. cõs. xix. col. ij. Itẽ adde ea quæ scripsi ad Bar. in. l. si is qui pro emptore in. iiij. chart. ff. de vsuſca.

b ¶ Pro cuĩ⁹ declaratiõe. Et vide Bar. ĩ. l. j. §. si cohæredẽ. j. ad leg. fal. l. j. C. de metropo. li. xj. Canoni. ĩ. c. ne sede vacã. An aũt q̃ sunt idẽ, dicãt exęquari, an verò diuersa. Pet. dicit ꝙ sunt diuersa, p q̃ facit gl. ĩ. l. ꝙ Nerua. s. deposi. alij cõtra. Põt dici: Añ exęquationẽ sunt diuersa: põst, sunt idẽ q̃ ad essentiã, nõ q̃ ad nomen. Dy. quẽ sequitur Bal. dicit ꝙ offõ iudicis. l. pecuniæ. §. j. de ver. obl. A. B.

c ¶ Tertiũ. Adde secũdũ Alex. ꝙ cõiter doc. sequuntur in hoc Bar. excep. Fulg.

λ ☞ Pro cõcordia. aduerte, ꝙ rei vẽdicatio, & ẽt hypothecaria p re testõris mihi obligata, p illa eadẽ re nõ mihi cõpetit. Ita Bar. ĩ. l. j. C. cõi de leg. Cõtrariart alle ga. ĩ hac. l. j. & ĩ. l. fi. C. de fac. san. ecc. Tu dic salua pace hoc dicẽtiũ. Bart. p. non simplr dicit, ꝙ cõpetat regulariter, put est ei⁹ natura, sed dicit ꝙ cõpetit dñiũ de iure spãli: & sic cõpetit de iure spãli saltẽ vtilis hypothecaria nõ directa. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

ita loqr i.d.l.j.C. cõmu.de leg. Et cũ hac solu.vltra dic.christ, de Nicellis tãsciũt ceteri nouissimi i hac.l. j.& ita et Bar. vr sentire i.d.l. fi.q non firmat pedẽ. sed solũ allegat opi. Alb. Et licet cũ ea videat trãsire.tñ debet itelligi vt ipe se declarat in hac lege prima.

✠ POMATES.

a ℂ Rñ. Ex hoc resultat q̃dã vtilitas, de q̃ phat l.l.ita tñ.§.fi pr̃ ff.ad Treb. Ex hoc § 5
ferẽ et ad aliud q̃ vult Alex.i.l. nemo põt. in.ĩ.col.j.e.dũ alle.§. si verò expressum.

✠ P. PAV. P.

b ℂ Addit Dy. aliã differẽtiã. Quæ sit rõ diuersitatis vltra q̃ dicit hic, vide Are.i.l. nõ amplr.§. fi. col.j. &.ĩ.j.e. et paulò post ✠ verbo idẽi fideicõmisso. vide Bar.i.l.is qui 6
seruũ.§.certari.ĩ tit.j. et ĩ ✠ verbo Itẽ addit dy. vide oino Bar.i.l.imperator.§.cũ qdã.j.ti.j.

✠ POMATES.

c ℂ Et eodẽ mõ puto. vide Cresi.i.l.seruũ. §.si idem seru⁹.j. eod.

✠ POMATES.

d ℂ Põt restitui. Vide q̃ scripsi ad bar.i.d.§. ex asse. & ad Bar.i.d. l.quidã ita.§. fi.ff. ad Treb. Bal.i.l. ĩ.C.de pact.& in.l penul.in prin.C.ad Treb.

e ℂ Frãb⁹ minorib⁹.ad de an possit legari fratribus minoribus, vltra Alex. Fede.cõsil.xij. Bal.cõs.lxxx.j.li.& ibi qd de p̃dicatorib⁹ et mẽdicãb⁹, et Pet. de Anc.cõs.cclxxx. plenissimẽ p Ab.cõsi.xlviij.ie.q̃dã dña.ij. ji. vbi cõsuluit q̃ valuit donatio facta p̃ alla dñam de.xvj. florenis ãnuis frĩ minori p̃ emẽdis libris,& 7
alijs necessarijs studij An aũt hĩs legatũ facto frĩb⁹ minoribus possit cũ bona cõsuetia retinere, vide Pet. pe Anch. consi.ce.& Angel.consi. clxxxj.

f ℂ Quędã sunt legata. vt i.l.si cui.j. de cõdi. et dem. Et adde cõiũ rei legatæ testõris in die nõ trãsit. tex.ẽ singu.i.l. Sẽpro. Attal⁹. j.de vsufruc.leg.gl.i.l si ita scriptũ.§.j.j.ti.j. & adde q̃ et p̃ offõ iudicis cõpetit hypothecaria. de q̃ hic Bart.dubitat. q̃s põt accedere fideiussor.l. cũ qs.§.si qs pro reo. j.de solutio. Andr.B.

✠ P. P A V. P.

g ℂ In rẽ. Istud tenuit Bar.I rub.ff.sol. mat. ad fin. Com. consil. cxxxij.incip. filius à patre.circa med.vide etiam quæ scripsi in l.ex facto la grande in princip.ff. de hæred.instituend.

verò hic dixit, fideicõmissis.s.ĩ q̃bus circuitus erat inutilis, vt tollat cõtrariũ de fideicõmissaria libertate, in qua circuitus est vtilis, p̃pter ius patronatus: & de fideicõmissaria hereditate: in qua circuitus est vtilis p̃pter retẽtionẽ quartæ. Hoc nõ placet: q̃a si legatarius de manu hæredis capere deberet, posset esse vtilitas heredis p̃pter multa. Priò p̃pter retẽtionẽ seruitutis, vel alterius iuris: vt.l. Papinianus. de seruí. & .l.si seruus Titij.j.e. Itẽ q̃a fortè posset soluere alteri ad euadendã pœnã, ad quã fortè tenebat: vt.l. Imperator.§.j.j.ti.j.† Vnde ergo indistinctè dico tria.s.q̃ legata particularia sunt exæquata fideicõmissis particularibus: & econtra p̃ oĩa. Sed ò q̃ fideicõmissa vniuersalia & legata vniuersalia sunt exæquata in oĩbus & p̃ oĩa. Tertiò q̃ fideicõmissa vniuersalia non sunt exæquata legatis singularibus. & ecõuerso. Prima regula p̃bat hic, & in.d.l.ĩ. & in.d.§. nostra aũt. Non obstat q̃ dicit de fideicõmissaria libertate: q̃a p̃ huius declaratione debemus scire q̃ nos habemus tria iura. Quædã† verè, & realiter: vt dñium rerũ nostrarũ: & ĩ istis põt testõr disponere q̃ vult, siue p̃ legata, siue p̃ fideicõmissa: & transit recta via: & actiões sunt eædẽ, & similia. Quædam nõ habemus verè, sed causatiuè: q̃a immediatè à nobis possumus producere, vt dñs licet non habeat vsumfructũ, vel seruitutẽ in fundo suo: tñ potest eum immediatè cõstituere cui vult. Et in istis idem: q̃a põt testator trãsferre in aliũ, & trãsferre immediatè, siue per legatũ siue p̃ fideicõmissum: vt.l. si partẽ.§.j. quẽ admo.ser.amit. & not.in.l. corruptionẽ. C. de vsufru. Quædam sunt q̃ non habemus verè, nec causatiuè, ita q̃ ĩmediatè nõ possumus p̃ducere, nisi p̃ media: vt si vellẽ tibi dare rẽ alienã: nõ possum, nisi redimã ab illo, vel ille cõsentiat: & in istis siue directò siue p̃ fideicõmissum testator relinquat, nũquã trãsferr̃ directò, sed per manũ hæredis vt si legaret, vel p̃ fideicõmissum relinqueret rẽ hæredis, fm verã opin. vel rẽ alterius redimẽdã: vt.l.si heredis seruus. & .l.si q̃s in quibus. §.j.j.e. & .l.nõ dubiũ.j.e. de le.iij. Et † iõ dicit lex q̃ seruo alieno nõ põt dari libertas directo: vt.l. seruo. C. de ma.test. & .l. ij.§.j.ŝ.tit.j. Rõ: q̃a nõ erat apud testõrẽ illa facultas dandi libertatẽ, nec verè, nec causatiuè, de cã ĩmediata loquor. Nũc ad p̃positũ q̃n testõr relinquit fideicõmissariã libertatẽ, p̃uidet duobus. s. seruo, cui relinquit libertatẽ. Itẽ manumittẽti, cui relinq̃t iuspatronatus: vt.l. planè. la.ij.§.j. & .l. seruo. §.fi.j.e. Sed illd̃ iuspatronatus nõ erat apud testõrẽ verè, nec causatiuè cã ĩmediata, vt p̃babo. ergo meritò p̃ manũ hæredis debebit capi illa libertas: licut in qualibet re alia relicta q̃ nõ esset apud testõrẽ, vt dictũ est. Declaro. Nã licet testõr posset manumittere seruũ, & habere ius patronatus: tñ illud ius nõ est trãsmissibile ad alios extraneos hæredes: vt no.in.l.si nõ sortẽ.§. libertus. de cõdi.indeb. & iõ illud ius, q̃ voluit habere eũ qui rogatus est manumittere, nullo mõ erat apud testõrem. Idẽ dico in filio, si rogatus esset manumittere. Aliud cũ est ius patronatus, q̃ qs habet ex se: aliud q̃ qs habet à pr̃e: vt.l.si filius.§. erit. de fideicõ. lib. Secũda regula est q̃ ęqparãtur vniuersalia vniuersalibus. quam examinabo.j.proxi.ti.in l.si quis seruum.§.

§ fi.cum l.seq. Tertia† regula est q̃ vniuersalia non æquiparantur particularibus, & ecõtra. Istud probatur hic per gl.in fi. quæ ponit vnam differentiã. Nam ab vniuersali fideicõmissario cogitur hæres adire, non à particulari: vt l.si quis omissa.§.fi.ŝ.si qs omis.

a cau.test.cum simi. vt hic in gl. Vera differentiæ ratio est ': quia fideicõmissarius vniuersalis ideo cogit: quia sibi vniuersaliter restituitur. Particularis non cogit: quia sibi nõ debet vniuersaliter restituitur: & esset iniquum q̃ hæres propter eũ esset obligatus hæreditati: quod lex nõ vult: vt l.apud Iul.§. Antistia. & l. nam qd'

b §.fi.j.ad Treb. Addit Dy. aliam differentiam': q̃a singulare trãsit recta via in legatariũ: vt l.à Titio. de fur. vniuersale non, nisi facta restitutione: vt.l. restituta.j.ad Treb. fortè in hoc nõ est differentiamã in vniuersali nõ transit dominium rerum: quia res non sunt relictæ principaliter, sed per consequentiam. Idem in particulari: quia in rebus relictis per consequentiam nõ transit dominiũ: vt colligit in l.teruũ filij. in fi.j.e. & ibi dicã. Itẽ actiones non transeunt quæ cõpetũt ipsi hæredi. Itẽ in fideicõmisso singulari. Nõ eñ trãsit actio primi legatarij ad secũdũ, nisi cedat vt l. Imperator. in prin.j.ti.j. Itẽ addit Dy. q̃ licet nõ valeat singulare, cum hæreditas nõ est soluẽdo: vniuersale valet, sicut in testamẽto hæredis: vt l.si hæres ab eo.j. ad Treb. & istud est verũ. Ratio: q̃a p̃

c illud nõ fit deterior conditio creditorũ. Et eodẽ modo ' puto q̃ si esset possibile fieri aliquod legatum particulare, per quod cõditio creditorum nõ fieret deterior, q̃ valeret etiã hæreditate existẽte nõ soluẽdo. qd' apparet maximè hodie, si hæres nõ facit inuentariũ. Nã tũc tenet̃ ad integra debita & legata. Itẽ dicit Dyn. differre in alio secũdũ quosdã, vt no.gl.j.e.l.cũ filio. sed aliter ibi dices. Ista sunt verba Dy. & ibi dicemus. Alia gl. ponit aliã differentiam: q̃a fideicommissum vniuersale nõ trãsmittit̃ ad suos, si

d decedẽte pẽdẽte cõditione: vt l.j. de his q̃ ante aper.tab. in gl. secus in singulari relicto, vt no.in l.is cui.de ac. & obl. sed illa gl. est falsa: vt l.j.§. sinautẽ aliqd. C. de cad.tol. & Cy. eam reprobat in l.j.C. cõia. de leg. Addo aliã differẽtiã secũdùm gl. singulare cedit à tẽpore mortis: vniuersale ab adita hæreditate: vt l.q̃dã ita. in prin. ad Treb. quod dic vt ibi. & in l.cũ filio.j.e.

d Itẽ particulare põt restitui ' procuratori in rẽ suã. secus in vniuer

9 sali: vt l.si mulier.§. ex asse.ŝ. de iure do. Itẽ † si fratribus minori-

e bus ' relinquatur fideicommissum vniuersale, nõ valeat: q̃a non sunt capaces hæreditatũ: vt in c. exiui de Paradiso. de ver. signi. §. quia igitur. alias est §. cupientes. in cle. secus si relinquatur particulare fideicommissum: vt plenè dixi in libro Minoricarum.

10 Quęro, † video q̃ particularia particularibus sunt exęquata: quę ro in quibus. Rñ. in personis relinquẽtiũ: quia qui potest relinquere legatũ: & fideicõmissum. Itẽ in p̃sonis eorũ, quibus relinquitur: quia cui potest relinqui vnum, & aliud. Item in rebus: q̃a cui possunt relinqui vno modo, & alio. Item in modo relinquẽdi: quia per verba relinquuntur legata, & fideicõmissa: vt l.j. & l. ij. C. cõia. de leg. Bene ergo dicit gl. fraternizant hodie legata, & fideicommissa. Circa istud vltimum quædam examinemus. Cõstat q̃ pro legatis & fideicommissis competunt tres actiones. s. personalis ex testamento in rem, & hypothecaria: vt C. cõmu-

11 nia de le.l.j. Quæro pro † quibus legatis competat actio personalis? Rñ. quædam sunt legata & fideicõmissa, quæ alterius vtilitatem cõtinent, & de iure cõi valẽt: & pro istis cõpetit actio ex testamẽto, siue in testamẽto, siue in codicillis relinquatur: vt C. cõmunia de le.l.j. & e.ti.l.ij. & ibi no. & l.fi. in verbo, agnationis. C. de codicil. Quædã sunt legata quæ alterius vtilitatem nõ continẽt, sed solũ ad conseruandũ honorẽ & authoritatẽ testatoris pertinent. & ad ista nulla actio cõpetit, sed officiũ iudicis: vt l.quin

f tus. de annu.le. Quædam sunt legata ' quæ alterius vtilitatẽ continent: tamen non valerent de iure communi: vt quãdo cõditio, quæ non est impleta, habetur pro impleta & dic vt dicã.j. de cõ-

12 di. & demon.l. in testamento. in vl.q. Secundò dixi † q̃ cõpetit a-

g ctio in rem. ' Circa quod dic: aut est legatum vniuersale, aut singulare, aut gñale. Si vniuersale: aut est vniuersale ideo, q̃a legatur pars hæreditatis defuncti: & tũc æquiparatur fideicommisso vniuersali: & ideo nõ cõpetit vendicatio, nisi facta restitutiõe, vt dictũ est. & probat̃ j.ti.j.l.si quis seruum.§.fi. & no.j.ad Trebel.l. mulier §.fin. Aut est aliàs vniuersale, vt quia legatur peculium, grex, & similia: & cõpetit vẽdicatio: vt l.peculiũ. in prin. de pec. lega. Secũdo casu, scilicet quãdo generale: aut est legatũ omniũ bono

Universidad de Deusto

bonorũ:& habet vim fideicõmissi vniuersalis:vt.l.quoties.§.fin. de vsufruc.cõiuncta.l.cogi.in prin.ad Treb.& dicã.j.tit.j.l. si qs seruũ.§.fi.cũ.l.seq.& iõ nõ cõpetit vẽdicatio,nisi facta restitutione.Aut est gñale partis bonorũ: & dic vt.l.nõ amplius.§.fi.j.eo. Tertio casu,qñ est legatum singulare: aut cõsistit in quantitate, aut in gñere,aut in specie certa. Primo casu cõstat q nõ cõpetit vendicatio.Secũdo casu,idem,q non cõpetit vendicatio nisi facta electiõe.l.apud Aufidium.de opti.lega.l.iij.§.sciendũ.el.j.ad exhibendũ.Tertio casu:aut est legatum alternatiuè, aut simplr. Primo casu nõ competit vendicatio,nisi electione facta : vt.d.l. apud Aufidium.j.eo.l.huiusmodi.§.Stichum.&.j.titu.j.l.statuliberum.§.Stichum.Secundò casu,qñ legat simpliciter: aut legat expresse,& cõpetit vẽdicatio:vt.l.j.C.cõia de leg.&.l. si tibi homo.§.cùm seruus.j.eo.qd est verum,si legatur res testõris.[a] Aut
a legatur res aliena:& non cõpetit:vt.l.cùm rem alienam. C.eo.& l.non dubium.j.ti.ij.Aut legatur res hæredis:& dic vt habet in.l. si hæredis seruus.j.eo.Quandoq; legat res vt vendat: & dic vt.l. vxorem.§.agri plagam.j.titu.ij.Si verò legatur res tacitè:& tunc non transit dñium,& sic nõ cõpeteret vendicatio:vt.l.seruum si
b lij.[b] §.fi.j.eo.quod dic vt ibi.Sed quid si legatur expresse res,pro qua testator habet Publicianam:dic vt.l.cũ sponsus.§.j.ff.de publi.& ibi nota.Tertiò dixi† q pro legatis[c] competit actio hypo-
13 thecaria.Circa quod dic,aut est tale legatum pro quo non com-
c petit rei vendicatio,[d] sed actio personalis: & tunc non est dubiũ
d quòd cõpetit hypothecaria:vt.l.j.in fi.C.cõia de leg. etiam de iure antiquo:vt.l.creditoribus.de separ.licet aliter innuat gl.in.l.is cui.§.postquam.vt in pos.lega.& ibi dicũt.Si verò cõpetit actio in rem tunc cõtra alias res defuncti competit hypothecaria: illa verò re legata nõ:quia res sua non potest esse sibi obligata. vt.l. neq; pignus.j.de reg.iur.Et ita intelligit gl. Insti.eo.§.nra autem. Vel possumus dicere quod competit hypothecaria,cũ sit legatarius dñs de iure speciali:ergo,&c.vt.l.in bello.§.fi quis seruũ.de capt.Si verò non competit actio personalis,vel in rem, sed solũ
e officium iudicis:[e] & tũc puto quòd eadem ratione qua hæres cõpellitur,eadem possint compelli res:vt.l.hęreditas.§.j.ff.de pe.hęredi.& facit optimè tex.j.de polli.l.de pollicitationibus. in fi. &
14 habet saltẽ locum vtilis hypothecaria.† Quæro, quomodo po-
f test concurrere actio personalis,[f] seu hypothecaria,& in rẽ? Dic vt not.in.§.nostra autem.& per Cyn.C.cõmunia de legat.l.j.

1 ☞ *Donatio causa mortis est ultima uoluntas, & sapit naturam cõtractũ inter uiuos.*
Filiusfamiliãs donat causa mortis cum uoluntate patris .
Filiusfamiliãs etiam hodie non codicillatur.
2 *Codicilli facilius confirmantur, quàm testamentum.*
3 *Monacha licet non possit testari , tamen codicillari sic.*
4 *Minor.xxv.an.qui ex forma statuti non potest testari:non poterit codicillari.*
5 *Codicilli ñ pñt fieri corã tribus testibus si statutũ disponit q testamẽtũ fiat corã quinq;.*

LEX II.

g Ciendum.[5] Dixi.§.q legata & fideicõmissa æquiparantur in personis relinquẽtium quod per hanc legẽ probatur.No.quod dicit ius habet.vt sic se referat ad ius, non ad potestatem facti: vt.l.cõficiuntur.§.j.s.ti.proxi.Et qui sunt isti, dic vt in gl. Op.j. de dona.cau.mor.l.tã is.§.j.Respon.gl.aliud in donatione causa
1 mor.quæ non est legatum,nec fideicõmissum.Dic,† donatio cã
h mortis est vltima voluntas:[h] vt.l.fi.C.de do.cã.mor. &.l.fi.C.de codi.tũ sapit etiam naturam contractuũ inter viuos.quod appareat:qa fit à præsente præsenti:vt.illud.cum.l.seq.j. de dona. cau. mort.& no.in.l.ij.in prin.j.de do.prælega.Et ideo põt fieri à filio volẽte patre:qa non est actus,qui in pura volente consistat. Facit quod dixi in.l.qui in aliena.in princ.§.de acquir.hære.Verũtamen Iac.de Ra.dixit q hodie filiusfami.potest codicillari. qd reprobant doct.in.l. senium.C.qui test.fa.poss.& dixi in.d.l.tam
i is.Op.[i] de.l.j.§.j.j.tit.ij.Sol.Fateor† q quandoq; codicilli facilius
2 confirmantur:sicut in eis facilior solẽnitas requiritur:tamẽ semper requiritur q habeãt ius testandi tempore mortis.& vide cir
3 ca hoc quod no. Dy.in.c.non firmatur.de re iur.lib.vj.Opp.† extra gl.de aut.si qua mulier.C.de sacr.sanct.eccl.vbi monacha nõ habet ius testãdi,tamen codicillatur.Solu.secundũ diuersas opi. ibi positas,quidam dicunt quòd ista diuisio est testamentum: & sic non obstat.Vel dic q ibi casus specialis.Item oppo.de.l.si arrogator.§.de adopt.Sol.hæc regula habet locum, vt ille,qui põt testari sibi, potest fideicomissum relinquere ab hærede suo: sed non habet locum,vt illi qui potest testari alij,vt ab alio fideicom

a ¶ Res testõris. Adde dũ Alex.dicit q fallit si legato vsusfructꝰ rerũ,q̃ vsu cõsumũtur,i qbus nõ trãsit dñium recta via allegãdo Petr.de Anch.cõsil. eccl.j. incip.principale dubiũ.& q in istis terminis ab alio scriptũ nõ inuenit q Fe. de Sen.& qdã alij doct.cõsueuerẽt eiꝰ cõsi.xlvj.tu verò q̃re Pe.de Anc.loco al legato:qa añ,nec post,p multa cõsilia ego nõ fueni.

missum relinquat: sed ab hæredibus illius quandoq; sic:vt.l.si fundum per fideicom-
4 missum.§.fi.cum.l.seq.j.eo.Quæro† statu- c
k tum prohibet [k] minorem[l].xxv. annis testa-
l ri:vtrum poterit codicillari?[m] Dico q non:licet enim statutum non debeat extendi: tamen lex antiqua se extendit ad statutum. Ista enim lex dicit quòd qui non habet ius testandi,non habet ius codicillandi:sed per statutum non habet ius testandi: ergo,&c. Pro hoc.l.j.§.ij.ad.l.falcid.&.l.j.§.j. de mu. & ho.& quod per glo.in.l.quod verò.§. de
5 legi.Sed† qd si statutũ diceret quòd in testamento sufficiant quinq; testes:vel dicit qd in testamento rustici sufficiant qnq; testes: vtrum & per consequens in codicillis sufficerent tres?[n] Credo quòd nõ:quia per nullam legem reperimus hanc regulam quòd semper in codicillis sufficiant duo testes pauciores quàm in testamẽto.Ad quod facit.l.illud.cùm ibi nota.C.de sacro.fanc.eccle.&.l.in contractibus.circa princip.C.de non numerata pecu.&.d.l.tam is.§.j. de dona.causa mortis.per gloss.

1 ☞ *Dictio si, ponitur pro quia quando per eam additur aliquid de necessitate requiritur.*
2 *Clausula codicillaris operatur, quòd uerba, quisquis mihi hæres erit, apposita, in testo faciunt legatũ cõditionale.*
3 *Expressio eorum quæ tacitè insunt per modum condtionis quando aliquid operetur. & numero.9.*
4 *Testator potest facere q cõditio, quæ tacitè inest, sit conditio, & suspendat.*
Dictio si pro quando.
5 *Expressio eorum quæ tacitè insunt per modum dispositionis, quando aliquid operetur. & nume.9.*
6 *Dictio &, principaliter & per se uenit: secus est in dictione cum.*
7 *Mora non purgatur: licet arbiter in condemnatione exprimat diem, qui tacitè à lege inerat.*
8 *Societate contracta cum pacto quòd si qua iusta hæreditas obuenerit illo cõmunicetur: quod cõmunicatur illa, in qua alter socius est hæres institutus ab eo, cui successurus erat abintestato.*
9 *Iusta hæreditas dicitur illa, quæ obuenit abintestato.*

LEX III.

λ Aec verba.[m] Expressio cõ-
m ditiõis per modum per quem ex necessitate tacitè inest nihil operatur. h. d. Quæro q̃ est ratio differentiæ. Dicit gl. quia idem esset etiam

b ¶ Seruũ filij. Adde secũdũ alex. q hic ipugnat Im. vt hic p eũ.
✠ P. P A V. P.
c ¶ Pro legatis. An legatario si diẽ statim nata sit hypothecaria vide Are.i.l.ita stipulatus.la grãde co. pe. in prin.ff.de ÿb. obl.
d ¶ Rei vẽdicatio. Add scd'm alex.Cy.i.l. j.i iij.op.C. cõia de le.
e ¶ Offm iudicis. Adde vt hic per Alexã. An in casu q testator mãdat legata deberi hæreditate nõ adita vel statutũ ita disponit,p legato cõpetat hypothecaria. cui in quãtũ tãgit,an legata ad pias causas debeãtur hęreditate nõ adita,adde Ro. cõsi, ccccxxxviij.i pri.pe. de Anc.cõs.xliij.Bal. cõsi.xxx.i fi.& cons. lv. &. clxxxv.iiij.li.
f ¶ Actio personalis. Adde inquãtũ alex. in fi.dicit, q cõcurrit rei vẽdicatio,et actio personalis,cũ donata riꝰ nõ possit alimenta dõatori iuxta cõsueta ro.cõs.ccccx.& Bal. cõsi. lxxviij.j.libr.
✠ P. P A V. P.
g ¶ Sciẽdũ. Pro limitatiõe regulę q vult q q nõ põt testari, non possit donare cã mortis, vide Bald. consi. clxvj.col.ij.ÿ si.quo rũdebitis. vol.j. vide et Bal.i repe.l.j.co.x. C.de sacrosanc. eccl.
h ¶ Vltia volũtas. Ade an don. cã mortis magis assimilet contractui q̃ vltię volũtati,Bal.cõsi.clxij.& clxv.j.lib. & ibi habes decisionẽ eiꝰ qd hic tangit Alexã. An vsuarꝰ possit causa mortis donare.& inquãtũ alex.alle. Pet. de Anc.cõsi.cccl xvj. ad decisionẽ.q.an statutũ phibẽs mulierẽ cõtrahere absq; certa solẽnitate , videat et phibere donare causa mortis: tu vide cõsi.cccl xxxvj.& quãtũ vlrò ipse Ale. tãgit qd i don.cã mor.facta a minore adulto,tu vide pulchrè Ro.consi.cxcix.
i ✠ P. P A V. P. ¶ Op. No.qñ dona.cã mor.sustinet p vim fideicõmissi iuxta l.miles sororẽ j.tit.l.tũc requrat aditio hẽditatis ad cõfirmationẽ. Ita Bal.singulariter i.l.j.C.de doñ.cã mor.l.sed & si mortis.i prin.& ibi Bar.ff.de leg.pręst. gñaliter tũ donatio cã mor.requrit actionẽ. vide Bar.& Alex.i aposti.i.l. mortis.ff.de dona.cã mor.& q cõtractus cã mor.æquipareret cõtractui,& vbi cõtrarium reperitur quòd sit speciale vide Com.consi.vltim.incip.filius per totum & Ias.in.l.cum antiquitas.in princ.C.de testa.
k ¶ Statutũ phibet. Adde quid si statutũ prohibet minorem cõtrahere inter vivos,& causa mortis donare sine consensu curatoris, vt est Papiæ : & an minor poterit testari,vel codicillari,vide Bal.consi.c.j.libr.
l ☞ POMATES. ¶ Prohibet minorem. vide Pau.consi.iiij.in iij.colũ.in.ij. volu.Imo.consi.cxlv.colum.iiij.
λ Aduerte q p ista ÿba.siqs mihi hæres erit.cõprehẽdunt et venientes abintestato. Ita alleg.Bart.tenere i.l.si qs cũ nullũ.ff.de iure codi.Cõtrariꝰ tũ alleg.per ambos Imo.et alios nouissimos i hac.l.hæc ÿba.& i.l.ex duob⁹.§.j.ff.de vul. & pup.Sed p solu. vide cõcordiam positam in margine in.d. lex duobus.§.j.
m ✠ P. P A V. P. ¶ Hęc ÿba. Ista regula et pcedit i rescriptis.vt p Alex. cõsi.ij. vol.ij.vide aliũ p Fel.i.c.ij.i.iij.&.iiij.col.extra de rescrip.& eũdẽ i.c.cũ ex officij.col.ix.de pbẽri. Itẽ an regula pcedat i mãdatis siue in delegationib⁹, vide Feli.i.c.fi.co.ix.de pbẽum. Ampliare.l.nñę vt pcedat nõ solũ qñ de necessitate inest,sed et qñ inest cõiter accidẽtibus. Ita ampliat Bald.istam reg.in.l.gallus in princip. vbi Imol.ff.de lib.& posthu.& per istam regul. deciditur quæstio de qua per.Barto.in.l.si Ita quis.§.fi.ff.de lega.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Op.de.l.i cõditiõib⁹. Et hic ſtelligе qñ nõ eſt plena eſ'a codicillaris:qa eſt⁹ ptes Seij: ſtelligit cõditionale legatũ,qa ſed'm illẽ legãtis poterit valere, ẽt ſi Sei⁹ hæres nõ erit. An.Barb.

b ¶Cõditionale. adde eundẽ Bar.i.l.ũ qs cũ teſtm̃ nullũ.ff.tit.j.& ibi Bal.& Ang.Ia.d Are.Nic. de Neapol. Imo.Ful.Pau.de Ca. in.l.ex duobus.§.j.de vul.& pul.& l.l.ſi in teſtõ.cũ glo.ũ.ſi quis omiſ.cauſ.

c ¶CFa. Adde ſecũdũ Alex.q̃ Rap.Cu.dicit q̃ nõ iuenit doctorẽ reprobãtẽ Bart. tñ ipſe aliqualiter ſpuguat: vt hic per ſeipſum.Alex.and.

d ¶Sed qñ. Et vide gl. ſingu.ſed'm do.Io.i.l. ex duob⁹.ũ.de vul.et pupilla.vbi eam videas.And. Barba.

e ¶Op.de.l.ſi.Adde q̃ hic dicit.d.Io.d Imo. Andre.Barba.
↠P O M A T;E;S.

f ¶Pẽdente app. Vide Imo.i.l. ſi iſtulã.I.xij. col.ff.de verbo.obligatio.
↠P. P A V. P.

g ¶Põt iduci.vide Iaſ. in.l.ſi arrogator col. ante pen.ff.de adopt.

h ¶Mõ pone.Cõtrariũ tenet Ang.i.l.tiij.§. ſi qs.j.d re iu.&.l.ſi iſtulã.de ỹ.ob.& i.l. et ſi poſt tres.ũ. ſi qs cau. Bal.hic, vt refert do. Io.idẽ tenet: qa exp̃ſſio iſta fit ad fauorẽ cõdẽnati:vñ non debet retorqueri i damnũ.l.Titia.j.ad.l. fal. ſũcia.l. ſi arrogator. de adop.& allegatur gl.ſ c.j.de cõſt.in.vj. qd' diſpoſitio ſtatuti eſt idẽ q̃tus cõe:ſi aliter non diſponit. Sed arbiter appõit diſpõnẽ legalẽ:ergo ꝓũmittitur arbiter poti⁹ miniſter & organũ legis, q̃ diſponẽs,et ſic gra monnionis expreſsit arbiter,ſed'm Gul.et nõ gra diſpõnis. vide hic do. Io'. An.B.
↠P. P A V. P.

i ¶Arbiter expreſsit. Idẽ tenet Bar.i.l.ſi in ſtulã.I.viij.op.primæ partis.ff.de ỹ.obl. & in.l.amplius non peti.ff. rem ratam hab.

k ¶Placet. Adde vt refert Alex.q̃ op.cõtrariã.tenẽt Iac.de Aret. And.de Piſis,&Bal. hic & Bal.i rep. & ſi poſt tres.ũ. ſi qs cau. Ang.i.l.tiij.§.ſi qs cõdẽnat⁹.j. de re iu.bal. in.l.ſi arrogator.ũ.de adop.Ang.i.l.ſi iſtulã. de ỹ.ob.Sali. i.l.ſi pacto q̃ pœnã.C.d pac. & cũ iſtis ale.ẽt trãſit

l ¶Ad aliã q. adde qd' cũ deciſ. Bar.i hac q. cõiter trãſeũt doc. vt refert Alexan.& vltra Alex.hic,an expreſſio eius quòd tacitè ineſt aliqd operetur, vide in pulchro caſu Bal.conſi.cxxix.aij. libr.

cõditione nõ appoſita. Dicit Dy.rõ eſt,qa expreſsio eorũ,q̃ tacitè inſunt,nihil operat & idẽ recidit cũ dicta.gl.Op.q̃ dictio ſi,facit cõditionẽ:vt.l.ſi titio.qñ di.leg.ce.& de
1 cõdic.indeb.l.q promiſit.cũ ſimi.Sol. Qñ† per dictionẽ ſi addit aliqd,quod de neceſsitate requirit:tunc ponit ſi pro qa.ita hic.Secus ſi adiiceret aliquid quod haberet ſe ad eſſe,& non eſſe. Vide gl.& hoc apparet ex regula grãmaticæ.De cõditione caſuali dicam plene in.l.j.de condi.& demõ. Op.de l.ſi Titio.in fi.qñ di.leg.ce.Sol. Hic in ſecũda parte legis,loquit quando vnus erat inſtitutus.& ſic tacitè inerat de neceſsitate q̃ ipſe adiret:ibi quando plures: quia de neceſsitate nõ eſt q̃ vnus adiret: quia teſtm̃ poterat cõfirmari aditione aliorũ. Op.de.l.
a in conditionibus⁹.§.j.de condi.& demon. Solu.Dicunt quidam q̃ ibi primus erat ꝓprium nomen & vnus tantũ erat hæres . tu dic q̃ ibi plures fuerũt inſtituti:ſed ab vno tantũ fuit legatum relictũ ſub conditione, ſi hęres erit.& ideo non eſt legatũ cõditionale:quia dicta conditio tacitè ieſt , ad hoc vt debeatur prout teſtator voluit.ſ. ab eo,à quo relinquit.Simile in.d.l.ſi Titio.in. fi.q̃tum ad partẽ eius hæredis, de cuius perſona apponitur conditio in legato,nõ eſt cõ-
b ditionale : ᵇ ſed quantũ ad partes aliorum. Non obſtat ſi dicas q̃ põt deberi ab alio,ſi lo non adeunte:quia hoc non erit ſecundũ quod teſtatorvoluit:ſed ex legis diſpoſitione,quæ facit portionem deficiẽtem accreſcere cum onere ſuo. Et ex hoc ſequitur q̃ ceſſat obiectio,q̃ fieri poſſet ad hanc legem de ti.ſi quis omiſſa cauſa teſtamẽti.licet eñ legata poſsint deberi ex illo titulo hęredita te ẽt repudiata ex teſtõ:tñ tunc non debere
z tur ſecũdum qd' teſtõr voluit : ſed ex illius edicti diſpoſitione.Secus † dicerem,ſi in te
c ſtamento eſſet illa clauſula,' ſi nõ valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorũ: tamẽ tunc hæc verba appoſita, q̃ſq̃s mihi hæres erit faciũt legatũ cõditionale:qa nõ ineſt ta citè. Põt eñ deberi illa legata ab inteſtato ex volũtate teſtõris expreſſa in teſtõ.Opp. s.de lib.& poſth.l.iij.§.filius.vbi ſi exhæredatio fiat p hęc verba,q̃s q̃s mihi hęres erit &c.non valet:licet cõditio tacitè intelligat vt.l.filiũ.§:ſed cũ exhæredatio.j.de cõtra tabu.Dy.† Dicit hic duo ỹba,p q̃ ſe vult ex-
3 pedire de oĩbus cõtrarijs. Expreſsio eorũ, tacitæ inſunt,nihil operat: vt hic. Vbicũq̃ reperies cõtrariũ,eſt caſus ſpecialis : vt.l.ſi in diẽ.§.fuo.de cõdi.& demõ.ſed p hoc nõ rñdet ad cõtrariũ.Tu dic ſecũdũ Pet.q̃ ibi exprimit p aliũ modũ,quã p eũ , qui tacitè ineſt. Declaro.Exhæredatio habet añ aditã hęreditatẽ vnũ effectũ: q̃a hæres inſtitutus nõ impedit adire ꝓpter filiũ exhæreda tum:& poſt aditam hæreditatem conſequetur alios effectus,de quibus loquit.d.l.filiũ §.ſed cùm exhæredatio.de contratabu.Sed
d quando⁴ teſtator dicit,quiſquis mihi hæres erit,filium meum exhæredo . apparet q̃ añ aditam hæreditatem filius non eſt exhæredatus,ſed reperitur prętertus:& ſic additionem impedit.Alio ergo modo teſtator expreſsit,quam ineſſet tacitè.Item loquitur.§ filius.Op.de.l.ſi ita.§.illi ſi volet.j.cod.Rñ. ibi nõ inerat tacitè:nam legatarius poterat habere legatum , etiã ſi non velit:puta ſi ignoret:vt l.cum pater.§.ſurdo.j.ti.j.Iſta ergo cõditio,lego tibi ſi voles.non inerat tacitè:meritò aliquid opera
4 tur.† Quæro vtrũ teſtator poſsit facere q̃ talis cõditio,quæ tacitè ineſt,ſit cõditio,& ſuſpẽdat.Rñ.q̃ ſic.Caſus eſt in l. in conditionibus.§.j.j.de cõdi.& demon.Et aduerte,quia gl.hic exponit ſi,pro quia:vt dixi ſ.tñ tex.videt ibi exponere ſi,pro qñ.& quælibet expoſitio põt tolerari.Op.q̃ tacita cõditio ſuſpendat,ſicut pura vt l.item qa.ſ.de pac. Dic vt ibi.& hoc ſufficit circa expreſ
5 ſionẽ conditionis,quæ ineſt tacitè. Quæro,† vtrum expreſsio eorum,quę tacitè inſunt per modum diſpoſitionis,aliquid operet. Tex.videtur q̃ non,in l.ſi arrogator.ſ.de adop.& ibi. Pet.tangit melius iſtam materiam,q̃ tãgatur alibi.Sed ad hoc op.j. e l. talis ſcriptura.Sol.ibi exprimit illud quod tacitè ineſt ex voluntate:
e ſed in l.ſi arrogator.tacitè inerat de neceſsitate.Op.de l.ſi.ᶠde inſti.& ſubſti.cõiuncta l.precibus.C.de impub.& ali.ſubſti.vbi expreſsio pupillaris ſubſtitutionis quæ tacitè ineſt,aliquid operat: quoniam expreſſa matrem excludit,tacita non.Rñ. tacita pupillaris ineſt ex voluntate defuncti preſumpta:vt l.iam hoc iure.de vul.& pup.& ideo propter expreſſum ceſſat tacitũ:quia iam tacitè nõ ineſt de neceſsitate:& ſic aliqd operat.Secus ſi ineſſet tacitè ex neceſsitate:vt hac lege. Itẽ op.j.ad l.fal.l.Titia.Pet. laborat multũ in ſol.huius cõtrarij.Tu dic q̃ l.Titia.nihil facit ad ꝓpoſitum:qa ſicut anteq̃ exprimeret,poterat detrahi Falcidia: & ita poſt expreſsionem.ſed volũtas expreſſa hoc operat,vt illud, quod nõ erat voluntas,modò ſit volũtas.& ſic ante permiſſionẽ falcidiæ inerat tacitè cõtra volũtatẽ:nũc exprimitur per aliũ modũ,ſcilicet q̃ detrahatur ſecũdũ volũtatẽ defuncti:& ideo aliqd
f operat. Op.C.ſi pen.ᶠappel.mors interue.l.iij.Rñde vt ibi dico: publicatio bonorum venit ad ſententiam capitalem acceſſoriè: & ideo ſi acceſſoriè exprimatur in ſententia,nihil operatur. Sed ſi in ſententia exprimeretur principaliter:tunc aliquid operatur: quia exprimitur aliter q̃ tacitè inſit.Ita loquitur ibi. Cõdẽnauit
6 enim capitaliter,& publicauit bona per† dictionem &, quæ habet principaliter per ſe vnire.ſecus ſi dixiſſet cũ:qa dictio cũ, habet acceſſoriè vnire:vt l.j.in fi.cũ l.ſeq.de penu leg.Et hæc mate
g ria põt induciᶠ ad duas quęſtiones.Primò † certũ eſt,q̃ ſi dies ex
7 primitur ab arbitro expreſsè,non põt purgari mora.Secus ſi nõ exprimatur,ſed à lege intelligatur:vt l.ſi cũ dies.§. ſi. cũ l.ſeq.& l.Celſus.de arbi.Modò pone⁵,q̃ arbiter cõdemnando expreſsit diẽ,quæ tacitè inerat à lege:vtrum poſt diẽ poterit purgari mora? Quidam q̃ ſic,per l.cũ tale.§.Mæuiæ.de condi.& demõ.vbi
h expreſsio temporis mortis nil operatur quia tacitè ineſt. & hoc videtur tenere gl.in l.iiij.§.ſi quis condẽnatus.de re iu.Pe.cõtra:
i quia q̃n arbiter expreſsit⁵,ille,q̃ nõ paruit,offendit legẽ , & eius miniſtrum:ſicut quando expreſsiſſet aliud tẽpus q̃ſ q̃d' tacitè inerat.Et hoc placet:ᵏ quia tempus quatuor menſium ineſt tacitè,
k non tanq̃ præſumatur iudicem ſic voluiſſe:ſed ex indulgẽtia legis: vt l.ſi cũ militi.§.j.de cõpenſa.& ideo ſi arbiter exprimit, declarat volũtatem ſuam:nec exprimit per eũ modũ qui tacitè inerat:vt l.Titia.ad l.fal.& modò declarauit ſ. Præterea,tale tempus inerat tacitè,non de neceſsitate,ſed de volũtate:quia arbiter poterat alium diem ſtatuere. Siue enim æqua ſiue iniqua &c. vt l. diem.§.ſtari.de arbi.ergo eius expreſsio aliquid operatur:vt l. talis ſcriptura.j.eo.& ſ.dixi.Non obſtat §. Mæuiæ.quia tempus illud inerat tacitè in cõditione reprobata.Et eodẽ modo reproba
8 tur ſi exprimat:ſed in q.noſtra expreſsè,& tacitè erat licitũ. Nõ obſtat glo.§.ſi quis condemnatus.quia loquitur in iudice,q̃ habet neceſſe illud tempus ſtatuere:ſed arbiter hic facit volũtariè:
ſ vnde ibi ineſt ex neceſsitate. Secundò † facit ad aliam quæſtio-
l nem:ˡ Illa dicitur iuſta hæreditas,quæ obuenit ab inteſtato: vt l. iij.§.de illo.pro ſoc. Pone ergo q̃ facta eſt ſocietas,ſi qua iuſta hęreditas obuenerit,ſit communis.contingit q̃ ille , cui ſuccedebã ab inteſtato,me inſtituit:an talis hęreditas cõmunicabit? Quidã q̃ ſic in legitima,quæ debebat ex neceſsitate:in alia verò ſecus: arg.d.l.ſi arrogator.Pet.contra imò q̃ tota cõmunicabit:qa tacitè tota debebatur ex præſumpta voluntate defuncti:vt l.cõficiũtur.in prin.ſ.ti.j.ergo ſi exprimitur,nil operatur,quia inter tacitum & expreſſum non eſt differentia:vt l.cùm quid.ſi cert. pera. quod puto verum:et patebit ex diſtinctione,quam ſtatim dabo.
9 Vt de iſta materia liqueat,† dic breuiter q̃ quando exprimitur illud,quod tacitè ineſt:aut per modũ cõditionis, aut ꝓ modum

diſpoſitio

Universidad de Deusto

dispositionis. Primò casu, aut exprimit p eũ modũ, p quẽ tacitè inest: & nil opat: vt hac. l. cũ similibus. Dico aũt tacitè inesse, qñ dispositio nõ põt sortiri effectũ aliter, q̃ ex dispositione illa: ẽt si aliũde posset sortiri effectũ, nõ tñ ex dispõe testõris, vt alterius disponẽtis: vt. ſ. p batũ est. Si verò exprimit p aliũ modũ, tũc opatur: vt. j. e. l. ſi ita legatũ. §. illi ſi volet. & l. iij. §. filius. de lib. & post hu. Secũdo casu, qñ inest tacitè p modũ dispõnis: aut inest tacitè ex necessitate cõtra volũtatẽ exprimẽtis: aut p̃ter volũtatem: aut ſm volũtatẽ, licet tacitã. Primo casu, ſi exprimat, nil opat in p̃iu dictũ eius, ĩ cuius fauorẽ tacitè ierat: vt. l. ſi arrogator. ſ. de adop. ſed in eius fauorẽ ſic: vt. l. Titia. ad. l. falc. Sic põt itelligi. l. iiij. §. ſi qs cõdẽnatus. de re iud. Secũdo casu, qñ inest tacitè p̃ter volũtatẽ: tũc opat vt amodo illud tacitũ ceſſet, vt. l. talis ſcriptura. j. e. & q̃ dixi. ſ. in. q. arbitri. Tertio casu, talis expreſsio nil opat: vt. l. cũ quid. ſi cer. pe. & l. q̃ dubitatiõis. de reg. iur. & q̃ dixi. ſ. in. qõ. de hæreditate legitima. Prædicta vera, niſi exprimatur per alium modum quàm tacitè inſit, vt. ſ. probatum eſt.

1 ☞ *Nomina appellatiua à communi vſu mutantur non ab vno nomine.*
2 *Error in nomine proprio fundi probatur ex finibus.*
Cõfinia & q̃litas fundi ſi cõcordãt cũ re, de q̃ agitur, magis inſpiciũtur q̃ vocabulũ.
3 *Teſtatorem erraſſe in corpore, probatur ex dictis per ipſum ante teſtamentum.*
4 *Legatum, qñ erratum eſt in corpore, non valet: nec in ea re, quam legare intendebat.*
5 *Error in nomine proprio non vitiat actus inter viuos, nec hæredis inſtitutionem.*
6 *Legatũ quando valeat, ſi conſtet de teſtõris volũtate, q̃ errauit in nomine appellatiuo.*
7 *Quid vult dicere, ſ. rum vocabula ſunt immutabilia, hominum mutabilia.*
8 *Ratio differentiæ inter nomina propria, & appellatiua.*
9 *Error in nominibus adiectiuis non vitiat.*
10 *Diſtributiuũ quiſquis, requirẽs duo verba, ſicut diſtribuit actũ primi verbi, ita ẽt actũ ſcdi.*

a b **SI quis in fundi vocabulo.** Error nominis p̃pri nõ vitiat legatũ: ſecus ſi erraret in corpore, vt in noïe appellatiuo. h. d. Op. q̃ error nominis apellatiui nõ vitiat: vt. l. libro rũ. §. q̃ tñ. j. titu. ij. Rñd. Ibi p̃pter multã p̃ximitatẽ: quã habebat vnũ appellatiuũ cũ alio, nõ nocet: vt ſi qs putauerit libros cõtineri appellatione chartarũ. Opp. de ſupel. leg. l. Labeo. §. nec mirũ. Sol. † Noïa appellatiua ſunt imutabilia ab vno hoïe: ſed à cõi
c 1 2 vſu poſſunt mutari: vt ibi no. & d. l. librorũ. Quæro † qualiter p̃babitur q̃ errauerit in nomine p̃prio: Rñd. vt qa fines poſuit, vt aliquam demonſtrationem: quia dixit oliuetũ, quæ cõgruunt alteri fundo teſtatoris, q̃ nõ habebat illud nomẽ. vide glo. i. Ex qua
d ſingulariter nota q̃ ſi cõfinia cõcordãt, vt qualitas d fundi cũ re de qua agitur illud magis inſpicimus, quã vocabilũ loci, ſeu fundi. Hoc declaro plenè in. l. demonſtratio. j. de cõdit. & demõ. Se-
3 cundò † quæro, quomodo p̃babitur q̃ errauerit in corpore? Rñ. ſi teſtõr ante factũ teſtm̃ confereus cũ aliquibus dixit q̃ volebat & intendebat legare: poſtea in teſtamento aliud ponit: p̃bat qd errauit in corpore ex p̃cedentibus verbis dictis. Hoc ſentit glo. hic, dũ dicit q̃ intẽdebat, &c. p̃bat. ſ. de hære. inſtit. l. quoties. §. j.
4 & ij. Quæro, † ſi non valet legatũ rei nominatæ p̃pter errorem in corpore: an valeat legatũ eius rei quã legare intẽdebat? Gl. di-
5 cit q̃ nõ. & bñ. † Quæro, vtrũ e error noïs p̃prij vitiet alios actus
e inter viuos, vt ĩ vltima volũtate? Gl. hic ex cõcordãtijs quas allegat, ponit q̃ nõ. Nõ em̃ vitiat ſtipulationẽ: vt. l. ſi in noïe. de ver. obl. nec hæredis inſtitutionẽ. vt. l. ſi in noïe. C. de teſt. nec iudiciũ vt. l. idẽ Põponius ſcribit, ſi frumẽtum. §. pe. ſ. de rei vend. Quæ-
6 ro, † qd ſi conſtet de voluntate teſtatoris q̃ in nomine appellati
f uo errauit? Gl. hic videt ſibi cõtra dicere. vide eam. Vt declares gl. dic, aut cõſtat teſtõrẽ erraſſe in noïe appellatiuo tacitè, p̃pter aliqua ĩdicia, puta qa añ dixit ſe aliqd velle legare: & tũc nihilò minus legatũ vitiat: vt in prin. gl, Ita loquitur iſte tex. Ratio: qa nomina appellatiua ſunt ita cõmunia q̃ lex nõ præſumit aliquẽ erraſſe in hoc ex aliquibus indicijs. Sicuti em̃ ſtultũ eſt errare in nomine ſuomet proprio: vt. l. fin. C. de hære. inſti. ita quodã modo in nomine appellatiuo. Fallit propter multã conformitatem nominũ: vt. d. l. librorũ. ver. quod tamen. j. tit. ij. Fallit ſi ex cõmuni vſu aliter appelaretur: vt. l. Labeo. ver. nec mirũ. de ſupel. leg. ſi verò conſtat expreſsè teſtatorẽ voluiſſe nominare equum pro mulo: tũc legatũ valeret. Ita loquit ſecunda pars gl. Idem ſi eſſet res præſens, & eam teſtator digito demõſtraret, ſub alio tñ noïe appellatiuo: vt ſi diceret hũc equũ tibi lego: cũ eſſet bos. vt. l. quę
7 extrinſecus. & ibi no. de ver. obl. † Quæro, qd vult dicere tex. rerũ vocabula ſunt immutabilia: hominũ mutabilia. Rñ. qdã vocabula rerũ appellãt ea, quę res habẽt, eò q̃ res ex cõi appellatio ne gñeris ſic nominant. Nomina hominũ
a dicuntur ea, quæ ab hominibus impoſita dicuntur ſingulariter certis rebus, non generi. hæc eſt bona expoſitio. Alij exponũt
b vocabula hominum hoc eſt, vocabula, qui bus homines nuncupantur: vt Lucius, Titius, & ſimilia. Quod licet ſit verũ in ſe, tñ non congruit huic legi, quod patet ex prin ci. huius legis, dum dicit, de nominibus p̃priis appoſitis rebus ab hominibus. Quæ-
8 ro, quæ † eſt ratio differentiæ inter nomina
9 propria, & appellatiua? Dic vt in gl. † Quę ro, quidſi erretur in nominibus adiectiuis? vt appello quem album, cùm eſſet niger? c Glo. dicit idẽ quod in p̃priis, & bñ. Tex. viderur in. l. pe. j. de re. dub. Alia circa hanc materiã dic vt in. l. demõ. de cõd. & demõ.

10 **Si quis hęredes.** † Diſtributiuũ quiſquis, quod requirit duo verba: ſecundũ qd diſtribuit actum primi verbi: ita diſtribuit actum ſe-
d cundi verbi. h. d. Opp. de. l. qui filiabus. §. j. j. eo. Solu. Ibi diſtributiuũ actus primi verbi tribuit cuilibet inſolidum. Dixit enim, ſi qua filia mihi naſcetur: & natiuitas cuiuslibet eſt inſolidum: ideo actum ſecundi verbi attribuit cuilibet inſolidum: hic ſecus.

1 ☞ *Electio vt valeat, quinq; requiruntur.*
2 *Electio in vltimis voluntatibus non variatur: in contractibus ſecus: & ibi rationem.*
3 *Electio ſequitur ſtatim ex eo quod quis dicit, volo eligere: dato ſibi priùs termino ad deliberandum: vel facta interrogatione per eum, cuius intereſt.*
4 *Verbum volo, ratiõe adiuncti quãdo inducat diſpoſitionẽ.*
5 *Habens poteſtatem eligendi poteſtatem, electiõe facta nulla, an poterit ſecundò eligere. remiſſiuè.*

g **SErui electione.** 5 In vltimis voluntatibus non poſſumus in electionibus variare. h. d. Op. j. de op. leg. l. ij. Solut. Si electio non valuit, poteſt eligere iterum: vt ibi. hic verò valuit
1 Quot † autem requirãtur ad hoc vt electio valeat, gl. ponit quinq; vel ſex. quam vide, & no. & declaratur ſic: In electione requiri
g tur primò cauſa valida, ex qua alicui defertur ius eligẽdi. & pro hoc requiritur primò q̃ hæreditas ſit adita, vt gl. dicit: aliàs teſtm̃ non eſt validũ. Secundò requirit q̃ perſona eligens ſit habilis & idonea ad eligendũ ideo requiritur q̃ ſit maior & ſui iuris: alſ
h in eo non cadit perfecta deliberatio & electio: vt. l. pupillus. ę. de acqui. hære. Tertiò, requiritur deliberatio. Cùm enim electio hic ſit acceptare vnam rem magis q̃ aliam hoc non poſſes facere, niſi circa omnes il-
i las res deliberes: & ideo requirit q̃ omnes illæ res exhibeantur. Quartò, requiritur q̃ eligatur vna ex rebus, in quas cadit deliberatio: ideo ſi eligeret res, quæ non eſt teſtatoris, non valet: vt dicit gl. Quintò requiritur actus electionis. & ideo dicit, oportet quod dicam, eligo, nõ, volo eligere: qa illud verbum, volo eligere, eſt ſuſpenſiuũ: vt. l. ſi quis ſtipulatus. in princ. de ver. obl. ideo dicit lex q̃ electio nõ poteſt fieri ſub cõditiõe: vt. l. actus. de reg. iur. Ratio, quia cõditio ſuſpendit actum: & electio requirit actũ deliberatũ, & licitũ: vt. ſ. vidiſtis. Hoc autẽ quod dixi de verbo,
h volo eligere, ſtatim examinabo. Op. k † de verb. obl. l. eum qui
2 §. ſi. Gl. non ſoluit. Solu. dic aliud in cõtractibus, vbi poſt electio
i nem licet variare. Aliud in vltimis voluntatibus, vt hic. Ratio, quia in vltimis voluntatibus electio trahit ſecũ executionẽ. Nã ſtatim cùm elegeris, efficeris dominus illius rei: vt. l. apud Aufidium. de adopt. leg. no. in. l. huiuſmodi. §. Stichum. j. eodem. vt ibi

aa 4

P. P A V. P.
¶ Si qs ĩ fũdi. De materia vltra Alexã. hic vide Fel. i. c. ſignificauerunt de reſcrip.
¶ Proprij. Adde dũ Alex. limitat hoc verũ, niſi eẽt error nominis p̃pri ipſi⁹ diſponẽtis. vt eius filij: Idẽ eſſet, ſi eſſet error in nie p̃ris ipſi⁹ diſponẽtis: vt puta ſi teſtõr diceret, Pet. Ant. cũ eẽt Pet. Frãc. vt cõſuluit Ro. cõſi. clxxix. ſcip. ampliſsimè doctor, & conſil. cccvj.
¶ Op. q̃ error. Et vide Bar. ĩ cõſi. clxxix. inci. Marti. Baruntij. vbi pulchrè loquit. vide oïno. An. Barb.
POMATES.
¶ Vide Alex. conſil. xlij. ĩ vlti. col. ĩ. iij. volu. & cõſ. v. ĩ. iiij. vol.
¶ Qualitas. Adde inquantũ Alexã. refert bal. hic dicere q̃ ſi ac cuſat Titi⁹ de vulnere cõmiſſo in palatio alicui⁹ ciuitatis, nõ eſſet neceſſe apponere cõfinia: cũ loc⁹ ſit certus pp q̃litatẽ expreſſam, p allegata hic p eũ. q̃ Bal. cõſi. liij. inci. caſus breuis & arduꝰ. vt voluiſſe q̃ licet loc⁹ ſit notoriꝰ: tñ debeãt apponi cõfinia. vide ĩ. ij. co. tñ. li.
POMATES.
¶ Quęro vtrũ error. vid Bar. cõſ. cxxxiij & aliqd p Anton. de but. conſil. lxv.
¶ Errauit. Adde an error ſupplicãtis deſentẽtia lata p iudicẽ cũ eſſet lata p cõſultorẽ vitiet reſcriptũ. Bal. cõſi. ccccl xvij. iiij. li. & vide Io. oïno de p̃ dictis ĩ add. ad Spe. ti. d reſc. p̃ſtatiõe. §. fi.
POMATES.
¶ Serui electiõe. Ad regulã huiꝰ legis vide Alex. cõſi. xvj. ſci. vĩ ĩ. iij. vol. mod. ĩ. l. duobus. §. ſi ei qui. ff. de iureiuran.
POMATES.
¶ Op. Pro reſolutiõe huiꝰ cõtrarij vid are. ĩ. l. q ex plurib⁹. ff. de ẏbo. obli. & vide qd ex iſta rõne iferat bal. ĩ. l. hmõi. §. ſtichũ. j. e.
¶ Op. de ẏ. obl. Et vide gl. ſing. ĩ ſecũ bal. ĩ. l. qeqd adſtringẽdæ de ẏ. oblig. And. B.

Universidad de Deusto
Biblio

☞ P. PAV. P.

a ¶ Sit verū. Vide Cor. cōsi. xcj. vol. iij. qd si princ. dixit volo tibi donare castrū, an tdū b cast. dispō. vide Bal. i c. i. fi. q seu. dare pos. Itē quo verbū volo inducat dispositionē vide Iaſ. i. l. j. co. v. C. de sum. tri. et de ꝓdictis vide Gōza. I repe. l. q se partis. l. xiij. co. cū. v. seq. C. vñ li. et circa vbū volo, vi de Iaſ. in. l. cūctos populos. co. iij. C. de sū. trini. & De. cōſ. clix. in. l. j. §. si quis ita; co. j. ff. de verbo obliga.

☞ POMATES.

b ¶ Et ecōtra istā gl. ꝓ declaratione huiꝰ gl. vide Areti. i l. gent. l iij. colū. ff. de acq. hę.

c ¶ Aut ille actꝰ. Et vi de Bald. in. l. fi. §. j. C. cōia de lega. q vbi plura bona dicit. An. B.

d ¶ §. ppositū. Adde vi tra hic dicta ꝓ Alex. de intellectu. d. §. Pau. de Ca. cōſi. clxxxix.

e ¶ Vltio. Adde de hac q. pulchrē per Rom. consi. cccxcij.

f ¶ Quod cōmune, &c. Adde vltra Alexā. q̄ voluit Cal. cōſ. xxij. sub rub. de ꝓben. vbi pōit, an si papa reseruauit sibi bñficia in aliqua dioceſi, exceptis his quę pertinēt ad collationē epi, qđ nō ēt cōprehēdent il la, quorū collatio spectat ad capitulū & epm in cōt. & Bald. consi. ccxxviij. q̄. lib. vbi ponit q si capitu latū fuit ꝙ res empta fuit de pecunia alterius ex socijs: ꝙ non debet intelligi de cōi: qa ꝙ cōe est, et ꝓprię meū nō est: & ꝙ cōe est nō est ꝓprię meū vide ꝙ pulchrē cōsuluit Abbas cōſ. lxxxiij. q̄. lib.

☞ POMATES.

g ¶ Die ergo. vide bar. i. l. j. §. fi. ff. d coll. Prę po. i. c. oēs leges. I. iij. coll. j. dist. & vnū dictū Ang. i cōſ. ccxcv vbi q̄rit an socius pos 4 sit eē testis i re cōmuni pro socio.

☞ P. PAV. P.

h ¶ Partis socij. vid Feli. i. c. sicut rom. i vbo si papa de rescr. & i. c oēs leges. j. distinc ti.

☞ POMATES.

i ¶ Intellige ficte. Idē Io. And. & Gem. i. c. fi. de ꝓb. ii. vj Pet. de Anch. & Imo. cōſ. iij. facit ꝙ no. Pan. cōſ. lxxxiij. tci. disponēte statuto. I. j. vo. vide et tex. i. l. gcqd. ff. de acq. re. do. sed i cōtrariū facit tex. i. l. j. §. idēq erit. ff. ad Syl. & vide text. in. l. j. ff. qū appellā. sit.

☞ P. PAV. P.

k ¶ Cū fundus. Quid si teste dicāt Titium possedisse, & aduersarij testes idē dicant dicam. Quæro, † vtrum hoc sit verum, quando dico, volo eligere ꝙ nō sit electio. De hoc interrogaui plures magistros, & hac a calaureos in Theologia. Et contra istam b glo. faciebant talem rationem. Si agens est liberum, & non impeditum, & patiens est dispositum: si vult agere immediatè agit. Hoc in philosophia est notum. Probatur in l. Paulus respōdit per procuratorem. de acquiren. hæred. & l. iam dubitari. in fi. de hære. instit. in quibus legibus probatur ꝙ statim ꝙ volo esse hæres, statim sum hęres. ita hic cum volo eligere, statim sequitur electio. cùm nullum impedimētum sit, & voluntas sit libera. Solu. Vt ex dictis eorum potui comprehendere, dicebantur sic: Aut tu assumis electionem pro toto hoc, scilicet deliberare rectè: & rem acceptare: & tunc verum dicit gl. si dico, volo eligere illam rē non sequitur: ergo eligo: quia volūtas mea non est libera ad hoc, cùm non deliberauerim adhuc: & illa verba, volo eligere hāc rem, intelliguntur, idest primus meus motus fertur in hanc rem: non tamen delibera tè. Si tu intelligeres electionem pro vltimo actu acceptationis, si præcesſit deliberatio tunc gl. non diceret verum: quia statim cū volo eligere, eligo, cùm nullum impedimē tum sit. Et hoc puto esse verum: quia si data tus esset tibi terminus ad deliberandum, quid velles eligere: & tu responderes per verba, volo eligere hanc rem: & tunc electionem induceret. Text. est in simili. in. l. sed & si alio. secunda Resp. infra ad Treb. l. omnes qui eod. titul. Dixi hoc aliàs in. l. si quis suus. de iure delibe. Idem si ad interrogationem alterius, cuius interest, responderes, volo eligere hanc rem: induceretur electio. Ratio: quia responsio, quæ fit alteri debet intelligi certa: vt sic ille certus remaneat. Ita nota. in. l. ī vendentis. C. de contra. empt. Sed si ita verba essent simpliciter prolata, non ad interogationem alterius, nec dato termino ad deliberandum: tunc ista gloſſ. procederet, & intelligeretur, vt primo modo dixi. Facit ad prædicta quod dixi vobis in. l. gerit. de acquirenda. hæredit. in quæstio. illa, quid si dicam, volo adire. Item contra hanc gloſſam facit. l. Pamphilo. §. propositum. infra titulo secundo vbi si dico, volo relinquere. statim sequitur, ergo relinquo. Pro cuius † declaratione dic breuiter: verbum volo, nihil importat per se, nisi ratione adiuncti. Aut enim verbū volo, habet determinationem certæ rei, & inducit dispositionem: vt si dicerem, volo illam rem, esset electio: vt lege secunda. de op. leg. & l. huiusmodi. §. Stichum infra eodem & dicta lege. apud Aufidium. Aut habet determinationem alicuius verbi infiniti: & tunc aut actus importatus per illud verbum, venit explicandus ab alio, aut à volente. Si ab alio: & inducit dispositionē: vt lege prima. C. manda. & C. de testam. l. non dubium. & C. communia. de lega. l. secunda. Ratio, quia in volente non est faciendum aliud, nisi explicare voluntatem suam: quod facit per verbum volo. Et ad idem. l. prima. C. de summa trinitate. & quod dixi ibi in repetitione quam feci. Quandoque actus est explicandus à volente: & tunc aut ille actus non consistit in nuda voluntate: & tunc non inducit dispositionē illius actus: vt si dico, volo ascendere arborem: non sequitur, ergo ascendo: vt l. in vendentis. & ibi nota. C. de contrahen. empti. Aut ille c actus ' potest explicari nuda voluntate: & tunc aut de natura illius actus est pendere in futurum: vt in vltima voluntate: tunc inducit dispositionem: vt si dico. volo relinquere: vt dicto §. pro d positum. " Cùm enim natura vltimæ voluntatis sit pendere vsque ad mortem: vt l. iiij. ff. de adi. lega. & l. conficiuntur. §. fina. supra titu. j. meritò ista verba, volo relinquere: licet habeant quandam dependentiam, conueniunt illi actui. Quandoque est aliquis actus, qui debet expediri incontinēti: & de illius natura nō debet pendere: tunc distingue vt dixi supra, aut illa verba fuerūt ꝓlata ad partis interrogationē, vel aliàs deliberatè vel indeliberatè, vt dixi s. Quādoq; actus depēdet ex volūtate proferentis, & alterius: vt in contractibus. Exemplum in emptione: si dicam volo emere: tunc aut profertur ab vno tantum, & non sufficit. Aut ab ambobus: & tunc aut per verba præsentis temporis aut futuri: vt no. in dicta l. in vendentis. Vltimò " Dy. † induc 5 cit hunc §. in argu. ad quæstionem de eo, cui data est electio, seu potestas eligēdi potestatē: si eius electio nonvalet, an poterit eligere secūdò. qd' habetis plenè ex his quę dixi in l. ij. j. de opt. leg.

§ *An quod commune est, meum sit.*

f Labeo. Quod commune ' est, meum est quantum ad dispositionem meæ partis. hoc dicit. Oppo. de l. in tantum. §. vniuersitatis. supra, de rerum diuisio. & supra, communi diuidun. l. Sabinus. & l. sed si hac lege. §. qui manumittitur. supra de in ius vocan. Gloſſa soluit istud brocardum duobus modis. 1 Primò, † ꝙ cōmune est meū est, vbi reperiē expressum. In dubio secus. Ita not. in l. ij. de condi. instit. alibi dixi quod commune est, meum est fictè, nec verè: vt no. in l. id quod nostrum. de regu. iuris. dicit Dyn. aliter hic, & in c. in re communi. de regulis iuris. li g bro vj. non tamen plenè. Dic ergo ", aut est aliquid cōmune pluribus vt vniuersis: & quod commune est, meum non est. l. in tantum. §. vniuersitatis. de rerum diui. & l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in ius vocan. cum simi. Aut est cōmune pluribus vt singulis: tunc aut quæris an sit meum quo ad dispositionem partis meæ: & dico ꝙ sic: vt hic, & l. ij. de cōdi. instit. & l. j. C. qui testa. face. pos. Aut quo ad dispositionem partis socij ° : & tunc non est h meum: vt l. fallo. C. de com. re. ali. Aut quo ad dispositionem super toto: & tunc aut res erat ad hoc destinata: & dicitur meū: vt l. in tantum. §. in commune. s. de re. diui. & l. si ædes. s. commu. diuid. Aut non erat destinata ad hoc: & non dicitur meum: vt l. Sabinus. s commu. diui. Fallit C. de vend. re. fis. cum priua. cōmu. l. j. lib. x. & hoc fauore fisci. Fallit in l. stipulatio. §. fi. de noui ope. nun. Ratio, quia ibi factū vnius prodest alteri sociorū, nō nocet. Fallit in l. j. §. domini. ad Sylla. ratio: quia ibi domus nō posset esse aliter tuta: vt in ea. l. in prin. Item fallit s. de act. em. l. Iulianus. §. idem Celsus. vbi inspecto futuro euentu, quod commune est, potest dici meum. Ratio, propter necessitatem adiudicationis, quæ fit in communi diuidundo. Vbicunque autem dixi, quod i commune est, meum est: intellige fictè ' , non verè: vt no. in l. id quod nostrum. de regu. iur. & probatur in l. illud. de ritu nup.

1 § *Legata re, in qua testator habet tantum partem, q. uideatur legata pars. & non tota: etiam si dixit rem meam.*

2 *Post legatum si testator redimat aliam partem, utrum debeatur illa pars, si testator legauerit suam partem.*

3 *Testator si legat rem, quam habebat communem cum hærede, tota debetur.*

4 *Si testator legat dimidium fundi Corneliani, in qua solùm dimidiam dimidiæ habebat: illa sola debetur.*

5 *Legato toto fundo, uel si est factum legatum ad mensurā: totus fundus, uel integra mensura debetur etiam si totus non sit testatoris.*

6 *Legato toto fundo suo, in quo testator debeat alteri partem actione personali: illa pars non cedit legato.*

k Cùm fundus. [k] In dubio legando rem videtur quis legare partem, quā habet in re. hoc dicit. Oppo. de noui operis nunciatione. l. stipulatio. §. fi. Glo. non solu it. Dy. dicit ibi erant verba indefinita: hic proprium ius personæ proferētis significatiua. Dy. quasi dicat, ex eo quod dixi fundum meū, hoc importet. quod est cōtra id, quod ipse idem dixit super hac l. vt statim dicam. Dic ergo ꝙ ibi dispositio vnius, pro 1 dest alteri, & nemini ipsorū nocet. hic secus esset. Op. si totus † esset alienus, totus deberetur: vt insti. eo. §. si res. C. de leg. l. cū rem alienam. Si ergo pars est alterius: nihilò minus debeatur totum.

Glos. di

Gl. dicit hoc ideo: quia dixit meum. vnde ius, quod habet, lega-
2 re videtur: vt j. eo. l. si domus. §. fi. Dy. hoc reprehendit *: quia nō refert si dicam meum vel non: vt l. cùm fundus. de fundo instru cto. & l. Mæuius. §. penul. de leg. secundo. & ibi no. & C. eodem l. vxor. Idem tenet Cy. C. eodē. l. cùm rem alienam. Quæ repre henſio procedit referendo istā opi. ad tex. vt ipsi faciunt. Sed gl. non habuit istum intellectum: sed oppo. ad quæstionem, quam fecit in prin. gl. vt patebit statim recitando: & tunc gl. dicit opti-
2 mè. †Quæro ergo, quid si post legatū redimit aliam partem? Dicit gl. q̄ non debetur: arg. l. si ita. de aur. & arg. leg. Sed con tra hanc determinationem op. q̄ si totus fuisset alienus, totus de betur, si sciuisset: vt Insti. de leg. §. non solum. sed constat qd̄ hic testator sciuit partē esse alienā, ex eo q̄ postea redimit: ergo &c. Rñ. gl. hoc ideo, quia dixit suum. vnde dicitur legare ius, qd̄ ha bet de præsenti: vt l. si domus. §. fi. & d. l. si ita. & hoc videtur ve rum. Vnde referendo hanc opi. ad tex. non procedit. referendo ad q. optimè procedit & notabiliter. Item contra hanc deter minationem facit j. eo. l. si ex toto. in prin. vbi dicitur qd̄ debea tur pars redempta. Sol. Dicunt doct. Dy. & Iac. de Are. hic vide tur legare partem, quam habebat, vt dictū est: ideo pars redēpta non cedit legato, sicut noua vestis redempta non cedit legatove stis: vt d. l. si ita. sed in l. si ex toto. legauit fundū totum verè. Vn de quicquid accedit illi toto, totum accedit legato. hoc qd̄ dicit de parte redempta, intelligit Ia. de Are. nisi quis redemerit neces sariò per adiudicationem: tunc deberetur totus. per l. Iulianus. §.
3 idem Celsus. de act. emp. Item quæro, † quid si testator lega uit rem, quam habebat communem cum hærede suo? Rñd. tota debetur, sicut si esset sua: vt l. cum filius. §. dominus. j. tit. j. qd̄ in telligo, nisi testator dixerit fundum meū, &c. quia tūc videtur le
4 gare ius qd̄ habet, per ea, quæ dicta sunt. † Quæro, quid si te
b stator b legauit dimidiam fundi Corneliani, cum ad ipsum perti neret solum dimidia dimidiæ. Videtur q̄ hæc lex non habeat lo cum: quia loquitur quando portionem non nominauit. Sed cre do idem quod s. s. q̄ solum dimidia dimidiæ debetur: vt sit idem iuris de parte quo ad partem, quod de toto quo ad totū. s. de rei ven. l. quæ de tota. Videtur enim dicere, lego ius quod habeo in parte dimidia. sicut cum legat fundum videtur legare ius quod habet in fundo, arguendo de toto ad partem. & si aliam partem
c redimerem, non cederet legato, per ea quæ dicta sunt. Item hæc lex & omnia prædicta locum habent, nisi testator dixisset totum fundum, vel omnem fundum, & similia verba: quia tūc totum haberet: vt l. Iulianus in prin. j. de leg. iij. Idem puto si testator re liquisset ad mensuram. s. tot iugera: quia illa debet habere ītegra, sicut si dixisset totum: aliàs nō haberet illam mensuram, quā te
5 stator dixit. †Sed quid si legauit fundum, qui erat totus suus, sed partem debebat alteri actione personali? Respond. illa pars,
6 †quam debet, non cedit legato: vt l. qui concubinam. §. qui fun dum. j. de lega. iij.

1 *Conditio inducta per relatiuum quod dicatur tacita conditio.*
2 *Alienata parte Stichi, non adhibetur illa distinctio an alienauerit ex uoluntate, an ex necessitate.*
3 *Conditio quando possit diuidi.*
4 *Clausula, si non ualet iure testamenti, ualeat iure codicillorum: intelligitur quatenus non ualet iure testamenti.*
5 *Stante statuto quod mulier non possit contrahere sine consensu duorum consanguineo rum ex parte patris, si eos habuerit: & si non habuerit adhibeantur ex parte ma tris: quod si habeat unum tantum ex parte patris: ille debet adhiberi cū uno ex parte matris.*

d Tichum. Relatiuum quis [a] vel qui, iūctum verbo futuri temporis inducit cō ditionem. iunctum verò verbo præsentis tempo ris demonstrationem hoc dicit. Et no. legem nota bilem, & menti tenendam à capite vsq̄ ad finem.

Opp. qd̄ etiam iunctum verbo futuri temporis faciat demō strationem: vt l. scribit. in fi. de au. & arg. lega. Sol. Dictio magis, hic posita, tollit contrarium: vt in glo. Op. de leg. ij. §. de hære. insti. Soluit gl. quod ibi institutio non est conditionalis, sed adie ctio partium: quia aliàs totum testamentum periret. Innuit gl. q̄ illud ideo fit, ne testamentum pereat. Quę sol. tollitur per sequēs contrarium signatum in glo. §. de hæred. institu. l. talem. §. j. vbi si instituo Stichum qui meus erit: eo alienato non valet institutio. & ideo dic vt ibi. Gloss. videtur voluisse sentire quod relatiuum iunctum verbo futuri temporis, facit conditionale suum antece
dens. Ita loquitur hic. Aut ergo antecedēs suum est aliquid, in quo consistat substan tia d. positionis: & tota dispositio erit con ditionalis, vt hic: quia antecedens erat Sti chus, scilicet res legata. in dicta. l. talem. ibi antecedens erat persona instituta, in qua consistit substantia dispositionis: sed in l. se cunda. de hære. insti. antecedens erat quæ dam qualitas scilicet distributio partium. Vnde ista distributio erat conditionalis: in stitutio erat pura. remanet ergo pura. Op. de l. talem. §. primo. s. de hæredi. institu. Sol. apparet ibi in text. Oppo. de lege. si in diem. §. fina. de conditio. & demonstratio. Solu. non est contra. Opp. de lege. si de cem cùm petiero. de verborum obligati. & l. si ita quis promiserit. in princip. eo. ti. Rñ. Ibi non est dictio si, nec dictio quis. Hęc so lu. non est pfecta. Sed dic quod illud ideo, quia tacitè inerat. Vel secundum Petr. dic
b quod illa verba referuntur ad executionē magis quā ad substantiam dispositionis, vt ibi dixi. & plenè in. l. prima. j. de condit. &
1 demonstra. Quæro †vtrum conditio in ducta per relatiuum, sit conditio tacita vel expressa. Gloss. hic no. dicit qd̄ est conditio tacita, vt hic dicitur in gl. quæ incipit, taci ta. Contra hanc glos. videtur tex. in l. nuper j. de leg. iij. & l. ij. s. de condi. insti. & dicta. l. ij. de hære. institu. vbi inter si, & qui, nō est differentia. Sed dico quod ista gl. est vera. Text. est in l. j. j. de condi. & demonstra. vbi
2 hoc examinabo. †Quæro, quid si aliena
e us partem Stichi: an adhibeatur illa distinctio an alienauerim ex voluntate vel ex ne cessitate? Gloss. vltima videtur dicere quòd sic, dum in princip. sui dicit, dic vt j. titu. ij. l. xj. §. si rem. de adi. leg. l. rem legatam. Sed hoc non esset verum referēdo ad casum le gis, quando dixi Stichum, qui meus erit: quia siue alienet ex necessitate, siue ex vo luntate, conditio deficit: vt l. scribit. de au. et argen. leg. in fine. Sed quando rem legasset simpliciter: tunc procederet. Ita dicit Dyn.
3 Extra glo. oppo. †hic dicitur quod debet ītelligi, qui meus erit, idest quatenus meus erit. contra, cōditio impleri debet in totum, nec debet scindi: vt l. cui fundus. de condit. & demon. & C. de condi. inser. l. penul. cu ius contrarium hic dicitur. Respon. & not. hoc quandoq̄ conditio cōfertur in eius po testatem, cui relinquitur: et tunc si consistit conditio in dando, non potest diuidi: vt dicta. l. cui fundus. Idem si in faciendo nō po test diuidi, nisi secundū distinctionem posi tam in d. l. penul. de condi. inser. Quandoq̄ conditio non confertur in potestatem ali cuius sed in aliquem euentum: & tunc aut conditio est implēda in ipsa circa ipsam rē, de qua fit dispositio: & tunc diuiditur: vt si dicat, si hoc erit, id est quatenus erit. Eadē ratione in dispositione, quæ confertur in istius conditionis defectum: vt infrà. de
c clarabo. Si verò conditio confertur in ali quam aliam rem extrinsecam ab eo, de quo fit dispositio: tunc non potest scindi: vt dicta. l. penul. de condi. inser. & l. si ita fue
4 rit seruis. de ma. testam. Et faciunt † ista ad quæstio. secunda. Primò ad illam clausu lam, si non valet iure testamenti, valeat iu re codicillorum. idest quatenus iure testa menti &c. Ratio apparet: quia cōditio con

& sempronio, quo debeant intelligi. vi de Soc. in l. si quis cū totū. ff. de exce. rei iu di. an relatiuū faciat exp̄ssam cōditionē, Ita qd̄ impediat trās missionē, vide Socy. in l. j. ff. de cōdi. & de monstr. circa fi.

a ¶ Reprehēdit. Adde Bal. idē tenentē cō si. lxv. ij. li. & vide qd̄ voluit Ange. cōsi. clxxij. s. q̄ si frater pos sedit lōgo tpe bona cōia cū fratre defun cto, & veniens ad mortē ꝙ dictis bonis disponat: q̄ hoc nō di citur adire hæreditatē fratris: sed solùm disponere de iure q̄ in re tanḡ commu ni habet.

b ¶ Quid si testator. Adde ad intellectum Bar. hic, & in ver. p̄ cedenti. & vide Cor neū in cō. clxix. co ij. ꝙ si. nec insuper. & in cō. cxcv. col. iij. vers. itē quādo testator. in iij. vo. & latius in cō si. ccxxij. p totū. in j. vo. vbi eleganter vt remouere quandam cōtrarietatē. Bar. hic.

☞ POMATES.

c ¶ Itē. Limita istud, nisi cū cōditione to tum eēt apposita di ctioni cū. p text. in l. qui habebat. & ibi Bar. j. tit. ij. vide Ro. i cōsi. cccvij. Bar. in l. cū filius. §. dīs. p illū tex. j. tit. j.

☞ POMATES.

d ¶ Relatiuū qs vel q. Adde de relatiuo qs vel q, Old. cō. cxxvj Bal. cō. cccxlv. incī. dubium. iiij. in ij. vo. vbi latè ponit de eo qd̄ tangit alex. in iij. op. ver. fallit si testa tor. & in materia re latiui adde l. ca tū ad tectio. ff. d lega. iij. & l. nā qd̄ liquidæ. §. fi. ff. de pe. le. Et an i dubio p̄sumamus q̄ re latiuū faciat cōditio nē, an demōstrationē vid̄ Fel. in c. super li teris. in. iij. co. de rese. & idē est in relatiuo quātitatis, vt p doc. p illū tex. in fi. in l. le cta. ff. si cer. pet. & i l. ita q̄ ad le. Pōp. vid̄ et Car. cōsi. lxxx iij. i j. co. & qd̄ dicitur de relatiuo, idē est i participio: vt per Barto. in l. j. i vij. q. ff. d cōd. & demō. & vid̄ ale. cō. xxvij. in fi. in iij. vo. & cōsi. lxxxvij, in ij. co. vol. iij.

e ¶ Alienauī. Adde in quātū alex. i fi. refert Dy. dicere q̄ si cōce do fundū alicui post mortē meā q̄ si illū a lieno i vita q̄ cēsēt re uocata cōcessio. qd̄ hoc idē cōsuluit Ro. cōs. ccexxix. et si talis cōcessio eēt facta ec clesię alle. p Dy. esse casum l. Marcell⁹ & pau. j. d̄ do. cau. mor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ☞ POMATES. ¶Secūdò facit. Vide quid ſi in terminis huiꝰ ſtatuti cō ſanguineꝰ ex parte pr̄is eſſet abſens, vide Ang.cōſi.ccxl.inci.ſtatuto indēno. Et quid ſi ſunt plures, quorū aliqs fuit in pximiori gradu, aliquis in vltiori, vide Bal.in l.fi.C.de ver.ſigni.vbi p Mod.Et qd ſi cōſanguinei ex parte pr̄is vellent cōſentire, vide Ro.cōſi.xxxvj. Et vide Bal.in l.in coniunctione.C.de nup. & i materia huius ſtatuti vide Feli. c.quoties. in ij. not. de teſtib. & Ale.in l. ⸗ qui quadringenta.in a ij.col.ff. ad leg. falci.

b ¶Dicit ſtatutū. Adde vltra alle.p Alex. qd Bald.voluit cōſi. x.in prin.iij.li.& facit qd voluit Abb. conſi.lxij.inci. quidā Rayneriꝰ.ij. lib. q ſi teſtator habeat quatuor filias, diſponit quod duæ tradentur nuptui in aliqua familia: aliæ verò nubant vt poſſint. q ſi oēs mortalē vna excepta, illa ſi illa familia debet collocari.
↦P. P A V. P.

b ¶Dicit ſtatutū. Vid Ang.cō.ccxl.inci.ſtatuto tudertino cauet de materia ſtatuti q mulier nō poſſit cōtrahere, ſine cōſenſu propinquorū qūo intelligat, vide Laſ.in l. fi.C.de vbo.ſignific. & latiſsimé ad Bart. in l.more.ff. de acqr. hære. vide ꝓterea de q.Barto.hic Abb. & Fel.in c.quoties.col. j.de teſtt.Bald.in l.in cōuētiōe.C.de nupt. & Bar.cōſi.x.& ale. in l.j. col.iij.C. vnde vir & vxor.

c ¶Vel dño. Adde inquantū alex. q̄rit an abbas poſſit hæredi ratē delatā monacho repudiare. ange.cōſi. xci. & cxxxiij. vbi plenè an monachꝰ filio vel ſeruo ęquiparetur. & inquantum ale.reprobato Fede. cōſi.ix.tenet q ꝑlatꝰ nō poſſit legatū repudiare. dic tu q Fe. ſequit Ro. cōſi.clxxxiij.inci. viſis narratis.etiā referēs do. Io. de Ana. cōſuluiſſe: et ibi de Bal. facit mentionē, qd fuit ſibi cō d trarius. & plura adducit pro opi. Fede. quæ vide ibi.
↦P. POMATES.

d ¶Si ex toto. In prin. e vide quid p iſtā legē dicat alex. conſi.xx. in iij.col.in j.vol.
↦P. P AV. P.

d ¶Si ex toto. Circa re gulā huius l.q idē iu 1 dicandū de argumē- 2 to q de ipſo p̄cipali vide oīno q̄ habes ad Bar.in l. ſi conuenerit. §. ſi nulla.ff. de pigno.actio.

e ¶Augmentū. adde inquantū alex. poſt Dyn.ponit, an ſi ímunitas ſit cōceſſa alicui, ille teneat prouenientia ex noua cauſa. Bal.cōſi.cxxxiij.v.lib.& Ro.cōſi.ccccvj. vbi Dy.& Ioan.and.allegat.

f ¶Si ita ſcriptū. Inducit iſte tex.ad q̄ſtionē: an ille cui conceſſa eſt immunitas collectarū teneatur ad collectas guerræ. Dyn.decidit q ſic, p l.j.C. ne. licē. in emp.ſpe.ſe exc.li.x.cōtra.decidit Ray.p.l.j.C.de ſuperindic.li.x.Bal. hic concordat opi, ſi collecta imponit, ſimpliciter ꝓcedat opi. Dy. ſi p modū augmēti, ꝓcedat opi. Ray. vide qd no. in l.ij.ff.de iur.immu. Io.and.in addi.Spe.in ti. de cenſi.§.j.& vide do.ant vbi amplè loquit in c.peruenit.de cenſi.and. Barb.

g ¶Alterum. adde vt per Pau.de Caſt.conſi.xviij.

ferē circa id, de quo ſit diſpoſitio: vt hic, & dixi in l.j.in ix.q.ſ.de iure codi. Secūdò † facit ª ad aliud. dicit ſtatutū q mulier nō poſſit cōtrahere ſine cōſenſu duorū cōſanguineorū ex parte patris, ſi eos habuerit: ſi non habuerit, adhibeant ex parte matris. Contingit q vna mulier habebat vnū cōſanguineū tantū ex parte pr̄is: vtrū ille debeat adhiberi cū vno alio ex parte matris? Dixi, illa verba, adhibeātur duo ex parte patris ſi habuerit: intelligunt. ideſt quatenus habuerit, vt hic, qa circa idē cōditio & diſpoſitio adhibeat, vt hic vides. ſed huic cōtradicit diſpoſitio ſequēs, q̄ dicit ſi eos non habuerit, adhibeant duo ex parte mr̄is. hæc eſt cōditio circa aliud, & diſpoſitio circa aliud. Nā cōditio dicit, ſi nō habuerit ex parte patris, adhibeant duo ex parte matris. Sed reſpōdeo: iſta cōditio, ſi nō habuerit appoſita eſt in defectū primæ. Vñ debet regulari in cōtrariū caſum ſicut prima: hoc eſt, quatenus prima deficit, iſta dicat extare: vt l.aliquando.de cōdi.& demō.& l.pecuniā.ſi cer.pe. & l.legata inutiliter.de adi.leg.q̄ dies leg. ce.l.quod purè.

LEgatum. Hanc legem examinat vt dixi in l.is q.§.fi.de acq.hære. Op.j. ti.j.l. Titia.§. Lucia. Solue vt ibi ſecūdū gl. Op.de l.is q §.fi.ſ.de acq.hære. Solu. vt in gl.quā gl.reprehendit Ray.p.l.placet. ſ.de acq.hære.vbi dicit, qa idem in filio & ſeruo. & Dyn.j.ſi à pat.quis fue.ma.l.j. Vñ ipſe dicit aliud in hęreditate, vt in cōtrario aliud in legato, vt hic. Ratio, qa legatorum dies cedit incōtinenti, & acquirit patri vel dñoʳ: ſed hæreditas nō acquirit niſi aditione facta: vt j.de re.iu.l.quæ legata. & Inſti. de hære.inſti.§.alienus. Hæc ſol. eſt contra caſum l.j.§.per ſeruum.j.de ſuc.edi. Quare dic q gl.q̄ eſt hic, & in lege cōtraria eſt vera: tū gl.no bene dixit in l.ex repudiatione. C.de fideic. Et pro hac ſol. facit qd no. in l. j.C.qui admit.ad bono. poſ. & l.j.&.C. de repu.hære.

SI ex toto. ª Si rei legatę detrahat, legatū minuit: ſi adiũciat, legatū augeat. h.d. Vel aliter Quod operatur aditio quo ad augmentū, operat detractio quo ad diminutionē. Opp.ſ.e.l.ſerui electione. §.fi.cum ſua glo. Sol. Hic legauit totū fundū: ibi certam partem limitatā, vt ibi dixi.

☞ *Alternatiua q inducat conſtitutionem duorū, peorū.*
Diſiuncta in vltimis voluntatibus poſita inter perſonas honoratas reſoluitur in coniunctam.
Petitio uel receptio partis facta ab uno qñ inducat diuiſionē

Si ita ſcriptum. ᶠ Alternatiua poſita inter grauatos facit eos teneri in ſolidum, vt duos reos debēdi: & per petitionem vel partis perceptionē factā ab vno, non inducit diuiſio. h.
1 d.& eſt no.& fortis.§.iſte. †Not. primā partē ſummarij, q per alternatiuā inducit cōſtō duorū reorū.cōcor. C.de conſti.pecu. aut.ſi qñ. Et ad iſtā partē vadit cōtrarium factū in j.gl.& in ij.gl. in fi. Opp.j.de duo.re.l.antepe. Sol. Ibi fuit relictū à pluribus cōiunctim ſub noīe appellatiuo, vel per copulā: hic diſiunctim, vt dicit gl. Sed huic contradicit l.eādem.in princ.de du.re.vbi ēt per copulatiuā inducit conſtō duorum reorum in teſtamento.
2 ſed ibi hoc fuit expreſſum, vt ibi no. Op.†nam in vltimis volūtatibus diſiuncta poſita inter perſonas reſoluitur in cōiunctā: vt l.cū quidā.C.de ver.ſig. Sol.gl.ij.in fi.qd ibi ponitur inter honoratos: hic inter grauatos, quod eſt verū. Sed qñ ponitur inter honoratos, inducitur etiā cōſtitutio duorū reorum: ſi grauato daretur electio: vt l.ſi Titio aut Seio.j.tit.j.de mo.cōſt. duos re. dixi in l.j.j.de duo.reis. Ad ſecundam partē gl. ſignat duo contraria ſimul. quæ debent diuidi. Opp.j.q †petitione partis induceatur diuiſio: vt C.de fideiuſ.l.liberum. Gl. ponit multas ſol. Vltima eſt vera ad iſtud cōtrariū, videlicet qd hic vnū tm̄ pro parte conuenit, & exigit: ideo pro alia parte pōt conuenire eundē: vt
3 l.reos.C.de fideiuſ.in lege contraria conuenit oēs pro ſuis partibus, meritò videtur diuidere. & iſtā tenent doc. qd declaraui in l.ex duobus.in iij.q.de duo.re. Op.ij.q per petitionē partis inducatur diuiſio: vt j.ſi creditores.C.de pac. Gl. dicit habes hic in litera, altero, & nihil obſtat vel pone alterutro p altero. & iſtud eſt deſtruere tex. No. tamen ex hac gl. differentiā ſignificatio
g nis inter alterū & alterutrū: quia alterutrū importat q quēvolo. Vnde alij dicunt q eſt ſpeciale fauore legati: qd gl. reprehendit per l.reos.C.de fideiuſ. quæ reprehenſio eſt vera quātum ad petitionē partis: ſed q̄tum ad perceptionē de qua loquitur l. ſi creditores. dic q illa l.reos. nihil ad propoſitum. Teneas ergo hanc ſol. vt ſtatim dicam. Alij ſoluunt, ſicut ſolutum eſt contrariū de d.l.liberū. quæ ſol. eſt contra tex. d.l.ſi creditores. Dic ergo, Quā doq creditor recipit partem ab vno ex pluribus reis debendi, q habent beneficiū diuiſionis: & tunc cū creditor ex neceſsitate recipiat, nō vī diuidere: vt l.iter eos.§.j.de fideiuſ. & ibi dixi. Quā doq recipit partem ab vno ex his, qui non habent beneficiū diuiſionis. vt erant duo rei ſcd'm iſta tempora: & tunc videtur diuidere: vt l.ſi creditores.C.de pac. Fallit fauore legati, vt hic. Et ſic procedit ſequens ſolutio. Quod plenè examinaui i l.ex duobus de duo.reis.in prima quæſtione.

1 ☞ *Nomina numeralia duo, tria, & ſimilia, quod ſint collectiua.*
2 *Legatum alternatiuum q in una parte eſt unum, & in alia plura; an dicantur plura legata.*
3 *Qui promiſit centum non poteſt conuenire ad quinquaginta tanquam promiſſa, ſed debita occaſione promiſſionis ſic.*

Si ita legatum. Si in vna parte alternatiuæ legatū eſt vnum, licet ī alia plura: illud quod eſt vnū, non recipit diuiſionē. h.d. Oppo. q quot ſunt res, tot dicunt eſſe legata: vt l.ſcire debemus.de ver.ob. Sol. ibi fuerūt nominatim: hic verò cōiunctim legata ſub noīe collectiuo octo. Si ergo ex vtraq parte alternatiuæ eſſent plura legata diſiūcta, poſſent tūc partē de vno, & alterā de altero eligere. Ita loq prima
1 gl.q̄ ſatis fortis eſt. No.ex p̄dictis † q iſta noīa numeralia. ſ. duo, tria, & ſimilia, ſunt collectiua: nec dīr diſtributiua, ſeu diuiſiua.
2 Ad p̄dicta † op.de l.ſi ſterilis.§.fi.de ac.emp. dicit gl. ibi in contractibus: hic ī vltima volūtate. Certè q̄tū ad hoc nō eſt dīa iter ea: vt l.ſcire debemus. vel dicit gl. ibi fuit ꝓmiſsio annua, ex qua reſultāt plures obligatiōes: hic verò legatū fuit vnū. Iſtud vī cō tra l.ſi Stichū.§.ſtipulatio.de v̄.ob. Tu dic, ſi ī ſtipl'one ānua venit aliqd iplēdū ex parte eius, cui ſtipulatio q̄rit, q perſone eius cohæreat: tot ſunt ſtipl'ones, quot ſunt ānī: vt l.ſi ſeruus cōis Męuij.§.fi.de ſtip.ſer. ita loq l.ſi ſterilis.§.fi.& gl. hic notabiliter ſic ītelligit. Veniebat eī ibi habitatio q̄ ꝓſonæ coheret. dixi de hoc plenè in d.l.ſi ſeruus cōis Męuij.§.fi. Quæro, dicit hic q ī alterutra cā vnū legatū, &c. qd eſt hoc dictū? Glo. exponit duobus modis. Primò vt exponamus ī alterutra. i. vtraq, vt ſit ſenſus, in diſpoſitione alternatiua eſt vnū legatū tm̄. Vel aliter, vt ſtet pro prię: & erit ſenſus: In diſpoſitiōe alternatiua ī qualibet parte alternatiuæ eſt vnū legatū: & ſic ſunt duo. Et ſic iſtæ duæ expoſitiōes ſibi cōtradicūt: vt j.ti.j.l.ſi illud. q̄ facit ꝓ prima expoſitiōe cōtra ſcd'am: & j.de ver.ob.l.ſcire debemus. §. ſtipulationē.j.e.l.

planè

Universidad de Deusto

planè la j.§.pe.q̃ faciũt ꝓ ſecũda expoſitiõe.Glo.dicit ꝙ q̃libet expoſitio põt eſſe bona:qa vnũ legatũ eſt ꝓpter vnã p̃ſtationẽ: ſed duo ꝓpter duarũ rerũ nominationẽ. Quæ gl. verũ dicit:tñ quãtum ad iſtã legẽ nõ eſt mens Iuriſcõſulti.Sed vult hoc dicere: teſtator hic legauit lecticarios octo.Iſta pars cõtinet vnũ legatum ꝓpter nomẽ collectiuũ octo.demũ ſubiũxit,aut in ſingulos certã.Iſta pars cõtinet plura legata,ꝓpter diſtributũ,ſingulos.& tñ nõ põt diuidi:qa in vna parte alternatiuæ eſt vnũ legatum. hoc vult iſte tex.vide eũ. Vltimò vide glo.fi.q̃ nihil facit.Quæro,

3 †vtrũ iſtud ſcire ſit vna ſtipulatio vel plures, eſt vtile ad aliud, quã ꝓpter hũc §.Dic ꝙ ſic,ad multa,vt no.in l.ſcire debemus. j. de ver.ob.& ibi dixi.Nam ſi ꝓmittis mihi dare centũ:poſsùmne te cõuenire ad quinqnaginta tanc̃ promiſſa,dicit ibi gl. qđ non ſed agam tanquam debita mihi occaſione promiſsionis.

1 ☞ *Valuit conceßio regni Hieruſalem facta per papam regi Carolo.*

ID quod apud hoſtes. Id, ī quo habemus ſpẽ poſtliminij,põt legari.h.d. Opp.j.de ver.ob.l.liber homo. in fi.la picola.Glo.variauerũt in ſo.cõtrarij.Nã ibi dicit,aliud in legato c̃ ꝫ in ſtipulatiõe.l.in teſtamẽtis. j. de regu.iur. Rõ,qa legatũ cedit à tẽpore mortis. Certè hoc eſt contra regulã Catonianã,q̃ vult,ſi nõ valet tũc,cũ relinquit̃, nec poſtea cõfirmet̃,etiã cõtra l.vlt.ſ.de actio.emp.vbi idẽ in cõtractibus, qđ in vltima volũtate.Solue ergo vt hic in gl.ſ.ꝙ hic loquit̃ in re,q̃ ſemel fuit nr̃a:& poſtea ab hoſtibus occupata,ī qua valet ſtipulatio,& legatũ ꝓpter ſpẽ, quam habemus iure poſtliminij. Et hoc vult dicere tex.hic iure poſtliminij conſiſtere,&c. contraria loquũtur in rebus,quæ ſemper fuerũt hoſtiũ. Et ideo dico†qđ pa

1 pa,qui cõceſsit regnũ Hieruſalẽ regi Carolo,& ſucceſſoribus:licet de eo nil teneat,cõceſsio valuit:quia ſemel fuit eccleſię:& ſic cõſiſtit ꝓpter ſpem poſtliminij. Facit contra prædicta extra de re iudica.c.abbate ſanè.lib.vj. Sol.Ibi fuit donata res hoſtiũ ſub conditione,ſcilicet ſi capietur.quod licet.Prædicta verò habent locum,q̃n ſimpliciter conceditur.Facit l.liber homo.j.de verborum obligatio.& quod ibi not.& ibi etiam dixi.

1 ☞ *Electio uel optio ſi pertinet ad filium familias uel ſeruum,an & quando ſine conſenſu patris uel domini fieri poßit.*

IVlianus. Seipſam ſummat. Opp.de l.ſi.ī prin. de ver.ob.Gl.hic,& bene,ponit plures ſol.īter aſs dicit,qđ ibi deficit per hãc legẽ ſuppleẽ. Et hãc tenet Pe.qa promptũ eſt leges legibus cõcordare. Aliã ponit qđ ibi ſeruus vel filius q̃ſiuit ius eligẽdi per ſuã ꝓniſionẽ:hic ſecus.Et hãc tenet Dy.Pro qua facit.C.de cõd.īſer.l.ſi vxor.& qđ ibi no.& Inſti.de ÿ.ob.§.ex cõditionali.Tu dic iungẽdo ſimul:Quãdoc̃ filius vel ſeruus habẽt ptãtem eligendi ex ſua opera & ꝓniſione:& tũc põt ipſe ſolus eligere:vt d.l.ſi.de ÿ. ob.& l.ſi ſtipulatus fuerim illud.ī prin.eo.tit. qđ apparet:qa põt ſibi liberè ſolui:vt l.qđ ſeruus.§.de po.& l.ſi vnus.ī prin. de pac. qđ nõ eẽt,ſi ipſe nõ poſſet eligere.Quãdoc̃ hoc habet ex ꝓniſio

1 ne alteriſus:& tũc aut eſt optio,aut electio ī alternatiuis.†Primò caſu in alternatiuis nõ põt eligere,ſeu optare ſine patris vel dñi iuſſu,vt hic:qa iõ optione legata nil eſt in obligatiõe:et ſic optio eſt magis ius q̃rẽdi c̃ ꝫ ius q̃ſitũ. Vnde nõ trãſit in dñm, nec ꝓ filiũ vel ꝓ ſeruũ põt explicari ſine iuſſu.ſicut diximus in l.q in alie na.de acq.hær.Sed q̃n eſt electio in alternatiuis,tũc vtrũq; eſt in obligatione:& obligatio ſtatim quærit̃ dño, & remanet electio, quæ eſt meri facti: & ſic debet explicari per filium vel ſeruum: nec trãſiuit ad patrem vel dñm:vt inſti.de ſtipu,ſer.§.ſed cùm fa ctum.dixi In l.ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud.j.de verb. obli.

1 *Grauare quando poſſum eũ,ad quem per medium perſonam de meo peruenit.*
2 *Fideicommiſſum pure & ſimpliciter à patre uel domino,filio uel ſeruo hæredibus inſtitutis,an ualeat:quia intelligatur tacita conditio cũ erunt ſui iuris.& nu.4.*
3 *Qui aliquid capit ab hærede,& illud idem hæredi reſtituere rogatur,an ualeat.*
4 *Filius & ſeruus dicuntur hæredes nudo nomine:non quod ad eos pertineat actio directa,nec utilis.*
5 *Filio uel ſeruo quòd ſint hæredes ſolo nomine,prodeſt.*
6 *Quod dicitur in l.ſi pater familias.de ſeruo inſtituto, quẽ putabat liberum, habet locum in filiofamilias, quem quis putabat ſui iuris.*
7 *Subſtitutione pupillari facta per hæc uerba,quiſquis mihi hæres erit,& ſeruo uel filio aduente portionem ſuã iuſſu patris uel domini: & tempore mortis pupilli filius uel ſeruus reperiuntur ſui iuris,poterunt eſſe hæredes ex ſubſtitutione.*
8 *Filius,cui relictum fuit fideicommiſſum, quo iure aget contra patrem.*
9 *Diſpoſitio huius legis an hodie habebit locũ tã in hæreditate pfectitia,quã aduentitia.*
10 *Diſpoſitio huius legis loquens in filio legitimo naturali habet locũ in filio arrogato.*
11 *Reſtitũe facta à patre filio in caſu huius legis, in filiũ trãſeũt actiones ex Trebelliano.*

12 *Fideicommiſſarius uniuerſalis decedens ante reſtitutionẽ factam,q̃ illud tranſmittat ad hæredem ſuum.*
13 *Fideicõmiſſarius uniuerſalis decedens poſt mortem teſtatoris ante aditã hæreditatẽ trãſmittit illud ius ad hæredes.*
14 *Fideicommiſſarius uniuerſalis decedens ante aditam hæreditatem,quod tranſmittit ius deliberandi.*
15 *Fideicõmiſſarius uniuerſalis decedẽs poſt petitionẽ añ reſtitutionẽ factã,tranſmittit fideicõmiſſum ad hæredes.*
16 *Adiectiuum pluralis numeri ꝙ detur ad duo ſubſtantiua.*

¶ Hieruſalem. Adde de ptãte papæ, & Imperatoris in Saracenos,Old.cõ.lxxij. & lxxxvij. & cj.

☞ Aduerte qđ retenta illa opi.ꝓ vera in l. quãuis. C. de fideic. ꝙ pẽ teneaẽ emãcipare filiũ vt ſibi reſtituere poſsit fideicõmiſſum.Bar.in hac l. cũ filio.ÿſic.ſed c̃ro. tenet ꝙ nõ põt pẽ retinere fructꝰ medij tẽporis.cõtrariũ tñ alle.ī l.epiſtolã.§. fi. ff. ad Tre.ita vẽ ſentire do. Alex. in addi. ad Bal.in d.l. q̃uis. Tu dic, licet faciat do. Ale.ar.de dictis bar. ibi tñ nõ arguit contrariũ đ dicto,& merito: qa logẽ ī diuerſo caſu. Præterea poſſet ſolui aliter, prout tradit dñs Alex.ij.a poſtil.magna,q̃ vidẽ Aliter ẽt poſſet dici, vt colligit̃ ex dictis Bar. in hac l.cũ filio.

☞ VM filio. Difficilis ẽ lex iſta. Qui capit cõmodũ per mediã perſonã alterius exvltima volũtate,põt oneꝛ fideicõmiſſi grauari.& ſi extraneo reſtituer̃ graueꝛ:tũc vt hęres Trebellianicã quartã deducet:ſi ei, per quẽ acqrit, nõ vꝛ grauatus vt hæres:nec quartã deducet. & fideicõmiſſario mortuo ante diẽ cedentẽ fideicõmiſſi remanet penes grauatũ. h.d. Diuide. Primò ponit vnũ dictũ. Scd'ò illud declarat.Tertiò ponit vnã illationẽ Iuliani.Quartò ponit aliã illationẽ authoris legis. Scd'a ibi:nec tunc. Tertia ibi: deniq;. Quarta ibi: & ideo. Op.ad primã partẽ. Nã nõ poſſum grauare eũ, cui nil relinquo: vt .C. de fideic.l.ab eo.j.ti.ij.l.j.§.ſciẽdũ.Sol.licet hic dño vel patri nil relinquat̃: tñ ex relicto facto filio vel ſeruo alicꝙd ad eos ꝓuenit ex legis diſpoſitione: iõ ſibi videor reliquiſſe: vt l.cõficiunt̃.in prin.ſ.ti.j.Sed cõtra hoc ĩſtat̃ fortiter. Illum,ad quẽ bona mea deuenerũt ex legis diſpoſitiõe vel ex caſu,nõ poſſum onere fideicõmiſſi grauare:vt l.ſed & ſi ſic.§.j.j.ti.ij.& l.fin. in prin.ad leg.Fal.l.q fundũ.§.q filios.Sol.Illud, qđ relinquit̃ filio vel ſeruo cõſiderato p̃ſenti ſtatu,debet acqri ſtatim patri vel dño:meritò grauari põt onere fideicõmiſſi.In contrarijs nõ ſtatim q̃rit̃ cõſiderato p̃ſenti ſtatu,ſed ſi ad eũ ꝓuenit ex pòſt facto, fuit ex quadã fortuna.Hic ergo acqrit̃ patri vel dño ex poteſtate legis & volũtate teſtãtis,q hoc ſciebat,cõſiderata potẽtia pręſentis ſtatus.In cõtrarijs ex poteſtate legis,& ex fortuna,non ex volũtate teſtatoris, q hoc ignorabat vtrũ p hos ſibi q̃ri debebat vel nõ. Opp.qđ etiã eũ,ad quẽ aliqd ex mea volũtate deuenit ꝓ mediã pſonã,nõ poſſum grauare: vt ſubſtitutũ exhæredati cui aliqd legaui:vt l.miles ita hr̃dẽ. §. ſi miles.de teſtam̃.milit. & l. cũ qdã.C.de leg.Solu.Ille ſpãlis & ſingularis caſus eſt. & no.in d.l.

1 cũ qdã.per dictã gl.& Cy. Vt ergo† iſte articulus circa primã partẽ tibi liqueat,cũ q̃rit̃ an eũ,ad quẽ deuenit qđ ꝓ mediã perſonã de meo poſſum grauare:ſic diſtingue:Aut ad eum deuenit ex volũtate teſtatoris,aut ex legis ꝓniſione,vel alio fortuito caſu.Primò caſu,aut ad eũ ꝓuenit aliqd nõ cõtinens cõmodũ pecuniariũ;& nõ põt grauari:vt j.eo.l.planè.ij.§.fi.cũ l. ſeq. Aut ꝓuenit ad eũ cõmodũ pecuniariũ:& põt grauari:licet ꝓueniat ad eũ per mediã pſonẽ:dũmodo ſit ſubſtitutus legatario vel fideicõmiſſario,vel donatario cau.mor.vel cui debet dari cã cõditionis ĩplẽdæ:vt d.l.ab eo.& l.j.C.cõmunia de lega.& j.eo.l.qdã teſtõ. §.fi.Et hoc regulariter fallit in ſubſtituto exhr̃dati, cui erat legatũ:vt dictis legibus.Scd'ò caſu,qñ aliqd ꝓuenit ad eũ ex legis diſpoſitiõe,vel ex caſu fortuito:tũc qñ ad eũ eſt peruenturũ íncõtinẽti cõſiderato p̃ſenti ſtatu:& põt grauari, vt hic. Sed quãdo ex interuallo ex caſu:qa fortè erit hæres ab inteſtato vel ex teſtamẽto & tũc aut grauat ſub noie appellatiuo, vt hr̃dẽ hæredis, vel hæredẽ legatarij:& tũc valet.Aut ſub nomine ꝓprio. & tũc non valet:vt.j.tit.ij.l.ſed & ſi ſic.§.j.& rõnẽ dic vt ibi. Venio ad ſecundã partẽ,& op.ſm Dy.ſic:qđ meũ eſt amplius meũ fieri nõ põt:vt.l.ꝓprias.C.de leg.& l.mea.j.de cõd.& demõ.& l. cætera.§. j.eo.Sed iſte res iã ſunt filij.qa ipſe eſt hæres inſtitutus, vel ſibi legatũ:ergo à patre ſibi legari nõ põt.Sol.Hoc ideo:qa momẽto nõ reſidet penes filiũ vel ſeruũ,ſed trãſit in patrẽ vel dñm: vt l. placet.de acq.hær. Sed opp.& intro gl.ſi do tibi rẽ vt ſtatim ad me reuertat̃,iſta datio eſt inutilis,& ꝓ eã nõ trãſfert̃ dñium:vt l. q ſic.j.de ſol.Sed in ꝓpoſito ſi pater reſtituat filio: ſtatim ꝓ filiũ quærit̃ patri:vt d.l.placet.& l.j.ſi a pa,qs fu.ma.ergo patet illud fideicõmiſſum eſſe inutile.Sol.Quidã tenent̃ cõtrariũ ꝙ fideicõmiſsũ nõ tenet,niſi hoc ꝓcederet ex volũtate pris vel dñi,q manumitteret vel emãciparet filiũ vel ſeruũ.& exponit hoc ex pſona,ſ. ex volũtate.& iſtud ſentit gl.j.& gl.iij.ī prī. et alia gl. circa

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ☞Hæc verba. Hic verò in relicto alterius, q̃ ſi ſeruo præſtat, ſunt defectiua. Dic ergo melius ex fide exemplaris noſtri ſcripti. Hic verò erat relicta alia res q̃ ſi relinqueret ſeruo, dño acquireret. vñ videtur, &c. Alexã. Loiſeus.

ſi.legis q̃ eſt ſup̃ ver.patris.Sed glo.nõ ſtat in iſta expõe,& meritò.Nã eſt cõtra verdenicq;.&c.vbi iſtaverba exponunt. Nam qñ p̃ vel dñs tenet ex p̃ſona filij vel ſerui,dicit teneri vt hĩs.Qñ tenet,ex perſona ſua,tenet vt alius cõmodũ capiẽs ex teſtõ: nõ vt hĩs,vt hic.& hoc volunt dicere iſta verba.vñ adhuc remanet contrariũ: qa reſtitutio videt inutilis.Soluit ergo glol.alio mõ, ſcilicet q̃ p̃ vel dñs fuit rogatus ſub cõditiõe,vel in diẽ.Vñ qa pẽdente cõditione poterit manumitti vel emãciparideo valet fideicõmiſſum,& reſtitutio non erit inutilis.& hæc ſol.eſt in iij.gl.vide eã.Iſtud eſt diuinare. Vñ dicũt alij q̃ põt eſſe q̃ pater recuſabit hæreditatẽ ſibi p̃ filiũ acq̃ſitã.Vñ ipſe filius ſibi capiet totaliter ad ſui cõmodũ, & interim dabit curator,p̃ l.fi.§.ſinaũt p̃re.C.de bo.q̃ lib.& ſic erit vtile fideicõmiſſũ.Et ad illũ caſum retulit ſe iſta lex. Sic & alĩas filius ſentit cõmodũ:qa ſibi reſtituit.& ibi ſentit cõmodũ qñ pater diſſipat:vt l.Imperator.j.ad Treb.vide gl.& iſtud non placet:qa ſi pater renuit ſibi q̃ri p̃ filiũ nõ põt dici q̃ teneat fideicõmiſſum ex p̃ſona patris.imò apud ipſum filiũ remanet ipſo iure: cũ ipſe ſit hĩs.l.ſi hæres inſtitutus.in prin.ad Treb.& j.eo.l.ſeruũ filij.§.

2 j.Sol.ergo gl.quarto modo,ſcilicet q̃ † pater hic fuit rogatus purè:tamẽ ineſt tacita cõditio de reſtituẽdo,cũ erit ſui iuris:vt j.ad Treb.l.vbi pure.& iſtã ſo.ſequunt doc.noſtri Dy.& Pet.tñ Ol. limitat vt ſtatim dicã in ſequẽti cõtrario.vide glo. Opp.cõtra hoc:qa ſecũdũ hoc indiſtinctè poterit à patre vel à dño relinqui purè filio vel ſeruo:qa ſemp̃ tacita cõditio ineſt expreſsè, cõtra tex. Inſti.eo.§.an ſeruo.& j.eo.l.à filio.& l.quæſitũ.in princ.& j.qñ dies le.ce.l.cũ legato.in fi.Sol.dicebat do.Old. ego intelligo q̃ hic erãt aliqua verba in fideicõmiſſo,q̃ ſapiebant reſtitutionẽ eſſe dilatã in tẽpus exiſtentiæ ſui iuris:vt d.l.vbi purè.& vñ p̃bari p̃ tex.in l.in fideic.§.ſi filio.j.de leg.iij.al's ab initio fideicõmiſſum nõ valeret,nec cõfirmaret ex poſt facto impediente regula Catoniana:vt ĩ d.§.an ſeruo.Ego credo dictũ.d.Ol.eſſe verũ qñ pater inſtituit,& ab eo relinquit legatũ,vel fideicõmiſſum filio. Ita loquunt iura allegata per eum. Sed iſte caſus nõ eſt hic.Sed qñ ipſe filius inſtituit hæres,& pater rogat de reſtituẽdo ipſi filio,vt in caſu noſtro tũc indiſtinctè legãdo vel fideicõmittẽdo ſimpliciter videt legatũ eſſe dilatũ in tp̃s exiſtentię ſui iuris. Et

3 ad hoc † probandũ p̃mitto talẽ diſtinctionẽ.Qñ aliquis capit aliquid ab hærede,& eidẽ hæredi reſtituere rogat illud idẽ, an valeat,& qñ reſtituere debeat.Diſtingue, aut hæredi debet ſtatim reſtitui,vt qa teſtator expreſsit:aut poſt certũ tẽpus:aut dubitat quia teſtator ſimpliciter locutus eſt.Primo caſu relictũ non valet:qa nullũ cõmodũ cõtinet:ergo &c.vt l.ſi creditori in fi. cũ ſequẽ.j.e.& ar.l.q̃ ſic.de ſo.Secũdò caſu valet,et poſt tp̃s à teſtatore taxatũ debebit hæredi reſtitui:vt l.ſi à me.ff.ad l.fal.& l.ſi hęres inſtitutus in prin.ad Treb.Tertio caſu valet fideicõmiſſum nec tenet reſtituere ſtatĩ,ſed poſt mortẽ ipſius fideicõmiſſarij videt dilata reſtitutio,vel in tẽpus exiſtẽtiæ ſui iuris: ſi hæres, cui debet reſtitui,eſſet in eius poteſtate:vt l.epiſtolã.§.fi.ad Tre. in tex.& gl.aliàs eſt in l.vbi purè.in prin.cũ gl.& in l.epiſtolã. §.fi. cũ ibi no.eo.tí.Facit j.de au.& argẽ.leg.l.filiã.Ad propoſitũ dico q̃ illud.qd' pater ꝯapit,habet à filio hærede inſtituto:& ipſi filio rogat reſtituere:ergo videt dilatũ in tẽpus exiſtẽtiæ ſui iuris. Nec curo vtrũ fuerũt appoſita verba q̃ ſapiãt dilationẽ vel nõ. Ex p̃dictis ergo habes q̃ qñ à patre relinquit filio aut relinquit ſub cõditiõe:& valet:Aut purè:& tũc aut ſunt aliqua ꝟba in relicto q̃ ſapiũt dilationẽ,& valet. Aut nõ:& tũc aut ipſe p̃ eſt inſtitutus,& rogatus de reſtituẽdo filio:& tũc nõ valet.Rõ:qa nõ põt cõfirmari ꝑdicte regula Catoniana:vt ĩ §.an ſeruo.Aut filius ip̃e eſt inſtitutus,& p̃ ſibi rogat de reſtituẽdo:& indiſtinctè valet: & vñ dilatũ in tẽpus exiſtẽtiæ ſui iuris,vt hic.Prædicta vera niſi in legato libertatis q̃ ſtatĩ valet,vt j.p̃x.dicã.Op.et videt q̃ dñs cogat p̃ſtare ſtatĩ ſeruo:vt j.tit. j.l.ſi idẽ ſeruus.§.ſeruo.illud ponit j.in pe.gl.& ſoluit qd' ſpãle eſt in relicto libertatis,quę

a ſi ſeruo p̃ſtat,dño non acq̃rit.Hic verò in relicto alterius rei, q̃ ſeruo præſtat.Vnde vñ dilatum in tp̃s exiſtẽtię ſui iuris.vide illã gl. Op.& vñ qd' qñ legatũ relinquit extraneo, debeat ex perſona dñi:vt l.ſi alienus.j.tit.j. Iſtud cõtrariũ ponit hic in gl. ſuper ꝟbo,ex perſona.q̃ eſt in ꝟſ. denicq;.& dicit,ſolue vt ibi.Declaro, ſi inſpicimus rigorẽ ꝟborũ, debet ex perſona dñi:qa ab ipſo eſt noĩatim relictũ:ergo de rigore non debet à ſeruo, ad quẽ poſtea deuenit hĩditas:vt l.Celſus.§.j.in fi.j.tit.j.& l.j.in fi.j.titu.ij.& l.ſi plures.Sed cõſiderato effectu debet ex p̃ſona filij vel ſerui:& ita loquit hic.Sed cõtra hoc opp.de l.Neſennius.§.ſeruo.j.ad l.Fal. vbi vñ qd' etiã quãtũ ad effectũ debeat ex perſona dñi. Sol. imò ibi deberet ex perſona filij vel ſerui.Quod apparet ex eo, qd' p̃ patrẽ vel dñm deducit Falcidia:& ſic tenet vt hæres ex perſona filij vel ſerui.Sed hæc eſt differẽtia:qa dicta legata vident relicta ab ipſo filio vel ſeruo ex ordine ſucceſsiuo,vt ſic prima legata p̃ alia nõ minuãtur:& ĩ hoc hæc lex determinat per illã. Venio ad tertiã partẽ.Opp.primò qd' hic innuit qd' filius inſtitutus ſit hæres.Cõtra,imò pater:vt l.placet.de acquiren.hæred.Gloſſ.ſuper ꝟbo,ſed & pater.ſoluit duobus modis.Primò: quia verũ eſt filiũ eſſe hæredẽ nomine:tñ effectu acquirit patri:vt.d. l. placet. Alij dicũt qd' pater eſt hæres verè,vt in cõtrario.ſed põt grauari vt hæres: & tunc detrahet Trebellianicã.Itẽ põt grauari vt alius cõmodũ ſentiẽs:tunc nõ detrahet.hoc dictũ nõ placet gl.qa ſecũ dùm hoc nulla eſſet differentia vtrũ eſſet rogatus reſtituere filio vel extraneo.qd' eſt cõtra hãc legẽ.Tenet ergo gl. primã ſol. qd' filius ſit hæres nomine,licet nõ effectu.qd' vtrũ ſit verũ declarabitur in ſequẽti cõtrario.vide hãc gl. Opp.cõtra illud,& videtur qd' nõ ſit hæres neq; noĩe neq; effectu. ſicut dicimus de ſeruo,q̃ nullo modo erit hæres:ſed facit hęredẽ dominũ,intantũ q̃ quãdoq; eſt locus ſubſtõni vulgari,q̃ cõcipit in illũ caſum,ſi hæres nõ erit:puta ſi teſtator ignorabat eũ ſeruũ: vt l. cũ proponas. C.de hær. Inſti.& l.ſi patrẽſa.de.hære.inſti.& inſti.de vul. ſub.§. fi.Huius timore,vt arbitror,dicit glo.qd' licet in prin.dicatur de filio & ſeruo:tñ in hoc verſi.denicq;.dicit ſolũ de filio,& cautè tacet de ſeruo. Iamuit ergo gl.qd' filius eſt hęres nomine,ſed patrẽ facit hæredẽ in effectu. Seruus eñ nullo modo hæres remanet, ſed facit hæredẽ dominũ nomine,& effectu. Ita loquit Iacob.de

4 Are.& Cy.vt dicũt in d.l.cũ p̃ponas. Nos † examinemus iſtud, & oſtẽdẽdo vtrunq; mẽbrũ non p̃cedere.Primò,qd' filius nõ ſit hæres nomine,ſed facit hęredẽ patrẽ.ſicut ſeruus dñm.Videt caſus in l.q liberis.§.hæc ꝟba.de vulga.& pup.& de acqui.hæred. l. q in aliena.§.interdũ.vbi dicit qd' facit patrẽ hæredẽ.Sed ò p̃bo per rõnem: Ille dicit hæres nomine, apud quẽ remanẽt directæ actiões. Ille autẽ dicit hæres effectu,ad quẽ trãſeũt vtiles: vt inſti.de fideicõ.hæred.§.reſtituta.no.in l.p̃ hærede.§. Papinianus. de acq.hære.in vlti.gl.Sed cõſtat quicqd filius acquirit,acquirit patri,ſcd'm hæc iura quo ad directas,& vtiles actiones:vt inſtit. p̃ quas perſo.no.acq.§.j.de inuti.ſtip.§.ei qui.& §.alteri.in glo.ij. & no.in §.ſi qs alij.& no.in l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ꝟb.ob.& l. ſi tibi decẽ.§.fi.cũ l.ſeq.de pact.ergo filius nõ eſt hęres noĩe,neq; effectu.Nã gl.exp̃ſsè,in l.ex aſſe.ad Trebel.dicit qd' qñ directæ non remanẽt apud aliquẽ nõ põt dici hæres. Aliud mẽbrum, quo dicit qd' ſeruus nullo mõ eſt hæres, nõ videt verũ. Primò, qa videt cõtra l.q hæredi.in princ.de cõdi.& demon. vbi dicit qd' ſeruus eſt hæres nomine.Sed ò cõtra tex.& gl.in l.quoties.§. fi.ver.ſed & ſi purè.ff.de hære.inſtit.vbi gl.dicit in fi.ſui,qd' ſeruus eſt hæres nomine,licet non effectu,p̃ l.placet.ſicut dicimus de filio.Tertiò hoc eſt exp̃ſſum ad Treb.l.qdã.§.ſi ſeruo vbi no. qd' ſi dñs eſt rogatus reſtituere ſeruo qd' oĩa remedia Trebelliani habet,p̃terquã deductionẽ quartæ:cũ nõ vt hæres, ſed vt dñs ſit rogatus. Innuit igit̃,ſeruũ eſſe hæredẽ noĩe:qa ſi dñs eſſet hæres,haberet etiã deductionẽ quartæ,vt hic.Quartò hoc vñ cõtra hãc legẽ.cũ eñ in prin.dicat de filio, & ſeruo: licet poſtea dicat de ſolo filio,intelligit repetitũ de vtroq;.argu.C.de diuer.reſcri. l.j. Quid dicemus? Dico qd' aliquẽ eſſe hæredẽ nomine, põt accipi duobus modis.Primò hoc eſt vt habeat directas actiones:& iſto mõ nec filius,nec ſeruus eſt hæres:qa quo ad directas actiones,& quo ad vtiles faciũt hæredẽ patrẽ vel dñm: vt d. l. q liberis.§.hæc ꝟba.& l.q in aliena.§.iterdũ.& in iuribus p̃allegatis p̃ hac parte.Ad qd' facit l.ſequit.§.ſeruus.de vſufca. Sed ò modo accipit hæres noĩe. i. hæres noĩatus ſeu inſtitutus in teſtamento, licet nõ habeat directas neq; vtiles actiones: & iſto modo dicit hæres ſeruus & filius:vt l.qui hæredi.in prin.de condi.& demõ. & hoc dicit gl.in d.l.placet.ſi bene aduertatur.& in contrario de

5 dicta l.qui hæredi.eſt † aduertẽdũ qd' illud eſſe hæres nomine, licet nullas actiones habeat directas,vel vtiles, quãtũ ad p̃poſitũ habet duos effectus. Primus eſt qd' pater vel dñs eſt hæres quo ad oĩa iura,eo modo quo eſſet filius vel ſeruus, ſi eſſet ſui iuris: & ita actiões habet ac ſi ipſe filius vel ſeruus eſſet hęres:vt l.q ho

minem

mínē.§.quidā.de ſol.& hac lege.& no.in gl.iij.huius legis. & in alia gl.ſup verbo,ex perſona.& tñ iſtud tale ius,quod habet pater vel dominus,non pōt opponere contra filium vel ſeruū:cum ex eorū perſona habeat. Ita loquitur hæc lex. vnde cōtra ipſum filium vel ſeruum non pōt deducere quartam: quia cōtra eū nō poteſt dícere ſe hæredē,vt híc.nec cōtra ſeruū,vt not.in d.l.qdā §.ſi ſeruo.Hoc ꝓcedit duplici ratione.Prima,quę ponítur hic in tex.quía cū pater ſit hæres eo modo , quo filíus vel ſeruus eſſet: filíus autem vel ſeruus ſubijpſi obligatus eſſe non poſsit:ergo & in cōtrario:nec pater ex perſona filij obligatus eſt:ſed ex ſua. Secundò,ratione generalí eorum:quía eo príuilegio quod quis habet à me,eo contra me nō poteſtvti.l.ſi iudex circunuēto.de minorības.& in l.amiciſsimos.in fi.de excu.tu. ſcd'm effectum habet:quía quo ad ea quæ ſunt facti,ipſe nominatus habetur vt hę res:licet ipſe nullas actiones habeat directas vel vtiles circa conditiones implendas:vt d.l.qui hæredi.in prin.de condi.& demō. Símile in d.l.quí liberís.§.hæc verba.vbí hæc verba,quiſqs míhi hęres erit,reſoluuntur in conditionem,vt ibi patet in prín.legís. quæ conditio dicitur eſſe facti:ideo quo ad implementum cōditionís patervel dñs nō dícitur eſſe hæres:licet quo ad alía ſic.Dices tu,filío vel ſeruo exiſtente in poteſtate quo ad implemētum conditionis pater dicitur eſſe hæres:quía filío vel ſeruo adeunte quæritur patri vel domíni:vt l.iij.de vulg.& pup. Rñ. non dicit eſſe hæres pater vel dñs,vt ipſe poſsit adire ex ſubſtitutione: qa in eius perſona non verificatur conditio,qſquis mihi hæres erit: ſed filio vel ſeruo adeunte iuſſu patris vel domini quęritur patri vel domino:ſicut illud qd' daretur ſeruo cauſa conditionis implendæ acquireretur domino,licet ſeruo deberet dari vt hæredi nominato:vt d.l.quí hæredi.non ergo vídetur vera differentía,q̄
6 ſit in gl.inter filiū & ſeruum. Ex prędictis† poteſt reſponderi ad duo dubía.Primum,nunqd illud,quod dícitur in l. ſi paterfamilias.de hær.inſti.& Inſti.de vulg.ſubſti.in fi. ſcilícet de ſeruo inſtituto,quem quís putabat liberum,habeat locum in filiofam. quem quis putabat ſui iuris.Ia.de Ra.q̄ non: quía filiusfa. quo ad aliquid eſt hæres:ſeruus nullo modo,vt hic in gl.Pe.cōtra,vt refert Cy.in d.l.cū proponas.in vlti.q.cuius opi. prævalet de iure:quía quantū ad hoc nulla eſt differentia inter ſeruum & filiū, vt dixí.Et hanc opi.tenet gl.in l.ſi quis filium.in j.gl.de acquí.hę
7 re.licet Pe.non alleget eam. Secundò conſueuit dubitari,† qñ facta eſt ſubſtitutío pupillaris per hæc verba, quiſquís míhi hęres erit &c.ſeruus vel filius adiuit portionem ſuam iuſſu patrís vel domíni:poſtea tempore mortis pupílli reperiuntur ſui iuris: vtrum poterunt eſſe hæredes ex ſubſtitutione? Ia.de Ra. in l. iij. de vul.& pupil.dicit q̄ filius poterit eſſe hæres:quía remāſit hæres:per ea quæ hic no.Ego dico q̄ ĩter filium & ſeruum, quo ad hoc nulla eſt differentia,vt dixí §.Ad hoc facit l.ſi ſolus.§.fin.de acquí. hæred. Opp.contra hanc partem , & videtur q̄ contra extraneum pater vel dominus non poſsit Trebellianicam deducere:ſicut fideicommiſſarius primus non detrahit à ſecūdo:vt l.j. §.inde Neratius.ad Treb.So.cōtrarium obtinet quando eſt legatum ex perſona ſua:ſed hoc ex perſona hæredis ſcripti detrahit. Facit l.ſi patroni.§.qui fideicommiſſam.ad Trebel. Op.& videtur q̄ aduerſus filium poſsit detrahere Trebellianicā. Nam ſi pater habet actiones vtiles,& ſic eſt hæres effectu,licet nō ſit hæres nomine,poteſt detrahere Trebellianicam: ſicut dicímus ĩ bonorum poſſeſſore,quí nō eſt hæres nomine:vt Inſtit.de bo.poſſ. §.quos aūt.tamen quía habet omnía iura vt ibi:vt no.ſ.de bono. poſ.hære.petit.l.j.detrahit Trebellianicam:vt l.j.§. bonorum. ad Treb.& ſic pater quo ad filium debet poſſe detrahere:licet non ſit hæres nomine.Sol.bonorum poſſeſſor habet illud beneficiū à prætore mortuo,& viuo,nō ab alio:meritò contra alios vtit dicto beneficio.ſed hic pater vel dñs habet hoc beneficium à filio. vnde illo non vtitur contra ipſum filiū:per ea quæ ſ. dicta ſunt.

Op.C.ad Trebel.l.iubemus.§.idemq̄.Sol.glo.& bene,qd' ibi pater fuit inſtitutus & rogatus de reſtituendo filio:hic ipſe filius fuit inſtitutus,& pater rogatus de reſtituendo ſibi. Venio ad quartam partem,& oppo. primò. Ratio legis debet eſſe concludens & neceſſariarita quod ceſſante ratione ceſſet lex:vt l.adígere.§.quāuis.j.de iure pa.& l.cum tale.§. falſam. de condi. & demonſtra.Sed ratio hic poſita non eſt huiuſmodi:quía idem eſſet in quolíbet extraneo,cui fideicommiſſum eſſet relictū poſt mortem patris:vt l.ſi cum hæres.quando dies le. ce. & l.hæres meus. de condi.& demon.Sol.glo.duobus modís. Primò fatetur contrarium:& hic ſubaudit,maxime.quaſi dícat,ídem in filio,quod in extraneo.Vide gl.ſuper ver.retenturum.hoc non placet. Nā ex illatione quæ colligítur ibi ex dictione,& ídeo : & ex ratione ſecunda poſita in fin.legis apparet quod Iuriſconſultus propter illam rationem poſui hanc concluſionem quaſi dicat aliàs ſecus eſſet.Secundò modo ſoluit gloſ. videlicet quod non ſit ídem in extraneo,cui eſſet relictum poſt mortem. In extraneo dico, qd' non ſit mortuus,ſed viuat,licet filius deceſſerit. Et iſta fuit opi. Azo.vt probatur in glo.ſeq.Iſtud díſplícet plus,quā præcedens dictum:quía ſecundum hoc non eſſet ratio differentiæ inter filium & extraneum iſta,quæ dicitur in tex.ſcilícet quia ex perſona patris vires accipit.Sed ratio differentiæ eſſet accidentia facti:quia filius deceſsit,extraneus non : quod eſt contra mentem huius legis.Alij ergo,vt Iac.de Are.intelligunt hanc partem alío modo penitus extraneo.Pro cuius euidentia debetis ſcire qd' ille qui rogatus eſt reſtituere quicquid ad eum peruenit,non tenetur reſtituere fructus:vt l.quod his verbís.j.de lega.iij. & hoc ſi eſt rogatus reſtituere extraneo.Sed ſi filio ſuo:tunc in reſtitutione veníunt fructus:vt l.in fideicommiſ.§.cum Pollídius. ſ.de vſu. & hoc propter votum parentum, quod eſt vt filijs ſemper acquirant:vt l.ſcripto.vnde li. & l.nihíl.§.primo.de bo. lib. Hoc præmíſſo ſic pone caſum,ſi pater rogatus eſt poſt mortem ſuam reſtituerè filío ſuo quod ad ſe patrem peruenit ex hæreditatevel legato filio relictís:& ſic fructus interím percepti veniebant : ſi filius moritur viuo patre, omnino id patrem retenturum , id eſt compendium fructus.ſubaudi:quía ſi filius viueret, non retineret,& ad hunc ſubauditum caſum de vita filij venit ratio quæ ſequitur,quod fideicommiſſum vires recípit ex perſona patris: licet eius votum eſt quærere filijs.Ita intelligit ipſe.Certè licet iſte intellectus ſit in ſe verus,quantum ad legem eſt omnino extraneus:cum hic de fructibus nulla fiat mentio. Præterea, cum lex iſta tota loquatur de filio & ſeruo ſecundum lect.quam ſ.tenui, iſta lect.non congrueret niſi in filio:cum non ſit votum domini quærere ſeruo:ſicut patris quærere filio.ideo ego lego hanc legem alío modo clarè & aperte. Pro cuius euidentia debetis ſcire quod quando primò teſtator reliquit aliquid alicui:& poſtea iubet tertiam perſonam accípere:& poſt tempus legatario dare qd' legatum dicitur eſſe purum,& legatarius ante tempus decedens tranſmitteret ad hæredem:& ille tertius,qui iuſſus eſt accipere,& dare legatario,vídetur electus vt nudus miniſter, vt l. à filia.§.alumno.j.ad Trebel.& l.liberto.§.Largius.j.de annu.leg. cum ſimi.Item poſito quod ad hæredem non tranſmitteret legatarius:non remaneret apud illum nudum miniſterium:vt l. ſi qs Titio.j.titu.j.Hoc præmiſſo caſus eſt clarus: quia primò fuit relictum filio, poſtea fuit iuſſus pater ipſi filio reſtituere poſt mortem ipſius patris:ſi filius moritur interim,quæritur an apud patrem debeat remanere? Videbatur quod non:quaſi pater ſit nudus miniſter.Tamen Iuriſconſultus determinat hic contrarium quía pater non eſt nudus miniſter,ſed ex perſona eius capit vires legatum.Secus ſi aliquís eſſet iuſſus dare extraneo quod ipſi extraneo eſſet relictum,vt ex prædictis patet.hunc caſum credo verum. Opp.q̄ iſte verſi.vídetur deſtruere omnia præcedentia. Innuit enim quod non vídebatur relictum poſt mortem patris,niſi exprímatur.Cuius contrarium vídetur dictum ſ. Sol.ſ. eo.dici q̄ vídetur fideicommiſſum dilatum in tempus exiſtentiæ ſui iuris:quod poteſt eſſe mortevel emancipatione.hic loquitur quando expreſsè fuit collatum poſt mortem:& ſic in vnum caſum tantum.Expediui me de contrarijs. Veníamus ad quæ
8 ſtiones.quæro primò,quía regula eſt† q̄ lis nulla poteſt eſſe ĩter patrem & filium:quo iure aget filius,cui eſt fideicommiſſum relictum,contra patrem? Rñ.aut eſt inſtitutus pater,aut filius.Primo caſu,aut pater non vult adire:& non poteſt cogi per filium, niſi poſtq̄ erit ſui iuris,ſecundum gl.in l.cogi.§.ſi pater. ad Tre. licet Ia.de Are.aliter dicat.qd' dicvt ibi.Aut pater adiuit,ſed nō vult reſtituere:& tunc aut fuit relictum fideicommiſſum ſtatim: & nonvalet:vt no.j.eo.l.à filio.& ſ.dixi.Aut fuit dilatum in tempus exiſtentiæ ſui iuris:& non eſt dubium quod poteſt habere actionem ex teſtamento.Si verò filius fuit ipſe inſtitutus , vt in caſu noſtræ legis tunc aut pater non vult iubere filium adire:& tunc non præiudicat filio , quín factus ſui iuris poſsit adire:vt l. is quí hæres.§.fina.de acquiren.hæredi.hodie ſtatim poteſt filius

Universidad de Deusto Biblioteca

a Vindemia videt. Et vide do. Petr. in c. per tuas. de dona. And. Barb.

adire, per l.ſi. C. de bon. quæ libe. Si verò filius iuſſu patris adiuit: & ſic patri quæſita eſt hæreditas: tunc cū fideicōmiſſum ſit dilatū in tempus exiſtentiæ ſui iuris, vt dixi ſ. non eſt dubiū q; factus ſui iuris agit actione ex teſtamēto. &
2 hoc ſecundū iſta iura. †Sed quæro, nunquid hæc lex obtinet ſecundū iura hodierna: pone, quidā inſtituit filiū, & rogauit patrem de reſtituendo filio vel extraneo. Videndū eſt de viribus fideicōmiſi. Dices tu. in hæreditate profectitia habet locū hodie ſine dubio: quia nihil eſt hodie immutatū. qd' nō placet: imò dic q; prima pars huius legis, prout dicit q; à patre pōt relinqui filio inſtituto: procedit ſine dubio, & olim, & hodie in profectitia. Secunda pars vt dicatur capere à perſona filij. quando relinquit extraneo qñ à perſona patris, relinquit ipſi filio: etiam ſecū dum iſta tempora non habeat locum in hæreditate profectitia: hoc eſt, in ea, quæ erat relicta filio cōtemplatione patris. Tunc enim ſemper videtur capi à perſona patris, quia eius reſpectu eſt relictum: argu. ſ. de hæred. inſti. l. quidam cum filium. & ſ. de ſtipu. ſeruo. l. fin. Ceſſant enim illæ rationes, quas dixi, ſcilicet q; pater habuerit à filio, vel dominus à ſeruo: imò habēt à ſe, licet per mediā perſonā filij vel ſerui. Si verò loquitur de hæreditate aduētitia, hoc eſt, de relicta cōtēplatione filij vel ſerui, vel ſimpliciter: dic q; idē eſt. l. aditio. ſ. de acquir. hære. & de vſufru. leg. l. ſi ſerui. & l. ſeq. tūc principiū huius legis nō videt habere locum: quia patri quæritur ſolus vſusfructus: & ſi filio reſtitueret, illud idē ſibi quereret. Et hoc videtur dixiſſe Roge. in iij. glo. hic poſita. Tu dicas q; in ſeruo ſine dubio nihil eſt immutatū. In filio verò tenendo opi. quā ego teneo q; fideicōmiſſum videt dilatū in tēpus mortis vel exiſtentiæ ſui iuris: hoc nō videt procedere quia illo tempore vſusfructus, qui quæritur patri, reuertitur ad proprietatē ipſo iure abſq; alia reſtitutione fienda per patrē. Sed potes dicere q; pater habebit vſumfructū dū viuit, & illis fructibus vtetur, & cōmodo fructuū. In tempus autem exiſtentiæ ſui iuris reſtituet fructus quos percepit medio tēpore. Pro hoc hæc lex in fi. ſecundū lec. Iaco. de Are. remanebit ergo apud patrem ſolū cōmoditas vtendi illis fructibus ex illo cōmodo medio tēpore. Simile in l. ſi conuerit. ſ. de pac. dot. Secunda pars huius legis, in qua diſtinguitur, vtrū relinquatur filio vel extraneo, vt primo caſu debeatur ex perſona patris, ſecūdo ex perſona filij. hodie ſi relinquitur à patre filio, nihil eſt immutatū quātum ad hoc. Sed ſi relinquitur extraneo, eſt immutatū: qa olim debebatur à patre, vt à debitore ex perſona filij, vt hic. hodie verò debetur à patre, vt à legitimo adminiſtratore. Sicut dicimus quando relinquitur à tutore pupilli inſtituti. l. peto. §. mater. j. titu. j. C. de fideicom. l. etiam. & C. de re. credi. l. cum etiā. & l. ciuibus. j. de rebus dub. Vel dicamus q; partim debetur à patre vt adminiſtratore reſpectu ꝓprietatis: partim vt à debitore reſpectu vſusfru-
10 ctus. †Quæro, quid in filio arrogato? Reſpon. idē quod in naturali & legitimo: vt Inſti. de acquiſi. per arro. §. j. & l. ſub condi-
11 tione. de lib. & poſthu. †Quæro, vtrū reſtitutione facta à patre in caſu huius legis tranſeant actiones in filium ex Trebellia no. Circa hoc ſunt glo. cōtrariæ: vna eſt hic ſuper ver. nō admiſſa. quæ dicit q; omnia alia remedia Trebellianica, excepta deductione quartæ, habent locū: ſed inter remedia Trebellianica eſt translatio actionū: vt C. ad l. Falc. l. in teſtamento. & ibi no. ergo &c. Et huic concor. alia glo. ad Trebel. l. quidam. §. ſi ſeruo. Alia glo. hic ſuper ver. non poſſet. dicit contrariū. Cū enim ipſe filius ſit hæres, pater non transfert in eū actiones. Pro hoc videtur caſus j. ad Treb. l. ſi hæres inſtitutus. in prin. Credo primas glo. eſſe veras per tex. l. j. §. ſi filio. verſi. idem eſt. j. ad Treb. vbi eſt caſus. Nam in tota illa lege exponitur illa pars ſenatuſconſulti quæ tractat de transferendis actionibus. & ideo ponitur hic caſus q; filio inſtituto & patre rogato ipſi filio reſtituere, habet locum illa pars ſenatuſconſulti. Ad l. ſi hæres. in princ. reſpondeo q; ibi loquitur in hærede, apud quem erant actiones directæ, quę ſibi ſufficiūt. hic loquit in filio, apud quē nō erant neq; directæ neq; vtiles: cum tōtum eſſet quæſitū patri, ſecundū iſta tempora: me-
12 ritò pater ei reſtituendo in eum transfert vtiles. †Quæro, pone q; alicui eſt relictū fideicōmiſſum vniuerſale purè: decedit fideicommiſſarius ante reſtitutionem ſibi factā. quæritur, an trāſmittat illud ad hæredem ſuum? Glo. hic ſuper verbo, retenturū. dicit q; non tranſmittit, per leges quas allegat. Inducit ſimile de hæreditate non adita, quæ non trāſmittitur. Item videtur dicere gl. in l. à teſtatore. de condi. & demō. & fuit opi. Azo. in ſumma C. ad Treb. circa fi. ij. col. doc. omnes, Dy. & alij dicunt cōtra: qa habemus tex. expreſſos in l. poſtulāte. in prin. ad Treb. & l. cogi. §. idem Metianus. eo. ti. d. l. à teſtatore. & C. de fideic. l. iij. Ad cō tra. ſ. ad l. apud Iulia. §. vtrum. & §. Antiſtia. dic vt ibi no. quia ibi deceſsit fideicommiſſarius ſine hærede. Ad hāc legem reſpōde q; hic erat relictum fideicommiſſum ſub condictione. Ad ſimile de hæreditate Dy. non reſpōdet hic, ſed in l. à teſtatore. de cōdi. & demō. etiā Dy. dicit q; aliud in hærede, qui ante aditā hēreditatem nullum habet ius, meritò nō tranſmittit: ſed id qd' habet, ſ. ius deliberandi, trāſmittit hodie ſecd'm formā l. cū antiquioribus C. de iur. deli. ſed fideicommiſſarius vniuerſalis habet actionem ex teſtamento, quā tranſmittere pōt. Facit qd' dixi. ſ. de acquirē.
13 hære. in l. is poteſt. Quæro quid †ſi fideicommiſſarius vniuerſalis decedit poſt mortem teſtatoris ante aditam hēreditatem: an tranſmittat ad hæredes. Quędam gl. tenet qd' non, per legem quidam ita. in prin. ad Treb. & ibi no. in glo. parua ſuper ver. adeat. Alia gl. idem in l. iij. de reg. cato. dicunt enim qd' dies fideicommiſſi vniuerſalis non cedit niſi ab adita hæreditate. Idem tenet Dy. j. de adi. leg. l. iij. §. j. Cy. & Iac. de Are. tenent contrarium qd' cedit dies quo ad trāſmiſſionem à tēpore mortis teſtatoris: ſicut in legatis & fideicommiſsis particularibus. Pro hoc in d. l. iij. §. j. ver. idem dicendum. de adi. le. vbi quo ad diei ceſsionē æquiparatur vniuerſalis particulari. Facit l. ſi in perſona. C. de fideic. Et hanc partē puto verā, per l. cogi. §. idē Metianus. ad Trebel. quia videtur permittere qd' hæres fideicommiſſarij cogat hærēdē inſtitutum adire: ergo fideicommiſſarius decedens ante aditā hæreditatem tranſmittit: licet ibi poſſet aliter intelligi. & hoc poteſt intelligi ex ordine rubricarum. Nam in Codice præmiſit primò de leg. & fideicō. & ti. ad Treb. & ſic de vniuerſalibus, & particularibus: poſtea in ti. de cadu. tollen. §. cum igitur. & §. in nouiſſimo. dicit indiſtinctè diem legatorum, & fideicommiſſorum relictorum purè cedere à morte teſtatoris. Intellige hoc in fideicōmiſsis vniuerſalibus & particularibus. Si ergo ī Digeſtis primò ponit de leg. poſtea ad Treb. & ſic de fideicommiſsis vniuerſalibus: poſtea ponit ti. quando dies leg. ce. intelligo fideicommiſſorum particularium & vniuerſalium, de quibus præmiſerat. Ad l. quidā ita. reſponde q; non dicit illud. Vel dic qd' cedat ab adita hæreditate quo ad petitionē. & ita loquitur gloſ. ibi poſita: ſed quo ad tranſmiſſionem à tpe mortis, vt dixi. Vel dicas q; illud eſt verum quo ad impediendam translationē fideicommiſsi fa-
14 ctam à teſtatore: aliàs ſecus. Quæro, †poſito q; ſit verū qd' nō tranſmittatur fideicommiſſum ante aditam hæreditatem, an ſaltem tranſmittat ius deliberandi, ſicut fit per hæredem. Gl. hic dicit qd' ſic. no. & vide eam. Idem dicit Azo in ſumma C. ad Trebel. qd' pōt tolerari: quia ſi fideicommiſſarius vniuerſalis habet
15 ius deliberandi: vt no. ſ. de iu. deli. l. j. dico etiam †q; ſi fideicommiſſarius decederet poſt petitionem factam, licet ante reſtitutionem factam vel ante aditam hæreditatem tranſmitteret: vt l. non iuſtam. C. ad Treb. Quæro, an hæres rogatus cogatur adire, & reſtituere. Gl. hic remittit ad no. in l. eam quā. C. de fideicom. dic vt ibi. & l. ille à quo. §. ſi de teſtamento. in fi. j. ad Tre. Dy.
16 inducit hanc l. in ar. ad q. Vos videtis hic in fi. † ad duo ſingularia dari adiectiuum pluralis numeri. Concor. ſunt in glo. Modò pone, dixit dominus vaſallo, concedo tibi vineas, & ſundū fructibus plenum: an per hoc videatur conceſsiſſe vindemiam. Videtur quòd non: quia non adiecit adiectiuum plurale, vt hic cū ſimi. & quia in dubio videtur referri ad proximum: & ſic ad fundum tantum: vt l. ſi idem cum eodem. in fi. de iuriſdict. om. iudi.
a Econtra quod vindemia videtur *conceſſa, quia eſt pars fundi: vt l. fructus pendentes. de rei vendica. Si ergo totum conceſsit, & quælibet eius pars videtur conceſſa: argumē. l. ſi ex toto. ſ. eo. & l. ſi quis cum totum. de excep. rei iudica. Ad hoc facit l. Iulianus. §. ſi fructibus. de actio. empti. & l. Seiæ ex parte. §. Caio. de fun. inſtru. ſecundum Dy. iſtud credo verum, primò: quia illud adiectiuum plenum, licet ſit ſingularis numeri: tamen refertur ad omnia præcedentia vt in l. hæres meus. §. vxori. infrà de lega. iij. Item quia poſito quod nihil eſſet dictum, fructus videntur conceſsi, vt l. fina. j. de iure fiſci. & d. l. Iulianus. §. ſi fructibus.

1 ☞ Iura plurium ſi deueniunt ad unum, ille poteſt facere quod poterat illi plures.
2 Vtilitates reſultantes quando aliquis habet legatum iure ſuo uel iure accreſcendi.

Hæres

Universidad de Deusto

5 *Hæres quando posit repudiare legatum ad incommodum alienum.*
4 *Petens ex una causa quando posit ex alia petere.*
5 *Quando quis posit petere partem iure suo, & partem iure hæreditario.*
6 *Petens totam rem simpliciter ex una causa, tacitè ex alia repudiat.*
7 *Cessionarius an possit cogi ut eligat an agat directa, an utili.*

1 SI mihi. †Quando plurium iura deueniũt ad vnũ, potest ille facere quod poterant illi plures. h.d.& legitur duobus modis secundum gl. vel ꝙ pluribus eadem res fuit legata coniunctim verbis,& disiunctim re,vel econuerso coniunctim re,& disiunctim verbis. Op.
a ius accrescendi[a] non habet locum post legatum acquisitum: vt l.j.in fi.de vsufruc.accre.sed hic erat quæstum:quia dicit,die legati cedente. Huius timore dicit gl. ꝙ dies cesserat quo ad transmissionẽ tantũ. pro qua facit l.si quis ita.aliàs ei qui ita. & quod
2 ibi not.de cõdi.instit.Opp.ij.quia videt †ꝙ nil releuet,siue habeã iure meo,siue iure accrescendi.& sic frustra fuit facta hęc l.ar.l. hęc stipulatio.§.diuus.j.vt leg.no.ca.Sol.gl.imò releuat propter onera imposita cõiuncto,quæ non erant imposita mihi. Istud dictum non releuat,nisi secundùm illam lect. quando disiunctim verbis erit relictum. Vnde tu adde ꝙ aliud interest quando coniunctim licet enim tunc accrescat cum onere imposito per testatorem: tamen interest propter aliud. Nam secundùm ista tempora hæres non tenetur ad legata vltra vires hæreditarias: nec hodie tenetur ad debita vel legata vltra vires facto inuentario. Si ergo repudio ex persona mea, & agnosco ex persona illius qui me facit hæredem: erit patrimonium ipsius tanto maius. Si repudio ex persona illius, & agnosco ex persona mea: erit hæreditas eius tanto minor.& sic multum interest. Opp.cõtra hoc,
3 videtur †ꝙ hæres non possit repudiare legatum ad incommodũ alienum,vt l.liberto octoginta.de bo.liber.l.si fundum sub con-
b ditione.§.si Titius.j.eod.& quod ibi not.Respondeo,quandoꝙ[b] hæres repudiat legatum factum de fundo ad incõmodum alienum,nec cedit ad commodum suum: & hoc non potest: vt d.l. liberto octoginta. Aut repudiat ad incommodum alienum, & ad commodum suum:& tunc aut ille alius, in cuius incommodum repudiat, illud habiturus erat ex dispositione defuncti, ex cuius persona repudiat: & non potest repudiare:vt not.in d.§.si Titius.Aut alio modo cedit in suum incommodum,ad commodum tamen repudiantis: & potest repudiare. Ita loquitur hic:
4 & quod s.dixi.Opp.dicitur hic †ꝙ si quis petit ex vna causa, nõ potest petere ex alia. Contra, quando duæ causæ lucratiuæ habent originem in personis diuersorũ,licet ad vnum deueniat, ex vtraq; causa poterit ille solidum cõsequi:vt l.si seruus legatus.§. j.j.eo.& l.si is qui.de act.& obli.& doct.tenent in l. qui pupillæ. C.de neg.gest. Sol.Illud verum, quando illæ duæ causæ diuersorum habebãt effectũ solidæ exactionis in qualibet.sed hic nõ erat istud.Nam si ambo viuerent,vel facerent sibi partes per cõcursum, si esset legatum disiunctum, vel quilibet admitteretur ad partem suam quando fuit legatũ coniunctim: dixi in l. Mæuius.§.duobus.j.titu.j. Oppo.de l.non est nouum.de act. empt. Solu.in eodem libello debet peti vt ibi.tamen possem petere vel
5 iure meo vel hęreditario.Quærit glo.†vtrum possim petere partem iure meo,partem iure hæreditario:Quidam variauerũt.Tu dicas indistinctè ꝙ sic.Probatur in l.reos.in prin.de duo.re.Nec obstat d.l.non est nouum.quia fateor ꝙ debeat peti in vno libello: sed tunc petam vel totum iure meo,vel totum iure hæreditario: vel partẽ iure meo,partem iure hæreditario. Quæro:†quid
6 si peto simpliciter rem totam ex vna causa? Respondeo, tacitè ex alia repudiare videor,vt hic innuit text.Facit l.fi.C.de codic.
7 Vltimò Dy.inducit hoc prin.ad quæstionem,†vtrum cessionarius possit cogi eligere,an agat directa vel vtili? Et videtur hic tenere ꝙ non.Contrarium videtur tenere in l.si duo.de sol. Dic vt ibi dixi plenè:& ideo hic non dico.

1 ☞ *Difficultas præstationis in testamentis subducitur, & legatum firmum manet.*
2 *Angustiæ temporum in contractibus bonæ fidei subducuntur sicut in legatis.*
3 *Impossibilitas si est adiecta grauato:an uitiatur dispositio.remissiue.*

c 1 d Si quis seruos. †In testamentis difficultas præstationis subducitur:& legatum firmum remanet.h.d.Et nota §.& signa tex.ibi:& angustias. Oppo.[d] ꝙ ista impossibilitas vitiet legatum. Instit.de lega.§.fi.& C.de his quæ pœ.nomi.l.j. Sol.ibi fuit legatum ab initio impossibile: hic non. Nam testator potuit tantùm viuere ꝙ serui potuerunt duci Romam. Istam tenet gl.in d.l.j.& Dy.in c.ne-a
mo potest.de reg. iur.lib.vj. Sed hoc videtur contra regulam Catonianam,quæ vult ꝙ legatum quod non valeret,si tunc moreretur testator:nec post cõfirmetur. Gl.ideo transit ad aliã solu.s.ꝙ hic remouetur quod est impossibile: scilicet festinatio. Et hanc tenẽt Pet.& Cy. C.de his quæ pœ.nom.l.j. & est vera,vt j.dicam.Tertiam sol.dat glos. Instit.de lega.§.fi. videlicet ꝙ testator dixit hic, quòd hæres constitueret se soluturum intra triduum.quæ solu. non congruit literæ.Nam dicit ꝙ damnauit hæredẽ ad dan-b
dum,non vt cõstitueret se soluturum. ideo tene præcedentẽ solutionem. Sed ad hanc opin. assumò prin.glo.quia videtur contra rex.Instit.de ver.obli.§.loca.& l.ij.§. si quis ita.de eo quod cer.loco.Sol.ibi interviuos: hic in vltima voluntate.Hanc tenet gl.j.de verb.obli.l.fi.§.si inter.de reg.iur.l. in testamentis.quæ solu.est vera, sic intelligendo, videlicet ꝙ aliud sit in cõtractibus inter vi
2 uos:scilicet stricti iuris.Nam †in contractic
bus bonæ fidei angustiæ temporis subduc
e cuntur,sicut in legatis[e]:vt l. insulam.§. pe. s.loc.& eodem modo in vltimis voluntatibus quæ habẽt instar bonæ fidei:vt l.in minorum.C.in quib.cau.in integ.restit.nõ est necess.& hoc tenent doc.in l.j. Opp.gl.de l. item illa.de consti.pecu.nõ soluit. Dicas ꝙ ibi angustiæ temporum nocent.i.non prosunt vt reus constituatur in mora,vt ibi no.
3 Vltimò † vides in hoc §. ꝙ impossibilitas fuit adiecta grauato:nõ tamen vitiatur dispositio.quod est contra commune dictum gl.nostrarũ.dixi plenè in l.j.de condi.instit.

Regula. Seruus dicitur esse capax, si capax est dominus.h.d.Op. de l.& si maximè.de ser.leg. & l. debitor.§. fi.j.tit.j.Sol.ibi speciale.Vel dic,quãdo domino non possumus legare merè propter conditionem domini, procedit ista regula: d
sed quando non possumus legare mista consideratione eius, & rei legatæ,non procedit ista regula, vt in contrarijs. Sed certè e
nec primo casu procedit regula indistinctè quod dic,vt l.si seruus eius.de acqui.hære.

1 ☞ *Voluntas sequẽs seruatur, nisi præcedẽs sit derogatoria.*
2 *Legatum si primò admittitur purè, postea sub conditione: f ista secunda,ademptio nil operatur. Moder. hic tenent contra Bar.*
3 *Secundum testamentum factum à testatore,qui in primo dixit quòd non liceret sibi pœnitere,ualet.* g
4 *Priuilegium concessum ab Imperatore,non obstante aliqua constitutione,uel statuto,tollit etiam statuta futura.*

f 1 2 In legatis. [f]Sequẽs †voluntas seruatur:nisi præcedens sit derogatoria.h.d.Quærit gloss.†quid si ademi tibi legatum purè, postea sub conditione: an posterior adẽptio aliquid operetur? Dicit glo.ꝙ videor dare sub contraria conditione. Nam qui diuortium dicit,præsupponit fuisse matrimoniũ:vt in aut. quib. mod. nat.effi.legi.§.quoniam autẽ.Addo ŝ.de diuor.l.Iulianus.sic qui ponit ademptionem,necessariò præsupponit legatũ præcedere. Et sic pertransibat Dy.la.de Are.tenet cõtrarium,& huius opi. sum secutus:quia adẽptio fit ad diminutionẽ:ergo non operatur augmẽtũ,seu inductionẽ legati: vt l.legata inutiliter.j.eo.& l.ex facto:de hære.instit.& l.cũ tale.§.falsum.de cõdi.& demõ.& no. in l.si ita legatũ.in prin.j.eo. Materiã istam vtrũ ad positionẽ priuationis sequatur positio habitus, examinaui plenè in l. decem.
3 de ver.obli.Vltimò glo. †quærit,si testator in primo testamento
g dixit ꝙ non liceret[g] sibi pœnitere:vtrum valeat secundum quod postea fecit.Dicit glo.ꝙ sic,si prioris voluntatis expressè pœni-

a ☞ Ius accrescẽdi. Adde inquantũ Alexã. ex mente Bal. .nge. & Imol. vult ꝙ si testator reliquit pluribus domum:& prohibuit quẽlibet alienare partẽ suã respectu familiæ, ꝙ quis non poterit portionẽ sibi obuenientẽ iure accrescendi alienare. quod idẽ voluit Paul. de Ca.consi. ccxxxiij.
☞ POMATES.

b ☞ Respõdeo,quãdoque. Hanc distinctionem sequitur Aren. cõsil.cxij. pro declaratione alleg. etiam Alex.in ij.vol. facit quod in simili nota. idem Bart.o.in l. quò minus.in j.q.ff.de flumi.& per Ias.in vlti. q.quã refert hic Paulus de ca.relatam per Alex.qui idem tenet consi.cxij.in ij.vol. Sali.hic.

c ☞ Si quis seruos. Adde inquantũ Alexã. ponit ꝙ si testator iusserit legatum præstandũ intra mẽsem à die mortis suæ, debet suppleri & à die aditæ hæreditatis.& quod si testator mandat construi opus intra quinquennium quòd non potuit exequi. quòd nõ habebunt locũ leges punientes non exequentes.ꝙ hoc latius habetur per Ro. consil. ccccix.& Ro. consil. cccxl viij.vbi vult ꝙ in gratijs papæ angustia temporis subducatur.
☞ P. PAV. P.

d ☞ Opp.Quid in alijs dispositionibus vide Ro.consi.cccxlviij.
☞ POMATES.

e ☞ Sicut in legatis. Adde in materiã Roma. cõsil.cccxlviij.incip. in primo quæritur.
☞ P. PAV. P.

f ☞ In legatis. Vide q̃ scripsi in l.pacta nouissima.C.de pact.

g ☞ Non liceret. Adde post Alex. dũ ponit an si testator dicat, nolo aliud testamentũ validũ esse nisi sit scriptum aue Maria, &c. quod in terminis consuluit Bal. cõsil. clxxxviij. Et qđ voluit Ro.cõs.cccvj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

↠ P. PAV. P.

a ℂDyn. Inducit. Ad quæition. an lex vel ſtatuũ derogãs legi vel conſuetudini, intelligatur non ſolum de præteritis ſed etiã de futuris. vide Alexan. in l. ſi non ſpecialiter. C. de teſta. Arelate in c. ij. de conſuetu. vide in Rubr. ff. de oper. noui nunc.

b ℂNon obſtãte. Et vide Cyn. in l. ij. C. quę ſit lon. conſue. ſi dicatur, nõ obſtãte cõſuetudine, intelligitẽ futura ſublata. eodẽ modo ſi dicatur, præſentia & præterita, ſed etiam futura: glo. eſt contra Cle. ſtatutũ. de elec. cp ſolũ trahãt ad præſentia. Paul. de Lea. tenet cp comprehenduntur præterita & futura. Et dixi qualiter poteſt ſalvari cp intelligatur de præterita, non de futura. Tu vide eundẽ do. Ioannẽ in l. iij. ff. de teſt. vbi de hoc vt de Bal. in l. dudũ. C. de contrahen. empt. & vide tex. in l. iij. §. ditius. ff. de ſepul. vi. & vide Angelũ in rep. §. ex non ſcripto. vide domi. Anto. in c. ſi. extra de conſue. Sed obſtat quod no. per. per Rapha. in l. ſi. C. in quibus cauſis reſti. in integ. non eſt neceſſa. & vide Inn. in c. conſtitutus. de in integ. reſtitu. And. Barba.

c ℂAut imperfecta. Adde qñ adẽptio legati facti poſsit per duos teſtes probari. Bal. cõſ. ccxxv. j. lib.

d ℂIneſt maiori. Adde vltra Alex. an in dictis teſtiũ in maiori ſumma inſit minor. Bal. cõſi. ccxxij. in fi. j. lib.

e ☞ Non bene percipies iudicio meo Bart. mentem in his verbis: niſi videris Pau. de Caſt. hic. qui ſolus ex pluribus, quos vidi, declarat. Alex. Loſæus.

f ℂPluralis. Adde in quantũ Alex. tangit an pluralis numerus verificet in ſingulari. quod voluit Ioã. Cal. conſil. lv. vbi dicit, cp cũ quædã ſubſcriptio mercatoris diceret, Titius & ſocij, rñdit cp non erat falſa, cũ non haberet niſi vnũ ſociũ. Vide etiã qd' voluit Old. cõſil. cxliij. factũ tale eſt, cp ſi teſtator ſubſtituit poſthumos, qd' mẽ non excludit ſi vn⁹ tñ poſthum⁹ naſcat, & moriat. & quod voluit Paul. de Ca. cõſ. cclvñ. cp ſi teſtator mãdat bona diſtribui in pauperes, poterunt diſtribui in vnum.

teat. Vide glo. Ia. de Are. intelligit cp à prima videat recedere per ſecundã, etiã ſi de prima expreſsè non pœniteat: & non puto ſtã gl. verũ dicere in terminis hic poſitis in gl. Dicit enim cp ſibi non liceret pœnitere. hoc non põt facere teſtator. Nõ enim põt ſibi auferre liberã teſtamẽti factionẽ: quia eſt contra bonos mores: vt l. ſtipulatio hoc modo. de ver. obli. Et iſta verba nõ continent proteſtationẽ, per quã in ſequenti videatur volũtas deficere: ied ſolùm tendunt ad auferendũ ſibi poteſtatẽ pœnitendi, qd' non licet. Declarabo plenè in l. ſi quis in principio teſtamenti. j. de legat. iij. Vltimò Dy. inducit † ad quæſtionẽ: Imperator conceſsit quibuſdã comitibus cp poſsint creare tabelliones, & eis cõcedere poteſtatẽ faciendi inſtrumẽta inter oẽs perſonas cuiuſlibet loci, nõ obſtãte aliqua cõſtitutiõe, vel ſtatuto: poſt cõceſsionẽ factũ eſt ſtatutum in aliqua ciuitate cp inſtrumẽta facta à nullo tabelliõe valeãt, niſi habeat licẽtiã à cõi: dubiũ eſt an ſtatutũ ſuperueniens præiudicet tabellioni habenti priuilegiũ ab illis comitibus. Et videt cp ſic: quia cõceſsio Principis tollit effectũ ſtatutorũ præſentiũ, non futurorũ: arg. l. ſi ſtipulatus. §. cum ſtipulamur. & l. ſi à colono. de verbo. obli. & l. Rutilia. & in l. in lege. §. de cõtrahen. emp. & l. ſi ita. de aur. & argen. lega. Ecõtra cp nõ: qa oẽs effectus cuiuſcũq; ſtatuti in contrariũ obueniẽtis ſunt ſublati: arg. l. placet. de lib. & poſthu. Præterea, tollere potuit effectũ huius ſtatuti futuri: arg. huius §. & j. de leg. iij. l. ſi quis in principio teſtamẽti. Dico finaliter cp in dubio ſuſtuliſſe videt etiã ea, quæ in futurũ poterãt obſtari: arg. l. ſi ſeruitus. §. de ſer. vrb. præ. Ita dicit Dy. ad literã.

QVm incẽrtus. In legato generis ſis videt legatus, qui legitimè eſt ſolutus. h. d. No. cp Stichus nõ fuit legatus, ſed facta ſolutiõe de eo fingit legatus fuiſſe: & ſic in obligatione generis interim nihil eſt in obligatiõe, ſed id videt eſſe qd' ſoluet. Op. j. tit. j. l. Mæuius. §. duobus. Sol. Obligatio generis omnes cõtinet, vt quilibet poſsit ſolui, non quod dicatur eſſe in obligatione, vt ibi plenè dixi.

☞ *Proteſtationem ſiue limitationem contractus poni in principio uel fine contractus, antequã ſit perfectus, non refert.*

Adẽptione legati facta in alia ultima uoluntate, non tollitur ipſo iure legatum, ſed ope exceptionis.

Codicillus dicitur uoluntas perfecta & ſolennis quantum ad emptionem legatorum.

SIita ſit ſcriptũ. Siue adẽptio præceedat, ſiue ſequat in eodẽ teſtamẽto legatũ perimit ipſo iure. & qd' minimũ eſt debetur. h. d. Not. tex. ibi. & ait, &c. & fortè ratio dubitãdi fuit in iſta lege, quia dicta verba, cui bis legauero, debẽt intelligi de legato facto de eadẽ re, vel de eadẽ ſumma. quod hic remouet. Itẽ an ſit verũ ſi legat hoc modo: Titio lego fundũ & centum, ſiue dicat: Titio lego fundũ. & j. dicã. Item: Titio lego centũ. qd' hic remouet. Itẽ no. † cp nõ refert vtrũ proteſtatio vel limitatio aliqua ponat in principio vel in fine contractus facti: ſi in ipſo contractu ponit: hoc eſt, antecp contractus ſit abſolutus à partibus: vt l. cõtractus. C. de fide inſtru. facit l. iij. C. de edi. actio. Op. cp ipſo iure non perimat: vt l. j. §. ſed hoc ita. & §. ſed cõſulto. de his quæ in te. delen. Soluit† gl. iſtud eſt verũ qñ in eodẽ teſtamẽto ſit ademptio: ſi in alia volũtate, diſtingue: Aut perfecta eſt, quia eſt aliud teſtamentũ: & idẽ: vt l. ſi iure. j. tit. ij. Aut imperfecta, vt in codicillis: & tũc ope exceptionis, vt in contrarijs. Certè codicilli dicunt perfecta & ſolẽnis voluntas, quantũ ad adẽptionẽ legatorũ: vt Inſti. de adẽptio. lega. in princi pio. C. de fideicõ. l. fideicõmiſſum. & ibi no. & l. datũ. C. de lega. vnde ipſo iure perimentur. De alia ergo volũtate minus perfecta loquit d. l. j. §. ſed hoc ita. & §. ſed cõſulto. vt ibi patet. In hoc tñ eſt differẽtia: quia qñ ademptio fit in ipſo teſtamẽto, nõ eſt neceſſaria exceptio facti, nec; iuris: quia ipſi teſtamẽto ineſt ademptio: nec põt iudici nõ liquere. Sed ſi ademptio fit in alia voluntate perfecta, vel imperfecta: ſi eſt perfecta requiritur ſaltẽ exceptio facti, vel intentionis: quia põt iudici nõ liquere: vt l. ij. de exceptio. Si imperfecta, requiritur exceptio iuris: vt dicto §. ſed hoc ita. & §. ſed cõſulto. Itẽ ſi tacitè adimat: vt l. iij. §. fin. de adi. lega. Secundò dicit hic, cp præſtatur exiguũ. Opp. glo. de l. ſi fuerit. de reb. dub. Solue vt in gl. ibi eſt ambiguitas perſonarũ: hic rerum. Op. de l. qui lancẽ. j. de aur. & argen. leg. Solue vt ibi. Op. de l. ſi Titia. §. Seia. eo. tit. Solue vt ibi. Opp. j. pro emp. l. emptor fundi. Glo. dicit. Solue vt ibi: quia ibi non apparet quod ſit minimũ. & ita tenet Dy. Opp. de l. ſcribit. §. itẽ. de aur. & arg. leg. Hoc cõtrarium debuit imponi in præcedenti gl. quia vadit in prin. Sol. qa ibi ademit tacitè, ideo non tollitur ipſo iure: hic expreſsè. Opp. de l. idẽ. j. de condi. & demon. Solue vt in gl. quia ibi in libertate, in qua accipimus quod eſt vtilius. Dy. inducit hanc legẽ in arg. ad q. quam dicam in l. qui duos. j. eod.

1 ☞ *Voluntas teſtatoris probata præualet ſcripturæ in augmento & diminutiõe legati.*
2 *Minor quantitas ineſt maiori.*
3 *Legatum factum à teſtatore qui uoluit legare plus & legauit minus, in qua quantitate ualeat.*
4 *Dictio ſed & ſi, aduerſatur in facto, & non in iure.*
5 *Nomina ſignificantia quantitatem ſunt appellatiua.*

15–

1 QVi quartam. Voluntas † teſtatoris probata præualet ſcripturæ in augmento, & diminutione legata. h. d. No. cp † minor quãtitas ineſt maiori, ſiue loquamur in quantitate continua, ſiue diſcreta: vt hic. l. j. §. ſi ſtipulãti. de ver. obl. Circa ſecũdũ † qñ voluit legare plus, & ſcripſi minus, dicit hic cp valet legatũ: ſed non declarat in quo: ideo quæro in quo valeat. Videtur cp valeat in minus. & hoc innuit litera, put habet in litera, ſed ſi plus ſine &: quaſi illa verba ſed ſi, aduerſent in facto & iure, vt præualeat magis ſcriptura, quã voluntas. & §. l. proxima. in fi. In cõtrariũ facit † litera iſta prout habetis in l. ſed & ſi plus. quaſi aduerſet in facto, & nõ in iure: vt not. in l. ij. §. ne quis eũ qui in ius voca. eſt vi exi. & l. ſed & ſi lege. ſuprà de peti. hære. Et videtur tex. de hære. inſti. l. quoties. §. ſed ſi nõ in corpore. Gloſ. ſoluit, & bene. rectè intelligendo. Nam † iſta nomina ſignificãtia quãtitatẽ ſunt appellatiua. Si ergo appoſuit minus, cũ vellet dicere plus errauit in nomine appellatiuo: ergo nõ debet legatũ in illo pluri vt l. ſi quis in fundi. §. eod. niſi probetur teſtatorẽ aliud voluiſſe expreſsè, & clarè, vt no. in dicta l. ſi quis in fundi. & d. l. quoties. §. ſed ſi non in corpore. ſed quando plus relinquit, & voluit relinquere minus, non requiritur probatio in iſta parte quia in maiori ſumma minor ineſt.

SI quis vnam. Nomina collectiua ſeu appellatiua relata ad plures coniunctionem verbalẽ inducunt, & inter eos eſt ius accreſcendi. h. d. Quæro, quomodo conſtat quòd de poſthuma ſenſerit. Dicit glo. ſi de ea facit mentionem: vt l. qui filiabus. in princ. j. eod. Tu dic quòd ex eo quòd vnam filiam viuam habuit ſolam, & legauit filiabus in plurali: conſtat quòd de vna non ſenſerit, aliàs hæc dictio pluralis numeri non verificaretur: argu. l. fina. infrà ad Trebel. Quæro, quæ coniunctio erit inter illas, ex qua inducitur ius accreſcendi. Reſpondeo, coniunctio verbalis quæ inducitur per hoc nomen filiabus, relatum ad plures, vt probatur hic, & l. interdum. de hære. inſti.

1 ☞ *Qui non eſt, ſed eſſe ſperatur facit partem.*
2 *Caduca etiam tempore Digeſtorum applicabantur coniuncto.*

Si duobus

1 SI duobus. Qui †non est, sed esse speratur', facit partem. hoc dicit. Opp. C. de cadu. tol. l. j. §. in primo. & §. pro secũdo. Sol. hoc nõ erat in rerum natura, sed esse sperabatur: ibi nullo modo sperabatur. cõcor. j. ea. l. §. fi. Hãc sol. tenent omnes alij, vt Azo & Io. qui dicunt ꝙ hoc loquitur quando legatũ erat in cã caduci: quo casu secũdum ista tẽpora applicabat fisco, ꝙ hodie corrigitur per dictũ titulũ, de cadu. tollen. Tenet ergo Ioan. ꝙ secundũ tẽpora Digestorũ caduca applicabant fisco. Pro quo facit ſ.
2 de peti. hære. l. itẽ veniunt. §. pridie. Cõmuniter †tenetur contrariũ. Nã tẽpore Digestorũ caduca applicabantur cõiuncto: vt j. ea. l. in fine. & j. tit. j. l. Celsus. §. penul. & fi. tẽpore cuiusdã guerrę fuit facta lex Papia, per quã cautũ fuit ꝙ caduca applicarent fisco: & circa istã fuit factũ senatusc̃ consultũ de quo fit mẽtio in d. §. pridie. sed cessante guerra fuit sublata lex: vt in d. ti. de cad. tol. in prin. & §. fi. sed qa illud senatusc̃ consultũ de petitione hæreditatis multa vtilia continebat ad alia: ideo ipsum & eius interpretationes in Digestis posite fuerũt. Vel possumus dicere quod in §. pridie. bona erant caduca, & nullus erat coniunctus, vel succedens ab intestato: ideo applicabantur fisco.

Hæres. *Hæres tenetur ad totum onus iniunctũ sibi: & ei qui à testatore grauari nõ potuit. h. d. Opp. de l. celsus. §. pe. & fi. j. tit. j. Sol. glo. primô, ibi repudiãtem tantũ dãnauit hic vtrũq; .hæc est vera. Declaro: Quãdoq; legatũ est simpliciter relictũ, nõ nominatim ab aliquo herede: tunc portio deficiẽs accrescit cohæredi cũ onere suo, siue sit pro non scripta, siue caduca, siue quasi: vt l. j. §. his ita. de cad. tol. Quãdoq; legatũ relinquit nominatim: & tũc aut nominatim ab eo cui accrescit portio, & ab alio cuius portio est pro nõ scripta vl caduca: & accrescit cũ onere. hic est casus in §. nostro, q in prima parte probat de pro nõ scripto: in secũda de caduco. Si verò nominatim tãtũ ab eo cuius portio deficit: & tũc cõiunctus nõ debet: vt d. l. Celsus. §. fi. j. ti. j. Examinabo in l. quę cõditio. in prin. j. de cõd. & demõ. vbi glo. ponit tãgã in l. ciuitatibus. §. Lucius. j. e. Secundo modo sol. gl. ꝙ in l. Celsus. §. fi. erat vnus solus institutus, & ille omisit. Hanc tenet Pet. in d. §. his ita. de cad. tol. licet nõ faciat mẽtionẽ de hac gl. Sed est cõtra tex. legis cõtrariæ, in fi. ideo tene precedentẽ. Quęro ꝑ declaratione literę. in fi. §. Respõdeo vt in gl. & Dy. sentit. põe casum ꝙ tres vel quatuor instituti fuerũt, duo coniunctim, à quibus nominatim fuerit relictũ legatũ. Certè si portio vnius deficit, accrescit alteri tanquã coniuncto: non alijs disiũctis. & est ponendũ ꝙ ille, cuius portio deficit, nõ habebat substitutũ: aliãs ad ipsum reuerteret potius, quàm ad cõiunctũ.

1 ☞ *Ius accrescendi in legatis non habet locum in coniunctis coniunctione legali.*

Si Titio. Qui nõ est in rerũ natura, nec esset sperat, nõ facit partẽ, sed totũ debet cõiuncto re tãtũ, vel re, & verbis, vel verbis tãtũ. h. d. Et habet tres partes. Primò loquit in cõiunctis re tãtũ. Secũdò in cõiunctis re & verbis. Tertiò in cõiunctis verbis tantũ. Partes patẽt. Dicit text. legatũ, ſ. cõiunctim re tãtũ vt differat à sequẽti tex. vẽdicabit ꝑius nõ descrescẽ di. Dicit tex. voluisset nõ exprimẽdo: & fit cõiunctim re & verbis. Dicit tex. posthumo. & hoc vltimo casu per ius accrescẽdi. Opp. ſ. ea. l. in prin. Sol. hic certũ erat posthumũ nõ nasciturum: ibi nasci sperabat. Oppo. de vsufru. accre. l. pe. So. ibi fuit relictũ à diuersis, hic ab vno. Opp. j. ti. j. l. & Proculo. Sol. glos. & nõ bñ. Dic ergo ꝙ ibi nõ erat cõiuncti aliqua cõiũctione hominis, sed
1 cõiunctione †legali, in qua non habet locũ ius accrescendi in legatis: vt l. seruus cõis ab extero. ſ. de acqui. hære. Dixi j. titu. ij. l. re coniuncti. Dic vt ibi.

1 ☞ *Verbum ambiguum positum in una parte testamenti, declaratur per alia posita in eodem testamento.*
Quando datur particula testamenti legatario, datur etiam illa, per quã declaratur verbum ambiguum testamenti.
2 *Nomen filiarum quod porrigatur in legato ad posthumam. & quando nu. 4.*
3 *Filius eo ipso quod est filius, dicitur mereri.*
5 *Coniecturæ, per quas potest constare testatorem de posthuma sensisse.*
6 *Authen. ex causa. non habet locum in præteritione posthumi.*

17-

☞ QVi filiabus. Appellatione filiarum continet posthuma: si de ea testatorem aliquo indicio appareat, sensisse. hoc dicit. †No. quòd
1 verbum ambiguum positum in vna parte testamenti declaratur per alia, quæ testator dixit in eodem testamento. Et

a ¶ Hæres. Adde inquãtũ Alex. refert Paul. de Cast. facere mentionem de Bart. in quodam consi. inci. quidã sibi filios hæredes instituit. ꝙ casus non est talis prout ponitur: sed ibi ponitur ꝙ testator instituit filios: nepoti reliquit alimẽta pro dimidia in domo testatoris, pro alia dimidia in bonis fratris ipso fratre præsente, & consentiente. est prædictum consil. nu. ccxj.

puto ꝙ quando legatario datur particula testamẽti: debet ei dari illa pars, in qua cõtinetur aliquid, per quod declaretur verbũ ambiguũ positũ in legato. Opp. de l. nomẽ filiarũ. de verb. sig. Glo. ibi dicit indistinctè ꝙ q legat filiabus, videt legare posthumę. Et secundũ hoc debet hic subaudiri maximè. quod est cõtra istũ tex. Respõdeo ergo
2 †ꝙ nomẽ filiarũ, porrigit ad posthumã, vt ibi: si appareat aliquo indicio testatorẽ voluisse, vt hic. & sic illa determinatur secũdũ istã & probat in l. si qs ita. §. fin. de testa. tu. Oppo. insti. qui da. tu. pos. §. fi. & l. si quis filiabus. ſ. de te. tu. Sol. glo. hic loquitur in legato quod datur ratione affectionis: ibi in tutela, quæ datur ratione filiationis. Istã tenet Dy. q sic declarat: Legatũ datur ratio-
b ne affectionis, quæ nõ cadit in posthumã. b Declaro legatũ datur ꝓpter præcedẽs meritũ: vt l. nec adicit. ſ. ꝙ socio. sed in posthumo nõ cadit meritũ, nec demeritũ. l. si quis in suo. §. legis. C. de inoffi. test. Tutela datur ratione filiatiõis, quæ filiatio cadit in posthumã, sicut in iam natã. Hęc sol. nõ placet. Nã si in posthumo cadit filiatio: ergo & affectio. Sola enim filiatio est causa affectionis: vt l. scripto. in fi. vnde lib. & l. isti quidẽ.
3 in fi. qd' me. cau. †Et eoipso ꝙ est filius, dicitur mereri, nisi probetur de demeritis: vt l. omnimodo. §. j. C. de inoffi. test. Dic ergo ꝙ significatio vocabuli extẽditur ad posthumã: vt l. nomẽ filiarũ. de verbo. signi. si tamẽ mẽs testatoris extendatur, vt hic. Sed si
4 dubitat, †an testator de ea senserit: dic quãdoq; certũ est testatorẽ sensisse de posthumo: & tunc admittitur sine dubio: vt l. vtrũ. in prin. de re. du. Quãdoq; certũ est, testatorem nõ sensisse de posthumo, vt quia putabat vxorẽ sterilẽ: & tũc nõ admittitur posthumus, nec ĩ tutela, nec in legato: vt l. si qs ita. §. pe. de test. tute. Quãdoq; est dubiũ: & tunc in tutelis interpretatur ius in dubio ꝙ testator voluerit ꝓuidere posthumo: vt d. l. si qs filiabus. & insti. q da. tu. pos. §. pe. & fi. Sed in legatis nõ ita de facili hoc interpretat: ideo qa si cogitasset se plures filios habuisse, nõ fecisset tot legata: vt l. pe. in fi. ſ. ti. j. q̃ ratio in tutela cessat: ideo in legatis opor
5 tet† apparere aliquas cõiectutas. Primò, si de posthumo fecit mẽtionẽ in aliqua parte testamẽti, vt hic. Secũdò secũdũ Ia. de Are. si extranei essent instituti. alleg. pro hoc C. de inof. te. l. iij. & cõia vtri. iu. l. fi. Itẽ qñ pa-
c ter habebat magnũ patrimoniũ, ita ꝙ erat verisimile ꝙ ex patrimonij quantitate habito respectu ad nu. filiorũ testõr tm posthumæ reliqsset: ar. l. si filiæ. j. ti. ij. Itẽ quãdo testator dixit filiabus, in plurali, cũ vnã tãtũ viuã haberet. nã dictio pluralis numeri nõ verificat, nisi de posthuma sensisset: ar. l. fi. ad Treb. & ſ. eo. l. q quartã. in fi. idẽ fortè si quocũq; modo testator sciuisset vxorẽ prę gnantẽ: vt l. si cũ vel in vtero. C. de test. mi. Op. de lib. & posthu. l. ij. Solue vt in gl. Op po. dicit hic ꝙ legãdo filiabus videt legare posthumę: ita demũ, si in aliqua parte testi

in testamẽto. Nec obstat d. l. filiæ. qa ibi loquitur ĩ dote data filiæ. hic loquit

b ¶ In posthumã. Adde limitãdũ sc̃m paul. de Ca. hic nisi testator legasset, id ad qđ necessitate teneret vt puta dotẽ. si legasset dotẽ cuilibet filiarũ, ad quã tenebat vigore statuti: qa tunc posthuma cõprehenderet, secũdũ ipsum solus erat. adde Bal. cõ si. ccxxix. iij. lib.

c ¶ Itẽ qñ pr. Hęc rõvidet vera ꝑ text. istũ vbi dicit, si aliàs non fecerit mẽtionẽ d eo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

de admittē. posthu.
PP PAV. P.
a ¶Si quis ita. Vide Cō.cōsi.xlvj. in prī.
b ¶Hoc amplius. Ad- 6
de bar.¶l.si tibi purè. de leg.iij.&¶l. q ita. j.de do.plæ.tex. in l. si seruus legatus.§. si ita scriptum.j eo.
PP POMATES.
c ¶Facit. Vide q̄ in terminis ponit Bal.in l. alia.i ij.col.& de his quibus vt indig.
d ¶Non determinādo. Adde qđ Ange.dicit ꝙ Bart. in l. eos.j.de fal.dicit ꝙ est in arbitrio iudicis, an velit admittere dictam de positionē.&idē tenet Bald. in l.gesta.de re iudi.Pet.de Anch.in Cle.testibus. de test. do.Ant.in c.cū tu.de test.Sali.in l.iusiurādi.C.de testi.
e ¶Augmentū, Adde qđ Ange. & Gul.de Cug.in l. nulla.ff. de leg.decidunt quæstionē, ꝙ si testator legauit domū vxori cī hoc ꝙ si valet min⁹ centū, ꝙ hæres suppleat. qđ si valet pl⁹ illud erit vxoris: qa inducta ad augmētū nō debent operari diminutionem.
f ¶In contrariū. Hoc est verū secūdū Bal. qū omnia fuerūt examinata. qđ in dubio præsumit, si tibi fuerunt ostensa: prę alle. l.tribunus.§.j.Aū.B.

de postuma fecerit mentionem, aliās non. Contra qa si de ea non fecerit mentionem testamētū non valet: qa præterita. Nec potest dicere ꝙ legata cōfirmentē per auē.†ex causa.quia secundū verā opi. non habet locū in præteritione posthumi.Sol.Potes dicere ꝙ hic factū fuit testamentū,& adiecta clausula,si nō valet iure testamento.&c. & sic legata ab intestato debētur.Aliās dic in stituendo filias videtur instituere posthumā:vt l.placet.de li.& posthu.l.iij.C. de inoffi.testa.& sic testamentū valebit. & vide quod dixi in l. fundus.de fun.instru.

§ Distributiuum,si quis, actum primi uerbi attribuit pluribus insolidū,& eos insolidū ad emolumētū uocat. Præmiū,& quod debet dari primo ingredienti castrum & duo pariter ingrediuntur, an quilibet debeat habere præmium insolidum,remissiue.

Si quis ita. Distributiuū,† si quis actū primi verbi attribuit pluribus insolidū & eos insolidum ad emolumentū vocat.h.d.Opp.de l.si qs Titio.ī fi.j.tit.j.So.Hoc facit charitas liberorū. Dicit gl.hoc nō est verū,ꝑ l.vtrū.de re.dub. & l.cū inter.C.de fideic.li.Nec pōt dicere, ꝙ ibi sit speciale fauore libertatis, propter dictionē maximè,quæ est ibi,quæ denotat idē in alijs casibus.Vnde gl.soluit secundo modo & notabiliter, ꝙ hic sunt verba distributiua,quæ hoc operantē. Vide hāc lo. & no.eā.Hoc intellige quādo distributiuū primi verbi attribuit cuilibet insolidū actū primi verbi:secus si pro parte:vt l.iij.§.fi.ſ. eo.l.ab omnibus.in princ.j.e.nisi res relicta esset talis,quæ cuilibet insolidū sui natura cōgrueret:vt l.cū inter.C. de fideic. lib. De istis distributiuis plenissimè dixi in l. hoc articulo.de hære.insti.Opp.de l.ij.ſ. de lib. & posth.Sol.In odiū exhæredationis est ibi,ꝙ requiritur nomi-
2 natio. Vltimò Dy.† inducit istū § ad q.de duobus ingredientibus primò castrū,ita ꝙ nō apparet quis prior,vel posterior:vtrū quilibet debet habere præmiū insolidū. De quo dixi in d.l.hoc articulo.& Iaco.de Are.tangit in j.ª constitutione Digestorum. §.discipuli.

Si vni. Qui repudiat hæreditatē, cōsequit p̄ legatū.h.d. cū l.eq.Opp.j.tit.j.l.mtles.§.j.Sol.gl.Hic loquit in suo ibi in extraneo.q̄ sol.est cōtra l.filio.j.e.vñ solue aliter. Hic in ipso abstinēte:ibi in eius hærede.hæc est vera.Rationē ibi videbitis,& in l.filio.j.eo.. Op.j.de doli except.l.apud Celsum.§.si quis ex vncia.& l.fi.§.fi.Solue vt in qualibet earū no.Opp. de l.si patroni.§.quid ergo.ad fi.ibi:nec prę ceptio.ad Treb.Gl.nō sol.dic secūdū doc.ibi solus erat institutus. Vñ repudiatione eius testīm irritat. Materiā huius legis dicā plenè in l.filio.j.e. vbi gl. ponit.

1 ☞ Verbum,hoc amplius,inducit repetitionem,per quam legata præcedentia inualida confirmantur.
2 Comparatiuum relinquit formam positiui in extremo.
3 Testis,qui primò fuit examinatus sine solemnitate,& ita primū dictū fuit nullum:si secundò examinatus rite dixit,dico per omnia prout dixi primo:ꝙ ualeat dictū Aret. hic tenet contra Bart.
4 Legatum inutile propter uerba inepta,si fiat repetitio,quando confirmetur.
5 Inducta ad diminutionem non debent operari augmentum.
6 Et,pro uel.
7 Comes qui reprobauit quædam facta in castro,uidetur alia approbare. 19.

1 b **Legata.** Verbū,† hoc amplius, inducit repetitionem,per quā legata prēcedentia iuualida confirmantur.Secus in adiectione,quæ fit ad dilationem concedēdā hæredi.h.d.Primò loquit qñ repetitio facta est in primo gradu.Secundò,qñ dilatio solutioni est cō cessa.Tertiò,qñ repetitio est facta in secūdo gradu. Secūda ibi: & diuersum.Tertia ibi:idē in eodē.Primò gl.ponit casum.Ra-
2 tio huius principij est:† qa natura cōparatiui est,relinquere formā positiui in extremo.Vñ cū dico,lego tibi hoc amplius.est dicere,relinquo tibi hoc amplius illo legato.& sic illud tibi relinquo:vt dixi in l.si tibi purè.j.tit.ij.Quæro qūo primū legatū erat inutile.Gl.dicit,primò propter defectū solēnitatis. Bonū exemplū est.Sed opp.rupto testō rūpunt codicilli:& sic nō aditur ex testō,nec data in codicillis valēt:vt l.si qs cū testamētū nullū.in in fi.& l.ab intestato.ſ.ti.j.& l.j.C.de codi.Sol. cōtraria loquunt qñ testīm valuit:& sic codicilli cœperūt primò depēdere à testō hic verò qñ testm ab initio fuit nullū.Ita dicit Dy.& bene. Fa-
c cit ª in arg. † ꝙ si testis primò fuit examinatus taliter ꝙ dictū suū
3 non valebat ꝓpter solēnitatis defectū:& in secūda examinatione dicit,dico per oīa prout dixi primò, ꝙ tale dictū valeat. dico
d nō determinādo.ª Secūdò glo.ponit exemplū qñ legatū primò erat inutile propter inepta verba.Hoc quibusdā nō placet:quia cū fit repetitio,intelligit facta per eundē modū:& sic vitiaret in secūdo,sicut in primo:arg.l.j.§.j.quæ sen.sine app.rescin. & not.
4 in l.in repetendis.j.tit.ij. Dic † ꝙ qñq; in verbis erat quædā ineptitudo inseparabilis,nisi de nouo reformaretur:vt quia in noīe appellatiuo errauit:& tunc non videtur cōfirmata:arg.d.l.j.quę sentē.sine appel.rescin.Qñq; sunt quædā verba inepta,quæ possunt separari à legato:vt si quis dixerit,Filio meo maledicto lego centū.Nā tunc illud maledictum nō intelligit repetitū: vt l. si quis à filio.in prin.& l.seruo alieno.§.si ab impubere.j.eod.Ita loquit hic gl.Si verò in primo testō poneremus primū legatum esse inutile rōne personæ legatarij,quia nō capax: vel rōne rei, quia legari nō posset:& tūc sine dubio nō confirmaret.Ita dicit gl.Dy.dicit ꝙ etiā tūc posset cōfirmari per repetitionē, si causa impedimēti cessaret tēpore repetitionis factæ in codicillis. & l. j.§.j.& l.si deportati.in prin.j.ti.ij.& bene dicit.Hoc idē dicit gl. in positione casus.Venio ad secūdā partē.Quęro,quæ est rō hu
5 ius partis.Rñd.† quia inducta ad diminutionē nō debēt induce
c re seu operari augmētū ª:vt hic,& l.legata.de adi.le.l.cū tale.§.fi. de cōdi.& demon.& hoc verū est qñ inducit diminutionē simpliciter sine aliquo augmēto.Si cū aliquo modo augeret, licet in alio minueret,induceret repetitionē,& confirmationē:vt l.si tibi purè.cū glo.j.j.titu.ij.Exemplū,quas pecunias legaui purè, eas volo dari in diē,& interim præstari vsuras.Per hoc quod de vsuris dicit,induceret repetitio & cōfirmatio inutilitū: vt l.ij.C. de do.promi.Venio ad tertiā partē.Ratio eius est eadē quæ in prima.Quæro vtrū habeamus ponere istū impuberem exheredatū vel institutū.Rog.ponebat eū exhæredatū: & sic est idem quod in proximo casu:vt nō inducat repetitio. Dy. dicit ꝙ etiā in filio exhæredato potest dici ꝙ inducat repetitio.Vnde si substitutus exhæredati esset hæres patris:tūc enim possent ab eo legata relinqui:vt l.in rōne.la j.§.fi.ad l.Falci.& l.ita tī.§. à patre. ad Treb.Glo.ponit in impubere in instituto, à quo fuit inutiliter relictū.Sed quæro exemplū.dixit gl. dic inutiliter eo modo quo ſ. Dy.dicit ꝑ verba inepta.Sinaūt aliter dicas,vide qūo procedit.Dy.vult dicere,si ponerемus legata esse inutilia propter defectū testamēti,nō valeret substitutio eadē ratione:& sic non posset deberi ex repetitione.Posset etiā poni si esset inutilis rōne personæ legatarij,vel rei legatæ:si tm vitiū esset purgatū tēpore repetitionis,vt ſ.dixi. Quæro:dicit hic ꝙ si patri hæres extiterit,& decesserit,qđ si nō extiterit hæres? Glo.dicit idē:qa pupil-
6 laris cōtinet in se tacitā vulgarē:† & ideo exponit &, pro vel. Et aduerte.qa eo casu quo pupillus hæres extitit : si legata fuissent valida,hæres impuberis deberet ex persona impuberis, non ex
7 sua:vt l.si fundū sub cōditione.§.si pater.j.eo. Vltimò Dy.† inducit hāc legē ad vnā quæstionē:quidā comes reprobauit quædam facta in castro:an videat alia approbare? Et videt ꝙ non: quia facta ad diminutionē non inducūt augmētū:vt hic,cum si.
f In contrariū ª:quia cū prohibeat in vno:in alijs videtur permittere:vt l.cùm prætor.ſ.de iudi.& l. tribunus.§.j.ſ.de test.mi.& ſ. de test.l. ex'ea. Potest dici ꝙ si plura capitula fuerunt coram eo exposita:tunc quędam reprobando alia videtur approbasse. Ita dicit Dy. facit extra de præsumpt.c.nonne.& ſ. de minori.l. & si fine.§. sed,quod Papinianus.

In legato. Si partes nō adijciuntur in legato,intelligūtur æquè.h.d.Nō intelligas ꝙ propter hoc tollat coniunctio realis:& hoc operat plus expressio testatoris de partibus,quā si non exprimeretur:vt ſ.eo.l.si duobus.§.fi.licet Pet. contra.dixi plenè in l.re coniuncti.j.de leg.iij.

1 ☞ Cuius sit electio,cum testator legat duos equos:unum legat hospitalarijs: alium prædicatoribus.

Qui duos

20.

a VIduos. Si legatur incertum de certis, legatarij est electio*. h.d. Glo. signat plura contraria, & soluit, & bene. Materiam videbitis in l. lega-
1 to generaliter. j. eo. Dy. in l. si ita. §. eo. formatvnam † q. quidã dominus habens duos æquos, reliquit vnũ hospitalarijs, alium fratribus prædicatoribus: quæro, quis habeat electionẽ. Videtur q̃ prædicatores: quia sunt vltimò nominati. Nã & primo videtur relictũ mínimũ: vt l. si ita. §. eo. In contrariũ q̃ sit electio hospitalariorũ: qa primò nominati: vt l. quoties. de vsufruc. finaliter Dy. determinat cũ cuilibet relictus sit equus incertus de certis legatis, legatariorum est electio: vt hac l. Vnde hospitalarij prius eligent: per d.l. quoties.

21.

Rege. Vniuersitati legatę accedunt postea nata. h.d. Opp. q̃ non cedãt, nisi à tẽpore morę: vt j. eo. l. si quis bonorũ. & l. j. & fi. C. de vsu. & fru. le. Sol. Quãdoq; legatur vniuersitas quædã: vt grex, & peculiũ, & similia: & cedunt etiam omnia quæ accreuerũt in vita testatoris: vt hic, & l. peculiũ. j. ti. j. Quãdoq; legatur certa species: tunc aut testatoris erat: & veniunt fructus, & accessiones à tẽpore mortis, vel saltem hæreditatis aditæ: qa extũc fuit legataríj. Aut nõ erat testatoris: & veniunt vsuræ à tẽpore moræ: vt l. Herẽnius. aliâs, Paul. de vsur. & per doc. in l. ij. de vsu. & fru. leg.

1 ☞ *Vniuersitas hominum quod resideat in uno homine tantum.*

22.

b Sigrege. [b]Vniuersitate legata, q̃ supereſt tẽpore mortis debetur, licet mutata fuerit, vel ad vnũ peruenerit h.d. Op. q̃ in vno resideat vniuersitas: vt l. sicut §. fina. q̃ cuiusq; vni. Sol. glo. ibi nomi-
1 ne durat: nõ re. & illã tenet Dy. Vel dic, † ibi loquitur in vniuersitate hominũ, in qua sunt cõsyderanda duo, s. ipsi homines, &
c res, & iura eorũ. vñ propter iura in vno homine [c]dicitur remanere vniuersitas, & ius vniuersitatis. hic loquitur in vniuersitate rerũ, quæ nõ habet bona, neq; iura: & ideo si deuenerit ad vnũ, nõ est propter quod dicat remanere nomẽ vniuersitatis. Hæc est secunda sol. gl. quã tenet Pe. & ideo no. illud aũt q̃ hic dicitur de area examinabo. j. e. l. seruũ filij. §. si areæ. & l. si ita. §. fi. Dy. inducit hanc legẽ ad duas. q. quas dicam. j. eo. l. quod in rerum. §. fin.

23.

Si quis bonorum. Legatarius partis bonorũ nõ petit fructus, nisi à tẽpore moræ. h.d. Hoc verũ, nisi de voluntate testatoris expresse, vel præsumptiuè aliud appareat. vt in glo. Oppo. extra gl. cũ transeat dominiũ ab adita hæreditate veniunt vsuræ: vt l. Herennius de vsur. Sol. Quando pars bonorũ legatur, non transit dominiũ recta via in legatariũ: vt hic. & j. e. l. non amplius. §. fi. & ibi videbitis rationẽ: ideo fructus non veniunt nisi à tempore moræ.

24.

QVod in rerum. Quod futurum est, legari potest. h.d. Quæritglo. vtrum hoc legatum sit conditionale. Et dicit quòd non: quod intellige verũ quo ad transmissionẽ: quo ad alia est conditionale: vt l. j. in fi. de condi. & demon.

1 ☞ *Si quis legat emphyteusim, quæ debeat finire in sua persona, non uidetur legare, nisi quod habet.*

Si vsumfructum. In dubio videtur quis legare ius quod habet in re: licet eius morte sit periturum. h.d. No. vnum dicit directo, scilicet q̃ vsusfructus nõ debetur, nisi proprietas redimat. Aliud dicit à cõtrario sensu q̃ proprietate redempta debetur vsusfructus. Op. ad primum: quia potest legari res aliena, vt l. cum rem alienã. C. e. Sol. hic errabat credens posse transmitti ad hæredẽ. Vel aliter & verius: hic habebat ius in fundo: ergo in dubio videt legare ipsius cõtemplatione. licet deberet extingui morte: vt l. vxor. C. e. & l.
1 Sticho. j. de vsufru. leg. & ista † faciunt ad q. [d]sæpissime occurren-
d tem: Quidam habebat fundum in emphyteusim, quæ in persona sua finiebat. legauit illum. Certè, hæres nõ tenetur ad aliqd,
e vt hic, & d.l. Sticho. Oppo. ad secundum de l. j. j. de re. Caton. Solue vt in glos.

1 ☞ *Fundus constituitur destinatione patrisfamil. per regiones.*
2 *Domus uerò interiectione parietis.*

f Si quis post. [f]Si res legata augeatur, legatum crescit: si
1 diminuat decrescit. h.d. quod dic vt l. si ex
g toto. in prin. §. e. † No. q̃ fundus [g] cõstituitur destinatione pa-
2 trisfami. per regiones: † domus verò interiectione parietis: vt dicit gl. & probatur in l. si quis duas. §. si quis a partem. §. communia prædiorum.

1 ☞ *Carina dicitur uenter nauis.*
2 *Nauis si legatur simpliciter proprio nomine non adiecto. quid debeatur.*
Nauis legata nomine proprio si destruitur, quando debeatur & quando non.
3 *Compromissum factum à collegio, in quo erãt decem homines, non finitur: licet collegium reducatur ad minorẽ numerum.*
4 *Collegio excommunicato an suffecti loco mortuorum sint excommunicati. remissiue.*

Et si nauem. Eadẽ est nauis, quæ destruit, & reficitur eadẽ carina manẽte. h.d. Et carina † dicitur
1 venter nauis. Itẽ scias q̃ cũ quælibet nauis
2 nominat suo nomine proprio, si nauis † le- c
garet simpliciter noie proprio nõ adiecto: esset distinguendũ, sicut in domo: vt l. si domus. in prin. j. e. sed legatũ fundi non adiecto nomine nõ valeret: vt no. in l. legato generaliter. in fi. j. e. & ibi dicã. Sed si nauis legat nomine proprio: aut non destruitur: & nullũ est dubiũ. aut destruit, & tũc aut manẽte carina: & tũc est eadẽ. aut nõ manente carina, & tũc distingue quo proposito fuerit soluta: vt in gl. probat in l. qui res. §. areã de sol. & in l. si grege. §. e. ti. Omisi duas. qõ.
3 quas Dyn. format q̃rit, † si collegiũ, in quo sunt homines decẽ, cõpromisit, & quinque vel septẽ ex eis mortui sunt, an extinguat cõpromissum. Et videt q̃ sic, vt l. diẽ p̃ferre. §. j. & l. sed & si interpellat. §. si ab altera. de arb. & hac l. cũ si. Contrariũ determinat Dy. qa vnũ collegiũ & idẽ remanet, vt §. dicti eit. Facit l. proponebat. §. de iud. Itẽ in-
4 ducit † ad q. si excõicatur collegiũ, an hi, qui e
post in loco mortuorũ interueniũt, sint excõmunicati q̃ examinaui in l. inter stipulãtẽ. §. sacrã. in fi. de verb. ob: & ibi dedi remissiones ad iura Canonica.

1 ☞ *Filius à patre detrahit Falcidiam,*

25.

AFilio. A filio hærede põt legari patri, sed si adiuerit iussu patris, nõ valet legatum. h.d. Opp. q̃ illatio quæ est ibi, igit &c. nõ sequitur ex p̃missis. Huius timore hæc lex legit duobus modis. Primò, vt loquat scd'm iura antiqua scd'm hoc dictio igit, referẽ ad casum iubauditũ, & ĩ textu nõ exp̃ssum. Colligit tñ in gl. j. & in gl. super ẏbo, p̃ris. Scd'o modo legit vt loquat scd'm iura noua, secũdùm q̃ cũ p̃prietas remaneat apud filiũ in aduẽtitijs: & ideo cũ nõ q̃rat patri, p̃t à filio legari p̃ri, & filius deducet à patre Falcidiã tũc ista, igit, seq̃t ex p̃missis: & hoc tãgit ĩ prima gl. ĩ fi. & ĩ vl. gl. Ex qua lec. † nota q̃
1 filius à patre detrahit Falcidiã. Ista tñ lectu- g
nõ placet glossæ: qa nõ est verisimile q̃ Jurisc̃onsultus diuinauerit de lege futura q̃ isto tpe nõ erat. Tene ergo primã. Oppo. ad legẽ istã Inst. e. §. an seruo. dicit gl. bñ p̃tre-linqui à filio hærede patri: nõ aũt ecõuerso à patre hærede filio: vt in cõtrario. Rõ est impedimẽtũ regulę Catonianæ: qa si à patre relinquit filio purè & testator statim decederet, acq̃reret patri indubitãter: qa quo ad acq̃sitionẽ ispicit tp̃s, quo dies legati cecidit i. mortis vt l. quę legata. de re. iu. Et sic vt relinqui à patre ipsi patri: nec põt cõfirmari, si filius tpe additionis, vel mortis reperiat sui iuris, ĩpediẽte regula Catoniana. Sed qñ à filio relinquit p̃ri, si testator statim decederet, nõ esset legatũ nullum: qa pos-

¶ Electio. Adde post Alex. in alternatiuis qñ electio sit debitoris, Bal. cõs. xliij. ñ. li. & in alternatiua cessionis bonorũ cuius sit electio. et qualiter negligentia creditorũ deuoluit electio ad volentẽ cedere roma. cõs. cccxxxix.

¶ Grege. Adde grex quid sit no. in l. fi. §. j. j. de abigeis. et qualiter differat ab armẽto, vid gl. & ibi Bar. in l. militaris. C. de mi. test. li. xij. vide et Bal. in l. j. de stat. ho.

¶ In vno homine. ad de q̃ idẽ voluit Ab. cons. xv. & xxxvij. ñ. li. q̃ collegium post sit residere penes vnũ alijs mortuis, & si quantũ Ale. tãgit, an collegiũ destructum authoritate superioris retineat priuilegia, vide q̃ pulchrẽ cõsuluit Bal. cõs. ccxxj. incí. viso instrumẽto iij. ñ. li. de quodã castro principis authoritate destructo & restituto: vide q̃ voluit idẽ Bal. de hospitali destructo cõs. cccxxvij. ñ. in fi. iij. libro.

✠ POMATES.

¶ Et ista faciũt ad q. De ista quæstione et isto tex. vide Alex. cons. ix. antepe. col. vsq; ad fi. vo. ñ.

¶ Ad aliquid. Adde q̃ Io. de Imol. contra q̃ imo debeat æstimatio: vt hic latius p̃ Ale. & opi. Bart. sequit Corne. in cõs. lxxxiij. per totũ. i ñ. vol. Et ad materiam huius. §. vide eundẽ i cõs. lxiij. in iij. vo. quasi per totũ. & Ale. cons. ix. col. iij. & seq. in ver. ñ. dubitat in ij. vo. Bar. & Imo. in l. cũ pater. §. cũ pater. & in §. pater q̃ filio. j. ti pro.

f ¶ Si quis post. Adde q̃ voluit Ro. consil. cccxxij. & Bal. cõs. ccccclv. iij. li. an per specialẽ vicariũ vel Potestatẽ positũ i aliquo castro subditoci uitati videat deroga tũ iurisdictiõi maioris officialis.

✠ P. PAV. P.

g ¶ Nota qd' fundus. Tex. est in c. j. de con se. ecc. vel alta. in vj. & in c. tua. de p̃b. in vj. vide Ias. in l. si eadẽ. ff. de offic. assess. & Com. consi. clxiij. in ci. visis literis latius Bar. in l. ita stipulat⁹ la grãde. in viij. op. j. partis. ff. de ver. ob. et quæ habes ad Bart. i l. si cõuenerit. la ñ. §. si nuda. ff. de pig. act. vide Io. de Ana. cõs. xcviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Remanet. Adde vltra Alexā. dū allegat Bal. inducere hūc tex. ad deciſionē quæſtionis q̄ ſi delegato debet ſolui gabella duorū denariorū: & ſit legatū ſactū de triginta cū onere ſoluendi decē hæredi, q̄ gabella non debet ſolui niſi pro viginti. Pro hoc facit q̄d idē cōſuluit, cōſi. xvj. incī. quæriť de gabella. iiij. li. ſ. q̄ ſtante ſtatuto q̄ hæres ſoluit gabellā ſecūdū aſtimationē exiſtētē in ea ciuitate. & alicui obtenerit hereditas grauata ære alieno, q̄ nō debet ille ſoluere ſecundū ſtatutū, ſed ſecūdū æſtimationem fiendā arbitrio boni viri, qui cōſyderabit grauamina & qualitatem hæreditatis.

b Pro cōcordia. Aduerte q̄ dominiū partis bonorū legatorum tranſit ipſo iure in legatariū, ſecūdū Bar. in l. ſi quis bonorū. hoc ti. contrariū alle. tenere i hac l. nō amplius. Sol. non videť bene allegari Bart. in d. l. ſi quis bonorū. ga verū eſt q̄ opponit p illā pārte extra glo. Sed in ſol. cōtrarij expreſsē tenet cōtrarium.

c ¶ In vna re. Adde vltra Alex. an legitima debeat reduci in vna re. Bal. cōſil. xviij. & ſeq. ij. li. & melᵒ cōſ. cxcvij. iij. lib. & inſ̄ tū dicit ipſe Alex. legitimā nō poſſe ſ̄ſtari in æſtimatiōe, etiā ſi teſtator exp̄ſſe mā dauerit q̄ debeat ſolui in pecunia, q̄ Bal. cōſil. cccclxj. incī. qui dā Frā. in ij. col. v. prg fertum. ij. li. dicit q̄ pater ipſe pōt ꝑuidere filio i legitima i qua libet re. & q̄ iura cōtraria loquunť cum legitimæ ſuppletio debeť ex diſpoſitiōe legali. An autē pater poſſit in vſufructu filio legitimā cōſtituere, vid. Pe. de anc. q̄ nō. cōſi. cxxvij. & quid econtra, vide Bal. conſi. clxxij. iij. lib.

c ¶ Cōmunē. adde vltra alex. qd ſi in deſtruēda parte inferiori venit fieda aliqua impenſa ne parti ſuperiori deť dānū: cuius expenſis debeat fieri? lo. and. in addi. ad Spec. ti. de expē. in prin. Et de ſ̄dicta q. vide vnum verbū per Bart. conſi. cccexxviij. iij. lib.

d ¶ Si creditori. No. arſecūdū ange. ſi aliq̄ ex cenſura ſtatim debeať alicui, pōt creditori legari: qa legatum incipit deberi ex alia iuris cenſura. Sed hoc non credo verū, cū ſtatutum ſit pars iuris ciuilis: vt l. oēs. de iuſti. & iur. ideo cū erat debitū de iure ciuili, nō erat valdum tale legatum: vt l. aurelius. §. fi. de lib. lega. vbi eſt caſus ſing. andre. Barba.

d ¶ Si creditori. addť qd ſi debitor legat creditori cū hoc q̄ amplius petere nō poſſit, an ſic acceptat legatum, ſi illud ſit minus debito. an poſſit vlterius petere. Paul. de Caſt. conſil. ccxxv.

d ✠ P. P A V. P. ¶ Si creditori. De materia huius l. Paul. de Caſt. conſi. cxxxvj. col. pe. & in l. in oībus. ff. de iudi. poſt ange. ibi vide q̄ ſcripſi in l. iij. §. nunc de effectu. ff. de lib. leg.

ſibile eſt q̄ hēditas non acqrať patri, ſi tpe additionis filius reperiť iuri ſuris: ideo tūc tēpus additionis inſpiciť: vt hic, & d. §. an ſeruo. Op. cōtra prędicta de l. cū filio. §. e. Solue vt ibi dicā. Vltimò dicit gloſſ. ex hoc tex. apparet q̄ hæc lex nō logť i caſtrē ſi, vel quaſi. Primò qa dicit de hēditate adeūda iuſſu prīs. Scūdò, quia dicit de detrahenda Falcidia, q̄ de teſtamēto militis non detrahitur. Dicit Dy. hic, q̄ de falcidia dicit, nihil ad propoſitum. Nam potuit eſſe caſtrenſe peculiū, & detrahetur Falcidia. Quid enim ſi priuatus inſtituit filiū contē platiōe militiæ? Non em̄ hic tractať de detractiōe ex teſtō filij q̄ habet caſtrēſe peculiū: ſed ex teſtō eius: qui filiū facit hæredē.

NOnamplius. Illud videť quis habere, quod remanet deducto ere alieno. h. d. Opp. gl. j. ad l. Falc. ad veterani. §. j. Et ſoluit, & bene. quā ſo. nota. Ratio, qa hæres nō computat ſibi in Falcidia, niſi quod habet iure hæreditario. quod plenè examinaui in l. in quartam). ad l. Falcid.

Si certum. Species legata perit periculo legatarij. h. d. Gl. ſignat ar. cōtra. & nō ſoluit. Dicit gl. cōtra. de l. Proculus. Sed dic q̄ ibi impropriè dicit dānū: vt l. iij. de dā. inſe. Vel dic q̄ legatarius patiatur damnū: cū recta via in eum dñiū tranſit, & ſic perdit quod eſt ſuū. Vel dic q̄ text. nō dicit q̄ patiať damnū: ſed ſit deterior cōditio eius. quod eſt etiā perdendo lucrum. quod patet: quia ob hoc minor reſtituiť. l. iij. §. ſi qd minori. cū ſe. s. de min.

§ Legata parte bonorum quantitas pro re eſt in obligatione propter difficultatem præſtationis.

Legatarius partis bonorū qualiter formare debeat libellū Falcidia an deducatur in una re. remiſſiue.

Domus communis cum malefactore, an debeat deſtrui. remiſſiue.

Cum bonorū. Legatario partis bonorū pōt hæres ſoluere æſtimationē, vel partes rerū, vel rē prout ſibi placebit, & iudici videbiť hoc expedire. h. d. Primò ponit q̄ro. & opinio Iuriſcōſultorū. Secundò determinatio authoris legis. Secūda ibi: ſed oportet. Prima pars legis eſt clara: ſecūda eſt obſcura. Ratio, quia q̄ eſt qd ſit in obligatione, ſeu in legato. Iuriſcōſultus nō determinat hoc ſed dicit qd eſt in ſolutione. & p̄cedit hoc modo. Primò dicit, q̄ hæredis electio eſt ſoluere partē rerū, vel æſtimationē: & ſi ſolueret q̄ſtimationē, nulla eſt dubitatio: ſed ſi vellet ſoluere partē rerū: tūc nō permittere tur ſibi in rebus, q̄ nō recipiūt diuiſionem: vel q̄ ex diuiſione multū incōmodanť. Ex quo ſequiť q̄ in his q̄ cōmodè diuidunť, pōt ſoluere partes. h. d. vſq; ad l. pōt. Ibi dicit Iuriſconſultus q̄ pōt ſoluere partē i vna re, vel rebus, ſi de hoc fuerūt in cōcordia hęres & legatarius: ſed ſi eſſent diſcordes, iudex erit medius h. d. vſq; ad ver. nec nec eſſe. Ibi q̄riť qualiter debeat formari libellus p legatariū prīs bonorū. Et rndeť q̄ ñ habet neceſſe vēdicare p. tē i qualibet re. h. d. Op. Inſt. de fidei. hæ. §. ſi qs. & ad l. fal. l. lineā mar. ī fi. So. Ibi fuit relictū fideicō. vniuerſale, & ſic bōa trāſeūt cū onere ſuo: meritò res reſtituiť. hic fuit legata pars bonorū, q̄ debeť ſine onere: meritò nō reſtituiť res ipſa de neceſsitate: vt hic Qualiter enim cognoſcā, vtrū ſit fideicomiſſum vniuerſale, vel nō, vtrū tranſeat cū onere vel nō, dicā in l. ſi quis ſeruū. §. fi. j. ti. j. Opp. ſecūdò: inuito creditore aliud ꝑ alio ſolui nō pōt: vt l. ij. in prin. §. j. ſ. ſi cer. pe. hic ſoluiť aliud ꝑ alio: ergo &c. Dicit glo. hic relinquiť pars bonorū in genere: nō pars rerū ſingulariū: qa tūc ſecus. Primò intelligas verba gl. & differentiā vtrū relinquatur pars bonorū vel pars rerū ſingulariū. Sed ſi diceret, partē rerum mearū ſimpliciter, i dē eſſet, ac ſi diceret, partē bonorū meorū: qa appellatio rerū gñalis eſt, ſicut bonorum: vt l. j. in fi. ſi cer. pe. & l. nā qd. §. fi. ad Treb. Sed per hoc nō apparet rñtum ad cōtrariū: quia ſi legať pars bonorū, qūo ſoluiť pecuniā? Pro cuius† decla ratiōe habemus examinare quæſtionē poſitā in tex. de qua fuit contētio inter Iuri. cōſulto: nec eſt determinata: ſcilicet quid ſit in obligatione, qñ legať pars bonorū. Quidā dicebāt, vt tex. dicit, q̄ æſtimatio eſt in obligatione: ſed hoc eſt falſum: qa ſi hoc eſſet, poſt morā deberent viuræ, non fructus: qa æſtimatio non facit fructus. quod eſt cōtra caſum l. ſi qs bonorū. ſ. eo. Alij dicebāt rerū partes eſſe legatas. Pro quibus facit l. proxi. in fi. j. e. vbi dicit, nec neceſſe habere legatariū in omnibus rebus vendicare portionē: pōt ergo ſi vult. Præterea, videť caſus in d. l. ſi quis bonorū. qa ſi veniāt fructus: ergo & ipſæ res erūt legatæ. Iſtud eſt verum: qa rerū partes ſunt legatæ: tunc obſtat contrariū, qūo ſoluitur aliud pro alio. Reſpō. propter difficultatē præſtationis ſoluitur quātitas pro re: vt l. ſi pluribus. j. eo. & l. ſi domus. §. q cōſtetur. j. eo. tit. ij. l. nō dubiū. Sed in legato partis bonorū imminet difficultas præſtationis. Cū enim bona intelligant deducto ære alieno, vt dictū eſt, & æs alienū reſpiciat totū patrimoniū, vt l. ſi fideicōmiſſum. §. tractatū: de iudi. non poſſent ſolui partes rerū, & ideo deuenitur vt detur facultas hæredi ſoluendi ſecūdū formā huius legis. Materiā autē, qñ aliud pro alio poſſet ſolui, habes in l. ij. §. j. ſi cer. pe. †Quæro, qualiter pōt agere, & formare libellū legatarius partis bonorū? Reſpō. pōt petere actiōe perſonali partē bonorū, ſicut legata eſt: nec habet neceſſe vēdicare certā portionē in qualibet re: vt hac lege pōt, in fi. ltē pōt vendicare portionē in qualibet re. Sed aduerte: qa ſi conſtat q̄ in hæreditate nullū eſt æs: alienū: tūc pōt vendicare portionē certā in qualibet re, ſi quā ſibi eſt relicta. Si in hēreditate eſſet æs alienū, ꝑpter qd̄ dubitareť quotā partē debeat habere in qualibet re: tunc poſſet vēdicare cū adiectione partis incertæ: vt l. quæ de tota. §. j. de rei vēd. licet tñ vēdicatio permittať hæredi: ſuperest tñ facultas ſoluēdi res, vel æſtimationē ſecundū formā legis & generali. §. fi. j. de vſufru. leg. †Glo. inducit hāc l. ad quæſtionē, vtrū Falcidia poſſet deduci in vna re. De quo in l. ij. C. ad l. fal. Dicā in l. iij. & iiij. eo. ti. Secūdò Dy. inducit in arg. ad quæſtionē de eo, qui habet domū cōmunē cū malefactore, cuius domus deſtruitur. De quo dixi in l. Atheius. in §. fi. de aqua plu. arcen.

1 *§ Actio quæ accidit actioni æque principaliter nō ſapit naturā eius. ſecus ſi acceſſorie.*

2 *Legatum factum de debito de iure prætorio, licet iure ciuili indebitum, valet.*

3 *Si legatur debitū in diem, & ante mortē teſtatoris dies venit: an legatū extinguatur.*

4 *Legatum factū de debito ei, qui erat creditor actione ſtricti iuris: quod valeat quando creditor non habebat hypothecam.*

d **Sl creditori.** Si creditori debitor legat debitū: ita demū valet ſi creditoris intereſt. h. d. cū l. ſeq. Opp. ad primū dictū de l. legaui. §. contra. de li. le. So. Intelligas qñ legať debitū exp̄ſſa certa quātitate: vt hic. Si em̄ ſimpliciter relinqueret qd̄ debet, nō valeret: qa nō releuaret aliqd: vt d. l. legaui. & l. ſi prior. ſolu. mat. Venio ad ver. id qd̄. & vr̄ q̄ nō valeat: qa creditoris non intereſt: ergo &c. vt j. l. ꝑxi. Rñ. gl. imò intereſt: qa actio p̄toria erat tpalis: iſta eſt ciuilis, & ꝑpetua. Ad illud opp. qa actio ſurrogata debet eſſe eius naturæ, cuius eſt actio, ī cuius locū ſurrogať: vt l. ſi eū. §. q

1 iniuriarū. ſi qs cau. Dicit glo. hoc ideo: qa teſtor voluit. Tu dic q̄ lex cōtraria loqtur qñ vna actio accedit alteri acceſſorie: hic

vna

vna actio accedit alteri æquè principali, sicut alia. Ita dicit Pe. dixit plenè in l.j.§ hæc actio. si qs testa. libe. esse iuf. fuer. Hoc tñ de interesse tẽporis nõ placet: qa p legẽ nõ curat: vt l. paterfa. de ca
2 strẽ. pec. in fi. no. in l. q bis de ỽb. ob. Dic ergo: Ideo valet: qa li-
a cet iure p̃torio esset debitũ iure ciuili: erat tñ idebitũ iure q̃ legata cõsistũt: vt insti. de test. in prin. & l. lege obuenire. de ỽbo. sig. ideo illo iure plenè ĩteresset, vt gl. dicit, & est vera. Venio ad ỽl. Marcel. Op. j. l. px. vna est sol. q̃ ista determinet p illã, s. q̃ hic loquat qñ debitũ erat in diẽ, vel sub cõditiõe. Alij dicũt q̃ hic loqtur qñ debet certa res. vñ interest creditoris ꝓpter dñium q̃ trãsit incõtinẽti: vt l. iij. §. si rẽ. j. ti. ij. Gl. insti. e. §. ex cõtrario. dicit q̃ ꝓpter ĩteresse nõ valet legatũ: qa nõ est plus altero de iiij. modis vt insti. de act. §. plus. q̃ gl. est cõtra. d. l. iij. §. si rẽ. j. ti. ij. Nec obst. si nõ est plus altero de quatuor modis. qa ẽ qntus modus essendi plus, q̃ sufficit ad legata. Ita notabi. dicit gl. j. ti. j. l. Mæuius. ĩ pri. vers. debitor aũt. Op. q̃ Falcidia resecet illud legatũ in l. j. §. si qs creditori. ad l. Fal. Sol. resecat in cõmodo repr̃entatiõis. ita di-
3 cit gl. Quæro duo: ꝑ primò si legat debitũ in diẽ, & añ mortẽ testatoris veniet dies: vtrũ legatũ extinguat. Dic vt in glo. hic, & p gl. in l. verbis. ad l. Fal. & p Dy. in c. factã legitimè. de re. iu. li. vj. Quæro qd si ei, q̃ est creditor actione stricti iuris legat debitũ: vtrũ valeat? Videt q̃ sic: qa interest creditoris hꝛe actionẽ ex testamẽto, q̃ habet instar bonę fidei. In cõtrariũ est tex. in l. Aurel. §. fi. de lib. le. nec curat de dicto ĩteresse: qa illud nõ ꝓdest, nisi q̃ ad vsurã debitore existẽte in mora: & sic debitore deliquẽte, qd̃ p̃sumere nõ debemus. Licet aũt cõsistat legatũ vt ipsum debitũ q̃ est purũ & liquidũ possit peti ex testõ: puto tñ q̃ si creditor ñ habet bona hypothecata q̃ illi debito adijciat hypotheca, per testamẽtum quod fieri potest: vt l. j. C. cõmunia de lega. & probatur ex generalitate. l. si debitor. j. de liberis legatis.

1 ☞ *Pecuniæ uerbum à testatore prolatum refertur ad ea quæ consistunt in pondere, numero, uel mensura.*
Pecunia in sæculo uel arca cõsignata nõ cõtinetur appellati. pecuniæ: sed species debẽt.
2 *Quid ueniat appellatione pecuniæ etiam attento communi usu.*
Communis usus loquendi prævalet omni constitutioni.
3 *Legata centum, quæ erant apud campsorem: & si hæres non præstaret, legauit uineam: hæres, si illi centum expendit, non potest alia centum dare: sed debet uineam.* 30 –

Alis scriptura. Scriptura, ꝑ quã legata pecunia ria, qbus dies nõ est adiecta porrogãt, nõ ptinet ad corpora, nec ad legata, qbus dies est gra differẽdæ solutiõis, vel multiplicãdę obligatiõis, vel inducẽdę cõditiõis adiecta. & porrigit ad legata p̃cedẽtia, & sequẽtia: etiã postea in codicillis relicta. h. d. tota lex. Diuide. Primo ponit verba testatoris. Secũdo exponit verbũ, quas pecunias. Tertiò expõit verba, qbus dies adiectus nõ est. dicẽs q̃ põt itelligi de die qua druplicit, vt patet ex casu summario. Quartò expõit verbũ legaui. Secũda ibi: ad corpora. & ibi ad ỽl. itẽ si legẽt. quẽ hic iunge. Tertia ibi: & ad ea. Quarta ibi: hãc aũt. Legamus p partes. Dicit tex. dato. sed dubitat qualiter intelligit: ideo Iurisconsultus expo
1 nit ea: & incipit exponere, quas pecunias. No. q̃ ỽbũ pecunia, à testatore ꝓlatũ, refert ad ea tãtũ q̃ cõsistũt in põdere, numero, vel mẽsura. Secũdo q̃ pecunia cõsignata in sacculo vel ĩ arca, ñ cõtinet appellati. pecunię: sed debet vt spẽs: vt hic, & j. e. l. planè. la j. §. sed hoc. & l. sed & si certos. Op. j. ti. ij. l. qsqs. Gl. dicit ibi dixi summas: hic pecunias. q̃ nõ placet: qa ideo appellat. pecuniæ est ita lata, sicut appellatio summę: vt l. nã q̃. §. fi. ad Tre. Sol. gl. secũdo: ibi fuerũt verba futuri tẽporis: hic p̃teriti. nec hoc placet qa istud p̃teritũ trahit ad futurũ: vt hac l. §. fi. cũ l. se. Dic ergo q̃ ibi tractat de legato ampliãdo, q̃ est fauorabile, hic est de restrĩ gẽdo q̃ nõ est fauorabile: nec tñ odiosum, qa fit secũdũ volũtatẽ defuncti. Oppo. secũdo, q̃ appellatio pecuniæ largius sumat: vt l. pecunię. j. de verb. sig. Sol. gl. fateor q̃ qñq; sumit largius: hic ñ: qa facile erat ei dicere, q̃ legaui nõ adijcere pecunias. no. ex hac gl. q̃ si testõr dixit, q̃ legaui, nõ adijciẽdo pecunias. porrigit ad corpora. q̃ placet: vt l. si mihi & tibi. §. fi. ĩ. e. licet hoc verũ sit, tñ gl. nõ multũ placet. Nã semp possemus dicere, facile fuisset legi
2 vel testatori hoc nõ apponere. Tñ dicas sic: si ĩ aliqua dispõne ꝓferẽ ỽbũ, pecuniæ: & dubitat qd cõprehẽdit, dic aut p̃cedit aliqua dispositio, ad quã referẽ: tũc limitat secũdũ illã prę cedẽtẽ, vt cõtineat oĩa, sicut p̃cedẽs cõtinebat: vt l. cũ stipulamur. de ỽbo. obl. & l. si creditor. in pri. ĩ. de pecu. cõiũcta l. ij. §. ꝓuenisset. & l. si vẽditor. de hære. vel actio. vẽd. Aut nõ p̃cedit aliqua talis dispositio, & tũc aut verbũ pecunię, ꝓferẽ in casu mere fauorabili: & oĩa cõprehẽdit: vt l. nã q̃. §. fi. ad Tre. l. ꝓpe
a modũ. & l. pecuniæ. la j. & l. pecuniæ. la ij. de verb. sig. Aut in casu mere odioso: et tũc accipit stricte ꝑ pecunia numerata: vt l. j. cõ iuncta l. sed & Iulianus. §. mutui. ĩ. ad Macedo. Itẽ vbicũq; tractat de aliquo obligando cõtra suã volũtatẽ, cũ de iure cõi nõ te-
b neat: vt l. si verò. §. fi. sol. matr. Aut loquit in casu nõ fauorabili nec odioso: & tũc eligit media via, vt cõprehẽdat ea tñ q̃ cõsistũt ĩ põdere, numero, vel mẽsura, vt hic. & qñcũq; tractat de aliquo obligãdo de iure cõi vel secũdũ suã volũtatẽ: vt l. ij. ĩ. si cer. pe. & c l. ij. C. de cõsti. pecu. Nec obst. si dicis q̃ ibi oĩa cõprehẽdit, qa ibi illud est ex extẽsiõe, vt ibi dicit in tex. nõ ex ꝓpria significatio. Prædicta, licet de iure sint vera: tñ forsan secũdũ cõem nostrũ vsum nõ admitterent cũ appellatio pecuniæ strictius accipiat. Dicẽdũ ergo est secus esse de vsu cõi: qd̃ p̃ualet omni cõstitutioni: vt l. librorũ. §. q̃ tñ Cassius. j. tit. ij. & l.
3 Labeo. de supel. lega. Dy. inducit hãc legẽ ad quæstionẽ: testa-
b tor legauit mihi cẽtũ q̃ erat apud cãpsorẽ: & si ea nõ p̃staret, voluit q̃ hæres deberet mihi p̃stare vnã vineã hæres illa q̃ erat apud cãpsorẽ, expẽderat, & volebat dare alia cẽtũ, vtrũ possit? videt q̃ sic: vt l. qdã in prin. j. e. Dy. dicit q̃ fuit determinatũ, contrariũ p̃ istũ tex. in vers. itẽ si legẽt. Fuit em legata spẽs, & spẽs ꝓ alia spẽ solui nõ põt. Ad idẽ l. planè. vers. sed hoc ita. & l. sed & si certos. j. eod. Non obstat l. quidã: quia ibi erat pecunia legata in genere, seu quãtitate potius quã in specie, vt ibi videbitis.

Et ad ea. Hic incipit exponere ỽbo, qbus dies appositus nõ est, et primò dicit ptinere ad legata pura. Secundo dicit non pertinere ad legata quibus dies apponitur gratia designationis. Tertiò dicit non pertinere quando dies apponit cã multiplicãdæ obligatiõis. Quartò dicit nõ ptinere qñ dies adijcit gratia inducẽdæ cõditionis. Secũda ibi: q̃ si fortè. tertia ibi, sed si in annos. Quarta ibi: sed & si sub cõditione. Oppo. de dote p̃leg. l. cũ vulgari. Sol. glo. ibi erat dies appositus, saltẽ à lege. Pro hac solutione facit j. de alimen. & cibaria. legat. l. libertis. quos. §. posthumis. vbi hæc clausula nõ extendit ad legatũ alimentorũ q̃ habet dictũ tacitã, vt l. pecuniæ. eo. ti. In cõtrariũ facit. j. hac lege, vers. q̃ si fortè. qa tacitè ĩest q̃ deberent p̃sentia: & tñ porrigit ad ea hæc clausula: nisi exprimat. Ex q̃ apparet q̃ testator voluit sentire de legatis, qbus dies appositus non est ab ipso testatore. & istud placet. Nã in legato alimentorũ dies tacitè ĩest ex volũtate testatoris: & ex forma relicti. vñ solutio huius gl. nõ placet p̃terea, licet actiõi de dote ĩ sit dies, tñ legato dotis nõ ĩest dies. Sol. gl. secũdo mõ q̃ speciale est in legato dotis, quod consistit solũ in cõmodo repræsentationis. Ad illud ergo hæc cl'a nõ porrigit, qa efficeret inutile. vide gl. & tene eã mẽti. Ex qua no. q̃ clausula apposita ĩ dispositiõe nõ refert ad ea capitula quæ ex hac relatione efficerent inutilia. Dicã statim in §. fi. Opponit de l. liber homo. §. j. de ver. obli. Solu. Fateor q̃ hęc adiectio præsenti die nõ facit legatũ in diẽ. hoc est vt solutio vel petitio differat: tamẽ dies adiecta est causa designationis: qd̃ sufficit, ne hæc clausula porrigat ad illud. & hoc vult sentire glo. vide eam. Sed ad istud opponit extra glo. expresio eorũ, quæ tacitè insunt, nihil operat: vt l. iij. s. eo. sed præsenti die tacitè intelligitur: ergo &c. Solu. ibi loquit in his quæ tacitè insunt ex necessitate, hic in his quę tacitè insunt ex voluntate prę sumpta, quę si exprimat, cessat volũtas prę sumpta: qa habemus verã. Oppo. j. titulo. j. l. si Titio. Solutio. Ibi dixit, quas pecunias legaui, hæres meus dato annua, bima, trima die. nec ibi adiecit, quibus dies adiectus non est, vnde refertur ad omnia.

1 ☞ *Verbum præteriti temporis, quando porrigatur ad præterita & futura.*
Clausula præcedens in statutis, quando trahatur ad sequentia.
2 *Qualitas adiecta uni dispositioni, quando intelligatur in alia repetita. remissiuè.*
3 *Clausula posita in dispositione, quando referatur ad omnia: quando ad præcedentia: & quando ad sequentia tantum.*
4 *Ista uerba, uolo executioni mandari annua, bima, trima die. quid importent.*

Hanc autem. Hic exponit verbũ legaui. No. q̃ verbũ præteriti tẽporis porrigit ad p̃terita, &
c futura. No. q̃ clausula in medio posita refertur ad præcedẽtia.

✠ P. PAV. P.
a ¶ Dic ergo. Ido valet qñ sola inductio noui remedij dicat. inducere vtilitatẽ. vide do. Frã. consil. xx. co. pe. & cõsi. cvj. co. vltima.
¶ Cẽtũ. Adde q̃ Bal. Raph. & Imo. dicũt hãc decisionẽ esse verã qñ pecunia fuisset in sacculo designata: tãquã species: sec⁹ si ad numerũ: tãquam quantitas &c.
¶ Futura. Adde ad q̃ tẽpus sit trahẽdũ verbũ, q̃ ad præsens & futurũ trahi potest, Ro. consil. cccxxxiij.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ℣ POMATES. ¶ Ponitur ī dispositione aliqua. Vide Alex.cōs.lx.in ñ. col.in ñ.vol.pulchrē Fel.in c.cām q̄.de referi.Ias.hic.& vide Bar.in consi. in scrto inter cōs.Alex.cōs.lij.ī iij̄ñ.vol.in v.col.& cōs.ex.in xiij̄ñ.col.in iij̄ñ.vo. Pau.cōs.lxxxv.in iij̄ñ.col.in j.vol.Ro.cons.lvj.Pan.cōs.xiij̄ñ.in j.col.ī ñ.vol. & cōs.xx.in ñ.col.eo.vo.& cōs.lxxv.in ñ.col.in ñ.vo.in vlt.col.& Cep.cōs. xxvj.in vlti.colū.& Barb.cōs.lxxvij̄ñ.in eo.in ñ.vol. & cōsil. xcvij̄.in ñ. & vlt.co. eo.vo.ñ.& cōs.lix.et cōsil.clxñ.& in cōsil. iij̄ñ.in vj.col.in j.vol. & cōs.seq.in j.colū. & cōs.lx.in xv.col. in j.vol. & cōs. xiij̄ñ. in ñ.colū.eo.volu.& consi.xv.in ij̄.col.& seq.eo.vol. & consi. xxix.in xx.col.eod. vol.& cōsi. xxxij̄ñ. in ñ.col.& seq.p totū.e.tit.& cōs.seq.in j.eo.& cō.xlj.ī xxv. col.& cōs.seq.in xv. colū. & consi.xlvij̄ñ. in vij̄.col.& cōs.xv. ix.col.& in xix.col. & cōs.lvij̄.in ij̄ñ. col. & liij.ī eo.vo. oīb⁹, in j.vol.& in cōs.xx. in iij̄ñ.col. & aliquid cōsi.iij.in iiij.col.& cōsil.x.in xj.colū.& consi.xliij.in vij.col. osbus.in ñ.volu.An. Bu.cons.xvj.& con. xxx.Ro.cons.cxij.et cons.clj̄ñ. & cons.clx xx.i iij.col.Imo.cōs. cx.& cons.cxxxj. in fi.Car. cons.xlix. & consil.lxiiij.& consi. cvij. Gem.I c.j.in iij. col.de postu.p̄la.lib. vj. in gl. sup verbo, sic.Car.cons.cxxiiij. in j.col.& cons.cxx-xij.in pe.colū. ad fi. Pe.de Anc. cons xx.

℣ P. PAV. P.

a ¶ Dispositione aliqua. Vide Fel. q limitat octo modis.vi de Are.in l.iij.§. filio. col.vlti.ff. de libe.& posth. & vltra limitaſ hic tardita» p bar to.ad reg.p clausula in fin. posita refertur ad oīa p̄cedentia, limita vt p̄cedat quo ad p̄cedēta q̄ sunt in prin.posita in dispositione, non q̄ ad ea q̄ sunt posita accessoriè & g̃a demonstrationis text.est in l.fi. §.Titia.& ibi Bar.ff. de lib leg facit quod no.Bart. ī l.si cui.§.si a filio.ff.de leg.j.& limita nisi essemus in materia quę deberet largè interpretari. rex.est no.in c.cū dilecti. secūdum intel. Imo.vbi Card.Flo. ibi.extra de dona. & rō est qa materia est cōprehensibilis vt dicit Bar.limita etiā vt per Bar.ī l. fi.ff.de rebus dub. vide etiam in materia Ale. cons. xlviij.inci. sup hesitatione.& cōsi.cxxxv.ad fi.vo.j.Frā.cons.cxvj. Bar.cō. lij.Iē q̄ clausula in p̄cedētibus,intelligaſ repetita in sequētib⁹: vide Ro.cō. cccxlv.col.v.& latè de materia Ias.l.j.C.de li.p̄te.& l.trāsigere.col.j.d trāſ.

b ¶ Clausula. Adde vltra Alex.q̄ clausula referaſ ad omnia p̄cedēta & sequēta. Roma.cons.ccccxxxviij. Andr.Sicu.cons.xiij.& xlj.& xxxiij̄ñ. & lj. Ang.cons.xxviij̄ñ.& Bal.cclxxiij̄ñ.& consi.cccl xxxiij.ñ.lib.

c ¶ Si quis. Adde vltra Ale.qualiter defuncti voluntas obscura debeat declarari.Abb.consi.xxxvj.ñ.lib.

d ℣ P. P A V. P. ¶ Sic I legato. Circa materiā incertitudinis qeqd sit de iure ciuili,d iure cano.est certificāda ad arbitriū bōi viri. vid Fel.I.c.j.co.ij.d pac.

& sequē.† Op. ad primū.j.ti.ñ.l.vxori.§.vxori. Soluit gl.j.& hāc fol. reprobat,& bñ. Vide gl. qa oēs illę donatiōes morte cōfirmāt:vt l.in donatio.C.ad l.falc. Sed contra hoc facit:quia videt q̄ talis cōfirmatio retro trahatur:vt l.donationes.C.de do.inter vir.& vxo.Gl. rñdet, retrotrahitur quo ad fructus,nō quātū ad dominiū.qd not. Idē no.in d.l.donationes.& l.ij.C.de inoffi.do. & bene.Cōtrariū no.& male.j.ti.j.l. sequēs quæstio.& l.sub cōditione.de sol.& ibi dixi.Vnde gl.soluit alio modo. Et nota q̄ ibi nō extēdit ad futura,q̄ sunt contra ius, seu à iure cōi exorbitantia. Vide hanc solutio. & nota eā:pro qua facit extra,de reg.iur.c. quæ à iure.li.vj.& quod ibi no.p Dy.Hoc allego multum in l.prætor.§.eritq;.j. vi bo. rap.vbi ego quæro,vtrū clausula præcedēs in statutis trahaſ ad sequentia.Videt enim q̄ non,in his quæ à iure cōi exorbitant : vt hac gl.quod dic vt ibi. Opp.secundò,q̄ verba præteriti,vel præsentis tp̄is,non trahanſ ad futura:vt l.fi.de lib.leg.& l.si ita.de aur.& arg.leg.& l.quidā referunt.aliās in l. quædā nō referunt.de iure codi. Rñd. hic loquit qñ verbū præteriti, vel præsentis tē poris est significatiuū actus,q̄ dependet ex volūtate defuncti.Ratio est:qa in illis semper habet respectus ad futurū. Pēdet enim vsq; ad mortē:licet sit præteritū:vt l.Plotiana.& l.cōficiunt.§.fi.& ibi no.s.ti.j. & plenè dixi in d.l.si ita.Opp.extra glo.de ali.& cib.le.l.libertis.§. posthumus. vbi nō porrigitur ad relicta in codicillis.Sol.ibi dixit,q̄ legata relinquit ī testamēto : hic verò dixit quæ relinquit simpliciter. Venio ad secūdū no. Opp.gl.s.ex qui cau.ma.l.sed & si per prætorē.§.deinde adiecit.& de postu.l. j.§.eū qui.Gl.non soluit,nec alicubi habemus clarè solutū.Dic ergo breuiter.Qñq; tractamus vtrū qualitas adiecta vni dispositioni intelligaſ repetita in alia : & hæc nō est nostra materia in dispositiōe legali.Dic vt ibi dixi in d.l.prætor.§.eritq;. vi bo. rap. In cōtractibus inter viuos dic plenè vt l. si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver. obli. In vltimis volūtatibus dabo tibi remissiones in l.licet.j.eo.Qñq; ponitur in dispositione aliqua clausula,[b] per se,& dubitatur ad quæ refert,vtrū ad præcedentia omnia, an ad proxima, an etiā ad futura . Qñq; in dispositione sunt multa capitula: & hic dic aut illa clausula ponitur inter vnum capitulū,seu inter verba ipsius: & ad illud tantū refertur.Aut ponitur inter ipsa capitula, vel in prin.vel in fi.& refertur ad omnia capitula.Istam doctrinam dat tex.in l.iij.§.filius.s.de lib.& posthu.quod est verum,qñ non est ratio quare magis referatur ad vnū quā ad aliud. Istā rationē ponit Imperator in l.j.C.de lib. præte. Sed si esset aliqua ratio quare ad quædā nō posset referri: & tūc ad illa non refert.Causæ autē possunt assignari aliquæ. Primò, si in præcedentibus erat specialiter prouisum circa id,q̄d continet clausula de qua tractatur:vt l.sed & si prætorē.§. deinde. ex quib.cau.maio.& l.j.§.eum qui.de posthu.& §.de vulg. & pup. l.cohæredi.§.qui patrē.Secundò si præcedentia essent cōtraria: vt l.si idem cū eodē.de iurisd.om.iud. Item si ex hac relatione dispositio.ad quā referr,efficeretur inutilis : vt l. cū vulgari.de do. præleg.vt dixi §.§.proxi.Spe.de hoc ponit suam distinctionē in Spec.de instr.edi.§.nunc autē.ver.itē excipe.& in titu.de dispu. & alleg.§.post hoc.ver.vel in princ.Nunc habetis expositū verbum,quas pecunias.& verbū,quibus dies adiecta nō est.& verbum,legaui.Sed verbum hæres meus dato, hic non exponitur.

4 Quæro ergo, † quid si testator dicit, & prædicta legata volo executioni mandari annua,bima , trima die per meos executores?Primò videndū,quid importent illa verba,prædicta legata vel suprà scripta,& similia. Dicendū videtur q̄ referantur solū ad præcedentia:vt d.l.j.§.eum qui.de postu. Hoc apparet ex significatione verborū.Hoc enim quod dico,prædicta legata,& suprà scripta,& similia:nō habet tractū ad futurū tēpus: vt dixi §.de verbo,legaui. Item videndū est quid importēt dicta verba,volo executioni mādari?Rñ.quædam sunt legata,in quibus lex ipsa facit executionē: vt si testator legat rem suam propriā: & in illo nō porrigit talis sermo.In alijs verò,in quibus requiritur executio hominis,illa clausula operatur.probaſ à simili lex dicit executionē sentētiæ fieri post quadrimestre tēpus : intelligit de executione hoīs,nō legis:vt l.furti.in prin. de his qui no. infa.& ibi per Gul.& l.q vltimo.j.de pœ.Aliud est ergo dicere, hæres meus ad diē dato.qa tūc dies apponitur dationi, hoc est, translationi dominij.Aliud est dicere,mādetur executioni: qa tunc dies apponitur executioni fiendæ ab homine.

SI quis à filio. Repetita à substituto, intelligūtur repetita purè : nisi aliud exprimaſ.h.d.Materiā huius legis videbitis per glo.in l. si cui seruū.§.j.j.eo.Aduerte:quia gl.dicit q̄ qñ dicitur, ijsdē diebus dato.est quædā nugatio. Dicit Iaco.de Are.i.verba sine effectu.Sed certè nō est nugatio , sed conditionis defectus secundū eū.& innuit tam gl.quā ipse q̄ hæc verba , cū is in suā tutelam peruenerit,&c.faciunt conditionem.Quod an sit verū dicam in l.si is cui legetur.§.j.j.eod.

1 § *Interpretatio libelli porrecti per defectum non transit ad hæredem.*

2 *Hæres declarat uoluntatem ambiguā defuncti nisi aliquis posset damnificari: & quā lo.*

c Si quis plures. Si testator sensit de certo, & dubiū est de quo: electio est hæredis. h.d. not.multū. Opp.s.eo.l.q duos.Sol hic sensit de certo.quod apparet:quia expressit nomen propriū:ideo est electio hæredis:qa verisimiliter nouit volūtatem defuncti. Ibi non sensit de certo. quod apparet:qa nō expressit nomē alicuius: ideo electio est legatarij:& ideo testator nihil legasse vr:nisi electionē vnius de illis certis.Facit ad id quod dicā in l.gerit.de acqui.hære.qñ verū vel factum testatoris est ambiguū, vtrū sit interpretatio hæredis quid senserit?Sed cōtra hoc †oppo.s.de rei vēdi.l.idē Pōponius scribit.in fi.& l.inter stipulantē.§.j.de verb.obl.& quod ibi no.in gl. vbi interpretatio libelli obscuri porrecti p defunctum non transit ad hæredem.Sed hæc interpretatio non nocet legatario.Tractat enim de lucro captādo:& quicquid sibi detur,lucratur.In cōtrarijs esset reo præiudicium: fortè enim declararet hæres aliquid,super quos reus defensiones non fecit.Et ad hāc solu.facit quod no.hic in sequentibus contrarijs.Opp. de l.duo sunt Titij.de testa.tute. Soluit gl.ibi in tutela,quæ certo iudicio debet dari.Sed adhuc instabis:quare non sic in legato?[d] Rñ.ibi electio hæredis posset esse periculosa pupillo si haberet aliū tutorem quā quem defunctus voluit. Item posset esse dānosa tutori:qa tutela est onus: sed hic in omnē euentū est cōmodū legatario. Nota ergo † q̄ tūc permittitur hæredi declaratio voluntatis defuncti,quando nemo per hoc posset dānificari: licet per hoc posset aliquid lucri perdere:qa fortè hęres eliget viliorē.Secus si aliquis damnificaretur . Ad prædicta facit quod not. per Dy.extrà,de reg.iur.c.in obscuris.lib.vj. Opp.glo.& videtur q̄ declaratio sit iudicis:vt l.j.in fi.s.de iure deli.Gl.nō soluit. dic q̄ ibi incertitudo erat in verbis prætoris;ideo declaratio est iudicis.

cis.hic in verbo teſtatoris:ideo declaratio eſt heredis.& hoc qñ conſtat teſtatorem aliquid certum ſenſiſſe.Si autem hoc nõ conſtaret,& aliquod verbum eſſet ambiguum:tunc eſſet in declaratione iudicis:vt l.voluntatis.C.de fideicom.

1 ☞ Paris expulſa de ciuitate poteſt ſyndicum conſtituere.
2 Legatum factum parti ciuitatis,ut fiebat non valet.
3 Pars eſt expulſa de una ciuitate,non poteſt ciuitatem alteri ſubmittere:nec pars, quæ remanet in ciuitate.

1 **Si parti.** Valet quod relinquitur parti ciuitatis.h.d. Lãbertus† de Rampontibus dicebat per iſtũ text.q̃ pars expulſa de ciuitate poteſt facere ſyndicũ,per hanc legẽ,& ſimiles.Dy.dicebat contrariũ:quia collegium eſt reprobatũ eo ipſo q̃ nõ eſt approbatũ:vt l.j.de colleg.illi.& l.j.ſ.quod cuiuſq; vni.no.Credo do.Lamb.dicere verũ q̃ poſſet facere ſyndicũ:ar.pro hoc .ſ.de ori.iu.l.ij.§.exactis.vbi pars expulſa fecit leges,quę approbatæ fuerunt.Arg.pro hoc:quia cuilibet eſt permiſſum facere collegiũ ad ſui iuſtitiã cõſequẽdã:vt dicit l.j.§.j.quod cuiuſq; vni.no.in gl.Vnde ſi faciũt ſyndicum ad cõpromittendũ cum intrinſecis,vt pacẽ poſſint facere,valet.& ita de facto ſeruatur.

2 †Quæro,quid ſi legatur vni parti ciuitatis,vt ſectæ?Reſpond. illud nõ valet:quia collegiũ eſt improbatũ:quoniã per ſectas illas in damnũ Reipublicæ cõtenditur:vt l.ſi quis ingenuã.§.in ciuilibus.de cap.In q̃buſdã tamẽ ciuitatibus eorũ ſtatutis talia collegia approbãt, vt in ciuitate iſta vbi ſunt capitanei partis Guelphæ.

3 †Quæro,vna pars eſt expulſa de ciuitate:pars quę remanet intus,ſubmittit ciuitatẽ alteri:& etiã pars,quę eſt extra:quęlibet ſeparatim:an valeat?Arguendo dico,videri q̃ nõ:quia debent cõueniri inſimul in vnũ:vt l.ij.C.de decur. li.x.& l.& ſuũ. §.fi.ſ.de pac.Et hoc videtur ſenſiſſe Bonifacius papa in quibuſdã literis per eum ad perpetuam rei memoriam conceſsis ciuibus Tudertinis,vbi iam ille caſus occurrit.

1 ☞ Præoccupare quãdo quis dicatur per ſolã litis cõteſtationẽ,uel requiratur ſentẽtia.
2 Dominium rei legatæ duobus,ita q̃ cuilibet debetur inſolidum:ante litis cõteſtatam eſt hæredis:& quilibet ex legatarijs habet actionem perſonalem ad rem.
3 Practica huius legis.

a **Si pluribus.** Si pluribus eadem res legatur cõiunctim,cuilibet debeẽ pars:ſi diſiunctim,partes ſibi faciunt per concurſum, niſi teſtator voluerit primò adimere,vel cuilibet inſolidũ cõcedere.h.d.cũ prin.l.ſeq.Dicitur hic,

b q̃ quis dicitur præoccupare per litis conteſtationẽ.Cõtra,imò requiriẽ vt perueniat ad ſentẽtiã:vt l.ſi quis à multis.de noxa.& l.ſi verò.de pecu. Dicit gl. q̃ quãdoq; ad præoccupandũ ſufficit cõteſtatio litis: quãdoq; requiritur ſententia.Dicit Dy.Aut loquimur de iure quærẽdo:& ſufficit conteſtatio litis:vt alijs præferat.l.pluribus.de procu.& l.ſi Titius.de ver.ob.Aut de iure quæſito præferendo:& requiritur ſentẽtia:vt l.ſi quis à multis.& l.ſi verò.ſ.alle. Iſta diſtinctio nõ videẽ vera.per l.ex duobus.la ij.de duob. reis. & l.fideicõmiſſa.j.ti.ij.§.plerunq;,vbi in iure quæſito præferendo ſufficit cõteſtatio litis.Vnde reperio q̃ Pe.diſtinxit plenius ſic, aut quærimus de prolatione facienda ratione officij,vel iuriſdictionis: aut ratione debiti principalis.Primo caſu ſufficit litis cõteſtatio vt qs præferat:vt l.pluribus.de proc.& l.quí prior.de iud. Secũdo caſu,aut agitur cõtra nullo iure obligatũ:vt qñ agitur reali actione:& tunc requiriẽ vt qs perueniat ad ſentẽtiã:vt dictis legibus ſi quis à multis.& l.ſi verò.& ſ.de rei vẽd.l.is à quo.Si verò agitur cõtra obligatũ,vt quãdo agitur perſonali actiõe: & tũc ſubdiſtingue,Aut id,ad q̃ agitur per vtrunq;,eſt vnũ debitũ numero,aut ſunt plura debita.Primo caſu ſufficit litis cõteſtat.vt hic, & l.ſi titius.de verb.ob.l.ex duobus.la ij.de duo.re. Si ſunt plura debita requiriẽ ſentẽtia:vt l.inter eos.de re iud.Iſta ſunt verba Pet.quæ verba nõ ſunt vera.Primò,quia in iuriſdictione ſufficeret prẽuenire per citationẽ:

c vt l.ſi quis poſtea.de iud.prẽterea non eſt verũ q̃ in hac l.ſi quis à multis.& l.ſi verò.agatur reali: imo perſonali agiẽ.Prætereа,nõ eſt verũ q̃ in hac lege ſit vnum debitum:imo ſunt plura:& vnus habet rẽ,& alius æſtimationẽ.

d Prætereа,q̃ deterius eſt,ex nullo iſtorũ membrorũ colligitur ra-

1 tio differentiæ.†Dico ergo ſic:[a] Quãdoq; tractatur de iure prẽlationis,occaſione factæ præoccupationis:& tunc dicitur quis præoccupaſſe,quando peruenit ad aliquid: q̃ eſt ipſum,vel cauſa proxima ipſius,de quo præoccupando tractatur:vt oſtendat membra ſequentia.Diſtingue ergo ſic:aut tractatur de præoccupatione exercitij iuriſdictionis: & tunc a
prẽoccupaſſe dicitur per citationẽ:quia citatio de exercitio iuriſdictionis eſt vt l.ſi qs poſtea.& l.vbi acceptũ.de iudi.Quandoq; tractatur de præoccupatione in ordine procedendi:& ille dicitur prẽoccupare,qui primo dedit libellũ:quia de ordine procedẽdi eſt:vt l.in tribus.& l.qui prior.de iud.Quãdoq; tractatur de prẽoccupatione reſpectu effectus eius de quo agitur:& tunc aut plures agũt ad idẽ,aut ad diuerſa.Si ad idẽ:aut ex eadẽ cauſa,aut ex diuerſa. Si ex eadem: tunc non eſt poſsibile iſtas duas cauſas eſſe ſimul veras:& tunc ille dicitur prẽoccupaſſe,qui prius peruenit ad ſententiã: quia de illo ſaltẽ præſumptiuè incœpit prius conſtare quod habebat bonã cauſam: vt l.is à quo.de rei vẽ.& l.pe.de pe.hę.Si verò poſſunt ſimul eſſe veræ illæ cauſæ,& ſunt:tũc aut habuerũt originẽ eo.tẽpore:& ille dicit̃ præoccupare q̃ peruenit prius ad litis conteſtationẽ.Hic eſt caſus hic,& l.ex duobus la ij.de duo.reis.& l.fideicõmiſſa.§.plerũq; j.de leg.iij.Ratio,quia ius agendi habebat: ergo prẽoccupaſſe videtur ius exigẽdi,ſeu eligẽdi in exactione.Si vero nõ habuerunt originẽ eodẽ tẽpore:tunc ille dicitur prẽoccupaſſe,qui prius habet ius petendi,vt l.in operis.ſ.loc.Si verò nõ petitur idẽ,ſed diuerſum,vel ex diuerſis cauſis,tunc per litis conteſtationẽ nemo poteſt dici occupare, quoniã cuiuslibet petitio tendit ad diuerſa ſed oportet q̃ veniat ad ſniam,quæ eſt cauſa imediata executionis:& ille in executione præoccupaſſe dicitur:vt l.ſi qs à multis. de noxa.et l.ſiverò.ſ.de pec.In alijs autem, quæ corporalia ſunt,qs præoccupaſſe dicatur:dicã in l. quò minus.in v. qõ. de flumi.

2 †Quæro,qñ eadẽ res legatur duobus,ita d
q̃ cuilibet debeat inſolidũ, anteq; lis conteſtetur,cuius ſit dñium, & obligatio iterim? Io.reſpõdit vt habetis in gl.Videtis q̃ Io.habet duas opi.Prima,q̃ iterim nullius ſit dominium,vel obligatio. qđ non vr̃ verũ: quaſcd'm hoc non poſſet agere,& litẽ cõteſtari cuius contrarium dicit tex. Item ſcd'a opi. Io.nõ ꝓcedit.Dicit eñ q̃ pro parte quæſitum eſt dñium interim.qđ nõ eſt verũ:qa ſi d
hoc eſſet,hæres inſolidũ vni ſoluere nõ poſſet:cũ iam pro parte ſit factũ alterius,& nõ poſſet auferre dñium eo iuito,cõtra caſum l.Titiæ.in fi.j.eo.& l.ſi res mihi.j.tit.ij.Dicẽdum eſt ergo,q̃ dñium interim nullius eſt ex legatarijs:nec in totũ,nec in partẽ:ſed eſt hæredis.Quod patet:quia poteſt transferri in alium:vt dixi.Præterea conſequitur per conteſtationem legatarius ius eligendi: vt hac l.ſed in relicto alternatiuo nõ habet qs dñium ante electionẽ:vt l.apud Aufidium de optio.le.ſed iterim q̃libet habet actionẽ pſonalẽ inſolidũ.Cauſa eſt in l.duos.j.devſufruc.leg.nec eſt incõueniẽs aliq̃d q̃ actio pſonalis cõpetat pluribus inſolidũ ad eãdẽ rẽ: vt l.ſi is q.de act.& obli.& l. ſi ſeruus legatus.§.j.j.e.& l.et fiat exactio à q̃libet inſolidũ p eũ modũ quo poterit:nõ q̃ q̃libet habeat rẽ inſolidũ,q̃ eſt impoſsibile,ſed vnus rẽ alius æſtimationẽ:vt hic dicit tex.opi.ergo Io.nõ eſt vera,qcqđ Dy.dicat,& eſt legatũ purũ,& in eo nulla eſt cõditio,putvi-

3 detis.†Sed q̃ro practica huius l.ille,qvult ꝓoccupare,& habeat ius eligẽdi,qđ petet?Rñ.eſt cõſi.q̃ narret qñ legatũ eſt factũ ſibi:& alteri,& in cõcluſiõe petat hr̃dẽ cõdẽnari ad illud q̃ reliqui-

a ¶Si pluribus. Dyn. Ray. & Bal.dicũt p hãc legẽ fuit inquiſitũ cõtra hæreticum Marchianũ q̃ poſtea venit Bononiam, & ibi fuerit per decẽ annos & vltra: & fuit inquiſitũ per epiſcopũ Bono.& fuit lata ſentẽtia q̃ inquiſitio in Marchia præualebit:& ſic bona applicabunt̃ Inquiſitori Marchiano, p hãc legẽ.Ang.verò dicit q̃ debeat cõcordari proceſſus. & bona ſita Bononiæ applicent̃ epõ Bononienſi, & ſita in Marchia applicabuntur inquiſitori marchiano ſita extra applicẽt̃eccleſię alibi per no.in c.per hoc.de hære.libr. vj. ipſe tñ ſubmittit ſe opiniõi Cano. & bene fecit. & vide Io.An. in nouel.in c.per hoc. hic alleg.And.Barb.

b ¶Dicit̃ hic. Et vide Lud.Ro.in conſi. lxxvij.inci. viſo quæſtionis themate. vbi per iſtũ tex.cũ gloſ. dicit q̃ poteſt legatarius ad pias cauſas agere contra hæredẽ vel executorẽ. vide ibi And.Barb.

c ¶Per citationẽ.Adã an per citationẽ nullã quis dicat̃ præoccupaſſe,Ro.cõſi.cccxñ. Et cum duo iudices inquirũt de eodẽ delicto, qualiter alter præoccupaſſe dicatur,vide Bald. cõſi.xc.iiij lib.

d ¶Dico ergo. Quod intellige quãdo officiũ eſt vniforme:niſi fortò eſſet iudex maior quia tũc põt illã iuriſdictionẽ revocare.l.iudicium ſoluñ. ff.de iud. & vide ibi Ang.And.Barb.

✠ P. P A V. P.

d ¶Dico ergo ſic. Vid Ro.ſing. cxliij.inci. dico tibi aliquid. de cuius veritate vide q̃ ſcripſi ad Bart.in l.ſi maritus.la ij.in prin. ff.de adul.Itẽ q̃ dicit hic de ꝓoccupatione iuriſdi.vide Ro.oino cõſi.ccccxij.vbi limitat & declarat in legato vſusfr.vid Ro. ſing.dcclxxiij.incip. tex.in l.planẽ,vid oino Balũ l.vnica.§.vbi aũt.col.j.C.de caduc.col. Alex.in l.huiuſ.§.ſi titio.j.e. Item q̃ hæres nõ faciat pẽ cũ legatario, vide Ang.cõſi.ccxix.in ij. dubio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Quærit Dyn. Et fortè iste text. facit p Dy. Nã si res sæpius legat, non debet nisi semel, etiã si testator voluisset multiplicare. Sed certum est q̃ nõ põt multicare, ni si in re & æstimatione: ergo &c. sed potes saluare Bar. q̃ aliud est q̃n eadẽ res legatur pluribus: nam ab ipso initio legat res & eius æstimatio & secus q̃n vni. Vid pro opi. Bart. & glo. in l. Licini⁹ Locusta. & ibi Bald. j. titu. j. Andr. Barba.

b ¶Voluntatibus. Ad de q̃ eadẽ summa legat plures vno vel diuersis testamentis, an plures debeat, vltra Alex. Bald. consi. cccc xxiij. ñ. lib. & consi. ccl. iij. lib.

eſt nõ exprimẽdo, q̃ petat condemnari ad rem: & poſt lit. conte. poterit eligere vtrum velit rem, vel æſtimationẽ. & hoc vult hic tex. Si enim rem expreſsè peteret: & ſuper petitione rei litem cõteſtaretur, in ipſa conteſtatione eligeret: nec videretur opus alia electione: vt l. iam dubitari. in fi. ſ. de hære. inſti. Poſtquã autem vnus elegerit, vel res ſibi ſoluta fuerit: alius neceſſe habet directò petere æſtimationẽ rei: vt d. l. ſi res. j. tit. ij. Scias etiã q̃ hic eſt quędam glo. ſuper ver. portione. quę nõ dicit bene: ſed melius dicit in l. planè. in prin. vt ſtatim videbitis.

1 ¶ *Si delegatus commiſit alicui incapaci uices ſuas, an pro peter hoc amittat iurisdictionem.*

Planè. Op. extra gl. ſ. ex qui. cau. ma. l. nec vtilẽ. So. tibi in iure efficaciter quæſito q̃d non põt ab aliquo auferri, niſi in aliũ trãsferat: hic in iure quod quæri ſperabatur. Vel aliter vt dicã j. proxi. contrario. Opp. ſ. de reſc. vend. l. ſi is qui. Sol. hic loquitur in his quæ ex mera noſtra volũtate dependent: meritò reuocantur, licet trãsferat in non capacẽ: ga voluntas reuocãdi eſt. lex cõtraria loquit̃ in his, quæ nõ dependent ex mera voluntate noſtra. Facit ad prædicta quod no. per Dy. in c. nõ præſtat impedimẽtũ. & c. vtile. de reg. iur. lib. vj. Et

1 iſta inducit Dy. ad q. † q̃ ſi delegatus alicui nõ capaci cõmiſit vices ſuas, propter hoc nõ amiſit iuriſdictionẽ: quia nõ erat in ſua mera poteſtate à ſe abdicare, vt ex prædictis patet. Facit quod no. in c. ſuper quæſtionẽ. in verſi. totã. de offi. dele. Vltimò vide gl. ſuper verbo, poteſtate. Iſta glo. verũ dicit: & illa, quæ eſt in l. præcedenti, verum non dicit: quæ eſt ſuper verbo, portione, ſecundùm Dy. & omnes. & hic ſit finis pro hoc mane.

1 ¶ *Si legatur res, & æſtimatio, debetur utrumq;.*

2 *Quãdo apparet de numeratione per teſtes, & promiſſio de eadem quantitate per ſtipulationem: ſed diuerſo iure præſumuntur diuerſa debita.*

Clauſula apponenda in inſtrumento, ut non uideantur duo debita.

Si eadem res. Si circa idẽ corpus multiplicetur à teſtatore legatũ, nõ debeẽ niſi ſemel. Secus ſi à diuerſis teſtatoribus: ſed ſi circa quãtitatem vel genus, pluries

1 debetur, ſi de voluntate teſtatoris, peeſſerit. h. d. † Quærit Dy.*

2 circa primã partẽ: quid ſi vni legatur res, & æſtimatio rei: an debeat vtrũq;. Et dicit ipſe arguendo q̃ nõ, vt j. de do. præle. l. ij. ſ. Mela. Bene dixit arguendo, nõ determinando: quia cõtrarium eſt veritas. Caſus eſt in l. ſi alij. in fin. ſ. de vſuf. & l. fundũ Cornelianũ. de noua. & Dy. hoc determinat in c. bona fides. circa fi. de re. iur. lib. vj. probat etiã in l. nutu. ſ. j. ti. ij. Ad ver. ſed ſi duorũ. oppo. glo. de l. nec vllã. ſ. pe. de pe. hære. Rñ. Intelligo q̃n primò hic fuit conſecutus æſtimationẽ: tunc poterit petere rẽ. ſecus ſi prius rem: vt in gl. Ad ver. ſed ſi nõ corpus. oppo. de l. quinquaginta. ſ. de proba. Sol. gl. optimè ibi in diuerſis volũtatibus:

b hic

2 in vna. No. eã. Facit q̃ ſi apparet † de numeratione per teſtes, & poſtea apparet promiſsio diuerſo tẽpore, de eadẽ quãtitate per ſtipulationẽ, q̃ diuerſa debita præſumãtur. quod dic vt l. cũ centum. de adi. leg. & dixi in l. triticũ. de ver. obl. Itẽ quid iuris ſi diuerſæ eſſent quãtitates, vt dictis legibus, dixi. tamẽ ad tollendas iſtas dubitationes conſueuit apponi hæc clauſula in inſtrumentis: cõputata in hac promiſsione omni alia numeratione, promiſſione, vel confeſsione, quæ dicto debito apparet.

1 ¶ *Si res legata efficitur mea, habeo electionem petendi rem, uel æſtimationem.*

2 *Hæres non ſoluit pretium, per quod emi rem mihi legatam: ſed pretium congruum.*

Quod ſi rem. Si res legata efficit̃ mea, eatenus valet legatũ quatenus per eã mihi abeſt h. d. Opp. de l. ad veteranũ. ſ. j. ad l. Fal. Solue vt in glo. & clarius in l. nõ amplius. in prin. ſ. eo. Opp. extrà glo. C. eod. l. propriãs. in fi. & j. eo. l. cætera. ſ. j. Sol. res, quæ eſt mea tẽpore legati facti, nõ poteſt mihi legari purè: & ſi legetur, non valet. Sed ſi tempore legati facti non eſt mea: legatum valet: & tunc ſi mea poſtea efficitur ex cauſa onereſa, legatum non extinguit̃, vt hic. † Quæro extra glo. ſi res eſt effecta mea, quid petam in libello: an rem, an æſtimationem, quæ mihi abeſt? Videtur q̃ æſtimationem: vt hic dicit in tex. Contrarium quòd debeat peti res, ſed æſtimatio ſit in ſolutione, probari videtur per. l. ſi ſeruum. in fi. de verſ. ob. quod tenet gl. Inſti. eo. ſ. ſi res. & idẽ videt̃ tenere in l. cũ rem alienã. C. eo. in ij. glo. Ego dico q̃ legatarius habet electionẽ petendi rem, vel æſtimationem: vt l. ſi filio. la. j. ſ. j. & l. illud. ſ. j. de dona. cauſa mor. quæ leges hoc probant. Et per hoc cõcordant gl. prædictæ cum legibus. & glo. quæ innuũt pretiũ petendum: vt hic, & l. ſi res mihi. j. tit. ij. & j. eo. l. ſed ſi res. & gloſ. j. ad legem falci. fundo. Ad l. ſi ſeruum. in fi. de verbo. obli. reſpon. in prædictis legibus de dona. cau. mor. †

2 Quæro, quid ſi quis rem ſibi legatam emit magno pretio? Reſpõ. hæres non tenebitur, niſi ad pretium congruum, vt l. qui concubinã. ſ. fi. & l. non dubiũ. ti. ij.

1 ¶ *Inter legatarios eiuſdem rei à pupillo & eis ſubſtituto dicitur coniunctio.*

2 *Si unus eſt inſtitutus purè, & alius ſub conditione, an inſtitutus purè habebit totum.*

Si coninnctim. Coniunctus in cuius perſona quoquomodo cõſiſtat legatum, vel ſperabatur cõſiſtere, facit partem coniuncto. h. d. Oppo. qui nõ admittit̃ ad partẽ, nec admitti ſperat̃, nõ facit partẽ: vt l. ſi duobus. in fi. ſ. eo. & j. proxi. ſ. Dy. in diſtinctione, quã hic ponit, dicit, in cõtrarijs legatũ eſt inutile ex perſona legatarij: hic miſta cõſyderatione legantis, & legatarij, qui erat ſeruus proprius. Iſta ſolu. ponit diuerſitatem caſuum, nõ rationis. Dic ergo q̃ legatum ſibi nullo modo valebat in perſona legatarij, ideo non facit partem hic in perſona ſerui, licet non valeat ſecundũ rigorẽ, vt actio detur: tñ valet ſecundũ æquitatem ſecundum quã hæredes debẽt dare ſeruo, vt l. quidã. ſ. alio. C. de neceſ. ſer. hære. inſti. Ita ſentit gl. hic, & optimè. Materiam iſtã: licet Dy. ponat hic, dicam in l. huiuſmodi. ſ. ſi Titio. j. eo. vbi glo. ponit. Oppo. ad ſecũdam partem extra glo. ſi eadem res legatur in teſtamẽtis diuerſorũ, legatarij nõ dicuntur coniuncti: nec faciũt ſibi partẽ inuicem: vt l. ſi ſub conditione. qui. mod. vſusfru. amit. & argu. ſ. ea. l. ſ. j. Sol. hic non ſunt teſtamenta penitus diuerſorũ: quia quo ad multa, patris & filij vnum eſt teſtamentum: vt l. patris & filij de vulga. & pupil. maximè quo ad coarceruationem legatorum: vt l. in ratione. ſ. quod vulgo. j. ad l. falci. Secundò oppo. q̃ quando relinquit̃ à diuerſis hæredibus, non dicuntur coniuncti: nec partẽ intuicem faciunt: vt l. pe. & fi. de vſufru. accre. & l. quid ergo. ſ. ſi quis duos. j. eo. Reſpõ. illud verũ, quãdo relinquit̃ à diuerſis hæredibus ſuccedẽtibus in diuerſis portionibus: hic q̃ relinquitur ab inſtituto, & ab eis ſubſtituto, qui habentur loco vnius. Nota

1 etiam hũc caſum † q̃ inter legatarios eiuſdẽ rei à pupillo, & eius ſubſtituto dicit̃ eſſe cõiunctio, ita q̃ faciunt ſibi partes. Quæro, vtrũ interim legatarius habeat totũ, vel partẽ? Io. dicit partẽ ſuã tãtum. Azo & Hug. dicũt q̃ totũ. Vide glo. & eſt iſta diuerſitas propter q̃ſtionẽ no. in l. ij. ſi pars hære. pe. quã ſtatim dicã in ꝓpoſito. tñ puto Io. verius dicere. Primò per tex. huius legis, q̃ dicit, ſed & ſi. quæ innuit diuerſitatẽ in facto, idẽtitatẽ in iure: vt l. ij. & ibi no. ſ. ne qs eũ q̃ in ius voca. & l. ſed & ſi lege. in prin. de peti. hęre. Sed ſi haberis in litera, ſed ſi ſine. tunc nõ faceret pro Io.

2 ſed pro eo eſt caſus in l. ſi dñs. j. eo. † Venio ad q. no. in l. ij. ſi pars hęred. pet. ſi vnus eſt inſtitutus purè, alius ſub conditione: vtrũ interim inſtitutus purè habebit totũ, vel partẽ. gl. ſ. arguit ibi ꝓ & cõtra. & ponit opi. & determinat. Aut ſunt cõiuncti re, & ſic cuilibet res aſsignata eſt inſolidũ: & interim inſtitutus purè habebit totũ. Aut ſunt cõiuncti verbis: & interim etiã habebit partẽ. Ita dicit ibi glo. & ſic intelligo argu. pro & contra. & concor. opi. Hãc q. tangit in l. ſi quis ita ſcripſerit. ſ. de hære. inſtit. & ibi Dy. vẽ tenere opi. Io. tãgit etiã gl. in l. filiũ. in prin. j. qñ dí. leg. cc. tangit etiã in l. qui. l. ergo. ij. reſpõ. j. e. Dicas hic. Aut loqueris in hęreditate, aut in fideicõmiſſo vniuerſali, aut in legato ſingulari. Primo caſu, ſi quidẽ quęris vtrũ inſtitutus habeat interim totũ, vel partẽ: tene diſtinctionẽ gl. in d. l. ij. non tamen dico q̃ eo caſu, quo interim totũ habet, ſit hęres in totũ interim: ga ſi ſemel eſſet hęres, non poſſet deſinere eſſe hęres: vt l. ei qui ſoluendo. in fi. ſ. de hęre. inſti. & Dy. tangit in d. l. ſi quis ita ſcripſerit. ſcilicet dico q̃ an ſit hęres in totũ, vel non, pẽdet ex futuro euẽtu: ga ſi deficiat cõditio cohęredis, in totũ ſemper fuit hęres, cum nunq̃ ſibi aliquid decreuerit. ſed ſi exiſtat cõditio, nõ fuit retro hęres, niſi pro parte ſua. Nec mireris, ſi interim in totũ admittitur: licet ſit dubium: quia & aliter veritate pleno admitteretur filius pro quarta parte: licet poſsibile ſit ſeptẽ naſci: & euentus declarabit in quantũ retro fuit hęres: vt l. antiqui. & l. illud. ſi pars hę. pe. & l. cum quidam. ſ. ſuũ. de acq. hęre. licet gl. in d. l. ij. innuat eum in

totum

Universidad de Deusto

totum hæredē ſed intellige.id eſt totum retinebit tanquam ſi in totū eſſet hęres.Si verò loquiť in fideicōmiſſo vniuerſali ſic relicto vni purè,alteri ſub cōditiōe diſtinguo,Aut hęres adiui coactus.& diſtingue,vt colligiť ex tex.& gl.in l.j.§.ſed & quoties. j.ad Treb.Aut adiuit ſpōte:& eſt idē ꝙ in legato:in quo dic,aut loquiť in legato proprietatis:& interim habet partē ſuā tantum, etiā ſi ſunt re tātū cōiuncti:vt hic.& l.ſi dño.j.e.& j.e. l.qd ergo. ij.rñ.& ibi tāgiť.Rō diuerſitatis eſt:qa in hæreditate nō eſt alius q interim retineat,& ad quē pertineat:ideo hæres,cui relictū eſt totū,interim retinet totū,vt ſ.dixi.ſed in legato eſt q interim retineat vt hæres.Si verò loquiť in legato vſusfructus:tunc apud eū,cui relictus eſt purè,interim totū erit:vt l.idē. §.ſi mihi. ſ. de vſufru.ac.Ratio diuerſitatis eſt:qa res legata. & eius proprietas eſt eodē mō,quæ erit tēpore exiſtētis, vel deficiētis cōditionis. & ideo cū ea ſit ſpes ꝙ alius admittiť,interi facit partē:ſed vſusfructus,q eſt in illo medio,donec cōditio pēdet,nō eſt idē cū eo q erit poſt conditionē exiſtentē,vel defectā:qavſusfructus quotidie cōſtituiť,& finiť:vt l.j.in fi.de vſufru.accre.Facit l.ſi vſusfructus mihi in biennīū.de vſufru.le.merito cū ad illū vſumfructū nō ſpereť ꝙ alius admittatur interim vſufructuarius habet totū. Idē ſi vni eſſet legatus fundus purè,alijvſusfructus ſub cōditione,vel ecōuerſo:qa illud,cui legatus eſt purè, totū habebit interim eaq̄ ratione:vt l.j.§.ſi decē.j.vt le.no.ca.Cōtra prędictā diſtinctionē facit l.hæc ſcriptura.in fi.de cōdi.& demō.vbivide tur idem in hæreditate,& legato.Sed reſponde vt ibi dixi.

¶ *Exhæredatus an computetur in nu. filiorū,& ſic an faciat partē in legit.remiſſiuè.*

Si duobus. Hæres,idémque legatarius,ab initio non facit partē collegatario.ſecus ſi collegatarius per pſonā mediā hæres fiat. h.d.Primū et tertiū reſpōſum debet iungi ſimul ſecundū gl.Op.de prin.ad ver.planè.So.in prin. ab initio legatū nullo modo cōſiſtit.in ſi.legatū ab initio cōſiſtit in iure actionis,& adhuc durat iure retentionis.Dices tu.Nōne in prin.poteſt dicere hæres,ego habeo ius retētionis?Dicunt qdā, vt Pe.iſtud ius retentionis nō eſt vetuſtius legato,nec vnquam habuit ius actiōis ſecū.Sed ſi eſſet veruſtius:& tūc partē faceret: vt l.huiuſmodi.§.ſi Titio.j.eo.Idē ſi ab initio habuit ius actionis vt in ver.planè.qd' qualiter ꝓcedat dicā in d.§.ſi Titio.Aduerte tamē,ꝙ iſtā legē intelligo qñ teſtator relinquit eandē rē hæredi, & legatario coniunctim re,vel re & verbis,ita ꝙ inter eos eſt locus iuri nō decreſcēdi:vt l.re cūiuncti.vt ibi no.j.de le. iij.Sed ſi eſſent cōiuncti verbis tātū,ita ꝙ teſtator partes aſsignaſſet:tunc legatarius nō poſſet petere niſi partē ſuā:aliā pōt heres retinere: vt j.ea.l.§.ſi.expreſsius in l.Lucius.in prin.j.ad Tre. Ius ergo hęredis nō facit ꝙ legatario decreſcat,ſed ꝓmittit & facit ꝙ nō accreſcat:vt dictis legibus.& ita intelligo iſtā materiā. Dy.induc[a] iſtā materiā † ad q.qd ſi erant quinq; filij, quorū vnus eſt exhæredatus,[1] vtrū alij habebunt legitimā,tāq̄ ſi eſſent quatuor, [b] nō cōputato exhæredato,an exhæredatus cōputabitur,qui nō facit partē.Iſta eſſet repetitio multū lōga quā ego poſui in l. j. §. pe.de cōtratab.in his q priuanť à lege,& in his q priuanť à teſtatore.Dixi in l.j.§.ſi pater.j.de coniun.cum eman.li. Verba Dy. examinaui in repe.j.pater filium.de inofficioſo teſtamento.

Inde dicitur. Si à legatario legat hæredibus, hęres admittunť pro hæreditarijs portiōibus.h.d. ſecundū primā lect.Vel aliter,Si hæredes grauātur inuicē pręſtare corpus hæreditariū,quilibet capiet pro hæreditaria portione alterius.h.d.ſecūdū aliā lec.Opp.ſ.proxi. §.ſi duobus.So.hic nō reliquit alicui à ſeipſo,ſed à coherede vel collegatario. Op. j.de ſta.libe.l.ita.§.j.Dic ꝙ ibi ꝓpria noīa fuerūt exp̄ſſa:hic nō.

Si ita. [c] In alternatiua ſi referunť verba executiua ad legata riū:eius erit electio.h.d.Hoc declarať in l.Lucio.j.ti.j. Ad illud quod hic dicit,ꝙ duo legata ſunt,op.de l.ſi ex toto.§.ſi ita.ſ.eod.Solue vt ibi.

Sed & ſi quis. Pars fundi dr̄ fundus: ſi de mēte legātis appa.h.d.Vides hic ꝙ aliā ptē retinebit. hīs qa teſtōr ptē expreſsè aſsignauit.facit qd' dixi.ſ.e.l.ſi duob.

Si hęres. Aliās l.ſi alienū. Interitu ſpeciei ſine culpa hæres liberatur.hoc dicit.

1 *Excipiens obſcure ſuccumbit.*
2 *Negatiua probatur per inſpectionem ſcripturæ.*

Itiæ textores. Si duobus diuerſæ ſpecies ſeruorum legantur: ſerui, qui partici-

a ✠P. P A V. P.¶Dyn.inducit.Quid autem ſi ſit excluſus à ſtatuto,vid Comen.conſi.xxxv. per totum. Anto. latè & ſubtiliter conſi. xxxix. per totum,adde Barto.in l.j.§.j.ff.de bono.poſſeſ.contra tabu.

b ¶Exhæredatus.Adde vltra alle. an qui non admittitur ad petendum legitimam, facit filijs pinguiorem partem, Ange. conſi.cv. Et an pertineat portio talis ad fratres per ius accreſcendi,vide Bal.cōſi.ccviij.j. lib. Et an in legitima habeat locum ius accreſcendi, per eundem conſilio xcix. v. lib.

✠ POMATES.

d pant[a] de vtraq;,debenť,ſiue fuerūt excepti obſcurè,ſiue nō excepti.h.d.diuide.Primò legauit,& legādo excepit obſcurè.Sed'ò legauit,& nil excepit.Tertiò legauit,& excepit clarè. Sed'a ibi: hoc cīm. Tertia ibi:qd' ſi hoc. Et pone caſum, ꝙ teſtator habebat in c patrimonio quoſdā ſeruos textores nō vernas: quoſdā vernas,& nō textores: quoſdā vernas & textores.licet gloſ.aliter legat, &
e nō bene,vt ſtatim dicā.No.ex hac l.ʼj.ꝙ excipere obſcure,[f] & nō excipere,paria ſunt.
f
1 Vnde † qui proponit exceptionem obſcurè,ſuccūbit in ea: vt l.icire oportet.§.ſcire. de excu.tut.l.j.§. Labeo.j.de flu. dixi plenè
g in l.j.de exce.Secūdò no.[2] † ꝙ qñq; negatiua pōt probari ex inſpectione ſcripturæ, ſi
2 nego alij eſſe legatū : apparet ex inſpectione inſtrumēti:vt hic & l.ſi.C.de re.cre.facit qd' probet aliquē nō eſſe allibratū in ciuitate,ſi nō reperiť in libro librę:vel non ſoluiſſe collectā,ſi non reperiť in libro ſoluentiū.Oppo.de l.ſeruis vrbanis.§.ſi.j.ti.ij.Dicit glo.ſolue vt ibi.Tu dic q ibi legauit vni genus,alteri ſpeciē:erant aūt oēs vernæ: & illud erat genus:licet qdā ex his eſſent textores.vñ ſpecies derogat generi. hic aūt nō erāt oēs vernæ:nec oēs textores: ſed quidā vernæ tantū:quidā textores tantū:qdā vernæ & textores:& ſic habebāt ſe vt ipēs differētes.meritò ſit diuiſio,vt poniť hic,& in d.l.ſeruis vrbanis.§.ſi.ideo glo. quæ hic dicit,ꝙ oēs erant textores,non dicit bene, ſecundùm Dy.& alios:quia cōtra d.l.ſeruis. Opponi.de l.ſeruo manumiſſo. j. de pecu. lega Solue vt ibi, cætera dic vt in gloſſa.

¶ *Quæ differentia ſit inter & & cum.*

Nihil. [h] Inter &,& cū, nō eſt differen
i tia:quia ponunť inter perſonas.
h.d.Oppo.de l.j.& ij.de pecu.le. & de fun.
1 inſtru.l.ſi cui.Sol.in † cōiungēdo nō eſt differētia : quia quælibet cōiungit: vt hic,& l. triplici.j.de ver.ſig.In modo cōiungēdi eſt differētia:qa aut poniť inter perſonas,quarū natura eſt ꝙ vna alteri non accedat,vt l. iuſtiſsimè.de ędi.edi. & tūc inter &,& cū, nulla eſt differētia,vt hic. Aut apponiť iter res,quarū natura eſtꝙ vna alteri accedat:& tūc eſt differētia:quia &,cōiungit principaliter:cū,acceſſoriè,vt d.l.j.& ij.& d.l. ſi cui. qd' no.in l.& ſi ancilla.j.de pe.le. & qd' no. Inſtitu.eo.§. ſi quis ancillas. & no.Cy.in l. fundo.C.de verbo.ſignific.& per Dy.in c. acceſſorium. extra, de regu. iuris. libro vj.

✠ POMATES. ¶No.ex hac l. vide Bal.Ang.cōſi.incip. porrecta fuit peti.& cōſi.ccviij.inci.facti tale eſt.Rap.Cu.cōſil.lxiij.Feli.in procemio Decre.in j.colū. & in c.tertio loco.in j.col. de proba. & in ſimili ī c. cū clamor. in prin.eo ti.Cep.cō ſil.vj.in ij.col.Fel.in c.auditis.in xvij. co. de præſcri.Barba.cō ſil.viij.in xv.colū.in j.vo.& cōſi.xxv.& in xv.colū.eo.vo.& cōſi.xxxiij.in iij co. eo.vo.& in cōſi lvj. in ij.vo.Ro.cōſi.ccexxj.in fi.& conſi cc xxvj.Imo.conſi.cxij.in v.colum.

f ¶Obſcurè. Adde Bar.in l.j.C.de cōdi.ob cauſam.& Cep.in tra.de ſimula cō tractuū.in xvj.præſumptione.col.ij. adde tū ꝙ exceptio obſcura, ſi eſt facti, poteſt declarari: ſecus ſi eſt iuris. Ita Bal.in l.fi.circa prin.C.de fideicō. & Ce. vbi ſ.& vide are.ī c.iij.loco extra de ꝓb.& bar.ī l.j.§.Labeo.& ibi no.de flu.

g ✠ POMATES.¶Secundò no.Hunc eundē modū probandi negatiuā ponit Bal.in l.fi.hic alle.per illū tex.C.de re.ere.& in l.iſtū.C.de edē.& ibi pulchrè Bal.in l.j.ad fi.C.de bo.poſ.ſecundū tab.& tex.in l.pe.cū gl. in ver. nihil debeať.ff.de cōſeſ.& in l.j.in ver.nihil integrū.C.de ca.fru.vrb.li.xj.& in l.cū teſtō.in fi.in l debitor ex rōmīb[s].C.de ma.teſt.& ibi Bal.ī l. hi qui ad ciuilia. C.de ap.Bar.ī l.ij.ī fi.poſt gl.C.de aduo.di.iu.vide ēt gl.ī l.cos.C.de offi.ma. mi.Alex.cō.lvj.ī ij.coī ſi.ī iiij.vo.& cō.liij.aīs,lix.ī vl.coī iiij.vo.ī cō.cxxij.in j.col.ī iiij.vo.& cō.ſeq.co.vij.Prꝛpo.ī c.ſi qs neſciat.ī prī.xj di. Fed.cō. cxix.ad ſi.Pau.de Ca.ī aur.ſi qs in aliquo ī vltī.col.C.de edē.Raph.Ful.cōſi. ciij.aīs,xviij.ī iij.co.Pau de Ca.cō.ij.ī prī.aliqd ꝓ Fel.ī c.illud.ī iiij.conſi.xx.iij. de pſum.Bal.cōſ.lxxx.& cōſ.xlvj.Barb.cōſ.vij.ī v.co.vo.j.& cōſ.vij.ī j.co. eo.vo.An.de pra.veteri ī cōſilijs barb.ad ſi.ī xvj.co.ī j.vo.Ro.cō.ccxlv.ad fi.

h ✠P. P A V. P.¶Nihil.Vide Com.conſi.xl.inci.cuidam filio.colū.vltī.

i ¶Et,et cū.addē qđ voluit Pe.d An.cō.cccxvj.ſci.ī themate ꝓpoſi.ī prin.ij.col.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

2 ¶ Cũ ſeru⁹. Et vide Barto.in l.cùm re.j. eodem. And. Barba.

b ¶ Nõ vidẽt. Adde ſecundũ Pau.de Caſt. quẽ ſequit Alex.hoc verũ, cũ teſtator fuit ſciẽs. ſecꝰ ſi ignorãs: ꝙ res eẽt ſ lõginquo.

Si alteri. Si quantitas debetur reſpectu ſpeciei, perempta ſpecie debitor liberatur.h.d. Oppo.ſolutione facta vni,alteri debetur æſtimatio: vt l. ſi res mihi.j.titu.ij.ergo interitu non liberatur:vt l.incendium.C.ſi cer.pe.& l.in ratione.§.in certæ.j.ad l.fal.Sol.dicit Dy.& Iac.de Are. hic non tenebatur ad quantitatem pręcisè, ſed ad quantitatem, ſi ſpeciem non daret: ideo perempta ſpecie liberatur:vt l.ſi ad libertatem.de noxa.Ad idem l.ſi is qui.de ac. & obli.Vel dic ꝙ hæc quantitas debetur reſpectu certæ ſpeciei: meritò perempta ſpecie liberatur:vt l.quidam.§.ſi tibi.j.eodem. & l.in naue Saufeli.ſuprà locati.

1 *§¶ Legatum factum in genere,quomodo ualeat.*
Genus qualiter aſſumatur.
2 *Legatum quãdo in genere eſt factum,& ualet,cuius ſit electio:an legatarij,an hæredis.*
3 *Electio rei legatæ in genere ſi competat legatario uel hæredi, an poſſit libere eligere quem uult.*
4 *Electio rei legatæ per teſtatorem, qui de certa ſenſit, etiam ſi non ſit in patrimonio teſtatoris ſpectat ad hæredem.*

37-

LEgato generaliter. In legato generis electio eſt legatarij, vt mediocre eligat:ſed ſi teſtator ſenſit de certo,& appareat,illud vendicabitur. aliàs ſi non conſtat, declaratio ſeu electio eſt hæredis.h.d. Pro declaratione huius legis videndũ eſt primò an valeat relictũ legatum in genere. Secundò ſi valet, cuius eſt electio. Tertiò, an ille,cuius eſt electio, poſſit 1 elígere quem vult liberè. Ad primum †aſſumam gloſ.ibi vbi incipit diſtinguere,aut eſt genus generaliſſimum,&c.Et pro euidentia huius glo.habes ſcire arborem Porphyrij.Appellat enim hæc glo.genus generaliſſimum illud, quod ſupra ſe non habet aliquod prædicabile:vt ſubſtantia,ſiue res.Genus ſubalternum appellat ea,quæ continentur ſub illo:tamen prædicatur de pluribus differentibus ſpecie:vt corpus,animal,& ſimilia.Quoddã eſt genus inferius:& illud appellat glo.quod prædicatur de pluribus differẽtibus numero: quod apud Logicos dicitur ſpecies: vt homo,equus,& ſimilia. Aut ergo relinquitur in genere generaliſſimo,vel genere ſubalterno:vt animal:& non valet:quia dã do muſcam liberatur. Aut relinquitur in genere inferiori:& dic vt in glo.& idem no.in l.cùm poſt.§.gener.de iure do. Dixi plenè in l.ita ſtipulatus.in prin.de verb.obli.circa contraria primæ 2 partis. † Circa ſecundùm quis habeat electionem, fuit opinio inter Ro.& Bal.poſtea Ioan.diſtinguit,cuius diſtinctionem tenemus hic,& Inſti.eo.§.ſi generaliter.& l.hæredes.§. ſi incerto. ſ.fami.ercis.Examinemus,quando teſtator relinquit illud in genere,quod habet certos fines à natura:vt hominem, vel bouem: aut relinquit iſta in ſuo patrimonio: & eliget legatarius: vt hic, & d.§. ſi generaliter.in d.§.ſi incerto. & d.§.gener. & l.ſi ſeruus. §.cùm homo.j.eo.Ratio,quia legando genus videtur transferre electionem in legatarium:vt l.ſi quis à filio.§.ſi quis plures.ſ.eo. & ibi no.in glo.Hæc enim videtur voluiſſe vt eligeret virum ex ſeruis,quos habebat in patrimonio.Et eſt ratio:nam cum pro legato competant plures actiones,& ſit electio legatarij: vt l.cùm filius.§.varijs.j.titu.j.ſi auferres legatario electionem rerum,auferres ei electionem actionum:quod ius non patitur:vt l.iij.§.& generaliter diffinit Scæuola.ſ.de eo quod cer. loc.& iſtam rationem ponit tex.in l.ſi ſeruus.§.cùm homo.j.eo. Aut teſtator non relinquit in patrimonio ſeruos, vel boues & tunc dicit gloſ. eſt electio hæredis:vt l.iij.in prin.& l.iiij.de vi.tri.& oleo lega. Sed dicit Dy.ꝙ illæ leges non faciunt:quia loquuntur in quantitati lus,in quibus licet ſit in genere debitum, tamen eſt electio debitoris:& poteſt minimum ſoluere:vt l.nummis.j.titu.ij.& l.ſi ſi deiuſſor.ſ.manda. & l.qui concubinam.§.j.j. titu.ij. Sed adduci poteſt.j.eo.l.huiuſmodi.§.ſi cui homo. Ita dicit Dy. Videamus rationem quare nunc electio eſt hæredis: in præcedenti caſu legatarij.Ratio;quia quando teſtator nõ habet ſeruos in patrimonio,nõ videtur reliquiſſe legatario optionem:quia res aliena nõ poteſt optari:vt no.in l.ſerui.in prin.ſ.eo.Item non haber legatarius electionem actionum: quia non poteſt competere rei vendicatio pro re aliena:ſed ſolùm actio perſonalis.Et ſic ceſſant rationes prædictæ.Sed in quo dicitur grauatus hæres,ſcilicet redimere,vel dare,meritò eſt eius electio.videatur enim grauatus in quantitate:& ideo bene faciunt leges alle.per glo. Item prędicta vera, niſi verba executiua legati dirigerentur ad aliquem: tunc illius eſſet electio. Quid enim in primo caſu ſi dixiſſet teſtator, hæres meus datovnum ex ſeruis meis.vel in ſecundo dixiſſet,ꝙ legatarius accipiat ſibi vnum bouem? Certè illius eſſet electio: vt l.planè.§.pe.ſ.eo.& quod no.in l.Lucio.j.titu.j.& videtur ex preſſum.j.titu.ij.l.qui concubinã.§.j. Et prædicta vera,vbi teſtator legauit incertum de incertis.Si autem legauit incertũ de certis,diſtingue.Aut ſenſit de certo,aut non:vt hic,in glo.Rationẽ vidiſtis in l.ſi quis à filio.§.ſi quis plures.ſ.eo.Alia quantum ad 3 propoſitum dic vt in glo. Ad tertium † quæro an ille,cui cõpetit electio, poterit elígere liberè quem vult.dic vt in gloſ.hic, in prin.& per Dy.in c.in obſcuris.de regu.iur.lib.vj. Prædicta oia videtur deſtrui per l.ſi ita ſit aſſcriptum.ſ.eo. vbi nulli datur electio,ſed quod minimum eſt videtur relictum.Reſpõdeo,in prædictis,vbicunq; datur electio hæredi,prædicta lex non contradicit:cùm præſumptio eſt vt eligat minimum: vt j.eo.l.apud.§. Seio.aliàs eſt ſub l.idem Iulianus.Sed cõtradicit caſibus,vbi data eſt electio legatario.Sed tunc reſpondeo ꝙ prædicta vera,qñ teſtator reliquit vnum de certis, adeò ꝙ electio poteſt intelligi translata in legatarium:ſed in l.ſi ita ſit aſſcriptum.verba ita fuerunt compoſita ꝙ nullo modo poteſt intelligi relicta optio:meritò debetur quod eſt minimum. Quæro glo.†quando teſtator 4 de certo ſenſit, vtrum legatum valeat de rigore, vel de æquitate. Et videtur dicere ꝙ de æquitate valeat: de rigore ſecus: vt l. duo ſunt Titij.de teſta.tu. Tu dic vt l.ſi quis à filio.§.ſi quis plures.ſ.eo.Quæro, quid ſi teſtator non habeat aliquem fundum, & legando ſenſit de certo:cuius erit electio. Dicit gloſ.ꝙ erit legatarij,vt in ſeruis dixi.Sed certè tunc eſt electio hæredis,etiam in ſeruis quãdo nullum habet in patrimonio. Item probatur per finem huius legis.& hoc tenet Dyn.& Pet.ꝙ vbicunq; de certo ſenſit, electio eſt hæredis.Non habetis alia:ſed ſigna iſtam glo. vt magiſtram in hoc titulo.

38-

LEgatarius. Actio pro legato diuiditur inter hæredes,& ideo poteſt vnus agnoſcere,alter repudiare,licet defunctus non poſsit.h.d. Oppo. de l. cui fundus.in fi.de condi.& demon.Solu.glo.ſed ex ea non habes intellectum,vide eam. Dic ergo:ibi in eo quod eſt dandum cauſa cõditionis implendæ:quæ condítio inter hæredes nõ diuiditur per l.xij.tab.hic verò loquitur in legato,pro quo competebat actio, quæ inter hæredes diuiditur:vt l.j.C.ſi cer.pe.& l.pro hæreditarijs.de hære.actio.Oppo.ij.j.de verbo. obli.l.ij.§.j. vbi ex perſona hæredis non debet variari conditio obligationis. Gloſ.ſoluit vno modo hic:alio modo ibi,& ibi plenè declaro.Dic tñ breuiter vt glo.hic dicit,ꝙ ibi in obligatione erat aliquod indiuiduũ: meritò nõ diuiditur inter hẽdes: hic erat in obligatiõe diuiduũ.

Si legatum. Non dicitur legatum, ex quo eſt repudiatum.

1 *§¶ Ad quem pertineat opera,& ſumptus in perquirenda re legata, quæ eſt in longinquo.*

39-

CVm ſeruus. a *Seruum exiſtentem in fuga vel in longinquo teſtamenti tempore, hæres debet ſuis ſumptibus proſequi, & legatario dare.hoc dicit. † Ad acquirendum ſeruum fugitiuum 1 vel abſentem duo requiruntur,ſcilicet opera & ſumptus:quæritur ad quem pertineat.Et quod dico de ſeruo,intelligo idem de quacunq; re legata,quæ eſſet in loco longinquo.Glo. hic ſolenniter diſtinguit quatuor tempora. Aut enim ſeruus, aut alia res ſolenniter legata erat abſens tempore teſtamenti:& tunc ad hæredẽ pertinet ſumptus & opera, vt hic: & ſi dubitetur an res ſit: cauebit hæres ſecundũ formã huius legis,& l.ſeruo legato.§. fi. j.eo.Sed contra hoc videtur j.eo.l. cũ res.§.j. & quod notatur ſ. de iudicijs l.quod legatur.vbi hæres debet dare rem vbi eſt.Solutio qñ res eſt abſens multũ à longinquo, vel aliàs ignoratur: vnde in perquirẽdo eam requiritur magnus ſumptus: tunc ſpectant ſumptus ad hæredẽ,vt hic.Ratio: quia ſi ſpectarent ad legatariũ,nullũ haberet cõmodum:quod teſtator ſenſiſſe nõ videb tur,ꝙ cũ illud eſſet tẽpore teſtamenti:vt hic.Sed ſi res eſſet abſens nõ multũ à lõginquo:tũc hæres liberat dãdo eam vbi eſt:vt l.cõtraria.Rõ:qa licet ſumptus ĩ reducẽdo fiat p legatariũ: adhuc legatũ ſibi manet cũ emolumẽto.hãc rõnẽ & differẽtiã tex. facit ĩ ſimili l.ſi res obligata.j.eo.ſcd'm tps eſt,qñ res cœpit eſſe abſens poſt teſtm̃ ante mortẽ:tũc videt gl. dicere ꝙ labor perſonæ ſi fit

hæredis

hæredis in prosequendi, ꝙ sumptus debeat fieri per legatarium. Ratio: quia testator non videtur grauasse hæredem in sumptu: cùm hoc non esset testatoris tempore testamenti: vt l. si seruus legatus.in princi.j.eo. Tertium tempus est post mortem,& aditam hæreditatem. Et hæc glo.distinguit, aut fuit culpa hæredis, aut non:& bene. Sed ad vnum aduerte, ꝙ quando hæres est in culpa. Glo.magna hic videtur dicere ꝙ petatur æstimatio. Glo. j.huius legis relata ad tex. innuit ꝙ petatur ipse seruus. Quælibet potest esse bona. Videtur enim ꝙ quando res non reperitur culpa hæredis, si dicat se rediturum rem, debet statui modicum tempus ad reddendum: aliàs in æstimatione cõdemnabitur. Pro hoc facit l.si constante.§.si vxor.s.solu.matri. Quartum tempus est, quando post mortem res cœpit esse absens ante aditam hæreditatem. Dic vt in glos. In omnibus autem casibus. in quibus dixi fieri sumptibus & opera hæredis, potest intelligi hæc lex.

a Pud Iulianum.

1 ☞ *Qui tenetur de fructibus percipiendis, tenetur de illis, quos percipere potuit petitor, non possessor.*

Fructus. Hæres post moram tenetur de fructibus perceptis,& qui potuerunt percipi, & de interitu,&
1 omni casu.h.d. Nota ꝙ ille, qui tenetur de fructibus percipiendis, tenetur ad eos, quos percipere potuit petitor, non possessor: vt l.si nauis.in fi.de rei vendi.& no.glo.in l.fructus.& l.& ex diuerso.eo.titu. licet Vltramon.contra.per l.domum.C.de rei vendica.& malè: quia casus est hic tam in prædijs rusticis, quàm in vrbanis,& in alijs quibuscunq;. Non obstat l.domum. ideo eñ sibi dixit, quos percipere potuit possessor: quia communiter quilibet potest tantùm percipere ex pensionibus domorum: quod non est ita in alijs rebus, vbi opera personæ magis exigitur. Sed si in domibus esset varietas, inspiceretur quod percipere potuit petitor, vt hic. ergo illa lex se retulit ad istud quod communiter
a euenire solet.[a]

Si Titius. Res mea testatori debita potest mihi legari: & in quo consistat legatum, declarabit euentus. Idem in re aliena testatori debita.h.d. Primò legauit rem meam sibi debitam. Secundò rem alienam sibi debitam. Secunda ibi: idem Iulianus. Item prima subdiuiditur in tres. Primò legauit rem emptam antequam traderetur,& pretium solueretur,& testator decessit post rem traditam,& pretium solutum. Secundò post traditionem,& ante pretij solutionem. Tertiò post solutionem pretij,& ante traditionem rei. Secunda ibi: sed si nondum. Tertia ibi: idem. Oppo. ad primam partem. C.eo.l.proprias.& l.cætera.§.j.j.eo. Solu. Hæc res non erat liberè legatarij: quia tenebatur dare defuncto. Oppo. contra hoc: quia secundum hoc videtur testatorem legasse liberationem: quod legatum extinguitur, si testator exegit viuens: vt l.non solùm.§.liberatio.de libe.& lega.& argu.l.fideicommissa.§.si rem.j.titu.ij. Solu. Dic ꝙ hic recepit à sponte soluente,& non exigit in iudicio: vel dic verius & notabilius, aliud est quãdo legatur liberatio expressè, vel
b legatur nomen:[b] vt in contrarijs. Aliud quando legatur res ipsa simpliciter. In ipsa enim re tunc legatum cõsistit. Videtur enim grauatus hæres vt rem accipiat,& sibi det. Sed causa minuendorum actuum vnus actus occultatur, si res est apud legatarium: vt.l.iij.§.fi.de dona.inter vir.& vxo.& ideo dixi in summario ꝙ euentus declarabit quid sit legato: quia si res est exacta, petatur ipsa res, vt in j.casu §.& etiã in vltimo. Si nõ exacta, peteretur liberatio: vt in pe.casu,& in vltimo peteretur cessio. Quęro, circa vltimã partem dicitur ꝙ hęres tenetur cedere actionẽ ex empto. Sed qs soluit pretiũ venditori? Ia.de Are.dicit ꝙ hæres: vt l.q concubinã.§.qui hortos.j.de lega.iij. Pro hoc, quia qui tenet ad nomẽ, debeat dare ipsum, ita ꝙ nõ obstet exceptio, vt l. si nomen.cum l.seq.de hære.vel act.ven. sed nisi soluat pretium actori, ex empto obstaret exceptio: vt l. Iulia.§.offerri.de actio. emp. ergo &c. Pro hoc facit s.proxi.respon. vbi consequitur rẽ & pretium. Quæro, quid si illa emptio sit rescissa,& res cœpit pertinere ad testatorem ex alia causa? Dicam in l.seruum filij.§.j.j.eo.

Idem Iulianus. Aliàs §. Idem Iulia.

Si quis alicui. Si verba legati referuntur ad factum, in dubio concessio intelligitur personalis. hoc dicit. Nota bene hunc casum. Quando aũt priuilegiũ vel
c beneficiũ debeat dici personale[c], vel ĩ rem: dixi plenè in l.quia tale.s.sol.ma. In alijs cõcessionibus dixi in l.pe.de ser.leg.

Hæres. Onus tributi & vectigalis spectat ad hęredẽ pro tẽpore præ
d terito[d].h.d. Opp.& solue vt ĩ gl. Quęro quæ est ratio quòd hæres tenetur? Rñd. quia res est obligata: ergo hæres tenetur eã luere: vt l.si res.j.eo.scd'm Iac.de Are.

e Scio. 'In dubio debet qd' minimũ est, si hæres vult. hoc dicit.

1 ☞ *Testator præsumit furiosus ex sermonibus appositis in testa.*
2 *Impossibile reputatur, quod non potest expediri sine Principis sine licentia.*
Si legatur potere fratribus mendicantibus cum onere, ꝙ construant locum in quo certi fratres morentur: onus adiectum tanquam impossibile non valet.
3 *Delictum est, esse Iudeum. idem in hæretico.*
4 *Fundus si relinquitur fratribus Minoribus, quẽ habere nõ possunt, debetur æstimatio.*
5 *Legatũ factũ de re eccl-sie non valet, nec debetur æstimatio*
6 *Legatũ fundi dotalis vel rei minoris, an valeat, & debeat.*

f Constat. [f]Res quæ nõ est in cõmuni cõmercio, vel est cum magna difficultate, nõ p̃t legari. secus si est in commercio communi, sed non legatarij absq; eius delicto: quia æstimatio tũc debe
g tur.h.d.cum l.seq. No.j. ✠ ꝙ ex sermoni
1 bus appositis in testamento quis præsuma
h tur furiosus:[h] vt l.quidã in suo.de condi. in
i stitu. Secundò no.[i] ✠ ꝙ illud, quod nõ po
2 test expediri absq; licẽtia Principis[j], est ita
k difficile ꝙ reputatur ipossibile:[k] vt no.glo. in l.continuus.§.cum quis.de verb.obli. & & ibi no.& Dy.in c.qd' semel Deo dicatũ, de reg.iur.lib.vj. Ex hoc dicebã. Relinquit
l istis fratribus mendicantibus podere[l], cũ illo onere ꝙ debeant ibi construere locum vbi morẽtur certi fratres. dixi pluries ꝙ illud onus adiectũ non valet: quia est impossibile: hoc est, multũ difficile: cũ nõ possint nouum locum assumere: vt in ca.j.de relig. do.lib.vj. nisi Romano pontifice consulto, vt ibi. ☞ Opp. ad prin. de fi. Sol. In prin. loquit de difficultate non magna, secus si est magna, vt in fi. Opp. de l.pacta.§.fin. de contrah.emp. Sol. vt in gl. Opp. j. eo.l.si qs inquilinos.in prin.& j.l.px.§.si duobus. Dy. dicit, contraria loquunt in re æstimabili: ideo debet æstimatio. Hoc non placet: qa res sacra,& quælibet alia hic nominata est æstimabilis, non considerata illa qualitate, h qa sacra: vel publica: vt C.de sacr.san. eccl. l.sancimus.& auth. præterea. Vnde Pe.soluit aliter: quia ibi loquitur in re, quæ nõ est in communi commercio, propter aliquam i qualitatem: quia iniũcta ædibus: vel seruus adscriptus glebæ: hic in re quæ non est in communi commercio propter se. Nec hoc placet: quia ideo res hic non est in cõmuni commercio propter qualitatem quã habet: quia sacra, vel publica: vel qa deseruit principi. Dic ergo quod in contrarijs res erat in cõi cõmercio, non tñ sola, sed cũ alio, s. cum domo, vel fundo. hic loqt in re, quæ nullo mõ erat in cõmercio. Distingue ergo circa hanc legem, vt in gl. quam distinctionẽ vi- k de,& figura,& examinaui plenius ĩ l. multum.de verb.obli. vbi gl. ponit. Item no.
3 ✠ gl. quæ dicit hic Iudæum esse, esse delictũ l quod puto verum per l.j.C,de sum.trinita.

habeť ꝑ nõ appositã, an legatũ extinguať vel debeať xstima. Fe.cõs.clxxv.

✠ Pro cõcordia. Aduerte ꝙ Pa.ĩ c. grauis. d rest. spo. circa vj. col. in fi. & seq. voluit ꝙ Bar. sibi cõtrarietť ĩ l. domũ. C. de rei vẽdi. dũ voluit ꝙ malęfidei possessor teneať ad restitutionem fructuũ perceptorũ, qs ꝑcipere potuisset, s. ipse reus. cõtrariũ al legať ĩ hac l. apud Iulianũ. §. j. & ĩ l. & ex diuerso. in repe. ff. de rei vẽdi. vt referat illud ꝙ percipere potuit, s. ipse petitor So. dat ipse Pa. vt j. opi. de ætate, secũda de rigore, vel aliter distinguit ĩ d.l.domũ.

a ¶ Solet. Adde vltra Ale. ꝙ opi. Bart. seqť Ange. consil. cccvñ.

b ¶ Nomẽ. Adde vltra Ale. an aliud sit legare nomẽ debitoris,& aliud legare actionẽ qꝑ habet cõtra ipm: Bal. consil. lj. iiñ. lib.

c ¶ Personale. Add vltra Ale. an cõcessio ĩ dubio dicať realis. Pe. de Anc. cõsi. eccxxxviñ. Et inquãtũ Ale. tãgit, an pť possit filꝰ ꝓiudicare in emphyteusi, vide ꝙ voluit Bal. de feud. cõsi. lxxxiñ. & eccix vj. j. li. & cõsi. lxxiij. & cclxxvij.

d ¶ Præterito. Adde ꝙ cõsuluit Bal. cõs. cxxiij. j. lib.

✠ P. P A V. P.

e ¶ Scio. Fallit fauore ecclesię vt ꝑ. Ro. sin. ccccxxxv. inci. ij̃ro.

✠ POMATES.

f ¶ Cõstat. Ad istũ rex. vid Ale. cõsi. ix. ĩ pe. col. in ñ. vo. Bar. cõs. xxvij. in xxiij. co. in j. vo. ro. cõs. ccxxxv. in ñ. col.

✠ POMATES.

g ¶ No. j. Qualiter pro beť sana mens, vide aliqd ꝑ Ale. cõs. xñ. in vl. col. in j. vo. Barba. in cõsi. lviij. in vj. col. in j. vo & cõs. se. in vj. co. pulchrè Car. consl. lvj. in ij. dubio.

h ¶ Furiosus. Adde vltra Ale. qualiť ꝓbeť qs furiosus, Petr. de Anchara. cõsi. lxxñ.

✠ P. P A V. P.

i ¶ Secundò not. Circa hãc regu. Vide oino Barba. ĩ repe. c. Rain. in xxxñ. char. dũ tangit articulũ ꝙ sint ef fect? substitutõis vulgaris extra de testa. Fe. in c. ecclesia sanc. Marię ĩ x. char. verf. ñ. not. extra de cõsti. vide oino q̃ scripsi in l. cõtinuus. §. illud. ff. de v̄. ob. Fe. ĩ c. accipim°. co. ij̃. de fide Istr.

k ¶ Impossibile. Adde Ab. cõsi. xlv. ñ. li. & ibi an si legeť res ecclesiastica dbeať estí.

l ¶ Podere. Adde qd si testor faciat vt hic dicit Bar. deide subdat & si de iure fieri nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ☞POMATES. ¶Punibile delictum per nos. Adde qđ per hoc cõſuluit Oldra.cõſi.lxxxvij.inci.quærit ꝙ princeps nõ põt ex ciuitate expellere ſine iuſta cauſa.tamen vide etiam Barba.conſilio xv. in j. colum. in j. volumine.

b ¶Forenſi. Adde vt plenè per Roma.conſi.ccccclx.

c ☞POMATES. ¶Itẽ aduerte in caſu huius l. vide ad hoc per Car.cõſi.cij. i ij.dubio.& cõſi.lx-xx.in fi.Feli.i c.i præ-
3 ſentia.in xxiij.col.& ſeq. de pb. Et an idẽ in donatiõe facta p hibito acqrere p ſta tutũ, vt ſibi ſaltẽ debeaſ æſtimatio,vide Ro. tenẽt ꝙ nõ, i cõ b ſi.lix.inci.in ꝓpoſita cõſultatiõe. in iij.co.

d ¶Eccliæ. Adde Abba. ꝓximè alle.cõſi. 4
xlv.ij.li.Et an debea c tur æſtimatio,cũ legaſ aliqđ fratrib⁹ minoribꝰ,vide Ang.cõ ſi.ccxiiij.& Fed.cõſ. xij.& ad dicta Bart. 5
& Inno.hic vide do. Alex.in cõſi.ix. col. d iiij.verſ.ij.principali ter.in ij.vo.& col.ſe. ibi põit limitationẽ.

e ☞POMATES. ¶Quid ſi legaſ. Ad de qđ in feudo, vt p 6
Feli.in c. cũ in eccleſiarum. in xxv. col. de conſtitutionibus.

f ☞POMATES. ¶Tractari. Ad iſtũ tex.vid Ol.cõ.lviij.

g ☞POMATES. ¶Dic ergo ꝙ nõ eſt. Contrariũ ſenſit idẽ Bar.in l. ſi is qui he-rev. & ibi ponderat Are.in l.ij.j.col.i pri. ff.de vulg & pup.& cõtra Bar.tenet Imo. & ibi Are.in ij. co.in prin.ff.de vul.& pu. perBar.in glo.in l.in tẽs.vbi etiã Bar.ff.d h'ere.inſti. & gl.in l. põt ꝙ.eo.titu.& ibi Bar.& idẽ Bar.in l.j. in vlti.col.ff. de reg. Ca.facit qđ no.Bar. in l.in teſtõ. in ix. q. C.de re.mi.facit tex. in auẽ.de nu.ꝙ.qa ve ro haſten⁹.iiij.co. & in l.eũ q poſt eũ.glo. de cõdi.& demõ.fa-cit qđ no.Bar.in l.ex 1
facto.i prin. in ij.op. I v.col.de vul.& pu. & l.ſi alienũ.ꝙ.i ex- 2
traneis.v.i cõtrariũ. de hær.inſti.& Bal.in 3
l.iij.ad fl.C.d ac.em. f

h ¶Itẽ q̃ri.addẽ ſquãũ ale.tãgit an ſtatutũ ligẽt ſtatuto.Ro.cõſ. lviij.Ol.xciij.et ſq̃-tũ tãgit an vitiet ingreſſ⁹cũ ſ̃grediẽs re- 1
ſeruat bõa fide, Bal. cõ.cxvj.ij.li.ang.cõ. cxxi.plenè per And. Sicu. conſi.iiij.ij.lib.

i ☞POHATES. ¶Hoc legatũ nõ eſt negotiatio.ꝓ hoc facit tex.l.ſi qs ex ar-gẽ arijs.ꝙ. rõnẽ.ff. de qđ.tex.i c. for⁹.ꝙ.j.d v̄.ſig.& i c.efficiẽs.lx xxviij.di.& p totũ. Io.an.i c.q̃q̃.d cẽ.li. vj.Pa.cõſ.vj.ici.caſ⁹ ſupq̃ petitę fuerũt.et vid Ale. cõ.cliij.i ij. col. v̄.ſed ita etiam. in vlti.col.in ij.volu.

k ☞POMATES. ¶Quod faciat ad quæſtionem. Vide Alexan.conſi.lxx-xv.in iiij.vo.vbi ſibi cõtrari⁹ ſequit opt.Imo.cõtra ang.hic quẽ nõ reprobat.

nõ tñ eſt delictũ punibile per nos.[a] C.de Iu dæis.per totũ. De hęretico nõ eſt dubium: quia eſt delictũ.Sed dubiũ eſt: quia tẽpora iſtarũ legũ nõ erãt illæ leges,ne Iudęus mã cipiũ Chriſtianũ &c. Ponit ergo exemplũ in forẽſi,[b] qui eſt prohibitus per ſtatutũ hic emere aliquid immobile:vel eſt prohibitus per iudicẽ:vt l.in quorũ.cũ glo.de pig.dixi ſecundũ Iac.de Are.in d.l.multũ. Itẽ † ad uerte,in caſu huius legis quia per hoc dixi musq̃ fratribus minoribus quibus relictus eſt fundus quem habere nõ poſſunt, debet dari æſtimatio.qđ plenè examina vt ibi di xi in ij.lib.minoricarũ.† Quæro,quid ſi re linquaſ res eccleſiæ?[d] dicit Inno.ꝙ nõ va let legatũ ,nec debet æſtimatio:quia nõ eſt in cõmercio,niſi cũ magna difficultate. Ita no.in c.filius.extra,de teſt. De fundo Rei publicæ videtur mihi ꝙ dixerim in l.conti nuus.ꝙ.cũ quis.de verb.obli. Quæro,† qđ ſi legaſ:fundus dotalis?Glo.in l.dotalẽ. de teſta.milĳ. videtur dicere ꝙ fundus dotalis nõ ſit in cõmercio. Tangit per doc.& gloſ. in l.ſi prædiũ.C.de iure do. Quęro,qđ ſi le gaſ[e] res minoris?Reſpõ. certè illa bene eſt in cõmercio,ſed nõ in præiudiciũ minoris: vt l.& ſi is.C.de prę.mi.& no.in l.cũ lex.de fideiuſ. No.tex.in ſi.qui dicit æſtimationẽ deberi.& ſic æſtimatio eſt in obłone:& põt peti:vt dixi in l.planè.ꝙ.quod ſi rem.ſ.eod.

Cætera. Omnia poſſunt lega ri,quæ nõ ſunt,phibi ta: & intelligunt inter ꝓhibita quæ ſunt ædibus iniuncta.h.d. Illud qđ dicit ꝙ oĩa iura poſſunt legari , intellige quæ ſunt in noſtro commercio. Nõ enim põt legari ius agnationis, & libertas propria : vt l. ius agnationis.de pac.& l.iura ſanguinis.de re gu.iur.Oppo.j.ea.l.ꝙ.ſi duabus.Soluit glo. ꝙ nõ põt legari vt ipſę res debeant,ſed de bet æſtimatio.Hoc tenẽt Dy. & Pe.& oẽs. licet glo.aliter dicat in l.qui dotẽ.ſ.fol.mat.

☞ *Regula Catoniana non habet locum in legatis , quibus dies cedit ab adita hæreditate.*

Ratio quare regula Catoniana non habet locum in legatis conditionalibus.

Regula Catoniana non habet locum in ſenatuſconſulto.

Tractari. [f]Lagatũ purum ab initio inualidum nõ cõfirmatur impedimento ceſſante.ſecus in legato con ditionali.h.d. Oppo.j.de reg.Catonia.l.iij. Solu. Hic † in legatis, quorum dies cedit à morte teſtatoris:ibi in his,in quibus dies ce dit ab hæreditate adita, in quibus nõ habet locũ regula Catonia.Hoc tñ fallit , dicit gl. in l.ſi optio.de optio.leg.Sed certè illud eſt ideo:quia ibi tẽpus mortis,& aditæ hæredi tatis eſt vnũ:vt l.ſi poſt mortem.in princi.j. eo. Oppo.extra glo.de l.ſeruũ filij. in prin. j.eo.Solue vt ibi. Oppo.extra glo.de l.lega ta inutiliter.ſ.eo.Rñ.qđ ab initio eſt inutile,non confirmaſ per legẽ impedimẽto ceſ ſante, vt hic:ſed per teſtatorem non prohi betur confirmari:vt lege contraria. Oppo. quòd hoc legatum non eſt ab initio inutile:valet eñ q̃ ad æſtimationẽ:vt ſ.dixi. & ꝓbaſ in §.ſi duobus.j. ea.l.ergo ex pòſt facto põt cõfirmari circa rẽ: vt ſ.l.ꝓxi.§.ſi Ti tius. So.ibi ab initio conſiſtit legatũ in re ipſa:quia ſi lego libera tionem,videtur mihi res tradita,& à me tibi data:vt l.licet.de iu re do.& l.iij.§.fi.de do.inter vir.& vxo. Quærit glo.quid ſi talis eſt conditio,quæ tempore mortis impletur,an habeat locum re gula Catoniana?Reſpon.dicit glo.ꝙ ſic.quod eſt contra l.j.§.fi. j.de reg.Cato.hoc etiam patebit ex ratione quam ſtatim dicam.

2 Quæro,quæ eſt ratio † ꝙ regula illa Catoniana non habet locũ in legatis conditionalibus? Dy.in c.non confirmatur. extra, de regu.iur.lib.vj.vbi dicit, ꝙ ratio eſt : quia pendente conditione non ſunt legata : ideo non poſſunt infirmari per regulam Cato nianam.Certè nec legatũ purum dicitur eſſe viuo teſtatore.Dic

g ergo ꝙ ratio eſt:[g] quia ex eo ꝙ teſtator apponit conditionem,ap paret ꝙ nonvult ꝙ inſpiciatur tempus teſtamenti,ſed aliud tem pus futurum:& ideo non habet locum regula Catoniana. Vlti-

3 mò per † iſtam legem coniuncto princip.reprobo vnam opi.po ſitam in l.fi.de regu.Cato.quæ eſt ꝙ regula non habet locum in ſenatuſconſulto.quod eſt contra hanc legem.Nam hæc prohibi tio fuit iuducta per ſenatuſconſultum,vt ſ.vidiſtis.

1 §☞ *Æſtimatio quæ debetur pro re affixa domui, legata eſt in obligatione , & illa petitur.*

h **Item quæri.** [h]Ex vnius ædibus poſſunt res affixę in al's transferri , ſi vnus eſt dominus vtriuſq; in ſolidum. ſecus ſi vnus : vel pro parte. h. d. cum §.ſi ex duobus. Quæro à quo præſtabitur æſtimatio ? Reſpon. à legatario.ipſe

1 enim erat graua:tus:vt hic patet. † Sed quæro,hic dicitur ꝙ eſti matio præſtatur,nõ dicit an ſit in obligatione:an ergo ſit in obli gatione vt poſsit peti?Reſpon. quòd ſic : vt ſ.proxi. Si enim res ipſa eſſet in obligatione & in legato , regula Catoniana non ha bet locum:cùm ab initio legatum conſiſteret: quæ tamen habet locum , vt ſ.proxi. Manifeſtè ergo apparet quòd æſtimatio eſt in legato,& in obligatione.

1 §☞ *Domus in rure poſita impropriè dicitur ruſtica.*

2 *Legatum qualiter dicatur negotiatio.*

3 *Gabella ſi debet ſolui de qualibet negotiatione non ſoluitur de legato.*

Statutum prohibens frumentum extrahi de comitatu , non intelligitur de eo quod quis extrahit cauſa ſui uſus.

4 *Frumẽtũ emptũ in uno loco nõ poteſt prohiberi per locum medium ne portetur in alio.*

Sed & ſi quis ad opus. Poteſt detrahi & legari ex ædibus ad vtilitatem

1 Reipublicæ,in cuius territorio eſt res,non alterius.h.d.† Oppo. nulla domus dicitur ruſticæ:vt l.j.ſ.communia prædi.l.vrbana. de verbo. ſignifica. Solu. hic impropriè dicitur ruſtica.id eſt,in

2 rure poſita. Item no.glo. † quæ hic dicit, ꝙ legatum eſt quoddã commercium,ſeu negotiatio domini : ſi intelligas negotiationẽ, id eſt translationem,ſine dubio legatum eſt translatio.Sed ſi in telligamus negotiationem quando aliquid fit hincinde, vt gloſ. hic intelligit,& probatur in l.legatis.in princi.ſ.titu.ij.tunc lega

i tum non eſt negotiatio vera.quod apparet:quia extraneo peni tus ignoto poteſt legari:vt l.extraneum.C.de hære.inſtitu.Item poſthumo alieno:vt Inſtitu.eo.ꝙ.poſthumo.& l.pe.j.eodẽ.quod etiam patet ex glo. quæ dicunt quòd legata non quæruntur no bis ex opera noſtra:vt C.de condi.inſer.l.ſi vxor.& Inſti.de ver bo.obli.ꝙ.ex conditionali.Vnde † ſi ſtatutum dicit,quòd ex qua

3 libet negotiatione,ſeu mercantia ſoluatur gabella,non debet ſol ui de legatis:vt d.l.legatis.in princi. & ibi dixi:licet gloſ.hic ali ter innuat.Dices tu,ſi legatum nõ eſt commercium,quare pro hibetur legari?Reſpon.quia ratio prohibitionis eſt , ne vrbs de formetur ruinis:vt l.negotiandi.C.de edi.priua.quæ ratio in le-

4 gato locum habet. † Vltimò nota hic argum. quòd ſi ſtatutum prohibet frumentum extrahi de comitatu , non intelligi de eo quod quis extrahit ſui vſus cauſa:vt hic, & ſ. ꝙ. item quæri po teſt. Item quod hic dicit quòd non poteſt portari in aliam ciuita tem : intellige ꝙ hoc poteſt prohibere illa ciuitas vnde extrahi tur.non ciuitas media,per cuius territorium tranſit,& portatur,

k vt l.ſi quis poſt hæc.de ædi.priua.quod faciat ad qõ. [k] de eo qui emit frumentum in vna ciuitate , portans ad aliam tranſeundo per territorium alterius ciuitatis. quod dic vt ibi per docto.

1 §☞ *Domus non ſoluentium condemnationes uel collecta non deſtruitur.*

2 *Tegulæ domus uel oſtia non poſſunt accipi & uendi pro debito publico.*

Hoc ſenatuſcon. Hoc ſenatuſconſultum habet lo cum vbiq;,& pro debito publico domus

Universidad de Deusto

1 domus non debet destrui.h.d. No.ergo †q̃ nõ debet destrui domus non soluentium collectas vel condemnationes. Item nota
2 †q̃ nõ possunt accipi Tegulę de tecto,vel ostia,vt vendant̃ pro debito publico:vt hic,& §.seq.

1 *Porticus non uenit appellatione domus, sed ædium sic.*
2 *Porticus dicitur esse domus.id est, accedit domui.*
3 *Factum in porticu, non dicitur factum in domo, sed ante domum sic.*
4 *Factum in ostio an dicatur factum in domo.remissiuè.*

Hoc senatusconsultum. Prohibitio senatus extenditur ad omne ædificiũ,vt ei iniuncta nõ detrahantur.secus in alijs,quæ non sunt affixa.h.d. Per hunc
1 text.†dicũt quidam q̃ appellatione domus' cõtinetur porticus.
a Et si statutum dicit de domo,intelligitur de porticu.Sed potius facit in contrarium:quia tex.dicit extenditur.quæ interpretatio extensiua non habet locum in statutis: licet melius probet in l.qui ædes.de incen.rui.nau.vbi tex.dicit q̃ porticus continet̃. Sed certè ibi dicitur q̃ continetur appellatione ædium. Aedes autem dicuntur ab ædo ædis,quod idẽ est quod ædifico,seu cõpono.vnde ædes idem est q̃ ædificium:merito porticus continetur:quia ædificium est.Sed cum dico domum. non cõtinetur quodlibet ædificium,nisi habeat solum,& superficiem: hoc est, parietes & tectum:vt l.solum.cũ glo.de rei ven.sed porticus nõ
2 habet parietes vndiq̃:igitur non est realiter domus.Fateor† tamen q̃ est domus,hoc est,accedit domui.& domus est casus genitiui.Multa enim sunt extra domum,quę sunt domus:isto modo sumendo:vt suprà de contrah.emp.l.si aqueductus.Pro hoc j.de dã.infect.l.quod conclaue.& s.communi di.l.arbor.§.deve
3 stibulo. Dic ergo†quod factum in porticu,non dicitur esse factum in domo,vt l.j.§.in publico flumine.j.de flu.Sed bene dicitur factum ad domum:arg.l.quidam Iberus.& quod ibi not.de ser.vrb.præd.& quod no.Iaco.de Areti.in l.itẽ apud Labeonẽ.
4 §.cõuitium.de iniur.& ibi dixi. Sed quæro†an illud quod fit ab aliquo existenti in ostio,dicatur factum in domo: dixi in l. j. de cloacis.in eo quod ibi dicitur de tubo.

1 *Hæres suus præsumitur ignorare contenta in testamento.*
2 *Res destinata poni in ædificio quando habeatur perinde, ac si ædificata fuisset.*
3 *Statutum quod nullus possit emere frumentum nisi pro suo usu: si scholaris emit pro toto anno, & postea pœnituit, & nolle recedere: an licite possit illud retendere.*
Primum propositum qualiter inspiciatur ut euitetur pœna.
4 *Destinatio quando aliquid operetur, operatur esse legatum rei.*

b **Sed si separauit.** [b]Licet res sit ædibus destinata,non prohibetur legari:sed legatum extinguitur si postea per testatorem iniungitur.secus si per hæredem. Opp.j.tit.ij.l.fideicõmissa.§.si rem.Gl. non soluit. dic q̃ hæc res iniuncta dicitur desijsse extare:quia per se non censetur: vt l.qui vniuersas.de acqui.pos. Op.ad illud quod dicitur de hærede,de l.in summa.§.pe.de condi.indeb.Glo.non soluit hic, sed soluit in contrario.Tu dic q̃ natura cõdictionis indebiti est vt quis teneatur in quantum factus est locupletior, vt l. nã hoc natura.& l.si non sortem.§.libertus.de condi.indeb.Si igitur ibi ignorãs manumisit,ipse in nullo est locupletior: & sic nõ tenet̃ in aliquo.hic verò loquimur in actione ex testamẽto quæ est alterius naturæ.Præterea,si iniunxit domui suæ,satis effectus est locupletior.Sed cõtra:vbicunq̃ res est perempta sine culpa debitoris debitor liberat̃,vt l.si ex legati cã.de verbo.oblig.& l.nõ amplius.§.j.s.eo.Gl.in d.l.in summa.§.pe.dicit,illud statuit̃ contra hæredẽ,qui commodum sentit ex persona defuncti.subaudi & res facto hæredis perijt.ideo non obstat d.l.non amplius. §. j. Tu declara vt dixi in l.si seruum.§.ij.de verb.ob.Op.dicitur hic siue sciuit,siue ignorauit.Contra:hæres semper præsumitur scire scripta in testamento:vt l.cum hæres.de lib.le.So.hic erat scriptum in codicillis,& sic hæres potest ignorare:vt l.non est ferẽ-
1 dus.de transact.Vel dic†q̃ erat hæres suus,qui etiam põt ignorare:vt l.eius qui in prouincia.in fi.si certum peta.Vel dic quod ignorabat supinè.De præsumptione autem scientiæ hæredis, dixi in l.qui Romæ.§.duo fratres.de verbo.oblig. Opp.de l.nu
2 tu.§.fina.de leg.iij.Solue vt in glo. Opp.q̃ res' destinata po-
c ni in ædificio,perinde est acsi esset ædificata:vt l.fundi. §.fin.& l.granaria.de acti.emp.Solue.Potest hic intelligi q̃ res erat destinata ad ædificium,quæ nunquam fuit in ædificio:ibi semel fuit licet deposita. Contra hoc facit iste text.ibi: translaturus in aliam domum & sic innuit quòd semel fuit in aliquo ædificio.

Vnde dic quòd ibi erat destinata repo- a
ni in illud ædificiũ,de quo sumpta erat:hic verò in aliud.vel aliter secũdũ Gul.de Cu. non curo vtrũ esset ordinata reponi in illud ædificium vel aliud, sed hoc solũ attendo, si à principio.quãdo leuatur de domo, habuit animũ reponendi in eandẽ domũ, vel b
in aliã suam: & sic habuit primũ propositũ licitum:licet ergo postea mutauerit propositum, nõ punitur: & sic licuit cõuertere in alium vsum. Hic est casus no. hic secundũ
3 eum. Per hoc† determinat quæstionem.[a]
d Statutũ est hic q̃ nullus emat frumentũ in platea,nisi pro suo victu.Cõtingit q̃ scholaris emit pro suovictu pro toto anno:post ea mutauit propositũ, & vult recedere, & vendit frumentum:quæritur an puniat̃.Et dicit ipse q̃ non: quia primũ propositũ fuit c
licitũ & bonũ,per hãc legẽ.facit l.j.§. vnde quærit Offilius.de exercito.acti.& ibi ipse hoc ponit. Hoc autẽ intelligo, si de primo proposito constet: aliãs præiumit̃ ab initio tale fuisse propositum,sicut postea fecit:vt d
l.sed Iulianus.§.proinde.ff.ad Mac.Et præ dicta vera,qñ primũ propositum est licitũ, nõ obligatoriũ.Si verò primũ propositum erat obligatoriũ aut erat obligatorium sui, vel alterius,qui sibi mandauerat: & inspicitur primũ propositum:vt d.§.vnde quærit Offilius.Aut erat obligatoriũ alterius, qui non mandauerat:& nõ sufficit q̃ positũ primum,nisi sit secutus euẽtus:vt l.iij.de in rẽ e
verso.§.sed si sic. Oppo.& videtur q̃ destinatio rei habeat̃ pro facto:vt l.si quid earũ. §.inter emptũ.de leg.iij.l.& si nõ iunt.§.qd ergo.de auro & argen.leg.Pe.dicit,hic tractatur de legato restringendo:ideo destinatio nil operat̃:ibi de legato ampliando.Sed hęc solu.tollit̃ per l.ligni.§.si lignũ.j.titu.ij. Quare dic q̃ hic legat̃ res ipsa:vnde destinatio nil operat̃:sed in cõtrarijs res ipsa destinata expressè non legat̃. Sed dubitat̃ an legato alterius rei accedit q̃pter destinatio-
4 nem.† Dic ergo, vtrum destinatio aliquid operetur:aut legatur ipsa res, & nil operatur,vt hic. Aut dubitatur vtrum cedat legato alterius rei, & tunc aut fuerunt legatæ res destinatæ:& nõ est dubium:vt l. si quid earum.§.inter emptum.j.titu.ij. Aut nõ est facta mentio de eis,& tunc aut erat res de-
e stinata in antiquum esse,& tũc destinatio e habetur pro facto, vt l.fundi. in fi. & l.granaria.de actio.emp.l. argumento.§. penul. j.de auro & argen.lega. Aut erat destinata in nouum esse, & tunc aut non erat cœptũ f
opus fieri,& destinatio nihil operatur,vt l. ligni.§.si lignum.& l.lana.j titu.ij. Aut erat opus cœptum,& tunc aut erat valde remotum ab illo, in quo res erat destinata, aut erat propinquum. Primo casu destinatio g
nil operatur, vt l.librorum.§. sed ne cœpti. j.titu.ij.& l.vestimentum.de auro & argen-
f lega. Secundo casu f opus cœptum habetur pro perfecto, & destinatio operatur, vt l.& si non sunt. §. quid ergo. de auro & argento legat. & l.librorum. §. sed præscrip. infrà titulo secundo. +5-

Senatus.

g **Marcellus.** Parua[g] domuncula rustica potest destrui: & per consequens legari.hoc dicit.

¶ Dom⁹. Adde qd̃ Pau.de Cast.q̃rit an statutũ Senẽse dispones q̃ null⁹ possit capi domo hẽat locũ in eo q̃ capiũt apothec. de q̃ vid ei⁹ cõ.xliij. ❧ PONATES.
¶ Sed si separauit.in prĩ. Ad mãm hui⁹ §. vide aliqd p Alex. ĩ l.j.§.fuit q̃sitũ.ĩ ij.co. ff.ad Tre.ver. qd̃ ũ sing.limita vt ĩ l.a dino p:o.§.ff.d re iu. Bal.ĩ l ex facto.§.rerũ añ.ĩ vlt.co ff.de liber.ĩ iii.& vid qd p istũ tex.dixit Bal.in c.j.§.si quis de mãso. ĩ vl.col.de cõtrouer. fue.in q.quę fuit Pa. ❧ P. PAV. P.
¶ Opponoq̃ res.vid Ale. cõ.xcvij.co.pe. vo.iij.sec'dũ ei dote. l.lex Iul.ff.d fun.do. so.ĩ ru.ff.so.ma.ĩ prĩ. ❧ POMATES.
¶ Per hoc determinat q.vid Al.de Ro. ĩ j pte statutorũ.qõ. xcj.&ĩ ij.pte q.ccliij. ĩci. ꝑdicta ẽt facilit. vid Bal.ĩ l.j.ĩ iij.col. vlt.itẽ facit ad qõ.de prec.time.C.de ædi. edi.& Ale.cõ.j.in v. & vj.col in ij.vo. & consi.vij.in iij.volu.
¶ Destinatio. Adde vltra Alex. inquantũ refert qd̃ Cy.Bal. & Ang. inducũt hic dicta ad q.statuti dif ponentis q̃ mortua vxore mobilia spectẽt ad virũ. mobilia verò ad hæredes vxoris: & sit pecunia parata ad ẽptionẽ prædiorũ, q̃ nihilõ minus debebitur marito. Et q̃ hęc opi. est tutior,quam opi. Ro. & Abb. q̃ Ro. cõs.clxxxix.tenet q̃ sine sit deposita ad emptionẽ ꝑdiorũ,sive vt inde ẽ:plantur annui redit⁹,q̃ cõputãt inter immobilia. De primo allegat cã sum in l.iij.§.vsuras. ff.de cõtra. actiõe tutel. De secũdo alle.cã sum ĩ l.iij.§. nec vsuf fruc.& §. si lapidicinas.vbi vt cumsuis alteri⁹ mãg.ff.de re.eo. ❧ POMATES.
¶ Sed⁴ casu. Facilit q̃ latè ponit Iac.ĩ l.di uortio.§.iterdũ.ff.so. ma. & aliqd p Bal.ĩ l.diui frs.ff. dere.di. et ĩ l.si nõdũ.C.dfur.
¶ Parua. Adde vltra Ale. iquãtũ q̃rit an ĩ dẽnitates q̃ regrunt̃ ĩ alienatione rei puæ, qd̃ Fed.de Se.cõ.cc. x.tenet q̃ nõ:ẽt si q̃ lat⁹iurasset ꝺ nõ alienãdo. Et inquãtũ tãgit si emphyteuta cadat nõ culpa sua ab ẽphyteusi,pdat ędificiũ factũ ĩ solo ẽphyteutico:videPau.de Ca.cõ.cxxxix.et qd si non soluit canonẽ, vide Bal.consi.cccxxxvij. libro secũdo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

Legatum. Seipsum summat. Circa hūc §. distingue vt in gl. Aut ponitur in voluntate hæredis, aut legatarij, aut extranei. Si hæredis: aut in volū tate libera, aut in arbitrium boni viri. Si legatarij: indistinctè valet. vt hic. Si extranei: aut in voluntate expressa, aut in velata.

Qui ab hostibus. Hic est singularis casus, in quo potest legari liber homo, in quo non est cōmercium. & hoc sit in loco summarij.

Positio casus altero de tribus modis.

Ius superueniens testatori non prodest legatario.

Si legatur res emphyteutica, & plenum dominium superueniat testatori, quando debeatur legatario.

Augmentum superueniens quando augeat legatum.

Seruum filij. Regula Catoniana non habet locum in legatis, in quibus impedimentum cessat, ex causa, quæ retro trahitur. hoc dicit. Oppo. de l. cùm rem alienam. C. eo. & §. eo. l. apud Iulianum. §. constat. Soluit glos. testator videtur hic legare ius quod habet in re. De hoc miror: nam pater nullum aliud ius habet, nisi præoccupādi iure peculij, si filius prædecedat: vt l. ij. j. de castren. pec. quod autem illud cogitauerit, est contra votum parentum, & naturalem ordinem: vt l. scripto. vnde liberi. & l. nam & si parentibus. de inoffi. Dico † ergo hic ponēdum esse casum altero de tribus modis. Primò ꝙ pater in vita filij credebat se habere ius in illo seruo, sicut in rebus profectitijs: & sic errabat in iure. Vel secundò ꝙ pater credebat filium esse mortuum tempore testamenti, cum in veritate non esset, sed postea decesisit: & ideo si pater tūc decesisset, legatum erat inutile. Sed si filius postea præmoritur legatum confirmatur. Nec obstat regula Catoniana, propter fictionem, vt dicit tex. & dixi in summario. Vel tertiò posset poni ꝙ pater credebat rem esse suam ex alia causa, cum non esset: & idem iuris est quod §. Sed quæro quid si filius fecisset testamentum, & patri reliquisset? Respon. tunc legatum non valeret: quia pater capit vt hæres ex testamento filij: quia retro non trahit. Et hoc sentit glo. hic, & tex. videtur velle. Ex quo no. † ꝙ ius superueniens testatori non prodest legatario. Contra §. eo. l. qd' in rerum. §. j. Solu. ibi in legato vsusfructus, in quo non habet locum regula Catoniana, quia cedit ab adita hęreditate. Per prędicta † determinat Iac. de Are. talē q. Si ego legaui tibi rem, quā habebam in emphyteusim: si postea peruenit ad me plenum dominium: certè non debetur tibi legatario: nisi esset ius superueniens tale quod ius primum ad se traheret illud: vt l. si tibi. §. vsu fru. quēad. ea. Facit l. si tibi. ff. qui. mo. vsusfru. amit. Ita dicit ipse. hoc videtur contra l. si ex toto. in princ. §. eo. Augmentum enim contingens in re legata non solùm circa ius, sed etiam circa substātiam rei prodest legatario: vt ibi patet. Sed dico sic: si testator dixit, fundum meum. vel alio modo expressit se legare ius quod habeat: ius superueniens nō auget legatum: vt l. serui electione. §. fi. & quod ibi no. §. eo. Ita intelligo Iacob. de Are. sed si legaui fundum simpliciter, non adijciendo meum, neqꝫ restringēdo se ad ius quod habebat, & sic non limitatè: tunc omne augmentū in iure, vel substantia rei cederet legatario: vt d. l. si ex toto. & l. quod in rerum. §. si quis post. §. eo. Et hoc verum quando legatum ab initio tenet. Secus si ab initio non tenet: quia tunc nō cō firmatur impediente regula Catoniana, nisi ex superuenienti causa, quæ retro trahitur, vt hic.

Hæres an cogatur ad redimendam rem legatam per testatorem eidem testatori legatam, quam repudiauit.

Dominium rei legatæ quòd uidetur legatarij fictè à morte testatoris, uerè à tempore aditæ hæreditatis.

Si quis rem. Qui rem sibi legatam ignorans legat, siue acceptet, siue repudiet, valet legatum factum à se. hoc dicit. Quidam habent hic vnam additionem, per quam Dyn. † quærit an hæres cogatur ad rem redimendam eo casu, quo testator legatum repudiauit. Et dicit quòd non: quia repudiando videtur legatum ademisse: sicut quando donat: vt l. rem legatam. de adimen. lega. Vel verius loquitur, quòd illud ius, quod habet, videatur legare, quando illud se habere credebat: vt l. si domus. in fi. j. eo. cum simi. Sed quando nullum ius se habere credebat, si postea superuenit, & repudiat, videtur remā sisse in eadem voluntate. Ita loquitur hic. Quærit Dyn. vtrum confessio cedentis noceat cessionario. Quod plenè examino in l. facta. §. si hæres. ad Trebel. Vltimò nota † tex. qui dicit retro ipsius fuisse videtur quòd à tempore mortis res est legatarij fictè: à tempore aditæ hæreditatis verè: vt l. si tibi homo. §. cùm seruus. infrà eodem.

Quando mutatio materiæ, uel formæ rei legatæ, faciat deficere legatum.

Si pocula. Si fiat mutatio de materia in formam, vel econuerso, legatum non mutatur, si testator voluntatem non mutauit. hoc dicit. Oppo. j. titu. ij. l. lana. & de auro & argen. lega. l. Seia. in fine. Solu. ibi testator mutauit: hic hæres. Hæc est vna solu. glo. quam tenet in l. si conuenerit. §. penulti. de pigno. actio. quod videtur mihi contra istum tex. Ad quid eum dubitaretur hic de mutatione voluntatis testatoris, non video. Dic ergo quòd hic testator fecit mutationem de materia in formam, vel econuerso. Sed dic, † aut constat quòd mutauit voluntatem: & tunc non debetur. Aut constat quòd non mutauit: & legatum debetur, vt hic. Aut dubitatur: & tunc distingue vt tex. in l. quæsitum. §. illud fortasis. j. titu. ij. scilicet aut forma est reducibilis ad materiam, aut non: vt ibi. ideo hic in poculis & massa non præsumitur mutatio voluntatis in dubio: in lana secus.

Si domus legata ad aream reducatur, an debeatur.

Si areæ. Quod ædificatur in area legata, debetur legatario. hoc dicit. Oppo. de l. si chorus. §. area. j. titu. ij. Solu. dicit glo. ibi voluntatem mutauit testator. qd' est diuinare. Iacob. de Are. dicit quòd hic ædificauit testator, cuius res erat: ibi ædificauit extraneus, cuius rem testator legauerat: ideo hæres non tenebatur ad aream: quia non poterat separari à domo, sed tenetur ad eius æstimationem. ita loquitur ibi argumen. §. eo. l. cætera. §. si duobus. Et ideo domo destructa, adhuc poterit peti area: quia legatum nunquam fuit extinctum. Ita loquitur hic. & hoc teneo. † Quæro quid econtra, quando legatur domus quæ reducitur ad aream. glo. hic dicit quòd legatum. Illud est contra l. si grege. §. eodem. Et ideo dic. Quandoqꝫ legatur area, in qua postea ædificatur: & tunc aut ædificatur à testatore, aut ab extraneo, cuius erat res: vt dixi §. Quandoque legatur domus, quæ postea ad aream reducitur: & tunc aut in ea iterum ædificium non reponitur, & debetur area: vt l. si grege. suprà eodem. Aut in ea iterum ædificatur, & legatum extinguitur: vt l. si ita. §. si domus. infrà eodem. quod intellige vt ibi dicam.

Arguere de contractibus ad ultimas uoluntates quando liceat.

Eum qui chirographum. Vbi est eadem ratio, licitum est arguere de contractibus ad vltimas voluntates. hoc dicit. Opponitur. j. titu. j. l. Caius. in princ. Solu. ibi non legauit chirographū specialiter. dicit glo. Adde quod fecit legatum generale in quo non cōtineret chirographū. secus si vniuersitatē iuris reliquisset, luti Calendarium: vt l. qui filium. in prin. j. tit. ij. D. stingue ergo tres casus: vt not. per Cy. C. locati. l. certi iuris. in vj. aliàs in v. q.

Vltimò Dy. † ponit hic distinctionem, vtrum sit licitū arguere de contractibus ad vltimas voluntates bonam, & perfectam quam ponit Gul. de verbo ad verbum in l. pactum. §. de pact.

Si idem. Legatum libertatis inualidū, ipsius seruí legatū non perimit. h. d. Op. ꝙ si fraudantur creditores, non valet legatum, nec libertas. Solue vt in glo. Op. de l. ij. §. fi. de fun. instru. leg. Sol. glo. tu dic ꝙ ibi fuit in vita manumissus, per ꝙ legatum videtur reuocare. hic in vltima voluntate, in qua ineſt conditio: vt non tollatur primū per secundum, si secundū sit inualidum. vt l. si iure. j. ti. ij. Opp. extra gl. de l. planè. in prin. §. eo. vbi legatum inualidū reuocat primum. Solut. libertatis fauore est ꝙ siue præcedat relictum libertatis, siue sequat, si est validum, semper prævalet alteri legato: vt l. si idem seruus. j. tit. j. Sed quando legatum libertatis est innualidum si precedat non vitiat legatum: vt hic. Si sequitur, etiam si libertas sit inualidā, reuocat primū: ar. d. l. planè. in prin. & glo. tenet hoc j. ti. j. q te stamento. Sed huic videtur contradicere tex. qui dicit: si idem seruus legatus, & liber esse iussus. & sic innuit quod fuerit

secuta

a ¶ Si pocula. Et vide do. Pe. ic. cōmissum. de deci. & in c. indicāte. de test. ad quid alle. istū §. & vide Io an. de Imo. ibi, & ibi dixi. Andre. Barba. ↦ P. PAV. P.

b ¶ Oppo. vide Soc. in l. si ex toto. in prin. §. eo. vbi reprobat intellectū Bar. ad illū tex. & ipse pōit aliū.

c ¶ Eū q. Adde inquātū Alex. q. tangit an annullatio cōtractū sit poena, Bal. cōsi. lxxv. & inquātū alle. Pau. de Ca. cōsi. xcix. ad qō. de qua hic p. eū. ego habeo c. j. ↦ P. PVA. P.

c ¶ Eū q. Intellige qñ appareat de idētitate rōnis sed in dubio p̄ sumit maior rō in vltima volūtate, vide Alex. cōsi. lxxj. vo. j. & Ias. in l. quæ de legato. j. eo. & in l. pactum inter hęredem. ff. de pactis.

1 de inoffi.

2

3

1 §☞ Hæres an cogatur ad redimendam rem legatam per testatorem eidem testatori legatam, quam repudiauit.

2 Dominium rei legatæ quòd uidetur legatarij fictè à morte testatoris, uerè à tempore aditæ hæreditatis.

1

1 §☞ Quando mutatio materiæ, uel formæ rei legatæ, faciat deficere legatum.

a

1

1 §☞ Si domus legata ad aream reducatur, an debeatur.

b

1

1 §☞ Arguere de contractibus ad ultimas uoluntates quando liceat.

c

1

Universidad de Deusto Biblioteca

secuta libertas. Sed dic quòd hæc sunt verba Iurisconsulti non denotantia ordinem testatoris. Et hoc modo possumus dicere fortè melius quàm supra. Ad d.l.iij.in fine. de fundo instru. leg. dic quòd ibi secuta est manumissio: hic verò præcessit.

Si statuliberum. Legato statulibero expedit hæredi ipsum soluere potius quàm æstimationem. hoc dicit.

1 ☞ *Seruitus qualiter ipso iure constituatur per ultimam uoluntatem.*
2 *Dominium rei tacitè legatæ quòd non transit in legatarium ipso iure.*
3 *Proprietate legata, an censeatur legata uia remissiue.*

Si duos. Qui legat vsumfructum in fundo, videtur legare viam per alium: si aliundè nō habet. hoc dicit. Pro declaratione literæ quæro quomodo redimet hæres. Glo. intelligit redimere, id est retinere, vel condicere, etiam nullo dato. Cōtra. si legatarius ad hoc tenetur: ergo contra eum potest per vsu-
2 fructuarium agi: vt l.j.[3]§.j. si vsusfru. peta. Roge. fatetur actione reali, vt ibi: non personali, vt hic. quod glo. reprehendit: cum hic non fuerit seruitus constituta: ideo non potest agi actione reali.
1 Contra.† per vltimam voluntatem constituitur seruitus ipso iure: vt l.j. de seruit. le. & l. si partem. §.j. ſ. quemad. ser. amit. Sol. Dicit Iac. de Are. illud verum si seruitus fuerit legata expresse. secus si tacitè: vt hic. quod nota multum: quia † quando res legatur tacitè, non transit dominium ipso iure. Do tex. cum glo. in l. emptor. §. ancilla. de rei ven. Dixi in distinctione quam s. posui
3 in l.j.† Quæro, in proprietate legata, an videatur legata via. Gl. tangit in l.iij.§. si loci. de adi. leg. Dixi plenè in l.j. de ser. lega. 47.

Si à substituto. Quod contingit medio tempore non vitiat legatum. hoc dicit. quęro, quid si emisset scienter. Glo. dicit idem, & subaudi, maximè. Tu examina hoc, vt per Dyn. in l. qui Romæ. §. duo fratres: & ibi dixi. j. de verbo. obliga.

1 ☞ *Qui promittit dare, uel si hæres est grauatus dare, debet facere rem accipientis.*
2 *Qui tenetur tradere, quando debeat tradi taliter, quòd euelli non possit.*

Hæres. In legato generis, hæres de euictione tenetur. secus in legato speciei. Idem in stipulatione rē tradi. hoc dicit. Nota distinctionem huius §. de quo plenè in l. si domus. §. de euictione. j. eo. titu. Ad l. quæ de legato. oppo. vbi dare promittitur, non liberatur quis, nisi accipientis faciat: vt l. vbi autē. in fi. de verbo. obliga. Soluit glo. parua. expone dare, id est tradere. & cessat contrarium. Glo. j. quæ distinguit vtrum ista sit alter-
1 natiua legis, vel testatoris, nil ad propositum. Nota† ergo quando promittitur dare, indistinctè debet fieri accipientis. & idem dico si testator expressè grauaret hæredem quòd daret. Quan-
2 doq; † promittitur tradere: tunc aut promittitur de aliqua re in genere: & debet tradi taliter q euelli non possit: vt hac lege. aut promittitur de certa re in specie: & tunc si promittitur ex titulo lucratiuo, sufficit, quocunq; modo tradatur: vt hac l. quæ de legato. si titulo oneroso debet ita tradi, quòd euelli non possit: vt l.iij. in princip. de actio. emp. & l. ratio. in princip. eodem titulo.

1 ☞ *Vsuræ ex mora nō ueniunt in speciebus: tū ueniunt q̄n pecunia ut species est relicta.*
2 *Si res legata est multum à longinquo, hæres illam perquirit, & reducit sumptibus suis. Debitor quando teneatur cauere de restituendo.*
3 *Per additionem quasi contrahitur inter hæredem & legatarios.*
4 *Procurator tenetur de omni culpa etiam leuissima, & tenetur cauere.*
5 *Re legata perempta æstimatio, uel ipsa res peti potest electione legatarij.*
6 *Hæres quando est in dolo, statim tenetur ad æstimationem rei legatæ, quæ non reperitur, si in culpa datur sibi tempus ad rem inueniendam.*
7 *Quantitas debita si est in obligatione ut species, ea perempta debitor liberatur.*
8 *Parta sunt rem non extare, & rem non reperiri.* 49.
9 *Hæres quando teneatur pro re legata de dolo, & lata culpa: & quando de leuissima.*

Vmres. Hæc est magistralis lex, ex qua colligitur distinctio quam glo. ponit in l. quod legatur. de iudi. & l.j. C. vbi fideicom. peti de. & ponit tot casus quòd non recipit congruam summationem. Sed diuiditur secundùm Dyn. Primò ponitur in quo loco debeat solui res legata. Secundò quid iuris sit, si res legata non appareat. Tertiò qualiter culpa hæredis æstimetur circa rem legatam. Secunda ibi: itaq;. Tertia ibi: culpa. Prima subdiuiditur in duas: quia primò loquitur de specie. Secundò de eo quod consistit in pondere, numero, vel mensura. Secunda ibi: sed si id peta-
1 tur. † Oppo. specie legata non veniunt vsuræ: vt l. fideicommissi. §. si auro. & l. cum quidam. in fine. de vsuris. Solutio. Hic erat legata pecunia in specie. Simile in l.ij.iij. & iiij. C. depo. Op.
2 de l. cū seruus. s. eo. Solu. quando† res multum est à longinquo, præsumitur q testator voluerit q sumptibus hæredis perquiratur, & reducatur, vt ibi dixi: ideo intelligo q res nō erat multū à longinquo. Et ad istā verisimilitudinē adde gl. quæ ponit alia verisimilia, quæ est super verbo, verisimile. Sequitur versi. itaq; hæc secūda pars subdiuiditur in duas: primò loquit̄ qñ legata est species. Secūdò in legato alternatiuo. Secūda ibi: sed si Stichus. Opp. s. de rei vē. l. si à bonę fidei. & l. si verò. & l. si culpa. Gl. nō soluit. Certè cōtordāt: quia hic, & ibi tenetur de restituēdo cau-
3 re: licet nō de ꝓsequēdo. Op. ad hoc s. depositi. l. si sine. Dic† quā doq; quis tenet adrē actione personali descēdēte ex contractu vel quasi celebrato gratia vtriusq;, vel gratia debitoris cōuenti: & tūc indistinctè debet cauere de restituendo: vt hic, & l. si filio §. si q. s. so. ma. Si verò est celebratus gratia creditoris: tūc nō te-
4 net cauere vt l. si sine s. depo. † Fallit in procuratore, q adeo grauat̄, q tenet̄ de culpa leuissima: ideo grauatur etiā in cauēdo: vt l. si procurator. in fi. s. mā. & l. pecuniā. §. sed si. de cōd. ob cau. Si verò qs conueniat̄ actione reali: tūc indistinctè debet cauere: vt l. si à bonefidei. & l. si verò. de rei vēdi. Si verò cōuenit̄ actione personali in rē scripta, idē: vt l. Celsus. §. fi. ad exhi. Et per hoc dico, q si iste quasi cōtractus q celebrat̄ additione hæreditatis, magis diceret̄ celebrari gratia legatarij quā hæredis: tūc hęres nō tenetur cauere ad instar depositarij, si cōueniret̄ actiōe personali: vt l. si sine. s. deposi. Quādo aūt dicatur celebrari gratia hæredis vel legatarij: dicā statim in ver. culpa. Op. q seruus debeat peti,
5 nō æstimatio: vt l. cū seruus. s. eo. Sol. † hic dicit æstimationē prę-standā: nō tamē negat quin seruus fit in obligatione, & q possit peti. Vel dic q est in electione legatarij qd' petat: vt l. illud. §.j. de do. cau. mor. Op. q statim nō possit cōueniri ad æstimationē: vt
6 l. si cōstante. §. si vxor. so. ma. Sol. Dic, † q vbi hæres est in dolo, statim possit cōdēnari ad æstimationē: vt hic. Si in culpa, puto q sibi postulāti debeat dari modicū tēpus ad inueniēdā rē, & restituendā, vt ibi. sic pōt intelligi j. ea. l. vers. itē si res. Venio ad ver. sed si stichus. qui loquit̄ de alternatiua. Op. de l. Stichū aut Pāphilū. in prin. de sol. So. Intellige istā secūdā illā. Op. s. de noxa. l. si ad libertatē. vbi vno perēpto liberat̄ debitor in totū. Sol. glo. & malè: hic in alternatiua vterq; erat in obligatione: ibi alter tm̄ seruus. In hoc male: quia imo pecunia est in obligatione in cā noxali: seruus in solutione: vt l. miles. §. decē. de re iudic. Sed dic
7 † q sibi quātitas erat in obligatiōe respectu speciei: vñ specie perempta liberatur. Simile in l. Titiæ in fi. s. e. & l. quidā. §. si tibi. j. e.
8 & C. de iure emphy. l.j. & l. in naue. s. loc. † Venio ad vers. item si res. No. q paria sunt, rem non extare: & rem non reperiri.

Culpa. Quādo testamētū videt̄ factū principaliter cā hæredis tenetur de leuissima culpa. h. d. Op. j. e. l. si seruus legatus. §. cū quid. Sol. Intelligas q hic nō tenet̄ de leuissi-
9 ma culpa, secundū gl. Hug. cōtra. vnde dic, † quādoq; ille quasi contractus q celebratur additione hæreditatis, per quā obligatur hæres legatarijs, & fideicōmissarijs, fit gratia legatarij, vel fideicōmissarij tantū: qd' est quādo maior pars vadit ad legatarium, vel fideicōmissariū: & tūc hæres nō tenet̄ nisi de dolo, et lata culpa. l. mulier. §. si hæres. ad Trebe. Quādoq; est celebratus cōtractus gratia hæredis: vt quando apud hæredē maior pars remanet: & tunc tenet̄ etiam de leuissima: vt hic. Quandoq; celebrat̄ gratia vtriusq;: quia modicum plus vadit ad legatarios quā ad hæredē, vel econtra: & tunc tenetur de leui tantū. Hanc distinctionem facit tex. in l. si seruus legatus. §. cùm quid. j. e. Dicetur, Nonne semper fit gratia hæredis, cum apud eum remanet certa portio? Respond. principaliter videtur fecisse testator in fauorem eorum, quibus plus reliquit: quia illud inspicitur quod principalius agebatur: vt l. si quis. in principio suprà si certum petatur.

Item si fundus. Post moram periculū interitus pertinet ad hæredem. hoc dicit. Glossa hic intrat illam quæstionem vtrum debeat adhiberi distinctio, an res esset eo modo peritura penes actorem, vel non. quod dixi plenè in l. nemo rem. de verborum obligationi. l. quod te. suprà si certum petatur.

1 ☞ *Dominium rei legatæ non transit reella uia in legatarium, quando res hæredis est legata.*
2 *Legatarius qua actione agat pro furto commisso circa rem legatam.*
3 *Obligatio quādo habet originem ex persona hæredis unius nō tenetur ex facto alterius.*

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Dñiũ. Adde vltra Alex. Bal. cõſi. lxxiij. inci. dñs Aſmari⁹. iij. li. vbi ponit an teſtator poſſit trãſferre dñiũ rei hẽdis, licet hẽs adeat hẽdita. ☞ P. PAV. P.

b ¶ No. ꝙ. Declara vt per Soci. poſt alios ſ l. nõ putabã. ff. de cõditio. & demonſtra. ☞ POMATES.

c ¶ Circa hoc quæro. vide Sal. in l. ij. C. de cõtrahẽ. em. facit qd voluit idẽ Bar. ſ l. de diuiſione. in ij. colũ. poſt glo. ſ. ibi ſol. ma. ☞ P. PAV. P.

c ¶ Circa hoc quæro. vide do. Frã. cõſ. xcviij. colũ. vlti. vide & declara vt per Soci. in l. ſi in diẽ. in vl. no. ff. de cõdi. & demõ.

SI hæredis ſeruus. Legatarius agit contra hæredem ex facto ſerui hæredis circa rem legatã. hoc dicit. Oppo. legatarius habet actionem furti, cùm recta via tranſeat ad dominium: vt l. à Titio. ff. de furtis. & l. legatum ita. j. titu. j. Ergo non habet actionem in factum: quia cùm alia non cõcurrit: vt l. quoties. de preſcri. verb. Huius timore eſt facta tota glo. Rog. dixit ꝙ vniuerſitate inſpecta ſeruus eſt hæredis, aliâs conditio ſurrogatur: at ipſa re per ſe inſpecta non hæredis, ſed legatarij ſit. Fateor ꝙ vniuerſitas rerum poteſt eſſe vnius: & tamen aliqua res ſingularis non eſt eius: vt l. ij. & iij. de rei vend. & l. eum qui ædes. & l. rerum miſtura. de vſuſ cap. tamen hic cõſideratur res ſingulariter, non prout eſt in vniuerſitate: & ſic nil ad propoſitum. Soluit ergo glo. vt hic dicas in factum, id eſt actio furti propter factũ: non vt ſit nomẽ actionis, vt in ij. & iiij. ſol. quàm tenet Dy. & omnes cõmuniter. Vel dic ſecundũ Iac. de Are. legatarius põt intentare actionẽ perſonalẽ ſi vult, & realẽ ſi vult: vt Inſti. eod. §. noſtra aũt. Si ergo vellet eligere perſonalẽ, & nõ realẽ: tũc ageret in factũ: vt hic. Sed ſi eligeret realẽ pro ſeruo, procedit hæc ſol. ꝙ pro furto agetur furti. Azo ſoluit aliter, ꝙ hic res legata erat hẽredis,
1 nõ teſtatoris. No. ſecundũ hanc ſol. ꝙ † ſi legatur res hæredis, nõ
a tranſit dominiũ * recta via in legatariũ. Cõtrarium not. in l. ij. C. cõmunia de lega. ſed cum hac glo. concor. alia glo. in l. Papinianus. §. de ſerui. & in l. Titius. la j. de actio. emp. & l. hæreditatẽ. §. fi. ad leg. Falci. & iſtæ glo. ſunt veræ. Probatur in l. ſi tibi homo. §. ſi fundus. j. eo. quæ qualiter inducatur, ibi videbitis. & Inſtitu. eo. §. ſi res legata. verſic. ſi verò hæredis. & j. eo. l. ſi quis inquilinos. §. cùm ſeruũ. & j. qui & à quib. l. hæres ſeruũ propriũ: & l. ſi ſeruũ. §. de illo. j. de verbo. obli. in glo. Eſt ergo iſta vera ſolu. in ſe: ſed quantũ ad legem continet aliquam diuinationem. Solue ergo alio modo ꝙ hæc hæreditas non erat adita. quod non placet, per l. à Titio. de furtis. & l. huic ſcripturæ. ad leg. Aquil. Ex
2 prædictis † ergo diſtingue: Aut legatur res hæredis, aut res teſtatoris: & hoc caſu, aut legatarius elegit pro re actionem perſonalem: & pro facto habebit actionem in factum. Aut realem: & pro furto habebit actionem furti: vt ex prædictis patet.

Si vnus. Hæres delinquens tenetur, non cohæredes. hoc dicit. Nota quando obligatio habet originem ex perſona hæredis, vnus non tenetur ex facto alterius. Simile in l. fina. ad Sylla. ſecus ſi ex perſona defuncti: vt l. ij. in fine. & l. eadem. §. Cato. j. de verbo. obliga.

1 ☞ *Tẽpus certæ ætatis ſi adijcitur: quando requiritur quòd ultimus annus ſit perfectus.*
2 *Dies ultimi anni an debeat eſſe completus. remiſſiuè.*
3 *Debitum annua, bima, trima die, an debeat ſolui in fine termini, vel quando.*
4 *Tempus præſtationis legati quando incipiat currere.*
5 *Vendito libro, & facto termino pro ſolutione pretij unius anni: terminus incipit currere à tempore perfecti contractus ultima perfectione.*

SI cui legetur. Si legatum cõfertur in tempus certæ ætatis vltimus annus debet eſſe completus, vt debeatur: & exinde dies præſtationi adiectus currit, niſi propter ſcientiam teſtatoris
b aliud inducatur. hoc dicit. no. multum. Nota ꝙ [b] quando adijcitur tempus certæ ætatis debet eſſe completus vltimus annus: & non ſufficit ꝙ ſit incœptus. Secundò nota ꝙ quando debetur aliquid annua, bima, trima die: & ſic per plures terminos, debet ſolui in fine cuiuslibet termini. Tertiò nota ꝙ tempus præſtationis incipit currere à tempore teſtamenti. Oppo. glo. ad primum de l. ſi ita fuerit. de manu. teſta. Sol. Aliud eſt dicere, cùm erit xiiij. annorum: aliud quartodecimo anno, vt ibi: quod non placet Pet. ſed dicit eſſe ſpeciale fauore libertatis. Ego puto glo.
1 bene dicere. Pro cuius † declaratione diſtingue. Aut tempus ætatis opponitur per genitiuũ: vt cum erit xiiij. annorum, & requiritur ꝙ vltimus annus ſit completus: vt hic. hoc enim importat ſignificatio verborũ, vt hic. Aut per ablatiuum, vt habeat in xiiij. annos & tunc ſufficit ꝙ ſit incœptus vltimus annus: vt d. l. ſi ita. & l. j. §. quibus. j. de ſucceſ. edic. Nam in quacunq; parte anni ſit, xiiij. anno fit. vnde ſignificatio verborum hoc importat. Aduerte tamen ꝙ ſi verba executiua referuntur ad legatarium, debet habere intra annum quando vult: argu. d. l. ſi ita. Si referuntur ad hæredem vel debitorem: tunc debet dare intra annum quando vult: & ſic poteſt in fine anni dare: vt l. qui hoc anno. de verbo. obli. Si verò tempus ætatis apponitur per accuſatiuum: tũc annus vltimus debet eſſe completus: vt hic, & l. non putabam. de condi. & demon. l. Seius Saturninus. ad Trebel. Ita ſentit glo. ſed hic eſt dubium, quando terminus apponitur per dictionem ad, cũ accuſatiuo: videtur enim ſufficere ꝙ quis appropinquet ad terminum, vel eum tangat: vt l. ſi vitem. §. ſi ad Ianuam. quod vi aut clam. & l. quidam Iberus. de ſerui. vrba. prædio. & dixi in l. cætera. §. hoc ſenatus. ſ. eo. & ideo dic ꝙ hoc non eſt ex natura accuſatiui: ſed ex naturaverbi, peruenerit, vel peruenisſet, quod rem perfectam ſignificat: vt l. vrba. la j. §. fi. de verbo. ſignifi. & l. qui procurator. in princip. ff. de procu. Idem ſi diceret, ſi venerit ad xiiij. annum: quia eſt futurum ſubiunctiui: quod rem perfectam ſignificat, non cœptam: vt l. j. in fi. coniuncto princi. eiuſdem. §. quod quiſq; iur. Sed ſi diceret, legatarius habeat in anno decimo ætatis: vel in annum decimum, idem importaret. Prædicta fallunt in l. qui filium. §. j. ad Trebel. Ratio ibi paret in tex. &
2 in l. ad Rempublicam. j. de mune. & hono. † Quæro, an dies vltimus vltimi anni debeat eſſe completus? videatis in l. qua ætate. ſ. de teſta. Facit ad prædicta quod no. in l. iij. §. minorem. ſ. de
3 mino. † Oppo. ad ſecundùm de l. iij. de annu. lega. Solu. Intelligitur hoc ſecundùm illud. Oppo. & videtur ꝙ debeatur in principio cuiuslibet termini: vt l. j. C. quando di. leg. ce. Solu. glo. Ibi eſt legatum annuum ſimpliciter: hic ſecus. Declaro: hic ab initio fuit legatum vnum, ſed ſolutio diuiſa per tempora, per hanc adiectionem, annua, bima, trima die: & ſic illud tempus adijcitur cauſa differendæ ſolutionis, & fauore hæredis: meritò in fine anni debet ſolui, & pro hærede interpretatur: vt hic, & l. lecta. ſi certum peta. Quandoq; ſunt plura legata annua: & tũc tempus eſt adiectũ fauore legatarij, cauſa multiplicandæ obligationis: ideo in principio cuiuslibet anni debet ſolui: vt d. l. j. quando di. le. ce. & j. eo. titu. l. nec ſemel. Fallit ſi eſt relictum annuum ratione certæ neceſsitatis: quia tunc debet ſolui tempore neceſsitatis imminentis. Item fallit quando præſtatio eſt fienda de certo reditu: tunc debet ſolui quando rediius percipitur: vt l. nec ſemel. §. ſi in habitatione. j. quando di. le. ce. & l. Firmio. §. pater. cũ glo. eo. titu.
4 plenè dixi in l. qui hoc anno. de verbo. obli. Ad tertium † dictũ oppo. & videtur ꝙ à die mortis: vt l. qui duos. §. j. j. de ma. teſt. & alibi dicitur, à die aditæ hæreditatis: vt l. ſi in diem. in prin. de cõdi. & demon. & l. iij. §. ſi quis hæredi. de ſta. li. vbi cedit à die aditæ hæreditatis, etiam ſi ſit dictum ꝙ cederet à tempore mortis. Dic ergo: quandoq; dies apponitur diſpoſitioni: quandoq; apponitur conditioni. Primo caſu intelligitur à die mortis: vt l. qui duos. §. j. de ma. teſt. Fallit ſi per teſtatorem aliud ſit expreſſum, vt hic. Nam hic teſtator videtur voluiſſe quòd à die finitæ ætatis currat tempus annua, bima, trima die. Secũdo caſu, ſi qui dem conditio eſt implenda in perſonã hæredis, incipit à die aditæ hereditatis: vt in l. iij. §. ſi quis hæredi. de ſta. lib. Si verò nõ eſt implenda in perſonam hæredis: tunc à tempore teſtamenti põt impleri in vita, vel poſt mortem ſecundũ diſtinctionem l. ij. de condi. & demon. Sed contra hoc facit l. Thais. §. hærede. de fidei com. lib. ſed ibi debet impleri in perſonam hæredis, non vt hæ
5 redis, ſed vt filij: ideo teſtamenti tempus inſpicitur. † Circa hoc
c quæro, [c] ego vendo vnum librum, & facio terminum de pretio vnius anni: quando incipit currere illud tempus, an à tempore celebrati cõtractus, vel libri traditi? Vel quid ſi fuit facta ſub cõditione: an currat tẽpore celebrati cõtractus, vel cõditionis exiſtentis? Dic ꝙ incipit currere à tempore perfecti contractus, vltima perfectione etiam traditionis: vt l. tali facta ſtipulatione. in princip. de iure dotiũ. quod eſt multum no. Sed contra hoc facit l. j. §. biduum. quando appel. ſit. ſed vide per teipſum.

1 ☞ *Tempus certæ ætatis appoſitum grauato, quando faciat conditionẽ, vel diẽ. & nu. 3.*
2 *Dictio poſt, facit conditionem magis, quàm dictio cum.*

Hoc autem legatum. Tempus certæ ætatis honorati facit cõditionem. ſecus in tẽpore ſimplici. h. d. Quæro quare vnũ tẽpus magis habeat cõditionẽ, quã aliud. So. Dies ſimpliciter ſine aliquo euẽtu eſt dies:

Universidad de Deusto

est dies:quia certum est euenturū.sed cū alíquo euētu facit conditionē:quia est dubiū de illo euētu:& ita est hic. Facit l.iiij.in fi. §.de cōdi.insti.Opp.& videt q̄ tēpus certæ ætatis nō facit cōditionē,sed diē:vt l.ex his.qñ di.le.ce.Dicit gl.solue vt ibi.Tu dic, ibi tēpus certæ ætatis post legatū persectū adijcit p̄stationi: hic
a verò adijcit substātiæ legati.Sed oppo.quia cū p̄stationi apponitur,facit cōditionē.l.qbus diebus. §.quidā Titio. de cōdit. & demōst.Sol.si p̄stationi adijcit tēpus incertū,facit cōditionē: vt ibi.secus si certū tēpus.Et hāc solutionē firmat gl.in l.Seius Saturninus.ad Treb.in l.cū testator.C.de ma.test. Oppo.de l. si ita scriptū.la ñ.de ma.test.Sol. Ibi est spāle fauore libertatis:vt ibi dicit tex.Itē opponit de l.Seius Saturninus.ad Treb.Sol. Ibi facit diē ex p̄sumpta volūtate defuncti,q̄ colligit ex tribus:qa filius: qa minor:& qa paterna hæreditas est sibi debita. Sed si qđ istorū deficeret,non sufficeret.Hoc dico vt eū adaptē ad istū tex.ibi q̄ si testamēti,&c.vbi loquitur in filio:& facit cōditionē. Itē op. de l.libertis.§.ab hæredibus.de ali.& cib.leg. Iac.de Are.dicit q̄ ibi cōstabat,q̄ ibi voluit facere diē:sed certè ibi loquitur qñ est dubiū.Quare ego dico q̄ hic loquit qñ tēpus adijcit personę honorati:ibi qñ adijcit tēpus certæ ætatis personæ grauati. Et est ratio:qa lex dicit q̄ testator p̄sumit magis diligere primū hęre-
t dē q̄ secūdū:vt l.Publius.§.j.de cōdi.& demō.Hoc † p̄missō, qñ tps ætatis grauato apponit,voluit testator q̄ hæres grauatus,cū erit in illa ætate:præstet:ergo multò magis voluit q̄ hæres illius hæredis p̄staret,cū ipsum nō tantū diligebat.Sed qñ apponit tē pus ætatis honorati:tūc cū testator diligebat magis primū q̄ secūdū hæredē:licet velit dare primo:tñ nō vult dare secūdo. Sed hoc videt cōtra casum.l.si ita.de ma.test.sed ibi fuit appositū tēpus ætatis certæ personæ:& ius speciale in libertate ponit,sed secus in alio legato q̄ est de iure cōi.Itē cōtra me facit.l.si seruus liber.de sta.li.Rñ.ibi fuit tēpus appositū per si:& sic cōditio: non fauore libertatis. Itē cōtra me videt casus in l.fideicōmissaria libertas.§.etiā.de fideicō.lib.Sol.ibi fuit appositū tēpus certæ ætatis p̄sonę grauati,per hāc dictionē post:q̄ facit cōditionē magis q̄ dictio cū:vt l.inter illā.de ver.signi.vnde est idē q̄ in dictione si:q̄ facit cōditionem regulariter. Fallit fauore libertatis: vt d. §. etiā.Sed cōtra p̄dicta facit l.Thais.§.libertatē.j.de fideicō.li.Sol. ibi cōtinet ius cōmune:nec est spāle fauore libertatis.Et id q̄ ibi dicit humaniore interpretatione,&c.Intellige de illa humanitate,q̄ debet fieri in qualibet vltima volūtate : vt in l. in testamētis de re.iur.nō q̄ aliqd sit ibi speciale fauore libertatis. Itē facit cō tra me.l.si quis à filio.in princ.ś.eo.fm intellectū gl.Sed rñdeo : substitutus nō p̄stabat scilicet incōtinēti:sed adueniēte tempore xiiij.annorū:sicut l.ex his.C.qñ di.le.ce & tex.in d.l.si quis filio.
2 hoc innuit.Quare dicas tria verba.Qñq; † tēpus post legatū perfectū adijcit p̄stationi:& tūc aut adijcitur tēpus certū, aut incertū.Si verò tēpus certæ ætatis adijcitur substātiæ legati, & dubitatur an testator voluit facere diē,vel conditionē:dic aut adijcit tēpus certæ ætatis honorati vel grauati,aut tertij.Primo facit cō dictionem,vt hic.Secūdo casu aut apponit dies per cū : & facit diē:vt l.libertis.§.ab hæredibus. de ali. & ci.leg. & non obstat l. Thais.§.libertatē.de fideicō.lib.qa dico q̄ ibi ponitur ius cōmune. Aut per si,vel per post:& facit cōditionē.fallit fauore libertatis:vt l.si seruus liber.de sta.li.& l.fideicōmissaria.§.ēt de fideicō.liber.Tertio casu,facit cōditionē:nisi libertatis fauore : vt l.si ita.j.de manu test.Fallit si apparet expressè,vel tacitè aliqbus cō iecturis testatorē voluisse facere diē:vt l.Seius Satur.ad Treb.

1 *☞ Fideiussor an possit esse iudex in causa rei principalis, & an etiam testis inter debitorem, & principalem.*

Si Titio. Si legatarius grauatur soluere creditori defuncti:hæres & fideiussor agere possunt, non creditor.hoc dicit. Opponi.quod legatum valet in persona creditoris:quia eius interest plures debitores habere: vt l.iiij. in fin. de libe.lega. Soluit glossa. pluribus modis. Tene tertiam quòd non hic reliquit contemplatione creditoris, quòd probatur in text. in l.fideicommissa.§.interdum.j.titulo. ij. Gloss. vltimò tangit vnum verbum,quòd legatum valet pro hoc interesse,scilicet quòd habeo actionem bonæfidei:pro actione stricti iuris quod reprobaui in l.si creditoris.in fi.ś.eo . quia est cōtra casum
1 in l.Aurelius.in fi.de lib.lega.Vltimò Dyn. † inducit hunc §. ad duas quæst. An fideiussor possit esse iudex causa rei principalis.De qua vide in Specul.de iudic. delega. §. supereſt. versicu.sed nunquid fideiussor.b Secundò fide
b c iussor possit esse testis in causa inter creditorē,& debitorē.De qua vide in Spec . de teste.§.j.ver.qd de fideiussore.

1 *☞ Si non valet expressum, an valeat tacitum.* 52.

Si fideiussor. Vitiato exp̄sso nō vitiatur tacitū æquè p̄cipale.h.d. Oppo. si nō valet expressū † nō valet tacitū:vt l.itē.§.fi.ś.de ser.ru.prę.Circa hoc Pe. facit vnā distinctionē quā Cy.recitat.C.de sac.sanc.eccl.in aut.ingressi . Tu breuius & clarius dic,qñq; est eadē ratio vitiādi tacitū, quæ est vitiādi expressum, vt si expressum fuit factū dolo,vel metu : tūc vitiato exp̄sso vitiat tacitū:vt l.debitū.C.de remiss.pig.& d
l.metū.§.cū autē.& §.fi.q̄ me.cā.Qñq; nō est eadē ratio:& tunc aut actus celebratus est sufficiens ad disponendū sup tacito,& expresso p̄cipaliter : & vitiato expresso nō vitiat tacitū:vt hic,& l.j.§.j.ī fi.quib.mod. pig.vel hyp.sol.Declaro,hoc legatū pōt relinq tacitè,& nutu:vt j.ti.ij.l. fideicōmissa. §.interdū.& l.nutu.q̄ hic fuit factum.Si verò actus celebratus nō esset sufficiēs ad inducēdū tacitū principaliter,sed illud tacitū venit in quādā cōsequētiā : tunc vitiato expresso vitiatur tacitum:vt l. si spōsus.§.j.de do.inter virū.et vxo. & l.item.§.fi.de ser.ru.prædiorum.

a ✠P . P A V . P.
¶ Sed oppono.Vide Crē.singu.xiij. & in ferius versi. Sol . ibi speciale. istā solutionē sequtur Cō.consil. cxxvij.
b ¶ Fideiuss. Adde an fideiussor.possit esse testis,an.cōs.ccxcv. vide tñ quod voluit Ro.de cestione,cōs. ccclxxxij.
✠P . P A V . P.
c ¶ Nunqd fideiuss.Vide Io . And . in adit . Spe.hic alle.& Ant . de But.ī c.in sup extra de testi.vltra An. & Imol.hic
d ¶ Quęro de q̄stiōe. Et vide p̄ ista q.Io. de Imol.hic,et ī l.sed et si possessio.ī prī.ff. de iureiur.et ibi Bal. Pau.de Ca.& Rap. & vide Bar.&Io.de Imol.īl.pe.ś.species. ff.de acqr.pos. Bar. & alios d.l.f nume. ratiōib⁹.And.Barb.
✠POMATES.
¶ Vide Bartol.in cō sil.clxxvj .

1 *☞ Hærede damnato per testatorem uendere fundū, oblatione pretij facta per emptorem, si hæres recusauit uenditio erit perfecta, & dominium translatum.*

2 *Compromisso facto si arbiter mandauit fundum locari, & pars locauit, & postea locationi contrauenit, nō incidit in pœnam Laudi. sed locationis sic.*

Meminisse. Dānatus vēdere intelligit iusto p̄tio.h. d. Dy.q̄rit † vnā quęstionē,in qua cōsuluit:si
1 hęres dānatus est vēdere,& emptor obtulit p̄tiū:hęres noluit accipere:an sit p̄fecta vēditio:& an sit trāslatū dñiū. Qđ Cy.tāgit in l.j.C.cōmunia de le.in ix.q.q̄ ego examino in l.vxorē.§. agri plagā.j.ti.ij.Et primo omnes dicūt q̄ sic:vt l.Labeo scribit si mihi bibliothecā.ś.de cōtrah.emp.Sed de secūdo vī q̄ non. Nā est dānatus ad factū:vt l.cōsilio.in fi.de cura.fu.& sic nō est trāslatū dñiū.Sed Dy.determinat cōtra.p d.§.agri plagā. vbi dicit qđ petere pōt:sed petere est agere in rē:ergo dñium est trāslatū . Et hāc dico verā:qa ille,q dānatus est vēdere,nō est simpliciter dānatus ad factū,sed ad dānū si dñs est:vt l.ex empto.in prin.ś. de actio.emp.& no.ī l.certi cōdictio.in prin.ś.si cer.peta.& l.in cō uētionalibus.j.de verb.obl.ergo fuit dānatus ad dādum:meritò trāsferē dñiū incōtinēti si dñiū erat apud testatorē.Sed cōtra hāc sol.facit q̄ dixi in l.seruū filij.in prin.ś.e.vbi nō transit qñ qs est tacitè grauatus.Sed respō.q̄ ibi est grauatus expressè, cū verba hoc importēt:arg.eo.q̄ no.p Dy.& doc.ī l.sciēdū.j.de verb. obl.
d Quęro de q.ª quā habui de facto:Facta vēditiōe si res euincat, vtrū possit agi actiōe ex testamēto,vel debeat agi actiōe ex em-
2 pto.Vel pone † in terminis,in qbus habui:arbiter cōdēnauit partē ad locādū domū in quinquēniū.Pars locauit domū:nō stat locatiē i vtrū possit peti pœna cōpromissi,an pœna apposita in cōtractu locatiōis? Dixi q̄ liberatus est à pœna cōpromissi faciēdo locationē:& agēdū est à modo ex cōtractu locatiōis.Casus est ī l.in numeratiōibus.in fi.de sol.& l.seruus si hęredi.de sta. li.melius in l.Stichū.§.si hęres.e.ti.& gl.in l.j.ī fi.magnę gl.C.de pac. sed cōtra me vī casus i l.fundi partē.de cōtrah.emp.Sol.ibi fuit cōuētū vt cōductor haberet:q̄ nō implet sola locatiōe, sed p patiētiā in toto tēpore.Sed hic fuit cōdēnatus q̄ locaret : q̄ sola locatiōe implet.Itē cōtra me vī casus in l.inter castellianū.de arb. Sol.ibi arbiter diuisit,voluit sic rē esse diuisā nō aūt dānauit eos diuidere,& sic nō implet,nisi in diuisiōe p̄māserit. Itē cōtra me videt casus in l.si hęres.de act.empt.Respō.ibi rei vēditę accedūt multa: & p illis possūt agi actiōe prima:qa licet cedāt vēditioni,non tamen non sunt empta:vt l.naue.& l.vaccæ. suprà, de euict.apponatur ergo in sententia quòd locet,& quòd patiatur eum in conductione persistere aliàs sola locatione impletur vt d.l.in numerationibus.

Universidad de Deusto Biblioteca

2 ¶Non prælu.dicat. Adde an ſententia lata contra hæredem præiudicet legatarijs. Bal. conſi. cccxcviij. iiij. lib.

b ❧POMATES. ¶Vltimò no. Amplia ēt ſi ille q obtinuit ſucceſſit cōdēnato. Ita tū Bal. ī l. ū creditori. C. de ſer. pi. da. manu. vide Ale. cōſi. lxij. in pe. col. in iij. vol. & in ſimili Fede. cōſ. lxxxix. & ſe. Fed. in c. lator. ī j. co. de re iud.

❧P. PAV. P.

b ¶Vltimò not. Vide Alex. cōſi. cxxiij. co. ij. & iiij. volu. j.

c ¶Deferēdi. Adde vltra Ale. an ſcīm aliquo ꝓcurāte debeat ꝓdeſſe ei q ꝓcurauit ꝙ cōſuluit Bal. cōſi. lxj. ij. li. & Ro. cōſi. ciij. & ſquātū Ale. tā

3 gie anbānit⁹ teneatur ad collectas, vide latē Ro. conſi. lxxxiij.

❧P O M A T E S.

d ¶Si nūerus. Limita vt p Aret. poſt Imo. in l. cētumio. in xliij. co. devul. & pu. ſub. vide aliqd p Pau. de ca. cō. xxj. ī ij. col. & cōſ. ciij. & cō. clxxix. in prī. & cōſi. cccxxxviij. in ij. colum. Imol. cōſil. xij. & in cōſ. lxxxj. Vide etiā qd ex hoc. tex. refert Rap. Cu. cōſ. xij. et Imo. cō. lxxxv. & xcv. & cxiij. ī iij. co.

1

❧P. PAV. P.

c ¶In alijs. Vide Ro. ſing. cclxx. incipiē. q ro nūqd tēp. & ī fin. decxiij. incipiēte. An lex ſi ſeru⁹ pluriū. & Bal. in l. pe. ſ. mulier. ff. ſol. mat. Cō. conſi. lxxxix. añ fl. Bal. in l. ſi. C. de fal. cā adie. Itē ad reg. hui⁹ l. vidē Ro. cō. cccxviij. co. iij barb. iter cōſi. Ale. cō ſi. lj. not. xxij. vo. iij.

f ¶Arbiter. Adde qūo iudicari debeat, an qs ꝓceſſerit ꝙ arbiter, vl arbitrator. Bar. cō ſi. cccclxxvj. iiij. lib.

POMATES

g ¶Et iſta faciūt ad q ſtionē. Vide qd phoc dictū cōſuluit. Alex. cōſ. j. ī iij. co. ī iij. vo. & vide Are. cōſil. cxxxv. inci. breuitate vtēdū eſt. ad fl. ibi dicit cōtra Bar. ſed dictū Bart. primo ſeqr Bal. in c. prudētiā. de oſſi. dele. & melius p Aret. in l. ſcire debemus. in iij. col. ff. de ver. obl. p illū tex. q ad hoc pōderat pAnge. cōſi. cxlvj. inci. ſuper primo. & p opi. Bar. vī tex. in l. ſi qs à filio. & ibi pōderat 2 Imo. ā. c. Facit etiā p a Bart. ꝙ vult Petr. de Anc. cōſi. ccccij. & dicit Pau. de ca. hic ꝙ ita cōiter practicat. 3 & dicit Raph. Cu. ꝙ durū eēt in practica recedere à Bar. tū cōtra Bar. cōſuluit ro. 1 cōſil. clxvij. vide ēt 2 Bal. in l. j. in ij. col. in iij. vo. Feli. in c. nōne tū ij. obl. ver. fallit ſeptimò de ꝓſumptio.

g ❧P. PAV. P. ¶Ad quæſtionem. Ad iſtam materiam vide quæ ſcripſi in l. Lucius. ſ. j. j. titu. ij. Aret. in conſi. cliij. ad fi.

h ¶Accuſat⁹. Et vide Bal. in l. ſi ſeru⁹ pluriū. ſ. fi. de lega. j. & vide Bene. de Plū bi. in l. fi. ff. de fideicō. liber. vbi allegat conſi. Barto. Andre. Barb.

i ¶Nō gñaliter. Adde vltra Ale. ꝙ Ro. cōſ. ccccl v. cōſuluit, cū quidā eſſet accuſatus ꝙ quēdā gabellarū noſe Titū vulnerauerat, & rūdiſſet verū eſſe quod

Si ſeruus.

☞ *Legatarij cōtra quem agūt, añ ſententia eſt lata cōtra hæredem non defendentem.*

Culpa quando poſſit imputari hæredi, contra quē ſententia lata fuit.

Sententiam latam pro ſe quis nō dicit' iniuſtam, quando tota pro ſe eſt lata.

Turpitudinē ſuā qñ quis allegare poſſit. remiſſiuē.

Si hæreditatis. Snīa lata cōtra hęredē nō defēdētē, vel culpabiliter nō appellātē, legatarijs nō ꝓiudicat: & qs nō pōt ſuā turpitudinē alle gare. h. d. Opp. & videt ꝙ ꝓiudicet quo ad oēs: vt l. ſi ſuperatus. §. j. de pig. Soluit gl. ibi nō fuit colluſū. †Quęro, cōtra quē agāt legatarij. Gl. variāt. Vna eſt in l. q repudiātis. in fi. de inoffi. teſt. Alia eſt in l. ſi ,pluſorio. §. fi. de app. Iac. de Are. diſtinguit. Qñq; da tur ſnīa cōtra hæredē nō defendētē, vl' colludētē: tūc nō ꝓiudicat: vt hic. & de l. ſi ,pluſorio. §. fi. de app. & l. q repudiātis. in fin. de inoffi. teſt. & l. ſi ideo cū li. de euict. & tunc pōt cōueniri ipſe hæres: vt hic, & j. §. pe. Itē poterit cōueniri poſſeſſor rei vēdicatiōenō actiōe ex teſtō: vt gl. d. l. q repudiātis. in fi. & tex. in l. ſi ,pluſorio. §. fin. j. de aper. Qñq; dat' ſnīa cōtra hęredē defendētē, & nō colludētē: & tūc aut hæredi nulla pōt imputari culpa, & ipſe nō teneť, & ꝓiudicat legatarijs, ſiue fuerit actā q̄rela inofficioſi teſti: vt l. Papinianus. §. ſi ex cauſa. de inoffi. teſt. ſiue teſtm fuit dictū nullū, vel irritū: vt l. fi. C. de peti. hęre. ſiue fuerit dictū falſū: vt C. eo. l. ſi in fraudē. Si verò hæredi pōt imputari aliqua culpa, nō ꝓiudicat legatarijs. cul pa aūt eſt ſi nō appellauit, ſi iuſtè potuit, vt hic. Itē ſi iuſtas allegatiōes omiſit: vt j. §. ,pxi. Itē ſi iudicē cōtra ſe ,puocauit, vt l. exceptiōe. de fideiuſſ. & tūc licet legatarius poſſit agere cōtra hīdē, nō pōt agere cōtra vin cētē: qa tutus eſt: vt l. ſi ſuperatus. §. de pig. cū ſi. & hoc verū: ſi ſnīa fuit lata ad petitionē legitimi. Sed ſi ad petitionem ſubſtituit tūc ſi legata nō ſūt repetita à ſubſtituto tacitè vel exp̄ſsè idē dic ꝙ in p̄cedētibus eadē rōne. ſi verò ſūt repetita: tūc ſubſtitutus debet primò cōueniri, vt hic. Si nō eſſet ſoluē do: tūc debet rediri ad primū ,ppter dolū & culpā ſuā: arg. p̄all. legū. Facit l. licet. §. ſi qs omiſ. cau. teſt. Predicta vera ī ſnīa in trāſactiōe dic vt plenè not. ī l. cōtrouerſia. §. de trāſac. †Vltimo no. ᵇbñ tex. ꝙ ſnīam latā ,p ſe qs nō pōt dicere malè latā, ꝙ eſt verū, ſi ,p ſe in totū eſt lata. ſecus ſi ,p parte. Tūc em̄ pōt cōtra partē venire: vt l. etiā. §. j. de min. Facit l. fi. C. qñ ,puo. nō eſt neceſ. Qñ† aūt liceat alicui allegare turpitudinē ſuam, vel nō, dixi, in l. iuſiurādū. §. fi. & l. ſeq. de iurei.

☞ *Culpabiliter defendens non excuſatur.*

Qui defert in fiſcum, debet deferre nomine fiſci.

Si quis. Hæreditas tranſit ad fiſcū cū onere legatorū. h. d. Nota tex.

1 ibi: vel minus plenè defēdit, ꝙ culpabiliter †defendēs nō excuſatur. Dixi s. ,pxi. §. inducit' tex. iſte p gl. ad q. q̄ ponit' in §. ſi qs autē nō ipleńs. ā aut. de hęre. & fal. & l. ſi is q iſolidū. s. de hęre. inſtitu.

2 Vltimò no. gl. †q̄ icipit. f. fiſco. q̄ ponit' formā deferēdi vt qñ quis

c defert ī fiſcū, debet deferre noīe fiſci. Dixi plenè in l. j. j. de iure fi.

1 ☞ *Conſuetudo teſtatoris circa rē legatā, tā in modo uerbi quā loquēdi, qñ attēditur.*

2 *Conſuetudo regionis in qua uerſatum eſt teſtator unde fuit, in legatis attenditur.*

3 *Obſcuritas uoluntatis defuncti circa legatum declaratur per iudicem.*

4 *Ex modo cognoſcendi cognoſcitur an quis ut arbiter uel arbitrator proceſſerit.*

d **Si numerus.** [a] Legatū obſcurū declarat' ex coniecturis

1 hac lege expreſsis. h. d. Opp. ꝙ †cōſuetudo teſtatoris nō debeat inſpici, vt l. cū certū. de vi. tri. & oleo le. Sol. hic inſpicit' cōſuetudo loquēdi nō cōſuetudo vtēdi: vt in cōtrarijs. Ita dicit gl. ꝙ nō placet: ar. l. de qbus. in fi. ſ. de lega. Tū tenēdo iſtā ſol. gl. opp. de l. dānas. §. fi. de vſufru. leg. & de ali. & ci. le. l. pe. in prin. in qbus expectat' cōſuetudo vtēdi. Gl. nō ſoluit Dy dicit, cū dubitat' an ſit legatū, & quātū: cōſyderat' conſuetudo vtēdi: vt ibi. Sed cū cōſtat legatū eſſe, & dubitat' quale ſit: tūc īſpicit' cōſuetudo loquēdi, vt hic, ſcīm dy. Addit Pet. niſi nō īſpecta cōſuetudine vtēdi legatū red ſeret' inutile: vt l. ex vſu. j. de vi. tri. & oleo leg. & d. l. dānas. ſcīm Pet. q̄ verba nullū ſaporē habent.

2 Dico ergo plenè vt dixi in d. l. cū certū. †Opp. dicit' hic, cōſuetudo regiōis, in qua verſatus. &c. Cōtra: imò cōſuetudo regiōis vñ fuit: eſt exq̄rēda vt l. numis. j. de lega. iij. Sol. Intelligas illā ſcīm

3 iſtā. vñ fuit. nō itelligas vbi natus eſt: ſed vbi cōuerſatus eſt. †Itē opp. ꝙ hæc volūtas debeat exquiri p iudicē: vt l. volūtatis. C. de fideicō. Sol. fateor ꝙ recurrit' ad iudicē: ſed iudex declarat ſcīm cōiecturas hic poſitas. Ordinē ponit Dy. ī c. in obſcuris. de re. iu. li. vj. & in regula, inſpicimus. eo. tit. No. ergo gl. q̄ ponit iſtas con

e iecturas. Quæro qd ſi in alijs ᵉlegatis, ex qbus debet declarari, reperit' varietas. Rñ. inſpicit' ꝙ eſt minus, ſcīm Pet. vt j. tit. j. ſi itare lictū. in fi. & l. apud Iul. alias ici. aphric. §. ſeio. ſ. eo. Inducit' iſte §.

4 p Dy. † vt ex modo cognoſcēdi cognoſcat' an qs cognouerit vt

f arbiter ᶠ, an vt arbitrator. De quo in l. j. ſ. de iudi. & in Spe. de arbi. §. ſeqr ver. ſed pone ꝙ ſic, & melius in ver. qd ſi ſit cōpromiſſum. Dixi in repetitiōe. §. arbitrorū. l. ſi ſocietatē. ff. p ſocio. Vltimò no. l. ſed & ſi certos. ad id ꝙ dixi ī l. talis. ſcriptu. ſ. e.

Si cui. Dictio cùm ponitur augmentatiuè, non taxati uè. hoc dicit.

1 ☞ *Si accuſatus de adulterio cum Seia uxore Titij reſpondeat ſe cognouiſſe carnaliter Seiam: an per hoc uideatur confiteri adulterium.*

2 *Legatum quantitatis factum ab inſtituto per teſtatorem Titio, ſi eidē à ſubſtituto relinquitur maior quantitas, in illa maiori quantitate ineſt relictū ab inſtituto.*

Si a filio. Repetitio à ſubſtituto facta ſimpliciter, intelligitur purè: & impubere adeūte debet' ex primis tabulis: niſi relictū ſit vltra: vel cōiūctus ſit datus. h. d. cū prī. l. ſeq. Opp. de l. cū pr̄. §. ab inſtituto. j. tit. j. Sol. diſtingue vt in glo. quā vide. Opp. extra gl. de l. fi. j. de fideicō. li. vbi in repetitiōe teſtatoris intelligit' repetita cōditio: niſi ſit talis, q̄ vitiet cōditionē. Sol. hic teſtator reperijt legata ſimpliciter: vt legata p̄dicta: vel, q legauit, &c. ibi magis gñaliter. ſ. qcqd legauit vel cauit, &c. Et iſta fa

g ciūt ad q̄ſtionē: ᵍ †Quidā fuit accuſatus ʰ de adulterio cōmiſſo in

1 Seiā vxorē Titij, q rñdēdo accuſatiōi dixit. Cōfiteor me cogno

h uiſſe dictā Seiā carnaliter, an per hoc videat' cōfiteri eā vxorē Titij? Spec. tāgit hoc in tit. de poſitio. §. vij. ver. xj. & nil boni dicit. Tu ex p̄dictis dic: aut eſt cōfeſſus generaliter oīa cōtenta in accuſatione vera eſſe: & tūc referē ad eaq̄ ibi cōtinentur ſpecialiter & etiā accēſſoriē, ſcilicet per modū qualitatis: ar. d. l. fi. de fideic.

i li. Si verò nō generaliter, ſed dicit ſe cognouiſſe dictā Seiā, tūc refertur ad ſubſtantiā perſonæ: nō ad alias qualitates ipſius perſonæ: ar. huius legis, cū ſi. Opp. ad hāc l. qd ergo. de l. ſi fundū ſub

2 cōditione. §. ſi pater. j. eo. Sol. illa cōcordat. †Nota vltimò ex iſto tex. quia ſi teſtator reliquit certā quantitatē ab inſtituto: & poſtea alīqd vltra à ſubſtituto: in quātitate relicta à ſubſtituto ineſt ꝙ relictū erat primo. quod dic vt l. ſeruo alieno. §. ſi quis. à primo. j. eo. Nota etiam gl. quæ dicit ꝙ pars debetur interim ,p q̄ſtione, de qua dixi. in l. plane. §. ſi coniunctim. s. eo.

Vidego.

1 ☞ *Quod relinquitur à diuerſis hæredibus non debetur inſolidū, niſi hoc exprimatur.*

2 *Duæ cauſæ lucratiuæ, quando habent originem in perſonam diuerſorum concurrunt, licet redeant ad perſonam unius.*

Si quis

Universidad de Deusto

1 **Si quis duos.** †Quod relinquitur à diuersis hæredibus, perinde est ac si relinquereť in diuersorũ testamẽtis.h.d.Nota tex.ibi:damnauerit vnũquẽq; solidã rẽ præstare:qa si hoc expressisset,secus esset;vt l.si tibi.§.j.j.e.
2 & l.Męuius.§.cũ.j.tit.j.Nota ex ver.nam & si.quod †duæ lucratiuæ causæ,quæ habent originem,in personam diuersorum possunt concurrere,licet redeant ad personam vnius: vt l. si seruus legatus.§.j.j.eo.& ibi dicam.Cætera dic vt in glos.

1 ☞ *Pacem faciens cum aliquo,si postea banniatur,& impunè occidi possit, si illum occidat,non tenetur.*

Si hæres. Si hæres rem legatã interimit iustè,non tenetur: secus si iniustè,vel nõ diligenter se habuerit.h.d.
1 Nota arg.ad quęstionẽ,q; †si fecí pacẽ cũ aliquo,qui postea fuit
2 bannitus,ita q; põt impunè occidí:si eũ occido,nõ teneor: quia occido merentẽ:vt hic.& l.qui seruũ.de ver.ob.& ibi dixi. Opp. q; talis erat dãdus seruus,qualis erat vnde potuit dari pro noxa vt l.si à substituto.§.j.s.eo.Soluit gl.pluribus modis:tene illam: q; hic magis expediebat defendere,quã dare pro noxa.Opp.de l.si seruus.§.boue.de cõdí.fur.Sol.ibi agebatur rei vendicatione hic actione personali.Vel dicas quod dicit,non tenetur vt præstet cautionem,&c.subaudi tantum,& sic cessant contraria.

Item si ædes. Opp.& videtur q; non teneatur: vt l. si à substituto,§.hæres.s.eo.tit.Sol. erat melius cauere de dãno infecto,q; dimittere ea possideri.Opp.& videtur q; nõ possit facere religiosum:cũ dñium sit trãslatũ in legatariũ:vt l.à Titio.de fur.Rñ.vt rñdet tex.in l. scriptus.s. de reli. & sum.non habetis hic alia.

1 ☞ *Quòd scripta per testatorem in testamento si non valent,videtur ei esse in pœnã.*
2 *Statutum q; si quis diffamauerit aliquem,puniatur certa pœna, qualiter intelligatur.*
3 *Diffamare aliquem de maleficio quomodo intelligatur.*
4 *Iniuria dicitur inferri quando alicui dicitur q; est spurius,& natus ex monacho!*

b 1 **Vrpia.** [b]Legata facta per verba diffamatoria nõ valẽt.h.d.Nota.quod† dicit odio scribentis.& sic videtur pœna esse testatoris, si ea quæ scribit in testamento,non valent. Opponit. de l.his verbis.§.j.de hęredib. instit.Solu.gl.Ibi stetit in genere maledicẽdi: hic descẽdit ad speciẽ.q; est notandũ,vt j.dicã.Oppon.de l. & si pepercerit.§.j.de lib.& posthu.Sol.Ibi in exheredando cõgruũt verba maledictionis:qa est priuatio:ideo nõ vitiatur vt ibi : sed legato nõ cõgruũt.Facit.l.quoties.§,si quis nomen.& q; ibi no.
2 s.de hæredi.instit.Ista faciunt †ad q.Statutũ est hic,q; si quis diffamauerit aliquẽ de aliquo maleficio:puniatur certa pœna. Primò quæritur quid sit hoc dictũ,diffamauerit.videť q; importat,
3 í.in fama posuerit.secũ dũ hoc qui accusat de diffamatione, †debet ꝓbare tantũ esse dictũ per aliquem,q; ex hoc talis insurrexit fama.Veritas est q; infamare dicitur,qui pronũciat aliquod verbũ,q; infamiã alicuius cõtinet:vt hic:ibi:quæ denotãdi.& l.item apud Labeonẽ.§,si quis libello.de iniur.& l.ex Cornelia.§.fi.cũ
4 l.seq.eo tit.C.de famo.li.l.j.facit l.diffamari.de inge.mari.†Secũ dò dubitatur qũo intelligitur diffamare de maleficio ? Rñ. non sufficeret,si staret in genere maledictionis:vt dicendo ipsum impium,& pessimum hominem,& similia:nec requirítur q; de aliquo pronũciet maleficiũ ita limitatè,sicut dicítur in l. libellorũ. de accus.sed sufficit q; dixerit fecisse homicidiũ, vel furtũ, & similia:vt hac l.& quod no.in d.l.quoties.& probatur in l. denun
5 ciasse.§.j.de adul.Nota etiã q; †videtur iniuria,'& infamia si alic cui dicatur,tu es spurius,& ex monacho natus:vt hic.

d **Si Titiæ.** [d]Defectus conditionis inualidæ non vitiat legatum hoc dicit.Oppon.C.de institu.& substitu.l. j.de condi.inser.l.legatum.Solu.Hæc conditio ab initio fuit inualida quod nota.

Sed & si serui. Si condítio potestatiua deficiat per casum,non perimitur legatum.hoc dicit. Opponi.de condi. & demon.l.penult.§.j.Solu.hic decessit ante moram:ibi post. Oppon.ad legem Aquil.l. inde Neratius.§. j.Solu.hic decessit casu, ibi fuit occisus per alium viuo testatore.Dicit gloss.imò vult dicere,vt ibi patet eo mortuo. De ista matería plenè per doct. & gloss. in l.j.C. de institut. & substitu. & l.in testamento. j.de condi.& demonst.& ibi gloss. & ibi dicemus.

1 ☞ *Hæredes nominati per nomina propria tenentur in uiriles:per appellatiua in hæreditarias portiones .nu.3.*

2 *Si testator dicit :ab hæredibus,quos suprà, scripsit cũ eos nominauerit peto dari uidentur nominati per nomina appellatiua.*
4 *Testator si nominauit hæredes per nomina appellatiua non denotantia hæreditatem,tenẽtur ꝓ hæreditarijs portionibus.*
5 *Nominatim relinquere quid sit.*

a Titiũ vulnerauerat. q; pro hoc nõ erat cõfess? q; ille fuisset gabellarius.

a ¶Feci pacem. Adde vltra Alex.Bal. consilio ccxxj.ñ.libr.

b ¶Turpia.Adde an si testator mandauerit hæredib? sub pœna priuationis hæreditatis,vt eius filiam nuberẽt cũ cõsilio Caſ, & filia nupta fuit.sine eius cõsensu,& acceptauit legatum paternũ,nihilomin? possit petere , hæredes priuari hereditate. Pau.de Ca.cõs.lxxxvñ.Et inquãtum Alexander . ponit an pater possit dispone re vt filia dotetur arbitrio alicuius,vide Bald.quòd sic,cõsil. cxxxiij.li.v.

☞POMATES.

c ¶Nota q; videtur in iuria. Intellige vt p Bar.in l.eum q; nocẽtem.ff.de iniu. & q; dicantur verba iniuriosa,vide tex.& ibi do.Ant.in c.cũ te.de re iudi.Rom. consil. clxxxñ. incip . in cã ꝓposito . Albe.in ñ. pte statutorũ .q.iiij. incip.qd si aliqs volẽs iniuriare.Ang.in l.vestẽ.ff.de iniur.

☞P . P A V P .

d ¶Si Titię.Pro declaratiõe & limitatiõe cõdictionis,de qua ¶ hoc §.vide Paul.de cast.consil.lxxxviñ. Fel.in c.pen.col.j.de consti.

☞POMATES.

d ¶Si Titię.ſ prin Pro declaratiõe hui? tex. vide Feli.ĩ c.pe.in ñ. col.de cõstitu.

c ¶Quæro qd si appellauit. Et vide d. Petr.ſ c.literis.de rescrip.vbi inducit illũ tex.cõtra dictũ Bar. ſ d.§.Męuia.& vide q; ibi dixi.An.Barb.

3 **Si pars.** Nominati † per nomina propria tenẽt in viriles:per appellatina in hęreditarias prtiones.h.d.Op.j.ad Trebel.l.nõnũquã.Sol.hoc debet intelligi secũdũ distinctionẽ illius legis.Oppo.j. de duob.reis.l.antepe.vbi nõ est differẽtia , sive nominent omnes,siue pars eorum . Gl. hic fateť cõtrariũ.& dicit q; hic sit differentia,vtrũ nominentur per nomina propria, vel appellatiua:vt hic in j.gl.Alibi gl.tenet ístam differentiã vt distinguat,an relinquatur à parte an ab omnibus:vt l.si quis testamento.de sta.lib.Sed hæc verior.probat in
2 d.l.antepe.de duo reis.†Quęro qd si testator dicit,ab hęredibus quos suprà scripsi, c peto dari,cũ s.eos nominauerit.Glo.in d.l. antepe.dicit q; videnť nominati per nomina appellatiua: & istud est verũ . Casus est in l.si pater filio.de vul.& pup.Licet Vltra montani & Cyn.cõtra.C.de impu . & alijs sub.l.fin.& l.Lucius.§.Lucius.j.tit.j. & ibi
3 dicam.Quęro† qd si nomino partim p nomina ꝓpria,partim p nomina appellatiua? Dic q; nominati p noĩa propria tenebunť in viriles.quę eos tãgũt. Alij tenebũť in hęreditarias portiões:vt no.j.de sta.lib.l. si qs d
e testõ.secũdũ vnã opi.Quæro qd si † appel
4 lauit eos p nomina appellatiua nõ significãtia hæreditatem:sed dixit,à filijs meis,vel à fratribus meis,& similibus? Videť q; teneãtur in viriles:cũ talis demõstratio habeat vĩ ꝓprij noĩs:vt l.nominati.de líbe.& posthu. & l.si nominatim.de cõdi.& demõ. In cõtrariũ q; ꝓ hæreditarijs,est casus ĩ l.Lucius.
5 §.Mæuia filiũ.ad Tre.Vltimò aduerte,†qd est hoc dictũ relinquere nominatim.Nã largo mõ dr relinq nominatim,qñcũq; appareret à quo relinquiť:vt l.nominatim.j.titu.ñ. Sed sicut ista vox,nomen,cõgruit nominibus ꝓprijs & appellatiuis:ita hoc aduerbiũ nominatim.Q̃nq; em̃ dicit nominatim,q; relinquiť p noĩa appellatiua:vt si dico,filijs meis : vt l.Titius. in prin.s.de lib. & posthu.& l.Lucius.§. Męuia.Idem si dico hrdibus meis:vt hic vel dominis meis:vt l.si seruus cõis ita. de stipu. seruo.sed solũ nominatio,q̃ fit per nomina ꝓpria vocat aliquẽ ad viriles:vt hic.

1 ☞ *Testator non potest prohibere quòd solennitas legum non habeat locũ in eius testõ.*
2 *Priuati nõ possunt tollere solennitatem iuris in testamẽto.*
Statutum potest facere,ne leges habeãt locũ in testamẽtis.
3 *Cautio de utendo & fruendo arbitrio boni uiri,non potest tolli per testatorem.*
4 *Testator potest prohibere detractionem Falcidiæ.*
Ratio quare fuit inducta Falcidia.
5 *Testamentum,in quo prohibita est Falcidia, ualet, licet hæres non adeat hæreditatem. & sic est casus, in quo testamentum ualet sine aditione.*
6 *Iustinianus fuit catholicus.*
7 *Trebellianica detrahitur contra uoluntatem testatoris.*
8 *Testator nõ põt prohibere q; testamẽtũ nõ insinuetur stãte statuto q; debeat insinuari.*
Testator nec partes possunt tollere inducta ad falsitatem euitandam.
9 *Testator potest facere ne bona sint pro legatis tacitè obligata.*
10 *Legatarius quod possit propria authoritate ingredi rem legatam,quando testator hoc mandat.uide tamen remissiones.*
11 *Renunciatio facta de exceptione fictionis,uel simulationis contractus, quod nõ teneat.*
Practica opponendi exceptionem simulationis.
12 *Testator potest remittere tutori confectionem inuentarij.*
Iudex põt sequi uoluntatem testatoris remittentis tutori cõfectionem inuentarij.
13 *Pactum quod liceat appellari à sententia arbitri,an ualeat,etiã in illis casibus in quibus non oritur actio.16.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

℣ P. PAVP. 14 *Casus in quibus de iure cõi à sententia arbitri oritur actio.*

2 ¶ Nemo põt. An & qñ negatiua prepõsita verbo põt iportet nesitatẽ, vide Felin. 15 *Stante statuto q̃ ex sententia arbitri oriatur actio, tunc ab eo potest appellari.*
16 *Obligatio in nobis imprimitur sicut character in anima.*
17 Te pastoralis. colũ. j. extra. de except. 18 *Testamentũ nõ solẽne producit obligationẽ naturalem.*
Itẽ de materia q̃ l. Introduc. aliqd p̃ forma nõ possit renunciari vide p̃ Abbã. c. si diligẽti. de foro cõp. p̃ Moder. in l. pe. C. de pact. intellige tñ qñ forma cẽt introducta 19 *Possidens sine uitio rem sibi in testamento minus solenni relictam, tutus est exceptione: sed ad eã nõ habet actionẽ.*
20 *Pactum quod seruitus, quam habeo in fundo tuo, nõ præscribatur, an ualeat.*
21 *Usucapio & præscriptio inducta est propter bonum publicum principaliter.*
22 *Præscriptio potest pacto interrumpi.*
Renunciari q̃ non possit statuto disponentis quod debito præscribatur per. x. annos.
Cautela ut actio tempore non tollatur.
23 *Obligatio si præscribatur an remaneat naturalis.*
24 *Hæres iussus à testatore præstare legatum certo loco, quã do possit alio loco congruo conueniri.*

§ 8 –

NEmo potest. * Breuis est, nec eget summario, sed declaratione. Primò ponit dictũ. Secõ illud p̃bat per tria exẽpla. Sed a ibi: q̃a nec tpe. Casus in terminis apparebit ex his q̃. j. dicã rñ dẽdo ad cõtraria. Op. volũtas testatoris est seruãda in vltimis volũtatibus: vt l. in cõditionibus. de cõd. et demõ. hic dicit cõtrariũ Sol. Quædã sunt q̃ pertinẽt ad substãtialia testamẽti, sine qbus testamẽtũ nõ est: videlicet q̃ sint testes liberè rogati: & similia p̃tinẽtia ad solẽnitatẽ. Itẽ q̃ sit institutio hæredis, sine q̃ua testm̃ nõ est: vt l. p̃xi. de his q̃ in te. delẽ. & has testator prohibere nõ põt: vt hic. Rõ: q̃a hoc dicẽdo cõtinet repugnãtiã. Cũ em̃ sint de substãtia, sine qbus testm̃ nõ est: subducere ista est facere q̃ nõ sit testm̃: qd ergo dicit q̃ leges nõ habeãt locũ, & sit testamẽtũ. idẽ est dicere acsi diceret q̃ si nõ sit testm̃, & sit testm̃ hoc esse nõ põt: vt ff. de re. iur. l. vbi repugnãtia. & de vsu & ha. l. p̃ seruũ. §. j. Quædã sunt, q̃ nõ respiciũt solẽnitatẽ testamẽti, sed tenorẽ ipsius: & illis volũtas testatoris seruat: vt lege cõtraria: & sic intelligit prima gl. hic posita. Sed cõtra. j. ti. j. l. cõdi. §. fi. So. gl. & bñ, q̃ ibi erat solẽnitas sufficiẽs ad codicillos: ideo valet iure codicillorũ. Cõtra hoc op. gl. C. de fideic. l. fi. vbi sufficit q̃ ĩ fide hæredis ponat abs q̃ aliqua solẽnitate fm vnã lectu. So. ibi est casus ſpãlis, vel aliter pone in fide hæredis, ita q̃ hæres promittat hoc defuncto sapit naturã cõtractus: & ita hæres, q̃ hoc, promisit, ad hoc cõuenit: ar. l. q̃dã cũ filiũ. de hæ. insti. & l. ſpadonẽ. §. j. de exc. tu. Itẽ ad p̃dicta opp. extra gl. s. de test. mi. l. j. Sol. † p̃ legẽ põt fieri, & remitti solẽnitas iuris ciuilis, nõ p̃ testatorẽ, vt hic † Et sic vides q̃ prin. huius legis loquit in priuato. Per statutũ em̃ bene posset fieri, ne leges locũ haberẽt in testõ. Op. C. de viu fru. l. j. & C. vt in pos. leg. l. pe. gl. magna hic in fi. hoc † tãgit, dicẽs q̃ cautio de vtẽdo fruẽ do arbitrio boni viri est in fauorẽ hæredis: vñ licet nõ sit de solẽnitatibus testamẽti p̃ testatorẽ nõ põt tolli. Solũ em̃ circa ea quæ ipm testatorẽ respiciãt, seu ius testatoris põt disponere. Sed hæc sol. videt cõtra l. vnum ex familia. §. si rẽ. j. tit. j. vbi de re hĩdis põt testator disponere, vt de suo. Vñ gl. in l. pe. vt in pos. le. dicit q̃ cautio illa nõ est solũ in fauorẽ hæredis: sed ideo est inducta ne q̃s inuitẽ ad delinquẽdũ: iõ p̃ testatorẽ nõ põt tolli: vt l. cõuenire. s. de pac. do. & ista est bona. Sed ad hoc op. C. ar. tu. l. fi. §. illo. vbi põt remitti cõfectio inuẽtarij: & tñ illud inuentariũ est, nẽ q̃s inuitẽ ad delinquẽdũ. Sol. vt dicã j. in q̃onibus. Opp. C. ad l. Fal † autẽ. 4 sed cũ testõ. vbi testator põt p̃hibere detra f hi falcidiã respiciẽtẽ ius publicum: vt l. q̃ de bonis. §. j. ad l. fal. Lex fal. fuit inducta in fauorẽ testatoris, vt habeat hæredẽ: vt Insti. ad l. Fal. in prin. Itẽ in fauorẽ publicũ: q̃a publicè interest vt testamẽta hominũ effectũ g habeãt. l. vel negare. s. quẽad. test. ap. Sed si testator de iure antiquo potuisset p̃hibere Falcidiã, venisset contra vtilitatẽ publicã, q̃a hæres repudiãdo, rũperet testm̃: ideo p̃ hiberi nõ poterat: vt d. l. q̃ de bonis. §. j. Sed hodie si testator p̃hibet Falcidiã, & hæres 5 nõ † adit hereditatẽ: testm̃ remãet validũ: vt in auẽ. de hẽre. & fal. §. si verò expresim. q̃ h b est notãdũ: q̃a casus singularis est, vbi valet testm̃ sine aditiõe hæreditatis. Vñ p̃hibere Falcidiã, hodie nõ est cõtra publicã vtilitatẽ: merito valet. & hæc est ratio vrgẽs. Est alia psuadẽs: nã Iuriscõsulti erãt pagani: et de p̃mio vitæ æternæ nõ cogitabãt: ideo putabãt q̃ si hæres cõmodũ pecuniariũ nõ cõsequeret repudiaret hẽre. Iustinianus † fuit vt 6 catholicus cogitauit q̃ satis habeat cõmodũ à deo, ex eo q̃ volũtatẽ defuncti exeq̃t i c vt dicit tex. in d. §. si verò expresim. Sed iuxta hoc q̃ quero † an quarta Trebellianica de d 7 trahat cõtra volũtatẽ testatoris. Dicũt q̃dã q̃ nõ, sicut & quarta debita iure institutionis hodie nõ detrahit cõtra volũtatẽ testatoris, in auẽ. de hẽre. & fal. §. si verò expresi in fi. & auẽ. sed cũ testator. C. ad l. fal. Alij cõtra vtilitatẽ testatoris. C. ad l. fal. l. si vt allegas & ff. ad l. fal. l. Titia. & Insti. de fideic. hẽre. §. sed q̃a &c. et C. de test. l. sancimus. & C. de appe. l. p̃cipimus, in fin. & hoc verius videtur. Ita tenet Albertus in margarita in titu. an fructus computentur in quartam Trebellianicam. Quiero, † circa hanc partem in ciuitate ista est statutum q̃ testamentũ 8 insinuetur, aliãs non valet: an testator possit prohibere insinuationẽ, Rñ. nõ. Casus ẽ hic: q̃a iura p̃tinẽtia ad solẽnitatẽ actus, nõ possũt p̃hiberi p̃ testãtẽ, vt hic. Ad idẽ facit q̃ no. Cy. ĩ l. fi. ĩ. fi. C. e de don. vbi dr̃ q̃ ll. q̃ p̃cipiũt dõata ĩsinuari, nõ p̃t renũciari. Pręterea, oĩa q̃ statuũt p̃p̃ẽ euitãdã falsitatẽ, vl̃ p̃iculũ, nõ possũt remitti p̃ testatorẽ, vel cõtrahẽtẽ: vt l. cõparatiões. C. de fi. ĩstru. De hoc p̃ Ia. de Bel. ĩ §. q̃a ẏo. ĩ auẽ. vt sine p̃hi. ma. debi. vel cred. Sed istæ solẽnitates sũt iuẽtę, ne falsitates essẽt: vt l. iubemus. ĩ fi. C. de 9 test. ergo nõ possũt p̃ testatorẽ, p̃hiberi: an possit remittere hypog thecã. † q̃ro an testator possit facere, ne bõa p̃ legatis sint tacitè 10 obligata. gl. q̃ sic. C. vt ĩ pos. le. l. ĩ. q̃ro † an testõr possit facere q̃ f legatarius possit ingredi possess. rei leg. sua authoritate. Gl. q̃ sic vt j. ti. j. l. Titia cũ testõ. §. Luci. q̃ dic, & ibi dixi. & examĩati ple 11 nius. C. de pi. l. creditores, ĩ ĩ. q. † q̃ro, an renunciatio, exceptionis g fictiõis, & simulatiõis valeat. rñ. q̃ nõ. nã si iter nos agit q̃ cõtractus sit simulatus, & sic deficiat ĩ substãtia, nõ est cõtractus: vt l. imaginaria. j. ã re. iu. s. de rit. nu. l. simulatę de aqua plu. ar. l. ẽptor Et si ĩ eodẽ cõtractu renũciauit exceptiõi simulatiõis: idẽ est dicere q̃ sit simulatus, & nõ simulatus: merito nõ valet, vt hac l. in prĩ. fm rationẽ, quã posui in primo cõtrario. Pręterea, sicut cõtractus ipse fuit simulatus: ita renũciatio fuit simulata: ergo nõ est renũciatio. Opponã ergo exceptionẽ q̃ totus ille cõtractus, & q̃ q̃d cõtinet ĩ illo ĩstrumẽto est simulatũ: nec poterit mihi replicari de renũciatiõe, vel pacto de nõ opponẽdo: q̃a oĩa ista fuerũt simulata secus tñ eẽt si ex ĩteruallo tale pactũ vel renũciatio fieret h vt l. ĩ. C. q̃ met. cau. Quærit Dy. † an testator possit remittere tu 12 tori cõfectionẽ inuẽtarij. Et dicit q̃ sic. per l. fi. §. illo. C. arb. tut. i Mar. Sil. disputauit hãc q. & determinauit q̃ testator põt remittere: si tñ apparet hãc remissionẽ esse cõtra vtilitatẽ pupilli, iudex nõ debet volũtatẽ testatoris sequi: vt l. in cõfirmãdo. s. de confir. tu. & l. vtilitatẽ. e. tit. & s. vbi pu. edu. de l. j. §. j. & de hoc in Spec. de tutore. §. generaliter. ver. hoc aũt notandum. & de instr. edi. §. dicto. ver. tutor aũt. Põt em̃ q̃q̃ esse q̃ nõ cõficere inuẽtarium pertinet

---

si. cl. xxiij. q̃ tenet q̃ etiã abiq̃ iuramẽto. nõ possit renũciari.

¶ Quod legatarius. adde ang. cõsi. cxij. circa fi. & q̃n possit legatarius ppria authoritate capere legatũ, vide Ro. cõs. cccxij.

¶ Simulationis. adde pulchrẽ Per. de anch. cõs. ccxxviij. Et an valeat statutũ prohibens opponi exceptionem simulatiõis & an tunc possit aditi episcopus, vide Bal. consi. v. lib. iiij.

℣ P. PAV. P.

¶ Quærit Dy. Videaret. cõsi. xxij. col. ij. Berta. in verbo inuẽtariũ a quib. colũ. ij. ang. cõsi. cxxviij. inci. reuocat in dubiũ. ad fi. alex. cõs. l. lxij. vo. iiij. habes in l. fi. C. de arbi. vide etiã Ias. in l. cũ necessitatẽ. C. de fideicom. & Moder. hic.

¶ Tutori. adde quod cõsulunt ang. cõsi. clxxv. super statuto Cortonij disponẽte q̃ nõ obstãte remissione testatoris tutor teneat cõficere inuẽtariũ, & rõnẽ reddere: & an tutori possit remitti cõfectio inuẽtarij non hæredi, vide pau. de Ca. cõs. cccx.

℣ POMATES.

a ¶ Nemo põt. I prin. Adde ĩ materia auferẽdi, q̃ cũ ius prioge nituę sit firmatũ l. di uina, secundũ Io. an. & alios in c. licet de voto q̃a pr̃ illud nõ poterat auferre p̃ogenito, vt alius filio p̃cedat. Ita Pau. cõs. iij. ici. tenor. ĩ prin. ĩ. dub. ĩ ij. vo. Q̃d ĩtelligẽ, nisi primogenitus eẽt ĩsufficiens. Ita Bal. in auẽ. hoc amplius. in ij. co. C. de fideic. & in pœ. decre. in iij. co. alĩs illud ius remaneret penes primogenitũ. et administraret p̃ procuratorẽ secũdũ primũ gradũ de sup. ne. p̃gla. ĩ. vi. c. fi. & vide Alex. cõ si. vi. alĩs cl. j. ici. examinativirib. testamẽti. in vlt. dub. in ij. vo & vide Bal. in l. si vi ua mre. C. de bo. ma.

a ¶ Nemo põt. Adde inq̃itũ Alex. tãgit an legatus de latere possit causas cõmittere ſumariè ſimpliciter, &c. Ang. consi. cclxxxj. & Abb. cõsil. cx. Et an possit quẽ restituere ad appellãdũ, p̃ eũdẽ cõsi. lxxxi. ij. Et inquãtũ tãgit an ſtãte ſtatuto q̃ debitor possit capi ad requisitionẽ creditoris, an tũc debeat citari. vid q̃ cõsuluit rocõs. cccxxij. & cccxj. 1 2

b ¶ Notãdũ. adde pau. de Ca. cõs. cccxcj. rocõs. lxxj. in pe. colũ.

c ¶ A Deo. adde. Pau. de Ca. cõs. cj. in prĩci. 3

℣ P. PAV. P.

d ¶ Sed iuxta hoc. aduerte q̃ Bar. ĩ l. Marcellus. co. ij. ver. secũda quæst. ff. ad Treb. tenet contrariũ eius quod tenuit hic.

e ¶ Renũciari. An legibus loquẽtib. de insinuationib. possit renunciari ertã cũ iuramẽto, vltra hic alle. p alex. vide Bal. cõsil. xcij. & cxix. lib. iij. Ab. cõsi. x. li. ij. Pau. de Ca. cõsi. x. ang. cõsi. clxxix. & Old. cõ

Universidad de Deusto

a pertinet ad vtilitatẽ pupilli, ne eius paupertas pandat: vt l.ij. de ali.pu.præst. & C.qñ & qui.quar.pars.de.l.ij. Pro hoc etiã tex. in
13 l.tutor q repertoriũ.in princ.§.de admi.tu.† Quærit hic Dy. an per pactũ posset fieri ꝙ à sententia arbitri posit appellari. Et istã ꝙstio recitat Cy.C.de arbi.l.j.do. Lãber de Rãpo. disputauit eã: quã quidã habẽt per Dy.in l.ex cõsensu.j.de app. & iclinat Dy. ꝙ valet pactũ primo ꝓ casum.l.ex cõsensu. Itẽ quia valet pactũ vt nõ liceat appellare: vt j.à qui.app.non li.l.j.§.j. & C.de tẽp.appel.in fi. ergo valebit pactũ ꝙ liceat appellari. Cy.tenet cõtrariũ quia ꝓ hoc pactũ veniemus cõtra ius publicũ. Daret em̃ iurisdi ctio arbitrio: ꝙ nõ põt fieri ꝓ hãc l.vt ś.de pact.l.ius publicũ. & C.de iurisdi.om.iu.l.priuatorũ. & idẽ tenet Ray. sed Spec. in tit. de appel.§.in quibus ver.xvj.cũ ver.seq.tenet opi. Dy.ꝓ l.ex cõ-
14 sensu. Ad hoc † examinãdũ sciẽdũ est ꝙ ex causa sententiæ arbitri hodie qñq; oritꝫ actio. ś.qñ cõpromissum est factũ sine pœna, & est emologatũ expresse, vel per cursum decẽ dierũ: vt C.de arbi.l.cũ antea. Idem si fuisset apposita pœna cũ illa clausula rato manẽte pacto: vt l.ij.ś.de arbi. & ibi no. aliâs ex sentẽtia arbitri nõ oritꝫ actio. C.de arb. In casu ergo, in quo hodie oritur actio,
b videamus an possit appellari etiã sine pacto. Gl.in l.j.C.de arb. ꝙ nõ: quia aut emologat expresse, & nõ põt appellari: quia approbauit. Aut nõ emologat: & tũc ante decẽ reus nõ põt appellare: ga nõ valet sentẽtia ante decẽ dies fero ꝓuocat: contrarium dico. Ratio quare nõ poterat appellari, erat: ga snĩa nõ ꝓducebat actionẽ: vt d.l.j. sed cũ hodie ꝓducat, appellari põt. Et si dicis, nõ ꝓducit actionẽ, nisi emologet, & per emologationẽ perditur ius appellãdi, falsum est: ga snĩam possum emologare tãqꝫ latã, non tanqꝫ bene latã: vt dicimus in snĩa lata cũ falso ꝓcuratore: vt l.iij. §.falsus.rẽ ra.ha. Facit ꝙ no.de neg.gest.l. Põponius. vñ statim cũ appello à sentẽtia arbitri, valet snĩa: & appellãdo eã approbo tanqꝫ latã, nõ tanqꝫ bene latã. Sed obstat, quia ꝓ hoc videt dari iurisdictio arbitro: ꝙ nõ põt fieri: vt l.priuatorũ. Rñ. ꝓ hoc nõ da tur iurisdictio, nec repugnat ꝙ appellet ab eo, q nõ habet iurisdictionẽ: si tñ actus eius tenet & habet effectũ iuris, possit appellari. Appellat em̃ ab executore, vt l.ab excutore.de appel. & C.quorũ ap.nõ re.l.ab executione. & cõstat executorẽ nullã habere iurisdictionẽ: vt l.executorẽ.C.de execu.rei iud. In ciuitati-
15 bus † vero Italiæ, in quibus ex forma statutorũ ex snĩa arbitri oritur actio incõtinẽti, nõ video qd dubiũ sit, quin à tali snĩa possit
16 appellari. In illis † verò casibus, in qbus ex snĩa arbitri nõ oritur actio, sed metu pœnæ paret: nõ est dubiũ ꝙ de iure appellari nõ põt: vt l.j.C.de arb. Sed an tũc valet pactũ ꝙ liceat appellare. Dico qd sic: nõ tñ ꝓpriè erit appellatio, de qua loquit tit.de appel. cũ illa sit quædã rescissio snĩæ: vt l.j. in fi.ad turp. sed snĩa arbitri cũ sit nulla, nõ põt rescindi ꝓ pactũ: sed hoc pactũ importat hoc qd te possit ad iudicẽ ꝓuocare vt reuideat an arbiter bñ iudicauerit. Pro hoc ś, q satisdar.cog.l.arbitrio scdm vnã lec, & l.fi. à q ap.nõ licet. Vltimò qdã circa istã partẽ tractã materiã, an possit qs iuri publico renũciare. De quo dixi plenè in l. ius publicũ. ś. de pac. & ꝓ doct. in l.pe.C.de pac. Venio ad secundã partem, ꝓ cuius declaratiõe q̃ro qũo ꝓ ista exẽpla ꝓbatur dictũ. Rñ. debes scire qd obligatio inhæret ossibus nostris, adeo qd à nobis sepa-
17 rari nõ põt: vt ś.de peculio.l.quis ergo casus. & † imprimitur in nos, sicut character in anima. Ita dicit gl.in l.iij.in prin.ś.ꝓ socio.
c Ponamus ergo exẽplũ in charactere corporali: si cũ ferro igneo imprimat alicui character in aliqua parte corporis: hoc imprimitur vt ꝓpetuò sit: nec ex voluntate imprimẽtis põt finiri tpe neq; loco, neq; cõditionis euẽtu. hoc em̃ esset cõtra naturã ipsius characteris impressi. Nũc ergo dicit Iuriscõsultus: dictũ est in prima parte legis, ꝙ testator nõ põt facere ne leges, q̃ respiciũt substantiam, vel solennitatem testamenti, habeant locum in suo testamento, quod apparet, quia non potest facere quod obligatio finiatur tempore, loco, & conditione: quia essent contra substantiam & naturam obligationis. Reassumo ergo primum quod dicit tempore, & opponitur.j.de act. & obligatio. l. obligationũ ferè.§.placet. & ś.de serui.l.iiij. Solu.gloss.quod non finitur tempore ipso iure, vt hic: sed ope exceptionis, vt in contrarijs, & bene. Sed dices, ergo in prima parte legis licet non valeat prohibitio testatoris ipso iure, valet in effectu ope exceptionis, vel replicatiõis: vt sit bona similitudo, q̃ sequit. Rñ. istud ꝙ testamẽtum habeat hanc solennitatem, est inductũ à iure ciuili, &
18 ideo si illa solennitas non seruetur, † ex testamento oritꝫ obligatio naturalis, secundùm gloss. vt no.ś.de iur. & fact.igno.l.cùm quis.de reg.iur.l cuius per errorem. & l.j.de condi.inde. Vñ fateor ꝙ si aliquis possideret sine vitio rem sibi relictã
d in testõ non solenni, esset tutus exceptiõe: quia possidet rem sibi naturaliter debitã: vt b l. militis.§.veteranus.ś.de testa.mili. & de compen.l.etiam.sed petere non posset: quia non habet actionem. Ita in prima parte huius legis si testator voluit obligationem finiri tpe, vel loco, vel cõditiõe: hoc non põt fieri ꝓpter statutũ iuris ciuili, ꝙ est vt ipri- c
mat in nos, sicut character: & nos sequitur vbiq;: vt dixt tex.in l.fi.C.de præscri. long. tẽpo.tñ de naturali æquitate finit: ideo huic cõuẽto cõpetit exceptio, meritò cadit simi litudo primi casus. Ad secũdã op.C.de leg. d
l.fi. Glo.dicit solue vt ibi.nil est dicere. Dic ꝙ hic loquit in obligatiõe ꝓsonali, quæ ossibus & ꝓnæ inhæret, vt character: vt ibi dixi. ibi loquit de iure reali, ꝙ ita nõ inhæret ossibus: meritò põt ad tẽpus habere dominiũ, & tẽpore finiri: sicut in digito mitte- e
res vnũ annullũ cũ charactere: qa ossibus nõ inhæret: potest enim pro tẽpore portari, & ꝓ tpe nõ: & certo loco portari, & certo loco nõ. Sed cõtra hoc opp.ś.de serui.l iiij. vbi loquit de iure reali: & tamẽ tẽpore nõ finit. Sol. ꝙ ś. dixi, loquit in iure reali mero hoc est, de iure dominij, per ꝙ nullũ habes obligatũ, vt Instit.de act.§.j. sed l.iiij.de seruí. loquit in iure ꝓsonali & reali simul. Nã licet habeã ius seruitutis in fundo tuo: tñ tu es mihi personaliter obligatus pati me vti: nec ꝓ cõstitutionẽ seruitutis quã fecisti, es liberatus à ꝓmissione: vt no.in pluribus. §. fi.de verb.obl. & C.de vsufr.l.corruptionẽ. qualiter ista obligatio tpe finiat plenè exa-
minaui i d.l.iiij.de serui. Op.de l.si Stichũ. §.stipulatio.de verbo.obli. Solue vt in glo.
e & bene. Quærit Dy. * † an valeat pactũ ne
19 seruitus, quam habeo in fũdo tuo, præscri- f
f bat. Videtur ꝙ non valet: vt hic, & l.plane. in fi.cũ l.seq.j.e. & l.cerdonẽ.j.de op.le. ecõtra ꝙ valeat: qa per pactum põt cõstitutio
g fieri: ergo multò magis retineri: vt not.in l. cũ quis.§.si quis pro reo.de sol. aliàs est §.si quis à reo. Item per pactum potest prescriptio interrumpi: vt l.cũ notissimi.§.sed & si g
quis.C.de præscripti.xxx.ann. ergo multò magis impediri, ne incipiat: vt C.de vsu.l. acceptam. et l.si partẽ.in princ.cũ si.quẽad. ser.amit. Et hanc partem tenet Dyn. quia in præscribenda seruitute requiritur bona h
fides: vt l.si precario.ver.cæterum.C. communia præd. Pro hoc inducit ipse ś.de pac. l.si vnus.§.quod & in specie. & de ædil.edi.
20 l.quod si nolit.§.si quid ita. Ego dico † qd vsucapio & præscriptio est introducta ꝓpter bonum publicum principaliter. vt j. de vsusca, l.j. ergo per pactum non potest re-
h mitti: vt l.ius publicum, suprà, de pac. Nõ bstat quod in præscribenda seruitute vel libertate requiritur bona fides. quia quædam sunt iura contra quæ præscribitur sine bona fide: vt j.de vsuca.l.sequitur.§.si viam. In illis verò, in quibus bona fides requiritur: vt l.hæc autem iura. de ser. vrb.præ. Fateor quod non currit præscriptio: non ex virtute pacti: sed quia non adsunt ea, quæ requirũtur ad præscriptionem. & ideo si res transiret in alium, qui haberet bonam fidem, præscriberet ☞ non obstante pacto. Non obstat de pac.l.si vnus.§. quod & in specie. quia ibi loquitur in dilatione, quæ est fauore dotis inducta: meritò potest ei renũciari. quæstio nostra loquit in præ-

a ¶Pãdatur. adde qñ mater excusẽt a cõse ctiõe inuẽtarij, ita ꝙ succesiõe nõ priuet qñ dicit filios egenos: per. de an. cõsil. ciij.an ij.col.

b ¶Appellari. Adde an à sentẽtia arbitri possit appellari tã de iure Canonico, q̃m ciuili. d. Ale. ĩ rub. de appel. ĩ xx.co. Ro. cõsi. xxvñ.

☞POMATES.

c ¶Ponam? ergo. Facit q̃ habeñ ꝓ Ioã. And. & alios in rub. de sacra. nõ iterã. & Imol. in l.cũ q ita. in ij.col. ff. de ver.obli.

d ¶Nõ solẽni. Adde an cũ qs possedit lõgo tpe bona q̃ ex testõ nullo ptineãt ad filiã prescribat, & sit ĩ bona fide, Bal. cõs. lxx. lib. iiij.

☞POMATES.

e ¶Quærit dy. an valet pactũ. Vide Fel. ĩ ru. de prescri. ĩ v.col. cũ tribus seq. vbi ponit sex limitationes ad dictũ Bart. hic & cũ Bar. tenet Panor. ĩ ru. ĩ vlti. col. vid & Ro. in cõsil. cc. iici. ꝓ declaratiõe prælectis dubitatiõis. in ij.col. & in ru. ff. de arbi. in ij.col. & ꝙ sit cõtra Bar. ꝙ imo vsucapio & præscriptio respiciũt publicã vtilitatẽ Ale. ad hoc rñdit. & colligit ex natura ꝓ Bal. ĩ l. Attilicin? ad fi. ff. de pac. do. vid & circa hoc Fel. in c. cũ acceessisset. in xij. co. de cõstit. Barb. consi. liij. ĩ xvij.co. ĩ ij.vol.

☞P. PAV. P.

f ¶An valeat pactũ. Vide oĩno Barb. cõs. lj.co.vij.cũ tribꝰ seq. vide de materia latè Fel. ĩ Rub. de prescri. col. v. vsq; ad fi. vide quæ habes ad Bar. ĩ l.j. ff. de vsucap.

☞POMATES.

g ¶Retineri. Dic ꝙ de hoc est casus in l.j.§. fi.cũ l.seq. ff. de itiactuq; pri. de quo per Bal. in c. vigilãti. in ij.col. de prescrip.

h ¶Nõ põ remitti. Ad de Bal. cõsi. cclviij. li. ij. vbi ponit an valeat pactũ de possidẽdo semper rem venditam reemere.

☞Pro ĩtellectu l. si vnus. §. ꝙ & in specie. ff. de pac. & l. qd si nolit. §. si quid ita. ff. de ædil. edicto.

Universidad de Deusto Biblioteca

s POMATES.
a ¶ Quæro statutum. ꝙ debitū præscribatur.x.an. Addeꝙ ista præscriptio in oibus sapit natūrā præscriptiōis.xxx.ann. Ita Pau.cōsi. ccxlij. Ici. circa primū. vī tū tenete cōtrariū.cōsi.ccl xxxix.incip.hæreditas dictæ puellæ, dū vult ꝙ statutum loquēs de prēscri. intelligaī cū bona fide:ergo sequit ꝙ nō sentit materiā præscriptionis.xxx.an. q̄ currit etiā in mala fide.l.cū notissimi.C.de præscri.xxx. an. nisi dicas,ꝙ loqī de iure cano. secūm ꝙ seqī bona fides.c.fi.de p̄scr. & amplia hoc dictū Bar.vt nō possit renūciari huic statuto ēt cum iuramēto. Ita Rap.Cu.cōsi. clxix. Ici.visa copia p̄cepti ad fin.& ita vī velle Ang.cōsi.xv.Ici.Guido bonus & Frā. & sic contra Alex.hic.
b ¶ Præscribat decem ann. Adde ꝙ Ro.cōsi. cij.dicit ꝙ licet non possit renūciari prescriptiōe futuræ, ꝙ tū pōt renūciari præscriptiōe cōpletæ.an autē prædictū statutū valeat,vide remissiu d.cōsi. & per Pet. de Ancha. cōsil. cclviij.in prin.vbi tenet ꝙ nō valeat, licet de facto seruet.& ita dicit tenere Io. Andre. ibi vide.
ℜ POMATES.
c ¶ Rūdeo ꝙ sic. Idē tenet Florē.in l. sicut si vsufr.amit.cepo.cau.xciij.Inci. in multis casibus & declara vt ptim in cau te.c.inci.pōt dare. & caute.cix.scipiē. cautela est ꝙ in conclu. & ad eau. Ang. quā ponit hic Ale. vide Cep.cau.xcix.et Fe. ad hæc in rubric. de p̄scr.i vj.co.& seq.
d ¶ Dolo. Adde de hoc pulchrē p Ol.cōsi.iiij vbi refert secūdū cōsiliū suū ita fuisse iudicatū p senescallū in curia Aquensi.
↦ P . PAV. P.
e ¶ Si res obligata. qd si testator rē quā Tudeo pignorauerat p didit,an hæres teneatur ad p̄tiū,vid ang. cōsi.ccxlv.ad fi.vid etiā de materia huiꝰ I.Ias.& alios in l. tū. C . de leg. & in l. prædia.C.de fideic.
↦ P . PAV. P.
f ¶ Simile no. Nota ꝙ ignorātia tolleratur in facto ꝓprio qū evitaī damnū. vt voluit sin.Bar.in l.q fū dū.§.seruus meus. p illū tex.ff.de vsufca. ꝙ emp. vide de hoc & alijs in materia ad Bar.in l.quīq̄. aliꝙs fi fideꝙ iussores.

scriptione,quæ est introducta in fauorē pu blicū.Non obstat l.ꝙ si nolit.§. si quid ita. de ædi.edic.quia illa p̄scriptio habet locum qū nil est actū:sed qū cōtrariū est actum in
21 dispositiōe legis cessat p̄scriptio.Nō† obst. ꝙ per pactū pōt interrūpi:ergo pōt impedi ri ne inchoetur:qa fateor ꝙ per pactū pōt interrūpi,hoc est,tolli effectus p̄scriptionis p̄cedētis:qa ꝓpter hoc renunciat paciscens iuri iā sibi quæsito: sed per pactū ne currat in futurū,renūciaī iuri ob vtilitatē publicā
22 introducto,ꝙ fieri nō pōt.Quæro.† statu-a tū est ꝙ debitū præscribaī decē annis: b an
b an huic statuto possit renūciari? Rū.nō: qa hæc præscriptio currit negligētia non petētis:vt l.fi.in fi.de edi.diui Adri. tollē. & no. per Dy.in c.possessor.de re.iu.li.vj.ergo debitor nō pōt renunciare iuri introducto in odiū creditoris:vt dicimus in Macedoniano:vt ſ.ad Macedo.l.tamersi.Item pro hoc est ratio p̄cedens:qa pro bono publico est introducta p̄scriptio. Sed an esset aliqd remediū ꝙ actio nō perimatur tēpore? Rū.ꝙ
c sic, ſ.vt agaī ꝙ finiaī dicta obligatio decē annis.iterū deberi incipiat vt l . sicut in an-
23 nos.in prin.qui mo.vsufr.amit.† Quæro, an qū obligatio finitur tēpore,remaneat,naturaliter. Dixi plenè in l.fi.j.rē ra. ha. dic vt ibi.Venio ad secundū exēplū de eo ꝙ dicit loco,& q̄ro exēplū. Rū.dicit gl.pone quòd testator dixit,volo cōueniri hæredē vbi habet domiciliū:& hæres ibi nō reperitur:vel fortè domiciliū mutauit de loco ad locū facto suo,vel dignitate obueniēte, Vel pone ꝙ mutauit forū mutādo statū,vt si de laico effectus est clericus: vel de plebeio miles . Nā de iure poterit alibi conueniri: vt l.j. ſ. de eo ꝙ cer.lo.Sed addit gl.ꝙ fortè est tutus exceptione,si alibi cōueniatur: sicut ſ. dictū est in tēpore,dicit Iac.de Aret.nisi do
d Io. mutauit domiciliū. Tu† dic q̄nq̄ dicit te
24 stator ꝙ hæres p̄stet certo loco:& sic ꝙ possit in illo loco conueniri,nec prohibet quin alio loco cōueniri possit:& tūc poterit alio loco cōgruo cōueniri:vt d.l.j.ſ.de eo ꝙ cer. lo.Q̄nq̄ testator iubet præstare hæredem certo loco:& iubet ꝙ alibi nō teneatur nec possit cōueniri:tūc de rigore quolibet loco est obligatus:quia sicut character, ita obligatio,sequitur eū vbiq̄:vt l.fi.C.de præscr. lon.tem.sed de æquitate obstat exceptio ꝓpter volūtatē testatoris,vt hic:nisi dolo faciat ne ibi possit cōueniri:tunc enim cōtra eum daretur replicatio doli: arg.l. si dictū, in fi.ſ.de euic.cū ſi.Quęro,vidimus an obligatio possit restringi,ne vbiq̄ cōueniaris Sed an possit ampliari vt vbiq̄ possis cōueniri:dic vt l.ſi cōuenerit.de iurisd.om.iud. Venio ad tertiū exemplum ſ.de conditiōe. quæro exemplū:ponit gl.in conditione tacita:vt cū promisi tibi centū corbes frumēti ex tali fundo:vt si in primo,vel in secūdo anno deficit,nō ideo desinit teneri hæres : vt l.inter stipulātem.§.sacram.de ver.obli. & l.j.in fi.de condi.& demō. Istud exēplū nō videtur bonū:quia conditio tacita impedit natiuitatē actionis sicut expressa:vt in l. item quia.ſ.de pact.probatur de verb.obli. l.inter dū.non ergo esset dicēdū, vtrū talis cōditio extinguat actionē,vel nō:cū nunq̄ fuerit nata. Præterea,innuit ista gl.si in primo vel ſcdo anno fructus nō nascūtur,cōditio deficiat,& licet debitor non liberetur ipso iure, liberatur ope exceptionis:sicut est dictum in tempore & in loco. quod est cōtra l.inter stipulantē.§.sacrā.de ver.obli. Vnde gl.ponit exemplū secūdo modo.& ipsamet reprehendit. Vnde tertio modo ponit exēplū in conditione expressa in seruitute prædiali. in l.iiij. de serui.ꝙ intellige in cōditione expressa,quæ apponiī ad extinguēdū seruitutē p̄dialē iam cōstitutā,vt plenè no.per glo.in d.l. iiij.Sed quæro,quare dicit gl.in seruitute p̄diali: posset ne poni in obligatiōe merè p̄sonali:vt lego tibi centū quo ad Imperator venerit in Italiā? Certè nō.Nā hoc esset legatū annuū:vt l. legatū.in prī.& de annu.le.& ideo ꝓ primo āno esset purū,p sequēti bus cōditiōale:nōcōditiōe q̄ apponiī ad extīguēdū sed ad īchoā dū:ideo gl.ponit i seruitute p̄diali.In stipulatiōibus vò istud exē plū sine dubio ꝓcederet:vt l.si Stichū.§.stipulatio.de ver.oblig.

1 ☞ *Stipulatio erronea in effectu non obligat.*
2 *Stipulatio apposita super legato intelligitur secundum naturam legati.*

SI legati. Stipulatio erronea in effectu nō obligat. h.d.vel aliter.Stipulatio accessoria limitatur ſm natūrā sui principalis.h.d.secūdū aliā lect.Opp. de l.ied & si qs.§.fi.s.qs cau.Sol.hic hæres per errorē ꝓmisit.Ista
2 est vna lect.q̄ apponiī in secūda gl.† Secūdo modo legitur indistinctè in seq.gl.& tūc respōde sic:stipulatio. fugitiuū nō esse,interponitur sup legato:& sic est stipulatio accessoria.debet ergo ī telligi scdm natūrā legati:vt l.si stipulatus.ſ.de vsur.q̄ natura est vt species legata p̄stetur talis,qualis est:vt l.si à substituto.§.j. ſ. e.Nō ergo tenetur,nisi culpa sua aliqd in re cōtrigerit:vt l.cū res §.culpa.ſ.e. Illa ergo stipulatio intelligitur,fugitiuū nō esse ſ.culpa sui hæredis.Sed si esset fugitiuus absq̄ culpa,hæredis, nullū dānū dicī facere hæres:& sic stipulatio nō cōmittiī. Hoc vult dicere iste tex.& gl.Ia.de Are.videtur dicere ꝙ si ista stipulatio fuerit interposita à sciēte,& verba expīsè istū casū cōtinerēt nō tenereī hæres:ar.C.de pac.pi.l.j.si ędibus.& l. flumis.§.vitiū.j.d dā.infect.Sed non placet:qa si hæres ad hoc se vellet obligare, posset sine dubio:vt l.dāni.§.cū pariēte.de dam.infe. & patet in donatiōe,vbi qs nō tenetur de euictione:tm̄ si se obligat, teneī: vt l.Ari.in fi.de doñ.Nō ob.C.de pa.pi.l.j.quia ibi pactum erat improbatū.Nō ob.l.si ędibus.& l.flu.§.vitiū.qa ibi casus, qui omittitur,non fuit in stipulatiōe cōprehēsus sicut hic:ſm intelligtū quē ſ.posui.Sed huic obst.qa ī stipulatiōe venit itereſſe.sed legatarij nil itereſt:qa dānū nō patiī.ergo stipulatio nō cōmittiī. & isto mō pōt itelligi ista lex,ī fi.sed minimè placet:qa si legatarij nō iterſit:qa cessat dānū:tm̄ itereſt qa lucrū cessat,& iō ad hoc poterat se obligare si volebat.Op.de l.si ita.ſ.de euic.So. vt ī gl.

1 ☞ *Scientia in facto proprio multum antiquo, vel intrincato, non præsumitur.*
2 *Hæres tenetur luere rem legatam obligatam pro debito non hæreditario.*
3 *Res legata pignorata pro debito testatoris quando ut ab hærede luatur, agatur actio ne ex testamento.*
4 *Exceptio cessionis quod possit opponi post sententiam.*
5 *Dominus non possidens potest petere quod cessio sibi fiat.*
6 *Cessio potest fieri legatario restituta re hypothecata, & solata quantitate per ipsum creditori contra hæredem.*
7 *Cessio actionis in casu huius legis quo iure petatur.*

e SI res obligata. Rē legatā cogiī hæres luere in tribus casibus:& illis modis quī hac lege exprimūtur.h.d.Primò dicit,in qbus casibus tenetur luere.Sed ò dicit,per quē modū hęres cogiī.Sēda ibi:ꝙ si testator,Sequiī in tex.alieno.& dic ꝙ ad luē dū cogiī actione ex testamēto,si testator hoc expresserit. sed si
1 nil dixerit,habet locū ꝙ seqtur.Opp.ꝙ† qlibet p̄siumiī scire factū suū,vt l.quāq̄.ſ.ad vel.Io.intellige hoc qū res erat obligata p aliū,nō per testatorē vt puta per seruū,vel ꝓcuratorē vñ no.istā
f distin . Simile no.ſ.in l.si quis delegauerit,& l.seq.j.de no.Hoc ꝙ dicit.præsumitur scientia in facto suo intellige nisi sit factū anti.vt no.per Dy.in c.præsumitur.extra de reg.iur.lib.vj. Facit l. peregrè in prin.de acq.pos.ltē intelligo,nisi sit factum multum implicitum:ar.l.emptor.§.Lucius.ſ.de pact.& l.cum fideicommissum.& ibi dixi de confeſ.facit quod no.per Cy. in l. cum rē
2 alienam.C.eo.Aduerte† quia ego intelligo istam l. quando res erat obligata ꝓ debito nō hæreditario.Secus si pro debito hæreditario.nā tūc indistinctè hæres tenetur luere:vt ſ.eo.l.apud lulianū.§.hæres.Probo per rationem.Ad hypothecariam non potest deueniri,etiam secundum ista tempora,nisi debitor sit ī mora:vt l.debitores.C.de pign.Sed hic auferetur res legata à legatario

rio culpa,vel dolo hæredis:ergo tenetur hæres, vt l. cum res.§. culpa.s.eo.& l.quid ergo si hæres.& §.seq. quod ergo hic dicitur,quod testator iussit rem obligari:intelligo pro debito alieno. 3 Vel si dicis pro†debito suo, intelligo istam l. quod contra hæredem non possit agi actione ex testamento vt luat pignus: nisi in tribus casibus hic expressis:sed re euicta per hypothecariam agetur contra hæredem actione ex testamento:quasi res sit euicta propter culpā suā,cū debitum suū deberet soluere. Item contra prædicta facit secunda pars huius l.quæ loquitur in cessione actionis.Si enim debitum nō esset hæreditarium ad quid prodesset cessio actionis contra hæredes,cum non tenebantur? Rñ.tenendo primum casum quod hic res obligata pro alio: dicas quod debitum erat ipsius hæredis proprium non hæreditarium:vnde prodest cessio contra eum.Facit j.eo.l. si seruus Titij.& ibi dicam.Tenendo autem quod erat obligata pro debito hæreditario:& tunc tex.procedit clarè.Venio ad secundam partem opp.post solutionem factam nō potest fieri cessio:vt l.Modestinus.j.de sol.Huius timore sunt hic in glos.tres lec.Vna qđ cessio petatur hic post sententiam,ante rei restitutionem, vel solutionem.Et 4 ista est clarissima,quod†exceptio cessionis potest opponi post sententiam:vt l.si fideius.in fi.j.de fideius.Alij intelligunt quod hic petatur cessio post restitutionem ante solutionem:& 5 ista est notanda.nam etiam ille,†qui non possidet secundum istum casum petit cessionem sibi fieri. quod potest. Ratio est:quia dominus rei.alias nullus posset hoc petere, nisi possessor:vt ſ.qui.mo.pig.vel hypo.fol.l. Paulus. §.fi.& l.nulla. C. de so.Facit.j.de fideius.l.fideiussoribus.& quod ibi not. Tertia sol. 6 est†quod post restitutionē & solutionem potest hoc peti,& soluendo non videtur facere hoc animo tollendi debitum. Istam tenet Dyn.arg.l.Papi.ſ.manda.& de sol.l.stichum.§.si mādato. & ibi per gl.& per Dy.in l.Modestinus.Quærit glo.†quo iure petatur cessio actionis hic text.exprimit scilicet per doli exceptionem vel officio iudicis & per Dy.in d.l.Modestinus & ibi dixi,per Cy.in l.cum alter.C.de fideius.

DOmos. Expensæ factæ in repetenda re sub condītione legata,à legatario repetunturin specto valore.hoc dicit.hic tex.Extantibus sic intellige quod hæresin reficiendo expendit centum:postea superuixit tantum quod ædificium non potest durare,nisi quin 2a quæ annis.Certè æstimatur quantum modovalet'ædificium,nō quantum expendit hæres,secundùm Ia.de Are.Oppo.quod nō possit deducere:vt l.si quis sciens.C.de rei ven.Sol.glo.vt in ea. & ille animus p̄sumitur cùm quis non præsumatur donare delicti:vt l.cum de indebito.ſ.de proba.Opponi.de l.si ita in fi.ſ.eo Solue vt ibi.

QVod si nulla. Opp.de l.si in arca.ſ.de cōdi. in debi.Gl.soluit hic Dyn.vt refert Cyn.in l.quis sciens.C. de rei ven. dicit quod quicunq; ignorans soluens habet condītionem incerti,sed non condictionem indebiti glo.tamen in l.qui exceptionem.§.si pars de cōdi. inde.dicit,& melius,quod condictio indebiti oritur ex neg.gest. sed quando in rem tuam impendo,& eam tibi restituto,quāquā ignoranter,inter te & me nullum negotium geritur:quia habebas dominium primo,sed hic,& in d.§.si pars.inter hæredem & legatarium geritur:qa ab hērede transit dominium in legatariū: meritò oritur condictio incerti.hoc probat tex. si bene inspiciatur in d.l.si in area.

b SVmptus. [t]Continuatur ad præcedentia: & legitur duobus modis. Primò an sumptibus factis à legatarijs, quos hæres non deducit. & hoc ponitur in prima gloss. & in secunda in final. Secundo modo legitur in sumptibus factis ad hæredē, & hoc ponitur in princi.secundæ gloss. Opponi. ad primum quod non possunt dixi expensæ necessariæ factæ respectu legatarij: quia non erat dominus tunc. Ad hoc soluendum tendit finis secundæ glossæ.

1 ☞ *Dictio cum,& dictio & apposita inter res legatas,coniungit principaliter.*

1 SIancilla. Dictio cum†& dictio &,apposita inter personas seruorum legatorum coniungit principaliter. hoc dicit. cum l.sequen. Istas declara vt in §. si quis ancillas.Insti.eod. facit l. si cui in prin.ſ.eo.

1 ☞ *Si testator legauit centum distribuenda in pauperes ad vnluntatem fideicommissariorum: an valeat.*

CAptatoriæ. Legatū qđ ī alterius voluntatē cōferē, nō valet.h.d.Opp. de l.fideicōmis.la.iij.j.de fideicō. lib.Solu.speciale in libertate. q̄ dic vt ibi. Opp.de l.j.j.ti.j.sol.q̄ ibi fuit collatū in arbitriū alterius. q̄ intelligitur boni viri:hic 1 in liberā volūtatē alterius.Dy. inducit†ad q.si testator reliqt centū distribuenda inter pauperes ad volūtatē fideicōmissariorū, an valeat.videt̄ p̄ istā legē q̄ nō.Cōtrariū determinat:qa hic nō substantia legati,sed electio personarū cōmittit̄ in alterius volūtatē:q̄ fieri potest:vt l.vtrū. §.j.j. de reb.bubi. & l.vnū ex familia.j.de legat.ij.& l.cùm pater.§.hereditatē. & §.à filia. Et pōt eligere quos volet etiā indignos:vt j.ti.j.l.cū quidā Ita dicit Dy.Idē Cyn.in l.captatorias.C.de test.mili.Et p̄ hoc videt̄ casus in l. fideicōmissaria libertas.in fi.de fideic.lib. Hoc est verū,si relictū nō esset ad pias causas.Nā relicta ad pias causas valent,etiam si sint captatoria:vt in c.cùm tibi.extra, de testa. & b ibi per gloss.& Inno.

1 ☞ *Dictio præter,excludit eos,ad quos refertur.*
2 *Verba enunciatiua legatorū de præterito non inducunt dispositionem.*
Verba enunciatiua futuri euentus inducunt tantum cōditionem.
3 *Verbum do, prolatum in prima persona facit legatum directum.*
4 *Relatiuum quanti,ponitur pro relatiuo,numeri ,quando est relatiuum quantitatis.*

1 SIta. Dictio†præter,habet excludere eos,ad quos refertur.h.d.Opp.extra glo.si nulli inueniunt̄ in patrimonio, debebunt̄ decē extra patronū:vt l.hmōi.§.si cui homo.j.e.& no.ſ.e.l.legato generaliter. Sol.Dicit Iac.de Aret.fateor cōtrariū:ideo dic q̄ testator dixit decē ex his,q̄ sūt in p̄monio,relinquo.aliàs procederet contrariū.Oppo.de cōtrahen. 2 emptio.l.cōprehēsum.solue;vt in glo.Quæro,† pone q̄ titio nil erat relictū:an p̄ ista verba testator videat̄ legare?Et dicit glo.q̄ nō:ar.l.Titia.in prin.j.tit.j.Dyn.dicit q̄ illa nihil facit:qa ibi erāt verba enūciatiua futuri euētus,q̄ non inducūt dispositionē, sed cōditionē.hic erāt verba enunciatiua de p̄terito.Sed adduci pōt j.de cōdi.& demon.l.cū tale.§.fi.Ita dicit Dy.facit de hære.inst. l.ex fctō etiā agitatū.In cōtrariū facit q̄ no.ī l.si mihi & tibi.§.fi. 3 ſ.e.sed illā gl.ibi reprehēdit,vt ibi dixi.Vltimò nota† de verbo do,q̄ prolatū in prima p̄sona facit legatū directū,quasi p̄ ipsum testatorē detur:secus si apponeret̄ in tertia p̄sona:vt l.fundi Trebatiani.de vsufr.lega.Nota†etiā q̄ hoc relatiuū quāti,q̄ est relatiuū quantitatis,ponit̄ pro relatiuo numeri:& sic debet exponi quāti.id est,quot secundùm Iac.de Aret.Et de istis dictionibus exceptiuis dixi in l.si eum.§.qui iniuriarum.ſ.si quis cautio.

1 ☞ *Expreßio eorum,quæ tacitè in sunt,per aliū modum quā insint,aliquid operatur.*

c 1 Illi si volet. [c]†Expressio eorū q̄ tacitè insunt p̄ alium modū q̄ insint,aliqd operat̄.h.d. Op.& videt̄ nō valere:vt C.de cōtrahē.emp.l.ī vēdētis.dicit gl.hoc ideo qa tacitè inerat.Tu dic,ibi in cōtractibus,de cuius natura est q̄ hinc de oriat̄ obligatio:vñ si cōferē ī volūtatē alterius,vitiat̄.hic in vltimis volūtatibus.Op.q̄ nō sit cōditionale vt l. iij.ſ.e. Dicit gl.ibi.cōditio fuit tacitè apposita ī p̄sona hīdis:hic legatarij. Nil est dicere.Dic ergo q̄ hic exprimit̄ p̄ aliū modū q̄ tacitè ĩest:nā legatū acquirit̄ mihi etiā ignorāti:vt l.cū pater.§.furdo.j.tit.j. sed hic exprimit̄ cōditio,si velit expresse:& sic aliter q̄ insit. Ita no. in l.si qs ita.ſ.de cōd.īsti.& aliquādo.de cōd.et demō.tene mēti.

Si domus. Si domus legata particulatim reficiat̄,legatū nō extinguit̄.secus si in totū destruat̄, & à testatore reficiat̄.h.d.Op.§.eo.l.si seruū filij.§.si areæ.Soluit gl.ibi

a ¶Mō valet. Adde ſ quantū Ale.tāgit a-expēsa facta ī re sub iecta restitutiōi, debeat cū fructib⁹ compēsari,Pau.de Cast. cōſ.xvij.& inquantū tāgit de expēsa ī-custodia castri,vide Bal.cōſ.cclij. lib ij. & inquātū tāgit,an incēdiū p̄sumat̄ factū culpa inhabitantiū.allegando Bal.in cōſ.suis.Addde eū dē Bal.cōſ.xiij.li.j. & ſil.xxv.l.iij.et p̄ Pe. de Ancha. cōſil. cccxlvij.& qñ ĩcēdium adscribatur casui fortuito.p̄ Bar.cōſil. clxij.lib.iij.Et quot modis incēdiū possit euenire,p̄ eūdē conſ. cccexxx.li.iij.et qñ p̄pter incēdiū dom⁹ vicini destruit̄, qs ad damna teneatur,per ang.cōſ.cxcvij.Bal. cōſ.clvij.lib.ij.

↠P. P A V. P.

¶Sūpt⁹.Vide Cō.cō ſil.lvj.ad fi.et consil. seq.col.ij.ad fi.

↠P. P A V. P.

¶Illi si volet.Circa istū tex.no.q̄ si testator grauat quē restituere hereditatē cum volet,q̄ intelligit̄ grauatus restituere post mortē.casus est sin. gul.in l.vxorem.ſ. seguola.ff.de leg.iij. quē exclamat Rom. singu.cccexxxij.sci. istituo titiū.Itē no.q̄ si constituit,peruenerem ad sequēdū tale legatū qđ condictio purificet. Vide Cō. cōſ.cxx.circa prīci.ī cip.sed per⁹ cōdidit testamentum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Rñ.qñ legat. Et vide do. Petr. in c. commiſſum. de dec. & c. indicãte. deteſta ad q allegat no. hic. & vide ibi Io. de Imol. Andre. Barba.
☞ P. PAV. P.

b ¶ Seruꝰ. Vide Ang. i l. ſeruo legato. §. ſeruus q in nego. j. eod.

c ¶ Alienatio. Adde vt per Pau. de Ca. eõ ſil. x. vbi de hoc.

eſt caſus ecõuerſo. Opp. de l. ſi fundus. §. ſi res de pig. Soluit gl. Ibi agitur de dãno vitãdo: hic de lucro captãdo. Iſta nõ eſt vera per l. domos. §. e. Dic ergo ibi diſpoſitio eſt perfecta, ita q alteri eſt ius quęſitũ, q in cõtractibus fit incontinẽti, in legatis poſt mortẽ teſtatoris: & tũc ſi domus legata deſtruatur: & reficiatur tunc adhuc durat ius alteri, q̃ſitũ: vt d. l. domos. & d. §. res. ſed hic nõ erat ius iã quæſitũ: qa adhuc viuebat teſtator. Opp. de l. ſi grege. in fi. §. eo. Soluit glo. ibi fuit cõbuſta, & nõ refecta: & ſic nil fuit ibi factum à teſtatore: ſed hic fuit deſtructa & refecta à teſtatore: per quod videtur, mutari voluntas. Dices tu quare non eodem modo videtur mutari volũtas, qñ areæ legatæ teſtator
a domũ imponit: vt l. ſeruũ filij. §. ſi areæ. §. eo. Rñ. quãdo legat' area, & imponit' domus, debebitur legatario, ſicut quodlibet augmentũ rei legatæ: vt l. q in rerũ. §. ſi quis poſt §. eo. & l. ſi ex toto in prin. Sed qñ legat' domus tota, q̃ poſtea deſtruit', area q̃ remanet, non debetur tanquam res legata, ſed tanquam pars rei legatæ, vt no. per glo. in l. ſcire debemus. de verb. obli. Dixi ſecundũ Iac. de Are. in d. l. ſeruũ filij. §. ſi areæ. Si ergo teſtatori iterum poſtea domũ imponit: illa area nõ põt peti tanq̃ pars rei legatæ & quia tũc cedit alteri domui: nec tanq̃ principaliter legata, trahit ad ſe totũ: qa nũq̃ fuit principaliter legata & legatũ ptis nõ recipit incremẽtũ: vt l. ſerui electiõe. §. fi. §. e. & q ibi no. Vltimò in ducit Dy. arg. de eo qui eſt electus. Prior à canonicis, & oẽs mortui ſunt ante confirmationẽ: & alij noui nolũt, dic vt hic per eũ.

1 ☞ *Cùm res tantum ualeat quantum uenli poteſt: qualiter æſtetur iuſtum pretium, cũ res emptorem non inuenit.*

1 ET ſi æquo. Valet legatũ de re emẽda iuſtoptio h.d. Quæritur, cũ res tñ valeat † q̃ptũ vendi põt: vt l. ſi ſeruus. in prin. §. de cõdi. fur. l. mortis cauſa, la v. §. fi. de do. cau. mor. Quomodo poterit dici iuſtũ pretiũ rei q̃ emptorẽ nõ reperit? Rñ. vt tex. ponit, & ſępe accidit qñ qs vult vendere propter neceſsitatẽ ẽptores oſtendũt ſe nolle emere vt vilius emãt ẽptorẽ, ergo iueniſſet, niſi neceſsitas vẽditoris ſub eſſet, & mõ p̃tiũ æſtimabit'. Vel pone q erat liber iuris, qui in vna ciuitate, nõ emit': qa ibi nõ erat ſtudiũ: alias ſi nõ reperiret emptorẽ ꝓpter vitiũ rei, nõ valet. Q nęro, qs æſtimabit iuſtũ pretiũ? Rñ deo, iudex. arg. l. hac edictali. de ſecũ. nup. in §. his illud. l. fi. C. de iure do. & de fideicom. lib. l. alieno. §. fin.

1 ☞ *Procuratore alicuius ad mortem condemnato, differtur executio ad domini petitionem, donec reddat rationes.*

b 1 SEruus. Traditio rei legatæ differtur ex cauſa legitima. h.d. Per † iſtũ tex. dicit Dy. q ſi, procurator alicuius eſt condẽnatus ad mortẽ, q ad petitionem dñi debet differri executio donec reddat rationem. Ad idem l. ſeruo legato. §. ſeruus. j. eo. & per Cy. in l. j. C. de bo. dam. dixi in l. fi. in prin. de pub. vbi videtur. q nota.

Si ex pluribus. Nominati per nomina propria vocãtur in viriles. hoc dixi. Dixi ĩ l. turpia. in fin. §. eod.

2 ☞ *Inter mortem & additionem ſuo hærede exiſtente non eſt medium.*
Si unus dominus dicat ſeruo, uade ad pontem, & ſi obuiaueris libero, liber eſto, alius ſimiliter dicat ſeruo, & inuicem ſe obuient, an ambo ſint liberi.

3 *Capitaneus, qui propoſuit de rebanniendo exbannitum ſtante ſtatuto, quod ſi hoc propoſuerit, deſinat eſſe capitaneus: an propoſitio uideatur facta à capitaneo. remiſſiuè*

4 *Conditio tacita quæ procedit ex teſtamento impedit legatum.*

Si poſt mortem. Quo ad acquiſitionẽ inſpicitur dies legati cedentis, et ſi concurrat in puncto fauemus ei cui legatum eſt, h. d. Oppo. j. ti. j. l. peculiũ. §. Titio. Solue vt In gl. Hic. §.
1 facit † quod inter mortem, & additionem, non eſt mediũ ſuo hęrede exiſtente. De quo gloſ. variæ ſunt quod dico plenè in l. fi. de condi. inſti. Hoc quod hic dicitur de puncto inducitur per Gul.
2 ad q. ĩ l. Arethuſa. §. de ſtat. ho. dominus dixit † ſeruo ſuo: vade ſuprà pontem, & ſi obuiaueris libero, liber eſto, alius dominus dixit alteri ſeruo: vade ſupra pontem, ſi obuiaueris ſeruo, liber eſto. Iſti duo inuicem ſe obuiauerũt: quæritur, quis eorum ſit liber. Hæc lex facit quia in iſtis quæſtionibus de puncto debeamus interpretari in partem fauorabiliorem. In cõtrariũ videt caſus in d. l. Arethuſa quia ibi tertius filius qui naſcitur, facit matrẽ liberam, in illo puncto ipſe nõ eſt liber: tanq̃ natus de matre ſua Dic ergo, quædã concurrunt in puncto ſucceſsiuè, hoc eſt, ſtarim deficiente vno, incipit aliud. & in iſtis iudicamus de vno p̃ius: de alio per poſterius. Ita loquitur l. Arethuſa. vbi prius naſcitur puer, & perfecta natiuitate in illo puncto mater eſt libera quę antè erat ſerua. vnde verè natus eſt ex ſerua. Ad idẽ. j. de ſo. l. ſub conditione & l. quoties. & de noua. vbi in pũcto quis obligatur, & liberatur vbi præcedit obligatio: & ſtatim extinguitur, & ſuccedit liberatio. Qñq; duo concurrũt in puncto pariter, & non ſucceſsiuè, & tunc qñq; ad validationẽ actus, de quo loqmur, nõ eſt neceſſe q vnũ præcedat aliud: ſed ſufficit q vnũ nõ ſequatur poſt aliud: & tunc iudicatur pariter de vtroq;, vt hic in ver. præterq;. & j. de re. du. l. ſi inter virum. Si verò eſt neceſſe, q vnũ præcedat aliud: tũc ſi illa duo cõcurrũt ſimul: tunc ille actus vitiat': vt l. ſi fuerit. de re. du. licet quandoq; in dubio præſumat' aliquid eorum præceſsiſſe, ſcilicet. q eſt fauorabilius: vt d. l. ſi fuerit. de re. du. & d. l. ſi fuerit. in fi. & l. qui duos. §. ij. de reb. du. & d. l. ſi fuerit. in fi. Nunc ad propoſitũ, ille, cui fuit dictũ ſi obuiaueris ſeruo, nõ es liber: quia in actu, in quo obuiauit, ille erat ſeruus. Ille, cui fuit dictũ, ſi obuiaueris libero, non erit liber: quia in puncto in quo obuiauit ſeruo, licet ſucceſsiuè: ſtatim factus eſt liber. Facit † ad q. quã diſputauit Iaco. But. de capitaneo qui propoſuit in cõſilio de rebanniendo exbannitum: cùm etiam ſtatuto caueatur q ſi hoc propoſuerit, deſinat eſſe capitaneus: vtrum propoſitio videatur facta à capitaneo. de quo dixi. in l. ſi quis id quod. §. j. de iuriſ. om. iud.

3

Si pure. Datio libertatis directa ſub cõditione, facit legatũ videri datũ ſub cõtraria cõditione. Sed ſi datur in diẽ omnino extiturũ, legatũ videtur ſimpliciter reuocatũ. h. d. Opp. de l. peculiũ. §. ſi. j. tit. j. Gl. ſoluit & bene. Extra glo. † oppotacita conditio non impedit legatum quo ad tranſmiſsionem: vt l. iij. §. eo. & l. conditiones extrinſecus. de condi. & demõ. Sol. iſta conditio tacita venit ex ipſo teſtamento. contraria loquuntur in conditionibus tacitis, quæ veniunt extriuſecus.

1 ☞ *Legatum factum ab extraneo ſeruo legato acquiritur hæredi: ſed hæres tenetur reſtituere legatario.*

SEruo legato. Seruo proprio legato poteſt qs legare: & dies cedit ab adita hæreditate. hoc dicit. Quid ſi ab extraneo relinquatur ſeruo legato? Dicit gloſſ. quod ſi dies legati cedit ante ad tam hæreditatem eius qui legauit ſeruũ. quæretur ſeruo, & per ſeruum hæreditati. Sed quæro † vtrum hæres eo caſu cogatur reſtituere le
1 gatario. Glo. j. titu. j. l. quod ſeruus. tenet q ſic. Idem Iac. de Are. per l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus. j. eo. & per alias leges hic alle. in gloſſ. Pe. in l. fi. C. de vſu. & fruct. leg. tenet cõtrariũ: & ibi gl. hoc videtur ſentire. Idem in l. Herennius. §. de vſu. Puto iſtam gloſſ. veram, vt interim acquiratur hæredi: ſed hæres tenetur reſtituere: & ſic ipſo iure nõ quæritur legatario, per d. l. quod ſeruus. j. ti. j. expreſsius in l. huic ſcripturæ. §. ad legem Aquil. & §. eo. l. apud Iulianum. §. j. ver. & ſi ſeruus. vbi dicit quicquid per ſeruum fuerit acquiſitum hæres debet præſtare.

2 ☞ *Si promittens non alienare ſub pœna, alienet rem ſubiectam reſtitutioni, non incidit in pœnam.*

Si ſeruum. Alienatio rei ſub conditione legatæ, vires legati non perimit. h. d. Opp. j. qui & à qui l. generaliter. §. j. Soluit gloſſ. quod alienare poteſt interim: non manumittere. Ratio eſt: quia datio libertatis eſt irreuocabilis. Opp. de auꝰ. res quæ. C. cõia de leg. dicit gloſſ. q hodie etiam interim
c non valet alienatio. Item no. C. communia de leg. l. fi. §. ſi nautẽ auaritiæ. & j. de condi. & demõ. l. ſi fundum. & ad Trebel. l. Marcellus. §. res. & l. plerũq; §. circa fi. j. de reg. iur. in contrarium no. in l. cum pater. §. libertis. j. tit. j. & auꝰ. de teſti. & ea quæ pa. in prin. in ver. alienari. Et iſtã vlt. tenet Pet. & Cy. in d. auꝰ. res quæ. & Dy. hic tangit. Non obſtat auꝰ. res quæ. quia ibi nil innouat in modum prohibitionis alienationis: ſed à prohibitione l. antiqua
1 excipit duos caſus. Et per hoc † poteſt ſolui quæſtio ſecundum Pet. aliquis promiſit non alienare ſub pœna, & alienat rem quæ ſubiacet reſtitutioni: an incidat in pœnam? & ſecundum iſtam gl. non incidit in pœnam: quia alienatio nõ valet. Facit C. ſi mãſita fue. ali. l. ea quidem. ſed ſecundum alias gloſ. & doc. incidit in pœnam: quia alienatio valet. quod no. eſt Barto.

Actio

Universidad de Deusto

1 ☞ Actio q oriatur ex statuto quamuis uerba dispositiua ad aliquem non dirigantur.

Si testator. Ille agit ex legato cuius interest:licet ad eũ verba nõ dirigant̃.h.d.Glo.opp.tribus mo-
1 dis vt ī gl. Per istã †l.& similes dixi pluries ī statutis q ex eis oria tur actio illis,quorũ interest,licet ad eos nõ dirigant̃ verba dispositiua:vt ecce,dicit statutũ q filia fœmina nõ succedit extantibus masculis:licet hoc statutũ expresse nõ disponat q masculi succe dant:tñ qa eorũ fauore fit ipsi agẽt ex ipso statuto,tanq̃ pro eis esset factũ:vt hic,& l. fideicõ.cũ esset.& §.interdũ.j.tit.ij.q not.

Si fundus. Species legata debet dari talis, qualis est,nisi aliud sit expressum.hoc dicit.

Seruus. De isto §.dic vt lege.seruus vni.iuprà,eodem.

Si res. Si dubitatur an res legata existat,hæres debet cauere de prosequendo,& restituendo,si eam inuenerit.hoc dicit.Et hoc declara vt no.in l.cùm seruus.s.eodem.

1 ☞ Retentione possum ius meum conseruare,si res,pro qua uel in qua ius habeo per uenit ad me sub spe restituendi.
2 Onus luendi rem legatam,quando ad hæredem pertineat.
3 Testator quod non possit legare ius pignoris,uel seruitutis hæredis, q habet super re.

1 **Si seruus.** Si res,†pro qua, vel in qua ius habeo, peruenit ad me sub spe restituendi: pos sum per retẽtionem conseruare ius meum.h.d.Opp.q ius meũ,s.actio furti sit ipso iure salua:vt l. legatarius. §.j.s.eo.& l.à Titio.j.de furt.soluit gl.hic fuit legatũ sub cõditio ne,vel in diẽ.Op.extra gl.de l.cũ rẽ alienã.C.e.l. si res obligata.

2 Solu. Intellige†q hic testator ignorauit,nec interuenit aliqd de his,q̃ ponũtur in l.si res obligata.s.eo.per quę colligit q testator noluerit q ad heredẽ ptineret istud onus:sed si testator sciuisset, vel interuenisset aliqd de his quę inducunt presumptionẽ,& hę res debet luere rem legatã:tũc onus esset hęredis:vt ibi. Ita sentit gl.in l.qd ergo.§.si hæres.in vna sol.s.eo.ti.Sed cõtra hoc oppo.

3 †testator põt legare ius suũ,& ius hæredis sicut suũ: nec adhibet distinctio,vtrũ sciuerit,vel nõ:vt l.vnũ ex familia.§.si rẽ.j.ti.j.Sol. Aut hęres habet ius in re iure dñij in totũ,vel in partẽ,vel ius il lud,q est pars dñij,vt ususfructus:& loquit cõtrariũ. secus si ha bet aliud ius pignoris,vl' seruitutis,et simile,vt hic.Ita soluit tex. j.tit.j.l.cũ filius.§.dominus.Fallit fauore libertatis:vt j.de ma.tes ta.l.si fructuariũ.

1 ☞ In legato generis habentis certos fines à natura,legatarius eligit.
2 In habentibus fines facto hominis hæres eligit:& non legatarius.

Si domus. Legatũ incertũ rei , q̃ habet fines fa cto hominis,valet,si in patrimonio re
a periat:aliàs secus.h.d.Opp.ª & videt q electio si lega tarij:vt l.legato generaliter,s.eo.sol.Huius timorè for tè dicit glo.q hic testator sensit de certa re,licet non appareat de qua.Si ista gl.esset vera,frustra distingueret inter fundũ & domũ in d.l.legato generaliter.s.eo.in l.cũ post §.gener .s. de iure dot. cũ etiã legatũ fundi factũ simpliciter,si testor sensit de certo va leret:vt d.l.legato generaliter.§.j.Dicẽdũ,est ergo q hic testator nõ sensit de certo.& ita intelligit̃ d.gl. Dy.in c.obscuris . de reg.
1 iu.lib.vj.Nõ obstat cõtrariũ,q dicit†q debet esse electio legata rij:qa illud verũ ī rebus,q̃ habẽt certos fines à natura:vt bos, vel equus,& similes,in qbus legatarius eligẽdo nõ põt multũ graua re hęredẽ:qa in estimatiõe modicũ distat bos à boue, cũ de me diocri tractat̃:vt d.l.legato generaliter.vel hõ ab homine:vt d.l.
2 fi.§.j.C.cõmunia de leg.sed hic loquit in rebus†q̃ habẽt fines fa cto hominis:qa domus cõstituit̃ pariete interiecto:vt l . q in re rũ.§.si qs post.s.eo.Et inter domũ & domũ põt esse maxima dif ferẽtia.Vñ si legatarius posset eligere posset gauare multũ hęredẽ.Idẽ si legat̃ scyphus, q habet formã facto hominis vt electio sit hęredis:vt d.l.egato generaliter ne nimis grauet̃ hęres.Hãc ratio nẽ ponit gl.in simili in l.hæredes.§.si incerto.s.fa.ercisc.Oppo.s. de iure do.l.cùm post.§.gener.Gloss.dicit,aliud in legato fundi aliud in legato domus.Ratio:quia fundus habet fines sola desti natione patrisfami.domus facto hominis interueniente. Et hãc opi.tenẽt omnes, & Dy.in d.c.in obscuris.de reg.iur.lib.vj.glos. in d.l.cùm post.§.gener.Tangit opi quorũdam qui dicebant idẽ esse in fundo, quod in domo.quam sequebatur Iacob . de Aret. & Petr .Ego sustineo glo.quam examino in l.si ita stipulatus.in prin. de verbo.obligatio.

1 ☞ Si res legata est præstita extra iudiciũ,an cautio peti possit
2 Actio ex testamento q remaneat etiam cautione præstita nisi fuerit interposita animo nouandi.
3 Hæres an teneatur de euictione,nisi dicatur.
4 Lex, cũ rẽ alienã.C.de legat. q habeat locũ quãdo testator simpliciter putabat rẽ esse suam,nõ respectu alicuius causæ.secus si putabat suam ex causa.
5 Hæredi an sit denunciandum,ad hoc ut legatarius possit agere de euictione.
6 Legatarius agens de euictione petit ab hærede rem legatam.

De euictione. Re legata euicta nõ p̃stita cautiõe agi tur ex testamẽto:sed antẽq̃ euincat̃ of ficio iudicis cautio postulat̃.h.d.Primò format vnã q̃stionẽ.Se cũdò p̃mittit vnã regulã.Tertiò ex illa regula infer ad solutionẽ quęstiõis.Secũda ibi:& regulariter.Tertia ibi:cæterũ. In prima parte casus est clarus,& ī secũda etiã. In tertia ponit sic casũ ex regula p̃cedẽti,q̃ est q re euicta põt agi ex testamẽto:infert Juri sconsultus sic:ergo si re euicta põt agi:antẽq̃ euicat̃ põt cautio pe ti officio iudicis deseruiente actione ex testamẽto,p quã res lega ta in iudicio petit̃.Sed si res legata fuerit soluta extra iudiciũ: an cautio possit peti,nõ dicit aliqd.Prima ps nõ habet cõtraria, ne que dubiũ.Ad expeditionẽ secũdæ q̃ro, ad cuius determinatio nẽ veniãt illa verba,sine iudicio.Dicit gl.ad determinationẽ illi us verbi p̃stitã,nõ illius verbi euincit̃.& bñ:qa si euincere sine iudicio de euictio. agi nõ põt:vt l.nõ tñ.& l.si dictũ.§.j.s.de eui. & l.vtiq.s.de rei vẽ.& de neg.gest.l.at q natura.in fin.Circa ter
1 tiã partẽ† quæro:si res est p̃stita extra iudiciũ:an possit peti cau tio.Quia tex.nõ dicit,gl.dicit q nõ qa non est actio cui seruiat. Est em̃ solutiõe sublata.Vide gl.ij.ar.p hoc C.depositi.l.iiij.Cõ tra hãc sol.videt tex.in l.Iul.§.j.de ver.obl.Per.dicit q ibi fuit so lutũ adiecto:hic principali.Certè hęc posset esse fuga q̃tũ ad il lã legẽ,tñ hoc est cõtra l.etiã.de sol.quare Dy.dicit gl.istã nõ ve rũ dicere:imò etiã re p̃stita posset peti cautio:vt d.l.Iulianus.§.j. & d.l.etiã.de sol.Nõ obstat tex.hic:qa licet.dicat q re euicta pos set agi ex testamẽto,& q si petit̃ in iudio põt peti cautio:& non negat quin resoluta extra iudiciũ põt cautio peti:hoc est ipsa res p̃pter cautionẽ habẽdã,vt d.l.Iulianus.§.j.& l.etiã.Nec obstat l. iiij.C.depositi. qa ibi vult agere p̃pter accessionẽ:hic p̃pter cau tionẽ,q̃ respicit totum ius rei legatæ:ideo re soluta adhuc agit̃ a
2 ctiõe prima p̃pter cautionẽ.Quęro. †& intro tertiã gl.vtrũ cau tione p̃stita remanet actio ex testamẽto?Rñ.sic:nisi fuerit inter posita animo nouãdi:vt l.iiij.§.si ex cõuẽtiõe.j.de re iudi.Quęro
3 † vtrũ hęres teneat̃ de euictiõe rei legatę.Gl.h. distinguit.Exa minemus quodlibet mẽbrũ.Primũ mẽbrũ est,qñ legat̃ res ī ge nere:quo casu debet̃ euictio magis ex qualitate,q̃ titulo,siue o bligatiõis specie.Ro.similia verba ponit in l.q cõcubinã.§.si hę res.j.ti.vij.vult dicere q hoc est ex qualitate obligatiõis:qa ī ge nere.Et regula est,q ibi qs tenet̃ in gñe:tenet̃ rẽ facere accipien tis:& p cõsequẽs de euictiõe:iõ ẽptor,q tenet̃ ad p̃tiũ in gñe,de bet facere p̃tiũ accipiẽtis:vẽditor qui tenet̃ ad specie nõ: vt l.ex empto.ī prin.de act.emp.& iõ puto si qs vẽderet frumẽtũ ī gñe facere debet accipiẽtis:et q Ro.dicit,q hoc nõ p̃cederet ex tit.si ue ex specie obligatiõis vult dicere, titulus legati est titulus lu cratiuus,cuius natura est,vt qs nõ teneat̃ de euictiõe.nisi p̃mit tat:vt l.Aristo.in fin.de dona.& no.ī l.ij.C.de euict.& tex. ī l.ad res donatas.de ędil.edic.Prædicta vera,qñ res legat̃ in gñe sim pliciter:secus si legaret incertus de certis:vt lego vnum ex seruis meis.qa tũc æquiparat̃ legato speciei:vt l.in rõne.§.diligẽter .& §.seq.j.ad l.Fal.& j.de sol.l.q decẽ.§.Stichũ.in fi.§.Et p̃dicta ve ra qñ res legat̃ gñaliter,i.vna res indeterminata de gñe.Secus si legaret vniuersale:vt,lego peculiũ,vel hĩditatẽ:& tũc si qdẽ eũ cereť,esset dãnũ legatarij:vt C.de euic.l.j.secũdũ mẽbrũ est , qñ legat̃ species certa q̃ est ipsius testõris:tũc dicit gl.frustra q̃rit̃ de euictiõe:nisi fortè esset pignorata:vt l.p̃dia.C.d fideic.& Insti.e. §.si rẽ.vult dicere qñ testator legat rẽ p̃priã,nõ põt euinci.nisi p iniuriã iudicis:q̃ iniuria nõ debet nocere hęredi:vt l.si p iprudẽ tiã.de euic.Intellige,nisi hæres dederit cãm donatiõis iiustę: qa noluit exhibere instrumẽta legatario:vt C de fideicõ.l.instrumẽ ta.ar.l.qd ergo.§.si hæres.s.eo.Et hoc est verũ qñ aliqs euince ret rẽ in totũ iure directi dñij.Sed si rẽ in totum nõ euincere:hic aduerte: aut euincit rõne alicuius iuris q habebat ī re. & hæres non tenetur:qa testator non videtur legare,nisi ius quod habe bat:vt hac l.in fi.Sed si illud ius,p qd̃ euincit̃,licet non esset ius dñij,auferret rem legatario in totũ per hypothecariam:tunc di

a ✠P . PAV . P ☞Op.vide Abba.in c.pastoralis .5 . qm aũt.in prin. de prę. ☞De euictione. Ad de vt per Abb. consi.xlv.lib.ij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ↦P.P A V. P. ¶Secundò no. Multa cõcedunt ratione affectionis, quæ aliàs nõ cõcederẽt vt p Mathe. de affli. i trac. ptomiſ. i j char. col. j. i fi. cũ duab⁹ ſeq.

☞Pro cõcordia. Aduerte q̃ donari vel legari nõ põt res emphyteutica per emphyteutã, ſine cõſenſu do. Bar. in l. fi. C. de iu. emphy. Cõtrarius alle. in hac l. ſi domus. §. ſi fundus. in determinãdo an emphyteuta poſsit donare, vel legare. Sed in alio caſu i eiſ dẽ locis dicit do. Anto. de Nicel. Bal. contrariari ſecũdũ barb. Sicul. in c. potuit. de loc. col. vij. qui dicit mirũ eſſe q̃ ab aliq̃s nõ tãgat. nãvoluit ſe cũdũ eũ in hoc §. fin. q̃ emphyteuſis eccleſiæ nõ poſsit donari irreqſita eccleſia in l. j. ff. de ſuperfi. ver. penul. & idẽ ſecũdũ eũ refert Bal. tenuiſſe in l. vſusfru. ff. ſo. ma. et in l. fi. C. de iu. emph. Cõtrariũ tñ ſecundũ eũ q̃ poſsit donari, alle. Bart. in l. j. C. de fun. pa. li. xj. So. ſecũdũ ipſummet Barb. ſic. Et melius ex verbis do. Iaſ. in d. l. fi. in illamet q. ã. formata. in char. ix. & ſeq. C. de iu. emphy. vbi alle. Bar. ità cõſuluiſſe vt ã. p negatiua p l. vniuerſas. quæ eſt l. 4 ij. C. ne rei do. vel tẽ. quæ eſt canonizata xvj. q. iij. in c. pen. §. vniuerſas. & in hoc §. fi. & ll. l cõuẽtioni b⁹. de v. ſig. et i l. ſi patroni. i pri. ff. ad Tre.

↦P O M A T E S.

b ¶Si fundus. in prine. Vide Alex. conſi. xl-vij. in ij. vol. & vide q̃ ex hoc iferat Old. cõſil. cvij. in ij. colũ. verſ. circa tertiã. Ale. cõſil. ix. ad fi. vol. iij.

↦P. P A V. P.

b ¶Si fundus. Vide omnino Soc. in l. legata. in vl. char. ff. de cõdi. & demonſt.

c ¶Quæro vtrũ. Bal. hic tenet cõtra l. fi. C. de iur. emph. & l. j. §. donare. q̃liter olim feu. po. alie. aliter dicit in c. potuit. de loca. vide ibi Ioan. de Imol. Andre. Barba.

d ¶Legari & donari. Adde vltra alle. Bal. cõſil. cccl x. l. j. vbi dicit q̃ hũc caſum habuit in aduocatiõib⁹ eũ Bar. & vide Old. cõſi: cclxx. Abb. cõſ. lxxiij. ij. lib. & vide Ale. i cõſ. cxxxvj. co. iij. vſ. ad hoc rñdẽt. i j. vo. et i cõſ. ix. quaſi p totũ. i ij. vol. & inquãtũ Alex. tãgit an emphyteuſis poſsit diuidi irreqſito dño, adde Bal. q̃ ſic, cõſi. cxxxix. ĩ diuiſio. li. iij. Et an poſsit locari ad longũ tp̃s, vide Bal. cõſ. cccxlvij. li. ij.

c ↦P. P A V. P. ¶Sit dubium. Vide Com. conſi. ij. inci. emphyteuta. & d. Iaſ. in l. fi. col. xl. ver. ſeptimò quæro. C. de iu. emphy. & Alex. hic.

f ↦P. P A V. P. ¶Iac de Are. vide Alex. conſi. xxxj. col. ij. ad fi. & conſi. ſeq. & conſi. xiij. col. ij. vol. ij. & Fel. inter monaſterium. col. ij. verſi. clauſula ſaluo iure. extra, de re iu. pau. de caſt. conſi. cxlvj. in vlti. col. prope finem.

g ¶Facere. Adde q̃ ang. cõſ. cclxxvij. ĩci. pũct⁹ q̃o. Io. de Fl. tenet p hũc tex. q̃ ſi teſtõr i ſuo teſtõ iſtituto filio filiq̃ facio legato, relictoq̃ ei⁹ fre executore teſtamẽti decedat: cõtigat ẽt decedere fratrẽ executorẽ, q̃ ſiſt iſtitutis ſuis filiis dicat itẽ lego. iubeo, & mãdo q̃ p̃dicti hęredes mei executiõi mãdẽt teſtũ fris mei. q̃ p hęc verba qa oſtẽ executoris ad hæredẽ nõ trãſit videat teſtator mãdaſſe vt ſoluant legatum factũ filiæ alterius teſtatoris, cuius ipſe erat executor, ſtingue, vt habetur in l. ſi res. ſ. eod. & iſtud verũ, niſi teſtator expreſſe aliud dixit: vt l. ſeruo legato. §. ſi fundus. ſ. e. Tertiũ mẽbrũ eſt, qn̄ legat res aliena alicui à ſciente: tunc dicit gl. tenet de euictiõe, vt l. cũ rẽ alienã. C. e. qd' intellige qn̄ ſciuit alienã ſimpliciter. ſecus ſi reſpectu alicuius iuris: qa tũc videt legare ius qđ habet: vt hac l. in fi. et l. ſerui electione. in fi. eo. Quartũ mẽbrũ eſt, qn̄ legat rẽ alienã errãs, vel ignorãs, vtrũ ſit aliena. hoc caſu dicit gl. ſi legat extraneo, nõ debet: ſi legat cõiunctæ perſonæ, debet, niſi error pręcedẽtis cauſæ nullę, vel finitę aliud inducat. Quid vult dicere error cãæ finitæ? Pone exẽplũ ſ. e. l. qd' in rerũ. §. j. et C. e. ti. l. vxor. & j. de vſuf. leg. l. ſticho. in fi. vbi legabat teſtator ius qd' morte finiebat. qd vult dicere error cauſæ nullæ? Iac. de Are. dicit q̃ teſtator putabat rẽ eſſe ſuã ex vi emptionis factæ à pupillo: quę emptio eſt nulla: quo caſu nõ valet legatũ, etiã ſi fiat cõiũctæ perſonæ. Quod not. †qa ex hoc habes q̃ l. cũ rẽ alienã. C. eo. habet locũ qn̄ teſtator ſimpliciter putabat eſſe rẽ ſuã, nõ reſpectu alicuius cauſæ. Secus ſi putabat ſuã ex certa cauſa: vt hic. Facit l. ſeruũ filij. in prin. ſ. e. & qd' ibi no. Sed cõtra p̃dicta facit lex cũ pater. §. euictis. j. ti. j. Gl. in l. cũ rẽ alienã. C. eo. dicit ibi ſpeciale ne oriat inuidia inter fratres. Vltramõ. dicũt q̃ illud eſt ſpãle in hæreditatibus: nõ curo ſi ſint fratres, vel nõ qd' an ſit verũ, & quę ſit ratio, ibi videbitis.

5 †Quęro ad hoc vt poſsit agere de euictiõe, vtrũ ſit neceſſe q̃ denũcietur hrdi: & qn̄. Dic vt l. q cõcubinã. §. ſi hęres. j. tit. ij. † Quæro

6 qn̄ agit de euictiõe, qd petit? Rñ. petet illa res legata, quaſi nũq̃ ſoluta, vt hic, & d. l. q cõcubinã. §. ſiqs hęres. ſecus qn̄ agit ex empto de euictiõe qa tũc agit ad intereſſe ex pto. l. vẽditor hominis. ſ. de euic. qa res eſt euicta. Nam actio prima qua tenebat. ſ. ad tradẽdum, eſt ſublata traditiõe: vt l. ab emptiõe. de pac. et aut. ſacramẽta. C. ſi ad. vẽdi.

1 ☞Confitenti ſit præceptum de ſoluendo intra decem dies.
2 Litis conteſtatio quando fiat per confeſſionem.
3 Aliud pro alio ex cauſa ſoluitur,
4 Ratio affectionis quando habeatur.
5 Iudex ex officio cõtra cõfitentẽ, qn̄ facit ſolui aliud p alio.

In pecunia legata.

Cõfitẽti ſit p̃ceptũ, & terminus dat ad ſoluẽdũ: & ex cã pmittit vt ſoluat eſtimatio p ſpecie: ſine cã nõ. h. d.

1 †No. primò practicã q̃ ponit in l. ſi debitori. ſ. de iudi. q̃ cõfitẽti ſit p̃ceptũ de ſoluẽdo intra tẽpus modicũ. qd' tẽpus hodie cõſuetudo iterpretat vſq̃ ad decẽ dies. & ibi no.

2 No. ſecũdò †q̃ p cõfeſsionẽ nõ fit cõteſtatio litis. qd' eſt verũ, qn̄ qs cõfiteť nõ aio li-

tem conteſtandi, ſed animo fugiendi iudicium. Nam ſi quis dato libello cõfiteret ad iſtũ finẽ vt dãnaret ex ipo libello: tũc inducit cõteſtatio: vt no. in l. j. C. de lit. cõteſta. facit l. ſi reus. ſ. de pcu.

3 a ## Qui confitetur.

No. hic, †q̃ ex cauſa ſoluit aliud pro alio. Secundò no⁸. †q̃ habet

4 ratio affectionis. quod intelligo nõ vt p hoc res plus æſtimet: qa eſſet cõtra l. pretia rerũ. j. ad l. fal. ſed ad aliũ finẽ: vt l. cũ ſeruus. ſ.

5 man. Tertiò no. q̃ † contra cõfitẽtẽ officiũ iudicis eſt quandoq̃ facere ſolui aliud pro alio: ſicut contra eum quem condemnat, Ad idem j. de confeſ. l. Iulianus.

1 ☞Qui habet fundum uectigalem, illum legare poteſt domino.
2 Fundus emphyteuticus non poteſt legari, nec donari.
3 Si alienatio emphyteuſis fit ad inuicem inter plures, qui ſimul conduxerunt: licitè fit.

☞Si fundus.

b ¶Ei, qui habet dominium directum, põt legari ab eo, q̃ habet vtile: & in dubio videtur q̃s

1 legare ius, quod habet in re. h. d. No. †q̃ qui habet fundũ vectigalem, poteſt legare domino. qd' intelligo, etiã ſi illud ius debet finiri morte legantis: vt l. qd' in rerũ. §. j. ſ. e. l. Sticho. de vſufr. leg.

2 †Quæro vtrum fundus emphyteuticus poſsit legari & donari⁹. Hic videt q̃ ſic. Ad idẽ l. in cõuẽtionibus. j. de ver. ſig. & ibi

c d p̃ la. de Are. no. gl. in l. fi. C. de iu. emph. Cõtrariũ no. in l. j. C. de fun. pa. lib. xj. & hoc puto verũ in alio emphyteuta q̃m reipublicę per l. fi. C. de iu. emph. vbi nõ ſolũ vẽditio, ſed oĩs alienatio prohibetur. Et hoc ibi tenet Pe. Nõ ob. iſta lex & ſimiles: qa loquuntur in emphyteuta reipublicę. Ratio qa tũc ad quẽcũq̃ vadit res eoipſo q̃ eſt poſſeſſor tenet ad vectigal, vt l. fi. C. ſine cen. vel rel. & l. Imperatores. de pu. vnde non intereſt reipub. ſed in alio emphyteuta ſecus, cũ nouus poſſeſſor nõ teneret ad pẽſionẽ cũ ipe nil promiſit: & ideo nõ põt alienare ſine cõſenſu dñi. In emphy-

e teuta eccleſiæ puto q̃ nõ ſit dubiũ⁶: qa nec vendendo, nec donando, nec aliquo modo poteſt alienare, vt l. j. & ij. C. ne rei dot.

3 vel tẽplo. Et per † dictã rationẽ dicebam quando plures qui conduxerunt ſimul emphyteuſim inuicem alienant, fortè non eſſet prohibitum: quia quilibet eſt obligatus ad penſionem eccleſiæ. Dixi in l. ſi mihi & Titio. infra, de verbo. obliga.

1 ☞Si uendo fundum excepto iure coloni: & nullus ſit colonus: an debeam habere medietatem fructuum?

I Si quis legauerit.

Exceptio rei quæ non reperitur nihil importat. h. d. Nota ſimile de exceptione obſcura: dixi in l. Titiæ textores. ſ. eo. Op. de l. certo generi. in prin. ſ. de ſer. ruſt. præ. Sol. Solum cõtinetur appellatione vineæ ſi ibi ſint vites: vt

f ibi. ſecus ſi nõ ſunt, vt hic. Ia. de Are. quærit † ſi vendidi tibi fundum excepto iure coloni qui habebat medietatẽ fructuũ, ſi nul-

1 lus reperitur colonus, an ipſi venditori debeatur medietas. Et dicit q̃ iſta exceptio nil operatur, vt hic, ſ. de vſufru. l. ſub conditione. & commu. præ. l. ſi quis duas. §. ſi in venditione. de contrahẽ. emp. l. fi. de act. emp. l. ſi mercedem. in fi. de euic. l. minor. in fi. qd' intellige niſi inter partes cõſtabat nullũ eſſe colonũ niſi ipſum venditorẽ: tunc videt intelligi debere q̃ ipſe vẽditor habeat ius coloni, vt d. l. ſi quis duas. §. ſi in venditione cõia præd. quod no.

1 ☞Clauſula promittit ſe facturum & curaturum: quid importet: & eſt communis ad ultimas uoluntates & contractus.

I hæres.

g ¶Qui iuſſus eſt facere⁵, vt habeam, tenetur mihi dare. h. d. Op. de l. illa ſtipulatio. §. eũ. de ver. ob. Gl. dicit hoc ſpeciale in vltimis volũtatibus. melius ſoluit in illa l. ij. cum alle. in gl. q̃a aut aliq̃s grauat vt det: & debet dare, vt l. vbi autẽ. in fi. de verb. ob. Aut grauat ad factũ dũ aliquid: & ſimiliter debet dare, vt hic. Quandoq̃ quis grauat ad curandũ vt quis habeat: & tũc ſufficit q̃ det rem locupletẽ,

1 vt l. cõtraria. & l. fi. §. fi. ſi cer. pe. Plus † ergo importat qui obligat facere q̃m qui obligatur curare. Ideo in inſtrumentis apponit hodie vtrũq̃, ſcilicet q̃ promiſit ſe facturum & curaturum, & iſta ſunt communia tam in contractibus, q̃m in vltimis voluntatibus.

1 ☞Quæ ſit differentia inter uicum & ciuitatem, & uillam, ac caſtrum.

I Vicis.

Vicis poteſt legari ſicut ciuitatibus. hoc dicit. †Quæro quæ eſt differentia inter ciuitatem & vicum. Glo. hic dicit q̃ ciuitas honoratur quibuſdam dignitatibus q̃bus non honoratur vicus. In vſu vero cõmuni dignitas epiſcopalis quæ fit in loco facit ciuitatem. Et ita videtur ſentire Fede. Imperator in conſtitutione illa de pace Conſtantiæ. Inno. de hoc tractat in c. quæ in eccleſiarum. extra de cõſti. Vicus verò & villa dicunt quæ iſtas dignitates nõ habẽt: & eſt nomen generis, vt l. q ex vi-

Universidad de Deusto

co.j.ad muni.Castrū verò distinguit̃ à villa: qa villa nō est muris vel vallis circūdata, vt hac gl.& p gl.in l. ex hoc iuregentiū. ff.de iusti.& iu.& p Io.an.ī c.si ciuitas.de sen.excō.lib.vj.Inducitur iste ver.q pars ciuitatis possit facere syndicū.quod dixi in l. si quis à filio.in fina.s.eo.Sed quid dices de vno burgo? Certè videt vniuersitas approbata, vt C.de fūdis. rei priua.l.penul.li.xj.

1 §. Lex coniecturās mentem testatoris intelligitur nisi aliter de uolūtate appareat.
2 Euidenter apparere dicitur quod apparet legitimis coniecturis.
3 Multa dicuntur tria.
4 Legata ab instituto quando uideantur relicta à substituto.
5 Mater quæ fuit cum extraneo substituta filio impuberi: et eidem relictus ususfructus: quando succedit ex substitutione pupillari, habebit usumfructum, secus si ex vulgari. De hac quæstione uide late Iasonem infra, in l. si fundum. §. si pater familias, infra, eodem.
6 Conditio adiecta institutioni, an uideatur repetita legato facto eidem.
7 Cōditio apposita in persona unius, an intelligatur apposita in pſona cōiūcti. remissiuè.
8 Legata facta in uno testamento quando uideantur repetita in alio testamento postea facto. remissiuè.
9 Dictio amplius, an inducat repetitionem. & suprà, eod. l. legata. nu. 1. Item de dictione item.
10 Dicta in præfationibus in contractibus, an uideantur repetita in sequentibus.
11 Dicta in uno cōtractu quando uideantur repetita in eo qui loco eius substituitur.
12 Dies & conditio apposita in principali quòd uideantur repetita in accessorio.
13 Dicta in principali an dicantur in fideiussore repetita.
14 Qualitas adiecta in uno capitulo stipulatiōis uidetur repetita in sequētibus. remissiuè.
15 Dies apposita in conditione, an uideatur repetita in substitutione.
16 Qualitas apposita in uno capitulo legis, statuti, uel rescripti quando intelligatur in alio repetita.

2 Licet, 1 Relicta ab instituto videnī repetita à substituto vulgariter, nisi aliud p cōiecturas appareat. h. d. No. q †oīs lex quæ cōiecturaī volūtatem alterius, debet intelligi, nisi aliud de volūtate disponentis appareat euidēter. Secūdò no. †q euidenter apparere dicitur illud qd apparet legitimis cōiecturis, licet nō fuerit expressum vt hic, secūdū lac. de are. vbi euidentem voluntatē appellat quæ per cōiecturas probatur. Facit pro hoc text. in l. si quis locuples. 3 de ma. testa. Tertiò nota† q multa dicuntur tria, vt patet hic, dū dicit ex multis. & ponit tria tātùm, vt s. ad Sylla. l. j. §. hoc rescriptum. Instit. de liber. §. multis. Op. s. de testa. mil. l. quærebatur §. fi. Soluit gl. ibi, q ibi nō fuit substitutus, sed secūdo loco institutus, vt patet ibi in tex. Opp. j. tit. ij. l. si plures. in fi. fol. ibi fuit relictum ab instituto nominatim: hic nomine appellatiuo non nominatim: & sic est aliud ar. q noluerit à substituto repetere. Simile in l. j. §. idq q ex substitutione. j. ad l. fal. & q ibi not. Opp. j. ti. ij. l. j. in fi. fol. ibi est alius casus, s. si quæratur, an relicta ab vno succedente ab intestato debeantur in sequenti gradu qui succedit.

b de quo in l. cū pater. §. cū æstimaret. titu. j. Op. [b] de l. sub cōditio-
4 de hære. instit. Solu. † Pro declaratione huius & aliorum, dic quod siquęris an relicta ab instituto: vidētur repetia à substitutio aut sunt relicta per modum conditionis aut per modum dispositionis, scilicet, legati vel fideicommissi. Primo casu non est nra materia, sed dic vt d. l. sub conditione. & dicemus in l. quę cōditio. de cōdi. & de. Secūdo casu aut loqueris de substituto vulgariter: aut de substituto pupillariter. Primo casu aut fuerunt relicta noiatim noīe ꝓprio: & nō videntur repetita, vt d l. si plures. ī fi. j. ti. ij. & l. j. §. id q ex substitutiōe. j. ad l. fal. Aut fuerūt relicta sub nomine appellatiuo: & tūc aut institutus à quo relinquebatur nō erat in rerū natura illo tempore: & dic vt l. quidam referunt. in prin. s. ti. j. Aut erat in rerum natura: & tunc in dubio videnī repetita, nisi aliud per coniecturas appareat, vt hic. Coniecturas videtis hic. Secūdo casu, s. de substituto pupillariter, dic aut succedit ex tacita vulgari, & videtur repetita, vt l. qui fundū. §. qui filiū. j ad l. Fal. Aut succedit ex expressa pupillari: & nūq relicta ab instituto videntur repetita à substituto tacitè, siue sint pura. siue conditionalia. sed ea debet prestare substitutus tanq quilibet hæres impuberis, vt l. j. §. intedū. j. ad l. Fal. & l. in ratione. §. quod vulgo. eo. tit. & d. l. qui fundum. §. qui filium. Sed si essent repetita expresse per testatorem: tunc si dies legati cessit in vita impuberis: repetitio nil releuat, vt j. eodē. l. si fundum sub conditione. §. si pater. nisi in eo quod plus esse relictum, vt l. quid ergo. in prin. s. eo. Sed si dies legati non cessit: tunc debetur à substituto, vt d. §. si pater. Nec obst. gloss. ibi posita quæ innuit q in pupillari substituto sit tacita repetitio, vt ibi videbitis. Ex prędictis dico quod ista tria exempla quæ hic ponuntur in quibus non videtur facta repetitio: nullo modo congruunt substituto pupillari. Examinemus quodlibet. Primū est, si eidem legatario aliud est
a relictū à substituto: certè si substitutus succederet ex pupillari, legatarius haberet vtrumq; si primi legati dies cessit: quia cùm substitutus debeat tanq hæres impuberis
a habetur quodam modo vt æs alienum, vt d. l. in ratione. §. quod vulgo. ad l. Falci. & probatur in l. quid ergo. in princi. s. eod. & sic dicto §. quod vulgo. intelligo siue substituto pupillariter sit relictum diuersis, siue eidem: nec determinatur per istam legē. Secundum exemplum est quādo certa causa fuit relinquendi ab instituto quę cessat à
b substituto. Exemplum ponit Oldra. si relinquit ab instituto vt legatarius administraret bona instituti: quæ ratio cessat in substi-
c tuto qui fortè est diligens. Certè ista causa nec plus nec minus īpediret peti à substituto pupillari, nisi sicut īpediret peti à quolibet hærede extraneo, secundum materiam l. Seio. in prin. j. de annu. leg. Tertiū exēplū est quando fideicommissarius est substitu-
c tus pro parte. quod exemplum Dy. inducit
5 ad quæstionē† si testator instituit filium pupillum, & vxori legauit vsumfructum: & si filius decessit in pupillari ætate substituit matrem, & extraneum: q si mater succedit ex substitutione quòd non debeat habere vsumfructum, vt hic, & infrà, titu. j. lege, Latinus. Ita dicit Dyn. Quod intelligo si mater succedit filio ex tacita vulgari. secus si expupillari. Tunc enim cùm ex persona filij habuisset initium tanquam debitum illud ante partem deduceret, vt d. §. quod vulgo. & C.
6 de bo. autho. iud. pol. l. j. Circa materiā huius legis quæro † vtrū conditio adiecta institutioni videatur repetita legato facto eidē. Dic vt l. cùm seruus. de condi. insti. & de condi. & demon. lege, auia. & infrà, eod. l. ab omnibus. §. cùm quidam. de doli excep. l.
7 fi. §. fi. † Quæro vtrum conditio apposita in persona vnius videatur apposita in persona eius qui est sibi coniunctus. & eodem modo, an apposita in vna re intelligantur repetita in alia re sibi coniuncta per copulatiuam: & sic de virtute repetitionis, quæ inducitur penes copulatiuū. Dic vt infrà, de condi. & demonstra. l. Iulius Paulus. de fundo instruc. l. Seiæ. §. Caio. & ibi dixi.
8 Quæro vtrum † legata in vno testamēto, videantur repetita in alio testamento postea facto. Dic vt l. cùm tacitum. de prob. &
9 infrà, de in. fil. l. statuus. † Quæro de repetitione quæ inducitur per hanc dictionem amplius. Dic vt scripsi in l. si tibi purè. j. titu. ij. Quæro de repetitione istius dictionis itē. Dixi in l. in repe-
10 tendis. infrà, titu. † Quæro quid in contractibus. Primò vtrum ea quę dicuntur in præfationibus videantur repetita in sequentibus. De quo in l. Titia. §. idem respondet. j. de verbo. obli. & ibi
11 dixi. & l. item quia. suprà, de pactis. † Quæro vtrum regula huius legis habeat locum in contractibus, videlicet vt dicta in vno contractu videātur repetita in eo qui loco eius substituitur. hoc enim potest fieri duobus modis. Primò vt vnus contractus substituatur loco alterius per nouationem: & tunc dic vt dixi in l. aliam infrà, de noua. & tangitur in l. j. C. etiam ob chirographa. pe. Secundo modo fit substituendo propriè, vt si coceditur tibi in emphyteusim, & post mortem tuam filijs tuis. De quo vi-
12 de in lege, pater cùm filiæ in fin. suprà, de pact. do. † Quæro vtrum dies & conditio apposita in principali, videatur apposita in accessorio seu repetita in adiecto. Text. est quòd sic,
13 in lege, fina. §. fina. de verborum, obligation. † Quæro vtrum dicta in principali videantur repetita in fideiussore. Dic vt le-
14 ge, sic proponitur. infrà, de fideiuss. † Quæro vtrum persona vel qualitas aliqua adiecta in vno capitulo stipulationis, intelligitur repetita in stipulatione. Dic vt lege, si ita stipulatus. §. Chrysogonus. infrà, de verborum, obligationibus. & ibi di-
15 xi multa de hac materia. † Quæro vtrū dies apposita in cōditione videat repetita in substitutiōe. Dic vt ī illa l. & l. hoc iure. de
16 ver. obl. † Quęro q d ī legibus seu statutis, vtrū dicta in vno cap.

✠P. P A V. P.
¶Licet. Qd q̄sumptiōes legū sint liq dissime probatiōes. Vide fel. in rub. de p ba. col. ij.

¶Licet. Adde inq̄situ Ale. post Io. de Imo tāgit an possint eligi duo Imperatores qđ cōsuluit Old. cōsil. xxij. an si fuerīt e, lecti duo Imperatores & ab vno fuerit in, petratum an valeat.

✠P. P A V. P.
¶Opp. Vide de materia Ang. consil. cccxxv. incip. maritus filium nasciturum.

¶Dy. inducit. Adde q bal. illū sequit consi. cclxx. li. iij. vbi voluit q si testōr istituat vniuersal'e filios ipuberes, et filiā in re certa, eidēq; leget aliqd, & vltra vsūfructum concedentē vsq; quo nubet, deide illā substituat fratrib⁹ suis vna cū sorore testatoris, sicut amita: q si euenīat casū substitutiōis debeat habere vsumfructum, et legata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Repetita. Adde vt per Roma.conſi.ccclvj. & cccxxxvij.
b ☞ P. P A V. P. ¶ Si ſic legatum. De iſtis verbis & pluribus alijs. vide Moder.in §.bonæ fidei.col.ij. & xiij.inſti.de actio.& ſi dicatur ſola facti veritate inſpecta,vide Feli.in c.canonum ſtatuta.col.xvij.& ſeq.de conſti.vide etiã quæ ſcripſi in l.quintus.ff.manda.& in l.procurator.Iaſ.in l.j. col.ij. C. de ſacroſanc.eccle. quid ſi duo verba ſint ſimul iuncta quorum alterum importat liberã volũtatem, alterum arbitrium boni viri. Vide bar.in extraua. ad repri.in ver.videbitur.ad fi.quid ſi cõmittatur conſcientiæ alicuius,an importet arbitrium boni viri. vide Iaſ.in l.certum. col.ix. ad fi. C. vnde legiti.

intelligantur repetita * in alio. Dic aut eſt vna clauſula generalis per ſe:& dic vt dixi in l.talis ſcriptura.in fi.§.eo. Aut eſt quædã qualitas acceſſoria vni capitulo:et illa an intelligat repetita in alio:dic vt dixi in l.prætor.§.eritq;.j.vi bo.rap. Quæro quid de reſcriptis. Et dic vt l.ſi iudex.§.de iudi. & extra de reſcri.c.cauſam quæ.& etiam per gl. & ibi per Inn.circa quod vide remiſsiones ad Spe.quas dedi in l.talis ſcriptura.ĩ fi.§.e.

c ¶ Videt. Adde quid de verbo videt. Abb. conſi.cx.et conſi.iij. vbi etiã de verb. placebit. & quid de verbo pro libito voluntatis, per Bald.conſi. lviij. lib.j.
☞ POMATES.
d ¶ Si mihi legatũ. Limita vt per Barro.in l.creditor.ff. de li. le.
e ¶ Tibi decem. Adde an valeat legatũ ſi teſtator dicat,lego centũ quæ mihi Titius debet, cũ nihil debeat. Bal. conſilio cccclv.lib.ij.
☞ P. P A V. P.
f ¶ Dy. Inducit. Vide Alex.in l.locus.ff. de acq.poſ.et do.Frã.cõſi.clix.col.iij.Alex. cõſ.xxiij.inc.viſo.et cõſ.xxxj.col.iij.inc. viſis et accurate.ver. corroborant. & cõſi. clxxxviij.inc. ꝓſpectis his.vo.iij.et Alex.cõſi.xlvj.col.pe. & vl.et Fel.Iate in c. de quarta.col.viij.in princip. de præſcrip.
g ¶ Comes. Adde Oldra. cõſi.clxij.incip. viſo priuilegio.
☞ POMATES.
h ¶ Niſi de iure. Refert & ſequit Alex. cõſi. xxviij.inc.viſis et accurate ponderatis. in iij.co.☞.ad ꝓdictorũ cõſlr.in j.vol.& vide Ale.cõſi.xxij.in iij. co.ver.nõ eũ põt.in ij.vol. Feli.in c.j. in vj. col. & in xx. col. de preſcriptis.Cepo. conſilio lxix.in vltima columna.& Barba. conſilio.xcix. & conſil. cl. & conſilio l. in xij. columna. in j. volumi. aliquid in ſimili per Felin. in c. cum cauſa.in ix. col. de re iudi.& c. inter monaſterium. in ij. colum. eodem titu. Barba.in ſimili conſilio xxvj.in viij.columna.in ij.volumi. Roma. conſi.clxxx. in j. colum. & conſi. cccxxxvj. in j. colũ. Calꝯ.cõſil.cxvij. in j.col.& ſeq. & quando quis ſe in alqua diſpoſitione refert ad aliquid quod nõ apparet,an diſpoſitio vitietur, vide Feli.in c.ij.in iij.col.& ſequen.de reſcrip.
i ¶ In ceſsionarium. Adde inquantum Alex.tangit de villa,quæ promiſit purgare riuum ꝙ illam ſequitur Bal.conſi.lxxviij.lib.ij.& inquantum tangit ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ debitor debeat capi ad inſtantiam creditoris ꝙ poterit capi ad inſtantiam ceſsionarij.quod idem conſuluit Roma.conſi.cxij.etiam abſq; eo quod citetur:quod facit ad dicta hic per Alexan.

---

b ☞ *Legatum collatum in uoluntatem hæredis ſi tibi uidebitur ualet.*
Verbum uidetur iudicio tuo,uel ſi tibi placuerit, importat arbitrium boni uiri.
Subſtantia cõtractus nõ põt conferri in uoluntatẽ alterius cõtrahẽtiũ:etiã per uerba arbitriũ boni uiri denotãtia.
Verbũ liberũ,uel plenũ orbitriũ,importat liberã uolũtatẽ.
Ille cui aliquid eſt commiſſum in liberam uoluntatem, poteſt iniuſtẽ arbitrari,dum dolus abſit.

SI ſic legatum. † Valet legatũ ſi in arbitriũ hæredis tãq; boni viri cõmittit.h.d. No. ꝙ verba hic poſita importãt arbitriũ boni viri,nõ liberã volũtatẽ. Op.de l.ſenatus.§.legatũ.ſ.e. Solue. Ibi fuit legatũ in liberã volũtatẽ.† Quæro qd de verbo,vĩ * Rñ.importat arbitriũ boni viri,vt l.fideicõ.la iij.de fidei.li.Quid de verbo,placebit? Rñ.idẽ l.Thais.§. ſorore.de fideic.li.et l.Lucius.la j.iũcta l.fideicõ. e.ti.Quid ſi dico iudicio tuo,vel iudicio talis? Tex vĩ ꝙ iportet liberã voluntatẽ in l. Thais.§.lucius.† Quæro,qd ĩ cõtractibus? Rñ.ſubſtãtia cõtractus nõ põt cõferri in arbitriũ alterius cõtrahẽtiũ: ẽt ꝑ verba iportãtia arbitriũ boni viri,vt l.qd ſepe.§.j.de cõtrah.emp.fallit ĩ dote, vt l.cũ poſt.§.gener. ſ.de iu.do.& l.j.C.de do.ꝓmiſ. Accidẽtalia cõtractus bñ põt cõferri ĩ arbitriũ alterius cõtrahẽtiũ,vt l.hęc vẽditio.de cõtrahẽ.em. †Iſta aũt verba q̃ ſapiũt arbitriũ boni viri, ſi haberẽt determinationẽ ex alia dictione, põt iportare liberã volũtatẽ, vt ſi dicat:habeat liberũ arbitriũ,vel plenũ arbitriũ,vt l. fideicõ.§.cũq;.j.ti.ij. † Quæro qñ vĩ cõmiſſum in liberã voluntatẽ,qd põt ille facere? Rñ.põt arbitrari quouult ẽt ſiniuſtè,vt l.cũ qdam.j.titu.j.dum tamen dolus malus abſit.vt l.creditor.§.Lucius.ſ. manda.

1 ☞ *Relatiuum iunctum ſecundæ perſonæ,uel tertiæ quantitate expreſſa,uel non, conditionem inducit:iunctum primæ quantitate expreſſa demonſtrationem: ſi non eſt expreſſa conditionem.*
2 *Defectus debiti demonſtrati ſine quantitate facit deficere ſubſtantiam legati.*
Idem ſi debitori uel tertio relinquatur quantitate expreſſa.ſecus ſi per debitorem creditori.
3 *Conditio proprie non eſt de præſenti.*
4 *Comes concedens alicui quicquid iuris habet in tali loco non ualet conceſſio niſi appareat de iure concedentis.*

Si mihi. d Legatũ eſt inutile ſi relinquatur in tertia vel in ſecunda perſona,ſiue quantitas exprimatur, ſiue non.ſed in primò valet quantitate expreſſa: aliãs inutilè conſtituitur.h.d.ſecundùm Dyn. Vel aliter. Relatiuum † iunctum ſecundæ vel tertiæ perſonæ quãtitate expreſſa,vel nõ conditionẽ inducit.ſed iũctũ primæ quãtitate expreſſa,demõſtrationẽ:ſi nõ expreſſa,inducit cõditionem.h.d.ſecundũ Oldra.Tu dic † defectus debiti demõſtrati quãtitate non expreſſa facit deficere ſubſtantiam legati. Idem ſi quantitas exprimat, & ipſi debitori vel tertio relinquatur. Secus ſi per debitorem creditori.h. d. Si lego tibi decem * quæ debeo, licet non appareat ꝙ teneatur teſtator ad illa decẽ:tamen legatum valet.h.d.ſecunda pars huius §. Sed in primo caſu ideo non valet:quia non apparet quãtitas, ſed hic apparet.In textu ibi,lego,ſcilicet eidem Titio vt differat à caſu præcedenti & ſequenti. Quæro quæ eſt ratio differentiæ inter hos caſus.Dicit glo.in vno caſu loquitur teſtator per verba primæ perſonæ,in alio per verba ſecundæ & tertiæ. Idem Dyn. & Old.vt patet ex ſummario eorum.quod non placet: quia etiã in primo caſu poſſet loqui teſtator per verba tertiæ perſonæ.Pone ꝙ ipſe teſtator vocaret Titius,& diceret ſic:centũ quæ debet Titius Seio legat.cõſtat ꝙ valeret legatum.Dic ergo in prin.§. qñ quantitas nõ exprimitur:ratio eſt euidens,vt tex.dicit. In ſecundo quando debitor legat creditori quãtitate expreſſa grauat hæredem in quantitate,& ſic ſubſtantia rei legatæ reperit: & tunc falſa demonſtratio nõ vitiat.In tertio caſu legat creditor debitori centũ quæ debet.tunc grauat hæredem ſuum liberãdo. Sed ſi debitũ nõ apparet:deficit ſubſtantia rei legatæ:ideo nõ valet legatũ. In quarto caſu,ſi quis legat alicui qd debet tertius:videtur legare actionẽ.quæ ſi nõ eſt,deficit ſubſtãtia rei legatæ, aliãs nil videtur legaſſe:vt euidẽter tex.dicit. Itẽ ꝓbatur in l.legaui.de li. leg.per tex.& gl.Op.relatiuum iunctũ verbo præſentis temporis vel præteriti,nõ facit cõditionẽ:vt l.Stichum.ſ.eo.hic dicitur cõtrarium.qd videbatur tenere Old.in ſummario.qd truffa eſt. Veritas eſt † qd nunc̃ de præſenti,vel præterito eſt cõditio propriè:vt l.ſi ita ſtipulatus fuero hanc.de verb.obl.& tex. q appellat conditionẽ:& l.cũ ad præſens ſ.ſi cer.pe.impropriè loquunt. vt hic ſentit gl.no.Loquitur ergo hic de demõſtratione,cuius defectus extinguit ſubſtantiam rei legatæ & per conſequẽs legatũ ſicut defectus cõditionis:ideo hic appellat eam conditionẽ.Op. ꝙ falſa cauſa non vitiat legatum:vt l.cum tale.§.falſam.de condi.& demon.So.hic erat talis cauſa,ſeu demõſtratio quæ faciebat deficere ſubſtantiã legati.Ad idem l.ſi ſeruus.§.qui quinq;.j. eo.Dy.† inducit * hunc §.in arg.quidã Comes ſ conceſsit cuidam eccleſiæ quicquid iuris habebat in tali loco.Certè nil operat̃,niſi de iure cõcedentis h appareat:vt hic,& l.legaui.de li.leg.Incerti tudo enim impedit acquiſitionem poſſeſsionis. & per cõſequẽs vſucapionis:vt l.iij.§.incertam.& l.locus.& l.ſi quis fundum.de acqui.poſ.& de vſuca.l.ſi fur.§.incertam. ſecundùm Dyn.facit quod no.in Spe.de inſtru.edi.§.nunc autem.ver.ij.

1 ☞ *Poteſtas eligendi mortuo creditore tranſit in hæredem.& ſic in ceſsionarium.*
2 *Habens ius in re,putans habere actionem perſonalem pro re,uidetur legare reſpectiu illius iuris.*
3 *Actio ex teſtamento concurrit cum conditione incerti.*
4 *Hæres conuentus à legatario ut agat,quod liberetur cedendo actionem:an ſi magna expenſa requiratur.*
5 *Actio iudicatur mobilis,uel immobilis ſecundùm naturam rei,quæ in ea continetur.*
6 *Ceſsio facta à minore qui habebat actionem,uel ad fundum uel ad cẽtum, quãdo ualeat.*

Si quis ita. In alternatiua obligat ipſe ſi legatur quod debetur cogitur hæres ad cedendum: ſi legatur vna de rebus,cogitur ad agendum:ſi legatur vtraque res diuerſis,cogitur hæres vtriſq; ſatiſdare inſolidum.hoc dicit. Primò erat electio creditoris,& legauit quod debetur. In ſecundo erat electio debitoris,& legauit vnam tantum ex rebus. In tertio erat electio creditoris,& legauit vtranque rem diuerſis. ſecunda ibi:proinde.Tertia ibi:quòd ſi quis.Not.† ex principio ꝙ poteſtas eligendi tranſit in ceſsionarium.Contra de l.ſi ſtipulatus.in principio.& l.finali.in principio, de verborum obligationibus. gloſ. nec hic,nec ibi bene ſol. Dic,poteſtas eligendi non tranſit in ceſsionarium * viuo creditore:ſed eo mortuo tranſit ad hæredem,qui præſumitur voluntatem defuncti ſcire:vt l.ſi quis à filio.§.ſi quis plures.ſupra eodem.& ſic poſtquam tranſiuit ad hẽ redem,cœpit illa poteſtas eſſe ceſsibilis:ideo tranſit in ceſsionarium,vt hic:argu.l.pater.§.quindecim.j.titulo ij. Pro qua ſol. facit quod not.in l.j.C.qui pro ſua iuriſd.& per Gul.in l.j.ſ.de offi.

eius cu.

eius cui mã. est iurisd. videlicet merũ imperiũ postẽ semel est de legatum, potest subdelegari. Præterea, legatarius in re legata dicitur hæres: vt l. id tempus. §. fi. de vsufca. ideo sicut in hæredem transit: ita in legatarium. Opp. ad secundam partem de l. cũ rem alienam. C. eo. & l. apud Iul. §. fi. s. eo. Sol. hic legauit respectu iuris q̃ habebat prope rem, vel in re. Facit l. seruum filij. in prin. s. e. Et no. istud † q̃ licet non haberẽ ius in re: si tñ putabã me habere actionem p̃sonalem pro re, videor legare respectu illius iuris. Oppon. q̃ † agatur ex actione ex testõ, vt l. j. C. cõia de leg. Sol. fateor q̃ concurrit cum condictione incerti. Oppo. ad tertiam partem de p̃cedenti rñso. Sol. hic habebat electionem hęres: in præcedenti debitor. Opp. vt l. si Titius. j. titu. j. sol. ista intelligitur secũdũ illã. Quæro, vides q̃ hæres cogitur agere. quod est nouũ dicere: ago enim vt agas. Simile in l. cũ in plures. §. messem. s. loc. & s. ad l. Rho. de iac. l. ij. §. pe. & de a q̃ i. emp. l. Iul. §. pe. & ne qd in lo. pu. l. ij. §. idẽ Labeo. el. j. † Quæro ergo vtrum in istis casibus ille qui conuenitur liberetur cedendo actionem. Glo. quod sic in d. §. idẽ Labeo. Sed fortè in casu huius §. si exigendo requireretur in magna expensa ad hęredem spectat labor, & sumptus secundùm distinctionem, quam habuistis l. cum seruus. s. eod. Vltimò per legem istam consului in q. vos scitis secundùm cõmunem opi. † q̃ actio iudicatur mobilis vel immobilis secũdũ naturam rei, quæ in ea continetur: vt no. per Dyn. s. de aut. iuro. l. potest. & per gloss. C. si aduer. transa. l. j. & in aut. de non alie. §. j. probatur C. de præd. mi. l. si ad resoluendã. Item scitis q̃ minor non potest alienare immobilia sine decreto. Modo † quidã minor habeat actionem ad fundum, vel ad cẽtum alternatiuè: cessit actionẽ suã. Dixi q̃ erat in potestate debitoris. Si eñ soluet fũdũ, nõ valet cessio, sed si soluet centũ cessio valet. Casus est hic.

Pecunia. Debitor potest grauari onere fideicõmissi. hoc dicit.

Fideicõmissum. Circa istam l. distinguit Iason de are. sic. Aut legatarius percepit, & agnouit legatum, & tenetur præstare, vt hic, & l. Imperator. j. titu. j. Aut agnouit, & nõ percepit. & tenetur cedere actiones. d. l. Imperator. j. tit. j. & lege si legatarius. j. tit. ij. Aut non agnouit nec percepit & non tenetur, sed remanet apud hæredem cum onere suo, vt l. si ab eo. j. de vsufru. le. Ita dicit ipse. Adde si hęres habet rẽ, tenetur eam dare: si esset apud legatarium, debet hæres cedere actionem, vt l. si seruus. §. qui margaritam. j. eo. tit.

Si quis testamento. Qui reliquit decẽ nõ videtur relinquere viginti. h. d. No. istam legẽ Quære: quid si bis noiauit decẽ an intelligantur eadẽ, decẽ an diuersa. Dic aut fuit vna oratio, vt Titio decem. Seio decem lego: & tunc intelliguntẽ eadem decem, vt lege eum qui. in princ. & lege stipulatio ista. §. eum qui. de ver. obl. Si verò fuerunt diuersæ orationes, vt Titio lego decem, Seio decem: tunc intellige de diuersis decem propter diuersitatem orationum & personarum, vt l. planè. §. sed si nõ corpus. s. e. dixi in l. re coniuncti. j. de le. iij. Quæro vtrũ inter viginti & dena, sit differentia. Dic vt lege vbi fideiussor. de solu.

Apud Iulianum. Propter defectum facultatum, & propter Falcidiam fit legatorum diminutio pro rata. h. d.

Si fundum. Per legatum hæredis nõ aufertur dominium legatario defuncti. doc dicit.

Si seruo cõmuni. Vnus ex dominis põt legatũ factũ seruo cõmuni repudiare. h. d. An inter istos duos sit locus iuri accrescẽdi. dic vt l. Proculo. j. ti. j.

Stichum. Existẽte cõditione substitutionis factæ legatario, legatũ trãsit in substitutũ. h. d. Opp. & videtur q̃ succedat cõstitutio, & faciat eũ liberum, vt l. ij. C. si mã. ita fuerit. Glo. ponit plures so. Dic scdm Pe. q̃tũ ad propositum q̃ hic nõ succedit cõstitutio: ideo q̃a testẽr disposuit qd futurũ esset de seruo post tẽpus. Sed cõtra hoc op. q̃a testator nõ põt facere qd̃ cõstitutio nõ habeat locum, vt l. nemo põt. s. eo. Rñ vt ibi no.

☞ *An legata arbore, cedat solum vbi est arbor.*

Qui fundũ. Qui excipit ædificiũ videtur excipere solum in quo consistit in dubio: & per rem legatã debet hæredi cõstitui ius eundi, sicut si ibat testator. h. d. Op. quando testator sensit de superficie, nõ potest deberi iter & actus: cũ res sua nemini seruiat, vt l. j. s. cõia præd. Sol. dicit gl. tunc nõ esset propriè seruitus, vt l. Olympico. de ser. vr. præ. Oppo. prout testator sensit de solo. Nam seruitus ipso iure nõ est cõstituta, vt l. seruũ filij. in fi. s. eo. Glo. fatetur cõtrarium, & tex. ex pone vt in gl. Materiam huius §. dixi plenè in l. j. j. de ser. leg. Glo. inducit in arg. † pro eo qui legauit arborem, q̃ videatur solũ legare cui cohæret: & viam. Hoc est verũ quando legauit nucẽ, hoc est arborem ratione fructuum. secus si legauit ratione materiæ qua volũtas testatoris nõ porrigitur ad fundum, vt l. ligni j. ti. ij. Idem inducitur ad quæstionem de eo qui excepit arborem, & fuit incisa, & postea pullulauit. De qua in l. obligationum ferè. §. placet. j. de act. & ob. & ibi glo. de dã. infec. l. damni. §. si is q̃ vicinas. & ibi dixi plenius.

a ☞ POMATES. ¶ Quęro ergo vtrũ De istis casib⁹ vide Mod. in l. apud Iulianũ. §. si Titi⁹ ũ. e. & Ro. cõsi. cexxix. in ñ. col.

b ¶ Si pater. Adde vt per Bal. consi. lxj. libro tertio.

1 ☞ *Si testator legando uxori dixit, lego tales res quæ uadent ducenta, siue plus, siue minus ualeant, non potest nec ipsa petere suplementum, nec hæres detrahere.*

Si libertus. Vnus ex hęredibus in specie hæreditaria grauatus: pro portione sua tantum grauatus videtur & in re æstimatio testatoris nihil operatur. h. d. Opp. de l. ab omnibus. in prin. eo. so. Ibi fuit grauatus in specie nõ hęreditaria: quo casu videtur grauatus insolidum: hic in specie hęreditaria:, quo tenetur pro portione sua tantum, vt hic, nisi esset aliquid indiuiduum legatum. vt libertas, vt l. cùm quasi. §. si plures j. fideicom. li. sed si grauatur in specie non hæreditaria, sed ipsius hæredis vel alterius, & tunc similiter tenetur insolidum, vt j. e. l. si tibi hõ. §. j. secundum quòd ibi Dy. intelligit. licet quidam cõtra, vt ibi dicam. Et hoc ponit Gul. in lege auus. suprà, de pac. Dy. † inducit finem huius §. ad quæstionem. testator veniẽs ad mortem reliquit vxori certas res quas æstimauit ducentis q̃ si valent plus, hæres non potest detrahere, si valent minus, nõ potest vxor petere quòd sibi suppleatur, per istam l. et l. cùm pater. §. pater qui filio. infrà, titu. j. quia ista æstimatio nil operatur, secundùm Dy.

Titio fundũ. Liberatio habetur pro solutiõe etiã quo ad cõditionẽ implendã. h. d. Circa hoc vide l. Iulianus ait. de condi. & demon. & quod ibi dixi.

Si Titius. Dominiũ quod erat apud defunctũ transit in legatarium, etiã si defunctus ignorabat & possessio apud eum non erat. h. d. Not. bonum casum & bene. Hic dicitur si hæres nõ repudiauit. innuit ergo q̃ possit hæres repudiare. contra de l. si partem. §. si per fundũ. quẽad. ser. amit. sol. gl. primò & non bene: quia ante aditã hæreditatẽ nullum ius habet repudiãdi. Dicit ergo gl. q̃ hic non dicit q̃ repudiatio teneat: & est verum q̃ repudiare nõ potest. Casus est in l. liberto octuagin ta. j. de bo. li. dixi in l. si mihi & tibi in prin. s. eod.

b **Si paterfa.** Repetitio facta à substituto impuberis habet locum si legata non cœperunt deberi ab instituto. h. d. Primò legauit hic alicui fundum: postea à substituto pupilli reliquit eidẽ fundũ q̃ nihil operatur, vt in primo casu. Opp. j. ad l. fal. l. j. §. interdũ. vbi etiam relicta sub conditione, à pupillo debentur à substituto ex persona pupilli: non ex persona substituti. Respõ. ibi non fuit facta repetitio per testatorẽ expressa. Vnde non intelligitur tacitè, licet secus sit in substituto vulgari: vt dixi in l. licet s. e. Hic verò fuit facta repetitio expressè: & hoc quod dicitur hic in gl. super verb. legata. de tacita repetitione intelligamus. hoc est vt substitutus teneatur tanquã hæres pupilli: non quod videatur repetitum ab eo. Vnde expone sic. Dicit glo. expressa id est, ex secundis tabulis, sed ex tacita, id est, vt hæres pupilli. Vel dic quod etiã habet locum tacita repetitio quãdo succeditur ex tacita vulgari, vt l. qui fundum. §. qui filiũ. j. ad fal. Oppo. de l. seruo. §. si ab impubere. j. eo. solue vt in gl. Vel dic q̃ concordet cum isto §. secũdùm Dy. Oppo. de condi. & de l. non ad ea. sol. vt in glo. vel dic secundùm Dy. q̃ l. cõtraria loquitur quando ab eadẽ persona & eodem gradu relinquitur: hic à diuersis, & diuerso gradu.

1 ☞ *Qualiter intelligatur cũ Papa scribit, quel omnes, uel alter ex his debeat exequi.*

His verbis. Hæc verba vobis vel alteri vestrum: intelliguntur si omnes non supersunt. hoc dicit. Effectus est quod si vnus superuiuit habebit totũ ex dispositiõe defuncti, non ex iure accrescendi: & sic nõ sustineret onera col-

legatarij.& vide glo.quæ dicit ex ordine literæ hoc colligitur.fa
1 cit ſ ad q.Papa cõmittit quæſtionem pluribus q vel omnes vel alter ex his debeat expedire vel per formationẽ cõceditur priori bus vel vni ex his:quod intelligitur ſi omnes haberi non pote rant:& ſic debeat præcedere diſcuſsio.Facit l.Pedius.in fi. ſ. de arbi.& l.non diſtinguemus.§.cùm in plures.ſ.eo.tit. Sed hoc eſt contra caſum extra,de offi.dele.c.cum in plures.li.vj.Dic vt dicam in l.hæredes mei.§.j.j.ad Trebel.

Cùm ſtatuliber. Defectus conditionis libertatis validat legatum ſerui.h.d.cum §.ſeq.

1 ☞ *An pro re legata ſub conditione incontinenti poſsit egi.*

NOn quocunque. Si res ex cauſa lucratiua nobis debita ad nos peruenerit ſub ſpe recedendi alia actio ex cauſa lucrati ua cõpetẽs non perimitur.h.d.Op.de l. cũ rem alie
1 nam.C.de leg.Sol.vt in gl.†Quæro vtrum poſsim agere pro re legata incõtinenti:an habeam expectare conditionis euentum? Glo.ponit hic duas opi.vnã q agã ſtatim : aliã q agã re mihi ob lata.Dy.tenet vltimã per tex.huius l.ibi,exiſtente cõditione age re potero &c.Nõ obſt.l.cũ quis.§.q hoiem.de ſol.quia ibi ille q ſoluit erat debitor in genere. Ita dicit Dy.Idẽ tenet Pe.per l.Ne ratius.ſ.de condi.inde.ſed gl.in l.inter ſtipulantem.§.ſi rem.j.de verb.obli.determinat q ſtatim poſsit agi.Iac.de Are. diſtinguit, aut volo ſtatim agere ad eſtimationẽ illius dubij euentus,& poſ ſum:ar.j.fa.erci.l.itẽ Labeo.in fi.& l.ſe.& l.j.§.ſi hæres.j.ad Tre. Aut volo agere ad totale intereſſe,& nõ poſſum niſi exiſtẽte cõ ditiõe,vt hic.qd placet. & ita loquit iſte text. vbi in primo caſu innuit q ſtatim poſſum agere.in ſecũdo dicit exiſtẽte cõditiõe.

Si ex bonis. Regula Catoniana ceſſat quando impedimentũ ſubeſt verè:nõ tñ iuris fictione.h.d. Quęro:vſucepi rẽ minoris quã poſtea reſtituí : aliqs legat mihi illã rẽ quã vſucepit:vtrũ valeat legatũ.Rñ.q ſic.Op.de l.mea res j.de cõd.& de.& j.de reg.Cato.l.j.& l.cętera.§.j.ſ.e.Sol.licet eẽt verè mea,tñ tũc fingebat nõ mea : nõ em vſucepiſſe vr is à quo auferri põt,vt l.nemo.ſ.de reſt.i inte.facit l.ſeruũ filij.in prin.ſ.e.

2 ☞ *Vſusfructus quãdo reuertitur ad proprietatẽ dominus acquirit ex cauſa lucratiua.*

Fundus. Quatenus ex re ad me ex cauſa lucratiua peruenit:eatenus actio ex alia lucratiua permittitur.h.
1 d.†No.q quando vſusfructus reuertitur ad proprietatem.dicit dominus proprietatis acquirere ex cauſa lucratiua. Materiã iſtã de duabus cauſis lucratiuis videbitis i l.Męuius.§.duobus.j.ti.j.

Iulianus. Quo titulo peruenit ad me ancilla,eodem titulo dicitur partus peruenire.h.d.

1 ☞ *Ceſsio facta uni quando poſsit fieri alteri.*

Qui Caium. Si duobus ſeparatim cõtra ſingulos ex duobus reis actio legetur: hæres cuilibet inſolidum ſatisfacere cõpelletur:licet ex actione vnius facta per teſtatorem vtriuſq; legatum perimatur.h. d. Rationem huius §. habuiſtis per gl.in l.ſi ſic.§.fi.ſ.eo.Op.j.ti.j.l.ſi Titius. Sol. q hic hæres habebat electionẽ conueniendi quẽ volebat : ibi erat electio debitoris,vt no.ſ.eo.in l.q ſi quis.ſecundũ Dy.& hoc prout contrarium vadit ad primam partem.§. ſed prout opp.ad fin. Dic q ibi in ſolutione debitoris,hic in liberatiõe facta per teſta
1 torem per quã præſumit mutatio volũtatis.Ia.de Are. † inducit hunc §.ad q.q ſi ceſsio facta eſt vni,nõ põt fieri alteri,vt hic, & j.ti.j.l.qui duos.Dic quandoq; ſuper actione ſit talis cõtractus, ex quo conferẽ vtilis.vt in caſibus no.in l.j.C.de act.& oblig.C. eo.l.ex legato nominis.& tunc non põt fieri ceſsio alteri vt vtile trãsferatur. Ita loquit hic,& d.l.qui duos. Sed in directa quæ remanet apud cedentẽ quæ nõ põt trãsferri p ceſsionẽ,poſſet aliquis conſtitui procurator in rem ſuam,& haberet effectũ:qa põt ei ſolui præterq; in caſibus nota.in l.iij.C.de noua.Vtilis autem ſemel translata in vnum,in aliũ amplius trãsferri nõ põt, vt no. in l.emptor.C.de hæ.vel ac.vẽ.Probat in l.j.§.de illo,& l.ex aſſe. j.ad Tre.Si verò nõ eſſet trãslata vtilis ex primo cõtractu poſſet alteri cedi,ſicut res vendita antequ tradat põt alteri vẽdi,& trãſferri dominiũ:quod enim operat traditio in rebus corporalibus, illud operat ceſsio in actionibus,vt no.in l.fi.C.qñ fiſ.vel priua.

Cum mihi Stichus. Si vna ex rebus alternatiuè debitis, ex cauſa lucratiua efficiatur mea:aliam petere potero.h.d. Quæro vtrũ hæres poſſit mihi ſoluere æſtimationem eius qui factus eſt meus . Reſpõ. ſic ſi eius erat electio.ſ.hęredis.vt l.ſtichũ.i prin.& ibi no.j.de ſo.

Itius. In re quę nõ poteſt ad oculũ demonſtrari duę cauſæ lucratiuæ poſſunt concurrere. h. d. Hoc verum ſi legauit partem ſimpliciter,nõ facta,aliqua demonſtratione:aliàs ſecus,vt in l. Mæuius.§. duobus.j.tit.j.

1 ☞ *Conditio quando eſt implenda ex re legata,an prius petatur legatum quàm impleatur conditio.*

2 *Legatum ſub conditione de aliquo dando uel faciendo,dicitur modale,& non conditionale.& in ſummario.*

3 *Stipulari alteri quis poteſt,ſi ſtipulatur ſibi recipienti nomine alterius.*

4 *Stipulari alteri quis poteſt quando ſua intereſt.*

5 *Cautio de implendo modum præſtatur hæredi.*

6 *Legatum remanet apud hæredem cum onere ſuo ſi legatarius non uult agnoſcere.*

Huiuſmodi. Legatum ſub conditione ſi caueˊrit de aliquo dando vel faciendo aſsimilat legato:cui in vim modi vel fideicõmiſsi onus imponitur.h.d.Op.ſecũdũ hoc legatarius grauat de cauendo antequ habeat aliquid à teſtatore: & ſic q nõ honoratur.grauatur.contra l.ab eo.C.de fideicom.melius ad propoſitum in l.fideicommiſſum.ſ.eo.Sol.glo.q hic prius poteſt petere centũ qñ caueat,vt l.pe.C.ad l.Falci.& l.pe.& l.mulier.§.j.de cõ
1 di.inſti.not.bene.Innuit iſta glo.†q quando conditio eſt implẽda ex re legata prius poteſt peti legatum qñ impleatur conditio: & ſic eſt nouus intellectus ad l.pe.C.ad l.Fal.Doc.in d.l. pe.dicunt q imò illud prius ſolueˊ:& ſic implebit cõditio,ſed poſtea quod plus eſt datũ repetere poterit.ſicut dicũt Canoniſtæ de eo qui furauit ſe non repetiturum vſuras,iuxta c.debitores.de iure iu.& no.Cy.in d.l.pe.Iſtud qd gl.dicit nõ placet doc.quia ſemp cõditio debet primò impleri,vt l.q hæredi.in fi.de cõdi.& de.& l.ij.C.de his quæ ſub modo. Itẽ mihi placet q doc.dicunt in d.l. pe.q prius ſoluatur totum.Nam cũ lex fal.reſecet ipſo iure, vt l. lineam.et l.Plautius.ad l.fal.ſufficit q ſoluatur qñtũ permittit lex fal.Remanet ergo adhuc cõtrariũ facti primò.Gl.ſol.hic q hic
2 nõ grauatur ſi non vult,ſi ſpontè vult cauere põt. † Tu dic melius q iſtud legatũ nõ dicit relictũ ſub cõditione,ſed ſub modo. Nam cũ quis non admittit ad petẽdum,niſi præſtet cautionẽ de implendo modo,vt l.ſi tibi legatũ.j.ti.ij. ſi teſtator hic exprimit q caueat:exprimit q à iure tacitè inerat,& per modum quo inerat:ideo non eſt relictum cõditionale.hoc text.dicit in l. quibus diebus.§.Termilius.de cõdi.& demon.& hoc eſt quod hic dicit quẽadmodũ quod alicui legat vt ex cauſa fideicõmiſsi reſtituatur &c.Op.& videt q iſta ſtipulatio nõ valeat:qa promittit hæredi de dãdo alteri,ſed alteri ſtipulari &c.vt l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver.ob.Hug.dicit q illi alteri cauebit:quod eſt cõtra tex.
3 huius l.vel dic dicit gl.†q hæredi debet caueri ita q valeat, ſ. ſibi ſtipulãti pro illo cuius intereſt.& iſta ſatis eſt bona.Vel dic ſecundũ Ia.de Are.nõ eſt curandum an valeat,vel non: quia cõditio debet impleri.licet effectum nõ habeat,vt l. Męuius.de cõ
4 di.& de.quod nõ placet:qa nõ eſt cõditio,vt dixi ſ.Dic† ergo q ſatis eſt ſi hæredi caueat ſimpliciter cuius intereſt,vt volũtas defuncti impleatur,licet cõferat in aliũ,vt l.Titio cẽtũ.in princ.de
5 cõdi.& de.ideo ſemp leges dicũt q cautio† de implẽdo modum præſtatur hæredi,vt dicit l.ſi tibi.cũ ſi.j.ti.ij.dixi plenè in d.l.qui
6 bus diebus.§.Termilius.de cõd.& demõ.† Quęrit gl.quid ſi iſte legatarius primò nõ vult agnoſcere legatũ? Rñ.q non cogitur, ſed remanet apud hæredem cum onere ſuo,vt l.ſi ab eo.de vſufru.le.dixi in l.fideicommiſſum.ſ.eo.

1 ☞ *Diſpoſitio huius §.q habeat locum ſi legatarius à quo res eſt relicta eam legat. Legatarius in re legata habetur loco hæredis.*

2 *Si debens mihi rem ex ſtipulatione ex cauſa lucratiua eam mihi legat , ſemel tantùm debetur.*

Si Sempronius. Duæ cauſę lucratiuę ex pſona duorũ q habent loco vnius iudicant,ac ſi ex teſtõ vnius procederẽt.h.d.Op.de l.planè.ver.ſed ſi duorũ.ſ. e.So.ibi fuerũt teſtamẽta duorũ penitus diuerſorũ : hic duorũ q habent loco vnius.ſ.defuncti,& hæredis.Op.de l.qd ergo.§.j.ſ. e.So.ibi fuit relictũ à diuerſis hæredibus penitus:hic à duobus
1 quorũ vnus ſuccedit loco alterius.†Quæro quid ſi legatarius à quo res relicta eſt,legat eã.Videt q nõ habeat locũ iſte §.qa ipſe nõ repſentat pſonã defuncti ſicut hęres:cõtrariũ puto:qa q ad rẽ
2 lega.loco hęredis eſt,vt l.id tps.i fi.j.de vſuca.† Quęro qd ſi ille q mihi debet rẽ ex ſtipone ex cã lucratiua mihi legat eã? Rñ.idẽ qa vtraq; cã lucra.ab ea.pſona pcedit.Fa.j.ti.ij.l.iij.§.ſi rẽ.qđ no.

Si cui.

Si cui. Debitor generis re obligata perempta liberatur.h. dicit.Opp. quòd in legato generis sit electio legatarij,non heredis,vt l.legato generaliter.s.eo.Sol.glos.qd' hic serui non erant in patrimonio.qd' tenet Dy.& omnes.Rõnem ponit glo.in l.heredes.s.fa.her.§.si incerto. Alsam dedi in l.legato.& illum passum q̃ qñ seruí non sunt in patrimonio electio est hæredis,probat iste §.melius q̃ alibi.

1 ☞ *Actio ex testamento durat ad rem si res est tradita non perfectè.*

2 *Actio ex testamento habet instar bonæ fidei.*

Aedes quibus. † Actio ex testamento durat ad rem si res est tradita non perfectè.hoc d. No.qd' ibi dixi in summario.Opp.& vñ. qd' ędes transeũt cum iure seruitutis.vt l à Titio.j.de sur.So.intellige quòd hic fuerunt legatę sub conditione:ita qd' aliquo tpe fuerunt heredis.dicit gl. Oppo.q̃ agatur de dolo,vt l.& elegãter.§.non solũ.de dolo.Hius timore Dy.ponit'illam totã distinctionẽ gl.in §.nõ solũ p̃alle.q̃ doc.examinãt in l.exhibitiõis.C.ad exhib.Ego pono plenè in l.Iulianus.§.j.de ver.ob.quantum ad propositũ dic q̃ contra-

3 riũ loquit' quãdo res erat debita ex cõtractu stricti iuris,hic † debetur ex testamẽto q̃ habet instar bonæ fidei,vt l. in minorum. C.ex qui.cau.in inte.resti.nõ est ne.cõtra de l.si hæres generaliter seruum j.eod.So.ibi debet exponi de dolo,i.ex testõ nomine doli.Faci plenè qd' videbitis in lege Mæuius.§.fundo.j.tit.j.Et no.ex ista lege qd' habeo rem,& ipsam tñ peto:ga non est plenè tradita.quod plenè dic,vt d.l.Iul.§.j.de ver.ob.

4 ☞ *Duæ actiones ad eandem rem competentes, quæ non sunt contrariæ,nec electione tolluntur,possunt simul cumulari.*

Qui seruum ex testamento. Qui rem legatã sibi emit,debet habere rẽ,& pretiũ.nõ soluere.q̃ si soluerit potest repetere medijs cõpetẽtibus hic expressis.h.d. primò loquitur qñ res nõ erat tradita,nec pretiũ solutũ.Secundò,quãdo pretiũ erat solutũ.& res nõ erat tradita.Tertiò quando pretiũ erat solutum, & res tradita,secũdũ Dy.Secũda ibi,q̃ sit̃ptio.Tertia ibi,q̃ si iudicio.Oppo.qui emit seruũ sibi legatũ emit rẽ suã:ergo nulla est emptio,vt l.suæ rei.de contrahen emp.& sic ex empto non potest agi.So.dic q̃ erat legata sub conditione,vel in diẽ,& sic erat res testatoris secũdũ vnã lec.Vel dic q̃ erat legata res hæredis:et sic nõ trãsiuit dñiũ in legatariũ,vt dixi in l.si heredis seruus.s.e. & istam tenet gl.hic in j.gl.Aduerte q̃ in hoc pricipio est varietas:quia quidã intelligunt quod hic legatarius emit ab hærede: quidã q̃ emit ab extraneo,vt dicam in glo.magna. Quæro super prima parte qualiter formatur iudiciũ,vt absolutio sequatur à prætio.Dic vt in glo.super ver.ex vendito.secunda est clara.Ad tertiã partem op.q̃ debet agi ex empto,non ex testõ, vt l. cui res,de ac.emp.& l.fundo.j.ad l.fal. Huius timore iste §. legitur duobus modis.Primò q̃ legatarius egerat ex empto,& peregerat:quia consecutus fuit rem.secundò modo q̃ egerat, & nõ peregerat.Istæ lect.tanguntur in glo.parua super verb. actum. & in glo.magna Item prima lec. variatur tribus modis. Primò contraria loquuntur quando quis emit ab hęrede.hic verò emit legatarius ab extraneo.Huic contra dicit litera in prin. quæ dicit ab hęrede emit,sed pũctua post dictionẽ hærede, & cessabit contrarium. Item huic obstat q̃ in fi.dicit q̃ hominẽ actoris nõ facit:q̃ tãtũ hæredi cõuenit.Rñ.vt in glo. tenẽdo istã lect. Item huic lec.obstat s.in ver.q̃ si pretio,si enim nõ emisset.ab hęrede nõ posset eum cõuenire ac si esset euictus. Huius timore glos. in l.fundo.j.ad l.fal.intelligit q̃ in prima & tertia ꝑte hic ab extraneo emit.in medio emit ab hærede.Certè licet in se sit verum q̃ quando ab extraneo emo:hęredẽ cõueniã ex testõ,vt l.planè. §.q.f' si rem.s.e.Tñ ista variatio hic non placet:quia totus iste §. vñ loqui in vno casu.Variatur ergo ista lec.alio mõ,s.qd' in toto §.emit ab hęrede.& qd'hic dr̃ agit ex testõ,expone,i.ex empto. occasione testamenti.qd' etiam verum est in se.& hoc tenet Ia. de Ra.Tamẽ non est de mẽte huius literę quę facit differẽtiã inter actionem ex empto,& actionem ex testõ.Vnde ista lec.in fi. glo.ibi,vel dic plenius.variatur tertio modo,s.q̃ agat ex testamẽto,& petit legatarius illud q̃ habet:quia non videtur habere ex causa legati,nisi rehabeat pretiũ, & quod in tex:dicit hominem actoris fecerit.expone,i.factũ ex cã emptionis:& ex causa legati sibi dimisit.& ista est vera.Declaro si ego habeo rem ex causa emptionis quæ mihi legata est:ego possum cõstituere in animo meo rem habere ex causa legati,& agere cõtra te ex empto, quasi mihiꝑsi euicerim.Ita loquit' l.fundo infrà,ad l.fal.& l.cui res.de act.emp. Item possum sicut ipsam rẽ habeo ex causa emtionis,velle me habere ex causa emptionis nec mutare titulum in meipso:& tunc ago ex testõ:quoniam non videor habere rẽ mi b hi legatam,cũ non habeo ex illo ti.ita loquitur iste finis.Secunda lec.principalis in isto versic.est q̃ legatarius egerat ex empto: & non peregerat:quia non erat lata sententia, nec facta solutio.postea cognoscens rẽ sibi legatam proponit actionem ex testõ, licet de iure non potuerit.Dicit glo. tamen non debebit absolui,nisi pretiũ restituat, & hominem actoris fecerit.Ista lect. ponitur in glo.magna ibi,siue etiam proriè, & tangitur in præcedenti glo.vide eam.Hoc quod glos.dicit quod de iure non potuerit agi. Reprehendit Dy. vt colligitur per eum in c.nullus pluribus.de re.iu.li.vj. Vnde dicit

1 † quod quando sunt duæ actiones competentes ad eandem rem quæ nõ sunt cõtrariæ,nec electione tolluntur,& absoluturia lata in vna parit exceptionem rei iudicatæ in alia admittitur cumulatio. & alle.istũ c §.& sic innuit,& bene quod de iure possit proponi vtraque actio.Nam exactione facta ex vna non contingit liberatio ex alia, vt hac l.patet.Et ad prædicta alle.Cy.hunc §.in l.edita.C.de eden.circa finem sui.

1 ☞ *Lega.factũ à viro uxori q̃ uidetur factũ ad cõpẽsãdi.*

2 *Legatum factũ à patre filiæ qui primò dotauit,quãdo uideatur factũ animo cõpẽsandi.*

3 *Legatũ à patre filiæ qui primò dotauit,& tradidit quãdo legatũ ualeat, & debeatur.*

Legatũ quãtitatis factũ à debitore sub ꝑcepto q̃ nõ uidetur factum animo cõpensandi.

4 *Legatũ si primò fit à primò patre, & postea dotat,quando ualeat & debeatur.*

5 *Legatum à socero genero cui dotem promiserat,quando ualeat.*

a **Cùm pater.** Si pr̃ primò dat ꝑmittẽdo, postea legat, b vñ ꝑ dote.legare.h.d. Op. de l.cũ pr̃.s. de

c iure do.Rñ.qñ agũt separatim loquit' ibi:qñ simul cõeunt, ha-

1 bet locũ iste.§.vt gl.† Op.de rei vxo.act.l.j.§.sciẽdũ.Sol.aliud in patre q̃ legat filię:aliud ī viro q̃ legat vxori.Et dicit gl.q̃ hoc iõ ga pr̃ ad dotãdã filiã tenet' ex legali dispositiõe,& sic ex necessitate.Vñ id q̃ relinqt,vr̃ relinquere aio cõpẽiãdi,sed maritus tenet' vxori ad dotẽ,ex ꝑprio cõtractu liberaliter facto. de q̃ j.ti.j

d l.creditorẽ.& l.si cũ dotẽ.§.si pr̃.so.ma.Op.extra gl.[a] de l. si pr̃ ꝑ filia.j.de colla.do.Hic tex.tol.dñ dicit eadẽ cẽtũ,sed gl. dicit qd' hoc ī dubio ꝑsumit',vñ cõtrariũ remanet.Dic ergo q̃ pr̃ legauit q̃titatẽ,& q̃titatẽ ꝑmiserat:ibi aliud legauit q̃ ꝑmiserat:puta ꝑ miserat specie:& legauit q̃titatẽ vel ecõuerso.Et ita istã legẽ in-

2 telligo.Dic ergo† qñ pr̃ primò dotat ꝑmittẽdo, secũdò legat et exprimit se ꝑ dote legare,& nõ tenet' hęres nisi ad alterutrũ,vt hic & l.Titia.§.q̃ iuita.j.tit.j. Aut nõ exꝑsit:& tũc aut legauit aliud q̃ ꝑmisit,& debet habere vtrũq̃,vt l.si pr̃ ꝑ filia.de col.dot. Aut legauit illud idẽ,vl' tãtũ dẽ:& ī dubio vr̃ legare aio cõpẽiãdi, & debet eẽ cõtẽta alterutro,vt hac gl. & l.si cũ dotẽ.§.si pr̃.sol.mat.

3 † Quęro q̃d si pr̃ priò dotat tradẽdo,& postea legat. De hoc vñ casus j.ti.j.l.cũ pr̃.§.pr̃ filię.Doc.vt Ia.& Old.dicũt,qñq̃ postea legat ipm corpus hr̃ditariũ,al's dotale q̃ erat traditũ.qñq̃ legat dotẽ.simpl'r Prio casu vx legatũ,& filię debet' ęstimatio: ga ei vr̃ relicta res aliena,vt d.§.pr̃ filię.Secũdò casu vx legatũ nõ q̃ aliqdvl tra filia cõsequat',sed hoc operat':ga dos tãq̃ legata nõ venit in collatiõe.Ita ītelligũt l.Titia.§.q̃ iuita.j.ti.j.& ar.l.filiã.Ia ij.et ar. l.à pr̃e.C.de coll.Si verò legaret aliud à dote,& corpore rei dotalis:tũc valet legatũ,et id ñ cõferret:dotẽ verò cõferret,vt l.filię. C.de col.& j.de co.do.ꝑ totũ. De ītellectu tñ d.§.pr̃ filię.dicã ibi

4 dẽ.† Quęro q̃d ecõtra si priò legat postea dotat' Rñ.si priò legauit noie dotis,& postea dotat,vr̃ de priò legato dotata,vt l.Lucius.Ia.j.j.tit. j. et C.e.l.filia.Si verò priò legauit simpl'r, secũdò dotat:tũc deberet habere vtrũq̃:ar.q̃nquagita.s.de ꝑb.& q̃ no.in l.

5 planè.§.j.s.e. † Quæro in casu huius §.quid si pater nõ legauit filię,sed ipsi genero cui ꝑmiserat .Rñ.aut legat noie dotis,& non valet:ga legat creditori suo nisi contineat aliquod cõmodũ, vt l. creditori.& l.seq.s.eo.Si verò nõ legat nomine dotis,sed simpli

a ✠P. P A V. P. ☾Cũ pater.Vid Cõ. cõs.xvij.fci.sine disputatiõe.et de materia tit' s. vide q̃ scri pti l. si cũ dotẽ. §. si pater.solit.mauri.

b ☾Postea legat.Adde vt p Pau.de cast. cõs.lxiij.& an cum au' legat nepti dotẽ. & pr̃ postea illã dotat,vl' eãdẽ legat, an videat' fecisse aio cõ pẽsãdi,vid Ang.cõs. lxxvij bal.cõ. cccIvj.li.nij.et iq̃rũ ale. tãgit si pr̃ priò dedit mille in dotẽ secũdo mille,alijs mille non exactis,an videat pr̃ velle cõpẽsare.Adde an eo casu q̃ pr̃ dat ũ lię,pl' sẽdo marito,si ex eo nõ extẽt hberi & moriat' filia:an illud q̃ pl' dedit sẽdo dẽat pertinere ũlijs primi mr̃imonij, vel ad patrem,Bal.cõs.cexcvij.libro ij.

✠P. P A V. P.

c ☾Op. Vid.cõ.cõ.xx. fc.testõr leg.posit pri.

d ☾Op.extra gl. Sępe numero consului in hac materia: & vide I.u.ro.in cõsi.ccl. Et vide I.u.ro. in cõsil. celxxvij.And.Barb.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Per ſacramentum. Adde Fede.cõſi.xiij. Pau.de Caſſ l. inſtrumenta.C. de fidei.& ibi qd de amiſsione literarum cambij: & inquantũ Alex. ponit de bannito occiſo cuius bãũ non erat cancellatũ,& tũ ſoluerat bannum, adde Bal.cõſi.xxxj.li.iij. Pau.de Caſtro. cõſi. xxxiij. & xciij. Ange.conſi.ccxxxvij.

℣ P. P A V. P.

b ¶ Si Titio. Vide Comen. conſi. xxxv.& inſeriusver.vñ caſus eſt qui ponitur vide Comen. conſi.cxiij. colum.iij.

☞ Intellectus l.ſi qs Titio.ff.de vſufr. accre.

citer:tunc gener debet habere vtrunq;. nec videtur relictum animo compenſandi,vt l. creditorẽ.j.ti.j.et l.j.§.ſciẽdũ.de rei vxo.act.

§ *Stante ſtatuto q; debitor non cogatur ſoluere creditori,niſi creditor reddat inſtrumentum cancellatum.q;ſufficit creditorem liberare debitorem ſi amiſit inſtrumentum.*

Amiſſio inſtrumenti probatur per ſacramentum.

Creditor an teneatur reddere inſtrumentum debiti debitori de iure communi.remiſſiue.

Si ita. Condítio de inſtrumentis reddẽdis continet in ſe etiam liberatio nem præſtari quod ſolum ſufficit ſi inſtrumenta reddi non poſſunt.h.d. Oppo. de l. ab omnibus.§.in teſtamento.j.eo. Solue vt ibi.Op.de l.Labeo.ſ.de pact.Sol. Dy. per redditionem inſtrumẽti liberatur quis ope exceptionis:ideo non ſufficit niſi liberetur per acceptilationem, vt hic. Iſte §.facit ad

1 q. † Statutum eſt in ciuitate q; debitor non cogatur ſoluere, niſi creditor reddat inſtrumentum cancellatũ. Certè ſi creditor non habet:quia amiſit,ſufficit q; debitorem li-

a beret,vt hic.Probabit enim amiſsionem per ſacramentum [a], vt

2 l.fi.C.de fide inſtru ſecundũ Dy.& Iac.de Are.hic. An † autem de iure communi creditor teneatur reddere debitori inſtrumẽtũ dic vt in l.diſſolutæ.de condi.ſine cauſa.C.& l.plures.C.de fide inſtru.& dixi in l.fullo vel ſarcinator.& l.qui tabulas.j.de fur. Vltimò aduerte ad principium §.quia loquitur quando quis iuſsit inſtrumentum reddi pro liberatione.Si ergo alia fuit cauſa ceſſaret diſpoſitio huius §.Exemplum, cùm peruenieremus ad pacta inuicem,& tu diceres q; pater meus promiſerat tibi decẽ ex cauſa mutui:ergo promiſi tibi illa decem ſi mihi inſtrumentum oſtẽderes,ſi poſtea dicis te non habere & velle me liberare,non ſufficit:quia inſtrumentum volebam non ſolum ad liberandum, ſed etiam ad ſciendum ſi verum eſſet,vel ergo inſtrumentum exhibeat,vel aliter de debito faciat fidem.

1 § *Qualiter qui non admittitur ad partem,faciat partem.*

b **Si Titio.** [b] Qui non admittitur ad partem iure actionis facit partem,ſi habet ius retentionis,etiam iure ſuo h.d. In tex.ibi:admittatur. Dic.ſ.iure legati. Glo.iſtam materiam tradit ponẽdo caſus ſingulares in quibus quis nõ admittitur ad partem,& non facit partem:& ecõtra qñ facit partẽ. Secũda ibi, item legat mihi et nõ capaci.Ex his tñ nõ habes rationẽ l.Dy.in l.planè.§.ſi cõiunctim.ſ.eo.hoc tradit per quatuor regulas:quæ regulæ nec rationẽ habent in ſe,nec veræ ſunt,vt ſtatim dicam.

1 Ego pono duas regulas.Prima † qui nõ admittitur ad partẽ, nec admitti ſperatur aliquo iure actionis retẽtionis vel alterius æquitatis per ſe vel per alium:iſte nõ facit partẽ. Ita loquuntur caſus poſiti in prima parte gl.Secũda regula eſt:ille qui aliquo ex prædictis modis ad legatũ admittitur,facit partẽ:ita loquit ſecunda pars gl.Rõ eſt in euidẽti:qa ex eo q; aliquo modo admittit, aufert tibi partẽ,cũ eadẽ res pluriũ eſſe nõ poſsit, vt l. ſi vt certo.§. ſi duobus vehiculũ. ſ. cõmo. Declaremus ergo caſus in quibus quis admittit quoquo modo:ita q; partẽ facit.Primus qñ legatũ valet in perſona collegatarij omni iure,& ipſe petit: tũc non eſt dubium q; partẽ facit,vt l.ſi pluribus.ſ.e.j.ti.ij.l.re coniuncti.Secundus qñ nõ admittitur,ſed admitti ſperatur, vt in poſthumo, vt l.ſi duobus.in prin.ſ.eo.Tertius,& nunc intro gl. quando legatur mihi,& nõ capaci:tunc facit mihi partẽ,vt j. ti.j.l. ſi Titio. la j.Ita dicit gl.Intelligo de non capaci,cui res aufertur tanq; ab indigno:meritò facit partẽ:quia licet non admittatur ipſe admittitur alius.ſ.fiſcus.Sicut enim faceres mihi partem ſi mecum comederes:ita ſi alium ponis loco tui in menſa. Quartus caſus,quãdo legatur mihi et tibi res tua,vt hic.Ratio quia per legatum rei alienæ in me non transfertur dominium ipſo iure,ſed hæres debet redimere,& mihi dare,vel dare æſtimationẽ. Iure ergo retentionis conſulitur ſibi:hic eſt caſus hic.Sed contra hoc oppo. ſ.e. l.planè.§.ſi duobus.quando legatur mihi & hæredi: videtur enim q; hæres poſsit ſibi cõſulere iure retentionis ibi,ſicut hic.Rñ.illum §.intelligo quãdo eſt legatum corpus hæreditarium cõiunctim re, vel re & verbis.Si enim legaretur res hæredis mihi & hæredi:tunc hæres facit mihi partem:quia legatur mihi à dño,vt hic.Si verò legaretur res aliena mihi & hæredi: tunc idem puto dem rationẽ:quia cũ dominium non tranſeat in legatariũ,hæres poteſt ſibi conſulere per viã retentionis:per hunc §.quod j.dicã. Si verò legat quãtitas,vel aliud in genere,ita q; de manu hæredis debet dari legatario:tũc idẽ,per eandẽ rationẽ,vt hic.Sed qñ legat corpus hæreditariũ mihi & hæredi:hæres ad illud non admittitur iure hæreditario:quia teſtator ſpecialiter legauit: & ſic illud ab vniuerſitate exemit:nec põt venire vt legatarius:quia ſibi nõ põt legari à ſeipſo,& dñium recta via trãſit in legatarium. Vnde non poteſt retinere prætextu alicuius iuris,quod habuerit vel habere ſperet:meritò nõ facit partẽ,vt d.§.ſi duobus. & l.legatum.§.j.j.e.& ideo eſt conſilium legatario iſto caſu q; agat cõtra hæredẽ rei vẽdicatione,nõ actione perſonali,vt d.l.legatũ.§.j.j.

☞ e.Ex hoc apparet intellectus l.ſi quis Titio.ſ.de vſufr.accre. vbi ſi quis legat Titio & hęredibus ſuis vſumfructũ,Titius habebit dimidiã:& hæredes partẽ faciũt. Intelligo emim illã literã vt iacet de hæredibus ſuis.ſ.teſtatoris:qui ideo faciunt partẽ: quia apud eos remanet ius dominij:& ſic ius vſusfructus caſualis:meritò p retentionem poſſunt cõſulere ſibi,licet gl.ibi aliter intelligat.Itẽ dixi q; d.§.intelligitur q; relinquat cõiũctim re,vel re & verbis: & ſic iure ſuo legatarius ad totum admittitur, & hæres ſecũ nõ concurrit:ſi autẽ eſſet relictum diſiunctim re,cõiunctim verbis tantũ:quia teſtator diuiſit:& tunc legatarius nõ admittitur, niſi ad partem ſuam,vt d.l.planè.in fi.ſ.eo.& j.ti.j.l.fi.§.Lucius.& j. ad Treb.l.Lucius.in prin.Quintus caſus eſt quando legatur mihi & ſeruo teſtatoris:tunc ſeruus facit partem,vt l.planè.§. ſi cõ iunctim.ſ.eo.Ratio eſt:quia de æquitate ipſi ſeruo debetur,vt d. §.ſi coniunctim.in gl.Sextus caſus eſt quando legatur mihi, & ſeruo meo,vt j.ti.j.l.ſi mihi purè.Ratio eſt eadem: Septimus caſus eſt qui ponitur in text.& in glo.in l.ſi duo patroni.in prin.ſ. de iureiu.vbi aliquis admittitur ipſo iure,ſed non ope exceptionis:tamen quia aliquo iure admittitur,partem facit. Vbicunq; autem nullo iure admittitur,non facit partem,vt dictũ eſt. Exẽpla ponuntur in prima parte gl.quę eſt multum clara.& hoc verum:quia talis non facit mihi partem,ſed poteſt eſſe q; ego repellor à parte propter aliã cauſam:quod dic vt l.re cõiũcti.j. tit.ij.in iij.q.principali.Ex prędictis apparet quod diſtinctio nihil valet. Dicit enim,aut legatũ eſt inutile in perſona legatarij ratione rei: quia eſt eius propria,& facit partẽ,vt hic .& iſte caſus verus eſt in ſe,ſed non eſt vtilis.Quid enim ſi ego relinquo ſeruo militiã liberi,cum ignorarẽ eum ſeruũ?Certè legatũ eſt inutile propter perſonã legatarij,& rei legatæ miſtim,vt not. in l.ſed & ſi ſic.cũ gl.& l.fideicõmiſſa.§.ſi ſeruo.j.ti.ij.& tñ nemo dixerit q; partem facit cũ tale legatũ ſit inutile,& q; nõ ſcriptũ,ergo accreſcit coniuncto:vt C.de ca.tol.§.in j.& q; ſecũdo dicit ipſe,qñ legatũ eſt inutile ꝙpter defectũ pſonæ legatarij tm̃: tũc aũt ꝙpter delictũ, & facit partẽ:vt l.ſi Titio,& ei q.j.ti.j.Et pone exẽplũ ĩ oĩbus casibus q; no.Inſti.de leg.§.legari.in gl. Hoc eſt falſum. Nã in d.§. legari.in gl.noãnt pſonæ q̃ ſunt oĩno nõ capaces,ſed q; eas nõ acquirit fiſco:ſed q; nõ ſcripto habent,etiã q; nõ ſcripta accreſcunt cõiũcto:vt d.§.in j.ſed l.ſi Titio,& ei q. loquit qñ auferẽ ei vt ab indigno,vt ſ.dixi,& ibi dicã. Itẽ dicit ipſe, legatũ eſt inutile propter defectũ legatarij:vt qa credebat viuere, cũ eſſet mortuus, vel nõ natus,& in hoc dicit verũ quod non facit partẽ,per leges in glo.alle. Idem ſi poſt teſtamentũ moriat,vel repudiat,vt in §. pro ſecundo.C.de ca.tol. Tertium caſum ponit ipſe, qñ legatur hæredi à ſeipſo tunc:quia legatum eſt inutile miſta cõſyderatione legatarij.& eius à quo relinquit,nõ facit partẽ.Hoc intellige vt dixi ſ.quartus caſus eſt ſecũdũ eũ,qñ legatũ eſt inutile miſta cõſyderatiõe legantis,& eius cui relinq̃t:vt ſi relinquit ſeruo ꝙprio:& tũc nõ facit ꝙtẽ:vt d.l.planè.§.ſi cõiũctim. Ita regula nõ eſt vera.niſi in caſu illius §.ſi cõiunctim . qa ſeruus de æquitate admittit.Sed pone q; relinquit tibi & filio ſuo ſpurio? Certè qa ſpurius nulla æquitate admittit,& hoc miſta ratione legãtis, & legatarij:qa põt ſpurio legari à quocũq; alio præterq; à patre,& pater poteſt legare cuicunq; alij q; ſpurio,vt in aut.quib.mo.natu.effi.ſui.§.pen.& ibi no. & Azo in ſumma.C. de na.lib.Certè iſte ſpurius non facit partẽ:qa legatum eſt pro non ſcriptũ: vt l. Lucius.§.j.j.eo.& ibi dicam.Vltimò glo.ſignat quædam cõtraria,quæ examinabo in l.re coniuncti.j.de leg.iij. vlti.q.

1 ☞ *Eligere,qui habet ex ultima uoluntate,non poteſt uariare:ſecus ſi per ſtipulationẽ.*

2 *Vltima uoluntas debet eſſe in perdenti.*

Stichum. Ei qui habet electionē † ex vltima voluntate, variare non licet.h.d.Oppo.de l.si quis stipulatus in prin.de verb.ob.Gl.ponit plures solu. Tene illā: aliud in stipulationibus:aliud in legatis.Ratio qa in legatis facta electio ne statim ius facit executionem:qa transit dñiū in legatariū:vt l. apud Aufidiū.j.de ope.le.Ista ratio est bona, qñ legat res testa-
2 toris,sed si legat res aliena,dic rationē:qa vltimæ† volūtates nō
a debēt esse in pendenti:* vt l.fi.in fi.s.cōia prædi. Gl. signat contraria,& non soluit ibi in l.iij.§.pe.de sepul.vio.Solue,q ibi non erat alij ius quæsitū efficaciter:qa pœnituerat. Dy. vel istud fauore vltimæ voluntatis.Sequitur in glo.s.depo.l.j.§.pen. Solue prout no.C.de act.& ob.l.sicut.Dy. & ibi melius Cy. sequit in gl.l.eum qui certarum.§.j.&c.Solue prout respōsum fuit ad primum contrarium.

1 ☞ *Existens in fuga,videtur esse in loco,à quo recessit.*

2 *Repræsaliæ concessæ contra ciues,videntur concessæ cōtra ciues bānitos.& remissiuè.*

Legatum. Qui est† in fuga,videt esse in loco, à quo re-
1 2 ceisit.h.d.Facit ad q.† vtrū repræsaliæ concessæ contra ciues ciuitatis.possint exerceri contra exbannitos ci-
b ues illius cuitatis.Et hic videt q sic:qa si sunt in fuga,[b] vidētur esse in loco vnde aufugerunt.quod dic vt in tracta.meo repræ-
c saliarum.in vij.q.prin.[c]

Si Titio. Si vna ex rebus alternatiuè legatis à testatore donat:alia in legato remanet.h.d. Not. ex prin. §.q si testator dat illud quod hæres dando liberaret,non cōtingit liberatio.sed'm Dy.Opp.Dy.j.tit.j.l.Lucius.So.testator dedit totum quod legauit:hic vnam partem.

1 ☞ *Coniunctio uerbalis non inducit ius accrescendi in rebus prorsus diuersis.*

2 *Filiabus institutis in centum pro qualibet ius accrescendi inter eas non habet locum.*

Quibus ita. Coniunctio † verbalis non inducit ius ac-
1 crescendi in rebus prorsus diuersis.h.d.
2 & pluries vidi de facto. † Testator instituit filias suas in cen-
d tum pro qualibet.[d] Certè inter eas non est locus iuri accrescendi:qa separata quantitas assignatur cuilibet:vt l.j. in princi.s. de vsufruc.accrei.& l.ij.in prin.ff.qui.mod.vsufru.amit .dixi in l. re coniuncti.j.tit.ij.

1 ☞ *Quando plures habentes idem ius discordant quādo cogātur concordare & quis ex eis præferatur.*

Si is cui. Plures simul venientes ad legatū concordare co-
e guntur qua actione agant,* secus si veniant separatim.h. d.cum l.seq.Tex.ibi:peruenire ad petitionem rei,vt no. per Cy.C.cōmunia de leg.l.fi.in prin.Opp.j.l.pxi.Solu. ibi veniebāt separatim:hic veniebāt simul.Op.s.de de vsuf.l.quoties. vbi dicit q legatū extinguat si nō concordāt.Gl.nō sol.hic,sed
1 in l.fi.in princ.C.cōia de leg.dicit ibi alius casus est.Tu dic,† qñ plures habētes idē ius discordāt,si quidē aliquo iure pōt perpēdi q aliquis prferat,ille præfert,vt C.de dona.l. sancimus.§.ne aūt.& d.l.quoties.j.rñ.Si verò nō pōt perpēdi:& tūc aut discordāt in præiudiciū tertij:& tūc cogantur cōcordare per iudicem ad petitionē partis,q lædit vt hic.Aut discordāt in præiudiciū ipsorū:& tunc aūt alter vult q sorte diuidat:& diuidit sorte, vt l.fi.in princ.C.cōmu.de leg.Si verò neuter hoc vult dispositio effectū nō consequit,vt d.l.quoties.ij.respon. per doct. in d.l.fi. C.commu.de leg.

1 ☞ *Testator legans rem suam obligatam,uel hæredis,uel alterius in quo uideatur uoluisse grauare hæredem.*

2 *Legatū rei alienæ factū ab ignorāte,non debetur,nisi fuerit factum conuēctæ personæ.*

3 *Legans pignus non uidetur remittere debitum.secus in legante chirographum.*

4 *Legatum rei pignoratæ quando debeatur.*

5 *Libellus quomodo concipiatur quando petitur legatum factum de re pignorata.*

Si tibi. Si res mea pignorata mihi legatur ab extra-
neo,tenet hæres soluēdo pignus liberare.h. d.Op.res mea non pōt mihi legari,vt l. proprias.C.e. sol.hic erat mea,sed alij obligata.Opp. q hæres non teneat soluere alij debitū,vt l.j.j.de lib.leg.Glo. dicit q ibi legauit creditor qui habebat rē obligatā:hic alius.Hoc tenet Dy. & est verū.Rō qñ aliquis habet rē obligatā,est verisimile q non liberaret eam nisi solutione:ideo testator videt grauare hęredem vt soluat,vt hic. Sed quādo ipsemet habet rem obligatā, videt grauare hæredē in hæreditate sua,inquantū minus pōt,vt sufficiat liberare pignus remanente actione personali. Pro decla-
1 randa ista lege dic,† quandoq testator legat rē suā obligatā : & tūc dic vt l.si res.& l.si seruus Titij.s.eo. Qñq testator legat rem meā obligatā alteri:et tūc aut est extraneus q legat,& vī grauare hęredē,vt luat,vt hic, in eo qd tex.dicit,luat.qd fit in æstimatiōe debiti principalis. C. de lui.pig. per totum. Qñq legat ipse testator q habet rem obligatā:& tūc sufficit q hæres liberet remanēte personali obligatiōe,vt.l.j.de lib. leg. qd intelligo nisi res esset obligata pro tāto qd verisimiliter ea dimittebat:tunc em vī relinquere quasi ppriā,vt l.qui habebat.in prin.
2 j.ti.ij.Et prædicta oia intellige † qñ testator sciebat rem alienā esse.Si em putaret suam, nō valeret legatū,nisi factum esset coniun-
c ctæ psonę,vt l.cū rem alienā.C.eo.Qñq legat qs rem alienā,& obligatā non legatarij: & tūc sine dubio hæres tenet luere:qa tenetur de euictione,vt l.si domus.§.de euictione.& qd ibi no.s.eo.& d.l.cū rem alienam.

3 Op.† de l.seruū.§.eum qui chirographū. s.eo.Sol.Aliud i legato chyrographi:aliud in legato pignoris.& vna ratio redditur §.
d de pact.l.iij.Dic rōnem:qa legādo pignus, qd est accessoriū, nō sequitur remissio debiti,quod est principale,vt l.ex pupillari.s.
4 devul.& pup. † Sed nunqd hoc est verū, siue testator sciuerit,siue ignorauerit rē pignoratam? Et dico si quidē sciuit nō est dubiū. Idē si crederet alienā multò magis: qa hæres tenet de euictione.Sed eo casu quo credidit rem alienā:tñ ignorabat pignoratā esse:tūc credo q legatum non valet:qa debemus respicere qd testator cogitauit,vt l. quo loco.s.de hær.insti.& l.in cōditionibus.in prin.de condi. & de.& l.seruo manumisso.s.de cōdic.indeb. Opp.j.tit.j.l. Mæuius.§.pe.Sol.ibi plenè.licet gl.hic non soluat.Vltimò nota † qd
5 in casu huius legis in libello directò peteretur hæredem cōdemnari quòd pignus luat,vt hic quod nota.

1 ☞ *Eadem res à pluribus uni relicta separatim, semel tantum debetur ab omnibus secus si testator expressit q quilibet insolidum teneatur.nu.4.*

2 *Quando unus ex pluribus hæredibus grauatur in certa specie simpliciter, ille insolidū tenetur.& nu.5.*

3 *Quis pro re aliena potest actione personali teneri.*

5 *Quando unus ex pluribus hæredibus grauatur in specie hæreditaria:tunc tenetur pro hæreditaria portione.*

6 *Solutio æstimationis rei legatæ factæ ab uno ex hæredibus omnes alios ipso iure liberat.nume.3.*

7 *Hæres specialiter obligatus si soluit habet regressum contra alios hæredes,quando sunt grauati.*

Ista opinio reprobatur,ut hic per Ias.in iiij.col.in prin.

Si testamento. Qui consequutus est æstimationē to-
tius à grauato singulariter nil debet cō sequi à grauato vltra.h.d.Tria innuit iste .§. Primò q si reliquit
1 † pluribus hrdibus separatim nō tenent insolidū imò semel tm de-
2 bet legatarius ab oībus habere.Sed'ò † q si grauet vnum in certa specie,ille teneat i totū.Innuit em hic q si codicilli nō essent ille
3 singulariter grauatus insolidū tenebat.† Tertiò dicit q solone estimatiōis facta abvno alij liberant ipso iure. Ad quodlibet op. & ad primū op.de l.qd ergo.§.j.s.e.Sol.gl.ibi à pluribus spāliter: hic abvno spāliter:ab alijs gnāliter. Ista so.nō habet rōnē in se:iō
4 dic † q ibi fuit spāliter expressum q qlibet teneret insolidū:hic secus.Vñ in dubio ad eū semel tm ptinere voluit,vt hic,& l.Mæuius.§.eū.j.ti.j.vbi gl.tenet istā sol. Oppo.j.ti.j.l.Mæuius.circa
5 prin.Sol.gl.remittēdo se ad ibi no. Ad sed'm op.† & vī q gratuatus in spē gnāliter nō teneat ad totū,sed p hrditaria portione, vt s.e.l.si fundū.§.si libertus.So.sed'm Iac.de are.ibi i actiōe realī,hic i psonali.Pōt em p re aliena qs actiōe psonali teneri. Vel dic sed'm eūdē:qa ibi testator grauauit quosdam sub nominibus appellatiuis:hic ppris.Tu dic q ibi fuit grauatus vnus in specie hrditaria:hic verò i re ppria ipsius hrdis.vñ tenet hæres insolidū. Ita dicit Dy.hic,& Gul.i l.auus.de pac.& gl.inuit i d.l. Męuius §.eū.j.ti.j.Sed cōtra hoc vī j.e.§.si fundus. Ideo dic q vna spēs legat semel tm ab oībus hrdibus:& ita loq.§.si fundus. Aut legat semel tm ab vno hrde,& dic vt dixi in d.l.si fundū.§. si libertus. Aut legat pluries à diuersis hrdibus:& tūc aut fuit dictū q qui-
6 libet insolidū teneret aut bō:patet ex pdictis. † Ad tertiū op.&

a ¶ In pendenti. Adde Abb.cōsi.xj.ñ.lib.

b ¶ In fuga. Adde iquātum Ale. tāgit de natis in aliqua ciuitate p trāsitum, an sint ciues illi? ciuitatis, & dicit esse notandū ad statuta ,phibētia aliquē aīsiasini ad collegia.qd cōsu uit bal. sup stauto Veronēsi,an nat? reperia varonæ possit recipi in collegio doctorū?ei? consi.xlv.j.lib.

c ☞ Aduerte,ne frustra tps conteras qd Bar.in trac.suo repręsa.hāc q.d bānito nō tetigit in spē vt et aduertit do. Ias. hic in prin.sui cōmēti. post alex.per quos plenę vide hanc.q.tactam. Alex.Losæus.

d ¶ Pro qualibet. Adde vt per Bal. consi. xciij.lib.v.

e ¶ Actione agāt. Addē inquantum Alexan. no.q plures possunt vno libello vnū conuenire.Ro.cōsi:ccxl. ibi etiam an vn? possit plures eodem libello conuenire.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

vt q̄ licet vnus ſoluat res poſsit vẽdicari ꝑ partibus aliorũ, vt d. l.Mæuius.§.eũ.j.ti.j.Sol.ille §.legit duobus modis.Primò prout intelligit in re q̄ erat vnius ex hr̄dibus.expone ibi tex. ab oĩbus nõ quærere,i.à nullis q̄rere ſcd'm Dy.& cõcordãt cum iſta. Sed prout intelligit ꝑ re hæreditaria,apparet ſol.qa ibi fuit legata res vnius ex hr̄dibus.vñ pro parte aliorũ nõ põt trãſire dñium in legatariũ,vñ ſolone facta de æſtimatiõe alij liberant,vt hic,ſed ibi fuit legata res hr̄ditaria.Vnde ſi vnus ſoluit æſtimationẽ nõ ipe dit quin ꝑ partibus aliorũ trãſeat dñium:& ſic legatarius poterit vẽdicare.Ille ergo q ſoluit ꝓtinus æſtimationẽ repetet partẽ illo
7 rum tanq̄ indebitũ,vt ibi videbitis. †Quæro an hæres ſpãliter obligatus ſi ſoluit habeat regreſſum cõtra alios hæredes?Rñ. ĩ caſu huius.§.qñ reperiunt alij ſpãliter grauati:tũc habet regreſ ſum cõtra eos,ſed qñ alij nõ ſunt grauati:tũc ſecus.imò plus:qa qñ eſſet res hr̄ditaria eo caſu quo teneret inſolidũ, ſolus deberet ꝓtẽ redimere à cohr̄dibus,vt l.cũ q̄ſi.§.ſi plures.de fideicõ.liber.

1 ☞ *Dominium rei legatæ quod tranſeat uere à die aditæ hæreditatis ficte à tempore mortis.*

2 *Dominium rei legatæ ſub conditione quòd ſit legatarij à tempore exiſtentis cõditionis poſt mortem teſtatoris,& aditam hæreditatem.*

3 *Acquiſita per ſeruum legatum ante mortem teſtatoris quando debeantur legatario.*

Cùm ſeruus. Rei legatæ verè dñium trãſit ab adita hẽreditate:& eodẽ modo debent quæ rei legatæ accedũt.h.d. Not. tex.ibi,vel hæredis,ad id qd' j.dicam.

3 †Opp.q̄ legatarij dicuntur,domini à tpe mortis, vt l. à Titio. de fur.& l.ſed ſi damnũ.§.j.& ſ.de pec.Sol.dicit gl.illud ſecũdũ fictionẽ,iſtud ſcd'm veritatẽ.Dic clariusvt ex hoc textu colligit ſi qdem legatarius repudiat,nunq̄ vr̄ fuiſſe ſuum,vt dicit hic,& in d.l.ſeruum filij.§.j.ſ.eo.Vbi verò legatarius acceptat à tẽpore mortis dicit fuiſſe ſuum ſcd'm fictionẽ,vt l.à Titio.j.de fur.& d. l.ſed ſi damnum.§.j.A tpe aditæ hæreditatis fuit ſuus verè,vt hic tñ reuocabiliter:qa poterat repudiare à tempore acceptatiõis ve rè,vt hic,& no.in l.ſi qs ita.ſ.de cõd.inſti. Et hoc eſt verum in re legata purè.Nam ſi eſt relicta ſub cõditione, ſi quidem cõditio extitit ante aditã hæreditatem,& poſt mortẽ teſtatoris: eſt idem
2 quod ſ.ſed poſt mortẽ † teſtatoris,& poſt aditam hæreditatem: tunc eſt legatarij â tpe exiſtentis conditionis, nec fingitur retro ſua à tẽpore mortis,vt.l.j.§.ſerui.ſ.ad Sylla.& j.eo.l.legatũ.§.fin. & hoc ſentit gl.hic ſuper ÿb.in ſuſpẽſo. Op.j. eo. l. quæſitũ.§.
5 pe.Solu.ea quæ ſeruus †quærit ante mortẽ teſtatoris ſine dubio nõ pertinẽt ad legatariũ,vt in cõtrario.Sed ĩ his quæ quęrit poſt mortẽ,dic aut fuit legata res aliena:& nõ deberur legatario, niſi à tempore mortis.Idẽ in fructibus ex re aliena legata perceptis, vt l.Herennius.ſ.de vſur.& C.de vſur.& fru.leg.l.j.& ij.ſed ſi te ſtator legauit rem ꝑpriam:tunc quæſita poſt aditã hæreditatem ſunt legatarij verè:ita q̄ ea põt vendicare,vt hic. Sed q̄ſita ante aditã hæreditatẽ ſunt hæredis,ſed ea debet reſtituere legatario, & pro illis non cõpeteret vendicatio;licet pro his cõpetat actio. quidam cõtra,vt dixi in l.ſeruo legato.in prin.ſ.eo.

1 ☞ *Hæres non poteſt actione perſonali ex teſtamento conuenri,niſi pro hæreditaria portione:etiam ſi inſolidum rem legatam poſſideat.*

2 *Dominium rei hæredis legatæ non tranſit in legatarium.*

1 **Si fundus.** Actione †perſonali ex teſtamento non poteſt conueniri hæres,niſi pro hæreditaria portiõe, etiam ſi inſolidum rem poſſideat.h.d. Opp.ſ.ea.l.§.j.Solue vt ibi dixi. Opp.rei legatæ tranſit dominium in legatarium,vt ſ. proxi.§.ergo ſi poſſidet,poteſt conueniri inſolidum, vt l. ij.in fi. de præto.ſtip.Sol.ſi tranſiret dominium cõtrarium eſſet verum. Sed hic legata fuit res hæredis,non teſtantis:ideo non tranſit do miniũ hic,ſed agendum eſt actione perſonali quæ non põt dari,
2 niſi pro hæreditarijs portionibus,vt hic:ergo hic †eſt caſus ſi legatur res hæredis non tranſit dñium in legatarium,vt dixi in l.ſi hæredis ſeruus.ſ.eo. Op.q̄ teneatur ſolus ille cuius eſt res, vt l.fideicommiſſaria.§.ij.j.de fideicom.lib.ſol.Ibi teſtator putabat rem eſſe hæreditariam quando noluit cohæredes grauare, vt redimant:hic ſciebat eſſe vnius ex hęredibus. Opp.qd' etiam actione perſonali poſsit poſsidens inſolidum conueniri,vt l.iij. §. hæres.ſ.commo.Sol.patet ex his quæ ibi dixi,& in l.iij.§. Cato. in iij.op.j.de ver.oblig.

Valet. Dicit idem quod l.ſi domus.§.fi.in fi.ſ.eod.ideo dic vt ibi.

1 ☞ *Hæres cui eſt factum prælegatum,quando ſit q̄ illud non conſequatur.*

Illio pater. Suus vel emancipatus ſi ſe abſtinet ꝑlegatũ in totũ cõſequit,niſi teſtator aliud vo luerit,vel prælegata loco hæreditatis poſuerit.h.d.vſq; ad l.quæ ſitum. In l.nam nec in tex.ibi,prætor enim.dicit Dy.q̄ ꝑbat rectam eſſe ſiſitudinẽ inter filiũ emancipatũ,& in ptãte patris exiſtentem. Op.de l.miles.§.pro parte.j.ti.j.Sol.gl.ibi priuat hæreditate moriẽdo:hic repudiãdo.& aſsignat rõnem quã vide:qa primo caſu conditio prælegati nõ exiſtit eo viuo, ſed ſcd'o caſu ſic.Et hæc eſt vera ſol.licet gl.ponat alias ſol.ſed iſtã tene. Sed cõtra hoc opp.ſi ineſt tacita cõditio ſi repudiauerit:ergo nõ impedit trãſmiſsionẽ vt l.cõditiones extrinſecus.de cõd.& de.Sol. hæc eſt cõditio tacita depẽdẽs ex volũtate legatarij,aliàs ſecus. dicã in l.cõtraria. Op.de doli exce.l.ſi.§.fi.Sol.ibi legatũ habebat in ſe aliã cõditionẽ q̄ iſtam,ſi hæres nõ erit:qa cõditio appoſita in inſtõne videbatur repetita in legato. Opp.de l.ſi patroni.§.quid ergo.ad Treb.Soluit Dy.q̄ ſibi fuit filius ſolus inſtitutus,vnde repudiãdo impugnat defuncti iudiciũ. hic habebat cohæredem,vnde repudiando defuncti voluntatẽ non impugnat, vt hac l.filio.in fi,& l.quæſitũ.de acqui.hær.& l.ita trñ.§.q ſuſpectam.ad Treb.Ex his diſtingue,†aut hæres cui eſt aliqd prelegatum eſt excluſus morte,& nõ cõſequit prælegatũ pro parte ſua, vt l.miles.§.pro parte.j.ti.j.Aut eſt excluſus cõditionis defectu. & idẽ,vt.l.ſi.de do.exce.§.fi.aliàs j.ti.j.Aut eſt excluſus repudiatione:& tũc aut cõſtat de volũtate teſtatoris tacita vel expreſſa: & ſtamus ei, vt dictis legibus. Aut dubitatur:& tunc aut fuit inſtitutus ſolus:aut cum alio,vt patet ex prædictis.

1 ☞ *Æquiparatio ſui & emancipati procedit quando ſuo hoc eſt utile, ut exiſtentia ſui,hæredis nil operetur,& propter beneficium abſtinendi.nu.4.*

2 *In ſuo hærede an ſit medium inter mortem & additionem remiſſiue.*

3 *Suus & neceſſarius an in dubio præſumatur immiſcere.remiſſiue.*

Am nec. Opp.quia in multis exiſtentia ſui hæredis etiã hodie aliquid operatur,vt l. apud hoſtes.de ſuis & legi.l.filius.& l.Iul.ſ.de acqui.hære.Solu.† Iſta æquiparatio ſui,& emancipati procedit quando ſuo hoc eſt vtile, vt exiſtentia ſui hęredis nil operetur.ſecus ſi ei eſſet damnoſum, vt in contrarijs.Probatur in l.ſi filius qui patri.in prin.ſ. de vul.
2 & pup.ibi dixi. †Quærit Dy.an ĩter mortem & additionẽ ſit medium in hærede ſuo.De quo ſunt gloſſævariæ.dixi in.l.fin.ſ.
3 de condi.inſtitu.Item quæritur†an ſuus & neceſſarius in dubio præſumatur immiſcere.dic vt dicam in l.filius. & l. cum bonis.
4 de acqui.hære.No.†æquiparationem inter ſuum & emancipatũ propter beneficium abſtinendi.

1 ☞ *Prælegata aſſumunt naturam hæreditatis,quando diuiditur per teſtatorem hæreditas,uel maior pars eius inter filios.*

2 *Prælegata quod ueniant in fideicommiſſo,quando teſtator omnia bona, uel maiorem partem diuidit inter filios.*

Quid ergo. * Opp.ſ.eo.l.filio.& l.qui filiabus.in fi.cum l.ſeq.Hic ſunt plures glo.Prima & ſecũda quid dicat neſcit.Penultima & finalis ponit veritatem.Nam hic in verſi. planè repudiando excluditur à prælegatis:quia diuidendo omnia bona vel maiorem
1 partẽ inter filios,apparet voluntas defuncti:quia †prælegata ſuccedunt in locum portionis hæreditariæ ſibi datæ in teſtamẽto. Vnde ſicut diuiſione factę per teſtatorem, nihil habiturus eſſet ſi repudiaret hæreditatem,ita modo.aſſumunt enim ſibi naturã hæreditatis prelegata,in cuius locum ſuccedunt:vt l. Imperator §.fi.& l.ſequen.j.ti.j.& de condi.& demonſtra.l.filiæ.§.primo.& de dona.inter vi.& vxo.l.ſi donatæ.§.ſi ſponſus.ſecundùm Dy.
2 quod multum not.Nam †per hoc puto quod eo caſu quo aliàs prælegata non veniunt in fideicommiſſo:quia teſtator portionẽ nominauit:tamen iſto caſu quo omnia bona,vel maiorem partẽ inter filios diuiſit,veniunt in fideicommiſſum ſicut hæreditatis portio.Caſus eſt hic.Videbitis in l.Marcellus.§.quidã.j.ad Trebel.quod nota.

1 ☞ *Aduentitia hodie non quæruntur per filium patri.*

1 *Ea,quæ habet nepos ab auo,reſpectu patris dicuntur aduentitia.*

3 *Legatum factum à patre filio,qui eſt in poteſtate aui, tenet.*

4 *Id,quod conſequitur nepos ab auo materno:non dicitur profectitium quo ad patrem.*

Væſitum. A filio inſtituto poteſt legari patri,vel alteri cuicunq; in eadem poteſtate conſtituto.hoc dicit.Hæc lex legitur duobus modis.Primò q̄ filius fuit inſtitutus à patre ſuo.Secũdò quod fuit inſtiturus ab extraneo:

vt in

vt in prima gl. Opp. q̃ à p̃re non p̃ot legari filio:vt inſtit. §.an. ſeruo. ſecundũ primã lect.oportet te dicere q̃ iſta lex loquitur
1 ſecundũ iura noua † ſecundũ q̃ aduentitia non quærunt p̃ filiũ
2 patri & hoc tangitur in fi.gl.fi.ſecundũ hoc nota†q̃ ea quæ nepos habet ab auo,dicũtur aduentitia reſpectu patris: vt hic,& no.in l.à filio.ſ.eo. Facit l.q in aliena.§.interdũ.ſ.de acqui.hære. & hoc licet in ſe ſit verum tñ nõ congruit huic legi, quæ loquitur in filio & ſeruo.In ſeruo nihil eſt immutatũ: vñ nõ p̃ot dici q̃ loquatur ſecundũ iura noua. Teneamus ergo ſecũdã lect. q̃ filiushic fuit inſtitutus ab extraneo.Ad cõtrariũ rñdeo:qa ibi p̃
3 hibetur legari à patre filio,qui eſt in ipſius poteſtate. † hic legatur à patre filio,q eſt in poteſtate aui,nõ patris,à quo legat:& eodem modo ſi legatur ſeruo patris:quod valet ac ſi legaretur ipſi p̃ri,vt hic dicit tex.Ratiõe vidiſtis in l.à filio.ſ.e. & iſta eſt vera.
4 Gl.dat alias ſol.q̃ ſunt diuinatiuę.Ex hac lege nota †q̃ illud qd̃ nepos conſequitur ab auo materno, non dicitur profectitiuum quo ad patrem,in cuius poteſtatem reincidit. Facit l.auus.de iure dotium. & de col.bo.l.dedit dotem.quod tene menti.

1 *Inter mortem & aditionem non eſt medium.*
Neceſſarius in puncto,quo moritur,efficitur hæres.
Interuallum temporis requiritur in facto hominis.

Præſenti. Si libertatis dies,& legati cedit ſimul, vel libertatis prius valet legatũ. ſecus ſi prius cedit dies legati.h.d.& no.ſubtilem §. Opp.j.tit.ij.l.qui concubinã.§.cũ in teſtamento.Sol.hic relinquit libertatẽ ſub conditione, legata purè hoc exprimẽdo:aliãs ſi ſimpliciter legaret, cõditio adiecta libertati vĩ repetita in legato:vt leg.cõtraria. Opp. de l.cũ ſeruus.ſ.de cõdi.inſti.ſolue eodẽ modo.Quæro,pone q̃ inſtitutus eſt hæres neceſſarius:tñ ſeruus mortuo teſtatore incontinẽti impleuit conditionẽ:an cõſequat̃ legatũ.Glo. dicit q̃ ſic.Idem dic ſi fuerit impleta conditio teſtatore viuo, Sed Dyn. reprehendit
1 vtrunq;.† Primum,qa inter mortẽ,& aditionẽ nõ eſt mediũ,dicit ipſe.Declarato:neceſſarius in puncto,quo quis moritur,efficitur hæres à lege:vt l.ſi poſt mortẽ.in princ.ſ.eo.Si ergo ſeruus impleat cõditionẽ poſt mortẽ: iſtud de neceſſitate fit aliquo tẽpore:& ſic poſtq̃ ibi eſt hęres.Qñ enim factũ hominis relinquit requirit aliquod interuallũ tẽporis:vt l.foramẽ.ſ.de ſer. vr.prę. ergo antè ceſsit dies legati,quã libertatis.Secus ſi impleuit teſtatore viuo.Dy.hoc reprehendit:quia cõditiones poteſtatiuæ, de quibus hic loquitur,nõ poſſunt impleri viuo teſtatore:vt l.ij. de condi.& demon.ſed intelligendo de conditionibus caſualibus glo.dicit verum. Nota glo.quæ dicit,q̃ inter mortem,& aditionem non eſt medium.

Duobus. Si ſeruo legato viuo teſtatore obuenit libertas, relictum eidem debetur.

1 *Donatio an ualeat,ſi dicitur,dono tibi hæreditatem meam.*
2 *Error in nomine appellatiuo uitiat,qñ inter expreſſum & uerũ eſt multa difformitas.*

Si mihi ſeruus. Ea quæ acquiruntur per ſeruũ viuo teſtatore, non debentur legatario. ſecus in quæſitis poſt mortem,& aditã hæreditatẽ.h.d. cum §.ſe. Opp.de l.ſi tibi homo.§.cũ ſeruus.ſ.eo.Solue vt ibi.Opp.hic appellat hæreditatẽ viuẽtis:cõtra l.j.ſ.de hære.vel ac.ven. & cõtra l.j.j.pro hærede.Soluit gl. expone hæreditati,i. bonis q̃ ſpe ſunt
1 futuræ hæreditatis.Facit †ad q.ª dixit quidam, dono tibi hære-
a ditatem meã,an valeat iſta donatio? Quidam q̃ non:qa teſtator errauit in nomine appellatiuo:ergo &c.vt l. ſi quis in fundi vo-
2 cabulo.ſ.eo.Iac.de Are.& Pe.dicunt cõtrariũ:†quia tunc error in nomine appellatiuo vitiat,qñ inter nomẽ expreſſum & verũ eſt multa difformitas.Secus ſi eſſet multa cõformitas;vt l libroꝝ.§.q̃ tñ.j.tit.ij.Pro hoc induco ſpecialiter iſtum.§.cũ gl.Pet. ponit iſtam q.in brocardis ſuis in d.l.j.ſ.de hære.vel ac.ven.

Cũ homo. Si legatur homo alienus fructus & acceſsiones veniunt à tempore lit. conteſta.h.d. Dic vt l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.ſ.eo.

1 *Conſentiens alienationi alicuius rei,quando ſibi præiudicet. Legatum eſt donatio.*
2 *Conſentiens alienationi,ſeu uenditioni rei,qua actione agit ad prætium.*
3 *Conſentiens donationi rei ſuæ nihil petere poteſt.*
4 *Conſentiens alicui leganti rem ſuam,qua actione agat.*
5 *Conſentiens uendenti rem ſuam non q̃ non tradat,agit contra uendentem actione mandati.*

b **Si fundum.** [b]Qui cõſentit alienationi rei à teſtatore purè ſibi relictæ,poteſt adhuc petere pretium:licet hęres ſoluẽdo rem liberare ſe poſsit.h.d.

Pro cõcordia. Aduerte q̃ donatio oĩm bonorũ ſuorũ p̃ſentium & futurorum nõ valet Bar.in l.ſi.C.de pac.in l.ſtipulatio hoc mõ cõcepta.ff.de v̄b.ob.quaſi auferat liberã teſtãdi,facultatẽ.Sed do.Ale. allegat Bar.tenere cõtrariũ in hac l.q̃ſitum.§.pe.Tu dic q̃ Bar.format diuerſas q.qa in d.l.ſi.& in d.l.ſtipulatio. format q̃.de qua in hoc §.pe.qñ donãs vtit verbo, hr̃ditatẽ. meam dono &c. quaſi erret in hoc noĩe appellatiuo hr̃ditas: q̃ nõ dr̃ eſſe viuẽtis, vt in iurib⁹ p̃al.& in l.j.ff. de hære. vel act. vẽ.& ſic cõcludit valere, nõ obſtante illo errore,quaſi ſint cõformia verba, dicere oĩa hõa & dicere hę reditatẽ.Vel & ſecũdo dic q̃ in hoc §.pe. recitat opi. Vel vltimo ſolue ſecũdũ do. Alex.aut ſtellexit de hæreditate, ſcilicet ſecundũ bona quę tũc p̃ſentialiter habebat, & valet:& p̃cedat ſe cũda opi.Aut voluit donãs referre ad oĩm hęreditatẽ,hoc eſt ad oĩa bona p̃ſntia & futura:& tũc nõ valet: & p̃cedat prima opin. Eſt ſubtilis ſolu. ſed tutior prima. Ad de ad ea q̃ habent ad Ang.& Pau.de Caſ. in l.pœnales. in prin. ad l.fal.ad pau.in l.licet.C.de pac.

a ¶ Facit ad q. Vid qñ quis dicit, dono tibi hæreditatẽ meã: an valeat. & ſic accipit in hac q̃o.hæreditas p patrimonio, aliãs autẽ nõ tñ eſſet p̃hibitũ donari inter viuos, ſed etiã cã mortis.q̃ cõparat̃ vltimę voluntati. Ita voluit gl.no.in cõcio tex. in l.licet.C.d pac.Ang.hic ſimpl'r dicit idẽ qd̃ Bar,& idem Paul. de Caſtr.hic & Bal.hic, quẽ vid. Caue tñ:qa ſi cõſtaret q̃ p̃miſſet hæreditatẽ, i. ius ſuccedẽdi,nõ valeret l.cũ donationis.in fi. C.de tranſac.no.bal. & doc. in l. ſtipulatio hoc mõ de v̄b.ob.cũ ſi. niſi fieret mentio mortis: qa tũc pacto valeret, per not. in l. fi.C.de pac.vbi oĩno vide Bar.in v̄ſi. q̃o. & ibi ponit quid de hac q.dono hęreditatẽ, & vĩ tenere q̃ nõ valeat.& fortẽ melio⁹ quia impediret liberam teſtamẽti factionẽ.l. cum doñ.C. de trãſac.& d.l.ſtipulatio.qa comprehendit præſentia & futura, ſecundũ Cy. Bart.& Bal.in d.l.fi. niſi exp̃ſſe ſe retuliſſet ad hæreditatẽ, quã tũc habet,& iſto caſu procedat dictũ Bart. & cum Bart. hic tranſit ſimpliciter paul. de Caſt.in d.l.licet.& ibi ſcripſi poſt Bartol.

b ✠P. PAV. P. ¶Fundũ.vide Com.conſi.xxxiij.inci. quidam.poſt prin.

c ☞ POMATES.¶Opp.extra gl. Vide Alex.in l.q̃ dotis.in x.col. alʒ xx. v̄.inquantũ.Bar.tũ tenet hoc ff.ſo.ma.Fel.in c.cũ.M.Ferra.in ij col.de conſti.

d ¶Conſenſit alienationi.Not.qñ qs conſentit alienationi alicuius rei, an ſibi præiudicet.de quo hñ lati⁹ p Bal.in l.q̃ dotis.ſol.ma.& ibi Imo.& Bal.in l.ſi ſine.C.ad vel.& in.l.cũ ꝓponat.poſt gl.C.de pac.& Sal.& plenè p Bal. in l. mater.C.de rei vẽdi.in vj.col.Quid aũt de eo q legat rẽ meã alteri me conſentiente.vide Bar.in l.cũ qs decedẽs.in prin.in titu.ij.Quid ſi ſideiubet in inſtr̃o

Universidad de Deusto
Biblioteca

alienationis, vide l. excepti. C. de euic. & q̃ p dixi post Imo. in d. l. quæ dotis. & pulchrè Bal. in l. cũ rẽ alienã. in ver. sed pone cũ se. C. de le. & Iac. de Are. Bal. & Imo. in l. dotalẽ in ij. no. 3. so. mat. Ang. hic simpliciter sequitur distinctionem bar. et adde quæ no. Bar. in l. qui Romæ. §. fi. in viñ. col. de ver. ob. & Bal. in aut. res quæ. in fi. C. de le. adde quo ad primũ, Bal. cõsi. cxviij. ij. li. quo ad secũdũ, Bar. cõs. ccxiij. inci. q dã instituit filios.

a ¶ Op. s. Et vide glo. & Bar. in l. cũ proponas. in. j. C. de pac.

b ¶ Si Titio. Aliter loquit hic Imo. & vide in l. qb⁹. §. Termilius j. de cõdi. & demon. Itẽ limita, nisi mod⁹ de necessitate inesset legato secũm Ray. & doc. in §. Titio genero. in l. Titio cẽtũ. de cõdi. & demõ. adde vt per Bal. post Pau. de Cast.

a

2

↠ P. PAV. P.

c ¶ Sicuti. Circa intellectum huius l. vide omnino Ias. in l. si arrogator. col. j. & seq. ff. de adop.

↠ P. PAV. P.

d ¶ Oppono q̃ pr. vidt Cõ. cõsi. cxxiij. & q̃ scripsi in l. centurio. in vlt. q. de vulg. de pu. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. Pau. de Cast. consil. cxcix. ad fi. omnino pau. de Cast. in allegata l. ex tribus & in consil. lxxvij. in iij. dubio.

3

e ¶ Quod fideicõmissum. Vide Bal. in l. si arrogator. in iij. opp. de adop.

4

f ¶ Plane. Istum text. not. Bald. in l. j. in fin. C. eo.

g ¶ Qui testamento. Vide Barto. in l. j. C. de lega.

h ¶ Non dicitur. An qui habet libertum, dicatur locupletior, vide Bar. & doct. in l. cũ proponas. C. de dolo. & adde l. Titi⁹ & ibi do. C. de oper. libe. adde secundũm pau. de Ca. quod nec habens ius patronatus dicitur locupletior, vt possit grauari no. in l. j. §. fi. de præscri. ver.

§

1

i ¶ Solu. hic primo. Ad de quod not. Dy. & Bar. in l. talis scriptura. §. eo. in fi. adde secundũ pau. de Castr. in contrarium l. Lucius. §. cuibus. j. tit. j. cũ isto concor. l. Paulo Callimacho. §. fin. de lega. iij.

ipse: sed author suus donauerat, vel legauerat: quia legatũ est donatio: & sic donauit prædecessor: & tunc aut ille, qui consentit, erat libertus ipsius legantis: & consentiẽdo videtur remittere: vt l. codicillis. §. j. j. titu. j. Aut nõ erat libertus: & tunc præiudicat sibi in re, non ptio: vt hic. Secundò casu quãdo res non erat consentientis, sed erat debita, vel spe vel verè: & tũc aut quis consentiẽdo alienationi impedit existentiam illius conditionis, ppter quã debebat ad se peruenire: & præiudicat sibi: vt l. nihil. §. j. j. eo. & l. cũ pater. §. libertis. j. eo. titu. j. Aut hoc non impedit: quia ex alio euentu debebat ad eũ deuenire: & sibi tunc non præiudicat, siue sciens, siue ignorans fuerit: vt no. per gl. in l. si à substituto. in prin. §. eo. & per Dy. in l. q Romæ. §. duo fratres. de ver. ob. & dicvt ibi dixi in xij. q. Tertio casu, qñ qs cõsentit alienationi rei sibi obligatæ: dic vt §. de remis. pig. p totum: & dixi anno in l. sicut. §. fi. §. q. mo. pig. vel hypo. so. Opp. §.⁹ de pig. act. l. Caius. & j. tit. j. l. Titia. §. Lucia. So. ibi non consensit alienationi: sed fuit præsens vt testis: quod plenè dico in l. quæ dotis. sol. ma.

a

†Quæro pro declaratione prædictorum qualiter iste petet pretiũ & qua actiõe. Rñ. aut ille, cui vẽdenti consentio, alienauit illã rem vt meã: & repetã actione mãdati: si tũc interuenit cõsensus cũ vendebat: si post, actione neg. gest. vt l. ab vno. C. de neg. gest. l. mater. C. de rei ven. vel si res esset cõis alicui iudicio diuisorio: vt d. l. infamilie. C. fa. erc. Si verò vẽdidit rem meã vt suã: si qdẽ res esset perẽpta, vel prescripta, habeo actionem neg. ge. ratũ habendo in subsidium: vt C. de rei ven. l. mater. Posset etiã mihi consuli ratũ habendo, etiam si res extet: vt dixi in l. si eum seruum. §. si cer. pe.

2

†Quæro: qd si consentio alicui donanti rem meã? Rñ. vt l. codicillis. §. j. j. ti. j. Nam nihil possum petere: arg. l. ij. C. si aduer. dona. & l. si seruus cõmunis. §. de dona. inter virum & vxorem.

3

†Quæro, qd si consentio alicui leganti rem meã? Hic est dubius casus. Nam si cõsentio tibi possidenti, nõ est dubiũ q̃ datur exceptio: vt l. Caius. §. de pign. act. & l. sicut §. venditionis. §. qui. mo. pig. vel hypo. solu. sed q̃ actio legatario detur contra consentientem: videtur contra l. cũ quis decedens in prin. j. tit. ij. Sed hæres defuncti tenẽ insolidũ: & habet actionẽ mandati: vel de dolo contra consentientẽ: quia fortè aliàs non esset legaturus: ar. l. quidam cũ filium. §. de hære. instit. Dic vt d. l. cũ quis decedens. j. ti. ij. & in l. cod. in prin. j. ti. j.

4

†Quæro quid si cõsentio tibi q̃ vendas rem meã, nõ q̃ tradas, qua actione agetur cõtra me. Rñ. actione mandati, si præcesserit mandatum: aliàs, de dolo: vt l. si cùm mihi. §. de dolo.

☞ *Modus quandocunque respicit commodũ alterius appositus in dispositione dicitur causa finalis.* 95.

1

b

Stitio. ᵇ Alias §. Iuli. Licet modus per casum deficiat, debetur legatũ. h. d. Opp. C. de instit. & substi. l. j. Sol. ibi in cõditione posita, quæ si deficit p casum, facit relictũ deficere: hic verò in modo. De hoc ibi p glo. & j. de cõd. & demõ. l. in testamento. Opp. de l. Titio. ver. sed cũ ante nup. de cõd. & demon. Sol. Dicit Dy. ibi modus erat causa finalis relicti: hic verò impulsiua. quod non placet. Nam †quandocunq; modus respicit commodum alterius, prout hic erat, dicitur causa finalis: vt l. Titio. in prin. j. de condi. & demonst. Dic ergo quod in d. ver. sed cum ante nuptias. fuit cõditio. & tex. expone vt ibi dixi.

1 ☞ *Potest relinqui fideicommissum succedentibus ab intestato pupillo: quod expirat aduenientę pubertate.*

2 *Pater codicillatur filio, grauando uenientes ab intestato.*

3 *Clausula codicillaris utrum porrigatur ad pupillarem substitutionem remittendo.*

c

Sicuti. ᶜ †Potest relinqui fideicommissum à succedentibus ab intestato pupillo, qd̃ expirat pubertate aduenien

1

te. h. d. vsq; ad. §. qui rogatus. in l. planè. & est casus valde singu-

d

laris. Opp. q̃ pater ᵈ non possit grauare filium per fideicõmissum: vt l. ex tribus. C. de inofficio. testa. Solu. non potest grauare filium in bonis ipsius filij: vt l. cohæredi. §. cũ filiæ. §. de vulga. & pup. sed succedentes ab intestato ipsi filio potest grauare: vt hic. Ita dicit Dy. in l. j. §. de vulg. & pupil. & Cy. in dicta. l. ex tribus. Ratio: quia cum pater possit filio substituere extraneum nõ substituendo, videtur dare venientibus ab intestato: vt l. conficiuntur. in prin. §. de iure cod. Ita dicit gloss. ista est bona. Istud verò,

2

†quod dicit gl. q̃ pater potest codicillari filio, intellige eo modo quo §. scilicet grauando venientes ab intestato, non ipsum filium in proprio. Et no. bene qd̃ gl. dicit, q̃ etiam si pater testamẽtum

3

sibi non facit hoc procedat. Et †ista faciunt ad qõ. quam dixi in l. j. §. ti. j. & similes, vtrum illa clausula, si non valet iure testamenti, valeat &c. porrigatur ad pupillarem substitutionem. quod no, ta bene.

90.

e

Quod fideicommissum. ᵉ Quæro de ratiõe cur Rñ. intra tempus pubertatis videntur venientes ab intestato habere ex dispositionẽ defuncti, qui alium potuerat substituere: postea videntur habere ex casu: & sic nõ possunt per fideicommissum grauari: vt l. sed & si sic. §. fi. j. titu. ij. & dicit Dy. q̃ ista l. non est alibi. & dicit etiam per istam l. q̃ fideicõmissum, de quo loquitur l. scæuola. j. ad treb. non valet post pubertatem, vt ibi.

97.

f

Plane. ᶠ Hoc examinant doct. C. eo. l. cum quidam dicemus in l. qui fundum. §. qui filios. j. ad l. Fal. facit. j. ea. l. antepe. & quod ibi dicemus.

Qui rogatus. Venditor serui hæredis de restituẽdo rogati, tenetur fideicommissario, si est soluendo: aliàs contra emptorem habetur regressus. hoc dicit. cõcor. l. vlti. in prin. §. de eo per quem fac. erit.

Si cui Stichus. Grauatus dare vnam de rebus alternatiuè relictis, tenetur ad illam, etiã si aliam elegerit. hoc dicit.

1 ☞ *Qui non habet commodum pecuniarum, non potest onere fideicommissi grauari.*

2 *Locupletior non dicitur, qui habet libertum.*

3 *Operæ non possunt imponi seruo manumisso per fideicommissum.*

g

Qui testamento. ᵍ Cui est prouisum nõ pecuniariter, grauari non potest. hoc dicit. †Nota q̃ qui non habent commodum pecuniarium, non

1

possunt grauari onere fideicommissi. Cõcor. j. tit. ij. l. iij. §. si rem.

2

Posset etiam poni exemplum in l. si creditori. §. j. §. eo. †Nota

h

q̃ habet libertum, non dicitur ʰ locupletior. l. nemo prædo. §. j. j. de reg. iur. quod intellige vt no. in l. naturalis. §. fi. §. de præscrip. ver-

3

dicam in l. si vero. §. de viro. §. sol. ma. †Nota q̃ non possunt p fideicommissum imponi operæ seruo manumisso, etiam si testator voluit. Simile in l. cerdonem. de oper. liber. fallit in filio testatoris, vt in gloss.

99.

Vidam testamento. Designatio vñ legatum soluat̃ post legatum relictum apposita ipsum conditionale nõ facit. h. d. Opp. j. eo. l. si ier. §. qui quinq;. & §. eo. l. si sic. §.

i

j. So. hic primo ʲ reliquit legatũ purè: postea designauit vñ soluat̃, ibi in ipsa substãtia legati apposuit designationẽ rei. Vnde si nõ reperitur, deficit substantia legati. Aliud eñ est dicere, lego tibi decẽ. q̃ in arca habeo, vel quæ Titius debet mihi: & tũc loquunt̃ cõtraria. Aliud est dicere, lego tibi decẽ, q̃ soluat̃ de his q̃ Titius mihi debet, vel de eo q̃ habeo in arca: vt hic, & j. ti. ñ. l. Paulo. §. j. & p Cy. de ista materia in l. si qs argentũ. C. de don. Ego dixi plenè in l. iter stipulantẽ. §. sacrã. de ꝟ. ob. Facit. §. de cõtrahen. emp. l. si debitor. §. verisimile. & de ann. leg. l. annua. facit l. si cui. §. eo.

Quoties

a **Quoties.** Bona vadunt ad fiscū cum onere legatorū. h.d. An requiraē ꝙ hæres adiuerit hæreditatem: dixi in l.si sequēs gradus.s.ad Syl. Opp.nā hæreditate non adita non debentur legata: vt l.si nemo.s.de testa.tu. Dicit Iaco. de Aret. intellige ꝙ fuit hæreditas adita, sed ꝓpter delictū hæredis fuerunt facta bona vacantia: vt l.si seruus plurium.§.ij.s. eo.

1 ☞ *Qui tenetur ad quantitatem respectu speciei, specie perempta liberatur.*

Si tibi. Qui teneē ad pretiū rei, re perempta liberatur. h.d.

1 Vel sic †Qui tenetur ad quātitatē respectu speciei: perempta specie liberaē. h.d. Opp. de l. incendiū. C. si cer. pe. So. Ibi teneē ad quātitatē simplr: hic respectu certæ speciei: vñ specie perempta liberaē. Et iste casus nō est alibi. Dy. dicit, habuistis idē, licet nō expresse s.eo. l. Titiæ textores. §. fi. & not. de noxalib. l. si qs ad libertatem. in prin. & loca. l. in naue. & C. de iure emphy. l. j. Dixi s.eo. l. cùm res. ver. sed si Stychus.

1 ☞ *Executor non debet pecuniam petere, antequā conditio legati extitit.*

2 *Executor potest petere ꝙ sibi caueatur.*

Si scriptus. b Executor non †debet ante pecuniam petere, quā conditio legati extiterit. h.d. No. istū casum pro executoribus qui habent actionē: vt l. nulli. C. de epi. & cler. Secūdò no. ꝙ †executor petit sibi caueri. Dicā j.eo. l. si à pluribus. Plenius in l. si quis Titio. j. titu. j. & l. diuus. si cui plus quam, per leg. Falci.

Cū statuliber. Ille, cui datur aliquid causa conditionis implendæ, pōt onere fideicōmissi grauari. h.d. Not. istū casum. Facit j. de do. causa mor. l. quod statuliber. Opp. de l. si quis sub cōditione, si quis omis. causa testa. Solue vt ibi. quod est no. multum. 100—

Simihi Stichus. Fideicōmissum iniunctum de re legata prēstatur vt accipitur: de alia præstaē in integrū. h.d. Opp. j. ad legem Fal. l. pœnalis. §. fi. Glo. dicit ꝙ ibi fuit relictum quantitatis. hic speciei. qd' Dy. reprobat ꝓ l. maritū. §. à liberto. j. ad l. Fal. dic ergo ꝙ hic fuit rogatus restituere totū quod accepit: ibi verò partē. Et de hoc distingue plenius vt l. Plautius. j. de cōdit. & demon. & l. facta. §. si Titius. j. ad Trebel.

Seruus. Is, in quo est ius postliminij, potest legari. h.d. qd' dic vt l. id quod. s.eo. tit. quod nota.

t ☞ *Si papa concedit alicui præbendam de proximo uacaturam in tali diœcesi, quam duxerit acceptādam: postea alij concessit specialiter in una ecclesia illius diœcesis, quis ipsorum præferatur. remissiuè.*

2 Optio, si est legata seruo me hærede instituto, ꝙ non ualeat.

3 Res si legatur duobus coniunctis re, uni purè, alteri sub conditione: ꝙ ille, cui relinquitur purè, habebit tantùm partem.

c **Si domino.** ‘Cui optio est legata, potest optare seruum specialiter alteri legatum. h.d. concor. j. de opti. lega. l. si hæres. licet glo. signetur ꝓ contraria. Oppo. de l. seruo. de pecu. le. & de omnibus legibus quæ dicunt ꝙ generi per speciē derogatur. d. l. vxorē. §. codicilli. & l. seruus. vrbanus. §. fi. j. ti. ij. So. gl. primò ꝙ hic non erant nisi duo in patrimonio. vnde de necessitate testator sensit de his, ꝙ ille, ꝙ specialiter erat legatus, posset optari. Ista licet sit vera in se, tamen diuinationem sapit. Alij ꝙ hic loquitur de rigore: & de æquitate secus. Nec hoc placet: qa hoc est dicere ꝙ hæc lex nō bene dicit. Vnde Iaco. de Aret. Dy. & omnes dicunt ꝙ contraria loquunt, qñ vni legatur genus, alteri species. hic verò legaē vni species certa, alij species ex genere incerta, s. quā optauerit. Vnde quilibet est legatarius

1 ciale fauore libertatis. Et per hoc †apparet ꝙ si papa cōcessit alicui cui præbendam de proximo vacaturam in tali diœcesi, quā duxerit acceptandam: postea alij concessit specialiter in vna ecclesia illius diœcesis: quòd ille secundus non præfertur, quasi generi per speciem derogetur: imò præfertur primus: quia cuilibet vī facta concessio in specie. Hoc declarauí plenè in l. quæsitū.

2 §. fi. j. de fun. instr. & ītr. le. †Quærit glo. quid si testator me instituit, & seruo optionē legauit, an valeat. Gl. ꝙ sic. Dy. contra: qa legatum optionis habet in se conditionem tacitam non expressam: ideo regula Catoniana habet locum in ea: vt l. si optio. j. de

3 opti. lega. Nota hic casum †ꝙ quando res legatur duobus coniunctis re, vni pure, alteri sub conditione: illi, cui pure relinquit

d interim habebit partem tantùm: dixi plenè [a] in l. planè. §. si coniunctim. s.eo.

Si mihi. Dispositio hæredis nō tollit a dispositionem defuncti. h.d.

Nota ꝙ dicit ex testamento defuncti: nō autem dicit, ex testamento hæredis: vt not. in l. iij. §. ex pluribus. j. de acqui. posses. licet Dyn. ibi aliter dicat, & malè, vt ibi dixi.

Opp. quando legatur in testamentis diuersorum, debetur ex vtroq; testamento: vt l. planè. §. sed si. s.eo. Dixi plenè in l. huiusmodi. §. j. s.eo.

Si seruo. Qui repudiat ex ꝑsona seruí, potest agnòscere ex sua. hoc dicit.

Si ei, qui. Qui decedit apud hostes videtur mortuus tempore captiuitatis: qui reuertitur, videtur semper fuisse in ciuitate. h.d. Oppoñ. quod non posit postliminio confirmari impediente regula Catoniana: vt l. j. de reg. Cato. l. cæterā. §. j. s.e. So. hoc est propter fictionē postliminij. Facit. s.eo. l. seruum filij. in prin. quæ omnia nota multum.

1 ☞ *Regula Catoniana habet locum. quando testator contra impedimentum prouidere potest, & dare libertatem* b *seruo,* 105—

Siminor. Legatum purè relictum seruo non iustè manumisso non valet: nec confirmatur si postea manumittatur. hoc dicit. Opp. cum tempore mor c tis reperiatur sui iuris, videtur sibi deberi legatum vt s.e. l. quæsitum. §. duobus. Sol. Ibi relinquitur seruo legato: hic loquitur seruo simpliciter. Nec obstat ꝙ erat manumissus: quia manumissio non valebat. Quæro, quæ est ratio ꝙ non confirmatur legatum. Dicit gl. quia testator videtur ei reliquisse, d si ex hac manumissione ad libertatem peruenerit: vt l. seruo. s. de condi. inde. Sed Dy. Dicit & Ia. de Are. qd' ratio est propter regulam Catonianam, quæ impedit cōfirmari. Dictum gl. plus placet. Nam quando legatum deficit mista consyderatione legātis

1 & legatarij, vt in ꝓposito †regula Cato. habet locū, si testator tunc contra impedimentum poterat prouidere, & dare libertatem seruo: vt insti. eo. §. an seruo. Sed quando testator prouidere nō posset, regula Catoniana locum non haberet: vt l. non intelligitur. §. quādo autem. j. de iure fis. Dixi in l. j. j. de reg. Cato. Sed hoc per testantem non poterat prouideri: quia erat minor viginti annis. ergo &c. igitur nota omnia ista.

1 ☞ *Relictum palam non capaci non applicatur fisco.*

Promittens per instrumentum publicum testatori de restituendo incapaci, dicitur palā facere, & non applicatur fisco. 100—

IN tacitis. Tunc in fraudem videtur quis fidem assùmere, quando non publicè, sed secretè de restituendo promittit. hoc dicit. Scias' pro huius declaratione †quod quādo e

1 relinquitur non capaci palam, non applicaē fisco: vt l. non intelligitur. §. si quis palam. j. de iure fis. no. in l. Lucius. §. j. j. eo. Sed quando relinquitur clam, tunc aufertur ei tanq; ab indigno, & applicatur fisco. Vnde si promitterē testatori de restituēdo ꝓ publicum instrm, non applicaretur tunc fisco: sed quando ꝓmitto simpliciter, & facio scripturam priuatam manu mea: & tunc dicitur fieri clā. Ita loquitur hic: hoc autem qualiter probetur, dixi in l. non intelligitur. §. tacitè de iure fisci.

1 ☞ *Comitatenses si tenentur soluere ex forma statuti salarium Potestati: si aliqua' uilla eximatur, cæteri tenentur ad totum.*

2 *Liberato uno in contractibus, cæteri remanent obligati quando omnes insolidum tenebantur: secus si in uiriles.*

3 *Exceptio siue fiat incontinenti siue ex interuallo, dummodo ante contractum perfectum, idem est.*

¶ Quoties. Et intelli ge istū tex. secūdum Dy. qñ bona publicantur, ꝓpter delictū hæredis: secus quando bona publicātur ꝓpter delictū defuncti: ꝙ l. cū filius. §. fi. j. tit. j. Et rō ibi patet, ꝙ bene no. Adde qd' Pau. de cast. dicit qd' intellectus Iac. de Are. nō satisfacit: quia bona ꝓprie non dīr vacantia ꝓpter delictū, sed cū nō reperīt aliqs qui velit adire: vt l. si sine hærede. de admi. tur. Vnde dicit posse dici ꝙ hic nullus voluit adire, & fiscus acceptauit. Et si dicis, qualiter tenetur fisc⁹ ad legata q̄ non fuerunt cōfirmata. Pōt dici, aliud in fisco, ꝙ tex. in l. recusare. §. si fisco. j. ad trebel. qd' est singulare, secūdum ipsum.

¶ Si scriptus. Adde istū text. & quæ hic not. vide Bal. in l. ex verbo. C. de fideicō. lib. allegaē bal. i aue. hoc amplⁱ⁹. in fi. iij. co. in ver. itē quæro. C. de fideicommis.

¶ Si dño. Ad intellectū hui⁹ l. vide Imo. post doct. in l. planè. §. si cōiunctim. s.eo. Et dum tenet Barto. hic ꝙ legatū optiōis sit legatū speciei, idē tenet bal. l. fin. §. j. in vñ. col. C. cō. de leg.

¶ Dixi plenè. Vide pro hoc d. Abb. in ca. pastoralis. §. qñ. de reser. & bonū tex. cū gl. in c. ex pte. de off. dele. And. Barba.

d ¶ Dixi plenè. Vide quæ dixi in l. j. de regu. Cato.

e ¶ Scias. Vide Bal. in l. eam quam. limitantem hanc doctrinam in prin. viij. col. C. de fideicom.

Universidad de Deusto Biblioteca

2 ¶Nota hunc caſum. Adde his quæ dixi poſt Bar. in l. iiij. §. ſi actor. ff. de re iu. per Io. And. in c. nõ minus. de immu. ecc. & aliqd p Imo. hic: & p Pet. de Anc. in de præſenti. de cenſi. & p Io. and. & alios in c. peruenit. de immu. ecc. & Iaſõ p d. Abb. in c. accedẽtes. de p̃ſcr. Spe. in ti. de cẽſi. §. ñ. ver. quid ſi vniuerſitas. p Gul. de Cu. & Bal. in l. ſi vnus. §. ſed ſi gñaliter. ff. de pac. & p Bal. in l. etiã in vl. col. C. de exec. rei iu. & placet concordia Imo. hic, et vr̃ nota. p Bar. pulchrè l. l. ñ. C. de apo. pub. lib. x. & aliqd p Ro. ſ l. iiij. ſ princ. ff. de re iu. & adde Bar. ſ l. munerum. §. fi. de mu. & ho. Et ad no. p Bart. hic, adde Pau. de Ca. in l. auus. in fin. ff. de pac. adde pau. de caſ. hic, q dicit Spec. ſ tit. de cẽſi. tenere cõtrariũ, & Io. an. in c. nõ minus. de immu. ec. de quo vide etiã eius cõ. cxxxiiij. & dictũ Spec. ſequitur Pe. de An. conſi. cclxj.

1 ❧P. PAV. P. 2

b ¶Opp. d. l. ſi fundum vide Iaſ. in l. vn⁹. col. iij. ff. de pactis.

c ¶Si Titio ita. Ad iſtum tex. vide Bal. ſ l. Plautius. j. de cõdi. & demonſtra.

d ¶Facit ad qõ. Idem cõſuluit Bar. in cõſi. qd' inci. cõtinet ſtanto, q̃ ſi damnum dat̃ &c. & ſeq̃t Ang. hic & Io. and. de cẽſi. c. j. ad fi. & adde qd' no. Io. and. in c. cũ nõ de cea. de elec.

1❧ POMATES.

d ¶Itẽ iſte §. facit ad q̃ſtionẽ. Vide in ſimili tex. in l. q hæredi. §. Plautius. & ibi hoc no. Bar. ff. de cõdi. & demõ. et no. ad qõnẽ quam ponit Alex. in l. ſenat⁹. §. fi. ff. eo. & Fel. in c. accedẽtes. in ix. col. ver. ſexta cõcluſio. de præſcri. 1

e ¶Dicit cõſtitutio. Et idẽ tenẽt Dy. & ang. hic, ſed Bal. cõtra. tu concorda vt hic per Imo. adde Io. And. in addi. Spe. ſ tit. de cẽſi. §. j. vbi alleg. Mar. de Fano, & Dy. hic. & de deſcripto in collegio, q̃ perſoluit aliquid, an debeat habere partẽ, vide Io. and. in addi. Spec. in rub. de ſolu. 1

f ¶Item cõmiſſa. Q. ñ eſt cõmiſſa electio pluribus, an poſſint vnũ ex ſeipſis eligere, adde q̃ dixi. ff. de autho. tu. in l. j. & vide no. p Spe. in tit. de feri. in prin. & in tit. de ſyndi. §. j. ver. ſed q̃d ſi commiſſio. in iiij. col. dicit tñ Inn. ſ c. cũ in iure periun. de elec. q̃ vbi regreſſ q̃m concordia in electione, nõ poſſent vnum ex ſeipſis eligere. Secus ſi ſufficiat maior pars eligẽtiũ. Archi. cõſuluit, & dicit eſſe vtile q̃ qui eligitur non deponat vocem ſuam per modũ electionis ſed per modum cuiuſdam conſenſus accedentis electioni aliorum. Ita not. ipſe viñ. q. i. qui epiſcopatum. & vide no. in l. ſi tibi mandauero §. tibi centum ff. manda. Et ad q. Barto. adde Cy. Dy. & Ray. & Imo per illum text. in l. qui hæredi. §. ſiuia j. de condi. & demonſt. quod no. in c. Iaco. de ſimo. & vide quæ not. per Bald. in l. ordo. in ñ. ſolu. de execu. rei iudica. Et an quis poſſit eligere ſeipſum, vide per Ioan. And. in regula, in to. in mercu. & Pau. de Leaza. in cõmento ca. nullus. in iiij. quæſtio. de electi. adde quod conſuluit Abba. conſilio xxv. & xxxvj. lib. ñ. 2

AB omnibus. Si teſtator vnũ ex hĩdibus exemit ab onere. cæteri ad onus integrum tenebuntur. h. d. Nota hunc caſum. a Facit† q̃ ſi ſtatutũ dicit q̃ comitatẽſes teneantur ſolvere ſalarium Poteſtati, poſtea eximit aliqua villa, qd' cæteri teneantur ad ſalarium integrum: vt hic, ſcd'm Ia. de Aret. Opp. de l. ſi fundum b. §. ſi libertus. ſ. eo. Sol. hic in legato quantitatis: ibi in legato ſpeciei. Opp. de l. ſi pupillus. ſ. de admi. tu. Gl. non ſoluit. Dy. dicit q̃ ibi pupillus non poterat liberare vnũ ex tutoribus in præiudiciũ aliorum: ſed hic teſtator poterat. Opp. de l. cũ ab vno. j. ti. j. Sol. Illa concordat, licet ſignetur pro contraria. †Quæro: quid in contractibus: an liberato vno cæteri teneantur in ſolidum? Gl. innuit q̃ ſic: dum ipſa allegat pro concordan. l. pe. j. de duo. re. & l. ſi ſtipulatus. §. fi. de fideiu. ſed ibi loquitur quando omnes tenebantur inſolidũ: meritò ſi vnus eximitur remanent cæteri obligati inſolidum. Sed ſi oẽs tenentur in viriles, non poſſent liberare vnũ in præiudicium aliorum: vt l. ſi vnus. §. ante omnia. ſ. de pact. & l. pacto ſucceſſorũ. C. de pact. & hoc poſt diſpoſitionem factam. Sed ſi in inſtrumento contineretur: omnes vos promittis centum excepto Titio. fateor q̃ tunc ad integra centũ cæteri tenentur, per hanc legem. † Vltimò nota hanc legem q̃ exceptio, quæ fit in cõtinenti, ſiue ex interuallo, eſt idem: dummodo fiat ante contractum perfectum: vt hac l. coniuncta l. antepe. j. de duo. reis. Item nota quod dixi de diſtributiuo quiſquis, in l. ſi quis in fundi. & l. qui filiabus. §. j. ſ. eo. 3

§☞ *Legatario mortuo ante exiſtentiam conditionis poſitibilis legatum extinguitur: ſecus in conditione impoſſibili.*

Condicio, de qua hic, quando dicatur poſsibilis, & quãdo impoſsibilis.

Condicio impoſsibilis quam teſtator omnino poſsibilem putat, habetur pro non adiecta.

In teſtamento. †Legatario mortuo ante cõditionis poſsibilis exiſtẽtiam legatum extinguitur: ſecus in conditione impoſsibili. hoc dicit. Opp. de l. huiuſmodi. §. ſi ita. ſ. e. Sol. glo. & Dy. †tenet eam declarando ſic: ſi tabulæ non extent nec debitum: tunc eſt impoſsibilis conditio: arg. de dote prælega. l. q dotem. Si tabulæ extant, & debitum: conditio eſt poſsibilis, & debet impleri: vt hic. Si tabulæ non extant, ſed extat debitum: tunc cõditio eſt poſsibilis quo ad liberationem, & ex illa parte debet impleri: vt dicta. l. huiuſmodi. §. ſi ita non autem debet impleri quo ad reddditionem tabularum: quia fieri non poteſt. Ita debet intelligi iſta materia.

3 Opp. condítio †impoſsíbílis tunc non reſcitur quando teſtator ſciebat eam impoſsibilem: ſecus ſi teſtator credebat eam poſſibilem: vt l. ſeruo manumiſſo. ſ. de cõdi. inde. ſed hic teſtator credebat poſsíbílem conditionem reddendarum tabularũ: ergo debet haberi pro non adiecta. Reſpond. teſtator hic non credebat eam poſsíbílem, vel non poſsíbílem. Non enim erat certus vtrũ tabulæ extarent vel non: ſed in contrario putabat eam omnino poſsíbílem. quod not.

1 §☞ *Ruſtici ſi non capiunt malefactorem, & ex forma ſtatuti tenentur damnum reſtituere: qui paſſus eſt damnum contribuat pro eius parte.*

2 *Collecta impoſita per ciuitatem pro ſoluendo debito ciui: ille ciuis contribuit.*

3 *Condemnatio facta conſiliariis, qui non ueniunt ad conſilium, ſi diſtribui debet inter ipſos condemnatus habebit partem.*

4 *Canonicus, qui tenetur dare fructus primi anni canonicis: ſi dat, habebit partem.*

5 *Electione commiſſa pluribus, an poſsit eligere unum ex ſe.*

6 *Clauſula codicillaris adiecta in teſtamento, in quo duo ſunt æqualiter inſtituti, operatur quod unus tantum debeat dare quantum recipere.*

c Si titio ita. 'Gl. ſi. ſuper verbo, hæredi meo. diuidit §. in tres partes. & ipſum. §. ſummat. Pone ergo caſum in terminis ſic: Teſtator inſtituit quinq; hæredes, inter quos inſtituit Titium, & dixit: Quiſquis mihi heres erit, det Titio decem. Certè omnes dabunt decem, detracta parte Titij: & ſic debet habere octo. h. d. primo. Opp. ſ. e. l. planè. §. ſi duobus. Gl. dicit, aliud in ſpeciebus, vt ibi: aliud in quãtitatibus, vt hic. quod nõ placet. Nam idem ſi ſpecies hæreditaria eſſet mihi relicta ab oĩbus. Nam totum haberẽ à cohæredibus excepta parte media quã habeo iure meo, vt d. §. ſi duobus. & l. qui filiabus. §. fi. ſ. eo. Præterea, ibi vni legatur à cohęrede: hic vni ab oĩbus hoc expreſſo. Et ſic primo caſu debet habere totũ: ſed ſcd'o caſu debet habere deducta parte ſua: vt l. deducta. §. acceptis numis. j. ad Treb. et d l. cũ pater. in prin. j. tit. j. Item iſte. §. facit ad quæſtionem ſecundũ 1 Dy. dicit ſtatutum † qd' ſi ruſtici non cœperint malefactorẽ, ipſi teneantur damnum reſtituere. Certè ille, q̃ paſſus eſt damnũ, de- 2 bet contribuere vnà cũ aliis, & ſoluere partem ſuam. † Itẽ ſi ciuitas ímponit collectam pro ſoluendo debito ciui ſuo, q̃ etiam ille 3 ciuis contribuet. Item † facit: dicit ſtatutũ q̃ condemnatione facta de conſiliariis, qui non veniũt ad conſiliũ, diuidatur inter eos 4 pœna. Certè ille, qui eſt cõdẽnatus habebit partẽ. Itẽ facit, † dicit e conſtitutio' q̃ canonicus non admittatur ad præbendã, niſi det fructus primi anni canonicis. Certè q̃ dat, admittitur ad partem, f per iſtum. §. Item cõmiſſa' fuit electio pluribus † : an poſſunt eli- 5 gere vnũ ex ſe. qd' dicvt no. in l. planè. ſ. qd' cuiuſq; vniuerſi. Ad prædictas quæſtiones facit quod no. Ia. de Are. in l. amiciſſimos §. Lucius. ſ. de excu. tut. Facit qd' no. p Gul. in Specu. de cenſi. §. 6 nunc dicẽdum. ver. ſed quid ſi damnum. Itẽ nota ſi. huius §. † q̃ quando duo ſunt inſtituti ęqualiter in teſtamento: & eſt adiecta clauſula, q̃ valeat iure codicillorum q̃ ipſi inuicem aliquid non poſſunt petere: quia tantum deberet vnus dare, quantum recipere quod dicam in l. ſi quis ſeruum. j. de condi. & demon.

1 §☞ *Conditio tacita uel expreſſa, quæ tacite inerat, non impedit tranſmiſſionem.*

2 *Conditio, ſi hæres non erit, quod non dicatur impleri in actu moriendi, ſed eo perfectè mortuo.*

3 *Conditio adiecta in inſtitutione uidetur repetita in legato, quãdo relictum fuit à primo gradu inſtitutorum.*

Cùm quidam. Conditio adiecta in inſtitutione non videtur repetita in legato eidẽ ab alio 1 gradu relicto. h. d. Vel dic † q̃ conditio tacita, vel expreſſa, quæ tacitè inerat tranſmiſsionem non impedit. hoc dicit. Opponi. legatario mortuo ante exiſtentiam cõditionis legatum nõ tranſmittitur: vt in §. ne autem. C. de caducis tollendis. ſ. eo. l. cũ filio. Sol. Hic erat conditio tacita. Nam non poteſt legatum deberi à ſubſtituto, niſi ſit hæres. & ſi expreſſa nõ releuat: quia eſt expreſſio eius quod tacitè ineſt: vt l. iij. ſ. eo. Opp. de l. cũ filio. cũ gl. ſua. ſ. eo. Sol. conditio iſta, ſi hæres non erit, ibi dependet ex voluntate hæredis: quia erat inſtitutus purè: ideo facit conditionale legatum. hoc nõ depẽdet ex voluntate hæredis: quia erat inſtitutus ſub conditione, ſcilicet quando mater decedit. Sed con- 2 tra: quia text. in fine videtur dicere † quod iſta conditio, ſi hæres non erit, moriendo impleatur. Idem in l. fina. j. quando dies legati cedat. ergo tranſmiſsionem non impedit. Cuius cõtrarium dicitur in glo. in d. l. cum filio. Solue vt dicam in l. miles. §. pro parte. j. titu. j. Nam credo qd' iſta conditio in actu moriendi non impletur: ſed eo perfectè mortuo: vt dicta. gloſſ. Et ita intelligo

hunc

Universidad de Deusto

hunc tex.per d.l.miles.§.pro parte.j.tit.j.tñ qa tacita cõditio in-
5 erat,nõ impedit trãſmiſſionem. †Opp.conditio adiecta in inſti
tutione,videtur repetita in legato:vt l.fi.in fi.de doli exce. & de
condi.& demon.l.auia.ergo hic legatum non fuit purificatum
per mortẽ,ſi mater teſtatoris viuebat.So.ibi fuit relictum lega-
tum à primo gradu inſtitutorum:hic ab alio gradu: quod nota.
Opp.de l.ſi nemo.ſ.de teſta.tu.Sol.Hic legatũ nõ pendet ex in-
ſtitutione:imò ex defectu inſtitutionis pendet ex ſubſtitutione.
Opp.j.tit.j.l.ſi pecunia.§.j.Gl.non ſoluit.Sol.q hic non erat reli
ctum legatum poſt mortem alicuius: ſed inſtitutio fuit collata
poſt mortem.quod non videtur repetitum in legato:vt ſ.dixi.

Si ſocero. Hæres reſtituit fideicommiſſum deducto eo, quod ſibi debetur hoc dicit. 108

LEgatum. Qui legat quod alius ſibi debet,vide
Si in teſtamento. tur legare actiones,hoc dicit. Oratio imperfecta per
ficitur ex præſumpta
voluntate.

1 ☞ *Executor teſtamenti poteſt à legatarijs conueniri.*
2 *Executor q teneatur cauere.* 110

a **SI à pluribus.** Legatarij poſſunt conuenire o-
mnes hæredes pro hæreditaria
portione:vel eum hæredem qui factus eſt executor in
1 ſolidum.h.d.Duo habes. † Primò q executor poteſt
conueniri à legatarijs.quod dicam j.tit.j.l. ſi quis Titio. Secũdò
2 habes† q executor cogitur cauere. Dicã in l. diuus.j. ſi cui plus
quã per le.Falcid.

Si quis ſeruum. Dic vt gloſſa. 111

1 ☞ *Legatarius quando teneatur dare æquum hæredi ut uadat ad perquirendũ ſeruum.*

SI ſeruus. Seruus,qui fugit poſt teſtamentũ ante
mortem debet proſequi ſumptibus le-
gatarij.h.d.licet impenſæ ſint legatarij: tamen onus &
ſolicitudo eſt hæredis,ſecundũ glo.in l. cùm ſeruus.ſ.
1 eo. †Quæro ergo,vtrum legatarius debet dare equum hære
di,vt vadat & perquirat pro ſeruo.Rñ.hoc eſt faciẽdum ſecun-
dùm perſonam & qualitatem hæredis:vt ſ.mã.l.idemq.§. idem
Labeo.& ibi nota.

1 ☞ *Duæ cauſæ lucratiuæ,quæ habuerunt originem in perſonis diuerſorum,poſſunt in eadem re concurrere.*
2 *Debitum domino ex facto ſerui poteſt ſolui ſeruo.*

1 **Si id quod ex teſtamẽto.** †Duæ cauſæ lucra
tiuæ quæ habuerũt
originem in perſonis diuerſorũ,poſſunt in eadem re cõcurrere.
h.d. Oppo.Inſti.eo.§.ſi res.Soluit gloſ.q hoc eſt verum, niſi
in rem meam ſit verſum,vel ratum habuerim. Iſtud dictum eſt
verum,quando ſeruo meo ſoluitur,vt dicitur in fi. huius §. Sed
quando quis donat ſeruo meo: tunc indiſtinctè poſſunt petere
b mihi legatũ,vt hic innuit in prin.§. in eo quod dicit, maximè[b]
probatur hoc per rationem:quia iſtæ ſunt duæ cauſæ lucratiuæ
quæ habent originẽ in perſonis diuerſorum,meritò poſſunt cõ-
currere:vt l.quid ergo.§.j.ſ.eo.& l.ſi is.de act.& obl.& facit ſ.e.
l.planè.§.j.& quod ibi no.& hoc tenet Pet.in l.qui pupilli.C.de
neg.geſt.Opp.& videtur q ſeruo poſsit ſolui,vt l.quod ſeruus.
2 ſ.depo.& ſ.de pac.l.ſi vnus.in prin.Sol.illud† quod debetur do
mino ex facto ſerui,poteſt ſeruo ſolui:vt in contrarijs, & l.ſi ſer
uus.j.de ſol.Sed quod mihi debetur,non poteſt ſolui ſeruo:& ſi
ſoluatur,non continget liberatio,niſi dominus ratum habeat,vt
in rem ſuam vertatur,vt hic dicit tex.& glo. Opponi. q ſta-
tim cùm datur ſeruo,acquiratur domino:vt l.acquiritur.j.de ac
quiren.rerum domi.Solu.dicit Dyn.intelligẽ quòd peruenit ad
vtilitatem domini verè. & realiter. non autem intelligas de illa
acquiſitione,quæ à iure fit.quod nota bene.

Cùm homo. In legato generali legatarij eſt electio.
h.d. Nota q qui habet electionem a-
ctionis,habet electionem rei.quod dic vt dixi in l.legato gene-
raliter.ſ.eo.

1 ☞ *Incertitudo quæ uenit certificanda ex futuro euentu non uitiat legatum.*
Alternatiua inducit incertitudinem.

1 **Huiuſmodi.** Poteſt legari vni ex duobus, qui prius
conditionem impleuerit.h.d. †Oppo.
q incertitudo vitiet legatum:vt l.ſi domus.§.j.ſ.eo.& l. cũ poſt.
§.gener.de iure dot. ſed hoc eſt incertum: a
quia alternatiua inducit incertitudinem:vt
l.prætor.§.qd autem prætor ait. de iniur.ſo
lu. Iſta incertitudo venit certificanda ex fu b
turo euentu.& ſic non obſtat.ad idem .l. ſi
fuerit.de reb.du.& Inſtitu.de le.§. incertis.

Opp.de l.ſi ſeruus communis ita. de ſti-
pu.ſer.Sol.Ibi in ſtipulationibus quæ non
poſſunt eſſe in pendẽti:legata verò poſſunt
pendere anteq dies eorum cedat:vt l.fin.ſ.
communia præd.

Stichum. Duæ cauſæ lucratiuæ nõ
poſſunt concurrere circa
idem,niſi ex altera aliquid abſit ex ipſa re,
vel eius occaſiõe.hoc dicit.De hoc vidiſtis c
in l.non quocunq.ſ.e.dicam in l.Mæuius.
§.duobus.j.tit.j.quæ nota bene.

1 *Dictio amplius,quando facit comparationem actus ad actum,non inducit repetitionem,ſecus ſi rei ad rem.*
Dictio plus,idem importat quod dictio amplius.
2 *Poteſtas ſi tenetur ex forma ſtatuti, quando condemnauit aliquem plus quam debuerit tempore ſyndicatus: ſi condemnauit indebite,in tota ſumma etiã tenetur.*
Minus dicitur etiam quod nihil eſt.

1 **Si ita ſcriptum.** Dictio †ãplius,
quãdo facit cõ-
parationem actus ad actum,non inducit re
petitionem.ſed ſi rei ad rem,tunc repetitio-
nem inducit,ſi reperitur,quid repetatur.hoc
dicit cum §.ſeq. Opp.j.ti.ij.l.ſi tibi purè.& ſ.eo.l.legata inutili
ter.in prin.Sol.dictio hoc,tollit contrarium,vt dicit glo. & bene
dicit.Declaro verbum amplius,poſitum ſimpliciter,cum ſit ad-
uerbium, refertur ad ipſum verbum,& hoc importat amplius,
lego tibi centum: hoc eſt, amplius vtor actu legandi. ſicut ſi
dicerem ego cucurri, amplius curro. Sed quando apponi-
tur dictio hoc, tunc comparatiuum amplius, facit comparatio-
nem rei ad rem,& hoc importat,legaui Titio fundum. hoc am-
plius eſt illo fundo lego Seio decẽ.Idem ſi dicerem eo amplius:
vt l.lecta.ſ.ſi cer.pet.Idem ſi dicerem,amplius quã centum,quę
tibi legaui,lego Titio decem. Ita loquitur l.qui ita.de do. præle.
Vnde ibi apparet q facit comparationẽ rei ad rem:licet glo.hic
in fi.ad d.l.qui ita.det aliã ſol.quã plures doc.tenẽt.ſed truffa eſt:
quia non habet rationẽ in ſe,& ſol.præcedẽs eſt euidentiſsima,
& clara:qa eodẽ modo põt præiudicare teſtator legatario, ſicut
hæredi. Opp.de ſe.ver.nam & viſitatum.Solu. ibi nihil dicitur,
vtrum inducatur repetitio vel non. Dic ergo vt ex prędictis ap
paret. Opp.ad prædicta de §.ſi ei cui qui ſtatim ſequitur. Sol.
2 ibi nihil repetit:qa non inuenit quid repetat. †Quæro,quid ſi
c teſtator non eſt vſus verbo,amplius,ſed verbo,plus? Rñ.idem
3 importat.Tex.eſt j.ſi cui plus quã per l.fal.l.j.in prin.† Iſtud fa-
cit ad q.ſtatutum eſt hic q ſi Poteſtas condemnauit aliquẽ plus
quã debeat,teneatur ei reſtituere tempore ſyndicatus.contingit
q quẽdam damnauit indebitè in tota ſumma: an ex illo ſtatuto
poſsit condemnari? Et videtur q non: quia ſtatutum loquitur
quando in aliquid condemnauit indebitè. Contrarium eſt ve-
rum:quia tunc facit comparationem, quando reperitur aliquid
ad quod comparetur:vt hic.text.in l.j.§. hæc verba.j. ſi cui plus
quàm per l.falc.Pro hoc facit quod dicimus in dictione minus.
Nam etiam quod nihil eſt, dicitur minus:vt l. illud.§. fina.ſ. de
tribu.

1 ☞ *Libertas data directò ſeruo alieno non ualet.*

1 **Si ſeruus.** Vtile legatum per inutile libertatis dationem
non vitiat.hoc dicit. †Nota quod libertas da
ta directò ſeruo alieno non valet: nec trahitur ad fideicommiſ-
ſum. Contra hoc oppo.de l.cogi.§.ſi pater.verſi. ſed ſi ſeruo.j.
ad Trebellia.Sol.hoc quod dicitur hic,procedit regulariter.Fal-
lit in caſibus nota. ibi in lege. ſeruo. C. de manumiſ. teſtamen.

Oppo.j.titu.j.l.ſi quis quos.Solue vt ibi. Oppo.de lege. iij.
§.fina.de fun.inſtructo.Gloſ.ſoluit vt hic per eam.tu dic vt dixi
ſ.eo.l.ſeruum filij.§.ſi idem ſeruus. Opp.Inſti.quib.mo. teſta.
infir.§.j.& Inſti.quib.mo.tol.obli.§.præterea.Gl.non ſoluit.Dic
q ibi non erat omnino inutile:vt ibi patet,vt per Dyñ.in c. vtile
per inutile.de reg.iur.lib.vj.

a ¶ Si à pluribus. Vide pro intellectu huius legis eundẽ in l.nemi nem.j.tit.j.

b ¶ Dicit, maximè. Sed obſtat multum tex.l.ſi mihi & tibi. in prin.ſ. eo. Dic vt ibi per Bar. & cõtra intellectum Bart.hic vide Iac.de Bel.Inſti tu.eo.§.ſi res aliena.I ſi.adde Bart.in l. iij.I fi.ſ.ſol.ma. adde an executor poſsit à cre ditoribus conueniri, Paul.de Caſt.conſil. cxlvij.&.ſeq.

c ¶ Verbo,plus. De v-bo plus, quando ſtet comparatiuè, & qñ non,facit. l. ij. C. de hære.inſti.verbo,re-ſiduum. l. vxori. in prin. cum ibi not. C. de leg.iij. vbi appel-latione partis venit totum.

¶ Adde ſcd'm Paul. de Ca. q Ang. refert fuiſſe conſultum Flo rentiæ q dictio inſu-per,nõ ſit repetitiua. allegat de hæreti. in vi.c.quicunq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ✠P. P A V. P. ¶Qui quinque. vide quę habes ad Bar. in l. si sic. §. j. ff. eo.
b ¶Vltimò Iac. de Are. Et vide do. Pe. in c. indicante. de test. And. Bar. Iaco. de Are. Nota quæstio. quando vir legat vxori frumentum quod habet in domo: & illud viuens consumpsit &c. & idem tenet hic Ang. si aliud frumentum testator surrogauit. secus si non per modũ surrogationis aliud fuit repositum. l. si ita. de aur. & argẽ. leg. secũ eũ. Adde et intellige secũ Paul. de ca. hic et Bal. in l. si ita. j. de aur. & arg. le. quod frumentum debetur vsq; ad concurrentem quantitatem, non vltrà.
✠P. P A V. P.
b ¶Iacobus de Aret. Vide Soci. in l. filiæ. ad sil. ff. de condit. & demonst.
c ¶Qui margaritam. Per istum text. dicit Bal. in l. i. ad fi. C. vt act. ab hær. q; si testator dicat, lego post mortẽ Titij: vt legare hęredi Titij. quod no. & idem Bald. in aut. si qñ. de cõsti. pecu. Iste tex. est vnic9 q; in vltimis voluntatib9 ipersonalitas inhæret: qa refertur ad hæredẽ vniuersalem. Adde tñ qd' si testator dicat, dico me nõ esse dñm talis rei, & ita iuro. qd' post quã est ita psonalis cõsessionũ releuat, secũ Bal. in aut. qd' obtinet. C. de pba. arg. l. filius. §. dimus. j. eo.
✠P. P A V. P.
d ¶Si qñ. Ad regulam huius l. q; verba debẽt aliquid operari, intellige secũ materiã cõtractus, super quo apponuntur, vt per dec. cõ. cclxxviij. col. iij. no. j. Vide Ale. consil. xxxiij. vo. j. late Fel. in c. j. col. iij. & seq. de reseri. Itẽ q; semper capienda est dispositio, ne sit elusoria, vide Fel. in ca. rodulphus. in ỹho et ob elusionem de resc. nota tñ qd' i multis casibus tolleratur superfluitas, vt habetur per Fel. in c. solite in pen. & vlti. col. de maiorita. & obe. An aũt in medio nouiter in edij excusset à superfluitate, vide Aret. in consilijs quæ scripsi ad Bart. l. iij. §. si rẽ. ff. de leg. iij. Itẽ p reg. q; dispositio non debet esse frustratoria, vid' Com. cõsil. xij. incip. viso tenore. ad fi. vbi Ioquitur de statuto, & qd' idem sit in priuilegijs, vide Com. cõsil. x. inci. viso tenore ad fi. & qd' potius debeãt esse superflue quã qd' quis indebitè damnũ patiatur, vide ad Bar. in l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. & vbi aliquid resultaret contrà mentẽ testatoris, vide Com. consilio. decvij. ad fi. Itẽ adde qd' licet verba priuilegij ita debẽt intelligi vt aliquid operentur, tamen sub ỹbis quantumcunq; generalibus non comprehenduntur ea quæ non solent cõcedi nisi cum maxima difficultate. do. Ant. consi. xix. col. ij. & iij.
e ¶Quæro vtrum. Si donatio inter coniuges testamento confirmat, an postea petatur vt legatum, vide Bal. in d. l. ex his verbis.
f ¶Vltimò not. Nota practicam, qua vtuntur iudices dum dicũt, admitto si & inquantum: quia nihil operatur. adde q; notat Bart. in l. & si conditionalis. de auto. tut. & ibi scripsi. & ad ista vide no. in c. cũ contingat. de offi. dele. operat tñ hæc clausula vnum, vt in l. quidã consulebant. de re iu. & adde not. per Bar. in l. ambitio §. in pe. col. de decre. ab ordi. fa. Et de hac practica vide bal. in c. j. §. hoc quoque. de suc. feu. Sed quid de confirmatione, vide hic per Imo. cui adde qd' licet confirmatio in forma communi non tribuat ius, tribuit tñ cãm præscribendi, secũ Abb. antiquum in c. dudum. de deci. Facit qd' no. Bal. in l. j. C. fi. regũ. & Ang. i l. post mortẽ. p gl. vbi. §. de adop. vbi vult qd' titulus nullũ dat cãm p̃scribendi. & ad practicam de qua p̃ bar. to. hic vide alleg. per Ro. in l. j. ad fin. §. de arbi. & adde qd' ista clausula non iuuat i pœnalib9 secũ bar. in l. fi. in fi. C. de epis. aud. imuat tñ in iudice deferente appellationi, secũ Bart. in l. edita. in xi. colum. de eden. secus in non iudice, vt ibi per eum. Dicit etiam Bald. in l. i. colum. C. quomodo & quando iudex. quod si dico, admitto positionem si & inquantum. intelligitur. scilicet de iure. et ad hoc hic adde Imo. in l. iudex post ñ. ad fi. de re iu. & de iudice admittente, si & inquantum de iure tenetur, vide Ang. in consi. clxxx.
✠P. P A V. P.
¶Vid Ro. cõ. ccccc. col. ij. & Bal. in repe. leg. edita. in penulti. char. C. de edẽ. & inquantum qd' per solam amissionem à se abdicauerit potestatem cognoscendi, an sicut admittenda. & qd' talis cognitio spectet iudici ad quẽ vide Bal. cõ. ccdx. i fi. vel. iij. vo. Paul. & ca. cõ. xxiij. & cõ. xxix. vide quæ scripsi in l. sciendum. ff. de app. & de illa clausula si, & inquantum, vide Præpositum. in capitu. sæpe. columna. iij. de appellatio. Feli. in capitu. cùm contingat. in tertia. & quarta. colum. de officio delega. vbi latè & in ca. quod ad consultationem. in principio. de re iudicata.

esse

Demonstratio falsa adiecta rei, quæ non reperitur, vitiat legatum.
Contrahentis interest non decipi in quantitate eorũ, quæ proferuntur.
Testator si legat uxori frumentum quod habet in domo, si superueniens illud consumpsit, & aliud reposuit in domo, illud debetur.

a**Q**ui quinque. Defectus demonstrationis, per quam deficit substantia legati, legatum perimit. h. d. Vel sic. †Demõstratio falsa adiecta rei, q̃ non reperit, vitiat legatum. h. d. Op. §. de act. emp. l. si quis eũ. Dicit glo. ibi affirmauit certa dotalia esse: qd' non placet: qa hic affirmauit certã quãtitatẽ esse. Solue ergo alio modo, q; ibi in cõtractibus: hic in legatis. Ista est vera ratio: quia interest †cõtrahẽtis nõ decipi in quãtitate eorũ, quę p̃ferunt. Opp. de l. hæredes. §. fi. §. fa. er. dicit gl. solue vt ibi: qa ibi fuit relicta vt quãtitas: hic vt species. Itẽ opp. de l. fi. in princi. j. de vino tri. & ole. leg. Soluevt ibi. Ad cuius materiæ declarationẽ aduertenda sunt verba testatoris: aut in primo reliquit quãtitatẽ, postea per relatiuum quisvel qui designat vnde debeat solui: & vr̃ relictũ vt quãtitas: vt l. qdam. in prin. §. e. & ibi dixi. Idem si reliquit summã, & adiecit locũ, vbi est p̃ hoc nomẽ quãti, relatiuũ quãtitatis. Istud p̃bat tex. cũ gl. in l. hæc vẽditio. §. pe. §. de cõtrahẽ. emp. Opp. de l. si ita stipulatus fuero hãc summã. de ver. ob. Solue vt ibi. Vltimò Iac. †de Are.[b] inducit hunc finẽ in arg. Vir legauit vxori suæ frumentũ qd' habet i domo & superuiuens illud consumpsit, & aliud reposuit: an illud aliud, qd' reperit tpe mortis, debeat? Iac. de Are. dicit arg. q; sic, vt hic in ver. qd' si mortis. do. Old. alleg. de libe. le. l. fi. facit. l. Lucius. in prin. j. ti. j. et j. de condi. & demon. l. filiæ. Pro hoc facit glo. §. so. ma. l. fructus. vbi fructus vltimi anni succedunt in locum fructuum primi. facit qd' dixi in l. si ita. de aur. & arg. leg.

Confirmatio donationis factæ per uirum uxori, quæ fit expresse per legatum, quando habeat uim legati uel fideicommissi.
Clausula, confirmo hoc si ualet de iure, uel admitto inquantum de iure debeo. quod aliquid non releuat.

Si seruus. Post moram hæredis res legata est in periculo eius, hoc dicit.

Cum quid. In legatis & fideicommissis dolus & culpa venit ad similitudinem contractuũ bonę fidei. h. d. Hoc dixi in l. cum res. §. j. §. eo. Glo. quærit vnam q. dic vt in ea.

c**Q**ui margaritam. ‡Licet verba legati referant ad debitorẽ: actio cõpetit cõtra hæredẽ, cui in dubio vr̃ onus impositum. h. d.

No. bn̄ casum ỹ. nõ aũt mirãdũ. Opp. de l. si pecunia. §. j. §. e. So. à debitore p̃t relin qui fideicõmissum si hoc agnoscit: vt ibi. alias hæres tenet cedere actionẽ, vt hic. Opp. de l. eã q̃. C. de fideic. Gl. nõ soluit dic q; ibi hr̃ditas nõ fuit adita p̃ hr̃dem; vel aliter, vt ibi secundum diuersas lecturas.

Aufidius. Onus de mutuãdo alicui ĩsunctum valet. h. d. Q̃n autem deberet reddi, dicvt dixi in l. si pœnam. j. de verb. oblig.

Verba debent intelligi, ut aliquid operentur.
Ius accrescendi non habet locum in contractibus.

d**S**i quando quis. †Verba debent ĩtelligi vt aliqd operent̃. h. d. Facit §. de vsu. l. si stipulatus. & ad muni. l. j. in fi. Opp. de l. stipulatio ista. §. eũ q. dever. ob. Gl. nõ soluit Dy. dicit q; hic in vltima volũtate, in qua sit ĩterpretatio favorabilior. qd' satis placet. Nã ỹba, q̃ ibi p̃ferunt̃, si p̃ferant̃ in vltima volũtate: ille, q; admittit̃ ad partẽ, haberet totũ p̃ius accrescẽdi. qd' †ius nõ habet locũ in cõtractibus.

Opp. de l. q; sic. de ỹ. ob. Sol. ibi sequẽs stipulatio aliqd operat̃, s. nouationẽ, q̃ habet multos effectus. Quæro, vtrũ ‘illa cõfirmatio, †q̃ fit exp̃ssè, habeat vim legati, vel fideicõmissi: an verò æq̃paret̃ donatiõi ĩter virũ & vxorẽ, q̃ morte tacitè cõfirmat̃. Inter hæc eñ est differẽtia magna, vt no. in l. res. C. de do. ĩter vir. & vx. Rñ. de hoc ẽ tex. ĩ l. ex ỹbis. C. de do. ĩtervir. & vx. tñ gl. illud ĩuoluit: iõ dic, aut testator dicit, lego vel fideicõmitto: & valet vt legatũ & fideicõmissum, vt hic: & vr̃ recedere à donatione: ar. l. illud. de ac. hæ. Aut dicit, cõfirmo. vel, vxor mea habeat: & similia ỹba dubia: tũc ĩ eo q; fuisset tacitè cõfirmatũ p̃ mortẽ, valet vt donatio, nõ vt legatũ: vt d. l. his ỹbis. ĩ eo verò qd' nõ esset tacitè cõfirmatũ p̃ mortẽ, vt si excedebat legitimã summam: tũc valeret vt fideicõmissum: vt l. donationes. in fin. C. de do. inter vi. & vx. q̃ lex p̃bat vtrũq; mẽbrũ.

†Vltimò no. ‘ver. alioquin. in ar. ad ea. q̃ tota die fiunt: Iudex dicit, cõfirmo hoc si valet de iure. vel admitto inquantũ de iure debeo. q; aliqd non releuet, vt hic. De hoc dixi aliquantulum in l. iudex. j. de re iudica.

Facultas soluendi aliud pro alio transit ad singularem successorem.
Legato fundo, & si nolet dare fundum debeat hæres dare centum: tale legatũ non dicetur alternatiuũ. & nu. 3.
In obligatione alternatiua libellus & sententia sunt alternatiuæ.
Dominium in legato alternatiuo non transit nisi à tempore electionis.
Practica in materia huius. §. est, quod non seruatur duæ sententiæ, sed una.
Actio ex testamento licet sit stricti iuris, habet tamen instar bonæ fidei.
Facultas soluendi quando perimatur litis contestatione, uel donec agatur iudicati. si unum est in obligatione, aliud in solutione ex dispositione cõtrahẽtis, uel testatoris.

Hæres. †Facultas soluẽdi aliud p̃ alio transit ad singularem successorẽ. h. d. Opp. hic ĩuit tex. q; fundus peteba, vt ibi: fundi p̃secutionẽ, &c. et ibi: si fundus nõ p̃staret. Cõtra. ĩ obligatiõe alternati ua libellus dbet eẽ alternatiuus, et sñia alternatiua: vt j. de ỹ. ob. l. vbi aũt. §. q illd. & Inst. de act. §. curare. So. ĩtellige †hoc qñ fundus fuit relictus, et si fundũ noller dare, deberet dare centum. Ita exponunt Dy. Iac. de Are. & Pe. & sic solus fundus erat in legato: pecunia erat in solutione. Ex hoc sequitur q; glo. j. huius. §. quæ ĩtelligit hoc legatum

Universidad de Deusto

esse alternatiuum,nō bene loquitur,nec tex.procederet. Op.secundū hoc,si fundus tantum erat in legato,potest hæres partem fundi soluere:vt.j.de sol.l.si stipulatus.§.j.sed hic dicitur contrariū.Rn.illud verū quando species est in obligatione simplr: & solutione nihil aliud.Secus si esset species in obligatione,& quātitas in solutiōe,vel ecōtra:vt hic,&.l.añpe.s.si ex nox.cau.aga. Et hoc ꝓ rationē ne perueniat ad illud incōueniēs,ꝙ pars soluat in re,pars in ęstimatiōe,cōtra.l.in executione.§.pro parte.j.de ꝟ.
3 obl.&.s.de condi.inde.l.si non sortē.§.si decē.†Opp.in legato alternatiuo nō trāsit dñium,nisi à tpe electiōis: vt.l.huiusmodi.§. Stichū.& ibi no.s.eo.&.l.apud Ausidium.j.de opt. leg.ergo hic nō pōt fundus vēdicari añ p̄ per eū,q debet eligere, eligat.rn̄d. vt dixi:hic non fuit legatū alternatiuē, sed fuit legatus fundus: licet pecunia esset in solutione si nollet fundū soluere.quod no. trāsit cm̄ dñium rei legatę simplicīter,licet aliud sit in solutione. Nec pōt dici ꝙ hic non agat rei vendicatione,sed hypothecaria nā tūc non ęstimaret fundus:vt in fine legis dicitur.sed liberare tur qs soluendo id,ꝙ petitur:vt.l.Paulus.in fi.s.q.mo.vel hypo.
4 sol.†Quæro practicam huius legis.Respon.quidam qd' debent ferri duæ sententiæ:vna de præstando fundo:alia si fundus non præstetur de præstandis centum:quod gl.non tenet,& bene: qa illud habet locū in arbitrarijs.sed in actionibus bonę fidei nō,fe
5 runtur duæ sententiæ:vt no.dicit gl.j.in.ñ gl.s.de act.emp.†Sed actio ex testamento,licet sit stricti iuris,habet instar bonæ fidei: vt.l.in minorū.C.in qui.cau.in inte.restit.non est ne.& no. j.l.pxi.& ideo dicit gl.ꝙ ante sententiam interrogabit qd velit dare. Si responderit de fundo,cōdemnabitur in fundo:aliās in quantitate.Vide gl.& no.Sic no.in gl.in.d.l.j.in prin.s.de act.emp.facit quod not.in.l.ij.§.item si in facto.j.de ver.obl.Sed contra hoc
6 op.†quando vnum est in obligatione:aliud in solutione per lit. cōtest.perimit facultas soluendi:vt.l.si quis stipulatus fuerit decem in melle.j.de so.Respon.illud verū,qn̄ vnum est in obligatione aliud in solutione ex dispositione contrahentis.secus si ex dispositione legis.Tunc enim præcluditur via soluendi, donec agatur iudicati:vt.l.item veniunt.§.idem recte.de peti.hære.sed hic est vnum in obligatione:aliud in solutione ex voluntate testatoris,quæ lex est:vt in authen.de nup.§.disponat.j.ad leg.fal. l.j.in prin.Sed contra hoc opp.quia etiam quando ex dispositione testatoris vnum est in obligatione: aliud in solutione: per lit. contest.præcluditur via soluendi:vt.l.j.§.item si ita.j. ad le.Falc. &.l.j.de penu le.quando di.le.si penū.Respond.illud verum,qn̄ vnum relinquitur principaliter,aliud adducitur in solutiōe pœnam,sed in fauorem hæredis fuit inductum:vt si fundum nollet soluere, posset soluere centum.Quando autem cognoscat vtrū sit in pœnam vel non, dic vt.j.de his quæ pœ.nom.l.fin. Vltimò nota practicam,quæ hic ponitur in gl.Nota ad ea quæ dixi in.l. eum qui certarum.in fin.j.de verbo.obliga.

1 ☞ *Qui soluit seruum malum,actione de dolo tenetur ad damnum:& actiōe prima tenetur ad rem legatam.*

2 *Actio ex testamento est stricti iuris:habet tamen instar bonæ fidei.*

3 *Liberatio contingit ipso iure,qñ soluitur aliud pro alio creditore uolente.* 113

1 **S**I hęres. Qui soluit † seruum malū,actione de dolo tenetur ad damnum:et actione prima tenetur ad rem legatā.h.d.Opp.s.de pig.ac.l.si seruus pignori.Soluit glo.primò ꝙ hic dicatur de dolo.i.ex testamento nomine doli.& hanc tenēt Dy.& Pe.& contra omnes.Secundò soluit gl.quòd agitur de dolo:quia actio ex testamentū est stri-
2 cti iuris,in contrario erat bonę fidei.In hoc quod dicit † ꝙ hęc actio est stricti iuris: dicit verum, vt haetur in.l.in actionibus.in fi.&.l.seq.de in litem iuran.Tamen quia habet instar bonę fidei, non recurritur ad actionem de dolo:vt.l.huiusmodi.§. ædes.s.e. ppter quod doc.recedunt ab ista solutione. puto ꝙ quęlibet sol. potest sustineri.Aut enim volo agere ad damnum tantū,& ago actione de dolo:vt hic,in princ.legis.Aut volo agere ad rem,cū uon sis liberatus tradendo malam:& ago actione ex testamento vt hic in ver.sed quoniam. Nec obstat.l. si seruus pignori.de pigno.act.quia ibi fuit contractum super illo pignore : ideo venit in actione ex eo contractu.hic fuit legatus seruus generaliter:vñ iste,qui est traditus,cum sit malus,non videtur legatus : vt.l.legato generaliter.suprà eodem.vnde de eo quod factum est ab non agitur ex testamento. Item opponi.quia hic dicitur quod hæres liberatur tradendo pro noxa.contrà: quia imò tenetur ad integrum damnum,vt hic in princ. & s.de a
noxa.l.ij.Respon.hic dimittitur pro noxa legatario volenti.Ad hoc op.gl. quia idem esset in qualiber alia re: quia aliud pro alio b
3 potest solui creditore volēte.Soluit glo.†ꝙ est verum:non tamen ꝙ liberatio contingat ipso iure:vt l.si.§.si.de verbo.obli. Hoc c non est verum:quia imò liberatio ipso iure contingit,si soluitur aliud pro alio credito re volēte:vt l.soluta.j.de sol. Secus si soluatur adiecto:vt l.si.§.si.de ver.obl.Nec ob.l. si seruus pignori.qa aliud est in cōtractu.Soluit gl.& alio modo ꝙ hic infi.corrigitur quod s.dixerat.Hoc reprehēdit Dy.per l.si seruus.§.cū quid.s.eo. Tene ergo primā sol. s. ꝙ dimittatur pro noxa legatario volēti.& ad hoc procedit hoc ordine:quia legatarius petet damnū actiōe de dolo,vt hac lege, in prin. Itē petet rē actione ex testamēto:tunc dicet hæres:redde mihi seruum , quē tibi dedi,qd' pōt dicere:vt l.si cùm aurum.j.de solu. & l. eleganter.§.qui reprobos.s.de pig.act.tunc potest dicere legatarius,nō reddā tibi rem,nisi prius emendes damnum, vel seruum pro noxa dimittas.

¶Si quis scripserit. Quam vide in l. si quis. in princi. testamenti.j. de lega.iij.

¶Testamētū. Adde Oldra.consil.xcv.& cxxvij.et q̄ latius posui in d. l. stipulatio.

¶Seruo.Et vide l.ciuitatibus.j.eo. Adde an seruus sit capax legati alimentorum, Fede.consi.xlj.

114

ETiam si. Onus pro parte recusatum facit legatarium perdere totum.h.d. Op.pœna nō debet egredi delictū vt l.rescriptum. j. de his quib. vt indi.Sol.hic præsumit delictū totū cōtēplatione partis,à qua se excusauit,secūdū Dy.vel secūdū Pe.hoc ideo:est qa legatario non permittitur scindere legatum vt l. legatarius. in princip.s.eod.

115

SI quis inquilinos. Si legatur res,cuius nō est commercium separatum ab alia:debetur æstimatio.h.d. Opp.de l. apud Iulianum.§.fi.s.eo.Dicit glo.sibi rei non erat commercium alicui:hic sic.Glo.hoc reprehendit:quia hic nulli est commercium.Pet.& Dy.dicunt aliter: vt dixi in lege contraria. Tu dic ꝙ hic est omnibus commercium istorum seruorum non tamen separatim à terra:vt in contrario dixi plenè.

1 ☞ *Qui alienat rem legatam,tenetur legatario ad æstimationem.*

2 *Dominium rei hæredis legatæ ꝙ transeat in legatarium.*

1 **C**Um seruum. † Qui alienat rem legatam, tenetur legatario ad æstimationem.h.d.Opp.de
2 l.seruum.de manumis.Solu.ibi seruus legatus erat testatoris hic hæredis.Et sic habes casum ꝙ † rei hæredis legatæ nō transit dominium.Dixi in l.si hæredis legatæ.s.eo.Oppo.de l. in summa. §.penulti.de condi.inde.ibi. Solue.vt dixi in l.cætera.§. fina. suprà eodem

Si ita. Dictio,cum,coniungit.hoc dicit.quod nota bene , & testamenti.

1 ☞ *Iuramentum de non reuocando testamentum non ualet.*

a **S**i quis scripserit. a Legatum & iuramentum cōtra bonos mores nō tenet.h.d.per hoc
1 dico † ꝙ si quis iurat se non reuocaturū testamentū b: quòd tale
b iuramentum non valet.Nam auferri sibi liberā testamēti factionem est cōtra bonos mores:vt l.stipulatio hoc modo concepta. j.de verb.obl.ideo talis obligatio per iuramentū non obligat: vt hic,& in capitulo,non est obligatorium.de regulis iuris.libro vj. Et per consequens si facit aliud testamentum non est periurus: licet aliter videatur tenere Ioannes Andreas in quadam disputatione quam ponit in capitulo,quod semel.de regulis iuris.lib. vj.in mercurialibus.

1 ☞ *Iudex ex officio cogit hæredem ad præstandum relictum ad alimenta fratribus minoribus.*

116

c **S**Eruo. c §.si quis. Alimenta possunt relinqui seruo proprio. hoc dicit. Opponit de lege,seruis.C.eodem.Glossa dicit esse speciale in relicto alimentorum quæ petuntur officio iudicis.Per hoc dico quòd † quando fratribus minoribus aliquid ad alimenta relinquitur: hæredes sunt cogendi ex officio iudicis, vt dent: non vt ipsi possint petere.

Si quis à primo. Ab illo,q substitutus est vulgariter intelligunt repetita relicta ab istitu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Ineptas.q̃ hũc tex. dici posse,malè obseruatũ fuisse i morte do.Ludo.Corteſij,q̃ i teſtõ p̃cepit q̃ i funere ei⁹ adeſſent ſub certo ſalario oẽs ſenatores muſicę artis,cuiuſcũq; gñis, q̃ tẽpore ſuo adeſſent: qa talis volũtas tãq̃ iepta ſeruãda non erat.

b ¶Filius familias.vidq̃ dixi in l.q̃ filio.§.j. ff.de hæredi. inſtitut.

c ¶Quæro exẽplũ. Et no.p.q. i qua nũc cõſulo,& alle. iſtũ tex. er diſtũ bar.hic Alb. de Roſa i tract.ſtatutorũ i q̃.pre.ĩ.q.q̃.i.j. co vbi omnino vide Andr.Barba.

d ¶Non allibrato. Ad de Ro.conſil. cccclx.

tis:& à ſubſtituto pupillariter non debentur ex repetitione,quę à pupillo deberi cœperunt.hoc dicit.Hunc.§. declarauí in.l.licet ſupra eodem.Et dic vt in gloſſ.

Si ab impubere. Non cenſetur repetita conditio,quæ repetita vitiaret.hoc dicit.

Ineptas. [a] Ineptæ voluntates defunctorum non ſunt ſeruandæ. hoc dicit.quod nota.

Filiusfa. [b] Filius pubes à patre, libertus à patrono, qui libet à fiſco ſuccedente poteſt ab inteſtato fideicommiſſum relinquere. hoc dicit in principio legis cum.§.ſequenti.

Apud Marcellum. In quantum qs honoratur, in tantum aggrauatur.h.d. Diuide hunc.§.ſecundũ lectur.claram.Primò ponitur thema & quæſtio. Secundò reſpõſio,quãdo certum eſt vtrunq; legatum fore dilatum in tempus. Tertiò quando certum eſt fideicommiſſum fundi eſſe dilatum in tempus,& pecuniarium non.Quartò,quando eſt dubiũ vtrũ pecuniarium ſit dilatum vel nõ.Quintò redit ad tertium.& circa illud determinat vnum dubium.Secunda ibi: & ait Marcellus.Tertia ibi:ſed ſi Titiꝰ. Quarta ibi: ſed vix.Quinta ibi: certè. Secundum gl.legitur alſo modo; quia primò ponitur thema & quæſtio.Secundo reſponſio,quando certum erat vtrunq; fideicommiſſum fore dilatum.Tertiò quando dubium erat.an fideicommiſſum pecuniarium eſſet dilatum. Quartò ponitur reprehenſio Iuriſconſulti circa tertium dictum. Secunda ibi: & ait. Tertia ibi:ſed ſi Titiꝰ, &c.Quarta ibi: ſed vix. Secundum hoc eſt varietas ſolùm in verſi.ſed ſi Titiꝰ.Nam ſecundum gloſſ.loquitur in caſu dubij:& reprehenditur per iuriſconſultum:ſecundum quod ego legi loquitur in caſu certi.& non reprehenditur. Materiam iſtam plenè videbitis in.l. Imperator.§.ñ.j.tit.primo.

1 ☞ *Fũdus ſi leuatur nõ allibrato,q̃ ex forma ſtatuti ñ põt acquirere,debetur æſtimatio.*
2 *Teſtis deponens ſuper ualore rei,qualiter deponere debeat.*
3 *Aeſtimatio fundi fit ex qualitate redituum.*

Si quidalicui. Legatum rei, cuius eſt cõmercium in communi,licet nõ ſit legatarij,valet:& æſtimatio debetur.hoc dicit.Opp.j.tit.ij.fideicommiſſa.§. ſi ſeruo.Solu.intelligas in teſtatore ſciente,vt hic:ſecus in ignorante, vt ibi.Item oppo.j.titu.proxi.l.mortuo.§.Labeo.Solu.Intelligas quòd non erat prohibitus propter dilictũ,ſed alia ratione.Quę ro exemplum[c] de qualitate relicti.Gl. exemplum ponit.Tu dic melius exemplum eſſe in.l.ſi quis inquilinos.ſ.eo. &.l.cætera.§. ſi duobus.ſ.e.Quæro exemplum de cauſa probabili.Gl.non ponit.lac.de Are.ponit exemplum in.l.j.C.non lic.habi. metrocomiæ.lib.xj.ſecundum hoc eſt caſus hic,† q̃ ſi legatur fundus ali
1 cui non allibrato[d] qui ſecũdum formam ſtatuti non poteſt acquirere q̃ ei debetur æſtimatio.Not.tex.qui dicit,quanti ſolet com
2 parari,& ſic teſtis † non redderet ſufficientem cauſam, ſi dicit rẽ tantum valere:quia ipſe tantum daret: ſed quia tantũ ſolet vendi communiter. De hoc in.l.pretia rerum.in fin.j.ad.l.Falc.ad q̃
3 facit.ſ.eodem.l.ſi fundum per fideicommiſſum in princ.vbi † ex qualitate redituum fit æſtimatio fundi.C.de reſcind. vendi.l.ij. &.l.ſi ſeruus.ſupra editio.furt.& de donatione cauſa mortis. l.mortis cauſa.in fin.

1 ☞ *Verba directa trahuntur ad fideicommiſſum ſi iure directo non poſſunt ualere.*
2 *Quis non rogatur ut quẽ directò faciat hæredẽ:qua auferretur libera teſtamẽti factio.*

Vt quis hęredem. Verba † directa trahuntur ad fideicommiſſum,ſi iure directo
2 non poſſunt valere.hoc dicit.Quæ eſt ratio quòd † quis non poteſt rogari,vt quem directò hæredem faciat.Reſpond. quia auferret liberam teſtamenti factionem:vt not.in.l.ex facto.in prin. infra ad Treb.quod eſt contra bonos mores.

1 ☞ *Non poteſt quis grauari ut filium ſuum emancipet actione ex teſtamento,ſed iudicis officio,ſi agnouit legatum.*
2 *Patria poteſtas eſt res inæſtimabilis.*

Secundũ vulgarem. Non poteſt † quis grauari vt
1 filium ſuum emancipet. hoc dicit.Opp.de.l.ſi cui legatum.j.de condit.& demon. Dic q̃ iure actionis ex teſtamento,non poteſt quis cogi emancipare vt hic ſed ſi pater agnouit relictum factum ſibi,poteſt cogi iudicis offi
2 cio:vt in.l.contraria.no.in.l.cogi.ſ.ſi pater.j.ad Treb. quam not. ex hoc text.quod patria poteſtas eſt res inæſtimabilis.

Aedes. Non poſſunt legari ędes deſtruendę.hoc dicit.De hoc plenè in.l.cætera.§.j.ſupra eodem.

Si fideicõmiſſum. Legatum ſeruo acquiritur:& ei ſi liber reperit tpe q̃ dies cedit.

Diui Seuerus. Fideicommiſſum vniuerſale conditionale non poteſt ante conditionem reſtitui fideicõmiſſario in poteſtate cõſtituto, etiam ſi ſunt plures fideicõmiſſarij. Item ante diẽ quis nõ cogitur reſtituere, ſed cauere:aliàs patitur miſsionem:& miſsio patris,vel dñi poteſt prodeſſe ſeruo,vel filio.h.d.multum not.& magiſtraliter.Primò loquitur in fideicõmiſſo conditionali.Secundò in fideicõmiſſo in diem.Secunda ibi:ijdem principes.Principium.§.gl.intelligitur in cõditione emancipationis, vel in alia cõditione extranea:& quælibet poteſt eſſe bona.Opp.de.l.poſt mortem.C.de fideicõ. Gl.rñdet q̃ hic dilatio erat in fauorẽ filiorum:ibi in fauorem:hę dis:vt hic,in.iñ.gl.quam vide.Si habetis in iſta gl.pater,vult dicere patruus.Sed ſi hoc eſſet verum, quare non poſſunt iſti filij renunciare fauori ſuo,cũ tex.hic dicat ex voluntate eorum non poſſe reſtitui,contra.l.nihil.§.omnibus.j.eo.contra.l.ſi quis in cõſcribendo.C.de pace? Vnde gl.ſoluit aliter q̃ hic erant plures fideicõmiſſarij,ibi vnus.Sed certè adhuc durat oppoſitio: qa oẽs videntur poſſe renũciare iuri ſeu fauori ſuo. Quare gl.ſoluit tertio modo,dicens dic q̃ ibi fideicõmiſſum erat relictum in diem omnino extiturũ: & ſic nõ erat conditionale:hic ſic. Idem tenet l.ad Treb.l.ſed & ſi alio.ſed hæc ſolu.nõ eſt vera:qa ibi in.l.poſt mortẽ .erat fideicõmiſſum conditionale: qa poterat fideicõmiſſarius decedere anteq̃ decederet ille qui erat rogatus de reſtituẽdo:vt ibi patet in quadam parua glo.Dic ergo q̃ intellectus. d.l. poſt mortẽ.ponitur in.l.ſed & ſi ante.j.ad Treb. In tex.nam ante diem,vel cõditionem bene poteſt fieri reſtitutio:vt.d.l.poſt mortem.non tamen q̃ actiones transferanẽ per Trebellianum: quia non fit reſtitutio ſecundũ volũtatem defuncti:vt.d.l.ſed & ſi añ in tex.& dies venerit,vel cõditione trãsferent actiones p̃ Treb. vt ibi:qa reſtitutio facta eſt ei,cui teſtõr voluit:ſed.§.in noſtro.ſi reſtitutio fiat ante tunc non tranſeunt actiones, nec tranſibunt adueniente die vel conditione: quia non eſt facta reſtitutio ei, cui teſtator voluit.Nam videtur reſtitui patri, cui quæritur per filios:vel reſtituitur ei,qui fortè non erit tempore exiſtentis conditionis in rerum natura. Hoc probatur in.l.ſi mulier.§. ex aſſe. de iure dotium vbi non poteſt fieri reſtituio per Treb.procuratori in rem ſuam. & iſta procedunt clarè ſi intelligis filijs debere reſtitui ſub conditione emancipationis. Sed ſi intelligis ſub alia conditione: tunc vtrum actiones tranſeunt per Trebel.adueniente conditione penderet ex hoc an ipſi ſint ſui iuris, & omnes illi, quibus facta eſt reſtitutio, viuant. Sed oppon. licet actiones non tranſeant per Treb.nonne tranſeunt ex virtute donationis:vt.l.illam.&.l.in donationibus.C.de dona.Reſpon.bene tranſirent:non tamẽ iſte reſtituens haberet beneficium Treb. vt eſſet tutus exceptione cõtra creditores, ſicuti vendens hæreditatem:vt.C.de hære.vel act.ven.l.ij. Item ille cui facta eſt reſtitutio,non habet ita perfectè ex donatione,ſicut ex Treb.vt.l.iij. C.de dona.coniuncta.l.facta.§.ij.infra ad Trebellia.& ibi dicã. Item oppon.de.l.& hęredi.§.penulti.ſupra de pact.vbi filius poteſt pacifici de non petendo illud quod eſt ſibi relictum ſub conditione.Reſpond.fateor: ſed hoc non eſt pactum de non petendo, ſed eſt volun:as quod ſibi ſoluatur: per quam ſolutionem hæres non liberatur: quia non fit vt debet, vt hic dicitur. Ad fin.opp.de.l.acquiritur.in princip.de acquirend. rerum domi.& Inſtitutio.per quas perſonas no.ac.per totum.vbi per filium vel ſeruum quæritur patri vel domino: non econtra.Sol.hic eſt caſus ſpecialis, in quo ſicuti ei poteſt quæri legatum ſi tempore quo cadit dies legati, erat ſui iuris,ita poteſt per patrem vel dominum quæri ei: quia iſta ſtipulatio,vel miſsio,de qua loquitur hic, limitatur ſecundum naturam legati quia etiam ſeruus iſto caſu poſſet ſe pro ipſo ſibijpſi ſtipulari,facit.l.j.ñ.&.iſi. j. vt.leg. no.ca. Vltimò hic eſt quędam glo.ſuperverbo,deceſſerit,quę innuit quòd fideicommiſſario mortuo, poſtquam dies fideicõmiſſi ceſsit ante reſtitutionem quòd non tranſmittitur ad hęredem.

Simile

Simile not.in.l.cũ filio in prin. supra eodem sed ibi reprehendi.

1 ☞ Existentia liberorum qñ faciat deficere conditionem fideicommissi.
2 Exhæredatus an habeatur pro mortuo quo ad commodum alterius.
3 Decedens cũ filio, qui est de ordine fratrum minorum, dicitur decedere sine liberis.

2 **Cũ quis rogatus.** [a]Quo ad cõditionis defectũ sufficit extare liberos, licet nõ sint hæ-
1 redes.h.d.† Op.& videt q; qui nõ sunt hæredes, habent ꝑ mortuis:vt.l.j.§.si pater.j.de coniun.cũ emã.li.Sol.qñq; decedit quis cũ liberis existentibus hæredibus: & non est dubiũ q; conditio
b deficit:vt.l.j.C.de cõdi.infer. Quandoq; decedit quis cũ liberis[b] institutis:& sic ꝑ ossunt esse hæredes si volunt: & tunc idem:qa conditio deficit,etiã fortè si non adeãt hereditatem:vt hic. Qñq; qs decedit cũ liberis,qui non possunt hæredes esse si volunt: qa exhęredati:tũc non facit deficere conditionem:vt.d.l.j.§.si pater j.de coniun.cũ eman.lib. Ita sentit gl.hic, quã not.quia filiorũ cã videtur apposita conditio:vt gl.dicit. Contrariũ tenet gl. in. l.ex facto.§.fi.j.ad Treb.& istud tenet Iaco.de Are. per leges hic al-
leg.in princ.gl.Item tenet Pet.& Cy.in.d.l.j.C.de condi.infer.assignat rõnem:quia in conditionibus inspicimus merũ factũ:vt.l.
2 qui hæredi.in prin.& l.Mæuius.de condi.& demõ. & ad.l.j.§.si pater.j.de cõiun.cum.eman.li.rñdet † q; habet exhęredatus pro mortuo quantum ad suum commodum non aũt quo ad cõmodum alterius. Sed certè in.d.§.si pater. habetur pro mortuo ad commodum alterius,scilicet nepotum,qui admittuntur in totũ cùm aliãs non admitterentur,nisi pro parte. Respon.glo.hic filij faciebãt deficere fideicommissum,sicut defectus cuiuslibet cõditionis adiectæ:ideo non attenditur,si sint hæredes,vel non,vt dictum est:ibi filius excludebat nepotes à medietate:quia cõcurrebat cum eis. Ipso ergo excluso per exhæredationem non põt concurrere:ideo nepotes habẽt totum. Prædicta omnia sunt ve-
c ra[c], quando filius poterat succedere: sed excluditur voluntate sua,vel voluntate testatoris:sed vbi excluditur à lege ex alia causa,vt quia deportatis:tunc non faceret conditionem deficere:vt
3 l.ex facto.§.ex facto.j.ad Treb.& de contrata.l.j.in fi.& de bo.li. l.si necem.§.si deportatus.† Et per hoc dico quòd si aliquis decedit cum filio,qui est de ordine fratrum minorum, qui nõ potest habere, nec in proprio,nec in communi,quod dicitur decedere
d sine liberis:quod pono[d] in.iiij.lib. Minoricarum.

1 ☞ Prohibitio alienationis simplex continens fauorẽ personæ ꝓhibitæ solùm nõ ualet.
2 Prohibitus alienare simpliciter cum erit perfectè ætatis, non tenetur,impeditur tamẽ alienare per se,uel curatores, quando non est ætatis legitimæ.
3 Prohibitio alienationis facta legatario continens fauorem alterius,uidetur facta ipsius fauore,licet non sit expressum.
4 Si res prohibetur alienari rõne affectionis,tunc fauore ipsius censetur facta ꝓhibitio. Prohibitio simplex alienationis uasallorum dicitur facta cum causa.
5 Res legata,& prohibita simpliciter alienari,quando prohibitio ualeat.
6 Alienatio prohibita respectu certæ personæ,quando impediatur.
7 Alienatio prohibita odio certæ personæ ea facta, hæres defuncti admittitur ad reuocandum.
8 Hæres etiam de iure Digestorum quòd teneatur ultra uires hæreditarias.
9 Alienatio quando est prohibita respectu certæ personæ,an detur remedium quòd alienatio fieri possit.
10 Res prohibita alienari,quòd possit alienari propter dotem uel donationem propter nuptias.
11 Statuto ciuitatis prohiberi potest, ne alienatio fiat in forensem:& ualet statutum.
12 Statutum prohibens alienationem fieri in ecclesiam,non ualet. Facta contra priuilegia ecclesiæ inducta per summos pontifices,& Imperatores, sunt contra libertatem ecclesiæ. Ecclesia ex priuilegio ex solo titulo absq; traditione acquirit dominium. Priuilegio inducto quòd ecclesia ex solo titulo acquirit dominium,non põt renũciari.
13 Prohibitio alienationis facta per legem quid operetur.remissiuè.
14 Alienatio & dominij translatio quando possit per contractum prohiberi. Casus,quibus dominij translatio prohiberi possit.
15 Dominij translatio quòd non impeditur per sentẽtiam arbitri prohibentis alienationẽ.
16 Præceptum iudicis quòd impediat translationem dominij.
17 Prohibita alienatione,quòd uideatur prohibita hæredis institutio.
18 Venditione prohibita, uidetur prohibita omnis alienatio.
19 Donatione prohibita,an uideantur prohibiti alij contractus, remissiuè.
20 Prohibitio de alienando facta filijs, an uideatur facta nepotibus, remissiuè.
21 Prohibitione facta hæredi,an comprehendatur hæres hæredis, remissiuè.
22 Res prohibita alienari usucapitur,& præscribitur.
23 Præceptum iudicis nullum non ualet in his, in quibus requiratur causæ cognitio.

c **Diui.** [e]Prohibitio alienationis facta sine causa, respectu certæ personæ non valet: aliàs valeret, nisi in præiudicium creditorum.h.d.vsq; ad §. cùm pater. Primò ponit dictũ, quando prohibitio est facta sine causa.et absqué respectu certæ personæ. Secundò, quando est facta respectu certæ personæ. Tertiò, illud secundùm dictum limitat. Secunda ibi: quod si liberis. Tertia ibi:sed hæc neq;. Opp. quod hic sit mala grammatica, nam accusatiuus eos positus in prin.caret regimine,contra l.Plautius.de auro & ar.leg.Sol.glo.& fatetur oppositum. Vel dic aliter,vt in glos.Oppo.& intro primam glos.magnam. Nam semper reperitur persona, cuius cõtemplatione sit facta prohibitio.s.persona hæredis:vt l.peto.ij.respon.j.ti.j. Huius timore hic §. legit in prima gl.tribus modis. Primò q; hęc prohibitio fuit facta hæredi,qui solus erat. Vnde non est alius,cuius interfit:arg.l.Mutianæ.in fi.de cõdi.& demon.sed tunc obstat: quia videtur dictum contemplatione venientium ab intestato:vt j.de condi. & de-
e mon.l.is cui sub conditione.Sol. vt ibi.Secundo:& tertio modo legitur q; ista prohibitio fuit facta hæredi, qui habebat cohæredem:vel fuit facta legatario: & tunc obstat contrarium de d.l.peto.in princi.Solu. hic loquitur in prohibitione alienationis, quæ continet fauorem personæ prohibitę, cui fauori alienãdo potest renũciare, ibi dispositio continebat grauamen. & sic vide-
f 1 tur factum gratia cohæredum. † Not. ergo q; tunc est verum q; simplex prohibitio alienationis non valet quando continet fa-
f uorem personę prohibitæ[f] solũ quod j. declarabo ꝑ plura cõtraria. Op. extra gl.C.de vsuca.ꝑ emp.l.ij.vbi nõ fuit respectu certę ꝑsonæ facta ꝓhibitio,& tñ valet. Sol. glo. q; ibi fuit facta prohibitio cum causa:hic sine causa,quę solu.non est vera. Nam ibi causa respicit fauorem personæ prohibitæ. vnde idem est iuris,sicut quando sine causa: vt
2 j.de condi.& demon.l.Titio centum.in princi. Dic ergo q; † ista simplex prohibitio non valet,vt prohibitus impediatur alienare cùm erit perfectæ ætatis,sed bene impeditur alienare per se,vel tutores,vel curatores suos,quando non est ætatis legitimæ:tunc enim illi fauori alienando renunciari non potest,vt in contrario. Oppo.j.de adi.le.l.iij.§.si quis ita.So. hic loquitur qñ prohibitio respicit fauorẽ prohibiti tantũ:ibi continet etiã fauorẽ alterius.s. hæredis,qui læderetur alienatione facta:vt ibi dicit tex.ideo nõ
3 põt alienare in dãnum alterius.† Et per hoc nota q; semper cùm prohibitio facta legatario continet cõmodum alterius q; legata rij.s.hæredis,vel familiæ quæ læderetur per alienationẽ: in eorũ fauorẽ videtur facta prohibitio,licet nõ sit expressum. Hoc sentit gl.C.de fidei.l.quoties.prout loquitur de causa tacita. & Cy. ibi clarius in exẽplo qd ponit de turri. Op.j.de fideicõ.li.l.gñaliter.§.si petitũ.So.hic loquitur qñ est prohibita alienari res inanimata:ibi quãdo fuit prohibitus alienari seruus, & sic ꝑsona animata,cuius interest ne alienet in nouũ dominũ pestillentiorem.
4 vnde si cõtra fieret,seruus erit liber.† No.ergo q; quãdo res quæ prohibet alienari,est talis q; in ea cadit affectio,& interesse,ratione,seu fauore ipsius rei prohibitæ videtur facta prohibitio. Vnde si testator prohiberet alienari vasallos,licet simpliciter,& sine causa prohibitio valet,ꝑ d.l.est eñ fauor vasallorũ. Op.j.de cõd. & demon.l.Titio centũ.in prin.dicit gl.q; ibi apparet sol. Sed certè ibi nullã video solutionem. Vnde dicũt quidã, ibi prohibitio fuit facta cõtẽplatiõe alũni minus industriosi:& sic respectu certæ personæ:hic simpliciter. Hoc non valet: qa tũc admitteretur ad reuocandũ ipse alũnus,vt hæres:vt ibi dixi. Dico igit sic. quã
5 doq; res † legata transit directò in legatariũ: & tũc simplex prohibitio non valet,vt hic. Quandoq; non transit directo,sed de manu hæredis,qui habet necesse emere,& illi tradere:tunc quia hæres tradit sub illa conditione,non potest alienari:sicut si tale pactũ de non alienãdo apponeret in cõtractibus: vt l.ea lege.C.de

↦P. PAV. P.
a ¶Cũ qs rogatus. An decisio huius §.,pcedat ī cõdõne si sine filijs decesserit,vid̃ so. cy.in repe.l.cũ auus. col.xxxij.et seq. ff.d condi.& demonstra.
b ¶Cũ liberis. vid̃ no. ꝑ Ang.et Imo.ī l.lucí?.ff.d hær.īstr. et vide ī d.l.ex facto.§. fi
↦P. PAV. P.
c ¶Sunt vera. Vide omnino Comẽ. consi. cxxj.ici. Gerardus.ꝑ totũ, maximè. in fi.
d ¶Quod pono. Vide cũ in l.ij.in fi. de bo. pos.cõtra tab. & qd̃ no.in l.j.§. quidam filium.eod. titu.
e ¶Diui. Habuisti cõmẽtatũ:iõ eum omitto,et venio ad l.etiã.
↦P. PAV. P. ¶Diui. An alienans nulliter incidat in poenã vide latè do. Frã.cõs. xvij.vide circa materiã huius §. Ang.cõsi.vij.inci.in Dei nomine. & cõsi. cxxx. col.iiij.& cõsi.lxj. in ci.testator.in vlt.col. & cõsi.seq. inci. sup pũcto.& cõsi. cevij.
f ¶Prohibitæ. Adde Ang.cõsi.cxxxvij.et Paul.de Cast. consi. cxxxiiij. Old. consi. cev. Et an si testator prohibeat alienari,ni si in filios ipsius testatoris legitimos & naturales possit alienari in filios filiorũ ipsius testatoris legitimatos ꝑ subsequẽs matrimonium, vide Bal.cõsil.ccccxxxv.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Citatus. Adde inquātū Alex. dicit ꝙ cōtrariū tenet Ang. Ra. & Imo. qa cita ri non debet ille qui habet ius in re ex poſt facto, ſicut in ſententia lata cōtrā inſtitutum non eſt neceſſaria citatio ſubſtituti, vel fideicommiſſarij. De hoc vl timo vide Bal. conſi. cc. circa medium libro primo.

b ¶ Propter dotē. Adde vt ꝑ Pau. de Caſt. conſi. xij. & xiiij. Ang. conſi. clxxx. Ro. cōſil. cclxvij.

c ¶ Per ſtatutū. Adde reſpectu laicorū forē ſiū ꝙ cōſuluit Bal. ſu per ſtatuto Placētię, cōſil. ccxcvij. plenē ꝑ And. Sic. cōſi. xiiij. li. iiij. vbi dr ꝙ d. Rich. de Sal. cōuocato col legio doct. Mediola ni diſputauit corā prī cipe tūc i tpali & ſpi rituali valere ſtatutū Mediola. q̄ diſponit, an valeat alienatio fa cta i nō ſubditū, nec eccliaſticā pſonā. & ꝙ ita ēt cōſuluit. do. Sign. de Hom. & do. Frā. de Albe. & vide Bal. cōſi. cxviij. li. iij. vbi tenet valē ſtatu tū ꝙ null⁹ poſsit alie nare de bōis ſuis qn oc ſpe ſolutāe collectæ, ſi ſit clericus vel ec cleſiaſticus locus & quod conſuluit idem Bal. ſup ſtatuto Lu cano phibēte aliena tionē i ſubditū, niſi ſo luta certa ſumma, an cōprehēdat legata ad pias cās, cōſi. ccevij. li iij. &, ccccliij. lib. j. cōſi. tū. ccccxxj. li. iij. ſup ſtatuto Brixię di ſponere ꝙ null⁹ au deat bona alienare, nec dñiū trāsferre de bonis ſitis i comitatu Brixiæ alicui non ſuppoſito, & qui non ſubeat onera &c. cō ſuluit ꝙ tale ſtatutū nō valeat i ꝓiudiciū eccliarū, de q̄ vide q̄ lati⁹ poſuit i. l. cūctos ppl̄os. & cū Alex. tā git an ſtatutū phibēs aegrere, cōprehēdat volētē aegrere ab ec cleſia, adde ꝙ voluit Bal. cōſi. xxxj. lib. iij. Et i quātū ale. Ange. cōſi. xlvij. dic ꝙ ang. dr hoc dico nō decidē do ſed potius allegā do. Et inquātū dr qd' Ange. reprehēdit Iac. But. volētē ꝙ valeat ſtatutū ꝙ clerici ſint extra ꝓtectionē cōis dic ꝙ Ang. cōſi. ꝓcedēti allegato ꝑ ipſum Alex. cōſuluit ſuper ſtatuto Florētiæ, quo cauet ꝙ declināti iu riſdictionē cōis Flore tiæ, nō reddat ius: & qdā ꝓsbyter fuiſſet capt⁹, & ꝓ ihibitoriā eī relaxat⁹: deide il le ꝓsbyter aliū capi faceret ꝙ deberet ſiſti relaxari, licet ille ꝓ ſbyter diceret ꝙ ipſe inhibitionē nō ī petra uerat: qa dicit ang. ꝙ debebat cōtradicere. § POMATES.

d ¶ Secūdū dubiū eſt. Vide Pau. de Caſ. cō ſi. cxj. iij. col. f. ij. vol. Fel. f. c. eccl'a ſanctæ Mariæ in. xxiij. col. in. ij. vol ver. nonō quæro. de conſtit. aliquid in. c. in preſen tia in. x vij. colum. de proba. Gardi. conſi. cij. in. ij. col. & conſil. cxliij.

e ¶ An per contractum: Adde Bal. conſi. ccccxcuij. lib. iij. & ibi, an iuramentum ſit ſufficiens ad impediendum dominij translationem, & per Ang. cōſ. cxxx.

cōdi. ob cau. Op. j. de manu. teſt. l. Stichus. ſeruus. Sol. dico ꝙ omnes leges de hac ma teria loquētes determinātur per illam. † Nā qñ teſtor vetuit alienari cōtemplatione cer tæ perſonę, aut eſt vſus futuro ſubiunctiui dicendo, & ſi alienaueris, deueniat in talē & non impedit alienatio. Tunc enim cum perfecta eſt alienatio, & re in alium transla ta vocatur per teſtatorē perſona cuius con templatione eſt prohibita alienatio: quod fieri non poteſt. ſed vteretur verbo indica tiui modi: vt ſi alienabis deueniat in talem: tunc alienatio impeditur. ita loquitur hic: & gl. ita intelligit dum glo. magna dixit, ita dixit teſtator ne alienaret. de hoc. j. dicam. Certè ad. l. Stichus. potes dicere ꝙ ibi non fuit prohibita expreſsè ſed tacitè: quia taci ta, phibitio alienationē non impedit: vt. l. cū pater. §. libertis. & ibi no. j. de leg. ij. vnde ſi teſtator prohiberet rem alienare expreſsè, & ſi alienauerit, deueniat ad Titium, videt ꝙ dicta prohibitio impediat alienationem. Quod. s. dixi non prohiberi alienationem. intellige. i. dominij trāslationem: ſed ipſi fi deicōmiſſario, cuius contemplatione eſt fa cta prohibitio, debetur æſtimatio: vt. d. l. ea lege. cum gl. de condi. ob cau. Contra præ dicta facit. j. ti. j. l. codicil. §. inſtitutio. & j. ti. ij. l. pater. §. quindecim. Sed nō obſtat, ſi be ne inſpiciantur. Op. j. tit. j. l. codicil. §. matre. ſol. ibi fuit certa perſona cuius contempla tione fuit facta ꝓhibitiō. Vel aliter: ibi † ꝓhi bitio fuit facta odio certæ perſonæ: hic fa uore. Vnde quando fit in odium, admit titur ad reuocandum hæres defuncti ad quem in dubio videtur relata voluntas: vt l. cum ita legatum. de cōdi. & ꝓmonſt. & ita intelligit Gul. in. l. cū. ij. §. ſi vni. ff. de trāſ act. & Cy. C. de fideicom. l. quoties. in addi tione quam fecit ex dictis Gul. Venio ad vltimam particulam, pro cuius intellectu quęro cuius bona videbantur, & per cuius creditores. In gl. eſt triplex opi. Primò qd' vēdebantur bona teſtatoris per creditores hęredis. quod reprobat, & bene. Alij econ tra, quòd vēdebantur bona hęredis per cre ditores teſtatoris. Hanc † quidam damnāt dicentes qd' iſto iure non tenebatur hæres vltra vires hæreditatis. quod eſt falſum, vt gl. dicit in. l. fin. §. j. C. de iure delibe. expreſ ſius de iure iſto. §, ſolu. matrim. l. quæ dotis. Veritas eſt qd' iſta ſecunda lect. non eſt bo na: qa ꝓhibitio alienatiōis ſi referē ad bo na hr̄dis nil īportat: vt. j. q & à q. l. hr̄s fuū ꝓpriū. & l. ſi quis inquilinos. §. j. s. e. l. & l. ſi hr̄dis ſeruus. Dic ergo ꝙ hic vēdebāturbo na hæredū: ſcilicet quæ nunc ſunt hæredū & quæ quondam fuerunt teſtatoris, vende bantur per creditores teſtatoris. hæc eſt ter tia lec. & vera poſita in gl. Sed op. ꝙ etiam alienatio facta ꝑ creditores reuocatur poſt mortem hæredis: vt. j. titulo primo. l. peto. §. prædiū. Solu. Ibi fuit facta venditio per creditores hæredis: & ſic valet donec viuit hæres: hic per cre ditores teſtatoris: ſecundum lectur. quam tenui: ideo perpetuò valet. Sed ſi teneres ꝙ per creditores hęredis ſecundū lec. primā §. poſitā quā reprobaui: tunc procederet ſecūda ſol. poſita hic in gl. ſ. ꝙ hæc intelligat ſecundū illam. Pro hoc. j. de fideic. l. cū fidei hæredis cōmiſſum. in fi. & ꝙ ibi no. ꝑ glo. Sumus expediti de oī
9 bus gl. Circa materiā quęro † vtrū ꝓhibitione facta reſpectu cer tè perſonę ſit aliquid remediū ꝑ quod poſsit fieri alienatio. duo dantur remedia. Primū ꝙ hæres vel legatarius patiat fundū vē dicari, & ſe ſuccūbere: vt. l. iij. §. item quæri de rebus eorum. Nā præiudicaret ſnīa talis. Sed certè ſi illa cōcluſio detegeretur, nō noceret ei, cuius cōtēplatione facta eſt prohibitio: vt. l. ſi ſeruus plurium. §. j. s. e. Item forſan nō præiudicaret talis ſentētia, niſi il
a le fuiſſet citatus: a vt. l. in concedendo. de aqua plu. arc. Facit. j. de re iudi. l. ſæpe. Datur aliud remediū. ſ. ꝙ primò facit vnā aliena cōtra rep
tionē in perſonam permiſſam: poſtea poterit alienare ſimpliciter vt. j. tit. ij. l. pater. §. quindecim. ſed alio caſu loquitur: vt ibi patet. Præterea, ſi diceretur ꝙ prima alienatio eſſet facta fictè, non pręiudicaret: vt. l. nuda. de contra. empt. & l. emptor. de aqua plu. ar.
10 † Quæro, vtrū hic fundus reſpectu perſonæ, vel cauſæ alienari
b ꝓhibitus poſsit alienari propter dotē, vel donationē propter nu ptias. Iac. de Are. ꝙ ſic: arg. l. mulier. §. cū ꝓponeret: & l. à filia. in prin. ad Treb. & auc. res quę. C. cōia de leg. & in corpore vñ ſu
11 mitur. † Quæro, an per ſtatutū ciuitatis poſsit fieri prohibitio
c alienationis. pone ſtatutum eſt hic ꝙ non valet alienatio q̄ fieret in nō ſubiectū. hāc. q. d. Old. diſputauit & reducit eū ad duo du bia. Primò. vtrū hæc prohibitio valeat reſpectu nō ſubiectorum laicorū, vt forēſiū. Et determinauit ꝙ valet: vt. C. de contrahen. emp. l. dudum. & C. non li. metrocomiæ ha. l. j. li. xj. Do tex. quē ipſe non allegat. s. de contrah. emp. l. ſi in emptione. §. j. ibi: mores
12 ciuitatis. &c. † Secūdū dubiū eſt, a an valeat prohibitio reſpectu
d eccleſiarū, & monaſteriorū quę non ſunt ſubiecta. & determina uit ꝙ ſtatutū non valet: quia eſt cōtra libertatē eccleſiæ: ergo nō valet: vt in auc. caſſa. C. de ſac. ſanc. eccle. ꝙ autem ſit contra liber tatem eccleſiæ probatur. Ea quæ ſunt contra priuilegia eccleſię inducta per ſummos pōtifices & Imperatores, ſunt contra liber tatem eccleſiæ: vt no. per Inn. in. c. nouerit. de ſent. excom. & per Cy. in. d. authen. caſſa. dixi plenè. j. quarū re. ac. non datur. l. j. §. q̄ onerandæ. Sed in priuilegium eſt conceſſum eccleſiæ vt poſsit emere, & ex eo ſolo cōtractu ſine traditiōe ei q̄rat dñiū: vt. l. fin. C. de ſac. ſanc. ec. ergo ſtatutū factū in cōtrariū nō valet. & puto ꝙ huic priuilegio nō poſsit renūciari: quia eſt factū in fauorē pu
13 blicum. §. de pact. l. ius publicū. & l. nemo. s. e. & ibi dixi. † Quid autem operet hæc ꝓhibitio legalis, declaraui de ver. oblig. l. ſi ita
14 quis. §. ea lege. dic vt ibi. † Quæro an ꝑ contractū poſsit ꝓhiberi,
e alienatio. Certū eſt ꝙ pōt quantū ad hoc. ꝙ ſi cōtra fiat, cōmitta tur obligatio ad intereſſe, vel pœnā: vt. C. de, cōdi. ob cau. l. ea. l. de ver. ob. l. ſi ita quis. §. e. l. Sed an poſsit prohiberi taliter, ꝙ dñij translatio īpediat: gl. ꝙ nō, niſi in libertate; vt no. in. d. §. ea. l. & in d. l. ea. l. C. de cōdi. ob cau. & C. de re. alie. non alie. l. ſi. Quod di cit de libertate, ſō eſt, qa irreuocabilis: vñ idē puto ī quacūq; alie natione irreuocabili, eadē rōne. Eſt alius caſus. ſ. qñ qs pacto ap poſito de non alienando reſeruauit ſibi aliquod ius reale in re ꝓ hibita alienari, tūc īpedit dñij translatio: vt. l. ſi creditor. §. ſi. s. de diſt. pig. prout eſt ibi in litera, nullam eſſe vēditionē: quæ eſt ve ra lra prout videri fecimus, cū defacto occurreret in li. Pādecta rum Piſis. Pro hoc. C. de iur. emph. l. ſi. Et ex hoc dico ꝙ ſi tradi di tibi rem ſub pacto de non alienando, hoc acto ꝙ ipſa res mihi obligata remaneat, per hoc ꝙ impeditur dominij trāslatio: vt. d. l. ſi creditor. §. ſi. dixi in. d. §. ea. l. Aliud remedium ad impedien dam trāslationē dñij, ponit Dy. in. l. qui abſenti. §. j. de acqui. poſ. Aliud ponit Odofred. & Cyn. refert C. de re. alie. non alie. l. fin. ſcilicet, quod in pacto apponantur hęc verba, permittis mihi nō alienare, & ſi contigeret te ad aliquem actum alienationis, & vē ditionis peruenire; tunc eo ipſo res reuertatur ad me: & in illū caſum conſtituis te meo nomine poſsidere: tunc te incipiente alienare, dominium ad me reuertitur, ita quòd non poteſt tranſire ad alium. Dico hoc remedium eſſe; non tamen eſt neceſſa rium quòd ita exprimatur, ſi ad aliquem actum, &c. ſed ſi dicatur. ſi alienabis; ſatis eſt quia te incipiente alienare dominiū reuertitur ad me. Caſus eſt nota. in lege fideicom. §. fi. cum. l. ſeq. de fideic. li. Sed ſi diceret. ſi alienaueris; ſecus eēt; q cōferret ī cō

pus

pus alienationis perfectæ: vt l. Stichus seruus. de manu. test. Et hoc modo intellige quæstionem de proposita fienda per capitaneum: quia distingue an statutum loquatur per verbū prẽsentis tẽporis. vt si proponat. vel p ŷba futuri subiunctiui: vt si proposuerit. Quęro an † per sentẽtiam arbitri prohibentis alienationẽ
a possit impediri dñi trãslatio. Respon. non: quia arbitrium sumit vires ex pacto: ideo non potest plus, quam pactum: vt l. non distinguemus. §. de officio. ꝯ. de arbi. & l. j. C. d arbi. hoc tenet Inn.
16 extra de testa. c. Raynaldus. † Quæro an prẽceptum iudicis impe-
b diat translationẽ dominij. Inn. in. d, c. Raynal. tenet q̃ nõ, sed nihil allegat. Ego puto cõtrariũ. Casus est in. l. si sciẽs. de contra
c hẽ. emp. facit. l. diuus. de pẽti. hære. & de manu. l. seruus. hac. l. &
17 de iure fis. l. Iulia. cũ si. † Quæro, phibita alienatione, an videatur
d phibita hæredis institutio. Gl. q̃ sic. Dy. tractat in. l. pater. §. Iul. j. tit. ij. dixi in. l. si ita quis. §. ea lege. de ver. obl. dic vt ibi. Quæro:
18 prohibita † vẽditione, vtrum videat prohibita ois alienatio. Gl. q̃ sic. C. de vsuf. pro emp. l. ij. & ibi per Cy. & plenius ibidem. p
19 Gul. facit ad hoc. C. de fideicõmis. l. voluntas. † Quæro, prohibi
e ta donatione vtrum alij contractus videantur prohibiti: non
f examinabo, sed vide de hoc tex. in. l. sicut. §. vẽditionis. &. §. seq. ꝯ. qui. mo. pig. vel hypo. sol. Facit. l. fi. & quod ibi dixi. de prẽd. de
20 cu. C. lib. x. & l. fina. de iure emphy. Quærit Dy. † prohibitione facta filijs, an videatur facta nepotibus. Vide tex. in. d. authẽt. de
21 rest. fideicõ. §. nos igitur. coll. x. Quęro, † vtrum prohibitione fa-
g cta hæredi, videatur facta hæredi hæredis. Facit bñ ad hoc tex. in. l. sicut. ꝯ. pe. §. quib. mo. pig. vel hyp. solu. Et licet ibi loquatur
h in permissione idem tamen puto in prohibitione: arg. j. proxi. §.
22 & j. tit. ij. l. pater. §. fundum. † Quæro, vtrum res prohibita alie
i nari si alienetur possit vsucapi. Gl. q̃ non. C. de vsucap. pro em
k ptio. l. ij. sed Gul. ibi determinat illud esse verum. si prohibetur alienari res eius, qui non est perfectæ ætatis. secus si perfectæ. Tunc enim vsucapitur, vel præscribitur: vt. C. communia de le. l. fina. §. penul. & l. qui hæredi. §. si pars. de conditio. & demonstr. Item. qa talis res potest vendi consensu omnium, quorum interest: vt l. nihil. §. omnibus. j. eo. & j. tit. j. l. cum pater. §. libertis. sed patiendo prẽscribi videntur consentire: vt l. alienationis. de ver. sig. imò longè plus est pati præscribi: vt l. longe. & ibi not. de di-
23 uer. & tempo. præscri. † Vltimò hæc lex inducitur q̃ sicut nudũ præceptum testatoris non valet: ita nec nudum præceptum iudicis. Ita dicit Cy. in l. quoties. C. de fideic. sed hæc lex non facit: quia nudũ præceptũ testatoris non valet fauore eius cui præcipit. Præterea, iudex si in præcepto adijcit pœnã, fiscus illã pœnã capit: vt l. mulctarum C. de modo mulct. & x. coll. quę sint rega. c. j. Dicendum est ergo q̃ sunt quædã, in qbus requiritur causæ cognitio: & isto casu nudum præceptũ, nisi causa cognita nõ valet: vt C. commi. vel epi. p totũ. Quædã sunt, in quibus iudex potest cõminari sine causę cognitione: & tũc nudũ prẽceptũ valet: & intelligo nudũ à causæ cognitione. licet ex aliqua causa appareat iudicẽ hoc facere: vt l. ius alimẽtorũ. §. prius. vbi pu. edu. deb.

1 §. *Emancipatus quando admittatur ad reuocandum alienata prohibita alienari extra familiam.*

2 *Iussus restituere familiæ, intelligitur de familia testatoris.*

3 *Exhæredatus quando admittatur ad reuocandum prohibita alienari.*

4 *Filius institutus tãtũ in legitima, an admittatur ad reuocãdũ totũ fundũ phibitũ alienari.*

Cùm pater. Ad reuocandum fundum cõtra defuncti voluntatem alienatum viuo hærede admittuntur filij eius emancipati: in potestate verò retẽti eo mortuò, si hæredes nõ sunt. Item nõ videtur extra familiam alienatum, si
1 omnibus inæqualiter, vel vni tantum est relictum. h. d. † Oppo. q̃ emancipati non possunt petere, cũ desinant esse de familia: vt l. tutelas. de capi. di. & l. pronũciatio. §. familiæ. de verb. signi. Respon. q̃ sufficit fuisse de familia tempore mortis: vt j. ti. j. l. cũ ita.
2 §. in fideicommisso. † Quæro, cùm iubet restitui familiæ, de qua familia intelligatur? Rñd. in dubio de sua: vt l. cùm accutissimi.
3 C. de fideic. † Quæro an exhæredati in totum reuocent. Respõ. gl. dic vt in l. is qui. j. titu. ij. Veritas est q̃ pro parte instituti non reuocant: vt l. vnum ex familia. §. sed si vno. & seq. j. tit. j. secun-
4 dùm Iac. de Are. † Quæro, quid si filius est institutus tantum in legitima, an admittatur ad reuocandum fundum totum. Respõ. sic: & l. j. & ij. C. si quid in frau. pa. & l. cùm à matre. C. de rei ven di. & l. fina. §. in computatione. C. de iu. delibe.

Interdum. Per interitum speciei pluribus insolidum debitæ quis liberatur ab omnibus.

1 **Etiam hoc.** Istud facit ad q. de credi
a tore, qui dixit debitori: ego egerem illa pecunia, vel similia verba. an ex hoc inducatur interpellatio. De quo per Cy. in l. minorum. C. in quib. cau. in inte. resti. non est ne. Dixi ꝯ. de acqui. hę. l. si qs mihi bona. §. pater. Scio filio.

Legatum est. Ponit hic difb finitionem legati. h. d. Aliter diffinitur in l. legac tum. j. titu. j. dic vt in glo.

Hæredi. Quatenus relinquitur hæredi à seipso nõ valet: & accrescit coniuncto. h. d. Materiam istam dixi in l. huiusmodi. §. si Titio. ꝯ. eo. vide glos. j. in fine. ibi: iure hæreditario, &c. & dixit q̃ d
malè dixit Rog. in seq. & l. planè. §. si duobus. ꝯ. eo. Nec obstat l. filiam. j. de au. & argen. lega. vt ibi patet. quod nota.

Alienus. Op. ꝯ. eo. l. cum filio. Solu. ibi loquitur in aliena re: hic in seruo. Et ratio est quæ colligitur ex his, e
quæ no. in l. sed & si in conditione. §. fi. in fine magnæ glo. ꝯ. de hære. instí.

Fundus. Seruitutes prædij legari aditione hæreditatis confusæ sunt restaurandæ. h. d. quod bene nota.

1 *Relictum in alimentis pauperum, relictum uidetur in* f *honorem ciuitatis.*

2 *Relictum fratribus Minoribus pro alimentis uidetur relictum in honorem ciuitatis: & quilibet de populo admittitur ad petendum.*

Si quid. Quod relinquitur in honorẽ ciuitatis, vag let. h. d. † Not. q̃ illud, quod relinquitur in alimẽtis pauperum. vi-
1 detur relinqui in honorem ciuitatis, vt hic i
2 Et dico q̃ illud †, quod relinquitur fratribus minoribus, qui sunt positi in altissima paupertate, pro alimẽtis, videtur relictum in honorem ciuitatis, & sic quilibet de po-
m pulo m admittitur ad petendum pro eis: vt hoc dixi secundo libro Minoricarum. & no istam legem.

Si seruus. Remissio reddẽdarũ rationũ nõ se extenk l dit ad reliqua, nec ad dolũ, nec ad peculium. h. d. Not. text. hic est, ibi: ideóq̃, m
&c. Materiam istam declaro in l. Aurelio. §. j. de lib. le. Op. q̃ si relinquitur ista liberatio seruo: aut est liber: & non tenetur ex antè gesto: vt C. an seruus ex suo fa. per totũ. & ꝯ. de ne. gest. l. quæ vtiliter. §. q̃ pure. Aut n
remanet seruus: & tũc legatũ factũ ꝑprio seruo nõ valet, vt l. seruis. C. eo. Præterea dño nõ renet ciuiliter. So. secundũ Ia. de Are, hoc importat si seruo legat cũ libertate peculiũ: non deducit de peculio quod domino debebatur ratione negligentiæ. Item libratur remanens seruus ab obligatione naturali.

Nihil. Onus præstandorum redituum alienationem proprietatis non impedit. h. d. Quærit gl. vtrũ possessor fundi possit conueniri pro istis sportulis. & dicit q̃ sic. Qualiter istud onus ad possessores transeat, dic vt dixi in l. Caius. de annu. leg. & l. Lucius. de alimen. lega. & vtrobiq̃ per glo.

Omnibus. Quoties est prohibitum aliquid consensu eorum in quorum fauorem prohibitum est, effi citur licitum. h. d. Opp. q̃ solùm possit peti æstimatio: vt l. si fundum. per fideicommissum. ꝯ. eo. Sol. glo. Tu dic vt ibi dixi: quia non erat legatarij, sed erat futurum suum facta alienatione.

n **Fructus.** Legatarij non tenent stare colono n. h. d. Opp. nã testator nõ vt grauare hęredẽ, nisi in iure qđ ipse

---

¶ Arbitri. Adde an p sñiam arbitri vel arbitratoris impediat dñi trãslatio, Bal. cõ si. cccxlviij. lib. ij. Et vide Ale. in cõsi. lix. in v. vol. vbi ponit limitationẽ per tex. & glo. in l. ea lege. C. de condi. ob causam.

¶ Præceptũ iudicis. Adde Pau. de Ca. cõ si. xlj. & And. sic. cõsi. xij. lib. j.

¶ Corruptẽ adducit. ¶ Iulianus. de iu. fis. voluit allegare Bar. I. Iulianus. ꝯ. de cura. fu. ad qđ aduertit ẽt do. Ias. hic, in vtraq; lectu. Alex. I. osæus.

¶ Hęredis institutio. Adde Bal. in cõsilijs ꝓxime allegatis. & cõsi. ccxlix. lib. ij. Ange. cõsil. lvij. Pau. de Ca. cõsi. clxiij. & clxxv. Old. consi. ccv.

¶ POMATES. Quęro, phibita donatiõe. Adde an si sit phibitus donare donec morii, teneat donatio ad ipsam æstimationẽ, vide Rom. cõsi. lix. inci. c, ꝓposi tũ cõsu. in iij. dubio.

¶ Alij cõtractus. Ad de an phibitus alienare possit ꝑmutare Pau. de Ca. cõsi. xvj.

¶ Hęredi hęredis. Ad de Ro. cõsil. cccclvij.

¶ POMATES. Idẽ tñ puto. Ita tenet Alex. cõsi. lvj. in cip. põderatis verbis testamẽti in j. volu.

¶ Quęro vtrũ res. Et in hoc cõsului q̃ non Parmæ. Vide Bar. in l. vbi lex. ff. de vsuc. vbi tenet q̃ nõ vsucapitur. & vide ibi Sribẽtes. Et vide tex. in l. ij. de vsucap. pro empt. And.

¶ Vsucap. Adde Paulũ de Cast. cõsi. cccxc.

¶ Etiam hoc. Vide Bar. in simili in l. j. in ij. q. j. de ope. no. nũ.

¶ De populo. Vide I. eo. in l. ciuitatibus. Andre. Barba.

¶ Stare colono. I egatarius nõ tenet stare colono. latè per Bar. in l. si filio. fol. matri.

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Ciuitatibus. Ad hāc.l.dicit Bal.I aut.hoc ampli⁹.j.iiij.co.de fideicōmiſ.q̄ p ſtatuta ciuitatis poſſint deputari executores teſtōrū.& vide Bal.ī aut.ingreſ ſi.f.xj.vel.xij.colū.de ſa.ſan.eccle.& adde q̄ licet de legatis pīs debeaf quarta ep̄o.cū in officij.de teſt.& no.Bar.I.I.ſi qs ad declinādā de epi. & cle.tū de legatis pīs factis ad ornatū eccliæ nō debeť quarta,ſecūdū Bar.I.cōſ.cxlij.inci. cōſtitutiōe ep̄i Cam. &c.et adde q̄ ciuitas p̄ōt petere relictū q̄ pertinet ad ornatū ci uitatis: p hoc dico q̄ id q̄ eſt relictū ad cō ſtruendā eccl'iam ſeu ad fulciēdā vel ornā dā tā cōſtructā ſyndi cus ciuitatis p̄ōt pe tere, qa ad publicam vtilitatē pertinet & p̄ōt & hoc fieri offō ep̄i vel iudicis ſecula 1 ris:vt.I.hæreditas de pe.hæ.& de an.leg.I. legatū.in.ſi.& eſt ex preſſum in aut.de ec. tit.§.ſi qs ędificari.et vide Spe.I tit.de iſtr. edi.§.nūc v̄ò aliqua. verſ.ſed nūqd iudex. 1 in vlti. col. poterit ēt petere quilibet de po pulo:vt.I.dicā.& per hoc puto cōſultū fra 2 tribus minorib⁹. Nā licet ipſi hæreditatis ſint penitus icapaces tū ſi hæreditas relin- 1 quit eccl'iæ vel fabri cæ eccl'iæ ipſorū,ipſa 2 ciuitas p̄ōt eā petere & ēt q̄libet de pp'lo, cū potius videat reli cta ciuitati quā ipſis, vt hic,&.I.j.§.publi cū.de iuſt.& iure. Et 4 facit iſtud ad.q. de q̄ dixi poſt Bar.ī aut.ſi qua mulier.Ci.d epi. & cle. & cōtra Bart. hic tenet Bal.I authē. ingreſſi.f.x.col.Item not.q̄ illud,q̄ eſt re- 7 lictū hoīb⁹ pauperi- bus ad alimēta perti a net ad honorē ciuita- tis.Et p hoc dico qd' illud,qd' relinquitur pauperibus,p̄ōt pete 1 re ciuitas,& ēt q̄libet de populo.tex. eſt in aut.de ecc.tit.§.ſi aūt hoc facere.ibi:& oſa alia bona.Et p hoc di co q̄ qū relinquitur fratribus minoribus aliqd q̄ p nulla re tē porali p̄ōt eſſe ī iudi cio,vt I clem.exiui d paradiſo. de ver. ſig. qualiter p̄ōt peti eſt adu ertēdū.. Nā aut ē 2 relictū eis p eorū ali mētis ſeu aliis neceſ- ſitatibus: & tūc p̄ōt petere ſyndicus ciui- tatis, & ēt q̄libet de populo,per hanc.I.et d.§.ſi autē p̄ōt ēt iplo rare offiū iudicis, vt dicā ī.I.ſi ſeruos j. de ali.leg. Sed quæro q̄ erit forma petēdi cū. qū petit ſyndicus ci- uitatis, vl' ali⁹ de pp'lo,id qd' eſt relictū pauperib⁹,petet q̄ deť diſtributori ad hoc deputato vel ep̄o,cū lex dicat q̄ ip̄e nō capiet, vt alf.I.ſi qs ad declinādā. ad epiſ.& cle.&.d §.ſi aūt.Si verò petit id,q̄ eſt relictū ad faciēdā ſeu ornādā eccl'iam:& tūc cōcludit q̄ ipſe & hæres cogaf hoc facere:ar.I.fideicō.§.fi.j.ti. ij.& q̄ faciat p ſe vl' p aliū,vt.j.de polli.I.de pollicita.q̄ eſt no.ad hoc.& puto q̄ iudex poterit aliq̄s p̄ponere,& ad hoc ei⁹ offiū iplorare.arg.j.de ali. & cib. leg.I.iij.ſi verò fratrib⁹ eſſet aliqd indeterminatē relictū,tūc v̄ relictū p ſuis neceſſitatib⁹. Et I hoc iudex ēt ſecularis ſuū p̄ōt offiū exhibere,vt ſ Decr. Nic. q̄ icip exp̄t q̄ ſemſat.§.ad hęc qa frib⁹.q̄ deci.eſt poſita de v̄.ſig.li.vj.& iſtud reperi in lectura domini Alexand.de Imol. Adde quod voluit Roma.conſi- lio.lxix.in princi.

b ¶ Applicatur fiſco. Vide Barto.in I.in tacitis.ū.eod.& quod ibi dixi.

c ¶ Vt hic in vlti.gl.Et ſingulr no.iſtā gl.I materia ſua ex qua decidit ſi teſtōr

habebat:vt.I.ſi domus.§.fi.ſ.eo.& I.ſi à ſub ſtituto.§.hæres.ſ.eo.Sol.glo.ibi loquitur in iure reali:hic in iure quod eſt in ꝓſona.Cōtra hoc opp.j.titu.ij.I.qui concubinam. §.ſi fundum.Sol.intellige gl.de eo qui habebat ius perſonale,non ad rem. neq; ad partem eius,ſed ad aliquid extra. Facit q̄ dixī I.I.ſi res obligata ſupra eodem. Sed ſi eſſet ius ad partem rei:tunc ſecus, vt in contrario.

¶ Dictio cum,& dictio &,& dictio ſi, quomodo differant,remiſſiuè.

Arguere de uerbis.I.ad uerba teſtatoris,quòd licet. 124-

Si quis legauerit. Dictio cum,ſiue profatur à teſtatore, ſiue à lege,conſunctionem inducit.hoc dicit.†Differentiā inter cum:&,& vidiſtis in.I.I. Titiæ textores. §.j.ſ.eo.Differentiam inter cum, & ſi, dic vt in.I.centeſimis.§.fi.de ver.obl.No.†q̄licitum eſt arguere de verbis legis ad verba teſtatoris.

¶ Inſtitutio facta de eccleſia fratrum Minorum ualet,& ciuitas poteſt petere. & nume.3.

Relictum pro conſtruenda eccleſia uidetur relictum ad ornatum ciuitatis.

Syndicus ciuitatis poteſt petere relictum factum ad conſtruendam uel ornandam eccleſiam.

Item ex officio epiſcopi uel iudicis ſecularis hoc peti p̄ōt.

Syndicus ciuitatis,& quilibet de populo poteſt petere relictum pauperibus.

Relictum pro alimentis fratribus Minoribus ſyndicus ciuitatis & quilibet de populo petere poteſt.

Practica petendi relictum pauperibus,uel pro conſtruenda uel ornanda eccleſia.

Relictum indeterminate fratribus uidetur relictum pro ſuis neceſſitatibus. 125-

Ciuitatibus. *Ciuitas p̄ōt petere quod relinq tur in honorem vel ornatum ciuitatis.h.d.Hic videtur†caſus,q̄ ſi relinquitur legatum vl' inſtituatur eccleſia fratrum minorū q̄ inſtitutio valeat.Secus ſi relinquaē fratribus, non eccleſiæ; vt in Cle.exiui de paradiſo.de ver.ſignif.Et videtur relictum ad ornatum ciuitatis,ad cuius ornatum & vtilitatē ſpectat eccleſia:vt.j.l.j.§. ius publ. de iur.&.j.de au.& argen.leg.I.Titia.§.fin. Dixi plenè in.j.lib. Minoricarum.Not.qd' ciuitas poteſt petere relictū: q̄ pertinet ad ornatū ciuitatis.†Per hoc dico q̄ id eſt relictum ad cōſtruūdā eccleſiam vel ad fulciē dā ſeu ornandā iam cōſtructā: q̄ ſyndicus ciuitatis hoc poteſt petere: qa ad publicam vtilitatem pertinet. P̄ōt ēt hoc fieri officio epiſcopi,vel etiam offō iudicis ſecularis;vt I.hæreditas.de petit.hære.& de annu. leg.I. Quintus.in fi.& eſt expreſſum ī aut.de ec. ti.§.ſi qs ædificare.poterit etiā petere quili bet de populo:vt.j.dicam.Et per hoc puto†conſultum fratribus minoribus,nam licet ipſi hęreditatis ſint penitus incapaces,tū ſi hæreditas relinquiē eccleſiæ ipſorū,vel in fabricā eccleſiæ: ipſa ciuitas poteſt hoc petere:& etiā quilibet de populo,vt dicam:qa magis videē relictum ciuitati quā ipſis fratribus, vt hic, &.I.j.§. ius publicum.ſ.de iuſti.& iur.Item no.q̄ †illud quod eſt relictū hominibus certæ conditionis in alimenta,pertinet ad vtilitatem & honorem ciuitatis: & per hoc dico q̄ illud quod relinquitur pauperibus,poteſt petere ſyndicus ciuitatis:& ēt quilibet de populo.Tex.eſt in aut.de eccle.tit.§.ſi autem.qui hoc fatetur ibi:& omni alij licētia,&c.†Et per hoc dico q̄ quando relinquitur fratribus minoribus aliquid,qui pro nulla re temporali poſſunt eſſe in iudicio.Cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig. qualiter poſsit peti,eſt aduertendum.Nam aut eſt relictū eis pro eorum alimētis ſeu alijs neceſsitatibus:& tunc poteſt petere ſyndicus cōmunis, & etiā quilibet de populo,per hanc.I.&.d.§.ſi autem.Poteſt etiā implorari officiū iudicis vt dicam in.I.ſeruos.j.de ali.& cib.leg. †Sed quæro,quæ erit forma petendi?Reſpon.quando petit ſyndicus ciuitatis vel alius de populo id, quod eſt relictū pauperibus,petet q̄ detur diſtributori ad hoc deputato per teſtatorem vel epiſcopum:cū lex dicat,q̄ ipſe omnino capiat:vt.I.null.&.I. ſi quis ad declinandam.C.de epiſ.& cle.&.d.§.ſi autem.Si verò petit id,quod eſt relictū ad fulciendam ſeu ornandam eccleſiā: tunc concludetur q̄ ipſe hæres cogatur hoc facere:vt.I.fideicō- miſſa.in fi.de legat.iij.& quod faciat per ſe vel per alium:vt.j. de pollicitatio.I.de pollicitationibus.quæ eſt nota. ad hoc. & puto quòd iudex poterit aliquos proponere illi operi, & ad hoc eius officium implorari.I.iij.j.de ali.et cib.leg.†Si verò fratribus eſſet aliquid indeterminatè relictum:tunc videtur relictum in dictū vſum p̄ ſuis neceſsitatibus: & in hoc iudex etiam ſecularis iuū poteſt officium exhibere, vt in Decreta.Nico.quæ incipit, exiit qui ſemrnat.§.ad hæc quia fratribus,quæ eſt polita de verbo. ſignifica.lib.vj.

Lucius. Portio hæreditatis pro non ſcripta accreſcit cum onere coheredi ſimul cum deficiēte grauato. h.d. Oppo.C.de cadu.tol.§.in primo.vbi pro non ſcripta accreſcunt ſine onere.Dyn.exponit hic pro non ſcripta impropriē:quia repudiauit:cui congruit glo.contraria.Tu dic aliud in hæreditate: aliud in legato:vt dixi in.I.ſi duobus.§.j.ſ.eod.dicam plenè in.I. quæ conditio.de conditio.& demonſtra.vbi gl.hoc tangit.

Eum cui fundus. Non poteſt quis in plus grauari, quam apud eum remaneat deducto onere conditionis.hoc dicit.Oppo.de.I.ſi fundus.infra ad legem Falcid.Solue vt no.in.I.non amplius.in princ.ſ. eod.Opp. de.I.Imperator.§.j.).titu.j.Solue vt ibi dicemus. 126-

Lucius. Si creditor debitori ſuccedit creditum extinguitur pro parte hæreditaria: niſi probetur teſtatorem compenſare voluiſſe.hoc dicit.

1 *¶ Relicta palam filio ſpurio non reuocatur per hæredem extraneum.*

2 *Vxor ſi eſt inſtituta à uiro,& rogata de reſtituendo illis,quibus ſibi uidebitur,ſi inſtituit filios ſpurios teſtatoris non præſumitur tacitum fideicommiſſum.*

In teſtamento. Si ex verbis teſtatoris non apparet p ſona,cui detur, debet fieri teſtitutio: qualis qualis præſumptio aſſumitur tacitè fidei in fraudem legū aſſumptæ hoc dicit.Opponi.de.I.non intelligitur.§.primo infra de iure fiſci.Solu. ibi non expreſsit tunc, ſed in alia parte teſtamenti expreſſerat.vnde de illo videtur ſenſiſſe. Facit quod not. in.I ſi quis ad exhibendum infra de exceptio.rei iud. hic vero in nulla parte teſtamenti expreſsit.Vnde gloſſ.circa hoc dicit tria. Quandoq; teſtator reliquit nō capi palam & apertè, vt tali filio b meo ſpurio: & tunc legatum noc valet, nec applicatur fiſco:b ſed remanet apud eos,à quibus relictum eſt:vt dicta.I.non intelligitur.in princ.Quandoq; teſtator nullam mentionem facit de incapace; ſed alicui reliquit,& in eius fidem poſuit tacitè vt daret non capaci; & tunc aufertur ab eo, & applicatur fiſco. Qñque teſtator exprimit cui reſtituatur, ſed non clarè; & tunc aliqualis præſumptio fraudis eſt, non tamen tanta quod ſufficiat c niſi probetur relictum non capapi,vt hic in vltim.glo.c dicitur, licet prima aliter innuat.Et hoc eſt verum ſecundum Iacobum 1 de Aret.argum.I.ab ea parte.de proba.†Not.ergo iſtam diſtinctionem circa primum membrū,ſi aliquis reliquit paīā:filio ſuo ſpurio;vtrū admittaē ad reuocādū quilibet hæres, etiam extraneus

neus. Tex. q̄ non, in fi. C. de natu. lib. & glo. in l. hæreditas. C. de
2 his quib. vt indig. dic vt dixi in. l. fi. j. de his quib. vt indig. † Circa vltimum quero: testator instituit vxorem & eam rogauit de restituendo post mortē suā illis, quibus sibi videbit: ista veniēs ad mortem instituit hæredes filios spurios testōris: an ex hoc præsumat tacitū fideicōmissum? Dixi q̄ non: quia ex hoc q̄ vxorē instituit, nō est præsumptio taciti fideicōmissi: vt. l. fi. in prin. de his qui. vt indig. & l. penul. de bo. lib. Præterea, ista lex dicit qđ est qualisqualis præsumptio, quando testator sensit de certa persona, sed in quæstiōe ꝓposita testator de nullo sensit, imò posuit in arbitriū mulieris. Dixi de hoc in. d. l. fi. de his quibus vt indig.

I hęredes. Nominati nomine ꝓprio tenētur in viriles: si appellatiuo, tenētur in hęreditarias portiones. h. d. quod dic vt plenè dixi in. l. turpia. §. fi. ś. eo. Ex ista lege pōt sumi rō. l. Lucius. §. Męuia. j. ad Treb. vbi si nominant nominibus appellatiuis nō significantibus hæreditatem, vocātur ꝓ hæreditarijs portionibus. q̄ ideo est: quia non sufficit tantū nomina propria ponere, sed req̄ritur q̄ enumerentur: hoc est, vt distinctè ponūtur, vt hic in tex. sed p̄ illa noia appellatiua nō fit enumeratio personarū: ergo &c.

I hæres. Sicut legata per contratabulas patroni mittuntur: ita præceptiones hæredum. h. d. De hoc in. l. Plautius. infra de condi. & demonst.

a A B exhæredati. *A substituto vel legitimo exhæredati nō pōt legatū relinqui. Secus in instituto, qui bñficio prēteriti succedit per contratab. h. d. Principiū huius legis declara vt dicam in. l. qui fundū. §. q̄ filios. j. ad. l. fal. Dixi plenè ī. l. planè la. ij. ī prin. ś. e. facit. l. fi. j. de leg. iij.

b Cū à posthumo. *Relicta à posthumo instituto debent à substituto nō nato posthumo.

Aeredi. Posthumo alieno potest legari: & pōt hęredes instituti. hoc dicit. De hoc plenè in l. Gallus. §. ille casus. de liberis & posthumis. hoc dicit.

I tutor. Qui accepit vxorem illegitimè scienter: ab ea non capit, sed ipsi relinquere pōt. hoc dicit. Hoc quod dicit de muliere, intellige si fuit ignorans: secus si sciens: vt nota. j. de vsufru. leg. l. vxori maritus. & l. p̄fectus. de rit. nup. Dixi in. l. de his q̄b. vt indig.

Explicit liber. xxx.

Incipit liber. xxxj.

De legatis & fideicommissis secundo. Rubrica.

1 §☞ *Legatum non dicitur conferri in liberam uoluntatē per ista uerba, si Capitolium ascenderit. ita nec per ista uerba, si arbitratus fuerit.*
2 *Legatum relictum arbitrio legatarij quando ualeat.*
3 *Legatum collatum in arbitrium hæredis, an ualeat.*
4 *Legatum quando possit conferri in uoluntatem tertij.*
5 *Contractus factus arbitrio tertij, uel si uoluerit, semper est conditionalis.*
6 *Arbitrari q̄ cogatur ille, in cuius arbitrium collatum est legatum. intellige causatiuè*
7 *Executor testamenti quando cogatur illud facere.*
8 *Executor q̄ cogatur exeq̄ actiōe ex testō, qū ei aliq̄d relictū est: & offō iudicis, si nihil.*
9 *Legatum relictum arbitrio tertij, quòd eo non arbitrante legatum tenet: nisi arbitriū sit commissum conditionaliter.*
10 *Debēs arbitrari intra ętū tp̄s debeat arbitrari: te quō cognoscitq̄, ipse nolit arbitrari.*
11 *Si tertius, in cuius arbitrio commissum est legatum, non arbitratur, quis arbitratur.*
12 *Arbitrari debens si arbitratur, & male, recurritur ad iudicem.*
13 *Verba significantia arbitrium boni uiri. rem: ßiuè.*
14 *Bonus uir qualiter arbitrabitur legatum.*
15 *Arbitrari an debeat quis hærede præsente: q̄, sic quando quantitas est taxanda.*
16 *Omnes personæ quas quis possit eligere, quod non sunt requirendæ in electione fidei.*
17 *Instrumētū cōtinēs interesse uel aliquid incertū, exequetur uir tute statuti, ac si contineret certum.*
18 *A sententia iudicis aliquid arbitrantis ut bonus uir non appellatur.*

c LEX I.

IN arbitrium. *Si legatū in arbitriū alterius cōditionaliter conferatur: suspenditur, sicut per quēlibet aliā cōditionē. sed si non conditionaliter, nō suspēditur. h. d. Diuide vt in gl. super verbo, sed cū in duas partes. Primò loquit quando legatū cōfertur in arbitriū alterius cōditionaliter, expressa certa quantitate vel re. Secūdò dicit quādo cōfertur in arbitrium alterius non conditionaliter, sed non expressa quantitate vel re. Secunda ibi: sed cū ita. In tex. ibi: quę enim. dic, quasi dicat, nulla. Videt enim testator certā quātitatē expresisse. & hoc sequitur. Quæro ante omnia qd mouet gl. ad dicendum q̄ in prima parte fuit in legato certa quantitas expressa. Rn. quia si nulla fuisset expressa, legatum fuisset inualidum tāquā incertum: vt l. cū post. §. gener. ś. de iure do. Cū enim dico, relinquo Titio si Seius arbitratus fuerit: hic suspenditur dispositio: & in arbitrium Seij confertur hoc: vtrum sibi placeat q̄ sit legatum vel nō: nō aūt qd vel quantū legat. Vñ si arbitrarer q̄ sibi placet legatū esse: remaneret tñ legatū inualidum propter incertitudinē rei legatæ: vt d. §. gener. Sed q̄n arbitriū nō ponit conditionaliter, vt lego pupillo arbitrio tutorū: & tunc dispositio est certa, qa testator legat: sed in arbitriū alterius cōmittit quid & quantū leget. His præmissis oppo. hic in principio innuitur q̄ valet legatum relictum sub conditione, si voluerit. Contra. j. ti. j. l. fideicōmissa. §. q̄ q̄. & ś. de hære. insti. l. si quis Sempronius. & l. nōnūq̄. de condi. & demonst. Sol. expone si voluerit, scilicet arbitrari: & sic non fuit collatum in meram voluntatem. Vel dic secundùm Rog. vt dum dicitur ibi, quid enim interest. exponatur. i. aliquid interest. Quælibet lec. est vera in se. prima tamē magis est clara.

1 Ex his not. † q̄ sicut nō dicitur cōferri in liberā volūtatē per ista verba, si Capitolium ascenderit, ita nec per hæc verba, si arbitratus fuerit. secus per ista, si voluerit. Intro gl. fi. & oppo. incertitudo vitiat legatum: vt d. l. cū post. §. gener. Sol. hic incertitudo venit declaranda per arbitrium alterius. Oppo. de l. si ita legatum. §. illi si volet. ś. titu. j. & de l. si ita expressum. de condi. & demon. Sol. ibi confertur in liberam voluntatem legatarij. quod fieri potest. Oppo. de l. vtrum. §. j. de reb. dub. Solu. Ibi debet intelligi arbitrio hæredis: hoc est in libera voluntate. quod non valet. Venio ad materiam: et glo. hic summat distinguēdo tres casus, quos
2 examinabo. † Primò quæro an valeat legatum relictum arbitrio legatarij. Glo. q̄ sic. siue dicat ad arbitrium, siue si voluerit: vt l. si ita. de condi. & demon. Addit Dy. quia non refert an cōferatur in liberam voluntatem vel non: vt j. de opt. leg. per totum. & l. se natus. §. legatum. supra titu. j. Tu verò dic clarius, aut testator dicit ad eius arbitrium: & sic non conditionaliter: & valet. vt hic. Aut hoc exprimit conditionaliter: & tunc aut quantitate nō expressa: & nō valet, vt in principio huius legis, à contrario sensu, secundùm quod glossæ intelligunt, & Dyn. Aut testator exprimit certam quantitatem vel rem: & tunc aut dicit, si arbitratus fuerit: & valet: tamen est necesse q̄ arbitretur, vt hic, in principio & l. is qui hæres. suprà, de acquiren. hæredita licet glos. ibi non bene sentiat. Aut dixi, si voluerit: & valet si, declarat se velle: vt l. si ita. §. illi si volet. supra, tit. j. & l. si ita expressum. de condi. & demonstra. Aut dixit, cùm voluerit: & valet, etiam si non declaret voluntatem suam. Nam moriendo videtur velle: vt l. fideicommissa §. sic fideicommis. relictum. j. ti. j. & l. vxorem. §. pe. j. titu. j.
3 † Secundò quæro, quid si conferatur legatum in potestatē hæredis. Dicit glo. tunc refert vtrum dicat ad arbitrium: aut, si voluerit. Tu circa hoc dic latius. Aut dixit ad arbitrium hæredis, non conditionaliter: & valet vt purum, vt hic. Aut conditionaliter re vel quantitate non expressa: & est nullum: vt in principio huius legis à contrario sensu. Aut expressa re vel quantitate: & tūc aut dixit, si arbitratus fuerit: & valet legatum: vt l. si sic. in principio. supra tit. j. tanquam conditionale, per istam legem. in principio. ideo est necesse quòd hæres arbitretur, vel sit in mora arbitrandi: vt l. Thais. §. sorore. infrà, de fideicommis. libe. & l. iure ciuili. de conditio. & demonstra. & hoc vult tex. j. titu. j. l. fideicommissa. §. quanquam. j. respon. vbi dicit, legatum debebitur. Intellige, si fuerit arbitratus, vel per eum steterit: quod innuit verbum, debebitur, quod est futuri. emporis. Postea in tertio responso dicit omnino debetur: & sic vtitur verbo prçsentis temporis: quia ibi nulla est suspensio. Aut dicit testator, si hæres voluerit; & nō valet: vt hic, in glos. & tex. in d. §. quāquam. Aut dicit, cùm volue-

reliquit tribus quadringēta ꝓ quolibet, & dixit q̄ disponeret de eis prout in secreto ordinauit licet resultet aliqua p̄sumptio, nō tñ vitiat dispositio. And. Barba.

a ¶ Ab exhæredati. l. i mita vt ꝓ Bal. in l. cū quidam. C. de legat.

b ¶ Cūm à posthumo. Alle. Bal. hunc §. in l. fi. in versi. quęro qui dā. de insti. & substi.

s ☞ POMATES.

c ¶ In arbitriū. Vide ad istā l. p̄ Ale. cōsi. xiij. in vlti. col. in j. volu.

c ¶ In arbitriū. Quia hanc legem commētaui: ideo eam omitto et venio ad l. filia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

s. POMATES.
a ¶ Secūdò dicit. Vide Pa.cō.iiij.ſi.i.ij.vo.
s. POMATES. 4
b ¶ Dic ergo Iaſ. De hoc eſt caſus i terminis l.i.ſi qs. §. fin d. & ibi not. Bart. ff. de reli. & ſumpt. fu.
b ¶ Dic ergo Iaſ. Facit Io. de teſt. vbi executor cogitur exeq. Andræ. Barba.
c ¶ Vt.l. Neſenni. adde vt p Bal. cōſi. cclvij. li. iiij. ro. cōſil. ccvtij. &. cccxxxv. & inquantū Alex. tāgit an executor poſſit alij vices ſuas cōmittere. vide q pulchrè cōſi. cccccxvij. li. ij. cō ſulēdo ſup teſtō cuiuſdā Card. de Capacijs, q alios Cardina. & Epos executores fecerat. Et an qs cogaī exequi, vid vnū verbū per Bal. conſi. clxix. libr. j.
d ¶ Et pōt arbitrari. Et vide eūdē l.i. cū qdā. j.e. & l.i. ſi. §. ſed & ſi quis C. cōmu. d leg. And. Barba.
e ¶ Tūc aut. Vī ſibi cō tradicere l. eo q dicit l.d.l. cū qdā. j.e. A.B.
f ¶ Recurrit ad aliū. ad de vltra plenè dicta p Ale. hic belliſsimè Ro. conſ. cc[x]j. quem omnino vide.

rit hæres: & valet: & pōt differre velle vſq; ad mortem: vt. d.l. fideicommiſſa. §. ſic fidei com. & l. vxorem. §. pe. j. ti. j. Quæro, vtrū † legatum poſsit conferri in voluntatem tertij? Gl. dicunt, aut dixit, ſi voluerit: aut ſi arbitrabitur, vt in gl. Declaro, quando teſtator dixit, ſi voluerit extraneus. non valet: quia eſt captatoria voluntas: vt. l. nonunquam. de condit. & demon. Quod intellige verū, præterquā in relictis ad pias cauſas: vt in. c. cū tibi. extra, de teſta. dixit in. l. captatoriæ. §. tit. j. Fallit etiam in relictis libertatum: vt. l. fideicōmiſſaria libertas. j. de fideicō. liber. Sed ſi dixit, cū voluerit extraneus: puto q valet: vt dictum eſt. §. de hæred. & legatario; nam moriendo videtur velle: vt. d.l. fideicommiſſa. §. quanquam. Secū
a dò dicit [a] glo. ſi teſtator dixit, ad arbitriū: & tunc valet vt purum: vt hic. ij. reſpon. Aut dixit ſi arbitrareī: & tunc valet ita demum, ſi arbitretur, vt hic, in prin. & j. dicam in. q. Quod intellige qñ fuit in legato expreſſa certa quātitas: aliās ſecus, vt in princ. huius legis. Prędicta vera in vltimis volūtatibus:
5 ſed in contractibus † ſiue dicat, arbitrio talis ſiue, ſi voluerit: ſemper facit conditionem: vt. l. fi. C. de contrahen. emp. & l. ſi quis arbitratu. j. de verb. obli. & ibi plenè dixi. De Cōtractibus, doct. & gl. in. l. j. in vendentis. C. de contrah. empt. Pro hoc quod habetur in gl. in. l. in perſonam. §. generaliter. j. de reg. iur. † Quærit gl. an ille, in cuius arbitriū
6 confertur, cogatur arbitrari. Reſpon. gl. qd' nō meminit ſe legiſſe. Dy. arguit pro & cōtra. & quod non cogatur, probatur in. l. fi. §. ſed & ſi quis. C. cōia de leg. In contrarium facit tex. in aut. de eccle. tit. §. ſi autem qui hoc facere. vt no. gl. C. de epiſ. & cle. l. nulli licere. Verius tamen eſt q non cogatur arbitrari præciſè. ſed cauſatiuè: quia perdit relictum ſi voluntatem non exequatur: vt no. in. l. cū ita. §. j. j. eo. & l. huiuſmodi. in prin. §. tit. j. & §. de vent. inſpi. l. j. & apud eum. & §. vbi pub. edu. debè. l. j. §. quamuis. & hoc tenent doct. in. d.l. nulli addunt tamen doct. eſſe verum: ſi tale officium non agnouit: ſed ſi agnouit, indiſtinctè cogetur arbitrari: vt. l. iij. §. tametſi. §. de arbi. hoc ponit Cy. in. l. id quod pauperibus. C. de epiſ. & cler. in iij. q. & l. ſi. C. de contrahen. emp. & Spec. de inſtr. edu. §. nunc ve
7 rò aliqua. ver. hoc etiam quæritur. vbi plenè. † Aduertendum tamen eſt q gl. ſolū quærit de eo, cuius officium eſt arbitrari. Dyn. arguit de his, quorum officium eſt exequi. tamen hoc ſatis eſt, p
b babile: quia eadem ratio eſt. Dic ergo latius: [b] aut talis executor acceptauit officium: & cogatur illud facere: vt. d.l. iij. §. tametſi. acceptare dicitur ſiue in teſtamento ſibi adſcripſerit, vel adſcripto conſenſit in vita ſiue poſt mortem: vt. l. vxori. §. j. j. ad legem Cor. de fal. & ibi no. Aut non acceptauit: & tunc aut erat ei aliquid relictū in teſtamento, aut non. Primo caſu aut negligit exequi: ga non poteſt, etiam ſi vellet: vt ſunt fratres minores, qui nō poſſunt eſſe executores: vt in. c. exiui. de ver. ſignif. in Cle. & habebunt legatum, licet non adminiſtrarent: vt. C. eo. l. ad adminiſtrationem. Aut poteſt, ſed non vult: & tunc cogitur cauſatiuè, vt Dy. dicit. Si enim non exequitur, perdit relictum: vt. d. §. ſi autem. & l. ſi quis ſepulchrū. §. funus. de reli. & ſump. fune. cū aliis allegatis per Dyn. Aduertendum tamen eſt q olim erat diſtinguendum an legatum eſſet relictum ob hoc, vel nō: vt. l. Neſen-
c nius. [c] de excu. tu. tamen hoc hodie eſt indiſtinctè verum: vt in aut. de hære. & fal. §. his omnibus. & no. per Iac. de Bel. eo. tit. §. hæc quidē. in vlt. q. Si verò nihil fuit relictum, tunc non cogitur vt. d. §. fundus. & l. iij. §. de arbi. & de curato. bon. dan. l. ij. §. quæritur. & §. de procura. l. filius. §. inuitus. Hoc autem intelligo qd' non poſsint cogi, ſcilicet vt executor teſtamentarius. Sed quia illa executio deuoluitur ad epiſcopum. vt. d. §. ſi autē. & d.l. nulli licere. vel etiam ad præſidem prouinciæ: vt. l. iij. j. de alī. & cīb. leg. qui iudices poſſunt ad hoc vnum conſtituere vt exequatur: vt. d.l. iij. tunc iudex poteſt ex ſuo officio cogere ſicut poteſt co-

gere quemlibet cui delegat: vt. l. j. C. qui pro ſua iuriſdi. Vbicūq; autem dixi aliquem cogi arbitrari: intellige ſi arbitrium cōditionaliter ſit incertum. ſi enim cogeretur, non eſſet conditio: quod
8 eſt contra prin. legis noſtræ. † Quæro quo iure cogetur. Gl. in. l. nulli. C. de epiſ. & cleric. dicit officio iudicis. vel actione ex teſtamento. Idem in Specu. in. d. ver. hoc etiam quæritur. cū ver. ſeq. Tu dic aut executori erat aliquid relictum: & poteſt cogi actiōe ex teſtamento, ſi agnouit relictum: vt. l. ij. C. de his quæ ſub mō. al's officium iudicis, locū habet. Ceſſat enim actio ex teſtō, cum nullū commodum pecuniarium ex eo cōſequatur: vt. l. planè. la
9 ij. in fi. §. tit. j. † Quæro pone q talis non arbitrat: in legatum valeat? Glo. q ſic. Hoc intelligo verū, ſi cōmittat ad arbitrium alterius nō cōditionaliter. Si enim conditionaliter, & ille nollet arbitrari, legatum eſſet nullū, vt hic in princi. Dicit enim q inter hāc conditionē, & illam, ſi Capitolum aſcenderit, non eſt differentia ſed Capitolium aſcendre nō cogit: ergo, &c. & hoc ſentit gl. magna hic, in fi. licet aliter dicat gl. in. l. is qui hæres. §. de acqui. hæ.
10 tamen tex. illius legis probat illud q dico. † Quero qūo ſciam q ille nolit arbitrari. Rñ. primò ſi hoc exprimit: vt. l. ſi. §. ſed & ſi qs. C. cōia de leg. Sed ſi hoc non exprimit, ſed tacet quantum tempus debet currere, vt non videat arbitrari. Dic aut quis debet arbitrari ad cōmodū ſuum: & poteſt arbitrari donec detur ſibi terminus à iudice: vt. l. mancipiorū. de opti. leg. Aut ad commodū alterius: & tunc aut arbitrium conſiſtit circa eligendas perſonas:
d & poteſt arbitrari [d] donec interpellatus in iudicio ſit in mora: vt l. cum quidam. j. eodem. Aut arbitrium cōſiſtit circa res: & tunc debet intra annum arbitrari: vt. l. fina. §. ſed & ſi quis. C. communia de leg. Ita intelligo iſtam. l. in ſecundo reſpon. &. j. titul. j. l. fideicommiſſa. §. cīcī. Fallit in caſu vbi poteſt differre arbitrari donec viuat: vt. l. ſeruos. j. de manu. teſta. Ratio eſt: quia ibi videtur teſtator voluiſſe vt ſeruus eſſet obediens hæredi in vita eius. Et prædicta in vltimis voluntatibus: in contractibus dic vt dixi in
11 l. ſi quis arbitratu. de verb. oblig. † Quæro illo tertio non arbitrāte quis debeat arbitrari. Dicit gl. quòd recurritur ad alium vt in l. in perſonam. §. generaliter. j. de reg. iur. tamen non dicit ad quē. Tu dic aut arbitrium conſiſtit in aliqua re eligenda ex certis: & tunc arbitrium deuoluitur in ipſum legatarium: vt. d. §. ſed & ſi quis. Si verò conſiſtit in eligenda re, vel quantitate incerta, vt in caſu huius l. ſecunda parte: & tunc recurritur ad iudicem: ar-

gumen. l. cum quidam infra eodem. Si verò arbitrium conſiſtit
e in eligenda perſona: tunc aut [e] perſona erat omnino incerta, vt relictum pauperibus, vel in redemptionem captiuorum: & arbitratur iudex: vt dicta. l. nulli. C. de epiſcop. & cleric. Aut arbitriū erat in eligenda perſona incerta de certis: & tunc illo nō arbitrāte non recurritur ad alium, ſed omnes illi, de quibus debebat fieri electio, admittuntur in viriles: vt. l. ſi quis Titio. in fi. & argu. l. cum quidam infra eodem. & hoc quando nullo modo arbitra-
12 tus eſt. Sed quæro † quid ſi arbitratus eſt. & malè. Gloſſ. dicit q
f recurritur ad alium [f]: vt. d. §. generaliter. Non dicit ad quem. dic quòd indiſtinctè recurritur ad iudicem: vt. d.l. in perſonam. §. generaliter. de reg. iur. & l. cōtinuus. §. cū ita. j. de ver. ob. & l. ſocietatem. §. arbitrorum. §. pro ſocio. & ibi dixi: & hoc in vltimis voluntatibus. In contractibus verò qualiter recurratur ad arbitriū alterius. Doc. tangunt in. l. in vendentis. C. de contrahē. empt. &
13 ibi gl. plenius. dixi in. l. ſi quis arbitratu. de ver obl. † Quero, quę ſint verba quæ ſignificant arbitrium boni viri, vel liberam volū
14 tatem. dixi in. l. ſi ſic, in princip. ſupra titu. primo. † Quæro qualiter bonus vir debeat arbitrari. Glo. dicit pro viribus bonorum teſtatoris; conſideratis meritis legatarij. & ſecundum qualitatē ſeu quantitatem, vt in gloſſ, quam vide. Tu dic aut relictum eſt factum ob certam cauſam, vt cauſa dotis vel alimentorum vel ſtudij vel ſimul: & tunc debet arbitrari quantum ei ſufficeret ad illud conſideratis qualitatibus perſonarum: vt. l. ſi filiæ. infra titu. j. & l. quæro ſupra de iure dotium, ſaluo ſi tanta eſſet quantitas quòd abſorberet quaſi totum patrimonium relinquentis: tūc eſſet minus arbitrio iudicis: vt. l. quidam in teſtamento. j. eodem. Si verò eſſet relictum ſimpliciter abſq; expreſsione cauſę: tunc erit arbitrium boni viri, vt gloſſ. dicit. Exemplum hic in fi. l. ſi teſtator legauit pupillo arbitrio tutoris debet conſiderari quantū eſſet æquum relinqui ipſi pupillo conſiderata qualitate pupilli, & conſiderato patrimonio teſtatoris & charitate quam habebat ad pupillum, vel cōſideratis meritis, ſi reliquiſſet maiori. Poſſet

etiam

Universidad de Deusto

etiam colligi quantitas ex quantitate relictorum, quæ testator fecit in simili, vt l. cùm vnus §. fi. de alimen. & cib. leg. & l. si ser
15 uus plurium. §. fi. ſ. titu. j. Quæro extra glo. † an quis debet arbi
a trari præsente hærede: ' vel saltē requisito. Respon. vbi testator non taxauit quātitatem, vt in secundo casu huius legis puto hæredem requirendum, argu. l. si quis arbitratu. j. de verbo. obliga. & quod ibi dixi. Sed si quantitatem taxauit, arbitrarium est tamen circa eligendas personas vel circa distributionem faciēdā inter eas, tunc non debet requiri, vt l. nulli. §. cùm autem. C. de epis. & cle. vbi sufficit ꝙ post tempus manifestetur p̄sidi. Hoc
16 etiā apparet: quia ex hoc hæres non lædítur. Quæro † an omnes personæ quas quis posset eligere debeant requiri. Vī ꝙ sic: quia requisiti, possent trahere electorem in hoc vt se eligeret. Contrarium puto per l. vnum ex familia. per totam l. j. eo. vbi talis electio potest fieri in testamēto, instituendo vel legando. quod nō posset si requireretur præsentia alterius: quia tunc non esset merè & liberè vltima voluntas. Item quia potest fieri eis inuitis, ergo eis absentibus, vt l. iiij. §. ij. de fideicom. lib. & dixi in illa qōne quam disputaui quæ incipit, filiū adultum testator instituit. Nō obstat ꝙ posset eum trahere in suam sententiam, quia hic tracta
b tur de lucro captando. Vltimò videtis [b] ꝙ licet quantitas arbitrio alterius debeat declarari, tamen obligatio non dicitur habere conditionem nec̄ diem. licet enim differatur executio, tamen
17 obligatio omni respectu p̄sens est, vt glo. dicit. † Et per hoc [c] ap
c paret si aliquis promittit in instrumento interesse [d] vel aliquid in
d certum ꝙ illius instrumenti potest peti executio ex forma statutorum sicut si contineret certam quantitatem, & tūc in iudicio declarabitur quantitas, vt C. de sen. quæ sine cer. quanti. l. j. facit ſ. de eden. l. j. in prin. & l. defensionis facultas. de iure fisci. quæ
e no. bene. Sed quęro, [e] eo † casu, quo recurritur ad iudicem, si ipse arbitratur an ab eius sententia poterit appellari. Dic ꝙ vbicūc̄ iudex aliquid vt bonus vir arbitratur, nunquam appellatur. Ita dicit Inno. in c. præsenti. extra, de testibus.

LEX II.

Voties. Si plures res nominentur, plura sunt legata, secus si vno vniuersali nomine comprehendantur. hoc dicit. Hanc legem declara vt dicam in l. neminem. infrà eodem.

1 ☞ *Conditio consistens in potestate alterius, dicitur impleta. quando transiuit tantùm in tempus quòd commodè impleri potuit.*

LEX III.

Si ita. Valet legatum, etiam si conferatur in conditionem, quæ in alterius potestate consistit. hoc dicit. Quæro, de quo loquitur hic dum dicit, non ascēdit. Glo. ponit tres opi. ꝙ loquatur de hærede, & valet legatum: quia non confertur in eius expressam voluntatem, sed
g elatam, vt l. si quis Sempronium. ſ. de hære. insti. & l. non numquam. de condi. & demon. Sed tunc quæro † quādo dicetur ista
1 cōditio impleta. Videtur ꝙ debet expectari ꝙ desinat posse ascēdere, vt l. ista stipulatus. de verbo. obli. Veritas est ꝙ videtur impleta, quando transiuit tantùm tempus ꝙ commodè ascendere
f potuisset, & non ascendit, vt l. hæc conditio. [f] de condi. & demō. Alia lec. est ꝙ dicatur hic, si extraneus Capitolium non ascenderit. & ista etiam est bona, & debet expectari donec desinat posse ascendere. quod est verum, nisi esset persona legatarij cōiuncta: quia tunc præstatur cautio Mutiana, vel. cum tale. §. j. de condi. & demon. Tertia lec. est, si ipse legatarius Capitolium non ascēderit, tñ valet legatum, & est locus cautioni Mutianæ, vt in glo.

1 ☞ *Executor cui fuit legatum relictum non potest repudiare legatum ut euitet onus satisdationis, & executionem acceptare.*
2 *Casus, quo legatarius particularis cogitur agnoscere legatum.*
3 *Si una res legatur uel plures, quando legatarius possit partem agnoscere.*

Neminem. Si vna res legatur sub nomine collectiuo, non potest vna acceptari: alia nō. Secus si plures nominatim, nisi illa quæ repudiatur, habeat onus annexum. hoc dicit. cùm duabus seq. Oppo. C. de cad. tol. l. j. §. vbi autem. glo. soluit hic legatur vna res vni: ibi plures vnde portio accrescens potest repudiari. In l. si duobus. quæro quo modo intelligatur: de duobus legatis non potest repudiari vnū quod onus habet annexum. Respon. si per hoc fieret p̄iudicium hæredi, vt in exemplo hic posito. Item si fieret præiudicium alte
1 ri: vt l. si legatario. in princi. j. de fideicom. liber. Et per hoc † dixi in quæstione de facto. Vos scitis quòd exe a
cutor, qui sentit commodum, debet satisda re, vt l. si à pluribus. ſ. titu. j. & no. in l. liber- b
to. §. largius. de annu. lega. aliàs secus vt l. diuus. j. si cui plus quàm per leg. Fal. Contingit quòd quidam fuit cōstitutus executor, & legatum sibi fuit relictum, & iste vult repudiare legatum, vt euitet onus satisdationis, & vult esse executor. Certè non potest, per istam leg. quæ loquitur in onere impo- c
sito à lege. facit d. l. si legatario. j. de fideicō. liber. Quæro, si repudiatio valet & onus remanet, ne cogatur habere vtrunc̄. Respō. repudiatio valet in præiudicium repudiantis, vt hic. Sed est aduertendum. si quidem ille, in cuius fauorem legatum repudiatur habebat onus potest sibi consulere in illo non agnoscente legatum: & non cogitur c
agnoscere, vt hic. vbi hæres deducet Falcidiam, & retinebit seruum legatum, cùm onere suo. Si verò non potest sibi consulere, d
nisi ille agnoscat, tunc cogitur legatarius agnoscere non obstante repudiatione, vt d. l. si legatario. j. de fideicom. liber. quæ est e
2 no. Et est † aduertendum ꝙ quando vna res legatur, per agnitionem partis videtur facta agnitio totius: vt l. si cui res. j. eod. sed quando facta sunt plura legata, quorū vnū habet onus, agnoscendo vnum non videtur agnoscere aliud, sed noua agnitione opus est, & sic est casus, in quo legatarius particularis cogitur legatum agnoscere, licet regulariter contra d. l. si quis omissa. ſ. si quis omis. cau. te. Vltimò quando deferuntur plures hæreditates vel plures partes vnius hæreditatis, dixi in l. fi. ſ. de acqui. hære. Sed quando deferuntur plura legata vel
3 vnum, dicēdum est hic. Ergo dicas † quòd f
aut legatur vna res. aut plures. Primo casu aut legat̄ simul, aut per partes. si simul: aut legatur vni: & durat vnius, & partem non potest tātùm agnoscere: vt hac l. neminem. Aut deuenitur ad plures, & tunc secus, vt l. legatarius. in prin. ſ. ti. j. & j. eo. l. & Proculo. Quod intellige, nisi onus adiectum aliud induceret: ar. huius legis. sed si relinquitur per partes: tunc potest vna pars agnosci, alia repudiari, ar. l. j. §. vbi autem. C. de cad. tol. Secundo casu aut plures res legantur sub nomine vniuersali seu collectiuo: & nō potest vna tantùm agnosci. vt l. grege. j. eo. Aut legantur copulatiuè: & tunc potest tantùm vna agnosci, nisi altera habeat onus: vt hac l. si duobus. Si verò legantur plures alternatiuè, dic vt l. si ex toto. ſ. titu. j.

Si Titio. Qui non capit partem: quia indignus, sacit partem. hoc dicit. Pone casum ꝙ fuit legatum Titio & cuidam alij, qui non poterat capere: quia portio indigni applicatur fisco, vt in deportato, vt j. titu. j. l. si deportati. secundùm vnam opinio. vt ibi dicetur. Vel. pone exemplum in vxore quæ legauit viro, qui eam dixit cōtra interdicta legum, vt l. fi. & ſ. titu. j. & l. ij. j. de his quib. vt indi. Oppo. d. l. j. C. de cadu. tol. §. in primo. & §. pro secundo. & de contratab. l. si post mortem. §. liberi. vbi portio deficiens accrescit coniunc̄e. Solu. Dicit glo. speciale est hic, & l. plānè. §. si coniuncti im. & l. huiusmodi. §. si Titio. & l. si duobus. in prin. ſ. titu. j. Tu dic ꝙ cō trarium loquitur quando in persona collegatarij legatum deficit omnino: sed hic legatum valebat, & auferebatur ab eo tanquam ab indigno, & veniebat ad fiscum. Aliæ leges, in quibus dicit glo. ꝙ fallit, intelliguntur vt in eis. Dixi plenè in l. huiusmodi. §. si Titio. ſ. ti. j. Oppo. de condi. & demon. l. mulieri. Solu. glo. Tu dic ꝙ ibi ideo est: quia legatarius veniebat de iure speciali, vnde sibi non potest accrescere: vt ibi dicam. Oppo. ad id quod dixi de l. fi. §. Seio. j. eo. Soiu. vt ibi patet. Oppo. de l. Papinia. §. quoniam autem quartam. ſ. de inoffi. testa. Solu. ibi licet nō admittebatur, sperabatur admitti, & sic cōcordat cum eo qd' dixi.

¶ Præsente hærede. Adde vt per Pet. de Ane. cōſ. cclxxxiij.
¶ Vltimò videtis. Et an à sententia reducē tis laudum ad arbitrium boni viri possit appellari, vide de hoc Ioan. And. & ad de Bar. in cōſi. xxxi. inci. qō talis est peritum fuit. And. Barb. ☞ POMATES.
¶ Et per hoc. Et per hoc oppo. vide Ro. cōſi. lxxvj. in iij. co. in quarto dubio. & cōſi. ccxj. in vltr. col. & quę posui ad Bar. in l. j. de acqui. re. do. & Bar. in trac. guarentigię. in j. parte. ij. q. primæ partis prin.
¶ Et per hoc apparet. Alle. istud dicit Doc. in c. j. j. distinct. Andre. Barba.
¶ Interesse. Adde vt per Bal. consi. cccxcviij. lib. ij. & Ro. consi. lxxxvj. in pe. col.
¶ Sed quęro. Itē dicas in arbitratore, ꝙa si partes compromittunt in eum vt in bonum virum, nunquā talis sententia potest ad arbitrium boni viri reduci. Istud fuit singu. dictum Barto. in l. iij. §. tamen si. ā. de arbi. quod no. perpetuo, & vide do. Ab. in consi. ij. vbi sequitur do. Ioan. & Bar. vide ibi do. Abb. in consi. xxxix. & vide Iud. Roma. in consi. cclv. Andre. Barba.
¶ L. hæc cōditio. melius facit l. j. §. item si ita legatum. ad legē Falci. Nam ā. conditio loquitur in legatario hic in hærede.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Et iſta vera. Hic proſequit Ang. per d.l.cū ſeruus. & per hāc glo. ſ. aliqui hic contra pro quibus eſt glo. in d.l.cum ſeruus.

b ¶ Si inter duos. Et in materia hic vide no. Bal. cuius dicta refert Imo. in l. demō. falſa. de condi. & demon. & adde qđ no. Bald. in l. ſi quis à filio. in §. j. ū. tit. j. dicebat q; ſi teſtator dicit, do. Titium executorē teſtamenti mei: & plures ſunt titij, q; ad hg redē ſpecialē declaratio n d. §. j. ſed Imol. hic p glo. quæ eſt ibi illicita cū iſto tex. dicit cōtrariū cū p officio oneroſo agat, & æquparatē officiū tutoris & cōmiſſarij, ut xta glo. in l. antepe. ſupra de tutelis. vide Bartolum in lege prima.

c ¶ Poteſt. Adde Bald. in l. voluntas. C. de fideicō. in vlti. colū. in fine.

d ¶ Scripta exēplaria habēt legatū nō eſt nullū in veritate. Et melius cū negatiua a legi exiſtimo, vt ex gl. pcipio: quā Paul. de Ca. ſequit. aliogn didēdū foret nō titu. p legato: ſed p donato legatariū poſſidere, cuiꝰ cōtrariū vult Bart. hic, Alex. Lo ſæus.

e ¶ Sed quæro. Quid ſi eſt facta deleg tio ar I chiepiſcopo Parīēſi. & ſunt multi archiepiſcopi. qđ iuris: vide do. Ang. in c. quoniā Abbas. de offi deleg. And. Barb.

f ¶ Debebat ſibi ſolvere. Adde qđ no. Bar. in l. ſi in rem. ū. de rei vendi.

g ¶ Certam opponitur ſuprà. Poſito quod hoc cōſtaret, procedere pōt iſto caſu dictū Bar. aliàs puto eſſe ſeruandā intentionē teſtātis, q; ſi voluit ad legatariū primo loco peruenire legatarius deberet preferri. vt hic in tex. I ſi. ſecundum Paulū. de Caſtro. in lege, fideicom j. titulo j. Certē poſito q; dictum Bar. in dictū cē eſſet verū, nō poſſet negari quin ſi cōcurrat fideicōmiſſariꝰ habēs vtiles cum legatario habente directas & in eo. tpe, q; præferri debeat legatarius habens directas: vt no. per gl. & doc. in l. iñ. C. de nouat. & ſic in hoc caſu, bene dicit Fau. de Ca. & Imo. hic, ad fi. Sed de vno multū dubito circa dictū bar. ca ū repit in iure q; in ibo caſu fideicōmiſſarius habet obligarā & hypothecatā illā actionē: quā legatariꝰ habet cōtra hæredē: nec l. j. C. de leg. h. d. vnde cū fideicōmiſſarius nullā habeat actionē perſonalē cōtra heredem: niſi ceſſione facta l. Imperator. j. eodem ergo nec hypotheca. l. fideiuſſor obligari in principio de fideiuſſo.

Opp. de l. qui quartam. §. fi. ſ. eo. Sol. nō eſt contra: vt ibi patet.

Si quis ſeruum. Opp. de l. cū ſeruus. §. ti. j. Sol. Ibi fugerat tēpore teſtamēti: hic poſt. Secundò opp. de l. eſt res. §. j. & ij. §. ti. j. So. Intellige q; hic aufugit culpa hæredis. Op. ad l. Agl. inde Neratius. §. ij. Solu. Ibi aufugit poſt mortē & aditā hæreditatē. Vnde cū legatarius ſit dñs pōr ſibi per actionem legis Aquliæ cōſuli. Quæro de quo hæres debet cauere quādo aufugit viuo teſtatore. Glo. dicit q; in reſtituendo, nō de proſequēdo. Sed contrariū dicit glo. in d.l.cū ſeruus. ſ. q; ipſe hęres debet proſequi. & iſta veraˣ. Probatur hic in tex. dū dixit de reducendo eo. & l. ſi ſeruius. in prin. §. ti. j. Materiam iſtam dixi in d.l.cum ſeruus. §. ti. j.

1 ☞ *Legatum alternatiuum quando ducatur vnū vel plura.*

Si ita. Legatū alternatiuū cenſeꝫ plura quo ad rerū nominationē: vnum quo ad præſtationē. h. d. Op. j. e. l. ſi illud. ij. rū. Gl. j. ſoluit † q; ibi dicit vnū quo ad vnā ſolu. ſunt tñ plura quo ad nominationē, vt hic. & ſic cōcordat cū ſi. huius. §. iſtud reph̄dit gl. per l. cū illud. j. qñ di. le. ce. & ſoluit q; aut loqmur in legato alternatiuo in quo vtrūq; eſt ab initio in obligatione: et loquit lex cōtraria: qavnū legatū eſt. Aut loqmur in legato alternatiuo. quorū vnū ponit in defectū alterius: & ſic non cōcurrūt in idē tēpus: & tūc ſunt plura legata, vt hic. Iſtud dictū gl. eſt cōtra d.l. ſi illud. ij. rñ. j. eo. ideo tene primā ſol. quā tenet glo. in l. ſi ex toto. §. fi. ſ. ti. j. & Dy. ibi & eodē modo intellige l. cum illud. j. quando dies leg. ced.

Si quis. Si legatur certū corpus, illud debeꝫ q; ex illo corpore reperitur. h. d. No. q; debeat tota quātitas, & falſa demōſtratio nō vitiet: vt l. ſi ſic. §. j. ſ. ti. j. ſo. Ibi legata fuit quātitas: hic ſpecies, q̄ nō reperit in rerū natura. Simil. ſ. tit. j. l. ſi ſeruus. §. quinq;. Op. de l. q. dā. in prin. ſ. ti. j. Sol. Ibi fuit adiectus locus vñ ſolueret poſt pfectū legatū: ideo nō videt appoſita cā taxatiōis, ſed magis deſignationis & cōſilij vnde ſol ueretur. Simile in l. Paulo. §. fina. infrà. tit. primo hic verò ipſo legato fuit incertum vnde ſolueretur.

1 ☞ *Legatum reſpectu incertitudinis perſonarum nō eſt nullum, & ideo ſi hæres ſoluit: talis poſſidet titulo pro legato.*

2 *Legatum factum per teſtatorem Clarucie in parochia ſancte Marie ſi una reperitur in dicta parochia, illa habebit legatum: nec hæres poteſt dicere quod poterat eſſe alia Clarucia.*

b **Si inter duos.** Si teſtator ſenſit de certo legatario, nec apparet de quo pōt hæres eligere quē vult. hoc dicit. Opp. q; hæres nō teneat alicui ſoluere propter incertitudinē: vt l. ſi fuerit. j. de rebus dub. Solu. expone hic debet, id eſt, poteſt* Contra hoc opponi. de l. iij. §. ſi duobus. de adimen. legatis. Solu. vt ibi. Opponi. quod legatum valeat: & hæres cogatur eligere: vt l. apud Iulianum. §. Seio. ſ. eodē. titu. Solu. ibi erat incertitudo circa res, hic circa perſonas. Rationem ponit Dy. in c. in obſcuris. de regu. iur. lib. vj. Sed oppo. ſi incertitudo circa perſonas facit non valere legatum, fruſtra eſt poſita iſta lex. Quis enim dubitat q; hæres poteſt ſoluere & donare de ſuo quod vult? † Rñ.

1 2 legatum † eſt nullum in veritate. ᵈ deficit enim probatio, nō iuxta

d vt l. duo ſunt Titij. de teſta. tutel. & l. cum ex pluribus. j. de man. teſta. & ideo ſi hæres ſoluit, legatarius poſſidebit titulo pro legato, non pro donato: & iſtud legatum veniret in cōtributionē imponendam ratione legis Falcidiæ ſicut cætera legata: & ideo poſitus eſt §. iſte. Sed quæro, ᵉ hic dicitur, ſi ambo veniant, quid ſi nonvenit niſi vnus, alter nihil dicit, vel expreſsè renunciat? Rñ. idem, qđ hæres non cogetur ſoluere: quoniam agens non oſtendit teſtatorem ſenſiſſe de ſe, & ſic non fundat ſuam intentionē, vt d.l. duo. & l. qui plures. j. de vſufru. lega. & l. ſi fuerit. de rebus bub. & l. cum ex pluribus. de manu. teſta. verumtamen hęres ad repellendum agentem debebit facere fidem in iudicio quomodo alius Titius reperitur habens eaſdem demonſtrationes: vt ex hoc colligatur incertitudo, vt l. ita fidei. in prin. j. de iure fiſci. Et

2 hoc dixi in quæſtione de facto. † Quidam relinquerat centum Clarucię in parochia ſanctæ Mariæ quędam nomine Clarucia de dicta parochia petebat dicta centum, hęres dicebat q; nō de-

f bebat ſibi ſoluere: ᶠ quia poterat eſſe alia Clarucia in dicta parochia. Certè non ſufficeret dicere q; poterat eſſe alia Clarucia, vt d.l. ita fidei. j. de iure fiſ.

1 ☞ *Tertius quòd poſſit impedire executionem iudicis.*

Certam. Si petendo legatarius & ſubſtitutus ſibi concurrant, in dubio eſt primus legatarius præferēdus. hoc dicit. Oppo. legatario primo agnoſcente ſubſtitutus repelli tur omnino, vt l. poſt aditam. C. de impu. & ali. ſubſti. Solu. glo. intelligit ſubſtitutum hic per fideicommiſſum, quare tenebatur ei reſtituere legatarius. Oppo. tunc quia fideicommiſſarius non habet actionem contra hæredem, niſi ſibi cedatur, vt l. Imperator. in prin. j. eo. & l. ſi legatarius. j. ti. j. Huius timore Iaco. de Ra. intelligit hic in ſubſtituto directo, & quod erat inter eos contentio: quia quilibet dicebat ſe principalem legatarium. Sed hoc eſt contra mentem literæ. Tamen iuſtinendo hanc lec. dic q; ſubſtitutus dicebat legatarium primum repudiaſſe. & eſt bona lec. & lecturam glo. etiam puto bonam. Ad cōtrarium reſponde q; nō habet actionem cōtra hæredem, niſi cedat, ſcilicet directam ſed vtilem ſic. cum enim habeat actionem contra legatarium, habet obligatam illam actionem, quam legatarius habet contra hæredem, & ſic habet vtile, vt l. nomen. C. quæ res pig. obli. poſ. Poteſt enim intereſſe fideicommiſſarij q; ſibi ſoluatur priuſquam legatario, fortè quia legatarius ſtatim eſſet conſumpturus ſi accepiſſet. Oppo. q; præferatur fideicommiſſarius, vt l. is cui. §. fi. j. vt in poſ. lega. Solu. hic loquitur quando nulla culpa poteſt le-

g gatario imputari, aliàs ſecus, vt ibi. Oppo. §.ᵉ tit. j. l. ſi à pluribus. in prin. Solu. dicit Dy. q; hic loquitur quando concurrit legatarius primus & fideicommiſſarius, cui debet reſtitui. In cōtrario concurrebant merus executor, & ille, cui debet reſtitui. quo caſu ille, cui debet reſtitui, indiſtinctè præferē. Vltimò no. ex hoc

1 §. & præcedenti † q; tertius venit ad impediendam iudicis execution eius, quod tu legatarius petis à me tanquam ab hęrede. Facit ſ. ſoluto matri. l. Titia. & quod ibi no. & ibi dico. & l. ita tamen. §. quoties. j. ad Trebel. & ibi dicam.

1 ☞ *Legata particularia fideicommiſſis particularibus ſunt exæquata: & uniuerſa uniuerſalibus.*

2 *In legato omnium bonorum ueniunt commoda & incommoda & beneficium Trebellianum: non autem in legato partis bonorum.*

3 *Si teſtator inſtituit aliquem hæredem in parte hæreditatis, & grauat de reſtituendo illam partem ſub uocabulo bonorum, quod ſit fideicommiſſum uniuerſale.*

4 *Si teſtator reliquit alicui partem bonorum, & in his hæredem inſtituit, deducetur æs alienum.*

5 *Dictio in his, facit repetitionem præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus.*

6 *Legata parte bonorum an deducentur alia legata facta, ſicut deducitur æs alienum.*

Si cui certam. Si legatur pars hæreditatis, intelligitur cum honoribus & oneribus, ſi pars bonorū, intelligitur deductis oneribus. hoc dicit. Oppo. ad iſtum §. d. l. fe. So. Ro. intellexit q; hic loquatur ſecundū tempora antiquiſſima. vel q; quis legauit certam partem hæreditatis, hoc eſt, rem, quæ facit partem hæreditatis. lex verò ſequens loquitur in duobus caſibus ſpecialibus. qđ nihil eſt dicere. Nam eſt contra l. non amplius. §. cum bonorū. ſ. ti. j. & l. generali. §. fi. j. de vſufru.

lega.

Universidad de Deusto

lega. Dic ergo secundū Azo. q̄ hic legauit certam partem hæreditatis: meritò onera diuiduntur: quia nomē hæreditatis hoc importat. in l. seq. legauit partem bonorū, quæ intelliguntur deducto ære alieno: vt l. subsignatum. §. bona. & l. bonorum. de verb. signi. ista est vera. Sed ad istud oppo. j. ad Tre. l. cogi. in prin. vbi si relinquuntur bona intelligitur cum oneribus & cum honoribus. Solu. dicit Dy. aut bona relinquuntur iure legati, & ita loq̄tur ista lex. Aut iure fideicommissi, & loquitur lex cōtraria. Ita tenet Dy. in l. princeps bona. j. de ver. sig. Et glo. videtur idem tenere in l. subsignatum. §. bona. de ver. signi. Certè si ista opi. esset
a vera, contradiceret * illi regulę quam dedi in l. j. j. titu. j. q̄ legata vniuersalia, & fideicommissa vniuersalia sint exæquata. qd' dixi me examinaturū hic. Vnde Iaco. de Ra. Pe. & Cy. qui hoc refert
1 in l. ij. C. commu. de leg. in tertio contrario dicunt, sicut † exęquata sunt legata particularia particularibus fideicommissis, ita vniuersalia vniuersalibus fideicōmissis. Ad l. cogi. respon. q̄ ibi oīa bona relinquūtur: hic pars bonorū. & ita pertranseunt ipsi. Ego
2 opi. istorum teneo, † & pro his do casum in l. quoties. §. fi. de vsufru. vbi si legantur omnia bona, intelligitur, id est omnis substā-
b tia. [b] qd' est idem qd' hæreditas: vt j. ad Tre. l. cogi. in prin. & probatur j. de vsufru. lega. l. vxori. vbi legato vsufructu bonorū venit calendarium, quod continet debita & credita. Secus si certæ partis bonorum legetur vsusfructus, vt l. generali. §. fi. de vsufr. leg. Respon. quando testator legat omnia bona si intelligeretur deducto ęre alieno, ex hoc sequeretur q̄ legatarius haberet totū commodum, & apud hæredes remanerent omnia incommoda, quod est inconueniens, vt l. si non fuerint. §. j. §. pro soc. Et ideo
c intelligitur vniuersaliter vt transeunt debita & credita. Sed quā do pars bonorum relinquitur, cessat prædictum inconueniens, & ideo dicitur hoc casu legatū particulare. Siue ergo omnia bona relinquuntur iure legati vel fideicommissi, legatarius vel fideicommissarius habebit beneficiū Trebelliani, vt in eum actiones debeant transire: vt l. mulier. §. fi. ad Tre. & quod ibi no. Idē si pars hæreditatis vel tota hæreditas relinquatur vt hic, & no. in d. §. fi. Sed si pars bonorum relinquitur, non habebit beneficium Trebelliani cum in eum non transeant actiones, vt hac l. cū aūt. Sed contra hoc facit ad Tre. l. cogi. §. & generaliter. in glo. super verbo, vniuersitate. quæ dicit, tota vel pro parte. sed illud intelligitur quando vtitur verbo hæreditatis. Secus si verbo bonorū,
3 vt hic. † Sed quæro, quid si testator instituit me hæredem in certa parte hæreditatis, & rogauit me instituere illam partem vtens vocabulo bonorum. Rñ. fideicōmissum dicetur vniuersale: quia totū, quod mihi relinquitur, sum rogatus restituere, & sic habet locum ratio præcedens. Idem si rogatus sum restituere medietatem vni, & medietatem alteri, ita q̄ apud me nihil remanet, ideo dicetur fideicommissum vniuersale per eandem rationem, licet
4 prima facie videbatur relicta pars bonorū. † Sed quæro aliquis testator reliquit partem bonorum & in his eum hæredem instituit: an deducentur debita & credita? Videtur q̄ non: quia reliquit iure hæreditario. Cōtrarium est verum. Nam partem bonorum reliquit: ergo &c. & illud qd' sequitur, & in his hæredem instituo, intelligitur in his, quæ continent legatum certæ partis bo
5 norum, & sic hæres institutus erit in re certa. Nam † natura illius dictionis, in his, & similium, est vt faciat relationem præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, vt l. à filio. §. testator. & §.
6 seq. & ibi dicam. j. de ali. & cib. le. † Quæro quando legatur pars bonorum, æs alienum debet deduci, vt hic & solutio debet fieri secundùm formam l. non amplius. §. fi. §. ti. j. Quid dicendum de legatis: an deducantur? Respon. aut fuit legata species hæreditaria vni, & pars bonorum alteri, tunc illa species deducitur, non per istam l. sed per regulam, quæ est, q̄ generi per speciem derogatur, vt l. vxorem. §. codicillis. & l. seruis vrbanis. in fi. j. tit. j. Secus si vni legetur species, alteri vsusfructus certæ partis bono-
d rum, [d] vt l. Sempronio. in prin. j. de vsufru. leg. qd' dic vt ibi. Si verò legatur quantitas: tunc aut est tale legatum, ex quo non detrahitur Falcidia, & illud deducitur, vt hic dum dicit, de pretio seruorum. Et aduerte. q̄ gl. dicit de seruis, quos præcepit redimi & manumitti, vt ostendat non fuisse dispositum de specie hæreditaria, sed de quantitate. Idem est ergo in legatis ad pias causas,
e de quibus nō detrahitur * Falcidia, vt in aut. similiter. C. ad l. fal. Si verò sunt legata, de quibus Falcidia detrahit, & ista isto modo non detrahuntur. quod patet: quia venit ad contributionem legis Fal. Nam estimabitur quantum valet a illa pars bonorum, non deductis legatis, & estimabuntur legata alia, & sic contribuentur, & videbitur an sit locus Falcidię. vt l. q b quadringenta. & l. Marcellus. in princ. j. ad Tre. Prędicta vera, nisi de mente testatoris aliud apparet, vt si post multa legata facta dixisset, aliorumverò bonorum meorū partē dimidiā lego tali. Nā p̄ hoc q̄d' dicit, aliorū, vī velle prius legata detrahi, vt videbitis in d. l. qui quadringēta. & d. l. Marcellus.

Cum fundus. [10] Quod rei legatæ accedit, c ad legatarium pertinet. h. d. Opp. q̄ præsens tempus debet inspici, vt l. si ita. de au. & ar. le. So. ibi contingit augmentum in alijs rebus separatim, hic in eadem re. quod dic vt l. serui electione. §. fi. & l. si ex toto. in princi. ś. titu. j. quod nota.

1 ☞ *Seruo proprio legatum tenet, quando est tantæ efficaciæ quòd continet libertatem.*
2 *Alimenta seruo proprio legari possunt.*
3 *Seruo communi legari potest.*

f **Statuliberum.** [f] Statulibero non po d test hæres legare, nisi sub conditione libertatis, vel si moriente hærede seruus e futurus sit liber. h. d. Op. in aut. vt liberti de cætero. §. si quis. So. Dicit glo. fallit ibi, & in f alijs casibus, vbi quis seruo proprio legat.
1 Dic q̄ † quis pōt seruo proprio legare, quā do legatū est tantæ efficacię q̄ etiam libertatē tribuat, vt in d. §. si quis. Itē possunt † le-
2 gari alimēta, vt l. seruos. de ali. & cib. lega. §. titu. j. l. seruo alieno. §. j. Item † potest legari
3 seruo communi, vt l. Plautius. j. ad l. Falci. g Item seruo proprio legato, vt l. seruo legato. in princi. & l. si à pluribus. §. fina. ś. titu. j.

1 ☞ *Qui tenetur aliquid facere intra tempus eidem statutum ad faciendum si non facit in tempore, post tempus videtur prohibitus.*
2 *Electio transfertur in legatarium, hærede in moram eligendi existente.*
3 *Electione facta quando liceat uariare.*

Stichum. Permissum ad tēpus, post tempus videtur prohibitum esse: & post electionem sola res electa
1 videtur esse in legato, & variare non licet. h. d. No. † q̄ ei, qui pōt aliquid facere, si ad faciendum statuatur tempus, & intra tēpus non facit, post tempus videtur esse prohibitus, siue statuatur tēpus à testatore, vt hic, siue à iudice, vt l. mācipiorum. j. de op. le. & l. si ea. C. qui accu. non pos. & l. Titia. j. de accu. Facit l. Imperator. ś. de postu. vbi econtra prohibitum ad tempus, post tēpus
2 videtur permissum. † No. q̄ post morā hæredis in eligendo trāsfertur electio in legatarium. Idem si electio rei transfertur in ter
3 tium, vt C. com. deleg. l. fi. §. sed si quis. † No. q̄ non licet variare post electionem factam. contra. j. de ver. oblí. l. si quis stipulatus sit Stichum aut Pamphilum. Glo. soluit. hic dixi in l. huiusmodi. §. Stichum. ś. titu. j.

Si pecunia. Pecunia legata, etiam si in bonis nō esset reperitur ex hæreditate soluenda est. h. d. Ista lex non procederet hodie hęrede faciente inuentarium. Nam ille tenetur satisfacere de rebus hæreditarijs, si eas non pōt vendere, vt l. scimus. §. & si præfatam. C. de iure deli. Et hoc est verum in quantitatibus, in speciebus secus, vt l. cùm ita. §. species. j. eo.

Quod ita legatum. Dies incertus habetur pro conditione.

1 ☞ *Qui cedit actionem contra unum ex correis, alius liberatur à cedente.*
2 *Testator si legat nomen debitoris, & hæres illud cedat legatario: legatario agenti potest obiici compensatio ex persona hæredis.*

g **Vi duos.** [g] Quando facto hæredis debitor libe-
1 ratur, imputatur hæredi. h. d. † Not. ex ista lege q̄ qui cedit actionem cōtra vnum ex correis, alius liberatur à cedente, vt hic, & l. si sic. §. fi. eū l. seq.

¶ Si cui certā Contradiceret. Vide per Angel. & alios. in l. mul. §. fina. ad Treb.
¶ Omnis substātia. Et idē qd' tenet Bar. hic tenet Ang. in l. nō ampli⁹. §. fi. ś. tit. j. & vide ibi Pe. & Bald. perti. & Cy. 11. filiū. C. fa. er. dū loquit de Trebellianica. Ita loquit Imo. 11. cū filio. in vlti. col. in prin. ś. de vulga. & pu. vide l. fin. de vsufru. lega.
¶ Trāseūt debita. qū legat certa pars hęreditatis seu certa pars bonorū, quid importēt & releuēt ista verba, adde qd' no. Bar. in l. cēturio. de vulg. & pu. & vide Iac. de Bel. Insti. de fideicō. hære. post prin. in iij. col. & glo. ibi in §. & singulis. in ver. solebat. adde qū relingit certa pars bonorum. Bald. consi. x. lib. iij.
¶ Certę partis bonorū. vide Bal. in l. quoties. in fi. fami. ercis.
¶ Non detrahitur. Adde Bartol. in l. ex asse. ad l. Falcidiam.
¶ Statulib. §. Stichū. Adde l. aduer. de nego. gest. & l. matrē. deprob. & l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. j. de ope. no. nū. qd' facit ad quæstio. nota. de qua ibi per Bartol.
¶ Qui duos. Vide Bald. in l. ex legato. in iij. qō. C. de lega.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Oppo. Hoc tamen limita in caſu l. cùm filio. ff. titu. j. ſecundùm lec. Bar. & eit ſingulariter ſecundùm Ange. ibidem.

b Glo. dicit hic vide Bal. & doc. in iſta materia in l. nulli. in ij. col. de epi. & cle. per Ioan. Andre. in addi. Spec. in titu. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. in additio quæ incipit, per ſuperiora &c.

c ¶ Facit l. ſi quis. et vide Bal. & doc. in l. ſi à pluribus. ff. titu. j. & eo. titu. l. quidam. §. ſi ſcripſ. & an actio competat contra executorem, vide Bal. in d. l. nulli. in j. co. Bar. in l. firmio. j. eodem. quãdo dies leg. ced.

d ¶ Quæro an executor habeat actionem cõtra hæredem. Bal. verò indiſtinctè tenet q̃ ſic, in l. id q̃ pauperibus. in v. col. de epiſ. & cle. & etiã contra debitores, vt ibi. & vide in l. ſi qs ad declinandam. per Bar. C. de epi. & cle. & Bal. in d. l. nulli. in j. col. per Ioan. And. in addi. Spec. in ti. de inſtru. edi. §. nunc verò. in iij. col. & vide Bal. in l. ex verbo. C. de fideicom. liber. & & an habeat reiven. Bal. q̃ non, in l. ij. C. commu. delega. Addevt per Paul. de Caſtro conſilio cxlvij.

e ☞ ¶ Codices ſcripti, & Venetijs impreſſi, habẽt hoc modo. Quæro an executor merus vel non, habeat actionẽ &c. ſine illo verbo miſi?: q̃d ſi velis hic addeſſe abradas negatiuã vt ad ſenſum patet. Alexan. Loſæus.

f ¶ Sed exercitiũ. Sed an iſti executores agẽt nomine proprio, vide in Spec. in d. §. nunc verò aliqua. in ver. nunquid ante litem. Bald. in l. id q̃ pauperibus. in v. co. de epiſ. & cle. Adde Bar. in l. hæreditas. la ij. de hære. inſti. & Bal. in auchen. licet. C. de natura. liberis.

g ¶ Nota etiam illam glo. Vide Alex. cõſi. xij. in ij. col. ij. in iij. vo. Pau. conſi. cvj. in j. dubio. Pau. de Ca. in l. j. ad ſi. C. de fac. ſan. eccle. Rol. vers. in j. col. Paulus. conſi. lx iij. in ij. col. in ij. vo.

h ¶ Pias cauſas. Nota q̃ omne q̃d relinquitur pro anima, dicitur ad pias cauſas vt de d. l. nulli. in gloſſ. eius. in Spe. omnino in d. §. nunc verò aliqua. verſi. & ſcias. el ij. Et Bal. in auẽ. ſimiliter. ad leg. Falci. & Bar. in l. alio j. de ali. & cib. lega. Pro quo vide tex. ſing. ſecundùm Imo. & Ro. in d. l. illud nũc gloſ. C. de ſa. ſan. ec. q̃d Ang. reputat ſing. ſed aliũ addit Imo. in l. diuus. ff. ad legẽ Fal. & pro iſta gloſ. eſt caſus in c. j. §. domum. ſecundùm Bal. ibi in titu. qua. olim feu. altena. poſ. in vſi. feudo.

i ¶ Glo. q̃ nõ. Nec à creditoribus ſecũdũ Io. An. in d. §. nũc verò aliqua. in addi.

k ¶ Qualiter autem. Vide Bar. in l. à filio. in prin. j. de ali. leg. & Bal. in l. nulli. in ij. col. C. de epiſ. & cle. & Imo. in c. Quintauille. in xix. differentia de iureiu.

§. ti. j. multò magis per ceſſionẽ debet intelligi liberatus ille, cõtra quẽ facta eſt ceſſio. & hoc verũ quando ceſſio nõ fit ad cõmodum cedentis ſed ceſſionarij, vt l. facta. §. ſi hęres. j. ad Tre. & ibi dixi. Per iſtã l. † dicebã 2 in cõne de facto, teſtator reliquit alicui actionẽ, quã habebat cõtra Titiũ, quã hęres legatario ceſſit, legatario agẽti opponebat cõpẽſatio ex perſona hæredis. q̃d fieri põt ſecundũ determinationẽ Dy. in c. is qui in fus. de re. iu. li. vj. & glo. rangit in l. ſi quis in rem. §. de procu. Nam legatarius habebit regreſſum cõtra hęredẽ: qa facto eius, qui nõ ſoluit q̃d debet, debitor liberatur, vt hic. Facit l. qui ſolidum. §. fina. infrà eodem.

Si is qui. Si idẽ legatur duobus inſolidum, vni debetur res alij eſtimatio. h. d. Op. j. ti. j. l. vxorem. §. j. Glo. dicit: ſolue vt ibi. Dy. tenet illã q̃ ibi primo legauit totũ, ſed'o partẽ. Ideo vĩ adimere à primo, q̃d legauit ſed'o, vt l. cũ qõ. C. de lega. Pe. tenet aliam q̃ ibi fuit legata ſpecies, hic quãtitas. quod nõ placet: quia legando q̃d Titius debet, non videtur legata quantitas, ſed actio, & ſic ſpecies, vt l. ſi ſic. §. j. ſ. ti. j. & ideo vbi teſtõr dixiſſet exp̃ſsè ſolidũ, facerẽt ſibi ptes p̃ cõcurſum, vt l. ſi plurib. §. ti. j.

Si idem ſeruus. In dubio libertas pręualet legato. h. d. examinavt l. ſeruũ filij. §. ſi idẽ. §. ti. j.

Si quis. Vtriuſq; rei legatæ alternatiuę nõ põt pars præſtari, ſed vna ſolida debet ſolui. h. d.

☞ *Duo rei credẽdi cõficiũtur per dictionẽ alternatiuam. Si unus ex duobus reis credendi exegit totum, quando cogatur alteri communicare.* L5

Si Titio. Duo rei credendi p dictionem alternatiuã poſſunt cõſtitui, & ille erit potior qui prius litẽ cõteſtabit. h. d. † No. q̃ duo rei credẽdi cõficiunt̃ p dictionẽ alternatiuã, Simile in reis debẽdi, vt l. ſi ex toto. §. j. §. ti. j. & aut. ſi qñ. C. de cõſti. pe. Op. C. dever. ſig. l. cũ quidã. vbi alternatiua poſita iter honoratos reſoluit̃ in cõiunctã. Sol. electio data hæredi tollit cõtrariũ. dixi in d. l. ſi ex toto. §. j. Op. de l. qui pecuniã. de ſta. lib. Glo. nõ ſoluit. Dy. hic dicit q̃ hic hęres dãnatus eſt dare alternatiuè: ibi ſimpliciter: & ideo cuilibet pro parte. † Quęrit glo. quid ſi vnus exegit totũ, an cogat reſtituere alteri. Glo. q̃ ſic per ac. ne. ge. vt l. j. C. de duo. reis. ſed illa loquitur in reis debẽdi: hic in reis credendi. Gloſ. eſt hic, & in l. frater à fratre. ſ. de cõdi. inde. in glo. j. magn. Alibi dicit glo. q̃ ita demum tenetur alteri correo, ſi erant ſocij: vt l. qui hominẽ. §. j. de ſol. Veritas eſt vt diſtinguamus aut erant ſocij oim bonorũ, vel illius obligatiõis, & debẽt cõicare actiõe p̃ ſocio, vt d. l. qui hoiem. §. j. & ibi no. aut nõ erãt ſocij: & tũc aut debitum erat contractum de pecunia communi: & tunc alter ab altero poteſt repetere: & iſto caſu poteſt dicere verum iſta gl. & in l. frater à fratre. & ſic non eſt iſta glo. referenda ad tex. Si verò erãt creditores ex cauſa lucratiua: quia animo donandi fuit eis promiſſum vel legatum, vt in caſu huius l. tũc alteri alter non debet communicare, vt in l. Falc. hoc eſſe obſeruandum. j. ad l. Fal. Dixi in materia duorum reorum.

1 ☞ *Nudus miniſter quis dicatur.*
2 *Executor contra hæredem non habet actionem ad petenda legata, quorum executio eſt ſibi commiſſa, niſi quando relinquitur ad pias, cauſas & pro alimentis.*
3 *Executor in caſibus, in quibus habet actionem contra hæredem ad petendum legata quã actionem habeat.*
4 *Relictum pro anima uidetur relictum ad pias cauſas.*
5 *Officio iudicis conſulitur executori in illis caſibus, in quibus non habet actionem.*
6 *Executor non conuenitur à legatarijs.*
7 *Executor an cogatur acceptare officium remiſſiuè.*
8 *Executores qualiter poſſint uendere bona hæreditaria. remiſſiuè.* 17.

Si quis Titio. Quando fideicõmiſſum deficit legatũ remanet penes legatarijũ, niſi ſit nudus miniſter. h. d. Oppo. de l. filio. §. matri. j. de adi. le. Gl. hic dicit q̃ ibi mater erat nuda miniſtra. Glo. eſt contra tex. illius. §. Dic q̃ ibi fideicommiſſum deficit ex voluntate defuncti expreſſa: & ideo tunc deficit legatum: hic verò deficit ex caſu, ſ. morte fideicõmiſſarij. Opp. j. e. l. codi. in prin. gl. ſol. tu die vt ibi dicã. Op. q̃ iſtud fideicõmiſſum debebatur hæredi fideicõmiſſarij: quia tranſmittitur ad hæredẽ poſt diẽ legati cedentem: vt l. j. §. in nouiſſimo. C. de ca. tol. Solu. intellige hic fideicõmiſſarium mortuũ viuo teſtatore, ſecundũ Dy. vel pendente cõditione vel fine hærede, ſecundũ Pe. Quęro quis dicatur nudus miniſter. Gl. hic dicit, ille qui nullũ ſentit cõmodũ. Ad hoc alle. Io. de Are. l. Sulpitius. aliàs incipit, ſi mulier. j. de do. inter vi. & vxo. quæ multũ facit. † Tũ tamẽ dicas clarius ſic: Quandoque in aliquẽ conferũtur. verba diſpoſitiua. vt in hoc exẽplo, Lego Titio decẽ quæ volo eũ reſtituere Seio: tunc eſt legatarius, vt hic. Itẽ ſi diſpoſitio in eũ confertur tacitè, vt quia voluit eum reſtituere poſt aliquod tẽpus: & ſic voluit eũ ſentire aliquod cõmodum ex legato: & erit tũc legatarius: vt d. l. Sulpitius. Facit l. ſi quis eum. j. de cond. & demon. Si verò in eũ non conferuntur verba diſpoſitiua tacitè vel expreſsè, ſed ſolũ ei cõmittitur executio facti, tunc ſi quidẽ debet habere cõmodũ ex diſpoſitione defuncti, nõ ex dicto legato, ſed aliũde: vt ſi vnũ ex hæredibus facit executorem, vel executori aliquid legauit retinendũ pro ſe: tunc dicitur executor, ſed non merus: quia poteſt conueniri à legatarijs: vt l. ſi à pluribus. §. ti. j. & debet ſatisdare: vt l. quidã. §. pe. §. ti. j. q̃ † non facit merus executor; vt l. diuus. j. ſi cui plus quã per l. Fal. & ibi dixi de hac ſatisdatione. Ad iſtũ tamen executorem non merũ legata & fideicõmiſſa deficiẽtia non redeunt: vt l. pecuniæ. de ali. & cibaria. lega. Si verò in eum nõ cõfertur diſpoſitio tacitè vel expreſsè: nec cõmodũ aliquod ſentit ex voluntate defuncti: tunc eſt merus & nudus executer, de quo loquitur iſta lex & facit l. diuus. & aliæ leges, de quibus dicam. † Quæro, an executor merus vel miſtus nõ habet actionem contra hæredem ad petenda legata, quorum executio eſt ſibi cõmiſſa. Gl. dicit, regula eſt q̃ nõ: vt l. Lucius. §. j. j. ad Treb. fallit in caſibus, l. ſi relinquitur ad pias cauſas vel alimẽta. quod no. † Quæro, in caſibus, in quibus dicit q̃ habet actionẽ, quam actionẽ habeat executor. Rñdeo, non habet nouã actionem ſed exercitiũ illarũ actionũ, quæ cõpetunt legatarijs, quibus debet ſolui: vt l. nulli. & l. ſi quis ad declinãdam. C. de epiſ. & cle. ita tenet ibi Pet. Aduerte tamen, quandoq; iſti executores ſuſtinent vicẽ hæredũ: vt ſi teſtator ſuſsit bona ſua dari pauperibus, & fecit aliquẽ executorẽ ſuũ: vt d. l. ſi quis ad declinandã. & in c. cũ ti bi. extra, de teſt. & ibi per Inn. in c. cũ Io. & ibi per Io. An. co. tit. & per Roſ. in libel. in ti. de ac. ex teſta. & per Spe. in ti. de inſtru. edi. §. nũc verò aliqua. Circa q̃d vide q. quã diſputauit, quę inciſ. filiũ adultũ teſtator inſtituit. No. etiã illã gl. q̃ innuit † q̃ omne, q̃d relinquitur pro anima videt relictũ ad pias cãs. Quæro, in caſibus, in quibus dicit gl. q̃ † nõ habet actionẽ, qualiter executori cõſulatur. Rñ. officio iudicis: vt I. Quintus. j. de annu. lega. Quæro, † vtrũ executor poſsit cõueniri à legatarijs. Gl. q̃ non, in l. firmio. §. ſi. j. q̃ñ di. le. ce. Dic vt ibi dixi. Quæro, an executor poſsit cogi acceptare officiũ executionis. Dixi in l. j. §. eod. Alia circa executores ponit Cy. in d. l. id q̃d pauperibus. C. de epiſ. et cle. Qualiter autẽ executores poſsint vẽdere bona hęreditaria: de hoc

de hoc feci repetitionem in l.alio hærede.j.de ali. & ciba. legat.
1 ☞ *Hæres negligens in eligendo potest moram purgare usque ad litem contestatam.*

Si hæres. Negligẽtia eius qui potest eligere vnum ex certis, facit omnes ad legatum admitti.h.d. No.no-
2 uum casum. Oppo.de l.si quis seruum.ª §.si inter duos.ş.eo.Gl. nõ soluit.Dy.dicit q̃ ibi testator sensit de certo:quia eum nominauit nomine proprio:hic verò relinquit incerto de certis.Facit qd̃ no.ş.ti.j.l.si quis à filio.§.si quis plures. Oppo.q̃ quilibet in solidum admittatur:vt ş.l.proxi.Glo.non soluit clarè. Dic q̃ ibi testator legauit duobus alternatiuè: hic vni de certis quem hæres elegerit.vnde eo non eligente omnes simul admitturtur,& vocantur.Oppo.q̃ ille præferatur,qui primò petijt,vt l.cũ quidam.j.eo.
1 Solue vt ibi dicam.†Quæro,intra quantũ tempus hæres eligere debeat,ne dicatur negligens? Rñdeo, cũ primũ põt: & si fuit negligens poterit purgare moram vsq; ad litis contestationem factam ab vno,vt d.l.cùm quidam.j.eodem. 18-

Aeredem. Potest mihi legari res mea sub conditione,si mea esse desierit.hoc dicit.
1 ☞ *Errans in dominio impedit dominij translationem quando transfertur ex uoluntate tradentis:secus si ex legis dispositione.*
2 *Error in alternatiuis non impedit electionem: secus quando simpliciter relinquitur optio rerum.*
3 *Facta executione à lege siue ab homine,non est locus purgationi moræ.* 19-

Si is,cui. Per petitionem vel solutionem vnius ex rebus alternatiuè legatis,ius eligendi cõsumitur, etiã si eam solam quis legatam putauit. h. d. Extra glo.oppo.de l.pe.C.de condi.inde.Quidam dicunt q̃ illa corrigit istam. Doc.ibi dicunt q̃ ibi loquitur quãdo vtraq; res fuit soluta,& debebantur alternatiuè:sed hic q̃n altera tantũ. Ad hoc oppo.videtur q̃ etiã isto casu possit repeti res soluta,vt l.cũ is.§.fi.de condi.inde.Glo.soluit duobus modis:quas sol.reprobat in cõtrario,& bene.Dic ergo q̃ ibi loquitur in obligatione generis,non alternatiua.& tex.expone vt no. Oppo.secundũ Dy.errans non transfert dñium,vt l.cũ in corpus. de acq̃ui.re.do.&l.dedi.§.subtilius.ş.de condi.ob cau.Dy.dicit, hic
b est error in causa,quæ non impedit translationem dñij,vt in toto ti.de condi.inde.Sed contra:quia imò hic errauit in dominio. Si enim puto Stichum tantũ tibi legatũ,credo tuum:&sic trado vt tuum.vnde non transfertur dñium,vt d.l.cũ in corpus.& d.
1 §.subtilius.Dy.nõ soluit. Dic† q̃ tunc error in dñio impedit trãslationem dñij,cũ dñium transfertur ex voluntate tradentis.Sed hic dñium trãsfertur ex legis dispositione eo ipso qd̃ elegit istũ
c dari.Oppo.si cer.pe.ª l.si ego.vbi error in causa impedit translationem dñij.Dy.non soluit. Dic eodem modo q̃ hic non transfertur ex voluntate tradentis,sed ex dispositione legis.sed cõtra fortiter facit: quia in legato alternatiuo non transfertur dñium, nisi à tempore electionis,vt l.statuliberum.§.Stichum.ş. eo. sed hic non fuit electio.Error enim vel ignorantia circa res quę debent eligi,impedit electionẽ,vt no.in l.seruí electione.ş.ti.j.Rñ.
2 illud verum† q̃n relinquitur optio rerum simpliciter,hic q̃n plures res relinquuntur alternatiuè: quo casu quælibet ab initio est in obligatione; ideo error electionem non impedit.quod est no. Vltimò no.q̃ hic ideo non potest fieri reuocatio erroris:quia in primo casu facta est executio à lege. Statim enim cũ legatarius petit,translatũ est dñium in eum.l.apud Ausidium.de ope.leg.
d In secũdo casu facta est executio ab homine:ª quia soluit. & per
3 istam legem Dy.in l.si seruum.§.sequitur.j.de ver.obli.dicit †q̃ post factam executionem,siue à iure, siue ab homine non est locus purgationi moræ. Pro hoc allego l. qui ob rem.ş. de condi. indebi.& dixi plenè in l.insulam.in iiij.quæstio. de verbo. obli.

e Et proculo. 20 In legato proprietatis coniunctio legalis nõ inducit ius accrescendi. h. d. Oppo.de vsufru.accre.l.j.§.j.Quidam dicunt,hic de rigore: ibi de equitate.Tu dic secundũ glo.ibi in vsufructu,qui facilius accrescit: hic in proprietate. Sed contra.vbi nulla est coniunctio, etiam in vsufuctu non est locus iuri accrescendi,vt l.j.in princ. de vsufru.accre.So.hic nulla est coniunctio hominis, sed est cõiunctio legalis q̃n ex persona vnius deuenitur ad plures: vt l.j.§.ij.de vsufr.ac.quæ coniunctio sufficit in vsufructu:nõ in proprietate,vt hic.Op.q̃ etiã in ꝓprietate sufficit:vt l.si seruus cõis, ab extero.de acq.hære.So.ibi in hæreditate:hic in legato. Ratio notatur in lege contraria. Opp.de l.si duobus.j.eo.Solue vt ibi. Opp.de l.filius.§.j.j.de fal.Solue vt ibi.nam ibi est casus conuer
a sus: quia ibi loquit̃ de duobus seruis vnius domini,& sic est coniunctio verbalis. 21.

Vm quidã. Falsa demonstratio quantitatis expressa legatũ nonvitiat.h.d.
b
1 ☞ *Æstimatio rei simpliciter legatæ peti potest.*
2 *Legatarius quomodo probet quòd testator habuit animum* c
duplicandi legatum.
3 *Legata quantitate in genere, quælibet quantitas,quæ solua tur,præsumitur facta ob causam legati.*
4 *Filia,cui pater legauit ducenta pro ea maritanda,& postea eam maritauit & dedit ei centum nomine dotis, q̃ possit residuum petere.* 22-
d

f Vcius, ª Legato facto à testatore postea soluto legatario a
e ctio denegatur,nisi per eũ de testatoris mẽte doceatur.idem de parte soluta.h.d. Op.
g qd̃ legatũ non debeat̃ de fructibus medio tpe perceptis,vt l.cũ pater.§.filia.j.eo.Solu. f
hoc ideo:quia dixit cũ cõmodis suis,vt glo.
h dicit.Secũdò op.ᵇ q̃ eo ipso q̃ testator vẽdidit militiã,sit fundata intẽtio hæredis,q̃legatũ sit reuocatũ,vt l.fideicõmissa.§. si rẽ.j. ti.j.Sed dicit glo.no.ibi loquitur q̃n legauit rẽ vel æstimationẽ. Vide glo.quæ incipit,ſ. pretij.quã no.Tertiò op.dicit̃ hic in fi. pre- g
tij supersse exactionẽ.Cõtra,imò non põt peti pretiũ,sed res: vt Insti.eo.§.si rẽ. Dicit h
1 glo.†illud fateor,si res erat simpliciter legata & esset ex necessitate alienata,res ipsa peteret:sed quia hic fuit dictũ siue æstimatio- i
nẽ:ideo petitur æstimatio.Ego teneo etiam q̃ q̃n res est legata simpliciter põt peti æstimatio.Dixi in l.planè.§.qd̃ si rẽ emissem.ş.
2 ti.j.† Quęro qũo poterit probare legatarius q̃ testator habuit animũ duplicãdi legatũ? Glo.hic dicit, si testator pretium exigit, & ipsum in suos vsus cõuertit,& aliã pecuniã legatario soluerit:tũc videt̃ duplicare lega- i
tũ.Secus ª si illud idẽ testator pretiũ exigit, & ipsum in suos vsus cõuertit,& illã pecuniã legatario soluerit:tũc videt̃ repudiare le- k
gatũ.secus si illud idẽ pretiũ soluisset,vt hic in glo.quæ incipit,præsumit̃,quã vide. Cõtra hoc videt̃ ş.tit.j.l.huiusmodi.§. cũ pater pro filia.vbi oĩs solutio in dubio videtur facta vt exoneret̃ legatũ.Rñ.ibi loquit̃† q̃ le- 3
gatur quãtitas in gñe:tunc solutio quantitatis cuiuslibet præsumit̃ facta ob illã cãm legati.hic verò fuit legata species, vel quãtitas respectu speciei, vñ nisi soluat̃ quãtitas inde redacta,nõ videt̃ satisfactũ legato.Et volo vt ista multũ notes,ꝑ his qui faciũt re
k licta ad pias cãs, quæ soluunt in vita sua.ᵏ
4 Dy.quærit hic† de qõne,pater legauit filiæ ducẽta pro ea maritãda,postea eam marita
l uit,& dedit ei centũ noĩe dotis,vtrum filia[l] possit petere residuũ,hic in fin.videtur tex. q̃ sic.Contrariũ dicit Dy.nam hic loquitur q̃n legatum fuit simplex,sed in q.propositа l
legatum fuit ob cãm,scilicet ob eam marirandã,quæ causa cũ sit finita: quia est maritata:ergo est finitũ legatum, vt l.libertis.in prin.la ij.j.de ali.& cib.leg.& qd̃ no.in l.qn quaginta.ş.de proba.nõ dicit plus Dy.Sed q̃ filia possit petere residuũ, facit optimè.j. eo.l.Titia.§.qui inuita.Sed põt trãderi q̃ ibi pater primò dotauit,postea legauit,& ideo cũ per dotationẽ sit ius quæsitũ,non põt pater filiæ ius diminuere legãdo. Sed hic primò legauit,qd̃ põt post.ea dotãdo minuere. Sed Old.dicit q̃ filia põt petere residuũ: q̃n legatũ est factũ taxata certa quantitate,

¶Si hæres.l.si quis seruum. Ad intellectum huiꝰ literę vid Imo.post Dy. in l.q filiabus.§.j.ş. titu.j.
¶Dicit hic, vide de isto tex.Bal.in c.fin. in j.colum.de ser.
¶Oppo.si cer. peta. Adde hunc singu. ca sum ad ea,quę no.ş. de offi.procu.Cę.l.j.
¶Abhomine. Vt l. apud Ausidium. de opt.lega. Et ad Bar. hic adde Francis. de Are.in c.si diligenti. col.iij. de foro cõpe.
¶Et proculo. Vide Bal.in l.j.§.vbi autẽ. in antepenul.colum. de cadu.tollen.
¶Lucius. Ad istum tex.an quando testator rem quam legauit,inuita tradidit legatario,videatur sibi donare causa mortis vel causa faciendi legato, vide Bal.in l.ij.in iij.colũ. C. de iure dotium.
¶Oppo. q̃. Et vide quę dixit in c.filius. de test. And. Barba.
¶Secundò oppo. vi de glos.in l.qui post. C.de lega.
☞Hic versi.secus si illud.vsq; ad aliũ sequẽtem eo modo. secus si illud corruptè repetitur:quia idem cũ primo licet sint in eo aliqua verba dissimilia. Nam si mentẽ glo. Bar.& exterorum inspexeris duo tantũ sunt mẽbra huius articuli: & ideo non absre in scripto exẽplari nõ ea minimé legunt̃. Ale. l.o.
¶In vita sua. vide tamen Bar.in d.§.cum pater. qui videtur tenere contrarium,per l. quinquaginta. de prob & vide no.per Imo.in d.§.cũ pater. in fi. & ibi latè tenet cum Bar.hic faciunt no.per Bar.in l.tritticum. de ver.obli.sed quid si testator legat fundũ pro dote, aut centum, & vicinus dedit in dotem,an remaneat legatum in centum? Bal.q̃ sic,ꝑ illum tex.in l huiusmodi. §. si Titio Stichus.ũ.ti.j qd̃ limita vt ibi per Imo. & tex.in l.cum pater.§. pater centum.eo.tit.
¶Vtrum filia. Si pater legat ducenta filiæ, & postea dat cẽtum in dotẽ, an aget ad residuum vide Sa li.in l.filiæ legatum. C.de leg.contra Bar. &Bal.idem tenentẽ. Adde Paul.de Cast. hic sequi opinionem Dy. & Bal. consilio cccclvij.ij.libro. Adde tu quòd opinionẽ Oldra.& Barto. hic sequitur Alexander de Imola.in consilio vñ.columna penultima. in ñ. volumine.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Eſt legatarij. An alterna. iuis electio ſit legatarij, & qui l in gratijs & beneficijs, & quid in alijs, vide Bal. & Imo. in l. qui duos. ff. tit. j. & quod ibi nota. dixit Bar. & nota. Moder. Inſti. de actio. §. huic autem in prin. & qd not. in l. cum proponas ab ea. C. de tranſactio. & Imo. in l. cū res. §. ſi ſtichus. ff. ti. j. Adde tu in alternatiuis, cuius ſit electio, Feli. in c. inter cætera. de reſcri. Et quādo in alternatiuis electio ſit debitoris hæredis, vel legatarij: vel iudicis, vide Bal dum conſi. xlij. 1 2 3

b ¶ Et in dubio. Sed cōtra hoc fortiter obſtat tex. in l. qui concubinam. §. j. ff. titu. j. ſed potes ſoluere vt per Imo. in l. planè. §. pen. ff. titu. j. & alle. Barto. in l. legato generaliter. ff. titu. j. 1 a

c ¶ Item diſtinguitur. Adde Barto. & doc. in l. qui duos. prælega. ff. titu. j.

d ¶ Valet relictū. Relictum valet quādo electio committitur in alterius voluntatem. & adde q̄ etiā in contractibus talis electio perſonarum poteſt committi in voluntatem tertij. ita per iſtum tex. firmat Bal. in l. in vendentis. in iij. colū. C. de contrahen. emp. Adde Ang. conſi. ccj. & Bal. conſi. clxix. j. li. b

e ¶ Nota. q̄ quando. Adde q̄ idem etiam videtur dicēdum in arbitratore cui facta eſt commiſsio in liberam eius voluntatem, vt ab eius dictio nō reclametur ad arbitrium boni viri licet partem leſerit dū modo dolus abſit vt hic quod not. ſingu. pro liberando arbitro. Bene. de barzis. & in hac materia limita aliter vt hic per Bal. adde Barto. in l. filius ſami. de donat. c 2 3

f ¶ Dy. ad queſtionē. An cōmiſſa electione pauperum priori fratrum prædicatorum poſsit prior eligere fratres ſuos. Ad de quod nota. Barto. in l. vnum ex familia. §. ſi duo. ff. codē. an poſsit eligere pauperes extraneos. an ciues, vide Barto. in l. ſina C. de anno. li. xj. & Specu. in titu. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. in vlti. citar. & vide Bar. in authē. quibuſcunq; & quod ibi dixi. C. de ſacroſan. eccle. & verum poſsit eligere filium. not. Bar. in re peti. li. C. de ſac. ſan. eccle. i xviij. col. Iac. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Executor dicitur qui habet nudum miniſterium facti.

Tempus modicum quod datur, relinquitur arbitrio iudicis.

24.

QVm quidam. Primò ponuntur quatuor dicta marcelli. Secundò reprehenſio Scęuolæ circa vltimū dictum. Tertiò reprehēſio Vlpiani circa idē. Quartò limitatio circa prędicta. ſecunda ibi, Scæuola. tertia ibi, videtur enim. quarta ibi, niſi forte. & hoc dicit. Si electio perſonæ committitur in liberam voluntatem hæredis, poteſt eligere indignū. ſecus ſi in arbitriū: & ſi eligere differatur, omnes vocantur & ad hęredes trāſmittūt, niſi ipſi in petē. do negligentes fuerint. hoc dicit. Ex primo dicto in quo ponitur thema no. † quòd valet relictum, licet electio perſonarum committatur in voluntatē alterius. Non enim ſubſtātia relicti committitur: quia tunc eſſet legatum captatorium: vt l. captatoriæ. §. tit. j. ecus ſi committatur electio perſonarum: quod valet, vt hic, & l. vtrum. §. cū quidā. j. de reb. dub. Ex ſecundo dicto legis † vbi ponitur primū dictum Marcelli no. q̄ quando cōmittitur in liberam voluntatē alterius, poteſt eligere indignum. quod intellige dū tamen malus dolus abſit: vt l. creditor. §. Lucius. ff. man. † Et iſtud inducit Dy. ad quæſtionē, ſi eſt commiſſa electio pauperum, Priori fratrū prædicatorum, an poſsit eligere fratres ſuos. Et dicit q̄ ſic, quando committitur per verbū volet. ſecus ſi cōmittatur ei per verbū, qd importat arbitrium boni viri: quia tunc debet eligere vt bonus vir, ſcilicet illos pauperes, qui ponuntur in l. ſi quis ad declinādam. & l. nulli. C. de epiſ. & cle. Et hoc vltimū non placet. Nā quando cōmittitur per verba, quæ ſapiunt arbitrium boni viri: ſufficit quòd non eligat indignū: nec reprobatur electio, ſi poterat eligere digniorem. vt ſtatim dicam. Conuentus ergo fratrum nō eſt indignus: ergo valet electio. Venio ad ſecundū dictum Marcelli ex quo no. q̄ ille, † qui elegit indignū, ſtatim priuatur electione, ſeu iure eligēdi: nec expectatur alia mora. quod patet: quia dicit textus cum gl. q̄ cum indignum eligit, ſtatim omnes alij vocātur. quod vide no. in gl. ſuper verbo, offenderint. q̄ in electionibus quæ fiunt ab iſtis religioſis, eſt determinatū per Decretales. An autē hoc procederet in electionibus laicorū, qui eligunt ſibi Poteſtates vel rectores, vel alios officiales, nō dico modò: dicam alibi. † Secundò not. q̄ quilibet eſt dignus, qui nō probat indignus, vt in text. qui dicit, eos, qui non offenderunt, petere poſſe. Facit j. de manu. teſtamen. l. ſeruos. † Quærit glo. quid ſi ſunt aliqui plus digni quā alij? Reſpon. gl. non eſt vis: vt l. cū pater. §. rogo. j. eo. Ex hoc no. diligenter, q̄ licet cōmittatur electio in aliquem, tanquā bonum virū non reprobatur eius electio: licet potuerit meliorē eligere. Sufficit enim q̄ indignū non eligat. Ex hoc apparet q̄ male dixit Dyn. in q. quā recitaui ſ. in præcedenti verſi. Venio ad ver. idē ait. No. hic † q̄ ſtatim cū negligit eligere, ius petendi transferatur ad omnes. quod declaratur in ver. videt enim. & ſ. eo. l. ſi quis Titio. in fi. Secūdo no. q̄ iſtud videt præſenti die datū. Ad hoc op. j. ea. l. in fi. cū gl. ibi poſita. vbi dicit q̄ antequam eligat, dicitur legatū cōditionale. Sed illud eſt verum intra illud modicū tēpus quod datur hæredi ad eligendū, intra, qd eſt cōditionale: de Are. & Bal. in d. l. id q̄ pauperibus. in vj. col. C. de epiſc. & cle. & ibi in x. col. an poſsit eligere ſpurū teſtatoris: adde Ioā. An. in ut. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. quē ſequit Per. de Anc. in cle. j. de teſta. Et an poſsint oia diſtribuere inunū, vide Bal. in repe. d. l. j. I xix. colū. & in d. l. id quod pauperibus. in x. col. Vide am poſsit eligere nō idoneū & inimicū vel odioſum teſtatori, cogita ſed ad hoc vid. l. illud & q̄ ibi no. qd cuiuſque vniuerſi. et adde qd etiā Bal. in d. l. id qd pauperib. in x. col. videē velle q̄ electio & executio inuſtē facta poſsit q̄ eā reuocari: ergo nō eſt priuatus officio add Pe. de Ancha. conſil. lxxxiij. vbi an abbatiſſa. q̄ cū certis aliis fuerit relicta executrix poterit ſuas moniales diſtribuere. Et an quis poſsit in propinquos ſuos, vel teſtatoris, diſtribuere, q̄ eundē conſi. ccccxxxvij. Et an poſsit eligi ſpurius teſtatoris pro paupere, per Bal. cōſi. lxxv. iij. li. & ccccl vj. q. lib. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

g ¶ Verbū volet. Add Pau. de Ca. in conſi. lxxx. inci. dña Azalina in ſuo teſtamento ſororem &c.

h ¶ Ex quo no. Die vt in l. ij. §. j. j. de ope. libe. et aliqualiter etiā in l. quidā de reb. du.

i ¶ Male dixit Dy. ad de q̄licet executores malē eligāt pauper, recurrit ad iudicē, ſecūdū Bal. ī auē. ĩterea. in iij. col. C. vīvit & vxor. Et vid Imo. in l. captatorię. ff. ti. j. & ibi et vide ipſum referātē Io. An. in c. j. de relig. do. in vj. in nouella, tenentem q̄ habēs diſtribuere inter pauperes, poteſt diſtribuere inter religioſos mēdicantes q̄ neceſsitatib⁹ ſuis. Et an poſsit vel hēat neceſſe eligere ſupiorē, vide quod habet in l. ſi qs ad declinādā. & qd ibi Bald. in iij. col. C. de epiſc. & cleri.

ADDE quando electio pauperū preſumāt fraudulēta. Per. de Ancha. cōſi. xliij.

tionale:hic verò post quã hæres fuit in mora: & istud modicum tempus præterijt ab ista hora,videtur præsenti die datum.declarabo in contrario.Venio ad ver.planè.in quo non est necesse ꝙ dicam aliquid:quia Iurisconsultus ipse examinat illud reprehendendo,& limitando.Vinio ad ver.Scæuola.& oppo.si defuncti petere noluerunt,non transmittitur ad hæredes: vt l.j.C. de his qui ante aper.tabu.Huius timore dicit glo.noluerunt,non tamẽ expresè repudiauerunt,sed simpliciter nihil dixerunt.aliás obstaret contrarium.Quæro,quid vult dicere tex.ibi, vtiꝙ si vno petente,&c.Glo.dicit ꝙ notare debemus ex isto tex.ordinem,ꝙ primum oportet ꝙ hæres sit in mora eligendi personã, & ex tũc transfertur ius petendi in legatarios:tamẽ hæres potest purgare moram quousqꝫ petatur ab vno: petitione facta priuatur hæres iure purgandi moram. & hoc vult dicere ille textus, secundùm glo.Contra istud oppo.ius eligendi durat anno,vt l.fi.§.sed & si
8 quis.C.commu.dele.Solu.†qñ electio consistit circa res,proce-
a dit contrarium,sed qñ consistit circa personas,[a] tunc debet eligere statim,vt hac l.qd' est no.dixi in l.j.ṡ.e.Ratio potest esse: quia est periculum si differat eligere,qñ moriendo ad hæredem non
b transmitteret,vt hac l.in fi. Item op.[b] ad idem,si hæres est in mora,lex facit executionem incontinenti: quia omnibus competit petitio:ergo hæres non potest purgare moram,vt l.si is cui.ṡ.eo. Rñ. lex non facit executionem ꝙ transeat dñium rei legatæ in istos libertos,sed solũ actio personalis ad petendum,vt j.dicam.
c Et per prædicta dixi iam in q.de facto.†Constitutione episcopi
9 cauetur ꝙ executores vltimarum voluntatum debeant exequi
d intra annum: aliás executio ad episcopum transferatur.[d] modo testator reliquit mille illis pauperibus,quos talis elegerit.ille nõ elegit intra annum,sed post ipse episcopus volebat eligere,dicẽs ad eum esse ius eligendi deuolutum per cõstitutionem. dixi qd'
10 ille poterat eligere,non episcopus.Nam de iure † communi qui habet ius eligendi circa personas potest eligere, & si fuit in mo-
e ra,potest eam purgare[e] donec petatur legatum,vt hic.Et intelligo peti per litis conte.vt l.amplius.j.rem ra.ha.De iure ergo cõi ille,cui fuit commissa electio, non excluditur. Itẽ nec ex forma cõstitutionis excluditur: quia cõstitutio dicit ꝙ executores de-
f beant exequi intra annum,[f] sed iste non est executor vt ostẽdã: ergo &c.qd' probo,inter eum qui declarat, & inter executorem longa est differentia.qd' patet:quia iudex dicitur ille, qui decla-
11 rat,& sententiat.Executor† verò dicitur ille, qui habet nudum
g ministerium[g] facti,vt l.executorem.C.de execu.rei iudi. Iste ergo non dicitur executor, non enim ipse habet soluere de facto. Officium ergo exequendi transferatur ad episcopum per cõsti-
12 tutionẽ illã,non ius eligendi.Venio adver. videtur enim.†quæro qd' sit illud modicũ tempus.Glo.dicit,qd' est arbitrio iudicis: quia nõ potest exprimi,vt l.j.ṡ.item si ita.j.ad l.Fal. Deinde subdit glo.hoc autem contingit cum est in mora eligendi,vel eligit indignum: quod no. sicut ṡ. dixi qñ eligit indignum sine aliquo interuallo iure eligendi priuatur.Venio ad ver.nisi fortè.h.d. ꝙ intra illud modicũ tempus, quod datur ad eligendũ tale legatũ est conditionale.contra Insti.eo.§.si cui.& C.commu.deleg.l.ſi. in princi. & §. sed & si quis. Solu.illud loquitur quando electio consistit circa res:hic quando circa personas.quod nota.

1 ☞ *Si unus ex pluribus legatarijs petit,quando uideatur alijs auferre ius petendi,uidetur quòd alijs præiudicet.*

2 *Discussio personarum,an aliquis reperiatur,ita fieri debet,quemadmodum discussio bonorum,ad hoc ut cognoscatur an aliquis sit soluendo.*

3 *Citatio ad domum ut ualeat de iure communi, quando nuncius refert se perquisisse, & non inuenisse.*

25.

1 SI tamen. Pro huius legis declaratione quæro de q.quã† ponit glo.quæ incipit, ſ.de supstitutibus. An vnus petens auferat alijs legatarijs ius. videtur ꝙ sic:vt l.ex duobus.de duo. re. & l.si Titio aut Seio.ṡ.eo.In contrarium videtur iste tex.quia omnes vocantur simul,non quilibet insolidum.Glo.hic nõ bene declarat.Distingue sic,quãdoqꝫ relinquitur pluribus alternatiuè:ita ꝙ sunt plures rei credendi,& tunc ille,qui primò petit,appropriat sibi legatum,in d.l.si Titio.& ibi no.ṡ.eo.Qñqꝫ relinquit incerto, de certis data alicui electione, & tunc post morã eligẽtis debẽt omnibus,non insolidũ,sed æqualiter,vt hic,& l.cũ pater.§.rogo.j.eo. & l.si quis Titio.§.fi.ṡ.eo.tũc si vnus petat,& alij negligant, ille qui petit,appropriat sibi legatũ. Si verò vnus petit,& alij nõ negligũt,tunc petẽs alijs legatarijs nõ preiudicat,sed soli hæredi,vt impediat eũ de cætero purgare moram, vt a
hic. Ita tenet glo.j.e.l. vnum ex familia.§.si duos.in gl.super ver.petẽt.& hoc tenẽt Pe- & Dy.Ex hoc pater ꝙ per morã hæredum nõ dicit facta executio vt in omnes trãseat dñium.Nam si hoc esset, negligendo petere nõ præiudicarẽt eis.& quia vnus petẽdo præiudicat alijs negligentibus: ideo fuit facta ista l.si tñ. quæ ponit præcticã, quæ est talis. Vnus ex legatarijs venit ad petendũ, b
& petit totũ,cũ non posset totũ petere, nisi alijs negligẽtibus,qũo hoc ꝓbatur? Rñdet Iurisconsultus,causa cognita hoc statuendũ est faciẽdo discussionem de hoc,statuendo tempus, intra qd' veniant,& explorãdo an c
2 sint petituri, qd' no.multũ.† Sicut enim fit discussio bonorũ, vt videatur an aliquis sit soluẽdo: ita debet fieri discussio personarũ, an aliquis reperiatur.Facit l.ait prætor.§.fi.
3 ṡ.ex quibus cau.maio.Et ex† hoc cũ de iure cõmuni dicat ꝙ tũc pars debet citari ad domum, qñ non reperitur in persona. vt l.
h j.§.j.ṡ.de li.agno.est consilium [h] ꝙ nuncius dicat in relatione quòd eum perquisiuit diligenter, & quia eum inuenire non potuit, ideo citauit ad domum,vt hic. 26. d

IS cuius. Hæres non potest retinere vsum fructum in re legata antea sibi debitum.hoc dicit. Concor.j. eo.l.cũ filius.§.dominus.& ibi plenè videbitis. 27. e

SI illud. Legatum alternatiuè sub diuersis conditionibus relictum,est vnum respectu vnius solutionis.hoc dicit. Oppo.ṡ.eo.l.si quis seruum.§.si quis ita. Solue vt ibi dixi, & in l.si ex toto.§.fina.de lega.j.

1 ☞ *Priuilegium personale non transit ad hæredes.*

2 *Substitutio pupillaris euanescat mstituto moriente in uita testatoris.remissiuè.*

28.

i CVm patronus. Priuilegiũ† per-
1 sonale non transit ad hæredem.h.d. A
Istam materiam Dy.tractat in c.priuilegiũ personale.extra,de regu.iur.lib.vj. Dixi in
2 l.qa tale.ṡ.so.ma. Vltimò Dy.inducit † istã legẽ ad q. vtrũ substitutio pupillaris euanescit instituto moriente in vita testatoris. de qua dixi in l.lex Cornelia. de vulga. & pupil.& facit ad q.quã dicã in l.Titia.§.fi.j.eo. f

1 ☞ *Legata caduca remanent apud hæredem cum onere suo etiam de iure Digestorum.*

29.

1 CElsus. Legata[1] caduca rẽmanent apud hæredẽ cũ onere suo. quod nota. Oppo.ꝙ g
hoc interdum sit solùm per Iustinianum,vt l.j.§.in primo.&§.pro secundo. C.de cad.tol.Dicit glo. Iustinianus hoc inuenit, & nullus alius imperator. Tu dic ꝙ h
legata caduca,vel quasi, redibant ad hæredem cum onere suo, etiam secundùm ista tempora,vt hic.Facit l.si duobus.§.j. & l.ciuitatibus.§. Lucius.ṡ.tit.j. sed postea facta i
fuit lex Papia. de qua fit mentio in l.j.§.cũ igitur.C.de cadu.tol.quæ statuit,legata illa deuolui ad fiscum, quod postea Iustinianus reuocauit in dicto.§.cùm igitur. Opp. de l.Titia.de annu.lega. Solue vt ibi: quia ibi legatum incipit valere in persona legatarij,hic non.

1 ☞ *Ius accrescendi inductum est per l.xij.tabu.*

2 *Hæreditas pro non scripta accrescit cum onere.*

3 *Portio cohæredis accrescit cũ onere,quando adiunctio est facta nominibus appellatiuis.*

¶ Circa psonas.Pal. dicit hoc ꝓcedere qñ debet eligi vna psona de certis. secꝰ si in certa de ĩcertis:vt ga iussit restitui pauperibus Christi ꝙ eligentur: ga tunc habebit annũ per no.ĩ l.nulli. de epi.& cle.qd' etiã no.& vide Bar. l. cũ pater ṡ.rogo j.eodẽ.

¶ Itẽ op.vide Bal.in l.captatorias. ĩ fi.C. de test.mi.& Balã l. pe.vbi est tex.C. de fideicõ.& Bal.ĩ § sed et si qs.ĩ fi.ꝙd tali.

¶ POMATES.

¶ Et per ꝓdicta dixi. vide Pa.cõs.cxviij. vo.& cõsi.xiij ij. du. ĩ ij.vo.&cõs.cx.ĩ ij. du.ĩ eo.vo.Barb.cõ. viij.iv.co.ĩ j.vo.Ro. cõs.ccxxviij.ĩ iij.co. Pa.cõ.lix.ĩ fi.ĩ j.vo. Barb. cõsi.cxxxvij. do. Ant.ĩ c.literas de sup.ne ꝓla.Anc.cõs. ccccxiij. Pan.ĩ c.nos qdẽ.de test. q oẽs tenent cum Bart.

¶ Ad eꝑm trãsferaꝛ. qd aũt si executor testi est effectꝰ monachꝰ:an declarabit monasterij dicit ꝙ bal. in l.si duobus.§ j. C. communia delegat.

¶ Purgare.dt Ange. ĩ hac q.se. de scõ obtinuisse ꝙ si testator dicit volo talẽ tm eligere.ꝙ eꝑs stãte ista cõsuetudine nõ potuit elapso an.eligere: ga hoc erat cõtra mẽtẽ testi ꝛ ꝙ vbi tm, quã l. regrit observari ad vnguẽ.l. nulli. C.de epi.et cle.et idẽ voluit Bald. in l. id quod pauperibus, co.tit. qd' tenẽ menti.

D D B vt pulchrè ꝙ Bal.cõ.clxix.li j.Pe. de Anc.cõ.cccl xxxviij.Abb.cõs.ex. per Pau. de Ca.in consi. dxvij. per Ro. plenè consilio cxxviij.

¶ Intra annũ.addeꝙ si fiat intra ann.alieqd' ꝑceptũ executori ꝙ eꝑm,& sit cõtumax f obediendo, poterit eꝑs incõtinẽti q sum officio priuare secũm Bar.in l.ij.C.de pe.

¶ Nudũ ministerij. Facit differẽtiã inter executorẽ, & electorẽ.adde Bar.ĩ d.l.executor.& cõ d.l.fi.§ sed & si qs.C.cõm.dele.

¶ Est consiliũ. Adde Bar.ĩ l.iij.§.ꝓtor.ĩ ij. col.de dã. ifc.& ĩ l.j. de li.agn. & ĩ l.ij.in penul.q.de duo.rets.

¶ Cũ patronꝰ ꝓ ifã l.limitat Ange. hic l. qñ ĩ prioribꝰ.de sol. testa. qd' habet locũ nisi filiꝰ repudiet: ga tunc in legitima quę transit ad alium,poterit imponi onus.secus si non repudiet: quia filius vellet habere,vt hic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Quidã in testamẽto. Et vide Bart. in l. ita stipula, in vi. col. de verb. oblig.

b ¶Si quis. Vide per hanc l. decidit Bal. in l. ab eo in vlti. col. C. de fideicom. 1

c ¶Addita hereditate. Et intellige nõ incõtinenti, sed cũ aliquo spatio tẽporis: vt dixit glo. hic in ver. & die quæ not. Benedi.

d ¶Cuiita. Vide quo per istã l. dicit Bal. in l. j. ff. de sta. homi. 2

e ¶No. q cõuẽtus. Tene mẽti hãc no. gl. de qua vide Insti. de ac. §. præterea. in materia de dolo. & vide qd not. Bart. in l. qd ad præsens. C. de mutile. lib. xj. & qd no. Bal. in l. ij. C. de epis. audi. & qd no. Ioan. And. in cle. j. de vsur. 3

f ¶Legatorũ. Et vide doc. in c. tua. vbi dicũt q hypotheca si vnus cohæredũ solue do tenet alteri: vt l. iter fideiussores. ff. de fideiuss. Bar. hic sentit cõtra ponderata, et dicas q hic loquit in legatis, gl. & doc. in d. c. tua. loquuntur si creditoribꝰ. An. bar. 4

g ¶Quærit vtrũ. vide q dicit Bal. hac materia in l. ij. C. de nego. gest. & latiꝰ per Bartol. in l. iij. §. j. de re iudic. a

h ¶Et ibi dixi. vide q dixi post Imo. 11. cõ filius. de verb. oblig. in principio. 1

4 *Portio cohæredis non accrescit, quando solum nominatur ille, cuius portio deficit.*

Quod alicuius. Portio cohæredũ deficiẽs accrescit fine onere illi nominatim adiuncto. h. d. cũ § seq. No. ex fi. q ius † accrescendi inductũ est per l. xij. tabu. Opo. q portio coheredũ accrescit cũ onere: vt l. si Titio. §. Iulianus. j. e. & de his quæ in test. delen. l. ij. gl. dicit q hic loquitur in pro non scripto: cõtraria loquunt in caduco, vel quasi. Sed †certè etiã pro non scriptum in hæreditate accrescit cum onere. l. j. §. his ita diffinitis. C. de cadu. tollen. & §. ritu. j. l. si duobus. §. j. Vnde alij soluunt q † accrescit cum onere: quia adiunctio est facta nominibus appellatiuis, vt in contrarijs. secus si nominibus proprijs, vt hic. & ista est vera. Contra hoc tamen facit §. tit. j. l. si duobus. §. j. & l. ciuitatibus. §. Lucius. eo. ti. sol. † ibi legauit nominatim ab omnibus hæredibus: hic nomina uit solum eum cuius portio deficit. Ista est vera op. licet glo. vacillet. hoc dixi in d. l. si duobus. §. j. dicam in l. quæ conditio. de cõdi. & demon.

Legatum incertum pro refectione uiæ placet.
Pro alimentis.
Pro dote.

30.

Vidã in testamento [a] Legatum † incertum ad viam reficiendam valet. h. d. Opp. de l. cum post. §. gener. §. de iure dot. Dicit glos. speciale est hoc in refectione viæ. simile est in alimentis fauore alimentorũ, vt l. si cui. de annu. leg. ltẽ fauore dotis, vt d. §. gener. ista est vera sol. licet Cyn. aliter dicat in l. j. C. de do. promis. quam opi. reprobaui in l. j. supra soluto matri.

31.

b **Si quis.** [b] Si deficit fideicõmissum, legatũ non remanet apud nudum ministrũ. h. d. Opp. de l. si quis eũ. de condi. & demon. quę directò est cõtra istam l. sol. gl. q hic relinquebat vt ministro: ibi vt legatario. & summaui ibi vt secundũ istam sol. hanc. l. quã sol. tenent doc. tamen nõ videt vera: qa hæc verba dispositiua fuerũt collata in ipsum tanquã in legatariũ, ergo nõ est minister nudus vt l. si quis Titio. s. e. & l. iulpicius. de do. inter virũ & vxo. vnde Dy. hic dicit q hic fuit rogatus vt manumitteret incontinenti: in contrario vt manumitteret ex interuallo. & hanc tenet Cy. in l. j. §. in primo. in j. & ij. q. C. de ca. tol. sed adhuc remanet dubiũ: nã licet incontinenti debeat manumittere: remanet apud eũ ius patronatus, vnde non est nudus minister: & sic remanet adhuc ratio. l. si quis eum. de condi. & demõ. nõ dico hic. dicam in l. cordicillis. j. eod.

32.

c **Omnia.** Legata simpliciter debentur ab adita hæreditate. hoc dicit. Oppo. de l. prima. in fine. de cõditione & demonstratione. Solu. ibi inerat conditio tacitè. Oppo. de l. si sibi homo. §. cum seruus. ś. titulo primo. & l. quod seruus. j. eo. Sol. ab adita hæreditate debentur: fructus tamen percepti hæreditate iacente debent restitui legatarijs.

Fundum. Pendente conditione legati potest res legata cum fructibus reuocari à legatario hoc dicit.

d **Cum ita.** [d] Appellatione rerum quæ sunt in loco continẽtur serui hoc dicit.

Legatum factum à testatore uxori de omnibus quæ habet in camera non comprehendit illata in camera testatore ignorante.

33.

Vm ita. Non videtur esse in loco quod dolo legatarij illud illatum est hoc dicit. Nota istam † l. contra dominas quibus testator legat omnia quæ habet in camera: nam illata per eas ignorãte testatore non cedunt legato.

Quod à legatario. Morte grauati non extingui tur fideicõmissum. hoc dicit.

1 *Conuentus ad rem qui dicit rem non reperiri habet intentionem fundatam, nisi aliquando constet rem fuisse apud ipsum*
2 *Probata amissione rei an quis probet casum uel agens dolum, uel culpam amittentis remittitur.*

Species. Hæres non tenetur ad speciem legatam, nisi probetur eam habere vel dolo desisse possidere. hoc dicit. No. † quòd conuentus [e] qui dicit rem non reperiri, habet fundatam intentionem suam, nisi prohibetur contrarium. Oppo. ś. loca. l. si quis fundum. §. Imperator. & ś. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. prohibet. Sol. in illis constabat aliquando rem fuisse apud conuentum. Vnde si ipse dicit rem peremptam, debet probare. hic verò non constabat aliquando fuisse apud hæredẽ. Probata autem amissione † quis debeat probare, an amittens ea sum vel agens dolum, vel culpam illius qui amisit. Dixi in d. l. si quis ex argentarijs. §. prohibet. de eden.

1 *Si genus præcedit & sequitur enumeratio specierum, taxatiuè tunc genus refertur ad illas species tantùm.*
2 *Dictio ex ampliat, & non restringit.*
3 *Proximiores ueniunt in legato facto familiæ post nominatos.*
4 *Familiæ appellatione non ueniunt cognati, nisi ex communi usu ita intelligeretur.*

In fideicommisso. Ad relictum familię primò vocantur nominati post eos qui proximiores sunt in gradu. hoc dicit. Oppo. hic dicitur q nominati vocantur. & in prin. dicit q fuit relictum familiæ, & sic nõ fuerunt nominati: dicit glos. quòd relinquit hoc modo relinquo familiæ meæ, scilicet Pet. & Ioan. hęc non est bona positio: quia tunc solus Pet. & Ioan. admitterentur, & alij non, vt l. fina. C. de ve verbo. signifi. Ratio est quia † quando præcedit genus & sequitur enumeratio specierum per modum taxationis: tunc genus restringitur ad illas species tantùm, vt l. legata supellect. de supel. leg. dico ergo quòd ibi fuit dictum lego familiæ & Pet. & Ioan. & sic non fuerunt nominati causa taxationis. dictio enim † &, habet augere, & non restringere, vt l. ea tantùm. infrà titulo proximo, tamen vocabuntur nominati primò quasi plus dilecti. quod præsumitur ex eo quòd testator eos singulariter nominauit, sicut in Euangelio Mar. xvj. Dicite discipulis suis & Petro. & C. de seruit. & aqua, in rubri. facit. j. de iniur. l. item apud labeonem. §. hoc edictum. Quæro, dicitur hic post nominatos admittuntur alij qui sunt ex eodem nomine, quomodo hoc intelligatur. Quidam dicunt quòd debent esse de eo ordine, & de eo gradu quo erãt nominati, licet alij essent proximiores. † & glos. reprobat imò post nominatos vocantur proximiores, vt l. fina. §. j. de verbo. signi. & l. peto. §. fratre. j. eo. & de succes. edic. l. prima. §. quibus. & hic in tex. dicitur ex nomine non ex ordine. Quæro vtrum cognati † veniant ad illud legatum. glos. dicit quòd sic specialiter hodie: quia exequati sunt cognati & agnati. Not. ex glos. quòd appellatione familiæ, continentur cognati, sed certè secundùm ista tempora tex. in contrarium est in l. pronunciatio. §. j. & l. familiæ. de verbo. signi. vbi continentur solùm qui agnati sunt, an verò hodie contineantur cognati. Pe. in l. fina. C. de verbo. significa. videtur tenere istam glos. starem in hoc communi vsui loquendi. Appellatio enim familiæ, diuersi modè accipitur, vt dixi in l. j. in princi. s. ad sylla. In istis nostris partibus appellatione familiæ non continentur cognati. Non obstat, quòd sint exequati agnatis: quia verum est quo ad successionem ab intestato. Oppo. glos. de l. si cognatis. de rebus dub. dicit glos. quòd ibi vocabantur omnes, hic ordine successiuo quod Dy. reprobat per l. peto. §. fratre. j. eo. Vnde dicit ipse q ista debet intelligi secũdũ illã, vt intelligatur tẽpore mortis, s. & testi. Pe. dicit aliter in d. l. fi. C. de verb. sig. dixi in d. l. si cognatis,

1 *Cohæredes non possunt conueniri hypothecaria pro partibus aliorum, qui nõ sunt soluendo.*
2 *Consuetudo quòd si rusticus non sit soluendo alij soluant onera pro eo, an ualeat.*

34.

f **Egatorum.** [f] Non tenetur quis ad legatum ex persona cohęredis, qui non est soluendo. hoc dicit. Quęritur † vtrum [g] hypothecaria possint conuenire cohæredes pro partibus aliorum. Certè quod hic dicitur in personali, idem in hypothecaria, vt l. j. in fine. C. communia delega. & facit lex ista contra consuetudinem † ciuitatis, per quam si vnus rusticus non est soluendo, exigitur ex alio. Pro hoc C. vt nul. ex vica. pro alie. debi. exiga. lib. xj. l. j. & ibi dixi. [h]

Clausula

Universidad de Deusto

Clausula generalis ꝙ restringatur ad specificata tantùm.

1 **Q**ui plures. †Clausula generalis restringitur ad specificata tantum, si plura fuerunt.hoc d. Contra istam legem videtur text.j.eod.l. Mæuius.§.eum.Solue vt ibi. Oppo.in l.proxt.§.penult.Solu. ibi fuit casus econtra: quia primò relinquit in genere: postea ab vno in specie.Gloss. assignat arg.contra.de l.si cum fundum.de verbo.sig. dicit Dy. ꝙ hic præcedētia declarant & limitant sequentia: ibi sequentia declarant & limitant præcedentia,& sic non est cōtra. Item hic hic non dicitur ꝙ oēs damnauerit in codicillis,sed quod scripserit codicillos ad omnes. Dy.no.istam legem.

35

Titia cum. Verba enunciatiua de futuro emissa propter aliud vel enunciatiua de præterito sine expressione rei dispositionē non inducunt. h.d. Oppo.in prin.dicit tex.quod dixit testator se legaturū,postea dicit tex.quod dicit se legasse.Solu.expone legasse,id est legatariū esse.Vel dic,& melius,ꝙ Iurisconsultus arguit ꝙ dicta verba enunciatiua de futuro dispositionem nō iudicūt quia etiā si essent verba enūciatiua de præterito,sine expressione rei dispositionē non inducunt.Opp.j.tit.j.l.Pamphi.in princ. Solu.Ibi fuerunt verba enūciatiua emissa principaliter propter se:hic propter aliud. Opp.ꝙ incertitudo non vitiet legatum: vt l.quidam.§.eo.Glo.soluit,quod sibi speciale. Oppo.de l.ex hac scriptura.de do.Solue vt ibi dixi.

Verba testatoris impropriantur,ut dispositio non reddatur inutilis.

Substitutio compēdiosa facta per verba communia intra tempora pubertatis si sunt apposita illa verba ꝙ substitutus à se capiat,intelligitur directa ex præsumpta mente testatoris.

Testator pōt dare in testamēto authoritatē ingrediendi propria authoritate possessionē

Libellus si dicat,peto talem villam ꝙ procedit.

1 **L**ucius. †Verba testatoris extra propriā significationem verborū intelliguntur,vt legatū non reddatur inutile.h.d. Quæro,qualiter ista verba debent intelligi. Gl. dicit ꝙ habent quinq; expositiones: duas malas,& tres bonas. Duæ malæ reprobant hic in tex.Prima expositio est,à seipso.i.quātū pōt iure hæreditario.Ista est mala hic: quia fideicōmissum redderetur inutile,vt tex.dicit,sed vbi non vitiaret, ista esset bona, vt j.dicā.Secūda expositio est à seipso.i.vt pretiū soluat. Ista reprobat in fi.§. Aliæ expositiones sunt bonæ à seipso.i. non per mediā personā filij vel serui.Vel à seipso.i.nō de manu alterius,
2 sed per se directo.quod nota p istū §.dixi ꝙ substitutio cōpendiosa facta p verba cōia intra tēpora pubertatis debet intelligi directa ex præsumpta voluntate defuncti,qui apponit verba illa ꝙ substitutus possit bona accipere sua ꝓpria authoritate, seu voluntate.Hoc em importat directò non per fideicōmissum de manu alterius vide glo.Et sic tm importabit à se.i.iure hæreditario:nec tunc vitiat institutionē,sed facit eā validiorē. Tertia expositio est,vt accipiat à se,id est, sua authoritate ingrediat pos-
a sessionē.[a] Not.†ergo ꝙ testator pōt dare libertatem in testamē-
3 to ingrediendi possessionē sua authoritate,sicut dicimus in con-
4 tractibus:vt l.creditores.§. de pig. †Vltimò inducit iste §. ꝙ
b valet libellus,[b] si dico,peto talem villā.Secus si dicerē, peto qd' possides in tali villa:vt in c.cū ad sedē extra, de resti.spol. & ibi per Inno.facit j.de ope.no.num.l.de pupillo.§.qui nunciat.& ibi per Iaco.de Are.& ibi dixi.Facit quod no.glo.in l. rei appellatione.la ff.j.de verbo.signi.

Adhibitus ad actum ut testis,ꝙ non præiudicet iuri suo.

Præsens actui,quem poterat impedire,quando sibi præiudicet,remisisse.

1 **L**ucia. Qui est †adhibitus vt testis,nō præiudicat iuri suo. h.d. Opp.§.de pign.l.fideiussor.§. pater.l. si fundū
2 per fideicōmissum.in prin.§.tit.j.Sol.glo.†Aut fuit præsens tali actui,quē poterat impedire contrahendo,aut non:& idem not. in l.Caius.§.de pigno.act.per l.sæpe.de re iudi. quod dico in d. l.si fundum per fideicō.& examinabo in l.quæ doris.§.sol. mat.

Verba enunciatiua non inducunt dispositionem ultra uerborum significationem.

Verba enunciatiua negatiuè prolata quando inducant dispositionem.

Testator si iubet uxorem non inquietari pro rebus in camera existentibus: an si uxor amouit res uiro inscio uideatur liberata.

1 **C**aius Seius. Verba †enunciatiua non inducunt dispositionem vltra verborū significationem. h.d. Opp.j.de condi.& demon.l.cum tale.§.falsam.Glo.dicit ꝙ hęc verba enunciatiua fuerūt ꝓlata non expressa certa re,vel quantitate: ideo non inducūt dispositionē,vt s.ea.l.in princ. Eodem modo sol.in l.qui vxori.j.de aur.& argē.le. Hoc non placet:quia hic nō solū fuerunt verba enūciatiua, sed dispositiua. dixit enim,inquietari nolo.Præterea,licet nō exprimere certā quantitatē,vel rem,dispositionē vitiet quo ad obligandū: non tamē quo ad liberandū:vt l.emptor.§. Lucius.§. de pac.& l.vno.§.j.de accep. Vnde Dy.di-
2 cit †ꝙ hæc sunt verba enūciatiua negatiuè prolata quæ dispositionem nō inducunt, quod nota si esset verū.tamen hoc videtur
c contra casum l.rationes.& auc. quod obtinet.C.de proba. Vnde Iac.de Are. dicit vt
d Cyn.refert in l.verba.C.de testa. dic ꝙ hic sunt verba enunciatiua negatiua dominij quæ dispositionem non inducūt. Sed in l. ratione.& auc.qd' obtinet.sunt verba enunciatiua negatiua alterius obligationis. Certè verba enunciatiua quantū ad inducendum exceptionē,videntur eodē modo sufficere in actione reali,sicut in personali: vt
d l.emptor.[d] in fi.de rei vendic.Præterea,eodem modo dicit liberatio ab actione reali, sicut à ꝑsonali:vt d.l.& vno. de accep.Solu.ergo vt soluitur hic in alia glo. super verbo,penes,ꝙ hæc verba enūciatiua,vel dispositiua non inducūt dispositionem vltra significatum vocabuli,sed significatio huius verbi,penes,vxorem meam nullam pecuniam esse,&c.non includit translatam possessionem in patrimonio vxoris per virum:vt j.de verb.sign.l.penes. Ita etiam soluit glo.in l.j.C.de fal.cau.adic.le. †Quæro,quid si vxor aliquas
3 res viro amouerit,& vir fuerit vsus his verbis:an videatur relinquere liberationem.Glo.quòd sic,vbi testator sciuerit, nisi per hæredem probetur contrarium.Sed certè si testator furatus it,hæres non potest probare cōtrarium,vt in auc.quod obtinet.C. de probatio.

a ¶Ingrediat possessionē.ꝑ Bar. in l. creditores.de pign.in ff. q.prin.& Bald.in l.j. C.cōia.de leg.in iij. colum.

b ¶Valet libell?.Nor. formam libelli. adde Bar.in l.j.post princ. ff de edē. & dixi ibi per Imo.in c.j.de lib. obla.& Mod.in c. in præsentia. in ij.tit.& vide Bar.in l.Marcellus.§. armamenta.ff. de rei vendi.

c ¶Videtur contra casum. Vide Bal. in d. l.rationes.& auc. ibi positam.

d ¶Vt l.emptor.Adde gl in l.emptor.§. ancilla.de rei vendi. & quod ibi dixi.

e ¶Qui inuita. Habet tū ex hoc legatofilia talis cōmodū:qua nō tenebit dotē cōferre. Ita sing. dixit Barto. in l.cū pater.§ pater filiæ.j.eo. quod perpetuò nota.

Si ea. Si non stat per legatarium, videtur impleta conditio. hoc dicit.

e **Q**ui inuita. [e] Si pater legat filiæ,qua inuita dotē exegerit,filia debet esse contenta alterutro,ni si plus sit in dote.h.d.Nota tex.ibi:non est enim verisimile, &c. Oppo.ꝙ maritus sit liberatus per solutionem factam patri: vt l. dotem.§.sol.mat.Sol.hic mulier habebat causam cōtradicendi. Oppo.dicitur hic,vtiq; non ignorans contra: quia imò idem si ignorans:vt l.ij.in fi.§.sol.matri.Sol.subaudi,maximè. Oppo. hic dicitur ꝙ debet esse contenta alterutro. Contra, imò debet habere vtrunq;.l.j.§.sciendum.C.de rei vxo.act.Solu. Pater hic expressè legauit nomine dotis.Vel dic, aliud in patre, aliud in viro legante:vt not.in l.cùm dotem.§.si pater.§.solu.matri.Quęrit glo.an filia possit repudiare legatum,& agere pro dote.Dicit ꝙ sic,& bene.

Dispositio specialis derogat generali.

Verba generalia obscura declarātur per præcedentia clara.

Incertitudo reddit onus inutile quemadmodum reddit legatum.

1 **L**ucius. Dispositio †specialis derogat generali. Item verba generalia obscura declarantur per præcedentia clara.hoc dicit. Oppo.quòd propter generalem clausulam omnes teneantur ad legata,non solùm Titius:vt s.ti.j.l. si tibi homo.§.j.& j.eo l. Mæuius.§.eum qui.So. Hic præcessit generalis: & secuta est specialis:ibi econtra.Ad prædicta oppo.glo.contra secundum dictum huius §.de l.stipulatus.§. de vsur.& non solvit.Dicit Dyn.quòd ibi sunt verba,quorum significatio potest aliquid certum inducere:hic non: quia simpliciter dixit onera.
2 Sicut enim incertido †reddit legatum inutile, vt l.cum post.§. gener.suprà,de iure dot. Ita reddit inutile onus:ar.l. cùm pater. §.fi.j.eo.secundùm Dy.

Verba dispositiua ad quemcunq; directa fideicommissi petitionem inducunt.

Res,quæ ad aliquem pertinet testatoris dispositione ad tempus,post illud redire censetur ad hæredem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

s POMATES. ¶Quid ſi tempore. Alex.cõſil.clxxiij.in v.vol.& vide Alex. pro declaratiõe in l. paterfa.ff.de vulg.et pupil.& in l.Gaius. §.etiam ſi parente.in ff.ff.de lib. & poſth. in l.ſi.C.de lega.

b ¶Quærit Dy. Vide Bal.in l.ſi.C.de indi. vid.in ver.itẽ poſſet. & Barto.in l.mulier. §.cũ proponeretur. J. ad Treb.in verſi.ẽro qd ſi dixi teſtator,re linquo dominam & maſſariã.vide not.p Bal.in hac q.& in d. l.ſi.de indi.vidui.plenius p Spe.& Ioan. An.in titu.q filij ſint legi.in prin.in verſi. qd ſi qs ita dixit in teſtamento.& q no. Bal.Ang. & Imo.in l.filius à patre.de liber.& poſth.Et Bal. in l.id qd de epiſc.& cler.& in l.extraneũ. de hęre.inſti.& in authẽ.q ſi.de ſecun.nu. & in l. volũtatis. C. de fideicõ.& vide ad hoc Bar.in conſi.inci pi.in Chriſti nomie: Bertholdus feci teſta mẽtũ.& in cõſi. inci. Pe.Macheoli.& Ioã. An.et alios in c. ſi pa ter.in prin. de teſt. in vj.& limita iſtã ma teriã ſingu.niſi teſta tor ſpecialiter legaſ ſet alimẽta, & etiam eã ſimpliciter relig ſſet vſufructuariã,ſe cundũ Pau.de Caſt. in cõſi.cccl.xxxvij.i ci.in Chriſti nomine qd' vxor,&c.& quã do dicitur ſolũmodo relinquo vxorẽ meã vſufru.ctuariã,extran tibus filijs:q̃ veniat vſusfruct? tenet bal. p illũ tex. i l.ſi pater C.de vſufr.vide etiã cũ d.l.ff.C.de indic. vid.toll.qd ecõtra ſi vxor relinquat mari tũ dominiũ,et maſſa riũ & vſufructuariũ dicit Bal.in auth.hoc locũ in ff.C.ſi ſecun. nup.qr'idẽ eſt.& ibi etiã per Ang de hac materia.quid ſi teſta tor ſimpliciter dixit, vxori relinquo habi tationẽ I domo cũ fi lijs,an debeat habere alimẽta? Bal. tenet q̃ ſic in d.l. ff.de indic. vidui.tol. & dicit an ge.not.in l.j ff.rerum amo.q̃ p illa verba, relinquo vxorẽ meã domiñ &c. videãt relicta alimẽta cũ po teſtate accipiendi ex propria authoritate. licet in alijs ſecus qd' reputat nota. Et ſi te ſtator relinquit vxo rẽ dominã. & vſufru ctuariã.donec volue rit habitare cũ filijs. pone q̃ filij mortui ſint: vtrũ tale legatũ deficiat p mortẽ ipſo rũ, & ſic per caſum. vide Pet. de Ancha.

3 Relinquens fundum ad uſumfructum, uidetur relinquere dominium.

Vxor relicta domina,& uſufructuaria, quid habere debeat,etiam liberis inſtitutis.& nu. 5.& quid extraneis.nume.7.

Dictio & pro uel.

Curia Bulgari fuit contrata in ciuitate Bononiæ.

4 Vxore relicta domina,& maſſaria,uel domina, & domina trice,importatur quædam præeminentia in domo.

6 Vxor domina domus appellatur.

Vxor ſimiliter relicta domina,uel uſufructuaria omnium bonorum quid habeat.

9 Vxor ſi relicta eſt domina,& uſufructuaria filio,& extraneo inſtitutis quo ad filium habebit alimenta quo ad extraneum uſumfructum ſuæ partis.

10 Filio inſtituto,& extraneo ſubſtituto,& uxore relicta domina,& uſufructuaria uxor habebit uſumfructum hæreditate deuenientę ad ſubſtitutum uulgariter.

11 Vxor à ſubſtituto pupillariter quid debeat habere:& totũ uſumfructum.

12 Mater uel nouerca ſi relinquitur domina,& uſufructuaria,quid habere debeat.

13 Vxor relicta domina,& uſufructuaria,ſi aſcendentes, uel collaterales ſint inſtituti,quid habere debeat.

1 Titia. Verba diſpoſitiua† ad quencũq; directa fideicõmiſi.petionẽ inducunt. Itẽ qui volũt res ad aliquẽ pertinere ad tẽpus,poſt illud videt velle ad ſuũ hę redẽ redire.h.d.Not.qd' dixi in ſummario, & videbitis in l.vnũ ex familia.in fi.& l.pe to.in prin.j.e.Quæro,vtrũ maritus interim habeat proprietatẽ:qa dixit,ad vitæ vſum fructũ.Gl.ex iſto tex.arguit p & cõtra. Ve ritas eſt q̃ interim habeat,pprietatẽ. Aliud 2 enim† eſt relinquere vſumfructũ: aliud reli quere fundũ ad vſumfructũ,ſicut hic, quo caſu legat dominiũ. De quo per Cy.in l.ſi mulier.C.de iure do.& ibi gl.tãgit.& gl. in l.donationes.§.ſpecies.de do.Dixi plenius in l.libertis quos.§.j.j.de ali.& ciba.le.Quę ro,qd ſi tẽpore,* quo vir decedit hæres inſti a tutus deceſſerit:vtrũ fideicõmiſsũ debeat hæredi hæredis?Certè in primo caſu quan do dixi,erũt tua & filiorũ tuorũ:tunc debe tur filijs.Sed in alio caſu,qñ teſtator relin quit viro quãdiu vixerit, & nihil vltra di xit,videt velle q̃ reuertat ad hæredẽ ſuũ, nõ habito reſpectu ad pſonã,ſed magis ad ius hæreditariũ:vt l.ſi ita j.de ſta.lib.et ideo debebit hęredi hęredis.facit l.in annalibus C.e.† Quærit Dy. qd ſi teſtator dixit, reli 3 quo vxorẽ meã dominã, & vſufructuariã: b qd importãt iſta verba? Videt q̃ nõ valeat qa cõtinet repugnãtiã:qa nõ põt eſſe qs do minus,& vſusfructuarius:vt l. vti frui. s.ſi vſus f.pet.Dy.dicit:de iure mulier põt eli gere vel proprietatẽ plenã,vel vſumfructũ tantũ:& ſic dicto &,ponat provel:vt l.ſi ti tio fundus.de vſufru.leg.Et idẽ tenet Ia.de Are.in l.cũ ſi exhibuiſſent.§.q̃ ait.j.de pu bli.& no.p Cyn.in l.j.C.ſi ſecũ.nup.mul.& ibi gl.dicit q̃ de cõſuetudine obtẽta in cu ria Bulg.habet ſolũ alimẽta liberis exiſten tibus.ſecus ſi extraneis inſtitutis. & curia Bulg.eſt cõtrata quędã in ciuitate Bono nię vbi ſtetit Bul.et ad fugiẽdas cõtẽtiones tpẽ ipſius Bul.fuerũt ibi redacta quædã in ſcriptis q̃ fuerũt Bononię obtẽta,& de cõ ſuetudine approbata: inter q̃ hoc fuit ſcri ptũ,q̃ cõſuetudines ſeruant per oẽs partes Italię,in quibus fuit hoc.qd' qualiter debet 4 intelligi,patet.j.Quæro,† qd ſi dixerit teſta tor,relinquo dominã,et maſſariã,vel domi nã & dominatricẽ:ẽro qd importẽt iſta ẏ ba.Rñdeo,nõ importãt dominiũ, ſed quã dã præeminentiã in domo,ſicut erat præe minẽs ante mortẽ viri dñi,vt l.j.ſ. re.amot. & l.j.§.ſi vir.ſ.ad Syl.& l.cũ ſi exhibuiſſent §.j.j.de pub.& ibi Ia.de Are. & l.pronũcia tio.§.j.j.de ver.ſigni.& hoc tenet Spe.in ti. 5 q filij ſint le.§.j.ver.qd ſi viro.Sed q̃ro† qd ſi dixit,relĩquo vxorẽ dñam & vſufructua riã filijs inſtitutis.Dicit gl.q̃ debet habere alimẽta tantũ,ſed in extraneis dicit ſecus. Ad qd' intelligẽdũ ſciẽdũ eſt q̃ hoc verbũ dominã,in hac diſpoſitione poſitũ nõ im portat q̃ videat relictũ dominiũ bonorũ: ſed præeminẽtia quędã,vt dictũ eſt.& hoc colligit ex cõi vſu loquẽdi:qa homines v xores appellãt dñas domus, vt l. Titia. §.q marco.aliãs eſt l.q̃ marco.in prin.j.de ann. 6 leg.& leges† etiã appellãt easdñas, vt l.j.ſ. rerũ amo.& l.j.§.ſi vir.ſ.ad ſyl.hoc etiã pa tet qa teſtator aliũ hæredẽ inſtituit: vñ non eſt veriſimile q̃ voluerit vxorẽ habere do miniũ rerũ illarũ et illum fecerit hęredẽ.in uanũ.Simile habet in l.iij.§.ſed ſi ita. de an nu.leg.vbi dicendo trima die, intelligit .id eſt tribus annis,tã ex vſu loquendi: quã ex interpretatione q̃ cõſueuit fieri in ſermone cõpoſito.ſ.annua,bima,trima die:quem ex ſuo:qa nõ eſt veriſimile teſtatorẽ ita modi cã dilationẽ adiecciſſe: & iſta demonſtratio eſt cõis,& bona,ſiue ſint inſtituti filij, ſiue 7 extranei.† Secũdò aduerte:qa in hac diſpo ſitione ponitur verbũ.& vſufructuariã, & iſtud fauore filiorũ eſt interpretandũ q̃ ad ſola alimẽta porrigit ſecundũ conſuetudi nẽ,vt no.in d.l.j.C.ſi ſecũ.nu.mul. Sed dic in extraneo q̃ de iure debet habere vſum fructũ oĩm bonorũ deducta falci.vt l.vxo ri meæ.de vſufr.leg.& ſ.de vſufr. l.omniũ. 8 eodẽ modo† puto dicta verba debere intel ligi.ſi ſimpliciter proferantur: vt relinquo vxorẽ meã dñam,vel relinquo eã vſufru ctuariã omniũ bonorũ.ſed ſi relinquo eam vſufructiã alicuius fundi:tunc ceſſat dicta cõſuetudo & debet habere vſumfructũ.ita c ſentit Odo. Quæro:pone* q̃ teſtator inſti 9 tuit† extraneũ,& filiũ & vxorẽ relinqt do minã & vſufructuariã. Dixi q̃ quantũ ſpe ctat ad filiũ,iſta verba important alimenta tantũ. ſed pro parte extranei habet vſumfructũ ſuæ partis.cũ enim fauore filiorũ ſit introductũ q̃ tantum habeat alimenta,nõ extendetur ad extra neũ:pro hoc facit.l.ſi ita ſcriptũ.in prin.de ma.te.& l.hac cõſul d tiſsima.§.ex imperfecto.C.de teſt.& l.ſi.fami.ercif. Quæro[d]:po 10 ne q̃† filius eſt inſtitutus & extraneus ſibi ſubſtitutus & vxorẽ reliquit dominã & vſufructuariã.& hæreditas deuenit ad ſub ſtitutũ vulgarẽ,quid debeat habere mulier.Reſpõ.ſi loquimur in ſubſtitutione vulgari,debet mulier habere vſumfructũ cum à ſubſtituto cœpit habere vires,vt l.q̃ fundũ.§.q̃ filiũ.ad l.Falc. & in perſonã ſubſtituti qui eſt extraneus ceſſat interpretatio cõ ſuetudinis:& etiam videtur caſus.ſ.eodẽ.l.cũ patronus.& l.& ſi 11 contra.ſ.de vulg.& pupilla.ſub.ſed in ſubſtituto † pupillariter ad quem hæreditas peruenit quid deberet habere iſta vxor po teſt dubitari.Et videtur q̃ debeat habere alimẽta:quia filius fuit hæres patris:& ſic iam legatum ex perſona filij cœpit vim habe re:ergo ſubſtitutus non poteſt teneri in plus quã filius, vt l.qui fundũ.§.qui filiũ.j.ad leg.Fal.ego dixi q̃ debes inſpicere verba relicti.Si enim dicis relinquo vxorem dominam, & vſufructua riam,& ſic eſt vnum legatum,& non variatur:tunc præcedens ratio procedit:ſed ſi dicis relinquo dominam & vſufructuariã donec caſtè vixerit:tunc ex eo quod dicit donec videtur eſſe le gatum annuum,vt j.de annu.legatis. l.legati q̃ & pro primo an no eſt purum pro ſequentibus conditionale, & per conſequẽs incipit deberi à perſona ſubſtituti,vt l.ſi fundum. §.ſi pater ſu prà titu.primo. & ſic cum ſubſtitutus ſit extraneus,vxor debet habere

cõſ.cxxx.aliãs, lxxix.incipi. quæſtio vi deſ magis dubia quã appareat &c. & per eũ in cõſ.ccxxix.in cip.qa in primo quę ſito modica videtur &c.& ſuper illo caſu conſuluerũt do. Io.Bar.de cacialupis & d.Bartho.Soc.qd' not. ADDE qd habere debeat vxor relicta vſufructuaria & adminiſtratrix.et an per illa verba videatur data tutrix. Bal.conſil.ccccxxix. iij.vol.& qd habere debeat,quãdo eſt re licta domina omniũ bonorũ inſtituto fi lio vel extraneo, per eundẽ cõſil.ccccv.iij. vo.& qd ſi tit relict? vſusfruct? integer,et vitius,& veſtiũ?, an debeat habere vtrũq; p eundem cõſi.ccxij. & ccix. & p eundẽ de vxore relicta vſu fructuaria cõſ.lvj.et lxxix. & ccccxxx. ij.ij. Pau.de Ca.cõſ. ccxl.et cx.Quid ãũ habere debeat cũ fi lius inſtitutus mor tuus eſt etiã relicto ſubſtituto, vide Ro. cõſil.ccccxcvi.Et qd habere ẽbeat: cũ ma ter eſt inſtituta,vide Pe.de Ancha. conſil. ccxxix.

c ¶Quæro pone. Add Bar.in l.ſi ita ſcripti de manu.teſta.

d ¶Quæro. Per Bal. in ſi.in vlti.co.C.de indi.vidui.& in l.volũ tatis C.de fideicõ.& ll.& ſi cõtra. & ibi p Imol.ã. de vul. & pupilla.& conſuluit Bart. in conſil.quod incipit, Nicolaus ſer Amati inſtituit. et in conſil. quod incipit, quidam Bart. roſuit.

a habere vsumfructū totū.& ita cōsului in consi.ª inci.Pe.matt h-de peru.& plures se subscripserūt. Præterea. cum sit annuum legatū,in prin.cuiuslibet anni debet inspici cōditio personarū.vt l.cū in annos.j.de annu.le. Cōsuetudo loquit qñ quis relinquit
12 vxorē dñam & vsufructuariā.Sed † quid si relinquit matrē, no uercā,& similes,dñam & vsufructuariā,cogita. ita consuetudo
12 loquit,qñ sunt instituti filij,& descēdētes.Quæro † quid si sunt
b instituti ascendentes vel collaterales,& fratres? Videtur q̄ non:
c argu.l.iij.§.j.j.de le.præstan.Cogita ' in his duobus. Non habetis hic alia.

1 ☞ An ualeat sententia iudicis pronunciantis rem esse tuam,quòd sic.

LEgatis. Ea videnī ad alicuius vsum parata, quæ ad eius tantùm,non q̄ ad cōem vsum cū
1 alio sunt parata.h.d.De hoc in l.hoc legatum.j.titu.; l. Quintus.de au.& arg.le.Dy.per istā l.† reprobat glo. quæ est s.de proc.l.Pomponius.§.sed & is. quæ dicit q̄ si iudex pronunciauit rem meā esse,non valet sentētia:qa incerta nisi exprimat totam,cū possit esse pro parte mea. Sed hoc nō est verū: quia cū dicitur mea,intelligit mea in totū:vt hic,& d l.hoc legatū.j.tit.j. Ita dicit Dy.Idē dicitur in gl.l.si in rem.in prin.s. de rei ven.& illa est bona. & Pet.idē tenet in l. si quis cum totum. de execu.rei iud.& ibi dixi.Pro quo videtur text.in l.de pupillo.§. qui nunciat.de no.ope.nun.

1 ☞ Donationum species quinq;.
2 Legatum inquantum sit donatio,in quo differat ab alia donatione.
3 Legatum solutum per testatorem in uita transit in speciem donationis,& non deducitur Falcidia.
Donatio quando incipit à traditione,donans tenetur de dolo.
4 Legato soluto in uita testatoris legatarius possidet pro suo,& non pro legato.

LEgatum. Aliam diffinitionem habuistis in l. legatum.in vlti.char.s.titu.j. Oppo.quòd legatum non sit donatio:quia diuersus est titulus de donatio.à tit.de lega.ergo non est idem:vt l.si idē.C.de codi.Dicit
1 glo.† triplex est donatio.Prima ista,quæ dicit legatū,vt hic. Itē donatio inter viuos. Itē donatio causa mortis.Et est quarta donatio,quæ dicit remuneratio:vt l.Aquilius.de dona.& l.si verò non remunerādi.s.mā.Item est alia donatio nō simplex, sed ob causam,vt donatio ꝓpter nuptias,q̄ hodie vocat iponsalitia largitas.de quo in tit.de dona.ꝓpter nup. & in corpore, vt spō.largi. Quæro,† in quo differt ista donatio.quæ est legatū,ab alia?
2 d Rñdeo,qa ª in ista donatione non contrahitur obligatio aliqua inter donantē & legatariū,nisi incipiat à traditione:vt s.eo.l.Lucius.& l.j.C.de iure dot. Nota istud quod dicit gl.nisi incipiat à traditione:qd̄ non videtur verū:qa non obligat, sed dissoluit speciem obligationis futuræ.Vel dic:dicit Dy.sustinendo glos.
3 quando quis soluit legatū in vita:tunc talis solutio transit in speciem donationis inter viuos:& est tunc effectus, qa testator nō poterit amplius reuocare:& in hoc dicitur obligatus.Secundò,
e quia ex hoc nō deducetur Falcidia ª:vt in l.vbi.de do.cau.mor. Item qa tenebitur de dolo, si interesserit.l. Aristo.j.de dona.& hoc vltimū videtur sentire ista glo.cū alle.l.Lucius.s.eo. quę loquit de legato soluto in vita:postea coniungit.l.j.C.de iur.do.q̄ dicit q̄ qñ donatio incipit à traditiōe,tenet de dolo:& h.d. Dy. & ego puto verū,si aliquis soluit ad qd̄ legauerit simpliciter ex primēdo se soluere ex causa legati:tūc promittendo non obligaretur quin possit reuocare:vt l. cū quis.§.j.j.ti.j. nec etiā tradendo:qa non transit in spēciē donationis inter viuos, sed remanet legatū:vt l.iij.j.de lib.leg.& ibi tex.& sic posset reuocare. Quæro † utrū interim dominium sit ipsius legatarij,& quo titulo? Respondeo,q̄ sic titulo pro suo:vt l.sub conditione.j.de sol.& l.dotis.§.fi.s.de iure dot.

VI testamento. Vtile per inutile non vitiat. h.d.De hac materia dic vt s. tit.j. l.seruum filij.§.si idem seruus.

QVod seruus. An autē hæres debet restituere legatario,vidistis ī l.seruo legato.§.j.s.ti.

IAREE. Quod ædificatur in area legata cedit legato.h. d.Vide s.tit.j.l.si ita legatum.§.fi.

SI duobus. Si relinquitur duobus seruis, ita habet locū ius accrescendi,sicut si duobus liberis.h.d. Opp.de l.Proculo.s.eo.Sol. ibi legauit vni seruo duorum dominorum:& sic nulla est cōiunctio hominis.hic legauit duobus seruis vnius vel diuersorum.

1 ☞ Copulatiua posita inter duas orationes,nō inducit coniunctionem uerbalem.
2 Coniuncti uerbis dicuntur positi in una oratione:positi autem in diuersis orationibus,etiam sine copula non.
3 Coniunctus re,& coniunctus uerbis pariter admittuntur.

MAeuio. Portio deficiens ac crescit coniuncto verbis tantū: & coniuncto re tantum pro rata.h.d.secundū veram lectu.quæ ponitur in glo.sed quia glo. hic clarè nō dicit:ideo supple eā ibi,sed re diciūcti.dic duo primi.i. Meuius & Seius,sed Titius erat tantū re cōiunctus. Oppo.inter eos inter quos nulla est coniūctio, non est locus iuri accrescēdi, vt l. & proculo.§. eo.& l.j.de vsuf.accre.sed hic nō erant coniuncti:qa lex dicit separatim. &c. Respon. separatim quo ad rem,sed coniuncti erant quo ad verba in primis duobus, vt dixi. nam Titius erat re coniunctus, cum totus fundus ei fuerit assignatus. Secundò oppo.q̄ etiam Titius sit coniunctus re, & verbis:quia tota res fuit sibi assignata verbis propter copulatiuā &, quæ cadit inter eos secundū positionem glo.Huius timore Dy.dicit † q̄ dictio &,posita in gl.non fuit coniunctio testantis,sed glo.:quid apparet: quia tex.nō ponit.Ego dico q̄ copula quę cadit inter diuersas orationes, nunquā inducit coniunctionem verbalē,vt l. sicut in
d annos.§.j.quib.mod.vsusfru. amit.& C.de cadu.tollē.l.vnica.§.his ita.in fi.vbi dicitur q̄ vnitas sermonis inducit coniunctionem verbalem.Aut ergo plures ponunt in vna oratione,& sunt verbis coniuncti: quia est vnus sermo.aut in diuersis orationibus, &
e non sunt coniuncti verbis: quia sunt diuersi sermones:& hic optimè probat iste text. Et ideo vt glo.procedat,oportet subaudiri vnum verbum ibi dum dicit,& Titio eundem fundum scilicet lego.vt tex. ponit, & ista est vera.Alij legunt secundo modo, vt in glo.ibi,alij dicūt &c ista nō est vera: qa si poneres primis duobus relictā esse eandē dimidiā,essent cōiuncti re,& verbis re,qa assignat eadē dimidia:verbis:qa in eadē oratione ponunt:ergo prę ferunt tertio:qa coniunctus est re tantū. Præterea nō pōt dici q̄ tertius sit cōiunctus verbis,cū in diuersa oratione positus vt tex.dicit. Alia lec. est q̄ oēs sunt cōiuncti re tantū. Vide gl. ibi tu dic &c. secundū hoc oportet exponere dimidiā.s.eandē.Sed contra hoc videtur tex.q dicit partes in plurali,sed tenēdo hoc glo.exponit partes.i. pars.tenendo primā lec.quā tenuit tex.,ꝓcedit clarè. Sed ista tertia nō placet:qa ponerenus primos duos cōiunctos re: & de necessitate habemus eos ponere coniunctos verbis, cū sint positi in eadē oratione:tene ergo primā. Quæro ergo cū cuilibet accrescat:quęro ꝓ qua parte accrescat? Glo. dicit secūdū duas vltimas lect.titio accrescit ꝓ duabus partibus:alij in tertiā. Sed tenendo primā quā tenui,cuilibet accrescit in virilē.arg.l. cū quæstio.C.eo.Dy.dicit imo etiā secundū primā accre Titio in duas partes,cū primi duo verbis cōiuncti habeant loco vnius: & sic admittant solū ad vnā dimidiā totius,vt l.si qs Titio.s.de vsufr. accr.& s.tit.j.l.planè.ij.rū.Et l.cum q̄o.nil.facit : qa ibi in prima parte loquit qñ primò legat totū.secundò dimidiā. In secundo loquitur qñ sæpius vni:alteri legat semel eandē rem:& sic apertè patet q̄ ad casum nostrū nō pertinet.ita dicit Dy.quid est ve-
2 rum,vt patet ex tex.ibi,pro portione legati accrescat.habes † ergo notare ex ista.l.q̄ positi in vna oratione sunt coniuncti verbis,sed positi in diuersis orationibus non sunt coniuncti verbis
3 siue ibi ponatur copula,siue non.Secundò not.† q̄ coniunctius verbis,pariter vocantur.

a ¶ In consi.Ang.conf. cvj.
☞ Als incipit illud cōsiliū. petrus Maioli de perusio.& est cōs. clxx.incip.volu.nouis. Alexā. Losæus.
b ¶ Quæro,qd si sunt. Ioā.de Imo. hic dicit q̄ non: qa sumus in materia exorbitanti vide do.petr. in cōsi. ccxxvij.vbi concludit idē in ascendentibus. & materiam totā vide Io. And.ī addition.Specu. in tit.de pig.§.porro.ꝑsi.vsufructuarius. Et vide do.petr.& alios in c. fi.de pign.Bal. in l.si pater.C. de vsufruc. Andr.Barba.
c ¶ Cogita. Vide Bal. in aut.hoc locū.C.si secū.nup. & Ang. in consi.cvj.Itē idem in matre. qd in vxore? Ang.in cōsi.ccxlj. tenet q̄ ascendētibus, vel fratribus instituti vxor habeat plenū vsumfructū. Idē Ange.in cōsi.ccexxj.
ADDE q̄ petrus de Anch.cōsi.ccxxxix. tenet q̄ matre instituta tantū debet habere,quātū habet cū sunt filij instituti.
d ¶ Rñdeo,quia. Item differt legatū à donatione: qa in vltimis voluntatibus fit plenior interpretatio in donatiōe plenissima c. cum dilecti. & ibi doc. & maximè Abba.de dona.
e ¶ Non deducet Falcidia. Et addit Bal.ī l. ij. colū.iij.C. de iure dot.& in l.j.pen.col. C. si quis omissa causa testamē. ij. extraneo.& in cōtrariū facit qd no.Bal.in l.filia. in prin.C.de leg.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Leget extraneꝰ bñ facilꝫ q̃ no.per gl.& ibi Bart.in l. ſi prior. ſo.ma.& in l. cũ qs. circa prin cũ ibi not. per gl.& Bar.de dote prælega.

b ¶ Pegaſius. Er p iſtũ tex.cõſuluit Bart.& Frã.de Alb.qꝫſi relin quã eccleſiæ cõſecrã dæ qꝫ relicta debeãt tradi etiã cũ fructibꝰ medij tẽporis. In hoc eũ relicto nõ apponitur dies fauore hęredis: qa ſi monaſterũ fuiſſet cõſtructũ tẽpore teſtamẽti, reliquiſſet de præſenti. & pro hoc eſt tex. in c.nos qdẽ.ibi: ſine diminutione, de teſta. vbi ita refert & ponderat Abb.&c.

c ¶ Gratia legatarij. Quid in dubio? Dic gratia debitoris: vt in l.q Romæ. §. Flauius.in fi.gl. magnę. de verbo.obli.

d ¶ Op.in alternatiua. Adde Bartol.in d.l.ſi duo.de verbo.oblig. & Bal.in l.cum qdã. in fi.de verb. ſignifi.

e ¶ Si pluribus. An dictio qlibet importet inſolidũ:tu vide no. Bal.in l.ea q̃. C. cõmi.vel epi. Quid in dictione vtrꝫ per Bal.in l.fin. §.ſinautẽ æ2.C.de bo.quæ lib.

ℭ *Maritus uel alius ſi legat dotem mulieri, quando de tali legato deducantur impenſæ. hic §. gloſſat totum tit. ff. de do.præleg.*

2 *Verbum peruenire prolatum in contractibus, uel in ultimis uoluntatibus intelligitur, ſcilicet cum effectu.*

3 *Fructus non continetur in iſtis uerbis quicquid ad te peruenit.*

A me hærede. Si maritus † vel alius legat mulieri dotẽ, aut dicit, quicquid in dotem dedero & nõ deducuntur impẽſæ. aut dicit dotẽ ſimpliciter, & impenſæ deducuntur. h.d. Opp. de l. dote. j. de do. præle. Gloſ. dicit qꝫ illa per iſtã diſtinguitur. et ſic iſte. §. gloſſat totũ titulum de dote prælega. Et aduerte qꝫ gl. nõ curat an fuit vir, vel extraneus qui legauit, ſed curat de modo legãdi: quia aut dixit quicquid peruenit: aut lego dotẽ. Ita tenet Dy. pro hoc facit §. de iureiu. l. eũ qui. §. ſi mulier. glo. C. de falc. cau. adiec. le. in l. iij. diſtinguit vtrum leget extraneus an vir qꝫ text. hic prima facie innuit: cõmuniter tenetur gl. hic poſita & ſecundũ eã ſum maui. la. But. aliter dicit in d.l. iij. C. de fal. cau adiec. leg. ſ. qꝫ aut quis legat per verbũ preteriti tẽporis. ſ. quicquid peruenit: & tũc impẽſæ non deducuntur. Aut per verbum preteriti tẽporis: & tunc ſecus. hoc ipſe probat per glo. hic poſitã ſuper verbo quicqd. & ita puto dicendũ. vide eum in d.l. iij. Sed contra hoc op. † qꝫ verbum peruenire, ſiue proferatur in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus intelligitur. ſ. cum effectu, vt l. ij. §. peruenire. §. de hęre. vel act. ven. & l. qui cõcubinã. §. cum ita. j. ti. j. & j. ad Treb. l. cogi. §. j. ergo hic debet intelligi quicquid peruenit ſcilicet cum effectu deductis impenſis. oportet ergo dicere qꝫ iſte. §. continet quãdã ſpecialitatẽ fauore dotis: & ideo cũ contra iuscõmune loquatur, & contra propriam verborũ ſignificationem, non debet extendi vltra caſum ſuum, vt l. ius ſingulare. & l. quid verò. §. de legi. non ergo habebit hic locũ, niſi extranco ſic legante: hoc tamen ſub dubio dimitto. Quæro † an in iſtis verbis, quicquid à te peruenit. contineantur fructus? Puto qꝫ nõ, vt l. hæredes mei. in prin. j. ad Treb. facit. j. eod. l. Licinius.

Vmei. Qui partem tantum capit propter ſe, poteſt ſolidum capere propter aliũ. hoc dicit de hoc habetur. infrà ad Treb. l. cogi. §. hi qui ſolidum. & l. eam quam. C. de fideicom.

1 *Oratio uniuerſalis quæ dicatur, quæ particularis, & quæ ſingularis, & quæ indefinita.*

Si ita relictum. Hæc l. habet diuerſas lecturas ſecundũ verã. h.d. Indefinita æquipollet vniuerſali. ſecus in oratione particulari: quæ ſi eſt dubia, interpretatur in minorẽ partem. h.d. Ad euidentiam præmitte-

1 qꝫ † oratio vniuerſalis dicitur illa cui præponitur ſignũ vniuerſale, vt omnis vel nullus, & ſi. Oratio particularis eſt cui præponitur ſignũ particulare, vt quidã, aliqs, vel vnus, & ſi. oratio indefinita eſt qñ ponitur terminus cõis ſine aliquo ſigno: vt homo hæres, filius, & ſimiles. Oratio ſingularis eſt qñ ponit in oratione, nomẽ ꝓpriũ. nõ terminus cõis, vt Titius, Ieius, his præmiſſis. hic ſecundũ verã lec. debet eſſe litera quãtũ hęres: et ſic indefinita ſine aliquo ſigno. Quidã habẽt in litera in prĩ. quãtũ quintus: & ſic iſta verba quãtũ quintus hęres meus habet, importãt quãtũ omnes hæredes mei habẽt. & eſt ratio ſecũdũ qd' dicũt: quia quilibet poteſt dici quintus. Iſta nõ eſt bona le. qa quintus non põt dici niſi ille q quinto loco nominatus eſt incipiẽdo à primo vt l. quoties. §. de vſufr. & generaliter. §. qs ergo. de fideic. li. Et ſi diceres qlibet põt dici qntus ſecundũ qd' numerare incipiet: & ego dico qlibet põt dici vnus ſecũdũ qd' deſignauit: eadẽ ratione hęc dictio quintus, nõ eſt ſignificatiua. niſi vnius de pluribus vnde iſta litera nõ placet. Alij habẽt quantũ qs: & tũc eſt ſenſus qꝫ ſi aliqs relinqt quãtũ quis hæres meus habet hoc intelligitẽ quãtũ oẽs hæredes mei habẽt. & ſi opponis qꝫ dictio qs, eſt ſignum, particulare. Reſpõdeo verũ eſt, ſed eſt particulare indefinitũ qd poteſt cuilibet cõgruere: ergo ad oẽs refertur. Ita dicit gl. ſed nõ placet: qa etiãvnus, eſt ſignũ particulare, indefinitũ. põt enim referri ad quẽlibet, quẽ deſignas. Præterea, iſtud pronomẽ qs vel qui poſitum in ſingulari, non debet referri niſi ad vnum tantũ: vt l. ſi ita fuerit j. de reb. dub. Vera ergo litera eſt, quantum habere: & ſic ſine aliquo ſigno. de hac materia dicam. j. l. proxima.

b **Pegaſius.** [b]Relictũ in diem debetur ſine fructibus medij tẽporis, ſi gratia hæredis fuit appoſitus. ſecus ſi

c gratia legatarij. [c]h.d. Opp. de l. in fideicõmiſſariã. j. ad Treb. Sol. illa debet ĩtelligi ſecũdũ diſtinctionẽ huius l. & qd' no. §. de vſu. l. ĩ fideicõmiſſi. §. cũ Pollidius. et de an. le. l. eũ q. alſ ĩci. Iabolen.

1 ℭ *In alternatiua ſummarum an utrunque ſit in obligatione.*

1 **Si ita.** †In alternatiua ſummarũ, vel tẽporũ inſpicitur illud qꝫ minus eſt in obligatione. h.d. In text. ibi, eſſet poteſtas, id eſt, ſi diceremus etiã quindecim fore legata, hęredis eſſet electio, vt poſſet eligere minimñ: tamẽ in veritate decẽ ſolũ ſunt legata, vt §. dixi: licet glo. aliter dicat. Facit ad iſtã legẽ. l. ſi ita ſtipulatus fuero decẽ, aut quinq;. & l. inter ſtipulantẽ. §. ij. de verb.

d oblig. Opp. in alternatiua[d] vtrũq; eſt in obligatiõe: vt l. illud aut illud. de cõſti. pe. & l. ſi duo rei. de verb. ob. Sol. gl. dicit, fateor qꝫ hic nedũ eſt vtrunq; in obligatione ſed etiã hęres põt eligere ſolũ minus: & qa præſumptio eſt qꝫ minus eligeret: ideo dicit legata minor quãtitas. Alibi dicit gl. & melius dicit, qꝫ ſolũ minor quãtitas eſt in obligatione: in l. inter ſtipulantẽ. §. ij. de verb. ob. & ita probat hic in tex. & in legibus. §. alle. Ad contrariũ rñdeo. in alternatiuis vtrunq; eſt in obligatione. verũ eſt quãdo ponit inter res, inter quas cadit affectio. Sed quãdo ponitur inter ſummas, nõ cadit affectio: ideo minus tantũ eſt in obligatione: adeò qꝫ ſi hæres vellet ſoluere xx. illa xx. non ſolueret ex cã legari, ſed ex cã donationis. Et hoc tenẽt doct. in l. cũ quidã. C. de verb. ſigni. ideo ego dico qꝫ ſi in quantitatibus caderet affectio propter adiectionẽ perſonæ cui debet ſolui, vel loci vbi debet ſolui, qꝫ tunc etiã in quãtitatibus vtrunq; eſt in obligatione: vt j. de ſolu. l. qui res. §. mihi Romæ. & de noua. l. ſi is. & in qualibet earũ dixi. Oppo. de l. planè. §. pe. ſ. ti. j. Solu. Ibi dabatur electio creditori: ideo vtrunq; eſt in obligatione: quia ſortè eliget minus. nec eſt præſumptio ſemper qꝫ quis eligat plus, vt tota die videtis. Sed quando datur electio debitori: lex habet pro certo qꝫ ſoluetur minus. hoc tenent docto. in l. cum quidam. Oppo. qꝫ electio debet eſſe legatarij, vt l. Lucio. §. eodem. Solu. hic verba enunciatiua fuerunt directa ad hæredem: ibi ad legatarium: vel erat dubium.

1 ℭ *Indefinita quod æquipollet uniuerſali diſtributiuæ: & non collectiuæ. & uide numero 4. & nume. 7.*

2 *Libellus contra plures inſolidum formatus tenet dummodo apponatur quod unica ſolutio ſufficiat.*

3 *Differentia inter omnis, & quilibet. nam omnis eſt collectiuũ, & quilibet diſtributiuũ.*

5 *Oratio indefinita quæ ſit remiſſiue.*

6 *Indefinita omnis quando æquipolleat uniuerſali.*

8 *Conceſſo fundo duobus fratribus in feudum, ut præſtent quarterium bouis, & quatuor operas, quomodo intelligatur.*

e **Si pluribus.** [e]Indefinita æquipollet vniuerſali.

1 h.d. † No. qꝫ indefinita æquipollet vniuerſali. ſcilicet vniuerſali diſtributiuę, nõ vniuerſali collectiuę. nõ enim quilibet hæres teneẽ, ſed omnes tenentẽ, vt hic. Primò quæro qd ſi teſtator dixiſſet qlibet hęres meus det quinq;. dicit glo. qꝫ quilibet teneẽ ad quinq; inſolidũ: ar. C. ſi plu. vna ſen. l. j. vbi idẽ dicit in ſententia. Dyn. dicit hic, qꝫ de ſententia dicitur eſſe verũ: ſi taliter eſſet formata petitio, qꝫ quilibet fuit inſolidũ condẽnatus: aliàs ſi ſimpliciter, quilibet teneẽ pro virili: vt d. l. j. C. ſi plu. vna ſen. & l. Paulus. de re iudi. qd' eſt verũ ſi aliter formata eſſet petitio: cũ ſententia debeat petitioi cõformari vt l. vt fundus. §. cõi diui. Ita dicit Dynus. Dicit ergo

2 † ipſe qꝫ libellus põt formari cõtra plures petẽdo quẽlibet condẽnari inſolidũ: qd' eſt verũ ſi in libello inſeraẽ, peto condemnari inſolidũ: ita qꝫ vna ſolutio ſufficiat: vt no. gl. in l. mãdato Titij. §. Paulus reſpõdet vnũ. §. mãd. & in aut. hoc ita. C. de duo. re. & vide l. creditor. §. duobus. §. mã. & in corpore vnde ſumit. d. aut. facit l. in executiõe. §. inſolidũ. j. de ỽ. ob. ſed ſi illa ỽba nõ ponerẽtur, ſ. qd' vna ſo. ſufficiat: tũc libellus debet reiici: vt l. j. C. de fide iuſ. tu. dixi i l. ij. C. de duo. re. Quęro † ij. q̃ differẽtia eſt iter oĩs et qlibet. Gl. dicit qꝫ oĩs eſt collectiuũ, & tribuit rẽ oĩbus ſimulꝫ

libet

Universidad de Deusto

líbet eſt diſtributiuum, & attríbuit rem cuílíbet inſolidū. quod no.probatur in l.non diſtinguemus.§. cùm in plures.ſ. de arbit. & de natura iſtorum diſtributiuorū dixi in l.hoc articulo.de hę re.inſtit. Quæro vtrum hoc ſit verum ꝙ indefinita æquipol-
a let ꝙ vniuerſali.Dy.hoc ponit de reg.iur.líb.vj.in rubrica.Pe.de hoc facit magnam diſtinctionem, & multa poſuit, & quædam
4 non bene.Et ídeo † pro eorū declaratione primò quæro vtrum indefinita æquipollet vniuerſali ſecundū propriā ſignificationem,an ſecundū interpretationem.dícit Per.ſecundū interpretationem.Nam propriè loquẽdo aliud eſt dicere, omnis homo currit:quía falſificatur vno non currente.aliud eſt dícere,homo currit,vt probatur de reb.du.l.ſi is qui ducẽta.§. vtrum. & bene dícit.Caſus eſt ſ.de ſeruí.vrba.prædiorum.l.ſi ſeruítus.ibi:& humanius. &c. vbi declaratur ꝙ indefinita æquipollet vniuerſali ex humanitate & interpretatione,non ex propría ſignificatione
5 vocabulí. †Quæro quæ dícitur oratío indefinita. Vide gl.ſed tu díc vt díxi ſ.l.proxi.not.in l.j.in glo.ma.de reg. iur. & ibi díxi Tertiò præmítto quod cum quęritur an indefinita ęquipolleat vniuerſali,debet intelligi de indefinita ꝓlata ab homine. Nam prolata à l.ſine dubio æquipollet vniuerſali: ꝙ etiam oratio ſingularis.& l.ſcripta ad ſingularem perſonam vniuerſaliter intelligitur:vt in j.cõſti.Codíc.in fi.& l.iura nõ in ſingulas.ſ. de leg. & intelligiẽ vniuerſaliter hoc modo,vt omnís ílle, in cuius perſona emergit illud,ſuper quo l.diſponit.l.comprehendatur. Vñ omnes ll.quæ dícunt de venditore,habẽt locum in omní homíne,qui eſt venditor.& quæ dícunt de homicída habent locū in
6 omní homíne,qui eſt homicida & ſic de ſimílibus.Reſtat † ergo dubiū,quãdo profertur ab homíne:quo caſu dic, aut profertur in materia quæ ineſt neceſſarió:& ęquípollet vniuerſali:vt cum dico,homo eſt animal,æquipollet vniuerſali omnís homo. &c. vel cũ dico,obligatio eſt iuris vínculū,actio eſt ius &c.æquipol let vniuerſali omnis obligatio,&c.vel omnís actio,&c. ꝙ cuílibet de neceſsítate congruit diffinitío. Aut profertur in materia contingente:& tunc aut profertur negatiuè:& tunc æquípollet vniuerſali,vt l.ſi is ꝙ ducenta.§.vtrū.de reb.dub.ibi:qd' nõ feci. i.nihil eorū feci & de ver.ob.l.ij.in fi.& l.in illa ſtip.vbi ſi ꝓmitto per hæredẽ meū non fieri,intelligitur,i.per nullū fieri,licet ſecundū ꝓpriā & logicalẽ ſignificationẽ aliud eſſet.Si verò ponẽ affirmatiuè:& tũc aut huic termíno cõí indefinitè ꝓlato adĵcit aliquid,quod ei poteſt cõtingenter ineſſe ex aliquo euentu præter voluntatẽ diſponentis:& tũc æquipollet vniuerſali, vel non æquipollet ſecundū quod caſus cõtingentia dederit.Verbi gratia,ſi dico,homo currit.ex voluntate mea non dependet an omnis homo currat vel nõ.Si ergo contingat ꝙ omnis homo currat:iſta indefinita æquipollet vniuerſali : quia prædicatur de omnibus.Si contingat ꝙ quidã homo currit,& quidã homo non currit,tũc nõ æquipollet:quia non prædicatur de omnibus.Do exempla legalia:ſi dico,ſeruí mei textores:ſequitur ne ꝙ oẽs ſeruí mei ſint textores?Certè non,ſed ſi contingit ꝙ oẽs ſint textores,iſta æquipollet vniuerſali:aliâs nõ : vt l.ſeruis vrbanis.j. tít.j. Si verò contingentía dependẽt ex voluntate proſerentis: vt hæres meus damnas eſto dare.ſi volo ꝙ intelligatur de omnibus, intelligitur de oíbus:aliâs nõ.Vel lego lanã . Si volo intelligere ꝙ ſit legata omnis lana,legata erit:aliâs nõ. In dubio qualiter intelligatur.Dicit Dyn. & bene,aut eſt eadem ratio omnium contentorum ſub indefinita,aut non:vt ipſe dicit, de regu. iur.líbr. vj.ſuper rub.Pe.dicit latiùs:aut proferẽ iſta indefinita circa res, aut circa perſonas.Si circa res:aut ꝓ verba pluralia, aut per verba ſingularia.Si ſingularia,nõ æquípollent vniuerſali:vt ſi lego fundũ.Cornelianũ,nõ videor legare omnẽ fundũ Cornelianũ: vt l.apud Iul.§.Seio.ſ.ti.j.Sed certè iſta nõ eſt indefinita, ſed ſingularis:quía res fuit nominata nomine ꝓprio:ideo hic poní non debuit.Aut per verba pluralia,vt bona mea: & tũc aut eſt eadẽ ratio omniũ cõtentorũ ſub indefinita : & æquípollet vniuerſali. Aut nõ:& tunc ſecus:vt l.obligatione generali. de pig. & l.j.C. quæ res pig.ob.poſ. Iſta diſtinctio inter verba pluralia,& ſingularia nõ placet:quia ſi lego veſtem,lanam,vel argentum, vel ſimilia,adhuc indefinita æqpollet vniuerſali : vt l. ſi cui lana.j. de leg.iĵ.& l.ij.ſ.de líb.& poſth. Ideo aliter eſt dicendũ. Quãdoqꝫ oratio indefinita,quæ ponít, eſt ita incerta, ꝙ vitiaẽ diſpoſitio: vt no.in l.legato generaliter.ſ.tit.j. tunc in præſenti inueſtigatio ne non cadit.Quandoqꝫ diſpoſitio remanet valida: & tunc diſtingue quãdo cadit inter res, vt dícit Dy. a
de regu.iur.líb.vj.ſuper rubri.Si verò cadit inter perſonas: & tunc aut in caſu odioſo: & non æquipollet vniuerſali:vt ſ. de líber. & poſthu.l.ij.de ven.in poſ.mit.l.j.§. quare ſi ita.Aut in caſu fauorabili: & æquipollet vniuerſali:vt ſ.de teſt.tut.l. ſi quis ita.§.j.& l.quí filíabus.in prin.ſ.tit.j. hic enim eſt fauor hæredis quòd omnes ſimul teneantur: quía tenebuntur in minus. Sed ſi quęris
7 quando † indefinita æquipollet vniuerſali, an ęquipollet vniuerſali collectiuæ,an vniuerſali diſtributiuæ:dic aut íd,quod importatur per orationem indefinitam, attribuit cuílibet inſolidum, & æquipollet orationí vniuerſali diſtríbutiuæ:ar.ſ.tit.j.l. quí filía- b
bus.§.j.aut cuílibet ꝓ parte, vt in díctione hæres:& tunc æquípollet vniuerſali collectiuæ,vt hic.quod eſt verum, ſi onus adiec- c
ctum põt inter eos díuidí.Secus ſi adĵcerẽtur res indiuiſibilis:vt l.ij. in fi.de verb.ob.l.
b & l.eadem.§.Cato.eo.tí. Dy.inducit ' hoc
8 prin.cũ glo.in ar.ad q.ſi concedo † duobus fratribus fundũ in feudũ, vt præſtent quarterium bouis, & quatuor operas ſingulís annis:aut dicítur vt præſtẽt omnes:aut quí líbet:aut dubium eſt.& in dubio tenentur omnes tantũ ad vnũ quarterium,& quatuor operas,ſecundũ eum.quod tene menti.

¶ Indefinita æquipollet vniuerſali. Vtrum indefinita æqpolleat vniuerſali, gl.in d.c.j.de reg.iur. ꝙ ſic.Idẽ Ioã.And.in c.vt circa. in gl. in v. aliter.de elec.i vj.Io. and.cõcor.cũ Dy.& And.in d.l.j.per Bal. in l.ij.de libe.& poſt. & ibi aliqd ꝓ Ange. vide aliquid de materia ſ.l.pxi.in prin. & adde Bar. in l.j.§. fi.j.de ven i poſ.mit.

ADDE an indefinita æquipolleat vniuerſali.Bal.cõſil.clxxx. lib.j.

¶ Dy. inducit. Item allegat Bald.c.j.§.fi. de ſucceſ.feu. vbi omnino vide.

¶ Opp.j.eo.tit. Huic diſtinctioni adde no. per Bar. in l. cũ cẽtũ. de adi.lega. & in d.l. Mæuius.§ eũ q.j.eo. & i d.l. ſi tibi homo. §.j.ſ.ti.j.& Spe.in ti. de teſ.§.j.vide pone, A.inſtituit filium.

1 ☞ *Pluribus hæredibus damnatis dare à teſtatore ſimpliciter, qñ inſolidum, & quando pro hæreditariis portionibus teneantur.*

2 *Si uni pluries legatur an ſæpius legetur.*

Si ita. Si vni à diuerſis hæredíbus quantitas relínquatur, in dubio ab vtroq; debebitur tota.h.d.Opp.ſ.proxi.Sol. Ibi dãnauit indefinite quæ indefinita æquipollet vniuerſali:hic
1 ſingulariter. Opp.† quando damnatur ſingulariter, quílibet tenetur inſolidum,ſed vno ſoluente alíus líberatur : vt l. ílle aut ille.j.tit.j.Sed dic,aut damnatur vniuerſaliter,aut indefinitè.aut ſingulariter.Primo caſu tenetur pro hæreditarijs portionibus: vt l.Turpia.§.fi.ſ.tit.j.& ſ.eo.l.legatorum.in prin.Secundo caſu idem:vt ſ.proxi.quod dic vt ibi. Tertio caſu,aut dãnatur in eadem oratione verborum:aut in díuerſis.Primo caſu,aut copulatiuè:& vniuerſaliter tenetur:vt l.ſi hæredes nominatim.ſ.titu.j. Aut diſiunctiuè:& tunc inſolídum, ſed vnus ſoluendo alios líberat:vt l.ílle aut ille.j.tit.j.& ſ.tit.j.l.ſi ex toto.§.j. Sed ſi in díuerſis orationíbus:tũc quílibet tenetur inſolidum : & vnius ſolutio non líberat alios:vt hic,& ſ.tit.j.l.ſeruo alíeno.§.ſi quis à primo. ſecundũ Dy. Opp.'quando eídem legatur ſæpius quantitas: non duplícatur legatum vt l.planè.§.j.ſ.tít.j.Sol.dicit gl. ibi fuit leg.bís quantítas vni ab vno:hic à díuerſis. Sed ad hoc oppo.j.
c eo.tít.' l.Lucius.§.ímpuberem.Sol.glo. prædicta quando quantítas legatur:contrarium quando ſpecies. Et ídeo pro declaran-
2 da iſta materia Dy.diſtínguit | plenísimè ſic: quando vni legatur ſæpius:aut legatur quantítas, aut ſpecies . Si quantitas:aut à pluribus hæredibus, aut ab vno. Si à pluribus : tunc à quolíbet debetur,vt hoc §.& ſ.tit.j.l.ſeruo alíeno.§.ſi quis à primo.ęquod intellige ſecundum diſtinctionem præmiſſam.Si ab vno:& tũc aut in eadem ſcriptura,aut in díuerſis.Si in eadem, in dubio ſemel debetur: quía non eſt veriſimile teſtatorem voluiſſe duplicare,niſi legatarius probet contrarium : vt ſ. titu.j.l.planè.§.j.& de adí.leg.l.cũ centum.Si in díuerſis ſcripturis:& tunc aut eiuſdem volũtatis,vt quia vnum teſtm̃ ſcriptum eſt in duabus chartis,aut díuerſarum voluntatũ,vt in teſtamẽto & codicil. Primo caſu vna debetur quãtitas:ſi ſunt díuerſæ , debeẽ minor:vt j.e.l. Sempronius.ſi díuerſarũ:tunc aut ſe non cõpatiuntẽ , vt ꝙ vna derogat alteri:tunc ſemel tantũ debeẽ,vt hic,in fi.& ſ.tí j.l. ſi mihí & tíbi.§.in legatis.& l.ſi ita ſit ſcriptum . Aut ſe cõpatiuntur: & tũc aut eſt relictũ ſimplíciter:& debetur vtrũqꝫ:vt l.quí;quaginta.ff.de ꝓba.Aut ob cãm:& tunc per ſecundũ videẽ à primo receſſum:vt l.líbertis.la ij.in prin.de alí.leg.Secũdo caſu príncipali,qñ legaẽ ſpecies:tũc aut legaẽ in eadẽ voluntate , aut in díuerſis.Si in eadẽ:aut ab vno hærede : & ſemel tm̃ debeẽ:vt l.planè.§.ſi eadẽ.ſ.tit.j.Si à pluribus:tũc aut ſimpliciter , aut à quílibet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Opp.C. Vide no.p Bal.l d.l.j.C. de pac.
b ¶Si ita scripsisset. ad de.p Paul. de Cas. refert Jo. an. cõsuluisse p hũc text. cũ testõr mãdasset hæredi vt solueret oĩa debita fratris sui, q̃ tenebat etiã soluere dotẽ vxori fratris, sol. mat.
c ¶Sẽpronius. Et ad hãc legẽ vide Ang. & Imo in l. eũ q. in prin. ff. de aeq. hæ. & dicit no Bal. in l. scripturę. C. de fid. inst. qd ista lex nõ haberet locũ in cõtractibus onerosis. & q̃ si duob⁹ instrumẽtis procuratoris factis in pſona vnius eo. die, vtd. bal. in l. falsus. in xuĩ. co. C. de fur. & ad Barth. hic q̃ scriptura dicat originalis. vtd Bald. in l. ĩ. in ix. q. C. de testa. & in l. nostrã. in ĩ. col. eo. ti.
¶Pro cõcordia. Aduerte q̃ recta & integra fides nõ dat̃ instrumẽto exẽplato secundũ Bar. ĩ l. j. §. si qs ĩ duo buy. ff. d ho. pos. secũdũ tabu. vbi ex tali instrumẽto qs nõ posset petere se mitti in possessionẽ secundũ tabu. Cõtrariũ ibidẽ alle. secũdũ d. Ale. in hac l. Sẽpronius. Sol. dicit ipsemet Alex. si illud exẽplar fuit semel productũ in iudicio, & vera sit secũda opi. q̃ credit exẽplo: aut nũquã fuit p ductũ ĩ iudicio, et sic nõ approbatũ: & p. ced at prima opin. Et istã sol. cõiter approbãt doc. in auth. si qs ĩ aliquo. C. de edẽ. Et plures alie. sol. possẽt dari secundũ doc. ibi dem. vide per eos.
d ¶Scriptura principalis. No. q̃ exẽplar dicit scriptura pricipalis exẽpli sæpius, exẽplati. Itẽ ad hoc not. adde oĩno Bal. & Imo. in l. cũ ꝓponebatur. ad fi. j. eo. vbi etiã dicit qd iuris q̃stio reperiunt scripturæ originales sup eo. facto: qa nulli creditur & q̃ no. ĩ l. scripturæ. C. de fide. instru. Adde etiã q̃ si continet pl⁹ instrumentũ quã repiat ĩ ptocollo nõ dat̃ fides instrumẽto vt declarat d. Ant. in c. duũ. de cõuer. coniu. & valet instrumẽtũ licet nullũ reperiatur protocollũ, secũdũ Bal. in ru. C. de fi de instr. & vide vnũ q̃ not. in l. ĩ fraudẽ. §. sicq̃. de iure fis. & q̃ dixi in d. l. si librari⁹. Ad p̃dicta adde no. in c. cũ P. de fi. instr. Et ad Bar. hic addũ lãfrã. in c. q̃si cõtra. in prin. col. vide pbã. et d. Maria. So. in c. ĩ. argu. xiiĩ. versic. nona conclusio. de libelli

insolidũ. si simpliciter: semel debetur: vt l. si ho. §. j. ĩ. de leg. j. & l. Lucius. §. impuberẽ. j. eo. Si à quolibet insolidũ: dic idem seruari, q̃ in testamẽtis diuersorũ: vt l. qd ergo. §. si quis duos. ĩ. ti. j. Si verò legatur in diuersis voluntatibus: & tunc aut eiusdẽ aut diuersorum. Si eiusdẽ: tunc ab vno hærede, aut à pluribus. & idem per omnia q̃ ĩ. quando legatur in eadẽ voluntate, per easdẽ leges. facit j. e. l. Mæuius. §. eũ. Si verò erãt diuersæ voluntates diuersorum; tunt aut loco vnius habebantur: vt quia legat defunctus, & eius hæres: & tunc idem quod si legetur in testamento vnius: vt l. huiusmodi. §. ĩ. Sẽpronius. ĩ. ti. j. quod videtur verum si vtilitatem afferat, vt cõmodũ dilationis. Secus si nullum: quia tunc idem quod in testamẽtis extraneorum: vt l. mæuius. in prin. j. eo. quod dic vt ibi. Si verò diuersorum prorsus: tunc aut primo cõsequit̃ rẽ ex testamẽto vnius & tollitur petitio ex testamẽto alterius: sed si prius consequitur estimationẽ ex testamento vnius potest consequi rem ex testamẽto alterius, vt insti. de le. §. si res. & ĩ. tit. j. l. planè. cum ibi no. Ita debet intelligi. d. l. planè. §. sed si duorũ. & l. si seruus legatus. §. j. ĩ. ti. j. & j. eo. l. Mæuius. §. duobus. Sed hunc passum in d. §. duobus. plenius examinabo.

Si ita sit scriptum. 46- Masculinũ cõcipit fœmininum: non econtra. h. d. Op. de l. j. §. sed & si incertũ. de ven. in pos. mit. Sol. ibi tractatur de odio: ideo masculinũ non concipit fœmininũ. Op. de l. sicut in prin. & §. fi. j. de ope. li. Solu. ibi apparet ratio diuersitatis. Istã materiam Cy. ponit in l. quicunq̃. C. de ser. fugi. Ego dicam in l. j. j. de verb. signi.

§☞ *Legatum non repudiatur ante euentum diei uel conditionis.*

1 *Illud pro quo possumus actionem habere, quæ tamen potest esse inefficax ope exceptionis, non potest repudiari.*

Si sub conditione. † Ante euentũ diei vel conditionis legatũ non potest repudiari. h. d. No. eo quod dicit de legato in diem certũ: q̃ ante diẽ ad nos pertinet. Ad q̃ op. de leg. si dies. quando dies le. ced. & l. j. §. cũ igitur. & §. is autem. de cad. tol. So. ante diẽ certũ cedit dies legati quo ad transmissionẽ. Itẽ quo ad actionẽ personalẽ, licet obstet exceptio: vt l. j. quando di. vsui. leg. ce. & l. nemo potest. s. ti. j. nõ autem quantum ad dominium: quia nõ transit nisi adueniẽte die. Gl. allegabat l. antepe. §. ti. Tex. est. j. de vsufru. leg. l. Sempronius Attalus. vnde ante diẽ ad nos verè nõ pertinet: merito repudiare nõ possumus. Not. † ergo q̃ illud, pro quo possumus habere actionẽ, quę tamẽ potest esse inefficax ope exceptionis nõ potest repudiari: sicut illud pro quo solam spẽ habemus de futuro. Alij timentes hoc contrariũ dicunt q̃ hic fuit certa dies quo ad nominationem, non quo ad euẽtum: vt dies mortis. Ita dicebat Rof. sed contra mẽtem huius literæ est. tene ergo istam. Op.ª C. de pact. l. j. Sol. Aliud in repudiatione, vt hic: aliud in pacto, vt ibi. De hoc. ĩ. de acqui. hæ. l. is qui. & l. is potest. & l. qui superstitis. & j. de cura. bo. dan. l. j.

§☞ *De aduerbio ubi, quod inducat conditionem.*

Si pater. Conditio nuptiarum intelligitur de futuris nuptijs, nisi testator ignorauerit præsentes. h. d. Not.
1 † q̃ per aduerbium vbi, inducitur cõditio. Dixi. j. de condi. & demon. l. j. Opp. q̃ propter contractas nuptias de facto nõ impletur conditio: vt l. hæc conditio. de condi. & demõ. sed nuptiæ factæ à filia patre ignorãte sunt nullæ: vt l. Pau. de stat. homi. ergo e nõ est impleta conditio. Sol. Dicit glo. intelligas quod hic filia erat emancipata.

1 §☞ *Debitum in diem, non dicitur debitum de præsenti.*
2 *Verbum, potest est extensiuum.*
3 *Clausula codicillaris quomodo concipiatur, ut testamentũ ualeat pro tempore futuro.*

Si ita scripsisset. 47- b Verba p. sentis tẽporis non porriguntur ad debita in diem vel cõditionalia,
1 nisi aliud exprimatur. h. d. No. † q̃ debitum in diem non dicitur debitum de præsenti. Ratio est: quia ista verba, dare facere, intelligũtur, s. cũ effectu: sed nõ dicitur debitor, qui non potest exigi obstante exceptione: vt l. debitor. de ver. sig. Quærit glo. quid si dies venisset tempore mortis, qui non venit in tẽpore testamenti. Rñ. q̃ non debebitur: vt l. si ita. de aur. & ar. leg. Ad hoc oppo.
2 j. eo. l. si ita quis. Sol. ibi id est propter † verbũ potest, quod est extensiuum. Op. j. eo. l.
3 cũ filius. §. hæres. Solue vt in gl. Istã † legẽ inducit Dy. ad q. de clausula quæ apponit̃ in testamento, si nõ valet iure testamẽti valeat iure codicillorũ. Nam si valet inspecto præsenti tẽpore, licet postea irritetur: clausula illa locũ non habet, nisi dicat̃, si nõ valet vel valebit. dixi plenè. in l. j. ĩ. de iu. cod.

1 §☞ *Si in duabus scripturis principalibus eiusdem testamẽti apparent diuersæ quãtitates legatæ, minor debetur.*
2 *Exemplar scripturæ principalis dicitur: exemplum scriptura exemplata.*
3 *Protocollo notarij statur potius quam instrumento publico inde sumpto.*
4 *Scripturæ contrariæ si producuntur, quando eis stetur.* 48-

c **Sempronius.** 'Si in duabus scripturis † principali-
1 bus eiusdẽ testamenti apparerent diuersæ quantitates legatæ, minor debet̃. h. d. Op. de prob. l. quinquaginta. Sol. ibi erant diuersæ scripturæ diuersarũ voluntatũ: hic vnius voluntatis tantũ. dicit gl. Op. contra hoc q̃ debet stari originali: vt l. si quis ex argẽtarijs. §. pe. & fi. ĩ. de edẽ. So. hic vtra quę scriptura erat pariter principalis, non magis vna est originalis quam alia, vt in hoc tex. ibi: cã exemplarij. vnde ex vtraq; poterat sumi exẽplum. Exemplar † enim dicit̃ scriptura principa-
2 d lis: exẽplum scriptura exemplata. de fi. inst. c. ij. & C. de edẽ. aut.
e si quis in aliquo. & l. census. ĩ. de prob. Et ideo si producerentur
3 duæ scripturæ, † s. instrumentũ publicũ, & protocollũ notarij. starẽ potius protocollo: quia ista potius est originalis scriptura, vt probat̃ in d. l. si quis ex argentarijs. §. pe. & in auth. de tabel. per totũ. & ita hic, si constaret vnã scripturã primo factã, & aliã inde exẽplatã, primæ starẽ: sed si nõ appareret, obtineret hęc lex. Sed
4 contra, † quando proferuntur duæ scripturæ cõtrariæ: neutri stat̃ tur: vt C. de fide instru. l. scripturæ. Sol. intellige q̃ hic proferebãtur à diuersis: vna ab hærede, alia á legatario. Secus si ab eodem: vt in cõtrario. Op. gl. vlti. de libertis. So. vt l. quĩquaginta. q̃ no.

1 ☞ *Maritus si simpliciter legat uxori rem, quam æstimatam habuit in dote uxori habebit rem ex testamento, actione de dote ad æstimationem.* 49-

Icinius. Aliàs L. Lucius. Fructus & partus percepti conditione pendente, ad legatarium non pertinent. h. d. Ratio huius legis patet ex summario. & glo. ponit. Quæro quid si maritus legauit mancipia purè? Respon. glo. certè tunc haberet mancipia & æstimationem. Itẽ partus edictos post aditam hæreditatem.
1 q̃ no. multũ. † No. si vir legat vxori simpliciter rem, quã æstimatã accepit in dotẽ vxor habebit rẽ actione ex testamẽto: & actione de do

oblatione.
ADDE cũ reperiũtur diuersa instrumẽta de eadẽ re, cui magis sit standũ: & qd si instrumentũ sit diuersum à ptocollo, Bal. cõsi. xliij. Et qd si istrumẽti nõ apparet ptocollũ, per eum dẽ consi. cxxx. lib. ij.
e ¶Et ideo si. Vid Bar. in d. § prohibet. & in d. auth. si qs in aliquo de edẽ. etiã vide q̃ dixi post Bar. in l. j. §. si qs in duobus. j. de secun. tab. & no. in ca. q̃m. de pb. imò dixit no. Bal. in l. fin. C. de edẽ post But. q̃ si notarius pderet ꝓpter incendia sua ptocolla, põt cogere illum, cui reddiderat istrumẽtũ vt faciat ipsi copiã. q̃ pœnes eũ stare debet. Et adde q̃ sufficit q̃ ptocollũ reperiat̃ in chartis q̃ocũque: vt ꝓbat text. in auth. de tabel. & ptocolla dimittantur in chartis stãte potissimẽ cõsuetudine notarij. ꝓ no. ꝓ Bal. in l. ij. C. ad velleia. et in d. rub. de fi. inst. & in c. cũ dilect⁹. de fid. instru. hũ facit text. & qd ibi not. in d. l. j. in prin. de secũ. ta. & ad Bar. hic adde Bal. in d. l. nostrã. in ĩ. colũ. de test. vide bonũ di cũ Bar. in proh. cod.

ne de dote habebit æstimationē. Cōtra hoc videt casus j.de dote præleg.l.ij.§.pe.dic ibi dixi.Opp.j.de pec.leg.l.fi.Gl.non soluit Dic q ibi exercendo vsuras voluerit augere legatum: quia filij nomine fœnus exercuit.Opp.j.eo.l.cū pater filiæ.dic vt ibi.

Bonorum. Curator, qui bonorum possessionem pro demente accepit,& agnouit tenentur ad legata cautione recepta.h.d. Opp.de cur.fur.l.fi.§.tali.Respon. verè interim non est quæsita,nisi ad sanā mētem peruenerit, & cōprobauerit,sed habet pro quæsita: ideo legata soluuntur ex acta cautione:quod intellige de successione extranei.Nam hæreditas patris,in cuius potestate erat,quæritur verè:vt l.fi.§.j.de cur.fur.secundum vnum & verum intellectum. 50.

MOrtuo. Quod superest mihi ex re debita ante moram peremptam non debetur.hoc d. Opp.quod ex re mea supererit,meum est:vt l.solum.§. j.de rei ven.Sol.intelligas q hic res legata non erat effecta legatarij:quia legata sub conditione:vel quia non erat legatarij effecta.& eodē modo dicit gl.in domo legata, & postea destructa.Nota primò distinguendū,aut mihi debetur actione personali:aut quia est mea:& sic eam petere possum actione reali.Primò casu,re perempta non debet mihi aliquid: intellige qñ perit illud quod principalius erat in re,& spiritus vitalis,vel anima sensitiua in bone.Secus si principalis pars remaneret:vt domo destructa,area supererit:quia illa debetur:vt l. si grege.§.tit.j. Ista ratio probatur in l.peculium.j.eo. Vnde i.d quod glo. hic dicit de domo destructa,non dicit bene:vbi verò rem possum petere tanqm meā quod supererit.meum est,siue competit actio realis:vt d.l.solū.§.j.siue personalis:vt l.si seruus.§. boue. de condi. fur.& ibi de hoc dixi plenè.

Si Titio. Legatum,cuius æstimatio debetur,ita ad hæredem transmittitur,sicut quando res legata debetur.hoc dicit.

Labeo. Res, cuius cōmercium legatarius propter eius delictum non habet,nō debetur,nec eius æstimatio. Secus si legatarius habet eius cōmercium, hæres non.h.d. Hūc §.habuistis examinatum in l.apud Iulianum.§.fi.& l.seq.§. tit.j. & in l.multum.j.de verb.obli.

Si testator. Portio hæreditatis deficies accrescit cum onere pro rata.h.d. Opp.§.eo.l.Celsus.§.fi. Sol. Ibi nominatim fuit vni iniunctū. Opp.q opus fieri debet à quolibet insolidum:vt l.fideicommissa.§. fi.j. tit.j. Solue vt in glo.dixi tibi ibi. 51.

VT hæredibus. Hæredibus legatarijs & donatarijs, causa mortis potest substitui.h.d. Opp.q etiam sine promissione potest substitui donatario causa mortis:vt j.tit.j.l.j.§. fere dū. & l.ij.§.fi.So.Si ego volo substituere taliter q substitutus sit donatarius causa mortis,oportet q fiat per promissionem,vt dicit rex.Sed si volo substituere vt staret in primo noie fideicōmissi: possum etiam sine ꝓmissione, vt in contrarijs. Hoc examinaui in l.j.de do.cau.mor.vbi Dy.ponit.& Cy.de do.cau.mor.l.j. 52.

SItitius. Si legat vna ex rebus alternatiuè debitis, euentus solutionis declarabit,an legatum
a valeat.h.d.Opp.q hæres ' vtrūq; debeat:vt l.si sic.§.fi. cū l.seq.§.ti.j.& l.qui duos.§.eo.Sol.ibi erat electio testatoris:hic debitoris:vnde nil potest imputari hæredi in eligendo ibi secus.Opp j.tit.j.l.fideicommissa.§.si rem.Sol. hic sponte soluit,ibi inuitum exegit testator.Vel hic fuit nomen legatū:ibi ipsa res.

1 §. *Relatiuum quantitatis coniunctum uerbo futuri temporis,in dubio non facit conditionem.secus est in relatiuo substantiæ.*

b **VMita.** 1 Relatiuum quantitatis coniunctū ver
1 bo futuri tēporis,in dubio conditionem non facit.h.d. Opp.ꝓrelatiuum iunctum verbo futuri temporis facit cōditionem:vt l.stichū.§.tit.j.Solu. hic in relatiuo quantitatis:ibi in relatiuo substantiæ. Pro hoc l. ij.§.de hære.instī.& l.clemens in fi.Rationē dixi in d.l.Stichum. Facit ad hoc §.de contrahen.emp.l.hæc vend.§.pe. 53.

c **SI ita quis.** 'Verbum potest,est extensiuum.& ideo licet sit præsentis temporis,porrigitur ad futura.h.d.Opp.§.eo.l.si ita scripsisset. Sol. hic est propter naturā illius verbi potest, quod est extensiuum.assignat gl. etiā alias rationes de a dictione pōt.Dixi in l.Gallus. in princ. de lib.& posthu.& de iniusto test.l.j.in princ. b Quæro,vsq; ad quantū tempus extēdatur significatio huius verbi pōt.Rñ.Dyn.vsq; ad tempus mortis:vt l.fi.de op.leg. Et hoc inducebam in ar.ad q.si dicat in testamento,si non valet iure testamēti, valeat omni c iure quo valere potest. De quo dixi in l. si ita.de aur.& argen.lega.

¶ Opp.q hæres.Ad de Bart.i l.apud Iul. §.si Titius. de lega.j.

¶ Cū ita. Adde Bar. in l.j.circa fi.in ℣.videamus de relatiuo. j.de cōdi. & demon. vbi hunc tex.post eū allegaui.

¶ Si ita quis. Adde quod not.Bart.in l.si ita.hic alle. & de verbo præsentis tpis,an cōprehendat futurū, vide Inn. i e. dilecti. de excet.& vide Bald. no.in l.eā quā.in xij. col.cū seq.C.d fidei.

1 §. *Ciuiliter factū non sufficit ad implementū cōditionis.*
2 *Pater instituto filio substituit si decesserit sine filijs ex se descendentibus:& filius ingrediatur monasterium: an substitutio euanescat,& sic:& sic bona ad monasteriū debentur.*
3 *Conditio,si sine liberis decesserit,fauore monasterij habetur pro non scripta.*
4 *Vita contemplatiua est longe melior quā actiua.*

1 **IS,cui in tempus.** Ciuiles filij cōditionē nō implēt. h.d. Vel aliter. Ad † implementū conditionis nō sufficit ciuiliter factū.h.d. Opp.gl.de l.si mater. C.de instī.& substi.Sol.vt dixi in l.Gallus.§. & quid si tātū.ff.de
2 liber.& posthu.Dy.† inducit istā legē ad q.testator substituit filio,si decesserit sine liberis ex se descēdentibus: demū filius rogatus ingredit monasteriū. quærit vtrum deficiat illa conditio, quasi illa verba ex se debeāt aliud operari, quā in eo casu quo non fuisset apposita.Dy.dicit esse idē:quia expressio eorū, quæ tacitè insunt nil operat.Sed ista conditio de se habebat eūdē intellectū:qa appellatio filiorū simpliciter facta intelligit de ex se natis,vt hic:de cōdi.& demō.l.fideicōmissum.Hanc quæstionē non prosequor hic,sed examinabo eā in quodā cōsilio istius temporis,videlicet, Parmēsis quidā filiū instituit,& iussit q si decederet sine filijs ex suo corpore natis, deueniat in Ioannē: demū dictus filius institutus ingressus est monasteriū: & ibi decessit. quærit vtrū dicta bona pueniāt in dictū Ioannē:an ad dictū monasteriū. In illa quæstione licet fuerūt variæ opi. doc. & diuersimode scripta determinata reperiant:ego tñ hoc vltimū arbitror fore verissimū q bona ꝑdicta debeāt ad dictū monasteriū pertinere:& substitutioni ꝑdictæ locus nō sit.Primò enim hoc tenet Dy.ff.de le.ij.l.si ita quis.§.fi.per talē rationē: appellatio filiorū simplr facta intelligit de ex se natis:vt d.l.si ita qs.§.fi.de condi. & demon.l. fideicōmissum, sed expressio eorū q̄ tacitè insunt, nihil operat:vt l.iij.de le.j.de fideiuss.l.nō rectè.ergo perinde est habendū,ac si non fuisset expressum ex se natis.hoc aūt non expresso non est dubiū ad monasteriū pertinere: vt in auth.de san. epi.§.sed & hoc præsenti.C.ad Tre.auth. nisi rogati. secūdò hoc
3 tenet† Ric.ma.per talē rationē illud fideicōmissum,siue hæc cōditio reprobat:& pro nō adiecto habet nō ideo qa monasteriū habeat loco filij,sed quia est impedimēto vitę cōtēplatiuæ:nam quis timens ne bona sua cogat restituere si decesserit sine filijs, impelleret ad matrimoniū cōtrahendū,'& remoueretur à voto religionis & castitatis:ideo Imperator hoc grauamē habuit pro nō adiecto.hoc est quòd dicit text. in d.§. sed & hoc præsenti. Vnde dicit tales conditiones inualidas,& pro non scriptis esse. Sed ista conditio sic expressa est multò plus contraria vitæ contemplatiuæ,castitati,& religioni &c. Ita refert & tenet Cy. in d. auth.nisi rogati. Tertiò ego probo:q illud relinquitur causa dotis, de necessitate intelligitur pro matrimonio carnali: vt ff. de iur.do.l.iij.& C.de do.ante nup.l.fi. Pro introitu verò monasterij non potest dari dos:vt extra, le symo.c.non satis. & tamen illa conditio,seu causa remittit aliquo ingrediente monasteriū:licet nō posset dici q ciuiliter impleat:vt d.§.sed & hoc ꝑsenti. ergo & in casu ꝓposito,licet nō possit dici impleta cōditio ciuiliter,q filij dicantur ex se nati:tñ monasterio debet dicta bona remanere. Idē debet & pōt dici de eo qd' relinquit causa donationis ꝓpter nuptias:vt d.§.sed & hoc præsenti. Quartò inter monasteriū & monachū nō dicit cōtrahi matrimoniū spūale,cū solus Abbas dicit spōsus,vt plenè no.de elec.ca prop.ter.per Ber. & Inno.sed si fideicōmissum relinquatur sub conditione, si nuptias nō contraxerit:& ille grauatus monasteriū ingrediat:non tenet ad fideicōmissum in d.§.sed & hoc præsenti. Apparet ergo q hæc nō est ratio.qa videt defecisse conditio fideicōmissi: sed ideo quia talis cōditio,& tale grauamē pro non adiecto, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Is cui multo magis Contra iã determinationẽ dixit expſſẽ Iac. de Bel. in d. §. ſed & hoc ꝓnti. & ibi et Ang. Bald. in l. Deo nobis. de epi. & cler.

b ¶ Primo q̃ ſpãle. Et hoc expſſe fauore dotis tenuit etiã Barto. in l. debitorum. C. de pac. & no. ꝓ Imo. ff. ſeruo legato. §. ſi teſtator. ff. tit. j. ſed Bal. a in d. l. ꝓ hæreditarijs. 2 in iij. col. ver. quartò aliter dixit. de intellectu huius l. no. ꝓ Bart. & doc. in l. cõtinuus. 1 §. fi. de ver. obli ad fi.

c ¶ Quod prin. Ad materiã huius l. vide bal. 2 in rub. C. de iu. fiſ. in prin. & qũ relinquit aliqd ſub noſe dignitatis, vt epiſcopo. & ſim. an trãſeat ad ſucceſſorẽ. Adde no. per gl. in l. & qa ad fi. de iu. om. in. & Bal. in l. hac cõſultiſſima. in j. col. q teſt. fa. poſ. & Bart. in l. ciuibus. de reb. dub.

d ¶ In l. ſi Auguſtæ. Et facit hæc l. ſi auguſtę q̃ ſi relinquo vxori ſub noſe appellatiuo an trãſeat ad ſecundã vxorẽ. Bal. q̃ nõ. ff. fi. in ſ. col. de indi. vidu. tol. ad fi. ꝙ Bart. & Bal. ſ. d. l. & qa ad fin. & dixi poſt Bar. 2 in l. q libertis. § hæc verba. de vul. & pu. & Bal. in l. hac conſultiſſima. in j. co. C. q teſt. fa. poſ. q̃ dom. in c. quotã Ab. de offi. dele. vbi aliqua cõtra Bart.

e ¶ Et ſic facit. Idẽ dic ſi cõmittit cã vicario 1 nõ extẽdit ad ſuptorẽ, vide q̃ no. in c. fin. de off. deleg. vid do. Ant. in c. quomã Ab. ꝓpe fi. de offi. dele. et ibi not. dicit, ſi cõmittitur cã nõ habẽti dignitatẽ noſe ꝓprio. q̃ iſtũ tex. alle. Pe. in l. & qa. de iu. om. in. ſ. ſaluo niſi eſſet cõmiſſa reſpectu tribunalis, & forte tũc poterit cognoſcere ipſe vi- 1 carius remotus ſi in ceꝑat, & idẽ dicit de legato papæ in Spe. de leg. §. ſupeſt. verſ. ſed pone q̃ dñs. & vide d. Ant. ſ. alle. loco. & vide Bar. in d. l. et quia Andr. Barba.

pro non ſcripto habetur: quia vitæ contemplatiuæ contrarietur, ſed in caſu propoſito eſt huiuſmodi ergo &c. Quintò ego video q̃ ſi aliquid relinquitur mulieri, & ipſa grauatur fideicõmiſſo ſi nupſerit, q̃ tale fideicõmiſſum præſtare non tenetur, etiã ſi nupſerit: vt l. quoties de cõdit. & demõ. Eſt ratio: quia per hoc nuptiæ impedirentur: qa timore illius grauaminis non nuberet: vt l. hæres meus. §. fi. de condi. & demon. multò magis non valet iſtud fideicõmiſſum, quãdo eſt impeditiuũ vitæ † cõtemplatiuę, quę longè melior eſt quam actiua: vt in aut. de monacho. in prin. & ibi no. col. j.

Legatarius ut legatum conſequatur, debet eſſe capax tẽpore mortis.

Qualitas quæ reddit perſonã inhabilẽ, ante omne iudicium poteſt diſcuti.

54-

NOn oportet. No debet de habilitate perſonę diſputaui ſeparatim ab alia lite. h. d. Quæro, † quo tẽpore quis deaeat eſſe capax, vt legatũ poſſit conſequi? Gl. dicit tribus tẽporibus, qđ eſt verum in hæreditatibus: in legatis verò quãdo eſt inhabilitas in perſona, quã teſtator tollere nõ põt: ſufficit q̃ reperiat capax tẽpore mortis: vt l. non intelligitur. §. quando autẽ de iure fiſ. et de do. cã mor. l. in mortis. Ita dicit Dy. & bene. Extra gl. opp. q̃ de habilitate perſonæ poſſit per ſe ſeparatim ab omni alia cauſa quæri: vt l. de ætate. ſ. de mino. & de feriis. l. ij. ibi: vt ætates probentẽ. & l. cũ te minorẽ. C. de prob. Sol. † ibi quę- 1 ritur de ætate quę eſt talis qualitas quę reddit perſonã inhabilem ad iudiciũ exercendum. vnde bene poteſt de hoc quæri ante omne iudicium, hoc eſt, talis qualitas, quæ tangit merita cauſæ. licet enim eſſet non capax, nõ propter hoc erat inhabilis ad iudicium exercendum: ſed deficit iuſtitia ſua.

Actio perſonalis hæreditaria datur cõtra unum ex hæredibus inſolidum, etiam ad quantitatem fauore dotis. quod eſt ſingulare. 55-

GVm ab vno. Si legatũ ab vno hærede relictum animo compẽſandi. cum debito deficiat: ille hæres illius debiti onus ſuſtinet: & debitũ. quod quis inſolidũ ſuſtinet in totum cõputat in imponenda ratione Falcidiæ. h. d. & eſt ſingularis lex iſta quã no. & not. diligenter q̃ in ſummario dixi. Not. hic caſum † q̃ actio perſonalis hæreditaria datur contra vnum ex hæredibus inſolidũ etiam ad quantitatẽ q̃ eſt ſingulare. Op. ſ. ti. j. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. & j. ti. j. l. nomen. §. vni. & fa. erciſ. l. planè. & C. de pac. l. pacto ſucceſſorũ. Sol. glo. tribus mod. Primò q̃ ſpeciale ſit fauore dotis, ne mulier habeat neceſſe agere cũ b pluribus perſonis: & iſta eſt vera quam tenẽt Dy. & Cy. in l. pro hæreditarijs. C. de hære. ac. Secũda ſol. eſt q̃ in eum datur actio non directo, ſed per obliquũ: quia ſi omnes hæredes conuenirẽtur actione de dote: iſte cõueniretur ab alijs actione ex teſtamẽto. Contra hoc facit tex. qui dicit eos teneri ex teſtamẽto: ſed rñ. id eſt actione ex teſtamento nomine dotis. Hanc tenet Gul. in l. auus. ſ. de pac. q̃ eſt contra hunc tex. in fi. qui nõ poteſt gloſſari cũ dotẽ totam ſoluat, vt æs alienum, non vt legatum tene ergo primam. Tertia ſol. redit in idem cum iſta, & eodem morbo laborat. Opp. ad fi. ſ. de hære. inſti. l. ex facto. & ad l. Falc. l. Neſennius. Sol. reſpectu mulieris eſt æs alienum: & ideo quo ad cęteros legatarios, vt æs alienum habetur in computatione Falcidiæ: quo ad hæredes vt legatum habetur.

56-

SI cui fundus. Valet legatum rei vendẽdæ pro iuſta æſtimatione. h. d.

1 *De verbo, video, quod poſſit referri ad omnem ſenſum.* 57-

SI Titio. Habuiſti. ſ. ti. j. l. ſi mihi & tibi in princi. dic vt ibi not. in text. ibi: placere video. hoc autem intellectum mentis, non ad ſenſum corporis refertur: & ſecundũ Ia. de Are. ſimile in omnibus legibus, quæ incipiunt videamus: vt l. videamus. ſ. de in li. iur. & l. item apud Labeonem. §. ſi quis ſic. de iniu. & l. videamus. de ſu. & ſimiles ſecundum Ia. de Are. † facit q̃ iſtud dicere video, poſſit referri ad omnem ſenſum, per quem repræſentatur aliqd intellectui ſecundum Iac. de Are. & doc. facit l. teſtium. ſ. de teſti. facit l. ij. §. idem Labeo. de aqua plu. arcen. 1

Hæreditas quod repræſentat perſonam defuncti, non hæredis.

Seruus hæreditarius hæreditate iacente repræſentat perſonam defuncti, non hæredis.

1 SI eo hærede. Hæreditas † repræſentat perſonam defuncti, non hæredis. h. d. Opp. de l. vſus fructus. j. de ſtip. ſer. Sol. Aliud de vſufructu, qui requirit factũ perſonæ vtentis: aliud in hæreditate ſeu proprietate: vt ibi patet. Opp. de l. hæreditas in multis. de acqui. re. do. Sol. aliud in hæreditate relicta ſeruo quam in legato: quia in ea quærenda requiritur domini iuſſus, ſed hæreditas iacens non poteſt iubere: vt l. hę reditas in multis. de acqui. re. do. Opp. j. eo. l. debitor. §. ſeruo. Solu. vt ibi. Opp. de l. nouatio. de noua. vbi ſeruus repręſentat perſonam hæredis. Sol. † iacente hæreditate perſonam defuncti repręſentat: vt hic, & l. mortuo. de fideiuſ. & ea adita retro fingitur repræſentaſſe perſonam hæredis: vt l. hæres quandoq;. de acqr. hære. & l. ſi ex re. in fi. de ſtip. ſer. & l. omnis hæreditas. & l. omnia ferè. j. de reg. iur. quæ fictio non habet locum, niſi pro ea parte pro qua quis poteſt ſuccedere: vt hic patet. Op. ſi inſtituitur ille qui pro parte eſt capax: ſequitur q̃ quis decedit pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. contra ea quæ habẽtur in l. ius noſtrum. de regu. iur. dic vt no. in d. l. ius noſtrum. & C. de ſecund. nupt. l. j. quod no. bene. 2

Relictum ſub nomine dignitatis tranſit ad ſucceſſorem quando habet dignitatem per ſe: ſecus in conſequentiam.

Dignitas, quam quis habet per ſe, eſt fortior quam illa, quam quis habet per aliam.

Relictum vicario non tranſit ad ſucceſſorem: ſecus ſi relinquitur epiſcopo. 58-

c ¶ VOd Principi. Relictum ſub † nomine dignitatis tranſit ad ſucceſſorem in dignitate ſi dignitatẽ quis habet per ſe: ſecus ſi per conſequentiam alterius. h. d. Op. ſi legatarius decedit antequam dies legati, non tranſmittit legatum: vt C. de caducu. tollen. §. in nouiſſimo. Glo. dicit q̃ aliter cedat dies olim, aliter hodie, quod non eſt verum: imo eodem modo: vt l. j. ij. & iij. j. quando dies. le. ced. & l. j. C. de caducu. tollen. colligitur quoddam ius medium: vt l. Papinianus. & dixi in l. Celſus. ſ. eo. ti. Itẽ dicit glo. q̃ iſtud eſt ſpeciale in principe. Certè ſi Principi eſt relictũ ſub nomine dignitatis, nulla eſt ſpecialitas: vt l. annua. §. j. de annu. leg. ſed ſi eſt relictum ſub nomine proprio: tunc poteſt procedere glo. E. opp. j. ti. j. l. ex imperfecto. & l. cum hæredes. C. qui teſt. face. poſ. Glo. ſoluit, ibi quo ad ſolennitatem: hic quo ad tranſmiſſionem: ſed vt dixi etiam quo ad tranſmiſſionẽ iſta lex continet ius commune ſi ponimus relictum ſub nomine dignitatis, vt tex. innuit. Op. j. l. proxi. nam Auguſta habet eadem priuilegia, quæ princeps habet: vt l. princeps. ſ. de le. Dicit gl. fallit hic: vel hic fuit pro non ſcriptum. ſ. l. proxi. fuit caducũ, vel quaſi. Tu dic q̃ ſ. l. proxi. fuit relictum ei qui habebat dignitatẽ prin- d cipaliter, & per ſe: in l. ſi auguſtæ. fuit relictum ei qui habebat dignitatem per alium: vt l. fœminæ. ſ. de ſena. & hoc tenet Petr. 2 & Cyn. refert in l. cum hæredes. C. qui teſta. fa. poſ. Ratio †: quia fortior eſt dignitas, quam quis habet per ſe, quam illa, quã quis e habet per alium: vt l. j. & ij. ſ. de offi. procõ. & leg. & ſic facit iſta 3 lex, quod † ſi relinquitur epiſcopo ſub nomine dignitatis, tranſit ad ſucceſſorem. ſecus ſi relinqueretur vicario: quia tunc nõ trãſiret in ſequentem vicarium.

s SI cui res. Qui agnoſcit partem videtur agnoſcere totum legatum. h. d. quod nota. 61-

SI mihi. Poteſt quis ex ſua perſona repudiare, & ex perſona ſeruí agnaſcere hoc dicit. Iſtam legem declara vt l. ſi mihi & tibi in principio. ſ. eodem.

Iulianus.

TVlianus ait si à filio. Si fideicōmissum deficit, legatum remanet penes legatarium, & ad hæredem non transit. h.d. Et hanc l. declara sicut l. si quis Titio. in prin. ſ. eo.

SI Titio. Si portio non grauata accedit grauatæ, fit contributio, & legata; solida præstantur. h.d. Quærit gl. quid econtra si portio grauata accrescit non grauatæ: & dicit idē hic, quod gl. dicit est verum q̄ ille, cui accrescit portio grauata, tenetur ad illa legata: non tamen fit contributio, vt augeatur portio sua non grauata: vt l. j. §. si cohæredem. j. ad l. fal. quod est no.

1 ☞ *Portio deficiens quòd accrescat cum onere succedentibus ab intestato.*
2 *Portio nominatim grauati non accrescit cohæredi cum onere.*

1 Iulianus quidem ait. Portio† deficiens accrescit cum onere succedētibus ab intestato. h.d. Op. j. ti. j. l. j. §. fi. vbi vadit sine onere. Sol. q̄ hic ambos granauit. Hæc sol. videt cōtra tex. ibi: cū esset ab eo fideicōmissum relictum. Vnde alij dicunt, q̄ hic erāt ambo in eodē gradu: vnde ambo succedūt ex p̄sumpta volūtate defuncti: ibi erat vnus in vno gradu, alius in sequēti: tunc sequens nō succedit ex tacita volūtate defuncti, cum de eo defunctus nō cogitauit. Sed cōtra hoc op. ſ. de codi. l. pe. & l. si qs cū testm̄ nullū. vbi nō videtur fieri differētia, siue sint in eodē gradu, siue in dispari. vñ glo. tenet primā sol. Dy. tenet secundā. Nec ob. d. l. pe. & l. si qs cū testamētū nullū, qa ibi testator grauauit simpliciter veniētes ab intestato: hic nominatim. Itē in d. l. pe. succedebat qs præter spē defuncti: qa de eo cō cogitauit: hic verò cogitauit de eo. Sed huic sol. ob. qa Iurisconsultus probat hoc per exemplū de substituto, sed relicta nominatim ab instituto debent à substituto: vt l. si plures. j. ti. j. et l. j. §. id quod ex substitutioe. j. ad l. fal. Dicēdū est ergo q̄ ambæ solutiones mistæ sint veræ, videlicet q̄ ambo erāt in eodem gradu vt p̄bat litera quæ dicit, cohęredē eius. Itē ambos nominatim grauauit, vnde accrescit alteri cū onere suo: vt l. si duobus. §. j. & l. ciuitatibus. §. luctus. ſ. ti. j. Secus si vnū† tm̄ grauauit nominatim: quia tunc non accrescit cum onere: vt l. Celsus. §. pe. & fi. ſ. eo. & probatur per exemplum de instituto, & substituto: vt dixi ſ. De hoc dicemus in l. cùm pater. §. cū existimaret. j. eod.

2 bus.

SI alienus. Si per seruum nō quæritur hęreditas domino, sed sibi manumisso tenet ad onera dño imposita. h.d. Op. q̄ seruus teneatur directò, cū pater vel dominus teneatur ex persona ipsius filij, vel serui glo. iol. innuit q̄ naturalis obligatio diuidatur in vtilē, & directā. quod videtur contra l. si eius. j. ad Treb. Huius timore gl. loquitur dubitatiuè. dū dicit vtili. vt ita dixerim &c. q. d. impropriè loquor: quia naturalis non diuiditur in directam, & vtilem. Contrarium istud declara, vt dixi in l. cùm filio. de lega. j.

SI hæres. Si pet hæredem res legata sine dolo consummat, legatario per in factum actionē succurritur. h.d. Oppo. ſ. de condi. inde. l. in summa. §. pe. Glo. dicit hoc ideo: quia commodum habuit à defuncto: ideo non distinguit sciens, vel ignorans. De quo dixi in l. cætera. §. fi. & l. seq. ſ. tit. j. & l. si seruū. §. de illo. j. de verb. oblig.

1 ☞ *Verba enunciatiua inducunt probationem, eorum, quæ in testamento sunt gesta.*
2 *Fideicommissum probari potest per coniecturas.*
3 *Dispositio testatoris per quot testes probari possit.*

a 1 CVm proponebatur. [a] Verba† enunciatiua inducūt probationem eorum quæ in testamento sunt gesta. h. d. Opp. q̄ non inducunt probationem: vt l. aurelius. §. fina. j. de lib. leg. & l. Lucius. §. j. j. ti. j. Sol. verba enunciatiua in vltimis voluntatibus inducunt probationem eorū, quę gesta dicūtur in testamento, vt hic, & nō eorum quæ dicunt gesta extra testamentum. Op. de l. ex facto etiam agitatum. ſ. de hær. instī. So.
2 vt ibi. Quæro, † dicitur [b] q̄ fideicommissum potest probari ex
b coniecturis. quæ sunt istæ coniecturæ? Glos. dicit hic q̄ testator prius dixit se velle substituere: postea dicit per errorem se omisisse: hoc sufficeret. Item sufficit ad probandum, si enunciatiuè ferī pssit hoc in testamēto, vt hic in tex. vide gl. & no. eā. No. q̄ si testator antequam veniret ad testamentū dixit se velle substituere, & postea non substituit q̄ non pręsumitur q̄ per errorem omiserit, ipse postea dixerit se omisisse in testamento: vel in alia vltima voluntate dixerit se hoc fecisse. Contra hoc videtur. ſ. de hęre. instī.

a ¶ Cùm proponebatur. Et tene menti quod dicit Bal. in c. j. §. item si vasallus. ſi de inue. cōtro. fu. per hanc gl. vbi omnino vide & not. etiā Ro. in l. admonēdi. de iureiu. et Bal. in l. ij. C. de iureiu. & Bal. in l. ij. C. de sec. tab. ad fi. Et istū tex. cū gl. inducit sing. Bal. in c. j. §. si qs. ſi de inuest. inter do. & vasal. lis oriat. quod vbi lex requirit taxatū numerū testiū ad actū fiendū, dū factū per pauciores probari non pōt, nec ēt error facti, vt hic. licet Bar. hic aliter intelligat. Et vide Bal. in l. si fortidianū. C. de leg. & i l. error. C. de testa. adde tamē q̄ vbi nō esset erratum circa substātialia instrumēti probaret error p̄ duos testes: secūdū gl. in l. hæredes palā. §. sed & si notā. ff. de test. & vide Barto. in d. l. error. et qualiter probet error, vide no. q̄ Bar. in l. quoties. §. tantūdem. de hære. instī. & in l. si librarius. in fi. de regu. iu. & ibi dixi secūdū Bal. in l. fi. in pe. col. C. de edē. hæc lex est singu. q̄ error instīri debet plenè probari.

b ¶ Quæro dicit hic. No. q̄ manifestū dicit id quē constat ex cōiecturis: & si vsturarius pronūciat per cōiecturas dicit manifestus secūdū Bal. facit qđ no. in c. cū in diœcesi. de vsu. & gl. in c. ñ e. ti. And. Bar.

c ¶ Quæro per quot. Et nota q̄ hic dicit Bal. & per tot testes probatur indiciū, per quot probatur ipsa res. facit glos. sing. in l. fi. C. fami. ercis. Tu dic q̄ vnus testis de directo deponēs super maleficio facit indicium ad torturas. l. ij. C. ad legem Iuli. ma. Bar. in l. fina. j. de quæstio. And. Barb.

d ¶ Glo. dicit. Istā glo. allegauit ibi in l. si librarius. de reg. iur. ad fi. Et de materia probandi volūtatē testatoris, & per quot testes, vide l. fi. et quod ibi gl. & Bal. in ij. colum. C. fa. erci. vbi ēt per Bar. alle. etiā bal. hanc gl. in l. ij. versi. ex his. C. de secū. tabu. & in l. fi. in v. col. C. de fideicō. & ibi etiā in vl. col. vbi vide. & cū Bar. cōcordat Bal. Ang. et Imo. in l. quoties. in princ. iuncto. §. j. ff. de hære. & ad not. p̄ Bar. hic vide do. de Ro. in de ci. cccxxxvij.

e ¶ Distingue. Et Bal. hic dicit, si duæ sunt scripturæ ad idē: sed diuersimodè se habēt si vna potest se ad alteram reduci debet, per tex. in l. Sempronius. suprà eod. Si autem non: neutri stabitur. l. scripturæ. C. de fi. instru. nisi vna esset magis originalis quàm alia: quia tunc staret originalt. Andræas Barba.

f ¶ Titio. Vide ad intellectū Imo. in l. si post mortem. §. fi. ff. titu. j.

2 Domo legata & perempta area casmate, vel impetu aquæ, cæmenta quæ remanerent, non debentur.

QVadrigæ. Si legat̄ res ex pluribus corporibus cōsistēs, si extinguit qđ ibi est principale, perit legatū. h.d. Op. ſ. pxi. vbi qcqd supest ex legato debet. So. dicūt qdā q̄ hic decessit ille equus q demōstrabat quadrigā. sed glo. dicit q̄ nō curat qs equus de quatuor decesserit. Ad cōtrariū dico q̄ quicqd ibi remanebat, retinebat nomē peculij, & familiæ: d hic verò vno perēpto desinit eē nomē quadrigę. Cōtra hoc vī l. si grege. ſ. ti. j. vbi si ex grege remaneret vnus ille debet solus, tm̄ nō est grex: sed pōt dici, licet vnus non sit grex, retinet tm̄ nomē gregis, vt l. sicut municipiū. in fi. ſ. qđ cuiusq; vni. no. Hoc nō placet: qa si legat̄ domus, & remanet area, debet area, licet nō retineat nomē domus: vt d. l. si grege. ſ. ti. j. Dicas ergo q̄ in corpore
1 †q̄ vno spiritu consistit, vt homo, bos, & similia: eo perēpto non debetur quod superest: vt l. mortuo. in prin. ſ. eo. Ratio, qa perit pars principalis. ſ. spiritus vitalis, vt ibi dixi: ita in quadriga si perit pars principalis. ſ. ille equus q demōstrabat quadrigā, & eam dirigebat, nō debet qđ remanet. Secus si a- e
lius equus decesserit. & ita vult dicere iste tex. ita in area: nā domo destructa supereſt area, quæ est potētissima pars domus: vt l.
2 cū q ædes. j. de vsu. Sed si periret† area casmate fortè, vel propter abundātiam aquæ: tūc cæmēta, quæ remanerēt, fortè nō deberent: vt ar. d. l. mortuo. ſ. eo. arg. huius §.

1 ☞ *Fideicommissum uniuersale conseruatur per authenticam ex causa.*
2 *Hæres grauatus à testatore, ut hæreditatem restituat post mortem suam: si hæreditas uadit ad uenientes ab intestato, nō tenetur ad fideicōmissū, nisi instituto moriēte.*

f TItio. [f] Si legatum relinquitur ab vno sub cōditione, quę ex eius per-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Pone ergo. Adde Barto.in l. fundum. §.de act. emp. & in l.cum pater.§.ab inſtit.in fi.j.eod.tit.

ſona de pẽdet:ſi legatũ trãsfertur ad aliũ,nõ trãsfertur cõditio.h.d.Oppo. hic dicitur q̃ dies cedit alteri adita hæreditate.cõtra,imò tale legatum eſt nullũ:vt l.ſi poſt mortem. §.ſed ſi ſeruos.§.tit.j. Sol.hic non fuit relictum ſeruo:ſed Titio.Sed cõtra hoc oppo.quia prævalet legatũ libertatis. & legatũ de ſeruo nõ valet.d.l.ſi poſt mortẽ.§.fi.Solu. dicit gl. ibi q̃ hic fuit relicta libertas p fideicõmiſsũ.& hoc tenet Di. & hoc vr̃ cõtra text.hic qñ dicit,libertas cõpetit: & ibi:liber eſſe iuſſus,&c.Vnde Iaco.de Are.dicit q̃ fuit relicta libertas directè,& fatetur contrariũ q̃ legatũ non valet.& ponit q̃ hic legatum fuit factum ſeruo ſub eadẽ die, & conditione qua libertas.& punctuat hic in princ.poſt dictionẽ legatum.Si tenes primam,expone text.vbi dicit,libertas cõpetit,ſcilicet fideicõmiſſaria.& vbi dicit,eſſe iuſſus eſt:intellige per fideicõmiſſum. Vl-
1 timò induco iſtam legẽ pro caſu ad q. ego tenui † q̃ per auc.ex cauſa.C.de liber.præte.cõſeruatur vniuerſale fideicommiſſum: vt in l.ita tamen.§.quoties.j.ad Tre.& §.ſi quis omiſ. cau.teſt.l.ſi
a ſeruum.§.j.Pone ergo * q̃† teſtator grauauit hæredẽ vt reſtituat
2 per fideicõmiſſum poſt mortẽ ſuã:hæreditas venit ad venientes ab inteſtato.Certè non tenetur ad fideicõmiſſum, niſi illo inſtituto:moriente:vt hic.Facit l.iiij.j.de noua. & l.cùm pater.§. ab inſtituto.j.eodem.

1 §¶ *An ualeat legatum factum creditori.*

MAeuius. Debitor partis fundi ſi creditori ſub eadem conditione qua debebat legauit, intelligitur aliã partẽ,nõ illã,quã debebat, legare.h.d. Primò ponitur thema & quæſtio. Secũdò determinatio quæſtionis.Tertiò reſpõſio ad vnã obiectionẽ,quæ fieret in contrariũ.Quartò reſpõſio,quæ fieret ad aliã.Secũda ibi:voluntatis.Tertia ibi:ſanè Quarta ibi:debitor autẽ.Oppo.q̃ in dubio non eſt veriſimile q̃ teſtator grauauerit hæredẽ ſuũ duplici præſtatione:vt l.Titia.§.qui inuita.§.eo.& j.ea.l.§.eũ qui.Solu. ibi in eodẽ teſtamẽto:hic in diuerſis,vt tex.dicit.Sed opp. q̃ hæres & teſtator pro eodẽ habentur quantũ ad hoc:vt l. hmõi.§.j.§.titu.j. Solu.Ibi hæres expreſsè legauit illud quod defunctus legauerat:ſed hæc ſignificatio legati facta per hæredẽ, poteſt aliud importare,ꝙ quod defunctus legauerat, ſcilicet aliã partem, quæ ſignificatio accipitur,ne legatum ſit inutile.Opp.de l.qui bis.de ver.obli.Glo.dicit.expone vt ibi tu die quòd alia res eſt in ſecũ
1 do legato quã in primo.Oppo.q̃† valeat legatum factum creditori,licet nõ contineat plus:vt l.ſi creditori.§.id quod.§.tit.j.Sol. fateor ibi nõ continet plus altero de quatuor modis,qui ponuntur Inſti.de act.§.plus.ſed continet plus quinto,modo.quod declara vt ibi dixi. Vltimò, vt iſta materia liqueat hic Dyn.ponit vnam diſtinctionẽ.Tu diſtingue aliter.Aut quis legat in quantitate,diſtingue:aut legatũ cõtinet aliquod cõmodum,aut nõ: vt l.ſi creditori.§.tit.j.ſi in ſpecie:& tunc aut debetur mihi ex contractu:vt patet per illum modũ qui ponitur in l.iij.§.ſi rem.j.titu. j.Aut erat mihi debita ab eo qui legabat ex illo teſtamento: & tũc aut legat illud idem quod debebatur,& nõ valet:vt l. hmõi. §.j.§.titu.j. Aut legat aliud verè,vel præſumptiuè:& valet legatum,vt hic:quia videtur legare aliã partẽ.Quæro,quid ſi hæres non reliquiſſet totũ fundũ,ſed partẽ fundi ſub eadẽ conditione, an valeat? Reſpon.aut dixit partem ſimpliciter:& intelligitur de alia parte,vt valeat legatum. Aut expreſsit partem ſibi debitam ex teſtamẽto Męuij:& nõ valet:vt probatur hic.& j.proximo.§.

1 §¶ *Genus altero de tribus modis in iure accipitur.*

2 *Duæ cauſæ lucratiuæ in eiuſdem perſona,& in eadem ſpecie,quæ uerè ad oculum demonſtrari poſſent,non poſſunt eodem tempore concurrere.& quomodo intelligatur numero.13.*

3 *Genus repoſitum ſub una demonſtratione,quando debetur,perinde eſt ac ſi deberetur ſpecies.*

4 *Actio ſemel extincta non reuiuiſcit regulariter:& quando reuiuiſcit,an ſit eadem cum prima,uel alia.*

5 *Legatum factum de fundo ſimpliciter adiecta certa demonſtratione ualet.*

6 *Legatum quantitatis ſimpliciter quantitate non adiecta non ualet: ſecus eſt in legato quantitatis.*
Partis appellatione uenit dimidia.

7 *Pronomen hic hæc hoc,licet ſit demonſtratiuum ad oculum pro re corporali,quæ eſt de præſenti:tamen etiam poteſt demonſtrare rem incorporalem,quæ de præſenti è intellectu concipitur.*

8 *Regula de duabus cauſis lucratiuis non habet locum,quando quantitas debetur uel illud quod in genere ſuo recipit functionem.*

9 *Homo pronũ eſt genus,eſt quædã idea,ſeu imaginatio,quæ nõ eſt in commercio noſtro.*

10 *Legatum hominis in genere ualet,& eſt conditionale:& nullus certus eſt in obligatione,ſed per ſolutionem determinandus.*

11 *Quodam modo hæc dictio,denotat improprietatem.*

12 *Datum pro legato cauſa conditionis implendæ quando dicatur ex cauſa lucratiua,& quando ex cauſa onerоſa.*

13 *Duæ cauſæ lucratiuæ,quando poſsint' ſimul concurrere.*

14 *Cauſa lucratiua,& quaſi lucratiua,non poſſunt concurrere ſimul quo ad effectum ſolidæ exactionis.*
Cauſa quaſi lucratiua dicitur cauſa noxalis,& ſimilis,uel ſi res magni ualoris pro modico ematur.

15 *Si illud,quod mihi debes ex cauſa lucratiua,alius qui mihi erat naturaliter obligatus, tantum mihi dat:quando ſis liberatus.*
Legatum dicitur cauſa lucratiua,etiam ſi fiat meritis præcedentibus.

16 *Obligatus ad fundum mulieri ex cauſa lucratiua:ſi dictus fundus à uero domino in dotem letur mulieri,& ſoluto matrimonio ad mulierem reuertitur: primus obligatus eſt liberatus.*

17 *Dos reſpectu uiri eſt onerоſa:reſpectu mulieris lucratiua:& quando habeat effectum lucratiuum.*

18 *Dos data per patrem filiæ ſpuriæ,ſi ad eam reuertitur,uenientes ab inteſtato poſſunt de iure ciuili eam reuocare.ſecus de iure Canonico.*

19 *Renunciari exceptioni quòd duæ cauſæ non poſsint concurrere,quòd non poſsit.*

20 *Verbum poteſt,cum aduerbio negatiuo importat neceſsitatem.*

21 *Si dominus recipit penſionem ab emphyteuta poſt triennium,an ius emphyteutæ reſtauretur,remittitur.*

22 *Si conſuetudo ſit quòd ſi unus ex canonicis moriatur,cæteri lucrentur fructus primi anni:ſi una præbenda uacauit bis:quòd debentur fructus tantùm unius anni.*

23 *Stante ſtatuto quòd portans bladum extra territorium perdat animal,ſuper quo portatur,& condemnetur in decem:alio ſtatuto quòd in maleficijs de nocte commiſsis pœnæ duplicentur:quomodo puniatur extrahens frumentum de nocte.Et quid ſi plures homines diuerſo tempore ſuper eodem mulo extraxerunt,an quilibet teneatur perdere unum modium.*

24 *Acquiſitum ex pœna dicitur acquiri ex cauſa lucratiua.*

25 *Res ob delictum quando ipſo iure confiſcatur.*

26 *Stante ſtatuto quòd confitens delictum diminuatur quarta pars,ſi primus & ſecundus ſunt confeſsi,& primus ſoluit tres partes animalis:ſecundus non tenetur niſi ad aliam quartam partem.*

Duobus. Iſte,§.cõſueuit reputari difficilis:p cuius euidẽtia præmitto q̃ regula eſt q̃ duæ cauſæ lucratiuæ nõ poſſunt in eadẽre cõcurrere:vt inſti.e.§.ſi res.& j. de act.
1 & obli.l.omnes.de ſo.quoties.cũ ſi.Secundò †præmitto q̃ genus in iure aſſumitur altero de tribus modis. Primò genus accipitur pro his,quæ cõſiſtunt pondere,numero vel menſura,quæ in genere ſuo recipiunt functionem:vt §.ſi cer.pe.l.ij.in prin.& §.j. & de hoc genere nõ tractat hic in tex.ſed ego tãgã.j.p̃ſequẽdo materiã Secũdo modo accipit pro quãtitate quadã:puta mihi debetur tertia,vel quarta,vel dimidia alicuius rei pro indiuiſo, dicit mihi deberi genus:vt §.ſi pars hære.pe.l.j.§.pe. & no.j.ad Treb. l.deducta.§.nummis.in fi. magnæ.glo.& not.j.ea.l.vnum ex familia.§.ſi de falcidia.Tertio modo dicitur genus,qd' apud dialecticos dicitur ſpecies,vt homo.vnde qui debet hominem ſimpliciter eſt debitor generis:vt §.titul.j.l.legato generaliter. & quod ibi not.cũ ſi.& de debito generis iſtis modis accipiendo tractat iſte §.His præmiſsis omiſſa diuiſione dy.& aliorum iſte §.diuiditur in tres partes principales.Primò loquitur de legato generis,id eſt quantitatis facto ſimpliciter nõ adiecta demonſtratione:vt quia legata eſt pars fundi quæ Mæuij eſt. Secundò loquitur de legato generis,id eſt quãtitatis facto ſimpliciter,non adiecta certa demõſtratione. Tertiò loquitur de legato generis alterius,puta hominis in genere.Secũda ibi:ſed ſi pars.Tertia ibi.nõ idem.& quælibet pars ſubdiuiditur in alias particulas,quas proſequor ponendo caſum in terminis.Venio ad caſum ſummariũ.
2 & hoc dicit.Duæ † cauſæ lucratiuæ in eiuſdem perſona,& in eadem ſpecie,quæ verè poſſent ad oculum demonſtrari,nõ poſſunt concurrere eodẽ tempore quo ad effectum ſolidæ exactionis.hoc dicit.& ceſſant quaſi omnia contraria. Venio ad caſum in terminis,& pone per partes.Præmitte tamen quod in prima & ſecunda parte. Iſti duo teſtatores legauerunt rem alienã ſciẽter, vel erat coniuncta perſona,adeo quòd legatum valet:vt C. de legat.l.cùm rem alienam.& not.§.titulo primo.l.non quocũque.in principio. Dic ergo q̃ prima pars ſubdiuiditur in duas: quia primo ponit vnius quæſtionis determinationem.Secundò ponit determinationem alterius quæſtionis deſcendentis ex prima.Secunda ibi:neque poſtea.Caſus patet per ſe.Et ratio primi dicti eſt,ne duæ cauſæ lucratiuæ concurrant in eadem re. Ad ſecundam partem principalem venio.& illa ſubdiuiditur in tres.

Primò

Primò ponit vnum dictum diuersum à primo in iure, & facto. Secundò ponitur determinatio vnius quæstionis dependentis ex dicto. Tertiò ponitur ratio vtriusq; dicti. Secunda ibi: atq; etiam. Tertia ibi: nanq; plures. Prima & secunda pars est clara. in tertia ibi: namq; plures, quæ est magis difficilis pars. §. pone casum. Dictum est s. q; quãdo pars est legata simpliciter, q; vna solutio nõ tollit alteram actionẽ: sed eadẽ pars poterit iterum solui. Quę est ratio q; possunt hic concurrere plures causæ lucratiuæ. Respondetur q; regula, q; duæ causæ lucratiuę non possunt in eadem re concurrere, habet locum in eadem re, quæ possit ad oculum demonstrari: ergo regula non extenditur ad casum, quando cõcurrunt in eadẽ re quę nõ possit demõstrari ad oculũ. Probat ista litera, nãq; plures, &c. Nã plures in vno fundo cõi ꝑ indiuiso nõ obtinẽt dñium certæ partis, quæ possit ad oculũ demõstrari: sed solum iuris intellectu. quod est verũ nõ facta diuisiõe corporis. Nã ante diuisionẽ nõ põt demõstrari in fundo aliqua pars. quã possit dicere, hęc est mea q; ea etiã nõ sit socij: sed post diuisionẽ potest dicere hæc est mea, hæc tua. & hoc vult dicere tex. iste. secundũ Io. & Azo. qui ad eũdem finem tẽdunt. & illud quod gl. hic dicit, q; qdã subaudiunt eã, quidã nõ: nec leuat, nec ponit, secundũ Pe. Ad tertiã partẽ accedo ibi: nõ idẽ. Et ista subdiuidit in tres particulas. Primò ponit dictũ diuersum à præcedẽti in homine legato in genere. Secundò illud extendit ad stipulationẽ. Tertiò assignat ratio dicti. Secũda ibi: eadẽ. Tertia ibi: hominis. Et aduerte ne erres in isto vers. hominis eã. ponit ratio dicti: nõ ratio diuersitatis inter hunc casum & prędecedentẽ. illã nõ posuit. Iurisconsultus: quia est manifesta. Nã illud debitũ generis nõ potest ad oculũ demõstrari. hic verò homo solutus bñ põt ad oculum demonstrari. & ideo nõ põt solui: ne cõcurrerẽt duæ causæ lucratiuæ. & ista est ratio diuersitatis, sed in hoc ver. ponit illa ratio quare nõ põt solui, quæ sumit ex alia regula, quæ dicit q; ea quæ apponunt ad obligationẽ si in his nõ cõsistit obligatio nec solutio: vt j. de sol. l. qui decẽ. §. fichum. in prin. de ver. obl. si duo rei. Ad propositũ in legato generis oẽs serui cõtinent quantũ ad solutionẽ: & ille, q; solueret, videretur ab initio fuisse in obligatione. Sed pone tpe legati habeo quosdã seruos: in his nõ põt consistere obligatio ab initio: quia quod est meũ, nõ põt fieri amplius meum: vt C. e. l. ꝓprias &c. s. ti. j. l. cætera. §. j. ergo nec solutio eadem ratione in seruis, q; postea cœperũt esse mei: nam cœperunt non esse in obligatione: & sic nec in solutione, licet desinãt esse: Et hoc vult dicere iste vers. tñ qd sit in obligatione. j. plenius declarabo. Expedita litera collige notabilia per teipsum. Venio ad oppositiones, in quibus tenebo hũc ordinẽ: quia primò opponã ordinatè, ad quãlibet particulã declarando tex. & glo. postea opponam aliquibus modis ad declarationem materiæ qualiter possunt concurrere duæ causæ lucratiuæ. Primò oppo. ad primum hic legata fuit pars pro indiuiso: & sic genus: vt §. dixi. Sed quando genus debet à duobus, ex duabus causis lucratiuis, solutione facta ab vno nõ liberat aliius: sed facit q; illa species generis q; est ab vno soluta nõ possit ab alio solui: vt j. vers. nõ idẽ. hic autem
3 dicit q; contingit liberatio. So. † quãdo genus debet repositũ sub certa demonstratione, tunc perinde est ac si deberet species: vt s. ti. j. l. talis. §. itẽ si legẽt. et l. sed & si certos. Facit s. si cer. pe. l. certũ. sed hic fuit apposita certa demõstratio: quia dixit pars fundi quę Mæuij est: ideo est perinde, ac si deberetur certa species. ideo cõtingit liberatio: ne duæ causæ lucratiuæ concurrant. Secũdò oppo. regula de duabus causis lucratiuis non habet locũ in rebus, quæ nõ possunt ad oculum demonstrari: vt j. vers. nãq;. sed hic pars Mæuij nõ põt ad oculum demonstrari: ergo ex virtute dictæ regulæ nõ cõtingit liberatio. Sol. Dy. fatẽ cõtrariũ esse difficile: sed dicit q; aliter non põt dici, nisi q; hoc hic operetur certa demonstratio facta de persona Titij in legando, vt sit perinde, ac si ad oculum posit demonstrari: sed ibi fuit legata simpliciter sine demonstratione. Tertiò, contra istam sol. insto: quia si hoc esset q; certa demonstratio faceret rem haberi perinde, ac si posset ad oculum demonstrari: ideo sequeretur q; in sequenti parte eadem pars, quæ est soluta, solui non posset. quod est contra vers. atq; etiã. probo consequentiam. In sequenti parte, licet res in legando non fuerit demonstrata certa demonstratione: tñ in soluẽdo fuit certa demonstratio: quia soluit partem quæ fuit Mæuij: ergo in solutione potest dici ad oculum demõstrari propter certam demonstrationem: sed res, quæ in solutione põt ad oculum demonstrari, iterũ nõ potest solui: vt j. ver. a
nõ idẽ. ergo cõcludit q; certa demõstratio nõ facit rẽ esse perinde, ac si posset ad oculum demõstrari: tũc * eum releuat. Tñ dico Dy. bñ dicere. Nam debes scire q; demonstratio debet cõsyderari tunc cũ releuat: aliàs nõ. Videtis eã q; qñ in legãdo designa b
tur certa species. de demonstratione nõ curatur. ga siue vera siue falsa, valet legatum. Sed si non exprimit certa species, nec res: tũc curat demõstrari, vt ꝑ eã valideꝫ, et certificet legatũ, qd' aliàs esset inutile propter
incertitudinẽ, & tunc falsa demõstratio vitiat: vt j. de cõdi. & demon. l. demõstratio. & ibi no. in j. & iij. gl. & j. de le. iij. l. nuper. Ita in proposito in primo casu, quãdo res fuit demõstratã in legãdo debet cõsyderari demõstratio etiã in soluẽdo: ga expedit. Nam si non solueret pars, quæ Mæuij est, nõ solueret id, qd' debeꝫ. Sed in seq. ver. fuit legata pars simpliciter, vnde soluat legata pars, q; Mæuij est, hoc nõ cõsyderat: ga nõ expedit. Nã quæcunq; pars soluat, soluit qd' debeꝫ. Rñ. ergo breuiter ad cõtrariũ: ibi nõ curatur demõstratio: ga nõ expedit: et ideo nõ videt res ad oculum demõstrata: hic curat demõstratio: ga expedit: et vr̃ res ad oculũ demõstrata. Quartò cõtra istud op. vr̃ q; ex quolibet testõ cõsequar solidã rẽ: vt s. ti. j. l. planè. §. si duobus. sol. Aut primò cõsequor rem verè: & habet locũ regula de duabus causis lucratiuis ga cõtingit liberatio ex alia, vt hic. aut primò cõsequor fictè ga primò cõsequor æstimationẽ: & tũc regula nõ habet locũ vt ibi no. & ꝓbat instit. e. §. si res. ideo dixi in summario verè, &c. Quinto op. cõtra hoc, & vr̃q; si primò cõsequor ęstimationẽ q; ex alia cã cõtingat liberatio: vt l. hmõi. §. si Sẽpronius. s. ti. j. So. vt ibi: ga quę dixi habẽt locũ in testõ vnius, vel duorũ, qui habebant loco vnius. Rõ, ga non ꝓsumit testatorẽ voluisse legatũ duplicare, vt ibi no. secus in testamẽtis pluriũ penitus diuersorũ. Nec ob. huic sol. l. qd ergo. §. j. s. ti. j. ga ibi testator reliquit diuersis hæredibus, & exꝑsit q; qlibet teneret ad solidã rẽ. Vñ habet locũ regula, ꝓinde ac si esset relictũ in testamẽtis diuersorũ. Habes ergo clarã istã particulã. Sextò op. ad ỹm. neq; postea. et vr̃ q; actio semel extincta resuscitet: vt s. si ex no. cã agat. l. ij. in fi. So. dicit gl. j. de sol. l. q res. §. areã. q; hic est regula. Cętera sunt spãlia vbi iusta cã iter uenit, sed ſm Dy. in l. cõtraria fuit iusta cã: ga res nõ vr̃ perfectè fuisse eius ex quo põt ꝓ restitutionẽ ĩ integrũ auocari. Alij dicũt
4 q; regula ista nũq; fallit: ga actio † semel extincta nõ reuiuiscit ea
b dẽ numero: sed alia vtilis: vel alia datiua nõ natiua. Istorũ opi. recitat Cy. C. si ad. trãsa. l. ij. in prin. Cõtrà ista opi. nõ est vera ꝓ l. si cũ qs. in fi. j. de fur. vbi dicit q; eadẽ reuiuiscit. An. Raphi. dicit q; põt dici q; illud est ꝓpter fictionẽ postliminij. Vñ distinguit: aut reuiuiscit ex cã q; habet tractũ retro aut nõ. Istud nõ placet ꝓ l. de ferre. §. fi. j. de iu. fis. vbi vr̃ restitui eadẽ directa, ẽt ex cã q; nõ habet tractũ retro ꝑ fictionẽ. Cy. in d. l. ij. C. si ad. trãsac. dicit q; reuiuiscit eadẽ: sed hoc est miraculosè. sicut homo nõ reuiuiscit ſm cõem cursum naturæ, sed miraculosè. vt in Lazaro Io. xj. Istud dictũ oĩno displicet spãliter in materia illa. C. si aduer. trãsac. Nã supponit q; actio q; restituit ei, q; transegit cũ minore petita restitutione à minore sit eadẽ cũ prima. hoc est multũ iniquũ. Nã cũ actio q; dat ipso restituto sit vtilis rescissoria annalis: vt C. ex qb. cau. ma. l. si ab hostibus. & j. de ac. & ob. l. in honorarijs. vers. sed cũ rescissa. & insti. de act. §. rursus. Ista quę dat ei aduersus quem impetrat, si est eadẽ cũ prima, erit directa & perpetua: ergo haberet plus cꝫ minor. cõtra. l. si iudex circũuento. ff. de mino. Præter ea est cõtra casum legis. Nam actio, quæ restituetur ei, aduersus quem minor petit restitutionẽ, est vtilis: vt s. de tu. & ra. distr. l. alterius. & de euic. l. si cũ venditor. §. si is. ergo non est eadẽ cũ prima. Quid dicemus? Dico gl. in §. areã. optimè dicere: ga regula est q; nõ reuiuiscit, vt hic. Cætera sunt specialia ex causa. Vtrum autem ex casibus, ex quibus reuiuiscit sit eadem cum prima, vel alia: tunc distingue, Aut est expressum in iure vtrum sit eadem vel alia: tunc sto illi dispositioni. Aut non: & tunc aut resuscitat eam prætor mortuus, vel viuus: & tunc est vtilis: vt d. l. ij. si ex no. causa aga. & in toto titu. de mino. ex quib. cau. ma. & de cap. di. cum si. Aut resuscitat eam constitutio alia ciuilis: & tunc erit eadem cũ prima: vt l. si cũ quis. §. fi. de fur. & de iu. fis. l. deferre. §. fi. sic intelligo. l. quãuis. §. quoties. ff. ad Velle. Prædicta vera quã

a ☞ Hæc verba, tũc eũ releuat, non habentẽ in scriptis exemplaribus, & melius iudicio meo: cũ istud an releuet vel non, statim subñciat. Alexã. Losæus.

b ¶ Nõ reuiuiscit. Quãdo actio semel extincta reuiuiscat, ꝓpter hoc vide no. q quam ponit Bar. j. e. §. in pe nul. col. in vers. vlti. §. istæ.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Secundò op. Adde Bart.in l.j. in prin.ff. de no ope.nūci.

b ¶Quarto op.Quid ſit in oblig aūoe generis,plenè p Bar.in l.ij.§.j.de verb. obli.

do eſſet actio in totū extincta.ſecus ſi eſſet eliſa per exceptionē: quia tunc etiā prętor remouendo obſtaculū exceptionis faceret primā actionē durare,vt no.in d.l.ij. ſi aduer.tranſact. Accedamus ad ſecundā partē principalem:& ad eam primò opp.dicitur

5 hic q̄ pars fundi fuit legata ſimpliciter.Sed iſtud legatum † non videtur valere, quando lego fundum ſimpliciter non adiecta certa demonſtratione:vt l.habetur.ſ.de iure do.l.cum poſt.§.gener.& not.ſ.tit.j.in l.legato generaliter.Sol.dico q̄ fundus fuit demonſtratus certa demoſtratione:quia dicit lego partem fundi Semproniani,vel fundi,qui eſt inter tales fines,& non deſignata cuius pars legatur:quia tunc haberet locum prin.ideo hic dicitur q̄ pars fuit legata ſimpliciter:nō aūt fundus fuit nominatus ſimpliciter:& hoc ſentit glo.parua quæ incipit, puta &c.ſup

6 verbo,legetur.Secundò ad idem opp.† legatum quātitatis nō valet quantitate non adiecta: vt d.l.cùm poſt.§.gener.& j.de ver. obli.ita ſtipulatis.no.ſ.eo.l.quidam in teſtamento.ſed hoc q̄ñ pars fuit legata ſimpliciter:licet ſit adiecta certa demonſtratio fundi,non tamen eſt adiecta certa demonſtratio quotæ:quia nō eſt dictum,vtrum dimidia,tertia,vel quarta:& ſic videtur quòd legatum non valeat.Solu.contrarium loquitur in legato quantitatis,hic in legato quotitatis.& in dubio appellatione partis intelligitur de dimidia:vt j.de verb.ſig.l.nomē filiarum.§.j.& hoc dicit gloſſ.Et poteſt eſſe ratio:quia in quotitate ipſum totum eſt certū.q̄ nō cōtingit in quātitate ſimpliciter legata. Tertiò opp.

7 ad ver.atq; etiā.hic dicit hanc eādē partē,&c.ſed cōtra iſtud † ꝓnomē hic hæc hoc,eſt demonſtratiuū ad oculū:vt l. nemo dubitat.in prin.ſ.de hæ.inſti.facit l.certū.ſ.ſi cer.pe.ſed pars ꝓ indiuiſo nō pōt ad oculum demonſtrari:ergo malè dicit hanc eandēq; &c. Quidā fatenē cōtrariū:quia male loquit̄ iuriſcōſultus.Non eīm debuit ponere diſtinctionē hāc.& hoc ſentit glo.in prin.Tu dic q̄ bñ loquit̄ iuriſconſultus:qa pronomē hic hęc hoc, eſt demonſtratiuū pro re,quæ eſt de prætenti:& hoc bñ fateor, tñ pōt demonſtrare rē corporalē quæ eſt in cōſpectu,& certā rē incorporalē quæ de prætenti intellectu concipit̄. Vnde dicit lex, hæc actio,&c.ſ.de edē.l.ſi.& de calū.hæc actio.cū mille ſi.& tñ conſtat actiones eſſe inuiſibiles & intellectuales. Itē dicit,ſeruitutes ruſticorū prædiorum ſunt hæ,&c.vt ſ.de ſerui.ruſti.prædi.l.j.tñ ſunt incorporales,& iuiſibiles:vt inſti.de re.cor.& in cor.tñ ideo ponit̄ ibi ſignū demōſtratiuū:qa tūc de p̄ſenti cōcipiebat̄ in intellectu. Ita in ꝓpoſito cū de illa parte ſoluta eſſet ſermo,& tunc in intellectu cōciperet̄:meritò poſuit hanc dictionē hanc,demōſtratiuā de prætenti.Quartò opp.ad ver.nāq; plures.hic dicit̄ q̄ ideo nō habet locū regula:qa res non pōt ad oculū demōſtrari. Sed cōtra ſ.tit.j.l.nō quocūq;.§.fundus. vbi ſi vſusfructus puenit ad me ex cauſa lucratiua,nō poſſum poſtea eū petere: tñ cōſtat q̄ vſusfructus eſt ius incorporale,quod nō poteſt ad oculū demoſtrari:vt Inſti.de re.cor.& incor.§.j.ſol.cùm ab initio aliqd certa demonſtratione deſignatum eſt in obligatione:ſiue id poſſit ad oculum demonſtrari:ſiue non,ſemper habet locū regula: vt in prin.noſtri §.ſed q̄ñ aliquid principaliter debet̄:tunc habet locum illa diſtinctio vtrū poſsit ad oculum demonſtrari vel nō. vt hic. Modò ñdeo q̄ in §.fundus.debebatur fundus:& ſic proprietas,& vſusfructus cauſalis illius fundi,qui nō eſt niſi vnius ſolius:& ſic certa demōſtratione demonſtratus.vnde ſi vſusfructus ille ad me peruenit ex cā lucratiua,extiguit̄ obligatio propter regulā. Sed ſi poneres caſum q̄ duo teſtatores ſimpliciter legaſſent mihi vſumfructum vnius fundi,qui valeat centum,& vnus hæres conſtituit mihi vſumfructum in fundo Seiano,qui deiit eſſe meus,alter hæres poterit in eodem fundo ſoluere mihi vſumfructū:quia vſusfructus non pōt ad oculū demonſtrari:& ab initio nō fuit certus in obligatione:& ſic regula non impedit. In caſu ergo,in quo vna ſolutio conſueuit tollere aliam obligationem ex cauſa lucratiua,quod regula eſt,quando res certa ab initio eſt in obligatiōe,illa diſtinctio vtrum res ad oculū poſsit demonſtrari vel non:nō habet locū.ſed in caſu, in quo vna ſolutio impedit eādem rem ex alia cauſa ſolui,quod eſt quādo debitum eſt in genere: & tunc diſtinctio vtrū poſsit demonſtrari ad oculū,vel nō,bene habet locū.& iſtud multū declarat iſtam materiā. Venio ad tertiā partē principalē,& ad eā primò oppo,dicitur hic,nō idē,&c.imò videt̄ idē q̄ ſ.Nā ſicut ibi vna ſolutio nō tollit aliā obligationē:ſic hic.ſol.dicit gl.& bñ,idē eſt q̄ ſ. quātū ad effectū tollēdę obligationis:qa nec hic nec ibi ſimpliciter intelligit̄:ſed diuerſum eſt quo ad effectū impeniēdę ſolutionis in eadē re:quia ibi ſimplr nō impedit:hic ſic.Et eſt ratio:qa hoc poteſt ad oculū demōſtrari.ſed cōtra iſtā ſol.inſtat̄ de l.ſi q; duos. §.j.de ſo.vbi eadē pecunia,q̄ pōt demōſtrari ad oculum pōt ſo-

§ ui.So.† qñ debet̄ quātitas,vel illud q̄ in ſuo genere recipit functionē:tunc regula de duabus cauſis lucratiuis nō habet locū,vt ibi.& ꝓbat̄ j.e.l.Titia Seio.in prin.& ideo tex. Inſti.eo.§.ſi res.dicit in eadē ſpecie &c.& ibi hoc no.in gl.& dixi in ſummario.Se

a cūdò opp.* ad verſi.eadē quoq;.& vī q̄ ſi homo deſijt eſſe meus q̄ ille idē iterū ſolui poterit:vt j.de ſol.l.qndeci.§. ſtichum. Iſtud cōtrariū eſt forte.Gl.hic & ibi dat duas ſol.vna eſt q̄ eſt in fi.glo. q̄ hic de rigore:ibi de æquitate. Alia eſt ſol.q̄ hic debebat̄ homo in genere ex duabus cauſis lucratiuis, & homo eſt ſolutus ex vna cā,licet deſinat eſſe meus,non pōt ſolui ex alia:ne duæ cauſæ lucratiuæ cōcurrāt.cū ſit res quæ pōt ad oculū demonſtrari.

* ſed ibi debebat̄ mihi homo in genere ex vna cā tantum,& fortè non lucratiua:ideo ſi vnus,q̄ erat meus ſtipulationis.tēpore deſignat eſſe meus,poterit mihi ſolui:quia hic nō habet locum regula de duobus cauſis lucratiuis. Iſtam ſolu.tenet Dy. & Pe. & And.de Piſis. Iſta ſo.eſt expreſsè contra iſtum §. in fin. ſui. vbi habes expreſsè quòd in his ſeruis,qui ab initio fuerunt legatarij, licet poſtea deſināt eſſe ſui,conſiſtit ſolutio etiam ex vna cauſa: & æquiparat iſtos duos caſus eſſe ſuos ab initio,& effici ſuos ex poſt facto.Quid dicemus? Dico doc.bene dicere.Non obſtat hic finis:quia hic loquitur de rigore l.qui decem.§.Stichum.De æquitate vt in alia ſol.gl.Cōcludo ergo:aut homo debet̄ in genere ex duabus cauſis lucratiuis:& tūc ſi homo mihi ſoluit̄ ex vna cauſa lucratiua,licet deſinat eſſe meus:non poterit mihi ſolui ex alia,nec de rigore, nec de æquitate, vt hic:aut debet̄ mihi homo in genere ex vna cauſa tantum,& ille, q̄ meus erat tempore ſtipulationis,deſinit eſſe meus:& non poterit mihi ſolui de rigore. vt hic,ſed de æquitate ſic,vt in §.ſtichū.& ita credo glo.& doct. intellexiſſe:aliàs dicerēt malè. Aſsigno rationē in caſu iſtius §. duæ ſunt regulæ impediētes ſolutionē,ſcilicet regula de duabus cauſis lucratiuis.& regula:qa in eo homine,in quo non conſiſtit obligatio:ergo nec ſolutio,vt dixi ſ.ponēdo caſum. et ideo text. introducit ſpecialia duo cōtra duas regulas:ideo etiā de æquitate in eo nō cōſiſtit ſolutio:argu.C.de do.promiſ.l.j.& q̄ ibi no.& ſ.de iu.do.l.cum poſt.§.gener.ſed in §.Stichum.vna regula tantum impedit ſolutionem,ſcilicet quia in eo non poſsit conſiſtere obligatio:ideo de rigore non pōt ſolui,vt hic. ſed de æquitate ibi contra iſtam regulam diſpenſatur. Tertiò oppo. videtur q.ꝑ etiā contra illam regulā non admittat̄ diſpēſatio illa,vt de æquitate poſsint ſolui:vt d.§.ſtichum.in prin.de verb.obli.l.ſi duo.ij. re:pon.ſol. quædam gloſſ.quæ eſt j.de ver.obli.l. ſi Stichum.in prin.videtur dicere quod in dictis legibus admittitur ſolutio de æquitate,ſi ille qui erat ſtipulator tempore promiſsiōis,deſignat eſſe ſuus.ſed illa gl.cōmuniter ibi reprobat̄,et ſpecialiter per do. Ray.Nam eſt contra d.§.ſticum.vbi eſt differentia inter alternatiuam obligationem,& obligationem generis:ſed dicta ſol.præſupponit idem eſſe in vtroque.ergo &c.ſol. ergo ibi loquitur in obligatione alternatiua:vt ſi promittis mihi ſticum aut Pamphilum:cùm Pamphilus eſſet meus:conſtat qđ vterque ab ipſis cōtrahentibus adijciebat̄ ad obligationem.Sed in Pamphilo nō cōſiſtit obligatio,nec ſolutio,nec lex diſpenſat contra factū iſtorū contrahentium.ſed quod ſ.dixi,loquit̄ in obligatione generis,in qua contrahentibus nil apponitur ad obligationem: ſed ſolutione poſtea facta de ſticho lex fingit illum ſticum ab initio fuiſſe in obligatione,vt ſtatim dicam,propter quam fictionem obſtat illa regula,qđ ſi in eo non conſiſtit obligatio,nec ſolutio,cō trs iſtam ſuam fictionem lex de facili diſpenſat:vt l.Celſus.ſ. de

b arbi.Quartò opponi.* & videtur quod homine legato in genere nil vide ur legatum:vt ſ.ti.j.l.cùm incertus.hic autem dicitur q̄ ſingulos continet homines:ergo &c.ſolu.dicit glo.in prin.qđ ſingulos continet homines quo ad ſolutionem, vt hic. Nullus autē eſt in obligatione:vt in lege contraria,& no.ſuprà,de cōdi. inde.l.cum his.ſ.ſi.Aliam opi.ponit gl.in l.ſi vnus.§.ſed ſi generaliter ſuprà,de pac.Iſta opi.nō videt̄ verā:quia ſi nil.eſt in obligatione,nil poſſet peti.Præterea,videt̄ contra text.j. de accept. l.& per iuſiurandū.§.ſi is qui hominem. vbi dicit̄ qđ acceptila-

tione

tione perimitur tota obligatio: ergo aliquid erat in obligatione. Vnde quidã sustinentes primũ dictũ dicunt ꝙ nullus homo specialis est in obligatiõe:vt l.cũ incertus.sed est in obligatiõe ipm genus,quod cõtinet singulos quo ad solutionem,vt hic. Ista est
9 falsa respõsio.Nã ¶vos debetis scire ꝙ homo prout est genus,est quædam idea,seu quædam imaginatio,quæ nõ est in nostro cõmercio,nec põt subijci dominio nostro:ergo nõ cadit in obligatione:vt instit.de inuti.stip.in prin.Vnde alij vt la.de Are.dixerũt ꝙ nullus est in obligatione purè:vt l.cũ incertus. sed sub conditione si soluatur,vt in eo qui solueretur existat cõditio, in cæteris deficiat.Et ꝓ hoc videt tex.j.qui & à qui.l.iij. Hoc nõ est verum:quia secundùm hoc legatarius decedens nõ tranſmitteret: quod est cõtra l.hæredes.§.si incerto.ſ.fa.ercis. Itẽ nõ posset agere pendente conditione solutionis:vt l.cedere diẽ.de verb.sign. qđ est cõtra §.præterea.instit.de actio.& illa l.iij.qui & à qui.loquit in fi.sui solũ de legato optionis,quod secundũ ista tempora erat cõditionale:sed hodie aliud est:vt instit.de leg.§.optionis.& licet illa l.iij.in prin.faciat mẽtionẽ optiõis de legato generis, tñ finis debet restringi,vt ſ.dixi.Vel responde aliter vt statim dicã.
10 Quid dicemus?Dic ꝙ¶gl.hic in fi.ponit veritatẽ.l. ꝙ nullus est in obligatione certus,nec determinatus, sed determinandus per solutionẽ,adeo ꝙ ille,qui erat solutus, fingit ab initio fuisse in obligatione.& hic est casus l.cùm incertus.si bene aduertatur.dicitur hic tamen singulos cõtineri:quia singuli possunt solui. & sic debet intelligi l.si vnus.§.sed si generaliter.ſ.de pac.Et ita tenent Pe.& And.de Pis.& omnes quasi. Itẽ propter istã incertitudinem,quæ est ante solutionem,potest dici quod in d.l.iij.qui & à qui.dicitur istud legatum conditionale quodam modo. Nota
11 quod videtur¶de verbo,quodam modo,quod notat improprietatem:vt j.de acqui.pos.l.si me in vacuam.& ibi not. & sic etiam debet intelligi glo.quæ est j.de opti. lega.l. si Pamphilo. & l.homine.videlicet ꝙ legatum hominis in genere sit conditionale, scilicet impropriè.aliàs essent falsæ glossæ per rationes prædictas.Expediti de oppositionibus quæ directò respiciunt §. pro declaratione nostræ materiæ op.ad regulã,quæ dicit duas causas lucratiuas non posse cõcurrere,in qua fundatus est noster §. Et op.primò ꝙ malè sit formata ista regula: nã cã dicit contractus,vel quasi.Itẽ obligatio quæ inde descendit.Itẽ actio quę ex obligatione descẽdit & causatur:vt.j.de excep.rei iud.l. & an eã dem.§.actiones.& ibi not.quocũq; modo hic accipis cãm, malè dicit:nã cũ hæc lex,& similes dicãt ꝙ vno debitore soluẽte alter liberat:ergo vterq; tenebat; & sic præcesserat cõtractus & obligatio.Ex cã ergo cõcurrũt duæ causæ lucratiuæ.Sol.fateor contrariũ:nam contractus obligatio,& actio,& cã lucratiua cõcurrũt:nõ tñ quo ad effectum solidæ actionis ex qualibet cã. Nam solutiõe facta ex vna tollitur alia:& isto respectu dicit duas causas lucratiuas non posse cõcurrere:& hoc dixi in summario. Secundò opp.& vr ꝙ possint cõcurrere quo ad effectũ solidę exactionis:vt.j.de ver.oblig.l.existimo.ver.aut si hoc verũ, &c.vbi si res est mihi debita sub conditione ex cã lucratiua,& pendente cõditiõe mihi soluat solida ex alia cã lucratiua,si desinit eẽ mea & postea cõditio primæ obligationis extiterit,iterũ petam eam, vt solida mihi soluat:& sic cõcurrunt duæ causæ lucratiuæ quo ad effectũ solidæ exactionis.Solu.eodem tempore non possunt cõcurrere,vt hic:diuerso sic , vt ibi.Nã ibi cũ fuit soluta ex vna obligatione lucratiua,alia nõ erat nata:sed pendebat cõditio, & desinit esse mea añ; existeret cõditio.& sic non fuit dare quod eodem tempore cõcurrerẽt.Ita ẽt esset in hac lege , si res debita ex testamento vnius mihi soluat viuo alio testatore:& si desinit esse mea eo viuo,iterũ potero dictam rem petere ex alio testamẽto,vt hic dicit gl.huius.§.licet ponat sub dubio fortè:sed non debuit dubitare:quia duæ causæ concurrunt diuersis temporibus, secundũ Dy.& est casus in.d.l.existimo. licet ipsi non allegarẽt eam ad hoc.Tertiò contra id oppo.& videt quòd hæc sol.est cõtra omnem rationem.Nam videtur debere dici totũ cõtrariũ:cũ eadẽ res possit esse mea ex pluribus causis cõcurrentibus eodẽ tpe:nõ aũt ex pluribus causis nõ cõcurrẽtibus:vt.l.in numeratio nibus.j.de sol.& no.j.de acq.pos.l.iij.§. ex pluribus. Solu.fateor quod vna res potest esse mea ex duabus causis lucratiuis cõcurrentibus eodem tẽpore,per iura prædicta. Nec per hoc infringitur regula,quæ habet locum quo ad effectum solidæ exactionis ex vtraq; causa:sed oppositio concludit qñ eadẽ res semel solu-

ta efficit mea ex duabus causis.qđ non est contra regulam nostrã . Nec dicas ꝙ istud non reperitur ex duabus causis lucratiuis: qa do tibi casum j.ad legẽ Falci.l. verbis.ij. respõ.vbi debebat quis aliquid in diẽ Reipub.ex pollicitatione, & sic ex causa lucratiua:legauit illud idẽ Reipu.Certè si dies debiti extitit,ex vtraq; causa debet:& si soluit Reipu efficit sua ex vtraq; causa,nec infringit regula:quia vna est solutio.& habent locũ no.in §.ex pluribus.vbi Dy.videt hoc tenere.Quartò opp. & videtur ꝙ eodẽ tẽpore quo ad effectũ solidæ exactionis concurrant duę causę lucratiuę:vt j.de actio.& ob.l.si is qui Stichũ. Solu.dicit gl.ibi ꝙ ibi debet ex duabus causis,quarũ vna est lucratiua,vt legati:alia non lucratiua,vt stipulationis.hoc est diuinare.Præterea,debitum ex stipulatione simpliciter intelligitur ex cã lucratiua:arg.l.si stipulatus.ſ.de vsu. & ope.li.l. Capanus. Vnde Pe.tenet vltimã solutionẽ positam in lege contraria. ſ. ꝙ regula habet locum,qñ duæ causæ lucratiuæ concurrunt in eadẽ psona ab initio : sed in l.contraria ab initio habuit originẽ in diuersis psonis,licet ex pòst facto deueniat ad vnã.Hanc so.credo verã:& ꝓbat ꝓ tex.legis cõtrariæ.& ſ.tit.j.l. si seruus legatus. §.j.& ideo Imperator instit.eo.§.si res.dicit in eundẽ hominẽ,&c. & ideo dixi in casu summario in eiusdẽ persona &c.Hanc opin. tenet And.de Pisis,aliàs An.zaphi.& Cy.hoc dicit. C. de negoges.l.qui pupillæ.Sed cõtrà instatur fortiter:quia hęc solu. videtur cõtra casum l.si mihi & tibi.in prin.ſ.tit.j.Sol.secundùm Pe. ibi ab initio habuit originem ex personis duorum:nõ tñ quo ad effectũ solidæ exactiõis:nã impediebãt se cõcursu.vñ si ex pòst facto deueniat ad vnũ,nõ variat natura duarum obligationum. sed l.si is.& l.si seruus legatus.§.j.loquitur qñ ab initio quælibet
12 persona poterat petere solidum.Quintò op.dicit hic in lege ¶ ꝙ licet aliqd dederit causa cõditiõis implendæ ꝓ legato, ꝙ nihilò minus dicitur lucratiua causa:vt j.ad legẽ Falci.l. ad veterani. §. j.& l.si fundus legatus.& no.ꝓ Iac.de Are.ſ.si qs omi.cau. test. l.licet.sed alia lex dicit ꝙ si res sit mea ex causa legati,et dedit aliquid causa cõditiõis implẽdæ,ꝙ ex alio testamẽto possum eam petere:vt ſ.tit.j.l.planè.§.quod si rem.vlti.respon.ergo dicitur ꝙ duæ causæ lucratiuæ in eadẽ psona eodẽ tẽpore cõcurrunt quo ad effectũ solidæ exactionis.Solu.dico ꝙ cùm aliqd dat à legatario pro legato,titulus dicit lucratiuus simpliciter: sed secundũ quid dicit oneroſus:vt no.in d.l.ad veterani.§.j.ſ.tit.j.l. non amplius.in prin.Eo ergo respectu,quo est oneroſus,vna solutio nõ tollit aliam obligationẽ:& sic duæ causæ concurrunt . ita loquit §.quod si rẽ.Sextò op.ad prædicta.ſ.tit.j.l.nõ quocunq;.in prin. & §.j.Sol.ibi res,quæ peruenit ex vna causa lucratiua , non peruenit perfectè & irreuocabiliter:nam erat discessura conditione
a adueniente.Sed de vno dubitat ª,vtrũ interim pendente conditione possit agi:an expectet conditionis euentus , & sic desinat haberi ex prima solutione?Glo.parua in d.l.nõ quocunq;.ponit vtrãq; opi.& se nõ firmat.Dy.tenet ꝙ agat existẽte cõditione:vt probatur in versi.nã & si ex stip.ea.l.idem tenet Pe.tñ glo.tenet cõtrarium.j.de verb.oblig.l.inter stipulantem.§.si rem.Tu dic secundũ Iaco.de Are.Aut vult quis agere ex alia causa, vt consequatur totã rem:& debet expectari cõditionis euentus:vt d.l.existimo.& ita loquit opi.Dy. Aut vult agere vt cõsequat æstimationẽ dubij euentus:& tunc poterit agere statim. & sic procedit alia opi.ar.de hoc ſ.fami.ercis.l.item Labeo.§.fi.cum l.sequẽ.Vt
13 igit ¶totã istã materiã colligas sub quadam distinctione,scias ꝙ vna regula est,ꝙ duæ causæ lucratiuæ possunt concurrere : vt l. nõ est nouum.ſ.de act.emp. Itẽ alia regula est ꝙ duę causę,quarum vna est lucratiua,alia oneroſa,etiã possunt concurrere: vt l. ex ꝓmissione.j.de act.& ob.& ſ.titu.j.l.planè.§.quod si rẽ.& hic est alia regula,de qbus nil ad præsens. Tertia regula est, ꝙ duæ causæ lucratiuæ nõ possunt simul cõcurrere:& de hoc est dicendum. Ista quidẽ regula secundũ diuersos terminos operat diuersum effectum.Nam qñ debet genus,operat effectũ impediendę solutionis in eadem re:vt hac l.ver.nõ idẽ.Sed qñ debet species operat effectũ tollendæ obligationis : nã solutione facta ex vna causa tollit obligatio ex alia:vt hic,in prin.& j.de act.& obliga. l.omnes.& instit.eo.§.si res.Aut ergo quæris qñ regula locũ habet quãtũ ad primũ effectum impediendæ solutionis , qñ debet genus:& dic aut debet tale genus,qđ in suo gñe recipit functio nẽ:qa in his cõsisteret mutuũ:vt ſ.si cer.pe.l.ij.& tũc regula non

a ¶Sed de vno dubitatur. Adde Bar. in d.l. nõ quocunq; . & ibi Roma.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

habet locũ:vt j.de ſo.l.ſi qs duos.§.j.& j.e.l. titia.Seio.in pri.& q̃ no-Inſt.e.§.ſi res. Aut eſt tale genus q̃ nõ recipit functionẽ:et tũc aut res ſoluta põt ad oculũ demonſtrari:& tũc habet locum regula:vt hic,ver. nõ idẽ. Aut non põt ad oculũ demonſtrari:et tunc nõ habet locũ regula,vt hic,ver. ſed ſi pars & ver.nãq̃.Nec diſtinguo vtrũ fuerit adiecta certa demõſtratio,vel nõ:qa tũc habeẽ vt p̃miſſor ſpeciei,vt §.dixi:& habebit locũ diſtinctio,quã faciam in proximo caſu.Si verò queris de ſecundo effectu obligatiõis tollẽdę qñ debeẽ ſpecies:tunc aut illę cauſæ cõcurrũt diuerſo tẽpore,& non habet locũ regula:vt j.de verb.oblig.l.exſtimo.vt not. in hoc §.circa princ. Aut eodẽ tpe:tunc aut ex vna cã fit ſolutio eiuſdẽ rei ficte:puta qa ſoluitur pretiũ.& tũc aut illę duæ cauſæ lucratiuæ deſcẽdebãt ex teſtamẽto-vnius,vel duorũ,q̃ habebanẽ loco vnius:aut ex teſtamẽto prorſus diuerſorum. Primò caſu habet locũ regula, vt §.ti.j.l.huiuſmodi.§.j.& hoc ſi relinquiẽ ab eodẽ:ſi à diuerſis ſecus: vt l.quidã.§.j.§.eo.Secũdo caſu,qñ ex teſtamẽto prorſus diuerſorũ:& tũc nõ habet locum regula:vt Inſti.eo.§.ſi res.& §.ti.j.l.planè.§.ſed ſi duorũ. Aut ſoluiẽ eadẽ ſpecies verè:& tũc aut ab initio habuit originẽ in perſona diuerſorũ:aut vnius. Primo caſu, aut ambo vocabanẽ ad ſolidã exactionẽ:& nõ habet locum regula:vt j.de act.& obl.l.ſi is q.& §.ti.j.l.ſi ſeruus legatus.§.j. Aut ſibi faciebãt partẽ:& habet locũ regula:vt §.tit.j.l.ſi mihi & tibi. in prin.ſecũdo caſu,qñ habuerũt originem in perſonã vnius:& tũc aut vna illarũ cauſarũ ſecundũ quid eſt onerosa:& procedit cõcurſus alterius:vt §.ti.j.l.planè.§.qđ ſi rem.ij.rñ. Aut oĩno eſt lucratiua:& tũc aut eſt res ex vna cauſa ſoluta reuocabiliter:& non procedit regula:qa poterit agi ex alia,vel ſtatim, vel ex pacto euentu:vt l.non quocunq̃.§.j.in prin.§.ti.j.& §.dixi. Aut eſt ſoluta irreuocabiliter:& procedit regula: qa ſemper liberatio fit ex aliqua cauſa,nõ diſtincto vtrũ poſsit ad oculum demõſtrari, vel nõ,vt hic ĩ prin.& §.ti.j.l.nõ quocũq̃.§.fundus. inſti.eo.§. ſi
14 res.cũ ſi.Expeditus† de cõtrarijs veniam ad aliquas q.Et primò quæro,vtrũ cauſa lucratiua & quaſi lucratiua concurrant. Declaro,qa debetis ſcire q̃ non ſolũ eſt cauſa lucratiua,& onerosa, de qbus dictũ eſt §.ſed etiã q̃ vocaẽ quaſi lucratiua,vt eſt cauſa noxalis,& aliæ ſimiles:vt j,de do.exce.l. apud Celſum.§.ſi quis aũt.ver.cęterũ.& qđ ibi no. Itẽ cauſa dãni infecti,quæ æquiparatur noxali:vt j.de dãn.infec.l.prætor.§.hoc edictum.& no.per Dy.eo tit.l.ſi finita.§.ſi plures.Pone ergo,debes mihi ſeruũ alienũ ex cauſa lucratiua:ſeruus eſt effectus meus ex cauſa noxali: vtrum ſis liberatus? Videtur q̃ ſic.Nam ſi ex cauſa lucratiua ad me peruenĩſſet,eſſet liberatus:ſed cauſa lucratiua,& quaſi lucratiua æquiparanẽ,vt dictis legibus:ergo &c.Pro hoc videẽ caſus §.de noxa.l.ſi alienus.de fur.l.q̃ dicit.cõtra videẽ:nã qñ cã ſecũdũ qd eſt onerosa,nõ habet locũ regula:vt §.ti.j.l.planè.§.q̃ ſi rẽ. & §.dixi.ſed iſta cã dicit cauſa quaſi lucratiua:qa ſecũdũ qd eſt onerosa:ergo &c.Pręterea,euidẽtius hoc apparet ĩ alio exẽplo. Si rẽ dignã magno pretio emã modico:dicit quaſi lucratiua: vt no.in d.ver.cæterũ.Sed tũc nõ eſt dubiũ q̃ inquãtũ dedi p̃tiũ,durat actio ex alia cã:vt d.l.planè.§.q̃ ſi rẽ.ergo &c.Credo q̃ iſta ſecũda pars ſit vera:nã q̃ hominẽ ex noxali cã accepit,minus accepiſſe videẽ,q̃ę q̃ hominẽ habet noxijs ſolutũ.Hic videẽ caſus j.de do.cau.mor.l.mortis cã capimus.§.fi.& de ſol.l.q̃ decẽ.§.q̃ homi nẽ.Et ideo q̃ illũ ſtichũ debebit,nõ liberabit eo reſpectu:qa minus habet creditor,p̃ hæc iura,p̃ hac parte allegata.Sed ſi pones talẽ caſum,q̃ qs liberaẽ ſoluendo ſeruũ obligatũ noxijs,ſvel domũ ruinoſam:tũc nõ eſſet dubiũ q̃ contingeret liberatio. Ad cõtraria reſpõ.nã æqparatio p̃cedit prout eſt eadẽ ratio,quę hic ceſſat.Ad l.ſi alienus.& l.q̃ dicit.q̃ quod ibi no.rñ.qa ibi nõ cõtingit liberatio propter regulã de duabus cauſis lucratiuis:ſed propter aliã regulã,quæ ponit in d.l.q̃ dicit.Quęro ſecũdò.po-
15 ne† q̃ illud,q̃ mihi debes ex cauſa lucratiua,alius, qui erat mihi obligatus naturaliter tãtũ,mihi dat:vtrũ ſis liberatus? Reſpõ. ſine argumẽtis:aut ille erat obligatus ex naturali obligatione,qua benefaciẽtibus benefacere debemus:de qua loquit §.de pe.hæ.l. ſed & ſi l.§.cõſuluit.& tũc ſolutio eſt donatio.& ideo eris liberatus,vt no.in d.§.cõſuluit.hoc patet in legato q̃ fit ex præcedẽtibus meritis:vt §.p ſo.l.nec adiecit tamẽ dicit cauſa lucratiua: vt hic,& §.ſi res.& l.apud Celſum.§.ſi qs aũt. Licet qdã dixerint legatũ nõ eſſe cauſam lucratiuã.quorũ opi.refer.gl.j.de act.& obl. l.ſi is q.& malè:qa cõtra prędicta iura. Si verò erat obligatus naturaliter,vt pupillus,cui mutuata erat pecunia, vel abſolutus à vero debito p̃ ſentẽtiã:& tũc talis ſolutio nõ diceret donatio: vt
a l.hoc iure.§.pe.j.de do.& ideo nõ eſſes liberatus. Tertiò quęro,*
16 ego ſum obligatus† mulieri ad fundũ ſibi dãdũ ex cauſa lucratiua:nũc dictus fundus eſt dictę mulieri à vero dño datus in dotẽ:demũ matrimoniũ eſt ſolutũ & fundus reuertit ad mulierem: quæritur,vtrum ego ſim liberatus.Videẽ q̃ nõ:quia fundus reuertitur ad mulierem ex cauſa dotis,quę reſpectu mariti dicitur onerosa:vt j.de act.& ob.l.ex p̃miſsione.ergo &c. Pro hoc vide tex.& gl.j.eo.l.cũ pater.§.pater filiæ.Cõtrariũ credo eſſe verum:
17 vos debetis ſcire q̃ ſi aliquis dat dotem pro muliere†, iſta cauſa dotis reſpectu mariti dicitur onerosa:quia recipit propter onera matrimonij ſupportanda.ſed quando vadit ad mulierem, vadit
b ex cauſa lucratiua:* qa quo ad eam eſt donatio. De hoc eſt text. j.de his q̃ in frau.cre.l.fin.§.ſi à ſocero.ver.at ſi neuter.& no.§.ſo. mat.l.Mæuia.§.fin.in vlt.gloſ.Si habet ex cauſa lucratiua : ergo, ero liberatus. Ad contraria reſpon. quia dico quod eſt onerosa quo ad maritum tantũ. Ad §. pater filiæ.reſpon. quod ratio ibi poſita in glo.non eſt bona,per prædicta iura.Sed ratio eſt ibi:qa illa mancipia non erãt cõſtante matrimonio mulieris, licet eſſet ſpes reuertendi ad eam.cum ergo non haberet verè,ceſſat regula de duabus cauſis lucratiuis.Sed ſi contingeret q̃ mancipia reuerterentur ad filiam ſoluto matrimonio, antequam hæres patris ſolueret æſtimationem mancipiorum,crederem ipſum hæredem liberatum, per ea quæ dicta ſunt.ſed dices quod prædicta ſunt contra calum C.de impo.lu.deſcri.l.j.§. lucratiua . libr. x.vbi dicit quod licet dos reuertatur ad mulierem ex cauſa donationis:tamẽ nõ dicitur habere effectũ lucratiuũ.Reſpõ.q̃ non habet effectũ cauſæ lucratiuę quãtũ ad illã deſcriptionẽ,ſeu prę ſtationẽ quatuor ſiliquarũ,de qua loqtur ille titulus.aliàs ſecus:
18 vt patet per prædicta iura.Et iſtud † eſt vtile ſcire propter pa-
c tres:qui dotãt filias ſpurias:nã videtur q̃ venientes ab inteſtato poſsint reuocare ab ipſa muliere,quãdo dos eſt reuerſa ad eam: cũ duos quo ad eam ſit donatio:& ei donari nõ poſsit:vt l.j.C.de na.li.& de inceſt.nup.aut.ex complexu.& in corpore vnde ſumitur.ergo &c.ſed iſtud fortè non precederet de iure Canoni-
d co,* quo iure ſpurij ſunt alendi:vt extra de eo qui dux.in matri. quã pol.per adul.c.cũ haberet.ergo eadem ratione ſunt dotan-
19 dæ.facit quod no.Cyn.de admi tu.l.nõ omni.Quartò † quæro, vtrum qs poſsit exceptioni quę p̃cedit ex illa regula renunciare.Et videẽ q̃ ſic,per l.ſi qs in cõſcribendo.C.de pacti.cũ ſi.Item videtur tex.j.tit.j.l.nutu.§.j.vbi videẽ; quod voluntas teſtatoris tollat hãc exceptionem.Et pro hoc facit gl.§.de tranſac.l.de his. Contrarium dico:nam ſi bene aduertamus text.Inſti. eod. §. ſi res.iſta exceptio non eſt introducta in fauorem rei, ſed propter iuris rigorem,qui eſt vt quod meum eſt,amplius non poteſt fieri meum:vt probatur in l.quoties infrà,de ſo.ergo non poteſt renunciari:vt l.tametſi.ad Mace.& ſuprà,tit.j.l.nemo poteſt.cũ ſi. Præterea,in d.§.ſi res.dicitur duas cauſas lucratiuas concurrere
20 non poſſe:ergo &c.ſed† verbum poteſt, cum aduerbio negatiuo importat neceſsitatem:vt infrà, de fur. l. non poteſt.& not. per Ioan.Andre.extra de re.iu.c.j.lib.vj.ſed ſi poſſet huic regulę renunciari,eſſet in voluntate quod eſſe debet de neceſsitate.Pręterea,pro hoc induco caſum ſuprà,titulo primo.l. quid ergo §.ſi quis duos.vbi expreſsè teſtator voluit quòd vterque hæredum teneretur ad ſolidam rem:& ſic voluit quod regula nõ haberet locum:& tamẽ nõ obſtante ſua voluntate habet locum regula: vt diſtinguamus vtrum ad legatarium primò perueniat æſtimatio,aut res,vt ibi patet.Facit j.de ope.lib.l.cerdonem.hoc etiam videtur tenere gl.§.titu.j.l.huiuſmodi.§.j.Non obſtat l.nutu.§.j. quia ibi teſtator alijs verbis vſus eſt,quod detur æſtimatio. Secus ſi ſimpliciter prohibuiſſet regulã habere locũ. Nõ obſtat gl.
e l.de his.quia vtrũ ſit vera,ſunt opi.* Vltimò §.iſte* cũ ſua mate-
21 ria inducitur ad multas vtiles & quotidianas q. Primò † Dyn-

a Tertiò quæro,Sed an ſufficit q̃ res ſit mihi legata, ſi non ſim nactus poſſeſsionẽ ad hoc vt nõ poſſim agere ex alia cã lucratiua: cũ dominiũ rei legatæ trãſeratur recta via, vide Pau.de Caſt.in l.inter ſtipulãtẽ §.ſi rẽ.de ver obl.q̃ nõ, p̃ illũ tex.in ver.nactus.

b Causa lucratiua An titul⁹ dotis dicaẽ lucratiuus,vel cõtra vide q̃ dicit Bart.in l.cũ pr̃.§.pr̃ filię. j.e.

c Vtile ſcire . Vide Bar.in l.ſi.§.ſi à ſocero. quę in frau.credi.

d Iure Canonico.Nota q̃ hodie tenemur alere noſtros filios ſpurios. cõtra videẽ tenuiſſe Bar.ĩ l. vxorẽ.§. pater naturalis. de legta.iij.et ad Baldũ in l.mater. C. de iure dotium.

e Vltimò §.iſte.Vide Bar.in l.ij. C. de iure emphy.

Universidad de Deusto

inducit hîc tex.qui dicit actionē extinctā nō resuscitari, ad q.si dominus post triennīū recipit pensionē ab emphyteuta:vtrū ius emphyteutæ restaureť.De quo dic vt hic per eū.& habes in l.ſi. C.de iure emphy.p.gl.& plenissimè per Cy.ibidē in iiij.q.Secun
22 dò inducitur per Petrū † consuetudo est in ecclesia Pisana,q̄ si vnus ex canonicis moriat̄,canonici lucrent̄ fructus primi anni. Demū accidit de vna præbēda,quæ vacauit bis eodē anno:vtrū debeāt habere fructus duorum annorū.Et dicit Pe.q̄ vltra mōtes in quadā ecclesia vbi fuit hæc consuetudo, fuit determinatū q̄ fructus vnius anni tantū deberent habere:ne duæ causę lucratiuę eiusdē fructus cōcurrāt.& hoc tenet An. zaphi. & quidam
a alij.Tertiò,ego induco in arg.ad alias q. ª vno statuto †caueť,q̄
23 si quis portauerit bladū extra comitatū, q̄ perdat animal super quo portareť,& cōdemneť in decem.Alio statuto caueť q̄ in omnibus maleficijs commissis de nocte pœnæ duplicent̄.Modò pone quidā sup̄ mulo extraxit frumentū de nocte:vtrū teneatur ad duos mulos?Certè nō:ne duæ causę lucratiuę cōcurrāt.Nec distinguo vtrū primò soluat rē vel æstimationē,cū hic sit debitū ab eadē persona:vt l.huiusmodi.§.j.ſ.de leg.j.& ſ. dixi. Pro hoc do casum j.eo.l.Lucius.§.impuberē.vbi patet q̄ statutū de pœnis duplicandis habet locum in pœnis existētibus in quātitate,
b nō in specie,vel corpore.Sed pone ᵇ q̄ duos homines diuerso tē pore extraxerunt super eodē mulo,vtrū quilibet debebit perdere vnū mulum?Et certè ex prædictis patet solutio: quia aut primus soluit æstimationē:& secundus tenetur ad mulum. Aut primus soluit mulum:& alius liberat̄:p̄ regulā de duabus causis lucratiuis.Sed ad ista duo dicta videť obstare casus l.quicunq̄.C. de fer.fugi.vbi publicat̄ species.Sed respōdeť q̄ ibi lex hoc ex
24 pressè statuit:aliàs secus.†Secūdò videť obstare. Nā certè sunt causæ lucratiuæ quæ ponunt̄ C. de impo. lu.descr.l.j.§. lucratiuas.lib.x.inter quas nō est illud q̄ acquirat̄ ex causa pœnæ: ergo
c &c.So.dico ᶜ q̄ illud,qđ acquirit̄ ex causa pœnæ,habeť titulo lucratiuo:vt C.de modo mul.l.mulctarū.ibi:cōpēdia. Probat̄ ex ratiōe l.in summa.& l.quod placuit.j.de iur.fis.& C.pœn.fisc. credi.præferri.l.j.lib.x.& est tex.aut̄.de nup.§.si verò altera.vbi illud quod perdit ille,qui dedit causam diuortio, dicit̄ alterius lucrū.Pro hoc C.de sacrosan.eccle.l.iubemus.§.sanè.Et hoc patet ad sensum:quia per hoc fisco nil abest.Non obſ.§.lucratiuas. q̄a illud est verū q̄tū ad illā præstationē quatuor siliquarū.Tertiò dicit̄ obstare:q̄a regula habet locū in eo q̄ est debitor speciei, & sic species est in obligatione:vt hic,& l.oēs.de actio.& obl.cū si.sed ille q̄ portat cōtra deuetitū,amittit statim:vt l.cōmissa.j.de public.& statim habet fiscus dominium:ergo relinquens nō dicitur debitor,cùm nō sit obligatus:vt inſti.de act̄.§.j.ergo in isto
d casu regula nō habet locū.Rñ.q̄ nō publicat̄ ª statim,sed expe
25 ctatur sentētia.Nam debes †scire q̄ lex qñq̄ exprimit q̄ ipso iure cōfiscetur:tunc habet locum l.cōmissa.Quādoq̄ nō exprimit & tunc aut vtitur verbo præteriti temporis:puta,sit priuatus: & tunc etiā intelligitur ipso iure.Aut vtit̄ verbo futuri tēporis: vt priueť,vel amittat:& tūc aut est ibi verbū mox,vel statim:& idē de ipso iure:aliàs expectat̄ sentētia.Hoc probat̄ C. de sacrosanc. eccle.l.iubemus.§.œconomus.in glo.super verbo,priuetur.& in aut̄.de incest.nup.§.j.in glo.sed nūquid.col.ij.Cùm ergo hoc statutum non exprimat,nec vtatur verbo præteriti tēporis,nō confiscatur ipso iure.Præterea,posito q̄ si esset secundus portās super eodē animali,nō teneret̄ ad aliud animal:per illā regulam,q̄
26 res mea non potest fieri amplius mea.†Tertiò, ex præmissis insurgit alia q.statuto caueť q̄ confitenti diminuatur quarta pars pœnæ. Modò primus & secundus sunt cōfessi:& primus soluit fisco tres partes animalis:nunquid secundus tenebit̄ ad integras tres partes?Videť q̄ sic:nam quilibet teneť ad tres pro indiuiso, nō designata certa demonstratione,quæ nō potest ad oculū demonstrari:ergo regula nō habet locum:vt hic.Solu.dico q̄ secūdus non tenetur,nisi ad aliam quartam partem , quam fiscus nō habet.Nā debes scire q̄ iste §.habet locū,qñ illa pars pro indiuiso,quæ debeť duobus,bis reperit̄ in eadē re.Nā quęlibet dicitur dimidia:quia vna res habet duas dimidias:sed vnum animal diuisum in quatuor partes nō habet bis tres partes. Ostēdo per similе:si eadem res est mihi legata in testō diuersorū,si in quolibet imminet Falcidia,an quilibet hæredum tenetur ad tres partes? Certè nō:sed solùm ad illā partē, quæ ad legatariū nō peruenit. Istud videtur Iurisc̄onsultus velle in simili,si bene intueamur. ſ.

ti.j.l.nō quocūq̄.§.fundus.in fi.§.vbi si fun
a dus est mihi donatus vel legatus & partem emi,pars mihi donata vel legata est pro indiuiso.vnde licet pars quā habeo ex causa lucratiua,nō possit ad oculū demonstrari, tñ nō petam totum fundum.Nā totus non pōt bis reperiri:sed petā id solū quod mihi abest.ſ.id,qđ habeo ex causa onerosa. Ad quod facit quod dixi ſ.in iiij.opp.secundæ partis huius §.Nullas ergo huius §.subtilitates tanq̄ inutiles spernatis. Videtis enim
b hāc materiā vtilem & quotidianā. Est ergo secundū cōsiliū Pau.efficaciter aduertē dum,vt j.de li.le.l.legaui.in prin. Deo gra
c tias amen.Hic §.fuit repetitus per me Bar. de Saxo ferrato minimum inter legum doctores,nūc Infortiatū legentē in alma ciuitate Pisarum sub anno domini M.cccl.j. mense Iunij,&c.

In fundo. Si res legata tradit̄ nō p̄fectè, actio exteſtamēto adhuc durat ad ipsam.h.d. Not. istū modū æstimandi,seu examinādi istā rem doralē. Simile ſ.fami.erci.l.Mæuius.§.fi.No. q̄ soluta re adhuc durat actio ex testamēto. Di
d xi in l.huiusmodi.§.si ædes.ſ.ti.j.Op.q̄ deť actio in factū:vt l.si hæres.ſ.e.Sol. vt in gl.

1 ☞ *An & quando dispositio generalis deroget speciali, & econtra.vide in fine.*

Eum qui. Dispositio generalis se
e quens derogat speciali f præcedēti,quę cadit inter grauatos.h.d.dif ficilis §.est.Op.ſ.ti.j.l.si tibi homo.§.j. propter quod hic §.legitur principaliter duobus modis.Primò q̄ hic fuit legata species hęreditaria:& ideo ille hæres primus,qui solus fuit grauatus,nō
e teneť nisi pro parte sua:ᵉ vt l.si fundū sub cōditiōe.§. si libertus. ſ.ti.j.& no.hic in prima gl.Alij ergo, q̄ postea fuerūt grauati in
f codicillis,generaliter tenētur pro portionibus suis ᶠ. Et ideo bene dicit tex.ab omnibus nō quærere.i.à q̄busdā sic, & à q̄busdā nō:q̄a ille,q̄ soluit tertiā,iam est liberatus pro parte sua: p̄ partibus verò aliorum quærit̄ dūtum.Sed lex cōtraria loquit̄,qñ erat legata res nō hæreditaria:& ideo primus grauatus tenebat̄ insolidum:vñ soluēdo totā æstimationē liberat se & alios, & sic ab alijs nil quærit̄.Et istā tenuit Dy.& Ja.de Are:& hāc prosequit̄ hic gl.j.& gl.iij.in prin.vsq̄ ibi:sed videť q̄ nec pro partibus,&c. ibi incipit prosequi aliā lectu.q̄ hic fuit legata res,etiā nō hęreditaria:& sic primus hæres teneret̄ insolidū.Sed tunc op.de l. si tibi homo.§.j.ſ.de leg.j.vbi alij nō tenent̄. Timore huius ista lex variat̄ duobus modis.Vno modo secūdū Dy.vt loquat̄ ante traditionē factā:et dico q̄ cōcordat cū cōtrario,vt exponamus hic, ab omnibus nō quærere.i.à nullo quærere:q̄a negatio postposita facit æquipollere suo cōtrario:vt l.legitimos.§.an igit̄.ſ.de legi.tu.& ista est vera in se.Secundo modo legit̄ hic in gl. vt dicamus,fateor q̄ cęteri hęredes nō tenebunt̄ soluere,nec poterat ab his vēdicari,in cōtrario:sed hic spōte soluerunt,vñ pro partibus aliorū trāsit dominiū,nō pro parte eius q̄ primò soluit æstimationem:imò q̄ æstimationē totā soluit,pro partibus aliorum repetet tanq̄ indebitū.Sed op.q̄ etiā pro parte eius q̄ soluit æstimationē, tranſeat dominiū,si ponimus eū cōsensisse traditiōi. Error enim nō impedit dominij trāslationē:vt in toto tit.de cōdi.inde.Fateť gl.q̄ transit,sed reuocabiliter.vide eā.Op.q̄ videat̄ læpius legare qñ legat in testamēto,& codicillis:vt l.quinquaginta.ſ.de proba.So.ibi quantitas legabatur:hic species.Oppo. q̄ solū primus singulariter grauatus teneatur non obstāte clausula generali posita in codicillis:vt ſ.eo.l.legatorum.§.qui plures.Soluit glo. ibi specialiter fuerunt rogati plures:vnde clausula generalis pōt verificari in eis:hic specialiter fuit rogatus vnus;vnde clausula generalis non potest adaptari vni soli. Quæ sol.est bona,licet etiā alio modo possit solui.ſ.quia ibi in codicillis non fuerunt grauati omnes,licet omnes fuerint scripti,tñ ista,quæ hic ponitur, est notabilior.Oppo.& videtur q̄ ille solus teneatur,qui specialiter

a ☾Ad alias.q. Et vide Bar.in l.sanctio.j. de pœnis.

☞ Ad hanc q.quum in apostillis cæteri patrū dicāt,adde videndū do.meū Io. Fran. Rip.in trac.de peste. vl.parte prin.verā.ſu p̄ pro cōseruāda. nu. cclvij. per xv. chartas,præsertim nume. ccclxix . versi. xvij. quero. Alex.Loseus.

b ☾Sed pone.vide Bar to.in d.l.sanctio. circa finem.

c ☾Solu. dico . Adde tex.l.si minoris. ad fi.de admi. tut. Et id qđ quærit̄ ex ludo, an dicat̄ ex causa lucratiua , vide Bal. in l.j.ſ fi.C. si qđ ī frau. pa.Et not. q̄ si aliq̄d habeť,p̄ pretio illicitē soluto , dī haberi ex cā lucratiua , vt no.Bar.post gl.in l.j. §.fin.cū l.seq. ſ. si qs omiſ.cau.testa.quod no. & ibi scripsi.

d ☾Non publicat̄.Adde Bar. in l. Imperator.j.de iure fis.

e ☾Bum qui pro parte sua.Et vide Bar.in l.continuus. §. fin.de verbo.obli ad fi.

f ☾Pro portionibus suis . Et vide plenè not. per Barto.in l.si pluribus §.j.ō. eo.& ī d.l.si tibi homo. §.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Certè nō eſt. Et cōtra hoc dicit Ioan. de Imol. ſ c. paſtoralis. de dona. et vide q̄ ibi dixi: qa tenuit cōtra eum. And. Barba. 1

eſt grauatus: vt l. Titia. §. Lucius. §. eo. Pro cuius declaratione aduerte, quādo diſpoſitio generalis & ſpecialis procedit circa perſonas grauatas, ſic dic: aut p̄cedit generalis & ſequitur ſpecialis: & per illam recedit̄ur à generali, & ſolus ſpecialiter grauatus tenetur: vt d. §. Lucius. Aut p̄cedit ſpecialis, & ſequitur generalis: & tunc aut legatur quantitas aut ſpecies Si quantitas vni per aliam non derogabitur, ſed ſæpius debetur: vt l. ſi pluribus. §. j. §. eod. titu. j. l. ſeruo. §. ſi quis à primo. & hoc no. aut legatur ſpecies: & tūc aut ſpecies hæreditaria: & ſpeciali p̄ generalē non derogat̄: qa cū primus teneba. p̄ portione hæreditaria tantū per clauſulā generalē, alij tenebunt̄ p̄ portionibus ſuis: vt hic, ſecundùm primam lect. Aut legat̄ ſpecies nō hæreditaria: & tūc ſpāli prouiſioni per generalem derogatur, nō vt minus debeat̄: quia tota res debetur: ſed alio modo. Nam primus ſpecialiter grauatus non tenebitur, niſi pro parte ſua hæreditaria: cū vbi non eſſet clauſula generalis teneretur inſolidum, vt hic ſecūdū ſecūdam lect. & d. l. ſi tibi homo. §. j. §. tit. j. Fallit ſi verba generalia poſſent reſtringi ad ſpecialia, vt ſi plures eſſent ſpecialiter grauati, vt l. legatorum. §. j. §. eo. & hoc not. in gloſſa.

1 ℣ Caſus in terminis poſitio.
2 Si teſtator rem propriam alteri obligatam legat, & in ea recuperanda ſit neceſſarius magnus ſumptus, hæres tenetur ad ſumptus: aliàs cedendo actionem liberatur.
3 Libellus in caſu huius §. qualiter formetur.
4 Vſusfructus non dicitur tertia, nec quarta pars fundi, ſed conſiſtit in parte integrali.
5 Tradens rem, quæ alteri debet ſeruitutem, q̄ dicatur tradere poſſeſſionem vacuam.
6 Tradens rem ſeruientem non dicitur tradere poſſeſſionem liberam.
7 Ius ſeruitutis quomodo dicatur eſſe in fundo.

Fundo. Hæres tenetur, ſi fundus tradit̄ diminutus in iure vſusfructus, vl̄ pignoratus vl̄ ab alio poſſeſſus. ſecus ſi alteri ſeruiat. Itē nō valet legatū rei meę, ꝓpter ſeruitutē alij debitā. h. d. Primò loquitur quando mihi legatur res aliena in qua deficit ius. Secundò, quando mihi legatur res mea, in qua ius aliquod deficit. ſecunda ibi: ſi qui autē. Item prima ſubdiuidit̄ur in quatuor. Primò, quādo deficit ius vſusfructus. ſecundò, reſpondet euidā obiectioni. Tertiò, loquitur q̄n res eſt pignorata, vel ab alio poſſeſſa. Quartò, loquit̄ q̄n deficit ius alterius ſeruitutis. ſecunda ibi: vſusfructus eſt. Tertia ibi enimuero fundo
1 Quarta ibi: non idem. Venio ad caſum in terminis † quem pone ſic: Hæres tradidit mihi fundum legatum, tū in eo alius habebat vſumfructū: quæritur qualiter mihi legatario cōtra hæredē conſulatur. Reſpō. q̄ ille vſusfructus, qui deficit, petēdus eſt ab hærede actione ex teſtamento. h. d. In tex. ibi: fundo legato. ſubaudi, & tradito ab hærede. ſequitur nihilò minus petēdus eſt, ſ. vſusfructus. nec enim pōt referri ad fundum ſalua ratione recti ſermonis. Venio ad ſecundam partem, in qua ſic formo caſum: Dictum eſt q̄ vſusfructus, qui deficit, eſt petēdus. huic videtur obſtare, quia q̄n in re legata ſoluta deficit aliquod ius tunc adhuc ipſa res legata petitur, nō illud quod deficit: vt l. huiuſmodi. §. ædes. §. tit. j. & §. ea. l. §. in fūdo. Ad hoc reſpondet Iuriſconſultus, fateor q̄ cōſiſtit legatum in iure rei, nō in parte quota, tamē vſusfructus eſt tale ius quod cōtinet emolumentum rei: & ideo dicitur pars dominij: quia ex vſufructu & proprietate conſtituitur plenū dominiū. cōtraria ergo loquuntur, q̄n deficit aliquod ius ſeruitutis, vel aliud, quod rei emolumētum, vel vſumfructū non cōtineat. h. d. Venio ad tertiam partem, & formo ſic caſum: Quid ſi hæres tradidit mihi fundum pignoratum, vel fundū ab alio poſſeſſum, & ſic poſſeſsionē non vacuam: an legatarius ob hoc poſsit agere? Reſpō. Iurisconſultus, & dicit q̄ ſic. Et aduerte diligēter, q̄ Iuriſconſultus nō dicit q̄ agatur vt luatur, vel q̄d poſſeſsio vacuetur: ſed dicit q̄ agitur ob hoc, hoc eſt, actione ex teſtamento ad ipſam rem: vt hoc ſequatur. Venio ad quartam partem, quæ incipit, non idē &c. dicit ſic: pone q̄ hæres tradidit mihi fundū legatū q̄ debebat ſeruitutē alteri fūdo: an ꝓpter hoc poterit cōueniri à legatario. Reſpō. q̄ nō h. d. Venio ad ſecundā partem principalē: pone teſtator legauit mihi fundū meum, qui ſeruiebat fundo ſuo: an legatum valeat, & videatur mihi per hoc relinquere liberationem ab illa ſeruitute? Reſpon. quòd nō. h. d. Ad primam partem oppo. & videtur quòd licet vſusfructus ſit alienus, non poſsit conueniri hæres: quia teſtator videtur legare ius q̄d in re habebat: vt l. ſi domus. §. ſi. §. titu. j. Huius timore iſta lex legitur duobus modis. Primò q̄n teſtator legauit fundū ſuū. Secūdò q̄n legat alienū: & hoc tāgit̄ in gl. parua, quę incipit, ſ. teſtatoris. Sintelligis in fundo alieno: hoc eſt, nō teſtatoris neq; hęredis intelligas in caſibus, in quibus valet legatū rei alienæ: vt §. tit. j. l. apud Iulianū. §. ſi. & l. cū rem alienā. C. eo. Vnde cū hæres teneat̄ facere fundū plenè legatarij, & teneat̄ de euictiōe: vt l. ſi domus. §. j. §. ti. j. p̄cedit iſte §. ſine ſcrupulo. Nec obſtat cōtrariū: qa hic nullū ius habebat in re: ſed legauit rē alienā. Itē pōt intelligi in fundo alieno, i. nō teſtatoris, ſed hæredis: & tūc procedit ſine ſcrupulo: qa hæres deber dare pſectè: vt j. l. p̄xi. §. ſi rē. Tertiò pōt intelligi in fundo teſtatoris: & vſusfructus erat alienus, ſ. hęredis. Tūc enim p̄cedit ſine ſcrupulo, vt §. eo. l. is cuius. & j. e. l. cū filius. §. dñs. Quarto modo pōt intelligi q̄ fundus erat defuncti, & vſusfructus alterius q̄; hęredis, tūc obſtat cōtrariū: qa teſtator videt̄ legare ſolū ius q̄ habet. ſed quidā reſpondēt q̄ fallit hic in vſufructu, q̄n cōtinet emolumētū rei, ne aliàs legatū ſit inutile.
a Certè nō eſt † inutile legatū proprietatis. Vnde iſta lect. nō p̄cederet: niſi poneres teſtatorē dixiſſe expreſsè, q̄ fundus integer præſtaret̄. Opp. q̄ nō debeat peti vſusfructus, ſed ipſe fundus: vt l. huiuſmodi. §. ædes. §. ti. j. Ad hoc reſpōdet Iuriſc. ōſultus hic in tex. vt dixi ponēdo caſum in ſecūda parte: q̄ mē declarabo me lius j. per quæſtiones. Venio ad ver. enimuero fundo. opp. q̄ hæres nō teneat̄ luere fundū: per l. ſi res obligata. §. ti. j. ſol. Hoc pōt intelligi primò in fundo alieno: & tunc p̄cedit ſine ſcrupulo: qa tūc hæres teneē perfectè facere rem legatarij, & teneē de euictione. Itē pōt intelligi in fundo hæredis: et ſimiliter, p̄cedit clarè eadem ratione. ſed ſi intelligamus in fundo teſtatoris obligato extraneo: tunc iſta lex debet intelligi ſecundum diſtinctionē d. l. ſi res obligata. §. ti. j. vt loquatur hic in illis caſibus, in quibus luitio ſpectat ad hæredem. ſed ſi ponamus quod fundus teſtatoris erat obligatus hæredi: tunc debet intelligi ſecundum ea quæ dixi in l. ſi ſeruus Titij. §. titu. j. Oppo. hic dicitur q̄ hæres debet tradere vacuam poſſeſsionem, vt glo. innuit hic, dum allegat l. ij. §. j. §. de actio. empt. ſed contra: imò non teneē tradere vacuā: vt l. ſi domus. §. ſi. §. tit. j. Reſpon. ſi quis dē teſtator legauit rem alienā ſciēter: tunc iſte §. procedit ſine dubio: quia hæres teneē facere rem
2 perfectè legatarij. Sed ſi poneres ſquod teſtator legaret rem propriam, quam alius poſsideret: tūc videreē legare ius quod habet in re: vt d. l. ſi domus. §. ſi. & tūc hæres liberatur cedēdo actionē, ſi quā habet: vt l. apud Iulianū. §. ſi Titius. §. tit. j. Fallit in caſu ſi pro recuperanda poſſeſsiōe eſſet neceſſarius magnus ſumptus: tūc pertinet ad hæredē: ſicut dicimus in ſeruo legato, q̄ erat in fuga ex lōginquo: vt l. cùm ſeruus. §. tit. j. per rationē poſitam in l. ſi res obligata. §. tit. j. Venio ad ver. nō idem. Oppon. quod propter cęteras ſeruitutes hæres teneatur: vt l. ſeruo legato. §. ſi fundus. §. tit. j. Sol. Ibi legauit fundum, vti optimus maximusq; eſt: hic ſimpliciter. & iſte paſſus declaratur j. eod. l. cū filius. §. dominus. Venio ad ſecundā partē principalem. Oppo. q̄ propter iſtas cauſas valet legatum rei meæ: quia videtur legare ius quod habet in re. l. ſi tibi homo. in prin. §. tit. j. ſoluit glo. q̄ iſtud referē ſolùm ad ſeruitutes, & ad ius vſusfructus: quia moriente legatario redibat ad proprietatē abſq; legato. ſed ſi eſſet talis vſusfructus, qui non rediret: tūc valeret legatum: vt d. l. ſi domus. §. ſi. §. titu. j. Ad idem oppo. de l. apud Iulianum. §. ſi Titius. §. tit. j. Huius timore gloſ. hic diſtinguit plenè, & clare. vide eā, & ſigna. Quæro, in prima
3 parte huius §. qualiter † formatur libellus, & ad quid concluditur. Gloſſ. dicit q̄ in primo caſu petetur vſusfrus: in ſecundo & tertio petetur fundus: vt per hoc aduerſarius adhuc cogatur luere, vel poſſeſsionē vacuā tradere. Vide gloſ. quę incipit, ſ. vſumfructum. & iſtud eſt verū: & hoc dicit aperte tex, vt dixi ponendo caſum. contrariū tenet gl. in l. eum qui ita §. pe. j. de verb. oblig. ibi dicitur fundus petetur vt habeat vſumfructum. & pro illa videtur caſus in l. ſi ita ſtipulatus. §. Titius. de verb. oblig. vbi dicitur q̄ fundo ſoluto ſine vſufructu, in nullo cōtingit liberatio. Dy. tenet iſtā gl. in d. l. eum qui ita. §. pe. reprobata illa. Ad §. Titius. reſpond. q̄ licet nō cōtingat liberatio in aliquo. tamē illud, quod deficit, tantū debet peti. Simile in l. ſi non ſortē. §. ſi decē de cōdi. indeb. Sed contra Dyn. & glo. videtur tex. hic, quia dicit q̄ vſusfructus nō cōſiſtit in parte, i. quota. Non enim conſiſtit in
4 parte tertia, vel quarta. Nō enim † vſusfructus poteſt dici tertia vel quarta pars fundi, ſed cōſiſtit in parte integrali: quia ex proprietate nuda & vſufru. cōſtituit plenum dominiū: vt l. recte dicimus. j. de verb. ſigni. & quod ibi no. melius quā alibi, Item cōtra

Universidad de Deusto

tra eos videtur q̄ vſusfructus non eſt in obligatione: vt l. & per iuſiurandum. §. il. ud. j. de accep. ergo nō eſt in petitione. Rñ. & dico quod imò eſt in obligatiõe: vt l. ſi à reo. §. ſi reo. j. de fideiuſ. Ad §. illud reſpõ. vt tibi dixi. Teneo ergo gl. hic poſitã, & opinionem Dy. per caſum huius §. & per tex. in d. l. eum qui ita. §. pe. et

a ibi dixi. ¶Quæro, aliquis' tradit rem † quæ debet alteri ſeruitutem;

5 vtrum videatur tradere poſſeſsionẽ vacuam. Hic eſt caſus q̄ ſic. Nam primò dicit q̄ hæres tenetur tradere poſſeſsionẽ vacuam; poſtea dicit q̄ non tenetur hæres ſi tradit rem ſeruã. Pro hoc vī text. §. de euict. l. quod ad ſeruitutes. coniuncta. l. iij. in prin. §. de

6 act. empt. Sed † quæro, pone q̄ in inſtrumento eſt promiſſum tradere poſſeſsionem liberam, & vacuã ſi tradit ſeruientem. Fateor q̄ videtur tradere vacuã, vt dixi. Sed an videatur tradere liberã? Puto q̃d non: quia per ſeruitutem auſertur aliquid de iure rei ita q̃d liberè & habere & poſsidere non licet: vt l. ſtipulatio iſta' §. j. j. de verb. oblig. Præterea, cõtra eum qui ſibi aſſerit ſeruitutẽ. deberi, datur interdictũ vti poſsidetis: vt l. ſi duo. §. ſi vicinus. ſ. vti poſside. Sic ergo apparet q̄ per hoc turbat poſſeſsionẽ, & ſic non eſti libera. Etiã hoc videtur expreſſum in l. vim facit. j. de vi & vi arma. Sed cõtra hoc facit quod hic dicitur in vlti. gl. j. q̄ ius ſeruitutis eſt extra rem. ergo per hoc poſſeſsio rei nõ dicitur mi-

7 nus libera: ſed reſponſio patebit ex ſeq. q. Quæro ergo, † vtrum ius ſeruitutis dicatur eſſe in fundo. Gl. hic dicit q̄ non. In cõtrariũ videtur j. de dam. infect. l. eorũ. Facit ſ. de noxa. l. in noxalibus. & hoc dicit Iac. de Are. Tu dic q̄ ſeruitus in fundo dominãte eſt ius ei, cui debetur iſta ſeruitus: & in eo ex hoc aliquid plus ponitur: vt l. qui in aliena. in fi. de neg. geſt. ſed in fundo ſeruiente non eſt aliquod ius poſitiuum, ſed priuatiuum: quia per hoc illi fundo, & iuri eius detrahitur: vt l. ſtipulatio iſta. §. j. dever. oblig. & probatur in l. arbor, §. fi. ſ. commu. diui. Et ideo ſi lego tibi fundum tuum ſeruientem, non videor legare liberationem ſeruitutis: quia in eo nullum ius habeo quod ponat aliquid in me: ſed ius illud eſt in fundo meo dominante, quem tibi non lego.

A municipibus. Municipibus põt vſusfructus reſeruari: quia poteſt extingui. hoc d. Quæro, quibus modis poſſum amittere vſumfructum. Dic, & reſpondeas, vt habes in glo.

1 *Iuſſus reſtituere uni ex certis cùm morietur, ſufficit quòd eligat: & uſque ad mortem poteſt uariare.*
2 *Verbum, relinquo, trahitur ad ultimam uoluntatem.*
3 *Pauperes electi per executores: in quos bona debent diſtribui, habent actionem ex teſtamento, non ex electione.*
4 *Legatarij ex primo teſtamento quantum ad hæredem habentur ut creditores.*
5 *Habens eligere pauperes, ſufficit quòd dicat, eligo.*
6 *Gebella quòd non ſoluatur de inſtrumento electionis.*

b **Num ex familia.** [b]Diuiditur ī partes ſex: & quælibet pars allegatur pro §. & per partes legam. Secunda ibi: ſi de Falcidia. Tertia ibi: ſed ſi vno. Quarta ibi. ſi duos. Quinta ibi: ſed & ſi fundum. Sexta ibi, rogo. &c. Et eſt materia de eo q̄ eſt rogatus reſtituere vni ex certis. & vſque ad §. ſi rẽ. proſequitur vnam materiam multum ſolenniter: & iſtud principium hoc

1 intendit. Iuſſus † reſtituere vni ex certis cum morietur, ſufficit q̄ eligat: & vſque ad mortem poteſt variare. h. d. Iſtud principium ponit tres q. & ſol. ipſarum, & rationem ſolutionum. Secũda ibi: & ei. Tertia ibi: vtrum ergo. Et ad euidentiam totius legis gl. p̃mittit q̄ quidã teſtator qui voratus eſt Sẽpronius, fecit hæredẽ Titium & eum rogauit de reſtituendo fundum Herodianũ vni ex familia, cùm morietur. Iſta verba colliguntur. j. ea. l. §. rogo. Vel poſſumus dicere q̄ teſtator dixit q̄ vni ex familia fundũ re-

2 linquat: vt colligitur. j. ea. l. §. ſed & ſi fundum. Ex eo enim † q̃d dicitur, relinquat, intelligitur cũ morietur; quia verbũ relinquendi trahitur ad vltimam voluntatẽ: vt l. j. in fin. j. de tab. exhiben.

3 † Nota q̄ ſi teſtator iuſsit bona diſtribui inter pauperes per executores ſuos q̃d pauperes electi nullã habent actionem ex electione: ſed ex teſtamento primo. Nota ſecundò † q̄ legatarij ex

4 primo teſtamento, quantum ad heredem habentur vt creditores vt l. j. C. de bo. autho. iu. poſ. Tertiò nota q̃d talis electio põt mutari. Oppo. ad primum q̄ hæres nõ habet neceſſe eligere: vt j. eo. §. rogo. Reſpon. non habet neceſſe præciſe, ſed eo nõ eligente omnes de familia admittuntur: ſed ſi vult vnum præferre, habet neceſſe eligere, vt hic. Oppo. dicitur hic, hæredẽ debere eligere

a ¶Quæro, aliquis. Vtrũ tradens rem. quæ debet alteri ſeruitutem, dicatur tradere poſſeſsionem vacuã vel liberã, & adde Bart. in l. iñ §. j. ff. de actio empt. in l. vim facit. ff. de vi & vi ar. & Bal. in l. fi. C. de pact. inter empt. & Ang. in l. in conuentionalib. §. ſi quis vacuã. ff. de verb. oblig. in c. cũ Ioannes. in glo. ñ. de fide inſtrum. Quid aũt de pacifica poſſeſsione, vide per Paul. de Leazar. Clem. gratię de reſc.

cũ morietur. Contra, imò ſtatim cũ põt: vt l. cũ quidam. ſ. eo. Sol. hic fuit dictum, cum morieris reſtituas. ſibi ſimpliciter: hic fuit dictũ, relinquas, quod intelligitur per vltimã voluntatẽ, vt §. dixi. Opp. dicitur hic quod fruſtra legat. contra. j. ea. l. §. ſed & ſi fundũ. Solu. poteſt legare, vt habeat vim electiõis

c vt in contrario: non vim legati, vt hic. Nota

5 † ergo diligenter quòd iſti quibus commititur electio pauperum, & diſtributio, ſufficit q̃d dicant, tales eligo. nec eſt neceſſe q̃d dicant, concedo: tamen ſi dixerint, non vi-

6 tiatur. Ex hoc † apparet quòd ex inſtrumento electionis non debet ſolui gabella[d], cum

c ex eo nullũ ius quęratur pauperi electo, ſed

d ex teſtamento primo. Opp. quòd poſtquã elegit, nõ poſſet mutare voluntatem: vt ſ. e. l. ſtatuliberum. §. Stichum. & l. huiuſmodi. §. Stichum. ſ. titu. j. Solu. hoc ideo quia elegit ante tempus. ſecus ſi eſſet iuſſus reſtituere ſimpliciter: quia tunc ſtatim electo quæretur ius, nec variari poſſet, vt in contrarijs. Ita tene, & bene.

1 *¶ Si adunantia generalis eligit illum, quẽ Priores nominauerũt: nominatus ſtatim cẽſetur electus ab adunãtia.*
2 *Si teſtator reliquit centum diſtribuenda ad pias cauſas, prout executor elegerit, & eligat fabricam eccleſiæ: epiſcopus de tali legato non habebit quartam.*
3 *Habens eligere pauperes, poteſt eligere in ultima uoluntate*
4 *Qui habet eligere, non eligat digniorem, uel proximiorẽ uel pauperiorem.*

e **Si de falcidia,** [e]Proſequitur eãdẽ materiã. & h. d. Electus non capit ex teſtamẽto eligentis, ſed eius qui iuſsit, reſtitui: & ſecundũ illud Falcidiæ ratio nõ minuitur: & vno electo ceteri excludunt. h. d. Primò ſoluit vnã q. & ponit duas ratiões ſolutiõis. Secò ſoluit aliã,

1 & annectit rationẽ. Sed a ibi: itaq;. † Nota q̄ electus videt nominatus in primo teſtamẽto. q̃d eſt no. ad multa. Adunãtia generalis eligit illũ, quem priores nominauerũt; Certe electus vī ab adunãtia ſpãliter nominatus: vt hic, ibi: ac ſi nominatim. &c. & l. item eorũ. §. fi. decuriones. ſ. quod cuiuſq; vni. Et

f Dy. inducit' ad q. ſcire debetis q̄ epi debẽt habere quartã de relictis ad pias cauſas: niſi ſint relicta ad certos & determinatos vſus: vt ad faciẽdã eccleſiã, vel ſimilia, vt extra de teſt. c. fi. Pone modò[f] q̄ teſtator reli-

g quit † centũ diſtribuẽda ad pias cauſas, put

2 executor elegerit: & executor eligat fabricã eccleſiæ: certè epus perinde non habebit quartã, ac ſi ī primo teſtamẽto eſſet illa cauſa à teſtatore expreſſa: vt hic. & l. aſſe toto. ſ

e de hæred. inſti. & l. inſtitutio talis. de cõdi. inſti. & l. ſanctio legũ. j. de pœnis. Oppo. q̃d hæres nõ habet neceſſe eligere: vt j. ea. l. §. rogo. Sol. vt dixi §. in prin. legis. Opp. hic innuit q̄ iſta electio facit legatũ cõditionale. f cõtrà, Inſtit. de leg. §. optiõis. Sol. ibi in optione rerũ: hic in electiõe pſonarũ. Dixi in l. cũ qdã. ſ. titu. j. Op. de quolibet legato detrahitur Falcidia, vt l. j. j. ad leg. Falcid. ergo g & de iſto Reſpon. quantũ ad primum teſtatorem iſte electus capit vt legatarius: ideo vt ex illo detrahetur Falcidia: quantũ ad ſe eſidũ capit vt creditor; vt §. pxi. & C. de bo.

b ¶Vnum ex familia. Sed quid ſi electio facta eſt incerta per executorẽ: vide Bald. in l. ſi qs ad declinandã. in vj. col. de epiſc. & cle. & Bar. in l. q̃dam. de reb. dub.

»» POMATES.

c ¶Ex hoc apparet. Vide Ale. cõſil. xxxvj. in ñ. co. in iñ. vol. Pau. cõſil. x. in vlti. col. in vlti. dubi. in ñ. vol. Barba. conſilio, xxvj. in v. co. in ñ. vo lu. in ea l. §. ſi de Falcidia. in princip. vide quid dicat Barb. conſi. clxxxvij.

d ¶Solui gabella. De inſtrumemo ex quo nullũ ius quæritur, non debet ſolui gabellæ. Facit ad idem l. ſi ſeruo. de hæredi. inſti. & adde not. per Bar. in l. ſi pupillus j. ad leg. Falci. & quæ dixi poſt Bar. in l. ab emptio. ff. de pact. an inter aſcẽdẽtes & deſcẽdẽtes debeat ſolui gabella, & q̃d in cõtractu donatiõis, vide nõ. Bar. in l. j. C. de impo. luc. deſcrip. lib. x. & adde q̄ Cy. in l. ſi. §. ſed quia noſtra. C. eõ. de lega. dicebat q̄ ſi nõ tenet alienatio, non debet ſolui gabella. quod ſequitur Bal. in c.) in ſi. princ. de na. feu. in vna addit. & q̃ dixi ad prædicta in l. iñ. §. ſi rẽ. deleg. iñ. & ſi de cõtractu depoſiti nõ debet ſolui gabella, ego deponovtvadas pro me Romã: an de hoc pacto debeat ſolui gabella, per Bal. ī rubr. C. depo. in vij. q. Adde q̄ de contractu nullo non debet ſolui gabella, Rom. conſi. lxxvij.

e ¶Si de Falcidia. Et vide Bar. in cõ. inci. caſus talis eſt. xlvij. vbi cõſuluit q̄ ſi teſtator legat pauperib⁹, nõ debet portio eꝑo ergo nõ debet ſi legatum pauperib⁹ quos elegerit Titi⁹. vide ibi alleg. hic Cy. & alios. Andre. Barba.

e ¶Si de Falcidia. Et iſtũ tex. alle. Bal. fl. & qa. de iuriſd. olim iudi. in prin. & ī pe. eo. & Bal. in l. more maiorum. alias in l. & qa. eo. tit. in q. ñ.

f ¶Dy. ſiducit. de quartis debitis eꝑo de legato ad pias cauſas, p̃ Bal. in authẽ. ſimiliter. C. ad leg. Falcid.

g ¶Pone modo. Adde Guid. de Suza. in d. l. ſi quis ad declinã dam. & quod ibi ibi Bal. in xvij. col. de epiſc. & de.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Nota q̃ ille. Alle. Lu.no.cccxxviij.ſed quid eĉtra, ſi teſtator loquitur p̃ verbũ pluralis numeri, vid̃ Bal.in l.ſi.de op. leg. & ꝑ primo not. hic vide caſum in l.cum quidã.de leg.ij.& Roma.no.cccxxix. add̃ an inſtituẽdo q̃s videatur eligere, Bald. conſi.cccclvj.ij.lib. 3 4

b ¶Nota q̃ inſtituendo. Et hoc idẽ allegat Bal.in conſi.inci.mihi ſecũda facie videbatur quod iſta. &c. 1

c ¶Quærit gl. Adde quod no.Bar. I. cum quidã.ẽ.eo.

Pro cõcordia. Aduerte q̃ ſatiſfactũ nõ vr̃ mẽti teſtatoris ꝓpter illa verba in teſtamẽto appoſita, ſcilicet q̃ executor vltimæ volũtatis ad diſtribuẽdũ inter pauperes Chriſti,& eligẽdo vnũ per ipſum executorẽ, licet pauperrimũ:quaſi cõſtituatur numer⁹ pluralis. Ita domi. Ale. in l.qui quartã. ſ. ſi qs. ff. de leg. j. alleg Bar.cõtrariari. Nã in l.j.ff.de opti.leg. vid̃tur cõcludere q̃ non poſſit eligere vnũ cõtrariũ allegaĉ tenere in hac l.vnũ ex familia.ſ.ſed & ſi fundũ. Tu dic ex mente do. Ale.& Pau.de Caſt. aliorũ doc.quos ipe alle.ſi d.ſ.ſi qs. Bart. in hoc ſ.ſed & ſi fundũ nõ firmat pedem vel ſed'o Bar.in d.l.j. loquit̃ qñ maior charitas erat in diſtributiõe plurũ q̃ vnius: & ꝓcedat cõſi. Pau. de caſt.cxlv. Qñ vero maior charitas eſſet in eligẽdo vnũ q̃ plures, & maximẽ qñ apparet de mẽte teſtatoris ita eſſe,tũc ꝓcedat opinio Bart. in hoc ſ.ſed & ſi fundũ. Vel,& tertiò ſol. ſecundũ ipſum do. Ale.qui dat aliã ſol. dãdo vnũ nouũ intellectũ à dicta.l.j. 1 2 3 1 2

d ¶Si rẽ. Vide quando legatur res cõmunis adde in l.ſerui electione.ſ.j.& ij.ſ. ti.j. Et ad iſtũ tex.vide not. per Io.o.in l. ſi hæredis ſeruus. deleg.j. 1

aut.in.poſ.l.j.ideo ex illo non detrahit̃ Falci. Vltimò ex hoc.ſ.not.duo.† Primò q̃ talis electio poteſt fieri in vltima voluntate: vt colligitur hic, & in ſeq. ſ. & ſic patet q̃ non requiritur præſentia perſonæ electi:vt j.eo.l.cũ pater.ſ.donationis. dixi ſ. eod.l. j. in q.quam diſputaui,quæ incipit,filiũ adultum teſtator inſtituit.Secundò nota† quod non habet neceſſe eligere digniorẽ,vel ꝓximiorem,vt in ver.itaq; ſic ille,cui cõmittit̃ electio pauperum,nõ habet neceſſe eligere pauperiorem. Dixi in l.cum quidam.ſ. eo.

☞ Teſtator poteſt legare rem à ſe debitam hæredi.

Sed ſi vno. Si vnus ex certis inſtituatur & fundus extraneo legetur, ab eo vendicabitur deducta portione hæredis. h.d. Hic Iuriſconſultus determinat duo dubia circa eandem materiam,& ſic habet duas partes.Secunda ibi: verũ.Oppo.hic dicitur q̃ inſtituendo hæredẽ non videtur eligere,cõtra.j.ea.l.ſ. ſed & ſi fundũ.& j.proxi.ſ.Sol.vt dicam in d. ſ.ſed & ſi fundũ.Oppo.hic dicitur q̃ fit cõpenſatio.contra:quia compenſatio eſt debiti & crediti inuicẽ cõtributio:quod hic nõ ſic obſtat l.j.ſ.de compen.Gl.fatetur quod hic non eſt propriè cõpenſatio,ſed retẽtio. Vel dic q̃ cõpenſatio dicitur facta à teſtatore,qui inſtituendo vnũ hæredẽ videtur voluiſſe cõpenſare cũ eo illã partem fundi quã poſſet petere à legatario,propter q̃ opponitur ſibi doli exceptio,ſi ipſe agit:& etiã ſi legatarij conueniantur ab alijs cohæredibus ex perſona ipſius, opponet doli exceptionem,ſecundũ gl.vt ſ.de pac.l.ſi tibi. ſ. pactum.& j.ea.l.ſ.ſi rem. † Nota quod ſicut teſtator poteſt legare rem hæredis:vt d. ſ.ſi rem.ita poteſt legare rem à ſe debitam ipſi hæredi,vt patet hic.

☞ Iuſſus reſtituere unam rem uni ex certis poteſt plures ex illis certis eligere.

Qui debet diſtribuere bona inter pauperes, poteſt particularem diſtributionem facere.

Eligere quando quis uideatur inſtituendo.

Si duos. Si plures ex certis inſtituãtur,& pars fundi extraneo relinquatur:illa vendicabitur excepta parte,quæ inſtitutis competeret.h.d.† Nota q̃ ille qui eſt iuſſus reſtituere vnam rem vni ex certis,poteſt ex illis certis plures eligere qđ eſt mirandũ,cum teſtator dixerit vni reſtituí:vt patet ex gl.quę eſt prin.l.& ex tex. qui dicit vnum ex familia, &c. probatur j. proxi.ſ.Secundo nota q̃ põt diuidere rem & ſi in partẽ aliquẽ eligat,& in partẽ negligat, valet electio q̃ patet:quia hæredes videntur electi pro parte,& pro parte legata extraneo videtur neglectũ.Et ſic patet† q̃ iſti,qui debent diſtribuere bona inter pauperes, poſſunt facere diſtributionem particularem:& ſi in parte faciunt in parte negligunt,valet.Nota.quod inſtituendo quẽ hæredem, videtur quis eligere. Et ſic facit† quod ſi quis eſt iuſſus poſt mortem ſuam bona ſua diſtribuere inter pauperes,q̃ illã,quẽ inſtituit,videatur eligere in pauperẽ.quod putarẽ verũ ſi hoſpitale quoddã vel pauperẽ inſtitueret,ſecus ſi aliũ fortè filium,vel ſimilẽ hominẽ diuitẽ:quia tũc nõ eligeret ex his quos teſtator voluit.Quærit gl.qualiter ad partem relictã extraneo illi de familia admittantur.Gloſ.dicit qđ primò admittantur,qui ſunt in proximiori gradu:vt l.peto.ſ.frater.j. eo. & ex illis præfertur,qui petendo præoccupat,ſi alij negligant:vt dixi in ll.cum quidam.ſ.eo. Vltimò glo,oppo.ſ.ſoluto.in auĉ.de nupt. & non ſoluit, Dic ſol.iſtud eſt regulare:illud ſpeciale:vt not.ſ.de acqui, hæred.l.ſi quis mihi bona.ſ.iuſſum.

1 *☞ Iuſſus relinquere quibus uol. põt vnum eligere, & cui voluerit, põt plures eligere.*

2 *Executor, cui eſt cõmiſſa electio inter pauperes, ſi eligit aliquẽ pauperẽ, ut poſt mortẽ eius alteri pauperi reſtituat, vel det aliquid, valet talis diſtributio.*

Sed & ſi fundũ. Eligens non poteſt electũ grauare,vt alteri reſtituat,niſi ei tantũdem relinquat:& tũc etiã poterit ab extraneo vẽdicari,ſi dominus iuſſerit ne exeat de familia.h.d.Primò ſoluit vnã q.& ponit limitationẽ. Secũdò ſoluit aliã,& ponit illationẽ ex ea.Secũda ibi:qđ ſit alia.

1 Nota† illa verba,cui voles,aut quibus voles,quæ intelligo qđ ſint diſiunctiua legis,non teſtatoris.h.d.ſi teſtator dixerit,relinquas cui voles,ſiue quibus voles,& ſic ſi dixit, quibus voles: põt vnũ eligere.qđ' not ꝓbatur ſ.eo.l.cũ quidã.Facit qđ' dixi ſ. ꝓxi.ſ.qa ſi in ſingulari dixit,cui voles.& põt plures eligere, ergo eadem ratione ſi dixit,quibus voles,põt vnum eligere.In contrarium facit j.de an.le.l.iij.ſ.qđ ſi ita.Op.hic dicit̃ q̃ licet qs electus ſit rogatus de reſtituẽdo alteri,eſt ſatisfactũ volũtati defuncti.cõtra d.ſ.ſed ſi vno.ſ.ea.l.Gl.magna ſoluit pluribus modis.Iſta eſt vera q̃ hic ſpãliter eligit vnũ ſibi fundũ prę legando: ideo fundus vadit ad eũ ad aliqđ tẽpus:licet ſit rogatus de reſtituẽdo.ſed ſuprà,quẽdã vniuerſaliter hæredẽ inſtituit, & fundũ alteri directò legauit: vñ fũdus nullo momẽto fuit hęredis:et ſic in eo nõ põt videri electus.Op.q̃ qs poſsit grauari vltra quã ſibi relinquat:vt j.eo.l. Imperator.ſ.j.Solue vt ibi.† Quæro,execu-
2 tor,cui cõmiſſa eſt electio,& diſtributio bonorũ inter pauperes, eligit aliquẽ in pauperẽ in vno fundo,hoc pacto, q̃ poſt mortẽ reſtitueret cuidã alteri:vł q̃ daret certã quãtitatẽ alteri poſt mortẽ:an iſtud onus valeat? Hic videtur caſus q̃ nõ.& eſt verum,ſi poneremus illũ aliũ,cui debet reſtitui nõ eſſe de numero pauperũ,ſicut hic videbatur dare ei,q erat extraneus,nõ ei q erat de familia:ſed ſi eſſet de numero pauperũ,puto q̃ valet. Sicut enim põt diuidere rẽ inter hęredes,vt ſ.ꝓxi.ita põt diuidi inter pauperes:vt l.miles ita.ſ.& qa diximus.ſ.de teſta.mili. Venio ad ver. q̃ ſi talia.Op.q̃ hæres hęredis liberet̃ dãdo fundũ cũ onere ſuo: vt ſ.ti.j.l.ſi à ſubſtituto.ſ.hæres,Sol.Hic teſtator,q legauit,ſciebat cõditionẽ fundi.ſed cõtra hoc opp. ſi teſtator habebat aliqđ ius in re,licet ſit tale q̃ morte deberet extingui,illud ius tñ vł legatũ:vt l.Sticho.de vſuf.le.& l.q̃ in rerũ.ſ.j.ſ.ti.j.& l.vxor.C.de leg.ſol.Dyn.vł dicere hic q̃ cõſtat q̃ teſtator ſciuit,& cogitauit fundũ debere reſtitui vni ex familia.q̃ aliquãtulũ repugnat literæ:qa videt̃ log indubio dũ dicit,oneratũ intelligi:ei ſic videt̃ loqui in caſu dubij.Potes ergo dicere q̃ hic familia vẽdicat ꝓpter factũ hęredis,q dat extraneo:& licet hęres hoc facit iuſſu teſtatoris:nõ excuſat̃, qn teneat̃:vt l.q duos.ſ.e.& l.nõ quocũq;.ſ. qui Caiũ.ſ.ti.j.Op.q̃ illi de familia ſtatim poſſunt petere, nõ expectata morte hæredis:vt l.cũ pater.ſ.libertis.j.eod.ſo.Dy.hic ideo quia hæres dedit ex neceſsitate ſibi impoſita à defuncto.probatur j.eo.l.peto.ſ.prædiũ.& ibi dicam.

1 *☞ An ſi iuſſus diſtribuere inter pauperes deceſſat antequam diſtribuat, omnes pauperes admittentur.*

Rogo. Iuſſus,cũ morietur,eligere,poteſt donec viuit elegere:& ante nullus admittitur,ſed eo non eligẽte oẽs h.d.Oppo.quod non eſt verum quod ſit datum vni: vt patet ex prin.ſ.ſol.non eſt datum vni certo,ſed vni eligendo:ideo ſi nullus eligitur:omnes vocantur.Quæro qualiter omnes vocantur? Reſpõ.vt ſ.eo.l.ſ.ſi duos.Quæro,iuſſus† eſt aliquis bona diſtribuere inter pauperes.decedit antequam diſtribuat: vtrũ omnes pauperes admittantur? Reſpon.iſta lex loquitur quando quis iuſſus erat reſtituere vni ex certis: ideo ſi aliquis eſſet iuſſus diſtribure inter pauperes vnius hoſpitalis, vel vnius vicinię:tunc omnes illi admittantur.Si verò inter pauperes ſimpliciter: :tunc epiſcopus ſuccedit,vt l.nulli.C.de epiſco.& cleri.& in authen. ti.de eccle.titu.ſ.ſi autem qui hoc facere.

d **Si rem.** [a]Si teſtator legat rem hæredis vt ſuam, valet legatum.h.d. Quæro,quid ſi teſtator legat rem, quã habet communem cum hærede.Reſpon.tota debetur, vt j.eod. l.cum filius.ſ. dominus. Quid ſi legat rem quam debet hæredi? Reſpon.idem : quia tota debetur.ſ.ea.l.ſ. ſed ſi vno. Quid ſi legat rem quam debet hæredi pro parte,& pro parte extraneo Reſpon.pro parte hæredis tantum debetur legatario:vt d.ſ.ſed ſi vno.& ſ.ſi duos. Vltimò glo.,ſignat contrarium de l. ſi decimus ſ.ſ.j.Solue vt ibi no.

Si

Si omissa. Licet verba fideicommissi sint defectiua, tamẽ debetur, si ex mente colligitur. h. d. Exemplum ponit gl. multis modis, tu tene secundum.

Item Marcus. Verba enũciatiua futuri euẽtus ad grauatũ directa fideicommissum inducunt h. d. Supra dixi de verbis defectiuis: hic de verbis enũciatiuis, futuri euentus. Opp. j. de usufru. l. generali. So. Ibi fuerũt verba ad honoratũ directa. hic ad grauatũ. Videbitis per gl. in l. peto. j. eo. Oppo. j. eo. l. cũ pr̃. §. mãdo. Sol. Ibi fuerũt verba cõsultatoria: hic non. Oppo. s̃. eo. l. Titia cũ testamẽto. in prin. So. Ibi fuerunt enũciatiua de futuro emissa propter aliud: hic principaliter propter se. Oppo. de l. Iulianus. §. ex his. j. tit. j. Solne vt ibi dixi in solu. cõtrarij. l. generali. quod nota.

1 §☞ *Donatio facta per uirum uxori non uenit in restitutionem fideicommissi.*

a **Eques quæstio.** Eaquęqs caperet alio hę rede existente, non exvlti ma volũtate, in fideicõmissum generale nõ veniũt. h. d. & est casus multũ singularis. Opp. ꝙ veniat in fidei cõmissum: vt l. cũ virũ. C. de fideicõ. Sol. Aliud in istis donatio-

b 1 nibus, †quæ licet morte cõfirmẽtur, nõ veniũt in fideicõmissum vt hic. Ratio, qa nõ capiũt ex testamẽto, nec cõfirmantur ex adítione hæreditatis, sed ex sola morte: & ideo est species certa differẽs à donatione inter viuos ex legato: vt no. in l. res. C. de do. inter vi. & vxo. sed l. cũ virũ. loquitur in legatis, & fideicõmissis, quæ ex testamento debẽtur: vt in gl. ibi. & per doc. dixi in l. Marcellus. §. quidã. j. ad Treb. Opp. hic dicitur ꝙ res donatæ sunt extra causam bonorũ. Cõtra: qa dominiũ nõ exiuit de bonis defuncti: ergo est in bonis: vt l. rem in bonis. j. de acq. re. do. Sol. dicunt quidã, hic loquitur in rebus, quæ nõ sunt prohibitæ donari. ꝙ est cõtra istã l. in fi. Vnde alĩ dicunt ꝙ sunt extra causam bonorũ, i. sunt separatæ à bonis: & ideo magis põt dici nõ esse ex bonis, ☞ in bonis, vt j. vi bo. rapto. l. ĩj. §. in hac. & Insti. vi bo. rap. §. fina. & hoc posset tolerari. Alĩ dicũt ꝙ nõ dicitur esse in bonis: quia retro trahitur: vt gl. dicit: & sic innuit ꝙ cõfirmatio donationũ: trahitur retro, & quo ad dominiũ. Idẽ no. in l. sub cõditione. j. de so.

c 1 Veritas est ꝙ nõ trahit retro, nisi quo ad vsumfructũ: vt l. donationes. C. de dona. inter vi. & vxo. & l. ĩj. C. de inoffi. do. vnde quãtũ ad cõtrariũ principale potes dicere ꝙ tales sunt extra causam bonorũ. s. q̃ capiuntur ex vltima volũtate. Nã ex præcedẽti donatione capitur confirmata morte, nõ aditione, vt dixi. Vltimò no. ꝙ Azo in l. filiũ quem habentẽ. C. famil. ercis. posuit cassũ cõtra istã l. vt Dy. dicit. & Cy. ibi refert. Secundò nota ꝙ gl. j. tit. j. l. ĩj. in prin. dicit contra casum huius l. in fi. Quæro, quid si has donatiões testator cõfirmauit expresse: an vxor capit vt ex testõ an ex donatiõe mortæ cõfirmata: dixi in l. si qñ. in prĩ. s̃. titu. j.

1 §☞ *Verba dispositiua licet sint defectiua in eo quoã non apparet persona grauati, inducunt fideicommissum.*
2 *verba testatoris quando sunt defectiua respectu psonæ cui debet dari, intelligitur tunc quòd testator voluerit hærede instituto prouidere.*
3 *Continuatio à l. unum ex familia. §. si omissa. usque ad hanc legem.*
4 *Verba dispositiua seu præceptiua ad quæcunque relata, dispositionem inducunt.*
Verba enũciatiua futuri euẽtus, uel deprecatiua ad grauatũ relata, inducũt dispositionẽ
5 *Declaratio ad l. filiusfa. §. diui. ã. titu. j.*
6 *Donatio facta filio pro parte sua computatur in legitimam. secus quando fit in pretiũ emancipationis.*

Peto. Verba dispositiua, seu præceptiua ad grauatũ vel honorarũ directa fideicõmissi petitionẽ inducunt. h. d. Prima glo. huius legis ponit diuisio-

1 nẽ. vide eam. Nota †ex prima parte ꝙ verba dispositiua licet sint defectiua in eo ꝙ nõ apparet persona grauati, inducunt fideicõmissum, & videtur grauatus hæres. Simile. s̃. tit. j. l. si

2 seruus legatus. §. qui margaritã. Nota secundò ꝙ † qñ verba sunt defectiua respectu personæ cui debet dari, intelligitur testator prouidere hæredi instituto. Simile. j. de sta. li. si intra. & melius in l. Labeo. & l. qui pecuniã. eo. tit. Tertiò not. ꝙ si nõ est hæres ex testamento, cui possit intelligi prouisum: intelligitur de hærede

3 ab intestato. †Et ex p̃dictis apparet ꝙ Iuriscõsultus. ĩ. l. vnũex familia. §. si omissa. vsq; huc, ꝓsecutus est eandẽ materiã qa primò dixerat de verbis dispositiuis, seu defectiuis q̃ habẽt defectũ ex parte verbi. Secũdò dicit de verbis enũciatiuis. Tertiò hic dicit de verbis dispositiuis defectiuis ex parte personę à quo relinquitur, vel eius cui relinquit. Opp. j. de vsufru. lega. l. gñali. in princ.

4 Sol. dicit gl. quædam sunt †verba dispositiua, seu præceptiua, & illa ad quẽcũq; referãt, dispositionẽ iducũt a vt hic. Quędã sunt ꝟba nõ dispositiua, sed magis enũciatiua futuri euẽtus, vel deprecatiua: & illa, si referantur ad grauatũ, inducũt dispositionẽ: vt l. vnũ. §. fi. s. eo. Si verò referant ad honoratũ, nõ inducũt dispositionẽ: vt d. l. generali. in prin. vide gl. & no. Opp. j. eo. l. cũ pater. §. pater qui filio. Solue vt ibi. Oppo. ꝙ qñ verba nõ cõtinent, cui voluerit ꝓuidere, nõ valet dispositio: vt l. filiusfa. §. diui. s. tit. j. Dicit glo. hic tacitè videre ꝓuidisse ne videat decedere ꝑ parte testatus, & ꝓparte intestatus. Ista ratio nõ est bona: qa cũ ipse hæres institutus habeat re- a
stituere: nõ põt videri decedere ꝑ parte testatus, & ꝑ pte ĩtestatus, siue restituat siue
5 nõ. †Dic ergo ꝙ ĩ §. diui fuerit ꝟba q̃ cõtinẽt b
cõmodũ, seu ꝓuisionẽ eius, ad quẽ dirigãt: & cõsiliũ, s̃. ne alienet. vñ in dubio vĩ dicti gra eius, nõ alterius. hic verò sunt verba, q̃ cõtinẽt grauamẽ eius, ad quẽ dirigãt: & sic
d nõ possunt intelligi ꝓ plata gra eius, sed alterius, s̃. coheredũ, vel veniẽtiũ ab ĩtestato. Facit. j. e. l. cũ pr̃. §. mãdo. Vltimò istũ tex. indu
6 co †ad q. lex dicit ꝙ donatio facta filio in p̃-
e miũ emãcipatiõis, nõ cõputatur sibi in legitimã, nisi dicat: vt l. si qñ. §. fi. C. de inoffi. testa. & l. etiã. j. de bo. li. Dixi in l. in quartã. j. ad leg. Fal. cõtingit ꝙ quidã donauit filio, ꝑ parte suã aliqd: an ex hoc ꝙ dicit, pro parte sua, videatur velle, ꝙ sibi computetur in le- c
gitimam? Tex. hic videtur quòd sic, in ĩj. re ipon. facit de boñ. liber. l. etiam. §. penul.

1 §☞ *Res ꝓhibita alienari, ex causa necessitatis alienatur.*
2 *Res ꝓhibita alienari, alienatur ꝓpter æs alienũ testatoris.*
3 *Cautela ut res ꝓhibita alienari, an alienari possit.*
4 *Alienatio fẽtã ꝑ hæredẽ de re ꝓhibita alienari, nõ reuocat hærede uiuẽte: nec si aliquẽ de familia instituat hæredẽ.*

Prædium. †Res ꝓhibita põt alienari ex causa necessitatis. h. d. Opp. ꝙ fundo alienato ꝓpter æs alienũ nũq; fiat reuocatio: vt l. filiusfa. §. diui. s̃. ti. j. e
2 Rñ. ibi † fuit facta alienatio ꝓpter æs alienũ defũcti: hic ꝓpter æs alienũ hæredũ. Op. ꝙ statim facta alienatiõe reuocet: vt j. e. l. cũ pr̃ §. libertis. So. ibi fuit volũtaria alienatio: hic necessaria. Et sic habes distĩguere, aut est alienatio volũtaria, aut necessaria. Si necessaria: aut ꝓpter æs alienũ hæredis, aut testato
3 ris, vt patet s̃. Et †ex hoc sumũt quidã frau-
f dẽ, ꝙ si res sit ꝓhibita alienari ꝙ supponãt aliquos q̃ fingãt se creditores, & ingrediãt possessionẽ ex primo, & secũdo decreto, ne incidãt in pœnã: vt d. §. diui. Quæro de ĩtellectu huius. §. ibi: ꝙ exterus hęres, &c. Glo. legit tribus modis: renevltimã, ☞ tenet Dy.
4 & est notabilis lect. Ex qua habes † ꝙ sicut hæredeviuẽte nõ potest reuocari: ita nec eo mortuo, si hæredẽ fecit vnum de familia. & sic debet intelligi ꝙ habuistis in l. vnũ §. sed f
& si fundum. ver. ꝙ si talia. s̃. eo. & ibi dixi.

1 §☞ *Relicta à tutore uidentur à pupillo relicta, & ualet legatum, licet tutoris datio non.*
2 *Tutor datus à matre filio instituto, confirmatur cùm minore inquisitione, quam quando filius nõ est instituitus.*
3 *Tutoris datio in testamento imperfecto non tenet.*

Mater. §Relicta † à tutore vident relig
1 cta à pupilo: & iõ valent, licet tutoris datio nõ sortiat effectũ. h. d. Primò ponit vnũ dictũ de matre. Secõ illud ꝓbat ꝑ simile de pr̃e. Tertio, ꝙ dixerat de tutore extendit ad curatorẽ. Quartò ꝙ dixerat qñ tutelæ datio nõ valet ab initio, extendit ad g

¶ Sequẽs q. Et vide do. Ale. in l. ei q. ff. de don. cau. mor. & vid casũ sing. ĩ l. j. ff. d his q sine ma. ad li. pue. & vide d. mesũ l. ff. de do. causa mortis. Bar. l. l. ĩ mortis. j. eo. Ang. in repe. l. q̃. q̃. C. de fideicõ. Bar. l. l. post legatũ. §. pe. de his quib. vt indig. & dñs me alle. gl. sing. in l. filie. C. fa. erciscũ. licet ꝓ illa gl. est hic casus, licet ipse nõ al alleger. And. Barba.

¶ Sequens q. Hic est casus valde. & ita ẽt cũ alle. Ang. in l. ĩj. §. filiũ. in fi. j. pro hęre.

¶ Opp. ꝙ veniat. Et qualiter iste donationes veniãt ĩ fideicõmissũ, vide in l. Marcell. §. quidã ad Trebe. & doct. maximè Bal. l. l. filiũ quẽ habẽ tẽ. ĩ xj. altãs ĩj. co. C. fa. er. & ad istã l. vid gl. & Bar. l. l. simulier ĩ prĩ. j. ti. j. & dũ Bar. hic dicit ꝙ dõatio iter cõiuges, ☞ morte cõ firmatur. nõ requirit aditionẽ hæreditatis adde tex. ibi & Bart. & Bal. in l. j. C. de dona. inter vir. & vxo.

¶ Nõ trahitur retro. Vtrũ dõatio inter vi. & vxo. morte cõfirmata trahat retro, & ad qd, vide in l. talis scriptura. s̃. ti. proxi. & dixi post Bart. in d. l. sub conditione.

Pro intellectu l. filius fa. §. diui. de lega. j.

¶ Nõ põt intelligi. Adde Bar. in dicta l. quoties. §. si duo. ã. d her. ĩstituẽ. in fi. j. col.

¶ Nõ cõputat. Vtrũ datũ in p̃miũ emãci patiõis filio cõputetur in legitimã, adde Bal. in l. humanitatis C. de impu. & p vltimo dicto Bar. hic est text. exp̃ssus, & ibi Bar. in l. scim⁹ in prĩ. C. de inoffi. test. et bal. in c. si pater. ĩ vltima char. de testi. in vi. ad de Pau. de cast. cons. ecc. & vide quod no. dicit hic in lectu. per tex. istum in ver. pro pte tua. & deinde vide Old. cõsi. xvj. & Bal. consi. ccccxxiiij. iij. lib. adde repetentes in l. in quartam. col. ĩj. lxxj. ver. vñ. j. ad leg. Falcid.

¶ Sumũt quidã. No. limita ad aue. res q̃. C. cõmu. de lega. Et adde no. per Bal. in l. ĩj. in fi. si aduer. vẽ. pi. & no. Bal. in aue. ei qui. in xv. col. C. de bo. autho. iudi. poss. Bar. in l. pater. in prĩ. j. ti. j. & in l. filiusfa. §. diui. ã. titu. j.

¶ Mater. & ille. §. facit ad quæstio. secundum Bal. hic, de quam l. si vrbana. de cõdi. inde.

§ POMATES.

¶ Mater. Vide quid

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

dicat Bar. cõſ. xxv.

a ¶Fratre. Iſtum text. alle. Bal. in l. nõ ſolũ §. morte. de operis no. num in princ.

ſ POMATES.

a ¶Fratre. Vide quid dicatur Barb. conſi. xxvñ. in xj. col. in j. vo. in cõ. verſ. & ver. venio ad ſecundam partẽ. in verbo, primo caſu. vide Alex. conſi. clv. in ij. volu.

b ¶Cautio. Adde qđ dicit ſe obtinuiſſe Pau. de Caſt. hic ſup ſtatuto Patauino diſponẽte q̃ appellans debeat cauere de reſtituẽdis expẽſis: aliẽ ꝓceſſus factus nõ valeat: quia debet intelligi ſi petatur.

c ¶Sed quæro. Et vide cũdẽ in l. ſi cognatis. ff. de rebus du. cõſuluit Parmæ q̃ vocã domum de Cautelis intelligitur de illis q̃ ſunt de agnatiõe teſtãtis. Andr. Barba.

ſ POMATES.

d ¶Die ergo. Vide Roma. in ſimili conſi. xvñ. ad fi.

e ¶Quindecim. Adde Paul. de Caſt. conſil. ccxxxiiij.

f ¶Imperator. §. ſi centũ legatis. Nota qđ non põt qs grauari in plus, quã ꝓceperit à defuncto fallit in caſu multũ no. in l. ſimihi ſtichus. §. titu. j. qñ teſtator legauit vni rẽ & illũ i alia re gratuauit: qa ꝓ acceptione legati tenebitur in alia re, licet plus valẽte. Facit eo. tit. l. plane. §. ſi cui. Itẽ ꝓ viã cõditiõis põt qs in plus grauari, quã ſit emolumentũ q̃ percipit. Ita intelligitur l. ciuitatibus. §. ſi. ũ ti j. alle. §. proxi. ſecus in vim modi. l. Plautius. & ibi no. j. de eõ di. & demon.

ſ POMATES.

g ¶Si cẽtũ legatis. Vide Per. de Anc. in materia in ſimili caſu in cõſi. clxvj. in themate q̃ ſuppoſito. verſi. iſtis præmiſſis invenio, certum eſt autẽ.

caſum, qñ deficit ex poſt ſctõ. Quintò ex p̃dictis ponit vnã illationẽ. Sc̃da ibi: nã & ſi Tertia ibi: idẽ in. Quarta ibi: nec intereſt: Quinta ibi: hac denicꝙ. No. tex. ibi: ſufficit em̃ &c. Opp. q̃ mr̃ poſſit dare tutorẽ filio vt teneat ipſo iure: vt hic, & l. pr̃. §. de teſt. tu & l. mr̃. C. de teſ. tu. Gl. ſoluit. † Tu dic clarius, mr̃ nõ põt dare tutorẽ filio, vt teneat ipſo iure, vt hic: ſed debet cõfirmari. Sed in hoc eſt differẽtia: qa ſi mr̃ inſtituit filiũ, cõfirmat cũ minori inquiſitiõe qñ nõ inſtituit cũ maiori vt dictis legibus ꝓbat & hoc tenet Dy. Ad ſecũdã partẽ op. ſi teſtm̃ partis nõ valuit: ergo legata extraneis nõ debẽt: vt l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. So. dicũt qdã q̃ hic fuit inſtitutus vnus ex liberis, & legata fuerũt facta alicui ex liberis: & hoc ſatis põt ſuſtineri. Et ſc̃dm hoc †habes hic caſum, q̃ in teſtõ imꝑfecto non valet tutoris datio ne priuilegiũ filij p̃iudicet tutori, q̃ eſt extraneus: licet cõtrariũ innuat gl. in l. q à pr̃e. §. de cõfir. tu. tãgit i l. ij. C. de confir. tu. & in d. §. ex imperfecto. Alij dicũt. & iſta tenẽt, q̃ hic teſtm̃ nõ valebat quo ad tutoris dationẽ, quia dedit eum filio emãcipato: vel dedit quẽ dare nõ poterat: ſed quo ad alia teſtamentũ erat validũ.

Iuſſus teſtatoris de relinquẽdo in familia intelligitur de familia teſtatoris.

Hæredis inſtitutio quando habeatur pro alienatione.

Aliud eſt dicere, prohibeo ne alienes, uel ne Titius alienet.

Emancipatus quando dicatur de familia.

Fratre. [a] Res alienata extra familiã cõtra ꝓhibitionẽ teſtatoris reuocat̃ ꝓ omnes de familia ordine ſucceſsiuo. ſed primus cauet de reſtituẽdo ſequẽtibus: & ſi cautio omittat̃, nõ cõdicit̃ res, ſed caſu veniẽte vẽdicat̃: & ſufficit quẽ fuiſſe i familia tpe teſti. h. d. Primò ponit̃ thema. Sc̃do ponũt̃ ſex q. & earũ ſolutiões p ordinẽ. partes. j. patebũt. Prima pers ponit thema: ideo nõ hẽt cõtraria. Sed quæro, cũ teſtator † iuſſit i familiã reliqui ſimpliciter, de qua familia intelligit̃. Rñ. de familia ipſius teſtatoris i dubio: vt l. cũ acutiſſimi. C. de fideicõ. & ita tenẽt Dy. Pet. & oẽs. Venio ad ſecũdã pte. hic habes q̃ inſtituẽdo extraneũ hæredẽ vr̃ alienare. Cõtra. j. tit. j. l. pr̃. §. fundũ. Quidã dicũt q̃ licet ſit alienatio, ꝓhibita: tñ dñiũ in hæredẽ trãſit: q̃ eſt falſum, ꝓ iſtã legẽ, q̃ ꝓmittit vẽdicationẽ illis de familia. Dic ergo [d] q̃ ibi ideo eſt: qa alienatio fuit tantũ prohibita i vita: hic ſimpliciter. † Et ideo ꝓ huius declaratiõe & aliorũ q̃ ſunt in gl. ſi q̃rit̃ vtrũ hr̃dis inſtitutio habeatur ꝓ alienatiõe. Dic, aut lex vl̃ teſtator alienationẽ ꝓmittit aut ꝓhibet. Si ꝓmittit ꝓmiſſus iſtituẽdo vr̃ alienare in caſum ꝓmiſsũ, vt C. de ſecũ. nup. l. ſi qs prioris. §. certũ. ſ. e. l. vnũ ex familia. §. ſi duos. Sc̃do caſu qñ prohibet, aut eſt fcta prohibitio ſimpliciter, aut limitatiuè. Primo caſu non intelligitur prohibita tranſmiſsio ad hæredẽ teſtamentarium vel legitimũ: vt l. j. ſ. de fun. do. & j. de acq. re. do. l. q̃dã Rõ: qa nõ põt qs facere qn decedat, & hęredẽ habeat. Et aduerte q̃ iſtud mẽbrũ cõgruit vltimę volũtati: qa ſi in ea eſſet facta ſimpliciter ꝓhibitio, nõ valet: vt l. filius. §. diui. ſ. ti. j. & l. pater §. Iul. Agripa. j. ti. j. ſed cõgruit ꝓhibitiõi legis, vel cõtrahẽtes. Sc̃do caſu, qñ ꝓhibitio nõ eſt facta ſimpliciter, ſed limitatiuè: dic aut limitatio eſt facta circa modũ: vt qa ꝓhibitũ eſt quẽ alienare dolosè, vel in fraudẽ: & nõ videt̃ ꝓhibita trãſmiſsio ad hęredẽ: qa in ea ceſſat dolus: vt l. ex hoc edicto. §. ſed hęredẽ. ſ. de alim. iud. mu. cau. fa. Aut ꝓhibitio limitata eſt facta reſpectu temporis: vt qa prohibitus eſt alienare in vita & nõ ꝓhibet̃ in morte, iõ põt hęredẽ inſtituere: vt d. l. pr̃. §. fundũ. j. ti. j. Aut ꝓhibitio eſt facta limitatiuè reſpectu ꝑſone, in quã nõ debet fieri alienatio: & tũc videt̃ ꝓhibita trãmiſsio iure hæreditario in illã ꝑſonã: vt j. eo. l. codicillis. §. matre l. ſi qs ita. §. ea lege. j. de verbo. ob. & ibi dixi. Aut ꝓhibitio eſt facta limitatiuè reſpectu ꝑſonarũ, in quas põt alienari: & vltra eas eſt ꝓhibitio facta generalis: vt in caſu iſtius §. & tũc aut tranſmiſſio fit ad hæredem extraneũ ex teſtamẽto: & videtur ꝓhibita alienatio: vt hic. Aut ad heredem legitimũ, & non videtur ꝓhibita: vt j. eo. l. cũ pater. §. cũ inter. & hoc tenet gl.

e j. in ſol. l. pater. §. quidecim ſ j. tit. j. Idẽ tenetur cõiter in d. l. pater. §. fundum. Ita tenent Dy. & Ia. de Are. Ex his ſunt ſoluta contraria quæ fiunt in gl. contra iſtam partẽ. Venio ad iij. partem, ſ. ad ver. quid ergo. Hic dicitur quòd ꝓximus q̃ſq̃ vocatur, contra. §. eo. l. cum ita. §. fin. Sol. Ibi aliq̃ fuerunt nominati, vnde p̃ferunt̃: hic ſimpliciter familia. Venio ad iiij. partem. ſ. ad ver. nec tñ. opp. & videtur q̃ poſtq̃ primus vẽdicanerit, res ſit facta alienabilis in quencunquæ: vt lege pater. §. quindecim. j. tit. j. Gloſſ. ſignat iſtud cõtrariũ ad ſecũdã partẽ: ſed ibi nõ bñ cadit, ſed hic ꝓpriè. Dic ergo qđ ibi fuit prohibitus, alienare quilibet pro parte ſua: vñ pars quæ ſibi obuenit à ſocio, illã poteſt alienare quia non eſt prohibitus. hic verò facta fuit ſimpliciter in rem, ſ. ne domus

3 alienetur, ſeu vt i familia relinquatur. Aliud † ergo eſt dicere, ꝓhibeo ne alienes, vel ne Titius alienet: tunc cum ſit perſonalis, ſi res tranſiret ad alium ſemel licite: de cætero poteſt alienari. ſed quando prohibitio eſt in rem: tunc ꝓhibitio ſemper durat: vt hic. Venio ad quintam, ſ. ad ver. quòd ſi cautio. opp. quòd poſsit cõdici, vt l. hoc ſenatus. §. j. de vſufr. ea. re. quæ vſu conſu. Gloſſ. ſoluit. primò quòd hic poterat conſuli alio modo ibi non quòd non placet: quia etiã ibi alio modo conſulitur: vt ibi pater. Solue ergo ſc̃do, mõ quòd hic non intereſt: quia fortè nunq̃ eſt habiturus. ibi ſic. quòd declaratur: ille: à quo vẽdicabatur, erat extraneus. vnde in nullum caſum eſt habiturus ipſe, cum nõ ſit de familia: & cautio, quæ debebat præſtari, erat præſtanda ſeruo publico in fauorem familię: vnde non poteſt condicere. Illi verò de familia, quorum intereſt, non poſſunt vendicare: quia primus vẽdicauit, & non habet ab eis, ſed ab alio poſsidente. Item illis de familia poteſt eſſe conſultum alio modo, ſ. ex ti. vt legatorũ nomine caueatur, per officium iudicis. Venio ad ſextam partem, ſ. ad verſi. ſed ſi domus. Opp. cautio quę non poteſt committi. non debet interponi. vt l. hæc ſtipulatio. §. diuus. vt le. no. ca. Quidã dicunt q̃ hic eſt ſpãle. Dicunt alij. q̃ hic põt cõmitti: & quod hic dicit q̃ ille erat vltimus, intelligo q̃ alius eſſe ſperabatur: vel alius erat in æquali gradu. Vel dic q̃ nullus erat in veritate, ſed dubitabatur an eſſet. Circa iſtã partẽ quæritꝫ q̃ ſit iſta cautio. Gl. dicit

4 ſup ver. cautionẽ. dic vt in gl. Venio ad vltimã † partẽ, ſ. ad ver. ſi quidẽ. & oppo. q̃ emãcipatus nõ eſt de familia: vt l. tutelas. ſ. de cap. di. Sol. Quidã dicũt, imò eſt hodie: cùm ſublata ſit differẽtia emãcipatiõis. Tu dic q̃ non erat de familia tũc: ſed tempore teſtamenti erat: vt l. ſi. cognatis. j. de reb. dub.

f **Imperator.** [f] Legatarius tenetur cedere fideicommiſſario actionem, vel rem ſi habet. h. d. Hanc legem declara vt ſ. tit. j. l. fideicommiſſum.

g **Si cẽtũ legatis.** [g] Oneratus in quãtitate nõ põt vltrà grauari quam ſit illa, & eius vſure, ſi onus in quãtitate cõſiſtat. ſecus ſi in ſpẽ ꝓpria. h. d. Hũc §. declarabo j. ꝓxi. Dy. dicit q̃ iſte caſus nõ eſt alibi.

Oneratus in quota non poteſt grauari in alia quota, ultra uires relicti.

Ratio lucri, quòd honeſtè & licite percipi poteſt, eſt habenda.

Qui cõſequitur cõmodũ ex aliquo negotio, propter hoc nõ poteſt grauari.

Grauari in plus, quam quæretur, quando quis poſsit.

1 **Cùm quidã.** Oneratus † in quota, nõ poteſt grauari in alia quota, vltra vires relicti. h. d. Reaſſume §. ſi centum. ſ. proxi. in princ. Dicitur q̃ habeẽ ratio vſurarũ: quęritur qd erit hodie, cùm vſuræ ſint in totũ ꝓhibitæ. Reſpon.

2 debet haberi rõ eius lucri † qđ põt honeſtè & licitè ꝑticipari ſecũdũ formam c. p veſtras. extra, de do. inter vi. & vxo. Venio ad ver. nec mutanda. quem dicit Dy. non eſſe alibi, & verum dicit

3 ita expreſsè: ſed rõnem eius habemus. Si enim † ex aliquo negotio conſecutus eſt cõmodum: propter hoc non poteſt grauari: qa habuit à fortuna, nõ iudicio teſtatoris: vt l. ſed ſi ſic. j. tit. j. Facit l. ſocium qui in eo. ſ. pro ſoc. Item ſi pœnam euaſit, & ſic euitauit dannum: propter hoc non poteſt grauari. Simile in eo qui euitat dannum expenſarum: vt lege, iij. §. ſi rem. infrà, titulo, primo.

Venio

a Venio ad ver.hoc si ita.& op.de isto.§.cum quidam*.So.hic fuit legata quantitas pecuniæ,& grauatus in specie certa & propria Vnde tantum videtur æstimasse rem suam,nec potest ignorantiam prætendere.sed in §.cum quidam fuit relicta quota, cuius valorem poterat probabiliter ignorare:ideo non imputatur sibi.
4 †Huius occasione gl.hic enumerat casus,in quibus potest quis in plus grauari q̃ oneretur.quamvide & signa.Tu tamen distingue,aut relinquitur quantitas,aut species certa,aut quota. Primo casu,aut grauatur in quantitate:& non potest in plus grauari quam sit illa quantitas & commodũ vsurarũ:vt hic,in §.si centum.Aut grauatur in specie:& tunc aut in specie propria:& potest in plus grauari:& sibi imputetur,si agnouit:vt hic,in versic. hoc si ita.& l.j.minor.s.de minor. Aut in specie aliena redimenda:& tunc non tenetur expendere vltra quàm sit legatum, etiã si agnouit:vt l.sed si non seruus.in prin.j.ad leg. Falcid. Si verò legatur species:& tunc aut legatur simpliciter, aut alternatiuè. Primo casu non potest in plus grauari quam sit pretium illius speciei cũ fructibus:vt l.ciuitatibus.§.fi.s.tit.j. & l.filius. §.apud Marcellum.Secundo casu quando alternatiuè:tunc potest grauari quantum valet illa res,quæ pluris est,etiam si minorẽ agnouerit:vt l.planè.la q̃.§.si cui.s.tit.j.Tertio casu principali, quãdo quota relinquitur alicui,vel aliquid vniuersale quod contineat debita,& credita:tunc aut quæris vtrum possit grauari per testatorem vltra valorem ipsius quotæ:& non potest,vt hic, in §.cũ quidam.Aut quæris vtrum ille, cui relinquitur, possit grauari ex natura ipsius rei relictæ:vt si portio hæreditaria est damnosa,& potest grauari:quia tenetur omnia debita agnoscere.Idem si legatur Calendarium,vel mensa:vt hoc §.& l.cùm pater.§.mẽsæ.& l.cum filius.§.Lucio.& l.Lucius.§.quæ marito.j.eo.

1 *§ Pretium & res comparata ex pretio in vniuersalibus succedit loco rei.*
2 *Heres quando habet vnam rem pro alia,an tunc illa veniat in petitionem hæreditatis, vel restitutionem.*
3 *Onus probandi quod una res sit empta ex pretio alterius,cui incumbat.*

b 1 Cùm autem. bPretiũ†& res cõparata ex pretio succedit loco rei in vniuersalibus.h.d.Opp.q̃ q̃ pretium loco rei non succedat:vt l.mater.C.de rei vẽ.Sol. Ibi in iudiciis singularibus:hic in vniuersalibus.Ita no.s.de pe.hered.l.si & rem & pretium.Facit j.de verb.signi.l.Labeo.§.j.& ibi dixi.Op.de l.sed & si lege.§.j.s.de pet.hære.Sol.dicit gl.hic emitur nomine hæreditario:ibi suo.Hec sol.non placet: quia hic loquitur simpliciter.Item quia in dubio videtur emere quis proprio nomine:vt l.magis.j.de solu. Præterea hic text. loquitur in casu dubij.quod apparet:quia super dubio præsumit,dicit enim diminuisse non videtur,&c.Si enim emisset nomine hæreditario,& pro constanti poneret quod non diminuit, non vteretur illo verbo videtur,quod refert ad casum dubij,Præterea ista so. est contra l.idem seruandum.j.proxi.quæ cũ ista continuat, vbi soluit creditoribus propriis,quod non potest fieri nomine hæreditario.Præterea quod l.sed si lege.§.j.distinguat, aut emit noĩe proprio:vel hæreditario:non potest esse verum.Nam ibi loquit in bonæ fidei possessore,qui se hæredẽ putabat. vnde hæreditas iam esset cõfusa cum suo patrimonio:vt l.sed si plures.§.filio. de vul.& pu.sub.vnde indubitanter nomine proprio emit: nec hic
2 cadit talis distinctio.†Pro declaratione huius materiæ,quæ subtilis est & quotidiana,distingue quando hæres habet vnam rem pro alia re,vtrum veniat in petitionẽ hæreditatis, vel restitutionẽ. Dic aut loquimur in possessore hereditatis,aut in vero hærede rogato de restituendo. Primo casu,si quidem est bonæ fidei possessor:aut ad eum peruenit aliquid directò ex ipso contractu habito super re hæreditaria,vt quia vendidit & habuit pretium: vel permutauit rem vnam pro alia,& habuit pecuniam : & circa hoc venit in petitione,& restitutione hæreditatis:vt s.de pet.hær.l.si possessor.§.ait senatus.& l.vtrum & l.seq.eo.tit.adeo q̃ si vellet ipsam rem hæreditariam restituere:& id : quod pro ea habuit,retinere non posset:vt l.si rem & pretium.de peti.hære. Aut ad eum peruenit nõ directo ex ipso contractu sed per circulum: quia primo vendidit rem,& habuit pretium , deinde ex pretio aliam rem comparauit:tunc quod postea comparauit,non tenetur restituere:sed pretium quatenus factus est locupletior:vt d.l. sed & si.§.j.de peti.hære.Simile in eo quod emit ex re pupillari: qa efficitur pupilli.secus in eo q̃ emitur ex pecunia habita de vẽditione rerum pupilli:vt l.Titium.§.altero.s.de admi.tu.& C.eõ munia vtriusq; iu.l.patruus.Si vero esset mala fidei possessor:tũc aut ad eũ peruenit immediatè ex contractu habito super re hæreditaria:vt quia vendidit,& habuit pretium vel ex pecunia hæreditaria comparauit rẽ, & tũc aut hoc fecit spõte,nõ q̃ hoc esset necessariũ vel expediens hereditati,& esset in electione petitoris:quid veniat in petitione hæreditatis,vt s.de pet.hære.l.si à dño. §. si p̃do. Aut erat expediẽs vel necessariũ hæreditatis:& tũc venit illud in petitionẽ & restitutionẽ,q̃ ad eũ peruenit ex cõtractu habito super re hæreditaria:vt l.itẽ venisũt . in prin.de peti.hære.Si verò ad eũ peruenit p̃ circulũ:vt qa res hæreditarias vendidit, & ex pretio aliquid cõparauit:tunc q̃ cõparauit,in petitione hæreditatis nõ venit:ar.d.§ altero.& d.l.si patruus.sed tenebitur,quasi dolo desierit possidere.Secundo vero casu q̃ loquitur in vero hærede rogato de restituendo:tũc aut fuit rogatus simpliciter,aut quicquid supererit. Primo casu, aut iustè ignorabat se grauatũ,& idẽ quod in bonæ fidei possessore dictũ est , vt solũ teneat ad illud,q̃ ad eũ peruenit:vt l.fi.§.fi.j.eod.Aut sciebat se grauatũ,& alienauit:tunc idẽ q̃d s.dixi in malæ fidei possessore:vt l. si hæres institutus.§.j.j.ad Treb.l.mulier. §. si etem̃ j.eo.ad Treb.& s.de fideicõmiss.hære.pe.l.j & quod no.j.ad Treb.l.Marcellus.§.si res. & per gl.& per Dy.Secundo casu,quando fuit rogatus restituere quicquid supererit: & habet locũ iste.§.Nam aut constat q̃ fecit animo interuertendi fideicõmissum. & de iure antiquo habet locum l.Titius rogatus.j.ad Treb. hodie sufficit vt seruet quartam:vt in auth.contra rogatus.C.ad Trebel. Aut constat quod non fecit tali animo:& si ne dubio venit in restitutionem:ar.huius.§.Aut dubitatur quo animo fecit: & tunc si ex pretio aliquid comparauit,vel aliquid vtile sibi fecit: & in dubio non videtur facere animo diminuendi fideicommissum, alias secus.hic est casus:& sic apparet quod est casus prorsus di
3 stinctus à d.l.sed & si leg.§.j.Quæro,dicitur hic†q̃ de pretio rerum venditarum aliquid comparat,cui incumbat onus probandi quod ex illo pretio sit comparatum tex.in l.fi.C.de pig.videtur velle quod quando quis comparat sibi videatur in dubio comparasse ex illa pecunia quam constat ad eum peruenisse. q̃
c est notandum.*& ideo no.bene.Quæro*in l.idem seruandum.di
d citur hic non enim assumitur quod in corpore,&c.quid est hoc dictũ ?Dicit Dy.quod tantum retineri videtur in patrimonio, cum tanto minus dicebatur primò habere,quando erat creditoribus obligatus.quæ expositio congruit ad casum huius legis tãtum:sed referendo ad omnia suprà dicta,dic quod tantũ in patrimonio posuit,q̃tũ diminuit.posuit aũt redimẽdo,vt se liberãdo.

1 *§ Partus non dicitur haberi ex causa lucratiua:quia mater carior emitur.*
2 *Expensæ factæ causa quærendorum fructuum deducuntur omni casu.*
3 *Valorem rei ex officio iudex debet æstimare, etiam si non sit probatum in iudicio.*

S I quod ex Pamphila. Partũ dr̃ q̃s habere eo titulo quo habet matrẽ.h.d.Op.s.de euic.l.vaccæ.& l.si prægnãs
1 vbi partus nõ videt emptus.Sol.Partũ vere†nõ emit, sed matrẽ cariorẽ propter partũ:ideo nõ videt habere ex causa lucratiua.Opp.j.ad l.Fal.in l.Falci.placuit vbi ꝓpter partũ non dicit ancilla emi carior.Sol.vt ibi.Quæro,quid si aliq̃s emit matrẽ nõ prægnãtẽ.Gl.hic vr̃ dicere secus:licet Rog.dubitet,vt patet ex j.& ij.gl.Puta tñ q̃ si mater fuit empta,nõ prægnãs q̃ debeat haberi ratio sumptuũ factorũ ad hoc vt partus haberet, vt
2 q̃ ancilla tanq̃ prægnãs nõ potuit operari.Nullus†est enim casus,in quo hæc deductio expẽsarũ factarũ causa acquirendorũ
3 fructuũ nõ fiat:vt l.fũdus.ĩ prĩ.s.fam.er.Vltimò no†ex fi.legisq̃
e licet ĩ iudicio nõ sit ꝓbatũ de valore rei:iudex ex offo suo debet æstimare.Facit j.q̃ vi aut clã.l.sẽp.§.ĩ hoc ĩterdicto.& q̃ ibi no.ꝓ doc.in l.i.C.de sent.q̃ ꝓ eo.in q.qualiter ĩteresse ꝓbet in fin.

a ¶Cũqdã.Et vid l.uro.ĩ cõs.cclxx. p do. Bart.hic soluit noĩe ꝓprio de pecunia alterius.And.Barb.
a ¶Cũ qdã. Vid eũdẽ l.diuus.j.ad leg.fal.
b ¶Cũ aũt.Adde vidẽ dũ Io. an. in addi.ad Spe.in tit.de emp.& ven.§.tertio loco . in versi. si autẽ habens ius in fideicõmisso.
c ¶Notãdũ,Addẽ secũ dũ Pau.de ca.l.fi.§. Icõputatiõe. de iure delibe.si tps & q̃titas patiãt.als secꝰ,pl. ff.de exer.& vide Ro.cõsi.cccxxvj.
d ¶Quæro. Et p̃ hoc declarãt Bal.ĩl. vbi adhuc.in vlti. col.de iur.do.q̃ fructus dicãtur cõsumpti.
e ¶Officio suo.No.in dicẽ ex offo suo posse valorẽ rei æstimare, si valor nõ ꝓbatur vid Bar.in l. vinũ. si cer. pe.& no.Ang.ĩ l. p̃tia rerũ. ad l. Falcid. & vide Bar. in l.j. in vlti.q. & ĩ ibi dixi post eũ,de sentẽ. quę p̃ eo q̃ interest ,pferũt.Addeqd si iudex adeat ex vrbanitate ad æstimãdũ valorẽ rei,q electis æstimatoribus dicit,per sententiã diffinitiuã adiudicamꝰ talia bona

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

Titio, quæ sententia erit ista. Pe. de Anch. cōs. cccxxxiij. Adde ut vltra hæc ad Bar. hic Ale. de Imo. in cō si. cxxxij. col. ij. in j. vo. & adde q Abbas dixit i c. cū causa. de testi. & post eū bene dicit? Capra ibi, put refert d. Maria. Soci. in c.ij. de libel. oblat. aut ij. q. v. prin. versū. sextō infertur q etiā. & in c. dilecti in glo. iij. de fo. cōpe. per dicta Bar. hic dicūt, q iudex malè facit absoluēdo reū: qa certū interesse non sit probatū: qa iudex debet æstimare per se, vel p alios præstito sibi iuramēto. alleg. c. fi. extra, q mer. cau. & fuit opi. Io. Cald. q est no. secūdū ipsos. & subdit præfatus do. Maria. in d. c. ij. q si per aliquā causam impediuā iudex nō pōt sumere aliā declarationē: q tunc nō debet reū absoluere. sed debet cōdēnare in id q interest probādū in executiōe: arg. no. per Bar. hic, & in semp. in hoc interdicto. j. q vt aut clā. & in l. fi. C. de sen. q̄ pro eo q interest. ad q etiā adducit tex. in c. auditis. de procu. vbi q q̄ quantitas est incerta tñ semētia certa fertur, sed non mandatur executioni, donec fuerit certificata. Faciūt etiā secūdū ipsum not. per Bar. & Bal. in l. ij. C. de rescin. vē. & Bal. in l. fi. C. de iure domi. impe. & idem arbitrātur præfati doc. dicendum de fructibus, reditibus, & p uētibus, & similibus q̄ pbātur: sed non probatur certa quātitas, per prædicta, quę omnia no. quia sæpe in practica occurrere possent. I. T.

a ¶ Habere portionē. Adde qđ dixi post Bar. in d. l. conditio p Ang. & Imo. in l. fin. de cōdi. insti. i ij. co.

b ¶ Vtrum. Vtrū legatum hæreditatis sit vniuersale, & ità tenet Bal. in l. ex legato in j. col. C. de lega.

c ¶ Testator. Et vide Ange. in l. diuus. ā. de pet. hære. & Archi. xj. quæstio. j. c. quia res. And. Barba.

Titio. Prolongatio diei legatorū facta simpliciter, refertur etiam ad ea, quæ diem habent. h. d. Opp. de l. talis scriptura. s. ti. j. So. vt ibi i §. j.

Milēs. Nō refert cū quo qs loquit qñ verba dispositiua proferūtur. h. d. Dic vt s. e. l. peto in prin.

☞ *Prælegata quod non veniant in substitutione vulgari. Prælegatū quis non debet habere totum licet nō sit hæres. Conditio, si hæres non erit: impletur in actu moriendi: sed conditio tacita, si repudiauerit, non.*

Pro parte. Prælegata † non veniūt in substitutione vulgari, h. d. & est bonus casus. huic cōcor. j. ti. j. l. Sextiliā. No. † q licet quis nō sit hæres, nō debet habere totū p̄legatū. Ad hoc opp. s. tit. j. l. qui filiabus. §. fi. Glo. hic & in l. filio. s. tit. j. soluit pluribus modis. Veritas est q prælegata quatenus est in portione hæreditaria, videntur prælegata sub conditiōe si hæreditatem non adierit: & ideo si repudiat, debet habere portionē in qua ab initio constitit legatum: vt pro parte cohæredum. & aliam, in qua ab initio nō constitit legatum quia repudiando extitit conditio eo viuo. Sed si decedit anteq̄ repudiet pro parte hæreditaria, non potest ad hæredē trāsmittere quia non extitit conditio eo viuo. ita loquitur hic. Sed contra hanc opi. ista † conditio, si hæres non erit, impletur eo viuo. & in actu moriendi existente. vnde debet ad hæredem transmitti: vt l. fi. qñ di. le. ce. & l. ab omnibus. §. cum quidā. s. ti. j. Solu. hic inest tacita conditio, si repudiauerit, non si hęres nō erit. & ita non impletur eo moriēte: qa nunq̄ repudiauit & ita hic tenet Dy. vnde vbicūq; dicitur per gl. q inest cōditio. si nō adierit: intellige. i. si repudiauerit. Opp. ista conditio est tacita: ergo non impedit transmissionem: vt l. conditiones quæ extrinsecus. j. de condi. & demon. Sol. hic inest tacitè ex voluntate defuncti. Item depēdet ex voluntate legatarij: & ideo quanc̄ sit tacita, impedit transmissionem, sicuti expressa: vt l. si ita. §. illi si volet. s. titu. j. Oppon. de l. Titia. §. j. s. eo. Solue vt in glo.

☞ *Hæc lex est hodie correcta.*
Practica huius primæ partis.

Cvm filius. Si testamentū rumpitur pro parte, prælegata non debentur, sicut nec legata, extraneis libertates debentur, præstantur insolidum: pro seruitute actio datur insolidum: secundò pro parte obstat exceptio. nisi partis æstimatio offeratur. h. d. secundum Dy. Ad pri. oppo. q quis non potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus: vt l. ius nostrū. ff. de re. iur. Sol. verum est ab initio, sed ex postfacto secus, vt l. circa. s. de inof. test. Oppo. q etiā rupto testamento per querelam, legata valeāt: vt in aut. ex causa. C. de li. præte. Sol. fateor. † q ista lex hodie corrigit. Ita gl. tenet hic in gl. quæ incipit. s. in totū. & in gl. fi. huius prin. quā not. Idem not. in l. Papinianus. §. si ex causa. de inof. testa. & l. qnta. eo. ti. & l. iure nro. §. de testa. tur. licet qdā cōtra per l. Titia de inof. test. Cy. refert opi. in aut. ex causa. Ego teneo istā gl. per tex. in corpore, q dicit, ne filij falsis accusationibus cōdēnētur, &c. & sic loquitur in casu, quo qs est exhęredatus in causa incerta. licet nō vera. Venio ad secūdā partē. & opp. & vī q libertates nō cōpetant insolidū. nisi qs p̄stet partē æstimationis serui: vt l. iudicatæ. de excep. rei iu. Sol. Glo. fatetur q debet præstari pars æstimationis serui Alij aliter dicunt: vt no. in l. eū duobus. C. de inof. test. Sed opp. quia si esset verū, hic nulla esset differentia inter libertates & seruitutes, q est cōtra istū tex. So. vt statim dicā. Venio ad tertiā partē, s. ad ver. q non erit. primò q̄ro de intellectu eius. Gl. legit duobus modis, Primò q referat ad prin. & sic est plana. secūdò q referat ad proximū, & tūc obstat cōtrariū q §. pxi. feci. qa nō videt differētia inter seruitutē & libertatē. Pro cuius declaratiōe scias q si totū testamētū valeret, libertas statim cōpeteret, & etiā seruitus sine noua constitutione. Sicut em trāsfert dñiū, ita seruitus cōstituit, vt l. si partē. §. j. quēad. serui. ami. & l. j. de serui. le. sed qñ testamētū rūpit pro parte, libertas ipso iure cōpetit eodē modo: licet seruus præstare cogat æstimationis partē per officiū iudicis: vt d. l. iudicatæ. sed seruitutes ipso iure nō cōpetūt: sed actio p̄sonalis p seruitute cōpetit insolidū. et hoc vult dicere iste tex. Opp. seruitutes ex pòst facto possunt cōseruari p parte: vt l. pro parte. s. de serui. sol. postq̄ testamētū rescindit, fingit ab initio nō valuisse: & p cōsequēs seruitutē nullo tpe cōstitutē. Quæro † practicā huius partis. Dicit gl. si hęres conueniretur ad integram seruitutem tunc habet necesse conuenire cū filio, vt patiat imponi. q si nō facit, cōdemnat ad interesse. hoc nō placet Dy. qa est cōtra istū tex. nō em cōdēnat ad interesse: sed liberat dādo partē æstimatiōis. Ista iter se multū differūt: qa interesse posset multū asc̄ēdere practicā: ergo pōit tex clarā, et bñ: qa hęres cōuētus ad solidā seruitutē pōt se liberare dādo partem æstimationis: vel si conuenit cūm filio vt det integram seruitutem recepta parte æstimationis. Vltimò nota istum tex. qui dicit, partis æstimatio, id est, pars æstimationis: quia seruitus diuisionem non recipit.

1 ☞ *Legatarius hæreditatis debet sustinere commoda & incommoda.*
2 *Legatum hæreditatis quando dicatur vniuersale, & quando particulare.*
3 *Fructus medio tempore percepti non debentur legatario hæreditatis.*
4 *Alegatario hæreditatis quando deducantur debita hæreditaria à defuncto soluta.*
5 *Pecunia exacta à defuncto quando restituatur legatario hæreditatis.*
6 *Hæres & legatarius hæreditatis debent adinuicem præstare cautiones.*

Lucio Titio. Legatarius † hæreditatis debet sustinere commoda & incōmoda illius. h. d. & est bonus §. & sæpe de facto accidit. Quæro † vtrū b legatum hæreditatis dicatur vniuersale, vel particulare? Rñ. aut quis legat hæreditatem ipsius legantis, & vē fideicommissum vniuersale: vt l. mulier. §. fi. ad Trebel. Aut quis legat hæreditatem quam habuit ab alio, non suam: & tunc non est fideicōmissum vniuersale. vt j. ad Trebel. l. cogi. §. sed & si miles. ver. & q̄uis. quod est ea ratiōe: quia testator, vel adiuerat, vel legando adijt: & sic confunditur cum suo patrimonio. vt l. sed si plures. §. filio. s. de vul. & pup. Vnde amodo non est hæreditas illius primi defuncti propriè loquendo: & sic Treb. non habet locum: vt d. ver. & q̄uis. Et ex hoc sequitur q dies hæreditatis legatę cedit à tempore mortis, sicut alterius rei singularis legatæ. quod est mirandū, cum hoc est tale legatum quòd potest habere incommodū: vnde videret eadem ratio, quæ in hęreditate. sed tamen contrarium est hic, vt vidistis. Quęro † quid de fructibus medio tpe p̄ceptis: vtrum debeant huic legatario? Rñ. nō, vt j. l. p. §. filia. nisi eo modo quo j. dicā. Quęro, † qd si defūctus soluit debita hęreditaria: an ab isto legatario debeāt deduci. Respon. non, quatenus potest cum perceptis fructibus cōpensari: vt l. Lucius. §. quæ marito. j. eo. secus si nō posset cōpensari cum fructibus: vt j. de condi. & demon. l. quibus diebus. §. j. & quod ibi no. & sic intelligo legem istam, quæ dicit ad legatarium non transire onera quæ non p̄seuerant vsq; ad mortem, s. si onera sunt extincta de fructibus, vel aliàs naturaliter. secus si esset solutum de p̄prio testatoris: vt l. q cōubinam. §. cum ita. j. tit. j. Quæro, † qd si testator exegit debita, an illa pecunia restituetur huic legatario? Hic tex. vī q non, dum dicit, sicut vice mutua p̄stabunt actiones, quæ ei præstari poterunt, quasi dicat, si sunt extincta, non debentur ei. quòd puto verum si extincta sunt, & testator locupletior non est factus. secus si in suum patrimonium cōuertisset: vt s. eo. l. Imperator. §. fi. cum legib. seq. d. l. q cōubinam. §. cùm ita. j. tit. j. Quæro † vtrum debeant inuicem præstare cautiones. Rñ. q sic, i. per legatarium. qui subiuit omnia onera hęreditatis: vt j. l. proxi. §. mensæ. d. l. q cōubinam. §. cùm ita. & econuerso. per hæredem cauebitur legatario de dando sibi quicquid ad eum peruenit ex dicta hæreditate: vt l. ij. in princi. & §. peruenisse. s. de hære. vel acti. vendi.

Dominus.

Dominus. Hæres non potest retinere vsumfructumvel partem rei legatæ.secus in cæteris seruitutibus.h.d.Not.quod dixi in summario.Opp.ſ.ti.j.l.legatū.§. fundus.Sol.Distinctio huius.§.tollit cōtrarium: quia aliud in vsufructu:vt hic.aliud in cæteris seruitutibus:ª vt ibi.& sic cōcordat cū ij.rñ.Oppo.de l.iiij.j.de vsufruc.leg.Sol. Ibi legauit proprietatem,quod intelligitur de nuda.hic legauit fundū . Opp. si habet testator in re partem , illam solum videtur legare: vt l.serui electione.in fi.ſ.tit.j.Solu.Illud verū quādo alia pars erat extranei:hic alia pars erat hæredis,quod est no.Quæro , quid si pars erat hæredi debita?Rñ.idem vt dixi in l.vnum.§.si rem.ſ. eodē. Quæro,hic loquitur in fundo legato sub conditione:quid si fuerit legatum purè.Rñ.idem vt.ſ.eo.l.is cuius.& ibi nor.hoc enim patet ex ratione posita in fin.§.quando pars erat hæredis in qua non cadit confusio.quod nota.

a ☞ *Falsum non videtur quod iuuatur primordio veritatis.*
b *Dictio ex,licet denotet causam proximam,ponitur etiam pro dictione propter.*

1 **Hæres meus.** †Non videtur esse falsum ꝙ iuuatur primordio veritatis.h.d.Primò ponit dictū seu thema.Secundo rñ.annectendo rationē ꝙ falsa demonstratio non vitiet legatū.Tertiò annectit aliā rationē ibi:nec in totū,
2 &c.Pro†cuius declaratione debes scire ꝙ de natura dictionis ex,est denotare causam proximā:vt C.de legi.l.nō dubiū.& l.eo tēpore.in fi.ſ.de pec.Cū ergo testator dixerit sibi deberi ex testamēto,nō videbatur posse referri ad id ꝙ ex stipulatione debeē occasione testamēti:& sic illius debiti testamētū est causa prima, & remota,nec est ꝓxima.sed ga dictio ex,pōt poni ꝓ dictione ꝓpter,causa vitādi cōtrarietatē,vel absonū intellectū:vt l.j.C. si seruus extero. Iuriscōsultus dicit, dic ꝙ dicta causa nō est oīno falsa:ga dictio ex,pōt intelligi vt denotet causam primariā & remotā.Opp.ſ.ti.j.l.si sic.§.j.& ſ.eo.l.si ita scripsisset.So.Ibi debitū fuit extinctū:hic verò fuit translatū in aliā obligationē . Opp.ꝙ nō inspicimus originē obligationis:vt l.j.§.siue.ſ.de condi . sine causa.Sol.ibi causa obligationis deuenit ad nō cām:hic venit de vna causa ad aliā.Opp.j.de capti.l.in bello.§. codicilli. Solu. Ibi non respicitur tempus,quo codicilli sunt facti : quia propriè illud non dicitur tēpus originis codicillorū : sed inspicitur tēpus facti testamenti,à quo codicilli cōfirmantur,vt ibi patet.Oppo. de l.j.de hære.vel act.ven.Gl.nō soluit,sed nō est cōtra. Op. de l.iij.§.idē scribit.ſ.de pecu.Sol.Ibi ex mutatione tituli mutatur ratio legis.non per iudiciū dicitur quasi contractū cū filio de peculio,quod in origine actionis ibi non erat.sed hic ex mutatione tituli non contingit mutatio voluntatis defuncti:per rationes hic positas in tex. De hoc dixi in l.tutor.j.de fideiusso.

Seruus. Si aliquo casu libertas impeditur tēpore quo cedit dies legati,vitiatur legatum.h.d.Op.C.ad Sylla. l. pe.Sol.Fallit ibi.per rationem positā in text. Quæro , quæ sunt iste causæ,quæ impediunt libertatem serui. Dic vt in glossa.

1 ☞ *Natura comparatiui est relinquere formam positiui in extremo.*
2 *Verbum plus,appositum per testatorem in legato,importat arbitrium boni viri, & poterit modicum arbitrari.*
3 *Iudex arbitratur,quando qui debet arbitrari,non arbitratur.*
4 *Verbum plus,in teste nil operatur.*

Pater. Qui legat vni ex certis plus,videtur omnibus legare,& excessum in illo in hæredis arbitrio ponere.h.d.
1 Not.†ꝙ de natura cōparatiui est relinquere formā positiui in ex
2 tremo.& ista est ratio quare omnibus videtur relictū.†Secundò nota ꝙ si testator dicat alicui plus dandū:nec ponit verba quæ sapiant liberā voluntatem,vel arbitriū boni viri:videtur in du-
b bio intelligere de arbitrio boni viri,vt hic in tex. Dicit enim hic, plus tribuas,nec dixit,quantū volueris , vel quantū putaueris , vel quantū arbitratus fueris,vel aliquid simile:& tñ refertur ad arbitriū boni viri:vt patet ex tex.qui dixit,arbitrium filiæ datur, quod est notandū. Quæro vlq; ad quam quantitatē potest arbitrari?Respō.modicū:vt l.hæc adiectio.j.de verb.signi. Quæro,
3 †quid si non fuit arbitrator?Glo.ponit opi.veritas est ꝙ stabitur arbitrio iudicis,quod patet ex tex.dum dicit,arbitrium filiæ da-
4 tur,&c.vt l.j.ſ.eo. Vltimò iste §.†inducitur ad q.de teste,ª qui di
c cit Titium possedisse xij.annis,& plus de quo per glo.in l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter.ſ.ex qui.cau.maio.& per Gul.in l. & si post tres.ſ.si quis cau.Veritas est ꝙ illa verba,& plus,nil relevant in teste:quia iudex incertū reddūt vt l.cū furti.ſ.de in litem iuran. & ibi dixi.

Non iure. Ille, per quem non stat quò minus tutela suscipiatur non priuatur legato.h.d. Circa hoc dic vt in executore,qui noluit officium assumere,vt dixi in l.j.ſ.eo. De hoc in l. Nesennius.§.fi.cum l.sequen.ſ.de excu.tuto.

Qui Mutianam. Qui venit cōtra cautionem Mutianā,tenetur restituere rem cū b fructibus.h.d.De hoc dic plenè in l.Mutianæ.de condi.& demon.

1 ☞ *Cumulatio actionum plurium non admittitur quando electione tolluntur.*
2 *Ratio quare plures actiones quæ electione tolluntur non cumulantur.*
3 *Ratio quare actio personalis,& rei uendicatio electione tolluntur.*
4 *Actio eligēda ex pluribus debet eligi tempore dati libelli.*
5 *Quando sunt plures hæredes unius testatoris:una actione contra unum,alia contra alium agi potest.*

1 **Varijs.** Quando sunt†plures actiones quæ electione tolluntur,nō admittitur cumulatio.h.d.Ad tex.ibi:vti non e
potest:dic pe tendo partim per vnā actionem,partim per aliam:& ad hoc tendit prima ratio,vel petendo totū per vtrāq; actionē:& ad hoc tendit secunda ratio , ibi: non enim.&c.Opp.in aut.de fideius.§.sed neq;. Sol.Intellige hoc de pluribus actionibus principalibus,vt proponēdo actionē ex testamēto,& rei vēdicationē.secus si proponeret personalē,& hypothecariā,quod pōt f
d vt no.in contrario & no.per Dy.ª in c. nullus.de reg.iu.lib.vj.& dixi in l. fundū. j. de g
2 excep. Quæro†quæ est ratio ꝙ istæ actio-
e nes nō possunt simul proponi. Rñ.ª ꝙ partim petitur ab vna:partim ab alia . Et ratio est:quia legatū non potest diuidi, vt in tex. sic videtur qod si essent plura legata, legatarius nō prohibeatur vtrāq; proponere pro diuersis rebus.Sed si pro vna re ꝓponeretur vtraq; actio simul:tunc cumulatio nō admittitur : quia electione tolluntur:vt in tex.Sed quæroª vnde hoc ꝙ electione tol-
3 luntur?Rñ.†tenendo gl.q̄ est insti.eo.§.nostra autem.Ratio est euidens:quia eligendo rei vendicationē nō habet actionē personalē,cum pro re propria nō detur actio personalis,nisi cōtra furem:vt l.fi.ſ.vlusf.quemad.caue.sicut aliàs eligendo personalē nō habet rei vēdicationē:vt no.in d.§.nostra. Sed si teneremus opi.quorundā modernorū,quā Cy.refert in l.ij. C. cōmunia delega.scilicet ꝙ istæ actiones cōcurrāt origine,est ratio:quia sic cōstitutū est vt hæres cogatur eligere:vt hic dicitur in tex. Quero,
4 †qñ debet eligere.Rñ.tēpore dati libelli dicit gl.in l.edita.C. de edē.Fallit in l.j.§.quia aūt.ſ.quorū leg.per rationē q̄ ponitur in l. ꝙ in hæredē.§.eligere.de trib. Quæro, quid si sunt plures hæredes vnius legatarij?Rñ.idē:vt l.huiusmodi.§.fi. cū l. seq.ſ.ti.j.l.j.
5 dic vt ibi.†Quærit gl.qd si sint duo hæredes vnius testatoris, an possit cōtra vnū proponi vna actio,cōtra aliū alia.Et tenet ꝙ sic ꝙ puto verū:ga per l.xij tab.illa actio est diuisa cōtra illos hæredes.Pro hoc facit j.iudi.sol.l.iā tamē.§.pe.et quod ibi plenè dixi.

g **Repetēdorum.** ᴱDamnata memoriatestatoris,repetuntur legata soluta. h.d. Qualiter autem fiat processus,vel condemnatio alicuius,cuius memoria damnatur. Glo.dicit in §.per contrarium. Instit.de hæredi. q̄ ab intestato,dixi.in l.qui à latronibus.§.j.ſ.de testamen.

Vm pater filios. Si debet retineri species & pecunia , species de tota hæreditate deducitur: pecunia de parte restituentis tantū.h.d.Pone sic casum in terminis Pr̄ instituit filiū & vxorē:& rogauit vxorē vt restitueret filijs retēto sibi fūdo,& cētū.Certè p̄diū deducet de tota hr̄ditate,& pecunia deducet de parte sua.h.d.Quæro,q̄ est esse

a ☾Seruitutibus. Vid post Bar.gl.in l.si vnus.§.idē si pactus.ſ. de pact.ex notabiliter dictis post Bar.in l.si seruus.ti.ñ.ſ.tit.j. Et adde Bar.in l . vt nō.§.si rē.ſ.eo. & est sing.iste tex.secundū Ang.l l.serui electio. §.fi.ſ.tit.j. & ibi etiā istum tex.alleg.Bar. & illum limitat.
b ☾Dixit enim.Facit ꝙ not.Bar.,in l.iij. in princ.j. de an, le, & ad Bar.hic adde Ale. de Imo.in cōſ.lxxx ñ.in fi. in v. volu. & ibi de verbo,videtur quod importat liberum arbitrium.
c ☾De teste. Vid Bar. in l.cum furti.ſ.de in lit.iuran.
d ☾Per Dy. Sed Dy. tenuit contrariū in regula,nullus plurib⁹. de reg.iur.in vj.&vi de Bar.in l. edita. C. de eden.
f ☞Hæc respōsio nō habet sensum, si consyderes . Melius dic ex scripto exēplari. Rñ . quando partim petitur ex vna actione,partim ex alia. ratio est:quia legatum diuidi non pōt. Alexan.Losæus.
☾Sed quæro . Adde quod no.Bart. in l. si hæredis.j.tit.j.
g ☾Repetendorū. Istū tex.alle.Bal.in l. decernimus.C.de sacro sanc.eccle.ꝙ tyrānus nō potest testari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quæro, vtrum. Et ista gl. videtur probare no. ꝙ per pœnitẽtiã donatarij nõ retiocetur donatio causa mortis, ꝙ nota. & est sing. glo. secundũ Pau. de Ca. in l. ij. ff. tit. j. & ibi eã allegaui post Imol. & scripsi post Bar. in l. ij. in princ. j. de do. preleg. & hãc gl. dicit esse elegantẽ Ro. in l. j. in ij eo. ff. de acqui. hære.

b ¶ Hæreditatem. Cõtra hic videtur casus in l. verba. j. de verb. signi. & ibi Bart.

c ¶ Scdo not. Et nota quia Bar. videtur sibi esse cõtrarius: vide q̃ dixi in c. tua nobis. de test. An. Barb.

d ¶ Eligere pauperes. vide Bar. in l. à filio. j. de ali. & cib. leg. & quod ibi dixi. & vid no. q. Bal. de effecto monacho, in l. fi. ff. in iij. col. C. de communia de lega.

e ¶ Tertiò nota, an per ingressum religiõis habeat locũ fideicõmissum iniunctũ alicui cũ decesserit. & vide ꝙ no. Bar. in l. intercidit j. de condi. & demõ. & gl. no. et ibi doc. in l. fi cũ dotẽ. in prin. in gl. magna, solu. mat. Facit ꝙ no. in l. ex parte. §. insulã. de ver. obli. et in l. Gallus. §. & qd si tãtũ. de lib. & post hu. & scias ꝙ mors ciuilis nunq̃ æquipollet naturali, nisi q̃ hoc est iure expressum. gl. est nota. xvj. q. j. c. placuit in ver. mortuus est. ꝙ nota perpetuo. et est glo. in c. susceptũ. de rescrip. in vj. arg. l. ff. C. de his qui ve. æta. impet. cũ sim. & vide Inn. in rub. extra. de test. & in l. j. ãã. de testa. Bal. in aut. si qua mulier. in j. col. C. de sac. san. eccl. & Bal. not. in l. j. in xvj. co. C. de sacrosanc. eccl. in repe. & vide bonã gl. in cle. ne Romani. de elec. & Io. de Imo. in c. si episcopus de supplen. negli. prela. in vj. per aliquos in c. cũ sis. de cõuer. cõiu. & adno. per Bar. hic vide no. in d. aut. si qua. et cũ Barto. hic concordat Paul. de Castro. in q. incip. substituens in primo dubio. Adde an mors ciuilis æquiparetur naturali, Ol. consi. cclxxxiiij. & Pe. de Ancha. consilio. cccxcvij.

ctus eius inuestigationis? Rñ. in portione debita iure Falcidiæ nõ imputatur, nisi id, quod quis habet hæreditario: vt l. id aũt. & l. in quartã. & l. ꝙ autẽ. j. ad l. Falc. vnde de fundo medietatẽ, quã habet iure hæreditario, sibi tãtum imputabit in quartã: de pecunia sibi totã imputabit in quartã, cũ totam habet de parte sua: & sic iure hereditario ꝙ secus esset si eã deberet recipere de cõi. qđ dic vt dixi i d. l. quartã. Et si q̃ris quare aliđ in pecunia q̃s infũdo: tex. dicit in l. deducta §. numis. j. ad Treb. & ibi videbitis. Op.: & vr. ꝙ totã summã capit à cohærede, qvideꝫ per hæc verba grauatus: vt l. post emãcipationẽ. §. j. j. tit. j. Sol. Grauatus videtur ꝙ patiat̃ ipsum de pte sua deducere: & sic ipemi nus pcipiat de parte sua. Ita dicit gl. & bñ.

1 ☞ *Fideicõmissum põt impoñ donationi causa mortis.*
Falcidia detrahitur ex donatione causa mortis, & ea detracta fideicommissum intrinsecum minuitur.
Ad integrum onus impositum quis tenetur, si id, quod remãsit in hæreditate, uel legato sufficit ad onus integrũ.

d Eorũ quibus. Donationi† causa mortis põt fideicõmissum imponi: & ex ea detrahitur Falcidia: qua detracta fideicõmissum intrinsecũ minuetur: secus ex intrinseco. h. d. Huius §. materiã expedit glo. j. de condi. & demon. l. Plautius & ad Trebe. l. facta. §. si Titius. et ibi sunt gl. magistræ. tangit̃ in l. pœnales. §. fi. j. ad l. Falci. Quæro: quid in onere extrinseco, ex alia causa quam alimentorũ. Glos. dicit idem & bene. vt l. si mihi Stichus. §. tit. j. & l. Plautius. j. de condi. & demon. Quæro, quid vult dicere tex. in fi. qui dicit de maiori pecunia præstari non dubiè voluit integra. &c. Glo. ad huius declarationem est facta: tamen est magis obscura cum text. ideo gl. sic intellige, q̃n ab initio onus fuit maius, quàm emolumentũ, necesse habet onus sustinere. Idẽ si ex post facto est maius: quia emolumẽtũ fuit defalcatũ per Falcidiã. Tamen hoc non est verum generaliter, nisi quãdo onus est extrinsecũ. Ita vult dicere glo. hoc nõ est verũ. Nam† ita demũ tenetur quis ad integrũ onus, si illud, quod remanet, sufficit ad integrũ onus impositũ: vt l. liberto. §. j. de ann. le. & l. maritũ. §. à liberto. j. ad l. Fal. secũdũ Dy. & Iac. de Are. Expõe ergo tex. sic, de maiori pecunia sub audi, quã esset res legata: qa propter rẽ legatã de toto patrimonio legatarij voluit præstari alimenta: non tamen de re, vel pecunia donata, vel legata, secundum Iac. de Aret.

1 ☞ *Mater non potest donare filijs uulgò quæsitis.*
2 *Stipulatio potest conferri in uoluntatem stipulantis.*

Mater filijs. Legatario eidemq; debitori non solũ actio competit, sed exceptio. h. d. No.† ꝙ mater non potest donare filijs vulgò quæsitis, quod intellige vt not. C. de Orfi. l. si qua illustris. & Insti. ad Orfi. §. nouissimè. Quæro vtrũ * isti filij legatarij seu donatarij possint dicere, nolumus acceptare. Videtur ꝙ nõ: quia semel stipulando videtur irreuocabiliter acceptare. Idem no. in l. si cui. de donatio. cau. mortis. ꝙ intellige verum, nisi ab initio fuerit stipulatus sub cõditione si voler. Potest† enim conferri stipulatio in voluntatem stipulantis: vt l. Senatus. §. legatũ. 5. tit. j. l. à Titio. in fi. & ibi no. j. de verb. obli.

Surdo. Legati onus, & emolumentum quæritur etiã ignorantibus. h. d. Oppo. §. ti. j. l. si tibi homo. §. cũ seruus. Solu. fictè quæritur à tẽpore mortis: verè à tempore aditæ hæreditatis: sed cõmutabiliter à tempore mortis, incommutabiliter à tẽpore agnitionis: vt l. si quis ita. & quod ibi not, §. de cõdi. instit.

1 ☞ *Ius eligẽdi non perditur per deportationem. Excõmunicatus potest esse arbitrator.*
2 *Fratres minores licet non possint esse executores testamenti, tamen pauperes eligere possunt.*
3 *Per ingressum religionis non cedit dies fideicomißi, nißi ingressus sit quis religionem fratrum minorum,*

b Hæreditatem. b Mutatione status non perditur ius eligendi: & mors ciuilis non facit cõditionem existere, sed naturalis. h. d. † Not. & per deportationem non perditur ius eligẽdi. quod facit ad q. ꝙ excõmunicatus qui æquiparatur deportato possit esse arbitrator: de quo dixi in l. ex facto. §. si quis rogatus j. ad Trebel. vbi est idem text. Secundò not. c quòd † licet fratres minores non possint esse executores testamentorũ, tamen eligere pauperes d possunt: sicut hic, ille, qui in iudicio esse nõ potest, vt deportatus, qui pendit omnia, quæ iuris ciuilis sunt, potest pauperes eligere. quod dixi plenè in libro meo Minoricarum. † Tertiò not. e quòd si aliquis ingreditur religionem, licet habeatur pro mortuo ciuiliter, propter hoc nõ cedit dies fideicommissi sibi iniuncti cùm decesserit, sed debet expectari mors naturalis: vt d. §. si quis rogatus. & l. Statius. de iure fisci. & ibi per Dy. ꝙ licet sit verum in alijs religiosis, qui aliquid possunt habere in cõmuni: tamen non procedit in fratribus minoribus, qui nõ possunt habere in cõmuni: vnde quantũ ad hoc habetur pro mortuis. quod plenè dixi in quarto libro Minoricarum.

Qui dotale. Qui legat pretiũ rei, videtur legare animo compensandi cum re. h. d. Oppo. ꝙ emptor teneatur ad fideicommissum: vt l. si pecunia. in fin. & l. si seruus. §. qui margaritam. ŝ. ti. j. Solu. Huius timore hic §. legitur duobus modis. Primò quòd emptor non soluit totum debitum: & tunc procedunt duæ primæ fol. positæ in glo. Secundò intelligitur quòd totum pretiũ soluit: quia tamen fundus erat venditus minùs iusto pretio: ideo testator iussit emptorem soluere residuum. quod non potest: & tunc procedit tertia solu. glo. quæ est vera. Oppo. dicitur hic quòd mulier oblato pretio repellitur dotali exceptione. Contra, imò debet habere vtrunque: vt l. j. §. sciendum. de rei vxo. ac. Respõ. hoc ideo: quia maritus dixit, amplius ei pretium, &c. & sic videtur reliquisse animo compensandi. secus si simpliciter reliquisset.

1 *Solutio facta mãdatario reuocato scienter, videtur facta causa donationis. secus si ignoranter. & nume. 6. & 7.*
2 *Mandatum simplex, cuius effectu confertur post mortem, morte reuocatur, si mandatarius sciuerit, & qualiter reuocetur morte. nume. 4.*
3 *Donatio quòd perficiatur pacto nudo. & nume. 8.*
5 *Accessoria si reuocantur, non reuocantur principale.*
6 *Soluens scienter mandatario reuocato non liberatur.*

1 Mæuio. Qui soluit † contemplatione mandati reuocati scienter donare videtur: secus si ignoranter. hoc
2 dicit vel aliter. & sic: Mandatum simplex, † cuius effectus confertur post mortem, reuocatur morte, si mandatarius sciuerit. secus si ignorauerit. hoc dicit & est difficilis §. In text. ibi: accepisse non videtur, &c. Dic, scilicet ex donatione inter viuos à Mæuio in eum collata scienter soluendo, postquàm cognouit mandatum reuocatum. Pro declarando isto §. sciendum est quòd legitur quatuor modis. tribus in glos. quarto extra glos. Nam potest quis donare alteri causa mortis tribus modis. Primò si donatario nihil facit, sed solùm mandat donans debitori suo quòd donatario soluat. Secundò, quando donans promittit donatario per stipulationem, vel pacto nudo causa mortis: postea mandat debitori vt donatario soluat. Tertiò, quando donans nõ contrahit cũ donatario, sed mãdat debitori vt ꝓmittat illi, cuivultdonare causa mortis. & differt ista tertia à prima: qa hic mãdat vt ꝓmittat ibi mãdat vt soluat. Itẽ differt à 2da: quia hic debitor se obligat donatio: ibi nõ. Primæ duæ tãgũtur in prima gl. tertia ponitur in vltima glo. Examinemus ergo istas lecturas. Si legitur secundum primum modum oppo. quòd tale mandatum non reuocetur morte: vt l. si verò non remunerandi. §. fina. ŝ. manda. & j. de donationibus causa mortis. l. mortis causa. §. Titia. Solut. in contrarijs mandatũ fuit collatum post mortẽ: hic verò mandatũ de soluẽdo fuit factũ simpliciter licet effectus conferatur post mortem. Sed tũc opp. quia si hoc esset q̃n debitor soluit ignorãs,

totum

Universidad de Deusto

totum deberet reuocari:quia totum est indebitum.cuius contrarium dicitur in fin.§.Vnde propter hoc omnes recedūt à prima lect. Vide gl.q̄ lect.& eius reprobatio colligitur ex princ.primæ gl.ibi:alioquin non video quare inſequenti,&c.sic expone,alioquin.i.si donator nihil promisisset donatario,sed solū mandasset debitori ꝙ legatū solueret.Legitur ergo secundo modo.ſ. ꝙ donans promisit donatario per stipulationem,vt in prin.primæ gl.
3 sed tunc opp.†ꝙ non sit necessaria stipulatio.vt.l. si quis argen-
a tum.'C.de do. Fateor ꝙ hodie sufficeret pactum nudum.quod no.doc.tenent in vlti.C.de dona.cau.mor.hoc etiam tangitur in fi.gl.Secundò opp.ꝙ tale mandatum non reuocetur morte,vt.l. si verò nō remunerandi.in fi.§.man.&.l.mortis causa.§. Titia.de do.cau.mor.Sol.dicit glo.ibi mandatum conferebatur expresè post mortē:hic simpl'r,sed effectus cōferebat post mortē:quo ca su media via eligitur.ſ.vt si perueniat ad notitiam mādatarij mā
4 datum sit reuocatū:vt in gl.aliās secus.†Et sic distingue tres casus:aut mandatū cōfertur in vita:aut'post mortē:aut cōfertur in vita,sed effectus post mortē:& de hoc feci vnum membrū distinctionis qualiter mandatū reuocetur morte:vt.l.ij.§.pe.j. de doñ. Cōtra prędicta opp.ignorātia mandatarij prodest donatario:qa si ignorat,valet donatio:al's secus quod est contra.l.iniquissimū §.de iur.& fac.igno.Gl.fatetur contrarium,& dicit ꝙ hoc est mirabile:& speciale.Hoc colligitur ex gl.pe.in fi.& glo.fi.in princ. Concludit ista lect.ꝙ si donatarius est sciens,reuocat mandatū, & donatio post mortē:secus si est ignorans.hoc non placet:quia mors non est causa reuocandi donationem causa mortis,sed cō firmandi:vt.l.j.&.l.in mortis.j.de do.causa mor.&.l.non omnis. §.si cer.pe.Nec obstat.si dicis ꝙ mandatum reuocat: qa per hoc non sequit ꝙ sit reuocata donatio,quæ iam perfecta erat per ,p-
5 missionem factam à donante donatario.Vnde si ista†accessoria reuocantur:non sequitur:ergo reuocatur principale:vt.l.si cui legetur.§.fi.&.l.seq.§.tit.j.Vnde huius timore fortè Azo legit tertio modo ꝙ Męuius debitor ,pmisit pecuniā causa mortis Titio iussu creditoris qui etiam iussit solui.Ista lect.Azo.nō est vera: quia si ,pmisso fuit facta: & sic iste donatarius habet actionem: decætero mandatum non reuocatur morte: vt.l.fi.in princi.j.de so.Lego ergo istum.§.quarto modo. & concordat cum secunda lect.in facti narratione, sed discordat in iuris dispōne. Pone ergo ꝙ creditor donauit Titio cētū ,pmitto causa mor.deinde iussit Mæuio debitori suo.vt ipsi Titio solueret:demū mortuus est creditor donās.Certè donatio est cōfirmata:& in hoc differt ab aliis lect.sed mandatū est reuocatū: & in hoc concordat.Si ergo Mæuius debitor soluit:an sit liberatus,vel an possit repeti,distī-
6 gue vt in tex.Nota ꝙ ille ꝙ soluit sciens†mandatū reuocatū,nō
7 liberat.Secūdò nota ꝙ ex hoc colligitur p̄sumptio donationis,si cut ecōtra ꝙ soluit ei,cuius mandatū est reuocatum: & sciens videtur donare:vt.l.si procuratori falso.§.de cōdi.ob cau.& ibi no. &.l.si non sortem.§.qui filio.§.de condi.inde.Oppo.ꝙ qui soluit creditori creditoris liberatur:vt.l.si opera.j.de do.exce.&.l.solutū.§.solutā.de pig.ac.l.si liber homo.de nego.gest.Sol.hic soluit cōtemplatione mandati qđ sciebat reuocatū: ibi soluit gerendo negotiū creditoris sui.Cū enim soluit cōtemplatione mādati reuocati,gerit suū negotiū,& non facit animo gerēdi negotiū hæ-
8 redis,cū sciat mandatū reuocatū:ideo videt donare,& per†cōsequēs nō liberat.Sed opp. ꝙ hæres solutionē factā à ,pcuratore reuocato pōt habere ratam:vt.l.procurator ad exhibendum.§.j. j.rem ra.ha. Sol. fateor ꝙ posset habere ratam si vellet quantum ad exceptionē:vt si ille donatarius vellet iterum agere,non posset:nō quātū ad actionē ꝙ hæres possit repetere,vt hic in.ij.rñd. &.l.dispensatorem.j.de sol.Sed contra, videtur per.l.si absentis. C.si cer.petat.Sol. vt dixi,hic debitor non soluit animo negotiū gerendi hæredis.& huic lectu.videtur Dyn. applaudere in quadam additione parua.quam ponit super gl.fi.dum dicit ꝙ ignorantia debitoris non prodest donatario:sed ei prodest: quia donans non reuocauit. Opponitur & videtur quòd dominiū per istam sol.non transiuerit in donatarium:vt.l.ij.§.sed si quis donaturus.aliās.§.si pecuniam.s.de do.Sol.dic mandatarius soluit pecuniam alienam mandato reuocato.hic soluit propriam; vt.l.de hoc iure.§.si quis dederit.j.de do.Quęrit gl.in ille,qui soluit,possit repetere?Respondet,& bene,ꝙ non:quia videtur donare,nisi in iure errasset:quia tūc posset repetere.Quęro, in quo est mutata hodie ista lex per.l. si quis argentum.C.de dona.Rog. dicit quod in totā quasi hodie non reuocet mor a te.quod Hug.negat.Si habes in glo. sciuit, non debet esse nisi si habes nisi , debes 'habere nesciuit.Aduerte quòd hęc lex nō est mutata per.l.si quis argētum.nisi in hoc qđ
b hodie sufficeret promissio pacto nudo.[b]

1 ☞ *Res quæ subiacet restitutioni,potest legari, & sic testamento alienari.*

2 *Legatum de re futura aliena post mortem valet, & debetur æstimatio.*

Cùm pater. Portio deficiens defert substitutis,& co-
1 heredibus cum onere suo.h.d.Nota†quod res quæ subiacet restitutioni, potest legari: & sic potest alienari per testamentum.Cōtra.C.cōia de leg.aut.res quæ. Dicit gl.qđ hoc videtur hodie corrigi. Dy. tenet cōtra ꝙ hodie non corrigatur: quia hic non dicit ꝙ ista prędia debeātur filio exhæredato in vita filij:sed ꝙ hæres cogatur redimere illa prædia & dare filio exhæredato:non quòd illa filia cogatur dare,vt patet ex litera. Va
2 let†ergo sicut legatum rei alienæ tempore
c testamenti,vel futuræ alienæ post mortem testatoris : vt.l.vnum ex familia.§. sed & si fundum.suprà eodem.

1 ☞ *Prælegato facto etiā coniunctæ personæ, non debetur euictio iure actionis.*

2 *Ei, à quo euincitur prælegatum, succurritur ope exceptionis, si alij similiter est prælegatum.*

3 *Diuisione facta à testatore, unus ex hæredibus non tenetur alteri de iure actionis, sed ope exceptionis.*

4 *Diuisione facta à partibus, uel à iudice, alter tenetur alteri de euictione iure actionis.*

Euictis. In prælegato vni non debet euictio.secus si pluribus prę-
legatur hoc dicit.secundū doct.& est sing.
1 casus.Nota †ꝙ in prælegato quāquā facto coniunctę perionæ,non debetur euictio iure actionis.Nota ꝙ † ei,à quo euincitur,p̄-
2 legatum potest succurri ope exceptiōis, si
d alijs est similiter prælegatum. Nota [4] † qđ
3 quando diuisio fit à testatore,vnus ex hęredibus non tenetur alteri de euictione iure actionis,sed ope exceptionis. Ad primam oppo.de.l.cùm rem alienam.C.eo.Sol.hoc est speciale : ne crescat iuidia inter fratres. Ita sol.gl.hic & ibi doc.omnes dicunt, non video quæ sit differētia iter fratres,& alios
e cohæredes coniunctos.Vnde dicunt quod hic loquitur quando ille, cui relinquebat erat legatarius & hæres: ibi legatarius tantū.Et est ratio:quia licet hic euincatur legatum,remanet hæreditas:ibi secus. Item ad uerte ꝙ hic videtur solū loqui quando legatur res aliena à testatore possessa quam credebat suam.Secus si legatur res aliena ab extraneo possessa:quia tunc debet redimi de communi:vt.d.l.cū
e rem alienam.quæ in hoc non reperitur limitata.Opp.§.'ti.j.l. nō quocunq;.§.j.Solue vt ibi.Opp.de.l.qui concubinam.§.si hęres. j.ti.j.Sol.ibi in legato generis:hic speciei,vt dixi.§.ti.j.l.si domus. §.j.& ibi plenè distinxi.Ad vltimum no.oppo . & videtur quod iure actionis possit agi de euictione:vt.l.si fratres.C.communia vtriusq;.Sol.hic quando diuisio est facta à testatore: ibi quando à partibus,vel à iudice.quod nota.Et est ratio:quia diuisio testatoris habet vim prælegati † sed diuisio facta à partibus,vel à
4 iudice habet vim permutationis.quod]nota:quia.§.iste est singularis.

Pater certam. Si testator iubet hæredem dotem filiæ stipulari,intelligitur ea moriente in matrimonio,non ea superuiuente. Item sermo simpliciter prolatus intelligitur pro prima vice.hoc dicit.ad prin.concord.§. de pac. do.l.ij.ad fin.concor.j.de verb.sign.l.boues.§.hoc sermone. Ad fi.op.de.l.si sic.de verbo.obli.Dicit Oldr.ꝙ ibi sunt verba negatiuè concepta,quæ extenduntur ad omne tēpus:hic affirmatiuè

gg

a ☾Argētū.An.l.si qꝰ argētū.C. de don. habeat locū i dona.cau. mor.glo.ꝙ sic.sed an sit vera,vide Imo.in l.i ædib^a.j.de don.sed ipe vacillauit i.l.j. de don.cau. mort.& ibi late Ro. vr tenere de iuris subtilitate gl.ef se falsam licet i cōsit lēdo nō recederet ab opi.gl.et tātorū viro rū.Secūdò gl. hāc allegat Barto.i.d.l.j.de don.cā mor.& late p Imo.i.l.cū text.cē. de re iu.sed Ang.i.q.incip.Host.alleg.gl.hic fing.i hoc,& ipam sequit Bal.i.l. executo rē.i.ij.col. C. de exe. rei iu.& i.l.j.C.ā do. cā mor.& i.l. si donationis.C. de cōtrahē. emp.Quid i donatione añ.nup.vide gl.& Bal.i.l.j.C. de do. añ nup.& hāc gl. limita vt p Bal. i auc.ex testamento.i fi. ij. col. C.de colla.Bal. i.l.ij. de leg.j.istā sequit & in.l.sicut.in fin.C. de act.& oblig.

b ☾Pacto nudo.Sedvr casus ꝙ ēt de iure Digestorū sufficiat pactū nudū i don.causa mor.i.l. ꝙ de bonis.i princi.j.ad leg.Falci.

c ☾Vel futuræ. Adde tu Imol. hic, Bart.& Imo.j.ea.l.§.pr filiæ. & do.Alex.i cōsi.ix. col.pe.in.ij.volu.

d ☾No.& vid p Imo. i.l.si dom^s.§. de euic. ad fi.ō.ti.j.& istis ad de casum i.l.heres p cepto.j.ad Treb.ervi de oīno Bald.i.d.l.cū alienā.i fi.ij.col. & limita istū tex.nisi p̄le legatū veniret cōputādū i legitima,q̄ casu semp tenet hæres de euictiōe. Casꝰ est hic i.l.scimus.i princ. & ibi hoc Bal. C. de inoffic.test.

e ☾Opp.ō.vide Bar.in l.q Rome.§.duo fratres.in vl.q.de ꝙ.ob.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ☞Non viuebat. Ad hoc vide vnam quę per Ro.in conſi. inci. omnipotentis Dei. poſtulato ſuffragio circa primum dicendum videtur: quãuis dominæ Vrbanæ,&c.

b ☞Nota bene.Angel. ſed op.in l. poſt mortem.C. de fideicom. vide Bald.in repetit. l.j.circa.vij.colum.ã. eodem. & adde Pet. Anch.in conſi. exev. incipi.in Chri.nomine amen,circa primũ dubium eſt primò inquirendum &c.in ſecundo principali dubio. & vide Ioan. in l. recuſare. §. ſi quis alio loco.in fin.j. ad Treb.Adde quę poſui in dicta leg. poſt mortem.
☞ Vltra hic addita vide Paul. de Caſtr. hic,qui longè clarius hãc quæſtionem format,& determinat: ſine quo vix mentẽ Bar.percipies. Alex. Loſæus.

c ☞Quid ſi.No.quando teſtator dixit, lego apotheeam meã & ſequitur Bal. in l. in legatis.C. de lega. &vide Bar. in libro tum.§.pe.j. titul.j.& in.nam quod.§. j. de pe.le.& Bal.in l. prę dicta.in.j.col. C. de fideicom. & Imo.in.c. indicante.de teſta.

concepta:quod dic vt colligitur ex his quę dixi in dicta.l.ſi ſic.Quæro: quæ eſt ratio. In princip.§.gloſſ.dicit, duplex.Prima fauore dotis:vt.l.ij.ſuprà de pac.do.Secunda quia debitum iure naturæ debet habere ſine onere: vt.l.quoniam in prioribus. C.de inoffi.teſta. Sed certè ſi iſtam vltimam rationem inſpiceres, iuſſus teſtatoris quòd hæres dotem ſtipularetur,non valeret quo ad legitimam. Item iſte.§. non procederet hodie:quia debet habere legitimam iure inſtitutionis. Eſt ergo attendenda ſola ratio prima:cùm hic ponatur quòd filia erat ex hæredata. Vnde non debet habere legitimam inſtitutionis. Et intellige quòd debet inſerí cauſa exhæredationis legitima.

1 ☞*Reſtitutio quæ fit ante mortem non præiudicat paupe ribus ſuperuiuẽtibus:cùm illa debeat fieri poſt mortẽ.*

A filia. Cui cõmittitur electio perſonæ cùm morietur, non poteſt ante tempus cum effectu eligere.hoc dicit. Primò ponit dictum. Secundò duas rationes.Secunda ibi: propter incertum. Tertia ibi:nam in eum.Oppo.ſupra eodem.l.vnũ ex familia.in princi.Sol. Iſta intelligi debet ſecundum illam:quia electio valet, niſi reuocetur.quod intellige ſi ille electus reperí tur viuus tempore mortis: aliàs ſecus: vt.l. filiusfam.§.diuus Seuerus.ſuprà tit.primo. Oppon.de.l.poſt mortem.C. de fideicom. Sol.ibi reſtitutio debebat fieri vni tantum: vnde ei poteſt reſtitui antè:hic debebat fieri reſtitutio vni ex pluribus.Vnde poſſibile eſt quòd ille electus tempore mortis nõ viuebat: [a] vt dicto.§.diuus Seuerus. Eſt ẽt aduertendum quòd ſi quidem illa eſt reſtitutio fideicommiſſi vniuerſalis, ante tempus non transferuntur actiones per Trebellianum:vt dixi in dicto.§.diuus Seuerus. &.l.ſed & ſi ante.infra ad Trebell. Si verò eſt reſtitutio fideicommiſſi particularis:tunc valet, ſi in ea perb ſeueretur vſq; ad mortem, vt dixi. Nota bene [b] iſtam legem in
c hoc.§. contra illos † qui bona quæ debent reſtitui poſt mortem pauperibus, ea antè reſtituunt:quia talis reſtitutio non præiudí cat pauperibus ſuperuiuentibus poſt reſtitutionẽ, vt hic. quod eſt notandum.

a ☞*Dilatio data ad aliquid faciendum quod eſt nullum,non impedit proceſſum.*

Fidei hęredum. Manumiſſi ex cauſa fideicommiſſi continentur appellatione liberto rum teſtatoris.hoc dicit. Oppo.de.l.pater.§.primo. infrà titul.j. &.l.ij.de ali.leg.Soluit gloſſ.ibi fuerunt manumiſſi iudicio hæredis:hic iudicio teſtatoris.hoc dicit.

Fidei tuæ. In fideicommiſſo relicto per verba generalia veniunt etiam poſteà legata.hoc dicit.Oppo. de.l.vxori.§.vxori. infra titul.primo.Sol. ibi in donatione facta inter viuos,hic in prælegatis. Vidiſtis clariùs in.l.ſequens quæſtio.ſupra eodem.Oppo.infra ea.l.§.pe.vbi ordo ſcripturæ attẽditur.Sol.dicit Dyn.infra de ſol.l.nec enim.hic quando voluntas eſt certa, non curamus de ordine. Certitudo autem apparet ex eo quod reliquit fideicommiſſum per verba generalia. Contraria loquuntur quando verba ſunt dubia.De hoc,an ordo ſcripturæ debeat ſeruari,dixi in.l.ij.§.prius autem.ſupra de vulg. & pupil.Opponi.infra ad Trebel.l.Lucius.§.pluribus.alias, maritus.Solue vt ibi

Volo prędia. Filius naturalis in ſeruitute conceptus excludit ſubſtitutum.hoc dicit.De hoc plenè infra.ad Trebel.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.

Curatoris. Fruſtrà legatur debitum creditori à debitore. Item dilatio in tempus non perfectæ ætatis creditoris fauore facta præſumitur.hoc dicit.Oppon.quòd à debitore poſsit legari:vt.l.ſi pecunia.in fi.ſupra titu. primo. Sol. Poteſt legari, ſcilicet alteri quàm futuro creditori. ita loquitur hic.Oppo.quòd valeat legatum propter dilationem,quæ datur debitori:vt l.cùm tempus.de reg.iur.Sol.dicit glo.no.hic dilatio non offert commodum duplici de cauſa.Prima: quia fideicom-
1 miſſum nullum:ergo dilatio nulla.quod nota:† quia ſi iudex dat dilationem ad aliquid faciendum quod eſt nullũ,illa dilatio pro ceſſum non impedit.Secunda ratio eſt:quia cùm iſta dilatio ſit de toto tempore ætatis imperfectæ,videtur appoſita fauore fratris hæredis:& ideo ei poteſt renunciare,& ante tempus petere. Facit ſ.eod.l.ſi ita.§.Pegaſus.& ſ.de vſuris.l.in fideicom.§.cùm Pollidius.

Ab inſtituto. Relicta ab inſtituto videntur repetita à ſubſtituto per l. ſub eadem conditione. h.d.Oppo.de l.ſub conditione.ſ.de hære.inſti.Sol.Cõditio,quę reſpicit inſtitutionem,non videtur repetita in ſubſtitutione, vt ibi.ſecus in cõditione appoſita legato vel fideicommiſſo, vt hic. Op.ſ.ti.j.l.ſi quis à filio.& l.ſi cui.§.j.Sol.in repetitione quę fit p teſtatorem,non videtur repetita conditio.vt ibi dixi:hic in repetitiõe,quæ fit per legẽ.Quęro,cuius mors hic expectatur? Quidam dicunt,ſubſtituti.& exponunt hic,inſtituti,id eſt, ſubſtituti.Alij contrà.q; inſtituti,ponitur hic propriè.Glo.nõ firmat.ſed iſta vlti.eſt vera,Primò per tex.iſtum non cauillando eũ. Secundò per l.peculium.in fi.ſ.eo.& facit ad q.quam ibi dixi.

1 ☞*Legatum uniuerſitatis iuris ualet,etiam ſi incommodum contineat.*
2 *Legatarius uniuerſitatis cauet hæredi de indemnitate.*
3 *Legatum uniuerſitatis iuris æquiparatur emptioni.*
4 *Legatum poteſt habere incommodum.*
5 *Legatum factũ de taberna intelligitur de loco,nõ de mercãtia: & quando ueniat.nu.7.*
6 *Legans mercantiam uidetur legare uniuerſitatem creditorum,& debitorum.*
8 *Apotheca pannorum legata,non uenit mercantia.*
ij *Apotheca pannorum legata cum omnibus quæ ibi ſunt,ueniunt ſolum res,& non debita & credita.*
10 *Legatum factum de menſa non comprehendit locum.*

1 **Menſæ.** Legatum † vniuerſitatis iuris valet, etiam ſi incõmodum contineat.h.d.No.§.iſtum qui habet ſingularem materiã.No.quod dixi in ſummario. Vidiſtis ſimile in l.cum filius.§.Lucio.ſ.eo.vbi legatur hæreditas,quę ſimiliter eſt nomẽ iuris.Facit l.qui filium.j.ti.j.vbi legatur Calendariũ. Not.
2 † q; ille,cui legatur hæc vniuerſitas iuris,debet cauere hęredi de
3 indemnitate.Dixi in d.§.Lucio.No.† q; tale legatum æquipara tur emptioni vniuerſitatis iuris.Vltimò no.† quòd legatum po-
4 teſt habere incommodum.Ad iſtud oppo.de l. Imperator.§. pe. ſ.eodem.Sol.vt patet ex diſtinctione ibi poſita. Oppo.q; qui legat menſam, videatur legare locum,non vniuerſitatem debitorum,& creditorum:vt l.qui tabernas.ſuprà,de contrahen.empt.
5 Sol. Aliud eſt legare tabernam, † quod eſt nomen loci:aliud eſt legare menſam,quod eſt nomen vniuerſitatis iuris:vt hic, & l.ſi ventri.§.in bonis.j.de priui.credi.& in vſu dicimus, talis habet tabernam,vel taberna illa eſt bona:nec loquimur de loco. Idem
6 † puto,ſi teſtator dicit,lego mercantiam meam.Hanc diſtinctio nem,vtrum ponatur nomen quod ſignificet locum vel mercantiam,facit Iuriſconſultus.j.de fun.inſtr.l.tabernæ.Sed cõtra prę dicta oppo.ſuprà,de pig.l.cùm tabernam.in prin.vbi appellatio
7 ne † tabernæ continetur mercantia. Præterea, in vſu videmus cùm dicimus,talis habet bonam apothecam,vt intelligamus de mercantia,non de loco.Solu.Verbum,taberna,habet ſe æquiuocè tam ad locum quàm ad mercantiam,ſeu negotiationem:et in dubio videtur quis legare locum,vt d.l.qui tabernas.fallit in d. l.cùm tabernam.in princi.Ratio:quia in pignoribus nullũ verti tur præiudicium debitoris,ſi verba latius intelligãtur: nec enim in plus vel minus tenetur.ſecus in venditione & legato. vel ibi ideo intelligitur de negotiatione:quia nullum ius habebat in lo co:nec; dominij directi,vel vtilis vel conditionis,vt ibi patet ſe-
c cundùm diuerſas lectu.Quęro quid ſi [c] teſtator dixit,† lego tibi
8 apothecam meam pannariam,ſeu pannorum? Reſpon.nõ videtur legata mercantia,ſed illa verba,pannorum, ſeu pannariam, videntur magis adiecta cauſa demonſtrationis loci:vt d.l.qui ta
9 bernas.Quæro,† quid ſi teſtator dixit,lego tibi apothecam meã pannorum cum omnibus quæ ibi ſunt an videatur legata ipſa mercantia? Reſpond.non ſub nomine vniuerſitatis, vt debita & credita debeantur legatario: ſed videntur relictæ res corporales,quæ ibi ſunt: vt l.prædijs. §. pater. infrà titulo.j. quod nota. Debet ergo dicere,cum omnibus quæ ibi ſunt, cum debitis, & creditis. & debet vti verbis vniuerſalibus. lego tibi mercantiam vel

tiam vel mensam meam, & similia.† Quæro, vtrum legando mē sam videatur legare locum. Glossa dicit quòd non. Facit infrà titu.j.l.librorum.§.chartis.vbi si legatur bibliotheca librorum, ita q̄ testator sentit de libris, non cedit armarium. & ille.§.est multū vtilis ad illam materiam, scilicet quando testator vtitur nomine quod potest intelligi de loco & mercantia, quòd inspiciatur mens testatoris.

1 ☞ *Legatum rerum dotalium valet tanquā legatū rei alienæ, unde æstimatio debetur.*
1 *Duæ causæ lucrativæ in eadem re diversis temporibus concurrere possunt.*

Pater filiæ. Si legat pater filię res, quas dedit in dotem filiæ, debetur æstimatio ipsarum, & earum, q̄ ex his natæ sunt, si sunt dotales: idem si res donatæ legentur vxori. h.d. secundū gl. No. istum notum casum, & bene. Dyn. legit. aliter. s. q̄ mancipia filiæ non fuerunt data in dotem, sed pater ei donauit quando eam maritauit: & sic bene procedit similitudo de rebus donatis vxori ad res donatas filiæ, vt vtroq; casu donatio cōfirmetur, & retro trahatur quo ad fructus, vnde partus debentur. Dixi in.l.sequens.q.s.c. Opp. secundū lect. gl. isti partus sunt viri: vt.l.fructus.s.fol.matr. ergo non præstantur vxori. Sol. Dicit glo. q̄ ei præstabitur æstimatio: quia testator potest legare
a rem alienam. Sed contra hoc [a] op.s.e.l. Titia.§.qui inuita. vbi nō est verisimile testatorem voluisse grauare hæredem duplici præstatione. Sol. Vbi testator legauit dotem, tunc hoc legatum habet tale commodum q̄ filia non tenetur cōferre: vt.l.ea demū. & l.à parte. C de colla. non autem à cohærede amplius consequit:
1 vt.d.§.qui inuita. Sed† hic testator legauit res dotales, non dotē: & ideo valet tanquā legatum rei alienæ: vnde æstimatio debet, vt hic. etiam q̄n solueret matrimonium, filia recuperabit à viro, secūdū gl. Hoc idem tenet Iac. de Are. & Old. & dixi in.l.hmōi. §.cū pater.s.ti.j. Refert ergo an pater leget res, an dotē. l. Idem videt in quantitate. s. q̄ refert an leget pater centum, quæ dedit in dotē: an verò dotē, quæ fuit centūsecundū prædicta. Rō diuersitatis est: quia dos est nomen iuris: vnde non pōt referri ad aliud, nisi ad aliud ius, res verò sunt aliud à dote, licet sint dotales, vt dixi.s.in rub.solu.matri. Opp. & reintro gl. ex prædictis sequitur q̄ in eadem re cōcurrūt duę causæ lucratiuę. s. quia filia habebit ab hęrede patris, & etiam à viro sol.mat. Soluit gl. q̄ prout habet ex causa lucrativa. vide gl. Ista sol. non euacuat contrariū, imò facit illud difficilius. Nam filia non habet à marito ex causa donationis: sed videtur habere à patre ex causa lucrativa: vt.l.fi.§.si à socero. versi. at si neuter. j. de his q̄ in frau. cre. & sic in eadem re ab eodem cōcurrunt duę causæ lucratiuę. Sol. hic mulier primò cōsecuta est æstimationē ab hærede patris: & postea rem à viro.
2 quod nō est ꝓhibitū. Vel al'r, † hic duæ causæ lucrativæ cōcurrūt in diuersis tpibus. quod non est ꝓhibitū, vt dixi in.l. Męuius. §.duobus.s.eo. ꝓbatur in.l.existimo.j. de ver.obl. Opp. extra gl. cū patri competebat actio ad res dotales, videtur legare eius qd' habebat ī re, ꝓ re: vt.s.ti.j.l.si domus.§.fi. & l.apud Iul.§.si Titius So. Hoc ideo, qa morte patris illud ius cōsolidat in filia: vt.l.j.§. videamus. de rei vx. ac. ergo nō vī pater filiæ illud legare, cū sibi debeatur: & ideo puto q̄ si pater fuisset stipulatus sibi in dotem ita q̄ in filiā nō deberet cōsolidari: tūc legatum videtur importare vt patet videat legare ius, q̄ pro illis rebus habet. s. spē actiōis de dote. quā habet sol.mat. Op. extra gl. C. eo. l. filia. Sol. ibi pater primò legauit. secundò dotauit. hoc ecōtra. vt dixi in.d.l. hmōi. §.cū pater.s.tit.j. Opp. extra gl. hic pater legauit mancipia quæ in dotem dedit: ergo referuntur ista verba ad tempus datę dotis nec in legato veniunt quæ postea nata sunt: vt.s.c.l. Mæuio.§.à me. Sol. Possumus dicere q̄ ista non sunt verba testatoris sed legis, vel dicendo q̄ sunt verba testatoris, obstaret cōtrarium. Sed possumus legere alio modo, quam gl. secundū Dyn. q̄ hic pater donauit, non autem in dotem dedit: & ideo continetur partus: quia donatio talis retro trahitur quo ad fructus. & hæc est satis bona lect. sed tenendo opi. gl. dic hoc ideo esse: quia partus sunt tales. Nec obst. l. Mæuio. §.à me. quia ibi ex relatione ad tempus datæ dotis legatum ampliatur, ideo ad illud refertur. hic ex tali ratione legatum minueretur. Opp. de.l.vxorem.§.sorori.j.titu.j. Solue vt in gl. Opp. de.l.mora. in princ.s.de vsur. Solue vt in gl.

Hæreditatem. Per simplicem diuisionem non tollit ius fideicommissi & non tenetur quis de periculo rerum, vltra quàm teneretur primo. hoc dicit. Opp. q̄ per diuisionē fit renunciatum fideicōmisso: vt.l.qui Romæ.§.

b duo fratres [b] j. de verb. obli. Solu. Hic.§.pōt legi primò q̄ isti erant rogati de restituēdo extraneo, non inuicem: & sic diuisio eorū non tollit fideicommissum relictum extraneo & dubium erat hic, q̄ ille, cui nomina obuenerunt in partem, dedit alteri prædia: vnde cū prædia super sunt, videbatur istū teneri in quantum pro portione hæreditaria sua ad hæredem transtulerit, & illa nomina videntur habita loco cuiusdam pre- b
tij: sicut hic teneretur si rem vendidisset: ita & modo. Ad hoc respōdet Iurisconsultus c
q̄ de periculo nominum non tenetur, nec diuisio similis est venditiōi, sed diuisio est d
quædam permutatio communionē discernens. Et hoc sequitur q̄ quicquid habes à cohærede meo, vt puta nomina, vel aliud, succedit locum partis, quam habebam pro indiuiso in toto: vt.l. Imperator. in fin. cum l. sequen. s.eo. & ideo sicut ante diuisionem e
non tenebatur de periculo: ita & post diuisionem de eo quod sibi obuenit in partem. Et hoc vult dicere tex. Secundò potest legi q̄ hic erant rogati de restituendo inuicē: & tunc obstat cōtrarium de.§. duo fratres. Sed dic qd' hic fuit simplex diuisio, sed ibi fuit dictum se nil facturos cōtra diuisionē, secundùm Dyn. Vel aliter: Ibi fuit malè iu- f
dicatum, vt ibi dixi.

Filia mea. Qui legat hæreditatem sibi quæsitam, non videtur legare fructus, quos ipse consumpsit. h.d. De hoc dic vt.l.cum filius.§.Lucio.s.eo. quod nota. g

1 ☞ *Dictum restringitur per rationem.*
2 *Testator habens filios ex diuersis matribus, si iussit quòd æqualiter inter se diuidant, & unus habet prædium dotale, hoc non uenit in diuisionem.*

c **Dulcissimis.** [c] † Dictum restringit per rationem. h.d. Opp.s.eo.l. Imperator.§.fi. & l. seq. Sol. hic propter rationem annexam restringitur legatū. Facit.s.de ca
1 lū.l.hæc actio. & de acqui.poss.l. Pomponius.§.si is qui. cui adde
d concord. ibi & c. intelligentia. extra de verb. signifi. Induco [d] hūc
e §.ad.q.' † testator habebat filios ex diuersis vxoribus: & ab vtra
2 que dotes habuerat: & in testamento dixit, iubeo filios meos tē- pore diuisionis æqualiter diuidere. Ex hoc insurgit dubium: qa vnus ex filijs, cuius mater habuerat in dotem prædium & pecuniam, volebat illud prædium; alius contradicebat quod debebat æqualiter diuidi. Dixi q̄ illa verba, æqualiter diuidant, non porriguntur ad prædium, quod est vnius proprium, vt hic. & probat in.l. magis puto.§.fi. cum.l.seq. de reb. eo. Sed hoc operabitur vt si dos erat in pecunia tempore diuisionis, aliquis fratrum nō vtatur perceptione, secundum formam. l. si filiæ.§.ij.s.fa.ercis. Si verò testator vult q̄ diuidant omnia æqualiter etiam prædia: hoc debet exprimere, vel dicere quod omnia inuicem communicentur: vt infra eodem.l.fina.§.Lucius. & infra ad Trebel.l.Lucius. quod nota.

1 ☞ *Clauium traditio in dubio censetur facta causa custodiæ. & nu.3 ubi quando ad d' minij translationem.*
2 *Idem actus numero secundùm diuersam intentionem operatur diuersos effectus.*
4 *Traditis clauibus si iussit assignari: an importet dominij translationem: uel possessionis.*

f **Pater pluribus.** [f] † Traditio clauium & assignatio rerum in dubio præsumit causa custodiæ, si titulus habilis nō præcedit ad dñij translationem. h.d. Oppo. de.d.l. clauibus.s.de cōtrah. emp. & l.j.C. de dona. Gl. dicit, refert qd dator clauium agat. In gl. fi. parua super ver. fore. & sic di
2 cit. Oldra. Nota† q̄ idem actus numero secundū diuersam intē tionem agentis operatur diuersos effectus: quia si intendit transferre dominium trāsfert: aliàs secus. Quæro, † quid in dubio? alia
3 gl. paruula. & est prima gl.§. dicit q̄ semper præsumitur in dubio
g causa custodiæ. quod nota multùm. Ista glo. [g] quātum ad casum huius.§. placet: qa tex. est hic. Et est rō: qa filios in dubio æquali-

a ☞ Sed cōtra hoc. Singulare dictū est hic, et adde Bar.ī.l.hmōi §.cū pr.s.tit.j. & qd' no. Bal.ī.l.filia.ī pric. C. de leg. & expresse Bald. post Old.ī.d.§. cū pr. & vide Ro. in cōsi. ista incipi. videamus primo qd iuris de cētū ducatis ipsi mercantiæ.

b ☞ Fratres. Vide Bar. ibi in.j. & .ij. quęstio.

c ☞ Dulcissimis. Istum tex. limita per.l.pr.§. fundum.j.tit.j.

d ☞ Induco. Et vid bar. in cōsi. incip. qdā habēs bona cōta. Andr. Barb. Et ad Bart. hic adde dñm meū Soci. in consil. cxxxv. in.j. col. in prin. alias consi. cxxxvij. col.ij.

e ☞ Hūc.§. ad.q. No. qñ testōr habet filios ex diuersis vxoribus: & iussit eos æqualr diuidere: hic vt hic p eū sed'm Imol. Quid āt si testōr dixit, debeāt stare & morari cōiter. vide Bar.ī cōsi. incip. qdam habens bona communia.

f ☞ Traditio clauium. Quidopereť traditio clauiū, dixi in.l. clauibus. hic alleg.

g ☞ Ista gl. qñ simplex traditio intelligat facta aīo trāsferēdi dominiū, adde Bar. latè i.l. sub cōditione. circa. fi.j. de so. & Bar. i l.j.ꝑ do. & ad Bart. hic vide Are. i.c. examina. col. iij. de iudi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

℣ Pro cõcordia. Aduerte q̃ caſus huj⁹. l. cũ pr̃. §. filj⁹ matrem. nõ habet locũ qñ teſtator iurauit, ſed ſolũ mãdauit hęredem iurare, ſecundũ Bar. l. l. ij. C. cõia de lega. cõtrariari tũ alleg. in hoc. §. filj⁹ matrẽ. Tu dicẽ hoc. §. filius matrẽ cõtrarũ nõ tenet expediẽdo hũc. §. ſed ſolũ ſummãdo ſecũdũ ĩtellectũ glo. dicẽdo ita poſſe ſummari: ſed nõ refert ſe in ſummario ad hãc determinationem: licet hic dicat ſummando iuxm teſtõris, vl hęredis &c. ecce q̃ non dicit q̃ teſtõr mãdauit hæredẽ iurare de directo: qa potuit iurare ſua ſpõte ẽt ſecũdũ vba Bart. Præterea Bar. loq̃ẽ vbiq; in diuerſo ſine ĩ. d. §. filj⁹ vt intelligat̃ repetitũ ab inteſtato. ĩ. d. ver. l. ij. vt ſit dr̃ia ſter verbũ directum, & obliquũ. Vel etiã an eum iuꝛo, vel ſine ad exigendũ legatum, &c.

a ¶ Repetitiõis. Nota q̃ iuxm habet vim repetitionis ab ĩteſtato & dũ Bar. hic dicit q̃ iſte tex. ĩtelligit̃ tã de iuꝛo hæredis q̃ teſtõris: iſte cõtrariũ tenet in. l. ij. C. cõia deleg. & adde q̃ p iſtũ tex. & illũ no dixit Bar. ĩ. l. ſi qs maior. C. de trãſa. & q̃ no. voluit Bal. ĩ. l. j. C. cõ. de le. & q̃ no. Bart. & qđ ibi dixi in. l. eam quã C. de fideicõ.

b ¶ Põt. Qũo ĩtelligat vide Imo. ĩ. c. cũ contingat ĩ. lv. char. ĩ. x. mẽbro. in. iij. q. de iureiur.

c ¶ Quæro qñ. Et vide multũ not. Bal. ĩ. l. eã quã. C. de fideicõmi. poſt Imol. hic.

℣ POMATES.

d ¶ Libertis. vide qd p iſtũ text. dicat Oldr. cõſi. cxxxiij. xvj. col.

e ¶ Inuicẽ. Not. de rogatis adinuicẽ de reſtituẽdo, ſi alienãt, & qũ p̃hibeẽ alienatio ſi alieneẽ in conſortẽ, vide no. p̃ Bal. ĩ. c. j. ĩ fi. de alie. feu.

f ¶ Soluere pœnã. Nota q̃ q ſoluit pœnã non dẽ ſeruare volũtatem defuncti. et vide bal. in. l. petens. in. xvj. colum. C. de pac.

g ¶ Pacto. Vide Cy. in l. ij. de iure emphy. et q̃ not. Bar. in. d. l. q ſi dẽ. de trãſac. Bald. & ibi tex. ĩ. l. cũ proponas. ĩa ij. C. de pac. & de trãſac. l. cũ proponas. & no. gl. ĩ. c. ſi. de locato.

h ¶ Ego induco. Et vide q̃ not. ad Bal. in l. emptori. C. de euict. Andr. Barba.

℣ POMATES.

h ¶ Ego induco. Vide Alex. in. l. is qui hæter diligit: vt. l. iſti qdẽ. §. qđ met. cau. Item, qa iſta filia erat maior: ideo apud eã debet eſſe maior cã cuſtodię: vt. l. fi. §. de fi. inſtru. Sed in eo quod dicit glo. ſemper idem eſſe: hoc non placet: qa eſt caſus. l. dotis fructus. §. fi. & l. ſeq. §. de iu. do. vbi in dubio videt dare aĩo transferendi dn̄ium. Sed hic aut p̃cedit titulus habilis ad translationem dn̄ij: & tunc loquitur lex contraria. aut non: & procedit iſta gl. Vltimò nota iſtum. §. † ĩ eo quod dicit, aſsignari iuſsit. Nam poſſet dubitari, vtrum importet translationẽ dn̄ij vl poſſeſsionis vel quid. Et hic tex. videtur q̃ non ſignificet translationem dominij. qđ diximus in. l. ſi conſtante. §. ſol. matr. in. iiij. q. pri. q̃ tractat de repetitionis effectu. ĩ. ij. q.

Cũ imperfecta. Oratio imperfecta perficitur ex precedenti vel ſequenti, ſi congruè fieri poteſt. h. d. Tene mẽti: quia facit ad multa.

☞ *Iuramentum habet uim clauſulæ, quòd ualeat omni modo quo ualere poteſt.*

℣ **Filius matrem.** Iuramentum teſtatoris, vel hęredis habet vim repetitionis [a] ab inteſtato. h. d. Et intelligi põt iſte tex. dupliciter: vel qđ dixit teſtator legata dari: & hoc iurauit qđ darentur. Vel dixit hæredi qđ iuraret dare legata: quia licet teſtamentũ non valeret, tamen iuramentum iſtud habet vim repetitionis ab inteſtato. & ſic debebuntur legata à venientibus ab inteſtato. Nota † q̃ iura mẽtum importat iſtam clauſulam, q̃ illud, ſup̃ quo interponitur, valeat omni modo, quo valere poteſt [b]. Dixi in. l. ſi quis pro eo in princip. de fideiuſſoribus.

Mando. Verba quæ præferuntur in modum conſilij, non important neceſsitatem. hoc dicit. Gloſſ. oppon. & ſoluit duobus modis. Die vt in ea.

☞ *Quando unus ex certis non eligitur, admittuntur qui non ſunt indigni.*

Matre neminem eligente in caſu huius. §. qui admittantur & qualiter, nume. 4.

Matre aliquos eligente, an illi cæteris præferantur.

Rogo. † Si nõ eligitur vnus ex certis, omnes admittũtur qui nõ ſunt indigni. h. d. Primò declarãdo tex. † quæro fideicõmiſſo relicto per verba hic poſita ſi mater neminem elegerit, q̃ admittũtur: rn̄. illi q̃ meruerunt multum, vel parũ, & illi q̃ non demeruerunt multũ vel parũ, vt hic in tex. Quæro, † qd ſi aliquos elegerit: an illi cæteris præferantur? Rn̄. aut elegit omnes qui meruerunt: & alij qui non meruerunt, neq; demeruerunt: non admittentur. Sed ſi elegit aliquos ex his qui meruerunt, & aliquos non: tunc illi: qui meruerunt, vendicant partes ab hæredibus. vt hic in ver. eos autem. à contrario ſenſu. Nec obſt. l. cum q dã. §. eo. quia ibi teſtator dixit, quos dignos putaueris, ſimpliciter. hic verò expreſsè habuit reſpectũ ad merita. † Quæro, qñ [c] mater nullum elegit, omnes, qui non offenderunt, admittuntur, vt hic. ſed dubitatur qualiter admittantur, an qui plus meruit plus habeat, an omnes æqualiter? Tex. hic videtur quòd omnes æqualiter. & etiam gl. qđ probatur. quia etiam illi, qui non meruerũt nec demeruerũt, admittũtur. Si ergo diſtributio fieret ſcd̃m merita, illi nil haberent. Sed cõtra hoc facit. §. eo. l. cũ filius. §. pr̃. vbi mr̃e nõ eligẽte remanet in arbitrio iudicis. Sol. illa verba, prout quis demeruit, tollunt contrarietatẽ. Diſtingue ergo aut teſtator iuſsit diſtribui inter filios habito reſpectu ad merita teſtatoris: aut habito reſpectu ad merita eorũ reſpectu hæredis: aut ſimpliciter. Primò caſu hærede nõ eligẽte remanet arbitrio iudicis qui eligat, vt d. §. pater. Secũdo caſu videt teſtator elegiſſe pſonã hęredis: & ideo nõ eligẽte extinguit̃ arbitriũ, vt hic. Tertio caſu idem: vt l. cùm qdã. §. eo.

Donationis. Quando ſunt verba diſpoſitiua, non refert cum quo quis loquatur, ſed in quẽ voluntatis intentio dirigatur. h. d. cõcor. §. eo. l. miles. in prin. & l. peto. in prin. & ibi dixi.

1 ☞ *Veniens contra uoluntatem defuncti in eo quod eſt cauſa fideicommiſſi, ab eius petitione repellitur.*

2 *Si ex duobus fratribus rogatis mutuem reſtituere: unus alienat partem ſuam, & alius ſuam, ſuperuiuens admittitur ad petitionem fideicommiſſi.*

3 *Alienatio facta contra uoluntatem defuncti q̃ teneat, donec reuocetur.*

4 *Conſentiens alienanti admittitur ad reuocationem eorum quæ poſtea alienantur.*

5 *Clauſula, rato manente pacto, operatur in fauorem illius, q̃ promiſſa ſeruauit.*

6 *Pater & filius ſi ſimul agãt, alter alteri uidetur cõſentire.*

7 *Si duo fecerunt pacem, poſtea ſe inuicem offendunt, alter non accuſat alterum, ſed ſi unus primò, & alius ſecundò, ſecundus accuſat primum.*

d l **Libertis.** [a] † Qui venit contra volũtatem defuncti in eo quod eſt cauſa fideicõmiſsi, ab eius petitione repellit̃. h. d. In prima parte alienauerunt oẽs vno excepto. Secũdò oẽs ſimul nullo excepto. In tertia primò vnus, poſtea alius. In quarta nullus, ſed deceſsit vltimus extraneo hærede relicto. Secũda ibi: aliogn. Tertia ibi: cæterũ. Quarta ibi: at ſi nemo. Quęro primò † pone duo fratres rogatos inuicẽ [d] de reſtituẽdo, & vnus alienat partẽ ſuã: & alius ſimiliter: & moriť primus vel ſecũdus, an admittet̃ ſuperuiuens ad petitionẽ fideicõmiſsi? Gl. no. dicit q̃ ſic. Nec obſtat iſte §. qa alienãdo facit expreſsè cõtra voluntatẽ teſtatoris. Sed in themate p̃poſito teſtatoris exp̃ſsè nõ p̃hibuit alienationem, ſed lex p̃hibebat. Pro iſta glo. facit j. de iupa. l. ſi libertus minorẽ. ltẽ facit s. de ĩof. teſt. l. ẽt. & j. de his q. vt ĩdi. l. poſt lega. §. pe. vbi ille, q̃ ĩpugnat teſtm̃, p̃dit ea q̃ ei ex teſtõ q̃runt, non q̃ aliũ de, vt donata cã mortis. ltẽ hic ille, q̃ alienat, p̃dit ea, q̃ ſibi deberent ex alienatiõe: nõ ea q̃ ſibi debent fratre moriẽte. Querit gl. vtrũ † alienatio ĩterim teneat.

3 Et dicit q̃ ſic. De hoc habetis gl. cõtrarias, quas recitaui in l. ſeruo legato. §. j. s. e. ti. dicvt ibi. Quærit gl. † qd ſi aliqs nõ alienauit, ſed alienãti cõſenſit, an admittat̃ ad reuocationẽ eorũ, q̃ poſtea alienauerũt? & dicit q̃ ſic: qa nõ venit cõtra volũtatẽ defuncti alienãdo: ſed ſuo fauori renũciat. Vltimò gl. ſignat ar. cõtra d. l. codicillis. §. inſulã. j. c. & nõ ſoluit. Dic vt dixi ĩ l. ſi fundũ p̃ fideicõmiſſum. ĩ prin. s. ti. j. Dy. ĩducit iſtũ §. q̃ † ſi emphyteuta nõ ſoluit pẽſionẽ, & dñs vult eũ repellere, & ipſe emphyteuta dicit, ego volo ſoluere pœnã [f], & retinere emphyteuſim ex illa cl'a, rato manẽte pacto: [g] q̃ nõ audiat̃. Nã illa cl'a opat̃ ei q̃ ſeruat, p̃miſſa, nõ ei, q̃ venit cõtra: vt hoc §. Glo. determinat hoc in l. q fidẽ. s. de trãſa. Ego ĩduco [h] ad q. lex dicit, † q̃ filius nõ põt agere ſine cõſenſu pr̃is: vt l. cũ nõ ſolũ. §. neceſsitatẽ. C. de bo. q̃ li. qd ſi pr̃ & filius agãt ſimul? Certè vr̃ alter alteri cõſentire [i]: ar. huius §. facit l. Titius. in prin. s. qb. mo. pi. vel hy. ſol. ltẽ ĩduco ad aliud, † duo fecerũt pacẽ [k] ſimul, poſtea ſe ĩuicẽ offendũt, nec apparet qs primò, & qs poſtea: q̃riť, an alter alterũ poſsit accuſare de pace rupta. Videt q̃ nõ: [l] qa pacẽ ſimul ĩuicẽ ruperũt. Sed ſi vnus

res. §. neq; in ij. no. ff. de acqui. & in l. ſi cõſtante. in prin. §. ſi vxor. ff. ſo. ma. Panor. cõſil. lxxxviij. in iij. col. in j. vol. aliquid per Alex. cõſi. viij. in ij. col. in v. vol. Pan. cõſi. x. j. dub. in ij. vo. & cõſi. cxxvj. in pe. col. in ij. vol. Fel. in c. cũ Bertoldus. in iij. col. de re iudica.

¶ Conſentire. Hoc ſe quit̃ Imo. hic. Tu tñ vide Bal. in l. ſi furioſi. C. de nu. & qđ no. Ange. ĩ l. ab empti. §. de pac. & hoc dictũ tene mẽti. & idẽ videtur tenere Bal. in l. ſi q̃ hęres. §. neq; filius. & ibi etiã Ange. & Imo. §. de acq. hære. & ſequit̃ Bal. in l. ſi. C. ad Mace. & quod ibi dixi. & Bal. in l. ſi filius. in fi. §. de his q̃ ſunt ſui vel. et Bal. in addi. Spe. ĩ tit. de pac. et Io. And. in reg. qui tacet. in mercu. & facit qđ not. Bal. in l. ſi cõſtãte. §. ſi maritus. ſol. ma. & Bal. in l. ſi liqueat. C. de inoffi. dot. Et dictum Bart. hic ſimpliciter refert & ſequit̃ Paul. de Caſtro in cõſi. lij. incip. in Chriſti noſe amẽ. ſup̃ j. dub. licet fuerint diuerſæ opin. in vltt. verbis. ibi, itẽ induco ad aliud: ſi duo p̃mi ſerũt ſe nõ offendere: poſtea inſimul ſe offendũt: q̃ teneatẽ & vide Bart. in l. ſi ſeruum. §. ſequit̃. de verbo. obl. & Bar. in l. j. ſi quad. pau. fe. di. & ibi latè dixi. & vide tex. in c. cõſtituj⁹. de pœn. & l. Iulianus. §. offerri. & l. q pẽdẽ. de actio. empti. & Bal. in l. cùm proponas. ĩa ij. C. de pact.

℣ POMATES.

¶ Pacẽ. Vide Alex. in l. ſemel mora. in j. & ij. col. ff. ſo. ma. Feli. in c. dilecti filij. in ix. col. de exce. & vnũ, qd iſti poſſunt petere, vide Alexã. latè poſt Bar. in l. j. §. cùm arietes. ſi quad. pau. fe. di.

¶ Videtur q̃ non. Et dictũ Bar. hic ſequitur Pau. de Caſt. in l. ſi ſeruũ. de verb. obl.

Universidad de Deusto

Si vnus primò, & alius secundò: tũc secũdus põt accusare primũ de pace rupta, nõ primus secundum: vt hac lege, in versi. cæterũ.

Cùm inter. Filius libertæ cõnumeratur in familia liberto rum. h. d. Opp. filius libertæ non est de familia: vt. l. pronunciatio. §. fi. & l. seq. de ver. sign. ergo non est de familia testatoris. Dicunt quidam q̃ hic filius libertæ erat similiter libertus: sed si ita esset, hoc non haberet dubium. Vnde dicit gl. q̃ hic loquitur in filio libertæ nato, viuo testatore: vnde eum in seruitutẽ potest reuocare: ideo continetur appellatione libertorum. Et in hoc residet gl. Sed certè si hoc esset verum, ista lex nullum haberet dubium. Vnde dic aliter q̃ iste filius libertæ est extraneus quo ad testatorem: tamen quia est hæres legitimus libertæ ab intestato, non videtur fieri contra voluntatem, si ad eũ vadit fundus. Nec obstat. ſ. eo. l. peto. §. fratre. quia ibi extraneũ instituit in testamento: hic extraneus ab intestato succedit, vt ibi tangitur in gl. & ibi dixi. secundũ hoc debet iste. §. aliter summari. ſ. qui decedit aliquo ex familia succedende ab intestato. non videtur alienare hoc dicit. Ad idem facit quod no. in. l. pater. §. fundum. j. tit. j. & ista est verior lectu.[a]

a Verior lectu. Vide Bar. ſ. l. ſi ita. §. ſi eadẽ lege. j. de ver. obliga.

1 ☞ *Legata an debeantur quando aliquis succedit præter spem defuncti.*

Cùm existimaret. Si ille, quẽ defunctus putabat ab intestato successurum insolidum, succedit pro parte legata ad nominatim relicta præstabũ tur pro parte libertatis insolidum. h. d. Opp. q̃ ista consobrina teneatur insolidum: vt. l. post emancipationem, in prin. j. titu. j. Gl. dicit, hic de æquitate: ibi de rigore. Tu dic, ibi succedit pro parte sicut testator putabat, licet non odem modo quo putabat: hic vero succedit pro parte: testator putabat insolidum. Opp. q̃ legata indiuidua nullo modo debeantur, vt. l. pe. ſ. de iure. codi. Solu. dicit gl. hic æquitas: ibi: rigor. quod declara vt not. in contrarijs. sic legata indiuidua, quando aliquis præter spem testatoris aufert partem, nullo modo debentur regulariter: vt in contrarijs. Fallit in libertate: & in hoc est æquitas hic. & idem in. l. qui graui. ſ. de iu. codi. Opp. secundùm Dyn. d. l. cum filius. ſ. eod. & l. ſi quis testamento. in princ. j. eo. Sol. ibi loquitur in legatis relictis à scriptis: sed hic in relictis à venientibus ab intestato. Ad hoc
1 oppo. quòd †etiam relicta à venientibus ab intestato non debeũ tur alio succedente: vt. l. j. in fi. j. titu. j. Sol. ibi successit alius in totum præter spem defuncti: hic verò successit q̃ parte alius vna cum eo quem testator successurũ putabat. & ideo quando alius succedit præter spem defuncti: vtrum legata debeantur, & qualiter. distingue: aut legata sunt relicta à scriptis: aut à venientibus ab intestato. Si à scriptis, aut testamentum rescinditur in totum, aut pro parte: vt. l. ſi quis testamento. j. e. & l. cum filius. in prin. ſ. e. Secundo casu, quãdo à venientibus ab intestato: aut sunt relicta simpliciter: aut nominatim ab aliquo. Si simpliciter, tũc debentur à quolibet succedente ab intestato: vt. l. ſi quis cùm testamentũ nullum. & l. ab intestato. ſ. de iu. co. ſi nominatim: & tunc aut succedit ille, à quo testator reliqt nominatim tãtũ: aut alius prorsus: aut alius vnà cum illo. Primo casu debentur legata ab eo sine dubio: vt in toto tit. de iu. cod. Secũdo casu aut alius erat æqualis gradu cũ nominato: & tunc debentur legata: vt. l. ſi Titio. §. Iul. ſ. eo tit. ita dicit Dy. Tu in hoc passu dic vt dixi in. d. §. Iul. quia nõ loquit in legatis relictis nominatim. Si verò erat in alio gradu quàm nominatus: tunc debentur: vt. l. j. in fin. j. titul. j. Tertio casu, qñ succedit nominatus vnà cũ alio: & tũc aut succedit cũ alio secundũ qd̃ defunctus putabat, & tenet ad integra legata: vt. l. post emancipationem. j. tit. j. Si verò succedit ille alius præter defuncti voluntatẽ: aut loqmur in legatis diuiduis: & benẽ pro parte qua succedit legatarius: vt hic, & l. pe. & l. sed cũ ea. de iu. cod. Aut loquimur in legatis indiuiduis. & tunc nil debet, vt. d. l. pe. de iu. cod. Fallit in libertatibus: vt hic, & l. qui graui. de iu. cod. & l. ſi pater. de fideicom. lib. Ita est distinctio Dyn. modica mutatiõe facta, vt vidistis ibi. Vltimò super gl. fi. ibi, sed cur nõ p̃stat ab vtroq; sicut fideicõmissum. dic imò vult dicere cur nõ diuiditur sicut fideicõmissum. & ad hoc sequitur rñsio.

Pater qui filio. Si fideicõmissum inuicem datum continet tantũdẽ in quotitate & quantitate, non valet. Item æstimatio testatoris nullã necessitatẽ inducit hoc dicit. Oppo. q̃ ex istis verbis inducatur fideicõmissum: vt. l. peto. in princ. ſ. eo. Sol. Hoc ideo, quia esset ridiculum. Tãtũ em daret vnus, quantum acciperet. Simile. ſ. ti. primo. l. ab omnibus. §. ſi à Titio. vlt. respõ. Ad secundum quod hic dicitur, quòd æstimatio testatoris nil. operet, concor. l. ſi fundũ. §. ſi libertus. ſ. ti. j.

1 ☞ *Debitum potest cum fructibus compensari: nec fraus præsumitur.*
2 *Debitum compensatur cum Falcidia, & fraus præsumitur.*
3 *Excludens fraudem non dicitur fraudem facere.*
4 *Falcidia hodie prohiberi potest per testatorem.*
5 *Dictio ne, quandoque modum, quandoque conditionem inducit.*

Titio fratri. Si testator grauat hæredẽ in eo, qd̃ sibi hęredi debebat, & debitũ cum fructibus compẽsat, fraudẽ facere non videtur. secus si debitũ cũ Falcidia cõpẽsaret. h. d. Primò ponit quando testator vult debitum à se cõpensare cũ fructibus. Secundò, quando vult compensare cũ falcidia. Secunda ibi: planè. Item prima subditur: quia primò ponit thema & quæstio. Secundò responsio. Tertiò ratio responsionis. Secunda ibi: cũ ex fructibus. Tertia ibi: quoniam. In tex. ibi: restitueret. dic, subaudi quæritur an tale fideicõmissum quãtum ad hæreditatem Seij valeat. & ad hoc respondet statim, cum ex fructibus, &c. Sequitur ver. planè. & ista pars diuiditur. Nã primò opponitur thema & quæstio. Secundo responsio. Tertiò ponitur quædam iniquitas ex responsione resultans. Quartò contra illam iniquitatem prouidet. Quintò respondet cuidam obiectioni, quæ posset fieri in contrarium. Secunda ibi: Falcidiam. Tertia ibi: sed iniquitatem. Quarta ibi: prudentius. Quinta ibi: nec videbitur. Sequitur in tex. ibi: retineat. Dic, quęritur quid dicta verba importẽt. Ad quod respondet statim: quia debitum cũ
1 Falcidia compensatur. No. †q̃ debitum potest cũ fructibus compensari: nec pręsumitur fraus. Facit. ſ. ti. j. l. filius. §. apud Marcellum. & ſ. eo. l. Imperator. §. j. Secundò nota †q̃ debitum compẽ-
2 satur cum Falcidia: tamẽ videtur fraus. Tertiò nota †q̃ qui fraudem excludit, non dicitur facere fraudem. concordantiæ sunt in gl. Oppo. & videtur q̃ quis possit grauari in plus quam ad eum peruenit: vt. ſ. eo. l. Imperator. §. j. in fi. §. Gl. non soluit. Dyn. dicit q̃ ibi quãtitas legat & in propria spẽ quis grauat. hic aũt grauatur. in hæreditate quę loco quantitatis habetur: vt. d. l. Imperator §. cum qdã. Opp. q̃ fructus nõ extenuãt debitũ: quia sicut debet habere hęreditatẽ Seij: ita fructus eius postquã dies fideicõmissi cessit: vt. l. in quartã. j. ad lęg. Fal. Sol. intellige hic de fructibus perceptis ex hęreditate Mæuij testõris deductis fructibus de hę reditate Seij. Ita intelligit gl. j. ponẽdo casum. Oppo. q̃ etiam fructus hæreditatis Mæuij non computentur: quia sunt percepti iudicio testatoris: vt. d. l. in quartam. Sol. hic ideo: quia testator hoc voluit. Ad secundã partẽ opp. q̃ testator non potest prohibere. falcidiam iure isto: vt. quod de bonis. §. j. j. ad. l. falci. Solu. fateor nisi per istum modũ iubendo debitũ cõpensari cũ falcidia: licet etiã hoc sit iniquũ. Cõtra hoc opp. quia ista iniquitas toleratẽ: vt l. ſi debitor. ad. l. Fal. Sol. fateor ſi hęres adit hæreditatẽ, & non p uidit sibi eo modo q̃ hic dicit. Dicit gl. sed aduerte: quia vt puto
4 hoc remediũ hodie non haberet locũ: †qa cũ testator potest prohibere Falcidiam de iure, vt in auth. sed cum testator. C. ad. l. fal. & in authen. de hęre. & Fal. §. ſi verò expressim. prohibendo nõ cõmittit fraudẽ. Vnde ſi quis omitteret ex testamento vt habeat ab intestato, incidit in edictũ, ſi quis omiſ. cau. test. & hoc quo ad Falcidam: quo ad quartam debitã iure naturæ remanẽt iura antiqua. Quæro, qualiter ista cõpensatio fit Falcidia. Rñ. dico q̃ fit per cautionem Mutianam quod gl. reprobat: qa cautio Mutiana habet locũ in conditionibus de non faciendo. hic autem non fuit conditio, sed modus: quia ista verba, ne fideicommiſſum
5 retineant, inducũt modũ. No. istã gl. † q̃ per dictionẽ ne, inducit modus. In cõtrariũ est. l. qui absenti. §. j. j. de acquir. pos. & ibi de hoc per Dy. Ego autem dico q̃ dictio ne, qñq; inducit modum qñq; cõditionẽ, vt dixit tex. in. l. cũ tale. §. totius. j. de condi. & demon. dixi plenè in. l. quibus diebus. §. Termilius. e. ti. Quæro hic dicit q̃ Falcidia compensatur cũ debito. de falcidia quorũ bonorum intelligitur. Azo dicit de Falcidia hæreditatis Mæuianæ: quia Falcidia hæreditatis Seianæ capitur vt debitum, licet Rof. dixerit contrarium: vt in gl. aduerte tamen quòd Falcidia hęreditatis Seianę quę debebatur ipsi Męuio testatori, computatur in hæreditatem Mæuij.

1 ☞ *Disiuncta posita inter personas inter quas cadit affectio ordinata, nunquam resoluitur in coniunctam.*

A te peto. †Disiunctio posita inter personas, inter quas cadit affectio ordinata, non resoluitur in cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Nota ꝙ licet. adde Bart.ī.d.l. demōstratio. & q̄ ibi dixi. & Bart.ī. l. si Fortidianū. alʒ cū virū. C. de fideicō. & Ang.ī auc. de restit. fideicō.ī fi. & Io.an.ī Spe. de lib. cōce. §. iter alʒ. v̄. iuxta.

b ¶Cōfitebat. aliq̄ dñt ꝙ Bar. est sibi cōtrariꝰ l.i.§. si stipulāti. in fi. de v̄. obliga. Ad istud ꝙ hic dicitur.

c ¶Dico. Pro declaratione vide Bar.ī.l.nō pōt videri. ff. de reg. iur. vide Raph. in cō si. v. Alex.ī.l. diuus.ī ñ. col. ff. ad leg. falc.

d ¶Det tibi ꝙs. Vide Bal.ī auc. gñaliter. in vj. colū. C. de epi. & cle.ī v̄. iuxta hoc q̄ritur. ī.l. cos. §. cautio. ī. de ap. & ī.l. pperādū §. siue aūt alterutra.ī j. col. C. de iud. & ibi Sal. et ibi vide Bal. et Sal.ī.l. edita.ī v̄. q̄ro mō. de edē. & Bal.ī.l. j. C. de plus per.

e ¶Facit. Vide Bar.ī.l. stipulatiōes nō diui. ī vltimis v̄bis suis, & verbo. obliga.

f ¶Mortem. Et de intellectu huiꝰ §. vid doc. ī.l. iij. C. ꝙ met. cau.

g ¶Nota ꝙ q. Vide et practicā Papi. ī forma. ī gl. ī v̄. ius patronatꝰ. & are. sing. cxx. & de ista cā vide per Alex. cōsi. cxix. ī. iij. colū. ī. ij. vol. & cōsi. cxv. ī. v. ti. col. in. iiij. volumi.

h ¶Sacrm. Vtrū sacrm calūnioſum excuset ab expensis. de q̄ et ꝙ Ang. ī. d. §. oportet. et doc. ī. d. l. siue aūt alterutra. Bar. iaꝰ. ī. d. l. j. ad Turpillianum.

i ¶Cesset calūnia. Et hic v̄ text. ꝙ minor nō possit restitui aduersus morā ꝙ eū cōmissam. de q̄ ꝙ Bal. ī l. ī minorū. ī fin. C. in q. cau. in integr. resti.

k ¶Quęro, tutor. Et vide bar. ī. l. si ꝙrator ī. ij. co. ff. de cōdi. ide. & ī. l. j. §. si ꝙrator. ff. si qs ius dic. ī ob. tē. Bar. ī. l. edita. ī pe. q. C. de edē. & latius ī. l. iij. ī. prin. j. de re iudi. & ꝙ ibi dixi. ī. l. si dolo. ff. si quis omissa cau. testa.

l ¶Si creditor. vid tex. & Bal. ī. l. ij. C. debi. vē. pig. Ipe. non pos.

1 §☞ *Venditio fundi, quando est certus, valet, licet fines omittantur à notario.*

Vicos. Valet legatum licet non fuerit adiecta qualitas, quā testator adiecturum se dixit. hoc dicit. †Nota quòd licet [a] fines omittantur à notatio: tamen valet venditio, si fundus est certus: vt. l. demōstratio. j. de condi. & demonst. & l. cū seruo §. fi. de contrahen. emp. Opp. ꝙ tale legatū non valeat: vt. l. Titia. in prin. §. eo. Solu. hic legatum fuit expresse, & perfectè relictum licet fuerit omissa quædam qualitas: sed in lege contraria legatum ab ipso initio fuit imperfectum, & ī certum. Oppo. de. l. quoties. §. tantundem. §. de hæred. institu. Solue vt ibi. Vltimò istum tex. allegat Imperator in. l. pe. C. de instī. & substi.

1 §☞ *Causa iusta in parte, non tollit moram in alia parte.*
Actore petēte plus debito reus nō cōdēnatur in expēsis, nisi actor offerret se recipere ptē, quæ ū est in cōtrouersia.

Qvi solidum. Iusta † cā in ptē nō tollit moram in illa parte. hoc dicit. & est casus no. Oppo. ratione partis indebitæ qs excusatur à mora super toto: vt. l. in fideic. in prin. §. de vsu. Sol. duobus modis primò quòd ibi hæres opponebat Falcidiam, nec propter hoc confitebatur aliquam partem debitam. & potest esse quod per Falcidiam totum legatum subuertitur: vt. l. j. §. hęc verba. j. si cui plus quam per. l. Falcid. hic verò partem debiti confitebatur. [b] Vel aliter dico. quòd si aliquis obiicit exceptionem pro parte, nisi dicat petitor se paratum recipere aliam partem, non videtur reus in mora vt dicta. l. in fideicomm. in princi. Secus si actor dicat, da mihi aliam partem, quę non est mihi in controuersia: vt in tex. isto. et est ratio, quia si petis totum, non teneor tibi offerre partem: quia non est verisimile quòd eam velis recipere: vt. l. tutor. §. Lucius. §. de vsur. ideo habes necesse exprimere quod detur tibi pars. [d] Facit † quòd si aliquis petit plus debito, sup toto habeo iustā cām litigādi: nisi dicas te ptū recipere partē, q̄ nō est ī cōtrouersia. & sic in expēsis litis nō cōdemnabor. Et etiam facit [e] ad multa alia.

Cū post mortē. [f] Legatario debet æstimatio ipsius rei, vel partis q̄ ad hæreredē loco rei puenit. h. d. qd' nota. Nota tex. ibi: ꝑ mō ęstimatiōis, &c. & hoc allegat gl. in. q. no. in. l. si ex falsis. in vlt. gl. magna. C. de transact.

1 §☞ *Iusta causa litigandi excusat ab expensis.*
2 *Iuramentum calumniæ non excusat ab expensis.*
3 *Tutore male litigante potest ipse & etiam pupillus condemnari in expensis, & contra quem fiet executio.*
4 *Procuratore temere litigante quis condemnetur in expensis.*

Etiam. Respublica ꝑpter morā tenet ad vsuras: ꝑpter temeritatē ad īpensas litis: licet habeat regressum contra administratorē. Idem in pupillo & tutoribus. h. d. † No. ꝙ q̄ [g] habet iustā causam litigādi excusat ab expēsis: secus si iniustā. Et ꝑ hoc pōt rnderi ad. q. Gl. q̄rit, † vtrū sacrm [h] de calūnia excuset ab expēsis. Gl. ꝙ sic, ī auc. gñaliter. C. de epi. & cle. & in cor. de iud. §. oportet. & in. l. ꝑpperādū. §. siue aūt alterutra. C. de iud. Veritas est q̄ scrm calūniæ excuset à calūnia: nō à temeritate seu ignauia: vt l. j. in prin. §. si mu. ven. nomine. & l. iij. §. j. §. de iureiur. & ibi ꝑ Gul. & j. ad senatusconsul. Turpil. l. j. §. j. sed expensæ litis veniūt
i propter temeritatē, etiā si cesset calumnia [i] vel dolus: vt hic, & l. eum quem temere. §. de iudi. ergo iuramentū non excusat ab ex-
3 pensis. †Quæro, tutor [k] malè litigauit: qs cō dēnabitur in expen-
k sis, an tutor ꝑprio nomine, an pupillus, an tutor tutorio nomine? Text. hic dicit ꝙ condēnabitur pupillus vel respublica: & in eos fiet executio, licet habeat regressum cōtra administratorem. In contrarium est tex. ꝙ tutor debeat condemnari in l. non est ignotum. C. de admi. tuto. Credo ꝙ vtrūq; pōt fieri: vel hoc, vel aliud per istas ll. Puto tamen ꝙ eo casu quo dixi executionē fieri cōtra pupillum, vel rempublicā ꝙ liberetur cedendo actionē: vt l. fi. §. de admi. tuto. Facit ad prædicta. l. si dolo. §. si quis omiſ. cau.
4 testa. & ibi dixi. Quæro, † quid de procuratore calūniosè vel temerariè litigante: vtrū ipse condemnet, an principalis dñs in expensis? Dixi in l. j. §. si procurator. §. si quis ius di. nō obtē. Spe. tā
git in ti. de execu. senten. §. sequitur. ver. quid si procurator.

Prædiū. Vltimus de familia prædium alienare prohibitus, eius petitionem ad extraneum hæredem transmittit. h. d. Oppo. §. eo. l. peto. §. fratre. Solu. duobus modis. Primò ꝙ hic nullus alius de familia remāserat. Simile §. l. proxi. §. libertis. in fin. Vel die ꝙ extraneus succesit huic filio ab intestato, vt filius matri, qui potest dici extraneus: quia in potestate non est: vt l. j. §. extraneum. C. de rei vxo. act. & tūc etiam si alij supereſſent ille extraneus admitteretur: vt §. l. proxi. §. cùm inter.

1 **Si creditor.** [l] Qui vocantur ad fideicōmissum, prædio alienato, nō reuocant ab eo, qui emit à creditore testatoris. h. d. Quæro, vtrum contra hæredem, qui nō soluit debitum, possit haberi regressus. Quidam in tex. habent contra emptorem. quidem habent cōtra hæredem. & secundū hanc videtur casus ꝙ contra hæredem nſl possit. Glo. tñ dicit hoc esse verum, nisi hæredi possit imputari cur non soluit. quam glo. nota pro eo quod dixi in l. si res obligata. §. ti. j. Dyn. tamen supplet hic, ꝙ hæredi filij solùm imputetur in tribus casibus, qui ponuntur in d. l. si res obligata. Ego autē intelligo istam glo. ꝙ in omni casu, quo fundus erat obligatus ꝑ debito defuncti, possit imputari hæredi cur non soluit: quia facio suo priuat legatarium re: argu. §. eo. l. qui duos. & per tex. in l. apud Iulianum. §. hæres. §. titu. j. dixi in l. si res. §. de leg. j. & hoc tenet gl. hic, non violādo ipsam. quod nota.

Qvæ fideicommissum. Qui per ignorantiam iuris patitur alium vti re sibi debita, nō cadit à debito. h. d. Op. de l. si patronus. de his quæ in frau. pat. Glo. soluit hic vno modo. Dy. aliter. quod dixi in l. Clodius. §. de acqui. hære.

1 §☞ *Dominium rei legatæ recta via transit in legatarium.*
2 *Agnitio legati ꝙ. illud operatur in legatario, quod aditio quo ad hæredem: & quando ista æquiparatio sit bona.*

Legatum. 1 † Dominium transit in legatarium recta via, sicut in hærede adeunte. h. d.
2 Vel aliter. Quod † operatur aditio quo ad hæredē, illud operatur agnitio legati quo ad legatariū. h. d. Op. ꝙ ista non sit bona æquiparatio: vt l. cùm pater. §. furdo. §. eo. So. Fateor ꝙ non est per omnia bona. Nam hæreditas non quęritur regulariter sine aditione: legatum verò quæritur ignoranti tū cō mutabiliter: qa si vult repudiare, videt nunc̄ q̄situ. & hoc respectu æqparauit hic Iurisc̄ōsultus: qa sicut pōt repudiari hæreditas. ita legatū, & ita pōt agnosci hæreditas sicut legatū: sed si non agnoscatur, vel repudiet, tūc differūt. Op. ꝙ dominiū nō trāseat recta via: vt l. legatū est. §. fi. §. ti. j. & l. Papinianus. de seruitu. Sol. vt in qualibet earū no. Op. vt in glo. Et solue. & bene vt in ea.

Si quis testamento. Legata relicta à scriptis venientibus ab intestato non debentur. h. d. Op. §. de iniust. testa. l. posthumus. Sol. Ibi testamentum fuit ruptum, & post confirmatum iure prætorio. Oppo. C. de lib. præte. authenti. ex causa. Soluit glo. ꝙ hodie ista lex corrigatur rupto testamento ex causa præteritionis vel exhæredationis, vt legata valeant. Tenet ergo glo. simpliciter ꝙ siue testamentum sit ruptum præteritione posthumi, siue iam nati, siue filij emancipati, siue in potestate ꝙ legata debeantur: quod intellige, vt dixi in l. posthumus. §. de iniusto. testa. & l. filio præterito.

Res si

Universidad de Deusto

1 ☞ *Res si deuenit ad eum casum, à quo non potuit inchoari, non uitiatur, quando casus superueniens tendit ad eundem effectum cum dispositione.*

2 **Debitor decem.** *Quando superuenit causa tendens ad eũdem effectũ, licet ea existente dispositio ab initio non valuisset, dispositio non vitiat. h.d. Primò ponit dictũ. Secundò circa illud determinat duo dubia. Tertiò dictum probat per simile de dote prælegata. Quartò probat per reductionem & ad inconuenientes. Secunda ibi: nec tollitur. Tertia ibi: sic & in dote. Quarta ibi: alioquin. Opp. q̃ nõ sit legatum, nisi solũ interusurium medij temporis: vt. l. j. §. si qs creditori. j. ad. l. falc. Quantum. ad hoc vt possit defalcari procedit cõtrariũ: quantũ ad hoc vt possit peti, procedit lex ista. & ita sentit gl. quæ incipit. i. vsura. Opp. ad ver. q̃ si viuo. Institu. eo. §. ex cõtrario. Sol. dicit gl. hic est inutile. s. sine vtilitate pecuniaria: tamen valet vt possit peti actione ex testamento. & ista est vera. Vel dic quod illud est ius nouũ: istud vetus. Dicit gl. istud est cõ*

1 *tra. l. verbis. j. ad. l. fal. tene ergo primam. Opp. † res vitiatur, si deuenit ad eum casum, à quo non potuit inchoari, vt. l. pluribus. §. & si placet. j. de ver. oblig. Solu. regula illa non procedit quando casus superueniens tendit ad eundem effectum cum dispositione. Ita loquitur hic. Dixi in lege contraria. per Dyn. in. c. actus legitimi. de regu. iur. libro sexto.*

Si primo & secundo. *Si plures sunt substituti, quilibet tenetur ad legata relicta ab institutis, in quorum loco succedunt. h.d. In text. dum dicit, hæredibus institutis. dic, & si hæres non esset primus, fuit substitutus quartus. & si hæres non esset secundus, fuit substitutus quintus. Dyn. dicit tex. substituti. s. quartus & quintus. Dicit tex. ab vtroq; hic respondet. & ibi substituto. s. quarto & quinto.*

Seruo alieno. *Seruo eius, qui est capax potest relinq̃ q̃ eidẽ seruo facto libero relinqui posset: licet non eo modo. h.d. Primò ponit vnum dictum. Secundò respõdet cuidam obiectioni. Tertiò ponit vnam regulam. Iuliani. Quartò contra regulam format duo argumenta contraria, & soluit. Quintò ex prædictis ponit vnam illationem. Sextò concludit ad primum casum. Secunda ibi: cùm enim. Tertia ibi: & ideo. Quarta ibi: calumniosa. Quinta ibi: ex illo. Sexta ibi: ita non mirum. In prima parte casus est facilis. In secunda parte sic forma casum. Contra prædicta faciunt omnes leges quę dicunt in legato facto seruo inspicitur capacitas, & incapacitas domini. Ad hoc respondet Iurisconsultus quod est verum in genere, q̃ oportet dominum esse capacem, sed non requiritur in ipẽ qd' res legata seruo possit legari domino: quia ex persona serui cõsistit legatum, adeò q̃ ipse liber factus caperet p̃ se. h.d. Tertia ps est clara, q̃ iustus demũ põt relinq̃ seruo, q̃ ei posset relinq̃ qui factus est liber. h.d. Venio ad quartã partem. s. ad ver. calũniosa. in qua format casum cõtra regulam iuris, videt q̃ si relinquitur seruo decem annua quãdiu seruiat, valet legatum: & tamẽ liber factus capere nõ posset. Ad hoc respondet Iurisconsultus q̃ ista obiectio est calumniosa, & cõtinet fallaciã accidentis: qa fit mutatio de quid in quale. Nã Iulia. dixit q̃ id demũ põt seruo relinqui, qd facto libero capere possit. nõ autẽ dixit q̃ taliter põt relinqui seruo qualiter libero, & econuerso. Ad qd' tendit ratio facta ĩ cõtrariũ. Decẽ em̃ relicta posset capere liber, nisi fuisset adiecta illa qualitas in legato. Vel possemus aliter dicere, & sic secũdum gl. formãdo obiectionẽ, vt. s. & rñsio fiat sic. Dictũ Iulia ni loquit̃ qñ relinquit̃ aliq̃d legatũ q̃ põt cedere ad vtilitatẽ serui. sed istud nõ est hmõi: qa solũ cõcernit vtilitatẽ dñi: ergo non est contra Iulianũ. In text. ibi: nã & hoc legatũ. s. de quo locutus est iulianus. Sequitur ex persona serui, cuius vires accipiet. Dic hoc est, si ex persona serui acquirat̃ domino, & si liber fieret, acquiretur ipsi seruo: sed legatum de quo obijcitur solũ personã domini respicit. & ista lect. tangitur in gl. super ver. accipit. in fi. In ver. alioquin, ponit̃ secunda obiectio contra Julianũ. si de seruo non qui potest effici liber: ergo domino acquirere nõ potest: qa sibi seruo non põt relinqui: quia liber capere non potest secundũ reg. iur. dicit Iurisconsultus si calumniosè intelligeremus dictum Iuliani, reprehenderemus leges hoc dicẽtes q̃ p talẽ seruũ quærat̃ dño, subaudi. sed intelligendo rectè illæ leges bene dicunt. Ad contrariũ rñde: qa obiectio negat cõtingentiã quã Iulianus ponit. Dixit em̃ q̃ illud põt seruo relinqui, q̃ liber capere possit, si contingat q̃ liber fiat. Ista obiectio ponit casum in quo non potest contingere q̃ sit liber & sic non facit aliqd cõtra Iuli. Sequit̃, & ideo. ista & aliæ partes sunt claræ. Op. ad princ. j. de re. cato. l. j. Sol. vt ibi. Non em̃ habet locum regula Catoniana, qñ legatum nõ valeret ab initio propter personam legatarij. Opp. ad reg. Iul. j. titu. j. l. fideicõmissa. §. si seruo. vbi non põt legari seruo illud, q̃ posset capere factus liber. Gl. dicit q̃ reg. Iuliani non est vera in omni re, & in omni tempore. Tu dicas regulam esse veram in omni re, [& in oi tempore, q̃ apparet: qa diffiniendo dixit, & ponẽdo regulam. Sed intellige eũ q̃ legatũ factũ seruo valeat, vt sibi acquiratur, si cõtingat eũ fieri liberum. & si hoc non contingeret: tunc non valeret, si domino acqri nõ posset vel ipsi seruo. Sed in lege contraria non contingit seruum fuisse liberum: ideo legatum non valet, si contigisset valere. Opp. de. l. si mihi & tibi. §. regula. supra titulo primo. Solue vt ibi. Vlti. gloss. allegat bonã l. pro regu. Iuliani. scilicet. l. & si maximè infrà. de ser. lega.*

a ¶ Debitor decẽ. De materia huius legis habet plenè p Barto. post gl. s. l. iij. §. ex plu ribus. j. de acqr. poss.

b ¶ Creditorem. Vide Bar. in. l. huiusmodi. §. cum pater. ō. tit. j.

c ¶ Caiꝰ. Et p istũ tex. decidit Bal. q. not. s. l. ij. C. q̃ res pign. obli. poss.

d ¶ Titiꝰ. Facit ad hoc q̃ no. Bal. l. licet. C. de acq. pos. i ỹ. vlterius. adde no. p Bal. alias Bar. s. l. j. j. de reb. du. & Ang. s. d. l. licet. ad de not. p hũc text. s. l. iij. i pri j. de acq. pos.

e ¶ No. tñ. Et vid dñm Pet. in. c. iudicãte. de sta. And. Barb.

Latinus. *Conditio adiecta fideicõmisso intelligitur repetita in substitutione facta circa idẽ de ea persona. h.d. Op. dicit̃ hic q̃ fideicõmissum non videt̃ repetitum à substituto. Cõtra. de. l. licet. s. tit. j. Sol. hoc ideo quia eadem persona est substituta, et eidem fideicõmissum est relictũ vt. d. l. licet. in fin. Item quia esset repugnantia quòd vna & eadẽ persona esset instituta, & sibimet deberet fideicommissum: & iõ eligit alterũ: vt. l. recusare. §. Titius. infra ad Trebel.*

Si quis seruo. *Si libertas per fideicõmissum debita retardetur: nihilòminus ipsa & fideicommissum pecuniarium debebitur. hoc dicit.*

b **Creditorem.** *Si debitor legat creditori, in dubio non intelligitur animo compensandi. hoc dicit. Istam materiam declara, vt in. l. si cùm dotẽ. §. si pater. supra soluto matrimonio.*

c **Caius.** *In legato generali non continentur nomina debitorum. hoc dicit. Opp. s. ti. j. l. seruum filij. §. eum qui chirographum. Dicit glo. solue vt ibi. Dic qd' ibi legauit chirographum specialiter: hic generaliter legauit oĩa, quæ in domo sunt: in quo legato non venit chirographum. Secus si vniuersaliter legaret mensam vel Calendarium: vt. l. cùm pater. §. mensæ. supra eodem. & l. qui filium. infra tit. j. & per Cy. C. locati. l. certi iuris. in. iiij. q. quod nota.*

d **Titius.** *Diuisio gratia vberioris culturæ diuersos fundos non facit. hoc dicit.*

1 ☞ *Regula q̃ duæ causæ lucratiuæ nõ possunt in una re concurrere, non habet locum in legato quantitatis.*

2 *Legata mina frumenti, quando intelligatur de ipso frumento, & quando de ipso uase.*

3 *Iussus rem comparare an sit obligatus ad factum, an uerò ad quantitatem.*

4 *Quando testator iussit rem comparari, & sic factum est in obligatione, æstimatio succedit in duobus casibus.*

5 *Testator iubens rem emi in dubio, intelligitur de pecunia hæredis.*

1 **Itia.** † *In legato quantitatis non habet locum regula de duabus causis lucratiuis. h.d. secundũ vnam lect. s. secundum illam q̃ fuit legata tessera frumentaria, hoc est, frumẽtũ quod est ad mensuram vnius tesseræ. Huic lectu. concor. j. de sol. l. si quis duos. §. j. Secundò modo legitur qd' hic fuit legatum vas, cũ quo mensuratur: non quantitas, quæ mensuratur, & secũdum istam. h.d. Qui iubet rem alteri comparari, non videt̃ rẽ legare, sed æstimationem. et ideo re habita ex causa lucratiua actio non extinguitur. hoc dicit. Huic lec. magis applaudit litera. No.*

e *tamen ᵉ ex ista † diuersitate, si testator legat minam frumen-*

2 *ti, intelligitur de frumento, non de ipso vase. Sed si legaret corbem vel minam frumentariam: tunc posset esse dubium, vt colligitur ex lect. hic positis. Credo tamen quòd tunc magis de vase*

3 *intelligeretur secundùm lectu. † Opp. si iussit comparari tesserã: factum est in obligatione, non quãtitas: vt. l. fideicommissa. §. fi. j. titu. j. Solu. quandoq; legatur species: & tunc ipsa est in obligatione & petitione: vt supra tit. j. l. si domus. §. cùm alicui. quod intellige vt dixi. s. eo. l. Lucius. & s. tit. j. l. planè. §. quod si rẽ. Qñq; legatur pretiũ rei: & tunc æstimatio tantũ est in obligatione: vt. l. fundũ Cornelianũ. j. de noua. & l. si alij. in fin. s. de vsufru. Qñq;*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Vsuras. Et gl.j. hic reprehēdit Bal.l.i. fi, §. præterea.in pe.col. C.de iur.dot. 4

b ¶ Inducīē. Et vid bal. in.l.filium.de his qui sunt sui vel alie.iu.et in.l.fin alias.ff. C.de epis.& cle. & Ange. in.l.cui eorū.ff.de po stu.& in.l.cū acutissi mi.C.de fideicō.et in l.volūtas.eo.ti.A. B. 5

c ¶ Vxores rebellium. Et vid l.l. cties.i pri. et q ibi no.C. de pri. scho. li. xij. Tu vide Bal.l.l.cum acutissi mi.C.de fideicom.et l.voluntas.eo tit. sed cōtrariū ipse tenet in l.ij.C. q ad li. perue. non pos. & vide quę habes i.l.sed si hac.§. parēres.de in ius vo. 4

d ¶ Vltimò not. Et vide Bart. & quod ibi scripsi post eū in.l. de pupillo.§. si quis ipsi ptori.de oper.no. nū. ☞ POMATES. 1

d ¶ Vltimò not. Vde Pan.consi.vij.in vlt. co.in.ij.dub in.ij.vo. Feli.i.c. cum M. Fer. in.xij.col.v. septima cōclu.& in.c. ex lris, in.tiij.col.ver. exj.co lū.j.& seq. de consti. 2

e ¶ Sit perēptoria. not. q quælibet interpel latio intelligit perē ptoria.ita & i termi nis datis ad phandū facit q not.Barto.de verbo, perēptorie. i l.si finita.§. Iulianus. de dam. infect. circa princ.vbi dicit quod quotiescūq; in actu non requiritur neces saria sola iudicis,sim plex citatio habet vi peremptorij.& vide Ange.in.l.j.§.hæc sti pulatio.j. si cui plus quam per.l.fal.Facit quod not.Bar. in.l.q Romæ.§.coh æredes. de ver.obli. Idem in denūciatione fienda venditori:qa sufficit vna secundū Imo.in ca. cū nobis olim.de elec. & sequitur Bal. l.c.j. de mili. va.q cō tu.est.& Imo. in.d.c. nobis.& adde bar.in extraua ad reprimē dum.in ver, in termi no.& Imo.in.d.§. Iu lianus.& Bal.in auc. itē nulla cōitat.de e pisco.& cle. Bart.l.l. mora.de vsu.et quod ibi dixi contra bar.et Bal.in auc.si appella tio.C. de temp. app. q tenet aſr ad fi.& in dubio videtur perite ad defectum actoris: sed vt hoc non præsu matur, vide cautelā positam in.l. fi. C.de adulte.s.vt offerat a pud acta, &c. 3

ADDE quòd vnica in terpellatio sufficiat, Abb.consi.vij.ij. lib. & quòd sufficiat se mel interpellare iu dicem,sequitur Pau. de Cast.consi.xxvij. 1

legatur factum.s.q testator iubet rem com parari:& tunc ipsum factū est in obligatio ne:vt.l.fideicommissa.§.si rem.j.titu.j.† Sed æstimatio succedit in obligatiōe in duobus casibus,intelligo in isto facto, qñ iubet res cōparari.Primò post mortē hęredis:vt.l.pa tronus.in princ.j.tit.j. Secundò quando il lud factum desijt posse impleri: qa illa res, quæ debet emi est effecta legatarij vt hic. †Quæro,testator iubet emi: de cuius pecu nia itelligitur?Respōdeo in dubio de pecu nia hæredis:vt hic,&.l.his verbis.§.fi.s.ti.j. &.l.Stichus.eo.titu.&.l.sed & si susceperit. §.j.suprà de iudi.

☞ *Priuilegium finitur finita causa priuilegij.*

Vxor vel ellis si ex forma statutorum non potest stare in ci uitate,ea effecta uidua poterit stare.

Interpellatio sola quòd sufficiat ad constituendū quē in mo ra,& qñ.& quòd necesse non sit dicere,et peremptorie.

Instantia si ex forma statuti pereat termino quinq; mensiū nisi steterit per actorem: sufficit actorem semel interpellasse iudicem,ut non stet per eum.

Vsuras. [a] †Finita causa priuilegij finitur priuilegium,&ad moram sufficit vna interpellatio.h.d.Opp.priuilegia debent esse perpetua:vt.l.fallo.C.de diuer.rescri.Solue vt not.per Dyn.in.c.decet.extra, de re.iur.libr.vj. Inducitur [b] per Iaco.Are.ad.q.†dicit statutum quòd vxores rebellium' nō possunt stare in ciuitate, an si remāserint viduę,possint reuerti?Hic videt q sic:quia finita causa odij, videt finiri odium.l. acit.§.de postu.l.cui eorū.§.affinitates.†Vltimò nota [c] q sufficit q semel quis interpellet:vt hic,&.l.mora. in princi. §.de vsu.& ibi gloss.super verb. repetendi. &.j quod vi aut clam.l.prohibere. §. illud. & quod ibi not.Fallit.§.de pign. act.l. si cō uenerit. Per hoc apparet quod in protestatione,seu interpellatione non teneatur,quis dicere,& peremptorie:cùm quælibet interpellatio sit peremptoria.[d] Sicut dicimus in dilationibus [e]quæ dantur ad probandum: vt in.l.in pecuniarijs.§.de ferijs.† Item per hoc dixi statutum est hic quòd instantia pereat quinque mensibus, nisi per actorē non steterit.actor interpellauit semel iudicem qd' proferret sentētiā, certè satis est vt perpetuò videatur stare per iudicem,vt hic nec habet actor necesse singula die interpellare iudicem,vt hic.Facit.l.male agit.C.de prescrip.xxx.anno.

Seia libertis. [f] Fideicommissum relictum ab vno ex hęredibus,q vltimus decesserit, facit videri hęredes inuicem substitutos.hoc dicit & & singul.casus est.Oppo.de.l.vel singulis. supra de vulga.& pupil. Dicit gloss. quod hoc non est ex vigore illorum verborum, qui vltimus decesserit, sed quia præcepit fundum non alienari.Dyn. dicit quòd ista substitutio intelligitur ex vigore illorum verborum,qui vltimus decesserit:& secundum istam sententiam probatur in text.ibi in secunda tamen adiecit &c.Et ad contrarium respond.Dyn.quod.l.vel singulis.loquitur in substitutione directa, in qua non substituitur quis, nili in hæreditate vltimi decedentis.hic loquitur in substitutione fideicommissaria, in qua vltimò decedens grauatur in toto fundo. 1

☞ *Donatio inofficiosa qualiter reuocetur.*

2 *Donatio per superuenientiam liberorum reuocatur ipso iure inofficiosi querela non proposita.* f

3 *Quando diuersæ donationes,diuersis temporibus sunt factæ,& ultima tantùm fuit inofficiosa,an omnes reuocentur,remissiuè.*

4 *Filius,cuius portio fuit extenuata per donationem inofficiosam,si fuit hæres institutus, & hæreditatem agnouit,agit ad supplementum.* g

5 *Donationem inofficiosam iuratam filius reuocare potest per querelam iuramento non obstante.*

6 *Donatio facta monasterio,per superuenientiam liberorū an in totum uel usque ad legitimam reuocetur,*

7 *Renunciari licet possit l.si unquam. C. de reuo. dona. non tamen tenet quin possit reuocari per querelam.*

8 *Donatio simpliciter facta an & quando reuocetur per superuenientiam liberorum.*

9 *Dispositio l.si unquam.q. habeat locum etiam in una re, quando donatio fuit facta extraneo.* h

10 *Donatio quæ est reuocata per superuenientiam liberorum ipsis mortuis non reconfirmatur.*

11 *Si donatio est facta,& iurata non reuocare, si liberi postea nascantur, tale iuramentum non impedit reuocationem.*

☞ POMATES.

¶ Dilationibus. Vide Feli. in c.causam. in iij.col. de prob. & Alex.in l.vinū. in ij. col.ff.si cer. pet.a.

☞ POMATES.

¶ Seia libertis.i prin. De intellectu huius legis vide per Alex. in l.pater filium.§.fi. ff.ad l. Falci. & q ibi in l.pe.in ij.col.C. de impu.Barb. cōs.xiij. inserto in cōsiliis Alexan.in iiij.vol. in pe. col. & vide etiā istū tex.alle. per Alex.in l. cum filio. in col. ij. ad fi.ff. de lega.j.

¶ Re & consilio. Ad de Ro. consi.xcv. & Bal.consi. ccclxxj. ij. li et ibi,an reuocetur ipso iure.

Imperator Alex. Donatio inofficiosa collata in filium vel nepotem, per alium vsque ad legitimam reuocatur.hoc dicit.& iste §. & sequens tractant de materia inofficiosæ donationis,& non alibi,principaliter in toto libro Pandectarum. Opponit. quòd non reuocetur in dimidia,sed vsque ad legitimam:vt C.de inofficio. donatio.l. si totas.& l.si liqueat.eodem titulo.Huius timore sunt opinion. Prima Azo.qui dicit quòd reuocatur vsque ad legitimam, per dictas leges,& C.de inofficioso testamento.authentica, vnde si parens.& hic exponit dimidiam,scilicet legitimæ,vt hic in glossa. Ista opinio non est vera nam plus iuris habet in bonis filius, quàm patronus:vt l.si quis legatum. §. finali. infrà, de falsis. & ibi notatis.Sed patronus reuocat in totum:vt l. si libertus. §. penultimo.infrà,de iure patronatus.ergo &c. secundùm Petrum. & ideo Hugo distinguit,aut donatio fuit inofficiosa re, & consilio:& reuocatur in totum, vt hic. Aut fuit inofficiosa re tantum:& reuocatur vsque ad legitimam:vt dicta l.si totas. & authentica,vnde si parens. Ista distinctio non videtur vera:quia etiam quando est inofficiosa re tantum,reuocatur in totum: vt l. si vnquam.C.de reuocan. donatio.Vnde Dynus distinguit,aut donatur ante natiuitatem filiorum reuocare volentium: aut post.Si ante:& tunc aut donatur alicui ex liberis, aut extraneis. Primo casu reuocatur vsque ad legitimam: vt l. si totas. Secundo casu reuocatur in totum:vt d.l.si vnquam.C.de reuocan.do. Si verò donatur post natiuitatem filiorum reuocare volentium: & tunc Dynus tenet distinctionem Hugonis. Aut est inofficiosa re & consilio:aut re tantùm. Ista distinctio Dy. non placet. Nam reuocatio,quæ fit per l.si vnquam.C.de reuocan.dona.differat multùm ab illa,quæ fit per titulum,de inofficio.do.& per rescriptum Principis,de quo hic loquitur.Nam illa,quæ fit ex l.si vnquam.fit ex voluntate donantis,qui ignorans se habere liberos donauit,per quod tacitè videbatur in voluntate sua,quòd si liberi sibi nascerentur, posset reuocare:& hoc saltem ex iuris præsumptione.Sed reuocatio,quæ fit per titulum,de inofficio. don. fit contra voluntatem defuncti,qui voluit filijs præiudicare quātum potuit:nec illa fit,nisi proposita querela. Item in secundo membro quando Hugo dicit, aut donatio est inofficiosa re, & consilio,reuocatur in totum:est contra casum legis,si liqueat.C. de inofficio.donatio.vbi est inofficiosa re & consilio, & non reuocatur,nisi vsque ad debitum bonorum subsidium.Distingue ergo sic: † Aut quæris de reuocatione, quæ fit ex præsumpta voluntate donantis propter liberos superuenientes:aut de reuocatione,quæ fit ex titulo,de inofficiosa donatione. Primo casu, aut collata fuit donatio in libertum vel extraneum: & reuocatur in totum.l.si vnquam. C. de reuocan. donatio. Si verò in filium,reuocatur vsque ad debitum bonorum subsidium. l. si totas.C.de inofficio.dona.licet glossa ibi non vsquequaque bene intelligat. Secundo casu,aut donatio fuit collata in vnum ex liberis:& reuocatur vsque ad debitum bonorū subsidium, etiam si fuit inofficiosa re,& consilio [h]: vt l.si liqueat. C. de inofficiosa donatione. Aut fuit collata in extraneum: & tunc aut illi filio, qui 1 h

Universidad de Deusto

a ¶ Quæro, mater. Not. limitationē. qñ contractus infirmaꝛ rōne alterius nō firmaꝛ iuꝛo contrahentiū. Addꝛ qdꝛ no.bar. in l. hac edictali. in prin.de secun nup.& no.per Bar.post glo. no.in l.inuitus.§.j.de re iud.& vide q̄ no. Bal.in l.ñ. C.de don. & cū Bar. trāsit bal.l j.i. v.co.C. de inof.te 2
sta. aliās de inof. do. & Lud in cō.inci.in Christi nomine,non est dubiū q̄ donatio &c. vbi hoc firmat, vt ibi per eum.
☞ POMATES.

b ¶ Et pater. Adde secꝛ qñ pater donaret eī iuꝛo vni ex ipsis: qa hic tractaꝛ de præiudicio alteriꝰ. De quo 3
per Ale.cō.cl.inci.vi so instrō, in pe.co.in ñ.vo. Are.cō.lxxvñ. inci.in facto ꝓpositō ad fi.& in l.placet de acqui.hære. Alex.in l.si donatus.in v. co. & ibi per Mod.C.de colla. Iaſ. in l.frater à fratre.in fi.ff.de cōd. inde.in qbus cōsistit donatio iter patrē & filiū. vide Alex.cō.fl. cliñ.in ñ.vo. Are.cō fi.xvñ.i iiñ. vo. bal. in cōsi.xxxvj.in iiij. vo.& ista opi. Bart. est cōis, licet ā ea du bitauit Fulg. consi. 5
excix.

c ¶ Donatio. Et vide a
gl.in c.fi.de do.& ibi b
doct. And.Barb.

d ¶ Monasterio. Addꝛ videndum Bal. cōsi. ccexlj.ñ.lib.

e ¶ Quæro vtrū. Et vi de pro hoc bal.l.j.C. de inof.do.& q̄ dixi in repe.c. Ray.de te- 6
sta.l lxviñ.col. And. Barba.

f ¶ Non habent locū. Adde Ro.cōsi.xxvj. c
vbi pulchrè quem tu d
vide cō. cclxix.in fi.

g ¶ In dubio. Et vide Io.de Imo.in c. fi. de do. And. Barb.

h ¶ Filios. Vide Bal.l d.l.si vnquam.
☞ POMATES. e

i ¶ Quæro,l.si vnquā. 7
Vide Ale.& doct.in simili in l.gñaliter.§. cū autem.C.de insti. & substit.& ibi d hoc p Ias.in v.co. Ale.cō fi.lxxxj.in iiñ.vo.Fa cit gl.in l.j.in prī. C. de do.cau.mor.

k ¶ Vnam rem. Adde Bal.cō. lxxviñ.j.lib.

l ¶ Quæro, pone. Sed Bal.in l.j.C.de inoff. do.dicit q̄ si pr̄vixit tāto tpe, quo potuit reuocare donationē, nō poterat dicīū bar. aliās secus. Vide ibi f
per eum,quem sequi tur Io.de Imol.l c. fi g
de do.vt oriatur inde exceptio. Tu verò cō sidera, quia Sal.in l. fi.C.de pac.dixit qdꝛ si filia renūciauit hæ reditatem paternam

lio, qui vult reuocare, fuit aliquid relictum:& agit tantum ad supplementum legitimæ:vt l.omnimodo. C. de inof.testa.& no.in l.j.& in l.fin.C.de inoffic.do. Aut sibi non fuit aliquid relictum:& tunc aut donatio fuit inofficiosa re & consilio: & reuocatur in totum:vt l.si liber.§.pe.de iu.pat. Aut fuit inofficiosa re tantum:& reuocaꝛ vsque ad debitum bonorum subsidium. Ita debet intelligi l.j.ñ.& iiñ.& l. cum donationibus. C.de inof.do. Quærit gl. †an ista donatio reuocatur ipso iure,vel querela proposita. Et remittit ad no.in l.si totas.C.de inoffi. do. Tu dic quòd reuocatio,quæ fit ex præsumpta voluntate donantis,per l. si vnquā. fit ipso iure,adeo q̄ res potest vendicari, & possessio condici,vt ibi not. Sed reuocatio, quæ fit per ti.de inof.do.nō fit nisi proposita querela:vt d.l.j.& qdꝛ ibi no.C. de inoffi. do. Quærit gl. †quid si diuersis temporibus donauit:vltima tantum est inofficiosa: an oēs reuocentur? Dic vt in gl.hic,& in d. l.j.C.de inof.do.& ibi p docto. & alia circa materiā inofficiosæ donationis, dic vt ibi p gl.& doc. †Vltra eam tamen,& ea, quæ tanguntur per eos,quæro,quid si hic filius, cuius portio est extenuata per donationē, fuit hæres institutus,& hæreditatē agnouit an possit agere ex titulo de inof.do.Rñ.agere potest ad supplementū:vt no.in d.l.j. C. de inof.do.Pro hoc C.si quid in frau.patr.l. j.& ij.vbi hæres licet sit hæres,potest reuocare in fraudē alienata.Pro hoc C.de reiuē. l.cū à matre.& l.scimus.§. in cōputatiōe in gl.magna.C.de iure deli. † Quæro, mater [a] & pater [b],qui donauit inofficiosè,iurauit nō venire cōtra:an filius pōt agere querelaꝛ Rñ.qñ contractus infirmatur ratione alterius,nunq̄ iuramento contrahentiū cō firmatur:quia esset in alterius dispendiū: vt extra,de pac.c.q̄uis.de iureiu.c.licet.lib.vj. sed hic donatio inofficiosa infirmatur fauore filiorum ergo &c. Quæro,† dixi q̄ donatio facta vni ex liberis,nō reuocatur,nisi vsq̄ ad legitimam:vt d.l.si totas.Quid si donatio [c] est facta vni monasterio [d],an ꝓpter liberos superuenientes reuocetur in totum, vel vsq̄ ad legitimam? Decretum dicit qdꝛ non habet necesse reddere,nisi legitimā:ted si vult,potest reddere totum:vt xvij.q.iiij.c. vlt.& illud allegat gl.C.de epis.et cle.l.si qs ad declinandam. Quæro,vtrum [e] l.si vnquam.C.de reuo.do.† possit renunciari, vt puta,dono bona mea,& volo q̄ propter superuenientes liberos non possit reuocari. Respon.potest quātum ad illam reuocationem,quæ debet fieri ipso iure,per d.l.si vnquā.sed non quantum ad reuocationē fiendam per tit.de inof.don.quia fit donatio in fraudem filiorum, Primo probo: Reuocatio,quæ fit per l.si vnq̄,fit ex præsumptavoluntate donantis propter liberos,&c.§.alle. dicit de muliere,quæ filios nō habebat,nec habere sperabat.Vnde si expressè voluit q̄ in casu existentium filiorum non possit reuocari,illæ leges non habent locum [f].Quæro † quid si in dubio [g] quis donauit, simpliciter,postea habuit liberos,an ille, qui donauit,habeat necesse probare quod non cogitabat se habere filios,an alius, cui donauit, habeat necesse probare quod voluit istam donationem valere etiam existentibus liberis? Istud vltimum videtur ꝓbari:quia masculum & fœminam natura produxit, vt liberos procrearent:vt l.maximum.C.de lib. præte.& l.j.sol.mat. Dixi cùm de facto haberem,quod tres sunt casus, Quandoq; qs
h cogitat expressè se habiturum filios [h]:& nō habet locum dicta l.si vnquam.Facit l.tale pactum.in fi.ſ.de pact. Quandoque qs donat,& non cogitat de hoc vtrum sit habiturus filiosvel non:tunc si liberi superueniāt, habet locum l.sivnquā.Quandoq; quis credit se non posse habere filios:& tunc habet locum d.c.vlti.ſ.alle.quod dicit, nec putabat se habere filios.Sed ille,qui non cogitat 1
sic,vel non putat se habiturum filios, cùm habuit animum indifferentem, nec ad aliquam partium cogitauit.Pro hoc.j.de fur.l.
9 falsus.§.si iactum. †Quæro, l.si vnq̄ [i].lo 1
i quitur de eo, qui donauit omnia bona sua vel partem bonorum. quid si donauit vnā
k rem [k]:an habeat locum dicta l.si vnquam. Respond. sic nam l. si vnquam.loquitur in omnibus bonis vel parte bonorū. sed pars bonorum est idem quod certa res: quia nō m
continet debita vel credita.vt l.nō amplius §.fi.ſ.tit.j.maximè in contractibus inter vivos:vt l.mulier.in prin.ſ.de iure dot.& hoc qñ donatio est facta extraneo.secus si vni filio vel loco pio:qa nō reuocaret nisi excederet debitū bonorū subsidiū, p ea q̄ dixi ſ.
10 †Quæro,pone [l] filiꝰ sunt nati,& sic dona
l tio est reuocata ipso iure:demū incontinēti sunt mortui an ista donatio recōfirmet. Istū ADDE Old.consi.alle.lxxiij.& de mulie re simplr donante cū iuramento, per eūdē consi.ccxxviij.
passum reperio tactum per Mart.de Fano. & vī quod cōfirmetur:vt l. posthumus. de iniust.test.& l.fœminæ.in fi.C.de sec. nup. Pro hoc omnes leges,quæ dicunt, cessante causa, cessat effectus. In contrarium qdꝛ n
non confirmetur:quia sicut actio semel extincta non resuscitaꝛ: ita donatio semel extincta non reconualidatur:vt l. Mæuius. §. duobus.ſ.eo.l.qui res.§.aream.j.de sol. Pro hoc videtur casus j.ad Treb.l.hæredibus.in princip.& de oper.lib.l.qui libertinus.§.am [m]si.& l.iiij. C. quan
æ do dies leg:ced.Non obstat l.posthumus.quia ibi confirmaꝛ testamentum de æquitate prętoria,quę æquitas hic non reperitur scripta. Nec obst. reg.cessante causa,&c.qa illa loquitur quādo causa cessat ante effectum cōsummatum.Secus si effectus est cō summatus:vt l.fi.j.vnde lib.sed si filio nato,ipso iure est reuocata donatio:& sic effectus est consummatus.Pro hoc tex.in d.l.si vnquā.vbi dicit mensurum.q.d.non receſſurum dūium etiā filijs morientibus.Non obst.l.fœminæ.quia lex ibi vltra procedit.
11 †Quæro,mulier [m] donauit simpliciter:& iurauit se non reuo
m caturam illam donationem.nati sunt filij postea, an iuramētum
n reuocationem fiendam impediet.per d.l.si vnquam.In hoc puncto dominus Recu.de sancto Miniato.& Franc.de Pig.& ego consuluimus quod per tale iuramentum non impeditur reuocatio.Nam illa reuocatio l.si vnquam.fit ex præsumpta voluntate quæ est vt si de liberis cogitasset,non donasset.Sed ista eadē conditio ineſt in iuramento:ergo non impeditreuocationem:arg.in simili in l.fi.C.de non nu.pec.l.fi.ſ.qui satis.cog.& j. ad munic.l. fi.in prin.& l.fi.qui,& à quib.& illud qdꝛ doc.dicunt,qñ quis iurauit non petiturum reduci arbitramentum ad arbitriū boni viri quia intelligit,si iustè arbitratus fuerit:vt l.si libertus ita iurauerit.de ope.lib.& in c.Quintauallis.extra,de iureiur.

1 ☞ *An sola reuocatio donatoris sufficiat.*

Lucius. Is,cui donatur inofficiosè potest onere fideicommissi grauari. Item querela potest in modum replicationis proponi.hoc dicit. No.q̄ illud quod permittitur contra voluntatem defuncti multò magis debet permitti secūdum voluntatem. Oppo.quod ista donatio reuocatur, nisi proposita querela;vt.ſ.proxi.§. & C.de inofficio. do.per totum. ergo

respectu liuellorum, & filij sunt mortui, aut ipsa: facit q̄ non obstante dicta renūciatiōe poterit venire ad hæreditatē paternā: quia cessante eā &c. allegat in ar. l.iubemus.C.advellei.Facit l.si actione. C.de pac.tenet Bal. l l.pactū.C.de col.Ludo.Ro.in l.q superstitis.ff. de acqui. hære. ita dicamus in casu nostro. And. Barba.
☞ POMATES.
¶ Quæro,pone. Vidꝛ multa ad cōfirmationem p Ias.in l.si quis hæredem.C.de insti. & substitu.
¶ Quæro,pone.Adde Bal.in l.j.invl.co. C.de inof.test.& adde Bal.alle. cōsi.cccc lxj.ñ.libro.
Pro intellectu l.post humus.d.de iniust.testamen.
¶ Quæro, mulier. Idem tenet Bal. in l. j.de inoff.do.in vl.q. bene facit quod not. Bar.in l. hac edictali in fi.prin.de sec. nup. & cum Bar.hic transit Ro.in consi.incip. in Christi noīe, non est dubium quod donatio maioris partis, &c.
Old.consi.alle.lxxiij.& de mulie re simplr donante cū iuramento, per eūdē consi.ccxxviij.
☞ POMATES.
¶ Donauit. Vide alex.consi.lxxj.in iiñ. vol.Ro.consll.xxvj. in iij.dubio.Fel.in c. sinitimauit.in j.not.de restitu. Roma.consl. cclxxix.

☞ *An sola reuocatio donatoris sufficiat.*

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Querela. Add bal. in l.j. in vñ. col. de inoffic. do. facit l. iij. & qđ ibi no. C. eo. ti. & ibi aliquid dixi.

b ¶ Dy. inducit. Vide Dyn. & Imo. in d. §. Termilius. & de prę dictis vide Barto. in cõſi. inci. Bart. de Tuderto. adde Paul. de Caſt. conſi. ccxliij.

☞ POMATES.

c ¶ In contrarũ. Vide Imo. conſil. ccxtij. in penul. col.

d ¶ Blando ſermone. Quid iuris ſit ſi facer dote qui blãdis verbis facit teſtatorem eccleſiã, vel ſeipſum inſtituere. dic qđ pœna excõmunicationis punitur, vt eſt caſus in Cle. j. de priui.

e ¶ Admittuntur. Per Bar. in l.j. §. vbi autẽ. C. de cad. tollen.

nõ põt per modũ replicationis proponi: vt l. exceptiones. in fi. j. de excep. Solu. põt dici illud verũ, niſi teſtator reuocauerit. Sed tũc opp. qa nõ põt venire cõtra factũ ſuũ: vt l. poſt mortẽ. §. de ado. & l. poſt perfectã. C. de do. quæ ſub modo. Rñd. illud verum qñ donatio valet oĩno. ſed hic poterat aliquo modo reuocari. Fateor tñ† qp ſola reuocatio defuncti nõ ſufficeret, vt in cõtrario, ſed volũtas defuncti miſta cũ volũtate legis bene inducit reuocationem, vt hic. Vel dic qp in ipſa reuocatione, pponetur q̃rela. Simile in querela inofficioſi teſtamẽti: vt l. Papinianus. §. ſi filius. ſ. de inoffi. teſt. Idem in petitione reſtitutionis in integrũ: vt l. nã & poſtea. §. ſi minor. ſ. de iureiu. vt ibi dixi. Facit l. ſi p̃teritus. j. de cõtratab. & ibi dicã. Ex his apparet ſoluta quæſtio an iſta reuocatio patris irritet donationẽ. q̃ tangit hic in glo. quę incip. venit, &c. Nã ſola reuocatio nõ ſufficit, ſed illa miſta cũ poteſtate cõ ☞ ceſſa filio à lege, vt hic. Additio noua ex Veneto exemplari. Vltimò poſſet quæri, qñ querela inofficioſi teſtamenti, vel inofficioſæ donationis vel cõtratab. vel reſt. in inte. proponitur per modũ exceptionis, an ſit opus noua conteſtatione, vel an ſufficiat prior litis cõteſtatio in cauſa in qua opponitur exceptio earum. Cogitabitis. Barto.

f ☞ *Verba ſententiæ non deberi id, quod teſtator in uſus ſuos conuertiſſet, intelliguntur ita q̃ conuerſum duraret.*

LVcius. In legato vniuerſitatis cedit qđ ex ea deducit, ſi in eã poſtea redigatur. h.d. Oppo. s. ti. j. l. ſi ita. §. ſi. vbi domo deſtructa poſtea per teſtatorem refecta nõ debet. Sol. ibi loquit in legato ſingulari: hic in legato vniuerſali. Vltimò no. tex. in prin. † ad verba ſententiæ quæ dicunt, nõ deberi id, quod teſtator in vſus ſuos conuertiſſet: quia intelliguntur ita q̃ conuerſum duraret tempore mortis: quod poteſt facere ad multa.

g ☞ *Nudus miniſter nullum commodum ſentire debet.*

h *Si teſtator legat decem pro eundo in paſſagio ad terram ſanctam legatarius non petit ſtatim, ſed quando fiet tranſitus generalis.*

Dictio pro, q̃ faciat modum.

1 A te peto. †Nudus miniſter nullũ cõmodũ ſentire debet. h.d. Opp. qp illud qđ non eſt expẽſum, cedat cõmodo Lucij, nõ hæredũ: vt l. creditor. §. ſi inter. ſ. man. Dicit glo. qp hic fuit nudus miniſter. in cõtrario ſecus: quia poterat ſuſtinere cõmodũ & incõmodũ. Hæc non videntur vera: qa hic verba diſpoſitiua fuerũt in ipſum Titium collata: & ſic non eſt nudus miniſter: vt l. ſi quis Titio. ſ. eo. & ibi dixi. & l. Sulpitius. de do. inter vi. & vxo. Dic ergo qp hic ratio eſt: qa actus propter quẽ legabat pecunia nõ habet expẽſam limitatã. Põt enim plus vel minus expendi ſecundũ volũtatẽ facientia: quis poſſet ſepelire defunctũ cũ vna candela, & etiã põt habere plures cereos. Si igitur minus expendatur, videt per eum ſtetiſſe, & reſiduum nõ lucratur. in cõtrario actus, qui iniungebatur, habebat
b limitatas expẽſas. Dy. inducit b iſtũ §. ad q. teſtator † reliquit ali-
2 cui decẽ, p eundo in paſſagio terrę ſanctę, ille ſtatim petit legatũ hæres nõ vult dare: ſed vult expectare tempus qñ fiet tranſitus generalis. quærit quid iuris? Videt qp incontinenti debet habere præſtita cautione de implendo modũ: qa dictio pro facit modum, vt hic. Facit l. ſi quis pro redemptione. C. de don. Pro hoc facit l. ſi tibi. j. ti. j. de condi. & demõ. l. quibus diebus. §. fi. In con
c trarium c qp debet expectari qñ fiet tranſitus generalis ex præſumpta volũtate defuncti: facit in arg. l. nec ſemel. §. ſi in habitatione j. qñ dies leg. ce. & in hoc reſidet Dy. De hac dictione pro, an faciat modum, dixi in l. quibus diebus. in fi. de condi. & demon.

i ☞ *Statutum diſponens q̃ habeat locum in præteritis & futuris, non habet locum in præteritis finitis.*

Quæ merito. Cùm iniungunt onera præterita, & futura, intelligitur de præteritis præce-
1 dentibus nõdum finitis. h.d. Not. quod dixi in ſummario, † qđ eſt notabile pro determinatione quam pono in l. omnes populi. de iuſti. & iur. vt ſi dicatur in ſtato qp habeat locũ in præteritis & futuris, qp per hoc nõ trahitur ad præterita finita, vt hic. Et intelligo finita. ſ. per ſnĩam vel tranſactionẽ: vt l. cauſas. C. de trãſa. vbi videtur caſus. & videt tex. in l. ij. in fi. C. de vete. iu. enu. Idẽ ſi eſſent ſolutione finita vel acceptilatione: vt l. cùm quærebatur j. iud. ſol. Nota qp creditores dimiſsi de fructibus non veniunt in computatione cùm legatur hæreditas. dixi in l. cùm filius. §. Lucio. ſ. eo. Oppo. j. de condi. & demonſt. l. quibus diebus. §. j. Solu. hic fuerunt dimiſsi creditores de fructibus: ibi aliunde. vt ibi not.

Quiſquis. Legatarius, per quem non ſtat quò minus impleat modum, etiam ſi ſtet per caſum, admittitur ad legatum. h.d. Quæro, cùm iſte Pamphilus admittatur ad partem quãtum habebit. Glo. dicit, primò habebit ſuam dimidiam, & dimidiam alterius dimidiæ. Illa enim, quã ille hæres defuncti habiturus erat iure hæreditario, accreſcit hæredi. Tu dicas qp cohæres defunctus non erat habiturus illam partẽ, quæ ſibi iure hæreditario obueniebat: ſed accreuiſſet collegatario: vt l. legatum. §. hæredi. ſ. de leg. j. & l. planè. §. ſi duobus. eod. tit. In caſu verò huius. §. Pamphilus habiturus eſt totam medietatem iure ſuo: alterius medietatis medietatem habebit iure accreſcendi: quæ ſibi accreuiſſet, etiam ſi collegatarius idemq; hæres vixiſſet, ſcilicet prout eam tangebat iure hæreditario. Aliam dimidiam illius medietatis, quam ille hæres habiturus erat iure prælegati habebit iure accreſcendi: ideo quia hæres deceſsit ante diem legati cedentem: & ſic ille habebit totum. Alij dicunt qp cohæres ſuperueniens quaſi coniunctus re & verbis, habeat totam dimidiã Lucij defuncti: quod Dy. reprobat: quia iſte Pamphilus erat re & verbis coniunctus per dictionem cum: vt l. Titiæ. §. pe. ſ. titu. j.

1 ☞ *Quã actione, & inquantum conuenire poteſt ille qui impedit teſtatorem inſtituere.*

Sempronia. Qui factum hæredis impugnat, non teſtamentum, nõ eſt indignus legato. hoc dicit. Opp. j. de his quib. vt indig. l. poſt legatum. §. j. Sol. Ibi impugnauit teſtamentum: vnde eſt indignus legato qđ dependet ex teſtamento: hic verò impugnat factum hæredis, à quo legatum
1 non depenet, ſecundũ gl. & bene. Quæro, † qua actione, & in quantum conueniri poteſt ille, qui impedit teſtatorem inſtituere in primo gradu. Gl. dicit, actione de dolo vel in factum ad intereſſe: hodie condictione ex lege ad duplum, vt in auẽ. vt nul. iudi. §. & hoc peruenit. Item hoc intellige quãdo quis hoc facit ma
d litioſè. ſecus ſi blando ſermone d teſtatorem induxerit ad hoc faciendum: vt l. ſi. ſ. ſi quis ali. te. prohi. & ibi dixi de hoc. Et facit §. iſte ad q. no. per glo. j. ad muni. l. Titio. & per glo. & doct. C. arbi. tute. l. quicquid.

Teſtator. Solutum ab hærede plus debito, non cedit ad incommodum aliorum legatariorum. h.d. ſecũ dum primam lect. Vel aliter. Solutio aliquorum legatorũ facta ante diem, non præiudicat hæredi, vt alia legata ante diem ſoluere teneatur. hoc dicit. Ad ſecundum caſum opp. de auẽ. ſed cũ teſtator. C. ad l. Fal. vbi ſi ſoluitur vni plus debito non detrahendo Falcidiã, debet ſolui alteri. Gl. dicit: ibi ſoluit plus re: hic tempore. Tu dic, quod ibi ſoluit, erat indebitum iure ciuili per Falcidiam, ſed naturaliter erat debitum ſecundum defuncti voluntatem: vt l. prima. C. ad legem Falcid. Vnde ſoluendo vni videtur omnia integrè ſoluere velle, & defuncti voluntatem agnoſcere: hic verò ſoluit plus tempore contra defuncti voluntatem.

Oppo. de l. prima. C. de fideicommiſ. Solu. ibi ſpeciale fauore alimentorum.

Lucius. Plures coniuncti admittuntur ad viriles portiones, ſi res prohibentur alienari extra familiam. hoc dicit. Oppo. ſ. de vulga. & pupil. l. ſi pater. & l. ſi quis Titio. §. de vſufru. accre. & l. interdum. ſ. de hæredi. inſtitut. &. C. de impub. & alijs ſubſtitu. l. fina. Solu. dicunt quidam quòd liberti admittuntur e in viriles, ſcilicet medietatis ſuæ: & ſic inter omnes habebant dimidiam, & Seia aliam dimidiam, quod eſt contra hũc textum. Vnde laco. de Are. dicit, quòd hoc eſt propter illa verba, quos, qualſque teſtamento manumiſi. per quæ videtur idem, ac ſi omnes in teſtamento nominaſſet. & hoc refert Cyn. in l. fin. C. de impub. & alijs ſubſtitu. in iiij. oppoſitio. Iſta ſolu. eſt contra legẽ ſi pater. ſ. de vulga. & pupilla. & contra l. ſiue à cæteris. cum gloſſ. prima. de duobus reis. vnde glo. ſoluit hic aliter: quia

hoc

hoc ideo,quia vetuit alienari extra familiam, per quod præsumitur voluisse cuiquam dari virilem: cùm magis voluerit prouidere familiæ quàm Seiæ,quæ erat extranea. & istam tenet Dy.

Oppo.q; ista Seia præferatur omnibus alijs tanq; nominata: vt l.cùm ita.§.fi.ff.eo.Sol.Hic Seia non erat de familia, aliàs preferretur,vt in contrario.

1 ☞ *Legatum factum pro dote quando duplicetur.*
2 *Pœna quæ uenit duplicanda per statutum non duplicatur,si est in specie.*
3 *Pœna temporalis an duplicetur uigore statuti duplicantis pœnam.*

Impuberem. Duplicatio legatorum trahitur ad legata,quæ consistunt in quãtitate, nõ ad ea, quę consistunt in specie.hoc dicit. Opp.de l.planè.§.sed si nõ corpus.s.tit.j.Sol.Hic dos constituebat in specie,non in quantita
1 te,secundũ gl.Vel aliter: Mulier †inuitatur ad dotem,vt ad æs alienum,secundũ aliam sol.glo.Tu dic,aut dos constituebat in specie:& sine dubio non debet duplicari,vt hic,in prima solu. Aut constituebat in quantitate:& tunc aut testator legauit dotem, aut quantitatem certam pro dote. Primo casu dos non duplicat: qa est quod damnus,sicut hæreditas,& peculium,& similia: vt l.qd' dicitur.s.de impen.dixi.s.eo.l.cùm pater.§.pater filiæ. Si verò legauit quantitatem pro dote:tũc duplicaretur,per istum. §. Nec obstat qd' admittitur vt ad æs alienum: quia in toto constituit le
a gatum:vt l.debitor.s.eo.in prin. Vltimò nota* pro †statutis q̃
2 loquuntur de pœnis duplicandis q; non intelligit̃ de pœnis consistentibus in specie,sed in quantitate.& sic si statutum dicit, si quis furatus fuerit in festo sancti Herculani,amputet̃ ei manus & si fuerit de nocte pœna duplicetur: q; ei non debet amputari alia manus,sed vna tantùm. Secus in quantitatibus pœnarum,
3 quod dixi in l.Mæuius.§.duobus.in viti.q.s.eo. Quæro,†qd in tempore? Dicit statutum qd' qui percusserit alium in platea, sterad confinia per duos annos:aliquis percussit in platea de nocte,adeò q; pœna debet duplicari:an duplicetur tempus? Dixi in l.in senatu.§.fi.j.ad Turp.vbi vide.

Ciuibus. Si legatur nomen debitoris: hæres liberatur cedendo actionem.hoc dicit. Opp.gl.de l.Paulo Callimacho.§.fi.j.ti.j.Solue vt in gl. Opp.de l.quidam testamento.in prin.s.ti.j.Sol.hic fuit legatum nomen: ibi post legatũ perfectum fuit adiectum vnde solueretur.

1 ☞ *De uerbo pertinere an sit obliquum uel directum:quod sit commune.*

Filiam ex asse. Relictum in defectum institutorũ videtur relinqui à venientibus ab intestato. Item verbum,pertinere,trahitur ad fideicommissum.hoc dicit. Vide glo.super verbo partis dimidiæ,quæ exponit: dimidia pars.& eam nota.Si enim lego dimidiam fundi,vel partem fundi:videor legare dimidiam.vt l. nomen.§.portionis. j. de verbo. significa.Eadem ratione si lego dimidiam portionis, videor legare dimidiam dimidiæ secundum propriam vocabulorum significationem.quod ista glo.remouet.Hoc examino in l. plures
1 j.de dam.infect. No.†quod verbum,pertineat,est obliquum.

In contrarium quod sit directum,ꝓbatur in l.licet.C. de pac. & extra,de testa.c.Raynutius.& quod ibi no.per Inno. sup verbo,pertinere,teneo quod sit verbum commune.qd' dixi in l.centurio.de vulg.& pup.

1 ☞ *Si testator confessus est debitum in testamento,an ipso conualescente possit agi ex ipsa confessione.*

Quisquis mihi. Confessio debiti facta à testatore non probat debitum,sed fideicommissi petitionem inducit.hoc dicit. Oppo.quod inducit probationem:vt l.cùm quis.§.codicillis.j.ti.j.Sol.Ibi iurauit:& ideo probationem inducit.aliàs secus:vt hic,& l.Lucius.§.i.j.ti.j. Per
1 hoc†reprobo opi. Pet.quam Cy.refert in l.generaliter.C. de nõ
b nu.pecu.scilicet si testator in testamento confitetur debitum,&
c postea superuiuat,quod per ipsam confessionem contra ipsum inducitur probatio debiti,secundum eum. quod est contra istũ §.& contra l.Lucius.§.i.j.tit.j.& contra l.Aurelius.§.fin.j.de lib. leg.Hoc etiam ponit Iac.de bel.in aut' de iureiur.à moriẽte præstito.Et ista vera,nisi ponerem partem præsentem tempore confessionis,vel interuenisse nunciũ vel epistolam:tũc enim inducere tur probatio:vt l.prima.C.de confes.& ibi no. & l.Publia. in fine.s.depo.

d **Lucius Titius.** *Verba generalia etiam in beneficijs restringuntur,vt odiosa non compre-
a hendantur. hoc dicit,secundum Iacob. de Are.Vel aliter:Offendentibus,non probãtibus sequens meritum, legatum non debe
b tur.hoc dicit.secundùm Dy.

Dammæ. Si hæres in suo testamento reliquit q; testator legauerat,debetur ex primo testamento, nõ ex secundo. Item appellatione filiorum continẽtur naturales in seruitute concepti. hoc dicit.

1 ☞ *Quando onus impositum est nullum:an annulletur legatum ibi,tu dic. Et quid econtra,ide in fi.*

Codicillis. Si onus in iunctũ legatario est inutile mista consyderatione testatoris & fideicommissarij:legatum effi
c citur inutile quo ad dationem,& non quo ad retentionem. hoc dicit. & est singularis casus. Oppo.quod à legatario possit legari seruo testatoris,cùm possit etiam hæredi:vt j.ad l.Fal.l.si à me.Sol.Ibi quando legatur hæredi post tempus:secus si incontinenti.Tunc enim non valet: quia legatum
d nullum haberet commodum,vt hic. Ita debet intelligi d.l.si à me.& quod no.s.de leg. j.l.planè.§.si duobus. Oppoñ.& videtur q; vitiato onerevitietur legatum etiam quo ad retentionem:vt l.si quis quos.s.e.vbi in
e distinctè dicitur nullum legatum.Gl.dicit, intelligo illam secundùm istam.Mihi videtur q; illa lex debet intelligi simpliciter. & sõluo sic:hic onus est nullum mista consyderatione testatoris & fideicommissarij,quia seruo proprio relinquebat:& ideo nõ est nullum ipso iure:quia de æquitate debet dari ipsi seruo:vt l.pen. C.de necess.ser.hæredi.institu.& quod no.in l.si Titio & ei. s.eo. & l.planè.§.si coniunctim.s.tit.j.Sicut ergo onus nõ est omnino nullum,ita nec legatum,sed adhibetur quædam media via quæ hic ponitur,s.qd' sit nullum quo ad petitionem, non quo ad retentionem.sed in l.si quis quos.erat onus totaliter inutile:& per consequens legatum. Oppo.de l.si quis eum.j.de conditio.& demon.Glo.dicit,intelligo illam secundum istam,scilicet qd' ibi sit validum quo ad retentionem,non quo ad actionem. Ista videtur contra illum tex.vbi dicit q; si à legato non repellat̃, &c. Et sic innuit q; nec exceptione repellitur: & sic valet etiam quo ad actionem.Dic ergo qd' ibi onus fuit iunctum post aliquod tempus:& ideo voluit testator q; aliquod commodum remaneret penes legatarium.vnde licet fideicõmissum sit nullum: legatum tamen est validum:quia voluit testator apud eum commodum remanere.Sed ista sol.videtur contra d.l.si quis quos. s.eo. vbi penes legatarium voluit testator remanere commodum iure patronatus.Sol.illud tale commodum non attenditur:vt l. nemo prædo.§.locupletior.j.de reg.iur.& quod no.in l. planè.la ij. §.fi.s.tit.j. Oppo.de l.pater.§.Tusculanus.j.tit.j.Sol.Hic onus ab ipso initio deficit:ibi ex postfacto. De intellectu istarum legum.no.glo.C.de cad.tol.§.in nouissimo.in fin.magnæ glos. & etiam in §.j. Oppo.impossibilitas remouetur de legato, & legatum remanet validum:vt l.si mihi & tibi.§.si quis seruo. s. tit. j.& de condi.& demon.l.obtinuit.& licet ibi loquatur de impossibilitate adiecta in modum conditionis,quæ legatũ non vitiat: multò magis nõ debet vitiare impossibilitas adiecta p modum modi vel fideicõmissi:qa minus suspendit.Vnde Pet.dicit, q̃nq; onus iniunctũ legatario est nullũ ratione impossibilitatis de natura,qa est turpe:vel de iure.vel cõtra bonos mores:& tunc talis impossibilitas reijcit̃,vt in cõtrarijs:sed hic onus adiectũ non est nullũ rõne turpitudinis,vel qa cõtra bonos mores. sed quia lex sibi nõ assistit.Similia ẏba ponit Dy.in l.qdã cũ filium.de ẏ.ob. Et ista sol.recitat̃ per Cy.C.de ca.tol.§.in nouissimo. aliàs est in §.pro secundo in vlt.q.Ego dixi latius in l.j.s.de condi.insti. Vt ista materia liqueat,s.q̃ onus impositum est nullũ,vtrũ annulle
1 tur legatum glo.distinguit hic. Tu dic†latius*: Aut onus im-
e positum legatario est ab initio nullum: aut annullatur ex post

¶ Vltimò not. Vide Bar.in l.sanctio. j.de pœni.

¶ Reprobo opini. Quid si testator dicit se debere in testamẽto et postea superuiuat:an ex illa confessione poterit cõuenir?latè p do. Ant. ĩ c.fi.de cõfes. & adde tex.& qd' ibi bar. in l.q uxori.j.de aur.& arg.leg.Bal.in l.Si rtu menta.& in aut'. ibi posita.& in l. rõnes. C.de ꝓba.vide Bal.ĩ l.j.fa.erc.adde an possit agi ex cõfessione facta ĩ testõ si supui uat,& illud reuocet, Bal.cõ.clxxx.ĩ. lib.

¶ Si testator. Et vide Bal.in l. gñaliter. C. de nõ nu.pec.et in re pe.l.j.C.de cõfes.An aũt oriat̃ exceptio, vide glo.in l.nõ solũ §.si liberationis.de li be.leg.And.Barb.

s. POMATES.

¶ Lucius Titi⁹. Vide quid per istũ tex. dicat Barb.consi.xv. in xvij.col.in ij. vol. & cõsi.xix. in xj.co. in fin.v. col.

¶ Tu dic latius. Vide Cy. in l.j.s. pro secundo.in fine.de cadu.tol.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶Inſulam.No.de his qui cõſentiũt alienationi rei phibitæ p teſtatorẽ alienari:dixi in d.l. ſi fundũ. & in l.q̃ dotis.in pe.col. ẽ.ſol.matri.

b ¶Not.q̃ iſta verba. Facit in ſimili gl.ſin. ſcẽm d.lo. in l.reſcripti.ũ.§. ſi pacto.ff. de pac. vbi idẽ eſt dicere,ſub pœna,,ac ſi nomine pœnę.vid Bar. in l.fund⁹.j. de annu. leg.de ver.ſup.And. Barba.

c ¶Inſtituto. Quærit glo.No. an phibitus vẽdere,phibeãt locare.& vide in matria oĩno Inn.in c.ad hęc. de decr.& vide q̃ no. in l.j.§.qđ aũt.j. de ſuperſi. & qđ ibi dixi poſt Bar.& ita in ſequẽdo Bar.hic cõtra gl.trãſit ang.& Imo. inl.ſi filio.§.ſi.ſo.ma. ſed Bal.in c.j.§ aut ſi liuellario.& dixi ibi in ſi.q.mo.feud.ami. An iſta gl.poſsit ſaltuari ĩ partiario colono:ad de qđ no. Bal. in ca. j. in princip.de phi.feu.alie. in q. de vaſalol, q̃ nõ põt cõcedere ĩ emphyteuſim,&c.vbi oĩno vide.& adde qđ Bald. & Imo.in l.ſi dom⁹. §.ff.in ſi.ẽ.tit.j.ſaluãt hãc glo.q̃ locatio ad magnũ tẽpus nõ inducat trãslationẽ dominij etiã vtilis, q̃ expreſsẽ hoc agit:in dubio aũt ſit fec⁹. Et ſic,pcedit dictũ doc. & adde Bald. in auẽ. hoc ius porrectũ. ĩ j. col.C. de ſa.ſan.eccl. & cõtra gl.hoc tenet Ab.Sic.per illũ text. in c.ad audientiã. de re.ecc.nõ alie. p̃ tex. in c.nulli.e.ti. & vid Bal.in auẽ.ei q. xvj. col.C.d bo. auth.iu. poſ. Et q̃ locatio ad longũ tẽp̃s ſit alienatio,tenet Bal. in rub. C.de iure emphy. & facit c.j. donare. quã lit. olim feu. pot. ali. & gl.eſt cõtra iſtã in l.ſi.C.de pact.pig.& cõtra iſtã gl. tenet ẽt Ro.in l.ſi conſtãte.§. quoties.cũ ſeq. ſolu. mat.Adde gl.in Cle. j.de reb.eccl. nõ alie. 2 Sed an phibitus alienare poſsit p̃mutare vide Bart.in auẽ. res quæ.cõia de le. in ỹ. quæro ad ea quæ dicta ſũt,vtrũ illa &c. 4

ADDE an prohibitus alienare poſsit permutare.Pau.de Caſ. conſi.xvj.& an prohibitus alienare, poſſit locare ad longum tempus.Ange.conſi. clxii.ĩ. 5 6 1

☞POMATES.

d ¶Quid ſi locauit. Vide Alex.in l.filio. §.j.ff.ſol.ma.& conſ. clxv.in ĩj. vol. incip. viſis.& conſil.j.in ĩj. col.in iiij.vol. & pe. 2 b

facto.Primo caſu aut teſtator voluit legatarium ad aliqđ cõmodũ pertinere, puta interuſuriũ medij tẽporis: & tũc licet annulleť onus,nõ annullaťr legatũ:vt l.ſi quis eũ. j.de condi.& demon. Aut noluit ad eũ cõmodũ pertinere:& tunc aut onus annullaťr ratione impoſsibilitatis de natura vel de iure;vt quia turpe: & nõ annullatur legatũ: quia impoſsibilitas debet remoueri:vt l.obtinuit.de cõdi.& de.& C.de inſti.& ſubſti. l.reprehenda.& l.j.ſ.de cõdi. inſti. & ſ.tit.j. l.ab omnibus.§.j. Sed ſi modus impoſsibilis nõ cõtineret turpe,ſed reſpiceret aliquẽ actũ piũ: tunc deberet in illũ tranſmutari: vt l.legatũ.j.de vſufruc.lega. Si verò onus eſt nullũ:quia lex ſibi nõ aſsiſtit:tunc onus eſt implẽdũ de ipſo legato, aut extrinſecus de alio. Primo caſu aut onus eſt nullũ miſta cõſyderatione legãtis & fideicõmiſſarij & habet locũ iſta lex:quia legatũ eſt nullũ quo ad petitionẽ,nõ quo ad retentionẽ. Si verò onus eſt nullũ alia ratione:tũc legatũ eſt nullũ in totũ:vt l.ſi qs quos.ſ.eo.Si verò debet onus impleri aliũde:tũc licetonus ſit impoſsibile,legatũ nõ vitiaťr:vt l. cum filius.§.nõ iure.ſ.eo.& C.eo.l.ab adminiſtratione.Secundo caſu principali q̃n onus annullaťr ex pòſt facto:tunc aut ex pòſt facto teſtatoris,aut alio accidenti.Primo caſu annullatur etiam legatũ:vt l.filio.§.matri.j.de adi.leg.Secũdo caſu nõ annullatur legatũ, licet annulletur onus:vt l.pater.§.Tuſculanus.j.tit.j. & l.ſi quis Titio.ſ.eo. Fallit ſi eſt electus vt miniſter:vt d.l. ſi quis Titio.ſ.e. Quæro quid ecõtra:ponę q̃ legatũ eſt nullum:an ex hoc erit nullum onus legato adiectum:Glo.diſtinguit,& bene.Ex prædictis apparet q̃ Roffre. non perfectè intellexit iſtam materiam,vt in glo.

Inſulam. *Si liberti conſentiunt hæredi patroni alienanti rẽ eis relictam,præſumitur animo donandi: niſi aliud appareat.h.d. Opp.j.de annu.lega. l.liberto.in prin.Sol.ibi liberti nõ cõſenſerunt alienationi:hic ſic. Opp.q̃ conſenſus nõ præiudicet:vt l. ſi fundũ per fideicommiſſum.ſ.ti.j.in prin.Multę ſol.dãtur,quas ibi examinaui. Dic vt ibi.Itamen quo ad nunc dic q̃ hic loquitur in libertis,qui conſentiunt patrono vel hæredi patroni,in quibus facilius præſumitur animus donandi propter præcedens meritũ:vt l.ſi verò non remunerãdi.§.idẽ Papinianus.ſ.mand.in l. contraria erant extranei.quod dic vt ibi.*

☞ Prohibitus ũẽdere uel obligare,nõ prohibetur locare.

Qui dixit,mutua mihi centum ſuper iſto libro, uidetur lib[…]

Locatio ad longum tempus dicitur alienatio.

Vendens fructus domus pro centum annis,dicitur alienare.

Emptor fructuum & conductor quo ad eorum dominium […]

Adde ad hoc & uide Alex. de Imol.in cõſi.cxvũj.colũ. iiij. in v.uolumi.

Prohibita alienari non ueniunt in obligatione generali.

Grauatus uendere in familia,ut poſsit alteri uendere,debet requirere & expectare illos de familia.

Inſtituto. *Prohibitus † vendere vel obligare,non videtur prohibitus locare.h.d.Vel ſic: Qui obligat nomen conductoris domus alienari,phibitæ non videť alienaredomum vel obligare.h. d.Not.quod dixi in ſummario. Not.† q̃ iſta verba b,mutua mihi centum ſuper hoc libro.hoc important, vt iſte liber ſit illi obligatus pignori pro iſtis centum,vt hic ĩ tex.*

c Quærit glo.c quid ſi locauit d iſtam domũ ad centum annos.Et dicit q̃ nonvidetur alienari.Dy.& omnes contra:† quia per locationem in longum vel longiſsimum tẽpus conſtituitur ius in re;vt ſ.ſi agervec.vel emphy.pet.l.j.in fi.& l.ĩ.j.de ſuperfi. l. j. §. qđ autem ait.et ſic eſt alienatio. Iſtam ergo l.referas ad locationem ad modicum tempus. d 3

4 Quæritur † quid ſi vẽdit fructus domus pro centum annis:e Reſpond.Aut vendidit fructus conſtituendo emẽti ius vſufructus in re:& eſſet alienatio:vt l.ſi.C.de re.alie.nõ alie.Aut non conſtituendo, ſed obligando ſe actione perſonali ad dandos fructus: & non eſſet alienatio:vt l.ſi.in fin.ſ.de contrahen.emp.Facit l.liberto.in princ.j.de annu. leg.Qualiter autem hoc perpendatur vtrũ conſtituerit vſumfructum vel non, in l. ſi quis ita.ſ.de vſufr.facit l.fundi Trebatiani. e 5 de vſufruc.leg. Quæro † quid ſi iſte filius f obligauit vniuerſaliter omnia bona f 6 ſua,an videatur feciſſe contra voluntatem ſeu prohibitionem teſtatoris:g Reſpond. in obligatione iſta generali non venit iſta domus,quam veriſimiliter non eſſet ſpecialiter obligaturus,propter pœnam adiectam à teſtatore:vt l.obligatiõe generali. ſ.de pi.

6 Quæro,hic † teſtator dixit qđ ſi volebat vendere,venderet fratri ſuovel fœnerari ſuper ea faceret cum fratre ſuo: quid ſi frater nõ vult emere vel mutuare,cũ iſta pecunia indigeat. Certè poteſt alteri vendere facta requiſitione & expectatione, ſecundũ formam l.qui Romæ.§.cohæredes.j.deverbo. oblig.& ibi dixi.

g ☞ An qui occidit filium fratris uel ſororis prohibeatur ſuccedere ab inteſtato.

Matre. *Prohibitus alienare in p̃ſonas certas,prohibetur in eas ab inteſtato legitimo iure trãsferre.h.d.Concordant.j.de ỹb.ob.l.ſi ita quis.§.ea lege. & ibi dixi. Opp.ſ.ea.l.cũ pater.§. cùm inter. & quod no.in l.peto.§.fratre.ſ. eo. Sol.ibi fuit prohibitus quis alienare ſimpliciter: hic in certas perſonas. Vnde debeat curare, ne ẽt ab inteſtato ad illas perſonas perueniat.*

f *Quæro:aliqs † occidit filium fratris vel ſororis:vtrũ prohibeatur ſuccedere ab inteſtato.Hic videtur caſus q̃ non,ſed põt rñderi q̃ iſte frater q̃ ſuccedit ab inteſtato nõ erat ille,qui filium occidit,cùm in textu ponantur plures fratres fuiſſe.Vel potes dicere q̃ ſufficit:ſed ab illo aufertur tanquam ab indigno:vt l.cùm ratio. j.de bo.dam. Dic vt ibi dixi.*

g ☞ Clauſula,omni meliori modo,appoſita in teſtamento, operatur quod debeatur etiã ab inteſtato.

Lucius. *Hæc verba †, qđ valeat omni modo,quo melius de iure poteſt,intelligũtur etiam ab inteſtato. hoc dicit. Oppo.de l.nemo poteſt.ſ.titu.j. Solu. concedo qđ non poteſt facere teſtator quod leges non habeant locum in ſuo teſtamento.Sed hic iſta voluntas quantuncunque imperitè facta erat talis quod ſufficiebat ad codicillos: ideo valet, vt codicilli.*

Oppo.quod non poteſt valere iure codicillorum:quoniã hic hæredes inſtituit:vt l. non codicillum.C.de teſta.Solu. Hic fuerunt dicta quædam verba,quæ idem important, ac ſi dixiſſent, ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, & circa iſtam materiam Dy.format vnam quæſtionem quam dixi in l. j.ſ.de iure codi.

co.& co. xvĩ. viſo ca.co.e.vo.iiij. Et de iſta locatione ad longum tp̃s,vide Alex. cõ.xxvj.iniiij.vo.et in conſi.cxĩ.in j. col. prin.& vide cõ.Fed. de Señ.cõſ. xij. ad fi. & cõ.cccĩj.in ĩj.co.et cõ.cxxiij. vide ẽt cita iſtã q.bar.Fed.cõ. clxxxix.& cclxxxix.aliquid per Alex. cõ.iiij.in ij. col.in v. vo. Pa. in c.eccleſiarũ.in xxx. co.de conſti.vbi tãgit de dicto bar.ſe.vide Car.cõſ. lix.in ĩj.col. in princ.

c ¶Quæro qđ. No.et ſequit Imo.& bal.in l.volũtas. C.de fidei cõ. & iõ feudũ non venit in obligationẽ gñalem, ſecũm Spec. de poſ.§.j.ver.ſed qđ cadit feudũ licet bar. aliter in l ſi cõſtãte.l iñ.q.tertiæ p̃tis.ſolu. matr.ad hoc dictum bar.hic adde Spec.in ti.de pig. §.j.ad fi.v. nũquid & etiã bal. ĩ l.j. per illũ tex.C.quæres pi.ob.poſ.& bal. in c.imperialẽ. ĩ j.co. de.phi.feu.ali. p Fede.& Ang. in auẽ.de reſt. & ea q̃ pariť. in prin.& eſt caſus ĩ c. j.§.in gñali.in ti. ſi de feu.ſu.cõtro. Iter do. & ag. vbi in gñali alienatione facta pva ſallũ nõvenit feudũ, niſi exprimaťr,vt ibi, & in c.j.de cap.q cu. vẽ. qa talis alienatio eſt phibita:vt l c.imperialẽ.cũ vulg.Adde tu ad p̃dicta,& vi de Ale.in cõ.xx.col. ĩj.in prin.in v. vo.& quę ibi ponit cõ.xv. co.ſi.in prin.in ĩj.vo.

☞POMATES.

¶Si iſte filius. Vide Alex.cõ.clxviĩ.ĩ ĩj. co.in ĩj.vo.cõſ.xĩj.in prin.in iiij.vo.& cõ. cxxĩj.in iij.co. cod. vo.iiij.barb.cõ.xlĩj.ĩ xxvj.in j.vo.& cõſi. xj.ĩ ix.col.& ĩ xviĩ. co.in fi.& ſeq. vo.ĩj. & phibitus alienare non põt alienare etiã in gñe, vt per Paul. de Caſt.conſi.xxxĩj. & conſi.lx vĩj.

Universidad de Deusto

1 ☞ *Tacita derogatoria per simplicem uoluntatem reuocatur.* 92.

2 TEstator. 'Voluntas testatoris tacitè à contrario sensu sumpta, per tacitam voluntatē reuocatur. h. d. Opp. per secundam volūtatem simplicem non receditur à prima derogatoria: quia oportet q̄ de ea fiat mentio specialis: vt l. si quis. in princ. j. ti. j. & l. si mihi & tibi. §. in legatis. ś. ti. j. vbi volūtas derogatoria facit cessare voluntatem sequentem. Huius timore dicit gl. q̄ hic duplex est litera. Vna est, recepisti. sc̄d'm istā non obstat: quia non est derogatoria ad voluntatem futuram. Alia est, recepisset. & nūc solue duobus modis. Primò q̄ illa v̄ba referuntur tm̄ ad testamentum, &
1 testator expressit. Secundò q̄ referantur ad futura, sc̄d'm † quod sunt v̄ba derogatoria, tacitè sumpto argumento à cōtrario sensu
b ideo per simplicem[b] voluntatem contrariam reuocātur: in l. si qs in prin. fuerunt v̄ba derogatoria expressè. Contra hoc facit. ś. ti. ij. l. conficiuntur. §. fi. So. ibi interuenerunt duo. s. prima prohibitio tacita: & vltima codicilli facti, propter quæ recessum est à codicillis in medio factis. hic interuenit vnum tantum. s. prima prohibitio tacita: dixi in d. l. si quis in princ. Quæro dicitur hic, si de fide epistolæ constabit. Quæro, per quot testes debet constare. Respondeo, per quinq; vt. C. de codi. l. fi. in fi.

1 ☞ *Verba generalia debent ad tempus testamenti referri.*
2 *Legatum uniuersale factum per uerba generalia quando referatur ad tempus mortis uel ad tempus testamenti.*
3 *Hæreditas est nomen collectiuum, & de sui natura recipit augmentum & diminutionem.*
4 *Æstimationi factæ in casu huius. §. per testatorem an stari debeat.*
5 *Testes non dicuntur contrarij, quando super ualore unus dicit de centum, alius de centum quinquaginta.*

1 ☞ Qui in diuisam. Verba †generalia debent ad tempus testamēti referri. h. d. Iste. §. est
c valde no. Opp. q̄ ista v̄ba debeant referri ad omnes res, quæ reperiuntur tempore mortis: vt l. peculium. in prin. ś. eo. & ś. ti. j. l. grege. & l. si grege. Glo. & Dy. dicunt q̄ hoc operatur verbū presentis temporis: quia dicitur, communes sunt. Petr. † verò dicit
2 quoddam est legatum vniuersale q̄d' relinquitur sub aliquo nomine appellatiuo, de sui natura collectiuo, vt peculium, grex, & similia: & tunc ista recipiunt augmentum & diminutionem, & inspicitur tempus mortis non testamenti: vt d. l. peculium. ś. eod. & l. grege. ś. ti. j. Quoddam est legatum generale per aliquod signum quod ibi apponitur, vt lego omnes res, & similia. Et tunc refertur ad tempus testamenti, vt hic: non autem inspicitur tempus mortis. Fallit in l. fi. C. quæ res pig. ob. pos. propter modicum præiudicium quod est ibi in pignore. Quoddam est legatū particulare. de quo dic, vt l. si ex toto. in prin. ś. ti. j. Quoddam est legatum indefinitè relictū: & dic vt l. si ita. j. de auro & argē. leg. Et ex hoc gl. quæ incipit, s. res plures. non bene dicit prout dicit hæ-
3 reditatis: quia † cū hæreditas sit nomen collectiuum, de sui natura reciperet augmētum, & diminutionem, sicut peculium, vt vidistis. ś. e. l. peculiū. & no. hic. Et de hoc p̄ doc. C. de fer. l. nō modus. & d. l. fi. quæ res pig. ob. pos. Ad prædicta facit q̄d' no. in l. j. ī prin. ś. de eden. vbi gl. distinguit q̄ quædā est actio vniuersalis,
4 quædam generalis, quædam particularis. Quæro, vtrū † æstimationi factæ per testatorem in casu isto debeat stari. Glo. videtur velle q̄ non: nisi testator iurasset, sed non h̄ declarat: & ideo eam vide. & adde ad eā quæ incipit, aliâs obligationem: ibi, sed in casu huius. §. videtur secus. Dic scilicet q̄ nō stetur æstimatiōi testatoris, quia testator non iurauit: vt hic colligit ex isto tex. Facit ś. e. l. cū pater. §. pater qui filio. Voluit ergo pater hic dari res pretio iusto. Effectus, tm̄ prædictorū est q̄ tm̄ res, quæ erant tpe mortis, debeant dari pretio iusto, non res quæ postea obuenerūt. Li-
d cet gl. aliter videatur sentire in illa gl. quæ incipit, quasi dicat. Itē res quæ erant tempore mortis dantur iusta æstimatione, nō illa,
5 quā testator taxauit. Quæro, quidam † testes dicunt rem valere centum; alij dicunt rem valere centū quinquaginta. vtrū isti testes sint contrarij. Ista gl. facit quod sic: quasi intelligatur dum dico, valet centum, scilicet tantum. In contrarium facit lege. cùm furti supra. de in litem iuran.

Seio. Conditio apposita in personam vnius, in personā alterius sibi coniunctī, non videt repetita. hoc dicit. Opp. j. de condi. & demon. l. mulieri & Titio. Solu. dicit glos. ibi testator vult repetere: hic non. Veritas est quod ibi conditio apponitur post vtrunque legatarium nominatum: ideo ad vtrunque refertur. hic post vnum nominatum tantum: a
ideo ad illum tantum refertur. De hoc dixi in l. mulieri. de condi. & demonst. & in l. Iulianus. ś. tit. j. Quæro, hic portio datur b
Marcellæ: quid de alia portione. Rn̄. illam habebit iure accrescēdi: vt l. planè. §. si duobus. titu. j.

Lucius. Valet fideicommissum iniunctum de bonis communicandis. hoc dicit. Facit j. ad Trebel. l. Lucius. in principio.

Quatuor. Qui ratione coniūctionis nō admittit̄ vt ipse, admitti tanquam alius prohibetur. hoc dicit. Dic vt no. per Cy. in l. j. C. de dolo.

1 ☞ *Qualiter mulier possit grauari in dote.*

c Filiæ. 'Filia potest grauari in dote, quatenus dos est vltra legitimā. hoc dicit secundum Dy. & Mar. Sil'. Oppo-
1 quod † mulier nō possit grauari in dote: vt l. mulier. §. cùm proponeretur, & l. à filia. in princip. j. ad Trebel. & j. ad leg. Falc. l. pater filiam. Solu. in fideicommisso vniuersali nō venit dos, vt in contrarijs: sed specialiter potest filia grauari, vt hic. quod intellige quatenus dos esset vltra legitimam: quia in legi c
tima nullum constitit grauamen: vt l. quoniam in prioribus. C. de inofficio. testamen. Ita tenet Dy. & Mar. Sil. in q. quam disputauit. & Cy. C. de rei vx. actio. §. videamus. Item hoc intellige quando actio de dote nō erat quæsita filiæ. Si enim quæsita esset, non posset grauari, nisi ei vltra relinqueretur, & legatum agnosceretur: vt l. Titia. §. q inuita. ś. eo. Facit l. pater filiam. j. ad legem. Falcid. Oppo. quod istud grauamen q̄d' frater stipuletur dotem, non porrigatur ad tempus matrimonij secundi: vt l. cùm pater §. pater certam. ś. eo. Sol. hoc contingit propter moram filiæ; quæ nunquam voluit revocare stipulationem: vt hic in tex. Vel aliter: Hic pater voluit stipulari dotem ea decedente in matrimonio sine liberis: propter quod videtur velle quod frater habeat dotem quandocūque sine liberis decesserit: sed in contrarijs voluit fratrem stipulari dotem simpliciter: & ideo non est verisimile voluisse matrimonio soluto. & filia viuēte fratrem ad dotem admitti, ne alius filia in dota remaneat. Item sufficit quod filia semel c
parui sset voluntati defuncti, vt ibi.

Filium & filiam. Plurib⁹ post eorum mortem simul rogatis, vno mortuo, alijs superstitibus statim competit fideicommissi petitio. hoc dicit. Istam materiam examino in lege. hæredes mei. §. cùm ita infrà. ad Trebellia. Facit lege. Lucius. §. Caio. eodem titulo.

f Maritus. 'Iusta hæredis ignorantia f
alienationem rei per fideicommissum relictæ quæ subiacet restitutioni confirmat. hoc dicit. Oppo. res quę subiacent restitutioni non possunt alienari. C. communia de leg. l. fina. §. finautem auaritiæ. & auf. res quæ. Solu. Non potest alienari, vt ibi: nisi fiat ignoranti, & ab ignorante iste, vt hic no. per glo. in l. quidam ita. §. si quis filium. in prin. magnæ glo. j. ad Trebel. & per doct. in d. l. fi. §. finautem auaritiæ. C. communia de leg.

¶ Testator. Hanc l. alle. not. Bal. in l. humanum. C. de leg. & in l. filiū. in xiij. colū. C. fami. ercis.

¶ Per simplicē. add' ad Bart. hic, & vide Are. qui eum sequitur in c. ij. col. vij. de probat.

✠ Pro concordia. Aduerte q̄ verba gñalia apposita in testō vel legato referunt sc̄dm Bart. ad bona q̄ sunt tpe testamenti in l. si ita. ff. de auro & arg. leg. Ibi idē d. ale. alle gat Bar. cōtrariari in hac l. fi. §. qui indiuisam. Tu dicī eo mēbro dū Bar. dicit contrariū in hoc §. loquitur qū legauit sub nomine collectiuo, q̄d' de sui natura importat augmentū vel diminutionem: puta, lego gregē vel peculiū, & sic qd vniuersale & ita etiā loquit̄ in d. l. si ita. si bene legat. vnde non mereť dicitur contrarius.

¶ Opp. Vide Cy. in l. fi. C. de pact.

¶ Quæro. qdā. Circa hāc q. et an in testib⁹ habeat locū §. si stipulāti. l. j. j. de ver. ob. et vide Archi. iij. q. ix. nihilominus. Arc. & Io. and. an nouel. in c. j. de arb. in vj. & vid' Pau. de Leaza. in q. sua fci. cōtra mstrm debiti. & vide Bal. i l. ij. in vl. col. C. de rescin. ven. & in l. j. in pe. co. C. de test. vid' Bal. & Ang. in l. ex facto. §. item quæro. ff. de vul. & pu. & vi de bar. in l. cū furti. ū. de in lit. iur. p Spe. in ti. de teste. §. postquā ver. iter partes. ū. de te tu. in c. cū oporteat de accu. & Imo. ī l. j. §. si stipulāti. de ver. ob. & vide Bart. in l. si quidē. C. de tuāsac. & Ro. in d. l. cū furti. & qd' dixi post bar. in d. §. si stipulanti.

¶ Filiæ. Pro intellectu istius. §. vide bal. in l. qm̄ nouella. iij. co. C. de inof. test. & ibi cū sequitur Bart. hic & Bar. in l. cū patre. in fi. C. de iur. do. & vide Bar. in l. Lucius. §. maritus. j. ad Tre. Adde Bal. cōsi. cclxxxij. lib. j. & quę posui in l. Lucius. §. maritus. j. ad Trebe.

¶ Maritus. Et ad istū tex. vide quod no. de cidit Bal. in authē. ei qui. in vlti. colum. C. de bo. auth. iudi. pos. & in anth. res q̄. in j. no. C. cō. p le. & istū tex. & ea quæ ponit Imo. hic vide eū in l. cū qdā ita. §. si quis j. ad Treb. & ī l. Marcellus. §. res q̄. eo. tit. & Paul. de Castr. in l. finn. §. fi. C. cōia de leg. & Pau. de Ca. in consi. x.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

De legatis & fideicom. iii. Rubrica.

Quærit glo. quare hũc tractatum de legatis diuiſit in tres [a] libros. Dic vt in gl. & bene dicit. Sed Iac. de Are. dicit ſic: in primo tractauit de legatis iniunctis hæredi. in ſecundo de iniũctis legatario. hic de iniunctis vtriq; & de ſignificatione verborum: quæ etiã ſatis placet. Alij dicunt q; hoc fuit factum propter prolixitatem materiæ qd' glo. reprobat: quia cùm ſint libri diſtincti, debent habere diſtinctas materias.

a ¶ Diuiſit in tres. Vide per Imo. in rubri. de leg. j.

b ¶ An valeat ſententia. Quid iuris de eo qui iurat ſe eſſe iudicẽ, vide Bar. in l. multũ in tereſt. j. de cõdi. inde.

c ¶ Si verò ſolennitas. Adde q; dicta Bar. hoc dicit Mari. Soci. in c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. in gl. in ỹ. circa tertiũ. limitat qd dicit in c. diſpẽdia. &c. ſtatutũ. de reſcri. lib. vi. p gl. ibi, & p glo. in c. fi. ſup verbo, præſumant. de offi. deleco. lib. & doct. in d. c. diſpendia. & qd not. in c. dilecto. de ẽben. vbi qd diſpoſitioni habenti clauſulã decreti nõ põt renũciari. Nã hoc fallit ſecũm Maria. vbi ẽ. niſi perſona, in cuius fauorẽ act? annullaret, vellet ipſum actum approbare, p dicta bar. hic & in l. filio p̃terito. ẽ. de iniu. irrito q; teſt. quod etiã tenent Gof. Anto. de but. & doc. in c. j. extra ne ſe de vac. Ant. & Imo. in c. ſi quis præsbyterorũ. de re. eccle. non alie. ſentit Inn. in c. j. eo. tit. Et qñ diſpoſitioni habẽti clauſulã decreti nõ poſſit renũciari, vide p Barb. in cõſi. xij. col. iiij. & in cõſi. xlij. col. xiij. in j. volu. I. T.

d ¶ Præſumit durare. Ex his habes no. qñ pupillus facit teſtm̃, & poſtea efficit adultus, an teſtm̃ recõualeſcat. qd not. Quid aũt in filioſa. effecto ſui iuris, vide Bal. in l. j. x. co. de ſa. ſan. ec.

e ¶ Recõualeſcit teſtm̃ Qñ quis dicat durare in eadẽ volũtate, adde no. ẽ. de don. inter virũ. l. cũ hic ſtatus. ĩ prin. & ibi bar.

f ¶ Quæro quot. Hic adde Bart. in l. ſeruis. C. de lega.

g ¶ Hi quibus. Adde Bar. in l. filius. j. de le.

h ¶ Et bene. Idẽ tener, & bene in l. relegatorum. hic alleg. & per dictã gl. dicit qd iudex non põt mittere in poſſeſſionẽ bonorum exiſtẽtiũ extra territorium. & habeẽ in l. cũ vnus. in §. ſacro. aliis ſecundo. de bo. aut. iu. poſ.

1 ¶ Præſes an poſſit deportare remiſſiuè.

2 *Gerens vices alterius an poſſit deportare.*

3 *Stante ſtatuto quod caputaneus non poſſit cognoſcere de maleficio commiſſo ante tempus ſimti ſui officij per tres menſes: ſi capitaneus moritur, & commune prouidit quod filius compleat officium: tempus trium menſium incipit currere à tempore capitanei.*

LEX I.

Si incertus. Dubius d' ſta ſuo per errorem facti vel iuris nõ poteſt teſtari. h. d. Opp. de l. ex militari. §. j. ẽ. de teſt. mi. & l. Ariſto. ẽ. de codi. tcnd. quod hic dicit, falli in milite & veterano, vt in cõtrarijs. Opp. ẽ. de acqui. hære. l. ſed & ſi de ſua. §. cur autem. Sol. ibi in aditione hæreditatis: hic in teſtamẽto cõdendo, vbi requiritur maior certitudo de cõditione perſonę, quod dic vt ibi dixi. Idẽ oppo. de l. quod ſi dubitet. de acquir. hære. Sol. ibi nulla pars dubij debebat impedire factionẽ teſtamenti: hic ſic. quod dic vt no. ẽ. de teſta. l. qui à latronibus. j. de ſtatu. & ibi dixi. Vltimò iſtud principiũ facit ad q. aliquis eſt incertus an ſit iudex vel eſſe poſſit: an valeat ſententia [b] lata per eum: dixi in l. ſed & ſi de ſua. de acquirẽ. hære. & in l. multum. j. de condi. & demon.

b ¶ Teſtamentũ inualidũ quando reconualeſcat: & qñ nõ. *Actus nullus propter omiſſionẽ ſolennitatis reſpicientis fauorem publicum non poteſt poſtea confirmari, quibus caſibus confirmetur. nu. 4.*

3 *Actus nullus ob defectum ſolennitatis reſpicientis certam perſonam poteſt poſtea confirmari.*

5 *Tria tempora in perſona hæredis inſpiciuntur.*

6 *Voluntas quando præſumatur durare.*

7 *Quot teſtes ſufficiat ad probandũ indiciũ nouæ volũtatis.*

Sed ſi filius. Hic eſt difficilis §. & h. d. Si teſtamentũ ab initio deficit propter defectũ teſtãtis: ex noua volũtate nõ conualeſcit impedimento ceſſante: ſecus in codicillis. h. d. Opp. dicit hic q; teſtm̃ inualidũ nõ confirmat, contrariũ in l. q ex liberis. §. teſtõ. j. de ſecũ. tab. & Inſti. quib. mo. teſt. infir. §. nõ tm̃. Sol. hic teſtm̃ ab initio fuit nullum: ſed ibi ab initio fuit aliquod, & in medio tẽporis deficit: & vltimo põt reaſſumere vires de iure prætorio: qñ res de facili ad ſuã naturã redit. Ad hanc ſol. opp. q; teſtm̃ nullũ ab initio qñq; confirmat: vt l. filio. ẽ. de iniuſt. teſt. Huius timore† dic q; qñq; teſtamẽtum deficit ex perſona teſtãtis: qñq; rõne ſolẽnitatis: qñq; deficit ratione hæredis ſcripti. Primo caſu ſi quidem deficit ratione teſtãtis, q a eſt inteſtabilis, poſtea non reconualeſcit, vt hic. Si verò nõ eſt inteſtabilis: ſed q a oneratus creditoribus nõ põt inſtituere ſeruos, vel vſurarius eſt, & ſic nõ põt teſtari, niſi præſtita cautione: tũc ceſſante impedimento voluntate teſtantis põt cõfirmari: vt ẽ. de hære. inſtit. l. ei qui ſoluendo. vt dixi in l. filio. de iniu. teſta. vbi de vſurario dixi. Secũdo† caſu dic: quædã eſt ſolennitas, quæ reſpicit fauorẽ publicũ, vt q ſint ibi ſeptem teſtes rogati, & ſimilia: tũc ſi deficit teſtm̃ ab initio, nõ põt poſtea cõfirmari. Ita not. in l. nõ dubiũ. C. de teſt. Si verò† ſolẽnitas [c] reſpicit fauorẽ certæ perſonę, vt q filius nõ prætereat, ſed ſit inſtitutus vel exhęredatus: tunc põt confirmari: vt l. filio. ẽ. de iniuſt. teſt. & l. ſi impubes. in fi. de Carb. edic. & id† qd' dixi in præcedẽti caſu ſi ſolẽnitas deficit quæ reſpicit fauorẽ publicũ fallit qñq; in alimentis quę confirmant cum ſolone per curſum triennij: vt l. j. C. de fideic. Item fallit in l. in teſtõ. j. de fideicõ. li. Tertio caſu, non põt† cõfirmari: quia in perſona hæredis tria tempora inſpiciunt: vt l. ſi alienũ. §. in extraneis. ẽ. de hær. inſti. & Inſti. de hær. qualit. & dif. §. in extraneis. Fallit ſi inſtitutus eſſet cõditionaliter: vt l. tp̃s. ẽ. de hær. inſti. Item hic dicit. ſi nõ valet teſtm̃, nõ debent legata. contra de l. eã quã. de fideic. Dicit gl. fallit ĩ caſibus, vt ibi no. Dicit hic, ſi durauerit voluntas poſt manumiſſionẽ qd in dubio? Rñ. non† præſumitur durare [d], niſi appareat aliqd' indicium ex quo præſumat: vt l. qui ex liberis. §. teſtõ. j. de ſecun. tab. & §. non tñ. Inſti. qui. mo. teſt. infir. Ita dicit gl. & Dy. & oẽs doc. Hoc qd' hic dicit, vr̃ cõtra tex. & gl. ẽ. de adop. l. ſi arrogator in prin. primæ gl. vbi ſi impubes eſt adoptatus, & poſtea factus [e] ſui iuris, reconualeſcit' teſtm̃ ſuum, i. ſubſtõ pupillaris: & tñ ĩpubes nõ põt approbare. qd dicemus Pe. & Mar. Sili. & Ia. Bu. in l. cõtra tenẽt q; hoc qd' dicit hic, debet apparere nouæ voluntatis indiciũ. verũ eſt in eo, qui voluntatem habere poteſt: ſecus ſi voluntatẽ habere non põt, vt ibi. Quid emm̃ ſi ſui iuris efficeret tempore, quo eſſet furioſus? Certè ſcd'm prædicta videtur q; præſumatur durare in eadem voluntate vt confirmarentur legata. In contrariũ facit iſte tex. qui dicit: quaſi nunc datum. ſed nunc nõ poſſet facere teſtamentum: ergo &c. Dic ſi teſtamentum ab initio fuit aliquod, & poſtea fuit ruptum: & tunc loquũtur doc. q a confirmatio trahitur ad tempus teſtamenti, quo erat habilis ad teſtandum. Dixi in l. qui ex liberis. §. teſtamento. præallegato. Sed ſi ab initio non fuit valĩdum: tunc requiritur qd' ſit habilis tempore quo cecidit: & ad iſtud tempus trahitur cõfirmatio, vt [f] hic. Quæro quot' teſtes† requirant ad probandum indicium [7] nouæ voluntatis? Gl. in d. l. qui ex liberis. §. teſtamẽto. dicit quinque. & idem gl. in. l. j. C. de codi. Contrarium no. in l. hæres palã. §. ſed & ſi no. ẽ. de teſt. Dic vt ibi dixi, & ibi per Dy. in d. §. teſtamento. Sed ſi requirunt quinq; teſtes, certè tunc videtur codicillari. Quid enim mirum ſi ſit confirmatum: & eadẽ ratione ſi diceret q; ſeptem teſtes confirmarent teſtamentum? ſic eſſet de nouo teſtamentum facere: vt l. hac conſultiſſima. C. de teſ. quid emm̃ impedit. & æc in hac lege non vr̃ differentia inter teſtamentũ & codicillum, ſed eſt differentia in facto: quia ad confirmationẽ eo dicilli requiritur ſolennitas teſtium: ſed ad confirmationẽ teſtamenti non. Aduerte. ſi poneremus iſtam nouam volũtatem eſſe totaliter declaratam, quia totã primam voluntatem legeret corã teſtibus: tunc eſſet teſtamentũ de nouo facere, ſi eſſent teſtes ſufficientes, & eſſet facere codicillos de nouo, & hoc caſu nõ loquitur hic. Sed ſi apparet indiciũ volũtatis nõ declaratæ dicens, ego feci teſtm̃: quæ verba nõ ſunt diſpoſitiua nouæ voluntatis: ſed inducunt indicium qd' durat in prima voluntate: quo caſu codicilli confirmant, ſed non confirmat teſtamentum & in eo relicta. Ratio quia in teſtõ debet exprimi nomen hæredis, ſcd'm l. iubemus. de teſt. hic aũt exprimitur, nec dicit verba diſpoſitiua. Si emm̃ verba diſpoſitiua proferret, prius teſtm̃ confirmaretur, p l. poſthumus. §. fi. ẽ. de iniuſt. teſt. & l. quærebatur. de teſt. mili.

g **Hi, quibus.** [5] Deportatus à præſide poteſt teſtari antequam eius ſententia per principem confirmetur. ſecus in deportato à præfecto prætorio, vel eo qui eius vice cognoſcit. hoc dicit. Oppo. j. de interdi. & rele. l. relegatorum. in princip. Solu. aliud in relegatis, vt ibi: aliud in deportatis, [1] vt hic. †Oppo. dicitur hic quod præſes prouinciæ non poteſt deportare. Contra: quia poteſt animaduertere in corpus: vt l. illicitas. §. qui vniuerſas. de officio. præſi. ergo per conſequens poteſt deportare, cum poſſit animaduertere: quod eſt maius. Dicit [h] glo. dic vt ibi, & bene [b] & per Dy. in cap. cui licet. de regu. iuris libro. vj. dicam in l. relegatorum. §. j. in princip. de interdi. & re[2] leg. †Hic innuit quod qui gerit vicem alterius, poteſt deportare. Contra de l. j. de offic. eius cui mand. eſt iur. & in authen. de colla. §. ad hoc prohibemus. Solu. Quandoque quis gerit vicem alterius ex mandato eiuſdem, tanq; delegatus eius vel vicarius eius:

Universidad de Deusto

eius:& tunc non transeunt ea,quæ sunt meri & mixti imperij:vt legib.contrarijs.Quandoq; quis gerit vicem alterius ex mandato Imperatoris vel vniuersitatis,vt qa Potestas est mortuus,cõmune prouidit q̃ ille gerat eius vices:& tunc omnia quæ habebat ille,cuius vicem gerit,in eum transeunt, vt hic.& ita loquit titulus de officio eius qui vicem alterius iud.gerit. Et per hoc alio†anno in ciuitate ista erat dubium:decessit hic quidam capitaneus:& commune ,puidit q̃ eius filius deberet complere eius officium.dubitatur:quia hic est statutum q̃ capitaneus non possit cognoscere de maleficio commisso ante tempus finiti officij sui per tres menses.Quærebatur an illi tres menses computarentur à die quo iste qui vicem illius mortui gerit,cœpit gerere:vel à tempore quo incœpit ille,cuius vicem gerit,computarent, vt sic vel nunc de nouo incipiat:& sic officium per se vel sit vnum officium vnà cum officio eius,cuius vicem gerit.Et dixit: quia vicem illius gerit,esse vnum officium cum paterno:& sic tẽpus trium mensium incipit currere à tempore eius,cuius vicẽ gerit, vt hic.Sed tunc sunt inspicienda verba statuti, vtrum de nouo dent officium illi vel prorogent officium primi:vt dicitur in simili in l.si vnus.§.pactus.de pact.dixi in l.iij.circa prin.de dam. infecto.

Sciendum. Hunc §.declara,vt in glossa.

Illud. Relictum nominatim ab eo, qui est in primo gradu, non debetur ab eo,qui est in secundo,si ad eum hereditas pertinet.hoc dicit. Opp.de l.si quis cũ testamentum nullum.secundo respon.ſ.de codi.Glo.respondet,& bene.Oppo.de l.si Titio.§.Iulianus.aliàs,in legatis.ſ.tit.j.Solu.vt ibi.& plenè distinxi in l.cũ pater.§.cùm existimaret.ſ.tit.j.

1 ☞ *Auth.ex causa.quod non habeat locum in legatis factis à præterito, ut debeantur.*
2 *Clausula,si non valet iure instrumenti,quòd habeat locum,etiam quando testamentũ non valet ratione præteritionis.*

LEX II.

EX filio. Non valet fideicommissum quod relinquitur à præterito.hoc dicit.Gl.legit istã legem pluribus modis.Primò in matre, quæ præterijt filium,& extraneum instituit,dicitur quòd legata nõ debentur. Oppo.& videtur quod relicta, debeantur à quolibet veniente ab intestato:vt l.proxi.§.sciendum.& l.si quis cum testamentum nullum.ſ.de cod.ergo à præterito filio legata possunt deberi.So.tenendo q̃ filius fuit à matre præteritus, præteritio habetur pro exhæredatione,& sic per querelam testamẽtum rescinditur:quo casu legata relicta ab intestato non debentur:vt l.Titia.ſ.de inof.test.Ista lec.non videtur bona:quia tex.dicit,licet suus hæres erit.& tamen mater hæredem nõ habet:ergo &c.

Præterea,inuit q̃ fideicommissum relictum à præterito aliàs valet quando testamentum per querelã non rumperetur.qd' est falsum,vt j.dicam.Vnde gl.legit in filio emancipato præterito à patre,qui non põt grauari in legatis & fideicommissis:vt l.pe.C. de fideicõ.& ideo non debentur legata ab intestato repetita. Ista lec.nõ est vera:qa hic dicit,suus hæres. Præterea emãcipatus præteritus haberet necesse venire per cõtratab.& præstare legata liberis & parẽtibus:nõ aũt ab intestato simpliciter succederet. Quare gl.dicit q̃ pater instituit nepotem,& filium præterijt: & legata à nepotibus reliquit. Ista legata nõ valent:qa nõ valet testamentum. Ista lec.nõ est vera:quia nepos non est suus,quẽ pater præcedit.Dicit gl.intelligo suus,nõ q̃ denotet suitatẽ,sed sufficit q̃ sit hæres eius.Sed ista lectura nõ ẽ vera:qa si legata essent ab intestato repetita,deberent.Quare gl.dicit q̃ pr̃ filiũ in potestate p̃terijt,& extraneũ instituit,& à præterito legata reliquit.Si præteritus tanq̃ suus dicit nullũ:nõ debent legata. Sed qualiter rñdetur ad contrarium?Rñdeo,legata debentur à quolibet succeſſore,si sunt relicta ab ĩtestato.Dicunt gdã. fideicõmissum nõ põt relinqui.ſ.vt valeat ex testõ,sed ab intestato põt.Alij dicunt & bene,legata debent,si sunt relicta ab eo,quẽ grauare põt, vt in contrario.sed si relinquitur ab eo,qui non potest grauari,vt à filio præterito:& tunc non debentur à venientibus ab intestato,
1 vt hic.Et hoc querit Dy.†an auc.ex causa.habeat locum in legatis relictis à præterito,vt debeantur.Et dicit q̃ non: quia auc. ex causa.loquit quando legata sunt relicta simpliciter:quo casu ser
b uantur[b],per illam auc.Ratio,quia hæres potuit grauari. Sed q̃ sunt relicta à filio præterito,qui grauari non potest:tunc est pro
2 non scripto,vt hic. Vltimò sciast q̃ quidam doctor,ſ.Rayne.de For.voluit dicere, q̃ illa clausula,si non valet iure testamenti,&c.non pertineat,quandõ testamentum non valet rõne prẽteritionis.De quo no.in auc.ex causa.& dicit esse casum hic.sed nil facit:qa hic loquitur q̃n legata nominatim sunt relicta à filio præterito,quo casu non valent,iam sunt relicta simpliciter: tunc bene valebũt,sed si debent à filio præterito,q̃
c succedit ab intestato:vt hic dicit tex.& gl.
3 ☞ *An ab eo, cui donatur inter uiuos,possit fideicommissum relinqui.*

LEX III.

SI mulier. Ab eo cui mortis causa donat vel relinquitur potest fideicõmissum relinqui. h. d. Quæ-
1 rit gl.†dicitur hic, si donauit causa mortis. quid si donauit interviuos? Dicit gl.aut donauit inter viuos ita q̃ statim valuit donatio:& tunc non potest grauari iure fideicõmissi,sed vi pacti. Aut nonvaluit statim,vt inter virum & vxorem:tunc quidã dicunt q̃ potest grauari:sed ego cõtrà. Ita dicit gl.
d Certè ista gl.reprehenditur[d] per Dyñ.quia est contra casum l.sequens quæstio.ſ.titu.j. & per Pet.in l.in dona.C.ad.l.Fal. Opp. modò,quid si dos ad vxorem vel maritum rediit causa mortis.Dic vt in gloss.

1 ☞ *Legatũ in specie factum creditori illam purè recipere debenti valet.secus in legato quantitatis.*
2 *Expensæ quando petuntur actione ex stipulatu, tunc iudex super expensis eodem die iudicare debet.*
Expensæ actione ex testõ quandocunque peti possunt.
3 *Statutum quòd victus victori in expensis condemnetur: operatur quod expensæ petuntur conditione ex illo statuto.*
4 *Legatum in sumptibus quando ualeat.*

Si rem. Licet legatum certæ rei purè debitæ valeat:non tamen poterit legatarius onere fideicommissi grauari.h.d. Opp.q̃n † quis legat creditori qd' debet recipere purè non valet legatum : vt l.si creditori.in fi.cũ l.seq.ſ.de le.j.Sol.ibi in debitore quãtitatis seu generis:hic certę speciei:vbi habet cõmodũ trãslationis dñij: licet gl.aliter no.Insti.de le.§.ex cõtrario.dixi in l.si creditori. Opp. & vr̃ q̃ iste non habeat cõmodũ ĩ expẽsis:qa victus victori debet cõdẽnari ĩ expẽsis:vt l.p̃perãdũ.§.sive aũt.C.de iu.So.dicit gl.p̃t eẽ q̃ hæres haberet iustã cãm litigãdi: sed nũc nõ habuit
2 iustã cãm litigãdi.ltẽ q̃n petit † res actione ex stipulatu,tũc debet iudex eodẽ die iudicare sup expẽsis:vt l.Paulus.de re iu.et l.terminato.C.de fruc.& lit.expẽ.& l.iij. C.depo.sed p̃ actionẽ ex testõ p̃nt peti expensæ
f q̃ncũq;.Ita no.hic,ĩ auc.de iu.§.oportet.[f] & de rei vẽ.l.nõ solũ.ĩ fi.& Spe.ĩ ti.de expẽ.&
3 doc.ĩ l.iancimus.C.de iu.& hoc ẽ vtile †,p-
g pter statutũ[g] q̃ dicit,victus victori cõdẽnet
h in expẽsis:qd' ĩtellige[h] cõdictiõe ex illa l.vt habeat plus q̃ sit de iure cõi, vt habeat cõmodũ qd' gl.dicit. Vltimò dicit Pe.q̃ legatũ nõ valet in cõmodo sumptuũ,vt possint peti actione ex testõ.allegat l.petitor. de li.
4 leg.Gl.†dicit verũ.nã q̃n legatũ nõ haberet aliud cõmodũ,quã cõmodũ sumptuũ,non valeret.secus si haberet aliud commodum; tũc etiã valebit in cõmodo sumptuũ,vt ibi dicitur.Modò hic valet p̃pter repræsentationẽ dñij:ideo valebit in sumptibus & poterunt peti actione ex testamento,vt in gl.dicitur,& bene.

a ¶In eũ transeũt. addẽ Pe.de anc.ĩ c.j. de of. vic.& adde q̃ habes in.l.j.j.quis & à quo.
b ¶Quo casu seruant. Adde Barto. Bal. & doct.in l.pe. C.de fideicom. q̃ no.Bal.in l.j.C.de contra tabu.
c ¶Tex.& gloss.Adde tex.& quod ibi dixi in l.Aurelius.j. de libe.leg.
d ¶Reprehenditur. Et quod ista gl.sit falsa, tenet etiam Bal. in l. filij.in xij.col. C. famil.ercis.
e ¶Si rem. Sed vtrum ſtãte statuto q̃ legatũ debeat poni in memorialibus, an debebit poni legatũ factũ creditori. Bald.dixit q̃ l.si seruo.ſ.de hære.isti.qa nõ sunt paria lucrativa capere, vel debita nõ amittere. Facit optimè qd' idẽ dixit in l.i suis.de li.& posth.& qd' dixit Bar.in l.j.C.de ĩpo.luer.deseri.lib.xj. Et q̃ valeat legatum factum creditori:vide aliquas rationes no.Bal.l.j. in x. col. ver.sed numqd. C.de fur.& vide l.si creditori, & q̃ ibi scripsi, ĩ.titu.j.
f ¶Oportet. Vide ibi Ange.q̃ multa bona dicit in materia. Et ad gl.hic & in d.l.nõ solũ adde Bar.l.ven ditores.l fi.j.de v̄. ob.
g ¶Propter statutum. statutũ omni tpe etiã post fiũam põt allegari, & formr̃ effectũ suũ : & aliqd debet addere iuri cõi.Et p̃ hoc vide q̃ pulchrè dixit Bar.in l.fi.j. de vsu.& qd' dixi in l. iij.ſ.abesse.de dam. infe.& ad idem vide Bal.ĩ l. terminato.C. de fruc.& lit.expẽ.et Bar.in d.l.nõ solũ.et idẽ voluit Bal.ĩ l.properandũ. ſ. siue autẽ alterutra. C.de iudi. iudex aũt ipse potest supplere statutum,sicut leges: vt no. in.l. j.C.vt quę desunt ad uo.& ibi Bal.in princip. Et iudex an possit illud supplere post quam est conclusum in causa, vide quod dixi post Bar.in auc. at qui semel.C. de p̃ bar.Et ad dicta Bar. hic adde Gof.& docio.in capi.ex parte. de rescri.Et de veritate huius dicti scripsi post Bar.in l.non solum de rei ven. &c.
h ¶Quod intellige. Et hoc operatur statutum : quia poterit peti quandocunque, etiam si non pronunciaret iudex sup exceptiõe, vt dictũ est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Opp. Et vide Bal. in l.ab eo.C.de fidei.
b ¶Non cõtinet. Add̃ l.Titius.& ibi vide. C.de ope.li.
c ¶Sed & ſi ſic.Et iſtũ tex.no alle.Bar. in l. ſi fundũ p fideicõmiſ ſum.ſ.fi.ã.ti.ij.
d ¶Et hoc eſt vtile.& vide Bald.in l.ab eo. C.de fideic.Andr.B.
e ¶Dicit teſtator. Ad de Bar.& doc. in l.cẽ turio.de vul. & pup. & Bar. i ſua diſpu.ſi liſi &c.& Bal. i l.ab eo.C.de fideic. & in l.ꝓcibus.C.de impu.& eſt text.in l.Ti tia.ſ.Seia.ã. titu.j.& Bar.& ibi tex.i l.hæ reditas ad Statiũ.ã. de hære.inſtit. & qd̃ no.no.Bar.in l. Gallus.in prin.de lib. & poſthu. & in l. codi. in prin.de vſufru. le. vide aliqd p Pau.de Caſt. in cõſi.xxxvj. incip.in Chriſti noie amẽ. dubiũ facit qa poſito q̃ illa &c.& vide bona v̄ba Bal. in l.vnica.ſ.p ſecũdo de ca.tol. & vide hic Bar.in cõſi.inci.ſi cõ ſidero. & tenet idem &c.
f ¶Si deportati.Quod tẽpus inſpiciat̃ in legatis quoad hæredi tatẽ legatarij. & add̃ no.per Bald.in l.j.C. de his qui ad liber. perue.non poſ.
g ¶Persona domini. Iſtud idẽ dicit Ang. in d.l.ſi mihi & ubi. ſ.regula.ã.tit.j. Add̃ vidẽda conſulta per pet.de Ancha. conſi. cclxxxvj.
h ¶L.ſi ſeru⁹. vbi bal. aliter dixit,videlicet aut relinquit cõtem platione ſerui vel do mini,&c.
i ¶Cũ ita. Facit ad q. ſequit̃ hic Ro i l.hoc anno.de v̄.obl. adde paul.de Caſ.cõſi.cc lxxxiij. & dominũ meũ Soci.in cõſi.ſito cxxxv. col.iij. in fi. ☞POMATES.
j ¶Et hoc facit ad q. Vid̃ Ro.ſingu.cccIx. & Alex.in l.in teſtõ. la.j. in princ.hic alle. C.de teſt.mil.Fel.in c.ij.in xvij.col.v̄. fal lit.d̃ reſert. & Ro.cõ ſi ccxxxj.in ſimili.

Sed ſi habenti. Nota caſum, ſi cõcedo tibi habẽ ti proprietatem vſumfructũ·cauſa mortis, poſſum te grauare fideicõmiſſo in eo, qd̃ interim à me viuo percipis. ſecus ſi pignus liberor.h.d. Op.q̃ à legatario poſsit relin qui legatũ.ſ.l.j.§.ſciendũ.Sol. Illud quãdo legatum cõtinet commodũ pecuniarium: ſed remiſsio pignoris non continet[b] com modum pecuniarium:vt l.ſi pignus de his quæ in frau.credi. Oppo.de l.poſtquã.ſ. de pac.Glo.non ſoluit.Sed dic q̃ cõcordat quia nec hic,nec ibi liberãdo pignus videt debitum remittere,vt l.j.§. Iulia.j. de lib.le. Ratio,cũ non contineat commodum pecu niarium,non poteſt ab eo fideicommiſſum relinqui.

APatre. De materia huius legis habes in l. ſi alienus ſer uus.ſ.in l.cũ filio.ſ.de le.j.Dicvt ibi.

SI fuerit. Simile põt dari ſeu re linqui fideicõmiſſum à tutore pupilli inſtituti: vt l. peto. §.mater.ſ.ti.j.Simile ſi monaſterium inſti tuitur hæres,poteſt fideicommiſſum relin qui ab abbate. Et idem in qualibet vniuer ſitate.

§☞ *Hæres hæredis grauari poteſt fideicommiſſo ſub no mine appellatiuo,non ſub nomine proprio.*

Fideicommiſſum iniunctum filio ſi deceſſerit ſine filijs,uel filij eius,an ualeat.ſi filius deceſſerit cum filijs,ſed filij filiorum ſine filijs.

SEd & ſi ſic. ‘Hæres hæredis †põt onere fideicõmiſſi gra uari ſub noĩe appellatiuo,nõ ſub noĩe ꝓprio.h.d.& eſt ma giſtralis caſus.Nota tex.ibi:qm̃ &c. Opp. C.de leg.l.antepe. vbi ab hĩde legatarij nõ põt relinqui.So.Ibi ſpãle;dic vt ibi. Opp. de prin.iſto ad ver.ſic aũt.Rñ.principiũ lo quit̃ qñ hæres hæredis grauat̃ ſub noĩe ap pellatiuo:& ſic ſimpl'r.ſed verſ.ſic aũt loq̃t, qñ grauat̃ ſub noĩe appellatiuo:tũc certum eſt q̃ habebit hæredẽ ille primus hæres, cu ius hæres eſt grauatus,vel aliquẽ loco hẽre dis:ſed qñ hæres hęredis grauat̃ nomine ꝓ prio:tũc noĩatus habet ex fortuna,nõ exvo luntate teſtantis,ſeu iudicio defuncti: ideo non poteſt grauari.Et hoc eſt vtile[d].dicit te ſtator[e],filium meum hæredem inſtituo: †& ſi deceſſerit ſine filijs,vel filij eius ſine filijs bona mea deuenſant in talem.Cõtingit qd̃ filius deceſsit cum filijs,ſed filij eius ſine fi lijs,an valeat fideicommiſſum?Hic videtur caſus in ver.ſic aũt q̃ nõ.Nam ſi teſtator di cit,ſi filius meus deceſſerit ſine filijs: ꝑ hoc nihil videtur relinquere filijs:vt l.Lucius §. de hære.inſti.& ſbi no.& ſic iſti filij ſi habent hæreditatẽ,habent à fortuna,non à iudicio defuncti & ſic videtur q̃ non p̃nt graua ri:vt hic.Et ita magni quidam doc.conſuluerunt.Aduerte, v̄ba iſtius fideicommiſsi poſſunt eſt ita conçepta, q̃ ſolus filius hæ res inſtitutus eſt grauatus ſub duplici conditione alternatiua, ſi deceſſerit ſine filijs,vel filij ſine filijs:& ſolus ipſe eſt grauatus,et filij ſunt poſiti ſolum in conditione vnde valet fideicommiſſum cũ hæres inſtituꝰ grauetur,licet conditio ſit extitura poſt mor tem hæredis:quia nil ad propoſitum:vt l.legata ſub conditione. de condit. & demon.Sed ſi v̄ba fideicommiſsi eſſent ſic prolata q̃ filij eſſent grauati:tunc eſt dubium & fortè non valeret fidei commiſſum,quia nihil eſt eis datum,niſi fortè diceremus q̃ gra uando eos per fideicommiſſum ex hoc inducatur qd̃ p̃ ſit roga tus de reſtituendo eius filijs:vt l.deniq; §.interdum.j.de pec.leg. & l.Proculus.de vſufru.& qd̃ no.in l.alio.j.de alĩ.& ci.leg.in fin. gl.mag.Reliqua ſub dubio declarabo in materia compendioſæ. Sed quid in dubio:à quo videtur relictum legatum?dic vt l.co dici.de vſufru.leg. Quæro vtrum ſit differentia an præcedat hæredis inſtitutio vel fideicommiſſum.Rof.qd̃ ſic.Azo & Hu go qd̃ non,& bene:vt in gloſſ. habes & in l. præcedenti. quod nota.

1 §☞ *Deportatus hæres inſtitutus an ſit omnino incapax.*
2 *Capacitas domini an inſpiciatur in legato facto ſeruo.*

f SI deportati.[f]Opp. & videtur qd̃ debet inſpi ci conditio ſcd'm tẽpora teſtamẽ ti:vt l.j.j.de regu.Cat.Reſpõdeo, ibi loquitur quando relictum ab initio alia ratione quã ratione perſonæ le gatarij.Præterea,hoc legatum non erat inutile,licet alij acquire retur:& in acquiſitione inſpicitur tempus quo dies legati cedit: vt l.quæ legata.de reg.iur.Item vĩ qd̃ ſeruus non ſit deportati, ſed fiſci:vt l.deportatorum C.de pœ.Glo.ſoluit:& bene.Hoc ꝑ
1 miſſo ſcitis† q̃ gl.in l.j.C.de hære.inſti.dicit qd̃ ſi deportatus hæ res inſtituatur,fiſcus ſuccedit,& auferetur ab eo tanquã ab indi gno.Gl.tenet contrarium Inſti.de leg.§.legari.& ſ.de acqui.hæ re.l.ſi qs mihi bona §.ſi quis planè.Vbi dicit qd̃ eſt omnino non capax:& ſic eſt locus venientibus ab inteſtato.Pro hoc eſt tex.in l.j.§.penul.j.de contra tabu.& l.ſi necem.§.ſi deportatus.de bo. lib.Ego tenebam cum doc.qd̃ deportatus ſit omnino nõ capax: ſed ad hanc l.reſponde.hic non fuit relictum deportato, ſed ſer uo deportati. Contra iſtam ſo.vide tex.expreſsè in l.non minus. de hær.inſti.ſ.tit.ij.l.ſi mihi & tibi.§.regula.& l.debitor.§.ſeruo. ſ.titu.j.vbi quãtum ad capacitatem vel incapacitatem inſpicitur
g perſona domini[g], non perſona ſerui.Quid dicemus?† Reſpõ.ſic
2 licet contrarium ſit difficile:& dico q̃ inſpiciatur perſona domi ni quãtum ad capacitatem:verum eſt de eo dño qui retinet ciui tatem:ſi enim ciuitatem perdit vt deportatus,habetur pro mor tuo:ideo eius perſona non inſpicitur & ex perſona ſerui cõſiſtit legatum,& acquiritur fiſco,vt hic.ſecus ſi deportato legaret̃ di rectò:quia omnino non valet. In ſeruo enim non capace ſine du bio aliqua capacitas eſt plus,quàm in ipſo non capace, vt patet
h ex his quæ dixi in l.ſi ſeruus[h] eius.ſ.de acquiren.hære.vbi text. probat.

SI legatarius. Opp.de l.Imperator.ſ.ti.j.Sol.hic agnouit legatum petendo:ibi nõ. Opp.qd̃ non poſsit petere:vt l.ſi quis Titio.ſ.tit.j. So. Ibi erat nudus miniſter:hic erat legatarius. Et de hoc prin.dic vt ibi dixi.ſ.tit.ij.l.fideicommiſſum.Dicitur hic, ſi non culpa legatarij,&c.& ſic innuit q̃ legatarius rogatus de reſtituẽ do tenetur de culpa.Contra ſ.ti.ij.l.ſi ſeruus §.cum quid.Gl.ſub audit maximè.vel intellige hic q̃ ad legatarium pertinebat ali quod commodum:& ſic legatum erat factum gratia ſui & fidei commiſſarij:ideo tenetur de culpa. Ita dicit gl.& bene.Secundũ hoc debet exponi,lis perierit.i.cã:quia hæres fuit abſolutus. Sed alij,vt Dy.exponunt,lis perierit.i.inſtantia litis.Tunc enim licet inſtantia periret: tamen adhuc remanet ius quod poterit cedi: non curo.

1 §☞ *Cùm teſtator legat omni anno decem corbes frumenti ex tali fundo, & decem au reos:an aurei debeant ſolui quando ſoluitur frumentum.*

Cum ita. Quando duo recipiunt vnam determinationẽ, intelliguntur eam vniformiter recipere. hoc di cit.Ratio huius §.eſt:quia debent vniformiter intelligi,vt dixi in
1 ſummario.& hoc tecũdum Pet.Et hoc † facit ad q. ‘Vir reliquit
i vxori omni anno ex tali fundo decem corbes frumenti,& decem libras.Scitis qd̃ frumentum non debet ſolui in initio anni:ſed eo tempore quo recolligitur:vt.l.firmio.§.pater & ibi not.j.qñ di.le ce.Et ſic videtur qd̃ illa decem debeant ſolui eodem tempore ꝓ pter coniunctionem,quam habent ſimul.Et qd̃ iſta debeant ſol ui eodem tempore & vniformiter intelligi,facit l.iam hoc iure.ſ. de vulga.& pupil.l.hæreditatem.& l.quãuis.C.de impub.& ali. ſub.& l.in teſtamento.C.de teſt.mil.Poſſumus etiam dicere qd̃ hic ſit alia ratio:quia â patre non poteſt relinqui purè filio exiſtẽ ti in poteſtate:ideo videtur dilatum in tempus, quo erit ſui iuris: vt l.fideicommiſſa.§.ſi filio.j.eo.

SIita. Verba generaliter prolata referuntur ad omnes, & ad omne tempus.h.d.Facit iſta lex ad ſignifi cationem huius verbi, perueniat:quia intelligitur etiam quando

quando directo peruenit. Dicam in l.centurio.de vulg. & pup. & l.fideicommissa.§.hæc verba.j.e.

SI tibi. Quæro vtrū iste legatarius habebit quinquaginta vel centū. Quidā q̄ quinquaginta tantū;aliꝫ q̄ centū integra.Glo.tua videtur reducere ad concordiā:& sic,aut fuit legatū disiunctim verbis,sed cōiunctim re:& tunc solida centū habebit. Et hoc vult dicere tex.ibi,nō minuetur,&c.Sed si esset cōiunctim, etiā verbis: tūc solū quinquaginta habebit.Dicit ne verū ista glos? Videte,si poneremus hoc legatū esse cōiunctim verbis,ita q̄ nō re: tunc haberet quinquaginta iure suo, & alia quinquaginta iure accrescēdi:vt si dixit:Lego tibi,& illi,qui venerit ad funus, centum pro ęqualibus portionibus.& tūc non est dubium, vt dixi. Probatur in l.j.§.his ita.C.de cadu.tol.& dicā in l.re cōiuncti.j.eo.sed si esset relictū legatū cōiunctim re & verbis, tūc legatum non minuit:& tūc haberet integra centū,per ius nō decrescēdi: vt hic,& l.triplici.de verb.signi.Dicā in l.re cōiuncti.j.eo. & sic quilibet haberet totū iure suo:sed faciunt sibi partes per concursum,si concurrerent.Si verò legatum esset relictum disiunctim verbis,coniunctim re,non esset dubium,vt dicit glossa.

a IDeicommissa. [a] Super principio huius legis Dyn.dicit: dictū est §.quis, & à quo:hic quibus verbis,& qualiter, & quo tēpore debeatur,& qñ cōtingat,& qñ debeatur legatū, & qñ æstimatio,& quoties debeatur,& cui detur fideicōmissi petitio, & contra quos,in quantū,& ad quid.& h.d.per totā legē istam, secundum Dy. No.ergo nō esse curandū quibus verbis vtat testator. & idē si verba secundū alicuius ciuitatis morem aliqd importāt,illa attēdēda sunt,vt illo verbo testator vsus videat: vt §.de contrahen.emp.l. Imperatores.& l.numis.cum simi. j. eod.

1 ☞ *Schedula testamenti reperta in libro notarij, quæ non apparet quod fuit lecta, an probet.*

b Quoties. [b] Hic est casus notabilis cū sua glo. Facit ad hoc qd habetis in l.si is.§.de testa.l. Lucius.

1 §.de test.mil.Per hoc apparet,si in libro notarij reperitur schedula testamēti, si nō reperit scriptum in schedula q̄ testamentū fuit lectū coram testibus,q̄ ex illo testamento nil debet nec pōt

c publicari,vt hic.Sed vnū dico[c],q̄ licet istud testamentū nō valeat,vt debeatur ex eo hæreditas:tamen probat voluntatē testātis,& sufficeret ad multa:vt l.in testō.j.de fideicō.li. & fortè sufficeret[d] iter liberos.[e]licet gl.teneat cōtrariū in l.si is.§.de test.Sed

d hic dicā:tū ad multa sufficeret vt d.l.i testō.et de re.eo.l.fi.qd no.

Si ita. Verbum commendo fideicommissum nō inducit. h.d.Non habetis hic alia.

1 ☞ *Ablatiui absoluti quando referuntur ad eos quos testator grauare potest, non solū conditionem sed dispositionem inducunt.*

f Cum esset. [f]† Ablatiui absoluti nō solū conditionē sed etiā dispositionē iducūt,qñ referunt ad eos quos testator potest grauare.h.d.Oppo.q̄ ista verba non inducūt fideicōmissum:vt in l. ratione. §.tametsi.j.ad l.Fal.& l.facta. §.rescripto.j.ad Treb.Sol.gl.hic fideicōmissum quantitatis valet,si vult fideicōmissarius.Vel melius: hic verba fuerunt relata ad personam:quā testator poterat grauare: ideo fideicōmissum inducitur.alias secus:vt ibi.& no.in d.l.in ratione.§.tametsi. j.ad l.Fal.Oppo.q̄ ablatiui absoluti nō inducant dispositionem,sed conditionem,vt l.à testatore.j.de condi.& demon.Sol.inducunt dispositionē quo ad se:sed conditionē quo ad aliud, vt ibi dixi, & dic vt ibi. Opp.glo.de l.fi.§.j.§.tit.j.Rñdet gl.ibi fuit taxata certa quātitas,vt pretium,animo limitādi fideicōmissum.Simile in l.fundū sub conditione.§.si libertus.§.de leg.j. hic verò fuit taxata quantitas,vt fideicommissum esset in residuo.

1 ☞ *Clausula adiecta in testamento,sis contentus illo fundo:licet inducat fideicommissū: tamen non prohibet petitionem aliorum contentorum in testamento nisi dicatur, pro omnibus.*

2 *Clausula sis contentus tali re tantum,uel duntaxat,uel quod plus petere non possit, quid operetur.*

Si quis ita. Quæro quæ est ratio dubitandi? Dicūt doct. quia ista verba nō vident apta ad fideicōmissum:quia neminē videtur grauare testator: tamē Iurisconsultus determinat q̄ sit fideicōmissum. Opp.glo.§.de offi.præsi.l.sæpe.Sol.hic sunt verba dispositiua:ibi verò sunt verba potestatiua:quæ proferebantur in fauorem eius cum quo quis loquebatur:nec per hoc intendit proferens alīū grauare:sed hic per hoc

a ¶Fideicōmissa. §.ęties.Hāc gl.alle.no.Bal.i l.statutis.C.de sen.ex breui.recī.

b ¶Quoties.Et vide Bar.in l.in testamēto.ff.de fideic.li. vbi tenet q̄ testū imperfectū tenet in legato facto ecclesiæ, contra tenet d.Pe.in c.ñ. de testa. vide ibi Io.de Imo.vide Lu. ro.in auē.similiter.C.ad le. Fal.& vide Bal. ī anē.q̄ sine de testamen. vbi aliter loquitur quam Barto. hic & vide Pau.de cast.in cōsi. cccl x.vbi alleg. Bal.in d.auē. q̄ sine. & vide l.u.Ro.ī cōsi.cccij.de rogitu notarij & de recitatiōe vide oīno.Et de rogitu notarij ad pias cās vide eum in præfato consi.And.Barba.

☞ POMATES.

b ¶Quoties. Hūc tex. dicit sing.Pe.de Ancha.cōsi.cccxxxix.ī ci.an essentia circa fi. Paul de ca.cōsi.cciij. & Oldra.cōsil.cxix. Barba.cōsi. xxxij.in ix col.in j.vol.

c ¶Sed vnū dico.Et vide Io.de Imo.in c. relatū. de testa. vbi tenet q̄ sufficit ad pias cās,si ū fuit lectū coram testatore et testib⁹ & vide l.u.Ro.in d. auē.similiē. & dixi ī d.c.relatū. And. bar.

c ¶Vnū dico. Et vide Bal.in l.fi.C.fa.er. et melius ī auē.qd̄ sine C.de test.& in l. fin. in vj.col. C.de fidei. Et ad istū text. vide Ro.in auē. similiter. C.ad leg.Falci.adde Pau.de ca.cōsi.cciij.

☞ POMATES.

d ¶Et fortè sufficeret. Vid Ale. in l.hac cō sultissima.§. ex imp fecto.ī j.co.ī fi.& se. C.de test.& cōs. ccv. in ij.col.in iiij.vo.& quę scripsi post bar. ī d.§.ex imperfecto.

e ¶Inter liberos. Et ad pias cās,secūdū Im. in c.ñ.de test.& in l. is qui.de testa.

f ¶Cū esset.Et ad istū text.vide no.in rub. C.de instī.& substi. ad fi.

g ¶Si quis ita. Quæro si testator dixit sis cō tētus tali relicto, & plus petere non possis.& adde oīno quę multū sing.dicit bal. in l.si adul. C.de her. ac.et ij multū no.scribit Bal.in l.j.ad fi.C. de iu.do.et dicta bar to.hic limita et declara vt p Bal.ī l.liberti libertæq̄ de ope.lib. in ver.sed an ista cla &c.& ppter talia v̄ba nō videt hērs ꝓhibit⁹ à tertio petere l. cū patrē.& ibi Bald. C.de iu.do.et si ab illo iij. petere poterat ex testatoris ꝓuisione vt ibi:& ibi et in fi.dicit q̄ hērs ꝓhibit⁹ pl⁹ petere, vī ꝓhibit⁹ petere Falcidiā.vi de no.p Bar. ī l. ñ.in prī.in vl.col. de vul. & pu.& vide Bart. ī l.quoties.§.si duo.de hæ.instī.& ij habes ī l.ñ.de codi.Adde q̄ p illa v̄ba nō est sublata substitutio pupillaris:vt voluit Old.cōsi.xvj.& sequit Paul⁹ de cast.in d.l.peto.

g Intendit grauare hæredē. Quæro[g], si te-

1 stator dixit Titio.†Esto cōtentus illo fundo.Ista verba inducūt fideicōmissum fundi.Sed an repellat à petitiōe eorū quæ sunt relicta in testamēto?Certè nō:nisi sit dictū, pro omnibus,quæ tibi relicta sunt,esto cōtentus illo fundo:vt l.peto.in prin. & §.j.§. de leg.ij.Pro hoc facit l.trāslatio.j.de adi.le-

2 ga.Sed quid†si testator dixit,sis contentus tali re tantū,vel dūtaxat:vel si dixit q̄ plus petere non possit:vtrū alia relicta in testamēto possit petere,vel videant oīa adēpta per ista verba?Puto fore sic dicendū q̄ oīa relicta in eodem testamēto vniformiter videant adempta, vt puta si illud legatū fuit factū purè,oīa alia legata facta purè videntur adempta:vt l.iij.§.cū Titio.j.de adi. leg. sed si essent legata facta difformiter:qa erāt legata relicta post mortē alicuius, vel relicta sub cōditione:& ista verba fuerūt adicta legato purè relicto,vel ecōuerso: tūc talia legata difformia nō videt adempta:vt l. Paulo Callimacho.§.j.j.eo.Quod nota pro testamentis,quæ dicunt, & plus petere nō possit.Et ad declarationē huius clausulæ facit quod[h] dixi j.de ope.lib.l.vt iurisiurandi. §. si liberti.

1 ☞ *Legatum factum,nisi hæres uoluerit, an sit purum uel conditionale.*

2 *Differentia inter si,& cum.*

3 *Differentia inter ista uerba,si uoluerit,& cum uoluerit.*

4 *Verbum plenum uel liberum,adiectum cum uerbo arbitrū quod resoluatur in liberam uoluntatem.*

5 *Commissum alicui in liberam eius uoluntatem intelligitur quod dolus absit.*

6 *Legatum commissum in arbitrium hæredis uel tertij an ualeat eo non arbitrante.*

Si sic. Hic prosequit quadruplicē conceptionē.Primò legauit testator, nisi hęres voluerit.In secunda legauit cùm hæres voluerit.In tertia legauit,si hęres voluerit.In quarta legauit nō per verbū, voluerit,sed per verbū,æstimauerit,vel putauerit,vel per aliud, qd̄ importet arbitrium boni viri.De prima vsq; ad versi. hoc autē legatū.De secunda vsq; ad versic.q̄q̄. De tertia & quarta cōceptione à versi.q̄q̄.vsq; ad §.hæc verba.No.tex.ibi, non em plenū,

1 &c. Ad primā†partē oppo.q̄ illud legatū nō sit conditionale,sed purū ademptū sub cōditione:vt l.ij.de in diē addic. Quidā fatent cōtrariū:& hic tex.dicit quasi cōditionale.Vel aliter:Aliud in legatis,aliud in cōtractibus:vt no.in d.l.ñ.& probat in l.qbus diebus.§.quidā Titio,j.de cōdi. & demon. & ibi dixi.Et hoc facit ad q.no. per glo. in l.obligationū ferè.§.conditio.j. de actio. & oblig.vbi facit differentiā inter verba,si feceris, & nisi feceris.dic vt ibi. Item dicitur hic,semel sufficit velle.Cōtra in l.si quis stipulatus.de ver.obli.Sol.illa cōcordat: quia hic est verbū subiūctiui futuri tēporis . vel hic ī vltimis volūtatibus:ibi in cōtractibus. Rationē habuistis in l.apud Ausidiū. j. de opti.leg.& l.statuliberū.§.fi.§.ti.j. Venio

2 ad secūdā partē†opp.iter si,& cū est differētia:vt l.q̄ ꝓmisit.de cōdi.inde.& l. quod cūq;.ī fi.de ver.ob.Sol.vt plenè dixi ī l. cē-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Videt velle. Et vid Bar. in l. cēteſimis de verb. obli. Adde que conſuluit Bal. conſil. cl. v. j. lib.

b ¶ Si filio. Verbū, habere. De verbo, pertinere & hīe. Bal. in l. data opera. ſ. viij. co. C. q accuſa. allegat iſtū tex. q verbū habere, pptiè dr cū effectu. & de verbo, pertinere, vide Bal. in l. lucius. §. filiam. ex aſſe. ff. tit. j.

c ¶ Dicit hic. Vide notata per Imo. in l. mulier. in princ. j. ad Treb.

d ¶ Si rē. Pro limitatiōe & p intellectu huius §. vide tex. notan. ſta gl. in l. Lucius. ff. ti. j. & iſtū tex. allegat Bal. in l. ſi curatorem. de in integ. reſti. mi.

e ¶ Opp. q imò. Vide tū Bart. in l. ſcribit. §. fi. al's eſt l. pedic j. de aur. & ar. leg. in §. itē ſcribit. & q not. Bar. in l. apud Iulianū. §. ſi Titius. ff. tit. ij. Adde qđ Ang. i l. ſeruū filiū. §. ſi idē ſeruus. ff. tit. ij. p gl. ibi, in ver. venierit. dicit q alienatio voluntaria iuſtis reuocat legatū tacitū nō expreſſum. qđ eſt valde not. ad iſtū tex. Sed aduerte q ibi Ia glo. ibi in illa ſolutione nō tenet. & ēa limita p l. filiæ. §. Titio. j. de condi. & de. Vtrū aūt ita reuocet donatio ſicut & legatū, vid in l. ſi mater. ff. Ia ij. ff. de do. inter vir & vxo. Dyn. in l. Stichū q meus erit. vt refert ibi Bal. ff. tit. ij. tenuit q ſic. Quod dictū dicit ibi Bal. eſſe aureū, nec ſcire alibi. & dixi in d. §. itē ſcribit. Itē ille tex. fallit ſi teſtator reliquit eccleſiā ædificari in tali domo, & illā eccleſiā inſtituit hæredē: qa tūc licet ſpōte alienet domū, eccleſia eſt hæres, & conſtrui debet, vt cōſuluit Bar. in cōſi. inci. teſtator diſpoſuit, &c. Et d materia plenè Bar. in l. rē legatā. de adi. le. & Bar. i tū. l. C. de leg. & dū allegant Ange. in l. ſeruū filiū. vide Bal. in rub. C. de verb. ſig. & dū in hoc §. dicit q exigere eſt ab initio extorqre, vide Bart. in aut. quod locū. C. ſi ſcdō nup. mu. in repe. i vl. q. & qđ dixi poſt bar. in l. amplius. j. rē ra. ha. in v. q̄ro. p declaratione.

POMATES.

f ¶ Si ſeruo. Limita vt per Alexā. in l. apud. §. fi. ad fin. ff. de leg. j.

g ¶ Si ſeruo. Quod dixi. Vide quæ dixi in materia poſt bart. in aut. ſi qua mulier. C. de ſac. ſan. eccle.

teſimis. de verb. obli. Item dicitur hic q decedendo videtur velle cōtrariū in d. l. centeſimis. in fi. Duæ ſunt ſolu. vna q aliud in legatis vt hic. aliud in contractibus, vt ibi. & placet mihi multum, vt dicam j. Alij dicūt q hic deceſsit antequā daret: & expreſſit quod volebat dare: vel de eius voluntate. alio modo cōſtabat: & ſic concordat cū illa. Hanc videtur tenere Per. ſed prēcedēs opinio videt verior: & eſt caſus j. eo. l. vxorem. §. pe. †Quæro, videtis hic differētiā inter iſta verba, ſi voluerit, & cū voluerit, vel niſi voluerit. Dixi in l. j. ſ. de leg. ij. ſcripſi in d. l. cēteſimis. in fi. Ad tertiā partē venio: & de iſtis verbis & ſimilibus dixi in l. ſi ſic. in prin. §. tit. ij. Vltimò no. q† qñ verbū plenū, & verbū liberū, adijcitur cū verbo arbitrium, q iſta reſoluuntur in liberam voluntatem regulis iuris nō ſubmiſſam, vt hic Non enim plenū &c. Dixi de hoc in l. alio. j. de ali. & cib. leg. & ibi q̄ſiui de verbo licentiam, & ſimilibus. Semper autē intelligas q qñ cōmittitur in liberā volūtatem quod intelligitur q abſit dolus malus: vt l. creditor. §. Lucius. §. mā. & not. per Gul. in l. pe. de arbi. †Quærit qñ cōmittitur in arbitriū hęredis vel boni viri: vtrum ſit neceſſe q hæres arbitretur vel eo non arbitrante an legatum valeat. Tex. eſt in l. j. §. tit. j.

Verbum peruenire, inducit fideicommiſſum.

Verbum poteſt, trahitur ad neceſſitatem.

Hæc verba. Verbū pertinere, † inducit fideicōmiſſum. h. d. & hoc ſine dubio, qñ adijcit rei ſingulari vel pōt trahi ad directā inſtitutionē. l. ſi ita. §. eo. & ſic eſt verbū cōe. Dicā in l. cēturio. †No. q verbū, pōt, trahit ad neceſſitatē, vt hic. Nō enim verificat in ſola potētia vt ſufficiat q poſsit puenire, ſed requiritur actus vt pueniat: vt hic, & l. iij. §. ſi qs ſic aceperit. j. de ſtatu. li. Dixi ī l. j. §. de iniu. teſt.

De verbo habere, & pertinere, q, trahantur ad fideicommiſſum.

Si filio. A patre pōt relinq filio, ſi verba ſapiāt quoquo modo, vt ſi deicōmiſſum in tēpus exiſtentiæ ſui iuris videat delatū. h. d. Opp. & vr q à patre nō poſſet filio relinqui: vt inſti. de leg. §. an ſeruo. Sol. nō pōt relinq à patre filio purè: ſed ſi ſunt verba, q̄ ſapiant q extē datur ad tps ſui iuris, valet, vt hic. Et ita debet intelligi l. vbi purè. j. ad Treb. dixi in l. cū filio. §. de leg. j. Nota † q verbū habere, & ptinere, trahūtur ad fideicōmiſſum, vt hic. Quòd verbū ptinere, trahat ad directū, habes in l. licet. C. de pac. & ſic eſt verbum commune. De verbo, habere, dicam in l. centurio. de vulg. & pupil. ſubſti.

Non refert quid ex æquipollentibus fiat.

Filius emancipatus donec pater uiuit, q, non ſit perfecte liberatus.

Si cui. †Nō refert quid ex æquipollentibus fiat. h. d. Nota & oppo. dicitur hic q tantū importat factum ciuiliter quātū factū naturaliter. Cōtra. in l. fi. C. de his qui ve. æta. impe. Gl. non ſoluit ſed Cy. & Pet. ſoluunt q hic ſunt actus repræſentantes eundem effectū: ibi ſecus. Sed illud brocardū expediui in l. Gallus. §. & quid ſi tantū. §. de lib. & poſthu. Quęro, dicitur hic q legatū debet cū deceſſerit. Contra, imò ſtatim cū effectus eſt ſui iuris: vt l. mulier. in prin. j. ad Treb. & l. ſi ita. qñ di. le. ce. & l. iij. C. de inſti. & ſubſti. Prima gl. ſignat h contrarium, & non ſoluit, ſed ſoluit gl. quę eſt ſuper verbo, admittentur, q ante & poſt mortē patris admittetur: tamen poſt mortē patris admittet ſine dubio: licet ante mortē patris poſsit eſſe dubiū. Iaco. de Are. ſoluit aliter: dicit ipſe. Fateor q ſtatim admittitur ad petitionē legati per vtilem actionem ex teſtamento ex præſumpta volūtate defuncti, non aūt per directam, niſi poſt mortē. 2 Ratio, † qa donec pater viuit, non eſt perfectè liberatus per emancipationē: qa adhuc debet ei reuerētiā, per ti. j. de obſequijs & C. de ingra. lib. l. j. Petr. dicit q iſta lex ſtat propriè, & omnes aliæ leges contrariæ determinantur per iſtam. & malè dicit per leges contrarias, quæ dicunt quòd ſtatim datur petitio.

i ¶ Si qs decē. Et vide ſimilē caſum in l. j. §. j. ff. vt leg. no. c. an & vide bart. in l. veluti. Ang. i l. iij. §. tories. de dāno infe. & vide text. ſing. in l. fi. ff. de bo. aut. iud. poſ. & vi de Moder. in rubr. de arbi. And. barba.

¶ Si quis decē. Dicit gl. adde oīno bar. in l. eū qui certarū. §. fi. & quod ibi habetur de verb. oblig.

t *Differentia inter alienationem rei corporalis, & nominationis exactionem.*

u *Teſtatorem perſeuerare uelle in eadem uoluntate probatur per indicia.*

d **Si rem.** [d] Diuiditur in duas partes. Primò loquit in alienatione rei legatæ. Secundò in actione debiti legati. Secunda ibi: ergo & ſi nomen, &c. Not. textū quā offerente &c.

e Opponitur q imò [e] legatarius debet probare teſtatorē non mutaſſe volūtatē: vt l. rē legatā. & l. cū ſeruus. de adi. leg. Sol. Ibi alienauit ex volūtate: hic ex neceſsitate. Dic vt ibi dixi. quid ſi obligauit? dic vt ibi. †Quæro, quæ ſit differentia inter alienationē rei corporalis, & nominis exactionē. Rñ. in alienatione rei corporalis diſtinguit an alienauerit ſpōte, an ex neceſsitate: vt §. dixi. ſed in exactione nominis nō adhibet illa diſtinctio, an alienauerit ex volūtate vel neceſsitate: ſed ſemper incumbit legatario probatio q teſtator voluerit durare in eadem voluntate. Et hoc vult dicere tex. q ſubſtantia legatarij extinguitur. Sed qualiter 2 †probatur q teſtator voluerit ſtare in eadē voluntate? Rñ. probabitur aliquibus indicijs, vt qa in depoſito habuit pecuniā quā exegit, vel aliqua verba protulit, per quæ hoc præſumit, vt hic dicit, ibi, p depoſito, &c. Et ex hoc p̄ſumit animi perſeuerantia.

Si quis illicitè. Hic eſt bonus §. ad multa, vtſi aliquis ædificauit eccleſiam illicitè ita q debet deſtrui: q poſsit eam legare. ac ſi non eſſet conſtructa.

Si hæres. Iſte eſt not. §. Quando autem repetere poſſum ab eo, cui ſum rogatus mutuare: vide glo. in l. ſi pœnam. j. de verbo. obli. & ibi dixi.

Hæres pro legato facto fratribus minoribus tenetur ad æſtimationem.

f **Si ſeruo.** [f] Si rem legatam legatarius habere nō pōt abſq; ſui delicto, præſtat æſtimatio, ſi teſtator fuit ſciēs hoc dicit. Not. tex. ibi: ex his apparet, &c. Oppo. q hæc militia poſsit relinqui ſeruo: quia ei facto libero poſsit relinqui: ergo &c. l. debitor. §. ſeruo. ſ. tit. j. Solutio: illa regula recipit limitationē: quia non omne id, nec ſemper, vt notatur. & gl. hoc dicit. Et iſta limitatio procedit potiſsimè in his quę in ſe aliquid facti habent, vt ſeruitus aliqua, vel militia, de qua loquitur hic. Aut habet exercitum perſonæ, ita q directè in dominium tranſire non poteſt, quod dic vt l. debitor. §. ſeruo. Dicitur hic, æſtimatio debetur. Contra in l. apud Iulianum. §. fi. ſ. tit. ij. Solu. ibi loquitur quando legatū non valet ratione rei legatæ: hic quando legatum nō valet ratione perſonæ legatarij abſq; ſui delicto. Quod 1 dic vt ibi plenè not. & iſta faciunt, † vt hæres: à quo relinquitur fratribus minoribus, qui non poſſunt aliquid habere in proprio g vel in communi teneatur ad eius æſtimationem: quod dixi [g] in libro minoricarum. quod nota.

Dictio, rurſus, uerificatur in duabus uicibus: & quod importet. & idē de dictione quoties, quotieſcunq;. & iterum.

Stante ſtatuto q, pro delicto facto in platea pœna duplicetur. Item pro facto de nocte. Item pro facto in feſto: ſi maleficium fiat in platea de nocte, & in feſto, quòd ſemel tantum duplicetur.

h **Si quis decem.** [h] Dictio, † rurſus, verificatur in duabus vicibus tantum. h. d. Dicitur hic 1 q iſta vox, rurſus, pro vna vice tantum verificatur, non ſæpius. i contra in l. ſicut. §. quib. mod. vſusfru. amit. Dicit glo. ibi dicit quoties: hic rurſus. Videtis iſtam ſolutionem not. tamen quantū ad propoſitum credo quòd non ſit vera, propter rationem poſitam in tex. ibi: non enim eſt onerandus, &c. quia in caſu propoſito ſi teſtator dixiſſet, quoties, vel iterum, haberent eandem ſignificationem, quam habet dictio, rurſus, ne hæres in infinitum grauetur

grauetur. Item si dictio, rursus, poneretur in alia materia, intelli-
2 geretur quoties opus fuerit: vt l. veluti in fi. §. de eden. Dic ergo sic: in l. sicut. quoties amittebatur, ad hæredem reuertebatur tanquam ad dominū; ideo non grauatur præstatione nouæ rei. ideo intelligitur quoties, i. in infinitū: licet possit dici semper nouus. vsusfructus: quia est noui temporis. tamen dico eundem vsumfructum esse, qui esset, si non esset extinctus. Sed hic loquitur quando grauatur in præstatione nouæ rei: quia semper nouam quantitatem distinctam à prima præstaret: ideo si illa quantitas, quam legatarius perdidit, peruenisset ad hæredē, & pluries peruenisset, plures præstaret hæredes: vt in d. l. sicut. quia in præstatione nouæ rei non grauatur. Eodē modo respondeo ad l. veluti
b in fi. quia ibi non grauatur hęres, [b] licet iterum & iterum edat: qa apud eum remanet semper tantundem, s. originale: ideo in infinitum intelligitur. hoc autē grauaī: ideo nō debet in infinitū grauari. Eodē modo responde ad l. si ita. stipulatus. in fi. j. de fideiuss. ibi enim non grauatur fideiussor, si sæpius ibi obligaī: qa sæpius mutuantur: & ideo non grauatur. & istud est ex præsumpta mēte contrahentium, vt hic. non enim onerandus, &c. Aliàs autem ex propria significatione vocabuli puto bene dictū q̄ sit differē tia inter dictionem, quoties, & quotiescunq;, ex vna parte: & dictionem rursus: & dictionem iterum, ex alia parte, vt dicit glos.
c Vltimò facit iste §. in arg. ad quæstionem: si statuto † huius ciui-
2 tatis caueatur q̄ pœnæ in platea duplicentur. Item duplicentur: si fiat maleficium de nocte. Itē duplicentur, si fiat in festo sancti Herculani. Item duplicentur, si fiat à nobili. Contigit q̄ vnus nobilis commisit maleficium in platea, de nocte, & in festo sancti Herculani: an ex omnibus illis causis debeat pœna duplicari. Ego vidi determinatum q̄ non debeat duplicari, nisi semel tantum per rationem: quia ex eodem delicto non debet quis pluribus legibus fieri reus, per l. senatus. de accu. Si ergo punitur vna lege, nō debet alia puniri. Ista determinatio placet. sed ratio displicet. Videte: istæ leges, quæ inducunt qualitates istas, non sunt nouæ leges. Item non inducunt nouam actionem: sed qualificāt antiquam. Sicut dicimus in l. aut facta. de pœ. & sic ista ratio nō est bona. Sed determinatio placet q̄ duplicatio non debet fieri nisi bis tantum, ita q̄ quadruplum non transcendat: vt Instit. de act. §. omnes. vbi nulla pœna potest transcendere quadruplum: & sic vsq; ad quadruplum augebitur pœna. & sic si diceret statutum q̄ pœna quadruplicaretur: tunc semel tantum quadrupli caretur. Pro hoc ista lex: ne in infinitū sit oneratus. Dices tu: nōné hoc est contra l. aut facta. de pœ. vbi omnes istę qualitates cōsyderantur? Sol. aut istæ qualitates venirent consyderandæ per nomina multiplicatiua, s. dupli, tripli, &c. tunc habēt locum prędicta. Sed si consyderantur alio modo, vt si dicitur in statuto q̄ iudex arbitrium habet consyderatis qualitatibus delicti: tunc omnes qualitates consyderantur, vt ibi. & circa prędicta vide qd' dixi in l. sanctio legum. de pœnis. Vltimò glo. signat cōtraria de infinitate vitanda. quod dic vt l. qui bona. §. fi. l. si finita. in prin. de dam. infect. & ibi dixi.

1 ☞ *Fideicommissum relictum animo compensandi, non inducit petionem.*
2 *Stante statuto q̄, qui soluit præstantias, possit eas computare in condemnatione: soluens uidetur prohibitus petere.*

d 1 Item si quis. [d] Fideicōmissum † relictum animo compē
2 sandi, petitionē non inducit. h. d. Facit ad statuta: Facta est † reformatio, q̄ qui soluit præstantias, possit eas computare in condemnatione. an poterit petere prædictas præstantias? Videtur q̄ non: quia statutum dicit quod possit compēsare præstantias. Videtur ergo prohiberi ne possint peti.

1 ☞ *Vnus ex duobus reis credendi per litis contestationē preoccupat sibi debitum, etiā si non sunt socij.*
2 *Correus credendi non tenetur cauere correum ratum habiturum, sed de defendendo soluentem à correo.*

Plerunque. Vsq; ad §. si in opere. diuidit in tres partes. Primò loquitur, quando testator nominat vnum, cui vult prouidere, & plurium interest. Secundò, quādo vult prouidere pluribus, & plures nominat. Tertió, quādo vult prouidere vni & nominat alium. Secūda ibi, sic euenit. Tertia
1 ibi, interdum. No. hāc legem scitis † q̄ vnus ex reis credēdi prę-occupat sibi debitum per litis contestationem: an hoc est verū, si non sunt socij? Gl. in l. ex duobus. la ij. j. de duo. re. videtur dicere q̄ non: sed hic dicit, siue sint socij siue non, vt hic. Secundò
2 † habetis glossa. in l. tertia. ' soluto matrimo.
e quod reus credendi non tenetur cauere correum ratum habiturum: vt d. l. iij. sed tenetur cauere de defendendo, soluentē aduersus correum, si à correo soluēs conueniatur.

1 ☞ *Prouidere ei, cuius plus interest in dubio quis præsumitur.*
2 *Pro Titio, & nomine Titij idem est.*
3 *Actio oritur ex statuto in fauorem, cuius factum est.*

f Interdum. ' No. textum ibi: plerunque &c. No. Ia. de Are.
1 † mirabilem prę sumptionem q̄ in dubio videtur velle prouidere: cuius plus interest.
2 Item no. † quod dicit. pro Titio: quia tantū est dicere, facio pro Titio, quantū, nomine.
g Titij. Opp. j. [g] de cond. & demon. l. Titio. §. Titio. genero. per quam legem videtur qd' etiam publicanus habet actionem: vt l. seruo legato. §. si testator. de leg. j. Sol. Hic publicani nō intereat: quia erat nudus executor: ideo sibi non videtur velle prospicere. Secus si sua interesset aliquo modo: quia tunc haberet actionem: vt lege cōtraria. & per istam legem & similes dico, in statutis
3 & legibus, † q̄ ex eis det actio his, in quorum fauorem sunt facta. facit l. statuas. j. de acqui. re. do. & no. in authen. sacramēta. C. si aduer. ven.

Si in opere. In indiuiduis quilibet hæredum tenetur in so-
h lidum h. d. No. practicam [h] bonam: quia hic videtur velle q̄ debeat præcedere mora omniū hæredum: & tūc quilibet poterit in solidum cōueniri. Opp. q̄ quilibet conueniatur pro parte: vt l. mortuo. §. fi. §. ti. j. & l. legatorum. Rīndeo. ibi reliquit centū, quæ darentur ciuitati pro opere: vnde nullū factum hæredum versabatur: sed hic fuit reli-
b ctū in opere ciuitatis extruendo per hæredes: vnde hæredes erant obligati ad factū & instructionem, non ad dationem simpliciter: tunc enim si ad simplicem dationem
c tenerentur, esset secus, vt ibi dixi secundū Iaco. de Aretio.

1 ☞ *An in dubio uideatur electa industria persone & an obligatus ad factum in ultima uolūtate præcisè teneatur ad id.*

i Si quis. [i] No. ad duo. Primo secundū
1 Dy. q̄ in † dubio videt electa industria personæ. Ita dicitur istū §. in l. stid pulatio. §. siue aūt. j. de ope. no. nun. Secundò no. q̄ obligatus ad factum in vltima vo-
e luntate præcisè tenetur ad id: vt hic ita in-
f telligit Iacob. de Are. & ita ego intelligo in l. stipulationes non diuiduntur. j. de verbo. obli. & ibi pono rationem.

1 ☞ *Legatum incertum fauore alimentorum ualet.*
2 *Qualitas personæ respicitur etiam ratione ingenij & ætatis.*

1 Tichus. Legatum † in-
g certum relictū in his quæ alimenta respici-
h unt, valet hoc dicit. Opponitur quod legatum non valet propter incertitudinem: vt l. cū post. §. gener de iure doti. Sol. hoc est fauore alimentorū: vt l. si cui annū. j. tit. j. Facit §. tit. j.

i ¶ Si quis per Bal. in l. j. in xij. col. C. de sen. que pro eo.

¶ Quoties opus fuerit. Et ista faciunt ad no. q. de qua hic per Bar. de statuto dictā te cās inter cōsanguineos debere cōpromitti: an si semel cōpromissum sit et expirauerit, sufficiat. videt q̄ sic, arg. l. boues. §. hoc sermone. de ver. sig. cōtrariū hic tenet Bal. qa statutū fit vt lites finiant. quousq; ergo lis finita nō erit necesse erit cōpromittiar. l. hæc cōditio. la grāde. j. de cōd. & de mō. adde qd bñ facit qd' no. bar. i l. dicere. §. de arbit. & q̄ dixi post Bar. in l. q bōa. §. fi. j. de dā. infe. & in d. §. hoc sermone. per bal. i l. si qs. §. j. ē edē. Et cōtra hoc q̄ dicit hic Bar. i isto ver. facit l. fi. ad fi. j. de bon. auī. iu. pos. Et de ista distictione q̄ties, vid Bal. in ru. C. de his q̄ pœnę nose. vbi dicit quatuorvices sportare. Et de hoc etiā vid Ang. in l. ij. ad fi. j. de cust. reo. qui tenet q̄ tārū ipsum oportet duas vices, p istū text. Et de ista dictiōe iterū vid tex. i l. fi. ad fi. de ho. auī. iu. pos. Adde an stante statuto q̄ cāe cōpromittanī, si primo loco cōpromissū nō habuit effectū: an debeat de nouo fieri. Rom. cōsi. cccciij. & bal. cōs. cccclxxxvij. ij. li. Et de istis ÿbis, toties quoties, iterū, vid Bal. cōsi. ccxcix. cum sequenti.

¶ Grauaī hæres. Sed cōtrariū videt tenere Imo. i l. q bona. §. fi. circa fi. de dā. infe. & ibi dixi.

¶ Vltimo facit. vide Ange. in l. sciendū. de ope. no. nū. & Cy. i l. cū antea. C. de arbi. i fi. & vide Bar. in l. lucius. §. ipuberē. i l. meui. §. duob. i fi. sui ū. ti. px. & vide Bar. q̄ hūc tex. alleg. in l. p-perādū. §. finaūt vtraque de iud.

¶ Itē si qs. Adde tex. in l. pe. §. fi. de ali. le.

¶ Plerūq; in l. iij. Ad de Bart. in d. l. iij.

¶ Interdū. tārū est dicere. Facit qd' notat Bar. i l. ad diē. in fi. q. de ver. obli. & in l. si ita stipulat. fuerit se sisti. §. j. de verb. obl. Et p hoc facit quod no. dixit Bar. in l. j. §. nūciatio. de ope. no.

¶ Opp. j. vide no. per Bar. in l. ex verbo. C. de fideicom. libe.

¶ Si in opere. No. practicā. vide Ro. i l. iij. §. Cato in xj. col. de ver. ob. & Pau. de castro in l. in executiōe in prin. de ver. oblig. Iac. de Are. Ang. cōtra in d. l. in executione. in prin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Stichus.tene mẽti. Et no.iſtum tex.qui facit not.q; ſi relinquo q; ſtudeas:q; iſtud relictum eſt pium:quia cedit in alimenta:& hæres tenetur facere expẽſas ſtudij. Et nota hoc relictum cauſa ſtudij nõ videri propter incertitudinẽ: & hoc,qa cauſa ſtudij & cauſa dotis æqparant. Ita no.Bar.& doc. in l.j.in fi. ſol.ma.Sed in dote incertitudo nõ vitiat.l.cũ poſt.§.gener.de iu.do. ergo licet doc.hic cũ gl.intelligant hũc text. loq; in alimẽtis:de hoc vide Bal.in repe.l.j.§. ti.j. in v.col.& gl. in d.§. gener.& vide late in l.ſi cui.J.de aurũ.leg.

b ¶ Nõ dubiũ.§. ſed ſi cui. Per iſtũ tex.dicit Bal.11.j.C.q; empto re.q; valet legatũ rei ſuæ ſcienter factũ, & debet æſtimatio.

c ¶ Si iure. Opp. ſecũdũ Dy. Et iſtud tenet Imo.l.ſi ita ſcripſũ. §.ti.ij.& Paul.de Ca. in d.l. planè. vẽ tñ q; per aliũ actũ nullũq; per teſtm̃ tacitè põt ineludi adẽptio.l. legatũ ſub conditione. 9.j.J.de adimen. le.& vide Bar.J. & habet locũ regula huius l. etiã in cõtractib9: vt l.ſi qs ante.ad fin. de acqr.poſ. & ibi vide quæ habes p Mod. Adde vt per Petr. de Anch.cõſil.clxiij.& cciij.& Ange.conſi. cxlij. vbi pulchrè examinat.

1 2 3

POMATES.

d ¶ Pro declaratione. Adde q; cõtrariũ cõ ſuluit Anch.cõſil.cc-iij.ſci.ex p̃dicto themate.q; ſi. reſtat igit.

e ¶ Nõ corrigunt. Bar. in hoc variauit vt dixit in l.ſi.de hære.inſti.& in l.demonſtratio.§.j. de con. & de.

1

f ¶ Quæro,ſi ceſſit. Vide Bal. in l. ſancim9. vbi dãnat Bar.hic & ego conſului contra Bar.Papien.And.B.

2 3 b

f ¶ Quæro ſi ceſſit. Vide Bal.I.ij.in vl. co. C.de ſac.ſan.eccl. & Imo.I l.ſi ita ſcripſũ. §.regula. de liber. & poſth.& Rapha.in l. in ſuis.eo.ti.in xxvj. col.& vide Bar. in l. ſi.ad ti.§.ſi qs ali.teſ. plu.& Pau. de Caſ. poſt Bald.in l.ſancim9.C.de teſt. & bar. in l.hvredes palã.de teſt.& in l. ſ̃ſenti. & ibi Bar.C.fa.ercif.& dictũ Bar.ſequit ſimpliciter Pe.de Anch. & imo.in c.cũ eſſes. de teſt. Adde vidẽ latius per Alex. eius conſi. ciij.ij.lib. & p Bal.conſi. cccclxxx. iij.lib.

1 2 3 1 2 4

g ¶ Quero,dicit. Clauſula in teſtamẽtis,caſſans & irritans oẽm aliã vltimã voluntatẽ,&c. & vide Bald. in l.ſi quis. in prin.J. eo. & Bal. in l.ſancimus.C.de teſta.adde Bal. conſil. xlij.j.lib.

5 1

h ¶ Videt facta. Vide Bar.in l.j. in xv.q.ſ. de iure co.li. & Bal.i l.j.C. de fidei.lib. ſed doc. aliter dicũt in l. ſed ſi in condit.§. de hære.inſti.

c

l.quidã. Item tene menti* qd' hic dicit† ſecundũ qualitatẽ perſonæ & ingenij & ætatis. Facit ad id qd' dixi j.ad Carbo.l. de bonis.§.nõ ſolũ.vbi dicitur q; quis debet alteri tradere inſtrumẽta,vel inſtituere aliũ.qd intellige ſcdm qualitatem perſonæ, vt hic.

a 2

SI ſic. Opp.§.tit.ij.l. ſi ſeruus legatus.§.ſi ita. Dicit gloſſ. hoc pronomẽ hic, tollit cõtrariũ. Quod declara vt ibi plenius dixi & j.eo.l.ſi tibi purè.

14.

§ De *diction*e quin.

NOn dubium. Oppo. de l. quoties. & cũ tale.j.de cõdi. & demõ. Gl. ſoluit tribus modis. Primò,qa habuit reſpectũ ad iura noua, ſcdm quæ iſta cõditio p̃t adijci,ſ.ſi non nupſerit: & põt grauari,ſi nupſerit. Non placet: qa non eſt veriſimile q; iſta lex cogitauerit de lege nouа. Quare glo.dicit† q; hæc dictio,quin, poteſt accipi,id eſt,q; non: & ſic cõcordãt cũ cõtrarijs. Iſta ſolu.non placet: qa contra mentẽ huius legis. Secundo modo accipit quin,pro eo q:& ſic affirmatiuè: & tũc ad contrariũ reſpondeo,q; hic teſtator expreſſerit,ſiue nupſerit,ſiue,nõ reſtituat legatũ. ſed diuinare eſt. Vel melius hic ſimpliciter reliquit fideicõmiſſum, non in pœnam, ſi nupſerit. De iſta dictione quin,q; poteſt accipi negatiuè & affirmatiuè,habes in l.vbi §.j.ſ.de tut.& cur.da.ab his.

§ *Nolle uendere,& uelle uendere & non iuſto pretio, paria ſunt.*

Iudex arbitratur quod ſit iuſtum pretium.

Iudex cogit dominum uendere.

Sed ſi cui.* Nota† paria ſunt,nolle vendere, & nõ iuſto pretio velle vendere.† Quæro,qd ſi eſt dubiũ inter emẽtẽ & vẽdentẽ quod ſit iuſtũ pretium? Reſpõdeo,iudex adhibetur:vt l.alieno.§.ſi is.de fideicõ.li. Sed quid † ſi dominus nõ vult vẽdere? Certè tunc iudex coget eum vendere:vt d.l.alieno. quod nota.

§ *Legatum relictum in teſtamento ſolenni,non intelligitur tacite reuocatum per uoluntatem minus ſolennẽ.*

Vix,id eſt,nullo modo.

Si primum teſtamentũ fuit nullum & ſecundũ inualidum ex cauſa præteritionis uel exhæredationis, an relicta in primo teſtamento ſint nulla.

Teſtamentum primum ſolenne an uideatur ſublatum, ſi teſtator coram ſeptem teſtibus dixit nolo primum teſtamentum ualere.

Clauſula,caſſans & irritans omnem aliam uoluntatem:apposita in teſtamento inualido,an tollat primum teſtamentum ſolenne.

13.

Quid de clauſula,ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat iure codicillorum:apposita in ſecundo teſtamento inualido.

SI iure. † Legatũ relictũ in volũtate ſolenni per volũtatẽ minus ſolẽnẽ nõ intelligitur tacitè reuocatũ.h.d. Vix,i.nullo modo,ſecũdum Dy.Opp.ſecdm Dy.* q; fideicõmiſſum relictũ in primo teſtamẽto non debeat,licet ſequens volũtas ſit inualida:vt l.& ſi transferam.j.de adi.le.& l.fideicõmiſſum.C.de fideic.& l.planè.la j.ĩ prin.ſ.de leg.j. Rñdeo leges contrariæ loquuntur qñ legatum expreſsè adimit. Vñ licet adimat in volũtate inutili, nõ tñ debet. ſed hic qñ tacitè adimit cõdẽdo aliã volũtatem: tũc ita demũ videt velle reuocare,ſi ſequẽs volũtas valuerit. Cõtra hoc dictum videt in gl.q̃ incipit,q; temp̃ p̃ſumit.q̃ dicit q; in dubio ſemp vẽ velle reuocare,niſi contrariũ ſit liqdũ. Sed debes intelligere qñ ſcdm teſtm̃ eſt validũ.al's eſt cõtra iſtũ tex.& hoc tenet Cy.in l. noſtrã.in fi.C.de teſt.& iſta eſt veritas. Opp.de l.iij.§.fi.& l.iiij.j. de adi.le.vbi tacitè reuocant legata ex volũtate minus ſolenni. Sol.ibi p̃ſumit volũtas adimẽdi ex alio,quã ex nouo teſtõ,ſ. ex inimicitijs. In teſtamẽto eĩm põt eſſe illa cõditio,q; ita demum intelligat reuocatũ primũ teſtm̃,ſi ſcdm valet: q̃ conditio ceſſat in inimicitijs. Pro declaratione* materiæ† præſentis,q̃ro:poſito q; primũ teſtm̃ fuerit validũ,& ſcdm fuit inualidũ ex cauſa p̃teritionis vel exhæredatiõis:vnde legata remanerẽt firma ex ſcdo teſtõ,p aut.ex cauſa.vtrũ relicta in prio ſint nulla? Rñde,& dic primũ teſtm̃ remanere validũ quo ad inſtitutionẽ hæredũ:& ſic quo ad hoc iura antiqua nõ corrigunt:* vt l. ſi filius q; in ptãte. de lib.& poſth.& Inſt.de exhæ.li.in prin. Sed quo ad legata primũ teſtm̃ tollit p ſcdm. Caſus eſt quaſi de hoc in l. fi.ſ. de hære. inſti.& ſcdm hoc erit dare caſum,q; qs decedit quod dã modo cũ duobus teſtamẽtis:qa primũ valet quo ad inſtitutionẽ hæredũ. Itẽ petunt legata ex ſcdo,tanq̃ ex teſtõ,& actione ex teſtõ: qa in corpore dicit,tanq̃ nõ reſciſſum obtineat teſtm̃. Quæro,prę ceſsit* primũ teſtm̃† ſolẽne:demũ teſtõr adhibitis ſeptẽ teſtibus dixit, nolo primũ teſtm̃ valere:an ex hoc primũ teſtm̃ ſit ſublatũ? Tex.q; nõ,Inſti.q.mod.teſt.inſtr.§.pe. Ego dicerem ſic ſalua veritate. Tu debes ſcire q; ſicut legata,& cætera alia, q̃ in teſtõ ſcribunt,requrunt cõfirmationem per hæreditatis additionem:ita adẽptio,ſi qua ſit,requirit q; cõfirmet hæreditate adita: & ideo dicitur q; hæreditas à ſeipſo adimi non põt:qa nõ eſt cuius actione ademptio cõfirmetur:vt l.ſed & ſi in cõditione.§.fi.de hære.inſti. Modò ad propoſitũ,ſi teſtator corã ſeptẽ teſtibus dixiſſet ſic,Volo primũ teſtamẽtũ nõ valere,qa volo decedere inteſtatus:tũc videt inſtituere venientes ab inteſtato: & per additionẽ venientiũ ab inteſtato ademptio cõfirmabit:vt l.ſi quis ita.ſ. de hære.inſti.& ſic adẽptio valet. Sed ſi ſimpliciter dixiſſet, Volo teſtm̃ nõ valere:non eſſet reuocatũ,niſi curſu decẽ annorũ:vt l.ſancimus.C.de teſta.& Inſtit.qui.mo.teſt.infir.§. pe. Facit ad prædicta qd' videbitis in l.ſi certarũ.§.ſi eodẽ.de teſt.mili.& qd' ibi dicetur.cõtra hoc facit l.cancellauerat.ſ. de his quæ in teſta. delen.& l.proxi.eo.tit.Glo.ſoluit ibi,peruenit ad actũ facti,ſ.cãcellando.ſed quæſtio noſtra loquit̃ qñ ſteterit ſolum in verbis. Ita not.d.l.cancellauerat.& d.l.noſtrã.C.de teſtamen.& d.§.pe.Cõtra hoc multũ fortiter facit l.nihil intereſt.j.de ad.le.gl.dicit q; id qd' dicit tex.nil intereſt inducat,an adimat,ſ.ſolenniter ſed iſta adẽptio nõ eſt ſolẽnis,vt dixi. Quæro,dicit* teſtator† in ſecũdo teſtamẽto inualido,caſſans & irritans oẽm aliã voluntatẽ & teſtamẽtũ qd' fecit volens iſtud teſtamẽtũ oĩbus prævalere. Quæro an vigore oĩm horum verborũ primũ teſtm̃ ſit caſſum: licet ſecundũ ſit nullũ. Rñdeo,caſſatio & cãcellatio reſtringit̃ ſecũdũ cauſam caſſatiõis vel cãcellationis:vt l.cãcellauerat.ſ. de his quæ in teſt.delen.& l.q ex liberis.§.teſtamẽto.j.de bo.poſ.ſcdm tab. Modò ad p̃poſitũ iſta caſſatio vel cãcellatio vĩ facta* reſpectu ſecũdi teſtamẽti:qa vult iſtud vltimũ prævalere: & ideo ſi vltima volũtas nõ valeret,nõ valerẽt iſta,caſſans,&c.& nil operarent. Hoc probat in d.§.teſtõ.& in d.l.cãcellauerat. vbi contẽplatione eorũ,qui ſunt ſcripti in primo teſtõ,fuit facta cancellatio ſecũdi teſtamẽti:ideo nulli alij prodeſt.& ita erat in caſu noſtro. Et idẽ ſi† in ſecũdo teſtamẽto inualido eſſent appoſita verba,ſi nõ valet iure teſtamẽti,valeat iure codicillorũ, quæ verba operantur vt debeantur legata venientibus ab inteſtato. & ideo ſecundũ teſtamẽtũ confirmat per additionẽ venientiũ ab inteſtato:tũc primũ eſt inualidũ:qa illa clauſula,caſſans & irritans,confirmatur per additionẽ venientium ab inteſtato. Prędicta ſunt vera,qñ præceſsit volũtas ſolennis,nõ habens clauſulam derogatoriam:tũc enim quid operẽtur verba,caſſans & irritans. dicam in l.ſi quis in principio teſtamenti.j.eo.

19.

SI tibi. Non poteſt peti legatũ,niſi caueatur de modo implendo.h.d. Oppo.q; legatarius non debeat cauere:vt l.liberto.§. Largius.j.eo.tit.j. Sol.ibi fuit electus vt nudus miniſter & executor. De executore autẽ & nudo miniſtro an & quando debeat cauere, videbi

tis

Universidad de Deusto

tis in l.diuus.ſi cui plus quam per l.Fal.quod not.De legatario, an & quando debeat cauere de modo implendo,dixi plenè in l. quibus diebus.§.Termilius.de condi.& demon.

1 ☞ *Actio competit ad pretium,quando res non poteſt præſtari.*

Res. No.tex.ibi:ſed actionem de pretio, &c. Ex †quo habes q̃ quando non poteſt præſtari res,ad pretium competit actio:licet contradicat glo. inſti.de legatis.§.ſi res aliena. Dixi plenè in l.planè. §.quòd ſi rem.ſ.de leg.j.& eſt glo.in l.fundo.ff.ad l.Falci.

1 ☞ *Qualiter intelligatur nutu fieri.*

Vtu. Opp.ad prin.& videtur q̃ nutu non poſsit relinqui:vt l.diſcretis.C.qui teſt.fa.poſ.So.iſta eſt veritas.Quandoque aliquis eſt mutus omnino:quãdoque aliquis non eſt omnino mutus,tamen propter aliquod accidẽs, vt propter morbum fortè non poteſt loqui.Primo caſu diſtingue vt l. diſcretis.quia aut mutus à natura fuit,aut non, vt ibi. Secundo
1 caſu poteſt relinqui nutu,vt hic, †Quæro qualiter[a] intelligitur
a nutu.Reſpondeo,quando ad interrogata conſentit,vel facit aliqua ſigna,per quæ voluntas eius perpenditur:vt l.ſeruo inuito.
b §.ſi pupillo.j.ad Treb.ſecundũ Iac.de Are.ideo notarius[b] debet ſic ſcribere,cum talis propter accidens loqui non poſsit,interrogatus aſſenſit humeris,& annuit capite,vt gl.dicit. Prędicta intelligo de eo,qui non poteſt loqui,tamen non perdidit intellectum:aliàs non:vt l.iubemus.C.de teſta.

c Fideicommiſſum. [c]Ego quæro in l. Mæuius. §. duobus.de le.ij.an teſtator poſsit diſpenſare contra regulam q̃ duæ cauſæ lucratiuæ non poſſunt concurrere circa eandem rem in eundem.Hic videtur tex. q̃ ſic,ibi:niſi defunctus,&c.tamen iſta lex nõ facit:quia hic voluit teſtator q̃ aliud præſtaretur,ſcilicet æſtimatio. aliàs autem non poſſet diſpenſare contra illam regulam:vt l.huiuſmodi.§.ſi Sempronius.ſ.de leg.j.Dixi plenè in d.§.duobus.

1 ☞ *Officiales pro pignoribus non poſſunt facere diſcooperiri domum.*

d Columnis. [d]Ex hoc §.habes q̃ officiales† qui faciũt diſcooperiri domum propter pignora, malè
1 faciunt:vt hic,& l.cætera.ſ.de leg.j.

1 ☞ *Ille capit bis,cui bis legatur,niſi ſit clauſula derogatoria.*
2 *Clauſula derogatoria tacita per aliam clauſulam tacitam derogatoriam tollitur.*
3 *Prima uoluntas habens clauſulam derogatoriam,quando tollatur per ſecundam.*
4 *Teſtator,ſi in primo teſtamento dixerit,ſi aliud teſtamentum fecero,nolo illud ualere, niſi in eo ſit ſcripta talis oratio:an ſi faciat ſecundum teſtamentum ſimpliciter,primum tollatur.*
5 *Glo.in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.malè loquitur.*
6 *Clauſula derogatoria appoſita in teſtamento minus ſolenni,an operetur quod per ſecũdum teſtamentum ſimpliciter factum non reuocentur diſpoſita in primo.*
7 *Verba derogatoria appoſita in teſtamento rupto ex cauſa præteritionis,q̃ conſeruẽtur per authen.ex cauſa,quo ad legata.*
8 *Primum teſtamentum habens clauſulam derogatoriam an ad hoc ut reuocetur ſufficiat, ſi in ſecundo fiat de teſtamento ſimpliciter mentio,in quo ſunt uerba derogatoria, uel ſit neceſſe quod fiat mentio de uerbis derogatorijs.*
9 *Quando unicum tantum teſtamentum habens clauſulam derogatoriam præceſſit,ſuffi cit reuocatio generalis per clauſulam,caſſans &c.*
10 *Clauſula caſſans & irritans omne aliud teſtamẽtum quod feciſſet:& ſi in eo eſſent uerba derogatiua ſub quacunque conceptione uerborum appoſita in ſecundo teſtamẽto an ualeat ut primum tollatur.*
Exprimere aliquid quis poteſt tribus modis,
11 *Remedium ut primum teſtamentum reuocari non poſsit an ſit dare.*
12 *Per modum donationis non poteſt fieri,ne primum teſtamentum tollatur per ſecundũ.*
13 *Per modum uenditionis non poteſt fieri quod primum teſtamentum non reuocetur per ſecundum.*
14 *Iuramentum interpoſitum ſuper primo teſtamento non impedit quin reuocetur per ſecundum.*
15 *Iuramentum interpoſitum ſuper primo teſtamento habet uim uerborum derogatoriorum.*
16 *Statutum habens clauſulam derogatoriam an tollatur per ſecundum remiſſiuè.*
17 *Contractus habens clauſulam derogatoriam quando tollatur per ſecundum remiſſiuè.*

e Si quis in principio. [e]Hæc lex diuiditur in tres partes.primò ponitur dictum.Secundo ratio dicti.Tertiò,limitatio. Secunda ibi:nemo enim.Tertia ibi:ſed hoc ita.h.d. Si prima voluntas eſt derogatoria vltimæ,prima prætualet:niſi prima per vltimã ſpecialiter reuocetur.hoc dicit.No.tex.ibi: nemo enim &c. Not. ex iſta lege primo quod ille cui bis legatur, bis debet habere.Secundò no.quod volũtas prima derogatoria debet reuocari ſpecialiter per ſecundam. Tertiò not.ibi: nemo enim,&c.Oppo.extra glo.† & videtur q̃ ſi a
le,cui bis legatur,ſemel tantum habere debet,etiam ſi non ſint verba derogatoria: vt b
l.planè.la j.§.j.ſ.de lega.j.& l. cùm centum j.de adi.leg.Sol.Intelige hoc quando legãtur eidem res diuerſæ.Vel quando legatur eadem quantitas à diuerſis heredibus:vt §. c
tit.j.l.ſi pluribus.§.j.& ſ.ti.ij.l.ſeruo alieno. §.ſi quis.Vel poteſt dici q̃ legatur eadem quantitas in diuerſis volũtatibus:vt l.quin d
quaginta.ſ.de proba.Vel poteſt dici q̃ hic loquitur quando vnum legatum continet plus alio quantitate vel cauſa,ſecũdum ea quæ dixi in l.cum centũ.de adi.leg. in omnibus iſtis caſibus ille,cui eſſet bis relictum bis caperet,niſi eſſet clauſula derogatoria: e
tunc enim capit ſemel tantùm:vt hic,& l.ſi ita.ſ.titu.ij.Contraria non obſtant:quia loquuntur in alijs caſibus.Oppo. ſecundum glo.de l.ſi mihi & tibi.§.fin.ſ.ti.ij.Solu. iſta debet intelligi ſecũdum illam: quia potior habetur vltima voluntas.verũ eſt, ſi ipſum expreſſe prioris voluntatis pœnitebat.aliàs ſecus,vt ibi.Oppo.q̃ non ſit neceſſe q̃ expreſſe pœnitreat eum prioris voluntatis: vt
l.ſi.in prin.§.tit. j.Dicit glo.dic vt ibi ſoluit
2 †quoniam ibi eſt quædam clauſula derogatoria tacitè ſumpta à cõtrario ſenſu: & tũc non eſt neceſſe q̃ illa clauſula expreſsè tollatur:ſed ſufficit tacitè tolli. Sicut enim inducitur tacitè,ita tacitè tollitur.Hic fuit ex f
preſſa clauſula,ideo expreſsè debet tolli. Dyn.tenet iſtam.& cõmuniter omnes moderni doct.Contra iſtam ſolu.videtur.ſ.de iure codic.l.conficiuntur.§.fin.Solu.ibi interuenerunt duo, ſcilicet prima voluntas derogatoria tacitè.Item codicilli poſterio-
res,per quæ duo ſimul coniuncta videtur q̃ codicilli medio tẽpore facti non valent,qua ſi interim fuerint in pendenti.Idẽ dicerẽ in caſu d.l.ſi.ſ.ti.ij.quia ſi feciſſet epiſtolã nõ obſignatã,& vltimò aliam obſignatam,q̃ per vltimam coniuncta voluntate prima,ſecunda non ſignata non valeret:arg.d.l.conficiuntur. §. ſi.Vel ad ſol.d.l.ſi.in prin.dic ſecundum Pe.ibi clauſula derogatoria non erat tacitè vel expreſſe:quia ibi fuerunt verba adiecta ad augmentum vt inducant fideicommiſſum:ideo nõ inducũt diminutionẽ.& etiam iſta ſatis placet.Opp.de l.diui.§.licet.ſ.de codi.Dicit glo.j.q̃ †ſequens voluntas emanans ſimpliciter va-
3 let ipſo iure,ſed tollitur ope exceptionis,vt hic. Iſta non placet: quia in lege contraria innuit ſequentem voluntatẽ habere plenũ effectum.Alia ſol.eſt q̃ aut iſta verba ponuntur in eodẽ teſtamẽto,quo legatur:& eſt neceſſaria ſpecialis reuocatio,vt hic Aut ponuntur in alio teſtamento:& tunc nõ eſt neceſſaria:ſpe-
f cialis reuocatio. Ita dicũt quidã[f]. Iſta ſolu.eſt contra iſtũ text. quia hic dicit in eodẽ teſtamẽto vel codillis. Vnde ſiue legetur in teſtamento,quo fuerunt verba derogatoria, ſiue in codicillis poſtea factis,requiritur ſpecialis reuocatio.Quare alij dicũt diſ ferẽtiam eſſe vtrum iſta clauſula derogatoria ponatur antequã leget vel poſtea.Iſta ſolu.reprobatur per gloſ. & bene: quia in l. contraria fuerunt appoſita verba derogatoria ad finẽ,ſicut hic, quare gloſſa in lege contraria dicit quòd valet poſterior voluntas,vt ibi.verum eſt,ſi ſpecialiter prima reuocetur, vt hic. Et hanc tenet Dynus.Quidam,vt Oldra.& Andreas de Piſis qui repetit iſtam legem, ſoluit aliter. & hoc videtur ſentire Iacobus de Aretio.vt dicamus quod in lege contraria fuerunt verba derogatoria ſolennitatis, quæ ſolennitas eſt iuris publici: ideo reuocatur per ſimplicem contrariam voluntatem: quia de facili ires redit ad ſuam naturam:vt l.ſi vnus. §. pactus. ſuprà de pactis. Hic verò fuerunt verba derogatoria circa legatum ſeu voluntatem legandi: quia teſtator poteſt tollere ſicut vult,cùm à ſua libera voluntate dependeat: ideo requiritur ſpiritualis reuocatio,vt hic.videre, ſi teſtator ibi dixiſſet ſic. Volo q̃ in codicillis meis requiratur iſta ſolennitas,quod ego me ſub

[a] Nutu. Quæro qualiter. Vide Bart.in l.j. §.ſi qs ita.de ver.ob.

[b] Ideo notari⁹, vide Bal.in l.diſcretis. C. q teſt.face.poſ.& ibi dicit qd hoc non habet locũ ad pias cãs.

[c] Fideicõmiſſum. et ibũ §.no.alleg. Bart. in l.planè. la j.§. j.ſ. titu.ij.

[d] Colũnis. Vide bar. & doc.in d.l.cætera. §. hoc ſenatus. & de intellectu huius tex. vide no. Imo.j. e. l.§. ſed ea. & ibi cũ text. ſing.no. Imo. ſecundum glo.

[e] Si ĩs in prin. Et vi de Bal.in l.humanũ. C.de legi. Io.de Im. in c.cũ eſſes. de teſta. Ang.in l hac cõſultiſſima.§. pe.C.de teſt. Sal.& Bal.in l. ſancimus. C.de teſt.Ange.in auẽ.hoc inter liberos.C.de teſta. & no.in d.§.pe.Bal.in l. clarũ.C.de fideic. & vide Bal.& Io. de Imo.ĩ §. in legatis.hic alleg.& vide Barto. in cõſi.vt dixit & aſſeruit.& eſt xxj. & vide Lu.Ro in conſ. eccñ.And.Barba.

[f] Dicunt qdã. Vide Ia.de Bel.l auẽ.de te. in prin.viij.co.& Io. An.& Io.de Pãtu.& Dominicũ in ca. j.de conſti. in vj. & Fl.in auẽ.hoc inter liberos C.de teſtamen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Non valet. Old. enī in d.l.ſancimus. vt ibi refert Sali. tenet opi. Dyn. & ita etiam ipſe Sali. & videtur q̄ ſit communis. adde Bal. conſi. clxxviij.

b ¶Mutare ſolēnitatē. Et ſi diceret: nolo aliud teſtamentū facere poſſe, niſi cū decē teſtib⁹, nil operat. hoc ſimpliciter tenet Pau. de Caſt. in l. ſi mihi & tibi. §. fi. ff. ij. niſi vltra prædicta teſtator ſubdat: & ſi contingat me aliud facere, nolo illud valere: qa tūc eſſet clauſula derogatoria volūtatis. & ſic valere ſecundū eū. alle. no. p Cyn. in d.l. ſancimus. & per Bar. hic, q̄ ſ proximē hoc dicit, ſed Bart. in l. oēs populi. in ij. q. prin. de iuſti. & iure. tenet etiā q. q̄ eſt de rogatoria ſolemnitas requiratur ſpecialis mentio.

ſcribā & mea manu ſignē: nec dixiſſet plus tūc ſol. eorū contineret veritatē. Eſſent em̄ verba derogatoria ſolēnitatis tantū, nō voluntatis: & per aliā volūtatē ſimpl'r emanantē ſine alia ſolēnitate tollerent. Hoc habes in ſimili in l. humanū. cū gl. C. de legib. ſed in caſu. §. licet teſtator proceſsit vltra. dixit em̄. Nō aliter codicilli valeant, niſi fuerint mea manu ſubſcripti, & ſic fuerūt derogatoria volūtatis ſicut hic: qa nō voluit aliter valere. & q̄d ibi dicit de ſolēnitate ponitur cōditionaliter: ſed diſpoſitiuè ponit tm̄ de volūtate. Vnde iſti malè dicūt. Quare dic vt dicit gl. & Dy. q̄ illa lex intelligat ſcdm iſtā. & hoc tenuit Cy. diſputādo hoc me audiēte. Oppo. de l. vbi ita. ff. de do. cau. mor. Rndeo, ibi trāſiuit ī ſpeciē cōtractus inter viuos: ideo nō licet pœnitere: vt l. ſicut. C. de act. & ob. §. cōmo. l. incōmodato. §. ſicut. hic. hic verò ſtetit finibus vltimæ voluntatis. Opp. §. de vſu & hab. l. plenū. §. equitij. & l. ſicut C. de teſt. mil. vbi teſtator ſciēs ſe habere filiū, videt eū exhæredare. Videtur em̄ loqui ſcd'm cōditionē eius de quo logꝝtur: vt d. §. equitij. Sol. ibi nulla præceſsit expreſſa clauſula derogatoria. hic ſecus. Ex peditis cōtrarijs venio † ad q. Gl. hic quærit lex iſta loquit' qn̄ p̄ceſſerūt ẏba derogatoria legati qd ſi p̄ceſſerūt verba derogatoria teſtamēti, vt puta dixit: ſi aliq̄d teſtm̄ fecero, nolo valere. vel dixit: nolo valere aliud teſtm̄, niſi ſit ibi ſcripta talis oratio, vel tale quid. Dicit gl. q̄ ſcd'm teſtm̄ nō valet', niſi expreſsè pœniteat prioris teſtamēti. Iſtā q. ponit Dy. in c. q̄d' ſemel placuit. de re. iu. li. vj. & q̄dā hñt hic, & ibi arguit pro & cōtra. q̄ omitto cauſa breuitatis ipe determinauit vt determinatgl. ſed Iac. d' Are. determinat cōtra. & dicit q̄ ſecūdum teſtm̄ ſimpliciter emanās valet ipſo iure, & primū tollit: qa nemo pōt ſibi auferre liberā teſtamenti factionē. l. ſtipulatio hoc modo. d' ver. ob. ſed p iſta auferī libera teſtamēti factio ergo nō valet. Pro hoc l. diui. §. licet. ſ. de cōdi. Non obſtat iſta lex, & l. ſi mihi & tibi. §. ī legatis. §. de leg. j. qa hic fuerūt verba derogatoria actus teſtandi. Vnde clarius diſtinguendo dicit, q̄ qñq̄ verba ſunt derogatoria actus teſtādi: qñq̄ ſunt verba derogatoria cuiuſdā ſolēnitatis teſtamēti: qñq̄ volūtatis. Primo caſu nō valet: qa nō pōt ſe facere inteſtabilē, & eſſet cōtra bonos mores: vt d. l. ſtipulatio. Sed'o caſu nō valet: qa nō pōt mutare b ſolennitatē q̄ eſt iuris publici: vt d. §. licet. Tertio caſu valet, ſi expreſsè de prima pœniteat: qa expreſſa reuocatio regrit: vt d. l. ſi mihi & tibi. §. fi. ſ. de leg. j. & hic. Ita dicit Iac. de Are. & And. de Piſis ſequēdo eū Cyn. in l. ſancimus. C. de teſt. recitando opi. dicit q̄ hæc opi. ſaltem in cathedra eſſet pulchra opi. poſtea Cy. me audiēte hoc diſputādo determinauit cōtrariū, dicens ſic. Nō eſſet verū q̄ per hoc ipſe efficit inteſtabilis: imò pōt facere aliud teſtm̄, qñcūq̄ vult: ſed oportet q̄ nos ſimus certi q̄ ipſe velit. Cū enim iſta verba habeāt vim cuiuſdā proteſtationis præbulæ, talis proteſtatio declarat in ſequēti teſtō voluntatē deeſſe: vt l. at ſi quis. §. plericq̄. ſ. de relig. & l. qui in aliena. in fi. ſ. de acq. hære. Sequens ergo teſtm̄ nō eſt teſtm̄: quia lex præſumit in eo voluntatē deeſſe, niſi expreſſam reuocationē faciat de prīo. Vnde nō eſt verū q̄ ſit inteſtabilis. Idē tenebat Ray. de For. & ego

c idē puto. declarabo tñ latius. Et aduerte ' ſi teſtator dixiſſet tantum. Nolo me poſſe facere aliud teſtm̄, & nolo me poſſe mutare tale teſtm̄, vel nolo me poſſe pœnitere. & non dixiſſet vltra:

d tūc fateor verū d dictū Iac. de Are. & ſequacium: quia teſtator ſolū diſpoſuit circa ipſam poſsibilitatē teſtādi, & non circa volūtatem, quæ debeat in futurū deeſſe: & hoc nō pōt facere: qa nō pōt ſibi auferre liberā teſtamēti factionē: vt l. ſtipulatio hoc mo

5 do. de ver. ob. & ideo gl. in l. ſi mihi & tibi. † §. in legatis. ſ. de leg.

e j. malè loquitur ' & bene reprehēditur p Iac. de Are. ſed ſi dixiſſet, ſi fecero aliud teſtm̄ nolo valere. hic nō diſpoſuit circa poſsibilitatē teſtādi: licet diſponit circa volūtatē, quā dicit deeſſe in futuro: ideo reqrit q̄ ex preſsè reuocet, vt appareat volūtatē deeſſe in ſequēti teſtamēto. quā lex p̄ſumit deeſſe, p̄pter verba p̄ambula derogatoria. Pro

f declaratione f noſtræ materię † extra gl. & doc. g̃ro, hic fit mētio

6 de duplici volūtate: in vna fuerunt verba derogatoria: & poſtea eſt ſequuta alia volūtas, g̃ro de prima volūtate, qd ſi iſta verba derogatoria ſunt appoſita in volūtate minus ſolēni. Rndeo: verba derogatoria habēt vim cuiuſdā ademptionis, vt hic no. in gl. magna & ideo ad hoc vt adimat hæreditas, debet fieri in voluntate ſolēni: qa in codicillis dari vel adimi hæreditas nō pōt: vt l. ij. C. de codi. & oportet q̄ adimat in tali volūtate, ex qua poſſet adiri hæreditas: vt dixi in l. ſi iure. ſ. e. Sed in ademptione legati nō reqrit tanta ſolēnitas: vt l. ſi ita. ſ. de leg. j. & ibi no. & l. fideic. C. e. tit. & l. heredes palā. §. j. ſ. de teſta. & l. datū. C. de leg. & vide

7 Azo. in ſumma Inſti. de teſt. ord §. illud etiā. † Quæro, quid ſi iſta verba derogatoria cōtineantur an teſtamento rupto ex cauſa p̄teritionis vel exhæredationis, an cōſeruētur talia verba derogatoria p aut. ex cauſa. Putarē q̄ inquātū iſta verba cōtinent adēptionē hæreditatis, & ſic reſpicerēt inſtitutionē: tūc nihil valent. Sed inquātū reſpicīūt legata & fideicommiſſa: tunc valent,

8 per d. aut. ex cauſa. Venio ad ſecūdū teſtamentū. dixi † q̄ eſt neceſſe q̄ per ſcd'm teſtm̄ ſpecialiter pœniteat de prīo. & quid ſi teſtator in ſcd'o dixit, Et ſic hāc meā vltimā volūtatē eſſe volo, & oibus p̄ualere, caſſans & irritās teſtamentū factū manu cuiuſdā notarij talis vel alterius cuiuſcunq̄: an ſufficiat? Quæſtio eſt an in eo ſufficiat q̄ fiat mētio de teſtamēto ſimpliciter in quo ſunt

g verba derogatoria, g an eſt neceſſe q̄d' fiat mētio de verbis derogatorijs. Gl. hic videt velle q̄ ſufficiat q̄ fiat mētio tantū de primo teſtamēto: nec dicit aliquid de verbis derogatorijs. & verba Dy. hoc videntur ſonare in c. q̄d' ſemel. extra de reg. iur. lib. vj. Alibi gl. dicit q̄ nō ſufficit mētionē fieri de verbis teſtamēti: ſed debet fieri mētio qualitatis teſtamēti, vt dicat, nō obſtāte tali teſtamēto, & verbis derogatorijs in eo inſertis. Ita not. in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ſ. tit. ij. Quid dicemus? Breuiter ſi bene pōderetis tex. hic poſitū in fi. principij videt requirere duo. Primò q̄ ſpecialiter pœniteat prioris volūtatis. Secundò q̄ cōtrariū aſſerat eius q̄d' primò dixerat: vt ibi: ſed hoc ita locū, &c. Dico ergo q̄ debemus inſpicere verba derogatoria qualiter ſint concepta. Si em̄ ſunt cōcepta ſecūdū eū modū q̄ primò in glo. ponit, vt ſi aliud teſtm̄ facerē, nolo valere. tūc reuocādo primū teſtm̄ noīatim, & dicēdo, hoc vltimū volo valere: videt ſatisfactū huic legi quia ſpecialiter primi teſtamēti facit mētionē, & dixi vltimū ſe velle valere. & ſic aſſeruit cōtrariū eius q̄d' prius dixerat. Sed ſi ponimus verba derogatoria eſſe cōcepta ſecundū alios modos poſitos in glo. qa dixit ſi q̄d' aliud teſtm̄ fecero, nolo valere, niſi ſit talis ſolēnitas: tūc oportet q̄ dicat, caſſans & irritans aliud teſtamentū, & verba derogatoria ibi poſita. aliās non vī aſſerere cōtrariū eius q̄d' primò dixit. & ſic intelligo gl. in d. §. in legatis.

9 Sed † g̃ro, ſi eſſet ponere caſum, in q̄ ſufficeret reuocatio gñaliter facta dicēs, caſſans omne aliud teſtm̄ meū, in quo ſunt verba de

h rogatoria: an hoc voluit p̄ualere? Rndeo, ſic h, ſi vnum tamē

præceſsit

---

a ¶Verba derogatoria. An ſufficiat facere gñalē mentionem de verbis derogatorijs an reqrat q̄ ſpecificētur, vide Bart. ff. humanū. C. de lega. Et de forma clauſulę derogatorię, vid̄ text optimū & ibi Bal. in l. fi. §. fi. C. de Lar. li. tol. & mela⁹ ī l. oēs. in prī. C. de p̄ſcri. xxx. anno. & ibi ſin. dicit Bal. & Ang. q̄ ſufficit teſtatorem dicere hæc verba, videlicet nō obſtāre alid alio teſtō, etiā ſi de eo teſtō debet fieri mētio ſpecialis, &c. & quinde eſt, an ſi ſpecial. s derogaſſet ſecūdū eū per illum tex. Et iſtis adde Bal. in aut. hoc b inter liberos. C. de teſti. & ſing. p eū in l. ſancimus. in vlti. col. C. d' teſt. & vid' ang. & Imol. in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. & d' leg. j. & ibi dixi poſt eū. Adde Paul. de Caſtr. conſi. cccixiij. vbi dicit q̄ Pede. de Señ. conſi. ccxvj. aliter ſenſit quā conſi. xlvj. & qñ pater in primo poſuit clauſulam derogatoriam. in ſecundo non: ſed illud fecit coram quinq; teſtibus an ſit ſublatum primum. vide Ro. conſi. cccl. xxxv. & cccxciij.

h ❧POMATES. ¶Rndeo, ſic. Et in cōtrariū eſt cōis opi. p Alex. cōſ. xxv. inci. viſo teſtō in ij. col. in iij. vol. & quæ ſcripſi ad Bar. in l. ij. ff. de lib. & poſt. pro opi. tm̄ Bar. facit l. fundus qui locatus. ff. de fund. inſtru. gl. in l. quāuis. C. de fide ic. & q̄ ponit idē Bar. in l. eos. ff. de fal. & q̄ no. Bal. in l. quib⁹ diebus. §. diīs. ff. de cōdi. & demō. Alex. in l. ſeruū. in vlt. col. ff. de hær. inſti. & no. Barb.

a ¶Pro declaratione. Et de hac materia vide plenè Ang. in cōſ. cccxiij. vbi optimè dicit & pulchrè not.

Universidad de Deusto

consi.lij.incip.nobilis & egregia.inserto in consilijs Ale.in iij.vol.Pau.de cā. cōsi.cccxij.Raph.Cu.cōsi.xlvix.& cōsi.lxxx.& cōsi.lx viij.Pau.de Ca. cōsi. cclxij.Et istis adde in simili Bar.& quæ ibi posui in l.q Rome.§.duo fratres. in vi.quæst.ad fi.ff.de ver.ob.Alex.cōsi.lxxxv.in prin.in iij.vol.& cōsil. x. in ij.col.in iij.vol.& vide Barba.cōsi.xx.& adde q̄ posui ad Bar.in l.ij. §.omnīū. ff.de adminis. tuto.Cardi.consil.lij.

a ¶Videtur q̄ nō.Sed Ange.& Imo.in l.ij. de liberis & posthu. tenēt contra Bart.hic & ibi, Bald.in auth. hoc inter liberos. de test.& in l.humanū. de legib.

b ¶Dico sic. Fe.de Se. in cōsi.xlvij. alias lj. q̄ incipit,habita su p casu ꝓdicto &c.tenet per oia Bar.i hac materia. Et adde q̄ hāc opi. Bart. segtur etiā Alex.de Imo. in consi.cccxxxiij.co.ij. ver.ad idē.l.nomina tim.in j.vol.& adde q̄ idē tenet Pau. de Cast.in cōsi.cccv.in nouis.& in cōsi.cclx xxj.colū.ij.circa me diū.in antiqs secun dū stampā Papien.

c ¶Nomine singulari. Hoc intellige quando solus eras:aliās se q̄.l.ij.de libe.& pos.

d ¶Quæro an. An pos sit dari remedium q̄ primū testamētū nō possit reuocari:& vi de bal.in l.sancimus. de testamen.

¶ POMATES.

d ¶Quæro an sit aliquod remedium. In ista q̄stione vtū Spe. I ti.de instr.edi.§.cōpēdiosē,ver.qd si.Fe de.de Sē.cōsil. xlvij. aliās lj.inci.sup dicto casu.et cōsi.cccxxxij. inci.casus talis i mo nasteriis.Bal.cōsi. clx xxviij.inci.qdā fecit testamētū.& in l.oēs populi.in iij.q.princ. ver.circa secūdā. ff.de iusti.& iure p Iac.de Belui.i auth. ex imper fecto.C.de test.p Io. An.et Mod.in c.j.de cōsti.lib.vj.& in c.j. de excess.ꝓla. e.li.per Bal.& Ange.in auth. hoc inter liberos.C. de test.Bal.in l huma nū.C.de legi. & in l. clari. C.de iudeic.per Ang.cōsi.cccxiij.ici. quædā dña Ioānina vxor.& in l. oēs. C. de ꝓscrip.xxx.anno. Bal.Ang. & Imo. in l.ij.C.de lib. & post. Pau.de ca.cōsi.clxij. inci.quædā dña i suo testō.p Cardi.Flo.in Cle.j.in xxxiij.col. de sepul.alleg.late in l.si mihi & tibi. §. in legatis.in ij.col. & se quen.de lega.j.

e ¶Prioris pœniteat. Adde Bar.in l.pacta nouissima.C.de pac.

f ¶Cessare metus.bal. in l.j.circa si. C.de sa cro.san.eccle. vbi po nit aliud modus. sed non videt bonus mo dus: q̄ primū testa mētū mutat & pro pter beneficiū Trebellianicæ detrahen

præcesserit testamentum,in quo sunt verba derogatoria:vt l.ij.§.de libe.& posth.† Quę ro:quid si testator dixit sic,cassans et irritās omne aliud testamentum quod feciſſem: & sic in eo essent verba derogatoria sub quacunque conceptione verborum:an suf ficiat.Hic videtur q̄ non:a quia tex. hic requirit q̄ specialiter reuocetur.& illud dicit specialiter fieri:quod est à generalitate exē ptum:vt l.item apud Labeonem.§.hoc edi ctum.j.de iniur. & l.j.§.dixerit aliquis.j.de publi.& l.seruis vrbanis.in fi.j. e.Sed istud non est exēptum à generalitate: ergo non b est factum specialiter.Ego dico sic.b prout dixi in materia substitutionis vulgaris in l. j.in fi.§.de vul.& pupil. Aliquid potest exprimi tribus modis:quandoq̄ generaliter, quandoq̄ singulariter,quandoq̄ particulariter:sicut est dare genus, species.& indiuiduum. Aliquis ergo potest nominari sub nomine generis,speciei,& indiuidui. Dic ergo q̄ vltima voluntas seu testamentum. quod est testatio mētis,est nomen generis. & ideo dicendo cassans & irritans omne aliud testamentum &c. non sufficeret, nisi quando vnum tantū præcesserit, vt dixi §. & hoc tenet gl.& Dyn.Sed ego dico q̄ ita dicendo,etiam si essent verba derogatoria, videtur exprimi specialiter:quia testamēta quędā habēt verba derogatoria, quędā nō. & ideo sufficit q̄ specialiter fiat noua reuocatio sub nomīe speciei,vt hic dū dicit specialiter. Præterea.probo per tex. filius inter cæteros non debet exhęredari, sed nomina tim:& intelligitur nominatim non dicēdo, exhæredo liberos,q̄d est nomē generis: qa cōprehendit nepotes vlteriores.sed debet fieri exhæredatio sub nomīe speciei, vt exhæredo filios vel sub noīe singulari:c vt Titiū.& dicit fieri noīatim:vt l.Titius.in prī. §.de libe.& posth,& ita dico in proposito: qa sufficeret q̄ reuocatio fieret sub nomīe speciei.& fiat mētio testamēti & qualitatis testamēti.Quæro,qd si verba derogatoria sunt ita cōcepta per hęc verba:q̄ si aliud testamētum fecero,nolo valere,nisi sit obser uata talis solēnitas & sic in eo fuerint posita verba reuocatiua istius clausulę,nolo reuocationē valere,qd iuris? Puto idē:quia quocūq̄ modo sint facta verba reuocatoria si prioris voluntatis faciunt mentionē, & etiā qualitatis testamēti:tamē nō est necesse q̄ verba singulariter exprimāt. Sufficit enim ad reuocationē q̄ sit reuocata illa 11 clausula derogatoria.vt hic. † Quæro,d an d sit aliquid remedium q̄ primū testm̄ nō possit reuocari.Quidā q̄ sic,dicendo sic,volo hoc testamētū valere:& si cōtingat me mutare.& aliud testamētū facere.nolo valere: quia illud erit simulatū & fictū,& per metū factū contra voluntatem meā,ne incuram indignationem consanguineorum: & sic protestor q̄ per illud non intendo alīqd alicui dare.tunc secundum nihil valet,etiā si expresse prioris pœniteat testamēti,sed primum:quia plus valet, &c.vt C.plus valere quod agitur per totum. Itē ista protestatio declarat animū nō esse nec voluntatē in secundo:vt l.si quis in aliena.§.fi. §.de acq.hære.Facit l.in cōcubinatu.§.de cōcu. Hoc nō placet:mā per primum testamentū non probatur secundū simulatum nec factum contra voluntatē. Nā sufficit primā volūtatē derogatoriam esse reuocatam, vt dixi.§.Nam sicut tunc volebā primum testamentum valere,& secundū esse fictum: ita modo primæ voluntatis pœnitet,& volo secundum valere. Itē per primum testamentū nō probat dolus nec metus:vt l.metū.C.quod me.cā.C.de transact.l.si maior. & de dolo.l.dolum. nec etiam inducit aliquid verisimile sufficiēs ad arguendū dolū vel metū.C.de transac.l.interpositas.Remanet ergo solū nuda voluntas prohibitoria quę potest reuocari,vt dictū est.Preterea si testamentū esset factum præsentibus vicinis & consanguineis,præsumit cessare f metus & dolus:vt l.transactionē. C.de trā sac.Alij dicunt q̄ fiat sic,s.q̄ in primo testamento dicat:si contingat me facere aliud testamentū:tunc omnia quæ scripta sunt in isto in illo intelligantur repetita:arg.l.posthumus.§.fi.de iniust.testa. Sed hoc nō placet:quia sicut precedentes codicilli possūt reuocari:ita & ista voluntas. Vnde puto q̄ hoc casu sufficeret generalis cassatio omnis precedētis voluntatis. Vnde alij dicunt q̄ stando in finibus vltimę voluntatis nullū est dare remediū. Nemo enim potest sibi legē imponere,à qua recedere nō possit g vt hic,nisi transeat in forma contractus:g vt dicit Dy.in ca.quod semel.de reg.iur.li.vj. & ita Cyn. & And.de Pis.& quasi omnes.

12 Dicat ergo† testator,Volo hanc esse meam vltimam voluntatem,quam promitto non h reuocare.Sed si cōtingath me reuocare vel aliud testamētum facere:ex nunc dono & do omnia bona mea tibi hæredi instituto, vel tibi notario recipienti pro hærede instituto,et pro legatarijs eo modo,& ea forma quæ ego testator §.dixi.Et quod vltima voluntas possit transire ad contractum, nota. per glo.in l.hæredes palam.in fi.§.de testa.

i Hoc non est verum :& consuluerem con k trarium:k salua reuerentia Dyn. Nam contractus inter viuos facti sub cōditione impossibili de iure,vel sub conditione turpi, sunt nulli ipso iure: vt l. impossibilis. & l. generaliter.de verbor.oblig.Sed ista donatio est facta sub conditione turpi, & contra bonos mores:quia apponitur, si contingat me mutare testamentum: & sic aufert liberam testamenti factionem, & non valet:vt l.stipulatio hoc modo.de verborum i obliga.Et sic reperiri Dy.cōsuluisse antequam scriberet in c.quod semel placuit.extra de regu.iur.lib.vj. Quæro quid si fieret 13 †per modum venditionis: dicens. Volo istud testamētū omnibus ꝓualere,& volo k non reuocare:& ex nūc vēdo & trado pro tanto pretio quod confiteor me habuisse. Videtur quod valeat.Hic enim nō videor grauari metu pœnæ,ne faciam testamentum:quia si in conditionis euentum per fi

g ¶In formam contractus & c.Adde Bar.in d.l.stipulatio hoc modo cōcepta. in prin.& ibi Ro. & Paul. de Cast.

h ¶Sed si cōtingat.Idē tenet Bal.in l.sancimus.in l.cum antiquitas.de testa. & in c.j.de feu.da.in vi. le.cōmis.& add bal. in l.ex testamēto. C. de fideicō.& adde q̄ reperi Dy. cōsuluisse cōtra id, qd tenet in lecturis. vt refert Pau.de cast.in d.l.cū antiqtas.Sed qd i legato,puta lego Titio fundū,dicās q̄ nolo posse reuocare & si cōtingat me reuocare, ex nūc dono sibi dictū fundū pūri & acceptāti.Bal.in d. l. sancim⁹.tenet q̄ tūc valeat donatio, quia cessat rō,& nō tollit libera facultas p donationē vni⁹,&c sed do.Pau. in d.l.cū antiqtas.dicit qd i cōtrariū facit. qa sicut debet esse libera vltima voluntas quo ad institutiones,ita quā tū ad legata:qa non debet quis cōpelli ad ea faciēda de directo vel in directo:& ista pars est forte verior secūdū ipsum.nec aliter dicet.Subdit tū q̄ reperit Bart.mouisse istud dubiū vt habet in q̄busdā suis recollectis,vt habet i l. iubemus.C.de sac.san. eccle Imo. aūt tenet opi.Bal. hic. & adde Bal.in d.l. sancimus. q̄ sol⁹ singularissimē limitauit hāc materiā.et ad hāc materiā vide oīno Bal.in c.ij. de feu.da. in vi.le.cō missō.vbi ponit nor. q.Titi⁹ filios ſ &c vbi arguit p & contra.& indecisum reliqt.Tu adde q̄ cōstitutio ſcarij:de qua ibi, non pōt cōstitui ad fcōtracta, ſedm ang. in d.l.stipulatio hoc mō concepta. & hō facit q̄ no.i l.iij. j.de acqr. pos. In hac materia. adde Bal.i auth. hoc inter liberos.C. de test. & q̄ no.Io.an.i c.j.d cōsti.i vj.ſedm bal. i d.c.ij.q̄rit hūs vxorē & nō liberos ſduct⁹ hlāditūs.&c.vbi vide adde ā ſi fiat legatū cōditōe,ſi cōtingat testm̄ reuocari, illud dōat.Ro.cōſ.cccxciij. Et qd ſi dicat, dono oīa bōa mea.vide Ol. cōsi.cxiij.& ang.cō ſi.cccxij.& lxxvj.

¶ POMATES.

¶Hoc nō ē verū.vide Ale.cōſ.xxv.i vj.co. i iij vo.Pa. cōſi. xlj.i ij.dub.i ij.vo.ro. cōſ. xlj.alīs clxxij.& cōſ. cccxciij.

k ¶Cōsulere cōtrariū. vide ij.i cōſ. clxxvij. ici.p dec. cōsultatio nis ꝓpositę &c.vbi tenet cū bar.hic et ro. i cōsi.ici.i Chri.nose. repetio p̄suppositoq̄ dictū legatū, de q̄ in

Universidad de Deusto
Biblioteca

themate, transiuit in contra. Ium.

POMATES.

a ¶ Quæro qd si testa tor. Vide Old. consi. cxxix. i fi. Fed. i cõsi. c. i vlt. co i fi. ale. in l. pactũ qđ dotali. C. de pac. Pañ. cõsi. xlj. in j. dubio in ij. volu. & cõsi. xlvij. in vlt. co. eo. vol. ij. Fel. in c. cum accessisset. in v. co. de cõst. & p confirmatiõe vide ij posui ad Bart. in l. cum pcario. ff. de preca.

b ¶ Et iurat. An possit testõr mutare testm cui iurauit nõ cõtrauenire: dixi post Bar. in l. cũ duobus. §. idẽ rũdit. ff. p soc. est & gl. xiij. q. ij. c. vltima voluntas. & habes Gut. ff. fuz. i l. j. de ss. san. eccl. & Bal. in d. aut. hoc inter liberos p Imo. i d. c. cũ cõtingat. đ iureiur. in xvij. char. Adde an iurans nõ mutare testm possit illud mutare. Ol. consi. cxxvij. & clx.

c ¶ Ioã. and. Imo. tenet opi. Io. an. i d. c cũ cõtingat. cõtra Bar. hic.

d ¶ Ego dico. Hoc idẽ firmat Bart. p casum l. si quis inquilinos. §. fi. de le. j. vbi vide.

e ¶ Quæro vtrũ. Adde Bart. i d. l. oẽs populi. Et an iurm habeat vim clausulæ derogatoriæ, adde Bar. in l. eã quã. C. de fideicõ. & ibi dixi.

f ¶ Miles. Vide qđ in cidẽter dixi in l. speriũ. in apost. magna. de iur. om. iudi.

g ¶ Notario cõdẽnato. An notario damnato de falso possit reseruari factio testamẽti, adde Bar. in d. l. & militibus. & in d. l. diuus.

h ¶ Nõ debet cõmitte re. Qñ iudex nõ habet dubiũ non debet cõmittere cõsilio sapiẽtis. add qđ in fi. dixit idẽ Bar. i l. legãter. i prin. de cõdi. inde. adđ ad hoc q̃ dicunt i l. j. C. de rela. p Bal. i l. ij. ass. in fi. de le. j. adde qũ habes in cõsi. Barb. ici. scripsit Prophera clarissimꝰ psal. xcviij. in co. xxj. & vide no. i l. si conuenerit. de re iu. Item dicas q̃ cõsilio non põt peti post factas allegatiões, nec post finitã instãtiã, vt fin. dixit d. Ant. i d. c. cũ in veteri. d ele in no. licet contra hoc sentiat bar. i l. si postulauerit. de adul. vel secundũ do. Ant. i c. cũ in veteri. nõ põt peti cõsiliũ postq̃ est cõclusum in causa nec post factã mẽtionem ad audiendũ sniam, & est bonus tex. i d. c. cũ in veteri. Itẽ dic q. cõsiliũ peti nõ põt quoties iudex videtur habere sufficiẽtem informationem. Et hoc tenet Bar. in l. si quis in conscribendo. C. de testa. Et Bal. in l. j. C. de ss. ecc. Et Ang. in l. ij. C. de ed. di. Adr. Et Ang. in l. ij. C. de ed. di. Adr. Et Ang. in l. ij. C. de ed. di. Adr

paret ꝙ testator voluit gratiare: quia verba legati non fuerūt directa ad legatariū, sed verba executiua legati tm, vnde debitor
1 ad solutionem fuit adhibitus. Itē facit ista lex vtrū ciuitas possit cogere debitores alicuius exulis soluere, & si soluant vtrū liberetur. De quo plenè in l. creditor. de sol. per Dynum. 28.

Si fidei. De hoc vtrum fideicommissum relictū à non capace valeat? habes glo. in l. eam quam. C. de fideicom. & videbitis in l. cogi. §. hi qui. infrà ad Trebel.

1 ☞ *Qualiter intelligatur quod quando duo adiectiua compulantur respectu unius substantiui requiritur concursus utriusque.* 29.

Qui concubinā. Duo adiectiua prolata respectu vnius generis verificant dispositionē in altero, licet vtriusq; veritas non concurrat. h. d. tex. ibi cā empta parata, &c. & secundo ad vsum tradita, secūdum Ia. de Are. vides hic ꝙ non est differentia inter vxorē & concubinā, vt hic. & videbitis in l. itē legato. §. parui. j. eo. Secūdò videtis hic ꝙ licet duo adiectiua proferantur respectu vnius substātiui copulatiuè nō requirit de necessitate concursus vtriusq;, vt hic. Dicit enim empta parata. & sufficit esse parata, licet nō empta. qd' no. quia videtur mirandū. Sed possumus dicere ꝙ hic non est oratio coniuncta, sed est magis oratio resoluta, nec copulatiua, nec disiūctiua. Ista sol. nō est bona: qa si est resoluta debet resolui in cōiunctiuā vel disiunctiuā: vt l. sepe. de ver. sig. & l. alienationis. §. fi. e. ti. Si ergo hic resolueretur in disiunctiuā, malè diceremus: qa tūc debet vnū eligere tantum. Si verò resoluitur in copulatiuā tunc requirit cōcursus vtriusq;: vt l. si hæredi plures. de condi. insti. So. † Id, qd' dicit quādo duo adiectiua copulantur respectu vnius substantiui, requiritur concursus vtriusq;, est verum, si copulantur respectu vnius substātiui certi & limitati: secus si respectu vnius generis. Dicit em, hic vestem, ita declaraui in l. si is q ducenta. §. vtrum infrà de rebus dubijs. quod nota.

1 ☞ *Verbum habeat quando trahitur ad fideicommissum.*

a **Cùm ita.** In dubio assumimus qd' est minus. h. d. Tu habes hic duo. Vnū ꝙ verbū habeat, adiectū portioni hæreditatis trahit ad fideicōmissū, nō ad institutionē | Secundò no. ꝙ verbū, habeat. intelligit, hoc est, manu hęredis accipiat ab hærede dāte, vt hic: qa dicit primò habeat: & postea dicit cū hæres dare damnatus esset, &c. Secundum hoc in dubio verba executiua legati videntur ad hæredem referri. Cōtra hoc videtur tex. cum glossa in l. Lucio §. titu. primo. & ibi soluī.

1 ☞ *Verbum peruenisse, seu peruenit, intelligitur cum effectu.*
2 *Reus edit actori ad intentionem coadiuuandam.*

1 **Cùm ita.** Verbū | peruenisse, seu peruenerit, intelligit cū effe-
2 ctu. h. d. No. ex isto §. † ꝙ actori edit reus ad intē tionē iuuādā. Cōtra hoc C. de edē. l. q accusare. & l. fi. Sol. ad intētionē fundandā nō edit: hoc est, ad ꝓbā dū id, qd' est fundamētū intētionis, vt i cōtrario: vt patet in d. l. fi. dū dicit, originē, &c. sed ad adiuuandā intentionē iam fundatā hī edit, vt hic. Aliud exēplū. j. e. l. ꝑ dijs. §. Titio. secūdū Gul. de Cu. Nec potes dicere ꝙ hic loquit in rēibus: qa hic ī sunt facię mādāte actore: ergo ē ea. rō q̄ in instrumētis. Facit ad l. fal. l. pe. §. fi. & ꝙ ibi dixi. ꝙ no.

1 ☞ *Euictio debetur ab hærede in legato generis.*
2 *Ratio quare emptor tenetur facere pretium uēditoris, sed uēditor non rem emptoris.*
3 *Conclusio libelli in actione ex empto de euictione.*
4 *Denunciatio quando fit, quando quis acturus est de euictione.*

b **Si hæres.** In † legato generis ab hærede debetur euictio.
1 Itē qui ex causa lucratiua est habiturus regressum de euictione debet ante iudiciū acceptū denunciationem facere hoc dicit. & iste est bonus casus: ideo tenēdus mēti. Opponi. & videtur ꝙ legatarius nō habeat regressum contra hærēdē de euictione: vt l. si à substituto. §. j. ŝ. titu. ij. Sol. aut est homo legatus in specie, & non debetur euictio, vt ibi. Aut in genere: & debetur, vt hic, & ibi not. & plenius in l. si domus. §. de euictione. ŝ. titu. ij. & dicit Ro. hoc magis ex qualitate obligationis, quia in genere, quam ex titu. procedit. Ita dicit Roma. Aduerte
2 ista | est vera ratio quare emptor tenetur facere pretiū vēditoris: quia eidē tenetur in genere: sed venditor nō tenetur facere rem emptoris: vt l. exempto. in principio. s. de actio. empti. Ratio est quia tenetur in specie. ideo si aliquis emit aliquid in genere, tūc vēditor tenetur facere rem accipientis: quia hoc est ex qualitate obligationis magis, quam titulo, vt hic, & nota in dicta. l. si domus. §. de euictione. suprà titulo secundo.

c Item scias ꝙ in actione † ex empto de euictione cōcluditur in libello sic: quia dicis te
3 emisse rē & esse euictā, ꝓpter qd' tantū tua interest &c. Sed in hoc titulo vbi quis tenetur ad dandū debet dici aliter. Nā dices tu sic: tu teneris ad dandū talē rem & est euicta: & sic nūquā dedisti cū rem meā perfectè nō feceris: & sic nō agit noua actiōe de euictione, sed agit actione veteri. quia non perfectè feciſti rē meā nūquā fuisti liberatus. Dixi plenè in l. Iulianus. §. j. de ver. ob. & est tex. in d. l. si domus. §. de euictione.

d Oppo. l. cū pater. §. euictis. ŝ. ti. j. Solu. vt il. i.
4 † Item op. ꝙ denūciatio sufficiat fieri quā-
d docūq; ante īniam, vt l. si rem. §. fi. ŝ. de eui. Sed hic dicit ante iudiciū. Glo. exponit iudiciū, i. īniam, vel dicit glo. dic vt ibi. Quare dic: aut ille qui est habiturus regressum de euictione habet titulū lucratiuū: & debet denūciare ante li. cōte. Aut habet titulū
e oneroſum: & pōt qñcunq; ante īniam denūciare, dum tm defensiones sint saluæ. Ita ponūt Dy. hic. & Cy. in l. emptor. C. de eui.

Si Stichus. Plalitas geminat duas singularitates. h. d. con-
f cor. l. falsa. in fi. de condi. & demon. Oppo.
g de l. talem. §. si quis. de he. īnsti. Solue vt ibi.

1 ☞ *Verbum, paria, potest poni adiectiue & substantiuè.*

Qui quatuor. Quæro de ratione huius tex. vos
1 debetis scire | ꝙ hoc nomē paria, potest accipi adiectiuè & substantiuè. adiectiuè declinatur sic: hic & hæc & hoc par. in plurali hi & hæ pares, & hæc paria. & accipitur id est æqualia. sic ponitur C. de ser. fug. l. quicunq;. substantiuè accipitur hoc par. in plurali hæc paria. significat vnum totum cōpositum ex duobus quod vocatur par, vt dicamus vnū par decretalium & similia. Ad propositū si dicis, lego pocula olearia paria duo. Istud paria iam non pōt accipi substantiuè: quia iam duo substantiua venirent ad determinationē eiusdem verbi sine copula: ideo adiectiuè intelligitur, vt intelligamus paria, id est æqualia. Sed cùm dico poculorum paria duo, debet intelligi de necessitate substantiuè: & sic significat quatuor, id est duo tota, quorum quodlibet ex duobus est compositum.

e **Qui hortos.** Hæres dānatus sine re aliquē vti frui,
re cōducta teneť præstare mercedē reipublicæ. cōtra, imò legatarius, vt l. hactenus. & l. si pendētes. §. si quid cloacarij. ŝ. de vsufru. Glo. soluit duobus modis. Primò vt dicamus &c. vt in ea habetis. Tu dic vt dicā j. eo. l. is verbis. §. fi.

Cùm in testamento. Conditio apposita libertati videtur apposita legato.
hoc dicit. Oppo. glo. de l. quæsitum. §. j. ŝ. titu. j. Solu. vt in glos.

f **Si fundum.** Hic est notabilis §. & bonus. Legato fundo nō cedit pars quā defunctus alij actione personali dare debebat. hoc dicit.

1 ☞ *Legatum factum alicui, si cùm filia moraretur, an intelligatur quòd debeat morari in eadem terra & domo, an in eadem terra.*
2 *Iussus morari cum aliquo quanto tempore morari debeat, ut habeat legatum.*
3 *Conditio mixta dependens ex facto meo & alterius, si deficit casu, legatum non extinguitur fauore alimentorum.*

Vxori. Ex isto §. feci pluries magnum fundamentum ad
sustinendum opi. glo. contra dicta Dy. & Pe. & hoc dicit. Legatū quoad quis cùm filio moraretur, debetur semper
g si per filium stat, sed si per casum debetur pro eo anno ℓ tantùm quo morari incœpit non pro futuris. hoc dicit. In tex. ibi. tempore iunge hic versi. finautē. & postea redeas ad versic. Trebatius.

1 † Quæro si lego alicui si cū filio meo moraretˉ, an debeat intelligi in eadē terra vel in eadē domo, an nō. hic videt intelligi & sufficiat si moret in eadē terra. & dicit cū eo morari, vt hic, ibi si ambo Capuę &c. In cōtrariū videt tex. j. de cōdi. & demō. l. si quis ita legauerit. vbi videtur velle ꝙ ista verba importent i ꝙ simul educētur. Hæc glo. hoc videtur sentire, & nititur rīdere ad hūc

¶ §. cū ita. verbū peruenisse, intelligit cū effectu. limita nō habere locū in dote, vt est tex. & ibi Bar. licet sub dubio reliquerit in l. Mœnio. §. i. suprà titulo primo.
¶ Si hæres. & vide Imo. hic.
¶ Item scias. No. formā libelli qñ agit de euictione. & adde ꝙ no. Bar. i. l. Aristo. §. j. de dona. & in l. si domus. §. j. in fi. ŝ. tit. ij.
¶ Fieri qñcunq;. Qñ debet fieri denūciatio euictionis. adde Bal. in l. libera. C. de fen. & Bal. in l. aut q alię. in prī. qd' vi aut clā. & Pau. de Lea. in c. fivēduori. in fj. col. de emp. & vendi. & ibi etiam in vlti. col.
¶ Qui horros. et istū tex. no. alle. Bar. in l. apud Iul. §. si Titi?. ŝ. ti. ij. & Bal. in l. prædia. C. de fidei. ij. col.
¶ Si fundū. Et vide Barto. & Ange. in l. serui electio. de le. j.
¶ Eo anno. Et vide no. q. positā per Dy. & Imo. in l. cū pater. §. fi. de cōd. et demō. & multa pulchra q Bar. in l. Quintus. de annu. leg. & mī nubendo dicitur pdere hoc legatū, secundū Bal. in l. j. C. vbi pupil. edu. debe.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Periſtum §. Adde vt per Bal. cõſi. ccccxxxiij. in fi. & cõſi. ccccxlvij. cod. volu.

b ¶ Extiliam. Iſta eſt lex ſin. & nõ reperit alibi ſcẽm Ang. poſt Dy. in l. Marcellus. §. quidam. ad Treb. Andre. Barba.

c ¶ Quæro qd. Vide Bal. in c. j. §. cũ autẽ. in iij. colũ. ſi de inue. feu. & per Barto & doc. in l. ſi plures. de dã. infec. & de verbo partis. & de vbo dimidia, vide Bar. l. Lucius. §. filiam ex aſſe. ſupra titulo primo.

d ¶ Continetur. Ad idẽ tex. iuncta gloſ. in l. pater. §. filium. j. to.

e ¶ Licet aliãs. Adde Fran. de Are. quẽ vide in c. ij. col. ſi. de p ba. & in c. ſi. de cõſt. vbi dixit hunc tex. ad hoc ſingularẽ. & ſequit Bar. hic. & vide qd dẽ in c. oñi cõtra. col. ñ. de pba. vbi verba teſtãris in dubio debẽt impropria a ri, vt nõ inducat aliquid exorbitans.

f ¶ Per glo. Hanc glo. põderat Bal. l. ij. C. de iur. do. q. ſi qs eſt dives & nobilis, ſi dubio ſũſumit donare.

g ¶ Præſumitur. Vide Bar. in l. vbi. j. de do. cã mor. & Bald. in l. nõ ambigit. ſi fi. de legi. & ll. Lucius. ſi pri. j. de do. & Imo. ll. cũ pẽ. § pẽ pluribꝰ. ff. ti. j. & Abb. oĩno l. c. cũ venerabilis. de exce.

tex. Dicit enim q ſi morẽtur Capuæ, debetur legatũ matri quãuis vnà inſimul nõ habitaſſent: quia ſtetit per filiũ: aliãs ſecus: qa tunc non debetur. Hoc nõ placet: quia primum loquitur qñ per filiũ non ſtat, ſed per caſum, ſed qñ ſtat per filium dicitur in fi. §. Quid ergo dicemus? Rñdeo, debemus inſpicere verba teſtatoris. Aut enim dixit ſimpliciter quoad cũ filio meo morabitur, vel erit: & tunc intelligitur q cũ eo educetur, vt l. ſi quis ita. de condi. & demõ. Aut dicis quoad cũ filio meo moreẽ vel erit Capuæ: & ſic exprimit locũ: & tunc ſufficit ſi ſtant in eadẽ ciuitate, licet ſimul nõ habitent, vt loquitur hic. † Dicitur hic quãtolibet tempore. quæro quantũ tẽpus debet eſſe iſtud. Quidã dicunt arbitrio boni viri, vel aliter ſufficiat ſi minima parte anni habitauerunt ſimul Capuæ. cũ enim ſit legatũ annuũ ab initio cedit, vt l. à vobis. j. titu. j. & l. in ſingulos. Dices tu, nõ eſt verũ q hic ſit annuum legatũ, ſed die quod glo. ſubaudit, ſed certè non eſt neceſſe q ſubaudiatur: quia iſta verba quoad, vel donec erit cũ filio, faciunt annuum legatum, vt l. legatũ. j. titu. j. Vlterius procedo. debetis ſcire per iſtum §. q ego teneo opi. glo. noſtrarum reprobata opi. Dy. & Pe. Nam dicũt glo. † q eſt ſpeciale fauore alimentorum q cõditio miſta pendẽs ex facto meo & alterius deficiens per caſum non extinguit legatum. Ita no. in l. in teſtamento. j. de condi. & demon. & l. illis libertis. eo. ti. & l. j. C. de inſti. & ſubſti. Dy. dicit aliter extra de regu. iur. c. imputari. lib. vj. Pe. aliter in l. j. C. de leg. & ibi per Cy. Ego dico q glo. dicit verum: & ipſi dicũt cõtra caſum huius §. quia hic in prin. mulier fuit impedita habitare cũ filio caſu: ideo debet habere pro illo tẽpore quo habitauit tantũ nõ plus. Sed ſi per filium ſtaret: tũc eſt aliud vt in fi. §. ſed in alimẽtis eſt ſecus, vt in legibus ſ. alle. vt dixi in l. illis libertis. de cõdi. & demõ. Oppo. & videt. q Paulus, aliãs Labeo, malè dicat, & Trebatius bene: quia ſtare in certo loco eſt ſpecies ſeruitutis, quod reprobatur ſemper niſi in liberto, vt l. Titio. §. Titio centũ. j. de condi. & demõ. Rñ. q ſi aliquis obligetur ad demorandũ in certo loco eſt ſpecies ſeruitutis, vt ibi. Sed q hoc veniat in cõditiõe, q habeat tm ſi in tali loco moreẽt: tũc nõ eſt p̃hibitũ, vt hic.

1 ☞ *Qui non poteſt emere quòd teſtator iuſſit tenetur ad æſtimationem.*
2 *Iuramentum in litem non habet locum in actione ex teſtamento.*
3 *Hæres poſt moram condemnatur ad intereſſe probatum alio modo quàm per iuramẽtũ.*

1 **Si ædes.** Qui † non põt emere quod teſtator iuſſit tenetur ad æſtimationẽ. h. d. Oppo. & videtur q qñ potuit emere & nõ emit quod teneatur etiã ad intereſſe, vt l. cũ pater. §. fi. & l. ſeq. j. ad l. Fal. Solu. glo. dicit: hic debet intelligi qñ potuit emere pretio iniuſto. ſecus ſi pretio iuſto emere potuiſſet, vt l. cõtraria. & l. is qui. C. de in lit. iur. Vide gloſ. quæ incipit, mere
2 pro pretio. Innuit iſta glo. q † in actione ex teſtamẽto iuretur in litẽ. quod eſt falſum, vt l. in actionibus. §. fi. & l. ſeq. ſ. de in li. iur. Non ob. l. cũ pater. in fi. ad l. Fal. quia ibi agebatur actione in rẽ quę eſt arbitraria. & in ea in litẽ iuratur. & ita dicebat hic lac. de Are. ſuper hac glo. Sed certè glo. prædicta nõ habuit reſpectum
3 ad iuramentũ in litẽ, † ſed vult dicere q hæres poſt morã condẽnatur ad intereſſe probatur per aliũ modũ q per iuramentũ in litẽ. qd eſt verũ, vt l. is q fideicõmiſſum. ſ. e. l. pat. in prin. j. e. qd no.

Si cui. Ratione aditus iudicatur de cœnaculo cui cedat. h. d. Materiã huius l. dicas vt l. qd cõclaue. j. de dã. in. & c.

1 ☞ *Prælegata non veniunt in ſubſtitutione vulgari.*

b **Extiliam.** Aliãs l. Sextiam. b Prælegata † nõ veniunt in ſubſtitutione vulgari. hoc dicit. De materia legis dicas vt l. miles. §. pro parte. ſ. titu. j. & l. qui filiabus. §. fi. & l. ſeq. ſ. tit. ij. & l. qui filio. eo. titu. & per docto. in l. cum virum. C. de fideicommiſ. Dixi in l. Marcellus. §. quidam. j. ad Trebel. & non eſt alibi ſecundũ Dy.

1 ☞ *Domus pro parte legata ratione incertitudinis debetur tota. & nume. 4.*
2 *Morari dicitur quis ubi cùm familia moratur.*
3 *Legata domo an ueniant penus & granaria,*
4 *Totum appellatione partis continetur.*

1 **Vxori.** Domus † pro parte legata ratione incertitudinis debetur tota. hoc dicit. ſecundũ Dyn. Vel aliter.
2 Ibi dicitur † quis morari vbi cũ familia ſua moratur. h. d. † Quæro vtrũ cedat penus legato & granaria vbi ponuntur res, nec ibi
3 quis moratur. Et dicit glo. q nõ cedunt. Iaco. de Are. reprehendit iſtã glo. & dicit q penus & loca, vbi tales res cõſueuerunt reponi, cedunt legato, niſi ſit locus multũ ſeparatus, vel cõſueuit locari: nam tantũ ea quæ cõſueuerũt locari, videntur exempta,
c vt hic. Pro hoc facit j. eo. l. prædiis. §. pe. & fi. Quæro quid ſi nulla particula domus eſt quàm cõſueuerit locare, ſed tota habita-
4 bat. Dicit gl. † q tota domus debeẽt: quia appellatione partis totũ
d cõtineẽ. a p hoc facit l. virilis. j. de v̄. ſig. licet gl. ipſum nõ alleget.

1 ☞ *Donata poſt teſtamentum non continentur in legato.*
2 *Verbum præteriti temporis non porrigitur ad futurum in exorbitantibus à iure cõi.*

1 **Vxori.** Ea † quæ poſt teſtamentum ſunt donata, non continentur etiam in legato. hoc dicit ſecundũ Dy. vel
2 aliter. † Verbũ præteriti, licet aliãs porrigatur ad futurũ: non tñ
e porrigitur ad ea quæ à iure cõmuni exorbitant. h. d. & iſtud videtur magis de intellectu glo. noſtræ. Oppo. de l. cùm pater. §. fidei. ſ. ti. j. Solue vt ibi. Secundò oppo. ſ. ti. ñ. l. talis ſcriptura. §. fi. cum l. ſeq. vbi talia verba. tẽporis præteriti porrigũtur ad futura. Dicit glo. ibi porrigũtur ad futura legata quæ poterãt fieri de iure cõi, ſed nõ porrigũtur ad futuras donationes quæ non poſſunt fieri inter virum & vxo. & ſic exorbitant à iure cõi. Oppo. j. de ali. & cib. leg. l. Mela. §. j. dicit gloſ. hic loquitur in præterito, ibi non. Tu dic vt ibi dixi, vide gloſ. quæ incipit à quibus. ibi, fidei. Solue vt ibi. Item ibi in §. licet. dic imò incipit, l. diuus. & nõ eſt contra. ſi in gloſ. habetis contra.

1 ☞ *Donatio præſumitur in nobili & diuite & qñ quantitas non eſt magna. & nu. 3.*
2 *Dependens ex mera uoluntate teſtatoris, & ſi pertineat ad contractum uel quaſi, declaratur ex uerbis in teſtamento poſitis.*
4 *Verbum concedo, quando alia cauſa non apparet idem eſt concedo quod dono.*

Cùm Seius. Si dubiũ erat qua mẽte quis faceret aliqd inter viuos põt declarari ex verbis in vltima volũtate prolatis. h. d. & eſt nouus caſus. dicitur q in dubio præſumitur donatio ex iſtis verbis. Cõtra. C. de do. l. ſi donatio.
1 Solu. dicit glo. ideo † donatio præſumitur: quia vir erat dives & nobilis & quantitas non magna, vt l. vtrum. ſ. de dona. inter virum & vxo. Alij dicunt q præſumitur donatio ſimpliciter, vt l.
f ſi filij tui. C. de dona. inter virum & vxo. ſed ibi per gloſ. f repro-
2 batur. Quare tu dic † q ex verbis probatis in teſtamento poteſt declarari id quod dependet ex mera voluntate teſtatoris, licet pertineat ad contractum vel quaſi. vt l. ſi auia. C. de iure delibe.
3 modo ad propoſitũ † ſi quidem nullus actus teſtatoris præceſſit inter virum & vxorem eius vel aliam perſonam: tunc licet teſtator in teſtamento dicat ſe donaſſe: illa verba nõ inducunt donationem. ſed fideicommiſſum. vt d. l. ſi donatio. C. de dona. Ratio: quia ad perficiendam donationem non requirebatur aliud quàm voluntas defuncti, ſed ſi præceſſit aliquis actus, vt traditio vel ſolutio pro alio: & dubitatur an fecit animo donandi vel non: ex verbis teſtamenti hic præſumitur. Ex eo enim quod di-
g xit conceſſerit, præſumitur ſ q fecit animo donandi, vt hic. Ex
4 iſto tex. & gloſ. not. † q verbum concedo, idem eſt dicere quod dono. ſi nõ apparet alia cauſa ex qua concedatur. Vide gloſſam quæ incipit, ſ. vt ſit donatio. & de hoc in l. pen. in prin. j. de dona.

Omẽn. In legato nominis continetur debitum & vſura. hoc dicit.

1 ☞ *Verba futuri temporis propter fraudem hæredis trahuntur ad tempus teſtamenti.*
2 *Qui facit ſecundùm conſuetudinem teſtatoris uidetur ſecundùm eius uoluntatẽ facere.*
3 *Vendens uel donans maiorem partem patrimonij præſumitur in fraudem facere.*

1 **Filio.** Verba † futuri temporis propter fraudem hæredis trahuntur ad tempus teſtamenti. hoc dicit. Sed contra infrà de optio. lega. l. fina. vbi videtur quòd poſſit eligere de futuris. Reſpondeo dicit gloſ. iſtud fuit hic propter tranſcurſum temporis, ſed quia contra conſuetudinem patris filius nomina ampliauit. Itẽ cõtra. j. de ali. & cib. leg. l. Mela. §. j. So. eo. mõ. Alij volẽtes hoc cõtrariũ euadere, exponũt illos tex. alio mõ. q̃ro qd

ſi hoc

Universidad de Deusto

si hoc fecit alius quàm filius, & sine filij fraude ampliauerit nomina, an possit eligere. videtur q̃ sic, vt hic à contrario sensu. & l. cùm ita. §. ij. s. ti. j. Contrarium puto q̃ quicunq; hoc fecerit sine voluntate testatoris non proderit filio, vt l. pe. in fi. de auro & argen. lega. Sed dices tu: qualiter probabitur voluntas testatoris?

a Rñdeo quòd quis facit secundũ consuetudinem testatoris, videtur facere secundũ eius voluntatem: & si faciat contra eius consuetudinem videtur facere contra eius voluntatem, vt l. vel vniuersorum. §. de pig. act. & l. fi. s. q̃ cũ eo. No. tex. cum glo. vos habetis in l. omnes. §. Lucius. j. de his quæ in frau. cred. q̃ eo q̃ omnia bona donantur vel venduntur, præsumitur factum in

a fraudem. Quid si non omnia bona donauit sed quasi totũ pa-
b trimonium donauit, vt talem rem & talem? Hic est ar. q̃ præsu-
c mitur fraus, ac si tibi omnia bona donasset: & hoc videtur sentire glo. quæ incipit, ex hoc q̃ ferè omnis substantia.

Vni ex. Legatarius hæreditatis non tenetur ad onera, nisi inquantum res fuerint oneri per testatorem destinatæ. hoc dicit. Oppo. q̃ legatarius hæreditatis teneatur subire onera, vt l. cùm filius. §. j. s. tit. j. & l. statuliberum. §. fi. & l. seq. eo. ti. dicit Iacob. de Are. & omnes q̃ hic testator designauit vnde onera soluantur. ex quo videtur velle q̃ vltra illud nõ teneatur ipse, sed heredes: ideo ipse legatarius ad onera hr̃ditatis nõ teneẽ.

Pater filio. Verba ad declarationẽ apposita non debẽt diminutionem inducere. hoc dicit. Quæro de quo erat dubium? Respon. dubium erat: quia fecit mentionẽ de mutuo: vnde cùm vnam causam expressisset, ad illam videbatur se restringere. Sed contrarium est: quia hic expressit causam declarationis, non restrictionis. Pro hoc in l. quæsitum. §. fi. j. de fun. instru. & quod ibi dixi. 34.

Patronus. Si hæres est iussus rem alteri comparare post moram, potest ad æstimationem cõ uenire. hoc dicit. Oppo. q̃ non petatur æstimatio, sed ipsa res: vt l. si domus. §. cum alicui. s. de leg. j. Dicit glo. hoc ideo: quia testator voluit præstari tributum certæ personæ: qua perempta non potest deberi. Quidam tenent istam solu. dicentes q̃ persona liberti perẽpta nõ põt hæredi prẽstari cũ eadẽ cõmoditate: & erit alia tribus, sicut dicimus in vsufructu. l. si vsusfructus mihi in biẽnium. j. de vsufru. lega. Sed certè fuit legata proprietas, nõ vsusfructus, & eadem proprietas potest hæredi præstari, & cùm ea commoditate, qua potest prẽstari defuncto. Quare dic q̃ hic nõ fuit tribus legata, sed fuit iussus emere tribum: & sic tenetur ad factum: & post moram tenetur ad interesse seu æstimationem. quod dic plenè vt suprà, de lega. ij. vt l. Titia. §. Seia. & ibi dixi.

1 ☞ *De dictione usque, ad plenum.*

1 d **Sempronio.** †Dictio vsq;,[4] q̃n ponitur ad determinãdum prędia discontinua ponit̃ inclusiuè. h. d. Vel aliter. Dictio, vsq;. ex coniecturata voluntate defuncti ponitur inclusiuè, etiã si adijciat̃ termino q̃d̃ de necessitate est separatũ à termino. h. d. sed prędcedens summarium plus placet. No. q̃ dictio vsq;, ponitur inclusiuè. Simile s. ti. ij. l. filius. §. j. licet gdã cõtra. s. de dolo. l. id est, vsq;. & q̃d̃ me. cau. l. si cũ exceptione. §. quatenus. & l. fi. de senato. & l. à caligato. C. de nup. & aut̃. hoc ius. de procu. & de do. cau. non nu. in aut̃. ibi posita quæ incipit, q̃d̃ locum. & §. illud etiã. in aut̃. de appel. & intra quæ tempora. Contra hoc tñ oppo. q̃ ista dictio vsq;, ponatur exclusiuè, vt l. filius. §. j. s. ti. ij. Sol. Ibi si aliter acciperetur, resultaret prauus intellectus & cõtra legẽ. hic secus. & hoc probatur etiã in. l. j. §. j. an per aliũ cau. appel. vbi ista distinctio probat̃. Oppo. de l. j. §. in publico flumine. & l. pe. j. de flu. vbi dictio vsq;, ponit̃ exclusiuè. Si ẽm flumẽ duret vsq; ad ripã, nõ cõprehendit̃ ripa. Solu. duobus modis. Primò q̃ hoc ex præsumpta volũtate defuncti: quia erat sub cura eiusdẽ villici, vt j. e. l. prædijs. §. Titio. & §. seq. l. Seiæ. §. tyrãnæ. j. de fun. instru. Istã solu. videtur tenere Gul. de Cug. in l. meminisse. s. de offi. procõ. & leg. vbi tractat istã materiam. Vel aliter: & melius, hic loquitur quando dictio vsq;, ponitur ad determinandũ loca discontinua. Erant enim prædia diuersa & discontinua, vt hic apparet in tex. tũc prædium illud q̃ ponitur in termino includitur sub illa vniuersitate terminata. Rationem videbitis infrà. Sed in l. contraria ponitur dictio vsq; ad determinandam rem continuam & locum continuum: & ponitur exclusiuè. rõnẽ videbitis incontinenti. Vt ergo liqueat ista

e mã debetis scire q̃ ista mã est gl. ã l. vsq; s. de dolo & dicit̃ q̃ aut

a ¶ In fraudem. Vide Bal. in l. fraus. de le. & in l. ij. in ij. col. ibi tertiò quæro. C. si quid in frau. pat. & Ang. in l. ij. de acq. hær. & Bal. in aut̃. sed iam necesse. C. de do. ante nup. & Ang. in l. etiam si vxoris. C. de do. inter vi. & vxo.

b ¶ Quid. Quid si vendit omnes res particulares, vtrum præsumatur fraus. et dicit q̃ sic, sed in contrarium videtur quod non. Bar. per illum tex. in l. j. peculium. In picola. de pec. le. licet contrariũ teneat Bald. per istum tex. in l. j. in vlti. col. C. qui bo. ce. pos. per Bart. in l. j. C. si quid in frau. pa. & ibi etiã quod si maiorẽ partẽ & quãdo particulariter vẽdidit q̃ præsumatur fraus, tenet etiam Bald. in l. ij. C. de repud. hre. & cum Bar. hic trãsit Bal. in l. sivnquam de reuo. do. & no. hic allegat Bal. in l. j. an iij. q. in fi. C. de inoffi. do. & Barto. hic simpliciter refert & sequit. Pau. de ca. cõn. clxxxiij. incl. in Christi nomine amen. præsupponitur in themate q̃ domus vendita &c. in vlti. colũ. & in consil. cclij. incl. ex his quæ superius narrata sunt in factis. in fi. j. col.

c ¶ Hic est ar. Et vide Bart. in cõsi. lxxxij. vbi allegat istam glo. Bal. in l. fraus. ff. de lega. dixi in consil. Veronæ. And. Barba.

d ¶ Dictio vsq;. No. hic de hac dictione vsq; vtrum & quãdo ponatur inclusiuè vel exclusiuè, quæ omnia bene not. & vide latè per eum in l. memminisse. de of. procõ. & q̃ no. Bal. in l. post duos. C. de aduo. diuer. iu. vbi de dictione à, & vsq;. per Io. an. in c. ij. de obli. per Bal. in aut̃. hoc amplius. in vl. col. de fidei. allegd per Imo. in l. filiusfa. in prin. de le. j. & not. in c. cũ dilecti. de do. & cõt. & Imo. in l. j. de consti. p Iac. Bu. in aut̃. hoc ius. C. de pen. cũ q̃ ibi trãsit simplic. & Bar. q̃ Pau. de Lea. in cõsilio. c. cũ dilecti. in prin. de fi. inst. & q̃ sit datũ est aligd in emphyteusim vsque in tertiã gẽrationẽ nũ gd stet inclusiuè dictio vsq;? Imol. q̃ sic in l. q̃ dicit̃. de v. ob. sed vid. bonũ text. in c. ij. de hære. in vi.

e ¶ Et dicit. Vide Bal. & j. §. hoc aut̃. q̃ fend. da. pos. & in aut̃. hoc amplia? iij. col. C. de fidei. & Bar. & Bal. ĩ l. meminisse. d. of. pc. ❧ POMATES.

f ¶ Fallit si ex cõiecturis aliud appareat. Vide ad hoc glos. ã l. j. §. j. ff. de supfi. text. in l. ẽfitũ. §. sed et ipse ff. de fun. instru. & q̃ per istũ tex. no. Bar. in l. si pater ĩ prin. ff. de dona. Adde bonũ tex. ĩ l. fi. C. cõ. vtriusq; in. Areti. cõs. lx. adde Pal. in l. Paul⁹ la j. tiij. charta.

tractemus de odio: et ponit̃ exclusiuè. Aut de fauore: & ponit̃ inclusiuè. Et hoc videt̃ tenere Cy. in l. à caligato. C. de nup. Ista sol. nõ videt̃ vera per l. faccularij §. sunt quę dã j. de extraor. crimin. vbi tractatur de pœnis quæ sunt odiosæ: & tamen dictio vsq;. ponitur inclusiuè. Simile in l. si cũ exceptiõe. §. quatenus. q̃d̃ met. cau. Sed istis potestis respondere: qa ibi fuit certũ de mente legis sed tñ dico q̃ ista distinctio nõ est bona, p vnã decre. quã habemus dicentem in ca. q̃cunquæ. extra de hære. lib. vj. q̃ hæretici & eorũ filij vsq; ad secundam generationem sunt priuati omni officio publico, nec dicebat plus ista decreta. ideo ibi hoc nõ est certũ. vnde est facta secunda Decre. declarãs illã, & dicit q̃ intelligatur de secũda generatione, vt porrigatur ad nepotes. vt c. statutũ. eo. titu. lib. vj. & tunc tractamus de odio irrationabili. Quid dicemus? Gul. tractat in l. meminisse. & multa dicit nõ tñ habetis intellectum. Sed aduertite scire debetis q̃ c dictio vsq;, quando nõ ponitur respectiuè; & tũc includit de necessitate, vt l. nã secundum. j. de leg. prę stã. & l. j. in fi. j. si ta. te. nul. ex. coniuncta l. cũ in adoptiuis. §. sed ne articulũ. C. de adop. Quid hoc sit dictũ non ponitur respectiuè: satis in exemplis illarũ legum declaratur. Et quandoq; dictio vsq; ponitur respectiuè ab vno termino vsq; ad aliũ terminũ: & hoc contingit quatuor modis. Qñq; ponit̃ super loco, qñq; super tẽpore, quandoq; super numero, quãdoq; super gradu. de quolibet videamus. Si apponitur super loco, qñq; ponit̃ ad determinãdũ vnũ locũ cõtinuũ, qñq; ad determinãdũ plura loca discõtinua. Primo casu aut p istã distinctionẽ vsq;, apponit̃ vt terminus illud q̃ põt cõprehẽdi, & esse vnũ cũ terminato: qñq; apponit̃ vt terminus id q̃ de necessitate est separatũ ab ipso termino. Primo casu. vt si lego fundũ vsq; ad illã arborẽ, vel vsq; ad illũ lapidẽ. Põt ẽm esse q̃ lapis & arbor vel fouea est de fundo, vt s. cõi diui. l. arbor. & l. p regiõe. j. de acq. re. do. & in isto casu in dubio ponit̃ inclusiuè: arg. ad hoc l. j. §. j. de offi. p̃fe. vrb. ibi vsq; ad cẽtẽsimũ lapidẽ: & cõtinet̃ lapis cẽtesimus: ar. illius legis. & ar. huius §. vt statũ inducã. Fallit si ex

f cõiecturis aliud appareat. ſexẽplũ in cõtractibus vltro citróq; obligatorijs, vt vẽdidi tibi fundũ vsq; ad domũ. põt domus esse de fundo. Certe ex quãtitate p̃tij prę sumimus vtrũ domus includat̃ vel nõ. & Dyn. dicit hic. & est tex. cũ gl. in l. semp in stipulationibus. j. de re. iu. Itẽ qñq; apparet contraria mẽs cõtrahẽtiũ ex qualitatæ rei vẽditæ, vt si dicerẽ, vendo vsq; ad sepulchrũ. Nã licet f sepulchrũ potest esse de fundo: tñ qa sepulchrũ nõ põt vẽdi, nõ cõtinet̃: qa resultaret prauus intellectus, vt l. filiusfa. §. j. s. de leg. j. et in istis casibus ponit̃ exclusiue. Secũdo casu quãdo apponit̃ vt terminus illud q̃d̃ de necessitate est aliud à termino, vt vẽdo tibi fundũ Sẽpronianũ vsq; ad Titianũ. nã de necessitate fundus Titianus nõ cõtinet̃ in Sẽpronia. tũc ponit̃ exclusiuè, vt l. j. §. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Nõ nocet. Error in regione nõ nocet. vide nõ c. ſignificãte. de reſcri. & doc. in l. iij. §. ti. ij. & in l demonſtratio. de cõd. & de. ⁊c POMATES.

b ¶ Cũ qꝫ decedẽs. in prin. Adde q̃ põt aliqꝫ grauari fideicommiſſo in reſtõne legati vel alienare ſua. ſi ipſe cõſenſit, ſed m Imo. cõſi. cclxvj. in ci. in themate. aperte in verſic. certum eſt autem quòd illꝫ.

c ¶ Quæro qd. Vide Bar. in l j. in princ. de ver. ob. & Bal. l. ij. §. volũtatẽ. ſo. ma. & in l. tale pactũ. §. fin. de pac. et in c. j. §. ſi quis feudũ. ſi de inueſt. litori. inter do. & in c. imperialis. ſ prin. de ꝓhi. feu. ali. per l. ot. & do. Bar. hoc alle. & ſequit Bal. in ſuo conſi. cclx. & cclxxj. in principio.

d ¶ Vlteriꝰ loqtur. Et de iſta q. vide d. Pe. in cõſi. cccxlvij. vbi allegat dictum Bar. hic. Andrę. Barba.

e ¶ Teneat ex teſtõ. vide Bal. in l. ſenium. C. q teſt. fa. poſ. & in l. cũ alienã. in ij. col. C. de leg. adde mehꝰ Car. cõſi. ccxj. incip. quidam ſibi hęredes inſtituit filios.

f ¶ Nõ ꝓiudicat. vide Bar. & Imo. in l. quæ dotis. ſolu. mat. Bald. in d. l. ſenium. publico flumine. & l. pe. de flumi. Fallit fauore viæ inſtruendæ, vt l. quidam in teſtamento. ſ. ti. j. Item fallit ſi devoluntate teſtatoris aliud apparet, vt puta: quia totũ erat ſub cura eiuſdem villici, vt hic, ſecundùm Guil. de Cug. quod non placet: quia hic eſt alia ratio, vt ſtatim dicam. Si verò ponitur ad determinandum certa loca diſcõtinua: tunc in dubio ponitur incluſiuè, vt hic eſt caſus in §. noſtro. Ratio: quia tunc ponitur ad determinationem cuiuſdam vniuerſitatis ſeu generalitatis. dixit enim lego omnia prædia mea vſq; ad tale prædium. Sub iſta generalitate poteſt comprehendi locus ille qui ponitur vt terminus, licet non poſsit cõprehendi ſub generalitate quando vnum prædium ſingulariter legatur. Eſt ergo eadem ratio hic quæ eſt cùm dico, lego prædium vſq; ad arborem, cũ arbor poſsit eſſe de prædio, ſicut ille locus ſub hac generalitate. Quandoq; dictio vſq;, ponitur ſuper tempore, & tunc aduerte. Aut illud tẽpus quod apponitur vt terminus, ſub tempore terminato poteſt contineri, vt puta, promitto dare centum vſq; ad calendas Iunij: & tunc ponitur incluſiuè, vt l. eum qui. §. qui ita. j. de ver. ob. & l. ad diem. & l. qui ante calendas. eo. ti. Fallit ſi reſultaret prauus intellectus, vt puta ſtatuo terminum ad comparendum vſq; ad diem dominicam. illa dies ponitur excluſiuè: quia illa die non poteſt comparere. Ita debet intelligi l. ij. C. de tempo. appel. & extra de dila. c. fi. ad quod facit quod §. dixi. & debet poni excluſiuè; quia aliàs reſultat prauus intellectus. Item ex veriſimilitudine, vt promitto tibi dare vnam libram carnium vſq; ad diem veneris, ponitur excluſiuè: quia die veneris carnes non comeduntur, vt l. ſemper. j. de reg. iur. & ibi no. quandoq; tẽpus appoſitum vt terminus per dictionem vſq;, de neceſsitate ſeparatum eſt à termino: verbi gratia do Titium adiutorẽ tutori vſq; ad pubertatem pupillo & volo terminare pupillarem ætatẽ: & ſic pubertas de neceſsitate non includitur: quia eſt de neceſsitate ſeparata à termino, ſ. à pupillari ætate: & tunc ponitur excluſiuè, vt l. quæſitũ. ſ. de tutelis. Fallit ſi de mente teſtantis vel contrahentiũ aliter apparet: quia tunc iſta verba aliter & impropriè aſſumerentur, vt l. cũ filio. j. eo. & l. pater Seuerinã. §. cõditionũ. j. de condi. & demõ. & l. Mela. in prin. ff. de ali. & cib. leg. Prędicta vera qñ iſta dictio vſq;, apponitur ad terminandũ tempora cõtinua. Sed ſi apponeretur ad determinationẽ pluriũ temporũ diſcontinuorũ, prout ab iſto feſto natiuitatis vſq; ad tale feſtum quolibet anno: tunc indiſtinctè ponitur incluſiuè: arg. iſtius §. & per ea quæ dicta ſunt ſ. proximè circa locũ: quia idẽ eſt iudiciũ de loco & tẽpore, vt l. vinũ. ff. ſi cer. pe. & l. ſi. de tri. Qñq; apponitur ſuper numero: tũc ponit incluſiuè. nec adhibeo diſtinctionem odij vel fauoris, vt l. id eſt, vſq;. ſ. de dolo. & in auſ. de app. & intra quæ tẽpora. §. illud etiã. col. iiij. Hoc etiã apparet qñ numerus apponit circa tẽpus, vt vſq; ad x. vel xx. dies, vt C. de do. cau. auſ. ibi poſita. qd' enim ſ. dixi de tẽpore, loquit qñ tẽpus per numerũ determinat, vt ſ. patet. Rõ huius eſt: quia numerus qui ponit circa tẽpus ad determinationẽ numeri de neceſsitate includit totũ in ſe: ideo ponit incluſiuè. Exemplũ: ꝓmitto dare tibi decẽ ab hodierna die vſq; ad xxx. dies: quia illud qd' apponit vt terminus eſt xxx. iſtud xxx. cõprehẽdit in ſe totũ ex ſignificatione vocabuli, nec in numero põt aliter poni qd' totũ cõprehẽdat. Si enim diceret, ꝓmitto tibi dare vſq; ad diẽ xxx. Dices tu, dies trigeſima cõtinet ſolũ diẽ vltimã, nõ alios præcedẽtes. dico q̃ eẽt verũ, ſi nõ caderet ſub iſto mẽbro: qa tũc poneret ad limitationẽ & determinationẽ graduũ & quãtitatũ. De quo dicã j. ꝓxi. Itẽ poſſes dicere vnũ: vt imponamus primo denario nomẽ a, vltimo denario nomẽ b. & dices ſic: ab a vſq; ab b. non eſt dubiũ q̃ litera b. nõ continet oĩa præcedẽtia. vñ videt q̃ iſta diſtinctio nõ ſufficiat. Rñ. ſi illo modo loqueremur non caderet ſub hoc mẽbro: quia nõ ponetur ad determinationẽ numeri, ſed ad determinationẽ pluriũ rerũ ſub vniuerſitate cõprehenſarũ: ideo eſſet dicendũ, vt ſ. dixi circa locũ. Quartò ponit dictio vſq; ad determinationẽ graduũ. & hoc põt eſſe vel ad determinationẽ graduum qui diuerſificantur per quantitates, vt primus ſecundus. Vel ad determinationem graduum, qui diuerſificantur per dignitates vel per nomina ſucceſsiua, vt filius nepos &c. & tunc ſine dubio dictio vſq;, ponitur incluſiuè, vt l. fina. de ſena. & l. diuo. C. de quæſtio. & c. quicunq; & c. ſtatutum. de hære. li. vj. & l. à caligato. C. de nup. & l. ſi cum exceptione. §. quatenus. ſ. quod me. cau. Fallit ſi reſultaret prauus intellectus vel contra legem, per ea quæ dicta ſunt. Prædicta quæ dixi de dictione vſq;, quæ eſt ſignificatiua extremi vltimi intelliges eodem modo in dictione a, vel ab, quæ ſignificatiua primi extremi à quo vt ponit incluſiuè vel excluſiuè ſecundũ præcedentem diſtinctionẽ. Ita intelligitur in l. à caligato. C. de nup. & l. ratio. §. fi. de act. em.

1 ☞ *Error religionis non nocet ſi de corpore conſtat.*

1 **Libertis.** Error religionis non nocet ſi de corpore conſtat. hoc dicit. facit l. his verbis. §. fi. ſ. de hære. inſti. Quæro qualiter conſtabat quòd de iſto fundo ſenſerit teſtator. Item quid in reſcriptis ſi papa nominauit Titium de Peruſio cùm eſſet de Aſſiſio. Hæc omnia dixi pleniſsimè in l. demõſtratio. in prin. j. de condi. & demon. Tetigi in l. ſi quis in fundi vocabulo. ſ. de lega. j.

1 ☞ *Expenſe refectionis rei pertinent ad hæredem ſi ei culpa poteſt imputari.*

1 **Codicillis.** Legato vſu balnei videntur legata omnia neceſſaria ad balneum. h. d. Quæro vtrum expenſæ refectionis pertineant ad hæredem. Reſpõ. Aut poteſt imputari culpa hæredi, cur non refecit: & pertinet ad hæredem: aliàs ſecus, vt l. fundi Trebatiani. in fi. de vſufru. le. & ibi de hoc.

1 ☞ *Teſtamentum hodie non irritatur per querelam tanquam furioſi, ſed tanquam cauſa non ſit vera.*

Claudius. Aliàs incipit, apud Scæuolam. Aliàs §. apud Scæuolam. & hoc intendit. Rupto teſtamento per quærelam non præſtantur legata: nec ſi ab inteſtato fuerant repetita. hoc dicit. concor. l. Titia. ſ. de inof. teſta. Aduerte. & aliàs dixi, lac. de Are. videtur dicere q̃ hodie iſta lex fortè eſt correcta: quia hodie non irritatur teſtamentum per querelam tanquam furioſi. ſed tanquam cauſa non ſit vera. Ita tenet Iac. & Cy. refert in auſ. ex cauſa. dixi in l. j. ſ. de codicil.

1 ☞ *Si legatum non tenet, nec onus fideicommiſſi adiectum.*

2 *Conſentiens expreſsè teſtatori leganti rem ſuam poteſt conuenire ab hærede actione mãdati, licet hæres teneatur ad legatum. & nume. 4. & 5.*

3 *Pignus liberatur nudo pacto.*

35.

b 1 **Cum quis decedens.** Si non tenet legatum nec onus fidei commiſſi adiectum. h. d. nullum dubium eſt q̃ legatũ & fideicommiſſum nonvalet, ſed dubium eſt: quia illa eſt profeſſa ſeruare voluntatem defuncti. quare ergo ex ſua profeſsione non tenetur? Rñd. quia conditio ſub qua profeſſa fuit

c non fuit ſeruata. Quæroꝰ quid ſi illa conditio ſeruata fuiſſet. an iſta mater teneatur? Rñ. ſi quærimus an mater teneatur ex teſtamento. Rñ. non: quia non potuit grauari, cũ non eſſet honorata. & hoc dicit. tex. hic. Sed bene credo q̃ teneretur ex profeſsione quã fecit corã iudice: quæ habet vim ſtipulationis, vt l. cũ oſtendimus. §. fi. de fideiuſ. tu. Idem puto ſi alibi quã in iudicio mater eſt cõfeſſa taliter & tali modo q̃ actionẽ pareret. Vlterius loquitur hic qñ ille qui nõ eſt honoratus, & eſt grauatus, approbauit

d 2 poſt mortẽ teſtãtis. Quid ſi teſtator legauit rẽ meã me expreſſe

e cõſentiẽte? Videt q̃ ego tenear ex teſtamẽto, vt l. Caius. de pig.

f act. quia ibi nõ ꝓiudicat ſibi: quia ſubſcripſit vt teſtis in teſtamẽto. Secus ergo ſi aliter ſubſcripſiſſet vt cõſentiens. Pro hoc ſ. de teſta. tu. l. ex ſententia. & l. vxori. §. j. j. de fal. & l. nõ putauit. §. ſi quis ſua manu. j. de cõtrata. iſtæ leges licet multũ faciant: tamẽ nõ ſtringunt: nam l. Caius. dicit q̃ cõtra cõſentientẽ ſi agatur hypothecaria inducitur exceptio, ſed qõ noſtra loquitur vt contra cõſentientẽ poſsit induci actio: & idẽ aliæ leges quæ nõ faciũt: quia ibi grauabat illũ in eo quo poterat illũ grauare, vt dãdo eũ tutorẽ, vel exhęredãdo: & cõſenſus opat vt remoueat ab accuſatiõe vel ꝗrela. facit ꝓ iſta ꝑte l. ſicut. §. vẽditiõis. ſ. qb. mo. pig. vel hyp. ſol. Certè nec illa lex facit: qa ibi mihi ꝓiudicat cõſentius vt

3 excep. repellar, ſeu vt pignus videat liberatũ qd' põt fieri nudo pacto,

Universidad de Deusto

pacto, sed quod cõtra me talis cõsensus vel præiudicet, vt possit agi cõtra me actione personali adhuc non est probatũ. Quid dicemus? Breuiter non puto † ꝙ actione ex testamento talis grauatus possit conueniri: quia cùm nõ sit honoratus nõ valet, vt hic, & l. ab eo. C. de fideic. & C. cõia dele. l. j. cũ simi. Item ab illo legatario cui iussus est dare non video ꝙ aliqua actione possit cõsentiens conueniri: quia cũ eo nihil est gestũ: licet sit gestũ cũ testatore. nõ est ergo materia ex qua oriatur actio, vel obligatio, vt l. quæcũq; de act. & ob. Sed quid erit? Puto ꝙ si † cõsentio testatori legãti rem meã, talis consensus mandatum inducit: vt l. j. & ij. ſ. mãda. cũ aliás testator præcipuè relicturus nõ fuisset, nisi cõsensissem: ideo puto ꝙ hæres testatoris teneatur ad legatũ, vt l. si duobus. §. j. §. de leg. j. sed habebit actionem mãdati cõtra cõsentiẽtẽ quã poterit cedere legatario, vt l. quidã cũ filum. §. de hære. insti.

Q ui testamento. Promissio facta contemplatione certi emolumenti ipso cassato non tenet. hoc dicit. Oppo. ꝙ inuito testatore post mortem eius debeatur ex promissione, vt l. fi. in prin. de solu. Solu. ibi fuit facta promissio inter viuos, non contemplatione alicuius legati, vel vltimæ voluntatis. secus si contemplatione legati: quia tũc limitatur secundũ naturam legati, vt l. j. §. si quis sub condit̃one. vt lega. no. caue. Oppo. de l. Statius. de iure fisci. Solu. Ibi est speciale in odium hæredis suscipientis in se tacitum fideicommissum.

§ *Verba directa in codicillis trahũtur ad fideicõmissum. Verbum uolo, est directum uel obliquum secundum naturã eius cui adijcitur.*

Abbati uendicanti aliquem in hominem monasterij: quia dominum appellabat, non sufficit ad uictoriam.

Seiam. Verba † dicta in codicillis prolata trahuntur ad fideicommissum. h. d. Idem in l. Scæuola. j. ad Trebel. & no. in l. verbis. ſ. de vulga. & pupil. sed Jac. de Arc. dicit ꝙ hic non fuerunt verba directa, sed obliqua: qa dixit volo. sed dixi al's † ꝙ verbum volo, non est directũ nec obliquum, nisi secundũ naturam eius cui adijcitur, qd' si adijceretur verbo directo, esset verbũ directum, si verò obliquo, esset obliquum. Vidistis in l. apud Autidium. de op. leg. Item op. quibusdam modis in glo. Vltimò no. ſo. † glo. quæ incipit, patronum. facit ad q. de quodã Abbate qui vendicabat quendam in hominem monasterij, & inter alia dicebat ꝙ illevocabat eum dominum. Certè sibi hoc nõ prodest: qa debet intelligi dũs quo ad honorem, vt hac glo. qd' no.

Pater. Donatario obligato potest imponi onus fideicom. tanquam debitori. hoc dicit.

Nuptura. Qui stipulatur dotẽ sibi reddi mãdato mulieris in dubio pr̃sumit vt minister adhibitus. h. d. Oppo. glo. de l. j. C. de iure dotium. Dic vt ibi dixi l. quæ dotis. suprà soluto matrimo.

§ *Confessio debiti facta in testamento si testator iurat, uel iurasse se dicit probationem inducit.*

Testamentum in quo fit mentio de alio instrumento probat contra testatorem uel eius hæredem.

Testator qui in testamento confessus est se usuras extorsisse si conualescat, an possit conueniri: quod non.

Cõfessio facta per patrẽ in testõ quod non præiudicet filio.

Confessio testatoris confitentis præsente parte uel notario stipulanti pro alio probat.

Confessio in dependentibus ex mera uoluntate confitentis præiudicat confitenti.

Ratio quare confessio testatoris facta in testamento nõ probat, nisi sit iurata: tũ si cõfitetur in libro rationũ, pbat.

Iuramentum quod habet utm clausulæ omni meliori modo &c.

Cõfessio testatoris facta in testamento qñ nõ probat, sed fideicommissi petitionem inducit, an ipse fideicommissarius alijs præferatur.

Hæres debet seruare iuramentum defuncti.

Vir dicitur adultus.

Statutum faciẽs mentionẽ de uiro, qualiter intelligatur.

Codicillis. Cõfessio † debiti facta in testamẽto si testator iurat, vel iurasse se dicit, probationẽ inducit. h. d. Op. † si testamẽtũ facit mentionẽ de aliquo instrumẽto, nõ pbat nisi aliud ostẽdat: vt in aut. si qs in alij docu. C. de eden. Rñ. verũ est, ꝙ nõ pbat cõtra aliũ, sed contra ipsum testatorẽ, vel eius hæredẽ bñ probat. Op. de l. rationes. C. de pbat. Sol. ibi nõ faciũt fidẽ rationes cõtra aliũ, sed cõtra scribentẽ sic. Op. j. px. §. Solue vt ibi videbitis. Op. ꝙ ista verba nõ faciãt pbationẽ, sed inducãt petitionẽ fideicõmissi: vt j. eo. l. Lucius. §. Sẽpronia. & j. de au. & ar. le. l. q vxori. & de le. j. l. si creditori. & §. ti. j. l. Lucius. §. quisqs. Videte, dicũt quidã, ꝙ hic dicit credẽda. est verũ, vt tñ nõ inducat cãm deposiri, sed vt iducat fideicõmissi petitio. & sic cõcordat legibus cõtrarijs. Alij dicunt, & hæc videt verior opi. hic ideo inducit pbatio qa testator iurauit. & hoc secũdũ vnam interpretationẽ, quã facit Ro. vl' dixit se iurasse secundũ aliã interpretationẽ, quã cõiter habemus in tex. ꝙ est no. ad qd' facit C. de t. pba. aut. qd' obtinet. & in corpore vnde sumitur. Hæc faciũt ad q. no. † testator cõfitetur se habuisse de bonis cõmunis tantũ, vel de vsuris tantũ: posrea cõualescit. an potest ad illud cõueniri? Pet. formar istã quæstionẽ: & Cyn. refert in l. generaliter. C. de nõ nu. pecu. & ibi videtur tenere, ꝙ ex hoc possit cõueniri: & contra eam inducatur probatio. nã in vltimis volũtatibus potest cõtrahi: vt l. hæredes palã. §. fina. & ibi not. §. de testamẽ. Itẽ in cõtractibus nõ est locus pœnitẽtiæ. C. de act. & oblig. l. sicut. & §. cõmo. l. in cõmodato. §. sicut. Ista ergo cõfessio habet vim confessionis factæ inter viuos, nec poterit reuocã. Nõ obst. ꝙ vltima volũtas est ambulatoria vsq; ad mortẽ: qa illud est verũ in vltimis voluntatibus dispositiuis, & quæ stant merè in vltimæ voluntatis finibus: sed ista cõfessio habet vim confessionis emissæ inter viuos. Iac. de Bel. in corpore, de iurefurã. à moriente præsti. determinauit cõtrarium: & de hoc videtur casus hic, ibi: nã confessio non inducit probationem, nisi iurata, vt hic. Præterea testator secundum † hoc posset priuare filium legitima confitendo alij se debere. qd' sufficeret: & sic aperiretur via malitijs. Præterea, si hoc esset verum, omnes leges quæ dicunt ꝙ ex tali confessione inducatur fideicõmissum, malè dicerent: quia tunc demũ posset induci fideicõmissum quando de debito non constat. Sed secundũ hoc constaret de debito: ergo non debet induci fideicõmissum, qd' tamen est falsum, vt l. si creditori. ſ. de leg. j. & l. Lucius. §. j. j. co. & l. Lucius. §. quisquis. ſ. ti. j. & l. Aurelius. §. fi. de li. leg. Pro hoc facit extra de suc. ab intesta. c. fina. Prædicta † vera, nisi fuisset cõfessus notario recipienti & stipulanti pro alio, vel confiteretur parti præsenti: tunc enim habet vim confessionis inter viuos: & præiudicat & secundum hoc bene loquuntur Pet. & Cy. Secus si fieret parte absente: vt l. certum. §. si quis absente. j. de confes. & l. fina. s. de inter. actio. Prædicta † vera nisi in his confessionibus, quæ depender ex mera voluntate confitentis, vt additio hæreditatis, vel declaratio animi: quoniam præcesit actus ambiguus: vt l. si ausa. C. de iure deliberan. & l. vxori. §. fi. ſ. eod. & ibi dixi. Sed contra prædicta † oppo. cùm liber rationum, in quo

in c. j. de succes. ab intest. & Bal. in l. generaliter. hic allega. in x. q. & in l. j. ij. & iij. col. C. de fal. cau. adie. leg. & ad Bart. hic adde Ro. in l. ex hac j. de do. Adde vt per Fede. consi. lxiij.

¶ Quod sufficeret. ad de do. An. in c. pen. in iij. col. de re iu. Et sic habes ex dictis Bart. hic ꝙ cõfessio facta pvnũ nõ ꝓiudicat alteri. Ita Ale. in consi. cix. col. ij. in v. volu. Quod intellige p cũ dẽ Alex. in cõsi. xlvj. col. j. circa fin. co. vo. dũ alleg. Spec. & do. And. in versi. de cessio. act. ſ. j. ver. sed nũquid sola confessio. l. T.

¶ Nõ constat. & ad Bar. hic adde Bal. in l. si creditoris. C. de fideic. & in l. generaliẽ & ibi Sali. C. de non nu. pec. et Bal. in l. rõnes. C. de pb. & Pet. de Anc. Imo. in rubr. extra de test. plenè p Ray. in l. ex hac scriptura. de dona.

¶ Est falsum. Cõtra hoc ꝙ dicit Bar. vide licet talẽ cõfessionẽ absq; iuramento nõ inducere probationẽ est glo. in ca. quoties cordis oculi. j. q. vñ. de qua facit magnũ festũ do. Anto. in c. si cautio. de fid. instru. & eam ibi sequitur Imo. vbi de hoc plenè per ipsum.

& in 8 fina - n°
& in 2 pte com
de confessis
2 i - n° 41 - & 5

¶ Seiã. vide in l. verbis. de vul. & pu. & de intellectu huius ſ. vide omnino Angel. in l. j. cùm seq. de iniusto testa. Adde Pau. de ca. cõ. ccclvj.

¶ Pro concor. aduerte ꝙ defuncti iuramentũ aliud est, & aliud iuramentũ hæredis: ideo si defunctus iurauit aliquid facere vel dare, nihil p hoc generatur prꝫiudicij hꝫedibus: quia personale est iuramẽtũ. Ita Bar. in aut. generaliter. C. de reb. cre. & iureiu. Oppositũ videt tñ velle sed'm aliquos Bar. in hac l. cũ qs. §. codicillis. tu dic non mereri dici cõtrariꝰ: eo qa vbiq; si bñ inspiciat, idẽ dicit, sed magis apertè se declaret in hoc §. codicillis. Nã verum dicit ꝙ in d. aut. qd' nullũ gñat prꝫiudiciũ hꝫdibꝰ per iuramentũ defuncti quo ad periurtũ. Et cũ dr in d. aut. ꝙ nec eius hæres, debet intelligi quantũ ad periurtũ, vt in hoc §. codicillis. Et in l. ij. C. cõ. deleg. & ipsemet in d. aut. dũ subdit ist' verbũ nõ est periurus hæres. sed nõ tñ ibi in d. aut. negat qn teneat' ad obseruãtiã iuramẽti defuncti, licet nõ sit periꝰ. Et intellige si sit factũ qd' de nouo põt expediri p hæredẽ &c.

¶ Codicillis. No. hic materiã qñ testator cõfitet' in vltima voluntate se aliqd recepisse, & sine iuramẽto: vide Bal. & no. in repe. l. j. in vlti. col. C. de sac. san. eccle. & si interuenit iuramẽtũ vide per Bal. in l. fi. ſ vlti. col. de nõ nu. pe. & Bar. j. §. pxi. & ad materiã vide no. per do. Ant. in c. fi. de succes. ab inte. & p Bal. in l. fi. ff. de re. eo. vbi oino vide. Adde vt per Bal. cõsi. liiij. & clxxx. ij. lib. Ro. plenè consi. ccccxlv. & Pau. de ca. cõs. ccxlj.

¶ Hæc faciunt. & de hac q. vide p do. Pe. Ic. fi. de suc. ab inte. Bal. in l. mãdatũ. C. mã. & in l. gñaliter. C. de nõ nu. pe. & in l. rationes. C. de probatio. Andre. Barb.

¶ Hæc faciũt. Quid si testõr confiteat' se habuisse de bonis vl' de vsuris tñ: an possit si postea conualescat, ad id conueniri. & vide Bar. in l. Lucius. §. quisqs. Iulti. mo. s. ti. j. & adde ꝙ dixi post Bar. in l. ci qui mã. in prĩ. de so. & vide Ro. in l. stipulatio hoc mõ. dever. ob. in prĩ. & vide ad materiã do. Anto. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Aliud eſt in teſtamento. Limita non habere locum in marito confitente ſe habuiſſe ab vxore. Ita dicit Bart. in l. Aurelius. §. fi. de libe. lega. & j. §. proxi.
b ¶Perinde eſt. In contrarium facit l. certũ. §. ſi quis abſen. cũ ibi no. J. de cõſ.
c ¶Vltimò no. Add. Bal. in l. generaliter. in prin. C. de iureiu. per Ioan. And. in c. j. de pac. in vj. in nouella. & vide no. in l. ex hac ſcriptura. j. de do. Quid autem ſi ſtatutũ dicat qđ de damno dato ſtetur iuramento damnum paſſi, an iſto caſu ſtabitur iuramento hæredis mortuo damnũ paſſo? Glo. eſt ex qua infert Ro. q̃ ſic in l. pe. in gl. vl. iũcto prĩ. legis. ff. ne q̃s eũ. Sed q̃ ẽt in iuramẽto voluntario ſeu iudiciali: q̃a tunc eſt electa fides perſonę.
d ¶Qualiter accipit. Quid cõtinetur appellatione viri, vide Bar. in l. j. in ĩj. colũ. C. de dignita. lib xij.
e ¶Ad multas q̃nes. Idẽ vide de hoc quæ ponit Alex. in l. ſi donatione. in ĩj. colũ. & ſeq. C. de colla. & cõ filio xviij. m iij. vol. & cõſi. l. v. in j. vo. & cõſi. pe. in pe. colũ. in iij. vo. & cõſi. diij. in iij. co. m iij. vo. & cõ filio cij. in vj. colũ. & ſeq. in j. volu. & cõſi. viij. in ĩj. dub. Ro. cõ filio xlviij. & Bar. cõ filio lix. in xviij. col. & ſeq. in ĩj. volumi.
f ¶Teſtõr habet. vide Bal. contra in l. ſi donatione. in j. colũ. C. de coll. q̃ donatio & confeſsio iurata ad vtilitatẽ filij nõ capacis, tenet per auc. qđ obtinet. C. de pb. & vide Bar. j. de ali. le. in l. fi. §. fin. qui tenet id quod hic tenet. & Bal. in l. j. in ĩj. col. C. de inof. do. & Bal. in j. fi. in iij. col. de epiſ. & cle. & vide Bar. in auc. ſi qua. ad Velle.
g ¶Trãſit. Ex cõtractũ. vide Ro in l. ſi diuortio. in iij. col. de verb. obl. qui alle. Bar. hic. & alias remi. & vid Bar. in l. j. in vj. colũ. C. de inof. do. & bar. in l. Seius. j. ad l. Fal.
h ¶Poſſet reuocare. et ſic Bar. hic videt vel leq̃ donatio inter virũ & vxo. nõ firmet iuramẽto. Contrariũ tenet in l. ſi quis pro eo j. de fideiuſ. & in l. Seius. j. ad l. Fal. & qualiter procedat dictum Bar. hic, vide Imo. in c. cũ contingat. de iureiur. in iij. mẽbro. in iij. q. i iiij. aliis xxxtiij. char. & ſequi Ang. in l. pe. §. mulier. ſo. ma. vbi tenet q̃ illa cõfeſsio iurata nõ poſſit reuocari. Adde Bal. conſi. xxix. iij. lib. Pau. de Caſtro conſilio xcviij. Abb. cõſil. xlvj.
i ☞POMATES. ¶Pater filium. in prin. ad iſtum tex. vide Alex. in l. ſi. in teſtamento. in prin. ff. de vulga. & pupil.
k ¶Quæro an hodie. vide omnino Bal. in l. ſi. §. & ſi præfatam. in iiij. quæſtio. de iure delibe. vbi hanc legem declarat.
l ¶Dictum limitatur. Dictum limitatum ſecundũm rationem, adde tex. ſimile in c. ſi dignitatẽ. de præb. in clc. adde quod no. Bar. in l. cũ hi. §. cẽ tranſactionẽ. de trãſ. & iſte tex. eſt multũ ſin. ſcđm Imo. in l. peto. §. ſi te. de le. ĩj. & ibi vid.

teſtator aliquid cõfitetur, cõtra ipſum probet, vt l. rationes. C. de proba. quare nõ probat cõfeſsio iſta facta in vltima voluntate. Quidã dicunt q̃ ideo probat cõtra ipſum, ſi nõ ſit nuda à partis præſentia, vt l. nuda. j. de do. vel dic aliud eſt in rõne, quãdo ille actus habet tantũ ad probationẽ. Aliud eſt in teſtamẽto, qđ fit ad diſpoſitionẽ principaliter: ideo teſtator videt illa verba dixiſſe magis vt diſponat & leget, quã vt probationẽ inducat. Fallit ſi interuenit iuramentũ vt dixi. Et eſt ratio: q̃n iuramentũ apponit, perinde eſt, ac ſi diceret, volo iſta verba habere effectum omni modo, quo poſſunt, vt l. cũ pater. §. filius. ſ. ti. j. Et ratio propter religionem, quæ eſt in iuramento. Et circa iſtam legẽ quæro vtrum in illis caſibus, in quibus iſta cõfeſsio nõ inducit probationem, ſed fideicõmiſſi petitionem: iſte talis fideicõmiſſarius aliis præferatur, cũ teſtator ei legauit, vt creditori. De hoc habuiſtis tex. q̃ nõ, vt l. qui vxori. de au. & ar. le. licet in cõtrarium faciat j. de his quib. vt indig. l. poſt legatũ. §. pe. ſed reſpondeo vt ibi dixi. Vltimò no. ex iſto §. duo. primum q̃ hæres deberet ſeruare iuramentum defuncti, vt hic, & in corpore. de iureiu. à mo. pręſti. Non intelligas q̃ per iuramẽtum defuncti hæres ſit periurus. ſed debet id ſeruare: quia probationẽ inducit. Sed qualiter intelligatur, dicam aliãs. Secundò no. q̃ cùm dico, virum. intelligo de adulto: vt hic, cũ ſua glo. alibi videtur q̃ vir dicatur maritus alicuius mulieris: vt l. j. & ibi glo. C. de dig. liſb. xij. Quæro ergo ſi iſta appellatio vir, apponitur in ſtatuto, vel dictis teſtium, vel aliqua diſpoſitione, qualiter accipitur. Reſpon. quandoq; iſta appellatio vir, ponitur ſimpliciter ſine aliqua determinatione: tũc intelligo vir, id eſt adultus, vt hic. Quãdoq; apponitur iſta appellatio vir, cùm determinatione: quia dico vir alicuius mulieris: tũc intelligitur de marito, vt d. l. j. C. de di. li. ĩj.

1 ☞ *Confeſsio facta inter perſonas ſuſpectas, etiam iurata, non probat, ſed intelligitur in fraudem facta. Adde tu & vide circa hoc quæ ponit Are. in c. ii. col. iiij. de pba.*

2 *Confeſsio teſtatoris confitentis ſe habuiſſe mille ab uxore facta in teſtamento, etiam cùm iuramento non ualet.*

3 *Confeſsio teſtatoris confitentis in teſtamento ſe habuiſſe mille ab uxore cùm iuramento poteſt uiuens ab eo reuocari.*

Titia. Si teſtator cõfitetur ſe debere nõ capaci, non operatur talis confeſsio. hoc dicit. Nota q̃ confeſsio in vltima voluntate facta ad fauorem non capacis intelligitur facta in fraudem, vt hic, & glo. dicit q̃ hoc in dubio ſemper præſumitur. Ad idem facit l. qui teſtamentum. ſ. de prob. & intelligo etiam ſi talis confeſsio erat iuramento firmata: aliãs ſine dubio nõ inducit probationem, vt poſſit exigi cauſa mercedis: vt dixi ſ. proxi. §. Aliãs autem incapaci-

tas iſtius nil operatur: & lex debet eſſe de caſu dubio, vt l. quod Labeo. ad Carb. Et hoc eſt vtile ad multas q. teſtator habet vxorem ſuam ſecundam cui plus vult relinquere quã poſſit ſecundũ formã l. hac edictali. C. de ſecun. nup. cõfitetur ſe habuiſſe ab vxore mille: & ſic iurauit. Certè nil valet: quia confeſsio iurata facta ad vtilitatem non capacis non valet: & ſic vidi de facto. Probat hoc modo quo ſ. intellexi. Item facit ad aliud: teſtator confitetur in teſtamẽto ſe habuiſſe ab vxore ſua mille: & ſic iurauit poſtea viuens vult illam cõfeſsionem reuocare. Vos habuiſtis ſ. proxi. §. q̃ cõfeſsio facta per iuramentũ inducit probationem: & ſic nõ poſſit reuocari: quia tranſit in contractũ inter viuos. ſed in q. noſtra dico contrariũ: quia vxor nõ eſt capax donationis inter viuos cõſtante matrimonio: & ſic vir viuens ſemper poſſet reuocare: & ideo confeſsio dicitur facta in fraudem. Sed ſi maritus eſſet mortuus: tunc cùm donatio poſsit per mortem confirmari hæres non poſſet reuocare: & haberet locum præcedẽs §. Ex his apparet q̃ præcedẽs §. & iſte nõ contradicũt.

1 ☞ *Dictio ſiue, & dictio ſeu, non minuunt reſtrictionem.*

Ex his. Verba generalia propter adiectionem ſpecialium factam per dictionem ſiue, non reſtringuntur. hoc dicit. vel aliter. Dictio ſiue, † non inducit reſtrictionem. Simile de dictione ſeu, habuiſtis in l. ſi quis ita. de auro & argen. lega. & ibi iſtam legem non allego.

1 ☞ *Prohibitio alienationis ad alienationem neceſſariam non ſe extendit.*

2 *Iſta lex quòd non habeat locum in hærede non faciente hodie inuentarium.* 36

Pater filium. Prohibitio alienationis ad alienationem neceſſariam nõ ſe extendit, ſed ad voluntariam. hoc dicit. Quæo quare in prima parte non dicit, ſi non erat aliud quod poterat pignorari, ſicut dicitur in ſecunda. Rñ. quia in primo caſu l. hæres nihil quodam modo noui facit, ſed vnum creditorem loco alterius ponit: & vnam rem pro alia obligat. in ſecunda parte l. facit aliquid noui: quia tranſfert in alium dñium rei qđ per defunctũ factum nõ erat. Circa ſecundã partẽ l. quæro an hodie iſta lex habeat locũ in hærede nõ faciẽte inuentariũ. Certè ſalua meliori deliberatione puto q̃ nõ: quia cũ teneat ad legata & fideicõmiſſa & debita integra, vt plenè dixi in l. in ratione. §. qđ vulgo. j. ad leg. Fal. non poteſt dicere quòd non eſt aliud in hæreditate quod ſolui poſsit: cùm de ſuo ſoluere teneatur. De hac alienatione neceſſaria habetis in l. peto. §. prædium. ſ. titu. j. & ſ. titu. ĩj. l. filiusfami. §. diui.

Duobus. Libertus liberti non continetur appellatione libertorum. hoc dicit. Oppo. & videtur q̃ libertus liberti contineatur, vt l. cũ pater. §. cũ inter. ſ. ti. j. Sol. ibi in filio liberti: hic in liberto liberti. Item cõtra l. alimẽta. §. fi. j. de alimẽ. & cib. leg. Dicit gl. ibi patet ſolu. quia ibi nõ cõtinetur libertus liberti appellatione libertorũ, licet admittatur ad legatũ ex vſu teſtatoris. Oppo. de l. cũ pater. §. fideicom. ſ. ti. j. Solue vt ibi pater: quia vterq; fuit ibi manumiſſus ex voluntate primi teſtatoris: hic ſecus. vel dic q̃ ibi ſecũdus fuit manumiſſus voluntate primi teſtatoris: hic ſecus, vt patet in l. ĩj. de ali. & ci. le. & ibi dixi.

1 ☞ *Diſpoſitio prohibitiua præcedens diſpoſitionem ſimplicem facit ſequentem ſub conditione, ſi contra prohibitionem factum fuerit.*

Filiam. Res cõtemplatione plurium prohibita alienari ad eum ex pluribus pertinet, qui ſupereſt tẽpore alienationis. hoc dicit. No. q̃ iſtud fideicommiſſum eſt conditionale, veto venire, ſeu vendi, & volo pertinere ad tales: quia intelligitur pertinere, ſcilicet ſi vendatur: ideo inſpicitur qui ſupereſt

1 tempore venditionis. Secundò no. vides hic q̃ ſi præcedit diſpoſitio prohibitiua: & alia ſimpliciter ſequit: intelligitur ſequẽs diſpoſitio facta ſub cõditione, ſi cõtra prohibitionẽ factũ fuerit.

1 ☞ *Alienatio prohibita ad tempus uidetur eſſe permiſſa poſt tempus.*

2 *Dictum quando limitetur à ratione.*

3 *Verba teſtatoris enunciatiua futuri euentus quem teſtator ſperabat uiuere propter ſuã diſpoſitionem non inducunt diſpoſitionem.*

1 **Fundum.** Alienatio prohibita ad tps videtur eſſe permiſſa poſt tẽpus. h. d. Oppo. de l. peto. §. fratre. ſ. ti. j. So. Ibi prohibitio alienationis fuit facta ſimpliciter: hic invita. Cõtra hoc op. & vr q̃ licet ỹba prohibitiõis videant collata in vita: tñ rõ prohibitiõis vr gñalis oẽ tps cõprehẽdẽs. dicit eñ de noſtro nõ exeat. ſed dictũ limitat ſcđm rõnẽ, vt l. cũ pr. §. dulciſſimis. ſ. ti. j. Aduerte habeo iſtud cõtrariũ pro difficili: & dico q̃ iſta ỹba: ita eñ fiet &c. nõ fuerũt plata per modũ rõnis, ſed fuerũt ỹba enũciatiua cuiuſdã futuri euẽtus quẽ teſtor ſperabat ve-

nire

Universidad de Deusto

nire ꝓpter suã dispositionẽ quę verba nullo mõ dispositionẽ inducũt, vt hic, & l. Iulianus. §. ex his. j. e. Sed si essent istaverba ꝓlata permodũ rõnis: qa dixit: Ideo feci qa volo hoc; tũc dicerẽ ꝙ ista ratio, quia generalior est quã dictum, & declarat dictum, vt §. dulcissimis. & l. hæc actio. de calum. & quod ibi no.

1 ☞ Nudum præceptum iudicis an liget.

Iulius Agrippa. Nudũ prę̃ceptũ. vel prohibitio alienatiõis sine cã alienationẽ nõ impedit. h. d. Idẽ ſ. ti. ij. l. filius. §. diui. Et est rõ: qa præceptũ de nõ alienãdo est factũ in fauorẽ ipsius hæredis: ideo ipsemet suo fauore põt renũciare: fauori alterius nõ, vt d. §. diui. & ꝓ totũ istũ. §. Ex

1 hoc dicit Mar. Silli. † ꝙ nudũ præceptũ iudicis nõ ligat. qd' refert Cy. in l. quoties. C. de fideicõ. Et hoc intellige verũ si est nudum qa est factũ ī fauorẽ partis tm̃, sed si esset factũ ī fauorẽ alterius, vel quoquo mõ alterius interesset, tũc esset secus: qa tũc nõ esset nudũ. Opp. de l. peto. §. fratre. ſ. ti. j. Quidã dicũt. Fateor ꝙ trãsit ad hæredẽ extraneũ: sed agit̃ ad itereſſe, sed truffa est. Quare dic ꝙ hic fuit nudũ præceptũ: ibi nõ. De materia alienationis prohibitæ Dy. ponit hic vnã pulchrã distinctionẽ. Cy. tractat in l. ea lege. C. de condi. ob cau. & l. fi. C. de reb. alie. Ego tractaui pro funde in l. filius fa. §. diui. ſ. ti. ij.

1 ☞ Prohibitus alienare partẽ suã nõ uidetur prohibitus alienare portionẽ quã redimit.
2 Prohibitus alienare nõ uidetur prohiberi alienare coniunctis.
3 Plures qui receperunt emphyteusim, an possint adinuicem alienare. remissiuè.
4 Portio semel legitimè alienata decætero alienatur.
Merum imperium semel delegatum decætero delegatur.
5 Tribus fratribus institutis, & inuicem grauatis de restituendo si unus decedat, & iure fideicommissi eius bona deueniunt ad duos, & demũ alius, an quod hic habuit à primo uigore fidei commissi, debeatur illi tertio ab isto secundo remissiuè.

1 **Q uindecim.** †Qui prohibetur alienare partẽ suam, nõ videt̃ ꝓhibitus alienare partẽ quã re

2 demit. h. d. †No. primò ꝙ istud verbũ alij, intelligitur de alijs extra cõiunctos. Nã ad cõiunctos in eodẽ legato nõ refert̃, & inui

a cẽ videt̃ permissa alienatio. qd' no. Et hoc faciat ad q.ª plures † re

3 ceperũt fundũ in emphyteusim an possint inuicẽ alienare: hic, & in l. volũtas. C. de fidei. videt̃ tex. ꝙ sic. In contrariũ videt̃ in l. cũ hi. §. ſi vni. de trãsac. & hoc tetigit Gul. Quid dicemus? Non

b instо nec soluo nũc, No. secũdo' ꝙ † postquã portio est alienata

4 semel legitimè, decætero põt alienari in aliũ. Facit ad q. si merũ imperiũ est delegatũ à principe, an de cętero põt delegari. De q̃ no. in gl. & ꝓ doc. in l. j. C. q pro sua iurisd. & ꝓ Gul. in l. j. ſ. de offi. eius cui mã. est iurisd. q allegat hunc tex. Op. de l. peto. §. fratre. ſ. ti. j. & l. vnũ ex familia. per totũ. So. hic probauit alienare partẽ, vñ meritò põt alienare partẽ reemptã: ibi verò ꝓhibitio alienatiõis fuit facta simplicit̃. Ista lex facit ad q. † Tres fratres' fuerũt

c instituti & inuicem grauati de restituẽdo: decesit vnus, & iure fideicõmissi bona eius puenerũt ad alios duos: demũ decessit secũdus, quęrit̃ an qd' secũdus habuit à primo iure fideicommissi veniat ī fideicõmissũ qd' debeat̃ ab ipo secũdo illi tertio. Hic tex. facit ꝙ sic, sed certè hic dicit partẽ suã. Vidistis aliquantulũ in l. liberto. §. filium. j. titu. j. & l. Lucius. j. eo. & dicã in l. Marcellus. §. quidam. & plenius in l. Scæuola. j. ad Trebel.

1 ☞ Relicta pauperibus uel ad pias causas quando efficiantur caduca.

d **Tusculanus.** [d]Fideicõmissum ꝙ tenuit à principio, si deficit ex postfacto remanet apud legatariũ. h. d. Et op. vt gl. & materiã huius §. examinaui. ſ. ti. j. l. codicillis. in prin. † Quæro an relicta ad pias cãs vt pauperibus vel pro aĩa efficiãtur caduca. ita ꝙ remaneãt apud grauatũ. Hic videtur

e ꝙ sic. In cõtrariũ facit ꝙ debeãt cõuerti' in alias cãs pias, vt l. legatũ. j. de vsufruc. leg. & extra de test. c. nos quidẽ. & ibi videtur gl. no. Rñ. quãdoq; testator principaliter respicit cãm qd' est qñ nulli certæ personę relinqt, sed relict in aliquẽ piũ vsum: & tunc talia legata nũq; efficiunt̃ caduca, sed in aliũ vsum cõuertunt̃, si ille implere nõ põt, vt d. l. legatũ. & c. nos quidẽ. & idẽ si reliquit certę ꝓsonæ ꝓ aĩa relicturus alij, si ille nõ esset: & tunc illa ꝓsona defuncta dabit̃ alijs pauperibus per dictas leges. Qñq; reliquit vni ꝓsonæ vel collegio, magis contẽplatione ꝓsonæ quã causæ: & tũc efficit̃ caducũ, & remanet penes grauatũ, vt hic. Aut dubitat̃ an respexit magis cãm quã personã: & tũc si cã nõ est expꝛssa videt̃ magis cõtẽplatione personæ, vt hic. Sed si est cã expꝛssa, et persona: tunc in dubio magis puto hoc casu respexisse causam fauore religionis, vt l. sunt personæ. in fi. de relig.

1 ☞ Fideicommissum non solùm ex uerbis, sed etiam ex mẽte inducitur. a
2 Prohibitio alienationis facta contemplatione hæredis uel successoris ipsius non impedit alienationem.

1 **Pater.** Non † solũ ex verbis, sed ex mẽte testatoris fideicõmissum indu

2 citur. h. d. Vel aliter. Prohibitio † alienationis facta contemplatione hæredis, vel successoris ipsius alienationẽ nõ impedit. h. d. Oppo. ꝙ tale fideicommissum valet, cũ sit perfecta prohibitio contẽplatione alterius, vt ſ. ti. ij. l. filius. §. diui. & ſ. ea. l. quasi per totum. Dicit gl. & Dy. nõ est fideicõmissum secundũ verba, sed secundũ mentẽ sic. Alij b dicũt ꝙ verũ est ꝙ fideicommissum nõ est inter ipsos hæredes, sed est fideicõmissum inter eorũ successores, quorũ causa alienatio fuit ꝓhibita. Ego puto ꝙ nullo modo sit fideicõmissum. Nam ista verba ꝙ successoribus cõseruetur, intelligunt̃ de successore vniuersali, vt l. sciendũ. §. pe. ſ. de edi. edi. & l. sciendũ. in fi. de ver. sig. Tota ergo ista ꝓhibitio videt̃ facta in fauorẽ hęredũ, & eorũ successorũ, vñ isti hæredes alienãdo possunt suos hæredes grauare, sicut seipsos, vt l. vnũ ex familia. §. si rem. ſ. ti. j. ideo alienatio nõ impedit: imò plus quã fideicommissum nõ videt̃ relictũ vt statim dicã. Op. §. c eadẽ. l. in princi. Solu. Ibi testator iussit prædia reseruari filijs, & sic certis personis: hic hæredibus: quos hæredes iste hæres sibi eligere poterat quos volebat: & sic incertis personis iussit reseruari.

1 ☞ Verba institutionis ex re certa si sunt relata ad institutum faciunt ipsum hæredem, si ad alium inducunt fidei commissum. d

f **Ex parte.** [f]Verba institutionis traduntur ad fideicõmissum. hoc dicit. & est no. §. & alibi fortè ita nõ reperies. Oppo. ꝙ imò non est causa fideicõ. de manu alterius, sed tanquã institutus ex re certa debet habere illũ fundũ. Breuiter

1 puto † ꝙ verba institutionis ex re certa faciunt quẽ esse hæredẽ institutũ, quãdo verba institutionis sunt relata ad eũ, vt l. j. §. si ex fundo, & l. ex facto. s. de hęre. insti. sed si non sunt relata ad eum, sed ad alium: tunc non inducunt institutionem, sed fideicommissum, vt hic. quod no. ꝓpter testamẽta in quibus hodie filij debent aliquid habere iure institutionis. Nã si habent eo modo quo dixi ſ. dicuntur habere institutionis iure.

1 ☞ Verba enunciatiua futuri euentus emissa propter aliud non inducunt dispositionem. f
2 Idem si directa fuerint ad honoratũ. Secus si propter aliud, uel si fuerunt directa ad grauatum.

Amphilo. Verba enũciatiua ad gra

1 uatũ directa dispositionem induc̃t. h. d. Oppo. † & videt̃ ꝙ ista verba enũciatiua nõ inducũt dispõnem, cũ sint enũciatiua futuri euentus, vt ſ. l. ꝓxi. §.

2 fundum. j. eo. l. Iulia. §. ex his. Sol. † Ibi fuerunt verba enunciatiua emissa propter aliud, hic propter se, vel ibi verba enunciati- g ua fuerunt directa ad honoratum: hic ad grauatum. Pro hoc l. generali. in princi. j. de vsufru. lega. Et de istis verbis enunciatiuis videbitis plenè vt dixi in l. ex hac scriptura infrà. de donatione.

1 ☞ Verbum uolo, quando inducat dispositionem.

g **Propositum.** [g]Verbum volo, seu vellem, inducit dispositionem, quando à testatore profer-

1 tur. hoc dicit. Videbitis hic † quòd verbum volo, seu vellem, inducit dispositionem. cõtrariũ no. in l. serui electione. ſ. de le. j. &

¶ Facit ad qõ. Vide Bal. in c. j. circa med. de alie. feu. circa fin. & Bar. in l. qui Romæ. in §. duo fratres. in x. q. & Bar. in l. si mihi & Titio. de verbo. ob. & in l. j. C. de impo. lu. descri. li. x. & Bar. in l. volũtas. C. de fideicõ. Et pro ampliatiõe huiꝰ tex. vide Bal. & Imo. in l. si in testamento. de vul. & pu. & Imo. in l. filius. §. diui. de le. j.

¶ Secundo not. vide Bar. in l. pe. §. fi. in fi. C. ad Tre. & Bal. in simili in l. si quis ad declinandam. in pe. char. in ñ. col. de epi. & cleri. & Bal. in c. i. in fi. j. colũ. de eo qui sibi & her. suis. et ibi videtur tex. contra. & Bal. dicit istam legem non facere, in l. j. in fin. C. ne li. po. vt ibi per eũ. & ad Bar. hic adde Frã. de Are. in rub. de proba. col. ñ. & in c. si quis contra clericum colũ. v. de foro competenti.

¶ Tres fratres. vide Bal. in l. si in testamẽto. s̃. de vul. & pup. vbi dicit ꝙ hic §. nõ habet locum qñ vna pars alicui perius accrescendi competit.

¶ Tusculanus. vide Bal. in proœ. Digestorum allegantem hunc §. & in l. sicut. §. in decurionibus. quod cuiuſ. vni. no.

¶ Debeant cõuerti. Adde Bal. vbi vide in l. si quis ad declinandam. in vj. col. de epiſ. & cle. & maximè in verſ. iuxta hoc quæro quid si testator dixit. Adde qd' no. dixit Bar. in l. alimẽta. alias in l. alio. in prin. de ali. leg. & in l. j. in pe. col. C. de sac. san. eccle. & cũm Barto. hic ad literam transit Pe. de Anc. in cle. ñ. de rel. do. & vide quæ no. Bal. in l. j. in ix. col. in repeti. in verſic. tertiò quæro. C. de sac. sanc. eccle.

¶ Ex parte. Singulariter no. hũc tex. quo ad intellectum eorũ quæ habentur in §. aliud quoq; capitulum. in auſ. vt cũ de ap. co. ꝙ filij hũt iure institutionis. Alius tex. est de verbo ad verbum in l. Lucius Titius. §. fi. j. eo. adde ad intellectum legis sequẽtis Paulum de Castro consi. cixxx.

¶ Propositum. Et vide quæ notaui ī tex. & vide Ludo. Ro. in cõsi. cccñ. An. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Dicam in l. Mæuius. in l. liberorum. de verbo. significati.
b ¶ Mod᷑ quæro. Et vide quę dixi latè in c. Rodulphus. de rescrip. Andre. Barba.
c ¶ Non placet. Adde Bal. in l. fi. C. de cõp.
d ¶ Non veniet. Lego possessiões meas, an ventant pecuniæ & mobilia, vide Bar. in l. j. ff. de ſta. homi. & Bal. ī l. fi. ad ff. de cõpē. & p Guli. de Cu. ī l. licet. C. de ac. pos. ī j. col. cũ seq. p Ray. ī l. ſilij. §. fi. ad muni. & adde qđ no. Bar. post gl. in l. cùm antiquitas. C. de vsufr.
e ¶ Tñ dicit. Et vide Bal. ī l. fi. C. de cõpē. & in l. j. ff. de ſta. ho. Do. in c. possessiões. de reb. eccle. non ali. & Lu. Ro. in l. j. ff. de ac. pos. & doc. in ru. de eau. pos. An. Bar.
f ¶ Possidentur. vide Bal. in d. l. fin. & in l. j. ff. de statu hominũ.
g ¶ Doc. dicunt. vide ad hæc quæ voluit Bar. ī l. j. ff. de ac. pos. vbi determinat qđ appellatione possessionis veniant mobilia.
h ¶ Testõ. Et istũ tex. no. all. Imo. ī l. hmõi. §. cũ pr̃. ī iij. co. d le. j.
i ¶ Quæro qñ. Et no. hic qñ pr̃ vel extraneꝰ stipulat̃ sibi dotẽ restitui, vide Bar. ī d. l. Caiꝰ. & ī l. post dotẽ. eo. ti. vbi hoc vẽ tenere gl. ī iij. lec. & ibi Imo. ī vij. col. & hæc dicta reputat singu. pau. d ca. ī l. cũ q ita. §. q sibi. de vb. ob. & vid ẽt Imo. ibi ad fi.
§ POMATES.
k ¶ Tũc puto. refert & sequit Pe. de An. cõ. cccxxvj. incl. in themate. ꝓposito. circa fi. ver. nõ ob. si qs di ceret. vide ẽt Ale. cõ. ccxxxvj. in prin. ī iij. vo. & cõs. xxiij. ī iij. col. ī iij. vo. & cõ. xxiiij. in iij. colum. in j. volumi. Imo. in l. iij. in ij. col. ff. de lega. j.

quod not. in l. in vendentis. C. de cõtrahen. empt. Solu. in vltimis voluntatibus vt alijs actionibus habentibus dependentiã de futuro, verbum volo, inducit dispositionem. secus in his quę incontinenti debent perfici: tunc enim non inducunt dispositionem, vt d. l. serui electione. & no. in d. l. in vendẽtis. C. de contrahen. emp. nisi verbum volo, habeat talẽ determinationẽ ex qua posset colligi volũtatem illã perfectam, vt l. apud ausidium. de optio. lega. & dixi in d. l. serui electione. & in repetiti. plenè dixi quã feci in l. cũctos populos. C. de sum. tri. & fi. cat.

1 §☞ *An cùm quis est grauatus ultra ualorem prælegati, ualeat grauamen.*

Duas. Reuocato legato videtur reuocatũ onus legato appositũ. h. d. Vos habetis casum expressum in l. alteri. j. de adi. le. ex hoc tex. collige bat Ro. vnũ no. †qꝫ si testatorvni ex hęredibus prælegat, & eum grauat vltra valorẽ prelegati facti sibi qđ grauamen non valet in eo qđ est vltra prælegatum. Istud dictũ non est verũ: quia põt grauari tanquam hęres in eo qđ habet iure hæreditario. Probat̃ in l. Nesennius. j. ad l. Fal. Nec ob. hæc l. quia hic fuit grauatus gratia prælegati, & hoc cõstat, vt l. alteri. de adi. le. vel dubitat̃: & in dubio præsumitur gratia prelegati grauatus. Ita põt intelligi hæc l. qđ intelligo si onus adiectum prelegato ęquialebat. Secus si excedebat: tũc enim nõ intelligit̃ grauatus gratia prelegati, sed omni modo quo melius põt, vt l. Lucius. §. Sempronię. j. eodẽ. & l. filiusfa. §. apud Marcellũ. s. ti. ij. ita intelligit̃ hæc lex.

POst emancipationẽ. Grauatus præstare fideicõmissum tenetur ad illud insolidũ, licet tam ipse quã alius cũ eo succedat defuncto alio iure quã defunctus crederet, sed in eadẽ portione. hoc dicit. Oppo. & videt̃ qꝫ per emancipationem nõ tollat̃ ius legitimũ, vt inst̃. de leg. agna. suc. §. fi. & l. lege. de leg. hæ. So. Illud de iure nouo. secus de iure antiquo, vt hic. Itẽ dicit̃ hic qꝫ legatũ insolidũ præstatur: nec dicit à quo. quæro quis prestabit? Et videtur qꝫ patruus tantùm: quia ipse fuit grauatus vt hic innuitur in prin. In cõtrariũ qꝫ patruus non teneat̃, nisi ad dimidiã tantũ, vt l. cũ pater. §. cũ existimaret. s. tit. j. & l. is qui. s. de codi. quidã dicũt hic de rigore, ibi de ęqtate. Veritas est qꝫ hic auunculus succesit in tantã portionẽ, in quãtam testator voluit & cogitauit, s. dimidiã, licet alio iure successerat. succesit enim de iure prætorio per bonorum possessionem de iure suo cum testator sibi restituere credebat iure fideicommissi. Sed ibi in totum succesit præter spem, & voluntatem defuncti, vnde legata minuuntur. De hoc plenè per Dy. in l. cum pater. §. cum existimaret. s. titu. j. & ibi vobis plenè dixi.

Seia. Iussus aliqđ corpus hæreditariũ retinet ꝑ parte sua retẽtionẽ, pro parte cohæredũ etiã petitionẽ habebit. h. d.

VXorem. Si verba legati sunt in ambiguo causa legati est inspicienda. hoc dicit.

1 §☞ *Testator non præsumitur quòd uoluerit hæredem duplici præstatione grauare.*

1 **In testamento.** †Nõ est verisimile testatorẽ voluisse grauare hæredẽ duplici prestatiõe. h. d. Quęrit gl. cũ in dubio nõ presumat̃ oneratus, quid erit de istis legatis? Rñ. inquãtũ legauit secũdo, in tantũ videt̃ à primo adimere, vt l. cũ qõ. C. de leg. cõtra de eo qđ habetis s. de leg. j. si pluribus. So. Ibi apparet testatorẽ voluisse qꝫ cuilibet deberet̃ insolidũ. Itẽ op. s. ti. j. l. qui duos. §. j. & l. planè. §. j. s. ti. ij. Sol. Ibi loquit̃ in quãtitatibus, quæ possunt bis legari, hic nõ, sed in speciebus.

1 §☞ *Testatorem uoluisse duram separationem iniungere, non est uerisimile.*
2 *Legato generali per minus generale derogatur.*

1 **Codicillis,** Nõ †est verisimile testatorẽ voluisse duram
2 separationẽ iniungere. h. d. Vel aliter. † Legato generali per minus generale derogatur. h. d. Quæro quæ est ratio quare ad patrẽ naturalẽ pertinent magis quã ad vxorẽ. Glo. ponit tres rõnes. Prima ne fiat dura separatio, vt l. possessionem. C. cõmunia vtri. iur. & j. ea. l. §. concubinæ. Secundò: quia legatum vxoris est magis generale quàm legatum libertorum: & ideo generi per speciem derogatur. Tertia est: quia vxori non relinquit noiatim, sed gñaliť. Sed præcedẽtes rõnes plus placẽt.

Felicissimo. Generi per speciẽ derogatur. h. d. De hoc plenè in l. quæsitum. §. fina. de fun. instru.

1 §☞ *Verba præsentis temporis restringuntur ad tempus testamenti.*

1 **Testamento.** Verba †præsentis temporis restringuntur ad tempus testamenti. h. d. Vide glo. quæ incipit, imò mortis. ibi solu. vt ibi. Nam ibi propter factum defuncti augẽtis, vel minuentis relictum, inspicitur tẽpus mortis, secundùm Dy. Item ibi, in l. filiæ. §. fina. sed ibi contingit propter mutationem. & noui nominis impositionem: quia sunt verba futuri temporis. Dy. Item ibi. l. pen. sed ibi in accessorijs. Dy. istam materiam plenè examino in l. si ita. de auro & argen. lega.

Concubinæ. Propter duram separationem vitandam verbum, filij, porrigitur ad nepotes. h. d. Materiam istam vtrum appellatione filiorum contineantur nepotes, dicam in l.ª quod si nepotes. s. de testamen. tutela.

1 §☞ *Patriæ appellatione suburbia continentur.*
2 *In legato facto de eo quod est in ciuitate, an contineantur quæ sunt in suburbijs.*
3 *Rusticus uendens possessiones suas, an uideatur uendere pecuniam, & alia mobilia.*
4 *Consuetudo loquendi præualet in omnibus.*

1 **Legauerat.** Appellatione † patriæ etiam suburbia continentur. Item Calendaria, & pecunia ad Calendarium destinata, non cedunt legato eorum, quæ sunt in loco. h. d. Vos scitis qꝫ ciuitas muro finitur, vt Florentia, & similes. Perusiũ continet suburbia & continentia ædificia: vt l. nam qđ
b liquidæ. §. pe. de pe. le. & l. ij. j. de verbo. signi. Modo quæro, ᵇ si
2 vtrunq; dico, vt lego †ea quæ habeo in ciuitate Perusij. Hic videtur casus qꝫ contineantur quæ in suburbijs habeo. Dicit enim hic in patria, & idem est dicere patria, & ciuitas: vt C. si curi. reli. ci. l. j. li. xij. & de diuersis prædijs vr. & ru. l. fi. li. xj. ita dicit Oldr. Ego autem examinaui in l. ij. j. de ver. signi. Et dico qꝫ habemus distinguere qđ precedat, vtrum dixerit in Perusina ciuitate, vel in ciuitate Perusina. & ibi glos. tangit. Dicitur hic s. rñsum esse. quæro qũo est rñsum? Rñ. s. rñdit qꝫ sicut Calendarium nõ debetur ita pecunia ad tps reposita. Secus si perpetuò: vt l. si chorus. §. j. & l. fundus. j. eo. l. si vxori. §. cum ita. de auro & argẽ. leg.
c Iac. de Are. non placet ᶜ ista æquiparatio. Dicit enim qꝫ si nomina debitorũ essent scripta in muro, ita qꝫ nõ possint separari. Certè secundũ hunc §. cedunt legato quod est cõtra mentẽ luriscõsulti. Vnde dicamus sic. Suprà rñsum est, vt sicut Calendarium non venit in legato: ita nec pecunia quæ est parata ad Calenda-
3 riũ: vt l. nomẽ. §. j. s. eo. & hęc est vera sol. Hic formatur vna †qõ, quã format Cy. C. de compen. l. fi. Rusticus vendit possessiones suas: an videatur vendere pecuniam, & alia mobilia? De pecu-
d nia videtur qꝫ nõ veniet, ᵈ vt hic: nec nomina debitorũ. Tamẽ di-
e citur ᵉ qꝫ vltra montes fuit determinatum cõtrarium: quia res mo-
f biles possidentur, ᶠ sicut immobiles: ita qꝫ datur interdictũ vtrobi. & no. Cy. vti possidetis. l. j. & j. de acqui. pos. l. j. in prin. tñ Pe.
g & omnes doc. dicũt ᵍ qꝫ debemus inspicere cõsuetudinẽ loquẽdi quæ est vt intelligamus de immobilibus tantũ, quæ cõsuetudo
4 †loquendi præualet: vt l. cũ de lanionis. §. asinam. j. de fun. instr.

1 §☞ *Cùm aliquis dat dotem, & illam alternatiuè stipulatur, qualiter competat actio.*

h **Testamento.** ʰ Ex legato reuocato, vel cui renunciatum est, nil petitur. hoc dicit. secundùm Dy. Quæro, quæ est ratio quòd nõ teneatur. Dic quòd est triplex, vt in glo. Quæro quando ⁱ aliquis dat dotem pro muliere,
i 1 † & stipulatur eam alternatiuè sibi aut mulieri, ista actio qualiter competat. Respon. qꝫ si quidem est extraneus ille, qui dat dotem, vel ascendens per lineam maternam, dico qꝫ actio integra mulieri quærat̃, vt l. Caius. s. so. ma. Si verò est pater, qui dat dok tẽ: tũc puto ᵏ qꝫ debeant intelligi ista verba ordinatim, sicut à iure ponitur, vt cõpetat sibi in vita sua: & mulieri post mortẽ patris cõpetat, vel si aliter fiat sui iuris. hic em̃ est ordo iuris, vt l. ij. §. qđ

si in

Universidad de Deusto

a ¶Vltimò. Et de quodam not. dicto Ia. de Aretio. hic vide Bal. i l.fi.ſ.ñ.col.i vers.ſed pone.j.de do. pmiſ. et l.auia.ſ.ñ.col.C. de iur.do.et C.de rei vxor.act.§. videam⁹.& iſtū tex. not. bal.in l.dictā.in vlti. col.C.de cōd.ob cau.

b ¶Hęres.opp. Et vide Bald.i l.j.C.de his q̄ pœ no.

c ¶Teſtator legat. Vide tñ plenius p Ang. & do. meū in l.pr̄ſa. teſtō.ſ.de hęre. inſt. & vide Bal.in l.j.C. de his q̄ pœ. no. q̄ teſtō. phibuit ne molestaret vxorem, i l. b j.de vſufru.& Bal.in auť.cui relictū.C.de indi.vidui.tol. And. Barba.

c ¶Teſtōr legat. Vide Bal.i l.j.C.d his quę pœ.no.i xv.col.et in auť.cui relictū.deindi. vidui. Et qd de mōacho, vide bal.in 1 d.l.j.C.de his q̄ pœ. c no.& facit l.pe.C.de d le.no.p Imo.i l.pr̄ſa. de hære.inſti. & ad no.per Bar.hic, adde Pau.de ca.i cōſ.ſci. i Criſti noſe amē: añq̄ veniam ad dicta dubia. adde.eūdē Alex. cōſ.dxiij.& bal.cōſ. cccxxxvj.i fi.ij.lib. Et eundē Alex.i cōſ. cxxxviij.col.pe.i fi. in ñ.volu.

POMATES.

d ¶Teſtōr legat vxori. Vide Pau.de ca. i l.iubem⁹.§.ſanè.el.j. i prin.C.de ſac. ſan. ecc.Ro.cōſ.xxxij. in iij.col.ij.du.& Barb. conſi.xxviij.

e ¶Ad l.ſi cui. Et vide Bal in l.filijs. C. de inof.teſ. & i l. q̄uis. de fideī.And.Barba. e

f ¶Ad aliam q̄o. Vide Bal.i l.ij.C.de iſti.& ſubſti.& Bar.i l.Titio centū.§.Titio cē tum. de condi. & demon.

g ¶Quæro an. Et vide Bar.i l.ſi fideiuſ.ſ.fi. 2 de le.j. & ibi p Imo. f & Bald.in l.C.cō.de legatis.

h ¶Dicať i rē. Addeno. per Imol.& Ang.i l. qui ſundū.j.ad l.Fal.

i ¶Pater naturalis. Et ad intellectū hui⁹ §. vide Bal.i l.neq; mater.C.d iure do.& in l.humanitatis.C. de nat.libe.& in l.ante, eo.titu. Andre.Barb. 1

i ¶Pater naturalis. Sed in caſu quo quis dotauit filiā ſpuriam poſsit reuocare, vide no Bar.i l.fi.§.ſi à ſocero. q̄ in frau.cred. Et adde, qa Bar. in l. Mæui⁹.§.duob⁹.i ij. quæſt.ā.tit.j. tenet q̄ hodie de iure Ca.pr̄ poſsit dotare filiam ſpuriam.& ibi ēt ſequitur Imo. & per Bart.in l.fin.j.de his qui.vt indi.& in d.§. g 1

ſi in patris.ſ.ſol.matri.& l.j.§.videamus.C. de rei vxo.act. ſecundum quem ordinem dicunt prædicta verba intelligi: vt l. cùm pater.§.penul.ſ.tit.j.& idem putarem ſi pater ſtipularetur copulatiuè ſibi & filiæ:vt l. Gallus.§.ſ.de lib.& poſth. Vltimò° iſta verba, conſentientibus fratribus,&c. faciūt ad q.no.per Cy.in l.j.C.de bo.ma. a

☞ *Teſtator ſi legat uxori uſumfructum, & ſi hæres eam moleſtauerit, perdat hæreditatem: ſi hæres eam moleſtat, hæreditatem perdit, & ualet ad cohæredes.*

Grauamen iniunctum legato facto monaſterio ut aliquem recipiat non ualet.

Hęres. Onus de aliquo adoptando, et fideicōmiſſum in defectū adoptionis iniunctum non tenet.h.d. & eſt ſingularis caſus. Opp.[b] & videtur q̄ tale fideicommiſſum de aliquo adoptando vel emācipando teneat:vt l.ſi cui.de condi. & demon. Dicunt quidam q̄ non valet grauamen, vt p hoc ille, qui debet adoptari, ſi nō adoptet, habeat petitionē fideicōmiſſi, valet tñ in ſe iſtud grauamē. quæ ſolutio eſt menti tenenda: & ſecundùm hanc ſol. hic eſt caſus notabilis q.†Teſtator legat vxorí[d] ſuæ victum, & veſtimenta in domo, & iuſsit teſtator, ſi hæres moleſtauerit eam, perdat dictam hæreditatem: nec dicit ad quem deueniat:an debet deuenire ad vxorem, ſi fuerit moleſtata ab hærede viri. Et videtur q̄ ſic:quia gratia vxoris videť priuatus:vt l.poſt legatū.§.amittere. ſ. de his quibus vt indi.& habuiſtis in l.ij. §. ſi duo fratres.de col.bono. In contrarium eſt caſus in hoc.§.quia debet peruenire ad cohęredes, vel ſubſtitutos, nō ad vxorē. & hoc tenet Ia.de Bel.in auť.de nup.§.ſiverò. Rñ ad contraria:quia ibi aliquis fuit priuatus à lege:hic à teſtatore. Rationem collige ex tex.iſto, Tamē licet iſta ſol.ſit notabilis gl. non ſtat in ipſa ſo.ſed dicit q̄ hic nullo modo valet grauamen de aliquo adoptando, vel fideicommiſſum iniunctū in defectum illius grauamínis. Ratio, quia eſt contra bonos mores. Ad l.ſi cuí[c].j.de condi.& demō rñ. quia ibi loquitur in emancipato. hic in adoptiuo. Contra hanc ſol. facit ſ. de cōdi. inſt. l.ſi quis in teſtamento. Sol. ſubaudi ibi, maximè, vt ibi dicit gl. Itē facit cōtra hanc ſol. l. filiusfa. §. ſecūdū vul. ſ. de leg.j. dic vt ibi. Et ſecundùm hoc † facit ad aliā q̄ſtionē[f] relinquo tali monaſterio centū, & volo q̄ recipiat talem non monachū: & ſi nō recipiat perdat legatū. Et certè videť q̄ grauamē de recipiendo nō valet ſicut de adoptā do, vt hic. Pro hoc:quia cōtinet ſpecie ſimoniæ, vt dixi in l.j.C.de his quæ pœ.no. Dicā in l.ille aut ille.ſ.de hæredibus inſtit. 2

☞ *Hæres ſi ſit grauatus uendere Titio, Titius oblato pretio agit rei uendicatione.*

Dominium non tranſfertur in legato tacito.

Bonus uir non æſtimabit tantum dimidium reſpectu dimidiæ, quantum totum reſpectu totius.

Agri plagam. Vno ex his, cui hæres iuſſus eſt vēdere parato emere, competit vendicatio partis.h.d. ſecundùm intellectū Dyn. Quæro qd habet facere legatarius, qui vult petere fundū. Rñ. debet offerre p̄tiū, & emptio habeť p pfecta:vt l. Labeo ſcribit, ſimíhi.ſ.de cōtrah.ēpt. Quęro, an[g] oblato † p̄tio habeat vēdicationē fūdi q debet ſibi vēdi:vl an habeat neceſſe itētare actionē pſonalē exteſtmēto. Dicit Dy. q̄ habet rei vēdicationē, vt hic, dū dicit, ptem dimidiā eius agri, q̄ legatus eſt, petere. & petitio eſt in rē: actio in perſonam gra proſequendi rem:vt l. actio j. de act. & obli. Item pro hoc:quia dicit legatus. & ſic ille fundus dicitur legatus. Alij dicūt cōtrariū, qa ille, qui eſt dānatus ad vēdendū eſt dānatus ad factū:vt l. conſilio. in fin. de cura.fu. Vñ non trāſfertur dñium, licet emptio habeatur, p perfecta. Præterea liberatus eſt actione ex teſtamento: ergo alter tenetur:vt l.ſi fideiuſſor. in fi.ſ.tit.ij. Et hāc partē vr tenere Dy. in l.j. in viij. q̄o. C. cōia de lega. Ego ſum cum Dy. & eius opi. mihi placet. Primò per hūc text. qui dicit petere. ergo agit rei vēdicatiōe: cū petitio dicať in rem[h]. vt ſ. dixi. ſecundò p rationē: ille, q̄ eſt iuſſus vendere, nō teneť ad nudū factū. Ita no. per gl, magnā i l. certi cōdictio. ſ. ſi cert. pe. imò teneť ad tradendū, & dominiū trāſferendū ſi dominus eſt: vt l. in cōuētionalibus. in fi.j. de verb.ob. & l. ex empt. in princ. ſ. de act. emp. Nunc ad propoſitū perfecta emptione tenebať transferre dominiū: ergo ex teſtamēto teneť trāsferre dominiū, cū p ſimplicē vēditionē non ſit ſublata actio ex teſtamēto: vt l.ſi hæres. de act. empt. q̄ tñ intellige vt dixi in l.ſi fideiuſſor. in fi. ſ. de le.j. Contra hoc facit: qa fundus nō ſimpliciter 2 legatus, nec dominiū fundi, † q̄ in legato tacito nō transfertur dominiū. Ita tenet Iac. de Are. in l. ſeruū filij. §. fi. ſ. de leg.j. cōiūcta l.j. de ſeruí.leg. Rñ. imò expreſsè videť legatū: qa natura verborū hoc importat: ar. eius q̄ no. p Dyn. de ver. obl. l. ſciēdū, & l. fin. §. quod cū eo. Circa hoc quęro: dicit hic q̄ poteſt partē vēdicare: qd ſi vult totū vendicare? Reſpondet gl. q̄ poteſt per ius accreſcēdi. Vltimò † quæro q̄ eſt arbitrium boni viri: vtrum æſtimabitur tantū dimidiā reſpectu dimidiæ, quātum totū reſpectu totius. Reſpon. nō: qa aliud eſt æſtimatio dimidię reſpectu totius, quā reſpectu dimidiæ: vt l. ſi quis aliam infrà, de ſolu. l. quod ſi vno. § . primo ſuprà, de in diem addict. & ideo ſi eſſet hæres damnatus vendere pro decē, & legatarius velit emere medietatem pro quinq;, non poſſet: qa intereſt hæredem inſolidum vendere, per dicta iura. 3

Sorori. Appellatione mancipiorum non cōtinētur poſtea nati ex his. h.d. Oppo. de l. cū pater §. pater filiæ. ſ. titul. j. vbi partus debetur. Gl. ponit duas ſol. tene vltimam. 1

☞ *An dotans mulierē ſi ſit extraneus, vel alius, uidetur dotare de ſuo.* i

Pater naturalis. Pater naturalis dotando filiā in dubio non videtur habere animum donandi, ſed magis animum compenſandi cū eo quod filiæ debet h.d. Oppo. q̄ pater in dubio videatur dotare filiam de ſuo proprio patris: vt l.fi. C. de do. promiſ. ſo. Dicit gl. illud verum in patre legitimo & naturali, cuius officium eſt dotare filiam. ſecus in tre naturali tantum, qui dotare non tenetur, vt hic. quam ſo. no. Contra hoc oppo. q̄ iſtum non debuerit dici. Nam etiam hic pater naturalis à fideicommiſſo non liberatur, niſi filia ratum habeat. Dicunt gloſſ. ſequentes, fateor tamen q̄ iſta filia ratum habere cogitur, cùm eius negotium vtiliter geſtum ſit dotando eā. 1 Iſta lex inducitur per † glo. noſtram ad q. quę ponit in l.fi. C. de dot. promiſ. De extraneo vel dotante mulierem an in dubio videatur dotare de p̄prio, vel de bonis mulieris. Et videtur de bonis mulieris, per l. Neſennius. ſ. de neg.ge. & l. cùm poſt. §. j. de admí.tu. & per hunc. §. lac. de Are. & Cyn. referendo ibi eum tenent contrarium, q̄ in dubio videtur dotare extraneus animo donandi: vt l. cùm is. §. ij. ſ. de condi.ind. Non obſtat l. cùm poſt. §. j. & l. Neſennius, quia ibi loquitur in adminiſtratore mulieris, qui in dubio videtur feciſſe animo gerendi negotium. Sed ad iſtum §. non reſponetur. & hic videtur caſus in contrariū. Quid

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Vlti. iſta lex. No. q̃ vbi eſt ſtatutũ q̃ filiæ fœminæ nõ ſuccedãt extãte maſculo, q̃ debeat dotare ſ. filias, q̃ debet dotare arbitrio boni viri. Et dicit Bal. i l. ſ. i ñ. co. C. de dot. pmiſſ. q̃d etiã ſi ſtatutũ nõ diceret q̃ teneaſ dotare &c. q̃ tñ ad hoc poterit cõpelli. ibi ẽt dicit q̃ ſtatutũ dicẽs q̃ filia dotata excludaſ q̃ ſi nõ fuit congrue dotata, petet ſupplemẽtũ, q̃ iſtũ tex. niſi ſtatutũ diceret q̃ debeat eſſe cõtenta de dote data à patre.

⁂ POMATBS.

b ¶ Hoc legatũ. Declara vt p Ale. i l. ñ. in prin. ff. de ver. obli.

b ¶ Hoc legatum. Ad hũc tex. facit l. Titiæ textores. & ibi per Bal. ã. de lega. j.

c ¶ Oppo. q̃ relatiuũ. De materia relatiui q̃ę, vel q. adde Bal. i l. ſ̃cipim⁹. de ap. & Bar. Bal. in l. cũctos populos. in pri. d ſũ. tri. & Bar. i l. oẽs populi. in prin. de iuſti. & iu. addde relatiuo quis. vel qui. Oldr. cõſi. cxxix.

d ¶ Quæro, aliq̃s. q̃d ſi dico, loco equũ & arma: an intelligatur de armis equi, & etiã teſtatoris, vide Bal. in l. j. C. de ver. fig. q̃ ſic q̃ iſtũ text. Adde Bal. cõſi. clxxxix. vbi altã quæſtionẽ decidit, per hũc textũ.

e ¶ In dictis. Vide Bal. poſt Bar. in l. j. C. de re. permu.

f ¶ Inter emptũ. Iſtũ tex. alleg. bar. in l. imperiũ. in j. col. C. de iu riſdic. om. iu. & bal. i l. fin. in ñ. col. de indi. vid. q̃ relictũ vxori ſub noĩe appellatiuo nõ trãſit ad ſecundã vxorẽ. & adde text. & ibi gl. & bar. in l. iuris gẽtium. ſ. ſed ſi fraudãdi. ã. de pact.

dicemus? Iſte paſſus videt mihi dubius. Tamen huic §. poteſt reſponderi q̃ hic pater dedit dotẽ nomine filię: & licet ſtipulatus ſit dotem reddi ſibi, tamen nomine filię dedit. Quod apparet: quia dicit de ratihabitione filiæ. Ratum enim habere non poſſet nõ ſuo nomine geſtũ: vt l. ſi pupilli. §. ſed ſi ego ſ. de neg. geſt. Vel dic q̃ mulier erat obligata ad dotem: vnde pater dando dotẽ gerit negotium filiæ, liberando illã ab illa obligatione. Soluit enim creditori ſuo. Et hoc innuit hic gloſſa dum allegat l. ſi opera. de doli exce. Sed opi. Iac. de Aret. loquitur q̃n extraneus ab initio promittit dotem, q̃ muliere non obligata. Vel dic, aut ille, qui promittit dotem, eſt debitor mulieris: & videtur promittere animo cõpenſandi, non donandi: vt hic. Aut non eſt debitor: & præſumitur animo donandi. Ita loquitur opi. Ia. de Are. & ſic quando eſt debitor, in dubio videtur magis adhærere opi. gl. q̃ videatur dotare de proprio mulieris, per hunc §. & quia promittendo dotem pro muliere in illo actu videtur gerere negotium mulieris & ideo de proprio mulieris videtur dotare vt d. l. Neſennius. de neg. geſt. & facit optimè l. fi. de pet. hær. quod nota.

Seia. Reſtitutio fideicõmiſſi facta ante diem, alij non ptæiudicat. h. d. Simile in l. cum pater. §. à filio. ſ. tit. proxi. De hoc habuiſtis plenè in l. ſed & ſi alio. §. fi. cũ l. ſeq. j. ad Treb. & l. poſt mortẽ. C. de fideic.

☞ *Iudex condemnans ad confinia uſque ad uoluntatem ſuam, an hæc uoluntas finietur iudicis morte.*

Scæuola. Rogatus reſtituere cũ volet, poſt mortem rogatus vi detur. h. d. Vel aliter: In vltimis voluntatibus moriendo quis velle videtur. h. d. Op. de l. fideicõmiſſa. §. quãq̃. ſ. eo. Sol. aliud ſi dicit, cũ vellet: & aliud ſi dicit, ſi vellet, vt ibi patet. Opp. q̃ moriendo videatur velle: vt l. centeſimis. §. fi. j. de verb. obl. Reſpon. aliud in contractibus, vt ibi: aliud in vltimis voluntatibus, vt hic, licet quidam aliter ſenſerint: vt no. in l. fideicom. & ſic fideicõmiſſum. ver. hoc autem. ſ. eod. Item dubitatur †quid ſi in ſententia dixit iudex. Condemno aliquem vt ſtet ad confinia vſq; ad voluntatem meã. finietur ne voluntas morte iudicis? Cy. format iſtam quæſtionem in l. fi. ſ. de contrahẽ. emp. Ego examinaui in l. centeſimis. in §. fi. de verb. obli. Facit ad prædicta quod not. in l. poſt dotem. ſ. ſolu. ma. in v. lec. & ibi plenè examinaui.

Hæredis Fideicommiſſum purè relictũ poteſt peti incontinenti: & qui, velat ſatisdationem exigi, non videtur fideicommiſſi diem differre. h. d. in ſumma. Ad hũc. §. oppo. de l. epiſtolam. §. fi. j. ad Treb. Sed ibi aliter de voluntate defuncti apparet. Ad idem facit quod habuiſtis in l. filiam. j. de au. & arg. le. & in l. fideicommiſſa. §. ſi filio. ſ. eo. quod nota. 40.

Titius. Is, cui cura monumenti cõmittitur, ad expenſas in ſolidum non tenetur. h. d. Oppo. & videtur q̃ teſtator vnum ex hæredibus poſsit grauare, ita q̃ alius non teneatur: vt l. cum ab vno. ſ. tit. j. Sol. hic in dubio eſt præſumendũ, q̃ ſolùm cura monumenti videat impoſita: & hoc præſumitur ex quantitate relicti, & ex quantitate ſuæ portionis alias inſolidum teneretur, ſi vires hæreditariæ ſufficerent. Quærit gl. quo iure cõpellãtur iſtituti ad ædificãdũ. Dic vt ī gl. & bñ.

e ☞ *Quanta debet eſſe dos fœminæ, cum ſtatuta prouident, q̃ non ſuccedat, ſed dotetur.*

Si filiæ. Arbitrio boni viri dos conſtituitur, dignitate, & facultatibus teſtatoris, & numero liberorum penſatis. h. d. Nota tex. ibi: & ait non eſſe difficile. &c. Oppo: glo. C. de dot. promiſ. l. j. Solue vt ibi, & in l. cum poſt. §. gener. ſ. de iure dot. & materiam huius legis
a videbitis plenè in l. j. ſ. de le. ij. Vltimò iſta lex facit ad q. †ſunt
1 ſtatuta in Italia q̃ filiæ fœminæ non ſuccedant cum maſculis, ſed maſculi teneantur dotare: quanta erit dos fœminæ? Certè erit arbitrio boni viri inſpectis dignitatibus, & facultatibus teſtatoris: & numero liberorum: pro vt hic dicitur. & l. quæro. ſ. de iure dotium.

Si fundus. Non videntur eſſe in loco, quæ ibi ſunt ad tempus. hoc dicit. Concordantiæ ſũt in gloſſa. 42.

1 ☞ *Quæ actio uideatur intentata, an generalis an ſpecialis, cum quis format libellum ſimpliciter.*

b **Hoc legatum.** Ea videntur alicuius cauſa parata, quæ ad eius vſum proprium ſunt deſtinata, ſecus ſi ad vſum communẽ eius & alterius hoc dicit. Vel aliter. Verbũ, quod ſe habet per prius & poſterius ſimpliciter ſumptum, accipitur per prius. h. d. ſecundùm Pet. an text. attributum eſſet. id quod deſignat eſſe in vſu mariti, ſecundum Dy. Opp. de l. cùm quæreretur. §. Iana. j. eo. Solue vt ibi. Iſta lex dicit idem quod l. Quintus. de au. & ar. le. & ibi declarantur quædam circa iſtam materiam: die vt ibi. Iſta lex allegatur ad q. †quidam formauit libellum ſimpliciter: quæro vtrum videatur propoſita in dubio actio generalis, vt certi condictio: an actio ſpecialis competens pro eo quod petitur. Dicunt aliqui docto. in l. edita. C. de eden. ſi quidem ex verbis poteſt colligi quæ actio videatur propoſita ſtamus verbis: ſed ſi non apparet, videtur propoſita actio ſpecialiter deſtinata pro eo quod petitur: non actio generalis pro pluri comperẽs. Et hoc dicunt per iſtam legem cum ſimilibus. & hoc ſatis placet. 44.

1 ☞ *Relatiuum, quis, uel qui, quando reſtringat uel declaret.*

2 *Legatum factum uxori de emptis, & quæ eius cauſa parata ſunt, comprehendit hæredes.*

Ita tamẽ. Relatiuũ, quis, vel qui, poſitum ſine copula, præcedentium ſignificationem reſtringit: ſed ſi copula apponatur, augebit. h. d. Opp. q̃ re-
c latiuum, quis vel qui, appoſitum ſine copula non reſtringat: vt l. omnes populi. ſ. de iuſti. & iu. l. cunctos populos. C. de ſum. tri
1 & fi. ca. l. omnibus ciuitatibus. j. ad Treb. Rñ †quandoq; per relatiuum adijcitur aliquid, quod competit cuilibet de præcedenti genere: & tunc non ponitur reſtrictiuè, ſed magis declaratiuè, ſeu demonſtratiuè, vt in contrarijs. Secus quando relatiuũ. quis vel qui, refertur ad certam ſpeciem: vt cum dico, Stichus, qui meus eſt: quia tunc ponitur magis demõſtratiuè quã reſtrictiuè vt l. Stichum qui meus erit. ſ. tit. ñ. Sed ſi per relatiuum adijcitur aliquid, quod non cõpetit cuilibet de genere præcedenti, diſtinguitur an ponatur cum copula, vel ſine copula, vt hic dicitur.

d Quæro, aliquis legauit †vxori empta: & quæ eius cauſa parata
2 ſunt: an debeantur parata tantum, ita q̃ non empta? Videtur q̃ nõ quia natura copulatiuæ eſt vt comprehendat vtrumq;: vt l. ſi hęredi plures. de condi. inſti. In contrarĩ videtur caſus hic. Dico q̃ vtraq; debẽtur ſ. empta tantum & parata tm̃, Ad cõtraria rñdetur vt colligi videtur ex diſtinctione, quam dedi. in l. ſi is qui decenta. §. vtrum. ff. de re. dub. vbi tractaui materiam copulatiuæ: & quod vtraq; debeantur, probantur etiam in l. Quintus. de au. & ar. le. & ſ. eo. l. qui concubinam. in prin.

1 ☞ *Quando admittatur differentia inter emere, & comparare.* 45.

Si quid earum. Vide glo. ſuper verbo, empta vbi eſt differentia inter emere & cõparare. Ad hoc gl. alleg. l. j. de contrahen. empto. Facit l. j. & quod ibi no. C. de re. permu. Sed † iſta differentia inter emere, & comparare, in vulgari locutione, non cadit Nam emere non vulgarizatur alio modo quã cõparare: & ideo
e in dictis teſtium & dictis vulgariũ nõ admitterem iſtam diſtinctionem: ſed in legibus & ſtatutis conceditis à peritis iſtã diſtinctionem admittimus. Simile dicã in differẽtia q̃ ſit inter appellationẽ filiorũ: vt l. q̃ ſi nepotes. ſ. de teſta. tute. Nam in vulgari illa differentia non admittitur, vt ibi gloſſ. dicit, & ibi dicemus.

f **Inter emptum.** Ad poſitionem ſpeciei ſequitur poſitio generis: nõ econuerſo. h. d. Oppo. j. de l. proxi. §. item intereſt. vbi ille, qui legat empta, non videtur legare parata: ergo in empto non ineſt paratum. Rñ. ille, qui legat empta, non videtur legare parata. ſ. alio modo quã p̃ emptionẽ: vt in contrario, q̃ ergo dicitur, in empto non ineſt paratũ: falſum:

sum est:imo ineſt paratum,vt genus in spē sua: non tamen tanquam genus simpliciter legatum sit, hoc est, omnia parata: sed tanꝫ genus,ꝙ ineſt illi speciei.s.omnia parata per emptionem, nō alio modo. Vltimo no.text.cū glo.quia satis bene declarat.

ITem legato.

ITem interest. Legato generis continentur omnes species:sed legato speciei non continetur alia species sub genere contenta.hoc dicit. Oppo.ſ.l.proxi.§.inter emptum,Solue vt ibi dixi. Oppo. ꝙ res quæ est destinata ad vsum,non habeatur pro tradita: vt l. cætera.§.fi.cum l.seq.ſ.de lega.j.Solue vt ibi.

1 ☞ *An sit differentia inter concubinam & uxorem.*

PArui. Nota tex.ibi sanè.&c.Quæro, quid est dictū.nisi in dignitate.Dic vt in gl.Ray.in quadā sua disputatiōe
1 aliter dixit.†Dicit enim,non est differentia inter vxorem & con
a cubinam.ª Nam inspecto iure naturali,secundum quod ius non est dignitas,vt in auᵗ.de monachis.§.hinc autem nobis, quia secundum ius naturale omnis coitus erat æqualis:vt in auᵗ. quib. mod.na.effi.le.§.liceat,tamen inspecto iure ciuili,secundum qđ est dignitas & distinctio personarum,vt.ſ.de postu.l.j.est differentia inter vxorem & concubinam,cum matrimonium sit solennizatum iure ciuili,sed concubinatus nō,sed nō est impꝛiè natus:vt l.in concubinatu.ſ.de concubi.vbi aliqua dixi,q̄ vide.

Si vxori. Oppo.de l.ij.& iij.j.de au.& arg.leg.Sol.Intellige istam secundum illas,vt ibi dixi.Oppo.de l.j. §.rectissimè.de ven.in pos.mit.Solue vt ibi dixi.

1 ☞ *Iusta id, est perfecta.*

b VM filio. ᵇIsta est bona lex,& singularis.Hæc verba,cùm in suam tutelam peruenerit. diuersimodè intelliguntur inspecta conditione proferentis,& eius,de quo proferuntur. Idem in verbis similibus.h.d.Nota tex.in fi.ibi,iustæ ætatis.&c.Exponitur,
1 id est,pfectæ ætatis.Hāc legē induco ſ.de test.l.j.&†expone ibi, iusta sententia,id est,perfecta sententia:prout hic dicitur.

1 ☞ *An in legato librorum ueniant summæ Azo.& Rofredi.*

LIbrorum. Appellatione librorum continentur omnia volumina in quacunꝫ materia scripta.h.d.†Quæro:quidam legauit omnes libros
1 legales an in legato veniant summa Azo.& liber Rofre.& similia:& sic ista scripta dicantur libri legales.quidā,vt Ia. de Are.dicūt ꝙ nō:quia nō sunt libri legales,sed rationesdoc.vt l.à diuo Marco.C.de quæstio.Breuiter dico esse recurrendū ad cōmunem vsum loquendi vt j.ea.l.§.quod tñ Cassius. Sed cōis vsus loquēdi est vt tales libri appellentur libri legales.Ergo licet quidam libri dicantur ordinarij,quidā extraordinarij:ideo puto ꝙ veniant in legato:tamen quidam aduocatus vt tolleret istam dubitationē legando libros legales,ipsos specialiter nominauit.

c Si cui. ᶜIn dubio appellatio libri intelligitur de vno volumine,non de libris numeralibus,per quos volumen diuiditur.hoc dicit.

Si Homeri. Hæres librum legatū non tenetur facere compleri.h.d.Oppo.j.ea.l.ver.sed neꝙ cœpti.Sol.vt ibi dicam.

d Libris. ᵈLibris legatis non continentur ea in quibus libri reperiuntur.h.d.

1 ☞ *Verba ambigua statuti intelligenda sunt secundum communem usum loquendi.*

QUod tamen cassius. Libris legatis chartę nō scriptæ non cōtinentur: & chartis legatis non continentur libri,nisi aliter voluntas esset inefficax. Item legato chartarū non continentur membranę,nec econuerso.h.d.Videtis ꝙ si aliquis legat chartas,veniunt membranæ exvoluntate defuncti.Cōtra,nam appellatiua sunt immutabilia:vt ſ.tit.ij.l.iiij.Dicit gl.illud quādo nomina appellatiua
e sunt prorsus diuersa ª nullam'constantiā in iure habentia, sed hic loquitur qñ nomina appellatiua possunt adaptari ad id,quod testator sensit secundū consuetudinem loquendi. Item oppo. ista differentia nō videtur vera:quoniam etiam mēbranas appellamus chartas,cui vsui debet stari:vt l.cū delanionis.§.asinam.j.de fun.instru.Ro.fatetur contrariū,& bene.Vide gl.q̄ incipit,quia appellatione chartarum,&c.quam nota ad interpretationē statu
1 torum;quia†si est aliquod verbum ambiguū,quod habeat aliud significatum,debet intelligi secūdùm com- a
f munē vsum loquēdi:dic vt dixi ᶠplenè in l. Labeo.j.de supel.legata.

Sed nec. Libri cœpti scribi non continent appellatiōe librorū. secus si sunt bene completè scripti, non tamen correcti, vel miniati.h.d.Opp.ſ.e.l.j.§ si Homeri.vbi liber nō cōpletus debet. Dicūt aliq ꝙ ibi non legauit sub noīe libri sed sub noīe copis.Vel ibi,licet liber nō erat cōpletus,est tamen in volumine redactus: & b
sic erat liber,ex quo faciebat volumen,sed erat alio modo cœptus scribi. Opponi.dicitur hic ꝙ membranæ continentur.cōtra. ſ.proxi.§.vbi libris legatis membranæ non continentur. Quidam dicunt,hic loquitur de membranis scriptis,vel dic etiam de nō c
scriptis,si apparet de voluntate defuncti ꝙ illas membranas ad illū librū destinauerat.

Chartis. Legato materiato non intel- d
ligitur legata materia.hoc.d. Contra,imò videtur facere sola destinatio: e
vt l.si non sum'.§.quid ergo.infrà,de aur.& argen.leg.dicit glo.secus in argento.Tu verò dic vt dixi in lege contraria. Materiam verò vtrum destinatio aliquid operetur in f
legato,dixi in l.cætera.§.fi.cum l.seq.ſ.ti.ij.

1 ☞ *Quid legare uidetur qui legat bibliothecam.*

g Sed & si bibliothecam, g

Reuoco in dubium qñ quis legat apothecā,seu bibliothecā suam,qd legare videat Dico ꝙ ex verbis relinquinquētis, & eius, h
cui relinquitur,debet hoc præsumi Ex ver
1 bis enim datur doctrina, in hoc tex. † Si qs tñ diceret,lego bibliothecā, in qua sunt li- i
bri,patet manifestè ꝙ sentit de loco nō de libris. Itē si dico,lego bibliothecā,vel armarium de Cypresso.quia apparet ꝙ sit magis de ædificio quā de libris.sed si quis legat armarium simpliciter,tex.videtur.velle ꝙ cedunt libri sed puto ex diuersitate personarum hoc debere intelligi: quia si scholaris k
scholari legauit puto quòd intelligatur de libris,vt ſ.ea.l.§ quod tamen Cassius.in fi. Ad hoc l.plenum.§.equitij.de vsu & ha.& l.sed & si iusceperit.§.j.ſ. de iudi. sed si vnus stationarius legat armarium alteri:tūc videtur magis sentire de armario quam de liberis:& ex qualitate personæ legantis debet inspici:vt ſ.eo.l.cùm filio.

1 ☞ *An legato lecto ueniat culcitra.*

Sunt tamen quidam. Vide glo.quę incipit ornamenta lecti,&c.Tene mē-
h ti:quia pluries hoc de facto vidi. Quæro, quid ʰ si aliquis legat
1 †lectū vxori suæ:vtrū cōtineaᵗ culcitra ⁱde serico,quā quis con-
i sueuit ponere in lecto diebus festiuis,& tpe solēnitatis. Dicunt quidā doct.ꝙ nō qa cū legat vxori suæ,videᵗ legare ea quę sibi cōgrūt secundū qualitatē suę pſonę:ar.l.pe.in prin.j.de ali. & ci. leg.sed nō cōpetit. Vide hoc ꝙ habeat culcitram de serico.Et si dicitur ꝙ possit nubere:rñdeᵗ ꝙ nō est verisimile ꝙ testator hoc cogitauerit.sed quicqd dicāt,dico ꝙ culcitra de serico,& omnia ornamenta veniunt.Casus est hic,& l.si §. vxori.j.de auro & ar. leg.& ibi dicitur.& in l.in stratum.j.de ver.sig.

1 ☞ *De dictione, amplius.*

k SI tibi purè. Dictio hoc amplius ᵏ, præceden- tium repetitionē inducit.h.d.Opp. ꝙ † dictio,hoc amplius,non inducit repetitionem: vt l.si seruus legatus.§.si ita.ſ.ti.ij.Ro.soluit hic,& nō bene:dic vt ibi.Tu tñ ꝑ declaratione ꝑsentis l.& materię dic,qñꝫ proferᵗ verbū,amplius:simpliciter:& tūc nullā repetitionē inducit:vt d.l.si seruus.§.si ita.ibi enim dictio,amplius,refertur solū ad actum verbi.non ad rem legatam. Cùm enim dico amplius

a ¶Cōcubinam. Vide Bal.in c.j in fi.prī.q.mo.seu.amit.& in l. ēt.in fi.C.de testi.& in auᵗ.si qs in ij. co. C.de sa.sanc.eccl. & in l.si ea cōditiōe.C. de cōdi.infer.& gl.in l.liberi.C.de nup.& vide ad hūc tex.Bal. in l.si qs.& ibi Cyn. in vij.col.de episc.& cleri.

b ¶Cum filio. Et vide Ang.in l.seruus.ff.de cōdi.ob cau.vbi est casus similis ꝑ eū.& vide Ang.in l.ꝙ seruus.ff.de cōd.ob cau. vbi alle.similē.And. Barba.

c ¶ſ.si cui. Vide Bart. in rubr.j.de ope. no. nū.& in rubri.ſ.fol. mat.

d ¶Libris. Vide tamē text.in l.auibus.j.eo.

e ¶Prosus diuersa. Vide Bal.in l.si in noīe C.de te sti.& Bal. in rub.fol.mat.

f ¶Dic vt dixi. Add Bar.j.e.i l.nō afr.& i rub.j.de ope.no.nūc. & vide ꝙ dicit gl.i l. i leg.§.fi.j.eodē

g ¶Sed & si bibliothecā. No.de legato ibi, bibliothecæ seu apothecæ.facit ad not.ꝙ Bar.i l.cū prī.§.mēſg. ſ.ti.j.

h ¶Quęro qd. Et vid Bal.i l.i legatis.C.de le.& i l.volūtatis.C. de fideicō. And.Bar.

i ¶Sunt tñ qdā. Cōtineaᵗ culcitra. Si qs legat lectū vxori, an veniat culcitra de serico,adde Bal.in l.ij. C.de le.ad fi.& Bar. i d.l.fi.§.j.de aur. & ar.lega.

k ¶Amplius. Quia dictio amplius, referᵗ ad aliqd,&c.adde ꝙ no.Bar.i l.legata inutiliter. de le. j. adde Bal.cō. clij.j.libr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ℭQuæro,quanto. Vide ſimilem q.in l.ſi ex falſis.C.de tranſact.per Bar.
b ℭHæc l.Vide de hac q.Bal.in l.ſi voluntate.C.de do.promiſ.Andr.Bar.
c ℭSecundum qualitatem.Vide Bal.in l.ſi voluntate.C.de do.promiſ.
ℭPro concordia.Aduerte ꝙ repeti non poteſt impẽſa facta per maritũ pro cuſtodia fundi dotalis,quaſi facta gratia fructuũ quærendorũ,ſecũdũ Bart.in l. ꝙ dicitur ff.de impẽ. in rebus do.cõtrariũ allegat ꝑ doct,maximẽ ꝑ Ange.& dom. Chriſto.de Nicel.& ãbos Imo.in l.diuortio.§.ſpẽdia.ff.ſo.ma & prẽſa.do.Ale.in l. ꝙ dicit prẽalle.allegat Bart.cõtraria in hac l.cũ q̃ritur.§.prædijs.Solũt amplẽ prẽfati doc.Aut impẽſa erat tẽporalis,vt qa ſingulo mẽſe ſoluebat cuſtodib⁹ fundi: & ꝑcedat prima opi. de qua in l.ꝙ dicitur Aut fecit ꝑ cuſtodia ꝑpetua:& ꝑcedat ſecũda opi.videanẽ ibi do.qa clarẽ loquunt. Adde ad Ang.& do. in l.ſumptus.ff.de le. j. adde etiam ꝙ iſta fuit ſol.Bart. in l.j.in fin.ff.de impen.

d ℭVel dic.Sed contra hãc theoricã quã ẽt ſequit̃ Bal.in l.j.C. de fru.& li.expen. dicit Io.eſſe caſum in l.ſiã dño.§.fi.ff.de pet.hær. ar.l.ſi ita.§.fi. de fũd. inſtr.Andr.Barb.

e ℭNõ dicũt fieri. Aduerte inc̃hũ Bar. hic voluit ꝙ expẽſæ factæ cã cuſtodiæ non cõpẽſentur cum fructibus, ſed illæ repetunt̃,cõtrariũ voluit Bar.in l.fi.ff.de impẽſis.quę opi.vr̃verior & hãc firmat Bal.in l.j.C.de fru.& li.expen.in fi.clarũ eſt ꝙ poſſeſſor malæfidei deducit de fructibus expẽſas factas cã q̃rẽdorũ & cõſeruãdorũ fructuũ.l.ſi à dño. §.fructus.de pe.hær. ſed expẽſa cuſtodiæ eſt huiuſmodi.l.ſi ita §.fi.& l.queſitũ.§.ſaltuariũ.&.in l.inſtrumẽta.in fi.de fun. inſtru.& l.pe.& l.fi. ff. de impẽ.ergo nõ repetit̃,ſed venit fructi b⁹ cõputãda & licet iſta expẽſa nõ ſit facta ꝓpriẽ cã culturę, vt hic: tñ dr̃ factã cã q̃rẽdorũ fructuũ vel cõſeruãdorũ,d.l.legi Et ad prędicta vide Bar.i l.in fundo.poſt primã co.de rei vẽ.et ꝙ ibi dixi.& vid̃ ange.& Imo.i l.diuortio.§.ſpẽdia. ſol. ma. & ibi ſcripſi.& ꝑdicta faciũt ad q. maritus facit expẽſas i cuſtodiẽdo caſtrũ dotale:an eas debeat ũducere de fructibus, an poſſit eas repetere tã q̃ cẽſeat talis expẽſa factã gr̃a rei,non fructuũ. Et vid̃ Bar.i l.ſi §.de impẽ.et ibi dixi & Ang.hic,ibi cã culturę,ꝙ no. Add̃ And. i l.diuortio.§. impendia.ſol.ma.Vid̃ Bal. i l.j.in ij.col. de fruc, ego videor dicere,i.amplius vtor iſto actu legandi:& ſic videtur dictio continuatiua vnde fortè eandem repetitionem induceret quam dictio item:vt j.eod.l. in repetendis.Dic quandoq; dictio,amplius,refertur ad rem determinatam per nomen, vt lego amplius dote.& tunc ponitur comparatiuè & inducit repetitionem:vt l.qui ita j.de do præleg.q.d.lego dotem,& amplius ea tantum:eum natura comparatiui ſit̃ ꝙ relinquat formam poſitiui in extremo, vt ibi patet.Quandoque dictio, amplius, refertur ad aliquod determinatum per pronomen, vt hoc amplius.vel eo amplius:tunc ſi non præcedit quid repetat,non repetit: vt l. ſeruus.§.ſi ei.ſ.de leg.j. Si verò inuenit quid repetat.& repetit proximum præcedens legatum,ſiue ſit factum eidem,vt hic:ſiue diuerſæ perſonæ,vt ſ.eo.l.ſi ſic.& ſ.de leg.j.l. ſi ſeruus.§.ſi ita.in fi.§.Sed ſi dixiſſet,his amplius,vel eius amplius:tunc induceret repetitionem omnium præcedentium:quia natura pluralis numeri nõ verificatur in vno vt l.vbi numerus.ſ.de teſti.& l. Mæuius.§. eum.ſ.tit.j.& l.fi.j.ad Treb. Nec eſt ratio, quare magis referatur ad vnum quam ad aliud:arg.l.j.C.de libe.præte.& hæc vera,ſi quæramus,an inducat repetitionem ipſius rei legatæ.Sed quæro an inducat repetitionem qualitatis,vt ſi præcedat legatum conditionale,videtur repetiſſe conditionaliter eo ꝙ in ſequenti inſit cõditio.Glo.j. ea.l. in repetendis.tenet quod ſic.& ita intelligitur lex illa.Sed quæro quid ſi legatum præcedat purum,& per dictionem,hoc amplius, inducitur conditionale:an pro primo legato puro videatur adijci conditio.Glo. non bene firmat.Dy.quod ſic: quia ſecundum relinquitur ſub commemoratione primi,et ſic valet ſecundum:vt l.non ad ea. de condi.& demon.& hoc placet. Caſus eſt, vt j. de lib.leg.l.Aurelius.§.teſtamẽto.el iij.Sed quæro, ſi hæc dictio, hoc amplius,profertur in codicillis,ad quid refertur? Reſpon. ſi quidem in codicillis præcedit aliquid,ad quod poſsit referri:& ad illud refertur, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſuprà: quia dicta iura ſimpliciter loquuntur. Si verò nil præcedit, tunc refertur ad id, quod eidem perſonæ relictum eſt in teſtamento, non ad id, quod relictum eſt alijs perſonis: vt d.l.Aurelius.§.teſtamento. & l. legata inutiliter. in princip.ſ.titulo. ij. Idem ſi relinquitur primò ab vno, poſtea ab eo cum adiectione, hoc amplius, ad alium relinquatur. Tunc enim refertur nõ ad ꝓxima relicta alijs perſonis,ſed ad ea, q̃ ſunt relicta eidem perſonæ:vt l.legata inutiliter ſ.de leg.j.Sed ſi nil eidem eſſet relictũ:tunc illa adiectio,hoc amplius, nil operaret̃: qa non eſſet ad quid referatur:vt d.l.ſi ſeruus. §.ſi ita.ſ.de leg.j.Rationẽ cogitabitis. Idem dico de dictione plus,eadem ratione.Facit j.tit.j.l.cùm filius.§.pater. 55-

IIgni. Appellatione ligni legati continetur lignum combu rendi cauſa paratum à terra ſepara tum ſpeciali nomine, non ſubmiſſum,niſi voluntas teſtatoris, vel eius conditio aliud induceret.h.d.tota iſta lex, ſecundũ lac. de Are.Opp.de §.Offilius.el j.j.ea.l.de §.offilius.el. ij.j. ea.l. vbi ea,quæ habent nomen ſpeciale,non continentur appellatione ignorum.Sol.iſte.§.loquitur ſecundum propriam ſignificationẽ ſed in §.Offilius.el.ij.loquitur quando ſecundum conſuetudinẽ regionis aliud inducitur.Sed quid dicemus ſecũdũ cõſuetudinẽ huius ciuitatis? Mihi videtur ꝙ contineantur ſacra, & ſimilia.

55- SEruius. Cui eſt legata materia, non eſt legatum materiatum.h.d.Sic econtra:Cui eſt legatum materiatum,non videtur legata materia: vt l.lib[…]rorum.§.quod tamen Caſsius.ſ.eo.ꝙ not.& bene.

57- QVi chirographum. Legatio inſtrumẽto rum continentur nomina debitorum.h.d.De hoc in l.ſeruũ filij.§.eum qui chirographũ.ſ.de leg.j.Quęro an legato nõie videatur legata actio hypothecaria,vel eius fideiuſsio:dicvt dixi in l.ſi hęres pecuniam.j.ad Treb.& l.hæres à debitorẽ.j.de fideiuſ. 58-

QVm quæreretur. §.ſeruis.Nota tex. rñd. eos.&c.Opp.de l.ſeruis vrbanis.j.eo.vbi aliud continetur, quam hic dicatur. Sol.Iſta referuntur tantum ad prædicta: quia agazo vel mulio,qui ſunt circa cultum patriſfa.continentur appellatione ſeruorum vrbanorum:alias ſimpliciter dicendo,ſerui vrbani multi alij continentur,vt ibi.

1 ☞ *Statue ſtatuto quod dos,quæ eſt recepta in roba æſtimata,debeat reddi facta detractione medietatis pretij.Si reperitur in inſtrumento quod mulier dedit dotem in pecunia numerata,& in rebus appretiatis,nec apparet de quantitate, quid fiendum.*

Lana. In his,quæ quis promiſcuè vtitur,illud videtur vxoris cauſa paratum.quod ad eius vſum annuum eſt neceſſarium.h.d.Nota tex.ibi:non enim deducto &c.Quæro: dicitur hic quod debetur.quod ad eius vſum annuum eſt neceſſariũ
a quæro quanto tempore debetur,an pro vno anno,an pro pluribus.Iac.de Are.dicit ꝙ pro vno anno.Et hoc innuit tex.qui dicit ad vſum annuum:vt l.nam quod liquidæ.§.item ſi quis.j. de
b pe.le.vbi eſt ſimilis tex.Hæc lex facit ad quæſtionem: Cauetur
1 ſtatuto ꝙ dos,quę eſt recepta in roba æſtimata,debeat reddi facta detractione medietatis pretij:reperiebatur in quodam inſtrumento quod mulier dedit dotem in pecunia,& in rebus ſeu roba appretiata,nec apparet quantum ſit datum in rebus,quæro quãtum præſumetur datum in rebus? Hic videtur poſſe dici ꝙ hanc l.tantum eſſe datum in roba,ſeu in rebus,quantum eſſet conue-
c niens mulieri,ſecundum qualitatẽ ſuæ perſonæ,vt hic. Pro hoc ſ.eo.l.ſi filiæ.& ſ.tit.j.l.fi.& de iure do.l.quæro.

1 ☞ *Quæ ſunt ad ornatum fundi,non dicuntur eſſe ad culturam:ideo expenſæ quæ fiũt ad cuſtodiam caſtri pignorati,non compenſantur cum fructibus.*

℣ Prædijs. Quæ pertinent ad ornatum vel cuſtodiam fundi,non pertinent ad culturam.h.d.Et non eſt aliquis, qui neſciret iſtam determinationem.qui non reſponderet
d contrarium.Vel dic,d Ornatus & cuſtodia fundi nõ dicitur cultura.hoc dicit.Hoc eſt vtile ſcire propter perſonas quæ caſtra & fortalitias pignori recipiunt,& in faciendo cuſtodiri caſtra, faciunt expenſas.& quoſdam homines tenent in caſtro ad cuſtodiam:nam expenſæ quæ fiunt cauſa cuſtodiendi, non dicuntur
e fierĩ cauſa culturæ.quod nota propter id quod dicitur in l. fundum.ſ.fami.ercil.Nam quilibet poſſeſſor etiam malæ fidei expenſas factas cauſa culturæ & quærendorum fructuum compenſat cum fructibus:vt ibi dicitur:& ſic erit ſecus in expenſis, quæ fiunt cauſa cuſtodiendi,vt habes hic. 59-

TExtoribus. Mutatio artificij ad officium non mutat ſubſtantiam legati. hoc dicit.Nota text.ibi non enim, &c. Opponi. quod legatum ſit extinctum:quia tempore mortis non reperitur quod ſit teſtatoris.l.Stichum,qui meus erit.ſ.titul.ij.Soluc.gloſ. hoc relatiuum,quod refertur ad verbum ſui,& ad illud facit cõditionem.non ad verbum textoribus.Vel dicit glo.hoc dicit.omnibus præcedens ſol.non videtur vera per l.ij.de au.& arg.lega. & l.item legato.§.penul.ſ.eod.vbi oportet quod vxor ſit tempore mortis ad hoc vt legatum valeat:ita videtur quod hic teſtator debeat eſſe tempore mortis.Sol.fateor contrarium,ſed hic tempore mortis deſinit eſſe textor.Licet enim exerceat aliud officium,non tamen per hoc deſinit eſſe artifex.Secus ſi tranſiuit ad

aliud

aliud officium,vt ꝯ eo l.legatis.§.si ex officio,& hoc vult dicere tex.hic,nō em̄ est aliud,&c. Rationē videbitis ī d.§.si ex officio.

Viduos. Masculinum cōcipit fœminínum.h.d. De hoc.s.tit.j.l.si ita scripsisset.& j.de verb. signi.l.j.& ibi dixi.

1 ❧ De dictione item, an semper repetat. 61

a **IN repetendis.** Vbi personarū vel rerū idē titas est dictio.† idem indu
1 cit repetitionē præcedentis qualitatis.h.d.Opp.& vi detur ꝙ conditio adiecta vni personæ nō intelligatur in persona alterius in alio legato repetita:vt l.q̄ conditio.j.de cō
b di.& demō.l.fi.§.Seio.s.tit.j.l-Huius timore dicit gl.no.ꝰ intelligo hic,ꝙ fuerit apposita verba repetitiua,vt verbū hoc amplius.vel eo amplius:vt l.si tibi.& l.si sic.s.eo.cū si. Ista lec.licet sit vera in se,nō tamen congruit huic literæ:quia hic loquitur de dictione cōtinuatiua,itē:non aūt de dictione repetitiua.qd dicemus:Breuiter,oēs doc.cōiter intelligunt istā l.ꝙ hic est personarū vel re
c rū identitas:quia eidem personæ legatur sub conditione.& sub dit testator. Itē lego eidem fundū.quia intelligitur sub eadem cō ditione. Idē dico si esset identitas rerū:quia diuersis personis legaretur eadē res.Sed si esset diuersitas personarum & rerū. tunc secus.Ita dicit gl.Contra istā so.opp.& videt ꝙ dictio,itē,induxit repetitionē:vt l.j.in prin.s.de publi.Sol.vt ibi,& dicā plenius j.de dictione,itē,& de virtute eius repetitionis, dic per laco. de Bel.in sua disputatione quā ponit in corpore aut.ti.vt cū de ap. cog.circa prin.colla.viij. Tñ nos circa prædicta aliqua pertingamus.Et ad declarationē huius dic qñꝙ est personarū & rerum identitas per omnia:quia eadem res eidē ab eodē hærede legat: & tūc si quidē hoc fit cōtinuata scriptura, vt lego Titio fundū Seianū. Itē lego Titio fundū Seianū; & nulla inducitur repetitio.Sed quid iuris sit habes in l.nō ad ea ver. ꝙ si purè de cōdi. & demō.& de isto casu nō loquitur hic.Si verò istud fiat ex interuallo,hoc est,mediātibus alijs legatis, vt lego Titio fundum Seianū sub conditione.Itē lego Seio domū:itē lego Titio fundū seianū.Certè hic nulla inducit repetitio quātū ad cōditionē apposità in legato facto de eodē:imò inducitur correctio,vt d.l.nō ad ea.sed an inducatur repetitio de cōditione adiecta in proxi
mo p̄cedēti legato:dicā j.Q̄nꝙ est idētitas ex parte personę eius cui relinquitur,& rei relictæ:sed est diuersitas personarū,à quibus relinquitur:tūc idē,ꝙ nulla inducatur repetitio,sed perinde est,ac si in duobus testamētis esset legatū:vt l.quid ergo. §. si qs duos.s.de le.j.Et intelligo si relinquitur à diuersis,cohæredibus seu legatarijs.Secus si primò ab instituto,secūdo à substituto:qa tūc dic vt l.licet.s.de le.j.& isto casu etiā non loquitur hic. Q̄nꝙ est idētitas personæ,à q̄ relinquitur:vt lego Titio fundū sub cō
ditione.Itē Seio lego demū:an tūc intelligatur repetita cōditio? Doc.cōiter dicunt ꝙ non.Pro quibus facit d.l.q̄ cōditio.j.de cō di.& demō.& hoc casu similiter nō loquitur ista lex. Mihi vī licet p̄dicta sint vera,ꝙ quolibet casu habeat locū ista lex,Primo em̄ casu qñ est omnis identitas:testator dixit, lego Titio fundū Seianū sub conditione postea dixit, Item Titio fundū Seianum hæres dānas dare esto.Certè intelligitur illis diebus,& conditionibus.Casus est hic.Nō obst.j.de cōdi.& demon.l.nō ad ea: & ꝙ s.dixi.qa ibi loquitur qñ verba primi & secūdi legati ad eūdē referuntur:vñ nisi intelligeretur correctio vel duplicatio legati, nil operaretur sed in casu nostro verba primi legati fuerūt relata ad legatariū vel simpliciter prolata.in secūdo fuerūt relata ad hę redem:quia dixit,dare dominans esto:vnde videtur facere causa dubitationis tollendæ.q.d.ꝙ prius legauit,hæres det. Meritò dico ꝙ dies & conditio videtur repetita.Casus est hic:similiter in eo qui interrogatur,si promittit sub cōditione,respondet simpliciter,nā videt sub cōditione rndere:vt Inst.de inu.stip.§. p̄terea nisi aliud expressè apparæret:vt l.j.§.si qs simpliciter.j. de verb. ob.& hic est verus intellectus huius l.scdo casu,qñ est identitas psonarū,quibus relinquitur,& rerū.q̄ relinquunt̄, diuersitas tñ personarū,à quibus relinquitur,tūc nō inducitur repetitio,ponē do exēplū vt s.dictū est.Sed si ponas vt tex.ponit secus sit.Exē plū:Titius hæres meus det Seio fundū sub cōditiōe,si nauis ex Asia venerit.Itē Sēpronius hæres dānas esto dare.Certè intelligit Sēpronius grauatus sub cōditiōe eadē:qa scda oratio,q̄ adijcit p̄ hāc dictionē itē,est defectiua:& itelligit repetita res p̄cedēs legata cum qualitatibus suis:vt l.j.in prin.j. de pub.& ibi dixi.& j.ad l.Iul.de vi pu.l.iij. & hic potest esse verus casus huius legis. Tertio casu quādo est identitas personæ,à qua relinquit,& rei relictę:& tunc non inducitur repetitio,vt in exēplo suprà posito a quādo per dictionē itē,adijcitur oratio perfecta:sed si adijcit oratio imperfecta ratiōe verbi:vt in exemplo gl.lego Titio fundum sub conditione:itē Seio fundū. Certè cū in hoc secūdo deficiat verbū lego, intelligitur repetitū præcedēs cū qualitatibus, & adiectionibus,per ea quæ dicta sunt:& hæc vera,nō tamē per istam legem qa hic fuit repetitū verbū:tamē fuit defectiua oratio ex parte rei legatæ:tamen hæc lex facit in argumentum propter idētitatē rationis.Quā doꝙ est idētitas personarū,& rerum diuersitas.Exemplum:lego Titio fundū sub cō b ditione:itē eidem lego domū:tunc vidētur dicere doc.ꝙ intelligatur facta repetitio:vt l.Seio.§.Caio j.de fun.inst.Et ita tenēt Dy. & Ray.ꝙ puto verū,si sequens oratio, quę adijcitur per dictionem itē,sit imperfecta: exemplum:lego tibi fundum sub condione,item eidem domum. Secus si dicerem, eidem lego domum.Nam tunc nullam inducit repetionem:vt l.qui fundum.s.de cō trahen.emp.facit l.iij.§.j.j.vi bo.rapt.& qd' c dicam in d.§.Caio.Quandoꝙ est identitas rerum,sed diuersitas personarū:vt lego Titio fundum sub conditione. Item Seio eundem fundum.Certè si non repetitur verbū d lego,intelligitur sub eadem conditione.secus si repetatur,ꝙ ea quæ dicta sunt suprà. Nec ostat l.legatum.j.de adi.leg.quia ibi fit
d translatio:hic non. Item aduerte:quia vbicunque dico fieri repetitionem præcedētis diei,vel conditionis: intellige sit repetitio congruit:aliàs secus.Exemplū:legaui vxori meæ annuum legatum,donec honestè & castè vixerit. Item eidem domum.non pōt intelligi repetita conditio,donec castè &c. Ratio:quia in p̄cedenti legato dicta conditio non est extinctiua alicuius legati,sed impediret originem pro sequentibus annis, vt lege qui concubinam.§.vxori.s.e.Istum authēt.effectum non potest operari in sequenti legato:quia non est nisi vnum. Vnde ista repetiti , sequentibus per eundem modum non congruit &c. vt s.de leg.ij.l. cum pater.§.cùm imperfecta.Quæro.vidimus an per dictionem itē,inducatur repetitio p̄cedentis conditionis,seu qualitatis, sed an qualitas adiecta sequenti legato addatur primo:exemplum:lego Titio fundū: item eidem domum sub conditione.an ista conditio insit primo legato? videtur ꝙ sic, vt dixi in dictione hoc amplius.s.eo.l.si tibi purè.Cōtrariū puto:qa illud ideo:qa dictio hoc amplius,repetit rem primò legatā,meritò sibi adijcitur cōditio item, in exemplo prædicto non repetit rem,sed solū actū verbi:& ideo ipsas qualitates solas repetit, vt hac l.De dictiōe &,dicemus in d.l.Seio. §.
e Caio.Quæro,pone ꝙ testator plura legata fecit in oībus suisbonis,& filiū suū hrdē īstituit,& adiecit ꝙ si filius meus decesserit sine filijs relinquo Titio cētū. Itē relictū Seio fundū itē Sempronio domum.an in sequentibus legatis post primum intelligatur conditio si filius decedat &c. Et videtur quod non per ea quæ suprà,dicta sunt contrarium credo.Nam istæ aduersatiuæ quod si,simautem,& similes aduersantur præcedentibus: & sic

ii 3

& li.expē.& in ea.l. fi. Adde an expēse facræ,peristodia castri pignorati cōpensentur cū fructibus Bal. cōsi.cliij.iij.lib.

s POMATES.

¶ In repetendis. De ista repetitiōe q̄ sit p dictionē itē,vide Bal. i l.fi.C.de idi.vid.to. Pau.de ca.cōs.cxxiij.Ici.viso pūcto, in prīa pte nouorū secūdùm ipressionē.Vide Ang.cōs.cxvij.in ci.vilis et narratis.in primo volu.Et istud idē tenet & p̄cedit,et si adijcerē ofa plecta, vt p Pau.de ca.cōs. lxxxviij.als xxxviij ici.viso legato.in antiquis cōsilijs.

¶ Glo.nor. Et de ista materia vide do.Pe, i c.Io.de test. Bar.i l. Seiæ.§.caio.ff.de fū. istr.& Io.de Imo.in c.pastoralis.de off.de le.i l. quoties.la.ñ.ā. de fidei.& vide Bar.ī cōs.cclxxiij.vtrū illa verba,si castè vixerit,apposita vni legato,videanē repetita ī alijs legatis .And.

¶ Quia eidē p̄sonę, No.d dictiōe itē & de dictione etiā vide Bal.no.i l.seio.§.Caio.de fun.instru.

¶ Itē aduerte. Et idē cōsuluit Bar.ī cōs.ici. testōr.reliqt vxori habitationē domꝰ si vitā vidualē seruauerit.itē si reliqt eidē oēs suos pannos lini & lanæ,ꝙ i hoc secūdo legato nō intelligit repetita conditio viduitatis:qa huic sequēti legato nō congruit:quia primū legatū habet cām successiuā, videlicet ꝙ hæres teneē p̄stare patrētiā,iuxta no.ī l. corrupt.C.de vsufr. Secūdū legatum est momētaneū:quia sta ti solutiōe facta hæres liberat.allegat.p decisiōe ista l.fi.§.seio.de legatis.ñ.l. Seio.§.Caio.de fū.istr. & l.cū p̄.§.cū p fecta.de le.ij. & refert Bal.in l.fi.C.de indi. vidu. Adde an,itē sit repetitiū qualitatis, Pau.de Ca.cōs.lxx. Bald.cōs.cclxiij.j.li. & cōs. ccccl xvij. de materia huius.

s POMATES.

¶ Pone ꝙ testōr. Vide Cō.cōs.lxij. in l. legatū.j.notabili. circa dictū Bar.hic,vid Are.Pano.in j. in vlti. co.de iudi. vbi reprobat Bart.hic.

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Secus si dictio. Ad de Bar. in l. si ita scriptum in fi. princi. & ibi euam Bal.

b ¶Calēdariū. Quid sit calendariū. habes hic melius quā alibi, Et ita dicit bar. licet istū tex. nō alleget i l. vxori. la iij. & in l. fi. j. de vsufru. legat. hū facit tex. in l. vxorē. §. legauerat. j. eod.

c ¶Locatores rōcinorū. Not. q locatores rōcinorūsiue equorū dicūt mercatores. & q dicātur negotiatores, vide pulchrē bar. in ru. C. de naui. li. x. & est prima ru. ipsius libri. & ibi habet q dicātur cāderarij, an faciētes candelas. an vēdētes tm. Adde tn sedm do. Ant. & Pe. de Anch. in c. fi. de vita & ho. cle. vt refert Ro. in l. si publican⁹. §. j. de publica. q differētia est inter negotiatorē, & artificē: qa negotiator est ille, q emit vnā rem, & nō mutata forma illā vē didit vt lucretur. artifex est ille, q rē emit, & mutata forma vē didit: vt est qui emit ferrū, & facit enses: vt est tex. lxxxvij. distin. paratū. q no. ad limitationē. c. quā q̄. de cēsi. in vj. & no. ad statuta loquentia de mercatoribus: qa isti appellatiōe mercatorū nō cōtinētur: vt dicit tex. in d. c. paratū. q est no. Et adde q mercatores proprie dicūtur à mercet & ideo emptores seruorū, vel altarū rerū q̄ nō veniūt appellatiōe mercis, nō dicūt mercatores. Tex. est l. mercis. la ij. de verb. signi. ibi ppriē dicuntur venalitiarij. & l. mādatū. §. j. ū. māda. Facit l. merces. la j. & q ibi no. dever. sign. Cogita an sit verū. & mutuans pecuniā qñ dicit negotiator: vt no. Bal. in l. j. C. de exerci. dicit do. Ant. in dicto c fi. in fine q qui emit possessiōes vt fructus vēdat. dicitur negotiator, Nihil allegat: sed est tex. in l. si cū villico. de inst. Et de dicta differētia inter mercatorē et negotiatorē, & artificē, vide Fed. in cōsi. excvij. q incipit, in Christi. &c. De artifice vide qd scripsi post Bar. j. ea. l. 9. ornatricibus. Et an appellatione artificū veniat notarius, vide Ange. in cōsi. xxxij. & qd dicatur mercator, vide Bar. in tractatu de testi. in versi. de mercatore. & Bar. in l. mariti. §. j. de adult. & vide Bar. in procemio Digestorū. Et ad no. hic p Bar. vide Pau. de Ca. in cōsil. lxvij. incipiēte i Christi nomine amēviso pūcto supra scripto, & alijs de qb⁹ in eo fit mentio. in primo dubio.

¶Tertiò quero. vid Bar. i l. mariti. §. quæsitū. de adul. & Bald. in l. ij. de cōsti. pec. & Fel. in procē. Gire. co. fi. ver. quarto limita.

¶In l. j. Vide Bal. in rub. de cōstit. pecu. in fine. & eū Bar. hic trā sit Pe. de Ancha. in c. canonū statuta. i ver si. qs dicat mercator. An aūt appellatione mercatoris vel artifi eis veniat discipulus vide Bar. in §. ornatricibus. j. eo.

¶Dote. Sed qd dele legato: vtrū sit negotiatio, vel mercātia? aic q nō ppriē: & iō nō debet solui gabella vt tenet Barto. & doc. posit gl. in l. cætera. §. si quis. de l. j.

g ¶Si ex officio, quero Adde Bar. in l. si non sortem. §. Iiberius. de condi. indeb.

¶Non fit mutatio. Vide Bart. in l. falsa demonstratio. §. j. de cōdi. & demō. et bar. & Bal. in l. pe. ū. de senato. & facit ad not. q. Bald. in l. quisquis in fine. C. de epis. & cle. & q no. glo. in §. quia verò. in authē. de fide instru.

¶Si vnus. Vide tamē tex. & ibi Barto. in l. seruis vrbanis. §. lecticarijs. j. eod.

¶Ornatricibus. Appellatione artificij. Vtrū appellatiōe doctoris cōtineant scholares: tex. videtur q in pœmio Decretalium vbi inter eos ponitur copula, & ibi p Ioā. And. & do. Ant. tāgitur i pœmio vj. & Bar. & doct. in l. j. in fi. suprā, fol. matti. & vide Imol. in d. procemio. & d. l. fin. ad fi. & ibi per Bal. i pe. col. & Per. de anc. in c. canonū statuta. in ver. quæro qa dicatur mercator. Adde tñ q doct. nō veniūt appellatione artificū vt probatur in c. relatum el ij. de testa. in vj. q est sing. not. secundum Per. de Ancha. & Imo.

importāt in se quādā orationē, quasi dicat filiū non grauo plus, si vixerit, quam si decesserit, &c. Hoc probatur in l. si ita scriptū. §. de libe. & posth. in prin. vbi illa verba, si verò filia mea nascetur, important hoc s. ita q non filius. Facit. j. de dā. infec. l. hoc amplius. §. de his aūt. & q ibi no. in glo. parua. In proposito ergo illa oratio subintellecta, filiū viuentē nō grauat refertur ad omnia sequentia: vt l. talis scriptura. §. si. §. de legatis primo. & l. si ita. eo. tit. Secus si dictio ad uersatiua apponeretur ad aliud legatū. Exemplū: lego Titio fundum. q si decesserit sine liberis, deueniat in Seiū. Itē lego Sēpronio domū. &c. Nā in alijs legatis, q̄ sunt relicta ab alio legatario, illa clausula nil potest operari. Nam clausula illa subintellecta dicit, quod legatarius viuens habet quod sibi est relictum. Inspiciendū est ergo ad quid dicta clausula aduersatur.

¶ Calendarij appellatione quid ueniat. 62.

a QVi filium. †Calendarium continet nomina debitorū, & pecuniā ad calendarium dest inatam siue calendarium legetur, siue à legato excipiatur. h. d. Nota hic quid sit calēdarium: quia hic habes expressius q̄ alibi. Et hoc vide multoties in testamentis Iudæorum, vel ipsorum venditionibus, qui vendunt, & legant cameram eorum vbi sunt. quod nota.

¶ Locatores rocinorū possunt dici mercatores.

Mutuator non dicitur mercator, nec negotiator.

Locator possessionū non dicitur negotiator nec mercator.

Mercator seu negotiator non dicitur quis per unicū actū.

Nomina uerbalia non uerificantur in unico actu.

Dos non dicitur mercātis, & non uenit in statuto de mercatore. 63.

b LEgatis. Negotiatores dicūtur, qui cū alijs contrahunt secus in eis qui aliquod exercent officiū, vbi contractus non imminēret. h. d. Nota arg. † ex hac l. q locatores rōcinorū possunt dici mercatores, seu negotiatores, secūdū Iac. de Aret. q facit ad statuta quæ dicūt, q libris mercatorū credatur in certa quantitate. Circa istā l. quæro tres q. Primò † q̄ro, si aliqs est mutuator, vtrū dicat mercator, vel negotiator. Hic videt tex. q sic: quia hic interuenit contractus: ergo dicit negotiator. In cōtrarium est casus in l. in eum in prin. §. de instit. Ad hāc l. rñdeo, qa debet intelligi qñ interuenit contractus vltro citroq obligatorius: & ille est propriè negotiatio, vel mercatura.

† Quæro, aliquis non facit alios cōtractus, nisi q locat possessiones suas, & aliorū possessiones conducit: an dicatur negotiator siue mercator? Rñ. non. Tex. videtur in l. si villico. §. de instito. Oportet em vt dicatur quis mercator, vel negotiator, q faciat negotiationē q̄stuariam ex qua aliqd dicatur. Sed percipere fructus de sua possessione, uon dicitur aliquid de nouo q̄rere. Tertiò quæro: mercator seu negotiator dicit, vt vidistis. quid † si semel emit pannos, & vendidit pannos: vtrum dicetur mercator panno rū? Et videtur q sic: quia procurator dicitur qui semel est procurator cōstitutus: & imperator dicitur, qui semel imperat: vt no. in prima cōstitutione Digesti veteris, & tutor dicit ille, qui semel tuetur: vt l. j. §. j. §. de tut. Itē expilator dicitur, qui semel expilat hæreditatē j. de effrac. l. j. §. expilatores. Sic ergo qui semel marcatur, mercator dicit: & sic nomina verbalia verificant in vno actu

c In cōtrariū est casus in l. j. in prin. & ibi gl. §. de tribu. vbi sæpius debet facere. Ad contraria rñde: quia ibi loquitur in officijs, quę quis assumitab alio, non à seipso: vt dico de imperatore, & de procuratore. & similibus vel qñ assumeret à seipso, si assumeret cum delicto: vt expilatores: effractores, & simi- e
les: sed in alijs officijs, quæ quis assumit licitè à seipso, requirit exercitiū q̄ sæpius quis fecerit. Et hoc dixi in prima lectione Digesti veteris. Facit ad q. † quā vidi de facto. di
5 cit statutū q mercatores in mercantijs accipient florenos pro tanta quātitate. quæro
f quid in dote: vtrū dos dicatur mercantia. videtur q sic: quia hic est contractus vltro
g citroq obligatorius. Contrarium dico: qa non est actus queſtuarius. Itē quia iste cōtractus non recipit reiterationem continuatam, quæ requiritur vt dicatur quis mercator: vt dicta l. j. in prin. de tribu.

1 *¶ Artificium extinguit nomen officij, ideo econuerso.*

2 *Officium & artificium qualiter differant.*

3 *Promittens dare schacum matum cum pedona, an obtineat si dat cum pedona effecta Regina.*

h Si ex officio. Artificiū † extinguit nomē officij, nō ecōuerso. h. d. & est pulcher. §. Ad declarationē scias quid sit officiū, quid artificiū. Contra istū. §. oppo. quia ista mutatio qualitatis non extingnit substantiā legati: vt l. tutelas. §. de cap. di. dicit glo. hic fuerūt legati serui legati serui sub nomine officij, non sub nomine proprio. Item oppo. j. proxi. §. Sol. vt i ibi videbitis. Opp. de l. si cui. §. quibus. mo. vsufru. amit. Solue vt in glo. & bene. Quę
g ro, quæ sit differentia inter artificiū & offi- k
2 ciū. † Dic, officiū est, q habetur à natura sine doctrina: sed artificiū est, q non pōt haberi sine doctrina. Quæro, quæ est ratio q artificium extinguit nomē officij, & nō ecōtra. Dic vt in gl. & bene. Quæro vltimò, quid si mutauit statum de officio vno ad aliud officiū? Glo. dicit. & bñ q legatū extinguitur. Sicut em extinguitur si mutatur de vno artificio ad aliud artificiū, vt hic, &
l. tectoribus. §. eo. ita q̄ñ mutatur de vno of-
3 ficio ad aliud officiū. Hic. §. inducitur ad q. † de ludo schachorū: aliquis promisit dare schachum matū cum pedona, demū dedit cum pedona facta regina vel versa, an videatur obseruasse promissa? Quidam q sic: quia per augmentum dignitatis non fit mu-
h tatio vt l. pe. §. de se. Alij econtra: quia q̄ñ fit regina, fit mutatio de officio ad artificium: ideo &c. quia desinit habere virtutē peditis ſm Ri. Mal. vt refert Cy. §. l. ij. C. de sus. tu.

i Si vnus. Seruus cedit legato eius artificij, in quo plus versatur. hoc dicit. Facit l. pediculis. §. argento. de au. & arg. lega. & quod ibi dixi. quod facit ad multa.

1 *¶ Artificium appellatione in beneficijs: & legatis ueniunt addiscentes secus in priuilegijs.*

2 *Statutū loquēs de artificibus, quādo cōprehēdit addiscētes.*

k Ornatricibus. Legatis ornatricibus cedūt scholares illius artificij. h. d. No. tex. ibi, cē artifi
1 ciū. &c. Nota † q appellatione artificij continētur addiscentes
k contra ea quæ dixi in l. j. §. nec castrense. j. de collat. bo. vbi dixi q scholares nō dicūtur habere quasi castrēse peculiū: licet doctores & aduocati sic. q sic videtur cōtra hanc l. Breuiter puto hoc debere intelligi in casu suo fauore legati, vbi sic latior interpretatio

tatio:vt l.in testamẽtis.j.de reg.iu.Idẽ in bñficijs vbi fit latissima interpretatio eadẽ rõne.secus in priuilegijs:qa tũc appellatione artificij nõ cõtinẽt addiscẽtes,vt l.j.& ibi no.& l.fi. C.de excu.
2 artifi.li.x.Et hoc est vtile ad †statuta q̃ loquũt de artificibus:qa est recurrendum ad distinctionem,vtrũ contineatur beneficiũ, vel priuilegiũ,vt s.dixi,vt sic addiscẽtes contineantur vel nõ.

Quibus. Aliter habuistis s.eo.l.cũ quæreretur.Sed puto hoc esse secundum consuetudinẽ quarũdã contratarum.Nam secundũ contratas istas esset contrariũ, quia vendita oue videtur venditus agnus: & eadẽ ratione in legato. Pro hoc quod habuistis in l.vnum.j.de vi.tri.& oleo leg.

1 *Auium appellatione an contineantur gallinæ.* 64-

1 **Quibus.** †Nota hic quòd appellatione auium continentur pulli & gallinæ.quod facit ad multa.Nescio tamen si consuetudo obseruat.

a **Vi saltum.** Verbum,solet,*denotat perpetuitatem. hoc dicit. 65-

b **Vlianus.** Qui omne dicit,nisi excipit.h.d.[b]Vide q̃ dixi suprà.de lega.primo, lege †serui electione.§.primo.

Ex his. Verba enunciatiua futuri euentus non inducũt dispositionem.h.d.Vidistis simile in l.pater filiũ.§.fũdum.& quod ibi dixi,& in l.Pamphilo.in prin.s.eo.

Seruos. Hæc conditio,si meus erit:intelligitur insolidum, si testator hoc senserit.h.d.Aliàs enim nisi testator hoc senserit.secus esset:vt l.ij.s.de consti.insti.& deleg.j.l.Stichũ meus erit.& l.si quis seruos.j.eo. 67-

1 *Ad quẽ spectat interpretatio uoluntatis testatoris, & qualiter interpretari debeat.*

c **Non aliter.** 'Pone casum per l. librorũ. §. quod
1 tamen Cassius.s.eo.†Opp.& videtur q̃ spectat ad iudicem interpretatio voluntatis: vt C.de fideicom.l.voluntatis. Sol. Debemus recurrere ad iudicem,vt ibi:sed iudex debet seruare hunc ordinem: quia primò debet videre quid sensit testator:vt hic,& in l. in conditionibus.in prin.j.de condi.& demon.l.pater Seuerinam.§.conditionem.eo.ti.Sed si hoc non apparet,debemus inspicere quod est verisimile:quæ verisimilitudo attenditur ex multis.s.de leg.j & l.si seruus plurium.§.fi.& clarius per Dy.in c. inspicimus. de regu.iur.lib.vj.Et si illud verisimile non apparet, recurritur ad primam significationemverborũ,vt hic:sed si essent plures significationes,querum vna esset propria, alia impropria, staremus ꝓpriæ significationi:vt l.j.§.si is qui nauẽ.s.de exer.Sed si essent plures significationes propriæ:tũc habemus inspicere q̃ est 'minimũ:vt l.apud Iul.§.scio.aliàs est sub l.idem Iul. de leg.j.& s.e. l.qui concubinã.§.cũ ita.& hoc in vltimis voluntatibus. In statutis aũt qualiter debeant verba interpretari,non dico hic. Dixi plenè in l.oẽs populi de iu.& iure. Vltimo contra istã legẽ videtur.s.de lega.j.l.iiij.vbi non statur voluntati defuncti: licet de ea constet.Sol.ibi ideo,quia testator errauit in nomine appellatiuo. Cætera dic vt in glo.quia sunt explanata per præcedentia.

1 *Iuuenis dicitur, qui inter seniores non numeratur.*

1 **Titius.** †Quilibet iuuenis[d] dr̃,q̃nter seniores nõ numerat: sed debet intelligi secũdũ consuetudinẽ ciuitatis.
d

1 *Lanæ appellatione quid contineatur.*
2 *Indefinita quòd non æquipollet uniuersali.* 68-

1 **Si cui lana.** Appellatiõe lanæ† cõtinet lana,etiã à pellibus animaliũ mortuorũ nõ separata,succida,vel purgata,& filata vel nõ,dummodo nõ sit tincta,nec ad formã telæ redacta,vel ad aliũspãlẽ vsum deputata.h.d.Nota†q̃ ea lana q̃ nõ est separata à pellibus cõtinet appellatiõe lanæ,& etiã ipsa pellis. Quod intelligo de animalibus mortuis,nõ de viuis:qa tũc secus:vt l.ligni.§.proinde si syluã.s.e.Itẽ q̃ dicit de pellibus, intelligo de illis, q̃ habent solũ ꝓpter lanã:vt illæ q̃ veniũt de Sardinia, q̃ appellant buldrones secus si principaliter habeant ꝓpter pelles: secũdario ꝓpter lanã.Nõ ergo habet à patrefa.vt lana:arg.j.de vi.tri.& oleo leg.l.si q̃s vinũ.Itẽ q̃ de lana anserina. q̃ appellationæ lanæ contineat vsus nr̃e regiouis nõ admittit. Ad primũ,q̃ dicitur q̃ lana tincta non cõtineatur appellatiõe lanæ.Oppo.de l.pediculis.§.Labeo. j.de au.& ar.le.So.vt in glo.Sed Mar.dicit ibi dixit,omnem:hic
2 indefinitè dicit lanam:& sic est hic casus † quod indefinita non æquipollet vniuersali,quod examina per Dyn.in rub. extra de reg.iur.lib.vj.Dicam in l.si pluribus.s.de lega.ij.

1 *Verbum suus sua suum, quomodo accipiatur.* 69-

c **Cum suæ.** 'Hæc lex cum sequentibus tractat bonam materiam. Sui dicuntur seruí, qui ad aliquem pertinent b iure dñij,vel quasi.Secus si iure vsufructus vel pignoris. Item secus in his,qui ad vendendum habentur:vt sunt vicarij seruorũ. cões verò serui,sui dicuntur.h.d.cũ tribus legibus.seq.Videtis hic significationẽ verf bi,suus.Oppo.q̃ ille demũ dicatur seruus, quem quis potest vendicare:vt l.Quintus. §.argumẽto.j.de au.& ar.le.sed seruum bona fide possessum non potest q̃s vendicare. Rñ.certè imò põt vẽdicare per publicianã. ita hic intelligo:& plene expediui in lege contraria. Item opp.de l.j.§.j.s.ad Sil.So.vt ibi dixi.Item dicitur qd' serui,quos habet pignori,non continentur.Cõtra.j.de supel. le.l.legata.§.fin.solue vt ibi patet.quia ibi e habebat pignori pro tanta quantitate,quòd quasi habebatur pro de relicto à domino. Simile in l.antepe.in prin.j.eo.Idem dicitur hic serui cões continentur appellatione suorum. contra in l.Iul.§.seruos.s.eo.Sol. Illud est verum,si probet contrarium:sed ĩ
1 dubio obtinet hoc. Quæro vtrum † serui vicarij suorum appellatione contineantur? Rñ hic est opi.inter Ro.& Ioan.& hoc ex duplici litera q̃ hic cõtinent:nã q̃dã hñt literã affirmatiuã: alij negatiuã, nõ cõtineri. Quid dicemus? Breuiter,in casu legis nostræ puto opĩn.Ro.cẽ verã:quia hæc dictio suus.intelligit ſm proferentis volũtatẽ.sed si verbũ, suus, sua, suũ,proferẽt ab alio,ſ. à statuto,vel à lege,quæ diceret,publicent bona sua vel in cõtractu:vt,vẽdidit oĩa bona sua:vbi verba nõ intelligunt secundùm proferentis voluntatem:tunc stat opi. Io.q̃ contineant vicarij, Rõ:qa habẽt potestatẽ vẽdicãdi:vt l.Quintus.§.argu.j. de au.& ar.le.& ibi hoc ẽt examinaui.& l.solũ.§.meũ.s.de rei ven.Bar.

1 *Cõsuetudo regiõis testatoris, uel ubi sita est res, quæ attendatur in ultimis uoluntatibus, & quæ in contractibus.*

g **Numis.** [f]Not.text.ibi:vñ fuerit,&c. Opp. dicitur hic,quòd minimi videntur legati.contra, imò medij:vt l.qui lancem.j.de au.& ar.leg.Sol.vt ibi not.& l.apud Iul.§.Seio.s.tit.ij. Item oppo.quòd non inspiciatur consuetudo:vt j.tit.j.l.si cui.dicit Dyn.ibi erat dubiũ de quãtitate:hic de qualitate.Et eodem mõ soluit Pet.Tu dic,& melius,vt ibi dixi. Opp. de l.si seruus pluriũ.§.fi.s.tit.ij.vbi ex alijs potest apparere voluntas defuncti.quàm ex his quæ hic dicuntur.Sol.concedo contrarium:qa quocunq; mõ cõstet de voluntate defuncti vl cõtrahentiũ,sufficit:vt no.j.de re.iur.l.semp in stipulationibus.& ibi gl.qa ex qualitate rei venditę præsumit
1 q̃ntũ est pretiũ.Itẽ dicit hic,†q̃ inspiciet cõsuetudo regiõis. de qua regiõe intelligitur? Certè de regiõe vñ ipse fuit:vt hic.quòd nota.Opp.in his quæ pertinent ad decisionẽ,debet inspici cõsuetudo loci,vbi est res,de qua agit:vt l.si fundus.de eui.Sol.Q̃nq; emanat dubiũ circa dispositionẽ ꝓpter naturalia,vel accidẽtalia ipsius dispositionis:nõ tñ emanat ex verbis.vt si vẽderes rem:& est dubiũ an debeas cauere,vel satisdare:& tũc. loquit l.si fundus.de euic. Q̃nq; dubiũ pẽdet ex verbis:& tũc debet inspici cõsuetudo regiõis vñ est ꝓferẽs: vt hic.Et hoc in vltimis volũtatibus:sed in cõtractibus si dubiũ emanat ex verbis, habet locum materia l.veteribus.s.de pact.Itẽ no.hic de cõtextu.testamenti. Facit l.qui filiabus.in prin.s.de lega.j.

1 *Clericus existẽs in studio, an uideatur residere.*
2 *Scholaris stans in studio, etiam si stat per decem annos, non efficitur ciuis.* 70-

h **Quæsitum.** [h]Qui studiorũ cã ab est,abeẽ nõ vf. h.d.Simile j.de fun.istr.l.Seię.§.Pãphilę.Ista est in ar.†ꝓ clericis q̃ vadũt ad studendũ vt
1 videant residere in ec cle.sua,& tanq̃ residẽtes ĩ eccl. debeãt habere prębẽdas suas De quo habẽt in c.relatũ.extra,de
2 cle.nõ resi. Ista lex facit cõtra gl.†l.j.C.de incol.quę dicit,q̃ si

a ¶Qui falsũ. Verbũ, solet.Not. de verbo solet,adde Bart.in l. Mela.de alt.le.& ibi post eum.

b ¶Iulian⁹. Hoc dicit. & istũ text.pro sing. alleg.Imol.ĩ l.si domus.de leg.j.& facit ad no.q.tactã ꝑ Bal. in l.à procuratore.C. mãda.et adde Bal.in l.prædi.in ij.colũ.C. de fideicommis.

c ¶Nõ aliter.Ad limitationem huius vide Bart. ĩ l.j.§.j.l.fi.s. de pecu.& ĩ ru. de ope. not. nun.

d ¶Titius. Iuuenis. Quis dicat iuuenis vide Bart.in l.j.B.de emẽ.ppin. & quod notat Cy.ĩ l.si istanti. de iure delibe.

e ¶Cũ sue. Vide Bart. ĩ rub.j.de ope.no.nũ.

f ¶Oppo. qd ille demũ.Et idẽ dic,si testator dixisset,seruos ꝑ prios lego, secũdùm Bald.ĩ l.fi.§.j. C. de le.& cõtra l.qd autẽ seruos.quę huic cõtrariat, facit l.hoc legatũ.s.eo. Solue vt ibi dixi.

g ¶Numis. Vide Old. in cõs.clxviij.in pri.

h ¶Quęsitũ. Qui ab est cã studij.habet ꝑ præsente. & adde q̃ habentur in lege, testamẽto.& ibi Bart. j.de ali.leg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Peto. Adde l. qui habebat. §. fin. & ibi Bar. j. eod.

b ¶ Illud. Alleg. istum tex. contra. tenet ibi Io. de Imo. & vide q̃ ibi dixi. And. Barba.

b ¶ Illud. Et vtrũ farina sit fruct⁹ p̃dñ, vid Bal. in l. j. in ij. col. C. de fru. & lit. expen.

c ¶ Facit ad statutum. Et vide Bal. in l. q̃d non rõne. ff. de lega. Andre. Barba.

d ¶ Sua materiam. An statutũ phibẽs extra hi frumẽtũ veriũeet in farinã. & ad alias q. de frumento, vide Bar. i l. tritici. ũ. d ver. obli. & in l. j. §. de eo opere. de aqua plur. ar. Quid si statutũ p hibet portari bladũ, an possit portari farina. p Bar. i l. nõdubiũ in v. co. C. ũ le. Quid si phibet portari vinũ, an possit portari acetũ. p Bal. ti. ij. C. de peri. & cõmo. rei vẽ. & Bar. in l. j. C. ũ ero. mil. anno. li. xij. p illũ tex. & adde q̃ no. mo. in l. Impator de appel. & bart. & do. i l. cætera. §. sed et si q̃s. ũ. tit. ij. & Bart. in l. ũ q̃s post hãc. C. de ẽdi. priua. & de q. Bar. hue vid i li. Gui. de Suza. in quæstiõi bus q. inci. pone quæ stio est de facto ciuitate Vercellarũ. alle. tex. in l. Iuli. §. sed & si quis. ã. ad exhi. & statutũ phibẽs portari vinũ extra territoriũ, verificat in portãte vnam flascam vini gustus causa. l. j. et ibi Bal., quæ res expor. non pos.

e ¶ Si chorus. Allegat hæc lex q̃ operat̃ genus quo ad genus, id operat̃ species quo ad speciẽ. Et ad hoc vide Bar. in l. si duo. ã. de admini. tuo.

f ¶ Q̃d his. Ad limitationẽ vid Ro. notab. xxxvij. quod nota.

g ¶ Stira. Facit ad q. ũ qua dixi post Bar. i l cũ delationis. §. Sabin⁹ j. de fund. instru.

seholares stant in studio per decem annos efficiuntur incolæ; q̃ est falsum: qa si starẽt per mille annos, non efficerentur ciues, ex quo habent animũ ad domũ redeũdi, & retinendi domicilium: vt d. §. Pamphilæ. & hic. & l. nihil. j. de capti. & postli. re. & hoc tenet Dy. & tangitur per glo. in l. hæres absens. §. de iudi. & l. lex Cornelia. §. domum. j. de iniur. & ibi de hoc dixi.

§ *Genus an restringatur per enumerationem specierum sequentium.*

Mæui. Genus in medio positũ ex præcedentibus & sequentibus restringitur. h. d. Quid in dubio si per legatarium probatur? Glo. dicit q̃ id tantũ videt relictum quod haberet in fundo Semproniana: vt l. nam q̃ liquidæ. §. fi. j. de pe. lega. Sed in contrarium facit l. quæsitum. §. pen. & fi. j. de fun. instru. dicit gl. ibi apparet voluntas defuncti: sed certè imò loquitur in dubio. Sed Dy. tenet primam opinio. per legem fin. §. cui dulcia. de vi. tri. & oleo legat.

1 Sed †certè ibi genus sequẽs restringitur p̃ præcedẽtia: sed hic genus præcedens restringitur per sequẽtia, secundum istã opi. Præterea ibi genus fuit quoddã adiectiuũ neutraliter positũ. Quid dicemus? Rñdeo duobus modis. Primò q̃ hic præcelsit enumeratio specierũ & est secuta: genus verò fuit positũ in medio: ideo restringitur in cõtrario secus. Et hoc tenui in l. q̃litũ. §. fi. Vel aliter, & fortè nõn malè: non est verum dicere in lege nostra, q̃ genus p̃cedens restringat̃ per id, q̃ sequitur postea: hoc est per enumerationẽ specierũ, sed magis restringitur per adiectionẽ loci, q̃ loci adiectio oĩa respicit vniformiter: cũ in eadẽ oratiõe post oĩa ponatur: argu. ad hoc l. mulier. in fi. j. de condi. & demõ. Et q̃ hoc sit verum, apparet hic in text. De hac clausula qualiter referatur ad præcedentia dixi in l. licet de lega. j.

Prædia. Ea videnť esse in fundo, quæ ibi sunt, vt perpetuo sint. h. d.

Peto. a Quæro q̃ est ratio, q̃ reliqua nõ videntur legata. Quidã dicũt qa ibi non erant vt perpetuò sint. Vel aliter secundum Iaco. de Are. aliqua & cætera debita non respiciunt certũ patrimonium sed totũ vniformiter: vt l. si fideicom. §. tractatum. ũ. de iudi. & l. ex facto. ũ. de hereẽ. instit.

§ *Statutum quod extrahens bladum puniatur, an habeat locum in extrahente farinam.*

Illud. b Appellatione materiæ, nõ continetur materiatum quod ad sui

c materiam reuerti non põt. h. d. Facit ad statutum† quod dicit, q̃ si quis portauerit frumentum extra ciuitatem, in tantum puniat̃ quid si portat farinam? Certè secundũ propriã significationem

d nõ tenetur, qa nõ potest redigi in suam materiam; e vt hic. Ita di-

1 cit Dy. in contrariũ est ratio secundũ q̃ vidistis in l. si cui lana. ũ. eo. q̃ lana siue sit filata, siue non, donec ponatur in tela, continetur appellatione lanæ: & sic donec perueniat iuxta finem proximũ ad quẽ destinatur. sic in proposito appellatione frumenti cõtinetur farina, donec ex ea fiat panis: arg. d. l. si cui lana.

Cũ vir. Res æstimatę ĩ dotẽ datæ nõ cõtinẽť ĩ legato ẽpti vel parati, si non fuerunt ad vsum traditæ. h. d.

Rebus. Quæ casualiter absunt, subesse non videntur: & q̃ casualiter adsunt: adesse non videntur. hoc dicit. Facit. j. eodem. l. si ita legatum.

e Ichorus. d Quod operatur genus quo ad omnes idẽ operatur particulariter quo ad particularia. hoc dicit. Vel aliter: Non refert vtrum vniuersaliter, vel particulariter, vel singulariter res distinguã

tur. Oppo. ũ. tit. j. l. iiij. v. & vj. Sol. Fateor q̃ omnia videntur legata: tamen quo ad separationẽ legatorũ est differentia, vt ibi. Itẽ quo ad actionẽ de euictione: vt l. si domus. §. j. ũ. tit. ij. & l. serui vẽdit. r. de euict. Itẽ est differẽtia quo ad petitionẽ formãdã. Et hoc colligitur ex gl. quam habes in l. scire debemus. de verb. obli.

§ *Qualiter probatur communis usus loquendi.*

His verbis. Numi repositi vt mutuo dentur, non videntur esse in loco: secus si vt ibi perpetuò sint.

1 hoc dicit. Et est §. no. Facit pro† his qui volunt probare communem vsum loquendi, vt sufficiat dicere se hoc audiuisse à senibus. quod declarara. vt l. Labeo. de suppel. leg.

Area. Oppo. de l. seruum filij. §. si areæ. ũ. eo. titu. ij. Solue vt ibi. non insisto hic.

Seruus. Oppo. de l. qui res. §. aream. j. de solut. & de adimẽ. l. cum seruus. Solu. hoc ex voluntate noua ad legatarium pertinet aliãs secus. & sic concordat cum contrarijs.

Coniunctim. Dicitur quòd hic faciunt partes sibi per concursum, quando hoc est verum dicit gl. siue re tantùm siue re & verbis siue verbis tantum sint coniuncti. Gl. bene dicit, præter quam in tertio casu: quia quando verbis tantum sunt coniuncti tunc ab initio non vocantur nisi ad partem: licet pars alterius possit sibi accrescere: & sic sibi partes non faciunt per cõcursum vt l. si duobus. §. fi. ũ. titu. ij. & l. re coniuncti. j. eodem.

§ *Quando appellatione viri veniat puer: & quando appellatione mulieris veniat puella.*

Feruis. Masculinum genus concipit fœmininum, non econtra. h. d. Qualiter masculinũ concipiat fœmininũ, dic vt in l. j. j. de ver. signi. Itẽ dicitur hic q̃ viris legatis, pueri & puellæ continentur. Contra: puer & puella dicũtur minores xiiij. annis: vt l. Mela, in prĩ. de ali & cib. lega. & l. pueri. j. de verb. signi. sed vir intelligitur eũ peruenerit ad adultam ætatem: vt l. cum quis. §. codicillis. ũ. eod. & ibi no. ergo appellatione viri non continetur puer. Solu. possumus dicere quod nomen viri quandoq̃ sumitur largè, quandoque strictè: prout gl. h. d. de nomine mulieris, & hoc placet. Sed quid in dubio: quomodo cognoscam an hoc nomen, vir, vel mulier, ponatur largè, vel strictè? Rñdeo, q̃ñq̃ hoc nomen, mulier vel vir, adijcitur alicui alicui indiuiduo: vt. Berta est mulier: & Titius est vir: & tũc accipiť mulier. i. corrupta, & vir maior xiiij. ann. ita loquitur. §. codicillis. Quãdoq̃ profertur simpliciter nõ relatum ad aliquod indiuiduũ: & tunc largè sumitur, vt nomen mulier, contineat omnes: qui sunt in sexu fœmineo: & vir, omnes, qui sunt in sexu masculino: vt hic.

Seruus. Qui fugit, dicitur esse in loco, à quo fugit hoc dicit.

f Quod his. f Oppo j. ad Trebel. l. balista. Breuiter ibi dixit, quantumcunque: hic vero, quicquid, & est vera solu. Item opponi. de l. in fideicõ. §. nonnunquam. s. de vsuris. Solu. ibi dies fuit adiecta gratia fideicommissarij: hic gratia hæredis. De hoc plenè in l. in fideicommi. j. ad Treb. Item opponi. de l. iij. fi. j. de dot. prę. Solue vt ibi.

Idem testator. Appellatione posteriorum continentur liberi. hoc dicit.

Vique Romæ. Oppo. j. de aur. & argen. le. l. si vxori. & l. quæsitum. §. fin. s. eo. Sol. dicit Ro. debentur, scilicet eodem modo quo deberentur, si essent in ciuitate: & satis bene dicit. Vel aliter dic, quod ea, quæ erant extra vrbem, causa custodiæ erant deputata vt perpetuò essent in vrbe: vnde in vrbe esse videntur, & cedunt legato: vt §. eo. l. quæsitum. in fin.

Nuper. Pronomen meum adiectum certo corpori & verbo præsentis temporis, facit demonstrationem: si incerto corpori, taxationem: si verò verbo futuri temporis, conditionem. h. d. De hoc plenè dixi §. tit. ij. l. Stichum, qui meus erit.

g Ita. g Inspici debet vbi res esse solent perpetuò: nõ vbi casu desunt, vel absunt.

§ *Legati appellatione hæreditas continetur.*

Et

Universidad de Deusto

35.

ET fidei commiſ. †Certè etiã hereditas appellatiõe legati continet: vt l. lege obuenire. de verb. ſigni. & dixi in l. filium. §. ſi legata. j. de leg. præſtan.

1 ¶ Caſus poſitio.
2 Teſtacõ per legatum factum ſecundo quando uideatur adiuere à primo.
3 Coniunctio uerbalis inducitur, quando plures perſonæ in eadem oratione ſolutæ ponuntur: ſecus ſi in diuerſis orationibus.
4 Iſti, quibus eadem res legatur in diuerſis orationibus, dicuntur uerbis diſiuncti, ſed re coniuncti.
5 Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt de uoluntate, aliquid operatur: ſecus ſi inſunt ex neceſſitate.
6 Coniuncti re tantùm, dicuntur hi, quibus eadem res ſeparatim legatur.
7 Si legantur titio x. Seio x. non dicuntur coniuncti, & quilibet habebit decem.
8 Si eadem res ſeparatim duobus legatur hoc acto ut quilibet habeat inſolidum: quòd hi non dicuntur coniuncti re.
9 Si Titium inſtituo in dimidia. Sempronium in eadem dimidia inſtituo, in qua Titium inſtituo, in dubio dicuntur coniuncti re.
10 Si uni tota res legatur, alteri pars: an & qualiter iſti dicantur coniuncti re. Totum & pars poteſt accipi tribus modis.
11 Coniuncti uerbis tantùm qui dicantur.
12 Copula poſita in diuerſas orationes, quando inducat coniunctionem uerbalem.
13 Coniunctio uerbalis, an inducatur per nomina diſtributiua, quiſquis, quilibet, & ſimilia.
14 Coniunctio uerbalis an inducatur per aduerſatiuam autem, uerò, & ſimiles.
15 Alternatiua quando inducat coniunctionem uerbalem.
16 Coniuncti re & uerbis, quando & qualiter dicantur.
17 Coniunctio legalis quot modis contingat, & quibus caſibus.
18 Coniuncti coniunctione legali dicuntur coniuncti re, & uerbis.
19 Coniunctio operatur tres effectus.
20 Ius accreſcendi an habeat locum inter coniunctos re tantùm.
21 Ius accreſcendi inter coniunctos re tantùm, in uſufructu habet locum poſt emolumentum quæſitum: ante uerò habet locum ius non decreſcendi.
22 Ius non accreſcendi habet locum inter coniunctos re tantũ in proprietate.
23 Ius accreſcendi habet locum inter coniunctos uerbis tantum.
24 Ius non decreſcendi quòd habeat locum inter coniunctos re & uerbis. Et quando ius accreſcendi.
25 Ius accreſcendi quando habeat locum inter diſiunctos.
26 Ius accreſcendi quando, & in quem ſucceſſorem tranſeat, Ius accreſcendi accreſcit portioni, & non perſonæ.
27 Quis coniunctus præferatur in iure accreſcendi, quando ſunt duo, uel plures re tantum coniuncti, omnes admittuntur ad ius accreſcendi: nec unus præfertur alteri.
28 Coniuncti uerbis tãtũ, quia poſſunt eſſe diuerſimode: & ideo inuicem poſſunt præferri.
29 Coniuncti per nomen collectiuum præferuntur coniunctis per copulatiuam.
30 Inter coniunctos re, & uerbis, an detur prælatio.
31 Plures habentes ius accreſcendi ſi ſunt diuerſæ conditionis, quomodo inuicem præferantur.
32 Portio decedentis habentis coniunctum re tantum, & coniunctum uerbis tantum, utrique accreſcit.
33 Subſtitutus in dubio præfertur coniuncto.
34 Si ſubſtitutio non habet locum an portio reuertetur ad cõiunctum, uel ad uenientes ab inteſtato.
35 Ius accreſcendi quòd tolli poſſit per teſtatorem in teſtamento.
36 Voluntas teſtatoris ita probatur ex actu inualido, quemadmodum ex actu ualido.
37 Quando unus & idem eſt coniunctus, idem etiam ſubſtitutus cohæredi ſuo: tunc per inuicem ſubſtitutionem non impeditur, neque tollitur ius accreſcendi.
38 Quando alius eſt coniunctus alius ſubſtitutus, & ſubſtitutio deficit præteritione poſthumi, tunc impeditur ius accreſcendi, & deuenit portio ad uenientes ab inteſtato ſecus ſi ſubſtitutio deficit alio modo.
39 Coniunctus in legato præfertur ei, à quo eſt relictum: & ſic hæredi.
40 Ius accreſcendi quando habeat locum.
41 Qui non admittitur ad partem, nec admitti ſperatur, non facit partem: & ideo ius accreſcendi non impeditur.
42 In legato facto pluribus ob cauſam non reiterabilem, ut puta alimentorum, non habet locum ius accreſcendi.
43 Legatarius ſi admittitur ad partem ſuam de iure ſpeciali, & contra uoluntatem teſtatoris: tunc non habet ius accreſcendi.
44 Legatarius admiſſus ad partem de iure ſpeciali ſecundum uoluntatem teſtatoris, nõ habet beneficium iuris accreſcendi, quando hæres, à quo præſtandum eſt legatum, admittitur contra uoluntatem defuncti. ſecus ſi ſuccedit ſecundum uoluntatem.
45 Minor admiſſus ad legatum per reſtitutionem in integrum, & ſecundum uoluntatem defuncti, habet ius accreſcendi, ſi legatum præſtatur ab illo, qui etiam ſuccedit ſecũdum uoluntatem defuncti.
Ius accreſcendi accreſcit portioni, & non perſonæ. & ã. numero 26. & ſ. numero 48.
46 Inter ſuccedentes per edictum ſi quis omiſſa cauſa teſta. habet locum ius accreſcendi.
47 Ius non decreſcendi quòd habet locum etiam quando quis uenit de iure ſpeciali indiſtinctè.
48 Stante ſtatuto quòd fœminæ non ſuccedant patri, filijs, maſculis extantibus, ſi aliquis deceſſit relictis duobus filijs, item & filiabus: ſi unus ex filijs repudiet partem ſuam uel aliter excludatur, portio hæc deficiens accreſcit fratri in totũ, & non ſororibus.
49 Ius accreſcendi quòd non habeat locum regulariter in portione, quæ deficit poſtquam fuit acquiſita, & quibus caſibus locum habeat.
50 Ius accreſcendi qualiter, & ad quid habeat locum.
51 Portio deficiens accreſcit legatario inuito per ius non decreſcendi.
52 Portio deficiens per ius accreſcendi non accreſcit legatario inuito. ſed uolenti.
53 Portio cohæredis deficiens quãdo accreſcat cohærede etiã inuito.
54 Portio deficiens, an & quando accreſcat collegatario, uel cohæredi per ius accreſcendi cum onere, uel ſine.
55 Ius non decreſcendi, quot modis operetur, ut portio deficiens accreſcat collegatario, uel cohæredi cum onere, uel ſine.
56 Portio deficiens accreſcit pro portionibus hæreditarijs. uel legatis.
57 Portio accreſcens taliter accreſcit quòd petitur eadem actione, qua prima.
58 Ius accreſcendi an trahatur ad bona impuberis, cui quis erat coniunctus.
59 Ius accreſcendi quando habeat locum inter coniunctos coniunctione legali in acquiſitione ex teſtamento.
60 Plures hæredes unius legatarij dicuntur coniuncti cõiunctione legali: quando in eis habeat locum ius accreſcendi.
61 Inter coniunctos coniunctione legali, quomodo habeat locum ius accreſcendi in acquiſitionibus an inteſtato.
62 Si pater deceſſit relictis duobus filijs ex una uxore, duobus alijs ex alia, ſi unus repudiat omnes, pariter admittuntur.
63 Portio, quæ accreſcit per ius accreſcendi coniuncto cõiunctione legali, an accreſcat ipſo iure: remiſſiuè.
64 Item an accreſcat cum onere uel ſine.
65 Ius accreſcẽdi q. habeat locũ in diſpoſitiõibus inter uiuos, inter cõiũctos cõiũctiõe hõis
66 Feudũ uel emphyteuſis ſi cõceditur duobus, an inter eos habeat locũ ius accreſcendi.
67 Inter coniunctos coniunctione legali in diſpoſitione inter uiuos, an habeat locum ius accreſcendi, & quando.
68 Ius accreſcendi q. habeat locum in coniunctis coniunctione legali, & hominis.
69 Ius accreſcendi quòd habeat locum in donatione cauſa mortis.
70 Lex unica. C. de cadu. tollen. q. habeat locum in donatione cauſa mortis.

37.

a ¶ Re cõiuncti. Lex iſta diuiditur in partes duas principales. Primò loquitur de coniunctis. Secundò de effectu coniunctionis. ſ. de iure accreſcendi. Secũda ibi: præfertur ergo. Itẽ prima ſubdiuiditur in tres partes: quia Primò loquitur de coniunctis re tm. Secundò de cõiunctis verbis tãtum. Tertiò ponit rationẽ præcedentium. Secunda ibi: item verbis. Tertia ibi. qm̃ ſemper. Item ſecunda pars principalis ſubdiuiditur in duas: quia Primo dictum. Secundò illud probat per argumentũ à ſufficienti diuiſione Secunda ibi: quòd ſi re tantum. & quia lex eſt breuis, &
1 habet multos ver. ideo non pono ſummarium. Venio ad caſum in terminis, quem pono per partes. Primò quæro qui legatarij ſunt re coniuncti. Rñdeo patet. Secundò quæritur qui dicantur verbis coniuncti: & ſimiliter patet rñſio. Tertiò quæro quare iſti vltimi dicantur coniuncti verbis, non autem re. Rñdet iuriſconſultus: illi, qui ſunt coniuncti re, vocantur ab initio ad ſolidum legatum, & faciunt ſibi partes per concurſum. ſed caſu ſ. proxi. in tex. poſito ſemp vocantur ad viriles partes tan ab initio, quã ex poſt facto: meritò non pñt dicere coniuncti: ſed verbis tm̃: vt hic dicitur ibi: qm̃ ſemper, &c. In ſecunda parte quæ incipit ibi: præfertur. ſic pone caſum. Vidi qui ſunt coniuncti re vel verbis, ſed quæro de effectu coniũctionis. pone, vnus legatarius, cuius portio deficit habet alium ſibi coniunctum re & verbis: alium coniunctum verbis tm̃, vel re tm̃: quæritur, cui accreſcit portio defecta, & ſic quis præfertur in iure accreſ. Rñ. quòd ille, qui re & verbis coniunctus eſt, præfertur omnibus. h. d. primò. & ſecũ dum hoc dictio, igit̃, ponitur inceptiuè. Sed quòd hoc ſit verũ, probatur à ſufficienti diuiſione, & ſic, Aut tu dicis quòd cõiunctus re tm̃ præferatur, vel etiam concurrat cum coniuncto re & verbis: & certum eſt hoc non eſſe verum. Aut dicis de cõiuncto verbis tm̃, & non re. & tunc de hoc poſſet eſſe quæſtio: quia eſt coniunctus ex verbis teſtatoris: tamen finaliter veritas eſt quòd coniunctus re, & verbis præfertur cõiuncto verbis tm̃ h. d. ſecũ dum lect. Io. & Azo. veram, quam ſequuntur omnes Citramon. ſecundum hoc ibi, quòd ſi re, &c. expone quòd, i. quia, & oĩa erunt plana ſecundum Dy. Nam ibi ponitur ratio, ſeu probatio precedentium. Notabilia collige per te. Veniamus ad contraria. Primò opp. & videtur quòd cum duobus ſeparatim eadem res legatur ſint legatarij omnino ſeparatim, non coniunctim. vt l.
b pe. ſ. de vſufr. accre. Sol. lex iſta loquit cùm idẽ teſtator reliquit ab eodẽ, hereditẽ diuerſis legatarijs: lex cõtraria loquit qñ ſunt di-

a ¶ Re cõiũcti. Ad materiã huius l. vide per Bal. in l. j. C. qũ non petẽ. par. & Imol. in l. ſi mihi & tibi in prin. ſ. tit. ñ.

b ¶ Solu. lex iſta. Iſta limita niſi eſſent alii qui legatarij in teſtamẽto pñs. qbus ab impubere legaret, et alij cõiũcti re, qbus à ſubſtituto pupillari legaretur: quia habet locũ ius accreſcẽdi. l. plane. ſ. ſi duo b⁹. ſ. tit. ñ. q̃ eſt not.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ Quod ſic probat. Et idē bal.in l.ſi pluribus §.tit.j.omnino per bar. & doc.in l.ſi quis teſtamento. in prin.eo.ti. & ibi decidunt alium paſſum qui non ponitur per doc.in d.l.ſtipulatio. §.eum qui uerſi teſtatores:vel ĩſdē:tñ à diuerſis hæredibus reliquit eandē rem. Vel poſſes dicere q̃ ibi etiam ſunt coniuncti re: tñ qa non habent ius accreſcendi,dicuntur diſiuncti & ideo in iure diſiuncti cōiter appellātur. 2 prima tñ verior.Secundò oppo.& † videt q̃ legādo ſecundo,q̃ videat adimere à primo:vt l.ſicut.j.de adi.le.Solue vt ibi ſecundùm glo.Vel melius ſecundū Dy. Nam aut reliquit ſecūdo ſub commemoratione primi legati:puta fundum quem Titio legaui,lego Sempronio:& tunc vī adimere à primo:aliàs vī voluiſſe q̃ ſimul cōcurrerēt:vt l.ſi pluribus §.de leg.j.& hic. quod dic vt per Cy.in l.ſi Fortidianum.in prin.C.de le.ſed hoc videt falſum Nam video in hæreditate q̃ ſi dat ſecundo ſub cōmemoratione primæ inſtitutionis:tamen non videt adimere: ſed videtur velle eos ſimul concurrere:vt §.de hære.inſti.le.Iul.quoq;.& j.de ver.ſig.l.triplici.in fi. Dicunt quidā,aliud in hæreditate, q̃ in legato: vt ſit ratio,qa nō ita de facili adimitur hæreditas, ſicut legatum: vt l.ex parte.j.de adi.leg.Sed iſta ratio non videt bona: quia in voluntate ſolenni,de qua loquit:ita de facili adimit hæreditas ſicut legatū:vt l.ij.de iniu.teſt. Tene ergo gl.q̃ eſt in d.l.ſicut.Nec aliqd operat cōmemoratio primi legati. Ad l.nō ad ea. de cōdi. et demō.quā allegat Dy.vbi vī caſus rñdeo:qa in eadē pſona cō memoratio primi legati operat adēptionē,& trāslationem primi vt ibi:ſecus in diuerſis pſonis.& hoc probat in l.j.§.fi.eū glo.j.de ſtip.ſer.Tertiò op.q̃ iſti nō ſolū re,ſed verbis ſunt cōiuncti. Nā ſi dico.Titio lego fundū:eundē fundū lego Sēpronio. Iſtæ orationes ſolutę reſoluunt in cōiunctā:vt l.triplici.§.videamus.j.de ver.ſig.& ſic erunt coniuncti verbis.Sol.q dā dicūt q̃ Ia. de R.a. dixit q̃ iſtud intelligit,qñ in diuerſis partibus teſtamēti ſunt iſta legata.Hoc eſt diuinare,& reſtringere iſtā materiā: & ſic eſt cōtra tex.inſti.eo.§.ſi eadē.ver.cōiunctim.Alij dicūt,q̃ in l.triplici. ſoluta ponit pro cōiuncta quo ad partes principaliter acqrēdas, nō quo ad ius accreſcēdi:volētes dicere q̃ ſi aliqbus legat ſolutè,q̃ licet quilibet admittat ad partē ſuā,in hoc videntur coniuncti:tñ ius accreſcendi nō habēt,& hoc dicunt qdā moderni: qd' omnino mihi diſplicet,primò p d.l.triplici.quæ dicit eos cōiunctos verbis,licet oratio ſit ſoluta:ſed effectus cōiunctiōis eſt ius accreſcēdi:vt hac l.ergo &c.Preterea, ſi teſtator plures inſtituit partim ſolutè,partim cōiunctè oēs vident cōiuncti. Verbi gratia:Publius,Mæuius,& Caius ſint hæredes.perinde eſt,ac ſi dixiſſet,Publius,& Męuius,& Caius:vt §.de hę.inſti.l.cū in teſtō. §.hæc verba.tñ ergo habēt ſoluti,quātū cōiuncti.nec ibi diſtinguit quātū ad partes,nec quātum ad ius accreſcēdi:ergo nec nos debemus diſtinguere:vt l.j.§.generaliter.de leg.prę. Ad cōtra- 3 rium dic ſic:† q̃ quandoq; ſunt poſitæ plures pſonæ in eadē oratione ſolutæ:& tūc habent in verbis cōiuncti quo ad oēm effectum:vt,Lucius,Titius,hæredes ſunto. Vel Lucio, Titio, Publio lego fundum.& tunc ſunt etiā verbis cōiuncti. Quandoq; plures perſonæ ponunt in diuerſis oratiōibus.Verbi gratia: Lucī hæredē inſtituo:Sēproniū hr̃dē inſtituo.Vel Titio lego fundum:Sēpronio eundē fundū lego.tunc licet dictæ oratiōes ſint ſolutæ:tñ nō inducit cōiunctio verbalis.Sic loquit hoc prin. ſecundū exēplū gl.hoc ēt expreſsè ꝓbat in d.l.triplici. ſi qs bñ intueat.Plus dico q̃ ſi duæ orationes ponerent copulatiuè,nō inducerent cōiunctio verbalis.qd' fortè tibi vī mirabile,vt j.dicā in quæſtionibus.Breuiter ergo ſi plures pſonæ ponunt in eadē oratiōe ſolutè,inducit cōiunctio verbalis.ſecus ſi ponunt in diuer- 4 ſis oratiōibus nō ſolutę poſitis.Quartò op.†& vī q̃ illi qbus eadē res legat ſeparatim ſint diſiūcti:vt C.de cad.tol.§.ſinaūt diſiūctim.Sol.in tota illa cōſtitutiōe accipiunt ꝓ cōiunctis illi,q ſunt cōiuncti re,& verbis,vel verbis tm̃:illi,q nō ſunt cōiūcti verbis vocant diſiuncti:vt no.glo.ea.l.§.his ita.& in §.ne aūt.Ergo dic q̃ diſiuncti ſunt.ſ.verbis,vt ibi:re cōiuncti,vt hic.Quintò op.ad ver.itē verbis.hic dicit q̃ ſi dico,Titio,& Seio lego fundū æqualibus portionibus.q̃ tūc ſunt verbis cōiūcti.Cōtra,expreſsio eorum,quæ tacitè inſunt nil operat:vt l.hæc verba.§.de lega.j.& l. nō rectè.C.de fideiuſ.Sed ſi nō eſſet dictū, æqualibus portionibus:tñ intelligebat,vt §.de leg.j.l.legata inutiliter.§. fi.ergo &c. 8o.Pe.fatet cōtrariū:qa ēt hoc nō adiuncto eſſent cōiuncti verbis tm̃.Gl.tñ eſt in cōtraria opi.vt dicā in quæſtionibus. Et ideo 5 dicas †q̃ expreſsio eorū,quæ tacitè inſunt ex neceſsitate,nil operatur:vt d.l.hæc verba.ſed expreſsio eorū, quæ tacitè inſunt de volūtate,bñ operarē:vt l.talis ſcriptura.§.de le.j. in eo q̃ ibi dicit tex.p̃ſenti,&c.ī legato aūt īſunt partes ęque,i ęque vel ſolidę vtriq; ex voluntate:ergo &c.Poſſes etiā aliter dicere: vt colligit ex his q̃ dicā in q̃ſtionibus.Et dictā ſol.ponit Pe.ī l.ſi arrogator. §.de adop.in vl.q.Sextò op.ad ſecundā partē. In iure noſtro nō debet aliquid eſſe ſuperfluū,vt in prima cōſtitutiōe Codic.circa mediū.ſed ſecundū lec. Io.& Azo.quā tenui hic,idē bis repetit: ergo &c.Sol.timore huius cōtrarij Ro.legit iſtā legē alio modo. Tertij alio.Quas opi.reprobat gl.& habetis in ea. Sed non examino hic,ſed dicetur j.in quæſtionib.Ad contrarium reſpondeo q̃ non eſt ſuperfluum,cùm primò ponit dictū: ſecundò rationē dicti:vt §.dixi in caſu ſecundū Ia.de Are.& Iac.de Ra.vt euitet iſtas ſuperfluitates legit aliter iſtum ver.ſi verò.vt hoc modo:q̃ritur an cōiunctus verbis tantùm ſit potior eo,à quo eſt relictū. Certè ſic,& prima poſitio eſt clarior:quia hic loquit de prelatione inter iſtos cōiunctos.Septimò op.videt q̃ inter cōiunctos nō ſit ius accreſcēdi:vt §.ti.j.l.& proculo.ſol.hic ſunt cōiuncti coniunctione hominis:ibi cōiunctione legis. De cōiunctione legis & hominis ponit gl.§.de vſufru.accre.l.j.§.idē ait in glo.ſup verbo,ex ſocijs.Hoc autem qualiter intelligatur,j.dicetur.Nunc accedamus ad materiā iſtā tractandā per quæſtiones,& tractemus primò materiā cōiunctorum: ſecundò de effectu cōiunctionis, ſ.de iure accreſcēdi.Et ex prædictis patet q̃ coniunctio alia eſt hominis,alia legis. Item cōiuncti cōiunctione hominis,alij ſunt cōiuncti re tm̃:& alij cōiuncti verbis tm̃:& alij re & verbis,ideo 6 de ſingulis eſt videndum. Primò de coniunctis re† tantùm.Iſti ſunt,quibus eadem res ſeparatim legatur, vt hic. Circa hoc inſurgunt dubia.Primò dubitat ſ quid in quātitate:lego Titio decem Seio lego decem vtrum ſint re coniuncti,vt ad vna decem 7 vocentur:an quilibet habeat ſua decē.Et videt q̃ ſint re cōiūcti, vt vocentur ad vna decem:vt l.ſtipulatio iſta.§.eū qui.j.de verb. obl.& l.eum q ita.in prin.vbi hoc tenet gl.et in l.ſi mihi & Titio, in prin.eo.ti.Cōtrariū eſt verū,q̃ quilibet habeat ſua decē?& ſic 2 nō ſunt re cōiuncti ſecundū Pe.quod ſic probat: * magis preſumitur multiplicatio legati in perſona diuerſorum, q̃ in perſona vnius:vt l.omnes.& l.ſi is.j.de act.& ob.l.quid ergo.§.ſi qs duos. §.titu.ij.& quod no.in l.huiuſmodi.§.j.eod.titu.Sed ſi quis relinqueret eidem perſonæ decem in diuerſis voluntatibus,preſumitur multiplicatio legati,vt l.quinquaginta.§.de proba.ergo multò magis hoc faciet diuerſitas perſonarū. Ad cōtraria reſpon.q̃ aut qs relinquit pluribus ſub eadem conceptione verborum.vt Titio & Seio lego decem:& tunc intelligitur de ĩſdē decem: vt §.de lega.j.l.ſi quis teſtamento.in princ.& ita loquuntur contraria.Aut ſub diuerſis conceptionibus:vt Titio decem lego, Sempronio decem lego.tunc habet locum quæſtio noſtra. Sed p̃ dicta ſol.videtur contra prædictam l.ſtipulatio iſta.§.eū qui.vbi fuit ſub diuerſis conceptionibus.Sed rñ.& cōſydero verba eius qui promittit ſeu legat:nā ſi ego ſtipulator interrogo te,promittis mihi decem & Titio decem.Reſpondes,promitto licet diuerſæ conceptiones ſint in mea interrogatione,tamen ſub vna conceptione reſpondes,promitto.Ita loquitur ibi.& no.in d.§.eum qui.Sed ſi promittes ſub diuerſis conceptionibus:vt,promitto tibi decem,& promitto Titio decem: tunc quilibet vocaretur in ſua decem.& ita in quæſtione noſtra. & ita videtur intelligere Pet.iſtam materiam q̃ ſatis mihi videtur de mente iuris.Secun- 8 dò dubitatur,†quid ſi eadē res legatur pluribus ſeparatim, hoc acto vt quilibet habeat inſolidum:vtrum ſint re coniuncti,adeò quòd vno repudiante alter habeat rem & æſtimationem. Videtur quòd ſic:vt hac lege.Contrarium credo verum: & tunc dicuntur re coniuncti quando legatur eadem res ſeparatim, vt hic:& ſibi faciunt partes per concurſum,vt ſuprà eodem. lege, coniunctim.Et iſta duo requiruntur,textus eſt in l.idem Neratius.in principio.ſuprà,de vſufructu accreſcen.ſed in quæſtione iſta non faciunt ſibi partes per concurſum. ergo non ſunt re coniuncti:ergo &c. Præterea,vnus vocatur ad rem,alius ad æſtimationem:vt l.ſi pluribus.ſuprà,de legatis j.ergo &c. licet ergo primum adſit:quia ſeparatim fuit res legata:tamen vltimum deficit,quia non faciunt partes per concurſum.Item econtra.ſi primum deficiat,licet vltimum adſit:non erunt re coniuncti. Hoc patet in l.item quod ſabinus.§.vnde idem.ſuprà,de hære.inſtit. Nam illi inſtituti ſine partibus non fuerūt vocati ad eādē rē,ex

expreſſa

Universidad de Deusto Biblioteca

expressa voluntate defuncti: vnde & ibi deficit primum. Vnde nō habentē vt re cōiuncti, quātū ad ius accrescēdi: licet secundū
a ibi adsit: quia faciunt sibi partes per cōcursum. Nec etiā obstat quòd ex ipsa tacita volūtate defuncti vocantur ad eandem portionē: quia hoc non sufficit: vt ſ. de vsufru. accresc. l. ij. & ibi not. & illa est ratio ibi quare portio deficiēs accrescit omnibus: quia nullo modo sunt coniuncti. Quicquid gl. malè dicat. Tertiò du
9 bitatur: Titium instituo in dimidia, † Sēpronium in eadem dimidia instituo, in qua Titium instituit: vtrū isti sint re cōiuncti. Dubium est vtrū istud relatiuum, qua, faciat simplicē relationem. sicut facit in l. iij. C. de neg. ge. & ibi no. & C. de iniur. l. dominū. & tunc non essent re coniuncti. quia nō veniunt instituti in eadē dimidia. An faciat propriam relationem, & sunt re cōiuncti. Istud est verum in dubio, vt l. triplici. in fi. de verb. sig. & l. Iul.
10 quoq. in prin. de hære. instī. Quartò dubitatur, † quid si vni legatur totū, alteri partem: an illi sint re coniuncti in illa parte? Quod videt: quia eadem pars est duobus separatim legata. Aduertatis: quia istud est subtile. Totum & pars quātum ad propositum potest accipi tribus modis. Vno modo totum vniuersale & pars subiectiua, siue prædicamentalis: vt genus & species. secundo modo dicitur totum integrale, & pars integralis: vt fundus, qui est totum integrale, diuiditur in partes integrales, ſ. in vsumfructum & proprietatem: & propterea, si quod eorum remoues, nō est plenus fundus. Tertio modo accipitur pro toto integrali & partibus quotitatis: in qbus vna remota nihilòminus in alijs partibus cōsisteret fundus: vt totus fūdus, tertia, quarta, &c. Aut ergo totū legat vni, & pars alteri. Primo mō vt genus & species: tūc nō sunt re coniuncti: quia illa species non continet in legato generis, cui generi per speciem derogat: vt l. vxorem. §. felicissimo. s. eo. & j. l. si seruis. in fi. cum similibus. secundo casu, quando vni legat fundus, alij vsusfructus: in vsufructu vident re cōiuncti: & faciunt sibi partes per cōcursum: vt j. de vsufru. le. l. si alij & ſ. de vsufr. accresc. l. inde Neratius. § fi. & l. si tibi. Tertio casu, qñ vni legat totus fundus: alij tertia, vel quarta: tūc est recurren-
b dū ad distinctionē, quæ est in l. cū quæstio. C. de lega. Aut primò totū, postea partem: & tunc videt adimere à primo q dedit secūdo: & sic nō erūt re cōiūcti: aut primo partē legauit secundo totū: & tūc in illa parte vident re cōiūcti & fiet diuisio: vt ibi no. & l. Mæuio. in prin. ſ. tit. j. & hic nisi aliud appareat de mente testatoris: & istius vltimi ratio est euidēs. sed videamus rationem inter primū et secūdū casū quare ni secdo nō derogat generi spetie, sicut ī primo. Rñ. totū vniuersale verificat ī qualibet sui parte: vt l. si qd earū. §. interēptū. s. eo. & j. vñ cog. l. inter agnatos. Vñ si à genere adimatur quædā species, nō vitiat legatum: qa verificat genus in alijs speciebus remanētibus. Secus in secūdo casu: quia remota parte integrali non est fundus, sed est nuda proprietas. Et hanc rationem tangit Old. in d. l. si alij. j. de vsufruct. leg. Sed contra prædicta opp. & videtur in toto vniuersali q si vni legetur genus & alij species, sint re cōiuncti, & faciāt partes cōcursum: vt ſ. de lega. j. l. si dño Stichus. So. licet gloss. ibi ponat plures solutiones, veritas est q ibi non est legatum genus & species: imò eadem species bis. Nam dño fuit legatus Stichus: seruo legata fuit optio serui: hoc est, ille seruus, quē eliget: & sic species eligenda, meritò ergo si eligitur Stichus, videntur re coniuncti. Et ita ibi tenet Pet. sic intelligitur j. de op. leg. l. si hæres. Secūdo
11 loco † principaliter est videndum de coniunctis verbis tantum
c & coniuncti verbis sunt, si dico Titio & seio lego fundum æquis portionibus, vt hic. & quod dico in hoc articulo: idem intelligas in hoc articulo cū: vt l. triplici. Idem si duæ personæ ponant solutæ in eadē oratione: vt Titio & seio lego fundū æquis portionibus: vt d. l. triplici. secus si in diuersis orationibus, vt dixi ſ. in tertio contrario. Pet. tñ dicit q qñ in eadē oratione ponūtur basolutè, sunt oīno distincti: vt refert Cy. īl. j. §. vbi aūt. C. cad. tol. qd' est cōtra casum d. l. triplici. Tertio modo fit verbalis coniūctio per nomē collectiuum: vt, lego filijs fratris mei, vel substituo hīdes meos. oēs em q cōtinēt sub hoc noīe filius vl' sub hoc noīe, heredes, vident verbis cōiūcti: vt l. interdū. in prī. ſ. de hēr. instī. & de vul. & pup. l. si pater filio. & ſ. de leg. j. l. qui quartam. §. fi. Idem in alijs nominibus collectiuis: vt, libertis meis, cognatis, & similibus. licet sit argu. contra. ſ. de lega. ij. l. Lucius. §. Lucius. sed soluam j. in tractatu iuris accrescendi: & ista sunt clara.
12 Sed circa † hoc insurgunt dubia: quid si copula cadat inter diuersas orationes, vtrum inducatur coniunctio verbalis: vt ecce: Titio lego fundum & Sempronio lego fundū æqs portionibus. an isti sint verbis cōiuncti? Et videt q sic qa inter eos cadit copula, et quę inducit cōiūctionē verbalē: vt hic, et d. l. triplici. Ego ausus sum dicere cōtrariū: q primo probo per casum b qui mod. vsuf. amit. l. sicut. §. j. secūdò probo sic: certū est q duæ orationes solutæ non inducūt cōiūctionē verbalē: vt hac l. in prī. c & d. l. triplici. & Insti. eo. §. coniunctim. sed inter duas orationes solutas ponit pūctus loco copulę: vt no. in l. pretia rerū. j. ad legē Fal. in glo. adeat. & l. iij. §. duæ. ad Carbo. in gl. super verbo, moliri. et ſ. pro soc. l. cū duobus. §. si in coenda. in vlt. gl. illius §. sicut ergo tacita copula inter orationes non inducit cōiunctionē verbalem: ergo nec expressa copula: quia expressio eorum quæ tacitè insunt, nil operatur: cum tacitè insit copula de necessitate: aliàs nō esset bona grammatica, q facere nō debemus: vt l. Plautius. de aur. & arg. leg. Item hoc probo: non est virtus copulę quæ coniunctionē verbalē inducit: sed vnitas sermonis testatoris. q patet in eo quod ſ. dixi de duobus solutè positis in eadē, oratione: & per id q dixi de nomine collectiuo: nam licet ibi nulla sit copula, sunt tamē cōiūcti, verbis propter vni- e tatem sermonis. & est text. C. de cad. tol. §. sinautē ex his. ver. hoc ita. Modo ad ꝓpositū quādo sunt duæ orationes: licet ibi sit copula: tñ ibi est sermonis duplicitas, nō vnitas: vt ſ. de vulga. & pup. l. j. ergo non est cōiunctio verbalis. Tertiò induco glo. ſ. titu. j.
d l. Męuio. in primo exemplo vbi glos. sentit q cōiunctio posita inter orationes non inducit coniunctionē verbalem si quis eam bene intueatur, & non transcursoriè. licet quidam hoc volentes effugere dicāt quod illa est coniunctio gloss. non testatoris. qd' non est demente glossatoris. Quartò ad hoc induco dictum domini Iacobi Butri. in quæstione, quam disputauit de eo, qui legauit mercatoribus & artificibus artis lanæ: vbi dicit quod quandoque copula cadit inter duas orationes pariter principales & tunc propriè nō habet vim copulæ, nec requiritur cōcursus copulatorum: vt l. j. de his qui not. infa. & de testi. l. lege Iulia. cum ſi. Sed quando copulat duas orationes accessoriè:: & tunc est propriè copula: vt lege, si hæredi plures. de cōdictio. institutio. & ita dico in proposito: si dico, Titio lego fundū, & Sēpronio lego fundū æquis portionibus, istę sunt duę orationes pariter principales, & separatus est actus legandi vni ab actu legandi alteri: & ideo non sunt coniūcti verbaliter. sed si dicerē domino Colle de Pisis, & domino sempronio de Florentia, lego fundum æquis portionibus. tunc essent coniuncti ver-
e bis. Tex. est in l. Mæuio. in princi. ſ. titu. j. Nam ille duæ orationes coniunguntur accessoriè. & vnus est solus actus legandi: nā verbum lego, semel fuit positum in oratione, nō pluries. Si ergo vis agnoscere coniunctos verbis, semper inspicias vnitatē sermonis, vtrum vnus fuit actus legandi vel plures, & quæ decidit
13 multa dubia: vt j. videbitis. Secūdò quæro, † dixi q per nomina
f collectiua inducitur cōiūctio verbalis: nunquid est idē' si per nomina, vt qsquis, qlibet, & similia. Videtur q non: vt C. de impu. & ali. substi. l. vlt. vbi comprehēduntur illę dictiones, quisquis quilibet, & similes, tamen quilibet vocatur ad virilem. sed si essent coniuncti: tunc vocarentur in vnam portionem: vt d. lege, interdū. de hære. instī. Pro hoc facit glo. ſ. de leg. j. l. qui filiabus. §. j. Dic quod habemus inspicere vnitatē sermonis, vt iā dixi: vt si vnus fuit actus legādi, vl' substituēdi, sunt verbis cōiūcti: licet ibi sit appositū verbū distributiuū. Vñ dico q in l. fi. C. de impu: &

a ¶ Nec etiā obstat Sed cōtra istā opi. fortiter facit l. si ita quis heredes. ſ. de hęre. instī. sed vide dictum meū ī d. l. ītē q Sabin⁹. vbi tenet glo. vna cū Rayn. And. Barb.

b ¶ L. cū ijsdem. Hoc se quitur Pau. de Cast. in l. si cui serui. §. j. cū l. sequenti. ſ. ti. ij.

c ¶ Cōiūcti verbis fūt. Quādo dicātur cōiūcti verbis rātum, per Bar. & alios ī l. Titi⁹ fūdi. de hęred. instī. & in l. j. §. is ita, de cad. tol. & ī l. si ita qs heredes. ſ. de hęre. instī. & omino p docto. ī l. Mæuio. in princip. vbi bon⁹ tex. de leg. ij. & p doc. in l. liber homo. §. Titius. el. j. de hære. instī. p Bal. in in l. si Fortudiamū. C. de le. & vide j. in versicu. tertio loco principaliter.

d ¶ Vbi gl. sentit. Et ad decisionē quam facit Bar. hic facit gl. fi. in princ. de vsuf. accres. in l. j. ij requirit q sit vna oratio, & non plures.

e ¶ Cōiuncti verbis, Tex. est ī l. Męuio. & ibi oēs. ſ. tit. j.

f ¶ Nūquid idem. No. quòd si dico reliquo filij. Titij centum ꝓ quolibet dicuntur cōiuncti verbis. & est tex. in d. l. qui filiabus. §. j. quòd bene not. & vide Bal. no. ī lege si duobus. §. fi. de leg. j. vbi aliter dicit. & Cy. & Bal. in l. fi. C. de impu. & quòd no. Imo. in d. l. qui filiabus. §. j. in prin. & licet dicantur coniuncti verbis tm: tñ cessat ius accrescēdi inter eos. vt not. Bart. j. ead. lege ver. secūdo quæro nunquid inter coniunctos verbis tantum.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Principaliter quæritur. Vide tñ Imo. in l. planè. §. ſi coniunctim. ff. ti. ij. & qđ habẽ in l. cui fundus. j. de cõdi. & demõ. & l. ſi mihi & ubi. in prin. & ibi Bal. de leg. i. & vide ẽ. in ver. ij. principaliter. & qđ ibi dixi p Bal. in l. vnica. §. his ita. de cad. tol. & ibi per Bar. in §. vbi aũt. q ſe fundat per illũ tex. volẽtẽ q; qñ ſermo teſtatoris vocat quẽlibet inſolidũ, dicunt cõiuncti re: ſed ego nego q; illo caſu videat legare in ſolidũ, per text. optimũ in l. cui fundus. j. de cõdi. & demõ. qđ ibi dicat Bal. q vẽ violare illũ text. ẽt in l. j. §. fi. de vſufr. acer. q ſequit opi. Bar. Et licet paſſus ſit dubiũ, tñ in pũcto iuris ſuſtẽtabilis vẽ opi. Pe. nõ obſt. §. ſi eadẽ. qa rñdẽ vt dixi ẽ. niſi dicas q; illud verbũ, eas res, oſtẽdit q; loquit de cõiunctiõe reali, nõ tñ neceſſariò concludit cõtra Bar. põderaui tex. in l. ſi mihi & Titio. de verb. obl. nã ſi p illa verba eſſent cõiuncti re & verbis inter tales cõiunctos eſſet locus iuri non decreſcendi: vt no. Bar. j. ea. l. in ver. ij. quæro nũqđ inter cõiũctos qđ' ius non decreſcẽdi habeat locũ ẽt in cõtractibus: vt no. in d. l. ſi mihi. p Bar. & Imo. ibi cui' cõtrariũ ibi dicit: ergo ſequit q; ibi tãtũ erat cõiunctio verbalis, quo caſu in vltimis volũtatibus habet locũ ius accreſcẽdi, vt hic. nõ in contractibus, vt ibi Bal. in l. ſi plures. i vl. col. C. de cõdi. inſer. ponit opi. & nõ eligit.

b ¶ Ver. cõiuncti. Põt rñderi q; ibi loquit de cõiunctis verbaliter tantum. 16

c ¶ Breuiter dico. Et a qđ ſi teſtator dicat, lego filiabus meis cẽtũ p qualibet. vel p ſingulis filiab⁹ meas inſtituo ſ cẽtũ nõ habet locũ ius accreſcẽdi. ſecũdũ Bar. et bal. in l. hm ñi. §. qbus. & Bal. in d. l. ſi duob⁹. §. fi. & Imo. in l. q filiab⁹. §. j. ff prin. de le. j. q̃uis dicant cõiuncti verbis tñ: vt not. bar. ẽ. ea. l. in ver. ſed ẽtro qđ ſi p nota collectiua ppter vnitatẽ ſermonis & oratio nis. l. j. §. hęc ita tã varie. de cad. tol. & not. gl. i l. liber hõ. §. ñ. de hæ. inſti. Pau. de Ca. b in d. §. qb⁹. trãſit etiã cũ doc. et bar. hic. ſed an in legatis ad pias cauſas ſit locus iuri accreſcẽdi. vide Bal. in l. j. C. de ſacroſan. eccle. in x ñ. colũ. in verſic. ſuper quinto. in verſi. tertiò quæro nũqđ ibi: per ius nõ decreſcẽdi. & eſt gl. in l. j. §. fi. de vſufr. accreſcen. & hic adde bal. in l. ſi mihi & tibi. in princ. de lega. j. & in l. vnica. §. his ita. de cad. tollẽ. & quod dixi poſt Imo. in l. ſtipulatio. §. cũ q ita. de verbo. obliga. ali. ſubſti. ibi ſunt verbis cõiuncti. Non ob. q; quilibet vocatur in virilẽ. quod ſecus eſſet in nomine collectiuo: quia fateor q; potior eſt coniunctio per nomen collectiuũ, adeò quod vocatur in vnã portionẽ: & prę fertur cæteris in iure accreſcẽdi: vt j. dicã. Si ſunt cõiuncti per nomẽ diſtributiuum: per inde eſt, ac ſi qlibet eſſet nominatus, & vocatus, nec per nominationem impediretur 14 verbalis cõiunctio. Tertiò quæro † nũquid per coniunctionẽ aduerſatiuam, vt autem, verò, & ſimiles, inducatur coniunctio verbalis. videtur quod non: vt j. ad Treb. l. Lucius. §. quæ habebat. vbi teſtator grauauit hæredem vt reſtituat hæreditatem eo modo vt decẽ vncias habeat Caius: duas autẽ habeat Seius. & dicit ibi q; ſi portio Seij vltima deficit, nõ accreſcit Caio: ſed remanet apud hæredem: ergo patet q; nõ ſunt coniuncti per illam coniunctionem autẽ. Contrarium dico: non enim facio differentiam inter coniunctionem copulatiuam, & aduerſatiuam, vel aliam: nam ſemper vna cõiunctio poteſt poni pro alia quando opus eſt: vt not. j. de condi. & demõ. l. eas cauſas. ſed ſolùm inſpicio vtrũ fuerit vnus actus, vel vnus ſermo legãdi, vel non: vt §. dixi. Non obſt. contrarium: qa ſi ibi inſpicimus. duo fuerunt ſermones: ideo non ſunt con- iuncti. Quartò quæro † quid de cõiunctio 15 ne alternatiua? Reſpon. ſi ponitur inter perſonas, reſoluitur in cõiunctiuam: vt l. cùm quidam. de verb. ſig. ergo inducit coniunctionem verbalem, ſi vnus eſt ſermo, vel vna oratio. Tertiò † loco principaliter quæritur a qui dicantur coniuncti re, & verbis. Tex. non ponit exẽplum hic: ſed gl. in l. j. §. fi. de vſufr. accre. ponit tale exemplum: Titio & Męuio Stichum lego vtriq; enim videtur legatum inſolidum, ſed concurſu faciunt ſibi partes, per l. cõiunctim. §. eo. Iſta ſunt verba gl. ibi. Pe. iſtud exemplũ reprobat tali ratione: Illi dicuntur re coniuncti, quibus cuilibet inſolidum res aſsignatur, vt hac l. §. eo. l. coniunctim. Sed hic videtur cuilibet aſsignata p parte, vt C. ſi plu. vna ſent. l. j. & §. de le. j. legata inutiliter. in fi. ergo iſti non ſunt re coniuncti, ſed verbis tã tum. Et hoc ſequitur Cy. C. de cadu. tol. §. vbi autem. Dico gloſſ. optimè dicere: quia pro ea eſt caſus inſtitu. eod. §. ſi eadem res. ver. coniuncti. b vbi eſt tex. ſi lego Titio & Seio Stichum, ſunt coniuncti re, & verbis, faciunt partes per concurſum. Pro hoc eſt tex. in d. l. triplici. de verbo. ſigni. cum gloſ. in verbo, veluti: quia tex. ibi non bene aperit, vbi ponitur exemplum in gloſſa, in hæreditate. Præterea ratio illius legis hoc probat: nam eos coniungit complexus nominis & rei. Et ad rationem Petri reſpondeo, quod videtur dare partes. verum eſt legatarijs concurrentibus: ſed ſermo teſtatoris cuilibet rem aſsignat inſolidum. Et hoc tenet Ray. & Citramon. Pet. verò, qui exemplum glo. reprobat, ponit exemplum: ſi Titio lego domum Seianam, & ſimiliter Sempronio. Hi ſunt coniuncti re & verbis, pro pter copulam, & quia vtriq; attribuitur res inſolidum. Sed iſtud exemplum pòt procedere: quia vnus eſt ſermo: cũ verbum, lego ſit poſitũ in oratione. tñ ab exẽplo gl. nõ diſcedas: qa verba ſunt tex. vt dixi. Poſſent poni alia exẽpla: vt, filijs Titij lego fundum. vel ſeruis meis lego domum. Iſti ſunt cõiuncti re & verbis. Nã, vt ex prædictis patet, noĩs & rei cõplexus cõiungit: ergo &c. vt 17 d. l. triplici. Quartò † principaliter eſt vidẽdũ de cõiunctione legali, & quot modis cõtingit. Ad qđ' dico q; cõiunctio legalis habet locum qñq; in acqſitionibus, quæ ſunt ex teſtõ: & iſto caſu cõiũctio legalis cõtingit vno mõ. i. qñ ex perſona eius, cui relinquit, peruenit ad plures, vt ſi vnus ſeruus pluriũ dñorũ inſtituit vel ei legat: vt l. & proculo. §. ti. j. & de acq. hære. l. ſeruus cõis ab extero. & §. de vſufr. accre. l. j. §. j. Eadẽ rõne ſi vni eſſet legatũ aliquid, q; poſt diẽ cedẽtẽ añ agnitionẽ decederet, pluribus hæredibus relictis: oẽs hæredes dicent in illo legato cõiuncti cõiunctione legali: qa ex perſona vnius puenit ad plures. & hoc eſt vtile propter ius accreſcẽdi: vt ibi dicã. Qñq; habet locũ cõiunctio legalis in acquiſitionibus ab inteſtato: & iſta cõtingit duobus modis. dñq; ex ſimultate et ſingularitate vocatiõis: qñq; ex idẽtitate rõnis. Ex ſingularitate vocationis. i. qa ſimul vocant ad eadẽ bona & ad eandẽ hæreditatem: vt probat j. ad Tertul. l. j. §. ſi nemo. & de iuis & legi. l. ſi ex pluribus. & de bo. poſ. l. iij. in fine. C. qñ non pe. partes. l. j. cum ſimi. Secundò, vt dixi, contingit ex idẽtitate rationis: vt quia per eandẽ rationẽ vocantur. Exẽplum: pater decedit relictis duobus filijs, et duobus nepotibus: et filio prę mortuo oẽs vocant ad ſucceſsionẽ ſimul, ſed nõ eadẽ rõne. Nam filij vocant: qa filij nepotes vocant in vnã portionem: qa vnã perſonã i. patris repręſentant: & ideo inter ſe plus ſunt coniuncti: & hoc eſt vtile propter effectum iuris accreſcendi: vt j. dicã. Hoc probatur j. de cõtrab. l. ſi duobus. in prin. de cõiun. cũ eman. lib. l. j. §. ſi quis ex nepotibus. Poſſet etiã diuidi iſta coniunctio in coniunctione iuris ciuilis, & prætorij: ſed hic non proſequor: quia æqua 18 liter procedunt. Sed iuxta prædicta † poſſet dubitari, vtrum dicãtur coniuncti re, vel verbis: vel re, & verbis. Ad quod dico q; iura iſto modo loquẽdi nõ vtunt in coniunctione legali. Si tñ expediret dicere: dicerẽ eos cõiunctos verbis tm: ſed gl. tenet q; dicant cõiuncti re & verbis. in l. j. §. idẽ. §. de vſufru. accre. Nã voĩe collectiuo liberi, agnati, cognati, et ſimilia nomina. Itẽ vocant in partes ſeparatas, vel in viriles, vel in ſtirpes: vt C. de ſuis & leg. aut. in ſucceſsione. & de legi. hęre. aut. ceſſante. & aut. poſt fratres. cum ſimi. Hoc etiam apparebit ex effectu iuris accreſcẽdi: quia accreſcit cum onere: vt dicã. Hæc de cõiunctis ſufficiant. Nunc de effectu cõiunctiõis eſt trãſeundũ. Et eſt ſciendum q; † cõiunctio habet multos effectus. Primò, qa cõiunctus 19 vocat in vnã portionẽ: vt l. planè. ij. rñſo. §. de le. j. & de hæ. inſt. l. Titius. et l. interdũ. cũ ſimi. Itẽ habet aliũ effectũ: qa ſubſtitutio reciproca inuicẽ vt facta ſm ordinẽ cõiunctionis: vt l. cohæredi. §. q; diſcretas. §. de vul. & pup. & de his nil ad præſens. Habet & tertium effectum. i. iuris accreſcendi: & de hoc agẽdum eſt. In quo procedã hoc ordine: qa quęrã principaliter de ſex queſtionibus. Primò. i. q habent ius accreſcendi. Secundò qui præferantur in iure accreſcendi. Tertiò, qñ locũ habeat ius accreſcẽdi. Quartò, qualiter, & ad quid locũ habet. Quintò de iure accreſcẽdi ex cõiunctione legali. Sextò vtrũ ius accreſcẽdi habeat locũ in diſpoſitionibus inter viuos. Inter prędictas formabimus queſtiões ac 20 ceſſorias. Primò † igit quęro, nũquid inter cõiunctos re tm ſit ius accreſcẽdi. Et videt q; nõ, ſed ſoĩũ ius nõ decreſcẽdi: vt C. de ca. tol. §. finaũt ad deficiẽtis. In cõtrariũ q; ſit ius accreſcendi, vt j. de cõdi. & demõ. l. hęc ſcriptura. §. fi. & l. ſi ſeparatim. So. Dicamus. Aut plures ſunt re coniuncti, vt in vſufructu. aut in proprieta- 21 te. Primo caſu † aut portio vnius deficit ante acquiſitũ vſumfructũ: & habet locũ ius nõ decreſcẽdi. Aut deficit poſt q; ſemel fuit acqſitũ: & tũc habet locũ ius accreſcẽdi. Nã ſemel decreuit: vt p 22 bat §. de vſuf. ac. l. j. §. iterdũ. Sed o caſu † habet locũ ius nõ decreſcẽdi: vt d. §. finaũt ad deficiẽtis. No ob. l. hæc ſcriptura. & l. ſi ſeparatim. quia expone accreſcit. i. nõ decreſcit: vt ibi no. & idẽ de omnibus ll. ſimilibus. quod dixi in vſufru. idẽ dicas in omnibus caſibus, vbi poſt acquiſitionem habet locum ius accreſcendi. 23 quod infrà dicam. Secundò † quæro nũnquid inter coniunctos c verbis tantum ſit ius accreſcendi. Et breuiter dico *, aut ſunt coniuncti verbis, ſed in re eſt omnino diſiunctio: vt, Titio & Mæuio lego ſingulis & ſingulos ſeruos: non habet locum ius

Domus. Ias. hic nº 102 - Ripa nº 157.

cũ ius accreſcẽdi:vt ſ.de leg.j.l.huiuſmodi.§. qbus.vel lego Títio & Scio fundũ factis portionibus ꝓ diuiſo:tunc em̃ quælibet pars diuiſa eſt ſeparatus fundus:vt j.de verb.ſig.l.rectè dicimus §.ſi.& etiã tũc non habet locum ius accreſcendi.vt l.j.ij.rñ.ſ. de vſufr.accre.ſecũdũ verũ intellectũ. Aliud exemplũ.ſ.q.mo.vſus fru.amit.l.ij.in prin. Aut in re nõ eſt oĩno diſiũctio,vt lego fundũ æquis portionibus pro indiuiſo:& quia partes tũc nõ pñt ad oculũ oſtẽdi:vt l.Mæuius.§.duobus.ſ.ti.j.& habet locũ ius ac-
24 creſcendi:vt hic,& in tota materia. Tertiò quæro†nũquid inter cõiunctos re & verbis ſit ius accreſcẽdi. Quidã ꝙ ſic:nã tenẽtur ſubire onus partis deficiẽtis:vt not.in ſi not ad'deficiẽtis.iam dicto.ſed illi,qui veniũt ꝓ ius nõ decreſcẽdi, nõ tenent ſubire tale onus:ergo reſtat ꝙ cõiũcti re & verbis,veniãt per ius accreſcẽdi. Dico cõtrariũ ꝙ veniũt per ius nõ decreſcẽdi,cũ faciãt ſibi partes per cõcurſum:vt inſti.eo.§.ſi eadẽ res.& gloſ.in l.j.§.fi. de vſuf.accre.& ſ.dixi. Hoc etiã no.ſ.eo.l.cõiũctim.licet ibi in tertio dicto gl.nõ bene dicat vt ibi per Dy. Diſtingue ergo vt ſ.dixi in cõiunctis re tm̃. Ad rationẽ prædictã tñde qd' illud ꝙ ſubit onus alia ratione contingit,vt j.dicã in iij.q.princi. Quero quar
25 tò,†nunquid inter oĩno diſiũctos ſit ius accreſcẽdi? Rñd.aut loqueris inter legatarios:& cõſtat ꝙ non:vt ſ.de vſufr.accre. l.j.in prin.& ſ.ti.j.l.& Proculo.cũ ſimilibus. Aut inter hæredes:& tũc aut defunctus eſt priuatus, aut miles. Primo caſu eſt locus iuri accreſ.vt ſ.de hær.inſt.l.hæredes ſine partibus.et C.de cad.tol.§. his ita.& j.de ſuis & le.l.ſi expluribus.& ſ.de hær.inſti.l.j.§.ſi ex fundo.Rõ,ne decedat qs ꝓ parte teſtatus,& ꝓ parte inteſtatus. Vel dic aliter rõnẽ vt habes ꝓ Cy.in d.§.his ita.circa prin.Secũdo caſu,qñ eſt miles q põt decedere ꝓ parte teſtatus,& ꝓ parte inteſtatus,dic vt no.plenè C.de teſtamen.mili.l.j.per gl.Quintò
26 †quæro,in ius accreſcẽdi trãſeat in ſucceſſorẽ:& tũc dic, Aut q̃ris in vſufru.& nõ trãſit in heredẽ vniuerſalẽ:qa ꝓ mortẽ extinguit vſufr.nec in ſucceſſorẽ ſingularẽ:qa vſufr.accreſcit ꝓſonę, non portioni:v l.interdũ.ſ.de'vſuf.accre.& j. de exce.rei iudi.l. & an eandẽ.§.qui cũ partẽ. Aut queris in ꝓprietate:& tũc in hæreditate,aut in legato.Si in hæreditate:aut quæris de ſucceſſore vniuerſali:& trãſit ius accreſcẽdi:vt C.de cad.col.§.his ita.& de ſuis & le.l.ſi ex pluribus. Aut de ſucceſſore ſingulari, vt de emptore:& tũc cũ ille,qui vendit,nihilò minus remanet hæres. & apud eũ eſt ius accreſcẽdi,ſecũdũ Pet.ar.j.de vul.& pu.ſub.l.ex facto.§. Iul.iſtud dictũ,Pet.videtur tolli ſ.de acqui.hære.l. ſi totã. Vnde tutius eſt dicere idẽ in hæreditate, ꝙ in legato.Si verò quæris de legato:tũc indiſtinctè tranſit ius accreſcendi in ſucceſ
a ſorẽ vniuerſalẽ,& ſingularem:quia accreſcit portioni,*non ꝓſonæ;vt j.de cõdi.& demõ.l.hæc ſcriptura.§.fi.de'vſur.l.ſi Titio.§.
27 j.& d.l. interdũ. de vſufr.ac.Secũdò†principaliter eſt videndũ quis cõiunctus præferatur,& cui. Quæro primò,ſi ſunt cõiuncti eadẽ cõiũctione,vtrũ alter arteri præferatur. Ad ꝙ dico qd' coniuncti re tm̃ neuter alteri præferat: ſiue enim vtriq; eſt aſsignata eadem res:& non eſt ratio quare inuicem præferantur: ſiue vni ſit aſsignata pars alteri tota: & ſimiliter vterq; admittitur ad ius accreſcẽdi;vt l.Mæuio.ſ.ti.j.ſecũdũ tertiã lec. quæ cõiter
28 tenet.cõiũcti†verò verbis tm̃ poſſunt eſſe diuerſimodè: & ideo
29 inuicẽ poſſunt præferri. Dico enim† quòd cõiuncti per nomen collectiuũ præferunt cõiunctis per copulatiuã,vt in hoc exem-
b plo,*Titius in dimidia,& fratris mei filij in alia dimidia hęredes ſint.oẽs enim iſti ſunt cõiuncti verbis.tm̃ ſi vnus ex' filijs fratris repudiat,accreſcit fratribus ſuis nõ Titio.Titius enim eſt minus coniunctus,& quodã modo reſpectu filiorũ fratris ſeparatur:vt ſ.de hære.inſti.l.interdũ.in prin.& ꝙ ibi no.Pro hoc ſ.de vſufr. acer.l.ſi qs Titio. Ad qd enim poneret lex in illo tit. vbi tractat de iure accre.niſi vt oſtenderet coniunctos per nomen collectiuum vocari in vnam portionẽ:& præferri alijs in iure accreſcẽdi inter ſe. Præterea hoc patet ex l.ſcire debemus.j. de verb.obli. Vnde maior vnitas inducitur per nomẽ collectiuũ quam ſi res copulatiuè,& ſimul nominarentur.ſecus ſi eſſent nominatę per nomen diſtributiuum:quia tunc perinde eſſet,ac ſi eſſent ſingu
30 lariter nominatæ:vt ſ. dixi Coniuncti†verò re & verbis,ex eo quod re,nullus alteri præfertur, vt patet ex prædictis: ex eo ꝙ verbis,poſſet induci ius prælationis:vt in exemplo,Titius & fratris mei filij hæredes ſunto.iſti ſunt coniuncti re & verbis.& ſi deficit vna portio accreſcit alijs filijs antequam Titio:ar.d.l.interdum cũ ſimilibus,& rationibus ſ.allegatis.Huic opinioni ac-

cedat j.dẽ cõtrata.l.ſi duobus.in prin.& de cõiugẽ.cũ emã.libe.l.j.§.ſi quis ex nepo.ex mẽte quorum iuriũ vſ ꝓbari dicta opinio. Sed cõtra prædicta vſ l. Lucius.§. Lucius Titius.§.ti.j.vbi nomẽ collectiuũ nõ operat plus quã ſpãlis enumeratio.Sol.dicit Ia. de Are.ꝙ per illa verba,quos teſtõ manumiſi. &c.vſ eos ſpãliter nominare.ꝙ tenet Cyn. C.de impu.& ali.ſubſti.l.fi.Iſta ſo. eſt contra caſum l.ſi pater.ſ.de vul.& pup.vbi iſta verba,quos mihi inſtitui,nõ mutãt ſignificationẽ nominis collectiui. Dic ergo ad §. Lucius.vt ibi per gl.quia illud ideo eſt ex b eo ꝙ vetuit alienari extra familiã.quã ſolu. ibi tenet Dy.Itẽ contra prędicta vſ j. de re. du.l.vtrũ. in prin.vbi primò legauit,& ſic ſub nomine collectiuo:ſi tñ plures naſcuntur,quilibet vocat in virilẽ:ſol.vt ibi ꝓ Dy. quia ibi eſt veriſimile,ſi teſtator plures naſcituros æſtimaſſet qd' pro oĩbus legaſſet.
31 Secundò quæro,† qũo plures habentes ius c accreſcendi,ſi ſunt diuerſæ conditionis,inuicem præferant. Et conſtat cõiũctos ꝑferri deſiunctis:vt l.hæredes.ſ.de hær.inſti. liber hõ.& l.§.cũ qs.cũ ſimilibus. Itẽ cõſtat cõiunctũ re & verbis
32 pręferri cõiũcto verbis tm̃.Sed pone ꝙ†ille cuius portio deficit habet vnũ cõiũctũ re tm̃ aliũ cõiũctũ verbis tm̃:qs pręfertur. In hoc ſunt opi. Quidã vt Ro.dicũt cõiũctũ re tm̃ pręferri.& ita legũt iſtã l.in fi. Pro hoc facit:qa cõiũcti te tm̃ veniũt ꝓ ius nõ decreſcẽdi:& ſic euitãt dãnũ cõiũctus verbis tm̃, venit per ius accreſcẽdi:& ſic quęrit lucrũ:ergo &c.vt C.de iure deli.l.fi.§.licẽtia.& C.de codi.l.fi.cũ ſi. Alij,vt Hu.dicũt cõtra,ſ. cõiũctũ verbis pręferri.& ſic legũt iſtã l.Et iſtã opi.ſequit Pe.ad hoc adducit rõnes:cõiũctio quę fit verbis, ꝓcedit ex volũtate teſtãtis:cõiũctio realis inducit ex vnitate rei:ergo cõiũctio verbalis debet eſſe potior:ar.j.de cõdi.& demõ.l.in cõditionibus.in princ. Sed iſta rõ nõ placet:qa etiã cõiũctio realis ꝓcedit ex voluntate teſtãtis aſsignãtis rẽ ſeparatim vtriq;.Præterea,cõiũcti verbis reputant vnũ corpus.C.de cad.tol.§.vbi aũt. ergo debẽt reputari magis cõiũcti.Sed certè nõ video rõnẽ quare vnitas ex parte ꝓſonę opereť plus,q̃ vnitas ex parte rei.Tertiò ꝓbat:qa q in vno grauat,in alio releuat:vt l.eũ q.de iureiur.ſed cõiũctio verbalis accreſcit cũ onere,& in hoc grauat:ergo releuat in alio ꝙ prefert.Sed certè volũtas teſtãtis tollit cõtrariũ.Quartò probat: volũtas defuncti debet interpretari vt valeat.ſed ſi præferat cõiunctus verbis,valet onus legato adiectũ.Si præferat cõiunctus re, vitiatur: ergo &c,arg.ſ.de his quę in te.delẽ.l.ꝓximè.§.ſed in re dubia. Sed rñ.ꝙ iſtud ꝓcedit ex tacita volũtate defuncti, qui rẽ vnicuiq; totã aſsignauit:ar.C.de cad.to.§.ſed vt varietatis.& ita dicit do.Ray.Tertia fuit opi.Io.& Azo.quã ſ. tenui ponendo caſum ꝙ cõcurrant æqualiter:& hoc probat eſt iſta lege legẽdo vt ſ.dixi. Itẽ ꝓ hoc eſt caſus ſ.de hære.inſtitu.l.ſi ita qs hæredes quæ lex deſtruit oẽs prędictas opi.Pu aũt vt d.l.effugiat,dicit ꝙ ibi oẽs ſunt cõiuncti verbis:& inter primã inſtitutionẽ & ſecundã debet eſſe punctus,ꝙ copula:ſed hoc eſt falſum.Primò,qa ibi ſunt duæ orationes ſolutę:ergo non ſunt cõiuncti verbis:vt hac l.& ſ.dixi.Præterea,ſi ibi primus eſſet cõiunctus verbis,eſſet ẽt cõiũctus re,cũ primò aſsignauerit totũ:ſecundò totũ per partes: & ſic primus tãq; re & verbis coniũctus ꝑferť. ꝙ eſt cõtra illã l. Tene ergo opi.Io.& Azo.in hac l.vt ſ.dixi.Et hoc tenẽt glo. & Vltramõ.Si qs tñ diceret coniũctũ verbis tm̃ ꝓ nomẽ collectiuũ pręferri cõiũctio re tm̃:fortè nõ eſſet malè dictũ,per rationes po-
c ſitas ſ.prox.q.Tertio' vtrũ cõiunctus præferatur ſubſtituto, vel
33 econuerſo.†Reſpond.regula eſt ꝙ ſubſtitutus præferatur cõiũcto:vt j.de bo.poſ.ſecundũ tab.l.ij.§.ſi duo.& C.de fideicõ. aut. hoc amplius.& in aut.de hære.& fal.§.ſi qs aũt nõ implẽs.& C. de cad.tol.§.in primo.& §.pro ſecũdo.& no.de acqui.hęre.l.qui patri.Hoc autẽ fallit,ſi ex mente teſtatoris apparet aliud tacitè, vel per coniecturas,vt probatur ſ.de vul.& pup.l. quidam teſtamento.vbi ex coniecturata volutate defuncti,qui erat cõiũctus
34 præferat ſubſtituto.& illã legẽ quo ad hoc no.do. Old.Sed†circa'hoc moueo tale dubiũ:pone ꝙ ſubſtitutio nõ habet effectum

a ¶Accreſcit portioni. Portio accreſcit portioni,nõ ꝓſonæ. Pro hoc vide q̃ not.dicit Bal.ĩ l.j.C.qñ nõ pe. par.dũ quærit an in ſucceſsiõe ſtatutorũ habeat locũ ius accreſcẽdi,ĩ xj.col.ĩ iiij. q. adde lege, ſi tota. de acqr.hæred.& l.ſi ex plurib⁹.de ſuis & legi.Et ad Bar.hic ad de Alex.ĩ cõſ.xxiiij. co.iij.poſt pri.in qn to volu.

b ¶Hoc exẽplo.Si titi⁹ inſtitutus eſt in dimidia:& filij fratris in alia dimidia:ſi vnus ex filijs fratris repudiat,cui accreſcit.& adde ꝙ no.Bal.in l.j. in vij. quæro. C. qñ nõ petẽ.part.bũ facit l.ſi.cum ibi no.C.de impu.& ali. ſubſti.

c ¶Tertiò quęro.Vide Bal.ĩ l.j.ĩ x.q.C.quã do nõ peten.par.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Iure ſpeciali. Nota qñ qs admittit de iure ſpeciali. & vide ēt qđ not. Bal. in l. hac edictali. §. omni. in fi. de ſec. nup. An ſi plures ſint filij primi matrimonij, q poſſint revocare relictū factū à patre ſecūdæ vxoris: & aliqui ex eis repudiant an ęteris accreſcat, & hic adde Bald. in l. j. n q. v. C. qñ nō pet. par. & facit ad quę. ſi cū patre diſpēſatū eſt, vt poſſit filijs legare: an inter eos ſit locus iuri accreſcēdi. de quo p Bal. in l. j. §. vbi autē. de cadu. tol. & vide vnū qđ dicit Bal. in l. ſemiū. in vltimis verbis. C. q teſta. fa. poſ.

b ¶ Sed cōtra prędicta poſſet qs dicere. Vide Alexā. cōſi. xx. in vl. col. in j. vol. et xv. col. ver. quintò principaliter quæro. in verſi. ratio. qa iſtā rationē declarat Imol. in l. & proculo. §. dicta. la j. & vide Car. conſil. clj.

c ¶ Multis caſib⁹. No. caſus i qbus poſt acquiſitā portionē eſt locus iuri accreſcēdi. Adde Bal. i aut. ſi qs. in fi. de ſacroſan. eccl. & in l. j. qñ nō petē. par. in xj. q. inver. ſed hic dubitat. Et not. cp quoties deficit portio non ipſo iure, ſed ope exceptiōis, nūcp habet locū ius accreſcēdi: vt l. ſi duo patroni. in princi. & ibi gl. Bar. q dixit hoc eſſe mirabile. §. de iureiu. Adde quod no. Bar. in l. ſi mihi & titio. de verb. obli. aliū caſum ponit Ro. in l. apud Iulia. §. vtrum. j. ad Treb. Et ad Bar. hic vide quæ ponit Alex. in cōſil. clxvij. in prin. ij. col. i v. vol.

vel propter repudiationem ſubſtituti, vel propter alium caſum: vtrum reuertetur ad cōiunctum vel ad eum, à quo eſt relictū legatum in teſtamēto, vel ad veniētes ab inteſtato in hæreditate. Et videtur cp nō veniat ad cōiunctū. Nā † teſtator ſua voluntate pōt tollere ius accreſcendi: ar. de cōdi. & demō. l. in cōditionibus. et eſt caſus ſecūdū vnā lec. §. de vſuf. l. dñs. §. j. ſed ī tollēdo † ea dē volūtas eſt in ſubſtitutione inutili, ſicut in ea quæ eſt vtilis: ergo &c. ar. §. de lega. j. l. planē. in prin. & de adi. leg. l. & ſi transferā. econtra: qa ita demū videt voluiſſe ceſſare ius accreſcendi inter cōiunctos, ſi ſubſtitutio valeret: ar. §. e. l. ſi iure. Certè dubius paſſus eſt apud me. tñ dico ſic: Aut † eadē pſona eſt ſubſtitutus, & cōiūctus: & tūc ſi ſubſtitutio eſt nulla, vel repudiat ex ſubſtitutione: & tūc pōt habere ex iure accreſcēdi: vt pbatur de iniuſ. teſt. l. pe. ij. rñ. Et de hoc eſt tex. §. de acq. hær. l. nec is. §. hæres. & l. ſi qs hęres. in prin. in ij. gl. & in qualibet p dy. Aut ſunt † diuerſi: qa alius eſt cōiunctus, et alius ſubſtitutus: & tunc aut ſubſtitutio deficit ex cauſa ad hoc deſtinata, vt rē ad cauſam inteſtati deducat, aut quocūcp alio modo. Primo caſu, nō reuertit ad ius accreſcēdi: ſed potius deuenit ad veniētes ab inteſtato: vt §. de iniu. teſt. l. pe. ij. rñ. & §. de lib. & poſth. l. ſi poſthumus. ver. nā & cū duobus. Si ſubſtitutio deficit alio modo, tūc reuertitur ad cōiunctū. Caſus eſt in d. l. qdā teſtamēto. de vul. & pup. ſi bene inſpiciat. de bo. poſ. ſecūdū tab. l. ij. §. ſi duo. Ratiōes prædictorū ſunt iſtę, in primo qñ cōiunctū ſubſtituit, voluit ius eius augere, nō minuere: & ideo habet vtrūcp: ne operet cōtra effectū eius, ad quē dictus modus repudiādi inductus eſt. Sed qñ rūpit alio modo, redit ad coniunctū. & iſta ſunt vtilia & notāda. † Quartò quærit nūquid cōiunctus præferatur ei, à quo relictum eſt legatū. Rñ. cōiunctū præferri, vt d. §. in primo. & §. pro ſecūdo. & §. vbi aūt. Fallit in caſibus, quos collige ex his quæ dicam j. in proxi. quæſ. Tertiò † principaliter quæritur quando habeat locum ius accreſcendi. Circa hoc ſunt quatuor videnda. Primò circa perſonam † eius, cuius portio deficit, ne ſit de caſibus, in quibus facit partem. qui non admittitur ad partem: tunc ceſſaret ius accreſcēdi. quod dic vt §. de lega. j. l. huiuſmodi. §. ſi Titio. per Dy. eod. titu. l. planè. §. ſi coniunctim. licet ego ibi aliter dixerim, cp omitto cauſa breuitatis. De hoc C. de cadu. tol. §. in primo. & ibi per gloſ. & Cy. Secundò † circa legatum ipſum eſt conſyderandum vtrum ſit relictum ob cauſam reiterabilem vel non. Nam ſi relictum ſit pluribus ob cauſam alimentorum: quæ cauſa eſt reiterabilis: vt l. alimēta. §. baſilicæ. j. de ali. & cib. leg. & no. per Cy. C. de le. l. cùm quæſtio. in fi. tunc nō eſt locus iuri accreſcendi: vt §. de vſuf. l. dominus. §. j. & ibi no. & l. pe. §. j. j. ad l. Fal. Tertiò eſt cōſyderādum circa perſonā eius, qui vult per ius accreſcendi partē deficientē, vtrum ipſe admittatur ad partem ſuam de iure cōmuni, an de iure ſpeciali. Nā ſi † de iure ſpeciali non habet locum ius accreſcēdi, vt j. de cōdi. & dem. l. mulieri. & ibi no. Certè in hoc ſemp dubitaui, nec cōcedo ſimpliciter vorū eſſe. Vnde ſi dico: aut qs admittitur de iure ſpeciali cōtra voluntatem teſtatoris: & nō habet locum ius accreſcēdi, vt d. l. mulieri. Aut † admittitur de iure ſpeciali ſecundū voluntatē teſtatoris: tunc aut ille, à quo petit legatum, ſuccedit contra voluntatē teſtatoris iure permittente: puta per cōtratab. tunc etiam ceſſat ius accreſcēdi: vt j. de leg. prę. l. iij. §. ſed & ſi cōiunctim. & l. filiū. §. ſi legata. eo. tit. Aut ille, à quo petit, ſuccedit ſecundum voluntatem defuncti: & tunc eſt locus iuri accreſcendi licet legatarius petat de iure ſpeciali: vt d. l. filiū. §. fi. Ibi enim petitur legatum ab eo qui habet portionē hæreditatis ex diſpoſitione defuncti. Et ita ibi etiam ſentit Dy. licet gl. ibi aliter dicat in ſolutione contrarij. & idē dicerē † in minore in integrū reſtituto ad legatū. Nam credo habere ius accreſcēdi, licet veniat de iure ſpeciali: vt j. de col. bo. l. j. §. j. quod etiam patet euidēti ratione: nam portio accreſcit portioni, etiam ſi ſit penes extraneum, præter defuncti voluntatem, vt §. dixi: multò magis quando eſt apud alium ex voluntate defuncti. Idē † dicerem in his qui petunt vigore edicti, ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti. Nā credo eos habere ius accreſcendi, cū perinde teneant ac ſi adijſſent ex teſtamēto: vt l. j. in prin. ſi quis omiſ. cau. teſ. quia licet ſuccedāt cōtra defuncti voluntatē: tñ hoc faciunt iure permittente. Pro hoc facit ad l. Fal. l. j. §. lex Falc. vbi in volūtate defuncti cōſeruata de iure ſpeciali habent locū oēs leges teſtamentariæ. Sed

b contra prædicta [b] poſſet quis dicere, illi qui ſuccedunt per cōtra tabu. veniunt de iure ſpeciali contra ius cōe: vt j. de contratab. l. quod vulgo. Item cōtra volūtatē defuncti iure pmittēte: tñ inter eos eſt ius accreſcendi: vt j. de cōtratab. l. ſi duobus. in prin. & de coniugen. cum eman. li. l. j. §. ſi quis ex nepotibus. ergo prædicta non ſunt vera. So. dico prædicta vera inter legatarios: ſed inter hæredes qualitercunq; ſuccedant, eſt locus iuri accreſcēdi: vt in contrarijs: ne qs pro parte habeat hæredē, pro parte nō. fateor tñ cp ſi qdē ſuccederēt de iure cōi: & ſecundū voluntatē defuncti, quidā cōtra: cp illi, q ſuccedūt ſecundū volūtatē, eſſent potiores in iure accreſcendi: & vltimò deuenirēt ad eum, qui ſuccedit cōtra volūtatē defuncti. Hoc colligit j. de bo. poſ. l. ſed cū patrono. in prin. in vltimo exēplo gl. Itē prædicta vera in iure accreſcēdi: ſed ius † nō decreſcēdi indiſtinctè habet locū: licet qs veniat de iure ſpeciali, vt colligitur ex gl. in d. l. iij. §. ſed & ſi coniunctim. & l. filium. §. fi. de leg. præſt. Diſtingue ergo plenè: aut quæris de iure nō decreſcendi, aut de iure accreſcendi: & tunc aut inter hęredes, aut inter legatarios. Et per hoc determinat quęſtio: † Statuta ſunt per Italiam quod filiæ fœminæ nō ſuccedūt patri. modò pone cp qdā deceſsit relictis duobus filijs, et duabus filiabus: vnus ex filijs repudiauit, vel aliter eſt excluſus: cui accreſcit portio ſua. Quidā doctor, q diſputauit ſimilē quæſt. dixit cp ille frater, qui adiuit in eo quod habet vltra virilem computatis ſororibus, habet de iure ſpeciali ex forma ſtatuti. & ideo pro ea parte nō habet ius accreſcendi, ſed veniet ad ſorores: ar. d. l. mulieri. & l. iij. §. ſed & ſi coniunctim. de le. præſtan. Iſtā determinationem puto falſam: nā cum portio deficiens accreſcit portioni, nō perſonæ, vt dictum eſt: ergo illæ ſerores: quæ nullā portionē habēt, non poſſunt habere ius accreſcendi. Præterea, in hæreditatibus ſuccedentes de iure ſpeciali cōtra ius cōmune habent ius accreſcēdi: vt modò dixi. Cōcludo ergo cp ad ſolū fratrem pertinebit. Quartò eſt † cōſyderandum, vtrū portio defuncti deficiat poſtquā fuit acqſita, an antè: qa deficit poſtcp fuit acqſita, regula eſt cp deficiat ius accreſcendi: vt §. quēadmo. ſer. amit. l. aquam. §. fin.

c & de vſufru. accre. l. j. §. pe. Fallit in multis caſibus [c], quos plenè dic, primò in vſufru. vt d. l. j. §. pe. Sed ò in aſsignatione libertorū vt j. de aſsi. li. l. vtrum. in prin. & ibi no. Tertiò. C. ſi imperi. li. ſo. l. j. lib. x. Quartò, qñ deficit ex pòſt facto per integrum reſtitutionem; quia tunc accreſcit volēti: vt §. de acquirē. hære. l. ſi minor. Quintò, qñ ius accreſcēdi habet vnionē cum ſubſtitutione pupillari: vt §. de acqui. hære. l. qui patri. de quo dicā j. proxi. quæſt. circa fi. Nō ob. ad prædicta §. ſi qs autē nō implens. in aut. de hære. & fal. qa rñde vt no. in d. l. j. §. pe. de vſufr. accre. Quartò † principaliter quæritur qualiter, & ad quid habet locum ius accreſcēdi. Iſtud qualiter, debet intelligi quatuor modis. Primò qualiter, i. vtrum inuitis vel volentibus. Ad quod ſic dic: aut quæris † de iure nō decreſcēdi: & tunc inuitis: quia nō pōt ſcindere legatū: vt §. ti. j. l. iij. & l. ſeq. Aut de iure accreſcēdi: & tūc aut inter legatarios, aut inter hæredes. Primo caſu † accreſcit volētibus tm: vt C. de cadu. tol. §. vbi autē. Aut inter hæredes: † & tunc aut adiuit quis poſt portionē defectā: puta repudiatiōe cohæredis, & accreſcit portio inuito. §. de acq. hær. l. ſi duo. Aut primò adiuit, & poſtea portio deficit: et tunc aut portio defecta erat ei deſtinata, expreſſa volūtate teſtatoris: puta p ſubſtōnē: & tūc accreſcit inuito: vt

Universidad de Deusto

tō:vt ſ.de acquir.hære.l.ſi qs hæres. & l. ſi tu ex parte. Aut non erat expreſsè deſtinata: et tūc aut deficit p reſtitutionem in integrū:& accreſcit volenti tātum:vt l.ſi minor.ſ.de acqui.hær. Aut alio modo deficit:& tunc habet locum l.cū hæreditatę.eo.tit. Et hoc modo debet intelligi C.de cad.tol.l.j.§.his ita.vbi videt dice
54 re quod accreſcit hæredibus inuitis. Secundò dubitatur † qualiter,i.vtrū cū onore,vel ſine. Ad hoc dicas,aut quæris de iure accreſcendi.aut de iure nō decreſcendi. Primo caſu aut accreſcit portio pro non ſcripta,& aut caduca vel quaſi. Si pro non ſcripta:& tūc aut eſt pro nō ſcrpta delicto eius qui non pōt capere, & accreſcit cū onere:vt j.de his quæ pro nō ſcrip.l. fi. Aut eſt p non ſcripta alio modo:& tūc aut in legato,& accreſcit ſine onere:vt l.j.§.in primo.C.de cad.tol. Aut in hæreditate:& eſt opi.vt not.in l.quæ cōditio.j.de cōdi.& demō.& per Cyn. plenè C. de cad.tol.§.his ita. Tu tamē dicas ſic in hæreditate:aut eſt onus impoſitum ſimpliciter:& accreſcit cū onere:vt d.§.his ita. Aut nominatim:& tūc aut nominatim ab omnibus:& accreſcit cū onere:vt l.quę cōditio.ij.rñ.j.de cōdi.& demō.& l.ciuitatibus.§. Lucius.ſ.titu.ij. Aut nominatim ab vno,& accreſcit ſine onere.vt l. Celſus.§.pe.& fi.de leg.ij. Rōnem inter hæreditatem, & legatū ponit Cy.in d.§.his ita. Rationē inter noīatim,& ſimpliciter,colligę ex l.j.§.id q̄ eſt ſubſtitutione.ad le.Fal. licet Cy. aliter dicat in d.§.his ita. ſecundo caſu quando accreſcit portio caduca, vel quaſi: & tūc cum onere:vt C.de cad.tol.§.pro ſecūdo.& §.in nouiſſimo.habita diſtinctiōe,quæ ibi ponitur in tex.in §.ſed vt ma
55 niſeſtet.& §.ſequētibus. Si verò quæritur de iure † nō decreſcēdi:tūc aut procedit ex cōiunctione reali tātum: & accreſcit ſine onere:vt C.de cad.tol.ſinaūt ad deficiētis.& in l.ſi ſeparatim. de condi.& demō. Aut p̄cedit ex coniunctione re,& verbis ſimul: & tunc gl.D.de cad.tol.§.ſinautē ad deficiētis.dicit cum onere. Pet.dicit quòd ſine onere. Nam cū veniat per ius non decreſcēdi,eſt eadē ratio,quæ eſt in cōiūcto re tātū:vt refert Cy. in §.vbi autē.C.de cad.tol. Ia.de Aret.tenet glo.quod credo verum:nam propter cōiunctionē verbalē,videtur onus adiectū vni repetere in perſonā alterius,ſi ad eum totū legatū peruenīat:ar.j. de fund. inſtru.l.Scie.§.§.Caio. Nec obſtat huic dicto ſ.ti.j.l.ſi.§.Scio. qa ibi condītio adiecta adhærebat perſonæ. Vel dic vt ibi. Tertiò
56 † dubitatur qualiter, ſ.vtrū accreſcat pro virili,an pro portionibus hæreditarijs,vel legatis: Reſpon.pro portionibus hæreditarijs: vel legatis vt ſuprà, titulo. j.l. Mæuio.in princ'. & de hæ-
57 re.inſtit.l.liber homo.§.cùm quis. Quartò † vtrum accreſcat taliter quòd portio accreſcēs petatur eadem actione qua prima, an alia. Rñ. eadem actione qua prima:vt ſ. de vſufru.l. ſi Titio. §.j. de vſufr.accreſ.l.interdū.& de excep.rei iud.l.& an eandem.§.q
58 cùm partem. Quintò † vtrū ius accreſcēdi trahatur ad bona impuberis,cui quis erat cōiunctus,vel non. Ad q̄ ſine argumentis ſic dico:Aut qs habet ius accreſcēdi ex eo quòd cōiunctus tm̄: & tūc non trahitur ad bona impuberis:quia ſunt diuerſæ hæredi-
a tates:& in diuerſis hæreditatibus nō habet locū ius accreſcendi[a] vt ſ.qui.mo.vſufru.amit.l.ſi ſub conditione. Aut ius accreſcēdi eſt vnitū cum ſubſtitutione pupillari:puta quia idē eſt cohęres, & ſubſtitutus:& tunc ius accreſcēdi trahitur etiam ad bona impuberis:vt l.qui patri.de acq.hęr. Et q̄ ibi loquat de iure accreſcendi,patet ex tex. Item patet ex ratione.ibi enim loquit de hærede ſubſtituti,ad quē nō trāſiret ſpes pupillaris ſubſtitutionis: vt ſ.de vul.ſubſtit.l.qui habebat.& l.qui liberis.§.hæc verba.ſed ius accreſcendi bene tranſit ad hæredes:vt ſ.dictum eſt. Reſtat ergo quòd hæredes ibi admittātur iure accreſcēdi:tm̄ quia illud
b ius accreſcēdi fuit vnitū [b] cū ſubſtitutione pupillari trahit ad eadūo,ſ.q̄ habeat locum poſt aditā hęreditatē,& q̄ trahatur ad bona impuberis:& hoc eſt verū alijs ſubſtitutis deficientibus:quia aliàs ipſi ſubſtituti præferunt:vt ibi no. Nūc ergo vides intelle-
59 ctū huius ſingularis & notabilis caſus.l.qui patri. Quintò † prin-
c cipaliter quæritur de iure accreſcendi ex cōiunctione legali. & primò videamus vtrū inter cōiūctos cōiūctione legali. in acquiſitiōe ex teſtō habeat locū ius accreſcēdi. Ad q̄ ſic dico: Aut loqueris in vſufruc. & habet locum ius accreſcendi vt l.j.§.j.ſ. de vſufr.accre. Ratio,qa ipſius ſerui perſona inſpicit,vt ibi pater in tex. licet q̄dam de rōne multū dubitēt. Aut loqueris in proprietate:& tūc aut in hæreditate:& habet locū ius accreſcendi:vt ſ. de acqr.hære.l.ſeruus cōis ab extero. Rōne quis decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus. Aut in legatis:& tunc aut legatū in perſona vnius ex dñis eſt ab initio p̄ nō ſcriptū:q̄ accreſcit alteri: qui ei vī legatū,q̄ capere pōt:vt l.verū.§.ſi ſeruo.ſ.p̄ ſocio.de acqui.here.l.ſi ſeruus cōis. Hoc verum,niſi
b eſſet pro nō ſcriptum ex delicto vnius ex dominis aſcribentis ſeruo cōmuni: vt j.de fal.l.filius.§.ſequens. Aut legatū deficit ex poſtfacto per repudiationem vel alio modo:& tunc non eſt locus iuri accreſcēdi: vt
60 l.& Proculo.ſ.ti.j. † Et idē dicerē [d] in pluri-
d bus hęredibus vnius legatarij:ſunt enim cō iuncti cōiūctione legali,cū ex perſona vnius peruenīt ad plures. Vñ dicerē q̄ in l. legatarius.ſ.de leg.j.ſi vnus ex hęredibus legatarij partē ſuam repudiat, alijs nō accre-
e ſcit hoc tenet Pe.[e] licet quidam cōtra. Se-
61 cundo quęrit † de iure accreſcēdi ex cōiun-
d ctione legali in acquiſitionibus ab inteſtato:pone ergo quēdam deceſsiſſe relictis filijs pluribus. Itē relictis pluribus nepotibus ex altero filio præmortuo,vnus ex iſtis re-
f pudiat:qualiter [f] inter eos eſt ius accreſcendi? Rñ. iſti omnes ſunt coniūcti cōiunctione legali,ex eo quòd ſimu vocantur. Itē nepotes ſunt inter ſe cōiūcti alia rōne,ſ. quia
e vna rōne vocant in locū patris eorū. Aut ergo repudiat vnus ex nepotibus:& accre-
f ſcit fratri ſuo tm̄:qa eſt duplici iure coniunctus:qa ſimul vocant:& qa eadē rōne. Aut repudiat vnus ex filijs,& tūc oēs vocant,tā alij.filij,quā nepotes:qa oēs ſunt æqualiter coniuncti, ſ.ea cōiunctione: qa ſic vocant & hoc probat j.de cōtratab.l. ſi duobus. in prī.& de cōiugē.cū emā.lib.l.j.§. [g] ſi quis ex
g nepotibus. Hoc aūt fallit in caſu, vbi vnus ex fratribus in portiōe deficiēte alijs p̄ferē: vt j.de co.bo.l.ij.§.ſi duo fratres.& rō ibi pa
62 tet in tex. Tertiò † q̄ro iuxta hoc:pone q̄ pa-
h ter deceſsit relictis duobus filijs ex vna vxore duobus ex alia:ſi vnus repudiat,vtrū ī
g iure accreſcēdi p̄ferat ſr̄ vtrinq; cōiūctus [h] an omnes pariter andmittant. Et videtur q̄ frater vtrinq; cōiunctus p̄ferat:qa duplici iure cōiūctus ergo &c. vt ſ.dixi. Facit ad hoc C.de leg.hęr.aut. ceſſante.& aut.poſt fratres. Et huic dicto videtur accedere Dyn.ſ.de vul. & pu.in l. cohæredi §.qui diſcretas in q.quam ibi poſuit. Alij.habent dictā q.in l.iam hoc iure.eo.titu. Ego dico q̄ omnes pariter admittantur:nam cōiūctio legalis,de qua loquit,nō cōtingit ex eo q̄ plus & pluribus modis ſunt conſanguinei.& ſibi inuicem ſucceſſorē ſed contingit ex eo q̄ ſimul vocant,vel eadē ratione vocantur. Hoc patet ex d.l.j.§.ſi quis ex nepotibus.j.de cōiugē.cum ema. Nam ibi cōſtat patrē plus.cōiūctū filio:quia in primo gradu, q̄; fratrem fratri:qa in ſecundo gradu:& tm̄ ibi præfertur frater patri in iure accreſcendi:quia eadē rōne vocant: et iſti filij.licet ex diuerſis matribus,omnes ſimul vocant, & omnes eadē rōne, ſ. quia filij licet ex diuerſis matribus. ergo neuter alteri præfert. & ſi dictæ rōnes inſpiciant,omnes q̄ones occurrentes circa iſtos
h ſucceſſores in materia iuris accreſcēdi poterūt decidi. nō ob. aut. ceſſante. qa ibi loqtur in ſucceſsione,quā qs ſibi vendicat in bonis fratris mortui:quia tunc præfertur pluribus coniunctis:ſed hic tractat de iure accreſcēdi in bonis patris,quę adhuc nō fuerunt queſita fratri,& ideo omnes pariter vocant. Et pro hoc facit j.ad Trebel.l.fi.nec ob.quod dicit Dy.quia illud dictum reprobatur per doc.inter quos eſt do.Ray.in tractatu ſuo ſubſtitutionū,in materia reciprocę. Vel ſi vis ſuſtinere. Dy.potes dicere q̄ q̄o Dy.loquatur in ſubſtitutione pupillari,vbi ſuccedit pupillo,in cuius ſucceſsione frater vtrinq; coniunctus eſt plus cōiūctus. Sed ſi loqueretur,in ſubſtitutione vulgari,per quam ſuc-
63 cedit patri,malè diceret vt patet ex prædictis. Quartò † quæ-
h ro [h] vtrū accreſcat ipſo iure,an ſit opus noua agnitiōe. Rñ. vt no. j.de bo.poſ.l.ſed cum patrono.in prin.& C.quando non pe.par.
64 lege,j. Quintò † quæro vtrum accreſcat cum onere vel ſine[c]

¶ Ius accreſcēdi. Adde text.no.ī l.planè. §.ſi cōiuncti.ff.de le. j.& quod ibi Bar.

¶ Fuit vnitū. Sed vtrū id ꝙ obuenit p̄ ius decreſcēdi dicat obuenire ex iudicio defuncti vel legis,& an ꝓhibit⁹ alienare partē ſuā,poſsit alienare ptē obuenientē iure accreſcēdi,vide l. ſi ī teſtamēto.& ibi doc. de vulg.& pup.l. ſi Titio & Męuio.§. fi. ff. tit. j.

¶ Quātò principaliter quærit. Vide in l. j.ī v.col.ī ij.q.qū nō pe.par.

¶ Idē dicerē. Et vide q̄ no.Bal.ī l.hac edictali.§.omnib⁹.in fi. C.de ſec.nup. & iter cōiūctos cōiūctiōe legali,habet locū ius non decreſcēdi.l.hac edictali.§.is illud.& ibi Bald.ī iij.q.de ſecum.nup.

¶ Hoc tenet Pe.& ſequitur Imol.& Bal.& Pau.de Ca.

¶ Qualiter inter eos. No.& vide quę ſcrip ſi in ſimili ī l.j.C. qū nō pe.par.poſt Bart. & vide Bal.ibi ī vj. & vij.q.per Ang.& Imo.in l.fundū.aliàs in l. pinde.§ interdū. de ſtip.ſer.

¶ Vtrinq; cōiūctus. Et vide Bart.& doc. in l.Lucius.in vlt.q. de vul.& pupil.

¶ Pro intellectu aut. ceſsāte.C.de le.hęre.

¶ Quartò quęro. Vtrū hęreditatis accreſcat ipſo iure. Et vide text.in d.lege j.§.his ita.de cad.tol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Sextò principaliter. Vtrum in diſpoſitione inter viuos ſit locus iuri accreſcẽdi, vide Bal.in l.j. in xj. & xij.q. qñ non per. par. & in l.j.§.vbi autem. de cadu. tollen. ☞ POMATES.

b ¶ Fallit in aſſignatione libertorum. Vide Alex. in l. ſi mihi & tibi. ff. de lega. j. l. ſi autẽ. C. de ſucc. edi. Alex.conſil.xx. in ij. col.ver.nec ita eſt. in j. volumi.

c ¶ Poſſet quęri. Vtrũ in donatiõe cã mortis habeat locum ius accreſcẽdi, adde plenè Bal.in l.j in fi. qñ non pe.par. & not.in l.ſi mihi & Titio.de verbo. obliga.

d ¶ Hæc omnia. Et nõ eſt alibi, ſecundùm Bal.ibi.

e ¶ Nominatim. Vide per Bal.in l.turpia.§. fi.de lega.j.

f ¶ Prędĩs.§. Titio ex inſtrumẽtis. An iſtrumẽta ꝓbẽt fines plebanatus, vide per docto.in l.optimam.de cõtrah. & cõm.ſtip.

g ¶ Qui domũ. Et pro intellectu huius §. vt de l.Olympico.et ibi Bal.ff.de ſer.vrb.p̃d. & Bal. in quodã conſilio qd' retuli in c. Ray.de teſti. & vide ibi quæ latiſsimè dixi.And.Barba.

Rñ.qꝫ cũ onere: vt ſ.tit.j.l.ſi Titio & Mæuio.§. Iulianus.Et hoc apparet ex eo quod ſ.dixi,conjunctos conjunctione legali,haberi pro cõiunctis verbis.Sextò †principaliter quęritur nunquid in diſpoſitionibus inter viuos ſit locus iuri accreſcẽdi.Breuiter dic ſic: aut quæris de iure accreſcendi, quod procedit ex cõiũctione hominis: aut de eo, quod procedit ex cõiunctiõe legis. Primo caſu diſtingue,aut in vſufru & habet locum ius accreſcendi:vt ſ.de vſufr.acc re.l.j.§.fi.Aut in proprietate:vel alio iure: & tunc in indiuiduis habet locũ ius accreſcendi:vt l.proprium.ſ.cõmu.prædi.quod intellige vt ibi nota.Vel potius ius non decreſcendi.aut in diuiduis:& tunc aut loquimur in diſpoſitiõe principis, aut inferioris à principe.Primo caſu habet locum ius accreſcendi:vt C.ſi li.impe.ſoc.lib. x. Secundo caſu,aut intereſt cõcedẽtis qꝫ habeat locum ius accreſcendi:& habet locum: vt ſ. de contrahẽ.emp.l.fundus ille. & quod ibi no.j.de verb.obl.l.ſi mihi & Titio.in princ. Aut concedentis non intereſt: & nõ habet locum ius accreſcendi:vt d.l.ſi mihi & Titio.j.de verb.obl.et l.ſi duo patroni.in prin. ſ.de iureiu. Fallit in aſſignatiõe libertorũ ᵇ. quia licet non ſit legatum vel fideicommiſſum:vt l.aſſignare.j.de aſſi.lib. tamẽ habet locũ ius accreſcendi:vt l.vtrũ.eo. ti. Et iſta inducunt in ar.†ad quæſtionẽ qñ duobus conceditur feudũ,vel emphyteuſis: vtrum inter eos ſit ius accreſcendi. De quo ꝑ Cy. in l.j.C.qñ non pe.par.per Dy.j.de vſufru. le.l.codi.in prin.& per eundem Dy. in l.ſi mihi & Titio.j.de verb.obl.& ibi dixi.& in Spe.de emphyteu.§.nunc aliqua.ver.lxix.& ver.ſeq. Secũdo casu, †quando quæritur de iure accreſcẽdi ex cõiunctione legali: puta,quãdo ex ꝑſona vnius peruenitur ad plures,puta ſi ſeruus plurium ſtipulatur:aut conjunctio ab initio eſt valida in perſona omniũ dominorũ,ſed in perſona vnius efficit̃ inualida per repudiationẽ,aut alio modo ex pòſtfacto:& tunc ceſſat ius accreſcẽdi:ar.ſ.ti.j.l.& proculo.quia ſi fit in vltimis volũtatibus: multò magis in cõtractibus.Si verò ab initio eſt inualida:& ſic quodã modo pro nõ ſcripta:tunc aut in ꝑſona vnius ex dominis, ex cuius ꝑſona dicitur inualida põt eſſe ſaltẽ valida ꝑ viã retẽtiõis: qa ꝓmiſit,vel donauit nõ procedẽdo ad traditionẽ: & tũc nõ habet locum ius accreſcẽdi vt l.proinde.§. ſi ſeruus cõmunis. j. de ſtip.ſer. Aut nõ põt eſſe valida per viã retẽtiõis:puta quia extraneus promiſit:vel quia ipſe dominus proceſſit ad traditionem: & tunc habet locum ius accreſcẽdi:vt j.de ſtipu.ſer.l.j.§.cõmunis ſeruus.& ſ.de auct.tu.l.ſi ſeruus cõmunis. cũ ſi. Sic intelligo l.per ſeruum.§.j.de acq re.do.ſ.qꝫ ibi dominus proceſſit ad traditionem:& acquiritur aliis ſocijs tãtũ.Hoc credo verũ: licet glo. in l.verũ.§.ſi ſeruo.ſ.pro ſocio.& d.l.proinde.§.j.diſtinguat vtrũ ex cauſa liberalitatis,vel non quod nil eſt. Sed iuxta † prædicta quæro,quid ſi cõcurrit cõiunctio legis,& hominis: puta qa ſeruus ſtipulatur Titio & Seio dominis ſuis: ſtipulatio nõ valet in perſona vnius:an habeat locũ ius accreſcẽdi inſpecta cõiũctiõe legali,vel nõ habeat inſpecta cõiũctiõe hominis. Et certè habet locũ.caſus eſt j.de ſti.ſer.l.itẽ ſi cõmunis ſeruus.ĩj.reſpõ. Vltimò poſſet †quæri ᶜ,quid in donatiõe cauſa mortis,vtrũ in ea habeat locũ ius accreſcendi.Et videtur qꝫ ſit idẽ quod in aliis cõtractibus:quia accedit contractui magis cẽ legato:vt no.in l.ĩj.in prin. de do.præl.In cõtrariũ j.de do.cau.mor.l.omnibus.& l.Marcellus.§.j.et l.illud gñaliter.Pro hoc qa hic caſus nõ eſt ĩter enumeratos,in quibus eſt differẽtia inter dona.cau.mor.& lega.vt inſti tu.de dona.§.j.ſub verbo,ferè.Pro hoc qd' dictũ eſt de aſsignatione libertorũ,qꝫ non eſt legatũ,vel fideicõmiſſum:tamẽ eſt locus iuri accreſcẽdi.& hoc eſt verũ.Caſus †eſt C.de cad.tol.§.hęc aũt oĩa ᵈ.vbi dicit qꝫ dicta in illa cõſtitutione locũ habeant etiã in donat.cau.mor. ſed in dicta conſtitutione principaliter dictũ erat de iure accreſcendi:ergo patet quòd habeat locum in donatio.cauſa mortis.

e NOminatim. De hoc in l.j.ſuprà, de liberis & poſthu.& l. ſi nominatim. de cõdi. & demon.& in l.turpia.§.fi.ff.de lega.j.

PRædijs. Verba generalia acceſſoriè appoſita ad ſuum principale reſtringuntur.h.d. & eſt ſatis notabilis caſus.

Ex his. De hoc habetis in pluribus legibus: ideo non inſiſto.

1 ☞ *An aliud ſit legare menſam: & aliud, legare tabulam.*

Pater. Oppo.de l.cùm pater.§.menſæ.ſ.titu.j.vbi ille qui legat menſam,videtur legare debita,& omnia alia.Sol.

1 †Aliud eſt legare menſam,ſeu tabulam:vt dicit̃ in vulgari.iſtud eſt nomen negotiationum.& ideo ſicut legato Calẽdario cedũt nomina debitorum:vt l.qui filium.ſ.eod.ita erit,ſi legetur mẽſa, ſeu tabula,ſecus ſi legetur taberna,quæ eſt nomẽ loci:ideo non cedunt nomina: vt hic. Idẽ habuiſtis declaratum per Iuriſconſul.in l.tabernæ.j.de fun.inſtru.

1 ☞ *Voluntas teſtatoris magis ex uſu perpenditur, quàm ex inſtrumentis emptionis.*
2 *Fines plebanatus an probentur per inſtrumenta emptionum.*
3 *Reus edit actori ad intentionem coadiuuandam.*

Titio. Omnes iſti caſus qui ſequunt̃ vſq; ad finem ſunt pulchri caſus. Ex vſu teſtatoris †magis qꝫ ex inſtrumentis emptionis volũtas eius perpẽdit̃.h.d. Not.ex l. iſta ſecundũ glo.qꝫ†inſtrumenta emptionis non probãt fines plebanatus.De quo dic per Cy.in l.cum aliquis.C.de iure delib.& extra de cenſi.c.cùm olim.& de prob.c.cùm cauſam.& de offi.del.c. cũ in iure.& ibi de hoc plenè per Inn. Item not.† hic qꝫ reus edit actori ad intentionem iuuandã:vt dixi ſ.eo.l.qui concubinã.§.cũ ita.

1
f
2
3

Balneas. Ex aditu iudicatur,an balneę,vel hortus cedant domui.hoc dicit.

1 ☞ *Si maior natu debet habere principaliorem domum habebit etiam omnia domui appendicia.*
2 *Domus exiſtens in confinio duarum parochiarũ, erit illius, per quam habet aditum principaliorem.*
3 *Voluntas deſtinatoris magis præſumitur ex uſu quàm aliter in dependentibus ex voluntate unius.*

g Qui domum. ᵍ Idem dicit quod prędcedens §.& eſt bonus caſus.aduerte.Quæro in §.balneas.an omnia iſta requirantur vt balnea cedant domui.Rñ.nõ eſt neceſſe vt probat̃ in iſto §.qui domũ.puto autem qꝫ ſolus aditus ſufficiat:vt l.qd' conclaue.j.de dam.infe. & faciunt iſti §. ad quæſtionẽ de facto ſecũdũ gl.formo duas q.vnã ſecũdũ laco.de Ra.†Conſuetudo eſt qꝫ maior natu habeat domũ principaliorẽ, per hunc §.habebit oĩa appendicia domus, quatenus teſtator in vſu habuit.Ita dicit Ia.de Ra.vide l.ſi.in prin.ſ.de ſer.vrb.præd. Itẽ†facit ad aliam quęſtionem:domus eſt poſita in duabus parochijs.Certè cedet illi,per quam habet aditum:vt in §.balneas.& §.qui domum.& ſ.e.l.ſi cui ædes.& l.quod conclaue.j. de dam. infe.ſed ſi haberet aditum per vtrancꝫ parochiã, cedet illi parochiæ per quam habet aditum magis frequentatum: vt l. legatis. §.ſi vnus.ſ.eo.& l.pediculis.§.argento. j. de auro & argen. lega. Vltimò vide gloſ.quæ incipit,hortus.ibi:l.ſi partem.Iſtæ duæ vltimæ leges ſunt contrariæ:ideo dic ad l.ſi.ſ.de ſer.vrb.prędi.quia ibi non erat hortus domui iniunctus,nec ad vſum domus deputatus;vt ibi no.ad l.ſi partem. Dic†qꝫ ex vſu deſtinatoris præſumitur voluntas:vt hic,& j.de vſufru.leg.l.damnas. & hoc in his quæ dependent ex voluntate vnius:vt legatum,quod ex voluntate teſtatoris dependet.ſed in his quæ dependent ex voluntate duorum,vt in emptione & in venditione nõ ſeruatur dicta præſumpta voluntas:ſed diſpoſitio iuris communis,quæ eſt vt ſingulis partibus fundi ſeruitus debeatur,& cuiuslibet partis alienationem ſequatur:vt l.via.§.quæcunqꝫ.eodem titu. Ita dicit Oldradus & bene.

SI mihi. In legato generali non continentur inſtrumẽta.hoc dicit.

IIs verbis. No,quod dicit cum inſtrumẽto: quia intelligit̃.ſ.domus;non debitorum,nec de pecunia numerata.qd' vltimũ intellige vt l.ſi chorus.ſ.e.

VCius. Nudum præceptum teſtatoris non valet.h.d. Habuiſtis ſ.eo.l.pater.§.Iulianus.

Abſolu

Universidad de Deusto

Absolutoria si fertur in una causa agenti, in alia causa non obstat exceptio rei iudicatæ.

Prohibitio de non alienando facta hæredi, quando comprehendat hæredem hæredis.

Prohibitio facta filio quòd non extendatur ad nepotes.

Sempronia. Si fertur † absolutoria in vna causa, non obstat exceptio rei iudicatæ in alia agenti. h.d. Habuistis in l. Aurelius. §. fi. de libe. le. In prin. huius l. dicit q hæres hæredis pōt alienare: quia nudū præceptum est. Ex isto tex. dicūt † doct. q prohibitio facta hæredi, ne alienet, extenditur * ad hæredē hæredis, si esset facta cum causa legitima, ita q non esset nudū præceptū: vt hac l. à cōtrario sensu. In contrariū facit in auth. de restit. fideic. §. ij. Breuiter Iaco. de Are. dicit, debemus aduertere verba ꝓhibitionis. Aut enim dicit testator ᵇ nominando hæredē: prohibeo te ne alienes: & tunc non porrigitur ad hæredē hæredis. Aut prohibuit indefinitè ᶜ: vt prohibeo hæredē ne alienet: & tunc porrigitur ad oēs successores: vt hac l. in princ. & j. eo. l. si plures. & in auth. de restit. fideic. §. ij.

Sed † quid si prohibuit per hoc nomen filij: vt, volo ne filij mei alienēt: an porrigat ᵈ ad nepotes. Certè non, vt in auth. de restit. fideicō. §. ij. & Cy. not. in l. voluntas. C. de fideic. & Iac. de Bel. in auth. de restit. fideic. in vltima quæstione.

Fratris appellatione q. contineantur sorores. Etiam ulteriores, ut saluetur à contrarietate.

Quæsitum. Appellatione fratrū continētur sorores. alle. gl. l. tres fratres. §. de pac. † Quæro de quibus fratribus intelligatur ᵉ? Breuiter intelligo de fratribus primis tantū, s. consanguineis, vel vterinis, q sunt in secūdo gradu: vt l. Iurisconsultus. §. secūdo gradu. j. de gradibus. aaliàs enim non appellant ᵉ proprièe fratres, nisi cū aliqua adiectiōe: vt frater patruelis, vel similes: vt l. Iurisc. §. quarto gradu. Sed contra ᶠ in c. Adam. in decretis. vbi filia fratris appellatur soror: & sic appellatio fratris porrigit ad alium, quā ad filiū qui est in secundo gradu. Rñ. causa euitandæ contrarietatis posset fieri illa talis interpretatio. vnde si essent testes, qui sic deponerent, possent excusari dicēdo de vlteriori, q est frater, vel soror: vt d. c. Adā aliâs frater & soror propriè dicuntur, qui sunt in secundo gradu, vt s. dixi.

Collegio. Ad q. factam in tex. glo. rñdet & dicit q non: vt habes in ea, quam videtur dicere contra casum. l. fundo. in princip. j. de fun. instru. vbi dicendo, vti optimus maximusquè est vt fuit dictum hic, veniunt etiā instrumenta. Respondeo. si gloss. vellet intelligere de omnibus prædictis, malè diceret: quia cōtra casum illius legis. Sed si gl. voluit se referre ad fenum, & ad paleas, & ad alia q̄ sunt suprà nominata, quę nō sunt in instrumento: & tunc bene dicit.

Ex parte. Alias §. ex parte. Hanc legem habuistis de verbo ad verbum in l. pater filium. in fi. s. eo. Verba institutionis directa ad alium, non ad eū qui instituitur, habent vim ᵍ fideicommissi. hoc dicit. & dixi in l. pater filium. §. fi. s. eod. dic vt ibi.

92

Qui. Appellatione familię cō tinētur etiam qui à testatore non sunt nominati. hoc dicit. Ad principium opp. quòd nō omnes de familia admittantur: vt l. peto. §. fratre. §. tit. j. Sol. intellige quòd hic erant omnes æquales in gradu, alias secus. Oppo. quòd nominati præferantur: vt l. cùm ita. §. fi. s. tit. j. Sol. Ibi fuerunt nominati in ipso fideicommisso, quo iubetur à testatore rem deuenire ad familiam: hic verò licet fuissent nominati in primo legato, tamen cum dixit, peto ne exeat de nomine meo: per hoc videtur relinquere familiæ cùm neminem nominauit. vnde omnes de familia simul admittuntur. Item oppo. quòd non omnes admittantur æqualiter: vt l. vnum ex familia. §. si duos. & ibi not. s. titu. primo. & l. cùm quidam. in fi. eo. titu. Respon. hanc legem quæ dicit omnes vocari, intellige, scilicet si nulla negligentia potest imputari. aliàs secus: vt l. contraria.

93

1 *Clausula præcedens an sit maioris efficaciæ ad sequentia, quam sequens ad determinationem præcedentium. & de uerbo, quàta, & de significatione uerbi, summa.*

Quisquis. Verbum, quanta, & verbū, summa, referuntur etiam ad corpora. hoc dicit. Idem probatur in l. j. secundum primam lec. C. de ac. & obligatio.

Oppoñ. quòd hæc scriptura ad corpora non porrigatur: vt l. talis scriptura. in fi. §. de leg. j. Gl. soluit hic notabiliter, quòd hic apposuit istam scripturam in prin. & postea legauit: ibi econtra. Ita dicit gl. & bene probatur per finem huius legis. Dicit enim volūtate defuncti suffragari. Vnde gl. quæ incipit, scilicet in futuro vide & no. ex ea, † qd' præcedens clausula est maioris efficacię ad determinationem sequētium quā sequens ad determinationem præcedentiū. Pro hoc facit qd' no. in l. filium. j. qñ dī. lega. ce. licet istud notabile in se sit verum potissimè in casu huius legis, vbi clausula fuit prolata ꝓ verbum de futuro: tñ quo ad contrariū illa sol. non placet: quia in l. talis scriptura. in fi. dicitur, qd' illa verba respiciunt pręterita legata, & futura. quare dic qd' ibi est vsus vocabulo pecuniæ: hic vocabulo summę. Vel aliter ibi tractatur de legato restringendo: hic de legato ampliando: ideo appellatione pecuniæ, seu summæ cōtinent: vt l. non qd' §. fi. cū l. seq. j. ad Tre. Vltimò no. significationē verbi, quāta. de quo etiā tex. ī l. j. sed'm primā lec. C. de ac. & ob. No. ēt hic significationē ꝟbi, summa. & ideo si statutū dicit q frater excludat sororem, non intelligit qd' frater cōsobrinos excludat sororē cōsobrinā: imò vī casus omissus ā statuto & fuit q̄stio satis intricata, in qua ꝓ parte ista ego consuluī: licet aliī cōtra, & forte malè. & ibi ēt not. tex. sed'm eū q consobrini ibi vocantur patrueles. Nā istud ē sed'm cōem vsum loquendi, maximè Tuscorū: qui vsus maximè attēdit in iure cō suetudinario. Et ad p̄dicta vide Bal. in l. illā. C. de col. & dicit Io. And. in ru. de succes. ab inte. in Spe. q noīe fratris venit frater patruelis in statuto: & noīe patris vēnit au?. Idē dicit bal. in l. scimus. in princi. C. de inof. testa. sed Ang. in l. j. ā. de inof. test. tenet contrariū. Qualiter aūt sumat cōsanguinitas, & qd de cōi vsu loquēdi in his, vide bart. in l. cū qdā. §. qd' dicitur. de acqui. hæ. Et ad bar. hic adde bal. † l. vxor tua. C. qui accusa. & qd' ibi dixi. Qui aūt dicanē germani, vide bal. in l. lege. C. de legi. hær. Et cū bar. hic trāsit Imo. in l. si dotali. ā. so. ma. & bal. † l. iubemus. §. fi. C. ad Treb. Et an appellatione fratris, veniat vterinus frater, vide Ang. in cō. xvj. Pau. de ca. in cōs. cccxxxvj. Adde an appellatione fratris veniat frater vterinus, Ro. consi. cccxj.

¶ Sed contra. Et credo q voluit allegare xxñ. q. ñ. c. quæritur cui Patriarcha. & vide bal. in l. vxor tua. C. q accu. non pos. et in c. j. de feu. guar. & vide Lud. Ro. in cōs. xv. vbi pulchrè loqē & pro bar. alle. gl. in l. fratres. C. de inoffi. testa. & in l. j. ff. eod. And. barba.

94

Hæreditatis appellatione non continentur legata, & fideicommissa.

Si Titius. Appellatione † hæreditatis non continētur legata, & fideicommissa. h.d. qd' no. & sæpe de facto occurrit. Op. de l. cū virum. C. de fideic. veritas est q hic rogauit hæreditatē seu partē suā hæreditatis: sed in cōtrarijs rogauit, vel simplr, vel vniuersaliter quicquid &c. & sic in hoc fideic. adhibetur illa distinctio q̄ adhibetur in legato: vt hic. & gl. innuit. Tetigi in l. liberto. §. filiū. j. ti. j. l. pater. §. quindecim. s. eo. Dicā in l. Marcellus. §. qdā. j. ad Treb.

1 *Reliquorum appellatione non continetur pecunia iam exacta, uel quæ usibus patris fa. est' deposita.*

2 *Item nec quæ sunt in depositо apud tutorem usibus pupilli.*

3 *Positiones quod non fuerunt introductæ per ius Digestorum.*

Interrogationes quæ fiunt ante litem contestatam, introductæ fuerunt per ius Digestorum.

4 *Iudex quod possit supplere defectum partis de iure, & de facto.*

5 *Iudicem appellationis in sentētia, an sufficiat dicere bene, uel malè iudicatū. remittiuè.*

a Ducius. §. Sempronix. Extendit. Vide Ro. ī l. si qs filiū. §. fi. de acq. hære. & Bal. & Mod. in l. fi. C. de hære. instit. & Bal. in l. volūtas. C. de fidei. & Ro. in cōsil. incip. oīpotentis Dei &c. circa ꝓpositā cōsul. de tribus dubitari cō tingit.

1 POMATES.

b ¶ Aut eīm dicit testator. vide q ponit ale. in l. si qs filium fa. §. fi. ff. de acqr. hær. vid' Alex. cōsi. lvj. ī j. vo. & in l. filius fa. §. diui. in viij. colū. in x. g. ij. Bar. ā. de leg. j. consil. lix. ī iij. vol. Barb. in l. cū acutissimi. ī xxij col. ver. vide ad hoc dubitari. C. de fideic. Alex. cōs. xxvj. in vlti. q. in iij. volu.

2 POMATES.

c ¶ Aut prohibuit indefinitè. Limita vt ꝓ Bar. & alios in l. q liberis. §. hæc verba. in vlt. q. de vul. & pup.

d ¶ An porrigat. an ꝓhibitio facta filijs extēdat, ad nepotes, ad de Bar. in l. filius fa. §. diui. de le. j. Quid autem si phibita est res alienari, alias voluit venire in familiā dic q illi de familia vsq; ad quartā gñationē. seu gradū tantū sunt prohibiti. d. aut. de restit. fideicō. §. nos. & ibi doc. quod no.

ADDE tu q opi. Bar. hic sequit' etiā idem Alexā. in consi. xxij. col. j. in fi. in ij. volu.

e ¶ Quæsitū. Nō appellant. Et ꝓ hoc facit optimè gl. no. in l. fi. §. quoties. in ꝟ. anno. ibi, sed hic differē tia fit super accidēs. de pub. ex quo infert Bal. in l. maximū vtiū. de lib prę te. & in l. ij. C. de succes. edi. q appellatione patrui, nō venit patruus magnus. Facit quod no. in l. cui eorū. §. affinitates. de postulā. An aūt appellatione fratrū monaliū, veniāt moniales, dic q nō: licet Ray. de For. dixerit q sic, secūdū Bal. in l. in multis. de sta. ho. & in l. qcūq;. C. de ser. fugiti. vide Bal. in l. tres fratres. hic alleg ꝓ Bart. vnū tñ no. dicebat Cy. & Bal. in l. cū multę. C. de don. añ nup. q in dubio dispositione pia prę ferunt monia les exclusis fratrib⁹, tanq̄ dictus locus sit magis pius. qd not. Adde qd dixit Bald. in ti. de feud. marchi. in c. j. vbi dicit q hęc dictio, frēs. & postea addidit de cōsobrinis. ergo ꝓpriè loquendo si nomē fratris proferatur sine additione, nō cōprehendit consobrinos.

f Absolutoria si fertur in una causa agenti, in alia causa non obstat exceptio rei iudicatæ.

2 Prohibitio de non alienando facta hæredi, quando comprehendat hæredem hæredis.

3 Prohibitio facta filio quòd non extendatur ad nepotes.

1 Quæsitum.

2 Collegio.

1 Ex parte.

1 Qui.

1 Quisquis.

1 Si Titius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

95-

a ¶ Secūdò no. Limita prout dicit Bar. in l. liberis. §. Lucius. ff. de ali. lega.

b ¶ Largo modo. Et q̄ in legato simplici nō veniat mistum tenet no. Bal. in l. si nulla. C. de acquirē. pos.

c ¶ Qui habebat. Vide Ang. & Imo. in l. si tibi homo. in prin. de le. j. Bald. in l. ij. in prin. C. de fideicō. & in l. manumiss. ff. de iust. et iure. & in l. ff. C. de re. alie. nō alie. & vide Bar. in l. legata. §. fi. de sup. le. & in l. cū fine. eo. ti. & qd̄ dicit Bar. in l. rē legatam. in fi. de adi. leg.

Effidius. Ista est difficilis lex. in tex. Appellatione reliquorū †, nō cōtinet pecunia iam exacta, vel q̄ vsibus patrisfamiliàs est deposita. h. d. Dicit in quinq; partes. Primò ponunt ῡba testamenti. Secdò ponuntur verba libelli legatarij, & qualis est secuta snia. Tertiò ponunt ῡba eius qui succubuit, & appellauit. Quartò ponunt verba Imperatoris iudicātis. Quintò formaī noua quęstio, & eius determinatio. Secd'a ibi: legatarius proferebat. Tertia ibi: ex diuerso. Quarta ibi Imperator. Quinta ibi: à patre legatarij. In text. ibi, reliqua &c. Dic i. rōnē posita q̄ reliqua erāt restituta tam sua quā colonorū. Dy. & sic petebat pecuniā iam exactā. secd'm Dy. ista lex habet aliquas gl. q̄ legūt hūc tex. diuersis mo. Quæro pro declaratione: illa verba in secd'a parte posita ibi: itē eorū, quorum rōnem, &c. vtrū sint ῡba libelli, vel testamenti. Quidā quòd sunt verba testamēti: alij qd̄ sunt verba libelli. si vis ponere qd̄ sint verba libelli, & tex. ꝓcedit magis clarè. Vel dic q̄ sunt verba testamēti relata in libello. Secundò quæro, dicit hic in condito. aliàs in credito. quæro apud quē. Quidā dicūt: cōdito apud Antiochū. alij apud ipsum patrē testatorē: & ista non habet dubiū. sed primum tenet
2 gl. sup verbo in credito. aliàs in cōdito. el ij. Not. ergo †qd̄ est in cōdito seu deposito apud tutorem vsibus pupilli, non continet appellatione reliquorum. Item dicitur in ver. ex diuerso reliqua non peti. qd est dicere hoc? Quidā dicunt reliqua non possunt peti: multò minus ista, quæ nō sunt reliqua. qd̄ non placet: quare lege vt dicit gl. nō petis reliqua: ga tibi nō cōtradicet. sed petis ea, q̄ non sunt reliqua: vt pecuniam exactā, vel repositā in horreo ad vsum patrisfamiliàs. Vlterius qdā dicunt ꝓ ista le-
3 gem †q̄ positiones fuerūt introductæ ꝓ iura Digestorū: vt in ῡs. pone. qd̄ nō placet: quia hic Imperator nō interrogauit de facto sed magis de iure: vt hic vides. Interrogationes aūt quæ fiunt ante litis cōte. bñ fuerūt introductę ꝓ titulū de interrogatorijs actionibus. sed interrogationes q̄ fiūt post li. cōte. non fuerunt de isto iure de hoc ꝓ Cy. in l. ij. §. sed quia. C. de iur. cal. & ꝓ Io. and.
4 in c. j. extra de cōfessis. in vj. Vlterius †habes qd̄ iudex potest hic supplere partis defectū de iure, & de facto. Hoc examinaui
5 in l. iiij. §. hoc aūt. de dā. ife. †Vltimò īducit ista lex q̄ sufficit iudicē i snia appellatiōis dicere bñ iudicatū. vel malè. De quo no. plenè in l. eos. C. de app. & dixi in l. cū apud Sempronū. j. iudi. sol.

1 *☞ Indefinita æquipollet uniuersali.*
2 *Legatum nominatim ab uno non debetur à sequentibus in gradu.*
3 *Stante statuto quod occidens occidatur, nisi habuerit pacem ab hærede: an sufficiat habere pacem ab uno ex pluribus hæredibus remissiue.*

96-

1 **Si plures.** †Indefinita æquipollet vniuersali. hoc dicit. No. hic duo primò qd̄ dixi ī casu summario, de quo in l. si pluribus. §. de leg. ij. Secū
2 dò †no. qd̄ si legatum est relictū nominatim ab vno, à
a sequentibus in gradu nō debetur. Simile in l. j. §. id qd̄ ex substi
3 tutione. §. ad l. Fal. & in l. j. in fi. §. e. dixi in l. licet. §. de le. j. †Vltimò ista lex inducitur ad q. dicit statutū qui occidit, occidat, nisi habuerit pacem ab hærede. modo quidam plures hæredes habet an debet habere pacem ab omnibus, vel sufficiat quòd ab vno. Ista lex facit qd̄ ab omnibus. Istam quæstionem examinaui in l. eadem. §. Cato. de verbo. ob. in vlti. q.

97-

Seruis vrbanis. In vltimis voluntatibus illi dicūtur seruí vrbani quos testator vrbanorum numero habuit. hoc dicit. De quo in l. vrbana familia. de verb. signifi. & l. quemadmodum. de supel. lega.

1 *☞ Id in quo quis magis uersatur, inspici debet.*
2 *Esse cocum, est officium.*

Seruis lecticarijs. Opp. quòd †debeamus inspicere id, in quo magis versat: vt l. legatis. §. si vnus. §. eodem. Dic quod hic erat cocus vilium ciborum:
2 †& sic erat officium: vt l. legatis. §. si ex officio. §. eo. Secus si erat versatus circa vtrunq; artificium: quia tunc debet inspici illud, in quo magis versatur: vt ibi. Ita tenet glo. & bene.

Si alij. Generi ꝓ speciē derogat: & qd̄ in duabus speciebus reperitur, inter legatarios diuersarum specierū cōicat h. d. Not. tex. ibi: semper enim species, &c. Tex. ibi: si in specie. dic, s. eadem. ibi: aut genere. dic, s. eodem. Opp. de principio ad finem. Nam in principio dicitur q̄ vnū est genus, aliud est species. in fi. dicitur qd̄ sunt eiusdem generis & speciei. Rñdeo, secūdum varietatem facti hoc contingit. Nam in principio ponit qd̄ omnes erant vernæ: & sic hoc accipiebat pro genere, & quidam cursores: & istud accipiebatur pro specie. sed in fine q̄dam erant vernæ tm̄, quidā cursores tm̄, quidam vernæ & cursores. Secundò opp. ista talia accidentia non inducunt diuersitatem specificam: vt no. Insti. de iure pers. §. fi. Respondeo, qd̄ propriè lo
b quendo non differūt in specie: sed largo modo ¹possunt dici specie differre. & ita loquitur hic, & in tota materia, vbi generi ꝓ speciem derogatur: vt dixi in l. quæsitum. §. fi. de fun. instru. Opp. dicitur hic quòd hi, qui sunt in eodē genere vel specie cōmunicabuntur. contra in l. Titiæ textores. §. de le. j. Sol. Ibi legando excipit: hic non, sed verè legauit: vt probatur ista distinctio ibidē in tex. Sed cōtra hoc opp. de l. legatis. §. si vnus. §. e. vbi debet tradi illi artificio in quo vt plurimū versabatur. Sol. fateor cōtrariū. Nam hic dicit, plerūq; communicabuntur. q. d. non semper vt si magis cursoribus quā vernis accōmodabatur. hoc non placet: quia in lege cōtraria loquitur in duobus artificijs: & ideo inspicimus id, in quo magis versabatur. sed hic est vnum artificiū: aliud est qualitas insita à natura, quæ qualitas vsum non habet: vnde tunc communicabuntur. Sed contra hoc opp. & vī qd̄ artificium superet officium, & solum artificium inspiciamus: vt §. proxi. §. sed esse vernā, non est officium vel artificiū, sed est quędam qualitas īsita à natura: ideo ab aliquo artificio vel officio nō vincit. Ideo reassume duo verba: Quandoq; vnus seruus habet vnū officiū, vel vnum artificium: & tūc artificiū attendit: vt §. proxi. §. & l. textoribus. §. eod. & l. legatis. §. si ex officio. Quandoq; habet plura artificia seu officia: & tunc attendit id, in quo magis versatur: vt d. l. legatis. §. si vnus. sed si in vtroq; æqualiter versaret, talis seruus esset cōis eorū, q̄bus seruí dictorū artificiorū essent legati: ar. huius §. & d. l. Titiæ textores. Si verò seruí habeant vnum officium, vel vnum artificium, vel vnam aliā qualitatē insitam à natura: tunc haberet locum. §. noster. Vltimò dicit hic plerūq; quæro quare dicit plerunq;. Gl. dat duas sol. tene vltimam.

98-

Aeres meus. Breuiter. h. d. Verbum reddendi, habet significationem per se dādi. hoc dicit. Simile in l. ῡbum reddendi. de ver. sig. & l. cū quidam. §. tit. j. cum si. Vtrum hoc sit ex propria significatione, vel ex interpretatione, dixi in rub. §. fol. mat.

Duæ. Si nominant aliqua indiuidua specie contenta sub genere, ad alia in eadem specie contenta non porrigit illud genus. h. d. Simile in l. j. de aur. & arg. leg. qd̄ examina, vt dixi in l. quæsitum. §. fi. j. de fun. instru. & instru. leg.

Vxori. Singulare vniuersale positum neutraliter, pōt referri ad oīa præcedentia, cuiuscunq; generis vel numeri existunt. h. d. sed'm verū intellectum. Oppo. imò non refert ad oīa: quia nō potest fieri salua ratione recti sermonis: vt l. Plautius. de aur. & arg. le. Rñdeo, hoc operat signum. vniuersale adiectum hic, s. omne. Cætera dic vt d. l. Plautius. Et facit iste §. ad q. notatam per Dy. in l. cum filio. §. de leg. j.

Cuius. Legatis vasis non cedunt alia vasa, in quibus reponūtur, nisi sint vilis materiæ. h. d. & est bonus casus.

Cui. Principale trahit ad se accessorium quāquam sit pretiosius. hoc dicit.

1 *☞ Legatis omnibus prædijs non ueniunt prædia pignori obligata.*
2 *Alienatione prohibita, quando uideatur prohibita obligatio pignoris.*
3 *Feudum non potest pignorari.*

99-

c **Vi habebat.** 'Legatis prædijs testator non videtur legare quæ sibi sunt obligata, nisi ex cessatione debitoris ea habeat vt propria. h. d. Not. tex. qd̄ ferè cessante debitore, &c. Circa hoc gl. format duas quæstio
1 nes. Primò †quæro: quid si dixi, omnia prædia: an veniāt prædia pignori obligata. Quidam quòd sic gl. dicit contrarium: ga hæc dixit omnia, vt patet in Græca translatione. Contra istam gl. facit le. Iul. in prin. §. eo. Rñ. dictio, omnes, facit quòd comprehendantur omnia, quæ possunt comprehendi ex natura sermonis. Sed prædia obligata non possunt cōprehendi ex natura sermonis:

nis:vt.ſ.eo.l.ſeruos ergo &c. Item dicit hic,non ſunt redacta. quæro qualiter redigantur? Dicit gloſſ. ꝙ tantus erat cumulas
a vſurarum,ꝙ prædia nō valebant tm̄. Per hoc pōt determinari
2 qō,quā doc.formant in l.fi.C.de re.alie.nō alie. †an ſi eſt ꝓhibíta alienatio,ſit prohibita pignoris obligatio,diſtinguit: aut ſunt pignora obligata pro tanta pecunia ꝙ non eſt ſpes luitionis: & videtur prohibita obligatio:aliás nō.Ita debet intelligi l. in quo
3 rum.ſ.de pig.& facit l.legata.in fi.j.de ſup.lega.ſed in feudis eſt expreſſum ꝙ nullo modo licet obligare:vt x.col.de ꝓhi.feu.ali. imperialem.in princ.

Peto. Fundo legato vti eſt,nō cedūt reliqua colonorū. h.d. Quæro,quare nō cedunt in legato reliqua colonorū? Reſpō.quia reliqua nō ſunt in fundo,ſed vniformiter reſpiciūt totum patrimonium:vt l.ſi fideic.§.tractatum.ſ.de iud. Lōo

His verbis. Si verbum pōt ſe habere ad præteritū & futurū, ex coniuncta ſcriptura declarat ad quod ſe habeat. Itē præſentis vel p̄teriti verba reſtringuntur ad ea,quę ſunt in tempore teſtamēti. h.d. Primo quæro quæ fuit ratio quare iſta nō continentur. Dicit gl.ratio eſt qa verba præſentis tēporis referunt ad tēpus teſtamenti. Alia eſt,qa fuerunt appoſita ad tēpus. Cōtra primam rationē videt tex.iſte. Dicit em̄,quicquid conditū fuerit. Itē dicit,cōtinebunt:q̄ ſunt tpis futuri:ideo ad futurū debent porrigi. Dic ꝙ eſt hic verbū p̄teriti tpis,& futuri:qa conditū eſt participium præteriti tpis & eſt verbū erit,qd eſt futuri tēporis vñ inſpicimus tēpus præteritū.Sed hoc eſt cōtra caſum l.cū tale.§.falſam.ſ.de cōdi.& demon.vbi futurū inſpicimus.quare dic ꝙ hic iſta ſcriptura poteſt eſſe ambigua:& pōt primò intelligi ꝙ totū ſit vna pars,& erit futurū. Alio modo vt ſint duæ partes: vt dicamus cōditū,ſcilicet de præſenti,erit,ſ.exiſtet.& hic eſt intellectus huius l.,ꝓpter verba q̄ ſunt hic,trāslata ſint,& tranſtulerint. aliás inſpicimus tēpus futurū,vt dixi. Vltimò no.iſtā l.ad quę ſtionē,vtrū ſchedula manu teſtatoris ſcripta faciat fidem. Dicit enim mēbranis manu mea ſcriptis. De quo dicemus in l. ſi ita. de condi.& demon.

Idem quæſiuit. In legato generali veniunt ea quę in inſtrumentis continentur.h.d.

Pater. Falſa demonſtratio non vitiat legatum.hoc dicit.

b **Alumno.** [b] Si legatarius quod ſibi debet emi,ab hęrede emat:actionem habet ad pretium.h.d. Simile habuiſtis ꝙ poteſt agi ad pretium:vt l.patronus.in prin.ſ.c. & l. Titia Seio.in prin.ſ.tit.j.

1 ☞ *Collecta & tributum ſpectat ad legatarium.*

2 *Et legatis expenſis ſtudij,uenit expenſa matriculæ.*

Idem teſtator. Si legat res empta,pretiū reī debet ſolui ab hærede,nō à legatario.h.d.Opp. de l.quæro.j.tit.ij.vbi hæres talia non p̄ſtat.Gl.ſoluit.Q̄nq; ſoluit aliqd ꝓ re habēda:& tūc re legata à legatario non repetit:vt
1 hic.Q̄nq;†re habita ſoluit aliqd propter aliud,vt collecta,tribu
c ta,& ſimilia:& tūc debet ea ſoluere poſſeſſor :vt l.cōtraria.vide gl.q̄ incipit,ſed cōtra.j.ti.ij.l.quæro.& iſtā gl. perpetuò tene mēti.Dy.determinat iſtā q̄onē duobus modis.Primò,id qd hic dicit,eo habito p̄ſtat legatarius.eſt verū, niſi impenſæ æquiuale-
d rēt fructibus:vt no.ſ.e.l.q cōcubinā.§.q hortos. [d] Secūdò debetis hoc itelligere,qñ legat res:vt puta,lego talē rē,vel legouſum fructū,vel reditus talis fundi.ſed ſi legareť ipſum incertū: vt qa conduxi à cōmuni Peruſij certas poſſeſſiones,& legaui tibi ipſam cōductionē:tūc eſſet ſecus:vt intelligat legatū quicqd pōt eſſe lucri,ſeu quicqd per cōductorē ſoluti debet:arg.eius qd no. in l.ſi prior.ſ.ſol.ma.& ſ.ti.j.l.Mæuio.§.à me. Nō ob. dictus §. q hortos.in l.q cōcubinā.ſ.e.qa ibi illud fit ꝓpter alia verba expreſſa in legādo.Secus ſi ſimpliciter talē cōductionē legaſſet:vt
2 ſuprà dixi.Facit† ꝙ ſi aliqs legat alicui expenſas ſtudij," ꝙ ei de
e betur id,quod ſoluitur pro introitu matriculæ. Idē

f **Si pater.** [f] Legata ab exhērdati ſubſtituto nō valēt etiā ſi ad eū bona defuncti perueniāt per mediā perſonā.h.d.No.qd dicit,nō principaliter, ſed per ſucceſſionē,&c. Opp. ꝙ ſubſtitutus exhæredati poſſit grauari:vt l.in ratiōe.§.fi.j.ad le.Fal.So. ibi pōt grauari,ſi ſubſtitutus eſt hæres defuncti,vt ibi:aliás ſecus,vt hic & plenè no.in l.pe.C.de leg.& dixi in l.qui fundū.§.q filios.j. ad le. Fal.

a ¶Determinari. An ſi eſt prohibita alienatio,ſit,phibita pignoris obligatio & ꝓ iſtū tex.hic dicit Nic.de Neapo.qd ſi ſtatutū ,phibet forēſem acquirere domum,qd nō poterit accipi domus pignori pro pretio æquiualenti. & iō dicit Bal.in l.manumiſſi.de iuſtit.& iur.& in l.volūtas.C.de fideic.qd ſi trado rem cū pacto,ne exeat manus tuas,& tu pro ꝑtio æquiualenti pignoraſti:videris cōtra pactū veniſſe. Et adde Pet.& Cy.ī l.iñ.C.de le. & vide bal.ī l.fi.C.de re.alie. nō alie.& Bal. in l.j. ſ.ꝙ ſeruū corporaliter.vbi ꝙ modernio-res,de acquir.poſ.& Bal.in l.ñ.in prin.C. de fideic.bart.in l.legata.in fi.j.de ſup.le. Adde limitandā hāc l.ſecd'm Pau. de caſt. in l.q poſt. C.de leg.

dic vt ibi dixi.

Si filius. Quod operatur propoſitū in propoſito,operatur oppoſitum in oppoſito.h.d.Materiā huius §. habuiſtis in l.filium.in prin.de leg. preſtand.

De annuis legatis. *Rubrica.*

Dictū ē §.de legatis in gñe:nūc ē vidēdū ī ſpē.Sed qa circa legata ānua occurūt multa dubia:iō poſita ē hic rub. de annuis leg.

LEX I.

Cvm in annos ſingulos. Quærit gl.vbi legatū debeť,& ꝙ cōſequēs videamus vbi poſsit ſolui. Dicit gl.ī tribus locis,& ī eiſdē p̄t ſolui. Qd exa
mina ſ.de iudi.l.qd legat.et ꝙ gl.& Cy.C. vbi de ſi.agi op.l.j.& ſ.d le.j.l.cū res. ī tex.

1 ☞ *Obligatio ad totale intereſſe committitur quando mora particularis aufert cōmodum totius temporis.*

LEX II

In annos ſingulos. †Si mora particularis aufert cō-
1 modū totius tpis obligatio ſtatī ad totale [1]ntereſſe cōmittit.h.h. Op.ꝙ nō cōmittat ſtatī ſtipl'o ad totale ītereſſe,imo ad ꝑticulare:vt l.ſtipl'ones non diui.§. planè.j.de ver.ob.So.dic iō:qa mora particularis aufert cōmodum totius tēporis: aliás ſecus.Quod examina vt dixi plenè in repetitione l.ſtipl'ones nō diuidunt.j. dever. ob.in q.v.& facit l.ſi ī lege.§.colonus.ſ.loc.

1 ☞ *Citatus perſonaliter ſi non cōpareat, & ex forma ſtatuti citetur bis:habebit tantam dilationem in ſecunda citatione,quantam habuit in prima.*

2 *Diſtributio fienda per aliquem inter plures, debet fieri arbitrio boni uiri.*

3 *Promiſſio facta in illis terminis, quos Titius declarabit, intelligitur quod non declaret in uno termino.*

4 *Promiſſio de dando in tribus terminis, ſi non dicitur quibus:intelligitur in tribus annis.*

LEX III.

Si legatum. [g] Legatū annua, bima, trima die, debet preſtari ꝑ annuas pręſtatiōes ęquales , niſi alia mēs teſtōris appareat.h. d.& eſt multū notabilis l.& ſingularis.et ꝓ hāc l.dicit gl.ꝙ exponunt oēs leges quę dicūt annua,bima,trima die.& eſt not.hæc l.
1 ad multa. Dicit† ſtatutū,ꝙ reus in ꝑſona citatus habeat dilationē x.dierū:& ſi nō cō-
h paruit,tūc ēt bis citeť.& nō repetit de dilatiōe.Certè ꝓ iſtū tex.vī dicendū,ꝙ oēs dila
2 tiōes ſunt æquales. †Sed ò no.ar.[h] ꝙ ſi cōmittit alicui,ꝙ certā quātitatē diſtribuat in
i ter plures ęqualiter, vel īęqualiter:ītelligit arbitrio [i]boni viri. Tertiò no.† ꝙ ſi ꝓmitto
3 tibi ī illis terminis,ꝗs Titi[j] declarabit:debet
k itelligi[k] ꝙ ī vno termino nō declaret.Quar
l tò no.[l]† qd ſi ꝓmitto tibi x.dare ī tribus ter
4 minis, nec dico ꝗbus:certè iſti tres termini debēt intelligi in tribus annis:vt hac l. in fi.

1 ☞ *Vſura an poſsit imponi in ultimis uoluntatibus.*

m **Si cui certa.** [m] Vſura† etiā in vltima
1 volūtate,non pōt legi-

g ¶Si legatū. Et not.ſi primo citať quis vt cōpareat poſt decem dies,et ſi nō cōparuerit,bis citeť intelligit repetita prima dilatio.& vide ꝙ dixi circa hāc l.in cap. Ioan. de reſt. And.Barb.

g ¶Si legatū. Quid ſi dixi,lego tibi decē q volo p̄ſtari primo, ſecdo,& tertio anno: an intelligat annuū legatū multiplicatū, vide Pet. & Ang.ll. q hoc anno.ad fin.de ver.ob.& no.melius quā alibi qualiter intelligatur annua, bima,die. & no. Imo. in l.ſi quis legata. de condi. & demon.

h ¶Not.argu.Facit ad no.p hal.ll.j. ī xvij. col.de ſac. ſan. eccle.

i ¶Intelligit arbitrio. Facit qd no.bar.in l. filij.ſ.cū p̄.de leg.ij.

k ¶Debet intelligi.Facit qd no.bar.in l.eū qui calēdis. de ſ. ob. in cōtrariū facit d.l. eū qui calēdis.& contra bar. ibi tenet Ro. ſed vt ſcripſi ibi poſt eū verior ē ſnīa Bar.

POMATES.

l ¶Quarto no.vid modernos ī l.legata furiliter. ſ.fi.ff. de le.i.& vid ī ſifi Feli.in c.ex lris.in vj.co.de cōſti.

m ¶Si cui certa.Et vide Bal.in l.j.C.de his qui pœ.no.An autem papa poterit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

vide bal.in c.bñficiū extrā de reg.iur.ī vj. And.Barb.

☞Sicut certa.ḋ iſto tex.vide Bar. in l.cū ſti.de ver.ob.& vid' Bal.ī l.cū allegas.C. de vſu.in pe.co.& in l.j.C.de his q̄ pœ.no. in x.col.p Ro. in l.ſti pulatio iſta.§.alteri. de ver.obli. 1

☞POMATES.

a ¶A vobis. Vide per iſtū tex.qd cōſuluit Signo.conſi. lij. inci. quidā ia.notāter vbi tenet ꝙ idē eſſet ſi teſtator dixiſſet, quoadvixerit & ſine mā dato.

b ¶Itē op. Et an officiales tranſmittāt ſalariū anni incœpti ad hæredes ſuos, vide bar.& Ange.in l. diē functo.ff.de off.aſſeſ. & vide caſum ſin.ſecundū Bart.in l.ſi.C. de dome. & pte.lib. xij.& ibi dedi remiſſiones.& vide bart.ī l.j.C.de re milit.lib. xij.bal.in l. petitionē C.de aduo.diuer.iudi.And.Barba.

c ¶Quintus. Officium iudicis. Officium iudicis nō eſt actus & hoc no.Bar.ī l.j.§.de turiſd.om.iu.in ,ñ.q. ¶No.qd' officiū iudicis. Et vide Bart.in l. j.§.de iuriſ.om.iudi. Sed p̄ſupponit quaſi actionē. Gl.eſt ſing. ſcd'm ang.j.de v'.ob. l.j.And.Barba. 1

d ¶Fratribus minorib'. Adde Bal. in aut', ingreſsi in xl. col. de fac.ſan.eccl. & q̄ no. a ſl.ciuitatib' de le.j.et vide bar.in l. neqcq̄ §.fi.de offic.p̄conſit. Et ſimiliter in q̄buſdam relictis ad pias cauſas ſcd'm Bal.ī l. cōſulta.in fi. C.de teſta.p iſtum tex.

e ¶Quòd debeant. Et bar.hoc ſimplr refert Pe.de anc.in cō. cccIxxxix. inci. de iure eōi proculdubio dicēdū &c.circa pe.co. vel vlti.col.

f ¶Sed ego. Et vide Bal. in l. cū oportet. b C.de bo. quæ li. vbi dixit, quòd ſi pater mandauit quod pupillus eſſet ſocius cōmunis cum fratrib', tenet.alle.tex.ſing.in l.qui negotiationem §.de admi.tut.& no. de iſto verbo, communiter. & vide de iſto verbo, pariter.c. fi.de his q̄ fl.à ma. par.ca.c.bonæ.de poſtula.prælā.el.ñ.c.cū olim.el.ij.de offic.de le.j.ſi cui.ff.de dona. cauſa mor.l. fundus. §.ſi duo pariter.ff. de pigno.l. ſi pariter.ff. de ſibe. cau. & vide tex.in auth.poſt fratres.in verbo, pariter ſuccedant. C. de leg. hæred. Andreas Barba. 1 2

timū modū excedere.h.d.De hoc dixi in l. ij.j.de his q̄ pœ.no.& ibi allegaui iſtum tex. Hodie aūt de iure Canonico putarē ꝙ nullo modo poſsit imponi vſura in vltimis voluntatibus:quia quicquid eſt vltra modum probabilem,eſt vſura,ſed in pœna dic vt dixi in l.ij.de his quæ pœ.nomi.

☞*In præſtationibus annuis an ſufficiat una præſcriptio.*

SI in ſingulos. Legatū annuū pro primo annuo eſt purū, p̄ ſequētibus eſt cōdōnale.h.d. Opp.de l.poſt duos.C.de aduo.diuer.iud.Sol. Illa cōcor.

Op.j.q̄ dī.le.ce.l.nec ſemel.circa prin.& l.ſi cū p̄finitione & l.Firmio.§.fi.Glo.ſoluit tribus modis.Primo modo,qd' ibi fuit vnū legatū, ſed p̄ſtatio fuit diuiſa fauore hrdis. vel hic cā alimētorū vel ibi certū tp̄s fuit adiectū:hic nō.ita dicit gl.Prima ſol. eſt vera: tñ dic no.Quandoq; ſumus certi vtrū teſtator diuiſerit p̄ſtationē cā multiplicādi legatū, vel cā diuidēdi præſtationes,& exonerā dī hæredes:& ſtamus certo. ſed ī dubio aut fuit adiectū certum tp̄s:aut nō.Primo caſu loquitur hic,cū ſi.Scd'o caſu diſtingue; aut ex cā alimentorum aut ex alia,vt ꝓbat tex. in l.ſi cū præfinitione. Opp.de l.ſi ſtichū §.ſtipulatio.j.de verb.ob.& l.ſenatus.in fi.j. de do.cau.mor.Sol. Aliud in contractibus in quibus eſt vnum:aliud in legatis,in quibus ſunt plura.qd' dic vt l.ſi ſtichū.§.ſtipulatio.& plenius dixi ī l.ſeruus cōis meus. §. fi.j.de ſtip.ſer. †Vltimò gl.inducit hāc legem ad quæſtionē,qñ eſt præſtatio annua, vtrū ſufficiat vna p̄ſcriptio,vel requirant plures,vt dicantur plures.& dic vt no.p̄ gl. in l.cū notiſsimi.§.penū.C.de præſc.xxx.an. & dixi in l.de pupillo.§.ſi in pluribus. j. de oper.no.nun.& ibi gl.& Dy.

AVobis. 2 Sufficit vltimū annum eſſe cœptum,vt legatum annuū pro illo anno tranſmittat.h.d. Opp. de l.ſi operas.§.devſufructu.et l.ſed & ſi qs §.ſi operas.eo.ti.Soluit glo.duobus modis. Tu dic breuiter:hic loquitur in legato annuo facto ſimplr,non reſpectu alicuius facti explicandi à legatario:ibi verò erat ſtipulatio annua,reſpectu alterius facti explicādi à ſtipulatore: & ideo pro quota parte anni illud factū impleuit,ex illa parte committit ſtipulatio,vt ibi,& dixi plenè ī l. ſeruus cōis meus.§.fi.j.de ſti.ſer.ſed tetigi in l. ſi ex toto.§.fi.§.de le.j. Item opp.de l.petitionem.C.de aduo.diuer.iud.Sol.expone vt ibi gl.dicit:quia nil ad hæredem tranſit: ſubaudi,niſi ſalarium illius anni.& no.in l. poſt duos.eo.titu.

ANnuam. Propter mortem executoris legatū annuum nō extinguitur.h.d. Opp. de l.legatum.in fi.j.de admi.re.ad ciui.perti.Sol.gl.qa hic,cū reliquit ad ludos honeſtos:ibi ad inhoneſtos. Opp.ꝙ non in perpetuū,ſed vſq; ad certos annos debeatur:vt l.ſi vſusfructus.§.q.mo.vſusfr. amit. Gl.ſoluit,ibi in vſufructu:hic in legato annuo.In contrarium vī tenere gl.j.eo.l. penū. & j.ti.j.l.ſi vſusfructus.& ibi dicam.

☞*Officium iudicis non eſt actio.*
Fratres minores non petunt iure actionis relicta, ſed iudex ex officio cogit hæredem.

3 *Iuſſus te ſtatoris quòd hæredes uſque ad decem annos debeant cōmuniter morari, quando ualeat.*
Clauſula, quòd debeant ſtare & morari communiter, quid importet.

QVintus. Diſpoſitio reſpiciens ſolam authoritatē defuncti, non commodum alterius: non iure actionis, ſed per officium iudicis effectui demandatur.h.d.vſq; ad fi. No.notabilem tex.in fi.ibi:neq; 1 omnino ſpernenda,neq;,&c. †No.quod officium iudicis nō c eſt actio.qd' plenè ſolet dici Inſti.de actio.in prin. Scd'ò not. 2 †pro fratribus minoribus[d] qui nō poſſunt petere iure actionis id d quod eis eſt relictum:certè compellūtur hæredes dare officio iu 3 dicis,vt hic. Vltimò formo talem quæſtionem:teſtator †iuſsit hæredes vſq; ad decem annos debere morari communiter.quæro an iſta diſpoſitio aliquid valeat.Videtur ꝙ non: quia licet teſtator iubeat pupillum apud aliquem morari,hoc omnino ſeruari non debet:quia ſibi non expedit:vt hic,& l.j.§.vbi pu.edu.debeat. Cōtrarium puto qd' valeat,ſi alicuius eorū intereſt: vt hac lege,ibi:aliter atq;,&c.Pro cuius declaratione eſt videndū quid e importent iſta verba,qd' debeant ſtare,& morari communiter. Videtur qd' importent quòd omnia bona ſint communia:vt l.ſi. f §.Lucius.§.de leg.ij.& l.Lucius.in prin.j.ad Tre.Sed ego cōſulendo dixi aliter:quia quandoq; iſtud verbum,communiter, refertur ad res:& tunc importat quòd ipſum patrimoniū ſit commune:vt in legibus.§.alle.Quandoq; refertur ad actum ſtandi, ſeu morandi communiter:vt in themate propoſito:& tunc quādoq; iſta verba referuntur ad aliquos qui habent patrimoniū diſtinctum,& ſeparatum:vt legovni ſcholari centum,ſi ſteterit,& moratus fuerit communiter cum Sempronio:tunc debet intelligi communiter,i.qd' expenſæ victus fiant communiter,& equaliter conferantur:vt l.j.circa prin.et l.iij.in fi.j.de colle.illici.Quā doq; iſta verba referunt ad habētes patrimonium commune,& qñ teſtator iubet plures fratres morari communiter : tunc debet intelligi qd' æqualiter fructus colligant,& æqualiter expendantur,& licet vnus haberet maiorē familiam quā alius, nō propter hoc tenebit plus conferre.Hoc probatur:quia verbū cōiter, debet intelligi,i.æqualiter:vt d.l.fi.§.Lucius.§.de leg.ij. Hoc videt dicere tex.x.col.de duo.fra.de no.be.inue.c.duo fratres.Pro hoc facit l.cū duobus.§.idē Pap aliàs incipit,ſi fratres.§.pro ſoc. Pro hoc videtur quaſi tex.j.de do.exce.l.ſi.§.fi.vbi iſta verba parem rationem fecerit exponuntur,id eſt eo noīe nil exegerit. Ita hic, communiter vixerint debet intelligi,id eſt,æqualiter. i. quòd eo nomine neuter ab altero aliquid exigat.

1 ☞*Legatum factum quitati in annos ſingulos, dicitur perpetuum.*

IN ſingulos annos. Legatū in annos ſingulos eſt ſimile legato vſusfructus, niſi in tribus quę hac lege ponunt.h.d. tex.ibi:finiatur &c. quæ repetitio in legato annuo nil operatur.cum capitis diminutione nō finiatur & ſic eſt hęc ſecūda differentia. Vltimò gl.quæ eſt hic,ponit caſum in l.iſta.Dicitur hic qd' vſusfructus finitur capitis diminutione.Contra,C. de vſufr.l.corruptionē.Sol. Minima capitis diminutione nō pe- 1 rit,vt ibi:ſecus in magna,vel media,vt hic. Quærit glo.†quid ſi ſit relictū ciuitati eo modo quo dicitur in ver. quod in vſufr. ſ. per retentionē.Dicunt quidam,qd' tunc legatū eſt perpetuū,niſi ciuitas pariatur aratrum:vt ſi hoīes inde diſcedant animo deſerē dī ciuitatem:vt l.ſi vſusfructus.§.quib.mo.vſusfr.amit.

1 ☞*Idem eſt dicere, lego decem ſuper illo fundo, quod obligo fundum pro decem.*

1 FVndus, quem. †Quæro quid ſi teſtator dicit,lego centū annua ſup illo fundo:vtrū ex hoc videat illū fundū expreſsè obligare:& idē dico in cōtractu ſocietatis.Dico qd' ſic:quia tm̄ eſt dicere,lego ſuper illo fundo:quantū,obligo illum fundum.Hoc ꝓbatur in ru.§. de re. eo.qui ſub tut.vel cura.ſunt,non alie.vel ſupponendis.& videtur tex.in l.codicil.§.inſtituto.§.de leg.ij.

1 ☞*Famulo, qui tribus ſcholaribus ſeruiebat, ſi duo receſſerunt, an debeat diminui ſalarium.*

SEio. Legatū relictum ob cauſam, determinat ſcd'm cauſam ſibi annexā.h.d. No.tex. ibi:cū tam labor,&c. Opp.C.de inſti.& ſub.l.j. & j.de cond.demō.l.in teſtō.Sol.hic legatū fuit factum in fauorē hæredis,vt apparet ex verbis teſtatoris,

Universidad de Deusto

toris,ſed ibi in fauorẽ legatarij. Alij dicunt diſtinguẽdũ eſſe', an iſte amicus cœperit morari cũ hæredibus vel non, q̃ diſtinctio non eſt vera:vt probat̃ ſ. ti.j.l.q cõcubinam.§. vxori. quare tene primã ſol.& eodẽ modo reſpõde ad l.j.C.de le.Op.de l.Meuia. j.eo.Sol.Ibi ſtetit per eũ,cũ quo morari debebat: hic per caſum. Hanc materiã dixi plenè j.de cõdi.& demon.l.illis libertis: vbi teneo opinionẽ gl.reprobata opinio Pet.& Dy.Quæro,quid ſi illi,q deceſſerunt,inſtituerũt hæredẽ iſtũ ſuperuiuẽtẽ. Certè cũ labor nõ eſſet minutus,cũ patrimoniũ eſſet integrũ apud eũ, nõ minuet̃ iſta præſtatio,vt hic patet.Itẽ ſi teſtator iniũxit aliquod onus alicui,qd' ita facilíter expediat̃ pro tribus,ſicut ꝑ vno:tũc quia onus nõ minuit̃,nõ debet minui præſtatio,vt hic,ibi:cũ tã
a labor,&c.& hic eſt ar.ª †pro famulo ſcholariũ,ſi famulus cœpit
1 ſtare cũ duobus,vel tribus,& duo receſſerũt,vtrũ debeat habe-
b re tm̃ ab vno remanẽte quãtũ ab oĩbus. Certè eatenus ᵇ quate-nus labor diminuit̃,debet diminui præſtatio pẽſionis, vt hic:vñ cũ tantus labor ſit in ſeruiendo vni,quãtus eſt in ſeruiẽdo tribus non deberet minui præſtatio,ſeu penſio.vnde arbitrio boni viri hoc ſtatuetur.

1 ☞ *Dictum generale ad extraordinaria non extenditur.*
2 *Ruſticus ſi legat domino quantũ præſtabat,qd'intelligitur ratione erogationis annuæ.*
3 *Procurator generalis q, poteſt facere ea,quæ dominus ordinarie faciebat.*
4 *Qui renunciat caſibus fortuitis,non intelligitur renunciaſſe inſolitis.*

c **Medico.** 'Dictũ generale †ad extraordinaria non referr̃.
1 h.d.Nota caſum.Dy. intelligit erogationis an-
2 nuę ex forma cõuẽtionis:& per hoc dicit,† ſi ruſticus legat dño quantũ præſtabat:debet intelligi,præſtabat,ex forma obligatio nis.Ego puto cõtrariũ, & intelligo erogatiõis annuæ ex forma preſtationis:qa'pluribus vicibus hic ſolitus fuit p̃ſtare.Hoc pro bat̃ j.ea.l.§.fi. Oppo.j.de ali.& cibа.leg.l.Mela.§.j.vbi intelligi debet de eo qd' p̃ſtabat vltima vice,hoc eſt tẽpore mortis.Solu. ibi p̃ſtatio ſemper fiebat reſpectu vnius cauſę,ſ.,ppter alimenta. Vnde ſemper videbat̃ vna p̃ſtatio.quę ratio hic ceſſat,vt ibi no.
3 Vltimò no.† tex.iſtum ad multa.Procurator gñalis põt facere ea q̃ dñs ſolitus eſt facere:vt l.vel vniuerſorũ.de pig.act.Nã de-bet intelligi de his q̃ ſolitus eſt facere ordinariè:ſecus in his q̃ ſo litus eſt facere extraordinariè.Itẽ tene menti ad aliud: aliquis re
4 nunciauit gñaliter caſibus fortuitis.Dicit glo.† q̃ tenet̃ de caſu
d fortuito:vt l.ſed & ſi quis.§.quęſitũ.ª ſ.ſi quis cau.q̃ intelligo de caſu fortuito cõtingente cõiter.Secus ſi eſſet inuſitatus q̃ veni-
e ret de mille annis ᵉ vna vice:arg.huius legis & videtur tex. in l. fiſtulas.in fi.de contrahen.emptio.

1 ☞ *De dictione præter.*

1 **Vxori.** †Dictio præter, ponit̃ incluſiuè qñ cadit inter res ſeparatas,quarũ vna nõ cõprehẽdit aliã.h.d. Opp.
f j.de pec.lega.l.nã qd' liquidæ.§.fi.Rñdeo,hæc ᶠ dictio,præter, ᵍ
g ponit̃ inter res ſeparatas,quarũ vna aliã non cõprehẽdit, vt hic: ibi verò ponit̃ in tres res,quarũ vna aliã comprehendit:qa inter genus & ſpeciẽ.Ita no.doc.in l.actione.C.de tranſac. & ibi glo. & conſueuit dici in l.j.in fi.s.de pig.act. Opp.cõtra hoc de cap. dudũ.el.ij.extra,de elec.vbi papa dixit ſic. Diſpenſo tecũ vt ta lia beneficia p̃ter obtenta poſsit licitè obtinere. Certè ſuper ob tentis non videt̃ diſpẽſatũ. Dicit Inn.ibi,hic loquit̃ in legato.qd̃ eſt fauorabile:ideo eſt facienda benigna interpretatio: vt j. de reg.iur.l.in teſtamentis.ſed ibi loquitur in diſpenſatione,quę eſt odioſa.Ita dicit Inno.in d.c.dudum.in vlti.glo.

h **Libertis.** ʰSi teſtator legat qd' viuus præſtabat:ea ſola de bentur, quæ legatarij cauſa præſtabantur. h.d. Notabilis caſus eſt,& menti penitus tenendus.

CAius. Annua præſtatio fienda ex reditu certe rei, finitur morte legatarij.h.d.Et hæc lex ſecũ dum glo.legitur duobus modis. Vno modo ſecundũ Io.de qua opinione fit mentio in glo.ij. Alia eſt opin. Ro.ſecundum quam alio modo legitur iſte tex.& eius opin.po nitur in gloſſ.quæ incipit,ſ.annuæ,& etiam in gloſſ. penulti.Et ibi lec.Ioan.reprobatur:ideo non recito eam:quia eſt cõtra tex. ſed fortè aliter habebat iſte tex.quam habemus cõmuniter. Nã fortè in fi.habebat non videri, vt quidam habent:pone ergo ca-ſum ſecundum Roma. Oppo. quòd iſtud ſit legatum vſuſ fructus:vt l.ſi quis ita.s. de vſufruc.Solu. ibi debebat percipere oẽs fructus à ſeipſo. hic debebat de manu alterius vt patet ex

a ☞ POMATES. ¶Et hic eſt argumentum.Ad idẽ eſt,& econuerſo,q̃ cre-ſcente labore debet creſcere ſalariũ,per Ro.cõ.xxv.Fel.in c. cũ olim. de re iu.
b ¶Certé eatenus.Sequitur Bal.in auẽ.habita.in fi.C.ne filius pro pat.Itẽ facit iſte tex.ad alias quæſtiones ractas per bal.in l.j.C.de le.in fi.opp.& iſtũ text, alle.ad q.Bal.in fi.circa medium rij.col.C.de indi.vidui.

c ¶Medico.Item facit ad no.q. de principe, vel archidiacono q vendidit,vel locauit fructus regni,vel ar-chidiaconatus: an in telligat̃ vẽdidiſſe id, qd' ſibi debeẽ,vel ex pẽſas quæ ſibi à ciui tatib⁹ tradebanẽ ei⁹ iocũdo aduentu, ſeu ingreſſu & facit iſte tex.qd' nõ.& ea quę habenẽ in l. his ꝟbis §.alumno, &. §.fi.ff. tit.j.& in l.ſi verò .§. itẽ quicq̃.ff.ſol.mat. Sed in cõtrariũ facit l.diuortio.§.qd ſ anno.ſol.mat. vbi illud qd' præſtat̃ ſup ex-traordinaria præſta-tione,dicit̃ eſſe in fru ctu:ſed ille text. non obſtat. Pal.dicit Ol-dra.determinaſſe qd' non.p ſuprà dicta iu ra.& hic in cõſ.Old. cxxxj. & idẽ ibi te-net Imo.in d.§. quo-dã modo. Ad idẽ fa-ciũt q̃ habenẽ in l. q̃ no.j.tit.j quod no.

☞ POMATES. ¶Medico. Vide qd p iſtũ text. inferebat Old.cõ.cxxix. & cõ ſi.ix.in prin.

¶Quæſitũ. Limita tio ad l.ſed & ſi quis §. quæſitũ. ſi qs cau.

☞ POMATES. ¶De mille annis. Qualiter ſtelligat̃ de mille annis, declara p Ale.cõſi.cccclxxij. tnci. perſpectis ꝟbis inſtrumenti.

f ¶Vxori.Rñdeo,hęc. Et vide de iſta dictio ne,p̃ter,& de dictio ne,niſi.l. Titia.§.fi.ff. manu.te.Cy.& bal. l.l.actiõe.ff. de trãſac. Bar.l.ſi eũ.§.q iniu riarũ.ſi qs cau. And. Barba.

g ¶Vxori.Dictio.præ ter. De dictiõe p̃ter, vid' bar.l.l.actõ.C.de trãſac. & l.l.ſi cũ.§.q iniuriarũ.ſi qs cau.

ADDE Ro.cõ.cccxx viij. & Old.cõ.xlix. vbi de multis aliis dictionibus.

h ¶Libertis Singu. eſt iſte text.valde ſed ꝫ bal.in l.j.C.de leg. in vlt.colum.

i ¶Caius.Opp.ff. Vt de Bart.in l. Mela. §. quidã.de ali.leg.

k ¶Itẽ q̃rit gl. Vide tñ bar.ff. l.fund⁹ quẽ.ff.e.

☞ POMATES. l ¶Vltimò no. Facit q̃ no.Bal.Flo. & Cy.ff. l.ſi ſeruus plurib⁹. in prin.ff.de leg.j.

m ¶Videt̃ mihi relinq. Qñ legatũ rei meæ mihi acquir̃ facit l.ff. §.fi.ff.d cõtrah. emp.

n **Mæuia nepotem.** ᵖCõditio. †quę pen
1 det ex poteſtate legatarij & alterius,ſi ex fa cto alterius ip̃ediat̃ ſine legatarij culpa ha-beẽ pro impleta.h.d.Opp.& vr̃ q̃ etiam qñ
2 ſine fraude remouetur,non conſequatur le gatũ,per l.Seio.in prin.§.eo.Sol.Ibi fuit re-motus ꝓpter caſum:hic facto alterius,in cu ius perſona debebat impleri conditio. Prin cipium huius † legis facit ad qõnem de aſſeſ ſore,qui propter ſuum delictum, vel bara-tariam remotus eſt ab officio: an debet ha-
o bere ſalarium°.Hic videtur tex.qd' nõ. Iac. de Are.allegat etiam l.quid autem.in prin. §.de excu.tu.Gl.tangit in l. diem functo.in
3 fi.§.de officio.aſſeſ.Sed in vno † circa hoc du bito:pone q̃ aſſeſſor ſui culpa in medio of-ficij ſui remoueturran debeat habere aliqd de ſalario pro eo tp̃e quo non commiſit cul pam? Videtur qd' non:arg.l.etiam ſi partis. §.de leg.j. In contrarium vr̃,& hoc puto ve rum:quia ipſe debet habere ſalariũ pro illo tp̃e quo non commiſit culpam:ſed pro illo tp̃e futuro quo culpam cõmiſit tenebitur ei qui conduxit eũ,ad intereſſe,vt l.ſi fundus ver.ſimiliter.§.loc.& ſic intelligo hãc legẽ, q̃ hic non poterit petere fideicommiſſum, ſ.pro futuro tempore, quo eſt propter cul pam remotus.Non obſtat l.etiã ſi partis. §. de leg.j.qa ibi excuſabat ſe à parte reſpectu rerũ:vnde nullo rp̃e,& nullo modo fecerat

n ¶Mæuia nepotem.Et vide Bar.in l.iudices.hic allegata.do.Abba. in ca. cũ ſit de ſo.compe.And.Barba.

o ¶Mæuia.habere ſalarium.Aſſeſſor priuatus officio propter ſuum delictũ, an debeat habere ſalariũ.& vide Bal.in l.æden.C.locati.& in l.j.in fi. C.de ſuf-fra.& bar.in l.j.§.diuus.in fi.de va.& extraor.cog.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Vxore. iſtū tex. alleg. Bar. in l. ſi cōuenerit de iurisd. om. iu. & vide qd̄ p iſtum tex. dicit bal. in l. acptam in xiij. col. a's q. C. de vſur.

b ¶ Debeat habere. 1 Quid importet hoc legatū, vlego centū, ſi cum Seio ſteterit dic vt per Bar. in l. Caio §. j. de ali. legat.

c ¶ Pro ſpleta. Sed qd ſi relinquit mulieri ſi 3 alibi nō diſceſſerit: et mulier extra domū nubat vtrū ſi filij no 4 lint eā ſequi, relictū debeat tex. eſt no. in l. tale. ſ. prin j. de cōd. & demō. & ibi doc. 5

d ¶ Formae Cy. & vi de Bal. & Ang. in l. ſi cū dotē. §. ſi maritus. fol. ma. & Bal. in l. q a manumittunt. C. de ope. li. & Cy. in l. j. de re mil. & vide Imo. ſ 1 d. §. ſi marit⁹. & i ru. ſo. ma. & adde gl. i c. vnaquæq; alii. ſub c. Ebrō. xiij. qō. ij. qa aut culpa viri hoc cō ingat, aut nō. ſi culpa viri, nō teneē: ſec⁹ ſi nō culpa. ar. no. ſ c. j. qui ma. accu. poſ. et per hoc dici poſſet. quid ſi marit⁹ ſit expulſus, ppter paupertatē, an mulier tenetur ſequi virū ſi vir hoc velit, & offerat alimēta: an⁹ō ſterilis poterit remanere in ciuitate ſi velit. & dotē petere, p ea q̄ not. Bar. in l. ſi cōſtāte. ſol. ma. Alb. & Odof. te nēt cp non teneaē ſequi, per ea q̄ hic habent. ſed in d. §. ſi marit⁹. diſtinguūr: aut ē culpa viri, aut nō, per p̄dicta iura Canonica. Et adde Bal. in l. qui manumittuntur de ope. lib. & not. gl. in c. j. de cōiugio lepro. & no. xxiij. a's xxiij. qō. j. aliās. q. ij. §. ſi euitabili. Add vt p Pau. ca. cō. ccxcij. 3

d

e ¶ Non ſufficiāt. No. pro baronib⁹ Sicul⁹, vt non teneant̄ ſequi regē, ſi fructus baroniæ nō ſuppetūt. Et adde Bar. in l. Imperator. ad treb. & bal. in l. qui manumittūtur. C. de oper. liber.

f ¶ Si cui annuū. op. de l. cū poſt. vid Cy. & bal. in l. priuilegia C. de ſa. ſan. ec. Adde aliū caſum vbi legatū ſcertū valet, ſi fiat cā ſtudiorū vt voluit Bal. in l. j. §. de leg. ij. licet intelligat de eo 4 qui ſtudet in ſacra Theologia. qd̄ non puto verum: ſed in oib⁹ qui ſtudēt: quia cū ſit hoc in dote, vt 5 d. §. gener. ergo idem erit in ſtudētib⁹ quia cā ſtudiorū & dotis e æquiparātur: vt per Bar. & doc. in l. j. ſi. ſol. mat. & qd̄ idē ſit in cā ſtudij, facit l. ſti 6

quod debebat: hic verò remouetur à parte reſpectu temporis: & ſic in parte temporis fecit totum quod facere debebat. Fallit in caſu l. iudices. de anno. & trib. lib. x. Vel dic vt ibi dicit.

☞ Qui tenetur cum aliquo morari, non tenetur eum aliò ſequi: ſed hoc declarabitur arbitrio boni viri.

Legatum factum alicui ſi cum aliquo moraretur, ſi ille habet uxorem, & uxor non uult quod cum eo moretur, habebit legatum: & de nocte morabitur cū uxore, & de die cum illo, cum quo morari debet.

Vxor tenetur ſequi uirum peregrinātem, ſi tempore quo ipſum accepit, peregrinabatur, uel peregrinatio ſit futura modica.

Aduocatus an teneatur ſequi forum, ſi cauſa eſt, mutata remißiuè. & gl. allegata diſtinguit, an remotè aut parum remotè.

Fideles Imperij non tenentur ſequi Imperatorem, ſi fructus feudi ad impenſas non ſufficiunt.

Debens morari cū aliquo, an debeat in domo operari.

Vxore. 'Qui tenetur †cū alio morari non tenetur eum ſimpl'r aliò ſequi ſed hoc declarabit̄ boni viri arbitrio. h. d. In tex. ibi: dirimenda eſt. dic eo modo, quē in ſequenti qōne ponet. In text. ibi: & modo, i. vtrum, qualitas legati ad expenſas ſufficiat, vel non. Ita exponebat lac. de Ra. & Pe. Nota ergo caſum iſtū, vt dixi in ſummario. Hæc lex facit ad multa. †Primò, aliquis debet cū aliquo morari: & ſub hac cōditione fuit ſibi relictum annuū legatum vxor ſua non vult vt ſtet mecum, ſed ſecum: an debeat habere ᵇ illud legatū? & primò videtur cp ſic: cū nō ſtet per eū, vt ſ. in prin. huius legis. et l. Labeo ſcribit. ſ. de contrahen. emp. & l. ſi Titius ſtatuas. de cō di. & demon. quæ leges dicunt cp ſi quis p tertium iuſtè impeditur, condītio habetur pro impleta'. Doc. noſtri dicunt quòd ī die moretur cū quo debet: & de nocte cū vxore ſua, & ei debitum reddat: ar. ſ. de ope. lib. l. medicus. & l. cū patronus. in fi. & l. penul. in fi. eo. tī. Sed ſi eſſet caſus. in quo cū ea in die haberet morarī puta in caſu infirmitatis & ſic haberet neceſſe morarī cū ea: vt l. ſi cū dotē. §. ſinaūt in ſæuiſſimo. ſ. ſol. ma. tūc putarem cp deberet habere legatum: & cp conditio habetur pro impleta: vt in ll. ſ. allega.

Seçūdò †quæro an vxor teneaē ſequi virum peregrinatem. Hāc qōnē format Cy. ᵈ C. de ope. lib. l. libertæ. & Gul. de Cu. format. ff. de offi. procon. l. obſeruare. §. ꝓficiſci & ipſi determinant cp ſi vir incipiat peregrinari per mundū: non tenetur virum ſequi: arg. huius l. & l. quod niſi. §. j. j. de ope. liber. niſi tempore, quo ipſa duxit eum in virum, conditionē ſuā ſciebat. Tunc ēm vī in eum cū illis cōditionibus cōſenſiſſe, cōſyderata qualitate perſonæ: vt l. plenū. §. equitiī. ſ. de vſu & habi. C. de ſpon. l. fi. circa medium. et l. ꝓmittendo. §. penu. de iure do. Sed ſi eſſet q̄dam peregrinatio modica, & honeſta: tūc tenetur ipſa virum ſequi: ar. huius l. & gloſ. eſt extra de coniug. lepro. c. j. Tertiò †inducitur in arg. an aduocatus teneatur ſequi forum ſi alibi cauſa mutata eſt. De quo eſt gl. in l. ſed & hæ. §. non ſolum. ſ. de procur. Quartò †inducit Dy. hunc fi. cp fideles Imperij non tenentur ſequi Imperatorē, ſi fructus feudi ad impēſas itineris nō ſufficiāt: ᵉ vt hic, in fi. Et pro hoc quod no. x. colla. de pa. tenē. §. fi. Vltimò †text. iſte facit ad aliud, ſi aliquis debet morari cum aliquo, qd debet facere in domo: debet ne operari. De quo dixi. j. de ali. & cib. leg. l. Caio. §. fi. tenementi iſta.

1 ☞ Legatum incertum quod ualeat fauore alimentorum. Idem fauore piæ cauſæ.

2 Promiſſio incerta in contractibus quando ualeat.

Sl cui annuum. Fauore alimētorum valet † legatum incertū. h. d. f Opp. de l. cū poſt. ᶠ §. gener. de iure do. Sol. ſpeciale eſt fauore alimentorū. Simile in cæteris pijs cauſis: vt dicam in d. §. gener. Vel in legato ad viam reficiendā: vt l. quidam. ſ. de leg. ij. Alij dicunt ſpeciale eſt in legato annuo: ſecus in legato ſimplici. Hæc ſo. non habet rōnem in ſe: niſi ponerēs cp annuum legatum ſemp eſſet factū in cauſa alimentorum. quod non eſt verū: vt no. j. eo. l. codicillis. imò debet diſtingui an relinquatur perſonæ pauperi aut diuiti: vt no. in l. cū hi. §. ſi in annos. ſ. de tranſac. quare teneas primam ſolutionem, cp fuerit legatum in cauſa alimētorum: quia expreſsè dixit: vel ex pſona legatarij tacitè præſumat̄. g h

2 Quæro †quid in contractibus: an valeat promiſsio incerta? Gl. dicit, & bene, qd̄ nō: vt d. §. gener. & l. triticum & l. ita ſtipulatus j. de verb. oblig. qd̄ intellige, niſi ex aliquo declaretur: vt d. l. tritic ū. vel niſi fiat ex cauſis fauorabilibus, vt in dote, & in via reficiē da, & ſimilibus. l. j. & ibi no. C. de dot. pmiſ. & in d. l. cū poſt. §. gener.

1 ☞ Solutio facta perdituro, ſi non perdidit, liberat ſoluentem.

2 Dilatio in dubio præſumitur appoſita gratia debitoris.

3 Emphyteuta an poſsit ſoluere canonem pro pluribus annis.

4 Emphyteuta quod poſsit particulariter ſoluere canonem & in tribus uicibus dum tamen ſolutionem compleat uniuus anni.

g Vm qui. ᵍ Si dilatio ponit̄ gra legatarij, non pōt ſolui ante: ſecus ſi gratia hæredis, h. d. iſta lex. Diſtinguitur ergo cuius gratia tps ſit appoſitum. Hic dicitur 1 †qñ ſoluit̄ perdituro. Sed quid ſi nō perdidit? Dicit gl. cp ſol'one liberatur: & bene: vt 2 in gl. patet. Itē †quæro qd in dubio? Dicit glo. cp in dubio præſumitur tps appoſitū gratia debitoris: vt no. j. de ÿ. ob. l. q Romæ 3 in prin. in fi. gl. magnæ. Vltimò Dy. †inducit ad q. an emphyteuta poſsit ſoluere pēſionem pro pluribus annis futuris. Videtur cp ſic, p l. ſtatuliberos. §. Stichus. de ſtatuli. ſed ibi eſt ſpāle fauore libertatis. Ita dicit gl. ſ. ſi cer. pe. l. qdā exiſtimauerūt. ſed Cy. C. de iure emphy. l. ij. in fi. dicit qd̄ dñs pro futuro tpe non cogitur recipere. Ratio eſt, qa particularis ſolutio affert dño plus de commodo: qa per particularē ſolutionē ius dñi facilius ꝓbat̄: vt l. ſi certis annis. C. de pac. vbi no. per Cy. qa licet ex ſol'one annua debitum præſumat̄: nō eſſet idē, ſi fieret vna ſolutio pro decē annis, vel pluribus. Et iſtud vī eſſe verius: tñ poſſumus dicere, & determinare iſtam qōnem per ea q̄ notant̄ in l. q Romæ. in princ. j. de ver. ob. Nam cum hic tps apponatur gratia creditoris. i. dñi, vt facilius ꝓbet ius ſuum: & gratia rei, vt habeat dilationē: tūc ſi vult ſoluere pro futuro tēpore, cū omni inteteſſe creditoris. i. dñi, bene audit̄ʰ: vt l. qui Romæ, in prin. no. Nam poterit ſoluere facilē do dño inſtrm, in quo ipſum in dñm recognoſcat pro tāto tem- h
4 pore. †Quæro, qd ecōtra, ſi emphyteuta nō vult ſoluere totā i penſionē ſimul, ſed particulariter: an poſsit. ⁱ Videt̄ cp nō: vt l. tutor. §. Lucius. ſ. de vſu. & l. planè. ſ. fa. erci. ſed in cōtrariū eſt l. placuit. C. de colla. fun. pa. li. x j. vbi p̄t ſoluere particulariter: dum tñ in tribus ſol'onibus cōpleat ſol'onem vnius anni. Vel potes dicere quòd

chus liber eſto. ſ. de leg. ij. & qd̄ ibi not. dixi poſt Bar. & no. gl. in d. §. gener. ad fi. gl. magnę. & adde ad gl. hic, & Bar. hic gl. ſimilē in c. nos quidē in gl. pe. & docto. de teſt. & Spec. in loco ibi allegato p doct. ſti. de inſtr. edi. §. nunc verò aliqua. v. quid ſi teſtator. & gl. in d. l. priuilegia. & Bal. ſ l. j. e. ti. in xxiij. co. bū facit l. id qd̄ pauperibus. de epiſ. & cler. quā declarat Bar. ī l. quidā. de re. du. licet aliter velint Pe. Cy. & Bal. in d. l. priuilegia. & adde Bar. in l. quidē. j. de vi. ti. & oleo le. & Bar. ī l. Titia. §. fi. de auro & argen. lega.

¶ Eū qui. Vide Bart. in l. ſi ita. §. Pegaſus. de lega. j.

¶ Bene auditur. Emphyteuta an poſsit petere pro futuro, vi de Bar. in d. §. Stich⁹. cū ſeq. Gul. & bal. in l. plures. in fi. C. de ſt de inſt. & quod habetur in l. ſtipulatio. §. inter certū. de verb. ob. & Bal. in l. ſi quis argentū. in fi. iij. col. C. de dona. & bal. in d. l. ij. in vlt. col. C. de iur. emphy. & cp no. Bar. in l. ſi cū præfinitione qſi di. le. ce. per Bal. in l. filiusfa. §. diuus. de leg. j. & Spec. in titu. de loca.

¶ An poſsit. Quid autem ſi quis partē ſoluit, non autem totum, vtrum res ſocidat in commiſſum? Bald. videtur dicere cp ſic, per illum text. in l. pe. C. de his qui. vt indig. melius i rubri. C. de contrahen. emp. in x. qō. & ad Bar. hic adde qd̄ no. gloſſ. pe. in l. ij. & ibi Bal. in vlti. col. C. de iur. emphy. qui alle. dicta l. placuit. videlicet quando debet fieri ſolutio canonis, & quomodo: aliquid per Roma. in l. ſtipulatio iſta §. inter certam. de verborum obligatio.

re q̄ ille casus est specialis: vt no. per gl. ſ. si cer. pet. l. q̄dam existi mauerunt. & sic particulariter non potest soluere. Bar.

1 ☞ *Pro legato facto seruo pro alimentis competit officium iudicis.*
2 *Seruus uel monachus an possit cōstituere procuratorem ad petendum legatum annuum pro alimentis.*

SEruus post decem. Legatum annuum relictum seruo à domino, debetur tēpore seruitutis, & libertatis. hoc dicit. Dicitur hic q̄ interim cogitur præstare alimenta. Contra C. de leg. l. seruis. Glossa huius timore intelligit duobus modis. Primò † quòd cogitur officio iudicis: quod est speciale fauore alimētorum: vt l. seruos. j. de ali. & ciba. lega. & l. si in metallum. de his quæ pro non scriptis. & hęc est verissima lectu. Alio modo intelligitur vt j. de verbo. obli. l. huiusmodi. & l. lecta. in fi. ſ. si cer. peta. Vult dicere q̄ seruus existens seruus non agit contra dominum, vt in cōtrarijs. Sed postea factus liber agit etiam pro preterito tempore. vt l. huiusmodi. de verb. obli. & l. lecta. si cer. pe. Hæc so. nō placet: qa tex. dicit interim. & sic agit dum est seruus: quare teneo primam solu. Sed secunda lect. esset vera in se, ponēdo legatum annuū esse factū in causa alimentorū: qd' in dubio præsumit, cū seruus nil habet. Sed si poneremus legatum esse factū in aliam causam quā in causam alimentorū: tūc cū legatū annuū quolibet anno cedat, & tempore quo esset seruus reperiretur nō capax, non valeret: vt ſ. e. l. cū in annos nisi poneremus sic legatū esse factū q̄ voluerit testator differre in tempus
2 libertatis: vt d. l. huiusmodi. & l. lecta. in fi. ſ. si cer. pet. † Quæro an seruus possit constituere procuratorē ad petendū illud legatum? Dixi j. de alimē. & ciba. leg. l. seruos. & est casus ſ. de proc. l. seruum quoq; in prin. Et hāc quęstionem vidi de facto in quodam monacho.

1 ☞ *Dicto quoad, uel donec, an habeat ulm repetitionis.*

LEgatum ita est. Legatum donec nubat, intelligit annuū. h. d. ista lex.
a Oppo. q̄ debeat intelligi in dubio quod est minimū: vt l. apud Iulianum §. Scio. ſ. de leg. j. & l. si ita. eo. tit. & q̄ sit vnum legatū non plura. Huius timore dicūt quidā q̄ vnū legatū est: & quod dicit q̄ debetur singulis annis: exponitur, ſ.
b aliquid quantitatis. Ista opi. est contra istum tex. ᵇ adijcit enim id legatum, &c. non dicit aliquid illius legati: nec dicit solui: sed deberi. Quare dic q̄ hic est speciale fauore dotis, & idem esset fauore alimentorū vel in aliam causam similem: vt dixi s. e. l. si cui annuū. Et per hoc habebit pinguiorem dotem, & facilius nubet per l. j. ſ. sol. mat. Quæro quid in contractibus, & in alijs dispositionibus. Videtur q̄ idem. Vnde non sit hoc speciale: vt l. sicut in anno, ſ. quib. mo. vsusfr. amit. Et videtur tex. in l. pe. ſ. de exe. cu. tut. & l. eū qui. §. qui ita. j. de ver. ob. Pe. videt dicere q̄ aliud sit in contractibus. Et ita pertrāsit. Ego dicerē sic. Qñq; in obligatione venit aliqd, qd' habet causam succesiuā: vt vsusfructus
1 tutela, & similia: & isto casu fateor q̄ † dictio quoad, donec, & si
c milia, habet vim cuiusdā repetitionis: ᶜ vt d. l. sicut in annos. in prin. & l. pe. ſ. de execu. tu. Si verò venit in obligatione illud, qd' habet causam momentaneā: tunc intelligo simpliciter q̄ non videtur facta repetitio de annua præstatione, sed illius quātitatis quolibet anno aliquid soluet, vt hic, secūdū vnā lect. Et hoc per rationē: qa in dubio tēpus debemus intelligere appositū gratia debitoris: vt l. eū qui. ſ. eo. & quia in obligatione debemus inspicere quod est minimū, vt ſ. dixi. Non obst. l. eum qui ita. §. q̄ ita. quia debemus intelligere q̄ fuit expressum in stipulatione aliquod annuum, vel menstruum: vt ibi no. aliâs secus, vt ibi dixi.
d Vini. ᵈ Quod deficit in fructu vnius anni, suppletur ex fructibus sequentiū annorū in anno legato. h. d. Hāc materiam plenissimè examinaui in l. inter stipulantē. §. sacram. j. de ver. obli. Dy ponit in l. si quis argentū. C. de don. Tetigi j. de ali. & cibar. legat. l. Lucius.

1 ☞ *Legatū annuū factū diuiti, non uidetur factū causa alimentorū: secus si sit pauperi.*

e COdicillis. ᵉ Petitio legati diuisi per tēpora exonerationis gratia non transmittit ad hæredem: & adiectio tēporis in dubio nō refert ad tēpus ætatis. h. d. Op. annuū legatū finit morte legatarij: vt ſ. eo. l. in singulos. So. ibi loquit de legato annuo relicto simpliciter: hic verò de legato relicto cum præfinitione certi tēporis, vnde nō sunt plura legata: sed vnū diuisum p̄pa. Sed opp. le
a gatum annuū in dubio vī intelligi cā alimē
f torū: ᶠ vt d. l. si cui annum. ſ. eo. ergo morte finitur: vt l. si cū præfinitiōe. in prin. j. qñ di. le. ce. & l. Firmio. §. fi. eo. ti. & l. iiij. j. de cōdi. & demon. & l. cū hi. §. modus. ſ. de transact.
1 Gl. sol. † optimè: illud est verū, qñ relinquit pauperi. sed hic relinquebat à paupere diuiti: quo casu nō præsumit in cā alimētorū: vt no. in l. cū hi. §. si in annos. ſ. de transact.

1 ☞ *Hæres repudians hæreditatem, non potest retinere officium executionis.*

Sticho. Nudo ministro recusante legatū recipere, legatarius pōt petere diem. h. d. Et est notabilis casus. Op. & videtur q̄ non competit cum effectu añ diem. vt j. de cōdi. & demon. l. j. So. hic dies
c fuit apposita fauore legatarij: in contrarijs secus. Opp. de l. Firmio. §. fi. ſ. qñ di. leg. ce. Sol. Intellige q̄ hic debebat tenere in deposito, ita q̄ inde nullum commodum sentiret. Vltimò opp. quo ad propositū licet ista Sempronia repudiet, & hæreditatē nō adeat, potest retinere pecuniam tanq̄ minister: quoniam ille, qui non est hæres potest esse minister: vt l. alimenta. in prin. j. de ali. et
d ciba. leg. cum simi. Sol. † Quandocunq; hę-
g res ᵍ institutus efficitur minister, vel executor testamenti, si repudiat hæreditatem, nō potest officium executoris. Casus est hic, et
e j. de fideic. liber. l. Lucius. qd' tene menti.

TItia hærede. Legato incœpto, & p̄ mortem legatarij finito onus sibi iniunctum extinguitur quo ad oēs. h. d. & cōcordat. j. de ali. & ci. le. l. Stichus. §. j. Oppoñ. imò videt q̄ legatum deficiens remaneat apud hæredem cum suo onere: vt C. de caf
g du. tol. §. pro secūdo. & §. in nouissimo. & j. ti. j. l. si ab eo. Sol. hic legatū cœpit in p̄sonā legatarij, & finitum est secundum legati naturam, & voluntatem defuncti: sed in con-
† h trarijs nunquā legatum cœpit verè, & est finitum citra cogitationem & voluntatem defuncti.

1 ☞ *Legato generali per speciale non derogatur, quādo fit simpliciter non ob eandem causam.*
2 *Legatum alimentorum non est reiterabile.*
3 *Clausula generalis quando referatur ad specificata.*
4 *Priori si legatur biblia, ex cuilibet fratri cappa, an prior habebit cappam.*

1 QVi Marco. † Legato gña li per speciale non derogatur quando fit simpliciter non ob eādem causam. h. d. Tex. ibi, ne quid his desit, per hæc verba videtur legari qd' præstabat in vita: arg. j. ti. j. l. Sempronio. §. fi. Oppo. j. de ali. le. l. alimenta. §. basilicæ. & l. stichus. in principio. Sol. Ibi aliud apparet dicendum esse ex expressa voluntate defuncti. Ita dicit glos. sed veritatem non continet: quia ibi voluntas defuncti non erat expressa. Quare dic secundum Dy. q̄ ibi relinquebat ob eandem causam: vnde generi per speciē derogatur. hic verò relinquebat simpliciter. Vel secundum Pe. hic loquitur in legato reiterabili:
2 ibi loquitur in legato † alimentorum qd' non est reiterabile. & satis in idem recidit cum dicto Dy. & placet dicta sol. pro qua facit l. dominus. §. fi. de vsufru. Opp. de l. doli clausula. & l. stipu
3 lationes commodissimum. j. de verb. ob. vbi clausula † generalis ad specificata non refertur. Solu. Dicit Pet. in l. doli clausula. & Cy. refert in l. cùm quæstio. in fi. C. de lega. quia ibi loquitur quā
h do præcessit ʰ dispositio generalis, & sequitur specialis. Secus econtra, si præcedit dispositio specialis, & sequitur generalis. Et
4 † per hoc soluit quæstionem illam. Si testator legat cappam fratribus & Priori bibliam. Contra hoc videtur tex. j. de pecu. leg. l.

a ¶ Opp. Quid autē si hæres sit grauat⁹ q̄ vestiat viduā: an satis sit vnū vestimentū pro toto tpe p̄stare, vide Bal. in l. j. circa ij. col. C. de fideic.
b ¶ Contra istum tex. Bar. & doct. in l. eū q ita. ſ. alle. vident idistincte itelligere hāc legē in omni legato. Et vide Imo. no. in l. q hoc anno. ad fi. de ver. ob. & in l. j. de cōdi. & demō. idē tenet Bar. etiā in l. q cōcubinā. §. vxori. ſ. tit. j. & hic fortè verius p̄ istū text. indistincte loquentem.
c ¶ Cuiusdā repetitionis. Nota de dictiōe quoad, & donec. de quibus etiā per Bar. in l. j. j. de cōdi. & demon. & idem in dictiōe, dū, in l. q cōcubinā. §. vxori. cū glo. ſ. ti. j. Adde de dictione, donec, Pau. de ca. consi. cxxxix.
d ¶ Vini. Et tu vide ange. eleganter loquentem in l. si fideic. §. tractatum. ſ. de iu. vbi oino vid'. And. barb.
e ¶ Codicillis. Istū tex. allegaui tibi, p̄ sing. in l. si cui legetur. §. j. post Imo. de legat. j.
f ¶ Causa alimentorū. Vtrū legatū annuū in dubio videatur factum fauorē alimentorum. & vide eū in l. si Stichū. §. j. de ver. oblig. And. Barb.
g ¶ Sol. quando. Et vide quę notaui l. post legatum. §. amittere. de his qui. vt indig. Aliâs. §. qui marco.
h ¶ Quando prœcesit. Et vide bar. omnino in l. si consul. ō. de adop. vbi pulchrè no. & de quæstione, de qua hic per bar. vide per Imo. in d. l. doli clausula. & ibi bart. & in l. iij. aliâs iiij. j. de stip. ser. & in simili per Ioan. And. in titu. de instr. edi. §. nūc verò aliqua. in antepe. char. in ver. sed an pauperes.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Annua.§.attitia.Facit iſte tex. an relictũ perſonæ ſub nõe dignitatis, videat relictũ dignitati, vel perſonæ,de quo per bal. in l.hac cõſul. C. qui teſt.face.poſ.in j.col.

b ¶ Attia. Et vide qd' habetur in c.requiſiti.de teſt.and. barb.

c ¶ Decretalis. Fratres incapaces faciunt inſtitui guardianũ ecclẽſiæ,an valeat: ſed contra Barto. tenet Bal.& bene,in auth. ingreſſi.i antepe. co. de ſac.ſan.ec.& adde bal.per illũ text.in l. eius.C.de compen.

d ¶ Non eſt fiẽda. Ad de Bar.in l.cum ſenatus.in prin. j.de reb. dub.

e ¶ §. A liberto.No.iſtũ text.p quem in qõnibus ſuis dedi not.

f ¶ Filiũ ex dodrante. Ad ſupplementũ. Si filia agat ad ſupplementum cõtra volũtatem defuncti, an ſupplementũ debeat ſibi cõputari in parte,quæ ſibi debet reſtitui. bene facit qd' no.Bart. & quod ibi dixi in l. quod de bonis.§. cum fideicom. ad leg. Fal.

g ¶ Lucius.Niſi teſtator.No. ſing. limitationẽ ad l. legatum. cum ſi.§.tit.proxi.et hoc ſequitur Bal. in l.ab eo.in fi.C. de fideicom. qui determinat qõ.not.per text. iſtum.

ſeruo. Dicam de hoc in l. quæſitum.§.fi. de fund.inſtructo.

Lucio Titio. Si teſtator reliquit ad pondus qd' prę-
ſtabat ad numerum:ad pondus tñ valet legatũ.h.d.Ratio dubitandi colligit ex ſummario,vt §.vidiſtis. Facit ad hoc l. quæ extrinſecus.in fi.j.de verb.obli.

☞ *Conditio ſi deficit per mortem eius,in cuius perſonam confertur, legatum non extinguitur.*

Conditio miſta ſi deficit,non deficit relictum fauore alimẽtorum.

Annua. 'Si conditio †deficiat per
mortem eius,in cuius pſonam cõferẽ,non extinguiẽ legatũ.h.d. Opp.§.eo.l.Seio.So.ſi ẽ legatũ fuit factum fauore filiorũ:hic verò non fuit factũ ꝓpter matris vtilitatem.& hæc vera. †Opp.quando conditio miſta deficit relictum:vt l.j.C. de inſti.& ſubſti.& l.in teſtamento.j. de cõdic.& demon. Sol. hoc ſpeciale fauore alimentorum. Ita dicit gl.& bene,quicquid dicat Pe.Et dicvt dixi in l.illis libertis.j.de cõdi.& demon.

☞ *Relictum factum ſacerdoti,uel miniſtris eccleſiæ,ipſi eccleſiæ uidetur relictum.*

Relictum factum filio uel ſeruo alieno,an uideatur factũ contemplatione patris uel domini.remiſſiue.

Si cuſtos eccleſiæ ſancti Franciſci inſtituatur,an ipſi fratres,uel eccleſia uideantur inſtituti.

Legatum quod debeat cenſeri annuum ad pias cauſas.

Legatum factum perpetuò.an duret uſque ad centum annos.remiſſiue.

Attitia. Aliàs.§.Attia.[b]Relictum †ſacerdoti vel miniſtris eccleſiæ,
ipſi eccleſiæ vẽ eſſe relictũ.h.d.Dicitur hic qꝺ legando ſacerdoti,vẽ legare eccleſiæ. An ſitverũ indiſtinctè.Dic vt dixi j.de re.du.l. ciuibus. †Quæro,qd ſi aliqs reliquit ſeruo vel filio alieno,anvideatur relictũ contẽplatione patris vel dñi.Hic videtur qꝺ ſic.qd' dic vt dixi in l.filio j.de condi.& demonſtr.& lege,ſi filio.j.de do.cau.mortis & hoc no.in.l.ſi.C.de vſufru. †Quæro,cùm Decretalis dicat qꝺ fratres minores hæreditatis totaliter ſint incapaces, & ipſi faciunt inſtitui guardianũ,ſed cuſtodem eccleſiæ,vel altaris, an valeat. Dicitur hic quòd miniſterium eſt deſignatum templo:ſed templum iſtorum non eſt capax:ergo &c. In contrarium: qa iſta interpretatio qd' videatur relictum templo,eſt ideo: quia eſt fauorabilis.Sed ſi ex iſta interpretatione diſpoſitio fieret nulla nõ eſt fienda:[d] imò videtur relictũ ipſi,non templo,vt l.quoties.j.de re.dubijs.De hoc dixi in primo libro Minoricarum. Vltimò ille tex.videtur eſſe contra ea quæ dixi in l.legatum.§.eo. vbi vẽ †qd' non debeat intelligi annuum,niſi in certis caſibus. Sed reſponde qd' hic debet intelligi annuum:quia eſt caſus fauorabilis:qd' ad pias cauſas. Item dicitur hic †perpetuò: an debeat intelligi in ſecula ſeculorum,vel vſqꝫ ad centũ annos.Gl.vẽ velle qd' perpetuò:& poſtea allegat leges quæ faciunt qd' vſqꝫ ad cẽtum annos duret,ſicut in vſufructu,dicam.j.eo.l.peñ.plenius.j.tit.j.l. ſi vſusfructus.tetigi.§.eo.l.annuam.

Liberto ſuo. Alienatio hæreditatis non extinguit
legatum præſtandum ex reditu certæ rei.hoc dicit.

A liberto. 'Legatarius onere extrinſeco grauatus non
defalcat cõtra legatarium,licet ſibi fuerit defalcatum.hoc dicit. Oppoñ.ergo, & videtur quòd legatarius detrahat Falcidiam contra fideicommiſſarium: vt l. pœnales. in fin.j.ad l.fal.ſol.hic legatarius fuit grauatus dare aliquid extrinſecum:quia fundus cũ fuit legatus,fuit grauatus in decem. ſed in cõtrarijs fuit grauatus onere intrinſeco:quia debet dare partẽ eius qd' ſibi fuit relictum. De quo plenè dic per glo.j.de condic. & demon.l.Plautius.& l.facta.§.ſi Titius.j.ad Treb. & in l. cùm pater.§.j.§.de lega.ij.

1 ☞ *Quod quis habet iure fideicommiſſi,uenit in reſtitutione Trebellianicæ.*

2 *Deductum iure falcidiæ computatur in partem quæ deducenti debet reſtitui.*

3 *Fructus percepti iudicio teſtatoris ueniunt in reſtitutionem.quando dilatio fuit appoſita fauore fideicommiſſarij.*

4 *Prælegata particularia non ueniunt in reſtitutione fideicommiſſi.*

5 *Fideicommiſſum uniuerſale non continetur appellatione hæreditatis.*

6 *Filius rogatus ſi deceſſerit ſine filijs reſtituere medietatem hæreditatis filiæ ſuæ, aliam medietatẽ pauperibus quod aduocauit filia ad ſupplementum computatur in partẽ, quæ ſibi debet reſtitui.*

Filium ex dodrante. Ex volũtate defuncti por-
tio quę iure fideicommiſſi percipitur ex voluntate defuncti in fideicõmiſſum deducit: & fructus percepti iudicio teſtatoris.hoc dicit. & eſt notabilis caſus. †No.qꝺ illud qd' quis habet iure fideicom.venit in reſtitu
1 tionem Treb. Secundò no.†qꝺ illud,qd' quis ſibi deducit iure
2 Falcidiæ,computatur in parte,quæ ſibi debet reſtitui. Tertiò no.†qꝺ fructus percepti iudicio teſtatoris veniunt in reſtõnẽ qñ
3 dilatio fuit appoſita fauore fideicommiſſarij. Opp.& videtur qꝺ fideicommiſſum vniuerſale non veniat in reſtitutionem: vt §. ti.j.l.ſi Titius.Sol.ſibi primò rogauit.& poſtea fideicõmiſſum reliquit:hic econuerſo,vt no.in l.Marcellus.§.quidam.j.ad Tre.& l.cũ virum.C.de fideicom. Secundò opp.hic fuit rogatus reſtituere portionem hæreditatis:ergo id quod habet iure fideicõmiſſi,non venit in fideicommiſſum:vt l.Marcellus.§.quidam.j.
4 ad Treb.Poſſemus dicere †qꝺ ſibi loquitur in prælegatis particularibus,quæ non veniunt in fideicommiſſi reſtitutionẽ: vt j. ad Treb.l.poſtulante.hic verò loquitur in fideicommiſſo vniuerſali quod habet vim hæreditatis:vt l.ſi filius.§.j.§.qd' cũ eo.& ideo venit in reſtitutionem.Hæc ſol.eſt contra caſum d.l.ſi Titius. in
5 §.tit.j.vbi †appellatione hæreditatis non continetur fideicommiſſum vniuerſale.Dic qꝺ hic eſt iſtud propter præſumptam voluntatem defuncti,qui rogabat nouercam de reſtituendo filio ſuo. Vnde verbum hæreditatis ſimpliciter prolatum intelligitur de tota hæreditate:& ſic de eo quod vxor cœpit iure fideicommiſſi:cùm aliàs totam hæreditatem non haberet. Aliàs aũt appellatione hæreditatis non continetur tale fideicommiſſum:vt §.tit.j. l.ſi Titius.in fi.Intellige ergo legem noſtram tantum hoc caſu, quãdo extraneus eſt rogatus reſtituere partem hæreditatis filio: quo caſu intelligo partem hæreditatis id,quod capitur iure fidei commiſſi.Sed ſi eſſent duo filij inuicem rogati:tunc appellatiõe hæreditatis non continetur fideicommiſſum: quia eſt par fauor vtriuſqꝫ:vt.§.tit.j.l.ſi Titius.Sed eſt recurrendum ad diſtinctio-
6 nem l.cùm virum.C.de fideicom.& l. Marcellus.§.quidam.j.ad Treb.vbi plenè dicam. Quæro,rogatus †eſt filius qꝺ ſi deceſſerit ſine liberis,medietatem hæreditatis reſtituat filiæ ſuæ:aliã medietatem pauperibus:iſta filia egit ad ſupplementum:vtrum id,
f quod auocauit agendo ad ſupplementum contra voluntatẽ defuncti,computetur in eam partem,quæ ſibi debet reſtitui. Dico qꝺ caſus eſt hic qd' ſic:& eſt valde notandum.Nec obſtat ſi dicis quòd loquitur in Falcidia:quia contra voluntatem defuncti auocat.Secus putarem,ſi ſecundùm voluntatem defuncti auocaret:quia ceſſat ratio huius legis.

1 ☞ *Si legatarius nõ implet modum à teſtatore adiectum,legatũ ſibi ſolutũ reuocatur.*

2 *Pecunia ad unum uſum relicta:non poteſt per ſuperiorem ad aliũ uſum deputari,quando teſtator prouidet quid debeat fieri illo non facto.*

3 *Debitores expulſi à ciuitate exacti per ciuitatem,an ſint liberati.remiſſiuè.*

Lucius. Si legatarius †non implet modum à teſtatore adie
1 ctũ:legatũ ſibi ſolutum reuocaẽ.h.d. Opp.& vẽ qꝺ licet non fiant certamina in ciuitate qd' pecunia debeat cõuerti in alios vſus ciuitatis:vt l.j.& l.v.j.de admi.re.ad ciui. perti. & j.ti.j.l.legatum.Ro.& Hug.fatentur contrarium.hic glo.dicit.& eſt opi.Azo.quod ille leges loquuntur quando teſtator ſimpliciter dixit:ſed hic teſtator ꝓuidit expreſsè,qꝺ ſi hoc non fieret,ad
2 ſuos hæredes reuerteretur:qd' tene menti.Ex †qua ſolutione habes qꝺ omnes ll.quæ dicũt,qꝺ pecunia ad vnum vſum relicta poſſit cõuerti ĩ alium vſum ex authoritate ſuperioris,ſunt verę,niſi
g teſtator[s] ꝓuideat qꝺ debeat fieri,& qd' illo nõ facto perueniatur
3 ad hæredes:qa tũc nõ põt fieri trãſmutatio in aliũ vſum. †Vltimè inducit iſta lex in ar.ad q.ſi ciuitas exegit debitores alicuius expulſi de ciuitate,an ſint liberati.Hic vẽ tex.qꝺ ſic.Quod dicvt no.per Dy.in l.creditor.in prin.j.de ſol.& ibi plenè dixi.

1 ☞ *Executor deputatus ad diſtribuendum,ſi efficitur pauper tenetur ſatiſfacere,etiam ſi eſt effectus pauper poſt mortem.nu.4.*

2 *Executor teſtamentarius non ſatisfiat.*

3 *Procurator effectus pauper poſt mandatum, eo ipſo cenſetur reuocatus.*

Largius

Universidad de Deusto Biblioteca

b **Largius.** Miniſter †electus ad diſtribuēdum, ſatiſdare nō niſi pauper fiat teſtatore ignorante.h.d. & eſt ſingularis caſus.Not.tex.in fi.ibi:niſi viuente teſtatore. Primò no.
2 †q̄ executor teſtamentarius non debet ſatiſdare. quod dic plene vt.l.diuus.§.ſi cui plus quā per.l.fal.Secundò no.ª diſtinctionem,†quæ ſit hic.quæ diſtinctio facit ad quæſtionē de procuratore,qui poſt mandatum eſt effectus pauper, q̄ eo ipſo eſt reuo
4 catus:vt not.per Dy.j.de ſol.l.ſi cū Cornelius.in fi.† Quærit gl. loquitur hic quando viuente effectus non ſoluendo: ſed quid ſi poſt mortem? Dicit gl.idem,& multò magis.

1 *§ Dilatio debet ceſſare cauſa dilationis finita,& nume.2.*
2 *Diſpō collata in tps quo finitur tutela pubertate,effectū ſortitur ēt tutela finita morte.*

1 **Pater duos.** Finita†cauſa dilatiōis debet ceſſare dilatio.
2 h.d.ſecundū Dy.Vel aliter:Diſpoſitio†collata in tempus,quo tutela finitur pubertate.ſortitur effectum,ēt ſi tutela finiatur morte.h.d.& eſt ſubtilis caſus.Opp. extra gl.dicitur hic,q̄ videtur quaſi cū tutore locutus.Contrà,in dubio nō præſumitur perſona extrinſecus: vt.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.j.de verb.obl. Item in dubio id,quod agitur, videtur agi nomine proprio, vt.l.& magis.j.de ſol.ſed hic dicitur contrariū: ergo malè. Dicit enim q̄ in dubio quaſi cum tutore videtur agi. Præd.icta iunt vera,niſi ex qualitate rei,ſuper qua ſit diſpoſitio, ſeu ex diſpoſitionis qualitate apud perpendatur. hoc probatur in.l.poſt mortem.§.quando ex facti.tu. & de admini.tuto.l.cùm poſt.§.j. Ita in propoſito teſtator loquebatur ſuper rebus pupilli & diſpoſitionem ſuam retulit tantū intra tempora pupillaris ętatis,& loquebatur cū ſucceſſore ſeu fratre qui erat tutor fiduciarius.Nam ex his patet q̄ cum quaſi tutore eſt locutus.Dicit̄ hic q̄ prout debet reſtitui.contra:imò debet expectari tantū tēpus, quo ad pubertatem peruenīat:vt l.ex his.C. qñ di.leg. ce.& qd' no.j.ad Treb.l.Seius Saturninus.Sol.domini contraria loquuntur qñ tēpus eſſet adiectum gratia grauati:hic verò tēpus erat adiectum gratia honorati.hoc eſt,iſtius fratris minoris.Hęc ſol.nō eſt vera:quia etiā hic gratia fratris maioris,quia interim debebat ꝓcipere fructus:nō debet expectari tēpus pubertatis.Et pro hoc videt̄ tex.in l.Firmio.§.j.j.qñ di.leg.ce.Solu.hic teſtator videt̄ ſe retuliſſe ad tēpus,quo tutela finiet̄:ideo nō refert finiatur morte, vel tēporis curſu.Simile in l.mulier.j.ad Treb.& l.iij.in princ.C. de inſti.& ſubſti. Vel aliter longa differentia eſt an primò legatū relinquatur alicui,& poſtea alius aſſumatur executor: tūc enim verè executor eſt:licet aliquod cōmodum eiuſdē remunerationis ſentire debeat:ideo ad hæredē nō tranſit.Caſus eſt hic, & l.à filia.§.fi.j.ad Treb.Si verò legatū confertur in aliquem principaliter,& eſt rogatus de reſtituendo alteri in tempus certæ ætatis, cui illud idem primò nō legauerat:tunc loquitur l.ex his.C.quā do di.le.ce.& qd' no.in l.Seius Saturninus.& d.l. firmio. §.j.j.qñ di.leg.ce.& iſta ſo.eſt magis generalis q̄ præcedēs.Opp.dicitur hic q̄ frater maior interim lucrat̄ fructus.Cōtra de l.ſi ita.§. Pegaſus.ſ.de leg.ij.& l.in fideicōmiſi.§.cū Pollidius.ſ.de vlu.Sol. hoc ideo qa teſtator expreſsè voluit ipſum lucrari reditus. Quęrit gl.quid ſi frater iſte nō eſſet tutor,an iſta lex haberet locū.Roma.per elegātia verba dicit q̄ ſic.quod puto verū.Et hoc modo lex iſta pōt intelligi,& qd' dicit in tex.quaſi cū tutore:expone.i. quaſi tutore,ſeu defenſore,nō q̄ eſſet tutor . Et hoc innuit litera
3 quaſi poſita q̄ eſt nota improprietatis.†Vltimò no.iſtū tex ſcd̄m intellectū q̄ finita cā dilatiōis finit̄ dilatio.Facit ad id qd' dixi in l.à filia.§.fi.j.ad treb.& in l.ſi qs hæres ita.ſ.de acqui.hę.

Filię meæ. Sufficit anni initium eſſe cœptum. h. d. Habes ſimile ſ.eo.l.à vobis.

1 *§ In die mortis quis naſcitur ad gloriam.*
2 *Teſtator iuſſit die ſuæ mortis fieri debere unam ſeptimā bānitā:intellitur q̄ fiat ſemel.*
3 *Pictantia ſi iuſſu teſtatoris fieri debet fratribus minoribus in die ſancti Franciſci, debet ſemel fieri.*

Cum quidam. Legatū relictum in diē reiterabilem,intelligitur eſſe annuū,et perpetuum.h.d.Et eſt mirabilis lex.Quæro de qua die intelligitur.Glo.intelligit de die natali.i.natiuitatis. vel de die na
1 tali.i.die mortis:†quia tunc nalcuntur ad gloriam. Sed ſecundū
2 hoc quæro de tali quæſtione,†quidā fuisit q̄ die mortis ſuæ debeat fierivna ſeptima bānita:debebit ne fieri quolibet anno? Hic vī caſus q̄ ſic,intelligendo de die mortis. Pe.tū dicit cōtrariū:qa intelligit hāc l.qñ eſt dies reiterabilis ꝓpriè:ſed in q̄one ꝓpoſita nō eſt ꝓpriè dies reiterabilis:q̄a dies mortis a ꝓpriè eſt vna tm̄. & illa dies q̄ eſt reuoluto anno,nō eſt illa propriè:ſed eſt tota, quota fuit dies mortis:& in dubio debemus ſtare propriè ſignificatiōi:vt l.nō aliter.ſ.de leg.
b iij.& hoc puto verū.Item quæro ᵇ,teſtator
2 †reliquid fratribus in feſto ſancti Frācisci vnā pictantiam.Videtur q̄ omni anno debeat fieri iſta pictatia,per iſtū tex. licet non dicatur,quolibet anno. Et Guid. de Suza. tenebat iſtud.Ego verò ſalua veritate intelligerē q̄ deberet præſtari tantū ſemel. Caſus eſt in l.eum qui calendis.j.de ver.ob.et l.boues.§.hoc ſermone.j.de verb.ſig. Facit ſ.de leg.ij.l.cùm pater.§. pī certā. circa fi.§. Ad l.iſtā rñdeo q̄ Iuriſconſultus iſtā interpretationē facit ex qualitate perſonæ relinquētis,& eius cui relinquebat. Iuſsit enim dari decurionibus,& ſic ex qualitate perſo
c næ præſumitur q̄ non voluerit dari ſemel tantū ᶜ:ar.l.ſed & ſi ſuſceperit.§.j.ſ.de iudi. ſed in quæſtiōe propoſita qñ relinquit fratribus minoribus,vel alijs religioſis,præcipuè mendicantibus: certè pro ſatisfactiōe habebunt vnam pictantiam.Et ita intelligimus hic, ſi decurionibus eſſet relicta magna quantitas:quia ſemel tantū debetur:qa ceſſat illud veriſimile, ex quo Imperator ita reſcripſit.Ita intelligo hanc legem.

1 *§ Tantum eſt dicere,per quadriennium:quantum, ſingulis quadriennis. centum annis finitur legatum perpetuū.*

a ¶ Largius. Secundò no.idē no.Rayn.hic, & Bal.in l.in confirmādo. iuncto tex.de cōſtit. tut. & text. & Bart.& ibi Bald.in l. pī hæredi.§.fi.ſ.de teſta.tu adde bar.et ibi dixi poſt eum in l. ſi cū Cornel⁹.j. de ſol.

b ¶ Itē quæro.Et vide quod no. Bal.in auē. ingreſsi.in pe.col. de ſacroſan.eccle.& qd' habet̄ in l. ſi cū præſinitione.j.qñ di. legace.Rap. in d.l.eum q calēdis.tenebat cōtra Bart. & ſequit̄ opin. Guid.de Suza.p iſtū tex. qñ id, qd' venit in obligatiōe,eſt reiterabile, p hanc l.nō cauillando eā.licet ſeus ſit in contractibus ī d.l.eū q calēdis.

c ¶ Semel tm̄. No.q̄ ſi relinquitur fratribus in feſto ſancti Frācisci vna pictantia, q̄ debet tātū ſemel, nō omni anno. Et adde q̄ per iſta iura hic al le.p Bar.ipſe dicit aliud nota.ſ q. de qua in l. dotis promiſ. de iure dot. & ibi Bar. & ibi vide quæ dixi et latius per Bar.in l. j.ad legem Iul.maie.

1 **Cum erat.** †Tantū eſt dicere per quadriennīū:q̄tū ſingulis quadriēnijs.Eadē rōne tm̄ eſt dicere per annū:quātum,ſingulis annis. Eſt mirabilis lex. Dicitur hic,q̄ perpetuam pēſitationē.Quæro,vtrum finiat̄ centum annis,ſicut vſusfructus.Quidam dicunt q̄ ſic:alij q̄ nō: vt in gl.patet.Quid ſit notū ſeu notoriū,dicā j.tit.j.l.ſi vſusfructus.

De vſufructu legato. Rubrica.

Dictū eſt ſ.ti.ꝓxi.l.in ſingulos q̄ legatū vſusfructus eſt ſimile legato annuo:iō poſt præcedēt̄ tit.ponit̄ iſte tit. Quęrit gl.in quo differt iſte titulus à titulo de vſufru.Reſponde vt gl.patet.

1 *§ Habens ſeruitutem non poteſt in ea conſtituere uſumfructum, nec aliam ſeruitutē.*
2 *Seruitutis large dicitur in bonis noſtris:& ratio quare proprie nō dicatur eſſe in bonis.*
3 *Ratio quare in ſeruitute non poteſt ſeruitus conſtitui. & nu.6.*
4 *Arguere à toto dicitur,quando arguitur ab omnibus partibus ſufficienter enumeratis.*
5 *Seruitus quomodo pignoretur.*
7 *Seruitus eſt quædam qualitas.*

LEX I.

Nec vſus. Vſusfru.ſeruitutis realis nō pōt legari, vt ꝓpriè p̄ſtet̄,ſed p̄ſtabit̄,ꝓut pōt.h.d. & diuidit̄ in tres partes.Primò ponit vnū dictū.Secū dò rñ.tacitę obiectiōi . Tertiò qonit̄ q̄dā ꝓuiſio circa ꝓdicta.Sed̄a ibi:nec erit.Tertia ibi:ſed incerti.& gl.nīa,& doc.q ſcribūt hic,legūt l.nīam ī eo,q habet ſeruitutē realē ī fundo alterius:& legat vſumfr.illius ſeruitutis.No.tex.ibi:qa ſeruitus,&c. Itē no.tex. ibi:qa id neq; in bonis.Op.& vī q̄ ſeruitus ſeruitutis poſsit cōſtitui:vt ſ.de ſer.ru.præ.l.ij.§.j.& p̄ quē locū.ſ.cō.p̄d.l.q
1 per certū.So.ille†qui habet ſeruitutē nō pōt cōſtituere vſumfructum,vel aliā ſeruitutē:ſed qui habet fundū ſeruientē,pōt cōcedere ſeruitutē tibi:nō tm̄ q̄ illa ſeruitus ſit ſeruitus ſeruitutis: ſed eſt alia ſeruitus habita à fundo,non ab illa ſeruitute.Oppo. dicitur hic q̄ ſeruitus non eſt ex bonis,nec extra bona. Contrà,imò ſemper eſt extra bona:quia debentur nobis ſeruitutes in prædio alieno:vt l.vti frui.in prin.ſ.ſi vſusfr.pe.Sol.expone,non eſt extra bona noſtra:hoc eſt,q̄ ipſa ſeruitus ſit proprietas aliena . Nā licet in re aliena fundet̄:tamē nō eſt ꝓprietas alterius.Opp.q̄ ſit
2 in bonis:†quia.i.bonis,cuius habemus actionē,& exceptionē:vt l.rē in bonis.j.de acqui.re.do.Dicit gl.nō dicit eſſe in bonis duplici de cā.Primò,qa nō pōt alienari p̄ ſe ſine fundo, nec poſſet alienari ei,q̄ nō haberet fundū:vt inſti.de ſeruī.§.ideo aūt. & l.ſi aliena.§.j.j.de vſuca. Item alia ratiōe nō dicit̄ eſſe in bonis: quia ſicut manica quę accedit veſti,dī nō eſſe,qa effecta eſt acceſsio alterius:ita ſeruitus non dī eſſe in bonis:qa dicit̄ eſſe acceſsio al-

Universidad de Deusto Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato

a ¶ Intereſſe. Sed qũo ſuccedet obligatio ad intereſſe: qa q̃ teneť ad vſumfructũ teneť ad dãdũ: & põt p̃cisè cogi.l.iij.§.dare.ff. de vſufru. & no.Bar.ſ.l. ſtipulationes nõ diuiduntur.ſ.iiij.q.de ỹb.obli. 3 & i obligationib⁹ dãdũ ẽt re perempta,vt hic,nõ ſuccedit obligatio ad intereſſe: iõ fortè eſt neceſſe rũdere ad iſtũ tex. & ad.l. q̃ties.§.fi.de vſufruc. ꝓut dixit bar.ſ.l.iij.§. & harũ.de ỹ.obl.qđ q̃ teneť ad vſumfructũ,teneť ad dãdũ,& ẽt faciẽdũ: vt ibi p̃ eũ

b ¶ Ego dico. Et vide Bar.pleniſsimè ſ.l.ſtipulationes nõ diuiduntur hic alle. A.B.

c ¶ Vltimò no. Et vid iſtũ tex. allegatũ per Bar.ſ.l.ſi ſenat⁹.§. fin. ff.ad Turpill. & vide q̃ ibi dixi: & vid bar to.ſ.l.ſi ita ſtipulatus eſſem ab⁹ te. de ver. oblig. & ſ.l. ſi vno.§. itẽ cũ qdã.ff.locati. & in.l.ſi prius.in. viij.q. de ope.no.nũ.Bal.in l.liberti.ſ.viij.colũ.de ope.lib.do.An.ſ.c. fi. iudic. & ſ.c.ſ. de eo q̃ mit.in poſſ. Andr.B.

c ¶ Vltimò no. q. not. Adde nota.bar.ſ.l.cotẽ.§.q̃ maximos.ſ.de pub. & adde altã.qõ. not.de qua dixi ſ.l.ſi ita ſtipulatus.de ver. obl. Et ad dicta Bar. hic adde q̃ ponit Areti.in.c.fi.de iud.in. ij. colum.

terius. Accedit enim prædio: vt.l.eum qui. j.de vſufcap. & l.rerum miſtura.e.tit. tamẽ largo modo ſumendo prout ſumitur in.l. rem in bonis.bene dicitur eſſe in bonis. Dicitur hic quòd ſeruitus ſeruitutis eſſe non poteſt, modo quæro quomodo probetur iuſtud? Dicit gl. q̃ probatur † argumentando à toto ſic: quia ſeruitus per ſe intellecta in abſtracto, nil eſt, nec habet aliquem fructum: vt.l.videamus.§.de vſu. Item conſiderando eam, prout eſt in concreto: hoc eſt in loco ſeruienti: non poteſt conſtitui ſeruitus: quia locus ſeruiens non eſt in dominio eius, qui conſtituit ſeruitutem. Ita dicit gl. Quærit Dy. quid vult dicere gl. dum dicit argumentando à toto. Dicit Dy. argumentatur à toto. ſ. integrali. Pet. contra: imò debet dicere. argumentando à toto vniuerſali. Probo: hic argumẽtatur negatiuè: ſed cũ arguitur à toto integrali, non ſequitur argumentũ negatiuè ſecũdum logicos: ergo, &c. Exemplum, ſi dico non eſt domus, nõ ſequeretur, ergo non eſt paries, licet ſequatur affirmatiuè quia ſi dico, domus eſt: bene ſequitur: ergo paries eſt. Sed argumentũ à totovniuerſali ſequitur negatiuè, licet nõ affirmatiuè. Exemplum: ſi dico, non eſt animal: ſequitur, ergo non eſt homo; ſed affirmatiuè non ſequiť, animal eſt: ergo hõ eſt. Videte domini, non eſt verum quod hic dicit Petr. q̃ argumentatur à toto vniuerſali: quia nullum eſt totum vniuerſale: imò ponimus quandam ſeruitutem indiuiduam, quam ſi quis habet, non poteſt legare eiuſdem ſeruitutis ſeruitutem. Sic loquimur in particulari accipiẽdo ſeruitutem prout eſt in abſtracto, vel prout eſt in cõcerto. Quare dic q̃ gloſ. † vult dicere, argumentatur à

4 toto. vel ab omnibus partibus ſufficienter enumeratis: & ſic à ſufficienti diuiſione: & hæc eſt veritas. Sumus expediti de lec. gl. & doc. Iſta lec. ſalua reuerẽtia gl. & doc. non ꝓcedit in.l.iſta: nam ſi nos legimus iſtam.l, q̃ ille legat ſeruitutem: cui ſeruitus debetur: tunc remediũ poſitũ per Iuriſconſultum in fi. legis, erit falſum: quia ille qui habet ſeruitutem, non poteſt ſeruitutem alij concedere aliquo modo. Caſus eſt in.l. ex meo. de ſer. ruſt. prędi. niſi hoc faceret permittente domino fundi ſeruientis: vt.l.cũ eſſent.in fi. & ibi no.gl.ſ.de ſer.ru.prędi. Vñ lect. iſta non videť procedere. niſi ſuſtinendo gl. dicamus, & forte non malè, quòd iſtud, qđ dicitur, q̃ hæres debet dare facultatem agendi, vel ſeruitutem conſtituere. faciat hoc redimendo à domino fundi ſeruientis. aliàs iſta lectu. non poteſt ſuſtineri. Sed certè etiã iſtud dictum non eſt tutum. Nam cũ legauerit vſumfructũ reſpectu illius iuris, quod habebat: ſi de illo iure non põt dari, hæres non cogitur redimere, vt.l.quod in rerum.§.j.ſ.de le. j. & l.vxor.C. de leg. ideo iſta lect. nõ placet. Legamus ergo alio modo, vt tota iſta lex loquatur in domino alicuius fundi, qui legauit vſumfructũ iuris eundi per ſuum propriũ fundũ: dicit Iuriſconſultus q̃ non poteſt fieri: qa ſeruitus ſeruitutis, &c. Et hoc dicit in prima parte. In ſecunda parte pone caſum ſic: Contra, cum ſeruitutes ſint in bonis: ergo &c. Reſpondet Iuriſconſultus q̃ iſta ſeruitus non eſt in bonis nec extra bona: imò non eſt in rerum natura: quia qui habet fundum propriũ, nullã ibi ſeruitutẽ habet. Tertia pars eſt clara, & ſine ſcrupulo procedit: de neceſſitate ſic debet intelligi. Et pro declaratione legis oppon. q̃ etiam

5 ille, cui debetur ſeruitus, poſsit eam legare: quia † poteſt eam pignori dare: vt.l.ſi auiæ.ſ.de pig. Gl.j. illius legis ponit duas lect. Primò ponit, pignori dari via à domino, vel ab eo, cui debetur via. in eo quod dicit, à domino, bene dicit: ſed in eo quod dicit, vel ab eo, cui debetur via, malè dicit: & hoc tenebat Cyn. me audiente. His præmiſsis † quæro, quæ eſt ratio, q̃ ſeruitus ſeruitutis eſſe non poteſt. Rñdeo ſecundũ caſum, quem poſui, ſeruitus ſeruitutis non poteſt eſſe, quia ſeruitus non eſt firmata. Item fin

6 caſum glo. non poteſt eſſe ſeruitus ſeruitutis, & eſt verũ per.l.cũ eſſent.in fi.ſ.de ſer.rup.præd. & tunc ſunt duæ rationes: vna eſt in gl. quia ant conſideramus eam in abſtracto, aut in concreto: vt.ſ.dixi. aliam rationẽ aſsignat Oldr. vſusfructus ſeruitutis eſſe non poteſt: qa ſunt ſub diuerſis generibus ſeruitutũ contrariis, inſpecta tam origine quã effectu. Origine: qa ſeruitus realis non poteſt conſtitui non habẽti prædiũ: vt.l.j.ſ.cõia prædi. ſed vſusfructus ſic. Item effectu, quia prædialis eſt indiuidua: ſed perſonalis non eſt indiuidua: vt.d.l.j.§.ſi vſusfr.j.ad.l.Fal. ergo iſta talia contraria non poſſunt eſſe circa idem. Idem dicit Old. & bene tamen iſta ratio non concludit, niſi q̃ vſusfructus ſeruitutis eſſe nõ poſsit. Sed nõ eſt gñalis ad id, quod dĩ, ſeruitus ſeruitutis

7 eſſe non poteſt. quare dat aliam rationem: quia † ſeruitus eſt q̃dam qualitas, non autẽ ſubſtantia: vt.l.quid aliud.j. de verb.ſig. Cùm ergo qualitas non poſsit eſſe ſine ſubiecto, vt.l.ij.ſ.de vſufru. de neceſsitate concluditur quòd ſeruitus ſeruitutis eſſe non poteſt: ſicut non poteſt eſſe qualitas qualitatis: qa requirit ſubſtãtiã aliquam in qua ſit. De quo dixi plenè in.l. Mæuius.§. fundo. ſ.de leg. ij.

LEX II.

HOminis ope. Iſta lex ponit tres diffentias inter legatum operarum, & legatũ vſusfructus. Opp. gl. Inſti. de acqui. per arro. circa prin. Sol. ibi loquitur de operis lib. hic verò de operis ſui. Oppon. contra hoc. ſ. de ope. ſer. l.v. Gl. reſpondet, q̃ ibi dicitur legatus vſusfructus. ſubaudi, & plus. Quærit glo. quot ſunt diffirentiæ inter legatũ operarum & vſusfructus. Vos habetis hic tres alias. Dic vt.l. ij. de oper. ſer. Quæro, quæ eſt ratio dictarum differentiarũ. Vide vnã rationem in.l.locum.§.proprietarius.ſ.de vſufr.

LEX III.

HOminis quoque. Quærit glo. vtrum homo liber poſsit locare operas ſuas in perpetuum. Et remittit ad notata in.l. iij.§. ne tamen ſupra de vſufructu. & l. antiquitas. C. de vſufr. & ibi Cy. & no. Inſti. de vſufruct.§. ne tamen.

VSsumfructum. Non poteſt quis ab eo caſu incipere, quod debet extinguí. hoc dicit. Concordat leg. Titio cum morietur. ſupra de vſufructu.

1 ¶ Intereſſe petitur, quando in obligationibus faciendi deſsit poſſe fieri.
2 Forma libelli in petendo intereſſe, quando factum deſsit poſſe fieri.
3 Qui tenetur ad uſumfructum, eo conſtituto tenetur ad factum.
4 Commune. ſi debit off. cium alicui per menſes ſex incipiendo in Calendis futuris: ſi non potuit illud exercere, ad quid teneatur.

SI mihi vſusfructus. Hæc eſt bona lex in obli

1 gationibus faciendi † qñ

2 deſsit poſſe fieri, petitur intereſſe. h.d. iſta lex de qua.l.facio magnum feſtum.j. de ver.ob.l.ſtipulationes non diuiduntur. in .lx.q. no.tex.ibi: peti quidem, &c. Opp. de.l. quæſitum.ſ. de vſufru. vbi dicitur q̃ petitur vſusfructus. Sol. expone vſusfructus. i. æſtimatio eius, vt ibi no. Itẽ op. q̃ vſusfructus poſsit peti: quia poſſum petere factum vt cõſequar intereſſe: vt no. in.l.j, in prin. ſ. de act.

b emp. & l.ij.§.itẽ ſi in facto.j. de verb.obl. Ego dico in.l.ſtipula-

2 tiones non diuiduntur. † cũ tracto, qualiter petatur intereſſe, qñ ex ipſa facti narratione non eſt notorium factum non poſſe fieri de cætero: tunc procedit illud qđ dicitur, q̃ poſſum petere factum, vt conſequar intereſſe: vt ſi ei qui mihi debebat ſcribere librũ, eſt amputata manus. Si enim peto ſcribi librũ ex ſerie libelli, non apparet q̃ ſit amputata manus. Sed quando ex illa narratione eſt notorium nõ poſſe fieri poſtea, vt hic: quia dico q̃ tali hiẽnio debet dare vſumfructum, de neceſsitate petetur intereſſe, vt hic. Et ſi dicis q̃ iſta.l. non facit ad materiam illam: nam ille, qui tenetur ad vſumfructum tenetur ad dandum, vt.l.iij.§. dare ſ. de vſufruct. ergo hic loquitur in obligationibus dandi, non facien

3 di. Sol. † Hic loquitur in vſufructu. in quo antequam quis det, ſeu conſtituat, tenetur ad dandum: ſed eo conſtituto tenetur ad patiendum: vt plenè dixi in.l.iij.§.j.j. de verb.obli. Sed in vltimis voluntatibus adita hæreditate eſt conſtitutus vſusfructus. ſola ergo remanet obligatio ad patientiam: vt not. C. de vſufru. l. cor-

e ruptionem. ergo, &c. Vltimò no. ſi aliquis † eſt electus poteſtas

4 per ſex menſibus incipiendis à proximis calendis: & ſi per commune ſtet quò minus ille exerceat officium ſex menſibus non poteſt petere quod exerceat officium ſex menſibus, ſed poteſt

petere

Universidad de Deusto
Biblioteca

petere intereſſe, vt hic: quia aliud eſt officium iſtorum ſex menſium: aliud aliorum. Dixi anno in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te. infra de verbo. obligatio.

1 ☞ Famulus infirmus an debeat habere ſalarium: quòd non.

PEræ teſtamento. Iſta lex proſequitur duos caſus. Dicitur hic ꝙ operæ cedunt a die petitionis. contra. j. de ope. li. l. ſi quis hac l. §. iudicium. & l. cū patronus. in princ. Dicit gl. ibi de operis certis: hic de incertis. Secundò opp. ꝙ opere cedunt à die mortis teſtatoris: ſicut cætera legata exceptis quibuſdam: vt. C. de ca. tol. §. in nouiſſimo. Sol. operæ incertæ dicuntur cedere quantum ad hoc vt ſint in obligatione à die petitionis: vt hic, & l. interdum. j. de verb. obl. in prin. ſed quantum ad tranſmiſſionem cedunt a tempore mortis. Probatur in l. ij. §. eod. vbi operæ tranſierunt ad hæredem: ſed regula eſt ꝙ etiam legatum purum, ꝙ tranſmittit
1 ad hæredes, cedit à die mortis: vt. d. §. in nouiſſimo. Vltimò † iſta lex facit ad. q. quando famulus infirmatur an debeat habere ſala
a rium. [a] Videtur ꝙ ſic: quaſi domino pereant operæ. De hoc eſt gl. in l. de arboribus. §. de illo. ſ. de vſufru. Veritas eſt in contrarium: vt. l. ſi vno. §. item cùm quidam. ſ. loca. & ibi not. Non obſtat hæc lex quia iſte tractat de lucro, meritò propter infirmitatē perdit lucrum: non autem debet pati damnum. i. dare ſalarium tempore infirmitatis, vt dicit. §. item cum quidam.

1 ☞ Annuū legatum factum ciuitati an ita finiatur centum annis, ſicut uſusfructus.
2 Tempus centum annorum, eſt longiſſimum tempus uitæ.

SI vſusfructus. Quærit gl. vtrum aliis modis finiatur, quamcurſu temporis centum annorum. Gl. ꝙ ſic: velut non vtendo. vel ſi ciuitas aratrum patiatur: vt. l. Mæuius. §. fi. ſ. de leg. ij. l. ſi
1 vſusfructus. ſ. quemad. vſusfr. ami. † Quærit gl. an idem ſit in annuo relicto ciuitati ꝙ in vſufr. vt finiatur centum annis. Rog. ꝙ non: vt not. in l. annuā. & l. annua. in fin. & l. antepe. ſ. tit. j. Hug. dicit idem ꝙ in vſufructu. alle. l. in ſingulos. ſ. tit. j. vbi ſicut morte finitur vſusfructus: ita & annuū relictū. Hāc. q. habes in. l. añ
b pe. ſ. tit. j. & l. annua. eo. tit. Sed puto opi. [b] Hug. veram. Probo. inter vſumfructum, & annuum relictum eſt ſimilitudo: niſi in his in quibus expreſſa diſſimilitudo appareat: ergo, &c. Nō obſtat. annuam. & l. annua. in fi. & l. antepe. & l. pe. ſ. titul. j. quæ dicunt
c perpetuò deberi: quia intelligo 'deberi perpetuò. i. vſq; ad cen-
2 tum annos: quod † eſt lōgiſſimum vitæ tempus: vt. l. fi. C. de ſac. ſan. eccle. Sed an idem in ecclesia? Reſpondet glo. ꝙ ſic. Idem no. in l. an vſusfructus. ſ. de vſufruct. Vltimò gl. oppo. de. l. hæreditatum. j. ad. l. Falci. dic vt ibi.

SI ab eo. Legatum caducum, vel quaſi, remanet apud hęredem cum onere ſuo. h. d. Opp. C. de ca. tol. §. in primo. Sol. Ibi in pro non ſcripto: hic in caduco, vel quaſi. Opp. ſ. tit. j. l. Titia. in princ. & de ali. le. l. Stichus. ſ. j. Solu. Ibi legatum incipit in perſona legatarij: & finitum eſt ſecundum eius diſpoſitionem, & legati naturam: hic verò in perſona legatarij nunquam incœpit. Dixi ī. d. l, titia.

1 ☞ Coniunctio poſita inter incompatibilia reſoluitur in diſiunctiuam.
2 Clauſula, valeat iure teſtamenti, & codicillorum, reſoluitur in diſiunctiuam.
3 Subſtitutus uulgariter et pupillariter, et p fideicōmiſſū, pōt eligere ex q̄ uelit ſuccedere.
4 Clauſula, procuratorem, & factorem & nuncium, operatur quod conſtituatus ſit uel procurator uel nuncius, ut ſibi placuerit.
5 Vxor relicta domina, & uſufructuaria: debet habere uel dominium, uel uſumfructū.

d SI titio. [d] Coniunctio † poſita ī ter cōpatibilia reſol-
1 uit in diſiuntiuam. h. d. & eſt not. caſus. te-
2 ne bene menti. Et per hanc legē dicunt † doct. ꝙ ſi teſtator dicit, valeat iure teſtamenti, & codicillorū: illa copula &, reſoluit in diſiunctiuā, vt dicamus, vel iure codicillo
3 rū: vt. l. fi. & ibi no. C. de codic. Simile † ſi teſtator dicit, ſubſtituo vulgariter & pupillariter, & per fideicommiſſum. Nam non poteſt ſimul & ſemel eſſe directa & fideicommiſſaria: ideo erit electio ſubſtituti, quam velit eligere directam, vel fideicommiſſariam: arg. huius legis & eſt tex. j. ad Treb. l. accuſare. §. Titius. &
e ibi dixi. Item dicit inſtrumentum procurationis, † conſtituit ꝙ
4 curatorem, & factorem, & nuncium ſpecialem: non poteſt eſſe
f nuncius & procurator ſimul [f]: quia procurator concipit verba in perſonam ſuam: nuncius in perſonam domini: & ſic erit pro-
5 curator vl' nuncius. prout ſibi placebit, vt hic. Item facit † ad. q.
g qñ teſtator reliquit vxorem dñam, & vſufructuariā, vt debeat intelligi ꝙ habeat dñium plenum, vel vſumfructū, vt hic: ſed de cōſuetudine aliud in vxore ſeruatur: vt l. j. & ibi no. C. ſi ſecundò nupſ. mulier. & plenè dixi in l. Titia. in fi. §. de leg. ij.

a

1 ☞ Habitatione relicta an debeatur in principio, uel in fine anni.
2 Legatarius, cui habitatio eſt relicta, ſi decedit intra annum non tranſmittit habitationem illius anni ad hæredes.
3 Legatum habitationis extinguitur morte, ſicut legatum uſusfructus.

HAbitatiōis quoque.

1 Sed qūo poſsibile eſt † ꝙ habitatio debeat in prin. anni: nonne habet cauſam cōtinuā, b & ſucceſsiuā per totū annū: ergo in initio nō pōt dari: vt l. itē quærit. §. qui impleto. ſ. loc. Huius timore dicit gl. ꝙ iſta lex pōt loqui qñ ipa habitatio eſt relicta. Alio modo qñ pecunia p habitatiōe relinquit. Secūdū primā lec. rn̄deo ad cōtrariū ꝙ debet in initio quārū ad hoc, vt inſpiciat ſi legatarius eſt capax, vt l. in ſingulos. & l. cū in annos. c ſ. tit. j. nō aūt vt poſsit præſtari in initio anni. Si ſecundū ſecūdā lec. eſt clarū: tn̄ videt ꝙ debeat quātitas eo tpe, quo ſoluit pēsio, nō tn̄ in initio: vt l. nec ſemel. §. ſi in habitatiōe. qñ di. le. ce. Huius timore quidā dicūt hanc lect. nō eſſe verā. Sed ego dico eā eſſe verā: qa initiū cuiuslibet anni inſpicit quo ad ceisionē dici, non aūt quantum ad ſolud tionem, vt in cōtrario. Simile j. e. l. Sempro-
2 nius. † Quæro ſecūdū primā lec. quid ſi legatarius decedat intra annū: an tranſmittat habitationē illius anni ad hęredes. Videt ꝙ
3 ſic: qa iam ceſsit dies. Cōtrariū puto: qa † habitatio morte extinguit, ſicut vſusfructus: d vt l. cū antiquitas. C. de vſufru. ſed vſusfructus relictus ī ſingulos annos morte extinguitur: vt l. ſicut in annos. in prin. & in fi. ſ. qui. mo. vſusfr. amit. Sicut ergo ſi eēt habitatio relicta p toto tpe, morte extingueret: ita ſi ſit relicta ī ſingulos annos. Nō ob. qd' hic dr̄, ꝙ cedit dies legati: qa eſt verū quātū ad hoc ꝙ capacitas & incapacitas inſpicit e in initio, nō quo ad trāſmiſſionē.

HAeres. Nō poteſt hæres tollere ædificiū poſitū in re, cuius eſt alterius vſusfructus eo īuito. h. d.

1 ☞ Legatum uiæ a legato uſusfructus differt: quia legatum uiæ eſt perpetuum: uſusfructus non.

1 VM vſusfru. Quæro, † q̄ eſt f rō diuerſitatis inter legatū vſusfructus, & viæ. Rn̄. ꝙ legatū viæ debet eſſe ppetuū: vt l. iiij. ſ. de ſer. iō nō recipit intermiſsionē: ſecus ī vſufructuario. Itē op. de l. ſi prius. in prī. ſ. de aqua plu. ar. Sol. ibi facta fuit cōceisio ſeparatim: ſed hic ſimul & ſemel fuit facta conceisio alternatim: ideo ibi ſunt plures ſeruitutes: hic verò eſt tātum vna.

DVos ſeparatim. Si hæres non præſtat duobus inſolidum ſecundùm defuncti voluntatem, cuilibet tenetur ad id quod deficit. hoc dicit.

1 ☞ Legatum relictum quo ad uiues: uel relictum uxori donec caſtè uixerit: intelligitur ut ſit relictum ſingulis annis.

DAmnas. Oppo. ſupra titu. j. l. legatum. vbi verba quo ad. & donec, annuum legatum inducunt. Solu. Dicit Dynus ibi loquitur in legato diuiduo: hic in legato indiuiduo: vt ſupra eodem. l. cùm
1 vſusfructus. & ideo † aliud eſſet in vſufructu, ſi lego vſumfructum quo ad viues. Nam intelligitur relictum ſingulis annis, vt no. in d. l. legatum. & ideo ſi relinquitur vxorí donec honeſtè vixerit: videtur relictum quid annuum. Et hoc induxi ad quæſtionem. in l. Titia. §. fi. ſuprà, de lega. ij.

a ¶ Habere ſalariū. Famul⁹ infirmus an mereatur ſalariū, & vide Bal. in l. fin. C. de cōdi. inſer. & in l. liberti libertęq; . de ope. liber. Et an teneat facere expēſas huic famulo: dic vt ibi ꝙ Bart. & in l. ſi cū dotem. §. finaūt. ſo. mat. & latè ꝙ Cano. in c. propter ſterilitatem. de loca.

☞ POMATES.

b ¶ Sed puto opinionē. Sequit Alex. in l. ij. in princi. in j. col. ff. ſol. matr. vbi dicit ſe ita conſuluiſſe, & ita tenere in conſi. lx. incip. omiſſo multiloquio. in j. volu. vide Card. cōſi. lxvj. in j. col. vbi etiā ſequitur iſtam opinio.

c ¶ Quia intelligo. Et vide do. Pet. in c. fin. de teſta. & ibi dixi. & ſic ſentit Bar. ꝙ ſi relinquit ppetuò annuū legatū, ꝙ intelligitur vſq; ad cētum annos. Et vide quæ dixi in quodā conſilio. And. Barba.

d ¶ Si Titio. Et vide not. per Bar. & doct. in l. j. in prin. de iuſti. & iur. & adde quæ ponit Franci. de Are. in c. ij. colū. ij. de libe. obla.

☞ POMATES.

e ¶ Si Titio. Limita vt nō procedat in iudicijs, ſecūdū Are. in l. naturaliter. §. nihil cōmune. circa ſecundā principalē q. Bar. ff. de acq. poſ. in ea. l. ver. itē facit ad quæſtionē. vide Imol. in conſi. xiij.

f ¶ Itē dicit inſtrumentum. et vide bar. in l. ſæpe. ff. de ver. ſig. & in l. recuſare §. tritius. ff. ad Treb. & in l. ij §. vtiū. de reb. dub. et in l. ſi. C. de cadu. tol. & ibi per oēs. Andr. Barba.

g ¶ Procurator ſimul. Facit ad no. per Bar. in l. multum. C. ſi qs al. vel ſi. & ibi bald. in vj. col.

¶ Ad quæſtio. Et vide ad hoc bal. in authen. hoc locum. in fine. de ſecun. nup.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Debet cõuerti. An relicta advnũ vſum poſsit cõuerti ī aliũ ī caſu ſingulariſ mo. no. l. fi. & q ibi notabili. dixit Bar. j. de op. lib. & adde ꝙ no. idē Bar. ī. l. pē. §. Tuſculan⁹. de leg. ij. & hæc faciũt ad. q. Bal. ꝙdā villa habebat ab Imperato reſtitutitatē cõceſſam ex certa ſcīa q̄ nõ tenereť ſoluere collectā aliquā p̄ ciuitatē ſuā ſponēdā, excepta ea, ꝙ̄ ponereť cā aqueduct⁹, ꝙ̄ eſt priuilegiata. vt. j. de riuis. l. fi accidit q̄ ciuitas ſpoſuit collectā p̄ ſtipēdiarijs: ītādē ſtatuit illam collectā cõuerti ī aqueductũ: ꝙ̄ritur an villa teneať. Bal. arguit p̄ & cõtra, ī. c. j. §. cõuēticula. ī vl. q. de pace iur. fir. finaliť decidit cõſiderāda eē v̄ba: aut eſt nou⁹ mod⁹, ſed nõ noua obligatio: & ī munitas perſeuerat. Aut noua obligatio. & nou⁹ modus: tunc ſec⁹. Et ad materiā ꝙ̄ liter fiat cõuerſio in aliquē piũ vſum, vidť Bal. ī. l. j. ī pe. col. C. d cõdit. ob cau. & ī. l. ſi ad declinādā. C. de epiſ. & cle. pleniſsimē p̄ Imol. poſt Bar. ī. l. j. §. de cõdi. inſt. Et facit q̄ no. Bar. ī. l. legatũ. hic alle. de admi. re. Et iſta materia q̄liter ītelligať, vide no. Bal. ī. l. j. ī rep. de ſac. ſanc. ecc. ī. xvij. co. & adde q̄ Bal. ī aut. ingreſsi. ī vlt. col. de ſacec. tenēdo cõtra Bar. to. ī trac. Minoricarũ. dicit q̄ iſta lex fallit ī relictis factis mēdicātibus. & adde q̄ relictũ factũ paupib⁹ pōt idiſtinctē expēdi ī fabricā pauperis ecclesiq; appellatiõe pauperũ venit ecclia l. oēs. & ibi Bal. ī. j. colũ. de epi. & cle. q̄ bene no. & idem Bal. in l. ſi q̄s ad declinādā. ī ij. col. eo. tit. p̄ Io. An. in tit. de inſtr. editi. §. nūc verò aliqua. ī ad di. q̄ ſcipit, pone caſũ

ADDE an legatũ ī aliũ vſum poſsit cõuerti, bal. cõſi. lxxx. tiij. volu. & cõſ. lxvij. li. i ij.

b ¶ In aliũ vſum. Et ad de q̄ not. voluit Bar. p̄ iſtũ tex. ī. l. j. de ſac. ſanc. ecc. in. ij. q. prin. videlicet q̄ relictũ fact̄ũ diuiti p̄ aſa, valet ſi cõuertiť ī aliũ vſũ piũ: p̄ iſtũ text. Ex q̄ inferť, q̄ ſi cõmiſſarij ad eligẽdos pauperes, elegerť diuites, īter q̄s fecerũt p̄ aſa diſtributionē, q̄ valeat electio: ſed bona ſint ab eis auferēda p̄ eōm, & cõuertēda ad pias cās. qd̄ no. Et an poſsit ſemp̄ relictũ cõuerti ī aliā piā cām ſimilē, vidť bal. l. ſi q̄s ad declinādā. de epi. & cle. ī. tiij. co. & hæc limita, niſi ī caſu ī q̄ fieri nõ poſſet teſtōr p̄uidiſſet q̄ apud hērdem remaneat: vt no. dicit Bar. in. l. liberto. §. Lucius. ī. ti. j. Qtiđ ſi teſtōr iuſsit diſtribui cētũ p̄ malē ablatis: & reperiť qd̄ malē ablata non ſunt cētũ. Vide bal. ī. d. l. ſi q̄s ad declinādā. v̄. ſed iuxta hoc q̄ro: teſtōr mādauit. ī. v. vol. quē ad īam ſeq̄ Abb. Sic. ī. c. tua nobis. de teſta. Et ad materiā adde no. p̄ Bar. ī tra. Minorica. cuiⁿ dicta ſeq̄ Pet. de Auch. ī Cle. exiui. de ver. ſig. q̄terq̄ ī his ī q̄bus Bal. ī aut. ingreſsi. tenet cõtra Bart. qd ſi teſtōr relinq̄t mihi cētũ vt cõſtituã hoſpitale authoritate ep̄i: ep̄s ñ vult cõſentire: dic q̄ rñ mihi nõ debeť relictũ. Ita dicit bal. ī. l. deberi. C. de fideicõ. li. vide bal. ī. l. j. & in. xij. col. C. de his q̄ pœ. no. Sed nũq̄d executori poſsit dari ptās cõuertēdi in alios vſ⁹: vide no. bal. ī. l. executorē. ī. ij. col. de execu. rei iud. Adde tñ q̄ relictũ vel donatũ ad ędificādũ domos, vl̄ aliq̄d aliud dec⁹ vrbiũ cõcernēs, nõ pōt in aliũ vſum cõuerti. ī. l. pe. & ibi Bald. C. de do. Itē no. q̄ licet papa poſsit diſponere q̄ cõuertať ī aliũ piũ vſum cle. ij. de reli. do. in hoc p̄cedit ex plenitudine p̄tis tñ, adeo q̄ requiriť iſſertio clauſulæ, nõ obſtāte. ī lata forma, ſecd̄m bal. no. ī. l. ſi teſtm̄. C. de teſta. & ibi ēt an valeat ſtatutũ ſup hoc diſponēs. & ibi ēt ponit caſ⁹ & cās, pp̄ q̄s hæc mutatio licita ſit, & an p̄mittať. & q̄ poſsit ep̄s in aliũ vſum cõmutare vl̄ augere, vide pulchrē bal. ī. l. j. ī vl. col. C. de his quę pœ. no. & ī pulchra. q. bal. ī. l. ab eo. ī fi. C. de fideic. Et an relictũ p̄ virginibus maritādis, poſsit diſtribui īter v̄gines ī gredientes monaſteriũ, bal. q̄ nõ, ī aut. niſi. C. ad Treb. & hic ēt adde Io. and. de iſtr. edi. §. nūc v̄o aliqua. ī añp. char. in v̄. qd ſi teſtōr. Adde an cũ legata ſunt malē diſtributa poſsit ep̄s illa auocare,

1 ☞ *Via quod debeatur ei, cuius fructus fundi ſunt legati, etiam per alium fundum teſtatoris alteri legatum.*

L. ſeruum filij. §. fi. ſupra. de leg. ī. intelligitur ſ̄cm iſtũ. §.

An proprietate legata uia debeatur: remiſſiue.

Q Ui duos. Ei,† cui legať fructus fundi, debetur vía per alium fundum teſtatoris, etiam alteri legatum. h. d. Tenetur ergo hæres conſtituere viam legatario vſusfructus per retentionē Opp. contra hanc legem † de. l. ſeruum filij. §. fi. ſ. de leg. j. vbi hæres cogitur emere, nõ à legatario gratis exigere. Sol. illa vera eſt quod illam intelligamus ſecundum iſtam: vt dicamus redimere. ſ. per retentionem, vl̄ incerti condictionem. † Quæro, ſi legatur proprietas, an debeat præſtari via. De hoc in. l. ij. §. ſi loci. j. de adi. leg. Examinabo. j. ti. j. l. j. vbi eſt ſua materia.

☞ *Legatum ad opus illicitum de conſenſu partium cõuertt debet ad opus licitum.*

Modus uel conditio impoßibilis appoſitus legato quãdo reddat legatum nullum.

Legatum factum promiſſis eadendis, conuertitur in aliud opus, ſi miſſæ non poſſunt cantari propter interdictum.

Legatum pro monaſterio conſtruendo cõuertitur in aliud opus, ſi monaſterium conſtrui non poteſt.

Qui pñt cõuertere legatũ factum p̄ uno uſu in aliũ uſum.

Tranſmutatio legati quando partes non ſunt concordes, ut fiat, iudex erit medius.

Executor teſtamenti quando uendit bona, an hæres requiri debeat, remiſſiue.

Legatum ciuitati. Relictum ad †opus illicitum debet conuerti ad opus licitũ, de conſenſu partium: ſecuſi ad opus licitum fuerit relictum. hoc dicit. cũ. l. ſeq. Op. & videtur q̄ ciuitas debeat habere libere: nec debeat cõuerti in alium vſum: vt ſ. de condi. iſti. l. j. & l. cõditiones. & l. filius. Dicunt quidã prædictæ leges loquunť in conditione impoſsibili: hic in modo impoſsibili, qui modus vitiaret legatum totaliter, ſed fauore Reipub. valet: & in aliud opus conuertitur: & in hoc vertitur fauor reipubli. & idem reprehendunt gl. iſtam quę dicit quòd Reſpu. nullo fauore vtitur. Videtis † id quod dicunt, quando modus appoſitus ab initio eſt impoſsibilis, legatum eſt ipſo iure nullum non eſt verum ſimpliciter, ſed requirit magnã diſtinctionem, quam ponit gloſſ. in. l. codici. in princip. ſ. de leg. ij. Quid ergò dicemus? Reſpon. q̄ hic reſpubli. nullo vtitur priuilegio: vt dicit gl. Nec ob. l. j. & l. conditiones. per quas leges vī q̄ reſpu. hic ſit deterioris conditionis quã alius. Nam quando q; teſtator adijcit modum, vel conditionem impoſsibilē ob aliquē finem licitum, & honeſtum. Et tunc ſi non poteſt impleri eo modo quo dixit, conuertitur in alium vſum licitum: vt hic dicitur in tex. Si verò ad nullum honeſtum finem conditionem appoſuit: nullo modo debet impleri: vt in. ll. contrarijs. & ſic Reſp. nõ vtitur aliquo priuilegio. Ita dixi in. l. j. in quæeſtio. ſ. de condit. inſtitu. Et pro hoc dixi † quod ſi teſtator reliquit centum' p̄ miſſis canendis, quę miſſæ non poſſunt cantari propter interdictũ: illud relictum debet conuerti in alium vſum: vt eſt caſus hic: & idem in ſimilibus. Teſtator reliquit vnum podere, vt ibi vnum monaſterium conſtruatur, quod tamen de iure ibi conſtrui non non licet: tunc debet conuerti in alium vſum pium: vt hic. Quæro, per quos † debeat fieri conuerſio iſta in alium vſum. Et videtur quod ad voluntatem eorum, quibus relinquitur. & hæredũ, à quibus debetur: vt hic in eo quod dicit quòd fiat à primatibus ciuitatis hoc eſt, ab eis, qui regunt ciuitatem cui eſt relictum, ad habitis hæredibus. In contrarium videtur quòd debeat fieri authoritatem principis vt. l. legatum. j. de admi. re. ad ciui. per. Reſpondeo, quãdoq; relinquitur ciuitati ad vſum illicitum. qui nõ poteſt celebrari: & tunc ipſę partes poſſunt conuertere in alium vſum: vt hic. Quandoq; relinquitur ad aliquem vſum: qui poteſt celebrari ibi: ſed illa pecunia non ſufficit. & idem quod poteſt conuerti in alium vſum b per eoſdem: vt. d. l. legatum. poſt princ. Quandoq; pecunia eſt ſufficiens ad illum vſum licitum: tunc in alium conuerti non poteſt ſine authoritate principis: vt d. l. legatum. in prin. & extra, de reli. do. c. ij. circa prin. in cle. Prædicta vera, niſi teſtator expreſsè dixit quòd illo non facto reuertatur ad hæredem: vt infra. l. proxi. & ſupra titulo primo. liberto. §. Lucius. & ibi not. & hoc tene bene menti: quia quotidiana ſunt. Nam quotidie relinquitur fratribus aliquid pro vno calice vel capella. Ex prædictis haberis, an poſsint conuertere in aliũ vſum: & ſi eſſet vſus illicitus, an poſsit conuerti de conſenſu partium: aliâs requiritur licentia ſummi pontificis, vt ſupra dixi. † Quæro, quid ſi partes non poſſunt eſſe concordes in hac tranſmutatione. Reſpondeo, iudex erit medius, cuius authoritate tranſmutabitur. C. de nuptijs. lege prima. & in. l. in coniunctione. qui magis fauebit voluntati eius, cui relinquitur: vt lege legatum. verſicu. ſiue plures. de admini. rer. ad ciui. perti. & argumen. qui ſatiſdare cogantur. l. de die. in princip. Item legem iſtã allego quod arbitror tempore arbitramenti debet partes requirere. Dixi in lege. ſi quis arbitratu. infra de verbo. obliga. † Quæro, an quando executores vltimarum voluntatum vendunt bona ex diſpoſitione defuncti, debeat requiri hæres. Hæc lex facit quòd ſic. dicam in. l. alio. de alimen. & cib. lega.

Q Vidam prædia Reipubli. Hac legem examinaui. ſupra. l. proxi.

Q Vi plures. Si nõ apparet perſona legatarij, legatum redditur nullum. hoc dicit. Vide text. ibi: non exiſtente, &c. Oppon. de. l. cum pater. §. finali ſupra de legatis ſecundo. & l. ſi teſtamẽtum. C. de inſtitutio. & ſubſtitutio. Dicit gloſſ. Solue vt ibi. Breuiter ibi erat certa perſona, licet fines eſſet incerti: hic verò erat incerta perſona. Opponi. contra hanc ſolutionem de. l. ſi quis Titio. §. fina. & l. cum quidam. ſupra de legatis ſecundo vbi eſt perſona incerta, & valet legatum. Sol. ibi teſtator non ſenſit de aliqua certa perſona. quod apparet: quia commiſit electionem hæredi ſuo ideo hærede non eligente debetur omnibus: quia de omnibus habetur æqualiter, niſi hæres prętulerit aliquem: hic verò ſenſit de certa perſona. Quod apparet: quia nominationē ſibi reſeruauit. Vnde ſi illa perſona non apparet, non valet legatum. Facit quod dixi in lege quidam relegatus infra de rebus dubijs.

1 ☞ *Scripturæ in dubio ſtatur, etiam ſi alium actum ſit: dummodo de illo non conſtet,*

2 *Generi per ſpeciem quando derogetur in legatis.*

3 *Domus ſi tota legatur uni, demum pars ſubſtantialis alteri, qua detracta domus non remanet: in illa parte ambo legatarij concurrunt.*

Si alij

Universidad de Deusto

& Pet.de Anch. cõſ. a
xluij. Et an cũ malè I
ablata nõ aſcẽdũt ſũ
mã legatã poſsint in
aliũ vſum conuerti,
pau.de ca.cõ.lxxxv.
& an cũ teſtõr man-
dat fieri eccliam, &
eps ſi vult an debeat
aliam cãm cõuerti,
vide Ro.conſil.cccx.

a ¶Si alij. Et tene men ti iſtã.l.& vide Bal.I l.q̃ties.C.fami. ercis. And.Barb.

a ¶Si alij. Et ad ſtellectũ hui⁹ legis vid aliquid p̃ Bal.i.l.volun tatis.C.de fideic. ad de Bald.conſil.cccvij. lib.iij.

PO MATES

a ¶Si alij. Amplia iſtũ tex.p̃ Alex.cõſi.xxx vj.ſcip. plectis ỹbis rcſil.I prin.& I ỹ. vi de rurſ⁹ teſtõr.iij.v o.

b ¶Ego dixi. Vide no. bal.i.l.q̃ties. in fin.in no.q.C.fami.ercis. 2

c ¶Nõ debẽt reſtitui. An vſufructuari⁹ faciat fruct⁹ ſuos ante cautionẽ p̃ſtitã.et ad de bar.& doc.i.l.hac edictali.§.is illud. de ſecũdis nupt.Sali.for tius tenet l.l.j. C. de vſufr.q̃ idẽ eſt ſi proprietarius ignorauit. res pueneri ad vſufructuariũ pp bonã fidẽ.ar.l.ſi fundũ.et l. certũ.C.de rei vẽ. & l.ſi vſufructuari⁹ meſſem.in fi.q̃bus mod. vſusfru.amit.bal.i.l. j.ã.de vſuf. & in.l.j. C.eo.tit. Et cũ Bart. trãſit ẽt Inn.a ſs Imo. in c.j.de pig.licet Pe. de Anch.teneat illam opi.quã refert Cy.in l.iij.C.de vſufru.videlicet an ſciuerit ſe teneri ſatiſdare,et nõ facit fruct⁹ ſuos. aut b
ignorauit, & talis error iuris excuſat, & 3
ſduerit bonam ;fidem
quo ad fruct⁹.& vid
Bart.i.l.iij.ad finẽ de
vſufr.Sed mihi vẽ q̃
abſonũ nõ eſſet, q̃ in
fructu rerũ q̃ vſu cõſummũtur:qa cautio eſt de ſubſtãtia,et nõ niſi ea p̃ſtita dicat vſusfruct⁹ cõſtitutus, vt no.Iaco.Bu.Bard. Bal.& Sali.i.d.l.j .C. de vſufr.. q̃ i illis nullo caſu vſufructuari⁹ lucrat fruct⁹ ſatiſdatione nõ p̃ſtita.& ita eſt caſus i hac.l.q̃ loquit i pecunia: i vſufructu vero rerũ que vſu nõ cõſummũtur ꝓcedat diſtinctio bar. & doc. hic.q̃ not.qa nõ reperi hoc ab aliq dictũ, niſi rndeam⁹ 1
q̃ hæres patiẽdo vſu fructuarium peipere fructus, vẽ remittere ſatiſdationem.quam ſicut expreſsẽ remittere p̃t:vt no.i.l.j. C. de vſufru. & in.l.j.ã. eod.tit.& l.e.ff. de pigno.ita & tacite : ar. l.cũ qd.ſi cer.pe.et q̃ not.Bart. i.l.q̃ dotis.

SI alij. [a]In dubio† debet ſtari ſcripturæ, etiam ſi aliud actũ ſit, dũmodo de illo non cõſtet.h.d. Op.C.plus valere quod agi.l.j.vbi plus valet quod agitur,quam quod ſimulate concipitur.Sol.dicit Rom.hic actum dicebatur, ſed de voluntate non conſtabat.ſecus ſi de voluntate conſtaret.Hug.Azo,& Ioã. dicunt contrarium,etiam ſi de voluntate cõſtet.Opi.Ro.tenet Dyn.hic, & Pet. Cy.& omnes in.l.cum virum.C.de fideicõ.p̃ tex. illius legis,&.l.in cõditio.j.de cõd.& dem. l.quoties.in multis caſibus.ſ.de hære.inſti. Opp.de.l.& puto.§.Iulia.ſ.fami.erc.Solue vt ibi. Opp.fortiſsimè extra gl. nonne gñi per ſpeciem derogatur:quia genus per ſpecies videtur exemptum:vt.l.vxorẽ.§.codi. &.§.teſtamento.ſ.titu.ij. Item per legatum partis eatenus videtur recedere à legato totius.vt.l.cum quæſtio.C.de leg. ergo cum primo legauit fundum,& ſic totum:poſtea vſumfructum,& ſic partem: videtur receſſum in eo à legato totius.Sol. †Quandoq; vni legatur totum vniuerſale vt genus,alij legatur pars vt ſpecies: tunc gñi per ſpeciẽ derogatur.Ratio : quia illud legatum gñis verificatur ĩ qualibet ſui ſpecie : quia iſtud genus animal.competit cuilibet indiuiduo Quandoq; vni legatur totum integrale,alij legat pars quota , non ſubſtantialis : & tũc idem quia in parte videtur receſſum à legato totius:vt.l.cum quæſtio.C.de leg.Ratio quia in partibus remanentibus nomen fundi poteſt remanere ex diſpoſitione defuncti,vt ibi.Quandoq; legatur vni totum integrale,alij pars ſubſtantialis: vt in caſu legis noſtrę.nam vſusfructus eſt pars ſubſtãtialis fundi:& tunc in illa parte concurrũt. Ratio,quia vſufructu deducto primum legatum non remaneret verificatum : quia remaneret nomen fundi.Probatur.j.de verbo.obli.l.qui vſufru.Et hanc rationem ponit gloſſ.ſ.de vſufru.acc.l. idem Neratius. §.non ſolum.& ita dicit Oldra. Ego dixi [b]
aliquantulum latius.ſ.titu.ij.l.re coniuncti. in.iiij.colum.Et per hoc fortè † eſſet dicendum,ſi teſtator legat vni domum, & alij legaret aliquam partem ſubſtantialem domus,qua detracta nomen domus , non remaneret quòd in illa parte ambo legatarij deberent concurrere.

ELitio. Iſta lex,innuit hic quod in alternatiuis electio ſit hęredis.Contra in.l.Lucius.ſ. de leg.ij Solut. Intellige quod hic verba executiua fuerunt ad hæredem directa , vt ibi notat.

PAtrimonij. Nota quod idẽ eſt dicere, lego omnibus annis:quod,eſt dicere , annis ſingulis.Quærit glo.an hic ſit legatum vſusfructus.Dicit gl.q̃ nõ:& bene , per ea quæ no.in.l.ſi quis ita.ſ.de vſufru.Dicam. j.eod.l.fundi Trebatiani.

☞ *Vſufructuarius, qui percepit fructus ante præſtitam cautionem ſciente, & patiente hærede, facit illos ſuos.*

VXori vſufructu. Hæc lex diuidit principaliter in duas partes. Primò loquit ĩ pecunia fœnerata p̃ defunctum.Secundò in fœnerata per hæredem. Secunda ibi:nõ idẽ ſeruabit.Itẽ prima diuidit in duas:& ſecũda in alias duas:vt patebit in litera.& hæc diuiſio ſufficit pro ſummario.Vel dicas:Vſuræ pecuniæ fœneratę per defunctum quandocũq; currentes debentur fructuario cauenti : ſed ſi per hæredem fuit fœnerata tempore moræ debent. h.d. In verſi.nõ idẽ,&c. iſte ver. legit duobus modis.Primo modo q̃ ponat vnum caſum.Alio modo q̃ ponat duos caſus.et iſta eſt vera lec.& ipſam proſequor.Vos habetis hic gl.duas magnas,quæ tendunt ad poſitionẽ caſus.† Quęro an fructuarius faciat 1
fructus ſuos ante ſatiſdationẽ pręſtitã. Quidam,vt Old.quod nõ,per hunc tex.Alij q̃ ſic.Et iſta fuit opi.Az.Cy.tãgit C.de vſuf. l.vſufructu.Et p̃ opi.Old.eſt gl.ſ.de vſufr. l.ſi fur.& j.de vſuca.l.ſi homo.& C. de ſec. nu.l.hac edictali.§.his illud.in gl.ſuper verbo,fideiuſsionẽ.& C.de vſufr.l.vſufructu. & ſ.de vſufr.l.ſi cuius.in prima glo.& l.vti frui.§.ſi aliàs.l.fructuario.§. fi.ſ. ſi vſusfrupe.& ſ.de rei vẽ.l.& ex diuerſo.in prin. gl. mag.In cõtrariũ pro Azo.allego tex.in d.l. hac edictali.§.ſinaũt vtraq;.Sol.Q̃ñq; vſu- d
fructuarius ipſe nõ p̃cipit fructus,ſed proprietarius,vel alius:& tũc fructuario nõ de
c bẽt reſtitui ante præſtitã cautionẽ p̃cepti: vt hic. Q̃ñq; p̃cipiunt fructus ab ipſo fructuario:& tũc aut hæredibus ſeu proprietario ſciente et patiente:& tunc facit fructus ſuos. Ita intelligo opi. Az.hic poſitã.& eſt caſus in.d §.ſinaũt vtraq;.Si verò ipſi ignorãt,nec patiunt:tũc fructus ſuos non facit. Ita intelligo rex.et glo.in cõtrariũ allegatũ. & tene mẽti.& ſic de facto cõſului pluries.

Serapium. Aliàs Seraphium . Op. de l. cùm hæres. §. Stichus.j.de ſta.libe.Solue vt in gloſſa. conſi. cccix.lib. iij.

1 ☞ *Fructus præteriti,licet non ueniant in reſtitutione fideicommiſſi,tamen in quartam imputantur.*

QVi fructus. Non valet relictum,quo fructuarius de re cum fructibus reſtituẽda proprietario poſt mortem ſuam grauetur.h.d.not. 1
tex.ibi:etenim &c.Oppo.& videt q̃ †fructus præteriti non veniant in reſtitutionẽ quoquo modo: vt l.iij.§. fideicõmiſſariam.j.ad Treb.So.nõ veniũt in reſtitutionem,ſed in quartam cõputanẽ,vt ibi plenè:diſtingue vt ibi.Op.& videt q̃ in dubio debeat intelligi de fructibus præteritis,vt legatũ valeat.Sol. Tex.hic ſoluit,qui dicit,imperitia lapſus.& ſic nõ credebat fundum redire cũ fructibus ad hæredẽ: & iſtã imperitiam præſumit hic Iuriſconſultus dũ dicit,reditus futuri,&c.Vel aliter,ideo nõ intelligit de præteritis:qa ſi hoc eſſet,legatũ eſſet nullũ,vel quaſi modicũ cõmodũ haberet:vt l.ſi res.ſ.de lega.j. & l.qui concubinam.§.qui hortos.ſ.de leg.iij.Sed ſi aſſumeremus illam interpretationem,vt intelligamus de fructibus præteritis:primum legatum eſſet quaſi nullius effectus.Si aſſumimus ſecundã interpretationẽ,& intelligamus de futuris,legatũ ſecũdũ erit nullius effectus:& ideo in dubio prævalet primũ legatũ:& illa verba videtur adiecta gratia dubitatiõis tollẽdę:ar.l.qui mutuã.ſ.mandati.

1 ☞ *Spes uſusfructus iam conſtituti,ſicut finitur morte,ita ſpes uſusfructus conſtituẽdi.*
2 *Legatum in diem quo ad tranſmiſsionem ſtatim cedit à die mortis , non quo ad dominij acquiſitionem:quia niſi die aduenięte.*
3 *Vſusfructus relictus hæredi intelligitur de primo hærede.*
4 *Spes uſusfructus nõ perit capitis diminutiõe,ſi die aduenięte uſufructuarius ſit capax.*

d SEmpronius. [d]Sicut † morte finit ſpes vſus-
1 fructus iam conſtituti : ita finit ſpes vſusfructus conſtituendi.h.d. † Not. q̃ legatum
2 in diem ſtatim cedit à die mortis quo ad trãſmiſsionẽ: ſed quo ad dominij acqſitionẽ nõ cedit,niſi aduenięte die. Not.
3 †illud qd in l.antiqtas.C.de vſufr.dicit, ſi relinquit vſusfructus hæredi,intelligit de primo hærede. Idẽ ſi ſimpliciter dicit,deducto vſufructu nõ facta mẽtiõe hæredis:qa de prĩo hæredi intelligit.Caſus eſt hic,& l.q̃ vſumfructũ.§.j.ver.hoc ita.ſ.de vſufru. ſol.matri.Itẽ ad intellectũ iſtorũ vide ſingu.Bal.in l.ĥ.in fi.C. cõia de leg. vbi dicit q̃ hæc ſunt vera quo ad traditionẽ vſusfructus, & vt dicat eſſe in eſſentia,nõ requirit cautio.Vnde ſi hęres negaret vſumfructũ teneť ad fructus. Itẽ hoc intelligit vt no. per Bar. in l.j.C. de vſu,& fruct.lega. in iiij.col.Adde q̃ cũ deciſione Bar.tranſit Bal. cõſi.cxcvij.li.ij. & an debeat præſtari cautio cùm legata ſunt bona mobilia, vide Fede.cõſi. xlvj. Et an ſi vſufructuarius nec in morte,nec in vita præſtitit cautionẽ, an hæres eius poſsit petere vſumfructum tẽporis pręteriti, vide Paulũ de Caſtro conſi.ccxl.

¶Sempronius.Not. ſing. l. q̃ legatum in diem non cedit à die mortis quo ad dominij acquiſitionẽ.adde glo. & doct. in l.ſi ita ſit ſcriptũ.§. j.de leg.ij.& gl. Bal. & doct.in l. ſi ſeruus Titij.ã.de leg.ij.Bar. in l.j.in iij.col.C. cõmunia de le.et in l.ff. §.j.e.ti.& eſt ſing.caſus ſecũdũ Imo. in l. j.de le.j.in pe.col.adde qd cõſuluit Bal. conſi. cccxix.lib. iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Quęro. Et vide .d. Abb.i cõſi.cxxix.ad qđ allegat iſtam leg. Pet.i repetitiõe ca. ſi ppter tua.đ reſc. lib. vj.Andr.Barba.

a ¶Quæro. Onus collectarũ prinet ad vſufructuariũ.add bar.i l.his v̄bis.§.idẽ teſtõr de leg.iij.et faciũt ad q.de q̃ dixi.ſ. tit. j.l. Seio.§. medico. Cy.i l.apud Iulĩ.§. hæres. leg.j. aliter intelligit: vt ibi dixi poſt Imo.

b ¶Dicit qđ ſic. Vide Bar.late i.l.ſi mihi et titio.de v̄.obl.p rap. i.l.ſi cui fund⁹.de cõdi.& demõ.& aliqđ in.d.l.ſi mihi.

c ¶Op.hic.& vide.l.j. ff.q ſatiſda.co.& ibi. Bald.i.l.iij.§.fi.ff. de re iudic.Andr. Barb.

d ¶Vltimò facit ad.q. Idẽ no.Bar.i.d.l.ſi qs alia.Idẽ tenet Bal.i.l. ñ.C.de pac. inter ẽpt. & vide Bar.i cõſ.Ici. Angelotus eſt. cõſil. excv.et aliqđ p pau. de ea.i cõſ.cccxlj. ſci. i Chriſti noſe amẽ.in hoc paſſu duo ſũt pp q̃ &c.& vide Rapt.i l.cui fund⁹. de cõdit. & i.l. ſi mihi & Titio.de v̄b.obl. ſubdit tñ q̃ ſi vn⁹ ex hęredibus vellet totũ retinere ſibi permittitur.

d ¶Vltimò facit ad.q. Et vide Io.de Imo.in cõſi.ſuo.clx. And.B.

e ¶Is q fundũ. Iſtum text.allegat Bald. & Imo.no in.l.ſerui electio.de le.§.fi.& vid plenius Bar.i.l.q Roma.§.fi.i.x.q.đ̄v̄.ob.

1 †Quęro,ego dixi quod hic vſusfructus perit morte: ſed an capitis diminutione ſpes vſusfructus perit? Hic videtur qđ ſic:quia coniungit mortem,& capitis diminutionẽ. Contrarium puto ſi adueniente die ſit capax ſecundum diſtinctionem. l. intercidit. infra de condit.& demonſtra.& l. ſed & ſi in conditione.§.ſolemus.ſ.de hære. inſtitu.

Si fundus. Plures cõiũcti ad vnam portionẽ vocant cũ alio diſiuncto.hoc dicit.

1 *☞ Legari illi non poteſt, cũ qua eſt matrimonii illicitĩ.*

Vxori maritus. Qđ poſt ea apparet indebitè ſolutum,repetitur.hoc dicit.Not.quod illi cũ qua quis habet matrimonium illicitum, non poteſt legari: †vt.l. ij.infra.de his quibus vt indig. Oppo.de.l. præfectus.ſ.de ri.nupt.& l.ij.j.de his quib. vt indig.Sol.hic vxor erat ſciens: ibi ignorans.Quæro à quo repetetur vſusfructus. Tex.hoc non aperit hic:ſed puto quod repetatur à fiſco:vt.l.ij.j.de his quib.vt indig.

1 *☞ Quæ onera pertinent ad fructuarium.*

Quęro. [a]Vſusfructuarius tenet ad ſoluendum collectã, & alias p̄ſtatiões.h.d.Simile in.l.hactenus.ſ.de vſufr.Opp.gl.de.l.qcõcubinã. l.quſ hortos.ſ.de le.iij.Dicit gl.ſolue vt ibi. vel dic vt dicam.j.proxi.contrario. Itẽ op. de.l.pe.§.fin.ſ.de leg.iij.dicit gl.ſolue vt ibi & bene.Dicit enim illa gloſ.quædam ſunt onera,†quæ debentur pro habendo ipſo iure fructuum percipiendorũ: & iſtud onus non pertinet ad fructuarium,vt in contrariis.Quędam ſunt onera quæ habito illo iure imponuntur pro fructibus vel prædio, vel perſonæ pro prædio:& iſta onera pertinent ad fructuarium: vt hic. & iſta eſt veriſſima ſolutio.

a

1 *☞ Vſufructu legato, & per fideicommiſſum relicto inſpicitur potius perſona fideicommiſſarij quàm legatarij.*

2 *Vſusfructus receptus procuratoris nomine, an transferatur in dñium abſq; ceßione.*

3 *Emphyteuſis recepta pro ſe & nomine fratris ſui, quod dicatur finita in perſona fratris decedentis ante ceßionem ſibi factam à fratre uel ante ratihabitionem.*

1 **Si quis vſumfructum.** Vſufructu† legato,& per fideicõmiſſum relicto inſpicitur potius perſona fideicõmiſſarij quã legatarij.hoc dicit. Oppo.d e.l. ſi quis Titio. in prin.ſ.de leg.ij. Sol.illud,quod dicitur in fi.vt idem,&c.intellige eſſe verum ſi fideicõmiſſario eſt facta reſtitutio. ſecus ſi ante fideicõmiſſum deficeret: & concordantiæ ſunt in gl. Item opp.j. de noua.l.ſi vſusfructus.& ſol.ma.l.vſufru.Sol.vſusfructus reſtituitur alteri de voluntate primi defuncti,qui conſtituit vſumfructum:vt hic.in contrariis verò non reſtituitur alteri ex volũ-
2 tate domini.†Quæro,aliquis recipit vſumfructum procuratorio nomine Titij:vtrum iſte vſusfructus conſtituatur ex perſona procuratoris,vel domini.Sol.in vſufructu,qui non poteſt cedi,& in certis quæ non poſſunt cedi, ſi aliquis ſtipuletur procuratorio nomine, directo quæritur domino non ex ceſſione.Caſus eſt in gl.l.qui ita.§.j.ad Treb.& ideo cũ incipiat vſusfructus ex perſona dñi,cum perſona ipſius dñi finiretur. Item ſi diceres quod inciperet à perſona procuratoris,& procurator teneretur cedere domino: tamen ex perſona domini finietur, per hanc.l.
3 cum ſi.†Quęro,aliquis recepit fundum in emphyteuſim pro ſe & nomine fratris ſui: modo ille frater deceſsit ante ceſsionem ſibi factam de emphyteuſi & ante ratihabitionem:quęritur an ex perſona illius fratris finiatur, ſicut ſi ipſe propriè recepiſſet. Di-
b cit Petr.quod ſic.[1] Caſus eſt in ſimili in.l.fundum mihi cum vẽderes.de act,emp.& ita de facto per illam.l.determinaui.

1 *☞ Cõlatio, ſub qua legatũ diuiduũ debet reſolui, ſi impletur p pte, p parte reſoluitur.*

2 *Satisfacere an dicatur, qui ſatisdat.*

3 *Statuto diſponente quòd cui non eſt ſolutum pretium, æque habeat ſtipendium qualibet menſe donec ſibi ſatisfiat q, ſi eſt ſatisfactũ pro parte, pro parte habebit caualcatã.*

4 *Emens fundum à duobus cum pacto de reuendendo, non tenetur reddere partem alteri reemere uolenti.*

5 *Vendere eſt factum, licet non merum.*

6 *Diſpoſitio huius legis q, non habeat locum, quando prædium eſt in reſtitutione dotis.*

1 **Vi vſusfructus.** Conditione,†ſub qua legatum diuiduum debet reſolui, imple ta pro parte,legatum pro parte reſoluitur.hoc dicit.not.lex.Op.
c hic[c] dicitur,donec ſatisfieret.†& iſtud verbum verificatur præ
2 ſtando ſatisfactionem,ſiue ſatiſdationem. Cõtra hoc videtur q̃ requirat perfectam ſolutionẽ:vt in auſ.ſi quando.C.de cõſti.pe. & l.ſi rem.§.ſatisfactum.ſ.de pig.act. Ideo glo.exponit hic,ſatisfieret.i.ſatiſdaret:quia conſtabat de voluntate defuncti,q̃ de ſatiſdatione intelligeretur. Item videtur q̃ p dote non ſatiſdetur: vt.l.j.C.ne fideiuſ.do.den.Sol.hic ſol.matri.ibi eo:conſtante. de quo plenè dixi in.l.ſi conſtante.§.quoties.ſ.ſol.mar.Item opp.ſ. fa.erc.inter cohæredes.§.vſufru.Dicit gl.hic de æquitate:ibi de rigore.Vel ſolue vt ibi,& melius.Vltimò op.q̃ nõ ſufficiat vnũ ſoluere,vt.C.de diſtra.pig.l.vnus.&.ſ.de pig.act.l.ſi neceſſarias §.ſi vnus.Reſpon.quod dicunt doct. quod ibi obligatio incipit à defuncto,cui nõ proderat ſolutio particularis:hic verò ſatisfactio dotis erat in conditione quantũ ad legatum vſusfructus: & incœperat ab ipſis hæredibus. & ideo poteſt diuidi,ſicut in alijs condirionibus diuiduis, quæ à pluribus admittantur:vt.l.pen.j. de condi.& demonſtra. in.j.&.ij.&.iij.caſu.Dicetis vos:imò nõ ſufficit impleri p parte:quia teſtator voluit impleri totam: quia dicit,totius dotis ſatisfieret.Reſpon.debet ſic intelligi quod habeat vſumfructum totum,donec ei ſatisfiat totius dotis:& ſi ſatisfit pro parte,non habeat totum,ſed habeat partem. Iſta videt
3 intelligere Iuriſconſultus hic,quod tene menti ad.q.† Dicit ſtatutum quòd cui non eſt ſolutum pretium equi,debeat dari totũ ſtipendium quolibet menſe,donec ſibi ſatisfiat.Certè ſi pro parte eſt ſolutum pretium equi,pro parte habere debet de caualca-
4 ta.Caſus eſt hic.†Vltimò facit ad.q.[d] in qua conſului in ciuitate
d Spoleti: quidam emit fundum à duobus hoc acto quòd teneat eis fundum reuendere,ſi intra menſem reemere voluerit:modò vnus ex illis vult reemere partem ſuam: alius non. quæro an teneatur reuendere. Determinaui quod non. Cum enim emptio fuerit facta vno pretio,non tenetur reuendere niſi totum reuendat:vt.l.quod autem.§.fin.&.l.ſeq.&.l.quod ſi vno.ſ.de in diem addic.Non enim eſt veriſimile quod ille vnam partem rei vellet ſi aliam non haberet:vt.l.ſi quis aliam infra de ſolu. Non obſtat hæc lex:qa hęc lex loquitur qñ cõditio eſt diuidua: & apponitur ad reſolutionem alicuius diuidui.ſed in.q.propoſita reuendere non eſt quid diuiduum,ſed indiuiduum.quod apparet: quia vendi continet rem tradi.quod eſt quid indiuiduum: vt infra de verborum obligatio.l.ſtipulationes non diuiduntur. Præterea, res non affert tantam vtilitatem in parte reſpectu partis,quã tam in toto reſpectu totius. Præterea, ſi hoc eſſet verum, incideret inuitus in communionem: quod non eſt conueniens: vt not.in ſimili.ſupra de contrahen.emptio.l.fundus.expone vt.l.ſi quis aliam.infra de ſolu.id eſt non eſt quid diuiduum: ſed indiuiduum.Pro hoc etiam quod not.in leg.certi condictio ſupra ſi
5 certum petatur in gloſſa magna vbi dicitur † quod vendere eſt factum licet non merum.Et pro hoc dico in.l. noſtra, ſi ſatisfa-
6 ctio contineret aliquid indiuiduum: vt † quia dos continet reſtitutionem prædij, non haberet locum iſta.l. ſed habet locum tantum quando dos continet certam quantitatem pecuniæ.Pro hoc.l.penul.infra de conditio.& demonſtratio. Vltimò iſta lex facit contra gloſſ.quæ eſt in.l.communi diui.iud. ſupra communi diui.quæ ponit de hæredibus vnius emphyteutæ. De quo dixi in.l.fraudati ſupra de pub.

1 *☞ Detentatio habet locum traditionis, cum teſtator legat fundum ei qui nullum detinebat.*

1 **Colono.** †Tene menti q̃ quando legatur fundus à teſtatore ei, qui habet fundi detentionem. non agit vt ſibi tradatur:quia illa detentatio habet vim traditiõis: vt.l.nõ ſolũ.§.j.j.de vſufc.ſed agit vt hæres eum liberet:vt hic.

1 *☞ Diuiſio facta cum proprietario non præiudicat fructuario.*

e **Si qui fundum.** [e]†Diuiſio facta cũ proprietario
1 non præiudicat fructuario. h.d. Oppo.de.l.Iulianus.§.idem Celius.ſ.de act,empt.vbi ius,quod quis habet remanet tm̃ in illa parte:quæ debitori venit in partẽ:

ideo

Universidad de Deusto

ideo huic mulieri debet remanere in ea parte,quæ hæredi obue nit in partem. Dicit Pe.ibi creditor habet ius personale in fundo hic verò ius reale.& sic respicit totũ fundũ pro indiuiso:ideo fa ctum hæredis nõ potest præiudicare.cõtra hoc dictũ Petr. opp. de.l.cõmuni diuidũ.§.si debitor.ſ.cõi diuid.& in.l. cũ in fundo. §.si fundus.ſ.de iure do.Sol.ibi ille,qui diuisit,habet ius diuidẽ di ab eo,qui habebat ius in re:vt puta creditor,cui videtur domi nus cõcedere,vt alienet alienatione necessaria, & etiam volũta ria pro suo debito:vt.l.non est nouum.de acqui.re.do.& ita loqt̃ §.si debitor.vel erat maritus,cui mulier videt̃ concessisse omnẽ administrationẽ.& ita loquitur.l.si fundus.& idem dicerem in.l. nostra: qa si diuisio fieret cũ fructuario, præiudicaret dño, quia fructuarius:qui habet plenam administrationẽ in re, in qua ha bet vsumfructũ,videtur procurator in rem suã:vt.l.j.in fi.&.l.se quen.j.de ope.no.nun.l.j.in fi.&.l.seq.ſ.vsufru.quemadmod.ca. Prædicta intelligo si sit actũ nomine suo & domini:aliãs intelli go in dubio q nomine suo:vt.l.& magis.j.de solu. Ex prædictis distingue vtrum re diuisa remaneat ius tertij in parte,quæ debi tori obuenit,vel in toto.Aut ius erat personale,aut reale.& si rea le.aut ille,cũ quo est facta diuisio,habebat plenam administra tionem.aut non:vt dixi.ſ.& est not.materia.

1 ☞ *Verba adulatoria ad honoratum directa,non inducunt dispositionem.*

1 **Generali.** †Verba adulatoria ad honoratum directa non inducunt dispositionem hoc dicit. De materia huius legis gl.tangit in.l.peto.in prin.ſ.de leg.ij.ego ple nissimè expediui.j.de don.l.ex hac scriptura,&c.

Filios. Verba à testatore prolata debent intelligi vt aliquid operentur.ne aliãs dispositio reddatur inutilis. h. d.

1 ☞ *Legatũ gñaliter non cõprehendit merces & uenalia:& restingitur p speciale.*

2 *Obligans bona sua,non uidetur obligare qui habet uenalia.*

3 *Exceptio licet firmet regulam in exceptuatis, non tamen eam dilatat, ut faciat sub ea comprehendi quæ de sui natura non comprehenduntur.*

4 *Frumentum quod erat in domo causa uendendi non uenit in legato facto uxori de omnibus, quæ in domo sunt.*

1 **Vxori.** †Legatum generaliter,merces & venalia non comprehendit:& per consequens per speciale restringit̃

2 hoc dicit.†No ex isto.§.quod dixi in summario.et per hoc dicit Iac.de Are.q ille qui obligat omnia bona sua,non videtur obli gare quæ habet venalia:vt hic,cũ si.Sed iste.§.non facit vt dicã.

3 & facit.l.cum tabernam.in prin.ſ.de pign.†Item licet exceptio[a]

a firmet regulam[1] in non exceptuatis:non tamen eam dilatat,vt fa

b ciat sub ea comprehendi,quæ de sui natura non comprehendũ tur,ita videtur hic:legaui enim vsumfructum olim, quæ sunt in domo,excepto argento. Ista exceptio non facit vt illud legatum

4 comprehendat merces & venalia.†Item nota[4] si testator relinqt

c vxori omnia,quæ habet in domo:non venit[4] frumentũ qd erat

d ibi causa vendendi:vt hic in ver.idem quæsijt,cũ[3] &c.quod tene menti.Sed contra prædicta opp.quando in legato apponitur si gnum vniuersale,omne,tunc legatum non recipit restrictionẽ. l.pediculis.§.Labeo.de aur.& arg.leg.&.l.Iulianus.in prin.ſ.de leg.ij.Sol.Fateor quòd non recipit limitationem, nisi eam, quã testator facit: vnde si testator simpliciter relinquisset vsumfru ctum omnium rerum suarum,fateor quòd omnia cederent ve nalia,& nõ venalia:vt dictis legibus.Sed hic testõr relinqt vsum fructum rerum suarum,& adiecit quæ domi erant:quæ verba li mitant primum legatũ generale:vt.l.ea tamẽ.ſ.de leg.ij.Respõ. hic quæritur de significatione istius limitationis,quæ domi erãt & respondet quòd ea quæ sunt venalia non videntur esse in do mo.Ista enim limitatio fuit indefinita,nec habuit signũ vniuer sale.Secus si haberet: vt si dixisset, quæ domi quoquo mõ erãt: quia tunc ista limitatio non restringeret.& sic patet quod iste.§. non facit ad ea:quæ dixit Iac.de Are.vt.ſ.dixi.

Lucius. Ad expensas factas per fructibus colligendis fructuarius tenetur pro rata.hoc dicit.

e **Duas.** *Finita causa finali in legato extinguitur legatum:secus si aliud constat de mente testatoris.hoc dicit.Oppo.supra titu.j.l.liberto.§.fina.& glosſ.oppo.de.§.filium.ead.l.dicit glo.probabitur eo ipso quòd non probatur contrarium. Ista sol.videtur contra mentem huius tex.Respondeo ergo ad contrium,quod ibi fuit nudus minister:hic verò fuit legatarius:vt ex presse dicunt verba legati:&c.sed in contrario erat dubium; vñ in dubio præsumitur vt minister.Tamen in solutione huius cõtrarij multum dubito,præcipuè in solutione illius §.fina.*

a ¶Item licet except.Vide ad hoc Pan.cõsi.xx.in fi.in ij.vol.& cõsi.lxij. in iij. col.eo.vol.& consi.lxxxvij in j. dub.

b ¶Firmet regulã.Vtũ exceptio firmet regulã,& istud intellige vt no. p Bar. in l.nã qd liquidæ.§.itẽ si qs.j.de pe.le.& vide Bar.in l.quæsitũ.j.de fun. inst. & qd dixi in d.l.nã qd.§.fi.& vide Bar.in l.j.in fi.de reg.iur. & idẽ ibi Ange. & Bart.in l.in his. ff. de legi.p doct.in c.q ad agẽdũ.§.j.de pcu. in vj. et vide bonum tex. in l.pe. de priui. cre. & vide Anch. in c.qui ad agendum.

c ¶Itẽ not.Et vide qd no.Bal.in l.ex facto. §.rerũ.ff.de hære. inst. et quod no.in l.si chorus.§.j. & l.si fundus legatus, & l. si mihi Mœuia.§.fi.de leg.ij, & l.prædia.j.de fun. instr. qd limita, nisi ad aliud nõ posset referre legatũ: qa tunc venit merces.glo.est sing.in l. pediculis.§. itẽ cũ quæreret. ff. de auro & ar. leg. & vide qd no.Bal.in l.certi iuris.C.loca. secũdò limita vt hic per Bar.Andr.Barba.

¶Item no. Remediũ est qd dicat siue sint venalia,siue non: vt voluit Bar. in l.nam quod.de penu lega.

¶Nõ venit. Si testator dicat: reliquo vxori ola bona q̃ i domo habeo:an veniat frumẽtũ qd erat i domo cã vẽdẽdi. & vide qd no.Bar. in l.diuus.de bo.dã.& bal. in rub.C.de ver. sig. & no.q pecunia non cederet vnq̃ in hoc legato:qa semper dr venalis. & parata alienatiõi.l.vxorẽ.§.legauerat.de le.ij. vbi est tex.no.Bal.in l.fi. C.de cõpẽ.& no.bal. in l. certi. in vj. aliãs vñ.q. C. loca.sed bñ venit in obligatione gñali.l.cũ tabernã.§. fi.de pig.& dũ hic dr q in legato gñali nõ veniũt venalia, nisi ad aliũ referri nõ possint: vt in gl. §. itẽ cũ quæreret.& Bal.in d.rubri.de ver.sig.Bñ facit l.fund[s] q locatus. ff de fun.inst. Itẽ cõtrariũ no.hic p Bart. vbi text. in d.§. itẽ cũ quæreret. & Bal i d. rub.in iij.q.in versi. significat. Sed aduerte q Bart. hic sanctè loquit:nã aut dico,lego oẽ argẽtũ: & non veniũt venalia:ar.d. l.pediculis.Aut dico, lego oĩa bona,aut vsumfructũ oĩm bonorũ:et cõprehẽdent venalia:vt l. q̃ries.§. fi. de vsufru. & in fi. no.Imo.in l.fi.i prin. j.de don.inter virum & vxorem.

Hæredis. Vsusfructus surrogatus in locũ annui legati, debet sequi naturam ipsius.h.d.secundũ Dy. Op.q imò ad hæredẽ pertineat:vt l. defuncta.in prin.ſ. de vsufru. & l. si vsufructuarius.ſ.qui.mo.vsusfr.amit.Sol.Potes intelligere de reliquis antecedentis tẽporis ante mortẽ legatarij:tũc nõ est cõtra.Sed si intelligis de reliquis temporis præteriti post mortem legatarij:tunc est cõtra. Quare dicit Dy. hic vsusfructus erat surrogatus in locũ legati annui certæ quantitatis. Sicuti ergo si tibi decesserit i principio anni, totũ haberet:ita hic in vsufructu totũ habebit. c

Vsumfructum. Cui relinqt̃ vsusfructus partis bonorũ, põt hæres soluere æstimationẽ vel rẽ:& onus tributorũ pertinet ad legatarium vsusfructus.h.d.vsq ad fi. Opp.de l. non amplius.§.fi.& l.se.ſ.de leg.j.Sol. hæc c secundùm illam debet intelligi.

1 ☞ *Legato generali habitationis,uel ususfructus non derogatur per legatum proprietatis.*

2 *Si prædia pluribus relinquãtur, & postea uxori ususfructus omnium bonorum:omnes in usufructu cõcurrũt.* d

Empronio. Ego habeo istud prin-
1 cipium pro notabili.Legato† generali habitationis, vel vsusfructus non derogatur per legatũ proprietatis[f].h.d.Istud prĩcipiũ notabile est meo iu-
f g dicio.Op.extra glo.[g].gñi p speciẽ derogat̃: vt l.vxor.§.codicil.& §.felicissimo.ſ.de le. ij.hic verò nõ derogat̃:quare malè.Sol.ibi est genus & species ꝓprie:qa vtrũq legatũ ꝓprietatis:hic verò in vno erat legatũ habitationis,ĩ alio legatũ fundi simpliciter. Vñ videnť quodã mõ species differẽtes. Et secũdũ boc ꝓcedit gl.cũ dicit, qa pinde erit, ac si habitatio,& domus essent ipãliter legatę:qa in legato habitationis cõcurrẽt am
2 bo:vt l.si alij.ſ.e.qd tene mẽti:qa† quotidiè relinquunt p̃dia pluribus:et postea dicit testator, vxori lego vsumfructũ bonorũ: qa in vsufructu oẽs cõcurrẽt.quod tene mẽti.

Ex his verbis. Quæro quod poterat esse dubiũ in l.nostra.Rñ.quia liberti habitabãt cũ patrono iure familiaritatis tanq̃ clientes: vt l.ij. ſ.de vsu & habi.cũ l. seq. Quomodo ergo debetur eis habitatio,cùm testator habitationem non præstabat? Hanc dubitationẽ remouet Iurisconsultus, vt illa habitatio, quæ præstabatur tanq̃ clienti,& seruitori, nũc præstet iure habitationis & seruitutis.

Codicillis. Si hæres grauatur aliquid pati:intelligit̃ grauatus vt patiatur eo modo quo patiebatur defunctus.h.d.

e ¶Duas.Habes hic tex.q pater instituit filium in proprietate, & vsumfructũ legauit filiæ:& sic priuat filiũ vsufructuario.And.Barb.

f ¶Per legatũ proprietatis non derogatur legato vsufru.Vide Bal.in l.quoties. in fi.C.fa.erci.& Bar.in l.si quis seruum.§.fi.de le.ij.& vide ad Bar. hic aliqd per Pau.de Cast.in consi.ccxxxvij inci.in Christi nomine amen.præfati Fãtutius Franciscus cũ fuerit,&c.& in cõsi.ccij.inci.in Christi nomine amen. vt so dicto puncto obscurè & malè formato &c.adde q consi. Pau. de Cast. hic alle.vnum habetur in antiquis,nume.cxxxij.& secundũ in nouis, nu. xxiij. Et vide Alexan.in consi.lxvj.col.j.in iij.volu.Ia.Tho.

g ¶Op.extra gl.Et vide Bar.i l.si alij.ff.e.ti.Bal.in l.quoties.C.fa.erc.And.Bar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato

a CVtiò hæc.l.Et vide Bal.latiſsimè ī.l.j. C.qñ non pe.tē. par. Andr.Barba.

b CVxori vſūfructū. Nota iſtā legē cōiuncta gl.ī v̄.fundū.q̄ ſi lego fundū videor legare villā ibi poſitā ſecūdū Bal.ī.l.j. C.e. de le. & facit iſta lex ad.q.diſputatā p Rich.Ma. q̄ ſi teſtō relīqt vxori ſuæ villā toto tpe vitæ ſuę donec honeſtè vixerit ſine viro, & poſt vitā ſuā deueniat ad titiū qd̄ ſi poſtea dicta vxor trāſeat ad ſecūda vota:et ſic expirauit legatū: dicta villa remanet penes hęredē, et expectat̄ dies mortis añq̄ deueniat ī titiū. cōtrariū determinat Richa. Malū. in d.ſua diſputatione ſeci.q̄ ī ſuo teſtō ſic dixit.gl.ſi ita.qñ di.le. ee.& lege mulier.§.j. ad Treb. & ita determinat ipſe non obſtāte hac.l.&.l. de qbus §.qdam.el.ñ.de cōd. & demō. Itē facit ad pulchrā.q.ſpe.hic poſitā ī ti.de emp.§.nūc aliqua.v̄.cxlv.& ibi Ioā.Andr.adde ad.q. Ric.Bal. cōſil.ccccñ. libr.iiij.

c §☞ Senſus hui⁹.§. op. eſt īperfect⁹. Tu dic melius ex fide ſcripti exēplaris. Itē opp.extra gl. q̄ nō vī ītereſſe qūo finiat vſusfruct⁹: ar.l.mulier.ī prī. j. ad Treb.&.l.ñ.C. de iſti.& ſubſti. Sol. ibi erat, &c. Ad iſta aduerte:quia ſine eis nunquā Bart.intellexiſſet. Alex.Loſcus.

§☞ *Fideicommiſſum relictum poſt mortem omnium, ab ultimo decedente uidetur eſſe relictum.*

Verbum, accreſcat, inducit fideicommiſſum.

Relictum ſimpliciter poſt mortem aliquorum, intelligitur poſt mortem omnium.

Si teſtator inſtituto filio dicat, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, uel eorum liberi ſine liberis, an fideicommiſſum uidetur datum à liberis: an uerò ab hæredibus primò inſtitutis.

Emphyteuſis ſi eſt conceſſa duobus, & unus moriatur, an alij accreſcat uel ad eccleſiam redeat.

Codicillis. †Fideicōmiſſum relictū poſt mortem omnium, ab vltimo decedente videt eſſe relictum.h.d.et eſt notabilis caſus.No. quod dixi in ſummario.Secundò not.†qd̄ verbum, accreſcat, inducit fideicōmiſſum hoc dic vt in l.centurio.ſ.de vulg. & pup. Tertiò†no.q̄ quādo relinquitur poſt mortem aliquorum ſimpliciter: ītelligitur poſt mortem omnium.quod qualiter intelligat̄ dicam j.Item oppo.de.l.fin.§.ſi filium.ſ.de le.ij.&.l.Lucius.§.Caio.j.ad Treb.vbi dicitur quòd ex parte vnius decedentis ſtatim fideicōmiſſum inducitur.Reſpondet gl.q̄ hic inducitur ex vi repetitionis præcedentis legati:vbi fuit dictū q̄ deueniat de vno in alium.Item eſt verbum,hec amplius,qd̄ ceſſat in l. contraria. Sed iſta repetitio non poteſt intelligi repetita:quia in ſecuudo caſu legata eſt habitatio:vnde non poteſt intelligi q̄ vno decedente deueniat in alium proprietas.Item non poteſt intelligi, quòd ab vltimo decedente videatur relictum fideicommiſſum proprietatis,cū eis propriętas relicta nō eſſet.Dico ergo q̄ in legibus contrarijs illa verba, poſt mortem eorum, reſpiciunt diuerſos effectus: qa à quolibet eſt relictum fideicōmiſſum pro ſe: ideo nō reſoluitur in ſingularitates. ſed hic reſpicit vnum effectum:quia fideicommiſſum proprietatis eſt relictum poſt mortem eorum ab hærede:& ſic vnum fideicōmiſſum eſt. ſ.ab hærede,non ab ipſis morientibus. Vel ſolue aliter:ibi loquitur quando præceſſerat relictum proprietatis:quo caſu poſt emolumentū quæſitum non eſt locus iuri accreſcendi:meritò vno decedente in eius perſona eſt locus fideicōmiſſo:quia aliter hæres vel legatarius non poteſt de hoc conqueri:quia ſua nō intereſt:& ſic nō ſupereſt perſona,quę ex prę ſumpta volūtate defuncti ſubſtitutū excludat. hic verò loquit in relicto habitationis,in quo inter eos eſt locus iuri accreſcendi,ſicut in vſufructu : vt.l.j.in fi.de vſufru.accre.ideo requiritur mors vtriuſq; :quia ſuperuiuētis intereſt, ſicut quando teſtator expreſsè reſeruauit ius accreſcēdi:vt ī primo caſu huius legis.& ſicut in ſubſtitutione vulgari:vt l.quāuis.C.de impu.& ali. ſub. & determinaui pleniſsimè in l.hæredes mei.§.cū ita.j.ad Trebe.

4 Item hæc lex videtur facere†contra me in eo quod dixi.ſ.de le. iij.l.ſed & ſi ſic,dicit teſtator,ſi filius meus deceſſerit ſine liberis vel eius liberi ſine liberis, deueniat in Sempronium:an videat̄ fideicōmiſſum datum à liberis:an verò ab hæredibus primò inſtitutis:& ibi determinaui quòd videt̄ relictū ab hęredibus inſtitutis. Ad hanc legem reſpondeo,& dico q̄ ibi fideicōmiſſum aliter valere non poterat:vnde intelligitur eo modo quo valere poteſt:hic v̄ò poteſt valere fideicōmiſſum ſiue ſit relictū à primò, ſiue à ſecundò. Item cōtra legem noſtram facit l.ſi ſeruus.§. qui margaritam.ſ.de leg.j.vbi fideicōmiſſum in dubio intelligit̄ datum ab hæredibus.Sol.Iſtud verum,vbi teſtator legat rem legatam:quia tunc legatum videtur à legatario, vt hic. Vltimò hæc
a lex * inducitur per Dyn.ad quæſt. † ſi duobus eſt conceſſa em-
5 phyteuſis,& vnus moriatur:an accreſcat alij,vl redeat ad eccleſiam. Dixi plenè infra de verborum obligatio.l.ſi mihi & Titio, & ibi per Dyn.& per Cyn.C.quando non pe. par.l.j.

t §☞ *Qualiter intelligatur decima hæreditatis.*

Qui Sempronią. Fideicōmiſſum relictū à curatore,quem quis putabat legitimę datum,ab hærede ſcripto debetur.hoc dicit.Quæro quā-
1 tū habebit Mæuia,& quantū Sempronia ex iſta hæreditate:†& qualiter intelligitur verbum,decima.Videte: quædam ſunt nomina numeralia:vt duæ partes,tres partes, quatuor partes, &c. & tunc in dubio intelliguntur duæ partes de xij. tres partes de xij.vt.l.interdum.§.j.ſ.de hære.inſti.&.l.cū quæſtio.C.de leg.& Inſtit.de hære.inſt.§.hæreditas.niſi aliter appareat de voluntate diſponētium:vt ibi dixi.& probatur in l.qui nō militabat.§.j.de hære.inſti.Quædam ſunt nomina quotæ ſecunda,tertia,quarta & tunc debet intelligi decima.ſ.totius hæreditatis, faciendo x. partes hæreditatis:& tertia debet intelligi de tota hæreditate faciendo tres partes totius hæreditatis:vt l.interdum.in fi.ſ.de hære.inſtitu.& ita hic quilibet habebit decimam totius hæreditatis faciendo decem partes totius hæreditatis.Et ex hoc apparet vtilitas fideicommiſſi:quia quilibet habet vſumfructum pro virili,
§☞ cùm non habeat,niſi decimam totius hæreditatis.Et ex his poſſunt decidi multæ q.Arbiter dicit in ſententia ſic: adiudico Titio duas partes talis domus. vtrum intelligantur duæ partes de tribus,an de.xij.vel de centum.Certè dico qd̄ intelligentur duæ partes de xij.per ea quæ ſ.dixi.tamen omnia prædicta loquunt̄ in hæreditate:ſed,in alijs rebus bonum eſſet hoc habere expreſſum.ſed gl.eſt.j.de ſtipu.ſeruo.l.proinde.in princ.Facit ad prędicta quædam parua gl.in verbo,duas,in.l.poſt emancipationem in prin.ſ.de leg.iij. Hæc tam ex ſcripto quàm ex Veneto exemplari fideliter addidimus.

1 §☞ *Conditio & dies ſi apponuntur in legato, & conditio extiterit: tū dies expectāda.*

2 *Dictio tunc, denotat temporis extremitatem.*

b Xori vſumfructum. †Licet extiterit cōditio: tamen expectā
1 da eſt dies quę ſupereſt.hoc dicit. Op.de.l.aliquando.§. ad Velle.&.l.fundus.ſ.ſi vſusfru.pet.Sol. ibi eſt tantū conditio: hic verò dies eſt & conditio.vnde debet expectari dies:vt.l.in illa.j.de ver.obl.Vel dic q̄†hoc operatur dictio, tunc quæ extre-
2 c mitatem temporis ſignificat,vt.l.iiij.ī fi.j.de condi. & demōſt. Item opp.vt gl.& ſolu.ibi erat quædam conditio neceſſaria quo ad acquiſitionem.ideo quocunq; modo exiſtat,non intereſt. Plenè dic vt dixi in.l.Galli.§ & quid ſi tantum.§. de lib.& poſthu. Sed hic fuit voluntaria:quia ſtatim potuit teſtator legare purè. Item oppo.de.l.liberto.§.fin.ſ.ti.j.ſolu.ibi ad finiendum cauſam finalem pubertatis aduentus erat neceſſarius: ideo non intereſt quomodo exiſtat.

1 §☞ *Qui habet ius in re, uidetur in dubio legare rem reſpectu iuris quod habet, licet finiatur morte.*

2 *Præſcriptio quòd non procedat ſine poſſeßione ciuili.*

3 *Traditio facta per uſufructuarium non priuat dominum poſſeßione ciuili.*

4 *Vtile dominium acquiritur per præſcriptionem.*

5 *Vſusfructus legatus ab habente uſumfructum quid comprehendat.*

1 Sticho. †Qui habet ius in re, in dubio videtur legare rem reſpectu iuris quod habet, licet morte finiatur.h.d.& eſt aliquantulū pulchra lex. Oppon.& videtur quod iſti non potuerunt præſcribere:
2 quia †ſine poſſeſsione ciuili præſcriptio non procedit, vt.l.j.§.ꝑ ſeruum.de acquir.poſſeſ.& plenius dixi in.l.iij.§.ex contrario.e. titu.& eſt caſus in.l.aquiritur.in fi.de acqui.re.do.& per Dyn.in c.ſine poſſeſſione.de regu.iur.lib.vj.ſed hæredes Stichi non potuerunt tradere poſſeſsionem ciuilem, cùm non habeant: quia vſumfructum habent ſolum naturaliter. Nam vſufructuarius ſolùm naturaliter poſsidet: vt.l.naturaliter.j.de acqui.poſſeſ.ergo &c.Præterea,†traditio facta per vſufructuarium non priuat
3 dominum poſſeſsione ciuili:vt no.j.de vi & vi ar.l.j.§. interdū. &.l.j.§.penult.ſ.de vſufru.quemadmo.ca.Reſp. debes intelligere hunc tex.quia ciuilis poſſeſsio vacat,ita quòd apprehendentem naturalem ſequitur,vt.l.clam poſsidere.§.fin.&.l. ſequen.j.
4 de acqui,poſ.aliâs iſte tex.non procederet.†Quæro,quid acquiritur per præſcriptionem.Dicit gl.quaſi dominium.Simile nota in.l.cum poſtulaſſem.§.j.de dam.infect.&.l.ſi finita.§.finautem. eod.tit.&.ſ.de fun.do.l.j.C.ſi aduer.vſufca.l.j. in princi.magnæ gl.Sed veritas eſt,quòd acquiritur vtile dominium.vt no.in authen.niſi.C.de bo.ma.& probatur in.l.j.in fin.j.de aqua plu.arc. Dicitur hic in ſecūdo caſu q̄ legatarius non teneatur ſi res eum ceretur.Contra:quia legatum coniunctis perſonis debetur, etiā

ſi ſit res

Universidad de Deusto

a ¶Dicit Ro. Magna limitatio ad l.cū alie nā.adde gloſ Bar.& Imo.in l.ſi dom⁹.§.j. de le.j. & vide infrà.

b ¶Rñdeo,qñq;,et cōtra ſcēm vocē huiusdiſtinctiōis tenet do.Ant.in c.paſtoralis.de dona. nec facit mētionē de Bar. hic. Ioā.de Imo.ibi tenet cōtra do. Ant.nō faciens mentionem de Barto. vide quæ ibi dixi. Adrę. Barba.

c ¶Vxori.et vide Bal. in l.j. ℨ. de his q ſunt ſui vel alie.iur. & vide Bar.ī cōſil.ſuo incip. filiꝰ Petri de Florē. vbi Bar. cōſuluit q̄ nō veniāt noīa debitorū.et ad iſtū tex. Bar.tūdet.& in ordine eſt.l.vide ibi oīno & in cōſil. clxxvij.incip.Mathæolus. vbi idē dicit.And. Barb.

c ¶Vxori meæ. vide ad hanc l.Bal. in l.ſi. in antepe.col.in principio.C.de indi.viduis.

d ¶Noīa debitorū.cōtra iſtud facit id qđ no. Bar.ī l.diuortio. ℨ.ſi vir.in fin.ſo ma. & qđ idē no.in l.nihil.§.quædā. de edē. & ibi vide qđ dixi. &ad iſta adde quod no.Bar.in l.ſi q⁹ ſeruū.§.ſi.de le.ij.Quid aūt ſit calēdariū tex. habemus meliorē de iure in l.q filiū.de le. ij. Adde an in legato oīum bonorū veniāt noīa debitorū,Bald. conſilio ccij. libro j.

e ¶Tenēt cōiter. Hæres debet habere legitimā in ꝓprietate cū vſufructu. & vide qđ dixi in d. auē. nouiſsima. & quod hæc lex corrigāt tenet ēt Bar.in l.qñ in prioribꝰ.ſ prin.C. de inoff.teſta.& Ioā.in addi.Spe.ī ti.de pig. §.j.circa vlti.col. Ad de an legitima poſſit cōſtitui in vſufructu,Pe.de Anchara. conſilio cxxvij.

f ¶Fūdi Trebatiani. Iſte tex. allegāt pro ſing.& vnico in iure per Bal.in l.vnica.§. libertatib⁹.de ca.tol. q̄ ſi teſtator legauit mihi fructꝰ fundi. q̄ hæres teneē facere& curare q̄ iſte fundus colatur, & ſeminetur, & conſtruatur.

g ¶Verbū redit⁹. hoc eſt falſum , vt dixi Barto in l.quædam. §. nihil. de edendo.

h ¶Qñq; verba. Sed an iſto caſu qñ legāt fructus vel reditus fundi liberēt hæres dādo fundum ex quo legatari⁹ poſſit colligere fructꝰ,vide Bal.per illū tex. in l. ſi qs argētū.ver.ſiverò.C.de do.in l.j.§. libertatib⁹.ſup ver.excepto.C. de cad. tol. vbi dicit iſtū tex.eſſe ſing.& ibi etiā tāgit an & qñ legātur fructus fundi poſſit hæres ꝓpria authoritate colere fundū.

i ¶Quęro qñ.an qui relinquit fructꝰ fundi videāt relinquere deducta portione coloni,adde Bar.latius in l.fructꝰ.ſo. ma.& Bal.in l.cohæredibꝰ. C.fa.ercīſ.& Bal.& ī d.l.nihil.§.ſi.de le.j.

k ¶An illa verba.ſi dixivolo q̄ bona mea vēdant per fideicomiſſarios,& dentur pauperibus,an ſit fideicōmiſſaria ſubſtitutio vel directa.cōtrariūvideē ipſe dicere in qōne ſua incip. filiū adultū.idē cōſuluit Bal.in l.precibꝰ. C.de impu. & Imo. in q.facti. adde quæ poſui in l.centurio. ℨ. devulga.& pupilla.

si ſit res alienа:vt l.cū rem alienā.C. de leg. dicit Ro.[a] q̄ teſtator errauit credens poſt mortē legatarij proprietatē ad vſufructuarium pertinere:& ſic aliās legaturus non eſſet:ſecus ſi legatarius nō eſſet mortuus: qa tunc non eſſet aliqua cauſa, propter quàm crederet proprietatē ad ſe pertinere. Item oppo.q̄ etiā legatarius ille,ſi nunquā mortuus fuiſſet,ſemper eſſet idē: quia reſpectu illius iuris videretur legare:vt l.vxor.C.de leg.& l.qđ in rerū.§.j.ſ.de lega.j.Rñ.qñq;[b] † ille,qui habet vſumfructū,legat vſumfructū: & tunc videē indiſtinctè legare reſpectu iuris qđ habet , qđ credit durare poſt mortē ſuam:vt l.qđ in rerū.§.j.ſ.alle.Qñq; ille,qui habet vſumfructum,legat ſimpliciter rem:& tunc idē.& ideo legatū nō valet: nō admiſſa diſtinctione ſit cōiuncta perſona,vel non: vt l.vxor.C.de lega.Qñq; ille, qui habet vſumfructū,legat proprietatē ex preſsè : & tunc eſt recurrendū an ſit aliqua cauſa, propter quā debeat credere proprietatem ad ſe pertinere , aut non,ſecundū diſtinctionem huius legis.

§ Vſusfructus omnium bonorum ſuorum ſi ſit legatus, intelligitur de mobilibus & immobilibus.

Nomina debitorum uenuunt in legato omnium bonorum.

Legitima debetur in proprietate,& uſufructu:& hæc lex corrigitur.

VXori meæ.[c] † qui legat vſumfructum omnium bonorū ſuorū intelligitur de mobilibus, & immobilibus.h.d. † No.hic caſum q̄ quādo dico,lego bona mea:veniūt nomina debitorū.[d] Nā hic dicit q̄ debeē vſusfructus calendarij, qđ cōtinēt nomina debitorum. Dixi in l.Quintus.§. argēto. de auro & arleg. Itē oppo.de l.omniū.ſ.de vſufru.Sol. omniū debet habere vſumfructū, deducta tū falcidia. Itē oppo.C.de inoffi.teſta.auē. nouiſsima.Duæ ſunt ſolu.glo.† vltima eſt q̄ hæc lex corrigit: quia filius nō debet habere legitimā ſuā in proprietate tantū : ſed in ꝓprietate cū vſufructu.Hāc opi.tenent[e] cōmuniter doc.oēs,& no.in d.auē.nouiſsima.& l.omniū.ſ.de vſufru.& probatur expreſsè in auē.de tri.& ſe.§.phibemus.co.iij.

§ Vſusfructus quando dicatur legatus, uel tantùm perceptio fructuum.

Vſusfructus quòd dicatur legatus , etiam ſi dicatur , relinquo Titio fructus,qui percipientur,& percipi poterūt ex tali fundo.

Si fructus fundi eſt legatus,poterit ſolui pecunia, ſi fundus erat ſolitus locari ad pecuniam:& quantitas,ſi ad quātitatem.

Fructus fundi ſi legatur,deducitur pars coloni.

Subſtitutio facta ſi deceſſerit in pupillari ætate,uel poſtea quandocunque , uolo quòd bona mea uendantur per meos fideicommiſſarios,& dētur pauperibus:talis ſubſtitutio erit directa.

VNdi trebatiani.[f] Hæc eſt valde notabilis lex , & ponit multos caſus, & ideo non ſummaui eam.& vltima quæſtio poſita in ſi.clauis eſt totius legis Pro declaratione huius legis oppo.& videtur q̄ vſufructuarius poteſt habitare in fundo. vnde videtur obſtare.de vſufru.l.vij.& l.ſed & ſi quid.& l.hactenus.cū multis ſimilibus. Solu.Ibi ſequitur in legato vſusfructus:hicverò non fuit legatus vſusfructus. Sed quæro circa hoc,ex quo colligiturq̄ hic nō fuit legatus vſusfructus.Reſpondeo,non intelligatis q̄ hoc ſit propter verbum reditus[g], hic poſitum:quia idem eſt legare reditum, & legare fructum. ſed eſt ideo : quia dixit, darivolo:ſic innuit q̄ voluit eum capere de manu hæredis:ſedvſufructuarius capit iure ſuo:ergo &c.& hoc eſt qđ facit differentiam,ſcilicet iſtud verbū,dari volo. hic poſitum. Contra hoc oppo.de l.cū ita.j.eo.& l.ſi quis ita.ſ.de vſufru.Sol. glo.remittit ad no.in d.l.ſi quis ita.§.de vſufru.Ego † dicā latius & alibi dixi latiſsimè.Quandoq; verba[h] teſtatoris ſunt lata, & aperta: quia ſermonem ſuum dirigit ad legatarium , quod manu ſua perciperet. Quandoq; dirigit ad hæredem quod detur de manu hæredis. & iſti ſunt caſus indubitabiles:quia in primo eſt legatus vſusfructus.hoc eſt, illius iuris. ſecundo non eſt legatus vſusfructus,ſedvi detur legata illa quantitas,quæ ex illo fundo redigetur:vt hic , & l.patrimonij mei,ſ. eo.& d.l.ſi quis ita.ſ.alleg. & quod ibi not. Quandoq; illa verba ſunt ambigua : quia ad neminem diriguntur: vt dicendo , lego fructum fundi.Hic aduerte tres caſus. quā doq; legat fructus fundi ſimpliciter:quandoq; legat certam partem fructuum.Quandoq; certam quantitatem:puta decem corbes.Primo caſu videtur in dubio legatum ius vſusfructus:& ſic verba videntur directa ad legatarium:vt l.cùm ita.j. eodem. & l.ſi quis ita.ſ.de vſufru. Secundo caſu ius vſusfructus non videtur relictum:vt l.defuncta.§. fi.ſ. de vſufru. & omnes iſti caſus no.in d.l. ſi quis ita. Tertio caſu idem : quia ius vſusfructus non videtur relictum:vt l.ſi debitor.§.veriſimile.ſ.de contrahē. emptio.& l.inter ſtipulantem.§.ſacram.j.de verbo.obli. cùm ſimili. Iſta ſunt neceſſaria ad multa:ideo mentí tenenda.Et de his latiſsimè dixi in l.cotem.§.qui maximos.j.de publi.† Iuxta præ dicta quæro : quid ſi teſtator diceret ſic , relinquo Titio fructus qui percipientur,& percipi poterunt ex tali fundo:an videtur relinquere ius vſusfructus? Videtur quòd non:quia illaverba magis videntur referri ad ipſum corpus fructuum quàm ad vſum fructum:quod apparet ex eo quod dixi, qui percipientur : ergo &c.Et hoc eſt ſecundùm propriam ſignificationem verborum: ſed ſecundùm mentem teſtatoris puto ius vſusfructus relictū: vt l.cogi.§. j. j. ad Trebel. vbi idem eſt relinquere hæreditatem, & ipſum ius, quod ex hæreditate percipitur. & ſic idem erit relinquere vſumfructum , & id quod ex vſufructu percipitur. † Quæro,ſi alicui eſt relictus fructus fundi,ita quòd non eſt conſtitutus vſusfructus : an poſsit ſolui æſtimatio fructuū pro ipſis fructibus.Hic videtur tex.quòd ſic:vt hic, quantitatem, &c. & hoc ſentit glo.quæ dicit,quòd aliud pro alio ſoluitur, tamen intelligo aliter,quòd ſi fundus conſueuerat locari ad quantitatem fructuum:tunc illa quantitas eſt in petitione,& ſolutione, quoniam illud eſt reditus fundi:ſicut dicimus in l.vinum.ſ. ſi certū peta.Si verò conſueuerat locari ad pecuniam: tunc pecunia eſt in petitione,& ſolutione:vt hic.& ita non eſt verum quòd aliud pro alio ſoluatur : nec ſoluitur pecunia pro fructibus : niſi poſt conſumptionem deueniatur ad æſtimationem:vt dixi in l. eum qui tacitum.j.de his quibus vt indig. Quæro quando † relinquitur fructus fundi,an intelligantur omnes, vel deducta portione coloni.& hic eſt tex.quòd deducta portione coloni. † Vltimò iſta lex facit ad q. dicit teſtator : ſi filius meus deceſſerit in pupillari ætate , vel poſtea quandocunq; volo quòd bona mea vendantur per meos fideicommiſſarios, & dentur pauperibus. an illa verba[k] faciant directam ſubſtitutionem,an fideicommiſſariam?Hic videtur tex.cùm glo.& cùm eo quod not.ſ.de vſufru.l.ſi quis ita.quòd faciant fideicommiſſariam.Sed ego conſtitui contrarium quatuor vicibus:quia longa eſt differentia vtrū dixit teſtator,vendantur, & dentur pauperibus ſimpliciter: qa eſt fideicommiſſaria. Aut dixit, vendantur , & dentur pauperibus per fideicommiſſarios meos; & tunc eſt directa ſubſtitutio: quia illi fideicommiſſarij ſuſtinent vicem hæredum , & ſeipſis accipere debent bona fideicommiſſarij,& dare pauperibus:non autem accipere de manu alterius. Dicam latius in l. Centurio. de vulgari & pupillari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Legatarium. No. & iſtud eſt verũ, licet ſecundũ aliquos ibi Bart. videatur contrariũ dicere: ſed ibi ipſum intellige q̃ onus ſequitur eũ vt ſoluat ſumptũ proprietatis: quia poſtea in reſtitutione deducet de hæreditate qđ ſoluit: alĩs ſequeretur q̃ ſi multa eſſent onera nullum eſſet legatum vſusfructus in perſona fructuarij, ſed hæredum ſic.

b ¶ Quæro qđ. Vtrũ onus æris ſpectet ad vſufructuarium omniũ bonorũ, vid. l. fi. §. ſinaũt æs alienum. de bo. q̃ lib. & quod ibi Bal. & in l. id qđ pauperibus de epiſc. & cler. & Matthe. in v. no. & Ang. in l. filius à patre. in princ. de lib. & poſthu. Et adde oĩno Bal. conſi. incip. an vſufructuarius omniũ bonorũ. & cõtra Bar. hic conſuluit Pau. de Ca. cũ pluribus alijs in cõſ. inci. In Chriſti noĩe, in cã q̃ vertitur Boñ. alle. text. in l. vſufru. bonorũ legato. in x. char. l. ad le. Fal. & p l. fi. §. ſinaũt æs alienũ. & ibi hoc idẽ ipſe tenet de bo. q̃ li. & vide Bar. ff. ea. l. & qđ no. Bal. l. auđ. cã quæ fit cũ monacho. C. d epiſ. & cle. & ita ſequẽdo opi. Bal. cõſului Boñ. & vide Bãl. in l. j. verſ. pone maritus. C. de fru. & li. ex pen. & l. mater. C. ad Tertu. et vid qđ ſcripſi poſt Bal. in l. fi. §. vbi aũt. de bo. q̃ lib. & Bal. ibi. ſup ver. ſi aũt lego. addđ an onꝰ gris alieni ſpectet ad vſufructuariũ, Bal. cõſi. ccvij. & ccix. iij. lib. & Pau. de Ca. cõſi. cccl xxxvij. & ale. in cõſi. cxxxviij. co. fi. in fi. j. vo. & de materia vide quæ ponit Fracſ. de Are. in cõſ. cxvij. Io. Tho.

c ¶ Reſpõdeo q̃ nõ. In cõtrariũ eſt l. fi. §. ſin aũt æs alienũ. de bo. quæ lib niſi reſpondeas q̃ ibi tex. loquitur in vſufructuario ex diſpoſitione legãtis, hic ex diſpõe teſtõris. & cũ opi. Barto. erãſiui cõſulendo bono. Et addđ qđ p opi. Bar. ẽt cõſuluit Corneus in cõſi. excv. in iij. parte.

d ¶ Qui duas. Vid bar to. i l. ij. ad fi. §. de iur. omn. iudicum. & ibi Modernio.

℞ Aduerte q̃ bar. hac l. j. đ ſerui. leg. allegatur ſibi contrariari. Sed in quo arguaẽ đ cõtrarietate. & p ſalutatione Bar. vide cõcordiã ad l. q̃ cõclaue. ff. de dam. in fecto

e ¶ Aut habebat. Ego credo iſtud intelligẽdũ, put ã. dixit Bart. videlicet q̃ finito vſufructu deducebaẽ de hæreditate illud. qđ eſt ſolutũ. Hoc pbatur in l. j. ſi qua ſe fundat Bar. quia licet vſufructuarius oĩm bonorũ exigat debitores: nõ tñ facit pecuniã ſuam, ſed habet in illa pecunia vſumfructũ, licet impropriẽ: vñ ſi ſoluit creditoribꝰ nõ debet ſoluere de ſuo reſpectu proprietatis, ſed reſpectu vſusfructus. vide do. Flo. in l. fi. §. ſinaũt. C. de bo. q̃ lib. iſto anno cõſului cõtra Bar. & vide do. Pau. de ca. in ſuis conſiliꝭ vbi conſuluit contra Barto. vide quod pulchrẽ dixit dominus Pratus de Marcella in ſuis notabilibus. in v. no. vbi alleg. d. Rogerium de Peru. vide omnino. And. Barba.

¶ Fundo ſimpliciter legato proprietas intelligitur legata.
Proprietas intelligitur q̃ reuertatur ad hæredẽ poſt mortem uſufructuarij ſi dicatur q̃ reuertatur ad hæredẽ.

1 ¶ Ilios hæredes. Proprietas reuertenda mortuo legatario ad hæredem tanc̃ ipſi relicta ſit declaratũ. h. d. † Not. q̃ quãdo lego fundum ſimpliciter nec exprimo quo ad proprietatem vel vſumfructum, q̃ videtur legata proprietas. Idẽ dixi anno, ſi promittis fundũ ſimpliciter. Ita dixi in l. ſi fundum certa die. j. de verb. obli. Secundò no.

2 † q̃ quando dico, volo q̃ proprietas reuertatur ad hæredes. in dubio intelligitur poſt mortẽ legatarij. Vide glo. quæ incipit, poſt mortem. Si enim intelligeretur incontinẽti nullum commodum haberet.

¶ Lli cum illo. De hoc plenè in l. titiꝫ rextores. §. j. ſ. de leg. j.

3 ¶ Fructus fundi ſi emuntur, quid uidetur emptum.

¶ Vm ita. Legatũ annuũ propria manu percipi debet ad inſtar vſusfructus, ſi verba cõgruũt h. d. De hoc dixi plenè. ſ. e. l. fundi & pleniſ ſimè in l. corẽ. in §. q̃ maximos. j. de public. Et aduerte, † ſi aliquis emit fructus fundi, quid videt emere. Si enim emit ipſum corpus fructuum, fructibus non natis nõ valet emptio: vt l. nec emptio. ſ. de contrahẽ. emp. Aut emit ius ipſorũ fructuũ: & tunc ſtatim valeret emptio ipſo iure: & ideo eſt recurrendum ad diſtinctionem, quam dixi. ſ. eodem l. fundi.

¶ N fructu. Fructuario & colono ad ſui cõmodũ licet percipere fructus, etiam immaturos. Quæro, nũquid oliua dicatur fructus induſtrialis, vel naturalis: nã poſſeſſor bonæ fidei fructus induſtriales ſuos facit: naturales reſtituit domino. Et videt q̃ ſit fructus naturalis: vt l. fructus. ſ. de vſur. Præterea tex. in d. l. fructus. dicit q̃ ſunt naturalia bona. Sed dico contrarium q̃ ſit induſtrialis fructus: vt l. antepe. ſ. de rei vendi. Quid de lacte, lana, & caſeo? gl. eſt Inſt. de re. di. §. ſi qs à nõ domino. Additio noua.

¶ Vſusfructus ſi legatur certarum rerum. tunc onus æris alieni non reſpicit legatarium.
Vſusfructuarius, cui relictus eſt uſusfructus quotæ partis hæreditatis, tenetur ad onera hæreditaria pro rata, & uſufructu finito quod ſoluit, deducit de hæreditate.
Onus hæris alieni non ſequitur legatarium uſusfructus partis bonorum.
Item nec legatarium uſusfructus partis rerum certarum.
Legatum uſusfructus tertiæ partis bonorum mobilium & immobilium non continet iura & actiones. adde circa hoc, & uide Alex. de Imo. in conſi. xvj. col. pe. uerſi. ad tertium. in ij. uolu.
Vſufructuarius omniũ bonorũ tenetur ad onus æris alieni.
Onus legatorum non ſequitur uſufructuarium bonorum.

¶ Vltum intereſt. Hæc eſt multum magiſtralis lex, & habet duas lec. vna dicit, multũ intereſt. alia, nihil intereſt, & quæ libet iſtarũ lect. diuiditur in duas: quas vide in glo. & ſecũda lec. eſt no. Item vltima lec. eſt valde ſingularis, & neſcio

1 alibi. Summando iſtas lec. debes colligere tria verba. † Quandoq̃ legatur vſusfructus rerũ certarũ: & tunc ſine dubio onus æris alieni non reſpicit legatarium: quia non ſequitur fundum:

2 vt l. j. §. ſi hæres. ſ. ad Trebel. & hac l. in fine. † Quandoq̃ legatur vſusfructus quotæ partis bonorũ: & tũc aduerte, aut ſub appellatione hæreditatis: & ille tenetur ad præſtanda onera pro rata: vt hic ſecundũ vnã lec. & l. ſi quis ſeruũ. §. fi. cũ l. ſeq. ſ. de leg. ij. Tamẽ, vt puto, cũ vſusfructus finietur, illud, qđ eſt ſolutum, de hæreditate deducetur: prout dicimus in bonæ fidei poſſeſſore

3 hæreditatis, in l. qđ ſi poſ. cũ ſi. §. de peti. hære. † Aut legatur ſub nomine bonorum, & tunc onus æris alieni non ſequitur legata

a rium, vt hic, & ſ. eo. titu. l. generali. §. fi. quia bona intelliguntur ære alieno deducto. Aut relinquitur ſub appellatione rerum: & tunc idem qđ dixi, ſcilicet qñ ſub appellatione bonorũ. hic eſt caſus ſingularis. & hanc l. allegato no. in l. non amplius. §. fi. ſ. de

4 lega. j. † Quæro, quid ſi legatur tertia pars bonorũ mobiliũ & immobiliũ. Rñdeo, videtur legatus vſusfructus tertiæ partis certarum rerũ: quia iura & actiones nõ continentur, cũ ſit certa ſpe

5 cies, vt l. mouentium. de verbo. ſigni. & ibi dixi. † Quęro, quid ſi alicui legatur vſusfructus omnium bonorum, vel rerum non dico certæ partis: vtrum onus æris alieni ſpectet ad vſufructuarium? Credo q̃ ſic. Primò vos vidiſtis hic q̃ eadem diſtinctio adhibetur qñ legatur vſusfructus quotæ bonorum, quæ adhibetur, qñ legatur proprietas. Sed ſi relinquerentur omnia bona, vel omnes res, ſine dubio eum ſequeretur onus æris alieni: vt l. nam quod. §. fi. cum l. ſeq. j. ad Trebel. ergo &c. Pro hoc videtur caſus in l. vxori meæ. ſ. eo. vbi dicitur q̃ venit vſusfructus calẽdariũ: quia calendarium continet debita & credita. l. qui filium.

6 lega. iij. & videtur caſus. C. de pac. l. licet. † Vltimò quæro quidꝰ

b de onere legatorum. an ſequatur vſufructuarium omnium bo-

c norũ, vel quotæ partis bonorũ? Rñ. q̃ nõ. ſ qđ apparet: quia vſufructuarius in vſufructu concurrit cum legatario particulari: vt ſ. eo. l. Sempronio. dixi in l. ſi quis ſeruum. in fi. ſ. de lega. ij.

De ſeruitute legata. *Rubrica.*

Dictũ eſt ſ. de ſerui. perſo. lega. nunc ſequitur de ſeruitute reali.

1 ¶ Domus ſi ſuſtineat actum ſeruitutis habentis cauſam continuam. & permanentem: & alienetur in dubio ſeruitus uidetur impoſita.
2 Domus ſi uendatur, uidetur impoſita ſeruitus ut ſuſtineat onera permanentia quæ ipſo actu ſuſtinebat, ſi contrahentes ſciebant.
3 Fundo legato, uel uendito, an debeatur ſeruitus, qua legans uel uendens utebatur: & quid quando legatus eſt uſusfructus.

LEX I.

d 1 ¶ Vi duas. [d]Si † domus vna ſuſtineat actum ſeruitutis habentis cauſam continuam, & permanentem, & alienetur: in dubio ſeruitus videtur impoſita. hoc dicit iſta lex. Oppo. dicitur hic q̃ ſeruitus videtur impoſita. contra: imò debet imponi per hæredem: vt ſ. titu. j. l. dãnas. §. j. & l. ſeruũ filij. §. fi. ſ. de le. j. cũ ſi. & l. teſtatrix. in prin. ſ. ſi ſer. ven. ſol. ibi loqtur in ſeruitute viæ vel itineris, quæ cãm cõtinuã nõ habebat: ideo nõ videt impoſita per teſtatorẽ, licet poſſet agi vt imponaẽ. hic verò loquit de domo ſuſtinẽte onus ſeruitutis habẽtis cãm continuã: vñ teſtator videt imponere q̃ ha-

2 beat cãm permanentẽ. † & idẽ crederẽ in vẽditione domus, vt videaẽ impoſita ſeruitus, vt ſuſtineat onera permanẽtia, quæ ipſo actu ſuſtinebat: maximè ſi cõtrahẽtes hoc ſciebãt: vt l. j. in fin. de act. emp. & l. qđ cõclaue. j. de dã. infe. Nõ ob. l. in vẽdendo. ſ. de cõtrahẽ. emp. qa loquit in ſeruitute, quæ nõ habebat cãm contiꝫ

3 nuam. † Quæro, qñ legaẽ fundus vel vſusfructus fundi: vtrũ illi fundo debeaẽ ſeruitus viæ, vel itineris, vel alia ſeruitus, ſicut vẽdẽs & legãs vtebaẽ. Glo. quæ eſt in l. iij. §. ſi loci. j. de adi. le. determinat q̃ ſeruitus nõ debet legata ꝓprietate. Tu aũt clarius dic, cũ quæritꝫ an rei vẽditæ vel legatæ debeaẽ ſeruitus illius actus, qui erat apud alienantẽ ex alia re alienãtis, ſic diſtingue: aut ille erat actus ſeruitutis habẽtis cãm cõtinuã permanẽtẽ: & ſeruitus videt impoſita. caſus eſt hic. Ita intelligo l. qđ cõclaue. j. de dam.

e infe. vt ſ. dixi. Aut habebaẽ cãm diſcõtinuã, & nõ permanentẽ: & tunc

Universidad de Deusto

& tunc seruitus nõ videtur imposita, sed poterit agi vt imponat̃ secundũ distinctionẽ infrà scriptã, vt leges j. allegatæ probabũt. An aũt possit agi vt imponatur sic, dic, aut fuit legatus vsusfructus, aut proprietas. Primo casu, põt agi vt imponatur illa seruitus, si aliâs vsusfructus esset inutilis: vt l. dãnas. §. fi. s. ti. j. & l. bínas. §. fi. s. de ver. vrb. præ. & l. j. §. j. & ij. s. si vsusfru. pe. Aut legatur improprietas: & tũc aut quæris vtrũ à legatario debeat præstari seruitus hæredi: & sine dubio debet præstari: vt l. testatrix. in prin. s. si ser. ven. & l. si fundũ sub conditione. §. qui fundum. s. de leg. j. & l. fi. s. de ser. rusti. præ. Si verò quæris an debeat præstari ab hęrede ipsi legatario, vel ab vno legatario alij legatario: tunc glo. dísputat in l. iij. §. si loci. j. de ali. leg. tñ quícquíd illa glo. dícat credo q; debet præstari: vt l. bínas. s. de ser. vrba. prædi. vbi dícitur q; nõ potest hæres lumína obscurare in totum rei, cuius proprietas est legata. Eadem ratione debet iter prestare: quía mínus malè posset habítare lumínibus offuscatis in ædíbus, quàm vti sine ítinere, &c. vt l. j. s. si vsusfru. pe. Et ita debet intelligi d.
a l. binas. * quæ est clauis huius materiæ. Prædicta sunt vera quando proprietas legatur. Secus si interviuos constituatur: quía hęc seruitus, quæ habet causam momentaneam, non debet constítui, nísi expressè hoc agatur: vt l. in vendendo. s. de contrahenda emptio. Fallit in vía ad sepulchrum: de qua díc vt l. si quis sepulchrum. s. de reli. & sump. fune.

1 ☞ *Legato uiæ simpliciter facto, uidetur repetita conditio adiecta fundo.*
2 *In seruitutibus realibus dies cedit à tempore mortis.*
3 *Fundus quando duobus legatur, & cuilibet totus: quilibet pro parte ab initio est dñs.*

LEX II.

SI fundum. Vt valeat legatũ viæ, requiritur vt legatarius tẽpore mortis testatoris repe
riatur dñs prædij dñantis in totũ verè, vel fictè: aliâs legatũ extinguit̃. h. d. tota ista lex, & est multũ not. & diuiditur in quatuor partes príncipales. Primò loquitur qñ testator legauit fundum duobus, & viam vni, & vterq; legatum agnouit. Secũdò quando vni tantũ legauit fundũ sub conditione. Tertiò, quãdo vni legauit fundũ sub conditione, & viam purè. Quartò qñ ex duobus dñis vni viam legauit purè, alij sub conditione. Secũda ibi: & si prius. Tertia ibi, quãquam. Quarta ibi, vt rñsum. Rationẽ istius legis ponit tex. in prin. qñ seruitus pro parte acquiri
1 non potest. †Oppo. extra glo. dicitur q; hic vni legatur fundus purè, & via sub conditione, vel econuerso. Imò videtur q; semp conditio adiecta in fundo, videatur repetita in via, tanquam in eius accessorio: vt l. cũ seruus. s. de condi. insti. & l. fi. §. fi. j. de ver. obli. Ego intelligo q; hic fuit expressum q; relinquebatur via purè, sed si simpliciter relinquebatur via, fateor cõtrarium, q; conditio videtur repetita. Secundò oppo. & videtur q; inspiciatur tempus mortis testatoris, vtrũ quis sit dñs insolidũ: vt ibi: decessisset &c. Contrà, imò debet inspící tempus aditæ hęreditatis: vt C. de cadu. tol. §. in nouissimo. Solu. quicquid glo. ibi dicat, & in
2 l. ij. j. qñ dí. le. ce. quæ glo. malè dicunt: veritas est q; † in seruitutibus realibus cedit dies à tẽpore mortis. Casus est hic. Non obst. §. in nouissimo. quia loquitur in seruitute personali. & ita videt velle glo. hic, & bene. Itẽ oppo. q; in seruitutibus realibus inspíciatur tempus aditæ hæreditatis: vt l. fi. s. cõmunia prædio. & l. si partem. §. fi. s. quemad. ser. amit. Istud cõtrarium glos. non soluit: sed tu solue sic. Dicunt quídam, illæ leges habuerunt respectũ ad petitionem hic verò respicit cessionem diei quantũ ad transmissionem. Ista solu. nõ valet aliquid: quía inspícitur tẽpus mortis, an legatum valeat vel non, sed in legibus contrarijs tempus aditæ hæreditatis inspicitur. & sic remanet contrarium, cũ deva lore legati loquitur vtraq; lex, non de petitione. Quare díc ibi erat defectus ex parte legantis, qui non erat dominus, nísi pro parte fundí, cui seruitus legatur: ídeo cũ est defectus ex parte legantis vel promittentis viam: quía nõ est dominus, nísi pro parte, non impedítur cõtrahí obligatio personalis ad viam, licet ius reale non posset constitui: vt l. per fundũ. s. de ser. ru. præ. & ídeo qñ est defectus ex parte legãtis nõ inspícitur tẽpus mortis: quía illo tempore subest habílitas ad contrahendũ obligationẽ personalem: & illo tunc ius reale nõ debet constituí: vt l. si tibi homo. §. cũ seruus. s. de lega. j. & j. eo. l. fin. Inspícitur ergo tempus aditæ hęreditatis, cũ illo tempore cedit dies quãtum ad iuris realis cõstitutionẽ, vt seruitus constituta dícatur. Sed qñ est defectus ex parte legatarij, vel eius qui stipulatur viam impedítur contrahí obligatio personalis, & realis, vt l. si sub a
vna. §. fi. j. de verbo. oblig. & l. stipulationes non diuíduntur. & ídeo cùm talis defectus impediat obligationem personalem & realem, meritò tẽpus mortis inspícitur: vt hic. Certè quæ dicta sunt in hac l. habent locũ quandoverba legati referuntur ad personã legatarij. Sed si verba legari referantur ad rem, non facta mentione personæ, tunc valet, & ambobus dominis quæretur, argu. l. proxi. & s. titu. ij. l. Caius. facit ad prædicta
3 quod dixi in l. j. j. de regu. Caton. †Vltimò b in hac lege, habuimus casum qõ. glos. in l. si pluribus. s. de lega. j. videlicet quando fundus relinquitur duobus, & cuílibet totus, vtrum ab ínitio sit quílibet dominus in totum, vel pro parte. hic est tex. q; ab ínitio est quílibet dominus pro parte, ex quo appáret quòd legatum víę non valet. Vltimò nota casum quòd dies seruitutis realis cedit à tempore mortis.

a ¶ Binas. Adde tex no. & qđ ibi Bar. in l. via. §. fi. ff. de ser. ru. præ. & sic habes no. q; si vẽdo tibi vnum fundũ, nõ videor vẽdere accessum ad illũ. d. l. in vẽdẽdo. nec cogor tibi pretiovẽdere accessum: quia est speciale in l. si qs sepulchrum. & vide Pau. de Ca. in d. l. qđ conclaue. & ibi Bar.

b ¶ Et si maximè. vtrũ hęc lex procedat in cõtractib⁹, vide l. pínde. §. fi. de stipula. ser.

1 ☞ *Domo uendita, quæ ab alia distinguitur pariete communi, medietas parietis uidetur uendita.*
2 *Paries communis inter duas domos, an sit pro diuiso uel indiuiso. remissiuè.*

LEX IIII.

1 SI is qui duas. Hic est bonus casus, & ex ipso habes † quòd si ego vendo tíbi
domum, quæ ab alia distinguitur pariete communí:
2 tantùm medietatem parietis videor vendere. †Quæro an paries communis inter duas domos sit communis pro indiuiso, vel pro diuiso. Hic tex. videtur velle pro indiuiso. Tu autem díc latíssimè, vt díxi in l. inter quos. in prin. j. de dam. infec.

b ET si maximè. b Nota hic quòd requiruntur duo, vt legatum factum seruo valeat: quía requiritur quòd dominus sit capax. Item, quòd tale quid legetur, quod eo facto líbero possit legari, vt hic plenè habuístis. s. de lega. ij. l. debitor. §. seruo. vbi Iurísconsultus hanc materiam examinauit.

1 ☞ *Legatum seruitutis ex qualitate rei legatæ, & personæ legatarij magis præsumitur factum contemplatione personæ, quàm rei.*
2 *Via quando simpliciter relinquitur, tunc dicitur seruitus realis.*
3 *Extraneus quòd uadat per domos alienas, & uideat eius secreta, non est conueniens.*
4 *Concessio continens beneficium principis, in dubio intelligitur realis.*
5 *Concessio principis continens aliquid contra ius facta ciuitati uel uniuersitati, in dubio uidetur realis.*
6 *Concessio continens priuilegium facta singulari personæ, quando dicatur realis, uel personalis. remissiuè.*
7 *Concessio priuati uel inferioris à principe continens meram facultatem facti, ut si dicatur, concedo tibi facultatem adeundi, præsumitur personalis.*
8 *Concessio priuati, quæ refertur ad ius, si indeterminate respectu fundi dominantis, dicitur personalis. si determinatè, realis, nisi ex qualitate personæ, & relicti aliud præsumatur.*
9 *Imperator concedens iurisdictionem in quodam castro, in dubio intelligitur facta concessio castro.*
10 *Facultas eundi, an sit facultas realis, uel personalis. remissiuè.*

1 PAter. †Ex qualitate rei legatæ personæ legatarij præsumitur legatum seruitutis magis factum contemplatione personæ, quàm rei. hoc dicit. & est matería huius legis multum pulchra & subtilis. Opponi. & videtur quòd legatarius debeat habere viam per alium fundum testatoris, vt l. damnas. §. primo. suprà título primo. & dixi plenè suprà eodem. l. prima. & sic ad quemlíbet successorem transit. Dicit glos. hic loquitur quando domus habebat iter per alium locum, ibí quando per alium locum iter nõ
2 posset habere. Contra hoc opponi. quòd † quando vía símpliciter relinquitur, sit seruitus realis, nec debemus distinguere símiliter fit iter per alium locum, vel non, vt suprà eodem. l. si fundum. & infrà. l. proxima. Solu. fateor quòd in dubio videtur relinquere seruitus realis, prout verba sonant, vt l. si fundum. suprà eodem. Fallit si ex qualitate personæ legatarij, & ex qualitate rei, aliud præsumitur, vt hic. Hic enim relinquæbatur via fíliæ suæ, & per domos hæreditarias, & sic non erat ínhonestum
3 quòd filia incederet per domos patris, sed † quòd extraneus iret per domos hæredis, vt videret eius secreta, non esset conueniens, vt l. secunda. C. quando & quidẽ. quarta pars debe. & sic videtur hoc magis relinquære contemplatione personæ, quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quæro vtrũ.an in dubio cõceſsio intelligat ꝓsonalis.Itẽ ad de ſecũ Bal. An.& Imo.in l.naturale.ſol. ma. q vbi tractat de cõmunitate officij, in dubio intelligit ꝓsonali l.cui?.C. de cur. fur.l.aũpe.& ibi no. 5 ſ.de ture.niſi cõmitteret ſub noſe dignitatis.e.qñ Abbas.de of. dele.l. ſordidorũ. C. de exec. mu. lib. x. facit q̃ not. in l. more.& in l.et quia. 6 de iuriſ. om.iu. quid aũt in reſcriptis, & iuriſdictionib?,vtrũ cõueniri poſsint ſucceſſores,vide qđ no. per doc. in l.ñ.C. qñ 7 li.prin.dã.per Cano. in c.ſignificãte. de reſcri. Et ad ſe his Bar. in cõſi.inci. primò q̃ rij.vtrũ iuriſdictio ex ſperiũ.& q̃ no. Bal.i rũ.C.de pri.do.i itẽ. col.& oĩno Bal. in l. b liberti libert.ecꝓ. i x. col.de ope.lib. & l.ſi nõ ſpeciali. in ff. col. C.de teſta. Dic ꝙ in dubio intelligũ priuilegiũ cõceſſum tã 8 perſonæ quã loco. et ꝙ cõceſsio in dubio intelligatur realis tenet glo.xxv.qõ.ñ.in ſumma.Spec.in loco hic alle. & vide Ioã. An.in regula,priuilegiũ.in mer.& qđ no. gl. in l.ſordidorũ.C. de exc mu. li.x.Bal. aũt i l.ſi.de cõſti.pri. 9 tenet cõtra Bar.hic in ſi.Bal.in l.ſi.ſ. ſed & c ſi qs. in xxiij. col.C. cõia dele. dicit q̃ officia ſunt ꝓſonalia in dubio ſcripſi poſt Imo.in l.maritũ. ſol. 10 ma. vide Bal in l.j.ſ. d libertarũ?.cũ vẽ.ſe. ad ſi.de ca.tol.vbi dicit, q̃ ſi baro legat ius colligendi paſſagium,eſt ius reale.et vide gl in c.cũ veniſſent. de inſti.quæ eſt cõtraria illi que eſt I decre.alle ã.&eã ſeq 1 tur Io.An.in d.regula.priuilegiũ &c. ad de an in dubio cõceſsio ſit realis, vel ꝓſonalis,Pe.de An.cõſi. cccxxviij.An. cõſi. 2 xliij.li.ij.Bal.cõſi.cc xv.& xcvj. li.iij. & 3 cõſi.ccj.lib.iiij.Fede. conſi.lxviij.

b ¶ Quã ad nos. Et vi de q̃ dixi poſt Bar.in I l.j.ã.de cõſti.pri.vbi late & vide not. per Bal. in l.apud Iuli.ſ. ſi qs alicui.de le.j.& ibi per Imo. & vide Imo.in l.ſi ſic.de verbo.obli. & no.in l.uris gentium. ſ. prætor.de pactis.

c ¶ Si Imperator cõcedit.add gl. ſi forma. j.de cẽſi. qd videt in dubio realis. Et not. Bar. in l.cõtinuus. ſ. q̃ ſi ab eo.de vb. ob.

d ¶ Quæro vtrũ. vide Bar. in l. inter eos.ã.

conſtituere ius reale. Quæro,vtrum? conceſsio in dubio videatur facta in rem, vel perſonam? Rñ. † quandoq; talis conceſsio cõtinet beneficium principis:& tunc in dubio debet intelligi cõceſsio realis, qm̃ beneficia principũ,&c.vt l.ſi.ſ.de conſti.prin.de hoc in Spec.de inſtru.edi.ſ.nunc aũt.ver.ſi autem dubiũ.† Qñq; conceſsio cõtinet priuilegiũ:hoc eſt, aliquid cõtra ius ſcriptum. & iſto caſu ſi quidem datur ciuitati, vel alicui vniuerſitati, in dubio videtur cõceſsio realis:vt l.forma.ſ.quãquã. de cenſi. Qñq; †datur perſonę certę ſingulari:& iſto caſu glo.quæ eſt in ſ. quãquã. videtur dicere q̃ in dubio videatur realis cõceſsio,niſi aliud appareat do. Oldra. repræhendit ibi illam gloſ.Tu dic de hoc plenè,vt dixi in l.ga ta le.ſ.ſo.ma.† Qñ talis conceſsio non continet beneficiũ, vel priuilegiũ principis: ſed eſt iſta conceſsio priuati, vel alicuius inferioris:& tunc qñq; conceditur mera facultas facti: vt ſi dico. Concedo tibi facultatẽ eundi,vel q̃ poſsit ire,& ſimilia verba,quę referuntur ad factum magis quã ad ius,b& tunc conceſsio præſumitur perſonalis:vt l. apud Iul.ſ.ſi quis alicui.ſ.de leg.j. facit inſti.de ſtipu.ſer.ſ.ſed cũ factum. Si verò cõceſsio† refertur ad ius, tunc aut fit indeterminatè,reſpectu ſundi dominanti, & præſumitur conceſsio perſonalis,vt l.pen.ſ.de ſer.ruſti.præ dio. Aut determinatè, & tunc in dubio præſumitur conceſsio realis,vt c. cũveniſſent.extra,de inſti.& ſ.de ſer.ruſti. prædio.l.antepe.& per totũ,vt ſ.eo.l.ſi fundũ.niſi ex qualitate perſonę,& relicti aliud preſumat.Hic eſt caſus in hac l.Et per hoc † ſi Imperator concedit iuriſdictionem in quodam caſtro,& dubitatur vtrum conceſsio ſit facta comiti illius caſtri vel ſit facta territorio: ego in dubio præſumo eſſe factã cõceſsionẽ territorio,niſi ex verbis conceſsionis aliud appareat, vt ſ.dixi. † Quæro vtrum? illa facultas eundi ſit ſeruitus realis, vel perſonalis. De hoc plenè dixi infrà de alimen.& cibaria.lega.l.Mela.ſ.fina.

De dote prælegata. Rubrica.

Quæro quid importet dictio prædi. dic vt in gloſ.

§ *Legatum dotis continet id,quod actio de dote originaliter contineret.*

Exceptio,quæ ex pacto oritur, tollit dilationem legalem.

Legatum dotis non tollit exceptionem peremptoriam à lege inuctam. & nunc. 4.

Confertudo de qua in l.dos à patre,intelligitur quando mulier præcedit.

Pactum de dote lucranda habet locum quando matrimonium ſoluitur ſine culpa communi ſoluitur.

LEX I.

Vm dos. Dotis† legatum cõtinet id, quod actio de dote originaliter contineret, & exceptio quæ ex pacto oriretur, tollit etiã dilationẽ legalem: exceptionẽ verò peremptoriã, quæ à lege inducit, tale legatũ nõ perimit.h.d. & nihil aliud. No.tex.ibi,nã qđ admiſſum eſt, &c. Oppo.ſecundũ gloſ. & videt q̃ prælegatũ dotis contineat plus quàm actio de dote:vt hac lege.verſi.verum eſt.Solu.cõtinet plus ſcilicet in tempore, ſed non in quantitate. Oppo.Inſti.de lega.ſ.ſed ſi vxori.Solu.Ibi legauit certã quantitatẽ pro dote: hic verò dotẽ ſimpliciter legauit quãtitate non expreſſa.Itẽ opp.& videtur q̃ tale pactũ q̃ vir lucretur dotẽ propter liberos debet vae lere,evt l.ij.ſ.de pac.do.& l. inter ſocerum. per totam l.Sol.illæ leges intelligunt ſecũdũ iſtã:quia habent locũ,ſi prædeceſsit mulier:ſecus ſi vir,vt hic. Et ideo debes ſcire 2 †q̃ conſuetudo quæ eſt poſita in lege, dos à pãtre. q̃ dos retineatur propter liberos, f debet intelligi qñ prædecedit mulier. Sed ſi prædecederet vir nulla retentio propter filios fieret. qđ examinaui plenè in l.poſt doiẽ ſ.ſol.matri. Quartò opponitur, & videt q̃ illud pactũ quod dicit de diuortio, ſit iniquũ, vel ſuperuacuũ:nã iniquũ eſt, ſi matrimoniũ ſolueret culpa viri: ſuperuacuũ eſt,ſi ſolueret culpa mulieris: quoniã ipſo iure debet perdere dotẽ:vt l. cõſenſu. C.de rep. Gl.fatetur contrariũ:& dicit † q̃ il 3 lud pactũ habet locũ qñ ſit diuortiũ caſu, f vl ex culpa cõi. Quintò op. q̃ hodie pactũ de lucrãdo dotẽ in caſu diuortij nõ habeat locũ cũ diuortiũ nõ poſsit fieri de iure Ca g nonico?:vt no.in l.rerũ.ſ.rerũ amot.& l.diuortio.ſ.de nego.geſt.glo.fatetur cõtrariũ. Dicitur hic in verſi.impenſæ.exceptio peremptoria,quæ à lege inducit, nõ tollitur per legatũ doris.Cõtra:quia imò legatũ dotis tollit exceptionẽ cõpenſationis,quæ eſt h perẽptoria vt j.e.l.dote.So.& a.luerte,t q̃- g 4 dã † eſt exceptio perẽptoria, quæ antequã in iudicio deducatur,dotẽ minuit ipſo iure & iſta nõ tollit per legatũ dotis. Ita loquit h hic in ver.impenſę.Quędã eſt exceptio perẽptoria,quæ dotẽ non minuit ipſo iure,licet actionem poſsit elidere:& iſta tollit per dotis legatũ:vt hac lege.ſ.j.& l.dote.j.e.Ra i tio apparet expreſſa ex ipſa verborũ ſignificatione:qa ſi teſtator legat dotẽ,ſi dos eſt iã minuta,ſolũ id,q̃ remanet,eſt dos. Sed qñ exceptio nõ minuit dotẽ ipſo iure:tunc totũ eſt dos:& exceptio per legatũ tollitur. & hoc vult dicere Iuriſcõſultus. Vltimò op.& videt q̃ etiã iſta exceptio impenſarũ neceſſariarũ tollatur:vt j.e.l.iij.in prin.& l. Mæuio.ſ.j.j.de leg.ij. Reſpondeo,hic loquit qñ dos legat ſimpliciter:qa tũc nõ poteſt deberi,niſi quatenus erat dos:ſed in cõtrarijs nõ fuit legata dos ſimpliciter,ſed quicqd occaſione dotis peruenit:vnde inſpicit id,quod occaſione dotis peruenit:nõ id quod erat in præſenti:videbitis j.e.l.dote.& l.iij.in prin.

1 § *Legatum dotis quando extinguatur.*

2 *Teſtator legans centum quæ habet in arca,uel apud ſe depoſita habet:an ualeat legatum ſi centum non reperiuntur.*

1 Adeò autem. Dotis† legatũ extinguitur ſi poſtea dos mulieri rectè ſoluat,vel res dotales intereãt:vel ſi ab initio dos perfectè cõſtituta nõ fuit,ſicut cũ legatur corpus q̃ in rerũ natura nõ eſt.h.d.Op.q̃ dos nõ poſsit ſolui cõſtante matrimonio:vt l.j.C.ſi cõſtã.ma.dos ſol.Sol.Intellige q̃ hic fuit ſoluta in caſibus pmiſsis:vt l.mutus.§.manẽte.ſ.de iure do.& l.quãuis.ſ.ſolu.mat. Itẽ op. q̃ licet extinguat dos non tñ extinguit legatũ:vt ſ.de le.ij.l.cũ filius.§.hæres gio.nõ ſoluit: i quare Dy.dicit q̃ ibi debitũ nõ erat extinctũ,ſed erat in aliã ſpeciẽ obligationis traslatũ hic verò oĩno extinctũ.Idẽ no. ibi dicit 2 hic q̃ ille † q legat centũ,quæ in arca habet,vel apud ſe depoſita habet,ſi nõ reperiuntur,nõ valet. Cõtra hoc videt caſus in l.ſi nõ deſignata.C.de fal.cau.adiect.& l.cũ tale.§.falſum.j.de cõdi. & demõ.In gl.ſunt duæ ſol. Vna eſt q̃ ibi legauit certã ſpeciẽ quãtatis dotis in genere:vt puta,centum,quæ in dotem habuit:hic verò ſe retulit ad certũ corpus:vt decẽ,quæ in arca habeo.Ideo ſi nõ reperiẽt,legatũ.vitiat:vt l.ſi ſeruus legatus. §. qui quinq;.ſ. de leg.j.& eſt vera ſolu. Alij,vt Rog.dicunt q̃ id,qđ dicit in ſi. eſt verũ,ſi probetur teſtatorẽ erraſſe:ſecus ſi ſciẽter.h. d. vt probatur in

de acq re.do.et in cõſi.incip.q̃rit an iuriſdictio.& Bal.in l.ſi. ã.de conſti.pri.

¶ Debet valere.an et qñ valeat pactũ ſuo dote,& i præiudiciũ mulieris.ſiue mariti, vide latè Imo.in l.ſocer.ſ.l.uci?.ſo.ma.ſe quit in l.pro hæreditarijs.C.de hr.act.in v.col.vbi dicit,qđ ſi ſimul oẽs perirent,& vtrũ iſtud pactũ locũ hẽat ſimpliciſ, an ſi decedat cũ liberis ex prio mrimonio, & qđ i ſtatuto,vide Pau.de ca.in l.ñ.i pri. ã.ſo.ma. Et qđ in donatione propter nuptias,an pactũ de cã lucrãda codẽ mõ intelligaſ,vide Bar. in l.iij. ſ.j. C.de bonis. quæ liberis.

¶ Debet intelligi ſed quid ſi per pactũ vel ſtatutũ marit? debet lucrari dotẽ vxore ã decedẽte,& vxor legauit dotẽ ſuã alteri, an poſsit? Dic q̃ ſic. tex. eſt no. & qđ ibi p gl.in l.cũ marinus. ſ.ſi.ã.de pact.do.Tu vide Bal.in l. pto hæredicarijs.in v.col.de hære.act.

¶ Iure Canonico. Vide Bal in l.ſi qua.C. de ſecund nup.

¶ Et aduerte. Et quãdo ſtelligatur relict? dotis deductis expẽſis,vide oĩno Bar.in l.Mæuio. de legat.ij.

¶ Itẽ oppo. Iſta glo. eſt ſing. & no.digna. & vide caſum no.& ſingu.in l.ſi.C.de donat. cã mortis.& qđ no.i l.tã his. j. de do. cã mor. And. Barba.

Universidad de Deusto

¶Legaturũ nõ fuiſſe.&iſta faciũt papa cõceſsit reſcripta Titio de Bononia et eſt de Padua,an valeat: de quo per Spe.in ti. de reſcri. p̃ſentata.§. cõe aũt ver.ſed qd ſi dubitet.facit l.his ꝙbis.§.fi.de hæ.inſt.et lati⁹ per Bar.in l.demonſtratio falſa hic allegata. a

¶Placet mihi. Facit l.ſi ſeru⁹.ũ.e. hoc ibi ſequit Pau. de Caſt. in §.fi.cum l.ſequen. b

¶Si qs. Et vide caſũ fi. in l.diu⁹. ad fi.l.de fal.ꝙ geminata cõdi tio excuſat quẽ d falſo.& vide tex.ſin.in l.cũ ſcim⁹.de agri.& cẽſi.li.x.vbi gemina ta confeſsio validatur. Andre. Barba. c

¶Si qs vxori.Hunc tex.ad vnũ alle.Bar. in l.de ætate.i ix.co. in verſi. nunc ad pro poſitum. de minori. d

¶Dño.Bar. vide ca ſum de quo Bar. facit magnũ feſtũ in l. demõſtratio.l. de cõ di.& demõ. & adde qd'no.Bar.in l.j.§.fi. l.de appel.in verſicu. ſuper tertio quæro. e

¶Cã mortis. vtrum do.cã mor.ſit vltima volũtas,adde Ang.i q.inci.Aſtẽſis miles. l vj.charta.Tu colli ge bonã doc.ex no.p Bal.in l.j.C.de do.cã mor. adde tñ caſum, f quo magis accedit vltimę volũtati quã cõtractui in l.j.& ibi Bal.in iij.colũ.C.de ſecũ.nup.&vide etiã ibi Sali.q etiã dicitꝙ inquantũ ad originẽ talis donatio exigit cõtractũ, & olim fie bat p ſtipu.hodie pacto nudo ſed'm gl.in l.cũ pr̃.§. Mæuio. de leg.ij.ſed inquãtũ ad effectũ & priui. magis aſsimileſ relicto. Ita loquit d.l.j.de ſe. nu.hinc eſt ꝙ ex do. cã mor.trãſit dñiũ re cta via, ſicut de lega to.tex.eſt ſing.in l.ij. ũ de pub.Itẽ in ea ha bet locũ ius accre.ſicut i legato,ſi l.j.in fi. C.de ca.tol.& ita tol litẽ cõtrariavolũtate, ſicut legatũ.l.vbi ita donatur.l. de don. cã mor.ſed in hoc differũt: qa legatari⁹ põt repudiare legatũ ſed q ſemel agnouit donationem cã mor.nõ põt poſtea repudiare:vt no.in l.cũ pr̃.§. j.de le.ij. & iſtis addꝰ glo.inſti.de do.§.j.& dicit Bal.in l.hac cõſultiſsima. in iij. col. C.q teſt.fa.poſ.ꝙ ſtatutũ faciens mẽtionẽ de vltima volũtate, nõ habet locũ in do. cã mor.ſed'm Bal.& Imo.in l.j.ũ.de teſta. cõtrariũ vr̃ velle bal. i l.fi.i vlti.col.de fid. dixi poſt doc.i l.ij.ũ. g

batur in legibus contrarijs. Videamus an iſta ſol.ſit vera. Et videtur dicere Roge. eo ipſo ꝙ ꝓbatur error,falſa cauſa vitiat legatũ. Contrà:imò debet probare teſtatorẽ aliter legaturũ nõ fuiſſe: * vt cũ tale.§.falſum. j.de cõdi.& demõ.Sol. Quandoq; cauſa legandi nõ eſt obligatoria: tũc illa cã nõ dicitur cohærere legato,nec legatũ vitiatur,niſi probaret teſtatorẽ alteri legaturũ nõ fuiſſe: vt d.§. falſam. Quandoq; cauſa legandi erat obligatoria: tunc talis cauſa legandi dicitur inhęrere legato:& vitiat legatum,eo ipſo ꝙ error probatur. Ita loquit dictũ Ro. hic,& l.j.C.de fal.cau.adic.leg. Secundò videtur quòd Roge.malè dixerit in alio: dicit enim ꝙ qñ lego centum quæ in arca habeo:in dubio videor magis deſignare certã quantitatẽ,nõ corpus certum. Cõtra hoc videtur l.ſi ſeruus.§.qui quinq;.ſ.de leg.j.ſed ſi bene reſpiciasverba Rog.nõ retulit ſe ad legatum centum quæ in arca habet,ſed ad legatum centum quę apud me depoſita habeo:vt ex verbis eius euidenter apparet,& probatur. Quæro,quãdo teſtator dicit, lego centũ,quæ apud me depoſita ſunt:vtrũ in dubio videatur ſe referre ad quantitatẽ, vel ad corpus.Roge. dicit ad quantitatem. Iaco.de Are.dicit ad corpus:quia de natura depoſiti eſt, vt certum corpus tradatur: vt l.Lucius.ſ.depoſiti.ideo ad corpus ſe refert.Oldra.dicit hic in dubio videtur ſe referre ad quantitatem. niſi deſignetur locus vbi ſunt:vt l.Lucius.§.quiſquis el ij.ſ.de lega.ij.quod ſatis placet mihi[b].

☞ *Si ex tribus demonſtrationibus una ſit falſa, alię duæ ueræ:legatum non uitiatur.*

Si quis vxori. [d]Nota tex.ibi:nam quicquid demonſtratæ.Nota totum tex.de quo feci magnũ feſtum in l.demonſtratio.in prin.j.de cõdi. & demon.Pone,†aliquis dicit.Lego domino Bar.[e]Petri de ſaxo ferrato legum docto ri. modò eſt verum ꝙ ſum de ſaxo ferrato, & legum doctor:nõ tamen ſum Bar. Petri. certè ſi duæ demonſtrationes ſunt veræ,illa falſa demonſtratio non vitiat: vt hic pleniſsimè dixi in d.l.demonſtratio.§.j.de condi.& demonſtra.tene menti.

☞ *Donatio cauſa mortis magis accedit contractui, quam ultimæ uoluntati.*

Ratio quare filiusfamiliàs poteſt donare cauſa mortis. & non teſtari.

Dos quòd debeat eſſe ubi ſunt onera matrimonij intelligitur reſpectu uiri,non mulieris.

Vxor cui fuit per ſocerum dos legata,an agere poſſit uigore.l. ſi conſtante.remiſiuè.

Quis quando poſſit pati ſe conueniri actione, quæ non eſt.

Actio de dote quòd oriatur conſtante matrimonio.

Teſtator legans dotem uidetur ius dotis legare:ſi quicquid peruenit de dote,uidetur legare quantitatem.

Mulier quæ agit ad dotem legatam per ſocerum, actione ex teſtamento ſi cautio fuit emiſſa, poteſt conueniri actione incerti,ut caueat.

LEX II.

Si ſocer. Iſta lex ponit multos caſus: ideo eam diuido vobis. Primò loquit quãdo teſtator legat dotẽ nuruí, vſq; ad §.per cõtrariũ. Secundò qñ legat dotem viro vſq; ad §.idẽ Iulia. quærit. Tertiò, qñ legat dotẽ extraneo,vſq; ad §.idẽ Iulianus. Quartò ponit caſus cões ad oĩa præcedentia dicta vſq; ad finẽ legis. Et quælibet particula diuiditur in alias particulas:ideo gratia breuitatis cõmitto. Not.tex.ibi: quippe, &c.ante omnia expediamus glo. Oppo.de l.mortis ſuæ cauſa.in prin. de do.inter virũ & vxo.gl.ſoluit aliud in legato,vt hic:aliud in donatione cã mortis,[f]vt ibi.rationẽ not. f

[1]aſsignat gl.†quia donatio cauſa mortis magis accedit cõtractui:ſed legatũ eſt merè vl 1 g
tima voluntas:ideo ibi non valet inter virũ & vxo. Vide glo.quæ incipit, & ideo cõtra
maritũ. Ex hoc reddit†ur ratio quare filiuſ 2
fami.poteſt donare cauſa mortis, & non re g
ſtari:vt plenè no.in l.tam is.§.j.j.de do.cauſa mor. Itẽ oppo.gl.de l.ſed & ſi.§. ſi nurui. j.de lega.præſtan. Soluit glo. Non ob.vt patet ex ſequẽtibus §.illius legis. Quærit glo. quid ſi filius nõ habet cohæredes,& hæreditas pr̃is nõ eſt adita per actionẽ perſonalẽ.cõſtat ꝙ nõ põt intẽtare:ga nõ habet cõ h
tra quẽ intẽtet.ſed an poterit intẽtare actio nẽ hypothecariam, vel qualiter ſibi ſubueniet: dicit gl. ſibi ſubueniſ ex ægtate l.ſi is. 3
§.j.de iu.do.quã gl.ſigna. Videte regulã,†q̃ ponit in l.ſi is.§.j.eſt, ꝙ ibi debeat eſſe dos, vbi onera mr̃imonij ſuſtinentur:ſed regula illa non videtur ſubuenire mulieri,ſed marito,qui ſuſtinet onera mr̃imonij. & ita debet intelligi hic gl.ſubuenietur ei,ſ.marito, 4
referẽdo ſe ad regulam. Ita dicit Iac.de Are.†An aũt vxor poſſit agere ex vigore l.ſi cõſtãte.ſ.ſol.mat. Dic vt ibi plenè examinaui in materia de repetentibus dotẽ:vt ibi in viij.q.ſecũdæ par- 5
tis principalis allegaui hanc glo. † Pro declaratione induco in ar.hãc l.qa primò hic videt caſus ꝙ quis non põt pati ſe conueniri actione quæ non cõpetebat,vt hic,in prin. Nam video,teſtator non poteſt grauare hæredẽ,vt ipſe cõueniatur actione, quæ non eſt. In cõtrarium videtur caſus in l.Iulia.§. quantum aũt.ſ. g
ad exhiben. Sol.quędã[g]eſi actio quæ ſemel fuit nata,licet ſit extincta:& iſta actione bene poteſt pati qs ſe conueniri,& procedit iudiciũ,licet appareat actio extincta. Ita loquitur.§. quãtum h
aũt. Si verò actio nũquã fuit nata, [h]tunc quis non poteſt pati ſe cõueniri:& ſi appareat non eſſe natã, iudicium non procedit:vt hic,in prin.niſi actio pendẽte iudicio debeat oriri: vt l. ſi Titius. 6
j.de ver.ob.& ibi latius dixi. Secundò ſcitis,† ꝙ quædã glo.dicunt, ꝙ actio de dote oritur conſtante matrimonio. Alij dicunt tm̃ ſoluto matrimonio:vt no.in l.iuriſgẽtiũ.§.vt puta poſt diuortiũ.ſ.de pac.& no.j.eo.l.pater. Hic tñ eſt caſus,ꝙ nõ oritur conſtante matrimonio:ibi quippe nupta eſt. Dixi plenè in l.ſi cõſtãte.§.j.ſ.ſolu.matrimonio. † Quæro, quid in dubio. Rñdeo: in 7
dubio verba teſtatoris ſunt inſpiciẽda:aut legauit dotẽ ſimpliciter:& videtur legare ius actionis de dote: vt j.l.proxi. in fi. Aut legauit quicquid peruenit de dote:& videtur legare quãtitatẽ.l. 8
Mæuio.§.à me.ſ.de lega.ij.j.l.proxi. in prin. † Quæro, dicitur hic ꝙ mulier debet cauere:quid ſi cautio iſta fuiſſet omiſſa? Reſpondeo,poteſt mulier conueniri actione incerti, vt caueat, vel repetat qd' datũ eſt:vt l.qd' nulla.ſ.& de lega.j.& l.qui exceptionem.§.ſi pars.ſ.de condictio. indebiti. Tene menti quæ.ſ. dixi. i

☞ *Actio de dote quomodo ſuperſit,quando dos ſit ſoluta uiro.*

Per contrarium. Quæro de ratione diuerſitatis inter peculium legatũ libero, & dotem legatam marito? Reſpondeo,actio de dote procedit ex contractu & ideo licet hæredes ſoceri deſierint habere:obligatio ex contractu remanet, ſed obligatio de peculio habet inſtar realis actionis:vt l.quæſitum.in princi.ſ.de pecu. Si ergo deſijt habere peculium,deſinit teneri illa actione de peculio:ſicut in pupillo, qui ſine ſui culpa deſijt rem poſsidere: vt l. ſi à bonæ fidei.ſ.de rei vendi. Dicitur hic ꝙ conuenitur ſeruus,non hæres. Contra. imò hæres:vt l.ij.C.an ſeruus ex ſuo facto. Tres ſol.ſunt in gloſ. Vna eſt,ꝙ libertus conuenitur,ſcilicet in effectu,ſed hæres principaliter. Iſta ſolu.reprobatur in fi.glo.quia ſecundum hoc non eſſet differentia inter peculium & dotem. Soluit glo. ſecundo modo,& nil valet. Vltimò ſoluit,& bene,vt in ea patet. Et rationem huius ſolu.glo.ponit in l.contraria:quia quando libertas directò datur hæredi,culpa non potuit imputari: quia nullo tem-

de le.ij. Adde an donario magis accedat contractui quã vltimæ volũtati.Bal.cõ ſi.q. & cõſi.clxij.& clx vj. vbi an vſurari⁹ poſsit cauſa mortis donare.

¶Sol.quædã.Et illũ tex.not.hic alle.quia eſt ſin.& vid caſum in l.optimã.C. de cõtrahẽ. & cõ.ſti.A.B.

¶Sol.quedã &c.hic vr̃ ſin.obſtare tex.in l.ij.C. de pac.cũ ſi.p quo ibi vide Ful.Itẽ cõtra Bar.vr̃ caſus in l.cũ putatẽ.et doc.ſa. er.dixi poſt Ro. in l. ſi Titi⁹.vbi doc.tangunt.de verbo. obli. ☞ POMATES.

¶Si verò actio nunquã fuit nata.cũ bar. tenet Rap. & Mod.i l.ſi Titi⁹.hic alle.are. in §.q̃dã.i ij.col. ver. aduertatis tñ.in fi. In ſti.de act. Alex.cõſi. cxxxvj.inci.in eã & qõ.in ij. vo. cõtra tñ Bar. tenet Alexã. & Aret.in d.l.ſi Titius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Doctores fuerunt. Et vide Bar. in ſi ſi in l. oēs populi. ff. de iuſti. & iu. nec Imperator poteſt ſi vellet, niſi eſſet iuſta cā, vid qđ no. in c. j. de natu. ſeu. in vſi ſeu. & qđ no. in l. Cæſar. de pu. And. Barba.

b ¶ Fuerūt cōducti. ad de q. quā in ſimili ponit Bar. in l. neſenni⁹ §. fi. in prin. ad l. Falcidiam.

c ☞ ¶ Exēplifica hoc mō doctor debet habere cētū ducatos in anno. ex qbus maſſarij detrahēt x. pro gabella. demū de mandato cōis ſoluēt iſta x. & detrahēt vnum ꝑ gabella, denuò ſoluēt vnū & detrahēt decimā partē illi⁹, tā dē vſq; ad nihilū deducēt gabella. no. qa alibi nō reperies exēplificatū: & eſt ſubtile. Alex. Loſæus.

d Mela ſcripſit. Sed pecunia. No. qñ relinqtur fund⁹ dotalis, an debeatur æſtimatio & fund⁹. Adde bart. in l. planè. §. j. de le. j.

e ¶ Dicit hic. Et facit iſte verſi. nā & ſi qs. ad q. comes cōceſſit militi caſtellanā cū quarta oīm obuētionū. Quærit, cū qdam debeant amittere, bona, qa offenderūt comitē. an caſtellan⁹ de illis bonis debeat habere quartā ꝑ Bal. in c. j. de cap. q cu. ven. refert Oſd. determinaſſe ꝙ ſi licet ſi pœnę deſcenderēt ex delictis inter alios commiſſis, nō in comitē ſed ſibi deberet hīre. & ita ſequit Bald. ibi. adde ꝙ Oldr. ita determinauit conſi. exlviij.

pore potuit retinere peculiū, ſed qñ per fideicōmiſſum poteſt imputari culpa: qa nō potuit manumittere, nec peculiū dare, donec creditoribus ſatisfieret. †Vltimò dicit hic ꝙ licet dos ſit ſoluta viro: adhuc actio de dote ſupereſt. Iſtud dictū debes intelligere quādo matrimoniū fuit poſtea ſolutū inter vxorem & virū eius. aliās nō peteret. vt in prin. huius legis. Vel ſi ponis cō ſtante matrimonio, debes exponere, actio de dote, id eſt, ſpes actionis de dote: aliās non procederet.

§ ☞ *Si debitor ſoluat creditori creditoris ſui, an extinguatur obligatio. quod nota.*

Idem Iulianus. Opp. ꝙ ſolutiōe facta alteri actio competēs marito perimi nō poterat: vt l. ſi Stichū. §. fi. j. de noua. Breuiter ego dico ꝙ hic ſoluitur alteri, qui ab ipſo marito dotē repetere poſſet, ſicut ſi creditori mariti ſolueret. Vel dic ꝙ hic fuit legata dos marito ꝑ muliere: vnde merito pōt mulieri ſolui. †Vltimò nota ex iſto §. ꝙ ſi debitor ſoluat creditori ſui creditoris extinguitur obligatio. Contrarium no. in l. ſolutū. §. ſolutam. j. de pigno. actio. Pro hoc eſt glo. in l. ſi cum militi. de compenſa. & in l. ſi opera. de doli exceptio. & Inſtitu. quibus modis tollitur obliga. in princi.

§ ☞ *Stante ſtatu. q, maſſarij communis nullam pecuniā poſſint ſoluere abſque detractione ſex denariorum pro libra: ſi conducti fuerint doctores pro certo ſalario abſque aliqua deductione, qualiter illis ſit conſultū, ſi maſſarij uelint ſeruare ſtatutum.*

Idem quærit. Hæc eſt tertia pars Op. j. ad l. Falc. l. cū dotē. vbi eſt tex. in contrariū. Sol. Falcidia nō detrahitur reſpectu finalis effectus, ſed ab initio ſic, vnde illa ſecundum iſtā debet intelligi. Quæro, dicit hic an cōmoda repræſentationis in hoc legato ſic obſeruent quęro quid ſi nō ſit dictū, an ſi dos ipſi muliері prælegaret, defalcaret cōmodū repręſentationis. Quidā dicunt ꝙ nō: vt l. ſi vſus fructus. §. j. j. ad le. fal. & l. cū dotē. Cōtrariū determinat gl. & bene, per l. j. §. ſi quis creditori. ad leg. Fal. Exemplū ponit glo. †Vltimò iſta lex eſt bona ad vnā quæſtionem, quæ fuit de facto. Doctores fuerunt cōducti ab iſto cōmuni pro certo ſalario, abſq; deductione alicuius gabellæ: demum erat aliud ſtatutū ꝙ maſſarij cōmunis nullā pecuniam poſſunt ſoluere, niſi detraxerint ſex denarios pro libra: quærebatur, an à doctoribus debeat detrahi. Determinatū fuit ꝙ maſſarij debeant detrahere: ſed doctores contra cōmune in eo quod eis detrahetur habent actionē. Et hoc probatur per hunc tex. licet non fuerit allegatus: & per §. ſed & marito. j. ea. l. Vnde deuentum fuit, ꝙ illud, quod pro gabella deducebatur, iterum ſoluebatur cum deductione gabellę, donec gabella ad nihilum deueniebat.

Iulianus quærit. Iſtud, quod in hoc §. dicitur, ſicut mulier, cui legata eſt dos, nō patitur Falcidiam: intelligo quādo ſoluto matrimonio fuit legata: quia erat ſibi debita: ſecus ſi adhuc debita non eſſet: vt infrà proximo. §.

Sed & marito. Facit ad id quod dixi ſ. proxi. §. & in §. idem quærit.

§ ☞ *Fundus & æſtimatio ſi legatur uni & eidem, utrunque legatum concurrere poteſt.*

Mela ſcripſit. Hic eſt nouus §. & ſibi neſcire dare cōcordantiam aliquam: ideo tene menti.

Quæro hic, vtrum fundus fuerit datus in dotem æſtimatus, vel inæſtimatus. Quidam intelligunt de fundo dato in dotem inæſtimato. ſed hoc non placet glo. quia ſecundum hoc nullum eſſet legatū: quia fundus inæſtimatus debet reddi incōtinenti: vt in §. exactio. C. de rei vxo. actio. & ſic nullum cōmodū contineret licet aliter no. glo. in l. diuortio. §. interdum. ſ. ſolu. matrimo. & ibi reprobaui. Vnde glo. dicit, ꝙ fuit datus æſtimatus: an qđ ſit verū j. dicam. Sed retenta illa lec. quæro quæ eſt ratio huius §. Dicit glo. ne circa eandē rem cōcurrāt duæ cauſæ lucratiuæ. & iſta ratio colligitur ex legibus allegatis in ſeq. glo. ſci licet in l. Mæuius. in prin. ſ. de leg. ij. & l. planè. §. j. & ij. ſ. de leg. j. Sed hoc nō videtur aliquid dictum. Nā quādo fundus datur d in dotē æſtimatus, nō eſt in dote fundus, ſed pecunia, vt l. quoties. ſ. de iure dotium. & l. ſi inter virum. C. de iure dotium. Sed 1 quando vni †& eidē legatur fundus, & æſtimatio fundi, vtrūq; legatū poteſt cōcurrere: vt l. fundū. j. de nouatio. No. per Dy. in c. bōa fides. in fi. extra, de re. iu. li. vj. & ſic mulier haberet vtrūq;. quod puto veriſsimum. De hoc eſt glo. no. in l. Licinius Locuſta. in prin. ſ. de lega. ij. & ibi dixi me dicturum hic. Quomodo ergo reſpōdemus ad hanc legē? Reſpōdeo, duobus modis. Primò ꝙ dicamus hunc fundū datum in dotem inæſtimatam, qñ fundus erat in dotem, non quantitas. Et hoc apparet ex tex. qui dicit non bis, ſed ſemel deberi fundum: non dicit æſtimationem fundi. Si tu dicis, ſecundū hoc, legatum nō valebat, cùm non haberet commodum. Reſpondeo, pone tali modo ꝙ valet: quia ex pacto fundus non debebat incontinenti reſtitui. Secūdo modo reſpondeo etiam ſuſtinēdo glo. ꝙ hic fuit datus æſtimatus. Tertiò eſt dicendum ꝙ primum legatum fuit factum expreſsè contemplatione dotis, & pro dote: & poſtea dos fuit legata ſimpliciter: vnde cum ob eandem cauſam ſit factum, non debetur niſi ſemel vt l. Lucius. §. impuberem. ſ. de lega. ij. & l. alimenta. §. baſilicæ. de alimen. & ciba. lega. tene menti: quia vtilia ſunt.

Ibidem Mela. Oppo. & videtur, quòd non tenetur ſtare colono: vt l. nihil. §. fi. ſ. de lega. j. cum ſimi. Dicunt quidam ſpeciale in dote. Dic vt plenè dixi in l. ſi filio. §. fina. ſ. ſoluto matrimonio.

1 § ☞ *Mulier eatenus onere fideicommiſſi grauari poteſt, quatenus legatum dotis excedit quantitatem.*

2 *In fideicommiſſo uniuerſali non uenit quod quis extra iudicium de functi percepit.*

3 *Dotis quantitate legata uidetur legatum id, in quo dos erat minuta propter impenſas.*

4 *Prælegatum factum uxori, quòd in dubio non uidetur factum animo compenſandi.*

LEX III.

Cvm quis. Suprà locutus eſt Iuriſconſultus de prælegato dotis: hic verò loquitur de fideicommiſſo, quo grauatur mulier, cui dos eſt prælegata, ſiue legetur dos mulieri, ſiue aliud pro ea. Eate- 1 nus † poteſt onere fideicōmiſſi grauari, quatenus relictum dotis quantitatē excedit. hoc dicit. ſecundùm Dy. No. ꝙ dixi in ſum- 2 mario. Secundò no. quod in † fideicommiſſo vniuerſali non venit id, quod quis ex iudicio defuncti non perceperit: vt hic in verſi. nam & ſi quis. dicitur hic ꝙ fuit prę legata dos. Vnde videtur legatum id, in quo erat minuta dos propter impenſas. Contrà de lega. j. ſ. eo. verſi. impenſę &c. Solu. ibi fuit legata dos ſimpliciter: hic verò fuit † legata quātitas. vel fuit dictum quicquid 3 ad me peruenerit: vt l. Mæuio. §. à me. de lega. ij. Dicitur hic, ſi c tamen hoc animo, &c. quæro † quid in dubio, an videtur relictū 4 animo compenſandi cum vxore. Caſus eſt ꝙ nō: niſi exprimatur in l. j. §. ſciendum. C. de rei vxo. actio. & l. creditorem. j. de lega. ij. Facit id quod dixi in l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. ſ. ſolu. mat.

1 § ☞ *Grauari ultra quàm ſibi relictum eſt, quando quis poſſit.*

Mulier. Non ſummatur: quia iſte §. comprehenditur ſub præcedenti ſummario. & verſi. proinde. & eſt no. & ideo menti tenendus. Oppo. ad iſtum finem de l. quod his verbis. ſ. de lega. iij. Reſponde gloſ. hoc eſt ſpecialiter ex coniecturata voluntate defuncti: quia reliquit pro debito vnde videtur voluiſſe ꝙ quicquid habuit vltra debitum, reſtituat cum fru- 1 ctibus. quod tene menti. Oppo. contra hanc legem † ꝙ quis poſſit grauari vltra quàm eſt ſibi relictum: vt l. Imperator. §. j. ſ. de lega. ij. Solu. diſtingue, aut legatur quantitas à legatario quantitatis: aut quantitas à legatario ſpeciei: aut ſpecies à legatario quantitatis, vel ſpecies à legatario ſpeciei: vt colligitur ex tex. in dicta l. Imperator. §. primo.

1 § ☞ *Verbum, amplius, non inducitur repetitionem, niſi addatur, eo, uel hoc.*

2 *Legans uxori centum, præter, uel ſupra, uel ultra dotem, uidetur legare dotem.*

Qui ita.

Universidad de Deusto

¶ Quæro quid ſi. Et no. de iſta dictiõe, ꝙter, ſupra, & vltra, ſi legẽt decem præter fundum, debeꝫ vtiq; id de dictiõe ſup, vide tex. in c. fi. de ord. cog. vbi ponit ꝙ de, & no. rei ſubſtãtiã. c. ſup. literis. de re. ſpo. alibi bo. gradũ. vide ſolitæ. de maio. & obe. Qñq; exponit ꝙ ꝙter. in auſ. de nu. §. ſi aũt tutelã. collatio iij. Andre. Barb. ☞ POMATES.

¶ Sed qd ſi dixit, lego cẽtũ. Et de iſtis dictionib⁹ vide Iaſ. in l. actiõe. de trãſ. & in l. ſi eũ. §. furiarũ. ff. ſi qs cau. Old. cõſi. xlix. per Ro. cõſi. cxxx iij. in vlti. col. in dub. Et de dictiõe præter, vide tex. in l. ſi ita legatũ. i prin. ff. de le. j.

¶ Qui ita. vltra dotem. Adde Ange. cõ filio ccxciij.

☞ No. ex his verbis pe hũc tex. ꝙ nũquã fit relatio qñ ex relatiõe act⁹ infirmat. de quo per Deciũ cõſi. xiiij. colũ. iij. in prin. verſic. confirmatur. volu. j. Alex. I. oſæ⁹. ☞ POMATES.

¶ Cũ ſcriptũ. Vide Bal. ꝙ iſta l. cõſi. ccxj. in l. pater. ver. pone per ordinẽ. Vide Alex. conſi. xxxij. in fine. in iij. volumi.

☞ Pro cõcordia, aduerte ꝙ promittẽs indẽnitatẽ, et ſi renũciet beneficio de fideiuſſoribus, põt petere prius excuti principalẽ. ita Bar. in l. ꝙro. ff. loc. i l. vñ q̃rit. ꝙ illũ tex. ff. cõmo. & i l. j. C. de cõue. fiſ. debi. lib. x. ꝙ illũ tex. vbi do. Ale. i addi. ad Bar. q alle. ſibi cõtrariũ in hac l. pater. tu dic ſaluãdo Bar. vt per Bal. in l. ſi ꝙ ea. in xij. q. C. mã. vbi Bal. dicit ꝙ qñ promittit per fideiuſſorẽ creditori, ꝓcedit prima opi. ꝙ no. fi. ff. ſi cer. pe. in l. ſi ſtipulat⁹. §. fi. ff. dever. ob. & d. l. j. Bar. in d. l. ꝙro. Si verò re⁹ promittat fideiuſſori de cõſeruãdo ipſum indẽnẽ, & tũc ꝓcedat ſecunda opi. & fuit de mente Bar. in prædictis locis. vel aliter poſſet ſolui ſcd'm diuerſa tpa vt ex mẽte Bar. apparet, & ex forma promiſſionis.

¶ Suſcipere iudiciũ. Fideiuſſor indẽnitatis cogit ſuſcipere iudiciũ. qd'nõ reperies alibi. Alibi dic ꝙ talis promittẽs ẽt iure iſto habet bñficiũ excuſſionis, ſcd'm Bar. & qd ibi dixi in l. ꝙro. ff. loc. qd' no. vide tñ qd' no. Bar. j. e. l. An aũt promiſsio iſta cõtineat fructꝰ vel intereſſe, vide Bal. in l. ñ.

Vi ita. Oppo. † quod verbum, amplius, niſi dicat, hoc amplius, vel eo amplius: non induc. repetitionem: vt l. ſi ſeruus. §. ſi ita ſcriptum. ſ. de lega. j. Duæ ſunt opi. in glo. vlti. eſt vera & examina vt dixi in contrario. † Quæro, quid ſi * teſtator dicat, lego vxori centum præter dotem: an videatur legata dos. Certè ſic: vt l. Seio. §. vxori. ſ. de an. leg. Sed quid ſi dixit, lego centum [b] ſupra dotem, an videatur dos legata? Dicit Iaco. de Are. ꝙ videtur legata dos: quia verbum, ſupra, includit dotem ſic verbum amplius. alle. ſ. ſol. mat. l. diuortio. ver. item ſi locatio. & l. ſi vno. §. pe. ſ. loc. & eſt caſus cum glo. j. eo. titu. l. Seia. Sed quid ſi dixit, lego centum vltra dotem: [c] an videatur legare dotẽ? Dicit Iaco. de Are. ꝙ ſic: vt l. ſi vltra. C. de fideiuſ. Hoc ponit Iaco. de Are. hic & l. qui bona. §. ſi quis quia. j. de damno infecto.

Vm vulgari. Opp. ſ. de le. j. l. talis. ĩ princ. Solu. Speciale eſt in legato dotis. Et eſt ratio: quia legatũ ad dotem refertur, aliâs legatum efficeretur [d] inutile. Ita dicit gloſ. & bene.

Ote prælegata. Oppo. ſ. de le. ij. l. Meuio. §. j. Glo. non ſoluit, ſed ibi apparet ſolu. quia debemus intelligere quando legauit dotem ſimpliciter. ſecus ſi legauit quicquid ad eum peruenit: quia tũc non deduceret impenſas neceſſarias: vt ibi dicitur in tex. & vidiſtis ſupra eodem. l. iij.

☞ *Legatum alternatiuum in corpore, quod non reperitur in rerum natura, & in pecunia, ualet in pecunia.*

Vm ſcriptum. Si legat aliquid pro dote adiecta certa quãtitate, ſiue dos fuerit nulla, ſiue minor, tenet legatum. h. d. No. tex. in ſi. † qñ legatur corpus, quod nõ eſt in rerum natura. & pecunia alternatiuè: valet legatum in pecunia. Oppo. de l. j. §. adeò. ſ. eo. Sol. Ibi fuit relicta dos non adiecta certa quãtitate: hic verò fuit expreſſa certa quantitas.

☞ *Promittens indemnitatem, intelligitur promittere de defendendo: & tenetur iudicium ſuſcipere, licet non cogatur. nume. 3.*

Actio de dote quòd nota ſit conſtante matrimonio, licet agi non poſſit.

Vxor quando hæres ſoceri non eſt ſoluendo, pro legato dotis eidem facto poteſt agere contra maritum, & qua actione.

Hypothecaria intentata quòd ueniant etiam nomina debitorum.

Pater. Iſta lex videtur aliquantulum intricata, ſed in veritate non eſt. Primò ponit vnum dictum vulgare. Secũdò circa illud format ſeptem. q. per ordinem. Secunda ibi, ſed ſi priuſquã. Tertia ibi, quod ſi ratum. Quarta ibi, quod ſi totam. Quinta ibi, ſed ſi priuſquã. Sexta ibi, ſi forte. Septima ibi, quid ergo. Oppo. per ordinem ad quemlibet partem, & primò ad primam partem: dicitur hic ꝙ exhæredatus debet cauere de indemnitate. Contra, imò debet cauere ꝙ hæredem defendat non de indemnitate: vt l. ij. poſt princ. ſ. eo. Solu. fateor † ꝙ idem eſt dicere de defendẽdo, & promittere de indemnitate: imò qui indemnitatem promittit cogitur ſuſcipere iudicium [f] vt hac l. in prin. conjuncto verb. quod ſi ratum. & conjuncta l. ij. poſt princ. §. eo. Et hoc ſentit Iac. de Are. [g] facit ad hoc l. ij. C. de in li. dam. tu. Facit l. ſi quid poſſeſſor. in prin. §. de pe. here. & hoc tene menti: [g] quia non reperies alibi ita bene. Ad ſecundam partem oppo. dicitur hic ꝙ mulier dotem recuperauit. Contrà, mulier conſtante matrimonio non poteſt dotem recuperare: vt l. in rebus. §. omnis. de iu. do. Quare Ro. dicit hic, ꝙ matrimonium eſt ſolutum. ſed iſtud eſt diuinare contra mentem l. noſtræ, vel dicit Roge. dic ꝙ vir vergebat ad inopiam. Hanc ſol. glo. reprobat in l. ſi conſtãte. in prin. ſo. ma. Tamen iſtam ſuſtinui: dic vt ibi dixi. Alij vt Iac. de Aret. dicunt ꝙ hic matrimonium videtur eſſe ſolutũ reſpectu ſoceri defuncti: vt l. cũ hic ſtatus. §. ſi ſocer. ſ. de do. inter vir. & vxo. Sed hoc eſt contra l. ij. in prin. §. eo. ibi, quippe nupta eſt. Alij, vt Azo. dicunt ꝙ hæc mulier de facto dotem recuperauit, quæ ſibi fuit per hæredes [h] ſoluta: quia de iure recuperare nõ poterat. hanc ſolu. Azo. puto veram, & intelligo ꝙ vxori fuit ſoluta in caſibus in qbus potuit: vt l. mutus. §. manẽte. ſ. de iure do. & l. quãuis. ſ. ſo. ma. Alij, vt Ioã. dicunt † ꝙ actio de dote committitur matrimonio cõſtante: vt l. ſi conſtante. §. j. ſ. ſo. ma. Ad illũ §. gloſ. rñdet dupliciter. & ſic habes duas lect. in illo [i] §. quas ibi examinaui. Durum eſt omnino cõtra ſtimulum calcitrare: quia actione de dote conſtante matrimonio non aget: vt l. ij. poſt prin. §. e. ibi, quippe nupta, &c. quare tene le. Azo. & lec. [h] Rog. intelligendo⁹ ꝙ vergat ad inopiã. quas lec. examinaui plenè in l. ſi conſtante. §. j. ſo. ma. Item oppo. ꝙ ſol. facta mulieri nõ dicitur nocere viro: vt l. ſi ſtichum. §. fi. j. de nou. l. fi. §. fi. in prin. j. de verb. ob. ſol. hic non ſoluitur prorſus alij perſonæ, ſed magis videtur ſolutum creditori creditoris: vt dictum fuit in l. ij. §. idẽ Iulia. quærit. ſ. eo. Venio ad ver. ſed ſi lex fal. & oppo. ꝙ non debeat detrahi filio: quia per fa. er. act. hoc conſequitur vt debitũ: vt l. ſi filia. §. j. ſ. fa. er. Ro. dicit ꝙ hic matrimonio erat ſolutũ. ſolue verius. Idem ſi conſtante matrimonium: tñ hic agebat actione ex teſtamento: vt l. ij. §. idem Iul. ſ. eo. Oppo. ad ver. ꝙ ſi ratũ. & videtur ꝙ non debeat defendere, imò ſufficit ꝙ preſtet indemnitatem ex forma ſtipulationis: vt ſ. ea. l. in prin. ſol. iſtæ ſtipu-
3 lationes † idem important vt dixi. An autem poſsit precisè cogi agere ad defendendum, dic vt l. ſed & hæ. §. præter. ſ. de procur. Veritas tamen eſt ꝙ licet ad defendendum teneatur. & ad ſuiſcipiendum iudicium in ſe: tamen non præcisè cogatur. Dic vt ibi. Venio ad verſi. ꝙ ſi totam. dicitur hic ꝙ actio iudicati datur cõtra hæredem, in eo quod retinuit iure Falcidiam contra, imò datur inſolidum: vt l. ſi actor. & l. ſi procu. ſ. de procu. Dicit glo. & bene, hic reſpicit finem: quia ſi ſolueret inſolidum, hæres reuerteretur contra maritum in ea parte quæ fuit ſibi ſoluta. Quærit glo. quid ſi fuit cautum. Dicit glo. tunc maritus poſſet conueniri, inſolidum, vel aliter poſſet hæres inſolidum conueniri, ſi eſſet cautum, & fuit præſens tempore ſtipulationis. ſed hoc non placet glo. per l. ſi procu. in fi. de procu. ſed Dy. ibi negat dari actionem in dominum ex ſtipulatione interpoſita per procuratorẽ, ſed ex ſtipulatione interpoſita per ſeipſum nõ negat quin actio detur. Alij, vt Ia. de Ra. reſpõdent ad q. ꝙ ſi eſſet cautum animo nouandi, non poſſet poſtea conueniri: vt l. delegare. j. de no. Ve-
i nio ad ver. ſed ſi prius. hic dicitur ꝙ quãdo ipſe vellet agere fa. er. non poſſet incontinenti dotem conſequi. contra. ſ. fa. er. l. ſi filia. §. j. Glo. dicit, intellige ꝙ hic matrimonium erat ſolutum, vel ſi conſtaret ita ꝙ vir ſuſtineret onera matrimonij: tunc incontinenti dotem recuperabit. Quæro, quid ad propoſitum: nonne ſolu. ma. vir vxo. deberet alere intra annum: vt no. in §. exactio. C. de rei vxo. actio. Dicunt doc. Intellige quod hic erat caſus, in quo non debebat alere: & ideo ſi aliquod lucrum erat medij tẽporis, debet eſſe hæredis, ſicut quod lucratur ex pacto: vt l. ij. C. fami. ercis. Videte, credo ꝙ iſtæ leges hodie ſunt correctæ: quia C. de ſen. q̃ ſine certa quã. nã parta ſunt, ꝙ mittere indẽnitatẽ, et ꝓmittere defenſionẽ.

¶ Iaco. de Are. Adde Bal. in l. cũ tibi. C. de eui. & de natura fide iuſsiõis eſt ꝙ fideiuſſor ſeruetur indẽnis. Bal. in l. conſti. C. de vſur. & vide Bal. in rub. C. de ver. ſigni. in vij. qõ. & no. ꝙ ſicut filiꝰ mortuo patre poteſt accipe dotẽ vxoris ſuæ cauẽdo hered⁹ d cõſeruãdo eos indẽnes, vt hic, iſtud eſt verũ etiã in patre nepotis, ſi vtuo eo data fuit dos. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. cũque ex ſtipulatu. & ibi Bal. in fi. & l. ſi filia. §. hoc amplius. ff. familiæ erciſcund.

¶ Roge. intelligẽdo. et facit iſte tex. ad q. ſi maritꝰ egit ad rem dotalẽ cõſtãte matrimonio, & ſuccubuit, an ſolu. matri. vxori agenti obſtet exceptio rei iudicatæ. de quo per Bal. in l. doce. in fi. C. de rei ven.

¶ Sed ſi priꝰ. Ad iſta vide glo. & Bar. in l. ſi mariture. & quod ibi dixi fami. erciſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

¶ Pro cõcordia. Aduerte ſi mulier adhibet aliquẽ ad ſtipulãdũ dotẽ reddi in vnũ eaſum tñ, tũc ſemp videt adhibitꝰ aïo donandi. Ita intelligit Bar. in l. cũ maritꝰ. §. fi. ff. de pa. do. in op. & in l. quæ dotis. ff. ſo. mã. Cõtrariꝰ alle. in d. l. q̃ dotis. ꝓ Ale. ĩ hac l. Seia. maximè in ſum mario. Soluit do. Alex. ꝙ in d. l. cũ maritus. cõſtabat de mẽte donandi. Alia ſol. poſſet dari ꝓ illa verba in vnũ caſum tñ: qa ita nõ loquit̃ Bar. ĩ hac l. Seia. vel aliter poſſet ſolui ex verbis Bar. ibidem.

a ¶ Tertiõ no. & vide glo. in l. fin. C. de do. cau. mor. & Mo. in l. quæ dotis. §. ſoluto matri. Andre. Barb.

b ¶ Theopõpus. Facit iſta lex, qd ſi vnꝰ teſtis eſt approbatꝰ & datꝰ pro cõſtato ab vtraq; pte, an ꝓbet plenè. Bal. in l. in bonæ fidei. ver. ſed dubitabat de Titio. C. de re. cre. dicit aut partes cõſentiũt in ꝑſona & in dicto, aut in ꝑſona tñ. & adde ꝙ vbi ꝑſona eſt approbata ab vtraq; parte nõ req̃rit̃ iuramẽtũ, ſed vt Bar. ĩ l. Lucꝰ. ff. l. de fideiuſ. qñ aũt dicũt partes & cõueniũt de ſtando dicto vnꝰ, an faciãt plenã plenã fidẽ, vide glo. & qd ibi Bald. in ĩ. col. in l. j. C. de ſcn. q̃ ꝓ eo qd' intereſt. vide quod tenet glo. in c. veniens. & in c. licet. de teſti.

c ¶ Vnꝰ teſtis. No. ꝙ dicto vnꝰ teſtis ſtatur in caſu iſto. et idẽ tenet gl. in c. veniẽs. & ĩ c. licet. & in c. cũ à nobis. de teſti. Addꝰ an & qñ ptes poſſit facere ꝙ ſtetur dicto vnꝰ. & vide Are. in c. ppoſuiſti. col. ĩ. de ꝓb. & in c. qñ cõtra falſam. col. iĩ. eo. tit. Lanfrã. de Brixia. in repe. euiſdẽ in ver. teſtes. col. xxix. & Geor. Natã. in Cle. ſepe. in prin. col. iĩ. de ver. ſig. & addẽtes in ma. male. inver. cicatrix. & ad materiã huiꝰ. vide latè do. Ale. in cõſil. luĩ. & per totũ. & in cõſil. cij. col. iĩ. veri. ſed præmiſſis. in ĩ. volu. Ioan. Th.

d ¶ Limitavt per Bal. in l. iuriſiurãdi. C. de teſt. ſ. ſi id, qd' in ſcriptis deponit, legat aliter, non valet talis depoſitio.

e ¶ Ad q. Adde tñ qd' Bal. in proœ. ffortũ in prin. ſ. vñ. col. in ver. itẽ not. h. d. ꝙ ſufficit ſi reperiat in actis talis iuratꝰ &c. qa tũc ꝓſumit iuramẽtũ interceſiſſe in ſolenni omne luerũ quodvenit ex dote, vel ex eius occaſione, eſt aduentitium, & debet reddi filiæ, nõ autem debet eſſe hæredum patris: l. j. C. de bon. quæ libe. Sed de iure antiquo eſſet diſtinguendum: aut maritus ab hæredibus patris petit actione ex teſtamento: & ſ incontinenti poteſt, vt hic. Aut actione fabercí. & idem, ſi matrimonium conſtabat: vt §. ea. l. iĩ. §. idem Iulianus quærit. & l. ſi filia. §. j. §. fa. ercíſ. Aut matrimonium erat ſolutum: & tunc aut vir alimentabat vxorem, ſecundũ quod no. in §. exactio. & idem, vt hic, & l. iĩ. §. idem Iulia. §. eo. Aut eam non alimentabat: & tunc non poteſt incontinẽti agere: vt hic, in ſi. ſed hodie ſecus, vt dixi. Venio ad ver. ſi fortè. dixi hic ꝙ debet ſubueniri hæredi. quero qua actione ſubuenietur. Reſpon. condictione incerti, vt in glo. Venio ad verſi. quid ergo. dicitur hic ꝙ† ſi hæres ſoceri non erat ſoluendo, poteſt agere contra maritum. quero qua actione. tex. hic dicit vtili actione, & ſatis hoc placet mihi: & habet multa remedia. Primò habendo ratum in ſubſidiũ, & ageret actione mãdati, vel negotiorũ geſtorum, argu. eius qd' no. §. eo. l. iĩ. §. idem Iuli. quærit. Item cũ mulier habeat obligata omnia bona ſoceri, & ſocer habeat conditionẽ incerti contra hæredes ſoceri: illam condictionem incerti vtilem poſſet intentare vxor, vt l. nomen. C. quæ res pig. ob. poſ. Tamen† poſſet dubitari: quia glo. videtur dubitare an veniant nomina intentata hypotheca, vt l. hæredem. C. de hære. actio. tamen veritas eſt quòd veniunt, poſſet etiam habere actionem de dote ex æquitate huius legis, & l. finali ſuprà de eo per quem factum erit.

4

5

VIr vxori. Licet mancipia moriãtur, æſtimatio eorum certa legata debetur. hoc dicit. Oppo. imò videtur ꝙ mortuis mancipijs eſtimatio non debeatur vt l. quidam. §. ſi tibi. ſ. de lega. j. Ad idem l. Titiæ. §. ſi. eo. ti. ſol. hic loquitur quando legatur certa quantitas pro pretio ſeruí. ſecus ſi ſeruí pretium legaretur quantitate nõ expreſſa. vt ibi. Et hoc fortè voluit dicere Ro. qui dicit certam. Item opponi. & videtur qd' teneantur hæredes in quantitate nõ expreſſa, vt l. plerunq;. & l. in rebus. ſ. de iure dotium. Solu. intellige quòd deceſſerunt ſine culpa hæredis. ſeu mariti.

VXori meæ. Quæro quæ ratio fuit dubitandi. Reſpon. ratio poterat eſſe: quia illud adiectiuũ, æſtimata, referatur ad omnia præcedentia quod Iuriſconſultus remouet: quia per hoc legatum fundi Corneliani efficeretur inutile. Quæro de vtilitate huius l. reſpõ. vt in glo.

SI ſeiæ. No. ex hac l. ſi vni legatur fundus ſimpliciter: alij verò animo cõpenſandi cũ debito, nihilominus faciũt ſibi partes per concurſum. Secundò nota quòd in eo quod detrahitur per Falcidiam non faciunt ſibi partes per concurſum. Tene mẽti.

§ *Adhibitus ad ſtipulandum dotem, non videtur adhibitus animo donandi.*

Adhibitus ad ſtipulandum animo donandi, ſi fiat mentio mortis, intelligitur cauſa mortis.

SEia. Adhibitus ad ſtipulandũ totã dotẽ, in dubio nõ videt adhibitus animo donãdi. Itẽ adhibitus animo donãdi, intelligitur cauſa mortis, ſi mortis cauſa eſt mentio. h. d. Nota ex hac lege tria. Primò ꝙ dicit, ſupra dotẽ: quia per hoc videt legare do
1 tem: dixi ſ. eo. l. qui ita. Secundò nota † ꝙ adhibitus ad ſtipulandũ. in dubio nõ videt
2 adhibitus cã donãdi. †Tertiò no.ª ꝙ adhi
a bitus ad ſtipulãdũ animo donãdi, intelligit cã mortis, ſi fiat mentio mortis. Iſtos duos paſſus examinaui in l. quę dotis. j. ſolu. mat. Vltimò ſigna glo. vltimam quæ eſt hic.

QVi dotem. Sí cõditio pro parte eſt poſſibilis, ſufficit ſi ei pareatur in eo quod poſsibile eſt. h. d. & eſt notabilis caſus. Et hunc paſſum examinaui in l. j. §. de condi. inſtitu.

1 *Dictio unius teſtis ſtatur ex diſpoſitione teſtatoris.*
2 *Teſtis unicus facit ſemiplenam probationem.*
3 *Teſtis præſumitur iuratus, ſi reperitur ſcriptũ teſtis iuratus. & præſente parte, ſi hoc etiam ſcriptum reperiatur.*
4 *Teſtator ſi dixit, uolo ſolui omnibus debentibus à me aliquid recipere: & hoc ſtetur ſimplici dicto fratris mei: ꝙ nõ ualeat, niſi in aliquibus legitimis præſumptionibus hoc præſumeretur uerum.*
Item ualeret fauore pię cauſæ.
5 *Legatum incertum ualet fauore dotis.*
6 *Captatoria uoluntas ualet in relictis ad pias cauſas.*
7 *Ille, cuius dicto ex diſpoſitione teſtatoris uel partium ſtari debet, quando iure teneatur.*
8 *Aſſumptus eſt miſſus à iudice ad referẽdũ q. del est iurare.*
9 *Præſentia partis an requiratur quãdo ille, cuius dicto ſtari debet, refert.*
10 *Præſentia partis non requiritur in relatione nunciꝰ.*
11 *Præſentia partis licet requiratur quando iudex eligit agrimenſorem, & eidem dat terminum, ut uadat ad menſurandum: tamen in relatione non.*
12 *Teſtis poteſt dictum ſuum in ſcriptis relegere, licet iudex poſſet eum & uidere, & audire loqui.*
13 *Promiſſio de ſtando ſimplici dicto partis ſuper damna & expenſas, an ualeat, remißiuè.*

b ¶ Theopõpus. Iſta lex ponitvnũ notabilẽ ca
ſum, & multi credunt ſcire, &
c eam ignorãt: & breuiter h. d. Dicto vnius teſtis ſtatur ex voluntate & diſpoſitione defuncti, cuius ſolius diſpoſitioni ſtaret. h. d. cõiter. Gloſ. noſtra colligit duo notabilia.
1 Primò † ꝙ ſtat̃ dicto vnius teſtis: & hoc ideo, quia teſtator ſic vo
d luit: & ſic nõ ob. l. iuriſiurãdi. C. de teſti. qd' an ſit verũ, infrà di
2 cam. Secũdò no. ꝙ† vnus teſtis facit ſemiplenã ꝓbationẽ. Nec obſtat l. maritus. j. de quęſtio. quare dic vt ibi no. docto. vt Oldr.
e inducunt hanc legẽ ad quęſtionem: reperit̃ in actis, teſtis† iu
3 ratus &c. an ex hoc præſumitur iuramentũ interceſisſe? Videtur quòd ſic: vt hac lege cũ ſua gl. Tamen dicit ipſe, tutius eſt ꝙ fiat ſcriptura ꝓ ſeipſum ſcilicet de iuramẽto teſtis. Examinemus an ſit verũ. & dico quòd ſcriptura ꝓbat iuramentũ. Quãdocũq; enim in inſtrumẽto fit mentio de aliquo, quod eſt poſsibile expediri illo tunc, cũ inſtrumentum conficiebatur, inſtrumentum probat hoc interceſisſe: vt not. in l. j. C. de fide inſtru. & iure haſtæ fil. lib. x. & l. optimã. C. de contrahen. & cõmit. ſtipu. ſed non probat partis præſentiã, ideo conſulo ꝙ facias ſcripturam de iuramento: & quod parte præſente. ſed ſi ſcriptura diceret, teſtis iu
4 ratus parte præſente, &c. ſufficeret. †Quæro: dixit teſtator ſic: volo ſolui omnibus debẽtibus à me aliquid recipere, vt de hoc ſtetur ſimplici verbo Titij fratris mei: an valeat iſtud relictum. Et hic videtur text. ꝙ ſic, quòd valeat. Vídete, in hac quæſtione conſului, & dixi ſic: prius eſt videndum quid importet, ſtetur dicto eius. Reſpõ. hoc eſt aſſertioni eius: vt l. ſciendum. §. dictum.
f §. de ædil. edict. & ideo dico quòd iſta voluntas eſt captatoria: quia in ſecretum alterius voluntatis confertur tota iſta diſpoſitio: & ideo inualida: vt l. captatoriæ. §. de lega. j. & l. captatorias. de hæredi. inſti. & ideo eius dictum nõ valet, niſi aliquibus legitimis præſumptionibus hoc præſumeretur eſſe verum: vt l. quẽ
5 hæredi. j. de rebus dubijs. Non† obſtat hæc lex: quia loquitur de

forma: qua debebat ille iurare. Alleg. no hic. qd' bene no. & facit qd' no. Inn. ĩ c. innotuit. de eo q furti. ord. iuſce. & qd' dicit Bal. in l. iĩ. in prin. §. de iureiur. ꝙ ſufficit ſi appareat de delat̃. p iſtũ tex. Sed do. Anto. in c. fraternitatis. de teſt. ad ſi. vł no. tenere cõtra Bar. et Roma. l. ſeiẽdũ. de ver. obli. & Abb. ĩ c. mis. de teſti. & vide Bar. in l. p hãc. C. de erog. mil. anno. lib. xij. & Bal. in l. ſi quis in alio quo. C. de edẽ. Secundò idẽ tenet Bal. in c. j. §. j. qd ſit inuenti. & Bal. in l. geſta. C. de re iudi. & Bal. in l. in riſuram. C. de teſti. & Bar. in l. admonẽdi. de iureiur. & vide do. Ant. & Imo. in c. fraternitatis. de teſt. adde an ſi reperiãt in ſcriptis teſtes ſtetiſſe ſecundũ minorẽ, an præſumat̃ præſentia iudicis. Oldr. conſil. ccc. xiij.

f ¶ Eſt captatoria. Ad hoc facit qd' no. ĩ l. ſi ita ſcripſero. de cõdi. & demõ. & hoc ſeqẽ Imol. ĩ l. captatoriæ. §. de hęre. inſti. & in c. cum tibi. de teſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Fallūt. & vide moder. in l. captatoriæ. de test. mili. & vide in l. si vacantia. C. de bo. vacan. li. x. And. Barba.

☞ POMATES.

b ¶Quæro, cū testator dixit. Adde Iaso. in l. admonēdi. in lec. in v̄. pondera etiā. ff. de iureiur. & qd debēt iurare, facit tex. in c. pastoralis. de excē. tex. in c. cōtinebat. in verbo, affirmauerit iura. de despō. impu. et vide de hoc Bal. in l. eius. de test. Ale. cōs. ccccxxxvj. ici. clarissimē dñe vicarie. in iij. col. facit & qa licet aliqd relictū quāt cōscientiæ alicui⁹: intelligit dūmodo iuret. Ita Ang. Pau. de Ca. & Mod. in l. de pupil lo. §. q opus. de quib⁹ ibi p Alexā. ff. de no. op. nūc. vide & aliqd per Ale. cōsi. inci. viso themate. & in cōs. incip. visis verbis. in iij. col. Ang. in l. apertissimi. C. de iudic. p Pañ. cōs. lj. & seq. in j. vol. Ro. cōsil. xx. in fj. col. Feli. in c. ppositi. maximē in iij. col. de proba.

c ¶Stet dicto alicuius. quid importent ista verba, stet dicto suo, vide Bal. in l. j. C. de his q̄ pœ. no. & inci. cōsi. Bar. qdā hōs bona cōta. vbi vide. & Bal. in l. captatorias. e ē. de hære. instit.

d ¶Tibi vī. Adde qd no. Bar. in poe. florū. in fin. prin. 9

e ¶Debeat iurare. Qd vī tenere Bal. in l. iusiurandū qd ex cōuētione de iureiurā. & Ant. in c. fi. pe. col. de do. & contu.

f ¶Rūdeo. Adde Bal. in l. in minori. C. in quib⁹ cau. in j. co. & in l. cōsentaneū. vlt. col. C. quō & qñ iu. & vide Bal. in l. hac edictali. §. his illā. C. de sec. nup. & Bar. in l. qui bōa. §. fi. j. de dā. infec. & Bal. l. iurisiurandi. C. de testi. & Ang. in l. j.

☞ POMATES.

g ¶Quæro an testis possit deponere. cōtrariū tenuit Bald. in c. j. de testi. Et de hoc vide Bart. in rubr. de fi. instr. in j. col. in fi. & seq. Alex. in l. legata inutiliter. vlti. col. v̄. itē inducit iste tex. ff. de leg. j. Rom. consil. xxiij. incip. p defensione. in j. col. Feli. in c. j. de testi. in iij. col.

h ¶Puto q̄ sic. Sed an possint per procuratē vel nunciū deponere, vid Bar. in l. q bona. §. si alieno. de dā. infec. vbi videt tenere q̄ non: & ibidem tenuit Bal. in rubr. ff. de iu. eiu. & d. Ant. p dictū text. in c. licet. de

tur de dote, cuius fauore legatū valet, licet incertū: vt l. cū post. §. gener. s. de iure dotiū. Præterea hic cōstat eum verū dixisse legitimis præsumptionibus: qa testator dixit legitimis portionibus quibus alię &c. & ipse declarauit postea q̄ ipsa haberet tantum quantū alia. Fallunt prædicta in relictis ad pias causas: & statur volūtati captatorię vt in c. cū tibi. extra, de test. †Quæro cū testator dixit q̄ stetur dicto alicuius: vtrū ille, qui dicit, debeat iurare vel non. Et hic videt tex. q̄ sic. Dicit enim, iuratus scripsit. Vñ ego dico sic. Quandoq; testator dicit standū esse dicto alicuius, de eo, qd ipse testator sibi dixit: & tūc qa dictum illius est quodāmodo testimoniū veritatis defuncti magis quā iudiciū deponentis: tunc debet deponere per iuramentū vt testis: vt hic, & l. iurisiurandi. C. de testibus. Qñq; testator dicit standū esse dicto alicuius: hoc est, voluntati alicuius, de eo quod sibi deponenti videbit: tūc in isto casu nō est testis iste, sed magis quidā arbitrator: ideo nō debet iurare: argumento authē. decernimus. C. de arbit. & l. non ex omnibus. s. de arbit. Et hoc est verū, qñ aliquis est assumptus à testatore, vel à parte simpliciter. Sed si assumeret à †iudice dicente. Vade ibi, & referas mihi quid tibi videt de tali re, vt medici cū assumant ad videndū tale vulnus: tūc debēt iurare: vt l. cōparationes. C. de fide instrumentorū. licet contrariū notetur in l. iurisiurandi. C. de testibus. & l. j. post prin. §. de vētre inspiciē. Cōtra p̄dicta facit l. hac edictali. §. his illud. C. de secundis nuptijs. vbi vī dici q̄ qñ à partibus assumit, debeat iurare. Solu. intellige q̄ assumit à partibus de mādato iudicis: vel assumit à partibus hoc agētibus, vt iuret. al's secus, vt hic. Itē quęro †qñ aliquis, cuius dicto statur, declarat dictū suum, an partes debeāt esse p̄sentes. Hic vī textus q̄ nō. Videte, qñq; ille cuius dicto stat, debet solū ferre testimonium de voluntate defuncti: tunc in istius volūtate declarata non requiritur præsentia partis, vt hic. Nec obst. q̄ pars debet esse præsens qñ testis iurat: vt l. si qñ. C. de testibus. qa illud verū est qñ persona testis non est approbata: quia de facto cōtra personā testis posset opponere. sed hic persona testis est approbata. vñ nō pōt opponere, nec cōtra dictū nec cōtra iuramētū. nā nō posset eius pñtia trahere in contrariam sententiā. Nil enim de proprio sensu iudicat, sed solū voluntatē testatoris declarat. Quādoq; statur eius declarationi: & de proprio sensu iudicat: & tūc requiritur præsentia partis: vt l. si quis arbitratu. j. de verbo. obligatio. & ibi dixi plenissimè l. mulcta. j. de condit. & demonstra. & l. quod si nolit. §. si quid ita. s. de ædi. ed. ideo qa eius præsentia posset trahere in cōtrariā sniam: vt s. de arbi. l. si in tres. Et per hoc †habes decisionē ad multa, an qñ nuncius refert, debeat esse pars præsens. Certè non: cū solū referat quod factū fuit: & eius persona approbata est. Ad idem, iudex †committit alicui vt vadat, & mensuret illū agrum, & referat: debet ne esse pars præsens? Respondeo, in commissione debet esse præsens: quia posset opponere contra personam: quia esset suspecta. & debet dari terminus vt vadat tali die, & tali hora

ad agrum: vt l. iij. C. finium regundorum. & l. generaliter. §. penul. C. de rebus creditis. sed relationi non debet esse præsens. Facit quod dicitur quòd depositioni pars nō debet esse præsens, sed iuramento sic: vt C. de testibus. lege, si quando. Quæro an †testis possit deponere dictū suū in scriptis. Puto q̄ sic. Si tamen iudex vellet eū videre, & audire bene loqui, posset hoc facere: qa videbit qua trepidatione diceret: vt l. de mino. §. torməta. j. de quæstio. Sed si dictum suum vellet redigere in scriptis, posset: vt hic. facit l. discretis. C. qui test. fac. pos sunt. †Vltimò ista lex facit ad q̄stionē de eo, quod quotidie fit, vt promitto Titio restituere dāna, & expensas, quæ fient in tali lite, de quibus stetur eius simplici dicto: nunquid valet? Petr. quòd non, vt refert Cyn. C. de pact. l. si quis in conscribendo. Dy. quò sic: vt l. fi. j. de præto. stipu. dic vt ibidem.

i ¶Diceret. Sed an procurator specialis possit ferre testimonium veritatis p domino, dic quòd non, vt voluit Anto in c. licet ex quadam. de testi. hoc fuit dictum domini Bar. in l. qui bona. §. si alieno. de dā. infect.

k ¶Diuus. Sed an legatum optionis dicatur genus vel species, vide Bald. in l. fin. §. fi. in vij. col. C. communia de leg. ibi etiam dicit quid si in electione fuit error? an possit tacito consensu confirmari.

☞ POMATES.

¶Et sic not. Refert & sequitur Bald. in l. j. in xvij colū. C. de sac. sanc eccl. tū concordat Barrol. cum Pau. de Cast. cōsi. ccccxlvj. de cuius veritate vide ibi Moder. in l. vnum ex familia. §. sed & si fundū. ff. de leg. ij. & Alexan. & doct. in l. quidam. §. pen. ff. de leg.

l ¶Vnum eligere. Si aliquis est grauatus distribuere inter pauperes, nō potest vnū eligere, & omnia ei dare. adde Bartol. in repe. l. j. de sac. sanc. eccle. in xiv. colū. adde Paul. de Castr. consil. cxlvj.

m ¶Non valeat. Electio nulla ius electionis non tollit & facit ad id quod not. Inn. in c. in literis. de offi. deleg. vt refert bald. in l. sive proponis. C. quomodo & quādo iudex. qui vult q̄ si data est potestas vni eligendi officialem: quod si elegit aliquē qui non poterat eligi quod potest iterum eligere. & ponunt Cano. in c. si super gratia. de rescrip. & in c. si compromissarius. de electio. in vj & vi de bald. in l. post aditam. C. de impu. Ad de an eius prima electio est nulla, iterum possit fieri alia. Roma. consil. ccccxiij. Et an cum electio in parte fuit nulla in toto vitiatur, vide eundem consil. lxvi.

De optione legata. Rubrica.

1 ☞ *Habens eligere pauperes & inter eos bona testatoris distribuere, non potest unum eligere.*

LEX I.

k ¶Diuus. k Hæc lex legitur in glo. duobus modis. & quælibet lect. est not. quod dic vt in glo. Opp. q̄ vnus tantum possit eligi: vt omnibus legibus huius titu. Rūdeo, ibi loquitur quādo relinquitur optio serui in singulari. hic verò loquitur quando legatur
l optio in plurali. Et sic nota q̄ si testator
1 iubet †sua bona distribui inter pauperes eli
m gere, & dare ei omnia: arg. §. de annu. leg. l. iij. arg. huius l. Secundo modo legit in gl.

1 ☞ *Electio est legatarij in legato generis, quādo testator de certo non sensit.*

2 *Legatarius quòd non possit optimum eligere.*

LEX II.

n ¶Voties. In hac lege ponitur qualiter relinquitur optio vel electio. Itē quis eligit. quid si electio non valeat: & qualiter debeat electio fieri. & hoc vsq; ad l. mancipiorum. & hoc sit pro summario. †Ad prima duo dicta quæro vtrum hodie in genere legato sit legatarij electio. In hoc fuerunt opiniones inter glo. quę recitantur hic: & l. hæredes. §. si certo. s. famili. erciscū. & fudra. de leg. j. l. legato generaliter. dic vt ibi: quia veritas est quòd electio est legatarij, si testator de certo nō sen
2 sit. †Secundò quæro, vtrum legatarius possit eligere optimū? Respondet Ro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Cõtrariũ tenet gl.et adde quod cõtra Bar to.etiã tenet gl.in d.l. fi. §.j.C.de leg.& ibi ſequũ eã Cy. & habetur per Imol. in l. legato.ſ̃.de lega.j.& per Bal.etiã in d. l.fi. §.j.in vj.col.

b ¶Et fideicõmiſſarij. Et vide doctores in c. Cumana.in c.cum in cunctis. de electi. & ſic ſi iudex tulit ſententiã,an põt interi iudicare, vide Bal.in tit.de ſentẽ. in addit. Specu.And.Barbati.

c ¶An eſt conſumpta. Vide Imol. in l.ſerui electione. §.j.in prin. de leg.j.ad fin.

d ¶Iterũ eligere.An electio ſemel facta ſi non valet,iterũ fieri poſsit,habeẽ p Bald in l.q per ſaltem.ſ̃.de iureiuran.

e ¶In l.ſerui electione. Et iſtã quæſtionẽ vide ibi p Ray.Bal. & Imo.& ibi etiã habetur per eos. Quid ſi electus renũciauit electioni:an iterũ poſsit eligi? & videẽ idẽ dicere,q̃ hic dicit.& vide Ioan. An.in c.ſi cõpromiſſarij de elec. in nouella.i vj. & de quæſtiõe Bar. hic habeẽ per Io. And.in c. grandi.de elec.in vi. ſed pone q̃ vltra electionẽ requirebat cõfirmatio,& in electo. nihil fuit oppoſitũ: an in cõfirmatiõe poterit opponi.dic ſecũ dũ Imo.q̃ nõ.in c.cũ dilectus. de elect. & in c.j.de cã poſſeſſ.& proprie.

f ¶Pe.qui. Et not.pro dicto Sali.in d.l.ſi vt pponis. & Ant.in d. l.iudex. contra tenet Io.Cald.in c. qualiter. el j.de accuſ. & vide Io.de Imo.in d.c.I literis.& ſi cõtrariũ eſt caſus in c.quia ppter de elec.cõiuncto. c.ſi cõpromiſſarius. e.ti. lib.vj.vbi verbũ eligẽdi,vẽ intelligendũ ſecundũ text. d.c.qa ppter.vel ſaltẽ illa iura ꝓbãt q̃ nõ eſt bõa iſta differẽtia. & vid Inn.in c.in literis. de offi.dele. & in c.j.de re iu.et Io.de Imo. in d.c.in literis. And.B.

g ¶Perinde ac ſi nõ. Et ad hoc vid q̃ no.bar. in l.abſenti.de dona. Cano.in c. accedens. de præben.

h ¶Iterũ iudicare. per Bal.no.in l.ſi vt proponis.In.j.in ĥ.co.C. qũo & qñ iudex.

i ¶Si qdẽ. Et vid bal. in l.abſenti. de dona.

k ¶Iudices ordinar.dctor,eſt iudex ordinarius in ſcholares. & adde Bal.in auẽ. habita.in vlti.col.C.ne fil.pro patre.Et bar.I l.ſi.ad finẽ. C.vbi & apud quẽ. latius per eũ in l. ambitioſa. in

ge.q̃ ſic,quãdo expreſſe eſt relicta optio.ſecus ſi ſeruus eſt relictus generaliter, & ſic optio eſt relicta tacitè:vt l.legato generaliter.ſ̃.de leg.j.& hoc tenet glo.j.qui & à q. a l.iij.Cõtrariũ tenet glo.ª hic.Et bene p hãc legẽ,quæ æquiparat iſta legata ſcilicet legatum optionis,& legatum ſerui generaliter: & alleg.l.fi.in §.j.C.communia.de lega.

1 ☞ *Electio debet fieri de rebus,quæ in hæreditate reperiuntur.*

2 *Electio ſi nõ ualuit,quia nõ cõgruè facta:poteſt iterũ eligi.*

3 *Pauperes ſi eligi debent,& eligantur incapaces,an iterum eligere debens poſsit eligere.*

4 *Si eſt peccatum in forma electionis etiam ſcienter perinde eſt ac ſi electio non eſſet facta.*

5 *Eligendi poteſtas ſi eſt data aliquibus,& electio non ualuit an & quando poterunt iterum eligere.*

6 *Habere electionem iure ſuo uel iure alieno,quomodo intelligatur.*

7 *Eligendi ius q̃ quis habeat iure ſuo,uel ut miniſter alterius, qualiter cognoſcatur.*

8 *Statutum conditum à prioribus habentibus arbitrium,quãdo Poſsit per ſucceſſores reuocari.*

Data igitur. Not. q̃ debet eligi de rebus hæreditarijs. Itẽ oportet q̃ ſit de eo genere, de quo data eſt electio: & ſi electio non valet,poteſt iterũ eligere: & hoc ſi fecit ignoranter. ſecus ſi ſcienter.Op.de l.Titia.§.j.j.de auro & argẽto leg.vbi etiam res hæreditariæ non poſſunt eligi.Sol.illud verum† quando in hæreditate de illo genere non reperitur.hic verò loquitur quando ſub illo genere in hæreditate reperitur, & ſufficeret reperire vnũ vel duo de illo genere:vt j.eo.l.ſi tibi.§.j.& l.ſi optio. Secundò pro declaratione legis dicitur hæc:ſi non valuit electio poteſt iterum eligere,ſi ignoranter elegit. ſecus ſi ſcienter.& ſic loquitur quando electio nõ valuit ratione rei electæ. †Quæro, quid ſi electio non valuit ratione electionis non congruè factæ? Reſpõdeo, idem q̃ electio non conſumitur:vt j.e.l.ſi tibi.§.vnius.ſecũ dũ lectu.gl.†Quæro,quid in electione perſonarũ.iuſsit teſtator bona diſtribui inter pauperes eligendos per ſuos fideicommiſſarios fideicõmiſſarijb eligant pauperes incapaces,an eſt conſumpta electioc? Reſpõdeo,aut elegerunt ſcienter,aut ignoranter, vt hic dicitur. Pro hoc extra de electione. ca. cum in cunctis.& in authen.de ſanctiſſ. epiſc.§.ſi quis autem citra memoratã. coll. ix.in j.char.† poſſet quæri,quando eſt peccatum in electionis forma,vt dixi ſ.prox.l. quoties.vtrum debet diſtingui ſcienter vel ignoranter malè elegerit. Videtur quod ſic vt in c.quia propter.extra,de electioni.Sed contrarium crederem:quia quãdo eſt peccatũ in forma electionis,perinde eſt ac ſi electio non eſſet facta: vt in l.quid tamẽ. ſu prà,de arbitr. Non obſtat ca. quia propter. quia habet locũ in ſua materia, non in iſta. †Vltimò,doctores inducunt ad queſtionẽ conceſſa eſt quibuſdam poteſtas eligendi: modò illi elegerunt, & non valuit electio, an poterunt iterum eligere?d Dynus & Ia. de Are.ponunt iſtam quæſtionem in l.ſeruí electione.e ſ̃.de legatis.j.& Cynus. C.de contrahenda emptione.l.fin.in vij. quæſti. Gul.ponit in l.qui per ſalutem. ſ̃.de iureiurando. & in hac quæſtione placet opinio Pet.quif concordat cum Iacob. de Aret.in dicta l. ſeruí electione. vt diſtinguamus: aut electio tenet:et tunc ſunt functi officio

ſuo:& iterum non poterunt eligere: vt l.iudex.de re iudi. Aut electio nõ tenet:& tũc aut habẽt electionẽ iure ſuo:& iterũ poterunt eligere,vt hic. Aut habent electionem iure alieno:et tũc aut fuit peccatũ in forma electionis:& iterũ poterũt eligere perinde, g ac ſi nonᵍ elegiſſent:vt l.qui tamẽ.ſ̃.de arbi. Aut fuit peccatũ aliter:& tũc licet electio non valeat,iterũ eligere non poſſunt:vt l.ſi præſes.& l.ſi vt proponis.C.qũo & quãdo iud.vbi iudex delegatus ſi fert ſententiam h nullã,nõ poterit iterũ iudicare.h Prædicta vera debẽt intelligi in eo, q̃ habuit electionẽ iure ſuo . & electio non valuit ſine ſui culpa:qui ignoranter elegit non capacẽ,vt dixi. Item prædicta,vera ſunt,ſi eſt data poteſtas eligendi Poteſtatem. Secus ſi dixit, prouidendi:qa tunc videtur nõ prouiſum, donec Poteſtatẽ habeamus.Et ita dixit Inno.extra,de off.dele.ca.in literis.Sed iuxta 6 prædicta quæro,† dixi,aut habebat electionẽ iure ſuo,aut alieno:quæro qd eſt hoc dictũ.Dic iſta verba debẽt intelligi ſic:ſuo iure,quãdo ius eligendi in eorũ perſona reſideat:iure alieno,qñ faciũt ex vigore iuriſd. alterius,tañ̃ miniſtri, vel alterius tãñ̃ delegati.Vel,vt verius loquar, alij eligũt per eos:vt l.j.§.q̃ mandatũ.ſ̃.de officio eius cui 7 mãdata eſt iuriſdict. † Quæro qualiter cognoſcetur an q̃s habuit ius eligẽdi iure ſuo an ſit miniſter alterius? Rñdeo,aduertẽda ſunt verba ſtatuti vel reformatiõis dãtis potẽ ſtatẽ:qñ̃ ſunt verba ex p̃ſſa,q̃ dicũt,Cõcedimus talibus ius eligẽdi.nec vlterius limitãt:& tũc trãsfertur in eũ ius eligẽdi,& habet iure proprio.Sed ſi dicũt,eligimus illũ, quẽ nominauerit talis:tunc illi ſunt nudi miniſtri,vt l.vtrũ.§.j.de rebus dub.& ponit Inn.extra,de electione.c.ne pro defectu. in ñ. gloſ.Itẽ debetis aduertere verba.ſi quidẽ reformatio diceret & illud quod fecerit valeat,& teneat authoritate p̃ſentis cõcilij: & tunc apparet q̃ illi nõ habẽt authoritatẽ à ſe,ſed concilium facit p eos vt in prooemio Inſti.circa mediũ:ibi autoritate noſtra leges cõponerẽt. Pro hoc magis expreſſum extra,de clerico ægrotã. c.j.lib.vj.& de ſupplẽ.negli.p̃lato.c.j.in Cle.Si verò eſſent verba dubia & ambigua,vt puta,dicit q̃ tales eligãt Poteſtatẽ: hic eſt i aduertendũ ſi quidẽ committit ipſis perſonis vnus actus tãtũ , vt puta electio p̃ſentis Poteſtatis:in dubio debet intelligi q̃ faciãt authoritate cõis:& ipſi ſunt tañ̃ miniſtri.Sed ſi cõmittere vni uerſaliter:vt puta q̃ priores ſemp poſsit eligere Poteſtatẽ : tunc in dubio videtur eis concedi ius eligendi iure proprio.Rõ:quia iuriſdictio propria & ordinaria,nõ conſueuit concedi in vna re particulari,ſed in quadam vniuerſali adminiſtratione:vt probatur in l.finali.C.vbi & apud quem.& de officio. præfecti vrb. l.j.in prin.& l.j. C.ne filius pro patre. & in prima conſtitutione Digeſtorũ.§.penul.vbi facit doctores iudices in ſcholaribus:& k intelligunt iudices ordinarij:k quia vniuerſaliter eis cõceditur.ſecus ſi particulariter,vt dixi.Et pro hoc videtur caſus in c.cũ aliquibus.extra,de reſcrip.in vj.Et prædicta ſunt multũ notabilia, S non ſolũ ad ea quæ dicta ſunt,ſed etiã ad alia.Pone priores† habentes arbitriũ fecerunt vnũ ſtatutũ: an ſequentes poſsint illud l reuocare? Reſpõdeo,l ſi quidẽ priores fecerunt ex eorũ officio tanquã priores:quia erat eis conceſſum : tunc ſequentes priores poſſunt reuocare.ſi verò fecerũt ex authoritate adunãtiæ, & sic nõ fecerũt priores: imò adunãria dicit feciſſe magis per priores: & tũc ſequẽtes nõ poſſunt reuocare ſine authoritate adunãtiæ. m Vltimò vide gl.m quæ incipit,qa nõ tenuit ipſo iure.ibi:arg.j.de re iu.Rñ.ibi tenuit ſnia ipſo iure:aliãs eẽt idẽ qd hic:vt l.ſi vt ꝓponis.C.qũo & qñ iu.Dy.no.tex.ibi.l.iij.ſ.ſi añ. qa eſt notãdus.

1 ☞ *Electio ut teneat omnes debent exhiberi.*

2 *Hæres ut exhibeat res,ex quibus electio fieri debet,poteſt conueniri actione ad exhibẽdum uel actione ex teſtamento.*

3 *Verba teſtamenti qualiter quis dicatur ſcire,ut ſuper ipſo teſtamento poſsit tranſigi.*

Cyphi. Ante exhibitionẽ rerum electio non tenet niſi legatarius fuerit ſciẽs.h.d.Not.q̃ omnes debent

vlti.col.j.de decr. ab ord.facien.& Bal.in l.imperium. in j.col. ſ̃.de iu. om. iudi.

1 ¶Rñdeo. Pro prioribus terrarũ,vel ciuitatũ. Adde quod no. Bar.in l.ſi hominẽ.ſ̃. mãda. An aũt priores poſsint facere cõtra ſtatuta p adunãtiã, vide no.Bar.in l. iij.C.de naui.lib.xj. & ad Bar. adde id q̃ habeẽ p Guli.de Su. de nouo Codi. cõfir. ſuper ver.ratas.& in ver.priuilegiũ.eo ti. Bar.in q.inci. adunãtia generalis.

m ¶Vltimò vide gloſ. Et adde q̃ no. Bal. in l.digna vox. C.de legi.vbi ponit an ſucceſſor poſsit infringere facta prædeceſſoris,& etiã eſt videndũ qd no.Bar.in l.omnes populi.v.q.prici.in ver.q̃ro vſq; ad qd tẽpus. ſ̃.de iuſti. & iur. & in l.ſtip.alie.in fi.prin.de ver. obli.& hic adde no. per Imo poſt Bal.& Ang.in l.ex facto. in fi.col.de vul. & pup. & adde an ſucceſſor debeat ſeruare facta prædeceſſoris, Bald. conſi.ccxlj.li.iij.

Universidad de Deusto

¶ Vltimò ista lex facit. Datus est terminus ad ꝓbandū: an eo elapso amplius audiat, & sic an testes & instrumēta possint ꝓduci. Ad qđ no. in c. corā felicis. de restit. in integ. & in Cle. sæpe. de vſb. ſig. Et ad istud bene facit an & quo modo possit mora purgari, & vide q̄ scripsi in l. si insulam. de verb. ob. Et qñ dicit factū ius deterius, est bonus tex. in l. j. ſi ex noxa. cau. ag. & in l. ñ. §. defen

di. ex q. cau. ī pos. ea. per Inn. ī c. cū in tua. q. mā. ac. pos. & vid in seq. apost. Cōtrariū videt tenere Bar. in l. fi. ā. de fer. in fi. j. co. & add̄ qđ Io. Fa. Insti. de excus. tu. §. q aūt. dicit ꝙ siue sit tēpus statutum à lege, siue ab homine, ſi de nouo perueniant ꝓbationes ad notitiā volētis opponere, ꝙ etiā post tēpus oppo nere pōt, licet Spe. in ti. de excu. §. videdū. tenuerit contrariū in tēpore ꝓfixo ab homine, & ꝓdicta vera præterq̄ in causa tutelari. Nam post terminū nō admittit excusatio, etiā ſi de nouo perueniat ad notitiā: vt no. ī §. q aūt. & ibi Io. Fab. & illis adde Bar. in l. admonendi. in ñ. colū. ā. de iureiu. An aūt testis admissio post termi nū saltē faciat indiciū vide Bar. in l. ñ. in fi. j. de ap. rect. & hic ad de Mod. Instit. de ac. §. ſi min⁹. ꝓ Imo. post Bald. in l. ſi insulā. in v. ſal. regulæ assirma tiuæ. de ver. obl. vbi tenet cōtra Bart. hic, & ā. scripsi post imo. in l. ſi insulā. & Ang. & imo. plenè ī l. ꝓdiu la vlti. de acqr. hære. & vide casum in q̄ etiā post terminū pos ſit examinari testes etiā q nō iurauerunt in termino, vt ꝓ bal. in addi. Spec. in tit. de sen. in xv. col. & adde ad materiā Bar. in l. j. C. d̄ sen. aduer. fiſ. la. li. x. & Bal. in l. fi. ā. de fer. in ỹ. secūdò principaliꝛ q̄ro. vbi refert Cy. hic ī addi. & vide Rap. ibi, ſ. in d. l. fi. q dicit fuisse dictum originale Iac. de Are. in l. crimine. j. de adul. vid̄ Raph. in d. l. fi. in pe. col. ꝙ probatio sine dilatio ne facta valet, vt ēt ibi tenet Bart. Bal. & Ang. & ꝙ probat ꝓ iuramēntum cōcludit hic Bar. & Bald. in l. ñ. ā. ſi quis cau. & ibi latè per Ang. & ꝓ eū in l. fi. ā. de feriis. & ꝓ Spec. in ti. de dila. ad fi. & est casus singularis in l. fi. j. de bon. au. iudic. poſ. & ibi habes post text. in l. scire oportet. §. suffi cit. d excuſa. tut. Inn. in c. de causis. de test. cū ſi. & vide ad hāc materiā Bar. & post eū ibi Sa. Ro. & Rapha. id. l. admonēdi. in ñ. colū. adde an ſi est datus termin⁹ ad probandū, eo elapso probari possit. Sal. in ter consilia Bal. cōſi.

1 debent † exhiberi, aliās eligenti non præiudicatur. Quærit gl. † qua actione potest cō uenīri hæres vt exibeat. Dicit glos. actione ad exhibendū vel actione ex testamento: vt j. eo. l. ſi tibi. §. fi. Quæro, quot requirun tur vt electio valeat. Dic vt no. ī l. ſerui electione. ſ. de leg. j. Quæro vtrū hęres debeat esse præsens, vel saltem monitus. Cogitabi 2 tis. † Vltimò ista lex facit in argu. ad quęſtionē, dicitur in l. de his. ſ. de transac. & l. j. §. j. ſ. quēad. testa. aper. quod de his controuerſijs quæ ex testamento dependent, non potest trāligi, nisi inspectis & cognitis verbis testamēti. Quæro, quid ſi non inspexit, adhuc tamen bene sciebat quid in testamē to continebatur. Hic videt tex. ꝙ sufficiat, vt hic in fi. ibi: cū sciret. Ad hoc facit l. scire. de legi. vbi scire, est tenere vim & mētem, non verba tenere. Dixi in l. qui Romæ. §. duo fratres. j. de verbo. obli. tene menti.

3 ☞ *Legatario optionis statuitur terminus ad eligendum, quo elapso re non existente integra eligere non potest.*

Officium iudicis imploratur in casu huius legis. Et ad cuius petitionem. nu. 7.

Officium iudicis quādo imploratur in casu huius legis sum marie, & de plano procedit.

Electio quòd non sit consumpta, ſi post terminum assignatū eligere debenti, hæres non vendidit, sed pignorauit.

Testes quòd non possunt produci post terminum datum ad producendum, nisi pars iuret ad ſe de nouo peruenisse.

Terminus assignatus à iudice in dubio intelligitur peremptorius, & maximè quando apponitur commnatio q, post terminum non audietur.

MAncipiorum. † Legatario optionis terminus ad eligendū statuitur: quo elapso eligere nō pōt, ſi res non est integra. h. d. & est bona lex & menti tenenda. Aduertendum est ad hanc legē, & circa eam primò oppo. C. vt nemo inuit. age. l. j. So. illud qđ ibi dicitur, fallit ex causa q̄ ponit hic in tex. † Quæro, quo iure petatur à prętore, vt istud decernat. Reſpō deo, iudicis officiū imploratur: qa verba diriguntur ad iudicē: ergo iudicis officiū imploratur: vt l. qđ ſi minor. §. fi. ſ. de mi. dicā in l. iij. j. de alimen. leg. † Quæro, vtrū istud officiū imploretur dato illo libello ordinario. Puto ꝙ nō: imò fit ſummariè & de plano: qa cū statuit terminus actori ad eligendum tenet Dy. ꝙ fiet ſine causæ cognitione. Ita tenet in l. Titia. j. de accu. & in c. indultū. extra. de reg. iur. li. vj. licet quidā Moderni aliter dicant, vt refert Cy. in l. ſi ea. C. qui accuſa. nō poſ. Sed ꝓposita opinio Dy. plus placet. Primò: qa tex. ſimpliciter loqt̄, nec dicit de causæ cognitione. Secūdo: qa est causa manifeſta qa hęres durāte electione nō poterit de familia diſponere: ideo nō indiget ꝓbatione: vt l. j. in prin. cū ſi. de exerci. Secūdò q̄ro, † pone ꝙ in decreto fuit apposita causa, ne venditio impediat̄ post tēpus: modò hęres nō vēdidit post tēpus, ſed pignorauit: an ꝓpter hoc electio ſit cōſumpta. Hic vī tex. ꝙ ſic. Contrariū videt dicē dū: vt ſ. de rebus eorū. l. ſi pupillorū. §. ſi prętor. Reſpōdeo ad hūc textū: qa hic ī decreto non fuit causa limitata, vt hoc fieret pro

4 ecxxvij. ñ. li. & ibi quid de termino conuentionali, an eo elapso possit probari. Et vide omnino domi. Card. consi. xxiij.

a ☞ POMATES. ¶ Vltimò ista lex facit ad q. Vide Alex. in l. ſi insulā. in xv. col. in hoc infert Ang. & Bal. ff. de ver. ob. Fel. in c. licet causam. in ea. col. & seq. de proba. Ro. consi. ccxxv. Cardi. consi. xxiij.

pter venditionē tantū, ſed ſimpliciter fuit datū. & illa verba in principio nō ſunt decreti, ſed est quædā ratio Iuriſconſulti. Vltimò ista lex facit ad quæſtionē. Iudex ſta
5 tuit parti terminū † ad producēdū testes: an pōt post terminū ꝓducere? Et Jac. de Are. dicit. Aut parti aduersæ nihil deperiit: quia pars aduersa habet ꝓbationes cōtra inſtrumenta, & testes elapso termino, ſicut eo pēdente, & admittit̄: aliās non, vt hic. & refert Cy. in l. ſi ea. in fi. C. q accu. nō poſ. & ibi tā gitur ꝓ gl. & l. iudices. C. de iud. & per Dy. in c. indultū. extra, de reg. iur. li. vj. Sed nos habemus tex. in ſimili extra, de excep. c. paſtoralis. vbi nō pōt ꝓducere, niſi iuret ad ſe de nouo ꝓueniſſe. & facit c. cū dilectus. extra, de fide inſtr. Præterea, diſtinctio la. nō probat̄ hic: qa quicqđ aduersa pars incipit facere, & aliquo modo de bonis ſuis diſponere, nō admittit̄ iſte ad eligendū post terminū: ita in iudicio quocūq̄ modo pars aduersa īcipit litē agere, nō audiet̄ iſte post terminū, niſi iuret iſte ad ſe de nouo ꝓueniſſe,
b vt ſ. dixi. ¶ Vltimò no.[b] ꝙ † iſte terminus da
6 tus à iudice, in dubio intelligit̄ perēptorius, licet non ſit dictū, vt hic. vel verius eo ipſo ꝙ iudex in termino ponit cōminationē, vt qa dicit aliās post terminū re nō audiemus habet vī perēptorij: vt hic. & l. ad perēptoriū. cū l. ſeq. p̄cipuè in l. nōnūquā. ſ. de iudi. Dixi plenè in l. ſi finita. §. Iulianus j. de dā.
7 infec. † Quæro, ad cuius petitionē pōt exerceri iſtud officiū iudicis? Reſpondeo, ad petitionē hæredis: vt hic. Item ad petitionē alterius legatarij: vt l. ſi tibi. j. eo. Itē ad petitionem emptoris hæreditatis, vel alterius, cuius intereſt: vt j. eo. l. ſi optio. §. fi.

c SI tibi. ' Quæro, vtrum elapso termino[c] poſsit legatarius eligere? Certè non: qa ſtatim c
alij ſeruī termino elapso ſunt effecti legatarij: & ſic res non est integra, & appellatione certorum omnes cōtinentur: vt j. eo. l. cùm optio.

1 ☞ *Legatum optionis habetur ut purum, quando in hæreditate non reperiuntur niſi tot, quot debent eligi.*

2 *Si in ſacculo, ex quo conſiliarij extrahuntur ad officium, unus tantum reperiatur: ille cenſetur electus abſq; eo quod extrahatur.*

d SI ex quatuor. [d] Not. † ꝙ quādo
1 in hæreditate nō reperiunt̄ niſi tot, quot debent eligi: legatū habetur vt purū. Siꝛile. j. eod. l. ſi optio. Et
2 hoc inducit Ia. de Are. ad q. qñ † extrahunt̄ brixali de ſacculo: & in fine ſacculi reperit̄ e
vna tantū ſchedula ſcripta: itē reperit̄ tātū vnus capax in conſilio ad eligendū: qa alij capaces ſuas ſchedulas habuerūt. Certè ad eū ſpectabit electio purè: nec erit neceſſe ꝙ ex ſacculo extrahat̄: eū vnus tantū cōſiliarius capax reperiatur, per hanc l. & l. ſi optio. j. eo. tene menti.

1 ☞ *Voluntas eligentis potest mutari, quando electio peccauit in forma.*

2 *Commiſſio ſi eſt facta duobus fideicommiſſarijs, q, eligant pauperes, debent ſimul eligere.*

e VNius. [e] Not. tex. ibi: qa nō videor. dī hic ſi nō mutaſſet volūtatē, q̄

b ¶ Vltimò not. Adde quæ no. Bar. in l. ſi. ā. de fer. & in l. ſi finita. §. Iulianus. de dā. infect. adde quod dixit gl. in c. j. ỹ. abſentia. de elec. ī vj. quod terminus præfixus habet vim perēptorij. & dicit Bal. in d. l. fi. de fer. ꝙ valent ꝓbationes admiſſæ post terminum, ſi nō fuit oppoſitum. & dicit Inn. ꝙ post terminū legis vel ſtatuti pars nō pōt morā purgare. ſecus post terminū iudicis: vt ipſe no. in c. ſi. qui ma. accuſ. poſ. & Bar. in auc. ad hoc. de vſur. in pen. col. & idē Bald. in l. diffamari. C. de inge. manu. vide tex. ī cle. j. de probat. dicit tñ Bal. ī l. tres. in fi. qūo & qñ iudex. ꝙ ſi datus est terminus ad articulū, cū proteſtatione ſaluo iure declarandi ꝙ post terminū pōt declarari. & de hac materia vide ꝓ Mod. in §. ſi minus. Inſtit. de act. & dicit no. Bal. in l. perēptorias. in iij. col. in ỹ. quæro ſi iudex. C. ſen. reſcind. non poſ. quod ſi iudex parte præſente vel citata admiſit probationes post terminū, ꝙ valent tales ꝓbationes vt hic. Adde Bald. in authen. ei. in fin. de tē poribus appellatio. ad de videndum Oldra. conſil. iij. vbi dicit ꝙ fuit ſimplex terminus non perēptorius.

¶ Si tibi. Adde quæ no. Bar. in l. ſi inſulā. in iij. q. de ver. obl. & melius in iij. col.

☞ POMATES. ¶ Si ex quatuor. Pene facit lex ij. de lib. & poſthu. & quod not. Bart. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in vj. q. de verbo. obli. gl. in l. quāuis. C. de fideicom. Bald. in l. liberto. in antepe. col. C. de oper. liber. & quod vult Ang. in l. iij. & Imol. ibi. C. de leg.

¶ Vnius. Et an vnus poterit confirmare electionem alterius. vide Bald. in fi. C. de an. præſtā. & l. ſi ſundum. præalleg. per Angel. Andr. Barba. & ad dicta bart. hic vide Areti. in c. poſt ceſſionem. colū. viij. de proba. vbi ꝙ vbi actus poteſt ſtare in ſuſpenſo ſi actus fiat à principio null⁹, ex pōſt facto poteſt reconualeſcere. & ita ponderat bartol. hic velle Ioan. Tho.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Si ſtipulat⁹. aliàs eſt l. ſi ita ſtipulatus fuerim illud. vel vltra Bart poſſet fortè dici, q̃ cũ hoc relictũ ſit hoc mõ factũ videlicet relinquo electionẽ ſerui Pãphilo ſeruo Titĩ. vñ videt relictũ factũ titio domino, & eius contẽplatione l.cũ aliquas de iu.deli. & l.aditio et ibi Bar.de acq.he. Vñ nimirũ ſi in dñm tranſit, licet verè iſta ỹba videant hic fuiſſe legis, nõ teſtatoris & adiecta demõſtrationis cauſa.

b ¶ Si optio ſerui. Non eſt alibi ſecũdũ Bal. in l.j.in fi.princip.de cadu.toll.

c ¶ Quærit gl. Et no. poſt mortẽ teſtatoris pãt fieri electio l.ſi Pãphilo.ã.e.And.B.

ro ex qua cauſa poteſt mutare. Gl.aſsignat plures cauſas, quas vide. et gl.ſignat: & no. in l.ſeruí electiones.ſ.de leg.j. ltẽ eſt alia, ſ. ſi electio fieret ſub cõditione, vt l.actus legitimi.j.de reg.iur. Et ex iſta gl.no.q̃ †quãdo electio peccauit in forma, poteſt mutare voluntatem. Dixi ſ.e.l.ij §.j.lac.de Are. & Old.intelligunt q̃ hic poteſt mutare voluntatẽ: quia cũ electio fuerit cõceſſa duobus, debuerunt eligere ſimul & vna: & eligendo ſeparatim non valet: ſed per electionẽ factam poſtea ab altero confirmatur: vt l.per fundũ.ſ.de ſerui.ruſti.prædi. & ar.j.e. l.ſeruo generaliter. Et per †hoc habes ſi eſt commiſſum duobus fideicõmiſſarijs q̃ eligant pauperes, debent ſimul eligere: aliàs primus poteſt mutare voluntatem, donec eliget. Et ꝑ hoc j.e.l.ſeruo generaliter. Vltimò vide glo.quæ incipit, non poſſum. ibi l.ij.§.fi. &c. Solue vt ibi, & j.de reg.iur. in l. negotijs. Vel hic nõ recitatur de nouo conſenſu adhibendo, ſed de veteri conſeruando, ſecundum Oldra. Et de hoc dixi vobis ſuprà eodem.l.ſcyphi.

Vm ita.

Quæſitum. Cui eſt legata optio', non poteſt eligere ſeruũ purè, vel ſub conditione manumiſſum, niſi conditio defecerit. h.d. Op.de l.ſi domino.ſ.de leg.j. & j.e.l.ſi heres. So. aliud eſt, ſeruũ alterius eſſe legatũ vt in cõtrarijs aliud, libertatẽ ſeruo legatam: vt hic. Ratio eſt fauor libertatis. Plenius dixi in l.ſi domino.ſ.de lega.j.

1 *Legatum optionis quantum ad ius eſt purum: quantum ad rem eligendã eſt cõditionale.*

Si Pamphilo. Ius electionis relictũ ſeruo, cõpetit eius domino poſt manumiſſionẽ ſi vult. Si nolet: tunc ipſi ſeruo manumiſſo licet petere. h.d. Op. extra glo. dicitur hic q̃ ſeruo manumiſſo elegit dñs. contra, iſta electio adhæret ſeruo, ita q̃ non
a tranſit ad dominũ: vt j.de verb.obli. l.ſi ſtipulatus[a] fuerim illud. So. Illud verũ ſeruo exiſtente ſeruo. ſecus eo manumiſſo: vt hic. Rationẽ ibi dixi. Itẽ op. Inſti.de hære.inſtit.§.alienus. Sol. Ibi in hæreditate, in qua tẽpus additionis inſpicitur: hic verò in legato optionis, in quo inſpicitur tẽpus, quo dies legati cedit. Itẽ oppo. fortiter: aut tu dicis legatũ optionis eſſe purũ: & tũc indiſtinctè quæritẽ dño, ita q̃ nullo mõ ſeruo: quia in perſona dñi cedit dies legati. Aut dicis eſſe cõditionale, & tũc indiſtinctè quæritẽ ſeruo ita q̃ nõ dño: vt l.quæ legata j.de re.iu. & l.ſi poſt.§.fin. j.qñ dies lega.ced. Dicit glo. legatũ optionis, vel in genere eſt conditionale quo ad optionẽ: ſed purũ quo ad ſeruũ: vt j.qui & à quibus. l.
1 ij. Iſta gl. errauit: quia voluit dicere totũ e cõtra: quia † legatum optionis quantũ ad ius eligendi eſt purũ: ideo cedit à die mortis ſed quantũ ad rẽ ipſam eſt conditionale: vt l.ij.qui & à quibus. & ideo quia non eſt omnino purũ, nec omnino conditionale, eligitur media via, vt electio competat domino ſi vult. aliàs cõpetat ſeruo manumiſſo. Ita dicit glo. & Dy. & bene.

Si hæres. Delegato facto ſeruo, alij legato ad legatariũ optionis nil pertinet. h.d. Quæro de ratione huius l. quare non quæritur fundus duobus. Reſpõdeo, ex illa ratione, quæ eſt dicta in l.præceden ti, colligitur rario eſſe hic: quia legatũ optionis eſt purũ: ideo mẽtio incontinenti eſt quæſitũ ius eligendi: ſed ex vigore illius iuris eligendi non poteſt incipere habere dominium, ſed quo ad ſeruum eſt conditionale, & non incipit habere dominiũ, niſi cũ optauit, nec retro trahitur: vt l.j.§.j.ſ.ad Syl. & ideo cum tẽpore, quo ceſsit dies legati facti ſeruo, nõ reperiat dominus verè vel fictè ideo ſibi quæri non potuit. Op.de l.cũ ita.§.j.ſ.e. Gl. ſoluit pluribus modis, ſed vera ſol. eſt illa, q̃ hoc eſt ſpeciale fauore libertatis. Itẽ op. & videt q̃ generi per ſpeciem derogetur: vt l. vxorẽ.§.felicíſsimo.ſ.de leg.iij. Sol. Hoc legatum optionis nõ eſt legatum generis, ſcilicet totius, ſed eſt legatum vnius indiuidui generis: & ſic illa regula, generi per ſpeciem, &c. non habet locum. Dixi plenè in l.ſi domino.ſ.de leg.j. Opp. glo. de l.per ſeruum. de acquiren. rerum domi. Solue vt plenè dixi in l. proinde §.primo.j.de ſtipula. ſeruo.

1 *¶ Legatum optionis eſt purum, quando familia redit in unum.*
2 *Regula Catoniana habet locum, quando inter mortem & aditionem nõ eſt dare mediũ.*
3 *Regula Catoniana q̃ habet locum in legatis tacite conditionalibus.*
4 *Conditio tacita non impedit tranſmiſſionem, & diem legati cedere.*

b **Si optio ſerui.** [b]Lex iſta eſt ſatis ſubtilis, & diuidit in duas partes. Prima loquitur in inſtituto hærede volũtario. Secũda in inſtituto hærede neceſſario. Secũda ibi: q̃ ſi neceſſarius. Itẽ prima ſubdiuiditur in duas. Primò ponit dictũ. Secundo reſpondet tacitæ obiectioni. Secunda ibi: nec aduerſatur. † Not. q̃
1 quando familia redit in vnũ legatum optionis dicitur purũ. & ſi
2 mile.ſ.e.l.ſi tibi.§.j. & facit ad id q̃ ibi dixi. Secundò no. †quãdo non eſt dare mediũ inter mortem & additionẽ: tunc regula Catoniana habet locũ: quia habet locũ in legatis, quorũ dies cedit ab adita hæreditate, vt dixi in l.j.de reg.Cato. Op.de l.ſeruis.C. de leg. Sol. ibi teſtator legauit ſeruo proprio nemini legato. Op. contra hoc de l.ſeruo.j.e. Sol. ibi remanſerunt plures in familia. Vnde ille ſeruus purè legatus non videbat: hic verò vnus ſolus remanſit in familia. Item op. q̃ Iuriſconſultus non reſpõdeat ad regulam Catonianã: quia poſt mortẽ nõ poteſt cõfirmari impediente regula Catoniana, vt l.j.j.de reg.Cato. q̃ hic Iuriſconſultus negat. Sol. Ibi loquitur in legatis, quorum dies cedit à die mortis teſtatoris: hic verò loquitur in legatis, quorũ dies cedit à die aditæ hæreditatis. vt §.in nouiſsimo.C.de ca.tol. quo caſu regula non habet locum ſecundũ Rog. Contra hoc op. de materia legis noſtræ: quia ſi iſtud legatũ cedit ab adita hæreditate: ergo malè dicit finis, q̃ iſtud legatũ per regulã Catonianã infirmatur So. ibi loquitur quando inter mortẽ & additionẽ nõ eſt medium, quo caſu regula habet locum in legatis, quorum dies cedit ab adita hæreditate: ideo q̃ dies mortis & additionis hæreditatis idẽ
3 eſt. Itẽ op. † q̃ regula Catoniana non habeat locum hic: quia legatum optionis eſt conditionale: vt l.iij.j.qui & à quib. & l.ſi pãphilo.ſ.e. & l.hominẽ.j.e. Sed ad legata cõditionalia nõ pertinet regula Catoniana: vt l.j.de reg.Cato. & l.cętera.§.j.ſ.de le.j. Sol.
4 Hic loquitur † in conditione tacita, quæ non impedit tranſmiſſionem, & diem legati cedere. ſed contraria loquuntur in conditione expreſſa, vt notatur in l.j.de regula Catoniana.

Pomponius. Vides ergo q̃ officium iudicis, de quo loquitur l.mãcipiorũ. trãſit ad emptorẽ.

s **Icum optio.** Facit quod habuiſtis plenè in l. quidam.j.de rebus dubijs.

Seruo ſiue. Op.ſ.e.l.ſi optio. So. hic remanſerunt plures in hæreditate: ibi vnus tantum. Et intelligatis plures in lege noſtra vltra tres: cum relicta fuit optio ſeruorum in plurali numero, ſi vſq; ad res tãtum eſſent in hæreditate, poſſet dici q̃ eſſent legati purè: ar.ſ.e.l.j. & l.ſi tibi.§.j.

Ptione. Vides hic q̃ ante aditã hereditatẽ nõ poteſt fieri optio: & plura alia requirnntur quę ha buiſti⁹.ſ.e.l.ſi tibi.§.vnius.l. & ſerui electione.de lega.j. Quærit
c glo.' quando cedit dies optionis. Dicit gl. olim ab adita hæreditate, vt hic. hodie verò à die mortis: vt inſti.de leg.§.optiõis. Vel dic q̃ ibi loquebat de iure antiquo ante tempora Digeſtorum.

Vm optio. Facit l.cæterorum.j.de verb. ſigni. & facit q̃ dixi.ſ.eod.l.ſi tibi electio. in principio.

1 *¶ Electio eſt legatarij in legato generis.*
2 *Differentia inter pactum, & repudiationem: quia repudiatio fit conſenſu unius: pactũ duorum.*
3 *Conditio poteſtatiua ſi uoluit: non impedit repudiationem.*
4 *Iuri de futuro renunciatur pacto: nõ repudiatione, ſi repudiatio fiat extra iudicium. ſecus ſi in iudicio uel præſente parte.*
Repudiatio facta præſente parte extra iudicium habet uim pacti.
5 *Legato optionis generis quatuor modis renunciatur.*
6 *Legatum optionis quantum ad ius eſt purum.*

Omine. Oppo. q̃ repudiatio Pamphili valeat ita q̃ Pamphilus eligi non poſsit: vt ſ. de pact. l.ſi vnus.§.ſed ſi generaliter. Quidam dicunt quod hic erat electio hæredis. Vnde legatarius hæredi præiudicare uon poteſt. Alij dicit quod ab initio eſt electio hæredis: ſecundo legatarij: ſed hæc electio non erat

trans

1 translata in legatarij. Istæ opi. reprobantur † quia sine dubio est electio legatarij: vt l. ij. s. eo. & plenè no. in l. legato generaliter. s. de leg. j. Quare dic q; lex contraria loquitur in pacto, sed hęc lex loquitur in repudiatione, quæ repudiatio nil operatur in Pamphilo, qui erat sub conditione in legato si eligeretur: vt l. si Pamphilo. s. eo. & l. ij. q & a qui. ideo repudiari nō pōt: vt l. si ita scriptū. §. j. s. de leg. ij. ideo † inter * pactū & repudiationē est differē
2 tia: qa repudiatio fit consensu vnius, sed pactum consensu duorum. Ita not. hic, & l. j. s. de pac. Contra istā sol. op. q; imò repudiatio valet licet enim Pamphilus debeat sub conditione, tamē
3 est † conditio potestatiua, si voluit legatarius: sed ista conditio repudiationē non impedit: vt l. fi. s. de condi. insti. & l. verba. eo. tit. & not. in l. is qui hæres. post prin. de acqui. hære Sol. Sustinēdo pro modo dico sic, q; ista conditio in mera volūtate non consistit: quia debuerunt sibi prius omnes seruí exhiberi: vt s. eo. l. scyphi. Et sic intelligo q; hic fuit facta repudiatio ante exhibitionē. Si enim post exhibitionē repudiaret Pamphilū: tunc videretur eligere Pamphilū, & ipsum repudiare: ar. prædictorū iurium, & ar. l. illud. de acq. hære. Salua meliori deliberatione sic intelligo.
4 † Vlterius procedo, * prædicta, quæ dixi, q; repudiario iuris futu
b ri non potest fieri, nisi per pactum, non per repudiationem, sunt vera extra iudiciū: secus in iudicio. l. j. j. de cur. bo. dā. vel nisi repudietur præsente parte, ita q; habeat vim pacti: vt not. in d. l. j. j. de cura. bo. dā. Dicam in l. Antistius. de acqui. hære. Opp. contra hanc l. j. de adi. leg. l. qui hominē. Sol. Ibi ademptio fuit facta per testatorē, per quā videtur Pamphilus adimi: hic verò fuit re
5 pudiatio legatarij † Opp. j. de acce. l. & per iusiurādū. §. si is qui hominē. Rñdeo, ibi loquit' in acceptilatione quæ habet vim solutionis: ideo totam obligationē perimit: & sic habes quatuor casus. Primus, quādo quis repudiat vnum: tunc in nullo præiudicat, vt hic. Secundus est acceptilatio. & ista in totum preiudicat: vt d. l. & per iusiurandum. §. is qui hominem. Tertius est pactū. Quartus testatoris ademptio: & tunc illi præiudicat in eo homine, de quo est facta ademptio, vel pactum: vt hic no. & l. qui hominē. j. de adi. lega. Prædicta, quæ dixi, intelligunt' qñ repudiaretur Pamphilus tantū. Sed si repudiatur legatū optionis simpliciter: sine dubio valet. Ratio, † quia ius eligendi est purè legatū: vt l. si Pamphilo. s. eo. & ideo potest iure repudiari: sed Pamphilus est in conditione, ideo repudiari non potest. Hoc sentit Dy. & etiam Gul. in l. si vnus. §. sed si generaliter. s. de pact.

1 ☞ *Facultas eligendi competens alicui iure suo, transit ad hæredes.*
Ius eligendi seu arbitrandi etiam competens iure suo, non transit ad hæredes.
2 *Electionem habere iure suo dicitur quando elegit ad sui commodum, secus si ad alterius utilitatem.*

ILlud aut illud. Facultas eligēdi, quę competit alicui iure suo, trāsmittitur ad hæredes. h. d. Opp. q; legatū optionis secundū hæc tempora ad hæredē nō transeat: vt Insti. e. §. optionis. Dicit gl. q; hoc fuit additū à compositoribus noui iuris. Secūdò modo soluit vt in glo. Vel dic q; primò loquitur secundū iura antiqua ante iura Digestorū: & sic idē erat secundū ius Di
1 gestorū quod est hodie. Idem videt † q; istud ius eligendi ad hæredē non transeat: quia à persona non recedit'ur: vt l. si quis arbitratu. de verb. obli. Dicunt doc. Aut ius eligendi competit iure suo: & tunc transit, vt hic. Aut competit iure alieno: & nō trāsit, vt in contrarijs. Hæc sunt verba Pet. recitata per Guli. in l. fi. de contrahen. emp. certè hæc distinctio nō procedit in iure eligendi, seu arbitrandi quod cōpetit alicui quod iuris est: qa tunc nō recedit'ur à persona: vel si recedit'ur itur ad iudicem, etiā si iure suo, & pro se arbitratur: vt l. hæc venditio. de contrahen. emp. & l. cū stipulatus sim. j. de ver. obli. sed in facultate eligendi quę facti est, procedit distinctio: qa si iure suo cōpetit, transit ad hæredes: vt hic, cū si. aliās secus: vt C. cōia de le. l. fi. §. sed & si quis di
2 xi j. de verb. obl. l. si stipulatus fuerim. † Sed quæro, quid vult dicere, aut habet electionē iure suo, aut alieno? Rñdeo, iure suo habet quis electionē qñ quis eligit ad sui cōmodū, vt hic. Ratio: qa sicuti obligatio ista transit ad hęredē: eadem ratione facultas eligendi, q̄ est ei accessoria. Sed qñ quis habet electionē ad vtilitatem alterius, nō dicitur habere iure suo. Vñ si testator reliquit centū pauperibus eligendis per suos hęredes, illis hęredibus nō eligentibus, non transmittit' ad hæredes suos: sed pauperes simpliciter venient: vt l. si quis Titio. §. fi. s. de leg. ij. & l. cū quidā. e. ti. C. cōia de leg. l. fi. §. sed & si quis. probat' a
etiam in l. vnū ex familia. §. rogo. s. de leg. ij. Ita debetis intelligere. b

1 ☞ *Variatio non admittitur in electione, quando trahit secum executionem.*
2 *Verbum noluerit ratione adiuncti facit electionem.* c

APud Aufidiū. † Qñ electio trahit secū executionem, nō
1 admittitur variatio. h. d. ista lex no. ibi: quoniā res. Ista ratio est subtilis, sed nō est generalis. Quid em̄ si de rebus alienis esset legata optio Certè non trahit secū executionē: & tñ idē erit ibi, ideo dic q; tūc non erit fauor vltimæ voluntatis, ne sit in pendenti: vt no. in l. huiusmodi. §. Stichū. s. de le. j. & ibi dixi. & in l. si quis stipulatus. j. de ver. ob. & ibi dixi. Op. cōtra hanc legē dicitur hic, si is dixisset quæ veller: videtur
2 q; † verbū, volo, non facit electionē: vt not. in l. serui electione. s. de lega. j. Respondeo, verbū, volo vis vult, nihil importat, nisi ratione adiuncti verbi. Si enim dico, volo eligere. certè non eligo tūc. Sed dico. volo rē istam: tunc eligo. Dixi plenissimè in repetitione l. cunctos populos. C. de sum. tri. & si. catho. & in d. l. serui electione. s. de leg. j.

1 ☞ *Filia, cui est factum legarum ut nubat, non petit fructus medio tempore perceptos.*

ILlium. Fructus pendēte cōditione ex re legata percepti legatario non debentur nec nudo ministro. h. d. Quidā in fine legis habēt literā, cur nō ad matrem & sic innuit q; mater habeat fructus insolidū. quod non placet: qa cū sit hæres instituta pro parte, non video q; mater habeat fructus insolidum, cū in alia parte, in qua non est instituta, sit vt nuda ministra. Alij habent cur ad matrē. & ista est bona quasi dicat, pro ea parte, pro qua est hæres, habebit fructus, pro alia non, sed habet cohæres. Opp. de l. si ita relictū. §. pe. s. de leg. ij. & in l. in fideicommissi. §. cū Pollidius. s. de vsur.
1 Respondeo, hæc dilatio fuit adiecta tantum fauore filij. † Vltimò no. istā legē pro legatis, quæ filiabus fiunt vt nubant: qa nō possunt petere fructus medio tempore perceptos.

MAritus. Opp. gl. de l. nomen. §. j. s. de le. ij. Dicit gl. & bene. Solue vt ibi. Vlterius opp. de l. si ita. de aur. & arg. le. Sol. hic testator est vsus verbo futuri temporis, nec apposuit aliquid, per quod tēpus fugi. nicet præsens. Dicit enim, lances, quas elegerit: non dicit, lāces meas. Sed certè fortè contrarium est de l. nomē. §. j. s. de leg. ij. Sed ibi videbitis. Tenementi.

De tritico, vino & oleo legato. *Rubrica.*

Continuatio Rubricæ per se patet.

LEX I.

VIno. Opp. de l. iij. in prin. j. eo. Solue vt ibi. Secūdò opponitur, & videtur q; vius testatoris nō inspiciatur vt l. cùm. j. eo. Solue vt ibi statim dicam.

LEX II.

CVm alij. Generi per speciē derogatur. h. d. Opp. de l. nā quod. §. fi. j. de pecu. leg. Sol. ibi alia verba restrictiua fuerunt quā hic. De materia huius principij videbitis in l. quæsitum. §. fi. j. tit. j.

1 ☞ *Actio ad exhibendum est arbitraria, & super ea feruntur duæ sententiæ.*

SI centum. No. hic q; pōt agere ex testamēto. & ad exhibendū. Quæro, quis sit effectus actionis ex testamēto, & actionis ad exhibendū. dic q; est effectus actionis ex testamēto, vt qs p̄cisè cogat' ad pariēdū degustari: vt l. fideic.
1 §. fi. s. de leg. iij. sed effectus actionis † ad exhibendum est: qa est arbitraria vt ferantur duæ sententiæ: vna super exhibitione: alia sup interesse, si nō exhibeat': vt l. si cū exceptione. s. qd' met. cau.

Ideo inter. Et vide Bal. in l. j. C. de pact. Andre. Barb.

Vlterius procedo. Et vide Bal. in l. j. C. de pact. And. Barba.

Apud Aufidium. An & qñ non liceat mutare volūtatē. die q; primò ppter obligationis vinculū. l. si cui. C. de act. & obl. Secūdò ppter ius alteri q̄sitū: arg. l. fi. s. de pac. & no. gl. in l. si cū dotem. §. eo aūr. sol. mar. Et istud facit ad no. q. de qua dixi post Bart. in l. duo ex tribus. de re iudi. Tertiò si res nō sit in tegra. §. rectè. Instit. mand. q; tñ dicit' esse integra in iudicijs aū litis cōtesta. l. ante litē. de pecu. in ij. no. in l. mādatū. C. man. Itē quartò nō licet mutare voluntatē. si prima volūtas trahit secū executionē, vt hic cū si. Ita dicit Bal. in d. §. eo aūt tēpore. sed Imo. ibi addit quintū casum, si qualitas dispōnis est talis, de cui⁹ natura est q; nō debeat esse in pendēti, vt est videre in vltima voluntate. l. fin. ad fi. cōia præd. & facit q; not. p doct. in l. hmōi. §. si Stichus. de leg. j. & p Bar. in l. de rebus. re. amo. adde Bart. in l. j. §. si sic deposuero. s. depositi. & vide Dy. in regula, qñ semel. de re. iu. in vj. Addē an liceat mutare volūtatem. Abb consil. xj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ §.j.j. Adde ſi dom in prin. & ibi doc. de le.j. Idē in actu inter viuos, in l.ſi qs argētū. poſt princi. & ibi Bal. in ij. col. C. de dona.

b ¶ Dicā latius. Et de materia huius legis vide plenè p Bart. in l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de ver. ob.

c ¶ Aliqua qualitate. Iſtā diſtinctionē ſequitur Ange. in l. ſi ſeruꝰ pluriū. §. fi. de lega. j. licet Bar. ibi tranſeat cū Dy. & Pau. de ca. remittit ſe ad diſtinctionem iſtam. 1

d ¶ Vltimo no. Et vide Bal. in rub. C. de verbo. ſig. Bar. in l. ſi ſeruus. §. qui quinque. de leg. j. And. Barba.

e ¶ Sit renouabile. hoc ſequitur etiā Bal. in tu. de verbor. ſignt.

f ¶ Quia qñ. Et vide tex. in l.j.§. licet. ff. de peri. & cō. rei vendi. Bar. in l. itē illa. ff. de conſti. pec. q̄ limita, niſi conſuetudo eſſet in contrarium: vt eſt glo. no. in d. l. itē Mela Andr. Barba. 1

g ¶ Diſpoſitiōe iuris cōmunis. Vide not. per Bar. in l.j.j. de ali. le. & omnino Bart. in l. item illa. in fi. in prī. de conſti. pecu. 1 2 3

& in l. in actionibus. §. de in lit. iu. q̄ no. in §. præterea quaſdam. Inſti. de act.

1 ☞ *Si legatur uinum, debet dari de eo quod eſt in patrimonio: aliàs debet emi.*

LEX III.

SI cui vinum. Opp. §. eo. l.j. Solu. ibi loquitur quando vinum erat in patrimonio defuncti: ſed hic nō erat, ſed emebatur, ideo non poteſt colligi ex voluntate defuncti q̄ illud detur. †Ex prædictis no. q̄ quando relinquitur vinū, debet dari de eo quod eſt in patrimonio: aliàs debet emi, vt hic. & ſimile in l. Titia. §. j.j.ª de au. & argen. lega. a

☞ *Vaſa uinaria quando ueniat in legato, uel uenditione uini.*

SI vinum. Vino legato non cedunt vaſa magna, nec parua in quibus vinum portatur de loco ad locum: ſed vaſa parua, in quibus vinum conſeruatur, & cum vino venduntur, cedūt. h. d. Et ad euidentiam ſcias, †q̄ quædam vaſa ſunt apta ad vina conſeruanda, vt vegetes magnæ: quædā ſunt apta ad portandum, non ad conſeruandum: & cum vino vēduntur: & ſic fit in portubus maris. Oppo. j. eod. l. vinum. Sol. intellige iſtam ſecundum illā: quia intellige de vaſis quæ conſueuerunt vendi cum vino ex cōſuetudine regionis.

☞ *Conſuetudo teſtatoris tam ex uſu loquendi, quā utēdi, quando & quibus caſibus attendatur.*

2 *Quantitate in genere legata. quando mediocre debeatur.*

3 *In quantitatibus electio eſt hæredis.*

CVm certum. Quātitate legata ſimpliciter electio eſt hęredis quale ſoluat: nec cōſuetudo teſtatoris inſpicitur. h. dicit iſta lex. de cuius b materia dicam latius, & melius quam ſit dictum per aliquem. Duo habetis hic. Primò q̄ conſuetudo teſtatoris nō inſpicitur. Secundò q̄ eſt in arbitrio hæredis quid ſoluat. Opp. ad primū, & videtur q̄ conſuetudo teſtatoris inſpiciatur. l. numis. §. de le. iij. & l. ſi ſeruus plurium. §. fi. §. de leg. j. Sol. Ibi in numis propter magnam eorū varietatē, quæ eſt in forma, materia, & in pondere inſpicimus conſuetudinē defuncti & regionis, vt ibi. ſecus in aliis quantitatibus legatis, vt hic in glo. & bene. Itē oppo. de l. cū alimenta. j. de an. & cib. leg. vbi inſpicit conſuetudo patrisfam. Quid dicemus? Hic in glo. datur vna ſo. conſuetudo vtendi nō inſpicitur, vt hic. ſed cōſuetudo loquendi ſic, vt ibi. Hæc ſol. eſt cōtra d. l. cū alimēta. et cōtra l. exvſu. j. e. Quare Dy. dixit in l. cū alimēta, erat incerta quātitas: hic verò erat incerta qualitas. Contra iſtā ſo. op. j. e. l. ex vſu. So. Dy. ibi erat incertū genus rei legatæ, & etiā qualitas: hic verò qualitas tātum. Iſta dicta nullū ſapo 1 rē habēt. Aduertatis †q̄ñ teſtator legādo facit tātū mētionem de ſubſtātia, nō de qualitate: & tūc ſi dubiū. emanat circa ſubſtātiā, præſumetur ex vſu defuncti vtendi, & loquendi. Nā nō facio differentiā inter vſum loquendi, & vtēdi: vt l.j.§. eo. Legauit enim vinū, & dubitatur q̄d ſit vinū: & videtur q̄ acetū ſit vinū: & ſic de ſubſtātia: & ideo recurrit ad vſum defuncti. Si verò du c bitatur non de ſubſtātia quā nominauit, ſed de aliqua qualitate & tūc quędā eſt qualitas intrinſeca rei, vt bonitas, dulcedo, aſperitas, & ſimilia: & in iſtis nō inſpicimus defuncti conſuetudinē: quia ab ipſa rei natura ineſt, nō ex defuncti cōſuetudine. Caſus eſt hic. Quædā eſt qualitas extrinſeca, quæ à rei natura nō ineſt vt puta qualitas alimentorū: & in iſta inſpicimus conſuetudinē defuncti. vt l. cū alimenta. j. de ali. & cib. le. & l. dñs Sticho. §. pe. j. de pe. le. l. ſi cui annuū. §. de an. le. Et prædicta vera, q̄ñ teſtator nullā qualitatē expreſsit, ſed ſi teſtator expreſsiſſet qualitatē: tūc ſi q̄ dubiū emanat circa illā qualitatē expreſſam, recurrimus ad vſum teſtatoris: vt l. ſi quis vinū. §. fi. & l. ſeq. j. e. Et hoc vult dicere Iuriſcōſultus hic, dū dicit, nō adiecta qualitate: q̄a tūc eſſet ſecus. Pone q̄ teſtator reliquit centum libras olei dulcis, intelligitur de oleo, quod appellatione dulcis teſtator habet. Et ſi legauit centū libras olei ad cōburendum, intelligit de oleo quod teſtator habet ad comburendū: vt l. ſi quis vinū. §. fi. & l. ſeq. j. eod. Vltimò ad fi. oppo. §. de leg. j. l. legato generaliter. vbi dicitur da 2 ri mediocre. †So. glo. dicunt quidā hoc verū, dū tamē det. mediocre. Hæc ſol. eſt contra caſum l. fideiuſſor. §. mā. & l. numis. §. de legat. iij. ideo gl. remittit ad no. in l. legato. §. de leg. j. & Inſtit. de leg. §. ſi generaliter. Sed hic loquitur q̄ñ in tali genere legato nullū eſt reperire ita viliſsimū, quod non ſit alicuius vtilitatis. Sed ſi eſſet legatū tale genus, in quo reperiretur aliquid, q̄ nō eſſet alicuius vtilitatis: vt in homine, vel animalibus: tūc debet dari mediocre. Ita intelligit Dy. in c. in obſcuris, extra de reg. iu. lib. vj. & eſt glo. no. & menti tenenda in l. legato. in princip. magnæ glo. §. de leg. j. Item opponitur q̄ non fit electio hęredis, ſed legatarij vt §. ti. j. l. ij. Reſpondeo, †quicquid glo. dicat, dic ſecūdum Dy. hic loquitur in quātitatibus legatis: ibi in alijs generibus: vt ipſe no. in d. l. legato generaliter. & in d. ca. in obſcuris. 3

CVm certus. Tantum eſt dicere, quod natum eſſet, quantum dicere, quod natū erit. h. d. quod tene menti. Op. de l. ex eo. j. eo. Solu. Ibi erat relictum annuum: hic non. De materia huius legis plenè dixi in l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de verb. oblig. Cy. in l. ſi quis argentum. C. de dona.

CVm vinum. Vides hic ſi teſtator legat vinū ſimpliciter quod valet. Cōtra de l. cum poſt. §. gener. ff. de iu. do. vbi legatū indeterminatum non valet. Sol. vt dicam j. l. proxi.

1 ☞ *Indefinita fauore alimentorum æquipollet uniuerſali.*

2 *Frumentum ſi legatur uxori, debetur de eo quod eſt tempore mortis teſtatoris.*

3 *Frumenti appellatione legumina non ueniunt.*

QVædam hæredem. Vides hic q̄ verbum indefinitiuum refert ad omnia. Op. q̄ non valeat legatum ita factū; vt j. de verb. oblig. l. triticū. Sol. Aliud in ſtipulatione concepta hoc modo aliud in legato. Contra iſtā ſolu. op. de l. cū poſt. 1 §. gener. de iure do. Sol. hic †loquit quādo legatur aliquid pertinens ad alimenta. Vnde fauore alimētorū interpretamur oīa videri legata, vt ſic indefinita æquipolleat vniuerſali. ſecus in his, quæ ad alimenta principaliter nō pertinent, vt ibi. Facit l. ſi cui d annuū. & quod ibi dixi. §. de an. le. Vltimo no. ª hic † caſum q̄ ſi 2 teſtator legat frumentū vxori: intelligitur de eo quod eſt tēpore e mortis: cū frumētū ſit renouabile ᵉ: quia cōſumitur, & corruptio nē recipit: vt l. quæſitū. circa prin. de fun. inſtr. Dixi plenius. j. de 3 aur. & ar. leg. l. ſi ita. & ibi hanc legē non allegaui. † Quæro vtrū legumina contineantur appellatione frumenti. Text. videtur q̄ non in l. iij. §. ſiue autem. j. de pen. leg. & l. frugem. de verb. ſign.

SI damnatus ſit. No. hic caſum, in quo hæres non poteſt vinum legatum effundere per corbes. Op. §. de peri. & cō. rei ven. l.j.§. licet. Solu. Aliud in rebus venditis aliud in rebus legatis. Ratio f q̄a q̄ñ ᶠ vēdo tibi vinū, videor cōuenire vt portes: q̄ cōuentio nō eſt in legatario. quā gl. tene menti. Videte: licet iſta cōuentio nō ſit cū legatario vt oportet: certè nec etiā vt hæres portet legatario. Vnde remanet in diſpoſitione iuris communis, ᵍ vt legata g rius ſibi portet, vt hic.

SI quis vinum. Omnis liquor ex vinea procedens eſt vinū: ſecus ſi aliū de, niſi conſuetudo vtentium aliter ſe habeat. h. d. cū l. ex vſuf. & l. non aliter.

EX eo. Opponit de l. cū certus. §. e. Solue vt ibi, & plenè dixi. j. de verborum obligationibus l. inter ſtipulantem. §. ſacram.

VI no. De hac l. vidiſtis. §. eo. l. ſi cui.

VInum. Hanc legem vidiſtis. §. eo. l. cum vinū.

1 *Vaſorum appellatione ueniunt omnia uaſa apta ad portandum uinum.*

2 *Communis uſus loquendi debet probari, quando quis in eo ſe fundat.*

3 *Vaſa an ueniant legato uino. remißiue.*

ILLud. Vide glo. quæ incipit, ideo quia cum eis. quia ponit 1 intellectum huius. §. Ego puto † quod in noſtris eloquijs ſecundum tempora hodierna, ſeu moderna vaſorum appellatione contineantur omnia vaſa cōmodè apta ad portandum: vt

Universidad de Deusto

dum: vt l. & si non sint. §. ñ. j. de aur. & arg. leg. ideo venīet dolia
2 quantūcunq; magna. Non obstat hæc lex: quia †consuetudo lo-
quendi tunc repugnabit: ideo consuletur q; de hoc facias posi-
3 tiones q; sic se habet communis vsus loquendi. An †autē quādo
legatur vinum simpliciter, non dicendo aliquid de vasis, conti-
neantur vasa, dic vt l. si cui. §. ff. s. eo.

1 ☞ *Legato vino in urnalibus uel amphoris, quid ueniat.*

QVi vinum. Ista est bona lex in sui prin. dicitur hic q; legauit vinū omne in vrnali-
bus: & venit vinū quod est in amphoris. Contra de l. si seruus. §. qui q̄nq; s. de le. j. & l. sed & si certos. eo. tit. & l. j. §. pe. s. de dote præleg. vbi si lego aliquid quod est in ali-
quo loco, & non reperiatur: quod non valet legatū, quasi lega-
rem corpus, quod non est in rerū natura: hic verò dicitur contra
rium. Sol. dicit glo. valde no. q; longa differētia est q̄n dico, lego
vinū in vrnalibus: aut dico lego vinū qđ est in vrnalibus. Nam
isto secundò casu loquunt cōtraria. Nam videor legare corpus
quod nō est in rerū natura. & non valet legatū, si non reperiat:
& quidā in prin. gl. habent, qđ est in amphoris. & male: qa non
1 debet esse quod est, vt patet in solutione cōtrarij. † Sed quæro,
2 quando lego vinū in vrnalibus omne, vel in amphoris omne: &
nil reperit in amphoris vel in vrnalibus, qs erit effectus huius
legati? Rñd. si reperitur vinū in amphoris vel in vrnalibus, vt te
stator dixit, effectus est vt amphoræ cū vino veniāt. Et hoc sen
tit glo. in prin. vt patet ex leg. alle. in ea. Sed si non reperitur in
amphoris, vt dixit testator: tūc effectus est vt hæres mittat vinū
in amphoris: ita q; legatum aliquid operetur: vt l. si quando. s. de
le. j. & l. generali. §. j. s. de vsufru. le. & hoc approbat consuetudo:
quia si emi vinū à te in vegete tua, intelligit q; debes ponere in
vegete mea. Vel aliter dic q; q̄n testator legat vinū in amphoris
vel in vrnalibus, & non reperitur: intelligitur q; hęres debeat da
re vinum & vrnalia & amphora. & hoc vt esse de mente glossę.

1 ☞ *Adiectiua indefinita generaliter & neutraliter referuntur ad omnes res, ad quas possunt adaptari ratione adiuncti, cuius significatio restringitur.*
2 *Dictio cum magis coniungit, & repetitionem inducit, quam dictio &c.*
3 *Clausula generalis adiecta in statuto post speciales, an intelligatur de eodem genere cū specialibus. remissiuè.*

1 Cui dulcia. †Adiectiua indefinitè vel generaliter, vel neutraliter posita referuntur ad oēs res, ad
quas possunt adaptari ratione adiūcti, cuius stgnificatio restrin
gitur. h. d. & est maledictus §. Dicitur hic q; enumeratio speciei
hic posita restringit significationē generis. contra de l. quæsitū.
§. pe. j. ti. j. Glo. non soluit. Dy. extra, de reg. iur. li. vj. c. generi. di-
cit q; hoc est propter naturā istius copulæ & quæ qualitatē præ
cedētis legati inequens legatū videt repetere: ar. j. tit j. l. Seiæ. §.
Caio. nescio quid hoc sit dictū: & qd' sit verū dictū Dy. videtur
sentire gl. hic. Videte, dñi. Ista so. Dy. nō placet mihi: non enim
2 soluit cōtrariū de d. l. q̄situ. §. pe. j. ti. j. Si em̄ hic est dictio &, † ibi
est dictio cū, q̄ magis coniungit. & repetitionem inducit: vt j. de
condi. & demon. l. Iul. Paulus. & ibi dixi. Non obstat l. Seiæ. ij.
Caio. quia respōde vt ibi videbitis. Qualiter ergo solemus? dico
sic, lex nostra loquit q̄n genus profertur per aliquod adiectiuū
neutraliter positū: tunc quia tale adiectiuū requirit substātiuum
debet intelligi de substātiuo qualitatis eius, quā testator expres-
serat in alia parte ipsius testamenti illi coniuncta vt patet hic.
Si igitur exprimatur genus per nomina substātiua: simili modo
tunc enumeratio specierū non restringit significationē gñis, se
cundū distinctionē, quā videbitis in l. quæsitū. §. pe. j. tit. j. Quæ-
ro, circa istū §. dicit hic, q; oia dulcia veniūt causa potionis para
ta, an veniat aliud vinū quā genus à testatore expressum? Rñ.
nullū aliud vinum venit, nisi illud singulariter quod à testatore
est expressum: vt l. hæres meus. §. j. s. de le. iij. & l. cū de lanionis.
§. cui fundū. j. ti. j. Quod ergo hic dicit q; veniūt oia dulcia cau-
sa potionis parata: intellige excepto vino: quia non venit, nisi vi
3 nū quod est nominatū. & hæc sunt vtilia † propter statuta q̄ post
speciales clausulas ponunt generales, an illæ clausulæ genera-
b les intelligantur de eodem genere cum specialibus, dicam in l.[b]
quæsitum. §. j. titu. j.

De fundo instructo, & instru. legato. *Rubrica.*

LEX I.

s Iue cum instrumento. Oppo. de l. si cui. j. eo. Solu. Sunt duo
legata, sed in primò casu vnū est principa-
le, aliud accessorium. In secundò, vtrūq; est
principale, vt ibi videbitis. & an sit verum,
videbitis j. proxi. §.

Fundo. Vides ergo q; instrumētum
nō vendicat. Contra j. eo. l. si
cui. Sol. debes intelligere hic q; fundus fuit
volūtariè alienatus: & sic est reuocatū lega
tum fundi: ideo non potest stare legatum
instrumenti, cum dixit, fundus cum instru
mento, quia instrumentū est accessorium.
Secus si dixit fundum, & instrumentum
vel fundum instructum, vt videbitis in l.
si cui. j. eodem.

1 ☞ *Legata proprietate non uidetur instrumentum esse legatum: secus si legatus sit usufructus.*

LEX II.

CVm pater.

Dotes. Iste ver. habet duplicem lect.
vnā affirmatiuā: aliā negatiuā
& ista negatiua est magis notabilis: ideo se
cūdū eā pono casum. Ex qua habes q; lega
ta proprietate, instrumētū nō videt esse le-
gatū. Opp. cōtra istū tex. de l. sed addes. §.
illud. ff. locati. Sol. Aliud in fundo locato:
quia venit instrumentū: aliud in fundo cō-
cesso inter viuos vel legato: vt hic, & s. de
act. emp. l. fundi. licet gl. videat dicere con
trariū in l. ij. C. de verbo. sig. Sed pōt illa in-
c telligi q; habeat aliū intellectū: ' aliās male
diceret. Opp. de l. sed & si quid. §. propric
tatis. s. de vsufru. Sol. Aliud quādo legatur
1 vsusfructus: quia cedūt instrumēta: † aliud
quando legat proprietas, vt hic. Et quæ sit
ratio gl. no. ibi multū latè: & intellige q; ce
dunt instrumenta vt habeat vsumfructum
instrumentorū: vt l. si itē fundi. §. semina. s.
de vsufru. q̄ tene mēti: qa sunt quotidiana.
Vltimò gl. opp. ad hāc l. de Seiæ. §. Tyran-
næ. sed ibi apparet solu. quia ibi pratum
erat pars fundi. Alia litera est affirmatiua:
& ista est clara, vt patet in glossa.

a ¶ Sed quęro. Et vide elegans consi. l. Oldr. viñ. vbi cōsuluit q; si p̄cedit genus, & se quit species, restringit genus: vt puta, volo q; soluant oia debita patris & matris: postea dicit talis loci: q; restringit ad talem locum. Andr. Barba.

b ¶ Cui dulcia. Dicam in l. Adde not. maximè p̄ doc. in c. sedes. de rescript. ☞ Adde post doc. in c. sedes. hic adducto Alex. consi. ccxlviñ. pōderatis. col. fi. vol. vj. vbi de intelligētia huius tex. pulchrè vi debis. Alex. Lesæus.

c ¶ Alium intellectū. Vide in l. ij. C. de ver borum signi. per gl. & doc.

d ¶ Fundū. Adde text. in c. inter dilectos. in versic. cæterum. extra de fide instrumē. & Bart. in l. vinum. ff. si certū pet. Maria. Soci. in c. dilecti. ar. xiij. q. de lib. obl. & in c. significātib⁹. arg. xiij. q. ij. eo. titu. ☞ Adde eundē Maria. Soci. cōsi. ix. inci. p̄ce dēdo. col. pe. in princ. vol. j. q̄ ponit cōcor. ad regulā huius tex. Alex. l. ofæus.

e ¶ Minor. ita dic q; alienatio inualida re-uocat legatū. Text. no. in l. cū dñs. §. fili⁹. j. de pen. leg. & vide Bal. in rub. C. de vb. sig. & vide sing. limi tationē Bart. in l. fi. j. de au. & ar. leg. And. Barba.

1 ☞ *Talia subiecta sunt, qualia prædicata demonstrant.*
2 *Legatum instrumenti fundi recipit augmentum: ideo venit cum restitutione fundi.*

LEX III.

d LVdum. a Talia † sunt subiecta, qualia prædic a-
1 ta demonstrant. & ecōtra. h. d. Vel al-
ter. In substitutione cū qualitate illa res venit tanquā
primitus fuit relicta. h. d. Ad ver. sed medij tēporis.
2 opp. gl. j. ad Trebel. l. in lege fideicommissa. vbi † fructus medij
temporis non veniunt in restitutione. Glos. soluit pluribus mo-
dis: sed tene menti vnam de duabus. Nam hic legatum instru-
menti est legatum vniuersale sub quodam nomine collectiuo:
sicut grex, & peculium. vnde recipit augmentum. Vel dic q; ista
talia non cedunt legato tanquam fructus. sed tanquam instru-
menta simul in istis fructibus renouata: & ista sol. plus placet.

e Minor. e Manumissio, licet inualida, extinguit serui lega-
tum. hoc dicit. Simile j. de adi. leg. l. & ideo. & l. si le
gatum & l. legatum. §. fi. Oppo. de leg. j. seruum filij. §. si idem.
& l. si seruus legatus. §. si seruus. Solu. dicit gl. ibi loquitur in ser
uo quem expresse legauit: hic sub quadam vniuersitate. Ista sol.
non videtur bona: imò videtur totum econtra: quia legatum ge
neris non videtur quòd reuocetur per sequentem actum inuti-
lem: vt l. fin. in fi. j. de aur. & arg. leg. ideo glo. dicit, hic manumi-
sit inter viuos: ibi in eodem testamento. ideo non videtur habuis
se animum reuocandi, nisi manumissio valeret. Et pro hoc opti
mè tex. in l. cùm ita. §. fi. s. de adop. leg.

1 ☞ *Forum, in quo quis operatur, magis inspicitur quā in quo quis moratur.*
2 *Citatio debet fieri ubi quis moratur.*
3 *Citatio ad stationem uidetur q; fieri possit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ℂ Cũ quidam. §. j. Et ibi vide Bar. q cõtra riũ vult eius qđ hic. & vide l. iiij. §. prætor ait. de dam. infec.

a ℂ Cũ quidã. Et vide Bar. in l. iiij. §. prætor ait. j. de dã. infe. & in l. j. ff. de libẽ. ag. & vi de Bar. ĩ l. aſſumptio §. iuris. ff. ad mu. Andræ. Barba.

Pro cõcordia aduerte q̃ citatio facta ad domũ in qua habitat cũ familia, dicit iuridica: Bar. in l. j. §. j. ff. de lib. ag. Sed arguit de cõtrarietate per do. Alex. in hac l. cũ qđã. vbi Bar. vult q̃ debet citari ad apothecã. Tu dic, non cõtrariat Bar. ſi bene cõſyderet: qa in d. §. j. nõ negat qn etiã ad apothecã, vbi laborat fiat. Imõ & ſi bene inſpiciatur, idẽ dicit, dum concludit q̃ valet ſi fiat in loco i quo ſtant perſonæ, q̃ veriſimiliter notificẽt citato: ergo etiam vbi laborat. & ſic nõ cõtradicit: imõ concordat. intellige cũ ſemper facta diligẽti perquiſitiõe perſone et nõ reperto pſonaliter ſecundũ doctrinã Bar. in l. iiij. § prætor ait ff. de dã. infec. Ror. deciſ. lj. cum ſi.

b ℂ Si cui fundũ. Nulla eſt differẽtia, q̃ ſit differẽtia inter &, & cũ, adde Bar. in l. Titiæ textores. §. j. de leg. j. & in l. fundo. C. de verb. ſig. & adde qđ habẽt in l. ſi ancilla. cũ l. ſe. de leg. j. & dicta per Bar. in l. Gallus. §. quidã rectè. de lib. & poſth. & adde doc. in d. l. Titia. §. nihil. & Cy. in l. ſi. C. d nup. do. Ant. in c. in literis. in prin. de teſta. ſpo. & Bar. & doc. in l. Iulius Paul⁹. de cõ di. & demon. & in l. j. ff. de pe. le. bar. & ibi poſt eũ il illis dictionibus in l. ſi ita. §. j. de manu. teſta. & de dictione cũ: vide no. in l. ſi is qui. circa princ. de reb. dub. Adde de dictione cũ, Bal. cõſ. cccvij. & cccxij. li. iij. & vide etiã Mar. So. in c. ſignificantibus. artĩ. xij. verſi. quo ad primũ mẽbrũ de lib. ob. & vide Bar. in l. taber nam j. eo.

Vm quidam. * Magis †inſpicit fundus, in quo quis operat, quã fundus in quo moriatur. h. dicit.

Opponi. de l. j. §. j. ſ. de lib. agno. vbi †debet fieri citatio ad locum vbi moratur cũ familia: nõ ad locum vbi operatur, hoc eſt ad ſtationem. Sol. Alia materia eſt ibi: & diuerſam habet rationem ad iſta: vt patet cuilibet ſanè intuenti. Aduerte† q̃ valeat citatio facta ad ſtationem. videtur hoc probari & in l. ex facto. §. quare nec ſerui. ſ. de hære. inſti. & in l. item apud Labeonem. §. cõuicium. ff. de iniur.

Quæ differentia ſit dicere, lego fundum cum inſtrumẽto: & lego fundum & inſtrumentum.

Dictio &, & cum, quantum ad coniunctionem non differunt, ſed in modo coniungendi ſic.

Legato fundo inſtructo quid ueniat.

Adiectiuum inſtructum adiicit acceſſoriè illa quæ conſueuerunt accedere legato fundi: principaliter uerò quæ non conſueuerunt.

Inſtrumentum fundi fundo inſtructo legato quomodo petatur.

Dicere teſtes corrupti falſum dixerunt: uel quod fuerunt corrupti differt.

b Si cui fundũ. * Iſta eſt difficilis lex et antequam intrem glo. opponi. contra. non eſt dubium quod alienato fundo, non cedit inſtrumentum: vt l. iij. §. j. ſ. eo. ſi inſtrumentum non cedit: ergo apparet q̃ illius fundi deſijt eſſe inſtrumentum. & ſic videtur q̃ inſtrumento legato non cedat, quocunque verbo ſit vſus, quaſi per teſtatorem fuerit translatum in alium: et ſic alienato fundo non remanet inſtrumentum fundi: vt ſ. de auro & arg. leg. l. iij. & l. Seia. Reſpon. debes ſic intelligere hanc legẽ q̃ teſtator legauit fundum: & ideo inſtrumẽtum nõ auocat à fundo: & ſic remanet inſtrumentum fundi, & cedit legato. Et hoc vult dicere text. hic, qui ponit inſtrumentũ eſſe legatũ, nõ q̃ hoc ſit ſemper, ſed poteſt, ſcilicet in caſibus eſſe legatum. ſecus ſi eſſet translatum in alium vſum, vt ſ. dixi.

†Quæro quæ ſit differentia quando dico, lego fundum cum inſtrumento, vel lego fundum & inſtrumentum? Reſpond. differentia eſt in duobus. Primò eſt in plenitudine legati quia ſi lego fundum & inſtrumentum, cedit inſtrumentum fundi, et inſtrumentum patriſa. vt j. eo. l. quæſitum. §. ſed ſi fundus. Sed ſi lego fundũ cum inſtrumento: tunc non cedit niſi inſtrumentum fundi, vt ibi patet. Secũda differentia eſt in modo extinguendi legatum: nam ſi lego fundum & inſtrumẽtum, extincto legato fundi non extinguitur legatũ inſtrumenti. Ratio quia vtrunq; videtur principaliter legari, vt hic, & l. j. in princi. &. §. j. ſ. eod. Sed quando legatur fundus cum inſtrumẽto: alienato fundo extinguitur legatum inſtrumenti. Ratio eſt: quia eſt acceſſorium, vt hic, & ſ. eo. l. j. & facit. j. de pec. leg. l. j. & ij. & ſecundum hoc eſt differentia inter cum, & &, quod eſt contra l. illi cum illo ſ. de vſufru. lega. & l. Titiæ textores. §. j. ſ. de lega. j. Sed glo. tãgit iſtud contrarium: tamen non bene declarat. ideo† dic ſic: Inter &, & cum, nulla eſt differentia quantum ad coniunctionem quia quælibet iſtarum dictionum coniungit: vt legibus contrariis, & l. ſi quis Titio. de vſufru. accreſ. & l. triplici de verbo. ſig. ſed quantum ad modum coniungendi aduerte. Nam aut cadit inter res, inter quas contrarium non eſt vt vna alij non accedat, vt eſt inter homines, quorum vnus alteri accedere non ſolet: vt l. iuſtiſsime. de edi. li. edic. vel inter res diſtinctas prorſus: et tunc eodem modo coniunguntur: vt inſti. de le. §. ſi quis ancillas. & l. ſi ancilla cum liberis. ſ. de leg. j. Aut cadit inter res. quarum vna ſolet accedere alteri, vt inſtrumentum fundo, peculium ſeruo: & tunc eſt differentia: quia cum, contingit acceſſoriè: vt hic, & l. ij. de pecu. lega. & hoc probatur in l. ij. C. de verbo. ſign. & ibi glo.

Secundò quæro† ſi aliquis legat fundum inſtructum: an æquiparabitur prædictis. Reſpon. quantum ad legati plenitudinem æquiparabitur illi legato, lego fundum & inſtrumentum: vt j. e. l. quæſitum. §. ſed ſi fundus. Item quantum ad extinguendi modum æquiparatur etiam illi legato, lego fundum & inſtrumentum: vt hic dicit Paul. Iuriſconſultus, tamen videtur eſſe contra tex. Inſti. eo. §. ſi quis ancillas. in fi. Dicunt quidam, q̃ ibi Imperator locutus eſt ſic propter rudes. Alij dicunt q̃ iſta corrigit Pau. Tertij dicunt, vt Azo, q̃ quantum ad extinguendi modũ iſtud legatum fundi inſtructi habet naturam ſeparatam per ſe. Nam alienato fundo extinguitur legatum inſtrumẽti fundi. Ita loquitur contrarium iſtud: ſed non extinguitur legatum inſtrumenti patriſa. vt hic. & iſta eſt opi. Azo. & bona. Ex quo nota † q̃ iſtud adiectiuum, inſtructum, & ſimilia, videtur adijcere acceſſoriè illa, quæ conſueuerunt accedere legato fundi. illa verò quę non conſueuerunt accedere, videtur principaliter adijcere. Sed contra ſ. depo. l. j. §. depoſi. vbi ſi depono ſeruum veſtitum: venit veſtis acceſſoriè. Sol. vt ibi in gloſ. quia ibi de veſte nihil fuit dictum ſecus ſi eſſet dictum de veſtimento: quia tũc recurremus ad diſtinctionem huius legis: quia aut dixit, depono ſeruum veſtitum: & tunc veſtis venit acceſſoriè. Secus ſi dixi depono ſeruum ſic ornatum: quia tunc illæ merces non ſunt acceſſoriæ, ſed vtrunq; erit depoſitum principaliter. Et aduerte ſi lego fundum inſtructum alienato fundo, non extinguitur legatum inſtrumenti. Sed quomodo† potero petere iſtud inſtrumentum cum ſit quædam qualitas quæ non poteſt eſſe ſine ſubiecto: vt l. j. ſ. de vſufru. lega. Reſpondeo, iſtud adiectiuũ, inſtructum non eſt nomen rerum, ſed magis eſt nomen cuiuſdam relationis. ſicut verbi gratia: pater & filius ſunt nomina cuiuſdam relationis non quod fuit propria nomina. modo cũ illa relatio ſit accidẽs, non petam inſtrumentum, ſed petam rem, ex qua fiebat relatio ad aliam rem, vt puta ad fundum: quia petam inſtrumẽtum. Et hoc videtur hic dicere iuriſconſultus: & ideo ſi eſt quędam qualitas relata ad ipſammet rem, non ad aliam rẽ vt puta ſi lego ſeruum totum, extincto legato ſerui non poſſum petere ipſam qualitatem totam. & per hoc iſta lex videtur facere† contra materiã quæ determinatur in l. diuus. j. de re iudi. in qua dico longã differentiam eſſe an dicam, teſtes corrupti falſum dixerunt, & qđ fuerunt corrupti. Primo caſu debet probari vtrunque: aliàs nil probat. Secundo caſu ſufficit ſi probetur vnum. quod videtur contra hanc legem: quia non eſt differẽtia inter fundum inſtructum: & fundum & inſtrumentum. Solutio. patet ex prædictis: quia hic reſpectu rei ad quam fit relatio, non ſit differentia: ſed reſpectu rei ad ſeipſam bene fit differẽtia, vt ex prædictis patet.

Nouatio licet non fiat per ſententiam tamen adijcitur noua forma.

Legatum quando extinguatur per nouationem.

Nepoti. Per ſolam ſententiam non fit renouatio vel legatũ extinguatur. h. d. Dicitur hic q̃ legatum nominis continetur appellatione legati generalis. contra in l. Caius. in prin. ſ. de le. ij. So. Hoc ideo quia calendarũ legauit: vt ſ. de leg. iij. l. qui filium. Itẽ videtur q̃ per ſententiã extinguitur: vt l. fideicommiſſa. §. ſi rem ſ. de lega. iij. Reſpondeo: ibi plus fuit, quia ibi exegit teſtator: hic nõ. Item op. q̃ legatũ ſit extinctum: quia per ſentẽtiam fit nouatio: vt l. ſi. in prin. C. de vſu. rei iudi. ergo &c. Dicit gl. † certè per ſententiam non fit nouatio, ſ. talis q̃ priorem actũ tollat, ſed adijcit noua forma: vt no. in l. j. C. de iudi. & ſic innuit iſta gl. q̃ ſi nouatio eſſet facta verè, extinguitur illud legatum. Quæro an hoc ſit verum? Et ſic videtur tex. q̃ ſic. j. eo. l. Seiæ. §. prædia. In contrarium videtur caſus in l. cum filius. §. hæres. ſ. de leg. ij. & j. de lib. leg. l. ſi. §. ſi. Sol. † Aut eſt legatum liberationis: & per nouationẽ non extinguitur: vt d. l. ſi. §. ſi. de lib. leg. Aut eſt legatum ipſius nominis: & tunc aut legatur ſpecialiter: & per nouationem non extinguitur: vt d. §. hæres. Aut legatur ſub quadam vniuerſitate & tunc nouatione extinguitur: vt hic, & j. l. Seiæ. §. prædia.

Tabernam

TAbernam. In eo, in quo apparet esse mutata voluntas testatoris, videtur esse re uocatum legatū, nō in alio.h.d. Quæro quę sunt ista, in quibus apparet mutata voluntas. Gl. respōdet mul tum bene. Sed contra hoc oppo. hic fuit legata taberna cū merci bus, & horreum cum vino: ergo extincto legato principali, s. de taberna merces non debentur: vt l. si cui fundū. §. eo. Solu. Ibi di ctio cum, cadit inter res, quarum vna alteri consueuit accedere. hic verò cadit inter res, quarum vtraq; est principalis: quia vinū non est causa horrei, nec vnum alteri videtur accedere.

1 ☞ *Frumentum continetur appellatione instrumenti.*
2 *Seræ & claues sunt portio domus.*

QVæsitum. Hęc lex diuiditur in tres partes. Pri mò ponit quid sit instrumentū fun di, vsq; ad §. si domus. Secundò quid sit instrumentū domui, vsque ad §. sed si fundus. Tertiò quæ sit diffe rentia inter legatum fundi simul instructi, & simul cum instru ☞ mento, & circa hoc multa dicta interserit vsq; ad finem l. Breui ter hoc intendit: Parata ad victum cultorum fundi vel seminis: item vasa fructuū gratia deputata cedunt instrumento. h.d. No.
1 tex. ibi: quippe &c. dicitur hic: † q̄ frumentum continetur appel latione instrumenti: nonne hoc est contra diffinitionē instrumē ti hic positam? Respondeo vt patet ex sequenti tex. quod instru mentum diutius manet per renouationem: quia consumitur, & renouatur, vt in tex. seq. In versi. vxores. Not. tex. neq; enim du ram, &c. In ver. ea verò quæ solo, &c. no. tex. ibi: qa fundus fun
2 di, &c. In §. si quis &c. No. istum casum. In versiculo † Item serę
a & claues &c. No. q̄ seræ & claues sunt portio domus[a].

Papinianus quoque. Hic & in sequenti §. sunt duo boni casus. Nota in se cundo casu q̄ quis videt esse in fundo, si habet animū redeūdi.

b Denique Neratius. No. istum tex. & habes hic q̄ exceptio confirmat regulā[b]. Sed an faciat comprehendi ea quæ aliàs non comprehendere t, hic videtur esse tex. q̄ sic. Habuisti casum in contrarium[c] in l. generali. §. vxori. s. de vsufructu lega. Ad hanc l. respōde quod hic dixi, maximè.

Sed & ipse Papinianus. Facilis est. tene menti istum tex. ad ea, quæ di xi j. de dona. l. antepenul.

1 ☞ *Hæres q̄ teneatur dare legatario instrumenta emptionis fundi legati.*

Papinianus quoque. No. tex. ibi: nisi inquit ex a lia parte, &c. Hic videt ca
1 sus q̄ si † testator legat mihi fundū, q̄ hæres mihi teneat dare in strumentū emptionis fundi. Cōtra hoc videt tex. in l. instrumen ta. C. de fideic. Dicit Pla. q̄ ibi fuerūt legatæ res pro parte: hic in solidum. Et hoc tenet Spe. in ti. de instru. edi. §. nūc verò. ver. sed quæritur. Doc. determinat cōtrariū, q̄ nō teneat præstare instra, si cut nec vēditor: sed debet cauere de prestādo q̄n opus fuerit: vt l. Titius. de ac. emp. & d. l. instrumēta. ne si hęreditas euincere t, tene ret: qa alij tradidit instrumēta. Hæc ratio nō placet: qa si bona fide tradidit, nō teneret bonę fidei possessor: vt l. q̄d si possessor. §. de pe. hæ. & l. hæc aūt. j. si cui plus q̄ per l. fal. sed interest hęre dis retinere propter aliud: qa posset teneri de euictione, si legatū fuisset factū cōiūctę psonę, vel sciēs alienū legasset: vel in alijs ca sibus, qbus de euictione teneret: vt l. si domus. §. de euictione. s. de leg. j. Non obstat hæc lex: quia quod dicit, q̄ debent præstari emptiones: debet exponi, id est, commodum, quod ex emptione procedit: non autem instrumenta emptionis. Ita intelligunt do cto. in l. instrumenta. C. de fideicom.

1 ☞ *Specierum enumeratio respiciens actum legandi, non restringit genus præcedens. Genus quando uni legatur, alteri species: species uidetur à legato generis exempta.*
2 *Enumeratio specierum relata ad uerbum seu participium significatiuum generis, in dubio uidetur facta causa determinationis.*
3 *Genus non intelligitur restrictum per enumerationem specierum, quando enumeratio specierum respicit uerbum, quod significat actum legandi.*
4 *Enumeratio specierum si est dubium an referatur ad actum legandi, an ad uerbum signi ficatiuum generis, ad quod referri debet.*
5 *Species apposita in medio generis in dubio uidetur apposita gratia restringendi.*
6 *Intellectus ad l. sed & si adjiciatur. suprà, pro socio.*
7 *Intellectus ad l. si cum fundum. infrà, de uerbo. signifi.*
8 *Genus, est quoquò prædicatur de pluribus differentibus specie, uel aliter.*
9 *Species est id quod prædicatur de pluribus differentibus numero, uel illud quod conti net in se plura differentia numero.*
10 *Individuum est quod de se solo prædicatur.*
11 *Generi an per speciem derogetur, quando genus & species cadunt inter personas grauatas.*
12 *Si duo sunt statuta: unum q̄ comitatenses de qualibet por ta teneantur portare frumentum commune, quod com mune habet in illa porta: aliud q̄ commitatenses de Ca stro fossati teneantur portare frumentum quod habet commune in dicto Castro fossati: non tenentur aduna re ad portandum frumentum quod commune habet in illa porta.*
13 *Genus & species quando cadunt inter personas honoratas, seu inter personas, inter quas aliquid conceditur, an ge neri per speciem derogetur.*
14 *Priori si legatur biblia, & cuilibet fratri cappa, an Prior habebit bibliam, & cappam. remissiuè.*
15 *Genus & species, si cadunt inter res, de quibus fit dispositio: an generi per speciem derogetur.*
16 *Genus & species si cadunt inter casus, in quibus dispositio confertur, an generi per speciem derogetur.*

a ¶ Portio domus. No. q̄ claues & serę sunt portio domus. & an veniant vendita do mo, vide Bal. in l. ñ. C. de verbo. signifi.

b ¶ Confirmat regulā. qualiter exceptio fir met regulā, vide qd̄ dixi in l. nam quod. de pecu. lega. & in l. generali. §. vxori. de vsufru. lega.

5 POMATES.

c ¶ Habuisti casum in contrarium. Ita te net Alex. cōsil. xxiij. inci. visis & pōdera tis. in v. col. versi. nō obstat, q̄ exceptio do. in j. volumi.

Si quis fundum. Iste §. habet materiam profundissi mam, & multum inuolutam, & tra ctatam à glo. & doct. meo iudicio multùm imperfectè, & per o
1 mnes. Sed ego tractabo magis latè: & breuiter hoc dicit: † Enu meratio specierum respiciens actum legandi, non restringit ge nus præcedens. hoc primò. Item quando vni legatur genus, alte ri species: à legato generis species videtur exempta. h. d. cum §. seq. Oppo. j. de supel. lega. l. legata supellectili. ij. respond. vbi per enumerationem specierum minuitur generis legatum. Gl. soluit hic nō minuit personæ legatū, ibi legatū agri minuit. Ista sol. nō est bona: quia lex cōtraria loquitur tam de legato quod respicit agrum, quia fuit legatus fundus instructus, q̄ de legato quod re spicit personam: quia loquitur de legato supellectilium. Alij di cunt q̄ hic legauit aliquas species contentas sub genere: in con trario enumerauit aliquod individuum, quod continebatur in aliqua specie non expressa, sed quæ cōtinebatur sub genere. Ista sol. licet in se sit vera: tamen ad legem contrariam non est bona: quia tex. ibi dicit, species. & sic loquitur de individuo: quare gl. indistinctè ibi fuit facta enumeratio per modū limitationis & determi nationis. Sed quis reuelauit hoc glossa. Certè tex. ibi non aperit. Qualiter ergo soluemus? Dic q̄ sol. quam glos. ponit suprà, est vera: qa ibi fuerūt enumeratæ res quædam individuæ, quæ con tinebantur sub quadam specie non nominata, sed sub genere cō tenta. Hæc solu. probatur in d. §. si cui fundum. & l. hęres. §. j. s. de leg. iij. & l. j. §. item si duæ. j. de auro & argen. lega. Tunc enim vi detur voluisse q̄ de illa specie non comprehendantur nisi indi uidua nominata. Ratio, quia ipse speciem non expresit. Secus si speciem expresisset: vt l. verba. j. de ali. & cibaria. leg. sed quando le gat genus, & nominat speciem contētam sub genere: species ve nit, quia nominatur: vt hic. Item opp. de l. cùm de lanionis. §. qui dam. j. eo. Sol. dicit glos. ibi fuit nominata species causa determi nationis. Ita dicit glo. hic indistinctè. Ita etiam dicit Dy. in c. ge neri. de regu. iur. lib. vj. & Iacob. de Are. inter alias suas solutio. Sed quis reuelauit glo. q̄ hoc fuit adiectum causa determinatio nis? Ideo forsan Iaco. de Are. de hoc dubitans dedit aliam solu tionem, dicens quòd in §. quidam. non fuit legatū genus, & enu merata postea species, sicut hic: sed fuit adiecta legato quædam qualitas, seu modificatio. Dico enim, vti ego possedi. & ideo illa talis modificatio declaretur per species postea enumeratas. Hęc solu. non placet: quia tantum est dicere, lego fundum vti posse di: quantum est dicere, lego fundum instructum, vel fundum et instrumentum. & ita genus. Casus est j. eodem l. prædia. §. ita le gatum. Hæc solu, non placet. Quid dicemus? Breuiter dico q̄ tam iste §. quàm §. contrarius loquitur in casu dubij. sed hic præ sumitur facta enumeratio ex causa determinationis. Rationem dicam incontinenti. Sed circa hoc quæro vnam quæstionem. nā glos. ponit duos casus pro constanti: Aut adiectio fuit facta ex abundanti, aut ex causa determinationis. Quid in dubio? Glos. non dicit. sed Iac. de Are. & Dy. dicūt q̄ in dubio stemus huic §.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Videt q derogef. De hac materia vide no.per Bal.i1. quoties.C.fa.erci. & ibi vide no.q.& aliã queſtionẽ per eũ in l.ſi filio.in j.col.C.fa.erci. Et nota q generalis quidẽcia hoſtes nõ derogat ſpeciali,puiſioni legis.l.ſi qs priorts.§.certum.cum authen.nunc ibi poſita.& ibi Bald.C.de ſecũ.nupEt. anvna prouiſio magis ſpecialis deroget alteri prouiſionii minus speciali, quomodo cognoſcatur, vide Bal. in l. hac conſultiſſima.C.qui teſt.face. poſſ. in j.colum. & Bart.in lege, prima, §.primo de ope. no. nunc.

POMATES.

b ¶ Hoc induco ad quæſtionem. Vide quę in ſimili ponit Alexand. in l. ſi ab hoſtibus. in prin.ff. ſolu. matri. & conſil.viij. in iiij. volumine, & vide poſui ad Bartol. in l.ſed & poſteriores. ff. de lega. j. Imo. conſil. cxxxix. & ſeq.

c ¶ Ad q.de facto.Iterũ poſſet induci ad aliã q.de qua vide q dixi poſt Bar.in l.ij.in prin.de verb.obli.& q latẽ no.per Bar.in l.ſanctio.j.de pce.& Bal.&Imol.in no.q. in l. cohęredi §. qui patrem. de vul. & pup.

d ¶ Reſpõdeo q non Et iſta faciũt ad q.de qua p Bal.piſtũ tex. in l.ſi ab hoſtib9.ſol. ma.q ſi vnũ eſt ſtatutũ q occidẽs hãnitũ habeat ꝓmiũ.alio ſtatuto cauet q occidẽs exteros bãnitos, mereat dimidiã pœnã,ſed eidẽ imponat minor pœna p dimidia ei9q alteri ſponere ref:q occidẽs talẽ exhãnitũ,de quo cauet q dimidiã pœnã mereat,nõ habeat præmiũ. Pro q facit gl.I d.l.ſi ab hoſtibus.§.j. in verſi. ibi,vel dic. quod not.

e ¶ Materiã habuiſtis. Et vide pulcherrimã q.poſitã per Bar. in l.ſed & poſteriores. de legi.& quod pulchrẽ no. Barto.in l. ſi ſocer.§.idẽ quærit.de do.præle.& no.q.poſitã per Io. And.in regula,generi.de regu. iur.in mercu.Itẽ faciunt ad q.Dyn.in l. talis ſcriptura.ad ſi. de leg.j.qđ ſi primò eſt ſtatutũ q bãnit9 pro derobatiõe ſtratarũ,vel falſarij non poſſint rebãniri, etiã ſi pacem habuerint ab offenſis.et poſtea ſit aliud ſtatutum q bãniti pro maleficijs rebanniantur ſoluẽdo centum,ſi habuerint pacẽ ab offenſis: cum iſtud ſtatutum ſit generale,non comprehendit bannitos pro derobatiõe ſtratarum, vel falſarios ſecundum Dy.ſed Bal.& Ang.ibi tenent contrarium per l.iij.§.verum.ver.is quoque.ſuprà,ad Silla.& per legem, qui Marco. de annu. leg. Ad primam reſponde vt ibi,maximẽ per Bartol.Secundus textus non probat ſecundum Imo.ibi vide altam quæſtio.per Pe.de Ancha.in capitu.ſtatutum.§.cum autem,de referip. in vj.

quòd ex abundanti videatur facta:argu. l. quoties.j.de reb.du.& l.eum qui ſuprà, de proba. Ita dicit Dyn.in cap.generi. de reg. iu.lib.vj.ſed hoc videtur contra dictum §. quidam.& l.Seiæ.in prin.j.eo.vbi in dubio videtur facta adiectio cauſa determinatiõis. Ita loquitur §.quidam.& l. Seiæ.in princi. Quandoque†enumeratio ſpecierum reſpicit verbum,quod ſignificat actum legandi: & tunc quia actus legandi nõ poteſt intelligi reſtrictus, genus non poteſt inteligi reſtrictum per enumerationem ſpecierum: quia ad genus non refertur: ideo ex abundanti præſumitur adiectum, vt hic. Nam hoc verbum cum mancipijs, reſpicit verbum legauerit.ſed ſi eſſet †dubiũ ad quod referatur vtrum ad actum legandi vel ad verbum ſignificatiuum ſpeciei, aliàs generis:iſto caſu intelligo ad proxima fieri relationem. ſed quando non apparet quòd ad proxima habet fieri relatio tũc ſtarem dicto doctorum quod ex abundanti videtur appoſita.& ita poteſt loquí hic.§. ſed cõtra hoc oppo.de l.quæſitum.§.j.ſ.de leg.iij.Reſpond.ibi enumeratio †ſpecierum præcedit genus,& etiam ſequitur poſt genus: & ſic genus ponitur in medio:ideo in dubio videtur appoſita gratia reſtringendi: non diſtincto ad quod verbum vel ad quem actũ referatur enumeratio ſpecierum. hic verò loquitur quando tantùm præcedit,vel tantùm ſequitur. Ex prædictis†apparet ſol. & intellectus duarum legum. Primò apparet ſolu. ſed & ſi adijciatur ſuprà, pro ſocio. vbi dicitur,lucrum & queſtum.lucrum eſt genus,& quæſtus eſt ſpecies. & reſtringitur ſignificatio lucri,vt intelligat quæſtus. Et eſt ratio ibi, quia ſtatim poſt genus apponitur ſpecies ipſi generi.& ideo ponitur expoſitiuè,vel determinatiuè. Vel dic qđ ibi intellectus ille aſſumitur:quia ſic communiter fieri ſolet,vt patet in l. cùm de lanionis.& l.Seiæ.eod.titu. Item apparet ſol. †ad l.ſi cùm fundum.infrà,de verb. ſignifi. vbi dicitur,promitto fundum vti optimus maximuſque eſt,& ius diminutũ per dominum non eſſe. Iſta verba, & ius diminutũ, &c.reſtringunt ſignificationem præcedentium verborum: & ſic fit expoſitio ſeu determinatio præcedẽtium.Ratio:quia illud generale dictum reſpicit.ſecus ſi diceret, promitto fundum vti optimus maximuſq; eſt:& promitto ius per dominum diminutum non eſſe. & ſic reſpiceret actum promittendi:quia tunc poneretur ex abundanti,vt hic.Opponi.ad ſecundam partem.infrà,de pecu.lega.l.ſeruo manumiſſo,vbi videtur probari contra hunc tex.q argẽtum

1 2 3 4 5 6 7

muliebre,quod eſt in inſtrumẽto,debeatur ei,cui eſt legatũ inſtrumentum.ſolue vt ibi dicã.His expeditis venio ad materiam legis noſtrę.& ꝓ declaranda iſta materia videndũ eſt primò qualiter hic aſſumat genus,& ſpecies,& indiuiduũ. Reſpõ. quantũ
8 eſt in ꝓpoſito†aſſumimus hic genus,qcquid prædicatur de pluribus differẽtibus ſpecie:vel qcquid cõtinet in ſe plura,quæ ſpecie differant:ſiue hoc ſit per dictũ vniuerſale,vt peculiũ,inſtrumẽtum,& ſimilia:ſiue ſit per adiectionẽ alicuius ſigni vniuerſalis:vt omnes res meas vel ſeruos meos,& ſimi.vt probat in hac l.& l.ſeruis vrbanis.§.fi.ſ.de leg.iij.& quod ibi not.facit qđ not. in l.legato generaliter.ſ.de le.j. & l.cũ poſt.§.gener.ſ. de iur.do.
9 & quod ibi no.in l.iij.ſ.ſi cert.peta.Species verò †aſſumitur hic quod prædicatur de pluribus differentibus numero: ſeu illud q continet in ſe plura differentia numero,vt hic.Et hoc apparet j. eo.l.cũ de lanionis.§.ſi cui fundũ.licet qñque iſtã ſpeciem vocemus genus in iſta materia:quia ea abutimur. Indiuiduum verò
10 †eſt,quod de ſe ſolo prædicatur. Et vt declarẽ iſtã materiã,habeo tractare quatuor quæſtiones.Primò quando genus & ſpecies cadũt inter perſonas grauatas.ſecũdò quãdo genus & ſpecies cadũt inter pſonas honoratas.Tertio qñ genus & ſpecies cadũt inter res legatas,ſeu de quibus fit diſpoſitio.Quartò quãdo genus & ſpecies cadũt inter caſus,in quibus diſpoſitio conferi.
11 Prima igitur†quæſtio eſt,quãdo genus & ſpecies cadũt inter pſonas grauatas:qa aliquis hæres grauatur ſpecialiter, & poſtea omnes generaliter:an derogetur generi per ſpeciem? Videtur q
a derogetur:*vt l.legatorum.§.j.ſ.de leg.ij.In cõtrarium q non in l.ſi tibi homo.§.j.ſ.de leg.j.& l.Mæuius.§.cũ qui.ſ.de le.ij. Breuiter dico ſic.Aut præcedit diſpoſitio ſpecialis,& ſequtur generalis:aut ecõtra.Primo caſu aut diſpoſitio ſpecialis refertur ad plures:& tũc generi per ſpeciem derogatur: quia generalis diſpoſitio ſequens tantum ad illos nominatos reſtringitur: vt l. legatorum.§.j. ſuprà, de lega.ij. ſecundum intellectum gloſſ. not. in l. Męuius.§.eũ qui.ſ.de le.ij.& ibi dixi. Aut illa diſpoſitio ſpecialis refertur tãtũ ad vnũ:& tũc generi per ſpeciẽ nõ derogatur: imò ſequẽs diſpoſitio valet,& tenet in omnibus:vt d.l.ſi tibi homo.§.j.& in l. Męuius.§.eũ q.Et prædicta vera,quãdo eadẽ res eſt illa,in qua oẽs grauantur.ſecus ſi eſſet quãtitas,vel res diuerſæ:vt no.in d.§.eum qui.Secũdo caſu principali generi per ſpeciem derogatur in totũ,vt videatur à generali diſpoſitione receſſum:hic eſt caſus in l.Titia cũ teſtamẽto.§.Lucius.el ſecũdo circa princip.ſ.de leg.iij.& ex narratiõe facta in tex.& glo.colligit
12 hic.Hoc induco † q. b de facto: c duo ſunt ſtatuta in ciuitate iſta.
b Dicit vnũ, q omnes cõmitatẽſes dequelibet porta teneãtur ap-
c pertare cõmuni frumẽtũ,quod cõe habet in il.a porta.aliud erat ſtatutũ ſpãle q comitatẽſes de Caſtro foſſati teneat portare frumentum qđ cõe habet in Caſtro foſſati,ſeu in porta Solis:quæ-
rituran illi de illa porta teneantur adiuuare ad portandum vigo
d reprimi ſtatuti.Reſpon.q non: d quia ſiue illud ſtatutũ ſpeciale ſequatur,& videt à generali receſſum,vt dictum eſt:ſiue præcedat ſpeciale ſtatutum,& generale ſequẽs refertur ad pſonas expreſſas in ſpeciali,quãdo illa ſpecies ad plures referẽ:vt l.legate-
13 rũ.§.j.ſ.de legat.iij.& ſ.dixi.Venio ad ſecundã†queſtionẽ,qñ genus & ſpecies cadunt inter perſonas honoratas,ſeu inter perſonas,quibus aliquid conceditur,vel relinquitur.Exemplum ponas in legibus.ſ.alle.Quæro ergo vtrum generi per ſpeciem de-
e rogetur.Hãc materiam habuiſtis e quaſi expeditam in l.libertis quos.in prin.ſ.de ali.& ci.leg.ſed repeto gratia euidentioris intellectus,& dico ſic;aut conceſsio ſeu legatum reſpicit certã ſeu limitatã cauſam,aut fit ſimpliciter, & indeterminatè. Et primo caſu aut illi q enumerantur,& nominantur in diſpoſitione,in qua omnes non debẽt pariter admitti,ſed ordine ſucceſsiuo: aut debent omnes pariter admitti.Primò caſu enumeratio ſpecierum derogat generi in hoc quòd nominati debent prius admitti: vt l. cùm ita §.fin.ſ. de lega.iij. Secundò caſu diſtingue vt ſequitur: Aut diſpoſitio ſpecialis præcedit, & ſequitur generalis in eadem voluntate,aut in diuerſis voluntatibus.Si in eadem voluntate generi per ſpeciem derogatur:vt l.alimenta.§.baſilicę infrà, de ali.& ci.le.Et hoc verũ,ſi reliquit ab eadẽ pſona.Si verò à diuerſis:tũc pultimã ſcripturã videt receſsũ à prima,nec eſt cõcurſus generis,& ſpeciei:vt l.Stichus nutricis.ij.iñ.j.de ali.et ci.le.Si verũ in diuerſis volũtatibus:tũc idẽ qa p ſequẽtẽ diſpoſitionem à prima videtur in totum receſſum:vt l.libertis.in prin.j.de ali.&

cib.

cib.le.ideo non est concursus generis,& speciei. Secundò casu, quando fit concessio simpliciter,& indeterminatè,aut præcedit dispositio specialis,& sequitur generalis:& tunc generi per speciem derogatur,vt generalis prouisio nõ referatur ad personas, quibus est specialiter puisum:ar.l.cohæredi.§. qui patrẽ.de vul. & pul.& l.doli clausula.j.de verb.obl. Aut præcedit generalis,et sequitur specialis:& tũc generi per speciẽ nõ derogatur:imò generalis prouisio referẽ ad eũ,cui est specialiter prouisum:vt l.Titia.§.q Marco.aliàs est l.qui Marco.de annu.le.j.de stip.ser.l.iiij. Facit ad hoc quod no.per Cy.in l.cùm quęstio.C.de leg.in vl.q.

14 Et p hoc † põt determinari illa quæstio de eo qui Priori legauit

a bibliam,& cuilibet fratri cappã '. Dixi in l.qui Marco.Prędicta vera,nisi fieret enumeratio specierũ causa determinationis,& limitationis generis præcedentis,vel sequẽtis:ar.eorũ quæ j. dicã.

15 Facit l.verba.& quod ibi dixi j.de ali.& cib.leg.† Tertia quæstio est,quãdo prouisio generalis & specialis cadit inter res, de quibus ñt dispositio.& ista est materia nostri §.Ad quã materiã declarandã debes scire q; quãdoq; dispositio generalis & specialis vel genus & species ponuntur alternatiuè,quãdoq; copulatiuè. Primo casu dic vt dixi in l.j.in fi.j.de reb.du.Si copulatiuè: tunc

b iste tractatus diuiditur ᵇ in duas partes. Quãdoq; vni & eidẽ legatur genus & species,quandoq; legatur vni genus,& alteri species.Primo casu quãdo vni & eidẽ legatur genus & species, Ia. de Are.dicit sic,& Old.sequẽdo eũ:aut præcessit positio speciei, & sequit positio generis,aut ecõuerso. Primo casu adiectio generis ampliat & dilatat primũ legatũ:vt l.fi.§.cui dulcia.s. de vi. tri.& ole.& l.hoc legatũ.§.fi.cũ l.seq.§.de leg.iij.Si aũt econuerso:tũc subdistingue nõ curo. Iste modus distinguẽdi nõ placet: quia licet inter personas adhibeatur illa distinctio, aut præcedit species,&c.tamen inter res ista distinctio reprobatur per text. in l.ieruo manumisso.j.ti.j.& Dy.videt hoc velle in c.generi.de regu.iur.li.vj.Qualiter ergo dicemus?Sustinẽdo lac.de Are.dico respõdendo ad l.ieruo manumisso.q; qñ vni legat species, & alteri genus,q; illa distinctio qd' præcedat,non habet locũ.Sed qñ vni & eidẽ legatur genus & species:ista distinctio bene habet locum,vt patet ex ll.quas j.allegabo. Quare pro declaratiõe intro istã materiã aliter q; Ia.& Dy.qñq; vni legatur genus,alteri species:& tunc aut legatur genus,hoc est vnum de genere:vt quando legatur homo simpliciter:& tũc regulariter per speciẽ nõ derogatur generi:imò possunt concurrere in vno homine legatum generis,& legatũ speciei:vt l.si Eros.§.de opti.le.& l.si domino. §.de lega.j.Fallit si dispositio specialis cõtineret libertatẽ: vt l. cũ ita.§.j.s.de opti.le.Si verò legatur genus,hoc est,totũ genus, & postea enumerat species:tunc aduerte.& intro glos. Quandoq; species enumeratur ab errante & hoc constat:& tunc nõ minuitur significatio generis:vt l.legata.in prin.j.de sup.leg.Quãdoq; à sciente:& tunc distinguitur,vt statim dicam. Quandoq; dubitatur,vtrum fuerit errans vel sciens: & tũc secundum qualitatẽ personarum præsumitur habita distinctione,vtrũ sit mulier,vel minor,vel rusticus:vt l.cũ de indebito.de proba.& l.si adulteriũ cum incestu.j.de adul.Si verò proferat à sciente:hic aduerte,aut enumeratio specierum fuit facta ex abundanti gratia dubitationis tollẽdæ,& hoc cõstat:& nõ est dubiũ:quia significatio generis nõ minuitur.Aut fuit facta enumeratio specierũ causa taxationis seu limitationis,& hoc cõstat:& tũc sine dubio minuitur significatio generis:vt l.legata.ij.rñ.j.de supelle.le.hoc aũt cõstat quod apposuit verbũ,id est,vel verbũ,scilicet,vel verbũ videlicet,hoc modo:lego suppellectilem,scilicet lectum,& similia.Ita debet intelligi l.legata.ij.rñ.licet gl.aliter sentiat,& malè, in l. cũ ita.§.fi.s.de leg.ij.Si verò dubitatur vtrũ causa determinationis, vel gratia dubitationis tollendæ fuerit facta enumeratio specierum:tunc aduerte,aut præcedit legatum speciei, & sequitur legatum generis,aut econtra.Primo casu,si quidẽ illud genus apponitur per aliquod adiectiuum neutraliter positum:tunc generi per speciem derogatur in aliquo:videlicet vt debeat restringi illud genus ad res,quæ sunt eiusdem qualitatis, cuius sunt species expressè:vt l.fi.s.ti.j.Rationẽ dixi tibi:quia in his rebus quæ sunt eiusdem qualitatis,adiectio generis ampliat legatum,vt ibi Si verò præcederet legatũ generis per tale adiectiuum: & sequeretur enumeratio specierum:tunc generi per speciem derogatur in totum,& poneretur &,pro id est:& sic causa limitationis totalis:vt l.sed & si adijciatur.§.pro soc.& ar.eorum quæ j. dicam.

Si verò adijciatur genus p aliquod nomen a substantiuũ determinatũ : tũc aduerte, aut enumeratio specierũ p̃cedit legatũ, & sequitur:et tũc in dubio gratia determinatiõis videtur apponi:vt l.quæsitum.§.j.s.de leg.iij. Aut præcedit tãtũ,vel sequitur tãtũ: & tũc aut enumeratio specierũ respicit, & determinat verbum,vel participiũ significatiuũ generis:& in dubio videtur adiectũ causa a determinationis:vt j.eo.l. cũ de lanionis.§. quidã.& d.l.Seiæ.in prin. Itẽ in l. si cũ fundum.j.de verb.sig.facit d.l.sed & si adijcia tur.§.pro soc.Aut respicit verbum significatiuum actus legãdi : & tunc in dubio ex abundanti causa tollendæ dubitationis videtur adiectũ,vt hoc §.Aut potest esse dubium ad quod refertur:& tunc in dubio refertur ad verbum significatiuum actus legandi:vt hic,& j.eo.l.si mancipia.in prin.ni si ratio proximitatis aliud induceret.Prędicta vera,quando sequitur enumeratio specierũ post positionẽ generis.Si verò sequitur enumeratio indiuiduorum contentorũ sub aliqua specie non expressa,quæ tamen continetur sub illo genere:tunc significatũ generis restringitur,vt illã speciẽ nõ com- b prehendat,sed solũ indiuidua numerata:vt l.cũ de lanionis.§.cui fundum.j.eo.& l.hęres meus.§.j.s. de leg.iij. & l.j.§. idẽ si duæ statuæ.j.de au.& ar.le.Sed si species sit exspreisa:& enumerant indiuidua eiusdẽ speciei:tũc enumeratio indiuiduorũ nõ restringit significationẽ illius generis, vel speciei in dubio:vt l.verba.j.de ali.& ci.le. Sed ibi loquit in personis:tñ in rebus est eadẽ ratio quãtũ ad hoc.Itẽ prædicta vera, qñ genus & species ponit vtrũq; dispositiuè.Si verò vnũ poneret dispositiuè,aliud enũciatiuè: tũc stamus ei quod dispositiuè ponit:& illud enũciatiuè positũ ad illud refert:& sm illud intelligit:vt l.Titia §.Lucius. in rõne quã ibi facit Iurisc.s.de leg.ij.Vlterius habeo videre,qñ vni legat genus,et alteri species,& hic dicũt Dy.& Ia.de Are.& gl.qd' semp generi p spẽm derogat.& idẽ no.per Dy.in c.gñi.extra,de reg.iur.li.vj. Mihi vr aliter dicẽdũ,& plenius:nã qñ vni legat genus,alteri species:aut vni legat genus, hoc est,vnũ de gñe:aut vni legat genus totũ,& alteri species.Prio casu generi p speciẽ non derogat,sed in eodẽ possunt cõcurrere:vt l. si Eros.& op.leg.& l.si dño.s.de leg.j. Fallit qñ specialis dispositio cõtinet libertatẽ: vt l.cũ Ita.§.j.de op. leg. Si verò legat totũ genus:hic aduerte:Aut legatur diuersis respectibus,vt vni genus, respectu vsusfructus:alteri species respectu proprietatis: & tunc generi p speciẽ nõ derogat,sed cõcurrũt:vt l. Sępronius.in prin.et ar.l.si alij.s.de vsufru.leg.Si verò legat eodẽ respectu:aut vtraq; dispositio est vtilis,aut altera inutilis.Primo casu generi p speciem derogat.Ita loquit hoc mẽbrũ positũ in glo.vt l.vxor.§. felicissimo.& l.seruis vrbanis.in fi.s.de le.iij. & l.ij. in prin.s.ti.j. & j.de au.& ar.leg.l.j.& in multis casibus.Si verò altera dispositio & inutilis:& tũc aut est inutilis dispositio generis:& tũc generi p spẽm nõ derogat:qa dispositio est nulla:ergo amplius annullari nò põt:vt l.nã & si.ver.post defectũ.de iniust.test.si verò est nulla dispõ speciei:tũc aut illa dispõ fuit facta ĩ vltima volũtate, aut inter viuos.Prio casu generi p dispõnẽ spãlẽ inutilẽ nõ derogat:vt l.fi.§.fi.de au.& arg.leg.Secundo casu generi per dispositionẽ specialẽ inutilẽ derogat:vt l.legatũ.§.j.de adi.leg.& s.eo.l. iij.§.minor.& ibi est gl.quæ videt ponere istã distinctionem.Ita

c debetis intelligere istam quæstionem. Quarta * & vltima quæ-

¶Fratri cappã.Lego Priori bibliã,& cuilibet fratri cappã. & oino vide Bar.in l.si cõsul.s.de ado.& vide Bar.in l.cũ ĝstitio. §.sed qa.C.de leg.& in l. doli clausula . ff. de verb.obl.& Bart. in l.ij.§.fi. de stip.ser.

¶Itẽ faciunt ad quęstio.quã format Bal. in l. si tibi homo. §.j. de leg.j.q; si pro certo debito ecclesiæ soluendo Papa mandat imponi posse collectam clericis alicuius ciuitatis, quòd si postea mãdat imponi posse clericis tot? quinciæ: in electiõe creditoris sit grauari facere clericos ciuitatis:an alios de quincia.Et ita ibi videtur concludere Barto.& Imo. p illũ tex. cum ibi no. licet videatur cõtrariũ ibi not. per Bart.in l. Mæuius.§. eum.de leg. ij. dic vt ibi per Imo.

¶Tractatus diuidit. Et adde quod dixit Bal.& Imo.in l.si domino Stichus.ã.de lega.j.per gl.ibi q; vbi species derogat generi, illud est ex quadã interpretatiõe cõtraria verborum, & ex æquitate.quod nota ad statuta.

¶Item facit ad quęstio.statuto cauetur, q; oẽs causæ debeant cõpromitti.alio statuto cauetur q; filius sine consensu patris non possit obligari: an poterit compromittere sine cõsensu patris?Bal. in l. fi. §. fi.in vj.col.C. de bo. quæ li.dicit q; sic:qa statutũ de cõpromissis est magis speciale. Et ad materiã vide quæstio quã posuit Bal.in l.ędem.C. loca.

ADDE qñ generi per speciẽ derogef,Paul. de Ca.cõs.clxxxvij. Bal.cõs.ccclxxxv. lib.iij.& cõs.cliij.li. iij.& cõs.ccliiij.lib. vij. & cons.lxv.li.j.

c ¶Quarta. Adde et vide ad hæc dicta Bar. Alex.in cõs.xiij.col. fi.in ij. volu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Dari à vicinis. Danna præſumunt facta à vicinis, & furta: vide Bart. in l. ff. de quæſtio. & q̃ no. Bal. in l. pign^r. C. de pig. act. in verſicu. itẽ quero in gñe. & omnino Bal. in d. l. j. C. loca. & Bar. in d. l. dñs. & adde do. Bart. in l. de mino re. §. tormẽta. i ver. dixi q̃ fama. j. de quæſtio. Itẽ adde q̃ ẽ̃do res furata reperitur in domo alicui^s præſumit ipſe illã ſubtraxiſſe. Bal. in l. inciuilẽ. C. de fur. & vide Bald. in l. fi. de hære. inſtitu. adde q̃ furtũ præſumatur factũ à vicinis, Bal. conſil. cccxlvj. lib. ij.

a ¶ Dari à vicinis. Et vide Bar. q̃ ſin. loquitur l. q̃diles. j. de via pub. quod ſi q̃s reperit^r mortu^s inſtrata, præſumitur mortu^s ab eo. ſub cui^s ianua reperit^r. & vide q̃ ibi no. And. Barba.

b ¶ Suũ. No. de hoc p̃nomine, ſuũ, qd ſporter. & adde quod no. Bar. i l. cũ in teſtamẽto. j. de aur et argẽ. le.

c ¶ Dici beſtia. Vtrũ beſtia mortua dicat^r beſtia. quod facit ad ſtatutũ. Et an intelligatur de fera, vel domeſtica vide Bar. i l. j. §. remouet. de poſtu. & adde qd Ray. dicit q̃ appellatione beſtiæ, venit beſtia mortua: ar. l. ſi vehẽda. i prin. ad l. Rhod. de iac. quod facit p̃ ſtatuto gabellæ.

d ¶ No. ex iſto text. & vide Bart. in l. labeo. de ſupel. leg. & vide Bal. in rubr. aliàs i c. j. q̃ feud. da. poſſ. x. colun. Andre. Barba.

e ¶ Propriã ſignificationẽ. Cõmunis vſus loquẽdi nõ eſt ppria ſignificatio. facit ad not. in librorũ. in prĩ. de lega. iij. ad de Bar. & doct. i rub. j. de nõ ope nũ. & idẽ ſi ſtatutũ diceret q̃ in telligantur ad literã nul addito vel extrinſecus ſtellecto. Ita do. Ant. ĩ prin. decre.

§ POMATES.

f ¶ Cui fundum. Vide ex iſto text. q̃ inſert Old. conſil. cv. verſ. circà tertiũ in ij. col.

g ¶ Sabinus. Qui habitauerit p̃ annũ eſt ciuis, ſibi habitauerit p̃ maiori parte anni. q̃ tene mẽti p̃ ſtatuto. & vide q̃ not. Bald. in ſimili i l. ancillæ. i v. col. in verſi. item dubitaſ, an dicatur. C. de fur. Facit etiã iſte text. ad q. quę fuit de facto. Florentię: teſtator exiſtens in villa vxori ſuę legauit omnes maſſarias, quas habebat in domo, quam habebat Elorentiæ. modo de illis maſſaritijs quaſdam portauerat i villam quouſq̃ ibi ſtaret reportaturus poſtea Florentiam. quia communiter conſueuerat ſtare in ciuitate, an debeantur vxori. Facit iſte text. quòd ſic: ad idem lege quæſitum. in princi. & §. fin. & l. ſi ita legatũ. & quod ibi dixi de

16 ſtio † eſt quãdo genus & ſpecies cadunt inter caſus, in q̃bus diſpoſitio cõferr̃, vt puta ſit diſpoſitio in vnũ caſum: alia eſt in oẽs caſus: & tũc aut diſpoſitio ſpecialis & generalis ſit in eadẽ voluntate: & generi per ſpeciẽ derogatur: adeò q̃ generalis diſpoſitio non refertur ad caſum ſpecificatum: vt l. ſanctio legum. j. de pœ. facit l. cùm ex filio. §. filio. ſ. de vul. & pupil. & j. de verbo. oblig. l. doli clauſula. & l. ſtipulationes commodiſſimũ. Si verò ſit in diuerſis voluntatibus: & tunc generi per ſpeciem non derogatur, imò ex vtraque poterit agi, licet nõ ſemp̃ exigi cũ effectu: vt l. j. §. j. j. de no. ope. nun. & ibi dixi, & d. l. doli clauſula. j. de verbo. oblig. dic vt ibi dixi.

Taberna. Taberna nomen eſt iuris loci: caupona nomen eſt negotiationis. h. d. Quod dicit de inſtitoribus, quomodo veniãt in legato, dicam j. l. proxima.

Si ita. Dicitur hic q̃ legato inſtrumento cauponę &c. Contrà, imò veniũt res paratę p̃pter merces: vt j. eo. l. cũ de lanionis in princi. ſol. Non fuit legatum inſtrumentũ cauponæ ſimpliciter, ſed fuit adiectum plus ſcilicet exercendarũ tabernarũ. dicitur hic q̃ veniũt piſtores & inſtitores, vt ſ. dictum eſt. quomodo intelligiẽ? Dic q̃ hoc verũ eſt, quando dominus per ſe exercet & imponit illos inſtitores. ſecus ſi ipſi principaliter hoc cõmittitur: vt j. e. l. cũ de lanionis. §. j. & §. cũ de villico. & ſ. eo. l. q̃ſitũ. §. Alphenus. in fi. §. & j. eo. l. Seiæ. §. liberto.

Domo. Op. C. de verb. ſig. l. j. & ſ. e. l. quæſitũ. §. ſed ſi fundus. & §. Neratius. & §. idem reſponder, inſtructis horreis. Gl. ſol. primò, ibi loquitur quando legatur fundus inſtructus: hic quando legatur domus inſtructa. Ratio, quia vinum ex fundo, nõ de domo percipiẽ. hoc eſt contra caſum §. idẽ rñder, inſtructis. horreis. vbi ex horreis nõ percipiẽ vinũ. Quare glo. ſol. ſecundo modo, vt in ea habes, & bene.

§ *Furta & damna potius præſumuntur data à vicinis quàm ab alijs.*

Mulier. Inſtrumẽto fundi cedit mulier, quæ villã cuſtodit, ſicut & ſaltuarius. h. d. Not. tex. ibi: ne quid vicini, &c. Ex hoc tex. no. ar. ſecũdũ Ia. de Are. † q̃ damnũ q̃d datur in agris, potius dicitur dari à vicinis quã ab alijs. Itẽ furta p̃ſumũtur, potius fieri à vicinis q̃ ab alijs: ar. ſ. loc. l. dominus horreorum. & l. j. C. eo. & l. nã ſalutem. §. ij. ſ. de officio prefecti vig.

Villæ. Villæ inſtrumẽto nõ cõtinetur ſupellex. hoc dicit,

Vinea. Nos habemus expeditos ĩ tex. tres modos legandi. Primo, lego fundum cũ inſtrumẽto. ſecũdo, lego inſtrumentũ fundi, ſeu ville. Iſtis duobus modis non venit inſtrumentũ patriſfami. vt l. q̃ſitum. per totã l. vſq̃ ad §. ſed ſi fundus. hac lege, in princ. Tertio modo lego fundũ inſtructũ, vel domũ inſtructã. & hoc caſu venit inſtrumẽtum patriſfami. l. quæſitũ. §. ſed ſi fundus. vſq̃ ad fin. legis. Quarto modo lego villã et inſtrumẽtum: & tũc an veniat inſtrumentũ patriſfami. non habemus expreſſum: ſed dixi in l. ſi cui fundum, quod continetur. argu. §. ſed ſi fundus. in l. quæſitũ. ſ. eo. ſed hoc videtur contra caſum huius §. & hoc videtur tenere gl. in l. ij. C. de verbo. ſignifica. & idẽ videtur ſentire j. eod. l. Seiæ. §. Caio. verſicu. at ſi habitationis. in gloſſ. quæ incipit. id eſt, domum. coniunctra glo. quæ incipit. qui ſcilicet non ſunt inſtrumenta domus, ſed perſonæ. ſed mihi videtur quod debemus ſic dicere: ſi quidem teſtator legat fundum & inſtrumentum ſuum: & tunc propter adiectionem dictionis

b ſuum^b, videtur reſtringi ad inſtrumentum fundi: vt hic. ſed ſi dico, lego fundum & inſtrumentum, non adiecto, eius, vel ſuum: puto quòd venit per æquiparationem: quia tantũ importat fundum inſtructum, quantum fundum & inſtrumentum: vt l. ſicui. ſ. eodem. & ita intelligo.

Pictoris. Pictoris vel balneatoris, piſtoris vel lanionis inſtrumento legato omnia neceſſaria ad ſuum inſtrumentum continentur. h. d. Intellige quando exercet per inſtitutorem. ſecus ſi exercet data pecunia: vt infrà, l. proxima. §. j. & vidiſtis ſ. eo. l. ſi ita. in prin.

1 § *Beſtia mortua an veniat appellatione beſtiæ ſtante ſtatuto quòd pro qualibet beſtia groſſa ſoluatur tantum pro gabella.*

Cum de lanionis. Dicitur hic quod inſtrumento lanionis non cõtinentur carnes. Contrà: imò debent contineri, ſicut merces: vt ſ. e. l. ſi ita. cum carnes ſint merces lanionis. Sol. ibi plus dixit: quia dixit exercendarum. hic verò tantùm dixit inſtrumentum lanionis. Item vide glo. quæ incipit, id eſt, ma

1 cellarij. ibi dũ dicit, à corijs beſtiarũ, &c. † Quæro vtrum beſtia

c poſtq̃ eſt mortua, poſſit dici beſtia^c. quod erit vtile propter ſtatutum, quod dicit, pro qualibet beſtia groſſa tãtũ ſoluatur p̃ gabella: videtur q̃ beſtia mortua non ſit beſtia: vt l. j. §. beſtias. ſ. de poſtulan. & lex eſt quę bene facit j. de cadauer. pu. l. penulti. vel ſi. In contrarium facit hæc glo. non dico plus nunc.

1 § *Reſpicientia de proximo aliquod inſtrumentum, dicuntur inſtrumentum.*
2 *Parata cauſa uxoris dicuntur, quæ reſpiciunt cauſam proximã, non remotam.*
3 *Communis uſus loquendi non eſt propria ſignificatio.*
Statuta ſi debent intelligi ſecundum propriam ſignificationem, non recurritur ad cõmunem uſum loquendi.
4 *Voluntas teſtatoris colligitur ex eius conſuetudine.*
5 *Teſtis an probet ſi dicat ſic teſtatorem voluiſſe proferendo talia uerba: quia ſic eſt cõmunis conſuetudo intelligendi.*
6 *Bubulcus dicitur qui cum bobus laborat.*

Aſinam. Not. tex. ibi: ac deinceps in infinitũ, &c. Videtis

1 † ergo q̃ ea quæ de proximo reſpiciunt aliquod inſtrumentum continentur in inſtrumento. & hoc eſt quod di-

2 xi in l. vxori. j. de aur. & arg. le. q̃ parata † dicuntur cauſa vxoris, quæ reſpiciunt cauſam proximam, vel mediatam non multum

3 remotam, vt hic. Itẽ not. tex. ibi: opti. ergo &c. Not. † ex iſto tex.^d

d q̃ communis vſus loquendi non eſt propria ſignificatio, vt hic. Et hoc facit ad ſtatutum diſponens q̃ ſtatuta, quæ ſunt in hoc

e volumine intelligantur ſecundùm propriam ſignificationem:^e quod non debemus recurrere ad cõmunem vſum loquendi: vt hic, & l. Labeo. j. de ſupe. leg. & ibi dicam latius. Op. j. eo. §. idem conſultus. Sol. hic non erat parata ad prædium ruſticum aliàs ſecus, vt ibi. Dicitur hic, in qua præſumptione. quæro quid eſt hoc dictum? Dicit † gl. id eſt, conſuetudine ex qua colligitur voluntas. No. ergo † q̃ teſtis videtur q̃ probat ſi dicit ſic: dico quod teſtator proferendo talia verba ſic voluit. Interrogatur de cauſa dicit: quia ſic eſt communis conſuetudo intelligendi. De hoc dicam latius in l. labeo. j. de ſupel. leg.

De bubulco. Not. hic, † quis dicatur bubulcus: quia eſt ille qui cum bobus laborat.

f **Cui fundum.** Enumeratio quorundam indiuiduorũ à legato generis eximit ſpeciem, ſub qua indiuidua enumerata comprehenduntur. h. d. ſecũdùm omnes. concor. l. hæres meus. §. j. ſ. de leg. iij. & l. j. verſi. idem ſi duę. j. de au. & ar. le. cõtra hoc videtur ſ. eo. l. quæſitum. §. pe. Solue vt ibi.

1 § *Habitare dicitur qui maiore parte anni habitat quod facit ad ſtatuta quòd habitãtes per tot annos ſint ciues.*

g **Sabinus.** In Dubio ea videntur eſſe in fundo, quæ maiori parte anni ibi ſunt. h. d. Not. tex. ibi: quæque maſori

maiori parte anni, &c. No. istum §. * dicit statutum huius ciuita
tis: quicunq; habitauerit per tot annos, sit ciuis. † q; videtur habi-
tare, qui maiori parte anni sibi habitat: & causa manendi ibi ha-
bitat. Ita videtis hic quod tene menti.

Quidam cùm ita. Si enumeratio specierũ venit ad determinationẽ verbi, per quod genus significatur, videt facta causa determinationis. h.d. secundũ opi. quam teneo. Op. de l. quæsitum. §. pe. ſ. eo. Dicit gl. & doc. q; hic fuit adiecta enumeratio specierum causa limitatio nis. et hoc est certũ. Sed quis reuelauit gl. hoc? Quare dico q; hic erat dubium: sed quia enumeratio specierum venit ad determi nationem verbi, per quod genus significatur. Non enim ad ver bum lego, sed ad verbum possedi, refertur hic: ideo causa limita tionis, non determinationis videtur facta. & hæc est veritas.

1 ☞ *Verbum erant, quando trahatur ad futurum.*
2 *Enumeratio specierum, quando uidetur facta causa augendi legatum.*
3 *Præpositio, cum, de natura eius est ut actum uerbi significet.*

Si mancipia. Legatum instrumẽti est vniuersa le: ideo recipit augmẽtum vsq; ad mortẽ testatoris. Itẽ enumeratio specierũ in dubio sit causa augendi legatũ. h.d. No. tex. ibi: sed augẽdi, &c. vide gl. quæ incipit, testator. secundũ casum glo. videtur q; si te-
1 stator dicit, lego mancipia quæ ibi erant: † q; istud verbum nõ si gnificat futurũ, sicut alia verba optatiui, & subiunctiui modi. et sic est contra ar. l. cùm certus. §. de vi. tri. & ole. leg. j. de au. & arg. l. cùm quidã. vbi est verbũ, erat, & trahitur ad futurũ. Rñ. debes intelligere quod hic dixit, quæ ibi erant. scilicet testamenti facti tempore: quia dicit hic tex. aliàs traheretur ad futurum: vt legib.
2 ſ. alleg. Op. dicitur hic † q; adiectio mancipiorum videtur facta causa augendi. Contra ſ. d. l. proxi. §. cui fundum. Sol. hic enume rat mãcipia simpliciter, & sic species. ibi verò nominatim, & sin gulariter: & sic quædam indiuidua. Rationẽ vidistis ſ. eo. l. quęsi tum. §. pe. Item videtur q; ista lex secundũ lec. glo. sit contra opi. meam: quia enumeratio specierum respicit verbum per quod ge nus significat: ergo debet intelligi, vt ſ. l. proxi. §. quędã. Rñ. imò respicit verbum significatiuum actus legandi, secundũ lec. glo. quæ dicit sic: lego fundum cum instrumento, & cũ mancipijs. et
3 sic de necessitate regit à verbo, legauit, ꝓpter præpositionẽ † cũ, cuius natura est, vt actum verbi significet, nõ autẽ veniat ad de terminationẽ nominis. Contra hoc quod dico videtur: quia etiã si detrahitur dictio cum, vt lego fundum cum instrumẽto & mã cipijs: videtur q; sit idẽ. quod causa augmentationis sit facta ad iectio mancipiorũ: vt ſ. eo. l. cũ de lanionis. §. cui fundum. Si respi cis solutionẽ quã dedi in l. quæsitum. §. pe. ſ. eo. ego dixi. quãdo que enumeratio specierũ venit ad determinationẽ verbi, seu par ticipij, per quod genus significat. Nam enumeratio specierũ nõ põt venire ad determinationẽ vnius nominis, seu verbi, vel par ticipij. Ita loquit §. quidam. ſ. l. proxi. & j. l. proxi. in prin. Contra hãc solu. facit l. sed & si adijciat. ſ. pro soc. Ego solui q; ibi ideo, quia sic fieri solet. Et illã opi. tenendo non obstat. dedi etiam aliã solu. vt ibi dixi.

Paulus. Dicitur hic q; supellex cedit legato. Op. de l. villæ. in prin. ſ. eo. Gl. soluit pluribus modis, sed tene mẽ ti vltimam solu. quæ est vera.

Eiæ. Quando enumeratio specierum venit ad determinationem participij, per quod genus si gnificatur: videtur facta causa limitationis & determi nationis. h.d. Vel aliter: per enumerationẽ specierum facta in codicillis, restringitur legatum generis factum in testa mento. h.d. Nihil est aliud.

Liberto suo. Legato fundi instructi nõ cedit seruus, qui colit data mercede. h.d.

1 ☞ *Copula &, quando cadit inter res, quæ ponuntur in una oratione: & qualitas quæ adijcitur uni rei, potest congruere alteri: tunc intelligitur repetita, siue tendat ad augmentum legati, siue ad diminutionem: secus si qualitas sequenti rei non cõgruit.*
2 *Copula posita inter diuersas orationes nõ inducit repetitionem ex uirtute sermonis, sed ex præsumpta uoluntate disponentis, quando aliàs sequens dispositio est inutilis.*
3 *Copula posita inter orationes per se principaliter copulatas non habet uim copulæ: sed magis continuatiuæ.*
4 *Copula cum, posita inter personas positas in eadem oratione, q; inducat repetitionem de uirtute sermonis & rigore iuris.*
Fallit fauore libertatis.
5 *Copula, & que, & similes, quando ponuntur inter personas positas in eadem oratione: & qualitas uel conditio adiecta primo potest uniformiter cadere in secundo, tunc inducunt repetitionem.*
6 *Dictio etiam, iuncta cum dictione &, an inducat repetitionem præcedentis qualitatis.*

Caio. Virtus copulatiuæ qualitatẽ præcedentis legati repetit in sequen ti. h.d. & est no. casus, & mẽti tenẽdus. Op. & videtur q; qualitas adiecta in vno lega to non intelligit repetita in legato alterius rei, nisi ibi sit dictio amplius, vel alia repeti tiua: vt l. in repetendis. & ibi no. ſ. de leg. iij. Sol. hic loquit q; duæ res copulãtur in eadẽ oratiõe: & tunc qualitas adiecta vni videt in alia repetita. secus in diuersis oratio nibus, vt d. l. in repetẽdis. et probat in l. qui fundum. §. de cõtrahẽ. emp. Sed cõtra illam sol. fortiter facit ſ. de leg. ij. l. fi. §. Seio. vbi et in eadẽ oratiõe copula &, nõ inducit repe titionẽ cõditionis. Sol. Ibi q; copula cadit inter personas: hic verò q; cadit inter res le gatas. Præterea ibi ex repetitiõe inducebat diminutio legati: hic augebatur. Et de hoc quãdo dicta in vna persona in alia videan tur repetita, dic vt dixi in l. mulieri & titio. j. de cõd. & dem. l. Publius. & l. Iulius Pau lus. e. ti. Pro euidẽtia, & maiori declaratiõe
b an per copulatiuã inducat repetitio[b], dicas sic: Quãdoq; copula inter res cadit, quę po nunt in vna oratione: quãdoq; inter plures
1 oratiões. Primò casu † aut qualitas, quę pri mæ rei adijcit põt cõgruere alteri rei: & in sequẽti intelligit repetita, siue tẽdat ad au gmẽtũ legati, vt hoc §. siue ad diminutionẽ vt l. fi. §. cui dulcia. de vi. tri. & ole. le. Et ad
2 uerte: qa ista qualitas, quæ hic intelligit re petita, non est eadẽ numero cũ ea, quæ est in præcedenti re. Nam aliud est instrumen
b tum fundi: aliud est instrumẽtũ domus, sed est idẽ in genere: quia quodlibet est instru mentũ. Sed si esset aliqua qualitas, quæ vni formiter respicere posset vtranq; rẽ, multò magis intelligeret repetita. Exẽplum in cõ ditione diei, lego Titio fundum, si nauis ex Asia venerit, & domum. Certè illa cõditio
c vna & eadẽ numero põt vtrunq; legatũ re spicere: ut. pro hoc ſ. de leg. iij. l. in repeten dis. & quod ibi dixi. Nam idẽ est in dictio ne &, & in dictione itẽ, vt j. dicã. Si verò il-
2 la † qualitas sequenti rei nõ cõgruat: exẽplum lego Titio fundũ instructum, & centum. Certè non possumus repetere instructos vt ſ. de leg. ij. l. cũ pater. §. cum imperfecta. Facit qd' dicam j. quã do ponitur inter personas. Secundò casu quando ponitur inter diuersas oratiões: tunc nõ inducit repetitio ex virtute sermonis:
c vt d. l. qui fundũ. de cõtrahen. emp. sed ex præsumpta[c] voluntate disponẽtis inducet, qñ aliàs sequẽs dispositio esset inutilis: vt j. de condi. & demon. l. Iulius Paulus. & l. cũ seruus. & l. Iulianus noster. quæ leges probãt vtrunq;, prout dicit cõditionẽ adiectã libertati intelligi in legato sibi copulatiuè annexo, ne pereat le gatum: & sic aliàs nõ intelligeretur. Sed hoc verum qñ p dictio nẽ &, adijceretur oratio perfecta. Nam si esset imperfecta, tunc suppletur ex præcedẽti cũ qualitatibus suis prout dixi de dictio ne itẽ, in d. l. in repetẽdis. & in l. j. in prin. de pub. Ratio p̃dictorũ
3 est: † quia qñ copula cadit inter orationes per se principaliter co pulatas, nõ habet vim copulæ, sed magis dictiõis cõtinuatiuę, vt dicam j. de reb. dubij. l. is qui ducẽta. §. vtrũ. Quãdoq; copula ca dit inter personas: & tunc sic dictæ personæ sunt positæ in eadẽ oratiõe est aduertẽdũ: aut p dictionẽ &, q;, & similes fit dicta co-
4 pula, aut p dictionẽ cũ. Secũdo casu † intelligit repetita de virtu te sermonis & rigore iuris. Fallit fauore libertatis, & illud de eq tate: vt l. Iulius Paulus. & l. cũ seruus. de cõdi. & demõ. & de sta tulib. l. si seruo. Ratio, quia dictio cũ, copulat accessoriè. Vnde si dico, Titio, si nauis ex Asia venerit, cũ Seio, lego centũ: videor

Ie. iij. Facit l. Labeo. ſ. de statulib. & hæc pars videt vera. si te stator locutus est per verba futuri tẽporis, vt, quæ erũt, &c. Idẽ etiã p verbũ presentis tẽporis si testator ignorabat illas mas sarittias esse in villa: et hoc ne ex casu vel ignorãtia fraudet in tẽtio sua, per prædicta: quia credebat de bere esse in tempore mortis vel tẽpore te stamenti, per prædicta iura. Sed si locu tus est per verba pręsentis tẽporis & scie bat, & tũc secus: qa ita videt fuisse mens sua, cũ aliter non ex pressérit. Ita tenet Pau. de Cast. in l. huiusmodi. §. legatũ. de leg. j. Et licet ista di stinctio videat ęqua tñ obstãt cõtra vltimam partem aliqua ex dictis iuribus, ma ximè d. l. quæsitum. §. fi. Sed vide vt col ligitur ex summario Barto. ibi. Et adde q; hunc tex. allegat pro singulari Lud. Rom. suo singulari dcxlix. inci. communiter per Italiã. & sequit Feli. in proœmio, Rex pa cificus. col. ñ. circa fi.

a ☞ POMATES. ¶ Not. istum §. Vide de isto tex. quid infe rat Old. cõsi. cv. ver. circa tertiũ. in ñ. vol.

b ¶ Inducat repetitio. An & qualiter p co pulam inducat repe titio, adde Bar. in l. fi ita stipulat⁹. §. Chry sogonus. de ver. obl. & vide plenè quod no. scripsit Bar. in l. fi legatarius. §. fina. de lega. iij.

c ¶ Ex presumpta. Ad de do. Alex. de Imo. in consi. xlvñ. colũ. j. in fi. in v. volu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Non cadit. Vide p Bar. in cõſ. inci. Titꝰ condidit teſtamẽtũ, ſ quo ũlitũ ſuũ. ſ ũ. & in cõſ. inci. teſtator relinqt vxori ſuæ.

b ¶ Facit ad quæſtionẽ. Adde Bald. in l. in legatis. C. de leg. & facit ad aliam q. no. p Bal. in l. emptorem. C. loc. in iij. col.

c ¶ Modò quæritꝰ. Et vide Bal. ĩ l. ex facto ff. de hęre. inſti. & notatur in l. eius. j. ad mu. & vide do. Pert. incle. ne Romani. §. a eo. tĩ & quæ ibi dixi. de electione. And. Barba.

d ¶ Liberto. Vide Bal. in l. iiij. C. de legi.

e ¶ Ex q̃ habes. Et vide bal. ĩ l. ripatũ. de rerũ diui. Andr. ã. Barba.

f ¶ Mẽſurari cũ fundo. An foſſata debeant mẽſurari, adde Bart. ĩ l. litora. de cõtrahẽ. emp. Quid aũt ſi vẽdo. decẽ pedes terrę nt hic, & ibi ſit murꝰ lõgus: an ille murus debeat cõputari intra latitudinẽ horũde cẽ pedum: text. not. videtur velle q̃ non, in l. j. et qđ ibi Bart. de via pu. & ad Bar. adde paul. de Ca. ĩ l. ſi in l. §. colonꝰ. ũ. loca.

legare Seio cũ ea cõditione, qua Titio, qui eſt principalis in oratione. Primo caſu † qñ fit p &, que, & ſimiles: tũc ſi qdẽ cõditio ſeu qualitas adiecta primo põt vniformiter cadere in ſecũdo, intelligit repetita. ar. huis §. Exemplũ: Titio ſi nauis ex Aſia venerit, & Seio lego fundũ. intelligo legatũ ſeio ſub ea dẽ cõditiõe: ar. huius §. & ſ. de leg. iij. l. in repetẽdis. Si verò nõ põt vniformiter cadere nõ intelligit repetita: vt §. de le. ij. l. fi. §. ſeio. Na ibi ſeiũ hæredẽ inſtituerat. Vñ illa cõditio, ſi hæres nõ erit eſt in eius p̃pria p̃ſona poteſtatiua, & in p̃ſona vxoris, q̃ nõ fuit hęres inſtituta, dicta cõditio nõ cadit. Et ſi dicere: imò. licet eñ iſta cõditio, ſi hęres ipſa vxor nõ erit: nõ cadit in eã, qa nõ fuit inſtituta: tamẽ intelligit ſub cõditione legatũ, ſi ſeius hęres nõ erit. Rñ. tũc non caderet vniformiter: qa in Seio eſt poteſtatiua cõditio: in vxore eſſet caſualis. ſed ſi conditio apponeret poſt vtrãq; perſonã nominatã, intelligeret in p̃ſona vtriuſq;: vt l. mulieri. de cõd. & demõ. & ibi no. Sinautẽ dictę p̃ſonę nominarẽtur in diuerſis orationibus, dico idẽ 6 qđ §. ſed quęro, † qd ſi cũ dictione &, poneret dictio etiã? Exẽplũ: lego Titio fundum ſub cõditiõe, & etiã lego ei domũ: an p dictionem etiam, magis inducatur repetitio? Cogitabitis.

Prædia. Debita in nouationẽ deducta legato inſtrumẽti non cadũt. h.d. Opp. de l. cũ filius. hæres meus. §. de le. ij. Sol. Dicunt quidam q̃ ibi nouatio præcedit legatũ: hic ſecuta eſt. vel ibi fuit legatũ ſpecialiter: hic generaliter. & iſta plus placet. Sed cõtra hoc op. de l. nepoti. §. eo. Sol. ibi loquitur de nouatione quæ fit per ſententiam quæ nõ nouat obligationẽ: hic verò de nouatiõe quæ fit per ſtipulationem. & plenè dic vt ibi dixi. Tene menti.

Idem quæſijt. Filij & vxor ſeruſ nominatĩ legati legato non cedunt. h.d.

Pamphilæ. Non videt abſens à fundo, qui alibi cã diſci plinæ eſt miſſus. h.d. De hoc §. de leg. iij. l. q̃ſi tum circa principium. & inducas in argumento. vt ibi dicitur.

1 ☞ *Podere legato quid ueniat.*

Tyrãnæ. Paſcua deputata ad vſum fundi, & cũ eo vno nomine nũcupata, legato fundi cedũt. h.d. tene mẽti. No. q̃ nõ obſtat q̃ ſi aliqua ſeparatio, bñ venit qcqd vno nomine nũcupat. Facit ad hoc l. prædijs. §. balneas. cũ §. ſequen-
b tibus. §. de leg. iij. Et hoc facit ad q. † quãdo legat podere, vt in-
1 telligat ponere, quicqd vno nomine nuncupat, licet ſimul non ſtet. Dixi in l. ſi ita. de aur. & argẽ. le. & l. j. j. de reb. dub.

Inſtructis. Quod alibi cauſa cuſtodiæ eſt repoſitum, inſtrumento domus cedit hoc dicit.

Quod adiecit. Sed qd in dubio? Certè in dubio videtur legatus fundus inſtructus: vt l. prædia. §. ita legatum. j. eod.

Cum fundus. De iſta materia, vtrũ quando legatur fundus ſine inſtrumento, an cedat inſtrumentum, habuiſtis §. eo. l. ij. §. dotes.

Vndo. Cõtra hoc videt caſus §. de leg. iij. l. Lucius. §. collegio. ſol. Credo q̃ glo. ibi intelligendo vt ibi dicit, dicat malè & cõtra caſum huius §. & ſic cõcordat illum §. cũ iſto. vel fortè aliter, vt ibi dicemus.

Fundo. Op. gloſſ. de l. j. & ij. j. titu. j. vbi mortuo ſeruo extinguitur legatũ peculij. ſol. dicit gl. hic nõ fuit legatũ peculiũ cũ ſeruo principaliter. Vñ non eſt acceſsio ſerui, ſed inſtrumẽti. Ex hoc apparet ſol. ad l. q̃ſitũ. §. Papinianus. §. e. vbi legato inſtrumento non cedunt nomina debitorum, nec peculiũ. Sed rñde intelligo q̃ hic erat aliqd in peculio qđ erat inſtrumẽtum. Et hoc apparet ex ſolutione p̃cedentis contrarij: quia hic cedit peculium tanquã inſtrumẽtũ: non autem cedit ſeruo. aliàs legato inſtrumento non venirent nomina debitorum, vt ibi.

Cum quæritur. Dic de hoc vt ſuprà, eodem lege. tabernæ.

Vndi. Illud inſtrumentum, quod eſt in fundo, inſpicitur: nõ quod fundus ſuſtinere poteſt hoc dicit.

1 ☞ *Forniciarij quòd non ueniant fornaci inſtructa legata.*
2 *Fornax non uidetur legata legato inſtrumento fundi, ubi eſt fornax.*
3 *Genus à quo remouetur, remouetur & quælibet eius ſpecies.*
4 *Principali remoto remouetur & acceſſorium.*

Quidam. Hic §. habet duplicẽ literam, & ſecũdũ diuerſitatẽ literę diuerſificanẽ lec. & ſecũdũ primã
1 h.d. Fornace † inſtructa legata nõ cedũt forniciarij q̃ maiori parte anni alibi operanẽ. h.d. Et ſecundũ iſtam debetis habere figuli
2 nos. vel † aliter ſecũdũ aliã literã: qui legat inſtrumẽtũ fundi, vbi
3 eſt fornax: nõ videt legare fornacẽ. Itẽ à quo † remouet genus, & quælibet eius ſpecies. h.d. & probatur in l. in ſuis. j. de ſuis & legi. Vel aliter † à quo remouetur principale, & eius acceſſorium.
4 hoc dicit.

Olia. Vidiſtis ſuprà. eodem. lege, cùm fundus.

1 ☞ *Molæ quæ ſunt ad uſum quotidianum, ueniunt appellatione ſupellectilis magis, quàm inſtrumenti.*

Molas. Ergo molæ ſunt inſtrumẽtum. cõtra. §. e. l. cũ de lanionis. §. aſinã. ſol. Intellige q̃n iſtæ molęrãt paratę
1 ad vſum prædij ruſtici. ſecus † ſi ad vſum quotidianũ, vt molæ, in quibus fit faſſa: qui i tunc magis putarem quod continentur appellatione ſupellectilis, quam appellatione inſtrumenti.

Prædia. Inſtrumento fundi maritimi non cedunt ſerui piſcatores dominum ſequentes hoc dicit.
1 ☞ *Domicilũ dicitur trãsferri de loco ad locũ, q̃n quis recedit cũ familia & rebus.*

Affini. Qui peregrinat ad tempus cedit inſtrumẽto fundi. Itẽ fructus nõ expreſsi nõ cedũt. h.d. No. tex. ĩ ver. queſitũ. ibi: cũ quędã, &c. & ibi: reliqs conſeruabus, &c. Dicitur hic q̃ volũtas defuncti ſeruat. ſed quid in dubio? Dicit gl. q̃ nõ vident fructus legati, niſi manifeſtè probet. Aduerte ad vnum. nos habemus in l. domiciliũ. & l. ſi. §. pe. j. ad muni. q̃ domicilũ
1 transfertur re & verbo. † Modò quæritꝰ qualiter domicilũ trãſ-
c fertur re? Rñ. hic habetis tex. q̃ qñ qs recedit relicta familia et rebus, non videt habere animũ domiciliũ trãsferendi. Secus ſi recederet cũ rebus & familia: vt hic, in verſi. quæſitum. Pro hoc facit §. qui. mo. vſusfr. amit. l. ſi mulieri. Et hoc tenet Inn. & nõ allegat iſtum §. in c. ex tranſmiſſa. extra, de renun.

d **Liberto.** [d]Generali legato eorũ quę in fundo erãt, cedũt oĩa, niſi aliud de mente teſtatoris appareat. h. id. Vos habetis hic gl. Ro. magnã factã per elegãtia verba. Opp. dicitur q̃ vinum venditum cedit. contra in l. rẽ legatã. j. de adi. leg. Reſpondeo, hic probat cõtraria volũtas eo ipſo q̃ volũtariè vẽditur. Quæro, quid vult dicere tex. vt s. reſpõſum? Rñ. refertur ad omnia ſupradicta: niſi aliud probet. In contrarium probatur ex his quæ no. hic in gl. quam vide. quæ incipit, quæ ſanè liquet & expone, anguſtia quæ id eſt, teneor verborũ ſtrictè ſumptus vt patet in iſto §. itẽ eius qualitas, vt puta: quia legatarius non eſt capax huius rei in re p̃ſenti, id eſt, in p̃ſenti §. nõ habetis alia:

1 ☞ *Ager quid ſit: remiſſiuè ad gloſſam.*
2 *Fundo legato uenunt foſſata, & menſurantur cùm fundo.*
Colonus non tenetur facere foſſata perpetua, ſed quæ ſunt ad utilitatem temporis quo conduxit.

Ita legatum. Legare fundum ſicut eſt, vel ſic erit: q̃ui paratur legato fundi inſtructi. i. h.d. Quęro
1 quid † ſit ager. Dic vt in glo. quæ incipit, id eſt, inſtrumento. ex
e quo habes [e] q̃ legato fundo foſſata cedunt, & debent menſura-
f ri cũ fundo. [f] ſecus in via. ſed quæro an † colonus, qui ſimpliciter
2 conduxit fundum, debeat facere foſſata, & purgare. Vide quod dixi in l. ſmpenſæ. §. de impẽ. in re. do. fac. & ibi dixi. Si quidem ſunt foſſata ad perpetuam rei memoriam: non tenetur facere. Si verò ſunt tantùm ad vtilitatem præſentis anni, in quo cõduxit, & illa tenetur facere.

Fundos. Quid vult dicere text. in fi. ibi: quod verbis cõpręhendiſſet. dic vt in gl. & bene.

Iucius. In legato fundi inſtructi inſpicitur tempus mortis. hoc dicit. Oppo de l. ſi ita. j. de auro & argento legato. ſol. hic loquitur in legato vniuerſali: ibi in indefinito, vel ſingulari. Facit ad hanc l. ſuprà, eo. l. ſi mancipia.

Diſponẽs

Disponens & dispositum non compatiuntur se sub eodem genere.
Quæ differunt secundum plus & minus, non differunt genere, sed specie.
Testamentum disponit de testamento, & sententia de sententia, quando alterũ alteratur.

SInauem. Disponens† & dispositum non cõpatiuntur se sub eodẽ genere. h. d. Et dicunt per Cy. in c. mora de reg. iur. lib. vj. Itẽ quę† differunt secundũ plus & minus, non differunt genere, sed specie. h. d. & est lex multũ philosophica. Op. de l. cũ de lanionis. §. j. & l. quæsitum. §. sed si fundus. ſ. eo. vbi homo est instrumentum hominis. Dicit gl. speciale in homine. vel ibi loquitur de instrumento instrumẽti: hic de instrumento principali. nõ placet. quare dic, ibi accipiuntur homines tanq̃ res diuersę, & separatę: & ideo nõ videnť esse sub eodẽ genere vel specie: quia tanq̃ res, nõ tanq̃ homines assumuntur. Item op. †nõne testamentum disponit de testamento: vt l. posthumus. in fi. de iniu. testa. Itẽ nõne sententia disponit de sentẽtia cõfirmãdo eã: vt l. eos. C. de appel. & sic disponens & dispositũ sub eodẽ genere cõpatiuntur? Respondeo, hic loquiť qñ disponens & dispositum durant: ibi quãdo vnum alteratur: quia desinit esse testamentum vel sententia.

De peculio legato. *Rubrica.*

Principali extincto accessorium extinguitur. & in fi. ubi se remittit.
Seruo & peculio legato, extincto seruo, non extinguitur legatum peculij.
Dictio cum, in his, quorum natura est, ut una res alteri accedat, coniungit accessoriè: in alijs principaliter. & in summario.
Seruo cum peculio legato, & in peculio sit uicarius, alienato seruo legatum peculij extinguitur.

LEX I.

SEruo legato. Extincto † principali extinguitur accessoriũ. hoc primò. Et dictio cum, coniungit accessoriè in his quorũ natura est, vt vna res alteri accedat: in alijs coniungit principaliter. h. d. cum tribus seq. Not. tex. in l. nam quæ, &c. Dicitur hic q̃ extincto seruo extinguiť legatum peculij. cõtra. j. eo. l. tunc inutile. & in l. seq. Sol. Ibi seruus est extinctus post mortẽ dñi & sic postq̃ legati dies cessit: hic autẽ eo viuo. Itẽ op. ſ. ti. j. l. fundo. §. fi. So. Ibi peculiũ nõ erat accessio seruj, sed instrumẽti qđ instrumẽtũ nõ est extinctũ. Itẽ op. †q̃ extincto principali non extinguatur accessoriũ: vt l. intelligere. C. de lui. pig. So. Ibi plenissimè tractauit Pet. istã materiã. dic vt ibi. & Canonistæ ĩ c. inter dilectos. de fi. inst. Itẽ op. de l. qd tñ. in prĩ. ſ. q. mo. vsusf. ami. vbi dr̃ q̃ extincto principali nõ extinguiť accessoriũ. Dicit gl. hoc verũ qñ principale est p̃tiosius accessorio. secus si ecõtra, vt ibi est. Ista so. est multũ no. si eẽt vera, sed mihi vr̃ q̃ sit cõtra tex. l. & si nõ sunt. §. perueniamus. quẽ gl. alle. vbi nõ inspiciť pretiositas, quãdo est certũ q̃ sit accessoriũ: ideo est aliter rñdendum ad l. quid tñ. Sed †anteq̃ respõdeam quæro: pone q̃ testator legauit seruum & peculiũ: an extincto seruo legatum peculij extinguatur? Pet. q̃ non l. si cui. ſ. ti. j. & Cy. refert in l. intelligere. C. de lui. pig. Ratio, quia tunc peculium est legatũ principaliter, nõ accessoriè. Per hoc respondeo ad l. quid tamen. q̃ ibi non fuit legatus fundus accessoriè per cõiunctionẽ cũ, sed principaliter per se: & ideo extincto legato vtile, nõ extinguiť legatũ fundi. Op. †ad l. & si ancilla. de textu ſ. l. proxi. Sol. Ibi dictio cũ, cadit inter res, quarum vna alteri consueuit accedere: ideo coniungit accessoriè: hic verò cadit inter personas, quarum vna nõ accedit alteri: vt l. iustissimè. ſ. de ædi. edic. ideo coniungit principaliter. & sic legato vnius rei extincto, nõ extinguitur alterius.

Quæro quando testator | legauit seruum cum peculio, & in peculio erat vicarius, an alienato seruo extinguať legatum vicarij. Io. q̃ sic. & hoc no. in l. j. Sed ista gl. videť cõtra l. iiij. huius ti. Sed sustinendo Io. dic q̃ ibi legauit vicarios nominatim, secundũ gl. Io. loquitur quando non fuerũt nominatim vicarij, sed erant cũ peculio. De hoc vtrum extincto principali extinguatur accessorium, dixi suprà titu. j. l. si cui.

Actione personali peculium potest peti, quando agitur uniuersaliter: & singulæ res in peculio existentes rei uendicatione.

SI peculium. Vides hic q̃ in vniuersitate est peculium: vt no. in l. quod dicitur ſ. de impen. in re. do. fa. tamen singulæ res debent vendicari, vt hic habes. contra, imò sufficit agi vniuersaliter, †sicut quando petitur hæreditas, vniuersaliter petitur: vt not. in l. j. ſ. de eden. in j. glo. magna. So. si petitur actione personali, potest vniuersaliter peti, vt in contrarijs. si petitur rei vẽdicatione, singulę res debẽt peti vt hic. Hoc declarauí ſ. so. matri. super rub.

Solutione licet singula corpora in peculio, uel hæreditate ipso iure minuantur: tamen quando fit diuisio facti in una re singulari, solutio fit, uel pluribus, ne patrimonium deuastetur.
Adiectio facta ad legatum minuendum, uitiat legatum. secus si ad augendum.
Liberatio quando est legata extraneo, non refert an testator ipsum liberet, uel iubeat hæredem liberare. licet non sit liberatus ipso iure.
Liberatio facta seruo per dominum operatur, ut seruus sit liberatus ipso iure.
Seruus non est liberatus incontinenti ipso iure, quando testator iubet hæredem seruam liberare.
Hæres grauatus ut liberet seruũ. quæ actiõe cõueniri possit.

Si verò sit. Op. j. eo. l. si Sticho. Sol. hic loqť de corporibus quę debẽt remanere in peculio. secus si alia corpora essent legata. Itẽ op. j. e. l. dñs seruũ. Sol. Ibi loquiť qñ legatarius soluit hæredi. Itẽ op. dr̃ hic q̃ singulariter corpora minuũtur. Cõtra imò in vna re debet fieri solutio vt l. nõ amplius. in fi. ſ. de lega. j. & C. qñ & q. quar. pars debeť. l. ij. So. Ipso† iure fit pro rata diminutio p̃ quolibet corpore. sed si p̃ueniret ad diuisionẽ, q̃ est facti, vt qlibet p̃ diuiso possideret, deberet assignari in vna re vel pluribus, ita q̃ patrimoniũ p̃ particulare assignationẽ nõ deuastaret, vt legibus cõtrarijs. & inst. de off. iud. §. q̃ si cõmodè. Ita est in l. falcidia, licet Falcidia diminuat oĩa legata ipso iure: vt l. Plautius. & l. lineã. j. ad l. fal. & ibi gl. & dixí plenissimè j. ad l. fal. l. in quartã. Sequiť §. et si fuerit. No. tex. ibi: nec eñ põt crescere vẽdicatio &c. Op. q̃ † p̃ hãc adiectionẽ vtiet legatũ: vt l. p̃ seruũ. §. j. ſ. de vsu & ha. Rñ ibi illa adiectio erat ad diminuẽdũ: iõ legatũ vitiat. hic verò erat ad augẽdũ: iõ nõ vitiat. Itẽ dr̃ hic q̃ ex istis verbis nõ põt habere actionẽ, sed exceptionẽ: cõtra: ex istis ablatiuis absolutis deducto ęre alieno &c. vr̃ iduci dispõ: cũ actio petitiõis fideicõmissi respicit p̃sonã, quã testõr põt grauare: vt l. fideicõmissa. & §. cũ eẽt. ſ. de le. iij. et no. in l. in rõne. §. tãetsi. j. ad l. fal. Sed hęc hr̃dẽ respiciũt: ergo vr̃ q̃ hęres possit cõueniri ſm testm̃. hic dr̃ cõtrariũ. Huius cõtrarij timore fortè ãt Ro. q̃ tex. loqť de rigore: sed de ęqtate secus. Doc. cõiter tenẽt cõtrariũ: qa hic nõ habet locũ actio, sed exceptio. Breuiter puto vtriusq̃ opi. eẽ verã. Pro cuius euidẽtia debes scire † q̃ qñq̃ liberatio legať extraneo: et tũc nõ refert vtrũ testõr ipm̃ liberet vl' iubeat hr̃dẽ liberare: vt l. iiij. §. nũc de effectu. de li. le. et l. nihilq̃. e. ti. Sed qñ relinqť liberatio seruo, est differẽtia: qa aut dñs liberat nuda volũtate: & seruus statim est liberatus à debito: vt hic, ĩ ỹl. sed & si dñs, &c. sed in libero hoĩe nõ eẽt sic: qa licet testõr remitteret debitũ, nõ eẽt liberatus ĩcõtinẽti: licet põt agere vt liberet: vt d. §. nũc de effectu. & l. nihilq̃. sed † qñ testõr nõ remittit ipi seruo, sed iubet hr̃dẽ remittere: tũc seruus nõ est liberatus ĩcõtinẽti, sed põt agere vt liberet. † Nũc ad p̃positũ, qñ testõr ãt ista ỹba, ęre alieno nõ deducto, vr̃ grauatus hęres vt liberet: iõ seruus nõ põt agere cõtra hr̃dẽ actiõe p̃sonali vt eũ liberet. Ita loqť opi. ro. sed si vellet peculiũ statim vẽdicare, nõ põt ĩcõtinẽti qa nõ eſt in cõtinẽti liberatus à debito. & ita loqť tex. hic eñ nõ põt crescere vẽdicatio peculij. et sic loqť hic de reivẽdica. sed hñ põt agere actiõe p̃sonali vt liberet, vt dixi. Vide gl. q̃ ĩci. corporũ. in fi. §. op. de le. j. j. quo. leg. §. volũtas. Solue vt ibi: qa nõ habebat volũtatẽ defuncti, nec hr̃dis: hic sic. Itẽ op. ad fi. §. de l. si peculiũ seruo. j. e. ti. So. Ibi legauit res singulares: hic verò peculiũ sub nomine vniuersali. Et hoc inducit gl. ad q. Vide gl. q̃ inci. nõ expectata. ibi: & ſm hoc facit ad quæstionẽ. & no. ipsam & adde q̃ aliter dicit gl. in auť. ingressi. C. de sacrosan. eccle. & ibi vide Cy. in pe. quęstio.

Vicario. Duobus modis legitur in glo. clarè.

Peculium si legatur seruo, seruus non potest petere id, quod dominus debet sibi, sed habet ius compensandi.

Sicut autem. Videtur ergo q̃ id, quod dominus de-

¶ Si nauẽ. Vide Bar. in l. imperiũ. de iurisd. omn. iudi. in quinto gradu meri imperij.
¶ Item op. Et vide l. nõ dubiũ. C. de legi. vbi dicit, si accessoriũ est ęquè principale, nõ extinguiť. et vide quod not. in l. pacta quæ cõtra. C. de pac. & vide Ioã. in l. quod de bonis. j. ad legẽ Fal. And. Barb.
¶ Dictio cum, cadit. No. differẽtiam inter &, & cũ. adde Bart. in l. j. j. si pẽ. ap. mora interue. per Bart. in l. Titię textores. ſ. j. de l. j. & de dictione cũ, vide not. per Bart. in l. si ita. §. quæstio. j. de ma. te. & ãi. in l. si cui fundũ. de fun. instru. & ibi scripsi concordan.
¶ Sicut autẽ. De isto tex. vide no. per Bal. in l. si certis. in vlti. colũ. C. de pact. per Bar. l. gerit. in vl. col. de acqui. hęre. p̃ Bal. in l. ij. C. an seruus ex suo facto & in auť. et omnino. C. ne vxor p̃ marito. in vlti. col. ſ. POMATES.
¶ Sicut autem. Vide quid dicat Bald. in l. ij. C. an seruus ex suo facto. Alex. cõsi. xij. in ij. col. in ij. vol.

Universidad de Deusto Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ☞ Aliter & forsan melius habẽt scripti codices: ꝯ ro quo pot istud esse cũ seruꝰ cõtra seruũ nõ habeat actionẽ, & sic petere nõ posit. p. ea q̃ dixi ff. e. l. si peculiũ. §. sicut aũt. Ale. Lofr.

b ¶ Interdum. & illã l. Procul⁹. no. qa secũ dũ Ang. ibi est valde sing. qa legãdo vsumfructũ qs vr legare proprietatem. Andre. Barba.

b ¶ Interdũ. Intellectũ huius tex. vide per Imo. post Bar. in l. ex hac scriptura. ff. prin. v. col. j. de do. & in l. cẽturio. de vulga. & pupil. & per Imol. in l. viij. col.

c ¶ Si cõseruũ. No. ĩtellectũ ad limitationẽ l. cõtra negãtẽ. ad l. Aquil. & p hoc est tex. in l. palã. §. j. ver. ergo &c. ff. de ritu nupt. Et hoc dictũ limita vt dixi ff. l. hęreditatũ. j. ad l. Falci. Itẽ vr p pœna nõ debeat minui isto casu ꝓpter cõfessionẽ sequẽtẽ, p ꝓdicta, sicut nec posset augeri p negationẽ. p sing. no. & sequit Bal. in l. ea quæ. C. de cõdictio. indebi.

d ¶ Si peculiũ. Tex. est aureus. sed ĩ cõtrariũ facit multũ qđ no. Bar. ff. l. nomẽ. §. filio. ff. de le. iij. et quod ibi dixi. & alle. hũc tex. Ro. ĩ suis no.

e ¶ Offendere ĩ psona. Offendere ĩ vestib⁹, an sit offendere ĩ persona vide Bar. ff. l. lici tatio. j. de pub.

f ¶ Quod libell⁹. No. p libellis. Adde Bar. ff. d. l. j. & ĩ d. l. si cum nulla. & ff. l. ij. §. pri⁹. de vulg. et pupil.

bet seruo, non potest peti, nisi dominus expresse dixerit. † Rõ est: quando legatur peculium, videtur legari quicquid est in peculio, & actiones peculiares contra debitores sed contra dominum nõ erit actio: ideo nõ potest peti, nisi contra debitorem peculiarem. Itẽ actione ex testamẽto nõ potest peti: quia dominus nõ expressit aliquam quã titatem tanquã debitam legaret, sed compẽsari potest: quis ius compensandi bene est quæsitum ad id, quod dominus debet in peculio. & hoc voluit dicere Ro. quantum ad compensationem sufficit dominum nolle.

1 ☞ *Pater uel dominus licet scribat filio se debere non per hoc efficitur debitor.*

An & quãdo dominus.

No. † hic q̃ licet pater scribat filio suo se debere, seu dñs seruo: non propter hoc efficit debitor. concordat l. nõ solũ. §. fi. ff. de pecu. Pro hoc facit quod dicitur, nuda ratio non constituit debitorem: vt l. nuda ratio. j. de dona. & ibi dixi. Tenementi.

Denique.

Qui Stichum.

a Quæro, quomodo pot istud esse, cum seruus contra seruũ habeat actionem: & sic videtur q̃ nõ possit repetere id, quod seruus debebat, per ea quę vidistis ff. eo. l. si peculium. §. sicut autem. Respõdeo: seruus hic non aget cõtra seruum, cũ actio deficiat: sed hæres ipso deficiẽte dabit cuilibet peculium suum. Ita dicit glo. & bene. quæ glo. incipit, & sic apud hæredem remanere. Ista glo. est posita in sequenti §. & hoc si hæres vult. aliãs seruus non posset agere contra hæredem pro eo quod seruus debebat: sicut non posset pro eo quod dominus deberet: vt vidistis in §. sicut autem.

1 ☞ *Quæ inducuntur ad diminutionem operantur augmẽtum, quando aliter dispositio non possit habere effectũ.*

2 *Dominus grauando seruum, ut det centum hæredi, uidetur ei legare peculium.*

Interdum.

b quæ inducuntur ad diminutionẽ, operantꝰ augmẽ

1 tum, † quando aliãs dispositio nõ posset habere effectum. h. d. Concordat l. Proculus. in prin. §. de vsuf. Cõtra hoc videtur tex. expressus in l. cũ tale. §. faliam. j. de condi. & demõ. Ego respondi ibi sic: quia illa dispositio potest habere effectum per se: grauauit enim ibi hæredem q̃ daret: ideo licet Titio nil sit legatũ: tamẽ hæres dare potest. hic verò non habet effectum illa dispositio, nisi peculiũ sit legatum. Grauauit enim seruum q̃ daret centum ex peculio, quem grauare non potest, nisi peculium legauerit: quia nil habet seruus. Ista ratio non videtur concludere: quia licet dominus non leget peculium seruo: tamẽ potest eum grauare eo modo quo hic dicitur, legando ei libertatem, si hæredi vel alij centum dederit: & potest ei promissum de peculio dare nec tamẽ lex dicit q̃ videat ei legatum peculium: vt l. iij. §. fi. ff. de condi. ob cau. & l. iij. §. & parui. j. de statulibe. fol.

2 Ex eo q̃ † testator hic dicit q̃ centum daret hæredi, vel alij, vult quod liberè possit dare de peculio: & sic sibi videt legare: quia aliãs dare non posset inuito hærede: vt d. l. iij. §. fin. de condi. ob cau. sequentem §. declara vt in glo. & bene.

Dquod seruo.

i Hic est bonus casus, & menti tenendus.

1 ☞ *Pœna nunquã augetur contra negantem, quando fit à statuto ipso iure.*

Si conseruum.

c Not. in hoc §. vos scitis q̃ in actione legis Aquiliæ fit condẽnatio in duplũ cõtra negantẽ. illud est verũ in condẽnatione quæ fit per iudicẽ: sed quãdo ipsa lex condẽnat, videtur fieri cõdẽnatio cõtra cõfitentẽ: vel verius cõtra nõ negantẽ, & sic in simplũ: vt hic, & l. sed si dãnũ §. sed est quæstionis. ff. de pecu. Et hoc tene menti ꝓpter statuta quæ imponunt pœnã ipso iure: quia nunquam augetur

1 pœna † contra negantem: quia condẽnatio videtur fieri tãquam contra nõ negantẽ: & ideo pœna in negatiõe nunquã augetur.

2 ☞ *Stante statuto quòd emens omnia bona alicuius teneatur ad debita & credita, ut sit aliqua uia ut emptor non teneatur.*

d 1 ## Ipeculium.

d In terra nostra est statutum † qđ qui emerit omnia bona alicuius, ad debitum & creditum teneatur. est ne aliquod remedium ne emptor teneatur ad debita? Certè sic: q̃ emat omnes res singulariter. Casus est hic notabilis & menti tenẽdus.

Ei quoque.

Nonne hoc est contra regulam Catonianam? Respondeo, hic loquitur de legato facto seruo, quo casu cedit ab adita hæreditate: quo casu regula Catoniana nõn habet locum secus putarem si esset legatum factum extraneo.

1 ☞ *Seruus uestitus si legatur, in quo differat à legato serui cum peculio.*

Vestis habetur in seruo loco rerum cohærentium non accessoriarum.

Vestis peti potest actione rei uendicationis, & quando seruus legatur nestitus.

2 *Tangens uestimenta alicuius, an dicatur offendere in persona. remissiue.*

3 *Participium uestitus, coniungit accessoria in rebus quæ consueuerunt accedere.*

Vncinutile.

Ista lex est glo. legis j. ff. eo. Op. j. eod. l. cũ dominus. §. j. & quod ibi no. Sol. Intelligas legem istam, quando fuit legatus seruus cum peculio, secus si fuisset legatum peculium tantũ, vel seruus & peculium copulatiuè: vt l. cum dominus. §. j.

1 j. eod. & ff. eo. l. j. Dixi in l. j. ff. eod. Quæro † quãdo legatur seruus vestitus in quo differat à legato serui cum peculio? Dicit glos. quia post mortem domini mortuo seruo, vestis non potest peti, licet possit peti peculium. Item vestes habentur loco rerũ cohærentium, non dico accessoriarũ: sicut claues, vel claustra domus. Ego non video q̃ ista lex possit aliter intelligi sustinendo istam glo. quam isto modo, scilicet quòd vestimenta non possint peti actione personali: quia non videtur legata vestimenta: quia accedunt seruo tanquam pars eius sed rei vẽdicatione bene possunt peti, vt corũ, & cornua: vt l. mortuo. ff. de leg. ij. Et in hoc differt legatum serui vestiti, & legatum serui cum peculio. Et sic not. quando legatur seruus, intelligitur legãtus vestitus, tanquam ve

2 stis sit cohærens ipsi seruo. Et secundum hoc † facit ad q. an ille,

e qui tangit vestimenta, dicatur offendere in persona. ff. Et dixi in l. j. §. hoc autem edictum. ff. de no. ope. nun. & est tex. in l. j. de his

3 qui deie. vel effu. Item not. † quod participium vestitus, coniungit accessoriè in his rebus quæ consueuerunt accedere. Dixi ff. tit. j. l. si cui. Facit ad l. istam ff. depo. l. j. §. quæ depositis.

1 ☞ *Legatum non uitiatur transpositione uerborum.*

2 *Ordo uerborum in uoluntate dubia inspicitur. secus in uoluntate certa.*

3 *Libellus, peto talem ad satisfaciendum compelli, & cogi, & ad prædicta cõdẽnari ualet.*

Vidam.

Transpositio † verborum legatum non vitiat. h. d. Not. tex. ibi nec quicquã, &c.

2 Opp. ff. de vsufru. l. † . quoties. j. respond. Sol. Ibi loquitur in voluntate dubia, vbi respicitur ordo. hic in volũtate certa. Item oppo. de le. ij. §. prin. ff. de vul. & pup. Solue vt ibi.

3 † Quæro dicit aduocatus in libello, peto talem ad satisfaciendũ

f compelli, & cogi, & ad prædicta cõdemnari. Oppo. q̃ libellus non valet: quia prius petit executionem, quã sententiam. Contra l. j. C. de execu. rei iud. & l. si cùm nulla. de re iud. & l. si cùm nulla. de re iudicata. tamen iste text. probat quod valet ibi dum dicit, respondi in coniunctionibus. Et pro hoc ff. de hære. insti. l. talem. §. j. & l. ij. §. sed si quis. ff. de vulg. & pup.

1 ☞ *Generi per speciem in aliam translatam derogatur.*

2 *Si unt legatur genus, alteri species, non dist inguitur quod præcedat.*

Seruo.

1 Generi † per speciem in aliam translatam derogatur. hoc dicit. No. tex. ibi neque referre. Oppo. quod ancilla, quæ erat in peculio, debeat communicari, vel esse neutrius: vt l. Titiæ textores. in prin. ff. de leg. j. & l. seruis vrbanis. §. fi. ff. de lega. iij. Dicit glos. hic generi per speciem derogatur, quasi legatum peculij sit species, sed legatum ancillarum sit genus: sed in contrarijs vtrũque erat genus. Vt ista solutio procedat oportet te ponere quod in peculio erat tãtùm vna ancilla, & nihil aliud: & sic peculium erat species quo ad legatum omnium ancillarũ. Sed si in peculio essent plura alia: tunc legatum peculij esset vnum genus per se: & legatum ancillarum esset aliud genus. Sed intelligẽdo quòd vtrũq; esset genus, dic ad contrarias leges quod hic dicit ancillas suas.

vnde

Universidad de Deusto

POMATES.

a ¶ Certè non. Vide in simili gl. in ca. lxxxiij. distin. et quod no. Spe. in ti. de fal. §. fin. vet. sed quid si infirmo. & vide quæ ponit ad hoc Alex. in l. q̃uis. in vlti. co. ver. & ista præstãt ar. ff. solu. mat. Pau. de ca. in aut. si captiui. C. de epis. & cle.

b ¶ Nõ põt dicere. Q̃ si soluẽs pro inuito & ignorante repetat actione neg. gest. vide Bal. in auth. cõtra cũ rogatus. ad Trebel. & ibi doc. & in aut. sed nouo, de seruis fugi. & Bal. & Imol. in l. fi. in prin. ff. de cõdi. instit. Vide Bal. in l. fi. C. de ne. gest. imò plus cõsuluit Bar. q̃ si condẽnatus est dites, nec velit soluere nec alius, poterit iudex facere executionẽ in bonis ne scidat in pœnã. alle. l. cũduobus. §. idẽ respondet. el. ij. pro socio. Et hoc sequit̃ Pau. de Ca. in l. q̃uis. solu. mat. An aũt soluẽs p̃ infirmo inuito vt curetur repetat. Ista fuit q. Guil de qua in Spec. in tit. de salario. §. fi. versi. qd si infirmus. lxxxiij. dist. prouidendũ. in glos. & dic q̃ sic. Quid aũt in soluente pro cõdemnato ei utiliter tãtũ, vide Io. And. in c. cũ Clarc⁹. de foro cõpetẽ. in vj. in nouella. an possit repeti contra tertiũ. & tenet q̃ sic. Nã cum certa sit species seruitutis, & q̃ põt inuitus liberari à seruitute. l. j. & ij. de li. cau. & sequitur Imo. de pign. ex literis. ibi Iac. de Are. inducit in argu. ad q. de filio, si pater soluit talliã pro filio, siue cõdẽnationẽ, an illud debeat computari in partem illius filij, vide Bar. in aut. cõtra cũ rogatus. in pe. col. ad Trebel. & vide Bar. in l. si cum eotẽ. §. j. solu. mat. & Bar. in l. omnimodo. §. j. C. de ĩ off. test. & in aut. ex testamẽto. in ix. col. de colla. & Bar. in l. j. §. si impube. ff. de co. bo. & bal. in auth. si captiui C. de epi. & cler. & bal. in l. si cũ dotẽ. §. j. in fi. sol. matri. Bene facit qd̃ no. Bal. & Imol. in l. si ita legatũ. de condi. & demon. per Bal. in d. auth. si captiui. & in l. filiæ. C. fami. erciscẽ. & vide. Bal. in d. auth. si captiui. q ettã quærit in fratre soluente p̃ fratre cõdẽnato, an possit repetere. & Bar. in l. est duobus. §. idẽ Papinianus. pro soc. & hic adde Bal. in l. j. C.

vnde non videtur legare illas, quæ sunt in pecu lio: vt l. seruos. §. fi. s. de leg. iij. & sic verbũ, suas tollit cõtrariũ. Op. de l. quæsitũ. §. fi. s. de fun. instr. vbi videt̃ q̃ ancilla debeatur ei cui legatæ sunt oẽs ancillæ: nõ aut ei, cui est legatũ p̃eculiũ. Rñdeo, verbũ suas, positũ in tex. tollit contrariũ: quia ĩ peculio vĩ esse vicarius qui nõ dicit̃ esse suus: vt d. l. seruos. §. fi. Vltimò no. † q̃ qñ vni legat̃ genus, alteri species, nõ distinguit̃ q̃ p̃cedat.

1 ☞ *Soluens generaliter pro aliquo inuito, pro omni eo quod tangit personam, uel libertatem, uel uitam, uel ciuitatem potest ab inuito repetere.*

2 *Si pater uiuens soluit condemnationem pro filio an & quãdo filius sibi imputauit in partem.*

3 *Pater redimens filium ab hostibus uidetur, facere officio pietatis, nec ex hoc filius tenetur.*

STichus. Qñ dñs soluit pro vicario, quẽ in causa noxali defendit, de ipsius vicarij peculio totũ deducit, & de peculio ordinarij vsq; ad æstimationẽ vicarij: quod verò alius pro vicario soluit, de ipsius vicarij peculio tantũ deducit: de peculio ordinarij, nullo modo. Itẽ nemo est in peculio subp̃sius. h. d. multũ notabiliter & subtiliter. No. tex. ibi, quicqd eĩm. &c. Itẽ nota. tex. in fi. ibi: qui certè ipse, &c, Op. ad prici. & videt̃ q̃ nõ possit repeti nisi ea quãtitas, q̃ expediebat solui pro illo Pãphilo defenso: vt l. vtiles. §. de peti. hære. vbi debet fieri q̃ est vtilius. Dicit gl. ibi cõueniebat̃ alius: hic ipsemet pro quo est solutũ. Vnde non põt dicere nõ vtiliter gestũ, cũ sit defensus. Hoc colligit̃ ex duabus gl. hic positis. Vna ĩcipit, etiam si plus, alia ĩcipit. ipsi ordinatio quas gl. signa, q̃ sunt valde notabiles, & mẽti tenẽdæ. Per hãc legẽ † dico q̃ si fuit cõdẽnatus aliqs in mille, & si nõ solueret, ãputet̃ sibi pes, vel manus, vel aliud debet fieri in psona: mõ aliqs amicus soluit cõdẽnationẽ aĩo repetẽdi: iste dicit q̃ nõ vult reddere: qa dicit, melius erat mihi q̃ pes ãputaret̃ q̃ q̃ tãta pecunia soluerẽt. Certè nõ põt dicere vt est tex. hic, & gl. notabilis. Itẽ si aliqs fuit cõdẽnatus in cẽtũ. & si nõ soluerit, esset exbãnitus. si aliqs soluit pro eo: nõ põt dicere q̃ nõ expediebat soluere: qa potius expediebat esse exbannitũ: vt hic. lã vides qñ fit trãsmutatio de vno dñio ad aliud, nõ põt dicere, nõ debuisti p̃ me soluere. sic & vbi fit trãslatio de vna ciuitate in aliã. ille, p̃ quo fit solutio, ne fiat trãsmutatio de vna ciuitate in aliã: nõ põt dicere, nõ potuisti soluere pro me. Et hoc not. generaliter pro oĩ eo q̃ tangit personã, vel libertatẽ, vel vitã, vel ciuitatẽ, q̃ ille, p̃ quo soluit̃, nõ põt dicere nõ esse vtiliter gestũ: vt hic. q̃ tene menti. Iac. de Are. † inducit in arg. ad q. de filio, p̃ quo pater viuens soluit condẽnationẽ an debet cõputari de parte sua. Et dicit, hic est ar. q̃ sic. & nõ dicit plus: nec alij doc. aliquid dicũt. Videt̃ tamẽ q̃ Gul. de Cu. ponat hanc q. §. de condi. indebi. l. frater à fratre. in fi. sed alio casu loquitur. Videte, ad euidentiã scias, q̃ l. cum duobus. §. item respõdit aliàs l. si fratres. s. pro soc. loquitur quando filius soluit post mortem patris: sed nostra q. loquitur quando pater viuens soluit pro eo. Pro cuius declaratione præmitte tria. Quã doq; filius commisit maleficiũ viuo patre, & tamen non est condemnatus, nec soluta condemnatio. Quandoq; viuo patre cõmisit maleficium, & est condemnatus, tamen non est soluta condemnatio. Quandoque viuo patre condemnatus fuit, & condemnatio fuit soluta per patrem. Primo casu, nec filius nec pater tenetur. Secundò casu sine dubio ipse filius tenetur pro parte sua computare: & illa talis obligatio ex delicto descendens non debet vllo modo patremvel eius patrimonium respicere, cuius conditionem non potest facere deteriorem vt l. filius. C. de pac. & l. contra iuris. in fi. cũ l. seq. §. de pact. quia actio ex maleficio non datur de peculio: vt l. iij. §. ex furtiua causa. §, de pecu. ideo si filius non habebat peculium profectitium, bona patris non potuerunt exigi: sed si filius habebat peculium, bene posset in peculio fieri executio. Ratio quia actiones quæ descendunt ex maleficio, dantur contra patrem de peculio: vt l. iij. §. idẽ scribit. s. de pecu. Facit l. & si condennatus. s. de noxa. Tertiò casu aut filius habebat peculium profectitium, aut aduentitium, aut nullum. Si profectitium: de illo videtur esse solutum: & de illo fit deductio vt hic. Si aduentitium: tunc idẽ: quia de illo videtur facta solutio: vt l. nesennius. §. de neg. gest. Cum enim pater sit legitimus administrator. vt l. j. C. de bo. ma. & l. j. C. de bo. quæ libe. in dubio administratorio nomine videtur soluere: vt l. post mortem. §. quando ex fa. tut. & l. cum post. §. j. §. de admini. tuto. & si prædicta pecunia nõ sufficeret, idem est quod dicetur statim, quando nullum habet peculium. Nam quando nullum peculium habebat: tunc dic⁹ q̃ aut pater soluit ex necessitate, quia fideiussit pro filio, vñ ex necessitate soluet: & tũc cõputabit̃ ĩ partẽ ipsius filij: arg. §. fa. ercí. l. hĩdes §. si filius. Ratio, qa ĩ necessitatibus nemo vĩ esse liberalis: vt l. rẽ legatã. j. de adi. le. & l. cũ q̃ §. fi. j. ad l. Falci. Aut soluit ex voluntate qa p̃ eo nõ fideiusserat: nec p̃ statutũ ciuitatis cogebat̃: & tũc vĩ causa pietatis cõcedere, nec filio poterit repeti: argum. l. j. C. de nego. gest. & l. his qui. suprà de negot. gest. Et facit ad prædicta l. si filius. & ibi nota. C. de ne. gest. Et p̃dicta vera, qñ filius relinqt: & si ex suo delicto oportuit patrẽ soluere. Siverò † ponamus eũ captũ à latrũculis, & ab hostibus, & pr̃ redimat eũ: tũc vĩ facere officio pietatis: nec ex hoc filius teneret̃ vt l. liber. captus. C. de capti. & post limi. reuer. & ita loquitur, quicquid dicat Gul in d. l. frater à fratre.

SI seruo. Op. de l. ij. §. p̃ contrariũ. s. de do. prę. Solu. Ibi manumisit directò: hic per fideicommissum. & ista est vera solutio.

VM dominus. Eacit §. de pactis. l. tres fratres. & quod ibi notatur.

☞ *Peculiũ uidere concedere, qui manumittit inter uiuos.*

TEstamento. Opponit. q̃ manumissione seruorum extinguitur legatum peculij: vt §. eod. l. j. Gloss. soluit notabiliter. Sed tunc opponi. quomodo põt actione ex testamento quia manumittẽdo interviuos videt̃ peculiũ cõ

ne filius pro pat. & in l. filiæ. in pe. col. e. tit. per Gul. de Suza. in q. inci. quæstio talit est: filius fa. & bal. in tractatu de duob⁹ fratri. dicit q̃ nõ cõputantur in partẽ, per l. liber captus. C. de capti. & post li. re. vi de Bart. in l. frater a fratre. de cõdi. ide. & vid Ang. de Aret. in maleficiis. ver. dictũ Sẽpronij. in fi. versi.

¶ Filius tenet̃, Quid autẽ si pater se obligauit pro filio: an debeat totũ. solui de pte illi⁹ filij, vide bal. not. q̃ nõ, in l. filiæ. in pen. col. C. fami. erciscẽ. per Guid. de Suza. in præalleg. q. & Bal. in dicta l. liber. C. de capti.

¶ Tũc dic. Vide ofno quæ dixi post Bald. in auth. ext testamẽto in pe. co. de colla. Sed nũquid possit agere cõtra partẽ ad legitimã, quæ debetur filio, qui cõdemnatus fuit ob delictũ. doct. in l. si quapœna. ff. de his qui sunt sui, tenẽt qđ non. & ibi vide Bal. & Bart. in l. j. §. si impuberi. j. de col. bo. & Specu. in ti. de exe. senẽ. §. sequitur versi. quid si filius. & vide Albe. de Ros. in tract. sta. in ij. parte, in q. xxvj. quæ incipit, itẽ quero pulchrã q. & Bal. in l. fi. §. j. in pe. co. de vsu rei iud. Sed stat dubiũ, si statutũ, possit legitimã assignari, licet sit iniquũ, secũdũ Bal. in dicta l. si qua pœna. vtrũ pater debet assignare legitimã de bonis tantũ quæ nũcha bet: an ettã de postea quæsitis. cõclusio est q̃ tãtũ de bonis quæ erant tẽpore cõmissi criminis, vel delicti per ea quæ tãguntur in l. certa forma. C. de iure fisci. li. x. p̃ doc. in l. si tibi mandauero. §. is cuius. ff. man. Et accedãt ettã dicta iura dicẽtia inspici tẽpus delicti. l. j. §. de pœnis. cũ vulg. per doct. in d. l. si qua pœna. Ad prædicta adde qđ gl. in ru. C. de decre. decu. li. x. tenet q̃ valet statutũ, q̃ pẽ teneat̃ soluere pœnã pro delicto filij. quã ad hoc alle. Bal. in l. j. C. ne fil. pro pat. per Imol. & moder. in l. cũ filius. in prin. j. de ver. ob. Itẽ vide bal. in l. lex Cornelia. in princi. ff. de vulg. & q̃ not. Bart. in d. §. si impuberi & Bald. in auth. si captiui.

¶ Patrẽ soluere. Qđ sequit̃ Bal. in l. certũ. in ij. co. C. fami. erciscẽ. facit tex. in l. sed & si ideo. solu. mat. & ibi Imol. & ettã ibi pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

batur q̄ ſoluere pro carcerato, etiam ſi ſit coniuncta perſona non præſumitur ſolutum animo donandi, ſed animo repetendi. & ibi hoc etiam no. Imol. quid in matre, fratre, amico, & patre, vide Bald. in d. l. liber.

a ¶ Filius. Hūc tex. alleg. Bal. in rub. C. de verb. ſigni. in ver. ſed qđ ſi teſtator.

b ¶ Vltimò. Et vide tex. in c. ſicut. de iureiur. vbi illud. quod quis fecit vt canonicus, nō nocet ei vt epō: ita illud q̄ fecit qs vt Cardinalis, nō nocet vt pap. Et vid Bal. q̄ ad hoc allegat multa iura. An. barb.

c ¶ Sibi p̄iudicat hoc dictū ſimpliciter refert & ſequitur Ro. in l. ſi in mora. in pe. col. ſolu. matri. 1

d ¶ Non pōt liberare. Vtrū filius poſsit liberare debitores p̄ris adeo q̄ ipſo fctō hærede ſibi p̄iudicet, vide Spe. i tit. de pac. §. pe. ver. qđ ſi filius. & Bar. in l. filius. J. đ ſo. Ego alias tenui iſtā opi. hic, niſi filius dubitaſſet đ vita patris, p̄ l. nec nos. cū ibi not. hic allegatā vel niſi patre volēte feciſſet liberationē. l. fi. C. de pac. q̄bus caſibus valebit liberatio ſemp, & nocebit, p̄ regulā l. cū vir. J. de vſuf. nec placet opin. Bartol. in d. l. fin. quā ſequitur Imo. p̄ l. ſeruo alieno q̄ & a q. q. a ſua diffinitio eſt cōtra tex. in d. l. cū vir. ver. ſciēti, iūcta l. ſi fundū ſciēs. C. de eui. & not. etiā doct. in d. l. cū vir. for te ēt attētari poſſet in diſtrictē tale pactū valere, fauore liberationis, p̄ d. l. & ſuū. §. de pac. q̄ ita alleg. Bar. i l. ſtipulatio hoc mō cōcepta. đ ver. ob. ad fi. & in l. fi. ad fi. C. de pac. & ſi vera eēt opi. & tūc eſſet verū i lucratiōeti. lucratiuo put vī loq tex. i d. l. & ſtū p̄ doc. i l. q̄ius. circa iij. co. đ pac. in vj. vbi per Lapū. 2

e ¶ No. mirabilē text. No. p̄ officiali q̄ī debet ſyndicari, adđ q̄ dixi poſt bar. i l. Aure. §. Caius. de lib. le. bar. et Bal. i l. obſerua re. de offi. p̄cōſ. & le. q̄ notat Bal. & Imo. i d. l. ſi ſeruus vetitus.

f ¶ Titi fili. Adđ Bar. i materia huius legis i l. quoties. & l. q̄ doris. ſo. mat. & q̄ dixi poſt Bar. i l. filię. C. fami. herc. & no. Bart. i l. ſi donationis. C. de coll. Et de hoc tex. vide p̄ Bal. i l. cū virū. C. de fideic. & in l. ij. C. de inoff. do. & per Bal. i l. filię. in vij. co. C. fa. erci. & i l. filiū. i vj. co. et iij. i ver. vltrius q̄ro. & adđ tex. i l. cū p̄. §. p̄ plumb⁹ de le. ij. & vid Bar. in trac. duorū fratrum.

g ¶ Ac ſi diceret. Relictū iure Falcidiæ habeſ p̄ inſtitutione. et idem voluit Bal. in auth. vnde ſi parēs. C. de inoffi. teſta.

h ¶ Vxori. Et hāc legē limitat vt p̄ Bal. i l. & ſi poſt tres. in xiij. col. cū ſeq. in lec. ſi quis cau. & colligitur ex no. per Barto. in l. ſi inſulam. in iij. q. de verb. obl.

cedere: vt l. j. C. de pe. eius qui lib. Rñdeo duobus modis, primò hic ideo pōt agi actiōe eſt teſtō, qa cōtinet plus, q̄ actio īter viuos: vt l. iij. §. ſi rem. ſ. de lega. iij. Vel dic q̄ id, quod † dicit, manumittēdo īter viuos, peculium videtur concedere: verum eſt ni ſi aliter de peculio diſpoſuerit: ſed hic aliter diſpoſuit in teſtamento, vnde manumittendo non videtur peculium concedere.

☞ *Diſpoſitio inutilis facta inter viuos circa ſpeciem, derogat generi: ſecus in ultima uoluntate.*

Filius familias an poſsit liberare debitores patris, ita ut eo effectio patrefamilias ſibi præiudicet.

Filius. [a]Inutilis † diſpoſitio circa ſpeciem facta inter viuos derogat generi. h. d. Contrarium eſſet, ſi in vltima voluntate, diſpoſitio ſpeciei eſſet inutilis: vt l. ſi. §. ſi. de auro & argen. lega. & no. in l. iij. §. ſi. ſ. de leg. iij. & dixi in l. quæſitum. §. penu. & fi. ſ. tit. j. Vltimò [b] iſte tex. facit ad q. † vtrū filiusfamilias poſsit debitorem patris liberare. & ſic eo facto patrefamilias præiudicat ſibi. Et videtur quod ſic: vt hic, & l. ſi cùm optio. ſ. de opti. le. & l. denicq. §. idem quæritur. ver. plus ait Sabinus. ſ. eo. In contrariū facit l. j. §. quod ait prætor, voluntate j. quorum le. & l. cum ita. §. fi. ſ. de leg. ij. & not. gl. in l. nec nos. C. de capti. Ita dicit dy. De iſta quæſtione videtur caſus in l. & ſuum. §. ſed & ſi quis. & §. ſeq. ſ. de pac. Breuiter puto ſi quidem filius habet aliquam ſpem de præſenti contra debitores paternos, quia ſibi ſunt obligati ſub conditione: tunc poteſt facere liberationem, quæ eo facto patrefa. ſibi præiudicat: vt l. & ſuum. ſed & ſi quis. ſ. de pact. & l. ij. §. quod ſi in patris. in fi. ſ. ſol. mat. Si verò nullam ſpem habet niſi ſuccedendi: tunc iſta ſpes non attenditur & ab iſta ſpe non poteſt liberare[d]: quia non attenditur talis ſpes; vt l. poſt emācipationem. §. j. de libe. lega. Ad idem. l. j. §. quod ait pretor. j. quorum leg, ſed poteſt ſe obligare, vt ſi hæres erit quod non petet: licet hoc faciendo ſortè eſſet indignus hæreditate patris: vt l. fi. C. de pact. & l. quidam in fi. & l. ſeq. j. de do. & j. de his quibus vt indignis. l. ij. in fi.

Si Sticho. Iſtum legē declara vt dicit gl. &c.

Dominus. §. Dominus. Opto. del. cū quæſtio. C. de lega. Sol. gloſ. ibi loquitur quando legauit eandem rem pluries ſub eadem appellatione: hic ſub diuerſis: quia primò ſub peculij: ſecundò ſub nomine vicarij ſpecialiter. Et iſta eſt bona ſolu. pro qua facit quod not. j. de ſtipu. ſer. l. iiij. Dices tu, nonne cùm legat vicariū, iſtud eſt nomen peculij. Reſpondeo illud non eſt propriè peculium, ſed quædā demōſtratio, q̄ reſpicit ſeruū. Alij aliter dicūt, & legunt hanc legem alio modo, de qua lec, nō curo: quia non cōtinet vtilitatē.

Dominus Sticho. Primò ſeruus geſsit negotia liberti. Secundo libertus decedit, & inſtituit patronum pro dimidia. Tertio decedit patronus, & libertatem dedit ſeruo ſub conditione, ſi rationes reddiderit de his, quæ geſsit in bonis liberti. Quartò deceſsit ſeruus redditis rationibus, & reliquis ſolutis, & ad libertatē productis. Quæſtio eſt, an hæres patroni teneat cedere actionē hæreditibus agētibus cōtra debitores, p̄ q̄bus ſoluit. & dicit q̄ teneē. Ita ponit caſum Dy. & tene mēti.

Teſtamento codicillis. Quod dñs debet ſeruo, cōputaē i peculio, ſi talis erat dñi cōſuetudo. h. d. Op. q̄ talis ſcriptura ſeu cōſuetudo nō debet inſpici: vt l. cū certū. ſ. de vi. tri. & oleo le. Solue vt ibi. Itē op. de l. ſi peculiū. §. ſicut. ſ. eo. Sol. hic p̄pter cōſuetudinē.

1 ☞ *Si officialis non debet ſyndicari ex forma ſtatuti, an poſsit ſyndicari de eo quod de bonis communis ad eum peruenit.*

Seruis. Seruis, quos teſtator iubet non debere ſcruptari, & ſine inquiſitione eſſe, eis nō videtur legare peculiū,

e nec reliqua. h. d. No. mirabilē tex. ad ſtatutū quod dicit, q̄ talis

1 officialis † non debeat ſyndicari, nec ſuper eum inquiri: quia verū eſt, niſi pro reliquis ex eo q̄ remāſiſſet penes eū de bonis cōis: vt hic. q̄ tene mēti. Facit l. ſi ſeruus vetitus. ſ. de leg. j. & l. ſi qs ratiōes. j. de lib. le. & l. Aure. §. j. e. tit. & l. qdā dicēdēs ſ. de admi. tut.

1 ☞ *Pater ſi ſtipulatur pro filio, videtur in dubio in peculio profectitio cōcedere.*

2 *Pater ſi facit filiū ſtipulari, an tūc videatur potius donatio, quam peculium remiſiuē.*

3 *Teſtamentū in quo pater aſsignat filijs peculiū, etiā ſi nō dicat, iure inſtitutionis valet.*

4 *Relictum factum filio iure Falcidiæ valet, acſi diceret, iure inſtitutionis.*

f **Titi fili.** [f]Quod pater † pro filio ſtipulatur in profectitio peculio, in dubio ei cōcedere videē

1 h. d. Eſt bona lex, & menti tenenda. Ad hoc facit lex quod fructuarius. de acqui. re. do. vbi dominus dando ſeruo, videtur in dubio ſibi concedere in peculium. & hoc eſt verum q̄n pater ipſe ſtipulatur pro filio: tūc enim cū nulla tradi io vel aliquid, quod pro traditiōe ſit, interuenerit videē in peculiū profectitiū cōcedere. Facit l. j. C. de caſtrē. pec. † Sed ſi pater fa-

2 ceret filiū ſtipulari: an tunc videreē potius donatio q̄ſ peculium p̄fectitiū? Dic vt dixi in l. ſi pater. in prin. j. de do. lac. de A re. di-

3 cit, † q̄ ſi pater aſsignat filijs ſuis peculiū, nec dicit, iure inſtitutio-

4 nis, q̄ teſtamentum valet. Sed † quid ſi reliquit iure Falcidiæ fi-

g lio? Certè valet, ac ſi diceret, [g]iure inſtitutionis. Gl. eſt in l. ſi patronus. §. j. j. de dona.

De penu legata. *Rubrica.*

1 ☞ *Penu legata, & ſi nō deē, aliquid legetur nōie pœnæ an ſint plura legata, uel unū.*

3 *Penus quādo legatur ſub cōditione, ante morā eſt in obligatione ciuili & naturali.*

4 *Penus ſi legatur, & ſi nō præſtetur ſit legata pœna: quando peti poſsit ab hærede.*

5 *Lite conteſtata ſi hæres offert penum, an liberetur à pœna pecuniaria legata eo caſu quo penum non daret.*

Euentus conditionis quem in morā non conſtituit.

6 *Mora q̄ poſsit purgari ante euētū dici tacite uel expreſsè uel ante litis conteſtationē.*

Mora non purgatur, quando adiecta eſt dies, & pœna. fallit in iudicijs.

7 *Mora purgatur ante litem conteſtatam, quando principalis diſpoſitio eſt notata per pœnalem: ſecus ſi in principali eſt adiecta pœna & dies.*

L E X I.

h **Vxori.** [h]Si legatū pœnale incipit à præcedēti diſpoſitiōe, ipſum legatū eſt in præſtatione, non in petitione quo ad executionis effectū, & mora pōt purgari vſq̄ ad litis cōteſtationē vel diē à teſtatore ſtatutum, ſiue legatum ſit vnū, ſiue in annos ſingulos. hoc d. Diuiditur. Primò ponit thema & quæſtionē. Secundò reſponder quando legatum ſit vnū. Tertiò quando legatū & pœna ſunt in annos ſingulos. Quartò q̄n legatum eſt in annos ſingulos pœna eſt vna. Secunda ibi: & ſi q̄dē. Tertia ibi: quid ſi in annos. Quarta ibi quid ergo. vſq̄ ad fi. Quę-

1 ro † quando legatur penus, & ſi non fuerit datum aliquid nomine pœnæ: an ſint plura legata vel vnum. Gloſſ. dicit hic, & veritas eſt, aut incipit à præcedenti cōditione: & eſt vnum legatum. hic eſt caſus in l. ſi penū. in fi. j. quando di. le. ce. & l. ita ſtipulatus. infrà, de verbo. obliga. Si verò incipit à præcedenti diſpoſitione duo ſint legata: vt dita lege, ſi penū. in prin. ſed quia vna præſtatio ſufficit, quandoque videtur vnum legatum: vt l. cū ſine præfinitione. j. quādo di. le. ced. & ita debet intelligi. l. j. §. itē ſi ita. in fi.

2 j. ad le. Fal. Dicit hic q̄ ſola pecunia eſt in obligatione. † Quęro vtrū penus ante morā ſit in obligatione ciuili, & naturali. Gl. q̄

ſic

Universidad de Deusto

sic in l.penũ.j.qñ di.le.ce.licet aliter quidam dicant. j. ad l.fal.l.j.
3 §.itẽ si malè.†Quæro vtrum ipsa penus possit petiri. Tex.hic videtur dicere q̃ nõ.& habes gl.in l.j.§.item si ita.j.ad leg.fal. tangitur in l.duo societatẽ.s.pro socio.Contrariũ no.j.de act.& obl. in l.obligationũ ferè.§.fi.Sol. Aut quis vult petere penũ quo ad effectum,vt ipsam inuito hærede consequatur:& non põt: quia cũ post litẽ cõtestatã primũ legatũ nouetur per pœnalẽ stipulationem,& illa transfundatur,vt hic,& d.l.si penũ.& l.j.§.item si ita.j.ad l.fal.patet q̃ non põt fieri condẽnatio.& ita debet intelligi hic.Sed quantũ ad effectum inducendæ moræ,vel nouationis,potest peti:vt l.obligationum ferè.in fi.j. de actio & obl. q̃ sibi no.Et ita dicit Old.& ita scripsi in l.ita stipulatus. in fin.j. de verb.obl. Item dicitur hic q̃ quis potest soluere penũ, donec lis
4 contestetur.†Quæro vtrum post litis contestationẽ quis offerendo penũ liberetur à pœna pecuniaria.Rñ.aut lis est contesta
a tur purgatio moræ:vt hic.ibi:cũ eo lis de pecunia contestetur. Ita debet intelligi l.si insulam.j.de verb.obli.& l.si ita q̃s.§.Seia. de verb.obl.& q̃ ibi no.Sed si lis non esset contestata super pecunia:tunc admitteretur purgatio moræ etiam post litem contestatã:quia reus quandoq; offerendo id quod petitur,liberatur:vt Insti.de perpe.& tẽp.act.in fi.& l.interdum.§.fi.de ver.obl.licet gl.aliter ibi dicat:& non bene.Sed in hoc est differentia:quia lite contestata super pecunia,nõ sufficeret sola oblatio:vt l.sed & si alia die.§.de consti.decu.Sed requireretur oblatio,& cõsignatio,q̃ haberetvim solutionis:vt insti.de perp.& tempo.ac.§.fi.Et de hoc dixi in l.si insulam.j.de verb.oblig.Quæro: dicitur hic q̃ potest purgari mora,donec lis cõtestetur,nisi aliud tempus.&c.
5 †Quæro exemplum,qñ est statutũ tempus ex mente testatoris, dicit gl.quando iussit aliquid dari de fructibus futuri anni. Ista
b gl.ᵇvidetur expresse contra opi.omnium doct.dicentiũ, q̃ euentus conditionis quem in mora non cõstituit. Ita tenent docto.in l.in minorum.C.qui in cau.in integ.resti. non est ne.& Gul. de Cu.in l.quod te.§.si cer.pe.Dixi in l.quoties in diem. j. de verb. obli.& l.ita stipulatus.e.ti.Sed cõstat q̃ qñ legantur fructus futuri anni,obligatio est cõditionalis:vt l.j.in fi.j.de cõdi.& demõ malè ergo dicit ista gl.Breuiter vel dicamus q̃ ista glo.non posuit bonum exemplum:sed est ponendũ per l.nec semel. §. si in habitatione.j.quando di.lega.ce.vel sustinendo gl.dic q̃ hic fructus futuri non fuerunt adiecti obligationi,sed executioni:& sic natiuitas obligationis non differtur:vt l.quidam testamẽto.§. de leg.j.& l.Lucius.de ali.& ci.le.Dixi plenè in l.inter stipulantem §.sacram.j.de verb.obli.& tunc ista gl.sine scrupulo procedat.
c Item dicitur hic q̃ post litis contestationẽ purgetur mora.Quæ
6 ro:†vtrum ante euentũ dici expresse vel tacitæ,vel ante litis cõtestationẽ possit purgari mora.Videt q̃ nõ:quia est adiecta pœna:ergo &c.vt l.magnam.C.de contrahen.& cõmit stip. Cõtrarium dico q̃ admittitur purgatio quando est adiecta pœna tãtũ secus si esset adiecta dies & pœna,vt ibi.Fallit in iudicijs secun-
7 dũ materiam l.& si post tres.s.si quis cau.Secundũ†hoc habetis hic,qñ principalis dispositio est nouata per pœnalẽ,admittitur purgatio moræ ante litis cõtestationẽ.Casus est hic.Et no.q̃ si sit adiecta pœna,& dies exp̃ssa vl' tacita,nõ admittitur purgatio:vthic.

1 ☞ *Non est differentia quando penus uel penu legatur semel tantũ,uel singulis annis. Mora quod purgetur usque ad litis contestationem in legato,uel debito annuo.*

2 *Mora non potest purgari post euentum diei,quando dies est apposita causa differendæ solutionis.*

3 *Stipulatio pœnalis an committatur in omnibus statim quod cessatum est in una ex pluribus præstationibus.*

4 *Contractus bonæ fidei,an nouetur per stipulationem pœnalem sequentem.remissiuè. Legata habent naturam contractuum bonæ fidei.*

5 *Statutum quòd extrahenti sanguinem alicui in platea amputetur manus, nisi soluerit centum:usque ad quantum tempus poterit soluere centum remissiuè.*

1 **Q**uod si in annos.†Quæro,vtrumsit differentia quando penu vel penus debetur singulis annis,vel quando semel tantum.Glos.videtur dicere quod non,in glo.quæ incipit,sed certè,&c.posita in præcedẽti ver.Illud nonvidetur verum.Nam qñ est vnicum tãtũ legatũ admittitur purgatio vsq; ad litis cõtestationẽ,sed qñ est ī singulos annos,cum habeat diem,non videtur quod admittatur purgatio propter diem:vt quidam habent hic additionem Dy.Sed nõ credo Dy.dixisse:quia puto q̃ admittatur purgatio ante litis cõ-
2 testationẽ.Nam q̃ dicit,†qñ dies apponit, a euẽtus diei cõstituit quẽ in mora: intellige de die apposita causa differẽdæ solutionis. secus si causa multiplicãdæ obligatiõis: vt in legato in singulos annos.Nam nõ est cõ b gruũ q̃ eodẽ tempore oriatur actio & mora cõstituatur:vt l.q̃ dicimus.j.de sol. & iõ c admittitur purgatio vsq; ad litis cõtestationẽ,vt hic.nisi poneres appositã esse aliã diẽ causa differẽdæ solutiõis:vt si dico,ī annos singulos in paschate:quia post euentũ diei appositi causa differẽdæ solutionis non ad- d mittitur purgatio.Venio ad quartã partẽ,
3 & quæro:†vtrũ qñ sunt plures præstatiões, statim cum est cessatum in vna,cõmittatur c stipulatio pœnalis in oĩbus. Breuiter dic: quãdoq; disponẽtes,vt testator,vel alij cõtrahentes apponũt dispositionẽ per nomina collectiua:vt puta,si oĩs pecuniadata nõ e erit,tunc centum dabis nomine pœnæ: vel in sua quaq; die pecunia soluta non erit,tã tũ dabis:q̃ dictio est nomẽ collectiuũ: vt l. hoc articulo.de hære.insti.tunc nõ cõmittitur stipulatio,nisi ela pso toto tẽpore:vt l.si necessarias.§.si annua.in prin. §.s. de pig. act.Qñq; apponitur dispositio stipulationis pœnalis, per verba distributiua:vt hic:si aliqua pecunia non fuerit soluta termino suo,tãtũ dabis noĩe pœnæ.tũc statim cũ est cessatũ in vna,committit stipulatio pœnalis in totũ:vt d.§.si annua.in fin.Qñq; est dubiũ,quia vtit verbis simplicibus:vt si solutũ nõ fuerit,tãtũ dabis noĩe pœnæ,& tũc videt mẽs disponẽtisvt statim cõmittatur stipulatio pœnalis in totũ.Hic est casus no.& mẽti tenẽdus.Hic est quartus casus indubitabilis qñ pœna particulariter adijcitur cuilibet particulari solutiõi:de quo loquit.§.q̃ si in annos. §. q̃
4 xi.& l.lecta.§.si cer.pe.Vltimò no.†q̃ ex hoc reprobat opi.Dy. Frã.& Accur.& Gul.in l.q̃dia.§.de act.emp.vbi dicit,q̃ cõtractus bonæ fidei nõ nouet p̃ sequentẽ stipulationẽ pœnalẽ.secus ī cõtractibus stricti iuris.Hoc nõ vr verũ:vt hic,& l.j.§.itẽ si ita. j.ad l.Fal.& l.si penũ.j.qñ di.le.ce.Nã scitis q̃ legata habẽt naturã cõtractuũ bonæ fidei:vt l.in minorũ.C.in q.cau.in inte.resti. nõ est ne.& l.Seia.ī fi.de do.cau.mor.& tñ videris q̃ p̃ sequẽtem stipulationẽ nouat.q̃ plenè examinaui ī l.ita stipulatus.īvltimis
5 cõtrarijs.j.de ver.ob.dic vt dixi.†Quæro:statutũ dicit q̃ si aliqs d extraxerit sanguinẽ ī platea,amputet sibi manus,nisi soluerit cẽtũ.vsq; ad quãtũ tps poterit soluere ista cẽtũ? Dic vt l.itẽ veniũt. §.idẽ rectè.s.de peti.hęredi.vbi innuit tex.q̃ vsq; ad sententiam.

1 ☞ *Statum prohibens sagittamenta extrahi extra ciuitatem tempore guerræ, prohibet balistas extrahere.*

LEX III.

c **Q**Vi penum. Esculenta,& proculẽta ad vsum patrissa.& amicorum ipsius indefinitè legato penorũ continẽtur spãle verò legatũ ad ipsius vium restringitur,& si arida penus legetur,nulla vasa cõprehẽdit.liquida verò vilia tantũ vasa cõprehẽdit,& si legatũ penorũ extinguitur,& legatũ vasorũ.h.d.No.tex.ibi:escu
1 lenta vtrũ ea quæ &c.factum†est statutũ tempore guerræ q̃ nõ possunt extrahi sagittamẽta de ciuitate:vtrũ balistæ possint extrahi? Videt q̃ sic:quia non sunt sagittamenta. Sed contrarium est veritas:quia pariter disponitur de sagittamẽtis & instrumẽto cum sagittamentum emittitur.Tex.est hic.& vide q̃ per istum tex.in hac materia dixi in l.ita stipulatus.in xij.col.j.deverb.obl.

1 ☞ *An parata ad uendendum ueniant in legato.*

NAm quod liquide.

ITem si quis. No.tex.ibi:vasa autem,& ibi capit secum.h.d.Penoris legatum venalia non comprehendit:& sic promiscuè vtebatur: tunc ad
1 vsum annuum venalia continet.De hoc†an ea q̃ sunt causa vẽdẽdi veniant,habuistis in l.generali.§.vxori.s.de vsufru.leg. & l.q̃dia.s.de fun.instru.& l.pediculis.§.item cũ q̃reretur.j.de au.et argẽ.le.& ideo si aliquis vult legare apothecam suã cũ omnibus f pannis,dicat:lego apothecam cum pannis,siue sint venales, siue non.Et ita de facto ego consuluisse recordor,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Si cui. In isto. §. fi. habes tex, sing. quali ter exceptio declarat regulã, & ita ipsum vt singulare allegat Imo. in l. filio præterito. de inst. testa. De qua materia vid bar. de vsufru. leg. in l. generali. §. j. in l. quæsitum. de fun. instru. et no. in c. in nostra de sepul. per gl. & doc. in l. in his. de legi. per Dy. in c. j. de reg. iu. I vj. & per glp. in l. j. de re. iu. & in l. generali. §. j. ã. alleg. & q ibi not. Bar. secundũ Imo. ibi, & Bar. no. & doct. in l. actione. C. de transac. Imo. in l. si ita legatũ. in prin de leg. j. dicit q nedũ exceptio restringit regulã, sed per eã legatũ restringitur, vt hic et ita si legatũ annulle tur: vt ibi per illũ tex probatur contrariũ.

b ¶ Penum. Quid cõti neat legatũ fcũ vxori suæ, de camera sua quid contineat, adde Bal. in rubr. C. de verb. signi.

c ¶ Massaritias. Adde Bal. in l. in legatis. C de leg. & Ange. in l. iiij. de leg. j. & vide in l. proxi.

d ¶ Quandoq; Princeps de errore principis, & quo, & quã do erret Princeps in iure, vide Bal. in l. ij. C. si contra ius, invij. colum.

1 ☞ *Ciuitatis, uel urbis appellatio finitur muris.*
Ciuitate interdicta, an suburbia sint interdicta. remissiuè.

Si ita. †Verbis seu ciuitatis appellatio muris finit: vt Roma & Perusiũ & similia cõtinentibus ædificijs. & hæc ad iectio, vrbana magis qualitatem q̃ locũ si gnificat. h. d. De hoc dixi in l. ij. j. dever. sig. & ibi plenissimè dixi. per hũc. §. est factũ c. si ciuitas extra, de sentẽ. excõ. lib. vj. vbi dicitur † q si interdicta sit ciuitas, vtrũ sint interdicta suburbia. Dicatis vt ibi. & dixi plenissimè in d. l. ij. j. de ver. sig. Vide glos. q̃ incipit, idẽ ergo dico. & si legaui. ista gl. videt cõtra istũ tex. quia si lego ea quæ sunt Romæ significat locus, vt in ea tantũ quæ sunt Romæ veniant sed si lego penum vrbanum, videor significare qualitatẽ: vt omnis quæ vbicunq; est, veniat: si tamen sit vrbico vsui destinata: vt hic, & j. tit. l. antepe.

1 ☞ *Relatiuum quis uel qui, an restringatur ad speciẽ præcedentem, uel genus.*

Si cui. a Iste est valde notabilis, & singularis. §. Habes ergo hic † q relatiuũ quis & qui. refertur ad genus & ad speciẽ exceptam. Vel potes dicere q hic in dubio relatiuũ refertur magis ad genus legatum, quam ad speciẽ exceptã, vt referatur magis ad penũ quã ad vinũ. Opp. relatiuum debet restringere id tantum, ad qđ refert: vt l. à filio. §. fi. j. de ali. & ci. le. sed hic ad vnum solum refertur: ideo illud tantùm restringit. Sed contrà, imò ad penum non põt referri salua ratione recti sermonis: qa penus est generis fœmini, & relatiuum est generis neutri. Contra de l. Plautius. j. de auro. & argen. le. So. Dictio penus, est omnis generis, vt s. l. pxi. §. nomẽ. & ideo debetis habere in tex. oẽ pẽnũ, vt sit generis neutri sed si habetis oẽm penũ, dicatis q dictio penũ, assumat diuersis modis. Vno modo q sit generis masculini, & referatur ad dictio nẽ, oẽm. Alio modo q sit generis neutri, & referat ad relatiuum, qđ. Quæro q̃ est ratio q istud relatiuũ, qđ Romæ erit, referat magis ad penũ, quã ad vinũ. Dicit gl. quia in dubio debemus inspicere q est minus: vt l. in obscuris. j. de re. iu. Cõtra istã rõnẽ facit l. in testamẽtis. j. de re. iu. Gl. nõ rñdet, alij doc. dicũt: rõ est ista, qa qñ excipit vinũ q Romæ erit: istud vinũ q Romæ est, est quod dã ĩdiuiduũ respectu penus. & qñ sequit enumeratio indiuiduorũ, restringit significationẽ gñeris. vt l. cũ de lanionis. §. cui fũdũ s. ti. j. Sed nihil est dicere: qa enumeratio indiuiduorũ restrigit significationẽ speciei nõ noiatæ, cõtẽtę sub gñe: nõ aũt restrigit genus, al's, vt plenè dixi ĩ l. q̃sitũ. §. pe. s. ti. j. iõ legatũ vini nõ venit qñ restrigit legatũ penus. Videtis, hic põt esse ista rõ, qa in eadẽ oõne ponit aliqd dispositiuè, & aliqd exceptiuè, dispositiuè omnẽ penũ, exceptiuè p̃ter vinũ, vñ in dubio relatiuũ debet referri ad id, q ponit dispositiuè, nõ ad id, q ponit exceptiuè. Ita loq̃t hic. Cõtra hoc facit. l. fi. §. Titia. j. đ lib. le. vbi ĩ dubio ẏba debẽt intelligi esse posita demõstratiuè, nõ dispositiuè. Dubito circa hoc

1 ☞ *Testator legando cameram suam uxori quid legare uideatur.*

Penum meam. Facit ista lex ad id, q quotidie fit: † legat testator vxori camerã suã: q̃ro quid cõtineat illo legato. Breuiter, non puto q intelligat camera id est locus, sed intelligo id est res ad cameram paratas, vnde vbicunq; sint tres, si tamen ad camerã sint paratæ, veniunt in legato: arg. huius legis.

De supellectili legata. *Rubrica.*

1 ☞ *Quæcũq; cõtinetur appellatione massaritiarũ, continẽtur appellatiõe supellectilis.*

LEX I.

Supellex Secũdũ cõmunẽ vsum invulgari hodie supellectilẽ nõ noiamus, sed appellamus massaritias ĩ vulgari: sed supellectilia ĩ litera li. Nã ista noia possũt ex vsu mutari. vt j. e. l. Labeo. iõ

c q̃cũq; reperis † cõtineri appellatiõe supellectiliũ, cõtinẽt appellatiõe massaritiarũ. Vñ si aliq̃s legat massaritias, nõ cõtinent asinus & equus, vt hic. Item quòd appellatione supellectilis cõtineant massaritiæ, videbitis j. l. proxi.

LEX III.

2 ☞ *Appellatione massaritiarum, nõ comprehenduntur arma, nec libri, nec apta ad reponendum, & an appellatione supellectilis ueniat culcitra,*

Supellectili. Tex. ibi: sunt qui rectè. no. q libri & † arma appellatione massaritiarũ nõ cõprehẽdũtur. Idẽ de rebus aptis ad reponẽdũ arma vel libros. Tene menti: qa sunt quotidiana. Itẽ in hac l. in princ. habetis q culcitra cõtinet appellatiõe supellectilis. Cõtrariũ habuistis j. de aur. & argẽ. le. l. argumẽto. §. j. culcitra põt esse de his rebus, de qbus põt dubitari an sit vestis, vt ibi: et an supellex, vt hic. sed cõsvsus loquẽdi nõ habet sevt cõtineat appellatione supellectilis, vt hic.

1 ☞ *Error Principis quando faciat ius.*
2 *Error communis quando habeatur pro ueritate. remissiuè.*
3 *Princeps licet non sit uerisimile quòd errat, tamen errare potest.*

Sed & de his. Opp. de seipso ad seipsum. Primò dicit q non debet inspici materia. Secò dicit q argẽtũ nõ est in supellectili. Sed distinguamus tpa, vt hic dicitur. Itẽ dicit hic q error Imperatoris facit ius Cõtra: ius nõ põt p errorẽ cõstitui: vt l. quod non rõne. s. de legi. Sol. Cyn. variat in so. in l. j. C. quæ sit lon. consue. in quarto cõtrario, & in l. consuetudinis. eo. ti. Finaliter Jac. de Are. quam sequit Old. dicit multũ bene iudicio meo. † Quandoq; Princeps, d vel alius, qui habet
1 d ius cõdendi legẽ, errat in ipsa legis cõstitutione: quia in veritate nõ intẽdit legẽ cõstituere: sed vtitur tanq̃ sit iam cõstitutũ: tunc nõ facit ius talis error: qa deficit cõsensus: vt l. quod nõ ratione, sec ũdũ vnã lec. s. de legi. Quãdoq; nõ errat in cõstitutiõe legis, sed in modo cõdẽdi, seu cõstituẽdi legẽ: & tũc dic, aut errat in eã de præterito: qa dicit Imperator q sic fuit iam cõstitutũ, sed erat per dissuetudinẽ sublatũ: ideo statuimus, &c Et tũc error facit ius: tñ tali modo nõ est trahendũ ad cõsequẽs: vt l. qđ vero. s. de legi. Secũdũ aliã lec. ita possumus intelligere hũc tex. q Imperator statuit argẽtũ: esse in supellectili, credẽs sic aliàs esse statutũ, cũ nõ esset. Si verò errat in eã dep̃senti. si quidẽ esset error talis, q faceret legis æquitatẽ cessare, cessaret lex: quia cessaret eã fina. Si verò error talis causæ nõ faceret æquitatem legis cessare: tũc valet lex, & error ius facit. Hoc ꝓbatur in l. qui in aliena. §. si is, & l. is qui putat. s. de acqui. hæredi. Et ista est materia propriè, an er-
2 ror cõis faciat ius. Itẽ † est alia materia, an error cõis habeat pro veritate, de qua tractat in l. Barbarius. s. de offi præto. & l. si arbiter. C. de sent. Sed videt q error vnius nõ faciat ius: sed error cõmunis sic, vt legibus cõtrarijs. solu. hic est error Principis, quem omnes debet seq. sed cõtra, quomodo Princeps errat. vt l. oĩn.
3 C. de test. Respõd. non † est verisimile q erret, sed errare potest. Vide gl. quę incipit, vt ebantur, &c ibi: de iurisdi. om. iudi. l. si per errorem. sed ibi est error priuati. Item ibi. l. ornamentorum. Sol. dic vt ibi: quia ibi etiam est error priuati. nota bene.

Instrumenti. Opponi. quod instrumentum non est supellex: vt l. Labeo. §. j. eo. sol. Id quod hic dicitur instrumẽti, &c. Intellige, scilicet, patris fami. nõ domus, vel fundi, vt s. eo. l. j.

1 ☞ *Communis usus loquendi dat significationẽ rei: et an sit propria significatio, nu. 4. ubi quòd est figuratiua.*
2 *Nemo existimandus est dixisse quod non etiam mente cogitauit.*
3 *Ratio quare cum testator uult minuere legatum: statur nudæ eius uoluntati: secus quando uult augere.*
5 *Statutum quòd statuta debant intelligi secundum propriam significationem, an intelligentur secundum communem usum loquendi.*
6 *Quantum tempus requiratur ad hoc ut usus loquendi dicatur communis usus utendi, & usus intelligendi, ubi quod tempus decem annorum.*
Practica probandi communem usum loquendi.
7 *Testis ad probandum communem usum loquendi, debet in ratione dicti dicere: quia per dictum tempus audiuit.*
8 *Testis interrogatus super communi usu loquendi, quomodo scit, si respondet quòd communiter audiuit dicere probat.*
9 *Communis usus utendi ut dicatur probatus, quantum tempus requiratur, quòd idem q in communi usu loquendi.*
Articuli in cõmuni usu utẽdi, qualiter formentur, & super eis habeãt deponere testes.
10 *Testis deponẽs super communi usu utendi si interrogatur quot personas uidit uti, quomodo respondet.*
11 *Articuli super communi usu intelligendi qualiter formentur, & super ipsis testes habeant*

Universidad de Deusto

bent deponere.

11 *Voluntas defuncti probatur ex communi uſu loquendi, utendi, & intelligendi. Lex quando dicit quod opinio omnium ſit, eſt, ex ſupraſcriptis probari debet.*

LAbeo. Inſtrumenta domeſtica advſum patriſſa. deputata ſupellectilis legatũ cõprehẽdit, ex propria ſignificatione vocabuli: & ea q̃ poſſunt ex diuerſis generibus cõtineri, ex vſu teſtantis cõplectũ tur legato: ſed in his quæ cõſtat aliã ſpeciem continere, teſtãtis vſus non inſpicitur. h.d. Diuide hanc legem. Ponit enim primò quid ſit ſupellex ſecundũ Labeonẽ. Secundò quid ſit ſupellex ſecundum Tuberonẽ. Tertiò ponit dictũ Seruij in his, q̃ poſſunt diuerſis generibus cõtineri. Quartò ponit dictũ Tuberonis cõtradicentis. Seruio in vno mẽbro ſui dicti. Quintò ponit dictũ Iuriſconſulti authoris huius legis, in quo Tubero reprehenditur & dicto Seruij ſtatur. Secunda ibi. Tertia ibi, ſed de his. Quarta ibi: idem Tubero. Quinta ibi: ſed & ſi magno. In text. ibi: quare ſpeciem. &c. ad quẽ vſum deputatæ ſunt ſecundũ Dy. No. tex.

1 ibi: non enim ex opinio. † quod communis vſus loquẽdi dat ſi-

2 gnificationẽ rei. † No. etiã ibi: cæterũ. nemo exiſtimandus eſt dixiſſe q̃ nõ etiã mẽte cogitauerit. Dic, ſed per vſum patriſſa. etiã in rebus, quas cõſtat alterius generis eſſe, eius mentẽ habemus: ergo de verbis nõ eſt curandũ, ſ. cundũ Tuberonẽ. Opp. dicitur hic q̃ argentũ eſcariũ eſt alterius generis cũ ſupellex. Contra. j. l. Sol. Verè eſcariũ non eſt alterius generis: imò de his, de quibus dubitatur. Et hoc voluit Iuriſconſultus dũ ponit exemplũ de argento eſcario. Item opp. dicitur hic q̃ ex cõi vſu, non ex opinionibus ſingulorum debet inſpici. Contra opinio. cuiuſq; inſpicit: vt l. legata. j. eo. & l. Quintus. §. argento. j. de auro & argen. lega.

a *Huius timore glo. magna* loquitur hic multum bene, & quaſi non indiget additione aliqua. Vide ipſam, quæ incipit, ſ. proprio

3 &c. & ibi: aliter dic vt ibi, & bene, & ibi no. † Quæro quæ eſt ratio differentiæ q̃ quando vult minuere, ſtatur voluntati defuncti. ſecus quando vult augere? Rñdeo, q̃ diminutio legati fit nuda voluntate defuncti, etiã tacita in l. iiij. j. adimẽ. lega. Sed dari nuda volũtate nõ poſſet: quia quãdo incognita verba exprimit, remanet nuda voluntas: vt d. l. iiij. Solue vt ſ. ea. glo. Item ibi l. ſi quis. in prin. Solue vt ſ. quia ibi ſignificatio verbi aliquo modo poterat extẽdi ad id, de quo ſenſit. Quæro q̃ ſunt illa, de quibus põt dubitari, an ſint alterius generis vel non. Vnũ exẽplũ ponit hic de argento eſcario: aliud eſt in culcitra: vt ſ. eo. l. iij. in princ. cõiũcta l. argumẽto. §. j. j. de aur. & ar. leg. Itẽ in tapetis vt ſ. e. l. de tapetis, cõiũcta. l. argumẽto. §. j. j. de auro & arg. leg. Dicitur hic,

4 † non enim ex opinionibus, &c. quæro vtrum *b* communis vſus

b ſit propria ſignificatio vel impropria. Reſpondeo, cõis vſus poteſt eſſe idem cũ propria ſignificatione, & nil repugnat. & poteſt eſſe q̃ aliud eſt propria ſignificatio, & aliud cõis vſus loquendi: & tũc nõ erit propria, ſed figurata. l. cũ de lanionis. §. aſinã. ſ. de fun. inſtr. & hoc dicit gl. hic. quæ incipit, ſcilicet proprio. &c. Ex hoc quod dicit, figurata concluditur q̃ nõ eſt propria. Nã figura & imago. non eſt proprie id, quod figuratur: vt l. ij. C. de iur. aur. an. & l. imaginaria. j. de reg. iur. Præterea, populus non poſſet facere quòd verè alteretur propria ſignificatio rei: vt lege ſecunda. de vſufruc. carũ rerũ quæ vſu conſu. Vnde concludo, q̃ cõmunis vſus loquendi non eſt propria ſignificatio, ſed figuratiua Et iſta ſunt verba Iaco. Butri. in quadã ſua diſputatione. & hoc

5 eſt vtile ad ſtatuta, quæ dicunt quòd † debeant intelligi ſecundũ propriam ſignificationem: aliàs ſi tale ſtatutum non reperiretur:

c ſtaremus communi vſui loquendi: & recederetur à propria ſignificatione: vt l. librorum. §. quod tamen Caſsius ſuprà de legatis tertio. Et pro huius declaratione habemus videre tria. Primò communem vſum loquendi. Secundò communem vſum vtendi. Tertiò communem vſum intelligendi. & videntur idem pri-

6 ma facie: & ſunt multũ diuerſa: vt infra patebit. † Quæro ergo, dum dico communem vſum loquendi, ſeu vtendi, ſeu intelligẽdi, quanti temporis vſus requiritur. Glo. hic multum no. videtur dicere, quod requiritur vſus longi temporis: ibi dum dicit, & ſic vſitata, &c. qui vſus fit per curſum longi tẽporis: vt lege, de quibus. ſ. de legi. & lege, conſuetudinis. C. quæ ſit long. conſuetud. Circa communem vſum loquendi pone exemplum. Teſtator habens multos equos, legauit alicui palafrenos ſuos, dubitatur quid intelligatur appellatione palafrenorum ſuorum. Certè debet declarari à communi vſu loquendi. Ad declarãdum autem

d communem vſum loquendi formabis arti- a ¶ Gl. magna. Iſtã gl. allegat p meliori de corpe iuris Imo. in l. ſi quis in fũdi. de le. j.

culum, q̃ à decẽ annis citra[d], & per ipſum tempus communis vſus loquendi fuit in hac ciuitate vnde eſt teſtator, vel vbi teſta- b tor conuerſabatur, quod equus talis conditionis appellaretur palafrenus. quod autẽ dixi à decem annis citra, & per ipſum tempus, dixi propter ea quę ſ. dixi: quia ad hoc vt communis vſus conſtituatur, requiritur vſus longi temporis. quod dixi vnde teſtator eſt, vel vbi conuerſabatur, probatur in l. nummis. ſ. de leg. iij. & l. ſi ſeruus plurium

7 §. fi. ſ. de leg. j. Sed † quid dicet[e] teſtis ſuper

e hoc articulo[f]? Reſpondeo: dicet[f] contenta in

f articulo vera eſſe. Interrogatus quomodo ſcit, Dicet: quia per dictũ tempus in dicto loco audiuit equum talis conditionis ab omnibus tractantibus de hoc, palafrenum vocari. Quare dico audiuit[g]? Reſpõdeo, qa ratio teſtis debet concludere id, quod per

g ſenſum corporeũ cõprehenditur[g]: vt l. qui teſtamento. §. fi. ſ. de teſta. & de his quæ in teſtamento delen. l. j. in princi. & ideo ſi teſtis interrogatus quomodo ſcit, reſponderet[e] & diceret: quia ſic communiter dicitur, nec apponeret ſe audiuiſſe, nihil concluderet: qa nõ teſtificatur aliquid quod ſuo ſenſu perciperet. Facit q̃ no. Inno. in c. cũ cauſam. extra, de teſti. Sed quæro: † ſi teſtis interrogatus quomodo ſcit, reſpondet

8 quia ſic communiter audiuit dicere, & non repetit dicto tempore, vel in dicta ciuitate: probat ne? Videtur quod non. Licet enim primò dixerit articulum verum eſſe: tamen in ratione tempus & locus nõ videtur repetitus: arg. l. qui fundum. ſ. de cõtrahẽ. empt. Crederem contrariũ ſalua meliori delibera- d tione: quia ſi ratione dicti intelligimus de alio loco vel tẽpore, quã in dicto dixerit: reperitur quòd dixerit diuerſa & varia: qa locus & tempus diuerſitatẽ inducũt: & ideo

h debet puniri pœna falſi: *h* vt l. eos. j. de fal. & e l. q̃ falſo. ſ. de teſt. ideo ne incidat in falſita-

i tẽ, debemus rationẽ ſupplere inquantum poſſumus: vt in c. cùm tu. extra, de teſt. & in f prima conſtitutione. C. in §. quibus. Secun-

9 dò quæro. † de cõi vſu vtendi, quanti tpis debet eſſe. ſ. dictũ eſt, & pone exemplũ in l. q̃ ſi nolit. §. quia aſsidua. ſ. de ædil. edic. & l. excepto. C. loca. & ibi ponũtur plura exẽ- g pla. C. de agri. & cenſi. l. dũi prædiorũ. li. xj. & l. ſi prius. §. j. j. de aqua plur. arcẽ. Articulus formabitur ſic, q̃ à decem annis citra; & per ipſum tẽpus cõis vſus fuit in ciuitate h iſta, & ille qui emeret pannũ de lino, haberet ad mẽſurã brachij maioris. qualiter deponet teſtis[i]? Rñ. dicet cõtẽta in articulo vera eſſe. Interrogatus quo ſcit, dicet: qa ſicvi dit vti emẽtes & vendentes in dicta ciuitate à decẽ annis citra, & per ipm tpus. & poſſent formari q. ſupradictæ, quas omitto. dic

10 vt ſ. Sed q̃ro: † ſi interrogat quot perſonas vidit vti, quæro de quot debeat deponere? Rñ. ſtat in arbitrio iudicis. Nã ſi qdẽ eſt factũ quotidianũ, regrit q̃ talis vſus ſit factus à multis perſonis. Sin verò nõ eſt factũ ita quotidianũ, nõ requirit factũ à multis pſonis; vt l. cũ qdã. §. q̃ dicit. ſ. de acq. hære. cũ glo. quæ incipit, multorũ opi. & ibi dixi. & aduerte: qa oportet q̃ dictũ teſtis cõcludat q̃ à prima die, qua vidit, cõcurrerẽt iſti decem anni. & etiam ſi poneret in articulo,

¶ Quęro vtrum. An cõis vſus loquẽdi ſit ppriavel impropria ſignificatio, addũ bar. & Doſi. in rubr. de ope. no. nuncia.

c ¶ Cõi vſui loquẽdi. In ſtatutis ſtam[9] cõi vſui loquẽdi. Addgl. no. i c. nõnulli. de reſcri. in c. cupiẽtes. de ele. in vj. & q̃ no. Io. An. in c. fundamenta e. ti. fallũt tñ iſta i ſtatutis pœnalibus, vt cõiter tenẽ in d. rub. de ope. no. nun. licet Bart. ibi cõtra, adde no. p Bar. in l. j. de ſu. & legi. & q̃ no. Bar. in l. oẽs populi. in interpretatiõe declaratiua. de iuſti. & iu. & c. ex literis. el j. de ſpõ. & latius bal. in d. l. oẽs populi. & q̃ no. idẽ Bal. in l. nũj du biũ. in iij. co. C. de legi. ſi tñ ſtatutũ debet intelligi ppriẽ, nõ recipit intellectũ à cõi vſu loquẽdi, ſecundũ Bar. hic. Et vide Bal. in d. l. oẽs populi. in vlti. co. & ibi dixi & vide bar. in l. cũ de lanionis. §. aſinã. de fũ. inſtr. oĩs intellectus, q nõ ſonat i auribus ppũi, dicẽ eſſe extraneũ, ſcdm bal. de pa. Cõſtã. in ver. ſniam aliàs pœnam. col. xj.

d ¶ Decẽ annis citra. no. q̃ cõis vſus probat̃ p decẽniũ. adde Bal. i l. ij. aliàs. iij. C. ſi aduer. rẽ iu. et Bar. in l. j. in penul. col. C. de digni. lib. xij.

e ¶ Sed qd dicet. Et vid de. Io. i c. cũ tu. de teſt. vbi no. exclamat de hoc dicto. An. Barb.

f ¶ Rñdeo, dicet, vide q̃ no. Bal. in l. ij. C. ſi aduer. rẽ iud. vbi per iſta dicit, q̃ ſufficit q̃ q̃ſ ſe in cõi geſſerit vt patẽt̃ p x. annos.

g ¶ Cõprehẽditur. Itẽ vẽ ſufficiens dicere hoc audiuiſſe a ſentibus, ſecũdũ Bar. in l. ſi chor[9]. ſ. j. d le. iij.

h ¶ Pœna falſi. Adde q̃ no. Bal. in ſimili ſ. l. ſi. C. de re. cre. i pri.

i ¶ Rationẽ ſupplere. No. q̃ reddítione rõnis teſtis. ſtelligit repetitũ tp̃s & loc[9]. & add bar. i trac. de teſt quẽ et refert Bal. i l. edita ad ſi. d edẽ. et bal i l. nulla. ã. de le. & i l. teſtiũ. & i l. ſolã. C. d teſti. & tex. & q̃ ibi no. habeẽtũ. q. ix. nihilõmin[9]. & tenet ibi Bal. i d. l. teſtiũ. C. de teſ. i vij. co. ſecdm Ni. de Mat. q̃ licet teſtis dicat, nõ recordor de loco, licet ſit interrogatus, tñ ꝓbat, licet gl. ibi teneat q̃ dẽat deponere de loco. & i ſtis adde no. p bart. poſt gloſſ. in l. ij. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

aqua plu. arcē. & id ꝙ ibi dicit Bal. fl.de gb⁹ no.bar.ſequit.ſ. de lega.& in l. apud antiquos.C.de fur.

a ☞Aut Bar. æquiuocauit in inductione l. vſus,de verbo. ſigni. aut corruptus habet. a Certū em̄ eſt ibi Iuriſcōſultū tradere numerū ſingularē ꝑ plurali poni: dum dicit multū hoīem.& piſcē viles. Verū eſt qđ Accur.in gl.dicit ecō uerſo,plurale ꝑ ſingulari poni. Alexā. Loſæns Aurianus.

b ☾Legata. Et vide doct. in l. manumiſſiones.ff. de iuſti. & iu.And.Barba.

c ☾Videtur alienare. Nota caſum ꝙ qui pignorat, videtur alienare. & vide caſum proprie in l. qui habebat.de leg.iij.

se POMATES. 12

d ☾Nota. Quid inferat Old.cōſili.cxxj.

e ☾Pōt intelligi. Add Bal. & Mod. in l. cū filius.§.ff.de ver.obl. In cōtrarium placet opi.Bar.niſi aliàs legatū redderetur inutile,per d.l. ſed & ſi ſuſceperit.§.j.cū ſeq. de iudi.& ſic remāet ꝙ erit differētia inter legata alimētorū, & alia legata: vid Bar. in d.l.cū illa.in fi.prī. & hic adde Imo.in c. indicāte.i iij.chart.de teſt.per Ange.in l.cū hi.§.vltimò.de tranſ.

f ☾Quid de gabella. an hēs præſtet gabellā faciūt no. per bal. in l.acceptam.in xv. q̄ſtio.C.de vſu.& ad de Imo.in c.indicante.in iij.char.de teſt.

eſſet cōſultè factū: vt dicimus in materia q̄ ſit lōga cōſuetudo. Sed quid ſi teſtis dicit ſe hoc vidiſſe fieri à multis perſonis,ſed de nominibus nō recordat? Rn̄deo, ſufficit vt l. 11 teſtiū.C.de teſti. Tertiò q̄ro † de cōi vſu intelligēdi de quo pone exemplū per l.in vſu ſ.de ver-ſig.vbi plurale ponit pro ſingulari. Itē pone exēplū in vulgari ſermone: ſi el figlio lo mio ſe moreſſe,bona mea deueniāt in talē. Hæc verba ſcdm cōem vſum intelligēdi intelligunt, i. ſi filius meus deceſſerit ſinè liberis. Articulus debet formari ꝙ à dē annis citra,& per ipſum tēpus cōis vſus intelligendi fuit, ꝙ talia verba,ſi el figlio lo mio ſe moreſſe.intelligātur.i.ſine liberis de ceſſerit. Sed qđ dicet teſtis? Rn̄deo, dicet cō tenta in articulo eſſe vera, & interrogatus qūo ſcit, dicet: qa per totū tēpus in dicta ciuitate audiuit ab omnibus hominibus loquētibus de hoc, ꝙ iſta verba ſic intelligebātur. Ex hoc ꝙ dicti homines dicebāt ſic ſe intelligere, ſtatim ſequit ꝙ ſic intelligebāt: qa † nemo dicit, ꝙ mēte nō agitauit: vt hic & ſic de itellectu teſtificāt ex ſenſu corporeo. Ex iſtis tribus q̄nq; ꝓbat defūcti volūtas: vt l.cū de lanionis.§.aſinā.ſ.de fū. inſtru. Itē cū lex dicat. ꝙ opinio oīm ſic eſt, ꝙ debet probari: vt l.ſi arbiter.ſ.de ꝓba. Quo modo ꝓbatur? Reſpōdeo, probando aliqd ex ſuprà dictis, probatur cōis opinio.

☞Si teſtator legat omne aurum & argentum, quod ipſe habet, utrum debeatur pecunia uſile in ſi.

Cvm quidam. Hęc lex tractat a liquātulū de materia. l. quæſitum §.pe.ſ.de fun.inſtru. & eſt bene fortè contrariū. & breuiter hoc intēdit: Argentū eſcariū, & potoriū in appellatione ſupellectilis non cōtinetur, niſi ex vſu patriſſa. illud ſignificetur. h.d. Cōtra hāc legē op. q̄n fundus & inſtrm legatur ſcdm opi. quā tenui vobis, cedit inſtrumentū fundi, & patriſſa. & ſic omne argentū eſcariū & potoriū: vt ſ.de fun.inſtr. l. quæſitū. §. ſed ſi fundus. Dicit gl. ꝙ hic cōtinet inſtrm patriſſa. ſed quia adiecit, & ſupellectili, vr velle ꝙ nō cōtineat aliud q̄ ſit in ſuppellectili. Iſtud nō videt benc dictū: quia cū enumeratio ſpecierū adijcit nomini, vel verbo, vel participio ſignificatiuo tpis, tunc nō reſtringit genus: vt l.ſi mācipia.ſ.de fun. inſtr. hic aūt adijcit nomini: vnde nō reſtringit genus. Sed credo ꝙ gl. bñ dicat, & rn̄deo ad cōtrariū: quia hic legauit domū cū omni iure ſuo. i. domū cū oī inſtro ſuo. i. domus. vñ in gñe p̄cedēti inſtra patriſſa, nō continebantur ſed ſolū inſtra domus. Itē in ſpāli ſupellectili nō cōtinet iſtud argentū eſcariū, potoriū: meritò nō debet: ar. ad hoc ſ.de fun.inſtr, l.villæ.§.j. Vel dic tenēdo gl. q̄ eſt C.dever.ſig.l.ij.q̄ dicit, legādo fundū inſtrm, nō continet niſi inſtrm fundi ſub gñere p̄cedēti.

1 ſi nō continet, meritò nō debet. Quæro: † teſtator legauit vxori oē aurū & argētū ꝙ ipſe habet: vtrū debeat pecunia. Tex. eſt i l. cū aurū. in prin. de au. & arg. leg. cōcordat. l. Quintus. §. j. eo. tit.

1 ☞Quæ ſcripturæ authorum probent.

b 1 Legata. b De his pleniſsimè dixi vobis in l.q̄ſitū.§. pe.ſ.de fun.inſtr. Quæro † vtrū ſcripturæ authorū probēt. Dic: quædā ſunt ſcripturæ & authoritates approbatæ ab imperatore vel ſummo pōtifice. & iſtis eſt credēdū vt authenticis: vt l.j.ſ.ſi cer.pet. & l.leges. C. de legi. Quædā ſunt, q̄ nec improbatæ ſunt nec approbatæ: & tūc ſubdiſtingue, aut ꝓcedūt enūciatiuè: & ſtat eis, ſi reperit ꝙ antiqui ſteterūt: vt ꝓbat i l.cēſus emolumēta.ſ.de ꝓb. & c.cū cām. extra de ꝓba. Quædā ſunt quæ ꝓcedūt determinādo, & decidēdo & tūc videdū q̄d ſtudia teneāt: & tūc eis credit: vt l.ſeptimo mē ſe.ſ.de ſta.ho. quædā ſunt q̄ nō approbant à ſtudijs, niſi inc̄ptum ratione probent, vt ſunt dicta magiſtralia: vt l.j.C.de legi.

1 ☞Alienare uidetur qui protāta pecunia pignorat. quod nō eſt veriſimile luiturum.

Suppellectili. Hic eſt bonus caſus. Not. ꝙ qn̄ res eſt pignorata ꝓtāto p̄tio, ꝙ debitor nō vult eā habere, præſumit creditoris: vt l.antepe.in prin.ſ.de le.iij. Et ꝓ hoc dicimus, ꝓhibitus eſt aliqs alienare q̄buſdā p̄ſonis: ſi nō alienat, † ſed pignorat ꝓ tāta pecunia, ꝙ nō eſt veriſimile ipſum luiturū vr alinare c. De hoc eſt i vſibus feudorū, in c.j.§.aut ſi libellario. quibus mo. feud. amit.

Qvemadmodum. De hoc in l.vrbana familia. de ver.ſig. & ſ.de leg. iij. l. ſeruis vrbanis.

1 ☞Maſſaritiæ non debent publicari cùm publicatur domus.

d Fvndo. Vidiſtis ſ.de fun.inſtr. l. ſecūda. §. dotes. Nota † ꝙ ſi debet publicari domus, non tamen 1 debent publicari maſſaritiæ

De ali. & ciba. legatis. *Rubrica.*

Dictū eſt ſ.de legatis in gñe. Itē in ſpecie à titulo de an.le. vſq; huc. Sed qa circa legata alimētorū occurūt dubia, ideo ponit ru.

1 ☞Aqua venalis debetur ei, cui alimenta ſunt relicta,
2 Alimēta ſi ſunt relicta in his q̄ mēſuratim præſtari debēt, & ſi præſtarētur, corrūperētur, eſtimatio debetur, ſecus ſi nō corrūperētur: quia debetur ipſa ſpecies.
Practica petendi alimenta præterita, & petendi alimenta futura.
3 Alimētis legatis debet pretiū portaturæ aq̄, ſi legatū eſt factū nobili: ſecus ſi nō nobili.
4 Alimēta ſi ſunt præſtāda in pecunia hæres portat ad domū legatarij: ſi uerò præſtatur in alia re, in cuius portatione debetur expenſa: tūc in domo hæredis præſtātur.
5 Gabellam ſoluit hæres præſtare debens alimenta, ſi pro his rebus, quas hæres neceſſe præſtare debet ſoluitur: ſecus ſi perſonæ imponatur.

L E X I.

Si alimenta. Legato † alimētorū cedit aqua q̄ eſt veneralis. h.d. Quærit gl. vbi ſunt regiones, vbi aqua venūdari ſolet. Dic vt in gl. † Quæro, vtrū debeat aqua vel æſtimatio eius, & eidē q̄ro ī oībus alimentis. Et vr ꝙ eſtimatio: vt l.mela.§.qdā.j.e. In cōtrariū ꝙ debeat ſpēs, niſi pecunia ſpāl'r ſit legata: vt l.cū hi.§.ſi cui.ſ.de trāſac & vr tex. C. de ero. mil. anno. l.j.li.xij. & l.nulli.e.ti. Rn̄, vos ſcitis ꝙ alimēta debent præſtari mēſtrua: vt l.fi.ſ.de liber.agn. & j.e.l. pecunię. in fi. & ibi dicā. Mō ad ꝓpoſitū quædā ſunt, q̄ ſi ꝓ toto mēſe p̄ſtarent, corrūperent: vt aqua, carnes, & ſiſ'ia, in iſtis debet æſtimatio, nō ſpecies: vt d.l. Mela.§.qdā.j.e. Quædā ſunt q̄ ſi ſoluerent ꝓ toto mēſe, nō corrūperent: vt frumentum: & tunc non debetur æſtimatio, ſed ipſa ſpēs: vt l.cū hi.§.ſi cui.ſ.de tranſ. ſed debet ſolui pro toto menſe: vt d.l. nulli. Et ex hoc habes ꝙ petere debeas q̄n petis alimenta futura. ꝙ autē q̄n petis pręterita, dicā in l. liberta quos.§.j.j.titu.j. † Quæro, vide qđ debet æſtimatio aquæ, quid 3 de prætio portaturę: an veniat in legato alimētorum, & idem de pretio hauſtus? Rn̄deo inſpicienda eſt conditio perſonarū quibus legatur. Nam ſi legatur nobili perſonæ, venit. ſed ſi legatur vni famulæ quæ ipſamet poteſt portare, tunc non debetur pretium portaturæ: vt l.pe.§.fi.j.de cōd. & demō. & l.męuia.§.fi. ſ.de an.le. Quæro, † vbi debent præſtari alimenta. Iſta q̄o poteſt 4 intelligi duobus modis. Primò, an debeant præſtari in loco vbi eſt hæres: an vbi eſt legatarius. de quo eſt gl. in l.cū hi.§.in cauſa. ſ.de tranſa. vbi dicit, ꝙ debet præſtari vbi hęres habet domiciliū, niſi aliud appareat ex volūtate teſtatoris, ꝓ quo l.ſed & ſi ſcepit.§.j.ſ.de iu.& j.e.l.iij. & l.titia ſeio.in prī.ſ.de le.ij. facit l.cū e res.§.j.ſ.de le.j. & l. ꝙ legat cū ſua gl. de iud. Scdo pōt intelligi an hæres debeat portare ad domū legatarij, vel legatarius debeat ire ad domū hæredis? Rn̄. Q̄nq; pro alimētis p̄ſtatur pecunia, vl aliud quid, in quo in portiōe nulla eſt expēſa: & tūc hæres portabit ad domū legatarij: vt l.itē illa.ſ.de cōſt.prī. Quædā ſunt, in q̄rū portatiōe venit ſumptus, vt frumētū: & iſta debet hæres dare in domo ſua, & legatarius poſtea portabit: vt l.prouincialiū. in fi. de ero.mi.anno. C.li.xij.l.j.§.pen.ſ. de perī. & commo.rei vend. vbi emptor debet portare. et §.de vi.tri.et oleo leg. l.ſi hæres damnatus. & de quolibet ibi dixi. † Quęro quid de gabella f, an debet 5 f ſoluere hæres. Rn̄deo, quædā ſunt gabellæ quæ imponuntur ꝓ rebus, quas hæres habet neceſſe præſtare; & tunc hæres debet ſoluere gabellam: vt l.cum in plures.§.penul.ſ.lo. & ibi eſt text. Quædam gabellæ imponuntur perſonæ non contemplatione rei: & tunc cum gabella non ſit de his, quæ pertinent ad alimenta.

ta, non debet hæres præstare: vt j. eo. l. legatis. & ibi dicam. quod not. & l. verbo victus. ff. de verb. signi.

1 ☞ Verba præteriti, uel præsentis temporis, in his quæ ex mera uoluntate testantis dependent, trahuntur ad futura.

2 Serui legati, ut manumittantur, q̃ueniãt appellatione libertorum. & in summario.

3 Alimentorum præstatio cõtinet duas obligationes, unam personalem quæ non transit ad singulares successores: aliam hypothecariam quæ ad quencunque transit.

4 Verbum deuoluti, an sit directum, uel obliquum.

LEX II.

SI quis. Appellatione libertorum suorum, continẽtur serui legati, vt manumittantur. Item bo-
a na transeunt ad quemlibet cũ onere alimentorum. ª h. dicit. Opp. extra glo. dicit hic q̃ appellatione libertorũ suorũ continẽtur serui legati, vt manumittantur. Contra de l. si
1 ita. j. titu. j. Solu. † verba q̃uis sint præteriti, vl̃ p̃sentis tẽporis referuntur ad futura, in his quæ ex mera voluntate testantis depẽdent, vt l. talis scriptura. in fi. ff. de leg. j. & ibi dixi. Cùm ergo relĩquere libertatẽ directo, & per fideicõmissum sit in potestate te-
2 stantis: ergo &c. Vel aliter dico † q̃ hoc pronomen suus, verificatur in eo qui est postea libertus, si tẽpore testamenti erat seruus quia tunc seruus erat, licet non libertus, hoc probatur in tex. l. talem. §. fi. ff. de hære. institu. Secundò op. & nunc intro glo. & vide tur quòd serui postea manumissi non veniant, vt ff. de lega. iij. l. pater. §. duobus. Sol. glo. quæ incipit, isti liberti &c. Hoc verum est in his qui sunt postea manumissi ex volũtate testatoris. alias secus, vt dicitur hic: licet bona sint ad fiscum deuoluta: tamẽ debentur alimenta. Opp. de l. fi. §. fi. ff. de contrahen. emp. Sol. gl. hic loquitur in successore vniuersali: ibi in singulari. ita dicit glo. vel aliter potest dici, vt no. in l. hactenus. ff. de vsufr. & l. Lucius. j. e.
3 Sed aduerte: † qa in alimentis sunt duæ obligatiões: vna personalis: & illa nõ transit cõtra singulares successores, vt d. l. fi. §. fi. de cõtrahẽ. emp. & ita loquit prima sol. alia est obligatio realis, & hypothecaria, & illa trãsit cõtra quencũq; successorẽ, vt not. in l. lucius. j. eo. & l. Caius. de an. le. & d. l. fi. de cõtrahẽ. empt. & ita lo
4 quitur scda sol. † Quæro vtrũ verbũ deuolui, sit obliquũ vel directũ vel cõe. q̃ sit directũ probatur in l. si infanti. C. de iure delĩ. ibi, deuolutas &c. Et in l. de emãcipatis. C. de leg. hęre. In cõtrariũ q̃ sit cõe, probat q̃ si testator dicit si talis hæres meus moriatur, bona mea deuoluant in talẽ tũc videt per regulã q̃ illud vert

Universidad de Deusto Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Rñdeo, ſi quidē. Et iſtis adde que no. per gl. & Io. and. I c. cua. & in c. Ioā. ad fi. de teſti. & nor. Imol. poſt gl. ſ. l. in teſtō la. j. de condi. & demonſtra.

b ¶ Sed eps. Adde Imo in l. illa inſtitutio. de hær. inſti. & Imo. & Io. an. I d. c. ſignificātibus & ſequitur hic ēt Imo in c. relatum. el. j. de teſt. & no. bal. in d. l. hæreditas. §. fi. de pet. hæred.

c ¶ Corā epō. In hac materia adde text. no. in c. p tuas extra de arbitris. Et adde d. Ma. Soc. in c. licet. char. vlti. ver. vlteri⁹ q̄ro. & foro cōpe.

d ¶ Prorogare. Iſtud eſt falſum, quia nullus pōt cogi iuriſdictionem progare, & ſurrogare nō teneē. l. ij. in princ. de iudi. & ideo teneas q̄ verius dixit bar. in l. præcipimus. §. pe. C. de appel. & q̄ ibi dixi in prin. ij. co.

e ¶ Veritas eſt. Et dicta per Bar. hic ſequitur Pet. de Ancha. in cle. cām. de elect. in prin. & in Cle. ſæpe. de verb. ſigni.

f ¶ Inciderer tāgit. No. q̄ illud q̄ ſtatuit in cā principali: intelligit ſtatutū & in inciderēt. et cū bar. hic trāſit not. Bal. in l. j. C. de reb⁹ cre. cū limi. & ſacit qd' no. Bal. ſ. l. j. in ij. col. C. de leg. Et vltra prædicta adde tu Are. in c. cæterū. col. iij. de iudi.

g ¶ Et Cy. in l. iij. Vide Bar. in l. q̄uis. j. de dā. infec. & Bar. in l. eū q. C. de procurator. & ibi oīno vide do. Alex.

h ¶ Vniuerſitas. Adde Ale. de Imo. in cōſ. lij in v. vo. & ibi cōcor.

i ¶ Ad hēdes. Et no. qū cōceſsio alimētorū trāſeat ad heredes. & adde q̄ no. Imo. in l. a pud Iul. §. ſi quis alicui. de le. j. Adde vi dendū Bal. conſi. cc. lxiij. & conſilio cccc xxxiij. li. iij.

hæredes poſsint petere. Puto quòd ſic. Licet enim diſpoſitio directo fiat ad commodum alterius: tamen alius poteſt agere, ad quem pertinet per conſequentiam: vt l. ſeruo legato. §. ij. ſ. de leg. j. & l. fideicommiſſa. §. interdum. ſ. de leg. iij. & j. tit. ij. l. ſi quis reū in prin. & ita erit hic. cum ad cōmodū hęre dum conſequenter reſpiciat. † Quęro, qd ſi vnus ex libertis vult hoc petere, alius nō. Reſdondeo. poteſt: nec alijs præiudicabit: vt l. ij. §. dubitandū. fami. ercīſ. & l. cohæredibus. C. fa. ercīſ. Quæro, † iſtud officiū ad quid cōpetat. Reſpondeo, iſtud officiū poteſt implorari ſimpliciter petendo vnū ex his, quæ ponuntur in hac lege. petendo alternatiuè iſtud aut illud. Probatur hoc ex reſpōſis poſitis in hac lege, & ex principio legis noſtræ. † Quæro an iudex poteſt alio modo prouidere, ſ. faciendo diuiſionē per tēpora. Reſpōdeo, ſic per verba ſecundi reſponſi huius legis, quæ generalia ſunt: ergo poteſt diuidere per tempora: vt l. cū conſtet de aqua quoti. & æſti. Pro hoc l. itē Labeo. §. j. ſ. fa. ercīſ. † Quæro, coram quibus iudici bus hoc petatur. Rñdeo, ſi quidē' alimenta ſunt relicta non ob piam cauſam: vt vxori ſuæ, & non pauperij & tunc iudices ſecula res habent facere hoc: vt hic, & in Spe. de inſtru. editi. §. nunc verò aliqua ver. ſed nūqd iudex. Si verò alimenta ſunt relicta pauperibus: tunc non ſolùm iudex laicus, ſed epiſcopus' poteſt cognoſcere: vt in capi. ſignifi cātibus. extra, de offi. deleg. & ſic iudex laicus exequitur relicta ad pias cauſas: vt hic, & l. liberto. §. Largius. de annu. leg. Facit l. hæreditas. §. fi. de pet. hære. † Quæro, qd ſi hæredes ſunt diuerſi fori: quia vnus eſt clericus, alter laicus. Quia iſta diuiſio nō pōt fieri niſi conuocatis omnibus hęredibus: vt hic: aut ergo vocabis hæredes corā iudice laico: & clericus dicet, nō debeo venire. & ecōuerſo. Idē in laico corā epō'. Si dices, de leget iudex ſecularis epō, vel econuerſo: nō poteſt: quia miſti imperij eſt iſta cauſa: ergo &c. vt l. j. ſ. de offi. eius cui man. eſt iuriſdictio. Sed ſi dices, quilibet p ſe cognoſcat, nō pōt fieri: ne cauſæ continētia diuidaē: vt l. j. & ij. ſ. de quibus rebus ad eundē iudic. ea. Rñdeo, ſi eſſet relictū ad pias cauſas, & nō eſt dubium q̄ tam ipſius laici quam clerici tunc epiſcopus eſt iudex. Sed ponendo caſum dubium, puto q̄ ſimul ambo cognoſcant, ſicut aliàs faciunt in authent. ſi verò contigerit. C. de iudi. Vel iudex ſecularis coram iudice epiſcopo coget laicū ire, & eius iuriſdictionē progare'. arg. l. j. ſ. de qbus rebus ad eūdē iudi. eatur. † Itē quæro an iſtā diuiſionē poſsint facere cohæredes ſine iudicis authoritate. Reſpōdeo, non: qa eſt cauſa alimentorum: ergo de ea nō poteſt paciſci ſine iudice: vt l. cū hi. in prin. & §. ſi cui non numus: vbi eſt expreſſum. ſ. de trāſac. ſed dices tu, iſtam nō videtur cauſa alimētorum: quia non paciſcitur vtrum alimenta debeantur, vel non ſed de præſtatione. Veritas eſt' quod verba l. cum hi. dicunt alimentorum &c. vnde quicquid de alimentis tangit, cauſa alimentorum dicitur, vt ibi probatur in pluribus §. & ſic cauſa alimentorum eſt priuilegiata in dilatione, vt lege ſecunda, infrà, de re iudica. & in appellatione: vt lege fina. infrà, de appella. recip. Item in ferijs: vt l. ij. ſuprà, de ferijs. Vnde dico quod omnes iſtæ cauſæ habent iſtud priuilegium: quia ſunt cauſæ alimentorū. Ex hoc aduerte, in diſpoſitionibus ſtatutorū dicit ſtatutū † in cauſis damnorū datorū ſufficiat probatio per ſacramētum: & tunc dico, quicquid illam cauſam quocunque modo incidenter tangit', poteſt per iuramentum probari, vt probatur, in d. l. cùm hi. Sed ſi ſtatutum diceret, in cauſa damnorum datorum, ſufficiat probatio dāni per iuramentū: tūc ſi incidēter alia quæſtio, non poſſet probari per iuramentum: vt l. ſi quādo. C. vnde vi. & in cap. vlti. extra, quòd me. cau. † Vltimò no. hic videtur dici quòd ſufficiat ſi citetur procur. concor. lege meminerint. C. vnde vi. & Cy. in l. iij. C. de procu. & lege j. ſuprà, de li. agn. Gl. iuris canonici in cap. cauſam. extra, de do. & contu. dicit, quòd tantum eſt citandus principalis, & ipſo non reperto citetur procurator. & ſecundum hoc exponitur hic procuratoribus ve, ſ. principalibus non repertis. Sed puto quòd ad hoc vt deueniat ad primum decretum, ſufficiat citatio procuratoris quo ad effectum primi decreti: non quo ad effectum ſecundi. Dixi in l. hoc amplius. & l. ſeq. j. de dam. infec. † Vltimò Dy. inducit, qd' vniuerſitas' poſsit imponere collectam pro debito. Pro hoc no. in l. j. §. quibus. ſ. quod cuiuſq; vni. no. & Iac. de Are. in l. iij. §. actor. municipum. j. de re iudi. Vide Spe. in tit. de exec. ſen. §. ſequitur. ver. quid ſi vniuerſitas. Qualiter autem collecta debet imponi dixi in d. §. actor municipum. Item facit quòd vniuerſitas poſsit cogi creare ſyndicum. de quo eſt text. in lege iiij. §. creditoribus. j. de fideicommiſ. lib. & Spec. in ti. de ſen. §. nunc videndum. ver. quid ſi vniuerſitas.

1 §. Cauſa q̄ reſpicit fauorem legatarij, non arctat legatum: ſecus ſi non reſpiceret eius fauorem. nu. 4.

2 Dicere lego prædia ut habeant alimenta: vel alimenta ex prædijs: relinquo alimēta, & pro alimentis obligo prædia: valde differunt.

3 Teſtator relinquens fundum, vel domum vxori ad habitandum, uel ad uſumfructum, an videatur relinquere proprietatem, & nu. 5.

4. Qui dat fundum per contractum ad uſumfructum, an uideatur dare proprietatem.

1 **Libertis.** Si fundus relinquit pluribus, vt alimenta percipiant, videtur plena proprietas eſſe relicta, quæ tranſmittitur ad hæredes, & etiam ad coniunctos. h. d. Vel ſic: Cauſa † quæ reſpicit fauorem legatarij, non arctat legatum. h. d. & diuide. Primò ponit thema, & quæſtiones deſcendentes ex themate. Secundò ponit determinationes. Secūda ibi: Modeſtinus rñdet. Opp. & videtur quòd liberti debeāt habere prædia, & alimenta. qd' probaē dictionem appoſitam in verbis teſtatoris, quæ ſignificat vtrumq; deberi, vt ibi dum dicit, & quęcunq;, vt quidam habēt: vnde videtur obſtare l. ea tamen. ſ. de leg. iij. Dicit glo. qd' non fuit legatum per iſta verba, ſed per verba Græca, quæ ſignificant iſta verba, prædia dari volo, vt inde ſe alant. non autemerat in verbis Græcis dictio, & alij non habent. & ſi non obſtat. Opp. & videtur qd' alimenta tantum ſint relicta per iſta verba, vt ſ. e. l. ij. in fin. & j. eo. Lucius. Sol. longa † eſt differentia dicere, relinquo prædia vt habeant alimēta: aliud eſt dicere, relinquo alimēta ex prædijs: & aliud eſt dicere, relinquo alimēta, & pro alimētis obligo prædia. Primo caſu, pprietas relicta vī, vt hic. Sc'o caſu, ſolum alimēta vidēnē relicta ex fructibus prędiorū, vt in cōtrarijs. Tertio caſu, eſt aliud: vt l. Lucius. j. e. Op. fortiter. hic dicit, q̄ iſta prædia trāſeunt ad hæredes. Cōtra. de l. Titia. §. fi. ſ. de lega. ij. vbi nō trāſeūt ad hæredes. In hoc ſunt opi. inter Iac. de Are. & Old. dicit Iaco. ibi fuit plus dictū: qa fuit adiectū verbū vitæ, per q̄ ſignificat q̄ in vita tm̄ habeat: ſecus. Et † per hoc dicit, ſi teſtator relīqt vxori domū ad habitandū, vel fundū ad vſum fructum: q̄ plena proprietas vī relicta, & trāſit ad hæredes. Old. dicit cōtra. tam cōtra ſolutionē q̄; cōtra quæſtionē. Dicit em̄, differentia eſt, vtrum verba apponanē per modum cuiuſdam determinationis in eadē oratione: vt in exēplo ppoſito, relinquo fundū ad vſumfructū, & domū ad habitādū, & ſimilia: tūc nō trāſit ad hęredes: vt l. Titia. §. fin. ſ. de le. ij. Si verò apponanē in alia oratione p viā modi: vt relinquo fundū vt habebat alimenta: tūc qa modus reſpicit fauorē legatarij, non coarctat legatum: vt hac l. Ita dicit Old. Videamus ergo an iſta verba ſint vera. Primò arguo pro Old. & p eo vī tex. in l. Titia. §. fi. ſ. de leg. ij. & glo. in l. cùm hi. §. ſi vni. ſ. de tranſa. in glo. Item probatur. Iſta verba adiecta determinant prędēs legatū, vt illo modo intelligaē: vt l. ſi habitatio. §. j. ſ. de viu & ha. Preterea, cauſa legati limitat legatū: vt l. cū pī. §. dulciſſimis. ſ. de le. ij. & l. epiſtolā. in prin. j. ad Treb. In cōtrariū p Iac. cōtra Old. pbaē per caſum in hac l. & pen. §. fi. j. eo. inducēdo ſic: Iſta verba ad alimēta vel ad vſumfructū faciūt modū; vt l. qbus diebus. §. Termilius. j. de cōdi. & demō. Sed qñ ſub tali modo relinquit̄, tranſmittitur ad hæredes: vt hic: ergo &c. Præterea videtur caſus

casus expressus in.l.donationes.§.species.ĩ.de dona. vbi fuit data res ad vsum mulieris:& sic fuit vna oratio. Præterea videtur casus in.l.cũ hi.§.si vni.s̃.de transact.quicquid glo.ibi dicat.Nã ibi proprietas videtur relicta vt trãseat ad hæredes: ꝙ patet:qa ibi tractat de alienatione fundi.sed si fundus subiaceret restitutioni:nunc̃ꝙ prætor cõsentiret alienationi:vt in auth. res q̃.C.cõia de leg.Preterea,causa de futuro,seu modus,quí apponitur in fauorẽ legatarij,nunc̃ꝙ legatum coarctat:vt.l. Titio.§.j.j. de condi. & demon.& de dona.l.j.in fi.&.l.ij.Sed iste modus,vel causa respicit fauorẽ legatarij: ergo legatum non coarctat: vt hac.l.Rñdeo ad.l.Old.& primò ad.l.titia.§.fi. quia ibi testator plus dixit. Ex quo apparet ꝙ testator non vult ꝙ legatũ trãseat ad hęredes. Simile in.l.species.j.de aur.& arg.leg. Item respondeo ad gl.§.si vni.quod non bene dicit.& est contra illum tex.& contra istum text.vt dixi.Ad text.l.si habitatio.§.j.s̃.de vsu.& ha.Respondeo ꝙ ibi illa adiectio operat̃ in fauorem legatarij:vt ampliet legatũ, non modũ,vt ipsum restringat:quia eius fauore est apposita: vt hic quod patet:quia ibi relictus fuit vsusfructus ad habitandum & habitatio est melior vsu,vel vsufructu:quia non perit capitis diminutione:vnde causa ampliandi videtur appositũ:ideo ampliat vt debeatur habitatio.rñdeo ad.l. † cũ pater.§. dulcissimis. & ad.l.epistolam.in prin.quia ibi fuit apposita illa causa,quæ fauorem legatarij non respicit, si illa causa per se simpliciter assumatur: hic verò in causa quæ mero fauore legatarij apponitur: vnde in eius odium non retorquetur:vt.l.quod fauore.C. de legi.Vnde Ia.de Are.dicit verum.Pro eo facit.l.fi.s̃.de vsufr. earũ rerum quæ vsu consu.Ex prædictis † distinguo sic:cũ quæritur, an ex adiectiõe causę legatũ debeat limitari,dic: Aut loqmur in cã de præterito,q̃ est propriè cã.& de ista non dico hic: quia nõ vitiat:vt.l.cũ tale.§.falsam.j.de condi.& demon.& .l.demonstra. §.j.eod.tit.& ibi dixi. Si verò loquimur de causa de futuro,quæ propriè non dicitur causa,sed sic eam sumo:tunc dic sic.Aut ex verbis testatoris colligit̃ ꝙ voluit ex adiectione causæ legatum limitari,& limitatur:vt.l.Titia.§.fi.s̃.de leg.ij.&.l.species.j.titu.j. Aut non apparet:& tunc aut talis causa per se,ꝙ simpliciter considerata non continet fauorem legatarij sibi exhibitum à testatore:& talis causa limitat legatum:vt.l.cũ pater.§.dulcissimis.de legą.ij.&.d.l.epistola.j.ad Treb.Si verò continet fauorem legatarij:tunc aut talis adiectio potest operari augmẽtũ legati, & operatur:vt.l.si cui habitatio.§.j.s̃.de vsu & ha. Aut non potest operari augmentũ: & non operatur restrictionẽ legati:vt hic. Ita debet intelligi.l.cũ hi.§.si vni.s̃.de transac.Facit.l.fi.s. de vsufru.earum rerum quæ vsu consu. &.l.donationes.§.species.j.de dona.

6 †Quæro,quid in contractibus si aliquis dat fundum ad vsumfructum.Puto idem in contractibus quod.s̃.dixi in legato. Probatur in.l.donationes.§.species.j.de don.&.C.de iure dotium.l. si mulier.& ibi per gl.& docto.Sic debet intelligi quod not.in.l. prima.§.primo infra de superfi.quod tene menti.

1 ☞ *Legatum nominatim ab hærede relictũ fauore alimentorum, debetur à substituto.*

2 *Ille, cui alimenta sunt relicta,non tenetur in hæredis domo morari.*

3 *Vxor,cui per maritum fuit relictus victus & vestitus non adiecto quod staret in domo sua,potest stare ubi uult, & habebit alimenta.*

Lucius. Legatum alimentorum relictum à quibusdam hęredibus nominatim,debetur à substitutis,& à con

1 iunctis.h.d.secundũ gl.Contra hoc opp.† fortiter.Legatum relictũ nominatim ab instituto,nõ videt̃ relictũ à substituto: vt.l. si plures.s̃.de leg.iij.&.l.j.§.id quod ex substitutione.j.ad.l. falc. Tenendo glos.habetis casum ꝙ speciale est ¡alimentorum fauo-

a re.[a] Vide gl.quæ incipit,id est,petant.Opp. & videt̃ ꝙ appellatione hæredum non contineantur extranei: vt.l.ex facto.§. si qs ita.j.ad Treb.Solu.ibi appellatio hæredũ fuit adposita in condi-

2 tione,quæ conditio nõ poterat deficere,si simpliciter appellatio hæredũ intelligitur:hic fuit apposita in dispositione secũdũ glo. vnde nil ad propositum.Sed secundũ Dyn.& Iaco.de Are.h.d.

2 Hi,† quibus simpliciter alimẽta relinquunt̃,non tenentur in hæ-

b redis domo morari[b].h.d.Et secundũ hoc expone ibi,dum dicit, adiecta.i.de morando in domo hæredũ agatur. Itẽ dũ dicit agãt. i.stet,vel morentur secundũ Dy.Iac.de Aret.& omnes.licet gl.

3 aliter intelligat.& sic no.hanc lect.& per hãc † l.[3] dicũt quod si te-

c stator reliquit vxori victum & vestitum,non adiecto quod staret in domo sua quod potest stare vbi vult, & habere alimenta, ſm Ia.de Are.de q̃ in Spe.in tit.q filij sint legi.x̃. sed pone vxor.

1 ☞ *Enumeratio specierum quando restringat legatum generale.*

2 *Verba,arbitrio nostro.important arbitrium boni uiri.*

Verba. Enumeratio quorũdam indiuiduorũ,legatum generale non vitiat.h.d.Op. de eo qđ dixit,testator libertis nostris,&c.quia isti liberti non sunt filiorũ in vita testatoris. Sol. gl.in vita patris filij finguntur domini:vt.l. in suis.de lib.& posthum. Secundò oppo. b

1 † ꝙ enumeratio specierum restringit legatum:vt.l.quęsitum.§.pe.&.l.cũ delanionis. §.cui fundum.&.§.quidam.s̃.de fun. instr. Gl.non soluit,sed remittit ibi ad not.in.d.l. q̃sitũ.§.penu. & ibi tractabo plenè. Tu dic hic præcesit genus cum signo vniuersali, scilicet omnis:ibi secus. Vel aliter,lex contraria loquitur quando genus & species cadunt inter res: hic verò quando cadunt inter personas quibus relinquitur.Vel dic ꝙ hic post relictum generis sequitur enumeratio plurium indiuiduorũ: ibi specierum.

2 †Nota ꝙ hæc verba,arbitrio nostro,intelligũtur arbitrio boni viri.Contra de.l.Thais §.Lucius.j.de fidei.liber.vbi important ista verba liberam voluntatem.Solu.Hic dicit arbitrio vestro: ibi dixit,in iudicio nostro. Quæro,an ista verba, volo ꝙ sint vobiscũ vel in domo vestra:qd importẽt:an debeãt eẽ in domo,& ibi operari. Dicã ī.l.caio.§.j.j.e.

1 ☞ *Alimentorum appellatione quando debentur iure sanguinis uel officio iudicis,ueniunt expensæ ad disciplinam.secus si ex testamento.*

2 *Expensæ medicinarum ueniunt appellatione alimentorum, quando simpliciter alimenta debentur. secus quando præstantur alicui,qui operatur quia ueniunt paruæ.*

3 *Potestas iudicibus infirmis non tenetur ad expensas medicinarum & medicorum, sed ad cibaria.*

4 *Lectus quòd ueniat appellatione medicinarum.*

d **Legatis.**[d] Nota tex.ibi:cætera.Opp.de.l.cùm hi §.qui transigit.s̃.de transact.Sol. gl.ꝙ ibi appellatio alimentorum strictè sumitur,vt in contrario.Ratio:quia ibi tractatur de materia odiosa: hic verò accipitur largè: quia tractatur de materia favorabili,secundũ Iac.But.Oppo. extra gl. c d e

1 †dicit̃ hic ꝙ non veniunt in legato ea,quę pertinent ad disciplinam.Cõtra de.l.qui filium.s̃.vbi pu.edu.de Sol. si quidem alimẽta debẽtur ex testamento:tunc non veniũt, vt hic.Si vero debentur iure sanguinis vel officio iudicis : tunc debentur expensæ ad

e disciplinam,vt ibi.Quæro[e] vtrum † medi-

2 cinæ contineantur appellatione alimentorum.Tex.in.l.verbo victus.j.de ver.sig.dicit ꝙ sic.&.l.si cùm dotem.§.sinautem in fęuissimo.s̃.solut.matrim.quod est verum in

f eo[f] qui debet alimenta simpliciter:sed in eo qui debet alimenta alicui qui operatur:tũc expone,medicinæ,paruæ veniunt:vt.l. diuortio.§.impendia.s̃.sol.matr. secus si sunt magnæ: vt.l.ij.&.l.omnino.s̃. de impen. in reb.dota.fac.Quæro,† an debeãt solui iudi-

3 ci medicinæ.Rñdeo,cõiter rectores non tenent̃ officialibus ad alimẽta.quod patet:qa non præstant vestimenta, sed solũ cibaria, quorũ alia est significatio:vt.j.eod.l.diarijs. Et ideo dico ꝙ potestas tenetur ei solũ ad ea,q̃ pertinent ad cibum infirmorum.vt ad pullos,& similia:sed ad medicinas & syrupos,qui fiunt ad euacuandum potius quã ad nutriendum vel ad sustentãdum, & ad salariũ medicorũ,puto nõ teneri:vt.d.l.diarijs.j.e.ꝙ no. Item † quæro an veniat lectus

4

a ¶ Lucius. Alimento rũ fauore.Idẽ Bar.ī.l. alio.ī.j.col.j.eo. & dicũ Barto.hic simplr refert,et seqt̃ Ro.ī cõsi.ic.oipotẽtis Dei in casu ꝓpositi thematis breuiter dicẽdum videtur in. ñ.j.colum.

¶ Domo morari. an ille, cui alimẽta simpliciter relinquũt̃ teneat̃ ī domo hæredis morari vł vbi vult: adde Bart.ī.l.j.ū.e.& ꝙ no.j.e.ī.l.Caio.§.j. vide Bar.ī.l.diuortio ī prin.sol.ma.sed bal. ī auth.hoclocũ.ī pe.colũ. si secũ.nupt.multi. dicit qđ mī & vxor cui relinqt̃ à marito vsusfru.ꝙ ꝓ illud legatũ videt̃ relicta tm̃ alimẽta:vt ibi no.qđ debet ꝓcipere alimẽta ī domo ꝑsiliorum, & hęredũ.si cõmodè & honestè põt morari. Dicit tũ ꝙ nouerca nõ tenet̃ stare cũ priuignis.& not.ꝙ si alicui debeant̃ alimẽta,& seipsum alimẽtauit, tm̃ põt ea postea repetere. secũdum Bal.ī.d.l.de alimẽtis. ꝓ illũ tex.C.đ trãfac. Et ad Bar.hic adde q̃ no.bal.ī.l.j.C. de leg. Quid in,filio qui debet ali à pre, & vult habitare seorsum,an debet ali,vide no.per Imo.post alios & qđ ibi dixi ī.l.si cũ dotẽ. §. trãsgrediamur. ī fi. sol.matr.& hic adde bal.ī.l.ī annalib⁹.ī fi. C.de Ie.& vide bart. in consi.incipi.quidã sibi filios hæredes.

☞ POMATES.

¶ Et per hanc.l.Vide Bar.consi. ccxvj.

¶ Legatis.Vide bar. ī.l.ij.ū.đ iurisd.om.iu.

¶ Quęro vtrũ.Et an veniat lect⁹. & cũ dicto Bar.hic sing.trãsit d.Pet.ī.c.si eps.de off.or.lib.vj. & ī.c.ij. de prębẽ. And. Barb.

¶ Verũ ī eo.adde bar to.ī.d.§.sinaũt.ī fi.princip.& ibi hoc sęgur Imo.licet ille tex. nõ obstet aliquãtulũ dũ ponit copula:sed rũde vt dixi ī rub.de iurir et fac.igno.In illo ꝙ dicit bart.hic ꝙ ad salariũ medicorũ nõ putat teneri. adde ꝙ cõtrariũ tenuit bald. maximè in medicina modici sumptus in.l. cũ dotẽ.§.sinaũt ī fæuissimo . & ibi hoc voluit ang. & Paul. de Cast.sol.matrim. & Cy.& Bal.ī.l. ꝙ ī vxorẽ.C.de ne.ge.& An.ī.l.si seruũ.ī prin. de ꝓb.obl.licet Imo. & ro.ī.d.§.sinaũt ī fæuissimo teneãt cõtrariũ , & minus bñ. nã videmus ꝙ seruo cõmodato vel famulo qs nõ tenet̃ ad alimẽta,cũ ei nõ tepeat̃ ad vestes:vt.l. ad vestimẽtũ.cũ gl. ū.de pac.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

& tū tenet ad medici
mas medici ſumptus
l.in rebus.§. poſſunt.
ff.cōmoda.et bar.ī.d.
§.finautem in ſæuiſſi
mo.ergo.&c.

a ¶Pecuniæ.Quare di
co ſic.Quando debēt
ꝑſtari alimēta annua
an menſtrua,not.per
Bal.in.l j.in.j. col.C.
de fideicommiſſ.

1 ☞ POMATES.

b ¶Quæro.Pro hoc fa
cit glo.ī.l.fi.C.q teſt.
fa.poſſ.& q no. bar.
ī.l.ſi fideiuſ.ī fi.ff.d fi
deiuſ.Sali.ī.l.placuit.
C.de iud.Feli ī.c.ſup
eo.el.ñ.ī.j. co.ff.de le.
j.& ī.c.nōne.in pe.co
lū.& ſeq.ver.vltimò
ſcias.de preſump.

c ¶Verecūdia. Ita de-
bes facere aliqd ꝓp
verecūdiā ſicut ꝓpter
obligationē.q no.de
q̄ ponit Io.and.ī re.q
prior.d re.iur.ī.vj.in
mer.& alij doc.ī.c.in
literis.d rapto. Et ad
d bar.ī.l.j.ī fi.C. qſio
& qñ iu.adde tu bar.
in.l.quintus. ff. man.
& Alex.conſi. lxxx.
col.iij.in fi. in.v.vol.

1 ☞ Pro cōcordia. Aduer
te q dos eſt nedū cā
ſuoradilis, ſed ēt cā
pia.bar.ī.x.q.ī.l.ſi cō
ſtante.ī prin.ff.ſolut.
mat.alle.tex.ī.l. cum
his.§. ſi mulier.ff. de
cōdi.inde. licet ſecm
bar.abidē parū faciat
Cōtra allegat tenere
ī hæc.l.alio.col.j.Sol-
uit.d.alex.ī.l.ſi cōſtā
te.ī prin.co.xj.q bar.
in dicto princi. debet
intelligi ſecm limi-
tationem quā facit in
tracta.alimentorū.&
ī hac.l.faciēdo dr̄iam
an dos ſit data diuiti
an pauꝑi.ſed ſ hac di
ſtinctiōe ſ hac.l.alio.
ī.d.tracta.non loquit̄
bar.de dote, niſi dica
tur q dos ſuccedit lo
co alimentorū: licet
non ſit ſemper bonū
arg.vt p do.Ale.in.l.
ſi gener.ī add.ad bar.
ff.de his q.vt īdi. Iaſ.
ſ.auf.res q̄.C.cōia de
leg.in repet.col.v. &
vj.in repet.

2 ☞ Aduerte ēt q Bart.in
hac.l. alio arguit̄ de
cōtrarietate. ſed ꝑ ſo
lutione bar.vide aliā
concordantiam quā
poſui ad.l.ā diuo pio
in.§. ſed ſi emptor.ff.
de re iudica.

appellatione alimentorum.Tex.eſt & glo.
q ſic:quia venit lectus,ſine quo homo nō
poteſt viuere,non aliud:vt in.l.in ſtratum.
& l.quos nos.§.verbum viuere. de verbo.
ſignific.& ibi.no.

1 §☞ *Quis quod fuerit electus ut legatarius uel ut nudus mi
niſter, quomodo cognoſcatur.*

2 *Qui tenetur ad alimenta, qualiter intelligatur quod debeat
annua & menſtrua.*

3 *Alimenta militibus debētur de die in diem, uel de duobus in
duos dies.*

4 *Libellus qualiter formetur, quando alimenta petuntur.*

5 *Verecundia factum dicitur factum in caſu neceſſitatis.*

PEcuniæ. Hæres cui eſt ali-
quid prælegatum
cum onere alimentorum, nō te-
netur cauere vel reddere cohere
dibus deficiētium portionē.ſecus ſi eſt ele-
ctus vt nudus miniſter.hoc.d.Primò ponit
vnum dictum. Secundò ponit aliud dictū
diuerſum ab illo.Tertiò rationē diuerſita-
tis aſſignat.Secunda ibi: diuerſa cā. Tertia
ibi:nam ea res.Opp.de primo caſu ad ſecū
dū Sol.in primo caſu fuit electus vt legata-
rius,& onus ſibi iniunctum:iō debet apud
ipſum remanere cōmodum.in ſecūdo fuit
electus vt nudus miniſter,apud quem nul
lū cōmodū debet remanere.& hoc vult di-
cere tex.in fi.l.Sed dices:qūo † cognoſcam
vtrū fuerit electus vt nudus miniſter vl vt
legatarius? Gl.in.l.ſi quis Titio.ſ. de leg.ij.
dicit q ille dicit nudus miniſter,apud quē
nullum cōmodū debet remanere. Dico qd
debet aduerti an verba referant ad aliquē:
vt ſi dico,lego Titio decem vt præſtet ali-
menta:& tunc eſt electus vt legatarius, li-
cet onere fideicommiſſi ſit grauatus. Si ve-
rò verba legati non conferuntur in eū, ſed
verba executiōis:vt ſi dico,relinquo alimē
ta libertis meis,quæ volo eis dari per talem
de tali pecunia.& eſt electus vt nudus mi-
niſter. Et hoc vult dicere iſte tex.pro quo.l.
Sulpitius,alias incipit:ſi mulier.ſ.de dona.
inter vir.& vxo. Dixi latius in.d.l.ſi quis ti
tio. Oppo.hic dicitur q nudus miniſter de
bet cauere. Contra de.l.diuus.j. ſi cui plus
quam per.l.Fal.So.hic non erat nudus mi-
niſter: quia ſentit commodum à teſtante;
quia fuit hæres inſtitutus pro parte teſtan-
te. Similiter in.l.ſi à pluribus.ſ.de le.j.& ibi
dixi.& dixi.ſ.eo.l.iij. Op.dicitur hic,iuſſus
dare alimenta ſoluit de communi. Contra.
in.l.ſi filia.§.Papinianus.aliās eſt.l.ſi vni.ſ.
fami.ercī. So.expone illū text.vt ibi dicitur
in.l.Op.de.l.filio.§.mat.de adimē.lega. vbi
deficiente onere deficit legatū. Dicit glo.
dic vt no.in.l.ſi quis titio.ſ.de leg.ij. Tu dic
q in.§.matri.deficit onus iniunctum lega-
tario ex volūtate defuncti:hic verò deficit
2 caſu.ſ.libertorum morte.† Dicit in fi.legis
alimentū,&c.vbi innuit q ille,qui tenet ad alimēta, debet dare
annua & menſtrua.quæro qualiter hoc intelligat̄.Iac.de Are.in
l.fi.ſ.de lib.agn.dicit hic:quædam ſunt alimenta quæ debent per
petuò:& tūc debent annuatim:vt.l.ſi qs ad declinādā.C.de epi.
& cle.& ita pōt intelligi hic dum dicit,annuis.Si verò debentur
menſtrua:vt.l.fi.ſ.de li.agn.& ita pōt intelligi hic dum dicit,mē
ſtruis.Ego intelligo dū dicit annuis,atq menſtruis,q referat̄ ad
a legatum libertorum.Quare dico ſic:a quando relinquitur perſo
nis non morituris,vt pauperibus:verum dicit Iac.de Aret.per.l.
ſi quis ad declinandum.Sed quando relinquitur perſonis mori-
turis,tunc aduerte:quia in alimentis veniunt quædam quę non
poſſunt diuidi per menſem, vt veſtimenta. Nam ſi hæres face-
ret veſtimenta omni menſe, nimium grauaretur. Idem de le-
cto: & de his quæ non recipiunt menſtruam ſolutionem: quia
tunc debent ſolui annua,vt hic dum dicit, annuis. & ita intelli-
gitur. l.Firmio.§.final.& quod ibi not.infra. quando di. leg.ce.
Quædā ſunt,quæ recipiunt mēſtruam ſolutionē ſeu diuiſionē:
& tunc debent ſolui mēſtrua,vt hic dum dicit,menſtruis.& d.l.
3 fi.ſ.de li.agno. Sed contra prædicta † videtur tex.in l.j.C.de ero.
mil.anno.lib.xij.vbi alimēta debēt ſolui de die in diē:vel de duo
bus diebus in duos dies. Sol. Dico q ibi ſpeciale in militibus fa-
uore Reipublicæ:quia ſi ſtipēdiarijs ſolueret totū pro vno me-
ſe,citius conſumerent:vnde nō haberent poſtea vnde viuerent.
4 Quæro qñ † debent peti alimēta, qualiter debet formari libellus?
Reſpō.primò vniuerſaliter. Vt,peto Titiū cōdēnari ad præſtan
dum alimenta in præſenti & in futurū,vt l.j.C.de fideicom.vn-
de ſic formato libello & ſententia generaliter iudex in executio
ne procederet ſecundū formā huius l. Simile in generali petitio-
ne:vt no.ſ.de edē.l.j.in gl.mag. Vel dic q petā mihi dari alimen
ta,& condemnari ad dandū omni anno tātū pro veſtiario:& tā
b tum in menſe pro victu. Secundò quæro b qñ quis petit alimen-
ta præterita,quid debet petere. Dicā j.e.l.libertis.§. j. Vltimò no.
5 quod hic dicitur in fi.ibi:nec neceſſitas,&c.q non ſolū aſtringit
c nos obligatio ciuilis & naturalis,ſed etiam verecūdia. c ideo dico
q ita excuſatur aliquis ſi facit vel omittit aliquid propter vere-
cundiam,ſicut ſi teneretur. Pro hoc l. Quintus.ſ.manda.& text.
in l.pe.§.illo.C.de neceſſa.ſer.hæredi.inſti. Facit glo.in l.in eadē.
ſ.ex quib.cau.ma.no.iſtam legem.

1 ☞ *Legatum alimentorum relictum ab eo, cui teſtator nihil reliquit, valet.*
Legatum ad pias cauſas, licet ſit pro non ſcripto: tamen ab hærede debetur.

2 *Teſtator ſi dicit executori, volo q des tantum: perinde eſt ac ſi diceret: volo q tantum
accipias de hæreditate mea, & des tali.*

3 *Executor teſtamentarius uniuerſalis poteſt uendere res hæreditarias: particulariis non
niſi ſit ei permiſſum.*

4 *Falcidia de legato alimentorum facto contemplatione amicitiæ detrahitur: ſecus ſi con-
templatione paupertatis.*
Relictum pro anima uidetur relictum ad pias cauſas.

5 *Præſtatio annua ſi ſit pauperi, in dubio uidetur cauſa alimentorum. ſecus ſi ſit diuiti.*

6 *Executor uniuerſalis dicitur quando pauperes Chriſti ſunt inſtituti.*
*Item quando teſtator iuſſit nullo hærede inſtituto bona inter pauperes diſtribui p ſuos
executores.*

7 *Executore particulari dato & data licentia per teſtatorem uendendi de bonis fuit cum
bannimento & ſine, uſque ad integram ſatisfactionem legatorum: talis executor nō
potuit uēdere nec alienare, niſi adita hæreditate, ſiue ex teſtamēto, ſiue ab inteſtato.*

8 *Teſtator quādo dat licentiam executoribus uendendi, intelligitur arbitrio boni uiri.*
Verbum licentia, deſcendit à uerbo licet.

9 *Teſtator dando liberam poteſtatem, intelligitur conferre liberam uoluntatem.*
Verbum libera, q, deſcendat à uerbo, liber.
Idem ſi dixit plenam poteſtatem & liberam.

10 *Verbum plenum, & liberum, ſi adijciatur uerbo importanti arbitrium boni uiri, fit
ipſum ſignificatiuum liberæ uoluntatis.*

11 *Executor, qui habet poteſtatem uendendi & alienandi, poteſt permutare, in ſolutum da
re, & alia facere, ut ſatisfaciat legatis.*
Verbum uendendi, prolatū à lege uel à prætore, ſtrictè intelligitur. ſecus ſi à teſtatore.
Verbum alienare, generale.

12 *Executor agit cōtra hæredes, ut exhibeāt res hæreditarias, ut uideat q̄ expedit uēdere.*

13 *Executor an poſſit uendere rem hæreditariam arbitrio ſuo, ubi habuit liberam po-
teſtatem aut non.*
Voluntatem liberam qui habet, intelligitur q habeat bonam fidem.

14 *Executor ſi uendit rem magni pretij pro modico, etiam ſi habeat liberam poteſtatem,
talis uenditio poteſt reuocari.*

15 *Hæres p reuocāda re magni ualoris uēdita per executorē, p modum agit cōtra emptorē.*

16 *Executor qñ uendit rem hæreditariam uel limitat pretium, pro quo uult rem uendere,
etiam ſi habeat liberam poteſtatem, debet relinquere hæredem.*

17 *Clām & mala fide dicitur facere, qui facit aliquid nō requiſito eo, qui pōt cōtradicere.*

18 *Creditor q habet à debitore ptātē uēdēdi rē, qñ requirat̄ q, citet debitorē in alienatio.*

19 *Hæres ſi uult impedire alienationē fiēdā p executores, qd agere habeat ut illā impedi-*

20 *Executores teſtamentarij uendendo transferunt poſſeſſionem.*

21 *Executores ēt ſi habeāt liberā ptātē, debēt bānimēta facere qñ uēdūt res hæreditarias.*

22 *Executor teſtamenti maximè quando habet liberam poteſtatem, q, poſſit uendere &
habere fidem de pretio.*

23 *Executor non poteſt confiteri ſe pretium habuiſſe: & ſi cōfitetur: debet oſtendere ſe le-
gatarijs ſatisfecisſe.*

24 *Si in uenditione facta per executores dicitur quod pretium habuerunt, & receperūt in
præſentia mei notarij, licet nō appareat ſatisfactū legatarijs: emptor eſt ſecurus.*

25 *Promiſſio de euictione facta per executores in uenditione obligat hæredes.*
Vendens ex officio ſibi iniuncto nunquam tenetur de euictione.

26 *Executor teſtamenti non conuenitur à legatarijs.*

27 ☞ ALio hærede. Iſta l. eſt ſatis ſubtilis. Nudus mi-
niſter nō pōt bona defuncti diſtrahe
re, ſed actionē habet ꝑ relictis in cauſa alimētorū vſq ad
Falcidā.

Universidad de Deusto

2 ¶Hærede. Adde no. l.l.pr̃ filiũ.§.Tuſculanus.de le.iñ.qd aũt ſi ẽct caducũ,vt qa hęres ſcriptus decederet viuo teſtatore, vide Bar.l.l.cẽturio.ſ.ñ.q. prin.ſ ver.ſed quid ſi teſtõr.de vulg.& pupil.& q.l.pxi. dicã. & hic adde Bal.l.l.j. in.x.co.C.de ſac.ſan. ecc.& diſtinctionem Bar.hic ſequit̃ & ampliat Imo.in.l.centurio.in. viñ.colum.de vulg.& pupil.

b ¶Vñ tene primã lec. no.ad not.l.l.ſi ſic.de le.iñ.aliter loqt̃ bar. l.l.hæreditas. la.ñ.de hære.inſt.& latiꝰ per Bar.l.l.cẽturio.l.q.ñ. prin.ſ vꝰ.ſed qd ſi teſtator dixit de vulg. & pup.vbi vꝫ velle q iſti fideicõmiſſarij ſint hæredes directo vbi colonꝰ nõ eſt hæres.ſed cõtrariũ ſalua reuerẽtia vꝫ veriꝰ.licet cũ ſubintelligaẽ à iure q directo acci piat: tñ nõ ſeqt̃ directo ſit hæres:cũ nullũ cõmodum ſentire debeãt, ſed ſint nudi diſtributores ſcdm eũdẽ bar.l.l.ſi qs titio de leg.ñ.& l.l. pecuniæ.de alt.le.& l.d.l. hereditas.Itẽ licet ali qñ legatariꝰ accipiat directo ꝓpria authoritate.l.titia cũ teſtõ. §.j.de leg.ñ. nõ tñ dr̃ hẽs & hoc operaẽ q ſi vnꝰ tm̃ ſit inſtitutꝰ hæres q decedit viuo teſtõre dicaẽ decedere ĩteſtatꝰ.nec fideicõmiſſarij ad pias cãs erũt hęredes. ſecus ſe cũdũ opi.Bar.& hãc ſnĩam cõtra Bart.tenuit Frã. tig. de piſis l.l.captatorias.de le. j.& d. bar.de ſarcianovalẽtiſsimꝰ vtriuſque iuris doctor ĩ ſolẽni reper.ſua.c.ſi pr. d te.ĩ.vj.verũtñ ſi eſſet eſa codicillaris,hęredes ab ĩteſtato grauarenť reſtituere iſtis fideicõ. & ita ẽt pro iſta ſnĩa cõſuluit.do. Io.velle.Sed ad p̃dicta poſſet rñderi per no.q Bar. ĩ cõſi.ĩcip. Nicolaus fecit teſtm̃ &c. vbi dicit q vniuerſitas bonorũ aſsignata alicui ñ ſtituto facit p̃ſumi iſtõnẽ l.his ỹbis.de hære.inſti.cũ gl.q̃ rõnes ceſſant ĩ caſibꝰ ſupradictis.& vide quę dixi poſt bar.ĩ.d.l.ſi ſic.et in.d.l. cẽturio. & ĩ.d. l.ſi qs Titio.& ĩ.d.l. his verbis.

ADDE quæ poſui in l.centurio. 3

c ¶Executori pmiſſũ. An liceat executori vẽdere: & an teneaẽ fatisfdare, vide eũ ĩ.l. diuꝰ.ĵ.ſi plꝰ q̃p.l.fal.

d ¶Falcidiã.vtrũ de relicto alimẽtorũ detrahi falcidia, adde otho bar. ĩ.l.diuus.ĵ.ad l.falci.adde tñ q alimenta relicta filio naturali nõ cedũt ĩ piã cãm,ſcdm bal. ĩ rep. l.j.C.de ſac.ſan.ec. in vñ.co.vbi idẽ dt.& ĩ relicto ſcõ cõcubinę.

¶Ad pias cãs. Vtrũ relictũ cã alimẽtorũ dicaẽ piũ, & q dicaẽ ꝓbat tex.ĩ.l.Mela.in prin.ĵ.eo.ibi: pietatis cã.& Bar.ĩ tract. alimẽtorũ, determinat idẽ q hic.et adđ ang. & alios ĩ.l. ſi Stichũ. §.ſtipulatio.de ỹ.ob.

¶Vltimò opp. Vide Alex.ĩ.l. ſi certis annis.C.de pactis.

¶Quęro igit̃.Sed qd ſi executores inter ſe diſcordãt,q sexequeť vide Bal.ĩ.l.id q pauperibꝰ.ĩ.v.colũ.C.de epiſ. & cler.

¶Diſtribui ſter pauperes. Et vide.ĵ. ẽt in vltima apoſtilla magna.in fi.

¶Hereditatis aditio. & de materia executorũ vide aliqua quę hñr.ĵ.e.ĩ.l.Afilio.et ad oõnẽ Barto. hic vide bal.&Imo.ĩ.l.ſi ĩ diẽ in princi.de cõdit.& demonſtra.

¶Sit adita. Sed vtrũ ſ donatione cã mort. poſsit dari executor, vide bal.q ſic.ĩ.l.executorem.in.ñ. col.de execu.rei iud.

Falcidiã.Itẽ libertus q aliqd menſtruũ vel annuũ ꝓcipiebat, in dubio vꝫ alimẽta ꝓcipere.h.d.Diuide.Primò ponitur thema.Secundò ponitur reſponſio ad tres quæſtiones deſcendentes ex themate.Tertiò ponit̃ nouũ thema & noua quæſtio & eius deciſio.Secunda ibi:reſpondeo.Tertia ibi:eum quoq;.legitur in gl.duobus modis. Ego lego ſecundũ primũ modum; qa magis applaudit literæ.vt dicamus q hic grauauerat Caium Seium, cui nihil reliquerat, vt det illis libertis decem.ex eo quod ex hæreditate perceperit.Quęritur primo,vtrũ iſte executor poſsit diſtrahere bona hæreditatis pro illo legato.Et reſpondetur q nõ.Secundò quæritur, vtrũ poſsit agere contra hæredes pro illo legato ad pecuniam ſeruãdam.Reſpondetur q ſic.Tertiò quæritur, vtrum iſtud legatum patiatur Falcidiam. Rñ.q ſic.Nota tex.ibi: reſpondi quamuis. Secundò no.q relictum ab eo, cui teſtator nil reliquit,valet.Tertiò not.q nudus executor vltimæ voluntatis non poteſt bona defuncti vendere ꝓ legata.Quartò no. qd executor haber actionem contra hęredem pro conſeruando legato.Quintò no.qd legatum alimentorum patitur ſalcidiam. Simile.in.l.hæreditatum.ĵ.ad.l.Falci.Vltimo no.q recipere annua & menſtrua,eſt idem q recipere alimenta. Op.†& videt̃ q relictum ab eo cui teſtator nil reliquit,non valet:vt.l.planè la.ĩ.ſ.de leg.j.&.l.ſi fuerit.in fi.ſ.de leg.iĩj.&.l.ab eo.C.de fideicõ. &.C. cõia de leg.l.j.in fi. Sic ergo iſtud legatum videtur pro non ſcriptum: ideo non debeť ab aliquo:vt.l.j.§.in.j.C.de cad.tollẽ.Poſſemus dicere q ſit ſpeciale in relicto alimentorum,q reſpicit piam cãm.Pro quo facit. ſ.eo.l.libertis.§.fi. & in.l.j.C. de fideicom. & ſecundũ hoc not.q relictum ad pias cauſas licet ſit pro non ſcriptum tamen debeť ab hærede.ª Vel aliter,& melius, differẽtia eſt an aliqs relinquat ab illo ſimpliciter, cui nihil relinquit:& tunc loquuntur cõtraria. Aut reliquit ab aliquo, cui nihil pecuniarũ reliquit,tamẽ fecit eum executorem: & tunc poteſt ab eo relinqui, & videt̃ relictũ ab hærede.Simile in tutore: qa quod relinquitur à tutore,videtur relictum à pupillo: vt.l.peto.§.mater.ſ.de lega.ĩj.&.l.etiam.C. de fideic.Quod aũt hic fecerit teſtõr Caiũ executorẽ,patet hic in tex.ibi: eãdẽq; ſummã,&c.q eſt no. Alij tenẽres hoc cõtrariũ dicũt Caiũ Seium vnà cum alio fuiſſe inſtitutum:ideo relictum ab eo valet. Iſta ſolu. in ſe vera eſt,tamen facit violentiam literæ vnde tene primam lecturam[b].Et not.glo.† quæ dicit hic q quando teſtator dicit executori.Volo q des tantũ tali.perinde eſt,ac ſi diceret volo q accipias tantũ de hæreditate mea,& des tali.quod eſt notãdum.Facit quod habuiſtis in.l.deniq;. §. interdũ.ſ. de pecu.lega.quod puto verum.quando talia verba ad executorem dirigũtur. Venio ad ſecundũ † contrarium:dicitur hic quod executor non poteſt diſtrahere. contra de l.ſi quis ad declinãdã.C.de epiſ.& cle. Sol. In lege contraria erat executori permiſſũ:ª hic non. Iſta glo.in ſe dicit verũ, q quando executori eſt permiſſa alienatio,poteſt alienare:vt not.in.l.pen.C.quando decre.opus non eſt.& in.l.j.in prin.ſ.de reb.eo. Sed ad l.ſi quis ad declinandam. non eſt bona ſol. quia non fuit permiſſum à teſtatore, ſed à lege.quare hic non permittitur à lege ſicut ibi.Spe.in tit.de inſtru.edi.§.nunc verò ali qua.verſi.ſed an executor.dicit:aut vult vẽdere vt in cauſam alimentorum conuertat: e & poteſt,vt ibi;aliâs non,vt hic. Iſtud non videtur bene dictũ:quia hic volebat vẽdere vt conuerteret in cauſam alimentorum: quod non poteſt. Quare tu dic; Quidam ſunt executores vniuerſales: & iſti poſſunt vendere ſicut hæredes, vt ibi. Quidã ſunt executores particulares ad legata ſoluenda alio hærede inſtituto:& iſti non poſſunt vẽ f dere,niſi teſtator hoc permittat, vt hic. Itẽ opp.q nudus miniſter non habeat actionẽ g contra hæredem:vt.l.Lucius.§.męuia.ĵ.ad Trebellia.&.l.ſi quis Titio.ſ.de leg.ñ. Sol. gl.hoc ſpeciale in cauſa alimentorum,ſicut ad pias cauſas,vt.l.nulli.C.de epiſ.& cle.& not.in.d.l.ſi quis titio.ſ.de leg.ñ.Opp.dici- h tur hic quod in legato alimentorum habet locum falci.Contrà,in relictis ad pias cau- i
d ſas quis non patitur falcidiam.ª vt in auth. ſimiliter.C.ad leg.falc. Sed relictum alimẽ torum reſpicit piam cauſam,vt in præcedẽ
4 ti contrario:ergo &c.Sol.† quicqd pro anima relinquitur,videtur relictũ ad pias cãs, vt no.in.l.ſi quis titio.ſ.de lega.ñ.quare diſtingue,aut alimenta relinquuntur contẽ- k platiõe amiciciæ tm̃ & detrahit̃ falci.vt hic & l.hæreditatũ.ĵ.ad.l. falci.aut relinquunt contemplatione paupertatis: & ſic pro aĩa
e ad pias cauſas.ª & tũc nõ detrahit̃:vt.l.cõtraria.& in hoc ſunt fortè correcte iſtæ leges:vt.l. ſi qs ad declinãdam.C.de epiſ.& cle.d.Frã.de Piſis dicit q hoc ꝓbať in corpore vt cũ de ap.cog.in.§.aliud q̃q; capſm.dũ dicit, alimẽta impendi.
f &.ſ.dixi piũ,&c. Vltimò op.ª ad ſi.dr̃ hic q iſte libertus admittit̃ ad percipiẽdũ legatum.contra,hic fuit relictũ illis quibus cibaria & veſtitaria præſtabat: ſed annua præſtatio cauſa alimentorum non dicitur cibaria & veſtiaria:vt.l.codicill.ſ.de annu. leg.
5 ergo,&c. So.† ſi quidẽ præſtabantur diuiti,videnť preſtari non cã alimentorũ vt ibi.Sed ſi annua præſtatio fit pauperi, vt libero:in dubio videt̃ fieri cã alimẽtorũ.vt hic ꝓbať ĩ.l.ſi cui annuũ. ſ.de leg.& no.in.l.cũ hi.§.ſi in annos.ſ.de trãſact.Veniamus ad qõnẽ,& videamus quair iſti executores vẽdere pñt. Vos habuiſtis.ſ.duo.Primò q executor vniuerſalis poſsit vendere.Secundò q executor particularis alio hęrede inſtituto non põt vẽdere
g niſi teſtõre permittẽte.Quæro igit̃ª primò † qs eſt executor vni-
6 uerſalis:ª Rñdeo, qñ pauperes Chriſti ſunt inſtituti,executor eſt tũc vniuerſalis, & habet vim hæredis: vt.l.ſi quis ad declinãdã. C.de epiſ.& cle. Itẽ cũ nemo eſt inſtitutus,ſed iuſsit teſtator bo-
h na ſua diſtribui inter pauperes[b] per ſuos executores: iſti tũc habẽt vim hęredis,vt hic,à cõtrario ſenſu ibi: alio hęrede inſtituto, &c.quaſi dicat, ſi alius non eſſet hæres inſtitutus, haberet vim & nomẽ hr̃dis:vt ſi diceret:Volo q accipias de hæreditate mea, & des pauperibus,vt dicit gl.hic.& facit.l.deniq;.§.interdũ.ſ. de pecu.le.& idẽ tenet Inn.in.c.cũ tibi, extra de teſta.vbi vꝫ caſus. & Rofr.in tit.de actione ex teſtõ.in gl.quã dedit.Secundò quæ
7 ro † qd de executore particulari relicto p iſta ỹba.talis fecit tales ſuos fideicõmiſſarios & executores,q̃bus dedit licẽtiã & ptãtem vẽdẽdi de bonis ſuis cũ bãnimẽto & ſine,vſq; adſatisfactionẽ integrã p̃miſſorũ,q̃ro ergo vtrũ ad hoc vt iſta cõceſsio alienãdi va-
i leat,requirať hr̃ditatis aditio.ª Spec.ĩ ſil̃i tãgit iſtã.q.in.d.§. nunc ỹò aliqua.ỹ.ſed pone q ex eo.et nil ibi determinat. Breuiter dico ſic:ſiue ponamus iſta legata relicta eſſe ĩ teſtõ,executores nõ pñt vẽdere nec alienare,niſi adita hr̃ditate ex teſtõ:vt.l.ſi nemo. ſ.de teſt.tu.&.l.ſi nemo.ĵ.de reg.iur.ſiue ponamus eſſe executores ab ĩteſtato:nõ pñt exeq niſi adita hr̃ditate ab ĩteſtato:vt.l.ĩj.ĵ. de fidei.l.j.&.l.ſi.ĩ prin.C.de manu.teſta.&.l.q filio.§.j.& ibi no. de hære.inſti.& Inſtit.de eo cui lib.cã bo.addi.§.j.&.l.q purè.in
k fi.j.qñ di.le.ce.Oportet ergo q hæreditas ſit adita.ª Sicuti enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Importat arbitriū. no.q̄ iſtud verbū licētia, ſportat arbitriū boni viri. Et ad hoc vide no.p̄ bar.i.d.l.j. in.v.q. princ.C. de ſacroſan.eccl.

b ¶Certē ſi diceret. Sed bal.i.c.j.i fi.p̄ illū text. de p̄ce iur.fir. vī tenere cōtrariū. dixi in l.ſi ſic.de leg.j. & ibi Barto.

c ¶L.q̄ explicandi. & ibi Bald.C. de accuſ.

d ¶Plenā ptātē. No. q̄ iſta ſunt paria dicere liberū vel plenū mādatū & ptātem. Facit ad hoc q̄ no. dt Bal. i.l. & ſi poſt tres.i.xj. col.ſi qs cau. & adde q̄ hīe liberā volūtatē eſt eē ſubmiſſum regu.iur. ſecūdū bar.i.l fideicōmiſſa.§. ſi ſic. de leg.iij. Et adde q̄d dicit Bal.i.l. ſi qs maior.i prin.C. de trāſa. Quid ſi dixerit q̄ ſciat velle fuiſſe? Dic q̄ ſportat liberā voluntatē, adeò q̄ null⁹ cō tradicere poſsit, ſecūdū Bart.i extrauagā. adreprimēdū. v. vide bi. & do. An.i.c.j. de cōſtit. & dicit Abb. ſicu.p̄ illū text.i.c.j. de his q̄ fi.i maio.pt. cap.q̄ vbū. facias ſedū volūtatē tuam, referē ad abſolutā voluntatē, nō ad arbitriū boni viri. In cōtrariū tenet Bal. in rubri. de p̄ce iudicis q̄ male iudi. & i.l.j.i verſi. ītro 9 b uūqd iudex. Et vide Bart.i.l.fi. ad ſi. C. de ītro.ſti. qd de vbo, dicretioni & cōſciētię, c p̄ Bal.i.l.ſi. de iu.do. impetrā. & adde bar. in materia in l. creditor. §. Lucius. ſ. man. & vide Bart.i.l.ſi ſic. de leg.j. & de p̄cura tore q̄ haber liberam vl̄ plenā poteſtatem & q̄n habeat, &c. vi de Alex.in.l.ſi p̄cura tor. C. de procura.

e ¶Omnē alienationē. Nota q̄ appellatione vēditiōis cōtinet⁹ omnis act⁹ dōij trāslatiuus: hoc verū q̄n p̄fert à priuato. fec⁹ ſi à iudice: vt l. ſi pupillorū. §. ſi p̄tor. de reb.eo. & adde q̄ no.i.l.j.C. ſi aduer.trāſa. & vide bart in.l.j. vbi habes 10 poſt eū. C. de vſufca. p̄ emp. Sed an phibi tus alienare phibeat poſſeſſionē trāsferre, vid alex.i.l.j.§. ſi vir vxor.j. de acq. poſſ.

f ¶Tenet q̄ ſic. Bal. in d.l.pe. q̄ incipit, prædictū. C. q̄n decr. opus non eſt. ſequit gl. ibi vbi omnino vide. & ibi dicit q̄ eſt paſſus nouus. & ad Bar. hic adde bal. in l.fi. §. ſin autē legata. C. de bo. q̄ lībe. & ad hæc not. adde Bart. in aut. hoc ius porrectum. circa medium. C. de ſacroſanc. eccle.

datio tutelæ quæ eſt fauorabilis, & relictū libertatis, quę eſt ita fauorabilis, non poteſt valere, niſi ſecuta aditione: ita poteſtas data executoribus non valebit, niſi aditione ſecuta. Sed quæro, quid ſi nemo vult eſſe hęres ex teſtamento vel ab inteſtato: nec etiā fiſcus. Dicit ipſe, cogita per te. Procedo vlterius: †poſito q̄ poteſtas alienandi ſit confirmata aditione hæreditatis, examinemus verba permiſsionis: quæ dicunt, quibus dedit licentiam: vtrum importent liberam vo luntatem an arbitrium boni viri. Inno. ponit hoc tranſitoriè extra, de ſta. mon. c. cùm ad monaſterium. circa fi. in gl. ſuper verbo, abdicatio. & ibi videtur tenere quod legitima ſit libera voluntas ſine aliqua cauſa: tamen hoc non probat. Crederem contrariū 8 a q̄ verbum licentia, importat arbitriū boni viri. quod probo. Nam nomen licentia, deſcendit à verbo licet, quod tantum eſt dicere, quantum licitum ſit. Sed non eſt dubiū q̄ iſta verba, ſi tibi videtur iuſtum vel licitum, important arbitrium boni viri: vt l. fideicōmiſſa. §. quāquā. ſ. de leg. iij. & l. ſi ſic. in prin. ſ. de lega. j. & l. fideicōmiſſaria. j. de fideicom. lib. Item probatur ex. l. j. C. de ſa. ſanc. eccle. ibi: habet vnuſquiſq; licentiam, &c. Quæ licentia intelligit de arbitrio boni viri. Neq; enim poteſt filium exhæredare, & Deum inſtituere: vt nota. in l. ſi quis ad declinandam. C. de epi. & cle. alias ſi haberet liberam poteſtatem poſſet filium exhæredare & præterire: ſicut miles: cui eſt conceſſum liberum arbitrium teſtandi: vt l. j. §. de teſti. mili. Item dicit teſtator: & do liberam poteſtatē. † quæro quid hoc dicit liberam poteſtatem. Certè ſi diceret[b] poteſtatem ſimpliciter: referretur ad arbitrium boni viri: vt leg. nepos Proculo. de verbor. ſignificatio. l. qui explicandi.[c]. C. de accuſ. Sed ex eo quod dicit liberā: intelligo quod intelligatur in eius liberam volūtatem collatam. quod probo: quia verbum liberam, deſcendit à verbo liber, quod importat liberam voluntatem: vt l. ex fideicommiſſaria libertas infra de fideicommiſſ. liber. ibi dum dicit, libuerit, &c. Et pro hoc etiam videtur text. ſupra de teſtamen. mili. lege. j. in princip. & l. etiam. in princip. infra de bonis liber. facit. l. procurator cui generaliter lib. vj. ſupra de proc. Idem ſi dixerit plenā poteſtatem[d] & licentiam: vt probatur in lege prima ſupra de teſtamen. mili. in duabus reſponſis ibi poſitis. not. in l. ſi procurator ad vnam. C. de procura. & l. fideicommiſ. §. quanquam ſupra de legatis tertio. ibi non enim plenum, &c. †Ex prædictis no. quod iſta verba, plenum & liberum, ſi adijciantur verbo quod aliàs de ſui natura importat arbitrium boni viri, facit ipſum ſignificatiuum libere voluntatis. ſicut verbum volo, ad quod facit lege prima ſupra de teſtamen. mili. ¶Sequitur in verbis vendendi & alienandi: quæro vtrum † illi exe 11 cutores, qui habent poteſtatem vendendi, poſsint permutare, vel ſolutū dare et obligare. Et videtur quod non: per. l. ſi pupillo lorum. §. ſi prætor. ſupra de rebus eorum. In contrarium videtur quod ſic, per. l. ſicut § venditionis ſupra qubus modis pign. vel hypo. ſol. Solu. Quandoque iſta promiſsio fit à prætore vel à iudice: & debet ſtrictè intelligi. ita loquitur §. ſi prætor. Quādoq; 8 fit ab alio priuato: & tunc appellatio venditionis continet omnem alienationem[e], e per quam impletur cauſa, ob quā fuit permiſſa venditio. Vnde cùm ſit permiſſa venditio pro ſatisfaciendis legatis: quicquid faciat vt legata ſoluat appellatione alienationis continetur. Pro hoc facit verbū hīc poſitum, ſcilicet vendēdi, alienādi, &c. Quod verbum alienare, generale eſt. Gloſ. in l. ſta tuliberi à cæteris. §. Quintus Mutius. in 12 frà, de ſtatulibe. † Quartò ſequitur de bonis ſuis. Quęro, vtrum executor poſsit agere contra hæredes, vt exhibeant res hæreditarias, vt videat quæ expediat vendere. Puto quòd ſic: per l. ſi tibi electio. §. fina. ſ. 13 de optio. lega. † Quæro an exhibitis omnibus rebus vel non exhibitis poſsint executores iſti vendere rem quam volent. glo. in l. pe. C. quando decre. opus non eſt. tenet q̄ f ſic[f]. contrarium tenet glo. in l. quandiu. C. de pig. Reſpondeo, ſi quidem iſti executores non habent liberam poteſtatem, ſed ſolùm eſt eis commiſſum per verba importātia arbitriū boni viri: nō eſſet dubiū q̄ non g poſsint[g] ponere manus ad res, quas volūt, h ſed debent facere arbitrio boni viri, ſicut prętoris. l. magis puto. §. non paſsim. ſ. de rebus eorum. & l. à diuo Pio. §. in vēditione. j. de re iudi. Sed ſi poneres ipſos habere plenam & liberam voluntatem in caſu permiſſo: tunc debes ſcire q̄ libera volūtas debet intelligi, dum tamen bona fide faciant: vt l. creditor. §. Lucius. ſ. mand. Sed ille qui rem magni pretij vellet vendere pro modi eo, non faceret bona fide: vt no. in d. §. non i paſsim. ver. necnon. ideo non valeret eorū venditio: & poterit reuocari. Ita debet intelligi glo. in l. pe. ſ. quando decre. opus nō eſt: quia ita debet intelligi, dūmodo faciant bona fide. Ita debet intelligi l. creditoris. §. 14 de diſtract. pig. Quæro † an iſti executores h poſsint vendere pro quanto pretio volūt[h]. k Dixi ſ. quòd ſi ipſi non habent liberam poteſtatem. non poſſent, ſed deberent vendere arbitrio boni viri. Sed ſi haberent liberam poteſtatem: dixi quòd deberent facere bona fide. Si ergo rem magni pretij dederint pro modico, bona fides non videtur verſari: vt l. j. C. ſi vendi. pign. aga. ideo poterunt reuocare illam vēditionem. Sed du- 15 bitatur † de modo reuocandi: nam in l. j. C. ſi ven. pig. aga. videtur velle q̄ primò hæres debet agere contra executorem: & eo exiſtente non ſoluendo veniat contra em- i ptorem[i]. Sic & alibi, in l. qui fundum. §. procurator. j. pro empto. videtur velle text. q̄ indiſtinctè dominus poſsit agere contra emptorem. Et hanc partem teneo: quia alienatio facta non fuit iuridicè. Non obſtat l. j. C. ſi vend. pig. aga. quia ibi creditor vendebat iure ſuo, & ad ſui vtilitatem: ideo eius gratia colluſio non tantū attenditur ad annullandam venditionem: ſed in caſu noſtro, & in §. procurator. executor vendit ad vtilitatem alterius et nomine alterius: ideo indiſtinctè annullatur vēditio, ſecundū di 16 ſtinctionē §. procurator. Quæro an hæres † ſit regrendus[k] q̄n exe k cutor vendit. Primò, q̄n eligit rem, quā vult vendere. Secundò, quādo limitat pretium, pro quo vult rē vendere: an iſtis duobus caſibus hæres debet requiri? Videtur q̄ nō: quia per regulā, cùm iſti executores poſsint facere inuitis hæredibus: ergo ipſis ignorantibus: vt l. iij. §. illud. j. de fideic. lib. & l. qui poteſt. de regu. iur. Præterea quando aliquis facit procuratorem ad vendendū, non requirit q̄ procurator teneatur dominū requirere, quādo vēdit: ſed do

¶Nō poſsint. Adde quod idem tenet Bar. to. in l. à diuo Pio. §. in venditione. de re iud. & Bal. in l. ordo. de exe. rei iu. et Abb. in ca. quod ad cōſultationē. de re iudi. qđ tū limita eſſe verum vel de iure iſto, vel vt res magni valoris pro paruo debito nō vendant: ſecundū gl. in l. ḡdiu. de diſtra. pign. aliàs hodie etā meliora poſſent capi pro ſatisfactione debiti pecuniarij, ſecundū Imo. in d. §. in vēditione. & Io. And. in addi. Spec. in titu. de execu. ſent. §. ſequit. ſuper ver. primo referentem ita tenuiſſe Guido de Suzz. per auc. hoc niſi. C. de ſo. & per §. quod aūt. de fideiuſ. vbi dicta auc. ſumit. Adde q̄n res magni valoris poſsit vendi pro paruo debito. Bal. conſi. lx. iij. lib.

¶Pretio volunt. Et virū executores poſsint mouere actiões cōtra debitores, vide Bald. q̄ ſic, in d.l. id quod pauperibus in iij. aliàs v. col. de epiſco. & cle. per Bar. in l. ſi qui Titio. de leg. ij. & Bal. in l. nulli. de epiſc. & cle. ponit an poſsit agere & conueniri.

¶Contra emptorem. Sed contrariam opi. tenuit Pau. de Caſt. in l. ſi pretiū. de procu. per d.l.j. ad quam dicit q̄ Bart. non bene reſpondet. & hoc dicit verum ſi executores ſint ſoluendo.

¶Requirendus. An hæres debeat requiri ab executoribus: habetur per Bald. in l. nulli. in ij. q. in iij. col. de epiſco. & cleri. per Specu. in tit. de inſtr. edi. §. nunc aliqua. vbi per Ioā. And. per Per. de Anch. in c. tua nobis. de teſta. facit quod not. Bald. in l. captatorias. in iij. q. in fi. C. de teſta. mili. an poſsint declarare incerto & irrequiſito hærede. & hic adde Bald. in l. id quod pauperibus. in xviij. q. C. de epiſc. & cler.

Universidad de Deusto

a ☞ Melius ad rē facit l.mandassem ubi.ff. mād. quā credo Bar. voluisse adducere. Alexan.Losæus.

b ¶ In contrariū vī. Et no.q̄ si qs sit executor testi, & rē vēdat, pōt petere emptor q̄ hæres cogat hūc contrariū ratificare ne sibi qō vnq̄ moueat, secūdū Bald. i auē.si captiui.C.de epis.et cle.dubitat an executores possint vēdere habita fide de pretio. dic de hoc vt p Bar.i l.ā diuo Pio.§. sed si emptor.de re iudi.& not.q̄ dicit Bal.i.l.ij. C.de vxo.mili. se aut disse à Bart.vbi oīno vide. & vtrū hæres solues legata executori sit liberatus,à legatarijs,vide Io. Anti.de inst.edi.§.nunc verò aliqua. cui⁹ dicta sequit Pet.de Ancha.i cle.j.de testa.Et vtrū executor possit p se emere res venales,vide Io.An.in.d. §.nunc verò aliqua.

¶ Itē nota q̄ debitores soluētes executorib⁹ nō liberātur ipso iure. & iō pñt dicere nolle soluere, nisi de cōsensu hęredis, secū dū Bald.no. in.l.j.C. de execu rei iud. Sed an vn⁹ executor possit alīū facere,vide in l.quidā.de reb.du.& Bal.oīno i.l. nulli.v̄. dñt.C.de epis. & cle. & i.l.& Ispa.in fin. C.de fideicō.Executor pōt malē ablata remittere vl restituere secundū Bal.i.l.ēt.C. de fideicō. An executor teneat facere inuētariū,vide Bal.i auē. sed cū testōr. in fi. C. ad legem falcidiam.

c ¶ Facere dā.Dī facere dā,q̄ facit irrequisito eo q̄ posset aliq̄ modo cōtradicere:q̄ no.& adde Bart.in.l. nō intelligit.§.tacitē. j.de iur.fis.et ibi post eū in.l.clā possidere. in prin. hic alleg.

d ¶ Vēditionē impediat. Vtrū hęres possit impedire vēditionē fiendā p executores:vid p Spe.& Io.And.i.d. §.nūc aliq̄.& p Petr. de Ancha. post alios in.c.tua nos.de testa. Et vtrū ipsi executores possint offerre legatarijs p satisfactione quālibet aliā rē, ēt extranei an verò corpus hæreditariū.bar. tenuit q̄ corpus hæreditariū. Bal. cōtra: vt p eū i.l.id q̄ pauperib⁹.in.vñ.colū.de episco.& cle. loquor quando in hęreditate non est pecunia.

e ¶ Quæro vtrū. Vtrū executor possit trāsferre possessionē. Et qd de dūo:et an inuito hērde,vide Bal.i.d. l.id q̄ paupenb⁹.i.ix

sed dñs potest prohibere si vult:vt.l.māda. a §.manda.& .l. si mandauero.ª eodem tit. In b contrarium videturᵇ casus in.l.iij.C.de distra.pigno.& in.l.legatum. §. de vsufruct. lega.& l.j.§.cùm dicitur.j.si cui plus quam per.l.Falci.& l.hac edictali.§. omnibus.C. de secun.nup. Vnde credo sic dicēdum, si isti executores essent assumpti tāquam boni viri:tunc sine dubio esset requirēdus hæres:vt.l.si arbitratu.de ver.oblig.& l. Theopompus.§.de do.præle. Sed si habent liberam potestatem,vt proponitur: puto idem q̄ hęres debeat requiri,per.l.creditor.C.de dist.pig.& per.l.j.§.cum dicitur.j.si cui plus quā per leg.Fal. Item per rationem. Nam eorum præsentia posset trahere executores ad aliam rem vendendam vel ad vendendam eam alio pretio.etgo debent requiri: vt.l.si in tres.& l.sicuti.§.de arbit.Præterea

17 ista libera potestas importat vt bona fides adsit.Sed ille† qui facit clàm,quod est facere non requisito eo, qui potest contradicere,videtur facere clàm,ᶜ & mala fide, vt.l. clàm possidere.in prin.j.de acqui. pos.& .l. prohibere.§.clàm.j.quod vi aut clam.& sic videtur mala fide facere: & sic non valet. Ad contrarium respōdeo sic,et dicas: Quidam sunt executores,qui habent potestatē vēndi à lege:& isti debent requirere partem:vt.l.à diuo Pio.§.in venditione.j.de re iu.& no.per Cy.in.l.ab executore. C.q̄.ap. non reci.Quidam sunt habentes potestatē ab homine:& tunc aut ista potestas fuit voluntaria,vt potestas vendendi,quam dominus dat procuratori,quæ semper est voluntaria:cū dominus possit eam reuocare quādo voluerit:tunc dominus non est requirēdus:imò debet ipse prohibere si vult: vt.l.si mandauero.§.manda.cum si. Si verò ab ini-

18 tio† fuit voluntaria,postea incipit esse non voluntaria,sed necessaria : vt potestas,quā debitor dat creditori alienandi:& tunc si q dē illa potestas fuit limita,vt quia dixi , dotibi potestatem vendendi à tali die in antea pro tanto pretio,& tunc non requiritur citatio domini vl admonitio. Ita potest intelligi.l.fin.C.de iu. do. impe.Sed si non esset sic limitata:tunc dominus debet citari:vt.l. creditor.& ibi not.C.de distr.pig.Nunc ad propositum mandatum datum executori fuit voluntarium respectu testatoris,necessarium respectu hæredis:nec est limitatum ideo hęres debet requiri.vt.d.l.creditor nisi

19 testator aliter disposuisset. Quæro,† hæres requisitus vult impedire istam venditionē quid habet facere vt venditionem impediat[d].Respondeo:si quidem vult impedire totaliter ne fiat:tunc non potest alio modo nisi offerendo pecuniam necessariam pro soluendis legatis,vt.l.fi.iij.C. de iure dotiū impe. Item potest dicere : offero me paratū vēdere & de pretio satisfacere legatarijs & alijs pro quibus execurores vendere volūt intra terminum competētem & de hoc dare fideiussores .quo facto hæres in venden

d do prefertur,vt.C.de liti.in authē. nunc si. et.C.de pig.auē.hoc ita si debitor.Sed si nō vult impedire venditionem totaliter, sed illius rei tantū:tunc debet ostendere qd alia res est quæ magis expedit vendi vel magis commodè vendi potest , vt sic eos in mala fide constituat. Item si executores volunt vendere modico pretio,ostendat hæres qd alius vult emere maiori pretio , vt sic si aliter faciat constituat eos in mala fide. Quæ-

20 ro† vtrum[e] isti executores possint transfere possessionem.puto q̄ sic,vt.l. si quis prohibuit al's incipit papinia.§.de publi.,p hoc facit testator concesit eis licentiam alienādi , sed alienatio & dominij translatio non potest fieri sine traditione:igitur videtur p-

21 mittere. Deinde quæro , † quia sequitur in verbis,cū bannimento & sine:quid importent ista verba[f]Respō.in executoribus vltimarum voluntatum non habemus expressum,sed possumus dicere q̄ teneantur face

f re bannimentum,[f]sicut executores sententię,vt.l.ordo.C.de execu.rei iu.& .l.edicto.C.si aduer.fisc.& l.ij.& l.fi.C.de fi.īstr. & iu. ha.fisca.li.x.& hoc est verum quādo non habent liberam potestatem: sed quando habent liberam potestatem : tunc fortè idem q̄ deberent facere bannimenta, sicut tutores quos cōstat habere liberam,vt not. in.l.mandato generali.§.de procurat. & tamen tutores in venditione rerum pupilli deberent ista bannimenta facere fieri, vt.l. si sine.§.j.§.de mino.ideo istaverba cum bānimentis & sine,apponuntur vt ea non habeat necesse facere.Sequitur in verbis vsq̄ ad satisfactionem omnium præmissorum.

22 Quæro † vtrum talis executor possit rem vendere non prę̄senti pecunia:sed habita fide de pretio. Videtur qd non in relictis ad pias causas: maximè per.l. si procurator.& q̄ ibi no.j.de iu.fis.& ad similitudinem executionis sententiæ , vt.l. à diuo pio.§.sed si f emptor.j.de re iudi.& hoc puto verum , si non habēt liberam.Sed si ponamus eos habere liberam, in hoc credo quid possint vēdere:dūtamen habeāt fidem de pretio et bona fide faciāt.ar.l.q Romæ.§. callimachus.

23 j.de ꝟb.oblig.Quæro† quid si in īstrumento dicitur sic : tales executores talem rē vēdiderunt pro tanto pretio : q̄ pretium confessi fuerunt se habuisse:non autem dicitur q̄ receperint:an sufficiat.Puto q̄ non:quia per hoc non impletur causa quare est mandata venditio:eis enim mandatur pro satisfactione omnium præmissorum.Sed si cōfitentur se vendidisse & habuisse:non vide

g tur[g] facta venditio pro satisfactione legatorum:nisi postea appareat facta satisfactio legatorū. Hoc vltimum probatur in.l. sed & Iulianus.§.proinde.ī.ad macedo.primum q̄ confitendo se habuisse non sufficit probatur in.l.si ex cautiōe.& ibi no.C. de nō nu.pecu.& j.si quid in frau.patr.l.j.§.q̄ si in lite.&.§.quod si mu

24 tuam.Quæro† quid si dicit in instrumento, quam pecuniam recepit in mei præsentia notarij:sed non apparet q̄ legatarijs sit soluta an sufficiat emptoribus?Rñ.sic:quia cum ob istam causam habuerunt mandatum executores à testatore,sufficit q̄ emptores ob istam causam soluerint:licet executores in istam cām non

25 conuertant:vt.l.j.§.non autem.ī.de exercito.act.Quæro † an p̄missio de euictione quam faciunt executores obliget hæredes. Puto quod sic si faciunt promissionem secundū consuetudinē ciuitatis,vt.l.si pignore.§.fin.ī.de pig.act.& l.Iul. §. si procurator.ī.de act.empti.& C.cre.euic pign. non de.p totum.q̄ not.& tex.dixit q̄ qñ aliquis vēdit ex officio sibi iniuncto,nunq̄ tenet

h de euictione[h].si pignori.& l.hæres.ī.fami.ercis.Vltimò † quæro an executor testamenti possit conuenirī à legatarijs.Gloss.tenet quod nom in.l.Firmio.§.j.j.quando dies lega.cedat.

i ☞ *Vasallus q. debeat omnibus filijs domini iurare fidelitatem mortuo domino.*

¶ Cū vnus. Prælegatum cum onere alimentorum transit ad hęredes hęredis:licet sint plu-

co.sed vtrū executor de culpa teneat,dicēdū vī ,put dī i hærede secūdū distin.bar. i.l.cū res. §. culpa.de lega.j.q̄ vba Bald.& Imo. ibi extēduntur ad executores.tu vide plenè Bal. in.l.pign⁹.in.xiij.co.de pig. act. vbi dicit q̄ nō tenet de leuissima. & no.secundū Bal.i.l.id q̄ pau.i.x.col.,q̄ executio nō rite facta pt per eūdē reuocari.sed caue p id q̄ habes in l.cū qdā.de his qbus vt indig. vbi ineōtinēti vī priuatus offō eligendi. & an executor teneat cauere,vide i.l. diu⁹.j.si cui pl⁹ p.l.fale. Et an officiū executoris relictū in testō dicat legatū.ita q̄ illā semel repudiatū nō possit amplius acceptari,vide Bald. i.l.deberi.C. de fidei. It.an aūt hēs possit p̄uenire executorē i solūēdo, vide Bar.i.l.fi. C.de fideicō. li. an arbitriū executoris possit reformari arbitrio iudicis,Bal. q̄ sic i.l. fi.in prin.C. eo.de le. & habes ibi. qd si executores sint discordes.addē an executor possit trāsferre possessionē: & an possit habere fidē de p̄tio. bal. cōsi.clxxxv. iij. vol.

¶ Bānimētū. Sed istę subhastationes non sunt necessarię i vēditione rerū mobiliū q̄ pñt vēdi i foro,vt notat.Bal.i.l.j.C.si ppē pu.pēsi.vide ij habes post bar.i.l.fi.C.de fi de fstru.& iure haste fis.lib.x.

g ¶ Nō vī. Adde Bal. in.l.fi.§.sinautē legata.de bo.quæ lib.

h ¶ De euictio. vendēs ex offō sibi iniuncto non tenet de euictī.vide no.i.l. ,pcurator ,p euictiōe.ī.de ,pcu. et Bar.& Bal.i.d.l.j. C. de euic.pign.& gl.& ibi Bal.i.l. si ob cām. in fi.de euictī.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

POMATES.

a ¶Sed ponamus.vide Bar.cõsi.ccxvj.Ea.l. vltẽ istã.l allegat.vi de Ale.i.l. si cũ do §. sinaũt.in.j.col.ver.itẽ nota.ff.soluto.matri.

b ¶Vtrũ bona an bona viri sint obligata vxori p alimẽtis,habẽ p bart.& doc.i.l. si cũ dotẽ.§. sinaũt.soluto.matr. vbi vt Bart. fibẽpsi contrari⁹. & Imo.Ea.l.§.itẽ pater ro.p mod.inst.de ac. §.fuerat.& adde bar. in tract. de alimẽtis i fi.p Spe.i tit. de post diuor.resti.§.fi.v. sed nũqd bona viri. Adde an bona viri sint tacitè obligata p alimẽtis vxoris, Paul. de Cast.consi.vij.io. consil.ccccliij. Abb. consil.xliij.ij. lib.

c ¶Not.vltimò.no.ad limitatio. eorũ q̃ no. Bart.i.l.libertis &.§. Lucius.j.eo. vide q̃ ibi dixi.& Bald.i.l.j. C.de le.& i.l. si ea. d cõdi.inser.& Bar.& Bal.& ang.i.l.diuortio.in prin.sol.matri. & Ang.i.l.Titia.j de so.bũ facit q̃ no.bal. in.l.q̃ in vxorẽ.C.de nego.adde Bal. consil. lxxviij.iij.lib.

res.h.d.Primò ponit dictum. Secundò format vnam obiectionem,& ad eam respondet.Secunda ibi:si tamen.Op.dices tu, iste tex.licet ex præsumptione procedat, non tamen sequitur ex necessitate:quid enim si hęredes hr̃dis sint discordes:haberet ne tũc locũ ista lex? Respon.sic, & recurretur ad remedium.l iij.supra eodem. Quærit Dy. vtrum † hæres feudatarius debeat iurare omnibus hæredibus domini vel vni tantum.Et dicit quòd omnibus:argumen.huius legis.quod tangit glos.in.l.si cuius.§.de vsufruct.& Iac.de Aret.in.l.de pupillo.§.si plurium.j.de nouí operis nunciatio. & gl. dicit in.c.j.§.omnes. si de feu. fue. cõtro.x. col.Nota glo.quid contineatur appellatione domus,habuimus in.l.j. §. hoc autem.§. ad Syllanianum.

Verbis fideicommissi.

Alimenta debentur etiam pro eo tempore quo fuit retardata libertas absq; mora hæredis.hoc dicit.Nota text.ibi: explorari.

1 ☞ *Alimenta debentur sorori arbitrio boni viri pro qualitate dotis,& crescunt ætate crescente.*

Frater sororem alere tenetur.

Legatum pro dote q̃ sit conditionale,non purum remissuè tamen.

Alimentis. Vir bonus † debet arbitrari alimenta pro qualitate relictæ dotis quæ alimenta crescunt crescẽte ætate.hoc dicit.tex.Item dicit tex. in viro & vxore:in.l.si cum dotem.§.sinautem in fæussimo.ś.de solu.mat.quod intelligo quando vires dotis sufficerent. † aliter frater tenetur alere sororem:vt.l.qui filium s.vbi pupil.educ.de.& vir vxorem:vt not.per Cyn.in.d.§.sinautem. Oppon. & videtur q̃ imò,& arbitrio boni viri, secundum quantitatem hęreditatis debet solui alimenta:vt.l.alimenta.j.eo.

2 tis sufficerent. † aliter frater tenetur alere sororem;vt.l.qui filium

3 Dic vt in glos.& tene opin.Hug.quia magis est vera. Item † facit ista lex quod legatum pro dote non sit purum, sed conditionale soluendum tempore matrimonij.quod an sit verum,dicam in.l.Titio.§.ante.j.de condi.& demonstra.

1 ☞ *Legatum alimentorum non perit per damnationem in metallum.*

2 *Alimenta damnato relinquuntur.*

II.

Si cui. Damnatus in metallum post restitutionẽ pręteriti temporis & futuri alimenta petere potest.h. dicit.Oppon.& videtur quod post restitutionem non petit ali-

1 menta præterita: vt.l.in insulam.C.de senten.pas.Veritas est † q̃ hic loquitur in legato alimentorum, quod per damnationem

2 in metallum non perit: † quia etiam damnato potest relinqui: vt.l.si in metallum.infra de his quæ pro non scrip.Item opponi. de.l.si in metallum.infra.de iur.fis.Solu.Hoc speciale in alimentis.Eodem modo solue contrarium de legatis secundo.C.de bo. præscript.Item opponi.supra eodem lege tertia.Solu.vt ibi.Oppo.glos.de.l.cum allegatis.C.de re mili.Solu.Speciale est in alimentis.Pro hoc.j.eod.l.seruos.& ibi aliqua dicam.

1 ☞ *Modi adiectio fauore legatarij non minuit legatum.*

2 *Alimenta si debent percipi ex fundo, ille fundus dicitur hypothecatus.*

3 *Alimenta si sunt legata ex tali fundo,si non percipiuntur tot fructus sufficientes ad alimenta,debent suppleri per hæredem.*

4 *Bona uiri q̃ non sunt obligata uxori pro alimentis: nisi in dotem fuerit datus fundus inæstimatus.*

III.

Vcius. Si prædia pro alimentis relictis obligantur ex hoc legatum alimentorum non augetur vel minuitur.hoc dicit.Oppo. modus adiectus legato habetur pro

1 conditione:vt.l.j.C.de his quæ sub modo.Vnde sicut conditionis adiectio minuit legatum:ita & adiectio modi.Soluit † glos. hoc verum,nisi modus sit adiectus in fauorem legatarij.Probatur in.l.Titio.in princip.infra.de condi.& demonstr. Sed ponamus

2 ‘ † quod testator nihil dicat de hypotheca; sed dixit quod

2 volebat alimenta percipi ex illo fundo: an fundus sit obligatus? Quidam quod non. Azo dicit hic contrarium in.l. Caius.ś.de an.leg.quod hodie est determinatum,cum omnia bona hæredi-

taria sint obligata pro legatis:vt l.j.C.communia de lega.Quæro:pone † q̃ testator nihil dixit de obligatione:& non percipiun

3 tur tot fructus,quot sufficiunt ad alimenta:an debeant suppleri vel expectari fructus sequentis anni? Hoc tangit Cy. in l.si quis argentum.C.de dona. Dixi in l.inter stipulantem.§.sacram.j. de verb.obli.& est multum longa materia. Sed dico nunc q̃ debẽt dari integra alimenta:quia locus non gratia taxationis fuit adiectus,sed gratia demõstrationis:quia post perfectũ legatũ fuit dictũ,ex tali prædio:vt est rex.in l.quidã.in prin.ś. de leg.j. Et per hoc soluit cõtrariũ quod formal glo.de l.cũ certus.§.de vi.tri.& oleo leg.quia ibi fuit adiectus certus locus gratia taxationis:hic gratia demõstrationis & post perfectũ legatũ. Itẽ ista lex allegat

4 ad q.vtrũ † bona ᵇ viri sint obligata vxori pro alimentis,quã for-

b mat Spe.in tit.de do.post diuor.resti.§.forma.versi. sed nũquid. & ibi dicit q̃ sunt obligata. Nam cũ alimenta debeantur ex bonis mariti,& bona sunt obligata pro eis,vt hic ś.eo.l.ij.ergo &c. Cy.& Ia.de Are.dicunt idẽ in l.rem in præsenti.§.exactio.C.de rei vxo.act.Quidam doctor Lombardus disputauit contrariũ tali ratione:quia certi sunt casus,in quibus bona sunt obligata, vt in tit.ex qui.cau.pi.vel hypo.ta.contrah.Sed iste casus nõ est de illis:ergo &c. Aduerte ad legem istam,& l.ij.ś. eod. Respon. q̃ hic loquitur quando bona sunt designata vt alimenta præstẽtur.sed vir non habet bona designata ad hoc. Et licet bona sint obligata pro dote:secus est in alimentis.quod videtur verum.tamen si fundus esset datus pro æstimato, & sic esset res destinata pro oneribus matrimonij,puto q̃ illa bona essent obligata, cùm fuerint data pro oneribus matrimonij.

1 ☞ *Si testator omit libros filio,& in testamento disposuit q. conferret: si filius moritur uiuo patre qui alteri filio contulit libros & perficit studium:moriatur deinde pater cum dicto testamento:filius tenetur conferre.*

13.

Caio. Legatum in dubio intellígitur translatum in alium cum onere suo.h.d.Concordat l. legatum.in prin.j.de adi.lega.Oppo.de l.si tibi.j.de adi lega.Sol.ibi legatum fuit translatum in eũdem: hic in

1 alium.Per istam l.dixi in q.de facto:Pater † habuit filium,quem primò studere fecit,& sibi libros emit:& in testamento voluit q̃ filius libros conferret.Contingit q̃ pater superuixit,& filius decessit.pater dedit postea alij filio illos libros: qui perfecit studiũ suum:deinde pater decessit cum eodem testamento.quærebatur an filius deberet conferre.Dixi q̃ sic:quia isti libri videntur trãslati cum suo onere:vt hic,& l.legatum.j.de adi.lega. quod nota.

c ☞ *Dictio quo ad,q̃ facit conditionem.*

2 *Qui debet morari cum aliquo,non perdit legatum,si ex iusta causa non potest morari.*

Vxor,cui sunt relicta alimenta per testatorem in domo ipsius testatoris, non perdit legatum si commode ibi morari non potest.

3 *Clausula,donec stabit in domo cum hæredibus,in legato importat fauorem hæredis.*

Alimenta qui percipit in domo hæredis,debet aliquid operari.

Vxor quæ alitur à uiro,debet omnia in domo facere.

Imperator.

Legatum alimentorum factum alicui quo ad cum aliquo moraretur, durat etiam mortuo eo,cum quo debet morari. Item eo viuo ex iusta causa potest ab eo discedere.hoc dicit.concor.l.j.C.de leg. Vides ergo in princi.q̃ post mortem debentur alimenta. Contra. de l.Seio. in prin.ś.de annu.leg.Sol.Ibi legatum relictum fuit fauore eius cũ quo debet morari: hic non. Item oppo.quando conditio mista quæ pendet ex voluntate legatarij & alterius propter casum,deficit legatum:vt l.legatum.C.de condi.infer. & l. in testamento.

1 la ij.infrà,de condi.& demonst.Solu. Dicunt † quidam q̃ dictio quo ad,non facit conditionem:vt no.in l.j.C.de leg.hoc non est verum,vt dixi in l.j.infrà,de conditio.& demonstratio.ideo glo. alibi dicit quod est speciale fauore alimentorum:vt not.in l.j.C. de inst.& substi.& l.in testamento.j.de condi. & demonst. quæ glo.dicunt veritatem;licet Dy.aliter dicat in c.imputari. de reg. iur.lib.vj.& Pe.in l.j.C.de leg.quorum opin.reprobo in l.illis libertis.j.de condi.& demonst.& ibi dicam.Nota in vlti. ver.hu-

c ius ś. † q̃ ille qui debet morari cum aliquo,si non potest ex iusta

2 causa non perdit legatum. & dic vt l. Mæuia.in fine. suprà, de annuis legatis.Vnde si testator reliquit alimenta vxori in domo ipsius testatoris:si non potest sibi commodè morari, quia est iuuenis & aliqui sunt ibi qui verisimiliter luxuriarentur cum ea: potest habere & petere alimenta & recedere de domo. Pro hoc lege penultima, suprà, vbi pupillus educari debeat. Quæro

3 † quid importat dicere donec stabit in domo cum hæredibus.

Respon.

Universidad de Deusto

a ¶Iure legati. Si maritus reliqt alimẽta vxori ſ domo, vtrũ beneat opari hrdib⁹ viri. Bar. hic tenet q̃ nõ Bald. cõtra quẽ, oĩno vide ſ. l. j. C. de le. Itẽ ſi nõ ꝓt ſtare ſ domo ꝓp hæredũ ſeuitiam & malos mores, remittit talis conditio. Itẽ ſi cũ heredib⁹ viri nõ poſſet habitare ſi niſtra ſuſpiciõe, qa eſſet valde pulchra: vt ibi ꝑ bal. ſ. d. l. j. vbi & ponit q̃ ſi pr̃ mãdat filĩs vt honorificent eã, & tractent eo mõ et forma, put ipſe tractabat: qd contineat appellatione iſtorũ ỹborũ, quẽ ibi oĩno vide. et vide bar. in. l. diuortio. ſolu. matri.

❧ POMATES.

b ¶Vltimò. Limitat iſta ſpe. cau. ꝑ Frã. nigrũ ſ. l. de alimẽ. C. & trãſ. & are. cõſ. xcvĩj. ſ vlt. col. vt ꝓcedãt in futuris alim. ſecus in præteritis.

c ¶Appellatio. Nota q̃ à ſnĩa lata ad pias cauſas, nõ licet appellare. q̃ alibi ñ habes. cõtra q̃ facit: qa non reperit expreſsẽ, phi biũ in. l. & in maioribus. de ap. & extra eo. c. de app. Itẽ facit cõtra. l. ſi ſeruus quẽ. j. de li. cau. & j. qñ appellan. ſit. l. ĩj. ſ. ſi his. Itẽ no. gl. de decimis. c. tua. Spe. ſ tit. de ap. ſ. I qb⁹. ỹſi. quaſt. iõ Bar. hoc ſtelligit ſtrictẽ ſ alimẽtis tm̃. ſtel ligas q̃ dilationẽ nõ recipiũt ꝑ legẽ, quam allegat ipſe. & adde Bar. ĩ. eo. ſ. l. ſolẽt. ſed idẽ Bar. vr̃ contrariũ velle ſ ſuo tractatu de alimẽtis. circa fi. et q̃ in relictis ad pias cãs nõ liceat appellare, vr̃ tenere Bal. ſ re. l. j. C. de ſac. ſan. eccl. in. xxĩj. col. dum allegat. d. l. fi. C. d ap. rec.

d ¶Alia ſpecialia. Itẽ no. qa aliud legatũ ĩcertũ valet fauore alimentorũ: vt ſ. l. ſi cui annuũ. de an. le. & j. eo. l. cũm alimenta.

e ¶Sed & ſi alimẽta. vide Bar. ſ. l. j. C. qño & qñ iu. & facit ad iſtũ tex. & q̃ no. Bal. ĩ auth. qbuſcũq; modis. de ſac. ſan. ec. ad fi. & vide q̃ ꝑ iſtũ tex. dt no. Bald. ſ. l. binos. ad fin. C. de aduo. diuer. iud. vbi oĩno vide et vide q̃ habet ſ ſiſi in c. ex pte. de cẽſi. & q̃ ꝑ iſtũ tex. dt no. bal. l. l. ſi filiã. C. de inoff. teſt. Ex iſtis add tex. et ibi bal. ſ. l. ſi mr̃. C. ne de ſta. defun. & vide Bart. ſ. l. ſi ita. j. de au. & argẽ. leg. Et ad iſtũ tex. adde Bar. ſ. l. Seio. ſ. j. de an. le. & dỹbo ſolet, adde tex. & ibi Bar. in. l. q ſaltum. ſ. de lega. ĩj.

f ¶Quæro qñ. Adde Bal. ſ. c. j. in fi. prin. de feudo marchi. vbi oĩ no vide.

¶Cũ ꝓdio. Pñt concordari opi. vt pImo. in. l. apud Iuli. ſ. fi qa alicui. poſt gl. j. dele. j per Bald. in. d. rubr.

h ¶Põt eſſe. Mulier poteſt eſſe executrix, & per trãſitũ ad ſecũda vota nõ finit̃ executoris offm̃ de multis vide bal. ſ. l. ĩd q̃ pauperibus. C. de epiſ. & cle. & Spe. & Io. An. ſ ti. de inſtr. edi. ſ. nũc verò aliq̃. in pe. char. vbi ponit de multis alĩs perſonis. & adđ Bal. ſ auť. ñſdẽ. ſ fi. C. de ſecund. nupt. adde an mulier poſſit eſſe executrix, Pe. de ancha. conſil. cciij.

14

MEla. Adiectiuum † ſignificatiuũ ætatis adiectum perſonę legatarij non reſtringit legatum. Itẽ alimenta relicta ſimpliciter debentur in vita. Item alimentorũ fauore pubertas in maſculis intelligitur vſq; ad decimum annũ: in fœminis vſq; ad decimumquartum[1] annũ. h. d. Nota tex. ibi: aut ſi nõ apparet, &c. Item nota[1] q̃ puer[1] & puella intelligitur, donec durat pubertas. Oppo. ad princi. ex gl. & videtur † quod adiectiuum ſignificatiuũ perſonæ reſtringit etiam vt non porrigat̃ ad aliãs perſonas, quam quæ ſint eiuſdem ætatis: vt. l. non aliter. §. fi. ſ. de leg. iij. Solu. Hic illud adiectiuum adĩcitur certę perſonæ: quia dicitur, Titiæ puellæ. vnde cauſa demonſtrationis magis quam reſtrictionis videtur appoſitũ: ſed ibi ponitur adiectiuũ ſimpliciter & indefinitè tantũ: vnde debet referri ad alias perſonas, quibus conuenit illa ætas. Item dicit hic, † q̃ alimenta debẽtur in vita tantũ. Contra. ſ. eo. l. ĩij. Solu. Ibi fuit legatus fundus ad alimenta: & ſic proprietas: hic verò ſimpliciter alimenta, & ſic cũ finiuntur. Simile in. l. cũ hi. §. modus. ỹſ. conſtat. ſ. de tranſac. & ĩ. ad. l. fal. l. hęreditatum. Tertiò oppo. † dicitur hic q̃ pubertas durat in alimentis vſq; ad. xviij. annum. al's contra. Contra iſtud oppo. de. l. arrrogato. §. non tantũ. ſ. de adop, Sol. Ibi eodem modo quo hic accipitur, vt ibi nota. Vltimò † quia hic ponit vnum ſpeciale fauore alimẽtorum. quæro de alĩs quot ſpecialia habet. Rñ. habet fauorem: primò, quia ex minus vtili voluntate debentur cum triennĩ præſtatione: vt. l. j. C. de fideicõ. Item quia poteſt relinqui non capacibus, vt. ſ. eod. l. is cui. & l. ſeruos, ĩ. eo. Item per clauſulam generalem, quæ minuit legata, legatum alimẽtorum non minuitur: vt. j. e. l. libertis. §. poſt humis. Item q̃ relictum nominatim intelligitur repetitum à ſubſtituto: vt. ſ. eo. l. iiij. §. Lucius. Item habet priuilegium in modo exigendi: quia executor habet actionem: vt ſ. e. l. alio. Item breuiores dantur dilationes vt. l. ĩj. de re iud. Item non admittitur appellatio: vt. l. fin. j. de appel. re. Item quandoq; non admittitur compenſatio: vt. l. iij. C. de compenſa. Item habet priuilegium in modo durandi. Nam pubertas intelligitur longiori tempore, vt hic. Item non poteſt pacto contrahentium ſine authoritate iudicis remitti: vt. l. cum hi, per totam. l. ſ. de tranſa. Item poteſt agi pro his tempore feriato: vt d l. ĩj. ſ. de ferijs. Poſſunt et alia ſpecialia[d] reperiri, quod laborioſum eſſet potius quã ſubtile: vt dicit glo. in ſimili in. l. j. ſ. ſolu. matri.

1 ☞ *Solidus in una uice uerificatur.*
Conſuetudo in bino actu.
2 *Verbum præſentis uel præteriti temporis porrigitur ad tẽpus præſens.*

e Sed & ſi alimenta. 'Illud dicitur', quem ſolutum eſſe facere quod vltima vice facit
1 h. d. Habes † q̃ dictio ſolitus, verificatur in vnavice. Aliud ergo eſt dicere ita ſolutum fieri: aliud facere. conſueuit: quia conſuetudo requirit binum actum. No. † q̃ verbum
2 præſentis vel præteriti temporis porrigitur ad tempus præſens. Contra quod op. & vr̃ q̃ porrigatur ad futurum, per. l. ſi ita. j. ti. j. l. Aurelius. §. teſtamento. j. de li. le. Gloſ. ſol. hic, & dicit quòd hæc variatio teſtatoris contingit circa idem: quod relinquitur in contractibus, contingit circa diuerſa. Vide glo. quæ incipit, ſic. C. ne de ſta. defuncto. &c. ibi: ſol. ſecundum Ro. Item oppo. de. l. nomen. §. filio. ſ. de leg. iij. Sol. vt ibi videbitis.

1 ☞ *Aquam qui reliquit, uidetur pretium aquæ relinquere: & non continet ſeruitutẽ, ſed debitum perſonale.*
2 *Ius aquæ ducendæ ſi relinquitur habenti prædium uicinum, ut cum perſona finiatur, dicitur ſeruitus realis quæ tamen per exceptionem finitur cum perſona.*
3 *Ius aquæ ducendæ ſi relinquitur non habenti prædium uicinum non eſt ſeruitus.*
Adde ad hoc & uide Alexan. de Imo. in conſi. xviij. colum. prima. in. v. volumi.

1 Quidam. Qui † relinquit aquam videt̃ relinquere pretium aquæ: & tale legatum non continet ſeruitem, ſed debitum perſonale. hoc dicit. Primò ponit dictum. Secundò obiectionem. Tertiò reſponſionem. ſecunda ibi: nec videri. tertia ibi, hęc enim. No. tex. ibi: dicebam, &c. Et feci ipſum notari. ſ. eo. l. j. & ibi relicta: quia vt ſit quoddam debitum perſonale, non autem ſeruitus. & ſic reſpondetur obiectioni ſupra factę. Opp. q̃ non debebatur æſtimatio, ſed ipſa ſpecies vt. l. cùm hi. §. ſi cui non numus. ſ. de tranſact. & l. j. & l. nulli. C. de ero. miſ. an.
f lib. xij. Sol. vt dixi. ſ. l. j. Quæro quando[f] relinquitur † alicui ius
2 aquæ ducendæ qui habet vicinum prædium & relinquitur vt non finiatur cum perſona: non eſt dubium qd' tranſit cum prædio: [g] ſed ſi relinquitur habenti prædium vicinum, vt finiatur cũ
g perſona, eſt dubium an ſit ſeruitus perſonalis. Azo & Joann. dicunt q̃ eſt ſeruitus realis quę tamen per exceptionem finitur cũ perſona, perempta perſona ita no. hic, & l. vt pomum. ſ. de ſerui. & l. pecoris. de ſer. ruſt. prædi. & l. ſi is qui binas. ſ. de vſu fr: probatur in. l. iiij. ſ. de ſerui. Sed poſito † q̃ relinquatur ei qui non habet vicinum prædium: an ſit ſeruitus vel non: vtilitas eſt: quia ſi
3 eſt ſeruitus, habeo confeſſoriam contra quencunq; poſſeſſorem ſi non eſt ſeruitus, poſſum agere tantũ contra illum qui conceſſit non contra alium. Rom. hic, & l. vt pomum. ſ. de ſerui. dicit q̃ eſt ſeruitus. Gl. tenet hic contrariũ & Pet. vt Cy. refert. C. de vſufru. ſup rubrica tenet opi. Ro. ꝑ hãc. l. Ego teneo gl. q̃ non ſit ſeruitus: & q̃ non poſsit agi, niſi contra concedentem: non contra tertium. Pro hoc facit tex. in. l. Caius. ſ. de an. leg. & in. l. fi. §. fi. ſ. de cõtrah. ẽpt. & hoc voluit dicere iuriſcõſultus ibi dũ dicit hęc em̃, &c. quaſi dicat nõ eſt ſeruitus. ſed quoddã ius debitũ ꝑſonę.

1 ☞ *Mulier poteſt eſſe executrix in teſtamento.*
2 *Mulier relicta executrix in teſtamento per uirum non deſinit eſſe executrix ſi tranſit ad ſecunda uota.*
3 *Religioſus cum authoritate ſuperioris poteſt eſſe executor teſtamenti,*
Frater minor ordinis ſancti Franciſci non poteſt eſſe executor in teſtamento.
4 *Executor in teſtamento non cogitur ad acceptandum officium, poſtquam agnouit legatum eidem in teſtamento factum.*
Adde Alexan. & ibi concor. in conſi. iiij. col. vij. uerſi. ſi autem dixerit. in. ij. no.
5 *Officium executoris non tranſit ad hæredes, niſi ſit dictum.*
6 *Officium executoris an tranſeant ad ſucceſſorem in prælatura.*

15

A Filio. Mulier põt eſſe executrix in teſtamẽto, & cogitur illud officiũ acceptare, ſi agnouit legatum à defuncto ſibi relictum. Item hoc officium ſi habet onus burſale
1 annexum, tranſit ad hæredes. h. d. Not. † quod mulier executrix
h poteſt eſſe[h] in teſtõ. Idem eſt in. l. filio. §. mr̃i. j. de adi. leg. idẽ tenet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato

a ¶Religioſus. An religioſus poſsit eſſe executor. & adde tex. & cle. j. de teſti. & hȝ p Spe. ſ ti. de inſtr. edi. §. nūc verò aliqua. v. ſępe q̄ rit. fallit in fratre minore q̄ intellige vt no. p Bar. in l. qdam. ff. de re. du. & melius in l. pr̄. de adimen. le. & in trac. Minorica. & Bal. ẽt in auth. ingreſsi. in pe. & vlti. col. & in d. l. id qđ pauperib⁹. & Bar. in l. cū pr̄. §. hæreditatē. de le. j. vbi oīno vide Pet. de Anc. in Cle. exiui. tenet opt. Bal. & Bar. hic, & in dicto trac. Minorica rū. Et an executor in certus poſsit dari, vi de Bar. in d. l. qdā. de reb. dub. Sed qd ſi religioſus fuit creatus, alȝs dat⁹, & executus abſq; cōſenſu ſuperioris, an geſta, &c. vid Fed. in conſil. ſuis. & Ro. in no. cclxvj. Adde an prior cōuentus poſsit eē executor pau. d. ca. cōſ. cxlviij.

2 †Quæro, maritus facit vxorem executricē ſui teſtamenti: illa poſtea tranſiuit ad ſecunda vota: quæritur an officium executionis finiatur. Videtur q̄ ſic, ſicut tutela: vt. l. tutela plerunq; §. de tut. Contrarium puto verum per. l. cum pater. §. hæreditatem. §. de leg. ij. coniuncta. l. ſi arrogati. §. de tute. vbi tutela finitur deportatione, ſecus in officio executionis vel electionis: vt. d. §. hæreditatem. Quæro † an religioſus *poſsit eſſe executor teſtamenti. De quo eſt caſus in. c. fin. extra, de teſta. lib. vj. vbi dicitur q̄ ſic, cū ſuperioris licentia. Quod intellige in alijs religioſis q̄ in fratribus minoribus. Nam illi non poſſunt eſſe executores: vt in. c. exiui de paradiſo. extra de verb. ſign. in cle. Item no. † q̄ quis cogitur aſſumere officium executoris poſtquam agnouit legatum ſibi relictū. ſimile in arbitrio: vt. l. iij. §. j. §. de arbit. † Quæro vtrum officium executoris trāſeat ad hæredes. Dy. tangit in. l. proxi. in prī. Mihi videtur q̄ melius cadat hic, & videt q̄ ad hæredem tranſeat. b Pro quo videtur tex. hic, &. j. l. proxi. in prin. ſed illa nihil facit: quia ibi erat legatarius nō executor. Itē pro hoc. §. e. l. cum vnus. in princ. ſed illa nō facit: qa ibi erat legatarius, nō executor. ſed ſolum hæc lex facit. In contrarium videtur tex. cū gl. l. antepe. §. de tute. Dy. dicit q̄ nō tranſit ad hæredes, niſi iure cuiuſdam obligationis. ita loquitur hic. q̄ tenent Iaco. de Are. & Spe. in ti. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. ver. quid de muliere. & verſi. ſeq. & Iac. de Bel. in auth. de eccl. tit. §. ſi quis autē. ſed glo. in d. c. fi. de teſt. lib. vj. dicit q̄ ad hæredes non tranſit, niſi ſit dictum: ſicut dicimus in arbitrio: vt. l. diem. §. j. §. de arb. & in mādato q̄ morte finitur, & ſimilibus. & ſic intelligo: & bene dicunt docto. quia quod Dy. dicit q̄ tranſit ad hæredes iure cuiuſdam obligationis, eſt verum, quando qua tenebatur defunctus continebat onus burſale, non autem perſonale: & ita loquitur hic. Sed ſi eſſet onus perſonale tantum, non tranſiret, vt. d. l. antepe. §. de tut. Pro hoc eſt tex. in. l. cuius bonis. §. de ca. fur. Quæro an iſtud † officium trāſeat ad ſucceſſorem prę lati. Quod tangit Spec. in dicto. §. nunc verò aliqua. in dicto verſi. quid de muliere. et ſequen. & dicit, aut fuit expreſſum propriū nomen, aut appellatiuum, quod dic vt ibi per eum. Quę tamen diſtinctio videtur cō tradicere his, quæ conſueui dicere in. l. qui libertis. §. hæc verba. de vulgar. & pupilla. & ibi dixi.

¶ Relatiuum quis uel qui, quòd limitat ſuum antecedens in quantitate & in tempore.

Teſtator. Relatiuum† quis vel qui, limitat ſuum antecedens non ſolum in quantitate, ſed etiam in tempore. hoc dicit. Nota text. ibi: in vrbanum. id eſt, propter negotia domini vrbana, non tamen ad hoc vt alerent ſe ſuis operibus: vt. j. eod. l. teſtamento.

¶ Relatiuum quis uel qui, limitat ſuum antecedens ad qđ referturnon dic.

c **Titia.** 'Relatiuum† quis vel qui, limitat ſuum antecedens, 1 ad quod refertur: nō alia. h. d. Op. dicitur q̄ relatiuum quod ſequitur, non reſtringit præcedentia. Contra l. nam quod. §. ſi. ſ. de pe. leg. & l. quęſitum. §. j. ſ. de leg. iij. & l. hęres. §. vxori. e. ti. So. Relatiuū reſtringit antecedens ad quod refertur, non alia. & ſic nō obſtat cōtrariū. Cōtra hoc videt q̄ reſtringat aliud: vt d. l. hęres. §. vxor. et l. nam quod. §. fi. ſ. de penu leg. So. Veritas eſt q̄ non reſtringit aliud, vt hic: ſed in legibus cōtrarijs totum erat ſuum antecedens. Et ſi dicatur, quomodo relatiuum numeri ſingularis & generis neutri refert ad id, quod eſt numeri pluralis, & generis fœminini, vel quomodo refertur ad plura, dicā j. tit. j. l. plautius. vbi Iuriſconſultus tangit hæc. Opp. & videtur q̄ relatiuum quis vel qui, non reſtringat, ſed augeat: vt l. ea tamen adiectio. §. de lega. iij. So. Ibi ponitur cum copula: hic ſine copula. & ſic non obſtat. Nota tex. ibi: ſicut rationibus, &c. ad quod dicam j. l. proxi. §. j.

1 *¶ Legata relicta ab hærede debentur ab hærede hæredis.*
2 *Officium executoris, quando eſt legatarius, tranſit ad hæredes.*
3 *Voluntas defuncti quando de ea dubitatur, poteſt ex ſua ſcriptura probari.*
4 *Nepos uenit appellatione filiorum, quando teſtator nepotem tractabat ut filium.*

1 **Alimenta.** † Legata relicta ab hærede, debentur ab hęrede hęredis. Itē appellatione libertorū hæredis, libertus liberti cōtinetur, quem teſtator tractabat vt ſuū. h. d. Facit iſtud princ. ad id ſecundū Dy. † q̄ officiū executoris tranſeat ad hæredē: ſed hic erat legatarius, vt ſ. l. proxi. dixi. Itē dicitur hic q̄ libertus liberti admittit̄ ad fideicōmiſſum: cōtra, quia fideicōmiſſum fuit relictū liberti manumiſsis ab eo in teſtamento vel codicillis: ſed ibi nō fuit manumiſſus. So. admittitur, indiſtinctē ad fideicommiſſum fundorum relictum libertis. No. † q̄ qñ dubitatur de voluntate defuncti poteſt ex ſua ſcriptura probari: vt hic dum dicit, libertis ſuis &c. & in l. Neſennius. §. de neg. geſt. & §. l. proxi. in fi. ibi: rationibus &c. gl. eſt in l. qui concubinā. §. ij. §. de leg. iij. No. q̄ † illud quod dicitur, q̄ appellatione filiorum nō continetur nepos, eſt verum, niſi eſſet nepos, quem teſtator conſueuerat nominare & tractare vt filium: ſicut dicimus hic *in liberto liberti.*

Baſilicę. In legato nō reiterabili diſpoſitio generalis nō refertur ad ea, quibus ſpecialiter eſt prouiſum. h. d. Op. de l. Titia. §. qui Marco. §. de an. leg. vbi admittit̄ ad vtrūq;. So. Pe. ibi loquitur in legato reiterabili: hic loquitur in legato alimentorū, quod nō eſt reiterabile. Iſtā q. ponit Cy. in l. cū quęſtio. C. de leg. vbi ſoluit ſecundū Dy. quod ibi loquit̄ qñ legatū reſpicit diuerſas cauſas: hic qñ vnam et eandem: vt hic, & in c. generi. extra, de reg. iu. lib. vj. Item op. j. eod. l. libertis. vbi per generalem clauſulam receditur à ſpeciali. Solue vt ibi dicam.

Qui ſocietatem. Appellatiōe libertorū ſuorū cōtinētur cōes liberti pro ea parte, quā qs habebit in eis. h. d. Cōcordat l. ſi qs ſeruos ſuos. §. de le. iij.

1 *¶ Legatum factum ſeruo pro alimentis, ualet.*
2 *Fratribus minoribus in ſingulari pro alimentis relinqui poteſt.*
Idem in quolibet religioſo.
3 *Religioſus, cui ſunt relicta alimenta, quando non eſt adſtrictus alicui monaſterio, per ſe agit ad alimenta: ſed quando eſt adſtrictus monaſterio, monaſterium agit.*
4 *Monaſterio nondum conſtructo relinqui poteſt, & eccleſia conſtruenda poteſt hæres inſtituí.*
Officium iudicis pro alimentis imploratur.
Adde Are. in c. primo. col. penul. de proba.

e **Seruos.** 'Seruis proprijs poteſt relinqui legatum 17.
in cauſa alimentorū. item poteſt relinqui 1
templo, quod non eſt, ſed eſſe ſperatur. Nota, † quòd ſerui licet aliàs ſint incapaces, tamen in cauſa alimentorum admittuntur. Allegatur ſimile in l. is cui. ſupra eodem. 2
† Item per iſtam legem dicimus quòd licet aliàs fratribus minoribus non poſsit relinqui: tamen in cauſa alimentorum & pro neceſſarijs ſuis poteſt relinqui: vt hic. & intelligo de fratribus ſingularibus: quia conuentui poteſt relinqui: vt in capitulo, exiui de Paradiſo. in Clementina, de verborum ſignificationibus. Idem dico in quolibet religioſo. Et dico quòd alius religioſus 3
f ipſemet poterit f iudicis officium implorare, per iſtam legem. 4
cum ſimilibus. Item † alij religioſi, quàm fratres Minores poſsunt conſtituere procuratorem: & tamen non poſſunt agere per ſe: vt lege, ſeruum quoque. in principio, ſuprà, de procurato. & l. diuus.

ADDE an oſſū executoris trāſeat ad hēdē, Bal. ī cōſil. clxix. ĥ. li. & co. conſi. lxix.

c ¶Titia. Hunc textū ad hoc alle. Bar. l. centurio. in. viij. colum. de vulga. & pupilla.

d ¶Filiorū. Nepos appellatiōe filij cōtinētur. & iſtud dictū ſequitur ēt ro. ī. §. de viro. ī. xxiij. aſs. xxxvj fallēria. dicēs hic eſſe ſing. dictū. add no. p Iac. de Aret. & alios ī l. ſi pr̄. C. de hære. inſti. ☞ POMATES.

e ¶Seruos. Vide qd q iſtū tex. tenet Raph. Cu. cōſi. xxx. & vid Pan. cōſi. xxvij. ī vlt. col. ī. ij. volu. & cōſil. 1
xxxvj. ī. v. col. c. vo. & p Alex. ī. l. j. ī. viij. col. ff. de lega. j. & ibi 1
Are. ī. ix. co. v. ex gl. & car. cōſi. lxvj. co. ij.

e ¶Seruos. Et vide Ange. na. allegātē hāc legē ī repe. l. eā quā. C. de fideic. And. Barb.

f ¶Ipſemet poterit. Et vide bar. ī. l. legatū. ū. de cap. dim. & l. j. de 1

l.diuus.§.fina.& ibi vt not. ſ.qui pe.tut. & in c.ex parte. extra, de reſti.ſpo.ſed fortè religioſus,cui relinquuntur alimenta, non poteſt ipſe petere,ſed monaſterium:vt l.filio.j.de cõdi.& demõ. Sed ſi eſſet religioſus non adſtrictus alicui monaſterio,ſed obligatus religioni in genere,vel tẽplo nondũ conſtructo:tunc ipſe
4 met põt petere,per iſtã legẽ,& ſimiles. †Quæro an poſsit re-
a linqui tẽplo nondũ conſtructo.ª& hic videtur q̃ ſic. In cõtrarium videtur caſus in c,abbate.extra,de re iud.li.vj. vbi templo, qđ non eſt,non põt donari:ſed legatũ eſt donatio : ergo &c. Itẽ
b vĩ tex.in c.pen.extra,de ecc.ædifi.Sol.Dico ᵇ q̃ põt legari tẽplo nondum conſtructo:vt hic,& l.ſeruos.j.de lib.cã.Pro hoc l.ſi ſeruitus.§.futuro.ſ.de ſer.vr.præ.Ad cõtraria reſpondeo q̃ nõ põt donare:cõcedo:quia donatio eſt contractus: q̃ contractus requirit perſonam veram vel fictam cũ qua contrahaĩ.Vnde ſi fieret donatio alĩ,qui promitteret reſtituere templo ædificando,nil repugnat,ſed hic loquiĩ in legato qđ requirit perſonã cũ qua quis loquatur. Non obſtat c.ad audientiã.extra,de ecc. ædi.qa fateor q̃ non põt concedi priuilegiũ eccleſiæ quæ non eſt, vt ſtatim ſit beneficiũ:ſed bene põt cõcedi vt incipiat habere vires, cũ incipiat eſſe capitulũ.Et ita videtur dicere ibi gl.Pro hoc dico q̃ eccleſia cõſtruenda põt inſtitui hæres,ſicut poſthumus alienus: vt l.Gallus.§.ille caſus.ſ.de lib.& poſthu.

1 ☞ *Quando per generalem clauſulam recedatur à ſpeciali.*

c' Libertis quos. ‘Per clauſulam generalẽ appoſitam in volũtate circa idem vĩ receſſum à ſpeciali.h.d. Opp.q̃ admittaĩ ad vtrũq; vt l.Titia.§.qui Marco.ſ.de an.le.Dic vt dixi.ſ.e.l.ali
1 mẽta.§.baſilicæ. Opp.†q̃ per gñalem clauſulã non recedatur à ſpeciali:imò ipſum cõprehendat:vt d.§.baſilicæ.Soluit Iac.de Are.hoc ideo:quia vſus eſt ỹbo vniuerſali:quia dixit oĩbus:ĩ cõtrario fuit vſus ỹbo indefinito.Tamen iſta ſol.vĩ cõtra l.Stichus j.e.Vnde Dy.ſoluit q̃ hic clauſula gñalis apponiĩ in diuerſis voluntatibus:ibi ĩ eadẽ.Idem dicit Dy.in c.generi.extra,de re.iur. li.vj.& in l.doli clauſula.j.de ỹ.ob. Item ad hanc ſol.opp.de l. Stichus.ỹ.item cũ alimẽta.j.eo.So.Ibi loquiĩ qñ in eadẽ voluntate appoſuit clauſulam gñalem & ſpecialẽ reſpectu diuerſarum perſonarũ:hic reſpectu earundẽ.Et diſtingue qñ apponitur clauſula gñalis & ſpãlis reſpectu eiuſdẽ cauſæ.Si quidem in diuerſis volũtatibus,per ſecundã recediĩ à prima,vt hic.ſi in eadẽ: & tũc aut in eadem clauſula grauatur eadem perſona:& tunc clauſula gñalis non referẽ ad ſpecificata,vt d.§.baſilicæ. Si verò diuerſæ pſonæ:vĩ receſſum à prima:vt j.eo.l.Stichus.ỹ.item cũ alimẽta.

Item opp.& vĩ q̃ in diuerſis diſpoſitionibus clauſula gñalis non tollat ſpecialem:vt j.de no.oper.nun.l.j.§.j.Sol.Aliud in diſpoſitionibus legalibus:aliud in diſpoſitionibus hominis: qa eſt euitanda legum correctio,quod nota.

1 ☞ *Alimenta non ſoluta peti poſſunt tam præterita quam futura.*
Debitum uidetur remiſſum non ex ſolo temporis curſu, ſed ratione conſanguinitatis: quando rationes fuerunt ſæpius reddítæ.
2 *Alimenta præterita ſi debeantur, quando æſtimatio, & quando ipſa ſpecies petatur.*
3 *Alimenta debita officio iudicis pro tempore præterito qualiter petantur.*
Vxor quando poßit petere alimenta præterita à uiro.
4 *Alimenta præterita & futura in uno libello peti poſſunt.*

d Manumiſsis. ª Alimẽta†debita non ſoluta põt petí tam
1 præterita quã futura.h.d.Opp.dicitur hic q̃ ſtetit tanto tpe q̃ non petiſt,& poſtea petere põt.Contrà, imò vĩ tacitè remittere:vt l.Procula.ſ.de ꝓba.Soluit gl.ibi non inducit tacitã remiſsionẽ ſolus tẽporis curſus,ſed charitas & conſan-
e guinitas & reddítio rõnis ſæpius facta.quã no.ª& eam allego in l.quæ dotis.ſ.ſo.ma.Vide gl.quæ incipit,vt qa ſteterunt,&c. Itẽ opp.dicĩ hic q̃ interpellatio nõ eſt neceſſaria.Cõtra, imò eſt neceſſaria:qa iſta obligatio nõ habet diẽ:vt l.ſi ex legati cã.j.de ỹb. ob.& l.mora.in prin.ſ.de vſu.Sol.hic interpellatio nõ eſt neceſſaria:quia tractamus de ſorte nõ de vſuris:vt l.cum vnus. §.j. ſ.eo.
2 Quæro†ſi petuntur alimenta præterita,quid peti debeat? Rñ. alimẽta ipſa vel æſtimatio.Scitis q̃ in alimentis veniũt quædam quę curſu tpis pereunt,vt habitatio:& tũc debet deueniri ad ęſtimationẽ in petitione,cõdemnatione,vel executione:vt l.ſi vſusfructus mihi in biennium.ſ.de vſufr.leg. Quædã ſunt quæ licet non pereant:tñ non expediũt,vt medicinæ quæ veniũt in cauſa alimentorũ:vt dixi in l.legatis alimẽ.ſ.eo. & tũc debet deueniri ad æſtimationẽ,vt l.ſi libertus artẽ.& l.patronus q.j.de oper. lib. Quædam ſunt quæ hodie habere expedit,vt frumentũ,vinũ,& ſiſſia:tũc ipſa ſpecies debet peti,nõ eius eſtimatio,vt l.nulli.C.de ero.mi.ann.li. xij. niſi
f propter moram deueniretª ad æſtimationẽ iuxta materiã l.vinũ.ſ.ſi cer.pet.& hæc lex loquiĩ ĩ alimẽtis debitis ex teſtamẽto.Quę
3 ro,†qđ in alimentis debitis iudicis officio, vt à patre filio?Rñ.ſiquidem filius ſe alimẽ a tauit de ſuis operis vel fuit ſibi donatũ, nõ poteſt repetere:quia tũc põt petere alimenta à patre,qui non habet vnde ſe alat:vt l. ſi quis à liberis.§.ſi vel parens.ſ.de lib. agno. Sed ſi accipit mutuo,vt ſe alat, competit actio mutuanti:vt l.ſi.ſ.de in rem verſo . Et hoc in alimentis debitis iure ſanguinis.Sed
g in alimẽtis debitisᵉ iure ſeruitiĩ & operarũ, vt in vxore:eſt videndum an vxor ſtetit in ſeruitium viri vel non & ſi non ſtetit,an ſtetit per ipſam vel per virũ,ſcđm no.per Dy. in l.ſi cum dotem.§.finautem in ſæuiſſimo ſ.ſol.ma.de quo per Cy.in l.qđ in vxorem
4 C.de neg.geſt. Nota ex iſto §.q̃†poſſum petere in vno libello alimenta præterita & futura.Pro hoc.l.j.C. de fideicom. & l. non quemadmodum.ſ.de iudi.

Ab hæredibus. Tempus ætatis grauati adiectũ grauato,in dubio cõdõnem non facit. h.d.

Opp.q̃ tempus certæ ætatis facit conditionẽ:vt l.ſi ita ſcriptũ.de manu.te.Gl.remittit ſe ad l.ex his.C.qñ di.lega.ce. & ibi ſolu. Ia.de are.q̃ ſi ibi erat certũ q̃ teſtator volebat facere diẽ ſed diuinare eſt.Quare dic quod hic apponitur tempus grauato:ibi honorato.Rationem huius vide vt dixi in l.ſi cui legetur.ſ.de lega.j.

1 ☞ *Statutum puniens dantem opem ad maleficium,in tantum quãtum principalem, ſi principalis cõfeſſus eſt delictum, & ob id minorata eſt pœna:an dãs opem debeat puniri ſecundum quod ſtatutum diſponit, uel ſecundum pœnam minoratam principali.*

Poſthumis. Diminutio legatorum relictorum in teſtamẽto,non pertinet ad legata, nec ad alimenta relicta in codicillis vel in tabulis pupillaribus.hoc dicit.Opp.quod iſta clauſula refe ratur ad omnia relicta ſuprà : vt l.talis ſcriptura.in fi.cũ.l. ſe.ſ.de leg.j.So.hic ſpeciale eſt fauore alimentorum. Oppo. quod re feratur ad ea quæ ſunt relicta in codicillis: vt l.talis.in fi.ſ. allegata. Solut.ibi ſimpliciter dixi quæ legauit:hic dixi , quæ legauit in codicillis. Vltimò no.ʰ ibi idem quæ-
h ſijt,&c.ad q.dicit ſtatutum q̃ † dans opem
1 vel auxilium in maleficio, cõdemnetur in quantũ principalis delinquens.modò principalis delinquens debet cõdemnari in centum:ſed propter confeſsionem fit diminutio tertiæ partis. modò quæritur inquantum debet condemnari dans opem vel auxilium.Et videtur quod in centum:quia in eo oratio ceſſat quare principales cõdẽnaĩ in minus.Et idẽ dico in augmento ſi ꝓpter aliud debet pœna principalis duplicari q̃ non duplicabitur in dante opẽ, vel auxiliũ
h quia cauſa,propter quam principaliter debet duplicari,ceſſat in dante opem vel au-

---

Ie.j.& in tracta. Minorcarum.& Bal.in auĝ.ingreſsi.de ſac.ſan.ecc.Et quid de vſufructu & de annuo reditu, vide qđ refert Bar.in l.priuilegia.de ſac. ſan.ecc cle.& qđ no.Bar.in l.ciuitatibus.de leg.j.& adde Bar.in l.Lucius.§. tres hæredes.ad Treb.& vide Pet.de Anc.& Io.de Lig.in Cle.exiui.de ver ſig. & vide bal.& Imo.in l.ſeruo alieno.de leg.j.in prin.& Ang.& Mod.in l. ſi Stichũ. §.ſtipulatio.de verb. obli. Adde an legatũ alimentorum cadat in ſeruũ,Fed.cõſ.xlj. Et an legatũ annuũ ꝓ emendis libris factũ fratri minori valeat.vide Abb. cõſil. lxiij.ĥ.lib.

a ¶Nondũ cõſtructo. Et idẽ cõſuluit Bar.I cõſi. inci. teſtator in ſuo teſtõ. vbi adđ ea ſum in auĝ.de ecc.tit. §.ſi quis in vnũ.Et vi de Bñdi.đ Plũb.in l. ſeruos de lib.cau.Ad de q̃ legari poſſet hoſpitali conſtruendo, ang.cõ.cxxx.& ſeq. Et Cardi.in cõ.j.vbi ſequitur Bar.hic.

b ¶Solu.dico.Adde tũ q̃ ſi relinquiĩ eccleſijs iſtíus ciuitatis,non extendiĩ ad eccleſias poſtea cõſtructas:ar. l.q filiabꝰ.in prin. & ibi hoc no.Bar.de le. j.bene facit Cle. literas.de reſcrip.

c ¶Libertis quos. Et pro iſto tex.vid bar. in l.Lucĩ.de le.ĥ. & ibi Dy.& bal. & Io. de Imo. plenius in l. hmõi.§. cũ pater. de le.j.& in c. filius . de teſt.et ibi Pe. de Anc. & bal.in l.filia.C.de leg.& vide q̃ dixi in d.c.filius.And.barb.

¶Libertis quos. Ad de q̃ no. Bar.i l.talis ſcriptura. de leg. j.circa opp.l.cum vul. de do.præle.

¶Manumiſsis. Et in materia huiꝰ §.& eorũ q̃ hic ſcribunt, cõſuluit bar. in cõ.inci. qđã ſibi filios hẽdes. adđ bal.cõ.ccv.iij.li.

¶ Quã no. Sic nota q̃ requiruntª iſta tria ad hoc vt ꝑſumatur tacita remiſsio . ſed Imo.ĩ d.l q̃ dotis dixit q̃ forte ſufficeret ſæpius eſſe calculatã rõnem etiã ſi fuiſſet extraneus,ꝓp tex.d. l. Procula. cuius rõ principaliter ſup dicta calculatiõe rõnũ vĩ fundari. Et ita dixit ipſe,q̃ forte iſtud vnũ tm̃ de iure ſufficeret.mãdauit tũ iſtã gl. mẽti teneri. Adde Bald.in l.cũ ꝓponas ſ.la.j.C.de pact.

¶Aeſtimationẽ.Adde no.per Bar.i tũc. alimentorum. & in conſi. inci.quidã ibi filios hæredes.

¶Debitis. Adđ Bar. in d. l. de alimẽtis.C. de tranſact.& ponit aliqd mo.l c. ex pte, de trãſac.hunc tex.ꝓ fin.alle.Ro.I re.nuth. fiff.in ĥ. col. C.ad l. fal.& in v.char.

¶Vltimò no. Et ita voluit Bar.in l.j.ſ fi. đ.de l.it.iu.ita ĩ diminutione And. barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Teſtamento. Adde l. quæſitum. in prin. & quod ibi Bart. de leg. iij.
b ¶ Pñs vr. Quis dicat̃ pñs. & iſtis adde qđ dicit gloſſ. in l. hac l. C. de ꝓxi. ſacr. ſcri. lt. xij. Sed qđ ſi ſtatutũ dicit ꝙ abſentes à ciuitate nõ gaudeant priuilegio ciuiũ, tñ onera nõ ſupportent: ſi aliqs abeſt à ciuitate, & in eadẽ permaneant pr̃ vel frẽs vel cognati q̃ ſupportẽt onera ciuiũ, ꝙ talis gaudebit priuilegio, licet ſit abſens. Ita no ta. dixit Bar. in l. cũ ſci m⁹. C. de agri. & cẽ. li. xj. vbi oĩno vide qđ ẽt ibi ſubdit. & iſtis adde eũ. Bar. in l. j. §. j. de lib. agn. & in d. l. q̃ſitũ. de leg. iij. & qs dicat̃ pñs, vide etiã bar. in l. duob⁹. ad fi. j. de re. du. & qt modis quis dicat̃ abñs vel pñs, vide ꝙ Paul. de Ieaza. in cle. cãm. de elec. & quę dixi poſt Bar. in l. pñs. ũ. de pc. Adde qs dicat̃ abñs & pñs. Bal. conſi. ccc lxij. & cccclxiij. iij. lib.
c ¶ Cũ alimenta. Limi ta hanc legem ſin. in caſu l. cùm vnus. §. alimentis. ũ. eo.
d ¶ Dicit hic. & vide Ang. ſin. loquentẽ in d. l. Imperator. & ibi dñm meum: & ſi eſt fructus dñi põt ven. Text. eſt in l. j. §. mulier. ff. de ven. in poſ. mit. & vide ibi aliũ tex. & ibi Bar. in l. q bonis. ff. ꝺ ceſ. bono. Ang. in l. diuus. ff. de pett. hæred. alias l. j. Andr. Barbr.
e ¶ Debet vendi proprietas. An quãdo re linquunt̃ alimenta, & fructus non ſufficiunt, debeat proprietas vendi, vide quod dixi in l. fin. §. vbi autem. C. de bo. quæ libe. & in ſpecie Angel. & Imol. in l. Neſennius. in fin. j. de re iudic. & vide bar. in l. ſi cum dotem. §. ſinautem in ſæuiſſimo. ſoluto mat. per Angel. & Imol. & Pau. de Caſt. in l. nihil. de lega. j. & vide ad materiam Ange. in l. Imperator. j. ad Trebel. vbi dicit ſe conſuluiſſe vnã cum Bald. & vide ibi Roma. qui limitat ſua dicta, vt ibi per eũ. & add̃ in ſimili. Bartol. in l. Lucius. ẽ. eodem.
f ¶ Vltimò gloſ. Et gl. eſt ſing. in d. l. ſi quis argentum. & vide Barto. in l. Paulus. de ſolu. & quod not. in l. quod te. ũ. ſi cer. pe. & Bald. in l. iij. C. de ſac. ſan. eccle. Andre. Barba.
g ¶ Oppo. plenè per Barto. in l. ex facto. in ij. colũ. de vulg. & pupil.
h ☞ Nulla eſt l. Mela. in hoc titu. nec l. Mela. titu. ẽ. proxi. aliquo pacto facit ad propoſitum. Credo quòd Bartol. voluit adducere l. qui vxori. in princip. j. eodem vel verius l. proxi. ſequen. Alexan. Loſſus.

xilium: vt l. ſis qui opem. j. de furtis.

Cibaria. Non impleto onere de morando in certo loco libertus relicto priuatur. h. d. Ratio dubitãdi in iſto §. fuit ꝙ onus morandi in certo loco videtur continere ſpeciem ſeruitutis. Vnde in alio quã in liberto nõ valebit: vt l. Titio. §. ij. de condi. & demon.

1 ☞ *Clericus abſens pro negotijs eccleſiæ uel ſuperioris dicitur præſens: ideo debet habere fructus præbendæ.*

Teſtamento. [a] Abſens ꝓpter negotia teſtatoris, vt prę̃ſens debet alimenta percipere. h. d. Poſſumus in iſta lege dicere in tali quæſtione. Canonicus † nõ reſidens in eccleſia non põt habere fructus. quid ſi eſt abſens ꝓpter negotia eccleſiæ. Videtur eſſe præſens per iſtũ tex. & extra, de cle. nõ reſi. c. ex parte. Sed quid ſi eſt abſens nõ ꝓpter negotia eccleſię ſed ſuperioris vel p̃ſidis: vel clericus propter negotia papæ? Certè vidẽt idem: quia præſens videtur: [b] vt c. ad audiẽtiam. & c. cum dilectus. extra, de cleri. non reſi.

1 ☞ *Diſpoſitio generalis non refertur ad ea, de quibus circa eandem cauſam ſpecialiter eſt prouiſum.*

Sticus. Diſpoſitio † generalis non referẽ ad ea, de quibus circa eandẽ cauſam ſpecialiter eſt prouiſum: & legatorũ præſtatione grauari põt legatarius ſingularis. h. d. [1] Opp. de l. Titia. §. qui Marco. ũ. de ann. leg. vbi debet habere vtrũq;. Dy. in c. generi. de re. iur. li. vj. Sol. ꝙ illud loquitur quando legatum reſpicit diuerſas cauſas: hic quãdo reſpicit eandẽ. Ita etiã dixi ũ. eo. l. alimẽta. §. baſilicæ. Sed iſta ſol. videtur contra iſtũ tex. ꝙa hic decẽ aurei ſimpliciter legati fuerũt. ideo Ro. ſubaudit hic, ſcili cet ꝓ alimẽtis. Sed certè idẽ, ſi non dicant̃ pro alimẽtis: ꝙa tacitè intelligitur qñ legat̃ pauperi: vt l. cũ hi. §. ſi in annos. ũ. de trãſac. & gl. ũ. eo. l. libertis. §. poſthumis. & ſic habes ꝙ clauſula generalis nõ referẽ ad ea, de quibus ſpecialiter eſt prouiſum, & tacitè. Quæro in quo conſiſtit iſta benignitas. Dicit gl. de iure antiquo non poterat à legatario legari. quod nõ videt̃ bene dicendũ per l. j. ũ. de leg. j. vbi per oĩa exequata ſunt legata fideicõmiſſis. Iac. de Are. dicit ꝙ benignitas cõtingit in hoc: ꝙa cõtubernali & libertis, de quibus ũ. dixerat, nõ reliquerat libertatẽ expreſsè, & tñ cõtinent̃ appellatione libertorũ: vt in tex. ibi: qui deinde, &c. & ibi, itẽ cũ alimenta &c. Itẽ in princ. legis eſt vna glo. q̃ incipit, legauit eidẽ Sticho. Old. dicit, imò cõtubernali & libertis, aliàs idem contineret ſequens legatũ quod præcedens ſpeciale. quod nota.

Titia. Cùm finitur legatum, tunc finit̃ onus legato adiectum, niſi aliud voluntate teſtatoris appareat. h. d.

Mater filio. Legatũ alimentorũ non perit conditione defecta ꝓ caſum contingentẽ in perſonam eius, in quẽ ſpecialiter eſt collata. h. d. Dic vt ibi dixi ũ. eo. l. Caio. §. Imperator.

Marijs. Glo. dicit ꝙ hic eſt duplex litera: & tene vt gl. dicit & tenet.

1 ☞ *Alimenta ſi ſimpliciter relinquuntur, debentur arbitrio boni uiri, inſpectis conditione & facultatibus præſtare debentis.*

c **Vm alimenta.** [1] 'Si alimẽta † ſimpliciter relinquũtur, debentur arbitrio boni viri, inſpectis conditionibus hic incertis. h. d. Devna ex his circunſtantijs habuiſtis. ũ. eo. l. cum vnus. §. fi. ſci
d licet de charitate. Dicitur hic, [d] ex facultatibus hæreditatis. Quæro quomodo hoc debet intelligi, an hæres debeat vendere ꝓprietatem, ſi fructus non ſufficiunt? Reſpondeo, non debet vẽdi pro
e prietas, 'ſed ſecundùm quantitatem fructuum debent alimenta præſtari: vt l. Imperator. j. ad Trebel.

Qui fratris ſui. Cui relictum eſt animo compenſandi, nõ poteſt petere legatum, niſi hęredem liberet: quo omiſſo, doli exceptione repellit̃. h. d. De vltimo caſu dic vt dixi. C. eo. l. iij.

1 **Ogatus.** Idem eſt alimẽta relinquere, & grauare hæredem aliquem educare.

De auro & argento legato. *Rubrica.*

1 ☞ *Legato generis derogatur per legatum generis ſubalterni uel ſpeciei. Genus reſtringitur ut non contineat ſpeciem, de qua ſunt alia indiuidua nominata.*

LEX I.

1 **Si alij veſtimenta.** Legato † generis derogatur per legatũ generis ſubalterni vel ſpeciei: & genus reſtringit̃ vt non contineat ſpeciem, de qua ſunt alia indiuidua nominata. h. d. Cõcordat cum ſi. huius legis. l. hæres meus. §. j. ũ. de le. iij. & per Dy. in c. generi. de reg. iur. lib. vj. & per gl. in l. quæſitum. §. pe. ũ. de fun. inſtru.

1 ☞ *Pecunia quando ſit de argento, debet fieri ut ſit eiuſdem æſtimationis in forma, cuius eſt in materia.*
Expenſa cudendi debet fieri de publico.
2 *Debens centum florenos non poteſt ſoluere in ſextinis de iure, ſed de conſuetudine ſic, quæ eſt ſeruanda.*

Cui certum. Qui debet pondus argẽti in genere, liberatur dãdo æſtimationem. ſecus ſi debeat̃ certa ſpecies. h. d. Concor. j. eo. l. cũ certũ. & l. cũ aurum. Opp. de l. Paulus. j. de ſo. Duæ ſol. ſunt ĩ gl. Vna ꝙ eſt ſpãle fauorevlti mæ volũtatis. Alia ſolũ eſt vera ꝙ hoc eſt. verũ, ſi ſoluit̃ pecunia ære nõ cõtaminata: quia ſi debes mihi certũ pondus argẽti ad llgã Peruſinã, ſi vis ſoluere pecuniã argẽteã eiuſdẽ ligæ, certè admitteris: ſed ſi vis ſoluere pecuniã ære cõtaminatam, vt ſextinos: tũc nõ admitteris. & hoc placet ꝓ tex. ĩ l. j. C. de fab. li. xj. & de cano. fru. vr. Ro. l. fi. eo. lib. Itẽ placet iſta ſol. ꝓ rõnem, † vos ſcitis ꝙ
1 qñ ſit pecunia de argẽto, debet fieri vt ſit eiuſdẽ æſtimationis in forma, cuius eſt in materia: vñ expẽſa cudendi debet fieri de publico, vt dicit̃ in l. j. ũ. de cõtrahẽ. emp. Licet Inn. dicat cõtrarium & non bene, in c. quãto. extra, de iureiur. Cũ ergo ſit eiuſdẽ æſtimationis in forma, cuius eſt in materia, nihil tibi nocet: ergo ad-
2 mittit̃ ſolutio, vt hic, ibi: ſi eadẽ, &c. Et ꝓ hoc dico † ꝙ ille, q̃ debet centũ florenos, nõ põt ſoluere pecuniã ære contaminatã, vt ſextinos: & ille, q̃ debet centũ libras ad pecuniã minutã, nõ põt ſoluere in auro, vt groſſos. & hoc eſt de iure: ſed de conſuetudine ꝓ pecunia minuta ſoluit̃ aurum & argentũ, & econuerſo. quæ cõſuetudo in hoc eſt ſeruanda: vt l. Imperatores. ũ. de contrahend. emp. vt glo. in l. ſi quis argentum. C. de dona. dixi in l. Paulus. ũ. de ſol. Vltimò gl. [f] hic tangit quando aliud pro alio ſolui põt. Dic vt in l. iij. §. j. ũ. ſi cer. peta.

1 ☞ *Verba futuri temporis reſtringuntur ad tempus mortis, & ultrà non extẽduntur.*
2 *Oratio reſpectiua deficit deficiente perſona uel qualitate, cuius reſpectu profertur.*
3 *Statutum puniens intrantem palatium capitanei, an puniat intrantem tempore quo ibi non erat capitaneus.*

LEX II.

1 **Vi tibi.** Verba † futuri temporis reſtringuntur ad tem-
2 pus mortis, vt vltra non extendantur: † & oratio reſpectiua deficit, deficiente perſona vel qualitate eius, cuius
g reſpectu profertur. hoc dicit. vſque ad l. Seia. Oppoñ. [g] ad hunc quod iſtud verbum ſignificatiuum qualitatis non attendi-
h tur: vt l. Mela. [h] in principio. j. eodem. vbi poſtquam ſubeſt ſubſtantia, non videtur requiri quod ſit vxor. Solu. ibi verbum fuero, fuit adiectum per modum demonſtrationis, cuius defectus

non

Universidad de Deusto

non vitiat legatum:hícverò per modum cuiuſdam conditionis. Dixit enim,quæ vxoris eius cauſa parata erant,&c.Et ſic eſt relatiuum,qđ facit conditionem:vt l.Stichum.§.de leg.j.quæ conditio debet impleri in forma:vt l.qui hæredi.ĩ prin.& l. Mæuius infra. de conditio.& demonſtratio. Item oppo.de l. ſi ancille. j.de condi.& demon.So. Illa qualitas non poteſt ibi videri repetita in conditione:quia ancilla non poteſt nubere vnde ſola ſubſtantia videtur repetita,non qualitas. Facit illa† l.ad qõ. dicit ſtatutum q̃ ſi nobilis intrauerit palatium capitanei,ſoluat tantũ. pone q̃ ibi non eſt capitaneus,& nobilis intrauit:an teneaĩ. Videtur q̃ non:quia ibi non eſt capitaneus,non dicitur palatiũ capitanei:ar.huius legis.tamen non firmo pro vero:quia illa verba ponuntur in ſtatuto per modum demonſtrationis: hic verò per modum conditionis.

1 ☞ Vxor,cui fuerunt relicta,quæ eius cauſa parata erant,ut habeat relictum,requiritur quod ſit uxor tempore mortis.

2 Si teſtator legat uxori,quæ eius cauſa parata ſunt,ſufficit quod ſit uxor tempore teſtamenti.

LEX III.

VXori. Hanc legem ſumma cum præcedenti. Op. §.l.pxi.ibi:eo ipſo qđ diuertit,nõ videtur eius cauſa paratum.Gl.Dy.& omnes dicunt q̃ lex præcedẽs
1 intelligitur ſcđm iſtam.Videte†:ſi teſtator legauit per verba futuri tp̃is,quæ eius cã parata erunt:tũc inſpiciẽ tp̃s mortis,vñ tpe mortis oportet q̃ ipſa ſit vxor.Vnde ſi diuertit bona gratia, vel non:deſinit conditio relicti:quia non eſt eius cauſa paratum, vt
2 dicitur in ſi.legis.Sed in hac† lege teſtator legauit per verba præſentis temporis,vt lego q̃ eius cauſa parata ſunt.tunc ſi eſt vxor tempore teſtamẽti,ſufficit.vnde ſi poſtea diuertit, diſtinguimus vtrum diuertat bona gratia,vel non,vt ſciamus vtrum voluntas ſit mutata vel non:& ita loquitur hic.& iſta eſt veritas.

1 ☞ Verba eſſem,uel fuiſſem,quæ ſunt optatiui & ſubiunctiui modi,licet ſint temporis præteriti: tamen trahuntur ad futurum.

a **CVm quidam.** Hic ponitur ỹbum legaſſet,q̃ eſt temporis præteriti pluſquã perfecti,& excedit tempus teſtamenti:vt j.eod.l. ſi ita.
1 Vnde quæro† qũo porrigitur ad tempus mortis.Reſpondeo,iſta ỹba q̃ iunt modi optatiui & ſubiunctiui, vt eſſem, & fuiſſem,& ſimilia,licet ſint temporis præteriti,tamen trahunt ad tempus futurum.Ita no.in l.qui Romæ.§. Augerius.j.de ỹb. ob.probatur in l.ſi debitor.§.veriſimile.ſ.de contrahend.emp.& l.cùm certus.ſ.de tri.vi.& oleo lega.

2 ☞ Species ſi tranſit in ſuum materiatum cenſetur eſſe alia ſpecies.

I b **SEia** Solutio legati & translatio in aliam ſpeciem facta à teſtatore,legatum extinguit.h.d.Not.† q.b dum ſpecies tranſit in ſuum materiatum, cenſetur eſſe alia ſpecies, Opp.dicitur hic q̃ translatio in aliã ſpeciem extinguit legatum. Contra de l.ſeruum filij.§.ij.ſ.de leg. j.Solue vt ibi. Item opp.de l.fideicommiſſa.§.ſi rem.ſ. de leg.iij. Gl.non ſoluit.Tu dic q̃ ibi res legata extabat:hic verò deſijt extare:quia facta eſt alterius acceſsio,vt patet in fine legis.

1 **VCius.** Legatum,per quod ciuitati quæritur aliquod ornamentum,valet.hoc dicit.

1 ☞ Legatum ſimpliciter & indefinite prolatum,ad tempus teſtamenti refertur. Nomina poſſeßiua meum.tuum.ſuum,tempus præſens ſignificant.

2 Verba præſentis uel præteriti temporis prolata à lege ad futura referuntur, niſi lex remißionem relictorum contineat.

3 Verba præſentis uel præteriti temporis ab homine prolata quando comprehendant futurum.

4 Oratio prolata ſine tempore ad quod tempus referatur.

5 Teſtator ſi legat omnes res ſuas,quæ ſunt & reperiri poſſunt Peruſij:& ſuperuixit & multa alia acquiſiuit,quod dicta acquiſita non ueniant. Verbum poteſt,quod trahitur ad futura.& nu.3.

6 Clauſula codicillaris ita concepta,ſi non ualet iure teſtamenti ualeat iure codicillorũ, & omni iure quo melius ualere poteſt,quod non porrigatur ad caſum quo teſtamẽtum rumpitur natiuitate poſthumi.

7 Clauſula quod ualeat iure teſtamenti uel ſaltem iure codicillorum operatur: id eſt, ſi non ualet iure teſtamenti propter dictionem ſaltem.

8 Teſtator ſi legat uxori ueſtes ſuas,quod intelligitur de factis de nouo poſt teſtamentũ ſi primæ ſunt conſumptæ. Frumento legato conſumpto,quod nouum recollectum debetur.

9 Teſtator ſi legat podere quod habet in tali uilla:& poſtea emat aliàs poſſeßiones: an tales poſſeßiones emptæ cedant legato. Manſus dicitur terra,quæ cum uno pari boum laborari poteſt.

SI ita eſſet. d† Legatum ſimpliciter & indefinitè prolatum,ad tempus teſtamenti refertur.h.d.Vel ſic: Nomina poſſeſsiua meum, tuum, ſuum, præſens tempus ſignificant.h.d. Nota tex.ibi:hac demonſtratione,&c. Opp. C.quæ res pigno.ob.poſſ.l.fin.vbi veniunt futura.Dicit gl.ſol.vt ibi.Tu dic q̃ ibi tractatur de modico vel nullo præiudicio: quia ſemper tantundem ſoluendo debitor liberatur,& creditori prodeſt:hic verò eſſe magnum prẽiudicium. Opp.j.eo.l.filiam.Solu. Ibi erat verbum futuri temporis ſcilicet referuent, vt ibi patet. Opp.de l.vxorem.§.teſtamẽto.ſ.de leg.iij.& l.his ỹbis eo.tit. Solu. Imò concordat cum iſta,vt ibi patet. Opp.de lib.leg.l.Aurelius.§.ex teſtamento. Reſpõ. concordat. Oppo.de l.j.in fin.& l. ſi quis ſocieratem.ſ.pro ſocio.vbi quis facit ſocietatem omnium bonorum:& intelligitur de futuris.So.Ibi ab initio non incũbebat magnum præiudicium:quia quis poterat tantum lucrari, & tm̃ perdere. Secus ſi poſſet alterum eorũ.l.perdere & non lucrari.Opp.de l.quoties.§.ſi.ſ.de vſufr.Glo.non ſoluit. dic q̃ ibi extabat area,quę eſt maxima pars domus. Opp.de l.cum pater.§.fidei tuæ. ſ.de leg.ij.Sol.vt ibi. Op.de l. ex hoc edicto.§.j.ſ.de alie.iu.mu.cau.fac. Soluit glo. illud verum quo ad illud edictum. Tu dic q̃ ibi fuit vſus verbo futuri temporis: hic ỹbo præſentis temporis. Oppo.de l.placet.de lib.& poſth.So.Ibi fuerunt ỹba indefinita quæ comprehendunt futurũ tẽpus, aliter diſpoſitio eẽt nulla:hícverò ceſſat iſta ratio. Opp.de l.Mela.§.ſed & ſi alimẽta. ſ.ti.j.Solu.vt ibi:quia ibi contingit variatio circa idem, vel circa id, q̃ haberẽ loco eiuſdem. Opp.de l.tutoribus.ſ.de teſt.tu.So. Ibi fallit propter dictionem tunc,quæ extremitatem temporis ſignificat. Opp.de l.ſi ita quis ſ.de le.ij.So.ibi eſt ỹbum poteſt qđ eſt extenſi.vt ibi. Et pro declaranda l.iſta & gl.& pro declarandis occurrẽtibus quotidie,de duobus eſt videndum. Primò quãdo proferuntur ỹba præſentis tp̃is vel præteriti:an porrigantur ad futura.Secundò quãdo proferuntur ỹba indefinita ſine temporis expreſsione,ad quid debent referri.Circa primũ dic ſic': aut verbum preſentis temporis' profertur à lege:aut ab homine. Primo
2 † caſu ỹbum præſentis temporis referẽ ad futura:vt l.j.de condi.ex lege.quia lex ſemp loquitur vt l.Arriani.C.de hęre.& in omnibus auẽ.quæ inci.ſed hodie.Fallit ſi lex cõtineret remiſsionem delictorum:tunc enim ad futura non trahitur:vt l.cùm lex.ſ. de legi.Si verò † profertur ab homine,aut eſt verbum poteſt,& comprehendit futura, quia
3 eſt extenſiuum:vt l.ſi ita quis.in princ. ſ.de leg.ij.Aut eſt aliud ỹbum:& tunc aut cõtinet illud q̃ dependet ex mera volũtate defuncti:& trahiẽ ad futura:vt l.talis ſcriptura.in prin.coniuncto.§.fi.& l.ſeq.ſ.de leg.j. Si verò non dependet ex mera volũtate defuncti:& tũc aut variatio in futuro cõſiſtit circa eandem rem, vel quæ habeatur loco eiuſdem ex diſpoſitione defuncti:& porrigitur de futura:vt.ſ.ti.j.l.Mela.§.j. & j.tit.j. l.ſi.in fi.Aut cõtingit circa res ſeparatas.Et tũc aut tractaẽ de modico p̃iudicio: & por-

a ¶ Cũ quidã. Iſta lex poteſt aliter ſtelligi, vt dixi poſt Bar.l l. ſi ita.ſcđm Pe.j.eod.

b ¶ Nota q̃.Vide oĩno Bar.l l. pr̃. de adi.le.

c ¶ POMATES.

¶ Si ita.Adde q̃ on9 pbandi res fuiſſe tpe teſtamẽti incũbit legatario.Ita Bal.in fi. C. de ap. ſequi Ro. in l.nõ ſolũ.§.ſeiẽdũ. ver. ſed vt pbari. ff. de ope.no.nun.

¶ Si ita. Et vide qđ dicit Bar. l l.ſi cognatis.j.de re.du. iſtã legem limitat.& vide eũdẽ in l.placet.ff. d' lib.& poſth. & vide Io.de Imol.poſt do. Pet.in c. indicãte. de teſt.And.Barb.

d ¶ Si ita eẽt. Vid Bal. in l.oĩa priuilegia de epiſ. & cler. Quid ſi quis fecit duo teſtamenta,vide tex.in l. Aurelius. §. teſtõ. de lib.le.et limita iſtam legẽ per tex. in l.creditor.§. Caio.de lib.lega.& p Ro. no. cecſxxx. &c. & limita vbi verteret fauor in ſtituti & teſtatoris.l. placet. ſ. de liber. & poſth.& ibi Bart. & ad practicã & declarationẽ iuris quę,o quid ſi teſtator dixit lego mieũ Digeſtum noũ. & mortuo teſtatore legatarius illuo periit.& hæres dicit,fuit quæſitũ poſt teſtamentũ:quis probabit.& vide no. per Ro.in l in illa. de ỹ. ob.cui adde Pald.in termins in l.ſi. §.fin. C.de app.& de hoc pro nomine meũ, vide aliqua not.p Bal. poſt alios in l.j.ũ. de ſta.ho.adde Ang.cõ. eclx.in iij.col.

e ¶ Dic ſic. An verba præſentis & præteriti extendantur ad futura, vide Bart. in l. certa forma.de iu.fiſci.li. x. & adde qđ no.gl.Bar.& Imo.in l.talis ſcriptura.de lega.j.& adde not. per doct.in cle literas.de reſcri.& in c.ſi. eo.ti. in antiquis. & ibi ẽt habetur quando præteritum trahatur ad futura:& quid de p̃terito imperfecto,vide l l.ſi debitor.§.veriſimile. per Bart. de contra. emp. & in l. verbum oportebit. de verbo.ſig. & iſtis adde Bal.no.in dicta l.ſi ita ſcripſiſſet.ſde leg.ij.et qđ ſi aliquis renunciat priuilegiis dic quod non videt renunciare futuris,ſecundum Angel in l. j.ff.ſi quis in ius vocatus. Adde quando verbum poteſt, ad præſens & futurum trahitur, ad qđ ſit trahendum, Roma.conſilio. ccxxxiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Primo caſu. Vide Bald.cõſi.1.Par.cõſi.ij.in j.& vij.col.in ij. vol.& vide Moder. Senẽſes in l.j.ff.de le. dũ referunt Pal. in l. oia.C.de epiſc. & cle. & vide Pañ.in c.ga. extra,de priui.

b ¶ Et vniuerſale. Inter vtile & generale eſt differẽtia. Et iſtã diſtinctionẽ etiã in effectu Ponit Petr. de bellapertica in l.grege.de le.j. per Cy.& doct.in l.fin.C. q̃ res pi.vnũ addit Petr.in d.l. grege. q̃ qñ per ꝟba vniuerſalia ſeu indefinita fit diſpoſitio ꝓiudicialis & nõ poterat ſciri quantũ ꝓiudiciũ poterat ĩ futurũ afferre, nõ comprehẽdunt futura, vt hic & l.medico.j.eo. tũ fallit,niſi inquiſitio illi⁹ fuerit inchoata tpe diſpoſitionis: qa illa cõprehendit alle.l.cũ quidã.ſ.eo. qđ tene mẽti. Sed cõtra diſtinctionẽ Bar. hic dicentis q̃ verba generalia referanẽ ad tp̃s teſtamenti,videt tenere Imol.in d.l.fi. §.j.& ibi etiã p Bart. de le.ij. Et qđ ſi teſtator dicit,relinquo qcquid habeo Peruſij: an videat legatũ vtile, adeò q̃ poſt q̃ſita ventãt: vide Bar.in l. ſi tñ.ſ.qđ teſ.tu. vltra hic no. ĩ materia etiã per.Cy.in d.l.grege.

c ¶ Et ibi no. Qđ verũ intelligunt doc.in d.l.ſerui.& in l. ſi ex toto.eo.tit.ſi adñciat ꝓnomẽ meus,al's ſecus.tñ fallit in eo qđ accreſceret p alluuionẽ: qa tũc omni cauſæ accreſcit ſecundũ Cy.in l.grege.eo.tit. & Imo.i l. ſi qs hoc. & in l. qđ in rerũ.§.j. & in l. ſerui.§.fi.e.ti.

d ¶ Quæro ſcitis.Et vide Bal.i l. ſi ita quis. de le.ij. vbi aliter loquit. And.Barba.

e ¶ Pone q̃ vir.Et iſtũ dictũ refert& ſequit dñs Pe.in c.indicãte de teſt. & vide q̃ ibi dixi.Andr.Barb.

f ¶ Sed dico. Add bar. in l. quidam.de vino tritico. & oleo lega.

g ¶ Teſtator.Vid bar. in l. Seiæ.§. Tyrãnæ ſorori.đ fundo inſtr. & Bal. in l. leges.C. de legib.& in rub.de de verb.ſig. & in l.ſi plures.in ij.col.de cõdit.inſer.

rigitur ad futura:vt l. fi.C. quæ res pigno. oblig.poſſ.Aut tractatur de magno præiudicio:& tunc ad futura non porrigitur. Ita loquit hic,& l.ſtipulatus.§. cũ ſtipulamur. l.cùm ſtipulamur.& l.ſi à colono.j. de ver. obli.& l.ſi ita ſcripſiſſet.ſ. de leg.ij. cũ ſimi. Fallit ꝓpter dictionẽ tunc,vt l.tutoribus.ſ. de teſta.tut. Item fallit ſi illa res eſſet de acceſſionibus primarũ rerũ,vt l.fi.§.fi.j.titu.j. Secundò eſt videndũ† quando oratio profertur ſine tempore, ad quod tẽpus referat & tũc dic aut eſt oratio vniuerſalis, aut generalis;aut particularis,aut indefinita. Primo caſu* quando eſt vniuerſalis,& quãdo ponitur nomẽ collectiuũ de ſui natura, vt grex,peculiũ,& ſimilia:& tunc porrigitur ad futura:vt l.grege.de leg.j.& l.peculiũ.ſ. de le.ij.Ratio qa futura videnẽ de acceſsionibus primæ. Si verò oratio eſt generalis, vt qñ apponit aliquod ſignum, vt oẽs res meas,vel vniuerſas res meas, quæ ſunt in tali villa.ſimilem diſtinctionẽ,facit gl.inter generale & vniuerſale,ᵇ in l.j.ſ. de eden.& iſto caſu ad præſens tempus reſtringitur: vt l.fi.§.ſ.de leg.ij.& l.ſi tibi mandauero.§. is cuius bona.ſ.mã.Fallit ſi de modico prę iudicio tractatur:vt l.fi.in fi.C.quę res pig. ob.poſ.& ibi glo.hoc dicit,& l.j. in fi.& l. ſi quis ſocietatẽ.ſ.pro ſocio.Si vero eſt oratio particularis vel legatum eſt particulare, vt quia legatur aliqua res ſeu ſpecies: & tunc ſi quidem legatur totus fundus, veniũt futura,q̃ ipſi fundo accedũt, vt ſi aliquid adiũgat:vt l.qđ in rerũ §.ij.ſ. de leg.j. Sed cõtra prædicta videt facere gl.de vſufru.& l. quoties.§.fi.Sol.Dic illam malè dicere, & non allegat bonas leges. Vel verius dic q̃ bene dicit:qa refert an ex cõtractu vendãtur,vel ex delicto publicent oĩa bona: qa intelligunt prẽſentia tm̃:vt d.§.is,cuius bona.& not.in d.l.fi.C.q̃ res pig.ob.poſ. Aut in teſtamẽto:& tũc aut quis legat oĩa bona ſimpliciter vel vſumfructũ omniũ bonorũ & tunc veniunt futura: vt d.l. quoties.§.fi. Ratio,quia tunc videtur legare ſubſtantiã ſeu hẽreditatẽ,vt ibi patet.& l.nã quod. §.fi.cũ l.ſeq.j.ad Treb.& ſic magis videtur oratio vniuerſalis quã generalis. Itẽ ſi dicere ſimpliciter,oẽs res meas,&c.vt d.l.nam quod.§.fi.Si verò diceret oẽs res, q̃ ſunt in tali villa, vel oẽs res meas mobiles. & ſic non intellige de tota hæreditate:tũc refert ſolũ ad præſenstẽpus:vt d.l.fi.§.j.ſ.de lega. ij.& quod not.in d.l.fi.C.q̃ res pig.ob. poſ. Si verò legat pars:tũc nõ venit quod poſtea adiungit:vt l.ſeruí electione.§.fi.ſ. de le. j.& ibi not.* Si verò eſſet oratio indefinita: tunc ſiquidẽ tractat de modico prẽiudicio comprehendunt futura:vt l.fi.C.q̃ res pig. ob.poſ. Si verò de magno præiudicio tractatur:tunc aut per diſponentẽ qui indefinitè locutus eſt,potuerũt præuideri omnia futura:& ad futura extẽdit:vt l. ſi ſeruitus. de ſer.vrba.præd.Nam ibi potuit ab initio præuideri q̃ lumina domus potuit habere. Si verò non potuerunt præuideri quæ futura erãt:tunc futura non veniunt,vt hic cum ſimilibus.Quod intelligo ſi aliquis reliquit bona, quæ habet in tali loco:ſecus ſi bona ſimpliciter,ita q̃ poſſet intelligi de tota hæreditate,vt ſ.proxi.dixi.Item hęc vera niſi in caſu l.ſi cognatis.j.de reb.dub.quod dic vt ibi dixi. †Pro declaratione eorum,quæ dicta ſunt,quæro:dixi q̃ verbum poteſt,licet ſit præſentis tẽporis,trahitur ad futura.pone quòd teſtator dixit, lego omnes res meas,quæ ſunt,& reperiri poſſunt Peruſij deinde teſtator ſuperuixit & multa alia acquiſiuit:quæritur an futura veniant.Et videtur q̃ non,per iſtam legem.Contrarium videt propter verbum poſſunt,quod eſt extenſiuum. tamen de facto reſpondi q̃ futura non veniant: quia illud quod dicitur q̃ verbũ poteſt,eſt extenſiuum,eſt verum eius,ad quod refertur:hic verò refertur adverbum reperiri,non ad verbum res:vnde eſt ſenſus, lego omnes res meas,quæ ſunt in præſenti vel poſſunt reperiri nunc,ſiue in futurum.non autem refertur ad exiſtentiam rerum & ſic extendit actum reperiẽdi,non actum habendi. Idem dicit glo.in ſimili in l.fi.§.j.ſ.de lega.ij.in gloſ.ſuper verſi.communes. Pro hoc facit:quia verbum debet declarare illud,ad quod refert & non aliud:vt l.à filio.§.fina.ſ.titu.j.& j.eod.l.ſi quis legauerit.

d Quæro ſcitis* quod doct.dicunt quod ad hoc† vt illa clauſula,ſi non valet iure teſtamenti,&c.porrigatur ad illũ caſum quo teſtamentum rumpitur poſthumi natiuitate:debet dici, ſi non valet,vel valebit,vt dicit Cyñ. in authen.ex cauſa.dixi in l.ſi ita ſcripſiſſet.ſ.de legat.ij.Modò dicitur in teſtamento,ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum,& omni iure quo melius valere poteſt:an iſta clauſula porrigatur ad caſum quo teſtamentum rumpitur poſthumi natiuitate propter dictionem poteſt?Et puto quod non:quia verbum poteſt, eſt extenſiuũ eius, ad quod refertur:ſed ſi non refertur ad illa ꝟba, ſi non valet, ſed ponitur in diſpoſitione quæ ſequitur deficiente conditione:non autem refertur ad illam conditionem,ſi non valet, &c. certè illa conditio ad futura non extenditur.ſi diceret,vnde ſi non poteſt valere iure teſtamenti &c. tunc refertur ad futura. Sed quid †ſi dixi,volo quòd valeat iure teſtamenti,vel ſaltem iure codicillorum?Reſpond.Videtur hic dicere,ſi non poteſt valere iure teſtamenti.Nam hæc dictio ſaltem,hoc importat:vt. C.de emẽ. propinq.l.j.Item habes hic tex.q̃ ſi lego tibiveſtem meam,q̃ inſpicitur præſens tempus. † Pone qđ vir* legat vxori omnes veſtes ſuas,& ille veſtes ſunt corruptæ & aliæ factæ de nouo: vtrũ extendat ad futuras?Et videtur q̃ non,vt hic.& idem põt quæri de frumento conſumpto & alio recollecto.Sed* dico q̃ſi teſtator addidiſſet aliam veſtem,& prima ſupereſſet, illa addita non eſſet in legato.Sed ſi prima eſſet conſumpta,& alia facta loco primæ,vt ſi habeat pannos quotidianos.& iunt cõſumpti,& alios fecit loco primorum:tunc talis veſtis de nouo facta legato cedit:quia prima videtur.Primò probatur ex theorica ſuprà dicta,cùm dixi,ſi variatio cõtingit circa idemvel circa id qđ habetur loco eiuſdem.Hoc probatur j.tit.j.l.fi.§.fi.& l.filiæ.§.j.j.de cõdi.& demon.& l.Lucius.in prin.ſ.de leg.ij.videtur gl.in frumẽto in l.fructus.in fi.vlt.gl.ſol.mat.Pro hoc facit l.item ſi fundi.§. ſeminarios.ſ.de vſufr.quod tenet Iac.de Are.in l.ſi ſeruus. §.qui quinq;.ſ.de leg.j. Quæro,†teſtator* legauit alicui podere ſuũ quod habet in tali villa:poſtea emit ibi aliquas poſſeſsiones: an illæ poſſeſsiones de nouo emptæ cedant legato. Iſta quæſtio reſidet in hoc,an legatum poderis ſit vniuerſale vel generale vel non.& iſtud vocabulum podere,non reperio in iure noſtro: ſed reperio ſignificationem verbi manſus. Nam dicitur manſus, quantum quis cum vno pari boum laborare poteſt: vt in capitu.primo extra, de cenſi. & x. columna. ſi de inueſti. feu. fue. contro.capitu.primo.§. penultimo. Modò ſi eſt aliquod additum vnà cum eo quod prius erat,ita quod cum illo poteſt laborari venit in legato;aliàs non.dic tamen vt dicam infrà. de reb. dub.l.prima.

1 *Verba teſtatoris in dubio debent intelligi,ita quod non ſit in conſtructione peccatum.*

2 *Omne,eſt uniuerſale collectiuum,& poteſt plura comprehendere.*

3 *Adiectiuum pluralis numeri,licet detur ad duo ſubſtantiua: tamen etiam poteſt dari ſingularis numeri.*

4 *Adiectiuum pluralis numeri neutrale datum ad duo ſubſtantiua, quare non referatur ad omnia.*

5 *Mala grammatica non uitiat inſtrumentum,reſcriptum Principis ſic.*

1 PLautius. Verba†teſtatoris in dubio debent intelligi,ita q̃ non ſit in cõſtructione peccatum.h.d. Nota q̃ non debet peccari in grammatica. Opp.de l.hæres meus.§.j.ſ.de leg. ij.Huius timore dicit Ro.q̃ iſta lex loquit ſecũm rigorẽ:ſed de æquitate referẽ ad omnia,& probatur in quibuſdã additionibus:

Universidad de Deusto

additionibus:quod Dy.tenet istã opi.pro quo facit tex.dum dicit,sed'm verba testamenti,&c. Mihi videtur ꝙ ista non sit bona solutio. Primò,quia esset corrigere istam legem. Secundò,ꝙa est cõtra tex.dum dicit,quia verisimile &c.& ideo dic ꝙ in lege cõ
2 traria est propter signum vniuersale omne,qđ signum vniuersale est collectiuum,et licet sit singularis numeri,potest plura cõprehendere,vt l.vxori.j.eo. Item opp.& vr̃ qđ referatur ad ea, ad quæ non potest referri salua ratione recti sermonis:vt l. nam quod.§. fina.s.de pe.leg.quod sic probatur:quando præcedunt
3 †duo substantiua,debet eis dari adiectiuum pluralis numeri: vt l.cum filio.s.de leg.j.in gl.super ver.relictis.sed in d.l.nam quod sunt duo substantiua præcedentia,quæ referuntur ad relatiuum singularis numeri.So.Licet ad duo substantiua possit dari adiectiuum pluralis numeri,tamen bene stat etiam adiectiuum singularis numeri.& ita est in d.l.nam quod liquidæ. in fi. Vlte-
a rius opp.* ego video quando præcedit masculinum & fœmininum,põt dari adiectiuũ masculini generis,& refertur ad vtrũq; vt l.si ita scriptum.s.de leg.ij.&.s.de te.tute.& l.si quis ita.& oẽs leges,quæ dicunt ꝙ masculinum concipit fœmininum. Præterea,vna dictio neutraliter posita potest referri ad omne genus:vt l.ea tñ.s.de leg.iij. Quare ergo hic istud nomẽ mulíebria, nõ põt
4 referri ad omne genus. Finaliter dicemus sic. † ꝙ hoc contingit ꝓpter duo. Primò,quia adiectiuum,mulíebria,habet subsũtiuũ sibi per omnia cõforme:propter hoc videtur testator voluisse ꝙ referatur ad præcedentia. Præterea continet fauorem,vt non extendatur ad alia:quia fauor debet adhíberi in testamentis,vt l.in testamentis.j.de re.iur.& si quod istorum deficeret,putarẽ debe-
b re referri ad omnia[b].vt si dico,lego ornamenta & mundum mulíebria:quod non potest fieri salua ratione recti sermonis,est verum secundum regulas grammaticales:sed potest fieri ꝑ quandam figuram.s.prolepsim numerorum:quam figuram hic Iurisc̃onsultus voluit ponere:ideo cauti notarij dicunt, talis cedit oĩa iura sua & actiones,quæ vel quas,&c.vt tollant istã dubitationem.Simile videbitis in l.fi.j.ad Tre. qđ tene mẽti.Præterea híc sunt duæ figuræ.s.prolepsis numerorũ,& alia figura generũ: ꝙa vestem,est generis fœmini & numeri singularis: mulíebria, generis neutri & numeri pluralis.Opp.de l.talis scriptura.s. de le.j.Sol.híc nõ poterat referri ad omnia salua ratione recti sermonis:ibi sic.Item habes hic ꝙ illa debent intelligi sic, vt sit bona grammatica.quid si nõ possent ita intelligi,quia notarius in grã-
5 matica errauit.† Respon.non vitiatur instrumentum:vt l.Imperator.s.de statu homi.nisi sit rescriptum Principis:quia tũc vitiatur propter vitium euidens:sed si esset vitium non euidens, sed
c secundum quandam subtilitatem[c],non vitiatur:vt in c.ad audiẽtiam.extra,de rescrip.

1 ☞ *Promissor quinquaginta florenorum an debeat soluere secundum ualorem promissionis uel solutionis.*

d QVm certum.[d] Not.tex.ibi:præsentis,&c.Nã posito ꝙ sed'm consuetudinem si debeo tibi quatuor líbras denariorũ, possem tibi soluere vnum florenum.& econtra: pone ꝙ promisi tibi
1 quinquaginta ducatos,iam sunt duo anni.† modo volo tibi dare sed'm æstimationem præsentem:creditor vult sed'm æstimationem,quã valebat florenus tunc tempore promissionis.Certè debet debitor soluere secundùm æstimationem quã valet nunc, vt hic:nisi fuisset in mora,secundum formam l.vinum.s.si certũ pet.Dixi.s.eo.l.j.in fi.

1 ☞ *Non intelligitur paratum causa uxoris,quod ipsius & alterius causa paratur. Falsa demonstratio legatum generis & non speciei restringit. Disiunctiua quando cadit inter genus & speciem,accipitur pro coniuncta.& nu.3.*

2 *Iuspatronatus licet sit indiuiduum,tamen quo ad alimenta est diuiduum. Iura libertorum quòd ueniant, quando quis legat omnes res suas.*

1 QVintus. Non intelligitur† causa vxoris paratum quod ipsius & alterius causa paratur. Itẽ falsa demõstratio legatum generis restringit. Secus in legato certæ speciei. Item quando disiũctiua cadit inter genus & speciem accipitur pro coniuncta.h.d. Nota tex.ibi: quia certo corpore,&c.concordat l.demonstratio.de cõdi.& demon.Opp.de l.alimenta.§.fi.s.tit.j.& l.si quis seruos s.de leg.iij. vbi si aliquis legat seruos suos, videt legare communes. ita hic videtur legare ea quæ vsus communis causa parata sunt.Sol.In legibus contrarijs verbum suorum refertur ad dñium vel quasi, quod recipit diuisionem:ideo cedit legato pro ea parte,pro qua suus est.hic verò refertur ad vsum,qui non recipit diuisionem:vt l.vsus pars.s.de vsu & habi.& ideo nõ possunt ei accommodari ista verba, quæ eius causa parata sunt:quia nõ habet vsum insolidum,cũ tamen cum alijs habeat: nec pro parte,quia diuisionẽ non recipit.Vel dic ꝙ
e illa qualitas suus sua suum[e],recipit quotitatem rei,seu dominij:hic verò secus. nã non potest dici ꝙ dimidia vel tertia sit parata cã vnius,alia causa alterius:sed tota cãvtriusq; sed si hoc dici posset,puta habebat lanã cuius dimidiam parauerat causa vxoris,dimidiam causa sui:certè illud dimidium cedit in legato:vt s.de leg.iij.l.cũ quæreretur.§.lana.& hoc non placet. Item contra hoc op. quia iura libertorũ non sunt diuidua: vt l. quædã.s.fa.ercí.& l.Carmelia.j.de iure pat. et tñ si legat libertos suos,intelligitur etiam de omnibus:vt.s.tit.j.l.alimenta.§.fi. Sol.lí-
2 cet † ius patronatus non sit diuiduum: tamẽ quo ad præstationem alimentorum est diuiduum.vt.s.ti.j.l.iij.et ideo illo respectu legatum alimentorum factum líbertis comprehendit omnes líbertos: sed si legarẽ omnes rationes meas,non veniunt iura líbertorũ: vt l.quia perinde,j.ad Treb. cũ eo quod ibi no.Sed contra hanc legem videtur id quod habetis de leg.iij.l.seruis.s.fi.vbi si alicui legantur serui vernæ,& alicui cursores: si ali qui sunt vernæ & cursores,veniũt.Sol.Ista accidentia,de quibus loquitur hæc lex, respiciunt diuersitatem personarum. Sed secus si sunt communis qualitatis vel artificiorũ,quę non respiciunt diuersitatem personarum. De ista dicetur.j.de l. Quintus.§. argento. Dicitur hic ꝙ aut,ponitur ꝑ, & contra:imò debet stare propriè,quando cadit inter personas:vt l.cũ quidam.de ÿ. sig. & l.si is qui ducenta.§.vtrum.j.de reb.dub. Sol.Quãdo disiuncta cadit inter genus & f speciem,resoluitur in cõiunctã:vt hic, & l. sæpe.j.de ÿb.sig.dum dicit dari seu donari. Vel aliter vt dicam in d.§.vtrũ.in gl.ibi,ĩ §. sed & si.& ibi l.legatũ.Sol.Ibi dubitatur de qualitate legati:hic de substantia: ideo dic vt dicta.l.j.§.j.

a ¶ Vlterius opp.Et vide istũ tex.alleg. per Bald.in l.imperator. de stat.ho.& in l. in testiõ.de test. mil.& ĩ l.j.C.de lib.præte.& in c.ad audiẽtiã.de re scri.& vide q̃ dixi in d.c.ad audiẽtiã ꝑ hoc dicto. And.barb.

b ¶ Referri ad oĩa. Adde qđ no. bãr.in l.cũ filio.in fi.post glo & qđ ibi dixi. de leg.j. tex.no. & ꝙ ibi bar. in l.heres meꝰ.§.vxori.de lega.iij.& vide de hoc adiectiuo posito post duo substãtiua.bar.in l.exrat.ꝙ met.cau.

c ¶ Subtilitatem. Et iõ dicũt doct.ibi,& maximè Imo. ꝙa cõtrario illius c. si vitium non esset manifestũ, sed dubitabile: tunc fiet interpretatio pro rescripto.c. inter dilectos.de fide instr.adde qđ dixit bar.in l. ambitiosa.in vi.co j. de decr. ab ordi.faci.

d ¶ Cũ certum. Et tene mẽti istũ text. ꝙ quẽ dicit, si teneris mihi ad centũ ducatos, & postea ducatorũ prætiũ minuat, potes dare mihi ducatos si nõ fuisti in mora. Vide qđ no.in l. vinũ.ff.si cer.pet.c.quãto.de iureiur.c.fi.de cẽsi. vid' Bal.ĩ l.illud.C.de sa. san.ec l. eleganter.§. qui reprobos.ff.de pigno. act. per Barto. And.Barba.

e ¶ Suũ. Adde qđ testator legasse videat, cum vxori legat ius suum.Bal.cõs.clxix. iiij.lib.

f ¶ Species. Et vid dominum meum ĩ l. donationes.§. species.j. de do. & doc. in l.cũ hi.§. si vnt.s. de tũsact. And.barb.

1 ☞ *Relatiuum quis uel qui,restringit antecedens,ad quod refertur.*

1 SI quis. †Relatiuum quis vel qui,restringit antecedens ad quod refertur.h.d.vide gl. quæ incipit,illud.ibi l.nam quod dic vt ibi,& s.tit.j.l.à filio.§. fi.& quod dixi.s.eo.l.Plautius.

1 ☞ *Causa intelligitur de causa proxima & immediata,& etiam de remota & mediata,non tamen multum.*

2 *Causa multùm remota est magis occasio,quam causa.*

1 VXori. Causa† intelligit de ꝓxima & immediata: & etiã de remota & mediata.h.d. Ego ĩtelligo istud verũ de causa mediata nõ multũ:sed si esset causa multũ remota:tunc legato nõ cederet:vt l.& si non
2 sint.§.si cui fortè.j.e.Causa enim† multùm remota est magis occasio quam causa,vt probat tex.in l.cùm de lanionis.§.asinã.ibi proxi.&c.s.de fundo instru.

SI statuam. Additum formæ primæ, legatum nõ minuit.hoc dicit.

1 ☞ *Maritus si relinquit uxori dominam & usufructuariam licet, dicat usufructuariam non impeditur dominum habere.*

f SPecies auri. [f] Qui legat rem,vr̃ legare ꝓprietatẽ.& adiectio vt habeat vsum fructũ,nõ facit illũ legatũ videri.h.d.Qđ nota de hoc habuistis ĩ l.iiij.s.ti.j.Facit ista lex ad qõnẽ † ꝙ si marítus
1 relinqt vxorẽ suã dñam & vsufructuariã:& ꝑ hoc ꝙ dicit vsufru

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶A patre. Et vide tex. in l. vbi purè. ff. ad Trebel.

b ¶Non poſſunt. Facit qđ no. Bar. in l. ſi ſic. de leg. j. in fi. prin. & vide oīno Bar. in l. Luci⁹. §. quiſqs. de leg. ij. & no. Bal. I l. rōnes. C. de pb. & Bal. in l. cū qs. §. codicillis. de le. ij. vid l. ſi donatio. C. de do. & limita p l. cū qdā vxori. de le. iij.

c ¶Male ablatis. Not. q̄ ſi relinqueret p malè ablatis q̄ de tali legato detrahit Falcidia, niſi conſtet de malè ablatis pau. de caſt. I l. ſi qs teſtō. §. j. de leg. j. refert. qđ Fed. de Senis in cōſi. ccxliij. cōſuluit q̄ tale relictum ante oīa alia debet deduci an teſſ æs alienū ꝓpter periculū animę, ſicut dicim⁹ in legatis ad pias cauſas iuxta no. per Bar. in l. ex¹aſſe. j. ad le. Fal. do. Paul. dicit q̄ opi. bar. & Fed. pōt cōcordari: qa de tali legato detrahit Falcidia, vt de quolibet alio ſimpliciter legato. & ita ꝓcedit opi. Bar. ſed qſiq̄ deducetur ante oīa relictum tale legatū, ſi hæredi tas nō ſit ſoluēdo: & ſic fiet talis deductio inſolidū in ꝓiudicū aliorū legatorum. Et ita ꝓcedit opi. Fede. ſecundū eū. Sed hoc vltimū dictū ſuū eſt cōtra expreſſe not. p doct. in l. ſi poſt miſſionē. j. ad leg. Falci. vbi per illū tex. dicit q̄ etiā legata ad pias cauſas debent reduci ad vires patrimonij cū aliis licet quo ad Falcidiā detrahunt, vt æs alienū. & iſtd videtur verius. & ad Bar. hic adde eū in repetit. l. j. d fac. ſan. ecc. in j. q. prin. per Bal. in auē. ſimiliter in prin. ad leg. Falc.

ℵ Pro cōcordia. Aduerte ſi eſt factū legatū ſeu legata, ſunt ꝑdā p malè ablatis, detrahit Falcidia de eis. 1 Ita Bart. in hj. col. x. C. de ſac. ſan. eccl. Cōtrari⁹ alleg. in hac l. qvxori. Ita alleg. per Bertach. I trac. gabel b larū. in v. parte viij. partis princ. q. xiij. q allegat Bal. I auē. ſed hodie. C. de epiſc. & cleric. l. nulli. e. tit. & alleg. eundē cōtrarium in l. cū clericis. e. ti. 3 Tu dic. Bar. nō meretur argui de cōtrarietate, ſi bñ inſpiciatur vbiq; idē determinat & vbiq; ſeipſum ſaluat: qa qñ ita legat, non ita ꝓſumit, vt in ſecūda opi. ſed ſi ꝓbetur poſtea malè ablatū, tūc detrahitur, vt in prma opin.

d ¶Auri. Si vir legauit veſtimēta vxori, an veniant maſpilli ibi cōmiſti, & monilia argēti, & auri cōmiſti, vide Bal. I l. cū te. C. de dona. añ nupt. Faciunt not. per Bal. 1 in l. j. in princ. & not. 2 Bald. in l. in legatis. C. de leg. & Imol. in j. iij. de lega. j. 3

originis teſtator eſt uſus.

4 *Calcaria æraminis ſi ematur, & ibi ſit manica ferrea, debet manica in ponderatione eleuari.*

ctuariam, non impediatur dominium habere. de quo dic vt dixi in l. Titia. §. fi. ſ. de leg. ij. & ibi Dy. tangit quod nota.

☞ *Legari poteſt à patre filio, ſi legatum cōfertur in tempus exiſtentiæ ſui hæredis.*

Verbum reſeruentur, importat fideicommiſſum.

Illiam. †A patre pōt legari filio, ſi legatū in tempus exiſtentiæ ſui iuris conferē. h.d. Opp. Inſti. de leg. §. ex contrario. Sol. à patre[a] nō pōt relinqui filio purè: ſed ſi cōferat in tempus exiſtētiæ ſui iuris, pōt relinqui & quod conferat in tēpus exiſtētiæ ſui iuris, debet colligi ex aliquibus verbis teſtatoris: vt hic, & l. vbi purè. j. ad Tre. & l. fideic. §. ſi filio. ſ. de lega. iij. Dic vt l. cū filio. ſ. de le. j. & ibi dixi. † Nota hic q̄ verbum reſeruentur, importat fideicōmiſſum, vt hic.

Si gemma. Quęro qualiter ſiet iſta ſeparatio? Dicit glo. per actionē ad exhibendū: vt l. gēma. §. ad exhibē. Sed contra hanc opp. de l. cætera. §. de leg. j. Sol. Illud, quod hic dicitur, fallit in tigno iniuncto. d. l. cætera. & d. l. gemma.

☞ *Vxori ſunt relictæ dotes ſuæ, & poſtea hæres inſtitutus & rogatus reſtituere alij: hæredes uxoris non poſſunt detrahere dotem, niſi probent illā dotē datā eſſe.*

Falcidia detrahitur de debito legato, niſi probetur debitū per teſtes uel inſtrumenta.

Falcidia q̄ detrahitur de relicto pro uſuris & malè ablatis, niſi probetur debita.

Qui vxori. Quod alicui legat vt propriū, ſi propriū non eſt quo ad omnia iure legati capitur, & ex fideicōmiſſo vniuerſali reſtituit. h.d. Nota iſtam legē. †Nam ſæpe venit q̄ teſtator relinquit vxori dotes ſuas, & poſtea facit eā hæredē & rogat eam alij reſtituere. Modo hęredes vxoris volūt ante deducere dotē: certè nō poſſunt,[b] niſi probent dotē datā eſſe per inſtrumentū. Tex. eſt hic. Item pone †teſtator relinquit alicui tanquā debitū, & imminet Falcidia. Certè bene deducetur de illo legato, niſi probet debitum per teſtes vel per inſtrumēta, vt hic. Et idē dicerem† q̄ fieret diminutio per Falcidiā de relictis pro vſuris & malè ablatis,[c] niſi probent debita, vt hic. & in hoc iſta lex eſt mirabilis: quia hoc videt cōtra voluntatē defuncti ex eo q̄ reliquit tanquā debitū. ideo not. Sed contra hoc facit tex. in l. eum qui tacitū. §. pro parte. j. de his quib. vt indig. dic vt ibi dicam.

Mulier. Quæro quæ eſt ratio huius §. q̄ non veniunt in legato, niſi reperiantur? Reſpondeo, q̄ videtur legare certum corpus, quod non eſt in rerū natura: vt l. ſi ſeruus. §. qui quinq;. ſ. de leg. j. debet tamen cauere de dando ſi reperiantur, vt glo. dicit.

☞ *Annulus an contineatur iuri appellatione.*

Pecunia ſignata quòd non uenit, quando legatur omne aurum ſiue argentum. & l. in l. Quintus.

Argento legato, debetur eiuſdem ligæ, cuius in ciuitate

Cvm aurum. Auri appellatio factum cōtinet & infectū, quāuis ſignatam pecuniam non comprehendat: nec deaurata tm̄ vel ſupellex argenti pondus ad quantitatē continet, non ſpeciem, niſi argenti facti mentio habita fuerit in legando: & ſi pondus auri legatur, plumbea materia ſeparatur: & ornamentū ſequitur rem ornatam. h.d. Primò loquit quando legatur aurum vel argentum ſimpliciter non expreſſa quantitate ponderis, vel materia. Secundo expreſſa quantitate ponderis non materia. Tertiò, quando vtrunque exprimitur. Quartò, qualiter ponderari debet. Quintò, cui ceduntres auro & argento legato annexæ. Secunda ibi: proinde ſi certum cōiuncto. §. item Celſus. j. l. proxi. Tertia ibi: ſed ſi argenti. Quarta ibi: idem Celſus. Quinta ibi: planè. & durat vſq; ad. §. item Celſus. in princi. l. ſeq. In tex. ibi: non contineri &c. nec id quod eſt alterius acceſsio, vel quod eſt in ſupellectili: vt j. l. proxi. §. j. quam huic coniunge. Opp. videtur quod iſtud legatum argenti ſic ſimpliciter factum nonvaleat: vt l. cū poſt. §. gener. ſ. de iure dot. So. Aliud in fundo, aliud in cæteris rebus: vt ibi, & l. legato generaliter. ſ. de leg. j. Opp. dicitur hic q̄ auri †appellatione continet annulus aureus. Contra: quia ſi eſt ſignatorius continens aliquē lapidem ſignatorium, non cedit legato auri: ſed legato gemmæ, tanquam acceſſorius: vt l. & ſi non ſint. §. fi. l. ſeq. j. eo. Aut eſt annulus non ſignatorius: & tunc continetur appellatione ornamēti & legato auri non cedit: vt l. argumento. §. ornamenta. j. eo. So. Si intelligis hoc in annulo ſignatorio: dico q̄ ibi non erat gēma: ſed ſigna erant impreſſa in auro. Si verò non erat annulus ſignatorius: itelligo q̄ non erat paratus cauſa vſus mulieris, ſed ipſius patrisfamilias: & erit magis gemma cauſa auri, quàm aurum cā gemmæ. †Quæro, quid ſi legat omne aurum vel omne argētum ſuum, an veniat pecunia ſignata? Reſpon. nō: vt l. Quintus §. j. j. eo. & ſic indefinita & vniuerſalis hic æquiparantur: quia eſt eadem ratio omnium ſub indefinita comprehenſorum. Quæro, in ver. proinde. †de qua liga intelligatur? Reſpon. ſecundum conſuetudinem ciuitatis vnde defunctus eſt ortus: vt l. nummis ſ. de leg. iij. Facit l. Imperatores. ſ. de contrahen. emp. Dicitur in ver. ſed ſi argenti. quod fuit legata optio: & tamen non pōt optare. contra. de opt. leg. l. j. & ij. & per totum. Sol. gl. q̄ hic optio nil operatur. Quod intelligo, etiam ſi vaſa erant eiuſdem ligæ, & ſic optio nil operabatur. ſed ſi eſſent diuerſæ legæ: tunc poſſet optare, & operaretur optio. Venio ad ver. idem Celſus. facit† q̄ ſi aliquis emit caldariam de æramine, & ibi eſt manica de ferro, debet in ponderatione manica eleuari: quia non eſt tantivaloris libra ferri, quanti libra æraminis.

☞ *Si teſtator legat uxori ueſtes, non poteſt hæres eleuare maſpillos.*

Planè. Vides hic q̄ appellatione argenti legati ad pondus non venit auratura. & hoc quando pondus argēti legatur ſimpliciter. ſecus ſi legatus pondus argenti inaurati. Itē vides in fi. l. q̄ claui veſtis non conſuti veniunt. Contra de l. argumento In prin. j. eo. Sol. Intelligo de clauis paratis cauſa ornamēti veſtis principaliter. Secus ſi eſſent parati gratia mulieris principaliter: vt d. l. argumento. Vide gl. quæ inci. facit ibi dum dicit, in l. qui fundum. §. j. Dic q̄ ibi in acquiſitione quæ fit ex emptione: hic in ea quę fit p ſpecificationem: & idem erit dñs vtriuſque. Tex. in fi. facit† q̄ ſi teſtator legat vxori veſtimenta: q̄ hæres non poteſt ſeparare maſpillos auri[d] & ornamēta ibi poſita. Et hoc facit l. & ſi non. §. perueniamus. j. e. ſed in contrariū facit l. quāuis. j. e. Sol. Ibi loquit in maſpillis ſeparatis à veſtibus: hic nōqđ no.

Et ſi non ſunt.

Argento. Argentum factum omnem ſpeciem comprehendit, licet non quæ ſupellectilis loco fuit: & vaſorum appellatio generalis eſt. h.d. cum. §. ſeq.

Infecti. Infecti appellatio rudem materiam comprehendit cœptam non fieri paratam. h.d. Opp. dicitur hic q̄ argentum cœptum fabricari continetur appellatione argenti facti. contra: illud dicitur argentum factum, quo poſſumus vti: vt j. eo. l. Quintus. §. cui legatū. ideo Roffre. dicit q̄ hic Iuriſconſultus nimis largè locutus eſt, vnde corrigat per tex. ſeq. Sed ad contraria dic vt in ca. gl. quæ inci. magis facti. Certè gl. nō rñdet ad legem contrariā: quia argentum factum ſit id, quo vti poſſumus tm̄. & hoc erat in caſu ſed'm deſtinationem teſtatoris: vt j. eo. l.

Universidad de Deusto

eo.l.veſtimentum.Sed ſi erat cœptum fabricari & dimiſſum,qa teſtator vltrà nolebat procedere:non contineretur appellatione argenti facti:quia non poſſum vti,nec ſcd'm veritatem,nec ſecũ dum deſtinationem. Item opp.ꝙ deſtinatio teſtatoris nil operetur:vt l.cætera.§.fi.ſ.de leg.j.Dic ꝙ hic loquitur qñ vniuerſaliter legatum eſt factum & dubitatur an propter deſtinationem aliqua res illo legato contineatur vel non:quod dic vt ibi dixi.

1 ☞ *Cùm quid eſt propter aliud,conſideratur id,propter quod eſt.*
2 *Gemma quando cedat auro.*

1 **Perueniamus.** Cùm†quid eſt propter aliud,cõſideratꝰ id,propter quod eſt.h.d. Dicitur hic ꝙ
2 †gemma*cedit auro.contra.j.de vſuſca.l.rerũ miſtura.vbi gem*
a ma non cedit auro,nec aurum gemmæ.Reſpõdeo:hic loquitur quando aurum eſt appoſitũ cauſa gemmæ vel gemma cauſa auri:ſed ibi loquitur in annulo qui fit cauſa ornãdi mulierem: vt j. eo.l.argumento.§.ornamenta.& ſic non ponitur vnum cã alterius.Sed ſi eſſet annulus ſignatorius: tunc argentum poneretur cauſa gemmæ.Item dicitur hic ꝙ non inſpicitur pretioſitas. contra.de l.quicquid infecto.j.de acqui.re.do.Sol.Hic loquitur quã do eſt certum vtrum vnum ponatur cauſa alterius: ibi quando eſt dubium.

In argento. Appellatione præparati, præparatorium continetur.hoc dicit.

Vnguentis. Vnguenti appellatio continet neceſſariam vnctionem.hoc dicit.

1 ☞ *Acceſſorium ſequitur genus,non ſpeciem.*

1 **Sed de** Nota†ꝙ acceſſorium ſequitur genus, & non ſpeciem. Probo iſto modo:nam ſcitis qd' appellatione eſcæ continentur omnia:appellatione potorij continetur ſolum potorium.Certè iſtud quod hic legatur,cedit legato eſcæ: quoniam eſt generale.& tene menti:nam hic intelligitur de vaſe aquario,quod datur ad abluendum manus & ad aquam recolligendam.Sed ſi eſſet vas,à quo aqua retinetur ad potandum:tũc cederet legato vaſis potorij.

1 ☞ *Legatum factum uxori de pannis lini & lanæ,quid comprehendat.*

Veſtimentum. Intellige iſtam legem de panno,qui fit cauſa faciendi veſtem:ſed ſi fieret cauſa vendendi,non ad ipſum vſum: tunc appellatione veſtimentorum non continetur:vt
1 l.ſi quis ſeruos.ſ.de leg.iij.Facit†ꝙ ſi teſtator legat vxori pãnos
b lini & lanæ,'ꝙ veniunt panni lini & lanæ cõtexti & incœpti ad hoc vt inde fiant veſtimenta.quod tene menti.

Argento. Contra hanc legem videtur caſus ſupſa eodem l. cum aurum.in'fi.Dicit gloſſ. hic ſunt parata iſta talia magis cauſa ornandi perſonam, quàm veſtem.

Si quis addiderit. Opp.ꝙ tapeta ſunt in ſupellectili vt.ſ.de'ſupel.leg.l.de tapetis.et nõ continentur appellatione veſtis:vt ſ.de ſupel.leg.l.j.& l. Labeo. Reſpon.ꝙ iſta ſunt,de quibus poteſt dubitari an appellatiõe veſtis ſupellectilis contineatur:vt dicitur in d.l.Labeo. ideo dic ꝙ ibi teſtator appellabat appellatione veſtis:in dubio ſecundũ conſuetudinem appellatione ſupellectilis continetur:vt l.iij.ſ.de ſupelle.lega.

1 ☞ *Illud debet attendi,ad quod res principaliter paratur,non ſecundariò.*
2 *Veſtes reprobatæ à ſtatuto,non ueniunt in legato veſtium.*

1 **Quamuis.** †Illud debet attẽdi,ad quod res principaliter paratur,non ad quod ſecundariò.h.d.Opp.& videtur ꝙ iſta ornamenta non poſſunt haberi in veſtibus:vt.C.nulli licet.in fræ.& ſellis eque. l.j.lib.xj.Sol. Intellige iſtam legem in veſtibus mulierũ, quibus licet apponere talia ornamenta.ſed in veſtibus virilibus puto ꝙ non cedant:quia non poteſt eſſe acceſſio eius,quod lex nõ permittit:ſicut qñ natura non permittit:vt ſ.eo.l.ij.& hoc de iure:tñ vſus illam conſuetudinem non admittit:vt eſt in gl.in.c.j.& ij.extra de treu.& pace.veruntamen hodie cũ per ſtatuta ciuitatum
c mulieribus ſint interdicta ornamenta non cederent legato.l.ve-
d tante.Item videtur[d] ꝙ aliquas veſtes,quas mulieres habent,non poſſint habere,vt ſcarlata & purpuræ:vt l.j.C.quæ res ven. non
2 poſ.& C.de veſti.olob.& aura.per totum,lib.x.Reſpondeo,†de iure communi illæ veſtes non continentur appellatione veſtis: quia'ſunt reprobatæ:ſicut pecunia reprobata nõ continet appellatione pecuniæ:vt l.eleganter.§. qui reprobos.ſ.de pig.act.idem ergo erit in veſtibus
e reprobatis.'Sed cõſuetudo aliud ſeruat:qa
b bene poſſunt portari tales veſtes.ideo puto quòd ſi per ſtatutũ prohibentur portari aliquæ veſtes,ꝙ illæ veſtes non cederent legato veſtimentorum.Sed an debetur æſtimatio,cogita.

Vintus.

1 ☞ *Pecunia ſignata non debetur illi, cui debetur omne argentum:& de ratione adde ꝫ.l.cùm aurum.*
2 *Pecunia antiqua,quæ hodie non eſt in uſu,uenit in legato argenti.*
3 *Pecunia ſignata quod ueniat in legato argenti, quando teſtator aliud argentum non habebat.*

1 **An cui argentum.** † Illi cui debeẽ omne argentum,non debetur pecunia ſignata.hoc dicit. Quero de rõne huius ſ.& l. cũ aurum.in prin.ſ.eo. Iuriſconſultus dicit hic:quia non facile,&c.Sed dic ꝙ ratio põt eſſe iſta:quia pecunia ſignata ſemper habeẽ vt expendatur vt.l.j.ſ.de contrahen. empt. ideo quia habetur tanq̃ venalis,id quod eſt venale,legato etiam vniuerſali nõ cedit: vt l.pediculis.§.item cum quæreretur.j.eo.Ex
2 hoc ſequitur † ꝙ ſi aliquis habet monetam antiquam,quæ hodie non eſt in curſu, qd' tuncveniret in legato argenti:quia ceſſat rõ ſuprà dicta,cum nõ habeatur vt venalis:vt
f l.ſi chorus.§.j.ſ.de leg.iij.Ex'hoc etiam ſe-
3 quitur†ꝙ ſi lego alicui omne argentũ meũ, & non habeo aliud argentum niſi pecuniã ſignatam:ꝙ tũc videor de pecunia ſentire. Pro quo facit idem.§.item cum quæreret. & hoc vult tex.hic,ſbi:niſi contrarium ſenſiſſet,&c. Nam præſumitur ſenſiſſe contrarium ex eo quod aliud argentum non habebat.

1 ☞ *Suum dicitur quod uendicari poteſt.*
2 *Iura & actiones ꝙ ueniãt in obligatione omnium bonorũ.*
3 *Donans omnes res ſuas,an uideatur donare nomina debitorum.*
Meum & tuum dicitur,quod uendicari poteſt.
4 *Nomina poſſeſſiua meum,tuum,& ſuum,poſita neutraliter ſine ſubſtantiuo comprehendunt iura & actiones.*
5 *Nomina iſta poſſeſſiua quando habent ſubſtantiuum generis generaliſſimi comprehendunt iura & actiones.*
Rei appellatio eſt generalis.
Bonorum appellatio eſt generalis.
6 *Nomina poſſeſſiua ſi habent ſubſtantiuum alterius generis ſubalterni,tunc regulariter ſignificant dominiũ.*
7 *Seruo uel monacho ſi legatur pecunia ſua intelligitur legatum dominium impropriè.*
8 *Nomina poſſeſſiua ratione perſonæ loquentis,non important dominium.*
9 *Item nec ratione rei,de qua loquitur.*
10 *Nomina poſſeſſiua ſi habent ſubſtantiuum ſpeciale, & adijcuntur uerbo præſentis temporis,faciunt demonſtrationem:ſi futuri,conditionem.*
11 *Genitiuus an denotet dominium remißiuè.*

g 1 **Argento.** †Illud dicit eſſe ſuũ, qd' põt vẽdicari.h.d. No.tex.
ibi:qa nõvit.ſiſe j.e.l.Quintus.Op.extra gl.de l.ſeruos.ſ.de le.iij. vbi ſeruí bona fide poſſeſſiv veniũt ĩ legato iſto.So.cõcedo iſtud: qa qd' dicit ꝙ regrit qd' poſsit vẽdicari:ĩtellígo rei vẽdicatiõe vl'
2 p. Publicianã:qa cũ titulo et bonafide poſsideꝛ.Quęro,†obligoʰ
h tibi oĩa bona mea:vtrũ in iſta obligatiõe veniãt iura & actiões. Gl.in l.hrdẽ.C.de hær.ac.ſed ĩ quoſdã dicit ꝙ nõ.Idẽ in Spe.ĩ ti. de frue.& inter.ſ.j.ỹ.ſcd'ò gr̃it.Contrariũ eſt veritas:'qa cũ dico oĩa bona,intelligit etiã de actionibus:vt l.nã qd'.ſ.fi.cũ l.ſeq.j.ad Treb.& l.ſi legatus.ſ.j.e.ti.& l.meorũ.j.de ỹ.ſig.& hoc firmat gl. in d.l.hęredẽ.Nõ obſtat iſta lex,q̃ dicit ex eo ꝙ dico meũ,debeã
3 habere ius vendicãdi,vt j.dicã. †Quæro,aliquis donauit oẽs

a ¶ Quod gẽma. Vide Bart.in l.cũ ꝓponas, de dolo.

b ¶ Lini & lanæ. De iſto legato pannorũ lini & lanę,vidẽ bar. lari⁹ in l. diu⁹. de bo. dã. & ſeq̃ bal.ĩ l.I legatis.C.de le.& vid' Bart. in l.cætera.§.fi. de lega.j.

c ¶ Cederẽt. cõtrariũ tenet Bald.l.cũ te.C. de dõ.añ nu.& in ru. C.de cõ. ob turpem.

d ¶ Itẽ vr̃. Et vide cãm. Bal.in l.ſi.C.de condi.ob cau.

e ¶ Reprobatis. Veſtes,phibitæ portari ex forma ſtatuti nõ cẽdũt legato veſtis. qd' hic de æſtimatione bar.nõ decidit.dic ꝙ decidi põt ꝓ ea q̃ no.in l.multũ. de ỹ. ob.& ꝓ eũ in l.apud Iul.in fi.de le.j. Bal.ĩ rub.de cõd.ob tur.dicit deberi æſtimatio nẽ p l. fideicõmiſſa. §.ſi ſeruo.de le.iij. & ad Bar. hic vide bal. in l.j. C. vt nul. li. in fræ.cũ.li.xj.& Bar.ĩ l.j.C.deveſti.holo.e. li. Quid añt de pliſ fictis, vide Bart. in l. j.§.hoc interdictũ. de ciſterna, de fonte, & eiᵃ qd' hic tenet bar.ĩ fi.Bal.in ru. C. de cõ di. ob tur. cãm. tenet cõtrariũ.& vid' plenè bal.ĩ l.cũ te invlt. co.C.de do.añ nu.& no.per Bar.ĩ l.cũ aurũ.§.j.ſ.e. & ĩ l.fi. in prin.§.j.j.e.et melius bart.in l. librorũ. §.j. de leg.iij.& hic adde bal.in l.in legatis.C. de le.et Ro.ĩ l.multũ in fi.de ver.ob.

f ¶ Ex hoc Et vid' bar. in l.gñali.§. vxori.ſ. devſufr.leg.vbi dedi remiſſiões. an.barb.

g ¶ Argẽto. ſtelligę ſecundũ l.pediculis.§. item cũ quæreretur. j.eo.ſcd'm Bar.

h ¶ Obligo. Et vid' bal. ĩ l.j.de ſta ho.'& ĩ l.j. C.dvſur.& Lu.Ro. ĩ l.ſtipl'o hoc mõ.de ver. ob. And. barba.

h ¶ Obligo. An in legato oĩm bonorum veniant iura & actiões iſtud ꝓbant tex. bal. & Ang. & Imo.ibi ĩ l.ſi cõſtante.§. fi.ſol. mat.& adde Ang.& Imol. in l.ſi legatus. §.j.l.ad trebel.gl.bal. in l.vxor. la vltima. de vſufru. leg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Poſsit vendicare. Adde Bar.in d.l.j. de ſtat.homi.

b ¶Tuũ & meũ.Et de iſtis pronominibus meũ,tuũ,& ſuũ, no. per Bal.in rub.C. de verb.ſig.vbi oĩno vide.& ẽt in l.j.eo.tit.p Fed.in cõſi. cclxxix. & vid tex.in l.iiij.& in lect.Barto.in l.ij.j. de manu.

☞ POMATES. b

c ¶Bonorũ.Vid ꝓ hoc qd inferat Pañ. cõſl. lxxxviij.in ij.col.in ij. volu. & Felí. in c. fi.in ij.col.de ꝓſcript.

d ¶Colonꝰ dicit. Iſta verba, equꝰ regatiꝰ, & fundꝰ coloni, non imꝑtãt dñiũ. adde quæ no.Bar.ĩ rub.de oper.no.nũ. aliqd tñ cõtra vt no.Bar.in l. cum antiquitas.poſt gl.C.de vſufruc.

e ¶Sed ſi notariꝰ.Vid Bal.ĩ c.j.de noua for. fide. & in c.j. in fi. q feu.da.poſ.& in l.Imperator.in vlt.col.de ſta.ho.& vide Bal. ĩ l.villæ.§.j.ã.de fund. inſtru.Et iſta faciunt ad q.Per.de Peru. in l.pen.§.j.ſol.mat.marit⁹ dixit: Lego vxori meæ arredũ ſuũ: an tale legatũ intelligaĩ de arredis q̃ portauit vxori in domũ mariti:an verò de ornamẽtis q̃ vir dedit vxori qñ eã duxit. & vĩ ꝙ intelligaĩ de arredo vxoris:qa illud verbũ ſuum,importat dñiũ l.qnt⁹.§. argẽto.ã.eo.cõtrariũ qd intelligaĩ de ornamẽtis q̃ marit⁹ tradidit vxori: ꝙ illud verbũ ſuũ, vĩ referri ad dñium qd habuit marit⁹ in argento.Itẽ debem⁹ iterpretari legatũ vt valeat: vt l. ſi qñ.de leg.j.ergo intelligiĩ de arredo maritꝰ:qa res vxoris ſibi legari nõ pñt.& hoc verũ,ſecundũ Dy.et Pet.Adde ꝙ ĩ terminis cõſuluit Bal. cõſ. clxix. iij.lib. de eo q legauit vxori arredũ ſuũ.Et ad Bar. hic ã. dũ dicit ꝙ teſtamẽta cõiter ſcribunt in tertia pſona.adde Cep. in trac.de ſimula.cõtractuũ.col.xxxij.et vide dñm Alexã. in cõſ.xxxiij.col.j.in ij. volum.

f ¶Eſt alternatiua.vide Bar.l l. ſi quis decedẽs.§.fi. de lega.iij.

g ¶Declarationẽ. Adde etiã do.Anto.in c. inter ceteras. d reſcr. & no hic ꝙ hæc dictio ſeu,eſt augmẽtatiua. Idem in dictiõe cũ l.ſi cui ſerui. ĩ pri. de le.j.ꝓ l.vrbana. la j.§.fi.de verb.ſig. Idẽ in dictione de l j. in prin.de poſtu. Idẽ in coniunctione ꝙ.l. eatũ. de legat.iij. Idem in copula & l. ſi ita res ſuas:an videaĩ donare noĩa debitorum. Dy.in l.noĩs & rei.de verb.ſig. videĩ dicere ꝙ non:qa dicẽdo res ſuas,intelligiĩ de rebus quas poſsit vẽdicare[a] vt hic,& l.Quintus.j.e.idẽ tenet Gul.de Cug.in l.j.§.de ſta.ho.per illã legẽ, & per iſtam mihi videtur ꝙ Dy.& Gul.dicãt contra caſum l.nã qd. §.fi.cũ l.ſeq.j.ad Treb.Non obſtat iſta lex, quare ꝓ huius declaratione aduertas ꝙ illud quod dico de dictione ſuũ,idẽ dico de dictione tuũ, & meũ[b]: vt l.ſi legatus.§.j.j. ad Treb.& l.meorũ.j.de verb.ſig.Hoc præmiſſo dico ſic. † Qñq; illa pronomina poſſeſsiua ponunt neutraliter ſine aliquo ſubſtãtiuo:vt,cõcedo tibi oĩa mea : & nõ dicit tua vel ſua: & tũc cõprehẽdit iura & actiones:vt l.ſi legatus.&l.nã quod.§.fi.& l.ſeq. j.ad Treb.& l.meorũ.j.de verb. ſig. cũ glo. ſua.Qñq; † iſta pronomina habẽt ſubſtantiuũ generis generaliſsimi,vt oĩa bona ſua, vel oẽs res ſuas.Scitis enim ꝙ appellatio rei generalis eſt:vt l.rei.j.de verbo.ſigni. & l.j. in fi.ſi cer.peta. Item appellatio bonorũ[c] generalis eſt:vt l.bonorũ.& l. princeps bona.j.de verbo.ſignifi. tunc continet iura & actiones,ſicut ſubſtãtiuũ ad quod refertur vt d.l.nam quod.§.fin. & d.l. ſi legatus.§.j. Quandoq; † habẽt ſubſtantiũ alterius generis ſub alterni,vt argẽtũ meũ, veſtes meas, & ſimilia:& tũc regula eſt ꝙ iſta pronomina poſſeſsiua ſignificãt dominiũ vel quaſi: vt hac lege,& l.Quintus.j.eo.& l.ſeruos.ſ. de leg.iij.Fallit primò † ex natura eius,cum quo quis loquitur: vt ſi dico. Lego ſeruo omnẽ pecuniã ſuã:quia nõ intelligitur tũc de verbo dñio ſed impropriè vt habere põt vt l.iiij.in prin.j.de manu. Idẽ in monacho & ſimilibus.Itẽ fallit † ratione perſonæ loquentis:vt puta colonus dicit,[d] meũ campum,vel regatiuus dicit, equũ meũ. Nam intelligitur quantũ ad curã & ſolicitudinẽ: vt no.in l.ij.in prin.de orig.iur.facit l. ſi pupilli.§.item quæriĩ.ſ.de neg.geſt.Tertio fallit † ratione rei,de qua quis loquiĩ, vt ſi legat aliquis omnibus famulis ſuis: certè nõ intelligiĩ ꝙ eos habeat in dñio:vt l.cũ ſi ex hibuiſſet.§.j.j.de publi.Quandoq; † iſta ꝓnomina poſſeſsiua habent ſubſtantiuũ ſpeciale & particulare,vt lego talem meum librum:& tũc ſi adĵcitur verbo præſentis tẽporis facit demonſtrationẽ. Si verò verbo futuri temporis,facit cõditionẽ:vt l.Stichũ qui meus erit.ſ.de leg.j.& l.nuper.ſ.de leg. iij.Eſſet quærendum quid † de genitiuo:vt ſi dico,Lego rem illius:vtrum intelligatur ꝙ ſit illius quo ad dominiũ. dixi j. de oper. no.nun.ſuper rubri.

Cùm aurum. Nota text.ibi: ſeruus &c.tene mẽti: quia dat regulam.Opp.ſ.e.l. & ſi non ſunt §.infecti.vbi argentum incœptũ fieri habetur pro facto.Solue vt ibi dixi:qa licet non eſſet perfectum ad aliquem vſum, tamen teſtator deſtinauerat perficere. Item dixit tex.in ver.cui legatum.ibi: ſed ſi qua diſtributio.quæro qualiter intelligatur. dicit gl. duobus modis.tene vltimam. Dicitur in §.ſi factũ.ꝙ aurũ muliebre cedit legato auri facti,contra j.ea.l.§.fin. Sol. intelligimus de auro muliebri,quod non eſt cauſa ornamenti mulieris,vel non continetur in mundo muliebri:aliâs contra.j.ead.l.§.fi.

Si aurum. Nota tex.in fi.huius. §. & tene menti.

1 ☞ *Paratum cauſa alicuius non uidetur quod cauſa commodandi habetur.*

2 *Legans libros ad uſum ſuum paratos, non uidetur legare libros cauſa commodandi paratos.*

3 *Teſtator ſi grauat hæredem dare libros ſuos Titio: intelligitur de libris teſtatoris, non hæredis.*

4 *Hæres grauatus ſi deceſſerit ſine liberis, ut bona ſua deueniant ad Sempronium, intelligitur de bonis teſtatoris.*

5 *Teſtator ſi dixit: inſtituo Titium hæredem, & uolo quod bona ſua reſtituat Caio: intelligitur de bonis hæredis.*

QVm in teſtamẽto. 1 Non † videtur alicuius cauſa paratum,qd' cauſa commodãdi habetur.h.d. Nota arg.ad quæſtionẽ.Aliqs 2 † doctor habebat libros ſuos ad vſum ſuũ, & aliquos cauſa commodãdi ſcholaribus. ꝙ ſi legat libros ad vſum ſuum paratos, nõ veniũt libri parati cauſa commodãdi ſcholaribus,vt hic.Item eſt arg.ad quęſtionem. 3 Scitis † ꝙ teſtamenta communiter ſcribunt in tertia perſona.quæro ergo : quidã aduocatus inſtituit quendã aduocatũ hæredẽ,& rogauit eum vt daret Titio ſuos libros.vtrũ intelligatur de libris hæredis vel teſtatoris. Certè intelligitur de libris teſtatoris,vt hic. 4 Item ſi teſtator dixit,† ſi hæres ſuus deceſſerit ſine liberis ꝙ bona ſua deueniant ad talem:qd' intelligitur de bonis teſtatoris.Pro quo gl.in l.ex facto.in princ.j. ad Treb.ſup 5 ver.ſua.† Sed ſi notarius[e] ſcripſiſſet teſtamẽtum per verba primæ perſonæ dicẽdo: ego talis teſtator relinquo &c.deinde dicet bona ſua non poteſt nunc referri ad teſtatorẽ quia repugnaret ſignificatio recti ſermonis:vt l. Plautius.in fin. ſ.eodem.

1 ☞ *Acceſſorium cedit principali.*

2 *Teſtis qui ſeponit argentum purum uel librum corruptum, ſi dicit quòd uidit, probat.*

3 *Negatiua probatur per uiſum: puta, talis res non habet uitium: quia uidi.*

SI quando. 1 † Acceſſorium cedit principali. h. d. Nota tex.ibi:vltra autem, &c. ĩ eo 2 ꝙ dicit viſu. † ꝙ ſufficiens teſtimonium eſt, vidi illud argentum purum. Idem ſi dico librum corruptum:qa vidi.& probatur in l.pediculis.§.Neratius.j.eo.& l.j.C.de cano. 3 fru.vrb.Romæ.lib.xj.qd' not. vbi tex. probat † de negatiua,vt ſi dicit,talis res non habet vitium,quia vidi,&c.

1 ☞ *De dictione ſeu, uel ſiue.*

SI quis ita. Dictio ſeu,eſt amplatiua.h.d. Nota tex.ibi:hoc enim verbum ſeu,&c.Op. dicitur hic qd' dictio ſeu: ponitur ampliatiuè. Contra, imò vnum tantum debetur,non vtrũq;:vt l.plerũq; in fi.ſ.de iur.dot.&C.de ver.ſig.l.cùm quidam.& l.fi.in c.in alter- f natiuis.de reg.iur.lib.vj.Sed iſta oratio eſt alternatiua:[f] ergo &c. Huius timore gl.ſoluit duobus modis.Primò ꝙ hic in dictione ſeu:ibi in aliis dictionibus diſiunctiuis.Roge.dicit ꝙ hic alternatiua cadit inter genus & ſpeciem:ideo reſoluitur in cõiunctam. Iſta verba non congruunt huic legi:quia vrbs & portus nõ differunt ſicut genus & ſpecies:ſed ſunt ſpecies ſeparatæ. Cy.dicit ꝙ dictio ſeu,vel dictio vel,non eſt diſiunctiua ſimpliciter: ideo requiritur vtrunq;.Contraria loquuntur in diſiunctiuis ſimplicibus.Hoc ipſe ponit in l.cum quidam.C.de verb. ſig. illud quod ipſe dicit ꝙ idem eſt in dictione ſeu,quod eſt in dictione vel,eſt contra caſum l.plane.la ij.§.fi.ſ.de leg.j.& l.pediculis.§.argẽto.j. eo.& l.cùm quidam.in prin.C.de verb.ſig. Ad id qd' dicit de dictione ſeu,ꝙ non eſt diſiunctiua ſimpliciter,poteſt bene dicere.

g Ad cuius declarationem[g] opp. † quod dictio ſeu,ſit etiã alter- 1 natiua,ſicut dictio aut:vt l.j.§.ſublata.j.ad Treb.& l.generali. C. de ſac.ſan.ecc.& l.cùm quidam.circa medium.C.de verb. ſignificare dico ſic:Quædã eſt diſiunctiua propria & ſimplex:id eſt, quę tam ſenſum quã verba diſiungit,vt dictio aut,& dictio vel,

Quædam

quis.de hær. inſti.ſecus in relatiuo q nõ auget, ſed reſtringit. l.cũ certus.ã.de vſufructi.& oleo lega. Idẽ in vĩ in pũcto habente vim copulæ, ſecũdum gl.ĩ l. ſtipulata ad l.fal. & de multis dictionib⁹ vide no.ꝓ Bar. in l.j. de cõdic.inde. ſed dictio circa, eſt exceptiua l.trãſigere. vbi bal.de tranſac. C. in prin.ꝓ Bar.ĩ l.Celſus de viuc. dictio penitus,eſt dictio ꝓciſa l. fi.C.de don.& nota. Imo.in l.pe.j. de præto ſtip.de dictione p vide Bal.ĩ rub. C.de exer.in j.col.& ĩ l.ex arrali.C.de act.emp. & ibi etiã de dictiõe a,ad,pro,ꝓpter,& ſimilibus,& de dictione ſeu,Bal.in l.cũ quidã hic alle.& gl.in c. iij.ad fi.ã poſtu ꝓcia. de dictione ſiue, vid ꝓ Bart. in l.j.in vi.q. de cõdi. & demũ.& vide in dictionario i ver.ſiue, vbi etiã hĩ ꝙ quandoq; ſtat generaliter.cap.j.& ibi Arch. de elect. in vi. quandoq; declaratiue.c.j.in fi. de cogni. ſpi.& ibi doct. & de dictione ſiue, vide tex.quẽ ibi no. Bart. in l. cum quis decedens.§.fi.de legat.iij. vbi dicit Bar. ſe non alle.illum tex.hic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quædam est dictio disiunctiua non simplex, sed habet aliquã naturã copulatiuę: vt dictio seu, & dictio siue: quę licet disiũgat verba, sensum tamẽ coniungit: vt cũ dicit, Alexãder siue Paris: vt probat tex. cũ gl. in l. ad protegẽdã. C. de in lit. dan. tut. Et isto modo accipitur dictio seu, j. de mune. & hon. l. fi. §. hęc oĩa. alias, sunt munera. ibi dũ dicit ciuilia seu publica. Ita põt intelligi l. j. j. de his quib. vt indig. ibi: legato seu fideicõmisso. qd' hodie idem est: & ista est disiunctiua non simplex, quę fauore legati accipit pro cõiuncta: & auget, vt hic. Et ita voluit dicere hic Cy. dicit q idẽ sit de dictione siue, qn̄ tractat de ampliando legato: est casus in l. cũ quis. §. fi. ff. de leg. iij. in alijs verò dispositionibus dicerem q dictio siue, vt dictio seu, accipiat disiunctiuè, sicut dictio aut: vt dictis legibus: & probat in dictione siue, in l. si ita qs stipu. de verb. obli. De quo dicã in l. si is qui ducẽta. §. vtrũ. j. de reb. dub.

a **Vi lancem.** ª Minor intelligitur media. h. d. Opp. gl. q intelligat de minima, per l. si ita sit scriptũ. §. de leg. j. Huius timore gl. intelligit pluribus modis. vltimus intellectus est verus.

b **Pediculis.** ᵇ Nota istam legem.

Auro. In legato auri facto veniũt gẽmę & oĩa, quæ testator auri numero habuit. hoc dicit. Opp. & videtur q imò non cedunt gẽmæ auro: vt l. rerũ mistura. j. de vsur. Solu. Dic q gemmæ erant causa annulorum: in dubio autem non cedunt gemmæ auro, vt ibi.

1 *Alternatiua posita inter genus & speciem non ponitur pro coniuncta, quando genus possit accipi ut species separata.*

2 *Statutum puniens portantem arma offendibilia, an comprehendat portantem offendibilia, & quæ etiam possunt esse defendibilia.*

Argento. Oppo. & videtur q appellatione argenti eiciri contineat argentũ, quo quis potat: vt l. & si non sunt. §. si cui. §. eo. Sol. Hoc ideo, quia testator voluit potorium habere, vt speciem separatã per se. Ex quo nota q illud, qd
1 dicit, qn̄ †alternatiua cadit inter genus & speciẽ, accipit pro cõiuncta: est verũ: nisi illud genus possit assumi vt species separata ab alia specie. Nam adoptio est genus & arrogatio vt species. & tamen si dico adoptio vel arrogatio, accipit adoptio non prout
2 est genus, sed prout est species. Itẽ facit ista lex. †statutum imponit pœnã cuicunq; portanti arma offendibilia: modo quidã portauit arma quæ offendibilia sunt & defendibilia esse possunt, vt tabulatium: vtrum debeat puniri? Certè debet inspici consuetudo, ad quem vsum tabulatium portatur, argu. huius. §.

Quidam. Vide glos. quæ inci. in dubio. ibi: arg. contra. &c. Solu. patet per l. si non sunt. §. si cui. quia escarium est genus comprehendens etiã potorium: nisi aliud, de mente testatoris appareat, vt s. proximo. §.

1 *Argentum venale venit in legato argenti, quando aliud argentum non habebat.*

Item cùm quæreretur. Qui legat ornamenta sua, nõ videt legare ea, quæ habet causa vendendi. h. d. Opp. q cedant legat oĩa ornamenta quę vẽdicari possunt: vt l. Quintus. §. ij. s. eo. Sol. Illã intellige secundũ istã: quia est verum, nisi habuerit ipsum venale,
1 vt hic. Quęro, †quid si nullũ argẽtũ ad vsum propriũ habeat?
c Dicit glos. q tunc cedit legato aliud, quod est venale. Vide glo. quę incipit, nãvidetur. ibi: sed quid, &c. Quã signa & tene mẽti. Quia iste tex. & gl. sunt duæ limitationes. §. argento. Cõtra hãc gl. opp. q non cedit legato omne aliud argentũ: sed tantũ, quãtũ sufficeret ad vsum eius: vt l. cùm quæreretur. §. lana. s. de leg. iij. Sol. Ibi loquit, qn̄ legauit quæ eius causa parata erant. vnde nõ debetur nisi id, quod eius causa est paratum: hic verò fuit simpliciter legatum omne argentum.

Neratius. Ex aspectu declaratur, quæ materia alteri nõ accedat. & si dubiũ est, consuetudo testatoris inspicitur. hoc dicit.

1 *Enumeratio specierum non restringit genus præcedens.*

d **Labeo.** ᵈ †Enumeratio specierũ nõ restringit genus præcedẽs. h. d. Opp. de l. si cui. §. de leg. iij. Soluit gl. duobus modis. Primò q testator hoc voluit. quod est diuinare. Secũ
1 da sol. est: quia hic ꝓprer signũ vniuersale omne, quã tenet Dy. extra, de regu. iur. lib. vj. in rub. Et sic est hic vnus de casibus, in quo indefinita non æquipollet vniuersali secundum ipsum. Sed certè non fuit appositum signum vniuersale in verbo, lana, vniuocè: sed verbũ omnia, quæ sunt in verbis testamenti, referuntur ad lanam: quod satis placet. Alij, vt Ro. ponũt aliã solutionem, b
& secũdum ipsam cõmuniter allegat. h. d.

Titia. Mundo muliebri legato argentum balneare debetur. hoc dicit.

Item cum. Accessorio extincto nõ extinguit principale. h. d. c

Inter vestem. Veste legata inspicitur consuetudo testatoris. d

1 *An valeat dictum testis in parte verum, & in parte falsum. & quid de instrumento.*

e **Vintus Mutius.** Alias L. Scribit. Qui legat aurũ suum, intelligitur de eo qd' põt vendicare. h. d. De materia legis vidistis in l. Quintus. §. argento. §. eo. Dicitur hic q
1 †Quintus Mutius dixit pro parte verum, pro parte falsum. qd' facit ad dictum testis qui pro parte dixit verũ, pro parte falsum. Item facit pro instrumento qd' in vno, est verũ in alio falsum. de quo in l. si ex falsis. C. de transl. & in Spec. de teste. §. j. & vide q Inno. in c. fraternitatis. extra, de hære. & ĩ c. in nostra. extra, de testib. & vide in l. pecu. §. Labeo. s. eo. in gloss. quæ incipit, videbatur. in fi. Glos. sol. hic sunt verba posita ex abundanti: ibi non.

1 *Quæ differẽtia sit an testator utatur verbis futuri tẽporis in legando, uel præsentis temporis.*

Item scribit. Legatum factũ cũ demõstratione præsentis tẽporis, alienatione rei non extinguitur ipso iure, sed ope exceptionis si alienatio est voluntaria: secus si necessaria. Item secus, si legatum est factũ cũ demonstratione futuri temporis. h. d. Ad tex. ibi, diminuere &c. dic q præsumitur in alienatione voluntaria. Nota distinctionem huius §.
1 †an testator vtatur verbis futuri temporis
f in legando: quia tunc nõ inspicitur an alienet ex necessitate vel ex voluntate: secus si vtatur verbis præsentis tẽporis. Et per hoc Dyn. reprehendit gloss. in l. Stichum qui meus erit. §. de leg. j. quæ dicit contrarium dum allegat. l. fideicommissa. §. si rem. §. de leg. iij. contra, imò videtur ademptum ipso iure: vt l. si ita sit scriptum. §. de lega. j. Solu. ibi ademit expresse: hic tacitè. In text. ibi: quoniam articulus, &c. contra, imò cùm sit modi subiunctiui, refertur ad futurum tempus: vt l. cùm quidam. §. eod. & ibi dixi. Solu. siquidem in prin. habetis est, tunc nõ habetur dubium. si habetis esset, tunc dic quòd verbum esset, & similia, sunt præteriti imperfecti subiunctiui: & ideo continet in se demonstrationem præsentis temporis & futuri perinde, ac si diceret, lego qd' paratum est & erit in futuro. vnde illud quod est paratum in præsenti, venit iure legati, & etiam id, quod in futuro. Et hoc vult dicere tex. quoniam articulus, &c.

g **Titiæ amicæ.** ᶠ Quãdo legatur certũ pondus auri, liberatur debitor æstimationem soluendo. tamen ipsum aurum est in condemnatione & obligatione. hoc dicit. Quæro vtrum post condemnationem possit solui æstimatio auri Glos. quòd sic, & bene. quod probatur: quia cùm vnum est in obligatione & aliud in facultate sol-

a ¶ Qui lanę. Vide q istũ tex. Bal. ĩ l. j. ver. sed pone. de ver. sig.

¶ Pediculis. §. idẽ cũ. cùm quæreret. Vide glo. adde Bar. q alle. illum tex. in l. diuus. de ho. dan.

b POMATES.

¶ Argẽtũ. Vide in simili Alex. ĩ l. si fideiussor. in prin. ff. de lega. j. Ro. consil. xxx.

c ¶ Labeo. Hic habes quid venit in legato pannorũ lini & lanę. & vide qd' per istam glo. dixi in l. cũ tabernam. in prin. de pign. & adde qd' Bal. ĩ rubri. C. de verb. signi. arg. l. generali. §. vxori. de vsufr. leg. videt dicere cõtra istũ tex. & vide quod dixit Bar. in l. Quintus. in prin. ff. eod.

e ¶ Quintus Mutius. In versic. Põnitur. Vide Bald. in l. si ex falsis. ĩ fi. C. de trãsa. & in l. ñ. C. de fideicõ. lib. & in l. fi. in v. colũ. C. de edict. diui Adri. & Inno. de contro. inue. in ij. col. & in l. his verbis §. si in parte. de hæred. instit. & qd' dixit Bal. alĩs Bar. in l. §. si qs simpliciter. de ver. obli. & Spec. in tit. de instrũ. edit. §. instrumẽtum. in ver. qd si aliquis. & Imol. in §. si qs simpliciter. ꝑ Oldra. ĩ cõsil. xxxv. qd' incip. ad primã quæstionẽ. per Inno. in c. cã in iure. de offi. deleg. Archi. x. distĩ. §. cũ verò nec sacris. & glo. iiij. q. iij. si testes. in prin. & xxxiij. q. v. quid Deo. & glo. in authẽ. de testib. §. si verò.

f ¶ Inspicitur. Nota ad §. fi rẽ. & ita ad hoc est singu. casus hic secundũ Imo. in d. l. Stichũ q meus erit. secũdum qd' si testator dicat: do tibi possessionẽ meã post mortem meã, & testator alienet partẽ: an debeat æstimatio. & videt q sic: per l. liberto. de annu. leg. quia videt donare intervuos, ꝑ l. Scia. §. fin. de dona. cau. mor. & de ea iudicandũ est, vt de vltima voluntate. & si dictũ non est, si mea erit, habeat locũ §. si rẽ alĩs habeat locũ iste tex. & ita videt tenere Imo. in d. l. si certus. post Dy. q ibi formatur hãc quæstionem.

g ¶ Titiæ amicæ. Istũ tex. dicit Bal. eẽ multũ singulaã l. præses. C. de sentẽ. post Bar. in l. j. C. qn̄ prouoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Ornamẽtorũ. Et vide do. Io. in l. pxi. ff. de his q̃ in test. delẽ. vbi alleg. gl. fin. q̃ si pars in iudicio interrogatur nõ calũniæ causa, põt. xxx. q. v. c. iudicante. & vide text. & ibi Bal. in l. cũ virũ. C. de fideic. vbi positioni iuris est respõdẽdum. vide ibi Bal. qui pulchrẽ loquitur. Andr. Barba.

b ¶ Respondendũ. Positioni iuris nõ est rũdendũ, nisi sit positio iuris cõsuetudinarij vel municipalis, secundũ Bar. in l. ij. in fi. verbis. de cõfes. & vide Barto. in auth. iubemus. de iud.

c ¶ Sint probabilia. Et aduerte: qa nõ sufficit allegare cõsuetudinẽ, siue cõmunem vsum loquẽdi, nisi probetur qa sunt facti. Ita dicit Bal. in l. ij. §. sed qa verentur. de iur. calũ. in l. vnica. C. de confes. & quid in positione iuris descendentis ex facto.

d ¶ Seia. Vide ad quid istũ text. alleg. Bart. in l. lineã margaritarũ. j. ad leg. Fal. §. fin. adde cũ no. doct. in l. si ita scripsit. de le. j. si relinquo calicẽ ecclesiæ, intelligitur de argento: & in figura Christi cũ apostolis intelligit de duodecim: vt not. Bar. in l. si quis addecimandã in xvij. co. de epis. et cle. & hoc etiã sequit Abb. Sicu. in c. iudicãte. extra de testib. Et q̃n generalitas vel inceratudo vitiet legatũ ad pias cãs, vide Cy. & Bal. i l. pe. de fac. fun. ecc. & bar. in l. quidã. ff. ad reb. du. & hic adde no. in l. si nõdũ. C. de fur. & dicit Ang. ff. j. §. ad municip. ad l. fal. qd relictũ q̃ pingat imago virginis Mariæ vel alterius sanctũ, est ad pias causas. quod est nota secundũ eum.

e ¶ Ex hac lege. Et vide Bal. in l. si nondũ. C. de fur. Sed i cõtrarium facit c. ex parte. de cẽsi. vide quæ ibi dixi: & vide quę hic in tex. not. And. Bar.

f ¶ Talis quæstio. Per istũ decidit Bal. q. iij. l. j. C. ver. sign. in verbo, sed qd cũ testator

g ¶ Exponi. Idẽ dicit Bald. in c. dudũ. el ij. in fi. de elect.

h ¶ Veniunt festiua. Si lego vxori vestimẽta: veniũt festiua. Facit not. j. cũ autũ. §. j. ff. eo. & qd no. Bald. in l. cũ te. an vlu. co. C. de do. añ nupt. & adde Bar. i d. l. librorũ. §. fi. & Bal. in l. in legatis. C. de lega.

i ¶ Mulier. Et facit iste tex. an cerei q portãtur p funere, debeãt esse pro fratribus sepelẽt. bus. qd relict indecisum Bal. in l. §. sed & qui. C. de lati. liber. tol.

k ¶ Adimitur. Nota casum optimũ in materia ademptionis. Vel potest rũderi ad l. plane. quod ibi loquit quando expresse legatũ ademptum erat: sed hic expresse nõ fuit ademptum, nec per secũdũ legatum alteri factũ præsumitur primo legatario ademptum. l. pluribus. de leg. j. & not. Bar. in l. ficut. j. de adimen. leg.

uendi ex dispositione legis. cõpetit illa facultas, donec quis cõuenitur iudicati: vt l. item veniunt. §. idem rectè. s. de pet. hære. & §. cum prædicimus. & l. miles. §. j. j. de re iudi. Patet ergo q̃ nõ est læsus: quia potest soluere æstimationem.

SEiæ dulcissimæ.

Quæro de ratione dubitãdi in lege ista. Dicit gl. quia nullum poculum aureũ reperitur: & tamen dictio aureũ, non restringit. Hoc non videtur bene dictum: quia adiectiuum habet restringere suum substantiuum: vt l. Plautius. §. e. & l. ea tamen. §. de leg. iij. nec hic dicitur q̃ istæ phialæ & scyphi fuerunt aurei. quare dic q̃ illa vasa, quæ fuerunt reperta, erant aurea.

Positioni iuris communis non est respondendum.
Confessio continens errorem iuris expressum, non valet.
Error aduocati non nocet parti.
Positioni iuris municipalis est respondendum.

ORnamẽtorum.

Not. ex ista lege casum † q̃ positioni iuris nõ est respondendũ. b Et sic si fieret positio q̃ fundus dotalis potuit alienari: nõ est respondendũ. Et si aliquis respõdet aliter, quã ius dictat, nõ præiudicat sibi, vt hic concor. l. nõ fatẽ. j. de cõfes. Opp. glo. de ea. l. nõ fatetur. So. Intellige q̃ ibi errauit in iure: secus si extra ius. Aduerte istam glos. debes intelligere † quando hæres errauit in iure: tamen confessio non cõtinet errorem iuris. Sed si confessio haberet in se expressum errorẽ iuris: nõ valet, vt l. j. C. de cõfes. ibi in glo. q̃ vis & natura nõ repugnat &c. l. confes. §. de interro. act. & idẽ putarem, si aliquis in allegationibus errauerit: quia error aduocati non nocet parti. Quæro † quid si fiat positio iuris municipalis alicuius ciuitatis, an sit respondendum. Respondeo, cũ ista sint probabilia, sunt ponibilia: vt l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. calũ. Idem si fieret positio alicuius extrauagantis: vt l. cum prolatis. j. de iudi.

TItia.

Quæro qualiter intelligant inuentæ. Dicit glo. duobus modis: & bene. dic vt in ea.

Semproniæ.

Optio legata intelligitur de his quę sunt in hæreditate si reperiuntur: aliás de alijs quæ venduntur. hoc dicit.

Fauore religionis in dubio intelligitur quod est maius.
Calix si debetur ecclesiæ, debetur de argento.
Planeta quæ fieri debet ecclesiæ, debet fieri de serico.
Figura Christi cum apostolis si debet pingi in ecclesia, intelligitur cum duodecim.

SEia.

d † In fauorẽ religionis in dubio intelligitur q̃d est maius. h. d. Opp. q̃ inspicimus quod est minus: vt l. si ita. in fi. §. de leg. j. & l. numis. §. de le. iij. Soluit gl. q̃ hic speciale religiõis fauore: & ita cõmuniter intelligit. Ex hac lege e inferri põt q̃ si aliquis legat calicem in ecclesia † quod in dubio intelligit de argento. Itẽ si iubet fieri vnam planetã: intelligit de serico. Itẽ vidi de facto. † Quidã reliquit fieri in quadã ecclesia figurã Christi cũ apostolis: certè debet intelligi cũ duodecim apostolis, vt hic. Vel põt aliter intelligi q̃ hic tex. hoc nõ dicat. dicit enim in libris centũ in illa, &c. Et sic erat taxata quãtitas: vnde nõ est plus vel minus quod inspiciat. Et secundum hoc not. q̃ in dubio debemus inspicere illud quod est maius: & sic in dubio debemus inspicere illud quod est pretiosius in qualitate quàm illud quod est maius in quantitate.

Si pater legat filio Canoniste libros legales: de quibus intelligitur.

SI vxori.

Mundo muliebri legato cedunt solum ea, quæ vtendi causa vxori sunt tradita.

Pone: † pater legauit filio suo Canoniste libros legales. Quæro de quibus intelligitur. Rñ. fortè de libris, qui sunt ad vsum eius parati, per istam legem. h. d.

Si tempore guerræ ciuibus sint impositi equi: si deinde fiat præceptum q̃ quicunq; habet equum debeat equitare: an qui non equitat, quia non habet equum, incidat in pœnam.

CÙm ita.

Argentum quod est depositũ vel cõmodatum vt habeatur de proximo: in domo esse videtur. h. d. Per istum §. dicit Iaco. de Are. q̃ fuit determinata talis quæstio: f Tempore † guerræ multis hominibus de ciuitate fuerunt impositi equi: deinde fuit factum præceptum q̃ quicũq; habet equum, debeat equitare. modò vnus non equitauit, quia nõ habuit equum, an incidat in pœnam? Et quia fuit factum præceptum illis qui habẽt equum, videtur q̃ non incidat in pœnam. g contrarium fuit determinatũ: quia debet exponi * habet, id est, habere debet, vt hac lege.

MEdico.

Oratio indefinita restringitur ad præsens tempus. hoc dicit.

Legato vestimentorum facto vxori veniunt vestes festiuæ & non festiuæ.

VXori.

Dictio hoc amplius, legati donationẽ inducit. h. d. Per hunc §. potest dici † q̃ si testator legat vxori suę vestimenta, q̃ veniunt festiua h & non festiua: vt hic, & s. eod. l. vestimentum. Item si legat vxori lectum, veniat etiam lectus festiuus. pro quo l. librorum. §. fi. s. de lega. iij.

MUlier.

i Legato generis non derogatur p legatũ speciei inualidũ. h. d. hic, & est singu. caius & menti tenẽdus. Opp. & videt q̃ qñ legatũ est inutile, à primo legatario videatur ademptũ, & sic ei præiudicet: vt l. planè. in prin. s. de leg. j. Solu. Illud verũ, qñ adimit legatũ certæ speciei, q̃ species erat k legata. hic verò adimit aliqua species de legato generis: & ideo cũ legatũ remanet in genere, illud legatũ pro non scriptũ, quod ademptionẽ continebat, magis ad legatarium quã hæredem reuertitur. Sed in lege cõtraria apud legatariũ nihil remanebat ad quod posset reuerti. hic verò remanebat legatum generis. ideo &c. Opp. extra gl. de l. legatũ. §. j. j. de adi. leg. vbi per inutilẽ adẽptionem speciei derogatur legato generis. Sol. ibi in adẽptione inter viuos: hic in vltimis voluntatibus. quod nota.

De liberatione legata. *Rubrica.*

Postquã Iurisconsultus est prosecutus tractatum plurium legatorum: nunc ponit tractatum de legato liberationis.

LEX I.

OMnibus.

Nota duo. Primò nota q̃ aliqu potest res suas legari, quã alter debeat actione personali: vel si est alteri obligat Secundò nota dum dicit, priusquã: quia ex eo quitur q̃ iam debebat soluere debitum. quod f cit ad multa. Opp. q̃ res mea mihi legari nõ potest: vt l. ppria C. de leg. So. Fallit ratione iuris quod testator habet in re vel a rem, vt hic. Oppo. q̃ ppter obligationẽ pignoris legatum no valeat: vt l. Mæuius. §. fundo. s. de leg. ij. Sol. verba posita in fi huius §. nõ referunt ad hypothecã, vt ibi not. Itẽ opponitur. h innuitur q̃ qñ legatur pignus, nõ videatur remitti debitũ. Co tra. j. eo. l. iij. Solu. Respondeo q̃ in dubio præsumit debitum re missum. Cilo. dicit contrariũ, per l. postquã. & l. Labeo. s. de pa Non obst. l. iij. j. e. quia ibi loquitur de legato instrumenti. Op extra glo. de l. si tibi homo. in prin. s. de leg. j. vbi relinquendo p gnus, videtur relictum debitum. Sol. Ibi loquit quando pign legatur ab extraneo, hic quando legatur à creditore: de quo d

stingu

Universidad de Deusto

stingue,vt ibi per Dy.& ibi dixi.Aut relinquitur pignus à creditore:& tũc aut animo relinquẽdi liberationẽ toto.aut nõ dubitaẽ,vt hic:aut ab extraneo:& tũc est casus ĩ l.si tibi homo. §.alle.

LEX II.

Haeredem. In primis duobus dictis declara vt dicam in l.si quis reum.j.eo.in tertio dicto.Dic[vt dicam in l.non solum,j.eo.

1 ☞ *Liberatio quatuor modis relinqui potest.*

LEX III.

Liberationem. Qui dat,vel dari mandat instrumentũ,videtur liberationem relinquere.h.d.cũ prin.l.seq.aliàs l.sequens est.§. & sic ego habeo. Nota quatuor†modos relinquẽdi liberationẽ.Primò,relinquo quod tibi debeo:vt l.j.in prin.§.eo. Secundò,dãno hæredẽ meũ non petere:vt l.ij.in prin. Tertiò, si lego liberationẽ:vt habeẽ in hac lege,ĩ prin.Quartò,si lego chirographũ:vt hac l.iij.§.j.Et omnia ista legata importãt legatum liberationis.Hoc etiam videbitis statim j.ea.l.§.nunc de effectu. & l.non solũ.in prin.& in alia l.nõ solũ. Opp. dicit̃ hic ꝙ ille, qui dat instrumentũ,videẽ dare remissionẽ & liberationẽ.Contra,imò donatio inter viuos videẽ:vt l.j.C.de dona. coniuncta.l. Seia.in fi.j.de do.cau.mor.Sol.Hic fuit dictũ expresse,do instrumentũ cã mortis meę.aliàs esset donatio inter viuos, vt in cõtrarijs. Opp.& videẽ ꝙ etiã hoc acto nõ sit fideicõmissum, sed donatio cã mortis:vt l.iij.de do.cã mor.Sol.Quidã exponũt ꝙ hic dicit̃,dedit:id est,dãdo reliquit.Sed hoc est cõtra mẽtẽ huius litera:qa secundũ hoc idẽ importaret sequẽs §. Ad cõtrariũ rñdeo, ꝙ hic erat donatio cã mortis,q̃ habet eundẽ effectũ,quẽ haberet fideicõmissum vel legatũ liberationis.Et hoc apparet ex tex.dũ dicit,quasi ꝑ fideicõmisso,&c.Quę dictio,quasi,designat ĩproprietatẽ:qa nõ est verè fideicũmissum.Quęro,qd si ille,cui datũ est instrumetnm,vt alij det,non vult dare:quo iure cogit̃ dare? Respondeo,per actionem negotiorum gestorum:vt l.si pupilli. §.si quis pecuniam.§.de nego.gest.dic vt ibi.

1 ☞ *Legatum liberationis importat ut debitor acceptilatione liberetur, si est solus, & habet correum socium:sed si habet correum non socium,pacto debet liberari.*

2 *Si habeo exceptionem contra te,an & quando possim petere contra te,ut me liberes pacto,uel acceptilatione.*

3 *Qui habet actionem ad rem,quando possit agere ut sibi caueatur.*

4 *Acceptilatio habet uim solutionis:pactum non.*

5 *Socij quòd aliqui sint quomodo intelligatur.*

6 *Liberato uno ex illis,ad quos peruenit commune negotium:an talis liberatio prosit alteri,cùm non sint socij.*

7 *In materia duorum reorum hodie quid sit immutatum.*

2 **Nunc de effectu.** 1 * Legatũ † liberationis importat vt debitor acceptilatione liberet̃, si est solus,& habet correum sociũ:si habet correũ non sociũ, pacto liberari debebit.h.d. Ad tex.ibi,voluit.dic quia mei solius contẽplatione liberationẽ reliquit.Dy. Oppo.& videẽ ꝙ ego non possim liberari quin prosit alteri,saltẽ pro dimidia,pro qua debet habere regressum cõtra me:vt l.j.C.de duo.reis.glo.nõ solui t.Tu confitearis contrariũ:quia pro illa parte,pro qua quis habet regressum contra me legatariũ,proficit ei liberatio:vt j.in gl. magna. Oppo.dicitur hic ꝙ habeo actionẽ, vt liberer pacto vel acceptilatione.Istud videẽ superuacuũ, cũ habeã exceptionem:ergo nõ debet ĩterponi:vt l.hęc stipulatio.§.diuus.j.vt leg. no.caue.Sol.glo.ꝙ hoc fit gratia dubitationis tollẽdæ. Cõtra hoc opp.de l.penũ.§.de peti.hære.vbi causa dubitationis tollẽdę non potest interponi cautio.Sol.Aliud in cautione,vt ibi:aliud in pacto,vt hic.Ita dicit glo.quæ incipit,sed nunquid.ibi,alij dicunt contra,&c.Innuit ergo ista solutio ꝙ ex abundãti nõ possum petere cautionẽ ad obligandũ,sed pactũ quod tẽdit ad liberandũ,sed non ad obligandũ bene possum petere ex superabundanti.Videamus an hoc sit verũ.& primò videamus de pacto.

2 Et pro†declaranda ista gl.primò quęro, si habeo exceptionẽ contra te,possum ne petere vt me liberes per pactũ,vel acceptilationẽ? Videte,quãdo quis habet exceptionẽ vigore legati, vel fideicõmissi:tunc ipse primò habet exceptionem:secũdò habet actionem vt liberetur pacto,vel acceptilatione:vt hic. tertiò potest implorare officium iudicis vt pronuncietur, eũ nõ debere, vel ꝙ imponat̃ silentiũ actori:vt l.Aurelius.§.cẽtũ.j.eo. Nec at-
b tendo[b] quæ verba fuerint, siue fuerit legata liberatio,vel dãnatus sit hæres non petere,vel prohibitus agere:vt dixi §.proxi.& hoc in vltima voluntate,vbi latior sit interpretatio.Si verò aliàs quis habet exceptionem aliter quã ex vltima volũtate, puta ex contractu inter viuos,vel à lege: siquidem vellẽ agere vt liberer per acceptilationem, vel vt mihi caueat̃ de nõ petendo, & non petendo,& nõ possum:vt l.dedi.in princ.§. de cõdi.ob cau.Ratio, quia plus peto quã mihi debeat̃. Nam ex pacto nudo habeo exceptionẽ.Vnde si peto me liberari ꝑ acceptilationẽ,peto plus, scilicet actionẽ tuã tolli ipso iure,cùm nõ sit sublata.Itẽ si peto caueri de nõ petendo,iam peto vt obligeris non petere:cùm antea nõ tenebaris nisi naturaliter non petere:& sic plus peto: vt d.l. dedi.Sed si simpliciter peterẽ vt faceres in-
c strumentũ de illa exceptiõe:tũc admittor[c], quia nõ peto plus:vt l.sicut datã.C.de libẽ. cau.& l.si plures.de fid.instru.& Inn. in c. Albericus.& in c.significauit.extra,de testi.Itẽ si peterẽ per iudicem hoc pronunciari,scilicet me habere exceptionẽ,quia admittor:vt l.si cõtendat.j.de fideius.cũ sua gl.Prædicta vera,nisi verba dispositionis cõtrahentiũ,vel legis sonarent ꝙ esset obligatus quis ad liberandũ:tunc enim posset agi vt liberet̃: vt in aut. habita.C.ne fil.pro pat.& l.in criminali.de iurisd.om.iudi. ꝑ quo not.in l.siue apud acta.C.de transact.& l.j.In fin.glo.C.de pact.

3 Quæro†de eo qui habet actionem:& quęro vtrũ ille, qui habet actionẽ,possit agere vt sibi caueat.Glos.hic dicit ꝙ hoc est superabundanti petit.qd̃ sic declara:si quidẽ habeo actionẽ, per quã possum aliquid exigere incontinenti:tunc non admittor, si peto mihi caueri:vt l.hoc senatus.§.j.de vsufr.earũ rer. quæ vsu consu.l.si mulier.de condi.ob cau.& l.licet.in prin.§.de iure do. Si verò non possum petere incõtinenti:tũc isto casu possem petere cautionẽ.Ratio est:quia nõ est ex superabũdanti,cũ possint mori testes:vt l.in oĩbus.§.de iudi.prout loquitur de nuda cautione secundũ quosdã.& no.in l.ij.§.j.§.fol.mat. Prædicta vera, nisi illud debitũ deberet̃ quodã iure extraordinario:vt l.si finita
4 §.eleganter.de dã.infec.& ibi dixi.†Quærit gl. differentiã inter pactũ & acceptilationẽ.Respondeo acceptilatio habet vim solu
5 tionis:pactũ non,vt in glo. Quęro†dicitur hic,si sunt socij qũo intelliguntur socij.Dicit glo.omnium bonorum,vel in illo debito.hoc intelligo si lucrum & damnum erat commune inter eos in illo debito:vt l.eandem.in prin.j.de duo.reis.& ibi dixi.Quę-
d ro,pone[d] ꝙ non sunt,socij†:an vno liberato alter possit insolidũ
6 conueniri? Glos.assignat rationem pro & contra: finaliter determinat ꝙ alteri correo prodest pro parte:ne aliàs si insolidum cõueniretur,contra alium haberet regressum.hoc dicit glossa.vide eam quæ incipit,omnium bonorum,&c.Ad istum text. dicit ꝙ de rigore iuris tenetur insolidũ:sed de æquitate non est verum, quando debitum est conuersum in communem causam: quia pariter ad vtrunque peruenit pecunia:aliàs si nõ pariter, pro ea parte,pro qua ad liberationem peruenit,idẽ ius esset. Sed si poneremus duos reos esse obligatos ex causa lucratiua,aut volentes donare promiserunt,tunc alter insolidum teneretur:quia cõtra alium non posset habere regressum:vt in l.lege Falcidia hoc obseruandum.j.ad leg.Fal.& plenè dixi in materia de duo.reis.

7 Quærit glo.†an in materia de duobus reis sit aliquid immutatum.Et dic ꝙ sic:quia hodie non tenẽtur insolidum. Istud est falsum:quia imò tenentur insolidum,sed nec exigi possunt insolidum:vt in authen.hoc ita.C.de duo.reis.& in corpore vnde sumitur,& in l.reos.§.cum in tabulis.infrà de duobus reis. & ibi dixi.

1 ☞ *Non nominatus in testamento,etiam habetur pro legatario,si testator illi proficere uoluit.*

2 *Plures reos habere nostra interest,& quomodo.*

1 **Consequenter.** Etiam†nõ nominatus in testamẽto habetur pro legatario, si testator illi proficere voluit.& interest nostra plures reos habere.h.d.iste.§.

No.tex.ibi interest enim creditoris. Oppo.de l.si cui.§.fin. §.de leg.j.vbi creditor non habetur vt legatarius.Solu.Ita demũ creditor habetur vt legatarius,si testator ei proficere voluit. In dubio enim fauore debitoris præsumitur proficere,cui plus ꝑ-

a ¶Nunc de effectu. Et vide Bar.in consil. cxj.sci. factũ tale est. qũo allegat istũ tex. Andre.Barba.

b ¶Nec attẽdo. Adde qd̃ not. Bar.in l.fine apud acta.in iij.col. de transact.

c ☞ POMATES. ¶Tunc admittor.vt de Pau.de Ca.in cõsil.j.in j.col.Feli.in c. veniẽs.in ij. col. ver. & p istũ tex.de testi.

d ¶Quęro,pone.vide Bar.in l. ex duobus. j.de duo.reis.vbi videẽ cõtrariũ tenere. Et facit ad not.in l.si vnus.de pact.& in l. & per iusiurandum. §.fi.j.de accepti.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Sed in contra. ſub⁹. Et vide tex. in l. filiuſ familias. §. fi. & in l. ſi defunct⁹. ff. de .pc. Secundò fallit vt dicit gl. ff. in l. ſtipulatio. §. fiue. de ope. nou. nun. And. Barba.

b ¶ Si quis. Ad iſtā legē vide tex. & qđ ibi no. Iac. de Are. in apoſtil. ff. ſed ſi pater. §. nō ſolū. ad Mace.

c ¶ Haberi æſtimatio illius ſpei. Qđ quis pōt alteri ſuccedere, adde Bar. in l. fi. C. de pac. & not. Bart. in l. ſcriendū. in fi. prin. ff. qui ſatiſ. cog. & ideo dicit Ang. p illū tex. a in l. ex conſenſu. §. fi. liuiſſa. j. de appella. q̄ vigore huiꝰ ſpei à ſententia lata cōtra patrē filius non pōt .p. prio nomine appellare & facit qđ not. Bart. l. is pōt. in pri. de acqui. hæredi.

deſt: vt l. fideicōmiſſa. §. interdū. ff. de le. iij. Opp. extra gl. hic dicitur † q̄ intereſt noſtra plures debitores habere, etiam ſi ſoluendo ſint. Contra hoc eſt tex. in l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichū. §. ſi. j. de verb. obli. vbi ſi reus eſt ſoluēdo, nō intereſt noſtra habere aliū. Sol. Sí quidē actio iam eſt mihi quæſita cō tra plures ob idem debitū: tūc mea intereſt plures reos habere, vt ſic illas actiones retinere poſsim: vt hic. Si verò velim agere vt alius reus mihi cōſtituatur: tunc in vltimis voluntatibus putarem obligatū eſſe cogendum: arg. huius legis. in fi. quia poteſt quis cogi præciſè ad factū: vt ff. de leg. iij. l. fidei cōmiſſa. §. fi. & l. in executione. §. fecūda ad opus. j. de verb. ob. Sed in cōtractibus ⁴, vbi quis non poteſt cogi præciſè ad factū, tunc intereſſe ęſtimat eatenus quatenus primus reus ſoluēdo non eſt: vt d. l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichū. §. fi. Nec poōt habere æſtimationē q̄ primus reus poſsit effici nō ſoluendo vt ibi: niſi fortè haberet res ſuas in loco periculoſo, vnde eſſet p̄ſumptio q̄ de proximo fieret nō ſoluēdo: vt not. glo. magna in l. ij. ff. ſolu. mat. I dem putarem q̄ ſi aliquis conueniretur ex delicto proprio: quia tunc cōtra eum fieret æſtimatio q̄ poſſet effici non ſoluēdo, vt l. eum qui. §. Papinianus. j. de fur. quod nota.

1 ☞ *Libellus qualiter formari debeat p debitorē, cui legata fuit liberatio cōtra hæredē.*

QVid ergo. Iſta lex continuatur ad prçcedentia ideo non ſummo, ſed pono caſum in terminis. Vides hic in prin. modū agendi creditoris in fi. modū agendi debitoris. Contra iſtā partem opp. q̄ debitor debet agere, vt hæres præſtet quātum ipſe præſtaret creditori: vt l. poſt emancipationē. §. j. j. eo. Dicit glo. hoc verū, ſi hæres vult eum defendere. aliàs cōdēnetur ad intereſſe: vt in cō
1 trario. Ex hoc nota † formā libelli, q̄ poſſum petere cōditionaliter, ſcilicet hæredem cōpelli q̄ me defendat contra creditorem: vel ſi hoc non faciat cōdēnetur mihi ad intereſſe. Simile in l. j. in princ. de act. emp. & l. ij. §. item ſi in facto. j. de verbo. obli.

1 ☞ *Pactum factum reo quando proſit fideiuſſori.*
2 *Acceptilatio facta fideiuſſori quando proſit reo.*
3 *Verbis inſtrumenti quando ſtetur, an veritati.*

b SI quis. ᵇSi relinquitur liberatio reo, debet liberari per acceptilationem, vt ſic fideiuſſori proficiat: niſi erat talis, q̄ contra reū nō haberet regreſſum: ſi relinquit liberatio fideiuſſori, debet liberari pacto: & reo nō prodeſt, niſi eſſet talis reus, qui à fideiuſſore repeteret. h. d. Opp. hic dicitur q̄ pactū non tranſit ad fideiuſſorem, ſi hoc eſt actū: aliàs ſecus. cōtra. ff. ad Velleia. l. ſi mulier. §. ſi ab ea. Sol. vt ibi patet in tex. vbi loquit in exceptione quadam cohærente perſonæ. Opp. extra gl. q̄ pactū factū fideiuſſori proſit reo: vt j. de accep. l. & per iuſiurādum. §. & ſi fideiuſſori. Ibi enim non poteſt valere vt acceptilatio, ſed vt pactū: quia non præcedebat obligatio verbis cōtracta: vt eo. ti. l. ſi acceptolatū. & tñ ibi videt q̄ prodeſt reo. So. qđ hic dicit de pacto, intellige de nudo: ſecus in pacto quod reſultat ex acceptilatione inutili vt ibi. Et ſecūdū
1 hoc † reaſſume duo verba: quia ſi pactū eſt factū reo: aut eſt actū q̄ tranſeat ad fideiuſſorē, aut non, aut dubitatur. Si pactum eſt factū fideiuſſori: aut eſt pactū verè nudū, aut eſt pactū, quod reſultat ex acceptilatione inutili, vt ff. dictum eſt. Dicit hic q̄ acceptilatio vni facta alteri prodeſt. cōtra de accep. l. & per iuſiurandū. §. ſi legatorū. So. Ibi fuit actū q̄ acceptilatio ad aliū non porrigeret. Pro hoc facit hęc lex ver. alioquin. & l. Modeſtinus. j. de ſolu. vbi etiā vera ſolutio aliū non liberat, ſi hoc eſt actum. Et ſecundū hoc vbicunq; in hoc tit. dicit aliquē pacto liberandum: intellige vel acceptilatione, hoc acto vt ad aliū non porrigat. Iſta ſolu. licet ſit vera in ſe, tñ cōtinet diuinationē: ideo glo. in lege cōtraria aliter ſoluit. & bene: qa ibi loquitur qñ res principalis erat obligatus ſub conditione: qua exiſtente obligatio retro non trahitur: vt in legatis & contractibus, quando conditio eſt poteſtatiua: vt l. j. §. j. ff. ad Syll. & l. potior. & l. qui balneū. qui pot. in pig. hab. & iſto caſu liberato fideiuſſore per acceptilationem, non liberatur reus: vt d. §. ſi legatorū. & §. ſeq. Secus ſi eſſet in contractu cōditio caſualis: vt l. pen. de fideiuſ. Ita debetis intelligere hanc materiā. Quare dic: cū quæritur † an acceptilatio facta fideiuſſori proſit reo aut eſt actū q̄ non, ꝓſit: & non, ꝓdeſt. Aut nihil eſt actū: & tūc aut reus erat iā obligatus verè aut obligatio. pēdebat ſub cōditione: & ſi ſub cōditione, aut caſuali, aut
3 poteſtatiua, vt ex prædictis patet. Opp. ad fi. & videt † q̄ debet inſpici ſolū forma cōtractus, niſi q̄n creditor particípauerit fraudē: vt l. ſed Iulianus. §. j. ff. ad mace. So. iſtud verū reſpectu ipſius creditoris: ſed reſpectu ipſorū contrahentium, vel reſpectu tertij, inſpicit id, quod eſt in veritate: vt hic. Vel aliter, & melius: illud verū, quando ageret actione ex eo contractu, quo principalis & fideiuſſor ſe obligauerit: ſecus ſi agat actione ex teſtamento, vel alia. quod nota, ꝓpter ſtatuta, q̄ loquūtur de fideiuſſore, & principali: quia ſtatur veritati, nō verbis inſtrumēti. Procedo vlterius. pone q̄ debitor, cui eſt relicta liberatio, agit contra hæredem, vt eum liberet per acceptilationē. Dicit reus, Tu in veritate es fideiuſſor, & fideiuſſor eſt reus: vnde debeo te liberare pacto, & peto vt mihi edas inſtrumentū cōſeruationis indemnitatis tibi factum à reo principali. Conſueui dicere q̄ actor debet edere reo ad exceptionem fundādam: vt l. penult. in fi. j. ad leg. Fal. licet de hoc fuit opi. C. de eden. l. fi. & ibi per doc. & l. j. §. editiones. ff. de eden.

Idem Iulianus.

Pater, cui eſt liberatio relicta, debet liberari pacto, etiam ſi nihil eſt in peculio: ſed ſi filio liberatio reiinquitur, acceptilatione liberabitur. h. dicit. quod nota.

1 ☞ *Liberatio ſi relinquitur ei, q̄ duobus iuribus tenetur, ab utroq; in dubio eſt liberādus.*
2 *Pater, cui liberatio legata eſt, debet pacto liberari.*
3 *Liberatio legata principali q̄ proſit fideiuſſori ex diſpoſitione legis: ſecus ſi ex diſpoſitione hominis.*

Idem Iulianus. ſi pro filio pater.

Si liberatione relinquitur † ei, qui duobus iuribus teneť, ab vtroq; liberandus eſt
1 in dubio, niſi aliter ſit actum. h. d. tex. cum glo. Nota q̄ † ſi patri relinquiť liberatio, debet liberari pacto. contra. imò videť q̄ acceptilatiōe, ſicut qñ relinquitur liberatio reo: vt ff. proxi. in prin. Sol. intelligas qñ filius erat principalis debitor, & pater de pecu
2 lio tenebat vt fideiuſſor. ſecus ſi pater eſt vt principalis: filius vt fideiuſſor. Item dicitur hic, maritū non poſſe repetere contra, quando eſt relicta liberatio, habet exceptionem fauorabilem: & ſic repetere poteſt ſolutum: vt l. qui ex fratribus. de condi. in. ſti. Sol. quod hic dicitur, maritū repetere non poſſe, intellige quādo liberatio non eſt relicta ei. Dicitur hic q̄ ſi liberatio eſt relicta filio, debet liberari per acceptilationē. contra. ſi pater ſoluit, non repetit à filio. l. ij. §. ſed vtrū. de mino. ergo liberatio relicta filio
3 non debet prodeſſe patri: vt in prin. huius legis. Sol. † Debes intelligere principium legis, quādo eſt fideiuſſor, & reus quiſlibet ex diſpoſitione hominis. Vnde ſi legatur liberatio vni, non videtur velle q̄ porrigatur ad alium, niſi quatenus illius intereſt. Sed hic loquitur quādo fideiuſſor eſt ex diſpoſitione legis, quo caſu ſi relinquitur: liberato principali videtur velle totam obligationem tollere: vt ſicut cum vno contraxit, ita vnum liberando videtur velle quod à tota obligatione recedatur.

POſt emancipationem. Op. q̄ ad hoc nō debet agere: ſed vt eum aduerſus creditorem defendat: vt ff. eod. l. quid ergo. Solue vt ibi: vt hic in gl. ſuper verbo, præſtaturus.

1 ☞ *Æſtimatio illius ſpei q̄ quis poteſt alteri ſuccedere, non debet conſiderari: licet appelletur ſpes, tamen non eſt legitima.*
2 *Spes ex contractu conditionali de præſenti conſideratur.*
3 *Clauſula, remittit omne ius quod habet, uel habere ſperat: comprehendit omne ius præſenti, uel in futurum ex cauſa de præſenti.*
4 *Caſus in quo habetur ratio ſpei, quæ non habet ius de præſenti.*
5 *Clauſula, remittit omne ius quod habet, uel habere debet uel poteſt de præſenti: quę operetur.*

Illud.

Quod vnus poteſt ad ſucceſsionē alterius venire
1 æſtimando, intereſſe non debet inſpici. h. d. † Non
c q̄ nō debet haberi æſtimatio illius ſpei, q̄ quis poteſt alteri ſuccedere. & licet appelletur ſpes, vt l. ſi. in princi. C. de pact. tamen non eſt legitima. Ratio eſt: quia nullum ius eſt fundatum in re nec filij habet ius in hæreditate patris patre viuente: vt l. preti

rerum

Universidad de Deusto

2 rerum.ad le.fal.Sed si†haberet aliquã spem de iure,de præsenti ex contractu cõditionali:tunc dico q̃ ista spes inspicitur.et ideo dico q̃ si in contractu apponuntur ista verba:remittit omne ius
3 †qd' habet & habere sperat in tali re:tunc videt remittere omne
a ius qd' habet de presenti vel habere sperat in futurũ ex causa de præsenti aliàs nõ dicit spes illa,quæ nõ est fundata de præsenti. Idẽ dicimus in statu libero,q̃ habet spẽ in libertate,si habet ius fundatũ de præsenti:quia hæreditas est adita, aliàs non dicitur statuliber:vt l.ij.de sta.lib. In casu†tamen reperio q̃ habetur ra-
4 tio illius spei,quæ non habet ius de præsenti:vt l.iij. §.sed vtrum
5 §.de mino.Quid†aũt si diceretur,remittit omne ius quod habet vel habere debet vel potest.quid importẽt hęc verba:cogita hñ.

NOn solum.

Si is qui. Liberatione legata ab vna ex rebus alternatiuè debitis per acceptilationẽ:liberatio sequit ab altera.h.d.Opp.j.ti.j.l.qui hominẽ.Sol.Hic in obligatione alternatiua:ibi in obligatione generis. Quæro,quid si poneremus hic casum,in quo nõ deberet liberari per acceptilationẽ,puta ꝓpter correũ:vt §.l.iiij.aliàs iij.si liberetur pacto an remaneat obligatio in alia parte alternatiuæ.Puto q̃ non:quia lex præsumit voluisse testatorem liberare à toto:& ideo in casu prædicto debet liberare per acceptilationẽ,hoc acto vt ad correũ nõ porrigatur, vt dixi.§.eo.l.si quis reum.in princi.

1 ☞ *Relictum à substituto videtur relictum conditionaliter ab ipso pupillo.*
2 *Petens ante euentum conditionis,an cadat à iure suo.*

b Liberatio autem. [1]Legatum liberatiõis habet effectũ nisi à testatore vero debitum sit exactũ:secus si à testatore ficto,vel ab hęrede exigat.h.d.No.
1 tex.ibi cũ cõstet pupillum,&c.Not.†q̃ illud quod est relictũ à substituto,videtur relictũ conditionaliter ab ipso pupillo:vt hic & l.in ratione.§.qd' vulgo.ad leg.Fal.& l.qui fundũ.§.qui filiũ.
c eod.ti.Secundò no.[2]hanc glo.super verbo,instantiã,quæ sentit
2 †q̃ ille,qui petit ante euentũ cõditionis,cadit à iure suo. Quod an sit verum,dicam.j.l.proxi.§.tale.

NOn solum. Debitori cuiuscunq; potest liberatio relinqui:& damnatus ad tẽpus nõ petere,interim liberare nõ cogitur: nec illius tẽpo-
d ris pœna vel vsura petet.[3]h.d.Dicitur hic, q̃ intra tẽpus vsuræ nõ possunt peti.cõtra de l.itẽ quia.§.fi. §.de pac. Huius timore soluunt quidã q̃ nõ possunt peti vsuræ venientes ex mora,sed venientes ex stipulatione sic.Gl.hoc reprehendit, qa tex.hic dicit,vel pœnas,quæ per stipulationem promittũtur:vnde nulla vsura potest peti.Ad l.item quia.respondeo,quia ibi dilatio concedebatur eò q̃ vsuræ soluebantur: hic verò concedebatur dilatio ex mero iudicio testatoris.

1 ☞ *Legatum liberationis personale non transit ad hæredem,nisi per hæredem testatoris petendo,contra fiat.*
2 *Agens ante conditionem,cadit à iure suo.*
Intellectus.§.temporales.insti.de excep.quod non loquatur de die incerta.

1 Tale. Legatum†liberationis personale non transit ad hæredem:nisi per hæredem testatoris petẽdo cõtra fiat.h.d. No.tex.ibi à solo,&c.& sic fuit apposita dictio taxatiua: aliàs si non apponit,præsumitur liberatio relicta in re:vt §.l.prox.§.j.& j.e.l.si quis in testamento.Dixi anno j.de verbor.oblig. l.qui sic.
e Quæro,dicitur'hic,si nihil à Lucio Titio,&c.Quæro † quid si
2 hæres petijt à Lucio Titio.Dicit gl.q̃ cadit à iure suo. quod est valde notandũ.Ista glo.non videtur dicere verum:quia ille,qui petit ante cõditionẽ,hodie nõ cadit à iure suo:vt insti.de excep. §.tẽporales.Sed sustinẽdo glo.potes dicere q̃ §.tẽporales.loquit de die certa vel de cõditione:sed de die incerta nihil ibi dicit: & sic iste.§.remaneat incorrectus:vt qui ante diem incertam agit, cadit à iure suo.Vel si dicas q̃ dies incertus habeatur pro condi tione:vt l.dies.de condi.& demon.dic hunc.§.hodie esse correctũ.Et in hanc opi.videtur inclinare Dy.tene menti.Vltimo vide glo.quæ incipit,s.vsusfructus.ibi:in l.pecoris. Sol. dic vt ibi. & §.de seruí.l.iiij.& d.l.pecoris.et plenè dixi §.de alimentis leg. l.Mela in fine.

1 ☞ *Liberatio si fit inter contrahentes,ut habeat locum exceptio pacti,requiritur consensus duorum & partis præsentia.*
Exceptio doli quando fit liberatio inter contrahentes,sufficit q̃ fiat in absentia partis ut locum habeat.

a ¶Remittere omne ius.Et vide Bar.in l.qd' Seruius.de condi.ob cau.& Bart. in l.qui cũ tutoribus.in prin.de transac.& latè per Bar.in l.q romæ.§.duo fratres.in iij.char.de verb.oblig.& Bar.in l.si vxor.§.diuus.de adul. Quid si diceret remitti omne ius qd' habet,& habere debet vel potest,videtur decisum per Bar.in d.l.quod Seruius.& in d.§.duo fratres.

b ¶Liberatio aũt.et ad intellectũ huius §.vide ofino Bar.i l.apud Iulianũ.§.si Titi⁹.de lega. j.qui limitat vt ibi.

2 *Liberatio quando fit in ultima voluntate,non requiritur partis præsentia.*
3 *Si dico,profiteor te mihi non teneri:an ex ista confessione paretur tibi exceptio doli.q̃ non nume.11.*
4 *Confessio facta coram vicinis ad liberandum valet,si est facta parte præsente.nu.8.*
c ¶Secũdò no.Et vide casum sing.i l.iustas. C.de iur.fisci. An.B.
5 *Exceptio doli nititur æquitate, & etiam omnis exceptio. nu.10.*
d ¶Vel vsura petetur. Vide Barto. in l. j.in princ.si qs ius dicen. non obtemp.
6 *Renunciatio quæ fit in iudicio,non requirit partis præsentiam.*
7 *Renunciatio quæ fit de iure reali facta absente parte tenet. & nu.9.*
e ¶Quæro, dicitur. Et an petẽs ante diẽ cadat ab actione:& vide tex.sing.i l.iustas. C.de iure fisc.lib. x.et vide mirabile dictũ Bar.in l.eũ qui ita.§. q̃ ita.ff.de verb.obli. & Bal.i l.exceptionẽ C.de ꝓb.And.Barb.
Glo.debet intelligi secundum legem quam allegat.
12 *Confessio testatoris confitentis in testamento sibi esse solutum,an habeat uim fideicommissi.*
13 *Exceptio doli q̃ detur si aliquo adhibito facio pactum de non petendo tibi recipienti pro illo,uel si confitear mihi solutum esset tibi recipienti pro illo.*

Si liberationis. In tex.ibi:valitura,i.nihil operat. sed est quædam gl.de qua doct.faciunt magnum festum. Opp.q̃ tale relictum liberationis nihil prodest:quia pactum non potest valere sine cõsensu duorum:vt l.j.§. de
1 pac.Huius timore glo.ponit duo†ẏba mul
f tum nota.Aut liberatio[4]fit inter contrahentes:& tunc requiritur consensus duorũ, & partis præsentia,ad hoc vt habeat locũ[5] exg ceptio pacti:[6]sed ad hoc vt habeat tantum locum exceptio doli,sufficit q̃ fiat in absen
2 tia partis:vt l.postquã.C.de pact.Sed † si fit in vltima voluntate,potest fieri in absentia: vt hic,& l.cũ pater.§.surdo.§.de leg.ij. & l. si à furioso.§.j.de actio.& oblig.eo.tit. cum simi.Vide gl.quæ incipit,vt si dixisset.& nota eam ibi dum dicit,& si absit debitor,&c.
3 Aduertatis,si dico†sic:profiteor te non teneri.ista verba habent vim pacti : vt l. tale pactum.in princip.§.de pact. Modò pone quod absente, dico te non teneri. quæri-
h tur [h] an ex tali confessione paretur tibi exceptio. Hic videtur quod sic, scilicet exceptio doli, vt hac glos. Pro quo facit l.
4 postquam.C.de pac.Idem videtur†tex.in aut.de testib.§.& licet.& not.C. de confes. l.j.vbi ad liberandum valet confessio facta coram vicinis. Pro hoc facit text. in l.Labeo.§.de iureiu.& videtur dictum Inno.in c.veniens.extra,de renun.Item pro hoc vi
5 detur æquitas.†Nam doli exceptio nititur æquitate:vt l.qui æquitate. de doli except. meritò debet dari exceptio doli, licet non cõpetat exceptio pacti. Simile in l. & hæredi.§.quòd si seruus.& §. nos autem suprà, de pactis.Hoc etiam tenet Guliel.de Cug. in l. Pomponius.§. de negot. gestis. Antequã veniamus ad alia, destruamus omnia ista fundamenta.Et primò ad l.postq̃.rñd.
6 †q̃ ibi loquit in renũciatione,q̃ fit in iudi-
i cio[i],vbi est iudex,qui repręsentat[k] per sonã
k partis.Præterea,in multis partibus renun- k ciatio facta in iudicio valet,quæ aliàs non valeret:vt l.j.& ibi no.de cur.bo.dã.Pręterea, † ibi loquitur in iure reali. dicit enim: postquam liti de prædio motæ,sed iuri reali potest renunciari etiam parte absente:quia potest quis habere fundũ suũ pro derelicto:vt j.pro derelic.per totũ.& sic lex p̃dicta nõ obstat.& gl.ista nõ bene dicit,cũ debet intelligi secundũ

f ¶Si liberationis.Aut liberatio. Et ad legẽ nostrã op.& vide eũ in l.certũ.§.si quis absente.de confes.

g ¶Exceptio pacti Sal. in l.postquã liti.C.d pac. tenet cõtra Bar. hic adde videndum Bal.cõsi.xxiij. ñ.lib.

h ¶Quærit.Et istã qõ. ꝓ gl.sustẽtaui in plateis cõtra Bart.& sequaces.pro quavide aliqd ꝓ Bal. et plenius Sali.in l.postq̃. C.de pac. & aliquid ibi Raph. & vid do. Io.in c.veniẽs.extra, de renũ.& vide bal. in l.j.C.de cõfes.Andre.Bar.

i ¶In iudicio.No.q̃ ad cõfessionẽ factã in iudicio nõ est necessaria ꝑsentia partis. & idẽ hodie tenet Cyn. in l.j.C.de cõfes.licet olim fuerit opin.& hic adde Bal.i l.gñaliter i xj.& xij.q.d nõ nume.pe. & adde q̃ no. Bar. in l.admonendi de iureiu. Et q̃ efficacior sit cõfessio in iudicio, tenet no Bart. in no.exẽplo.i l.si qua mulier.ad Velleia.et ad hoc adde Bald. in l.j.in pe.col. C.de cõfes. Adde an confessio facta absente parte in iudicio nullo valeat, Bald. consilio cxlviij.lib.iij.

k ¶Qui repręsentat. Hic aduerte & vide quæ dixi in l. postq̃ liti.in fine. C.de pactis.

a ❧ POMATES. ¶Debet intelligi secundū legē quam allegat. Hoc infert Ro.cōsi.ccxj.in vlti.col.& idē volunt Bar.in l.cū quidā.circa mediū.ff. de his quib.vt in dig.lo.And.cōiter in c.cū nuncius.de testi. Salic.in l.si ex cautione. in x.col.C.de non nu.pec.sentit Bar.in l.j.§.si pponat.ff.si quis omis.cau.test. vide Alex.consi.xxxij.in ij.colū.in iiij.volu.Cepol.in repeti.aut.sed nouo in re.in x.colū. C.de ser tus fugi.Barba. cōsi. viij. in vij. colū. in j. vol. & cōsil.x.in iiij. col.eo.vol.& consil. xviij.& consi.xxix. in viij.co.& xxxvij. in x.colū.& lj.in iiij. col.& xix.in vj. col. & consi.ccccxc.ali. s vj.i xvij.co.& lxvij in ij. colū. & lxxj.in xij. col. omnibus.in ij.volu.Roma.consi. lxxvj.in vlti.col.

b ¶Parte ꝓsente. Nā, &c. Et cū opi.Barto. hic trāsit Imo.in l.naturaliter.§. nihil cōe. de acq. pos. in v.col. &vid omnino Ang. in l.idē in duobus.§. fi.ff.de pac.

c ¶Se fundāt. Plene ꝓ Cy.in l. gīaliter. C. de non nu.pec. &trāgit ꝓ Gul.in d.l.Pōponi⁹ scribit. Et pōt dici ꝙ gl.in d.l.idem in duobus.loquit qñ erat pactū de non petēdo: sed hic erat refutatio vel quasi.Ita vī dicere Bal. in l.ea lege.ꝓ illū tex. idem dixit i d.l. Pōponi⁹. & adde Bar.in l.non ideirco.C.de iuris & facti ignо. & Bal. in d.l.pactū i fi.prin.de pact. Et de intellectu huius gl.no.ꝓ Bal.in rub.C.res iurer alios act.in vlt.colū.& ibi hæc oia limitat, nisi interueniat turamētū. Et an pax possit fieri absenti, habet ꝓ Bal.in l ñ.C.de libe. & eo.liber. Et de authoritate gl.hic plenè per Bal.in l.& hæredi.§. nos aūt. de pac. Bal. in l.j. de interro. act. sequit istā gl. & do.Ant.in c.fi.de cōfes.tenet opi.Bar.Pe. & Cy.i d.l. gīaliter. in x.q.idē Sali. in l.j. in xv.opp.C. de confes. per do. Auro. & Imo in c. cū pridem. de pact. scripsi post Fulg.in d.l.post q̄ liti. Adde vt per Paul. de Cast. cōs.cccl.xj.

d ¶Dareē exceptio dolī. Idem tenet Sal.l. fi certus.C. de pac.& in hoc casu dicit habere locū glo.hic. Et ad istā materiam vide Ange. in d.l. idem in duobus.§. fin.

e ¶Et ei. Aut dicit. si relinquitur liberatio cōmodatario, an possit cōuenīri actione in rē, vtū q̄ dixi post Bar.in l.j.ff.si cer.pet. & Bar.in l.cū necessitatē.C. de fideicō. & quid importet si lego liberationē ei, quē poterā cōuenire rei vēdicatiōe, vide Bal.in l.fi creditor.C.de fideic. & adde not.in l.sub prætextu.C.de trānsac.& Ray.& Bal.& Sal.ibi videnē velle ꝙ in obligatiōe gñali relicta liberatione vel facta trāsactione intelligat remissa facultas vēdicandi, si ad illā rē restituēdam tenebatur actione generali: pura tutelæ. vide quæ ibi dixi post Bal.

f ❧ POMATES. ¶Breuiter teneo cōtrariū. Vide Alex.cōsi.clxx. in ij.vo.

g ¶Si quis. Vide quod per istum tex.dicit Bal.in l.fi.§.pe.de condi.inde.ff.

a l.quā allegat. Nō obstat aut. de testi.§. & licet.& quod no.in l.j.de cōfes.qa quod dicit, valet cora vicinis: intellige ꝓte ꝑsente.

b Nam illi tex.solū volunt cōcludere ꝙ nō sit necessaria præsentia iudicis, sed partis præsentiā non excludūt.quod patet in §.& licet.dū dicit ꝙ testes debent esse rogati: & sic partes erat præsentes, q̄ testes rogabant. Non obstat l.Labeo.quia verum est ꝙ iurant absentes per nuncīū, vel epistolam, vt ibi patet. Non obstat dictum Inn.quia ibi loquit in renūciatione iuris realis. Item illud quod dicitur, aliud in exceptione doli, quia nititur æquitate: nil ad propositū: qa omnis exceptio nititur æquitate: vt l.j.in prin. de vaca.mu.& l.qui æquitate.de doli exce. Non obst. dictū Guli. quia malè dicit, & per malas leges se fundat. & sic ista opi.in iure personali nullū fundamentū haber. In cōtrariū ꝙ non cōpetat doli exceptio, est gl.in l.idē in duobus.s.de pac. Item hoc tenet glo.in l.Pōponius.de nego.gest.in glo. magna. & in his duobus locis firmat hoc. Pro quo videt tex.in l.si tibi.§. si pactus.s. de pac. Præterea, q̄dā sunt personę spāliter enumeratæ, ex quarū pacto nobis quæritur doli exceptio: vt l.rescriptū.§.fi.s. de pact. vicꝫ ad fi.l.& hēredi.ergo apparet quòd in quolibet extraneo hoc non esset. Pro hoc etiā est tex.in l.& hæredi.§. nos autē. versi. cæterū.s.de pac. licet gl. ibi dicat ꝙ loquatur in filio.& gl. dicit exꝑsè in ead.l.§. Iulianus.in gl.nō idē in extraneo. Quod etiā probo ꝓ rationē incōuincibilē. Si ista opin. esset vera, sequeretur ꝙ si testator in testamento cōtineret sibi esse solutū: nunquam ista confessio haberet vim fideicōmissi. qd consequens est falsum: vt l.j.C. de fal. cau. adie.leg.&c. probo cōsequentiā. Ista cōfessio secundū hanc glo. parit exceptionē doli sed liberatio relicta ei, q̄ est tutus exceptione, nihil valet: vt j.eo.l.si creditor. Cū ergo lex dicat ꝙ talis confessio à testatore facta inducat fideicommissum: ergo non oritur exceptio doli. Putarem tamen vnum, ꝙ si adhibito aliquo dicerem, facio pactum de non petendo tibi recipienti pro illo. vel cōfiteor mihi solutum esse tibi recipienti pro illo: tūc daretur exceptio doli: vt l. rescriptum.§.fi.s.de pac. qui vult ꝙ eo casu quo pacto adhibito ad obligationem quis tenetur cedere: eo casu pacto adhibito ad liberationē comperat exceptio doli, vel vtilis pacti sine cessione: vt d.l. rescriptum.§.fin. Sed si aliquis reciperet promissionem pro me: tenetur cedere: vt l.pen.de neg. gest.& l.huiusmodi.in prin.s.de le.j. ergo &c. Aut ergo intelligamus hanc gl. in renūciatione iuris realis: aut qñ fit pactū vt loco vltimo dixi: al's ista gl. malè diceret.

Si hęres. Quamuis hæres damnetur non petere à gestore: tū propter ea quæ dolosè gesta erant agere pōt. Nota ꝙ si testator iubet hæredi ne agat, intelligitur præterquā de dolo. dicam in l.Aurelio.§.j.j.eo.

Et ei. Dicitur hic ꝙ possum relinquere liberationem ei cui commodaui. Sed q̄ro an possit cōuenīri vt rem restituat iste cōmodatarius. Et Gul.de Cu. format hāc quæstionem

e in l.si vnus.§.illud.s.de pac.& dicit: aut libero te ab actione de posito, vel cōmodati: & tūc potest cōuenīri pro restituēda actione in rem: qa solū ab illa actiōe fuit liberatus. Aut dicit: promitto te non conuenire depositi, vel ex causa depositi: & tūc qa magis generaliter loquit, nō poterit cōuenīri actione in rem, ideo quia habet ex causa depositi. Simile in iuramento: quia si est in rem, porrigit ad oēs actiones. Secus si iuretur supervna actione vt l.duobus.§.j.& §.si qs iurauerit.s.de iureiur.& l.j.§.si fideiuss.

f j.qua.re.actio non da. Breuiter teneo cōtrarium: quia qñ relinquitur liberatio illis personis, quæ hac l.ponuntur: videtur relicta liberatio doli, & culpę & omnis præstationis, ad quā teneba tur vigore illius contractus: non aūt videtur remissa actio in rē: quia illa actione conuenit vt quilibet extraneus, non vt depositarius: vt l.Nesennius.§.fundū.de re iudi.& l.de eo.in fi.s. ad exhi. pro hoc est tex.in l.si in lege.§.fi.s.locati.& l.si ei cui.j.eod.& gl.in l.Aurelius.§. Mæuia.j.eo. non aūt videtur relicta ipsa res, nisi expresè sit dictū. Hoc intelligo verū, qñ depositum est factum in certa specie. Sed si esset factū in pecunia numerata: tūc esset idem qd in liberatione relicta cuilibet debitori. Quod vidistis s.in pluribus legibus & dicam j.eo.l.Aurelio.§.Caius.

g ❧ Si quis. Intellige hanc legem quādo relinquitur liberatio à gestione iam facta, vt qñ aliquis relinquit liberationem olim tutori suo. Sed quando relinquit liberationem pro gestione futura, nunquid videt remissus dolus vel redditio reliquorū, dicā i l.Aureli.§.j.j.e.

Si debitor. Ad hoc qd interest mea potius non soluere quā solutū repetere, dicitur legatum valere. h.d. istam l. intelligo quādo fideiussor non poterat petere, vt liberetur: qa nō erat de casibus positis in l.Lucius.s.māda.& C.man.l.si pro ea. aliās si iure suo posset petere, legatum non valeret: quia sua non interest.

Lvcius. Liberatio abonere reddēdarum rationū, ad reliqua non porrigit, nisi exprimatur. h.d. In tex. ibi: subscriptionē. per quod videtur prioris temporis liberationem reliquisse. De hac materia dicam j.eo.l.Aurelio.

Si creditor. Non valet legatū liberationis ei relictum qui se potest exceptione tueri. h.d. Opp. ꝙ legatū liberationis pariat etiam actionē vt quis liberetur per acceptilationem: vt l.iiij.§.j.s. eo. ergo videtur istud legatum valere: qa cōtinet emolumentū. So. legatum liberationis sit principaliter ad exceptionem. Vñ istud non valet: qa iam habebat eam non valebit in alijs remedijs de quibus ibi dixi.

Si quis. In dubio relictum liberationis intelligitur in rem, vt sic personam hæredis comprehēdat. hoc dicit ista lex.

1 §ª Liberatio relicta conductori per testatorem quid contineat.

Si ei. Si legatur liberatio conductori, oē id videtur remissum, ad qd præstandū actione personali te-
1 netur. h.d. ¶Not. ꝙ si testator reliquit liberationē simpliciter, videtur remissse debita. Item videtur remissa tota locatio: & sic id ad quod tenetur ratione doli, vel culpæ vel reliquorū. Quod qualiter intelligatur, dicā j.e.l. Aurelio.§.j. Itē no. ꝙ non videt relicta ipsa res: sed vt hæres teneat pati vti, frui, vt det gratuitam habitationem: v t hic, & j.eo.l. Calsius. Dic vt dixi in l.non solum.in fi.s.eo.

Vm ita. Nota casum huius legis. Legatū liberationis extinguitur solutione. h.d. Opp. dicitur hic ꝙ legatum liberationis contineat reliqua. contra.s.eo.non solum.§.pen.& j.l.proxi.§.j. Sol. ibi in continenti videbitis.

Avrelio. Legatum liberationis est personale, & ad hæredes non transit. h.d. Et hanc legem declara vt dixi s.eod.l.non solum.§.tale.

1 §ª Adultus licet habeat curatorem: tamen potest facere testamentum. Legatum liberationis non porrigitur ad dolum & reliqua.

Liberatio

Universidad de Deusto

1 *Liberatio relicta ei qui tenetur ad pecuniam uel ad rem, in qua non habetur ratio doli & culpæ, quid importet.*

2 *Liberatio relicta ei qui tenetur ex contractu, in quo uenit dolus, & culpa leuis, & leuissima, uel leuis tantum, complectitur omnia etiam ratione doli, & culpæ, uel reliquorum, licet ad rei restitutionem teneatur.*

4 *Idem est in liberatione inter uiuos facta simpliciter.*

5 *Liberatio facta inter uiuos ei, qui tenetur ex contractu depositi, comprehendit dolum.*

6 *Liberatio facta in ultima uoluntate ei, qui tenetur ex contractu depositi, comprehendit dolum.*

7 *Liberatio facta in ultima uoluntate, uel inter uiuos ei, qui tenetur actione uniuersali, uel generali, quid contineat, an uidetur dolus remissus, quando fit inter uiuos.*
Quid quando liberatio est facta in ultima uoluntate.

8 *Liberatio relicta alicui pro administratione futura, non intelligitur ut uideatur dolus remissus.*

9 *Liberatio facta ei, qui tenetur pluribus actionibus particularibus, quando porrigatur ad omnia.*

10 *Clausula apposita in instrumento confessionis factæ de centum, & dictum est generaliter, &c. q. referatur ad specificata tantum, si salua ratione recti sermonis ad id referri potest: aliter refertur ad omnes causas.*

11 *Clausula generalis apposita post specificata, quæ refertur ad omnes causas, nō refertur ad ignorata, nisi appareret remittentem uoluisse remittere.*

12 *Confessio testatoris confitentis plene sibi fuisse satisfactum de omnibus, quod nihil operetur, nisi probetur.*
Idem si in instrumento contineatur liberatio per acceptilationem.

13 *Liberatio facta ab una causa particulari, in qua sunt aliqua accessoria, complectitur omnia.*

14 *Liberatio generalis facta quando est una cā tantum, & asseritur partem fuisse solutā, & factam refutationem de toto, comprehendit omnia.*

a **Caius.** Iste. §. habet materiā profundissimā, à nostris glossatoribus, & à doct. male examinatā. Si testator liberat
1 curatores, nō videt relicta liberatio doli, vl' reliquorū. h. d. † No.
q adultus licet habeat curatorē, potest facere testamentum. De
b quo per glo. in l. j. §. fuit quęsitum. j. ad Trebe. Et no. q legatum liberationis non porrigitur ad dolū, vel ad reliqua. Modò ueniamus ad glo. vt eam intelligatis, debetis scire q in hac glo. ponūtur duæ glos. antiquæ: sicut Accur. eas repetit: & ideo si repetit bis idem, vel loquitur pluries in eodē casu, nō miremini. Secūda pars glo. incipit ibi: item no. q liberatio. Oppo. q videantur omnia remissa: vt j. eo. l. Aurelius. §. Titius. Sol. ibi speciale in patre. Itē contra. ŝ. de pac. l. si vnus. §. illud. & Insti. de leg. §. si quis debitori. ibi nullo modo potest cōuenīri etiam de dolo. Quare gl. distinguit tres casus. Quandoq; quis est debitor pecuniæ tantū quādoq; quis est debitor doli & culpæ: qnque quis est debitor doli tantū. Primo casu loquitur §. si quis debitori. Secundò loqtur hic. Tertiò loquitur. §. illud. Vide glo. quæ incipit, imò videt remissum. Ibi: sed dic, refert, &c. Item vide glo. ibi: item no. & refert se ad prædictos casus, scilicet ad primū & secūdum. Pro declaranda igitur hac materia habemus videre quid importet legatum liberationis. Primò quando relinquitur debitori, qui tenetur ad pecuniā, vel ad rem in genere forlan, vel in specie, ita q non est habenda ratio doli, vel culpæ: & propter hoc tenetur ad aliquam quātitatem. Secundò qn relinquitur ei, qui tenetur ex aliquo cōtractu, in quo venit dolus & culpa: & intelligas de actione spāli. Tertiò, qn relinquit ei, qui tenetur ex cōtractu in quo venit dolus tantū ex actione spāli. Quartò, qn relinquitur ei, qui teneť actione vniuersali, seu generali. Quintò qn relinqtur ei, qui tenetur pluribus actionibus particularibus. Sextò, qn relinquit ei, q teneť vna actione particulari principaliter, in qua
2 veniūt quædā accessoriæ. Redeo † igit ad primū: & quæro, qn liberatio relinquit ei, q tenetur ad pecuniā, vel ad rē, in qua non habetur rō doli & culpæ: vt per hoc ad plus teneat: qd importet ista liberatio? Rn. importat actionē vt libereť, & exceptionē, & alia quæ dixi in l. iij. §. nunc de effectu. ŝ. e. Et hoc si debitū erat verè. secus si debitū nō erat in effectu. ŝ. e. l. si creditor. & j. e. l. petitor. Et de hac loquit Insti. de leg. §. si qs debitori. Quid autem importet liberatio facta inter viuos, dixi in d. §. nūc de effectu.
3 Secūdò † quęro: qn relinquit liberatio ei, q teneť ex cōtractu in quo venit dolus & culpa leuis, & leuissima, vel leuis tm. Et in actiōe spāli. in hoc casu videnť relicta oīa, ad quæ ipse teneť rōne doli, vel culpæ: vel reliquorū: ad rē tn testatoris restituēdam teneť: vt ŝ. eo. l. si ei cui fundū cū l. seq. dixi. ŝ. e. l. nō solū. §. fi. hoc intelligo verū, nisi dolus esset cōmissus cōtēplatiōe illius liberationis: qa fortè dixit volo aliqd subtrahere: qa habeo liberationē: arg. l. tres fratres. ŝ. de pac. Idē dicerē eadē rōne in liberatione facta inter viuos simpliciter. Tertiò † quæro, qn liberatio relinqui
4 tur ei, q tenetur ex contractu vbi venit dolus tātū: vt in deposito. Et primo videamus quid importet talis liberatio facta inter viuos. Tex. in Livnus. §. illud. de pac. dixit q dolus videt esse remissus. Glo. assignat rationē: qa nō potest videri aliud esse remissum. Et si dicerem: imò pōt videri remissa lata culpa, quæ venit in depositi actione: vt l. j. C. depositi. & l. qd' Nerua. eo. Rn. lata culpa dolo cōparatur, & venit in cōsequentiā vt qd' dicitur de vno, intelligatur dictū de alio: cū habeať locō eiusdē. Sed tunc quęro
5 qd † importet talis liberatio in vltimis volūtatibus. Gl. in d. §. illud. dicit q nō videtur remissus dolus. & fundat se per hūc tex. rationē diuersitatis inter cōtractus, et vltimas volūtates assignat, sicut tex. in simili in l. j. C. de pe. eius qui li. mer. Quā opi. firmat gl. in l. sub prætextu. C. de transac. dū remittit ad illū. §. Puto cōtrariū, q videať remissus dolus in vltima volūtate. Pro hoc tex. i illi. ŝ. e. ti. l. si ei cui. & dixi. ŝ. pxi. q. Pro hoc: qa nō pōt operari legatū in alio, sicut dixi i cōtractibus: ergo &c. vt l. si quādo. ŝ. de leg. j.
6 & istud puto verū. Quartò quæro, † qn relinquit liberatio in vltima volūtate, vel inter viuos ei, q teneť actione vniuersali, vel
c generali: & hæc est nostra materia. & videamus puto inter viuos. Pone q aliquis libe-
rat tutorē vel negotiorū gestorū generaliť.
d qd importat hęc liberatio, an videaťd remissus dolus? Glos. in l. actione. C. de trāsac. in gl. fi. tenet q sic: arg. di. §. illud. Ad hāc legē rn. q aliud in liberatione inter viuos, aliud in vltima volūtate. hoc tenet Pe. C. de trāsac. l. sub prætextu. in fi. Hoc etiā tenet Guli. in l. Pōponius. ŝ. de neg. gest. Cōtra opin. istorū videt tex. in l. Lucius. ŝ. eo. In qd' ibi dicitur q testator viuēs subscripsit rationes, & tamē vigore illius subscriptionis non habet liberationē à reliquis: nisi specialiter sit expressum. Dicerē sic in cōtractibus liberatione facta inter viuos: si quidē dolus fuit adhibitus, ex quo illi q cōmisit, aliqd adest vt qa subtraxit, vel reliqua retinet: tunc nō venit in generali remissiōe: vt ŝ. e. l. Lucius & l. tres fratres. ŝ. de pac. Si verò fuit dolus adhibitus, ex quo nihil adest, q dolū cōmisit: tūc videt dolus remissus. Ita intelligo gl. in l. actione. C. de transa. & q̄ dicta sunt. ŝ. per dictos doct. Prædicta vera, nisi expressa sit facta mētio doli & reliquorū: tūc in dolo p̄terito: & reliqs p̄teritis sufficeret: vt ŝ. e. l. Lucius. & d. l. actiōe. Ista materia est qn fit liberatio gratuita. In transactione. vero habemus altā materiā: vt patet in l. age. C. de transac. & l. si de cętera. e. ti. & ŝ. de arbi. l. de rebus. & C. de iudi. l. licet. tn in cōtractibus inter viuos est q̄dā gl. ī l. Pōponius de neg. gest. q̄ in dubio videt sic distinguere. Aut remittēs sciebat dolū: & videt remittere aliàs nō. Sed illa gl. debet itelligi in eo, q gratificat, & approbat negotia gesta: qa etiā ad prolatiōnē tendit, nō principaliter ad liberationē: & ideo in illo actu illa distinctio pōt procedere. Sed qn qs simpliciť liberat, procedit ea
7 q̄ dixi. ŝ. Quæro, † qn fit liberatio in vltima volūtate, qd importat hoc legatū. Et certè si fit patri, sine dubio istud legatū importat liberationē à toto. vt j. e. l. Aurelius. §. Titius. Si verò fit extraneo: tunc aduerte diligēter, & credo q nūc intelliges: Qn̄q; testator, ipse disponit, & ipse liberat, & liberationē relingt, nō aūt grauat hæredē suū q liberet: tūc nō videť remissus dolus neq; reliqua. Hic est casus in §. nostro cū oībus sim. Idē si grauat hęredē suū nō agere, nō aūt grauat vt liberet: vt l. nō solū. §. pe. ŝ. eo. Sed si testator grauat hæredem vt liberet, vel vt quid simile faciat: tunc videtur remissus dolus & obligatio reliquorum, & omnia sicut in contractibus, vt supra dixit. Hic est textus. in l. si quis rationes. in fine suprà. eodem. & suprà. l. proxima. Ratio

a ¶ Cains. sing. dicit ange. in cōsi. clxix. vbi d hoc plenè circa prī.

b ¶ De quo p gl. & idē dicit no. Bal. in c. j. in prin. per illū text. per quos fiat inuestit. vbi oīno vid. et dissi tex. alle. no. Bald. in l. j. in iij. col. in lect. ij. in re per. de sac. san. eccl. in q. de prodigo. & in l. si curatorē habēs. de in inte. restitu. mi.
¶ Dubium est an si minor xxv. ānis dat in testō licentiā executorib⁹ vt vēdāt p̄diū, an tunc requirať decretū iudicis. de q̄ vide no. Bal. in l. prędiū. C. qn decre. op⁹ non est. vbi allegat istū tex. Et ad Barto. hic vide Bald. in l. si frater. C. q testā. facere pos. & ibi etiā qd si fuit dolo inducť ad restandū: & quod in donatiōe cā mortis, vide Bal. in d. l. si curatorem habens.
A D D E prędictis vt p Romanū cōsi. xcvi.

c ¶ Pone q aliqs. Add bal. in l. sub prętextu la n. C. de transac. ad fi. & in l. actione eo. tit. & Bal. & Imo. in l. si seruus venius. de lega. j. & Bal. in l. cū necessitatis. C. de fideicō. p Bal. & Ange. in l. si vn⁹. §. illud. ŝ. de pac. vid & Ray. Bald. & Fulg. in d. l. sub prætextu. in iij. col. circa princ.

d ¶ An videat. Quid si remittit tutori oē id, in quo ratiōe doli ef set condēnatus, dic q nō valet, secūdū Sal. in l. actione. C. de trā sac. & vide quod ibi not. Bal. in l. fi. & plenius Sali. in l. cū necessitatē. de fideicō. & ibi vide Bald. in materia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Inter viuos. Idē tenet Ang. in cōsi. xix. vers. vide plenius in consi. clxix.

b ¶ Quintò ḡro. Et vide Io. de Imo. in c. cū querēte. de offi. iordi. vbi allegat istud dictū Bar. And. Barb.

c ¶ Ad illud expressum. In contrariū est l. doli clausula. de ÿ. obli. cum ibi nota.

d ¶ Debes aduertere. Nota q̄ clausula generalis referē ad præterita. & ad oīa: add Bar. in l. si ū certa. C. de trāsac. & in l. emptor. §. luciꝰ. hic alle. & qū ipse no. in l. de pupillo. §. si pluribꝰ. de ope. no. nū. & bal. no. in l. sub ꝓtextu la ñ. de trāsac. p Bart. in l. pactū. in xiiij. q. cū seq. C. de col. l. vl. co.

e ¶ Est donare. Ad hoc facit qđ no. Bar. in d. l. sub prætextu. la ñ. in prī. C. de trāsac. & ibi scripsit post Ful.

f ¶ Referrē ad oīa. Et an gñalis renūciatio trahaē ad feuda, vide Bal. ī aut. ī successione de suis & legi.

g ¶ Videnē apposita. Sed circa hoc cogita ꝓprer ea q̄ dixit bar. in l. ū pluribꝰ. ī. de so & in l. ī acceptolatū. p illū tex. ī. de accep. Et ad materiā, vide Iac. de Are. ī cōsi. suo incī habebī debitorē in decē ex cā mutui. & in vigīti ex alia. quē refert Bart. in l. ī de certa. C. de trāsac.

h ¶ Sextò quero. Facit l. ñ. in prī. ā. si qs cautē in alīs connexis, secūdū gl. in c. accusatus. in versi. iudicari. de hære. in vj. quā allega: Pau. de Cas. in d. l. ī de certa. & ibi vide Bal. illā gl. etiā alleg. Ang. in l. q Romæ. §. duo fratres. de verbo. oblig.

i ¶ Cū hæres. Et vide Bal. in aut. res. q̄. C. com. de lega. vbi no. alleg. istam legem. Andr. Barba.

k ¶ Sed ideo. Et vide Bart. in l. eiꝰ qui. ā. ī. si cert. pet. And. Barba.

l ¶ Solutę glo. De hac materia ꝓ eum latiꝰ in d. §. duo fratres.

horū videē esse: qa vnū legatū dicitur plenius altero, vt dicitur in gl. §. proxi. Vel dic rationē clarius, in testamēto, qñ testator relinquit, non videntur remissa reliqua: quia mortis cogitatione turbatus non est verisimile quod de hoc cogitet. Sed quādo testator grauat hęredē, vt liberet, videtur grauare vt liberet inter viuos: sed liberatio inter viuos illud importat: vnde virtus illorum verborum hoc habet. Et si diceres, hęres tenetur ad liberandū, etiam quando testator reliquit liberationem simpliciter: vt l. iiij. §. nunc de effectu. ŝ. eo. est verū: quia lex hoc vult nō q̄ testator dixerit, & sic non appareat de volūtate eius. Ita intelligo hāc materiam. Contra facit l. Aurelius. §. filias. ī. eod. sed ibi dicā. Sed ‡ quid si relinquit liberatio alicui ꝓ administratione futura: an habeāt locum prædictæ? Dico q̄ pro administratione futura nūquā potest videri remissus dolus, etiā si testator vel contrahentes expresserint q̄ nō teneaē de dolo: vt l. si vnius §. illud. ŝ. de pac. & l. quidā decedens. de admi. tut. & ibi glo. & ideo l. si quis rationes. ŝ. eo. debet intelligi quando relinquit liberatio pro administratione iam facta. Et ita intelligit Dy. illā legē in l. quidam decedens. quod est valde notandū. Quintò quæro[b] principaliter, ‡ quando relinquit liberatio simpliciter ei, q̄ teneē pluribus actionibus particularibus. Gl. in l. emptor. §. lucius. ŝ. de pac. videē intelligere q̄ generalis liberatio ad omnia porrigaē: nisi appareat testatorē sensisse de certo. Gul. ibi dicit q̄ de certo tantū videē intellexisse, qñ de aliquo specialiter mētio fuit habita: vt sic clausula generalis restringaē ad illud expressum[c]. Pro quo dictus §. Lucius. & j. eo. l. Aurelius. §. Sticho. quod si esset verū, esset valde notādum: quia quotidie sic dicimus, ‡ facio tibi instrumentū quietationis de centū: & post ea dico, & generaliter, &c. vt illa clausula, generaliter, referaē tātū ad specificata. hoc videē contra casum l. de pluribus. de acceptī. Ideo pro declaratione huius passus debes aduertere:[d] quia qñq̄ clausula generalis pōt referri ad specificata salua ratione recti sermonis: & tūc ad illa tantū restringitur: vt l. si ex pluribus. de solu. & l. si de certa. C. de transac. & in l. iij. in fi. C. de petī. hęred. Si verò non pōt referri ad specificata, salua ratione recti sermonis[e], tunc refertur ad oēs causas, quas remittens sciebat: vt l. pluribus. ŝ. de accep. & cū hac distinctione debet intelligi l. emptor. §. Lucius. & gl. ibi posita. ŝ. de pac. Ad causas ‡ aūt, quas ignorabat, non pōt referri: quia non potest videri de his cogitatū: vt l. cū Aquiliana. ŝ. de trāsac. Itē qa remittere est donare[f]: vt l. cōtra iuris. in fin. ŝ. de pac. sed ignorans non donat: vt C. de do. l. nec ignorās. ergo &c. Prædicta vera, nisi appareret remittētē voluisse remittere etiā q̄ ignorabat: vt l. Aquiliana. de trāsac. vt qa dixit. Volo q̄ ois causa q̄ esse possit, sit remissa: vt ibi dicit. Q̄ aūt esset facta liberatio generalis, nō facta ex

f pressione alicuius causæ: tūc sine dubio referreē ad oīa, [g] de quibus est cogitatū: vt l. pluribus. de acceptil. Prædicta vera in liberatione, q̄ sit ex mera volūtate. Sed ‡ qđ si dicit in instrō: p̄dicta ideo fecit, qa fuit cōfessus sibi plenè satisfactū de oībus. Aduerte q̄ ista verba, cōfiteor mihi plenariè satisfactū: si apponaē in vltimis volūtatibus, nil operaē, nisi probet: vt l. j. C. de fal. cau. adiec. leg. & l. Aurelius. §. fi. j. eo. Itē puto q̄ si apponaē in instrō, in quo cōtineē liberatio p̄ acceptilationē. Ratio est: qa cū de natura acceptilationis sit, vt cū quis confiteatur sibi solutum illud

g quod sibi solutū non est: illa verba videnē apposita[g] magis ad solēnizādū acceptilationē, quā quod hoc sit verū: vt l. iiij. §. nūc de effectu. ŝ. eo. & l. mortis causa capiē. §. j. ŝ. de dona. cau. mort. Sed si nō continet in instrō acceptilatio, sed simplex quietatio, videē magis dubiū. Nam ille, qui dicit sibi de oībus satisfactū, oīa scire vī. Dubitatiuè dico q̄ referē ad oīa, nisi probet se ignorasse: qđ probare est difficile: qa præsumptio est cōtra eū. Sextò

13 quæro ‡[h] quando est vna causa particularis, in qua sunt aliquæ

h causæ accessoriæ, qđ iuris: tunc rīdeo, ab oībus videē liberatus, licet de accessoriis nihil sit dictū: vt l. si cū tibi. C. de iudi. Posse-

14 mus etiā quærere, quid ‡ si vna causa est tantū, & facio tibi liberationē generalē, & asserо mihi solutā partē: vt si debes mihi cōtum, & facio refutationē pro quinquaginta mihi solutis. Est de hoc casus C. de transac. l. ī quidem. & ideo habentur formæ liberationis ita generales, quòd omnia comprehendunt.

Sid quod. Legatum liberationis vel nominis extinguitur solutione, vel alia liberatione viuo testatore contingente, secus si ex mortuo facto hæredis contingat. h. d. Legē habes declaratam ŝ. eod. l. non solum. §. fin.

Vod mihi. Istam legem declara vt plenè dixi in l. iiij. §. nunc de effectu. ŝ. eodem.

Procurator. Videtur contra hanc legē lex cū ita. ŝ. eo. & id quod dixi ŝ. eo. Aurelio. §. Caius. Item est contra l. si quis rōnes. in fi. ŝ. eo. Solu. Hic primò vetuit rationes exigere post dixit, eoq̄ nomine: & sic grauamen de liberando procuratorem fuit limitatū eo nomine: hoc est eatenus quatenus vires præcedentis legati excedunt. secus si simpliciter iussisset hæredem liberare: vt legibus contrarijs.

1 *Liberatio legata debitori hæredis restringitur ad debitū tempore apertarum tabularum.*

2 *Hæres post apertura testamenti præsumitur habere scientiam cōtentorū in testamēto.*

3 *Hæres voluntarius, & non necessarius post aditam hæreditatē præsumitur habere notitiam testamenti.*

4 *Hæres potest probabiliter ignorare legata in codicillis.*

i **Vm hæres.** ‡ Si legatur liberatio debitori hæ-

1 redis, restringitur ad debitum tempore apertarum tabularum. h. d. Opp. ŝ. eo. l. si id qđ. Solu. hic quando legatur liberatio debitori hęredis: tibi quando testatoris. Ratio est: qa quando legatur debitori testatoris, non potest solui hæredi, nisi dicat se hæredem. Sed quando legatur debitori hæredis pōt sibi solui, nō vt hæredi. & ideo distinguatis vt hic videtis. Quæro, quid si soluit ante apertas tabulas & sic ante hæreditatē aditam, & hæres hoc sciebat. Glo. dicit

k q̄ tūc repeteret: quia tunc dolo proximum est. Sed ideo [k] hic di-

2 cit propter apertas tabulas: ‡ quia tunc præsumitur scire quæ in testamēto cōtinentur. quod no. bene. Itē videtur q̄ hæc lex non procedat, nec, habetur distinctio sciētiæ, vel ignorātiæ: vt Insti.

l de leg. §. si verò. & ŝ. de le. j. l. cætera. §. fi. Sol. glo.[l] q̄ illud verum post aditam hæreditatē: hic verò ante aditam hæreditatē. Et sic

3 nota ‡ q̄ post aditam hæreditatē hæres præsumitē scire q̄ in testamento continentur. Concor. gl. l. quidam §. si quis filium. in glo. mag. j. ad Treb. qđ dictum limita: quia hoc verum in hęredibus voluntarijs, qui nō possunt esse hæredes, nisi vires testamēti cognoscant: vt l. sed & si de fun. de acqui. hære. Secus in hęredibus necessarijs, qui ignorare præsumunē: vt l. eius qui in puincia. in fi. si cer. pet. Facit de acq. re. do. l. quæsitū. & l. si seruus testō. j. de

4 stipula. ser. Itē ‡ secus in his quæ sunt relicta in codicillis: qa illa potest hæres probabiliter ignorare. probatur in l. iij. §. j. & l. non est ferendus. ŝ. de transac. Plenè dixi in d. l. cætera.

1 *Differentia in legato quando relinquuntur centum quæ debes. si non debes nō valet legatum, & qñ lego centum quæ tibi debeo: quia legatum valet, etiā si nō debeo.*

2 *Legatum factum Titio de centum, quæ mihi debes, non valet.*

3 *Testator si mandat satisfieri omnibus qui aliquid ab eo recipere debent, intelligitur de debitis ciuiliter & naturaliter: & sic habenti instrumētum qui exceptione potest elidi, non satisfiat.*

Egaui. Defectus debiti demōstrati impedit subsūtiam legati relicti à creditore debitori, sed non impedit substantiam legati relicti à debitore creditori, si certa quantitas exprimatur. h. d. Primò pponuntur duæ q. Secundò ponitur responsio ad primā. Tertiò ad secundā. Secunda ibi: respondi. Tertia ibi: contra aūt. Dicit hic

fu

Universidad de Deusto

a ¶ Vltimò no. volo q̃ satisfiat oĩb⁹ credito rib⁹, q̃ debeã mihi recipere vtrũ intelligatur de creditorib⁹ ciuiliter vel naturaliter ũ, vide Bal. tenẽte cõtrariũ ff. & ff. mutiliter. C. de fideic. & vide Bal. in l. id qđ pauperib⁹. de epi. & cle. & qđ no. in l. j. §. hæc ẏba. in fi. & qđ ibi Bar. nevis fiat ei. Et facit ad no. p̃ Bar. in l. j. fi cer. pe. & qđ ibi dixi. & qđ notat Bar. I extra. ad repri. in ver. demũ. & vide bal. et Imo. post bar. in l. qb⁹ dieb⁹. §. dñs. de cõ di. & demõ. Itẽ vtrũ tali casu debeãt solui debita', de qb⁹ testator fuerat iniuste absolut⁹, vid Bal. in d. l. id qđ in vj. co. & qđ i c. ga pleriq̃. de immu. eccl. & hic adde Imo. in c. fin. de præsc. in vj. char. vbi alle. Bal. in disputatione inci. statuto caueť q̃ fœnerator, &c. & vide qđ not. Bal. in l. si creditori. de le. j. & vide Bal. & Im. i l. si fideiussor. ĩ prĩ. de le. j. effect⁹ est magnus, vt ibi habetur.

A D D E Paul. de castro consilio ccxlv.

b ¶ Quod no. gl. Et vide de qđ dixi post Bar. in l. j. fi cer. pe. mvlti. col. & Bar. I l. pactũ. in vj. aſs xĩj. q. C. de cod. & iste tex. cũ gl. est sing. sed m Bal. in l. cùm necessitatem. C. de fideicommiss.

POMATES.

c ¶ Sticho. bñ facit qđ vult Bal. & Imo. in l. vlto. & ibi Ale. so. ma. quæ ponit Ias. in §. oẽm. in ix. char. Insti. de act. Fel. in c. licet cãm. in iĩj. col. de pba. & vide quæ posui ad Bar. in l. certi cõdictio. in fi. princ. ff. si cer. pe. vide Roma. consi. ex. ad finẽ.

d ¶ Ex rñsione appareret. per rñsionẽ positionũ &c. vide Bar. in l. si quis intentione. §. de iudi.

e ¶ Cõclusiõe libelli. Et no. q̃ attẽdit conclusio libelli. Et dicit Bal. in l. fi. C. de cõp. q̃ sustinet libell⁹ loquẽdo grosso mõ ga debet attẽdi effect⁹ libelli sed m Bal. I aut. dos data. C. de dona. añ nud. Itẽ põt sustineri: ga lex supplet qđ deest libello, secũ dũ Bar. in l. vbi adhuc. in ĩj. col. C. de in re do. Itẽ qlibet libelus sustinet si verba sunt talia q̃ possint interpretari ex ista, & reduci ad vtas istas. Ita colligit ex dictis Inno. in c. conquerẽte. de offi. ordi. et ibi per Inno. & expresse per do. Anto. de. c. cõstitut⁹. de reli. siue hæres vetetur exigere, siue subeatur liberare: nil interest. Contra. §. eo. l. si quis rationes. coniuncto prin. cum fi. Sol. Hic loquitur q̃n relinquitur certa quantitas pecuniæ. secus q̃n relinquit liberatio generalis: quia tũc est differẽtia, vt dixi in l. Aurelio. §. Caius. §. eo. Quæro † differentiã inter primũ casum & secundũ. Resp. in primo casu, q̃n relinquunt tibi centũ, quæ debes: si nõ debes, deficit substãtia relicti: quoniã liberatio est relicta, quæ nõ põt præstari, debito nõ subsistẽte: ergo &c. Sed secũdo casu, q̃n dico, relinquo tibi cẽtũ, quę tibi debeo: relinquitur certa quãtitas: & ideo licet nihil debeam, debeť legatũ: nec falsa demonstratio ipsum vitiat. Hęc differẽtia ponit in l. si sic. §. j. §. de le. j. Quęro, lego Titio centũ † quę mihi debes. si nihil debes, an valeat legatũ? Rñ. nõ: quia deficit substãtia relicti. Nã videor legare nomẽ, nõ ipsam quantitatẽ: sed istud nomẽ, seu actio non reperit: ergo &c. vt ꝓbat in l. si sic. §. j. §. de leg. j.

a Vltimò no.[a] pone † q̃ in testamẽto dicit, volo q̃ satisfiat omnibus, qui aliquid à me recipere debẽt. modo vnus venit cũ instrumẽto debiti, tñ illud instrumẽtũ poterat elidi per exceptionẽ: quia fortè transcursum erat decẽnũ secundũ formã statuti huius ciuitatis: an iste admittetur ad petitionẽ? Et dico q̃ nõ, per hũc tex. ibi, nullã vtilitatẽ, &c. Præterea q̃n testator dicit, satisfiat oĩbus creditoribus, q̃ aliquid à me recipere debẽt: intellige ciuiliter & naturaliter sine exceptionis obstaculo: vt l. si is cui. §. fi. j. de solu. In contrariũ facit l. quibus diebus. §. dominus. j. de condi. & demon. vbi intelligitur de naturali tantũ debito. Sed rñ. de q̃ sic ibi de necessitate debet intelligi ex qualitate personæ legatarij.

VTor. A legatario põt relinqui liberatio hæredibus: qui agnito legato repellitur exceptione: nisi beneficio ętatis iuuetur. hoc dicit.

VIdeamus. Aliquãdo dicitur quis legatarius p̃pter spem, licet non propter rem. h. dicit. ista lex. Hanc legem habuistis. §. eo. l. si quis reum. §. idem Iulianus.

AVrelius. Effectus liberatiõis relictę pupillis non extẽditur ad tutorem. hoc dicit. Vel fiet effectus liberationis non porrigitur ad creditum ab hærede contractum. hoc dicit.

Testamento. Legatum liberatio nis ad debitum tẽpore testamenti restringitur: nec ad post cõtractum extenditur. hoc dicit.

Titius. Casus huius §. à casu præcedẽtis §. in aliquo non discrepat.

Titius testamento. Generalis liberatio patri relicta, continet liberationem reliquorum: secus in extraneo. hoc dicit. Declara vt dixi in l. Aurelio. §. Caius. §. eo.

Mæuia. In generali liberatione nõ videnť remissa ea, quæ possunt vendicari. hoc dicit. Nota glos. quæ est hic, ad id, quod dixi l. non solùm. §. fina. §. eo. & ideo Iurisconsultus in l. & vno. §. j. j. de accepti. quando dat formam generalis liberationis, inter cætera facit mentionẽ de actione rem. quod not. glo. Oppo. de l. sub prætextu. Solu. pater ex prædictis.

1 ☞ *Verba restrictiua adiecta legato facto codicillis, restringunt legatum factum in testamento, cũ ipso legato facto in codicillis tacitè repetitum.*

1 Testator. † Verba restrictiua adiecta legato in codicillis facto restringũt legatũ factũ in testamẽto cũ ipso legato codicillorũ tacitè repetitũ. h. d. Gl. signat contrariũ. j. de reb. dub. l. quoties Sol. Hic nullũ erat verbũ ambiguũ. Cum enim primũ legatum sit repetitũ tacitè per verbũ, hoc amplius: verba restrictiua restringunt hoc legatum, & primum tacitè repetitum: vt hic.

1 ☞ *Testator remittendo fortem videtur remittere usuras post testamentum contractas.*

Legatum. Legatũ liberatiõis extẽditur ad debitũ accessoriũ potť testamentũ contractũ. h. d. Nor. † q̃ testator remittendo sortem videtur remittere vsuras post testamentũ contractas. concordat l. non solum. in prin. §. eo. l. fi. §. fi. j. e.

1 ☞ *Legatum restringitur per rationem, & responsio demonstrat qualiter quis interrogationem intellexit.*

2 *Positio si est dubia, ex responsione colligitur qualiter reus intellexit.*

3 *Conclusio libelli denotat qualiter præcedentia intelligãtur.*

4 *Petens aliquẽ condemnari de furto, & narrat quòd amouit, intelligitur dolosè.*

c Sticho. † Legatũ restringitur per ratiõnẽ. Itẽ per responsiõnẽ apparet qualiter quis interrogationẽ intellexit. h. d. Cõcordat l. cũ pater. §. dulcissimis. §. de leg. ij. & l. epistolã. in prin. ad Treb. Itẽ

2 no. † q̃ dixi q̃ ex responsione apparet, [d] qualiter quis interrogationẽ intellexit. Primo facit ad positionẽ. quia si est dubia, intelligitur ex responsione qualiter reus intelligit. Itẽ facit † q̃ ex conclusione libelli[e] apparet qualiter præcedentia intelligantur: et

4 sic si in conclusione peto aliquem † condẽnari de furto, & in narratione dixi q̃ amouit: debet intelligi, scilicet dolosè, ex eo q̃ petijt eum furti condẽnari. de quo per Cy. in l. nec exemplum. C. de falsis.

1 ☞ *Cui liberatio ad tempus relinquitur, potest petere ut f interim hæredi silentium imponatur.*

2 *Tutus aliqua exceptione potest officium iudicis implorare, ut aduersario silentium imponatur,*

f Centum. [f] Cui † relinqtur liberatio

1 ad tẽpus põt petere, vt interim hĩdi silentiũ imponať. h. d. & no. ĩpm cũ intellectu gl. Cõtra hãc legẽ videť casus

2 in l. non solũ. §. potest. §. e. Soluit glo. † q̃ nõ põt petere vt liberet in cõtrario: sed potest petere vt intra illud tẽpus hæredi silentiũ

g imponat[g] ne petat: vt hic cõcordat text. & gl. in l. si contendat. j. de fideiuss. Itẽ oppo. de legat. iij. §. cõtrariũ. §. de contra. & vti. act. tu. Sed cõtraria actio nõ cõpetit: vt ibi: sed officio iudicis cõpetere põt, vt hic. Quæro, q̃ fuit ratio dubitandi. Gl. ponit: sed dic q̃ nõ est bona dubitatio: vt l. si seruus. §. q Margaritã. & l. si pecuniã. §. de leg. j. vbi à debitore potest fideicommissum relinqui.

Filia. Legatum ne rationes exigantur, importat quantum testatorem voluisse probabitur. h. d. Quæro, quid in dubio si non probatur quid testator sensit. Dic vt in glo.

Eum qui. Non valet legatum factum creditori ad eius vtilitatem: sed ad vtilitatem tertij debitoris valet. hoc dicit.

do. et adde q̃ no. Inn. in c. examinata de iudi. & qđ no. Bart. in l. si olei. C. loc. I. alijs actibus, vide Bar. & qđ ibi dixi in l. j. §. quibus. q̃ cuiusque vni. nomi. Et ad dictum Bar. adde dictũ Inn. in c. sup literis. de rescrip. qđ retuli in l. si dubitet §. j. d fideiuss. & refert ĕ illud Bal. in l. edita. in v. co. de edẽ. & xvj. co. vbi al leg. Bal. hic. & Bal. i l. ĩj. in fi. C. de petit. hęre. & qđ no. Bar. in l. j. ad fi. §. d edẽ. et bal. in l. domũ. in j. co. C. de rei vẽ. Et q̃ conclusio attẽdať tantũ, est tex. in l. nõ debet. ff. & ibi pulchrè declarat Bal. & nõ tantũ i actione, sed etiã i exceptiõe, secũdũ Bal. ũ. de do. & ibi Bar. et non tantũ in actore, sed etiã in extraneo, secũdũ Bal. in l. cum vltra C. de nõ nu. pecu. Ad quorũ tamen intellectũ, vide Bal. in l. cõsentaneũ. qũo & qñ iudex. & add Bald. in l. ĵscrip. C. si contra ius vel vtili. pub. & in l. ĩj. in fin. C. de petit. hæred. Et adde q̃ tota vis i cõclusiõe cõsistit, vt p̃bat tex. in l. nõ debet ff. de do. & dicit Ale. in cõsil. lviij. col. j. i v. vol. & p̃ Bar. in cõsil. jj. vo. Maria. Soci in c. dilecti. ar. n. xxxiij. de libel obla. Et add q̃ etiã i rescriptis cõclusio attẽdit, vt per Inn. & alios in c. sup literis. de rescript. & ponit Ale. in cõsil. lxxv. col. iiij. in fi. in v. vol. I. T.

¶ Centũ. Hũc tex. al legat Bal. in l. cũ Papinianus. C. de sentẽ. & talis sniã est diffinitiua, secundũ Bal. in l. præses. C. de sen.

g ¶ Silentiũ imponatur, Adde Bar. I l. si pater C. q̃ bo. ced. pos. et in l. cautas. in vlti. co. si cer. pe. Sed officiũ vt dei bñ posse imẽtari. contrariũ sentit Par. in l. si finita. §. elegan ter. in iĩj. col. & ibi dixi de dã. infect. adde Abb. & ibi do. Mar. Soci. in c. cũ sit generale. in glo j. de foro compet.

1 ☞ *Instrumento producto quando quis possit partem acceptare, & partem non.*

2 *Confitentis se fecisse homicidium ad sui defensionem non statur confessioni, in quantum dicit se fecisse ad sui defensionem.*

3 *Verum capitulum, vel ad diuersa qualiter intelligatur: & qualiter capitula diuersa, vel connexa.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Reprobatur variatio. vide Bar. in l. Publia. in fi. §. depo. & Bal. in l. ñ. in ij. co. C. de dona. añ nu. & ad no. per Bar. hic vide aliqd per Ro. in cõsi. inci. oipotentis Dei, &c. in hac cã Basilic. apostolicæ omisso ordine posito per iudicẽ inquisitiõis &c. in princ. vbi vide. & vide eũdẽ in cõsi. inci. omnipotẽtis Dei, &c. in presenti difficultate vſ prima facie dicẽdũ q; ex quo &c. & istud circa fi. suorum cõsiliorum.

b ¶ Quæro, producto. Et vide Bal. in l. ñ. C. de do. añ nu. l. i. C. de cõfes. et l. si quidẽ C. de trãsa. Andr. Barb.

c ¶ Pro pte nõ. Et vide qd̃ nota. Bal. in l. posſe legatũ. in iij. co. & qd̃ ibi dixi. de his quib. vt indi. in libro rationũ. vide Bal. in l. ñ. in iij. col. C. de cõfes. Et de cõfessione partis, not. Bal. in l. si qdẽ. C. de exce. vide quæ no. Bar. in l. quę dã. §. fi. ũ. de eden. & per do. Ant. & Car. & ibi late per Imo. i c. hõæ. el ij. de postu. prela. & qd̃ no. Bal. in ru. C. de instru. in ij. col. & vide Bal. in l. ij. C. de do. añ nu. et in l. j. C. vt ij desunt aduo. & in l. j. §. editione. ũ. de edendo.

A D D E Bal. cõsi. lx xvj. & clxxxj. & lx xxviij. libro ñ.

d ¶ Dic latius. & vide do. Ant. in c. ex parte decani de reseri. q doc. i c. cũ venissent. de insti. & in c. cũ venerabilis. de exce. & cũ Bal. i d. l. j. de edẽ. formaliter tãsit Pe. de Anchara. in Clemen. j. §. f. de vsuris.

e ¶ Stare cõfessiõi. vide Bal in l. si filiꝰ. §. I excepuonibꝰ. & qd̃ ibi in apostilla ponitur. de inter. actio. ad de Bal. in l. j. C. de cõfes. & in l. si idẽ. C. de codic. vbi distinguit an sic vna oratio vel diuersa. & Bal. I. de cõ. de vꝰ. ob. sed Imo. ibi tenet opi. Bar. & Bar. hic sequit. Abb. Sic. in c. cũ venissent. de insti. per illũ tex. vbi dicit q; licet cõfessio emanet cũ certa qualitate, sup qua cadit aliqua stricta præsumptio, põt acceptari cõfessio sine qualitate. & add̃ no. in c. j. de cõfes. I vj. et per no. per eũ Abb. et alios in c. hõæ. de postu. præla. & Bal. in l. si qdẽ. C. de exce. & Bal. i l. ñ. C. de do. añ nu. qd in cõfessione facta i libello, an possit p̃ pte acceptari per reũ, vide Bal. in l. cùm precum. C. de libera. causa.

Idem quæsijt. si tutor. Põt quis

vni scripturæ pro parte stare, pro parte nõ, probãdo contrariũ. h. d. Oppo. videt q; nõ possim vnã scripturã pro parte approbare, & pro parte improbare, vt l. in causæ. j. de procu. Glos. nõ soluit. Quãtũ ad propositũ dic q; circa eandẽ rẽ reprobat variatio, vt ibi, in diuersis & separatis admittit. Ita log tur hic. Ita soluit Dy. Hęc solu. nõ est vera: quia hic erat vnum debitũ, & vna administratio, sicut in lege cõtraria. Sol. ergo q; ibi variatio est alteri nociua: hic verò nemini nocebat: quoniã contrariũ probare debet, & sic veritati stabitur. de quo no. Dyn. in l. de rebus. §. rer. amo. † Quæro, producto vno instrumento vtrũ quis possit pro parte ei stare, & pro parte nõ. Tex. videt in l. Publia. in fi. §. depo. & Cy. in l. j. C. de cõfes. & l. ij. C. de do. ante nup. & dicit. Aut est vnũ negotiũ, aut plura, nihil cõcludendo. Quare dic latius, aut eadem scriptura continet plura capitula, & separata: & possum pro parte approbare, & pro parte non, vt l. Publia. in fi. §. depos. Aut continet vnũ capitulum tantũ, seu plura connexa. & hic aduerte: quia aut ille, qui vnũ capitulũ reprobat, habet contra se præsumptionẽ iuris, aut habet pro se: aut ius nõ præsumit nec pro, nec cõtra. Primo casu nõ admittitur talis reprobatio: vnde † si cõfitearis te occidisse homini pro tui defensione, possum stare confessioni, inquantum dicis te occidisse: sed nõ cogor stare inquantum dicis ad tui defensionẽ: quia ius præsumitur cõtra te: vt in l. j. C. de fica. & l. si non cõuitij. j. de iniur. Secũ dò & tertio casu, aut ille qui particulã reprobat, vult hoc probare: & admittitur. hic est casus in §. nostro. Aut nõ vult probare: & non admittit: vt l. etiã. §. j. §. de mino. Ista materia habet locũ quando approbatio vel reprobatio mea nihil disponit, nisi circa declarationẽ eius quod est: quia cõfiteor verũ esse pro parte, pro parte nõ. Sed q̃n mea approbatio vel reprobatio aliqd disponeret: vt quia ratihabitiõe negotiũ efficeret meũ: vel si agnoscerẽ legatũ pro parte, pro parte nõ, vel si peterẽ restitutionẽ pro parte, pro parte nõ: nõ est nostra materia hic, sed in l. etiã. §. j. de mi. & Dy. in l. de rebus. §. rerum amo. & in c. mutare cõsiliũ. de re. iu. lib. vj. † Quæro, qualiter intelligatur vnũ capitulũ, vel diuersa: & qualiter intelligãtur diuersa capitula cõnexa, vel non. Respõ. intelligo vnũ capitulũ, hoc est vnũ factũ cũ qualitatibus suis, seu plura cõnexa. Exemplũ: dico q; promisi tibi decẽ sub cõditiõe, hoc est vnũ capitulum, hoc est vna cõfessio sic qualificata. Itẽ si promitto tibi centũ pacto incontinẽti apposito q; vadas pro me Romã. Ista sunt plura capitula cõnexa. sed diuersa capitula sunt plura diuersis temporibus facta, vt probat glos. in l. si quidẽ. C. de exce. Itẽ si incõtinẽti sunt plura facta, quorum vnũ nõ venit ad alterius determinationẽ, sed quodlibet est per se: tunc sunt diuersa capitula: vt l. etiam. §. j. §. de mino. & l. scire debemus. j. de verbo. obliga.

a *Legatum si fit creditori de debito, non valet, & varia tio admittitur in diuersis instantijs.*

b *Testator si in testamento iurat se centum ab uxore recepisse mutuo, debitum non probatur.*

Quidam. Si debitũ † legatur cre-

ditori, non valet legatũ: & in diuersis instantijs admittitur variatio. h. d. materiam huius §. ponit Cy. in l. j. C. de fur. Oppo. C. de codicil. l. fi. Sol. Ibi erat sibi cõtrarius: & illa cõtrarietas ex eadẽ scriptura pẽdebat: hic verò ex diuersis scripturis, & ex diuersis dispositiõibus. Sed † quid si testator iuraret in testamento se ab vxore tantũ recepisse mutuo, videtur q; probetur debitũ: vt l. cùm quis. §. codicil. ũ. de leg. iij. sed istud esset verũ aliâs indistinctè, præter quã in vxore, de qua hic loquitur. Nam in vxore nõ statur iuramento viri de debito, si pro hoc vxor habet aliquid plus quam aliquis ex filijs primi matrimonij: vt l. hac edictali. de secund. nupti.

c *Ius accrescendi quòd habeat locum inter duos reos, qui fuit liberatio est relicta.*

Socius non capax capit per socium capacem.

1 *Obligationes duorum reorũ aliquo respectu dicuntur una.*

2 *Confessio quando fit uni ex duobus reis, non fit insolidum.*

3 *Liberatio si uitiatur in persona eius, cui relinquitur, non valet in persona alicuius: secus si uitiatur in persona eius, qui accessoriè liberatur.*

4 *Liberatio si uitiatur ex pòstfacto per in integrum restitutionem, uitiatur etiam quo ad correum, qui liberatus est per quandam consequentiam, nisi dolus creditoris intercesserit.*

5 *Consilium relinquendi filio spurio, ut scilicet contrahat societatem cum aliquo, & subinde pater instituat socũ.*

Inter † duos reos, quibus est re-

licta liberatio, est locus iuri accrescendi. Item socius non capax capit per socũ capacẽ. h. d. notabiliter. Oppo. obligationes duorũ reorum sunt separatæ, & diuersę: vt l. eãdẽ. in fi. de duo. reis. & l. si reus. j. de fideiuss. ergo per cõsequẽs sunt diuersæ liberatiões: vt l. de pupillo. §. si in pluribus. j. de no. ope. nũ. Sed quãdo pluribus legantur res penitus diuersæ, inter eos non est locus iuri accrescẽdi: vt l. huiusmodi. §. pen. ũ. de leg. j. & l. j. in prin. ũ. de vsufru. accre. Sol. Hic non sunt res penitus diuersę: quia † obligationes duorũ rẽorũ aliquo respectu dicunt vna: vt l. iij. in fi. j. de duo. reis. Itẽ dicit hic q; debet cedi actio. Contrà, q; nõ debet cedi, quasi nõ sit locus iuri accrescẽdi: vt l. si Titio & ei. ũ. de le. ij. Glo. soluit, & nõ bene. Tu dic q; hic loquitur quando correus omnino erat incapax sed lex contraria loquitur quando capiebat, sed ei auferebatur tanquam ab indigno. & debet applicari fisco: meritò tunc nõ est locus iuri accrescendi, cùm fiscus ad illam portionem vocetur. † Quæro, an cessio fiat, insolidum? Glo. hic dicit q; non: vt net. in l. Modestinus. de sol. Dic vt ibi. & tangitur in l. lege Falcidia hoc esse seruandum. j. ad leg. Falci. Itẽ hic dicitur in fi. solùm capacem, &c. Quæro, quid̃ econuerso, si soli nõ capaci est relicta liberatio. Respondeo, tunc valebit in persona eius, nec alterius: vt l. si sponsus. §. j. de dona. inter virũ & vxo. Si † ergo liberatio vitiatur in persona eius, cui principaliter relinquitur, non valet in persona alicuius: secus si vitiatur in persona eius, qui accessoriè liberatur: vt d. l. si sponsus. §. j. Quæro, † quid si liberatio nõ vitiatur ab initio, sed ex postfacto, vt per in integrum restitutionem, vel alio modo simili: vtrum vitietur tunc liberatio, quam consecutus est correus per quandam consequentiam? Respondeo sic: vt l. si. in princ. quæ in fraudem credi. & l. si pro vno. ũ. ad Velleianum. Prædicta vera, nisi liberatio esset facta dolo creditoris: vt l. si Titius. j. de fideiussori. Vltimò Dyn. † per hanc legem dat vnum consilium. Quidam habet filium spurium, cui nil relinquere potest: vtrum sit aliquod remedium, vt possit ei relinquere bona sua. Dicit ipse quòd sic, per hanc legem, videlicet q; faciat spurium cõtrahere societatem cum aliquo: deinde instituat

POMATES.

¶ Secundo & tertio casu. Bñ facit quod vult Bar. l. cõtra iuris ciuilis regulas. ff. de pac. & l. Cat̃. ff. de ma. et l. põpon̄. ff. de ac. pos. & l. cũ fund̃. in fi. versi. sed adiẽcre. & in l. ij. ff. ũ cer. pet. & ibi ñ doc. vide Pa. cõsi. iij. ℣. col. i iij. dub. i ij. vo.

¶ Rñ. intelligo. vide Inno. in c. fraternitatis. de hæ. & Bal. in l. ñ. de re iud. in prin. ij. col. & in l. ampliorẽ. C. de appellatio.

¶ Itẽ qũo intelligat vnũ capitulum vide Bar. in l. j. §. filius. in prin. de lib. & posth.

¶ Quidã. et hũc tex. alle. no. Bal. in l. si creditori. et de le. j. et ibi dicit Imo. istum tex. fin. vide per Bal. ij. j. ij. col. C. de fal. cã adic. leg. & ibi etiã v. col. ponit qd in casu huiꝰ §. & add̃ Bar. in l. cũ qs. §. Titia. de le. iij. vbi oĩno vide.

¶ De secũ. nn. Et no. ex isto tex. q; licet actio ex testõ dicatur hẽ instar honefidei. l. in minorũ. C. in q. cau. in inte. resti non est necesse. ũ si aliqd debet alicui actione stricti iuris, & sibi illud relinquo p̃ actionẽ bõæ fideiusſi istud interesse nõ cõsiderat̃. vt hic. qd̃ no. ad de l. iij. §. si rẽ. de leg. iij. cum ibi nota.

¶ Quæro qd. Et facit ista lex ad not. q. de qua p̃ Io. An. i regula, cui licet. in mercuria. de re. iur. in vj.

1. ¶ Quidã habet filiũ. cautela p̃ spurij̃, vide Bar. in l. fin. de his quib. vt indi. & hoc sequitur Bal. in l. j. in xiij. qõ. C. pro soc.

Universidad de Deusto

instituat socium heredem,& transibit medietas bonorum ad filium,per hanc legem,in fi.quod nisi appareret de fraude per alias coniecturas,puto verum. De quibus dixi in l. post contractum.j.de dona.tunc enim filio aufertur,per l.j.C.de natu. libe.

1 ☞ *Principale si non ualet,nec accessorium. Legatum si non ualet propter rem principalem,non ualet propter sumptus litis.*

2 *Emptor qui uocat in causa sibi mota,quòd possit repetere expensas litis à uenditore.*

a 1 PEtitor. [a] Si non † valet principale:nec accessoriũ. hoc dicit. Vel aliter:si legatum nõ valet ꝓpter rem principalem, non valet propter sumptus litis. 2 hoc dicit.Et facit †ad quæstionẽ glo.in l.j.C. de euic. An si emptor vicit in causa euictionis,possit repetere sumptus litis àvenditore.Et lex ista facit ꝙ non.Contrarium determinaui in l.venditores.j.de verbo.obli.per l.si plus vel minus.§.mota.ś.de eui. Ad hanc legem respondeo:hic nonvalet legatum propter reum principalem:ergo nec propter sumptus litis,qui veniunt iure accessionis.Sed in quæstione proposita non solùm tenetur venditor de euictione re euicta,sed etiam tenetur defendere,per d.l.si plus.quod tene menti.

b [b] REditor. [b] Legatum liberationis nõ extenditur ad debitum post testamentum testatori solutum:sed ad debitum primò solutum extẽditur,si per verbum præteriti temporis legatum fuit,& testator hoc ignorauit. hoc dicit. No.istud principium ad limitationem l.si sic.§.j.ś.de leg.j.& l.legaui.ś.eo.Nam si testator sciebat eum teneri,videtur ei relinquere liberationem.Si sciebat ipsum non teneri,& legauit per verba præteriti tpis,vr relinquere ipsam pecuniã, vt hic.

1 ☞ *Gerens negotia alterius tenetur reddere librum rationum.*

Inter. Legatum liberationis non facit quem desinere teneri ad reddendos libros rationum.secus in his, quæ in rẽ 1 dñi versa sunt. No.ꝙ†qui gerit negotia alterius,tenetur reddere librum rationum:vt hic,& l.cùm seruus.j.de condi.& demõ.

1 ☞ *Quod potest uendicari,non uenit in generali legato liberationis.*
Relatio fit ad id,quod principaliter in oratione ponitur.

2 *Dictio cũ,& dictio &,quando sunt positæ in actu administrationis,non æquiparãtur.*

3 *Clausula generalis licet referatur ad omnia principaliter posita,non tamen refertur ad posita causa demonstrationis.*

1 Titia. † In generali legato liberationis non venit id,qd' põt vendicari. Item in dubio relatio fit ad id,quod principaliter in oratione ponitur.h.d. Oppo.ś.de vsufru.leg.l.illi.vbi 2 dictio cum,†& dictio &,appositæ inter personas æquiparãtur. Sol.Hic non cadit copula inter duos in actu legandi:sed in actu demonstrationis rei,vel administrationis à qua liberatur.Itẽ op. 3 †ꝙ ista clausula referatur ad omnia:vt l.alimenta.§.j.de ali.& ci c ba.leg.Solu. Refertur [c] ad omnia, quæ fuerunt principaliter in oratione posita, vt ibi, sed hic non fuit principaliter in oratione positum,sed causa demonstrationis:vt suprà dixi.

d Caio. [d] Legatum liberationis porrigitur ad debitum accessoriẽ post testamentum cõtractum,& etiam ad nouũ debitum quod primi loco succedit.h.d. Oppo. ꝙ legatum liberationis extinguitur per solutionem:vt l.quod mihi.& l.non solũ.§.liberatio.ś.e.sed hic nõ durat debitũ,sed est extinctũ per nouationẽ.sol.aliud in solutiõe vera,vt ibi,& aliud in ficta, vt hic.

De adimendis legatis. Rubrica.

A titulo de lega.j. fuit dictum delegatis, sed quia legata aliquando adimuntur in totum, aliquando in alium transferũtur: ideo ponit istam rubricam.Et de materia totius tituli,vide Azo. in summa in titu.de ademptio.lega.

1 ☞ *Actus si legatur sine itinere principaliter,non ualet legatum.*

2 *Iter est pars substantialis ad actum:sicut usus ad usumfructum.*

LEX I.

OVi actu. Ademptio partis substantialis nõ valet.h.d. Oppo.ꝙ actus possit esse sine itinere:quia sunt species separatæ, & differentes:vt l.j.§.iter. & §.actus.ś.de ser.rusti.præ 1 dio.Solue vt in glo. Quero,†quid si non adimatur iter, sed actus sine itinere principaliter legetur? Videtur quòd legatum valet, vt l.j.§.j.ś. si vsusfructus petatur. In contrarium videtur tex. in l.per seruum.§. primo.& ij. ś.de vsu & habita.& hæc est veritas, quòd non valet. Ad l.j.§.j. si vsusfru.peta.respondeo, quòd ibi reliquit vsumfructum sine itinere:quia iter non est pars vsusfructus, sed est quædam qua- 2 litas:sed †iter ad actũ est pars substantialis: sumendo sicut hæc lex sumit: sicut vsus ad vsumfructũ est ps substantialis,sine ꝙ vsusfru. esse ñ põt.Itẽ op.j.l.px.Sol.vt ibi dicã.

1 ☞ *Præter,ista dictio si præcedit oratio negatiua,ponit illud,de quo prius erat dispositum.*

2 *Si testator dicat,fundum præter usumfructum neq; do,neque lego:an videatur relictus ususfructus.*

LEX II.

1 VNdo. Si præcedit †oratio negatiua, dictio ꝑter,ponit illud de quo prius erat dispositũ.h.d.Op.ś. l.ꝓxi.vbi v- d na pars tantũ nõ;potest adimi.So.Hic sunt tales ptes, quarũ vna remota remanet alia e cũ cõmoditate.sed ibi sunt tales,quarũvna remota,alia sine cõmoditate remanet: ideo in casu legis præcedentis si dicerẽ:actũ adimo præter iter.ista ademptio valeret: quia iter per se potest cõmoditatem afferre.Sed f 2 ponẽ†ꝙ non præcesserit legatũ fundi: sed testater dixit sic: fundũ præter vsumfructũ neque do,neq; lego.an ex hoc videatur legare vsumfructuũ.Hæc lex videtur facere ꝙ sic.sed non facit:quia hic præcesserit legatũ fundi: & sic dispositio. Pro hoc facit l.actione. C.de transact. quia dictio exceptiua ponitur qñ oratio negatiua præcedit.& no.per Dy.in c. peccatũ.de reg.iur.lib.vj.Facit l.j.in fi.ś.de pign.act.Facit l. Scio.§. vxori.ś.de ann.leg.Glo.est ś.de lega. j.l.si ita legatum.quod no.

1 ☞ *In conditionibus quæ possunt semel tantum existere,nerbum,quod potest se habere ad plura tempora, intelligitur secũdum quod prius euenerit.*

2 *Conditiones,quæ possunt existere ante,& post testamentum semper intelliguntur de futuro.*

LEX III.

e 1 SI quis. [e] In †cõditionibus quæ possunt semel tanf tũ existere, verbũ quod põt se habere ad plura tẽpora,intelligit secundũ quod prius euenerit. h.d.Op.ꝙ in vltimis voluntatibus semper intelligat de futuro:[f] vt j.de cõdi.& demon.l si ita legatũ.ij.et l.solemus.e. 2 tit.Rñ.†si sunt conditiones,quæ potuerunt existere ante,& possunt existere post,& sic possunt pluries existere:tũc verbum testatoris semper intelligitur de futuro:vt in contrario.Sed hic loquitur in conditione,quæ tantũvna vice existere potest:vt mortis.Probat hæc solu.in l.hæc conditio.§.fi.j.de condi.& demon. qd' tene menti.Quæro,hic dicit,si Titius decesserit:qño hoc intelligatur:vtrũ antequã accipiat legatũ, vel antequã dies legati cedat?Gl.dicit ꝙ antequam accipiat legatum.quod an sit verũ, dicam infrà proximo.§.

1 ☞ *Verbum accipiendi,qualiter uerificetur.*

2 *Verba simpliciter prolata iudicantur perinde,ac si essent ad legatarium directa.*

3 *Verbum,si non dederit,in fideicommissis intelligitur,id est dare non debuerit.*
Dominium rei legatæ recta uia transit in legatarium,si natura rei legatæ nõ repugnat.

4 *Verba executiua relata ad esse ad hõdẽ,uel legatarii qualiter intelligãtur.& in summa.*

Si quis Titio. Si verba executiua ad legatariũ sunt relata,vel simpliciter prolata,non dicunt existere,nec effectũ habere,nisi mora hæredis præcesserit communis vel specialis.secus si verba ad hæredem sunt directa.h.d. Primo loquitur quando verba executiua diriguntur ad legatariũ.Secũdò qñ simpliciter proferuntur. Tertiò qñ dirigũtur ad 1 hæredẽ.Secũda ibi:idẽ dicendũ.Tertia ibi:sed & cũ quis.† No. ꝙ verbũ accipiendi,verificatur siue accipiat,siue per eum non stet,siue per eũ stare nõ fingat:vt qñ mora cõmittit iure speciali.Secundò †no.qñ verba simpliciter proferuntur,iudicatur pe- 2 rinde,ac si essent ad legatariũ directa. Pro hoc tex.& gl.in prin. g huius l.Tertiò no.gl.ꝙ ista verba,si nõ dederit,intelliguntẽ, [g] id est dare nõ debuerit.Op.hic dicit ꝙ requiritur ꝙ accipiat,vel mora ꝑcesserit.Cõtra.j.e.§.i fi.Gl.huius timore dicit:tu dic plenius ꝙ hic intelligat accipiat.i.accipere possit:& sic cõcordat cũ fin. Hęc solu.nõ est vera:qa cõtra tex.huius.§.Quare dic ꝙ ibi executiua ꝟba fuerũt relata ad hęredẽ:hic ad legatariũ. Vñ factũ legatarij requirit vt accipiat.i.accepisse fingat.Dicit in ver.idẽ dicẽdũ.q ꝟba ꝓlata simplicit,magis ad fideicõmiss.videt relata ꝙ ad

a ¶Petitor.Istũ textũ. no põderat Bald. in l.iij.col.C.de fruc. & lit.expẽ.in versic. sed pone.

b ¶Creditor. Hãc legẽ alle.Bal.in l. iij. in fi. C.de leg.

c ¶Sol.referẽ.Facit ad no.p Bar.in l.cẽturio in ij.q.prin. in versi. ẽsto circa ꝓdicta dixi ꝙ si ista &c.de vulg. & pupi.& in l.si cui. §.si à filio.de leg.j.

d ¶Caio.de isto textu habetur per Bar.in l. si ita.de au.& ar.leg.

e ¶Si qs. Vide quid ꝙ istũ tex.cõsuluit bartol.consil.I.

f ¶De futuro. Vtrũ cõditio intelligat de futuro.facit no.in l. fi.l. de condi.& demonst.

g ¶Intelliguntẽ. Et hũc tex. in hoc allegat pro no.Ro.in cõs. incip. omnipotẽtis Dei postulato suffragio, circa præpositã cõsultationẽ inquantũ quærit an,&c. ij. dubio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Recta via. Dic me li' vt per Bar. in l. cũ filio. ad fi. de leg. j. & vide ſ. eo. in l. ſi legatũ. §. j. pleni' p Imo. de hac materia in d. l. quidam.

b ☞Scripta exemplaria habent in fi. hui' §. ſi quis Titio. Aut dubitaſ ad quẽ ſunt verba relata & in dubio videnť ad legatariũ, vt in ver. idẽ dicẽdũ, &c. obſcura eſt hæc diſtinctio, nec p fecta iudicio meo: q̃re videas Scribentes in d. l. quidam ita. in prin. Alex. Loſæus. 3

c ¶Si duob'. Nota ex iſto tex. q̃ actio & exceptio regulantur eodẽ modo. adde dominũ meũ Soci. in l. j. colũ. ñ. ff. de excep. vbi p hęc dicta Bar. dicit dicta in regula, a nõ debet. de re. iur. j. habere locũ vbi eſt eadẽ rõ. Et vide etiã Felt. in proœ. Decreta. in gloſ. j. colum. ñ. circa principium.

d ¶Cùm Titio. Adde Bart. in l. ſi cùm dos. ſuprà rerum amota.

e ¶De dictiõe taxatiua ſolũ, &c. no. de taxatiua tm̃, ſolũ, ſolũ mõ vide Bar. latè in l. ſi cõſtãte. ſo. ma. in ix. q. primę partis. et Bar. hic alle. Imo. & ſequitur in l. ſi verò. §. de viro. in princip. vij. colum ſolu. mat. 4

f ¶An ex dictione. Et vide Io. de Imo. in l. ſi ẏò. §. de viro. ff. ſo. ma. i vj. col. Et qd de dictiõe, nõ obſtãte, b vide glo. de hæ. q̃ ab inte. §. j. ſ auť. et Bar. ſ extra. ad repri. ī ỹſ, nõ obſt. And. Barb.

g ¶Nõ ſolũ. Et limita hũc §. niſi teſtõr fuiſſet cã illi' inimicitię, vide Bar. ſ l. cũ ſ tabulis. §. fi j. de his qb. vt indig. Andre. Barb.

g ¶Nõ ſolũ. vide ad limitationẽ hui' §. qd' no. Bar. ſ l. ſi inimicitię. de his qb. vt indi. & tene mẽti. Itẽ limita, niſi inimicitię ſuperueniſſent abſq; facto legatarij. tex. eſt no. & ibi Bar. in l. cũ in tabulis. §. j. infrà de his quibus vt indig. 2

h ¶Reuocantur. Et ad de quẽd licet teſtator faciat codicillis, c & non adimat: tamẽ tacita ad emptio dirat. l. filio. §. Seia. & ibi Barto. infrà eodẽ. 1 2

i ¶Tunc opponi. Et vnum tene mẽti qd' dicit Bal. in materia quem omnino vide in l. athletæ. §. datur remiſsiuè. de excuſ. tutorum. per illum tex. quod nota.

k ¶Quæro. Quis dicatur capitalis inimicus. adde quod habetur in c. bonę me-

hæredem. Hoc videtur contra glo. in l. præcibus. C. de impu. & aljs ſubſti. vbi verbũ, ſubſtituo, quod eſt cõmune, in dubio per fideicommiſſum intelligitur, vt ſic ab hærede accipiat, vt ſic hæres det, non q̃ accipiat ſua manu. Sol. Ibi eſt ideo: quia omni tempore iure directo valere non poteſt. Vel alter. Hic quo ad aliud accipitur, quàm quo ad directam vel fideicommiſſariam ſubſtitutionem. Nam hic conſtat omnino fideicommiſſariam eſſe ſubſtitutionem. Ad vltimam partem oppo. de l. quidam. in prin. ad Trebel. vbi videtur non ſufficere diem legati cedere, niſi fiat reſtitutio, cùm verba ad hæredem diriguntur. Sol. † Ibi loquitur in fideicommiſſo vniuerſali: hic in ſi. loquitur in legato particulari. Ratio eſt: nam iſta verba, ſi non dederit, intelliguntur id eſt, dare non debuerit, ſed in legatis particularibus ſtatim cedit dies legati. & dominium legati tranſit immediate in legatarium recta via," ſi natura rei legatæ non repugnat: meritò iſta conditio verificatur ſtatim, ſed in fideicommiſſo vniuerſali non tranſit dominium, niſi facta reſtitutione: quam quis non tenetur facere, niſi petatur. Ideo aliter iſta verba intelliguntur in vniuerſali legato, quàm in particulari. Sed contra hoc oppo. §. ver. idem dicendum. Solu. Hic in maiore, ibi in minore. Iaco. de Are. dicit in d. l. quidam ita. Tu † diſtingue, aut executiua referuntur ad legatarium: & tunc requiritur q̃ heredis mora vera vel ficta precedat: vt §. iſto. in princi. & verſi. idem dicendum. Aut referuntur ad hæredem, & tunc in legato particulari ſufficit diem legati cedere, vt in ver. ſed & cũ quis. Aut in legato vniuerſali, & tunc requiritur reſtitutio, vt l. quidam ita. ad Trebel. vel hæredis mora vera vel ficta: vt in ver. item dicendum. Aut dubitatur b ad quẽ ſunt verba relata, vt in ver. idem dicendum. & tunc ad legatarium videntur relata, vt in verſi. item dicendum. & in gloſ. ipſius. in princip.

Si quis ita. Quando ex facto legatarij poteſt damnificari hæres, cogitur legatarius ei cauere de illo non faciendo. hoc dicit. Simile vidiſtis §. de leg. iij. l. iij. in fi. cum l. ſeq. & l. fideicommiſſa. §. interdum. eo. ti. Oppo. ad iſtum. §. §. de leg. iij. l. fideicommiſſa. §. ſi quis decem. & l. j. §. ſi cui ita. j. vt le. no. ca. Sol. Ibi damnificatur hæres ex facto legatarij, tamen hoc legatario prodeſt principaliter: hic verò ſecus vnde non debet cauere ibi, ſed hic ſic.

1 ☞*Incertitudo perſonarum uitiat ademptionem, ſicut legatum.*

2 *Actio & exceptio regulantur eodem modo.*

Si duobus. c Incertitudo† perſonarum vitiat ademptionẽ, ſicut vitiat legatum. h. d. prout in litera habetur vtriq;: ſi verò eſt neutri, dicit econuerſo, nõ vitiat ademptionẽ. Vel aliter: † Illud, quod facit actorem in petitionem ſuccumbere, facit ſuccumbere reum in exceptiõe. Nam ſi peto Titium legatum mihi, & non poſſum probare de quo teſtator ſenſerit, vt l. duo ſunt Titij. §. de teſta. tut. idem in reo ſi hæres dicit legatũ ademptum Titio, & nõ poteſt probare de quo Titio ſenſerit teſtator: ſuccumbet. Facit l. j. §. Labeo. de flu. & quod dixi anno in l. j. de exce. Oppo. nam hic aliqua litera dicit neutri, & contradicit litere. verſi. vtriſq;. & vtraq; eſt vera. Nam ſi dicit, neutri, verũ eſt in effectu: quia neuter exigere poteſt. Si dicit, vtriſq;, verum eſt, ſi hæres vult: quia hæres habet facultatem ſoluendi, cui vult debitum, &c. Dicitur hic, iſta ademptio non valet. Contrà in l. ſi fuerit. de reb. dub. Solu. Ibi fuerunt legatæ duæ res: hic vna. & ibi plenè dicitur. Item oppo. de l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter. §. de lega. ij. Sol. Neutri debetur hærede nolente ſoluere, ſed eo volente ſoluere, vtriq; debetur, hoc eſt, ei quem eliget: & ſic intelligitur. Diuerſitas iſtius habetur in glo. magna, ibi: argu. contra de in rem verſo. ſed ibi erat certum de iure vtriuſq;, ſed hic erat dubium de ipſo iure.

1 ☞*Ademptio ſi refertur ad rem, uidetur adimi omnis diſpoſitio facta circa illam rem, non ſi refertur ad ius.*

2 *Clauſula derogatoria in ſtatutis poſita, ut tollat ſtatutum, reſpiciendum eſt an referatur ad rem, an ad ius.*

Si Titio fundus. 1 Si † ademptio referatur ad rem, videtur adimi omnis diſpoſitio facta circa illam rem. hoc dicit. Et eſt nota. tex. ibi, ſpecialiter dixerit. quia ademptio refertur ad rem, non ad ius legati conditionalis. Dic, ſi teſtator diceret ſic: legatum factum ſub conditione adimo: tunc refertur ad ipſam diſpoſitionem, id eſt ad actum legandi, non ad rem, & ſic ex primo legato debetur. Hoc eſt bonum 2 † pro ſtatutis, in quibus eſt clauſula derogatoria. Nam reſpice an referatur ad rem vel ad ius, in quo diſponit.

Conditio. Non ſolũ quod legatur, ſed etiam quod ad qualificandum legatum exprimitur, poteſt adimi. hoc dicit. In gloſ. ibi, argu. contra. l. ſi alij. Dic vt ibi ſecũdùm Roffre. In eadem glo. in fine. ſed ibi adimebat, quòd non legabat, nec adſcripſerat.

1 ☞*Dictio taxatiua duntaxat, in legato, inducitur ad emptionem in reſiduo. Idem in dictione ſolùm.*

2 *Correctio legum non inducitur ex dictione taxatiua tantùm.*

Cùm Titio. d 1 a Dictio † taxatiua in reſiduo ademptionem inducit. hoc dicit. Idem habemus in l. rationes. in fine. & ibi no. C. de proba. ſecundùm opi. Azo. quę eſt veriſsima per hunc tex. Idem in dictione taxatiua ſolùm: vt e f l. ſi cùm dos. §. re. amo. An ex dictione taxatiua † tantùm inducatur legis correctio. Tex. videtur cum gloſ. quòd non: vt l. ob æs. 2 C. de prædi. mino. l. contractus. j. de regu. iur. cum gloſ. & l. ſerui nomine. j. de vſufca. cum gloſ. iſtarum legum.

1 ☞*Legata & fideicommiſſa reuocantur nuda uoluntate uel tacita & grauiſſimis inimicitijs.*

2 *Teſtamentum quando cenſeatur reuocatum ipſo iure, uel reuocetur ope exceptionis ex inciſione teſtamenti.*

3 *Inimicus capitalis dicitur, qui occidit conſanguineum, uel accuſat de crimine capitali, aut minatus eſt ſe occidere.*

4 *Inimicitia grauiſſima dicitur quando eſt lis omnium bonorum, uel facta eſt iniuria. Atrox iniuria quæ dicatur. remiſsiuè.*

5 *Pace facta non poteſt opponi exceptio illius inimicitiæ.*

6 *Exhæredatio filij iuſtè facta uidetur adempta, ſi pater ſe reconciliauit cum filio.*

Non ſolum. g 1 h i b Nuda † voluntate vel tacita & grauiſsimis inimicitijs legata & fideicõmiſſa revocantur: quæ his ceſſantibus reſtaurantur. h. d. Dicitur hic nuda &c. Declara nuda, vt in glo. Tunc oppo. C. de teſt. l. hac cõ ſulriſsima. §. ſi quis autẽ. & l. ij. §. de iniu. teſta. Dic vt in glo. Sed contra hoc oppo. de l. cùm quidam. j. de his quib. vt indi. & l. noſtra. C. de teſta. Glo. quæ eſt hic, dicit legata & fideicommiſſa revocari ſine ſolennitate, & ſine facto, ſed in hæredis inſtitutione 2 reuocanda requiritur factum, quod deleat, vel cancellet, vel linum concidat: & tunc reuocatur ipſo iure. Ad illud † quod glo. dicit, q̃ qñ linũ cõcidit, teſtm̃ rumpitur ipſo iure. contrariũ not. in l. noſtrã. C. de teſta. quæ dicit q̃ ope exceptionis. Idẽ not. in l. hæreditas. C. de his quib. vt indi. Alibi habetis glo. quæ diſtinguit, & melius. Aut incidit ante teſtm̃ perfectũ, & reuocať ipſo iure. Aut poſt teſtm̃ perfectũ, & tũc ope exceptionis. Ita no. glo. §. de teſta. l. ad teſtiũ. §. ſi ſigna. & per Cy. in d. l. noſtrã. Itẽ dicitur in glo. qd' requiritur factũ, vel ſolennitas. Contrà, imòvbi factũ defuncti interuenit non ſufficit, vt j. eo. l. ex parte. Glo. dicit, interuenit factũ qa incipit aliã volũtatẽ facere, ſed prędicta loquũtur, qñ factũ interuenit circa ipſum corpus teſtamẽti. & bene dicit Cy. De hoc ponit glo. lõgiſsimã diſtinctionẽ in l. nr̃am. C. de teſta. & l. hæreditas. C. de his quib. vt indig. Dicam in l. j. §. de his 3 quæ in teſtõ. Dicitur hic, † capitales inimicitiæ. & c. quæro k quæ k dicantur capitales inimicitiæ. Videte, intelligo capitalẽ inimicitiam,

Universidad de Deusto

moriæ Maguntiñ. de elec. & quod no. in c. statutum. de rescrip. in vj. & quod no. in c. pastoralis. de re iudi. & no. in l. licet. ff. de ar. Imo. dicit tex. no. secundū do. An. in c. accedēs. el ñ, vt li. nō cōte. q; capitales inimicitiæ ꝓbanē qñ ꝓbaf aliquē retinere bona, & vxorē alicuī: & sic nō solū ex morte, vel sanguine p prio, sed etiā bonorū. & sic secūdi sanguinis sed m do. An. vbi ſ. & vide glo. in auth. de test. §. si qs, in vers. criminibus. & Bar. & ibi dixi aliqd in l. iñ. in prin. ff. de te sti. dicit etiā Bald. in auth. si dicat. de testi. qd remittit arbitrio iudicis, & vide Bal. in l. j. in fin. C. si qua præd. potesta. & vide no. in l. procuratorē. C. de ꝓcura. & ibi per Guil. de Suza. & Bal. & Ang. in l. is q reus. de publi. iudic. Et qūo ꝓbentur inimicitiæ vide Bal. ꝓ illū tex. in l. liberi. C. de inoffi. testa. & alibi dicit ipse in l. in ipsi⁹. C. fa. ercis. q; si qs tenet in vinculis, ꝓsumit inimicitia, quæ semper durare præsumit, nisi cōtrariū ꝓbet. & idem dicit in auth. si dicat. & idē Bal. in l. nō ignorabit. C. ad exhib. & testis sup inimicitia debet reddere rationē nō interrogat⁹. p-ut Bal. i l. iij. C. de te.

A DDE qs dicat capitalis inimic⁹, Bal. consi. cccxvj. iiij. lib. & cōsi. cccxxxix. iij. lib. & quando inimicitia præsumat durare, per cūdē cōsi. clxj.

POMATES.

a ¶ Sed quæ dicat inimicitia grauissima, vide Bar, cōsi. lxñ. in xiij. colum. in j. volumi. aliās in iiij.

b ¶ Facit ad multa. nota q; si statutū ꝓmittit quē impunē offendi videt ꝓmittere eū dē occidi posse. Vide Ioan. Andre. in addi. Spe. in titu. de homi. §. j. in fi. ver. idē dicit & consuluit Bald. in cōsi. inci. statuto castri plebis. & vide quod habet in l. nec in ea. ff. de adulte. & ibi Bar. & Bal. in suo peculio. in ver. bānitus. contrariū dicit, videlicet q; aut talis est exbānitus crimine quod in gerit pœnā mortis: statutū ꝓmittēs q; posit offendi, videt ꝓmittere q; posit occidi: secus si non sit bannitus ex crie ingerente mortem. & idē dicit Gul. de Suza. in quibusdam suis allegationibus, per l. Pedi⁹. ibi, ex qualitate. de incē. rui. naufra. & in l. si præses. de pœnis. Et si pōt impunē offendi, etiam capi, & ad iudicem duci. Bald. in l. fin. C. de exhibē. reis. Et si mando vt quem vulneres, tu occidis: tenetur de occiso. d. c. fin. & notat Bal. in l. cum mandati. C. manda. & hic teneo opi. Bar. quam

c tiam, quantū est in proposito si quis interfecit meum consanguineū vel affinem, vt l. lege Cor. in prin. j. de iniu. adeò q; repellatur à testimonio, & à cōsimilibus. Idem si non occidit, sed de capitali crimine accusauit: vt l. qui cū maior. j. de bo. lib. per totā l. Idē si nō accusauit, sed minatus est se interficere: vt no. in l. licet. s. de ar. secus tamen videtur, si auxilium præstiterit contra eū in causa capitali: ar. l. qui cū maior. §. pe. Sed † quę

4 a dicātur inimicitiæ grauissimæ, videte. Inimicitiæ grauissimæ sunt cautæ ciuiles omnium bonorū vt Insti. de excu. tuto. §. Item propter litē. l. propter litem. ff. de excu. tuto. Idem puto in omnibus casibus, in quibus dicitur fieri atrox iniuria: quos habes, vt l. prætor. §. atrocem. cum l. seq. j. de iniu. & Insti. de iniur. §. atrox. Sed quæ dicitur atrox iniuria, hic est ostensum qualiter intelligantur, & quomodo dixi in l. licitatio. §. quod illicitè. j. de publi. Vltimò † ista l. quod si ite

5 b rum. facit ad multa, b q; postquam facta est pax, nō potest opponi exceptio illius inimicitiæ, & intelligo hic pacē esse factam tacitè vel expressè. Item nota † q; si pater ex-

c 6 hæredauit filiū ex iusta cā: si post recōciliauit se cū eo, illa exhæredatio vī adempta.

Sicut. Dicitur hic q; inducit tacitam ademptionē. Contra, imò vtrunq; cōtinet, vt Insti. de leg. §. si eadem res. & ff. de leg. iij. l. re cōiuncti. cum glo. quæ est hic, & l. ii pluribus. §. de leg. j. do. Cy. dicit q; hoc non est verū, imò cōtinet ademptionē in totū, vt hic in tex. & j. proxi. Ad contrarium respondeo q; ibi legatur secundo sine cōmemoratione primi legari, hic verò secūdùm legatum fit sub cōmemoratiōe primi. Hoc probatur j. de condi. & demon. l. non ad ea. Istud dictum Dyn. est contra casum d l. j. in prin. §. de hære. insti. & l. triplici. de ver. sig. Dicunt quidam, ibi loquitur in hæreditate quæ difficilius adimitur, hic verò in legato: argu. §. in l. iij. in fi. Videte, istud non est verum. Nam quando ademptio fit cum volū tate solùm: eodem modo valet in hereditate, sicut in legato, vt l. heredes. §. sed & si notam. §. de testa. & quod not. §. eo. l. iij. §. fina. Quare teneamus quòd glo. dicat bene, nisi aliud appareat secundū distinctionem. l. si pluribus. §. de le. j. Non obstat l. non ad ea. alle. per Dy. quia ibi fiebat translatio in eādem personam, hic in aliam, quæ facilius præsumitur, vt nota in simili in l. j. §. finali. e

e 1 ☞ *Lex magis sequitur naturam ultime uoluntatis, quàm contractum.*

Translatio. Nota text. ibi: nam cùm dico. Item nota tex. ibi: item si pro fundo viginti legantur. qd tenemēti: quia valebit ad multa. Op. & videtur q; isti sint duo rei debēdi. vt l. iij. §. de duob. reis. in prin. ff. ibi loquit in cōtractibus qui depēdēt ex volūtate duorū, debitoris & creditoris. vñ nō est ꝓsimile q; creditor voluerit à primo debitore recedere, nisi aliud appareat iure nouationis, sed hic loquitur in

f vltimis voluntatibus, quæ dependent ex voluntate vnius testatoris. Vnde nō est verisimile q; voluerit duos grauare. Hæc sol.

1 paret hic, in tex. † In aliis dispositionibus magis stare f ei quod dicitur in vltimis voluntatibus, quam quod dicitur in cōtractibus. e

1 ☞ *Legatum quantitatis in dubio, an uidetur duplicatū, ut debeatur bis, uel tantum semel.*

2 *Si appareat q; mutuauit tibi centum, item apparet q; promisisti centum ex causa mutui, intelligitur de eisdem centum quæ mutuasti.*

3 *Species si pluries relinquatur, an semel uel pluries relinquatur, remittitur.*

Cum centum. Si quantitas bis relinquatur, bis debet: nisi animo adimēdi sola voluntas fuit expressa. h. d. & est aliquātulū subtilis. Quę

1 ro † dicitur hic, si testator voluerit duplicare, legatū erit duplicatū: aliās nō. qd in dubio? Glo. distinguit an legatū quātitatis duplicet in eodē testō: & tunc nō intelligatis

g duplicatū. g secus si in diuersis scripturis: qa tūc videt duplicata quātitas. h. d. Ia. de are. videt sentire cōtra istā glo. hic. & eius opi. plus placet. Nā hic in fi. legis dicit idem est si in codicillis fuerit hoc factū. Et sic nō videtur curare an in eadē volūtate vel diuersis fiat. Quare dicit Ia. opi. gl. habet locum, qñ relinquitur bis eadē quantitas. secus si diuersæ: quia in vna voluntate est legatum plus, in alia minus: quare tūc vī duplicare legatū, nisi aliud appareat. Et hic est casus huius legis, & l. si ita sit scriptū. ff. de leg. j. secundū Iac. de Are. & §. eo. l. iij. si quis Titio Cū ergo sit alia cā in primo casu quā in se f cūdo, legata differunt secundū plus & minus. In vno enim. s. in primo casu, est plus quā in alio. In secūdo est plus in vno legato, quā in alio ī quātitate: ideo videt duplicatū legatū, etiā ī eadē volūtate. Istud videt esse magis cōsonū iuri & veritati. Et hoc si g intelligamus legatū factū simpliciter esse: secus si secūdū fieret ꝓ relationē ad primū: vt si dico, cētū q pure legaui, lego sub cōditiōe. Nā tūc licet dictio q; posit facere simplicē relationē, & posit facere propriā, vt no. hic in j. gl. in dubio intelligit de ꝓpria, & vera relatione. Hoc ꝓbat in l. Iulianus. ff. de hære. insti. & l. triplici. §. j. j. de verb. signi. vñ intelligēdo q; hic fuerit relictū secundū h legatū, ꝓ relationē ad primum, verū diceret ista gl. qa tūc in hac lege nō videt duplicatū legatū: tñ cōtra Ia. de Are. facit l. Sēpronius. ff. de leg. iij. So. Ibi sunt duæ volūtates, q; habent loco vnius: & ideo nō apparet q; volūtas fuerit prima, & q; posterior: & constat testatorē tātū semel reliqsse: ideo in dubio eligamus q; est minus vt ibi: hic verò cō stat testatorē pluries legasse. Et ideo ꝓ declaratiōe huius materię qdā habēt hic distī

h ctionē ꝓ Dy. quare plenius distingue h sic: Qñ alicui pluries relinqtur quantitas, aut à diuersis hæredibus, aut diuersis ab eisdē. Si à aduersis: à quolibet debet insolidū: vt l. seruo alieno. §. si quis à primo. ff. de lega. j. nisi illi diuersi hæredes habentur loco vnius, vt instituti & substituti, vt ibi nota. Si

sequitur Io. And. in Spe. in ti. de cōsti. §. j. post Marti. de Fano. & ibi respōdet ad rationē Bal. per l. capitalū. in §. in exulibus. de pœ. vide Io. Aud. in d. loco. Itē qñ statutū permittit occidi, etiā vulnerari permittere videtur, secundum Cy. in l. j. C. quæ sit longa consue. facit qd dixi in l. j. C. vnde vi. & vide Ange. & Imo. in l. in suis. de lib. & posth. & quod no. Bal. in l. si quis nō dicā rapere. in prin. de epis. & cleri.

ADDE An si statutū ꝓmittat offendi, permittat etiā occidere. Ang. cōsi. cdxxxvij. Paul. de Cast. consi. xxiij.

¶ Nō pōt opponi. & ista faciūt q; si cū inimico est facta pax, nō repellat a testimonio. de quo ꝙ Inn. in c. cū oporteat. de accu. et ꝓ gl. in c. ꝙ tuas de simo. inverſi. capitales. & no. Inn. in c. cū te. de re iu. & qd no. bal. in l. ꝓscri. C. si contra ius. dixi post bar. in l iij. §. j. ff. de testib.

ADDE An inimicus recōciliatus possit esse testis. Ro. cōsi. clxxxvj.

d ¶ Est cōtra casū. An & qñ videatur legatū ademptū, habet ꝙ Cy. † l. si Fortidianū. C. de leg. ꝙ Bar. in d. l. re coniuncti. circa prin. de lega. iij. & in d. l. nō ad ea. & vide Bart. in l. alūnæ. §. j. j. e. & Imo. in d. l. Iulianus. in fi. & vid Ale. in cōsi. clxix. & in cōsi. clxxi. in v. vol.

e ☞ Nescio aliā. l. j. §. fi. quæ faciat ad ꝓpositū, quā ea quę ē in ti. j. de stip. seru. quā firmiter credo Bart. voluisse adducere. Alexan. Iosæus.

¶ Trāslatio. Stare ei. Et sic ex hoc sentit bar. q; lex magis sequitur naturā vltimę voluntatis quam contractuū. Et ita pōderat Are. in c. sicut. titu. de ꝓb. & in c. fi. de cōst.

¶ Nō intelligatis duplicatū. Et intellectū Ia. de Are. & bar. hic sequitur Paul. de Ca. in l. planè. §. j. de le. j. & ibi etiā Bal. & Ia. de Are. & etiā ita tenet Pe. ibi, licet nō allegeret istum tex. adde Spe. in ti. de testa. §. j. vers. itē pone an instituerit filium.

¶ Plenius distingue. Sequit Paul. de ca. in dicta l. planè. §. si eadem. tamen ille text. in §. primo loquitur quando quantitates erant diuersæ, nimirum ergo &c. per hanc legē & sic non probat dictum. Vnde nisi aliud constet, videtur idem in legato speciei. l. si tibi homo. §. primo. qd ibi Bartol. de legatis primo iuncto §. si eadem tamen pro opinio. Bartol. est casus in l. si à pluribus. §. primo. & ibi latissimè per Dyn. & Bartolum de legatis secundo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Stabil vltimo tũ. facit l. Lucio, §. imputerẽ. ubi not. de le. ñ. & qd no. Bar. in l. ñ. §. fi. de do. prælega.

b ¶ Sed dicam. Et dixi post Imo. in l. planè. §. si eadẽ. de leg. j. per Dyn. & per Bar. latè in d. l. si pluribus. §. j. de lega. ñ.

c ¶ Vtrũ steť. Adde tu q Fran. de Are. in ñ. col. iij. de pba. dicit hoc dictũ Bar. fin. Et per istud dictũ videť reddi dubia decisio Bar. in l. ambitiosa. charta vlti. j. de decr. ab ordi faci. vide ibi & cogita. Ioan. Thi.

d ¶ Legata. Istã legem alle. Bar. in l. ñ. et l. et qa. de iurisd. om. iudi.

e ¶ Nõ pharet. An p instrumẽtũ pheť dñiũ, & idẽ p dationẽ in emphyteusim, adde q̃ dixi post bar. l. titia. de loca. adde Bal. & Imo. in l. cũ tale. §. fi. de cõdi. & demõ. & qd no. Bal. & doc. in l. cũ falsa. C. de iu. & fa. ig. in §. qb⁹. in j. cõsti. Co. p Imo. in l. quidam ita. j. ad Trebel.

f ¶ Cum seruus, hunc tex. allegat not. Bal. in l. iij. C. de lega.

verò ab eodem, & tunc aut in diuersis voluntatibus, aut in eadem. Si in diuersis, aut legatum est simplex, & in dubio videtur velle duplicare legatum, vt l. quinquaginta. de probationi. nisi sint duæ voluntates, quæ loco vnius habentur, vt l. Sempronius. suprà de legatis. ij. Aut legatum est ob vnam & eandem causam: & tunc statur vltimo legato, vt l. libertis quos. in princip. de alimen. & ciba. lega. Si verò relinquitur in eadem voluntate: tunc aut vtrunque legatum continet tantundem, aut non. Primo casu non præsumitur quòd voluerit duplicare, nisi probetur, vt l. planè. §. sed si non corpus. ŝ. de lega. j. Si verò non continet tãtundem: tunc aut secundùm legatum est factum per relationem ad primum, & tunc stabitur vltimo tantùm. Ita potest intelligi hic, & glos. hic posita. Aut secundùm legatum est factum simpliciter: & præsumitur testatorem voluisse duplicare, nisi aliud appareat per verba expressa, vel per dictionẽ taxatiuam, vt l. si ita. ŝ. de lega. j. & l. iij. §. cũ Titio. ŝ. eo. Ita debes intelligere istam materiam. Et ista materia † potest induci ad quæstiones. Apparet quòd mutuaui tibi centũ. Item apparet q̃ postea promisisti centum ex causa mutui, an intelligitur de illis centum mutuatis, an de alijs centum? Et quòd de eisdem cẽtum intelligatur, videtur glos. in l. triplici. j. de verbo. signi. & dixi in l. planè. §. j. ŝ. de lega. j. Et hoc † quando pluries relinquitur quantitas. Sed si species pluries relinquatur, non dico hic, sed dicam in l. Mæuius. §. eum. ŝ. de lega. ñ.

1 *§ ☞ Tacita conditio, quæ uenit ex dispositione testatoris, impedit transmissionem. secus est si uenit ex necessitate: quia non impedit.*

2 *Resolutio conditionalis in contractibus non facit primum contractum conditionalem, sed in ultimis uoluntatibus sic.*

SI legatum. Ad hanc legem oppo. q̃ ademptio conditionalis non impediat transmissionẽ: vt l. si penum. j. quando di. le. ce. Solue vt ibi per Dy. & ibi plenius dixi: quia ibi loquitur de cõditione, quæ extitit in ipso actu
1 moriendi, hic secus. Itẽ oppo. † tacita conditio nõ impedit transmissionem, vt l. cõditiones quæ extrinsecus. j. de cõdi. & demõ. sed hic est cõditio tacita: ergo &c. Sed cõditio tacitia nõ impedit transmissionẽ. Verũ est de ea cõditione, quæ venit ex necessitate. secus si venit ex dispositione testatoris, vt hic, & l. quod pup. j. quando di. le. ce. Itẽ oppo. ŝ. pro emptore. l. ñ. §. si in diẽ. Breui
2 ter † solue, aliud in cõtractibus, aliud in vltimis volũtatibus. Nã in cõtractibus resolutio cõditionalis nõ facit cõditionalẽ primũ cõtractũ, sed in vltimis volũtatibus sic, vt no. in lege cõtraria, sed plenius in l. ij. §. j. de in diem addict. in glos. magna habetis in l. quibus diebus. §. quidam Titio. & conditio. & demonstra.

1 *§ ☞ Dominium in legato quantitatis non transit recta uia in legatarium: tamen statim incipit deberi.*

Q uod si ita legatum. In l. si legatum dimisi. §. qd si ita legatũ. ideo nũc lego. De materia huius §. habuisti. ŝ. eo. l. iij. §. j. hic dicit, si decedat antequã dies legati cedat. Contrà, imò debeat intelligi si decesserit antequã accipiat, sicut in fideicõmisso vniuersali, vt l. q
1 dã ita. j. ad Treb. sed hic † est legatũ quãtitatis, in quo nõ trãsit dominiũ recta via, sicut in fideicõmisso vniuersali. Rñ. licet dñium nõ trãseat recta via, tñ statim incipit deberi: sed in fideicõmisso vniuersali est plus: quia requiritur acceptatio fideicommissarij, & eius factum, ideo quia illud potest continere damnum, sed legatum istud tantummodo lucrum.

1 *§ ☞ Electio in legato generis, an sit legatarij. remissiuè.*

VI hominem. Oppo. ŝ. eo. l. nõ solũ. §. j. rñ. ibi, in legato alternatiuo, hic in le-
1 gato. gñis. Inducit gl. hãc † legẽ ad q̃onẽ q̃ in legato generis est electio legatarij. De qua habetis suprà de legatis primo. l. legato generaliter. & l. hæredes. §. si incerto. ŝ. fami. ercisc ũ.

1 *§ ☞ Verbis testatoris statur in adimendo id, quod ab ipso conceditur.*

2 *Quis admittitur ad probandum contrarium eius quod testator asseruit.*

3 *Statutum si aufert ex causa in eo inserta beneficium alicui, q̃ tali assertioni non statur.*

1 DIui. In adimẽdo † id, quod à testatore conceditur, verbis testatoris statur. h. d. Oppo. de lege iij. §. j. ŝ. ad Sylla. vbi dicto testatoris nõ stať. Sol. Hic testator volebat solũ auferre beneficiũ à se cõcessum: ibi verò volebat pœnã imponere. Itẽ oppo. in auť. vt cũ de ap. co. §. causas. vbi nõ statur dicto testatoris inserẽtis causam exhæredationis, nisi probetur. Sol. Ibi testator volebat auferre filio quod habebat à lege, s. q̃ sibi patri succedat, hic verò volebat auferre quod à seipso te-
2 statore habebat, vt hic. Vlteriùs † quæro quid si libertus vult p bare contrariũ eius quod dixi testator, an debeat sibi prodesse? Crederẽ q̃ sic: quia si testator errans hoc dixit, ita q̃ appareat testatorẽ errore dixisse: puto q̃ ꝑderit sibi: argu. l. vltimæ. ŝ. de hæ-
3 re. instit. Facit l. epistolã. in prin. j. ad Treb. Et ista † teneatis mẽti: quia faciunt ad multa, præcipuè ad statuta, quæ auferunt bene-
c ficia alteri concessa. Vtrum stetur causæ appositę in statuto sine alia probatione, solutionẽ habetis ex prædictis. quod tene mẽti.

1 *☞ Inducta ad diminutionem, non important augmentum.*

2 *Ecclesia contra habẽtem fundum eius in emphyteusim, an agere possit rei uendicatiõe.*

Dominium regulariter non probatur ex contractu emphyteutico.

3 *Instrumentum treugæ probat guerram præcessisse.*

4 *Priuatio habitus an sequatur ad positionem priuationis. remissiuè.*

d 1 EGata. ª Quæ † inducũtur ad diminutionẽ, nõ important augmentum. h. d. De hoc ŝ. de le. j. l. legata inutiliter. & ibi per Dy. inducitur ad plures quæstiones. Et quidam ponunt hic duas. Prima, si ha-
2 bes † fundum in emphytensim ab ecclesia. Modò ecclesia agit rei vendicatione, an ex hoc probetur competere rei vendicatio ecclesiæ? videtur q̃ non: quia instrumentum emphyteusis inducitur. vt ius ecclesiæ diminuatur, nõ vt augeatur. Videte, ista qõ rectè intelligenti habet modicum dubiũ. Nam si quidem ecclesia agit actione personali descendente ex contractu emphyteutico, tunc non potest sibi referri quæstio dñij. in l. si quis conductionis. C. loca. & l. nec creditores. C. de pigno. actio. Sed si ageret rei vendicatione, tunc ex instrumẽto emphyteutico nõ ꝓba-
e retur ª dominiũ regulariter, vt l. ad probationẽ. C. loca. & not. ꝑglo. in simili. in l. ita vt si fur. ŝ. cõmo. Hæc sunt vera; nisi dñs emphyteusim eo animo recepisset, vt trãferret dñium in ecclesiam, secundũ ea quę plenissimè dixi in l. si aliquã rem. j. de acquiren.
3 pos. Secundò Dy. † inducit istam legẽ ad aliud. facta est treuga inter aliquos, vtrũ ex instrumẽto treugę probetur guerrã precessisse, vt sic finita treuga remaneat guerra. Hæc lex facit q̃ nõ: ga treuga fit ad diminutionẽ, nõ ad augmentũ guerræ. Videte, nõ est dubium q̃ ex instrumento treugæ nõ inducitur guerra, sed probatur guerrã precessisse: sicut dicimus de diuortio, vt l. Iulianus. ŝ. de diuor. & in auť. quib. mo. na. effi. legi. §. quoniam. & facit quod no. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. ŝ. de lega. j. De hoc fa
4 cit quod no. dixi in l. decẽ. j. de verbo. obli. Sed vtrum † ad positionem priuationis, sequitur positio habitus, in §. quibus. habuistis in l. iij. §. si quis duobus. ŝ. eo. titu. Non habetis hic alia.

1 *§ ☞ Legatum extinctum alienatione, non restauratur, nisi de nouo probetur.*

f VM seruus. ª Legatum † extinctum alienatione,
1 non restauratur, nisi de nouo probetur. Oppo. de l. rem. j. eo. Sol. Fateor q̃ debet distingui alienauerit sponte, aut necessariò, vt ibi dicitur. Secundò oppo. de manu. testa. l. verum est. Sol. Aliud in relicto libertatis, vt ibi aliud in relicto proprietatis, vt hic. Istud videtur contra tex. in l. iiij. ŝ. eo. vbi cessante causa ademptionis cessat ademptio. Putoq̃ debeamus sic dicere, inimicitiæ, de quibus ibi loquitur, fuerunt causa voluntatis testatoris. Vnde cessantibus inimicitijs præsumitur cessare voluntas adimendi. Sed hæc alienatio non est causa voluntatis ademptionis, sed voluntas præcedit, quæ ostenditur per actum alienationis. Vnde secuta ademptione, non sequitur quòd remaneat voluntas legandi: quia non est eius causa.

1 *§ ☞ Statutum quòd camp sor debeat cancellare rationes, de quibus plenariè fuit satisfactum, uerificatur in eo qui scribit sibi satisfactum.*

Idem est scribere sibi satisfactum & cancellare.

NIhil interest. Hæc lex facit ad quæstio. de statuto camporum qui habent statutum
1 † q̃ ipsi tenentur cancellare rationes, de quibus fuit plenariè satisfactum. Modò quidam non cancellauit, sed dixit, Satisfactũ est mihi

est mihi de omnibus integrè. Certè idem est hoc dicere, seu scribere. quod cancellare: arg. huius legis. Non sunt hic alia.

a **Nihil probet.** * Glo. oppo. de l. vbi repugnantia. de regu. iur. & glo. soluit optimè.

Alienatio uoluntaria omnino extinguit legatum præcedens: & quando extinguatur. nume. 6.

Liberalis in necessitatibus nemo existit, & qualiter intelligatur. & nume. 4.

Donus ex necessitate, dicitur impropriè donare.

Legatum ex quibus alienationibus reuocetur.

Legatum an reuocetur ex alienatione facta causa fœnerandi.

Legatum sum li non uidetur reuocatum, licet alienauerit usumfructum.

Pars rei alienata pro ea parte uidetur legatum reuocatum.

Legatum non censetur reuocatum ex pignoratione, nisi sit pignoratu pro tanto, quòd non sit spes luitionis. nume. 11.

Donatio facta uxori, reuocatur per pignorationem, non tamen per obligationem generalem omnium bonorum. nume. 10.

b **Rem legatam.** 1 † Alienatio voluntaria oĩno extinguit legatum præcedens. hoc dicit. Nota. tex. ibi, hæc enim distinctio, &c. Dicitur hic, nemo in necessitatibus liberalis existat. & gl. exponit: nemo, q̃ dat ex necessitate, dicitur donare. Contra, imò † quandoq; quis donat ex necessitate: vt ſ. de tuto. & ra. dis. l. j. §. j. & l. cùm plures. §. pen. & fi. ſ. de admi. tut. & l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi oliuam. ſ. ad l. Aquil. Dicit glo. ibi non dicitur donatio propriè, ſed impropriè. & bene dicit, vt plenè dixi in l. j. de dona. Sed quæro' vtrum per iſtã donationem impropriam, de qua loquuntur leges, contrariè reuocetur legatum? Reſpon. non: quia ex neceſsitate fit: ergo non reuocatur, vt hac l. cũ ſi. Tñ † aduerte tres caſus. Qñq; donatio fit ex præcedenti liberalitate, & tunc loquitur lex iſta. Qñq; donationem præcedit neceſsitas, tunc lex iſta non procederet. & eſt caſus in l. j. §. j. ſ. de tu. & ra. diſ. & l. cùm plures. §. cùm tutor. de admi. tuto. Qñq; non præcedit neceſsitas, neq; liberalitas, ſed quædam malitia, vt in caſu l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi oliuam. & tũc putarem q̃ hæc lex habeat locum: quia ſufficit q̃ ex neceſsitate non fiat. Secundo modo intelliguntur † iſta verba poſita in fi. Nemo enim in neceſsitatibus liberalis, &c. id eſt, nemo, qui eſt in neceſsitate, liberalis exiſtit. Contra iſtam expoſitionẽ videtur l. ſi ego. ſ. ſi cer. pe. Iſta expoſitio non eſt vera: quia etiã indigens poteſt liberalis exiſtere. Tertio modo exponitur vt in gloſ. ſed tene primam. Dicitur hic, ſi ex neceſsitate alienat, q̃ legatũ non reuocatur. Sed quid † ſi aliquis alienat titulo non lucratiuo: ex voluntate tñ, vt cauſa fœnerandi, an videtur vendere ex voluntate vel neceſsitate? Glo. q̃ ex neceſsitate, vt l. ſeruum quoq;. §. fi. ſ. de procu. vbi verbũ ex neceſsitate, accipitur. id eſt, titulo nõ lucratiuo. Puto contrariũ: quia hic accipitur ex neceſsitate, ſcilicet rei familiaris, vt hic, & ſ. de leg. iij. l. fideicõmiſſum. §. ſi rẽ. & Inſti. de leg. §. ſi rem. ſed in lege cõtraria aliter ſumitur. Oppo. j. eo. l. pater. inter filios. † ſol. ibi fuit relictũ certę quãtitatis, hic ſpeciei. Et ideo vt liqueat iſta materia, ſic diſtingue: aut legatur quãtitas, aut ſpecies, aut ſpecies & quantitas: hoc eſt, pretiũ illius ſpeciei, aut legatur aliquod ius. Primo caſu dic vt dicã j. eo. l. pater. Secundo caſu, aut iſta ſpecies alienatur ab hærede, & legatũ nõ extinguitur, vt l. ſeruũ filij. §. ſi pocula. ſ. de lega. j. ſecundũ intellectũ glo. Aut alienatur à teſtatore, & tũc aut fuit legatũ ſub cõditione, qui meus erit, vel ſi meus erit, & tũc reuocatur indiſtinctè, vt l. Quintus. aliàs, ſcribit. in fi. ſ. de auro & argẽ. le. niſi aliud loco eius redimatur, vt l. filiæ. §. j. j. de cõdi. & demõ. Aut legatũ fuit factũ ſimpliciter, & tunc aut alienatio fit per diſſolutionem ſpeciei, vel translationẽ ad aliã ſpeciẽ, & reuocatur indiſtinctè, vt l. Seia. de auro & argẽ. leg. quaſi res deſinat extare, vt ibi. Aut alienatio fit remanẽte in eſſe ſuo, & tunc aut fit ex volũtate, aut ex neceſsitate, vt hic, & l. fideicõmiſſa. §. ſi rem. & Inſti. de leg. §. ſi rem. Si verò legatur ſpecies & quãtitas, hoc eſt, pretiũ rei, tunc nõ reuocatur venditione legatũ. l. Lucius. ſ. de leg. iij. Sed ſi alienatio fieret alio modo, puta per dationẽ inſolutũ vel per permutationẽ, tunc eſt maius dubium: tñ dicerem idem ex illo capite, quo pretiũ eſt relictũ: quia ſemper pretium peti poſſet, ſicut ſi relinqueretur res aliena, vel pretiũ rei alienæ, vt l. nõ dubium. ſ. de leg. iij. Si verò relinquitur ius, id eſt nomẽ, dic vt in tex. l. fideic. §. ſi rẽ. ſ. de le. iij. Quęro, hic dicit de alienatione totius. † Sed qd ſi alienauerit vſumfructũ tñ, an reuocaſſe videtur? Glo. q̃ nõ, in l. iij. C. de le. pbat in l. ij. de cõd. inſt. Sed † qd ſi alienauit partẽ rei? Certè pro illa parte extinguit legatũ, ſecũdũ præcedentẽ diſtinctionem: vt l. ſi ex toto. ſ. de leg. j. & Inſtit. de lega. §. ſi rẽ. Sed † quid ſi pignorauit? R̃ñ. non videt reuocari: vt Inſti. de lega. §. ſi rẽ. circa mediũ. & l. iij. C. de leg. ſecus in donatione facta vxori, quæ per pignorationem videtur reuocari: vt not. C. de leg. in d. l. iij. & l. fi. §. pe. j. de dona. quod no. quia ſi reuocatur: ergo non confirmatur morte. † Sed an hoc habeat locũ in obligatione generali, ſi aliquis donat vxori aliquid, & poſtea obligat omnia bona ſua, an per iſtã generalem obligationẽ videtur reuocata donatio? Puto q̃ non: quia non videtur ea mẽte obligatum vt reuocetur donatio: vt l. cum hic ſtatus. §. ſi maritus. de dona. inter vi. & vxo. & quia obligatio generalis nõ afficit ita rẽ ſicut ſpecialis quo ad hoc: arg. l. eſt differentia. ſ. in quib. cau. pig. taci. contraha. Et præ dicta † omnia intelligo vera, niſi res eſſet obligata pro tanto, quod non eſt veriſimile debitorem debere lucere: tunc enim habere tur loco alienationis: vt l. antepe. in prin. ſ. de leg. iij. & l. legata. in fi. ſ. de ſupel. lega.

1 *Legatum ſimpliciter ademptum, remanet apud hæredẽ cum ſuo onere.*

2 *Legatum ſi transfertur, transfertur cum ſuo onere.*

Iadimendo. 1 Legatum † adẽptũ ſimpliciter, remanet apud hæredem cũ ſuo onere. h. d. Dicit hic, ſi reuocare noluit. quid in dubio? Reſpon. 2 videtur nolle reuocare. Et ſic † quãdo legatum trãſfertur in aliũ, transfert cũ ſuo onere[g]. Ita qñ ſimpliciter adimitur, remanet apud hęredẽ cũ onere ſuo: vt hic, & l. Caio. ſ. de ali. & cib. leg. Opp. j. eo. l. ſi tibi. Sol. ibi in eadẽ perſona: hic in diuerſis. Opp. ſ. de ali. leg. l Stichus. §. Titia. Sol. ibi fideicõmiſſum ab ipſo principio videt limitatũ ſecundùm qualitatem precedentis legati: hic verò fuit ſimpliciter relictum. quod not.

1 *Inutilis translatio permit legatum.*

2 *Per ſequentem contractum inutilem à primo non recedit ſecus in ultimis uoluntatibus.*

h **Si inutilis** † translatio perimit legatum[h]. h. d. Opp. de c. nõ præſtat. de reg. iur. li. vj. Dic vt ibi per Dy. 2 Opp. † de l. j. j. de do. & l. ſi id quod. de re ſcin. ven. vbi per ſequentẽ cõtractũ inutilẽ à primo non recedit. Sol. Aliud in cõtractibus: quia pendẽt ex voluntate duorum: aliud in vltimis volũtatibus: vt hic, & l. planè. in prin. ſ. de leg. j. Opp. de l. legata. in fi. ſ. eo. vbi ademptio inutilis nõ vitiat legatum. Sol. lex noſtra loquitur de translatiõe inutili, quę in ſe habet vtilem ademptionẽ. Vnde non eſt verum q̃ ademptio ſit inutilis, imò vtilis: ſed ibi ademptio in ſeipſa inutilis erat ratione rei ademptæ, vel incertitudinis perſonarum.

Legatum. Legatũ filio vel ſeruo nõ poteſt adimi à patre vel domino. h. d. Op. de l. legatũ. in prima charta. ſ. de leg. j. & de l. j. §. per ſeruũ. de ſucceſſo. edict. Reſpond. hic loquitur in ademptione: contraria loquuntur in repudia-

---

a ¶ Nihil prohibet. Adde quod notũ in l. emptor. §. Lucius. in fi. de pactis.

b ¶ POMATES. ¶ Rẽ legatã. in prin. Ad iſta legẽ vide Alex. ſ. l. ſeruũ filiũ. §. j. ff. de leg. j. & cõſi. xxxj. ſ. viti. col. i ij. vol. Bar. cõſi. xxv. al's xxvij. ſ ij. dub.

c ¶ Sed quæro. Et limitã qñ rẽ legatã vẽdidit, nec tradidit nec; ptũ acceptit; tũc per iſtã ſolã vẽditionẽ nõ vr reuocatũ legatũ. Caſus eſt aureus in l. prædia. §. liberto. ff. de fun. inſtr. Secũdò qñ hęredi datur poteſtatẽ vẽdẽdi rẽ. l. poſtęa. §. fi. vt le. no. caue. Tertiò qñ legauit rẽ vel æſtimationẽ. l. Lucius. de leg. iij. Andre. Barba. ¶ Sed tene primã. Et ita cõſului ego Alex. & eſt tex. q̃ loquit in vẽditiõe in l. ſcribit. & ibi Bar. de aur. & argẽ. leg. I ver. ſed qd ſi alienauit. & pbare vr tex. ibi, & ibi gl. j. & ibi Bar. l. fideicõmiſſa. §. ſi rẽ. de le. iij. & gl. l §. ſi rẽ. Inſti. de leg. licet ibi tex. contra. & l. l. iij. C. de leg. Sed cui incũbit onus probãdi, an ex neceſſitate, vel ex volũtate, etiã qñ titulo oneroſo alienauit. dico q̃ hęredi cui ſemper incũbit onus pbãdi mutationẽ volũtatis. d. §. ſi rẽ. & l. eſt q. de pbꝫ. & l. Lucius, la j. de leg. ij. & gl. l d. §. ſi rẽ. Inſti de leg. Et adde q̃ qñ res alienat neceſſitate vrgẽte. & ſic qñ nõ ẽ reuocatũ legatũ, agit ad rẽ nõ ad ptiũ. l. Lucius, la j. de leg ij. & ibi gl. & Bar. & circa hãc materiã vide Bal. ſ. l. iij. C. de lega. & ibi Iac. Butr. q̃ ponit qñ alienatio præſumit ex cã neceſſaria, & qñ ex volũtaria, ſed ipſe dicit ide qd gl. hic quã reprobat Bar. hic. & de materia hẽ plenè p Imo. ſ e filiꝰ. d teſt.

¶ Facta vxori. Vide l. ſi maritꝰ. la ij. C. de dona. inter virũ. & no. p Cy. ſ d. l. iij. C. de lega. Et ad id qd dicit hic Bar. de obligatione generali, add Bal. idẽ dicẽtẽ in l. ſi nõ vetũ. C. de do. inter virũ. vbi etiã idẽ dicit ſ tacita hypotheca, p illũ tex. Quid in donatione cã mortis, vide per Dy. Bal. & Imo. in l. Stichum. q̃ meus erit. de lega. ij.

¶ Sed an. An aũt põt fieri obligatio, an donatio: & vide ſingu. caſum ſ l. de rebꝰ. C. de don. ant. nup. licet fallat ſ l. j. C. de iu. fiſ. lib. x. & idẽ ſ cã pia, vt voluit Ro. ſ d. auẽ. ſimiliter. And. Barb.

g ¶ Suo onere. Fallit ni ſi hęres idẽq; legatarius fuiſſet occaſione legati grauat' ad aliquid dãdũ cohęredi, gratia cœquationis: quia tũc adẽptũ pro legato vr adẽptũ grauamẽ. l. Pãphilo. ſ ſ. de le. iij. facit l. alteri. ſ. e.

h ¶ Perimit legatũ. Cõcordat tex. vbi Bar. ſ l. fundũ. §. minor. ff. de fun. inſtru.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Quæſitũ erat. Reuocabile, ſecm glo. in l. ſi q⁹ ita hẽdi. de cõdi. inſti. Et hæc rõ Bar. eſt bõa, & eam tenet Imo. in d. l. legatũ. licet Bar. mentionem non faciat.

b ¶Oppo. C. Qũo autẽ intelligaſ, & an in min⁹ ſolẽni volũtate legata adẽpta dicantur, vide Bar. ĩ l. ſi ure. in prin. de le. iij. & vide gloſ. & doct. in materia hui⁹ legis in l. fidei. C. de fidei. & tangit Imo. in l. ſi ita ſcriptum. de lega. j.

c ¶Pr̃. Hũc tex. alleg. Bal. ĩ l. filia. in iiij. q. C. de leg. & vide Ange. in l. ſeruũ filij. §. ſi idẽ ſeru⁹. de leg. j. & hic vr̃ caſus expreſſus pro dicto Bar. in rub. C. de ver. ſigni.

d ¶Alteri. tene menti iſtũ tex. qa eſt no. & adde l. Pãphilo. §. fi. de le. iij. Et ad hãc l. vide Bal. ĩ l. in teſtõ. ĩ fi vl. col. C. de te. mil.

e ¶Confirmari. Vide Bal. in l. ſi ita. §. regula. ẽ. de li. & poſth. in l. ſi vn⁹. §. pact⁹. in iij. col. de pac. vid̃ Ang. in d. §. regula. & in l. ſed & ſi in cõditiõe. §. ſi. de hære. inſtitu.

f ¶Et l. Caio. Et ibi vide Barto. intrantẽ ad qõ. quam ſigna.

tione. Ratio: quia repudiatio fit poſtquam ceſsit dies legati. Iam enim patri vel domino quæſitũ erat: " & ideo repudiare poteſt. Sed ademptio fit viuo teſtatore, & ſic ante diem legati cedentem: & ideo non poteſt adimi à patre vel à domino: quia eis non erat datum. a

☞ *Inſtitutus an repellatur ab inſtitutione propter graues inimicitias cùm teſtatore ortas.*

1 EX parte. Inimicitiæ ſuperuenientes, & teſtamentum imperfectum, & hæredis inſtitutionem non vitiant, ſed legatum. hoc dicit. Oppo. C. b de his qui. vt indi. l. hæreditas. & j. de his quib. vt indi. l. cùm quidam. Solu. Dicunt quidam q⁹ actiones hereditariæ nõ denegantur ei ipſo iure, ſed per ſententiam ſic, vt hic. Veritas eſt q⁹ ibi teſtator appellauit hæredes indignos: ideo applicatur fiſco. Sed hic indignos non appellauit, ſed cœpit facere aliud teſtamentum, quod non perfecit. Quærit gloſ. quæ ſit ratio diuerſitatis inter hæredem & legatarium. dic vt in ea: quam no. Quæro, vtrum propter † cauſas inimicitiæ tantùm poſsit quis ab inſtitutione repelli. Et videtur q⁹ non, per hanc legem. hoc non videtur verum, ſi hæres inſtitutus præbuerit cauſas inimicitiæ: vt quia occidit filium teſtatoris, vel fecit ſibi aliquod grauiſsimum: vt in authen. ſi captiui. C. de epiſco. & cleri. & authen. liberi furioſi. C. de epiſcopa. audien. Sed ſi teſtator vel extraneus dedit cauſas inimicitiæ, non ipſe inſtiturus: tunc habet locum iſta lex quia non repellitur ab hæreditate. b

PAter. Si ex pecunia legata per teſtatorem aliquid emitur, legatum nõ extinguitur: ſed ex re empta præſtatur. hoc dicit. Oppo. q⁹ alienatione extinguatur: vt ſ. eo. rem legatam. Solu. Licet hic alienauit pecuniam, tamen rem emptam retinuit in patrimonio. Oppo. contra hoc ſ. de auro & argen. l. Seia. vbi extinguitur legatum, licet res retineatur in patrimonio. Solu. ibi fuit legata ſpecies, hic quantitas in genere. quod legatum quantitatis, licet non fuerit genus generaliſsimũ, tñ nõ ita de facili extinguiť, ſicut legatũ ſpeciei. In glo. dũ dicit, dic vt ibi. Ibi dicit q⁹ ibi præceſsit inſtitutio æqualis, vel ex certis rebus. qd' idem eſt: vt l. ex facto. de hæ. inſt. Dy.

LEgatum. Legatum videtur transferri cum conditionibus ſuis, niſi conditio perſonæ cohæret. hoc dicit. concordat l. Caio. in principio. ſupra de alimen. lega.

c PAter. c Per donationem inutilem inducitur legati ademptio. hoc dicit. Oppo. quando præcedit legatum generis, tunc legatum inutile ſpeciei non derogat generi: vt l. fi. §. fi. ſ. de auro & argen. lega. Solu. Ibi fuit legatum adiecto ſigno vniuerſali: ſed hic fuit indefinitum. Dixit enim hortos inſtructos. Vel dic, aliud in donatione inutili: aliud in legato. Ratio eſt: quia ſecundùm propoſitum teſtatoris in vita eius res exit de bonis, vt ſ. de lega. ij. l. ſequens quæſtio. & ſic in aliquo eſt maioris potentiæ quàm legatum, vt ibi euidenter apparet. Dicam in l. quæſitum. §. penul. de fundo inſtru.

1 ☞ *Prælegatum factum uni hæredum ex cauſa, ſi adimatur, uidetur ademptum aliud prælegatum alteri hæredi factum ex eadem cauſa.*

d ALteri. d Per ademptionem prælegati vni ex hæredibus facti cauſa ademptionis, prælegatũ alteri ſactum intelligitur reuocatum. hoc dicit. No. † q⁹ ſi teſtator vni hæredum aliquid prælegat, & per illã cãm alij cohæredi prælegat aliquid, ſi adimit prælegatũ vni intelligiť ademptũ prælegatũ alteri: licet expreſsè nõ ſit dictũ. 1

1 ☞ *Legatum libertatis uidetur extinctum ſeruo alienato, non aũt legatum alterius rei.*

SI ſeruo. Alienato ſeruo expreſſa libertatis adẽptio legati ſibi iniuncti tacitã reuocationẽ induc. ſecus ſi adimať ipſo manumiſſo. h. d. In tex. ibi, inuti- liter adimať. dic, i. adimi videať, inſpecto præſenti tpe. Ibi, peruẽturũ. dic, imò vitiať, cũ reperiať relictũ ſeruo ꝓprio ſine libertate: vt l. ſeruis. C. de leg. Nec ob. q⁹ dicit, adẽptionẽ, nõ valuiſſe imò valet, vt ſequiť: & meritò, &c. Ibi, adẽptio. dic, ſ. libertatis, & per conſequens legari libertas dicitur, quæ per redemptionem poſtea factam confirmatur, vt l. verum. de manu. teſta. Quæro de ratione dubitandi in hac lege. glo. ſecunda magna dicit: quia alienatione extinctum erat legatum libertatis, & alterius rei. Vn de quia adimit poſtea libertatem tantùm videtur confirmaſſe legatum alterius rei. Ita dicit glo. quæ inci. ſ. libertatis. & dic ſecundùm Pe. Ri. &c. Et ſic hæc † glo. habuit pro cõſtanti, q⁹ ſerui alienatione extinguatur legatum libertatis ſibi factum, & legatum alterius rei. Et hoc etiam expreſsius dicit glo. j. ibi, tacitè reuocata. In eo quod gl. dicit q⁹ alienatione reuocatur libertas, dicit verum, per §. quod ſi alienatus. quem alle. Sed in eo quod dicit, q⁹ reuocatur legatum. dicit malè, & contra l. ſi in diem. §. fi. j. de cõdi. & demon. & l. Iulianus noſter. eo. ti. Ita dicit Iac. de Are. in l. qui filio. §. ſi quis ſeruum. ſ. de hære. inſti. Ratio ergo dubitandi fuit hic: cùm libertas videatur adempta alienatione: ergo noua ademptio nil operabatur. Ad quod iuriſconſultus reſpõdet: qa ademptio valet cũ redimi poſsit: & per conſequens reperitur legatum factum ſeruo proprio ſine libertate: & ſic non valet, ſecũ dùm Iac. de Are. & omnes. Oppo. ſ. eo. l. cũ ſeruus. vbi redemptione non cõfirmatur legatum. ſol. Aliud in aliis legatis, aliud in libertatibus: vt ibi no. & l. verum. de manu. teſta. Item oppe. & videtur q⁹ finis huius legis principio contradicat: quia in fine ademptio nil operatur: in prin. ſic. Quidam dicunt q⁹ finis contigat principium. Hoc non eſt verum: quia in fine nullo modo valet ademptio: quia liber erat. Et ſi dicis: poteſt iterũ effici ſeruus & ſic poteſt iterum redimi. non eſt bene dictum: quia caſum ad uerſam q⁹ fortunam, &c. vt l. inter ſtipulantẽ. §. ſacram. j. de ver. ob. Sed cõtra hoc dictum oppo. q⁹ in libertate ſpectetur aduerſa fortuna liberi hominis, vt l. generaliter. §. ſi libero homini. de fideic. lib. ſol. In fauorem libertatis, vt valeat datio, bene ſpectamus caſum, ſed in odiũ libertatis, vt valeat ademptio, nõ. & ſic loquitur hic. Et ſic eſt dare caſum, in quo valet datio: & nõ valet ademptio. Oppo. de l. ſi ita. §. regula. de li. & poſth. vbi nõ põt adimi hæreditas ſine libertate, & ecõuerſo: hic non põt adimi libertas ſine legato: ergo &c. Solu. Aliud in hæreditate, vt ibi, qñ ſeruus eſt ſolus hæres inſtitutus. Rõ eſt: quia nõ eſt hæres, cuius e aditiõe ademptio cõfirmari⁹ poſsit, & à ſeipſo adimi nõ põt: hic verò loquitur in legato & in libertate, & ſic vnius aditione põt legatũ confirmari: argu. l. ſed & ſi in cõditione. §. fi. ſ. de hæ. inſti.

SI ſeruus. Opp. q⁹ iſta ademptio nil valeat: quia alienato ſeruo eſt extinctũ legatũ, vt ſ. l. pro. ergo nõ debet adimi. ſol. Si habetis in litera, ſi reddiderit rit. Iuriſcõſultus rñdet ſic. Legatũ extinguiť ope exceptionis, & ideo hærede ſoluẽte nõ haberet repetitionẽ: põt ergo legatũ valere illo reſpectu, ſi hæres ſoluerit. Et ideo illo reſpectu põt valere ademptio. quo reſpectu põt valere legatũ. Iſtud dictũ glo. nõ videťverũ: quia tutus exceptione doli põt repetere, qñ dolus nõ fuit adhibitus in ipſa obligatiõe cõtrahẽda, vt no. in l. qui exceptionẽ. de cõd. inde. & l. qui ſe debere. in prin. de cõd. ob cau. Et ideo idẽ iuris eſt in ademptione facta, qd' eſt in ademptione nõ facta. nõ eſt bona iſta lec. Alij exponũt, ſi redit hic ſeruus ad dominũ, redit per ademptionẽ. & qd' dicit q⁹ legatũ põt ꝓcedere: verũ eſt, niſi noua oſtẽdať volũtas, per l. cũ ſeruus. & ideo põt valere ex noua volũtate. alij habẽt in litera, ſi redimať. & tũc dic vt dixi: qa ſi noua volũtas, ꝓpter illã nouã volũtatẽ eẽt receſſum ab adẽptione prima, vt ſ. e. l. iiij. & ſic iſta lec. nil ad ꝓpoſitũ. qua re dic q⁹ alienato ſeruo legato legatũ nõ eſt extinctũ, per l. Iulianus. noſter. j. de condi. & demõ. & l. qui filio. §. ſi qs ſeruũ. de hæ. inſti. & qd' hic dicit, legatũ poteſt valere ſi redimatur. ſubaudi, maximè: quia etiam ſi non redimatur legatum, non poteſt valere ademptio. Et hæc eſt vera lectu. & ita intelligit Iaco. de Are.

Seruo legato. Nota tex. ibi, nouus enim homo, &c. Contra hanc oppo. de l. ſi chorus. §. fin. de lega. iij. Breuiter ibi præferebatur noua voluntas, hic ſecus.

f SI tibi. Translatio legati facta de vno in eundẽ, nõ videť fieri cũ onere. h. d. Op. ſ. eo. l. legatũ. in prin. & l. Caio. f in prin. de ali. leg. Sol. Ibi fuit facta trãslatio in aliã perſonã: hic in eandem. Et ideo nil poſſet operari

Universidad de Deusto

operari,niſi operetur fideicõmiſsi adẽptionẽ. Pro quo facit l. fi. ſ.de vulg.& pup.Opp.ſ.de cõdi.inſti.l.cũ ſeruus.j.de condi. & demon.l.auia.circa princip.Sol.Hic loquitur de onere impoſito in eodem legato,ibi vero loquitur de onere impoſito inſtitutioni,an videatur repetitum in legato.

1 ☞ *Translatio legati quando fiat cum onere ſuo.*

ALumnæ. Si fideicõmiſſum ab vno in aliũ trãſfertur cũ onere ſpeciali, onus primo inũctũ in perſona ſecũdi,in quẽ trãſſerẽ,in onere ſpãli nõ vr repetitũ.h.d.Opp. ꝙ legatũ videatur trãslatũ cũ onere ſuo.vt l.legatũ.ſ.eo.& l.Caio.in prĩ. de ali.le.Sol. Illud verũ,niſi nouũ onus ſit appoſitũ in ꝑſona eius,ĩ quẽ fit trãslatio

1 Pro qua facit l.licet.ſ.de le.j.Vt†ergo iſtud liqueat, breuiter diſtĩgue:aut trãslatio legati fctã ĩ eũdẽ,aut in aliũ. Primo caſu, nõ vr repetitũ onus:vt l.ſi tibi.Scõo caſu,qñ in aliũ:tũc aut eſt nouũ onus ei inũctũ:& nõ vr repetitũ onus primi,vt hic. Aut ſibi nõ eſt nouũ onus iniũctũ:et ſic aut onus ĩiũctũ ꝑmo cohęredebat ꝑſonę,aut nõ:vt l.legatũ.in prĩ.ſ.eo.l.Caio.ſ.de ali.& ciba. lega.

Titia. Si de rebus ſpãliter legatis & ſub gñali noie cõfirmatis vna alteri legeẽ,in totũ vr eſſe legata, & legatario primo adẽpta.h.d.Opp.ꝙ ambo debeãt cõcurrere ĩ iſto fũdo,niſi aliud appareret:vt l.ſi pluribus.ĩ prĩ.ſ.de leg.j.& no.in l.ſicut. ſ.e.Sol.Si tenemus opi.Dy.ibi poſitã,ꝙ ibi legatũ ſerui fuerit factũ cũ cõemoratiõe primi:tũc ꝓcederet clarè.ſed ibi iſtã opi. reꝓbaui.quare dico ꝙ l.ſi pluribus loqr qñ duobus legat eadẽ ſpecies.hic qñ vni genus,alĩ ſpecies,& ſic ꝑ ſpeciẽ derogatur genęri.Et ſi opponis ꝙ hic ſpecies fuerũt ſpecialiter legatæ, vt patet in prin.§.Reſpõdeo,ꝙ fuerunt generaliter confirmatæ.vnde illud genus inſpicitur cum generi per ſpeciem ſit derogatum.

1 ☞ *Legatum videtur ademptum per redemptionẽ oneris adiecti in uim modi.*

2 *Onus adiectum in uim fideicommiſſi ſi admittur admittur legatum.*

2. Seia. Per†adẽptionẽ onerĩs adiecti in vim modi, etiã legatũ videt adẽpiũ.h.d.Op.j.de cõdi.& demõ.l.ſi qs ſeruum. Sol.Dicũt qdã ꝙ ibi ſpãle libertatis fauore.Vel aliter. Ibi onus inũctũ ſeruo,ipſi ſeruo fuit adẽptũ: hic aũt fuit alteri impoſitũ Iſta ſol.nõ eſt vera per l.pxi.§.matri.vbi ſi onus ſimpler admr, vr adẽptũ legatũ. Quare gl.ĩ l.cõtraria ſoluit.No.ꝙ ibi fuit onus adiectũ in vim cõditiõis:hic in vim modi.ꝙ no.Ratio eſt: quia qñ onus eſt impoſitũ in vim modi,ſunt duæ obligatiões correlatiuæ:qa hæres obligat ad dãdũ,&legatarius obligat ad implẽdũ modũ:vt l.fi.de his q̃ ſub mõ.Et natura obligationũ correlatiuarũ eſt,vt vna ſublata videat ſublata alia: vt l.fi.de accep.& l.cũ emptor.de reſcin.vẽ.Sed qñ onus apponitur in vim cõditionis, non poſſunt dici obligationes correlatiuæ: quia id, quod eſt in conditione,non poteſt dici eſſe in obligatione:vt l.ſi quis ſub cõditione.ſi quis omiſ.cau.teſt.nec legatũ eſt in obligatione ante conditionis euẽtũ:vt l.cedere diẽ.de ver.ſig.& hæc eſt vera ſol. quã tenet Pe.C.de cõdi.inſer.l.pe.in fi.q.†Quæro,qd ſi onusſit adiectũ ꝑ modũ fideicõmiſsi?Rñ.idẽ qđ qñ eſt adiectũ invĩ modi:qa reſultat correlatiua obligatio,vt videbitis.j.l.pxi.§. matri.

Qui filias. Quãtũ ad res reformatas,videt teſtõr volũtatem mutare,non quantum ad alias.hoc.d. In gl.ſic.C.&c.in fi.Tu dic ꝙ illud ideo, quia vltimũ legatũ nil operatur,niſi primũ intellígat reuocatũ. Item opp.gl.de.l. hæredes.§.ſi quid.ſ.de teſt.Gl.ſoluit,& nõ bñ:qa ponit ſolũ diuerſitatem caſuũ, quare dicit Dy. hic res aſsignata ex cã diuiſionis vr capi tanq̃ prælegata, & prælegata poteſt in codicillis mutari: meritò &c.in lege contraria volebat ſine ſolennitate mutare. Itẽ opp.extra gl.ſ.proxi.§.vbi cõtingit mutatio circa aliud, q̃ circa res reformatas:qa reformatio fuit facta circa onus: & contingit reformatio circa legatũ.Sol. Id operatur ibi natura obligationũ reſpectiuarũ ſeu correlatiuarũ,vt ibi dixi.Ita ẽt dices in propoſito.Si eñ ea tñ,q̃ vni ex cã ꝑlegati dederat:ademit,& de alijs nil dixerit:videt à toto receſſum.Sed hic reformauit diuiſionem in quibuſdam rebus in vtriuſq; perſona,in quibuſdã omiſit,&c.

1 ☞ *Subſtitutio facta in legato uel hæreditate cauſa certæ infirmitatis,ſi teſtator liberatur ex illa,& moriatur ex altera,euaneſcit ſubſtitutio.*

Cumpoſt. Translatio legati facta occaſione mortis ſperatæ exiſtẽte infirmitate,ita demũ habet effectũ,ſi ex eadẽ infirmitate legatarius moriat:non ſi ex alia.hoc.d.

b Nota ꝙ ſi fiat†ſubſtõ in legato,vel hęreditate, cõtẽplatione cer

1 tæ infirmitatis,ꝙ eo liberato ex illa,& mortuo ex alia, legatum vl hĩditas nõ debeẽ ſubſtituto.ꝙ ẽ notãdũ.

a 1 ☞ *Memor præſumitur homo eorum quæ ſam ſcuit.*

Filio. Si ſeruus legatus trãsferat iſtũ dũ.vt ibi ꝓpetuò ſit: legatũ de eo fctm̃ vr extinctũ.hoc dicit.Opp.quia filio fuit relictum legatum generis, & vxori ſpeciei:ergo generi per ſpeciem derogatur: vt l.vxorem.§.codicillis.&.§.fœliciſsimo. ſ.de leg.iij.Sol.Hic iſtum ſeruum poſt legatum factum tranſtulit in fundum,& fecit eſſe de illo genere,per qđ à legato ſpeciei

1 videtur recedere.Nota† quòd quis præſu-

c mitur memor eorum,quæ ſam ſciuit Concordat glo.in l.qui fundum.§.ſeruus.j.pro emp.Glo.dicit contrariũ in l.ex conſenſu. § fin.j.de appel.

1 ☞ *Fideicommiſſum ſi eſt ademptum ex diſpoſitione teſtatoris expreſſa,legatum non remanet penes grauatum, ſed uidetur ademptum.*

2 *Mulier non poteſt eſſe executrix in teſtamento.*

1 Matri. Si fideicommiſſum† eſt adem-

d ptum ex diſpoſitione teſtatoris expreſſa,legatum non remanet penes grauatum,ſed videtur ademptum.h.d.Oppo. de l.pecuniæ.ſ.de ali.& cib.leg.& l.j.§.pro ſecundo.C.de cad.tol. Solu.In contrarijs fit legatum inutile morte fideicommiſſarij, vel alio caſu:hic verò pœtentia teſtatoris. Vnde ſicut eum pœnitet de onere:ita videtur pœnitere de legato:vt ſ.l.proxi.§.Seia. Hanc ſolu.tenet Pet.& Cy.in d.§.pro ſecũdo.in ſecunda oppoſitione. Alĩ ſoluũt qđ hic mater erat electa vt miniſtra:ideo apudeam nõ debet manere cõmodum:ſed in cõtrarijs fuit electa vt legataria,ſeu fideicõ miſſaria.Hæc ſol.non eſt vera:quia hic non fuit electa vt nuda miniſtra,cũ verba diſpoſitionis fuerint ad matrẽ directa,vt dixi

2 in d.l.pecuniæ.Tñ ex hac ſol,†not.ꝙ mulier poteſt eſſe executrix teſtĩ.dixi in l.à filio.de ali.le.Quæro,vtrũ alĩ duo fundi,in qbus nõ fuit onus iiunctũ,debeãt apud matrẽ remanere.Gl. vr velle ꝙ ſic.In contrarium videtur ſ.l.proxi §.Seia.Sed ſolue ꝙ ibi in mente teſtatoris erat dubium,vtrum onus adiectum occuparet totum legatum vel nõ.Vnde adimendo onus,videt à toto recedere.hic vero voluit expreſsè,ꝙ onus non occuparet totum relictum.Itẽ opp.de l.ſi adimendo.ſ.eo.vbi adempto legato,nõ videtur adimi onus.Sol.ibi eſt caſus econuerſo.Vnde adempto legato non videtur adimi onus legato iniunctum: ſed adempto onere,videtur ademptum legatum.Ratio diuerſitatis eſt:quia fideicommiſſum eſt cauſa finalis,quare legatum fuerat relictũ: vt l.Titio.circa prin.de condi.& dem.& j.de dona.l.ij.in fi.vnde adempto fideicommiſſo videtur ademptũ legatũ:quia ceſſante cauſa finalis relinquendi fideicommiſſum,ſed eſt magis cauſa impulſiua.Vnde adempto legato,nõ vr adeptũ fideicõmiſſum.

1 ☞ *Inimicus capitalis dicitur,qui accuſat de crimine capitali.& ob hoc legatum adimitur tacitè.*

d Seia. "Qui†accuſat teſtatorem de crimine capitali,videtur

1 ſibi capitalis inimicus:vnde legarũ videtur ſibi ademptũ. h.d.Nota ꝙ licet faciat codicillos,& expreſsè non adimat:

e tamen tacita adẽptio durat'.Habuiſtis ſ.eo.l.iij.§.ſi.cũ l.ſequẽti.

Filiæ. Per exactionẽ debitoris legatum de eo factum videt extinctum,niſi aliud appareat.hoc dicit.

1 ☞ *Detractio quantitatis ſi fiat de fundo legato,quòd ualeat,ſi non eſt minima.*

1 Detrahere. Quæro † quid erit ſi de legato fundi detrahitur certa quãtitas, an valeat?Reſpon.ſi quantitas eſt ita minima ꝙ eſſet ridiculum,vt vnus numus,vel duo:tũc non valeret:vt l.legato generaliter.ſ.de le.j.Sed ſi eſſet magna quãtitas:tũc valeret,& fieret æſtimatio fundi:qa æſtimatione ſciret quãta pars fundi fuit detracta.Pro hoc l.pater.ſ.eo. & l.ſancimus.C.de dona.& l.j.§.ſi is q quadringẽta.j.ad Trebel.

De rebus dubiis. *Rubrica.*

Suprà dictũ eſt delegatis:verũ qa circa legata occurũt dubia: iõ hic ponit de rebus dubijs. Sed q̃ro,nõne q̃cq̃d dictũ eſt ſ.eſt di

a "Seia.Vide not. per Bar.ĩ l.ſi qs ſeruũ.de condi.& demon.

b ¶ ꝙ No. Adde quod no.in l.iij.ẽ.de don. cau.mor. In cõtrariũ facit qđ notat Bal.in fi.C.de poſth. hæte. inſti.

c ¶ Præſumit memor. No.ꝙ qs præſumitur memor eorũ,q̃ fecit ĩ teſtamẽto:addetex. & quod ibi no.Bart. ĩ l.cũ hic ſtat' ĩ prin. de do.inter vi.& vx. & vide tex.ĩ §.illud quoq;.in auẽ.de triẽ. & ſemi.quẽ allegat gl.ĩ l.hac cõſultiſsima.ĩ verſi.at cũ humana.qui teſta.face. poſſ.Adde ad hoc gl. & Bart.ĩ l.q fundũ. §.ſeru' ẽ.ꝓ emptore.

d ¶ Seia.Et nota qđ ſi poſt actuſationem mortu' eſt teſtõr. hę redes pũt petere & iudice,vt declaret innocẽtia ſua,ꝑ iſtũ text. no.& ibi dixit Bal.ĩ l.j.C.ne ex deli.deſũ. Andre.Barba.

e ¶ Adẽptio durat. Et vide qđ ꝓ iſtũ text. no.dixit Bal.ĩ l.j.C. ne ex delict.deſun.ĩ iij.col.& dixi ĩ l.ex iudiciorũ.j.de accu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Fundū. Et vide Ludo. Ro. ī cōſ. cccxxvij. vbi allegauit iſtū tex. p̄ ſingulari q̄ vna pars alternatiuæ declarat aliā. Andre. Barba.

a ¶ Fundū. Et per iſtū tex. decidit Bal. no. in ix. col. ſi qs cautio. q̄ ſi ſtatutū dicit q̄ talis puniat ī mille. vel alia pœna arbitrio iudicis: q̄ nō p̄ōt ipōni alia pœna, quę nō ſit æqualis primæ vel parū excedēs. q̄ no. Ad hoc faciunt quæ ſcripſi in prima lect. Bar. ſup̄ proemio digeſti vete. vbi latē. Idē facit iſte text. cū hic not. ad no. q. bal. in l. emptore. in ij. col. C. locati.

b ¶ Opp. q̄ nō. Adde quæ de hac diſtinctura not. p̄ Bar. in l. vbi patrū. in prī. poſt gl. C. de tranſac. Et facit ad q. de q̄bus per Bal. in c. j. §. in gñali. ſi de feud. fue. cōtrouer. in cōceſſiōe vaſallorū caſtri. & ī c. j. de ca. q cu. vēd. adde Bart. in l. ſi plures. in ij. col. de cōd. infer. & Bal. in l. ſi teſtō. C. ad l. Falci. & in tit. ī pace Cōſtā. ī ver. ſuerīt turā recipiētes. Quid ī cōceſſione rerū, an videar cōcedere homines in eis. Bal. in l. j. §. de ſta. ho. & ibi Gul. q̄ ſic, dūmō nō ſint ſibi cōiūncti ſanguine. Add no. q̄ Io. An. ī c. certificari & ī c. in nōa. de ſepul.

c ¶ Ciuib⁹. An & qū appellatione p̄ſonæ veniat ciuitas, & qū collegiū, vide no. per Imo. in l. ij. in prīc. de ver. obli. in materia miſti. & facit. l. mortuo j. de fideiuſſo.

d ¶ Si relinquitur prælato. Et vide Sali. ī l. placet. alīs nō plures C. de ſacr. ſanc. eccle.

e ¶ Debet diſtingui. An & qū relinqtur prælato, videaī relictū eccleſiæ cōtēplatione, dic vt tractat

ctū circa dubia, cū lex ſemp̄ debeat eſſe de caſu dubio: vt l. q̄ Labeo. j. de carb. edicto. Rñ. quædā ſunt dubia circa factū: & de his tractat princ̄ſpaliter, licet etiam quandoq; inſerat de dubijs iuris: ſed tituli præcedentes loquuntur de dubijs iuris, facto poſito pro conſtanti.

Alternatiua ſi in parte alternatiuæ eſt res dubia, declaratur habito reſpectu ad æſtimationem rei, quæ in alia parte alternatiuæ poſita eſt certa.

In alternatiuis utrunque eſt in obligatione, quādo in utra que parte alternatiuæ continetur res certa.

Legatum factum de fundo Mæuiano, ſi teſtator habebat plures fundos ſeparatos cum multis intermedijs, qui omnes uocabantur hoc nomine, non intelligitur de tali fundo ſed de uno ſolo.

Diſiuncta quando cadit inter totum & partem, totum partem non comprehendit.

Alternatiua poſita inter totū & partē, uel genus & ſpeciem, quando ponatur pro coniuncta.

Genus & ſpecies ſi ponuntur copulatiuè, an ſpecies addat uel detrahat generi. remiſſiuè.

Podere legato quod teſtator habet in tali loco, quod intelligatur de eo quod habebat eo tempore.

Manſus eſt tantū, quantū pōt laborari cū uno pari boum.

Podere quid contineat, ex uſu loquendi intelligitur.

LEX I.

a FVndum. Hæc lex habet duas lec. & quelibet pōt diuidi in duas ex diuerſitatibus literę qa in ſi. qdā habēt literā affirmatiuā, alij negatiuā, ſed ſcd̄m primā. h. d. Si ī aliqua † parte alternatiuæ eſt aliqua res dubia, declaraī habito reſpectu ad æſtimationē rei, q̄ in alia parte alternatiuæ poſita eſt certa. h. d. In tex. in ſi. ibi. Mæuiani. dic. ſ. minoris. Et rō eſt ſcd̄m Azo. qa eatenus, quatenus in vno dilexit p̄ſumitur in alio dilexiſſe: vt Inſtit. devulg. iub. §. & ſi ex diſparibus. & j. eo. l. vtrū. ī fi. Itē eſt ratio: qa nō eſt veriſimile q̄ teſtator poſuerit alternatiuam inter res, quarū vna eſt lōgè melior alia: vt ſi dicit, lego fundū valētē centū, vel lego fūdū valētē decē, & ī hoc p̄ſumimus ex volūtate defūcti. Opp. † q̄ in alternatiuis vtrū q; ſit in obligatiōe: vt l. illud aut illud. ſ. de cōſti. pecu. l. ſi duo rei. j. de duob. re. Sol. Illud verū, qū in vtraq; parte alternatiuæ, cōtineī certa res: ſed qū in vna pte alternatiuę cōtineī res dubia, prius oportet q̄ dubietas declareī: q̄ declaraī eo mō quo hic dī: & illa res ita declarata diceī eſſe in obligatiōe: vt l. cōtraria. Quero, qd ſi eſt dubiū, cui fūdo magis æquiualet, an totali vel particulari? Gl. dicit q̄ tūc q̄ eſt minus venit in legato: vt l. ſi ita lit ſcriptū in fi. ſ. de le. j. & l. apud Iulianū. §. Scio. e. ti. & hæc lect., p̄cedit ſecūdū literā negatiuā. Scdo mō legīt, retēta eadē lect. ſcd̄m literā affirmatiuā. & ſcd̄m hoc vī in totū p̄cedēti lec. cōtrariari: quare debes ſic intelligere. Nā q̄ dī in tex. fundi Mæuiani: dic, ſ. maioris vel totalis: & ſic cōcordat cū p̄cedēti. Et ita videbatur dicere Dy. Vel poſſumus intelligere aliter ſcd̄m q̄ gl. ponit caſum, qū totus erat vnus fundus, diuiſus tū gra vberioris culturæ: quo ca

§ ſu p̄cedat lec., put eſt hæc litera negatiua. Sed ſi † poneremus q̄ eſſent plures fundi, & ſeparati cū multis intermedijs, q̄ vno noīe vocābāturtūc ſi legauit Męuianū vel Seianū fundū, nō intellexit de totali, ſed ſolū de vno Mæuiano: ſiue magna pecunia, ſeu parua diſtinguaī. Hoc p̄batur. j. de ver. obl. l. q̄ ex pluribus. Vñ id q̄ dī in l. Caius. §. Titius. ſ. de leg. ij. habet locū qū totus fūdus cōtiguus erat: tū gra vberioris culturæ diuiſus. Sed qū fūdi erāt ſeparati, nūq; appellatiōe fundi Mæuiani contineret oēs fundi Mæuiani, ſed ſolū vnus fundus: vt d. l. qa ex pluribus. Et hanc lec. tene mēti. Venio ad ſecūdā lec. & legīt ſcdo modo ſcd̄m Ro.

4 ſcd̄m quē. h. d. Qū diſiūcta † cadit inter totū & partē, totū partē

b nō cōprehēdit. h. d. & eſt no. lec. Opp. q̄ qñ eidē legaī genus & ſpecies, gñi per ſpeciē nō derogaī: vt l. legata. in prin. ſ. de ſup. le. & de fun. inſtru. l. eū de lanionis. §. cui fundū. & §. quidā. & l. q̄ſi tū. §. pe. eo. tit. Sol. gl. Cōtraria loquunt qñ genus & ſpecies legāt copulatiuè: hic qñ legātur alternatiuè. Cōtra hoc op. qū alternatiua cadit inter totū & partē, vī q̄ reſoluaī in cōiunctā: vt l. Quīdam. in fi. de aur. & argē. leg. & l. ſæpe. §. & cū dicimus. j. de verb. ſig. Sol. † Quantū eſt in propoſito, dic ſic. Qñdoq; alternatiua cadit inter totū & partē integralē quātitatiuā, nō ſubſtātialē: tunc in toto nō cōtineī pars. Caſus eſt hic. Ratio, qa fundus recipit limitationē deſtinatiōe patrisfamilias. vt l. q̄ in rerū. §. ij. ſ. de le. j. Qñq; alternatiua cadit inter totū & partē ſubſtātialē, vt fūdus aut fructus, vel domus aut paries, vel ſuperficies aut domus: tūc in toto cōtinetur pars: vt l. planè. §. pe. ſ. de leg. j. & l. ſi Titio fundus. ſ. de vſufru. leg. Qñq; alternatiua cadit inter totū & partem prædicamentalē, vt inter genus & ſpeciē: & tūc diſiuncta ponit pro cōiūcta: vt l. Quintus. j. de aur. & arg. leg. & l. ſæpe. §. & cum de verb. ſig. Rō, qa in iſtis duobus vltimis caſibus, totum & pars nō diſcernūt in diſpoſitione patrisfamilias, ſed à natura ipſa, & à cōi vſu loquēdi diſcernimus: ſicut dicimus in noīe, p̄prio, & appellatiuo: vt l. ſi qs in fundi vocabulo. ſ. de leg. j. q̄ intelligevt ſtatim dicā. Iſtud vltimū mēbrū vī cōtra hāc legē, intelligendo q̄ iſta plura p̄dia nō erāt vnū totū integrale, ſed erāt plura p̄dia diuiſa multis intermedijs: tūc ſi legaui Mæuianū aut Seianū, videor legare totū, aut partē p̄dicamētalē. & ſic debet accipi copulatiuè. Rñ. iſtud vltimū mēbrū debet diſtīnguī p̄ hāc legēſic. Qū alternatiua cadit inter genus & ſpeciē, reſoluiī ī cōiūctā hoc eſt verū, qñ genus differt à ſpecie in magna pecunia: qa tūc illa adiectio vī fctā magis cauſa augmētādi, q̄; diminuēdi. Nō em̄ eſt veriſimile q̄ alternatiuā poſuerit inter res ita diſpares, vt ſ. dixi ſcd̄m aliā lect. Sed qñ genus & ſpecies nō differūt magna pecunia, tūc ſumiī alternatiuè: vt eſt tex. hic in fi. prout habetis literā negatiuā. Si verò habetis literā affirmatiuā, intelligo ſcd̄m aliam

6 lec. † Vlterius eſſet vidēdū, qñ genus & ſpecies ponūtur copulatiuè, an ſpecies addat vel detrahat dñi. Tāgit gl. De hoc dixi in l. q̄ſiū. §. pe. de fun. inſtr. & no. p̄ Dy. in c. gñi de re. iur. li. vj. Vltimò iſta lex pōt induci ad q. quā tetigi in l. ī ita. ſ. de aur. & ar. le.

7 ſi † lego tibi podere meū, q̄ habeo in tali loco: & dixi q̄ ſignificatio iſtius vocabuli podere, pēdet etiā ex vſu loquēdi: qa quidam intelligūt idē q̄ de mālo. i. quātū vnū par boū laborare poſſet in anno, vt dixi in d. l. ſi ita. Quidā intelligūt podere. i. plura p̄dia cōtēta ſub vna appellatiōe, ſeu noīatiōe: & ideo fortè eſſet dicēdū q̄ cū iſtud nomē podere, non ſit nomē iuris, ſed ſit nomen quod recipit limitationē ſecundum diſpoſitionem patriſſamilias, qđ idem eſſet quod in legato fundi, q̄ inſpiciatur tempus præſens, ſcilicet teſtamenti: vt dixi in d. l. ſi ita. de aur. & arg. leg.

1 *Relictum adminiſtratoribus ciuitatis, ciuitati uidetur relictum.*

2 *Legatum factum prælato eccleſiæ, ſi ſit à coniuncto, debetur prælato: ſi ab extraneo, contemplatione eccleſiæ uidetur factum, & ei debetur.*

3 *Legatum factum canonico nō habenti adminiſtrationem, uidetur relictum contemplatione perſonæ, & ei debetur: ſi canonicis uniuerſaliter & indefinitè, eccleſiæ.*

4 *Priuilegium conceſſum, quando eccleſiæ foret utile, alij inutile.*

5 *Legatum factum monacho acquiritur eccleſiæ.*

LEX II.

c CIuibus. Quod † relinquiī adminiſtratoribus alicuius vniuerſitatis videī ipſi vniuerſitati

1 relictū. h. d. Opp. imò id, q̄ relinquitur mihi eſt meum: vt per totū tit. de leg. Hic dicit contrariū: quare male. Huius timore dicit gl. ciuibus fortè adminiſtratoribus. Et p̄hoc dicit Per. in l. j. C. de ſac. ſanc. eccle. ſi relinquitur prælatoe eccleſiæ, videtur relictum eccleſiæ: ſed ſi relinquitur vni canonico vel preſbytero nō habenti dignitatē vel adminiſtrationē ibitūc

2 nō videtur relictū eccleſiæ. & h. d. per hāc l. Circa † primū q̄ ipſi dicit, qñ relinquitur adminiſtratoribus, videtur relictū eccleſiæ

e videtur debere diſtingui an relinquatur ſub nomine prop rio an ſub appellatiuo, ſecundum diſtinctionem l. ſi communis ſeruus. j. de ſtip. ſer. quod quidam dicunt, veritas eſt q̄ imò debet diſtingui an relinquatur à coniuncto: & tunc intuitu perſonæ: an ab extraneo, & tunc intuitu eccleſiæ videtur relictum. Text. eſt in c. requiſiſti. extra, de teſt. facit aut. licentia. de epiſ. & cler. Addo. l. tutor petitus. §. pe. ſ. de excu. tu. Sed quare hic non adhibeī illa diſtinctio, præcedat nomen proprium vel appellatiuū? Cir-

3 ca hoc cogitabis. Circa † secundum qñ relinquitur præsbytero a
2 non habenti administrationē, quod videatur relictū cōtemplatione personæ, hoc videtur contra tex. in l. annua. §. j. ſ. de annuis legatis. prout ibi loquitur de libertis. Sed potest responderi: aut relinquitur vno liberto vel canonico: tūc procedūt quæ dicunt dicti docto. Casus est in d. c. requisisti. circa fi. Sed si relinquitur omnibus canonicis vniuersaliter, vel canonicis indefinitè: videtur relictū cōtemplatione ecclesiæ: vt d. l. annua. Et ita potest intelligi hic q̄ dicit, ciuibus, indefinitè. Et ita videt intelligere glo. in l. Lucius. §. ciuibus. §. de lega. ij. Et hoc videtur velle Pet. in d.
4 l. j. C. de sacrosan. eccl. licet istas leges nō alleget. Cōtra istud † videtur gl. in l. nō plures. in fi. gl. C. de sac. san. eccl. vbi priuilegium concessum clerico, videt cōcessum cōtēplatione ecclesiæ. quod & ad alias acquisitiones trahi potest. Ita no. ibi gl. sed sustinēdo illam gl. debemus eam intelligere q̄ñ priuilegiū vel cōcessio cōtinet id, q̄ alij foret inutile, ecclesiæ vtile. Exemplū in priuilegio de facili poni potest, sed in concessione potest poni sic. Cōcedo seu lego clerico iter per fundū meum ad fundū ecclesiæ: tuncvidetur cōcessum fauore ecclesiæ. Ita debet intelligi illa glos. aliàs diceret malè. Prædicta omnia intelligatis in prælatis & clericis
5 secularibus, qui possunt habere propriū. In his † verò, qui sunt regulares, & non possunt habere propriū, illi indistinctè acquirūt ecclesiæ: vt in auth. ingressi. & l. Deo nobis. §. ij. C. de epis. & cler.

1 ☞ *Significationi propriæ uocabuli statur, quando nō constat de uolūtate defuncti.*
2 *Intellectus ad legem, si sunt plures, ille dicitur bonus qui per alias ratiões, uel leges probatur.*
3 *Illa significatio uocabuli habentis plures significationes accipitur, quæ congruit uoluntati defuncti.*

LEX III.

INambiguo. Tene lect. quæ habet q̄ in prima parte fuit erratū in nomine proprio, in secunda in appellatiuo. Secunda ibi: itaq̄. Circā primam partē ponit exemplū duobus modis. Tene primū, quod probatur per casum in l. vbi. j. eo. Cōtra primā partē oppo. q̄ vbi est verbū ambiguū, non stemus voluntati defuncti: vt l. si alij. §. de vsufr. le. Soluunt quidā q̄ ibi fuit am-
1 biguitas rei: hic verbi. Tu dic † q̄ ibi non constabat de voluntate defuncti: ideo statur propriæ significationi vocabuli, vt ibi di-
2 citur secundū Ro. Itē † hæc lex facit contra oēs & contra me: qa qñ habemus leges ponentes plures lec. dicimus, vtraq̄ lectu. potest esse bona. Videte. quando vna lex habet plures lec. quælibet pōt esse bona concedo, si probat̄ per alias leges vel rationes aliarū legum. Sed pro certo Iurisconsultus de vna tātum intellexit: licet de qua voluerit intelligere incertum sit apud nos. Item oppo. ad secundum dictum. §. de leg. iij. l. non aliter. vbi receditur à
3 verbis propter voluntatem testatoris. Sol: † in contrario vocabulum habebat plures significationes: vnde accipitur illa quæ congruit voluntati defuncti: hic verò habeēat vnam significationē tantùm. Vltimo gloss. opponi. j. de appel. l. j. §. si quis. Sol. Hic est error in verbi prolatione: ibi in facti executione. Circa quem errorem est iuris dispositio, vt ibi patet.

4 *Instítutio hæredis si continet personam incertam quando ualeat.*
4 *Datio tutelæ ratione incertitudinis quando ualeat.*
5 *Executoris ícerta datio, quæ nō uenit certificāda, nō ualet.*
6 *Executor constitutus à testatore, & quòd si nolit, uel non possit esse executor, alium constituat: talis constitutio an ualeat, etiam si esset datus ad pias causas, nisi recta essent certa.*
7 *Si testator dicit, relinquo executorem ministrum fratrū de pœnitētia, qui pro tempore fuerit: ualet talis datio. Procurator incertus dari potest.*
8 *Executor si est datus quem Titius nominabit, ualet.*
9 *Electio ad seculares administratiões de persona incerta potest fieri à ciuitate per legē: ut puta, ille dicatur electus, pro quo fors ceciderit. Priuatus habēs eligēdi, non potest eligere personā incertā.*
10 *Electio facta de certo, sed dubitatur de quo, certificatur ex dispositione eligere debentium, si sunt duo.*

6.

PAulus. Condítio dandi potest conferri in personā certam & incertam. h. d. Oppo. j. l. proxima, vbi legatum incertæ personæ non valet. Sol. Aliud in legato: aliud in dando causa conditionis implendæ. Ratio est: qa legatum debet continere obligationem. Vnde est necesse quod sit in persona, in qua obligatio sustentetur. Sed condítio non cōtinet obligationem, sed euentum facti: ideo in incertam personā potest inferri. Ita loquitur hic.

5.

PAulus. Si persona legatarij non apparet, legatum non valet. h. d. Oppo. & videtur, q̄ si non adijcitur persona valet dispositio: vt l. qui pecuniam. j. de sta. lib. Sol. Ibi grauatur legatarius vel fideicommissarius. vnde in dubio videtur grauatus dare hæredi: à quo sensit commodum. hic verò grauatur hæres: qui commodum sensit à seipso, non ab alio. Item opponi. j. l. proxi. vbi valet relictum incertæ personæ. Solu. ibi incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euentu: hic secus: vt ibi plenè statim dicā. quod tene menti.

1 ☞ *Incertitudo quando uitiet legatum.*
2 *Relictum in uim modi non ualet.*
Relictum in uim modi producit actionem & obligationem.

QVidam. Valet legatū factū incertæ personę de certis vel de incertis, si incertitudo venit declarāda ex aliquo futuro euentu. h. d. hæc lex. Opp. q̄ legatū factum incertæ personæ non valet: vt Insti. de lega. §. incertis. Sol. Quidam dicunt qd̄ hic legauit incertæ personæ de certis, vt ibi: ex hæredibus vel vni ex amicis meis. Sed contra hanc solutionem videtur text. hic, ibi: siue quis alius & sic videtur incerta persona ne incertis. Sol. Quidam dicunt quòd dictio alius, implicat, s. alius ex amicis. & hoc videtur probari per finem huius legis b dum dicit, alius ex amicis. licet hæc so. in se sit vera: tñ docto. dicunt sic: Si legat̄ incerto de incertis, sed tamen incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euentu, legatum valet. Et sic intelligūt hic simpliciter alius: siue sit amicus siue extraneus. Facit l. extraneum. C. de hære. insti. Non obstat. §. incertis. quia quod ibi dicitur, colligitur in §. sed nec eod. ti. Et hoc tenent doct. in l. id quod
b pauperibus. C. de epis. & cle. Itē opp.ᵇ de d. l. id quod pauperibus. Soluit gl. q̄ ibi speciale est fauore paperum. Gloss. dicit verum, qñ non habent pauperes certū collegiū, vt hospitale: quia tūc nō esset speciale: quia cuilibet collegio approbato legari pōt: vt C. de sac san. eccle. l. j. & l. ij. §. eo & l. cùm senatus. j eo. Opp. §. eo. l.
1 Paulus. Solue vt ibi dixi. Et † ad declarationem huius materiæ distingue sic: cùm quæritᵗ an incertitudo vitiet legatum: aut est incertitudò rerum: & dic vt l. legato gñaliter. §. j. §. leg. j. & Insti. de leg. §. si generaliter. & l. cùm post §. gener. de iure do. Aut est incertitudo personarū: & tūc quādoq̄ assumūtur personæ pro rebus: vt lego duos seruos Stichū & Pamphilū: & tūc dic vt l. si qs à filio. §. si qs plures. §. de leg. j. Qñq̄ assumit̄ ꝓpriè: & ista est ꝓpriè materia nostra. quo casu dic: Aut est incertitudo circa personam eius, cui relinquitur: & tunc aut nulla expressa ꝑsona cui relinquatur: aut relinquitur expressa persona, q̄ tamē si dubitat̄ aut relinquitur nulla expressa persona specialiter, sed vniuersaliter, & indefinitè de vniuersis, vel vno de pluribus. Primo casu si legatum relinquitur ab hærede alij, non valet: vt §. l. proxi. Si verò à legatario vel fideicommissario valet: & intelligitur quod debet dari hæredi: vt l. qui pecuniam. j. de stat. li. Rationem dixi §. l. proxi. Secundo casu legatum valet, licet non in effectu: quia hæres non cogitur soluere, nisi appareat de quo testator senserit Potest tamen soluere si vult. vt §. tit. j. l. iij. §. si quis duobus. & §. de leg. ij. l. si quis seruum. §. si inter. & de testa. tut. l. duo sunt Titij. Fallit si resultat pariter incertitudo personarum & rerū: quia tunc non valet ipso iure: vt j. eo. l. si quis de pluribus, & de manu test. l. cum ex pluribus, & hoc vltimum not. per Dy. in c. obscuris. de reg. iur. lib. vj. Tertio casu, aut incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euentu: & valet legatum, vt hic. Aut nō venit certificanda, nec certificatur, & tunc aut relinquitur incertæ personæ de certis: & valet legatum: vt insti. de leg. §. incertis. & §. de leg. j. l. si seruus legatus. §. huiusmodi. Aut relinquitur incerto de incertis: & nō valet: vt si dico, lego vni homini: vt in. §. incer-

Guil. de Suza. in l. j. de sac. san. eccl. & vi de qd̄ no. dicit Bar. si l. annua §. j. de an. le.
¶ Relinquit̄ presbytero. Adde no. i l nō plures. de sa. san. eccl. & oino quod notat Bal. de pa. Cōstā. in ver. ecclesijs vel episcopis: p illū tex. & ā. de do. prēle. in l. cū qs. versi. nā & si qs. Et de hoc habes tex. in fin. de capi. Corra. vbi omnino vide. & adde quod no. Inn. in c. cū in officijs. de testa. & hoc si talis est episcopus, qui possit habere ꝓpriū: alʒ de necessitate acquirit episcopatui. xvij. q. j. statutū. & vide quæ refert. Bal. in l. priuilegia. ad fi. de sa. san. eccl. Et quādo relinquit̄ alicui sub noīe dignitatis, vide Bal. i l. hac cōsultissima. q testa. fac. pos. & est bona gl. in c. perēptorias. de priui. in vj. q̄ vult nō videri relictū factū clerico contēplatiōe ecclesiæ. & ibi aliquantulū vide de hac materia.
¶ Itē op. Et qñ incertitudo vel generalitas vitiet ad pias causas, vide Bal. in l. priuilegia. C. de sa. san. eccl. & adde in materia Bal. in d. l. id qd̄ pauperib⁹ in prin. & quod no. Bal. i l. executorē. in ij. colū. C. de exec. rei iudi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Quæro qd. Vide Bal. & doct. no. in d. l. ſi quis à filio. §. ſi qs plures. de lega. j.

b ¶Nō valet. An poſſit dari poteſtas faciē di executorem, vide Bal. in d. l. id q̄ pauperibus in ij. col. et Bal. oīno in l. nulli. in ij. col. eo. ti. & i l. executores. in ij. co. C. de exec. rei iudi. & i l. captatorias. in ij. de teſt. mili. & q̄ Io. An. in c. j. de procur. in vj. et refert Bal. in d. l. id q̄ in iij. co. vbi etiā allegat Io. And. in Spe. in tit. de inſt. edi. & bal. in l. & in epiſtola. in C. de fideicom.

c ¶Et hoc vi ſetur. Et vide Bal. & moder. in l. captatorias. C. de teſt. mili. & Bal. i l. ſi. C. de codi. Andr. Barba.

d ¶An valeat electio. An valeat electio de incerta perſona: adde Bal. in l. ſi quis ad declinādam. in vj. col. de epiſ. & cleri.

e ¶L. duo ſunt. Nota ad l. duo ſunt Titij. & vide q̄ ēt no. q̄ gl. & doc. in c. q̄m abbas. de offi. deleg.

f ¶Nā videtis. Nota & facit in ſimili q̄ voluit Bal. i aut. cauſa. in ij. col. de epiſ. & cle. & facit l. liber homo. §. Titius. el. j. cū ſi. ā. d. hære. inſti.

g ¶Eādē diſtinctionē. Videlo. An. i ti. de inſtr. edi. §. nūc veroīalī qua in. antepe. char. ver. ſed an pauperes.

h ¶Itē hoc q̄. Et vide Bal. in l. ſi. C. de fidei cō. Bar. in l. illa inſtitutio. de hęred. inſtit. Bal. in l. captatorias. C. de teſt. Ang. in d. l. ſi. And. Barba.

tis. Fallit fauore pauperū. vt l. id q̄ pauperibus. & l. nulli. C. de epiſc. & cler. licet ſecus ſit in eo quod relinquitur cauſa conditiōis implendæ: vt §. e. l. Paulus. & ibi vidiſtis rationem. Habetis modo hanc materiam plenius declaratam, quam Cy. ponit in d. id q̄ pauperibus. † Quæro, aliquid eſt relictum incertum in vim modi: an ſit idem quod in dando cauſa cōditionis implende? Quod videtur, cum modus ſit cōditio: vt l. j. C. de his quæ ſub modo. In contrarium eſt veritas: quia id, quod relinquitur in vim modi, habet actionem & obligationem produce re: vt l. ſi. C. de his quæ ſub modo: & ſic req ritur perſona, in qua ſubſtantietur obligatio, ſicut in legato vt dixi in l. Paulus. §. eo. 3 Quæro, † quid in hæredis inſtitutione ſi cō tinet incertā perſonā, an valeat? Tex. Inſti. de le. §. ſed nec huiuſmodi ſpecies. & d. l. ſi ſeruus. §. huiuſmodi. §. de le. j. dicit idē in hę redis inſtitutione, q̄ in legato. Tu tñ ad hoc vt habeas leges magis proprias, dic ſic. Aut hæredis inſtitutio cōtinet perſonā penitus incertam nullo modo declarandā: & nō valet: vt l. quoties. §. hæres de hære. inſti. Aut continet perſonā certā, ſed dubitatur q̄ ſit: & tunc videtur q̄ nō valeat, niſi appareat de quo teſtator ſenſerit: vt l. i tēpus. §. j. §. de hære. inſti. Aut continet vnū de pluribus, aut de vniuerſis, & tūc aut venit certificandū ex aliquo futuro euentu: & valet. arg. huius legis, cōiuncta l. ſi ſeruus. §. huiuſmodi. Aut p̄ſona nō venit certificāda, nec certificatur: tunc aut inſtituit perſonā incertā de certis: & valet: vt l. vter ex fratribus. de cōdi. inſti. & de hære. inſti. l. quoties. §. ſi quis tamen. & de bo. poſ. ſecūdū tab. l. ij. §. ſi qs ita. Aut inſtituit incertū de incertis: & non valet: vt d. §. incertis. cōiuncto. §. ſed nec huiuſmodi ſpecies. Inſtit. de leg. Tertiò † quæro, quid, in tutelæ datiōe. Rñ. in hoc eſt plus qa tutelę datio incerta, etiā ſi in aliquo futuro euentu veniat certificanda, nō valet: vt l. tutor incertus. de teſt. tu. & Inſti. de leg. §. tutor. Rationē inter tutelā & legata ponit gl. in l. ſi quis à filio. §. ſi quis plures. ſ. de leg. j. Prædicta vera, q̄ teſtator reliquit incertū. Secus ſi certū, ſed de quo teſtator ſenierit dubitatur: quia tūc valeret, ſi cōſtaret de quo teſtator ſenſerit vt l. duo ſunt Titij. de teſta. tut. Item prædicta vera, quando incertitudo eſt circa p̄ſonā eius, q̄ dat tutor: ſed ſi eſſet circa p̄ſonā ei' a cui dat. dic vt l. tutor ita de te. tu. q̄ro, * qd ſi executoribus † vltima 5 rū voluntatum. Et videtur idē: qa incertitudo habet vitiare iſtud ſicut officium tutelæ cui æquiparatur: arg. eius qd no. in l. antep. ſ. de tute. Sed iſta æquiparatio nō eſt per omnia vera: vt j. patebit Præterea, videtur eadem ratio, q̄ in tutore, ſi bene reſpicis glo. q̄ 6 eſt in l. ſi quis à filio. §. ſi quis plures. ſ. de le. j. Et per hoc † videt q̄ illud qd teſtatores ſæpe iacitū: qa dicitur facit: talē fideicōmiſſariū. & ſi nolit, vel non poſſit, do tibi poteſtatē aliū faciēdi: nō va- b let, qa eſt captatoria: vt l. captatoriæ. ſ. de leg. j. & l. vtrū. §. j. j. eo. Sed videtur q̄ nō valet alia ratione: qa executor incertus no pōt c dari, ſicut nec tutor. & hoc vī verū etiā in executoribus ad pias cauſas. Nā ſcitis q̄ datio tutorū eſt fauorabilis, & tamē nō valet qa poſſet redūdare in pupillorū læſionē. Et ſi hoc eſt verū, quo- 7 modo † valet iſtud relictū, relinquo executorē miniſtrū fratrū de pœnitentia, q̄ pro tēpore fuerit? Nā tutelæ datio hoc modo fctā non valet: vt l. tutor incertus. de teſt. tu. Quomodo ergo pōt valere executoris datio? Rñ. valet pōt dari procurator incertus: vt extra. de procu. c. j. in vj. & no. per Cy. in l. quod quis. C. de p̄cu. in j. q. licet cōtrariū no. gl. ſ. de procu. l. j. in princ. Et hoc apparet per rationē. Nā per dationē tutoris: qs prouidet alij. ſ. pupillo: qa ius adminiſtrādi porrigit ad oīa bona pupilli, etiā aliunde q̄ſita: & ideo lex nō p̄mittit hoc niſi patri, nō alij: meritò ipſe ideo pōt cōmittere ſub incerto: quia ſecundū hoc cōcederet poteſtatē alteri, q̄ lex noluit: ſed faciendo procuratorē prouidet ſibi: ita faciē do executorē: quia eius officiū ſolū ad relicta à ſe porrigitur, & ſic eſt eadē ratio, q̄ in legato certificādo ex aliquo futuro euētu, vt hoc lege dicit. Sed puto aduertēdū: quia aut teſtator dicit q̄ alius habeat poteſtatē faciēdi executorē: & nō valet: quia eſt captatoria volūtas, vt dictū eſt. Fallit ſi eſſent certa relicta ad pias 8 cauſas: vt extra. de teſt. c. cū tibi. Si verò † dicit, facio executorē illū, quē talis nominabit: valet: quia nō ſubſtātia. ſed nominatio p̄- 9 ſonæ eſt ſibi cōmiſſa: vt j. eo. l. vtrū. §. cū quidā. † Quæro circa electiones factas ad ſeculares adminiſtrationes, an valeat electio- d ctiones factas ad ſeculares adminiſtrationes, an valeat electio- facta de perſona incerta. Puto ſic dicendū: ciuitas per legem ſuā poteſt facere electionē de incertis, vt ille intelligatur electus, p̄ quo ſors ceciderit. Pro quo facit in aut. de defen. ciuita. §. interi in eo quod dicit de electione, quæ fit per circulū, ſed vnus homo priuatus, cui conceditur ius eligēdi, nō poſſet facere electio incertam eadem ratione, quæ eſt in tutore: vt no. in d. §. ſi qs plures. ſ. de leg. j. maximè cū Reſpublica minoribus æquiparet: vt l. Reſpublica. ex quibus. cau. maio. l. Rempublicam. C. de iure 10 Reipu. lib. xj. Vltimo † Quæro, illi q̄ habebāt poteſtatē eligēdi, aliquē certū: tñ dubitat, cū eſſent duo eiuſdē noīs, qd iuris? Rñ. e niſi appareat de quo ſenſerint, nō valet: vt l. duo ſunt Titij. de teſta. tu. Sed puto q̄ ſi ſint duo electores. ex dicta eorū legitimè diſpoſito declarabit de quo ſenſerint: vt c. cū dilectus. extrà. de ele.

Si tibi & poſthumo.

Poſthumus, qui non naſcit, non facit partē: ſi vero naſcē tur plures, quilibet cū ſibi cōiūcto admittit in virilē. h. d. Opp. q̄ poſthumus alienus nō poſſit inſtitui, nec ei legari: vt inſti. de le. §. poſthumo. & inſti. de bo. poſ. in prin. Sol. Illud ſcīm legē antiquā xij. tab. hodie ſecus ſcīm iſta tēpora: vt l. hæredi in poſthumo. ſ. de leg. j. & l. Gallus, §. ille caſus. ſ. de libe. & poſth. Opp. q̄ etiā poſthumus, ſi nō naſcit, facit partē: vt l. planè. ſ. ſi cōiūctim. ſ. de leg. j. Sol. Ibi ideo, quia legatū quodā reſpectu valet: quia ſeruo p̄prio hæres ex curialitate dare tenet: vt l. pe. §. alio. C. de neſer. hære. inſti. Opp. q̄ oēs poſthumi admittātur in vnā portionē quia oēs ſunt cōiuncti vno noīe collectiuo: vt ſ. de hære inſti. l. ſi Titius. & l. interdū. in prin. eo. ti. Glo. nō ſoluit: ſed Dyn. dicit q̄ ibi omnes erāt nati: ideo inſimul oēs nominati vocantur in vnā portionē. hic verò nō erāt nati: & ideo eſt veriſimile q̄ ſi teſtator naſcituros tot exiſtimaſſet, oībus vniuerſaliter legaſſet, quod puto ſatis bñ dictū. Nō enim eſt quid imputetur teſtatori, cum eos ſegregatim noīare nō poterat, cū non eſſent nati: & hoc cogitare nō debebat, cū veriſimiliter non eueniat. Alleg. Dy. ad hoc l. qui filiabus. §. j. ſ. de leg. j. Ex his pōt inferri ad q. dicit teſtator, ſi talis deceſſerit ſine liberis, veniat hæreditas meū in Caiū & Sempronium, vel eorū filios nō dixit. in ſtirpen. decedit vnus ex his relictis pluribus filijs: vtrū oēs, iſti filij admittuntur in vnā portionē cū ſuperuiuēte, an quilibet habebit tantū quātū ſuperuiuēs. Et hic videtur tex. q̄ ſic, ſ. q̄ quilibet debet habere tātū. ſed de iure f videtur contra. Nam videtis[f] q̄ teſtator voluit patrē viuentem præferri filijs, etiā ſi multos haberet: licet pater ſine dubio nō vocaretur niſi in dimidia. Filij ergo, qui debent venire poſt patrē, quem teſtator plus dilexit, non debent habere plus eorum patre vt j. de condi. & demon. l. Publius. in fi. Vnde conſilium eſt q̄ ſemper ponatur in teſtamento, deueniat in filios & ſtirpem.

Vtrum.

Cum quidam.

Subſtantia legati vel fideicommiſſi in alterius voluntatem committi non poteſt, ſed electio perſonæ bene cōmittitur. h. d. Nota tex. ibi: plurimū intereſt. &c. cōcordat cū eo q̄ hic dicitur, quod no. Dy. in l. captatoriæ. ſ. de lega. j. Eandem diſtinctionem[g] facit tex. in l. fideicommiſſaria. j. de fideicom. libe. Item hoc quod[h] hic dicitur, q̄ ſubſtantia legati nō poſt cōferri in voluntatem alterius, fallit in legatis ad pias cauſas: vt c. cum tibi extra. de teſt.

g
h

Quæſitum.

In fideicōmiſſo hæredibus relicto intelligitur portio pro modo oneris hæredibus per fideicommiſſum iniūcti: aliās debetur pro hæreditarijs portionibus. h. d. Materiam huius legis habetis in l. quoties. & l. nō nunquam j. ad Treb. dixi in l. turpia §. fi. ſ. de leg. j.

Cum

Universidad de Deusto

1 ☞ *Cum inter uirum & uxorem est facta donatio, & ambo decesserint, & non appareat quis primò decesserit, quis debeat probare quod donator primò decesserit.*

I inter. Ad cõfirmationẽ donationis sufficit cõiugẽ donantẽ donatario nõ superuixisse.h. d.Oppo.j.eo.l.pxima.§.si maritus.Gl. soluit vno modo,vt in ea patet:q nõ curo.Sol.alio modo, quam sol. doc.declarãt.dico q verba legis cõfirmãtis donationẽ. verificã tur ambobus simul decedẽtibus:qa donator nõ superuiuit. Ita loquit hic.In lege cõtraria,verba stipulatiõis verificant ambobus simul decedẽtibus:qa in matrimonio decedit:ideo nõ discordãt,sed potius concordant.Opp.quod ab initio nõ valet, tractu tẽporis non cõfirmatur:vt l.quod in initio.j.de reg.iu.Glo.soluit q etiã nõ cõfirmat vt donatio sed vt legatũ:sed nõ est verum q donatio confirmetur tanq̃ relictum : qa in legatis & fideicommissis requirit legatariũ superuiuere:nec valeret si testator & legatarius simul decederẽt,vt l.q de pariter.in fi.cũ l.seq.j.eo.Cõtra hoc oppo.q habeat vim legati:vt l.sequens quæstio.s. de le. ij.& l.cũ hic status.§.si maritus.& not.in l.res. C. de dona. inter vi.& vxo.Soluit gl.q cõfirmatur:quia cessant rationes prohibẽtes.Sed dic q ideo cõfirmatur:quia verificant verba legis cõfirmantis,& deficiũt verba legis prohibẽtis,quæ ponũtur in l.cùm hic status.§.si ambo.de dona.inter vir.& vxo. Et sic per hãc legẽ habes decisos tres casus,s.qñ prædecedit donans, qñ donata- 1 & quãdo omnes simul.Sed †quæro quid si non apparet q simul vel separatim aliquo ordine decesserint:puta,quia vnus in Francia,alter hic,& sic non apparet quis prius decesserit. Puto isto casu meliorem esse cõditionẽ possidentis.Nã si quidẽ hæredes viri vẽdicãt,ipsi debẽt ꝓbare vxorem predecessisse.Si verò hæredes vxoris,ipsi debẽt probare virũ prædecessisse:q cũ nõ faciãt, a cadunt ab intentione sua:ideo in pari causa' melior erit condirio b possidentis:vt l.fi.ʰC.de rei ven. & l.in pari causa. de reg. iur. & c.in pari causa.de reg.iur.lib. vj. nec est aliqua præsumptio pro actore.vt qui semel vixit,vsq; ad certum tempus vixerit:vt l.spadonem.§.qui absolutus.de excu.tuto.quod tene menti.

1 ☞ *Vltimus seu supremus dicitur,quem nemo sequitur,etiam si nullus præcedat. Primus,quem nemo antecedit,etiam si nullus sequatur.*
Idem potest,esse primus & ultimus.
a *Incertitudo circa res hæreditarias non uitiat dispositionem.*
3 *Relatiuum,quis uel qui,quando ponitur distributiuè, ex præsumpta mente testatoris non uerificatur in uno.*
4 *Ius legitimarũ hæreditatũ cõseruatur inter filios,qñ testator substituit ultimo morienti.*
5 *Restitutio in integrum q, decurr hæredibus pupilli decedentis hæreditate non adita.*
Idem in hæredibus minoris.
Idem in quocunque impedito iusta causa, quod est no.pro ampliatione l. Pantonius sua prá.de acqui.hære.
Beneficium restitutionis transmittitur ad hæredem.
6 *Mori repente dicitur:qui decedit intra centum dies.*
7 *Ius deliberandi ut transmittatur,requiritur quod decedens sciat hæreditatem sibi delatam,& quòd non transierit annus.*
8 *Pupillus decedens intra annum ius deliberandi transmittit,si tutor sciuit sibi delatam hæreditatem.*
9 *Infans non transmittit ius deliberandi,quando tutor sciens sibi delatam hæreditatem decessit antequam infans,& subinde infans decessit sine tutore.*
10 *Pupillus maior infante ut transmittat ius deliberandi, sola scientia tutoris uel ipsius sufficit,etiam si tutor non faciẽdat,uel inuentarium non confecit.*
Item scientia solius patris,uel solius filij sufficit.
11 *Si ille, ad quem transmissum est ius deliberandi,decedit.*
Ignoras fiòt trãsmissũ,uerũ trãsmittit ad suũ hæredẽ:quia effectũ est transmissibile.
Adde in hocultr. Are.in Rub.de proba.col.ij.
12 *Ius deliberandi ut transmittatur,quòd oporteat transmittentem scire.*
13 *Hæres,cui transmissum est ius deliberandi potest hæreditatem repudiare.*
14 *Ius deliberandi transmissum ad plures hæredes,si ab uno repudiatur accrescit alteri.*
15 *Si unus hæredum ex uirtute iuris deliberandi adiuit intra annum:alius non:an ille,qui adiuit,habet totam hæreditatem.*
16 *In casu huius legis matre in medio existente substitutus non admittitur.*
17 *Substitutus in casu huius legis potest hæreditatem uendicare ex testamento.*

1 Qui duos. Vltimus †seu supremus dicitur,quem nemo sequitur,etiam si nullus præcedat proximus seu primus dicitur,quem nemo præcedit,etiam si nullus sequatur:& sic idem potest esse primus & vltimus.hoc dicit.Oppo.s.de test.tu l.duo sunt Titij . & de hære.instit.l.in tẽpus.§.j.& j.eo.l.si fuerit.Sol. & antequã ve- 2 niam ad so.glo.dic† q contraria loquũtur quãdo est incertitudo circa personas,eprum,qui ad hæreditatẽ.vel legatũ vocãtur,seu in quos dispositio confertur : hic verò loquitur quando persona,quæ ad dispositionẽ vocatur, est certa:qa certus est substitutus,sed erat dubitatio circa res hæreditarias,ad quas vocabãtur:& sic sunt longè diuersa,vt dixi s . eo l. quidam.nam ibi circa personã erat obscuritas:hic circa res.Ad quod facit quod Dyn. in c.in obscuris.de reg.iur.li.vj.Opp.† relati 3 tiuũ qs vel qui,qñ ponit distributiuè debet verificari in vna persona,non in pluribus: vt j.eo.l.si quis de pluribus.hic autẽ verifi- c catur in pluribus,q plures sunt vltimi:quare malè.Sol.& nũc sequit bene sol.gl.illud propter præsumptã voluntatem defuncti, qui substituendo vltimo videtur tantũ voluisse q in hæreditate vltimi haberet hæreditatẽ vtriusq;.Dixi plenè in l.hoc articulo. de hære.instit.vbi tractaui materiam destribitiuorum.Opp.j.ad Treb.l.eũ qui.vbi nõ d valet fideicommissum,sibi aliquem vltimò c decessisse probetur.Sol.Possumus' dicere aliter q̃ gl.Nã ibi dicit, ei qui nouissimus. quod est supertilauum,cuius natura est qd relinquat foramm positiui in extremo : & sic requirit q alius decedat.hic verò dixit, vltimus,seu supremus:quod non est superlatiuũ.Sed hoc nõ multũ placet:qa nouissimus dicitur,qui tenet vltimum gradũ nouitatis:sicut optimus,q tenet vltimũ gradũ bonitatis:vt l.vbi autẽ nõ apparet.de verb. ob.Vnde idẽ est dicere,nouissimus & vltimus.Quære dic secundum gl.aliud in substitutione fideicõmissaria,vt ibi:aliud in directa,vt hic.Et hoc placet.Ratio:qa in substitutione fideicõmissaria in hæreditate vltimi hæreditatẽ primi nõ haberet:vñ nõ est præsumptio q testator voluerit ambobus substituere:& ideo nõ admittit ad fideicõmissum,nisi probet ambos separatim decessisse,vt ibi:hic verò loquit in substitutione directa:vt l.qui duos.de vul.et pup.in prin. & j.ad l.Fal.l.pater filiã.in fi.& l. q ex liberis.in prin.de bo.pos.secũdũ tab.Vel dic q ibi loquitur qñ mater erat in medio.Rõ:qa in hæreditate vltimi substitutus non reperisset totã hereditatẽ primi qñ primo successisset tã frater quã mater,per aut.defuncto. C.ad Tert.& ideo cessat rõ huius præsumptionis,de qua.§.dictũ est . Idẽ putatẽ si supereresset aliqs agnatus , & cognatus, q vnà cũ fratre primò decedẽte succederet.Ita intelligit gl.dũ dicit,sed q̃d si mater esset ī me- e 4 dio,&c.quã no.Ex† qua habes notare secũdũ Dy.q qñ testator substituit vltimo morienti,nõ est dubiũ q ius legitimarũ hereditatũ cõseruat inter filios primò decedẽtes:vt l.vl̃ singulis. de vul. & pup.& isto casu admitteret mater,vel alius vnà cũ filio ad he- 5 reditatẽ legitimã.Op.† extrà gl.secũdũ Iac.de Aret.dicit hic q̃d in hereditate primi decedẽtis reperit hereditas primi.Cõtrà,hereditas fratris nõ trãsmittit:vt l.qm̃.C.de iure deli.sed hic frater nõ adiuit hæreditatẽ fratris:ergo &c.Huius timore dicit Iac. de Are.q hoc erit ꝓ bñficiũ restitutionis in integrũ: p l. Pãtonius. de acq.hære.q est notãdũ.Nã l.Pãtonius.loquit in absente tm̃, nõ in minore.& Iac.intelligit hic in minore,&c.Sed est notãdũ d q pupillus,q nõ adiuit hr̃ditatẽ,donec vixit nõ fuit deceptus ᵈ: qa adire poterat:postq̃ est mortuus nõ põt decipi.Ex quo videtur q hæres eius ex sui persona in integ.restitu . impetrare non possit:sed de æquitate Imperator in l.Pantonius.determinat cõ e trariũ.& dicit Iac.de Aret. idẽ in minore eadẽ ratione.Itẽ dico ᵉ in quocũque impedito iusta cã:qa heres poterit impetrare restitutionem ex clausula,si qua mihi iusta cã videbit,&c.ar.l.Pãtonius.Nã bñficiũ restitutionis trãsmittit ad heredẽ:vt §.de in integ.rest.l.nõ solũ.Et hoc tenebat Old.& idẽ Cy.sup hac lege.Sed

s POMATES.
¶Ideo in pari causa. Vide gl.in c.sint manifestæ.xij.q.j.& in c.nulli.xij.q.v.Alex. consil.ccxl.in ij.col. j.vol.et consi.v.in ij. colũ.eo.volu.& cõs. ix in v.colũ.volu.ij.
¶Vt lege fi.Et vide in l.ex facto . §.pe.j. ad Treb.
¶Sol. Possumus.Et vide Bal.ī l.si ifanti. C.de in.deli.ī vj.col. vbi dicit q opi.Bar. est falsa.idẽ ibi Ang. & Sali.et vide Lud. Ro.in cõsi.lvj.incip. visis narratis.vbi refert doctrinã Bar.hic et vidi ibi.And.Barb.
¶Nõ,fuit deceptus. Vide Bart.ī l.j.& ibi Bal.C.de re mi.aliàs de test.mil.p Bald.ī l.si infanti.hic alleg. per Ang.ī l.nõ solũ. §.de in integ.resti.Et hanc cõmunẽ opi.sequũt Io.An.in c.in p̃ sentia.de proba.licet Ang.cõtra in d.l.si ifanti.Sed hęc opi.est cõmunis & vera,& approbat:et pro hoc vidi cõsuli.& iudicari p Imo.in l.venire. in vlti.char.& etiam in xvj.col.de acqui. hęre.p Pe.de Anch. in cõsi.cccxlv.qd̃ incipit,de iurib⁹ additis. Vide Bar.in suo cõs. cxciij.& vide Ro.in consi.lvj.incip. visis narratis in puncto,q̃ ad primũ quo quæritur,&c.& pater hæreditatẽ delatam filio maiori ifanti inutiliter adiuit:est mõ dubiũ vtrũ eo mortuo possit pater restitutionem petere ex clausula generali,vel ex persona ipsius filij tam defuncti, vel ex iure deliberandi: vide Per.de Ancha. in cõsi.ccclviij.incip. in Crhisti nole amẽ. de iurib⁹ additis Petri adeuntes,&c.Ad de quæ posui in l.si ifanti.
¶Idẽ dico . Et vide Bal.in d.l.si infanti. Andr.Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Sic dicẽdũ. Perbar. consi. inci. quidã Perusin⁹ decessit in d.l. si infanti. & Bal. in l. j. §. in nouissimo. de cad. tol. & in d.l. si infanti. & in l. cũ antiquoribus. in vi. quę stio. de iure delib. & ibi euã per eũ in pe. seu vlti. col. vbi refert verba Nicol. de Ma. ad no. per Bart. huc adde Pet. de Ancha. in consi. xcvij. inci. pro declaratiõe quæstionum tria sũt, &c. in tertio pũcto.

b ¶ Quæ requirantur. Vide aliquid p Imo. in l. ventre. in vlti. col. ff. de acqui. hære.

c ¶ His præmissis q̃ro. An sufficiat tutoris sciẽtia ad trãsmittẽdũ ius deliberandi, adde tex. et ibi Bart. in l. si. C. de iur. & cu. qui non satisda. vide Bal. in d.l. si infanti. in pe. & antepe. col. de iur. deli. vbi oĩno vide. & dato q̃ opi. Barto. esset vera, for mat ibi Bal. circa hoc plures no. q. vide bar tol. j. proxi. col.

d ¶ Puto q̃ nõ. Bal. cõ 7
tra in d.l. si infanti.

e ¶ Quæro quid. Per b
Bald. in d.l. si infanti. per Barto. in d.l. cum antiquioribus.

f ¶ De scientia. An suf ficiat sciẽtia soliuspa tris vel filij. & ponit etiam Bal. in d.l. si in fanti. & per Bar. in d. l. cũ antiquioribus.

g ¶ Inuentarium nõ fe cit. Quid si sciuit tu tor q̃ non satisfecit vel inuentarium non fecit. & vide in simi li not. per Bal. in d.l. si infanti. 8

h ¶ Dico q̃ sic. Per c
Bal. in d.l. cum antiquoribus. i iij. q̃stio

reperio q̃ Iac. de Bel. in aut. de tri. & se in si. quæstionis disputatæ per eũ, tenet contra riũ, per l. j. §. si quis ex libertis. j. ad Tertul. et l. si infanti. §. sin verò. C. de iure delib. vbi dicit q̃ perinde est, acsi nõ fuerit dilata. Mihi verò videtur sic dicendũ,[a] aut pupillus, a
seu infans decessit ita repentè q̃ eius tutoribus, vel consanguineis, si tutores non habebat, nõ põt imputari negligentia cur nõ adiuerunt: tunc puto hæredibus dandũ beneficium restitutionis, vt hic: quia hæc lex
non potest aliter intelligi. Repentè † aũt dico mori, si decessit intra centũ dies: nã minori tempore non potest perfectè delibera re de hæreditate adeunda: vt l. j. in fi. cum l. seq. §. de iure delib. Aut non decessit ita repentè: & tunc si non habebat tutorem, est qd ipute hẽdi eius, si tutorẽ nõ petijt: vt de le. hær. l. sciãt. vel si habeãt tutorẽ: põt hẽre gressũ cõtra tutorẽ vt no. ĩ l. si infanti. §. sin ỹò. etsic cessat ęqtas dãdi restitutionẽ: sed si tutor non esset soluendo, non esset iniquũ hæredi subueniri per restitutionem. arg. l. fi de eo per quem fac. erit. & l. planè. la. ij. §. j. §. de leg. j. Sed possumus hodie dicere q̃ in hæreditate vltimi reperiat hæreditatẽ primi, hoc est, ius deliberãdi de adeũdo hæreditatẽ primi secundũ formã. l. cũ antiquioribus. C. de iure delib. Tamẽ † pro declaratione huius materiæ iuris deliberandi quæ
ro aliquas q. & primò quæ requirantur b vt
transmittatur ius deliberandi. Rñ. q̃ ille, q decedit, sciat hæreditatẽ sibi delatã. Tex. est in l. cũ antiquioribus. Itẽ q̃ annus non trãsi uerit: tamen illud de scientia oĩno requirit, vt ibi dicitur in tex. & clarius ibi in gl. magna. Sed si ignoraret hæreditatẽ sibi delatã: tunc non potest transmittere ius deliberãdi, sed de necessitate recurritur ad beneficiũ restitutionis, de quo §. dixi. Ratio: quia ille, qui ignorat, nõ põt deliberare, & ideo non põt transmittere ius deliberãdi ad aliũ q̃ ipse non habet. His præmissis † quæro,[c] si c
est pupillus, an scientia tutoris sufficiat. Rñ q̃ sic: vt l. non solũ. in fi. j. de libe. causa. & l. si ex legati causa, cum sequen. j. de verb. ob
liga. de vsusca. l. sequitur. §. si pupilli. Item tutor solus petit tẽpus ad deliberandũ: vt l. ait prætor. de iure deliberãdi. Ad q̃ facit q̃ tutor solus potest adire: vt C. de iure deliberan. l. si infanti. & bonorũ possessionẽ petere: vt l. bonorum. C. qui admitti. Sed cõtra hoc fortiter facit q̃ no. in d.l. si infanti. quia si tutor nõ adit, tenet hæredibus infantis: vñ si ad hæredes infantis nõ trãsiret ius de liberãdi, eis tutor nõ teneret, cũ nõ essent læsi: qa adhuc adire possent. Rñ. l. si infanti. cũ q. gl. ibi posita loquitur ante tẽpus. l. cum antiquioribus. quia trasmissio iuris deliberãdi non erant cogni ta. Vel põt intelligi q̃ tutores sciuerint, & neglexerint adire: po stea decessit pupillus, & annus iuris deliberãdi trãsiuit hæredi bus ignorantibus, & non certificatis: vnde non possunt habere regressum cõtra tutorẽ. Itẽ contra p̃dicta facit tex. l. si infanti. in
eo q̃ dicit perinde haberi, acsi hæreditas nõ esset deuoluta. sed
9 solue hic eodẽ modo. † Quæro, quid si tutor sciuit, & decessit ip
se anteq̃ infans: postea decessit infans sine tutore: an transmittat
d ius deliberãdi? Puto q̃ nõ:[d] nã cũ tex. in l. cũ antiquioribus. requi rat q̃ sciens decesserit: & sic scientia tẽpore mortis requiritur, vt l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & de mil. test. l. Titius. iste autẽ infans licet per tutorẽ fingatur scire viuẽte tutore, tamẽ eo tẽpore quo tutor decesserit, nõ põt fingi eũ sciuisse, & in verita te ignorabat: quia quod eius ætas videt, ignorat. & sic debet re
10 curri ad beneficiũ restitutionis, de quo §. dixi. Quæro † quid ' si
e erat pupillus maior infante: an sufficiat scientia tutoris tantũ: vel pupilli tantũ. Videtur q̃ nõ: qa neuter sine altero adire potest: vt C. de iure deli. l. potuit: & sic videt q̃ requiratur sciẽtia vtriusq̃.

In cõtrariũ videtur, ex quo puto verius q̃ sciẽtia pupilli sola suf ficiat: quia in acquirendis ipse solus sibi sufficit, vt §. de aut. tut. obligari. in prin. & insti. eo. in prin. sed per istã scientiã acquirit solũ sibi ius deliberãdi, vt possit trãsmittere. in nullo aũt sibi præ iudicat. Itẽ puto q̃ sola tutoris sciẽtia sufficiat. Nã licet tutor io ius nõ possit adire: tñ tutor solus põt deliberare, & solus põt tp̃s ad deliberãdũ petere, vt de iure dicit. l. ait p̃tor. in prin. & sic aliud est ipsum adire: aliud est ius adeũdi, aliud est ius deliberandi. Et
f eadẽ possent dici de scientia' solius patris, vel solius filij. Sed qd
g de tutore, qui nõ satisfecit, vel inuentariũ nõ fecit,[g] an eius sciẽ tia sufficiat? Rñ. q̃ sic: quia hoc ius deliberandi tẽpore coarctat, & in eo nõ põt esse nisi cõmodũ, ergo &c. vt l. fi. C. de tu. & cur. qui non satisfe. vbi videtur casus. Facit l. tutor qui repertoriũ. §. de
11 admi. tu. Quæro, hæres † primus sciuit, vnde trãsmisit ius delibe rãdi ad hæredẽ suũ: hæres suus bene sciuit hæreditatẽ huius pro ximi decedentis sibi delatam, sed de hæreditate primi deceden tis ignorauit: & sic decessit: quæro an ius deliberandi trãsmiserit
h ad suũ hæredem. Dico q̃ sic.[h] Nã ex eo q̃ primus heres decessit sciens, illud ius deliberandi est effectum hæreditariũ. Quod ap paret: quia ad hæredes transmittitur: vt l. itẽ videndũ. in fi. de pe ti. hære. ergo si est hæreditariũ eodem modo quo transmittitur hæreditas, tranſmittitur illud ius. De hoc est casus. §. quod met. cau. l. vi. deamus. Præterea annus: qui datur ad deliberandũ, est vtilis ab initio: quia à tẽporæ scientiæ incipit currere: postea est continuus: vt l. cũ antiquioribus. Ex hoc apparet q̃ licet deue niat ad ignorantem: ad hoc durat ius deliberandi: & sic meritò transibit ad quencũq; transibit hæreditas. Contra hoc multum obstat. j. ad l. Fal. pretia rerũ. vbi ante aditã hereditatẽ nõ dicitur esse aliquid in bonis nostris de illa hæreditate. Sol. duobus mo dis. Vel dicamus q̃ illa lex loquatur ante l. cũ antiquioribus. ſe cũdũ qđ tẽpus trãsmissio iuris deliberãdi non erat cognita. Vel aliter, dico q̃ dicit nõ esse in bonis nostris ante aditã hæreditatẽ verũ est taliter, q̃ æstimationẽ recipiat. Ratio: quia adhuc possũ hæreditatẽ nõ acquirere: tñ alio respectu dicitur esse in bonis no
12 stris: quia ad hæredẽ transmittitur. Quæro dixi † q̃ oportet quòd sciat. quid oportet ipsum scire? Breuiter si quidem hæreditas est delata ab intestato, sufficit q̃ sciat aliquẽ esse defunctum: & hoc p̃bare debet, q̃ sciat se esse proximiorẽ cõsanguineũ: & fortè si esset mortuus in eadẽ ciuitate: p̃sumeretur scire ratiõe cõsangui nitatis: vt j vnde cognati. l. octaui. & C. de integ. resti. l. de tutela Et ex hoc concluditur q̃ sciuerit hæreditatã sibi esse delatã. Nã nemo præsumitur ius ignorare: vt C. de legib. l. leges. Consulo tamen vt de hoc faciat articulũ. Si verò hæreditas defertur ex te stamento: est necesse q̃ sciat defunctũ. esse testatorẽ, & se hæro dẽ institutũ. Ei enim, qui ignorat vires testamenti, non põt dici
13 esse delata: vt l. sed & si de sua. de acqui. hære. Quæro, an † iste hę res, ad quem trãsit ius deliberãdi, possit hanc hereditatẽ repudia re. Videtur quod non: vt j. de bo. lib. l. liberto octoginta. & de le. j. l. si fundum sub cõditione. §. si Titius. & ibi no. In contrarium videtur, & ista est veritas q̃ repudiare possit: vt l. si quis filium. §. j. de acqui. hære. Pro hoc l. cum antiquioribus. quia potest repu diare saltem tacitè patiendo labi tempus anni: ergo eadem ratio ne expressè. Non obstant contraria: quia loquuntur de legatis, q̃ non possunt repudiari ad incommodũ alienũ, vt ibi sed ad in commodum hæredis possunt repudiari: vt §. de le. j. si mihi & ti
14 bi. in princi. Quęro: † aliquis ad plures hæredes transmisit ius de liberandi & adeundi hæreditatem sibi delatã: an si vnus repu diat, alteri accrescat. Et videtur q̃ non: vt l. legatarius in princ. §. de le. j. coniuncta l. & Proculo. §. de lega. ij. & qđ dixi in l. re con iuncti. §. de leg. iij. contrarium puto per l. si seruus communis ab extero. & quod ibi not. §. de acqui. hære. quia aliud in hæreditate
15 aliud in legato. Quæro, † pone quod vnus hæredum ex virtute iuris deliberandi adiuit intra annum: alius non, sed hæreditatem illius proximi adiuit, vel adire vult, quia ad ipsam adeundam tempus non currit: vtrum ille qui adiuit habeat totam illam hæ reditatem virtute iuris deliberandi. Quod videtur per ti. C. qñ non pe. partes. & per d.l. si seruus communis ab extero. Sed dico sic: Aut ille adiuit virtute illius iuris' deliberandi totam hæredi tatem: & tunc proderit cohæredibus adeuntibus hæreditatem principalem. Aut adiuit solũm pro parte sua: & tũc iecus, sed ei accrescet: argu. l. cogi. §. item Metianus. j. ad Trebel. vbi coactio facta ab vno super toto, prodest alijs. Non obstat tit. quando nõ

petẽ.

peten.par.quia illud verũ,qñ quis excluditur tempore ab hæreditate:quia defertur principaliter vbi vnius agnitio alijs nõ p̃deſt:ſed hic vna hæreditas defertur principaliter, alia in conſequẽtiam. Vnde ſi durat tempus adeundi,principale factũ vnius ex cohæredibus proderit alteri:vt d.§.item Metianus. Vltimò
16 †dicitur hic in fi.q̃ ſubſtitutus admittitur quaſi vtriq; ſubſtitutus:quid ſi mater eſt in medio? Quidã dicunt matrẽ repellendã: quia vtriq; ſuccedit ex pupillari expreſſa. Quod nõ eſt verũ: quia iſto caſu ſubſtitutus nullo modo admitteretur: quia iſtud diſtributiuum debet verificari in vno tantùm:vt j.l.proxi.& matre ſubſiſtente in medio ceſſat ratio præſumptæ voluntatis defũ
17 cti. Item hic dicitur †q̃ in hæreditate ſecũdi reperitur hæreditas primi,qualiter vẽdicabit iſtas hæreditates:an dicet ſe hæredem ex teſtamento,vel ab inteſtato. Gl.dicit q̃ vtranq; vẽdicabit ex teſtamento. Quod dic vt not.in l.j.& ij.ſ.de peti.hæred.

Cùm in bello. Si vno caſu decedat pater & filius.patrẽ primò deceſsiſſe præſumitur. h.d. Oppo.j.eod.in fi.& l.cũ pubere.cum l.ſeq.Solu. Intellige hic in filio pubere ſecus ſi eſſet impubes:vt in contrario. Opponi.j. ad Trebel.l.ex facto.§.ſi quis aũt.vbi præſumitur filium prius deceſsiſſe.Soluit glo.q̃ ſpeciale eſt ibi fauore teſtamenti conſeruãdi,vt præſumatur filium deceſsiſſe prius. Hic verò præſumitur fauore matris q̃ pater prius deceſſerit.Primum quod gl.dicit,q̃ ibi eſt ſpeciale fauore teſtamenti conſeruandi,eſt falſum:vt j. e. l.quod de pariter.cum l.ſeq.& ſeq. Item iſtud quod gl.dicit fauore matris nõ eſt verũ:quia idẽ in quolibet præſumeretur patrem deceſsiſſe prius:vt j.ea.l.in fi.& j.eod.l.cum pubere. Ad legem contrariã reſpõde.Si enim pater & filius ſimul perierint, vt hic dicitur,extat cõditio fideicommiſſi,quæ eſt ſi pater deceſſerit ſine liberis,q̃ intelligitur de liberis poſt eum ſuperuiuentibus, vt ibi patet in prin.§.Conſtat aũt non ſuperuixiſſe,ſi ſimul deceſſerũt:ergo &c.ſ.l.proxi.Sed ſi poneres q̃ non appareret eos ſimul deceſsiſſe & ignoraretur quis prius.& quis poſterius deceſsiſſet tunc ille,qui dicit aliquẽ deceſsiſſe ſine liberis,habet intentionẽ ſuam fundatã de iure cõi. Licet enim habuerit filios antè,nõ ta
a men præſumitur* habere tempore mortis:vt l.ſpadonẽ.§.qui abſolutus.de excu.tuto. Et iſte eſt caſus.in d.§.ſi quis autem. Item dicerem in §.noſtro.ſi nõ conſtaret patrẽ & filiũ deceſsiſſe vno caſu,vel vno bello,vel vna ruina:quia tunc eſſet fundata intentio eius,qui diceret patrem deceſsiſſe ſine liberis,per iura prædicta. Fauor enim matris nil opereẽ. Si enim fauor matris aliquid operari deberet.multò magis operaretur fauor fratris,qui eſt alter filius teſtatoris.quod tamen eſt falſum:vt l.ſed & in illo.j. eo. Oppo.j.proxi.§.Solu. Ibi ſpeciale propter reuerentiam patroni, vt ibi videbitis. Hæc lex inducitur an hæreditas patris non adita tranſmittatur.quod tangam aliqualiter.j.eod.l.cum pubere & l.ventre.de acquir.hæredi. Vltimò materiam de pariter decedẽtibus examinabo in l.quod de pariter.j.eo.

Si cum filio. Oppo.ſ.§.pxi.Sol.ſpeciale fauore patroni. Quæro quid ſi iſta cauſa non agitatur cum patrono,ſed cũ hærede patroni,vel retenta gl. præcedentis §.qđ ibi fit fauore matris:quid ſi nõ agat,cũ matre.ſed cũ hæredibus matris:an habeatur iſtã benigna interpretatio. Videtur qđ non:quia eſt beneficiũ perſonale:ergo &c.vt l.quia tale.ſ.ſol.matri. Præterea tex.loquitur quando mater vel patronus agit.

1 ☞ *Statutum quod muliere decedente in matrimonio uir lucretur dotem uerificatur, ſi ambo ſimul perierint.*

b **Si maritus.** [b]Nota hunc caſum ad q.ſtatutum dicit † qđ
1 muliere decedente in matrimonio ſine liberis vir lucreẽ certam partẽ dotis. Certè ſi ſimul decedunt dicitur mulier in matrimonio deceſsiſſe. Caſus eſt hic. Opp.j.eo.l.quod de pariter. Solu. Ibi fuit ſtipulata mater,ſi ſuperuixiſſet: hic ſi in matrimonio deceſsiſſet.j.de adul.l.nec in ea. Soluit Dy.q̃ ibi denotãtur accidentia facti,non iuris miniſterium.

Si Lucius. Si filius pubes cum patre moritur, præſumitur ſuperuiuere:impubes nõ.ſed pater ei, hoc dicit.

1 ☞ *Incertitudo perſonæ legatarij procedens ex euentu caſus,in quem confertur legatum,uel ex prolatione defuncti,uitiat legatum:non tamen ademptio.*

2 *Relatiuum qui,quando diſtributiue ponitur uerificatur in uno tantum ſecus ſi diceret quiſquis.*

c **Si fuerit.** 1 †Incertitudo perſonę legatarij procedens ex euentu caſus,in quem legatum confertur,vel ex prolatione defuncti,vitiat legatũ,ademptio autem
d non vitiatur.h.d.& ponuntur* hic ſex caſus
2 per ordinem. †Nota de ſignificatione huius pronominis qui,qñ diſtributiuè ponit: quia verificat in vno tantum,vt hic.ſecus ſi diceret,quiſquis,vt dixi in l.hoc articulo. de here.inſti. Facit ad q.de duobus intrantibus caſtrum ſimul.quam ponit Dy.in l.q filiabus.ſ.de lega.j.& Ia.de Are.in conſti. Digeſto.Oppo.ſ.de leg.ij.l.ſi quis ſeruum. §.ſi inter.Sol.glo.optimè.Opp.& vtriq; videtur q̃ debeatur propter æqualem qualitatem,quę eſt in vtroq;:vt l.ſi ſeruus pluriũ. §.fi.ſ.de leg.j.& l.cum alimenta.in princi.ſ. de ali.& cibaria.leg.ſoluit gloſſ.q̃ hoc eſt ſpãle propter incertitudinem. q̃ declara:quia hic erat in incertitudo perſonarũ,ibi rerũ. Dixi ſ.eo.l.quidam.not.in c.in obſcuris.de reg.iu.lib.vj.per Dy. Oppo.de teſt.tute.l. duo ſunt Titij.& l.in tempus.§.j.de hære. inſti.& l.ſi duo.vt le.no.ca. Solu. Nõ valet, niſi probetur de quo teſtator ſenſerit,vt in contrario. Item videtur q̃ in iſto dubio lex. debeat,præſumere vnum priorẽ alio:ſicut facit.ſ.l.proxi.Soluit glo.q̃ illi generalitati derogatur quãdo lex aliter diſponit,vt hic in libertate q̃ facilius datur:ideo difficilius reuocatur. Hæc ſolu.non placet:quia hæc lex loquitur etiam in alijs caſibus q̃ in liber d tate. Ideo alij ſoluunt q̃ hic loquitur,quãdo eſt incertitudo circa perſonas,quibus relinquitur:ſed l.proxi.ſ.eo.loquitur quando eſt incertitudo circa factum perſonæ,à qua relinquitur. Vide glo.q̃ ici.j.eo.l.ſi quis.in fi. ibi:q̃ non poteſt ſtare.dic,imo poteſt ſtare, & eſt vera,Nam quando eſt incertitudo circa perſonas,quibus relinquitur,tunc vitiatur legatum:vt hic,& l.ſi qs de pluribus. j.eo.Sed ſi perſonæ q̃bus relinquitur,ſunt certè,ſed dubitatur de aliquo contingente in perſona relinquentis,ſit interpretatio:vt ſ.l.proxi.Item dicitur hic, adẽptionem valere.cotra.ſ.ti.j.l.iij.§.ſi duobus.Gl. timore huius cõtrarij diſtiguit no.vide eã et ſigna.

1 ☞ *Si maſculus & fœmina naſcantur,prius natus maſculus præſumitur,niſi fauor libertatis aliud ſuadeat.*

Planè. Si de natiuitatis ordine non appare,prius natus præſumitur ille,ex quo mater libertatem cõſequitur.hoc dicit.Nota tex.ibi:in ambiguis,&c. Quæro,quæ eſt ratio huius præſuptionis. Dicũt quidam,maſculus eſt fortior, ideo præſumitur prius naſci. Secundùm hanc rationẽ ſequeretur,pone libertatem relictam ſi prius peperit fœminam: & eſſet dubium qui prius eſſet natus, præſumeretur quod prius eſſet natus maſculus. quod eſt contra iſtũ tex. qui in dubio pro libertate iudicat quare dic quòd ille prius natus præſumi
e tur,per quem magis libertati fauetur,* ſiue maſculus,ſiue fœmina.Sed poſſumus dicere eo caſu,quo mulier prius nata præſumitur eſſet:ideo non quia citius eam expule
1 rit:ſed quia hic eſt fauor libertatis. † ſed in e
alijs caſibus, in quibus non eſt fauor libertatis:tũc præſumerem prius natum maſculum:& ſic ſæpe de facto accidit.

1 ☞ *Dictio eũ,ſicut dictio & in dubio cadit inter diuerſa.*

¶ Cùm in bello. Nũ tamen præſumitẽ.an ſi qs habuerit filios tempore vitę præſumatur habuiſſe tpe mortis: & hic adde Imo.in d.l.ex facto. §.penulti. a

¶ Si maritus. Et adde textũ.& gloſſ.& Bald.in l.ſi poſſeſſor. §.j.ff.de rel.& ſump. fune. b

¶ Si fuerit. Et ad ſtellectum huius legis ibi: ademptis autẽ, &c.& l ij.§.ſi duob⁹.hic all.vide Imo. in l.ſi ita ſit ſcriptũ. de le.j. Et not.ex iſto tex.à cõtrario ſenſu, qđ ſi vnus iſtorum eiuſdẽ nominis eſſet plus cõiunctus teſtatori,q̃ alius:ille admitteret ad legatũ. & ſimiliter probat text.i d.l.ſi qs ſeruũ. §.ſi inter.de leg.ij. & ponderat Ro.in l. ſi verò. §. de viro. in xxxix.fal.ſol. mat. Et pro intellectu huius text.vide q̃ not. Imol.ſ l.qui filiab⁹. §.j.circa princi.cum ſeq.de leg.j.& iſi am legem ſing.limita vt p Cuma. in lege ſi qs plures.de lega.primo & ego ibi dixi poſt. Imol. c

¶ Et ponũtur hic. Et facit adp q.ſi primus debet habere prẽmium,& plures fierent primi,quis debet habere. de quo Guid. de Suza.in q̃o.incip. pone,qa de facto ſtatutũ eſt Bononiæ q̃ q primo,&c.& hic Bar. Et ſi primogenitus debet ſuccedere, & ignoraẽ qs ſit primogenitus,pr̃ põt eligere quẽ vult,ſecũ dũ Bal.ſ l.i qbus.de ſecũ.nup.cũ cõcor.i fin. Rationem vide per Imolam in lege ſi ita ſcriptum.de lega. primo. d

¶ Pro cõcordia. Aduerte quis prius præſumaẽ naſci,maſculus,an fœmina,quãdo ſimul naſcuntur, &c.Bart.in l.ſi extraneus.ff.de condi. ob cau. dicit q̃ maſculus. Contrarius tamen allegatur Bart.i hoc.§. planè ſecũdõ do. Alexandr. hic. Tu dic vbiq; dixit Bar. q̃ præſumitur primò natus maſculus. Sed vbi agitur de fauore, maximè libertatis fœminæ, q̃ tunc præſumitur pro ea.& ſic in effectu vbiq; idẽ dixit, ſi bene legatur, niſi in caſu ſpeciali fauore libertatis. e

¶ Libertati fauetur. Barto.videtur ſentire contrariũ in l.ſi extraneus. de condic. ob cauſam. & vide Bartol.in lege Arethuſa.de ſta.homi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Cum ita. Concepta. Et facit ad no. q. statutū est ꝙ si quis tēpore mortis caruerit filio, & filia succedat fratri modo quidā caret filio, sed nō filia. Quæritur vtrum vigore illius statuti admittatur frater. Et iste text. facit ꝙ sic. sed Bal. ī c. fi. de duo. fra. ā cap. inue. tenet contrariū. p not. in c. pleriſq; . de elect. in clem. ibi: quia requirit fieri vtrunq; . & ad ea quæ habētur hic, vide Ang. & Imo. in l. si quis ita stipulatus. de verb. oblig.

b ¶ Veneti codices habent super hoc. §. vtrum. casum potius in nube q̄ in terminis: necnō et aliquot notabilia, quæ Bart. nō videtur, vt ex eius attestatione hic patet: attamen quia ea ī scriptis exēplaribus cōperi, & aliquid frugis afferre possunt, in his nostris codicibus apponenda curaui. Alexan. Losæus.

1 Duo & tria licet sint quinque: tamen duo in tria non faciunt quinque.

14-

Si is qui ducenta. Sicut dictio, & ita dictio cū in dubio dicitur cadere inter diuersa. hoc dicit. Opponi. ꝙ ex quo est ambiguum, sequamur id, ꝙ minimum est: vt l. si ita scriptum. §. fi. s. de leg. j. Sol. illud verum, nisi aliud sit ex propria significatione vocabuli: vt hic est. Ex hoc reprobatur argu. illorū qui dicunt tria & duo sunt quinq; : quia verū est, s. tria & duo separata, sed tria & duo, quæ sunt in tribus, nō faciunt quinq;.

Si quis. Si seruus nominatus pōt accipi vt res ibi legata, & vt persona legatarij: in dubio accipitur vt res legata. hoc dicit.

Cùm ita. Diuide. Primò incipit stipulatio à præcedenti cōditione disiunctiuè & negatiuè concepta. Secūdo incipit stipulatio à præcedenti dispositione affirmatiuè, & copulatiuè concepta In tertia parte incipit à præcedenti conditione copulatiuè, negatiuè concepta. a Secūda ibi: idemque. Tertia ibi: vel vt proprius. Oppo. & videtur ꝙ ad hoc vt stipulatio nō cōmittatur, alterū fieri sufficiat, vt j. ea. l. §. si quis. Sol. secūdū Ro. & bene, hic loquitur quando præcedit dispositio copulatiuè concepta: vel quādo nulla dispositio præcedit, seu incipit à præcedenti conditiōe disiunctiuè, vel negatiuè concepta: quia vtrūq; requiritur fieri, ne stipulatio committatur. Sed si incipit à præcedenti dispositione cōcepta disiunctiuè, tunc sufficeret vnū fieri, vt in contrario. Vide gl. j. ibi secūdū Ro. dic vt j. ea. l. §. si quis aūt. secūdū hoc ergo limitatur pœnalis stipulatio secūdū naturā p̄cedētis conuētionis. Sed contra iste. §. videt ibi cōtradicere. Nam vtrunque requiritur fieri, si conditio copulatiuè concipitur, vt in fin. & vtrunque fieri debet, si incipit à conditione disiunctiuè cōcepta: vt in prī. huius. §. ergo sequitur ꝙ in disiūctiua requiritur concursus duorū, sicut in copulatiua. Glo. sentit hic contrariū, & ipsum fatetur: ideo exponit hic aut pro &, certe hoc nō est verū: imò vtrūq; ex propria significatione resultat. Si em̄ copulatiuè cōcipitur, non est dubiū ꝙ vtrūq; requirit̄ fieri, vt hic in fi. §. Idē si cōcipitur alternatiuè, & negatiuè. vt stipulatio nō cōmittatur: aliàs sēp̄ erit verū hoc. aut illud fcīm̄ nō esse ex ꝓpria significatione: vt ꝓbat̄ in l. qs ita stipulatus fuerit decē. j. de verb. obli. Facit l. si ita q̄s stipuletur. e. ti. Itē opp. ꝙ iste §. nihil facit ad ti. & sic obstat ī prima cōstitutione Codic. §. qbus. Gl. sol. ꝙ hic tractat̄ vt ī ea habes.

1 §. Alternatiua legis quando ponatur pro coniuncta. & infra num. 3.
2 Disiunctiua aut, disiungit uerba. & sensum.
Idem & dictio uel.
Dictio seu, & dictio siue, habent unam significationem.
Et licet disiūguant uerba, sensum tamen coniungunt.
3 Disiunctiua hominis quando ponatur pro coniuncta.
4 Stipulatio facti diuidi pœnalis copulatiue, & affirmatiuè concepta, si non impletur in præparatorijs, iudicij, committitur insolidum: sed pro parte impleta obstat exceptio & est speciale in iudicijs.
5 Copulatiua quando ad ueritatem eius requiratur utrunque concurrere, & ponatur pro disiunctiua.
6 Oratio uniuersalis duplex, & quid comprehendat.
7 Falsum dicitur tribus modis, & statuta loquentia de falso intelligūtur proprie & stricte de falso, quod cadit in aliquo capitulo legis corneliæ de falsis.
8 Negatio postposita signo uniuersali quod faciat equipollere suo contrario, sed orationi particulari non.

Vtrum. Iste §. consueuit reputari multum difficilis, & pro certo est. & habetis hic duas gloss. magn. Vna est gloss. noua quæ ponit casum, licet non bene declaret. Alia est antiqua, & ponit casum magis succinctè: & neuter tamen est bene clarus. Anteq; veniā ad primam, p̄mitto primo pro euidētia ꝙ propositionū quædam est cathegorica, quædam hypothetica. Cathegorica est, quæ subiectū & prædicatū habet principales partes sui, vt Petrus currit. Hypothetica est, quæ habet duas cathegoricas principales partes sui: & hæc fit per si, vel per aut, vel similia. j. de acqui. re. do. l. quæsitum in vlti. gl. Itē ista hypothetica quandoq; fit per & qñq; per aut, secundū Dialecticos & de qualibet hic. §. Item præmitto ꝙ ad veritatem disiunctiuę sufficit alteram partem esse verā, sed ad veritatē copulatiuè requiritur vtranq; partem esse verā. Itē p̄mitto ꝙ orationū alia vniuersalis, in qua subijcitur terminus cōmunis determinatus signo vniuersali: vt omnis homo currit. nullus homo currit: & homo dicitur terminus cōis. Alia particularis, vt qñ terminus cōis determinatur signo particulari: vt qdā homo currit & qdā hō nō currit. Alia indefinita, vt qñ in oratione terminus cōmunis ponitur sine signo. Alia singularis, quando subijcitur terminus discretus vt Petrus currit. Itē quia alternatiua requirit alterū, non æquiparatur vniuersali: sed copulatiua æquiparatur vniuersali, quia requirit vtrūq;. Item præmitto ꝙ orationū quædam sunt contrariæ directè: vt vniuersalis affirmatiua, & vniuersalis negatiua. Aliæ subcontrariæ, vt particularis affirmatiua, & particularis negatiua. Aliæ contradictoriæ aliæ subalternæ. Et de his duabus vltimis nil ad p̄sens. Itē p̄mitto ꝙ quidā habent literā affirmatiuam, quidam negatiuam. Deinde diuide in quatuor partes. Primò ponitur conceptio duarum stipulationum: & de differētia inter eas dubitatur. Secunda ibi. ꝙ quamuis. in qua ponitur quædā cōfirmatio, seu euidēs solutionis ratio, in qua p̄cedit per modū expositionis. Tertia ibi: animaduertēdū. in qua ponit solutionem: & ponit differentiam inter prædictas. Quarta ibi: proinde si qs. in qua Dy. Et Ray. dicūt ꝙ ostēdit indefinitā æquipollere vniuersali. Sed malè dicūt: qa ibi est oratio particularis: qa ibi ponit signū particular: qd, hoc est aliqd ergo nō est indefinita. Dicet ergo ꝙ ibi ostēdit hāc orationē, qd nō feci, & similia, qñq; assumit vniuersaliter, qñq; in propria significatione particulariter, secūdū diuersas materias: vt j. proximè ostendā in summario. Si præcedit stipulatio negatiuè & copulatiuè cōcepta, pœnalis stipulatio disiunctiuè subiecta, neutrum fieri exigit. Si verò p̄cedit conuentio affirmatiuè & copulatiuè concepta, pœnalis stipulatio sibi subiecta requirit vtrūq; fieri, vt pœnalis stipulatio nō cōmittatur. h. d. Casum in terminis pone per te, & expone literam vt hic habes per gl. & doc. vt patet ex j. dicēdis: & collige notabi
b lia. Et pone casum, in prima parte stipulationis præcesit stipulatio negatiuè, & copulatiuè concepta, & fuit subiecta pœnalis stipulatio alternatiuè. Secūda stipulatio fuit imposita & affirmatiuè & negatiuè, pœnalis stipulatio fuit adiecta per signū particulare, vt si quis ā. &c. licet Dy. dicat per signū indefinitū, sed nō est verū: qa gl. ponit q̄ sit differētia inter istas stipulatiōes. Lege literā ibi, stipulationē, s. pœnalē p̄cedētē cōuētionē negatiuè & copulatiuè cōcepta. & ibi: quid eorum. signum est indefinitum, secundū Dy. Tu dic ꝙ est particulare quid, quod est aliquid, si essent affirmatiuè & copulatiuè comprehensa: subaudi quęritur quando aliquid interfit hoc est, an aliqua differentia sit. & respōdet vt sequitur, hoc interest. Hic incipit secunda pars, in qua pone casum sic: Ad primam quæstionē rñd. Iurisconsultus sic: hoc interest, hoc est, ista differentia est, quam dicā in ver. animaduertendū. Tamen anteq; respōdeat quæstionibus, vult respondere vni obiectioni, quæ posset fieri in contrariū. Ponamus, in prima conceptione stipulationis vnum fuit obseruatū aliud non diceret aliquis: verum est hoc: aut illud obseruatur. ergo stipulatio non debet committi. Ad hoc respondet Iurisconsultus qđ quāuis. &c. hoc interest. hæc differentia est, quæ dicitur in versi. animaduertendum. Sed ante omnia scias quod quamuis &c. quia ibi contraria in genere, & in specie, non contraria sed diuersa. Ex vniuerso expone id est vniuersali. Item not. text. ibi: in quo si aliquid falsum est animaduertendum. hic pone casum per te: quia clara est litera. concipio scilicet stipulationem pœnalem. factum, i. obseruatum vt neutrum fiat de his q̄ conuenerunt, in stipulatione nō fieri. Huius autem secundæ stipulationis. proinde si quis. hic ponitur quarta pars, in qua pone sic casum: Dictū est suprà, ꝙ ista verba, si quid eorū factū non erit: verificantur si in aliqua particula nō fit factū. vnde stat in propria significatione. Sed quæro vtrū alteri ista cōceptio, si quid eorū, assumatur vniuersaliter. Et rñdet Iurisconsultus & dicit ꝙ sic in exēplo, ꝓposito hic in tex. & sic illud, proinde, ponit aduersatiuè. & rationē huius videbitis j. Ex hoc apparet ꝙ Dy. qui dicit ꝙ hæc indefinita ęq; pollet vniuersali, nō bene dicit: qa hæc est oratio particularis, ꝙ apparet ibi: sed ex aliquo. Nota ꝙ ad veritatē disiūctiuæ sufficit alterū

Universidad de Deusto

alterũ verũ. Secũdò nota ꝙ ad veritatẽ copulatiuę requirit vtrũq;. Tertiò nota ꝙ duæ oratiões particulares contrariæ possunt esse veræ. Quartò nota ꝙ in vniuersali oratiõe, si quid est falsum, tota oratio est falsa. Vltimò nota ꝙ particularis quãdoq; assumitur p vniuersali ex præsumpta mente contrahentiũ, aliàs loquentiũ vt in l.ij. huius §. vt ibi dicã. Ad quodlibet istorum not. ppo. per ordinem. Ad primam stipulationem cõceptã alternatiuè primò opp. de l. cũ quis. j. de verb. obli. & l. continuus. §. pe. eo. ti. sol. Nõ factum vocat factũ: & sic iustè subijcitur negatiua, vt hic habes in quarto contrario, & ita sentit glo. hic parua. Alij dicunt ꝙ hic deficit non, vt sit pœnalis affirmatiua alternatiua, secundũ glos. magnã hic in fi. sui. hæc est magna lectura. & contra §. animaduertendum. Alij dicunt quod præcesit stipulatio affirmatiua, sed est falsum & contra ver. animaduertẽdum. ibi: vt nemini fiat, &c. Dic ergo vt in prima. Secundò opp. dicitur hic ꝙ neutrum debet fieri imò ꝙ debeat vtrunq; fieri: vt l. si hæredi plures. §. de condi. insti. Sol. illud verũ in affirmatiua vt tãgitur hic in viij. cõtrario. Si verò concipiatur copulatiuè, & negatiuè, debet fieri neutrum, vt hic in ver. animaduertendum. Tertiò oppo. ꝙ sufficiat alterũ tantũ fieri: vt §. l. proxi. §. cũ ita. sol. Ne stipulatio pœnalis committatur, sufficit alterum fieri: vt ibi. & hoc tãgitur hic in primo contrario, licet non clarè. Quartò oppo. ꝙ sufficiat alterum ex natura alternatiuæ: vt no. j. l. proxi. §. si quis aũt. Sol. Hic præcesit copulatiua coniunctio, quæ limitat pœnalem: ibi præcesit alternatiua in dubio, quando nulla præcesit: habet locum quod no. §. l. proxi. §. cum ita & est hoc exemplum alternatiuę & negatiuæ; & tagitur in secundo contrario. Quintò oppo. de l. Quintus. in fi. de aur. & ar. Sol. Ibi disiunctiua ponit inter genus & speciem. Vel aliter, vt dicit Cy. in l. cum quidam. de ver. sig. ibi in alternatiua legis, q̃ semper habet pro copulatiua, ne aliàs ars sit incerta: & sic haberetur pro cupulatiua. Hoc est falsum: qa secundum doc. j. de fica. l. j. de partici. l. j. requireretur ꝙ omnia illa fecerim, vt teneret illa lege: quod ridiculum est: cũ alterũ sufficiat. Dic ergo† ꝙ quandoq; lex statuit plura alternatiua circa idem factum: & tunc ponitur pro coniũcta: ne aliàs ignoremus quod statutum est: & hoc nisi vni parti disiunctiuæ alia pars repugnet: quia tũc illa pars est vera, quæ nã habet repugnantiam: vt j. de fideiuss. l. vbicunq;. & j. de contratab. l. sed & si decesserit. in fi. Facit C. de cõd. ob causam. l. ea lege. & quod ibi not. & hoc quãtum ad ipsum ius: sed quãtũ ad excusationẽ facti, habet vim alternatiuæ: quia vna executio sufficit: vt j. de effrac. & expi. l. j. §. expilatores. & C. de ser. fugi. l. si fugitiui. & l. quicũque. nisi alia lex repugnet: quia tunc quo ad executionem poneret pro coniuncta: vt C. de episc. & cleri. auct. sed nouo iure. & quod ibi not. Quandoque lex statuit vnum circa plura facta alternatiuè nominata: & tunc quo ad qd stat propriè[b]: quia etiam in vno facto verificatur vna dispositio. Sed quo ad quid habet vim copulatiuæ: quia etiã quando vtraque cõcurrit, habet locum dispositio. Ita loquitur d. l. Quintus. & l. j. de fica. & l. j. de partici. cum si. Sextò oppo. de l. si quis ita. de aur. & arg. leg. vbi disiunctiua ponitur pro cõiuncta. solu. Dicũt quidã ibi, in dictione seu, quę est disiunctiua separata, seu duplex, vt dicit Cyn. in d. l. cũ quidam. Idẽ dicit de dictione vel quod est falsum, imò falsissimum: vt j. planè. §. pe. s. de leg. j. & C. de ser. fugi. l. quicunque. qa habet illã significationẽ, quã habet dictio aut. Hoc colligit ex d. l. cũ qdã. in prin. Item videt falsum quod dicit de dictione seu: nam videtur idẽ quod aut: vt j. ad Trebel. l. j. §. sublata. & Insti. qui da. tu. pos. §. ad certũ tempus. Solu. Posse iustinere:† quia quædam est disiunctiua, quæ tam sensum q̃ verba disiungit: vt, aut dies est, aut nox. Idẽ in dictione vel. Quædã est disiunctiua, quæ verba disiungit, sensum tñ cõiungit, vt Alexãder siue Paris. Idẽ enim fuit sic nominatus. Et de hoc habes expresè regulam in Donatello. & C. de imlitẽ dan. tu. l. ad protegẽdã. vbi no. idẽ in dictione seu: quæ eãdẽ habet propriã significationẽ, secũdũ Priscianũ. & sic ponit de mu. & ho. l. fi. §. hæc omnia munera & j. de his. q. vt indi. l. ij. Vnde cũ lego mulieri ornamenta, seu quę eius causa paraui, est cõiũcta quo ad verba, & vtrunq; debetur. Nec obstat §. sublata. nec. §. ad certũ tẽpus. qa ibi ponit impropriè: quia natura oratiõis hoc nõ patitur. Sed hoc videt cõtra l. si ita qs stipuletur. j. de verb. obli. Dic ergo sic ꝙ propria significatio istius dictionis seu, vel siue, est prima: & fauor legatorũ hoc operat. aliàs cũ istis cõiunctionibus equaliter abutimur, idẽ sit in vna, qd' in alia. Septimò opp. de l. sæpe. ver. & cũ dicimus. & de ver. obl. Sol. Dicit Ray. ibi cadit inter genus & speciẽ: ideo ponit pro cõiuncta. sed hoc vt cõtra calũ l. j. §. e. eecũdã positionẽ calus, & ibi gl. Nisi fulsindo dicas ꝙ ibi cadit inter totum & partẽ quantitatiuã. Secus si inter genus & speciẽ. Et sit ratio di uersitatis: quia nuda volũtate fundus constituitur. Octauò opp. de §. itẽ si pater. j. p. xi. solue vt ibi. & ꝙ not. per Cy. C. de instit. & sub. l. generaliter. quia ibi volũtas testatoris verificatur verisimiliter in qualibet parte disiũctiuæ. Vltimò opp. de l. cũ quidã. C. de verb. sig. solu. ibi inter personas disiunctiua ponit pro cõiuncta: hic inter res seu dispositiones. Vt ergo liqueat ista materia distingue. Aut q̃ris de disiũctiua legis aut hominis. Si hominis: & tunc aut illa est posita in dispositiõe accessoria, vt in pœnali stipulatione accessoria: & illa limitat secũdũ præcedentem stipulationẽ: vt hic, & in §. p. xi. Aut in dispositione principali: & tũc aut quæris de ea, quæ sensum cõiũgit, licet verba disiungat, vt seu, & siue: & dic vt l. si qs ita. §. de auro & arg. leg. Aut de ea quæ sensum disiungit: & isto casu aut cadit inter genus & speciẽ: & dic vt §. eo. l. j. Aut inter alia: & tũc volũtas disponẽtis nõ põt verificari verisimiliter in qualibet parte alternatiuæ: & ponit pro cõiuncta: vt hac l. ver. itẽ si pater. Aut potest verificari: & tũc aut cadit inter res aut inter pſonas, vt plenius p. sequit Dy. in d. l. cũ quidã. q in alijs membris dici: bene, prętercq; in prędictis, in quibus dicas vt ex p̃dictis apparet. Veniamus ad secũdã stipulationẽ copulatiuè, & affirmatiuè cõceptã: & videtur ꝙ sufficiat alterum fieri: vt j. §. proxi. si quis autem. Sol. Ibi præcesit stipulatio alternatiua: hic copulatiua. Secundò oppo. & videtur† quod pœna non committatur, nisi pro parte, per l. si seruus. §. si plurium. s. si quis cauit. Pro sol. istius contrarij sunt multæ opi. in glo. Nam gloss. in lege contraria dicit ꝙ etiam est speciale in iudicijs, ꝙ committitur in solidũ, sed pro parte obstat exceptio: in cõtractibus verò semper committitur p parte: vt d. §. Cato. Ista sol. gl. est contra §. cũ ita. s. proxi. & cõtra istũ. §. virũ. Alij, vt Mar. dicunt ꝙ ibi de æquitate, & hic de rigore. Hoc falsum est: qua secundũ hoc ista lex corrigit: vnde glo. hic dicit spãle in iudicijs: tñ alia specialitate q̃ ea, quæ ibi not. Nã in contractibus cõmittit insolidum sine obstaculo exceptionis: in iudicijs verò cõmittit insoli. dũ, sed obstat exceptio pro parte, vt lege contraria. sed Pet. dicit alter, s. ꝙ ibi fuerũt plures stipulationes: quia fuit copulatiuè concepta: vt l. scire debemus. de verbo. obli. & ideo si pareret in parte, & sic vna in stipulatiõe, in alia obstaret exceptio: & sic idẽ in cõtractibus & iudicijs. Istud dictũ Pet. est cõtra dictũ istius §. & §. cũ ita. s. l. p. xi. vbi cã est etiã copulatiuè cõcepta. Dic ergo glo. verũ dicere, & est spãle in iudicijs. Et hoc tenet Dy. in his, quæ pertinẽt ad ordinationẽ iudiciorũ: secus in his, quæ pertinẽt ad decisionẽ: vt j. de ver. obl. l. v. §. fi. & plenè dixi in l. iiij. §. Cato. eo. ti. in x. opp. Tertiò opp. & videt ꝙ ad veritatẽ copulatiuæ requirat vtrunq;: sed contra, quia sufficit vnũ, vt s. de vsufr. le. l. si Titio fundus. Solu. Ibi cadit inter incõpatibilia: & ideo resolutiuè in disiunctiuã. Facit quod not. C. de cõdi. l. fi. Quartò oppo. & videt ꝙ inter ea, quæ se cõpatiuntur, si cadat, sufficit vnũ tantũ: vt s. de leg. iij. l. ea tñ. vbi si lego empta, habebit legatarius empta tãtũ. Solu. Ibi cadit inter duo adiectiua neutraliter posita, non respectu alicuius subst antiui. illud verò quod alibi dicitur, ꝙ ad veritatẽ copulatiuæ requirit vtrunq; esse verũ, est verũ qñ copulant respectu eiusdẽ. Vnde si compulet diuersas orationes: verbi gratia, si dico lego empta & parata: perinde est, acsi dicerem, lego empta vel parata. Vnde licet concurru patiantur se, tñ nõ requirunt de necessitate, vt statim dicam. Vt ergo[c]† de copulatiua liqueat, sic

¶ Pro cõiũcta. Tenemini perpetuò ꝙ in statutis disiunctiua ponit pro cõiũcta. & ꝙ dictio, aũt, ponat p etiã, est gl. & tex. in l. ij. & ibi Bal. C. de ob. e. pa. præstan.

¶ Stat propriè. Et de alternatiua vel, adde quæ no. Bar post gl. in l. vbi pactũ in prin. C. de transact. & p doct. ĩ c. iter cæteras. de rescrip. & ibi dicit sin. do. Anto. ꝙ vbi negatiua ponitur alternatiuè, puta si Stichũ aut Pãphilũ nõ dederis, dabis decẽ vt non committatur in decẽ, requiritur vtrunq; dari.

¶ Sextò opp. Et vide Bald. in l. quoniq; C. de ser. fugi. Bart. in l. vulgaris. ff. de furtis. Andre. Barba.

¶ Vt ergo Et no. hic distinctionẽ copulatiuæ: & vide Bald. ff. l. si hæredi plures. ff. de cõdi. instit. & in l. j. ff. de his q no. infa. & in l. j. & in l. si cui. ff. de fun. instr. & in l. si ancillas. de leg. a. & i l. ea tñ adiectio. ff. de leg. ij. Bar. in l. i. edicta. §. fi. de leg. ij. & in l. in repetendis. de legat. iij. & in l. j. in princip. ff. de iustit. & iur. p Bal. glo. in l. j. versic. nam & Reipublicæ. ff. sol. mat. & in l. j. C. qui admi. & in l. Gallus §. quidam recte. de liber. & posthu. do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cto.in c.inter cęteras. a de reſcri. Et de iſta alternatiua vide Lud. Roma.in conſi.cxcj. & vide Ludo.Ro.in conſi. cexxviij.& in cõſ.cclxix.qñ in bulla ponũt alternatiuè aliqua. & ſ cõſ.cxxix.c.ſignificãti.de ap. recip.d.Cardi. in cle. in pleriſq. de elec.& ibi do.Pet.doc.in c.ſi forte. de elec. lib. vj. Archid.in c. ñ. de teſti.lib.vj. Bart.in l.ſi Titio fundus. ff. de vſufr. leg. Bal.in l.j. C.ſi qs al. vel ſibi.& vide c. ꝓpoſuiſti. de prob.vbi dicit ſe non cognitã nec potuiſſe cognoſci,ſufficit probare vnum dũtaxat tex. in c. ex parte A. de teſt. Andr.Barba.

a ¶Sic diſtingue Adde Bart.& doct.in l.j.in prin.ff.de iuſti. & iu. & adde q̃ no. Bar. in l.Seię.§.caio. de fun. inſtru.& vide de copula bonũ tex.ibi.& no.in l.vl.C. de ſent. & qd ibi per doc.& maximè Bal. in ver. copula &c. & vide qd no.Bal.in l.fin.in verſ.itẽ no.ꝙ ad hoc &c.C. de re iu. Et limita hicꝙ copula cõiungit, niſi reſultaret iniquus intellectus, vt in q. qñ pater ſubſtituit hoc modo, ſi filios & hæredes:qa non ſemper regreręt vtrũq;,iuxta no. pulchrè per Bar. & doc. in l.Gallus.§.etiã ſi à parẽte.cũ cõcor.de libe.& poſth. & vide q̃ dixi 3. proxi. §. & Bal.in l.j.C.de iu.emphy.& in c.ex parte. el j.de reſcrip.& in c. ñ.de præbẽ.Bart.in l. ea tũ.de leg.iij.et plenè Bald.in d.§. etiam ſi à parente.

b ¶L.ſi hęredi.Et in l. j.de his q no. inſa.ad de Bar. in d.l.j.in fin. de inſa.& ſequit Pe. de Anc.in cle.in pleriſq.de ele.Et de materia dictionũ copulatiuarũ,vide Bal.in l. vnica. §. vbi autẽ. de cadu.tol.

c ☞ Nullã reperio l.ſi quid perfectũ. ff. de fal.nec in C. puto ꝙ Bart. voluit allegare l.ſi quis legatum.vel l.fal.in prin.ff.de fal. Alexan.Loſæus.

diſtingue*: Aut copulatiua ponitur inter cõtraria,& inter incõpatibília:aut inter ea, quæ aliquo reſpectu ſunt idẽ: aut inter diuerſa.Primo caſu reſoluitur in diſiunctiuã vt d.l.ſi Titio fundus.& l.vlt.& qd ibi no. C.de codic. Sco caſu aut illa duo ſic ſunt idẽ,vt vnũ neceſſariò inſit alteri: & tunc ſi adijcit copula,vnũ reſoluit in adiectiuũ alterius:vt l.j.de pac.ibi:placitus & cõſenſus, &c.ibi no.gl. Aut verò ideo ſunt vnũ:quia vnũ genus,aliud ſpecies cõtenta ſub genere:vel vnũ ſpecies,aliud illius ſpeciei indiuiduũ:& tũc qñq; genus reſtringit per ſpeciẽ,qñq; nõ.Quod dic vt ꝑ Dy.in c. generi ꝑ ſpeciẽ.de reg.iu.lib.vj. & ꝑ gl.in l. quæ ſitum.§.pe.de fun. inſtr. leg. Tertio caſu.ſ. qñ cadit inter diuerſa: & tũc aut ſunt duo ſubſtantiua,aut duo adiectiua,aut duę orationes.Primo caſu,puta lego Titio & Sempronio:& ſtat ꝓpriè,& velut ad vnã diſpoſitionem reducũtur,& patiunt eandẽ: vt l. huiuſmodi.§.ſi Titio.ſ.de leg.j. & l. ſi duobus.eo.tit. & in omnibus ll. tractãtibus de materia cõiunctiuorũ.Secũdò caſu, aut illa adiectiua copulantur reſpectu alicuius ſubſtãtiui:& tũc ſtant propriè, & requirũt vtrũq;,vt in hoc exẽplo,Titius eſt albus,et magnus, & lego ſeruo textores & vernas: tunc requirit cõcurſus vtriuſq;: vt l. ſeruis vrbanis.in fi.de leg.iij.& l.Titię textores.ſ. de lega.j. Aut illa adiectiua copulant neutraliter,& vno reſpectu alicuius ſubſtãtiæ: vt lego empta & parata:& tũc perinde eſt, ac ſi copulatiua caderet inter diuerſas orationes,quaſi legaret empta,& legaret parata,per d.l. ea tñ. Tertio caſu .ſ. qñ copulat orationes:& tũc aut reſpectiuè ꝑ modũ accidẽtis:& tũc ſtat propriè.i.requirit cõcurſus vtriuſq;:vt l.ſi hæredi* plures.ſ.de condi.inſti.l.ſi quis ita promiſerit decẽ. de verobli.& hic.Si verò duæ orationes copulantur per ſe principaliter reſpectiuè ad vnam ſpeciem:tunc cõcurſus nõ eſt neceſſarius, ſed in quolibet procedit diſpoſitio: vt l.j.ſ. de inſa.& ſ.de teſti.l.lege Iulia & de ſica.l. j.cũ ſi.Et hoc colligit ex dictis do.Iac. Bu. in q.de mercatoribus,& artificibus artis lanę.quod tene menti.Venio ad particularẽ, & ad verſi.ꝙ ꝗuis. Et primò op. qd litera ſibi cõtrariatur.Solue vt hic in v. cõtrario. Secundò op.ꝙ ratio ſit cõtraria dicto.Solue vt in vj. contrario. Tertiò oppo. ꝙ duo contraria nõ poſſunt ſimul eſſe vera, vt l. hæc verba.de verb.ſigni.& ibi patet in tex. Venio ad orationem vniuerſalem: & primò videtur ꝙ copulatiua etvniuerſalis nõ cõueniant,vt l.ſcire debemus.de verb.obl. Solue vt hic in vltimo contrario.Secundò oppo.dicitur hic ꝙ ſi quid eſt falſum, tota oratio eſt falſa.Contra de l.obligatione generali.de pig.& l.j.C.quæ res pign.ob.poſ.vbi in genere quædã excipiuntur.Solu.inſpecta propria ſignificatione,& logicali,eſt verum quod hic dicitur:ſed inſpecta mente contrahentium, ſeu diſponentium loquuntur leges cõtrariæ:quia vniuerſalis oratio limitatur & reſtringit ad veriſimiliter cogitata. quod dic vt plenè per Dy.& Ioã.Andr.in c.in generali.de reg.iur.lib.vj.Tertiò op.& videtur ꝙ vniuerſalis oratio reſtringatur,vt præſentia tan

6 tum cõprehendat:vt ſ.de leg.ij.l.ſi.§.j.So.† Vniuerſalis dicit du plex.vno modo ſub nomine collectiuo plura cõtinet:vt peculiũ hæreditas,grex:& iſta cõtinet omnia cũ tẽpore:vt l.grege. & l.ſi grege.ſ.de leg.j.& l.peculiũ.eo.ti.cũ ſi. Itẽ aſſumitur vniuerſale cui apponitur ſignum,vt hoc §.ex quo docto.noſtri notant generale,vt patet in glo.& ſ. de eden.l.j. circa prin. Iſtud verificat ex his,quæ ſunt tempore diſpoſitionis:nõ autem comprehendit quæ poſtea accidunt:vt d.l.ſi.§.j.quod plenè proſequere vt per Cy.C.quæ res pig.ob.poſ.l.j.& l.non modus.C. de iur. & aqua. & dixi ſ.de au.& arg.leg.l.ſi ita.Quartò oppo.ꝙ oratio vniuerſalis in aliquo particulari falſificatur:vt l.j.ibi:habeat vnuſquiſq;. C.de ſacroſan.eccle.& de mune.& hono.l.vt gradatim.§.& ſi.l. Solu. Materia noſtra loquitur in diſpoſitione hominis:contraria verò loquuntur in diſpoſitione legis,in qua oratio generalis reſtringitur ad habilitatem:& tamen iſtud non eſt indiſtinctè verum. Vt liqueat iſta materia,potes dicere vno verbo ꝙ in generali non veniunt ea quæ quis &c.vt habes per Dy.in c.in generali.de reg.iur.lib.vj.vel plenius:Aut oratio profertur ab homine. & dic vt no.per Cy.in d.l.j. Aut à lege:tunc dic aut illa vniuerſalis oratio reſtringit per aliam l.& habet locũ quod no.in l.j.de eo quod cer.lo.Aut non:& tunc aut ſignum vniuerſale inducit verbo præteriti tẽporis,aut verbo futuri tẽporis:vt habes per Iac.de

7 Are.& Old.j.de no.oper. nun.l.j.§. nunciatio. Item oppo.† dicitur hic ꝙ ſi aliquid falſum,&c.totam orationem falſificat.Con-

c tra.Nam omne non verũ non eſt falſum.l.quid* ſit falſum. j.de fal.Solu.Falſum accipitur tribus modis.Vno modo largiſsimè: & ſic accipiunt Logici:quia omne quod nõ eſt verũ eſt falſum: & iſto modo accipit hic.Secundo modo accipitur largè: & falſum eſt omnis immutatio falſitatis facta ſciẽter: vnde omne mẽdacium poteſt dici falſum& hoc modo accipitur in auf.de inſtr. cau.& fide.circa princip.Tertio modo accipitur falſum propriè & ſtrictè,qñ tractatur de puniendo tanq; de crimine falſi:& tũc omne mẽdaciũ nõ dicitur falſum,ſed illud dicitur falſum, quod cadit in aliquod capitulum,vel in aliquam ſpeciem legis Corneliæ de Fal.hic eſt tex.j.de fal.in l.quid ſit falſum.quod tene menti propter ſtatuta quæ dicunt ꝙ poteſtas in falſitatibus habeat arbitrarium:vel ſi quis condemnatus fuerit de falſo, non poſſit admitti vel habere officium:quia intelligitur de falſo ꝓpriè,& ſtrictè,& de falſo quod cadit in aliquod capitulum legis Cornelię. Et ſic reſtringitur falſum ad ea,quæ tamen cadunt in ſpeciẽ,ſeu capitulũ legis Corneliæ de fal.Et ſic ſæpe de facto conſului. Venio ad verſi.proinde ſi quis.& oppo.hic dicitur ꝙ quid non fe-

8 ci:æquipollet ad nil feci.Contra.† negatio poſtpoſita facit æquipollere ſuo contrario:vt ſ.de leg.tut.l.legitimos. §. an ergo. & l. obligari.de author.tut.ſed quid,& nihil,ſunt contradictoria, nõ cõtraria:quare malè.Sol.Fateor ꝙ negatio poſtpoſita facit æquipollere ſuo contrario,ſed oratio particularis non habet contraria.vnde quidam ſic, & quidam non, non ſunt directò contraria,vt ſupra dixi.Cùm ergo non habeat contraria negatio poſtpoſita ſigno particulari,non habet æquipollentiam . & ſic reperies in tractatibus logicæ.Sed opponitur quòd hic verſicu.videtur contra præcedentia dicta in ſecunda conceptione ſtipulationis,vt promiſi pœnam ſi quid factum non erit.Nam ibi nõ equipollet ad nihil.quod patet:quia ſi eſt aliquid obſeruatum,& aliquid non,committitur pœna:& tamen non eſt verum,nihil eſſe obſeruatum.Sol.Dico ꝙ ex mente proferentium aliter & aliter accipitur.Nam ibi præcedit cõiunctio copulatiua.Nam ſi quid eorum factum non erit,ſtat propriè:quia ſi aliquid particulatim ſit factum,committitur pœna.in hoc ver. quis alium interrogat vt certificetur,& quis interrogans ex reſponſione non eſſet certus.Oppo.vltimò ad iſtum §.& videtur ꝙ inter iſtas duas conceptiones ſtipulationum non ſit differentia.Solue vt hic per gl. Dy.& Ray.Vltimò inducitur in ar.de eo qui reſpondet poſitionibus,quod hic ponunt Pe.& Ray.in l.ſi vnus.§.ſi cùm mihi decem.ſ.de pac.& j.de excep.rei iudi.l.ſi quis cùm totum.in princ. tene opi.Pe.quæ probatur in hoc ver.ſi bene aduertiſti.

Si quis autem. Continuatur ad præcedentia. vnde pone caſum. Vidi plures conceptiones ſtipulationum de quibus dubitatur. Quæro:aliquis ſtipulatur plura,& vult vnum fieri: qualiter debet concipi ſtipulatio vt ſit clara.Reſponde vt in textu & materiam huius §. vide ſupra,proximè.

Item ſi pater. Si ſubſtitutio directa fit filijs diſiunctiuè:diſiuncta accipitur pro coniuncta. hoc dicit.Oppo.quòd iſta diſiunctiua verificetur aliquo nõ exiſtente hærede:vt ſupra.§.vtrum. & l. ſi hæredi plures.de condi. inſtit. Soluit gloſſa. Speciale eſt hic propter votum parentum: quia non

Universidad de Deusto

quia nõ eſt veriſimile q̃ voluerit extraneũ hæredẽ habere aliquo de filijs exiſtente:vt l.cũ acutiſsimi.C.de fideicõ.& l.Lucius.de hære.inſti.licet gl.dicat veritatẽ:tñ in caſu huius legis hoc nõ eſt neceſſariũ:qa hic licet extranei eſſent eodẽ modo inſtituti: eſſet idẽ ius q̃ ꝓ s.eo.§.cũ ita.& §.vtrũ,vbi dicit̃ q̃ qñ præcedit diſpoſitio alternatiua,& ſequit̃ ſtipulatio pœnalis ſub conditione alternatiua,vno exiſtente ſtipulatio pœnalis nõ committit̃ licet aliud deficiat.Ratio:qa talis ſtipulatio limitat̃ ſecũdũ naturam præcedẽtis ſtipulatiõis.Ita in ꝓpoſito:ſi præcedit inſtitutio alternatiua,& ſequit̃ ſubſtitutio ſub cõditione alternatiua,iſta ſubſtitutio deficit,altero exiſtente hærede:qa ex ipſa ſubſtitutiõe apparet teſtatorem voluiſſe vnum ſolũ habere totam hæreditatem & ſic ſubſtitutio debet limitari ſecundũ inſtitutionẽ,ſicut pœnalis ſtipulatio limitatur ſecundum præcedẽtem ſtipulationẽ.Sed glo.diceret verũ quòd eſſet ſpeciale fauore filiorũ,qñ filij eſſent inſtituti ſimpliciter,non alternatiuè,per iura allegata in gloſſa.

1 *¶ Legatum factum,ei qui eſt teſtis in teſtamento,nõ dat.*
2 *Correus pro correo,& fideiuſſor pro principali quòd teſtificentur.*
3 *Incertitudo,quæ venit certificãda ex aliquo futuro euentu,nõ vitiat legatum.* 15.

SI quis. Poteſt quis legare ei,qui eſt teſtis in teſtamẽto:& incertitudo quæ venit certificãda, legatum non vitiat.†Opp.q̃ teſtibus legari nõ poſsit: vt l.j. 1
& l.ſenatus.de his qui in teſtamento ſibi adſcri.Sol. Ibi de eo q̃ ſcribit teſtamẽtũ:hic de eo qui ſubſcribit ſe vt teſtis. Et eſt ratio: 2a
quia non teſtificatur principaliter cauſa ſua vt l.qui teſtamẽto. ſ.de teſt.Et †per hoc inducit Dy.q̃ correus poteſt teſtificari pro correo,& fideiuſſor ꝓ fideiuſſore:qa principaliter in cã ſua non teſtificanť:de quo per Cy.in l.dictãtibus.C.de teſt.& per Dyn. in l.ſi cui legetur.§.fi.ſ.de leg.j.& in ſpec.de teſt.§.j.in ver. quid 3
de fideiuſſore.Opp.†quod legatum non valet tanquã factũ incertæ perſonæ:vt Inſtitu.de leg.§.Incertis.Sol.Ille §. corrigitur per ſeq.ſufficit enim quòd incertitudo certificanda veniat ex aliquo euentu futuro.Dixi ſ.eo.l.quidam.

1 *¶ Fingi ſuper re quæ non eſt,licet nõ poſsit:tamẽ aliqua retro nõ eſſe fingi poteſt.* 16.

VAedam. Legatario repudiante fingitur res nunq̃ fuiſſe legatarij, ſed ſemper hæredis.h.d. Op.gl.q̃ ſit certũ.Nã interim eſt legatarij. res vt l.cũ pater.§.iurdo.ſ.de le.ij.ſoluit glo.q̃ eſt verũ. ſed hoc dicitur reſpectu futuri euentus:qua põt contingere q̃ fingeret nunq̃ fuiſſe legatarij.Et de hac l.facio feſtũ in materia fictionũ.Nã ſuper re, quæ nõ eſt,non poteſt fingi:vt l.huic ſcripturæ.ad l.Aquil.Sed hic fingitur ſuper re quæ non eſt:ergo &c.vt hic in ſi.patet.Sed 1
reſpondeo †ſic,ſuper eo, q̃ non eſt:nõ poteſt fingi aliquid retro eſſe,vel fuiſſe:vt lege cõtraria.ſed aliquid retro non eſſe bene poteſt fingi.& ita loquitur hic.Nam hæc res in veritate fuit legatarij.Vnde ſi legatarius agnoſcit,nulla eſt fictio:ſed ſi repudiat,fingitur retro nunq̃ eius fuiſſe:& ſic per conſequens fingitur retro fuiſſe hæredis,vt latius poſui in materia fictionis.De iſtis duobus dubijs huius legis poſuit Iuriſconſultus in l. qui res. infrà, de ſolu.

1 *¶ Cùm plures ſimul moriuntur,an alter alteri ſuperuenire præſumatur.* 17.

VOdde pariter. †Vt poſsit agi ex diſpoſitiõe inter viuos vel ex vltima volũtate,vnius de pariter morientibus nunq̃ ſuperuixiſſe præſumit̃.h.d.cũ l.ſeq.& ſeq.Op.ad prin.qa videt̃ ſtipulationem de dote eſſe commiſſam,cũ vxor deceſſerit matrimonio conſtante,vt ſ.eo.l.qui duos.§.ſi maritus.ſo.Hic in ſtipulatione fuit appoſitum plus,ſ.ſi mater ſuperuixit, quæ non ſuperuixit.Opp. qd' ſpes conditionalis ſtipulationis tranſmittatur ad hæredem:vt inſti.de ver.ob.§.ex conditionali.ſol.Si ſtipulatio eſt cõmiſſa,vel eius ſpes pendet,ſine dubio trãſmittitur ad hæredes:vt in contrario,& l.j.vt actio.ab hær.& contra hæredẽ. ſed ſi per mortem ſtipulatoris deficit conditio ſtipulationis, per conſequens deficit ſpes:& per conſequens non eſt quid trãſmittatur.Oppo.ſ.eo.l.qui duos.§.cùm in bello.& §.ſe. & j.eod.l.cũ pubere.& l.ſeq.Gloſſ.non ſignat illud contrarium.Huius timore Dyn.in l.ſi hi qui j.de dona.cau.mor.idem Oldr. dixit quòd de pluribus ſimul morientibus nunquam præſumitur alter alteri ſuperuiuere,vel præcedere, niſi ætatis imbecillitas, aut parẽtũ charitas, aut paternalis reuerẽtia,aut donatiõis fauor aliud inducat:vt probatur hic,& j.l. proxi.& l.ſi inter. & l. qui duos. per totam legem. ſed mihi videtur quod Dyn.& Old.non bene dicunt. Primò in eo qd' dicunt,niſi ætatis imbecillitas quia eſt contra caſum huius l. ſed & in illo.vbi non præſumitur pupillus prius deceſsiſſe. Item id quod dicunt, aut parentum charitas,non eſt verum, quia ad hoc parentum charitas nil facit,vt dixi in §. cũ in bello. Itẽ q̃ dicũt aut paternitatis reuerẽtia in hoc bene dicunt,intelligendo, vt j. dicam.Probatur in l.qui duos.§. ſi cum filio.ſ.eo.Item quod dicunt, aut donationis fauor.per l.ſi inter.ſ.eod.non eſt verum:qa in l.ſi inter.et l cũ hic ſtatus.§.ſi ambo.de dona. inter vir.et vxo. non præſumitur aliquẽ ſuperuixiſſe. ſed ſufficit q̃ ſimul deceſſerint,vt ibi patet.Vnde dicit Ia.de Are. quando plures ſimul moriuntur:aut lucrũ, ſeu diſpoſitio debet reſolui altero ſuperuiuente:& tunc non reſolueretur: quia verũ eſt neminem ſuperuixiſſe,vt l.ſi inter.ſ.eo. & l.ſi hi qui.de do.cau.mor. & l.cũ hic ſtatus.§.ſi ambo. Aut lucrum ſeu diſpoſitio debet cõmitti aliquo non ſuperuiuente: & tunc cõmittitur:qa verũ eſt neminẽ ſuperuixiſſe,vt d.l.qui duos.§.ſi maritus. Aut debet committi aliquo ſuperuiuente, & non committitur:quia nullus ſuperuixit. hic eſt caſus.& hoc ſi quæritur de lucro ipſorum inuicem moriẽtium.ſed ſi quærit̃ de lucro tertij, debet diſtingui eodem modo. Aut debet committi aliquo ſuperuiuente & non committitur. caſus eſt hic. Aut debet committi aliquo non ſuperuiuente:et tunc committitur,quia nullus ſuperuiuit:vt d. l. qui duos.§.ſi maritus. Item aut deceſſerunt ſimul pubes & impubes:& tunc præſumeretur impubes prius deceſsiſſe,vt l.cum pubere.cum l.ſequen.& j.eo.l.qui duos.§.fin. ſ.eod. Aut ambo puberes:& tunc procedit prædicta diſtinctio.Hæc ſunt verba domi. Jacob.de Aret. clarius recitata quàm ponat. Iſta verba vt diſtinguamus deceſſerint ſimul pubes & impubes, an ſimul plures puberes, reprobantur per l. ſed & in illo.j. eod.vbi deceſsit pupillus, & ſibi ſubſtitutus pubes, nec præſumit pupillum prius deceſsiſſe:niſi dicas ſuſtinendo Iaco. quod hic etiam ſubſtitutus erat impubes: quod diuinare eſt,& contra mentem huius legis b
quę hoc non dicit,nec alia lex cogit ad hoc dicendum. Dico ergo ſic: Iſtud dubium de pluribus morientibus quandoque emanat aliquo agente ex diſpoſitione hominis inter viuos,vel vltima voluntate: & tunc nunquam alter alteri ſuperuixiſſe præſumitur:nec adhibetur illa diſtinctio deceſſerit impubes cum pubere: vt hac l. ſed & in illo.nec fauor matris aliqd operatur, vt hac b
l.q̃ de pariter.ſed recuramus ad ꝓpriã ſignificationẽ, an diſpoſitio hominis vel legis circa illud regrit aliquẽ ſuperuiuere, vel nõ ſuperuiuere,ſecũdũ præcedẽtẽ diſtinctionẽ Ia.de Are.Non obſtat huic mẽbro ſ.eo.l.qui duos.in prin. quia in lege illa non præſumitur aliquis ſuperuixiſſe,ſed ſecũdũ propriã ſignificationẽ quilibet deceſsit vltimus. Non obſtat ſ.eo.l.q duos.§.fin.vbi agitur ex teſtamẽto:& tamẽ prſumit̃ aliquẽ ſuperuiuere: qa ibi diſpoſitio teſtamenti cõtinebat illud idẽ q̃ diſpoſitio legis q̃ aperet ex tex.cũ dicit,cũ filio pubere,quẽ ſolũ teſtamẽto.&c. Nã inſtituit illũ q ab inteſtato erat ſucceſſurus:& nullũ alĩ:meritò eſt idẽ dicẽdũ q̃ dicit̃ quãdo agitur ex diſpoſitione legis.ſed in hac l.ſed & in illo.poſito q̃ ſuccederet ab inteſtato ſimpliciter: tamẽ

¶ Teſtibus legari: Adde bar. i l.q teſtamẽto.ĩ prin.ſ.de teſt. & omnino Bar.in l. dictãtibus.in j.colũ. C.de teſt.vbi not.& aliqd ꝓ eũ i l.i oib⁹. ad fi.C.cõ teſt.& adde q̃ ex his quæ no. Bar.ſaltẽ remiſsiuè i l.ſi cui hic alle.& i l. q teſtamẽto. in prin. ſ.de teſt.vt̃ no.eẽ di cẽdũ q̃ qlibet poteſt eſſe teſtis in cã,qua principaliter nõ cõſequit̃ cõmodũ, licet ĩ quãdã cõſequẽtiam vel ſecũdario ſic.qd reputo valde no.De hoc habeẽ per Io.Fa. Inſti.de teſt.§.legata tijs.vbi refert Iac.de Aret.hic idẽ tenuiſſe. Pro hoc facit q̃ no. Bar.ĩ l.ſed ſi hac.§.q manumittit̃.de in ius voc.& in l.imãtũ.§. vniuerſitatis.de rerũ di.Sed Io.an.expreſsẽ tenet cõtrariũ i c. inſuper.de teſt.& ibi oĩno vide Do.& In. i c.iij.eo ti.Pro quo facit,qa tales appellãt l.ab executore.in princi.& l.ã ſnia de app.& iõ.de Bal.& doc.i l.j.§.huius ſtudij.de iuſt.& iu.q̃ ſi legatarius ĩducit̃ in teſtẽ circa inſtitutionẽ hæredis,& iterogatus anſentiat commodũ,dixerit q̃ nõ: punitur de falſo: qa debet intelligi principaliter.Et equaliter iſtud principaliter ſumat̃,vide Cal.Il.am bitioſa.de decre. ab ord.fac.Et iſtis adde omnino Bal.i d.l.dictãtibus.vbi eũ habẽ an ad ꝓbandum aliquẽ vſurarũ admittat̃ ille,q recepit vſuras:et ibi ẽt habẽ quot modis dicatur qs repelli à teſtimonio.Et ad materiam vide Imol.q̃ loquẽ melius quam alius in d.l.quidam.ſecundum.docto.in d.ca. inſuper.

¶ Fauor mris. An hæc dicta inter diſpoſitionẽ hois,& legis ſit vera,vide Imo.in d.l.ex facto.ſ.pe.ad Treb. Adde an pater præſumatur premori filio,Bald.cõſilũ. cccxxxviij. ij. libr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Si cognatis. Vide Alex.cõſi.xxvj.in ſi. in iij.vo.Barba.cõſi. xxuij.in ij.col.inſertis inter cõſilia Ale. in iij.volu.vbi dicit idẽ in eo q̃ legat liberis.et Ro.cõſi.cxxxtij.in ij.col.& conſi. xxtij.

a ¶Si cognatis. Ad materiã huius l.vide qđ cõſuluit Paul.de Ca. in cõſi.lxxvj. inci.in Christi noie amẽ. viſo dicto pũcto,& dubijs elicitis ex eo.in quarto dubio.

b ¶Videt caſus.Caſus no.& vide Bart.in l. iij.§. filius.de libe. & poſth.& in l. intercidit.de cõdi.& demõ. vide Bal.in l.data.alias lata.de app.& in l.j C. de his q̃ ad lib. & qđ no.p̃ glo.Bar. & doc.in l.Gallus.§. & qđ ſi ciñ. de lib.& poſthu.

c ¶Cõtra hoc opp. Et p̃ his q̃ hic dicunt, vide Lud.Ro. in conſi. ſuo cxxxij. And.bar.

d ¶Patet in ea. Vide q̃ no.Bal.in l.humanitatis.in v. col.in ver. vl.op.C.de impu.cũ ſeq.& in l. prædia.in pe.col.C. de fideicõ.

e ¶Op.fortiſsimẽ.Ad de Pe.de Anc.& Im. in c. indicãte. de teſt. & vide in cõſi. meo quod habeo in cauſa illorũ de Hyrena. circa medium.

f ¶Quare dico. Et vide p̃ iſto dicto d.Pe. & Io.de Imo.in c.indicante. de teſta.vbi do.Io.vĩ cõtra dicere Bar. Et vide Ang. in l.Titia ſeruis.ff.de ma.te.vbi p̃ illũ tex. dicit q̃ vbi teſtator legauit pediſſeq̃, qđ iudicat q̃ ſint tẽpore teſtamẽti pediſſeqs. Et vide q̃ ibi dixit:qa Io.de Imo.malẽ põderauit dictũ Barto. hic.And.Barba.

g ¶Inſpiciamus. Et per hoc declara l. qui filiabus.in prin.de le.j. & ibi dixi poſt Imo.

non ſuccederet vt neceſſarius hæres: & ſic teſtamentum aliter diſponit q̃ ius:vnde illa præſumptio hic locum nõ habet.Si verò aliquo agente ex diſpoſitione legis occurrit dubietas de pariter morientibus: tũc lex præſumit aliquẽ ſuperuiuere cũ diſtinctione.aut pubes cum impubere: & præſumitur impubes prius deceſsiſſe:vt l.ſi mulier. j.eo.& l.qui duos.§.ſi. Aut pubes cum pubere:& tunc aut perſona patroni eſt in medio:& ille præſumitur deceſsiſſe,qui magis ſpectat ad fauorem patroni: vt l. qui duos. §.ſi cũ filio . Aut perſona patroni nõ eſt in medio et tunc aut inter ſimul decedẽtes eſt votũ tranſmittendæ hæreditatis:vt qa aſcẽdens ſimul cũ deſcendente decedit:& præſumit aſcẽdens prius mortuus:vt l.q duos. §.fi.ſ.eo.& l.cum pubere.j.eo.Aut tale votũ non eſt:& tunc ille ſuccũbit: cui incumbit onus p̃bãdi aliquẽ ſuperuixiſſe: vt l. ex facto.§.ſi quis autẽ.j.ad trebel.intelligendo prout dixi s.eo.l.qui duos.§. cũ in bello.& probat in princ.huius l.Aut alter ex fratribus prædeceſsit:et nõ præſumit ſuperuixiſſe quãtũ ad ſucceſsionẽ ab inteſtato : & tñ ſuccũbit ille cui incũbit onus p̃bãdi aliquẽ ſuperuixiſſe. Ita loquit l.qui duos.in fi.ſ.e. Et in his ll.fauor matris vel teſtamẽti nullo modo attẽdit, vt dixi in §.cũ in bello. & §. fi.Ratio eſt:qa qñ quis agit ex diſpoſitione hois,ſi nõ habet effectũ:remanet diſpoſitio iuris,ſecundũ quẽ res habet exitũ ſuũ:ideo lex nõ curat aliqd præſumere. Sed qñ agit ex diſpoſitione l.ſi lex in iſto dubio nil p̃ſumeret,caſus remaneret indeciſus.qđ eſſe nõ debet. tñ cõtra hãc diſtinctionem facit multũ l.iter ſocerũ.in prin.ſ.de pac.do. ſed rñdeo,ibi natura verborũ prolatorũ requirebat filios ſuperuiuere.vnde illud , qđ ibi dicit,quaſi priore impubere mortuo,debet intelligi ſic,vt dicamus ſecundũ propriã ſignificationẽ ſtipulatio nõ committit:ſed ſi ad interpretationẽ veniamus debemus dicere impuberẽ prius defunctũ,& ſic interpretatio l.congruit cũ propria ſignificatione vocabuli.Vel dic qđ ibi ſtipulatio cõtinebat idẽ qđ ius cõe. Vltimò dicit in verſ. ſed & circa l.Fal.q̃ ſi ſerui ſimul cũ dño deceſſerũt.Rñ. aliud eſt dicere, tpe quo morit vel quo decedit:et tũc ſignificat tps vitę,cũ tñ eſt in actu moriẽdi:vt l.ſi.de cõdi.inſt.ar.l. q̃ duos. §.j.ſ.de ma.teſt.Aliud eſt dicere tps mortis:& tũc ſignificat poſt quam mortuus eſt perfectè. Ita dicit tex.hic ibi: mortis eius tempore,&c.& glo.eſt in l.peculium.§.fi. de leg. ij.

1 *§ Seruus pœnæ reſtitutus non admittitur ad legatum. ſecus ut ſeruo hominis.*

Legatum factũ cognatis uidetur factum his, qui ſunt cognati tpe mortis, uel teſtamẽti.

2 *Legatum factum cognatis, intelligitur de cognatis teſtatoris.*

3 *Cognati primò nominati admittuntur ad legatum factum cognatis, & his deficientibus proximiores admittuntur ordine ſucceſsiuo.*

4 *Legatum factum cognatis tertij, intelligitur de his qui erant tempore teſtamenti.*

5 *Legatum factum familiæ, uel cognationi Titij iam defuncti, valet: quia uidetur relictũ omnibus deſcendentibus ex cognatione Titij.*

20-

a SI cognatis. Qui legat cognatis, videtur legare his,qui ſunt cognati tẽpore teſtamenti,vel tẽpore mortis.h. d. Quæro exempla huius l.in prima parte de eo,qui fuit cognatus tẽpore teſtamenti,& poſtea eſſe deſijt.Rñ.ponit exemplum de eo,qui deſijt per deportationem.& quod dicit,maneat.l.tẽpore mortis:qa reſtitutus fuit.Ad hunc intellectum op.C.de hære.inſti.l.j.glo.dicit q̃ ibi nõ fuit reſtitutus.Item op.inſti.de capi.di.§. quod autẽ. Sol.glo.q̃ hic perdit ciuitatem:ibi etiam libertatem.licet poſtea fuerit manumiſſus.Hæc ſolutio probatur in l.intercidit.j.de condi.& demonſt.Contra iſtam ſolutionem videtur caſus b in l. ex facto.§.fi.ſ.de vulga.& pup. vbi factus ſeruus,& poſtea manumiſſus admittitur.Sol.† Quandoq̃ quis efficitur ſeruus pœnæ: 1 & tunc reſtitutus ad legatum non admittitur:vt hic. Quandoq̃ efficitur ſeruus hominis,& tunc reſtitutus,ad hæreditatem & legatum admittitur,vt ibi.Ratio eſt:quia ſeruus pœnę efficitur omnino incapax:vt j.ti.iij.l.ſi in metallum.ſed ille qui efficitur ſeruus hominis,nõ efficitur omnino incapax:capit enim, licet non cũ effectu:quia dño,non ſibi acquirit:vt l.ſi paterfa.ſ. de hær.inſti. c Cõtra hoc op.§.de adi.le.l.ſi ſeruus.in fi.vbi per manumiſionẽ efficitur nouus homo.Rñ.qñ ſeruus accipitur vt res legata,eundem habet effectum reductio in ſeruitutem facta ab homine, q̃ ſi efficiatur ſeruus pœnę:quia vtrunq̃ legatum extinguitur.Sed qñ accipitur vt perſona legatarij:tunc ſecus eſt.& licet hæc lect. in ſe ſit vera,tamen quãtum ad hanc legẽ non procedit,per tex. qui dicit hic,facilius &c.non enim eſt congruum q̃ facilius admittatur,qui vno tẽpore eſt cõgnatus,q̃ qui vtroq̃.Venio ad le d cundã lec.& legit in gl.duobus modis,vt patet in ea. Iſta lec.in prima parte legis continet veritatem:quia illa demonſtratio,fratris Titij,ſufficit qđ adſit tpe teſtamẽti,ſimile in l.Mela.in princ. de ali.& ciba.le.Sed quãtũ ad ſecundã partem legis non videtur concludere:quia intelligit totam legẽ in cognatis naturalibus.et tex.dicit de adoptiuis.Præterea in cognatione naturali ſi velles intelligere ſecundam partem vt nõ contradiceret,tex.nõ põt ſtare:nam legare fratri Titij,idem eſt quod legare certæ perſonę,et nominatæ perſonæ:vt l.nemo.de hære.inſti.& l.& ſi pepercerit. in prin.de libe.& poſthu.Sicut ergo ſi perſona legatarij tempore mortis decederet,legatum euaneſceret ita in propoſito niſi dicamus quod legatum fuit fratri Titij,qui nullum fratrem habebat tempore teſtamenti.Tunc enim intelligitur de eo qui ſibi naſciturus eſt:arg.l.ei quoq̃.ſ.de pec.leg.& tunc contineret verũ iſta lec.Venio ad tertiam lectu.vt intelligamus totã legem in cognatione ciuili:quia in prima parte erat cognatus , ſed deſijt eſſe per emancipationem.in ſecunda incipit eſſe per adoptionẽ . & hæc lex habet multa contraria:licet glo.dicat q̃ ei nil obſtat.Ad hanc lectu.q̃.p̃ nõ ſufficiat quẽ eſſe capacem tpe mortis.ſi tẽpore teſtamenti nõ eſt:vt j.tit.ij.l.j.Soluit glo.q̃ ibi legatum erat inutile ex perſona relinquentis,vel rei legatæ:hic ex perſona legatarij. Contra hoc oppo. Inſti.de leg.§.an ſeruo.So.gl. q̃ legatum erat ibi inutile miſſa cõſyderatione legantis,& legatarij. hæc lex nil facit ad materiã regulæ Catonianæ: quia hic legatũ ab initio nõ fuit inutile,imo ſemper vtile:licet quędã perſona ab initio nõ admittat,quæ poſtea incipit admitti. Ita dicit Old.Op. inſti.de hæredũ quali.& dif.§.in extraneis.ſ.de hære.inſti.l.ſi alienũ.§.j.Sol. gl.dic vt ibi.Veritas eſt:qa illa cõcordat.Contra hanc l. facit lex cũ ita.§.fi.ſ.de lega.ij.Veritas eſt q̃ ibi dicitur,q̃ debet inſpici q̃ eſt in familia tempore mortis:ſubaudi,& teſtamẽti.& ſic cõcordat cum iſta.Et ita ſubaudit Dyn.& bene.Oppo.prout hæc lex intelligitur in cognato ciuili,non videtur procedere:nam cognatus ciuilis non debet intelligi in verbis prolatis à teſtatore: vt l. ſi ita quis.in fi.ſ.de lega.ij.& l.ſi fideicommiſſum.de condit.io.& demonſtra.Soluunt quidam quòd hic debet intelligi quòd in legato fuit facta mentio de cognato ciuili:aliàs ſecus: vt dictis legibus. Iſtud eſt contra hanc legem quæ dicit ſimpliciter legatum eſſe cognatis relictum.quare dico ſic:Si aliquis efficitur cognatus poſtea facto teſtatoris:vt quia ipſe aliquem arrogat in filium,vel nepotem:& tunc procedit lex iſta.Si verò aliquis efficitur cognatus tertij cognati:tunc non admitteretur:vt lege contraria,ne in ipſius poteſtate ſit alium facere admitti ad legatum e quod nota.Oppo.fortiſsimè e ,& videtur quòd in his verbis indefinitè prolatis tempus teſtamenti inſpiciatur , non mortis. l. ſi ita.ſupra,de auro & argento legato. hic dicitur quòd inſpicitur tempus mortis:ergo &c. Poſſumus dicere quòd contrarium loquitur in rebus relictis:ſed hæc lex loquitur in perſonis,quibus relinquitur.Hæc ſolutio non placet,per ea quæ nota.in dicta l.ſi ita.& l.placet.de liberis & poſthum.vbi dicitur quòd ibi eſt ipeciale fauore teſtamenti,quòd alius poſthumus admittatur, quã f ille, qui erat præſens tempore teſtamenti. Quare dico f hic, quòd hic fuit relictum vniuerſitati,quia cognatis ; & ſic inſpicig mus g tempus mortis , ſicut in legato vniuerſali; vt lege, gre-

ge.ſ.de

Universidad de Deusto

a ¶ Quæro. Et no. q̃ cõ fuluit Bal. i cõſ. inci. i noſe dñi. caſus talis eſt, qđ titi⁹ deceſsit &c. q̃ ſi teſtõr dicit ſubſti tuo meo ꝓximiores meos qđ iſto caſu mortuo filio relicta ſorore, & filio ex alia ſorore ꝑmortua, poſt mortẽ pr̃is teſtatoris q̃ ſoror ſola vẽiat ad ſubſtitutionẽ ex cluſo filio et ſorore prẽmortua poſt mortẽ pr̃is teſtatoris. & hoc ꝓpter verbũ meos, poſitum in ſubſtõne, q̃ referr̃ ad tẽpus mortis teſtatoris Alle. hãc l. ſi cognatis. Aſs aũt ſi non eẽt verbum meos, equaſi amitterent, p d. l. cũ ita. §. fin. & ibi gl. quæ incipit, qñq;. de leg. ij. & quia illa verba teſtatoris debẽt aliter intelligi. l. ſi cui. ff. deſerui. Et qs dicat ꝓximior, vide in l. ꝓxim⁹. ã. de ver. ſig. et in l. j. j. vñ cog. Add qđ ſi dicat ꝓximioribꝰ đ domo ſua. Pet. de Anc. cõſ. eli.

b ¶ An valeat legatũ. Si teſtator reliqt familiæ talis, & ille tã erat defunctus: facit l. inſula. in fi. & quod ibi no. de acq. re do. & adde Pet. de Ancha. & Imo. in c. indicante. de teſta.

c ¶ Opp. adde latè no. per Bart. in l. fi. i fi. ã. de colle. illi. & vide Bar. & doc. in l. ſi qs à filio. §. fi. de lega. j. Nã omne collegium eſt reprobatũ, ſi non apparet approbatũ. vide quod no. Bal. in c. j. §. cõuenticula. de pa. iu. fir. & ibi omni no vide per eum. De qua materia habetur ꝑ Bal. ff. fi. C. de col. illi. Adde Abba. cõſ. lv. vbi habetur quæ collegia ſint approbata.

d ¶ Quęro quid. Et an Iudęis poterũt dari tutores, vide Bar. in rub j. de iuſti. & iur. Et an poſſit relinqui Iudęo. vide gio. in c. Iudęi. de Iudæ. quæ dicit q̃ non. tex. in c. ſanè. xxiij. q. j. & in c. ſi quis epiſcopꝰ. de hære. et tenet Angel. in l. j. C. de Iudæ per illa iura idem tenet Raph. in l. j. C. de ſac. ſan. eccl. Sed cõtra tenet gl. in l. j. C. de Iudę. & Pe. Cy. & ſali. in l. j. C. de ſac. ſan. ecc. Bal. & Bar. in l. j. C. de Iud. Ego dixi latè in d. c. Iudęi. et vide omnino. Andre. Barba. ☞ POMATES.

e ¶ Quęro qđ ſi relinquit collegio. Quid ſi eſſent fraternitates, vide Feli. in c. ex literis. in j. notabili, de conſti.

f ¶ Sed ſi eſſent. Adde tu q̃ ex hoc habes q̃ ge. §. de leg. ij. & l. peculũ. Pro hoc hæc lex, in fi. vbi idẽ eſt relinquere cognatis, & cognationi. Hęc ſol. nõ placet. Nã cogatio nõ eſt vniuerſitas, quæ vnam perſonã repræſentat: prout dicimus in alijs vniuerſitatibus: vt l. mortuo. de fideiuſſo. & ideo nõ poteſt intelligi eis vt vniuerſis relictum, ſed eis vt particularibus. Quod apparet ex eo, quod incontinenti dicam: quia non omnes ad legatum admittuntur Dico ergo quòd regula poſita in l. ſi ita. fallit hic ratione cõſtũctionis: vt ſic ſufficiat illi tẽpore teſtamẽti vel mortis eſſe cognatũ. Quod intelligo verũ, ſi teſtator hoc ſciuit. ſecus ſi ignorauit vt l. ſi qs ita. §. ſi qs cũ ignoraret. de teſtamẽ. tute. Quæro hic † dicit q̃ legauit cognatis: de quibus cognatis intelligitur? Reſpon. in dubio intelligitur de cognatis teſtatoris: vt l. cũ acutiſſimi. C. de fideicommiſ. & l. peto. §. fratre. ſ. de lega. ij. Quæro, quo † ordine admittuntur hi cognati? Rñ. prius nominati, & his deficientibus, qui ꝓximiores ſunt in gradu: vt d. l. peto. §. fratre & d. l. cũ ita. ſ. de lega. ij. Et tta intelligit Dy. dum dicit q̃ hęc lex debet intelligi ſecũdũ illas. Quęro, † quid ſi ſit legatũ cognatis cuiuſdã tertij. Reſpõ. puto cõtrariũ eius quod hic dicitur Primo: quia nõ debemus intelligere niſi de cognatis, qui erãt tẽpore teſtamenti: niſi alij cognati eſſent ſine facto teſtatoris, per regulam quæ eſt in l. ſi ita. de auro q̃ argento legato. cùm enim hic non loquitur niſi de legato facto cognatis teſtatoris, nõ debemus trahere ad alias conſequentias contra alias leges: per l. quod verò. ſ. de legi. Quæro, † quid ſi relinquitur familiæ vel cognationi cuiuſdam tertij, qui iam erat defunctus tempore teſtamenti: an valeat legatũ? b Et videtur q̃ non: quia non poteſt dici familia Titij, qui iam erat defunctus: vt l. qui vxori. aliàs eſt in l. ij. ſ. de auro & argẽ. lega. Cõtrariũ dico q̃ valet, & videtur relictũ omnibus deſcendentibus ex cognatione Titij: vt l. pronunciatio. §. familiæ. de verb. ſigni. Et ita ſe habet communis vſus loquendi. Nã idem eſt dicere, relinquo familiæ talis, vel domui talis: vt l. j. §. j. ſ. ad Syl. & ibi per Iac. de Aret. Et hoc caſu fortè non admittẽtur omnes, qui ſunt proximiores illi Titio, ſed omnes æqualiter: quia ceſſat ratio coniunctionis perſonæ defuncti.

☞ *Collegio illicito ratione ſectæ relinqui nõ poteſt: nec ſingulis de tali collegio.*

Collegio Iudæorum relinqui non poteſt: licet non ſit reprobatum ratione ſectæ.

Iudæo relinqui poteſt.

Legatum factum Iudæis de Peruſio, videtur factum ut ſingulis, non ut collegio. & ualet.

Collegio fruſtratorum relinqui poteſt.

Collegio, quod ſit ad pium actum, dicitur à lege approbatũ.

Fraternitas laicorum coram laico conuenitur: ſed ſi ſunt laici, & clerici: coram eccleſiaſtico.

Vniuerſitas ſcholarium coram eccleſiaſtico conuenitur.

Legatũ factum artì mercatorum, uel caligariorum ualet, quando talia collegia ſunt approbata per Principem, uel ciuitatem ſuperiorem non recognoſcentem. 21-

Vm ſenatus. Collegio licito legari poteſt, illicito non: ſingulis tamen de tali collegio licitè relinquitur. h. d. Opponi.ᵉ q̃ ſi non poteſt relinqui collegio, nõ põt relinqui ſingulari perſonæ: vt l. iij. de hæret. ſo. Hoc † debet intelligi, quãdo collegiũ eſt reprobatũ, nõ ratione ſectæ: ſed ideo, quia nõ approbatũ. Si enim ratione ſectæ eſſe reprobatũ, vt collegiũ hęreticorũ: tũc ſingulis de collegio nõ põt relinqui, vt lege contraria Quęro, quid ſi † relinquatur collegio Iudæorum? Certum eſt q̃ nõ valet: vt l. j. C. de Iudæ. ſed dubiũ eſt an ſit reprobatũ ratione ſectæ. Glo. q̃ nõ, in d. l. j. Old. contra. ſed eſt tex. q̃ non eſt reprobatum ratione ſectæ: & ſic põt legari cuilibet Iudæo: vt l. ſpadonẽ. §. iam autẽ & Iudæi. de excu. tu. Sed quæro, † quid ſi relinquitur Iudęis de Peruſio, vtrum videatur vt collegio relinqui, vel vt ſingulis? Videtur q̃ vt collegio: vt §. l. ꝓxi. in fi. Dixi in l. ciuibus. Cõtrarium puto: qa illa interpretatio, relinquere ciuibus, idem eſt quod reliquere ciuitati: eſt vera, quãdo ex ea nil reſultat cõtra legẽ, & eo legatum nõ efficitur inutile: ſed quãdo reſultat aliqd cõtra legẽ, vel legatũ efficeretur inutile: tũc non debet fieri: vt ſ. eod. l. quoties. Quæro, † quid ſi relinquitur collegio fruſtratorũ. an illud collegium ſit reprobatum? Reſpõ. Omne collegium, q̃ fit ad pium actum, eſt approbatũ à lege. vt l. j. circa prin. & ibi no. ſ. quod cuiuſq; vni. & vt puto iſtæ fraternitates debent conueniri corã iudice ſeculari, quãdo fraternitates ſecularium ſunt: ſed ſi eſſent fraternitates ſecularium & clericorum: tunc deberent cõueniri coram iudice eccleſiaſtico. Et idem dico in vniuerſitate ſcholarium, quorũ Rector eſſe non poteſt, niſi clericus ſit. † Quid ſi relinquit arti mercatorũ, vel caligariorum? Tũc eſt aliud: qa talia collegia, exceptis quibuſdam ſunt reꝓbata: vt l. j. ſ. quod cuiuſque; vni. no. vnde eis non poteſt legari. Sed ſi talia collegia eſſent approbata per Principẽ, vel à ſuperiore vel à ciuitatibus quæ ſuperiorem nõ recognoſcunt: tunc poterit eis legari: vt l. hoſtes. j. de capt. & poſtli. reuer.

g ¶ Quid ſi eſſent vniuerſitate eſſẽt clerici & laici, q̃ tũc vniuerſitas debet coram eccleſiaſtico cõueniri. Et clari⁹ Bar. in l. j. j. de colleg. illi. & Bal. i aũ. habita. C. ne fil. ꝓ pa. Anto. de Butr. in c. dilecta. poſt Innoc. de exceſ. prælа. & Pet. de Ancha. in repe. regulæ, ea quæ. q. xvj. de regu. iur. & Abb. in c. ex literis. de ꝓba. tñ cõtra hoc videtur q̃ imò ipſa vniuerſitas cõueniri poſſit coram iudice vniuerſali. loci, & ſic coram Potestate loci, ex quo eſt corpꝰ imaginatũ, ſeu repreſentatũ de quo non eſt aliqua lege diſpoſitũ ſub quo iudice debeat cõueniri vnde cõueniatur coram iudice loci, vbi eſt. Facit qa tunc nõ conſyderanť ſinguli de vniuerſitate vt vniuerſitas, ſed vt vnũ corpꝰ fictũ: ar. eiꝰ q̃ dicit: q̃ eſt vniuerſitatis, nõ eſt ſingulorũ. l. j. §. j. & l. ſtantũ. §. vniuerſitatis. ã. de re. di. De quo vide etiã p. d. Mari. Soc. i c. j. ver. xiij. declara. extra de foro cõpe.

h ¶ In ſchedula. De ſchedula relicta apud fratres ſancti Francſci & vide ad hoc dicũ quod habes in l. ait prętor. §. ũ iudex. de re iudi.

Hæreditas matris trãſmittitur ad ſuos. Et ſic nõ ſunt ſui, tranſmittitur beneficio reſtitutionis in integrum: ſi non fuit adita. 23-

Vm pubere. Quæro, qs habeat hæreditatẽ matris? Et vr̃ q̃ ſucceſſores filij: & per cõſequẽs habeãt hæreditatẽ matris. aliàs iſta lex fruſtra poſita eſſet. Sed tũc opp. † qũo iſte filius trãſmittit hæreditatẽ matris non aditã ad extraneos? Dicit Mar. Sili. q̃ hæc eſt ratio: quia filius fuit impeditus adire hæreditatẽ: arg. l. ſi qs in graui. §. elegãter. ad Sylla. & Cy. refert in l. apud hoſtes. C. de ſu. & legi. Ego intelligo hoc verũ q̃ ad hęredes filij trãſmittit matris hęreditas, ſi ſunt hæredes ſui, per l. j. C. de his q ante aper. ta. aliàs nõ trãſmitteret, niſi ꝑ beneficiũ reſtitutiõis in integrum: vt dixi in l. qui duos. in prin. ſ. eo. per l. Pantonius. ſ. de acqui. hære. Nõ obſt. l. ſi qs in graui. §. elegãter. qa ibi fuit ipeditus impedimẽto iuris: hic ipedimẽto facti. Dixi in l. ventre. de acqui. hæred.

Vm in teſtamento. De hoc dic vt no. ꝑ Dy. in c. inſpicimus. de regu. iur. lib. vj.

Diſpoſitio teſtatoris diſponẽtis ſatisfieri debere omnibus deſcriptis in ſchedula, quam dedit guardiano fratrũ minorum, quòd ualeat, ſi apparet q̃ ſit illa ſchedula.

Si teſtator legat Titio mille, quæ det illi quẽ declarauit ſibi, & hæredi: ſi legatarius & hæres diſcordant, inſpicitur quod eſt ueriſimilius ratione affectionis teſtatoris, ut legatum ualeat.

Si teſtator dixit, lego Titio centum, & uolo q̃ dentur ei quem ſibi dixi: tale legatũ nõ uidetur in dubio in fraudem factum. 26-

Vẽ hæredi. Hãc legẽ allego ad qõ. † de eo q̃ reliqt vt omnibus illis ſatisfiat, q̃ ſunt ſcripti in ſchedula ʰ, quã dedi guardiano fratrum minorũ, an valeat. Ia. determinat q̃ nõ. Ego determino contrarium: ſi apparet quod illa ſchedula ſit illa, quam teſtator guardiano dimiſerit, ex comparatione literarum, vel alio modo vt dixi in l. ſi ita ſcripſero. de condictio. & demonſtratione

Item † Hanc legem. nam vidi teſtamentum, in quo teſtator ſic

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Qui habebat. Et vide Bar. in l. demonſtratio. in prin. de cõdi. & demõſ. Et vide qđ no. in c. ſignificãte. de reſcr. And. Bar.

a ¶Qui habebat. Et iſtũ tex. no. alle. Bar. in l. iñ. in fi. de leg. j.

b ¶Secũda ratio. Et vide d. l. ſcriptura. c ſecũdo regris. de ap. tñ ſi cõditio vel modus inſerit non refert niſi ad pximũ. And. bar. 3

c ¶Et ibi no. Intellige ſaluo eo qđ habet in l. mulieri & Titio. et qđ ibi Bar. de cõd. et dem. et hic adde Bal. in l. j. ſi fi. C. de le. hęr.

d ☞Scripta exẽplaria ita habẽt rub. et ſic legit Pau. Ca. Nouiero codices habẽt put & legit Soc. poſt Impera. C. & inſti. De his q̃ pœnæ noĩe relinquunt. in quo tũ nõ facio vim: quum doctores iſta cõfundãt. Aduerte tũ quia Soc. dicit Bar. continuare hãc rubr. cuius tñ cõtinuationẽ non lego, niſi in ſcriptis exẽplaribꝰ hoc mõ: Dictũ eſt ſ. de lega. verũ qa circa ea q̃dã pęnę noĩe relinquũt: iõ ponit hic iſta rub. Alexan. Oſæus. 1

e ¶Vltimò no. Et vide Bal. in l. fi. C. e. ad fi. & vide gl. ſin. ſecundũ Ange. in l. iñ. ſ. ne qs eũ. & vide gl. ſin. in c. ſciãt cũcti. extra de elec. q̃ percutiens conſanguineũ clerici incidit in canonẽ latæ ſnĩę, ſi qs ſuadẽte. & vide Ang. in §. qa verò Leonis. in aut. de nõ alie. And. Bar. 1

f ¶Nõ valet. Imò fortius dico q̃ tale ſtatutũ nõ valet: qa videt factũ in odiũ clericorũ c. Petrus diaconus, &c. ſignificaſti. de homi. l. hæres meus. §. fi. de cõdi. & dem. & hãc partẽ tenet Imo. & idẽ tenet Bal. & Ang. per illã l. in l. j. ã. in ius vo. vt eãt. Bal. in l. j. C. de in di. vidui. et Lap. alle. iñ. & gl. no. in cle. ñ. de ſentẽ. excõ. in ver. qtolibet. & ſin. not. Bal. in l. raptores. de epi. & cle. et in l. j. C. vñ vi. cõrdat Bal. in l. vt vim. ff. de iu. & iure. Et p hac parte eſt caſus not. in c. ſciant cuncti de cle. in vj. alleg. p Ang. in d. l. vt vim. Et p hoc dico q̃ ſtatutũ dictãs q̃ cõloni clericorum teneant ad collectas: & hoc in odium clericorum tale ſtatutũ eſt cõtra libertatẽ eccleſiæ. Et ita ſing. tenet bar. in l. hi pœnes. C. de agric. & cenſi. li. xj. & ſentit in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. de oper. no. nun. & Bal. in l. j. C. de epiſco. & cler.

¶Pœnam. Et de hoc vide Bal. in l. j. C. eo. And. Barba. Et vide tu in ſimili eundem Bar. in cõñ. j. inc. Parmenſis. col. j. circa finem.

¶Cauſa reiicit. Bal. tenuit cõtra in aut. ni ſi rogati. ad Treb. & Sal. idẽ ibi. et vide ad hãc q. no. cõſilia quę habes in lib. magno conſiliorũ. & Ral. in l. Deo nobis de epiſ. & cle. & limita multum no. hunc tex. procedere quando dictũ fuit, ſi nõ ingrederet monaſteriũ ſimpliciter ſed ſecus ſi dicat ſi nõ ingrediat monaſteriũ fratrũ minorũ, vel ſimile: cũ alia eſſent adhuc monaſteria, ſecũdum Bal. & Imo. no. per illũ tex. in l. hoc modo. j. de condi. & demonſtrationibus.

¶Monaſteriũ ingrederetur. Vide Bal. in l. j. in x. col. C. eod. & in l. cũ allegas. in pe. col. C. de vſu. Ad materiã huius l. pœnã. adde q̃ Pau. de Caſ. in aut. niſi rogati. C. ad Treb. dicit ſe conſuluiſſe vnã cũ multis alijs, & poſtea dicta quæſtio fuit diſputata Bononię, ſi teſtator reliquerit filię ſuę mille ſi matrimoniũ cõtraxerit: ſi verò ſgrediat monaſteriũ, reliquit ſibi ducẽta, & nõ vltra: ipſa verò religionẽ ingreſſa eſt q̃ petet mille aeſi matrimoniũ cõtraxiſſet, p iſtã l. & certè ſi non reliqſſet ſpãliter ducẽta. ſi monaſteriũ ſtraueriit, ſed ſolũ mille bñ poſſet petere mille, p l. iſtã: qa tũc nõ cõſtaret de expreſſa intẽtiõe teſtatoris cõtrarũ: vñ l. interpretat eã fuiſſe talẽ, ſi nupſerit. ſ. in ſeculo, vel religionẽ ingrediẽdo. qa dr̃ matrimoniũ ſpũale. ſed hic apparet de contraria intẽtiõe qa inquãtũ reliqt mille ſi nupſerit, ſenſit dũtaxat de matrimonio carnali, nõ de ſpũali poſtquã in caſu quo religionẽ ingrediat ſpãliter p̃uidit de ducẽtis: quia generalis diſpoſitio non refertur ad ſpecifica: vt in l. doli clauſula. de verbo oblig. vnde non debet habere niſi ducenta. Ita determinat Bal. poſt Iaco. de Bel. in l. Deo nobis. de epiſ. & cler. in dicta authen. niſi rogati. licet ex verbis Bartoli hic colligatur contrarium dũ dixit quòd ratio eſt, ne alias impediatur vita contemplatiua. Sed iſta eſt veritas & conformis

dixit: lego Titio mille, quæ det illi perſonæ quã declarauí ſibi & hæredí meo: decedit teſtator: contentio eſt inter hæredẽ & legatariũ: qa hæres dicit de vno: legatarius dicit de alio. quid iuris? Dico q̃ debet inſpici qđ eſt veriſimilius ratione affectionis teſtatoris aliàs fideicõmiſſum eſſet inutile ratione incertitudinis: vt l. ſi fuerit. in prin. ſ. e. ideo remanet penes legatariũ. Vltimò no. † q̃ ſi relinquo tibi centum, & dico volo q̃ detur ei quem dixi tibi, q̃ in dubio non videtur factum illud relictum in fraudẽ: vt hic. & no. in l. Lucius. §. fi. ſ. de leg. j. & l. non in tellĩgitur. circa prin. de iure fiſci.

27-

¶Vm quæritur. Dic vt not. in l. veteribus. ſ. de pactis.

28-

¶Si quis. Declara vt not. Dyn. in c. in obſcuris. de reg. iuris. lib. vj.

☞Inquiſitio formata contra Titium Poteſtatem. Peruſij procedit, licet uocetur Sempronius.

29-

¶Qui habebat. ᵃAn ꝓpriũ nomen, vel demonſtratiuũ inſpicere debeamus ex qualitate notitię diſponẽtis inſpicitur. h. d. Dixi † per hanc l. q̃ ſi dux ducatus facit inquiſitionẽ cõtra Titium poteſtatẽ aſsiſij, cũ in veritate vocetur Sempronius, q̃ magis inſpicimus hanc dignitatem q̃ nomen proprium: quia nomen proprium nõ habet mẽti, vt hic: & ſic magis accipitur demõſtratio q̃ nomen propriũ. Dixi in l. demonſtratio. de cõd. & demõ. Secũ dò no. q̃ hic eſt vnus de caſibus, in quo dictrina quæ ſumitur ex l. ſi cõmunis ſeruus ita. de ſtipu. ſer. non habet locum, vt hic: & dixi in d. l. ſi communis ſeruus.

☞Clauſula in fine poſita, quando referatur ad omnia præcedentia.

30-

¶Plures. †Clauſula in fine poſita nõ refertur ſolũ ad omnia ꝓxima, ſed ad omnia præcedentia continuata ſcriptura prolata. h. d. Quæro, quæ eſt ratio huius l. q̃ clauſula in fi. poſita, ad omnia p̃cedẽtia refertur. Rñ. primò propter dictionẽ repetitiuã hoc amplius: vt l. aurelius. §. teſtator. ſ. de lib. leg. Secunda ratio ᵇ eſt: qa clauſula vltimò poſita fuit per ſe principaliter poſita, vnde ad omnia pręcedẽtia referẽ: vt l. iij. §. filius. ſ. de lib. & poſth. & l. talis ſcriptura. ſ. de leg. j. & l. j. de lib. præ. Si enim illa clauſula nõ eſſet per ſe principaliter poſita, ſed ad aliã diſpoſitionẽ qualificandã: vt puta, ſi conditionalis modus infertur legato vltimo loco appoſito: tunc ad aliud nõ referẽ, niſi ad illud vltimũ: vt l. ſiliuſa. et ibi no. ᶜqñ dies lega. cedit. Quæro quare dixit Iuriſcõſultus, cõiuncta ſcriptura. Dicit gl. ſecus ſi ex interuallo: vt l. lecta. §. dicebã. ſ. ſi cer. pe. ta. Vide gl. quæ inci. tunc re coniungit. ibi: & facit vim. & dic, hoc nõ eſt verũ: qa non eſt interuallum in eodẽ teſtamento non diuertendo ad alios actus. Nam teſtamẽtum debet fieri vno cõtextu: vt l. hæredes. in fi. ſ. de teſt. Sed veritas eſt vt intelligamus cõiuncta ſcriptura, id eſt, cõtinuato ſermone. Secus ſi in medio plura dixiſſet: qa tũc ad omnia præcedentia nõ refertur: vt no. gl. in ſimili inſti. de re. di. §. item lapilli. An autẽ clauſula in præcedentibus legibus appoſita, intelligatur repetita in ſequentibus: dixi in l. prætor. §. critq̃. vi bono. rapto.

d *De ijs quæ pœnæ cauſa relinquũ.* ᵈ *Ru.*

1 ☞*Relictum nomine pœnæ etiam de iure digeſtorũ ualet.*
2 *Diſpoſitiones reprobatæ quæ dicantur.*
3 *Statutum q̃ conſanguinei clericorum teneantur pro eis ſi aliquid faciunt, non ualet.*

LEX I.

¶Filiofamilias. Sí prę cedit diſpoſitio illicita, et reproba ta, relictũ nomine pœnæ à quocunq; nõ valet. h. d. Op. †quod relictũ nomine pœnæ à quocunq; valet: vt C. e. l. j. & inſti. de leg. §. fi. Sol. glo. hic, & l. mulcta. de cõdi. & demõ. & l. ſi is q̃ hęres. ſ. de vul. & pup. q̃ iſtæ ll. hodie ſunt correctę. Dy. in l. mulcta. hoc reprehendit: qa etiã de iure antiquo poterat relinqui nomine pœnę, vt l. j. §. itẽ ſi ita. ad l. falc. & l. ſi penũ. q̃ dies leg. c e. & ſ. de pe. leg. l. j. Non obſt. hęc lex quæ loquit q̃ p̃cedit aliqua temeraria, vel illicita diſpõ. qđ tenet Cy. C. eo. l. j. †Quęro, q̃ ſunt iſtæ diſpoſitiones ꝓbroſæ? Rñ. q̃ in diſpoſitiõe venit aliquid, qđ ſit reprobatũ moribus, iure ciuili, vel p̃torio: vt l. j. & l. filius. de cõdi. inſti. Itẽ puto q̃ ſi dicit in teſtamẽto, lego filiæ meę cẽtũ: & volo q̃ nõ poſsit ſe maritare ſine cõſenſu talis, al's cadat à dicto legato. certè iſtud nõ valet: vt l. cũ tale. §. ſi arbitratu. j. de cõd. & dem. Idẽ puto q̃ aliquid relinquit filio j. legitimã. & adijcit q̃ ſi plus petat, cadat à dicto legato. Certè iſta adiectio nõ valeret: qa grauamen nõ põt poni in legitima: vt l. q̃m. C. de inof. teſt. Vltimò no. ᵉ hanc l. cõtra ſtatuta † ciuitatũ, q̃ dicũt q̃ clerici aliqđ faciãt, & ſi nõ faciũt, eorũ conſanguinei teneant ad tãtã pœnã. Certè iſta adiectio pœnę nõ valetᶠ, vt hic. et de iſto grauamine qđ imponit cõſanguineis, dixi in l. de pupillo. §. ſi qs ipſi prætori. de ope. no. nunc. in ix. q.

ᵃ ☞*Legatum factum filiæ de mille ſi nuberet: & ſi monaſterium ingrediatur, q̃ habeat ducenta: q̃ ualeat, ſed cauſa reijcitur: & habebit mille.*
2 *Cautela ut legari poſſit minor ſumma filiæ monaſterium ingredienti, quam ei quæ nupſerit.*
3 *Vſuras non poteſt indicere teſtator in teſtamento hæredi, ſi non ſoluit legatum.*
4 *Pœna adiecta dationi quantitatis ultra legitimum modum uſurarum non ualet.*

LEX II.

¶Pœnã. ᵍ† Quęro, pt̃ relict fiłię ſuę ſi nupſerit mille, et ſi ingreſſa fuerit monaſteriũ habeat ducẽta tantũ, nõ vltra: an iſtud videat detractũ de illa quãtitate maiori noĩe pœnæ, an ſit cã? Et vr̃ q̃ ſit cã: qa ex cã vr̃ dixiſſe: qa ſi monaſteriũ ingredere tur, poterit ingredi cũ minori pecunia q̃; ſi nuberet: ſed certè ſiue ſit cã, ſiue pœna legatũ valet: ſed iſta pœna ſine cã reiicit: ʰ vt in aut. de ſan. epiſ. §. ſed & hoc p̃ſenti. Rõ eſt: qa talis cã impediret vitã cõtẽplatiuã: nã ti more ducta ne perderet illud legatũ, citius nuberet, q̃; monaſterium ingrederet ⁱ † qđ lex reſpuit. Quis ergo erit modus, vt teſtator poſsit grauare? Reſpõd. q̃ debet dicere ſic, relinquo filiæ meæ centum, & ei, qui eã duxerit in vxorem relinquo quinquaginta. hoc mõ valet iſtud relictũ: & monaſteriũ nõ poſſet capere: qa nõ eſt relictũ vxori, ſed

Universidad de Deusto

ri,sed ei qui ducet eā in vxorē.Hoc probatur in l.Titio.§.j.de cō di.& demō.Consulo tñ q addat vnū,scilicet id quod marito re
2 linquit',debeat esse præcipuæ dotis:aliàs ipse sibi haberet.Quę
3 ro,†an testator possit indicere vsuras in testamento, vt si hæres meus non soluit intra mensem,volo q soluat tantū nomine vsu rarū.Respon.nō sicut enim de iure ciuili vsurę sunt prohibitę vl tra certam quantitatem:ita hodie de iure canonico sunt prohibi
4 tæ in totum.Pro hoc est tex.in l.iij.§.fi.de an.leg.Ex hoc†cōclu do aliud,quando pœna adijcit dationi quātitatis vltra legitimū modū vsurarū de iure ciuili nō valet:vt l.Iulianus.§.idē Papinia nus.de ac.emp.& l.cū allegas.de vsu.cōiūcta l.iij.ī fi. de annu.le.

De regula Catoniana. *Rubrica.*

1 ☞ *Regula Catoniana propter quid fuit inducta.*
2 *Regula Catoniana est regula iuris intransitiuè,non transitiuè.*
3 *Regula Catoniana à Catone fuit inducta.*
4 *Regula Catoniana q̄ habeat locū in legatis coditionalibus conditione tacita.*
5 *Item quando habeat locum in legatis,uel relictis in diem certum.*
Quæ sint illa legata,quorū dies cedit ab adita hæreditate,remissiuè.
6 *Regula Catoniana habet locū quādo certū est q̄ dies mortis:& aditiōis sit unus & itē.*
7 *Regula Catoniana an habeat locū in legatis,quorū dies cederet à tempore mortis.*
8 *Item an habeat locum quando legatum est inutile ratione personæ legantis.*
Regula Catoniana an habeat locum in usurario legante.quòd non.
9 *Legatū si deficit ratione rei legatæ,an in eo habeat locum regula Catoniana.*
10 *Regula Catoniana quòd habeat locum quando legatum deficit mista consyderatione rei, & personæ legatarij,quando testator contra tale impedimentum potuit prouidere.*
11 *Itē an habeat locum quando legatū deficit mista consyderatione legantis, & legatarij.*
12 *Legatum à principio inualidum non confirmatur, nisi defectus purgetur per ultimam uoluntatem testatoris.*
13 *Legatum quando deficit mista consyderatione legatarij,& eius à quo relinquitur,regula Catoniana habet locum.*
14 *Legatum quando deficit ex persona legatarij,non habet locum regula.*
15 *An habeat locum in hæreditate.remissiuè.*
16 *An habeat locum in donatione causa mortis.remissiuè.*
17 *Ratio quare in legatis conditionalibus non habeat locum regula Catoniana.*
Statutum quòd si quis non soluerit pensionem intra mensem,intelligitur quando est facta locatio ut intra mensem soluat.
18 *Regula Catoniana quòd habeat locum quando testamentum deficit ratione solennitatis.*
19 *Ratio quare quando legatum deficit mista consyderatione testantis & legatarij,inspiciatur id quòd nocet,& non id quod prodest.*

L E X I.

b **C**Atoniana. [b]Legata pura quæ testamenti tempore nō valerent si testator tunc decederet,nō cōfirmantur impedimēto cessante,secus in legatis cōditionalibus vel in diē incertam.h.d.Primò ponit regulā Catonianam.secū dò eam declarat.secunda ibi: quæ diffinitio.In tex.ibi:non vale re.dic etiam si causa impedimenti inueniatur amota.Dyn. dicit hic quod regula Catoniana diffinitur.& j.dicitur quæ diffinitio, &c.Contra,imò non est diffinitio: quia diffinitio debet ponere substantiam alicuius rei:vt l.omnis diffinitio.de reg.iur.tol.Dy. hic ponitur diffinitio impropriè. Breuiter dic q̄ non est diffinitio:vt lege contraria.Opo.q̄ ista regula sit superflua per l. quòd
1 in initio.j.de regu.iu.tol.Leges †contrarię loquuntur in his quę statim debent valere,& nullam suspensionem habent vt contractus,& alij actus inter viuos:sed legata habent aliquam suspensionem:confirmantur enim morte vt l.j.C.de sacro sanct.eccle. ideo videbatur q̄ deberet inspici tempus mortis,& non testimēti:& propter hoc fuit inducta regula Catoniana.Oppo.hic dicitur,in ver.item si tibi.quòd si est fundus legatus tibi domino, si postea alienas,valet legatum. Contra Insti.de leg. §.fi.sed rem. Huius timore hæc lex,legitur duobus modis.Vno modo secundum Roge.vt illa verba,si alienaueris,legantur cū sequentibus, & sunt verba legis ad contrarium respondet quòd ibi alienauerat mortuo testatore,hic eo viuo.sed tolu.videtur contra l. cæterа.§.j.ſ.de leg.j.Quare Jo.legit alio modo quòd illa verba, si eū viuo testatore,& c.legantur cum præcedentibus,& sic sint verba testatoris,non legis.Venio ad l.sed & si sic.opp. quòd si post mortem nubit,habeat legatum:vt l.si ita legatum esset.de condi. & demon.solu.Intellige quòd testator dixit hic, si nupta erit s.
me viuo.ex omnibus his habes exposita verba regulæ, quæ dicunt quòd si testamenti tempore decessisset, inutile fieret legatum:quia intelliguntur de his quæ sic relinquuntur,vt tunc inutilia essent si testator decessisset:aliàs secus:vt in legatis cōditio-
2 nalibus,& in diem incertum †His pręmissis venio ad qō.Primò intentioni testātis.Item alleg.Bal.in contrarium in l.fi.C.de pac.& cum Bar. transit Mat.de mathe.in suis sin.in sing.iiij.Tu adde quòd opini.Bar.fuit secutus Jo.An.Isaddi.Spe.in ru.de sta.mo.in ver.fuit quęstio disputata.& eū sequit Ant.de But.in can ꝑuntia.de proba.& hī per Ro.in l.stipulatio hoc mō.de ver.ob.qui tenet opi.Bar. in ij.parte statutorum.q.ciiij.cum seq.& ita fuit iudicatū Bono.cōsuluit do.Jo.de ana.pro ista parte,& et alij doc.p qb⁹ facit l.Titiæ si nō nupserit.de cōdi.et demō.ad quā nō bñ rñdet Bal.in l.j.C.de his quæ pœn. nomi.p Imo.in l.Lucius.de hære.inst.& vide oīno quæ dixi post Imo.ī,l.quoties sub conditiōe. de cō. & demon.

quæro an regula.Cato.si regula iuris.Dicit Dy. de re.iur.li.vj.super rubrica, quòd sic: quia ius de nouo inducit.Nam ante istā legem nō erat inductum.Nam ob.l.j. de reg. iu.quæ dicit qd' regula nō facit ius:quia verū est,q̄n regula fit super eo qd' est iam constitutū,aliàs secus:vt hic. Jo.And.tenet cōtrariū ibidē q̄ regula Catoniana nō sit reg. iuris per illam rationem:quia non facit ius de nouo.Cōtra Ioannem Andreā est text. expressus in lege,cū legato seruo.j.quando di.le.ce. qui appellat regulam Catonianā, regulā iuris.Possumus dicere q̄ quilibet bene dixit.Si enim appellas regulā iuris trāsitiuè,hoc est,regulā factam de eo q̄ est ius: tunc verū dicit Jo.And.Alo modo pōt intelligi regula iuris ītrāsitiuè:hoc est, regula quę est ius:& tūc verū dicit Dy.Et hoc mō debet intelligi l. cū legato seruo.Simile de b
genitiuo,q̄ ponitur transitiuè & intransitiuè:vt l.j.C.de condi.ob cau.& l.j.C.de,cōdi.indeb † Quæro,à quo fuit inducta hæc
3 regula.Rñ.à Catone:sicut Publiciana;à Publicio.& Falcidia à Falcidio:vt l.j.j.ad leg.
4 Falcid.† Quæro in q̄bus legatis habeat locum hęc regula.Gl.magna tota facta est superhoc.Ideo quęro primo an habeat locū in legatis cōditionalibus. Et videt q̄ non, vt hic.In cōtrarium videtur ſ.de op.leg.l.si optio.ij.respon.Solu. Aut conditio est expressa: & non habet locum regula: vt hic. Aut tacita:& tūc habet locū lex contraria. Ratio est:quia cōditio tacita nō suspendit legati cessionē:vt l.quæ extrinsecus.de cōdic.& demon.sed si poneres quòd esset talis cōditio tacita,quæ legati cessionem impediret,vt probatur in lege,si legatum purè.ſ.de adi.legat. esset idē & in expressa cōditione,per eādē rationē.Cōtra hoc obstat fortiter.l.penul.j. eod.sed ibi dicā. & quod ibi dixi de conditione,idem dico de die in-
c certa.quod idem est': vt l.dies incertus, de
5 condi.& demon.Quæro,vtrū regula† Catoniana habeat locum in legatis puris, vel relictis in diem certū? Rñ. si quidem sunt talia legata,quorū dies cedit ab adita hæreditate,non à tempore mortis:regula Catoniana non habet locum:vt j.eo.l.iij.& l. cū legato.j. quādo dies leg. ce.& §. de leg.j.l. quod in rerum.§.j. & l.si optio. in princ.ſ. de op.le.Quę autem sint illa legata,q uorū dies cedit ab adita hæreditate,not.in *l.* unica.§.in nouissimo.C.de cad.tol. Iuxta hoc
6 †quæro,quid si est certum quòd dies mortis & aditionis sit vnus & idem: vt puta qa institutus sit hæres necessarius? Rñ.regula Catoniana tunc habet locum: vt est casus in l.si optio.iij.respon.§.de optio.lega. Ratio apparet:quia tunc est datū sic, vt statim
7 valeat si statim decederet.† Quæro,vtrum habeat locū in legatis,quorū dies cederet à tēpore mortis.Text.videtur hic q̄ sic.cōtrariū videt p̄l.si deportati.in prin.ſ.de le. iij. & l.interuenit.j.de le.p̄stan.& l.si cognatis.

a ☞ Codices scripti hñt clari⁹ circa istud cōsi.hoc modo,scilicet vt id q̄ marito relinquit', debeat esse in augmētū dotis filię sue,alⁱs ille sibi p cipuū haberet. Et si aduertas,sic ita bar. dicere refert Alexan. Iosæus.

b ¶ Catoniana. Vide quæ not.Bal.Angel. & Imo.in lege si filius.ſ.de testa.& dicit Bald.in j.j. in x. col. C. de sac.sanc. eccle.in repe. q̄ ista regula nō habet locū iure Canonico,videlicet in filiofami. qui fecit testamentū ad pias causas, sine consensu p̄ris,an patre præmoriente cōualidet? Et de materia habetur p Bal.& doct. in l. seruis.C. de leg.& l.eam quā. in xv. cum seq. C. de fideicom.

c ¶ Qđ idem est.tenet hic Barto. q̄ regula catoniana habet locum ī relictis sub cō ditiōe,si conditio illa est tacita,non expressa.et idem tenet gl.& Bar.l.si optio. ſ.de op. le.& in l. si domino Stichus.post Dy.de le.j.licet glo. ibi sentiat contrariū. Sed q̄ non habeat locū,vī expresse gl. in l.cum filio.in ver. ex persona ipsorū.in fi.de leg.j.& ita etiā ibi vī tenere Bartol. & Imo.& idem videtur tenere Imol.in d.l. si dño Stichus. per illū tex.sed q̄ cōditio tacita suspēdēs legatū quo ad transmissionē faciat cessare regulam Catonianam,p hāc in l.q filiabus.§.fin.cū l.ſe. de le.j. sed vbi vni ex hæredibus legatū est factū:quo casu legatum à prin.q̄ tū est,p ea parte.pro qua legatarius est hęres,non tenet,in l.legatum.§.j.de le.j. tñ si repudiet hæreditatē,legatū nō cōfirmatur nō obstāte regula Cato. Rō est:qa tale legatū ītelligit fa
ctū sub tacita cōditiōe,si legatū repudiabit.quę tacita cōditio ipedit trāsmissionē:vt p hāc l.miles.§.j.de le.ij. & ibi per Bart.& no.per gl.& doc.& l.filio quē p̄.de legat.j.& vide Imo.in d.l.q filiabus.§.fi.ī ij.no. & hoc ponit Bal.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Sol. Iſta ſol. nō eſt tuta ad illū tex. ideo dic de hoc vt ibi latè per Imo.

b ¶Pro declaratiōe Et vide latè Bal. ī l. certū. C. vñ cog. Andre. Barba.

c ¶Potuit puidere. Et cū decisiōe Bar. trāſit Pau. de Caſt. ī l. cętera. in prin. de leg. j. & Bal. tenet cōtrariū in l. eā quā ī xv. col. cū ſeq. de fideicō. et Bal. ī l. iij. C. de leg. tenet idē quod Bart. ibi tu dic q̄ rō eſt, q̄a legata &c. Adde Bar. ī l. cętera. ſ. j. de leg. j.

d ¶Tenet q̄ Bal. ī l. in teſtō. in ix. q̄o. C. de mili. teſt. dicit q̄ regula. Catoniana non habet locū ī ſubſtitutiōib⁹ q̄ ſunt cōditionales inſtōnes. Iterū non habet locū vbi eſt defectus cōſilij, ſed alterius accedentis extranei.

ſ. de re. du. & j. de iure fiſ. l. iij. §. q̄ autem. Pro ſol. huius contrarij gl. facit tres caſus vt in ea habetis. Dy. facit ſex caſus. Primò, q̄n legatū deficit rōne perſonæ legātis, tūc habet locum regula: vt in l. j. §. j. ſ. de leg. iij. Secundò, q̄n deficit ratione rei legatę, vt in re ſacra, vel tigno ædibus iniuncto: & tunc habet locum regula: vt l. cætera. §. j. ſ. de le. j. Tertiò quando deficit miſta cōſideratione rei & perſonæ legatarij: vt ſi lego tibi rē tuam: & tunc habet locum regula: vt l. cætera. ver. quēadmodū. & inſti. de lega. §. ſed ſi rē. Ideo dixi miſta conſideratione: q̄a res per ſe erat legabilis. & legatarius erat capax ſimpliciter loquendo: ſed res illa ſibi legari non pōt. Quartò, quādo legatū deficit miſta conſideratione legātis & legatarij: vt q̄a teſtator legat ſeruo ſuo proprio: & tunc habet locū regula: vt l. ſeruis. C. de leg. Quintò, quādo legatum eſt inutile miſta cōſideratione legatarij, & eius à quo relinquitur: vt quando legatur ſeruo hæredis ab hærede: & tunc habet locum regula: vt inſti. de leg. §. an ſeruo. Sextò quādo legatū eſt inutile ratione perſonæ legatarij, quia non eſt capax: tunc iſta regula nō habet locum. & ſic loquuntur iura in cōtrarium allegata. Et hæc ſunt verba Dy. Examinemus quodlibet mēbrum per ſe. Primum eſt, † q̄n legatum eſt inutile ratione perſonæ legantis: tunc habet locum regula. Iſtud non eſt verum ſimpliciter: ſed eſt verū in eo qui erat inteſtabilis ſimpliciter loquēdo. ſecus in eo qui poterat ſe habilitare ad teſtamētum vt in vſurario publico. Nā vſurarius publicus poteſt ſe habilitare ad teſtamentum præſtando cautionem de reddēdis vſuris: & ideo legatum factum per eum ab initio inutile confirmaretur præſtita cautione: vt no. Io. in c. quāquam. de vſur. lib. vj. licet ipſe poſt ea timens notet contrarium in c. j. extra, de ſepul. in cle. tamē q̄ primò notatur eſt verius: vt plenè dixi in l. filio pręterito. de iniuſto teſt. ſecundū Nic. de Ma. ſed fortè regula Catoniana in vſurario alia ratiōe nō haberet locum: q̄a c. quāq̄ſ. eſt noua lex, & regula Catoniana ad nouas leges nō ꝓtinet: vt j. eo. l. fi. Debemus ergo ponere aliud exemplum. De iure ciuili q̄s nō poteſt ſibi facere duos ſeruos neceſſarios hæredes, ſi nō eſt ſoluēdo: certè iſte non eſt inteſtabilis ſimpliciter: quia ſatisfaciēdo creditoribus efficitur teſtabilis: & ideo huius teſtamentum poteſt cōfirmari: vt l. qui ſoluēdo non erat. de hære. inſti. Et iſte eſt verus intellectus huius l. Venio † ad ſecundū mēbrū, quod eſt, q̄n legatū deficit ratione rei: tunc habet locū regula Catoniana. Op. de l. ſeruum. in prin. ſ. de leg. j. vbi ceſſante cauſa impedimēti legatum recōuale fecit. Soluit glo. q̄ ibi ab initio legatum valebat propter ius, quod habebat pater ſi filius deceſiſſet. Iſtud nō eſt verum: quia iſtud ius quod pater habet, vt poſſit ſuccedere, nullo modo attendit: vt l. poſt emancipationē. §. j. de lib. leg. Eſt ergo dicēdū q̄ ibi ceſſauit cauſa impedimēti ex cauſa quæ retrotrahitur. vnde fingit ab initio non fuiſſe. Idem probatur in l. ſeruus ab hoſtibus. & l. non quocunq;. §. ſi ex bonis ſ. de leg. j. Item contra dictū Dy. & glo. op. de l. eſt receptū. in fi. ſ. de cō. prædi. Sol. Ibi valuit legatū ab initio quantum ad perſonalē obligationē: nō quantū ad conſtituendū ius in re: vt no. in l. per fundum. de ſer. ruſti. prædi. Venio † ad tertium membrū, q̄n legatum deficit miſta cōſideratione rei & perſonæ legatarij. Et iſto caſu dico q̄ habet locū regula: vt l. cętera. §. j. ſ. de leg. j. Hoc videt cōtra l. debitor. §. fi. ſ. de le. ij. Sol. q̄ ibi deficiebat ratione legatarij, non rei: quia legabat ſeruo res domini: ideo iſtud mēbrum debet ſic intelligi: Illud quod dicitur q̄ regula Catoniana habet locū in tertio mēbro, eſt verū quādo teſtator contra tale impedimentum potuit prouidere: vt puta legando æſtimationem rei vel aliā rem æqualem: ſed in caſu dicti §. ſeruo nō potuit prouidere: quoniā ſi ſic legaſſet, fuiſſet dño quæſitū: & ipſe volebat ſeruo quæri. Rationē huius diſtinctionis j. videbitis. Venio † ad quartū mēbrū, q̄n legatū deficit miſta cōſideratiōe legantis, & legatarij habet locū regula. Pro declaratione pone q̄ teſtator legat filio ſuo ſpurrio tēpore teſtamēti, nō valet ſi tempore mortis reperitur capax, quia legitimatus: valebit ne legatum? Secundùm Dy. non: quia deficiebat legatū miſta conſideratione legātis & legatarij. Hoc autē videt contra tex. in l. iij. §. quando autē. de iure fiſ. & ideo intelligas illud membrum ſic: ſi q̄dē teſtator potuit prouidere cōtra tale impedimentum, vt manumittēdo ſeruum: tūc habet locū regula: quia eſt q̄d ſibi imputet. Sed ſi nō potuit prouidere, quia nō eſt in ſua poteſtate legitimare: tūc nō habet locū regula. Hæc diſtinctio probatur per tex. in l. q̄a ratio. de cōdi. inſti. Cōtra iſtud mēbrū Dy. videt caſus in l. ſi minor. ſ. de leg. j. vbi minor nō poterat prouidere dando libertatē: & tñ ibi habet locum regula. So. ſecundū intellectum glo. ibi poſitum non obſtat: ſed ſecundū intellectū Dy. obſtat. Sed poſſumus dicere ſuſtinendo ipſum q̄ illud eſt verum, quando teſtator non poteſt prouidere propter intellectus imbecillitatem: tunc enim eadem ratione infringitur legatum, qua libertas, ſecus ſi alia ratione. Itē cōtra prædicta facit l. conficiunt. §. ſi ei ſeruo. ſ. de codicil. Sol. Ille §. notabilis † determinat hoc mēbrum & alia huius regulæ: ſed quia legatū ab initio inualidū nō confirmatur, intellige niſi defectus purgetur per vltimā voluntatem teſtatoris: vt ibi. & ratio no. ibi in gl. Venio † ad quintū mēbrum, quando legatum deficit miſta conſideratione legatarij, & eius à quo relinquitur, habet locum regula. Dicit Dy. puto q̄ verum dicit in hoc, per rationem prædictā: quia teſtator potuit prouidere † circa iſtud impedimentum dando libertatē ſeruo hęredis. quod pōt. Sed ſi eſſet caſus, in quo teſtator nō poſſet prouidere: tunc eſſet idē quod ſ. † Venio ad ſextum membrum, quando legatum deficit ex perſona legatarij, nō habet locū regula. Et eſt ratio: q̄a teſtator circa illud impedimentum prouidere non poterat. Ita loquuntur omnes leges allegatę in glo. excepta l. ſi cognatis. quæ non facit ad regulam, vt ibi dixi. Quæro, † an regula habeat locum in hæreditate. Dic vt dicam j. e. l. iij. & ibi dicam etiā an habeat locum in fideicommiſsis vniuerſalibus. Itē quæro † an habeat locum in donatione cauſa mortis. Dic vt in l. in mortis. j. de donatio. cau. mor. † Quæro quæ eſt ratio q̄ in legatis conditionalibus non habet locum regula Catoniana. Dy. dicit in c. nō firmatur. de reg. iur. lib. vj. q̄ interim nullum eſt legatum. Dic q̄ oratio eſt: quia legata cōditionalia teſtator nō ſic dedit vt ſtatim valerent, ſi moreretur. Secus in legatis puris. & ſic eſt ratio: q̄a teſtator hoc voluit. Iſtā rationem ponit glo. in l. in tēpus. in prin. & l. poteſt quis. de hære. inſti. Iſta ergo verba quæ dicunt q̄ ſi teſtator tunc decederet, inutile foret: intelliguntur de eo quod eſt ſic datum, vt tunc inutile eſſet, vt hic dicitur in text. & ideo ſtatutū quod dicit, ſi quis non ſolueret penſionē intra menſem, &c. debet intelligi quādo eſt facta locatio, vt intra menſem ſoluat. Vltimò † eſſet quærendum, quid ſi teſtamentū ratione ſolennitatis deficit: an habeat locū reg. Catoniana. Dico q̄ ſic: quia nullo modo poteſt confirmari vt ex tunc, cùm ſolennitas debeat adhiberi vno contextu: vt l. hæredes palam. in fi. de teſta. Simile dicit glo. quando legatum deficit ratione perſonæ legantis: quia poteſt cōfirmari non vt extunc ſed ex noua voluntate. Secus ſi legatum eſſet inutile ratione alicuius dubietatis, vel obſcuritatis: quia poſſet confirmari vt extunc: vt d. l. hæredes. §. ſed & ſi notam. Vltimò glo. quærit quæ eſt ratio quando † legatum deficit miſta conſideratione legantis & legatarij, q̄ inſpicimus id quod nocet, nō id quod prodeſt. & non bene reſpondet. Tu dic q̄ eſt ratio: quia teſtator potuit prouidere circa tale impedimentū: vt ſ. dixi. Materiam verò quando concurrunt duæ cauſæ quarum vna prodeſt, alia noceat: quam debeamus inſpicere, dixi in l. ſi vir. j. pro dona. & l. ſi quis in graui. §. fi. ſ. ad Syllan.

1 *An regula Catoniana habeat locum in hæreditate & fideicōmiſſo vniuerſali.*

L E X III.

Catoniana. Suprà proximè Iuriſcōſultus exponit verba regulę ſi teſtator decederet legatū q̄ inutile foret &c. hic aūt exponit iſta verba, id legatū. Op. & videt q̄ in inſtitutione hæredis habeat locū regula: vt inſti. de hęre. quali. & dif. §. in extraneis. l. ſi alienū. §. j. de hęre. inſti. So. Quidā dicūt q̄ nō habeat locū in hęreditatibus fideicōmiſſarijs, ſed in purè relictis ſic. Alij q̄ in hæreditate non habet locum quo ad verba, ſed quo ad mentem ſic in quibuſdam caſibus. Hoc probatur j. proxi. vbi excipit conditionales inſtitutiones: ergo pertinet ad puras. Certè habemus gloſ. in l. qui ſoluendo. & l. poteſt quis. de hęre. inſti. quæ ſimpliciter dicūt q̄ in hęre de non habet locū. ſed gl. in l. q̄d in initio. de reg. iur. tenet q̄ in l. qui

l.qui ſoluendo.ſit ſpeciale fauore libertatis. Veritas eſt q̃ in hæreditate nõ habet locũ. & id quod dicit in §. in extraneis. q̃ requirunt̃ tria tẽpora, nõ eſt ex vigore regulę Catonianæ, ſed aliarũ conſtitutionũ: quia regu. Catoniana tantũ in legatis loquit̃. Præterea q̃ in inſtitutione non habeat locũ, apparet: quia ſi teſtamentũ deficit ratione perſonæ teſtantis, eſt idẽ in inſtitutione quod in legato, non tñ per oĩa: vt l.j.§.ſed ſi filius.ſ.de leg.iij. & ſic non eſt vigore regu. Catonianę: vt l.in bello.§.codicilli.de capti.& poſtli.reuer. Si verò deficit inſtitutio ex perſona inſtituti, nõ habet locũ regu. Catoniana, & tamẽ inſtitutio vitiat̃: vt §. in extraneis. Et ſic manifeſtè concluditur q̃ nõ ex vigore regulæ, ſed ex vigore illarũ conſtitutionũ. Alia verò mẽbra in quibus reg. Catoniana habet locũ in legatis, in inſtitutione adaptari nõ p̃nt, ſi bene inſpicias. Quæro an[a] regula† Catoniana habeat locũ in fideicommiſſo vniuerſali. Glo. q̃ non: vt l. quidam ita.j. ad Trebel. quã vide & ſigna. Ego conſueui dicere contrarium q̃ dies fideicommiſſi vniuerſalis cedat à tempore mortis: vt plenè dixi in l.cum filio.ſ.de lega.j.ad fi. & ſecũdum eam op. tunc haberet reg. Catoniana locum. Oppo. de l.ſi ſeruus.de acquiren.hæredi. Solue vt ibi dicam.

PLacet. Oppo. q̃ conditio quæ eſt in inſtitutione, non impedit diẽ legati cedere à tpe mortis vt l.ſi dies.§.fi.quando di.le.ce. Sol. Debes intelligere hanc lec. ſecundũ caſum l.auia.quã gl. allegat: quia ibi fuit pro parte inſtitutus ſub cõditione, & eidẽ legato, vnde impedit diem legati cedere talis cõditio. & hoc q̃n præceſſit inſtitutio & legatum ſequitur: aliâs ſecus: vt l.filium.in princi. & ibi no.j.quando di.le.ced. Secus ſi conditio eſſet adiecta totali inſtitutioni: tunc enim talis conditio non impediret quin regu. Catoniana haberet locum, vt dixi ſ.eo.l.j.

1 ☞ *Teſtamentum patris in quo filius eſt præteritus, & nepos uel alij uenientes ab inteſtato inſtituti, ſi filius præteritus mortuus eſt in uita patris, confirmatur.*

2 *Regula Catoniana qualiter trahatur ad nouas leges. & ſtatutum q̃ legatum factum fõrenſi non ualeat, ſi legatarius tempore teſtamenti erat forenſis, poſtea ſit effectus ciuis, non obſtante regula capiet legatum.*

3 *Ratio quare regula Catoniana non pertinet ad nouas leges.*

4 *Nouæ leges quæ dicantur quo ad regulam Catonianam.*

REgula. Glo. legit hãc legem multis modis. prima & ſecunda lectu. eſt plana: licet glo. eã reprobet: quia non eſt veriſimile Iuriſcõſultũ de his legibus cogitaſſe. Iſta reprehenſio nõ placet: q̃a verũ eſt q̃ Iuriſconſultus nõ cogitauit de Theodoſio nominatim, & ſpecialiter, ſed cogitauit de omni lege vniuerſaliter, q̃ fieri poſſet. Simile in l.j.ſ.de cõdi.ex lege. Tamẽ hæc ſol. nõ placet alia rõne. Nam regula Catoniana nõ pertinet ad nouas leges. tñ in tit. Inſtit. de hęredum quali. & diff. §. in extraneis. & l.ſi alienũ. §. in extraneis. de hære. inſti. habentur leges nouæ. vñ illę leges poſſunt pertinere ad iſtã, & iſta ad illas: vt l.nõ eſt nouum. & l. ſed & poſteriores.ſ.de legi. Secũda lec. põt eſſe vera in ſe intelligendo q̃ filius legitimus nõ fuit præteritus, ſed fuit inſtitutus in re certa
b tantũ. Cũ ergo inſtitutio filij naturalis in aliquo valuerit[b]: mortuo legitimo accreſcit ſibi totum per ius accreſcendi: non tñ eſt hoc propter effectum regulæ Catonianæ: q̃a hic nil facere põt. Tertio modo legitur vt habes in glo. & ſic tenet hic gl. expreſsè
1 q̃† filio iam nato præterito mortuo in vita patris teſtamẽti confirmetur. Cõtrariũ tenet glo. in l.ſi hæreditas.§.ij.ſ. de teſtamen. tute. & l.fi.§.pe.de dona. & videtur tex. Inſti. de exhæ.li. in prin. contra iſtã gl. Sed pro iſta glo. facit. l.poſthumus.ver. idcirco. de iniu. teſta. Vnde poſſumus dicere hanc glo. veram, q̃n inſtitutus eſt nepos, vel alij venientes ab inteſtato: vt d.l.poſthumus. Sed gl. cõtrariæ ſunt veræ q̃n eſſet inſtitutus extraneus. Et licet hæc lec. ſit vera: tñ nihil ad ꝓpoſitũ: q̃a teſtamentũ iſtius cõfirmatur de iure prætorio. & d.l.poſthumus. nõ ex eo q̃ regula Catoniana ceſſet. Itẽ licet prædicta ſol. ſit vera: tñ nõ procedit quantũ ad l.hæreditas.§.qui filiũ. q̃a ibi fuit inſtitutus nepos. Quarto modo legitur vt habes in glo. quæ nõ placet: q̃a in ſucceſsione ab inteſtato inſpicit̃ qui eſt ꝓximior, & qui eſt capax tẽpore mortis: vt Inſti. de hære. quæ ab inteſt. defer. §. ita demum. Vnde ſi mater tpe mortis nõ eſt capax: poſtea nõ admitteret̃, niſi poneres filiũ deceſsiſſe teſtatũ, & inſtituiſſe extraneũ, & extraneo deliberante matrem fuiſſe effectam capacem: arg.l.fi. & quod ibi not. de condi. inſti. in gl. quæ incipit, quandiu &c. & Inſtit. de legiti. agna. ſucceſ. §. proximus. Præterea, hęc lec. non placet: quia ſenatuſcõſulta non appellantur nouæ leges: & regula Catoniana pertinet ad ſenatuſconſultum: vt l.cætera.§.j.ſ. de leg.j. Quintò legitur, vt nouæ leges appellant̃ nouæ voluntates, in quibus prima confirmatur. Iſta lec. eſt vera in ſe: tamẽ huic legi non congruit: quia verum eſt qđ legata debent̃ vt ex nouo teſtamẽto confirmante: non vt ex primo, qđ fuit inutile: et ſic regula Catoniana hic non ceſſat: imò habet locum. Sextò legitur vt habet̃ in glo. Hæc lec. in ſe eſt vera: quia regula Catonia
2 na non habet locũ q̃n legatum deficit ex p̃ſona legatarij tm̃. Legitur ergo† ſeptimo modo, vt habes in gl. Quæ lec. licet in ſe ſit b vera: tñ non ex eo q̃ regula Catoniana ceſſet, cũ nõ habeat locũ in inſtitutionibus, vt ſ.eo.l.iij. Sed poſſumus ponere caſum vt dicamus q̃ regula Catoniana non p̃tinet ad nouas leges. Hæc non eſt noua lex, ſed antiqua. Alio modo ſic, vt ius nouum appellet̃ c ius iniquum: vt ſ.quod quiſq; iur.l.j. vt dicamus, nõ pertinet ad nouas leges. i. ad leges iniquas. Vel aliter intelligo hanc legẽ ꝓut iacet. & pono exemplum per legẽ, hac edictali. C. de ſecun. nup. Nam teſtator nõ põt relinquere vxori ſuæ plus quã vni filio ex primo matrimonio. Pone ergo q̃ teſtator reliquit tm̃ vxori ſuæ, q̃ non poterat capere totum tempore teſtamenti, ſed tpe mortis
c capax erat. Certè capiet̃ totum: quia regula Catoniana non pertinet ad nouas leges. Eo
d dem modo:[d] pone in ſtatuto qđ dicit q̃ legatũ faciũ forenſi non valet: legatarius erat forenſis tempore teſtamẽti: poſtea effectus eſt ciuis. Certè capiet non obſtante regula Catoniana. Nec obſtat ſi dicis, Vlpianus non cogitauit de his legibus: quia verũ eſt ſpãliter, licet vniuerſaliter bene cogitauit. Appellemus ergo omnẽ legem nouã, quæ inducit impedimẽtum circa legatum, quæ tamen lex ſit facta poſt regulam Catonia
3 nam. Quæro† quæ fuit ratio huius l. Forte voluit dicere q̃ regula Cato. fuit facta p̃ verba præteriti tpis, vel præteriti imperfecti: vnde nõ trahitur ad futura: quia dicit, ſi deceſsiſſet, inutile foret. hoc nõ placet: q̃a lex ſemper loquitur: vt l.j.ſ. de condi. ex leg. & l. Arriani. C. de hære. Quare dic q̃ in regula Catonia. erant plura verba, ex q̃bus Vlpianus hic collígit q̃ regula illa non pertineat ad poſteriores leges: aliàs priores ad poſteriores trahuntur & ecõtra: vt l.nõ eſt nouũ.
4 & l.ſed & poſteriores.ſ.de legi. †Quæro, quid ſi ignoramus q̃ę ſint leges factę poſt reg. Cato. quid in dubio præſumemus? Certè omnes conſtitutiones quæ ſunt in Codice vel Inſti. quæ continent aliquid noui iuris, appellabuntur nouæ leges: cum fuerint factę poſt iſtam: ſed in legibus poſitis ĩ iſto libro dicemus reg. Catonia. habere locum, niſi aliud appareat: vt l. cætera. ſ. de lega. primo.

De ijs quæ pro non ſcriptis habentur. *Rubrica.*

1 ☞ *Inſtitutio & legatum quando eſt pro non ſcriptum facto hæredis, ſubſtitutio & fideicommiſſum remanet in ſuo robore.*

2 *Lex quando imponit pœnam, ſtatim annullat & infringit actum.*

a ¶Quæro an. Vtrum regu. Catoniana habeat locũ in fideicõmiſſo vniuerſali: bar. hic tenet q̃ ſic. cõtrariũ tenet in l.vbi pure. ad Tre. ſed iſta p̃ quã hic tenet bar. eſt verior: tenẽdo q̃ dies vniuerſalis fideicommiſſi cedat à die mortis, vt cõcludit Bart. & bene, in l. cũ filio. ad ſi. de leg.j. & etiã circa j. col. dũ refert Old. & in hoc cũ ſequitur. et iſtã tenet Imo. ibi in iij. col. & 11 cogi. §. ſi pater. j. ad Tre bellia.

b ¶In aliquo valuerit, Vide Bal. in l. fi. ĩ antepe. col. ver. itẽ dubitatur. C. vnde legi. et plenè in l. eam quã. ĩ xv. col. cũ ſeq. C. de fideic. & vide Bar. ſ. eo. in l.j. in iij. col.

c ¶Certè capiet. Et ſic habes hic q̃ ſtatutũ æquparat̃ vltimæ volũtati, nõ cõtractui: vt etiã hĩ p̃ Florẽ. in l. ciuitas. ſi cer. pet. & vide bar. hic quærentem in l.ij.ſ. de in diẽ addi. & in l. vſufr. in fi. j. de ſtip. ſer. p̃ bal. de pac. Cõſtã. ĩ x. co. et facit qđ no. bar. in l. qęqđ adſtringendæ p̃ illũ tex. ad fi. de ẏ. ob. & in l. conſtit. ad munici. q̃ faciũt contra. ſed bar. hoc in terminis voluiſſe in l.j. C. de his q̃. vt indi. et expreſsẽ dixit bal. ita declarãs in ti. de pa. Cõſtan. in ver. crimi nalib⁹. cui⁹ dictũ ſormaliter retulit ĩ l. oẽs populi. in princ. viij. col. de iuſti. & iu. ibi dixit q̃ magis accedit vltimæ voluntati q̃ cõtractui. Hãc dubitationẽ formauit ẽt bar. & nõ decidit ĩ l. ſuus. ſ. fi. ſ. de hær. inſti. & adde Bart. in l. quoties. Ia ij. ĩ lect. antiqua. C. de fideicõ. & in l.j. C. de ſacroſan. eccl. & q̃ accedat magis cõtractui, tenet Bal. in l. ea demũ C. de codi. vide tamẽ bal. in d.l. oẽs populi ad fi. bal. ĩ l. & ſi poſtres. in viij. co. in lect. ſi q⁹ cau. tenet q̃ æquiparet̃ vltimæ volũtati. & idem tenet bar. & Imo. in l. non ſolũ. §. morte. de ope. no. nũc. circa pe. col. & iſta ſatis placẽt p̃ no. in d.l.j. de his qui vt indig. præterquã vbi agit̃ de interpretatione legis vel ſtatuti: q̃a in l. vel ſtatuto ſit ſtricta interpretatio. l. p̃ſpexit. j. qui & à quibus. ſicut in contractibus. d.l. qęquid. & ibi Bar.

d ¶Eodem modo. Et vide bal. in l. omnes populi. ad ſi. de iuſti. & iure. vbi allegat iſtud dictum bar. hic & vide quæ remiſi

Secunda Bartoli super Infortiato.

Universidad de Deusto Biblioteca

LEX I.

SI quis. Licet †ista institutio & legatū sit ꝑ nō scriptum facto hæredis, substitutio tñ & fideicommissum remanēt in suo robore.h.d. Notata†tex.ibi: nam senatus.Ex quo habes ꝙ si lex imponit pœnam,statim annullat,& infringit actum.& istud membrū omisit Dy. in c.quæ cōtra ius.de reg.iur.lib. vj.licet in contrarium videat casus.ś.de diuor.l.fi.qd̄ examinaui in l.prætor.§.j.de op.no.nuntia.

Opp.& videtur ꝙ hæc institutio qua ex parte &c.valeat,vt l.hoc articulo.de hær.insti.Sol.Intellige recitauerit in tabulis, quas faciet in futurum.& sic ꝟbum recitauerit: intellige in futurū,vt dixi in l.hoc articulo. Vltimò nota hāc legem ad id quod dicetur j.eo.l.fi.sequitur l.quæ in testamēto. in qua nihil est.

☞ Legatum factum penitus incapaci non queritur fisco.
Quilibet est capax legati alimentorum.
Fratres minores si instituantur hæredes,hæreditas est pro non scripta,& remanet apud hæredes ab intestato.
Legatum factum damnato ad mortem, uel ad perpetuos carceres,est pro non scriptum:nisi fiat pro alimentis.

LEX III.

SI in metallum. *Quod relinq̄t †penitus incapaci, non quæritur fisco. Item quilibet est capax legati alimentorum.h.d. Opp.id,qd̄ aufertur ab indigno,applicatur fisco:vt j.tit.j.ꝑ totū. & l.Papinianus.§.meminisse.de inof. testa. Sol.aliud est quē esse incapacem:aliud quē esse indignū,vt ꝓbatur hic.*[b] *Et ꝑ hoc †consului ꝙ si fratres minores instituant hæredes,hæreditas est pro non scripta & remanet apud hæredes ab intestato:quia c.exiui. de ver.sig.in cle.dicit ꝙ totaliter sint omnis hæreditatis incapaces. Opp. Insti.de leg. §.ex contrario.Glo.soluit,& non bene. Tu dic ꝙ ibi casus superueniens tendit ad eundem effectū cum ipso legato: hic ad alium effectum.De quo ꝑ Dy.in c.factum legitimè.de re.iur.li.vj.vt dixi in l.pluribus.§. & si placeat.de ver.ob. Vltimò nota hāc legem.Scitis enim † ꝙ damnatus ad mortem sit seruus pœnæ,vt l.quod ad statū.& l.qui vltimo.de pœ.& l.eius qui.§.fi.de tes. & sic omnia legata sibi facta irritantur,& sunt ꝑ non scripta,vt hic.quod tene mēti. Idem si aliquis est damnatus ad perpetuū carcerē. Nam quicquid esset ei relictum, esset ꝑ nō scriptum:nisi in causa alimentorum[c],vt hic,& l.seruos ad custodiam.de ali.& ci.lega.*

☞ Si legatum fit coram duobus testibus Titio,& grauatur quod restituat pio loco, legatum remanet penes hæredem cum onere suo.
Quod aufertur in pœnam alicuius,nunquam transit cum onere.

QVod quis. Opp.C.de cad.tol.§. in primo.vbi ꝑ nō scripta remanet sine onere.Sol.secundū Dy.& omnes,hocverū qñ culpa legatarij est pro nō scriptū:vbi verò est pro nō scriptū,ꝓpter defectū substantiæ ꝑsonæ,qa ꝑsona nō suberat,dico ꝙ ille §.stat in terminis suis:quia habet locū: qñ est pro nō scriptū,qa ꝑsona legatarij deficiebat:vt ibi.secus si ex alia cā:vt qa sibi adiecrisit in testō,vt hic:vel quia primavolū tas fuit captatoria.Nā ex his casibus remanet cū onere:vt hic, & ś.e.l.j.in fi. Deinde†aduertite:scitis ꝙ legata ad pias causas valent cū duobus testibus:vt in c.relatū.extra de test.sed quātū ad alia stat iuri nr̄o:qa regrunt.vñ.vel v.¦Modò testōr legauit vni corā duobus testibus,& eū grauauit de restituēdo ecclesiæ, vel pauperibus.Certè istud legatū est pro nō scriptum, sed remanet apud hæredē cum onere suo.Casus est hic.quæ est optima limitatio ad l.j.§.in primo.C.de cad.tol.Itē illud,ꝙ †auferī in pœnā alicuius,nunquā trāsit cum onere:vt l.recusare.§.si fisco.ad Tre.

Debis quibus ut indignis,&c. Rubrica.

☞ Qui post mortem defuncti causam ingratitudinis committit, perdit legatum, & applicatur fisco.
Offensa dicitur etiam illud,quod pœnam non meretur,per quod ex ea iuste ad iracundiam quis promoueatur.
Mortuus potest offendi.
Legatarius concubens cum uxore defuncti post mortem, est indignus legato, & applicatur fisco.
Legatum quando dicatur reuocatum ob iniuriam ignoranter commissam.
Testis ut inimicus repellitur,etiam si offensa ignoranter est facta.

LEX I.

DIui. †Qui post mortē defuncti ingratitudinis cām cōmittit,perdit legatū.h.d. Opp.qd̄ non auferat ab eo tanq̄ ab indigno,sed debeat remanere penes hæredē:vt ś.de adi.leg.l.iij.§.fi.Sol. ibi qñ cā ingratitudinis cōmittit viuo testatore:vñ defunctus vī id reuocare:hic post mortē fuit ingratus.vñ applicat fisco. Itē opp.ex eodē facto qs nō debet cōsequi pœnā & præmiū.Solue vt in gl.& vltima sol.est vera.De quo ꝑ Dy.in l. decreto.de suspec.tut.&c.qd̄ ob gratiā.de reg.iur.li.vj.Ex hac ge†singulariter[d] nota ꝙ illud,qd̄ nō meret pœnā, dicit offensa, vt hic.Sufficit enim ꝙ iuste ad iracundiam animū prouoces:vt puta:qa hoc facere potes licitè,licet non honestè,vt hic vides.& sic l.testō.ś.de ma.test.quæ dicit ꝙ offensa est[e] quicqd meret pœnam,dicit verum:tñ non excludit ꝙ offensa nō possit esse, licet qs pœnā non mereat.Dixi in l.licitatio.§.qd̄ illicitè. de public.

Vlterius †nota[f] ꝙ mortuus pōt offendi,adeo ꝙ quis priuat relicto.Et ꝑ hoc potes dicere verā esse gl.l.sororē.in fi.C.eo.ꝙ ille, q cōcubuit cūvxore defuncti post mortē eius,indignus est legato,& sic applicat fisco.Rō,qa si viuo defuncto hoc fecisset,ipm ad iracūdiā ꝓuocasset:ergo idē post mortē. Quæro qd̄[g] ignorāte.†qs cōmisit aliquā culpā cōtra ignorantē,& si ille sciuisset, esset cōtracta inimicitia:qd iuris?an reuocet legatū?Certè si hoc est in mortuo,multò fortius hoc est ī ignorāte:sed tūc nō auferī tanq̄ ab īdigno:sed vī reuocatū legatū,tanq̄ si testator sciuisset. Gl.est ī l.fideicōmissum.C.de fidei Rō est:qa legatū ibi nō erat adhuc legatario q̄sitū,nec testm̄ erat morte cōfirmatū: hic secus. Et hęc nota ad limitationē eorū,q̄ dixi in l.iij.in fi.de adi.leg.Itē nota†ꝑpter testes ꝙ ad hoc vt dicamus aliquē testē esse inimicū[h] alterius,sufficit offensam eē factā iter eos,licet alter ignoret[i].

LEX II.

AVfertur. *Qui cōtra tabulas petijt, indignus ē omni cōmodo ex eodē testō. Itē q cōtra mādatū Principū,vel senatusc̄ōsultū vxorē duxit,indignus est omni cō modo ex eius testō:secus in vxore ducta.h.d.* Quæro qd̄ remediū posset esse vt filius ꝓteritus habeat hr̄ditatē fratris ꝑpuberis. Rñ.[k] vt repudiet ex substōne,et adeat ab intestato:vt l.in lege.de acq.hær.ś.de leg.ij.l.cū pater.§.Titio. Quæro:quid si domina sciebat nuptias non valere? Rñdeo,tunc non poterit capere:vt l. vxori maritus.ś.de vsufr.leg.& l.præfectus.de ritu nup.

☞ Delictum factum in faciendo non egreditur personam eius, contra quem committitur.

RApinianus. †Nota ꝙ delictū nō egredit̄ ꝑsonam eius,contra quē committit̄.qd̄ intelligo in inimicitijs quæ contrahuntur faciendo iniuriam in personam:vt l.lex Corne.de iniu.& l.iij.in fi.de adi.leg.

☞ Principium huius legis an habeat locum, cùm quis acceptat legatum, siue sciens, siue ignoranter.
Instrumentum si quis in iudicio produxit,an possit illud dicere inualidum, siue nullum.
Producens instrumentum ignoranter,potest postea illud dicere falsum.
Ratio differentiæ inter eum,qui dicit testamentum inofficiosum,& testamentum falsum.
Legatum non potest peti causa nullitatis pendente.
Si impugnaui instrumentum,an & quando possim ex eo fundare intentionem meam.
Consilium ut quis possit ex instrumento,quod impugnauit se iuuare.
Iudex instrumento per partem impugnato potest intentionem ipsius partis adiuuare ex officio.
Qui dicit instrumentum falsum,an postea possit dicere uerum, & ex eo intentionem suam fundare.
Qui testamentum uel contractum non impugnauit,sed negauit simpliciter esse factum, quod possit postea ex illo se fundare.
Positione negata,ego & aduersarius ex illa non possumus nos fundare.

Consilium

---

ad Bar.in l. suus quoque.ff.de hær.inst.et vide quæ dixi in ca. Ray.de testa.colū.ij. And. Barba. 1

a ¶Si in metallū.Et ad hoc vide bald.& do. Io.eleganter in. l.j.ś. de testa.And.Barba. 2

b ¶Vt ꝓbāt hic.ꝑ bal. in aut. ingressi.circa vñ.co.cum seq. C.de sac.san.ecc.

c ¶Causa alimentorū. Et id qd̄ dicit ꝙ dat actio īcapaci quo ad alimenta:intantū est verum ꝙ etiam dat actio iniuriarum ꝓpter denegata alimēta.Tex.est in l.si vtiū.j.de re iud.quam Imol. dicit ibi eē sin. ad ampliationem huius legis.

☞ POMATES.

d ¶Ex hac l.sing.Vide Ro.sin. suo clxxxiij. 1

e ¶Offensa est. Not. primo ex hac l. qd dicatur offensa. & hoc facit cōtra dictū bar. I l.si ita stip.§. Chrysogo.in fi.de ver. ob. 2 3

☞ POMATES.

f ¶Vlterius not.bart. cōtrarium in ś. cato.in vñ.q.ff.de v̄.ob. pro cui? sol.vide bal.ī l. sororē.C.e.vbi distinguit pro quo ad veritatem loquit̄ bar. ibi sed quo ad fictionē loquitur Bar. hic & vide per Areti. a 1

f ¶Vlteri? not. Adde quod no.Bald.in l.id qd̄ pauperib?.in x. col.de epi.& cle. b 2

g ¶Quæro qd. Adde bar.in l.fideicommissum.qd̄ no.Imo.in l. ñ.in fi.de vul.& pupil.ad fi.princi.

h ¶Alter ignoret. qd̄ dicit hic Bart.ī ignorante tenēt Imol. & do.Fran.de Ramp.c. Raynaldus. de testa.

i ¶Aufertur. Et hic habes gl.sin.quā vide ī versi.auferē.ꝙ pœna trāseuntis ad secundas nuptias non habet locū in masculo. 3

k ¶Rñdeo. Rap.impugnat hoc in l.is q cōtra.de vul. & pup.

---

1 tatio ad l.j.§.in primo.C.de cad.tol.Itē illud,ꝙ †auferī in pœnā alicuius,nunquā trāsit cum onere:vt l.recusare.§.si fisco.ad Tre.

1 ☞ Qui post mortem defuncti causam ingratitudinis committit, perdit legatum, & applicatur fisco.

2 Offensa dicitur etiam illud,quod pœnam non meretur,per quod ex ea iuste ad iracundiam quis promoueatur.

3 Mortuus potest offendi.

Legatarius concubens cum uxore defuncti post mortem, est indignus legato, & applicatur fisco.

4 Legatum quando dicatur reuocatum ob iniuriam ignoranter commissam.

5 Testis ut inimicus repellitur,etiam si offensa ignoranter est facta.

1 ☞ Legatum factum penitus incapaci non queritur fisco.

Quilibet est capax legati alimentorum.

Fratres minores si instituantur hæredes,hæreditas est pro non scripta,& remanet apud hæredes ab intestato.

Legatum factum damnato ad mortem, uel ad perpetuos carceres,est pro non scriptum:nisi fiat pro alimentis.

1 ☞ Si legatum fit coram duobus testibus Titio,& grauatur quod restituat pio loco, legatum remanet penes hæredem cum onere suo.

2 Quod aufertur in pœnam alicuius,nunquam transit cum onere.

1 ☞ Principium huius legis an habeat locum, cùm quis acceptat legatum, siue sciens, siue ignoranter.

2 Instrumentum si quis in iudicio produxit,an possit illud dicere inualidum, siue nullum.

3 Producens instrumentum ignoranter,potest postea illud dicere falsum.

4 Ratio differentiæ inter eum,qui dicit testamentum inofficiosum,& testamentum falsum.

5 Legatum non potest peti causa nullitatis pendente.

6 Si impugnaui instrumentum,an & quando possim ex eo fundare intentionem meam.

7 Consilium ut quis possit ex instrumento,quod impugnauit se iuuare.

8 Iudex instrumento per partem impugnato potest intentionem ipsius partis adiuuare ex officio.

9 Qui dicit instrumentum falsum,an postea possit dicere uerum, & ex eo intentionem suam fundare.

10 Qui testamentum uel contractum non impugnauit,sed negauit simpliciter esse factum, quod possit postea ex illo se fundare.

11 Positione negata,ego & aduersarius ex illa non possumus nos fundare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Consilium ut ex positione negata possit quis se fundare.

12 *Si negaui positionem, & negationem reuocaui, non possum hanc reuocationem reuocare.*

13 *Reuocata positione tua, meæ positioni assensisti, potero meã positionem positam post tuam reuocationem reuocare.*

14 *Positione negata probata, ex illis probationibus possum eam probationem reuocare.*

POst legatum. Primò ponit an ille, qui consecutus est legatum, possit testamentũ infringere. Secundò an ille, qui voluit testamẽtũ infringere, possit legatũ consequi, vel retinere? Tertiò Iurisconsultus ponit modũ dicendi nullum. Quartò ponit quid habeat facere iudex in cognoscendo: & pronũciando. Secunda ibi: ille qui. Tertia ibi: de eo verò. Quarta ibi: prohibendi. Circa primã partẽ videamus positionem casuum. Quando est testamentũ falsum, vel non solenne, non possum approbare: ipsum ideo accipiendo legatum non prohibeor dicere falsum, vel nullum: sed testm̃ quod est inofficiosum filius potest legatum ipsum accipiẽdo cõfirmare: quia in sui fauorem est introductũ. Ex hoc sequitur q̃ ille qui accepit legatum, ex causa præteritionis de se factæ non posset dicere nullũ: quia accipiendo legatũ confirmare videtur: vt no. in l. filio. de iniusto testa. Quærit gl.

1 vtrum † istud principium debeat intelligi siue scienter, siue ignoranter quis acceperit legatũ. Et videtur q̃ debet intelligi quãdo ignoranter. Nec obstat l. licet. C. de falsis. & j. de fal. l. qui ignorans. In contrarium videtur ratio: quia si sic intelligeretur, non esset differẽtia inter falsum ex vna parte, & inofficiosum ex alia quia idẽ esset in inofficioso: vt l. mater. de inof. test. s. Glo. l. licet.

a tenet q̃ debeamus [a] distinguere scientem ab ignorante. Cy. ibi non examinat. Ego dicerem sic: si aliquis vellet contendere testamentũ falsum, excipiẽdo q̃ ipse hæreditatẽ possideat: potest etiam si scienter accepit legatum: quia testamentum nõ confirmauit, nec confirmare potuit: vt dictum est. Sed si vellet contendere testamentũ nullum vel falsum agendo: tunc non posset, si scienter accepit: quia accipiendo legatũ scienter ex testamento, videtur repudiare hæreditatẽ ab intestato: vt l. Clodius. s. de acqui. hæredi. ergo testamentũ non confirmauit: qa nõ potuit, sed hæreditatem repudiauit. Et si dicis: tunc nõ est differentia inter falsum & inofficiosum. Respondeo, differentia est in hoc, q̃ in primis casibus huius legis si ipse errauit in facto, vel iure, non præiudicat sibi. Sed in ij. respon. scilicet in inofficioso, si accepta ret legatũ per errorem iuris, præiudicat sibi: vt l. si patronus. j. si quid in frau. patr. Sed illi legi potest responderi: quia ibi in patrono, cui nõ est ita debita hæreditas liberti, sicut patris filio: vt probatur in l. si patronus ex minori parte. j. de bo. lib. & l. eum qui. C. de inoffi. testa. & l. etiam. de bo. lib. Sed si erraret in facto, sibi non præiudicaret: vt s. de inoffic. testa. l. mater. & not. in l. qui fideicommissum. s. de leg. ij. & quod dicã in d. l. Clodius. Quæro:

2 videtis † hic q̃ ille, qui accepit legatum, potest dicere testamẽtũ

b falsum. Itẽ non iure factũ. Pone q̃ [b] aliquis produxit instrumentum in iudicio, an possit dicere illud instrumẽtum non valere? Hic videtur tex. q̃ sic. Nam ex testamento consequutus est legatum: & sic testamentũ produxit: & tamen põt dicere nullum vel falsum. Sed põt responderi q̃ hic fuit consequutus extra iudicium sine aliqua productione: quare dic. Quandoq; volo dicere instrumẽtum nullum propter defectũ mei consensus: vt si erat venditio facta ab aliquo meo procuratore, procuratorio no

c mine mei: & ego non habui ratũ: & non possum [c] dicere nullum quia producẽdo instrumentũ approbaui: vt l. iij. §. falsus. rem ra. ha. quod dixi in l. filio præterito. de iniust. test. Si verò volo dicere nullum ex causa, cuius approbatio nõ stetit in potestate mea: tunc possum casus est hic quãtum ad exceptionem sine dubio. Item quantum ad actionẽ: quia alias actiones competentes alicui ita non põt quis de facili repudiare, sicut hæreditatem: vt l. quis ergo. s. de pecu. & l. iij. s. pro soc. & l. si quis vi. §. differentia. de acquir. pos. nec productio illa facta in iudicio potest habere vim pacti de non petendo: quoniam fit ad diminuendũ ius aduersæ partis, non ad augẽdum: ergo &c. vt l. legata inutiliter. de adi. leg. & l. legata. s. de lega. j. Sed contra prædicta obstat C. de testi. l. si quis testibus. Respondeo, aliud in teste, cuius persona approbatio potest stare in potestate mea contra me: aliud in instrumentis: vt s. vidistis. Item contra hoc opponitur: quia si ego produco instrumentum, videor omnia: quæ sunt in instrumento, confiteri: vt l. j. §. edenda. s. de eden. ergo licet instrumẽtum in se sit inualidum tamen contra me probat ratione confessionis. Respondeo, ille qui producit instrumẽtum, non cõfiteẽ omnia simpliciter, sed eatenus, quatenus instrumẽtum probat. Hoc probatur in hac lege quia licet confiteatur testamentum esse: tamen est verum quatenus probat: quia postea possum ipsum falsum dicere. Sed si poneremus cõfessionem esse factam non respectu instrumenti, sed simpliciter: tunc licet instrumentum appareret postea nullum: non tamẽ propter hoc à confessione receditur. Ita tenet Inn. in c. cũ venerabilis. extra de exceptio. Istud vlti

d mum dictum puto verũ [d] si quis diceret instrumentum nullum simpliciter. Sed si qs allegat errorem & vult ad probationem erroris inducere instrumẽti nullitatẽ. tũc sufficeret: & videtur erronea confessio, vt l. si

3 post. C. de iuris & facti igno. † Quæro, si produxi instrumentum, an possum postea dicere falsum. Text. est hic q̃ sic: sed dixi. si

e produxi ignoranter, possum dicere falsum [e] vt hic. secus si scienter. Ratio est quia tunc possum de falso accusari: vt l. si falsos. C. de fal. & l. si veteris. C. de fide instr. & eiusdẽ rei nomine, cuius possum accusari de falso, alium accusare non possum iuxta régulã posita in l. apud antiquos. C. de fur. Veniamus ad secundam partem: opp. ad ver. ille: & videtur qd̃ superfluat, per præcedentia. Soluit glo. q̃ hic tractat eandem materiã cũ suprà. sed in hoc differt: quia suprà accepit legatum, postea tractat de viribus testamẽti: hic econtra. Ponit & aliam differentiã, vt e in gl. patet. Sed prima differentia non est vera: quia hic loquitur etiam quãdo primò acceptauit legatum, & postea tractat de viribus testamenti: quare collige differentiam ex diuisione quam dedi in tex. Oppo. q̃ ille, qui non obtinuit, repellatur à legato: vt C. eo. l. alia. Soluunt quidam qd̃ hic succubuit: ibi destitit. Hæc non est vera: quia secundùm hoc non esset differentia inter eũ f qui dicit non iure factum, & qui dicit falsum: quam differẽtiam tex. vult facere. Dic ergo q̃ contrarium loquitur in eo qui dicit falsum, & inofficiosum: hic verò in eo qui

4 dicit non solenne. Sed quæro, † de ratione diuersitatis quã ponit Dy. in c. ex eo. de reg. iu. li. vj. Tu dic q̃ ratio est: quia ille, qui dicit testamentum non iure factum, non impugnat iudiciũ, vel voluntatem defuncti, nec eam negat. ille verò qui dicit falsum, vel inofficiosum, directò negat ipsum. Quam rationem ponunt doct. in l. Polla. C. eo. & tex. j. proxi. §. & facit j. eo. l. pe. Item opp. dicitur hic, nec obtinuit. innuit ergo si obtinuisset dicendo nullum, posset petere legatum contra. C. de fideic. l. fi. Gl. soluit duobus modis. illa vera: quia istud ibi est in odium mentientis. Vel dic q̃ ibi in eo qui solenniter testari voluit, vt ibi patet. Item opp. s. de pet. hær. l. Lucius. vbi ille, q̃ dicit falsum, põt petere hæreditatem. So. Ibi non petit hæreditatem ex eodem testamento: quia omne commodum ex illo testõ perdere debet: sed petit ab intestato: & sic alio iure qd̃ ex testamento non depẽdet: q̃ põt. j. ea. l. §. qui prin. Item opp. s. de le. ij. l Lucius. §. Sempronia. So. Ibi non dixit testamentum falsum, sed tantum dixit contra per-

f sonas hæredum. Extra gl. [f] quæro dicitur hic q̃ ille qui dicit te

5 stamentum nullum, & non obtinuit, non repellit à legato. † Sed quæro vtrũ cã nullitatis pendente possum petere legatum. Rñd. non: quia per petitionẽ legati fieret præiudiciũ causæ nullitatis: ergo &c. vt de pe. hær. l. si quis libertatem. & l. nõ distinguemus.

6 §. si is. s. de arb. dixi in l. si rem. de excep. rei iud. † Sed quæro si dixi nullum, vel impugnaui instm̃ productũ, an possum ex eo

a ¶ Tenet qd̃ debeamus. Bal. ibi tenet cõtrariũ, videlicet qd̃ etiã si scienter agnouit legatũ posit redargui de falso.

b ¶ Pone q̃. & vide Inno. singulariter loquentẽ in c. cũ olim. extra de cẽ. & bal. ĩ l. j. §. de edẽ. and. barb.

c ¶ Et nõ possum. An pducẽs istm̃ videat̃ ratificare in eo contẽta & c. bene facit tex. in l. appellãti. & ibi do. me⁹. j. de ap. imõ fortius dixit bal. in l. j. C. vt quæ desunt aduo. vt ibi p cũ. & vide quæ no. bar. ĩ l. Aurelius. §. pe. de li. leg. sed Iac. Bu. videt̃ expresse tenere contrariũ in l. nimis grauẽ. C. de testi. & not. Imo. in c. cũ venerabilis. de excep. & vide q̃ no. Io. and. post Spec. in titulo de instru. edi. §. vidẽdum. ver. nũc exhibeas. & ad hoc est bon⁹ tex. in auth. ad hæc de fi. de instr. & vide not. p Gul. de suza. ĩ aut. si qs in aliquo. ĩ edẽ.

d ¶ Puto verum. Et idẽ tenet Inn. ĩ c. cũ olim de cens. & vide gl. ĩ c. præsentiũ. de test. & Inn. d̃ priui. cũ olim. & bal. in l. ĩ. alias. v. ad fi. C. de fideicom. li. & in l. cũ precum. C. de lib. cau.

e ¶ Dicere falsum. Et ibi vide bar. de falsis post medium. iĩ. col. ver. quæro quid si dixi nullum. et adde q̃ no. bal. post Bar. in l. decem. de verb. obli. & de hac materia habetur etiam per Ro. & Ange. in l. j. §. si qs simpliciter. de verb. obliga.

f ¶ Extra glo. Et vide Ang. in l. si quis libertatem. ĩ. de peti. hær. And. Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Renunciet. No. conſiliū, & facit qđ no. dixit Spec. in ti. de proba. §. nūc dicē dnm. ver. quid ſi debitor. & quod dixi in auth. iubemus. C. de iu. & adde bal. in dicta l. vbi pactum in vlti. col.

b ¶Se fundare. vt no. Inn. in c. mulieres. de quo per Bal. in auē. contra qui ꝓpriā in vlt. col. C. de non nu. pec. & in l. ſi creditor. in fi. cū concor. C. de ſer. pig. da. manu. & vide Bar. ī l. papi. §. ſed nec ipuberis. ff. de inof. teſta.

c ¶Quæro aduerſarius. Vide bar. in l. naturaliter. §. nihil cōe. & ibi habes aliqđ de acqui. poſ. in vj. col. & Bar. in l. ſuus hæres. C. de rep. hær. & vide per Ant. ī c. ex parte decani de reſcr. Bar. in l. non vtiq; j. de excep. Bal. in l. j. ī iij. col. C. de confeſſ. & in l. cū precū. C. đ libe. cau. & in l. ſi magnum. C. q accu. non poſſ. & ad Barto. hic vide Ang. & Ro. ī l. j. §. ſi qs ſimplr. de v. ob. p doc. in c. j. de cō ſeſ. in vj. per Ang. in cō. clij. & vide oīno no. per Bar. in l. uij. C. de repud. hær. & bal. in l. ſicut in fi. co. ti. ꝙ not. adde an expoſitione legata qs poſſit ſe tueri, Pe. đ anc. conſi. cxix.

d ¶Sibi ſufficiet. hoc limita eſſe verū ſi ſtatum talis reuocatio ſacta ſit, p tex. in l. j. C. de erro. adu. dūmō doceat de errore: per no. per gl. ī c. fi. de iureiu. in vj. Et hoc voluit Bal. in l. edita. in xxvij. co. C. de eden. Itē limita hoc eſſe verū: niſi talis reuocatio fieret poſtq; ponēs iam ꝓbauit poſitionē: qa tunc nihil ꝓderit reuocatio, vt voluit Bar. in l. cū q. in princ. p illum tex. ff. de iureiur. & Ang. in auē. de trien. & ſeruiſ. §. ſi enim. & bal. in locis, de qb⁹ j. Itē limita eſſe verū, niſi negāt vellet reuocare negationē vt ex cōfeſsione p̄mīū conſequereī: qa tūc nō p̄t fieri talis reuocatio, vt voluit bal. in c. j. §. porro. q̄ fuit pri cauſa benefi. amit. & in l. de ætate. §. ff. de iterrog. act. & in l. cōtra negātē. C. ad l. Aqui. & in l. j. in pe. co. C. đ fur. & in l. error. I vj. col. C. de iur. & fac. ignо. & l. nec q. §. electio ff. de noxa. & in l. ea quę. C. de cōd. in de. & bar. et Bal. in l. eum qui, ff. de iureiuran.

c ¶Aliqui codices habēt, An ex illis ꝓbationibus poſſum b reuocare poſitionem meā. quæ lectio non videtur vera ex his quæ dicit Ale. hic in vlt. apoſtil. in ñ. limi. Exēplaria verò ſcripta habent, & meli⁹ iudicio meo: An ex illis probationibus poſſum fundare intētionem meā Alexā. Loſæus.

fundare intētionē meā? diſtingue quādoq; quis impugnat inſtrm ex cauſa quæ continet manifeſtā errorē iuris: & hoc nullo mō ſibi præiudicat, vt l. ornamētorum. de aur. & ar. le. Qñq; impugnat ex cauſa quę iuris errorem non continet: & hic aduerte ſiquidem impugnat ex cauſa quæ ſtat in voluntate ipſius, vt in inſtrō facto à procuratore, qđ ipſe dicit nō habere effectū: qa ipſe nō approbat: hoc caſu nō poteſt ſe fundare poſtea ex illo inſtrō ad actionem, ſed ad exceptionem ſic, vt l. diſpenſatorē. in fi. j. de ſolu. Quandoq; quis impugnat inſtrumentū ex cauſa, quæ ex eius voluntate nō dependet: vt qa dicit inſtrm factū dolo vel metu, vel fictitiū, & ſimilia. hoc caſu ſi qdem ipſe deſtitit ab ipſa impugnatiōe, ſine dubio poterit ex eo fundare intentionem ſuā: vt l. alia. C. e. l. Papinianus. §. meminiſſe. de inof. teſt. Si verò nō deſtitit, ſed illas exceptiōes appoſuit, nec eis renunciauit: tūc ex illo inſtrumento ſe fundare non poſſet: quia eſſet ſibi cōtrarius. vt l. j. C. de furt. Vnde cōſiliū
7 †eſt, qđ ante cauſæ expeditionem illis exceptionibus, & impugnatiōibus renūciet' ſi vult ex eo ſe iuuare. Ad vnum tm̄ aduerte
8 †ꝙ licet ex illo ſe fundare nō poſsit: tm̄ iudex iuuabit quandoq; eū ex officio ſuo ex illo inſtrō. Vnde ſi ille, qui ꝓduxit inſtrm, habet ſuā intentionē fundatam ex alijs ꝓbationibus: tūc iudex nō iuuabit eū ex illo inſtrumēto qđ nixus eſt īpugnare. Hic ē tex. & in c. cū olim. extra, de teſti. & ibi p. Inno. Sed ſi pars, quæ illud inſtrm ꝓduxit, fundaret intētionē ſuā illius inſtrumēti vigore, & ſuiam obtineret: tūc iudex ex vigore illius inſtrī iuuabit partē impugnantē eatenus, quatenus apparet iudici partē victricē nō fouere iuſtitiā. Pōt em̄ iudex hoc facere, licet pars hoc nō poſsit allegare: vt l. vbi pactū. C. de trāſact. & ibi no. ſecđm verā lectu. Azo. qđ etiā tenet Inn. in d. c. cū olim. Procedo vlterius, † & videamus de falſo: aliqs
9 dixit inſtrm falſum: vtrū poſsit poſtea dicere verū & ex eo fundare intētionē ſuā? Certè in eodē iudicio ſi deſtitit pōt: vt l. alia. C. eo. & d. l. Papinianus. §. meminiſſe. al's ſecus vt hic patet. Sed in alio iudicio eſt aduertēdum: ſi qdē ſup falſo fuit ꝓnunciatū incidēter, vel principaliter: puta qa principalis q̄ſtio non poterat terminari, niſi tacitè ꝓnunciareī ſup falſo: & hoc caſu in alio iudicio pars nō poterit ſe fundare ex illo inſtrumē
b to, ſiue obtinuit, quia eſt falſum: ſiue ſuccubuit, quia indignus. Sed ſi ſup illa falſitate nihil eſt ꝓnunciatū: qa principalis quæſtio poterat terminari. illa omiſſa tūc in alio iudicio ex illo iſtrō poterit ſe fundare: b vt no. Inn. in c. mulieri. extra, de iureiu. & doct. in c. cū venerabilis. extra de excep. Certè vltimū dictum puto verū: quia cū non ſit pronunciatū pōt deſiſtere, vt. §. dixi. Sed primū dictū eius qđ ſi eſt pronunciatū non poſsit in alio iudicio ſe fundare: non placet. Nam iſtud tm̄ reperimus in inſtrumētis ꝓnentibus ad vltimas voluntates: ꝙ ille, q̄ dicit falſum, nec obtinuit, indignus eſt: vnde nō priuaī ꝓpter hoc debito, imò debitū remanet, & applicaī fiſco. Cū ergo in alijs inſtrīs hoc non reperis, q̄ fiūt inter viuos: ergo fiſco non applicaī. Non em̄ eſt de cauſis, q̄ ponunt in l. j. de iure fiſ. & hoc titulo. Cū ergo nō applicēt fiſco, & nō deperit parti, puto ꝙ in alio iudicio poterit agere, licet ſuccubuerit in illo: arg. l. Aure-
10 lius. §. pe. ff. de lib. leg. †Quæro, quid ſi nō impugnauit teſtm̄, ſed negauit id ſimplr eſſe factū, vel cōtractū eſſe celebratū: vtrū poſsit poſtea ex illo ſe fundare? Et vr̄ ꝙ non: quia impugnauit iudicium defuncti cū dixit teſtamentū non eſſe factum, &c. eadem rōne quæ qñ dicit falſum, cōtrarium credo p̄ l. ſi qs inficiatus. in prin. §. depoſi. Nec obſtat ſi dicis ꝙ iudiciū defuncti impugnauit: qa illæ leges loquuntur qñ impugnauit aliquod iudiciū, qđ limitatè ꝓducebaī. Secus ſi ſimplr dicit teſtm̄ non eſſe fa-
11 ctum: vt l. ſi quis inficiatus. †Quæro, aduerſarius' fecit vnā
c poſitionē, quam ego negaui, & ſic impugnaui eam: vtrū ex illa poſitione ego & ipſe poſſumus nos fundare? Spe. in ti. depoſi. §. viij. ver. j. dicit ꝙ non, & bene rōne cōtrarietatis: quia ſi nego eā, non poſſum dicere verā, vt ibi ipſe dicit. Quid ergo ſit faciēdū? Certè erit faciendū ꝙ ille, qui negauit, ſi vult ex illa poſitione ſe fundare, reuocet negationē ſuā, & dicat ſe erraſſe, & aſſertioni il-
d lius ſe velle credere. qđ ſibi ſufficiet' qm̄ aduerſa pars confitetur illū erraſſe, & verum non dixiſſe: & aſſertioni aduerſæ partis qs credere pōt: vt l. j. §. fi. aliàs eſt l. ij. §. qñ actio de pec. eſt ann. & l. j. §. cęterū. in gl. ſuper v̄bo, illexerat. ff. de ven. inſpi. vel econuerſo: ille, qui poſuit, reuocet poſitionem ſuam, dicēs ſe erraſſe, credēs
12 aſſertioni aduerſarij eadem rōne. Sed circa † prædicta inſurgūt duo dubia: pone ꝙ ego, qui meā negationē vel poſitionē reuocaui, volo iterū iſtā reuocationē reuocare, an poſſum? Dico ꝙ nō,
13 p̄ l. ſi quis iuſiurandum. C. de reb. cre. Itē pone † ꝙ reuocaſti poſitionē tuā aſſentiens meæ poſitioni, qđ potuiſti, vt §. dixi, an ego potero reuocare meā poſitionē poſitā poſt tuā reuocationē? Dico ꝙ ſic, tam allegādo errorē, quē aliàs debeo ꝓbare, q̄ ex rñſione aduerſarij: qa illa rñſio reuocata fuit. Debet ergo ꝓbari error, ſicut qñ qs reuocat cōfeſsionē ſuā, vt dixi in l. nō fatetur. j. de cō
14 feſ. ſecđm materiā l. error. de iur. & facti ign. &c. †Quæro, ego
e negaui poſitionē tuā, quā poſtea tu ꝓbaſti p teſtes, vel inſtrā: an ex illis ꝓbationibus poſſum fundare intētionē meā? Puto ꝙ ſic: p d. l. ſi qs inficiatus. in prin. ſolū em̄ poſitionē tuā negaui, nō aūt impugnaui probationes tuas. Si em̄ ꝓbationes tuas impugnaſſem, haberent locū quæ ſuprà dixi. Venio ad tertiā partē. dicitur hic ꝙ teſtm̄ dicit nullū petēdo hereditatē, nō principaliter dicēdo nullū quęro vtrū poſſum petere principaliter interim teſtamentū ꝓnūciari nullum. Dicā in l. quæ ſub conditione. in fi. de cōd. inſti. Venio ad quartā partē. quæro qualiter debēt intelligi iſta verba, ex perſona &c. Gl. ponit multū clarè. Dic vt in ea. Rñ. iſte tex. pōt aliter intelligi, & fortè melius: dictū eſt §. ꝙ ille q̄ accuſauit teſtm̄ de falſo, & ſuccubuit, priuaī omni cōmodo ex teſtamēto: an hoc ſit ſimplr verū? Ad hoc rñdet Iuriſcōſultus, an ꝓhibēdi ſunt. ſ. à cōmodo teſtamēti, qđ dixerūt falſum ex perſona, &c. cōſtituendū eſt. Et hæc v̄ba exponunt per totā legē iſtā. & id qđ dixit ex perſona: hoc eſt, an debeaī ſibi noīe ſuo, vel alterius: vt j. ea. l. §. ſi pr̄. id qđ dicit ex cōditione. ſ. an ſit paterfamilias vel filius: vt j. ea. l. §. ſi filius. Itē an fecerit inuitus, vel volens: vt j. ea. l. §. ſunt q̄ putāt. & §. aduocatū. Itē ꝙ dicit, ætati: ſubaudi, ſit maior vel nō. Itē qđ dicit, cā cognita: ſubaudi, an tale lucrū de pēdeat ex teſtō qđ īpugnare voluit, vel nō: vt j. ea. l. §. q̄ principale. vſq; ad fi. Et ſic iſta verba gloſſant hic per Iuriſconſultū Paulum, per totam hanc legē. vſq; ad fi. & ita ſentit gl. hic in fi.

1 ☞ *Excuſans ſe à teſtamentaria tutela, non repellitur à ſubſtitutione pupillari.*

2 *Vbicunque cauſa quare quis eſt indignus, reſpicit utilitatem certæ perſonæ, id quod aufertur ab indigno applicatur illi.*

3 *Tutor datus in teſtamento quem teſtator ſcit eſſe debitorem, vel creditorem, ob hoc nō repellitur.*

Auth. minoris debitor. quando habeat locum in teſtamentaria tutela.

4 *Executor, qui acceptauit legatum ſibi relictum, non poteſt renunciare officio executoris: & ſi renunciat repellitur à legato.*

Amittere. Qui ſe excuſat à tutela teſtamentaria indignus eſt omni commodo teſtamētario. ſecus ſi ſe excuſat à datiua. & q agnouit legatum in teſtamento à tutela ſe excuſare non poteſt. hoc dicit. Nota tex. ibi: nihil enim &c. concordat l. ex his ſuprà de excuſatio. tuto. Sed quæro
1 †an ille, qui ſe excuſat à teſtamentaria tutela, repellatur à ſubſtitutione pupillari. Caſus eſt quod non. in lege. amiciſsimos. in prin.

in prin.ſ.de excu.tut. Opp.de l.ab adminiſtratione.C.de leg. Sol.ibi in milite.Ratio eſt:qa tutor eſſe nõ põt. Itẽ op. de l.cũ filius.§.non iure.ſ.de lega.iij.Solu.ibi per tutorẽ non ſtetit: & ſic ad legatũ admittitur. Itẽ opp.j.de iure pat.l.iij.Solu.ꝙ ibi ſpeciale in illo cõmodo.Tu dic melius vt ibi not. Deinde dicit hic ꝙ nõ pertinet ad fiſcũ,&c.Cõtra,id,qd auferẽ ab indigno,fiſco applicaẽ,vt l.Papinianus.§.meminiſſe.de inoffi.teſt.Glo. ſoluit
2 ꝙ hoc ſit ſpeciale,ſed hoc nõ eſt verũ:ſed †eſt regula ꝙ vbicũq; cauſa quare quis eſt indignus, reſpicit vtilitatẽ certæ perſonæ, id quod auferẽ ab indigno applicatur illi.Caſus eſt hic,& C.de
3 lega.l.pe.Circa hoc quæro†primò, vtrũ hoc ſit hodie correctũ per auth.minoris debitor.C.q da.tut. poſ. Nam ſi teſtõr reliquit tutori,ipſe eſt creditor pupilli:& ſic videt ꝙ nõ poſsit eſſe tutor. Certè ſecundũ opi.quã ibi teneo,qñ teſtator ſcit eũ,quẽ dat tutorẽ,eſſe creditorẽ:tunc nõ repellit:quia teſtator eũ approbauit. Hoc modo intelligo opi.illorũ qui dicũt ꝙ illa auth.nõ habet locum in tutela teſtamẽtaria. Aut ignorauit ipſum eſſe creditorẽ: & tũc nõ videtur approbare cõditionẽ eius,quã ignorauit:vt l. in cõfirmando.& l.vtilitatẽ.de cõfir.tu.Et ita intelligo opi.eorũ qui dicũt in tutela teſtamẽtaria illã auth. habere locũ. Modo ad propoſitũ,cũ teſtator ſciuerit illũ futurũ eſſe creditorem:dico ꝙ nõ repellit.Et ita de facto cõſului:& ita etiã cõſuluit Dy.Nota
a deinde[a] hic arg.ad†executores vltimarũ voluntatũ, vt ſi acce-
4 perint legatũ eis relictũ,nõ poſſunt renunciare officio executionis.Itẽ ſi renunciat,repellit à legato,vt hic.Itẽ ſi repellit,illud legatũ non applicaẽ fiſco,ſed legatarijs,in quorũ fauorẽ illud offi
b cium ſibi fuit iniunctum:vt hic,& l.pe.C.de leg. Vltimò nota[b] hic ꝙ aut impugnauit iudicium defuncti, aut non:vt dixi ſ.in prin.huius legis.

Si pater. Qui in accuſatione falſi ſuccumbit perdit omne cõmodũ,qd ſibi debeẽ ex teſtamẽto, ex perſona ſua,vel alterius.ſecus in eo,qd alteri debeẽ,etiã ſi in eius ſit poſitus poteſtate.h.d. Opp.j.ea.l.§.q accuſauit.Solue vt ibi dicã. Opp.ſ.ſi quis ali.teſt.prohi.l.j.§.j.Sol.gl.dic vt ibi dicam.Tu dic ꝙ aliud hic:aliud ibi.Ratio,qa ibi ſeruus vel filius non habebat voluntatẽ defuncti,cùm teſtator in eadẽ voluntate deceſſerit:licet pater vel dominus nixus ſit impugnare.

1 *Filiusfamilias in publicis iudicijs,an poſſit accuſare inuito patre.*

Si filiusfamilias. Quæro vtrũ hoc ſit verum,ꝙ pater poſsit agere tam pro relicto facto ſibi,quã pro relicto facto filio.Glo. ꝙ ſic:& bene, ſecundũ iſta tpa ſecundũ q̃ filius omnia quærebat.Secus in his q̃ patri nõ ac
1 quirunt.De quo p̃ doc.in l.iij.§.ſi filius.ſ.qd quiſq; iuris.† Vltimo no. hic caſum,ꝙ in publicis iudicijs filius põt accuſare inuito patre.cõcor. tex.ĩ l.inter liberas.§.filius.de adul.cõtra gl.l.nõ ſolum.§.neceſsitate.de bo.quę li.de quo dixi plenè in d.§.filius.

1 *Agẽti iure hæreditario non poteſt opponi exceptio rei iudicatæ,uel ſimilis ex perſona ſua.*

2 *Succedens ei qui accepit legatum,uel hæreditatem defuncti,q̃ poſsit dicere poſtea teſtamentum falſum,ſi ſuccedit per quandam conſequentiam:aliàs ſecus.*

Qui accuſauit. In iure quæſito poſt accuſationẽ nõ dicitur quis indignus.h.d. Opp. & videtur ꝙ etiã ſi aliquis agit ex perſona alterius dicatur indignus:vt ſ.ea.l.§.ſi pater.Sol.ibi ius ex perſona alterius incœperat competere tempore accuſationis propoſitæ: hic poſtea. Ex
1 qua ſolu.nota†ꝙ ille qui agit iure hæreditario, non põt opponi exceptio rei iudicatę dñij,vel ſimilis ex perſona ſua.De hoc eſt
2 glo.in l.Modeſtinus.j.de excep.quod eſt no. Quæro: †quid econtra.Aliquis ſuccedit ei,qui accepit legatum,vel hæreditatem defuncti,poſtea vult dicere teſtamentũ falſum:quęritur an poſsit.Dico ſic.Aut ſucceſsit ex titulo oneroſo,qa emit:& tunc non repellitur.Caſus eſt in l.pe.§.ſi.de inoffic.teſt. ſecundũ vnã lec.ibi poſitam.Aut ſucceſsit titulo lucratiuo:& tũc aut ſucceſsit in illam rem,quã teſtator reliquerat principaliter: & tunc repellitur ab accuſando:vt d.l.pe.§.ſi. prout ibi loquit de legato: vt l.filius patroni.j.de be.lib.Si verò non ſucceſsit in illam rem principaliter,ſed per quandam conſequẽtiam:tunc ab accuſando non repellitur:vt d.l.pe.§.ſi.prout ibi loquitur in hæreditate, hæc diſtinctio probatur j.eo.l.qui Titij. Vltimò eſſet quærendum quid econtra:hic loquitur quando ſucceſsit in legato quid ſi ſucceſsit in iure dicẽdi nullum,vel falſum, vel inofficioſum: Dicam in l.tutorem.j.eod.

a ¶Nota deinde.Et idem dicas in minore.l.Neſennius.ſ.de excu.tu.Idem dicas in hærede relicto executore,vt ſi hæreditatem repudiat,cenſetur priuatus officio executionis.Ita eleganter dicit Bar.in l.codicillis.§.j.de an.leg.non tñ propter repudiationem tutelæ tutor amittit ſucceſsionem ex pupilla. Et eſt tex. no.in l.amicisſimos ſ.de excu.tu.& vide ibi doc.qd intelligе in extraneo, ſecus in cõiuncto, qui erat relicti tutor: qa tunc licet tutelã repudiet,nõ tñ amittit legatũ:qa poti ratione perſonæ quã tutelæ legatum põſumit. l.tutor petitus.§.q̃ tutoribus.ſ.de excu.tut. & vide aliã l.ab adminiſtratiõe.C.de legа.et ea q̃ ego ibi notaui ad Bal. Et quid ſi acceptauit cõmiſſariã, an poſsit poſtea illã refutare:dic ꝙ nõ,ſecũm Bal.in l.iij. §.j.ſ.de arb.& vid q̃ dixi in c.cũ Ioannes. de teſt. & vide bal. i rep.l.j.ff.de le.ij. vbi pulchrè loquit. & vi de do.Petr.in d. c.cũ Ioãnes vbi refert & ſequit dictum Bald. in d. l. prima. Andr. Barba.

b ¶Vltimò not. Adde Bar.in l.à filio.de ali. leg.ꝙ bar.et doc.ĩ l.j. de lega.iij. cum concor.

c ¶Eſſe citati.An valeant teſtes non citati, vide oĩno bal. in .§. porro.q̃ fuit pri.cau. bñific.amplt.in gl.magna.inver.nõ coactus per illã glo.Et an teſtes debeãt deponere iurati,vide qd nota. Bar.& doc. in l.libertorũ.C.de teſti. adde tamen ꝙ no.do. ant. in c.in nomine Dñi. de teſti.vbi dixit qd valet dictũ teſtis deponẽtis in præſentia iudicis & partis, licet non fuerit citatus. Allegat do.de Ro.et Spec.in tit.de teſte.§. qualiter. ver. iudex. Et quid ſi iudex reciat teſtes ex officio non productos,vide omnino bal.in l.preſbyteri. C. de epiſco. & cle.in ij.col. & in l. libertorum. & ibi Bar.C.de teſtamen. & Bald.in l.ij. C. de bo.auth.iu.poſ.&vi de bal.in auth. iudic. poſ. & vide Bald.in authẽ.ſed nouo iure. C.ſi cer.pet. Item ad de ad hic no.quod teſtis deponens præſumitur quod inuitus deponat.Ita dicit bar to. & poſt eum habes in l. presbyteros de epiſco.& cle.vide do.Maria.Soc.in rubri. de dila. arti. vij. ver.octauò procedit vbi de teſte à parte producto, licet non citato,quod probet. ſ. POMATES.

Aetati.

Gloſ.opp.C.eo.l.Polla.& dat multas ſol.Dic vt dicam j. eo. l.tutorem.

1 *Teſtimonium teſtis ſe ingerentis non valet: ſed à parte productus,uel à iudice ſi teſtificatur,valet.*

2 *Teſtis,qui fert teſtimonium contra me in cauſa capitali, eſt meus inimicus.*

3 *Statutum puniens præſtantem auxilium ex bannito,quod non comprehendit,qui tulit teſtimonium coactè pro eo.*

His verò. Opp. Dicere teſtimoniũ cogit qs inuitus, licet fallat in quibuſdã caſibus,vt in l.lege Iul.& l. inuiti.§.de teſti.ſed ille, qui aliqd cõtra teſtamentũ facit inuitus,non dicit indignus: vt j.ea.l.§.aduocatũ.ergo &c.Sol.gl.qd hic loquit in eo,qui dicit teſtimonium ſponte. Cõtra hoc videt tex.in auth.de teſti.§.ſi verò ignoti.ibi:feſtinantes,&c.& ibi tenet Iaco.
c de Bel.ꝙ teſtes debent eſſe citati, non ſua ſponte teſtificari.Probo hoc:quia ſi ſe ingerit,videtur ſuſpectus:vt ſ.de procur. l.quæ
1 omnia.§.j. †Huius timore dicit Iaco. de Bel.ꝙ ſemper teſtes debent eſſe citati: aliàs eorum teſtimonium non valet.tñ huic glo. non reſpondet:ſed ad legẽ Iul.quæ dicit,ꝙ admittuntur ſponte,id eſt nõ coacti pignoribus,vel mulcta:citati tñ debent eſſe. Pro hoc optimè facit tex.extra,de teſtibus cog. c.j.vbi propriè appellat coactionem,aggrauationem quæ fit poſt primã citationem. Sed mihi videtur ꝙ dictũ Iac.ſit contra dictam l.lege Iul.vbi dicit.Lege Iulia cauet, ne inuitis denuncieẽt.& ſic non debent citari.Et hoc etiã videt velle l.inuiti.eo.ti.& ſic reſpicit citationem verbalem. Præterea, ſi iſta opinio Iac.eſſet vera,ſequeretur abſurdum.ſ.ꝙ quis delinquere deberet. Qui eñ in prima citatione eſt contumax delinquit: vt l.omne delictum.de re mil.& ſic ſequeret qd quis deberet pati ſe in contumacia
d poni qd eſt delictũ.Dic ergo ſic:[d] Quando que quis ſe ingerit ſponte ad teſtificandum non citatus à iudice,nec productus à parte:& iſto caſu eius teſtimonium non valet: ar.l.quæ omnia.ſ.de procu. Quãdoq; quis à iudice non citatus, ſed à parte requiſitus producitur: & tunc valet teſtimoniũ eius: tamen à volente dicitur teſtimonium prolatum ſponte.De hoc gl.loquitur,& glo.in l.qui cũ maior. §. ſed ſi non accuſauerit de bo.liber.& d.l.lege Iul.Quandoq; quis deponit citatus à iudice:& tunc etiam valet teſtimonium eius:vt l.ſi quando. C.de teſtib. Facit l.cũ ab initio.quemadmo.teſt.ape.tamen ſi talis teſtis poterat recuſare ne coge retur,diceretur teſtimonium ſponte prolatum:& ſic valet.Et hoc modo poteſt intelligi d.l.lege Iul.Sed ſi recuſare non poterat, diceretur teſtimonium prolatum non ſponte,ſed coactè. Quæro,licet iſta ſint vera in ſe,an ſint neceſſaria quantũ ad hunc tex. Rñ.iſte tex.loquitur ſimplr non diſtinguẽ
d do ſponte,vel coactè:vnde ipſum ſimpliciter intelligo.Non obſtat §.aduocatũ.quem gl.allegat.Nam licet qs cogatur ferre teſtimoniũ,nõ tñ cogitur dicere ſic,vel aliter:& ideo tulit malum teſtimoniũ: meritò dicit

d ¶Dic ergo ſic. Vide in capit.propoſuiſti. in vltima colum. & ſequen. in ij. colum. de probatio. & in c. ij.in viij.colum.& ſequen.ver. primo caſu.de teſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Quæro vtrũ. Vtrũ q̃ fert teſtimoniũ in cã capitali cõtra me, ſit meus inimicus, & a an poſsim illũ repellere à teſtificando cõtra me ī alia cauſa. In quo Io. And. in c. me minimus. de accu. in 3 gl. ĩ. dixit q̃ ſi fuit teſtis cõtra me in cauſa criminali, vel ī cã ciuili, quæ erat oĩm bonorũ, vel maioris b ptis: qđ repellit. Ad qđ eſt gl. & ibi legit & no. in auth. ſi dica tur. C. de teſti. Et hoc verũ, niſi coactus tu 1 liſſet teſtimoniũ: qa tũc nõ põt repelli vt inimicus: alias aũt repelleret. Sed quãta fides, erit ei adhibẽda ī arbitrio iudicis eſt, p d. auth. ſi dicat. ita di cat. ita dicit Imo. ī c. j. de iu. de quo ibi lati⁹ p eũ. In omni aũt cã ciuili vr̃ q̃ ſi talis teſtis fuit ſpõte teſtificatus, vr̃ ſuſpectus & poteſt recuſari, ex 1 quo ſpõte ſe obtulit nõ citat⁹, vt hic: nec productus à parte, ſe cundũ no. hic. Siverò c ſpõte ſe nõ offert, ſed citatus, vel ꝓduct⁹ à parte, licet poſſet ſe excuſare, dicit ſpõte teſtificari, & eſt ſuſpect⁹. Ita tenet Imo. in d. c. j. et ibi latius p eum. Et ex his dicit gl. no. in c. cũ ſup abbatia. de offi. dele. q̃ ille q̃ aduerſat mihi ī alia lite, põt recuſari à me in alio iudicio, in alia cauſa quã ī la quã mihi mouet, et ſi cauſa quam habeo cũ illa quã recuſo nõ ſit ſua, ſed collegñ. q̃ eſt not. ſecũm Imo. in d. c. j. Si aũt nõ aduerſatur tũc in alia iſtã tia, ſed alias fuit aduerſatus: tunc ſi in cã criminali vel ciuili, vbi agebat de oĩbus bonis vel maiori parte, per id qđ habet in l. ꝓpter litem de excu. tut. poterit recuſari. Si verò fuerit alia cã ciuilis, videtur q̃ non poſsit recuſari: vel hoc relinquit arbitrio iudicis: arg. eo c rum quę dicuntur in d. auth. ſi dicatur. Ita 1 dicit Imo. qđ no. Ad de bart ī l. iij. in prin. ff. de teſta. & qđ ibi dixi. & oĩno Inno. in c. cũ oporteat. in glo. ſuper vbo. inimicis. de accu. & Imo. in c. cũ Pe. de accu. & ī d. c. meminimus.

b ¶ Diſtinguendũ videtur. Vide Petr. de anch. in c. cũ P. de accuſa. & vide. j. §. proximo.

☞ Aduerte quod Bar. arguitur de cõtrarietate in hoc §. ſunt qui putant. Sed pro ſolu. vide concor. ad l. in furt. §. oper. ff. de furt.

indignus: qa licet coactè dixerit, nõ tñ fuit coactus ad ſic dicendũ. Simile in prẽſide iu dicante. j. eo. ver. quidam. Quæro, vtrũ a q̃ fert † teſtimoniũ in cauſa capitali, ſit meus inimicus. Dicit gl. q̃ ſic, in c. cũ P. Manconella. et in c. meminimus extra, de accu. Iſte §. facit. † dicit ſtatutũ, q̃ quicũq; præſtiterit auxiliũ ex bannito, puniat in centũ: modò aliqs prẽſtitit teſtimoniũ pro exbannito: q̃rit an puniat pœna ſtatuti. hic tex. facit qđ ſic. Tñ diſtinguendũ vr̃, vt gl. hic dicit: qa eſt verũ ſi p̃ſtitit teſtimoniũ ſponte. ſecus ſi coactè. Facit ad iſtũ §. j. de bo. lib. l. q cũ maior. §. is demũ. ver. ſed ſi non accuſauerit.

☞ *Aduocatus vel fideiubens pro bannito, dicitur præſtare auxilium: ideo ſi per ſtatutum eſſet ꝓhibitum dare auxilium bannito, ille incurreret pœnam ſtatuti.*

☞ Sunt qui putant. Opp. de l. q cũ maior. §. ſi patroni. j. de bo. lib. Sol. ibi in portione debita patrono, quæ non ita de facili perdit, ſicut illud legatum, cũ ſit merè lucrũ: arg. l. ſi. C. de cod. Contra hanc ſo. opp. de l. ſi. ī prin. §. de inof. teſt. Soluit gl. q̃ ideo ibi: quia q̃rela eſt magis odioſa, q̃ bonorũ poſſeſsio contrata. Nota hũc §. ad ſtatuta, † q̃ dicũt, ſi qs præſtiterit auxiliũ vel fauorẽ ex bannito, q̃ eſſe aduocatũ eius, eſt prẽſtare ei auxiliũ, & fauorẽ: & ideo ſis cautus ne ſis pro eo: c nec pro eo fideiubeas, niſi mãdato iudicis: aliàs in pœnam incideres: arg. huius legis.

Q uidam & præſidem. Op. munus iudicãdi eſt neceſſariũ: vt l. munerũ. §. iudicandi. j. de mu. & hon. Vnde nõ debet repelli vt indignus: ar. j. ꝓxi. §. Huius timore dicũt quidã q̃ iſti malè putauerũt. Hæc ſol. nõ eſt vera: qa Iuriſconſultus non poſuiſſet hic iſta ⁹ba. Quare gl. dicit q̃ hic non dicit coactus: quia ſponte ſuſcepit officium. Quod non placet: quia & aduocatus ſuſcepit officium ſponte: vt j. ꝓxi. §. Quare tu dic q̃ licet cogat iudicare, non tñ cogit ſic iudicare: vnde cũ apparet per ſniam appellationis q̃ malè iudicauerit cenſet indignus. ita loquit hic. Contra hoc oppo. qa ſnia in cauſa appellationis q̃nq; primã ſententiã in peius reformat: vt j. de app. l. j. Sol. Ibi denotat facti contingentiã: qđ tñ regulariter nõ præſumitur ita loquit hic. Et prę dicta intelligo quãdo ex etidẽ actis prima ſententia eſt retractata. ſecus ſi ex nouis ꝓbationibus: arg. l. eos. C. de appe. tunc enim non erit quid ei imputari poſsit.

☞ *Indignus non dicitur, qui facit ex neceſsitate.*

Aduocatum. Nota † q̃ qui facit ex neceſsitate, non repellitur vt indignus: nam aduocatus fiſci de neceſsitate facit, & de neceſsitate ſic facit: cogitur enim ſuſcipere, & procedere, & proſequi, ſicut ei eſt delatum.

Q ui principale. Qui principale teſtamẽtum accuſat repellitur ab omni commodo, qđ ſibi debet ex eo, vel ex eius acceſſorio. Secus ſi ex alia voluntate per ſe principaliter ſubſiſtente: ſed qui accuſauit acceſſoriũ, non repellitur ab eo q̃ ſibi debetur ex principali. h. d. In gl. ibi dum dicit, q titij. Sol. ibi neutrũ eſt acceſſoriũ alterius: ſed vtrũq; principale. vel ibi impugnat acceſſoriũ: & ſic non obſtat gl. vel ibi non dixit teſtimonium: licet profeſſus ſit ſe velle dicere.

1 ☞ *Confirmatio quando confirmatũ per ſe ſubſiſtit, quid operetur.*

Ei qui. Ratio huius. §. eſt: quia tutela eſt onus. vnde ſuũ delictũ non remouet ipſum ab onere, ſed à lucro: vt hic videbitis.

Q ui mortis. Opp. j. de cõtrata. l. ſub cõdõne. §. fin. & l. ĩ ſeruitutẽ. §. ſed & ſi qs de bo. li. Soluit gl. q̃ aliud in cõtratabulas, vt in contrario: aliud in q̃rela, vel accuſatione falſi: vt hic. Sed quę eſt ratio, gl. nõ ponit. Quare tu dic q̃ rõ eſt: nã in accuſatione falſi, vel querela inofficioſi diſputat ſolũ de viribus teſtamẽti: & iõ nõ repellit, niſi ab eo q̃ debet ex teſtamẽto, vel volũtate pendẽte ab eo: qm̃ pœna delictũ egredi nõ debet: vt j. l. ꝓxi. ſed in cõtrata. diſputat de iure patris, & filij, & patroni, & liberti: vt l. filio. §. j. ſ. de inof. teſt. & no. in l. ex duobus. §. fi. de vul. & pu. meritò debet repelli ab oĩ cõmodo q̃ haberet à pr̃e vel à liberto. Gl. ſoluit aliter in l. etiã. de inof. teſ. q̃ hic loq̃t in donatione cã mortis nõ cõ d firmata teſtõ: ſed lex d cõtraria loq̃t in donatione teſtõ cõfirmata. Cõtra hãc ſol. opp. f 1 q̃ † cõfirmatio nõ releuet aliqd, cũ donatio cã mortis p̃ ſe ſubſiſtat: ſicut qñ debitor legat creditori q̃ ſibi pure debet: vt l. ſi creditori. ſ. de leg. j. Sol. Cõfirmare, id qđ eſt p̃ ſe e validũ, nihil releuat, e qñ in ptãte cõfirmãtis nõ eſt illius actus annullatio, vt in exemplo ꝓpoſito de debitore legãte creditori: qa nõ eſt ī ptãte debitoris illud debitũ annullare. Sed qñ in ptãte cõfirmãtis eſt illũ actum annullare, tũc releuat confirmatio, vt debeat ex cõfirmãte, nõ ex cõfirmato: vt l. ſi qñ. §. de le. j. ideo ſi donatio fuerit cõfirmata, incipit deberi ex teſtõ: meritò q̃ teſtm̃ ĩpugnat, ab ea repellit. Et hæc eſt vera ſol. quã etiã tenet Iac. Bu. in d. l. etiã. Alĩ dicunt q̃ hic loquit in donatione cã mortis, quã ꝓmiſit non reuocare. de qua loquit l. vbi ita. de doñ. cã mor. hæc ſol. licet in ſe ſit vera, tñ non placet: quia illa donatio dicit inter viuos, nõ cã mortis: vt l. vbi. Itẽ oppo. ſecũm prædicta differt legatũ à donatione cauſa mortis. cõtra inſti. de do. §. j. Rñ. ibi dixit ferè, ꝓpter illud qđ hic dicitur, & ꝓpter alia: quia q̃buſdam differt. Et ratio huius differentiæ eſt: quia donatio cã mortis non confirmat teſtamento, ſed morte. Opp. j. de iure fiſc. l. edicto. §. nihil vbi nihil intereſt ex qua cauſa quis nõ capiat. Sed illa determinatur per iſtam, & per eos in eadem lege: quia nihil intereſt, dummodo vt indignus non repellatur: vt hic.

c ¶ Ne ſis pro eo. Contrarium videt tenere Bar. in l. in furti. §. opem. de furtis. & Pe. de Anch. & alĩ in c. cũ Per. de accu.

d ¶ Sed lex. Nota ergo ſin. q̃ ad cõfirmatio nẽ donationis non requirit aditio ex teſtamẽto. Facit caſus ſin. in l. ſequẽs qũ. de leg. ĩj. ſecũm Ang. Ite pe. l. eam quã. C. de ſi deic. quẽ oĩno vide. Facit q̃ no. Bar. in l. q Romæ. §. Flaunus. de ver. ob. Facit text. no. in l. j. de his q̃ ſine ma. ad liber. deue. Et vide Bar. in l. minoris. de don. cã mor. & do. meum in l. fin. eo. ti. And. Barb.

e ¶ Nihil releuat. Et ſic habes hic gl. ſing. q̃ ad confirmationẽ donationis cã mortis non requirit aditio. Dixi poſt bar. in l. mortis. j. de do. cau. mortis.

f ¶ Reſcriptum. An q̃ omittit ponere rẽ in inuentario, amittat Falcidiã pro illa re, an in totũ, vide bar. ĩ l. Paulus. j. ad le. Fal. & quod no. Imo. ī l. ex facto. §. Iuli⁹ Longinus. de vul. & pu. per bal. in d. auth. ſed cũ teſtator. in pe. col. poſt Cy. ibi adde an q̃ omittit ponere rem in inuẽtario, pri uetur hñficio totius, Bal. cõſ. clxxxix. ĩj. lib. et Romanũ cõſ. cclxxvj.

1 ☞ *Pœna non debet egredi delictum.*
2 *Heres conficiens inuentarium ſi omittat vnam rem ponere in inuentario, perdit in totum Falcidiam, & beneficium inuentarij.*
3 *Heres qui negat rem fuiſſe in bonis defuncti, in illa re non detrahit Trebellianicam.*

Reſcriptum. Pœna † nõ debet egredi delictũ. h. d. Simile habetis ĩ hæ rede, qui conficiẽdo inuentarium † aliqd omittit, vt perdat beneficium falcidiæ ſolũ in eo q̃ omittit: vt l. ſcimus. §. illo. C. de iure deli. Tamẽ iſta lex vr̃ hodie correcta p̃ tex. ĩ auth. de hęr. & Fal. §. ſancimus. vbi dicit ſi vnã rem omittit ponere doloſè in inuẽtario. priuat hñficio legis Falcidię in totũ: & p̃dit ẽt hñficiũ iuẽtarij. Qđ tenet ibi la. de Bel. & idẽ tenet Dy. licet Cy. in auth. ſed cũ teſtator. C. ad l. Fal. in ix. q. videat tenere op. dicẽs q̃ ſolũ in illa re priuat Falcidia. Qđ mihi nõ placet: qa p auth. pœna omittẽtis facere inuẽtariũ, vel maliguãtis circa ipſam, eſt aucta, vt teneat legatarijs inſolidũ: qđ de iure antiquo nõ erat. Itẽ eſt aucta, q̃ omiſsio vnius rei priuet eũ in toto: vt ibi dicit. Itẽ puto q̃ hæc lex ſit correcta in alio: qa hic illud q̃ auferẽ hẽdi p̃ ſubtractionẽ rerũ, applicat fiſco: hodie verò vr̃ q̃ applicẽt legatarijs. Nã tex. dicit q̃ legatarijs debet plenè dare ẽt de ſuo: vt d. auth. ſed cũ teſtator. & in corpore vnde ſumit.

Vltimò

3 Vltimò nota†ex ista lege. Nam cũ quidã fideicõmissarius vniuersalis peteret fideicõmissum, fecit positionẽ q talis res erat in bonis defuncti:ille habito termino ad deliberandũ respondit q non credit,& postea fuit probatũ. Certè in illo legato non potest detrahere Trebellianicã:vt hic,& l.Paulus.& l. beneficio.ad l.Falc.& ad Treb.l.Paulus. vbi dicit q est indignus Falcidia q aliquid egit,vt fideicommissum periret:sed ille qui consultè negat aliquid esse in bonis,facit vt fideicommissum intercedat:ergo &c.Præterea dicit in corpore de hære. & Falci. q quicunq; malignat circa Falcidiã,est indignus Falcidia:ergo &c. Idẽ puto in eo,qui scienter negat fideicommissum esse relictum: quia circa fideicommissum dicitur malignari.

1 ☞ *Feudum ex his causis reuocatur,ex quibus legatum.*

SI inimicitiæ. Propter inimicitias legatum ¡vt tacitè reuocatũ: & q causam status mouet,legato est indignus,& fisco applicabitur.h. d.Nota hãc †gl.quia propter istas causas reuocaretur feudum:vt x.col.qualiter feud.amit.in prin.Quæro,quæ est ratio huius legis,q in primo & secũdo casu legatũ reuocatum nõ applicatur fisco,sed remanet apud hæredẽ,vt l.iij.§.fi.de adi. le. sed in tertio casu applicat fisco?Rñdeo,ratio esse potest:quia in primis casibus legatarius facit aliquid illicitum nõ permittente iure:vnde videt mutata voluntas defuncti, sed in vltimo casu iuridicè fecit petendo testatorẽ inseruitute reuocari: vnde non ita de facili præsumitur mutatio volũtatis. Tñ contra hoc opp. de l.filio §.Seia.s.de adi.le.vbi accusabat de falso: & sic iuridicè faciebat:& tñ videtur mutata voluntas. Sol.ibi iuridicè accusabat:tñ suam propriã vtilitatẽ,vel interesse non prætendebat:hic verò prætendebat interesse proprium,& cõmodũ rei familiaris.

1

IN fraudem. Dicitur hic,siue chirographũ deferit,&c.cõtra.j.de iure fis.l.non intelligitur.§.si quis palã.Nam ille, qui facit instrumẽtum publicum,facit palã:& sic in pœnam non incidit. Huius timore gl.in l.aufertur.§.tacitè.e.ti.intelligit de cautione, vel chirographo,i.priuato. & sic puto hoc debere intelligi. Idẽ dicerẽ,si fieret instrumentum publicũ adhibitis testibus, & notario:in quorum fide posuit q hoc secretũ tenerent: tunc enim satis est tacitum fideicommissum,& habet locũ quod hic dicit.

Si quis. Rogatus restituere capaci:licet tempore mortis sit incapax:legatũ retinet, nisi tẽpore mortis sit aliud expressè actum.h.d.Oppo.de l.iij.Dic vt in glossa.

CVm quidam. Licet testm̃ secundũ non valeat:tamen à scriptis in primo aufertur hæreditas,tanquã ab indignis: non autẽ prælegata, nisi aliud testatorẽ sensisse appareat.h.d. Dicit hic q testamentũ secũdũ non valet.cõtra imò valet: & instituti in secũdo sunt hæredes,licet indigni:vt l.ex facto.§.Iulianus de vulg.& pup.Soluit glo.q non valet quantũ ad cõmodum instituti:sed ipso iure bene valet,vt in cõtrario. Contra hoc op.quia si hoc esset verũ:ergo primum testamentum rumpitur.quod est contra hunc tex.Soluit glo.q rumpit.& quod text. dicit q non rumpitur,est verũ scilicet in effectu.hoc scilicet etiã tenet Iaco. de Are.Hæc lec.licet in se sit vera,nõ tamen quantũ ad hanc legem.Nam si hoc esset verum,hæreditas auferret vt ab indignis institutis in secũdò testamẽto:nõ in primo: sed lex loquitur de primis hæredibus:ergo &c. Quare tu legas hãc legem vt litera iacet:quia in secundo testamento fuerunt instituti omnino non capaces.Sed dices: ergo primũ testamentũ maneret totaliter in viribus suis:vt Instit.quib.mo.testa.infir.§.posteriore.& §.de iniust.test.l.j.& ij.Sol. Intelligo dictum iurisconsulti hic secundũ legẽ,quã ipse allegat:qa hoc verũ,qñ testator fecit secundum testamentũ inualidũ:quia suos hæredes reputauit indignos.sufficit enim quòd reputentur indigni etiam in nõ solenni voluntate:vt l.hæreditas.C.eo. Secus si in secundo testamento hæredes simpliciter instituisset.Et q hæc lec.sit vera,probat ex lege quã Iurisconsultus allegat ibi dũ dicit,in cuius persona,&c.Nam in eo cuius noie cancellat,fit hæc distinctio, an cancellauit: quia hæredes reputat indignos,vel nõ,vt §.de his quæ in test. delen. l.cancellauerat. Vltimò vide glo.ibi,dum dicit.C.de rei vxo. ac.in prin.Vbi dicitur,q sit idẽ effectus voluntatis factæ non solenniter,& facte cum solẽnitate:sed illud speciale fauore dotis: vt l.§.sol.mat.Item ibi dum dicit glo.§.sed si pater. dic vt ibi. Itẽ ibi,per secundã emptionẽ inualidam receditur à prima.Sol.ibi secunda venditio nõ erat omnino inualida:ar. Insti. qui.mo.tol. ob.§.præterea. Item in gl.iudicauit.ibi. §.si hæres.sol.mat.Hoc quod hic dicitur,debet distingui,vt §.dixi.& no.ĩ d.l. cãcellauerat.

a ¶Opp.dicit quæ.pœna imponatur adultero,de iure digestorũ nõ est expressum.et vide modernos in c.significasti d adul.vbi referũt:sed nihil boni dicũt. And. Barb.

1 ☞ *Matrimonium contractum cum polluta per adulterium non ualet,si uiuente primo marito data sit fides de ducẽdo illam post mortem uiri.*

b ¶Minor pœna imposita. Facit qd' not. in l.in cognitione. §.ad Syl.& in l.fi. §.si qs alij. test. prohi.

CLaudius. Non potest qs iuste ducere in vxorem eandẽ,quam polluit p adulteriũ.& à tali vxore tanq; ab indigno aufertur,quod ei à viro relinquit. h. d.

c ¶Quoniam. Et videbar.in l.miles.§. fi.ff. de adul.& vide tex. in l.j.§.cum quis.ff. de qõ.& est fin.Bal. in l.sed & si qs. §. illud.ff.si qs cau.And. Barba.

1 Nota† q matrimoniũ nonvalet,qñ ducit quis in vxorẽ eam,quã polluit p adulteriũ. qd' canonistæ intelligunt,qñ polluit eã data fide q si vir decesserit,eam in vxorẽ ducet:vt c.fi. de eo q ducit in matri.quã pol.per adul. Opp.dicitur hic, damnatus de adulterio duxit vxorem.Cõtra,si fuit dãnatus,ergo decapitatus vt l.quãuis.C.de adul.Soluit gl.qd' illa pœna non habet locum, per ista iura.Simile habetur in l.ij.§.miles.s.ex qui. cau. ifa.irro. & l.qui cũ vno.§.adulterij.j.de re mi.Alia glo.quæ est fortè melior,dicit,vt illud qd' dicit tex.in l.cuius. q debet gladio puniri: est verũ gladio materiali,vel ciuili scd'm gradũ psonarũ. Ita not. in l.si quis viduã.j.de quæstionibus.Vel dic q hic ex cã fuit minor pœna imposita: vt l.quid ergo.§.pœna grauior. de his q no. infa. Item opp.quod non applicat fisco,sed certis psonis:vt l. qui contra alias aut.incestas.de incest.nup.So.puto qd' hæc lex hodie corrigat:quia auferturvt ab indigno:nec fisco applicatur, sed personis quæ enumerantur in l.qui contra. Quæro,in isto casu qñ agitur de bonis auferendis mulieri, quæ ad eam peruenerunt à viro,vtrum ad ¡pbationẽ adulterij sufficiat ¡pbatio condemnationis factæ de viro.Et vt q non:vt j.de adul.l.denũciasse.§.fi. In contrariũ facit hæc lex.Credo q quantũ ad causam bonorũ,sit verum q hic dicitur.Item quãtum ad dissolutionem matrimonij idẽ videtur scd'm hęc iura.Sed hodie scd'm moderna tẽpora,scd'm quæ matrimonij dissolutio nullo modo fieri potest:vt no.in l.rerum quidem amotarum §.re.amo.fortè nõ sufficeret,sicut in causa adulterij:vt no.in l.denunciasse.§.fi.

a ¶Opp. Legatum factum à clerico concubinæ,ei aufertur, & datur fisco.

MVlierem. Quod relinquitur à milite ei,quam stupro cognouit,à fisco. vẽdicat.h.d.Opp. j.de don.l.affectionis.Sol. Aliud ĩ priuato,vt ibi:aliud in milite,vt hic.Ita no.in l.ij.C.de do.inter vi.& vxo.& l.miles. §.j. §.de test.mili. Quæro†quid,in sacerdote,vel clerico relinquẽte concubinã. Dico idem quod in milite armatæ militiæ.Dic vt no.in simili j.de re iud.l.miles.

1

HAeredi. Qui impugnat accessoriũ non priuatur eo, qd' consequitur à principali:sed eo solo, qd' consequitur ab accessorio.hoc dicit.

CVm tabulis. Qui dicit pupillũ fuisse suppositum,vt secundas tabulas ¡impugnare.& ideo ei,qd' in illis relinquit, auferẽ vt ab indigno.h.d.Quidã habẽt hic,dicta ſniã,in ablatiuo: tunc stat ¡ppriè.Sed si habes,dictã ſniam,in accusatiuo:tunc subaudi aliud scd'm:quia secundũ ſniam scd'm se datam nõ haberet ex testamento. Opp.q iste nõ sit indignus, qa iudiciũ nõ ipugnauit:vt l.post legatũ.§.amittere.s.eo.& j.l.peñ.Sol.Dicit hic personam pupilli,cuius testamentũ est pupillaris substitutio talẽ cui pater non potuit facere testamentum:& sic pupillarem substitutionem impugnat:sicut si aliquis dixisset testatorem esse seruum vt l.si inimicitiæ.s.eo.

1 ☞ *Inimicitiæ quæ interuenerunt sine culpa legatarij non sunt sufficientes ad reuocationem legati.*

c Quoniam. ¶Inimicitię inter legatarium,& testatorem prouenientes absq; legatarij culpa eum legato non priuant.h.d. Et ad euidentiam scias q cum illa concubina quã quis habet non dicitur quis stuprum commisisse.Itẽ q liberta debet patrono in concubinatu consentire:aliàs videtur delinquere.No.†hunc casum ad limitationem l.iij.§.fi.s.de adi. le.vt qd' ibi dicitur q propter inimicitias reuocatur legatum est

1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

s POMATES.

a ¶Quod intellige. Bene facit qđ no. Ang. in l.j.ꝓ gl.ibi.C.ſi aduer. vſuſ. vide Ale. & Are.in l.diuortio, in ij. col. ff.ſol. mat.

b ¶Eū q. Ad æſtimationē deuenīt. & ſic ſuſtētabit libellus dicēdo, peto fructus ſi extāt: ſi nō, peto æſtimationem. Ita vult bal. & Ang. in l.diuortio. §. ob donationes, fol.ma. & ibi eſt bona gl. ꝓ iſta materia & bonū dictū Bart.

c ¶Et ibi dixi. Pro practica vide no. ꝓ Imo. in l.ex diuerſo. §.j. & qđ ibi dixi. ſo. matr. aliàs de rei ven.

d ¶Pro parte. Iſtū tex. ꝓ deciſione no. q. all. bal. in l. quīq. i ij. col. & eſt ſin. ſed m bal. i keū virū i ij. co. C. de fideic. et ibi limitaut.

e ¶Ei q. Vxor occidit. Vtrum occidens vxorem vel non vlciſcens mortem eius nō lucreī dotē, adde Bal. in l. ſequens gradus. §.j. ℥. ad Syl. Vide bal. latiꝰ j. c. l. ſi. in fi. & qđ ibi dixi.

ADDE Bal. cōſil. cc-xxiij. lib. j.

f ¶Tutorem. Non excuſatur. Adde no. per Barto. in l. athlete. ſ. de fal.

verū ſi inimicitię interuenerunt culpa lata rij. ſecus ſi ſine culpa, vt hic. ꝓ tene mēti.

Cùm hæredis. Op. de l.j. §. ſi hæres. ſi tab. teſ. nullæ exta. Sol. vt l. cancellauerat. de his quę in teſta. delentur.

1 ☞ *Syndicus an incurrat pœnam ſi maleficia quæ ignorauit non denunciauit.*

Et an ignorantia iuris quo ad fructus conſtituat quem in mala fide. quod non, nu. 2.

EAeredem. Qui nō vindicat mortē defuncti, indignus eſt hæreditate: & actiōes cōfuſæ nō reſtaurant, niſi ignotātia fuerit deceptus. h.d. Nota diſtinctionē quā facit hic tex. vtrū actio reſtituat vel nō: & qñ reſtituat directa, dic vt l. deferre. §. fi.j. de iu. fiſ. Opp. ille q ignorat, non tenet accuſare, vt l. ſi iō. C. eo. So. ibi ignorauit, nec poterat certificari habita diligēti indagatiōe. hic verò ignorauit ignorātia facti ſupina. ꝓ facit ad q. ¶ Syndicus tenet denūciare malefactorē ſub certa pœna. qđ ſi nō denūciauit: qa ignorauit? Certè ſi ignorauit aliter ꝓ nō potuit certificari: tūc nō tenetur. alſ ſecus, vt hic. Quęro qđ ſi iſte de quo hic loquit fuit deceptus ignorātia iuris. Gl. dicit ſecus, vt l. ſed & ſi lege. §. ſcire. ſ. de pe. hær. quā ſigna. Tu dic ¶ ꝓ ideo: qa ignorātia iuris quo ad fructus non cōſtituit quem in mala fide l. ſi fur. §.j.j. de vſuſca. & ibi dixi, & habes gl. contrariam in l. pe. §. ſi quis ius. §. de iur. & facti igno. & l.j. C. eo.

1 ☞ *An qui percepit fructus ex fundo modo teneatur ad æſtimationem vel ad fructus. vide in fi.*

PVm qui. Qui tacitā fidem accōmodauit de reſtituēdo fideicōmiſſum, tenetur ad fructus, & poſt litis cōteſt. ad vſuras iſtorū fructuū de rigore. ſecus de benignitate. h.d. Op. & vī ꝙ vſuræ iſtorū fructuū perceptorū ante litis cōte. veniāt, vt ſ. de pet. hæ. l. hæres furioſi. §. fi. So. ibi loquit in petitiōe hæreditatis. alia ꝯ iſta ꝙ cōpetit fiſco. Hæc ſo. vī cōtra l.j. C. eo. vbi etiam qñ fiſcus aufert ab indigno, habeī ratio fructuū. Sol. Illud verū de rigore gñaliter, ſed de æquitate aliud ſtatuit in hoc caſu tm̄, qñ ꝓpter fideicō miſſum tacitū auferī, vt hic. ſecus ſi auferret pp aliā cām, vt i cōtrario. facit l. cū qdā. §. in tacito, j. de vſur. Cōtra hāc ſo. vī j. ꝓxi. §. vbi idem iuris vī in tacito fideicōmiſſo ꝙ in alijs. So. Quātū ad vſuras differt tacitū fideicōmiſſum ab alijs: licet in multis cū alijs cōcordat. ¶ Quæro percepiſti fructus ex prædio meo: an teneris ad fructus, vel ad ęſtimationē? Hic vī tex. ꝙ de iure communi gs teneat tm̄ ad ptiū, licet de benignitate aliud ſtatuat in fideicōmiſſo tacito. Quod intellige in fructibus cōſumptis, vt hic: qa fructus ꝓſumunt cōſumpti ex curſu tpis: & ita ad æſtimationē deuenīt. Ita no. Cy. de pig. ac. l.j. & gl. in l. diuortio. §. ob donationes. ſol. mat. & ibi dixi. Et ibi ꝓ Ia. de are. hoc etiam ꝓbant oēs leges q̄ dicūt ꝙ debent vſuræ fructuū: & ſic deuenīt ad ęſtimationē. hoc eſt verū qñ fructus debent ī ſpecie, vt qa ex fundo pcepiſti fructus. Secus ſi debes fructus in genere, vt qa ꝓmiſiſti decē corbes fructus ꝓ ſtipulationē: quia tūc non deuenīt ad ęſtimationem: niſi propter moram, ſecundum materiam l. vinum. ſ. ſi cer. pet.

Bonis. A quo vniuerſa bona auferuntur apud eum onera æris alieni non remanent: tamen iura confuſa nō reſtaurantur. hoc dicit.

Pro parte. In bonis quæ auferunt ex cā taciti fideicommiſſi prælegata non veniunt. & prælegata ītelligunt prout teſtator relinquit: nō prout de iuris ſubtilitate debētur. h.d. Op. j. ad Treb. l. in fideicōmiſſariā. §. fi. Certè nō pōt dari alia ſo. niſi ꝙ ſit hic ſpeciale, qñ auferī hæreditas vt ab īdigno. Cū enim ſit pœnale: ideo venit reſtringendū, ſed ibi qñ aufertur ab eo ad quē vadit ex volūtate defuncti vt ad fideicōmiſſarium.

Cōtra hanc ſol. facit hic tex. qui dicit ꝙ ratio iuris non inducit diuiſionē quæ eſt ratio cōis, & quo ad fideicōmiſſariū & omnē à quo auferē hæreditas. Quare dic ꝙ iſta volūtas teſtōris vī eſſe ſolū qñ grauat de reſtituendo nō capaci. ſecus ſi grauat de reſtituendo capaci: vt in contrario. Ratio: quia teſtator libēter voluiſſet facere hæredē non capacē: & quia non poterat facere hæredē hunc pro illo: & ad eius vtilitatem. Vnde perinde habeī, ac ſi in nulla parte eum inſtituiſſet, & legatum ſolum reliquiſſet.

1 ☞ *Maritus occidens vxorem, vel non vindicans eius mortem, perdit lucrum dotis delatum per ſtatutum.*

EI qui. Op. de l. ſi ab hoſtibus. §. fi. ſ. ſol. mat. vbi non applicat fiſco, ſed vadit ad hæredes mulieris. Sol. ibi vir occidit vxorem: ideo dotē non fuit vñ̄j lucratus, ſed hic vxor fuit interfecta ab alio: vnde vir dotem lucratur quā poſtea perdit: quia mortē nō vindicauit. Ita dicit ibi Ia. de are. qđ tene ¶ menti ad ſtatuta quæ dicūt muliere decedente in matrimonio ſine liberis vir lucratur certā partē doris vt eam perdat ſi vxorem occidat, ꝙ vel eius mortē non vindicat.

1 ☞ *Tutor quod poteſt accuſare nomine pupilli.*

2 *Accuſans teſtamentum de falſo quando priuetur relicto eidem facto.*

3 *Vna perſona quando poſſit haberi loco plurium.*

4 *Pupillus qui perdit legatum ex facto tutoris duplici remedio illud recuperat, ſcilicet vel reſtitutione in integrum, vel contra tutorem, quando eſt ſoluendo.*

VTorem. Qui ex neceſsitate officij teſtamentum accuſat ab eo ꝙ proprio noīe meruit, nō repellit. Item qñ plura iura cōcurrūt in ꝓſona vnius, perinde eſt ac ſi cōcurrāt in perſona diuerſorū. Item pupillus ex facto tutoris perdit, ſed reſtituit. h.d. No. tex. ibi, diſcreta ſunt iura. & vide Vltramō. vt l.j. C. de ſac. ſan. ecc. ¶ Opp. tex. dicit, hic tutorem qui pupilli nomine &c. Cōtra, tutores nō poſſunt accuſare pupilli nomine, ſed ſuo tm̄. Sol. exponit glo. qđ pupilli noīe. i. ad pupilli vtilitatem: ſuo tñ nomine accuſat. Idem tenet glo. in l. cōtraria. & in polla. C. eo. Hæc lect. nō placet: qa imò tutor tutorio noīe accuſare pōt vt hic, & d.l. Polla. Non obſtat l. ij. q accu. non poſ. quia verū eſt ꝙ non pōt ſe ſubſcribere noīe pupilli, ſed nomine ſuo: tñ bene ꝑt accuſare noīe pupilli. Simile. C. de iniur. l. fi. vbi alius accuſat, alius inſcribit. Et hanc opi. tenet Ric. Mal. dicit hic, ꝙ accuſat nomine alieno, & non priuatur legato. cōtra ſ. eo. l. poſt legatū. §. ſunt qui putāt. & l. fi. in prin. ſ. de inof. teſta. Sol. ibi volūtariè accuſauit: quia officiū erat voluntarium: hic de neceſsitate: quia officiū erat neceſſariū. Contra hoc opp. ſ. de inof. teſt. l. filius. in prin. vbi loquit in patre quem conſtat non teneri accuſare, cū non teneaī pater rōnem reddere, vt C. de bonis quæ lib. l. cū oportet. So. eodē modo: qa licet volutariè accuſet: tñ eſt officium neceſſariū magis ꝯ voluntariū. Sed cōtra hoc opp. ſ. eo. & l. poſt legatū. §. ſunt q putāt. vbi neceſsitas officij non excuſat, ¶ niſi ad hoc cogaī. Sol. aliud in accuſatore, in cuius ptāte nō eſt quæ ſnīa ferat: aliud in iudice, in cuius poteſtate eſt quā ſnīam ferat. ¶ Ex prædictis diſtingue ſic. Qñ̄q; quis accuſat noīe & cōmodo alieno: qñ̄q; nomine alieno, & ad cōmodū ſuū. Primo caſu, aut volūtariè ſuſcepit officiū, & voluntariè accuſat: & priuaī relicto, vt l. poſt legatum. §. ſunt qui putant. & l. fina. in prin. de inofficī. teſt. Aut neceſſariò aſſumit officium, & neceſſariò accuſat: & tunc relicto nō priuatur, vt hic, & l. poſt legatū. §. aduocatum. ſ. eo. Aut neceſſariò aſſumit officium & voluntariè accuſat: & tunc idem: quia relicto non priuatur, vt ſ. de inofficī. teſt. l. filius. in princip. Sed in eo qui voluntariè fert ſentētiam, vel voluntariè fert teſtimonium, licet de neceſsitate aſſumpſerit officium iudicandi vel teſtificandi, vt ſ. eo. l. poſt legatum. §. his verò. & §. quidam. Secundo caſu quando accuſat nomine alieno ad ſuum tamen commodum, vt in accuſante hæreditario nomine: & tunc aut accuſat ſponte: & priuatur relicto, vt l. penul. §. fi. ſ. de inofficio. teſtamen. ſecundum veram lectu. quam tenui in l. poſt legatum. §. qui accuſauit. ſ. eo. Si verò de neceſsitate accuſat: vt quia accuſationem inſtitutam proſequitur: tunc relicto nō priuatur, vt l. filius. §. primo. ſ. de inofficio. teſtamen. Item dicitur hic quod diſcreta ſunt iura &c. Contra ſ. de pactis. l. ſi plures. Solu. ¶ Quandoque habetur reſpectus ad ſubſtantiam perſonæ: & tunc vna perſona non poteſt haberi loco pluriū, vt in contrario. Quandoque habetur reſpectus ad officia: & tunc ſi officia ſunt inter ſe compatibilia, vnus poteſt ſuſtinere perſonam plurium, vt hic, & l. tertia. ſ. de adoptio. & ibi per Gul. Si verò ſunt officia repugnantia: tunc ſecus, vt lege. quiſquis. C. de poſtu. &

Universidad de Deusto

2 ¶Si gener. Qui sunt spurij.spurij q sint habes ẽt tex.l.l.ij.C.solu.ma.Et d istis oib⁹ vide Azo.i sum.C.d nat.lib.Spetus i tit.de succes.ab intes.§.d.v. nũc de naturalib⁹.& i titu.q fil.sint legi. & Bar.in.l. paretes.de i ius voc.&.d. Ant.i.c p venerabilẽ.q fi.sint legi.Et an idẽ sit bastardus q naturalis, vide Bar. & Imo.i.l. ex facto.§.si qs rogatus,ad treb.& Bal.in l.cũ acutissimi.C. de fideicõ.Adde Dy.in tract. de succes.ab intes.& Dy.in rub. a⁹s in.l.j.§.de cõcubi.& ibi apostilla .& bal.i auc.licet.C.de nat.lib.

ADDE q dicũtur spurij.q naturales.Pe.de Anch.consil.clxxvj. old.cxcvj.Pau.de caõsi.cxxvij.Et an nati ex spurijs dicantur nobiles, vide Dy.in cõsil.inci. in Dei noie diligenter cõsiderata &Pet.de Ancha.consi.cccxc.

b ¶Dic q.Et qui sunt spurij,vide Bal.i.l.eã quã.C.de fideicõ. & l.c.j.§.naturales.§.fid feu.fue. contro.A.B.

c ¶Ex sacerdote.Et adde q nat⁹ ex clerico i sacris dr̃ incestuos⁹, secũdũ gl.& Bal. i.l. ij.C.de epis.& cle.Et adde q no.gl.i auc.q mo.na.effi.sui.i. §. fi. 1
in vers.participiũ. & 2
in.l.vulgo de sta.ho.

d ¶Richardus. Malũ. Et qualiter isti spurij & isti naturales succedãt: & ẽt qualiter eis succedat,põit plene Ang.in.§.fi.in authen.q.mod.nat.effi. sui.

e ¶Quæro an.Et de intellectu.d l.si is q. & de materia vide do. Bal.eleganter loquẽtem in.l. eã quã.ppe si.C.de fideicõ. A.B.

f ¶Succedat matri.spurius ac succedat, mr̃i. Itẽ adde q talis spurius nõ põt succedere ad pias cãs,vt not. Bal.i.l.j.ĩ.xij.cõl. de sac.san.eccle.Et vide Ale.in cõsil.cxxxix. col.ij.ver.plus dico.i j.volu.& in consilio. clxxiiij.in fi.i.v.vo.

g ¶Non succederet.Itẽ adde q valet relictũ factũ spurio, si: ingrediat monasterũ,secũdum Guli. de Cu. & Bal.in.l.j.in.v. colũ. C.de sac.san.eccle. in lec.no. in repet.quod nota. 1

h ¶An parentes.Adde Bald.in authent.licet C.de na.li.& Bart.in l.j.in fin.princip.j. de contrata.& Alex. de Imo.in cõsi. cxxxix. colum.j.in fin.in primo.volumi.

i ¶Vnum modũ.Vtrũ sit aliqs modus relinquendi spurio filio, stu.& l.fi.de offic.preto.& l.ille à quo.§.tẽpestatiuum.j.ad Treb. Item dicitur hic qd' legata per pupillum perduntur,nisi per restitutionem.contra de.l.Polla.C.e. Glo.sol 4
uit pluribus modis.Tu dic† q pupillus habet duplicem viã vel petendi restitutionẽ in integrum.vt hic,&.l.post legatum.§.ẽta ti.ĩ.e.vel agendi contra tutorem, vt.l.contraria.& hæc est vera sol.Alia sol. est pupillus priuatur legato.verũ est,si potest reuerti contra tutorem,vt.l.contraria.secus si nõ potest,vt hic,&.l.post legatum.§.ætati.ĩ.e. Et q non potest reuerti contra tutorem,cõtingit tribus modis, vel quia tutor non est soluendo, vl' quia fuit coactus à matre,vl' liberis,vel quia probationes grant deperditæ sine culpa tutoris.Ita loquitur tota gl.in l.Polla.Sed hęc sol.non placet:qa etiam qñ tutor potest conueniri, pupillus debet habere duplex remedium , vt.l.etiam.C.si tutor vel cura.interue.Item dicitur hic quod pupillus priuatur,nisi à principe,&c.contra, imò potest petere restitutionẽ suo iure. vt ĩ.e.l.post legatum.§.ætati.Sol.q text.dicit, conseruata sint non intelligas q in quolibet pupillo sit necessarium vnum rescriptũ sed intelligas q sunt conuersata p rescritũ de quo dicitur in.§. ætati. Item dicitur hic in fi.q tutor est quasi patronus pupilli: & sic innuit q patronus pupili non perderet ius suum.Contra.ĩ.de de inoffi.testa.l.fi.in princ.&.l.post legatum.§.,sunt qui putant. Sol.dic q patronus,scilicet necessarius: & sic non obstant contraria,vt.l.post.§.aduocatum supra eodem.

¶ Præsúptio fraudis nõ inducitur ex sola cõsanguinitate.

1 *Spurius dicitur omnis natus ex coitu non approbato à lege seu quod à lege nomen non sumit: & sic est nomẽ gñis. Adde Aret.in.c.at si clerici.§.de adulterijs.col.v. de iudi.*

3 *Spurijs non potest à patre relinqui. Et an possint substitui legitimis.remissiuè.*

4 *Spurius natus ex punibili,& damnato coitu, non succedit matri. Secus si ex non damnato:nisi sit illustris.*

5 *Parites eodem modo succedunt spurij,quo ipsi parentibus.*

6 *Consilium an detur quo mediante spurio relinquatur.*

7 *Spurio pro alimentis,& pro dote relinqui potest.*

8 *Relictum palam spurio non applicatur fisco,sed apud hæredem remanet.*

9 *Tacite rogatus de dando spurio,secundum conscientiã debet id dare fisco.*

Extraneus potest spurio relinquere.

10 *Hæres institutus cogitur respondere positioni sibi factæ, an fuerit rogatus de restituendo spurio.*

11 *Quando aliquid auferatur alicui ut ab indigno, an & quibus casibus applicetur fisco, & quibus non,ubi ponit quatuor casus.*

SI gener. Sola ratio cõiunctionis non inducit præsumptionem fraudis. Hoc primò. Secundò vt locus sit fisco,oporteret in personam incapacis diem cedere.h.d.† Op.qd' ratio talis affectionis inducit præsumptionem fraudis,vt.l.pe.de bo.lib.So.Ratio cõ sanguinitatis sola non sufficit ad hoc q ibãdũ,vt hic,sed mista cum alijs ratiõibus sufficit,vt in contrario,vt dixi in.l.post cõtractum.de dona.Oppo.dicitur hic,si viuo testatore,&c.contra , imò non videtur q requiratur q dies cedat in personam incapacis sicut dicimus in hæreditate vbi non requirit aditio hr̃dis,vt.l.eã quã.C.de fideic. Sol.in hr̃ditate nõ regrit aditio: sed sufficit q p hr̃dẽ,licet idignũ adire possit.ita hic sufficit q dies legati cedat:ita q potuerit acgri legatario. Hoc præmisso: quia de tacito fideicommisso vt plurimum ponitur exemplum in spurio,vt not.in l.j.j. de iur.fis.& l. cùm tacitum.§.de proba.& l.cùm quidam.
2 §.in tacito.ĩ.de vsur.Et ideo† videamus pri
a mò,qui sunt spurij *.Et de hoc est glo.iuris canonici quæ ponit significationem ipsius in c.nisi cũ pridem.extra de renũ.& ibi per
b Inno.sed tamen nõ obst.qd' ibi no.Dic q b in materia nostra accipimus spuriũ omnẽ natum ex coitu non approbato à lege, seu quod à lege nomen non sumit,vt natus ex coitu adulterino,vel meretricali,vel ex cõcubina,cùm plures haberet , vel ex aliqua quam nõ haberet ex indubitato affectu, vt no.p Dyn.in rub.j.de concu. Item de nato
c ex sacerdote c,vt l.vulgo.ĩ.de statu ho.& in auc.qb.mo.na ef.sui.circa fi.& ibi gl.& etiã si ex concubina sacerdotis natus sit: cũ eis non liceat cõcubinam habere C.de epis.& cle.l.eũ qui reprobabilẽ.& extra de cohab. cle.et mu.per totum.Et hoc tenuit Richar.
d Mal.d in quadam sua disputatione.Quæro
c an e istis † spurijs possit relinq à patre. Text. 3
est q non.§.pe.in auc.quib.mo.na.effi. sui. & auc.licet.in fi.C.de na.lib.& auc.ex complexu.C.de ince.nupt.An autem ipse possit tales spurios substituere filijs legitimis, dic vt l.si is qui.ĩ.de vulg.& pup. dixi in l.
4 quod conditionis.j.de do.cau.mor.† Quæro an succedat matri f talis spurius? Respõ.
f qñ qs est natus ex coitu nõ dãnato:hoc est à lege non punito,vt ex coitu meretricali, vel ex alio,vt ex cõcubinatu cùm haberet plures,vel ex cõcubina quam nõ habuí ex indubitato effectu:qui coitus nõ punitur à lege : & istis casibus talis spurius succedat matri, nisi sit illustris , vt l.hac parte.& l. si spurius.j. vñ cog. & C. ad orfi. si qua illustris.Si verò esset natus ex dãnato coitu,ex quo mater debet puniri:tunc nõ succede-
g ret g,vt in auc.quib.mo.na.effi.sui.§.pe. Ita tenet gloss.in l.si qua illustris.C.ad orfi. &
5 instit.ad orfi.§.nouissimè. † Quæro quid
h econtra , an parentes h succedant istis spurijs? Breuiter Azo.C.de leg.hær. circa fi.in summa dicit eodẽ modo quo isti filij succedũt parẽtibus:eodẽ modo parentes istis fi-
6 lijs. † Quæro vtrũ sit aliquis modus p quẽ pater possit relinquere filio suo spurio.Dy.
i ponit vnũ modũ i in l.ita fidei.in fi. de iure fis.& dicit q instituat quẽdã extraneum,& grauet eũ q tãtũ det filio de suo proprio,vt ibi dicitur in tex. Certè hæc cautela est cõtra tex.l.quod conditionis,de do.cau.mor. 1
Ad l.ita fideic. rñdeo vt ibi dixi. & l.quod cõditionis.aliũ modũ dedit in l. si is q duos. de lib.leg.quẽ modũ ibi reprobaui.Quidã dãt aliũ modũ.ĩ.vt reliquat extraneo, & roget eũ:vt restituat illi pionæ quã ipse testator dixit hæredi,vel legatario,per l.quẽ hęredi.ĩ.de re.dub. Iste modus nõ est tutus: qa si ille talis institueret spurios ex postfacto apparet tacitam fidem esse adhibitam : argu.l. sed & Iulia.§.
7 proinde.ad Macedon.Quis† erit ergo modus? Respondeo, du-
k plex k:vnus clarus & lucidus.Nam de iure Canonico talis filius
l debet ali à patre l , vt extra,de eo qui duxerit in matr.quam pol. per adulte.c.cùm haberet.dixi in l.si quis à liberis.§.ij.de lib.ag. Vnde modus est quòd relinquat sibi tantum quòd sufficiat ad alimenta hoc modo.Relinquo filio spurio meo in vita sua fundum pro alimentis suis,& post mortem sit suorum filiorum qui bus potest relinqui pro eorum alimentis, vt l.fi.C.de natura.lib. & vtrum possit spurius substitui filio legitimo, vide Bart.in d.l. quod cõditionis. adde tñ quod Bal. in l.pater.de hęre.instit. dicit q filius creatus ex nefario coitu , est in oibus capax extraneo,licet nõ à pre. al. gl.fin.in auc.qb. mo. na.ef.sui.§.fi.imò ẽt à fratre.l.si is q.vbi est tex.no.per doct.ĩ.de vul.& pup.& p cautela vide Bal. in l.ij. in pri.ĩ.de lt.& post hu.& Fl.in l.q testamento.ĩ.de probꝫ.et vide Bal.i auc.ex cõplexu.de ince.nup.et Bal. in l.eam quã. de fideicom.

ADDE an sit aliquis modus relinquendi, Bal. consil.cxxxj.& cccxxxvij. lib.ij. Et an à fratre legitimo possit institui, vide eundem cõsi.v. lib.j.

k ¶Rñdeo duplex. Et vide gl.i.l.j.ĩ. de leg. tute. & sic sentit hic Bart. qd' pr̃ tenet ad dotẽ. cõtra tenet Ioã. de Imo.in l.j.ff. solu. mat. & Bald. in auc. res q.C. cõia de leg. & vide Bal. in l.mr̃. C.de in. dot.Bald.in auc. ex cõplexu. & in d.l. si qs à liberis. §.virũ.ff. de li.ag. & nũc facio certas allegatiões p dicto bar. hic, & vide Io. m l.j. ff.so. ma.& sequitur opi.Bal.in d.l.mr̃.& nũc consului.& post cõsiliũ vide Bar.in l. fina.§.si à socero.j.de his q in frau. cred.ad fi. vbi dicit q sacerdos põt dare dotẽ filiæ,iuxta not. in d.c. cũ haberet.quasi velit q nõ excedat alimenta.qd' bñ not.& vide Bal.in l.eã quã. C.de fideic.vbi dicit q superfluũ auferẽ fibi.& in l.id quõ pauperibus C. de sacrosanc. eccle. & dixi in c.j.de mag. Et an principes mundi possint maritare suas spurias,vide Bal. in c.j.de constit. & vide gl.in auc.qb.mod.na. effi. sui.§.pe.And.Barba.

1 ¶Debet ali à patre. Et adde Bart. in auc. ex cõplexu. de incest. nup.& ibi limitat nõ procedere in notorio incestuoso.& secũdũ Bal.in l. id quod paupertibus.de episco.& cle.pater potest ipsum priuare alimentis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ In dote. Sed iſtud ar. de dote ad alimẽta non ſemp ꝓcedit, vt p Imo. ī multis exẽplis ī l. j. ſol. mat. & adde q̃ no. Bar. ī l. Titio cẽtũ. §. Titio genero. ī ỹ. ij. eſt vidẽdũ. j. ti. j. & q̃ no. cy. & bal. ī l. mr̃. C. de iure do. dixi poſt Bal. ī l. ob æs. C. de ꝓd. mi. & Bal. & Imo. ī l. Mq̃ui. §. duob. ī. iij. q. de leg. ij. Sed de alimẽtis ad legitimã bñ ꝓcedit arg. ſecũdũ Bal. ī l. filij. §. C. de ioff. ceſt. In legitima eñ ꝓcedit de plano, & iudicaſ ſicut ī alimentis. bal. ī l. ſi qs ī ſuo. e. ti. & vide bal. ī l. ſi qs ī ceſt. C. de inceſt. nup.

ADDE an ſicut ſpuria debet alimẽtari, ita et eodẽ mõ dotari, abb. conſil. cxv. libr. ij.

b ¶ Dotẽ & alimenta. Et tenet bar. ī l. vxor §. pr̃. naturalis. de le. iij. & Bal. ī l. fi. C. de do. pm. Sed vid bal. ī l. mr̃. C. de iur. dot.

c ¶ Nec excedat. Vide Bal. ī l. eã. q̃. C. de fideicõ. in. xv. col.

d ¶ Eſſe fiſci. Relictũ filio ſpurio palã, an appliceſ fiſco, vid an ge. et Imo. poſt gl. ī l. ex facto. §. Iulia. l. õginus. de vul. et pup. p Bar. ī cõſi. ſeip. do. doct. Theobal. & q̃ not. Bal. ī l. ſi qs pr̃ biteros. de epi. & cle. & Bar. ī l. j. C. de nat. lib. & ibi Bal. & bal. in l. fi. ī vlt. co. & ſeq. C. vñ legiti. Et qd ſi hęres tacitẽ fuerit rogat⁹ reſtituere ſpurio hr̃ p bal. ī l. ẽt. C. ad l. falc. Et qs dicaſ ſpurio vl̃ vulgo concept⁹, vide latẽ Bal. ī l. ſi qua illuſtris. C. ad Orſi. Et qs naturalis vl̃ baſtard⁹, vide gl. in. c. niſi cũ pridẽ. de renũ. et no. Bar. ī l. ex facto. §. ſi qs. ad Tre. & Cy. ī l., qſquis. ad l. Iul. maieſt. & vide Bal. ſup Inn. in. c. niſi cũ pridẽ. de renuncia.

ADDE an concubina hæres inſtituta, & rogata reſtituere filijs videaſ accõmodaſſe tacitã fidem, Ro. conſi. cccccl xxviij.

ſ POMATES.

e ¶ Quæro qd debet facere ſecm cõſcientiã. vide pulchrã qõnẽ p. Fel. ī. c. ītimauit. in. iij. colũ. de teſtib.

f ¶ Poſitiõi rñdere. no. hic duas gl. qñ qs tenesſ rñdere poſitioni criminoſę. & vide q̃ not. Bald. ī l. iij. C. de edẽ. & Bal. ī cõſi. inc. Sei⁹ de Spoleto. & q̃ dixi ī. d. l. nõ ītelligiť. §. tacitè. et vid ad hęc dicta Bart. ī l. ij. §. qd obſeruari. de iur. cal.

g ¶ Expreſsè mutatã. Quid aũt ſi clericus fr̃em ſuũ hr̃dẽ iſtituit q̃ tacitã fidẽ fibi accõmodauit de reſtituendo hr̃ditatẽ ſpurio, an hr̃ditas appliceť eccleſię, an fiſco, vid no. Bal. ī l. ſi qs p̃sbyter. C. de epi. & cle. Et de his et de oĩb⁹ alijs. vide plenè bar. ī conſil. ſci. dñs. Do. magiſtri Theobaldi. vbi ẽt dt q̃ ſpurius nullo tẽpore pręſcribit hr̃ditatem pr̃is. Et de hac materia hr̃ q̃ bal. in l. lata. C. de app. & adde no. p Cy. & bal. in. l. qſqs. ad. l. Iul. maie. vbi oĩno vide. Et de materia ẽt p bal. ī l. hęreditas. C. e. & breuiter p eũ ī l. j. ī. iij. col. C. de ſec. nup. bal. & Imo. ī l. iij. ẽ. de teſti. q̃ bal. ī l. ẽt de his q̃. vt ſqq. alias ad l. Falc.

a Idem dico in dote[a] eodẽ fauore, & eadem ratione: quia ſpurio quis poteſt legare dotẽ ſicut & alimenta: b arg. l. j. §. ſol. matr. & l. cũ poſt. §. gener. de iu. do. & ita de facto dixi. & hoc niſi excedat c magnam quantitatem. aliãs fortè pręſumereť fraus, vt l. j. C. de na. liber. Alius modus eſt, & iſte continet in ſe aliquid fraudis: ſi teſtator rogat hæredẽ expreſsè, vt reſtituat cui velit. ex hoc quia non eſt tacitum fideicommiſſum: imo palam relictum. vt. l. non intelligitur. §. ſi quis de iur. fiſci. ſed tamen hoc caſu non poteſt hæres ſpurium eligere: quia tunc videretur capere à teſtatore, vt l. vnum ex familia. §. j. ſ. de leg. ij. ideo eſt consilium q̃ hæres eligat tertium & poſtea ille tertius eligat ſpurium. aliquid tamen fraudis haberet in ſe.

8 Quæro †, & reuoco in dubium: ponamus q̃ aliquis reliquit filio ſpurio palam: an debet eſſe fiſci,[d] an debet remanere apud hæredes ſcriptos, vel apud quos. & videť qđ pertineat ad fiſcum. vt in omnibus legibus loquentibus de tacito fideicommiſſo, vt. l. quilibet. & l. in fraudem. ſ. eo. & j. de iure ſi. l. j. In cõtrarium videtur quòd certis perſonis nominatis, vt. l. j. C. de na. li. l. ſi qs inceſti. C. de inceſt. nupt. & ita tenet Azo in ſum. de na. libe. circa princ. & gl. in. l. hęredi tas. C. e. tit. in prin. Ego reperio quòd Ric. Malum. determinauit contrarium: quia debet remanere apud hæredem ſcriptum, vel apud venientes ab inteſtato. quod ſic probauit: Aut dices iſtos filios totaliter incapaces. & habeo propoſitnm, vt. l. ſi in metallũ §. tit. j. Aut dices eos indignos & tunc quia ſunt indigni ſine culpa ſui: quia alieno vitio laborant, ſimiliter non applicatur fiſco: ſed remanet apud hæredes ſcriptos, vel venientes ab inteſtato. ita no. in. l. aufertur. circa prin. ff. de iur. fiſ. Prętera, de hoc eſt tex. in. l. non intelligitur. §. ſi quis palam. j. de iure fiſc. vbi quãdo relinquitur palam hæres nullam pœnam patitur, ſed ſi certis perſonis deberetur, hæres pateretur pœnam ergo, &c. & no. in. l. lucius. §. j. ſ. de le. j. & hoc puto verum. Non obſt. l. j. C. de na. lib. & l. ſi quis inceſti. C. de inceſt. nup. quia loquũtur in ſpurijs natis ex illo coitu ſic improbato. aliãs remanent iura communia quod remanent apud hæredes ſcriptos vel venientes ab inteſtato. & ita reperi conſultum per do. Old. Non obſt. leges quę loquuntur de tacito fideicommiſſo: quia in eo auferunť bona ipſi hæredi, quia accommodauit taciťam fidẽ propter eius delictum cõmiſſum in accõmodando fidem: q̃ autem palam regatur, nullũ delictũ cõmiſit. facit. l. in fraudem. in fi. ſ. e. Quæro † qd debet facere ſecũ dũ cõſcientiã [e] ille qui eſt tacitè rogatus de dando. Puta ſalua ratione theologorũ legaliter loquendo q̃ debet dare fiſco ſecundũ cõſcientiã, nec põt dare ſpurio, vel retinere q̃ patet: q̃ retinendo dicuntur malæfidei poſſeſſores, vt. l. eũ qui. ſ. e. ſi malefidei eſt. & omne q̃ non eſt ex fide eſt peccatum, &c. qm̃ omne. extra de præſcriptio. extranea autem perſona indubitanter poteſt relinquere ſpurio, vt not. in auth. qui. mod. na. effi. ſui. in fi. probať in. l. ſi is qui. de vulg. et pu.

10 Quæro † vtrum hæres teneatur huic poſitioni reſpondere, f an fuerit rogatus tacitè de reſtituendo vel nõ. hoc habui conſulere de facto, dubium facit: quia iura canonica dicunt q̃ quis non debet ſe prodere: & iura noſtra dicunt q̃ iſtis interrogationibus per quas aliquis detegitur nõ debet reſpõderi, vt. l. qui iuraſſe. §. ſi pater. de iureiur. & l. ſi à te. j. de excep. rei iudi. In contrariũ dixi q̃ teneaťr reſpondere primò per iura ciuilia vbi quis tenetur per iuramentũ reſpõdere an deliquerit vel non vt. l. marcellus. §. j. ſ. rerũ amo. & ibi de his dixi. & l. lex cornelia. §. hac. l. de iniur. & de iureiur. l. iij. §. j. & ibi not. & de hoc habemus in caſu noſtrę qõnis. j. de iur. fiſ. l. non intelligitur. §. tacitè. & ibi glo. parua quæ dicit vt per confeſsionem, &c. Vnus ergo modus probãdi in crimine fideicommiſsi eſt per cõfeſsionẽ ille ſatis innuit debere fieri de hoc interrogationem: poteſt etiam per iuramentũ cogi q̃ reſpondere an poſsideat, vel dolo deſijt poſsidere, vt. l. quotiẽs. §. prætor. ſ. de noxa. act. & de rei ven. l. qui petitorio. in princi. ad hoc facit gl. ſ. de offi. aſſeſ. l. j. ſuper ver. poſtulationibus. vbi aliq̃ interrogatur de ſua turpitudine. Non obſt. q̃ canoniſtæ dicunt q̃ quis non debet ſe prodere: quia etiam ſecundũ eos in crimini bus quæ impediunt retentionẽ beneficij tenetur quis reſpondere. Ita tenet Spe. in ti. depoſi. §. vij. ver. xiij. q̃ Io. An. extra de elec. c. dudũ. el. ij. & de accuſ. c. inquiſitionis. ſed in ꝓpoſito tale crimẽ impedit retẽtionẽ beneficij: quia talis hæres eſt indignus retinere hæreditatẽ, & poſsidet mala fide, & teneť de fructibus, vt. C. e. l. j. & l. eum q̃ tacitũ. ſ. eo. Ergo manifeſtè cõcluditur q̃ põt cogi rñdere. Non obſtat. l. qui iuraſſe. §. ſi pater. & l. ſi te. ſ. de excep. rei iud. q̃ ibi ideo: quia per illas interrogationes examinareť q̃ prius deciſum eſt per ſententiã, vel iuramentum. quod iudex pati non debet, vt. l. ſi duo patroni. §. idẽ Iulia. in fin. ſ. de iureiur. &

11 quãtũ ad materiã de ſpurijs iſta ſufficiãt. † Verũ quia in iſto titulo & alijs locis fit mẽtio quando aliquid auferť alicui, an debeať fiſco vel quibus, gl. vult ſummarię in. l. hęreditas. C. eo. & ibi per Cy. & in veritate imperfectiſsimè loquitur. Ideo pro declarãdi iſta materia ſunt quatuor videnda p ordinẽ. Priò qñ defectus obuenit ex perſona defuncti. Secũdò qñ venit in perſona illius cui aliquid relinquiť. Tertiò qñ teſtamentũ deficit ſine defuncti voluntate. Quartò qñ deficit propter voluntatẽ defuncti expreſsè

g mutatam. § Primo caſu dic, aut teſtater cũ nullo poſſet teſtari & veniunt venientes ab inteſtato, vt. l. j. §. planè. j. de ſuis & legi. niſi ꝓpter ſuum delictũ bona eſſent publicata, vt. l. eius. §. j. ſ. de teſt. q̃ tñ hodie eſt immutatũ p auť. bona dãnatorũ. de bonis p ſcrip. q̃ dic vt dixi ibi. Aut põt cũ quibuſdã teſtari, cũ quibuſdã nõ; q̃a nõ cũ filijs ſpurijs, vel inceſtuoſis. Et dic aut eis reliquit palam. & regula eſt q̃ venit ad illos ad quos veniret ab inteſtato, ac ſi relictũ non eſſet, vt. l. nõ intelligiť in princ. de iur. fiſ. & l. Lucius. §. in teſtõ. ſ. de le. j. Fallit. C. de na. li. l. j. C. de inceſt. nup. l. ſi qs inceſt. & ibi deferť certis perſonis q̃bus ceſſantibus locus eſt fiſco, vt ibi patet. Et hoc quando ſine delicto hæredis. aliãs ſi delictũ hæredis eſſet in aliquo dicam. j. Secundus caſus principalis eſt qñ deficit per defectum illius cui relinquiť: & iſtæ eſt magis difficilis caſus quam aliquis quò caſu dic q̃ circa iſtũ caſum habes cõſiderare quatuor tpa. vl̃ quinq;. Nã qñq; cã quare aliq̃ repelliť à relicto cõtingit añ teſtm̃: qñq; in ipſo tpe qñ teſtm̃ fit. qñq; poſt teſtm̃ ante mortem: qñq; in ipſo actu mortis; qñq; poſt mortẽ. Si iſta cõtingũt añ teſtamẽtũ, dic qñq; iſta cã totaliter ſtatũ perſonę annihilat, vt q̃ efficiť ſeruus pœnæ: & iſte dr̃ oĩno incapax, & remanet apud hæredẽ ab inteſtato, vt. ſ. tit. j. l. ſi in metallũ. Qñq; ſtatus eius non annihilať, ſed minuiť, vt q̃ perdit ciuitatẽ, vt. l. cognitionũ. §. pe. j. de var. & extraor. cogn. tũc an talis ſit incapax vl̃ dignus: ſunt opi. ĩter doc. in. l. j. C. de hære. inſti. Et cõſueui tenere q̃ ſit oĩno nõ capax, vt. l. j. §. pe. j. de cõtrah. & l. ſi necẽ. §. ſi deportatus. j. de bo. lib. Qñq; ſtatus eius minuiť, ſed ꝓpter illã cãm ius eũ capere nõ ꝓmittit: & iſto caſu aut hoc cõtingit ſine ſui culpa: & nõ applicať fiſco, vt. d. l. auferť, in prin. & ibi no. j. de iu. fiſc. & dixi. ſ. de filio ſpurio. Aut hoc contingit ſui culpa: & tũc eſt indignus, & applicať fiſco regulariter, vt. ſ. eo. l. Claudius. & l. ſeq. Fallit. C. de ſec. nup. l. j. vbi applicať certis perſonis, vt ibi dr̃. Secũdũ tps eſt: qñ cã quare nõ põt capere, cõtingit in

Universidad de Deusto

git in ipſo actu teſtandi. Et hoc contingit duobus modis. Aut cauſa eſt ideo: quia ſe adſcribit in teſtamento: & habetur pro non ſcripto: cū lex præſumat illam volūtatem non eſſe verā, vt ſ.titu.j.&.C.de his qui ſibi adſcrip.per totum. Vel contingit: qa cogit teſtatorē ad teſtādū vel non: & hoc caſu cui applicet, dic vt.l.j.§.j.ſ.ſi quis ali.teſta.prohib. Ratio huius poteſt eſſe: qa cū coacta ſit volūtas hæres inſtitutus hāc volūtatē defuncti habet vt īdignus: meritò ab eo pōt auferri, & applicari fiſco, vt.l.ī fraudem.&.l.ſeq.& hic. Si tū iſte cui debebat reſtitui, tēpore mortis ſuperuixerit, vt hic dicit. Tertium tempus eſt poſt factū teſtamē tum: qn̄ cauſa ſuperuenit poſt factū teſtamentū ante mortem. q̄ caſu dic. Aut ſuperuenit cā nullo cōmiſſo cōtra teſtatorē: & tūc idem q̄.ſ.dixi, quando cauſa ante teſtamentū ſuberat, vt.d.l.ſi in metallū.ſ.ti.j. Aut aliquo cōmiſſo cōtra teſtatorē: & tūc aut hoc fuit cōmiſſum cōtra eū de facto abſq; aliquo iuris colore: & legatū vī tacitè reuocatū, nec applicat fiſco. vt.l.iij.§.fin.ſ.de adi. leg.&.l.ſi inimicitiæ.ſ.e. Aut adhibito aliquo iuris colore: & tūc aut hoc faciens nō proſequebat cōmodū propriè rei familiaris, ſed magis vindictā: & legatū videt reuocatū, vt.l.filio.§.ſeia.ſ.de adi.le. Aut ꝓſequebat cōmodum rei familiaris: & tūc eſt indignus, & applicat fiſco, vt.ſ.e.l.ſi inimicitię.in fi. & hoc ſi legatarij culpa deprehendat, vt.l.cū tabulis.§.j.ſ.eo. Et prædicta vera regulariter. Fallit in aut.ſi captiui.C.de epiſ.& cle. vbi non applicat fiſco, ſed eccliæ. Itē fallit in aut.liberi furioſi.C.de epiſ.audi. Quartū tempus eſt qn̄ cā ſuperuenit ipſo tpe mortis. & hoc aduerte, aut talis cā fuit ex cā ſuæ negligentiæ: aut ex dolo, vt puta quia teſtatorē interemit. Primo caſu eſt indignus, vt.ſ.eo.l. indignum. Secundo caſu ſi quidem ipſe capiebat ex legis diſpoſitione ab inteſtato, ſimiliter eſt indignus & applicat fiſco, vt.ſ.eo.l. ſi inimicitiæ.in fi. & hoc ſi legatarij culpa deprehenditur, vt.l.cū
a ratio.in fin.j.de bo.dam. Si verò capiebat [a] ex diſpoſitione hominis: tunc non capit, ſed remanet apud eos, quibus eſt relictū, vt l.ſi ab hoſtibus.§.primo ſupra ſolutu matrim. Vltimum tempus quando talis cauſa ſuperuenit poſt mortem: & iſto caſu ſemper talis cauſa facit quem indignum, & omnino non capacem: & facit fiſco, locum.l.j.&.ij.&.l.hæredi.&.l.ei.ſ.eo. Fallit quando talis reſpiciebat commoditatem certæ perſonæ, vt ſupra eodem.l. poſt legatum.§.amittere.&.C.de leg.l.pe. tunc enim illi perſonę applicat, vel alij, prout lex diſpoſuerit, vt dictis legibus. hoc modo poteſt intelligi authen. hoc amplius. de fideicomm. De tertio caſu & quarto non dico nunc.

De condi.& demonſtratio. Rubrica.

b Quid ſit conditio [1] dicam in l.prima. Quid ſit demonſtratio, dicā infra eodem.l.demonſtratio.in princip. Quid ſit modus, dicam in.l.quibus diebus.§.fin.infra eodem. De natura conditionis caſualis, vel miſtæ, dicam infra eodem.l.in teſtamento. De natura conditionis impoſsibilis, dicam.infra de condi.inſtitu.l.j. De natura demonſtrationis cauſæ & modi, dicam in dictis legibus.

1 ☞ Conditio reiecta diffinitione gl.& Azo. eſt quidam futurus euentus, in quem diſpoſitio ſuſpenditur.
Dictio ſi, quando reſpicit uerbū præſentis uel præteriti temporis nō facit cōditionē.
2 Conditio in præteritum impropriè eſt conditio.
3 Dictio ſi, quando reſpicit uerbum futuri temporis, an & quando faciat conditionem.
4 Dictio ſi, pro quamus, ponitur impropriè.
Et etiam quando unitur copulæ.nume.6.
Argumentum à contrario ſenſu quòd habeat locum in conditionibus.
5 Dictio ſi, adiecta orationi quæ eſt certa, uel pro certa debet poni, accipitur pro quia.
Dictio & ſi, pro quamuis.
7 Dictio ſi, quòd facit conditionem expreſſam: dum facit conditionem.
8 Dictio cum, quando faciat conditionem.
9 Differentiæ inter dictionem ſi, & cum.
10 Dictio niſi, quando faciat cōditionem tam in ultimis uoluntatibus, quā in cōtractibus.
11 Dictio alioquin, non ſolum orationem cōditionalem facit, ſed in ſcripſa orationem continet.& inducit conditionem contrariam.
12 Dictio aliās, quando conditionem faciat.
13 Dictio ſiue, eſt diſiunctiua: & poſtea inter duas orationes futuri temporis indicit conditiones diſiunctiuè.
14 Copula ſi, denotat ordinē, ut unū ꝺ neceſſitate præcedat, aliud ſequatur, cōdōnē inducit.
Idem in coniunctione alternatiua.
15 Dictio quoad, donec, & quandiu, quando inducant conditionem.
16 Conditiones extinctiuæ quæ per dictiones prædictas ſignificantur, quando extinguant ipſo iure, & quando ope exceptionis.
17 Dictio dum, quando faciat conditionem. Idem de dictione quouſq;, & quando.
18 Aduerbia temporis in caſibus quibus faciunt conditionem illam faciunt ſecundariò, & principaliter tempus.
19 Dictio ubi improprie poſita facit conditionem.
20 Dictio quatenus, quandoque facit conditionem.
21 Aduerbia negandi an faciant condōnē uel modū. remiſſiuè.
22 Omne aduerbium quod diſpoſitionem ſuſpendit in aliquem futurum euentum, facit conditionem,
23 Præpoſitiones quando inducant conditionem.
24 Præpoſitio inducit conditionem quando per eam diſpoſitio ſuſpenditur in aliquem futurum euentum.
25 Conditio quando inducatur ex ui nominis.
26 Nomina quando ſuſpendunt diſpoſitionem in aliquem futurum euentum: tunc faciunt conditionem.
27 Pronomina quando inducant conditionem, & ibi quid de pronominibus diſtributiuis.
28 Relatiua ſubſtantiæ quando inducent conditionem.
29 Relatiua qualitatis, quantitatis, quotitatis, uel numeri quo ad illam qualitatem inducunt conditionem.
30 Conditio quæ inducitur p relatiua q, dicatur condō tacita.
31 Conditio dicitur tacita quatuor modis.
32 Conditio expreſſa eſt quæ inducitur per coniunctiones p aduerbiū tpis, per præpoſitiones, & per diſtributiua.
33 Verbum coniunctum alteri uerbo mediante coniunctione inducit conditionem, aliàs non.
Verbum infinitiui modi coniunctum alteri uerbo ſine coniunctione conditionem inducit.
34 Participia abſolutè poſita inducunt cōditionē expreſſam.
35 Participia præſentis uel præteriti temporis conditionem non inducunt, futuri ſic: quia faciunt tacitam.
36 Gerundium quando faciat conditionem.
Gerundium non differt ab infinitiuo.
37 Supinum quando faciat conditionem. & q̄ non differt ab infinitiuo, ubi quòd facit conditionem ratione alterius uerbi cui adiungitur.

LEX I.

LEgatis quæ relinquuntur. Primò ponit vnam diuiſionem trimembrē cum vna exceptione vſq; ibi, cùm dies. ibi ponit vnū dictum de natura primi membri vſq; ibi: dies autem. ibi ponit vnum tertiū mēbrum ſecundum glo. Vel dic: ibi declarat ſecūdū membrum debere intelligi de die certa an, ſed incerta qn̄, vſq; ibi, ineſt autē. Ibi ponitur declaratio exceptionis. Op. de l.vbi.& de l.epiſtolā.§.fi.j.ad Treb. tene menti ſecūdā ſol. vt in qualibet earū not. Secundò op. de l.ſi ita.§.pegaſus. Tertiò op. de l.ſtipulatio iſta.§.inter certam. cū ſimi. So. glo. aliud
b in die incerta. Cōtra hoc facit C.de fideicō. l.poſt mortem. dic vt ibi. & dicitur j.ad Trebel.l.ſed & ſi ante. Quartò op.j.eo.l.hæres meus. in prin. ſed hæc intelligitur ſecundū illam vt ibi in prima glo. no. & illa quæ expediunt dicere circa diē certā vel incertā, dicemus in l.contraria. glo. hic tangit. Ex-
1 pediamus aliqua vtilia † circa conditionē.
c Primò quæro quid ſit cōditio [c]. Rñdeo, cō ditio eſt quędam legati ſuſpenſio, cuius de futuro defectus. vel confirmatio dependet ſecundū glo.ſ.in rub. & Azo. in ſumma de condi. infer. quod nō placet in eo quod dicit legatum ſuſpendi: quia etiam aliæ diſpoſitiones ſuſpenduntur per conditionem, vt contractus & ſententiæ, & ſimilia. Itē qd
d dicit, ſuſpenſio, non eſt verū: [d] nā ſuſpenſio non eſt effectus pēdētis cōditionis, & non eſt conditio, vt ſ.ſi cer.peta. l.pecuniam. & l.itaque. & patet per omnes leges huius tit. quæ ipſum actum qui pendet ex futuro euentu, vocant conditionem. Item in eo qd dicit, cuius. Aut enim intelligis, cuius, ſ. legati, et nō bñ dicit: quia ſic nō diffiniret cō ditio, ſed legatū cōdōnale. Aut ītelligis cuius, ſ. cōdōnis: et tūc malè ſeq̄t defectus ſeu

¶ Si verò capiebat. Aduerte ad l.ſi ab hoſtibus.§.j. quod licet Bar. hic dicat q̄ illud lucrū tō remanet penes hīdes vxoris, & nō applicat fiſco: qa illud lucrū ibi percipiebat maritus ex cōuētiōe hoīs. ſecus ſi ex cōuētione l. differret lucrū: quia priuat eo cui debebat, & applicabit fiſco: nō aūt remanebit apud hīdes defuncti. ſed ipſe bar. in d.l.ſi ab hoſtibus. tenet q̄ ibi illud ideo eſt: qa eſt ſpāle in lucris ſpālibus l.j.C.de ſecū.nup. tū illud eſt falſum: qa cōtra caſum l. cū mortē. j. de iu. fiſ. vbi lucrū erat dotale: et tū nō applicat fiſco. Vū opi. ſua hic mihi vī verior: p qua facit in ar.l.Celſus. ¶. de arbi. Sed et cōtra iſtā opi. vī caſus in l.cū rō. j. de bo. dam. vbi filia hæres erat inſtituta: et ſic capiebat lucrū ex diſpoſitione hoīs. & tū ibi dī q̄ ſi teſtōr iter uenit applicabit hēditas fiſco: nō aūt hę redib⁹ veniētibus ab inteſtato vel alijs. Ad idē l. lucius. de iu. fiſ. Sed pōt dici ſecundū Imo. in d.l.ſi ab hoſtibus. rūdēdo ad d.l.cū rō. & ad d.l. lucī⁹. qđ illud eſt in lucro hæreditatis, vt difficiliꝰ pdaſ: vt patet ex his q̄ habentē in l.iij.§. fi. cū ſe. et l. ex pte. ſ. de adi.le. & facit qđ no. Bar. in l.hæc cōditio. la picola. j. de cōdi. et demō. Cogita. cōtra Bart. hic etiam tenet Pau. de Caſt. in d.l.ſi ab hoſtibus.

A D D E Bal. conſili. ccxxij. lib. j.

b ¶ Quid ſit conditio. Hic hī diuiſio & remiſsio totius ti. adde bonā gl. ſ §. lōge. iſti. de leg. & qđ no. ſ ru. C. de fal. cā. & in l.j. C. de his q̄ ſub mō.

c ¶ Legatis. Quid ſit cōdō, & vide p doc. ſ. i ru. poſt gl. p Bal. in ru. C. de iſti. et ſub ſti. ibi impropriè loq̄t tex. et vide ad hęc q̄ habes poſt Bar. ī l. cū ad fiſcus. ſi cer. pe.

d ☞ Veruſtiſsimi codices hīt, nā ſuſpēſio eſt defectus pēdētis cōditiōis. & non eſt conditio. ver. quoq;. Itē i eo defectiuꝰ eſt, vt facilē ppēdes ex fide exemplaris ſcripti ta dic. Itē in eo qđ dicit cuius &c. aut ſtelligis cuiꝰ. ſ. legati, & tūc malè dicit: qa nō diffiniret cōditio, ſed legatū cōdōnale. aut intelligis, cuius &c. Hæc annota, & diuiſionē quā reſtauraui: qa alꝰ Bar. nō intelliges. Alexan. Loſæus Auſtanus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato

a ¶ Videdū eſt. Et vide Bar.ī cōſ.lvj.ſci.dñicus fecit teſtm̄.q̄ſi dicat ſub hac cōdōne: tm̄ intelligit modus.allegauit.ī.Mæuia.ff.de ma.teſt. And.Barba.

b ¶ Loquūtur ipropriè Oīa iura q̄ cōditiōes ī p̄teritū appellāt impropriè loquūt. Add q̄. ſ. dicta ſunt ꝓxiè ī diffinitiōe. dixi l.d. l.cū ad p̄ns. ſi cer.pe.

c ¶ ſ.q̄dā titio. Iſtud tm̄ limita vt hic p Imo. & vide no.p Bar.ī.l. ita ſtipulat⁹.ỹf. ſedò iuxta hoc q̄ro.de verbo.oblig.

d ¶ Dictio ſi. Itē aduerte:qa ſi legotibi cētū, ſi cadē, vl' ptē eoꝝ de deris ſcio.dictio ſi,denotat modū,nō cōdōnē,vt p Imo. hic in.l. hmōi.ī prin. de leg.i.

e ¶ Inſtat ergo. Iſtud ē verū ī actu fauorabili: ſec⁹ ī actu odioſo. per.l.iij.ſ.fili⁹.ff.d li. & poſthu.ſecundum Imol.hic.

¶ POMATES.

e ¶ Inſtat.cōtra p̄dicta vide Alex.ī ſiſti cōſil. viij.ī.xij.col.ī.j. vol.

f ¶ Sed ī caſib⁹.Et facit gl.ī.l.eas cās.j.e.et in data.j.de re.iu.ī.vj.et in.l.ſi vno.ff.loc.cum ſi.Andr.Barba.

g ¶ Itē inſtat.Adde tex. iūcta gl.ī.l.ſi. C.qui. res iudi. non poſ.

h ¶ Dictōe cū.Not.de dictiōe cū,p bal.ī ru. C.de inſtit.& ſubſti. ſub cōdi.fac.p Bal.in l.ex his ī princ.C.qñ di.le.ce. & ī.l.centeſimis.ſ.fi. de ỹb.obli.

i ¶ Nō ſit dīa.Dīa inter ſi,& cū, hr̄ p doc. ī.d.l. cēteſimis.ſ. fi.p Bal.ī.d.l.q̄cūq;. ſ.nō ſolū. & vide Bar.ī.l. eadē.circa fi.añpe.colū.ī ỹ.ſedò quæro iuxta prædicta.

k ¶ Tertia dīa,Et vidē gl.ī.l.Seius.j.ad Tre. Andr.Barba.

l ¶ Apponit. Et vide Bar.in.l.ſi eū.ſ.q iniuriarū. ſi qs cau. & adde Imol. poſt Bar. in.l.quodcūq;. de ỹ. obl.et q ibi dixi poſt Imol.

cōfirmatio pendet ex futuro euentu. Non enim ipſa conditio confirmat̄,ſed in ipſius exiſtētia alia diſpoſitio ſuſpenditur. Vnde tu dicas q cōditio eſt quidam futurus euētus in quem diſpoſitio ſuſpenditur. Euentus dico generalis ſiue conſiſtet in facto,ſiue in iure,vt.j.eo.l.multum. Item ſiue affirmatiuè,ſiue negatiuè vt.j.e.l.in facto.Futurus dico ad differentiam conditionū de præterito,vel p̄ſenti quæ non ſunt ꝓpriè cōditiones vt.l.inſtituto talis.in fi.de cond. inſti.&.j.e.l.eas.in prin.&.l.ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam.de ver.obl.&.ſ.ſi cert. pet.l.itaq;.& ibi not. Vbicunq; enm lex reperitur cōditionem appellare quę eſt de p̄terito,impropriè loquitur lex,vt no.ſ.de le ga.j.l.ſi ſic.ſ.j.in gl.ſuper ver. demōſtratio. & no.j.eo.l.in conditionibus.ſ.j.ſ.de hære. inſti.l.ij.in gl.ſuper verbo, ineſſe. In quem diſpoſitio ſuſpenditur.Hoc dico ad differētiam diei certæ, quæ diſpoſitionem nō ſuſpendit,vt hic,&.j.de ver.obli.l. cedere diē quod dic vt dicam in.l. hæres meus. Itē ad differētias conditionis neceſſariæ quę nō eſt cōditio,vt.l.in illa.ſ.fi.j.de ver. oblig.& de noua.l.ſi pupillus.ſ.qui ſub conditione. Item ad differentiam conditionis impoſsibilis quæ non ſuſpendit: ideo non eſt cōditio,vt.j.eo.l.iij.Dicam plenè in.d.l.j. de cōdi.inſti.Videndū eſt' ergo per quę verba introducatur conditio:&ſic videamus tā de coniunctionibus q̄ de præpoſitionibus,aduerbijs, & cæteris partibus orationis. Primò ergo quæro de natura huius dictionis ſi,vtrum inducat ſemper conditionē.Gl.vi detur dicere q ſic. Fallit q̄nq; in.l.muto.ſ. j.ſ.de tu.et q ibi no.Tu dic latius†q̄nq; hęc dictio ſi,reſpicit verbum præſentis vel pręteriti temporis:& tunc non faciat conditionem,vt.d.l.ſi ita ſtipulatus fuero hāc ſumma.j.de ver.obl.&.ſ. dixi.& dicā.j.eo.l.demonſtratio.ſ.j.& omnia iura quę conditiones, in præteritum appellant conditiones, loquunt impropiè. Aliquando † reſpicit verbum futuri tēporis:& hic aduerte: q̄nq; ille futurus euentus omni certitudine:q̄nq; eſt certus an ſit incertus quando vt mors. aliquando eſt omnino incertus, vt ſunt cōiter omnes conditiones.Primo caſu non facit conditionē,vt.ſ.dixi. Secūdo caſu ſunt gl.contrariæ.Nam quædam dicunt q hæc adiectio ſi moriar,non facit conditionem, vt no.in.d.l.ſi pupillus.ſ.qui ſub conditione.de noua.in pri.gl.& Cy.tenet ibi, &.C. de hære.inſti.l.extraneū.Cōtrariū tenet gl. in.l.omnibus oblig.j. de reg.iur.& Dy.in.d.ſ.q ſub cōditione. & iſta eſt ỹitas. Caſus eſt.j.e.l.quibus diebus.ſ.quidā Titio.' & de ver.obl.l. quodcūq; ſ.pe.Titio caſu regula eſt q dictio ſi,' facit conditionē,vt hic,& no.C.de his q̄ ſub mō.l.j.& qñ dī.leg.ce.&.l. ſi Titio. & quaſi in oībus legibus quæ tractāt de conditionibus.Hoc autem fallit in caſibus q patebūt ex reſpōſionibus ad inferiora contraria. Inſtatur ergo cōtra prædicta de.l.mutuo.ſ.j.de tute.Fallit q̄nq;, niſi p dictionē ſi apponat̄ cōditio q̄ tacitè inerat:qa tunc non facit cōditio.Hoc eſt falſum.qa in tacita conditione eſt conditio,& ſuſpendit,vt hic,& no.de pact.l.itē qa.Dic ergo q ibi non facit cōdtionē q̄ tutoris dationē ſuſpendat, ſed bñ facit cōditionē q̄ ſuſpendit adminiſtrationem:& talis expreſsio facta à iudice,intelligitur ſecundū q tacitè inerat:aliās tutoris datio vitiaret̄, vt ibi patet.Facit ad prædicta q no.Ino.extra de præſum.c.ſi.in prin. magnæ gl.& per Io.Andr.de offic.deleg.c.j.in cle. Item inſtatur contra †prædicta:quia dictio ſi.interdū ponitur ꝓ q̄uis,vt.l.fin. C.de li,& eorum li.de aqua plu.arcen.l.j.ſ.ſed & apud ſeruum, & ibi no.& de ver.obl.l.inter ſtipulantem.ſ.ſacrā. Reſpond.ibi aſſumitur impropriè ne reſultet prauus intellectus.Nam natura conditionis eſt,vt ex ea reſultet validū:ar.à contrario ſenſu,vt.l. j.ſ. huius rei.ſ.de of.eius cui mā.eſt iuriſ.& no.p doc.C.de epiſ. & cle.l.conuenticulā.ſed in caſibus.' dictarum legum.cōtrarius ſenſus eſt prauus:ideo ponit ſi pro quāuis:& ſic ponit implicatiuè ſicut etiam: vel aduerſatiuè ad id q prima facie videbat̄ forte eſſe.Hoc expreſsè probatur.C.eo.l.ij.& ibi tex. & gl.Item inſtatur † quia reperitur interdum ſi, pro quia, vt.l.videamus.in princ.de in litē iur.& de admi.tu.l.Titium & Mæuius.m.ſ.à matre.de dam.infect.ſ.his qui.&.l.à quo fundus.eo. tit.Sol. natura conditionis eſt vt ſignificet rē dubiam:quę habebat ſe ad eſſe:& non eſſe,vt dictum eſt:ideo quando adijcit dictio ſi, alicui orationi,quæ eſt certa,vel pro certa debet poni:tunc accipit ſi,p qa vt ſit ratio potius quam conditio,vt dictis legibus.& no.ſ.de le. j.l.iij.& hoc etiam tangeſ in.l.demonſtratio.ſ.j.j. eo. Itē inſtat': quia dictio †ſi,vnita cū copula &, accipitur pro quāuis vnde.in pluribus partibus iuris inueniſ & ſi, pro quamuis, vt.l.j.ſ.nūciatio.de ope.no.nun.de aqua plu.arcen.l.in diem,cū infinitis ſimi. Rñ.ſcire debes:q iſtæ coniunctiones requirunt duas orationes cathegoricas,ſiue vnam hypotheticā.q eſt idem dicere, vt not. in.l.quæſitum.de acquir.rer. do.Hoc præmiſſo ſcias q quādoq; hæc dictio &, & dictio ſi,ponunt reſpectu earūdē diſpoſitionū & tūc cōiunctiua erſi,eſt vna pars.& ponit erſi,id q̄uis,vt in cō trarijs.Q̄nq; ponunt reſpectu diuerſarū orationū:& tunc dictio ſi,ſtat propriè,& facit conditionē:& dictio &,copulat, & ēt ſtat propriè,vt.l.j.ſ.de vulg.& pupil.& inſti.de vulg.ſubſt.in princ. Iſtæ leges tibi declarant hoc ſi diligenter inſpexeris. Item circa †prædicta dubitat̄ quando dictio ſi,facit cōditionē,an faciat cōditionem,expreſſam.Certe ſic,vt.d.l.ſi Titio.q̄ dī.leg.ce.Secūdò quæro de dictione cū,' an faciat cōditionē.Circa†quod ſciē dū eſt q hæc dictio cū,quandoq; eſt propoſito:& tūc habet vim copulæ,vt.l.illi cū illo.de vſufru.leg.&.ſ.de leg.j.l.Titiæ.ſ.nihil. & tunc conditionem nō facit,niſi ante appareat voluntas diſponentis.vt.l.ſi ita fuerit.ſ.fi.de ma.teſt.& ibi bonus tex.&.ſ.de lega.j.l.ſi ancillas.& iſti.de lex.ę.ſi quis ancillas.Q̄nq; dictio cum eſt coniunctio:q eſt ſemper,cū apponitur verbo præteriti tēporis vel præſentis:& tunc non facit cōditionē:qa cōditio non eſt de pręterito,ſed ponit̄ cauſatiuè cùm,pro quia: vl' diuerſatiuè ꝓ quanuis,vt dicemus.j.eodem.l.demonſtratio.ſ.j.Quandoq; dictio cū,reperitur aduerbium.ſcilicet cum,pro quando.quod eſt quando apponitur verbo futuri temporis: tunc lex videtur ponere regulam q inter ſi,& cum,non ſit differentia,' & vtrunque conditionem inducat,vt.l.qui ꝓmiſit.de condi.inde.&.j.de ver. obl.l.quocūq;.ſ.pe.& hoc not.in gl.tamen quia multæ leges videntur contradicere:ideo circa hoc poſuerunt diſtrinctiones.& no.Gul.in.d.l.qui promiſit.Petr.in.d.l.quodcūq;.Tu tamen †vt apertius intelligas,ſcias q propria & principalis differentia inter ſi,& cū,eſt:quia ſi denotat principaliter conditionē:ſecundariò tempus:quia nulla conditio eſt quę in ſe nō habeat tēpus futurū vt iam dixi.dictio cū,denotat principaliter tēpus: eſt ēm aduerbiū tēporis.ſecūdariò cōditionē.Probat̄.j.q̄ dī.le.ce.l.ſi Titio.et j.e.l.ſi quis legata.in princ.Ex hoc inſurgūt plures aliæ differentiæ.Prima eſt q̄ iſta ỹba apponūtur circa ſubſtātiā obligatiōis vel circa voluntatē quæ exprimit̄ per verbū futuri ſubiunctiui. Nā illa ſtipulatio ꝓmittis ſi voluero,nō valet.ſecus ſi cū voluero,vt.l.cēteſimis.ſ.fi.j.de ver.obl.Rō ſecundū Pet.quia in primo eſt cōditio expreſſa p ſi, in ſecundo eſt cōditio tacita per cū:& expreſſa nocent &c.vt.j.e.l.nunq;.licet gl.in.d.l.centeſimis.multum laboret. Secunda differentia eſt: quia ſi promittis mihi vel legas decem cū petiero:non facit conditionem.vt.l. ſi decem cū petiero.j.de verbo.obli.&.j.eod.l.Titia.ſecus ſi promittis vel legas decem ſi petiero,vt no.in.d.l.ſi decem cum petiero.Ratio ſimiliter eſt:quia per ſi,eſt conditio expreſſa per cū,tempus principaliter:& ideo cum talis'temporis expreſsio ſapiat exactionē, ſiue executionem de præſenti nullam ſuſpenſionem inducit,vt leg.liber homo,ſ.decem.de verb.obli.Tertia differentia eſt:' qa dictio ſi,ſiue apponitur 'circa diſpoſitionem,ſiue circa executionem, facit diſpoſitionem conditionalem, vt infra eodem lege. quibus diebus.ſ.quidam Titio.ſed dictio cum, facit diſpoſitionem conditionalem,ſi apponitur circa diſpoſitiōem.ſecus ſi circa executionem,vt ſupra de legatis.primo.l.ſi cui &.C. quando dī.le.

Universidad de Deusto

a dies legati cedit.l.ex his.* Ita dicunt docto.ſed certè quòd dicitur de dictione ſi, eſt verum in vltimis voluntatibus, vt dicto §.quidam Titio.& ibi nota. Secus in contractibus: quia tunc non facit diſpoſitionem conditionalem, ſed reſoluendam ſub conditione,vt.s.de in diem addic.l.ij.& ibi bona gloſſ. Item qd dicitur de dictione cū,eſt verum, ſi per cū adijciat circa executionē tempus certum,vt euentus certæ ætatis. ſi incertū,vt no.j. ad Treb.Seius Saturninus.dixi in.d.l.ſi cui. Remanet ergo differentia inter ſi,& cum:tunc cū in vltimis voluntatibus circa executionē adijcit quidam futurus euētus eſt collatus in tēpus certum:puta certæ ætatis vel ſimile.Ratio tunc eſt:q ex eo q diſpoſitio præceſsit puta:& poſtea adiecit per dictionē cū, æque principaliter ſignificat tēpus:præſumitur teſtatorē voluiſſe adijcere conditionem.Ex prædictis colligit q per dictionē cū,inducitur conditio tacita,non expreſſa.Hoc tangitur.j.eo.l.conditiones extrinſecus.Tertiò quæro b de hac dictione niſi. c an faciat conditionem.Dic † q quādoq; dictio niſi,apponit verbo pręteriti,vel præſentis tēporis:& tunc eſt dictio merè exceptiua:de cuius natura ſolet dici in.l.actione.C.de tranſac.pleniſsimè in.l.ſi eum.§. qui iniuriarum.s.ſi quis cau. Aliqñ adijcitur verbo futuri tpis: & tunc eſt quędam gl.quæ videt dicere,aut dictio niſi,pręcedit diſpoſitionē,aut ſequit,vt no.de act.& ob.l. obligationū ferè .§. cōditio.ſed illud eſt falſum.quia quicquid præcedit in ordine locutionis:tamen in ordine intellectus ſemper præcedit diſpoſitio & ſeqt illa exceptio per niſi.Dic ergo : aut loquimur in vltimis voluntatibus:& totam diſpoſitionem facit cōditionalē:vt.j.eo.l. quibus diebus.§.quidam Titio.&.l.fideicommiſſa.§.quāq;.s.de le.iij.Aut loquimur in contractibus:& tūc aut diſpoſitio fuit cōtracta per verba futuri tēporis:& tunc idem.Aut per verba præſentis vel præteriti tēporis:& tunc dictio niſi,facit reſolutionem conditionalē,licet diſpoſitio ſit pura,vt no.de in diem addic.l.ij. 11 licet gl.de contrahen.emp.l.iij.aliter ſonet:& non bene.† Quaro d tòquæro de dictione alioquin[d] Iſta dictio mirabilis eſt: & non ſolū facit orationē conditionalem.ſed in ſeipſa orationē continet, inducit conditionē contrariā præcedenti diſpoſitioni. Exponit enim alioquin.i.ſi nō fuerint prædicta,vt.l.ſi finita.§. ex hoc edicto.j.de dam.infect. & ibi not.&.s.de dolo.l. & eleganter.§. pe. &.j.de fideicō.li.l.ſi cui legata.&.s.de leg.ij.l.Lucius.§.Lucius. &.s.de leg.j.l.ſi ſeruus legatus.§.ſi ſeruus.&.s. de impen. in reb. do.fac.l.oīno.Hoc idem pronunciauit papa,vt refert Spe.de citatio.§.j.ver.ſed pone papa.Vnde iuriconſultus qui laborauit in cōceptione pœnalis ſtipulationis.de ver.obli.l.cū qd.&.l. continuus.§.pe.vno ẏbo potuiſſet expedire.ſiue præcedat diſpoſitio affirmatiua,ſiue negatiua p̄t ſubijcere ſtipulationē pœnalē hoc mō:alioqn tantū dabis. Et hoc verū ꝓpriè ſumēdo:licet qñq; in alia ſignificatione reperiat.vt.l.damni.§.de.de dā.infec.&.l. fluminū.§.idē Seruius.e.ti Sed in prima iſta cōiūctio cū alia cōiunctione adiungit:& ſic ſuam naturā imitat,in ſecūda in vna & ea dē ratione ponit:& ſic nō poteſt inducere cōditionē:cū tūc ſem- 12 per requntur duæ orationes,diſpoſitio & conditio. † Quintò q̄ro de dictione aliâs:quæ quandoq; facit conditionē,ſicut dictio alioquin,vt.l.diuortio.circa prin.de neg.geſt. & tunc ſoluit in ſi non,vt no.in.d.l.diuortio.de iureiur.l.aliâs. Quandoq; al's ſignificatiōes habet.Nam qñq; eſt aduerbium loci,et ponit aliâs pro loco alio,vt.l.adeo.§.quod ſi toto.j.de acquiren.re.do.Quādoq; eſt aduerbiū tpis; & ponit aliâs.i.aliquando.vel alio tpe, vt.d.l. diem proferre.de arb.& de condi.ſine cau.l.iij.Quandoq; eſt aduerbiū qualitatis:& ponit aliâs.i.aliter vel alio modo,vt.s.de pecu.leg.j.§.l.leg.l.deniq;.§.vtrum.& de aqua quoti.& eſti.l.j.§.illud.Quandoq; ponitur aliâs.i.alio caſu.vt.l. qui teſtamento .§. mulier.de teſt.Et hoc ex natura orationis in qua hęc dictio poni 13 tur,poſſet quis faciliter comprehēdere.† Sextò quæro de dictio- e ne ſiue,[e] & dico quòd propria natura huius dictiōis eſt, vt ſit diſiunctiua,quæ verba diſiungit,ſenſum tamen coniungit,vt Alexander ſiue Paris,vt.C.de in litem[f]dā.tut.l.ad protegendam. & ibi nota.tamen quando hæc dictio cadit inter duas orationes futuri temporis, reſpectu vnius diſpoſitionis: tunc conditionē ſeu conditiones inducit diſiunctiuè , vt.j.quando di.leg. ce.l.huius. 14 & de verbo.oblig.l.ſi ita quis ſtipuletur. † Quæro quid de con- f iunctione copulatiua.[f] Reſpondeo, quandoq; condittonem inducit,ſi denotat ordinationē, vt vnum de neceſsitate præcedat, aliud ſequatur,vt l.mulier.§.penul.de condi.inſti.j.de ſtatulib.l. ſi peculium.in prin.§. is cui. Idem puto de a coniunctione alternatiua,quando eſt ſignificatiua ordinis,vt l. cùm pater.§.pen.s. de leg.ij.Ex quibus concludo q omnis coniūctio quæ diſpoſitionem ſuſpendit in aliquē b futurum euentum inducit conditionē, vt ex prædictis patet.Hoc dico:quia iſtæ coniunctiones ſępe ponunt impropriè,& vna pro alia,vt j.eo.l.eas cauſas.& ibi no.Secūcūdò principaliter quæro de natura aduer c biorū.& primò de aduerbijs tēporis, de illis aduerbijs loquor quæ futurū tēpus reſpiciunt.aliàs nō eſſet cōditio,vt pluries di 15 xi. † Et quæro de dictione quo ad, donec, g q̄diu,quid ſignificāt.[g] vt ecce,lego vel promitto tibi centum quo ad fueris in ſtudio, vel donec fueris in ſtudio . quod idem eſt. ideo iura promiſcuè allegabo. Et videt q iſta verba faciant cōditionem,vt j.eo.l. pater.§.fi.& s.de annu.lega.l.legatū. & de ali. leg.l.Caio.§.Imperator.s.de ſeruitu.l.iij.in d prin.Ecōtra q non faciant conditionē,ſed modum,no.C.de leg.l.j.& in d.l.iiij. de ſer. per glo.Alibi videtur q iſta aduerbia ſolū tēpus ſeu dilationē quādā inducāt,vt s. de exc.tu.l.pe.in prin.& multa alia iura diuerſimodè loquunt in hac materia.Ideo ad omniū declarationē dic . Qñq; iſtæ dictiōes apponunt ad inchoationē alicuius beneficij:& tūc faciunt cōditionē vt j.eo.l. pater. e §.fi.de annu.leg.l.legatū.de ali.leg.l. Caio. §.Imperator.& C.de leg.l.j. in omnibus illis legibus inducitur legatum annuū, menſtruum,vel diurnū,vt in alimentis:& ideo f ad inchoationem cuiuslibet legati apponitur.Hoc ſentit Cy. C. de indi. vidui.l.fina. Aliquando iſtæ dictiones apponuntur ad g ſuſpenſionem alicuius beneficij ſeu diſpoſitionis præambulæ, vt illa talis diſpoſitio differatur in euentum alicuius caſus:& tūc aut ſuſpenditur in euentum certo tempore limitatum:& facit idem,vt l.ſcimus. §. donec.C.de iu.delibe . Aut ſuſpēdit in aliquē euentum incertum,& facit conditionem,vt ſupra, de condi.indebi.l.ſufficit.quæ lex eſt ſatis nota.ad hoc. Quandoque iſtæ dictiones apponuntur ad limitationem beneficij iam conceſsi,ſeu diſpoſitionis præambulæ,ſcilicet,vt id duret in euentum,ſeu in effectum alicuius caſus:& dico quòd inducitur conditio quædam extinctiua diſpoſitionis præcedentis: niſi in caſu qui infra dicetur[3], vt l.iiij. in principio. ſupra, de ſeruitu. vbi eſt expreſsè 16 tex.† Aduertendum eſt tamen quòd iſtæ conditiones extinctiuæ quæ per has dictiones ſignificantur: quandoq; extinguntur ipſo iure:quandoq; ope exceptionis.Nam aut apponitur à lege: & tunc eius euentus extinguit ipſo iure, vt ſupra, de condictio. furti.l.ſiue.§.tandiu.& de noxa.l.in delictis.§.ſi detracta. Ratio: quia lex habet hoc facere.Aut apponitur ab homine: & tūc aut circa obligationes merè perſonales,aut circa realia iura. Primo caſu non extinguit ipſo iure,ſiue in contractibus,ſiue in vltimis voluntatibus,vt infra,de verborum obligatio. l. eum qui. §. qui ita.& ibi expreſsè de euictione donec,& ſupra , de leg.j.l. nemo poteſt.& ibi ratio patet.Aut circa iura realia:& tūc aut circa ius dominij aut circa alias ſeruitutes.Primo caſu puto eſſe differentiā:aut loqmur in vltimis volūtatibus:et extinguit ipo iure,vt C. de le.l.fi.fm j.ſolu.ibi poſitā quæ eſt vera.Ratio: qa teſtator põt ei transferre dominiū ipſo iure. Aut loquimur in cōtractibus: & tunc non extinguit ipſo iure.Ratio:qa per cōtractū nō põt hoc regulariter fieri,vt no.de condi.ob cau.l.ea lege.& l.ſi.C. de. realie.nō alie.cū ſimi.Secundo caſu qñ circa alias ſeruitutes: tunc aut circa ſeruitutes perſonales,vt vſusfructus: & extinguit ipſo iure,vt C.de vſufr.l.ambiguitatē.et ibi exp̄ſsè de dictiōe donec. Ratio:quia vſusfructus poteſt finiri tempore,vt l.iiij.C.de vſuf. aut circa alias ſeruitutes reales: & non extinguit ipſo iure, vt

a ¶ Ex his. Et ad limitationem huius vide tex.in l.ſi ita ſcriptū. in fi.j.de manumiſ.teſta.quod no.

¶ Tertiò quęro. Et de hac dictiōe niſi,vide Bar.et Bal.in l.actione.C.de trāſa. Ange. in l.lucius. ff. de mateſt.Bal.in ti. de ſpō. in ad. Spe.And.Bar.

c ¶ Dictione niſi. No. de hac dictiōe niſi,et qd i ſentētijs eſt tex. gl.& Inn.in c. reqſiſti.de ap.& Bal.in l. qbus.§.quidā Titio. j. eo. & vide aliqd p Imol.in l. quodcūqꝫ. §. nō ſolū. de verbo. obli. & quod ibiſcripſi poſt eū per Sal.in l.actiōe.C.de tranſa. & Dy.in regula peccatū.de reg.iur.in vj.

d ¶ Dictiōe alioquin. Iſta dictio alioquin, eſt ſeparatiua,vt l.ij. & ibi Ric. & Bar.& Sal.s.ſi cer.pe.Aliqñ p aliter pobit,vt no. in l.alioquin.de contrahē.emp.& inſt.de iuſti.& iu.§.ij. de dictione alioquin.vide text. in l. ex diuerſo. in prin.ſo. ma.

e ¶ Dictione ſiue. De cōiunctiōe ſiue,dixi in d.l.ſi ita qs,& vide bar.in l.demōſtratio falſa.§. quod aſſt. in fi.in ij.col.j.eod.

f ¶ Coniunctione copulatiua. Vide Imo. j. eo.l. qui duobus.

g ¶ Quid ſignificāt. Vt de Bart. in l. q ita.de ver. obli.& in d.l.legatū . Et de dictione donec, vide Bar.in l. ambiguitatem.C.de vſufru. vbi etiam de dictione quouſq;.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Dictiõe dũ. Et vid n or. per gl. Bartol. & puto in l.j. C. de le.

b ¶Dictione quouisq; vide gl. & do. l.j. C. de le. & Bart. in l. fi. j. ad Tertul.

c ¶Vt de dictionibus. Ponit Io. an. in regula null⁹ ex conſilio. in mercurialibus.

d ¶Vtrique caſui. Per Bar. l.l. ex arrali. C. de ac. empt. & quod faciat cõdõnẽ ex tex. l. poſt dotẽ. l. ỹ. lec. ſo. mar. & de dictione i, adde tex. et q; ibi no. voluit Imo. l.l. publi⁹ ī prin. j. e. & Bar. l.l. q bus. §. fi. j. e. vide not. l.l. Gall⁹. §. ille caſus. de libe. & poſthu.

e ¶Quartò principaliter q̃ro. Et de plurib⁹ aliis dictiõib⁹, vide q; ſcriptũ eſt l.l. ſi q; ita de au. & arg. le. & de iſtis hic et de q busdã aliis, & vide et p bar. j. e. l. demõſt. p totã l.

f ¶Cõditionẽ. Quid ſi teſtõr dicat relinquo tibi ſub tali pacto. die q; itelligit relictũ ſub cõdõne vel mõ. l. filius mẽm, & ibi Bal. C. de ioff. teſ. Quid ſi dixit, ſaluo & reſeruato. vide Bal. l.l. iij. ī. j. co. C. de fru. & li. expẽ. & ibi dixi de dictiõe ſcd̃m. Quid de iſtis ỹbis, do tibi ſub hac cõdõne vt facias dic q; ſignificãt modũ. l. cũ res. et ibi bal. C. de dona. Quid de his ỹbis q; poſsis petere ex volũtate mea dicit Bart. l effectu q; ĩducũt cõditionẽ. Ita dicit l.l. poſt mortẽ. ī v. lectur. ſolu. matri.

g ¶Ad hoc rñdeo. Et vide Bal. l.l. ſi qs. C. de inſti. & ſubſt. doc in. l. ij. ff. de hẽre. inſtit. l. iiij. §. de ſeru. vbi expreſsè ponit de dictione quãdiu. Ratio: quia ſeruitutes reales nõ poſſunt conſtitui ad tempus, vt ibi. Hæc licet ſint de materia. d. l. iiij. & l. nemo poteſt §. de leg. j. tamen hic voluit dicere quantũ pertinet ad intellectum harũ dictionũ. Sed contra prædicta inſtat de. l. pe. de excu. tut. de ſuſpe. tuto. l. iij. §. q; ſi quis. vbi iſtę dictiones non inducunt cõditionẽ extinctiuam, nec extingũt ipſo iure, licet hoc poſsit fieri: quia tutor poteſt dari ad tp̃s. vt. d. l. pen. ſed magis inducunt diẽ. Sol. domini iſtæ leges in hac materia turbauerunt animũ meum. finaliter dico quòd quando per has dictiones temporales diſpoſitio confertur in aliquem euentum limitatũ certo tempore: tũc faciunt diem, ſed q̃n tempore incerto: tunc faciunt cõditionem, vt. §. proxi. dixi etiã. §. cum tractaui de dictione cũ. Modò ad propoſitum in illis legis diſpoſitio eſt circa tutelam, quę eſt limitata certo tẽpore, quoniã finitur pubertate. Illud ergo qd̃ adiicitur p dictionem quoad, eſt limitatũ certo tempore. ſ. quoad reipublicæ cauſa non aberit: Illud tẽpus quo non aberit Reipubli. cauſa, adiicitur circa tutelam quæ finitur per tp̃s certum. ſ. pubertatis: meritò facit diem, ſeu dilationem, non conditionem extinctiuã. Et ſic apparet q; gl. quæ dicunt q; dicta ad uerbia faciunt modum, non bene dicunt. Vnum etiã eſt no. de natura iſtarum dictionum; ga licet q̃nq; extinguãt ipo iure, q̃nq; ope exceptionis, q̃nq; differant, vt. §. dictũ eſt: tamen illæ dictiones habent quãdã virtutem repetitiuam, vt diſpoſitio ſuum reaſſumat effectum impedimento ceſſante, vt d. l. pe. & d. l. iiij. §. quod ſi quis. probat apertius in. l. ſicut in annos. ī prin. qui. mo. vſufru. amit. quod eſt notandum. † Quid de dictione dum. Reſpõdeo, idem quod in prædictis, vt. l. qui concubinam. §. vxori. §. de lega. iij. Facit quod not. in. d. l. iiij. de ſerui. & j. e. l. ſi quis ita legauerit. Quid de dictione quouſq;? Credo idẽ quod in dictis dictionibus; quia eadem ratio quando idem ſignificãt. vt de manu. teſt. l. Imperatores. & d. l. ſicut in annos. in prī. idẽ etiam de dictione vſq;. Quæro de dictione quãdoq;. Rñdeo idẽ, vt. j. e. l. cũ vir. Quæro de dictione q̃n. Reſpondeo, vt. j. q̃n di. le. ce. q; pupillæ. & aduerte: ga oĩa prædicta aduerbia tpis de quibus §. dixi, requirũt duo verba. ſ. verbũ diſpoſitionis, & verbum cõditionis. Idẽ ergo eſt dicẽdũ in ſimilibus aduerbijs tpis. idem credo, † q; vbicũq; dixi dicta aduerbia facere cõditionẽ quia intelligo ſecũdario: principaliter tempus, vt dixi. §. de dictione cũ, & vide q; de aduerbio poſtq̃. dicã. j. e. l. quibus diebus. §. fi. Vlterius quæro † de aduerbio loci, vt de dictione vbi. Dico q; q̃nque impropriè ponitur, & facit conditionem, vt. l. ſi ita ſcriptum. §. fi. §. de le. ij. Quæro de aduerbijs † quantitatis, vt de dictione quatenus. Dico q; faciũt aliquando cõditionẽ, vt. l. ſtichum qui meus erit, §. de leg. j. licet q̃nq; aliter ponantur, vt. l. j. j. de no. ope. nũci. Vlterius q̃ro † qd de aduerbijs negãdi: vt de dictiõe ne. Rñdeo, de hac eſt dubiũ an faciat cõditionẽ, vel modũ, & ideo de ea dicemus. j. e. in. l. q bus diebus. §. fi. vbi dicemus de modo: & ibi dicemus de quibuſdã aliis dictionibus: vt de dictiõibus vt dũmodo, & ſimilibus. Subijcio † tñ hic regulã q; omne aduerbiũ, quod diſpoſitionẽ ſuſpẽdit in aliquem futurũ euentum facit cõditionẽ. † Tertio principaliter quæro de prepoſitionibus, an p eas inducat cõditio. Et dico q; cõditio inducit q̃nq; per præpoſitiones deſeruiẽtes accuſatiuo caſui, vt per ad. j. eo. l. ſi vir. licet q̃nq; iſta eadem prepoſito reperiatur inducere modũ, vt. j. eo. l. quibus diebus. §. fi. & ibi de hoc dicam. Item per præpoſitionẽ deſeruiẽtem ablatiuo caſui, vt in p̃poſitione cũ: ſi voluntas defuncti appareat, vt. l. ſi ita fuerit. §. fi. §. de ma. teſt. Item per p̃poſitionẽ deſeruiẽtẽ vtricq; caſui, vt per prepoſitionẽ in, vt. j. e. l. ſolemus. & l. nec ſemel. §. ſi in habitatione. j. q̃n di. leg. ce. Et breuiter † hæc eſt regula q̃n per præpoſitionẽ diſpoſitio ſuſpendit in aliquẽ incertum futurũ euentũ: tunc inducitur conditio. iſta intelligũtur melius cum tractabitur de materia modi. §. eo. l. quibus diebus. §. fi.

Quarto † principaliter q̃ro de nomine: vtrũ ex vi noĩs inducat cõditio. Reſpondeo inter diſpoſitionẽ & cõditionem de neceſsitate debet eſſe diuerſitas, vt. l. ſi ita ſtipulatus. de verb. obl. & per oẽs. ll. huius tit. modo noĩa quæ ſunt de ſubſtantia diſpoſitionis, vt nomẽ perſonæ diſponẽtis, & perſonæ in quã cõfert diſpoſitio & rei de qua fit diſpoſitio, iſta nomina prout ſunt ſignificatiua alicuius ſubſtãtiæ exiſtẽtis non inducunt cõditionẽ. aliãs ſequeret q; idẽ eſſet cõditio, & diſpoſitio q̃ ſunt repugnãtia: ſed ſi ſunt ſignificatiua alicuius qualitatis ſubſtantiæ non exiſtentis, ſed q̃ dependẽt ex futuro euentu inducũt conditionẽ, vt lego partum Arethuſæ, fructus fundi: & ſimilia. hoc eñ nomẽ partus non ſignificat ſubſtãtiam, ſed quãdã qualitatẽ q̃ eſſe ſperat rei future quaſi dicã, lego illũ hominẽ q; erit partus Arethuſæ; vel quem Arethuſa pareret: & ſic de ſimilibus. vt hac. l. in fi. & l. ĩterdũ. de ver. obliga. vel ſi diceres q; illa noĩa eſſent ſignificatiua ſubſtantiæ futuræ idẽ eſt: quia tacitã cõditionẽ continẽt ſi naſceẽ, ſi ineſſe produceretur. Itẽ quando in diſpõne apponunt quædam quę non ſunt de ſubſtãtia diſpoſitionis: ſed apponunt tanq̃ cauſa de futuro: vt p̃mitto centum nomine dotis. iſtud nomẽ dotis eſt cã pendens de futuro, & facit conditionem tacitam. ſi matrimoniũ ſequatur. vt. §. de iure do. l. ſtipulationem. cũ ſi. Idem eſt dicendũ in legato dotis noĩe: vt dicam. j. eo. l. titio centũ. §. titio. licet gl. hic dicat contrarium. idẽ in donatione cã mor. nã hoc dictũ cã mor. facit conditionẽ, vt. §. ſi cer. peta. l. non oĩs. & de do. cau. mor. l. ſi mortis. q̃nq; tñ cũ iſta appoſita ſunt per modicum cauſæ futuræ faciunt modum. de quo dabimus doctrinam in. l. quibus diebus in fi. j. eo. quia ergo † quandoq; noĩa ſuſpẽdũt diſpoſitionem, in aliquem futurum euentum: ideo dicuntur facere conditionem.

Quinto † principaliter q̃ro de pronomine. an cõditionẽ inducat. Circa q; ſciẽdũ eſt q; quędã ſunt pronomina q̃ requirũt vnũ ỹbũ tm̃: quędã ſunt q̃ de ſui natura requirũt duo. de primis dico, q; quædam ſunt ſignificatiua ſubſtantiæ: vt ego, tu & ille, q̃libet vterq;. & ſimilia: & iſta cõditionẽ nõ faciũt p ſe de ſui natura cõiunctiõis, vel aduerbij vel alterius partis oratiõis. vt. §. dixi de nomine: ga eadẽ eſt ratio. q̃dã ſignificant qualitatẽ: vt meũ, tuũ, & ſuũ. & iſta ſi quidẽ adiiciant verbo futuri tẽporis faciũt cõditionẽ vel demonſtrationẽ, vt. l. nup. §. de leg. iij. de aliis verò pronominibus q̃ requirũt duo verba, dico q; q̃dam ſunt diſtributiua q̃dam relatiua. diſtributiua ſi adiiciant verbo futuri tp̃is ſemper faciunt cõditionẽ. hoc p̃batur primò in diſtributiuo ſi quis. §. de leg. j. l. qui filiabus. §. j. & §. de pi. ac. l. ſi neceſſarias. §. ſi annua. ī fi. §. cũ ſi. Itẽ in diſtributiuo quiſquis, cũ ſuis obliquis. vt. §. de vulg. & pup. & l. qui liberis. §. hæc verba. & §. de leg. j. l. iiij. §. fi. & C. de impu. & aliis ſubſti. l. fi. cũ ſi. licet ſit argu. contra. j. eo. l. in conditionibus. §. j. dic vt ibi. Itẽ in diſtributiuo quicũq;, vt. j. de iur. fiſc. l. edicto. circa prin. Item de diſtributiuo vter. vt. §. de condi. inſt. l. vter. & idem in omnibus ſimilibus quæ duo verba requirunt de ſui natura. ſed ſi adiicerent verba præteriti temporis, vel prę ſentis, eſſet demonſtratio. vt. j. eo. l. demonſtratio. & ibi dicit. De relatiuis † videamus: & primò de relatiuo ſubſtãtiæ, & de relatiuo quis vel qui. q; eſt relatiuũ ſubſtantiæ, vt no. C. de ſenten. quę pro eo q; intereſt profe. l. j. in añpe. gl. & inſti. de inuti. ſtipu. §. alteri. de hoc dico q; q̃nq; ponit diſtributiuè non relatiuè. q; eſt q̃n referẽ ad aliquã generalitatẽ, vel ad terminum cõmunem: & tũc facit cõditionẽ, ſicut alia diſtributiua, vt p̃bat de re. dub. ſi fuerit q̃nq; ponit relatiuè quod eſt quãdo refertur ad rem certam, vel limitatam, & tunc ſi quidem iungitur verbo præſentis, vel pręteriti temporis, nunc̃ facit conditionem ſed demonſtrationem. licet quædam iura videant contrarium dicere. quod examinabimus. j. eo. leg. demonſtratio. in principio. quandoq; iungit verbo futuri tẽporis: & tunc facit conditionẽ, vt. l. ſtichũ qui meus erit. §. de leg. j. & §. de leg. iij. l. nuper. in fi. Sed contra hoc videtur fortiter obſtare. §. de hæred. inſtitu. lege. ij. vbi dicit teſtator ex partibus quas aſcripſero: & tamen partibus non ſcriptis eſt hęres. Ad hoc reſpondeo, & bene notãdũ eſt q; iſtud relatiuũ iunctũ verbo futuri tẽporis inducit cõditionẽ ad ſuũ antecedens, vt dicitis legibus patet. Hoc p̃miſſo q̃nq; iſtud relatiuũ referẽ ad aliquod

ſubſtantiale

ſubſtãtiale ipſius diſpoſitionis, vt puta ad rem legatam: & tunc totã diſpoſitionẽ facit conditionalẽ, vt l. ſtichum. & l. nuper. præ alleg. Quandoq; refert ad aliquod accidẽtale ipſius cõditionis: tunc ipſum accidens facit cõditionale: & ſic deficiẽte cõditione remanebit diſpoſitio iuris ſine illo accidẽti, vt hic, & in d. l. ij. Nã ibi dicit inſtituo te ex partibus quas adſcripſero. antecedẽs illius relatiui quas, eſt illa dictio partibus: pars autẽ inſtitutionis non eſt de ſubſtantia, ſed eſt quodã accidens: & ideo cõditione deficiente deficit illud accidens: & remanet ſine partibus inſtitutis. Et hoc vult ſentire gl. ſ. de leg. j. l. ſtichum qui meus erit. Ex hoc
29 †concludo aliud de quo poſſes quærere, vtrum relatiua accidentis, vt qualitatis, quãtitatis, vel quotitatis, vel numeri, vt qualis quantus, quotus: et quodcũq; faciãt conditionẽ, ſi iũgant verbo futuri temporis. Et dico q; faciant cõditionalem illam qualitatẽ: non totalem diſpoſitionem: argu. d. l. ij. & videt eſſe caſus de hæ
a redi. inſti. l. clemens. §. fi. [a] ſecundum vnum intellectum gloſ. Sed
b quæro [b] iuxta prædicta, †an iſta conditio quæ inducitur per iſta
30 relatiua, dicatur conditio tacita vel expreſſa. Et gl. quæ eſt in. d. l. ſtichum. dicit q; eſt conditio tacita. Idem ſentit hic in fi. text. & glo. ſi bene inſpiciatur. Contra hoc videtur tex. quia ſiue cõditio apponatur per ſi, ſiue per relatiuũ iunctum verbo futuri temporis nihil intereſt, vt. d. l. ij. de hære. inſti. & ſ. de lega. iij. l. nuper. in fi. & ibi tex. videtur. Quid dicendũ? Dico q; eſt conditio tacita per tex. & gl. huius legis, in fi. Ratio huius eſt: quia natura condi tionis vult vt ipſam diſpoſitionem reſpiciat. & ipſam ſuſpendat, vt. j. eo. l. legata. & l. cũ ad præſens. cum. l. ſeq. ſ. ſi cer. pe. l. cedere diem. de verb. ſignifi. ſed iſtud non refert ſe ad diſpoſitionem, vl' actum verbi diſponentis principaliter, ſed ſolũ refert ſe ad ſuum antecedens. alias accidens ſecundariò per illud antecedens: vel accidens ſic qualificatum porrigitur ad actum verbi diſponẽtis & ideo dicit fieri conditio tacita: quia hoc contingit ex natura rei in diſpoſitione appoſitæ ſic qualificatæ per relatiuum. ſicut dicitur tacita, quando legantur fructus fundi, vel partus ancillę & ideo dicitur tacita: quia ſecundariò hoc facit: ſicut dicimus de dictione cũ, & aliis aduerbijs temporis, vt ſupra dixi. Et hoc eſt multum vtile propter illas differẽtias quas ſupra poſui inter ſi, & cũ. Non obſtant iura iſta: via verum eſt q; nil intereſt: non tñ per omnia nil vt in multis ſimilibus habemus, vt in. l. ſacrilegij.
31 §. ſi quis. j. ad. l. iul. pecu. Ex his ergo †concludo q; conditio dicit
c tacita quatuor modis. * Primò cùm nil exprimitur, nec id quod ſuſpenditur, nec cuẽtus in quem ſuſpenditur, vt in illis conditio nibus quæ tacitè ſubintelliguntur à lege vt. ſ. de lega. j. l. iij. vel q̃ ex vi nominis inſunt, vt. ſ. dixi. Secundò quando actus ſuſpendens exprimitur, ſed non exprimitur euentus in quem ſuſpendi tur, vt in conditione quæ inducitur per dictionẽ aliãs, & alioqn vt. ſ. dixi. Nam conditio eſt quæ ſuſpẽdit, & illa exprimit: & ipſa continet in ſe tacitè euentum in quem ſuſpenderetur. Tertiò, qñ vtrũq; exprimitur, ſed principaliter denotat tempus, ſecũdariò conditionẽ. Quartò ſimiliter quãdo vtrunq; exprimitur, ſed nõ porrigit principaliter ad actum verbi, vt in conditione quæ in-
32 ducitur per quis vel qui. vt. ſ. dixi. ¶ Ex his habes quòd conditio quæ inducitur per cõiunctiones eſt conditio expreſſa: quia actũ verbi reſpicit. Item quę inducitur per aduerbia, niſi ſit aduerbiũ temporis: quia etiam aduerbium temporis reſpicit actum verbi & ipſum ſuſpẽdit. Idem dico de ea quę inducitur per prępoſitio nes: quia etiam prępoſitio circa actum verbi diſponit, & eum ſuſ pendit in aliquem euentum. Idem dico de his conditionibus q̃ inducuntur per nomina diſtributiua: quia ſemper diſtribuunt circa actum verbi, & ipſum ſuſpendunt. Et hoc eſt verum cum actus aſs euentus in quem ſuſpendatur, exprimitur. Et de effe-
ctu iſtarũ conditionum quę tacitè intelliguntur, dicemus. j. eo. l.
33 conditiones quæ extrinſecus. Sexto principaliter †quæro de verbo, an cõſtitutiones inducat. Breuiter dico quod non. Nam aut dicis quod verbum inducat conditionem reſpectu ſuiipſius: & hoc eſt impoſsibile: quia diſpoſitio & cõditio eſſet idem. Aut reſpectu alterius verbi poſiti in alia diſpoſitione: & videtur etiam impoſsibile. Nam vnum verbum non coniungitur verbo alteri nec diſponit in illo, niſi mediãte aliqua coniunctione, aduerbio vel aliq̃ alio diſtributiuo, vel relatiue, quod haberet hoc iducere & ſic non induceretur ex natura ſui, ſed ex natura alterius, vt dictum eſt. aliãs faceremus malam grammaticam, contra. l. Plautus. de aur. & arg. l. Prędicta fallunt in verbo infinitiui modi, q
poteſt cõiungi alteriverbo ſine cõiunctio- a
ne: & tunc ſicut nomẽ poſſet inducere con ditionẽ, vt verbi gratia, promitto te dotare
34 ar. l. ſtipulationẽ. de iu. do. †Septimò princi paliter videndũ eſt de participio, an induc b
at cõditionẽ. Circa qd' eſt ſciendũ q; qñq; participia ponunt abſolutè: & tũc eſt mira bile: quia licet fuerit præteriti tẽporis: tñ in ducit cõditionẽ. Ratio: qa futurũ tẽpus ſignificat cũ quadã præteritiõe, vt dicamus in futuro ſubiunctiui. Hoc probat ¶ eo. l. à teſtatore. & j. ti. j. l. acceptis. ſ. de euict. l. qui libertatis. §. ſeruus. de vſur. l. euic. de ſtatu- c
libe. l. ſticho. in prin. & §. j. & iſtam cõditio nem reputo expreſſam: qa actus verbi diſponẽtis per has conditiones directò ſuſpẽ- d
ditur, & euentus in quẽ ſuſpendit exprimi
35 tur. Quandoq; participia †nõ ponunt abſo lutè, ſed reguntur ſicut alij caſus: & tũc par ticipia præſentis, vel pręteriti tẽporis nõ fa ciunt cõditionẽ: qa nõ ſunt de futuro. Cir- e
ca participia verò futuri tẽporis poſſunt du bitari, an faciant cõditionẽ, vt in hoc exem
d plo, lego tibi ſtichũ futurũ meũ cũ moriar. Et vĩ q; nõ facit cõdõnẽ, vt l. ſi qs vina. in prin. ſ. de peri. & cõmo. rei vẽ. Cõtrariũ cre f
do q; faciant cõdõnẽ tacitã, ſicut cũ dico ſti chũ q; meus erit cũ moriar, vt d. l. ſtichũ qui meus erit. Nã eſt eadẽ ratio: qa talia partici pia magis adijciũt quãdã qualitatẽ futurã rei legatæ q̃ actui verbi, vt ſ. dixi. Non ob. l. ſi qs vina. quia illud participiũ deguſtan da, fuit adiectũ executioni, nõ diſpoſitioi. Item habuit limitationem certi tẽporis: me g
ritò nõ facit diſpoſitionẽ cõditionalẽ. Fa cit l. ex his. C. qñ dí. le. ce. dixi ſ. circa dictio nem cũ, facit qd dixi ſ. circa aduerbiũ tpis.
36 †Octauò quęro principaliter de gerũdijs*.
e Reſpõ. de hoc dixi ſ. de acq. hære. l. ſi tu ex parte. Scias tñ q; ſecũdũ grãmaticos gerun dium nõ differt ab infinitiuo, niſi qa habet caſum: & ideo dic. Aut gerundiũ ponit in cõſtructiõe mediãte aliqua præpoſitione: & tũc dic vt ſ. dixi in vj. q. prin. Qñq; ſine præpoſitiõe: tũc dic vt ſ. dixi in vj. q. de ver bo infinitiuo qd noſ aliter ponitur. Declara ui latius in d. l. ſi tu ex parte. ideo nõ curaui perfectã dare doctri nam, ſed ſi vtrũq; repetitur ex iam dictis põt ſumi quid iuris ſit.
f Nonò quero [f] de ſupino. †Circa quod ſciendũ eſt vt dixi de gerũ
37 dio. Nã ſupinũ non differt ab infinitiuo, niſi qa habet caſum. Ideo aduertẽdũ eſt: qa ſupinũ nõ habet niſi duos caſus. ſ. ablatiuũ & acculatiuũ. Rõ eſt: qa natura ſupini eſt deſignare ſeu reſpicere ſolũ terminũ alicuius actus: & terminus eſt duplex. ſ. terminus à quo: et per hoc habemus ablatiuum, vt ſ. de mino. l. iij. §. minorẽ. vbi hoc ſupinũ natu, intelligitur à momento natiuitatis. Vel eſt terminus ad quem: & per hoc habemus accuſatiuum, vt l. ſi qñ. §. fi. vt leg. no. ca. Sed iſtud quod habet ſe p̃ modum termini, nõ ſuſpendit diſpoſitionem, ſed magis terminat: ideo puto q; per ſupinum non inducatur cõditio, niſi ratione alterius verbi cui adiungitur. & hæc dicta ſufficiant.

1 *§ Conditio caſualis poteſt impleri viuo teſtatore, & etiã poteſtatiua, ſi fuerit facilis.*
2 *Conditio poteſtatiua facilis debet impleri ſcienter & non facto, & poſt adtam hæreditatem ſi reſpicat perſonam hæredis.*
3 *Probatur quòd quis fecerit aliquid animo implendi conditionem probando q. ſciuerit conditionem inſertam.*
4 *Conditio caſualis in contractibus ſufficit q. ſit impleta ante contractum.*
Poteſtatiua facilis poſt contractum impletur etiam à ſciente: ſed quo ad obligationem acquirendam non ſufficit aliquid factum eſſe facto, & ad pœnã euitandam ſic.
5 *Statutum q. ſi quis ſoluerit decem eximatur de bãno, nõ ſufficit ſoluiſſe ante ſtatutum.*

LEX II.

g **Conditionũ.** §Cõditiões †caſuales poſſunt viuo te
1 ſtatore ĩpleri. ſecus ſi fuerit prãtiuę et tacites: qa tũc debent impleri poſt mortẽ, & ſciẽter nõ facto. h. d.

a ¶ L. clemẽs. §. fi. Adde bonum tex. & ibi Bar. & doc. in l. ſi Titius mihi. §. cùm ita. de lega. ij.

b ¶ Sed quæro. Conditio quę inducit p relatiuum an ſit tacita. Adde bonũ text. in l. ſi qs ita promiſerit. in prin. & ibi Bar. & doc. de ver. obli. adde tñ q; impedit trãſmiſſionẽ ſecũdm Bar. in l. cõditiones extrinſecus j. eodem.

c ¶ Quatuor modis. Quot modis condõ dicat tacita p Bal. in rub. C. de inſt. et ſub.

d ¶ Lego tibi. Et de iſta oratione cũ moriar, vide Bart. in l. q duos. §. hæc cõdõ. ff. de manumiſ. teſta. et ibi Ang. q ſingfr loquitur. Andr. Barba.

e ¶ De gerũdijs. Gerũ diũ vtrũ faciat cõdõnẽ, hĩ p Iac. Bu. in l. j. C. de his q latro. & latè per Bal. in l. falſus ĩ iij. col. C. de fur.

f ¶ Nonò quęro. Vide gl. ſi l. Męuia. in prin. ſo. ma. & Bal. in l. id qd pauperib⁹. ĩ j. col. de epi. & cle. & Ioã. And. in c. j. de poſtu. præla. in vj. in nouel. De participio vide qd dixit Bar. ĩ l. tũc. in fi. ſ. de pe. lega.

g ¶ Cõditionũ. Et facit iſte tex. an tpſ implẽdi condõnẽ currat ignoranti. de quo per Bal. in l. j. in ix. q. C. de inſti. & ſubſti. & aliqd per Bal. in auẽ. cui relictũ. in ij. colũ. verſi. quæro de quo anno. C. de indi. vid. Itẽ facit an menteca ptus poſſit condõnẽ implere. de quo per Pald. in l. j. §. finautẽ. aliquid ſub conditio ne. de cadu. tol.

Secunda Bartoli super Infortiato.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶Opp.quod conditio. Adde quod not.Bar.in.l.iiij.in princ.de adi.lega.
b Quæro qd.Et facit si mulier dicit,do tibi me & mea: & nō dicat ex cā dotis, ſtelligit.tex.eſt ſing.ī.l.q; aūt ī ſtipulone.y.ī ductiōe.ff.de iu.do.ſecūdū Bal.in l.nulla.C.de iu.do.& vide Bal.ī.l.id q; pauperib⁹.ī vl.q.C.de epiſ.et cle.& vi de Bar.ī.l.q ſub cōditiōe.J.eo.& ibi Io.de Imo.& vide ba.ī add.Spec.ī tit.de iſti.edi.y.teſtōr mādauit hērdi.et vide gl. ī.c.fi.de do.& cōt. & ibi Bal.dicit q; nō excuſat ad luerū vel ad aliū obligādū factū ignorātis. An. Barb.
c ¶Añ ſtatutū.Not.de eo q; ſoluit ante factū ſtatutū,an debeat exi mi de banno. Adde Bart.ī.l. ſi qs ī graui. §.vtrū.ad fyl.& in.l. oēs pp̄ī.ī.v.q. princ. de iu.& iur. & q; ipſe no.ī.l.cū lex j. & fide iuſſo.alias de lega.
¶ POMATES.
d ¶Obtinuit.Vide ad iſtā.l.Iaſ.ī.l. apud Iu lia.§.fi.ī.j. colū.ī. iiij. no.de leg.j.& ī.l.j. in vl.col.y. & ḡrit.Iacro.C.de iſti. & ſubſ.
e ¶§.ſi ita. De dictiōe tūc,adde q̄ hñtur per gl.ī cle.cū ei.d cōcef. p̄bē.ī.c.p̄terea.de ap. & p̄ Io.an.ī nouella. add.l.vxori vſumfr. villę.& ibi Barto.de vſufr.leg. & not.per Ang.ī.l.Gall⁹.& ibi tex.cō gl.ī tit. de lib. & poſth.& glo.ī.l.j. C.de codi.& Bal.ī.l. j.de mil.vaſ. q cōt.ē.
f ¶Cōditionib⁹. & vi de aliū caſum vbi p̄t adire ſine tutore.l. ff. §.finaūt in ſecūda.C. de bo.q̄ libe.& aſs q moderniores ī.l. pupillus.ff.de acqr.hæred.Andr.Barba.
g ¶Quæro de adulto. q Imo.ī.l.ſi fundus.j. eo.& ī.l.cū pupillus. in prin.J.eo.& Bal.in l.ſi ſeruus.de ſolu.
h ¶Vltimò iſtud.Et vi de Bal.ī.l.nē qa.ff.de pac.& Bal.ī.l. ſi con ſtāte.& ibi do. Io.ſo. matr.Aud.Barba.
i ¶Et hæc faciunt. & vide gl.in.l.ea quæ j. ad munici.An.Barb.
k ¶Mulcta. Non rece dit.Et ītellige vt no.ī l.ſtipulat⁹.cū ſim mi hi ā poulo. de y.obl. q Bar.Adde tū ſecūdū Bal.ī.l. ſi lōgi⁹.de iud.arg.ali⁹ tex. q; ſi arbiter elect⁹ in cā ſe abſentar,ita q; de facili non poſſit haberi ali⁹ de nouo eſt eligē dus.& vide Inno. de offi.de le.ī.l.prudēti ī gl.q̄ ſcipit,ex loco Quid ſi executor mo rit añq; arbitret,vid Spec.ī ti.de īſtru.edi. §.nūc verò aliqua.y. qd ſi prius morit. & adde bal.ī.l.j.circa pe nul.col.de lega.ij.
l ¶Iudicem reducentē. Si fui cōdēnat⁹ ī qn quaginta, & q; iudicē reducentē ad arbitrium boni viri in cē tū,ſi nō ſoluā: teneor ad pœnā q; eo tm̄ qd iudicauit primus.vi de olīo Bal.ī.c.j. §.ſi aūt iter pares. ī prin.

In tex.ibi,viuo teſtatore.dic vt ſi fuerit caſualis,vt oſtendunt exemplа. Ibi,teſtatoris dic vt ſi fuerit poteſtatiua & facilis,vt oſtē dunt exempla.Opp.q; conditio² poteſtatiua poſſit impleri viuo teſtatore,vt.j.e.l.hęc conditio.&.l.multum.Solu.ibi loquitur de poteſtatiua difficili,vt de contrahendo matrimonio,hic de poteſtatiua facili.Exhis diſtingue no.vt in glo.quam ſigna.†Quæro quando debet impleri poſt mortem, vtrū ante aditam hæreditatem,vel poſt.gl. dicit q; aut eſt implenda in perſona hæredis: & tunc poſt aditam hæreditatem. aliâs ante, vt dicit gl.& bene.†Quæro quomodo probabitur q; quis aſcenderit Capitolium animo implendi cōditionem:& ſic non facto. Reſpondeo,eo ipſo q; probatur ipſum ſciuiſſe conditionem inſertam,videtur aſcendiſſe cauſa implendi conditionem,vt text. hic expreſsè dicit.Dicit enim q; ex hoc videtur paruiſſe conditioni: & ſic lex fingit, ſed p̄ſumit eo animo feciſſe.† Quæro qd in contractibus?Rn̄.idem.Nam ſi eſt conditio caſualis,ſufficit impletam eſſe,anteqū contractus celebraretur,licet contrahentes ignorarent,vt.j.eo.l.hæc conditio.§.fi. &.l. ſeq.ſi eſt conditio poteſtatiua & facilis,debet impleri poſt cōtractum perfectum. Itē debet impleri à ſciente non facto. Ex hoc Dy.in.l.cum ſeruus.j.de verb.obli. dicit q; quantum ad obligationem acquirendam non ſufficit fieri facto:imò oportet probari factum eſſe à contrahente,vel alio nomine eius.Secus quantum ad pœnam euitandā, vt.l.ea quidem.C.ſi manci. ita fue. alie. qd plenè dic vt dixi in.d.l.cū ſeruus.† Quæro quid in diſpoſitione legali.Reſpond.idem eādem rationem:& per hoc ſi ſtatutum diceret quòd ſi quis ſolueret decem eximatur de banno,non ſufficeret ei qui ſoluiſſet ante ſtatutum.

a
b
c

LEX III.

Sbtinuit. Conditio impoſsibilis in vltimis voluntatibus habetur pro non appoſita. hoc dicit.Oppon.C.de his quę pœ.not.l.j. Solu.gl.q; hic apponitur in perſona honorati.ſecus ſi in perſona onerati,vt præcipio heredis q; faciat impoſsibile:aliâs det decē. Sed certè tunc non eſſet conditio impoſsibilis,ſed neceſſaria.Si ēm facere eſt impoſsibile:ergo relictum ſub conditione ſi non fecerit,eſt relictum ſub conditione neceſſaria.Dic ergo q; in contrario illud ideo eſt: quia habet p̄cedentem diſpoſitionem turpem,ſecundum Petr.& alios, licet Dyn.tenet gl.in.c.nemo.poteſt. extra de regu.iur. & hoc plenè explicaui in.l.j.§.de condi.inſti.Opp.j.ad Treb.l.facta.§.ſi ſub conditione.Soluit glo. & ibi plenè dixi.

d

SIhis. Sicut ſcinditur legati præſtatio:ita cōditionis implementum.hoc dicit.Oppo.gl. Inſtit. de ſucceſ.lib.§.ſi verò teſta.Solue vt in ea, Nam cùm hæres ſolueret hodie totum deberet hæredi ſolui cauſa conditionis implēdæ.vel dic quod patronus nihil præſtat:& ſic hæres non tenetur, niſi pro duabus partibus meritò ſibi non datur cauſa conditionis implendæ,niſi pro duabus partibus: vt infra eodem.l.Plautius.

1 ☞ *Tempus ultimum ſpectatur,q̄ conditio dependet ex poteſtate debitoris:aliter non.*

e Si ita. ‘Si conditio deficit ante diem, expectatur dies ꝓpter dictionem tunc,quæ temporis extremitatem ſignificat.hoc dicit.Concordantiæ ſunt in gloſ.tamen allegat duas leges quæ videntur contrarię:vt.l.ſi eum.§.j.ſ.ſi quis cau.&.l.in illa.de verb.oblig.quæ dicunt expectari diem conditione impleta,etiam ſine dictione tunc.Sed dic quandoq; †conditio dependet ex poteſtate debitoris:& tunc vltimum tempus inſpicitur,ēt ſine dictione tunc:vt.d.l.in illa.Aut non pendet ex poteſtate debitoris:& non expectatur vltimum tempus:vt.l.hoc iure.de,verbo.oblig.fallit ſi eſſet appoſita dictio tunc,vt hic.

1 ☞ *Pupillus poteſt ſine tutore cōditionem implere,q̄ non continet alienationē pupilli.*
2 *Adultus an poſsit conditionem implere.*
3 *Seruo poteſt dari pro implenda conditione.*
4 *Res minoris pro dote an poſsit obligari:remiſsiuè.*
5 *Subſtitutio vulgaris expreſſa facit de neceſſario voluntarium non tacita.*

f

Onditionibus.

‘Pupillus ſuus,& filius poſſunt implere cōditionem.h.

1 dicit.Opp.†pupillus non poteſt ſine tutore dominium transferre:ergo non poteſt cōditionem implere:vt.l.quod ſi forsè.§.fi.de ſol.Soluit gl.q; hic loquitur in conditione,quæ conſiſtit in faciendo:ſecus ſi in dando; vt in contrario. Probatur in.l. ſi ſeruus decem.de ſolu.Et idem ſi in perſona pupilli eſſet impēda conditio:vt.d.l.ſi ſeruus.Hoc ſatis bene dictum:tamen ſubtilius intuendo non eſſet diſtinguendum,conſiſtat in dando, vel faciendo.Nam poſſet conſiſtere in dando: & tūc non requireretur tutoris authorit. vt ſi pupillo daretur ad alterius vtilitatem: vt.l.ſi ſtipulatus fuero.de ſol. Idem ſi deberet dare rem alterius tanq̄ miniſter,eadem ratione. Item ſi conditio conſiſteret in faciendo,poſſet continere alienationem: vt ſi ædificauerit in meo domum ex ſuis cæmentis.Debet ergo diſtingui:aut conditio cō

2 tinet alienationem rerum pupilli,aut non. † Quæro de adulto.

g Reſpondeo videtur aliud.Text.eſt in.l.Lucius.j.de manu.teſta.

3 Quæro,†ſi debet dari ſeruo cauſa conditionis implendæ,vtrum ei poſsit dari ſine iuſſu domini.Reſpondeo,ſic,&.j.e.l.qui hęredi.in prin.Vltimò iſtud prin.nota diligenter:Aut actus,qui celebratur per pupillum, eſt cauſa immediata obligandi ipſum: & non obligatur:Aut non eſt cauſa immediata:& poteſt obligari.

h

4 Et hæc †faciunt ad.q; an res minoris poſsit obligari pro dote ſine decreto:quod dixi in.l.ſi conſtante.in prin.ſ.ſol.matr.Et hæc lex facit q; ſic:quia non obligat minor,ſed lex.ſed dic vt ibi dixi. Sed contra hoc oppo.quia teſtator apponendo conditionem poteſtatiuam,videtur feciſſe de neceſſario voluntario:vt.ſ.de hęre.inſti.l.Corne.Solu.Ibi expreſsè confertur in voluntatem inſtituti,vt ſi voluerit:hic tacitè conditione velata:puta ſi Capitolii

i

5 aſcenderit.A ſimili ſic dico†q; expreſſa vulgaris facit de neceſſario voluntarium:ſecus in tacita, vt dixi in.l.ſi filius qui patri.de vulg.& pupil.Opp.ad fin.§.de condi.inſt.l.quę ſub conditione. Soluit gloſſ.duobus modis.tene ſecundum.

1 ☞ *Quantum ad pœnæ cōmiſsionem etiā in vltimis uolūtatibus nō recedit̄ à pſona.*
2 *Condemnatus in quinquaginta per arbitrium,& per iudicem reducentem in centum,ſi non ſoluit centum,nō incidit in pœnam cōpromiſſi, niſi pro eo q; arbiter iudicauit.*
3 *Iuſſus aliqua facere arbitrio executoris ſub pœna,ſi executor non arbitratur, ſed episcopus,iuſſus non incidit in pœnam.*
4 *Arbitrator ſi differat arbitrari, quantum tempus requiratur ut dicatur nolle arbitrari, remiſsiuè.*

k

Mvlcta.

1 †Quantum ad pœnæ commiſsionem etiam in vltimis voluntatibus à perſona non recedit̄.‘hoc dicit.Oppo.q; in vltimis voluntatibus recedi tur à perſona,& alius loco eius arbitratur:vt.l.ſi.§.ſed & ſi quis. C.communia de le.Sol.Fateor q; receditur quantum ad diſpoſitionem.ſ.vt grauius facere teneatur,vt ibi;non quantum ad pœnæ commiſsionem,vt hic,& dixi in.l.ſi quis arbitratu.de ver.ob

2 lig.Per hoc dico†q; ſi ego fui condemnatus in quinquaginta ab

l arbitro:& per iudicem reducentem ˡ ad arbitrium boni viri fui condemnatus in centum,teneor:licet ad illa centum teneor: tamen ſi ea non ſoluo,non incido ad pœnam compromiſsi, niſi p eo quod iudicauit arbiter primus,non pro eo quod iudicauit iudex reducens,vt hic.Pro hoc.l.cum apud Sempronium.iudi.ſo.

3 Item per†hoc dicitur q; ſi hæres eſt iuſſus aliqua facere arbitrio executoris,

de lege com. vbi alle gat Bar. in cõsi. suis: sed noluit allegare Bar. hic qa alibi me liꝰ nõ legi. Er idẽ seq a tur hic Bal. & Imo. i l. fi. C. de arbi. vbi ẽt ponit d. q. & Bal. in l. vñ si neruæ. per gl. ibi, pro soc. Idẽ tenet Pe. de Anc. in repe. l. si qs arbitratu. i viij. op. de vº. ob. Sed ipe b Bal. tenet cõtrariũ in l. fi. C. de cõtrahẽ. emptio. Et ita dicit Inn. tenere in c. quintaual lis. de iureiu. & vide aliqd per Ro. in rub. de arbi. in xiiij. char. & qd' ibi dixi post eũ per duas q. cõnexas: & Bal. in l. j. i ij. aliàs iij. op. C. de his quæ pœnæ nomi.

2 ¶ Nõ incidit. Istã q. decidit Bar. per hãc c l. in auẽ. hoc amplº. C. de fideicõ. Et ad 4 materiã vide qd' vo d luit Bal. in c. j. §. publici latrones. de patenẽ. & vide do. An. in c. qñ. §. si verò. vt li. nõ cõte. per Bal. in l. qui crimẽ. in j. col. C. qui accu. & illud 1 dictũ Inno. allegatũ. 2 & Bal. in c. extirpandæ. de præbẽ. Sequif 3 etiã Bal. i auẽ. sed oĩno. in pen. colũ. C. ne vxor ꝓ mari. & Bar. 4 l. inficiẽdo. §. ifans. in iij. col. ff. de fur. & 5 Bal. 11. magnã. C. de cõtrahẽ. & cõmit. sti 6 pul. & limitaui post Bal. no. in d. l. qui crimẽ. & no. Bal. in auẽ. hoc amplº. in ij. col. C. de fideic. & in l. ij. C. de his qui. vt ind. 8 & per Ro. in l. in cognitione. ẽ. ad Sylla. 9 als dixi in l. ita stipulatus. de verbo. obli. 10

b ¶ Iure antiqissimo. & adde gl. j. c. in l. in testõ. & ibi per Imo.

c ¶ Quæro Et vide Bal. reprehẽdẽtẽ bar. i d. l. fi. §. sed & si qs. C. cõia de le. A. Bar.

d ¶ L. si qs arbitratu. Et ibi ꝓ Imo. & bal. l. j. C. de cõtrahẽ. em. per gl. i l. liti. & in l. itẽ si vnº. in fi. & in l. si de meis. §. fi. de ar. sed ad materiã huiº legis scias vnũ qd' ẽ nota. videlicet an & qñ pœna imponit à iure ꝓ facto negatiuo requiraẽ monitio iudicis. vel aliqua interpellatio: dic ꝙ si pœna adñcitur facto negatiuo, requireꝛ monitio hominis vl tpis, scdm Inno. in c. extirpãdæ. de præb. Facit c. licet canõ. de elec. in vj. secº si adñciaẽ facto affirmatiuo: qa facta parẽt vt no. dixit Innoc. i d. c. licet. & inquãtũ dicit, monitio &c. debet limitari nisi fit dies apposita: vt ꝓbaẽ i d. c. licet. Facit l. magnã. C. de cõtrahẽ. et

executoris, & si nõ fecerit punitꝰ certa pœna, ꝙ si executores nolunt arbitrari, ꝓpter quod ad episcopum deuenitur, quod hæres, si nõ pareat episcopo, nõ incidit' in pœnam appositã à testatore, cũ quo ad pœnæ cõmissionẽ in vltimis volũtatibus nõ recedatur à persona, vt hic. Oppo. C. de his quę pœ. no. in l. j. Sol. Dicit glo. fateor ꝙ ista dispositio inquantũ cõtinet pœnã nõ valuit: sed hoc esset de iure antiquissimo ante iura Digestorũ, de quo fit mẽtio in d. l. j. C. de his quæ pœ. no. §. pe. & Insti. de lega. §. fin. sed secundũ hæc tpa bene poterat apponi pœna in testamẽto: vt l. j. §. item si ita. j. tit. j. de pe. leg. l. j. & l. si penũ. qñ dies le. ce. & sic hic vna tantũ rõne pœna nõ cõmittiꝰ. Non ob. l. j. §. de his quę pœ. no. quia ibi loquitur ꝙ præcesserat dispositio turpis. licet glo. ibi aliter sentiat, & nõ bene. Et ita sentit Dyn. & Cy. in l. j. C. de his quæ pœ. nomi. Quæro, intra[c] quantum † tempus tali arbitratore differente arbitrari, dicatur nolle arbitrari. Dic vt dixi in l. si quis arbitratu. [d] j. de verb. obliga. quod tene menti.

Si seruos. Pro ea parte, ꝓ qua conditio est impossibilis remouetur: pro alia firma remanet. hoc dicit.

☞ *Cautio Mutiana non habet locum fauore libertatis.*
1 *Intellectus ad glo. in l. iij. §. si quis ita. ff. de adimen. lega.*
2 *Cautio Mutiana quòd habeat locum in conditionibus affirmatiuis: nisi voluntas testatoris repugnet.*
3 *Cautio Mutiana quòd non habeat locum in contractibus.*
4 *Ista cautio non habet locũ in conditionibus negatiuis, quæ possunt impleri ultimo uitæ spiritu.*
5 *Mortem alicuius expectare est triste, nisi naturalis status rei ad hoc tendat.*
6 *Prohibitus petere, intelligitur de petitione de iure, non de petitione de facto.*
7 *Conditio de non petendo in contractibus, quòd censeatur impleta liberando per acceptilationem: secus in ultimis voluntatibus.*
8 *Cautio Mutiana sic appellatur, quia à Mutio fuit introducta.*
9 *Hæc cautio qualiter interponatur.*
10 *Hæc cautio quando præstatur, præstatur cum fideiussore.*
11 *Cautioni Mutianæ qui contrauenit, ab eo quod habet ex testatoris dispositione, quomodo aduocatur, an tanquam si nunquam fuisset hæres, uel tanquam ab indigno.*

MVtianæ cautionis. Ista ẽ nota. lex, & habet materiam extraordinariam à libris ordinarijs, & nõ tractatur tantũ, quãtum in ista l. & l. j. C. de his quæ pœ. no. & h. d. In omnibus conditionibus de non faciendo, quę non possunt impleri antevltimũ vitæ spiritum sine expectatione tristis euẽtus, cautio de non faciendo pro implemento habetur: idem si nõ sit cui caueatur. h. d. Diuiditur in tres partes. Primò ponitur ꝓuisio Mutij vsq; ibi: nec solũ. Secundò ponitur prouisionis extensio vsq; ibi vnde si vxor. Ibi tertia, in qua formatur vnum dubium circa præmissa vsq; ad versi. sed si. & ibi format aliud dubium vsq; ad fi. In tex. ibi, facere. quando testator sensit de petitione de iure. Item ibi, vel cauere quando testator sensit de petitione de facto, vt not. in l. mulier in prin. §. de condi. insti. Op. prout habeẽ in tex. necessitas. de l. si quis sub cõditione. §. si quis omi. cau. test. & l. cum ab eo. §. de contrahen. emptio. Solu. vt in glos. hic est necessitas causatiua, non præcisa. Vlterius oppo. prout in tex. habetis vtilitas. Nã videtur ꝙ nõ sit vtile, cùm habetur pro impleta, licet cautio non interponatur: vt l. libertas. §. j. j. De manu. testa. Solu. Ibi specialeꝛ † fauore libertatis, vt habeat libertatẽ incontinenti, nec præstet cautionem Mutianam: vt no. in l. Titio fundus. j. eod. Et ratio specialitatis est: nam cautio Mutiana est de non faciendo: & si facit ꝙ reddat id qd' acceperat sed libertas præstita non potest revocari: vt C. si aduer. li. l. j. & ij. & Gul. tangit in l. dedi. in prin. §. de condi. ob cau. Ista ratio non placet: quia eodem modo qui est hæres, non desinit esse hæres: vt l. ei qui soluendo. in prin. §. de hære. insti. & tamen habet locum cautio. Præterea quis cauet non solùm de restituendo ipsam rem quam accepit, sed quanti ea res est: vt j. ad Trebel. l. seruo inuito. §. j. & l. cũ filius. §. qui Mutianam. §. de lega. ij. & sic reddet æstimationẽ serui. Sol. glo. quod est speciale in Mutiana fauore libertatis: vt not. in glos. in l. Titio fundus. j. eo. Oppo. §. de adi. lega. l. iij. §. si quis ita. Videte domini † glos. videtur dicere ꝙ tex. ibi loquitur de cautione Mutiana: hic non. Et hoc sentit glo. super verbo, in legatis. Sed nec illa, nec ista dicit bene: quia cautio Mutiana fuit introducta vt esset loco implementi conditionis, & sic non haberet actionem tantũ ante eam præstitam, vt hic. sed ibi sic: quia habet exceptionem & ope exceptionis compellitur cauere. Est ergo similis Mutianæ cautioni. Videbitis in l. quibus diebus. §. fi. j. eo. Oppo. C. ad Trebel. auẽ. contra cùm rogatus. Sol. Ibi est cautio de non alienando, non tamen Mutiana, sed est quædam ei similis. Oppo. ꝙ † habeat locum in conditionibus affirmatiuis: vt l. pater. §. socrus. à contrario sensu. j. eo. Respondeo, ibi est conditio affirmatiua, quæ habet negatiuam implicitam: vt relinquo tibi centum, donec permanseris cùm filio, id est non recesseris. Vel aliter dico ꝙ etiam in conditionibus affirmatiuis, quæ non possunt impleri vltimo vitæ spiritu: ibi loquitur, & habet locum cautio Mutiana: vt l. Titio fundus. in prin. j. eo. & l. seruo inuito. §. j. j. ad Trebel. Sed contra istud instatur adhuc extra glo. si relinquitur aliquid alicui sub conditione vel die cum moritur, videtur ꝙ præstita cautione statim possit petere. quod est cõtra l. hæres meus. j. eo. Or guarda à me: dico ꝙ in conditionibus, affirmatiuis habet locum ista cautio, nisi repugnet voluntas testatoris. Nam non præstita cautione Mutiana non potest dicere testator ꝙ vult ꝙ impleatur: vt l. vlti. §. de manu. testa. Modo quãdo testator expresè dicit, cum morietur: videtur velle ꝙ ista cõditio morte eius non impleatur. secus in ista quæ non potest impleri vltimo vitæ spiritu, cum non fit mentio mortis: vt l. hæres. §. quanuis. j. eo. Oppo. de l. auia. §. Mutiana. j. eo. Solu. Ibi erat conditio alia mista cùm hac negatiua conditione, quæ suspendebat conditionem. Oppo. de l. ita stipulatus. j. de verbo. obli. & de l. dedi. §. de condi. ob cau. Solu. Aliud † in vltimis voluntatibus aliud in contractibus. Habes ergo glos. quòd in contractibus non habet locum cautio Mutiana. Similem glos. habes in l. j. in fi. C. de pac. & l. dedi. in prin. de condi. ob cau. & tangitur in l. ita stipulatus. de verbo. obli. Contraria glo. est in l. siue apud acta. C. de transa. Guli. de Cug. in d. l. dedi. in fi. tenet ꝙ in contractibus habet locum cautio Mutiana. Allegat l. si fideiussor. in fi. §. qui satisda. cogan. in l. Imperatores. j. de appel. & l. fi. in fi. C. de his qui ad eccle. confu. & in corpore, de mon. §. si verò intra. & §. si ser. ven. l. egi. & l. Harum. & §. loca. l. insulam. in fi. cum simi. & Cy. in d. l. siue apud acta. in additionibus suis ponit istaverba Guli. Breuiter Guli. potest dicere quicquid vult: veritas est ꝙ cautio Mutiana non habet locum in contractibus, vt glo. dicit. & probo per rationem l. ita stipulatus. j. de verbo. obli. & l. dedi. de condi. ob cau. quæ loquitur in conditione apposita grauato: & cautio Mutiana habet locum in honorato, & sic leges allegatæ per Guli. non faciunt. Primò l. si fideiussor. & l. Imperator. nihil faciunt: quia licet ibi caueatur de non baratando, tamen non cõsequitur actionem per illam cautionem: nec ista cautionis præstatio habet vim alicuius implementi conditionis. Item l. fina. & §. si verò intra. nihil faciunt: quia iuuant dominum: non tamẽ aliquid consequitur propter illud. Simile in l. egi. & l. Harum. vbi cauet, non tamen habet vim implementi conditionis: sed cauet

cõmit. stip. Et de hoc vide no. per Inno. in d. c. extirpãdæ. & per Bal. & Imo. in d. l. fi mora. in fi. so. ma. Et pro istis facit qd' no. Bar. in l. eiº qui dela torẽ. de iure fis. & vi de quæ not. Bar. in l. non solũ. §. mgne. in pe. col. de ọpe. no. nũ. licet prædicta nõ alleget. adde qd' no. d. Ant. in c. propter sterilitatem. de loca.

¶ Op. de l. per Bal. in auẽ. cui relictũ. ẽ vlti. qõ. C. de indi. vidui. tol. & in l. his verbis. in fi. C. qñ di. leg. ce. plenè per Salic. in l. j. C. de pact.

Universidad de Deusto

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Cõtra in l.Hald.in d.auc.cui relictũ,ij. col.ver. vlterius re uoco.in versi. deinde q̃rõ. & in iij̃ co.in v. vij̃.no cũ seq. not.& gl.et Bart.in l.fi. C.ad indi. vidu.& Bal. ibi dẽ circa prin.& in d. auc.cui relictũ.ponit Bal.qd in donatione cã mortis:allega. ro. in suis no. ad fi.vide no.p Imo.in l. is cui sub cõdit.j.e.& q habẽ j.e.in l.Titio.Sed nũqd p̃stita cautiõe Mutiana absq; uraditiõe transeat dñiũ in legatariũ,vide Bald. & Imol.in d.l.Titio.

b ¶ Si qs ita.Et istũ te. vide hic no.p bal.& qd' no.Bal.in l.j.ã vj. col.C.de ser.fug. qd' nota.

c ¶ Non eñ requirit. Hoc sequit Bal.in l. obseruare.§. proficiscet.ad fi.de offi. pcõ. a Et ad hęc dicta. Bar. 5
adde Ale.in cõsi.xx. col.ij̃.ver.ij̃.principa li.in ij̃.vol.

d ¶ Simul viuãt.Et adde no.p bar.in l.q cõ cubi.§.vxori. de leg. iij̃.& vide Bart. in l. Quintus.& in l. Mę uia. §.vxore.ff.de annu.lega.

e ¶ Solem⁹.f futuro.ad de qd' no.Bar.in l. cẽturio.in iij̃.co.devul. & pup.

f ¶ In futuro. Et vide Bar.in l. demonstratio.§.q aũt in prĩ.j.e.

g Volũtatibus. Contrariũ tenet hic Imo.

de isto,ad q̃ antè tenebatur. Item in l. insula.vbi erat iam nata actio,sed nõ cum effectu:& cautio habet vim implemẽti ex parte.Vnde non dat actionem, sed tollit obstaculum exceptionis,sicut cautio de implendo.Modò nõ ob.gl.quæ est in l.siue apud acta.qa malè dicit.Sed si vis sustinere, dic q̃ ibi habet locum cautio,& habetvim implementi cõditionis,quia aduersarius voluit.Et istam opi. tenet Ray.& alij moderni.Op.de l.si penum.quando dies le.ce. & l.j.de pe.leg.Solu. Ibi loquit quando apponitur conditio potestatiua in persona grauati,non in persona honorati. Istam so.ponit gl.no.in l.si ita stipulatus.j.de verb. obl. Oppo.de lege.j.§.ne autem.C.de cad. toll. Sol. Ibi loquitur in casualibus conditionibus,quæ siue sint in faciendo, siue non faciendo, expectantur: hic verò loquitur in potestatiuis.Et istã solu.ponit Gul. de Cu. in d.l.dedi.in prin.Op.vlterius dicitur hic, q̃ habet locũ in conditionibus negatiuis. Contra,in l. cũ tale.§.j.j.eo. & l.hoc genus. & l.auia.§. Titio.j.e.Respondet glo.† & solu it multum notabiliter:in cõditionibus negatiuis quæ non possunt impleri vltimo vitæ spiritu,habet locum cautio Mutiana. aliàs secus,vt in contrario. & l.cum tale.in prin.& §.j.j.eo.Sed tunc op. de isto secũdo exemplo huius l.Stichũ non manumiserit. Nã tunc potest ista conditio impleri ante vltimum vitæ spiritum: quia ante Stichus potest mori. Soluunt quidã q̃ iste Stichus erat cõsanguineus legatarij: ideo erat tristè sibi illud expectare:& ideo habet locũ cautio Mutiana,vt hic,& probatur in l.cum tale in prin.j.eo.& istud est verum in se: sed q̃ Stichus fuerit cõiunctus legatario,istud est diuinare: quia loquitur indistinctè: vt hic,& §.l.cum sub hac j.eodem.& l.iij̃.in fi. §.de condit.institu.

6 Quid dicemus? Dico† q̃ in quocunque sene & domestico expectare mortem eius est triste: & habet locum cautio Mutiana,& iura prælegata.Secus si non est domesticus. Ista solutio videtur contra l.pater.§.socrus.infrà eodem. vbi vxor expectat mortem mariti.& non habet locum cautio. Respondeo, quod istud quod dicitur,quod quando expectatur mors,est triste:credo quod debet intelligi,nisi naturalis status rei tendat ad hoc: quia si relinquitur filio sub conditione si non dederit patri decẽ quia mors patris est naturalis antequam mors filij:& ideo expectatur.Sed quod pater expectaret mortem filiorum,est triste:vt l.cum tale.in prin.j.eodem. Modò potest esse quod mulier erat iuuenis,& habet maritum senem:& tunc non est sibi triste, nec contra naturam eius mortem expectare:vt dicto §. socrus. vel aliter,vt ibi dicetur. Venio ad versiculũ vnde si vxor. &c. & videtur q̃ destruat quod supra dixi:quia ista cõditio potest impleri in vita liberando per acceptilationem:& tamen habet locum cautio Mutiana. Solu. glos. quæ est in l.mulier.in princip. Sed dic si ista lex intellexisset per istum modum, si nõ petijsset de iure:tunc non habet locum cautio,si posset per acceptilationem liberare:vt in principio §.ibi:accepto &c. & not.in dicta l. mulier. Sed si testator tensisset ne de facto peteret,habet locum cautio Mutiana, vt in secunda parte huius versi.ibi:vel cauere & glossa in dicta l.mulier. Sed† quæro, quid in dubio de quo sensit:an intelligitur de petitione de iure,vel de facto.Et dico quod in dubio sensit de petitione quæ est iuris. & petendo de facto non facit contra conditionem:vt infrà vt le.no. ca. l.licet.& l.Auia.§.finali infrà eodem.vbi testator non intelligit de non petendo,scilicet de iure:sed si de facto peteret, non faceret contra voluntatem. Et prædicta vera in vltimis voluntatibus sed in cõtractibus nõ intelligit petere:vt dicit glo.in l.siue apud acta.C.de transa.& l.j.C.de pac. & no.leges quas inuenies dicere q̃ nõ liberatur liberãdo per acceptilationẽ intellige in cõtractibus.& ideo q̃ liberãdo per acceptilationẽ impleatur cõditio, habet locũ in vltimis voluntatibus. Vlterius oppo.& procedo ad principiũ l.de l.cũ tale.§. Meuiæ.j.eo.Solu.Speciale est in cõditione.quę à iure est reprobata. Vlterius oppo.q̃ debet cauere venientibus ab intesta.vt l.is cui.j.ea.Solu.vt ibi dicam. Ex his
§ collige distinctionẽ per te. Quæro,quare† dicatur cautio Mu
9 tiana.Rñdeo:quia fuit introducta à Mutio,vt glo.dicit.† Quæro,qualiter interponatur ista cautio.Dic vt in glo.& allegat l.hęres.§.qui post.j.eo.& l.cùm filius.§.qui Mutianam.ff. de lega.ij. Formam huius cautionis tex.ponit in auc. de nup.§.quæ vero.
10 & §.vnde sancimus.vnde sumitur auc.cui relictum. † Quæro, an cum fideiussore vel sine.Ray.dicit cum fideiussore: vt l.cùm sub hac.j.eo.vbi tex.dicit satisdedit: vt l.j.ff.qui satisd. cogan.Sed dic q̃ est tex.in auc.de nup.§.quæ verò.& in auc. cui relictũ.C. de indi.vidui. Vlterius quæro,† quid si ipse venit contra cautionem,quid ab eo auocandũ est? Dico q̃ hæreditas.Sed an auocatur tanquã si nunquã fuisset hæres,aut tanquã si fuisset hęres,& effectus sit indignus:quia si nõ videbatur fuisse hęres,legata nõ valebũt.& tex.hic videtur dicere,tanquã fuisset hæres,dum æquarat institutiones,& legata.Simile in l.iiij.in fi.ff.de cõdi. insti. In contrariũ videt in d.auc.cui relictũ. & in corpore vnde sumitur.& effectus est magnus:quia primo casu nõ valent legata:secundo sic.Cogitabitis. Pe. tenet q̃ auocatur tanquã ab hærede & sic debeantur fideicõmissa:argu. Insti.de fideicõ.hære.§.restituta.Non obstat authentica.cui relictum.quia quod ibi dicitur, perinde estac si nunquam fuit relictum. Intellige in effectu, secus si non nubat.

1 ☞ Iussus stare cum aliquo non tenetur cum eo stare omni momento.
2 Testis qui dixit quòd uidit Titium per decem annos continuè possidere,probat:quia sufficit quòd uiderit eum recolligere fructus.
3 Potestatem tenuisse continuè familiam, probatur per testes dicentes, quòd uiderunt ipsos in prandio,& cœna.
4 Stare cum aliquo intelligitur quòd simul uiuant.

b ¶ Si quis ita. †Qui debet cũ aliquo esse,non tenet cum eo omni momẽto morari.h.d.No.q̃dictio
1 dum,facit cõditionem.dixi §.eo.l.j. Nota† q̃ non est necesse q̃ omni momẽto quis stet cũ aliquo, cum quo stare iussus est. qd'
2 facit† ad q.no.per Dy.§.so.ma.l.j.vbi testis qui dicit,q̃ vidit Titium per decẽ annos cõtinuè possidere,sustinetur. Nõ enim requirit q̃ eum viderit quolibet momẽto in possessione: sed sufficit q̃ viderit eum colligere fructus:vt ibi dixi.Facit etiã† pro rectoribus ciuitatũ,qui debẽt secum ducere,& tenere certũ numec rum famulorũ.Non enim requirit q̃ quolibet momẽto stẽt in domo.Quid enim si aliquos misit in comitatũ? Vel quid si pro aliqua necessitate aliquẽ remisit ad domũ? Certè videt continuè tenuisse,vt hic.Iuxta istud vidi semel de facto, cũ quidã rector seu officialis vellet probare se familiã cõtinuè tenuisse,produxit testes qui dixerũt q̃ dictos familiares viderũt secum in prãdio, & in cœna.Dixi testes probare.Nõ enim debẽt dicere de quolibet momẽto,vt hic,sed satis est q̃ probẽt q̃ apud rectorẽ seu of-
4 ficialem alantur:vt text.dicit hic. Vltimò not. † quod si plures iubentur stare simul, vel vnus cum alio: ista verba videntur importare quod simul viuant, vt hic in fi.& tunc dicitur vd xor morari cum filio,quando per eam non stat quò minus apud eam alatur.

1 ☞ Verbum quod reperitur in præterito & futuro in ultimis uoluntatibus & legibus intelligitur in futuro,secus in contractibus.

e ¶ Solemus. †Quando verbum reperitur in præterito & in futuro in vltimis voluntatibus: intelligitur in futuro.h. d. Ad hoc allegaui ego hanc legem.Nam hic testator reliquit vxori:cum liberos habuerit secundum quod glo.intelligit,quod licet verbum, habuerit.reperiatur in præterito & in futuro subiunctiui:tamen
f intelligitur in futuro. Simile j. eo. l.si ita legatum. Oppo.ff.de pac.dota.l.si inter virum.Solu. Ibi in cõtractibus:hic in vltimis
g voluntatibus: quarum natura est super futuris disponere.Idem dicerem in legibus quæ futuris dant formam negotijs: vt l. leges. C. de legibus. dixi in lege omnes populi. suprà de iustitia & iure.

1 ☞ Conditio non facilis potest quandocunque impleri, dummodo implementum de iure consistat,
2 Conditio si non potest impleri de iure,sufficit si impleatur de facto.

Hæc con

Universidad de Deusto

POMATES. a

a ¶Hęc cõditio. Vide qđ per istũ tex. dicit Bal. in l. inuit⁹. C. de pc. ad fi. & in l. fideicõmissa. §. si quis. ff. de leg. iij. & vide Ro.

b ¶Hęc cõditio. cõstat. Vnũ tene mẽti, videlicet q̃ hęc cõditio, si nupserit, habet tps limitatũ in quo debet impleri triẽnũ post pubertatẽ. itavr tenere Bar. p illũ tex. in l. ij. §. ad filiorũ. C. qñ & qui. quar. pars debe. lib. x. quod puto valde no.

c ¶Contra. s̃. vide qđ dixi in l. hoc articulo. de hæredi. instit.

d ¶Si tã facta. vid qđ p hãc le. decidit Bal. l. ij. ad fi. de sen. quę sine cer. quã. vide tñ qđ no. Bar. l. hoc articulo. i prĩ. de hæ. insti. & no. ar. secundũ Cy. q̃si papa mãdat mihi, puideri de certa p̃bẽda vacatura in tali eccl̃ia, q̃ nõ possit mihi, puideri de illa q̃ vacabat tpe datæ sl papa sciebat vacationẽ: aln sec⁹. & secũdũ hoc vr̃ limitanda gl. i cle. cũ ei quẽ. de cõcess. p̃bẽ. vñ cautela solet eẽ qđ impetret rescriptũ q̃ mandet, puideri de vacãte, si qua vacat, vl̃ de ꝓxima vacatura. qđ seqt̃ Imo. hic, & no. p eũ in l. Titi⁹. §. j. de li. et posth. et ibi bal.

e ¶Si fund⁹. Dãdo tutori. sed q̃ est rõq̃ cõditio appositа i pſona pupilli põt ipleri in pſona tutoris: sed cõditio appositа i pſona serui nõ põt impleri i pſona dñi. l. q hr̃di. in pr̃i. j. e. dic vt ibi pDy. ray. et Imo.

POMATES. ➤

f ¶Si Titi⁹. an aũt debet expẽdi i altũ vsũ vide Bar. fin. loquẽtẽ l. liberto. et l. annuã. s̃. de an. le. & vide eũ dẽ i l. legatũ. s̃. devsu fru. le. & tex. in l. fi. j. de ope. pu. Bal. in l. j. C. de his q̃ pœ. no. Et quæ notaui s̃. de an. lega. in l. liberto suo. & in l. Lucius.

g ¶Cũ fuerit. Et adde no. i c. ex publico. de cõuer. cõiu. Et an vba sint de substantia mr̃imonij, vide glo. fin. in l. cũ notissimi. C. de prescr. xxx. an. & no. i c. tuę. de spõ. & i c. Michael. de fi. presby. And. Barba.

h ¶Cũ fuerit. gl. dicit. Et hic vide p Imo. in mr̃imoniũ possit dissolui aĩ copulam: & an et ex qb⁹ p̃sumaĩ mr̃imoniũ. et ad bar. hic adde p eũ no. j. e. i l. Titio centũ. §. Titio gño. vbi an tps petẽdi. & ad no. p gl. & bar. hic adde gl. & Bal. in l. cũ te. C. de do. ante nu. Et dũ Imo. hic po

Haec conditio.[a] Cõditio †non facilis potest quandocunq; impleri, dũ modo implementum de iure consistat[b]. h. dicit. Oppo. q̃ de facto sufficiat impleri: vt j. eo. l. Mætius. & s̃. de condi. insti. l. mulier. §. si quis. Glo. non soluit. Dic q̃† ibi nõ poterat impleri de iure: vnde sufficit q̃ impleatur de facto. & ita videtur testator sensisse secundùm Dyn. Oppo. dicitur hic q̃ per secundam coniunctionem impletur cõditio. Cõtra. s̃.[c] de iure do. l. dotis promissio. & de l. boues, §. hoc sermone. j. de verb. sig. Glo. dicit q̃ de rigore cõtrariũ procedit. de æquitate loquitur hic, dum dicit benignè tamẽ, &c. Hoc quod glo. dicit de æquitate, intelligo qñ ignorãter fuit contractũ matrimoniũ illicitum secus si scienter: vt l. matrimonij. qui & à qui. Facit l. qui contra. C. de incest. nup. & quod not. ibi. Item prædicta sunt vera, qñ cum noua persona matrimonium cõtrahitur. Nam si cũ eadẽ, cum qua primò illicitè cõtraxit, postea matrimoniũ contrahatur, dicitur esse idem matrimoniũ: vt d. l. dotis promissio. de iure doti. Facit. l. inter socerum. §. fi. s̃. de pac. dota.

Si sic.[d] Conditio casualis si tempore testamenti extiterat testatore ignorante, facit dispositionem haberi pro pura. hoc dicit. Facit s̃. de lega. j. l. si cui. & quod ibi no. & vide quod dicam. j. l. proxima. 11.

Si iam facta.[d] Quando relinquit aliqd alicui sub conditione: aut loquetis an sufficiat conditionẽ extitisse ante testamentũ: aut post testamentũ ante mortẽ: aut post testamẽtũ & post mortẽ. Primo casu, aut testator ignorabat cõditionem extitisse: & habetur pro impleta: vt s̃. l. pxi. in fi. & hic. Aut sciebat: & tũc aut erat talis cõditio quæ iterum poterat impleri: & iterum expectatur, vt impleatur: vt hac l. in prin. Aut non poterat: & tunc habetur pro impleta: vt s̃. l. proxi. & hic à contrario sensu. Secundò & tertiò casu distinguè, vt s̃. e. l. j. & hic in versi. item sciendum.

☞ *Causa dicitur de præterito, conditio de futuro.* 13.

Si ita legatum. Falsa causa non vitiat legatũ. h. d. No. †causam esse de præterito: cõditionem de futuro. Et illud q̃ tex. dicit, pœna in futurũ confertur: ideo dicit, quia semper pœna apponitur, si aliquid per eum, cui pœna imponitur: factum fuerit, vel non fuerit. De quo dic vt j. eo. l. demonstratio. §. quod autem.

Si fundus. 14. Conditio de dando pupillo vel furioso, impletur dando tutori[e] vel curatori. h. d. Oppo. s̃. de solu. l. Stichum. §. vsufru. Solu. Intelligas q̃ vertatur in vtilitatẽ pupilli, vel furiosi, vt in glo. cætera dic vt dixi in l. conditionibus. s̃. eo.

Si Titius. 15. Conditio[f] impedita per tertium legitimè, habetur pro impleta. h. d. Oppo. q̃ nõ habeatur pro impleta. sed pro defecta, & debeat agi contra impedientem: vt l. inde Neratius. §. j. j. ad legẽ Aquil. Solu. Ibi impeditur per tertium non legitimè, hic legitimè. Ita dicunt docto. in l. j. C. de insti. & substi. vbi glos. tangit. Dicam j. eo. l. in testamento.

1 ☞ *Ductio uxoris ad domum an requiratur ad implementum conditionis nuptiarum.* 16.

g Cum fuerit.[g] Cõditio nuptiarũ impletur, cũ nuptię consensu contrahuntur. h. d.

1 Quæro, vtrum† ad nuptias requiratur du-

h ctio ad domum. Glo. dicit[h] quòd non, si cõstat ante contractum fuisse matrimonium: sed si non constat, dictio facit præsumi matrimonium. Pro hoc est tex. j. ad municipa. l. ea quæ. facit de ritu nuptia. l. deniq;. & de

i dona. inter virum & vxo. l. Seia. & not. j. de regu. iur. l. nuptias. & C. de præscripti. xxx. annorum. l. cum notissimi. in princip. 17.

In his.[i] Quandoq; verba testamẽti sunt certa: sed super his occurrit dubitatio: tunc quia hæc dubitatio dicitur extra testamentũ, determinatur ex bono & æquo. Quandoq; dubitatur de verbis testamenti: tũc quia dubium est de ipso testamento, debet expediri secundùm scripti iuris rationem: hoc est, quòd habeantur probationes, quæ requiruntur ad probandum testamentum. hoc dicit.

1 ☞ *Demonstratio quid sit, & reprobata diffinitione glos. præmisso quòd in dispositione conueniunt quatuor.*
Quærit quid est demonstratio, & ponit diffinitionem.
2 *Demonstratio per quæ uerba inducatur.*
Coniunctiones & aduerbia non inducunt demonstrationem.
Præpositiones quandoque inducunt demonstrationem.
3 *Demonstrationis effectus quis sit. & nume. 9.*
4 *Demonstratio falsa adiecta circa rem, si constat de corpore, non uitiat dispositionem.*
5 *Relatiuum quis uel qui, iunctum uerbo præsentis temporis, non facit conditionem.*
6 *Relatiuum quis uel qui, relatum ad aliquod genus nõ ponitur relatiuè, sed distributiuè.*
7 *Demonstratio apposita in persona honorati significatiua alicuius consanguinitatis uel affinitatis si appareat falsa, uitiat dispositionem.*
8 *Falsa demonstratio uitiat dispositionem, si apparet quòd testator non legasset, si falsam demonstrationem sciuisset.*
10 *Demonstratio falsa in contractibus quando uitiet dispositionem.*
11 *Falsa demonstratio nõ uitiat rescriptũ, nisi de contraria uoluntate Principis doceatur.*
12 *Falsa demonstratio in iudicijs quando uitiet, ut quia fuit citatus quis tanquam Petrus Ioannis, cùm sit Petrus Martini.*
13 *Cautela ut assessores quando capiunt aliquem bannitum, faciant ipsum confiteri, quòd est idem homo qui fuit bannitus, &c.*
14 *Falsa demonstratio ad hoc ut non uitiet dispositionem quomodo probabitur de corpore constare. & nume. 19.*
15 *Error in una ex demonstrationibus rei non uitiat dispositionem, si per aliam constat de corpore.*
16 *Singularitas nominis inducit certam demonstrationem,*
17 *Accusatio de maleficio commisso in palatio Potestatis Perusij, necessariò non requirit appositionem confinium.*
18 *Demonstrationi quando stetur magis quàm proprio nomini.*
20 *Demonstratio rei si uariatur ex tempore qualiter probabitur identitas.* 17.

Demonstratio. Istud principium diuiditur in tres partes vsq; ad §. quod autẽ. Primò loquitur de demonstratione quæ adijcitur circa rem legatam per relatiuum. Secundò de ea, quæ adijcitur reí legatæ per adiectiuum. Tertiò de ea, quæ adijcitur personæ legatarij. Secunda ibi: igitur & si ita. Tertia ibi: nam & si. & breuiter hoc intendit. Falsa demonstratio non vitiat legatum si de cor-

1 pore constat. hoc dicit. Antequam intrem glo. †pro declarando materiam demonstrationis quero primò quid sit demonstratio. Glo. respondet in glos. rubri. & dicit q̃ demonstratio est quædã ex instantibus, seu præteritis accidentibus notitia, quo magis legatum sit liquidum adhibita. Videamus an ista diffinitio sit bona. Et videtur q̃ non, in eo q̃ respicit legatum tantùm: cũ in alijs dispositionibus possit demonstratio apponi, vt j. videbitis. Item ista diffinitio non cõuertitur cum suo diffinito. Pone q̃ testator legauit seruo suo directò libertatem. istud q̃ dico directò, est accidens adhibitum, vt legatum sit magis liquidum: & tamen constat quòd non est demonstratio, sed magis dispositio, vt l. quis seruo. j. de manu. testa. Item quando dico, instituo hæredes æqualiter, non est demonstratio, sed dispositio, vt l. interdum. s̃. de hæredi. instit. Item iubeo q̃ seruus reddat rationes diligẽter. Istud diligenter, est accidens adhibitũ, vt dispositio sit magis liquida:

nit aut mr̃imonium possit dissolui aĩ copulã, vide Bald. in l. Deo nobis. in ij. col. C. de episco. & cleri.

A D D E qđ Pau. de ca. dicit p hũc tex. q̃ ſtãte statuto q̃ vir lucret dotẽ vxore prę̃mortua, q̃ lucrabit̃, licet nõ fuerit cognita, sed tñ p vba de p̃senti despõsata. de q̃ vide Abb. cõsil. j. li. j.

¶In his. Probãdũ testm̃. Bal. in l. cũ alle. ad fi. de vsu. alle. hũc tex. pro no. & Bal. in aut̃. ad hęc. i pe. co. e. ti. Adde q̃ refert hoc se cõsuluisse Pau. de castr. Venetijs p hũc tex. de quo vide eius consilium. ccxlvij.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Demõſtratio. Demonſtratio eſt. adde no. per doc. in rub. ſ. eo. & vide Bal. in rub. C. de inſti. & ſubſti. ſub conditio.

& tamen non eſt demonſtratio, ſed diſpoſitio: vt l. qui filium. §. fin. coniuncta l. ſi ita ſit ſcriptum. j. de manu. teſta. & de ſtatulibe. l. Labeo. Item iubet teſtator remvel fundum non alienari extra familiam. Hoc quod dico extra familiam, eſt quoddam accidens reſpectu alienationis, & adhibetur diſtinctio, vt diſpoſitio ſit magis liquida: & tamen eſt diſpoſitio, non demonſtratio, vt l. voluntas. C. de fideic. cum ſimi. & ſic non verificatur iſta diffinitio in omnibus. Vt ergo intelligas quid ſit demonſtratio, debes ſcire q̃ in diſpoſitione conueniunt quatuor. ſcilicet, perſona diſponens, & perſona, in quã confertur diſpoſitio, & perſona grauati, vel perſona honorati, vt legatarius vel hæres. Item res ipſa, de qua fit diſpoſitio. Item verbum diſponens, vt promitto, dono, lego, & ſimilia. Hoc præmiſſo, quæro quid eſt demonſtrato: & demonſtratio eſt illud, qđ reſpicit aliquod iſtorũ trium, vel perſonam diſponentẽ, vel perſonam, in qua cõfertur diſpoſitio, vel rem, de qua fit diſpoſitio. Illud autẽ accidens q̃ reſpicit verbum in diſpoſitione poſitũ, eſt quædam qualitas. Quædã igitur qualitates adiũciuntur, quæ reſpiciunt perſonas prædictas vel res: & illæ qualitates inducunt demonſtrationẽ. & hoc declarat principiũ huius legis & Inſtit. de lega. §. huic. & etiam oẽs leges loquentes de demõſtratione. Quædã qualitates adiũciuntur, quæ reſpiciunt verbũ, ſeu actũ verbi poſitũ in diſpoſitione, vt in exemplis ſuprà poſitis. & iſtæ non inducunt demonſtrationẽ, ſed diſpoſitionẽ. Ratio, quia natura demonſtrationis eſt vt ſignificet rem factam & perfectam: vt j. eo. l. ſi nominatim. in fi. Cũ ergo reſpiciunt perſonas vel res, quæ res ſunt in ſuo eſſe perfecto vel eſſe ſperantur: meritò dicit demonſtratio. Sed qñ reſpiciunt accidentia verbi, nõ reſpiciunt rem perfectã, ſed rem, quæ eſt in fieri, & hoc fieri ſic teſtator diſponit: ideo eſt diſpoſitio potius, quã demonſtratio. Sed dices tu breuiter, iſta verba videntur l. ſcribit. §. fi. ſ. de auro & argen. leg. vbi demõſtratio eſt de futuro. Vidiſtis quod no. in l. Stichũ qui meus erit. ſ. de lega. j. Rñdeo, fateor q̃ adiũcitur rei futuræ, & iſto reſpectu donec pẽdet ex futuro euẽtu, eſt cõditio, ſed poſtquã euenit, & iſtud erit factũ: tunc erit demõſtratio. Semper ergo demõſtratio eſt de re facta, id enim qđ nõ eſt, non põt demõſtrari. Quod ergo dicit in d. l. ſcribit. in fi. hæc ſcriptura habet in ſe demonſtrationẽ &c. expone, id eſt q̃ erit demõſtratio adueniente cõditione. Credo ergo diffiniendũ ſic ſecundũ materiã noſtram. Demõſtratio eſt quædã ex inſtantibus vel præteritis accidentibus notitia, quo magis diſpoſitio ſit liquida adhibita rei, q̃ eſt in facto. & non quæ eſt in fieri. quod dico ex inſtantibus vel præteritis &c. ideo dico: quia ſi de futuris tunc induceret condi tionẽ vt l. Stichũ qui meus erit. ſ. de lega. j. & ſ. eo. l. j. dixi j. eo. l. ſi nominatim. in fi. Cætera quæ ſunt in diffinitione probanẽ ex ſ. dictis. Sed cõtra iſtam diffinitionẽ videt tex. Inſtit. de lega. §. incertis. verſi. ſub certa. Breuiter rñde. Aut poteſt referri ad aliqđ tẽpus præſens vel præteritũ: & tũc eſt demonſtratio. Aut poteſt referri ad futurũ, & tunc eſt cõditio. Ita loquit ibi prout dixi in

2 d. l. ſcribit. in fi. Secũdò† quæro per quæ verba inducat demõſtratio. Rñ. inducit per relatiuũ iunctũ verbo præteriti vel præſentis tẽporis, vt hic, & Inſti. de lega. §. huic. & ſ. de lega. j. l. Stichum qui meus erit. Itẽ inducit per adiectiua ſignificãtia officiũ vel artificiũ, vel cõſanguinitatẽ, vel aliquid aliud, propter qđ res magis certa demõſtraretur, vt j. eo. l. ſi nominatim. & hic, & d. §. huic. Itẽ per genitiuũ ſignificantẽ partem, vel per alia nomina ſignificantia patriã: vt ſ. de hære. inſti. l. his verbis. in fi. Item puto q̃ nomina, cognomina, & prænomina demonſtrationẽ inducãt: vt Inſti. eo. §. ſi quis in nomine, & §. ſeq. & ſ. de lega. j. l. ſi quis in fundi vocabulo per cõiunctiones verõ, & aduerbia, non credo nec ſcirẽ ponere caſum, qui inducat demõſtrationẽ. Ratio, quia cõiunctiones & aduerbia de ſui natura reſpiciunt actum verbi: & ideo nõ inducit demonſtratio, ſed cõditio, cauſa, vel modus, vt ex legibus. loquentibus de hac materia manifeſtè colligitur, ſed per præpoſitiones quandoq; inducitur demõſtratio, per præ

3 poſitionem ex, vt l. cum tale. in prin. & §. fi. j. eo. Tertiò† quæro de effectu demonſtrationis. Breuiter ſumas ſic: quia quandoq; demonſtratio eſt vera, & tunc effectus eius eſt facilis: quia reddit diſpoſitionem liquidam, vt in diffinitione dixi. & dat notitiam rei demonſtratæ vt ex prædictis apparet. Quandoque demonſtratio eſt falſa, & tunc eſt videndũ de effectu demonſtrationis falſæ circa ſeipſam: an ex ipſa demonſtratione inducatur diſpoſitio: vt ex contractu &c. dixi de hoc in l. cum tale. §. fi. j. e.

4 Secundò eſt† videndũ de effectu falſæ demonſtrationis adiectæ circa rem. Ex his habes quòd iſta demonſtratio falſa non vitiat legatum vel inſtitutionem ſi de corpore cõſtat: vt hic & j. eod. l. falſa. in princ. & Inſti. eo. §. huic proxi. Iſtud ergo examinemus per contraria, quæ mouentur ad hanc legem per ordinem. In primo dicto dicitur de demonſtratione quæ fit per quis vel qui. Sed opp. & videtur q̃ demonſtratio falſa vitiet diſpoſitionem: vt ſ. de do. pręle. l. j. §. ſed & ſi dotem. So. breuiter, ibi demõſtratio adiũcitur ſpeciei, ſeu corpori, quod non reperitur in rerũ natura: & ideo non poteſt dici quam conſtet de corpore. hic cõſtabat. Iſtam ſol. habuiſtis in tex. in l. ſi ſeruus legatus. §. qui quinque. ſ. de leg. j. Sed contra iſtam op. videtur q̃ non ſit neceſſe q̃ reperiatur corpus cui adiũcitur vt l. iij. & l. pen. C. de fal. cauſa. adie. lega. & l. legaui. ſ. de lib. leg. & l. ſi ſic. §. j. ſ. de le. j. vbi demõſtratio non refertur ad certum corpus: ſed ad quantitatem in genere: & tamen falſa demonſtratio non vitiat. Sol. Quando legat certa ſpecies, ſeu certa quantitas: tunc debet cõſtare de corpore certo: ſed quãdo legato generis adiũcitur demonſtratio, tũc ſufficit illud eſſe in genere, & debet eſſe certum & limitatum in genere, ſeu quãtitate. aliàs falſa demonſtratio non vitiaret: vt in cõtrario. Sed contra iſtam opp. de l. ſi ſic, & l. legaui. ſ. alleg. in eod. exẽplo, quando legantur alicui decẽ, quæ ipſe legatarius debet: vbi demonſtratio refertur ad quantitatem in ſuo genere certam & limitatam, & tamen illa falſa demonſtratio vitiat. Solu. Licet inſpecto ſono verborum referatur ad certam quantitatem: tamẽ inſpecto intellectu teſtator videtur reliquiſſe liberationẽ ab illis decem, quæ ſibi debet legatarius. Cum ergo impoſſibile eſt eſſe liberationem eius, quod non debetur, videtur reliquiſſe rẽ, quæ non eſt, nec eſſe poteſt in rerum natura: & ſic in effectu concordat cum prædictis. Si verò aliud diceres, ſequeretur q̃ plus operaretur falſa demonſtratio quam vera, contra l. cum tale. §. fi. j. e. Idem ſi lego tibi q̃ Titius mihi debet: quia videor legare tibi actionem quam habeo contra Titium. & ideo ſi Titius nil debet, legatum nõ valet: quia falſa demonſtratio adiũcitur rei, quæ nõ

5 eſt in rerum natura: vt dictis legib. Non eſt ergo† verum quod quidam dicunt in d. l. ſi ſic. ſ. de leg. j. q̃ relatiuũ quis vel qui. iũctum verbo præſentis tẽporis faciat conditionem, quia nunquã conditio eſt de præſenti, vt dixi: & tunc impropriè loquitur: vt ibi gl. dicit: quia vera demonſtratio eſt: ſed appellatur ibi conditio, quia perimit diſpoſitionem, ſicut conditio deficiens. Op. de l. talis ſcriptura. in prin. ſ. de leg. j. & l. libertis quos. in princ. ſ. de ali. & ci. leg. vbi diſpoſitio non tenet, niſi in his, in quibus reperit vera demonſtratio, ſ. in pecunia, in quibus dies non eſt appoſita vt d. l. talis. & d. l. libertis quos. So. Ibi demonſtratio adiũcitur alicui qualitati: & ideo quatenus eſt vera demonſtratio, eatenus tenet diſpoſitio: & quatenus eſt falſa demonſtratio, eatenus nõ te-

6 net diſpoſitio. Ratio eſt, †quia quando relatiuũ quis vel qui, refertur ad aliquod genus: tunc non ponitur relatiuè, ſed diſtributiuè. Quod patet: quia nõ trahit ad ſe omnes de genere, ſed aliquos: vt l. ſi fuerit. ſ. de re. du. & dictis legibus contrarijs. Et etiã grãmatici dicunt q̃ natura diſtributiui eſt vt reſpiciat actũ verbi directò, ſicut cõiunctio ſi: vt dixi. ſ. e. l. j. in vj. principali. q. circa fi. Cum ergo dicis, libertis, quos teſtamento manumiſi: intelli ge, i. ſi eos manumiſi. meritò deficit diſpoſitio in his, in quibus hoc non reperitur verũ: vt j. proxi. §. Venio ad ſecundã partem ſ. ad demonſtrationẽ, quæ apponit per adiectiuũ. Op. de l. Quintus. §. j. ſ. de aur. & ar. leg. Rñ. Iſta lex loquitur quando rẽ expreſſè & determinatè de ſigno: & ſecus quando alicui generi apponitur demonſtratio: vt in contrario. Et vide glo. quę incipit, hoc ita, &c. Hæc eſt vera ſol. quia cum dico, lego argentum meũ perindè eſt, ac ſi dicerem lego argentum qđ meum eſt: vt l. ſi ita. ſ. de aur. & arg. leg. ponitur ergo diſtributiuè, vt ſ. proximè dixi. Venio ad tertiã particulã in ver. nã & ſi dicit hic, q̃ qñ adiũcitur perſonæ legatarij, falſa demõſtratio non vitiat, Cõtra. C. de her. inſti. l. ſi pater. & l. nec apud. vbi falſa demonſtratio vitiat. Rñd.

7 †iſtæ demonſtrationes quæ apponũtur in perſona honorati, qñ ſunt ſignificatiuæ alicuius cõſanguinitatis, vel affinitatis, vt relinquo tali filio meo: tũc ſi repit falſa, vitiat: vñ in dictis legibus. vitiat. Facit qđ no. in l. quoties. ſ. de hę. inſti. et l. nemo. §. j. j. e. tit. & vidiſtis no. in l. falſa. in prin. j. eo. Sed qñ ſunt aliæ qualitates, quæ non

Universidad de Deusto

a ¶ Distigue. & dicvt dixi §. de le.j.l.si qs in fundi vocabulo.

b ¶ Nō vitiat. Istud limitat hic Imo. nisi falsa demōstratio faceret defectū substātiā legati. de quo plenè per eū in l. si sic. §. j. de le.j. & vide Bal. in l.j. in iij. colū. C. de fal. cau. adie. leg. An 8 asit falsa demonstratio vitiet appellatiōnē, hē per Bal. in l.ij. C. de fal. eā adie. le. vt si erratum est in die sententiæ.

c ¶ Quartò quæro, Vtrū in cōtractib⁹ inter viuos falsa cā vitiet dispositionē, vide Bar. in d.l. si diuortio. & in d.l. si qs fundum. & Bal. in l.iij. C. de fal. cau:

d ¶ Quid i rescri. vtrū falsa demōstratio vitiet rescriptū, dixi §. de do. præ. l.j. in fi. & vide Imo. & Bal. in Inecy natales. C. de pba. ad fi. & Io. An. in c. qđ dilectio. de cōsan. & affi. & vidē no. per Bal. in l. imperialis. C. de nup.

e ¶ In Spec. vide Bar. fl. hic cōsultissima. C. qui testa. fac. pos.

f ¶ Quid in iudicijs. Vtrū falsa demōstratio vitiat iudiciū, vide olino Imo. hic, & adde q falsa vitiet libellū sed m Inno in c. ex parte Abbatissæ, de pri. & adde sed m Bal. no. in l. nō ignorat. C. de fru. & li. expē. ad fi. q isto casu qñ fuit citatio æquoca, iudex fortè poterit declarare de quo senserit. qđ no. Et de dicto Barto. hic facit mētionē Bal. in l. volūtatis. in vlti col. C. de fideic. qd aūt si iudex erravit in nomine suo. Dicit Cu. in l. si qs in fundi. de le. j. q actō vitiat per l. fi. C. de hęre. instī. & ibi Barto. & ex prēmissis dicit Ange. & Imo. in l. his verbis. de hæ. instī. q semel vn⁹ fuit decapitatus eo qa in fortūā venit, credēs bānū nō tenere: eo qa in bāno erratū fuit in loco, vel terra originis, seu in parochia: qa nō vitiat, si de corpore cōstet. Et qd si erraī in nomine artificij, vidē Bal. & Imo. in d.l. si qs in fundi. qd si iudex errat in cōfinib⁹ vide Bal. in l.j. in j. colū. de execu. rei iudi.

g ¶ Aut nō cōparuit. Et vide Bal. in c.j. de feu. sine cul. nō amit. & in l. si qs seruū. §. inter duos. ā. de le.ij. addit q cōfiteat crimē cōmisisse. & ita voluit Ang. in l.ij. ā. de libe. & posthu. & hoc domi. Ioan. & l dicta. l.ij. docto. in c. quę non significant consanguinitatem, vel affinitatem: tunc non vitiat, vt hic. Et ratio est: quia hæc adiectio tali filio, & similis, inducit quandam causam finalem: quia nisi fuisset filius, non reliquisset: & ita vitiat, si reperitur falsa. Sed si sunt alia adiecta ibi, secus, vt lego Titio albo. &c. quia tunc non præsumitur testatorem non reliquisse si sciuisset eum nō fuisse albū. Et breuiter † concludo quòd si apparet testatorem nō legasse, si demonstrationem falsam sciuisset: tūc vitiatur dispositio ex falsa demonstratione vt l. si ita stipulatus fuero hanc summam. cum glos. infrà de verborum obligationib. Vt ergo † ista materia liqueat, distingue.[a] Aut loquimur in demonstratione, quæ fit per noīa, seu pronoīa: & dicvt dixi §. de leg. j. l. si qs in fundivocabulo. Aut loqmur in demōstratione quę aliįs modis fit, & tūc aut demōstratio adiicitur alicui gñi: aut certæ speciei. Primo casu, aut illud genus erat in dispōne limitatum: & falsa demonstratio nonvitiat: b vt C. de fal. cau. adiec. leg. l. iij. & l. fi. Aut non erat limitatū, sed simpliciter in dispositione ponit: & tūc quatenus demonstratio falsa est, eatenus vitiat dispositionē: vt d.l. iij. in fi. C. de fal. cau. adie. & l. libertis quos. §. de ali. & cib. leg. & l. Quintus. §. j. §. de auro & arg. leg. cum si. Secū do casu, qñ demōstratio adiicit certæ speciei & tūc aut demōstratio adiicit rei, aut personæ honoratæ. Primo casu, aut illa species non reperitur in rerū natura: & vitiat dispositio: vt §. de do. præle. l.j. §. sed & si dotē. & §. de lega. j. l. si seruus legatus. §. qui quinq;. Aut reperiatur in rerū natura: & non vitiatur dispositio: vt hic, cū simi. Fallit si de cōtraria voluntate testatoris appareat, vt j. de ver. obli. l. si ita stipulatus fuero hanc summā. & ibi no. Secundo casu, qñ demonstratio adiicitur personæ honoratæ. & tunc aut demonstratio est designatiua affinitatis, vel cōsanguinitatis: & distingue vt not. in l. quoties. in prin. & l. nemo. §. j. s. de hęre. instī. & j. eo. l. falsa. Aut est designatiua alterius accidentis: & non vitiat, vt hic, iij. rūlo. & l. his verbis. §. fi. de hære. instī. Ratio prædictorū patet ex ante dictis. Quartò quæro quid † in cōtractibus inter viuos, an falsa demōstratio vitiet dispositionem? Et videtur q non: vt l. si diuortio. j. de ver. obli. In contrarium videt casus §. de cōtrahen. emptio. l. si quis fundū. & hoc tenet glos. Instī. de leg. §. huic. Breuiter tu distingue: aut loquimur in cōtractibus ex altera parte tantū obligatorijs, vt in donatione ex stipulatiōe facta ex mera liberalitate: & tunc per omnia debemus eodē modo distinguere, vt §. dictū est in vltimis volūtatibus, vt d.l. si diuortio. & d.l. si ita stipulatus fuero hāc summā. Aut loquimur in cōtractibus vltro citroq; obligatorijs: & tūc aut falsa demōstratio facit deficere cōtractus substātiā, vt rem, vel pretiū: & tūc cōtractus vitiatur, vt l. in vēditionibus. & d.l. si quis fundū. de cōtrah. emp. & ideo. dicitur ibi q habet vim cōditiōis: qa statim perimit cōtractū, sicut defectus cōditionis de præsenti: verè tamē demōstratio est. aut verè substātiā cōtractus nō perimit: & tūc aut res, cui adijcitur demonstratio, nō reperitur in rerū natura: & tunc ille qui demonstrationē adijcit, tenetur l. si quis cùm fundum. §. de ac. emp. Aut rei substantia reperitur, sed nō cū illa qualitate, cū qua fuit demonstrata, & similiter cōtractus nō vitiat: sed ille, qui demōstrationē adiecit, tenetur, secundū distinctionē l. ea quæ cōmendandi. §. de cōtrahen. emp. Quintò † quæro qd in rescriptis, d an falsa demōstratio vitiet rescriptū. Dy. dicit q non, nisi doceat de contraria voluntate Papæ, vel Imperatoris, vt no. per eū. C. de leg. l. si fortidianū. & hoc videtur cōtra casum extra, de rescri. c. significauit. & ibi hoc tenet gl. scilicet q rescriptū vitiet, sed Inno. dicit q illud ideo, quia nō potest constare Papā de alio sensisse; quia de nullo alio sensit, quā de eo, qui demonstratus est. secus si de alio posset cōstare, p e ista iura. qđ puto verū. & de hoc in Spec. f de rescri. præsen. §. rōne autē causæ. ver. qd 12 si indubitatè. Sextò quæro † quid in iudif cijs. g Pone, aliqs citatus est tanquā Petrus Ioānis, eū ipse sit Petrus Martini: qd iuris? Istam q. tāgit Iac. But. Instī. de actio. circa prin. & finaliter ibi modicū vel nil dicit. Tu dic, aut ille citatus sub illo noīe, Petrus Ioānis, cōparuit in iudicio, & sub illo noīe litigauit: & tūc talis falsa demōstratio non vitiat iudiciū, imò valet: quia cōstat de corpore: qa tam iudex quā partes hūc hominē habebāt pro Petro Ioānis, vt §. de iudi. l. si qs in noīe. aliās incipit, si in iudicis. Aut nō cōg paruit in iudicio, sed fuit contumax. & cōtra eū habitus g cessus tanquā contra cōtumacē, & est positus in bāno sub demonstratione noīs quæ nō vera, & tunc si quidē cōstat q ille homo illud idem corpus fuit sub hoc noīe: & q ille est ille homo, qui de hoc maleficio inculpabatur, & diffamabatur, licet fuerit in noīe erratū: cū valet processus: qa animus iudicis refertur contra eum, quem citauit nuncius. Sed si non constat eum fuisse citatum, & constat prænomen esse diuersum: processus vitiatur: quia non constat de corpore, etiam si illud corpus reperiatur in rerum natura vt l. si seruus. §. qui quinque. supra de legatis primo. & l. prima. §. penultimo. supra de dote prælegata. & de rei vendicatione. l. idem Pomponius. scribit, si frumentum. in fine. & infrà eodem. l. in testamento ita quidam. prædicta vera, nisi aliqua demonstratio esset ita vera, quòd sufficeret, vt statim dicam. Septimò k quæro k quomodo probabitur † quòd de corpore constet, vt 14 sic falsa demonstratio non vitiet. Respōdeo, debetis scire, quòd ad demonstrandam personam perfectè, debet exprimi nomen cum duobus alijs accidentibus, vel indicijs, vt l. hac consultissima. circa principium. C. qui testamenta facere possunt. vt Petrus Martini de Perusio, & tunc reddunt personam certam. Itē ad demonstrandum fundum. debet exprimi nomen loci cum duobus confinibus, vt l. forma. in principio. infrà de censi. Hoc præmisso, ille, qui vult probare quòd de corpore constat, vt sic falsa demonstratio non vitiet, si ostendit nomen cum duabus

audītis. de præscrip. Andre. Barba.

h ¶ Captū cōstiteri. vide Bar. in l. inter stipulantem. §. j. in fi. de ver. ob. & vide Bal. in ū. de feu. sine cul. non amit. in vsi feud. & in l. si qs seruū. §. inter duos. de le. ij. Ang. in l. ij. ā. de li. & posth. Bar. in l. si ideo. de cuicū. Bal. in l. transigere. C. de transac.

i ¶ Sed pone. No. bonū cōsiliū. & idē vo luit in l. inter stip. §. si Stichū. de ver. ob. bā facit qđ no. Bar. in l. diuus. j. de cu. reo. per Ange & Imo. in l. ij. ā. de li. & posth. & Bal. in l. si qs seruū. fi inter de le. ij. & Imo. hic, & per Mo. Instī. de actio. §. quadrupli. i prin. & Bal. fl. hac cōsultissima. in ij. col. C. qui testa. face. possunt. & qđ dixi post Bar. in d.l. diuus.

k ¶ Septimò quæro. Quot demōstrationes sufficiunt ad demōstrādā rē certā. & vide per Bal. in d.l. hac cōsultissima. i ij. col. & vide Bar. in l. si in rē. ā. de rei vē. Itē no. q qualitas rei in certæ operat idē qđ appositio cōsimilū: vt si lego fundū Titianū, in quo est oliuetum. gl. est no. & ibi Bal. in l. iij. §. de le. j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Duab⁹ demõſtrationib⁹. Si duę qualitates adiectę ſint veræ, licet aliæ falſæ ſint, actꝰ valet. In cõtrariũ facit l. i teſtõ. la j.c.quã alle. Bar. ẽ.pxi.q.ẽt qd in probationib⁹ teſtiũ ſi dico ꝙ vẽdidi ſeruum cruſpum capillis, vel æquũ ſtellatũ in frõte, teſtes dicãt de ſeruo, vel æquo, & nõ deponũt de ſtella in frõte, vide no. Bal. in l. edita. in pe. colũ. de edẽ. Ad dictã l. in teſtamẽto. ita qdã rũdẽt ſaluãdo Bar. hic. & ad dictã l. j. t ff. ẽ. d do. præ. põt rũderi ſecundũ Pau. de caſ. in d. l. in teſtõ, ꝙ ibi loquit, qũ agit de commiſſione pœnæ. ſed Bar. hic loquitur qñ agit de demõſtrãdo rẽ legatã, vel de pſona legatarij. quo caſu procedit dictũ Bar. hic. qd dictũ Bar. vt deſt habere locũ, qñ ſunt expreſſę tres demõſtrationes, & duæ cõueniũt, tertia non. Sed ſi eſſent expreſſæ quatuor vel plures, & duæ cõueniũt & duæ nõ, ſeu plures redderẽt res dubia, et nõ deberẽt prevalere poti⁹ ille quã d titæ, ſecundũ Pau. de ca. no. in d. l. in teſtõ.

b ¶ Erronea expreſſio. Bar. in d. l. ſi quis in fundi. dat aliũ modũ ad pbandũ ꝙ fuerit erratũ in corpore. & vide quod ſcripſi poſt Imo. in princip.

c ¶ Gallopreſſus. Ad de Bar. in l. libellorũ. ad fi. prin. j. de accuſ. & Bar. in l. certũ. ẽ. ſi cer. pe. ex. eſt in l. ij. & ibi not. ẽ. de liber. & poſthumis.

d ¶ Noſe fundi. Et de hoc errore cõfinium vide Bar. in l. cũ pater. j. ff. de le. ij. & habes l. ſi Fortidianũ. C. de leg. & in l. forma. de cenſi. & vide no. in l. ſi qs in fundi vocabulo. de lega. j.

e ¶ Si libertus. Et vide Guli. & Bal. in l. cõparationes. in iij. co. C. de fide inſtrumẽ.

f ¶ Nõ eſt neceſſe. Ad de qd idẽ dixit Bal. & ibi poſt eũ Imo. in d. l. ſi qs in fundi vocabulo. p hoc ibi in verſi. noſauit. vbi qualitas rei incertæ operatꝰ idẽ qd oppoſitio cõfiniũ. Ex quo infert ad id qd ducit Barto. hic, licet de eo nõ faciat mẽtionẽ, eo quia ppter qualitatẽ expreſſam ſatis redditur res certa. l. j. in fi. de do. prę. Et per hoc limitat l. libellorum. de accu. Et adde Bar. in d. l. cũ ſeruo. & in d. l. libellorũ. et quod ibi dixi. ſed an libell⁹ pcedat ſine cõfinib⁹

demonſtrationibus,ᵃ ſeu duabus accidentijs congruis huic perſonæ, vel nomen loci cum duobus confinibus congruis huic fundo, ipſe habet fundatam intentionem ſuam: quia de corpore conſtat. & licet aliqua alia demonſtratio fuiſſet adiecta, † quę reperitur falſa, hoc non nocet. Quicquid enim vltra illas demonſtrationes neceſſarias adijcitur, fruſtra eſt, & non vitiat, vt l. j. §. fi. ẽ. de dote prælega. ſi enim omiſsio nõ vitiaret: multòminus erronea expreſsio:ᵇ vt l. j. circa prin. C. de rei vxo. actio. & hoc tenet gl. in l. ſi quis in fundi vocabulo. in gl. ij. ẽ. de lega. j. facit l. patronus. §. j. & ij. ẽ. de lega. iij. & hoc caſu aduerſarius, qui vult diſpoſitionem infringere reſpectu talis falſæ demonſtrationis, habet neceſsè probare ꝙ de alio fui ſenſum, vel quòd alius eſt, qui habet eandem demonſtrationem: vt ſic reponatur in obſcuro, ſecundùm formam l. duo ſunt Titij. ẽ. de teſtamen. tute. Item ille, † qui vult diſpoſitionem defendere, ad vnum aduertat, quòd poſſet eſſe vna demonſtratio tantùm clara, quòd faceret cõſtare de corporẽ, & plures aliæ falſæ nonvitiarent, vt ecce, erat quoddam nomen proprium ſingulare, & ſingulariſsimum, vt Gallo preſſus,ᶜ vt not. ind. l. hac conſultiſsima. cùm enim vnus tantùm habet illud nomen, ſatis eſt clara demonſtratio: argumen. ẽ. de libe. & poſthu. l. ij. & ſic hoc ſolùm ſufficeret, & quicquid vltrà adijcitur, fruſtra eſt, vt dixi. Idem dico in nomine fundi:ᵈ quia ſi nomen eſt ſingulare, adeo quod res redditur certa: licet in confinibus & alijs demonſtrationibus erretur, vel licet non ponatur: diſpoſitio tamen non vitiatur, ſuprà de contrahen. emptio. l. cum ſeruo. §. fi. quæ eſt notan. ad hoc. & j. eo. l. quibus diebus. §. qui dotalem. & ſic debet intelligi ẽ. de lega. iij. l. patronus. §. libertus.ᵉ cumſimilibus. Et† per hæc dicebam quòd ſi aliquis accuſatur de maleficio commiſſo in palatio Poteſtatis Peruſij, quòd non eſt neceſſe ꝙ inferãtur confinia: cùm ſatis ille locus ſit demonſtratus, vt dicta l. cum ſeruo. §. finali. Item † eſt aduertendum, quòd quandoque ſtatur demonſtrationi potius, quàm nomini proprio. pone in exemplo contingente de facto: dux ducatus proceſſit contra Ioannem Poteſtatem aſsiſij occaſione alicuius delicti commiſsi in officio: & tunc ſi non vocatur illo nomine Ioannes, certè conſtat de corpore ex illa demonſtratione officij: & hoc eſt inſpiciendum: quia magis ſtatur illi accidenti, quàm proprio nomini: cùm per illud accidens magis, quàm per proprium nomen haberetur notus: vt lege, habebat. de inſtito. & caſus ſuprà de rebus dubijs. l. penulti. quæ eſt multum nota. ad iſta. Ex his ſciret aduocatus quid habet probare. Si verò probationes omnes ponamus falſas, & nullam remanere ita certam quòd ſufficiat: tunc res dicitur eſſe in obſcuro. Solum enim nomen proprium nõ reddit rem certam: quia tale nomen regulariter pluribus competit: vt dicta lege, hac conſultiſsima. in principio. expreſsius infrà de iure fiſ. l. ita fidei. in prin. Tũc enim † illi, qui vult ſuſtinere diſpoſitionẽ incumbit onus probandi de tali corpore fuiſſe cogitatum. quid probabit ex

his demõſtrationibus: fortè ſi eſt aliqua demonſtratio, quæ vni tantùm de illa ciuitate congruat: quia eſt nomen ſingulare: vt in illa ciuitate eſt tantùm vnus doctor: & tunc de illo de neceſsitate cõcludit: vt arg. l. ij. ẽ. de lib. & poſth. & poteſt probare p ea quæ dicta ſunt in præfationibus: vt l. item. ẽ. de pact. & l. Titia. §. dem reſpondet. j. de verb. ob. & l. quoties. j. ẽ. de hęred. inſt. Item poteſt probare ex affectione & charitate, vel delicto cõtutoris: vt l. duo ſunt Titij. ẽ. de teſta. tut. & l. ſi quis ſeruũ. §. inter duos. ẽ. de leg. ij. Item ex maiori notitia: vt d. l. pen. ẽ. de rebus dubi. vel alijs modis legitimis. Sed aduocatus, qui dixit ꝙ non conſtat de corpore, debet ponere ꝙ falſa nomia ſunt, & plures demonſtrationes circa illud concurrentes: & tunc vitiatur effectus diſpoſitiõis: vt l. duo ſunt Titij. ẽ. de teſta. tut. Iſta ſunt multũ vtilia: & in his cõſiſtit tota vtilitas huius materię. Vltimò q̃ro:ᶠ pone aliquã † demonſtrationẽ variatã ex tempore, vt ille qui prius vocabat vno nomine, nũc vocatur alio nomine: vt faciunt multi cum doctorãtur, vel militiã aſſumunt. & ſic alio nomine vocantur in inſtrumẽto tẽpore cõtractus, alio nomie modo tẽpore quo agit, vel cõueniunt: quid eſt faciendũ? Rñdeo, ſi quidem eſt modica differẽtia, vt inter nomen integrũ, & nomen diminutũ. vt ſi aliquis vocabatur Petrutius,ʰ modò vocatur Petrus, vel eſt alia differentia ſyllabalis: tũc hoc nõ nocet. nec dicit diuerſitatem inducere vt ẽ. de manu. teſta. l. qui habebat.ⁱ in principio. Si verò ſunt nomina prorſus ſeparata: tunc fiat vnus articulus quod ille, qui olim vocabatur ſic, & hodie vocatur ſic, eſt vna & eadem perſona, & idem corpus.ᵏ Ad quod facit j. de fideic. lib. l. Lucius Titius ˡ teſtõ. Et idẽ eſſet faciendũ qñ cõfinia alicuius poſſeſsionis ſeu fundi ſunt mutata: qa ad duos alios pertinent prædia vicina. Nã tunc fiet vna poſitio, ꝙ fundus olim poſitus iuxta cõfines tales, & fundus qui hodie eſt poſitus iuxta tales, eſt idem fundus: & tunc hoc probato habes intentum alias non obtineres, & de facili poſſet periclitari totus proceſſus: & l. Item Item Pomponius ſi frumentum. §. fin. ẽ. de rei vendica.

ſi non opponit, vide. Imo poſt Cy. in l. cũ pater. ẽ. ff. de leg. ij. & vltra eũ Iaſ. And. in Spe. in ti. de libel. cõcepti. ẽ. iuxta. ver. nã valet etiã ſi fund⁹ ſit ij dicanť cõfinia, & q dicanť vicini. vide tex. gl. et bar. in l. ij. ẽ. pen. fini. regũdo. & ꝙ ibi dixi ſ gl. Et ita confines agrorũ ſunt demõſtrãdi, vide ſi gẽ Titius hæres Sempronij. & ibi gl. & ꝙ ibi dixi de actũ. tempu. Et an cõfines probent ſ inſtrumẽtũ, vide no. in l. cũ aliqs. C. de iu. deli. & nõ vitiat, ſi ponat pro cõfine locus publicꝰ. gl. eſt in l. hac conſultiſſima. q teſta. facer poſſ. & alibi dicit text. ꝙ latitudo ſimdorũ probat per emptionẽ in l. Caius. de pig. actiu.

A D D Equaliter ſi ſit mãdatus libell⁹ cũ agitur de cõfinib⁹, Bal. cõſi. cccl. ex li. ij.

g ¶ Vltimò q̃ro Et vide Bart. in prooem. Digeſto. ẽ. nos vero.

h ¶ Petrutius de errore habeť ſimile p Bart. ẽ. ſuper rub. in vi. Co. Dixi poſt bal. ſ Lucius de leg. j.

i ¶ L. q habebat. Et ſi de q ibi habes poſt Bart.

k ¶ Et idem corpus. vide de Bal. in l. j. C. ſi ex plurib⁹.

l ¶ Lucius Titius. et ibi vide quod habes poſt Bar.

---

1 ☞ Falſa conditionaliter expreſſa vitiat legatum.
2 Cauſa quid ſit, vbi reiectis duabus diffinitionibus dicit ꝙ cauſa eſt quid præteritum, ad inſtans quo impellimur, ut aliquid diſponamus.
3 Verbum in præterito & futuro ſubiunctiui, licet in dubio intelligatur in futuro tñ ex coniectura, & ne interpretatio ſit uitioſa, intelligitur de præterito.
4 Cauſa hic accipitur ſtrictè, & etiam largè pro occaſione. & nu. 5.
Cauſa largè eſt omne, id ex quo aliquid ſequitur.
Cauſa pro lite ponitur.
6 Qualiter cognoſcatur ꝙ cauſa ponatur cauſualiter, an uerò conditionaliter.
7 Dictio ſi, regulariter facit rem dubiam.
8 Dictio quia ponit rem certam.
9 Dictio quoniam caſualiter ponitur. item dictio ꝙ, pro quia: dictio cum, ne, & coniunctiones illatiuæ.
10 Dictio cum, iuncta uerbo præteriti, uel præſentis temporis: ut ſi dicam cum frater tuus extra arcem ſumpſerit, centum, tibi lego. ponitur cauſualiter non conditionaliter, & cum uerbo futuri temporis ponitur conditionaliter.
11 Omnis coniunctio ponens cauſam cum dubitatione, ponit conditionaliter.
12 Cauſa adijcitur per, præpoſitiones, per conditionem ſubintellectã, & per nomina diſtributiua.
13 Falſa cauſa quando uitiet diſpoſitionem.
Quæ cauſa dicatur cohærere legato.
14 Practica probandi ꝙ teſtator aliter relicturus non fuiſſet.
Falſa cauſa circa filiationẽ adiecta exhæredationi facit exhæredationẽ nullã ipſo iure.
15 Verba enunciatiua teſtatoris in modum cauſæ emiſſa, licet non inducant diſpoſitionem, tamen inducunt doli exceptionem.
16 Falſa cauſa in contractibus, etiam finalis, & obligatoria, licet non uitiet cõtractũ ipſo iure, tamen inducit repetitiones, ſi fuerint.
17 Cauſa in lege quando uitiet ſententiam. remiſſiuè.
18 Falſa cauſa in lege quando uitiat legem.

Cauſa

Cauſa legis, & cauſa legati, idem eſt.
Ratio eſt de futuro, & cauſa de præterito.
Ratio legati, & ratio legis eſt idem.
19 *Falſa cauſa in reſcripto quando uitiat.*
20 *Cauſa an in dubio dicatur finalis, uel impulſiua.*

1 **Quod autem.** Falſa† cauſa non vitiat legatum, niſi cõditionaliter ſit expreſſum. h. d. Primò ponit quando cauſa exprimitur ſimpliciter. Secundò quando cõditionaliter. Secunda ibi, at ſi cõditionaliter. Primò† quæro quid ſi cauſa. Glo. ſ. eo.ª ſuper rubrica dicit. Cauſa eſt quædã de præteritis præcedens ſuaſio, quo teſtõ noſtro magis quẽ honoremus. Secundo modo diffinit breuius. Cauſa eſt animi impulſio à nobis expreſſa. Iſtæ diffinitiões nõ ſunt veræ in hac materia: quia in hac lege & in ſimilibus appellatur cauſa ille actus, vnde procedit ſuaſio ſiue impulſio. Quod apparet: quia non eſt reperire caſum, in quo illa impulſio ſeu ſuaſio, non fuerit vera: ſiue actus, ex quo procedit, fuerit verus, ſiue falſus: vt in exemplis legis noſtræ euidẽter apparet. Deficiunt ergo iſtæ diffinitiones in multis. Si enim reſpicis id, quod Iuriſconſultus appellat cauſam, nõ appellat eam propriè impulſionem ſeu ſuaſionẽ: ſed appellat cauſam id, propter qd' inducitur impulſio, ſeu ſuaſio. Diffinias ergo propriè ſic, & dic. Cauſa eſt quid præteritum, vel inſtans, quo impellimur vt aliquid diſponamus. Quare dico, cã eſt quid præteritũ vel inſtans. Hoc dico ad differentiã conditionis, quę eſt de futuro. Cauſa ſemper eſt de præterito: vt l. ſi ita. in fi. ſ. eo. Facit l. damus. de cõdi. inde. Item vt differat à cautione: vt l. quibus diebus. §. Termilius. j. eo. Item ad differẽtiam modi,
3 qui ſimiliter eſt de futuro, vt j. proxi. §. Sed hoc† videtur contra exempla huius legis, quę dicit, ſi negotia mea curauerit, ſi centũ ex arca ſumpſerit. Iſta enim videntur futuri temporis. Nam cũ reperiantur in præterito, & in futuro ſubiunctiui, debent intelligi in futuro, vt ſ. eo. l. ſolemus. & ibi dixi. & j. eo. l. ſi ita legatũ. Et ſic videtur cauſa de futuro. Solu. In illo exemplo ſi centũ ex arca ſumpſerit. ſi intelligeretur de futuro, eſſet conditio quędã turpis expectare q̃ alius furetur, & ſic eſſet interpretatio vitioſa: & ideo intelligitur de præterito, vt ſ. de legi. l. in ambigua. & de re. iu. l. quoties idem ſermo. In alio exemplo: ſi negotia mea curauerit: dic q̃ cõſtabat q̃ teſtator ſenſit de præterito expreſsè, vel per coniecturas. Puta, quia tẽpore teſtamẽti credebat ſe mori: vnde ex eo quod dixit, negotia mea, intelligitur de præterito. nã poſt mortem non poſſunt dici negotia ſua: vt ſ. de nego. geſt. l. iij. §. j. aliàs faceret contra hoc quod dixi in l. hoc articulo. ſ. de hære. inſti. In dubio aũt intelligeremus de futuro, vt in cõtrarijs. Secundò quo impellimur, quod dico ad differẽtiam impulſionis, vt ſ. dixi. Sequitur, diſponamus. Iſtud pono ad differentiã demõſtrationis, quę nõ reſpicit ipſum actum diſponẽdi, ſed magis ipſam rem, vt dixi in tractatu de demõſtratiõe. & ſtatim dicã. Et ſcias
4 † vnũ q̃ hic diffinitur cauſa ſtrictè, prout cõgruit præſenti materiæ. Nam aliàs cauſa largè ſumpta eſt omne id, ex quo aliquid ſequitur, vt l. & an eandẽ. §. actio. & l. cùm de hoc. j. de excep. rei iudi. & l. j. C. per quas perſo. nobis acqui. ſed hic ſtrictè accipit. Item cauſa quandoq; ponitur pro lite: vt l. cauſas. C. de tranſa. & etiam habet aliàs ſignificationes, de quibus hic non curo in diffinitione, vt ſ. dixi. Sequitur, vt aliquid diſponamus. per hoc differt à demonſtratione, quæ reſpicit ſolũ perſonas, vel res, quęve niunt in diſpoſitione, non actum verbi diſponentis, ſed cauſa re
5 ſpicit actum verbi oſtendentis vnde cauſetur. Item aduerte† q̃ hic aſſumitur cauſa largè quo ad quid, vt etiam occaſionẽ comprehendat, licet aliàs inter cauſam & occaſionem ſit differentia: vt extra, de maio. & obed. c. ſolitæ. de homi. c. Petrus. & C. de legi. l. non dubium. Secundò quæro,† quia hic tex. facit differẽ-
6 tiam an cauſa proferatur cauſaliter, an conditionaliter, quomodo hoc cognoſcetur? Reſpondeo: quandoq; profertur per ſi, & tunc profertur conditionaliter, Quandoq; per quia: & tunc cauſaliter, vt hic, & Inſti. de lega. §. longe. & no. C. de fal. cau. adie. legat. ſuper rubrica. Ratio huius eſt: quia dictio ſi, licet adijciatur verbo præteriti, vel præſentis temporis, ponit aliquid dubitatiuè, & ſub dubio & incertitudine. Et hoc eſt quod dicit tex. quãuis contrahentes ignorent. ſ. ſi certũ peta. l. cùm ad præſens tempus. & j. de verbo. obliga. l. ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam. & hoc eſt quod hic dicitur conditionaliter poni, hoc eſt, ſub dubio, ſicut conditio ſub dubio eſt ~~cauſa~~. Nam propriè loquendo conditio eſt de præſenti, vel de præterito, a vt dixi ſ. eo. l. j. Iſta eſt ergo cauſa conditionaliter poſita, vt expreſsè hic dicit tex. & Inſti. eo. §. longe. Sicut ergo iſta cauſa ponitur dubitatiuè, ita diſpoſitio eſt in hoc dubio, ſi cauſa eſt vera, tenet: aliàs non. ſed iſta cõiunctio, quia ponit aliquid certè: & ideo diſpoſitio ſtatim certa eſt, & valida, licet cã
7 ſit falſa. Dic ergo† q̃ de natura dictionis ſi, eſt vt faciat rem dubiam. Ita dicit tex. in l. cum ad præſens tempus. & l. itaq; ſ. ſi certũ peta. & d. l. ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam. j. de verbo. obli. & ideo qui ponit rem ſub conditione apparet q̃ firmam non ponit voluntatem ſuam, ſed ſub dubio. Sed
8 natura † dictionis quia, eſt q̃ ponat rem pro certo & conſtanti: vt, quia frater tuus ſumpſit, ideo tibi lego centum. & ſic puto eſſe verũ, & meus mea ad id eſt prolata. Quæro quid† de dictio-
9 ne quoniam. Reſpondeo, cauſaliter ponitur: vt ſ. eo. l. ſi ita. & j. de dona. l. Aquilius. Idem de coniunctione q̃, ſcilicet pro quia: vt l. ſi ita quis. §. Seia. j. de verbo. obli. & de fideiuſ. l. ſi ita fideiuſſorem. Idem de coniunctione cùm, vt lego tibi cẽtum, cum fructus ſumpſerim. Certè idem eſt quod de dictione quia: vt l. cum quis. §. codicillis. C. de lega. iij. Idem de dictione ne: vt j. de doli excep. l. fi. §. pe. Omnes enim iſte coniunctiones ponuntur cauſaliter, vt dictis legi. Idẽ puto de coniunctionibus illatiuis ideo, idcirco, & ſimilibus, quod de dictione quia: vt ſi dico: Titius negotia mea geſsit, ideo lego ſibi centum. Nam cùm non ponat rẽ ſub dubio. cauſaliter, non conditionaliter erit cauſa expreſſa: vt
10 l. cancellauerat. ſ. de his quæ in teſta. delen. Sed quæro† quid de dictione cum, iuncta verbo præteriti vel præſentis temporis, vt ſi dicam, cum frater tuus extra arcam ſumpſerit, centum tibi lego. Et glo. Inſti. de lega. §. longe. videtur dicere q̃ operatur idem quod coniunctio ſi, & ſic ponatur conditionaliter. Contrarium credo. nam non ponit rem dubitatiuè, imò pro conſtanti. Quod apparet ex vulgari expoſitione, cum dicitur in vulgari concio ſi à coſa. ponitur ergo cum hoc ſit: vt C. de epiſco. & cle. l. cum clericis. in prin. & in omnibus quaſi legibus in quibus inuenies dictionem cum, iuncta verbo præteriti temporis: ſed ſi dictio cũ, adijciatur futuro: tunc idem quod de dictione ſi, vt ponatur cõ-
11 ditionaliter. Eſt ergo† regula q̃ omnis coniunctio, quæ cauſam ponit cum dubitatione, ponitur conditionaliter, vt per ſi. Idem credo per ſiue, vt ſi dicã, ſiue negotia mea geſsit, ſiue Titius cõſul eſt factus, lego tibi centum: argu. eorum quæ. ſ. dixi in l. j. ſ. e. de dictione ſiue. Secus ſi cauſa ponitur ſine dubitatiõe: quia tũc ponitur cauſaliter. Item quid ſi teſtator dicit: quia dubito ne frater tuus hoc fecerit, lego tibi centũ. Reſpõdeo tunc dictio quia, ponitur conditionaliter. quia ponitur ſub dubio. Secus ſi ſub cer-
12 to: quia tunc cauſaliter. Item adijcitur† cauſa per præpoſitiones: vt quando mediante præpoſitione adijciatur alicui verbo aliqd cauſatiuè: vt l. cùm alimenta. §. j. ſ. de ali. & cibaria. lega. Item cauſa adijcitur per cõiunctionem ſubintellectam: vt l. codicillis. §. mater. & l. cùm quidã vxori. ſ. de lega. ij. licet gloſa ibi dicat q̃ eſt demonſtratio. Sed non eſt verum: quia hoc quod dico, nomine dotis, reſpicit actum verbi potius, quam rem legatam: adidſem: vt ſ. de lega. iij. l. cùm quis. §. fi. & tunc ponitur cauſaliter: quia nõ ponitur dubitatiuè. Item eſt ſciendum q̃ quandoq; adijcitur cauſa per nomina diſtributiua. pone exemplum ſ. de lega. ij. l. Lucius. in prin. ſcilicet ſi qd dedi, aut donaui, illud lego. Iſta eſt quædã cauſa poſita conditionaliter. Habet enim in ſe verbum ſi. Idem in omnibus diſtributiuis: vt dixi ſ. circa contraria. & hoc eſt qd' glo. hic dicit, q̃ quando in cauſa non exprimitur perſona, falſa cauſa vitiat: illud autem eſt ſolùm quando diſtributiuè relinquitur vt, lego ex cognatis meis ei, qui maior eſt natu: vt ſ. de re. dubijs. l. ſi fuerit. vel, lego libertis, quos manumiſi, & ſimilia. Ter-
13 tio modo † de effectu cauſæ, quãdo cauſa reperit falſa: quia qñ reperitur cauſa vera, valet diſpoſitio, & de ea nõ dubitatur. Breuiter, ſi cauſa eſt appoſita cõditionaliter: falſa cauſa vitiat diſpoſitionem: vt hic, & Inſti. eo. §. longe. Si eſt cauſa appoſita cauſaliter: tunc non vitiat diſpoſitionem, vt hic niſi aliter relicturus nõ erat: vt l. cum tale. §. falſam. j. eo. Alibi lex videtur dicere q̃ probato errore defuncti, falſa cauſa vitiat diſpoſitionẽ: vt C. de fal.

ª Quod aũt. Glo ſ. eo. adde no. per doc. ſ. eo. in rub. & adde q̃ multis modis dicitur cã, vt not. Io. An. in c. cũ dilecti de accu. & hic adde Bal. ī rub. C. de inſti. & ſub ſti. & not. ſecm Bal. hic q̃ cã falſa nõ vitiat actũ, niſi cã regreſſ ad ſubſtãtiã actꝰ. l. ij. §. circa. de do. exce. adde l. ſi q̃s fundũ. de cõtrahẽ. emp. & Bar. in l. ſi diuortio. in principio. de verbo. obli. in oppo.

a ¶ Locū rē. lienā. no. de falsa cā qñ vitiat, &qñ nō, idē no. Bar. in l. si eū te. ff. de pac. & aliqd in l. dam⁹. ff. de cōdi. inde. & vide qd no. Gui. de Suza. in l. j. C. de pac. & Bal. a in l. j de fal. cau. & ibi etiā p Bal. & p Bar. & doc. in l. si sic. §. j p illū tex. no. de le. j. & in l. fi. ff. de hær. instit.

b ¶ Quartò ꝯro. qūo ꝓbat ꝙ testator non fuisset alʒ relicturꝰ, bñ fuerit ꝙ dixi in l. Fulcinius. §. qd' aūt J. ex qb. cau in pos. ea. & adde qd' not. Bal. in l. j. in iñ. col de fal. cā adi. le. et ēt i v. co.

c ¶ Hoc apparet. Ad intellectū illi⁹ l. fi. ff. de hæ. instit. nūqd ibi legata ex primo testō debeant, & indistincte. & circa primū Bar. vr variasse. Nā hic, & i l. j. i viñ. q. ¶ e iure codi. vr sentire ꝙ legata debeantur. Sed cōtrariū vr ipe voluisse i l. nā. de le. iñ. circa fedm bar. ēt variauit. Nā ibi tenet quꝰd sic. sed hoc videtur restringere ad modica legata: vt hic latè per Imol. ss. POMATES.

d ¶ Rō, qa ibi. Et not. sin. limitationē ad l. fi. ff. de hære. instit. qd' habet locū si legata sunt parua sed si magna, nō habēt, qd' est no. dignū. & facit ar. l. si vnquā. C. de revocan. donatione.

e ¶ Quod vba. Et vide p Bal. in l. ex his. C. de rest. mi. & Bar. & do. Io. in l. ex hac scriptura. j. de dona. Bar. in d. l. empror §. ancilla. præallegata. Andre. Barba.

f ¶ Sextò quero. vtrū ij cōtractib⁹ falsa cā adiecta vitiet, Bal. i l. fin. C. de fal. cā. vbi latiꝰ. & tex. in l. si di mortio. & ibi Bar. in op. de ver. obli. circa medū vlti. col. Et in materia ad Bar. hic adde Alex. de Imo. in cōsi. j. col. ix. in fi. & in consi. xxij. in princip. secunda ratione. in v. volumi. ss. POMATES.

g ¶ Octauò quæro. Et vide ei sum si. sed m Bal. in l. q testō. ff. de excu. tuto. Ang. in §. duo fratres. Bar. do. Io. in l. fi is ad quem prela. Ang. in l. si pretor. §. Marcell⁹. de iu dic. Bar. & Bal. in l. pe. ff. de iust. & iure.

h ¶ Longa differētia. Differētia inter cām & rōnē vtrū cā & rō ꝓsumat finalis in lege adeꝰ ꝙ ipa cessante cesset lex, &c. & adde no. p gl. & Io. And. in c. post trāsla. de renū. & in c. & si Christ⁹. de iureiur. p gl. in c. his oib⁹. lxiij. cau. adie. leg. l. j. & sic istæ leges videtur cōtrariæ: quoniam aliud est probare errorem quod fit de facili. aliud est probare testatorem aliter legaturum non fuisse. posset em esse ꝙ errauit & tamē si sciuisset, legaturus fuisset: vt C. de le. l. cum rem alienam.ª Sol. Quædam est causa, quæ legato non cohæret, vt quando causa non erat obligatoria: tunc non dicitur cohærere legato. hoc est, nunquam dicitur causa proxima, & finalis: quia causa proxima & finalis est mera liberalitas. legatum enim est donatio: vt l. legatum. §. de lega. ij. & in donatione causa proxima est liberalitas: vt l. j. j. de don. ergo illa inserta est remota, non cohærens legato: & dicitur impulsiua. & illa, si est falsa, non vitiat legatum, nisi probetur ꝙ testator aliter relicturus non fuisset, vt d. §. faliam. qa tūc vitiat ope exceptionis. quædā est causa proxima, & obligatoria cohærēs legato, si causa esset vera, vt quia dico: quia centum mihi mutuasti. lego tibi centum. licet non sit liberalitatis causa ipsa, sed id, qd' exprimit, est obligatoriū: & ideo cohæret legato ipm debitum: & tunc vitiatur dispositio: & sufficit ꝙ probet testatorem legasse: vt d. l. j. C. de fal. cau. adie. leg. Illa enim erit causa finalis proxima legandi, & nulla alia. Et hic est verus intellectus huius materiæ à gloss. & 14 doc. tactus. ¶ Quartò quæro, ᵇquando quis b debet ꝓbare ꝙ testator aliàs relicturus non fuisset, quomodo hoc probabitur. Respondeo, si testator hoc expressisset coram testibus: nullum esset dubium. Si autem hoc nō expressit: tunc est hic videndū. Nam si illa causa respiceret consanguinitatem, vel affinitatem, si causa reperiretur falsa: tunc præsumitur testatorem aliàs legaturum nō fuisse, vt l. si pater. & l. nec apud. C. de hære. instit. Dixi s. proximè in materia demōstrationis. Et ex hoc sequitur ꝙ falsa cā circa filiationē adiecta exhæredationi, vt quia filius meus non est natus, vel non est filius ideo exhæredo eum. facit exhæredationem nullam ipso iure, vt l. si posthumus. §. fi. s. de li. & posthu. Sed falsa causa alia adiecta exhæredationi, non vitiat testamentum nisi intē tata quærela, vt not. in auth. ex causa. & dixi s. de testa. l. j. Si vero nulla causa exhæredationis est falsa, & tunc vadit glo. variando. dixi in d. l. j. de testa. & no. in auth. ex causa. C. de libe. præte. Si verò causa non respicit consanguinitatem, vel affinitatem: tunc recurrendum est ad coniecturas. Pone exemplum in causa huius §. quia frater tuus cētum ex arca sumpserit ideo centum tibi lego. licet ista cā sit falsa, & testator errauerit: tñ pōt esse ꝙ testator relicturus fuisset. quid em si quātitas est modica, & pīmoniū magnū? Talis filius, cui est relictū, erat positus in dignitate, vel multū defuncto seruierat, valebit legatū. Sed ecōuerso, si quātitas est magna & patrimoniū paruū, numerus liberorū est magnus. Certe præsumēdū est ꝙ si testator sciuisset, relicturus nō fuisset, ar. l. si filiæ. §. de leg. iij. & l. vtrum. de dona. inter vir. & vxo. & C. de lega. l. cum rem alienā. c cum simi. Hoc apparetᶜ ex l. vltima. de hære. instit. & sic non valet legatū. Ratio quia ibi in hæreditate, quæ est magna, falsa causa probato errore vitiat: quia præsumitur quòd testator relicturus non fuisset. Nam ibi loquitur in cā nō cohærentē legato. In legatis verò, quæ sunt modica, falsa cā nō vitiat, licet error probetur: vnde si legata essent ita magna ꝙ exhaurirēt quasi totā hereditatē, putarē idē iuris esse: qa tūc falsa cā vitiaret: qa præsumendū est ꝙ si sciuisset testator, nō legasset. Quintò pone, ¶ ꝙ testator in modū causę aliqua expressit, quę ipe poterat dispōnere. An ista verba enunciatiua in modū causæ prolata inducūt dispositionēᵉ? Rñ. licet aliàs regula sit ꝙ verba enūciatiua emissa propter aliud non inducant dispositionē: tamē in casu nostro inducunt exceptionē doli. Tex. & gl. est no. de reivē. l. emptor. §. fi. Alius tex. no. est in l. fi. §. j. de doli exce. & ibi per glo. & tangit glo. in l. si socer. §. Lucius. s. Io. ma. in gl. magna. & qd ibi dixi, & dixi in l. hac scriptura. de donat.

f Sextò quæro, ᶠqd ¶ in cōtractibus an falsa cāvitiet cōtractū. Breuiter dic, aut nō est 16 proxima, & cohærēs, qa nō erat obligatoria: & tunc nō vitiat, sicut in vltimis voluntatibus: vt l. damus. s. de cōdit. inde. secūdū vnū intellectū. Q̃nq; cā est cohęrēs, proxima, & finalis obligatoria, vel qñ præcedit causa: & tunc licet falsa causa non vitiet ipso iure, tamē parit repetitionē cū distinctione aut scienter, aut ignoranter: vt s. dixi 17 & no. in l. damus. & in toto ti. de condi. inde Septimò ¶ quero quid in sentētijs: an falsa causa vitiaret sententiāᵍ? Ci l. tangit. s. de g acq. hære. l. si is ad quē. dic vt ibi dixi. Octauò quæro ʰ quid 18 de cā legis? Nam in tantum cohæret legi, vt ea cessante cesset lex: vt l. adigere. §. quāuis. j. de iure patr. & glo. quæ est j. eod. l. cū tale. §. faliam. dicit aliud in rone legis, aliud in rone legati. Propter quā glo. cōmuniter dicitur. Aliud est cā legati, aliud causa legis. Sed certè hoc nō dicit, sed dicit aliud in ratione legis, &c. h & longa differentiaʰ est inter causam, prout hic sumitur, & rationem: quia causa est de præterito, & ratio de futuro. Dico ergo idem in causa legati, & causa legis, ponendo causam pro aliquo præterito vel instanti, quo quis impellitur, vt legē faciat. Pone enim ꝙ falsum fuerit ꝙ illa Calphurnia inquietaret prætorem: de qua s. de postu. in l. j. §. fexū. vel pone ꝙ falsum fuit ꝙ legitur de illa Gregoria, in auth. de non eligen. secundo nube. in princip. Certè nihilominus lex valeret. Nā tales causæ semper sunt impulsiuæ: & ea cessante non cessat lex: vt no. i. d. §. fexū. Idē etiā dico in statutis: & sic idē quod in legatis. Sed si ratio legis nō est de præterito, sed de futuro: tūc vigeat legis obseruantia, cum viget ratio: vt dicit dicta gl. & s. Io. ma. l. cū mulier. Idē dico de ratione legati. Nam vbi habet locū ratio, habet locum legatum: et vbi cessat ratio, cessat legatum: vt l. cū pater. §. dulcissimis. s. de leg. ij. Facit s. de calum. l. hæc actio. & qd' ibi no. Nonò quero 19 ¶ quid in rescriptis. ⁱ Dic idem ꝙ in legatis. aut aliàs concessurus i fuisset posito ꝙ scisset falsam causam aut nō: vt C. si contra ius vel vti. pub. l. præscriptione. & extra de reseri. c. super literis. De k cimòᵏ & vltimò quero, anꝫ cā in dubio pręsumat finalis, vel im- 20 pulsiua. Dic vt dixi in l. ij. in fi. j. de dona. & doct. tractant cōmuniter in l. generaliter. C. de non nu. pecu.

di. & in ca. j. xix. qō. ij. Adde ꝙ no. Car. et post eū do. Abb. in c. postulasti. ꝙ illū tex. de rescript. dixit. ꝙ ē cā ipulsiua in rescripto nō ē vera vitiat rescriptū. ꝙ est mirabile secūdū ipsos ibi. ꝙ ideo est ibi qa ille q expressit, nō expsit vt impulsiuā, sed vt finalē: & sic esset finalis in odiū impetrantis. ꝙ tenę meminisse aliàs cessante tali cā nō cessat dispositio: vt no. gl. in d. ca. post trāsla. & videi pœmio. & de hac materia p Bal in l. generaliter de epis. & cle. & ꝙ no. Bart. in extraua. ad reprimendū in versi. non ex eorum.

¶ Quid in rescriptis Vide Bal. in l. j. d col lu. de reg.

k ¶ Decimò. Vide dy. in regula, licet de regu. iu. in vj.

18

IS, cui. Cautio Mutiana præstatur his, quorum interest. hoc dicit. Opponitur. s. eod. l. Mutianæ. in fin. vbi nō cauetur nisi habeat cohæredem. Nam secundum hoc videtur ꝙ debet cauere venientibus ab intestato. Solu. Ibi non cauetur quia impletur conditio adeundo, vt ibi dicitur. aliàs secus: vt hic. Opponitur suprà de condi. instit. l. quarta. in fine. Solu. Dicunt quidam quod hic non præstatur venientibus ab intestato. quod non placet: quia hic textus loquitur generaliter. Item habemus textus in authen. de nup. §. præfatæ. authen. posita. C. de indi. vidui. rol. auth. cui relictum. vbi cauetur venientibus ab intestato. Dic ergo ꝙ ibi non erant venientes ab intestato. Vel dic quod ibi fuit conditio, si non alienauerit, quæ de facili spernitur, si non apparet persona, cuius contemplatione sit facta prohibitio: vt l. filius. §. diui. s. de leg. j. & suprà de leg. iij. l. pater. §. Iulianus Agrippa.

In condi

Universidad de Deusto

a ¶ In conditionibus. Vide Bar.in l. si alij. de vsufru.leg.Cy.& Bald.in l. cũ virũ.C. de fide.in iij. col. cũ concor.

b ¶ Si primo. Vid qd no.dicit Barto.p istũ tex.in l.cũ auus.j.eo.

c ¶ Ad q.An gesta per iudicẽ ignorãtẽ se iudicẽ valeant, adde q̃ hæc q̃ hic dicunt habent locũ i inferiori à principe,sed non in principe: vt voluit Imo.i c.ex tenore.de foro cõpet.& vide p Ang.in repe.l.falsus. C.de fur.in vlti.q.& Inn.in c.cũ ex officij. de p̃scri.& vide not. per Bar.in l.j.C. vbi de cri. dicit etiã Bal. in l.ea q̃.C. de tẽp. in integ.restit.petẽ.q̃ ad p̃parationem rescripti nihil põt fieri ei⁹ authoritate.& idẽ in l.j. C. vt lite pẽ. Itẽ non habent locũ in Papa vt voluit Imol.in d. c. ex tenore. & dicit Bal.in auc.ei q.C. de bo. au.iudi. pos. q̃ q mittit in possessionẽ ad literas alterius ut dicis,illud nõ põt facere ante habitas literas. Et de materia habẽ latissimè p Bal.ĩ d.l. falsus.in vij. viij. ix.& x.col. Et hic ad de Bal.in d.l.sed & si de sua. Et ista faciũt an delegatus dicatur habere iurisdictionẽ anteq̃ literæ derogatoriæ sint sibi transmissæ.& Cy.in l.mãdatũ.C. mãda. dixit talẽ iudicẽ habere iurisdictionẽ.& p Cy. vt̃ tex.in c. super eo. el.ij.de app. vbi Papa appellat iudicem cũ,cui non fuit trãsmissæ lꝛæ.add quod no.Bal.i auc.q semel in prin.qũo &q̃ ii. & Bal. in l. falsus.in vij.col.C.de furt.& ibi etiã dicit qd i executore testamenti. Et q̃ habeat etiã exercitiũ iuris est text. in c. q̃n cõtra.de pba.& in c. si clericus. & in c.fi.de p̃b.in vj.& in c.cũ teneamur eo. ti. in anti quis Et p hoc facit id qđ dicit hic. Nã si in rescripto apponeret aliqua forma, cũ illã scire non possit nõ põt exercere, vt hic not. ad hoc facit qđ no.Bart.in l. absenti. de do. & ibi de hoc p Ro. Simle dicitur in procuratore, an possit exercere anteq̃ habeat mãdatũ: de quo p Spec. in tit. de procu.§.j.vers. quid si gl. & Archi. in c. is q̃.de p̃cu.in vj.&gl. in cle.j de p̃cu.Bald. in l.q̃ro.ã.p̃cu. qa nisi videat formã in mandati, non põt exercere.arg.d.l.diligenter. ã.mãda.& l.quæro ad hoc similiter faci[c]

a

IN cõditionibus. 12.

Conditiones debent intelligi secundũ testatoris volũtatem: quę dominatur in testamentis.h.d.

Hæc scriptura. Conditio q̃ tacitè ineſt,si exprimat̃,legatũ cõditionale nõ facit: nisi testator aliter voluerit. Itẽ conditio de præsenti non suspendit.h.d.No.q̃ põt testator facere q̃ cõditio,q̃ tacitè ineſt,nõ suspendat legatũ.Dixi s.de leg.j.l.iij.Opp.qñ di.le.cc.l. si Titio.Sol.quidam dicũt q̃ hic fuit solus vnus hæres.Tu dic idẽ,si fuerint plures,tñ ab vno fuit nominatim relictum,vt dixi in d.l.iij.ſ.de leg.j.Opp.q̃ cõditio de præsenti suspendat:vt s.de leg.j.l.si sic.§.j. Sol. Dicit gl.q̃ nõ est conditio propriè, nec suspẽdit ex vi conditionis,sed qa deficit substãtia rei relictæ: vt ibi plenè dixi. Vel dic q̃ nõ suspẽdit quo ad tranimissionẽ. Quærit quid si post testamẽtum cœpit deberi. Dic vt in ea.

Instituto admisso per bonorum possessionem secundũ tabulas,q̃ non sit locus substitutioni vulgari.vemssiane. Bonorum possessor cõtinetur etiam appellatione hæredis.

Si patronus. Cõditio, si hæres nõ erit,deficit eodẽ iure prætorio amisso p̃ bonorũ possessionẽ.h.d. no.Facit ad q.† q̃ instituto admisso per bonorum possessionẽ secũdũ tab. nõ sit locus substitutioni vulgari,q̃ fit per hæc verba,si hæres non erit. Dixi s.de vulga.& pup.l.j. Opp. verbũ hæres prolatũ in conditione, debet intelligi de hærede vero, nõ de hærede in effectu:vt j.eo.l.q̃ hæredi.in prin.So. Appellatione† hæredis continetur etiã bonorum possessor:vt hic,& j.ad Trebel.l.j.§. bonorum.j.de verb.sig.l.hæreditatis. Non obstat l.qui hæredi.quia dñs non est hęres. Dixi in l.cum filio.s. de leg.j.

¶ Conditio casualis non scinditur,potestatiua quandoq̃.

b **Si à primo.** Cõditio,si aliquis hęres nõ erit, deficit illo existente hærede pro parte. h.d. Opp.q̃ legatũ debeat:quia hæc verba, si hæres non erit:debẽt intelligi quatenus hęres non erit vt s.de leg.j.l.Stichũ. Sol.Quidam dicunt q̃ ibi dixit,q̃ meus erit.hic dixit,si.Sed hoc est contra l.ij.s.de condi.insti. quare dic q̃ ibi loquit̃ qñ conditio respicit ipsam rẽ legatam,& est de ipsa re legata. Secus si conditio respicit aliam rem,& est de illa re vel persona:vt hic.† Quo casu conditio non rescindit̃,si est casualis:vt j.e.qui duobus.Potestatiua verò quandoq̃ scinditur, vt dicã forte in l.Plautius.j.eod. vel forte in l.quæ conditio.j.eo.quod no.

20.

Non dubitamus. Cõditio turpis habetur pro non adiecta.h.d.de hoc plenè in l.j. & l.q̃ conditio.s.de condi.insti.

¶ Ignorantia iuris quando impediat additionem hæreditatis.

Sententia lata ab eo qui ignorat se iudicem,quando ualeat.

Gesta a tutore,qui ignorat se tutorem,quando ualeant.

Sententia lata contra uerum contumacem cũ iudici nõ constiterit de contumacia,q̃ nõ ualeat, cum nec etiam processus ualeat.

Cautela q̃ quando fertur sententia contra contumacem,in sententia inseratur uisis citationibus de eo factis, & uisa contumacia.

5 *Si iudex sciuit contumaciam,sed credebat diem feriatam, cum non esset:sententia non uitiatur.*

21.

Multum. Ad hoc vt possit adiri hæreditas, requirit̃ q̃ cõditio adiecta in institutione existat,& eã extitisse hæres sciat. In cõditionibus iuris sufficit solũmodo q̃ existat.h.d.& est no.l.Opp.ad primũ dictũ s.eo.l.ij.Sol. Ad purificandã institutionẽ in cõditionibus casualibus non requirit̃ scientia hæredis,vt ibi:sed ad adeundam hæreditatẽ requiritur scientia conditionis impletæ,vt hic. Opp.s. de acquir. hære.l.si quis extraneus.§.fi.Glo. soluit ibi multis modis.Dy.dicit q̃ ibi putabat se institutũ purè, cũ esset institutus sub condi- d
tione,& conditio extiterat: & sic conditio erat purificata.hic sciebat se institutum sub cõditione, & ignorabat eã extitisse.dic vt ibi.Ad secundũ dictũ opp.de acqr. hære.l. qui in aliena.§.j.Sol.ignorãtia iuris sui non impedit additionẽ quãdo nõ impedit cõsensum,vt hic. Volebat enim in omnẽ euentũ esse hæres. Sed si ignorãtia impediret consensum:puta qa volebat facere hærẽ patrem, & ipse nolebat esse hæres si sui iuris esset:tũc enim impediret additionem, vt ibi. Oppo.de acqui.hære.l.is qui putat. Sol.eo modo ibi ignorantia iuris sui impedit consensum,vt ibi dixi.Opp.de acqui.hęre.l.hęres institutus.in fi. vbi ignorantia iuris per- 1
sonæ impedit additionẽ.Sol.† Quãdoq̃ per ignorãtiã iuris personę ignoratur ius & valor testamenti, ex quo principaliter defertur ius additionis hęreditatis:vt si quis ignorat,an testator fuerit liber,vel seruus, filius filiusfamilias,vel sui iuris:& tũc impeditur ius adeũdi hæreditatẽ,vt in cõtrario.Quãdoq̃ propter ignorãtiam iuris personæ nõ ignoratur valor testamẽti vt in exẽpliis hic positis.nam seruus siue hæres institutus sit filiusfamilias vel sui iuris, liber, vel seruus testamentum valet. Vnde circa principale ius adeundi nõ dubitatur:quia certũ est q̃ filio cõpetit:sed dubitatur de quibusdã adminiculis,i.an cũ iussu possit adire. & propter hoc nõ impedit,vt hic.Et hoc dicit text.in l.sed & si de sua. 2
§.j.de acqui.hære.Et hæc sunt vtilia[a] ad q.[a] Aliquis in veritate c
est iudex:sed si ignorat se iudicem,an valeat eius sententia? Respondeo,si ignorat illud,ex quo sibi principaliter iurisdictio cõpetit,non valet quod facit:arg.l.quæro.s. de eo qui pro tuto.qđ tenet Gul.in l.obseruare.s.de offi.procõsul.& le.sed si scit illud, propter quod principaliter est iudex,ignorat tamen aliquod adminiculum,vt puta iurisdictionem eius prorogatã esse per partes:tunc non vitiatur[a] quod agit:vt l.ij.§.j.s.de iudi.Itẽ in simili d
bus,† si tutor ignorat se tutorem,nõ valet quod facit:vt d.l.quę- 3
ro.Sed si scit se tutorẽ,putabat autem se administrare non posse cũ de iure posset:tũc non impediretur quod agit: arg. huius l.in 4
fi.& l.sed & si de sua.§.j.de acq.hære.† Item facit:pone q̃ iudex pronunciauit cõtra aliquẽ tanquã cõtra cõtumacẽ, cùm ipsius cõtumacia nõ esset iudici nota,licet in veritate esset contumax, non valebit processus:qa illud principale propter quod pronũciat,& q̃ ius pronunciandi habebat ignorabat. Ita tenet Innoc. extra,de offi.dele.c.cũ cõtingat.in gl.super ver.sed cũ iuste. Dico q̃ est casus in l.hæc autem.§.j.j.qui.ex cau.in pos. ea. & ideo cautela est q̃ in sententijs quæ proferuntur cõtra contumaces, inseratur in sententia,visis citationibus de eo factis, & eius contu- 5
macia:vt patet ex actis &c.Sed si iudex† sciebat cõtumaciã,credebat autẽ diẽ feriatã,cũ non esset:talis error non vitiaret processum. Nõ enim erat super principali,sed super quodã adminicu- c
lo:arg.eorũ quę dicta sunt.Sed cõtra prædicta[a] facit c.prudẽtiã extra,de offi.deleg,vbi si comititur causa[a] pluribus,q̃ si q̃s eorũ

a ¶ In conditionibus. Vide Bar.in l. si alij. de vsufru.leg.Cy.& Bald.in l. cũ virũ.C. de fide.in iij. col. cũ concor.

b ¶ Si primo. Vid qd no.dicit Barto.p istũ tex.in l.cũ auus.j.eo.

c ¶ Ad q.An gesta per iudicẽ ignorãtẽ se iudicẽ valeant, adde q̃ hæc q̃ hic dicunt habent locũ i inferiori à principe,sed non in principe: vt voluit Imo.i c.ex tenore.de foro cõpet.& vide p Ang.in repe.l.falsus. C.de fur.in vlti.q.& Inn.in c.cũ ex officij. de p̃scri.& vide not. per Bar.in l.j.C. vbi de cri. dicit etiã Bal. in l.ea q̃.C. de tẽp. in integ.restit.petẽ.q̃ ad p̃parationem rescripti nihil põt fieri ei⁹ authoritate.& idẽ in l.j. C. vt lite pẽ. Itẽ non habent locũ in Papa vt voluit Imol.in d. c. ex tenore. & dicit Bal.in auc.ei q.C. de bo. au.iudi. pos. q̃ q mittit in possessionẽ ad literas alterius ut dicis,illud nõ põt facere ante habitas literas. Et de materia habẽ latissimè p Bal.ĩ d.l. falsus.in vij. viij. ix.& x.col. Et hic ad de Bal.in d.l.sed & si de sua. Et ista faciũt an delegatus dicatur habere iurisdictionẽ anteq̃ literæ derogatoriæ sint sibi transmissæ.& Cy.in l.mãdatũ.C. mãda. dixit talẽ iudicẽ habere iurisdictionẽ.& p Cy. vt̃ tex.in c. super eo. el.ij.de app. vbi Papa appellat iudicem cũ,cui non fuit trãsmissæ lꝛæ.add quod no.Bal.i auc.q semel in prin.qũo &q̃ ii. & Bal. in l. falsus.in vij.col.C.de furt.& ibi etiã dicit qd i executore testamenti. Et q̃ habeat etiã exercitiũ iuris est text. in c. q̃n cõtra.de pba.& in c. si clericus. & in c.fi.de p̃b.in vj.& in c.cũ teneamur eo. ti. in anti quis Et p hoc facit id qđ dicit hic. Nã si in rescripto apponeret aliqua forma, cũ illã scire non possit nõ põt exercere, vt hic not. ad hoc facit qđ no.Bart.in l. absenti. de do. & ibi de hoc p Ro. Simle dicitur in procuratore, an possit exercere anteq̃ habeat mãdatũ: de quo p Spec. in tit. de procu.§.j.vers. quid si gl. & Archi. in c. is q̃.de p̃cu.in vj.&gl. in cle.j de p̃cu.Bald. in l.q̃ro.ã.p̃cu. qa nisi videat formã in mandati, non põt exercere.arg.d.l.diligenter. ã.mãda.& l.quæro ad hoc similiter faci[c]

a ¶ Ad q.An gesta per iudicẽ ignorãtẽ se iudicẽ valeant, adde q̃ hæc q̃ hic dicunt habent locũ i inferiori à principe,sed non in principe: vt voluit Imo.i c.ex tenore.de foro cõpet.& vide p Ang.in repe.l.falsus. C.de fur.in vlti.q.& Inn.in c.cũ ex officij. de p̃scri.& vide not. per Bar.in l.j.C. vbi de cri. dicit etiã Bal. in l.ea q̃.C. de tẽp. in integ.restit.petẽ.q̃ ad p̃parationem rescripti nihil põt fieri ei⁹ authoritate.& idẽ in l.j. C. vt lite pẽ. Itẽ non habent locũ in Papa vt voluit Imol.in d. c. ex tenore. & dicit Bal.in auc.ei q.C. de bo. au.iudi. pos. q̃ q mittit in possessionẽ ad literas alterius ut dicis,illud nõ põt facere ante habitas literas. Et de materia habẽ latissimè p Bal.ĩ d.l. falsus.in vij. viij. ix.& x.col. Et hic ad de Bal.in d.l.sed & si de sua. Et ista faciũt an delegatus dicatur habere iurisdictionẽ anteq̃ literæ derogatoriæ sint sibi transmissæ.& Cy.in l.mãdatũ.C. mãda. dixit talẽ iudicẽ habere iurisdictionẽ.& p Cy. vt̃ tex.in c. super eo. el.ij.de app. vbi Papa appellat iudicem cũ,cui non fuit trãsmissæ lꝛæ.add quod no.Bal.i auc.q semel in prin.qũo &q̃ ii. & Bal. in l. falsus.in vij.col.C.de furt.& ibi etiã dicit qd i executore testamenti. Et q̃ habeat etiã exercitiũ iuris est text. in c. q̃n cõtra.de pba.& in c. si clericus. & in c.fi.de p̃b.in vj.& in c.cũ teneamur eo. ti. in anti quis Et p hoc facit id qđ dicit hic. Nã si in rescripto apponeret aliqua forma, cũ illã scire non possit nõ põt exercere, vt hic not. ad hoc facit qđ no.Bart.in l. absenti. de do. & ibi de hoc p Ro. Simle dicitur in procuratore, an possit exercere anteq̃ habeat mãdatũ: de quo p Spec. in tit. de procu.§.j.vers. quid si gl. & Archi. in c. is q̃.de p̃cu.in vj.&gl. in cle.j de p̃cu.Bald. in l.q̃ro.ã.p̃cu. qa nisi videat formã in mandati, non põt exercere.arg.d.l.diligenter. ã.mãda.& l.quæro ad hoc similiter faci[c]

qđ no.Bar in d.l. absenti. & ibi de hoc p Ro. nisi forte in mandato diceret,& nunc constituo te procuratorẽ&c.de quo late per Bart.in d.l. falsus. & aliquid p eũ in l. ei⁹ qui.si cer.pe. & Bar. in l.si pupilli. §.j. de neg.gest. Sed quid si delegat⁹ revocat delegantiam ante notificationẽ processus fit nullus?vide Bald. in d.l.mandatũ.in j.col.

¶ Nõ vitiat̃. Et istud est verũ in iudice ordinario secus in delegato l. ij.§. sed si iudex.de iudi. secundũ Imo.hic.& vtũ Inn. in c.ex in insinuatione.de appel.& gl.in c.j.de p̃cu. & Archi. in c. q ad agendũ. de procu.& not. in c.super eo.de accus & in d.c. prudentiã. Et ad materiã adde Bar.in l.iij.C.de edẽ. & in l. si finita.§.Iulian⁹.vers. col. de damno infec. & Bar.in l.ij.in prin. ff. de iudi.& in l.ppe rãdũ.§. & si quidẽ.in prin.de iud.Bal. in l. ij.C.de spor.& Bart. in l.gñaliter.s.his de p̃sentib⁹.C. de reb. credi. Fallunt ista in actibus voluntariæ iurisdictionis secũdũ Bal. in auc. matri & auię. ad finem.C.qñ mu.tu off.fun.põt.

¶ Contra prædicta. Istam doctrinã hic per Barto. in l. si vni ex plumb⁹.de re iud. & Bar. in l. heredes mei.§.fi. ad Treb.& Bald. latè in dicta l. falsus. per dictum e. prudentiam. &c. secũdo. & c. cùm plu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

res.de offic.delegati. in vj.no.limita in cõmiſsione facta aliqb⁹ iudicib⁹ quod debeant cognoscere de idoneita:e alicui⁹:vt a eo caſu quo reperiãt idoneũ,ſibi ꝓuideãt de certo beneficio remittẽdo eorũ cõſciẽtijs,cum clauſula, de qua hic, videlicet ꝙ ſi vnus ex ſocijs abfuerit,ſeu plures abfuerit,alter poſsit ꝓcedere ſine ſocijs: ꝙ iſto caſu ſi ſocij voluerit adeſſe,& vnus ꝓcedat ignorans iſtũ nolle adeſſe: nihilomin⁹ ꝓceſſus & ſnīa valet, licet ignorauerit. Iſta fuit notabilis deciſio do.de Rot.de ſio.ccccclix.& no. in c. dilecto. ad finẽ. de appell. Ita dicũt ipſi in d.c.prudẽtiam. nõ habere locũ in commiſsione facta ſuper hũficialibus,vt dixi. ꝙ eſt not. Et ad iſta in ſimili vide nota. quęſtionẽ quã poſui poſt Bartolũ in l. de die. §. ſi fideiuſſor.q ſatisdare.cogã. Et ad ꝓdicta in ſimili ḋcit Bal.in l.cũ ſnīam. in fin.C.de ſententijs. ſi poteſtas nõ poteſt iudicare, niſi inter ſint duo conſules, & illi nollent intereſſe, qd fiendũ. Et prædictã deciſionẽ do. de Rot. alleg.ſingu.ſuo xiij. aliàs xiij.

a ¶Nõ à iure. Cõtrariũ videtur determinare bal.in d.l.falſus.in v. col.C.de fur.

b ¶Quoties. Et Iſtam legẽ vide no. alleg.ꝑ Bar.ff.e.in l.cũ tale.§. reſcriptum.

c ¶Qui duob⁹. ad hãc legẽ vide Bal.in l.j.ĩ viij.q.C.qñ nõ petẽ. par.Et ꝓ hãc l.ĩ fi. decidit Bal.no.q.in l.fi. in prin.in verſi.pone teſtator. C. de legat.

d ¶Pro impleta habeť Hãc l.no limita ĩ hr̃de grauato q nondũ ſoluit legatũ legatario: qa licet ꝓ hęredẽ ſemel ſteterit,quòminus impleať cõditio poterit tñ ꝓ exceptionẽ conſeq vt cõditio adhuc impleatur, & ſuã moram purgare. Ita Bald.& ibi clari⁹ Imo.in l.cui fund⁹. ff. eo.& Cy.in l.plures. in pe.q.Sed Ange.vr̃ tenere cõtrariũ in d. l.cũ fundus.alleg. ad hoc l.fi.C.eo.& Bar. in l.q decẽ.in princ. ff. de ſol.& ꝓ hãc l.& l. Iulia.ff.e.dixit fin.Ange.in l. qm̃ Alexandrũ.C.de adult.q licet excõicat⁹ nõ poſſit opponere exceptionẽ cõpẽſationis. vel bãnit⁹,ex forma ſtatuti:tamẽ ſi opponat in hac forma, nõ ſoluo tibi, qa tu non ſoluis mihi, ꝙ talis intereſſe non poſsit, ꝙ alius faciat ,omnes habent iuriſdictionem inſolidũ:tunc vnus non poſſet ꝓcedere,niſi ſibi conſtet de impedimento alterius.Sol. Ibi loquitur in cõditione appoſita ab homine, non à iure[a]: ideo indiſtinctè debet ſciri,vt in princ.huius legis.

b Qvoties. [b]Fideicõmiſſum relictum in defectum cõditionis, quæ à iure remittitur,nõ debetur h.d. Opp. C.de indi.viduí.auť.cui relictum.Sol.Hęc conditio hodie à iure nõ remittiť in vidua: ſed in virgine eſt mutatũ. Opp.ff.de lega. iij.l.non dubium.Sol. Ibi fuit relictum ſimpliciter:hic in defectum conditionis, quæ à iure remittitur.

c Vi duobus. [c]Conditio non poteſt ſcindi,ſi ꝓ ſolido poteſt impleri. h.d.Opp.ff.ſi quis cau.l.ſi ſeruus §.ſi plurium.Sol.Ibi ſcinditur:quia non poteſt habere effectum pro ſolido:vt plenè dicam j.eo.l.Plautius.vel fortè in l. quę conditio.j.eodem.

d Vre ciuili. Si per grauatum impediť implementum conditionis, pro impleta habetur[d] tam in vltimis volũtatibus quã in cõtractibus.h.d. Opp. j.eo.l.qui hęredi.§.fi.Sol. Ibi nõ impediebatur per grauatũ,ſed alias cõditio nõ impletur. Oppo.C.de condi. inſer. legatum. Sol.Ibi conditio deficit per caſum[1]: hic per factum grauati. De quo plenè diſtinguam j. eod.l.in teſtamento ita.

Vm vir. Sſinter virum & vxorem fit mẽtio de liberis, intelligiť de natis ex eis.h.d. Not.ad id qd' dixi in l. poſt dotem. ff. ſol.ma. ſ. quod conſuetudo quæ dicit dotẽ remanere apud virũ, ſi mulier deceſſerit in matrimonio cum liberis, intelligitur de liberis ex eis natis:vt hic, & l.ſi inter.§;de pact.dota.

Haec ſcriptura. Condítio alternatiua diciť illa,quæ poteſt duobus modis impleri: & ſi in cõditione eſt aliquid turpe,illud reiſcitur, & aliud eſt implẽdum.h.d.Dy. format hic vnã q̃onẽ:Dedi tibi bouẽ, vt capuã vadas, & hoiem occidas:neutrũ feciſti : an poſsit repeti quod eſt datũ ? Quam quæſtionem format glo.in l.iij.ff.de condi.ob turp. cauſ.

Cum eadem. Ius accreſcẽdi trãſmittiť adhr̃des h.d.

§☞ *Exemplar ſi deficit, deficit & exemplatum.*

2 *Diſpoſitio teſtatoris ſi ex aliqua cauſa commutatur in aliã, in diſpoſitione commutata nõ intelligitur repetita pœna quæ erat in prima.*

Petrus Martini ſi citatur ut Petrus Ioannis,non incidit in pœnam contumaciæ.

IN teſtamento. †Si deficit exẽplar, deficit exẽplatũ. h. d. No.qd' dixi in ſummario. †Not. ꝙ qñ diſpoſitio teſtatoris ex aliqua cã cõmutať in aliũ modũ, ꝙ in illa diſpõne commutata nõ intelligiť repetita pœnã q̃ in prima erat adiecta. Facit ff.e.l.multa. Facit ad quæſtionẽ ſi ille q vocať Petrus Martini fuit citatus ſub hoc nomine Petrus Ioã. ꝙ ex nõ hoc incidit ĩ pœnã cõtumacię. ꝙ dic vt dixi ſ.e.l.demõſtratio.in prin. Op. ꝙ nõ poſsit relinq noĩe pœnæ:vt l. j. de his quæ pœ.no.So.gl.Tu dic vt dixi in l.multa. ſ.e. Op.de cõſti.pe.l.j.§.eũ.Sol. Hic ſuppletur officio iudic.licet obligatio deficiat. Quęro an in dubio ex iſtis verbis præſumatur teſtatorẽ ſenſiſſe de illo monumento, ꝙ reperitur,non obſtante variatione demonſtrationum.dic vt dixi ſ.e.l.demonſtratio.

Ilię. Cõditio de nubẽdo arbitrio alterius reiſcitur: ideo nõ nocet,ſi ille,q debet añ arbitrari moríať.h.d.Op.j.e.l.in teſtõ.Solu.hoc ideo:quia conditio reiſcit: vt l.cũ tale.§.Mæuiæ.j.eod.ſecundũ Dyn.

1 ☞ *Vna ſpecies loco alterius ſuccedit ex uolũtate defuncti.*

Titia. †Vna ſpecies loco alterius ſuccedit ex volũtate defuncti.h. d.Cõcor.ff.de dona.inter virũ & vxo. l.ſi donatę §.ſi ſponſus.Opp.ff.de adi.leg. l.cũ ſeruus. Gl.nõ ſol.Dy.dicit ꝙ ibi legatũ cõſiſtebat in re certa,& de præſenti: ideo illius alienatione extinguiť & redẽptione nõ integraťur. hic cõſiſtebat in re certa inſpecto præſenti tẽpore:ſed dirigebatur ſubſtantia legati in diẽ mortis. Iſtud nõ videtur ſoluere cõtrariũ. Nã Agathea,quę fuit legata tpe mortis nõ reperiť tẽpore teſtatoris:ergo legatũ debet extingui:vt ff.de leg.j.l.Stichũ q meus erit.& ſicut per alienationẽ extinguiť legatũ factũ purè,ita factũ ſub iſta cõditione,q meus erit.imo citius:qa ibi nõ diſtinguitur an volũtariè vel neceſſariè alienet: vt l.ſcribit.§.j.de aur.& arg.le. Vnde dic vt Dy. dicit in ſo.alterius cõtrarij.de quo j. dicã. ſ.ꝙ verba teſtatoris hic poſita poſſunt intelligi duobus modis. Primò ꝙ teſtator habuit reſpectũ ad certas et determinatas ꝑſonas ſeruorũ.& ſi hoc cõſtaret,per alienationẽ ſeruorũ extingueret legatũ: nec re integraret per redẽptionẽ, vt in cõtrarijs. Secũdo mõ poteſt intelligi quod nõ habuit reſpectũ ad certas perſonas: ſed ꝙ illa ancilla quæ vocabatur Agathea,& ille ſeruus q vocabať Philargius,qui ſui erunt,cũ morietur debeanť. & ſic non ſenſit magis de illo quã de iſto.ſed ſolũ reſpicit ad nomen. Sed in dubio qualiter debeat intelligi,determinat hæc lex.Nam ex eo qd' illi redẽptæ imponit nomen Agathea,nõ videtur ſe retuliſſe ad certas perſonas,ſed magis ad eos,quos illud nomen habere contigerit. Oppo.per impoſitionẽ iſtius nominis non poteſt induci legatum:cũ in his quæ fiunt poſt teſtamentum,omnia debeant ex integro fieri:vt l.hæredes.§.ſi quid poſt.de teſta. Gloſ. non ſoluit. Dic per impoſitionẽ iſtius nominis de nouo non diſpoſuit ſed declarãt teſtatorẽ ab initio ſic ſenſiſſe: vt ff.dixi. quæ declaratio poteſt fieri cum minori ſolẽnitate:vt l.hæredes. §.ſed & ſi notã.ff.de teſta.Oppo.ff.de pigno.l.fideiuſſor. §.Lucius. gl. nõ ſoluit.Dicit Dyn.quod ibi fuerunt obligata mancipia certa: ideo obligatio non extenditur ad redempta poſtea. hic autem non legabantur certa de præſenti. Ex iſtis verbis apparet Dyn. intellexiſſe eo modo quo ſuprà ſolui primum contrarium. Opp. ff.de lega.j.l.Stichum.Sol.vt ibi patet ex prædictis. Hæc verba aliter intelliguntur hic:aliter ibi.

1 ☞ *Conditio poteſtatiua facilis in hæreditate poteſt quandocunque impleri uſque ad ultimum uitæ ſpiritum: in legatis ſtatim impletur cum poteſt.*

2 *Conditio poteſtatiua appoſita à hæreditati ,uel legato quo ad implementum , quando ſit idem in uno quod in alio.*

3 *Conditio poteſtatiua ſi non impleuit cum potuit mora purgari poteſt quo ad exceptionem ,conſequendam non quo ad actionem.*

Haec conditio. Conditio poteſtatiua facilis debet impleri ſtatim cum poteſt.hoc dicit.Opponitur ꝙ iſta conditio impleri poteſt quando

exceptio excõicati, vel bãnitũ admittť. qa ſolutio habet pro facta, ꝙ teneatur, & no.quia dignum eſt.

c ¶In teſtõ. Ad iſtã legẽ vide oĩo Bal. ff. j.qual. do. ſeu.priue. vbi facit iſtũ rex. ſingu. Irẽ per hãc l.decidit bal.q.no.in l.id ꝙ pauperib⁹.in vj. col. de ept. & cle,& pulchrè in l.j.ĩ tĩ. op. C. de his q̃ pœ.no.& in ea.l.in ĵ.col.in verſi. ix.quæro. Add quæ voluit Roma.conſil. ccccix.

Pro cõcordia. Aduerte ꝙ licita eſt argumẽtatio de cõtractibus ad vltimas voluntates in illo caſu,videlicet ꝙ conditio poteſtatiua in cõtractib⁹. adita hæreditate habeť pro defecta,ſi nõ eſt ipleta cũ primũ fieri poterit:ſicut dicimus in vltimis vo Iuntatibus, ſecundũ Bal.in l. ſi qs arbitratu. ver. quæro quãto tẽpore ff. de ver. obl. contrarius allegať in hac l. hæc conditio. So.Bar.in d. l.ſi quis arbitratu.nõ ſimpliciter dicit cõtrarium ſed ſolũ dicit facit l. hęc cõditio ff.de cõdit.& demõ.ꝙ arbitrator debeat decidere cãm ſibi cõmiſsã circa extrinſeca in caſu poſito ꝑ bar.ibidẽ Pręterea nõ ꝑ hoc dicit, ſi nõ fiat ꝙ finiať arbitramẽtũ, vt diciť in vltimis volũtatibus conditionẽ haberi ꝙ defecta, ergo in terminis proprijs nõ loquitur vbique.

qñcũq; vlq; ad vltimũ vitæ ſpiritũ: vt de hęre. inſt. l. ſuus quoq;. & l. ſi. de cõdi. inſti. Sol. Pet. vt refert Cy. C. de cõdi. inſer. l. pe. in q. & Gul. de Cu. in l. dedi. in prin. de condi. ob cau. dicũt q; contraria loquunt in conditionibus poteſtatiuis, quæ conſiſtunt in dando, hic in his quæ conſiſtunt in faciendo. Quæ ſol. eſt cõtra l. j. §. item ſi ita. j. titu. j. vbi etiam ſi conſiſtit in dando, debet ſtatim impleri. Vnde dicas † quòd aliud in hæreditate, vt in contrarijs: aliud ſi apponitur in legatis, vt hic. Ita dicit gloſſ. in l. ſi quis inſtituatur. de hære. inſtituẽ. Et hoc alibi tenet Pet. ſ. in l. j. de inſtit. & ſubſti. Ratio: quia in hæreditate vertitur maius periculũ quã in legato. Contra hoc videtur j. titu. j. l. j. §. Item ſi ita. vbi in hærede idem dicitur q; in legatario. Sol. † Quandoq; condi tio apponit hæredi & hæreditati: quia niſi eam impleat, perdit hæreditatẽ: & tũc loquit q; dixi. qñq; apponit hæredi, & nõ hæreditati, ſed reſpectu alterius grauaminis: quia niſi impleuerit, cogit aliud legatũ dare: tũc idem q; in legato: vt §. itẽ ſi ita. Opp. quòd ſufficiat cautio Mutiana: vt §. eo. l. Mutianæ. Sol. Ibi in cõditionibus, q; conſiſtunt in non faciendo. Opp. de verbo. obli. l. ita ſtipulatus. Sol. Ibi in contractibus in quibus poteſt cõditio
a quandocunq; impleri *: hic in vltimis voluntatibus, in quibus
3 diſtinguitur: vt ex prædictis apparet. quæ diligẽter no. † Quæro
b ſi non * impleuit cũ potuit, an poſsit mora purgari? Reſpon. nõ quo ad actionem conſequendam: vt l. Thais. §. j. de fideic. lib. ſed
c ad exceptionem ſic: * vt l. j. §. item ſi ita. j. ti. j. §. de pe. leg. l. j. 30.

Si ſeparatim. Conjunctis re, portio accreſcit ſiue onere. hoc dicit.

1 *¶ In caſibus in quibus conditio habetur pro impleta, qualiter agi debeat, vide in fi.* 31.

In teſtamento. Iſta eſt bona lex. & h. d. Si conditio miſta p̃ caſum deficit, relictum deficit: ſecus ſi per aliũ, in cuius perſona conferẽ, ſit impedita. h. d. Or tractabo materiã de effe-
d ctu conditionis *: Glo. tãgit §. de cõdi. inſti. l. ei qui. & vide cum illa gl. l. j. C. de inſti. & ſubſti. Oppo. de condi. inſti. l. quæ ſub cõ ditione. §. quoties. Solue vt in gl. quod ibi in conditione poteſtatiua, quæ conſiſtit in poteſtate honorati: hic in miſta quæ conſiſtit in poteſtate honorati, & alterius: & vide gl. quæ incipit, imò videtur. ibi: itẽ ad idem. vſq; ibi: niſi. eſt ne vera iſta? Certè quia manumittere ſeruũ depẽdet ex poteſtate mea, & ſerui mei: videtur q; ſic. Sed non eſt verum: quia ipſe non poteſt non eſſe ciuis Romanus: quia eſt merè poteſtatiua: vt l. ſi. §. cũ quidam. aliâs incipit, ſi verò quidam. C. de manu. teſt. Ad iſtud oppo. de l. inde Neratius. §. idem Iulia. §. ad l. Aquil. Solue vt in gl. ibi: impedior per tertium: ideo ille tertius mihi tenetur. Sed opp. de l. ſi Titius. §. eo. Sol. ibi impeditur per tertium. &c. Gl. in l. j. de inſti. & ſub. facit iſtud contrariũ, & non ſoluit. Dic quòd in l. ſi Titius. impedior per tertiũ iuſtè, & contra eum actionem non habeo: ſed pro legatũ: & l. inde Neratius. loquitur quando iniuſtè impedior per tertium: ideo habeo actionem cõtra tertium, & conſequor legatum. & ideo in conditione poteſtatiua diſtingue vt hac gl. adiecto membro de l. ſi Titius ſtatuas. §. eo. vide gl. ibi: ſed impeditus. & ſic ſecus ſi iuſtè: vt §. eo. l. ſi Titius. Oppo. & aſſumo appoſitionem q̃ eſt in principio glo. q; in conditione miſta conſequitur legatum: vt l. j. §. annua. §. de annu. leg. & l. Caio. de ali. & ci. le. Sol. glo. qd' eſt ſpeciale in alimentis. & ſic gl. ſoluit in l. j. C. de inſtit. & ſubſti. Et de hoc not. C. de leg. l. j. Dy. in c. imputari. extra, de reg. iur. lib. vj. non tenet iſtã ſol. ſed dicit q; debet diſtinguí: aut apponitur in perſona honorati, aut grauati. ſed dictum Dy. nõ examino hic. ſed examinabo in l. illis. j. e. Sed ad contraria reſpondeo q; ibi loquit in conditione ſucceſsiua, & quæ habet tractũ ſucceſsiuum. hic in momentanea cauſa. De qua quid iuris ſit, dicã j. eo. l. illis. & doc. tangũt in l. j. C. de leg. Opp. de l. ſi fundũ per fideicõmiſſum. aliâs eſt l. ſi Titio. de leg. j. Gl. in l. j. de
e inſti. & ſubſti. ſolue q; ibi in modo *, hic in conditione. & eſt bona ſol. Sed contra hoc opp. q; in modo ſit idẽ quod in cõditione vt l. Titio centũ. §. ante nup. j. eo. Breuiter quicquid dicat Dyn. reſpondeo q; ibi non eſt modus, ſed conditio nuptiarum, vt ibi dicam. Et quod ibi non loquatur in modo, ſed in cõditione, ſentit hic gl. ibi: niſi in caſibus, dũ allegat l. Titio. §. ante. & ibi dicã. Opp. de l. cum ita datur libertas. §. eo. Solue gl. q; ibi ſpeciale fauore libertatis, & bene: & l. cum ita ſi bene reſpicias, loquitur in conditione, ſi decem dederis Titio: ſed iſta conditio nõ videtur q; ſit miſta, ſed merè poteſtatiua, & illa lex non debuit cadere
1 his † caſibus, in quibus conditio habe-

2 ¶ Quiq; impleri. Aduerte: qa Bar. videtur q; etiã ſit idem in contractibus, in l. ſi quis arbitratu. de verb. ob. in verſi. quæro quãto tẽpore. & ibi dixi. & adde Bal. in l. pe. C. eo. in pe. colũ. & iſta lex facit an teneat citatio ſine termino. de quo vide quod ſcripſi in l. liber homo. §. decem. de verbo. obli.

b ſ. POMATES. ¶ Quæro ſi non. Et hoc limita, niſi in libertate. l. Paulus. §. j. ff. de fid. li. ſecundum Aug. in l. ũ inſtit Jam de ver. obli.

¶ Exceptionẽ ſic. Ad de Imo. l. Mutianę. ũ. eo. & Cy. i l. ſi plures. de condi. inſer. & Cy. & Bal. i l. j. ad ti. C. de inſti. & ſub. & Bal. in l. ſi ſuper. in ſi. C. de tranſac.

c ¶ Effectu cõditionis. Sed dubitari põt, qd ſi teſtator dixerit ecõuerſo ad hãc legẽ vt, relinquo Titio centũ. ſi Seia ei nupſerit: vtrũ ſi Seia ei nolit nubere. Titius debeat habere legatũ, vel reſtituẽdũ. iſta lex facit q; ſic. Cy. tũ in l. j. C. de inſti. & ſubſti. in vlt. col. tenet cõtrariũ. & ſequitur hic Imo. qa conditio eſt principaliter in perſona Seie appoſita p̃ l. cũ ab eo ũ. de cõtrah. emptio. Quid aũt in contractu, ſi promitto Seiæ centũ ſi nupſerit Titio, an debebit habere ſi ita p̃ Titiũ? Cy. in d. l. j. quod nõ. Sed Imo. hic tenet cõtrarium p̃ l. iure ciuili. ũ. eo. in ſi. Et vtrũ ſuf ficiat ſi Titius nolit ſemel nubere, ſi poſt ex interuallo velit: vide Cy. & Bal. in d. l. j. & Imol. hic. & habetur in l. ſi ea. de cõdi. inſer. & in l. pater. §. ff. j. eo. & de materia huius legis vide Io. Cal. in diſpu. inci. rector eccleſię ſancti

e ¶ Ibi in modo. Not. primò quòd licet diſpoſitio ſub modo deficiat per caſum: tamen non deficit relictũ. Et iſte eſt caſus in d. l. ſi fundũ. §. Iulianus. aliàs incip. l. Titio. & eſt ad hoc ſingu. & melior de corpore iuris, ſecũdũ Imol. hic. & vidi bar. in l. quibus diebus. §. Termilius. j. eod. & text. in l. Lucius. §. quiſquis. el. j. & ibi Bart. vbi eſt ſimilis text. ũ. de leg. ñ. vide Io. Cal. in diſpu. inci. Rector eccleſiæ.

f ¶ Præſtari impedimentum. Adde Bal. in l. ſi pater. in iij. q. ix. oppo. de inſtit. & ſubſti.

g ¶ Agetur ne. In iſtis caſibus qualiter agatur quando conditio habeat pro impleta. Pro hoc eſt text. in l. debet pupillus. ibi, iure communi. eod.

h ¶ Extraordinario iure. Intelligas officio iudicis. l. ſi cui. j. eod. vide Imol. hic in hoc videtur tenere cõtra Bart. per Bald. in l. f. C. de inſti. & ſubſti. in iij. oppo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Scripta exemplaria habent, tamē nō expōas extraordinario, i. officioso iudicis: sed extraordinario, qđ est magis ex quadā interpretatione quā ex ꝓpria significatione &c. & ita legi debere censet Soc. in fi. sui cōmēti hic. licet ale. cōtrariū cēseat. Ale. Iosæus.

b ¶Quāuis. No. de errore calculi. Hāc l. ꝓ multū no. alle. Bal. in l. j. C. si aduer. fol. qđ paruus defectꝰ in rōne reddēda nōvitiat. & Bal. in l. pro hērditarijs. in iij. col. in fi. ff. xi. de hæ. ac. & dicit. ꝙ est hic fin l. & non est alibi. & hoc intelligē vt ibi per eū. Si qs aūt teneť ad certā quātitatē sub pœna: c
si deficiat in vno numo, an incidat in pœnā, no. Bal. in rū. C. đ cōtrah ēp. in x. q. & in simili facit qđ no. Bal. in l. ij. ī xij. q. C. de rescin. vē. sed contradicit Bal. in l. qđē. d
in iij. col. loca. & vid Bal. in aur. ijsdē, f pe. col. de sec. nup. & ad hanc legē vide quędā verba Bal. in cōs. inci. præsuppositio statuto cōmunis Papie.

e ¶Fuit errātū. Et vid oīno qđ dicit Bal. in l. eū q. ś. in popularibus. in princ. de iure iuran.

d ¶Non extinguit. vide Earto. & Bal. in l. pe. ū. de sena.

e ¶Si qs. Oppo. Vide Bar. ī l. scire debem⁹. in prin. de verb. obl. in l. si ita qs stipulatꝰ fuerit decē aureos, e. ti. & in l. si ser⁹. ś. si plurīū. si qs cautio. et vide gl. in l. iij. ś. hoc adit à superiori. de iti. actꝰ. ꝙ priuato. & Imo. hic post Pe. in d. l. eū quidā. in j. et no. & in pe. col. & in l. j. C. de cōdit. inser vid Dy. in regula, plura lis locutio. de reg. iu.

f ¶Dic melius ex fide ☞ scripti exēplaris. nō ergo est necesse ꝙ nomē patris alicuius apponāt in instrumēto, sufficit eīm si demonstretur per nominationē patrui frīs, &c. & ita legit Soc. hic si bene aduertas. Alex. Iosæus.

g ¶Nō vitiat. Indictio corruptē scripta vtrū vitiet, adde Bald. idē tenentē qđ Dy. in ij. cōsti. C. in ver. vij. & qđ no. bar. in l. admonēdi. de iureiu. & Ange. in l. Imperator. ū. de statu ho. & vide glo. Io. An. super data vj. li. & gl. & bal. in l. eū proponereť. đ le. ij. & latissimē Io. And. in data vj. li. in mercu. per Bal. ī l. ij. C. de fal. cū. vbi videtur tenere cōtra Dy.

tur pro impleta, de iure cōmuni agitur ex testamento. In illis casibus, in quibus habetur iure, seu fauore speciali pro impleta, vt in libertate, non agetur ex testamento, sed iure extraordinario, scilicet actiōe in factū vel condictione ex lege: vt l. si peculium. ś. is cui. j. de statuliberis. Quæro quid voluerit dicere tex. in dicta l. ij. C. de institut. & substitu. quādo dicit, extraordinario iure, a
nescio quid voluerit Imperator. Nō dicas, ☞ id est iudicis officio: sed dic, id est, magis ex interpretatione, quam ex propria significatione: vt videtur tex. in l. penul. in prin. & ś. j. j. eodem.

b QVamuis. Error calculi ī reddenda ratione. & reliquorū restitutione, non facit conditionem deficere. h. d. No. diligēter pro officialibus, qui debēt restituere reliqua intra certum tempus sub certa pœna: & si restituāt, c
& in computatione fuit erratum, & aliqd apud eos remaneat, ꝙ in pœnam non incidant.

EAlsa. De hoc dic ś. eo. l. demōstratio falsa.

Si cui. Augmentum dignitatis nō extinguit legatum. h. d. Facit ad d
quæstionem de eo qui promisit dare schacum matum cum pedite: et postea dedit cū pedite facta Regina. De qua dixi in l. legatis. ś. si ex officio. ś. de leg. iij.

☞ *Quando pluralitas resoluatur in suas singularitates.*

Si quis. Vna pluralitas geminat plures singularitates. h. d. Opp. ś. de pigno. action. lege si necessarias. ś. si annua. Sol. ibi fuit appositum pronomē quisque. ꝙ est collectiuum, sicut collectiuum, omnes: vt l. hoc articulo. de hæredi. institu. Opp. de impu. & alijs substitu. l. cū quidā. e
Sol. Ibi est dictio vterque, quæ similiter est collectiua. licet glo. aliter soluat in l. hoc articulo. Op. de impube. & alijs substi. l. quāuis. Glos. in l. hoc articulo. soluit. Tu dic †melius, quando ꝙ vna pluralitas respicit plures, & diuersos effectus: tunc resoluitur in suas singularitates, vt hic. Quandoque respicit vnum cōmunem effectū: tunc non resoluitur, vt l. contraria. Ibi enim pluribus erat substitutum vulgariter, & sic respectu vnius hæreditatis: & sic nō resoluitur in singularitates. Ita tenebat Iac. Butri.

☞ *Licet omissio indictionis uitiet instrumentum, tamē indictio apposita corrupte non uitiat.*

Sinominatim. Demonstratio fit p exp
pressione qualitatū rei demonstratæ. Item falsa demonstratio non vitiat. h. d. primò dicit ꝙ demonstratio per nomina propria fit & hoc est cōmune. Secundò ꝙ fit per demonstrationē corporis: vt talis cæcus, talis claudus, & similia. Tertiò per demonstrationē officij, vel artificij: & hoc est clarum. Quartò per demonstrationē necessitudinis, vel affinitatis. f Non ergo est necesse qđ nomē patris alicuius apponatur per nominationem patrui, fratris, vel affinis, & sic sufficit ꝙ dicat talis vxor talis. Vltimo no. diligenter ꝙ licet demonstratio sit falsa, si constat de quo sensit testator: tamen nominatim dicitur relictū; & sic plus est demonstrationē falsam apponere, quam nullā apponere: & sic †videtur casus pro opi. Dyn.

quā tenuit in suo consilio, quod licet indi- h
ctio omissa vitiet instrumentū: tamē appo-
sita licet corruptè, non vitiat. g Constat eīm i
ꝙ notarius sensit de indictione, quæ currebat illo anno, quē adscripsit, licet in demōstratione indictionis erraret vnde pro nominato habetur, vt hic. De quo dixi plenè in fine l. si librarius. de reg. iur. licet Io. An, aliter dicat super data in fi. libri sexti.

PVblius. Conditio casualis potest quandocū- k
ꝙ impleri. h. d. Not. ergo tria, s. electionē, acceptationem, & gestionem officij. Quæro ergo quo tempore quis dicatur habere dignitatē. Hæc lex facit ꝙ à tēpore acceptationis, vt ibi: munus h
edidit: &c. vt in glo. Quod dicꝰ vt plenè dixi in l. ex eo. de testa. milī.

Titia. Non est verisimile ꝙ testator plus diligat substitutum, quā pri l
mo loco positum: & non potest prius cōueniri hæres quam defunctus poterat. h. d. No. quod dixi in summario. & probatur in tex. ibi: sed non est verisimile, &c. Facit ad quęstionem qnam dixi in l. Gallus. ś. & qđ si tantum. ff. de libe. & posthu. 37.

SI quis. Licet deficiat onus legato iniunctum, legatum non deficit. h. d. No. ꝙ voluntati defuncti non paretur qñ est contra legem. Op. ꝙ à legato repellatur vt l. si quis quos. ś. de leg. ij. Plures sol. danť hic, & in contrario. Veritas est quæ hic in fi. ponitur: nam ibi fuit nudus minister: hic legatarius. Quod apparet: quia testator voluit eum sentire cōmodū: vt text. dicit in fi. Opponitur de legatis. ij. l. codicillis. in princi. Solue vt ibi plenè dixi.

☞ *Si testator dicat, uolo ꝙ hæres meus det illud quod scriptum est in schedula, quam dimisi apud guardianum, an ualeat.*

Sita. Ex testamento debetur quod ibi expresse re- k
linquitur, vel per relationē ad aliud. hoc dicit. No. hanc legem. l & facit ad † quæstionem: testator l
dixit, volo ꝙ hæres meus det illud quod scriptum est in schedula, quam reliqui apud guardianum fratrum minorum guardianus ostendit schedulam. an valeat. Et videtur ꝙ non: quia id quod in testamento nūcupatiuo relinquitur, debet à testibus exaudiri: vt l. hæredes palam. in prin. ś. de testa. sed hic nō fuit exauditum â testibus: ergo &c. Pręterea, ista voluntas est captatoria, & confertur in voluntatem guardiani. vnde scriberet quicquid vellet: vt l. captatoriæ. ś. de leg. j. Præterea, ista schedula non est solennis, cum non sit legitimum testamentū. & sic nō valet: vt l. vltima. C. de fideicom. Et ita determinauit Iacob. de Bel. Ego dico hoc esse verum, quando non apparet, schedulam esse testatoris ex legitima literarum comparatione, vel alijs legitimis indicijs. aliâs puto ꝙ valeat: vt hic, ibi: quantum ei &c. Et pro hoc l. quem hæredi. in princ. ś. de rebus dubijs. & l. his verbis in princip. ś. de leg. iij. Facit ad prędicta l. Theopompus ś. de dote præleg. & l. quæstionem. C. de fideicōmiss. secundùm illam lectu. secundùm quam testator posuit in fide hæredis, & nō scripsit. Et pro hoc l. hoc articulo. ś. de hæredi. instituen. & l. posthumus. ś. si paganus. de iniu. testamen. ad idem de ali. & ciba. leg. l. filio. ś. fi. Ad ar. cōtrariū ad ea quæ relinquunť in testō. &c. Rñ. ꝙ sufficit si audiat à testibus implicitè: vt legi. ś. alle. Itē nō obst. ꝙ dicitur ꝙ est voluntas captatoria: qm non est captatoria qñ refertur ad scripturā de præterito: vt l. hoc articu. ś. de hære. instit. Nō obstat. quod dicit ꝙ non est solennis, imò est solennis: quia quicquid relinquitur in testamento refertur ad hanc scriptur. i.

1 ☞ *Portio hæreditatis pro non scripta, quando sit quod accrescat cum onere.*
2 *Ratio quare legatum pro non scriptum non accrescit cum onere, portio hæreditatis sit*
3 *Portio hæreditatis deficiens quando accrescat cōiunctis cum onere, an procedat siue sint coniuncti re tantum siue re & uerbis.*
4 *Onus per modum conditionis iniunctum in persona institutorum an transeat ad substitutos.*

ibi alias fuit. Bart. doctrina com aspr. Quæ conditio
bat 2m Bas. in l. certis. nō. ff. si certus pet. & 2m
Ripas in l. ait prætor. ś. si index. de re iudi.

h ¶Quod dic. Et vide Bart. in l. absenti. j. de don. And. Bar.

¶Primo loco posito. Et sic no. ex hoc. ś. ordo sermonis denotat dilationē. Itē ordo cessionis denotat præeminentiā dignitatis. Ita dicit Ange. & Imo. in l. q soluendo. la ij. de hę. instit. & ex ordine verborū denotatur ordo intellectus. Ita dicit Bal. in tractatu de schisma. in iij. col.

¶Si ita. Et vide qđ habes per moder. in l. ait prætor. in ś. si iudex. j. de re iud. adde Pau. de Ca. & Bald. consi. ex viij. fj libro.

☞ POMATES.

¶No. hanc l. Et vide Bald. in l. generaliter C. de non nu. pecu. Bal. in l. asse toto. ff. de hære. instit. & Ange. & ibi plenè dom. Pe. in ca. cum tibi, de testa. & ibi Ioā. de Imo. et per Io. đ Imo. in l. illa institutio. ff. de hære. instit. Bald. in l. captatorias. C. đ testa. milit.

Universidad de Deusto

¶ Facit ff. Sed aduer te: qa Imo. videt impugnare dicta Bart. hic, in l. si duob⁹. §. j. de leg. j. & etiã Bart. in l. re coniuncti. de leg. iij. & sol. pe. ad illud cõtrarium refert Bart. & doc. in d. l. si duob⁹. §. j. & licet cõmuniter gl. & doc. teneãt p nõ scripta accrescere cũ onere, tñ glo. Dy. & Imo. in l. pater. ali⁹ incipit. Celsus. ff leg. ij. tenet contrariũ. & ibi plenè p Bal. & Imo. Itẽ an illud qđ dicit hic Bart. & doct. per d. l. Celsus. sit verũ, dixi a post Imol. in l. licet Imperator de leg. j.

b ¶ §. j. idẽ in non oĩb⁹ de gradu, sed aliquibus ex eis: qa vno repudiante accrescit cũ onere ei qui coniunctim secũ fuit grauatus, vt pbat̃ in d. l. si duobus. §. j. & ibi per oẽs. vide etiã ibi bar. de materia. secus si vni tantũ fuit grauamen impositũ, vt hic per Bar. Quod vltimũ limita, nisi esset iniunctũ onus alimẽtorũ eorũ fauore: vt est tex. no. secũdũ intellectũ gl. in l. tiñ. §. fi. & ibi Barto. de ali. leg. licet secundũ intellectũ Dy. & Iac. de Are. non pbet. idẽ fortẽ esset in legato ad pias causas. 1

c ¶ Quã à persona. hçe ratio nõ est bona qa est cõtra casum d. l. si duobus. §. j. ibi: licet nõ ab oĩb⁹ de gradu. ideo ibi vide Imo. assignãtem aliã rationẽ. Adde Bal. in l. pater. ali⁹ inci. Celsus. de leg. ij.

d ¶ l. sub cõditiõe. Vide Bar. in d. l. sub cõditione sed in hoc est econtrarius in d. §. p secundo. vbi tenet solutio. Cy. 2

✠ Pro cõcordia aduerte: villa vna sola est in hoc territorio Lugdunẽsi q̃ vocat̃ villa franchain comitatu Niuernẽsi. est alia villa etiã sic appellata: modò accusat̃ aliqs corã potestate Lugduñ. de delicto p eũ cõmisso in villa franca. Bar. sentit q̃ pcedat talis libellus, in l. libellorũ. ff. de accus. Cõtrarius allegat̃ in hoc §. cũ ita. Tu dic q̃ põt intelligi Bar. in hoc §. cũ ita. q̃loquat̃ qñ oĩmoda erat fertitudo. pl. si insulã. ff. de ver. ob. secũdm mẽtem Rapha. Cu. ibi, qui tenet affirmatiuã. Et in l. libellorũ. loquatur qñ erat villa satis aliter demonstrata, sed non fuerat dictum de comitatu vt̃ diœcesi. certè ista responsio pro iusti- 3

Væ conditio.

Iſta lex ponit duas regulas multũ breues, & est difficilis lex. Opp. ad secundum vbi dicit hic q̃ onus iniunctũ pluribus de gradu, intelligitur iniũctũ graduí. Contra: portio pro nõ scripta accrescit sine onere, vt C. de cadu. tol. §. in primo. Solu. Dicunt quidã, ibi in pro non scripto: hic in caduco vel quasi. Contra istam sol. videt ea. l. §. his ita. vbi dicit q̃ quocũq; modo desinat portio hereditatis deficienti accrescit cũ onere quare alij, vt Azo, dicũt aliud in legato, vt ibi: aliud in hæreditate, vt hic not. in glo. & etiã no. gl. in §. is ita. tñ se nõ firmat. Et pro opi. Azo. facit §. * de leg. j. l. ciuitatibus. §. j. sed Dy. ibi respondet q̃ ibi pro nõ scriptũ accipitur impropriè, vt ibi dixi. Alij respõdent alio modo, vt ibi videbitis. Veritas est q̃ ibi hæreditatis portio pro non scripta accrescit cũ onere: vt est casus in l. si duobus. §. j. §. de leg. j. & ibi dixi. Sed contra hoc videtur casus in l. Celsus. §. fi. §. de leg. ij. Petr. in l. j. §. is ita. C. de cadu. tol. se multũ inuoluit in sol. huius contrarij, & bene non solui-
uit. † Veritas est ista, quæ ponitur in glo. sci licet, quãdoq; onus imponitur generaliter gradui: & tunc accrescit cum onere, vt hic in prin. Quandoq; onus iniũgitur quibusdam nominatim de gradu: tunc quandoq; iniungitur nominatim omnibus personis eiusdem gradus: & tunc idem: quia accrescit cum onere omnibus personis eiusdem gradus: vt hoc secundo versicu. & l. ciuitatibus. §. j. b & d. l. si duobus. §. j. §. de le. j. Quã doq; iniungitur nominatim vni tantum: & tunc accrescit sine onere: vt l. Celsus. in fi. §. de le. ij. Vbicunq; autem dicit accrescere cum onere, intelligas q̃ ab initio fuit institutio p nõ scripta respectu personæ, à qua relinquitur: sed si ab initio tenuit institutio post ea in codicillis legata sunt relicta iam instituto mortuo, & sic sunt p nõ scripta respectu personæ à qua relinquit̃, tunc accrescit sine onere: vt l. quidam referunt. cum l. seq. §. de iure codicil. Ratio patebit infra. Sed † quæro quæ est ratio differentiæ inter hæreditatẽ & legatum. Dicit Pe. in §. is ita. quòd hereditas. repræsentat personam defuncti vt l. hæreditas j. de acquir. re. domi. & l. mortuo. de fideiusso. & l. non minus. s. de hæredi. instituendis. & ideo ab ipso initio constitit hæreditas cum onere. Vnde cum suo onere accrescit. sed legatum non representat personam: & ideo non accrescit cum onere, cum ab initio non constit, si persona nõ reperiat̃: & ideo si ab initio fuit persona hæredis, illã videt̃ respexit se, adeò q̃ legata postea i codicillis relicta eo mortuo nõ valent, vt dixi. Sed quæro, quæ est ratio vtrum relinquatur nominatim, vel non. Dic vt l. j. §. id quod ex substi. j. tit. j. & l. j. in fi. §. de leg. iij. Item quæ est ratio vtrum relinquat̃ nominatim ab omnibus de gradu, vel ab vno tantũ? Ratio est, quia primo casu videtur relinquere magis à gradu, quã à persona: c vt hac l. ij. Respõ. Quæro, vtrum hoc dictum † est, q̃ accrescit cum onere, sit verum, siue erãt coniuncti verbis tantum, vel re tantum, vel re & verbis. Gl. dicit q̃ est verum, si erant coniuncti re & verbis, vel verbis tãtum. secus si re tantùm: vt C. de cadu. tollendis. §. si verò. Item vide glos. magnã ibi: deficiens. & dic vt hic, primo responso. sequitur ibi: impleant. & dic vt hic, secũdo respon. Sequit̃ in d. §. in prima. q̃ est verius isto casu: vt l. Celsus. in fi. de leg. ij. & sic tenet glo. q̃ qñ sunt coniuncti re & verbis, vel verbis tñ, accrescit portio deficiens cũ onere. Et ita no. in l. j. §. finaut̃ ad deficientis. Petr. tenet contrarium quia eadem ratio est in cõiunctis re, & verbis, q̃ est in coniunctis re tantum: qa quilibet habet iure suo per ius etiã non decrescendi, secũdũ Iac. de Are. Ego teneo opi. glo. q̃ licet inter coniunctos re & verbis, sit locus iuri non decrescendi: tamen pro parte per coniunctionẽ verbalem e onus iniunctum vni, videt̃ alteri repetitũ: 4 vt l. Seiæ. §. Caio. §. de fun. instru. † Quæro, vtrũ onus iniũctũ per modum cõditionis in persona institutorũ transeat ad substitutos. Videtur hic casus in secundo respõso, q̃ non: ibi: ad eũ dũtaxat gradũ, &c. & videtur expressum §. de hære. institu. in l. sub cõditione. In contrarium videtur casus in l. j. in §. pro secundo. C. de cad. tol. & p hoc l. licet. §. de leg. j. Quid dicemus? Gl. tangit in dicto §. pro secundo. & dicit vnũ mirabile verbũ q̃ conditiones casuales non trãseũt ad substitutos: sed conditiones potestatiuę sic: vt dicto. §. pro secundo. Et ita tenet ibi Cy. hoc videtur contra legem istam, prout gl. ponit casum in conditione, si det decẽ: e & tamen non trãsit ab substitutum. Quare dic q̃ in legatis onus in modũ conditionis iniunctũ trãsit ad substitutũ: vt dicto §. pro secundo. & eius glo. & distinguamus sicut illa gl. sed in hæreditate nõ transit ad substitutum, nisi expresse à testatore sit repetita: f vt est casus hic, & est casus in l. sub conditione. §. de hære. insti. & ibi glo. & Dy. in c. rationi conguit. de regu. iur. lib. vj. Non obstat l. licet. §. de le. j. qa illud est verũ in legatis. secus in casuali onere. Et est ratio, vt no. d in d. l. sub conditione d. Tamẽ in legatis distinguitur, an onus sit nominatim iniũctũ, vel non. Videbitis j. tit. j. l. j. §. id quod ex subst. vt dixi in prælleg. l. licet.

1 ✠ *Relictum factum ecclesiæ per testatorem aliter non expresso de qua, debetur ecclesiæ parochiali testatoris.*

2 *Accusatus, qui cõmisit maleficium in villa sancti Martini, non expressa ciuitate, non potest condemnari, quia accusatio non procedit.*

✠ Cum ista in testameto.

1 Si locus † loci in testamẽto nõ adscribitur, subintelligitur locus, vbi testator domiciliũ habuit. t. h. d. Per hanc legẽ determinatur quęstio, si testator dixit, relinquo centũ e ecclesiæ: nec declarat de qua: intelligit̃ de f ecclesia cuius est parochianus, per hanc legem. no. per Cy. C. de sacrosan. eccle. l. j. in v. q. & in Spec. de instr. edic. §. nunc verò. ver. quid si testator vult fieri pontẽ, &c. facit, C. de episco. & cleric. l. nulli. & l. si quis ad declinandam. & in aut̃. de eccle. ritu. §. si quis in nomine. no. per Cy. C. de sacrosan. 2 eccle. l. j. Quæro, † quidam Perusinus accusauit aliquẽ in curia istius ciuitatis, & dixit maleficium esse factũ in villa sancti Martini: nec adiecit, comitatus Perusij. Cõtra ac cusationẽ obijcit̃, cũ multæ sunt villæ q̃ nominant̃ villę sancti martini, p diuersas ptes nendo honore tanti viri, vt est Barto. potest admitti, per ea quæ ipse voluit in l. demonstratio. ff. de condi. & demonstra. Sed posset alterari, si bene considerentur verba. Sed in dubijs melius est sustinere partem concordantem, vt habetur per Imol. in l. de pupillo. §. fi. ff. de noui operis nunciatione. nouisti. in l. si cùm dotem. §. fi pater. ff. sol. matri.

✠ POMATES.

¶ Per hanc legem. Vide Imo. & Panor. mi. in c. indicante. de testa. & Imo. dicit gl. in c. j. in verb. pauperes. de test. libro. vj. q̃ si testator instituit pauperes Christi intelligitur de his qui sunt eiusdem domicilij. & vide glosſ. in simili in c. statutum. §. cum autẽ. in verb. vnum diem. in fin. de rescrip. libr. vj. & ad hanc quæstionẽ. Bartol. vide Panor. consi. cxix. in ij. col. in ij. dubio. Volumine. ij.

¶ Per hanc l. Et vid Bald. in l. nulli. C. de epis. & Cler. & vide quæ latè dixi. in c. indicante. de testa. vbi omnes allegant dictum Bart. hic. And. Barba.

¶ Est parochian⁹. De legato facto ecclesię, neq; apparet de qua ecclesia, cui debeatur Sed quid si testator habebat duas parochias? dic q̃ debet illi, à qua recipiebat sacramẽta ecclesiæ, secũdũ no. in c. fi. de sepul. vbi p Cano. Cy. tñ in l. cũ multæ. C. de dona. ante nup. vi det dicere q̃ debetur paupiori. adde oĩno Bar. in l. j. ad munici. & vid qđ dixit Bal. & Imo. post illũ tex. in l. si domus. de leg. j. in prin. & Bal. post Cy. in d. l. cũ multæ. dicit q̃ si legat̃ monasterio, i dubio intelligit̃ de mõasterio mulierũ. & nõ hoim. & hic adde Ange. in §. si vero. in aut̃. de non ali. & oĩno Pet. de Anch. & Imo. in c. relatũ. el ij. de test. in fi. & Ioan. And. in tit. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. in addi. quæ incipit, nũc pervenit. & in c. cũ quis de sepultu. in vj. & quod not. Bartol. in d. l. ita. Aliter loquit̃ Barto. in d. l. libellorum. Ad quod consuluit Bald. consil. lxxiij. lib. & de quę stione hic formata p Barto. vide Bald. cõ sil. cxiij. ij. li.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Nõ cõtinet. Et non eſt alibi. Bal. allegat cõſimilẽ. in l. pe. §. fi. J. de dona. ita alle. ipſe in l. alimẽta. C. de negoc. geſt. Vtrũ autem appellatione expẽſarũ veniãt dãna, vide Bal. in l. iij. in vlt. co. C. de fru. & lit. expẽ. ꝓtiũ rerũ etiã cõprehendit appellatione dãni. l. j. & ibi Bal. in prin. C. de ædi. ac. habetur etiã per do. Aba. in c. fi. de reſcript.

b ¶Aliud eſt dicere. Si teſtator legat filio expenſas factas in ſtudio, an veniat pretiũ librorũ: adde ꝙ in tali legato venit expẽſa matriculæ ſecũdũ Bar. ꝙ illũ tex. i l. his verbis. §. fi. de leg. iij. Et ad hæc bene facit ꝙ legitur & no. in l. j. aliàs v. C. ad Maced. et hic adde Bal. in rubri. C. de verb. ſig. in vj. q. Et qd veniat appellatione expẽſarũ, vide Bal. in l. fructꝰ. ſolu. matri.

c ¶Op. C. qñ. Per bar. in l. ſi cui. §. j. de leg. j. & dixi poſt Imol. in l. quodcũqꝫ. §. nõ ſolũ. de verb. oblig.

§ POMATES.

d Dñs. Et vide Bart. in l. legauit. ũ. de li. lega. Et in l. ſi is cui. §. Flauius. ff. de ſolu.

d ¶Dñs ſeruo. vid. bal. in l. id qd' pupillus, de epiſ. & cle. & Bal. in l. iij. C. de fideicom.

e ¶Qui dotalem. vide Bal. & Imo. hic.

f ¶Mõ implendo. Ad hũc §. vide tex. in l. ſi ita legatũ. de lega. iij. & ibi Barto. & vide hic oẽs doc. pſertim Imo. et vide dictum Sali. in l. j. C. de his qꝫ ſub mõ. & Fulg. in l. Iulianus. §. offerri. de actio. emp. & Bal. in l. filiæ licet. C. de colla. Itẽ vide Dyn. quẽ ibi refert, & tenet cy. in l. liberto. §. Lucius de annu. lega.

g ¶Oppo. j. eo. Et vide ꝙ ibi habes poſt bar.

h ¶Quæro primò. Ade no. per doct. ũ. eo. in glo. rub. & Bal. in rubr. C. de inſtitu. & ſubſti. ſub condi. fac.

mundi: ergo videtur obſtare: vt l. ita fidei. §. de iure fiſci. In contrarium videtur caſus hic: quia videtur quòd debet intelligi, ſ. de villa ſancti Martini comitatus ciuitatis Peruſij. Cõtrarium puto: quia in accuſatione non ſubintelligitur ciuitas. quod apparet: quia lex iubet expreſsè apponi, vt l. libello rum. j. de accu. Nec obſtat hæc lex: quia loquitur in vltimis voluntatibus, in quibus fit benignior interpretatio, ſecundum voluntatem defuncti.

☞ *Dies impedimenti non computatur in termino.*
Condtio an deficiat, quando quis impeditur, per tertium.
Alleganti ſe impeditum poteſt opponi ꝙ potuit reclamare, & non fecit.

QVibus. Dies †impedimẽti cõputantur in termino. h. d. †Opp. quando quis impeditur per tertium, conditio deficit, licet habeat. actionem contra illum impedientem, vt l. inde Neratius. §. j. §. ad l. Aquí. & no. §. eo. l. in teſtamento. Soluit glo. ꝙ hic nõ totaliter impediuit, ſed dilationem dedit. Sed cõtra videtur §. ſi quis cautio. l. iij. in fine. & de eo per quem factum erit. per totum. Vnde puto ꝙ hoc debeat intelligi, quãdo impediẽs non erat ſoluendo. aliàs daretur actio contra eum: vt l. ſi. §. de eo per quem factum erit. Vltimò nota †ꝙ ei, qui allegat ſe impeditum, poteſt opponi ſi contra impedimentum potuit reclamare, & non fecit, vt ibi, nec per te ſtet, &c.

Expenſarum appellatio non uenit pretium rei.
Teſtator legans filio expenſas factas in ſtudio, ꝙ uideatur legare etiam pretium librorum.

Quidam. †Appellatione expenſarum rei, pretium nõ cõtinetur. h. d. Et dicit Dy. ꝙ non eſt alibi. & notabilis caſus eſt. Op. §. de pet. hę. l. ſi à domino. in fi. Glo. dicit hoc eſſe verũ propter præſumptam voluntatẽ defuncti. Certè ille lex non facit contra. Op. §. de leg. iij. l. Lucius. §. quæ marito. Gl. ſoluit: nec eſt cõtra. ſi bene aduertatur. Op. §. ſol. mo. l. fructus. Sed hoc debet intelligi de expẽſis factis ad perpetuã rei vtilitatem, nõ gratia fructuũ. †Vltimò Dy. dicit, no. ar. ꝙ ſi teſtator legat filio expenſas factas in ſtudio, non videtur legare pretium librorũ, vt hic Pet. dicit cõtrarium. aliàs nihil operaretur legatũ: quia aliæ expenſæ de iure communi nõ poſſunt repeti: vt famil. erciſ. l. quę pater. Ego dico, aliud eſt dicere, [b]lego expẽſas ſtudij: aliud, lego expenſas librorum. Nam expenſa ſtudij eſt quicquid occaſione ſtudij eſt impẽſum, vel in libris, vel in quocunq; alio à ſimili: ſicut dicimus expenſam funeris: vt l. funeris ſumptus & l. at ſi quis. §. funeris. & de reli. Sed quãdo dico expenſas librorum: poteſt procedere dictum Dy. ꝙ nõ intelligatur de pretio librorum, ſed de alijs expenſis factis poſt eos emptos, vt hic: quoniam pretium rei non eſt impenſa rei eiuſdẽ: ſed pretium vnius rei poteſt eſſe impenſa alterius rei: vt ſi emerem ligna, vel ferrum cauſa fulciendi, ſeu fabricandi domum: iſtud eſt expenſa domus, ſed non eſt expenſa vnius ligni, vel ferri. Ita loquimur hic. Prædicta ſunt vera, ſi poſt emptionẽ librorum in eis fecit expenſas faciendo eos miniare, corrigere, & ſimilia. Sed ſi nullam feciſſet: tunc deberet intelligi expenſa librorum, id eſt, pretium librorum, cum nulla alia ſit: vt arg. j. ead. l. §. dominus. quod not. gloſ.

Quidam. Conditio appoſita in quacunque parte teſtamenti, reddit conditionale legatum. h. d. Op. extra gl. ꝙ ſit differentia vtrũ cõditio apponatur in ipſa diſpoſitione vel poſt: vt l. Imperator. de manu. teſt. Sol. ibi in modo, nõ

c conditione. Oppo. C. quando dí. leg. ced. l. ex his. Solu. Dicunt quidam hic per ſi, ſibi per cum. Tu dic, quando poſt legatum purè relictum adijcitur ei tempus ætatis, vel alterius euentus in tẽpus certum: & tunc facit diem: vt l. ex his. Si verò adijcitur tempus incertum, tunc facit conditionem, vt hic. & no. glo. j. ad Trebel. l. Seius. Op. ad iſtud ꝙ etiã in conditione, vel die incerta, ſit differẽtia an apponatur in ipſa diſpoſitione vel poſt: vt l. obligationũ ferè. §. conditio. de act. & oblig. Glo. dicit, ibi in contractibus: hic in vltimis voluntatibus. & bene. Nam in contractibus ſi in ipſa diſpoſitione apponitur, facit cõtractum conditionalẽ. ſi ex poſt facto apponitur, facit ipſum purum, reſoluendũ ſub conditione: vt l. iij. de in diem addic. & ibi glo. quæ melius declarat hanc ſol. quam nota & collige diſtinctionem per te. Vltimò nota quòd dictio niſi, facit conditionem. Dixi ſuprà eodẽ. l. prima quod nota.

1 ☞ *Si teſtator reliquit omnibus ab ipſo habere debentibus, an ueniat creditor, cui obſtat exceptio præſcriptionis.*

d Dominus ſeruo. [a]Appellatione debiti continetur naturale tantùm. ſi aliud reperiri
1 non poteſt h. d. Quæro, †ſi teſtator relinquit in teſtamento omnibus debere ſatis fieri. quibus aliquid debebat vtrum ex hoc illi quibus debebatur, quorum debitũ erat præſcriptum, poſſent petere. Et videtur caſus ꝙ contineatur debitum naturale. In cõtrarium eſt tex. in l. ſi is. §. fi. de ſol. Sol. Aliud eſt relinquere ſpecialiter centum quæ debeo, vt loquitur hic: aliud relinquere ſimpliciter quicquid debeo, quantitate non expreſſa, quo caſu nil releuat, niſi debitum probetur: vt l. legaui. in fi. de lib. leg.

e Qui dotalem. [a]Falſa demonſtratio rei certę legatũ non vitiat. hoc dicit.

1 ☞ *Modus eſt moderatio quædam diſpoſitioni adiecta, eum qui honoratur, aggrauans in tempus diſpoſitionis perfectæ.*
Modus à moderando.
2 *Modus inducitur per dictionem ut. & de natura huius dictionis.*
3 *Ratio differentiæ inter ſi, & ut.*
4 *Dictio ita, uti, & dummodo, inducunt modum.*
5 *Clauſula, ea conditione, importat modum.*
6 *Si teſtator uoluit antea impleri id, quod per dictiones modum importãtes expreſsit, quã emolumentum acquiratur, diſpoſitio erit conditionalis, & non modalis.*
7 *Dictio poſtquam, importat conditionem.*
8 *Dictio ne, quando eſt aduerbium, an importet modum, uel conditionem.*
9 *Ad iſta dictio quando faciat modum, uel conditionem.*
10 *Pro quando faciat conditionem, uel modum.*
11 *In, quando faciat modum, uel conditionem.*
12 *Relictum factum pro redemptione captiuorum, uel dote puellarum eſt modale, factum uerò pro certa puella, pro certo redimendo dicitur conditionale.*
13 *Modus an impediat tranſmiſſionem legati legatario defuncto ante modum impletũ, uel cautionem præſtitam.*
14 *Caueri an ſemper debeat de modo implendo, quando modus eſt appoſitus legato.*
15 *Quid in contractibus.*
In contractibus ultro citrò q; obligatorijs agẽs ex eo debet implere ex perſona ſua, nec ſufficit quòd caueat.
16 *Satiſdans de modo implendo. tenetur etiam cauere de re reſtituenda cum fructibus.*
17 *Legatarius quando non implet modum, quia non poteſt, retinet legatum, ſi uerò nõ implet, quia non uult. contra eum dantur tria remedia.*
18 *Legatarius ſi non impleat modum impoßibilem, an retineat legatum remißiuè.*

f Termilius. Legatũ ſub modo nõ poteſt effectualiter peti. niſi præſtita cautione de mõ implẽdo. [b]h. d.
g Op. j. e. [a]l. Titio. j. reſpõſo. fol. Ibi modus imponit in fauorẽ legatarij: & ideo videt magis impulſiuus modus quã finalis. Secundò op. de l. dedi. in prin. de cõdi. ob cau. dicit gl. aliud in cõtractibus, vt ibi: aliud in vltimis volũtatibus, vt hic. De hoc dicemus.
h j. Quæro primò [b]qd eſt modus. †Gl. dicit: Modus eſt de futuro
1 & quaſi cuiuſdã remunerationis à legatario petitæ exhortatio: quo non impleto, ita priuat' relicto, ſicut deficiẽte cõditione ab initio nõ capit'. Hæc diffinitio nõ placet: quia ſecundũ hoc etiã fideicõmiſſum relictũ à legatario eſſet modus: quia eſt exhortatio fauore cuiuſdã remunerationis. Itẽ eo non impleto, relicto priuat', ſicut deficiẽte cõditione ab initio non capit', vt in aut'. de hære. & Falci. §. his omnibus. col. j. cum onus relictũ in vim modi: & relictum in vim fideicommiſſi ſint ſpecies diuerſæ: vt nota. C. de his quę ſub modo. l. ſecunda. Dic ergo ſic: Modus eſt moderatio quædam diſpoſitioni adiecta, eum qui honoratur: aggrauans in tempus diſpoſitionis perfectæ. Quod dico, moderatio quædam diſpoſitioni adiecta: dico ad differentiam certæ demonſtrationis, quæ principaliter adhibetur ad declarã

dam

dam,& limitandam rem legatam,vel personam:vt dixi in l. demonstratio. Modus enim moderat ipsum actū dispositionis. Itē ad differentiā legati, & fideicōmissi:qa illud nō moderat princi paliter ipsam dispositionē:sed est q̄dā dispositio per se. Eū q̄ hono rat,aggrauās,hoc dico ad differentiā modi largo modo sum pti. Nā tūc oīs qualitas dispositioni adiecta dicitur modus: vt l. obligationum.§.modus.j.de act.& ob.l.iiij.§.modū.de seruí. Dicitur enim modus à moderando:vt j.de do.cau.mor.l.quod conditionis.§.j.& ibi no.Sic etiā accipitur j.ti.j.l.j.§.j. hic verò accipitur modus strictè pro onere appositio in vim modi eius in quē dispositio cōferē. In tēpus dispositiōis perfectæ:hoc dico ad differentiā cōditionis,q̄ debet impleri antequā dispositio sortiat effectū:vt j.l.pxi.& seq.§.fi. at modus debet impleri post: vt hic,

2 & l.demonstratio.§.fi.s.eo.†Quæro secūdò,p q̄ verba inducat

a modus[a].Gl.dicit per vt,vt no.C.de his q̄ sub modo.l.j. & Insti. de leg.§.longe.& s.de cōtrah.emp.l.cū ab eo.& ibi no.Sed contrà:qa cōditio inducit p vt, vt j.e.l.à testatore.vt no.in d.l.cū ab eo.Sed potes dicere q illud nō operat dictio vt, sed natura ablatiuorum absolutorū,vt ibi patet:& dixi s.eo.l.j.& ego puto ve-

b rum[b].Nam dictio,vt quandoq; infinitat orationē, & facit eam

☞ dependentē esse ad actū verbi præcedentis:& tunc facit modū, sed perficit orationē:& ponit,vt p q.Ecce exemplū rogo te,vt

c restituas hæreditatē.& ita fuit in l.à testatore.Ablatiui ergo[c] ab soluti ibi positi faciūt conditionē.Simile in l.Sticho.in prin.j.de statulibe.Q̄nq; dictio vt,aliquid adiungit ad dispositionē perfectā:& tunc facit modū.Vel si vis sustinere gl. dic q hoc operet dictio vt,dic.Q̄nq; per dictionē vt,adiicit dispositioni aliquid, quod est explicandū per honoratū:tūc facit modū. Ita loquunt oēs leges,quæ tractant de modo. Q̄nq; per dictionē vt, adiicit aliquid,qd est explicandū per grauatū,vel per alium, vel pendet ex viribus fortunæ:tunc facit conditionē. Ita loquitur l.à testatore. Pōt esse ratio: qa primo casu voluit testator minus grauare:secundo plus,vt dixi in simili s.eo.l. in testō. Ad quod facit qd dicam statim de dictione ad. Pro hoc optimè de do. cau. mor.l.senatus.§.j.in fi.§.vbi aliter accipitur dictio vt, quādo re-

3 spicit actū honorati:aliter quādo respicit alios actus.† Et si quæris,quæ est ratio differentiæ inter si,& vt.Rn̄deo,hęc est ex ipsarum natura.vt j.eo.l.eas causas.in fi.& hoc cū huic dictioni adiicitur aliqd futuri temporis:aliās nō faceret modū, prout hic sumitur:sed esset quædam modificatio:vt s.de fun.instr.l. Seiæ.in

4 prin.& §.j.†Quid de dictione ita?Respondeo,idem:vt j.de ma. testa.l.libertas.§.ij.Quid de dictione vti?Rn̄.idē:vt l.si tibi legatum.de leg.iij.Quid de dictione dūmodo? Respon.idē: vt l. cū

5 ab eo.de contrahen.emp.quid†si testator[d] dicat q̄,lego tibi cen-

d tum ea cōditione vt aliquid facias?Certè hoc nō obstāte erit modus:vt l. Mæuia de ma.testa.& de do.l.ij.in fin.& illa verba, ea conditione:nō accipiūtur propriè cū cōmuni & testatores ignorant quid sit. & ideo significatio aliorū verborum magis inspi-

6 citur.Quid si†testator expressè voluit antè impleri illud,quod per istas dictiones expressum est quā emolumentū consequat? Respondeo,siue expressè,siue tacitè hoc apparet,facit cōditionem,cuius natura est vt prius existat.j. de fideicō.li.l. Thais an-

e cilla.§.Stichum[e].& statim dicā.De dictione ad, facit quod dixi

7 s.l.j.de coniunctione copulatiua.†Quid de dictione postquā? Videt q facit modū.Ita dicit glo.in l.si filius.s. de dolo.& ita intelligitur lex illa.Contrariū puto verum, cū de natura modi sit post emolumentū quæsitum vt impleatur,vt hic,in fi. & s. eo.l. demonstratio.in fin.& illa dictio postquā,hoc exprimit, q effectus dispositionis sequatur. Pro hoc quod facit cōditionem est casus in l.inter illam.j.de ver.sig.& s.de leg.ij.l. si ita.§.fi. secun-

8 dū glo.quæ exponit ibi vbi,i.postquā †.Quid de dictione quę

f est aduerbiū:vt de aduerbio ne[f]?Glo.& Dy.in l.qui absenti.§.j. j.de acqui.pos.dicunt q faciat modū,per l.cum pater.§. Titio.s. de leg.ij.& ibi etiā glo.dicit.In contrariū videt casus j.eo.l.cum tale.§.Titius.Sol.Fateor de dictione ne,quæ exponitur,i.vt nō vt d.l.cum pater.& ibi no.§.Titio.tamen,vt dixi,dictio vt, facit conditionē,quando illud,quod adiicitur,venit implendū ante emolumentum quæsitum,seu consequutum:ita in dictione ne, cautio consueuit peti antequā emolumentum cōsequatur. Prohibitio ergo ne petatur,respicit illud tempus:ideo facit cōditionem:aliās faceret modum:vt ille tex.no.dicit.Quod est no. pro

9 pter id,quod s.dixi de aliis dictionibus. †Nunc quæro de præ

a ¶Inducat modus. Adde Bar.l.licet.j.vt le.no.ca.Et de dictione vt, & prou[a] an importent similitudinē,vel veritatē, vide gl.& Bal.in l.cū alijs. in fi.C. de secū.nup.& Bal.in aut. cui relictū.in vlt.col.C.de indi.vidui.vol.

b ¶Puto verū.Sed quid si ex verbis non appareat an sit modus, vel conditio: q pot[b] p̄sumi, vide Bar.in l.cū mota.C. de transac.post prin.& tex.meliorē de iure & ibi doct.in l.à testatore.j.e.& ad de q p dictionē si, in ducit q̄nq; mod[o], vt dixi post Bart. in l.j. s.eo.in ij.col.

☞ In exemplarib[o] scriptus legitur nā dictio vt,q̄nq;infirmat orationē, & facit eā dependētē esse ad actū verbi precedentis:& tūc non facit modū, sed perficit conditionem.Alex. Losæus.

c ¶Ablatiui ergo. Adde Imo.in l.quæsitū. j.eo.

d ¶Quid si testator. Quid si,testator dixit,lego ea cōditiōe vt facias. vide Bald. in l.cum res.C.de donat.& Bar.in l.societatem.§.arbitrorum. per illū tex.s. p soc. Tu pondera tex. iuncta glo. & Bart. in l. cū eorum.C.de sent.

e ¶§. Stichum.Melius probatur in l.quæsitum.j.eo.& facit l.in conditionibus.§.j.s. eo & no.Imol.l.l.hui iusmodi. in princi.de leg.j. vide quod not. Bart.in l.cum mota. post prin. de transac. vide Bar.in l.licet.in prin.vt le.no.ca.

f ¶De aduerbio ne. De dictiōe neq;,vid Bar. in l.licet.j. vt le. no.ca.& hic add bal. in aut. cui relictum. in vlt.col.C. de indi. vi.§.j.& in d.l.q absenti.§.j vbi vid bar. & q̄ ibi habes post eum.

g ¶De præpositione ad. Et facit modum vt hic, de dictiōe ad. per Bal. in l.generaliter.in vij.col. de epi. & cleric. & Barto.in l.j.ff.e.& Bal. in l.ex arrali. C.de actio.empti. & ibi etiam vide dictiōe p, de qua etiam vide Bartol.in l. sed & si pro dote. de le.præstan.vbi omnino vide.& glos. in l.dominus Sticho. in princ. de pecu.leg. De dictione in,adde Bar.ff.eod.in l.j.in v. col. De dictione ad, vide tex.& Bar. in l. insulā.§. fi.ff.locati.

h ¶Faciat conditionē. Relictū nomine dotis puellarum an sit cōditionale.qđ bene not.ad limitationem eorum quæ habētur in l. Titio centum.§. Titio genero. de cōdi.& demon.j.eod.

i ¶Satisfederis.l. ego tibi si satisfederis,an legatum dicatur conditionale,adeo q nō possit transmitti. Ad de Imol.j. eod. in l.fi ita expressum.

10 Quid†de dictione pro?Credo idē q faciat modum: cū per talem præpositionē adiicit aliquid futurum.vt l.antepe.§.j.s. de leg.ij. c Ad idē facit.C.de don.l.si quis pro redem-

11 ptione.†Quid de dictione in?Rn̄deo, idē quod dixi de dictione ad: vt probat s. eo.l. d solemus.coniuncta l.penul.in fi.j. de ope.liber.Hoc autem intellige, vt statim dicam.

12 Quid†si per nomina:vt ecce,relinquo centum p redēptione captiuorū, vel relinquo centū nomine dotis puellarū.an faciat con-

h ditionē[h] vel modū?vī q faciat cōditionē: vt l.stipula.de iure do.& j.e.l. Titio. §.titio & ibi dicā,& dixi.s.eo.l.j.ecōuerso q faciat modum:vt C.de epis.& cle.l.nulli. in prin. e Dico, aut relinquitur noīe dotis pauperū puellarum, vel in redemptionē captiuorū in genere:& tūc quia semp pauperes sunt, & semper captiui sunt: & non dicitur hoc pendere ex futuro euentu incerto solum enim est erogatio facienda: ideo facit modum.Ita intelligo l.nulli. Aut relinquitur nomine dotis certæ personæ,aut in redem

f ptionem captiuitatis certæ personæ q̄ fortè nondū capta est:& tunc q̄a pendet ex viribus fortunæ an illa maritetur, vel illa capiat:& redimat:& tunc facit conditionem & ita intelligo cōtrariū.Et cū hac determi-

13 natione debent intelligi multa q̄ s.dixi.†Secundò principaliter quæro de effectu modi.& primò quæro an impediat trāsmissionem legatario defuncto ante modū impletū,vel ante cautionē præstitā. Et hic videt g casus q impediat, quia modus resoluit in hanc conditionē si satisfederit. & vī casus j.eo.l.Titio.§.ante nuptias.secundū epi. illorū qui dicunt,q illud est legatū sub modo.In contrariū est casus & glo.j. eo.l. à testatore.j.q̄ dī.le.ced.l.si post dīē.§. eiusdē. Et hęc est veritas:nisi modus esset talis qui non possit impleri per hęredem, quia tunc hæres excluderet: quia modum nō implet sicut defunctus voluit.Non obstat hęc lex quia sicut scis,conditio quæ tacitè inest ex legis dispositione, impedit transmissionē: vt j.e.l.cōditiones extrinsecus.& s. de leg. j.l.iij.Ista est huiusmodi: ergo &c. Ex hoc etiam habes tenere menti q isti duo modi h legandi per omnia habēt eundem effectū: vt,lego tibi centum vt aliquid facias: vel si satisfederis[i] de hoc faciendo, hæres meus det tibi centum.vtrunq; dicitur legatū sub modo. Casus est hic, & in l. huiusmodi. in prin.s.de leg.j.licet gl.ibi & doc. nō intellexerint sed per hanc legē declarat,vt vides. i

14 Quęro,†vtrū sit verū indistinctè q de implendo debeat caueri.Breuiter dic,aut modus respicit solū fauorem legatarij, & non debet caueri,vt j.e.l.Titio.in prī. Aut respi

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Quæro. Adde quæ not. Bart. in l. huiuſmodi in princip. de lega. j.

b ¶Filiofamilias. Et an in dubio filio videatur relictũ cõtemplatione patris, vide Bal. in l. cũ aliqs. C. de iure delib. & Bar. & d. Io. in l. ſi filiæ. d do. cã. mor. And. bar.

c ¶Glo. diſtinguit. no. hũ ſi minuit legatũ vel fideicõmiſſũ an minuat onus ſibi legatario iniunctũ. & limita vt p gl. no. & ibi doc. in l. mater. in gl. fi. C. ad Tertu. gd in hæreditate, vide no. i l. cõtrouerſia. ff. de trãſa. & q̃ no. ſcribit Bal. in l. hac ædictali. in xj. col. inver. ſed mõ oritũ dubiũ. de ſecũ. nup. & vtrũ in cõtractibus ſi res diminuta ſit, diminuatur pretium tei, vide qd' not. ſcribit Eald. in l. ij. de cõtrahen. emptio.

cit fauorẽ hæredis, vel alterius: & tunc aut modus adijcitur libertatis legato: & tũc nõ debet caueri, ſed officio iudicis cogi debet ſeruus liber factus implere modũ: vt l. Mæuia. & l. libertas. §. ij. j. de manu. teſta. Aut loquimur de alijs relictis: & tunc aut modus fuit additus vt legatario: & tenetur cauere, vt hic, & l. ſi tibi. §. de leg. iij. cum ſimilibus. Aut fuit additus modus vt miniſtro. & nõ debet cauere, vt l. diuus. j. ſi cui pluſquã per
15 l. falcidiã. †Item quæro, quid in contractibus. Glo. tenet hic q̃ non debet ſatiſdare. et allegat l. dedi. §. de condi. ob cau. Sed certè ibi dicitur poſtquã ille, qui debet implere modũ, percepit illud quod debet, non põt peti ab eo cautio vt impleatur: ſed nos quærimus vtrũ antequã ipſe percipiat repellat exceptione, niſi caueat, & cauendo habeat actionẽ ſine obſtaculo exceptionis. Et dico q̃ ſi verè contractus eſt celebratus ſub modo, eſt idẽ quod in vltimis volũtatibus. Caſus eſt in l. inſulã. in fin. §. loc. poſito hoc q̃ nulla lex diceret, tamen hoc dictat vrgẽs ratio. Natura enim modi eſt vt impleatur poſt emolumentum ſecutũ. vt hic, & §. dictum eſt. niſi enim prius conſequatur, non poſſet modus impleri. Pone, promitto tibi centũ vt fundũ emas Titio: vt l. ij. in fi. j. de do. vel promitto tibi centum vt domũ reſi cias. Certè de neceſsitate ages prius ad centũ præſtita cautione de modo implendo: ar. huius l. & d. l. inſulam. in fine. §. locari. Facit §. manda. l. ſi verò non remunerandi. §. fina. & l. ſeq. quæ opti mè probat. Et prædicta intellige etiam in contractibus ſtricti iuris. Item id quod §. dixi, ſi verè cõtractus eſt celebratus ſub modo. ideo dixi: quia ſi eſſet alius contractus vltro citróq; obligatorius, vt locatio, emptio, & ſimilia: tunc deberet quis implere contractũ ex perſona ſua. aliàs repelleret exceptione: vt l. Iulia. §. offerri. §. de act. emp. nec ſufficeret præſtare cautionem de implẽdo. Fallit quandoq; vt tangitur per glo. in l. ij. C. locati. & ibi pleb
16 nius per doc. †Viterius quæro an debeat præſtari alia cautione quã iſta. Reſpondeo, ſic, de re cũ fructibus reſtituẽda, ſi modus non fuerit impletus: vt C. de indic. viduí. authen. cui relictũ. & in corpore vnde ſumitur. Illa tamen eſt cautio ſimplex regulariter, vt ibi: iſta verò eſt ſatiſdatio: vt hic patet. Quæro vtrũ ante præſtitã cautionem ſit nata actio pro legato petẽdo. Dico q̃ ſic, ſed repellitur doli exceptione: vt l. ſi is cui. & l. cũ in teſtamẽ-
a to. j. de fideicommiſſ. liber. Quero* †quid ſi legatarius nõ implet
17 modũ: & loquor de modo poſsibili ab initio. Rñdeo: aut nõ implet modum, quia non poteſt: & retinet legatũ: vt l. ſi ſundũ per fideicõmiſſum. §. j. §. de leg. j. no. etiam. §. eo. l. in teſtamento. & C. de inſti. & ſubſt. l. j. Fallit ſecundũ quoſdã. j. e. l. Titio. §. ante nuptias. ſed ibi eſt tacita conditio, vt ibi dixi. Aut non implet, quia non vult: & hæc tria remedia ſunt prodita. Primũ, quòd legatarius priuatur legato, & hæres recipit: vt C. de his quæ ſub modo l. ij. §. de condi. ob cau. l. ſi hæres. §. de an. leg. l. liberto. §. Lucius. Et glo. dicit hoc eſſe verum. §. in diffinitione modi. Sed hoc fallit in legato libertatis, quod eſt irreuocabile: vt l. Imperator. j. de manu. teſt. Idem puto ſi aliquis liberatur aliqua actione, quę nõ poſſet renalci: vt §. de pac. l. ſi vnus. §. pactus. Secũdum remediũ eſt, vt hæres agat de ſtipulatione, vt modus impleatur, vt hic, & l. ſi tibi. §. de lega. iij. Nõ enim interponeretur hæc cautio, niſi ex ea poſſet agi: vt l. hæc ſtipulatio. §. diuus. vt leg. no. ca. Sed certè illud procedit ſine dubio, quando hæredis intereſt. Sed ponamus quòd modus continet aliquid explicandum in perſona tertij, quomodo competet hæredi actio ex ſtipulatione, cũ ſua non interſit, vt l. ſtipulatio. §. alteri. j. de verborum obligationibus. Reſpondeo dicit glo. in l. huiuſmodi. in principio. §. de lega. j. q̃ tunc hæres debet ſtipulari nomine alterius, & alij cedere. Tu dic quòd ſtipuletur nomine ſuo: quia ſemper ſua intereſt quòd voluntas defuncti ſeruetur: vt j. eodem lege Titio. primo reſpõſo. vbi eſt caſus. Tertium remedium eſt vt ille, in cuius commodum debet impleri modus, agat actione ex teſtamento: vt C. de his quæ ſub modo. lege ſecunda. Sed aduerte: quia vt ibi dicit glo. illud verum, niſi libertate. quod intellige in danda libertate, vt ibi no. Tu dic quòd licet de iure antiquo non daretur actio: tamen iudicis officio compelli poterat ad modum implendum: vt l. libertas. §. ij. & l. Mæuia. de manu. teſta. argu. §. de annu. leg. l. Quintus. & hæc vera in vltimis voluntatibus. In contractibus dic: Aut eſt contractus bonæfidei: & non habet locum condictio ob cauſam. Aut ſtricti iuris, &c. vt no. C. de condi. ob cau. l.
18 ij. & ibi per docto. †Quæro de modo impoſsibili. Glo. tangit C. de cadu. tollend. §. pro ſecundo. in fin. gloſ. magnæ. & ibi per Cyn. in vltima quæſtio. tetigi vobis §. eodem. l. ſi quis eum. Dixi plenè. ſuprâ de legat. ſecundo l. codicíl. in princip. vbi gloſ. hoc tangit ſatis plenè. 42.

b **Iliofamilias.** bSi relinquitur filio ſub commemoratione patriæ poteſtatis, & in id tempus confertur: patri videtur legatum. hoc dicit.

1 §. Legatum ſi diminuatur, an & quando diminuatur onus iniunctum in uim modi ſiue conditionis. & nu. 4.

2 Si teſtator legat mihi fundum, quem habeo communem cum alio, ſub conditione ſi dedero decem: quod onus dandi non minuitur.

3 Legatum ſi diminuatur ob defectum patrimonij teſtatoris onus diminuitur.

5 Onus adiectum legato, ſi eſt plus quam per teſtatorem relinquitur, an minuatur. remiſſiuè,

6 Pretium rei uenditæ an minuatur re diminuta 43.

Lautius. Aliàs incipit. Claudius. Si legatũ ſcinditur per contratabu. vel alia lege ſcinditur onus per modũ conditionis iniunctum. ſecus ſi per Falcidiam minuatur. Item ſecus in onere in vim modi adiecto. h. d. Diuiditur in duas partes. Primò ponitur de onere adiecto in vim conditionis. Secundò quãdo de onere adiecto in vim modi. Secunda ibi: Neratius. Item prima ſubdiuidi tur in tres. Primò ponit quando legatum ſcinditur per contratabu. Secundò quando per Falcidiam. Tertiò quãdo alio modo. Secunda ibi, diuerſum. Tertia ibi: itẽ ſcinditur. & iſta eſt lex difficilis. Tex. ibi: vtatur. cum relictum tibi remanet minus onere. Opp. & videtur q̃ licet patronus auocet per cõtratabu. tamen hæres tenetur ad legata: vt l. j. C. de bo. poſ. contratab. Sol. Gloſ. fatetur contrarium, q̃ patronus præſtat cõiunctis perſonis. Dy. dicit q̃ hæres teneatur coniunctis perſonis pro ea parte, qua auocat: vt §. e. l. ſi is. ſed hodie nec ipſe nec patronus præſtat, per §. ſi verò teſtamentum. inſti. de ſuc. lib. Oppo. de ver. diuerſum. ad prin. & ad ver. item ſcinditur. Solu. Aliud quando ſcinditur per Falcidiam. aliud quando ſcinditur alio modo. Et aſsignat glo. rationẽ, & incipit, ſ. de dato. Sed nõ video qualiter poſſet ſuſtineri iſta ratio: quia bene eſt verum q̃ totum dicitur legatum, licet detrahatur Falcidia: tamen quod detrahitur, dicitur indebitum: vt l. lineam. j. ad l. Fal. & l. ſi patronus. §. j. j. de donat. Quare dic rationem, vt colligitur ex diſtinctione quam j. ponam. Op. de ver. diuerſum, ad ver. Nera. Sol. Ibi in ver. Neratius. eſt in vim conditionis: hic eſt in vim modi. Et eſt ratio: quia quod datur in vim modi, dicitur quædã remuneratio eius, qd' recipitur: vt no. §. eo. in rub. & j. eo. l. ſi quis ſeruũ. & ideo ſicut res vẽdita minuitur, & pretium minuitur: & ita ſi minuitur relictum, minuitur onus in vim modi iniunctum. Op. de l. liberto. §. j. §. de an. legat.
1 Timore †huius contrarij glo. diſtingnit' multũ clare. Ita not. j. ad
c Treb. l. facta. §. ſi Titius. ſed Dy. ibi, & j. de do. cã mor. l. ei q̃ non amplius dicit, ſi relictũ eſt inutile ab initio ex quacunq; cã, ſiue relictum erat in vim modi, ſiue in vim conditionis, diminuto relicto minuitur onus: vt §. de leg. j. l. ab omnibus. §. ſi Titio. & j. l. proxi. §. ſi pars. Si verò minuitur ex poſt facto: tunc tene diſtinctionem hic poſitam. quod non placet: quia ſi ponis q̃ legatum minuebatur ab initio per Falcidiam, eſſet contra hanc l. verſ. itẽ ſcinditur. Et ideo diſtingue latè: Aut onus eſt impoſitũ in vim conditionis. aut in vim modi. Primo caſu aut hæres fuit obligatus ab initio ad legatum integrum, ſed ex poſtfacto liberatur à parte: vt propter contratab. vel propter vſuſcapionẽ rei legatæ, & minuitur onus legatario iniunctum: vt hic, in prin. & j. l. proxi. §. ſi pars. Ratio, quia ſicut ipſe exoneratur. ita debet pati, aliũ exonerari, vt hic dicit tex. Idem ergo iuris eſſet ſi quacunque alia ratione ex poſt facto hæres exoneratur. Si vero ab initio hę res non fuit obligatus ad totum legatum: & tunc aut hoc cõtingit propter perſonam legatarij, cui non poterat totum relinqui: & onus iniunctum minuitur: vt hic. in verſi. item ſcinditur. j. de

dona-

dona. causa mor. l. ei qui non amplius. Ratio quia cùm hęres propter legatarium exoneretur debet pati & ipsum in onere exonerari. Aut contingit propter beneficiũ ipsius hæredis, quem testator non potest grauare: & tunc licet minuatur legatũ, nõ minuit onus causa cõditionis iniunctũ: vt hic patet in falcidia, in ver. diuersum. Ratio, qa priuilegiũ, qd habet hæres, nõ debet reuerti in eius læsionẽ, nec alius põt vti cõtra cũ priuilegio suo, eo inuito: vt ſ. de mi. l. ſi iudex. Idẽ ergo ſi minuit cõditio p Trebellianicã, vel propter debitũ iuris naturæ, vel ꝓpter aliã quartã debitã hæredi. eadẽ ratione per hũc ver. diuersum: licet gl. in l. ei qui nõ amplius. aliter dicat in Falcidia, & malè: & ibi reprehẽdit p Dy. aut minuit legatũ facto testõris: vt qa alienauit, vel ademit: et minui
2 tur onus: vt j. l. proxi. §. ſi pars. †Quęro, qd ſi testator ſub cõditione, ſi decẽ darẽ, legauit mihi fundũ, quẽ habebã cõmunẽ cũ alio & ſic nõ debeẽ mihi niſi mediatas: vt l. ſerui electiõe. §. j. ſ. de leg. j. Rũdeo: nõ minuit onus: qa non videẽ qꝺ testator ab initio plus
3 reliquiſſet: & ſic nõ põt dici relictũ minutũ. †Quæro, qd ſi legatũ minuaẽ ꝓpter defectum patrimonij teſtatoris. Rũdeo, per legẽ Falci. minui debet: vt l. in quãtitate. §. fi. j. ti. j. & illis minuitur
4 onus. Secũdo †caſu, qñ onus imponitur in vim modi, dico qꝺ in omnibus, in qbus dixi minui onus impoſitũ in vim cõditionis, & onus minuitur impoſitũ in vim modi, p eandẽ l. qa eſt eadẽ ratio, imò maior, vt ſ. patet. & ſic loquit l. ab omnibus. §. ſi à Titio. ſ. de leg. j. quia ibi fuit relictus fundus vni ex hæredibus, & grauatus decem dare. Certè fundus legatus ꝓ parte, qua legatarius eſt hęres, nõ valet: & ſi ex perſona legatarij hoc venit, meritò minuit onus iniunctũ in vim modi, ſeu p modũ legati, vel fideicõmiſi: qd idẽ eſt: vt l. j. C. de his quę ſub modo. Sed illis caſibus, in qbus iniunctũ onus in vim cõditionis nõ minuit: puta p Falcidiã vel aliã quartã: debet adhiberi diſtinctio, aut onus fuit intrinſecũ, aut extrinſecũ. & iſtos caſus ꝓſequere vt in gl. aut fuit onus appoſitũ alternatiuè intrinſecũ & extrinſecũ: & dic vt ſ. de leg. j.
5 l. ſi mihi ſtichus. †Quæro, quid ſi ab initio onus eſt plus qꝫ illud, quod per teſtatorẽ relinquit legatario, nulla facta diminutiõe relicti. Dic vt l. Imperator. de leg. ij. Ita dicit gl. & bene. An autem
6 ſcindaẽ cõditio aliꝭ caſibus. diceẽ in proſecutione tit. †Quæro, qd in cõtractu, ſi res eſt diminuta, an pretiũ minuitur? Caſus eſt hic in prin, prout habes reuenderet. & expreſsius in l. ſuæ rei. cũ l. ſeq. ſ. de contrah. emp. Itẽ hic loquit quando diminutio fiet pro parte certa: quæro quid ſi diminuitur pro parte incerta: vt puta minuitur vſusfructus fundi, p qua parte minuitur onus, & quo iure. Tex. eſt qꝺ officio iudicis: vr d. l. ſuæ rei. cum l. ſeq. ſ. de contrah. emp. Quęro, qua actione ageretur in prin. l. Dic qꝺ cõditiõe ſine cauſa, vel actiõe ex vẽdito, ſi interuenit vẽditio. vt glo. dicit.

QVi hæredi. Qui iuſſus eſt dare ſeruo cauſa cõditionis, implendæ ſub nomine proprio, vel ſub nomine hæredis, dando domino non implet conditionẽ. Item iuſſus dare domino, non implet conditionem ſi dat ſeruo. h. d. No. quæ facti ſunt, non tranſeunt ad dominum. Sed quæro, quid ad propoſitũ? Reſpondeo: id qd eſt in conditione, nõ eſt in obligatione: vt l. ſi quis. ſ. ſi quis omiſ. cau. teſta. ideo ſeruo nõ cõpetit aliquod ius: meritò per eum non acquiritur aliquid domino. ſed ipſi ſeruo datur ex mera voluntate dantis. & ſic dicitur facti: meritò ad dominum nõ tranſit. Sed poſtꝯ peruenitur ad dationem, & ſic ad dominij trãslationem, illa acquiſitio dominij erit iuris: meritò domino acquiretur: vt j. de acqui. re. do. l. acquiritur. Oppo. qꝺ hic ſuperfluat ver. ſed cùm hæredi. Sed reſpondeo, intelligo qꝺ in principio iuſsit dare ſeruo expreſſo proprio nomine. In ver. ſed cùm hæredi expreſſo nomine hæredis tantum. Oppo. qꝺ debeat dari domino, cùm ad eum tranſeat ius & nomen hæredis: vt ſ. de acqui. hære. l. placet. Gloſ. vult ſoluere, & nihil declarat. Dic qꝺ ſeruus remanet hęres nomine, licet totum ius remaneat apud dominum: vt plenè declarauí in l. cùm filio. ſ. de leg. j. quod eſſe hæres nomine, valeat ad duo, ſ. quo ad hoc vt in eum impleatur conditio: vt hic, & j. proximo §. Item vt ab eo nõ detrahatur quarta Trebellianica: vt d. l. cùm filio. & ibi dixi. Quæro quæ eſt ratio differentiæ inter ſtatuliberos, & alios. Reſpondeo: rationem ponit tex. de ſtatulibe. l. ſeruus ſi hæredi. quia ſtatuliber magis dat iure dominij quàm iure hæreditario: & ideo in quemcunq; tranſit dominium, in illum impletur conditio.

1 ☞ *Conditio debet impleri in perſonam eius, à quo hæreditas ut ab indigno aufertur.*

2 ☞ *Conditio impletur etiam in perſonam eius, qui uendidit hæreditatem: & ſibi datum reſtituit emptori.*

3 *Conditio an impleatur in perſona minoris, qui reſtitutus eſt in integrum.*

a **Cùm hæreditas.** *Conditio dãdo hæredi, in ipſius perſonam impletur, non in fideicommiſſarij. & datum cauſa cõditionis implendæ non venit in reſtitutione. h. d. Dictum eſt ſ. de conditione, quæ debet impleri in eo, qui eſt hęres nomine non in eo, qui eſt hęres effectu. & idem tractat hic. ſed differt ibi: quia ſeruus eſt hęres nomine tantũ, & apud eum non remanent directæ, nec vtiles. hic loquitur de hærede reſtituente, qui eſt hæres nomine tantum: & apud eum remanent directæ. Oppo. datum cauſa conditionis implendę computatur in quartam Trebellianicam: vt l. in quartam. j. tit. j. Sol.* b *Fateor, ſed reſiduum in reſtitutione nõ venit, vt hic. Oppo. de condi. indebi. l. is cui. difficile eſt contrarium. Gl. ſoluit pluribus modis. Dic qꝺ ibi fuit iuſſus dare cauſa conditionis implendæ pro legato fundi quod legatum euanuerat. hic pro alio legato qd* c *legatum validum remanebat. vnde datum cauſa conditionis implendæ, non poteſt dici indebitum & eodem modo. d. l. non obſtat. Ad finem huius l. opp. de do. cau. mor. de l. quod ſtatuliber. fol. ibi fuit datum à ſtatulibero de peculio ſuo: & ſic quod dabaẽ pecunia hęreditaria erat: meritò venit in reſtitutione: hic dabatur ab extraneo de pecunia non hæreditaria.*

1 †Quæro quid de eo à quo aufertur hęreditas tanꝯ ab indigno. an in eius perſonam debet impleri conditio. quod videtur: quia hæres remanet, vt l. ex facto. §. Iulianus. de vul. & pup. ergo &c. vt ibi patet. & hoc. §. ver. ſed cùm ſuſpectam. facit de vulg. & pu.
2 l. ſi is qui. & l. in ſubſtitutione. †Quæro quid de eo qui vendidit hæreditatem, an in eum debeat impleri conditio: certum eſt qꝺ ſic: quia hæres eſt. Sed an illud quod ſibi datur debeat reſtituere emptori. Hic §. facit qꝺ non in contrarium. ſ. de hęre. vendi. l. venditor. vbi quicquid peruenit ad eum tanꝯ ad hæredẽ debet reſti
3 tuere: ſed hic datur ſibi vt hæredi. ergo &c. †Quæro quid de mi
b nore [b] reſtituto in integrum qui remanet hæres nomine: vt l. ſed & ſi ſine. §. ſed quod Papinianus. de mino. dubito.

Si duorum.. *Ex pluralitate dominorum ſcinditur conditio. hoc dicit. de hoc dicam plenè. infra eodem. l. cui fundus.*

Si pars. *Diminuto legato per vſucapionem diminuitur cõditio. hoc dicit. declara vt dixi ſ. l. proxi.*

Plautius. *Iuſſus dare hæredibus, ſi tempore quo dat repererit ſe hæredem, deducit partem ſuam pro rata. ſecus ſi non ſit hæres, ſed eſſe ſperatur: quia tunc nihil deducit. ſi cui legatarius. hoc dicit. Nota quòd non conſequitur effectum diſpoſitio ante impletam conditionem. Vltimò principium huius §. poteſt induci ad quæſtiones quas poſui in l. ab omnibus. §. ſi Titio. ſ. de lega. j.*

1 ☞ *Dare & remittere non eſt idem proprie.*

2 *Legatario duplici remedio ſuccurritur, quando hæres non uult recipere liberationem pro implemento conditionis, nec ſoluere.*

3 *Conditio non poteſt haberi pro impleta, quando aliquid debet ſolui pupillo, uel communi cauſa conditionis implendæ: & tutor uel adminiſtrator non ſoluit quod debet pupillo, & tanquam tertius impediens tenetur pupillo.*

4 *Si in laudo una pars alteri condemnatur in mille, & altera alteri in quingentis in diem, ſub pœna condemnatus in minori ſumma poteſt compellere condemnatum in maiori, ut compenſet uel liberet uſque ad concurrentem quantitatem.*

5 *Pendente reductione ad arbitrium boni uiri, per condemnatum in maiori, an fiet executio per condemnatum in minori. dubitat.*

6 *Qui iurauit dare centum an compenſando liberetur. remiſſiuè.*

1 **IVlianus** †Dare & remittere non eſt idem pro-
c priè. hoc dicit. No. diligenter hanc legẽ.
2 & facit ad multa. †Sed quæro: pono quòd hæres non vult recipere liberationem pro implemento cõditio-

a ¶Cũ hæreditas. Per iſtũ tex. Imo. in l. qui liberis. §. hæc verba. de vul. & pup. reprehendit Bart. hic. ſed cõtra iſtũ tex. facit l. is q. §. fi. ff. de leg. præſtã. Sol. vt hic habes in apoſtilla antiquorum quæ fit ſuper libro, q dicit qꝺ ibi nõ capit præteritus de manu alterius p obliquum: hic ſic. Itẽ hic apud hæredẽ remanẽt onera ꝓ rata. l. j. & ij. C. ad Treb. nimirum ſi cõmodũ capere põt et remaneat hæres: quę ratio ceſſat in l. contraria, vt ibi in tex. & hæc eſt ratio mea.

b ¶Quid de minore. Sed Imo. hic tenet qꝺ nõ poſsit in ꝓſonam eius impleri. ad qd̃ faciunt no. per Bal. et iſm in d. l. ex facto. §. Iulia. longinus. de vulg. & pupil.

c ¶Iulianus. Non eſt idẽ qd̃ ſolutio & acceptilatio ſint diuerſi effectus, no. p Bal. in l. iij. C. ad Velleia. & ad Barto. hic adde & vide do. Alex. in cõſ. dxxix colũ. ij. circa medium. in v. volu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adde qđPa.de Ca. dicit facit ad statutū Venetorū, ꝙ verba testatoris intelligātur prout tacē.ꝙ si fuerit factū legatū sub cōditiōe de dādo, liberādo nō impleat. ☞POMATES.

a ¶Primò quòd. Vide Rapha.vt l.j.§.fi.ff. quando ap.sit.

b ¶Aduertendum est. In cōtrariū est veritas.l.cum pupillus.j. c.Et ita ibi vī sentire Barto.& est tex.in l. Titia.§.si ea.de le.ij. & l.l.qui filium.de manu.testa.Et ita hic tenet Imo.&c.

c ¶Hic facit. Recōpensare,dicit soluere.& vide Bal.in l.j.C. de cōpen.& ad impedi endā pœnę cōmissiō nē cōpēsatio fiet ipso iure:vt no.in l.si constat.C.de cōpen.& adde Alex.in cōsil. lxxiij.co.j.ī v.volu.

d ¶C.ad nostrā.Bald. videt tenere ꝙ non. imo cōtra cū distinctiōe tñet videt bene loqui,adde Bar.& q̄ ibi scripsi post eum ī l.amplio. rem ra.ha.

e ¶Quæro qđ. Nota qđ si testator grauat hærede de dando intra tale tēpus.&c. vide latiꝰ per Bart.si l.si cui.in prin.de le. j.Bald.in l.j.in xiij. col.de his quæ pœnæ nom. adde Ro. consi.ccccix.

☞POMATES.

f Ita expresse. Vide pro declaratione Sal. in lege ij.C.de contrahem. emp. quæ sequitur Aret.in l.si ita legatum,de leg.j. Ant. de But.consil. lvij.incī.in q.fingente.& quòd in simili ponit Oldra.consil. cxxxvj.in ij.colum. Alexand.consi.xxxj. in ij.col.in fine.

g ¶S.seruo. Vide nota in lege talem.§.j.ff. de hære.instī.

h ¶Libris rationum. Contrarium videtur tenere Imo.in l. eum seruus.j.eo hic allegꝫ.Sed hic videtur trāsire cum Bart. & vide Bart.in l.ex testō.C.de testa.manu.& quod habetur in tex. glosſ. & ibi Bald.in lege cum testamento. eo.titu.ad de quòd Pau.de Ca. dicit menti tenendū dictum Bar.& quòd melius est seruare communem stilum, tamen quòd si casus accideret, quòd casus est hic.

i ¶Si peculium. Quā legē alle.Ang.in l.ī decē eū petiero. de verb.oblig.

k ¶Nomine proprio. De hac materia habetur per Bald.in l. pe.in antepe.col.C. eo.post Cy.ibi.

nis: nec vult soluere: quòd habet facere Rñdeo duo.Primò ꝙ protestetur hæredi quòd sibi soluat,vt possit implere cōditionem,quod si non facit,per hæredem videt stare:vt j.de statulibe.l.iij.§.j.Aliud remedium est quòd compēsetur id,quod sibi debet, cum eo,quod debet dare causa conditionis implendæ,licet non sit propriè cōpensatio: quia non est debitū hinc inde.quod enim causa cōditionis implendæ dari debet,non dicitur debitum:vt l.si quis omissa causa testa.& hanc doctrinam compensationis ponit tex.in l.si peculium.de statulibe.†Et aduertendum est,quod hic dixit text.conditionem haberi pro impleta,quasi per hæredem steterit.Ex hoc arguitur quod si alīqd debet solui pupillo cā cōditionis implē de,vel cōi:& ꝙ tutorē vel ꝙ administratores Reipu.nō soluat illud,ꝙ illi debenti implere conditionē debetur:cōditio pro impleta non potest haberi.Mō enim verè est impleta,vt text.ꝙbat hic.Itē non potest haberi ꝙ impleta ex facto tutoris,vel administratoris,vt pupilli,vel respu:præiudium:vt de reg.iur.l.neq; interdicto.& §.qñ ex fac.tu. per totum.sed ipse tutor vel administrator tenebitur, sicut tertius impediens iniustè: vt l.inde Neratius.§.j.ad l.Aquil.& dixi in l.in testamento.§.eo.†Item facit hęc lex ad q.ꝙ si in eodem laudo vna pars est condenata alteri ī mille,& alia alteri in quingētis, & iussi sunt soluere in dict sub pœna ī cōpromisso cōtēta:certè illè,qui cōdēnatus est minori quantitate,debet cōpensare,& liberare aduersarium vsq; ad concurrentem quātitatem:& habetur conditio pro impleta, ne incidat in pœnam:vt hic.Sed †quid dices,si cōdēnatus in maiori quātitate petijt laudum reduci ad arbitrium boni viri:an interim possit fieri executio contra condēnatum in minori quantitate,qui non petijt reduci? Videtur quòd sic,secūdum ea quæ not.doct.in l.per hanc.circa fi.C.de temp. ap.Sed dubito.Item facit hæc lex †ad q.si iuraui tibi dare centū,vtrum compensando quod mihi debes,liberer à iuramento. De quo extra,de iureiur.c.ad nostram. 46.

Si indiē. Dies apposita ad implendam cōditionem in persona hæredis,incipit currere à die aditæ hæreditatis.h.d. Quæro,quid si dixisset,intra cētum dies à tempore mortis.Rñ.idem:quia intelligitur,scilicet tempore mortis,& aditæ hæreditatis:vt j.de statulibe.l.iij.§.si quis hæredi.& quod hic dicitur.nisi aliud tempus initij sit appositū: intelligas ita expresse ꝙ talis subauditio non cadat.Et per hoc potest sustineri glo.C. de iure delib.l.scimus.§.& si prefatā. vbi dicit tex.ꝙ hæres debet facere inuētarium intra tres dies à tempore mortis.supplet glosſ. & additæ hæreditatis.Nam ex eo quod onus iniungitur hæredi,videtur quod illa supplet io debet fieri,vt ab adita hæreditate,incipiat:vt hic.& §.dixi.

Seruo. [6]Si conditio expressa nihil operatur in principali,nec in eo operabit,ad quod per repetitionem porrigitur.hoc dicit. In tex.ibi:etiam si expressum non esset. & sic illa conditio nil operatur: vt l.iij.§.de leg.j.licet casualiter fallat:& hoc sequitur sepe numero &c.Si ergo non operatur in principali,scilicet in libertate:igitur nec in eo, ad quod tacitè porrigitur,scilicet in hæreditate,vel legato.Et hanc materiam explicaui in l.iij.§.de legatis j.& nota bene hunc casum.

On putabam. Annus cœptus non habetur pro completo.h.d.Falit j. ad Trebel. l.qui filium.§.Sabinus. & de mu.& hono.l. ad Rem publicam. Dixi planè in l.si cui,in prin.§.de lega.j.& ibi videbitis.

Si cui libertas. Iussus reddere rationē potest petere vt ponantur calculatores,qui iudicabūt de reliquis.& libris rationum. hoc dicit.Nota bene.Facit C.de vsu & fru.lega.l.ij.Nota quod dicit de reddendis libris rationum.† facit j.eo.tit.l.cū seruus.& de manu.testa.l.si ita fuerit.§.qō.& dixi in l.j.§.officio.de tutel.& ra.dist.

Sub diuersis. In libertatibus leuissima, in legatis nouissima spectatur conditio.h.d.Opp.ꝙ in conditionibus disiunctim positis, sufficit alteram impleri,nec quæritur de qua:vt §.de condi.instī.l.si hæredi plures.fol.Intellige hic disiunctim, id est,alternatiuè.

[1] ☞Cōditio an possit impleri in persona hæredis illius,in cuius persona debebat impleri,

[2] Conditio habens præcedentē dispositionem,an ius implendi transeat ad hæredem.

Hæredi. Conditio pōt impleri in hærede hæredis, non in hærede legatarij.h.d.secūdum vnam lect.Prima pars huius §. non variatur. secunda in ver. quod non similiter tres habet lect.Prima est.quā posui in summario:& ista est vera in se:vt j.eo.l.cū ita tamē si seruus habebat pecuniā præparatam ad soluendum,erit liber de iure speciali:vt j.de sta.lib.l.ij peculiū.§.is cui.secūdo modo legit,vt mutet casum sic:Fauore libertatis potest conditio cōpleri in hærede hæredis.secus in alio legatario.h.d.loā.negat hanc lectura esse veram:sed pro ipsa videtur casus in l.si peculiū.§.si hæredi.de statulibe. In contrarium .eo.l.cū ita.in fin.Et †ideo distingue,vtrum conditio possit impleri in personā hæredis illius,in cuius persona debebat impleri. Aut testator iussit impleri sub nomine appellatiuo vt hæredi, [k] aut sub nomine proprio,* aut sub vtroq;.Primo casu,potest impleri in perna hæredis:vt hic,in prin.& l.cū ita.j.eo. Nec obstat l.si peculium.§.si hæredi.j.de statulib.Nam testator videt velle dare hæredi hæredis eo ipso ꝙ iubet dari sub nomine appellatiuo.secūdo casu,quādo sub nomine proprio,non potest impleri in persona hæredis illius:vt j.eod.cùm ita. Fallit fauore libertatis,si seruus habebat pecuniam paratam:vt l.si peculium.§.is cui j.de statulibe.Tertio casu,quando apponitur nomen proprium & appellatiuū,inspicitur quod præcedit:vt l.cū ita.j.e.Et est aduertēdum:nam dicta distinctio an aliquis sit iussus dare sub nomine proprio,vel appellatiuo:licet cadat in hærede,non cadit in legatario.Nā iussus dare legatario,nominatim videtur dari iussus:vt §.eo.si nominatim.& hoc videtur probare text. hic.in fin. [2] †Sed quæro quid si conditio habet precedentem dispositionem vtrū ius implendi transeat ad hæredē? Cy.in l.pe.C.eo. dicit qđ nō trāsiuit in personam hæredis.Pro quo videtur tex.in l. si penum.j.quando di.leg.ced.& ibi dixi.Tertio modo legitur hic §. sic:Ex parte eius,in quem debet impleri conditio,transit in hæredem:non ex parte eius,à quo debet impleri.hoc dicit. Istū passum examinabo j.eo.l.cui fundus.quod nota.

[1] ☞Legatum potest conferri in uoluntatem alterius uelatam,non explicatam.

[2] Expressio eorum,quæ tacite insunt quādo aliquid opperatur:& qualiter intelligatur illa regula.

Tacita pupillaris quod subintelligatur etiam quando mater est in medio. 51.

[1] Onnunquam. †Legatū potest cōferri in alterius voluntatē velatā, non explicatā.h.d.gl.signat multa cōtraria:& nō soluit.op. de le.j.l.senatus.§.pe &l.fideicō.§.sic fide.ś.de l.iij.sol uit gl.Fateor ꝙ nō pōt cōferri in volūtatē extranei,sed hæredis, & legatarij sic.sed in quantū dicit de hærede, malè dicit:vt §.de leg.j.l.senatus.§.legatum.& in l. fideicommissaria.de fideicom. lib.Oppo.de leg.ij.l.j.fol. Ibi nō fuit collatum in volūtatē,sed in [2] arbitrium.Oppo.expresio† eorum,quæ tacitè insunt, nil operatur:vt l.iij §.de leg.j.& suprà,eod.l.si in diem.§.j.Soluunt quidam quòd illa regula est,quæ quandoque fallit,vt tex.dicit in l. si in diem.suprà,eodem.l.a.de R a.dicit quod hic non inest tacitè per eum modum per quem inest quando exprimitur. Nā si relinquo,si Titius alcēderit Capitoliū,poterit esse quod habet nec esse

esse ascẽdere: & sic non est in eius libera voluntate. Quæro quid
a econuerso, vtrum expressa prosint quæ non expressa non prosint, licet tacitè insint. Dicit glo. q regulariter expressio nil operatur. Fallit quãdoq; primò in casu §. de vsufru. l. vetus. Sed certè ibi id, quod exprimitur, tacitè nõ subintelligebatur. Secundò dicit glo. fallit in pupillari substitutione tacita, quæ nõ admittit contra matrem: secus si exprimatur. Sed certè Pe. tenet q qñ mater est in medio, tacita, substitutio nõ subintelligitur. Sed ego teneo contrariũ in l. centurio. §. de vulg, & pup. Dico ergo q regula quæ dicit, expressio eorum, quæ tacitè insunt, nil operatur: intelligitur de his quæ tacitè insunt de necessitate: secus si ex voluntate: vt l. talis scriptura. §. de leg. j. Dixi in d. l. Sed tacita pupillaris intelligit ex voluntate præsumpta: ideo circa eam non habet locum regula. Item dicit glo. fallit in casibus, vbi exigitur speciale mandatũ: vt l. Põponius. de procur. Item in nouatione: vt l. fi. de noua. Sed certè in illis nil inerat tacitè, ideo expressio operatur.

1 ☞ Onus in vim conditionis appositum si ademitur, non videtur emolumentũ ademptum.
2 Testator instituit duobus filijs hæredibus, si eos grauauit si decesserint sine liberis, q portio decedentis deueniat ad superuenientem: si in codicillis ademit conditionem, fideicommissum intelligitur ademptum.
Communis usus loquendi est probandus ab eo, qui se in illo fundat. 52.

1 SI quis seruum. Adempto † onere in vim cõditionis appositio, emolumẽtum non videtur ademptum. h. d. In tex. ibi: quasi purum facturus. dic q in dubio p præsumitur. Op. de adi leg. l. alũnæ. §. Seia. Soluit gl. qñ adimitur, onus in vim modi adiectum, videtur adẽptum legatũ, vt ibi: secus in vim cõditionis, vt hic. Ratio, qa qñ onus adijcit in vim modi, videt legatum relictum propter illum modum. secus quando in vim conditionis. Declaro rationem glo. modus est remuneratio quædã secundũ glo. §. eo. super rub. vnde legatum relinquitur propter onus implendum: & obligatur quis ad implẽdum modũ: vt l. quibus. §. fina. §. eo. & si nõ cauetur, tenetur ex testamento: vt C. de his quæ sub modo. l. ij. Sed in casibus vbi hinc inde oritur obligatio, de iure est q obligatiõe sublata ex vna parte, tollatur altera: vt l. fi. de acceptila. & l. cũ emptor. de rescin. ven. meritò sublato modo, cũ tollatur obligatio, quia debebat teneri legatarius, tollit obligatio qua alius debebat teneri legatario. Sed in cõditione hoc nõ est. Non enim est in obligatione q debet dari causa cõditionis im-
2 plendæ. Et hanc q. ponit Cy. C. eo. l. si plures. in vltima q. † Facit
b ad q. [b] quæ mihi de facto occurrit: Testator duos filios instituit, & eos grauauit q si qs decesserit sine liberis, deueniat in superuiuentem. Demum fecit codicillos per hæc verba, cõditionem, quam appositi in testamẽto filijs meis. s. q si quis eorũ decesserit sine liberis, &c. adimo, & reuoco. quæritur vtrũ fideicõmissum esset sublatum. Et videtur q non: quia solum conditionem ademit. ergo fideicommissum remanet, vt dixi. Contrarium dixi: qa in nostro vsu loquendi cõditio appellatur per totum fideicõmissum conditionale. vnde per illa verba, adimo cõditionem, intelligitur in totum fideicommissum conditionale. Isto modo loquẽdi vtitur Imperator in l. j. C. de pac. Deberet tamen fieri probatio de isto communi vsu loquendi. Sed in quæstione præmissa, propter aliud principaliter cõsului. Nam duo fratres erãt æqualiter instituti, & inuicẽ rogati de restituendo sub cõditione, si intelligeretur adempta cõditio tm̃, fideicõmissum remanet purũ. Et sic hinc inde tm̃ vnus debet dare quãtũ recipere: ergo fideicõmissum est nullũ: vt §. de leg. j. l. ab oĩbus. §. si à titio. vltimo rñso.

SI quis. 53. Clausula relata ad legata, quibus dies non est appositi, non refertur ad legatum in tẽpus certæ ætatis collatum. hoc dicit. De quo plenè in l. talis scriptura. §. de leg. j.

Duobus. Conditio dandi pluribus adiecta diuiditur inter eos. h. d. Dicam j. eo. l. cui fundus. 54.

c MAeuius. Conditio designat nudum ministeriũ facti: & debet imperi in forma specifica. ‘h. d. Oppo. q ista conditio, si in mari proiecerit: non debet seruari: vt §. de condi. insti. l. quidã. Sol. Ibi est speciale fauore humanæ religionis: secus in pecunia, vt hic. Opp. j. de so. l. si seruus decem. Glo. dicit, ibi fauore furiosi, & pupilli, ne perdãt. Tu dic q iussus causa conditionis dare, debet facere accipiẽtis si potest, vt in contrario: secus si non potest, vt hic. Oppo. §. de cõdi. insti. l. conditiones. vbi conditio derisoria reijcitur. So. si conditio de-

a ¶ Quid econuerso. Quæro quid econtra. De hoc latius per Bart. & Imo. hic.
b ¶ Ad q. fin. Quæstio de qua per Bart. in l. j. C. de pac. Adde quod si testator conditionẽ quam apposuit ipse impleuit, an legatum remaneat purum. Pau. de Castro hic.
c ¶ Mæuius. Et nota singu. istum tex. secundũm Bald. q ille qui est incapax ex testamento, non potest capere in vim cõditionis: licet sit glo. fin. in l. quod conditionis. ff. de donatio. Andr. Barba.
c ¶ Męuius. Forma specifica. Fallit in relictis ad pias causas, & pro libertate: vt per Roma. in l. si ita stipulatus essem abste. de verbo. oblig. in fin. & vide quod per istum text. dicit Bal. in l. ij. versi. occurrit, &c. cum sequẽ. C. de iure dot. & non est alibi iste, secundũm Bald. in l. j. §. finautẽ. aliquid sub conditione. C. de cadu. tollen. vbi videas.
☞ Pro concordia. Aduerte quando Titius tenetur dare decẽ hæredi testatoris, & solum fecerit oblationem Titius, nulla facta consignatione & dispositione, non dicitur purificata conditio. habet per Bartol. in l. iij. ff. de condi. instit. Contrarius allegatur in hac l. cui fundus. & in l. cùm quidam. C. de condi. infer. & l. acceptã. C. de vsur. Soluit idem Bar. si bene inspiciatur in d. l. iij. q quando oblatio fit presenti secundum glo. ibidem procedat secunda opi. aliàs si absenti, vt in j. opi. ã. relata. Vel aliter secũdũ eum: Aut dispositio fit solũ gratia conditionis implendæ: & ille, cui adimpleẽ, nihil de suo pdit: & ad nihil obligaẽ: & procedat secunda opin. Aliàs si obligaretur vel ageretur de actione quærẽda: tunc procedat prima, & eò maximè vt in j. sol. si fierer absenti, pronũt de mẽte Bar. vbi supra. Adde ad cõsil. vij. d. Alex. in ij. vol. Et ad materiam per doc. amplè in l. feme mora. §. solu. matri.
d ¶ Qui fundus. Et ad intellectum huius l. & quãdo legatũ sub conditionale transmittatur: vide Bald. in l. j. C. vt actio ab hærede. in j. col. Tu adde Imol. in l. plane. §. si coniunctim. de leg. j.
e ¶ Oppo. Et quando conditio possit diuidi, vide melius Bart. in l. Stichũ qui meus erit. de lega. j. & facit ad no. q. Bal. in l. ij. in fin. C. de pact. inter emp. & ad hoc not. p Bart. vide eũ in l. iij. §. Caro. in vij. op. de ver. ob. & Cy. in l. si plures. in j. q. C. de condi. infer.

riſoria continet turpitudinem, illa non debet seruari: vt ibi. Sed si est derisoria, hoc est, nõ est vtilis: & tunc loquitur hic. Opp. §. de lega. j. l. seruo alieno. §. fi. So. vt ibi: quia ibi in modum dispositionis: hic cõditionis. Op. j. de don. cau. mor. l. omnibus. Solue q hic in fi. dicit, capit. i. accipit non cũ effectu. Ita intelligit glo. in d. l. omnibus. & l. quod conditionis. in prin. de dona. causa mor. & ideo fiscus ab isto indigno aufert.

1 ☞ Conditio apposita pluribus, diuiditur ex primo testõ. Vna summa si est adiecta pluribus, uel propter enumerationem personarum: uidetur esse diuisa ab ipso testamento.
2 Conditio non diuiditur inter hæredes.
3 Cõditio potestatiua, an possit diuidi, & p hæredes impleri.
4 Quod est in conditione, non est in obligatione nec hæreditarium.
5 Ius implendi conditionem, an transeat ad hæredes, & tam in ultima uoluntate quam in contractibus. 55.

☞ d QVi fundus. Dandi cõditio adiecta vni non scindit: secus si pluribus adijciatur. h. d. Primò loquit qñ conditio adijcitur vni, & durat vnius. Secũdò qñ pluribus. Tertiò qñ vni, & deuenit ad plures. Secũda ibi: dissimilis. Tertia ibi:
1 in eo. Prima pars est clara. † No. diligenter q cõditio apposita pluribus diuidit ex primo testamento. quasi dicat, nõ per l. Et no. q licet vna summa adijciatur pluribus, vel propter enumerationẽ personarum videtur esse diuisa ab ipso testatore, nõ tamẽ ex verbis testamenti: sicut dicimus in l. nominis & rei. §. verbum ex ll. j. de verb. signi. Et hoc dico, ne obstet his quæ dixi in l. re con-
2 iuncti. §. de legatis iij. † Secundò not. ex tertia parte. quod cõditio nõ diuidit inter hæredes. Ratio: quia ex ipso testamẽto nõ diuidit per l. xij. tab. similiter nõ diuidit, vt j.
e dicã. Op. ad secundã partẽ, & videt q cõditio adiecta pluribus, non possit scindi: vt C. e. l. si plures. & l. si ita fuerit. de man. test. Sol. Ibi loquit in cõditione indiuidua, quę cõsistit in dãdo. Item op. ad fi. extra gl. de l. eadẽ. §. Cato. j. de ver. obl. vbi cõditio, quæ cõsistit in facto, diuidit inter hæredes. Sol. Hic loquit in cõditiõe. quæ consistit in dãdo: ibi in ea quæ cõsistit in facto diuiduo, & diuiditur inter hæredes. Nec dicas. ibi factum consistit in obligatione, non in conditione: quia factum, quod cõsistit in obliga- d
tione, respectu stipulationis pœnalis est in
3 conditione. Et ex his distingue † an cõditio potestatiua possit diuidi, & per partes impleri. Aut est cõditio indiuidua, & nõ scinditur. Aut est diuidua: & tunc aut est implenda ab vno, aut à pluribus. si ab vno, nõ scinditur, vt hic: nisi quando desijt pro soli e
do posse impleri: vt j. eo. l. pe. in prin. & nisi quando legatum scinditur inter hæredes: vt l. Plautius. §. eo. ti. Si verò à pluribus, aut omnibus iniungitur ab initio, vt hic. in secundo respõso. Aut peruenit ad plures ex pòstfacto, & tunc aut consistit in dando, et tunc aut deuenit ad plures ex dispositione testatoris. & scinditur vt §. eo. l. qui hæredi. §. si duorum. Aut ex accidenti: & non scin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ In dē addic. Vide Bart. in l.à testatore. j.eo. & in l.si pemū. j.qñ di.le.ced.

b ¶ Intercidit. Adde ꝙ dicit Bal. in l.j. in xv. col. de sacr. san. eccle. ꝙ putat hodie hanc legem esse correctā. & ad istam legem vide oīno Bal. in l.j. C. de his qui ad lib. pue. nō pos.

c ¶ Monachus. Vide Bar. in l. Stanius. §. Corne. j. de iure fisci & l.l. causa pr. §. hereditatem. de leg. j.

d ¶ In facto. Vide qd no. Barto. in l.si stip. fue. te fisti. §. j. de ver. oblig.

ditur: vt hic. Aut consistit in faciendo: tunc scinditur: vt in d. §. Cato. & no. hoc per doc. in l. pe. C. e. & ibi vide. Op. dicitur hic ꝙ ex persona hæredis non scinditur ius implendæ conditionis contra. s. de le. j. l. legatarius. Dicit gl. fallit ibi. Tu dic ꝙ nō fallit: qa illa q̄ sunt in obligatione, diuiduntur inter hæredes ꝓ l. xij. tab. Sunt em̄ iura hæreditaria: vt C. si cer. pe. l. j. & fam. er. l. ea q̄. Sed id, † ꝙ est in cōditione, nō est i obligatione: nec est hæreditariū: iō non scinditur per legem. & hic est casus. ꝙ tene. mēti. Sed l. legatarius. loquitur in eo, ꝙ est in obligatione. ideo diuiditur, vt ex prædictis patet. Ex his colligitur quare hæres tenetur ꝓ parte hæreditaria & non in plus: tñ nisi totam soluat, nō liberat̄ à pœna: vt l. v. in fi. j. de ver. ob. &, l. in executionem. e. ti. R n. c̄ꝑtū ad principalem obligationem illud debitum diuidit̄ per l. xij. ta. sed c̄ꝑtum ad pœnalē stipulationem est in cōditione. Op. hic dicitur quod trāsmittit̄ ad hæredes legatarij ius causa cōditionis implēdę. Cōtra, mortuo legatario pēdente cōditiōe legatū extinguitur: vt j. eo. l. intercidit: vt §. eo. l. sub diuersis. §. fin. & l. j. §. finautem. C. de cad. tol. Sol. Ia. de Are. dicit ꝙ ex persona vnius videt̄ trāsmitti ad plures sibi coniunctos iure cōiunctionis, vel ad alios substitutos iure substitutionis. Et hoc innuit tex. ibi: & omnis, &c. Nā in persona hæredum non videt̄ ꝙ possit procedere, nisi sit relict̄ sibi & suis hæredibus. Ego dico ꝙ qñ legatū relinquit̄ ex dispositione testatoris tacita vel expressa deuenitur ad plures, & scinditur: vt §. eod. l. qui hæredi. §. si duorum. Si verò hic substituit. & reliquit sibi suisq; hæredibus, non est quid impediat quin scindatur. Pet. dicit: ego intellígo ꝙ hæres, in cuius persona debeat impleri conditio, est in mora recipiendi. Nam tunc transit legatum ad hæredes nō impleta cōditione, tñ debet adhuc impleri. Ita dicit Pet. C. eo. l. pe. in iij. seu iiij. q. Ray. transibat sicco pede. Sed istud videtur malè dictum, p̄supponit ista sol. ꝙ hæredes debent implere cōditionē, ꝙ non videtur verum: qa si semel obtuli tibi, & noluisti recipere: amplius nō teneor tibi dare, cū ꝓ te stet: vt l. vlti. C. eo. Nec dicat quis, ibi est speciale fauore libertatis: qa idē Pet. tenet contrarium i. contra glo. Præterea, illud quod est in cōtractu, est in obligatione: vnde statim facta obligatione & hærede existente in mora, legatum est purificatū. Dñi, ego respondeo, qa gl. ff. de so. l. qui decem. in sed'a glo. dicit ꝙ l. vlt. C. eo. est casus ꝑticularis ꝙ facta oblatione liberatur. Sed puto verius dictum Pe. qa l. vlt. C. eo. loquit̄ in relicto libertatis directæ: meritò ille seruus liber factus ab hærede nihil petit, & hæres nihil pōt petere ab eo: cùm ꝓ eo, ꝙ erat in conditione, nō competat actio. Sed in legato alterius rei, vel libertatis fideicommissariæ si offero, licet habeatur conditio pro impleta, & licet dñium sit apud me. tñ res est apud hęredē. Vñ si peto illā rē, ꝓ retētionē cōsequit̄ hęres vt īpleat̄ cōdtio. & ita debet intelligit hic. Fateor ergo ꝙ hæres non poterit petere, sed retinere, donec isti impleant conditionem. Sic pōt intelligi duobus modis. Primò, qñ transit ad plures coniunctos. Alio modo, qñ ad plures hæredes: ꝙ est, qñ est in mora recipiendi. Vnde vtrum † ius implendi conditionem transeat ad hæredem debenti implere: dico sic in vltimis voluntatibus: Aut ille, in cuius persona debet impleri, fuit in mora: & transiret, vt hic. Aut nō: & non transit. & hoc nisi conditio habeat præcedentem dispositionem, vt dicam incontinenti in contractibus. Quæro, vtrum in contractibus ius implē di conditionem transeat in hæredes. Et super hoc pluries consului. Dic plenè vt dixi in l. si decem cum petiero. de verbo. oblig. Sed c̄ꝑtum ad præsens dic, aut conditio habuit præcedētem dispositionem in personam eiusdem, & transit ad hæredem: vt l. diem proferre. §. j. s. de arbi. & l. qui Romæ. §. flauius. j. de verbo. obliga. Aut in personis diuersorum: & tunc est perinde ac si nō haberet præcedētem dispositionem: vt lege fideiussor obligari. §. fina. j. de fideiuss. licet gloss. aliter ibi dicat. Si verò non habet præcedentem dispositionem transit: vt. j. eodem lege à testatore. ita tenet Petrus & Cyn. post eum in l. iij. in pen. q. C. eodem. Gulī. in l. si necessarias. §. de vēdēdo. s. de pigno. actio. alleg. l. iij. in princip. j. de colla. bonorum. & l. qui Romæ. §. augerius. j. de verbo. obliga. Ego post eos allego ꝓ casu. l. si decem cū petiero in fi. j. de verb. obli. & ibi dixi. & hoc est verum. nisi ille qui debet obligari ex implemento conditionis aliqd propter hoc percepit. & est casus in l. ij. C. de pact. inter empto. & ven. in glo. quæ dicit ꝙ superuacuum est de hærede dictum: & gl. in l. si prædio. in prin. §. de in diem addictio.ª

a

56.

QVæsitum. Seruus iussus præstare operas, potest per se operari, nisi ab hærede impediat tunc enim conditio habet̄ pro impleta. hoc dicit.

57.

1 ☞ Si legatarius efficiatur monachus cōditiōe pēdēte, an' extinguatur legatum, q. no.

b

INtercidit. [b]Legatario mortuo, vel libertate priuato, conditione pendente legatum extinguitur. secus si sola ciuitate priuet̄. h. d. Opp. media tempora non nocent: vt l. sed & si conditione. §. solemus. s. de hær. instī. Sol. Hæc lex glossat illam regulam: quia casus contingēs medio tempore non nocet, nisi sit talis, per quē verè adimatur, vel tollatur libertas. Vnde si damnatus in metallum restituatur, videtur nouus homo: meritò non consequitur legatum: arg. de sol. l. si res. §. aream. & l. si seruus. in fi. de adi. leg. Et per hoc videtur, ꝙ si legatarius fuerit mortuus, & miraculosè fuerit resuscitatus, ꝙ non consequatur legatum. Opp. ꝙ deportatus habeatur pro mortuo: vt l. si nec em. §. si. deportatus. j. de bo. lib. & de contratabu. l. j. §. quidam filium. glo. soluit: & nil est dicere. Dic secundum Dyn. & Ia. de Are. ꝙ in his, quorum dies cedit ipso manente in deportatione, habetur pro mortuo, vt in cōtrario: secus in his, quorum dies cederet ipso restituto. Ita loquit hic. † Quæro qd si fuerit factus monachus vel conuersus? Respondeo, tunc remanet capax: ideo legatū non extinguitur: vt l. Deo nobis. C. de epis. & clericis.

r

c

59.

d

IN facto. [d]Hic Iurisconsultus ponit distinctionem satis claram. Nota ꝙ idem est cōditio dandi, & conditio in facto existens: quia facere, largo modo comprehendit dare.

60.

SI vir vxori. Relictum in tempus liberorum, intelligitur de procreādis post testamentum, nisi aliud testator expresserit. h. d.

61.

SEd si hoc.

1 ☞ Statutum q. de pretio rei vēditæ soluatur gabella, an intelligatur q. deducatur qđ est expensum in proxenetis, & sub hastationibus.

2 Onus adiectum legato, si est plusquam illud, quod per testatorē relinquitur. remissiue.

Cuidam. Tantum quis videtur capere, c̄ꝑtum sibi remanet deducto eo ꝙ soluerit causa conditionis implendæ. h. d. Oppo. s. eo. Plautius. §. item scinditur. Sol. intellige illum §. secundum istum. Facit ad q. † dicit statutum ꝙ de pretio rei venditæ soluatur gabella sex den. pro libra. contingit ꝙ aliqs rem vendidit pro centum: sed in proxenetis, & in faciendis subhastationibus expendit viginti. est text. ꝙ solum pro octoginta debet solui gabella. Nam pretium debet intelligi non c̄ꝑtē emptor dat, sed c̄ꝑtum apud venditorem remanet: vt dicit tex. forte deberet sic dici: Aut statutū dicit ꝙ debet solui gabella pro pretio ꝙ vēditor recepisset: & verum est quod dixi s. quia verum est ꝙ non recipit, nisi quantum apud eum remanet, vt hic. Aut dicit ꝙ soluatur gabella pro pretio quo vendidisset: & tunc pro toto pretio soluatur: quia verum est pro tanto vendidisse: arg. j. tit. j. l. in quartam. §. fi. quod no. in l. qui fundum. eo. tit. Aut dicit ꝙ soluatur gabella pro pretio rei simpliciter, & non adijcitur qd recipisset, vel quomodo vendidisset: & tunc pretium intelligitur deducto omni eo quod expediendæ venditionis: vt C. de iure deliber. l. scimus. §. in computatiōe. & j. tit. j. l. quantitas. Pro hoc facit generalitas huius legis quæ dicit semper computationem in personam venditoris introducendam respectu eius quod remanet apud venditorem causa conditionis implendæ: tamen in casibus, in quibus minuitur onus in vim conditionis, non minuitur per Falcidiam, vel aliam quartam hæredi debitam. Et distingue, aut onus fuit intrinsecum, aut extrinsecū, & istos duos casus prosequere vt in gloss. Aut fuit onus impositum alternatiuè intrinsecum, aut extrinsecum. & dic vt suprà, de legatis. j. l. si mihi Stichus. † Quæro, quid si onus ab initio est plus quam illud ꝙ per testatorem relinquitur nulla diminutione facta. Dic

vt in

a vt in l.ª Imperator.§.si centum.ſ.de leg.iij. Ita dicit gl.& bene. An autem ex his causis scindatur cōditio,dicā in prosecutiōe ciuili.

b **Cùm vir.** [b] Conditio quæ inducit viduitatem in omne tēpus respectu omnis personæ,& omnis loci spernitur.Secus si inducit viduitatē respectu certæ personæ. vel certi loci vel tēporis.h.d.cū duabus ll.seq.In text. ibi: si à liberis ne nupserit.i.nubendo non decesserit. Item ibi in fi.iniungeret. dic ſ.perpetuò:sed ad tēpus bene iniungitur.Opp.C.de indi.vi.tol. de aut.cui relictum.Sol.Hodie corrigit in vidua, cui potest relinqui sub conditione, si non nupserit: secus si non esset vidua. Nam ista iura remanent incorrecta.

1 ☞ *Attributum uni duntaxat,ab omnibus alijs removetur.*
2 *Indignus matrimonio dicitur ille,cui sine dedecore nubere quis non potest.* 62.

c 1 **Cum ita.** [c] Summaui in prędēti. No.quod† vni duntaxat attribuit,ab omnibus alijs removetur.Et istud habent inducere dictiones exclusiuæ,vt tantū,solū,& duntaxat, Dixi in l.j.ſ. si quis iusdi.non obtem.† Quæro,quis dicatur indignus nuptijs alicuius. Tex.j.de manu.vin.l.si rogatus.§.matrimonij. cū gl. videtur dicere,q ille,cū quo nō pōt cōtrahi mrimoniū vr indignus matrimonio. Veritas est q ille, cui nō pōt quis sine dedecore nubere secūdum mores ciuitatis,cōsiderata qualitate nataliū,dicit indignus matrimonio:vt j. de contratab.l.iij.§.si emancipatus filius.

d **Hoc modo.** [d] Summaui cum prędēti. No.q qñ aliquis interdicit actū exerceri in certo loco,videtur interdicere actum simpliciter,si actus ille commodè alibi exerceri non pōt.quod est vtile ad multa. Secūdò no.in fi.huius l.legē vtilē Reipu.adiuuādā interpretatiōe.

e **Legato.** [e] Morte grauati nō extinguntur legatum cōditionale.h.d.Vel aliter: In legatis ipes conditionalis obligationis passiuè ad hæredē trāimititur.h.d.Op.C.de cadu.tol.l.vnica.§.sinautē aliquid sub conditione.So.Legatario decedente non transit ad hæredē, & sic actiuè:secus decedente grauato:vt hic. 65.

f **Haeres.** [f] Licet libertas repræsentetur,conditio fideicommissi debet expectari.h.d. Op.C. de his qui à nō do.ma.l.fi.vbi qui invno est negligēs. in alijs videt negligens. Ita hic,qui in vno fuit liberalis præveniendo,in alio debet esse liberalis.Sol.vt dicit gl.in l.iij. in prin.alià l.iiij.ſ.de ali.iu.mu.cau.fac.& ibi dixi:Ad istud op. j.l.duos.Solue vt ibi.Extra gl.op.q debet repræsentari legatum: vt l.qui filio.§.si quis seruū.de hęre.instit.So.Posses dicere q hic libertas fuit repræsentata ab hærede:ibi à testatore. quod nō placet per l.seruus cōmunis de hęr.instit.Quare dic q hic loquit qñ conditio adiecta libertati fuit expresse repetita in legato, vt patet in prin.l.Fuit enim rogatus restituere in euentū cōditiōis:sed lex cōtraria loquit qñ conditio adiecta libertati, tacitè porrigit ad legatum.Et sic vides magnum effectum, an conditio insit tacitè,an exprimatur.Dixi in lege contraria.

1 ☞ *Cautio Mutiana requirit satisfationem.*
2 *Si duo sunt electi Potestates,unus primò alium secundò:si primus acceptauit, & non venit,an secundus admittatur.* 66.

g 1 **Cum sub hac.** Si deficit conditio pro qua fuit interposita cautio Mutiana: legatum debetur ei,in quem in eum casum fuit translatum.h.d.† Nota q catio Mutiana requirit satisdationem,& sic cū fideiussore. Dixi ſ.eo.l. Mutianę.Oppo.& videtur q debet caueri secūdo legatario,cuius interest,nō hęredi: vt l.is cui.ſ.eo.Soluunt quidā quòd hic hęres fuit iussus dare secūdo legatario:arg.l.iij.§.si quis ita.ſ.de adi.leg. quod non placet: quia hic tex.simpliciter dicit,esse translatum in secundum legatarium:quo casu in dubio videtur esse grauatus ipse legatarius: vt de vsufr.le.codici.in prin.Quare dic sustinēdo prędēte sol. quòd lex codicillis.loquitur quando primi legatarij persona legatum consistit:sed hic deficiente conditione apparet quòd legatum nunquam extitit:vt in aut.cui relictum.C.de indi.vidui. tol.vnde hic in dubio videtur relictum ab hærede.Opponi. infrà,eo.l.Titio fundus.sol.Fateor q hęres liberat cedēdo actionē
2 si vult.Vltimò Dy.† & Iaco.de Are.hic formāt vnā quęstionē: Duo sunt electi Potestates,vnus primò,alius secūdò:primus ac
g ceptauit,non tn venit,qa fortè mortuus est: vtrū[g] statim primo acceptāte euanuerit electio scdi.Hęc lex est ar. q nō.Facit l.Ti-

a ¶ Dic vt in l.Nota q si statutum dicit q pro precio rei vēditæ soluatur gabella,vēditor recipit cētū, sed expendit viginti.nūquid soluat.p centū.Vide Bar. & qd ibi dixi l.l.lex falcidia j.ti.j.& qd no.Bar.l.fructº.ſo.ma.et hic p Imo. qui vī tenere cōtra Bar.Dixi aliqd post Ian.in l.non amplius.in prin.de leg.j.

b ¶ Cū vir.Hūc tex.al.Bal.l.pulchra q.in l.j.ſ fi.de le.& l.fi. ſ ij.col.i ỹ.sed qd si.C.de in.vid.& vid Bar.& gl.in l. cū tale.in princ.j.eo. & in l.mulieri & Titio.j. eo.in fi.& limita.fin. vt per Bar.j.eod.in l. Titio vsufr.§.j.Et de hac materia vtrū valeat statutū sup hac disponēs, vide Bart. not. C.de muri. in l. sancimus.libr. xj. & An.in cōſ. lxxxviij. incip.in Dei nomine super primo ꝙsito, &c.& Ioā.And.in c. statutū.de hęr. in no uella. Adde secundū Pau.de Cast.in text. ibi:magis cura liberorum,q si mater est iussa morari cū filijs, q censetur sibi relicta administratio p sonarū. an aūt sit per hoc relicta tutrix, dicit hodierno iure dy. determinatsse q sic. Tu vide Bal.cōſ. cccxxxix.libr.iij.

c ¶ Cū ita.Ad huius legis intellectum vide qd legitur & not.in l.pen.j. qui & à qui.

d ¶ Hoc modo. Et facit secundū Ray.q si datº est terminus ad dandū suspectos iudices pro consilio sapientis, & vna pars dedit suspectos oēs iudices de ciuitate, ne eā cōmittatur,nec extra ciuitatē possit causa cōmodè cōmitti,q isto casu iste nō sit audiēdus, nec admittendus. Et p hoc facit l. si quis ita. & l.si quis sub cōditione.de cōd.instit.& l. aliquādo.j.c.quod re nenti. & ita Dy. Bald.& Innocen.

e ¶ Legato. Limita hanc legē n.si esset cōditio dādi in persona hæredis, & legatarius fuisset in mora, p no.l.pe.j.eo.secundùm Imol. hic.

f ¶ Hæres.Qui est negligens in vno,an sit seu videat negligēs in alio : & vide latè no.per Bar.in l.si seruus.vt bon.rap.in d. latè si res.in princ.de alie.iud. Et ad istum tex.vide l. si domus. de ser.vrb.prædi.

g ¶ Vtrū.Et vide Bal. in l.post aditā. C.de impu. And.Barb.

h ¶ Si ita.Et facit ad q. de qua per Bartolū in l. hoc articulo.in princ.de hære. instit. & hic per Imol.

i ¶ Titio cētū.Et an modus ꝙsumat cā finalis, vide Bar. in cōſt. inci.quidam nomine Vannius.

tio fundus.j.eo.Dy.tenet cōtrarium arg.l. post aditam.C. de impu. & all.substi.C. de le.l.si legata.& ſ.de adi.leg.l.iij.§. qs Titio. Non obstat hæc lex,& j.eo.l.Titio fundus. quia hæc cōditio nō extitit in persona primi,nec deficit in persona secundi. quod patet propter effectū cautionis Mutianæ. Facit ſ.de test.tu.l.tutoribus.Ita dicit Dy.Sed Ia.de Are.distinguit. Aut fuit facta electio secūdi sub cōditione,si primus nō acceptauerit,& eo acceptāte deficit electio secūdi. Aut fuit facta electio secūdi, si primus nō venerit . & primo acceptāte nō deficit electio secūdi:& in dubio videt facta sub cōditione,si nō venerit:vt hic,& l.Titio.j. eo. l.tutoribus.de testa.tute.Non obstat l.post aditā.cū si. quia ibi per acceptationē plenū ius quæritur acceptāti.Quod notandū est in istis officijs:vt plenè dixi in l.ex eo.ſ. de test.milī.Et hoc per Cyn. in l. post aditam. C.de impu.& all.substi. 67.

h **Ita.** [h] Verbū quod reperitur in futuro,& in prēterito, in vltimis voluntatibus intelligitur in futuro.h.d.s.eo.l.solemus.

Ita expressum. [d] Cōditio,si voluerit legatarius,facit cōditionale legatū.h.d. De hoc dixi in l.si ita legatum.§.illi si volet.de lega.j. & j.eo.l. aliquando. 69.

Vos. Condītio tacita ex testamēto proueniens impedit diem legati cedere quo ad acquisitionem.h.d.Oppo.ſ.eo.l.hęres statuliberum.Glo.non soluit.Sol. patebit ex solutione sequētis contrarij. Op.cōditio tacita nō impedit diem cedēte quo ad acquisitionē:vt l.ii post diē.§. fi. qñ dies le. ced.de reg.iu.l.quæ legata.So. Hic dies nō cedit nisi à tēpore emācipationis. Nec obe stat q est cōditio tacita:qa prouenit ex ipso testamēto,nō extrinsecus:vt j.eo.l.cōditiones extrinsecus.& ibi dixi.Et per hoc apparet responsum ad præcedens cōtrariū; qa hic extitit conditio legati per emancipationem:sed in l.hæres statuliberum.nō extitit per manumissionem,secundùm Dyn.

1 ☞ *Iussus testatoris q impleatur, & expediatur, interest hæredis.*
2 *Nudum præceptum de non alienando, non valet, quando legatum transit ad legatarium ipso iure.* 70.

i **Ita centum.** [i] Modus respicit̄ vtilitatem legatarij , intelligitur impulsiuus: si vtilitatem tertij. dicitur esse finalis.h.d. & est mirabilis lex, h sicut vidistis hoc anno.Ibi:emat sibi & pro
1 se:& cōcor.cū hac l.iij.in fi.j.de don. † Item no.q illud,quod testator iubet,interest hę
k redis vt impleatur[k],et expediatur,vt hic di i citur & tetigi in l.huiusmodi.in princi.ſ.de leg.j.& in l.quibus diebus.§.fi.ſ.eo.Oppo.

k ¶ Vt impleatur.illud quod testator iubet,interest hæredis vt impleatur. Facit c.si hæredes.de test.& de voto.c.licet & quod notat Barto.& docto.in authē. hoc amplius.C.de fideicom.Et per illum dixit not. Bal. q si lego centum ecclesiæ vt inde emat fundum:q illum fundum emptum nunquam poterit vendere ecclesia.Ita dicit l.fi.C.de pact.inter emp.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

℣ POMATES.

a ¶ Item opp. Et vide Bal. allegantem not. iſtud princ. in l. fi. C. de pact. iter emp. & vendi.

℣ Pro cõcordia Aduerte q̃ pr̃ hñs filiam in ſuo teſtamento legauit monaſterio cẽtũ, ſub hac cõditione ſi monaſterũ ſuſceperit filiã meã in monacham Bar. in l. ij. C. d inſt. & ſubſti. dixit q̃ legatum remaneret & talis conditio reſcitur. Contrarium, ſ. legatum eſſe nullũ, allegatur per Bart. ĩ hoc §. j. in l. titio centũ. Tu dic, Bar. ĩ hoc §. j. loquitur ĩ legato: in d. l. ij. loquitur ĩ hereditis inſtitutione. Et ratio diuerſitatis põt eſſe vt ſuſtineatur teſtamentum, in d. l. ij. q̃ ſi non inſtrineretur, pfectõ corrueret tota diſpoſitio §. an hæredis. Inſti. de leg. cũ ſi. Sed in legato ſec⁹. Poſſet colligi alia ſolutio per text. cũ gl. ĩ c. non ſatis. &c. veniens. de ſymo. ex qua gl. ſ. q̃ valeat legatum, vel heredis inſtitutio, quãdo monaſterium erat in tali paupertate, quòd aliter illam ſcilicet ſororem recipere non poterat quo caſu etiam gl. dicit q̃ valet etiã pactum de inſtituendo. Et ita loquitur Barto. in d. l. ij. In diuite autem monaſterio loquitur in hoc §. eo. modo reſpondetur ad Bar. in l. vxorem. §. hæres. ff. de leg. iij. quia ibi eſt caſus cõ b
trarius, ſ. ſi non receperint ĩ monacham, 1
procedat legatũ. Et c
ſimiliẽ reſpondet ad ea q̃ habent ĩ l. j. et ij. d his q̃ pce. no.

b ¶ Titio. & hæc lex. & vide Bal. in l. j. C. de inſtitu. & ſubſti. Andr. Barba.

c ¶ Titio centum. Moniales volebãt. vide Bart. ĩ l. ij. C. de ĩſti. & ſubſti. & adde ad intelle ctũ huius tex. q̃ no. Bar. in l. cũ donationis. C. de trãſac. Itẽ de materia p Bal. in l. ſi quẽ q̃. de epiſ. & cle. & in l. j. C. de his q̃ pce no. ĩ xy. col. q̃ no. xx xij. q. ij. non oĩs. & Bal. in l. Titia ĩ fi. pri. de ver. obl. & Bal. in l. j. C. de inſti. & ſubſti. Quid aũt ſi reliquit tali, ſi monaſterium ĩtraverit, vide Bar. in cõſ. inci. Dña Nura. &c. & Bal. ĩ d. l. j. de inſti. & ſubſti. Et ad materiã vide Bal. in c. fin. de ſpõ. ĩ vlti. colum. ſed Imol. ĩ c. ij. de ſymo. tenet cõtra Bart. pro quo vide caſum ĩ c. 2
q̃m. eo. tit. & moder 3
late ĩ l. Titia. ſol. mri. 4

cerũ. dole. non.

ſed. lege ſecuſ.

& vr̃ q̃ ille, cui eſt relictũ ſub mõ, debeat cauere de mõ implẽdo: vt §. eo. l. quibus diebus. §. fi. & l. ſi tibi. §. de lega. iij. Reſpondeo, illud verum, niſi ſuum commodum reſpiciat. Item oppo. q̃ non debet cauere, cùm dictũ preceptum ſit nudũ: vt l. filiusfamili. §. diui, §. de lega. j. Timore huius contrarij iſte text. intelligitur duobus modis. Primò quòd ematur illi alumno, & q̃ non alienet per iſtum emptorẽ: non autẽ alumnus caueat de nõ alienando. ſed hũc intellectũ nõ vult gloſſa paruula. Nã hic intellectus eſſet ſuperuacuus: qa eo ipſo q̃ dicit quòd ematur alumno, debet intelligi quòd fiat ſuum vt l. huiuſmodi. in princi. quare intelligo q̃ alumnus caueat. Ad contrarium reſpõdeo quòd debet cauere: quia teſtator voluit q̃ nõ alienaret propter affectionem quã teſtator habet ad eum. Ita dicit gloſ. ſed licet te- ☞ ſtator habuerit affectionem: quare propter hoc prohibetur alienare? Reſpon. intelligo ſic, † q̃ dicit nudũ preceptum de nõ alienãdo nõ valet. eſt verum vbi legatũ tranſit ad legatarium ipſo iure. Et ita loquitur l. filiuſfa. §. diui. §. de le. j. & l. pater. §. Iul. Agrippa. §. de le. iij. ſed vbi nõ tranſiret ipſo iure, ſed debet præſtari de manu heredis, tũc legatarius non debet habere, niſi caueat de non alienando: vt hic. Et videtur calus in l. iij. §. fin. de condi. inſtitu. 2

☞ *Si teſtator reliquat monaſterio centum, ſi illam recæperint in monialem, an monaſterium poſſit conſequi centum, & illam non recipere.* 1

℣ Titio centum. Matrimonia deb bent eſſe libera à pœna dãni, non à pœna amiſſionis lucri. h. d. Op. §. e. l. cũ ita ſol. intellige q̃ poterat mẽ uiam in vxorẽ honeſtè ducere. In gl. quę incipit ſic j. de dam. infec. ibi §. meritò. ſol. ibi lucrũ. percipiebatur ex publico q̃ nõ debet auferre priuatus, hic quia percipiebat à priuato teſtatore meritò poteſt auferre eius volũtate. Et hæc lex b facit in argu ad q. † teſtator reliquit monaſterio monaliũ centũ, ſi illã in ſororẽ reciperẽt. Moniales volebãt c centum, ſed nolebãt in ſororem recipere. & videtur hic q̃ non poſſint habere. Quidã magnus doct. cõſuluit cõtrariũ: qa inuitare moniales ad lucra vt recipiant illã in ſororẽ eſt ſymonia, vt in c. nõ ſatis. extrà de ſymo & ideo conſequentur legatũ. & reĳcitur illa cõditio tanquã turpis. Nõ ob. hæc l. quia licet matrimoniũ ſit res ſpiritualis: tñ fit ſub ſpe lucri: q̃ nõ reperit ĩ alĳs ſpiritualibus, ſed iſtud ~~non~~ eſt verum qñ condition de ſe eſt turpis: vt §. eo. l. obtinuit. de cõdi. inſti. l. j. & l. conditiones. ſed quãdo cõditio eſt de ſe honeſta, vt eſt aliquã recipere in monialem: ſed q̃ ad hoc inuitetur ſpe lucri eſt turpe, & inhoneſtum: tunc inſtõ ſeu legatum quod ad hoc inuitaret eſt nullũ. caſus eſt §. de hære. inſti. l. ille aũt. & ibi no:. in gl. ſic in ſimili hoc legatum non valet. quod dic vt dixi in d. l. ille autem. ſed cautela eſt quam ponit glo. in c. nõ ſatis. §. allegato, q̃ teſtator dicat: ſi tales moniales receperint talem in ſororem, eis relinquo centum in alimentis. & tunc nõ videtur inuitari ad lucrum, neq̃ eſt ſymonia.

☞ *Locatio perpetua operarum an ualeat, remißiuè.*
Promißio de ſtando ſemper in certo loco an ualeat.
Statutum de carcerando aliquẽ pro debito quod ualeat.
Domicilium ut quis ſtet in certo loco quòd poſſit conſtitui ſi eſt in commodum alicuius.

℣ Titio centum relicta. Condition vel modus per quẽ libertas infringitur, nõ ſeruatur præterquã in libertis. h. d. Opp. C. de ope. liber. de l. pe. in fi. Glo. ſoluit tribus modis prima ſol. eſt diuinatio. Secunda eſt d
vera. Tertia eſt falſa. Per ſecundum exemplũ poſitũ in hoc §. Dy. dicit q̃ hic §. facit, p
d eo a qui locauit operas ſuas in perpetuum. Item pro eo qui promiſit ſtare certo tẽpore in ciuitate aliqua. Itẽ q̃ nõ valeant ſtatuta de homine carcerãdo, p debito. Dy. non dicit plus. ſed prima q. † tãgitur per gl. in l. iij. de vſufr. leg. & l. antiquitas. C. de vſufru. & e
tractatur in l. ſtipulationes nõ diuidũtur. de
2 ver. obli. in ij. q. † videt q̃ nõ. per hãc l. Sed non video quare nõ valeat, ſi reſpiciat cõmodũ alicuius: vt patet in toto ti. locati. Ad id, q̃ dicitur, q̃ infringit libertas: rñdeo q̃
3 ſoluendo intereſſe liberat. In tertia q. † repe rio Dyn. allegando ſatis extensè dixiſſe. Et
e ego dico q̃ ſtatutum valet, f ſi eſt factum à ciuitate, quæ habebat merum & miſtũ imperium. Et probo de iure cõmuni põt quis pro debito carcerari: vt l. j. C. qui bo. ce. poſ. ergo poteſt per ſtatuta, quæ ſunt de iure ciuili. Ad argu. Dy. rñdeo. nã dicit ipſe, illud quod nõ põt fieri per pactum, nõ põt fieri per legẽ: vt no. C. de decre. decu. ſuper rub. & nõ impoſsibile. de pac. Sed per pactũ nõ põt infringi libertas alicuius: vt l. nec ſi volens. & l. interrogatã. C. de li. cã. ergo nec p legẽ. Rñdeo, & dico q̃ hoc. ſ. quod nõ põt fieri per pactum, nec põt per ſtatutũ: nõ eſt verũ, niſi in his, quæ ſunt contra bonos mores: aliàs ſecus: vt no. in l. nec ex prętorio. & l. necq̃ pignus. §. priuatorũ. de reg. iur. ſecũ- f
da ratio eſt iſta, hominem carcerari, eſt cõtra bonos mores, & cõtra ius: vt l. ſuccurritur. & l. ſequẽ. §. ex qui. eau. & l. qui in carcerẽ. q̃ met. cau. & l. j. & ij. de li. ho. exhi. & l. ob æs. C. de acti. & obli. ſed rñdeo, aliquẽ carcerari à priuato eſt contra bonos mores, ſed authoritate publica non eſt contra bonos mores: vt l. j. C. qui bo. ced. poſ. Tertia ratio eſt: non eſt dubium quod ſtatutum habet authoritatem ab omnibus, ſed nullus homo eſt dominus membrorum ſuorũ: vt l. liber homo. §. ad leg. Aqui. ergo homines hoc facere nõ poſſunt. Sed dic quod populus habet iuriſditionem in quẽlibet hominem, licet priuatus, ſimpliciter non. Item quarta erat ratio, qa diſpoſitio teſtatoris eſt lex: vt in auẽ. de nup. §. diſponat. ſed per teſtatorem non poteſt fieri ergo &c. Rñdeo per teſtatorem non poteſt fieri in eo in quo non habet ius ſed in perſonis in quas habet ius, poteſt: vt hic. ergo & populus poteſt in ſuos ſubditos: in alios non, vt hic. & ſic hunc §. retorqueo contra Dyn. qui allegat ipſum pro ſe. † Vltimò not. quòd non poteſt alicui conſti- 4
f tui domicilium. f vt in certo loco habitet, & hoc eſt verum, niſi ſit in commodum alicuius. ſicut ſi dico relinquo vxori meæ quoad ſteterit cùm filĳs ſuis. & ſic hic poſſet legari donec dubitauerit in tali loco cum tali. nam in fauorem illius videtur hoc dictum: vt l. qui concubinam. §. vxori. de lega. iij. Vel dic vt ibi plenè, not.

Et hanc q. vide de ſi- d
cto & fuiſſe contra Bar. iudicatũ Bononię & hęc dicta intelligę vt hic p Imo. ad de Paul. de Caſt. hic, q̃ bar. reprehendit ĩ dicto conſi.

¶ Titio. Facit p eo. Adde glo. & Bal. in l. poſt certi. C. de lo. cau. Bar. ĩ l. antiquitas. C. de vſufru. & in l. ſtipulationes. nõ diuidũtur. ĩ. fi. de ver. ob. & adde gl. de eo qui locauit operas ĩ l. iij. §. cõſtituit. ff. de vſu.

¶ Statutũ valet. Ad de q̃ not. Bar. ĩ l. ſi in. §. j. ſol. matr. & q̃ no. miſti. de act. §. fi. ĩ vl. q. & Bald. & Imol. ĩ l. nemo. ĩ prin. de le. j. facit q̃ no. Bart. in l. iij. §. tutores q. ff. de ſuſp. tur. & tenet mẽti ad limitationẽ omnium ſupradictorũ quæ dicit Ang. & Imo. in l. ſi ſic. ĩ pri. p le. j. refert ſe conſuluiſſe q̃ ſi ſtatuto cautur q̃ propter inſtrumentum guarẽtigiatũ capiatur aliqs ad merã volũtatẽ creditoris, q̃ poterit incipi à captura abſq; citatiõe, oſtenſo inſtrumento, per d. l. ſi ſic. in pri. ĩũcta l. cũ qdã. de le. ij. Et q̃ tale ſtatutũ valeat, adde Alexã. in cõſ. clxv. co. j. in prin. ĩ v. vol. vbi dicit qd ita cõiter tenet, et idẽ Mar. ĩ rub. de diſa. ar. c. iiij. q. iij.

¶ Conſtitui domiciliũ. cõtra hoc videt tex. ex pĩſſus recte cõſideranti in l. iulian⁹. §. eũ quoq; ff. ex q. cau. ma. et q̃ ibi Bar.

1 ☞ *Legatum dotis q̃ dicatur conditionale.*
2 *Dictiõ ſed, pro quando.*
3 *Legatum factum pro dote eſt etiã conditionale, niſi ex coniecturis aliter appareat: vel niſi ex cõmuni uſu loquendi aliter appareret.*
4 *Legatum factum pro dote à patre q̃ dicatur purũ?*
5 *Filia cui pater reliquit centũ pro dote, an ſtãte ſtatuto q̃ filia dotata nõ ſuccedat. non poſſit cõtra teſtamentum patris aliquid dicere, poterit ſtatim petere legatum.*
Filia cui eſt conſtituta dos dicitur dotata.
6 *Legitima an poſſit tolli, uel minui, per ſtatutum, & an dos ſuccedat loco legitimæ.*
7 *Legatum factum pro dote, an & q̃ peti poſſit?*
8 *Filia pro qua in ingreſſu monaſterij pater aliquid obtulit monaſterio dicitur dotata.*

Tuo

Titio genero. Diuiditur hic §.in sex partes.Primò po nitur cui cõpetat petitio. Secundò cui debeat,vel possit fieri solutio.Tertiò quid si matrimoniũ non cõtrahat.Quartò,an qñ soluitur constante matrimonio debeat aliqua cautio recipi.Quintò, quid si ante matrimoniũ dos soluat. Sextò,quid si maritus à causa cecíderit.Secunda ibi:si post. Tertia ibi:ante nuptias.Quarta ibi:Sabinus.Quinta ibi: sed cũ ante nup.Sexta ibi:q̃ si maritus.& habeo hunc tex. satis pro difficili. Op.& videt q̃ sola mulier possit petere:vt l.seruo legato.§.si testator.ſ.de leg.j.& l.fideicõmissa.§.interdum.ſ.de leg. iij. Sol.de stricto iure sola mulier petit,vt ibi:sed de æquitate vterq̃: vtriq̃
1 enim proficit,vt hic.Ad ver.†sed cùm ante nup.oppo.nam legatum dotis non est purum,imò cõditionale:vt l.stipulationẽ.& l. promittendo.de iur.dot.& l.in rebus.eo.ti.& l.item quia.de pac. Gl.dicit,aliud in legato,aliud in stipulatione. Vel aliter aliud in muliere promittẽte, vt in cõtrario:aliud in extraneo promittẽte, seu legante,vt hic.Sed hæc solu.est cõtra casum l. promittendo. in prin.& l.si ego.in prin.de iu.do.& l.si extraneus.ſ.de cõdi.ob cau.& sic remanet prima solu.quia aliud in legato,aliud in stipu
a latione.Sed probo*,q̃ legatũ sit cõditionale,vt hac lege : qa aut dices q̃ relatiuum sit sub modo:& sic legatũ purum sit, licet sub modo:vt videtur dicere hic ver.sed cum ante nup.& est falsum: quia quocunq̃ modo deficit modus,etiam per casum facit legatariũ admitti:vt l.si fundum per fideicõmissum.§.j.alias l.si Titio.ſ.de leg.j.& l.pater.§.Tusculanus.ſ.de leg.iij.Sed hic dicit q̃ remanet penes hæredem altero deficiente ante nuptias: ergo est condítio.secundũ quod no.ſ.eo.l.in testamẽto. Sed si dicis q̃ est cõditio,dicis cõtra tex.quia dicit q̃ est purũ.Dy. dicit q̃ est verum qd' est purũ:sed relictum contẽplatione certę causæ finalis: & ideo deficiẽte causa deficit relictum:vt l.alũnæ.§. Saia liberta ab hæredibus.ſ.de adi.leg.Ita dicit Dy.hoc est falsum p tex.in l. si fundũ per fideicõmissum.§.j.ſ.de leg.j.vbi dicit q̃ respiciebat cõmodum alterius:& sic est causa finalis:vt ſ.ead.l.in prin.& tñ ibi admittitur legatarius.Pe.dicit esse idẽ in modo quod in conditione:sed ipse dicit contra l.si fundũ.prælegatam. & l. pater. §.Tusculanus.ſ.de leg.iij.Dicit Ray.q̃ hic loquitur in modo, q̃ cohæret legato de necessitate, vt matrimoniũ:sed in cõtrario nõ cohærebat de necessitate.Hoc est falsum:quia hic non cohæret de necessitate ipsi legato: sed ipsi modo sic. Nam fateor q̃ dos concludat matrimonium de necessitate:sed si legata sunt centũ, matrimonium non cohæret legato,sed ipsi modo. Quare credo q̃ istud legatum sit conditionale.Et primò probo per omnes leges,quæ dicunt q̃ stipulatio dotis est conditionalis:argu.de contractibus ad vltimas voluntates:vt ſ.eo.l.iure.Secundò probo p̃ hunc tex.qui concludit de necessitate.Dicit enim , ante nuptias Titio, vel muliere defunctis legatũ apud hæredẽ remanet &c. qa si esset modus non remaneret apud hæredes. Tertiò probo p̃ casum auth.nisi rogati.C.ad Trebe.& in corpore vnde sumitur. de sanc.epi.§.sed & hoc præsenti.vbi est tex expressius:licet glo. ibi aliter sentiat & malè.nam glo.dicit q̃ est modus qñ relinquit eã dotis nõ cõditio.sed illa gl.ibi reprehẽdit per Ja.de Bel. & de necessitate malè dicit:nã tex.dicit,datũ seu relictum,sed in donatione cũ sit cõtractus nõ est dubium,q̃ est conditio.ergo & in legato,vt vtrũq̃ pariter determinet:vt l.iam hoc iure.ſ.de vulg. & pup.& quod hoc sit cõditionale,videt tenere gl.ſ.e.l.in testõ.Et ad hũc ver.sed cũ añ nuptias.Rñdeo qd' hic mutat casum:et de-
2 bet†exponi sed cũ,pro qñ hoc modo:sed qñ añ nup. qa purũ legatũ est peti põt qd' est qñ expressè p̃ cõiecturas testator voluit. & ad hoc dicendũ cogit iste tex.ex eo qd dicit de pecunia reddẽda mulieri.sed si casus nõ mutaret,præstaret hæredi si matrimoniũ nõ cõtraheret morte mulieris:vel alio modo ipsi hęredi redderet vt in ver.añ nup.et si cõtraheret,nõ esset necessaria cautio vt in ver.Sabinus.ex hoc insurgit effectus, q̃ si est conditionale nõ transmittit ad hæredes,nec interim põt peti.& prędicta vera sunt qñ relinquit pro dote respectu matrimonij cõtrahẽdi, cum
b certa persona.ita loquitur hic.Sed quæro,b† qd si simpliciter relinquit pro dote,an sit purũ:Quidã dispũtãdo tenuerũt q̃ sic:qa ista cã respicit fauorẽ ipsius legatarij,ergo &c. vt ſ.ea.l.in princ. Præterea,nõ reperit quod dictio pro,faciat cõditionẽ.præterea, ego video q̃ licet sit causa fauorabilis & pia,legatũ est purũ qñ respicit commodum legatarij,vt si legeret fundus ad alimenta: vt ſ.de ali.& cib.lega.l.iiij.Sed cõtrariũ puto esse verũ.ſ.qd' sit relictum conditionale.primò p̃ casum l.à Titio.de verb.obli.& l.si ego.in prin.ſ.de iure do.licet glo.ibi videat dicere:quia aliàs donaturus nõ erat.Sed istud est diuinare.Præterea,in dubio præsumit aliàs nolle donare,nisi mulier hoc probet:vt l. si extraneus. de condi.ob cau.Præterea,q̃ sit cõditionale probatur in aut.de san.epis.§. sed & hoc præsenti.vbi fuit datum, vel relictum causa dotis simpliciter.licet gl.ibi aliter intelligat,sed nõ bene,vt ſ.dixi.Porrò,istaverba, b
pro dote vel causa dotis nõ inducunt causam legati.prout causa assumit̃ in ista materia.nam causa est de præterito:ista verò est de futuro:vt dixi ſ. eo.l.demõstratio.§. qd' autẽ.Itẽ nõ inducunt modum:nam per modum aggrauatur ille cui sub modo relinq̃tur:vt dixi ſ.e.l.quibus diebus.§.termilius. sed per hoc non aggrauatur mulier cui relinquitur,imò honoratur: quia inutatur ad nuptias.ſ.e.l.§.j.& licet ibi dicat q̃ sit modus,& sit grauamẽ:illud est ideo: qa grauatur de certa persona quod est onus.secus si de incerta,quia tũc est honor. quod patet, quia cõtrarium est turpe:vt supra eo.l.cum ita.Præterea,pro hoc videtur casus. ſ. eod. le.publius.in princi.vbi quando aliquid relinquitur in honorem est cõditionale: licet commodum eius cui relinquitur cõtineat. Non ob.in authen.de sanc.episco.§. sed & hoc præsenti . vbi dicitur q̃ talis conditio remittitur tanquam grauosa: quia illud est verum quando vult transire ad vitam arctiorem,& profiteri cõtinentiam. sed remanere in seculo,& nubere est honor: vt j. ad Treb.l.mulier.§.cùm proponeretur.Colligitur ergo q̃ relictũ pro dote,vel dotis nomine est cõditionale,& requirit quod matrimonium contrahatur:cũ dos sine matrimonio esse nõ possit:vt dictũ est in præcedentibus.Non ob.quod dicitur q̃ respicit fauorem legatarij tantũ:quia imò et fauorẽ alterius incertæ personæ.ſ.viri futuri,& etiam reipublicæ:vt ſ.eo.ma.l.j.& ex prædictis apparet responsum ad alia cõtraria.prę dicta vera sunt,nisi expressè appareret,vel c
per coniecturas q̃ ille qui relinquit pro dote,vel dotis nomine voluit legatum esse purum,vt hic in versi.sed cum ante nup. exẽplum quando constat q̃ aliàs daturus erat: vt d.l.si extraneus.de iure do. Item si ponamus q̃ cõmunis vsus loquendi in ciuitate sit quòd dos intelligat̃ patrimoniũ mulieris etiã non nupræ.dicunt enim quidam de patrimonio puellæ,viduæ,vel aliàs continentis.iste habet bonã dotem:vel ista est dos talis.tunc enim tale verbum prolatũ à testatore intelligeret̃ secundũ cõmunem vsum loquendi:vt l.cùm de lanionis.§.alinam.ſ.de fun.instru.sic econuerso dicit̃ dos instrumentũ fundi,vt ſ.de fun.instru.l.ij.& j.de fideiuſ.l. amissi.§.
4 pe.Item †prædicta vera sunt in extraneo legãte pro dote, vel dotis nomine.Sed in patre si quid legat nomine dotis contẽplatiõe certi matrimonij idẽ est dicẽdũ quia facit cõditionẽ, vt hoc §.si
c verò legat simpliciter pro dote, * si quidem aliàs filiæ relinqueret legitimam,tunc idem est q̃ in extraneo:quia eadem est ratio per ea quæ dicta sunt.ſ.Sed si aliàs legitimam non relinqueret: tunc de iure dico legatum factum pro dote purũ esse.Nam constat quod pater erat aliàs relicturus:quia ad hoc tenebatur,cùm aliàs testamentũ nõ valeret: & sic est magis quædã monitio, vt filia inde se nubat,q̃ sit grauamẽ:vt l.muto.§.hanc autẽ.ſ.de tut. facit d.l.si extraneus.in prin.de cõdi.ob cau.& ideo puto q̃ non remoueatur inde grauamen,per l.quoniam in prioribus . C. de inof.test.sed magis ab initio non intelligatur ex præsumpta vo-

ss 4

1 POMATES, ¶Sed probo. Et vide L.u.Ro.i cõſi.cxxxij. vbi cõsuluit, si statutum dicit q̃ pr̃ põt filiã legitimã priuare: quod nõ teneãt eã dotare. & in cõſi. cclxxx.inci.libertus legauit.an legatum dotis debeatur incõtinẽti. & in cõſi.ccxxxij.incip.ſuper q.qua q̃ſt. vbi pulchrè loquit. ¶Sed quæro. Et ad oĩa q̃ hic dicunt̃,vide Bal. in h gñaliter.C. de epi.& cle. & Pet. in cõſ.cxxij. & in cõſil. cccxiiij . Et vide Bal.in l. qm̃ in prioribus.C.de inof.test. Et audiui allegari Bald.in l. itẽ q̃a.ff. de pac.& in l.ſi pr̃.C.de inſti.& ſubſti.Bar.in l. qbus.§. termili⁹.ſ. eo.Bal.in l. filia legatorũ.C. de leg.Bal.in l. maximũ vitiũ. C. de li.præte. Cy. Bal. & Sali.in l. ſancim⁹. C.de nuptijs.Ang.in ſua q.inci. ſtatuto pi ſtorij. & in q. inci.in ſacro Cæſaris conſiſtorio. et vide Bar.in cõſi.incip. quæritur de legatis factis filiab⁹ pro dotibus q̃ peti debeant.& cõſ. cxxix.inci. martinus legauit filiæ ſuæ dotẽ ſtante ſtatuto qd' ſit dote cõtẽta,ſi incõtinẽti põt illã petere.et vide Bar.in cõſi.inc. in quęſtiõe ꝓpoſita. vbi cõſuluit q̃ ſi pr̃ reliqt dotẽ filię arbitrandã à Titio q̃ nõ eſt cõditionale.Et vi de L.u.Ro. in cõſi. cxxxij.& vide Bar.in cõſi. exx.incip. lator præſentis ſchedulæ, & in cõſi.ſuo cc.inci. quæritur de lega.And. Barba.

5 POMATES. ¶Legat ſimpliciter pro dote. Idem tenet Ancha.cõſi.ccxxiij. inci.iſta oſa.vide Alexã.in l.ſi pater.in j. col.in ij.no.C. de inſti.& ſubſti.Ro.cõſ. xv.in ij. colum. in ij. dubio.& ſeq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ☞ POMATES. ¶Quæro ſtatutū eſt.hoc vult Alex. cōſi.clj.inci.viſo the mateſuperſcripto.i ij.vol.in cōſ. xv.inci.circa primū dubiū,in iij.vo.Cu.cōſi. xlvj..Pano. conſil.cxxij.in ij.vol.vbi ponit etiam de ſeq.qō.

a ¶Quæro ſtatutū.Et vide Bart.in l.nō ſine.C.de bo.q̄ li.Pet.in cōſ.clx.Bar. in l.qui pupillam.ſde adul.& in l.cum plures.§.fi.ff.de admi.tuto.& in l.volū et ar. C. de fideicommiſ. Pet. in conſilio centeſimo ſexageſimo. Andre.Barba'

b ¶Dotaa nō ſuccedat. Adde quod Palu. de ea.dicit ꝙ Bartol. in hac deciſione ſuit ſibi contrarius : quia vult ꝙ legatū ſit cō- 5 ditionale,& quod p a
prer illud legatū di- b
caſ dotata,& ſit excluſa à ſtatuto, nam ſi eſt cōditionale,nō eſt dotata ātē q̄ eueniat cōditio. ſi ergo nō excluditur: & p cōſequēs ſibi debet legitima quæ vī purē relinquenda.vnde dicit ipſe ꝙ ad aut ſtatutū dicit ꝙ extāte maſculo fœmina nō ſuccedat,ſed debeat dotari:& ꝓcedat opi.Bar.Si aūt loquatur vt Bar.dicit,ipſe verū non dicit:quia imò relictū eſt purū. alʒ nō diceret dotata:& ſic nō eēt excluſa à ſtatuto,et poſſet peti. & ad hæredem tranſmitti. Et dicit hāc diſtinctionē mentī tenenda:qa nullus facit.de q̄ vide Pe. de Anc.cōſil. cxxxij. cccxxiiij.Abb.conſil. xcij.lib ij.Ro.conſil. cxxxiiij.Bal.conſ.ce vij.li.iij.et cccclxxxj & clxv.li.iiij.Paul. de.caſt.cōſ.cccxxxij. & ccxxxv. & cō. lxxvij.vbi etiū tractant illud,quod vltra dotē legatur, ſit 6
purū,vel cōditionale.Et vide Soci.in cō ſil.cxl.in v.col.Ang. ſ con.xcij.inci.Pe. de Ancha. in cōſ.clxx- c
vij.inci.ꝓ veritate p̄ mittendum.

c ¶Per ſtatutū.Adde de hoc an legitima poſſit tollivel minui per ſtatutū, & vide moutſe in repeti.aut. nouiſſima. C. de in off.teſt. char.xv. & Alex.in ſua diſputa. incip. Sigiſmondū ſ tiij.dub.cōſ.xxj.col. iij in j.vol.& Abb. in cōſ.lxiij.lxvij.in j.volu.Et adde quòd Car.in cōſ.ij.tenet ꝙ rale ſtatutū tollens legitimā,nō valet de iure Canonico.& ꝙ ita tenet curia Rom. alle.Rot.deciſio xxj.

d ¶Expēſe. Adde qđ hoc nō placethic Pa.de ea. & cōtrariūdicit ſe cōſuluiſſe.

e ☞ POMATES.¶Quæro qd.Vide Bar.in l.j.ſiparēs.j.ſi quis à pa.ſue.ma.

f ¶Cùm tale.No.d cōditione, ne diſcedas à liberis.& vide glo.& Bart.in l.ij. §.cùm enim .C. de indi.vid.tol. & hoc not. Imo.

g Titius.& iſtū text.vide alle.per Bald.in l.iij.C.de arbi.

h ¶Petat.De dictione ne,vide Bart.in l.quibus diebus.§.fi.ff.eo.

i ¶Quæro vtrum.An hæres teneat reddere rationem fideicom.vniuerſalis, quod ſequit Bald.in l.filium.quem habentem.in fi.C.fami.erciſc.

k ¶Certè licet.vlti.opi.hic tenet Imo.& vide l.cū archimedorā.C.vt ī poſ.le.

l ¶Reſcriptum.Ad hunc ff.vide Paul.de Caſtr.conſilio lxxxvij.incip.in chriſti nomine amen,videtur dicendum,quòd dicta filia &c.in princ.

m ¶A iure reſpuit.conditio ſi alterius arbitrio nupſerit.ſpernitur à iure & vide Bar.in l.j.ff.de his quæ pœ.no.& dixi poſt Imol.in l.turpia.§.j.ff.de le.primo.

luntate defuncti, & intelligitur hoc tam in ea quantitate quæ eſt vſque ad legitimam, quàm in ea quæ excedit,ne idem legatum diuerſimode intelligatur:vt l.ſam hoc iure. de vulga.& pupil.& l.eum qui ædes.de vſufc.& prædicta vera ſunt ſecundū ius cōmune.† Quæro ſtatutum * eſt hic & in pluribus ciuitatibus Italiæ,quod filia dotata à patre non ſuccedat,[b] nec poſſit aliquid dicere contra teſtamentum patris:modò cuidam filiæ pupillæ pater legauit cētum pro dote ſua:quęritur an ea poſsit petere ſtatim an expectato tempore legitimò ? Reſpondeo,ante quàm ad ſolutionem huius dubij veniam,multa ſunt videnda. Primò.quando dicatur filia dotata,ſi pater eam maritaſſet,& ei dotem dediſſet,ſine dubio eſſet dotata,ſed quando pater ei aſsignauit dotem in teſtamento:tunc videtur quod nō ſit dotata:quia dos ſine matrimonio eſſe non poteſt,vt C.de do.ante nup.l.ſi. Preterea,ſicut non poteſt dici nupta ante matrimonium: vt j.quādo dies leg.ced.l.quod pupillæ. ita non poteſt dici dotata. In cōtrarium quod iſta dicatur dotata,ſi pater ei in teſtamento aſsignauit dotem:argu.ſ.de ritu.nup.l.non eſt matrimonium.vt j.de adul.l. qui pupillam.in princi. Et hoc videtur tenere gloſ.ſ. de admi.tuto.l.cùm plures.§.penul. Preterea,illa verba ſtatuti, filia dotata à patre, &c.intelliguntur,hoc eſt filia, in qua pater actum dotanti exercuit,quātum in eo fuit: vt l.mulier.§.fi.ſ.de condi.inſti& l. ſtichus ſi hæredi.de ſta.li.ſed hoc fecit in propoſito aſsignando dotē in teſtamento ergo &c. Et per hoc patet reſponſio ad contraria. Secundò eſt videndum † an dos ſuccedat in locum legitimę ita qđ ab ea remoueatur oīs dilatio. Reſpondeo,do.Richar.diſputauit,& Cy.refert C.de nup.l.ſancimus.& dicit qđ legitima per ſtatutum[c] poteſt minui, non tū poteſt in totum tolli:cùm legitima ſuccedat in locum alimentorum,& ideo hanc dotem dicit ſuccedere in locum legitimæ:& qđ ſtatim poſsit peti.cum inde debet alimentari,ita qđ ab ea debet ſubduci omnis dilatio. Sed hæc ommina reprobat Cy.in d.l.ſancimus.& puto qđ bene dicat. Hoc non examino: dico tū qđ poſito qđ ſit vera opi.Richar.qđ legitima poteſt minui,& non tolli:tū adhuc idem eſſet. Siergo poteſt minui in quantitate ergo & in tempore, vt ante tempus legitimum non poſſit peti:vt Inſti.de actio.§.plus. Ad q. propoſitam dico,cùm ex forma ſtatuti pater non teneatur dare legitimam purè,quod talę relictum pro dote ſit conditionale prout §. dictum eſt in extraneo. Prædicta vera,niſi ex communi vſu loquēdi,vel ex
7 aliįs præſumptionibus aliud appareat.† Quæro an tempus petēdi ſit dies nuptiarū,vel dies ætatis nubilis. Reſpondeo ſi quidē tale relictum ſub tali conditione ſit factū maiori,intelligo de die feſtiuitatis nuptiarū,vt l.ſancimus.C.de nup.& intelligo feſtiuitatem nuptiarū,quādo matrimonium contrahitur per verba de præſenti,poſito ꝙ ad domum viri nō ſit traducta,vxor:vt ſ. eo. l.cū fuerit.& ibi no.& ibi dixi. Si verò relinquit minori tūc requnt duo,ſ.ꝙ perueniat ad adult.ętatē:& quòd nuptię cōtrahantur,vt ſ.eod. l.hæc conditio.& j.quando dies le. ced.l.quod pupillę. Et prædicta vera ſunt quando relinquitur pro dote,vel in tempus nuptiarum,vt dictum eſt. Sed ſi relinquitur mulieri pro ſe maritanda,vel ad maritandum:tunc ſi relinqueretur pupillæ idem eſt:quia non poſſet peti ante tempus legitimæ ætatis:nam requiritur quòd cauſa propter quam relinquitur inſtet:vt l. nec ſemel.§.ſi in habitatione,j.quando dies leg.ced. dixi ſ. de leg.ij. l.antepe.§.j.ſed ſi ad ætatem nubilem mulier peruenerit,tūc poterit petere præſtita cautione de nubendo. Non enim hic requiritur quòd nuptiæ contrahantur.nam ante contractum nuptia-
d rum,multæ expenſæ[d] neceſſariæ poſſunt fieri pro ea maritanda, vt in nup.& ſimilibus,& ſic non habet iſtud legatum in ſe conditionem matrimonij. Sufficit enim ꝙ expendantur pro ea maritanda,licet non maritetur.& hoc verborum ſignificatio demō
8 ſtrat.facit quod dixi ſ.de le.ij.l.lucius.§.j.in fin.† Quero quid ſi
e pr ꝙ filia q̄ intrauit monaſteriū aliqđ obtulit monaſterio,an videat mulier dotata? Pu.ꝙ ſic:nā in vulgari illud qđ offert vocat dos mulieris:ergo &c. vt l.vt alphenus.& l.ivulgari.de ver.ſig.

f Vm tale. [f]Condītio negatiua quæ non pōt impleri viuo legatario ſine expectatione triſtis euentus impletur præſtita cautione mutiana.h.d. Hoc declaraui in l.mutianæ.ſ.eodem. Oppo. quod hæc conditio reijciatur:quia inducit viduitatem:vt ſ.eod.l. ſed ſi hoc.§.fin.Glo.primò fatetur contrarium quod non placet:qa eſt contra iſtum tex.ſecundò dicit glo. ibi expreſsit ne nuberet, hic non. Non intelligas hanc ſol.ꝙ tacitè poſſe induci viduitas, expreſsè nō ga eſt cōtra.l.hoc mō.ſ.eod.ſed intelligas ꝙ hic fuit ſimpliciter relictū,ſi à liberis nō diſceſſerit: & ſic viduitatē non inducit. Not ergo ꝙ eo ipſo ꝙ nubit, videtur à liberis diſcedere.

1 *¶ Dictio ne,quando faciat modum,& quando conditionem.*
2 *Hæres fideicommiſſario uniuerſali tenetur reddere rationem.*
Hæres non conficiens inuentarium, an perdat trebellianicam,remiſſiuè.
3 *Hæres an hodie teneatur cauere de fideicommiſſo reſtituendo.*

g Titius. [g]Condītio negatiua quæ poteſt impleri viuo legatario non impletur per cautionem mutianam. Item dictio ne,ſi adijcitur actui explicando ante emolumentū quæ-
1 ſitum,facit conditionem:aliàs facit modum.h.d.† Quæro,vtrū dictio ne,faciat modum vel conditionē Glo.in l.cū pater.§. Titio.de leg.ij.dicit ꝙ facit modum. Item tenet Dy.in l.qui abſenti.de acqui.poſſ.licet gl.ibi aliter dicat. Tu diſtingue aut dictio ne,negat actū explicandi ante emolumentum quæſitum, & inducit cōditionē;& reſoluitur ne.i.ſi non:vt hic prout dicit, ne ſa-
h tisdatio petat.[h] Aut adijcit actui explicando poſt emolumentū quæſitū,& inducit modum:& ſic reſoluitur ne.i.vt non: vt hic,
2 prout dicit,ne ſatisdatio &c.ꝙ diligenter no.† Quæro vtrū hæ-
i res fideicōmiſſario vniuerſali,teneat reddere rationē?[i] hic eſt.tex. q ſic,et gl.hoc no. Ex hoc dicūt qdā doc.hęres q.nō facit iuētariū priuat trebe.qa inuētariū eſt caput ratiōis. Ita dicit Ia.de Are.& Ric.mal.& Cyn.refert in aut.ſed cū teſtator.C.ad le.ſal. Tu dic
3 vt dixi in l.marcellus.ff.ad treb.† Quærit glo.vtrum hodie hæres cogatur cauere de fideicommiſſo reſtituendo. Et innuit qđ non,niſi in caſu.C.ad trebel.auth.contra cùm rogatus. Alibi di-
k cit gloſ.ꝙ non inuenitur iure nouo. Certè licet [k]non inueniatur: tamen non reperitur ꝓhibitum,niſi qn frater fratri,& pater filijs reſtituere cogatur,vt C.ad treb.l.iubemus.& ideo in cæteris iura antiqua remanent incorrecta ſecundū Dyn.& alios.

l Reſcriptum. [l]Conditio deficiens non extinguit quæ pendens nō ſuſpēdit.h.d.Nota diligēter
m ꝙ iſta cōditio ſi alterius arbitrio nupſerit,à iure reſpuit.[m] Oppo. ꝙ debeat iſtius ſequi cōſilium:vt l.Titiū & mæuiū.in prin. de admi.tut.Sol.facit hic fauore libertatis matrimonij. Quæro,qđ ſi legauit purè filię, & rogauit de reſtituēdo ei cuius arbitrio debeat

nubere?

Universidad de Deusto

nubere? Si eius arbitrio non nuberet, dicit Azo ꝙ tūc fortè valeret. Dy. contra, quia nō refert quando adijcitur conditio: vt ſ. e. l. quibus diebus. §. quidam Titio. Præterea, ſub cōditione adem ptū, vī ſub conditione datū: vt j. eo. l. aliqñ. Itē per obliquum ſalte̅ heres contra mentē legis: & ideo nō valet actꝰ directo ſieret: vt j. eo. l. hæres. in fi. ita dicit Dy. pro quo vī caſus. ſ. e. l. quoties.

a ¶ Forte valeret. Idem tenet hic Imo. & alij communiter.

b **Mæuiæ.** ¶ Mæuiæ. & vide Pe. in c. Raynaldus. de teſt. alle. Bal. in l. filium quem habentem. C. fami. erciſ. Andre. Barba.

b ¶ Mæuiæ. ad iſtum tex. vide quæ dixi poſt Imo. in l. turpia. §. j. de leg. j.

c ¶ Falſam cōditionē. gl. hic pro ſin. alle. Cy. & bal. in l. leges & cōſtitutiones. C. de legibus ꝙ verbū futuri ſubiūctiui in ſtatutis importat ſimplum futurum, vid no. in l. cēteſimis ad fi. de verb. oblig.

Mæuiæ. [1]Conditio de non nubendo ſi adijciatur cū tempore mortis vtrūq; reijcitur. ſi cū alio, reijcitur cōditio, & tempus remanet. h. d. Oppo. ꝙ illud quod eſt impoſsibile debet reijci: illud quod eſt honeſtū, & impoſsibile debet ſeruari: vt ſ. eo. l. hæc ſcriptura. & l. quæ ſub conditiōe. §. ſi quis, de cōdi. inſti. ergo tempus debet remanere, licet conditio reijciat. So. glo. & bene: aliud eſt cum adijcitur tempus mortis: quia tūc videtur teſtator relinquere in tempus conditionis expletæ, qđ eſt demum cū moritur. q. d. quia tūc cum moritur iſta conditio impletur: ideo tunc volo habere. vñ totū eſt vnū: cū meritò totū reijcitur. Sed in alijs diebus nō eſt ſic: ideo nō reijcitur: & nō obſtat contrariū. Oppo. ꝙ tempus nō debet expectari cōditione remota, ſecundū diſtinctionē. l. in illa. & l. hoc iure de verb. oblig. Sol. leges contrariæ loquuntur quando dies adijcitur conditioni; & tunc diſtingue vt ibi, hic qñ adijcitur diſpoſitioni, quo caſu remota conditione indiſtinctè remanet dies. Facit. j. eo. l. ſi ita legatum. quam ſolu. not.

Falſam cauſam. Falſa cauſa non vitiat legatum. niſi de voluntate teſtatoris doceatur. h. d quid hoc ſit dictum, quia ratio legandi legato non coheret, dixi in l. demonſtratio. §. quod autem. ſ. eo. vbi declaraui hoc.

Falſam conditionem. [c]Conditio de futuro quæ implicat aliquod præteritum, vel præſens ſi eſt impoſsibilis, non vitiat: ſecus ſi eſſet poſsibilis & deficiat. hoc. dicit. Quæro vtrum iſta conditio vitiet legatum. quando nil debetur. Videtur quod ſic: quia eſt de præterito, vel de præſenti, propter id quod dicit debeo. In contrariū: quia eſt de futuro licet aliquando implicet de præſenti. illud enim eſt in conditione ſi ſolueris Titio ꝙ debeo. Actus ergo ſoluendi in conditione ponitur. ita tenet glo. hic, & in l. cū ſecundo. ſ. de iniu. teſt. tene menti hunc. §.

Falſam legati. Quæ adijciūtur ad diminutionē non operantur augmentū. h. d. facit. ſ. de. l. legata inutiliter. Oppo. ſ. [d]de pec. leg. de l. deniq;. §. interdum. Sol. quandoq; verba quæ apponuntur ad diminutionē ſunt merè priuatiua, & nihil inducunt de neceſsitate: tunc ex iſtis nō inducitur diſpoſitio: vt l. legata inutiliter. & l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. in glo. ſ. de leg. j. & ibi dixi qñq; verba licet ſint priuatiua, tñ aliquid ponūt, vt in caſu noſtri. §. nā ex centū relictis: ecce poſitio, diminuit certā quantitatē: ecce priuatio, & tūc ſiquidē iſtud relinquitur animo priuandi à primo pōt ſtare etiā primo nō poſito: & tunc nō inducitur poſitio primi: vt hic. Hic enim non grauauit illū legatariū cui dixit ſe legaſſe, ſed hæredē ſuū quē poterat grauare etiam ſine hac demonſtratione. ſed ſi dixit, ex centū quæ Titio legaui volo quòd ipſe Titius det Seio decē. tunc Titius non pōt grauari niſi illa demonſtratione præſuppoſita: ex illo inducitur legatū, vt d. l. deniq;. §. interdum. Oppo. ſ. de vſufr. de l. proculus. Sol. eodem modo quia ibi ad ſequentem poſitionem de neceſsitate ſequitur poſitio primi, vel aliter dicit gloſ. ꝙ ibi appellatione vſusfructus continetur dominium, ita ſentit gl. in l. donationes. §. ſpecies. j. de donationibus.

d ¶ Falſam legati. ¶ Falſam legati. Oppo. & videtur quòd in perſona Titij legatum ſit purum. vnde videtur ꝙ in perſona Titij admittatur: vt l. ſi. §. Seio. ſ. de leg. ij. Sol. gloſ. quod hic cōditio fuit adiecta vtrique, vt hic, ibi alteri tantum dicit Dy. Nam hic fuit appoſita poſt nominationem omnium legatariorum. quod tenemē ti. & vult dicere quod nō videtur: adiecta in perſona omnium, quando poſt nominationem fuit appoſita. ſed ſi poſt nominationem primi tantum, in primum tātum perſona videtur appoſita: vt l. contraria. ſed cōtra hoc facit. ſ. de vſufru. l. ſi Titio vſusfructus. de quo dicam. j. eodē. l. Iulianus Paulus. Oppon. & videtur ꝙ mulier habeat totum per ius accreſcēdi: vt l. j. in principio ff. de vſufr. accre. Gloſ. dicit ꝙ hoc eſt ideo quia de iure ſpeciali admittitur. quod tenementi: & ſic nota quod ille qui admittitur de iure ſpeciali ad legatum non habet ius accreſcendi. Et hoc ego probo

d ¶ Falſam legati. Op. ū. Adde Bar. in l. ex hac ſcriptura. in iij. col. de do. vide no. ꝑ Imo. in l. cēturio. in xvj. co. cū ſeq. & vul. & pul. & de intellectu huius. §. vltra hic no. vide Bal. in l. j. v. col. in fin. de fal. cau. adic. leg. & facit iſte tex. ad id ꝙ no. decidit Bal. in l. ij. in fi. de condi. inſer. quod in conditione negatus nunquam habet locū argu. a contrario ſenſu. vide ibi in pulchra quæſtione.

e **Titio fundus.** [e]Deficiente conditione pro qua fuit præſtita cautio, debetur legatū ei in quē fuit tranſlatū in eū caſum, & liberatur hæres actionē cedendo, etiam ſi cautio ſit defecta. h. dicit iſta l. & l. cum ſub hac conditione. ſ. eo. dicit tex. defecerit, quia Titius & eius fideiuſſores ſunt effecti non ſoluendo, & ſic eſt ſuperflua tota gl. mag. Oppo. de l. libertas. § j. j. de manu. teſta. vbi cautio mutiana non præſtatur. Sol. ſpeciale eſt fauore libertatis: vt dixi. ſ. eod. l. mutianæ. Oppo. quod cautio debeat præſtari ſecundo legatario, non hæredi: vt ſ. eod. l. is cui. Sol. vt dixi. & l. cū ſub hac. Oppo. ꝙ ſi deficit obligatio non poteſt cedi actio, cū nō ſit nata: vt ſ. de procurato. l. licet. §. ea obligatio. Sol. gloſ. dicit eā ꝙ deficit: quia non fuit præſtita ab initio. Ad contrarium reſpō deo ſcilicet quod cedatur actio conditionis indebiti, vel ob cau

e ¶ Titio fūdus. Et iſtā gl. alle. doct. in l. j. in prin. iūcto. §. j. de eo per quē ſtāt erit. & ibi ſcripſi. & no. Bar. licet eā nō allegat. in l. nō ſolū. §. morte. in xj. co. de oper. no. nū. & vide ꝙ per eā no. decidit Bal. in l. iudicia. C. de rei vē. ꝙ dictū notabilis viri in ducit iuſtiſsimā credulitatē: vt ex ea poſſit cauſari titul⁹ puta vtimur. pro quo facit ꝙ bene no. Bar. in l. celſus. in ij. co. de vſu ca. & in l. q fundū. §. ꝓcurator. j. pro emp. & Io. & Ant. in c. cura. de iure pa. & qđ no. Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi. ī vij q. de oper. no. nun. & Ang. in l. j. in prin. ff. de eo per quē fa. erit & ibi Bal. in lec. anti. adde Bar. in ſimili in l. de minore. §. tormēta. in verſic. ij. q̄ro a quibus perſonis. j. de quæſtio. & ibi habes poſt eum.

f ¶ Itē opp. & idē dicas ſi credit dato ſigno a parti⁹, qa tūc excuſat̄. l. ſi q⁹ vxori §. apud I. abeonē. j. & fur. itē q credit ſuo teſtatori. l. mater. C. de calū. itē qui credit famæ. l. cū quidā. §. ꝙ dicit̄. de acq. vel ami. hær. itē qui credit magiſtro militū de mort⁹ ſui militis inauth. ho die. C. de repu. itē q credit perito in arte arte ſua ē. de ven. inſpic. l. j. §. j. itēq credit dictō ſui ſerui ꝓcur. l. celſus. j. de vſu. l. naturaliter. §. nihil eōe de acq. poſ. & cōcludē ꝙ oīs credulitas & fama excuſat quē à dolo. l. plagij. C. de plagi. & l. igitur. j. de libe. cā. Inn. c propoſuit. de cōiu. ſer. plene per Ang. in l. j. de eo per quem contingat. de reſcrip. vbi creditur viro leuis opi. Andr. Barba.

f a. erit. & vide glo. in c. cū

g ¶ Solennis lex. Et de ratione huius l. vide Bal. in l. j. ī prin. C. de indi. vidui. tol. & in l. j. §. vbi autem. C. de ca. tollen.

1 §. Ius accreſcendi non datur ei qui admittitur ad legatum de iure ſpeciali contra voluntatem defuncti.

2 Minor reſtitutus ad legatū repudiatū habet ius accreſcēdi.

3 Ius accreſcendi quod habeat locum inter plures uenientes per contratabulas,

Et ſic inter ſuccedentes in hæreditate contra voluntatem defuncti habet locum ius accreſcendi.

4 Statue ſtatuto quod exiſtentibus maſculis fœmine non ſuccedant: ſi ſint tres maſculi, & una fœmina: & duo repudient: an portio repudiantium accreſcat ſorori & fratri, an alteri tantum.

5 Conditio non nubendi, appoſita legato an reijciatur. 73.

Mvlieri. [1]Qui admittitur ad legatū de iure ſpeciali cōtra voluntatem defuncti, nō habet ius accreſcendi. h. d. & eſt g iſta ſolennis lex[g] & ſingularis: & de iſta feci magnum feſtum in l. re coniuncti. ſ. de legatis. iij. Oppo. & videtur quòd in perſona Titij legatum ſit purum. vnde videtur ꝙ in perſona Titij admittatur: vt l. ſi. §. Seio. ſ. de leg. ij. Sol. gloſ. quod hic cōditio fuit adiecta vtrique, vt hic, ibi alteri tantum dicit Dy. Nam hic fuit appoſita poſt nominationem omnium legatariorum. quod tenemē ti. & vult dicere quod nō videtur: adiecta in perſona omnium, quando poſt nominationem fuit appoſita. ſed ſi poſt nominationem primi tantum, in primum tātum perſona videtur appoſita: vt l. contraria. ſed cōtra hoc facit. ſ. de vſufru. l. ſi Titio vſusfructus. de quo dicam. j. eodē. l. Iulianus Paulus. Oppon. & videtur ꝙ mulier habeat totum per ius accreſcēdi: vt l. j. in principio ff. de vſufr. accre. Gloſ. dicit ꝙ hoc eſt ideo quia de iure ſpeciali admittitur. quod tenementi: & ſic nota quod ille qui admittitur de iure ſpeciali ad legatum non habet ius accreſcendi. Et hoc ego probo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Ad hoc opp.]Et vide p̄ p̄ ista not.dixit Bal.in l. senium qui test.fac. pos. & adde a no.Bar.in l.si plures. C.de cōdi.infer.Ivij. col.& in oībus istis idē sequit Bal. in l.j. C.qñ non peten.par. pe.accr.& Bal.no.in l.j.in viij.co. de facr. eccl.in repe.videt cō trariari his quæ ipse dixit in d.l.senū.

b ¶ Dies. Et ad istā l. adde l.talis scriptura de leg.j. vbi cōditio appellat dies,licet in certus.& iō ibi dicit imo.per illū facere p̄ statutū loquēs d̄ die, 2 trahat ēt ad cōditionē. q̄ no.dr̄iam inter diē incertā,& cōditionē,vide p̄ gl.& Bar. in l.nā si cū moriar.ff de cōdi.inde. Et qñ dies ſcerta habeat p̄ cōditiōe, vide Bal.latè in l. ambiguitatē. C.de vsufr. Et ibi inter cętera dicit q̄ vbi dies ſcerta est mista cū die certa, nō facit cōditionē.alle. text. ibi,qui nō est alibi.

c ¶ Fideicōmissum. Et istū tex.& d. l. si ita. §.fi.limita nisi verbū filij,nō posset nisi in adoptuis verificari. Gl. est not.ff.l.si quis posthumos. in prin. de li.& posth.quam no.alle.Ro.fl.fideiuſ sor obligari in fi.j.de fideiu.bñ facit l. hæredibus.§.vlt.& l.ex fētō.§.j.j.ad Treb.& p̄ istū tex.Spe.in tit. de loca.§.nūc aliqua ver.lx viij.dicitquod 4 emphyteusis nō trā sit ad adoptiuos.vid paulū de Ca.in l.adoptiuum in prin.ff. de in ius vocan.

d ¶ An p̄ ingressū. Et vide Bal.in d.aut.ni si rogati.An. Barba.

e ¶ Facti accidētiā. Sed Imo.aliter loqꝰ q̄ Bar.& cōtra Barto.

f ¶ Pater. quæro qd. Contra Bartol.tenet hic Imo.per istū tex. a contrario ſensu.

per l.iij.§.sed & si coniunctim.de lega. præstan.& l.filiū.§.si legata.eo.titu.Sed ad hoc oppo.q̄ habeat ius accrescendi:vt d.l.filiū in fi.Sol.ibi admittitur de iure speciali ex volūtate defuncti,ideo habet ius accrescē di:sed hīc admittitur de iure speciali contra voluntatem defuncti:& hoc sentit glo .sed hoc videtur contra.d.l.iij.§.sed & si cōiunctim & l.filiū.§.si legata.j.de leg.præst. vbi licet veniat secundum voluntatem defuncti,non tamen habet ius accrescendi, verū est quando petit legata ab eo qui habet contra voluntatem defuncti:sed si habet secūdum voluntatem defuncti:tunc non habet ius accrescendi,vt in contrarijs.Et rationes sunt faciles.† Videtur per hoc solui quæstio minor.xxv.annis restituitur ad legatum repudiatum:habebit ne locum ius accrescēdi Videtur quod non,vt hic.Puto contrariū quia restitutio reponit eum in legato cum iure accrescendi:vt l.j.§.j.de col.bono.Præterea:iste minor habet legatum de voluntate defuncti:& petit ab eo qui habet ex voluntate defuncti. 3 † Item oppo. contra hoc de l.si duobus.in princ.j.de contratabu. & de coniun.cum emanc.lib.j.§. si quis ex nepotibus.vbi inter plures venientes per contra tabu.habet locum ius accrescendi. Sol. quod dixi non habere locum ius accrescēdi,est verum in legato:sed in hæreditate habet locum indistinctè ius accrescendi: ne quis decedat pro parte testatus,& pro parte intestatus: & ne quis decedat pro parte cum hærede,& pro parte sine hærede. Sed fateor quod si essent qui venirent contra volūtatem defuncti,de iure speciali, quod prius esset ius accrescendi inter eos, qui veniunt de iure communi,quàm inter illos, qui veniunt de iure speciali, vt l. sed cum patrono.de bono. pol. Et per † hanc legem cum gloss.determinat do.Ray.talem quæstionem. Dicit statutumquod extraneus filijs masculis filiæ fœminæ,non succedant: & sint tres masculi,& vna fœmina, & modo ex illis masculis duo repudiarūt:an habeat ius accrescēdi masculus vel fœmina. Determinauiquod inquantum illi fratres habent vltra virilem,habent de iure speciali,& ideo non habent ius accrescendi:& sic deuenit ad filiam,per legem istam . Et ista verba sunt sua.Sed hoc non est vetū . quia illud habet locum in legatis . non in hæreditatibus.Præterea,ius accrescendi competit portioni, non personæ:vt l.hæc scriptura.§.eo.l.si quis Titio.de vsufru . & dixi in 5 repetitione.l.re coniuncti.in iij.q.principali. Dicitur hic † quod ista conditio facere legatum.Contra,imò videtur respui.§. eod. l.cum tale.§. Mæuiæ.& l.sed si hoc.§.fin. Dicit glo.quandoque conditio apponitur mulieri:& tunc reijcitur: vt §. eod. l. sed si hoc,& tunc est verum,si inducitur viduitas perpetua . secus si ad tempus:vt d.§.fin.Item si inducitur respectu omnis personæ. secus si vnius tantum:vt §.eod.l.cùm ita.Item si respectu omnis loci.secus si vnius tantum:vt §.eod.l.hoc modo. in fin. Item habet locum in virgine.secus si vidua hodie in auth.cui relictum . de ind ict.viduita.& no.§.eo.l.cùm tale.§.Mæuiæ.Aut apponitur conditio alij personæ de viduitate vnius mulieris,& non remittitur:vt l.Auia.§.Titio.j.eod.l.j. C.de indict. viduita.Et hoc est verum saluo eo quod dicitur in prima glos.huius legis, si illa persona esset multum coniuncta personæ mulieris:vt j.eo.l.hæres.in fin.Item nisi ille extraneus sit rogatus de restituendo mulieri:vt l.Auia.§.Titio.Si verò conditio quæ inducit viduitatem simul adijcitur mulieri & alij.tunc bene dicit glo.cum præcedētibus limitationibus.

b DIes. 1 Dies incerta pro conditione habet̄.h.d.Opp. j.eo.l.hæres meus.Solu.ibi dicemus.Op.Insti. de ver.obl.§.ex cōditionali.Sol.Aliud in stipulatiōe, aliud in legato.Et ponitur ratio ibi,& l.si vxor.C.de condict.insfer.Aliam rationem dixi in l.si filiusfamilia infrà, de verbo.obli.

c d IDeicōmissum. 2 Facit hoc ad q.de ingrediēte, monasteriū an p̄ ingressum monasterij conditio fideicōmissi expiret:quā ponit Dyn. in l.si ita §.j. suprà,de le. ij.& ibi plenè dixi.& in aut. nisi rogati. C.ad Trebel.

t ☞ *Quādo conditio apposita in institutiōe intelligatur repetita in legato.vide in fine.*

AVia. Cōditio apposita in institutiōe,in legato eidē facto intelligitur repetita.h.d.Nota.istā legē.Opp. hic vī velle tex.cū gl.q̄ hic inducatur repetitio p̄pter verbū,hoc āplius:sed mo indictinctè vī facta repetitio:vt l.duos.§. e.& l.fi.§.fi.j. de do.excep.So.Potes dicere q̄ hic verbū.hoc āplius,denotet facti accidentiam',nō iuris ministeriū. Vel dic & melius leges cōtrariæ loquuntur quādo in eodē testamēto ascribit institutio & legatū.Hic quādo ī testamēto institutio,in codicillis legatū.Pro hoc facit qd' no.in l.planè.§.si cōiūctim.ff.de le.j. & l.quīquagīta.§.de p̄ba.Sed multū facit cōtra l.Nesennius in fin.j.de excu.tuto. sed op.§.de leg.j.l.ab omnibus.§.cùm quidā vbi cōditio apposita in institutione,nō videt repetita in legato. sol.Hic qñ legatum sit ab eodē gradu,vt hic,& §.eo.l.duos.& l. fin.§.fi.§.de excep.sed quādo ab alio gradu:tūc cōditio nō intelligitur repetita,vt in §.cū quida & ratio patet per se.Itē opp. qñ di.le.ce.d.l.filiū.sol.Hęc lex loquitur quādo præcedit institutio cōditionalis,& sequit legatū,sed qñ legatū præcedit simplex,& sequitur institutio cōditionalis:tūc secus:vt lege cōtraria, & ibi glo.Et est ratio:qa maioris efficaciæ est præcedēs clausula ad sequētia,quā sequēs ad præcedētia.Habes de hoc tex.in l. qsquis. circa prin.aliàs in l.si qs in principio testamēti.§.de lega.iij.& ibi 1 gl.Ex prædictis † distingue:Aut legatum & institutio.fit eodem testamento:aut vnū in testō saliud in codicillis. Primo casu,aut præcedit legatū,& sequit institutio aut cōtra:& hoc secūdo casu aut legatum relinquit ab eodē gradu aut à diuersis,vt ex prędictis patet.& tangam hoc in l.cū seruus.§.de condi.institu.Hic tex.in fin.videtur contra distinctionē quam feci,aut relinquitur ab eodem gradu,aut à diuersis.sol.Hic tex.habet locū in libertate.sine qua legatum non potest valere:sed in distinctione quam feci.dixi qd' habet locum in conditione,sine qua legatum valet.

Titio. Conditio si non nupserit,in extraneo de restituendo mulieri rogato spernitur.h.d.Quærit gl. à quo petit legatum mulier.& sunt duæ opi.in gl.Pet.tenet primā.sed tu potes tenere quamuis:quia & ista conditio in extraneo respuitur, vbi tractatur de cōmodo mulieris:vt j.eod.l.hæres meus.

Pater. Conditio apposita admīnistrationi non suspendit dationem tutelæ.h.d.primò.Item conditio limitatur ex præsumpta voluntate defuncti.Item conditio cautionis non pendæ remissa intelligitur.h.d.& habet tres partes.secunda ibi; nec sic quid.Tertia ibi:non enim.Videte ibi,filiæ communi.& die vxore eius matre instituta hærede,secundū Dyn.hic,& in l. licet.j.vt le.no.ca.Opponi.quòd petendo de facto committitur stipulatio & pœna:vt C.de transac.l.vbi pactum.& not.C.eo.l. siue apud acta.& l.j.in fin.C.de pact.sol.In contractibus intelligē de facto,& secundū distinctionem quam ponunt docto.in l. ea quidem.C.si man.ita fuer.ali.& dixi in l.continuus.§.cū quis infrà, de verbo. obli.tamen in vltimis volūtatibus secus:vt hic. & suprà,eod.l.Mutianæ.& l.mulier.in princi. suprà , de condi. institu.& d.l.licet,infrà,vt leg.no.cap.& ibi dixi.Quæro:hic dicitur,onere cautionis,&c. Quæro quid f si petit,& illa cauit.Et f videtur quòd conditio non sit defecta:quia præstat volēs:& sic sibi imputet.In contrarium videtur:quia solutio habet vim constitutionis legitimè factæ:vt infrà,rem ra.hab.lege,amplius,sed illud habet locum,quando de iure potest fieri.quod nota.

CVm pupillus. Pupillus potest impedire cōditionem impleri. hoc dicit. Nota hic quòd dicit iure communi . pro eo quod dicitur in l.in testamento.§.eo.Item nota de eo quod dicit de tutore,facit ad ea quæ dixi.§.eo.l.Iulianus.

Disiunctiuo

Universidad de Deusto

Disiunctiuo. In alternatiuis sufficit alterum implerí. hoc dicit.

1 ☞ *Obligatio quod non sit nata incontinenti in contractibus, uel ultimis uoluntatibus in quibus spes conditionis transmittitur.*

2 *Ratio quare dies certa omni certitudine non impedit necessitatem obligationis tollendæ, sicut dies incerta.*

3 *Dies certa a conditione qualiter agnosci possit.*

78-

Hæres meus. Dies incertus nō aptus suspendere legatū, post legatarij mortem non impedit transmissionem: aliàs secus.

a hoc dicit. Quæro circa hanc legem in †contractibus,

1 in quibus spes conditionis transmittitur. Item in vltimis voluntatibus in prin. nostræ legis, vtrum obligatio incontinenti sit nata. Glo. videtur tenere ꝙ sic, C. vt act. ab hære. & cōtra hære. l. j. & l. si pupillus. §. qui sub conditione. de noua. In contrarium videtur ꝙ non nascatur, nisi veniente morte: vt l. in omnibus. j. de reg. iur. & Dy. in d. §. qui sub conditione. Et hoc vltimū puto verum: quia est text. in l. j. C. vt act. ab hære. & contra hæred. Facit Insti. de inuti. stipu. §. post mortem. licet ibi glo. contra. Respon. ad hanc legem, quæ dicit, purum est legatum, vt dicit glos. quia purum est quo ad transmissionem. Rñ. ad l. nam si cùm moriar. §. de condi. inde. ꝙ ibi purum est ad impediendum condictionē

2 indebi. †Quæro quare dies certa omni certitudine nō impediat necessitatem obligationis tollendæ, sed dies incerta sic. Respō. quando est dies incerta, non est certum adhuc quid sit in obligatione propter interusuriū medij temporis. Nam potest esse ꝙ decem annis vel vno, vel centum. Sed in die certa interusuriū medij temporis est certum, adeo ꝙ aliquando incontinenti fit condemnatio, deducto illo interusurio medij temporis: vt l. si constante. §. quoties. §. solu. matr. Potes tu dicere ꝙ in die incerta est certum interusurium medij temporis: vt l. hęreditatum. j. ad legē

3 Falcí. sed respiciendo glo. ibi cessat cōtrarium. †Quæro, quomodo possum cognoscere diem certam à conditione? Respon. dies est quando simpliciter ponitur, & sine exceptione alicuius euētus. Sed si expectaretur euentus, tunc est conditio: nisi appareret de voluntate testatoris: vt dixí in l. si cui. §. de lega. j. & l. iij. de condi. insti.

b **Qui post.** [b] De isto. §. plenè. supra. eodem. l. Mutiæ.

c **Quod in fraudem.** [c] Conditio, si non nupserit, remittitur in extraneo, propter quam verisimiliter cessaret mulieri nubere. h. d. Nota singularē casum. Per hunc §. determinatur vna q. in l. Titia. j. de verb. obli. vbi pœna promissa ab vno ex coniunctis de te accipiēdo in maritum, non valet, secus inter extraneos. vide per Cy. C. de ſpon. l. fin. Quid si pater promittit? Certè non valet in causa coniūctiæ personæ. Et est ratio: quia non est verisimile ꝙ filia relinqueret patrem illaqueatum. vel faceret patrem perdere legatum: vt no. in gl. l. ij. §. in ius voc. vt eant. Sed qd in patre, vel patruo vel auo quem soror timet? Certè erit idem: vt l. ij. §. in ius voca. vt eant.

1 ☞ *Vna dictio ponitur pro alia quando expedit.*

70-

d **Has causas.** [d] Facit ad q̄onē: in marchia, & i ducatu est prohibitum fieri iniuriam appellanti à cōmuni: commune cœgit coniunctos appellantis, & per hoc desistit ab appellatione. Certè cōmune debet puniri per hanc legem. Gl. infrascat hanc legē. ideo tu pone casum scdm Dy. Primò loquitur in tempore de præsenti, vel præterito. Secundo loquitur in modo. Tertio facit differē tiā inter modū & conditionem. Secunda ibi: eas verò. Tertia ibi: nec em. In tex. ibi: repellunt. vt quando relictū est sub conditione de præterito, vel de præsenti: quæ est falsa scdm Dyn. In text. ibi: consumpta. si habes cōsumptā. expone vt in gl. si habes consumptū: dic vt legatum sub modo in cuius cautione præstanda

1 & modo implendo versatur sumptus. No. hic glo. †super verbo verò, ꝙ vna dictio ponitur pro alia quando expedit, ꝙ tene menti. ad idem tex. & ibi dixí. in l. Gallus. §. forsitā. §. de lib. & posth.

1 ☞ *Conditio apposita in persona unius quando dicatur repetita in persona alterius coniuncti.*

80-

Tulius paulus. Conditio apposita vní in persona alterius sibi coniuncti p hanc dictionem cū, de æquitate non intelligitur repetita. h. d. & est no. lex. Opp. & vī ꝙ ista repetitio fiat: vt §. eo. l. quia. Gl. soluit ibi, sed ponitur veritas hic, ꝙ ibi in persona eiusdem: hic diuersorum. Oppo. de l. Iulianus noster. j. eo. & titu. de condi. insti. l. cum seruus. & l. proxi. Sol. Ibi in eadem persona: hic in diuersis. Oppo. contra hoc ꝙ in diuersis personis intelligatur repetita: vt l. si seruo. de statulib. Solu. Illa lex loquitur de rigore: hic de æquitate. Oppo. contra hoc fortiter, & videtur ꝙ vbiq; sit de rigore: vt

1 l. fi. §. Seio. §. de leg. ij. Sol. †Quando fit condictio per dictionem cum, tunc intelligitur repetita de rigore, vt hic: sed de æquitate se

c cus fauore libertatis. & ideo tex. dicit hic solum in libertate esse istam æquitatem. secus in legato. Et hoc sentit gl. in l. si seruo. j. de statuli. vbi dicit ꝙ ista æquitas non habet locum in legato. Sed si condictio fit per &. d tunc non inducitur repetitio, vt lege cōtraria, & hoc sentit glo. j. hic. & tex. in fi. hoc videtur innuere. Sed oppo. cōtra hoc fortius de l. mulieri & Titio. §. eo. Solu. vera est ista quicquid dicat glo. in l. fina. §. Seio. §. de leg. ij. Aut conditio apponitur post nominationem vtriusq;, aut alterius tantū. Et hoc se-

c cundo casu, aut conditio adijcitur per copulam, & aut per eum: & aut loquitur in relicto libertatis, aut in alijs, vt ex suprà dictis apparet. Et prædicta inter personas: vt l. Seiæ. §. Caio. de fund. instru.

2 ☞ *Rationes qui reddere tenetur, tenetur etiam reddere instrumenta.*

2 *Vsurarius si mutuauit centum cum pacto ꝙ ueniat ad audiendum præceptum sub pœna, an talis pœna uideatur adiecta in fraudem usurarum.*

3 *Depositum ut dicatur factum, non sufficit offerre marsupium, sed debet pecunia coram notario, & testibus numerari.*

81-

Cum seruus. Cōditio adiecta libertati videtur repetita in legato: & cōditio rationū reddēdarū est mista

1 dandi, & faciendi. h. d. No. †ꝙ ille qui tenetur reddere rationes, tenet etiā ad reddēda

f instra: [f] vt hic. & §. e. l. si cui. & ibi dixí. & in l. j. §. officio. §. de tu. & ra. dist. Opp. & vī ꝙ sufficiat reliqua reddere. & non sit necessaria cōputatio. Quod patet: qa vbi sunt nulla reliqua, nō est necessaria cōputatio, vt §. l. proxi. Gl. soluit si reliqua principaliter restituenda sunt, computatio est faciēda: aliàs si non sunt, non fiet computatio. Et ex hoc

2 Dy. †inducit in arg. ad q̄o. vsurarius mutuauit Titio centum pacto apposito ꝙ veniat ad audiendum præceptum, aliàs incidat in pœnam mille librarum. dicitur pœna adiecta in fraudē vsurarū. Rñdetur ꝙ nō est verum: quia adiecta facto: vt l. Iulianus. §. idē Papinianus. §. de ac. empt. & l. cū allegas. C

g de vsu. Dy. dicit [g] ꝙ vī adiectio in fraudem vsurarū cū principaliter sit adiecta dationi pecuniæ. & idē tenet Cy. C. de vsu. l. cū allegas. Cōtra hoc dctm Cy. & Dy. est gl. ordi. in l. sed & si qs. §. fi. §. si qs cau. dic ꝙ qō Cy. & Dy. loquit qñ qs tēpore mutui conuenit de stando in iudicio sub pœna, sed l. sed & si quis in fin. loquitur quando ex interuallo post contractum mutuum conuenitur in iudicio, & ibi cauetur de stando in iudicio quo casu non præsumitur in fraudem vsurarum: vt probatur in l. ij. C. de pac pigno. & lege Titius. §. de pigno. actio. & dixi in l. quamuis. aliàs incipit. Callipodius. infrà de sol. & facit pro hoc quod nota. in l. rogasti. §. penultimo. suprà si certum petatur. Quæro †an sufficiat offerre marsupium in iudicio. Et videtur textus. quod

a [a] Hæres meus. q̄ro. Vide bart. latè in l. si ita. §. eo. in ver. scdo iuxta hoc quæro.

b [b] Qui post. Ad istū tex. vide no. Bart. & Imol. in l. cū filius. §. q Mutianā. d. le. ij. Adde ꝙ Pau. d. ca. dicit p hūc textū aliā esse relinq̄re vxori, si vitā vidualem seruauerit: aliā vsquequo vitā viduale seruauerit.

c [c] Qd in fraudē. Vide qd p istū text. & Bar. i. l. de pup. §. si qs ipsi ptori. d. ope. nouī. i ver. ix. q̄ro qd si nō cōsueuit. qd nota. ☞ Hæc q̄o & si i a codicib⁹ īpræsis cōsiter habeat sub hac l. eas cās. attñ formata est ex §. pxi. §. vt liqdò patet: & iō ibi hñi debet. ale. Lose⁹.

d [d] Iulius. De æquitate secus. Cōtrariū renet hic Imo. & forté melius. vide aliter & no. rñdet Bar. i. l. Seie. §. Caio. de fun. instr. & vide Bar. in consil. Ici. factū tale proponti. ce⁹ fecit testm. ADDE Fede. cō filio cclix.

e [e] Cū seruus. Reddenda instra. Sed aliter loquitur hic Imo.

f [f] Dy. dt. Sed aduerte: qa i hoc sunt opi. dy. de quo hic p Bar. secut⁹ ē Io. An. i addi. Spe. i ti. de obl. & so. §. añ oīa. ver. sequit &c. Ray. i l. stipulatio ista. de ver. ob. sed Iac. but. tenet contra Dy. i l. rogasti. si cer. pe. & hic seq̄t ang. in l. sed & si qs. §. si qs cau. cū diuersis. an sit solit⁹ fœnerari vel nō. Et hāc sol. sequr Bu. & vī seq Bar. i d. §. si tibi fundum. Bar. hic aliter loq̄t. & p hoc qd ipse tenet hic, facit qd ipse Bar. no. in simili i l. nemo pōt. i ver. quero an renūciatio simulatiōis de le. j. & ad literā hoc qd tenet Barto. hic sequitur Pau. de cast. in l. Iulia. §. idem Papi. de actio. emp. sed Salic. distinguit in l. rogasti. §. si tibi. si cert. peta. & Bald. in l. cū allegas. C. de vsu. tenet contra Barto. hic. Ange. verò & Imol. in d. §. alteri. distinguit vt ibi per eos. & vide Sol. in d. l. cū alleg. & vide Barto. in l. qui res. §. qui stipulatur. j. de solu. & facit ad no. per Bart. in d. §. alteri. & vide Modern. instit. de actio. §. omnes autem. & quod no. Barto. in l. si dictum. in princi. de euic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Tutius credo. An ſufficiat offerre marſupiũ in iudicio, adde Bar. in d.l. acceptam in fi. & Imo. in l. ſi mora. ſol. mat. & q dixi in d.l. acceptã in fi. & adde bal. in l. ſi ex cautione. in vĩ. q. de nõ nu. pe.

b ¶ Lucius Titius. Intelligitur de vera. hæc dictio, pbatio ſimpliciter probata intelligit de vera. Alibi dixit Bar. q intelligit de legitima in l. ait prætor. §. j. circa fi. de re iu. & vide quę dixi poſt bar. in l. licet Imperator. §. de leg. j. ſed vtrum iuẽm ſit vera probatio. glo. no. in c. j. §. ſi quis. ſi de inue. interdo. & va. lis oriatur quã ibi no. & ſequit bal. dicit q nõ, ſed eſt quaſi pbatio ſiue loco pbatiõis, quã tenemẽti, ſedm bal. ibi a add q dixi in l. Publia in §. fi. ff. depoſi. et ĩdictã gl. & ſequit bal. ĩ c. j. §. ſerm, ĩ pri. 1 de cõſue. recti ſeu. ad de q no. bal. ĩ c. j. §. cõ uẽticulã. d pac. iu. fir. vbi oĩno ad ma. vid. add q ſi poſt terminũ nõ pt fieri pbatio nec ẽt poterat peti q rũdeas poſitiõib⁹ cõfitẽdo, vel negãdo: vt no. ĩ l. in cõtractibus §. illo. & ibi bal. C. d 1 nõ nu. pec. adde not. b Inſti. de ac. §. itẽ ſi qs in ſtaudẽ. ĩ ver. in ea. ibi: debet ẽt creditor pbare &c. alibi dixit gl. ĩ cle. cõſtõnẽ. c de cõſti. alias de cle. q ſi lex dicit debeã ĝri fidẽ, intelligit de plena. Iſtis add q no bal. ĩ l. id q paupib⁹. in xj. q. de ept. & cle. vbi vĩ tenere contra Bar. hic. & etiã imo. hic. & facit q no. gl. in l. fi. in prĩ. ã. quod me. cau. Et q iuramẽtũ ſit releuatio à pbãdo, tenet bal. ĩ auẽ. ſed nouo iure. C. ſi cer. pe. ĩ vl. col. & ibi vide, q ſi nõ pt fieri pbatio in aliquo caſu, niſi per ſcripturã an poterit decidi per ſacramẽtũ: & q non ſit ꝓprie pbatio, ſed releuatio. tenet bal. in rub. C. de pba. in iĩj. cõ. & ibi dixi. in j. co. Et adde tu Frã. de are. in ru. de pba. co. ij. & ibi Phi. dec. co. xlx. verſi. ſupereſt.

>> POMATES.

c ¶ Illis libertis. vide anc. cõſ. ccxxxviij. inci. in primo dub. et hanc legẽ exclamat bal. in l. cũ alle. alias ꝓpe finẽ apparatus.

d ¶ Cy. ĩ l. j. Adde bar. & bal. ĩ d. l. j. C. de le. & faciunt ad q. de qua ibi per bal. &c.

e ¶ Sol. qtando. Et vide in l. amplius. j. rẽ rat. ha. l. ſi quis maior C. de trãſac. & l. vbi pactum. eo. tit. And. Barba.

f ¶ Oppon. adempta. Sed contrarium tenet glo. in d. l. ſi ſeruo quam potes ſaluare ſecundum Dyn. Ray. & Imol. quando alienatio fuiſſet voluntaria: per l. fideicommiſſa. §. ſi rem. de legat. ĩj. Quid in hæreditate. vide tex. no. in l. ſi ita ſcriptum. §. regula. ã. de libe. & poſth. adde ad hanc l. quæ cõ ſulnit Bal. conſi. lib. viij.

g ¶ Vltimo no. Et an tunc habeat locum regula catoniana. l. ſi optio. ã. de opt. leg. ſecundum bal. in l. j. de cadu. tol.

ſic. & glo. eſt ĩ aut. vt exa. inſtan. do. §. fin. vbi dicitur q debet afferre in marſupio vel in folle. q intellige ita qđ teſtes & notarius cognoſcãt quãta eſt pecunia q̃ eſt ibi: puta quia viderũt numerari. ſi enim teſtis poſtea diceret qđ vidit offerri marſupiũ cũ pecunia, ſed ignoraret quanta eſſet, non probaret: vt lege prima. §. ſi ciſta. ã. depoſi. & ideo tutius credo aliquem offerre pecuniam numeratam coram teſte, & poni in burſa: & ſic puto intelligi l. acceptam. C. de vſur.

☞ *Probationis nomine uenit uera.*

87-

TVcius Titius. Filiatio nõ poteſt plenè probari. h. d. Oppo. & videt qđ poſſit probari: vt l. filium. ã. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Glo. dicit quòd poteſt probari fictè, non verè. Ad quam ſol. facit qđ no. in lege prima. C. quorum bono. Et ſic nota †quòd probatio ſimpliciter probata intelligitur de vera. b. quod tene menti. Facit qđ no. in l. j. ſupra de probatio. de hoc per Innocen. extra, de fil. preſbyte. capitu. Michael. & Cyn. C. de nup. l. ſi vicinis.

87-

LLis libertis. 'Si cõditio miſta deficit' per caſum, non deficit relictum alimentorum, niſi fauore eius, in cuius perſona deficit, alimenta fuiſſent relicta. h. d. Opp. de l. Seio in principio. ã. de an. leg. Solu. Ibi fuit relictum fauore filiorum: & ideo cõcor. cũ prin. illius legis. Oppo. de l. Mæuia in prin. & melius de l. annua. ã. de an. leg. Sol. Ibi ſtabat per filium: hic per caſum. Oppo. de l. in teſtamento, ſupra eodem, vbi ſi coditio deficit per caſum, deficit legatum: vt l. legatũ de cõdict. inſer. & l. j. C. de inſtitu. & ſubſt. Glo. ſoluit quòd ſolum hic ſit ſpeciale fauore alimentorum, vt dixi in l. in teſtamento. ã. eodem & Dy. in capitu. imputari. de reg. iuris libro vj. dicit: Aut conditio apponitur fauore legatarij, aut eius, in cuius perſona debet impleri conditio, aut fauore vtriuſq̃, aut dubitatur, & ſic intelligit legem in teſtamento. ſecundum diſtinctionem huius legis, & Cynus in lege prima d. C. de lega. ponit opinio gloſſ. & Dyn. & Petrus non tamen firmant. Sed mihi parcat Dyn. ipſe loquitur malè: quia nec hæc lex, nec aliqua hoc probat: quia nunquam conditio apponitur in fauorem legatarij. Nam quod moretur cum alio, hoc non eſt fauore legatarij ſed alterius: vt lege libertis. in fine. de ali. le. ſed hæres facilius præſtat alimenta in domo ſua quam alibi: vt lege quarta in fine. aliàs lege eum qui. §. fina. cum lege ſeq. ã. de in diem addic. Sed iſtæ leges dicunt aliud, ſcilicet vtrum legatum principale ſit factum in fauorem legatarij, vel hæredis: nõ aũt vtrũ cõditio deficiat. Pe. verò dicit q non eſt ſpeciale fauore alimẽtorũ: imò dicit, aut eſt conditio ſucceſsiua: & tunc ſufficit ſi inchoauit, & nõ deficit, licet per caſum non impleat: vt hic, cum ſimilibus. Aut eſt conditio momentanea: & habet locum l. in teſtõ. §. eo. Sed nec hoc dictum Pet. placet mihi: quia etiã in his quæ habẽt cauſam ſucceſsiuam, non ſufficit incipere: vt l. qui cõcubinã. §. vxori. ã. de leg. iĩj. Vnde puto gl. dicere veritatẽ. ſed ſi iſtud legatum eſſet factũ in aliã cauſam quã alimẽtorum, deficiente conditiõe legatum non valeret: vt d. l. qui concubinam. §. vxori. de leg. iĩj.

1 ☞ *Verbum, cùm petiero, an faciat conditionem.*
2 *Et quæ dicatur cauillatio.*

84-

TItia hæredis. Legatũ factum alicui cũ petierit, nõ †eſt cõditionale. h. d. No. 1 †q verbũ cũ petiero, nõ eſt conditionale, & videtur impletum quocũq̃ modo petitur etiam extra iudiciũ vt l. amplius non peti. j. re ra. ha. Facit qđ no. gl. in l. q Romæ. §. cohęredes. j. de ver. obli. & l. fideiuſſor obligari. in fi. j. de fideiuſ. Op. ad hoc, & videtur q requiratur litis conteſtatio: vt l. amplius. c j. rem rat. ha. Sol. Qñ verbũ peto, referẽ ad eum, q ex petitione debet acquirere: tunc non requiritur lit. conte. ſed ſufficit ſola petitio extra iudicium, vt hic. Si verò refertur ad eũ qui debet obligari: tunc requiritur lit. conteſta. d. l. amplius. Sed qđ ſi dixiſſet, ſi petiero? Rñ. facit legatum conditionale, vt not. in gl. l. ſi decem cum petiero. j. de ver. obli. Quid ſi non dixit cum, nec ſi, ſed dixit, qua die petiero? Tex. eſt in l. ſi ita qs ꝓmiſerit. circa prin. j. de verb. obli. ſ. q æquiparatur dictioni cum. Facit qđ dixi q conditio quæ inducitur ꝓ relatiuum qs vel qui, eſt tacita, vt dixi §. eo. 2 l. j. Vltimò no. †hęc verba, quæ ponuntur in contractibus dotis, ſine vlla cauillatione, quæ dicatur cauillatio in l. natura cauillationis. j. de verbo. ſigni.

1 ☞ *Dictio q, quòd faciat conditionem.*
2 *Dictio cum, ubicunque inducit ordinem, quòd faciat conditionem.*
3 *Inter mortem & additionem hæreditatis an ſit dare medium.*

85-

VLianus. Seruus manumiſſus. vel alienatus legatus non conſequitur, niſi impleat conditionẽ, in cuius euentũ legatũ eſt expreſsè collatũ. Item regula Catoniana non impedit legata, quorum dies cedit ab adita hæreditate, niſi hæres neceſſarius exiſtat. h. d. Dividitur in duas partes. Secunda ibi: cum verò. Nota text. ibi: & ita. † q ꝓ & inducitur conditio. No. tex. ibi: veluti cũ in tempus: 1 &c. nam niſi fuiſſent hæc verba, non ꝓcederet hæc lex. & ibi da tũ aliàs ſub cõditione libertatis videt relictum. Ita dicit Dyn. in l. cũ ſeruus. ã. e. & finẽ huius legis habuiſtis plenè in l. quæſitum. §. ꝓſentis. ã. de le. j. Opp. & vĩ q dictio &, nõ facit conditionẽ: vt l. ſi hæredi. plures ã. de cõd. inſt. & l. ſi ita qs hæres. ã. de hær. inſti. & l. triplici. j. de ver. ſigni. Dicit glo. q hoc inducit dictio ita. Ego non curo vtrũ ſit dictio ita, vel dictio ſi: vt l. ſi peculium. in prin. 2 j. de ſtatuti. Vbicũq̃ †enim dictio cum. facit ordinẽ, inducit cõditionem: vt l. mulier. de condi. inſtitu. & l. ſi peculium. §. his cui. de ſtatuli. Opp. de l. qui filio. §. ſi quis ſeruum. ã. de hære. inſt. ſol. Hic loquitur in duobus caſibus certis. Primò quando expreſsè in tempus libertatis legatũ fuit collatũ. Secũdò quando legatum fuit relictũ purè hoc expreſſo. ſed lex contraria loquitur quãdo fuit ſimpliciter relictũ non adiecto q deberetur purè, vel in tẽpus libertatis. Facit pro hoc quod dixi in l. hæres. ã. eo. Op. de l. ſi in diem. §. ſeruos. ã. eo. Solu. ibi erat conditio expreſſa, quæ tacitè inerat. Oppo. adempta f libertate videtur ademptum legatũ: vt l. ſi ſeruo. ã. de adi. leg. ſol. Ibi fuit adempta libertas expreſsè: hic tacitè per alienationem. licet quidã ibi aliter dicãt, & malè: qa propter alienationem nõ extinguitur legatum: vt l. qui filio. §. ſi quis ſeruum. ã. de hære. inſti. Vltimò †no q inter mortem & adi 3 tionem non eſt dare medium, vt hic. Quæro quid in filio ſuo. g Dicit gl. q eſt dare medium, cum habeat benefium abſtinendi. Contrarium tenet gl. in l. ſi alienum. §. ſi in extraneis. ã. de hære. inſti. & Dy. tangit in l. nam nec emancipatus. ã. de leg. j. Veritas eſt q de iure ciuili inter mortem, & additionem non eſt dare medium: vt hic, & l. ſi poſt mortẽ. ã. de leg. j. & l. quæſitũ §. præſenti. eo. ti. & hoc in inſtituto purè: ſed inſtituto ſub cõditione, ſecus: vt l. in cõditionibus. ã. eo. circa prin. ſed de iure prætorio dico q eſt dare medium: vt hic no. & l. nam nec emancipatus. ã. de lega. j. dixi plenè in l. ſi. ã. de condi. inſti. Sed quid operatur exiſtentia ſui hęredis de iure ciuili: dic vt in l. ſi filius q pri. de vul. & pupil.

1 ☞ *Quod ſecundo legatur, an uideatur à primo ablatum.*

Universidad de Deusto

Legatum conditionale quãdo non venit in publicatione bonorum.
Faciens, incontinenti non videtur se corrigere.

Vod traditum. In libertatibus leuissima expectatur conditio: in legatis vltimo loco scripta, si ex interuallo fuit apposita. sed si incontinenti legatarij esset electio, nisi secunda sub cõmemoratione primæ scribatur. h.d. cũ duabus legib. seq. & no. bene hũc tex. Oppo. j. l. proxi. Sol. Hic loquitur in libertate data directò: in l. seq. per fideicõmissum. Opp. & ꝙ videtur ꝙ in separatis conditionibus sufficiat alteram existere: non curo quã: vt l. si hæredi plures. de condi. insti. Sol. Ibi loquitur quãdo separatim, i. disiunctim. hic quãdo separatim, i. in diuersis partibus testamenti: vt l. sub diuersis. ſ. eod. Oppon. de ver. ꝙ si purè. Sol. in prin. loquitur qñ ex interuallo. in ver. ꝙ si purè. loquitur quãdo incontinenti. Opp. tu dicis ꝙ ex interuallo &c. contra quia imò testamentũ, ꝙ fit ex interuallo, non valet: vt l. hæredes palam. in prin. ſ. de test. Sol. Intelligas ex interuallo: quia interuenit actus qui pertinet tantũ ad testamentum ipsum: non autem alij. Opp. de l. si te solum. de hære. insti. Soluit gl. no. ibi, & dicit ꝙ hic loqꝫ
1 in legatis: ibi in institutionibus ꝙ tene menti. Oppo. † ad si. l. & videtur ꝙ ista lex destruat totam materiam coniunctorum re: vt l. si pluribus. ſ. de leg. j. & l. re coniuncti. ſ. de leg. iij. & insti. eo. tit. §. si eandẽ. vbi in dubio non videor adimere primo ꝙ lego secũdo, hic dicitur cõtrariũ. Dy. in l. sicut. ſ. de adi. le. videtur dicere ꝙ illæ leges intelligantur secundũ istam: videlicet ꝙ ibi legatur secũdo sine commemoratione primi: alias secus. sed gl. in l. sicut
a dicit cõtrariũ. Quid dicemus. Casus est contra Dy.[a] in l. Iulianus j. de hære. insti. & l. triplici. j. de verb. sig. Quare quidã dicũt ꝙ illæ leges habent locũ in hæreditatibus: dictũ Dy. in legatis. Ego credo idem in hæreditatibus, & legatis: ar. ad hoc l. Titius Seius cũ l. seq. ſ. de hære. insti. Ad hanc legẽ respondeo ꝙ habet locum qñ eidem personæ relinquit, primo vno modo. secũdo alio modo sub cõmemoratione primi, sed lex cõtraria qñ diuersis personis. Ratio: quia in eadẽ persona facilius præsumitur nouatio, quã in diuersis: vt l. j. in fi. j. de stipu. ser. Dices tu: hoc est cõtra casum l. quoties. j. de noua. & Insti. quib. mo. tol. ob. §. præterea: & C. de de noua. l. fi. vbi interuẽtu nouæ personæ inducitur nouatio. Solu. Ibi est interuentus nouæ personæ ex parte eius qui obligatur sed hic loquitur ex parte eius, cui obligatur, & cui acquirit obligatio: & ideo nõ ꝓsumitur nouatio: vt l. j. in fi. de stipu. ser. Quæro ad quid prodest electio legatario? Rñ. gl. prodest sibi, si vno
2 tẽpore est capax, & alio nõ. Item † forte sunt publicata bona sua:
b nam tũc non veniunt legata conditionalia. [b] quod tene menti.
3 Quæro † qꝫ est ratio differẽtiæ, qñ incontinenti, & qñ ex interuallo? Dicit gl. ꝙ qñ icõtinẽti nõ vꝫ velle se corrigere: ꝙ tene mẽti.

1 *Antecedens qui vult, vult & consequens, sine quo illud antecedens stare nõ põt.*
2 *Extraordinarie subuenitur quando fit officio iudicis.*
3 *Pater, cui est factum legatum ut emancipet filium an teneatur ipsi filio restituere legatum factum filio: an etiam factum sibi.*
4 *Pater rogatus de restituendo filio, an dicatur rogatus ut emancipet.*

Si cui legatum. Rogatus emancipare filios, non potest cogi iure actiõis,
1 sed officio iudicis. Item qui † vult antecedens vult cõsequens, sine quo illud, ꝙ quæritur, nullius est momenti. h.d. cũ l. seq. & diuiditur in duas partes. Scda ibi: cui rei. Not. tex. ibi: eũ qui agnouit, &c. & ibi: fuisset legatũ, &c. quo casu emãcipatio agnitionẽ debet præcedere verè: & ibi emanciparet. quo casu statim põt peti legatũ præstita cautione de emancipando. Ratio: quia secundũ præcedentem cõceptionem est relictũ sub
2 conditione: hic sub modo. No. ibi, † ꝙ vbi lex dicit extraordinariè subueniri, intelligitur officio iudicis: vt statim dicã. Oppo. de l. filius. §. secundũ vulgarẽ ſ. de leg. j. Sol. Ibi de rigore: hic de æquitate. & ideo actione ex testamento non patitur. sex extraordinario iudicio id est officio iudicis. alleg. glo. l. cum filius ſ. si cer. pe. Oppo. quod pater non cogitur: vt Insti. qui mo. ius pat. po. sol. §. fin. Sol. Illud regulare. istud speciale: quia pater agnouit legatũ: vt l. cogi. §. si pater. & ibi no. j. ad Treb. & ibi est bonus tex. & gl. melior quam sit in l. quamuis. C. de fideicom. Opp. de l. vxorem §. hæres. ſ. de leg. iij. Sol. Cogitur emancipare, vt hic: & non ado-
3 ptare, vt ibi. Quæro, vtrum † pater emancipatus teneatur restituere relictum ipsi filio tantum: an etiam relictum sibi. Glos. dicit ꝙ vtrumque: & malè. Vide super ver. fideicommis. & malè dicit:

a POMATES. ¶ Casus est contra Dy. Adde Bar. & doc. in l. cũ Fortidianum. C. de leg.

b ¶ Legata cõditionalia. Nota ꝙ qñ publicãtur bona, nõ veniunt legata cõditionalia: & sic cõditionalia iura nõ trãseũt ad fiscũ ex publicatiõe bonorum, ſcdm hãc gl. ꝓ qua est casus in l. intercidit. ſ. e. ꝙ limita verũ in iure ꝯditionali cõditiõe casuali secus si illa iura sint cõditionalia cõditione potestatiua: quia tũc trãsferunt i fiscũ. Casus est no. cũ gl. in l. in fcõ. §. fiscus. ſ. e. Hoc et limita in iure cõditionali ex vltima volũtate. secus si sint cõditionalia ex cõtractu inter viuos: qñ illa trãsferunt in fiscũ of casu, quæcũ ꝙ sit cõditio casualis siue mista. Casus est mẽti tenẽdus in l. inter socerũ. §. fi. ſ. de pacti, dot. Et hoc vltimũ tenet hic Imol. His adde l. quoties. ſ. fi. & ibi gl. & Imo. j. de noua. & iõ et nõ veniet futura substitutio. l. ex facto. §. j. & ibi Bal. de vulga. & pup. Facit l. si tibi mãdauero. §. is cuius ſ. mãda. ꝓ Bar. in l. j. ad fi. j. de bo. dam. & Bart. & doc. in l. si finita. §. si de vecti. de dã. infec. Et qñ cõditionalia iura trãseãt in fiscũ, vide Bal. in no. q. in l. fi. in vlti. q. de cõtrahẽ. empt. & ꝓ Bal. et in l. j. C. de bo. lib. An aũt obligatiões cõditionales passiuæ trãseãt cõtra fiscũ, & certè nõ, secũ dũ opi. Bar. & cõem in l. quoties. per illũ tex. de noua. & similiter legatũ & fideicõmissum cõditionale passiuũ trãseũt cõtra fiscũ. l. Statius. §. Cornelio. de iure fis. Et rõ est: qa ibi bõa quę trãsierũt ad fiscũ trãsiuerũt cũ sua cã. ꝙ examinat etiã ista Ro. in l. si marito so. mat. Et ista gl. est sin. secũdm Bal. in l. et. in vlt. eo. C. ad l. Fal. & adde Bar. in l. postq̃ in princ. j. vt leg. no. ca. & l. si qs arbitratu. i fi. de ver. obli. & cõcludit Ro. idẽ qd Imol. hic. & limitat istã gl. ꝓ d. l. in facto, vt dixi ſ. & hãc gl. dicit esse no. Bal. in l. j. in pe. co. C. de hær. insti. & primo loco dicta alle. Ro. in no. suo clxxj. adde an bona postea quæsita transeant in fiscum: Abb. cõsil. xcj. li. ij.

quia non debet restituere, nisi ꝙ fuit relictũ ipsi filio: & per ipsum filiũ patri acquisitũ: vt j. proxi. §. sed illud, quod est relictum, sibi, retinet sibi: vt l. cogi. §. si pater. j. ad treb. Sed cõtra id quod dixi facit l. mater. in fi. j. eo. Rñ. quocũq; iure quęrat, sufficit ꝙ testator filio relinquat. Nam videtur voluisse ꝙ filio restitueret. secus si non relinquat. Quęro, an † rogando ꝙ restituat, videatur rogare ꝙ emancipet. Glo. ꝙ non, sed videtur dilatum fideicommissum in tempus emancipationis. & allegat l. vbi purè. j. ad Trebel. scripsi in l. cum filio. ſ. de leg. j. in ij. opp.
4

Vmita. Hanc legem declaraui in lege sub diuersis. in fi. ſ. eo. quid si dicit Titio hæredi: Rñ. secus quia debemus inspicere quod præcesserit, vt dixi in l. sub diuersis. in fi. & l. in testamento. ſ. eo.

c Egatum. 'Legati trãslatio in dubio videtur fieri sub eadẽ cõditione. h.d. nisi forte &c. Simile habes in l. legatũ. ſ. de adi. leg. Oppo. de l. sub cõditione. ſ. de hær. insti. Soluit gl. aliud in legatis: aliud in hæreditate. non credo hoc verum: quia ibi loquitur quando hæreditas de vno ad aliũ trãsfert in modũ substitutiõis & tamen idem puto in legato vt l. Titius. cũ l. seq. ſ. de hære. insti. Sed si per modum translationis, vt sic, si qd Titio legaui, ita adimo, & Sempronio lego: & tunc idem in hæreditate quod in legato. Ita dicit Ray.
5

Itio vsusfructus. Nõ dicitur definere, quod esse non incipit. h.d. Opp. de l. iij. §. definere. ſ. vsufruct. quemad. ca. Glo. soluit: hic rigor: ibi æquitas. Vel dic vt ibi dicit glo. ꝙ ibi incœpit saltem de facto: hic non potuit incipere de iure nec de facto.

Serui. Fauor libertatis fauori nuptiarum præfertur. h.d. Et not. bene Per hanc l. dicit Guil. ꝙ si alicui inducitur viduitas, vel apponitur conditio ꝙ nubat de consensu tertij, & si secus fecerit ꝙ bona vadant in aliquẽ pium locum: ꝙ isto casu non reijcitur conditio: quia causa. in quam trãsfertur est priuilegiata: vt hic. Ita dicitur ſ. de institoria. l. sed & si pupillus. §. cõditio quod an sit verum, ad præsens non firmo.
6

1 *Populus potest iurare per alium.*

d Vnicipibus. [d] Municipes possunt iurare per eos, q regũt municipiũ. h.d. No. † q populus põt iurare p
1 aliũ. Opp. de l. quæ sub cõditione. ſ. de cõdi. insti. & l. hæc scriptura. ſ. e. Sol. Ibi loqꝫ de iuramento futuro, hic de præterito.

2 *Conditio tacita quæ dicatur: & quando impediat trãsmissionem.*
2 *Testator potest impedire transmissionem.*

d ¶ Municipibus. Ad materiam huius legis vide quod scripsi post Bar. in l. an facta. §. fi. de pœn.

c ¶ Legatũ. Vide sin. Ba. in l. Caio. in pri. de adi. le. & l. Titio. §. seruũ. in fi. j. e. & firmat hoc Imo. qa causa, in quã trãsfert, est priuilegiata: quia æquiparata est causæ libertatis. iuxta in l. proxi. ã. de his quæ in test. delen.

c ¶ Not. ꝙ. An autem quis possit per procuratorem iurare, vide c. fin. de iur. calum. in vj. & in ca. licet de test. in antiquis. Andre. Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Conditiones. Limita hanc legē nisi talis conditio inesset ex præsumpta mē te testatoris. arg. l. legatū. §. e. secūdū Imo. in l. miles. §. j. de leg. ij. Adde tū q licet relictū pro dote sit cōditionale cōditiōe tacita. vt not. Bar. in l. j. §. eo. dum quæritur, quid in nomine. & §. eo. l. quibus diebus. §. Termilius. & in l. sed & si p dote. §. de leg. præstā. pfecta tū non trāsmittit l. Titio cētum. §. Titio genero ver. ante nupt. §. eo. Cogita. & cōditio q̄ apponit p relativum qs vel q est tacita: et illa impedit trāsmissionē. & hoc ēt tenet Imo. in l. Stichū qui meus erit de leg. j. & Bal. in pr. C. de instit. & substit. & Bald. & Imo. in l. qui filiabus 1 §. fi. de le. j. & in l. cū quidā la ij. de lega. ij. Adde an legatū dotis sit purū vel cōditionale, pulchrē Ancha. consil. ccxxxiij.

b ¶ Debes limitare. Sed Bal. in d. l. q filiabus. §. fin. aliter dicit ad intellectū d. §. pro parte. hic alleg. & dicit q cōiter approbatur, sed secūm Imo. ibi non vī hoc verū: qa illa cōditio si adierit hæreditatē: videl verificata in vltimo momento. seu articulo mortis, ī quo est certū amplius nō posse adire: vt est casus cū gl. sing. in l. fi. quādo di. le. ce. Vnde dic melius secūm eū q intelligit relictū sub cōditiōe, si heres repudiauerit. quā cōditionē est certū extitisse, ex quo nō adiuit. vel repudiauit, & ad q̄ allegatā l. vide cōsimilē in l. ab oībus. §. cū q-dā. de lega. j. & idem vī velle Imo. i d. §. p tre. post Bar. ibi qd ī cōditiōe tacita. puta si volueris, an impediat trāsmissionem, 2 vide Bal. in l. qīn in prioribus. de inoffi. test. qui tenet q nō.

c ¶ In ptāte legatarij. Limita vt hic q Imo. si cōditio deficit morte legatarij. alias vide rē sec? : licet pēderet a volūtate legatarij, q l. q̄ sub cōditiōe. §. fi. de cōd. instit. cū gl.

d ¶ Dy. ī c. Et ad not. hic p Dy. vid no. bal. in aut. q rē in pri. C. de sacrosanc. eccle.

e ¶ Cadebat nolūtas. 1 Et no. Bar. in l. j. ū. de vul. & pu. i. ij. q. pri. & Imo. i l. ex post facto. la j. de hær. instit.

f ¶ Cōditionū. & vide Lu. Ro. in cōsi. xiij. incipi. idē videtur cō d udēdū. Vbi loquit prolixe quando verba impropriantur. Andre. Barba.

f ¶ Cōditionū. Hunc §. alleg. no. Bald. in l. neque de procurā.

g ¶ Noua cōfirmatio. Melior est sol. quam ppōsuit Bart. in l. in pupillari. de vul. & pu. hic alle.

h ¶ Fideicōmissa. Vid no. p Imo. in l. ī testō. ad finem. §. eo. post Cy. & Bal. in l. j. C. de instit. & substi. 1 2

Conditio tacita extra testamentum quæ uenit in potestatē legatarij, impedit transmissionem legati. 98-

a Onditiones. *Not. hāc legē, quæ est solēnis, & nō indiget summario gl. hic nihil dicunt. Oppo. & videtur q tacita conditio impediat transmissionē: vt j. eo. l. aliquando. Sol. † Tacita conditio potest esse duobus modis. Vno modo quævenit extra testamentum, vel ex rei legatæ natura, vel ex legis dispositione nam non voluit lex valere legatum aliter, nisi adeatur hæreditas: & talis conditio nō impedit. vt hic. Quædam sunt conditiones tacitæ q̄ veniunt ex ipso testamento: quia testator sic voluit: & tūc impeditur trāsmissio: vt l. aliquando &c. hoc dicit tex. in l. q purè. j. quādo dies le. ce. & Azo in summa. C. quando dies lega. ce. Ex his dico q cōditio q̄ inducitur ex tacita repetitione in legato impedit transmissionem, vt §. eo. l. duos. Idem dico in cōditione quæ inducitur per dictionē cum: quia hæc conditio principaliter denotat tēpus. secūdario conditionem: & tunc impedit trāsmissionem. vt l. hæres meus. §. eo. & l. si cui. §. j. §. de lega. j. Itē cōditio, q apponitur per relativū quis vel qui, est tacita: & illa impedit transmissionē, nisi esset talis conditio q̄ esset apta suspendere post mortem testatoris: nam omnis conditio, quæ venit ex testamento, transmissionē impedit, & ita loquitur hic tex. Item op. & videtur q conditio, quæ venit ex testamento, non impediat transmissionē: vt l. aliquādo. j. eo. & l. iij. §. de leg. j. Sol. Ibi erat tacita: & illa in dubio videtur venire extrinsecus. & ideo dico in dubio, q † si testator vellet impedire transmissionem, posset: vt est casus in l. in conditionibus. §. j. §. e. Opp. & videtur quod conditiones extrinsecæ impediant transmissionem: vt l. miles. §. pro parte. cū gl. §. de lega. ij. Sol. debes limitare b hoc dictū: † cōditio tacita q̄ venit extra testamē tū, nō impedit transmissionē, nisi veniat ex 3 potestate legatarij*: tūc enim impedit: vt, d. l. miles. §. pro parte. & no. in l. filio. §. de leg. j. tetigi in l. qui filiabus. §. fi. & l. seq. eo. titu. c

Allegans contraria non auditur. 99-

Itiæ. †Allegans contraria nō auditur. h. d. Opp. & videtur q ista veniat tantū vt nupta: nam primum legatū petit, vt nupta conditione habita pro nulla. Item secūdum petit adhuc vt nupta: & sic non est cō traria. Respondeo per l. mulieri & Titio. §. eo. vbi dicitur q mulier admittitur perinde ac si conditio esset impleta: & sic habet vt vidua in dubio: & secundum petit vt nupta: & ideo est sibi contraria. Oppo. de l. Papinianus. §. sed nec impuberis. §. de inoffi. test. Sol. Ibi excipiendo, hic agēdo, vel ibi contra diuersos, hic contra eundē. De quo dic per Dy. in c. *nullus pluribus. de reg. iu. lib. vj. & per Cy. in l. j. C. de furtis. d

Nolle non dicitur qui non potest uelle.

1 *Substitutio facta in casum si noluerit, an porrigatur ad alium casum si non potuerit.*

1 Ater Seuerinam. Nō †dicit nolle, q nō pōt velle. h. d. Op. gl. de l. q vas. §. vetare. j. de fur. So. Ibi loquit in ꝓhibēte pere re: & ibi erat ps̄ona, in quā cadebat nolūtas, *& volun- e tas. Vos videtis q hæc cōditio, si noluerit nō verificat per euentū, si nō potuerit: imo deficit conditio omnino: vt videtis hic.

2 Hoc † videt cōtra id q dixi vobis, q vulgaris substitutio facta in vnum casum, si noluerit: porrigitur in aliū, si non potuerit: vt plenè dixi in l. vlti. C. de īsti. & substi. & in l. Gallus. §. & quid si tātum. §. de lib. & posthu. & vidistis no. in l. ex facto. §. de hære. instit. & ibi dixi me dicturū hic. Ray. ī tracta. substitutionū dicit q illa lex vltima loquit ī institutione & substitutione. hic loquit in legatis. Sed quid ad factū: nā substitutio vulgaris habet locum in legatis, sicut in hæreditatibus: vt l. Titius & Seius. cū duabus legib. seq. §. de hæred. instit. Dic ergo q hic fuit facta substitutio in pœnā, si nolet nubere: sed vbi omnino nō est delictū, nō est pœna: vt l. aliud est fraus. j. de ver. fig. Ista ergo mulier quæ non potuit esse si vellet, non debet priuari legato.

Ita fideicommisso. Non videt sine liberis decedere, qui vnicū filiū reliquit h. d.

1 *Verba directa substitutionis an obliquantur.*

f Conditionum. *Verba vsq; ad tēpus possunt stare in propria significatione. & post tēpus transire ad impropriam. h. d. & est nota. casus: & facit multū ad materiam substitutionis cōpendiosæ. Oppo. gl. multū fortiter de l. verbis ciuilibus. & l. in pupillari. §. ū vul. & pupil † vbi 1 verba directa nunq̄ obliquantur. Gl. non soluit. Ray. dicit q g hic ideo qa interuenerat noua cōfirmatio* iudicis, q̄ cōfirmatio in substitutione interuenire nō potest. Sed qd ad factum? Ego non recordor quid dixi in l. precibus. C. de impu. nunc dico sic, q ista lex secundùm corticem verborū facit multum contra. Sed bene respiciendo nil facit. Dico ergo q dispositio de qua hic loquitur, habet causam continuam, & successiuam partem temporis. Omni ēm parte temporis gerit tutelam. Vñ meritò de necessitate debemus intelligere testatorem sic intellexisse. sed substitutio cōpendiosa non habet causam continuam, & successiuam: qa non potest mori toto illo tempore, sed in vno puncto tantum: & ideo testator vniformiter intellexit: & ideo si fuerunt semel directa: nunq̄ obliquantur. Item oppo. glo. de l. fi. §. mand. Sol. Illa concordat, non discordat.

1 *Expectare uxorem uiri quando sit triste.*
Mulieres omnes sunt malæ.
2 *Conditio affirmatiua resoluitur in tacitam negatiuam.*

Socrus. Cōditio, quę potest impleri in vita legatarij, expectatur: nec est locus Mutianę cautioni. h. d. Op. q expectare illam conditionem sit tristè, vt l. cùm tale. in prin. §. eod. Sol. q non est aliquando mulieri triste Hæc ratio † non vi 1 detur bona: quia imò tristantur bonæ mulieres: vt l. fi. j. in fi. ūū. C. d. iure do. Ray. dicebat q mulieres malę gaudēt, bonæ tristāt. Sed regula est q oēs mulieres sunt malæ: vt in auth. vt sine ꝓhi. ma. debi. aut credi. §. qa verò ergo inspicitur quod commiter accidit. ista ratio non est bona: quia mulieres diligunt virum etiam vltra filios. Quare dico q potest esse talis conditionis vir & vxor q pectare mortem viri non est triste. vt si vir est senex vxor iuuenis, vt dixi in l. Mutianæ. §. eod. Vltimò no. † q conditio affirmatiua resoluitur in tacitam negatiuam, vt hic. cui concor. l. cùm ita. §. eo. l. Mutianæ. vbi dixi §. eod. 2

h Fideicommssa. *Dictio quādiu, facit cōditionē. h. d. Oppo. de l. fina. C. de condi. inser.*

Solue vt in gloss.

1

Dispositio huius l. quòd habeat locum, quando substitutio fit à matre, uel ab ascendente per lineam maternam.
Habet locum in filio naturaliter. &
Habet locum si substitutio fiat nepoti emancipato.
2 *Dispositio huius l. non habet locum in ascendente rogato à descendente.*
3 *Rogatus restituere si decesserit sine liberis, uel cùm liberis descendentibus intra xx. an. intelligitur quòd dicti liberi decedant sine filijs.*
4 *Rogatus restituere si decesserit sine filijs masculis, quòd non intelligitur de fœminis. sed fœminæ debent dotari arbitrio boni uiri.*
5 *Rogatus restituere si decesserit sine filijs masculis & si habuerit fœminas restituat eas tum, si rogatus decesserit cum masculis, & fœminis, an habeat locum fideicommissum.*

Cum alius.

Universidad de Deusto

101

VMauus. In fideicõmisso vniuersali relicto à filio post mortẽ, subintelligit si decesserit sine filijs.h.d.multũ admiratur Imperator de hoc in casu l.cum acutissimi.C.de fideicom.Et hoc quando rogatur post mortẽ.secus si in vita.q dic vt ibi.[a] & etiã potest esse ratio:quia sicut testator prætulit substitutum filio,eadem ratione nepoti.Quæro quid † si talis substitutio fit à matre, vel ab [b] ascẽdente per lineam maternã.Rñ.idem,[b] & eadẽ est ratio:quia habet locũ in filijs naturalibus:vt l.generaliter.§.cum aũt.ś.de insti.& substi.& no.ibi.Idem ergo si fiat substitutio nepoti emancipato.secus si extraneo vt no.in d.l.cũ acutissimi. Quæro † qd [c] si descendens rogat ascẽdentem.Rñ.puto q nõ sit idẽ: [c] quia nõ est ratio eadẽ.& hæc lex,& similes loquuntur solũ de descendentibus rogatis.secus in ascendentibus vel extraneis.& ita videtur [3] tenere gl.j.ad Treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.Quæro † aliquis rogatus est restituere si decesserit sine liberis,vel cum liberis decedentibus intra xx.an.an intelligatur q dicti liberi decedant sine filijs.Puto q sic,per hanc l.& l.cũ acutissi.C.de fideicõ.etiã si dicti liberi sunt concepti,& nati post mortem testatoris:ar.j. de [4] bo.lib.l.Paulus.§.Paulus.Quæro † dicit testator,rogo filium q restituat si decesserit sine filijs masculis:an subintelligatur vel fœminis.Videtur q sic,per hanc legem,& similes. Cõtrariũ puto quia ex eo q voluit masculos excludere substitutos,videtur vo:[d] luisse q fœmine non excluderentur:[d] ar.ś.eo.l.cũ ita puto tamen filias debere cõpetenter dotari ab ipso filio,per aut.res q̃.C.cõia de leg.& q dixi.j.ad Treb.l.à filia.vel si ipse filius nõ facit, dota[e] bitur à iudice:arg.de iure do.l.profectitia.circa prĩ.Quæro qd [5] si dixit,si † filius meus decesserit sine filijs masculis:& si habuerit fœminas,restituat tantum:contingit q decesit cum filijs masculis,& fœminis:an debeatur legatum.Et videtur q sic:vt ś.de liber.& posth.l.si ita.Contrarium dico:quia illud de æquitate fauore testamenti,& institutionis conseruandæ:de rigore secus:vt ibi dicitur.In hoc ergo fideicommisso, quod est onus, hoc non erit,sed videtur defecta conditio:vt ś.eo.l.in cõditionibus.§. si.

102

SIta legatum. No.casum de quo feci magnũ festũ in l.in illa.& l.hoc iure. j. de ver.obli. Quærit gl.vtrum hæres illius Titij inconstituenti petat legatũ,vel debeat expectare.Rñ.dicit q debet expectare dẽ.Bul.contra glo.tenet opi.Ro. quia fuit dies apposita dispositioni:& ideo quando apponitur dispositioni.nõ curo quando veniat conditio:quia semper expectatur dies: sed quando apponitur dies conditioni, vt si nauis ex Asia venerit intra x.an.tunc habet locum distinctio facta per me in l.hoc iure.& l.in illa.j.de ver.obli.tetigi in l.iiij.ś.e.& l.cùm tale.§. Meuiæ.ś.eo.quam distinctionem didici ex hac lege.

103

[f] EVmqui. [f] Non nocet medio tempore quem ante existentiã conditionis perdere ciuitatem.h.d.Vidistis in l.intercidit. ś.e.& l. sed & si in cõdi.§.solemus.ś.de hære.insti.Oppo.de hær.isti. l.si [l] alienũ.§.in extraneis.& insti.de hære.qua.& diffe.§.in extraneis Dicit gl.aliud in hæreditate:aliud in legatis.Dicam de hoc in d. l.si alienũ.§.in extraneis.Quæro:quare dicitur ante apertas tabulas.Dicit gl.quia secundum hæc iura cedebat dies ab apertura tabularũ.Hoc est falsum: quia cedebat à die mortis olim sicut hodie:vt l.si post diẽ.§.j.quando di.le.ce.& l.j.§.j.C.de cad.tol.loquitur.de l.Papinia,q̃ fuit post tempora Digestorum ante tempora Codicis.dixi de hoc in l.si duobus.ś.de leg.j.Quærit gl. quid si legatum est purum,& fuit factum in diem certum non capaci Gl.dicit q inspicitur tps cõditi testamẽti:vt l.iij.§.qñ aũt.j.de iusiu.hoc nõ est verũ:vt no.in l.si cognatis.ś.de reb.dub.& ś. de re. Cato.l.ij.& ibi plenè dicã.tãgit Dy.ĩ l.mortis.j.de don.cau.mor.

104

SIfundum. Alienatio rei legatæ sub cõditione vel impositio seruitutis irritatur conditione adueniente.h.d.Quærit gl.vtrum interim valeat alienatio,& seruitutis impositio.Dicit gl.olim sic:hodie non. Vide gl.super verbo.finietur,ibi col.iiij.§.j.& dic contrarium ibi not. alias gl.contrarias dixi in l.seruo legato.§.j.ś.de lega.j.

105

[g] EOcgenus. [g] Conditio quæ potest impleri viuo legatario, non impletur præstita cautione Mutiana.hoc.d. Quæro an debeamus expectare mortẽ.titij.Gl.dicit q sic.Sed quare non sit in prohibitione intelligitur de primis nuptijs,sicut in permissio ne.glo.respon.multum bene.& ideo no.gl. [a] & tene eam tene menti.

106

ALiquando. Expressio eorũ quę tacitè insunt,nil operatur.Item cõditio tacito ex testamento proueniens impedit transmissionẽ.h.d.Oppo.& videtẽ q expressio eorũ,quæ tacitè insunt, aliq.d operetur:vt l.si ita.§.illi si volet.ś.de lega.j. & l.si ita.ś.eo.Soluit glo.q conditio illa nõ [b] est tacita,imò statim ibi acquiritur sibi etiã ignorãti, licet possit postea repudiare. de qua repudiatiõe dic vt l.si qs.ś.de cõd.inst.

107

LIbertis. Dictio hoc amplius non solũ est repetiti ua legati, sed etiam conditionis [c] præambulæ.hoc dicit.

1 ☞ *Ablatiui absoluti faciunt conditionem:& quando fideicommissum.nu.3.*

2 *Modus quanquã de futuro nõ impedit transmissionem.*

4 *Fideicommissum quod transmittatur ad hæredes:licet hæreditas non adita non transmittatur.*

108

ATestatore. Ad hęredem ius implendi conditionem non transit,vt fideicommissum perficiat.h.d. & est [d] [e] [h] no.lex. † No.q ablatiui absoluti[i] faciũt cõditionem:vt hic,ibi:acceptis &c.ita gloss. in l.cum ab eo.ś.de contrahem.emp.licet gl.aliter hic dicat:dic vt statim dicam.Secũ dò no.q dixi in summario.Tertiò not.hic [1] [2] à contrario sensu,q modus,† quanq̃ de futuro,non impedit transmissionem.Videbitis tex.in l.si post diem.§.ijsdem.j.quando di.le.ced.Oppo.& videtur [i] q in dubio præsumitur modus,nõ cõditio:vt l.cùm ab eo.ś.de cõtrahen.emp.Gl.respondet q ibi non dicit q in dubio non presumatur,sed dictt q debet intpiei quod est actum.Sed oppo. per dictionem vt,inducitur modus:per si, cõditio.sed hic non est si:ergo videtur obstare l.eas causas.ś.eo.dicit gl.expone vt,p si.sed certè tũc esset mala grãmatica.Quare gl.l.cũ ab eo.dicit q aliqñ inducit cõditio [k] p vt.sicut est hic.Tudic[k] q hic inducit cõditio ex virtute ablatiuorũ positorũ absolutè. Dic vt dixi in l.quibus diebus.§.fi.ś.eo. modo venio extra gl.& hoc dimisi dicere [l] [3] ś.eo.l.j.& sunt multum dubia.Opp.[l] nam ista verba,acceptis numis,† inducunt fidei commissum purum:vt l.fideicommissa.§. [h] cùm esset.ś.de leg.iij.& hoc indubitantur est verum inter hæredes:vt no.in l.in ratione.§.tametsi.j.tit.pxi.& hic erant cohæredes. Quid dicemus? dico q isti ablatiui absoluti faciunt conditionem, quando non possunt inducere fideicommissum,vel ex natura psonæ cui adijcitur:quia nõ põt grauari.vel ex natura rei:ar.eius q not.in l.in ratione.§.tametsi.j.tit.& ita debet intelligi [4] q dixi ś.eo.l.j.sed quando referuntur ad personam,& ad rem,in qua potest cadere fideicommissum,inducunt fideicõmissum quantum ad se:vt hic.& est casus in l.fideicommissa.§.cùm esset.ś.de leg.iij.& l.si seruus.§.qui margaritam.ś.de leg.j.Sed quo ad aliud habeant vim conditionis,vt hic. & volo dicere sic: Titio hæres acceptis centum à Titio restituas hæreditatem Titiæ cohæredi,: illa centum sunt in fideicommisso quo ad illam Titiam, & sunt [l] in conditione quo ad hæreditatem, vt sit

[a] ¶Quod dic vt ibi, pro quo est casus in l.liberto.§.filiũ. ś. de an.le.& idẽ firmat ĩ l.d.l.cũ acutissimi,et in l.ex fact̃ō.§ si quis rogatus el.j.ad treb. adde ad hãc Petr. de Anc.cõ.cccxxxvij. And.sic.cõsi.xxviij. li.ij.& Pau.de Cast. cõsi.lxxix. & cclv.

[b] ¶Rñdeo idem. Vide Bar.l.q filiũ.§.fabius.ad treb.idem tenet Cy. in l. generaliter.C.de isti. & substi.& An.& Imol.in l. ex facto.§. si quis rogatus.ad Trebel.

[c] ¶Nõ sit idẽ.Cy.cõtra i d.l.gñaliter.§.cũ aũt.per l.nã & si parẽtibus.ff.de inoffi.test.a.sed Bar. verũ dicit secũdũ Imol. hic & bene.per Ang. & Imo.in l. ex facto. §. quis rogatus.in ij.colũ.ad Trebel.

[d] ¶Nõ excluderẽt.Melius loquit hic Imol.

[e] ¶Quæro qd. Adde in simili no.q. positã p Bar.in ĩ.si extraneꝰ de cõd.ob eau.In cõ. facit l.Titię textores de leg.j.nisi rñdeat.q iõ hoc est: ga cõditio debet stricte & specificé ipleri.l.q hæredi in prĩ.& l.Mæuius.ś e.sed tũc ĩ cõtrarium facit decisio Bal.in l. si.in prĩ.C.cõi. de le. f ver.pone q testator dicit.nisi dicas q ibi logt̃ ĩ separatis, in legato librorũ medicinæ.& iuris ciuilis q separabile est, iõ iudicat̃ d misto, prout de quolibet simplici de p se.d.§.sivero p-misit.ĩ aut̃.p nõ eli. sec.nub.& no.an. ff. ñ.in prĩ. de ver.obli.

[f] ¶Bũ q. Et vid Ang. & do.meũ ff. sed & si in cõditiõe.§ solemus ś.de hær.insti.

[g] ¶Hoc genus. Adde q̃p hãc legẽ cõsuluit Old.cõsi.xvj.

[h] ¶Ablatiui absoluti. Et quid in cõtractibus vide Bar.in l.ab emptione in prin. de pac.per illũ tex.

[i] ¶Opp.& vĩ.No.bene & in dubio verba q̃ pñt se habere admodũ,& ad cõditionẽ sic debent interpretari vt cõditionẽ importẽt.Bar. vĩ tenere cõtrariũ in l. cũ mota.in prin.C. de transac.eũ quo eõc. Bal. in l.& si post tres. in vj.col si quis cau.

[k] ¶Tu dic. Limita p glo.in l.ñ.in versi. filio præcedente. ff. de vul. & pupil. Vide Panor.cõsi.xcij.in ñ. col.in ñ.volu.et bar. consi.lj.in xxxiij.colũ.in volu.

[l] ¶Opp. Adde bal. in l.j.ś.filium.j. de conra.ab.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Quæro qualiter. Qualiter ꝓbet quę diligẽter expẽdisse, vi de Bar. in l. cũ seruus ſ. e. & Imo. hic. & vi de ꝙ no. Bar. in l. fin. C. ad Mace. et bar. in l. diuus. ſi cui plus q̃ per l. fal. et ꝙ ibi dixi & qualiter ꝓbẽt expensæ in melioratione rei, Bal. in l. ſi per imprudẽtiã de euic. & vide Bar. in l. ſi. §. in cõputatione. de iur. delib. & ibi Bal.

b ¶ Ab oĩbus impleri. Vid ꝙ dixi poſt bar. in l. ſi mihi & Titio. de ver. obli. & ponit Bald. in l. j. in vij. q. C. quãdo nõ pe. par.

c ¶ De hac materia. vi de Bar. in l. ſi peculio ſeruo. de ſtatu. liber.

d ¶ Priſcus reſpondit. Hunc tex. alle. Bal. in l. j. in vij. iq. C. de inſti. & ſubſtit. alle. bal. in l. j. in ver. quæro. index. de lib. leg.

e ¶ Pro falcidia. Adde Pau. de ca. cõſ. ex cix

f ¶ Quæro ſi ſtatutũ diſponit. Et vide bal. in l. j. C. de cõſti. pec. & vide tex. in l. iij. §. ſi rem. de leg. iij. et vi de text. in l. magiſtratus ad muni. & vide gl. in l. ſi. §. in cõputatione. C. de iure. delib. & vide q̃ dixi in c. j. reſcrip. And. Barba.

g ¶ Statutũ diſponit. Adde Io. An. in c. j. de fil. preſby. in nouella in vj. & in tit. de teſt. in rubr. Bal. in l. j. C. de conſti. pec. Alex. hic. & Feli. pleniſſimè in c. j. in vlt. char. extra, de reſcrip.

per inde ac ſi diceret Titia det cẽtũ, & ſi centũ dederit, hæreditatẽ accipiat. hic eſt caſus no. & Ideo nõ poterit habere hæreditatem, niſi illa centũ det. Dices tu ꝙ illa ſol. eſt cõtra ea q̃ dicta ſunt. ſ. e. l. cui fundus, qñ condítio habet diſpoſitionẽ p̃cedẽtẽ, ius adimplẽdi cõditionẽ trãſit ad hæredẽ: vt l. diẽ. §. j. ſ. de arbi. & dixi in l. cui fundus, & doc. in l. pe. C. e. ti. ſed hic habet p̃cedẽtẽ diſpoſitionẽ: ergo &c. Sol. Illud eſt verũ, qñ habet p̃cedẽtẽ diſpoſitionẽ quo ad hoc vt damnũ euitet, vt ibi; nõ vt lucrũ cõſequatur, vt hic. Itẽ opp. de l. ſi p̃dío. in prin. ſ. de in diẽ addic. & fortifico cõtrariũ per hoc ꝙ dixi in l. cui fundus. qñ ille, q debet obligari, ex implemẽto cõditionis aliquid accipit, ius implẽdi cõditionẽ trãſit ad hęredẽ: vt eſt caſus in l. ij. C. de pac. inter empt. & ven. Sed hic aliqd accepit: ergo ius implẽdi cõditionem debet trãſire ad hæredẽ. Sol. Illud eſt verũ in cõtractibus: in vltimis volũtatibus nõ ꝓcedit, vt no. ibi. Vel dic ꝙ ille, qui implet cõditionẽ, cõſequit aliqd ex cauſa oneroſa, vt ibi. ſecus ſi ex cauſa lucratiua, vt hic. Opp. ad vltimũ no. ꝙ dixi ꝙ modus, quãq̃ de futuro nõ impedit trãſmiſſionẽ, vt hic à contrario ſenſu: nã imò vr̃ ꝙ hæreditas nõ poſſit reſtitui niſi ei, cui teſtator iuſſerit reſtitui: & l. ſi mulier. §. ex aſſe. de iur. dot. Rñ. nõ põt reſtitui alĩ, ſ. in rẽ ſuã ꝓcuratori, vt ibi: ſed hr̃di, q repræſentat ꝓſonã defuncti, ſic, vt hic. Sed opp. † hr̃ditas nõ adita non tranſmittit: vt l. j. §. in nouiſſimo. C. de cad. tol. eadẽ rõne nec fideicõmiſſum debet trãſmitti; cũ fideicõmiſſarius quodammodo ſit hęres: vt l. ſi filius. §. j. ꝙ cũ eo. & j. ad Treb. l. poſtulãte. §. j. Gl. fateť cõtrariũ, & hoc nõ debet exponi ſic: qa ſi ſic exponeret, eſſet male poſitũ. Et ita tenet gl. ĩ l. cũ filio. ſ. de l. j. Ita tenet Azo in ſumma. C. de fideicõ. circa fi. ij. co. Cõtrariũ eſt veritas: & ita tenent omnes doct. vt patet in l. cogi. §. idem Metianus. & l. poſtulante. ad Trebel. & l. apud Iulia. §. Antiſtia. eod. titu. & ibi not. & probatur per hanc legem & eſt caſus in l. iij. & l. ſi in perſona. C. de fideicom. & Dy. & alij moderni hoc tenent in l. cum filio. ſ. de leg. j. Ad rationem quam dicit, ſicut hæreditas non tranſmittitur ante aditionem. ſi nec fideicommiſſum. Dy. reſpondet quod hęreditas ante aditionem non tranſmittitur quia hæres nullum ius habet. Sed ſi decedat intra annum, qui datur ad deliberandum intra illum annum tranſmittitur: vt l. cum antiquioribus. C. de iure de li. Sed fideicommiſſarius habet actionem ex teſtamento: & ideo illa actio tranſmittitur: vt dicit Dyn. hic. & ego ſcribo in l. cũ filio. ſ. de leg. j.

SI inuitis. Oppo. & videtur ꝙ hæredes inuiti nõ poſſunt reuocare, cùm teneantur actione in factum: vt l. iij. §. fi. de condi. ob cau. Sol. De rigore poſſunt: de æquitate repelluntur, ſecundũ gloſſam.

QVi ſub conditione. 110- Nota hunc tex. & habuiſtis in l. cum ſeruus. & l. ſi cui. §. eod. hic dicitur quod debet probare quod nihil ſubtraxit. qualiter probetur. Reſpond, probatur eo ipſo quod non probatur contrarium: vt l. ſuper ſeruis. C. qui mili. non poſ. lib. xij. Quæro qualiter poterit probare quod iſtud quod ſcripſit, eſt verum. Dic, quædam ſunt perſonæ, quæ non tenentur. & earum ſtatur iuramento: vt l. ſi quis pro redemptione. C. de dona. & in l. diuus. j. ſi cui plus quã per l. i. alci. Sed in caſu legis noſtræ dico quod probatur eo ipſo qđ probatur quod bonus vir tantum expendiſſet in hoc. Hic eſt caſus in l. fin. C. de ali. pupil. præ. tunc credo quod non ſufficeret dicere, expendi tantum in illa domo, & tantum expendiſſet bonus vir: vt probatur in l. excellentia. C. de ero. mi. ann. lib. xij. qđ tene menti; quia not.

1 ☞ Conditio indiuidua poteſt per vnũ ex pluribus impleri, & proderit omnibus, niſi voluntas defuncti ſit contrarta. 111.

b TAles. Conditio indiuidua pluribus appoſita non põt niſi ab oĩbus impleri. diuidua verò ex cauſa diuidit tã ex parte implentiũ, q̃ ex parte eorum, in quorũ perſonis debet impleri. h. d. vſq; ad §. Priſcus. Op. dicit hic ꝙ cõditio indiuidua nõ põt ipleri p vnũ. cõtra. C. e. l. pe. Sol. Fateor † ꝙ põt impleri p vnũ, vt ꝓſit ſibi tñ, vt ibi. nõ aũt vt ꝓſit oĩbus: niſi cõtraria ſit volũtas defuncti. Ita ꝓbat ibi.

c & in eo ꝙ dicit gl. ꝙ ꝓdeſt oĩbus, malè dicit. De hac materia quaſiter ſcindatur ius implendi, dixi ſ. eo. l. cui fundus.

d Priſcus reſpondit. [d] Statuliber debet rationẽ reddere, vbi iudici videbit. h. d. No. hãc legẽ: & facit ad materiã l. itẽ illa. ſ. de cõſti. pecu. Facit etiam ad totum tit. C. vbi de cri. agi opor. 112.

¶ VM filius. Non dicitur quis poſſe adminiſtrare res ſuas ante ceſimumquintum annum, hoc dicit. & eſt notabilis text.

Ad legem Falcidiam. *Rubrica.*

Dictum eſt ſuprà de legatis, verum quia de legatis detrahitur Falcidia, igitur ſequitur videre de lege Falcidia.

1 ☞ Lex falcidia à Falcidio dicta, vel à falce: quia ſicut falx reſecat.

Prætor ius ciuile non tollit ipſo iure, ſed exceptione ſic.

2 Statutum ꝙ filia ſit contenta de dote pro Falcidia debita in bonis patris, intelligitur pro legitima.

Verba debent intelligi ſecundùm qualitatem perſonæ, ad quam referuntur.

3 Statutum diſponens illud, quod prius eſt diſpoſitum de iure communi, dicitur ius municipale, & non commune.

4 Dictio uſque. quid ſignificet, remiſſiuè. LEX I.

EX Falcidia lata eſt. Diuidit ĩ tres partes. Primò ponit ordo, quo lex Falcidia fuit introducta vſq; ibi; quę primo capite. ibi ponit mens, & verba primi capitis, vſq; ibi; ſecũdo. ibi ponit mens, & verba ſecundi capitis vſq; ad §. lex falcidia. Quęro † quare iſta lex appellat lex falcidia. Gl. dicit ꝙ appellat à Falcidio cõſule, ſicut Publiciana. ſed cõtrà, iſte Falcidius nõ debet poſſe tollere legẽ xij. Tab. ipſo iure, ſicut nec prætor poteſt ius ciuile tollere: vt § quos aũt. Inſti. de bo. poſ. & probat in l. filium. §. ſed quãdmodũ. j. de bo. poſ. cõtrata. & l. ex duobus. §. fi. ſ. de vul. & pup. Sol. Fateor ꝙ prętor ipſo iure nõ poteſt tollere ius ciuile, ſed per exceptionẽ ſic. ſed iſte Falcidius fuit cõſul, qui põt ipſo iure ius ciuile tollere. Alij dicunt ꝙ iſte Falcidius fuit tribunus. ita habet in Decre. ij. diſtin. c. quædã. Alij dicunt ꝙ lex Falcidia dicitur a falce; quia ſicut falx reſecat granum, ita lex. Falcidia reſecat legatũ. Quidã dãnant iſtam opi. quia in prĩo capite iſtius legis nõ reſecantur legata: & tamẽ lex Falcidia appellat. ſed reſpondeo, licet nõ reſecet: tamẽ animũ reſecandi habuit. Itẽ, quia principaliter ad hoc inducit vt reſecaret, ideo ab eo nominat: ar. l. quæriť hermaphroditũ. ſ. de ſta. ho. Hęc plus placet q̃ prima, qa video ꝙ Trebellianica appellat Falcidia: vt l. pater filium. in prin. j. eo. & l. Titia. vbi appellatur lex Falcidia Trebellianica: vt l. iubemus. C. ad Trebel. & ſic dico ꝙ largo ſumpto vocabulo quicqd reſecat, põt dici Fal. ꝙ facit †, ꝓ ſtatutis q̃ ſunt ĩ aliqbus partibus dicit ſtatutũ ꝙ filia fœmina ſit contenta dote pro Falcidia debita in bonis patris. Dicit filia, ego vòlo legitimã meã: quia nõ eſt Falcidia. ſed quidam docto. bene determinant quod propter cõmunem vſum loquendi intelligitur Falcidia. i. legitima: ideo de legitima intelligitur; ar. l. cũ de lanionis. §. aſinã. ſ. de fun. inſt. Prætea, verba debent intelligi ſecundùm qualitatem perſonæ ad quã referuntur: vt l. plenum. §. eqrij. de vſu & ha. & l. ſi quis exhæredato. §. irritum. ſ. de iniu. teſta. Pro hoc ego do glo. in l. ſi patronus. j. j. de do. & Azo. videtur ponere in ſumma in authẽ de hære. & Fal. ver. hic autem. Oppo. & videtur quòd habeat facultatem legandi à l. xij. Tabu. vt j. de verbo. ſi l. lege obuenire & Inſti. eo. in princi. Gloſſ. ſol. dedit. i. datam confirmauit Ha. bet ergo quis poteſtatem condẽdi teſtamentum ex lege xij. Tab. vt ex lege falcidia. Vlterius oppo. & videtur quòd quiſlibet ciuis non poteſt hoc facere; vt lege ſi quæramus. C. de teſt. Sol. vt in gloſſ. Oppo. Inſti. de lega. §. legari. Solue vt in gloſſ. Quæro, † ſi ſtatutum diſponit illud, quòd prius erat diſpoſitum de iure communi: an ſit ſtatutum, an lex. Hoc eſt vtile

Universidad de Deusto

est vtile scire, ppter multa, quæ possunt occurrere. Io. An. in. c. j. extra, de consti. lib. vj. tenet q̄ statutū sit ius cōe. Et q̄ sit verum probat̄ per. l. ius ciuile. §. de iustit. & iur. & per. l. si creditori. §. de leg. j. Sicut enim ius gentiū alterat̄ cū aliquid adꝺcit̄, vel detrahi tur: ita & ius ciuile, nisi aliquid addatur vel detrahat̄ per ius mu nicipale, remaneret ius ciuile. Et pro hoc facit ista. l. secūdū expo sitionē gl. In contrarium: quia si testator disponit secūdū ius cōe vt quia venientes ab intestato instituit, valet vt vltima voluntas: vt. l. ij. §. de iniust. test. & l. Gallus. per totū. §. de lib. & posthu. Pr̄e terea, nil prohibet deduci in statutū ciuitatis illud, qd̄ est de iure cōi: sicut non prohibetur deduci in stipulationem, vel in aliā cō uentionē. vt. l. ij. circa prin. §. fol. mat. l. & si pupillus. circa prin. j. de noua. & l. si ita stipulatio facta. j. de ver. obl. p̄ istas vltimas ratio nes probo q̄ statutū sit ius municipale & ciuile, & addat nouā formam agendi, vt cōdictione ex statuto agat, qui prius poterat de iure cōi agere. & pro hoc ista. l. secūdū istam expositionē quā fecit. Item super eodem habet locum ius ciuile & prætoriū, vt in bon. pos. secundū tab. & gl. do. Io. And. puto veram in casu, in q̄
4 loquitur: prout ad superiora refertur. Vltimò † vide hic dictionē
a vsq̄, de cuius significato ponit Iac. Are. hic, & Cy. etiā in. l. à ca ligato. Cy. de nup. dixi in. l. patronus. §. j. s. de leg. ij.

1 ☞ *An illud q̄ resecatur per Falcidiā, sit naturaliter debitū: q̄ sic, cōtra ultramontanos.*

Secundo capite.

Opp. in auf. de trien. & semis. post princ. & C. de inoff. testa. auf. nouis sima. Sol. Hic loquitur in quarta debita iure institutiōis: vt in gl. Secundò op. q̄ nō liceat capere. vt. l. nō dubium. C. de legib. Sol. Intellige hanc secūdū illam, q̄ debeat capere de voluntate hære dis scripti, vel rem vacantem: vt. l. pe. j. pro leg. vel quia testator permisit: vt. l. Titia cum testamento. §. j. §. de leg. ij. Alitās si extra
1 istos casus caperet, perderet legatum: vt. d. l. non dubiū. † Quęro
b an istud, quod resecatur per Falcidiā, sit naturaliter debitū. Et gl. tenet q̄ sic: vt. l. cū quis. C. de iur. & fact. igno. & l. cuius per er rorem. j. de regu. iur. & l. j. §. de condi. indeb. Doct. Vltramon. te nent contrarium per istam legem, quoniam non permittit dispo nere nisi vsq; ad dodrantem: & quando lex resistit obligationi, naturalis obligatio impeditur: vt. l. si non sortem. in prin. §. de cō
c di. indeb. sed hic resistit: ergo &c. Præterea: istud ' probat̄ in. l. li neam margaritarum. j. eo. & Cy. tangit in. l. cū quis. sed semper re probaui: & dico q̄ non est debitum naturale: vt tex. C. eo. l. j. vbi dicit, si hæres dat scienter vltra: tunc non videtur donare: ergo aliquo iure est debitū: al's donatio est: dixi vobis in. l. si patronus. §. j. j. de do. Ad rationem Vltramontanorum dic qd̄ lex falcidia non resistit obligationi, sed assistit: quia dicit, ita tamen ꝑ quarta &c. Sed contra istam sol. facit Insti. eo. §. j. vbi dicit tex. q̄ lex fal cidia prohibet, id est non permittit, sicut dicimus in. l. stipulatio. §. alteri. j. de verb. oblig. Ad. l. lineam. respon. q̄ dominium rescin dit, sed non obligationem naturalem: quia remanet naturalis ob ligatio prout erat primò.

1 ☞ *Statutum quod loquitur in coniunctis q̄ locum habeat in omnibus & per omnia in extraneis, intelligitur in casibus, in quibus potest habere locum.*

2 *Fictio recipit extensionem passiuam.*

d Lex Falcidia.

[4] Ad testamentū per fictionem legis cor nelię confirmatū pertinet lex Falcidia. h. d. Opp. & videtur q̄ omnes leges testamētariæ nō pñt habere locū: vt. l. si quis filio exhæredato. §. irritum. s. de iniu. test. & l. ij. de ver. sign. Solue vt in gl. quia illæ respiciunt veritatem: & hæc lex respicit fictionem. Ista probantur per. l. si quis filio exhęreda
e to. §. quatenus. s. de iniust. testa. & hic no. Mod. ' ad hoc † quod to
1 ta die fit: in ciuitate ista fuit statutum factū, q̄ statutum q̄ loquit̄ de cōiunctis. habeat locū in oībus & per omnia in extraneis: in telligitur in casibus, in quibus potest habere locū: quia si esset in statuto primo q̄ in consanguineis proprijs cōpromittatur, non potest habere locū in extraneis. & pro hoc facit. l. ista. Op. qd̄ est
2 secundū, fictionē debet † strictè accipi, & non recipit extensionē vt. l. mulier & Titio. s. tit. j. facit. l. Vranius. & q̄ ibi dixi. j. de fide iuss. hic dī cōtrariū. Sol. Non recipit extensionē. s. actiuè, hoc est, vt ipsa fictio extendatur ad alia, vt in contrarijs: sed extendit̄ pas siuè, hoc est, vt aliæ leges testamentariæ ad ipsam extendantur. Hoc tetigi in. l. ij. §. de leg. j. & pono in. l. omnes populi. circa ma teriam interpretationis. Pone filiusfamiliās. potest facere testm̄ per formam statuti, habebunt ne locum in eo leges, quæ loquun
f tur de testamento? Certè sic. '

Ad eos qui omissa.

Falcidia habet lo cum in legatis, quæ de iure præterito tantū
b debent̄, & in his, quorū dies cedit ab adita hæreditate: & in his quæ ex pòst facto an debeantur apparet. hoc. d. Opp. q̄ nō valet legatum factū ei, qui est apud hostes: quia non est capax: vnde videtur obstare qd̄ ha buistis in. §. in extraneis. Isti. de here. qua. et
c diffe. Sol. Confirmatur per fictionem post liminij, vt vidistis in. l. illa. §. j. s. de hære. inst.

1 ☞ *Relictum Deo intelligitur relictum ecclesiæ.*

2 *Hic. §. an hodie sit correctus.*

3 *Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas.*

g Ad municipum.

[5] Op. de. §. si autē hæ res. in auf. de eccl. tit. vnde sumit̄ authen. si militer. C. eo. Glo. soluit q̄ hic loquitur qñ relinquitur Deo: ibi ad pias causas. Istam sol. reprobat gl. per legem si quis ad decli nandam. §. pe. C. de epis. & cleri. Alij dicūt
h quòd est differentia, an relinquantur deo [h] vel ecclesiæ. Sed ista non est vera: quia qñ
1 † relinquitur Deo, videtur relictum eccle siæ, vt in. §. si quis in nomine. in' authen. de eccle. tit. Alij dicunt, & tenent q̄ ista corri
2 gitur per illam: & istam tenet gl. hic. Alij, † vt Oldr. dicunt quòd ille §. si autem. loqui tur in hæredibus, qui fuerunt in mora sol uendi: & vidi multos doct. hoc dicentes. & glos. recitat in. l. si quis ad declinandam. C. de episcop. & cleri. & docto. vt Iaco. Butr. dicunt istam esse veram de iure. Sed quia Cy. dicit contrarium in authen. similiter. iō ego non audeo dicere contrarium. Sed mi hi videtur quòd in corpore non dicatur q̄ sit mora: sed quòd per Falcidiam recusa bat soluere: & si esset in mora, aliquo mo do punitur: vt probatur ex eo quod sequi tur in illo. §. & ex. §. qui eum præcedit. Ego credo quòd ista lex sit correcta: & ita com
h muniter tenetur. Quęro quid de quarta de bita iure naturæ. Et dic vt in gl. & simile in
3 d. l. si quis ad declinandam. Quæro † vtrū Trebellianica cessat in relictis ad pias cau sas: dicam in lege Marcellus. §. quod autē. infra ad Trebel.

Non solū.

Ad omnia legata, quæ debent de substantia te statoris proficisci, pertinet lex Falcidia. hoc dicit.

1 ☞ *Falcidia non detrahitur de mortis causa capione: & latius nu. 3.*

2 *Legatū nomine pœnæ de iure Digestorū valet, nisi dispositio esset opprobriosa.*

4 *Imputari quando dicatur, & quando non.*

Item si ita.

Si legatum soluatur antequam in aliud trans fundatur, lex Falcidia locum habet. secus si postea. Item quod mortis causa datur ad euitandum alterius le gati præstationem, ad legē Falcidiam non pertinet. hoc dicit. Di uiditur in duas partes. Primò loquitur quando legatum incipit à præcedenti dispositione. Secundò quando incipit à præceden
1 ti conditione. Secunda ibi: idemq; erit. Not. vnum, † hic videtur velle q̄ ex mortis causa capione non detrahatur Falcidia. Priò oppo. quòd relictum non valet: quia videtur quòd sit relictum
2 nomine pœnæ: vt. l. j. de his quæ pœ. no. Sol. † secundū tempora antiquissima, non valet, sed secundùm tempora Digestorum sic vt hic: nisi præcederet dispositio opprobriosa, vt no. §. tit. j. l. mul cta. per Dy. Opp. dicitur in primo casu penum esse in legato cō tra in. l. j. §. de penu leg. Sol. Ibi à conditione: hic à dispositiōe. nō est verum: quia ibi à dispositione. Dicit gl. non est contra, quia dicit, non potest peti: ergo non est in legato. sed statim dicā. Op. q̄ vsq; ad interpellationē possit soluere. Item vsq; ad litis conte stationē. vt. l. si penum. j. quando di. le. ce. Soluit gl. & fatetur con trarium: & sic glo. videt̄ dicere q̄ tex. non bene dicat. Sed certè

tt

a ¶ Vsq. Adde de ha dictione et multis a lijs Oldr. consil. xlix.

b ¶ Quæro an istud. Et de hoc plenè dixi in mea disputatione, quā deo iuāte i secū do anno studij mei se ci i hac alma & ma gna vrbe Bononiēsi. And. Barba.

c ¶ Præterea istud. Et vide Bal. plenè i. l. cū qs. C. de iur. & facti ignor. Andr. Barba.

d ¶ Lex Falci. Adde q̄ Paul. de cast. inducit hūc tex. adqō. q̄ si te stator habēs plures fi lios, illos instituit, & grauauit q̄ si decede tēt sine liberis. restitu ant hēditatē Titio. Si vnus ex jpsis fratrib⁹ erat cōstitut⁹ in sacris, q̄ nō cēset ille grauat⁹: qa nō pote rat licitē gñrare filios ad hoc vidē q̄ voluit ro. cōsi. cccxxxviij.

☞ POMATES.

e ¶ Et hic no. mod. vidē Alex. i. l. j. i. j. no. i. j. co sil. de leg. j. iūcta gl. in l. mācipia. i ℣. sub est forma. C. de ser. fugi. & in l. princeps. cum gl. ff. de lega.

☞ POMATES.

f ¶ Certè sic. Vide cō cor. p̄ card. cōsil. lxx. I princi. i. ñ. col. vbi li mitat.

g ¶ Ad municipū. Et de materia hui⁹. ¶. vi de plenissimē. mode. in auf. ff. r. C. e. & vi de tex. fin. ff. l. decē. ff. de fideic. li. vbi ex le gato libertatis nō de trahit Falcidia. & vi de ibi Ang. ponētem sing. opi. Andr. Barb.

h ¶ Deo. Adde an relictū vt pingat imago alicui? sanctū, dicatur piū Ang. cōsil. ccxx xiij. Et an de legatis ad pias cās detrahat falcidia, vide Ol. cōs. cxcj. Fed cōsi. cxxx. & el. ro. cōsi. lxxvij. & ccxxxix.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 §☞ Vſusfructus eſt diuiduus, ſed aliæ ſeruitutes indiuiduæ. & ita. 3. & ibi de ratione.
Falcidia de diuiduis detrahitur de re ipſa: de indiuiduis, de æſtimatione.
2 Omnia æſtimantur, ut ſciatur an Falcidia debeat detrahi.
4 Æſtimatio uſusfructus qualiter fiet, ut detrahatur Falcidia.
5 Legatum operæ ſerui an conſtituat ius in re.

Si vſusfructus legatus ſit.

Si aliquod diuiduũ ſit legatum, de ipſo detrahitur Falcidia, non de æſtimatione ipſius, ſed in indiuiduo

1 vtrũq; æſtimaẽ, vt ſciatur an Falcidia locũ habeat. h.d. No. † primò q vſusfructus eſt diuiduus, & aliæ ſeruitutes indiuiduæ. Itẽ no. q de diuiduis de ipſa re detrahitur Falcidia: de indiuiduis de æſtimatione detrahitur falcidia. Item not. q omnia æſtimanẽ vt

2 ſciaẽ, an falcidia debeat detrahi. † Oppo. de l. ſtipulationes nõ di-

3 uiduntur. de verb. obl. Sol. Omnes † ſeruitutes ſunt indiuiduę excepto vſufructu: vt hic. Et ratio eſt: quia vſusfructus tantam vtilitatem affert in parte reſpectu partis, quantã in toto reſpectu totius: in alijs ſeruitutibus nõ eſt ſic: vt probatur in l. in executiõe. §. ſecunda ſpecies. j. de verbo. oblig. Op. de vſu & ha. l. vſus pars. Soluit glo. q vſusfructus differt ab operis, ſed indiuidua habentur vt operæ. Oppo. ſ. de ope. ſer. l. penulti. Solue vt in glo. & bene. Oppo. de ope. lib. l. ſi quando. Solue vt in glo. Opp. de l. in ſtipulationibus. §. operarum. j. de verb. obl. Solue vt in glo. Dicitur

4 hic † q vſusfructus debet eſtimari: quæro qualiter fiet eſtimatio? Et dicit gloſſa q ex qualitate rerum, &c. vt in glo. Similem gloſ. habes in l. omnium. ſ. de vſufru. Sed ſi hoc eſt q eſtimatio debet fieri, hoc modo erit dare q ſi proprietas valeat quartam, q tunc non detrahitur falcidia. Et gl. dicit, fateor contrarium. & eſt tex. in l. omnium. ſ. de vſufru. Vlterius Dy. intelligit iſtam gl. quãdo ſolus vſusfructus eſt relictus, & nulla alia res. Sed ſi poneremus vſumfructum, & alia legata eſſe relicta: tunc eſſe poteſt q detraheretur falcidia, licet valeat proprietas quartam. Sed oppo. q id, quod eſt ſine vtilitate, nõ computatur in quartã: vt j. eo. l. in quartam. Sol. vt gl. quia illud quod eſt ſine vtilitate re & ſpe, in quartam non computatur: vt l. in quartam. j. eo. ſed hoc eſt certũ q extinguitur vſusfructus vbi, deceſſerit legatarius: licet de ſe nõ ſit. Dicitur hic q debent omnia legata æſtimari: quæro quid ad propoſitum, poſito q ſciatur quantum eſt in legatis, quomodo poterit ſciri quæ ſunt in hæreditate, probato quę ſunt in legato. Non ergo ſequitur, ſi tantum eſt, & non plus. Dic q de hoc eſt glo. in

5 l. cùm de lege. ſ. de proba. Et iſta lex † poteſt induci an ex legato operæ conſtituatur ius in re. Et hic tex. videtur quòd non. Vtrũ operã ſit idem quod ius glo. tangit in l. ij. ſ. de vſufru. lega. & de oper. ſeruo. l. ij. videtur contradicere: q ſit ius, dicam in l. ij. ſ. de vſufru. lega.

Si quis creditori.

Si debitor legat creditori, repræſentationis commodum defalcatur. hoc dicit.

Si legatarius.

Hæres errans re petita legatario, ſi habet vltra quàm habere debebet ſecundum l. Falci. quæro quæ actio eſt iſta. & dicit glo. q eſt condictio indebiti. & iſtud eſt verum, quando hæres tradidit vt ſuam, ſcilicet, hæredis. ſecus ſi vt ſuam, ſcilicet, legatarij: quia tunc non tranſtulit dominium: vt l. ij. §. ſubtilius. ſ. de condicti. ob cau. Item tunc per rei vendicationem poſſum petere. Hoc modo intelligit Iacobus de Are. Oppo. C. de iu. & facti. igno. l. cùm teſtamentum. & ſupra, de iurisdi. om. iudi. l. ſi per errorem. Sol. in gloſ. & bene tene menti.

Interdum omnino.

Quando aliqua legata debentur ex ſubſtitutione, vel in conditionis euentum, legata prima præſtãtur cautione recepta. hoc dicit.

Id quod ex ſubſtitutione.

Bona, quæ ad hæredem perueniũt ex ſubſtitutione vulgari, contribuuntur cum hærede ex inſtitutione. Idem in legatis, niſi ſint nominatim relicta. Opp. ſupra, de lega. j. l. licet. Solu. Hic dixit tantum vel æquiualens: ideo ab alio non debentur. Et vide glo. quæ incipit, vt ipſe. Sed intelligo q ſtatim quando eum nominauit, ab eo tantùm videtur relinquere: vt l. ſi plures. ſ. de lega. iij.

Si cohæredis mei.

Si portio grauata accreſcit, non grauatæ per ius accreſcendi, non eſt locus contributioni. hoc dicit. Oppo. d. l. quòd ſi alteri

tro. j. eo.

à ¶ De mortis cauſa. Adde vt q Bal. conſ. ccdxxxiij. & Rom. cõſ. lxxv. et lxxxix.

Iuriſcõſultus bene dicit: & dico q debet intelligi q põt ſoluere vſq; ad interpellationẽ: vt. l. penũ. ſed interpellari non debet in cõtinenti, ſed aliquo ſpatio præmiſſo: vt. l. qd dicimus. j. de ſol. Itẽ vſq; ad litis conteſta. ſi alia interpellatio nõ præcederet. Venio ad aliã glo. innuit q duo ſunt legata. Contra de. l. ſi cõ præfinitione. j. quando di. le. ce. Sol. Duo ſunt legata verè, ſed in effectu vnum eſt: & iſta eſt veritas. Vltimò opp. de. l. ſi penũ. j. qñ di. le. ce. Gl. ſoluit q licet hic nunc; potuit peti, tamen fuit in obligatiõe ciuili & naturali. Alij ſunt in alia opin. q nũc; fuit in obligatione: ſed eſt cõtra. d. l. ſi penũ. & vide iſtam gl. Tenet ergo gl. q qñ incipit à præcedenti diſpoſitione, nunc; eſt in petitione, ſed in obligatione ciui & naturari: & iſta videtur probari per. d. l. ſi penũ. qñ di. le. ce. Contra iſtam ſol. eſt glo. in. l. obligationũ ferè in fi. j. de act. & oblig. quod interim eſt in petitione Alia gl. eſt in. l. duo. ſ. pro ſoc. Dy. & Iac. de Are. in. l. ita ſtipulatus. j. de verb. obl. videnẽ iſtas gl. tenere. do. Old. in. d. l. ita ſtipulatus. reducit iſtas gl. ad concordiam. & dicit. Quando q volo petere quo ad effectũ conſecutionis: & tunc non poteſt fieri vt cõ ſequar. & ratio eſt, quia lite conteſtata ſuper penu ſtatim nouat prima obligatio, & incipit deberi quãtitas: non ergo in ſententia poterit à modo deduci quod deſinit eſſe in obligatiõe: ita loquitur hic, & l. j. ſ. de penu leg. Quando q peto quo ad effectũ indu cẽdæ nationis, ſeu tranſactionis: & tunc iſtud bene poſſum facere: & ſic loquitur gl. contraria. & pro hoc iſte tex. & hoc approbo in. d. l. ita ſtipulatus. Sed contra iſtud op. fortiter. lex dicit qd ſi lego penũ, & ſi penũ non dederit hæres, centum dato: q primũ legatum videt ademptum ſub contraria cõditione: vt. l. aliqñ ſ. tit. j. per conſequens videtur datum ſub conditione cõtraria: vt l. ſi penũ. j. quãdo di. le. ce. & pẽdente cõditione datum nõ eſt in petitiõne, nec in obligatione: vt. l. cedere diẽ j. de ☞. ſig. Quid dicemus? Quidã habẽt in additione Dy. & videt dicere q iõ hoc, qa talis conditio poſt mortẽ legatarij legatũ nõ ſuſpẽdit: qa legatario moriente certũ eſt q ei penus non ſoluerẽ. Sed certè licet hoc ſit verũ, tñ ſequit̃ per hoc q non impedit̃ tranſmiſsio: nõ autẽ ſeq̃t q det̃ petitio: vt dixi. ſ. tit. j. l. hæres meus. Dic ergo q, tex. dicit q legatũ eſt, & trãsfundit̃. Ad cõtrariũ reſpondeo q videt̃ ſub cõditiõe ademptũ. l. tunc cũ extiterit cõditio. Et hoc vĩ velle tex. in leg. cõtraria ibi: eo caſu quo cẽtũ, &c. ſic eſt aliud in iſto caſu, qñ in pœnã hæredis non ſoluẽtis fit tranſmiſsio, quo caſu primũ legatũ non deſinit eſſe purum, & ſic poteſt peti: hic ſecus

3 ſi legatũ ex alia cauſa ſub cõditione adimat̃, ſeu trãſferat̃. † Quę-

2 ro vtrum de mortis cauſa capione detrahat̃ Falcidia. Videtur q non, vt hic, & j. eo. l. acceptis. Cõtrarium videt̃. C. eo. l. pe. Et hoc determinauit gl. ad iſtam legem reſpondet gl. q hoc eſt propter moram hæredis. Ad. l. acceptis. rñdet gl. q ibi hæres accipit, non dat. Tangitur latius in. l. qui pretio. ſ. de do. cau. mor. & Inſti. eo. §. j. & Cy. in. l. ſi mortis. C. eo. Dy. reaſſumendo omnia dicta glo. dicit ſic. Quandoq; hæres accipit mortis cauſa: & non computatur in Falcidiam: vt. l. acceptis. & l. in quartam. j. e. Quandoq; hęres dat: & tunc aut hæres dat contra defuncti voluntatẽ, aut pręter: & non detrahitur Falcidia: vt. l. qui pretio. de dona. cau. mor. Quandoq; dat ſecundum voluntatem defuncti: & tunc aut fuit in mora: & non detrahitur Falcidia. Aut in mora non fuit, & detrahitur. Sed iſta verba videntur contra ver. idemq; erit. Glo. voluit ad contrarium reſpondere. idemq; ſcilicet ſi tamen mora iã facta ſit. Sed certè videtur quod tractat Iuriſconſutus. Idemq; ſcilicet ad detrahẽdum Falciciam: & ſic non eſt vera diſtinctio Dyn. Præterea, Falcidiam reſecat legatum ipſo iure, vt. l. Plautius. & l. lineam margaritarum. infra eodem ſed tunc hæres nõ poteſt eſſe in mora: quia nulla eſt petitio: vt. l. ſi pupillus infra de verbo. oblig. Pretera quòd mora non priuet Falcidiam, eſt expreſſum in leg. cùm pater. §. primo infra eodem. Quid dicemus?

☞ Iacob. de Aret. in dicta. l. qui pretio. dicit quandoq; mortis cauſa capio datur ad euidendam alterius legati præſtationem, & tunc nunquam detrahitur Falcidia, vt hic. Quandoq; datur ob aliam cauſam: & tunc bene detrahitur Falcidia: vt. l. penul. C. eo. & iſta eſt vera: & eam teneatis, quam Oldr. tenebat. & hoc dixi

4 in. d. l. qui pretio. Quæro † qualiter dicitur imputari? Reſpond. dicitur imputari quando Falcidia detrahitur: non imputari intelligitur, quando Falcidia non detrahitur. & iſtud colligitur ex duabus gl. vna eſt ſup verbo, ĩputari: alia ſup ☞. bo, nec ĩ falcidia.

tro.j.eo.Sol.Intellige hūc tex.ſecundū illum: qui ſupplicatur ex iſta diſtinctione.Sed gl.tangit hoc.j.eo.l.q; ſi alterutro.& ibi dicā.Opp.C.de leg.l.fi.Sol.Id,quod facit Princeps, habet vim legis.ſed alius.l.Iuſtinianus reſcripſit cōtrariū:qa iſti iuriſconſulti mandato Iuſtiniani fecerunt,vt.l.j.§.omnia enim merito.de vete.iure enu.

1 ☞ *Si ciuitas unit duas uillas,quarum una erat pinguis,alia erat grauata,an creditores poſſunt uenire contra bona omnium.*

Si cohæredem meum. Si portio accedit portioni,poſtq; legata cœperīt deberi ab vtroq; cohærede,nō eſt locus cōtributioni.h.d. Opp. de eo q; vidiſtis no.ſ.§.proxi.&.§.id q; ex ſubſtitutione.Sol.Hic cœperūt à cohærede deberi:& ideo nō fit cōputatio:in.§.proxi. nō cœperīt deberi.Satis cogitaui ſi pñt iſtos caſus aptare ad aliā
a materiā,& non potui.Sed formo⁹ vnā quęſtionē.†Ciuitas Peru
1 ſina vniuit duas villas ſimul , & vna erat multū grauata debitis: alia erat multū pinguis.quæro,an creditores poſsint venire contra bona omniū.Modò dices quòd iſta vnio poteſt fieri tribus modis.Vno mō pene noīa q; vna voceī, a, & alia b, & tūc pōt intelligi q; a,vniaī cū b,& b,cū a,vel vtraq; ſimul.& eſt differētia in hoc.& iſti modi probanī in corpore vt iudic.ſine quoquo ſuffra.§.illud.&.§.hoc autem.& plenè.C.de metropo.l.j.li. xj.& plenius extra,ne ſe.vacan.c.j.Poſſes tu dicere,caſus eſt hic,cùm accidat grauata non grauatæ,vt in.§.ſi cohęredis.Alius dicet q; non habet locum cōtributio:quia iā incæpit deberi:vt in.§. ſi cohæredem.ſed nullus bene dicit:quia illa iura habent locum in legatis,& vltimis volūtatibus:qa in alijs ſemper fit cōtributio oīm ſi ad pauperē vadāt diuitiæ vndecūq;,vt.l.quæ dotis.ſ.ſol.matr. &.l.fi.§.ſinautē dubius.C.de iure deli. Sed ad propoſitū quādo vnitur grauata non grauatæ:qa iſta vnio fit à ſuperiori de neceſſitate:crederem q; non grauata poſſet impetrare ſeparationē : vt l.j.in fi.de ſepara.in alijs omnibus credo q; villa locuples nō teneatur ad debita antiqua:quia villa repræſentat vicem perſonę:
b vt.l.mortuo.j.de fideiuſ.&.l.probaī.ſ.de iud.& ſicᵇ eſt acſi vnus homo veniret ad iſtam ciuitatem:quia ad debita antiqua non teneretur:vt.l.prouidendum.C.de decu.&.l.j.C.vt nullus ex vicarijs pro alienis vicariorum debitis moleſtetur.li.xj. Et hoc tenet
c Dy. in.l.incola.j.ad municipa.

Si in annos. Dicemus plenè de iſta materia in.l. Titio. infra eodem.

Id quod. Opp.& videī q; iſtud q; hæredi debetur,detrahatur:vt.l.Stichum.§.aliquando.j.de ſolu. Si habes hæreditati, ſtat propriè:ſi habes hærei,ſ.iure hæreditario.

1 ☞ *Impenſa funeris, & monumenti neceſſaria facta ab hærede ut es alienum detrahitur.& nume.4.*

2 *Hæres in monumento poteſt expendere eius quā dixerit teſtator in ſui præiudicium:& ſi minus quam dixerit, debet expendere quod æquum eſt.*

3 *Alius expendens in monumento fiendo per hæredem,quando poſsit ab hærede repetere, & qua actione.*

5 *Falcidia quando detrahatur de impenſa monumenti.*

De impenſa. Impenſa† monumenti & funeris neceſſaria facta ab hærede detrahīt vt æs alienū.Item pecunia legata ad monumētū defalcaī niſi quatenus ſit neceſſariū.h.d.Diuidit in duas partes.Primò loquit de impenſa facta ab hærede. Secundò de pecunia legata alteri ad faciendum monumentū.Secunda ibi,id circo. Item prima ſubdiuidit in duas partes:quia primò ponit dictū Sabini : ſecundò dictum Marcelli.Opp.& videī q; marcellus corrigit Sabinū : ſed dic q; Sabinus loquit in monumēto neceſſario: Marcellus in non neceſſario;vt apparet per.l.nec amplius. Opp. de.l.cū in teſtō.j.de ÿ.ſig.Gl.dicit,hic expēdit minus:ibi plus.Sed quid ad factū, an hæres poſsit plus expēdere q; teſtōr iuſſerit?Et dic q; pōt in prę iudicium ipſius hęredis,non legatariorū:de hoc hic loquit.Vltrius op.de.l.hæreditas.§.j.ſ.de peti.hęre.Gl.ibi & hic ſe inuoluit ſed truffa eſt:quia hic quærit an deducaī vt æs alienū:& an detrahaī Falcidia.ibi quærit vtrū alius impendēs poſſet ab hęrede
2 repetere.nil ergo illud cū iſto. Ad† ꝓpoſitū breuiter nō inſiſtendo declaro iſtam materiā per.q.Et primò quæro quantū pōt ſoluere in monumēto in præiudiciū ſui. Et dic quantū vult teſtōr: vnde plus,non minus pōt:vt.l.cū in teſtō.j.de ver.ſig.Sed ſi minus dixit q; deberet tūc ęquū expēdat:vt.l.at ſi quis.§.ęquū.ſ.de
3 reli.Quęro an †q; alius expēdet in monumēto,poſsit ab hęrede repetere: Et dic.Aut expendū plus q; teſtator voluit; & non repetit,vt.l.q aliena.§.j.ſ.de neg.geſt.Aut tm quātū dixit teſtōr,expēdit: & tūc aut vult repetere actione neg.geſt.& poteſt:vt.l.hæreditas.§.j.ſ.de peti.hęre.Aut vult actione funeraria repetere:& tūc non pōt,niſi illud q; eſt æquū,non tm , quantū teſtator iuſsit: vt.l.at ſi quis.§.æquū.ſ.dereli. & eo caſu q; tantū repetit. eſt verū , niſi hæres potuiſſet Falcidiam detrahere:quia tantum repetit.
4 Quæro an†expenſa monumenti detrahaī vt æs alienū.Et dic aut eſt neceſſaria reſpe d ctu funeris:& vt æs alienū detrahitur:vt.ſ. in prin. Aut non eſt neceſſaria:& tunc non detrahaī vt æs alienū:vt in ver. Marcellus.
5 Quæro † an Falcidia detrahaī de impenſa monumenti.Et dic autſunt legata ad monumētū neceſſariū;: & non detrahitur: vt in princ.§.Si ſint legata ad monumētum voluntarium,defalcabitur vt alia legata: vt hic.

1 POMATES.
a ¶Sed formo. Et p iſta vnione ſępe cōſulut. vide Ludo.Roma.in & conſi.clxxj.
b ¶Et ſic.Nec ēt ad re preſaltas tā cōceſſas: vide bal.not.loquētē in tit.de cēſit.in addi. Spe . Andr.Barba.
c ¶Tenet Dy. adde q; idē ſequit Roma.cōſilio.cclxxv.
d ¶Sui,puidētia. Addī īquātū alex. tāgit an acquiſita ex vſuris p filiū ſint cōicāda , q; poſui poſt ipſum i.l. cū oportet.

LEX III.

d **Si hæres inſtitutus.** Quod hæres acquirit ſui puidētia⁴ vl' alteriusſtulti tia,non cōputaī in bonis.h.d. Tene mēti iſtā legē.Pro ea facit.l.venditor ex hæreditate circa mediū.ſ.de hære.vel act.vē.

Item ſi Reipublicæ. Dicit Dyn.iſte caſus nō reperitur alibi.

1 ☞ *An ſi mihi debetur res ex contractu ſub conditione, eueniente conditione mutetur dominium,quòd ſic.*

Vndo legato. Pōt qs cām domininj ſibi mutare,cā noua extrinſecus ſuperueniēte.h.d.Opp.& videī q; imò qs dicaī dñs ex vtraq; cauſa : vt. iij.ſ.ex pluribus.j.de acq.poſ.So. Ibi poſſeſsio pōt haberi ex plu tibus cauſis:dñium nō.Op.de.l.in numerationibus.j.de ſol. Sol. Ibi logtur in pluribus cauſis cōcurrētibus in idē tempus : hic in diuerſis tēporibus:vt no.in.d.§.ex pluribus.Op.de acq.poſ.l.qd' meo.Sol.Poteſt ex cauſa extrinſecus veniēte:vt hic.Op.de.l.cui res.ſ.de actio.emp.Solue vt gl.& bñ.Opp.de.l.huiuſmodi.§.ſtichū.circa ſi.ſ.de leg.j.Sol.Ibi mutat caſum in fi.& iſtā opi. ibi reprobaui tibi.Dic breuiter vt ibi dixi iſta lex logt, qñ mihi debeī
1 res ex vltima volūtate.Quæro † quid ſi debeī mihi res ex cōtractu,an exiſtente cōditione muteī cā prioris dñij. Et vī q; nō:qa ex vltima volūtate trāſit dñiū ipſo iure:ſed in cōtractibus nō,ſine traditioe.In cōtrariū eſt veritas: qa veniēte cōditione mutuo dñium,vt ex noua cauſa habeo:vt in gloſ.in.l.iij.§.ex pluribus.j. de acquiren.poſſe.& caſus eſt in.l.ſub conditione.j.de ſol.plenè diſtingue vt in dicto.§. ex pluribus.

1 ☞ *Res nonuitiatur ſi uenit in eum caſum,in quem non potuit inchoari,ſi caſus ſuperueniens tendit ad eundem effectum cum primo.*

Dominium rei poteſt haberi ex diuerſis cauſis in idem tempus concurrentibus.

1 **Verbis.** Non† vitiaī res,ſi venit in eū caſum,in quē nō potuit inchoari,ſi caſus ſuperueniēs tēdit ad eū dē effectū cū primo.h.d.Op.de.l.inter ſtipulatē.§.ſacrā.j. de ver. obl.&.l.Vranius.j.de fideiuſ.Breuiter caſus ſuperueniēs tēdit ad eūdē effectū cū primo.Hoc determinat Dy.in.c. actus legitimi.
2 extra,de reg.iur.lib.vj.Quæro†an rei dominiū habeaī ex cauſis diuerſis.Et videī q; ſic:qa cōcurrrūt in idē tps:vt in.l.in numerationibus.j.de ſol.Gl.determinat cōtrariū,& malè,i.l.iij.§.ex pluribus.j.de acqui.poſ.& ibi per Dy.reprehenditur.

In lege Falcidia æris. Quæro qd vult dicere lex.& dicit gl. ipſe ſolus,&c. Dy.iſtam gl.reprehendit:alio mō ſolus.ſ. deducit &c. vt gl.quā eā reprehendit.Tertio modo legā vt ipſe ſolus deducetur,quē teſtator dānat:& licet alij teneātur, habēt tamen regreſſum.Op.de.l.cū ab vno.ſ.de le.ij. Sol. Ibi ſpeciale fauore dotis. Op.& vī q; detrahaī ab alijs cohæredibus.vt.l.ſi filia.§.Papinianus.ſ.fami.ercīſ.Gl.dicit,fateor q; ipſe detrahat à cohæredibus: qa vī eiſe grauatus liberare eos.Sed alij cohęredes nō faciūt mētionē de ęre alieno:qa nō ipſi,ſed alij ſunt grauati.l dē no. in.l.cū ab vno.Sed opp. certū eſt q; oēs cohæredes tenenī ꝓ hæreditarijs portionibus,& liberatio vī eis legata à cohærede:ergo appareī q; cohæredes capiūt liberationē iure p̄legati. Sed tūc arguo, qd' iure p̄legati capit,nō cōputaī in quartā:vt.l.id autē. &.l. qd' aūt.&.l.in quartā.j.e.vī ergo q; oēs debēt habere rōnē ęris alieni nec legatarij poſſunt dicere , alius eſt grauatus. Quid dicemus?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Op.de.l.ſi filius.Et vide d.Petr.ſ.c.Ray. de teſta.Bald.ī.l.filiū quē.C.fa.ercīſ.Et ī.l. ſi.§.ſinautē dubi⁹.C. de iure.de libet.A.B.

Neſcio quid dicamus, niſi reducam me ad cautionem, quòd in caſu,quando teſtator grauat vnum,vt ſoluat æs alienum,eſt exmente teſtatoris quòd alij non habeant rationem æris alieni. ad hoc.j. e.l.cū q. s. fin.

1 ☞ *Fructus pendentes dicuntur pars rei,& reddunt fundū pretioſiorem.*
2 *Partus ancillæ non dicitur pars rei nec facit ancillam pretioſiorem.*

IN lege Falcidia placuit. Iſta eſt ſingularis lex &.h.d.Fructus pēdentes dicūtur pars rei,et rē faciunt pretioſiorē. ſecus in partu exiſtēte in vētre.h.d. Nota
1 q fructus † dicunt pars rei.Habes in.l.fructus pēdentes.s.de rei
2 vē.l.ſi.§.pe.j.q in frau.credi.Itē nota † q nō dicit partus ps rei:vt hic,&.l.partum.j.de ver.ſign.&.l.ſi aliena.§.Sceuola.j.de vſufc. Opp.& videtur q partus pars rei dicat:vt.l.j.§.ex hoc reſcripto. s.de ven.inſpi.Sol.Illud eſt verum quantum ad illud edictū:ſecus quo ad alia.Opp.de lega.ij.l.ſi quod ex Pāphila. Dicit gloſ. aliud in emptore,& aliud ī hęrede. Nihil eſt dicere.Dic q ibi nō eſt pretioſior ancilla ꝓpter partū,licet carior ematur.Nihil enim adeſt ei, propter quod ipſa ſit magis pretioſa: qa partus non eſt eius pars:& ideo nō eſt aliqua pars q̄ faciat eā pretioſiorē:nec dī ptioſor,licet ꝓp aliquā q̄litatē eā emat cariorē ſedfundus eſt ptioſior ī ſe.Op.de.l.q ī vtero.s.de ſtat.ho.Solue vt glo. q tene mēti.

QVod ſupra. Gl.ponit caſum dupliciter.& de primo ſum contentus. & iſte eſt caſus de materia.§.quod vulgo.j.l.proxima.

IN ratione.

1 ☞ *In ultimis uoluntatibus per aduentum conditionis non fingitur retro.*
2 *Fictio re perempta non retro trahitur.*

Si ſeruus ſub conditione. Illud, q ſi extaret nō æſtimarēt, hęre di nō imputat:alias ſecus,etiam ſi eſt peremptum.h.d.Opp.s.de nox.l.ſi hęres.Sol.Illius contingit propter dolum hęredis.Opp. j.eo.l.§.ſi ſeruus.Solue vt ibi:quia concordat,nō diſcordat.Vltimò iſte.§.videt facere duo cōtra mea dicta materia de fictionibus.Dico † q in vltimis volūtatibus in legatis ꝑ aduētū cōditionis nō fingit retro:vt.l.ſi mī.§.eandē.j.de execu.rei iudic.&.l.j.§.
2 ſerui.s.ad Syl.hic videt cōtra.Item dico † re peremptа non habet locū fictio,vt retro fingat,vt.l.huic ſcripturæ.s.ad.l.Aq.&.l.vlti.C.de ſen.paſ.& ibi doc.not.hic dī contrariū. Sed ad cōtraria reſpondeo q hic non fingit retro.Sed ratio eſt: qa ſi res eſſet hodie:non ęſtimaret:vt.j.ea.l.§.ſi ſeruus.

Imperator Marcus. Ex facto quod trahit originem teſtatore viuente, non computatur in quartam.hoc dicit.cum.§.ſeq.

Si ſeruus teſtamento. Illud ꝓemptū nō ęſtimat q ſi extaret nō æſtimaret h.d.In tex.ibi:necaret.q poſt adicā hērditatē vltimo ſupplicio afficiūtur.Op.qcqd perit morte,perit hērdi:vt.l in rōne.in pri.j.eo. Gl.huius cōtrarij timore vult dicere q cōcordat cū illa:& iō lege interrogatiuè iſtū tex.& vide iſtā gl.q incipit,cū adit hæredi tas,&c.Dy.reprehēdit iſtā gl. & dicit q iſtud eſt cōtra caſum.l. æris alieni.j.e.Itē in.§.j.s.ea.l.loqr qñ cōditio extiterit:& tūc nullo modo æſtimat:ſed qñ deficit cōditio,tūc æſtimatio fieret,ſi viueret.& hoc vult tex.& ideo puto verum dicere Dynum.

3 ☞ *Subſtitutus pupillo debet legata quæ à pupillo cœperunt deberi,ut æs alienum: & an detrahat Falcidiam ex perſona pupilli,uel primi teſtatoris,*
4 *Hæres nō cōficiēs inuētariū perdit Falcidiam,& tenetur ad ſolita legata.*
5 *Subſtitutus pupillo tenetur aliud inuentarium facere,licet pupillus fecerit:aliter tenetur ad ſolida legata.*
6 *Si ſubſtitutus fecerit inuentarium pupillus non:an ſubſtitutus detrahat integram falcidiam,& debeat integra legata.*
Subſtitutus pupillo poteſt petere reſtitutionē in integrū, ut faciat inuentarium.
7 *Subſtitutus pupillo quando facit inuentarium,debet ponere in inuentario omnia bona; & ſi unam rem relinqueret, amittit Falcidiam, licet de hoc ultimo ſe remittat.*
8 *Inuentarium factum ab inſtituto,qui poſtea per reſtitutionem in integrū abſtinuit,uel repudiauit,an proficiat ſubſtituto uulgariter,dubitat.*
9 *Inuentariū factum ab inſtituto ſub conditione,qui pendēte conditiōe petijt bonorū poſſeſſionem ſecundū tabulas,q extante conditione tibi profit.*
10 *Inuentarium factum à tutore pro pupillo,q pupillo non,profit.*
11 *Inuentarium hæredis an profit fideicōmiſſario uniuerſali.q nō,niſi ab hærede cedatur,*
12 *Fideicōmiſſarius uniuerſalis q poſſit facere inuētariū ex ꝑſona ſua ſi hæres nō fecit.*
13 *Pupillus poteſt eſſe miles.*

QUod vulgo dicitur in ta. Iſte §.eſt difficilis,& iuuenibus horribilis,& ſequens videtur horribilior, & breuiter.h.d. In teſtamento patris & filij vna Falcidia locum habet, & legatorum & bonorum fit cōtributio:& in detrahēda Falcidia tempus mortis patris inſpicitur:& bonorū augmentum, vel diminutio poſt cōtingens nō prodeſt,nec nocet legatarijs.h.d.Diuiditur in quatuor partes ſcdm Dy.Primò ponit vulgaris regula vſq; ibi:quāuis. Ibi ponit primus effectus regulæ vſq; ibi:ſecūdū qd'. Ibi ponitur ſecundus effectus regulæ,& eius exēplū vſq; ibi:nec ad rē. Ibi reſpōdetur tacitæ obiectioni vſq; ad §.ſi filio. Ibi in tex.præſtatur.noīe legati.ibi:patrimonij.qa illud habet locū inſpecto tēpore præſenti,nō augmēto,vel diminutiōe pōſt cōtingētc.Item ibi:ſub cōditione ſi caſus pupillaris ſubſtitutionis euenerit.Item ibi:intelligunt.& ideo cū videant vno teſtamēto relicta, tēpore mortis patris inſpicit,nō augmētū vel diminutio poſtea contin-
1 gens.No.† q iſte ſubſtitutus debet legata quæ à pupillo cœpe-rūt deberi,vt ęs alienū. Itē not.q inſpicit tēpus mortis patris,nō augmētū cōtingens,vel diminutio.Op.ad primā partē:qa patris & filij diuerſæ ſunt hæreditates:vt inſt.de pupil.ſubſt.§.igitur.et s.de vulg.& pupil.l.ij.§.prius.Sed ſi plures ſunt hæreditates: ergo plures Falcidiæ:vt l.in ſingulis.j.eo. Glo. reſpondet in poſitione caſus:qa licet plures ſint hæreditates,vnū tñ eſt teſtamētū: vt l.patris & filij.s.de vulg.& pup.Sed inſtat, qa iſtud nō videt bene dictū,cū debeamus inſpicere magis veritatem hæreditatis, quàm vnum teſtamentum:vt d.l.in ſingulis.Reſpond.ideo hæc ratio pluralitatis hæreditatis non inſpicit:quia teſtator oēs iſtos miſtim in vno teſtamēto conſiderauit,& cū miſtio ſit ſecuta, habet locum cōtributio.Sed ſi quod iſtorum deficeret, qa miſtim nō cōſiderauit,vel quia nō ſit facta miſtio: tūc inſpiciuntur plures hæreditates,vt in ſequēti cōtrario videbitis.Op.s.l.proxi.vbi nō fit cōtributio bonorū patris & filij.Reſpōdeo,ibi teſtator ſubſtituit exhæredato:hic filio inſtituto.Vide rationē: quia quando filio exhæredato ſubſtituit, non vult q miſceantur bona filij cū bonis patris.ideo ſunt duæ hæreditates:cū ibi pater non conſiderauit q miſtio fieret.Sed contra iſtud videbitur j.ead.l. in fi. Reſpondeo,& dico quòd hac l.§.fi.teſtator voluit relinquere lega-
ta ab inſtituto:& ideo apparet quòd conſiderauit de contribu-
tione,& reſpexit illud tempus quo erit hæres filij ſui,ſed s.l. proxi.non reliquit legata in ſecundis tabulis,& ideo teſtator nō habuit reſpectum ad tempus,quo bona commiſcētur. In duobus ergo caſibus teſtator conſiderauit.Primus caſus eſt, quando inſtituit filium.Secundus eſt,quando non inſtituit,ſed in ſubſtitu
a tione reliquit legata,vt hac l.in fi.Oppo.de l. ſi filius * qui patri. s.de vulg.& pupil.Solu.Ibi non adiuit filius patris hereditatem. Ratio quia non eſt facta contributio:quia bona non ſunt miſta ſeu vnita:ideo ibi ſunt duæ hæreditates:hic verò filius extitit hęres patris,& adiuit bona ſunt commiſſa.Venio ad ſecundam partem,& oppo.gloſ. quod tex.ſibimet contradicat. dicit lex quòd eſt vt æs alienum,& poſtea fit contributio.Contra:quia æs alienum ante omnia deducitur:vt l.irritum.& l.in imponenda.C.eodem titu,& ſupra eodem.l.j.in fine.Soluit glo.dupliciter.& vide iſtam glo.quæ incipit,ſed videtur hęc litera & prima ſolu.gl.eſt. & dicit quòd tunc habetur loco æris alieni,quādo legata omnia poſſunt ſolui.Bona ſolu.eſt,ſed videtur modici effectus:quia ſecundū hoc eſt idem qd' in omnibus alijs legatis:qa legata reſpectu ipſius hæredis debentur vt æs alienū:vt l.j.C.de bo.auc. iud. poſ:Dy.videtur aliter ſoluere,& fatet q ab ipſo inſtituto debet vt æs alienū:ſed à filio debet vt legatū.Sed qa ex perſona filij detrahitur Falcidia;ideo fit contributio:& ex eo detrahit Falcidia. Sed hoc nō eſt verū:qa ſi ex perſona filij detraheretur Falcidia, detraheret vt ipſe filius;quod nō eſt verū,vt hic. Itē filius nō cōtribueret cū legatis ſubſtituti,& ſic nec ſubſtitutus.quod eſt falſum,vt hic dicit.Oppo.j.proxi.§.videbitis.j.in ver.itaq. Veritas eſt q ſubſtitutus ex perſona ſua detrahit.Aduerte,& dic:Dy.bene dicit,q ex perſona pupilli dicitur hęres detrahere Falcidiam: quia pupillo erant conditionalia.quod ſi veniret conditio pupillaris ſubſtitutionis deberet poſſe diminui:vt l.ij.§.interdum.s.de vulg.& pup.Et licet iſta conditio nō poſſet viuo pupillo exiſtere:tamen eſt ex perſona pupilli:ſicut dicimus in l. hæreditarij.j. de bon.auc. iudi. & l.j. C.vt ac.hæredi. Nota tex.qui eſt j.§.proxi.qui dicit,quòd ex perſona ſua detrahit.eſt verum,niſi in legatis reli

tis relictis à pupillo: ꝙa tñc ex ꝑsona pupilli: & sic mistim vt ibi dicam statim. Op. de. l. licet Imperator. s. de leg. j. vbi dicit ꝙ qñ sunt relicta alia legata à substituto. ea, quæ sunt relicta ab institu to, nō vidētur deberi à substituto. hic autē dicitur contrariū. Solvit Dy. duobus modis, & quælibet est vera: ibi loquit̄ qñ relinquitur eidē: hic quando diuersis personis. Vel aliter, vulgari sub stitutione loquitur: quo casu non cœperunt deberi ab instituto: hic verò loquit̄ in pupillari substitutiōe, quo casu cœperūt debe ri ab instituto: ideo substitutus debet. Opp. de. l. si fundū sub con ditione. §. si pater. s. de leg. j. vbi non incipiūt deberi à substituto. Soluit Dy. ꝙ nō inccœperūt deberi à substituto pupillariter post quam cœperunt ab instituto. Solu. Dy. intellígit quòd non cœ perunt deberi à substituto tanꝯ à se: sed tanꝯ à persona institu ti sic. Op. j. proxi. §. vbi non fit contributio. Solu. Ibi erant plures substituti: hic vnus. & ibi videbitis. Opp. j. ea. l. §. q̄sitū. Solu. Hic loquitur de contributiōe fienda de relictis à substituto ī primis tabulis, & de relictis ab instituto in secundis. §. quæsitum. loquit̄ de contributiōe nō fienda de relictis à substituto in primis tabu lis, & de relictis ab eodē in secundis tabulis. & ibi videbitis ratio nem. Venio ad tertiā partem in ver. secūdū ꝙ op. & videt quòd noceat diminutio postea contingens: vt. l. in ratione. §. diligenter j. eo. Breuiter, ibi contingit diminutio circa rem legatā: hic circa alias res hæreditarias. Vel si velis dicere ꝙ hic non fit diminutio respectu quotę, sed respectu quātitatis: vt iste fundus est mihi le gatus. tres partes sunt diminutæ: tūc de alia, quæ remanfit, tantū habebunt legatarij modo, quantum primo habuissent. Vlterius opp. s. ea. l. §. Imperator. &. §. cū quidam. Sol. Hic loquitur de di minutione, quę contingit post mortem defuncti, nec habuit ori ginē in vita defuncti, vt in cōtrario. Circa hoc opp. de. l. & si con tra. s. de vulga. & pupilla. &. l. ab exhęredari. s. de leg. j. &. l. Plau tius. s. tit. j. Sol. Ibi diminutio fit per legis dispositionē, quę dispo sitio legis emanauit ꝓpter factū defuncti qui exhæredauit quē non debuit, vel prætermit. hic post mortem cōtingit diminutio. Vlterius opponi. & videt quòd augmentū pòst contingens pro sit legatarijs: vt. l. in lege Falcidia placuit. s. eo. Sol. Ibi habuit ori ginem in vita defuncti. hic non. Sed contra hoc oppo. de. l. seruꝰ qui apud hostes. j. eo. Sol. Licet non habuerit ibi originē in vita defuncti, tamen fingit̄ habere per fictionē postliminij: ideo pro dest legatarijs. Oppo. s. eo. in prin. &. j. eo. l. non est dubiū. &. l. ex asse. vbi si legatarius repudiat, prodest alijs legatarijs. Respōdeo primò, quòd legatario repudiante nil accrescit hęreditati: sed de claratur nil diminutū esse: vel aliter legatario repudiante fingit̄ retro: vt. l. seruum filij. §. j. s. de legat. j. &. l. quidam. s. de reb. dub. meritò tamen fingit̄ retro, &c. vt dixi. s. in proxi. contrario. Con tra istud op. vlterius de. l. ꝙ de bonis. §. fructus. j. eod. &. l. in lege Falcidia non habetur. &. l. Paulus. ij. respōso. vbi fructus postea percepti prosunt legatarijs. Sol. Ibi loquitur de augmento, quod obuenit ex ipsa legata. hic loquitur de augmēto extrinsecus ob ueniente. Vltimò opp. de. l. cū quo. in prin. j. eo. Breuiter nīdeo, ibi non contingit augmentū circa res hæreditarias, sed circa bo na debitorum hæreditariorum. Rationē ibi videbitis. Venio ad vltimam partē, quæ est subtilis & vtilis. dicit̄ hic ꝙ præstatur vl tra quadrātē, & vltra patronij vires. Cōtra. j. ad Treb. l. j. §. si is q. vbi etiā in testamēto militis non debentur vltra vires patrimo nij. Rñ. gl. ꝙ debentur vltra vires patrimonij, & vltra dodrātem & vide gl. quæ incipit, bene dixi, &c. Ego intelligo istam gl. sic, ꝙ non debet vltra patrimoniū, ꝙ testator relinquit tēpore mor tis suæ: nam licet sit vltra patrimoniū, ꝙ relinquit pupillis, nō cu ro: quia tanꝯ æs alienū soluit: & sic pupillus tenebat ad solida le gata, & iste substitutus tenet excepta Falcidia ad tēpus mortis relata. Opp. de. l. q̄ dotis. s. sol. mat. &. l. si te. C. de iure delibe. Sol. Aliud est in creditoribus, quibus quis tenet insolidum: sed lega tarijs vltra vires patrimonij non. Sed contra hoc oppo. in auth. de hęredi. & falci. §. si verò non fecerit. posito. C. eo. auth. sed cū testa 2 tor. Sol. †Illud est verum hodie quando hæres non fecit inuen tarium: quia tunc ad solida legata tenet. h. d. gl. & bñ, Sed Ray. scribit hic vnam mirabilem opi. Gul. de Cug. & dicit ꝙ hæres p non factam confectionē inuentarij perdit Falcidiam, non quòd vltra vires patrimonij teneatur: vt probat tex. Nam fuit inductū inuentarium vt hæres posset Falcidiam detrahere, vt in corpo re de hæredi. & Falc. super rubrica. Si igitur non facit, priuetur Falcidia. Præterea, qui non implet voluntatem defuncti, nō pri uatur bonis suis, licet hæreditate sic: vt in a corpo. de hære. & Falci. §. si quis autem nō implens. multo magis iste, qui non facit in uentarium, non priuatur suis bonis, sed fal cidia. Istud dictum Ray. legendo Pisis te nebat. Ego dico contrarium: quia. §. si verò non fecerit. dicit, cōplebit legata, & fideicō missa. & tex. in auth. sed cū testator. dicit qd' solida legata præstabit: ipse rñdet vsq; ad vires patrimonij. Sed probo per rationem vrgentē. Tex. in auth. de hęred. & Fal. §. san cimus. præsumit hæredem subtrahere bo na & ideo non habet falcidiam: quia bona sunt sufficientia legatis: ergo ex dicto suo hæres ex præsumptio a ne iuris tenet̄ ad solida legata. Ad primam rōnem respō deo, ve rū est ꝙ inuentariū est inductū vt habeat Falcidiā: tamen si non fecit inuentariū, propter hoc nō tenet̄ ad solida legata: imò hoc est propter id, quia præsumitur ꝙ subtraxit. Ad authēt. hoc am plius. &. §. si quis autē non implens. respondeo ꝙ non est illa, prę sumptio ꝙ subtraxerit: & ideo solū Falcidia priuat̄. Vlterius op. C. de iur. deli. §. si in computatione. &. §. sed & si legatarij. vbi de bonis hæreditarijs: hic de bonis suis. Sol. Ibi hæres fecit inuētra riū: hic loquitur de eo, qui inuentarium non fecit: & ideo ibi ad 3 solida legata non tenet̄. Venio ad. q. & primò †quæro circa istū. §. quid si pupillus fecit iuētariū: an substituto hoc sufficiat si ipse inuentariū non fecit. Breuiter non insisto. Credo ꝙ debeat aliud inuentarium substitutus facere: aliàs teneretur ad solida legata. Et ratio quare fit inuentariū est, ne hæres subtrahat bona, de quī bus debet solui legatarijs: vt in. §. sancimus. in corpore. eo modo pupillus posuit bona patris & testatoris, non bona sua: sed quia substitutus tenetur soluere de bonis ipsius pupilli, si bona testa toris non sufficiunt: ideo quia posset subtrahere de bonis pupillī 4 eget nouo inuētario. Quæro† quid si pupillus non fecit inuen tariū, substitutus fecit, an detrahat integram Falcidiam. Et bre uiter respondeo, si pupillus non fecit inuentariū, poterit petere restitutionem: vt in auth. eo. §. pupillus. eodem modo substitutus ex persona pupilli potest petere restitutionē, vt inuētariū faciat: vt. l. non solū. s. de in integ. restit. Sed si omitteret ex persona pu pilli, & faceret ex persona sua: tunc legata relicta à pupillo inte gra debentur, quia nō est factū inuētariū: tamen ex persona sua, quia fecit inuentariū, detrahet Falcidiā. & istud quod soluit pri mò legatarijs pupilli, non nocet legatarijs, quibus debet ex sub stitutione: quia propter delictū suum contingit, & post mortem testatoris: vt in. §. & hoc dicimus. in corpore. &. j. eo. l. in ratione. 5 in prin. &. l. j. §. interdum. Quæro† quando substitutus facit in uentariū, quæ bona ponet, vel quæ erant tempore mortis testa toris, vel pupilli? Et videtur ꝙ tempus mortis testatoris inspicit̄ per hunc. §. Sed credo ꝙ quantū ad legatarios pupilli sufficeret: sed non quantū ad creditores pupilli. Et ideo dico ꝙ omnia bo na debet ponere: quia si vnum relinqueret ꝙ non poneret, tota Falcidia priuaretur secundū quosdam: vt in auth. eo. §. sancimus. ergo, &c. licet de iure Codicis aliud esset: vt. l. fi. §. illo. C. de iure delib. quod qualiter fit, dicemus. j. eo. l. Paulus. in princ. Vlterius 6 † quæro: institutus in primò gradu fecit inuētariū: postea per re stitutionem abstinuit, vel repudiauit: an illud inuentarium pro ficiat substituto vulgariter? Et videtur ꝙ sic: quia quicquid inte rim fecit, habet ratum: vt. l. in integrum. s. de mino. &. l. quoties. s. de acqui. hære. Breuiter dubito in isto passu: quia omnia, quæ sunt facta ab instituto, sunt rata: verū est, facta circa hæreditatē, non circa se. s. personam suam: quia per istud beneficium rescin ditur. sed illæ leges loquunt̄, quando sunt valida ea, quę facit cir ca alios, non circa se: & ideo quia nō sum bene clarus, sub dubio 7 relinquo. Quęro† aliquis institutus sub cōditione pendente cō ditione petit bonorum possessionem secundū tabu. & facit inuē tarium: an sibi sufficiat, si postea extet conditio? Et dico ꝙ sic: ꝙa illa bonorū possessio, quā petit secundū tab: conuertitur in legitī mā additionē existente conditione: vt. l. ij. §. si sub conditione. j. de 8 bonorū pos. secundū tab. Quæro: † tutor fecit inuentariū pro pu pillo, vel curator datus bonis, secundū quod tenet̄ ex forma. l. ij. de cura. bo. dan. vtrū prosit pupillo, vt videat̄ hęres cū beneficio inuentarij? Credo ꝙ non. Et ratio est propter solennitatem: quia alia solennitas requireret̄ confectione inuētarij ab hærede, quā

¶ Legata solida. Ad de secūm Bal. s. l. filiū quē habētē, quē refert hic Alex. hoc esse ve rū, nisi legatarij cōfiteant̄ ꝙ hæres nō oc cultauit bona, secūdū ꝙ hī m. §. sancimus. ī auth. de hære. & Falc. ꝙ vide qd consuluit idē Bal. cōs. cexiij. li. iiij & ꝙ cōtra ꝓsum ptionē iuris & de iu re admittat̄ præsump tio ī cōtrariū voluit idē Bal. cōs. iiij. lib. j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

§ ¶ Quero, hęres. Addē vltra Alexā. i hac. q. Ang. cōſi. xxxj. & in quantū Alexā. ponit ginq; opin. an filiꝰ de reſtituendo grauatus detrahat duas quartas, addē vidēdū Old. 9 conſi. cxxxj. Petr. de a Anch. cōſ. xxvj. pau. de Caſt. cōſil. xcij. & ecl. Ang. cōſ. cl. & ſequēti. & cōſil. cxxv. Bal. conſi. cxi. & cōſ. clxxxviij. lib. j. iquātū ēt Alex. vē trāſire cū opi. q; aſcēdētes detrahāt duas quartas, tū ſint rogati reſtituere: Dic q; Rom. cōſi. clxxxv. tenet cōtrariū in ſprin. & conſil. ccxxxix. & ibi ſequitur opi. Canoniſtarū quā ēt ſeqt Paul. de Caſt. conſi. celiij. i fi.

b ☞ Adde ex ſcripto exēplari. ſeciūda regula eſt, q; i pluribꝰ inſtituris, i ſingulis habet locū lex Falcidia vt. l. in ſingulis, ;&c. Alex. Loſæus.

ſilla, quæ requiritur in confectione inuētarij à tutore. Solennitas inuentarij ab hęrede ponitur in. l. ſcimus. C. de iur. delibe. coniūcta auſ. ſed cùm teſtator. C. eod. meritò ſibi non prodeſt inuentarium tutoris, cùm non habeat illas ſolennitates. Quęro, † hęres fa cit inuentariū, & poſtea reſtituit vniuerſali fideicōmiſſario hæreditatem. An profit fideicommiſſario? Et iſta. q. fuit facta per do. Lamber. de Rampenſibus. Iac. de Bel. ponit iſtam. q. in auſ. eo. §. ſi verò non fecerit. Ray. ponit iſtam hic, licet non faciat mentionem de illis. Breuiter, beneficium inuentarij habet hęres vt hæres, & habet illud beneficium ex ſua prouiſione, & non inuenit illud in hæreditate: ſed illa q̄ hæres habet ex ſua prouiſione, non tranſeunt in fideicōmiſſariū facta reſtitutione, per Trebell. ſed eſt opus noua ceſsione: vt. l. ſi hæres pecuniam. j. ad Trebel. & l. hæres à debitore. in prin. j. de fideiuſſori. & ſic beneficium inuētarij non tranſit in fideicōmiſſariū, niſi cedat ab hærede fideicōmiſſario. Hoc etiam ponitur in Spe. de inſtr. edi. ij. dicto. verſ. qd ſi hæres. Sed dices tu, ad quid prodeſt illud ſi cedat? Dico q; ſi cedatur iſtud ius, ꝓdeſt ſibi propter creditores, ne inſolidū creditoribus teneat: & etiam propter Falcidiam in caſibus, in quibus poteſt detrahi: vt. l. lex
10 Falcidia. §. nunc̄ꝑ. j. eo. tit. Quęro, † ſi hæres non fecit inuentariū, an vniuerſalis fideicōmiſſarius poſsit ex ſua ꝑſona facere? docti. dicunt q; ſic ex æquitate: quia habet locū hęredis: vt. l. ſi filius. §. j. §. quod cū eo. & j. tit. ij. l. ſi poſtulante. h. d. Iac. de Bel. in corpore eo. §. ſancimus. & tangit Spec. in. d. tit. de inſtru. edi. §. dicto. ỹ. quid ſi hæres non facit. Sed ego dico ſic, q; hæreditatis reſtitutio pōt fieri incontinenti: & tūc fateor q; fideicōmiſſarius poteſt facere inuētariū: quia hæres poterat iure hæreditario facere: ergo in fideicōmiſſariū per Treb. tranſibit: vt. l. j. poſt princi. ad Treb. Si verò hęreditas non eſt reſtituta incōtinenti, ſed tempus faciē di inuētariū trāſibat: & tunc ex perſona hæredis non poteſt. Sed puto q; ex perſona ſua poſsit facere fideicōmiſſarius per rationē datam per alios doc. & per aliam rationē: quia inuentariū eſt inductū vt fiat, ne hæres habeat neceſſe petere tempus deliberandi: vt. l. ſcimus. §. ſinautē dubius. C. de iur. deliber. Sed iſta delibe ratio ita cadit in fideicommiſſariū prout in hæredes, quia poteſt pati damnum. vt. l. j. §. j. de iure delibe. cum ſua glo. ergo apparet q; iſtud beneficium conſuluit fideicommiſſario vt hæredi. & eſt expreſſum Inſti. de fideicō. hære. §. ſi quis vna. & not. j. ad Treb. l. j. §. ſi is. in gl. in verbo, peruenit. ſecus in hærede legatarius aūt non habet neceſſe facere: quia ſentit commodū. Sed vnū fateor q; licet fideicommiſſarius nō teneat inſolidū, quia inuentarium fecit hæres, qui non fecit, inſolidū tenet propter debitū ſuum: &
11 hic, & dicimus in corpo. de hære. & Falci. Vltimò moueo † vnū dubiū: dicit in iſto. §. q; bona patris & filij, quæ erant tēpore mortis, cōtribuūtur. Sed quomodo eſt poſsibile q; iſte filius haberet aliqua bona, cùm quicquid habet, patri quæritur? Breuiter, potes intelligere q; iſte tex. poteſt intelligi q; hic filius erat miles & pupillus: quod eſſe poteſt: vt. l. vltima. C. de teſta. mili. & l. ſed & milites. §. iam autem. ſ. de exc. tut & ideo poteſt habere peculia caſtrenſia. hodie conſtat q; poteſt habere aduentitia.

Si filio ſuo. Ad euidētiam ſcias q; in toto iſto libro, nec fortè in toto corpore iuris eſt difficilior tex. & ideo legam tex. huius. §. per particulas apoſtillando. & breuiter hoc dicit. Pro parte inſtitutus in ſecundis tabulis ſolus grauatus ex ſua perſona duntaxat: cohæres verò, qui contributione facta reperitur eſſe grauatus ex ſua ac pupilli perſona Falcidiā cōſequitur. h. d. Diuiditur in duas partes. Primò loquitur de eo, qui eſt grauatus ex ſua perſona tantū. Secundò loquitur de eo, qui eſt grauatus miſtim ex perſona ſua, & perſona pupilli. Secūda ibi: quid tamen dicemus; Itē ſubdiuiditur prima in quatuor: quia primò ponitur quæſtio. Secundò allegatio pro vna parte. Tertiò ſolutio quęſtionis. Quartò ratio ſolutionis. Secunda ibi: & facilè. Tertia ibi: ſed verior. Quartò ibi: vt enim. Item ſecunda pars ſubdiuidit in quinq; particulas. Primò ponitur quęſtio. Secundò allegatio cōtra ſubſtitutū. Tertiò allegatio pro ſubſtituto. Quartò ſolutio quæſtionis. Quintò determinat vnam quęſtionem circa prædicta. Secunda ibi: at quin. Tertia ibi: rurſus. Quarta ibi: atq;. Quinta ibi: huic conſequens. Et continuat iſte §. ad ſuperiorem: quia ſuprà loquitur quādo vnus eſt inſtitutus, & vnus ſubſtitutus: hic quando pupillus eſt inſtitutus & plures ſunt ſubſtituti. In textu ibi: onerauit. vltra dodrantem portionis ſibi contingentis. Dy. & ibi eſt facilis allegatio pro vna parte. In tex. ibi: Falci. locum. quia contributione facta legata non excedunt quadrantem totius aſsis. Item ibi: alterum ſubſtitutū. ſ. grauatum ibi: ſed verior ſolutio q. Item ibi: patri hæres extitiſſet. ab initio, & iure directo. Ibi: vt enim. ratio ſolutionis. Item ibi: vim capiunt. dic quo ad ſolutionem. Item ibi: & formam. quo ad ordinem. Item ibi: & originem. quo ad verba, vel quo ad ſubſtitutum. Item ibi: oneratus. conſideratis relictis legatis à ſe in tabulis pupillaribus. Item ibi: omnibus. ſ. legatis relictis à pupillo, & ſubſtituto, & miſtis. Item ibi: at qui. allegatio contra ſubſtitutū: Ibi: rurſus. allegatio pro ſubſtituto. Item ibi: itaq;. ſolutio quæſtionis. Item ibi: oneratus. vt in primo caſu. Item ibi: quartam. ex ſua perſona. Item ibi: non eſt oneratus. vt in ſecundo caſu. Item ibi: ſubſtitutus: vt deſideret quartam. Item ibi: confuſionē. i. propter cōtributionem legatorum relictorum à pupillo, & à ſe. & ſic ex vtraq; perſona ſimul iuncta Falcidiam retinebit. Dicitur hic q; licet in perſona inſtituti non habeat locum Falcidia: tū habet locum in perſona ſubſtituti. cōtra. ſ. ea. l. §. quod vulgò. Sol. Ibi fuit vnus ſubſtitutus, hic duo. Sed contra hoc facit j. eod. l. pater filiū. §. fi. Sol. Ibi q̄n plures ſubſtituuntur. Iura cōtraria loquuntur q̄n vnus pluribus ſubſtituitur. Dicitur hic, vt enim opes, &c. Opp. & videtur q; pupillaris ſubſtitutio poſsit habere effectū iure paterno: vt l. & ſi contra. ſ. de vulg. & pup. Sol. Ibi nō tollitur paterna de iure ciuili, ſed de iure prætorio: ideo pōt tantùm pupillaris remanere. Oppo. q; varietas euitetur: vt l. Titiæ ſi nō nupſerit ſ. tit. j. Sol. Ibi ex varietate reſultat contrarietas ſe impediens: hic non ſe impedit: quia circa diuerſas perſonas. Pro hoc l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. ſ. de inof. teſta. De hac materia ꝑ Dy. in c. mutare. extra, de reg. iur. lib. vj. Oppo. ad finem. de l. ſtipulatio iſta. §. alteri. j. de verb. oblig. Sol. Hic non eſt extraneus, ſed hęres eius. Vltimò oppo. quia non vt hæres pupilli, ſed vt ſubſtitutus, vt in primo caſu. & ſic videtur q; iſta ſtipulatio proſit tam alteri q̄; hæredi. Sol. tam in primo q̄ in ſecundo caſu huius §. iſte vt hæres pupilli detrahit Falcidiam aliàs ad eum non tranſiret iſta ſtipulatio. Sed quid eſt in primo caſu, dicit detrahere ex ſua perſona: hoc eſt, q; conditio, ſeu grauamen eſt iniunctum ex perſona: quia quod in perſona pupilli nō fuit, nec potuit committi tamē ſpe reſpiciebat pupillum prout ſubſtitutum: vt dicimus in ſtipulatione, quæ incipit ab hærede: vt l. hæreditarium. j. de bon. autho. iudi. poſ. & l. j. C. vt act. ab hære. & l. reperitur. j. eo.

Quæſitum eſt, ſi quis. Legata relicta à pupillo in primis tabulis, erā cohærede ſibi ſubſtituto in ſecundis debent cōtribui. ſecus ſi ab vtroq; in primis tabulis ſint relicta, & eodē in diuerſis partibus inſtituta cōtributio ſemp fier. h. d. Diuiditur in quatuor. Primò ponitur quæſtio. Secūdò vna determinatio, in qua debet fieri cōtributio. Tertiò alia, in qua ceſſat cōtributio. Quartò ponit vnūca ſum, qui prædictis videbat ſimilis, non tamen eſt. Secūda ibi: dixi. Tertia ibi: ſed legata. Quarta ibi: & aliā. Ad euidētiā tu habes duas regulas vulgares. Vna eſt q; in tabulis patris & filij vna falb cidia habet locū: vt l. in ſingulis. j. eod. Hoc præmiſſo veniamus ad tex. ibi: vulgo. j. eo. & l. in ſingulis & ſ. §. proxi. Item ibi: à ſubſtituto. in ſecundis tabulis. Item ibi, ad cōtributionem. & hoc pro regulam poſitā in §. quod vulgò. Itē ibi: extero. à pupillo relictis, ſed in primis tabulis. Item ibi: habeat. ſubaudi integrā. Itē ibi: legatorum. ab eodē relictorū: & ſic ceſſat cōtrariū. Op. hic dicit vulgaris regula, dicit legatorū rationē ſeparandā. Cōtra. ſ. ea. l. §. quod vulgo. So. Hic loquit de vulgari regula, quæ ponit̄ in l. in ſingulis. j. eo. Oppo. de l. q fundū. §. qui filiū. j. ea. So. Ibi legata in ſecundis tabulis nō fuerunt relicta de cōtributione meritò nō tractat. Vlteriùs dicit hic, in tertia parte q; nō debet fieri cōtributio. cōtra. ſ. ea. l. §. qd' vulgo. Soluit gl. duobus modis. Vno modo ſecūdū Hugo. & illa eſt vera, alio modo ſm Io. q; relicta ab inſtituto in primis, & ab eodē in ſecūdis nō cōtribuunt, vt hic. ſed ſo. leā.

tollitur

Universidad de Deusto

tollit per.l.cohæredi.§.cohæres.ff.de vulg.& pup.Op.de.d.l.qui fundū.§.qui filiū.j.e.vbi dicit q̄ fiat cōtributio etiā in casu istius tertię particulę.Breuiter iste.§.debet intelligi secūdū distinctionem illius.§.Aut portio grauata accedit non grauatæ:& ita loq̄tur hic.Aut econuerso: non grauata grauatæ: & fit contributio, vt in contrario.Op.de.l.cohæredi.§.cohæres.ff. de vulg.& pup. Gl.soluit,& bene,dico q̄ ibi fit contributio bonorū, vt per hæc legata in secundis tabulis possint augeri propter bona quæ substitutus habuit ex prima institutione,seu ex parua instituti:& legata data in primis tabulis ꝓpter bona aduentitia,ex substitutione similiter possunt augeri,non minui: & ideo dicit gl. nota tres casus.Primus est,legata relicta à pupillo,&c.vt in gl.Op.secundum Dy.omnis substitutus est conditionaliter institutus: vt.ff. ea.l.§.quod vulgo.& clarius in.§.si filio.&.l.cohæredi. §.cohæres.ff.de vulg.& pup.Sed quando idem est institutus purè, & ꝑ parte sub conditione,indistinctè fit contributio,vt hic:ergo &c. Respondeo,dicit Dy.q̄ hoc est verū q̄ fit contributio legatorū relictorū à se:sed legatorū relictorū ab alio non fit cōtributio.& materiam contributionis dabo plenè in.l.qui fundum.§. qui filium infra eodem.

Si quis exhæredato. Relicta ab instituto ex primis tabulis & ab eodem in secundis factis filio exhæredato debent contribui.h.d. Op.ff.§. proxi.Breuiter respondeo,ego dixi in.§.quod vulgo.ibi loquit quando in secundis tabulis legata non fuerunt relicta: hic sic.

Si debitor. 12. Potest hæres grauari vt Falcidiam sibi compenset in debito.h.d.Opp.j.eo.l.qd de bonis.§.j.&.§.fi.Sol.Dico q̄ fallit in casu huius legis quando debitor grauat creditorem.Et legis ratio potest esse q̄ hic fallit: quia per additionem debitum est extinctum:ideo de facili potest prohiberi,ne hæc deductio fiat.Sed contra hoc oppo.de.l.cū pater.§.Titio.ff.de lega.ij.vbi dicit,q̄ resultat iniquitas.Sed veritas est ista.q̄ ibi resultat iniquitas inspecto iure cōmuni,non inspecta voluntate defuncti,quę seruatur,vt probatur in.l.Lucius.§. maritus.j.eo.tit.ij.vlterius oppo.j.eo.l.pater filiā.in princ.Breuiter ibi gl.tangit,& solue vt ibi videbitis.Opp.de.l. quod de bonis.§.cū fideicommissum.secundū vnam lect.j.eo.Sol.Ibi loquitur in filijs:hic in extraneis.Vlterius oppo.j.eo.l.quod de bonis. §.qd' auus.Sol.Quod dixi loquitur in filijs primi gradus: sed.§. quod auus.loquitur in filijs secundi gradus,vt est in nepotibus.

Si tacitum. 13. Qui est in potestate alterius excusatur si ab eo tacitum fideicommissum susce pit.hoc dicit.

1 ☞ *Quæ extra testamenti causam capiuntur,non imputantur in falcidiam,nec Trebellianicam.*

2 *Actio de dote intentata per patrem, an fiat transitoria ad hæredes per solam litis contestationem.& quando faciat actionem propriam.*

3 *Mulier an sit domina rei dotalis. remissiuè.*

4 *Mulier an possit in dotem instituti remissiuè.* 14.

Pater filiam. Ista est pulcherrima lex & subtilis h.d.quæ extra †causam testamenti capiuntur, in Trebellianicā, vel Falcidiā non imputat. h.d.Intex.ibi:in Falcid.i.in Treb.Item ibi:non petijsset. quia in nullo repetit,quando dos non est in bonis patris.Nota quod dixi in summario.Antecq̄ veniā ad contraria,istud principium legitur duobus modis.Vno modo q̄ pater non petijt, nec exegit dotē consentiente filia,sed exegit ea non consentiente.& ista ponitur in prin.gl.& istam approbat glo.in.l.si cū dotē.§.si pater.ff. ql.matr.Sed istam reprehendit gl.hic,& bene:quia si pater exegit,tenetur condictione indebi. & per consequens filia tenetur: quia est hæres patri:ergo vt æs alienū esset deducendū: vt.l.irritū.&.l.in imponenda.C.e.ponitur secundo modo casus.& illam positionem tene.Opp.de.l.quoniā nouella.C.de inoffi.test.Sol. ibi cōputatur in debito iure naturæ:hic non computatur in Falcidiam.& vide gl.quę incipit,impropriè loquitur hic de quarta. & Dy.dicit gl.in se esse veram.Sed non quantum ad istam legē quia hic non loquitur de Falcidia iure Institutionis,sed de Trebellianica:qa rogata fuit de restitutione vniuersitatis, & in Trebellianicam venit quod capitur ex testamento,vel iure hæreditario,vel alio titulo:vt.l.à filia.in prin.j.ad Trebe. & quid veniat in Trebellianicam & quid in Falcidiam dicam in.l.in quartam. j.e.Op.de.l.si debitor.ff.e.Soluit gl.dupliciter. Vno modo q̄ spe

a ciale est in filia,ne oneretur in Falcidia: vt j.l.proxi.§.cū fideicōmissum. & ibi examinabo.Sed quantū est in proposito glosſ.dat aliam sol.quam tene pro vera quo ad contrarium:quia ibi loquitur in debito hæredi b à defuncto.Et ratio est,quam dixi vobis in l.si debitor.quia ibi per confusionem extinguitur:ideo de facili permittit,sed hic non confunditur,cū ab alio debeat. Quærit gl. pone q̄ pater petijt dotem: quæro quid iu-
2 ris.Glossa,quę est hic,†distinguit,aut petijt litem contestando:& tunc secundū iura antiqua est effecta actio propria patris: & tūc in bonis patris reperitur,&c.vt in gl.quam vide ibi:quid ergo si petijt, sed non exegit, &c.& sic tenet gl.q̄ per solam contestationem fit actio trāsitoria ad hæredes. & istud debet intelligi de actione,quę erat secundū antiquissima tempora,non secundū tē pora Digestorū:quia secundū ista tēporū actio ex stipulatu per litis contestationem nō fiebat transitoria:vt.l.si marito.§.si volū tate.ff.sol.mat.Quęrit gl. quid si filia cōsentiente.Et dic vt in gl. & adde ibi:petijt,scilicet & exegit.secus si non exegit: quia non facit actionem suam propiam:vt.l.si marito.§.si volūtate.ff.solu. matr.Sed quando non exegit,secus:vt.l.fi. C. cōmunia vtriusq; iudic.Et intellige vt ibi, & de ea feci magnum festum in.l. post
3 dotem.sol.matr.Quęro †an mulier domina rei dotalis.Dic vt.l. a in rebus.C.de iure dotium. Quæro † an mulier possit instituī in
4 dotem.Dic vt.l.deniq;.§.sed vtrum.in fi.ff.de mino.

Auia nepotibus. Onus non deducendæ Falcidiæ ex alio testamento debitæ,cū alijs legatis,& alijs oneribus commiscetur.h.d.Nota q̄ ex testamento suo testator detrahi Falcidiam non potest prohibere.no.j.l.ꝓxi.§.j.in testamento alterius sic : vt hic.

1 ☞ *Pater si substituit duobus impuberibus, intelligitur quòd debent ambo impuberes decedere.*

2 *Testator si dixerit,& si decesserint filij mei,substituo talem:an uno defuncto substitutus admittitur prius quam alius.*

Duobus. Iste.§.est difficilis inuentus.et.h.d.Si vnus pluribus substitutus vtriq; directò succedit,contributio habet locū. secus si vni directò alteri per consequentiam. h.d.Diuidit in duas partes.Primò,qñ vtriq; directò succedit.Secundò,qñ vni directò,alij per consequentiam.Secunda ibi: qd'
1 si.Not †q̄ qñ pater substituit duobus impuberibus, intelligitur q̄ debent ambo impuberes decedere:vt hic, in fi.Opp.ff.eo.l.in ratione.§.si filio.Solu.Ibi fuerunt substituti plures vni,hic vnus pluribus.Op.de.l.in rōne.§.quæsitū.ff.eo.Respondeo:hic fuit cō mistio omniū bonorū in personā vnius,& eodē iure : & ideo fit cōtributio:ibi verò secus.Dicit hic q̄ vtriq; hęres extitit.Cōtra: quia vltimo decedenti est hæres,vt hoc.§.in fi.Respondeo,principū istud potest intelligi duobus modis.Vno modo q̄ in principio facta fuit substitutio separatim:vt.l.pe.ff.de iniust.test.Alio modo potest intelligi q̄ coniunctim fuit facta substitutio:& tunc oportet te ponere q̄ ambo simul decederēt. Procedo & opp.ad fi.dicit hic q̄ vltimo tātū succedisset.Contra.l.penul.ff.de iniust. test.Sol.Ibi sunt separatim substituti:hic coniunctim. Opp.de.l. hæredes.§.cum ita.j.ad Treb.Soluit glo.q̄ ibi in stipulatione fideicōmissaria:hic in directa.& signa bene istam glo. maximè in fi.& incipit gl.si ponas separatim.& quid dicit ista glos.in fi.nō-
2 ne tota die †fit testamentū:si decesserint filij mei:substituo talem quia tunc si vnus de filijs decedit,prius fideicōmissarius admittitur quam alius coheres. Dixi plenè in.l.pe.C.de impu. & alijs substitu.Dicam plenè in.l.hæredes.§.cùm ita ad Treb. & istam glossam.tenent Dyn.& Cyn.C.de impub.& alijs substi.l.pe. 15.

Quod de bonis. Contra debitorem causa mortis liberatum opposita replica quis Falcidiam consequitur.hoc dicit.Quæro quid si per acceptilationem fuerit liberatus.Dic vt in glosſ.& bene.

1 ☞ *Si partes promittunt parere Laudo,& quod actio ex eo nascatur,et ex tunc sit emphytheosis,an possit fieri ut non reducatur ad arbitrium boni uiri.*

Frater cum hærede. Pactum factū in vita defuncti de Falcidia non petenda,
b non valet.h.d.Op.de.l.stipulatio ista.§.alteri.de ver.oblig. Sol.

¶ Domina.Qñ maritus vl' vxor sit dña vl' dña rei dotalis,vi de Pau.de Cast.consi.cccxlij.

¶ Nō valet. Adde in quātū Alex.tāgit an valeat pactū de non pbādo solutionē,nisi p̄ istrūm.qd si sit status tū, & creditor velit pbare debitū p cōfessionē debitoris p testes, an possit, vide Pet. de Ancha.cōsil. eccl).& inquātū et refert.q.Ray.de hęrede iusso non molestare vxorē, vide Paul.de Castr.consi.cxcj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Induco.adā & ꝯtū alex. tāgit an ꝓcurator dar⁹ ad emologādū laudum poſsit emologare iniquū, a Bal.conſil.vj. lib.iiij. 1

b ¶Si eſt filiꝰ. Adde vltra Alexan.q allegat Ang.conſi. cxxiiij.tenere opi.Bart.ꝙ eādē opi tenet Rom.cōſil. ccvj. & ſi teſtōr ꝓhibuiſſet alienationem fiēdā dicet pau. d Ca. conſi.mihi.xcij.dicat ꝙ nō vidit legē dicētē ꝙ cū filiꝰ detrahit duas quartas, ꝙn debeat fructus in Trebellianicam ſputare.

c ¶Iure naturæ. Adde vltra alex. an filia acceptans legatū factū cū hoc ꝙ ampliꝰ petere ñ poſsit, ſibi ꝓiut dicet ſ legitima. Pau. de Caſt.cōſ.ccxxxij. Bal.conſi. ccccv.li.ij. Ange.conſil.xiij.

d ¶Defuncti. Adde Paul.de Caſt. conſil. ccxxxvij.

§ POMATES.

e ¶Si poſt miſsionem. Vide qd dicat Imol. cōſi.xcv.& cōſ.lxxiij.in.ij.col. & conſil. ccxij.alſ.cxij.co.vlt.

f ¶Falcidia. adde ſquā tū alex.pōit qñ de legatis ad pias cās falcidia detrahaſ allegādo Io.An.ꝙ illud Io. Andr. fuit originaſſ Oldr.conſi.cxj.

gl.diſtinguit vt hic dicit in ea. Op. de auct. ſed cū teſtator.C.eo.Sol. Iſta lex eſt, hodie correcta. Opp.j.e.l. ſi in teſtamento. Solue vt ibi. Induco ad.q. Vos ſcitis ꝙ ex compromiſſo emologato oritur actio.quero qd ſi partes ꝓmittunt parere, & ꝙ actio ex eo naſcatur,& non ſit emologatum: an poſsit fieri vt non reducatur ad arbitrium boni viri hoc modo.& Dy.conſuluit ꝙ non,per rationes,quas ponit in.c.ſcienti.extra,de regu.iur.lib.vj.& eſt alia gl.quæ dicit in.l.cū antea.circa prin.C.de arbi.& illam allegat Dy.Caſus eſthic, quòd in vita non valet pactum:poſt,ſic.et ſic in quęſtione noſtra.

Non idcirco. Licet vnum legatū quis ſoluerit in tegrum,non prohibetur de alijs legatis Falcidiam detrahere.h.d. Op.de.l.vlti.C.eod. Reſpondeo,hic intellige ꝙper errorem ſoluit.& hoc eſt verum,de his,quæ ſciēter ſoluit,non poteſt detrahere:ſed de alijs ſoluēdis poteſt:vt hic,&.l.irritum.C.eo.Sed cōtra hoc oppo.de authent.ſed cū teſtator.C. eod.Reſpond.per illum tex.iſta corrigitur. h.d.iſta glo.ordi.De iſta correctione dicas in.l.ſi ex pluribus.j.eo. Vlterius oppo.C.de de fideicō.l.j.Solu. Illa eſt vera.quia ibi eſt fauor alimentorum,& curſus temporis.

1 ☞ *Filij primi gradus non computant fructus in Trebellianicam: cæteri ſic.*

Quod auus. Quod defunctus debet hæredi,vt ęs alienū deducit,niſi teſtator ꝓhibuerit: nec videtur prohibere, ſi eū grauat vt propria bona ſua reſtituat.& fructus percepti iudicio teſtatoris in debitum imputātur.hoc dicit. In tex.ibi:pari pecunia.i.vſq; ad cōcurrentem quantitatem.Opp. hic innuit Juriſconſultus ꝙ ſi teſtator expreſsè prohiberet Falcidiā,poſſet. Cōtra.j.pxi.§.Sol. Ibi in liberis primi gradus: hic in liberis ſecundi
1 gradus.Opp.C.ad Treb.l.iubemus.in princ.Gl. †reſponder ſolenniter,illa lex habet locū in filijs primi gradus, qui lucrantur fructus interim:hic in nepotibus.Et hoc tenet in.l. in fideicommiſſam.j.ad Treb.& hoc eſt commune dictū.tene menti.qñ fiūt reſtitutiones fideicōmiſsi,& dicūt aduocati ꝙ medietas retinet. Aduerte an ſint liberi primi gradus,qbus fit ſubſtitutio:qa ſi eſt
b filius,, fructus lucratur.ſi eſt nepos; tūc fructus interim pcepti cōputanf in Trebel.& iō ſemp ſis cautus, vt aduertas qs ſit ille, cui facta eſt ſubſtitutio:qa vnū magnū aduocatum vidi errare.

1 ☞ *Si teſtator mandat debitum cum hæreditate compenſari, intelligitur de debito iure naturæ.*

Cùm fideicommiſſum. Legitur tripliciter in gl.ſed.j.& ij.lect.ſunt idem:& hoc intendit. In filijs primi gradus debitum cū Falcidia non cōpēſantur,etiam ſi hoc teſtator expreſsit.hoc dicit.in text. ibi:quod filio debetur.i.dodrans hæreditatis matris. Item ibi:poni cœperit.inter hæredes & legatarios,quibus legata pater relinquit.Item ibi:dodranti.hæreditatis maternæ debitæ patri ꝑ Trebellianū,ſecundū.j.caſum,vel dic paternè debitæ filio per Falcidiam ſecundū.ij.caſum.Opp.de.l.ſi debitor.ſ.eo.Sol.ſpeciale in filijs primi gradus:vt hic.Facit.l.pater filiam.in prin.ſ.eo. Opp. ſ.proxi.§.Sol. ibi in filijs vlterioris gradus:hic in filijs primi gradus.Sed hoc non videtur verum:quia quadrantem de bonis maternis non recipit ſeparatim à bonis patris; quia cū pater adiuit hæreditatem,cœpit hæreditas eſſe vnita,vt.l.ſed ſi plures.§.filio ſ.de vulga.& pupill.Quare glo.legit aliter.ſecundum iſtam lectu.dicit in ſumma etiam in filijs primi gradus,Falcidia cum debito compenſatur teſtatore iubente.hoc dicit. Contra iſtam lec. oppo.de.l.pater.in princ.ſ.eo.Sol.Ibi volebat quòd compenſaretur debitum ab alio,hic à ſeipſo,ſecundū iſtam lect. ibi poſitā non ſecundū iſtam lectu.quam tenet Dyn.hic; & hanc tenebat
1 Ray.Et ex ea nota quòd ſi teſtator †iubet debitum cum hæreditate compenſari,intelligitur etiam quo,ad a quæ debentur hære

c di iure naturæ .& hoc eſt not.Item ſecundùm hanc lec.nota ꝙ lex iſta non contradicit.l.ſi compenſandi.C.de hære.inſtit. cum concor.licet glo.ibi iſtam ſignet pro contraria.Eſt hic tertia lec. quam reprobo vt primam.

Ex donationibus. Quod ab hęrede vxoris ex donationibus viro debet reddi, vt æs alienum detrahitur.hoc dicit.In tex.ibi:non erit.ideo detrahitur vt æs alienum. Opponitur & videtur ſibimet contradicere: quia dicit ꝙ intantum eſt pauperior, inquantum locupletior. & ſic obſtat ſ.tit.j.l.Titiæ ſi non nupſerit.& l.vbi repugnantia.j. de regu.iur.Sol.diuerſis reſpectibus eſt iſta contrarietas: & ideo admittitur.

Fructus prædiorum. Quod ex re legata percipitur,in falcidiam computatur:& hæres debet habere quartam,& fructus quartæ à tempore mortis.h.d.Opponitur ſ.eo.l.in ratione.in princ.Reſpon. hic loquitur in fructibus,qui erant in terra:vt ſ.eodem l.in lege Falcidia placuit,&c.vt in glo.Sed iſta glo.dicit verum in ſe: non in caſu huius legis:quia hic loquitur in fructibus perceptis ex ipſa re legata,qui Falcidiā minuunt etiam pòſt percepti:vt l.Paulus. ij.reſponſo.j.eo.& hoc not.in l.in fideicommiſſariam.j.tit.ij.Opponitur & videtur ꝙ fructus integros debeat reſtituere:vt d.l.in fideicommiſſariam.Solu. prout habetis relictorum. contrarium non obſtat:quia hic nō fuerunt relicti fructus,ſed fundus, prout habetis in litera relictos.expone vt gloſ.dicit,ꝙ per conſequētiam fuerunt relicti,non principaliter: quia legando fundum videor fructus legare tempore quo cedit dies legati.Oppo.de.l.ſcimus.§.repletionem.C.de inoſ.teſt.Sol. Ibi in debito iure naturæ. Et qui fructus computentur in iſtam Falcidiam dicam in l.in fideicommiſſariam.j.ad Trebel.

1 ☞ *Aeſtimatio defuncti non inſpicitur in deductione Falcidiæ.*

Quarta, quæ per legem Falcidiam.

1 In tex.ibi:minui.ſ.in parte. Item ibi:auferri.ſ.in totum. Nota † ꝙ
d æſtimatio defuncti non inſpicitur:vt l.ſi fundum ſub conditione.§.ſi libertus.de lega.j.Item videtur ꝙ Falcidia non poteſt minui.Contrà,in corpore eo.§.ſi verò expreſsim.Glo.dicit,fateor ꝙ hodie bene poterit prohiberi.Sed iſta glo.dicit verum,ſed nō ꝙ iſte §.ſit correctus:nam in §.ſi verò expreſsim.& in §. præcedenti dicit ꝙ teſtator prohibendo Falcidiam poteſt eſſe nō ignarus virium ſui patrimonij:ſed quando erat eſtimans plus eſſe in patrimonio,remanerent iura antiqua incorrecta.& iſto caſu loquitur hic,quando errauit:ergo non eſt correctus iſte §. 16

Si ex pluribus. Falcidia non deducta ex vna re vel parte ſoluta,poteſt deduci ex alia re,vel parte eidem ſoluenda.h. d. Oppo. C. eod.auth.ſed cùm teſtator.& in corpore vnde ſumit. Glo.ſol.quæ eſt hic,dicit ꝙ iſta per illam corrigitur. Alij dicunt ꝙ ibi ſoluit integrè.& vide iſtam gl.quæ incipit,ſ.vni pſonę &c. Videte,iſta ſolu.in ſe eſt vera.Sed videmus an ſit vera quātum ad l.iſtam;quia nos poſſumus intelligere primū caſum l. in pluribus rebus legatis per nomen collectiuum:& tunc eſt vnum legatum:vt l.ſi ex toto.§.fi.ſ.de leg.j.& tūc procedit iſta gl.quo ad omnes partes legis. Item poteſt intelligi ꝙ res plures legatę ſunt ſeparatim:et tūc plura ſunt legata.& ī hoc gl.nō bñ dicit.Sed dic ꝙ principiū ſm hoc corrigit,et finis huius l.remanet īcorrectus.

e **Si poſt miſsionem.** Legata relicta in militia, cum legatis relictis poſtea contribuuntur quantum ad diminutionē propter defectum patrimonij faciendam: non autem quo ad diminutionē per Falcidiā introductā.h. d. Alios caſus,
f in quibus nō detrahitur Falcidia, videbitis j.eo.l.Neſennius.§.j.

1 ☞ *Filiusfamilias poteſt in codicillis grauare patrem.*
2 *Falcidia habet locum ab inteſtato.*
3 *Parentes primi gradus computant ſibi fructus in Falcidiam. ſecus in filijs.* 18

Filiusfamilias qui mili. Iſta eſt notabilis lex,& hoc dicit. Filiusfamilias miles poteſt grauare patrem ab inteſtato, vt peculium reſtituat, & per reſtitutionem peculium efficitur hæreditarium,& fructus medio tempore per
1 cepti patri in Falcidiam computantur.h.d.Nota † ꝙ filiusfamilias

liàs poteſt in codicillis grauare patrem. Nota ꝙ illa quæ non eſt hæreditas, per Trebellianũ reſtituta fit hæreditas. Itẽ nota
2 †ꝙ Falcidia habet locum ab inteſtato. Opp. in corpore de hæ re. ab inteſt. §. j. Sol. Iſta corrigit̃ per illam: quia filius habet hodie
a hæreditatem. & per conſequens correcta eſt hæc lex: vt l. qd' ſci tis. C. de bo. quæ libe. Opp. de l. iubemus'. C. ad Treb. Sol. Ibi
3 †in liberis primi gradus, qui nõ computant fructus in Falcidiã, eſt verum: ſed in parentibus primi gradus, ſecus, vt hic: qui com
b putant ᵇ fructus.

c SI dignum. ᶜPretium rei dicitur capi iure hereditario: & ideo computatur in quartã. hoc dicit. Et de hoc videbitis in l. ad veteranì. & dicam plenè in l. in quartam. j. eo.

SI à ſeruo meo. Legatum inutile Falcidiam nõ inducit. hoc dicit.

1 ☞ *In concurſu duarum cauſarum inſpicitur fauorabilior.*
Adde Aret. in c. cæterum. col. fi. de iudi.
2 *Hæres id quod capit cauſa conditionis implendæ, non computat in Falcidiam.*
3 *Si ſtatuto cauetur quòd de quolibet contractu, ex quo alicui ius quæritur, ſoluatur gabella præterquam de inſtrumento ſolutionis: ſi eram obligatus ad vendendum, & poſtea vendo, non teneor ad gabellam.*

1 SI pupillus. In †concurſu duarum cauſarũ inſpicitur illa quæ Falcidiam minuit, & illa quæ repetitionem impedit. h. d. Debes ſcire ad eui-
2 lentiam †ꝙ illud, qd' hæres habet cauſa cõditionis implendæ, non computatur in Falcidiam, niſi qd' iure hæreditario capitur. Opp. ꝙ minor naturaliter debitum poſsit repetere: vt l. interdũ. §. de condi. inde. Sol. de iure communi non põt, vt hic.
d de iure ſpeciali ſic, vt ibi. Oppo. qd' vna ᵈ ſolutio non parit obligationem, & liberationem: vel. qui hominem. §. fi. j. de ſolu. & l. cùm is. §. j. §. de con. inde. Sol. diuerſis reſpectibus poteſt: & facit l. tribus. §. de vſufr. ea. re. quæ vſu. & l. in numerationibus. j. de ſo.
3 Induco ad q. † dicitur in ſtatuto ꝙ ex quolibet contractu ex quo alicui acquirit̃ ius, debet ſolui gabella, præterquam de inſtrumẽto ſolutionis: mõ eram tibi obligatus ad vendendum primo tibi fundum: nunc vendo: quæritur an ex iſto inſtrumento venditionis debeat gabella ſolui vel detrahi. Hic vr̃ caſus qd' non: qa hic concurrunt duæ cauſæ, ſcilicet ſolutio antiquæ obligationis, & nouus contractus: & in concurſu iſtarum duarum cauſarum inſpicimus qd' minuit Falcidiam: vt hic. & ſic minuit gabellam: vt in caſu noſtro.

SI ego. Si iure poteſtatis vel dominij, portio nõ grauata accreſcit portioni grauatæ, fit cõtributio: ſecus ſi econuerſo. h. d. Opp. j. eo. l. cum quo. §. pe. So. Ibi ſpeciale fauore libertatis. & debet poni caſus qñ ſeruo meo legatur ſeruus, & mihi decẽ ꝙ ſi eſt locus detractioni Falcidiæ de vtroq;, licet de ſeruo Falcidia non poſſet detrahi, & ſic de ſeruo ſibi legato: non propterea detrahet̃ de meis decẽ. Sed ſi mihi ſoli eſſent legata ſimul, de decem detraheretur Falcidia pro ſeruo, & pro decem. Dicit Dy. & lectu. Dy. præſupponit vnum, ſcilicet qd' de pluribus rebus legatis vni poſſet detrahi de vna re Falcidia ex volũtate hęredis. dicam. j. eo. l. ſi fundus.

1 ☞ *Si ſtatuitur quòd quicunque dat mille communi hinc ad tres annos, habeat viginti pro centenario: & ſit aliud ſtatutum, quòd de quacũque pecunia quæ ſoluitur in camera communis detrahatur gabella duodecim denariorum pro libra: an hoc caſu debeat minui gabella.*

NEſennius Appollinaris. In tex. inripoſsit. i. vtrũ totius qd' à cohæredibus præſtitũ eſt detractiõe facta, non habita rõne eius qd' à cohęrede percipit̃: an habita rõne vt legatarijs ꝓficiat. Iac. de Are. Itẽ ibi: id quidem, &c. & gl. dicit ꝙ hic ponitur ſo. ſed æ q. nõ dico: ſed dico ꝙ hic ponit̃ ꝙ conferat ad ſol. q. & ibi, ſed cũ is. hic dico ꝙ reſpondet primæ qõni. Item ibi: planè. ſol. ſed æ q. Habes ex iſta lege, qd' iure legati percipit̃, in quartã non cõputat̃, niſi reſpectu eius à quo accipitur: & qd' ex hac cauſa nõ detrahit̃, quo ad alios pro detracto habet̃. h. d. Opp. & vr̃ ꝙ prælegata cõputentur in Falcidiam: vt l. deducta. §. numis. j. ti. ij. & l. cũ pater. in prin. §. de leg. ij. So. Illud eſt verũ, qñ pecunia capit̃: ſecus in alia re, Iſtam ſo. non teneo, ſed dico aliter quàm gl. dicat, vt dicam in l. in quartam. j. eo. Item euidenter oppo. j. eo. l. Títia. & d. l. deducta. §. numis. Solu. Ibi qñ corpus hæreditarium prælegat. hoc dicam plenè in l. in quartam
1 j. eo. Facit ad q. de gabella. Commune † huius ciuitatis ſtatuit qd' quicũq; daret mille communi hinc ad tres annos, debet habere quindecim pro centenario: antiquum ſtatutũ erat ꝙ ꝓ qualibet pecunia quæ ſoluit̃ de camera cõis detrahitur gabella duodecim denariorum ꝓ libra: modò in iſto caſu qñ ex ꝓuiſione illius ſtatuti facio: vr̃ ꝙ gabella debeat minui vt Falcidia. Hoc non dico pro conſtanti: ſed pro hoc facit iſta l. Neſennius.

Seruo hærede. Si à ſeruo, et à domino inſolidũ inſtituto legatur, prius legata à ſeruo ſoluuntur. Item ſi dominus inſtitutus repudiat, & per ſeruum ſubſtitutum acquirat, prius legatum in inſtitutiõe relictum ſoluitur. h. d.

Opp. de l. Iulianus. ſed'o reſponſo. ſi quis omiſ. cau. teſt. Dicunt quidam ꝙ ibi recitat Iuliani opinionem, quæ nõ eſt vera. Iſta eſt truffa. Alij dicunt ꝙ relicta in inſtitutiõe repudiata, prius ſoluunt̃ quàm in ſubſtitutione relicta, vt hic, in primo reſponſo. ſed relicta in ſubſtitutione abvtroq; prius ſoluunt̃ relicta à ſeruo: vt hic in primo reſponſo. & vide iſtam gl. quę incipit, imò prius, &c. Et aliud vult dicere in relictis in ſubſtitutiõe, hoc eſt, qñ in ſubſtitutione grauauit ſeruũ & dominum: ideo prius à ſeruo relicta ſoluuntur. Et hæc ſol. eſt vera in ſe. eſt tamen contra mentem illius legis. & illa eſt vera, q̃ ibi ponitur, ꝙ prius ſoluuntur relicta à dño vt hic: ibi quo ad Falcidiam detrahendam prius de legatis à ſeruis. Opp. de l. in ratione. §. qd' vulgo. & l. j. §. id qd' ex ſubſti. §. g eo. Sol. fallit hic, & l. ſi poſt miſsionem. §. eo. l. quia autem. in princ. §. ſi quis omiſ. cau. teſta. & d. l. Iulianus.

e Si debitori liberatio. ᵉSi liberatio relinquitur debitori in ratione legis Falcidiæ pro locupletiore habetur: aliàs an ſit ſoluendo inſpicitur. hoc dicit. De materia huius. §. videbitis in l. quærebatur. in tex. & glo. j. eo.

SI fundus mihi. Ne legatum pereat, vna res pro alia defalcatur. h. d. ſecundum Dyñ. Iſta eſt pulchra lex & ſubtilis. In tex. ibi; deſiderat. vel tantũdem, vt in prin. legis. Opp. & videtur ꝙ debeat detrahi Falcidia de ipſo corpore, non de æſtimatione: vt l. j. §. ſi vſusfructus. §. eo. Sol. Hic eſt legatum corpus indiuiduum, & res indiuidua: vti via: & ideo lex detrahit de æſtimatiõe: aliàs perit via. Et ratio eſt vrgens: quia ſcitis ꝙ ſeruitus non poteſt deberi fundo pro diuiſo: vt l. pro parte. §. de ſer. Sed ſi tu diceres, minuatur fundus vel fundi legatum: tunc pro parte debetur ſeruitus. Dic qd' eſſe non poteſt, vt hic, & d. l. pro parte.

1 ☞ *An ſi hæres omittat ponere unam rem in inuentario, priuetur beneficio totius.*

f PAulus reſpondi. ᶠQui rem ſubtrahit, in ea Falcidiæ ratio
g non habetur. & quod ᵍ ex re legata percipitur, in quartam imputatur, ſi res erat teſtatoris: aliàs ſecus hoc dicit. Dicitur hic ꝙ falcidia, &c. Cõtra: imò vr̃ qd' non perdat Falcidiam de omnibus rebus: vt in auẽ. eo. §. ſancimus. & gl. ibi valde no. dicit ꝙ iſta lex, & C. de iur. de lib. l. fi. §. illo. corrigũtur in hoc: quia hic priuatur Falcidia in illa re tm̃: ho
h die priuatur in omnibus ʰ rebus. & gl. ibi dicit, & Iac. de Bel. ibi hoc tenet. Sed Cy. C. eo. in auẽ. ſed cũ teſtator. in ix. q. tenet cõtra
1 rium. † Ex quo nota ꝙ quæſtio erat quædã Tuderti, qd' quidam fecerat inuẽtariũ, & dicebat ſe hæredem cũ beneficio inuẽtarij. Quidam dixit qd' ipſe non poſuit quaſdam res in inuentario: & ipſe reſpondit, & dixit ꝙ non erant tpe mortis: fuit ꝓbatum qd' tpe mortis erãt. Ego dixi per iſtam legem qd' poſtq̃ ipſe celauit, videtur qd' ſubtraheret: & ſic perdit beneficiũ inuẽtarij in omnibus, licet Cy. teneat quòd perdat in vna re tantùm.

POMATES.

a ¶ Opp. de l. iubem⁹. Et nota qd' iſta l. iubemus. non habet locum in parentib⁹ primi gradus: vt nõ cõputent ſibi fruct⁹ ꝑceptos in Falcidiam. & ſequitur hic ang. & Io. de Imo. et pondera ſi eſt verum.

b ¶ Cõputant. fruct⁹. Adde Cal. conſi. xij. ſub rub. de teſta.

c ¶ Si dignum. Adde inquantũ Ale. tãgit, ꝙ licet aliàs alienatio rei minoris nõ valeat ſine decreto, tñ ſi teſtator ita mandat valet alienatio. qd' hoc idẽ vult Ang. cõſi. clxxvj.

d ¶ Opp. ꝙ vna. Et vide Bar. in l. ſancim⁹. C. de cõſul. li. xij. & ibi remiſi. and. barb.

e ¶ Liberatio. Adde inquantũ Alex. tãgit an pactũ de non petendo egeat inſinuatione, Ang. cõſi. lxxvij. Bal. cõſil. ccccl xx viij. lib. iij.

f ¶ Paulus reſpõdi. Et vide bal. l. c. ij. de feu. in vi. legis commiſ. da. Bar. in l. reſcriptũ ff. de his qui. vt indi. bal. l. fi. §. finaũt dubius. C. de iure delib. And. Barba.

g ¶ Et quod. Et vide Bar. in l. fi. §. de his q̃ pro non ſcrip. haben. And. Barba.

h ¶ In omnibus. Adde an celans vnam rem priuetur bñficio totius inuentarij, Bald. cõſil. clxxxix. lib. iij. & vide quę poſui in d. l. fina.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Spurius ſucceedat. Adde an tale ſtatutū valeat Bal.conſi.cc-xxxvij.li.iij. & Fed. conſil.cclxxv. & inquātū Alex.trāſit cū opp. q̄ nō valeat ſtatutū q̄ matrimoniū non poſsit contrahi ſub pœna ſine cōſenſu patris vel fratris, allegās Pet. de Anc. cōſi.mihi xx Dic q̄ Bal. cōſi.cccxxix.in c.ſtatuto terræ Nurſiæ cōſuluit q̄ ſtante ſtatuto q̄ mulier nō habens patrē vel matrē nō poſsit nubere ſine conſenſu fratris ſub pœna,& cōtigat q̄ frater ſit exbānit⁹ q̄ tū illius conſenſus per nunciū eſt requirendus ad euitādam pœnā. latius ibi vid. & qđ cōſuluit Old. conſi.xvj. & inquātū Alex.trāgit, an valeat ſnia lata perēpta inſtantia, vide Abb. conſi.xvj.li.ij. & ibi quid ſi iudex ,pnunciauit de cōſenſu partiū inſtātiāſupereſſe.

b ¶ Tamen vnū volo. Adde q̄ hoc dictum vt ſingulare allegat Aret.in c.j.colū.ij. de iudi.& ſequit̄ etiam Per.de Ancha.in cle. quādiu. de appel. & de veritate vide per eundē Are.in c. venerabilis.col.iiij.e. arti. & aliquid p Fel.in c. conſultrationibus.circa ſi.de off.dele.I. T. Adđ tu quòd opinio Bart hic dicit cōmunē Alex.in cōſil.viij. col.j.vol.cōprobat. in ij.vol. & ibi concor. qui idē dicit de donatione facta per patrē filio in poteſtate : de quo p Caccialupū in repe.l.frater à fratre. q.xv.ō.de condit.indeb.Io.T.

c ¶ Inter virū & vxorē. Adde Bald. conſi. xxx.lib.iij. Abb.cōſ. xlviij. & xcv. lib.ij. Paul.de Caſtr.conſi. xcviij.

d ¶ Reemit. Adde an vaſall⁹ vēdēs fundū, & non tradens cadat à feudo.Bald. conſil. ccccx.lib.iij.

e ¶ Damna. Adde inquantū Alex. tangit an ſi filius iuramēto legitimā acceptauit à pre, an aucto patrimonio poſſet vltra petere. qđ conſuluit Abb.cōſ.cxvj. lib.ij.

Maritum ſuum. Si portio nō grauata accedit grauatæ iure patriæ poteſtatis fit cōtributio:aliàs ſecus.h.d.

A liberto, cui fundum.

Diminuto legato non diminuitur fideicōmiſſum à legatario relictum,ſi legatum remanſit ad onus ſufficiens.h.d.

Lineam margaritarum.Nota q̄ ipſo iure legata per Falcidiam reſecantur. Idem habetis in l.j.§.ſi quis ex mortis.j. quorum le. Iſte tex.innuit q̄habet remedia.Sed quęro in primo caſu legis quod remediū habet? Et dicit gl. parua q̄ habet interdictū quorū legatorū.Sed dñi,interdictū quorū legatorū habet locum,qñ legatarius occupauit poſt mortē ſua authoritate:hic verò nō occupauit poſt mortem,ſed penes eum erāt. Sol.Dic q̄ non habet locum directum,ſed vtile interdictum quorum legatorum:vt l. j.§.ſi quis ex mortis.j. quorum legatorum.

Quæſitum eſt. Quęro quid ſi aliquis reliquit vt fiant picturæ ſanctorum, an dicatur ad pias cauſas legatū? Credo q̄ ſic:vt l.'Titia. in fi.ſ.de aur.& argen.leg. & ſic non detraheretur.Falcidia.

1 *Quod non ualet per modum diſpoſitionis reiicitur.*
Conditio in fraudem adiecta pro non adiecta habetur.
2 *Statutum quòd opponens talem eſſe ſpurium condemnetur, non ualet.*
3 *Pactum inter litigantes quòd non poſsit opponi de peremptione inſtantiæ,non ualet.*
4 *Quæ pacta firmentur iuramento.*
5 *Contractus ſimulatus non firmatur iuramento.*
6 *Pactū q̄ inſtantia poſsit prorogari,an firmetur iuramēto.*
Iudex quando uidet inſtātiam perire,poteſt ex ſuo officio ad ſententiam peruenire.
7 *Donatio inter uirum & uxorem firmatur iuramento.*

Eius & augerius. Quod † nō valet per modū diſpoſitionis reiicitur. h.d. Vel aliter. Condītio in frau dē adiecta pro nō adiecta habet.h.d.Opp.j.de verb.ob.l.quidā cū filiū.Sol.hic erant filij Seius & Augerius:& ideo poſſunt exhęredari. Iſta gl.dicit verū. Sed quantū ad legem iſtam nō eſt neceſſe: quia in extraneo eſt licita exhæredatio , ſi de eo fiat inſtitutio:vt l.ſi certarū.§.ſi eodē. ſ.de teſt.mili. Vlterius no.iſtā legē per quā determinaui vobis q̄ ſtatutū nō pōt diſponere vt ſpurius ſuccedat*.dixi in l.iij.de te. Modò † ſi ſtatutū diceret hoc modo, q̄ qui cunq; opponeret q̄ talis eſt ſpurius, punit̄ in tantū:an valet ſtatutū? Certè non:& pōt opponi non obſtante ſtatuto per iſtā legē. Itē pone exemplū in alio:Scitis † q̄ per pactum non pōt prorogari inſtantia:vt l.prope randū.§.& ſi quidē.C.de iudi.modò quid faciunt litigātes? per mittūt vnus alteri q̄ ſi opponeret de inſtantia perempta , q̄ ſoluat tantū.Certè non valet.per iſtā legē. Sed quare facis tu mihi iſtud notare:qa qñ precedit turpis diſpoſitio,& ſequit̄ pœna,nō valet:vt j.l.j.C.de his quæ pœ.nomi. Certè ideo facio te notare iſtam legē:quia licet nō præcedat turpis diſpoſitio , & ſequitur pœna:nō valet,vt hic.† Quæro an iſta talia pacta firmentī iuramento? Or aduerte bene. Quædam ſunt cōuentiones improbatæ ratione turpitudinis:& iſtæ iuramento nō confirmant̄: vt in c.non eſt obligatorū.extra,de reg.iur.lib.vj.& dixi plenè in l.ſti pulatio hoc modo.j.de ver.ob.Quædam ſunt cōuentiones quæ ſunt improbatæ ratione publicæ vtilitatis principaliter:& iſtę iuramento non firmantur:vt.ſ.de pact.l.iuris gentium.§.ſi paciſcar & §.& generaliter.& extra,de ſo.compe.c.ſi diligenti.vbi eſt caſus.Quædam ſunt pacta quæ reprobantur ratione publicæ vtilitatis ſecundariò,vt alienatio fundi dotalis:& iſta confirmant̄ iuramento:vt c.cùm cōtingat.extra,de iureiur.Quædam ſunt pacta,quæ improbantur in odium creditoris: vt pactū legis cōmiſſoriæ in pignoribus.Item in mutuo in filiofamiliās:vt l.j.ad Mace.& iſta iuramento poſſunt confirmari:vt in c.ſignificante. extra,de pig.vbi gl.tangit & Inn.no.ibidem.Quædam ſunt pacta, quæ improbantur ratione modicitatis , vel imbecillitatis perſonæ:vt in minore xxv.an.& iſta iuramento firmantur, vt in aut. ſacramenta.C.ſi aduer.ven.Vnum nolo omittere, qđ quādo in odium creditoris tantùm validatur iuramento , & hoc eſt verū: ſed poſtq̄ eſt ſeruatum iuramentum poteſt repeti inquantum locupletatur creditor cum aliena iactura:vt c.j.& c. debitores. extra,de iureiur.Sed quæro an contractus, † qui probatur ſimulatus,vel à iure præſumitur,firmetur iuramento.Glo.qđ non,in l. iij.C.plus valere qđ agi. Quæro, † an iſtud pactum q̄ poſsit prorogari inſtantia,poſsit firmari iuramēto. Et hic cogitabis an ſit principaliter in publicam vtilitatem inductum: tñ vnum volo' q̄ ſcias,q̄ iudex ex officio ſuo poteſt peruenire ad ſentētiam, ſi videt inſtantiam perire:vt l.vbi pactum.ſcđ'm vnam lect.C.de tranſact.& facit.l.filiusfa.§.veterani.ſ.de procu. & tunc pars ſit cauta q̄ iudici proteſtetur q̄ inſtantia periit. Quæro † quid in donatione inter virum & vxorem', an iuramēto firmet̄.Et Gul. de Cug.tangit in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ſ.de iureiur.& vī dicere q̄ valeat,ſicut qñ donauerat in fauorē religionis:vt l.cū hic ſtatus.§.nam & circa.ſ.de do.inter vir. & vxo.ſed iuramentum eſt magna religio:vt l.j.ſ.de iureiur. Item hoc apparet ex his quæ dixi:quia non eſt improbata donatio ratione publicę vtilitatis principaliter,nec alio modo de dictis.ſ.& ideo donatio poteſt iuramento confirmari.

1 *§ An emphyteuta qui emphyteuſim uendidit, & reemit:an poſsideat ſicut prius.*

Ià me tibi. Quod hæres habiturus eſt,non iuſ hæreditatis,non imputatur in Falcidiam.h.d. Opp.& vī q̄ teſtator non poſsit legare hæredi:vt l.planè.§.ſi duobus.ſ.de leg.j.So. Verum eſt,hę redi à ſeipſo non poteſt,ſed hæredi à legatario poteſt. Vlterius opp.q̄ ſi do tibi vt des mihi,non valet:vt l.qui ſic.j.de ſolu.Rñ.ſi do tibi vt des mihi:ſi nullum eſt commodum, non valet, vt ibi. ſed ſi aliqđ cōmodum eſt,valet,vt hic.Facit ad hoc l.ſeruus dotalis.ſ.ſol.mat.Quid † ſi emphyteuta fundum vendidit,& poſtea reemit;[d] an ipſe poſsideat eo iure,quo antiquitus habebat? Hic tex.facit q̄ non,ibi:quia incipit poſtea,&c.De hoc habes caſum no.x.colum.quid iuris ſit,ſi vaſallus feudi poſt ali.re.c.primo.facit.ſ.depo.l.prima.§.ſi rem.no.per Dyn.in lege.ſequitur.§.j.ſ.de vſuſcapio.

e In ratione legis. Damna* poſt mortem teſtatoris contingentia,ſine culpa legatarij imputantur hæredi:& commodum ſeu lucrum legatarijs non prodeſt.h.d. Opp.de l.Paulus.§.fi.ſ.eo.Sol.Ibi de fructibus obuenientibus ex ipſa re legata:hic ex alia. Oppo.j.ea.l.§. diligenter.Sed iſtud principium intelligitur ſcđ'm illum. §. diligenter. Vltimò credo q̄ iſtud principium ſit hodie correctum inuentario facto.Dicam in.§.diligenter.

Vendere. Qui iuſsit vendere,vel emere, eatenus computat in legato,quatenus eſt exceſſus in re, vel in pretio.hoc dicit.

Diligenter. Caſus non liberat debitorem generis generaliſsimi:ſed debitorem ſpeciei ſic. Item liberat debitorem generis ſubalterni illo genere perempto.hoc dicit.vſq; ad.§.tametſi. Oppo.ſ.ea.l.in princ.&.ſ.eo.l.in ratione. §.quod vulgo.Solu.Intellige illas ſecundum diſtinctionem huius.§.Domini,ego credo:prout tetigi in.§.qđ vulgo. qđ iſta lex & iſte.§.diligenter.hodie ſit correctius facto inuētario.& ad hoc me mouet rō in l.ſcimus.§.& ſi præfatā.& §.ſeq.& ſeq.C.de iur. deli.vbi dicit̄ q̄ creditoribus & legatarijs de ipſis rebus ſoluere poſsit hęres,ſi nō reperiret̄ pecunia ī hērdirate:de ipſis ergo rebus

debet

debet satisfacere hodie, ita q̃ nullum damnū patiatur. Sed si ista lex staret hodie, q̃ rebus peremptis teneret, pateretur damnum. qd̃ est contra tex. illum. Præterea, q̃n quis est debitor quātitatis respectu certæ speciei, illa specie perempta liberatur: vt l. quidā: §. si tibi. & l. Titiæ textores. §. fi. ff. de lega. j. & l. is qui. ff. de noxali. & l. in naue. ff. locati. & C. de iure emphy. l. j. Modò hæres hodie tenet̃ ad quantitatē respectu illarū rerum, de quibus potest solui facto inuentario si res pereat: ergo liberat̃. & pro certo istud habeo pro vero: & non habeo doc. nec gl. quæ dicat rōnem q̃ dixi.

Tametsi. Licet datum causa conditionis implendæ non imputetur in Falcidiam, tamen datum vt p̃tium in Falcidiam imputatur. h. d. & est no. §. in ver. ibi: quemadmodū lege tex. sed'm Dyn̄. q̃ loquitur exemplificatiuè, non similitudinariè. Oppo. qd̃ hic de necessitate loquitur de Trebellianica, nō de Falcidia, cū iussus est restituere hereditatem: sed in Trebellianica imputatur qd̃ causa conditionis implendę accipit̃. vt l. in quartā. j. eo. ergo &c. Gl. volens soluere cōtrarium dicit, q̃ debet restituere per venditionem, non per Trebel. & vide gl. quę incipit, per venditionem, &c. & ista gl. optimè dicit per rationē: quia si est iussus restituere hæreditatem per venditionem, non trāsfert̃ actio per Trebellianum: sed habet locū titulus de hære. ven. Sed contra hoc opp. ista videtur mala expositio, q̃ hic per modū venditionis sit rogatus restituere: quia sed'm hoc ver. quemadmodū superflueret, & nil adderet ad præcedētia. Sol. Istud quemadmodum, ponitur exemplificatiuè, & non similitudinariè, secūdum Dynum in apostilla. Sed opponitur quòd in prin. non fuit iussus fideicōmissarius dare pretium: sed vt in vim modi: vt gl. intelligit. Breuiter, tu posses sustinere istam glos. duobus modis. Vno modo vt illud quod dicit in vim modi, accipiatur largè, q̃ venditio sit quidam modus accipiendi, non strictè pro modo qui assumitur in materia de condi. & demon. Vel aliter dico, q̃ quandocunq̃ quis rogatur pretiū dare in vim modi, q̃ ista sunt paria vt des pro centum: quia modus est quædam remuneratio: vt glo. in l. si quis seruum. ff. tit. j. & sic vt quædam venditio: quia dat̃ onus pro re, quæ accipitur prout pretium. Procedo vlteriùs & oppo. de l. xj. §. cùm esset. ff. de leg. iij. Gio. quæ est hic, dat duas solutene secundam, & illa est bona de qua feci mentionem in l. à testatore. ff. tit. j.

Cùm l. Falcidia. Legata, quæ non valent, nō veniūt in computatione legis Falcidiæ.

Oenales actio. 33 Actiones in hæredē transitoriæ pœnales, vel non, etiam si à p̃sona hæredis incipiunt, ex parte actoris augmentum, ex parte rei diminutionem patrimonij inducūt. secus si ad hæredem, vel cōtra hæredem non transeunt. h. d. Diuiditur in tres partes. Primò loquitur de actionibus pœnalibus, non cōpetentibus ad vindictam. Secundò de his, quę competunt ad vindictam: & causa similitudinis addit de actionibus ex contractu, quæ non transeūt ad hæredes, vel incipiūt ab hæredibus. Tertiò de actionibus prętorijs. Secūda ibi, sed nec in actoris. Tertia ibi, honorariæ quoq̃.

1 ☞ *Distinguere diuiduum ab indiuiduo pertinet ad factum, non ad actionem.*
Stipulatio quādo habet originem ex facto hæredis, quilibet hæredum ex facto proprio tenetur: secus in obligatione quæ incipit à defuncto.
2 *Stipulatio indicatum solui, præstita per unum ex pluribus hæredibus, committitur tantum ei qui vicit, & contra eum qui perdidit.*
3 *Dispositio. §. Cato. habet tantum locum in stipulationibus stricti iuris, non prætorijs.*
4 *Stipulatio duple non est prætoria.*

Iulianus scribit. Stipulatio interposita vni ex hęredibus ad alios non porrigitur. Itē si pœna committitur ex stipulatiõe prætoria, facto vnius hæredis ipse solus, non alij tenebuntur. h. d. Opp. & videtur q̃ ista stipulatio interposita ab vno ad omnes porrigatur: vt l. ij. §. fi. & l. ea. §. Cato. j. de ver. ob. Sol. gl. hic loquitur in stipulationibus diuiduis
1 ibi in diuiduis. ¶ Opp. de l. v. §. fi. eo. tit. Sol. distinctio diuidui & indiuidui non pertinet ad actionem, sed ad factum: vt dicta. l. v. in fi. & l. in executione. §. pe. eo. tit. & glo. verum dicit in se: sed non oportet hoc dicere quo ad legem istam: quia leges cōtrariæ loquuntur in obligationibus quæ incipiūt à defuncto, & ad plures hæredes extenduntur: sed in. §. nostro loquitur quando stipulatio habuit originem ex facto hæredis: & ideo quilibet ex facto proprio habet: vt arg. l. fi. ff. ad Sylla. Sed oppo. de l. stipulatio. in fi. de no. ope. nun. Breuiter glo. intelligit quod ibi fuit stipulatus nomine suo, & aliorum: hic tantùm nomine suo. Venio ad secundam partem, & opp. quia iste. §. videtur contra. §. Cato. & contra l. v. §. fi. de verb. ob. & inducas primò in eo quod dicit ex clausula iudicatum solui. pone q̃ in iudicato venit dari: fuit condemnatus ad aliquam quātitatem, quando quantitas est in obligatione, vel dari: & obligatio cœpit à defunctio, vno non soluēte omnes tenentur: vt d. l. v. in fi. & l. in executione. §. j. eo. ti. Hic autem dicitur contrarium, quòd ex clausula iudicatum solui, ille q
2 fuit victus, tenetur, &c. Sed ¶ ego dico q̃ stipulatio iudicatum solui, committitur ei qui vicit. & contra eum tantùm qui perdidit: vt hic, & facit. l. ij. in fi. j. de præto. stip. Sed si illi stipulationi adiecta sit pœna si non solueret, omnes tenentur, vt in cōtrarijs. Sed adhuc instamus contra. Nam stipulatio rem defendi, vel ob rem non defensam, continet indiuiduum: quia non potest pro parte defendi: vt l. ex clausula. j. iud. solui. & l. antepe. ff. si ex noxa. caua. ga. Sed indiuiduis vno ex hæredibus contra faciente, insolidū contra omnes committitur: vt l. eadem. §. Cato. j. de ver. ob. ergo
3 iste. §. malè dicit. Quid dicemus? ¶ Hic videte. post multa dico in §. Cato. in. ij. q. q̃ ille §. Cato. habet locum tantùm in stipulationibus, & conuentionibus stricti iuris, non prætorijs: sed in his quę sunt bonę fidei, & prætorijs, vno contra faciente contra illum solum committitur: vt hic, & l. in depositi. ff. depo. & l. iij. §. hæres. ff. commo. & sic est speciale in prætorijs hic. Sed dices tu, istud est contra casum l. cùm ex causa. j. de verb. ob. vbi stipulatio duplæ quæ est prætoria, vno non defendente committitur contra oēs.
4 Breuiter ¶ respondeo ibi q̃ stipulatio duplæ non est prætoria: ga potest esse prætoria, & ciuilis, vt dixi in l. iiij. §. fi. j. de verb. ob. & d. l. cum ex causa. & plenè in. §. Cato. & vide q̃ circa illud gl. nil dicit: sed hic in prima parte. §. vbi non erat necesse, gl. fecit mentionem de §. Cato. sed ad finem. §. illa gl. non potest adaptari: & ideo gl. nil dicit hic: nec potest dici q̃ per errorem glo. fuerit posita, cùm adaptari non posset.

1 ☞ *Falcidia non detrahitur de legatis animæ.*

Si Titio. Pars legata legatario eatenus minuit̃, quatenus sibi minutum est legatum. secus si in totum rogatus sit restituere, vel seruū manumittere. h. d. §. noster legit̃ multis modis sed'm diuersitatem literarum: tamen in effectu parum differt vna ab alia. Oppo. & videtur qd̃ diminuto legato, nō diminuatur onus: vt l. maritum. §. j. ff. eo. & l. liberto. §. j. ff. de annu. leg. Soluit gl. & bene, q̃ hic de parte legati fuit rogatus: ideo quatenus sibi minuitur, eatenus minuit legatario suo, ibi non ex ipsa re legata, sed aliunde. De hoc vidistis in l. Plautius. §. tit. j. &
1 videbitis in l. facta. §. si Titius. j. ad Trebel. Quærit gl. ¶ an legatarius possit detrahere Falcidiam de legatis animæ. Et videt̃ qd̃ sic per legem istam, & per l. j. C. communia de leg. dicit glos. contra per l. lex Falcidia. §. nunquam. j. eo. & ibi videbitis. Non obstat ista lex: quia detrahit ex præsumpta voluntate defuncti, non ex vigore legis Falcidiæ.

Si seruus. 33 Legatū libertatis vel serui vt manumittatur, non defalcatur: nisi cū hoc alia res defalcabilis sit legata: legatum verò pecuniæ, vt seruus manumittatur non defalcatur, si per hoc manumissio impeditur: aliàs secus. hoc dicit cum tribus seq. vsque ad. §. si incertum. & Primò ponit legem Caij. Secundò legem Iulia. Tertiò legem Vlpiani. Quartò ponitur determinatio Iuliani. in principio. sed si non seruus. Quintò ponitur determinatio ad legem. Iul. ibi: si solus. Oppo. de l. decem. j. de fideicommiss. lib. Solu. Intellige hanc sed'm illam, & ibi est clarior tex. Oppo. de l. generaliter. §. fi quis alienum. j. de fideicommiss. lib. Solu. ista intelligitur secundùm illam. Item not. quando vni legantur duæ res: quia si vna est defalcabilis alia non: tunc de ea quæ est defalcabilis detrahitur Falcidia pro vtraq̃. Dicemus. j. eo. l. in quartam.

5 **Ed si non seruus.**

Si incertum sit. Iste est difficilis. §. & hoc dicit: Si seruus legatur purè, vt manumittatur in diem, vel sub conditione: hoc legatum interim defalcatur: sed quo ad alios legatarios talis seruus exemplo statuliberi æstimatur. hoc dicit cum l. sequen. In tex. ibi: præstari debeat. seruo legato purè. ibi: detraxit. interrogatiuè lege. Oppoñ. dicitur hic quod interim legatum serui per legem Falcidiam minuat̃. Contra: & videtur qd̃ interim non minuatur, sed debet æstimari vt

ſtatuliberi.vt j.eo.l.eius ſerui.& l.in rõne.la prima.§.j.ſ.eo.Glo. fatetur q̃ Celſus corrigit:& vide glo.quæ incipit,in legato,&c. & ſic iſta gl.videtur velle quòd hic Iuriſcõſultus malè dixerit. Sed neſcio quare glo.hoc dixit:imò bene dixit Celſus.& lex ſequens non corrigitur:quia lex eius loquitur quando æſtimatio fit vt ſciamus an falcidia locũ habeat vel ne: & tunc detrahetur ſecundum legem iſtam in fi.& ſimile in l.j.§. ſi vſusfructus.ſ.e. Opp.j.eo.l.in quantitate.§.j.ver.cuius.l.j.§.hæc verba.j tit.j. vbi dicitur q̃ nõ defalcatur ſeruus,ſed alia legata præſtãtur recepta cautione.Sol.ibi loquitur quãdo ipſi ſeruo eſt relicta libertas in diẽ vel ſub cõditione:hic loquitur qñ ipſe ſeruus alteri eſt legatus purè,cui relicta eſt libertas in diẽ:nã interim defalcatur.Sed opp.de l.in ratione.§.j.ſ.eo.Sol. ibi nemini erat legatus, hic ſic.

STatuliber hæredis. Opp. dicitur hic q̃ ſtatuliber nõ auget familiã hæredis.cõtra de l.ſtatuli.à cæteris.in prin.j.de ſtatuli.Solu.Quãtum ad Falcidiam nõ imputatur,vt hic:quantũ ad alia ſic,vt ibi. Opp.ſ.eo.l.ſed ſi non ſeruus.in fi. Sol. Ibi computatur commodum medij tẽporis,non ipſe ſeruus & iſtud ibi nõ dixi.quod tenet glo.hic : ideo adde ibi. Intellige ergo q̃ non auget familiã non præciſè: ſed in defectũ conditionis remanet in familia,& in euentũ detrahitur æſtimatio de legatis:& ideo interim præſtantur legata exacta cautione: vt j.eo. l.in quantitate.§.j.ver.cuius.& l.j.§.hæc verba.j.tit.j.Hoc modo intelligit Iaco.de Are.iſtud prin.quia hic nõ fuit legatus ſeruus alteri,ſed ipſi fuit legata libertas:ſed in l. ſed ſi non ſeruus. in fi. alteri fuit legatus. Dicitur in ver.cuius vſusfructus. q̃ cõnumeratur in patrimonio proprietas: ſi ponis defunctum fuiſſe proprietarium,nõ recipit dubitationẽ. Sed ſi poneres defunctũ fructuarium fuiſſe:& tunc nõ intelligeret vſusfructus in patrimonio eius eo defuncto:vt l.pœnales.in princ.ſ.eo.Sed ſi tu poneres q̃ fuit ſtipulatus ſibi,& in perſonam hæredis: tunc in perſona hæredis incipit nouus vſusfructus eſſe:vt l. ſtipulatio iſta.§. ſi quis ita.j.de verb.ob.tamen defalcabitur: quia cœpit à defuncto.¶Dicit hic q̃ pignus eſt in bonis debitoris. & iſtud eſt verũ, niſi ſeruus ſit pignoratus pro tanta pecunia, vel ſit tanta vſura q̃ dominus habeat eũ pro perdito,ſeu pro derelicto:quia veriſimiliter non creditur eum debere recuperare: tũc in patrimonio debitoris nõ computabitur:vt l.qui habebat.ſ.de leg.iij.Dicitur hic de lege commiſſoria,& pacto addictionis in diem,&c. intelligе quando venditio fuit conditionalis. non purè reſoluenda ſub conditione,vt gl.dicit.

AEris alieni. Opp.C.in qui.cau.ſer.pro prę.lib. l.ij. vbi à fiſco accipitur pretium. Dicunt quidam:ſpeciale eſt ibi. Alij dicũt q̃ fiſcus ſoluit:tamen de hæreditate repetit. Hoc tenent docto.& Dy.& dominus Ray. Vltimò glo.quæ eſt in l.in ratione.§. ſi ſeruus.dãnaui vobis per iſtũ tex.& ibi damnat Dy.& Iac. de Are.

AD veterani. §.Si cui.Opp.de l. non amplius.in prin.ſ.de leg.j.Sol.nõ eſt legatarius vt poſsit grauari onere fideicõmiſſi:niſi in eo quod eſt vltra:ſed quantum ad Falcidiã eſt in totũ legatarius. Opp.de l.ſi dignum.ſ.eo.Sol.Ibi vt pretium:hic vt cauſa conditionis implẽdæ.& vide glo.quæ incipit contra.ſ.de leg.j.&c. Contra hoc videtur l.Neſennius.vbi quod datur cauſa conditionis implendę imputatur in Falcidiã.So.verum eſt quo ad ipſum qui dat:quo ad alios non,vt dicta l. Neſennius. Quæro quid ſi fuit rogatus dare ſub modo vt des:& tunc vt pretium videtur datum:vt l.in ratione.§.tamen ſi.ſ.eo.& ibi dixi,

EAlcidia interuenire. Iſte eſt verſ.aliàs eſt lex, & legitur lupliciter in glo.Ad ſecundam lec.opp.de l.quod ſtatulib.de do.cau.mor.Solu.Ibi dedit eo abſente,hic eo præſente:vel ibi de Trebellianica,hic de Falcidia. & concludo vt ibi notatur.

¶ *Gabella ſi ex forma ſtatuti debet ſolui ad rationem ſex pro libra de omni cõtractu pro debito in diem fiet minor æſtimatio,& ita minor gabella ſoluetur.*

IN lege Falcidia non habetur.

I Opp.j.eo.l.cũ Titio.Solue vt ibi dicã.No.iſtã† legem pro facto gabellę,qñ dicit ſtatutũ,q̃ qualibet libra ſoluatur tãtum pro gabella:modo promitto tibi decẽ ſoluere omni anno tm̃:& tunc non debet ſolui gabella pro tota quantitate,ſed deducitur interuſuriũ medij tẽporis:quia minor eſt illa quãtitas pro omni anno decem pro centenario:& ideo iſtud minus æſtimatur quo ad gabellam ſoluendam,prout hic quo ad Falcidiã. Facit l.eum qui.§.melior.ſ.de in diem addic.vbi non tm̃ æſtimatur qd̃ debet ſolui ad terminum,prout ſi incontinenti.

QVi quod per Falcidiam. Opp. dẽ l.qd̃ de bonis.§.j. ſ.eo.Sol. Ibi eo viuo:hic poſt mortem. Facit ad q.de arbitro.de qua ibi dixi.

I Ex falcidia.

Si interueniat. Op.de l.cũ Titio.j.eo.Sed gl.ſoluit hic, ego ſoluam ibi,& ibi videbitis.

Nunquàm legatarius. Totus mũdus ſcit iſtum §.Opp.de l.pœnales.§.ſi Titio.ſ.eo.Sol.Dicebat quidam, legatarius non detrahit ex ſua perſona,niſi ſit ſibi detractum:ſed verius eſt q̃ nunquã detrahit ex perſona ſua,ſed ex p̃ſumpta voluntate defuncti ſic,vt in contrario. Opp.de l.j.§.inde Neratius.ad Tre. Sol. Fideicõmiſſarius nunquã detrahit ex p̃ſona ſua,& nunquã de legatis à ſe.De legatis ab hrdibus relictis non detrahit, niſi in duobus caſibus, qñ hæres non detraxit ſibi:quia fecit ſibi gratiam, vel quia adiit coactus.Gl.eſt ibi melior q̃ hic,& Cy.ponit in l.j.C.communia de leg.& ibi gl.& nil plus dicit in effectu Cy.ibi cum glo.in l.j.§. inde Neratius.Signa gl.hic,quæ eſt optima.

I ¶ *Si hæres facit inuentarium,an ſit habenda ratio dupli commiſſi,re cuicta, ſiue fierit emptor,ſiue uenditor,& dicit quod non.*

CVm emptor. Obligatio dupli inter hæredẽ & teſtatorem conſiſtens hæredi,& contra hęredem conſeruatur in ſimplũ ad iducendam,& excludendam Falcidiam.h. d.& eſt ſingularis lex. Opp.de l.ñ.§.ſi Titius.ſ.de hær.vel act.ven.Gl.dicit: ſolue vt ibi.Breuiter,quia ibi vẽdit hæres hæreditatẽ:vñ quantũ ad emptorem habetur perinde ac ſi nõ eſſet hæres.Opp.ſ.eo.l.ſi à me.Gl.nec ibi nec hic ſoluit:ſed illa nõ contradicit,ſi bene iſpicias.Vel potes dicere q̃ hic iſtud in odiũ pœnæ. Quæro †pro declaratione legis quid ſi hæres facit inuentarium: an tũc totum duplum detrahit.Et gl.eſt ordinaria quę ſub dubio fortè,dicit q̃ ſic:vt l.ſcimus.§.in cõputatione.C.de iur.deli.in prin.gl.magnę. & ibi Cy.dicit ſine fortè,et ſic iſta lex nõ habet locũ hodie facto inuẽtario.Non recordor qd ibi dixerim,& quãtũ eſt pro modo. dico q̃ ſiue fecerit inuẽtariũ vel nõ,nõ põt detrahi niſi ſimplum qa ſiue fuit emptor,ſiue vẽditor hæres,nõ cõmittit ſtipulatio ad duplum re euicta vt.l.ſi ei.ĩ prin.&.§.j.ſ.de euic.ſcd̃m diſtinctionem illius legis iſta lex debet intelligi.Cũ ergo non cõmittat ſtipulatio ad duplũ,non põt ad duplũ deducere.Pręterea l.ſcimus §.& ſi p̃fatã.et.§.ſeq.nõ p̃uidit de hoc,vt hęres p̃ bñficiũ iuẽtarij lucret,ſed ſolũ ne damnum patiat.non ergo deducit niſi ſimplũ.

I ¶ *Ius accreſcendi an habeat locum in contractibus.*

PLautius ſeruo. Spes deſalcandi cõis eſt hæredi,& legatario.& qd̃ legat ſeruo cõi,eis acquirit quibus põt.h.d. Opp. de l.per ſeruum.§.j.j.de acqui.re.do.Soluit gl. intelligo illam ſecundũ iſtam. Opp.de l.proinde.§.ſi ſeruus communis.j.de ſtipu.ſer.Sol.Ibi in ſtipulatione quæ ſimpliciter fuit facta ex cauſa lucratiua.& vide gl.quæ incipit,non ſolum &c.Circa finẽ videt †q̃ glo.diſtinguit,an fiat ex cauſa lucratiua,vel non. Dixi vobis aliàs in l.proinde.§.j.j.de ſtipu.ſeruo.expreſsius in repetitione l. re coniuncti.ſ.de le.iij.circa fi.vbi quæro an in contractibus inter viuos habeat locum ius accreſcendi.Et dic q̃ etiam in cõtractibus diſtinguitur,aut qui donabat peruenit ad traditionem:& tunc alijs acquiritur,non ſibi:vt.l.proinde.§.primo.Sed quando promiſit tantùm : tunc quia in retentione poteſt ſibi prouidere: ideo pro parte ſua alijs non quæritur.l.proinde.§.primo.j. de ſtipula.ſeruo.

Interdum. In fi.§.dic ideo ne legatum pereat, recurſum eſt ad remedium poſitum. s. eodem.l.ſi fundus mihi.

I ¶ *Falcidia non detrahitur de legatis ad pias cauſas: & ideo pro ea parte detrahitur ad incommodum hæredis & legatariorum.*

Ex aſſe

Universidad de Deusto

EX asse. Legatum inutile propter incapacitatẽ legatarij ꝑdest cæteris legatarijs. h. d. scd'm gl. Pro declaratione quæro, in quo ꝑdest filio si est inutile legatũ. alij gl. dicũt ꝙ si legatũ illius non defalcaꝛ, ꝙ illi extraneo insolidũ præstaretur: tũc de legato filij solida Falcidia detrahetur. & vide gl. quæ incipit, sui testatoris, &c. Sic vides gl. ꝙ vbi legatum non põt defalcari, cedit ad incõmodũ alio
1 rum. Itẽ tenet j. eo. l. si in testamento. & hoc est bonum scire: † qa scitis ꝙ vbi legatũ non põt defalcari, cedit ad incõmodũ aliorũ: quia scitis ꝙ de relictis ad pias causas nõ detrahitur Falcidia: tũc de alijs legatis hæres detraheret: & sic ad incõmodũ aliorum nõ hæredis. Sed cõtraria gl. est in auth. similiter. C. eo. & illa est vera. & probo per l. si post missionẽ. s. eo. Hoc vidistis in l. sed si nõ seruus. circa fi. & in l. eius serui. secũdo rõnso. & l. æris alieni. s. eo. vbi vtæs alienũ detrahitur legatum, qd' non defalcatur. & sic hæredi & legatario nocet. Non obst. l. planè. s. eo. quia ibi eidem fuit factum legatũ: hic diuersis. & prædicta vera, qñ Falcidia cessat ex dispositione legis. Sed si cessaret ex dispositione testatoris: tũc fieret cõputatio eo modo, qui no. in l. si in testamento. j. eo. Lego ergo gl. secundo modo in filio naturali. Et ista est vera ꝙ nõ poterat relinqui: quia erat spurius. Alij legunt, vt lac. de Are. & intelligunt literam prout iacet qd' reliquit cxx. filio, & reliqua extraneo: ita ꝙ patrono non remanet debita portio, quæ erat dimidia scd'm ista tempora: & ꝓpter illam portionem debitam patrono, minuitur portio extranei, tamen filio præstatur integra: cũ patronus coniunctis personis præstet legata integra: vt l. iij. s. ti. j. & secundùm hoc ver. quacunq; ex causa est. §. 54.

a PAter filium. Fideicommissum à defuncto hæredibus debitũ, vtæs alienũ detrahitur. h. d. Opp. in simili de l. si fundũ ꝙ fideicõmissum. §. fi. cũ glo. s. de leg. j. So. ibi potui relinquere. vel ibi ex voluntate, hic ex necessitate. Ad hoc opp. ꝙ saltem respectu vnius non erat coactus. So. ex ꝑsona debitoris sufficit ꝙ debeatur, licet nõ respectu mei, vt hic in fi. vel aliter, quilibet ex filijs dicitur creditor, nulla facta electione, vt l. vnum ex familia. §. j. s. de leg. ij.

1 *§ Legatum annuum pendente dubio æstimatur inquantum debetur.*
2 *Ius alimentorum, uel usus fructus non potest in alium uenditione transferri.*
3 *Legati conditionalis, uel annui, qualiter fiet æstimatio in deductione Falcidiæ.*
4 *Stante statuto quod de qualibet re alteri legata soluatur gabella, non soluitur de legato annuo, nisi pro primo anno, & successiue in futurum.* 55.

1 CVm Titio. Legatũ † annuum pendente dubio æstimaꝛ inquãtum vẽdi potest: sed eo finito inquãtũ debeꝛ. h. d. Opp. s. eo. l. in l. Falcidia nõ habeꝛ. Sol. Dicũt qdã, ꝙ debet esse electio legatarij, an interim habeat totũ ꝑstita cautiõe. Sed ista nõ ẽ bona, & cõtra me & cõtra tex. legis cõtrarię. Itẽ ista inuit ꝙ cautio fauore legatarij interponaꝛ: ꝙ est falsum: vt. l. j. j. ti. j. Vel aliter, & est diuinare. Alij qd' ibi de legato conditionali: hic de annuo. & ista est vera quantũ ad illã legẽ. Verũ tñ in hoc legato cõditionali fuerũt opi. inter glossato. antiquos: vt. l. si ꝓpterea. s. eo. sed illę opi. sunt trifariam: qa in cõditionali loquit ibi. Quæ sit rõ iter cõditionale & annuũ, cogitabitis. Alij soluũt ꝙ ibi qñ cũ eo, hic qñ cũ cæteris legatarijs fit cõputatio. Sed ista nõ est vera. ꝑ dictã. l. si ꝓpterea. & facit. l. j. §. interdum. s. eo. Opp. de l. lex Falcidia si interueniat. s. eo. Rñ. ꝙ ibi loquit qñ fit cõputatio rõnis inter hæredẽ & ipsum legatariũ, cui est annuũ relictũ: hic qñ cũ cæteris. & ista est vera: & ibi gl. tenet & Dy. & Old. & Ray. Op. de. l. ij. in fi. s. eo. vbi fit cõputatio' alio modo. Sol. Ibi qñ relinquit ciuitati aliqd' annuũ, quod æstimaꝛ perpetuũ, ac si relinqueret ecclesiæ, vel monasterio: hic loquit qñ priuato relinquit: qa est incertũ quanto tpe viuat. Opp. de l. pœnales. §. annua. s. eo. Gl. hic non soluit, sed in l. lex Falcidia si interueniat, vt soluere ī gl. ꝙ loquit hic qñ ꝓpter cæteros fit cõputatio: vel qñ cũ eo, cui est relictũ. Sed quantũ ad illũ. §. annua. ista sol. non est bona. & vide. §. annua. Nam hic loqꝫ qñ legatũ est icertũ: qa ꝙ primo anno purũ, ꝙ sequẽti cõditionale in. §. annua. est certũ qñtũ duret, & trãsit ad hæredem: vt l. si cũ præfinitione. j. qñ di. le. ce. & ideo debet fieri æstimatio, vt de legato in diem scd'm l. in lege Falcidia non habeꝛ. s. eo. Opp. de l. hæreditatũ. j. eo. Glo. soluit in. l. lex Falci. si interueniat. dicit ibi quo ad ipsum legatariũ: hic quo ad cæteros. Ista so. non est vera, & cõtra illã gl. in. l. hæreditatũ. So. gl. aliter hic, ꝙ ibi vt sciatur ꝙ quot annos fiat æstimatio: hic vt sciaꝛ quantũ valeat. Et istã solu. sequebatur dñs Ray. & do. Oldr. Ista sol. non placet mihi: qa tex. dicit, hic in incerto posito ꝙdiu victurus sit, &c. Sed scd'm istam so. poneremus pro certo ꝙ esset cõtra tex. Dat gl. aliã so. ꝙ ibi in legato vsusfructus vel alimẽtorũ: hic in alio ānuo.
2 Istã so. teneo † ꝓbo ꝓ rõnẽ: Lex nostra dicit ꝙ debet æstimari quãtũ venire ad legatum põt. Iste modus nõ cadit in legato alimẽtorum, & in legato vsusfructus: qa non põt in alium vendendo transferri: vt. l. si vsusfructus. de iur. do. Nec ius alimentorũ põt vendi, cũ cohæreat personæ: & alia sunt alimenta in persona vnius, & alia in persona alterius. & sic ītelligo istam sol. Ex his ergo qd
3 colligis? † Dic, qñq; loquimur de legato sub cõdõne: & dic vt s. eo. l. in lege Falcidia non habeꝛ. & l. j. §. interdũ. & j. eo. l. in quãtitate. §. sed & si legata. Et reprobata distinctione Hug. quę fit. s. e. l. si ꝓpterea. Si verò loquimur de legatis annuis: & tũc aut relinquitur ciuitati, vel alteri publico loco. & dic vt. l. ij. in fi. s. e. Aut relinquitur singulari personę: & tũc aut legatũ annuum limitatũ est certo tempore: & fit æstimatio sicut de alio legato in diem: vt s. eo. l. pœnales. §. annua. & l. in lege Falcidia non habetur. cõiuncta. l. si cum præfinitione. j. qñ di. leg. ced. Si verò annuum legatũ est simpliciter: & tũc aut fit computatio quo ad alios legatarios: & stamus huic legi. Aut quo ad ipsum legatariũ: & recurrimus ad l. lex Falcidia si interueniat. s. eo. & l. j. §. si in annos. s. eo. cũ si.
4 Et hæc † faciunt ad quęstio. Factum est statutum ᵇ ꝙ de qualibet
b re, quæ fuerit alicui relicta, soluatur gabella. cõtigit ꝙ alicui fuit relictum aliquod annuum. Dic ꝙ primo anno tãtum debet solui gabella, non pro alijs annis: sed pro eis soluetur in futurũ ꝓut dies cesserit: vt d. l. lex Falcidia si interueniat. quia hic non fit cõputatio respectu aliorum, sed tãtum respectu ipsius legatarij: sed si esset relictũ in diẽ: tunc dic vt dixi in l. in lege Falcidia nõ habetur. s. eo. Quæro, quæ est ratio quãdo fit computatio ipsius respectu, vel respectu aliorum? Et ratio est: quia quando fit computatio circa totum, debet præstari cautio insolidum: quia de alijs præstationibus poterit Falcidia retineri: si ab alijs legatarijs, quibus nil vltra debetur: tunc fit æstimatio. Si verò loquimur de legato vsusfructus: dic vt. j. eo. l. hæreditatum.

a ¶ Pater filiũ. Adde quantum Are. tangit an emphyteusis cõputetur in legitimã filio, Bal. consil. ccccxiij. j. lib.

b ¶ Statutum. Adde ad Barto. hic quòd hoc idem cõsuluit Alex. in cõsil. xxxv. in iij. vol. & vide in tractatu de gabel. quinta parte octauæ partis principalis. qnæstio. iij.

1 *§ In æstimando nomine debitoris hæreditarij, quòd uoluntas inspiciatur in detrahenda Falcidia.* 56.

CVm quo. Augmentum facultatum hæreditarij debitoris, quandocunque contingẽs prodest legatarijs in Falcidia detrahẽda. hoc dicit. Vides ꝙ augmentum quandocunq; contingens prodest legatarijs. Opp. s. eo. l. in ratione. in prin. Breuiter, debet inspici tempus mortis circa augmentum, & diminutionem rei hæreditariæ, hic circa bona debitoris hæreditarij. Contra in dicta. l. in ratione. in princip. vbi loquitur in debitoribus hæreditarijs, vbi dicit debitorum facta pejora nomina. Respon. in augmento inspicimus augmentum quandocunq; cõtingens, vt hic: sed in diminutione inspicitur tempus mortis, vt ibi. Sed vnde hoc qd' gl.
1 dicit? Et † aduerte, quandoq; æstimatur res: & tunc semper inspicitur tempus mortis: vt l. in ratione. in prin. Sed quando res non æstimaꝛ, sed est dubius euẽtus: & tunc isto casu pendẽte æstimatur quãtũ valet dubiũ, dubio finito æstimaꝛ quãtũ est: vt. s. l. pxi. Qñ debitor est soluẽdo, æstimaꝛ ipsa res: & ideo quicqd postea cõtingit, nõ curaꝛ: vt d. l. in rõne ī prin. Sed qñ debitor nõ est soluendo, qd æstimaꝛ? Certè dubius euentus: vt l. Nesennius. §. fi. s. eo. & videbitis in l. quærebatur. j. eo. modo cũ æstimatur dubius euẽtus: si iste euẽtus cõtingat anteq; ponaꝛ ratio legis Falcidiæ, tũc æstimaꝛ. Sed op. j. eo. l. quærebaꝛ. & s. e. l. j. §. si debitor. vbi nõ debet curari an sit soluẽdo. Sol. ibi loqꝫ qñ hæres est debitor, vel ille, cui est liberatio legata: qa quo ad se semp est diues & soluendo. Opp. de l. eo tpe. §. j. s. de pec. Sol. Intelligo illam scd'm istam.

Is, qui in bonis. Ibi: relinquit. nam in quolibet istorũ casuum de commodo medij tẽporis detrahitur Falcidia. Dy. & de hoc dixi in l. sed si non seruus. §. fi. & l. sequen. s. eo.

Stichum. Iste est bonus. §. & h. d. Si legatum dñi non sit defalcabile, ex legato serui detrahiꝫ Falcidia ꝓ

Universidad de Deusto Biblioteca

ROMATES. ¶ Tu vis probare. valorē rei. vide Felt. in c.cū cauſa.de teſti. per Bart. & Alex.in l.j.§.ſi hæres pcepto fundo.ff.ad Treb. vi de Pan. cōſil.lxxvj. in ñ.col.in j.vol. Fel. in c.cū cauſa.in j.col. & ſeq.ỹ. in glo.ñ. in fi.de teſtib.

vtroq;.& idem eſt contra.h.d.Pro hac lege facit l.planè.& l.ſed ſi nō ſeruus.s.e. Opp. s.eo.l.ſi pupillus.§.fi.ſecundum vnam lec. Dy.ſoluit ibi,& ibi ego dixi.

Sæpius. Iſte eſt bonus caſus, & hoc dicit. Quarta in hæredē teſta toreviuo collata facit ceſſare Falcidiā.h.d. Opp.de l.ſi quādo.§.j.C.de inof.teſ. Solue vt ibi.Secūdò oppo.de l.id autē.& l. quod autē.j.eo.& s.eo.l. pater filiā. in prin. Solu. hic loquitur qñ teſtator hac mēte dedit vt in Falcidiam imputa retur:aliās ſecus.Quæro quid in dubio?Credo q; videtur dediſſe vt in Falcidiam imputetur.Caſus eſt hic, ibi:quia viuus vide tur,&c.Tangam de hoc in l.in quartam.j.eo.& nota quæ dixi.

CVm dotem. 57- Non debet inſpici, perſona primi legatarij,ſed perſona fideicōmiſſarij,in quē legatum debet vltimò reſidere.h.d.In text.ibi: interpoſiti,ſ.legatarij primi de reſtituendo grauati.ibi: capiētis, ſcilicet fideicommiſſarij. 58-

LEgis Falcidiæ. Opp.& videt q; omne ius tollatur ſpacio xl.annorū: vt l.cū notiſsimi.& l.oēs.de præſcri.xxx.an.Sol.beneficiū legis Falcidiæ qñq; poteſt intentari excipiendo: & tūc perpetuò poteſt:vt hic,& arg.l.purè.in fi.j.de doli.exce. Qñq; poteſt intentari Falcid.per actionem,vel per interdictum:vt l.lineam margaritarum.s.e.& tunc finitur tempore in contrario comprehenſo.

1 ☞ *Omittens ponere unam rem in inuentario, an priuetur beneficio totius Falcidiæ.*
2 *Si ex forma ſtatuti quidā nobiles habent immunitatem à collectis, & non habent beneficium in ciuitate, & ſi acceptant, priuentur immunitate, aduocatus ex nobilibus acceptauit officium ad condemnationes, pro quo ex forma alterius ſtatuti habet xij. pro libra, quòd perdat immunitatem.* 59-

BEneficio. Qui agit vt legatū intercidat, priuatur Falcidia. Idē in eo q; tacitā in ſe fidem aſſumpſit de præſtādo non capaci.h.d. Quæro circa legē noſtrā:quomodo hoc egit.Et gl. ponit delēdo vel cancellādo teſtamentū, vel aliter,ſ.ſubtrahēdo rē hæredi
1 tariā:vt s.eo.l.hæreditatū.§.fi.Quæro†an priuet Falcidia in illa re tantū.& gl.in §. ſancimus. in corpore eo, vī dicere q; nō tota Falcidia priuat ſecūdū iſta tēpora:vt l.Paulus.s.eo.& l.fi.§.illo. C.de iur.deli.& l.reſcriptū.s.de his q; b.vt indig.& j.eo.l. hæredi tatū.ho die tota priuabit:vt d.§.ſancimus.in corpore aut.eo.ti.li cet quidā dicāt cōtra,vt dixi in l.Paulus.s.eo. Allegabam iſtā l.
2 ad †q.Piſis dū legebā:qa ibi erāt quidā nobiles immunes à collectis:& q; nō debent habere aliquod beneficiū in ciuitate,& ſi acceptarēt,tūc priuent immunitate.erat aliud ſtatutū q; aduocatus,q; ad condēnationē erat poſitus,debet habere xij.dena.pro libra.modo quidā aduocatus de illis nobilibus acceptauit illud officiū:an priuetur illa immunitate?Et dicebā q; ſic:qa iſtud qđ detrahit,ſ.xij.dena.pro libra,eſt beneficium, vt hic dum dicit, beneficio & hoc per iſtam legem facit c.j.x.col.quæ fuit prima cauſa amit.beneficij.& l.beneficium.s.de conſti.prin. 60-

CVm pater. Legata relicta impuberi nō imputant in Falcidiā pupillariter ſubſtituto.h.d

Legato petito. Quod hæres plus ſoluit legatarijs in pœnā cōtumaciæ,nō nocet.h.d. Oppo.& vī q; in actione ex teſtō nō iuret in litē:vt l.aliās.s.de in li. iu.Soluit gl.q; hic fuit iuratū ſup actione in rē,q; eſt arbitraria,& iſta eſt vera.Vel ſolue vt in glo.& nō eſt vera:qa verſ.planè.nō loquitur de iuro in litē,ſed de iuramento veritatis,quod eſt affectionis.Opp.s.eo.l.j.§.itē ſi ita.So.Ibi non eſt ratio vera:qa illud fit propter morā hæredis nō eſt verū:quia eſt contra iſtam l. dic vt ibi dixi. 61-

ALienus fundus. Si hæres propter ſuā ſtultitiā plus ſoluit, legatarijs non nocet.h.d.& eſt notabilis.

1 ☞ *Creditor an teneatur cedere contra alium reum, quando unus ſoluit totum.* 62-

IN lege Falcidia hoc eſſe ſeruā- dū. Iſta eſt bona lex,de qua feci magnū feſtum in materia de duob.re.& h.d.In duobus reis ſocijs debitum vtriq; pro parte videtur actiuè & paſsiuè:& in nō ſocijs, eius videtur debitū,qui debitū occupauerit.h.d.Per iſtā legem tollun-

tur contrarietates.l.ſi vnus.in princ.de pac.& l.ſi rem.§.ſi duo.j. de noua.quia ſi ſunt duo rei ſocij,factum vnius non nocet alteri quia perinde eſt.ac ſi ſinguli ſtipulati eſſent:& ideo factū vnius non nocet alijs.Sed ſi non ſunt ſocij:tunc vnius factum pōt alijs nocere:quia vnus poteſt totum occupare,vt hic. Item aliud in l. j.C.de duo.re.vbi dicitur q; ſi vnus ex duobus reis exigit ſolidū debet alteri cedere:aliàs poteſt alter partem ſuam à correo petere.eſt ne iſtud verum?Certè per iſtam legem debet diſtingui q; ſi ſunt ſocij,vel ex cauſa onerosa ſunt duo rei.Sed ſi ſunt ſocij ex
1 cauſa lucratiua:tunc totū eſt eius qui occupat,vt hic.Et per †iſtā legem determinabitur illud quod dixi deceſsione,an ſi vnus ſoluit,inſolidum teneatur.ſ.creditor credere actionem contra alium: eſt verum quod debet cedere quando ſunt ſocij, vel duo rei ex cauſa onerosa.Secus ſi ex cauſa lucratiua promiſerunt: quia tūc pro ſe ſolùm ſoluit:& quia ſi inſolidum ſoluit,ei cedi non debet actio,vt hic. 63-

REtia rerum. Iſta eſt clara lex,et deberet tota ſcribi aureis literis.& hoc dicit.Res debet æſtimari communi çſtimatione,non ex affectione. Item qui habet ius adeundi hæreditatem non dicitur locupletior. hoc dicit.& iſta eſt bona lex.

1 ☞ *Pretia rerum variantur ex loco & tempore: & cariſtia, quæ modico tempore fiat non inſpicitur.*
2 *Valor rei qualiter probabitur.*
3 *Æſtimatio frumenti præteriti qualiter probetur.*

1 **NOnnullam.** Iſte eſt no.§.h.d.†Ex loco & tempore rerum pretia variantur:& cariſtia,quæ modico tempore fuerit non inſpicitur.hoc dicit.Tu vis †probare valorem rei:
2 a qualiter probabis?Vide glo.& gl.melior eſt in l.ij.C. de reſcin.vend.Iſta glo.non bene tex.declarat:tamen ex illa gl. ſumpta occaſione debetis ſcire q; quandoq; tractatur de æſtimatione vnius fundi & rei immobilis:& tunc debet fieri poſitio ex tali fundo communiter tot fructus recolliguntur. Item quòd in dicta contrata fundus tanti reditus,tanti valoris eſt,iſtud probatur in l.ſi fundum per fideicommiſſum.in prin.s.de leg.j. & l.penul.s.de reb.eo.Poteſt etiam facere articulum magis generalem qđ talis fundus communi æſtimatione tm̄ valet,& tantum communiter venderetur. Quandoq; tractatur de æſtimanda re, ex qua fructus nō percipiuntur,vt de aliqua ſpecie,vt de libro vel ſcypho:& de iſtis non eſt dubium quòd debet fieri poſitio,& æſtimatio hoc modo,q; tm̄ valeat,quantū vendi poteſt:& tantum vendi,quantum potuiſſet in tali loco dicto tempore. Et hoc dico per iſtum tex.quia ex tempore & loco pretia rerum variant. Debes ergo limitare dictū tuum in tali loco,& tali tempore,per iſtā legem,& per l.ſi ſeruus.s.de condi.fur. Hoc eſt verū qđ res tantum valet quātum vendi poteſt homini ſcienti qualitatē rei: vt l.mortis cauſa capimus.in fi.j.de do.cau.mor. Facit l. ſi quos. C.de reſcin.ven.Et ideo tu aduocare alterius partis,qñ fiunt poſitiones q; talis res valet tm̄:facias poſitiones de qualitatibus latentibus in ipſa re,vt quia eſt ſterilis,vel emphyteutica: qa ſi ſciretur,minus emeretur. Vel debes te referre ad tēpus:& ſic dices, tali die valuit tātum,& ante & poſt per multos annos:quia ſi tm̄ poneres,tali die:tunc eſſet paruum tempus, cuius æſtimatio nō
3 attenditur. Quæro,†qualiter probabitur æſtimatio frumenti præteriti?Et gl.in l.ij.C.de reſcin.vē.dicit q; eſt clarum quātum poterat vendi illo tempore & antè & pòſt:non reſtringas te ad modicum tempus,ſ.ad vnum diem,ſed dic antè & pòſt. Procedo,& quæro de loco,in foro publico non poteſt vendi niſi duabus libris corbis.in domibus ꝓprijs quilibet pōt vendere quātū vult.Tu facias poſitionē q; in ciuitate Peruſij poterat tm̄ vēdi,et conſtat tm̄ domi,& q̄tum in foro publico:vt.C.de ero.mil. an.l. ſeptem diebus.& l.ſpeciebus.de cohorta.libro.xij.& ideo do tibi conſilium q; in ſpeciebus facias mentionem quòd tantùm vendi poterat in foro publico. 64-

SI in teſtamento. Quod per Falcidiam diminuitur,debet legatario præſtari,ſi teſtator hoc voluit.h.d.& ſic l.Seius & Augerius.q̄ dicit q; non pōt ꝓhiberi Falcidia,eſt vera,ſi exſe ꝓhibetur.ſecus ſi permittitur.& illud qđ detrahit, non remanet penes hæredē ex volūtate teſtatoris.Opp.s.eo.l.qđ de bonis in prin.& §.j.Gl.ſoluit primò,& non bene.Simile no.in l.ex aſſe s.eo.& ibi reprobaui vobis ſo.gl.Secūdò ſoluit gl.& bene.& illā tene.&

tene.& illud quod gl dicit in fi.intellige quod oneraret alios pro contributione facta non insolidum:vt l.in singulis.j.eod.

SI fundus. Potest esse ratio:quia in fundo cadit affectio:vt j. & si æquo.s. de leg. j. sed in numis nō cadit affectio : vt l.numis.s.de in lit.iur. dicitur hic q̄ iste patitur Falcidiā. contra de l. Nesennius. in prin.s.eo.Respon.q̄ hic dicit si hæredi dedisset:potest intelligi aliter,scilicet hæredi,non ei à quo legatus est fundus. Vel aliter dico quod patitur Falcidiam ipso iure, sed tuetur se exceptione doli:vt d.l.Nesennius.s.eod.

1 ☞ *Donatio ultra quingentos sine insinuatione nulla est,si detracta gabella remanent tantum quingenti.*

VOties. Iste est not.casus.induco ad q. Vos,scitis q̄d † de iure cōmuni donatio,quæ ascendit vltra quingētos aureos nil valet sine insinuatione:sed vsque ad quingentos aureos valet:vt l.sancimus. C. de donat.modò tu donas mihi vltra quingentos aureos : sed detracta gabella non restant quingenti aurei.quæro an valeat donatio sine insinuatione.Hic est arg.quod sic quia debet detrahi & videri illud q̄d remanet.

1 ☞ *Legatum ususfructus factum alicui quantum tempus duret ut possit fieri æstimatio:idem in alimentis.*

Ciuitates Tusciæ tempore Henrici Imperatoris amiserunt ius ususfructus.

2 *Aetates quot sint.remissiuè.*

3 *Legatis alimentis pro quanto tempore præstantur.*

MAereditatum. Ista est singularis lex,et nō habet sibi partē. Opp. primò de seipsa ad seipsam,de princi.ad §.& circa.Sol.aliud in alimentis,& aliud in vsufructu & rationem diuersitatis ponit glo.

Opp.vlterius de eo quod habuistis in l.cum Titio.s.eo.Sol.dicunt quidā,ibi loqtur in cōputatiōe fiēda quo ad cæteros legatarios:hic quo ad ipsum legatarium , cui sunt alimēta relicta vel vsusfructus.Et hāc tenet gl.ī l.lex Falcidia si interueniat.s.e.Gl. hic tenet cōtrariū.& vide gl.q̄ incipit,si q̄rat,quantū &c. & idē tenet hic alia gl.sup ver. Vlpianus ait.& incipit,malè.ibi & secūdum hoc sibi & alijs &c. & istā puto verā. Ad l.;cū Titio rīdeo q̄ hic in legato alimētorū:ibi ī vsufructu,q̄ cohæret personæ.& ideo nō pōt fieri illa æstimatio,q̄ ibi requrit ,licet cōmoditas possit vēdi.Recurrat ergo ad distinctionē huius legis. Opp.de in l.Falcidia non habetur.s.e. Sol.gl.ibi in legato simplici.& bene.

Opp.s.l.ij.ī fi.Sol. Ibi in legato annuo facto|Reipublicę,hic in legato vsusfructus.Et q̄n relinqtur vsusfructus certæ rei, nō potest deuenīri ad rē,de qua ibi loqtur:ideo deuenit ad æstimationē. Opp.de l.nā & si parentibus.s.de inof.test.Sol. Ibi plus viuit senex q̄ iuuenis:& euenit ꝓpter ordinē naturæ turbatū. Opp.

1 de l.an vsusfructus.s.de vsufr.vbi cētū annis durat.Rn.† fateor q̄ cētū annis durat,nisi patiat aratrū:sed intra xxx.pōt pati capitis diminutionē,vt fuit tēpore Hēricī Imperatoris , qui donauit oēs ciuitates Tusciæ,ita q̄ vsumfructum amiserunt,licet executio non possit fieri,quia sunt capite minutæ. Item videmus ī terris ecclesiæ,quia sæpe & sæpius priuant à marchione & duce.

Opp.C.de do.l.si qs argentū.Sol.gl. tu dic aliter, aliud in donatione,vt ibi:aliud in legato,vt hic.Et rō non pōt reddi,nisi qa sic placuit:vt l.non omnium.s.de legi.Dicitur hic à prima ætate

2 vsq̄ ad annos xx.quęro † quot sunt ætates?Et gl.ij.huius legis videtur ponere.plenius per Cy.in.l.si infanti.C.de iu.deli. Quæro quid si plus vel minus vixerit,quā dicat hæc lex.& sic si vixerit plus,dabitur ei plus:sed si minus,tūc reddet.Vide gl. quæ incip. præsumitur q̄ tm̄.ibi:q̄d si.optimè dicit.Ex hac lege apparet q̄d si fiat cōputatio sc̄d'm hanc legem,nihilominus vterq; debet cautiones præstare q̄ si legatarij habēt plus,hæredibus reddēt:si mi-

3 nus,hæredes supplebūt:ar.in l.in quātitate.§.magna.j.eo.† Quęro an interim soluentur ista alimenta pro toto tpe.Et gl.dicit q̄d nō.& vide gl.quæ incipit,& malè.ibi:sed an ꝓ omnibus. & ista gl.est no.& alibi gl.videtur dicere contrarium deducto interusurio medij tēporis:vt.l.si quis argentum.C.de do.Sed fateor q̄d si vterq; vult,pōt:sed si non sunt concordes,cuius erit electio?Dic vt dixi in simili in.l.si constante.§.quoties.s.sol. ma.Innuit aliud ista gl.& gl.j.in casus positione q̄ alimenta debēt præstari singulis annis.Videte:istud q̄d dicit per singulos annos,nō intelligas vna præstatione,sed debes intelligere sc̄d'm distinctionem quā dedi in.l.fin.s.de lib.agno.& no.istam legē qualiter fit æstimatio vsusfructus:vel si venditur,qualiter debet solui gabella.

1 ☞ *Dominium rei propriæ hæredis, quod non transit in a legatarium.*

SI quis ex hæredibus. Iste ē no. casus.Opp.& videt̄ q̄ legatario nō præiudicet vt l.cū rem alienam. C.de le.So.hic legatarius agebat rei vēdicatione:ideo negauit eā esse ꝓpriam,vt repelleretur agēs à rei vēdicatione.& vide gl.quæ incipit,sua hę-

1 redis,&c.Et no.gl.q̄ † rei ꝓpriæ hęredis nō trāsit dn̄ium.& bene dicit.Potes tu tn̄ circa istam legem alium intellectū magis notabilem dare.& ideo contendebat hæres,vt ostēderet patrimonium esse suum.& sic vt detraheretur Falcidia:priuatur ergo illa re, vt dixi in l.Paulus.& l.beneficio.s.eo.

¶ Quātitas. Adde an si sint legata mille ꝓ redimendis captiuis, & expensa fuerunt quinquaginta ,pmittendo ad locū,an deducent̄ vel erunt oneri hæredis. per Io an. And.in addi. ad Spe. in tit. de instru.edi.§. nunc vero aliqua.circa finem.

b ¶ Magna. Adde Bal. consi.cxx.iij.li.

4 ☞ *Res uendita tantò minus valet quàm soluitur in proxenetis subhastationibus uel alijs.*

a VAntitas patrimonij. Ista est no.lex.& semel fui īterrogatus

1 de vna q.iam sunt duo anni:† Quædā res fuit vendita,& emptori fuerūt datæ vices,vt si qs acceperit ꝓ quinquaginta,habeat decē à cōi,an istud debeat detrahi,et tm̄ minus dicit pretiū, q̄tum id,q̄ habet emptor.Et breuiter q̄cq̄d soluit̄ causa emptionis vel proxenetæ vel alij,tantum minus valet patrimonium.

IN quantitate. Opp.j.tit.ij.l.j.§.fi.Breuiter dicit glo.fateor teneri ad solida legata,non deducta Falcidia: non tn̄ vltra vires tenet̄. Dy.dicit melius,q̄ tenetur vltra vires patrimonij,si adiuit:quia incœpit esse debitor generis:& ideo tenetur:vt l.in ratione.l.ij.s.eo.hodie non credo verum,vt ibi dixi in l.in ratione.

Opp.de l.qui quadringenta.§.fi.j.e.Sol.Ibi in fructu,q̄ percipitur ex re vel quantitate legata:hic verò ex re legata: vt l. Paulus.& l.quod de bonis,§.fructus.s.eo.

b Magna b dubitatio. Opp. & videtur q̄ per cautionem debet expediri,non ꝓ æstimationem:vt l.in lege Falcidia non habetur.s.eo.Sol. Ibi in legato conditionali vbi per cautionem tm̄ fit explicatio: sed quando est debitum vel creditum conditionale:tunc potest vtroq; modo fieri:vt j.proxi.§.videbitis.quæ sit ratio.nescio:placuit sic facere.

Venio ad ver.cuius generis,&c. Opp.de l.eius serui. s. eo. Respon.& dico q̄ potest explicari vtroq; modo & per æstimationem,vt ibi,vel per cautionem,vt hic.Et est ratio: quia relictū libertatis habetur loco æris alieni:vt l.sed si non seruus. & l.æris alieni.s.eod.ergo vtroque modo explicatio fieri potest:vt §.§.proxi.Sed si in legato simplici,semper fit explicatio per cautionem: vt s.l.proxi.& lege.in lege Falcidia non habetur. & lege. in singulis.

ED autem. Vide gl.quæ est super ver.pro sua parte.& istam gl.non teneo indistinctè.Dicam in l.in quartam.j.eo.

QVod si alterutro. De materia istarum legū & gl.quæ sunt hic, explicabo.j.eo.l.qui fundum.§.fi.

SI is qui quadringenta. Pupillariter substitutus grauatus potest Falcidiā retinere,licet alius substitutus grauatus non sit.hoc dicit.

QUædam legata. Legata indiuidua defalcantur præstita parte æstimationis. hoc dicit. Opp.dicitur hic q̄ ex consummatione accipit formam operis.contra.j.de oper.no.nun.l.stipulatio.§.opus. Sol. Hic debet fieri opus ex dispositione testantis.secus si ex contractu. Breuiter,hic loquitur de opere formi,vt theatrū,studium: ibi loquit̄ de opere informi.Nam dicit de quolibet opere:& ideo de imperfecto potest intelligi. Opp.de l.& si nō sunt.§.q̄d ergo.s. de au. & arg.leg.Solue vt in gl.vt l.v.§.opere.j.de ver.sig. Quęro an hæres debet primo soluere,postea æstimationem petere. Gl. dicit q̄ sic.Doc.dicunt cōtra:quia pōt opponere exceptionem doli.Sed si esset verum quod dicit gl.consequitur iure actionis.

s IVsusfructus.

1 ☞ *Hæres uiri habet uestes pretio fas:uiles ipsa uxor.*

Universidad de Deusto. Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

2 ¶Sed viles. Adde in quātū Alex. allegat Ange.conſil.cclj. qđ in ſtāpa eſt cxxxiij. 1
iiij. quidā noīe Matthæus.& Pe. de anc. conſi.clxxiij.ego habeo clxxxj. & vide a
etiam Paul.de Caſt. cōſ.clxx iiij.& Ro. cōſi.cxlvj.& quę po 1
ſui in d.l.penul. 2

Dos legata. Tenemenți gloſ.quæ incipit, ideo ad q.quā feci in l.pe.§.j.ſ.fol.matr.qs † debet habere veſtes emptas mulieri,vel ipſa , vel hæres. Et certè pretioſas hæres:quia nō tenuit ab initio donatio:ſed viles * debet habere mulier:quia tenuit donatio,vt in glo. a

☞ *Debitor ſibiipſi ſemper eſt diues & ſoluēdo.*
In bonis alterius tantùm eſſe dicitur , quantùm ab eo exigi poteſt deductis expenſis.

5 *Liberatio ſi eſt relicta duobus reis debendi,quorum unus eſt ſoluendo,alter non,uterq; capit liberationem.*

1 VÆrebatur. †Debitor ſibiipſi in totū debet eſſe ſoluēdo:quo ad alios tantū eſtimatur,quātū pōt exigi,& quantū reſiduū pōt vēdi.h.d.Diuidit in quinq; partes:Et aduerte:quia primò ponit thema,& quæſtionē vſq; ibi:dic ebā. Ibi,in ſecūda,in qua ponit quædā euidētia ad ſolutionē q.vſq; ibi:quare. Ibi tertia, in qua ponit vnā aliā q.qñ nomē tātū fuit legatū,vſq; ibi: ſed cum debitori. Ibi quarta,in qua ponit alia quęſtio,qñ liberatio tantū fuit legata debitori,vſq; ibi:cū igit. Ibi quinta & vltima,in qua redit ad ſolutionē primæ q.propoſitę vſq; ad fi. In tex.ibi:cū nomē.quod ſolū aliq eſt relictū,nō aūt liberatio eſt relicta,vt differat à caſu præcedēti & ſequēti.Dy.ibi ꝓ rata , vt quartā habeat
2 hæres:reſiduū legatarius.Nota† q debitor ſibiipſi ſemper eſt dues:& ſoluēdo.Secūdò not. q tantū dicit eſſe in bonis alterius, quātū à debitore exigi poteſt.Hoc intellige deductis expenſis, quæ fierēt in exigēdo:vt l.quātitas.§.eo.& h.d.gl.in l.per diuerſas.C.mād.in gl.magna.Opp.de l.ſic pro rata.§.fi.ſ. de reli. Sol. Hic agit de aliquo liberādo:ibi de aliquo exigēdo.Oppo.extra gl.dicitur hic q acceptilatio eſt in pēdenti: cōtra l. vſusfructus. j.de ſtipu.ſer.& l.ſi cōmunis ſeruus.eo.ti.Sol.Ibi loquitur de acceptilatiōe,quæ fit inter viuos,ſed hic de acceptilatione,quæ fit cauſa mortis:ideo pōt eſſe in pēdenti:vt l.fi.§. communia prędi. Dicit hic in verſic.ſed cū debitori. ibi:ſi ſoli ei.quæro quare dicat,ſi ſoli ei.Et gl.q̄ eſt hic,dicit:ideo dicit ſoli,qa ſecus ſi vtriq;, &c.& iſta glo.credo q nō habuerit verū intellectū:ſed credo q dicat ſoli ſibi:quia ſecus ſi ſibi liberatio,& alteri quadringēta eſ
3 ſent legata:vt ſ.in prin:legis,& in fi.huius legis.† Sed pro declaratione glo.quæro quid ſi ſunt duo rei debēdi inſolidū,& vtriq; eſt liberatio relicta:vnus eſt ſoluendo,alius nō:quatenus quiſq; videt liberari.Et illa gl.ſentit q pro parte vterq; videt capere liberationem.quod puto verum. Vltimò glo.j.huius legis voluit iſtam legem diuidere,& non perfecit.& vide eam,quæ incipit, duos caſus.ibi:ſoli debitori.imò proſequitur tres caſus, vt dixi vobis in diuiſione.

SI creditor filij. Opp.ſ.e.l.cùm quo.Sol. Iſta ſecundùm illam debet intelligi,q inſpicitur tempus aditę hæreditatis,ſi plus tunc fuit in peculio,vt ibi not.

REperitur. Concordat cū l. ſi per imprudentiam. §.non mirum.ſ.de euic.& C.ſi vt ſe abhære.l.j.& §.eo.l.pœnales.in prin.& l.hæreditarium.j.de bo.autho.iudi.poſ.

SI dos ſocero. Si filius eſt hæres inſolidum,totam dotem vxoris ſuæ, vt æs alienū deducit:ſi pro parte eſt hæres, ꝓ parte deducit. h.d.In tex.ibi:cohæres eius pro ſua parte deducit.quę gloſ. vtrū eo caſu quo filius percepit dotem totam à cohærede, an ſit cohæres ipſo iure liberatus?Et glo.videt dicere q ſic.Dy. dicit q videtur liberatus ipſo iure à filio,non ab vxore:ideo eſt locus cautioni:vt l.ſi filia.§.hoc amplius.ſ.fami.ercis.& l.ij.§.j.ſ. de dote præleg.

ITia teſtamento. Iſta eſt ſingularis lex, & non habet partē, nec concordantiam.& h.d.Prælegata non veniunt in fideicōmiſſo quādo quis primò rogat,ſecundò prælegat. Itē qui quartam detrahit de voluntate defuncti,quartam hæreditatis ſibi computat:aliās totam hæreditariam partem.h.d. Oppo. & videtur q prelegatum veniat in fideicōmiſſo:vt l. Marcellus. §.quidam.j.titu.ij.Sol.gl. hic facit mentionem hæreditatis:ideo prælegata non veniunt in fideicōmiſſo . Et iſta ſolutio eſt vera in ſe,ſed ad hanc legem non eſt neceſſaria:quia ibi primò prelegauit,poſtea rogauit de reſtituendo:hic econtra. Vlterius ep. de l.in fideicommiſſariam.§.ſi.j.ti.ij.Solu. Dicit gl.ſatis reſtituit, eò quòd ſibi in quartam cōputat.Sic ſoluit glo.ſed nihil eſt.Dic quòd hic quando primò rogauit,& poſtea prælegauit: ibi econtra. Opp.C.de fideicō.l.cùm virum.Sol.Ibi per verba generalia:hic ſimpliciter.Et diſtingue plenè vt per doct.in d.l. cùm virum.Dicam in l.Marcellus.§.quidam vbi gl.diſtinguit.Dicitur hic q computat in quartam duodecimam partem. Cōtra.j.eo.l. in quartam primo reſponſo.Soluit glo.Iſtud eſt verum quando detrahitur Falcidia vel Trebellianica præter vel contra voluntatem defuncti:q eo ipſo quòd eſt non præcepit detrahi, vt hic in fine ſed hic loquitur quando ſecundumvoluntatem detrahit.Et ratio eſt:quia debemus fauere:vt l.in teſtamentis.j.de re.iur.Iſta eſt ratio ſignificatio verborum quando dixit,retenta quarta,ſcilicet hæreditatis:ergo quarta hæreditarię portionis debet ſibi cōputari. Opp.de l.iij.de leg.j.Solue vt ibi dixi.

QVi fundum. Quod pretij nomine capit non videtur legatū,ſed inre hæreditario capitur,h.d.iſtud.prin. Opp.de l.in quartam.in fi.j.eo.Sol.gl.quę eſt hic,dat duas ſolutiones.Vna,aliud eſt quando capitur vt pretium:aliud eſt capi cauſa conditionis implendæ:vt l. ſi dignum. §.eo.& l.ſi fundus.& l.in ratione. §. vendere.& §.tametſi.& iſta eſt vera.Dat gloſ.aliam ſolutionem quòd computatur in Falcidiam ei,à quo capitur.& vide gl.quæ incipit,imò totus,&c. Ibi vel ei:à quo,&c.ſed in dato cauſa conditionis īplendæ;licet poſſet procedere,quod examinabo in l.in quartam.j.eo.tamen id,q pretij nomine datur,in quartam computatur quo ad omnes, vt dictis legibus.

1 ☞ *Libellus incertus admittitur quando incertitudo cauſatur ex facto aduerſarij.*
2 *Actio ex teſtamento an competat prout unuſquiſque poſſidet.*
3 *Quantitas ſi fuit legata quis pro ea parte,qua eſt hæres conditione exiſtente conuenitur.*

Si tu ex parte. Iſte eſt bonus.§.& hoc dicit: Conditio, cuius euentus vel defectus legata & libertates non vitiat,eorum petitionem non differt. Item oēs partes vnius hæreditatis in legis Falcidiæ ratione contribuunt.hoc dicit.ſecundùm Dy. Quæro à quo petentur interim iſta legata?Et gloſſ.reſpondet valde ſingulariter:& dic qđ ſi fuit ſpecies hæreditaria legata,pro fundo cōpetit reivendicatio:& ſic ipſam inſolidum poſſum intentare non expreſſa parte.& vide glo.quę incipit,de libertatibus planum eſt,&c.& ſic duo dicit qđ reivō
1 dicatione agat non expreſſa parte.Et ſic nota† quando incertitudo cauſatur ex parte aduerſarij, admittitur libellus incertus:vt no.in l.j.§.quia autem.j.quorum leg.& quod no.in l. qđ in hæredem.§.eligere.ſ.de tribu.Sed in propoſito quādo agitur rei vendicatione,hoc non eſt neceſſe: quia rei vendicatio datur contra poſſidentem pro parte quam poſſidet:vt l.ij.in fi.j.de præto.ſtipu.ſed in actione ex teſtamento no.quod dicit gloſſ. Vlterius
2 dicitur hic in gl.† quod agitur actione ex teſtamēto,prout quiſque tenet.ibi:& idem ſi agatur actione pſonali ex teſtamēto,&c. Eſt ne verum iſtud? Videtur qđ non:quia actio perſonalis competit perſonæ hæredis in vna portione,non prout quiſque poſſidet:vt l.ſi tibi homo.§.ſi fundus.ſ.de leg.j.Sol.Dyn.hic loquitur quando fuit legata ſpecies hæreditaria,pro qua poteſt competere actio ex teſtamento,& rei vendicatio.& ideo propter concomitantiam,quam habet cum rei vendicatione,datur contra poſſidentem,prout quiſque poſſidet.& probat Dy.arg.l.ſi plures.j. de vi & vi arma.l.iij.§.hæres.ſ.commo.& l.ſi duo. ſ.depoſi.Domi.Cy.in l.pro hæreditarijs.C.de hære.actio.aliter dicit, qđ plenè examinaui in repetitione,quam feci de. §. Cato. & ibi plenè no.& tamen iſtud dictum Dyni hic habebat locum in propoſito.qđ dicit Dy.teneo,vbi non eſt neceſſe qđ in actione perſonali proponatur petitio incerta,ſed petis eum condemnari pro parte quam poſſidet. Quæro† quid ſi quantitas fuit legata.Gl.dicit q conuenitur pro ea parte,pro qua eſt hæres,non in plus exiſtente conditione, &c. vt in gloſſ. & vide eam ibi.Si autem eſt quantitas &c. & gloſſ.dicit: quilibet pro ea parte, qua eſt hæres inſtitutus conditionaliter,pro ea eſt hæres.& habet caſum in l.liber homo.§.ſi ita ſcriptum.ſ.de hære.inſti.& gl.quæ aliter dicit quā hic, debet intelligi ſecundum iſtam gl. & ſed'm iſtam gl.

quando

quando quantitas est relicta ab vno petam medietatem, scilicet ab eo, qui est sub conditione institutus, ab alio quartã. Sed quæro qualiter mihi de residuo succurretur? Respõ. q̃ ab eo qui erit datus curator illi portioni iacenti, vel ab eo qui est sub conditione institutus si agnouit bonorum possessionem secundũ Tabu. vt l. si quis instituatur in princ. ff. de hære. instit.

Qui filium. Si cohæres partem cohæredis habeat ex substitutione vulgari, locus est cõtributioni. Sed si ex pupillari portio grauata accrescit nõ grauatæ, nõ est locus cõtributioni: aliãs secus. Hoc dicit vsq; ad §. qui filios.

Oppo. ad versi. si verò prius. vbi dicitur quãdo substitutus pupillariter, &c. contra l. in ratione. §. quæsitum. ff. eo. Solu. Dyn. ibi q̃ hic testator ab isto cohærede substituto nulla legata reliquit: ideo non curatur de contributione. Opp. & videtur indistinctè debere fieri contributionem: vt j. ea. l. §. fina. Sol. vt ibi videbitis notatum.

Qui filios. Si exhæredatus succedit fratri ex substitutione, & sic ex voluntate expressa, valẽt legata ab exhæredati substituto. sed si succedit ex potestate legis, non valent. h. d. Diuiditur in tres partes. Primò ponit vnã quæstionem, & eius determinationem vsq; ibi: nec huic cõtrarium. Ibi respondet vni obiectioni, quæ posset fieri in contrariũ, vsq; ibi: dicet aliquis. Ibi format vnam aliam quæstionem, & eius responsionem, & responsionis rationem, vsq; ad fi. No. quãdo potest à substituto exhæredati legari, vel non. Opp. & incipio ab vltima glo. ab exhæredato, cui est legatum relictũ, potest legari: vt l. cohæredi. §. cum filiæ. in fi. §. ff. de vulg. & pupil. si potest ab ipso exhæredato: ergo eadem ratione à substituto eius: vt hoc §. in fi. Dicit glo. certè hoc fallit: quia habet minus iuris in substituto quam in instituto: vt hic, & l. cum quidam. C. de lega. & vide glo. quæ incipit, imò non tantũ, &c. vide hic q̃ ab extraneo, cui legaui, possum legare à substituto non. Et domi. Cy. in l. cũ quidã. dicit q̃ secundũ Pet. non potest reddi certa ratio: sed rationẽ puto istam, à legatario potest legari: vt l. j. C. commu. de leg. & l. ab eo. C. de fideicom. Sed exhæredatus est legatarius: meritò potest ab eo legari. sed substitutus exhæredati nõ est legatarius defuncti, sed hæres exhæredati. Dices tu, ista ratio non concludit: quia ab hærede hæredis, vel ab hærede legatarij possum legare: vt l. si fuerit. §. fi. ff. de leg. iij. & est in præcedenti glo. ista oppositio. Sol. Ista regula fallit hic. vel verius, hic legatur ab hærede legatarij nominatim: quod fieri non potest, vt hic: secus si vniuersaliter ab hærede legatarij legaretur, nõ nominatim quod nota.

1 §. *Statutum quod allibratus à quingentis libris suprà, teneatur mutuare communi habens minorem libram, qui successit consanguineo, an teneatur mutuare. & nu.* 11.
2 *Contributio quando habet locum. si vnus solus hæres est institutus.*
3 *Pluribus hæredibus in eodem gradu institutis non fit contributio, sed quilibet retinet partem.*
4 *Portio vnius ex hæredibus si deueniat ad alium, non ex substitutione, sed ex legis dispositione vel propria, an & quo casu fiet contributio.*
5 *Cõtributio an fit quando testator fecit duos gradus institutionis, & substitutionis vulgaris, ad quem ueniunt bona ex vulgari substitutione.*
6 *Substitutio si est facta filio exhæredato, an fiet contributio.*
7 *Contributio an fiat, quando substituit filio instituto pupillariter.*
8 *Substitutione exemplari facta, contributio fit eodem modo, sicut quando est facta substitutio pupillaris.*
9 *Contributio qualiter fiat facta substitutione breuiloqua, uel compendiosa.*
10 *Contributio an fiat, quando est facta substitutio fideicommissaria.*

Cohæres pupillo. Iste notab. §. & secundum vnã opi. h. d. Si portio minus grauata accrescit portioni magis grauatæ ex substitutione pupillari, locus est contributioni, sicut si accederet ex vulgari. h. d. Opp. q̃ portio grauata accrescit alteri portioni, non est locus contributioni: vt l. q̃ si alterutro. & l. j. §. fi. cohæredis. ff. eo. Respondet Azo, q̃ illa opinio, quæ ibi ponitur, est vera: & est verissima illa distinctio, & ibi accrescit per modum iuris accrescendi, hoc est iure substitutionis pupillaris. Sed tunc instatur s. ea. l. §. qui filium. Rñ. q̃ iste est verus intellectus: ibi loquitur quãdo vna portio erat grauata, & alia non. hic loquitur q̃n vtraq; erat grauata, vna minus, alia verò plus: tunc fit contributio, sicut quando portio non grauata accedit grauatæ. Et vide istam glo. quæ incipit, nõ adeo vt semis, &c. vsq; ibi: vel secũdum Hug. & c. Hugo. recedit à lect. do. Azo. & legit istã legẽ notabiliter, si vera esset. & dicit, intelligo q̃ hic cohæres succedit pupillo ex vulgari tacita: quia decessit pupillus ante aditam hæreditatẽ. Ad contrariã dicit q̃ loquitur quando accrescit per ius accrescendi, vel ex pupillari. vide glo. ibi: vel secundum Hug. Sed opp. ex substitutione vulgari succeditur defuncto, non pupillo: vt insti. de pub. substi. §. j. & C. de instit. & substit. l. fina. & hic dicit q̃ pupillo extitit hæres, &c. & sic non ex substitutione vulgari. Dyn. dicit, fateor: qa ex substitutione vulgari expressa simplici succeditur ipsi defuncto, sed ex substitutione vulgari tacita, quæ in expressa pupillari continetur, trahitur ad bona impuberis: & sic succeditur pupillo. Casus est hic. Et an hoc sit verum, examinaui in materia vulgaris substitutionis. ff. de vulg. sub. & quia ista lect. fuit vita cõtra tex. ipsius Hug. dicit ipse: dico q̃ succedit ex substitutione pupillari, & fit contributio, &c. & gl. ibi: vel dic q̃ mortuus est. Et ista lectura est contra text. istum, qui text. loquitur de legatis relictis ab ipso cohærede in institutione. Tene ergo primã opin. Azonis tanquam veram. esset videre hic materiam contributionis, dabo eam in scriptis. Induco ad quæstio. | Statutum est in ciuitate Perusij, q̃ quicunq; est allibratus à quingẽtis libris suprà, teneatur communi mutuare quinq; florenos. Insurgit dubium: quidam habet minorem libram, sed succedit cuidam suo cõsanguineo: non est facta immissio: an teneatur mutuare. Quia multum vidimus de contributione in hoc tit. ideo placuit materiam cõtributionis summare per plures quæstiones, & distinctiones.

1

Et primò quæro † circa primum gradum tantũ. pone, testator vnum fecit hæredem solũ: vtrum hic sit locus cõtributioni? Respõ. siue eum instituit semel tantũ, siue ex diuersis partibus, siue vna parte purè, alia sub conditione. Item siue dedit legata eodẽ testamento, siue in testamento & codicillis: regulariter fit cõtributio legatorum, & bonorum: vt l. in ratione. §. quæsitum. in fi. ff. eo. Fallit in l. si post missionem. & l. si miles. & l. fi. j. c. Item fallit ff. si quis omis. cã testa. l. quia autem in princ. & tamẽ in qualibet apparet ratio. Item fallit s. eod. l. Nesennius. §. j. & ibi no. Secundò quæro † quid si tamen in eodem gradu plures sunt instituti, & quilibet partem suam retinet? Rñ. in quolibet hærede per se separatim ponetur ratio legis Falcidiæ, sicut ff. dixi in vno. & ff. c. l. in singulis. & Insti. eodem. §. j. Tertiò † quæro, quid si portio vnius ex cohæredibus deueniat ad alium, non ex substitutione, sed aliãs ex legis dispositione, vel ex sua propria? Rñ. Aut deuenit ad alium ex sua dispositione propria, aut dispositione cohæredis, aut ex iure accrescendi, aut ex iure non decrescendi, aut iure potestatis & dominij. Primo & secundo casu non fit cõtributio bonorum nec legatorum. ff. eodem. l. j. §. fi. cohæredem. Tertio casu quando ex iure accrescendi, aut accrescit non grauata grauatæ: & fit contributio bonorum & legatorum. Aut econtra: & nõ fit contributio: vt ff. eodem l. j. §. fi. cohæredis: & l. q̃ si alterutro. Aut accrescit grauata grauatæ: fortè quia vtraq; grauata erat: et tunc aut accrescit minus grauatæ ei, quæ est magis grauata: & fit contributio aliãs secus: arg. huius §. Aut vtraq; erat equaliter grauata & frustra quæritur de contributione: quia siue fiat, siue non, nullus est effectus. Vbicunq; autem dixi, contributionẽ legatorum fieri, intelligitur quando portio deficiens accrescit cũ onere: aliãs fieret contributio bonorum, non legatorum, secundum ea, quæ dixi vobis in l. quæ conditio. ff. titu. j. Quarto casu quando per ius non decrescendi fit contributio bonorũ, vt ff. nõ legatorum: quia non debentur, cũ nõ transeant: vt C. de cad. to. §. finaut̃ ad deficiẽtis. ff. ti. j. l. separatim. Quinto casu q̃n iure potestatis, vel dominij: distingue eodem modo quo. ff. Aut accrescit grauata grauatæ, aut econtra: vt ff. eodem. l. si pupillus. §. j. & l. maritum. in prin. Quartò † quæro, quid quando testator fecit duos gradus, scilicet institutum & substitutũ vulgariter. ad quẽ veniunt bona ex substitutione vulgari. Et dic q̃ si erat substitutus in potestate instituti: & tunc si vnus institutus omisit voluntariè, vt deueniret ad substitutũ, nõ est locus cõtributioni: aliãs secus: vt colligit. ff. si quis omis. cau. testa. l. Iulianus. & ff. eo. l. Nesennius. §. j. Si verò esset vnus tãtũ extraneus substitutus: & tũc sine dubio fit contributio: quia ab vnius persona incipit. ff. ea. l. §. qui filium. Si verò cohæres fuit substitutus cohæredi: tũc dic vt ff. e. l. j. §. id q̃ ex substitutiõe. & ff. ea. l. §. q̃ filiũ. Prædicta vera siue fit vulgaris exp̃ssa, siue tacita: vt hoc. §. secundũ vnã lect. Si verò vni sint substituti plures: tunc in singulis ponetur ratio legis Falcidiæ. vt suprà l. in singulis. & argumento suprà eodem.

2

3

4

5

6 l. in ratione. §. si filio. † Quintò quæro, quid si aliquis substituit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Vltimò hæc. Et vide do. Pet. in c. apñi. de do. qui transit cũ dño Ioã. de Imo. And. Barb.

pupillariter filio exhęredato. Reſpondeo. Aut ſubſtituit filio illũ, quẽ ſibi inſtituerat aut extraneum. Primo caſu aut reliquit in inſtitutione legata ab inſtituto & ſubſtituto: & fit contributio bonorũ & legatorũ: vt ſ. eo. l. in ratione. §. fi. Aut reliquit ab inſtituto tantũ: & tunc non fit contributio bonorum: vt ſ. ead. l. §. q; ſi extranei. Aut ſubſtituit extraneũ: & eo caſu quo legata valent fit contributio, vt ſ.
7 proxi. §. Sextò quæro † quid ſi ſubſtituit pupillariter filio inſtituto. Reſpon. aut ſubſtituit cohæredem, aut extraneum. Primo caſu, aut à perſona ſubſtituti nulla fuerũt relicta legata: & tunc non fit contributio bonorũ nec legatorum: quia teſtator non videtur de cõtributione cogitaſſe: vt ſ. ea. l. §. qui filium. & not. per Dy. in l. in ratione. §. quæſitum. ſ. eo. Aut ab illo ſubſtituto reliquit legata: & tunc aut hæreditatem patris non adiuit, ſed pupillarem: & non fit contributio: vt l. ſi filius. in fi. ſ. de vulg. & pup. Aut hæreditatem patris adiuit: & tunc aut quæris de legatis relictis à pupillo in inſtitutione, & à ſubſtituto in ſubſtitutione: & fit contributio: vt in §. quæſitum. Aut quæris de relictis ab vtroq;: & tunc aut accedit portio non grauata grauatæ: & fit cõtributio: vt in §. quæſitum. Aut grauata grauatæ: & fit cõtributio: vt l. cohæredi. §. cohæres. ſ. de vulg. & pup. ſubſti. Quod intelligo quantum ad hoc opus vt altera legata per adiectionem aliorum bonorum augeantur, & nõ minuantur: vt no. in §. quæſitum. Secundo caſu quãdo ſubſtituit extraneum: aut ſubſtituit vnum vni, aut vnũ pluribus, aut plures vni, aut plures pluribus Primo caſu locus eſt cõtributioni bonorũ & legatorum; vt in §. quod vulgò. & l. in duplicibus. ſ. eo. Dices tu, certè non videtur q; fiat contributio bonorũ, ſed inſpiciantur ſola bona quæ pater ipſe reliquit, nõ quæ habuit pupillus: vt d. l. in duplicibus. & ſ. in §. qui filiũ. in fi. §. Certè imò dico q; bonorum filij fit cõtributio: vt d. l. ſi filius. in fi. ſ. de vul. & pu. & l. in ratione. §. quod vulgò. Et illas leges, quæ dicunt de bonis quæ pater reliquit tempore mortis, intelligo reliquit, ſ. de bonis ſuis, vel pupilli. Secundo caſu, quãdo ſubſtituit vnũ pluribus: & tunc aut ſeparatim, aut ſimul. Si ſeparatim: & tũc aut ſuccedit vni tantũ: & tunc habet locum §. quod vulgo. ſicut qñ ſubſtituit vnum vni. Aut ſuccedit ambobus: & fit cõtributio: vt l. pater filiã. §. fi. j. rñ. ſecũdũ vnum intellectũ. Si ſubſtituit ſimul: aut omnes ſimul deceſſerũt: & ſic ambobus ſuccederet iure directo: & fit cõtributio: vt d. §. fi. j. rñ. ſecundũ alĩũ intellectũ: aut deceſſerũt ſeparatim, & ſic vni ſuccedit directò, alteri per indirectũ: & nõ fit cõtributio: vt d. §. fi. ñ. rñ. Tertio caſu, qñ ſubſtituit plures vni: tũc in cuiuslibet perſona habetur per ſe ratio legis Falcidiæ, vel ex perſona ſua, vel facta contributione relictorũ à ſe, & relictorũ à pupillo: prout tangunt eũ, & ſ. eo. l. in ratione. §. ſi filio. l. ſi is qui quadringenta. in prin. Quarto caſu, qñ ſubſtituit plures pluribus: & tũc in ſingulis habet ratio legis Falcidiæ. & ſ. eo. l. in ſingulis. & l. in ratione.
8 §. ſi filio. Septimò † quæro, quid de ſubſtitutione exẽplari. Rñd. idẽ quod in pupillari: qa modicũ differt ab ea: vt l. humanitatis.
9 C. de impub. & aliꝭ ſubſti. Octauò † quæro quid de breuiloqua & compendioſa. Breuiter, ſiue euenit caſus pupillaris, ſiue vulgaris, reſponſionẽ habes ex prædictis, vt probatur ſ. ea. l. §. qui ſi
10 liũ. circa fi. §. Nonò † quæro quid de ſubſtitutione fideicõmiſſaria, vbi legata ſunt relicta ab inſtituto. Item à fideicommiſſario, an ſit locus contributioni. Certè fideicõmiſſarij ex ſua perſona Falcidiã nõ detrahẽt: vt ſ. e. l. lex Falcidia. §. nunquã. & non eſt locus cõtributioni. Caſus eſt j. ad Treb. l. facta. §. ſi cũ ſuſpecta. Fiet ergo hoc modo: quia prius ſoluent legata relicta ab inſtituto: tũc de reſiduo quod peruenit ad fideicõmiſſariũ fiet ſolutio aliorũ legatorũ prout poterit: argu. ſ. eo. l. Neſennius. §. j. Vltimò
a hæc materia * põt induci in arg. ad q. Facti eſt ſtatutum nuper q; quicũq; eſt allibratus in quingẽtis libris, vel abinde ſuprà, teneatur mutuare cõmuni centũ florenos pro emẽdo frumẽto: ex hoc inſurgũt duo dubia. Primũ eſt: Aliquis ſuccedit cuidã ſuo conſanguineo: in libro cõmunis reperiunt libręꝫ diuiſæ, nec aſcẽdunt ſeparatim dictã ſummã: ſed ſi ſimul miſceatur, aſcendunt quæro an debeat fieri contributio ſine cõmiſtione. Secundũ dubium eſt. Plures filij ſuccedũt vni patri, cuius libra aſcendit dictam ſummam: nec eſt facta diuiſio libræ: an debeat dicta libra conſiderari in ſingulis pro rata, an in omnibus ſimul? Ad primum videtur, q; ſeparatim debet cõſiderari: vt ſ. eo. l. j. § ſi cohæredẽ. Facit ſ. de iuriſ. om. iudi. l. ſi idẽ cum eodẽ. Ad idem ſ. qui. mo. pig. vel hyp. ſol. l. fi. In contrariũ facit ſ. de pac. l. ſi plures. & omnes leges ſ. alleg. quæ dicunt contributionẽ fiendam. Sol. Dico q; ſi qui dẽ ordinamentum fuit factũ, antequã ille ſuus cõſanguineus decederet: & ſic onus cœpit eo viuo, & ſic cenſebunt duo patrimonia: vt d. §. ſi cohæredẽ. & d. l. fi. ſ. quib. mod. pio. vel hyp. ſol. Aut fuit factũ ordinamentum poſtquã ille ſucceſſerat: & tunc totum dicatur vna libra. Iam enim patrimonia cœperãt eſſe iuncta: vt l. ſed ſi plures. §. filio. ſ. de vulg. & pupil. & totum onus cœperat in perſona hæredis ſuccedẽtis: ergo &c. vt ſ. ea. l. §. qui filiũ. vbi probat hæc diſtinctio. Non obſt. l. ſi idẽ cũ eodẽ. quia ibi quælibet cauſa facit ſeparatim indiciũ: ſed hic quælibet libra nõ facit ſeparatim patrimoniũ, ſed vnum patrimoniũ cœpit eſſe. Ad ſecundũ rñ deo: & videt q; oẽs dicantur habere vnã libram: vt ſ. de excu. tu. l. tria onera. In contrariũ videt q; in ſingulis ponatur ratio per ſe: vt ſ. eo. l. in ſingulis. & quia hoc onus, ſicut cætera alia onera, diuiditur per l. xij. Tab. & iſtud videtur, vt l. fi. §. pe. de bo. dã. vbi videtur caſus. & ibi Dy. tangit. Non obſt. l. tria onera. quia ibi cõſideratur labor ex parte tutoris: quia non multiplicatur ex pluralitate perſonarũ: & patrimonio exiſtente indiuiſo. hic verò inſpicitur onus reſpectu ipſorũ filiorum ſuccedentium, & quilibet tantum poteſt patrimonio exiſtente indiuiſo ſicut diuiſo, &c.

1 ☞ Clauſula, hoc legatum præſtari uolo integrum ſine diminutione, appoſita in legato, quid operetur.

2 Falcidia quando ceſſat in uno legato ex diſpoſitione teſtatoris, hæres non oneratur, ſed ceteri legatarij.

37.

Qui quadringenta. Si perplexitas contingat ex accidenti præter teſtatoris propoſitũ, ſecundũ mentẽ teſtatoris diriminũ. n. d. Oppo. primò de prin. ad ver. quid ergo dicemus. Sol. Hoc contingit ex præſumpta voluntate defuncti. Opp. de l. ſi Titius. ſ. de conditio. inſti. Sol. Hæc perplexitas cõtingit præter voluntatem defuncti. in lege cõtraria teſtator voluit perplexitatẽ facere: ideo non valet. Oppo. ſ. tit. j. l. pe. Sol. Conditio regulariter non poteſt diuidi. Fallit quãdoq; vt ibi dixi. & in l. cui
1 fundus. & plenè in l. pe. de condi. inter. Vltimò † ſcias q; per hãc legẽ dixi q; cùm teſtator in vno legato adieciſſet ſic, videlicet, hoc autẽ legatum volo præſtari integrum ſine diminutione in aliꝭ hoc nõ adiecit: q; iſta verba hoc importẽt q; illud, quod deberet minui de dicto legato, hæres ſuppleat de legatis aliꝭ, vt hic patet. quo caſu ratio ineũda erit per eum modum qui notatur in l. ſi in teſtamento. ſ. eo. Et hoc intelligo ſiue legatum minuatur per Falcidiam, ſiue propter facultatũ defectũ: vt l. in quãtitate.
2 §. fi. ſ. quia eſt eadem ratio. Et no. bene ex hac lege, q; † qñ Falcidia ceſſat in vno legato ex diſpoſitione defuncti, non oneratur hæres defuncti, ſed cæteri legatarij. Dixi in l. ex aſſe. ſ. eodem.

1 ☞ Fructus & uſuræ percepte ex re legata uel quantitate, iudicio teſtatoris cedente, in Falcidiam imputantur.

2 Perceptum ex re legata per hæredem ex eius inſtria, non imputatur in Falcidiam.

Qui ducenta. Iſte eſt de difficilioribus §. Infortiati, & eſt clarus in tex. ſed gloſ. facit eum difficilẽ recitando opi. & hoc dicit. Vſuræ quæ pendente conditione percipiuntur de quantitate legata in lege Falcidia imputant: & qd' deeſt, ab omnibus legatarijs pro rata ſuppletur. h. d. Diuidit in tres partes ſecũdũ verum intellectũ. Primò ponitur thema & quæſtio, vſq; ibi: legis Falcidiæ ratio. ibi ſecunda, vbi recitat opi. quorundã vſq; ibi: quod minime. ibi tertia, vbi ponit de reprehẽdendo opiniones illorũ, & ſol. q. Pone caſum ſecũdũ Dy. in tex. ibi: recipere. ſubaudi, quærit qualiter ponẽda ſit ratio legis Falcidiæ. In ver. legis Falcidiæ ratio. Vera lectura huius ver. eſt lectura Azo. & illam tenet Dy. in ver. quod minime. hic
1 tenet Dy. q; eſt vera opi. Ioã. Dicitur hic † q; fructus percepti, & iſtæ vſuræ cõputantur in quartã. contra ſ. e. l. in ratione. in prin. Huius contrarij timore quidã recedunt ab opin. quam tenui & vide glo. quæ incipit, in cuiuſq; ibi: dic ergo. & ſic antiqui fatentur contrarium. & quod tex. dicit hic, ab vtroq;, id eſt, ab vtrolibet. Sed iſta eſt contra tex. iſtum ibi. ambobus. & ibi: xxv. conferre debeamus. & ibi: ab vtroq;. Et hoc Dy. collectiuè accepit: nõ ergo à quolibet. Legit ergo aliter Io. vide gl. ibi: vel ſecundũ Io. & ibi: tñ hoc corrigitur, &c. eſt opi. Iuriſconſulti. & quod ſ. dixit Ioã. non videtur bene dicere in quantum recitat opi. antiquorũ:

quia

quia non dicit tex.q̃ prosit vni tantùm:imò ambobus,& q̃ ambo debent conferre in secunda ibi,hoc tamen corrigitur.est cõtra dictam l.in quantitate.§.magna.& l.in ratione.in prin. & sic remanet contrarium:ideo vide opi.Azo.& glo. quæ incip. ſ.q̃ ego ibi:tu dic secundũ Azo.ibi:q̃ falsum est.vsq; hic Dy. cõtra & bene in alijs nõn.Et lectura Azo.est vera.dũ recitat primam opi.antiquorũ.sed opi.sua in secũda recitatione nõ est vera: qa tex.dicit pro rata,& non æqualiter,& sic in hoc secundo corrigit primã:in tex.nõ in alio.in vltimo ergo estvera opi.Io.Ad cõtrariũ respondet,vt ad l.in quantitate.& ad l.in ratione. qa aliud in fructibus,vt ibi:aliud in vsuris,vt hic.vide in glo.ista ibi:item
2 no.aliud,&c.Sed sol.Io.nõ est vera:licet opi.sic.Solue ergo † q̃ fructus & vsuræ perceptæ ex re vel quãtitate legata iudicio testatoris pendente conditione in Falcidiam imputantur.Vel dic invsuris hic,& l.in quantitate.ſ.eo.& in fructibus:vt l.q̃ de bonis.§.fructus.& l.Paulus.§.j.ſ.eo.Contraria ergo loquuntur de fructibus perceptis aliunde quã ex re legata.Hic est alia glo. super verbo,partibus quæ incipit,Io.dicit.& ista nõ fuit opi. Ioã. quæ hic in glo.ponitur,vt patet ex prima gl.magna & ideo ista sunt erroneè scripta.Vel dic q̃ Io.legit vtroq; mõ.Tu tene opi. quam dixi in positione casus.Opp.& videtur q̃ non computet in falcidiam istud quod ex sua prouisione hæres cõsequitur, vt l.ij.ſ.eo.Sol.hoc intellige de his quæ à quolibet fuissent percepta.secus si ex industria hæredis tantũ fuissent percepta. Quærit glo.quid si hæres nõ percepit.Certè dicit gl.& bene,q̃ nõ cõputatur in Falcidiam sed æstimatur minus legatum:vt in l.lege Falcidia non habetur. ſ. eodem. Sed quid hodie,vbi vsuræ non percipiuntur,quid de commodo medij temporis? in l.proxima dicam.

1 ☞ *Legatum alimentorum factum certæ personæ,non dicitur factum ad pias causas:secus si pauperibus.*

2 *Pecuniæ relictæ ad alimenta ut ponantur ad usuras,& inde alimenta percipiantur, qualiter hodie fiat.*

38-

Iui Seuerus. Notabilis lex est ista,& hoc dicit:legatum alimentorum defalcatur per Falcidiam hoc dicit.Oppo. C.eodem. auth. similiter.Solu.Aliud in relictis ad pias causas & aliud
1 in alimentis.Et dic habes † q̃ legatum alimentorum factum certæ personæ,non videtur factum ad pias causas . sed si esset relictum pauperibus,esset factum ad pias causas:vt l. si quis ad de-
2 clinandam.C.de episcopis & clericis.Quæro † qualiter fiet ho-
a die,cum non sint licitæ vsuræ. Breuiter credo quòd debet dari apud mercatores,& interim percipiatur ille quæstus,qui honestè posset percipi,vt in simili extra,de donationi.inter virum.& vxorem capitu.per vestras.Et idem dicerem vbicunque ponit de pecunia,qd debet intelligi de commodo quod honestè posset percipi,secundum dictum c.per vestras.

80-

Si hæres. Qui repudiat id,quod quartam minuit,quartam non deducet.h.d.

1 ☞ *Dicta in Trebellianica habent locum & in Falcidia,& quando non. nu.4.*
2 *Pecunia,quam capit hæres ex testamento,quando imputatur in Falcidiam.*
3 *In Falcidiam quæ sunt quæ imputantur.*
5 *Quæ imputantur in Trebellianicam.*
6 *Ratio quare in Falcidiam solum imputatur quod iure hæreditario capitur:secus in Trebellianica.*
7 *Legata particularia si ab eodem hærede sunt præstanda,& fideicommissum uniuersale, quod omnia imputabuntur in quartam.*
8 *Ratio differentiæ inter corpus hæreditarium,& pecuniam, uel non corpus hæreditarium.*
9 *Trebellianica uel falcidia quando possit in una re tantum detrahi.*
10 *Quæ imputantur in legitimam.*
Accursius quando emancipauit dominum Franciscum,uoluit q̃ datum,causa emancipationis imputetur in quartam.
11 *Ratio quare quod capitur extra testamentum,non imputatur in Falcidiam,nec in Trebellianicam,sed in legitimam sic.*
12 *Pater si dedit filio emancipato ut computaret in quartam, & decedit filius antequam pater cum filijs an ipsi filij & sic nepotes computent in quartam.*
Dos data filiæ per patrem an computetur filijs filiæ, quæ decessit uiuo patre,& sic nepotibus,in quartam, prout filiæ deberet imputari. & in utraque concludit quod sic.
Quicquid confertur,in quartam imputatur.
13 *Legitimi filij per quos suppleatur quando est relicta minus quarta.*
14 *Filius sibi imputat in legitimam quo ad eũ peruenit ex substitutione directa,uel per fideicommissum: secus si legatario esset substitutus.*
15 *Filius quando imputet sibi in legitimam id, quod peruenit ab intestato.*

90-

In quartam. Primò loquitur de quarta iure institutionis vsque ibi:sed in fideicõ. ibi de quarta Trebellianica,vsque ibi:si quid verò.ibi redit ad primum, & determinat quandam quæstionem,& loquitur de quarta institutionis iure.& breuiter hoc dicit. In falcidiã
1 imputatur † quod iure hæreditario capitur: sed in Trebellianica imputatur quicquid quocũque iure iudicio defuncti vniformiter capitur.Id verò,q̃ vniformiter, hoc est partim iure hæreditario,partim alio capit, pro parte hæreditaria tantum imputatur.h. d.Primo opponitur ad falcidiam debitam iure institutionis. Et primò opponitur sic: Hic videtur dici q̃ ea,quæ non capiuntur iure legati vel fideicommissi, imputãtur in Falcidiam:sed contra ſ.eodẽ.l.pater filiam. in princi.Sol.ibi non capitur aliquo prædictorum iurium,sed nec iure hæreditario,q̃ hæc lex requirit,nec ex testamẽto: ideo nõ imputatur in falcidiam.Secundò opp.ſ.eo dem l.cum quo.§.fin.Sol. licet ibi non capiatur ex testamento,tamẽ disposuit testator inter viuos hac mente,vt imputetur in quartam:& hoc fuit actũ tacitè vel expressè,vt ibi pater,& j.de bo.li.l.etiam. §. sed & si non mortis.Tertiò op.ſ. eo.l.Nesennius. in prin.& j.eo.l.filio.vbi prælegata computantur in falcidiam.Sol.Quando quis accepit à cohærede prælegatum,licet secundum rigorem iuris sibi nõ imputetur in falcidiam:tamen de æquitate doli exceptione,seu replicatione repellitur,& ei,à quo accipitur legatum,prodest ad Falcidiam minuendam,vt in contrarijs. Quartò opp.& videtur q̃ etiã alijs prosit:vt d.l.Nesennius.§.planè.Sol.Non prodest alijs prælegatum.vt minuat quartam ab eis detrahẽdam:sed in hoc prodest, quia videtur quartam detraxisse de legato cohæredis. Quintò oppo.& videtur q̃ etiam alijs prosit saltẽ pro ea parte,quam habet iure hæreditario:vt j.titu.ij.l.deducta.§.numis.& ſ.eodẽ.l.id autem.ij.rñ.Sol.Fateor q̃ quando prælegat corpus hereditariũ, q̃ hæreditaria portio computatur omnibus in Falcidiam, vt in contrarijs aliæ portiones non.Sextò oppo.& videtur q̃ nõ portio hæreditaria,sed quarta hæreditariæ,vt ſ.eod.l.Titia.Solu.ibi
2 † loquitur de Trebellianica : tamen idem credo debere dici in Falcidia:quia aut eam detrahit de voluntate testatoris : & tunc quartam hæreditariæ.Aut contra,vel præter voluntatem:& tũc hæreditariam totam.hoc tenet glo.ſ.eo.l.Nesennius.in princ.& Dy.Septimò oppo.& videtur q̃ totum computetur:vt l. cũ pater.in prin.ſ.de leg.ij.& d.l.deducta.§.numis.Sol.glo.in hoc variat.Nam suprà eodem.l.id autem.dicit q̃ hoc verum, quando capitur pecunia à cohærede:quia tota pecunia videtur capi iure hæreditario.Id autem,quod suprà dixi,loquitur quando corpus hæreditarium:sed hic dicit contrarium,q̃ etiam pecunia nõ computetur in Falcidiam,nisi pro parte hæreditaria.Tu dic secundum Dy.quod aut hæredi legatur pecunia à cohærede vel à substituto,& tunc tantum pars capitur iure hæreditario:& ista pars imputatur in Falcidiam:vt hic,in tex.& glo.& hoc cum datur pecunia hæreditaria:alias secus:vt suprà eodem.l.lex Falcidia si interueniat.Aut ipsemet hæres est iussus pecuniã sibi deducere,vel detrahere:& tunc tota capitur iure hæreditario.& tota cadit in Falcidiam,vt in legi.cõtrarijs,& l.quod aũt. Octauò opponi.ſ.eodem.l.si à me.vbi de fundo hæreditario nil imputatur in Falcidiam.Solu.Ibi nil ex illo fundo tenebat iure hæreditario ideo &c.vt ibi patet.Nonò opp.ſ.e.l.quod autẽ.in fi.Solu. Ibi testator hoc expressit.Decimò oppo.ad fi.legis de l.qui fundum.in prin.ſ.e.& l.si dignũ.Sol.reiectis alijs substitutionibus.

a ☞ Quæro qualiter.Et tu pondera qũo põt dariadhonestũ lucrũ Primò vsuræ sunt prohibitæ,vt in Cle.j.de vsur.& in aut. de ec. ti.§.j.secũdo d.c.p vestras.loquit in dote, ex qua sunt sustinenda onera matrimonij nõ loquit in pupillo. Tertiò Io.An.ibi dicit q̃ mercator debet cauere de saluãdo capitale.q̃ dictũ est dubiũ.Itẽ ibi allegat rõ quę nõ habet locũ in pupillo.Itẽ ille tex.intelligit etiã de dãno, vt dixit Bal.in l.j.C. p soc.Q ſio ergo põt intelligi istud dictũ Bar. pro certo egeret declaratione.& vide Lu.ro.in cõsi. xxvij. incip.visa facti serie. & vide Lu.Ro.in cõ sil. cxxxvij. si pecunia pupilli debeat dari ad vsuras.& in cõ sil. clxxxvij. & vide Bart. in l.tutor q.§.si post depositionẽ. de admi.tut. vbi loquit de pecunia pupilli.et vide Lu.Ro.in cõsi. xxvj.aliàs xxvij. & vide Pe.de Anch.& Mo.in c.conquestus. de vsur. vbi dicit q̃ tutor debuit ponere pecuniam ad cõmodũ pupilli: ideo tenet ad vsuras.And.Barbarias.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quartò. Adde an Trebellianica poſsit in vna re deduci, vltra Alexã. Bal. conſi. clxxxvij. iij. li. & ibi quid de legitima. & quid ſi bõa ſunt alienata: an in alienatis cõputari debeant: & an legitima in vna re deduci poſsit, vide Bald. conſi. lxxxvj. j. lib. & conſil. ccccl vj. iiij. li. & cõſi. clxij. ij. lib. vbi firmat quod hic dicit Alex. q̃ filio nõ debetur legitima in bonis legatis.

quas gl. ponit in d. l. qui ſundũ. hic datur in vim condi tionis: & ideo non cõputatur in Falcidia: in contrarijs datur nomine pretij: & ideo ſuccedit loco rei: meritò videtur habere iure hæreditario: ideo imputaꝛ̃ in Falcidiã. Sed contra hoc inſtituaꝛ̃: qa videtur q̃ ſaltẽ ei, qui dat cauſa cõditionis implendę, cõditio debeat proficere: vt d. l. Neſennius. & l. filio. Sol. gl. hic fatetur cõtrariũ, q̃ illi, qui dat proficiat: alijs non. Idẽ videtur tenere quidã in l. qui fundum. in princi. in ſecũda ſol. ſ. eo. Sed hoc videtur contra l. ſi fundus legatus. ſ. eo. Soluit glo. q̃ ibi debebat dari alteri hæredi. Iſtud eſt diuinare. Quare dicũt alij q̃ etiã danti non prodeſt. Nec obſtat l. Neſennius. quia loquitur in legato vel fideicõmiſſo. & hoc tenet Cyn. C. eo. l. pe. vbi glo. hoc tangit. Tu potes vtrãq; opi. ſuſtinere. Nã prælegata prosunt danti ope exceptionis doli, non ipſo iure: vt j. eo. l. filio. & d. l. Neſennius. Aut ergo legatarius iam habet legatum, & conuenitur ab hærede propter Falcidiã, vel interdicto quorum legatorũ, vel cõdictione indebiti: & repellitur exceptione doli. Sed illud, quod eſt datum cauſa conditionis implendę, ſupplet Falcidiã. & ita loquitur gl. hic poſita, & aliæ ſimiles. Aut hęres ipſe poſsidet, & cõuenitur: & tunc põt detrahere Falcidiã vt d. l. ſi fundus. Ita loquitur alia glo. Vndecimò opp. de l. in ratione. §. tametſi. ſ. e. So. Ibi in eo quod datur in vim modi, quod ſuccedit loco rei, ſicut id, quod datur cauſa pretij, vt ibi dixi. Fa
3 cit quod not. in l. ſi quis ſeruum. ſ. tit. j. Ad omniũ † ergo declarationẽ ſic diſtingue. Aut hæres capit de bonis defuncti extra cauſam teſtamẽti: aut ex ipſo teſtamento. Primo caſu, aut ꝓpter hoc cepit expreſsè vt ſibi imputet in falcidiã: & imputatur: vt ſ. eo. l. cũ quo. in fi. Aut cepit propter aliã cauſam: & tũc ſecus: vt l. pater filiã. in prin. ſ. eo. Secundo caſu q̃n capit ex teſtamento: tunc aut iure hæreditario, aut iure legati vel prælegati, aut cauſa conditionis implendæ, vel ex vi modi, aut ex cauſa pretij ex iuſſu teſtatoris. Primo caſu imputatur in falcidiã, vt hic, in prin. Secundo caſu aut legatur ſibi à legatario: & nil computat in falcidiã: quoniã nihil habet iure hæreditario: vt ſ. eo. l. ſi à me. niſi quo ad ipſum qui dat: arg. l. Neſennius. ſ. eo. Si verò legaꝛ̃ à cohærede: & tunc aut quæris quo ad ipſum cohæredẽ: & totũ imputatur: vt d. l. Neſennius. & j. e. l. filio. Aut quo ad alios: & tunc aut legata fuit pecunia, vel corpus nõ hæreditariũ: & nil imputatur: quia nil hæreditario iure capitur. Aut fuit prælegata pecunia hæreditaria: & tũc aut ipſe iuſſus fuit ſibi retinere, vel detrahere: & totũ computat: vt ſ. de leg. ij. l. cũ pater. in princ. & dicto §. numis. Aut cohæres fuit ſibi iuſſus dare pecuniã hæreditariã: & tunc ſibi pro hæreditaria parte computat, vel quartã hæreditariæ, vt ſtatim dicam, & ſ. eo. l. id autem. & hic no. Si verò corpus hęreditariũ: tunc aut detrahit falcidiã de volũtate defuncti: & cõputatur quarta hæreditariæ portionis. Aut contra, vel præter voluntatẽ: & tunc computatur tota hæreditaria portio: vt ſ. eo. l. Titia. & not. in d. l. Neſennius. Vertio caſu quando capitur cauſa conditionis implendę: & tũc ſi quidẽ legatarius poſsidet, ita q̃ ab hærede conuenitur: & imputatur in quartã quo ad dantem, non quo alios: arg. ſ. eo. l. Neſennius. & hic not. Si verò hæres poſsidet & ipſe conuenitur: & tunc aut fuit datum à ſtatu libero: & dic vt ſ. eo. l. i l aũt. Aut ab extraneo: & tũc nullo modo imputatur in falcidiam nec quo ad dantem, nec quo ad alios: vt hic, in fi. & l. id aũt. ſ. eo. & l. ſi fundus legatus. & quod no. C. eo. l. pe. Quarto caſu, q̃n capitur in vim modi: & imputaꝛ̃ in quartam: vt ſ. eo. l. in ratione. §. tametſi. Quinto caſu, quando capitur loco pretij: tunc imputatur in falcidiã: vt ſ. eo. l. qui fundũ. & ibi no. & l. ſi dignũ. & no. in l. ad veteranũ. §. j. & hoc circa falcidiam.
Venio ad ſecundã partem, quæ tractat de Trebellianica. Et pri
4 mò oppo. † q̃ idem ſit in Trebellianica, quod in falcidia: vt hic, & ſ. dixi. Sol. Fateor q̃ q̃n corpus hæreditariũ prælegatur à cohærede, eſt idem: ſed quando corpus non hæreditarium, vel aliquid aliud ab extraneo: tunc ſecus. Nam in falcidiam nil imputatur: in l. Trebellianicam, totum, & rationem j. videbitis. Secundò opp. dicitur hic q̃ fideicõmiſſum datur cauſa cõditionis implendæ, contra: id, quod datur cauſa conditionis implendæ, nõ eſt legatũ: vt l. ſi quis ſub conditione. ſ. ſi quis omiſ. cau. teſt. Sol. Expone ſecũdũ Iac. de Are. fideicõmiſſum hæredi datur, id eſt hæredi iniũgitur ab ipſo præſtãdi cauſa, i. cũ cauſa implendæ cõditionis, i. à fideicommiſſario. Tertiò oppo. de l. debitor. §. fi. j. ad Treb. & d. l. pater filiam. in prin. Sol. Ibi nõ capit ex teſtamento: & ideo nõ imputatur, niſi ob hoc fuiſſet datũ: vt l. cũ quo. §. fi. ſ. eo. Quartò opp. j. eo. l. acceptis. So. Ibi quod datur cauſa conditionis, nõ erat remãſurũ penes hæredẽ: ideo non imputaꝛ̃. Quia tò opp. & videtur q̃ nõ tota hæreditaria, vt ſ. eo. l. Titia. So. Hoc debet intelligi ſecundũ diſtinctionẽ illius legis. Sextò opp. & videꝛ̃ q̃ legata data cauſa cõditionis implẽdæ non cõputantur in Trebellianicã, cũ debeat detrahi de ipſis rebus hæreditarijs: vt l. iubemus. in prin. C. ad Treb. Sol. gl. quæ eſt in l. filiũ quẽ habẽtem. C. fami. er. in fi. gl. magnæ, & fateꝛ̃ contrariũ, & dicit hãc legem & ſimiles in hoc hodie eſſe correctas quo ad liberos primi gradus, cũ talia nõ imputẽtur in Trebellianicã. Iac. de Are. dicit contrariũ: quia illa lex ſolũ fructũ prohibet imputari in quartã, nõ alia legata, vel data cauſa cõditionis implendæ. Et hoc puto verius per finẽ illius legis, quæ vult q̃ ſtatuta in illa lege, nõ tra
5 hantur ad alios caſus. Vt ergo † iſta materia circa Trebellianicã liqueat, diſtingue eodẽ modo quo in falcidia. Aut capitur extra teſtamentũ: & idem quod ſ. dixi, diſtinguendo caſus & modos, quibus, falcidia capit extra teſtamentũ. Aut ex teſtamẽto: & tũc aut iure inſtitutionis: & idem. Aut iure legati: & tunc aut abextraneo, vel legatario: & indiſtinctè imputatur, vt hic: licet ſecus in falcidia. Aut à cohęrede: & tunc aut pecunia: & tũc totum imputatur: vt in §. nũmos. Aut corpus non hęreditarium & imputatur licet ſecus in falcidia. Aut corpus hæreditarium: & tunc idẽ quod in falcidia: qa aut quęriꝛ̃ de imputatiõe quo ad ipſum cohæredẽ: & imputet totũ. Aut quo ad alios fideicõmiſſarios: & tunc aut detrahit de voluntate, aut contra volũtatem: vt l. Titia. ſ. eo. Si vero capit cauſa conditionis implẽdæ: & tunc aut eſt remanſurũ penes eum: & imputatur. vt hic. aliàs ſecus, vt l. acceptis. Si verò capitur in pretiũ: & tunc imputaꝛ̃: vt ſ. per eaſdẽ leges. Si verò in vim modi: & tunc idẽ, per eaſdẽ leges. Primò quę
6 ro † quæ eſt ratio q̃ in falcidiã imputatur ſolũ quod iure hæreditario capiaꝛ̃, & aliud in Trebellianica. Dicit hic glo. ratio eſt: qa in falcidia grauaꝛ̃ plus hæres, qa onera hæreditaria manẽt apud eũ intolidũ: ideo releuatur, vt ſolum quæ iure hęreditario capit, imputet in falcidiã: ſed in Trebellianica non ſuſtinet onera, niſi pro parte: vt j. tit. ij. l. ij. §. ſi. ideo plus grauaꝛ̃. Idem tenet Cy. in l. filium quẽ habẽtem. Tu clarius dic q̃ ratio colligitur ex verbis legis Falcidię. Dicit enim ſ. eo. l. j. §. j. q̃ quarta pars hęreditatis debet remanere penes hęredẽ. Nota q̃ dicit hęreditatis. Ex quo colligitur q̃ debet habere iure hęreditario. ſed Inſti. de fideicõ. hęre. §. ſed qa. vbi referuntur iſta verba ſenatuſconſulti Pegaſiani, dicitꝛ̃ q̃ hęres debet quartã partẽ retinere: nõ tamẽ dicit hęreditatis. & ideo etiã ſi nõ capiaꝛ̃ iure hęreditario, imputaꝛ̃ in quartam. Dices tu ille tex. facit cõtra: qa dicit, perinde &c. atq; ex lege falcidia. Rñ. illud perinde, denotat ſimilitudinẽ, ſed non per omnia: qa quarta vbiq; detrahiꝛ̃, ſed nõ eodem modò. Simiter de accepti. l. j. Et ſi quęris quare in lege falcidia fuit poſitũ verbum hęreditatis, in ſenatuſconſulto nõ: tunc procedit ratio glo.
7 Secũdò † quęro quid ſi ab eodẽ hęrede ſunt pręſtãda legata particularia, & fideicõmiſſum vniuerſale, q̃ põt eſſe: vt j. ti. ij. l. Marcellus. §. idẽ Põponius qualiter fiet iſta cõputatio in quartã. Breuiter quantũ ad fideicõmiſſum oĩa cõputabunt: nec hoc ꝓderit legatarijs, vt minor quarta detrahaꝛ̃: ſed proderit vt à fideicommiſſario quarta detracta videatur ſicut dicimus in ſimili ſ. eo. l.
8 Neſennius. §. j. Tertiò quęro † quę eſt ratio differentię inter corpus hęreditariũ & pecuniã vel corpus nõ hęreditariũ. Rñ. pecunia tota põt dici percepta de parte hæreditaria: quia non eſt in corpore hęreditario: vt in d. §. numis. vel inter corpus hęreditariũ & nõ hęreditariũ, eſt ratio: ne in eadẽ re diuerſo iure habeat iure habeat quartã: vt l. eũ qui ędes. de vſucap. Ita dicunt glo. & Azo in ſumma C. eo. & eſt hęc ratio, licet ſit ſatis debilis: tũ nõ
a video modò meliorẽ. Quartò quęro † vtrum falcidia vel trebel
9 lianica poſsit detrahi in vna re. Glo. & doc. q̃ non. C. eo. l. ij. Tu dic clarius, aut quęris an poſsit deduci in vna re à volentibus: & põt: vt ſ. de leg. j. l. poteſt. & ſ. depoſi. l. j. §. ſi conueniat. Et ita intelligunt quidã l. filiũ quẽ habentẽ. C. famil. erciſ. & ita no. ibi in glo. quę incipit, ſ. deſtinatione. ibi alij dicunt, ſoluitur à volentibus, & volenti, &c. Aut quęris de neceſsitate: & tunc aut quę-

ris in qua re debetur quarta, aut in qua re detrahat̃ tẽpore diuisionis. Primo casu, regula est q̃ deducit de qualibet re ꝑ in diuisione in l. Plautius. & l. lineã margaritarũ. ſ. eo. & l. ñ. C. eo. Secũdo casu aut testator aliquid legauit, vel alio mõ concesit q̃ debeat imputari in quartã, & illud prius imputat̃: vt ſ. e. l. id autẽ. & l. cũ quo. §. fi. & l. quærebat̃. §. fi. & hoc prout de Trebellianica loquitur. Si verò nihil relinquit: tũc aut hæres percepit fructus iudicio testatoris: & illos prius imputare in quartã cogitur: vt ſ. eo. l. qd̃ de bonis. §. fructus. Nec obſt. j. ti. ñ. l. ita tamẽ. §. hęres ex asse. vt ibi dixi. At nullos fructus percepit: & tũc aut hæres aliqd de hæreditate alienauit: & illud prius ſibi cõputat in quartã: vt C. cõmunia de lega. aut̃. res. & j. ti. j. l. Marcellus. §. res. & ibi no. qd̃ tenet Azo. in ſumma. C. ad Trebel. & etiã Dy. Aut nil vẽdidit: & tũc aut testator viuus concesserat aliquã rẽ habere in peculiũ & illã põt ſibi retinere aduersario inuito vt l. filiũ quẽ habẽtem. ſecundũ lect. antiquorũ, quę in hoc vera est, vt officio iudicis in diuisione illa res assignetur filio: vt quẽ testator prædilexit in illa re in vita, præsumptio est q̃ prædilexit in morte: ar. l. pen. ſ. de ali. & ciba. leg. & ne fiat separatio eius possessionis. quã coluit & meliorauit: arg. l. iij. de allu. & palu. Aut nihil cõcesit invita nec in morte: & tũc ſi res ſunt indiuiſibiles, põt in vna re deduci: vt ſ. eo. l. ſed ſi nõ ſeruus. & l. lege Falcidia inter. & l. ſi fundus mihi. cũ ſimil. Aut oẽs ſunt diuiſibiles: & tũc deducet̃ in vna vel duabus rebus, ne patrimoniũ cõminuatur. et hoc iudicis officio
a vt l. põt ſ. de lega. j. & C. quãdo & qui. quar. pars de. l. ij. Venio*
10 ad quartã partẽ debitã iure naturæ: & breuiter, †aut aliqd capit̃ extra patrimoniũ defuncti: & nullo modo in illa quarta imputatur: vt l. ſcimus. §. repletionẽ. C. de inoffi. test. Aut capitur ex defuncti patrimonio: & tũc aut iudicio testatoris: & cõputatur in quartã quocũq; iure habeat, ſiue iure hæreditario, ſiue iure legati, vel in vim modi, vel alio mõ capiat̃, cõputat̃: vt l. qm̃ nouella. C. de inoffi. test. Et pro hoc qd̃ habuiſtis in l. etiã. §. pe. in fin. j. de bo. li. dũmõ aliquid iure institutionis habeat: vt in aut̃. vt cũ de app. cog. §. aliud quoq; capitulũ. & in auth. de trien. & ſemil. §. j. Aut capitur inter viuos: & tunc aut est datio ob cãm, vt dos & donatio propter nuptias, vel datũ cã militiæ: & tũc illud imputatur in quartã: vt l. qm̃ nouella. C. de inoffi. test. Et pro hoc qd̃ habuiſtis in l. etiã. §. pe. in fin. j. de bo. li. dũmõ aliquid iure institutionis habeat: vt in aut̃. vt cũ de app. cog. §. aliud quoq; capitulũ. & in auth. de trien. & ſemil. §. j.
b Aut capitur inter viuos: & tunc aut est datio ob cãm, vt dos & donatio propter nuptias, vel datũ cã militiæ: & tũc illud imputatur in quartã: vt l. qm̃ nouella. C. de inoffi. test. & l. oĩmodo. §. fi. e. ti. Si verò est donatio ſimplex: tũc aduerte, ſi qdẽ tpe factę donationis & perfectæ. valuit in vita: tũc nõ cõputat̃ in quartã, niſi ſit dictũ: vt ſi dat̃ filio emancipationis cã: vt l. ſi qñ §. fin. C. de inoffi. test. & ita fecit do. Accur. qñ do. Franciſcũ emãcipauit: qa fuit dictũ expreſsè vt in Falcidiã imputaret. Et pro hoc habes tex. in l. etiã. ver. ſed et ſi nõ mortis. j. de bo. li. Idẽ dicerẽ ſi esset facta donatio filio in poteſtate propter merita præcedẽtia: nã tunc ſtatim valeret donatio, & iſtud ꝓcipit tanquã aduentitiũ: vt glo. no. in aut̃. vñ ſi parẽs. C. de inoffi. test. Probo p rationẽ: illud qd̃ filius quærit ex ꝓſona ſua, est aduẽtitiũ: vt l. cũ oportet. §. j. C. de bo. quæ li. Sed iſtud qd̃ dat̃ filio ob merita præcedẽtia, habet ex operis ſuis, & ſic est aduẽtitiũ: & aduẽtitia in quartã nõ imputãtur: vt l. ſi. C. de col. & l. ſcimus. §. repletionẽ. C. de inof. test. licet ſit quædã glo. quæ est in l. ſi donatione. C. de col. quę vult q̃ nõ valet incõtinẽti: tamẽ nõ dicit verũ, vt ibi dixi. Si verò donatio nõ tenuit ab initio, ſed fuit morte cõfirmata: tũc in quartã imputatur. Hic est casus no. in l. filiũ quẽ habentẽ. C. fa. erci. ſecundũ lec. Azo. & probat̃ in d. l. etiã. in ver. ſed & ſi nõ mortis. Idẽ puto ſi in peculio esset cõcessum: vt d. l. filiũ quẽ habentẽ. ſecundũ
11 aliã lect. & d. l. ſi donatione. C. de colla. Iuxta prædicta † formo q. & primò videamus rationẽ, quæ est ratio q̃ id, qd̃ extra testamentũ capit̃, in Trebellianicã quartã nõ imputat̃: vt l. pater filiã in prin. ſ. eo. & in debita iure naturæ ſic. vt no. vt dixi. ſ. Et ratio est: qa Falcidia & Trebellianica detrahit̃ occasione testamenti: ideo in eã nõ imputatur: niſi q.ꝺ venit ex testamento. Debita iure naturæ venit extrinſecus: ideo in eã imputat̃ qd̃ extrinſecus venit. Et hoc habes in alijs quartis, quæ debent̃ ex alijs diſpoſitionibus vel iure, vel ſtatuto: vt mulieri vel viro ex forma ſtatutorũ, ſi aliqd debeatur: tunc computat̃ ſibi quicqd extrinſecus
12 venit: vt in aut̃. præterea. C. vñ vir & vxor. Ego dixi ſ. q̃ donatio facta filio emãcipato nõ imputatur, niſi ſit dictũ quæro qd ſi fuit dictũ, dedit, & donauit filio emãcipato in præmiũ emancipationis, & pro parte ſua: nõ tamẽ dixi q̃ in quartã imputetur.
c Dicã in l. peto. in princi. ſ. de lega. ij. Quæro de vna q.ꝺ quę me
12 †multũ facit dubitare. non habui de facto, ſed hac nocte fui imaginatus. Fuit datum filio emãcipato, vt cõputaret in quartã: ſed filius decesit antecꝫ pater relictis filijs ſuis hęredibus, & nepotibus patris ſui: an ipſis nepotibus computetur in quartã? qd dices? Formo aliã q. & dicã de iſta: & iſtã, quã dicã, bis vidi de facto & cõſului. Filia decedit antecꝫ pater relictis filijs: an dos data filiæ filijs eius cõputetur in quartã, prout filiæ deberet imputari. In veritate multi aduocati, & aliq doc. conſuluerũt q̃ nõ: & mouebant̃ per rationẽ cõmunẽ: vt l. ſcimus. §. repletionẽ. C. de inof. test. cũ Falcidia iure naturæ non debet deduci, niſi de ſubſtantia patris, vt ibi: ſed iſti filij nõ habẽt iſtã dotẽ ab auo eorũ, ſed habẽt à matre: & ideo nõ debet cõputari: quia exiuit patrimoniũ patris ipſo iure: vt l. pa-
b d ter filiã. in prin. ſ. e. Breuiter cõſuluit* cõtrariũ. & hodie cõſulerẽ. Iſtud probat̃ p. l. illã. C. de colla. §. fi. vbi dicit̃ expreſsè in tex. q̃ dos data matri, debet à filijs cõferri. Sed ad illã legẽ reſpondebat̃ q̃ nõ ſequit̃ q̃ qcqd cõfertur. in quartã imputet̃. Ego dixi q̃ cõ c fert̃: vt d. l. illã. & in quartam imputat̃, per l. qm̃ nouella. C. de inof. testa. vbi dicit: eodẽ mõ quo cõfertur, eodẽ modo in quartã imputat̃. Nec reperies legẽ quæ dicat contrariũ in l. qm̃. dicit text. dos data filiæ vel nepoti in quartã imputet̃. nõ dicit cui, vel ſibi vel filijs ſuis. Præterea, hæc probabã per d
l. oĩmodo. in fi. C. de inof. testa. vbi nõ requirit tex. q̃ habeat à patre, ſed occaſione eius qd̃ pater fecit, lucret̃. Præterea, q̃ iſtud ſit profectitiũ, & de bonis patris profectũ, ꝓbo: Aduentitia nõ conferunt̃. vt l. fi. de col. ſed talis dos. à nepotibus cõferr̃: vt l. illam. ergo nõ est aduẽtitia. Præterea aduertatis ad rationẽ difficilẽ, cui nõ potest reſponderi: & per hanc me fundaui. Aduerſarius dicit q̃ illi nepotes habent illã dotẽ iure hæreditario, tanquam hæredes filiæ. ex perſona matris, nõ ab auo. probo q̃ iſtud est falſum ſecundũ tẽpora hodierna. Filiusfa. in e
profectitijs non habet hæredẽ: vt l. j. & ij. j. de caſtrẽ. pecu. & in dote expreſsẽ not. in l. nupta. ſ. ſolu. mat. & l. filiæ meæ. eo. titu. & Azo in ſumma ſol. mat. circa finẽ. & no. in corpore de hæredi. ab inteſt. §. j. & quando filia decedit in matrimonio cũ liberis, debet reuerti dos ad patrẽ: vt l. dos à patre. C. ſolu. mat. de conſuetudine tamen remanet
f apud virũ. Conſuetudo ergo nõ facit illos filios hęredes matris: qa illa dos nõ erat matris, nec matris esse debebat. Sed quid facit cõſuetudo? Certè aufert ab auo imediatè, & illis nepotibus dat. Apparet ergo q̃ iſti nepotes non habent ex perſona filiæ, ſed ab auo ex perſona ipſius aui. meritò debet imputari in quartam vt dicta l. quoniam nouella. etiam tetigi in l. poſt dotem & ibi dixi. ſuprà ſoluto matrimonio. Sed ſi poneremus quod pater fuerat ſibi ſtipulatus in vnum casum tantum. ita quod in alio casu exiſtentium liberorum mulier poſſet habere hæredem, ſecundum quod nota in poſt dotem. & ibi dixi. Sumus in quæſtione præcedenti, vtrum onus imputandi in quartam ipſi defuncto
e datum tranſeat ad filios cum ſuo onere: dubito: aliâs dicam.
13 Quæro; †ſi aliquid est relictum filio minus quarta, debet ſup-
f pleri iſta quarta. Quæro, per quos debet ſuppleri iſta quarta, vel pro hæredem, vel per legatarios, qui poſsident res hęreditarias pro rata. Videtur velle textus. quod illud ſupplementum fiat tam ab hæredibus quam à legatarijs: vt l. ſi ex patronis & l. ſi libertus. §. libertus. j. de bonis liber. & iſtud implendi ius erat in patrimonio patroni, prout in debito iure naturæ est ho-

a ☞ Venio. Adde vltra Alex. quæ cõputent filio in legitimã. hoſ. Bal. cõſi. cclxvij. j. li. ang. cõſ. 9. & cxxxj. & lxxv. & per Pau. de Ca. cõſ. ccxxxiij. & an donatio facta p patrẽ filio imputet̃ in legitimã, vide paulũ de Ca. cõſi. 20. abha. cõſ. cxvj. & Pau. de Caſ. cõſi. ccxx. & p Ale. in cõſi. viij. co. ñ. in prin. in ñ. vol. & ibi allegando cõcordãtes dicit eõem opinio. esse q̃ nõ imputatur niſi expreſsè dicatur.

☞ POMATES.

b ☞ Si verò est donatio ſimplex. Vide Anc. cõſi. viij. incipi. viſis. in prin. in ñ. vo. & in l. illud. in ñ. col. in gl. in verbo. hæc aũt. C. de coll. & cõſi. xxxj. in prin. I ſi. in iij. vo.

c ☞ Quæro de vna q. Adde vltra Alex. an dos data filiæ cõputet̃ in legitimã nepotibus: Pau. de ca. cõſ. cxxiij. Bal. cõſi. lxxiij. & ccix. j. lib. Per. de Anch. cõſi. ccccvj.

☞ POMATES.

d ☞ Breuiter conſului cõtrariũ. Vide Anch. in cõſi. ccccxvj. incipdo. Bar. ibi vide Ancha. cõſ. ccclxvj. inci. ex themate præſuppoſito. circa mediũ, ver. an aũt cõputare debeat. & vide Cu. cõſi. iij. ñ. col. in j. vo. Barbo. conſi. xl. in ñ. volu.

☞ Adde qđ conſuluit Bar. cõſi. exc. incipiẽ. Gibertus dedit. Ale. Loſæus.

☞ POMATES.

e ☞ Dubito. Vid Ale. cõſi. xxiij. inci. viſis dubijs. in ij. co. verſi. ſed circa hoc est vidẽ dũ in vo j. Anc. cõſi. cxliij. inci. viſis dũi gẽter verbis teſtamẽti. per totũ, maximè in ver. nõ obſtat opinio. Bar.

f ☞ Suppleri. Adde p quos debet ſuppleri legitima, vltra Ale. Bar. cõſ. xxxiij. inci. f ctũ tale. & ibi qd cõputat̃ in legitima Paul. de Ca. cõſi. cclvj. Ang. cõſ. cxxxj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Reſtitutionem. An maritus teneat ad reſtitutionē bonorū paraphernaliū, & fructuū bonorū, q̄ extra dotē obuenerūt vxori, vide latè Paul. de Ca. cōſi. clxxxj. inci. ſuper primo reperio diuerſas opi. & vide Ro. cōſ. cccxciij. vbi ponit an ſtante ſtatuto q̄ mulier nō poſſit ſe obligare niſi ſeruata certa ſolēnitate poſſit virum liberare de fructibus bonorum obuenientium extra dotem.

b ¶Opp. C. de pact. Et de his paraphernalibus vide quæ remiſi ad Bald. in l. fi. C. de pac. & vide Bal. in c. ij. de fra. d̄ no. beneſi. inue. & ff. vbi adhuc C. de iure dot. ad fin. & in c. pe. de conſue. & vide Bart. in cōſi. xx. inci. an venditio. vbi conſuluit in iſtis paraphernalib⁹. Bal. in l. ſi viua matre. C. de bon. mat. Paul. de Caſt. in cōſi. exc. dominū Abb. & alios in c. cōſtitutis. de pe. & vide Bar. in conſi. ſuo cxlvij. inci. maritus habens vxorem dotatā. & in cōſi. cclxx. incip. Titius hñs vxorē &c. And. B.

c ¶Hæc verba. Vide Bar. in l. ſi ſeru⁹ legatus. §. ſi ita ſcriptum. de leg. j.

d ¶Examinaui. p. Bal. in aut. res quæ. in vl. col. C. cō. de leg. Adde quæ poſui i §. q̄d vulgo. & Ro. conſi. ccvj.

die: vt l. ſi ex patronis. in principio eodem. titu. ſed cōtrariū videt in aut. vt cū de appel. cog. §. cæterorū. col. vij. vbi dicit implerī ab hæredibus. Sed aduertendū eſt ibi dicit, ab hæredibus impleri, ſecundū alias noſtras leges. ſed lex C. non exprimit q̄ hoc fiat ab hæredibus ſolū. ſed ſimpliciter ſupplētionem fieri: imò magis videtur innuere à quolibet legatario pro rata. Nam l. ſcimus. §. repletionē. dicit hoc debere fieri ex ipſis rebus ex ſubſtantia defuncti: & ſic videtur q̄ ſit onus reale. Illud ergo q̄ text. in d. §. cæterū. dicit hoc ſecūdū noſtras leges, intelligit ſecundū d. l. ſi libertus. §. libertus.

14 Sed quęro† an illud qd̄ ex ſubſtitutiōe ad filiū peruenit, ſibi computetur in legitimā. Tex. videt q̄ non, in d. l. ſcimus. §. repletionē. Sed dic q̄ ſi quidē ſubſtitutus eſt quis legatario: tunc illud, quod habet ex illa ſubſtitutione, non computatur in legitimā, vt ibi ſentit glo. Aut eſt ſubſtitutus hæredi directò: vel per fideicōmiſſum: & tunc illud imputatur: qa ab ipſo initio de eo quod relinquit ab hęrede deducit omne grauamē, & omnis cōditio: vt l. quoniā in prioribus. C. de inoff. teſ. Sed quid de eo quod ei, qui poteſt petere ſupplemētū, obuenerit ab inteſtato, vtputa, ſuccedit legatario, vel hæredi. Rñ. id nō computatur† in legitimā, niſi

15 eatenus, quatenus ille, cui ſuccedit, teneba tur ſupplere: cùm aduentitio iure capiat: vt d. §. repletionem. arg. ſ. de leg. iij. l. ſi fuerit. §. j. & ſ. eo. l. qui fundum. §. qui filios.

☞ *Datum cauſa conditionis implendæ minuit trebellianicam ſi remanet apud hæredes.*

Rogatus de reſtituendo ut hæres retinet Falcidiam. 92.

¶Cceptis. Si hæres non gratur v: hæres, ſed vt alius commodū ſentiens, falcidia non deducetur. h. d. in text. ibi: mortē ſuā. ſ.

1 legatarij. Not.† q̄ datum cauſa conditionis implēdæ, ita demū minuit Treb. ſi interim apud hæredē remaneret. Itē ille qui rogatus eſt de reſtituendo, ita demum retinet Falcidiam ſi vt hæres rogatur: vt hic. j. tit. ij. l. mulier. §. fi. Item nota q̄ acceptis intelligit̄ de hærede: vt hic, in fi. & l. ſi ſeruum. §. qui margaritam. ſ. de leg. j. 93.

¶Ilio & filia. Prælegata non imputantur in Falcidiam, niſi quo ad eum, à quo percipiuntur. h. d. & no. hanc legem bene.

e ☞ *Hæres quod habet à defuncto, computatur in bonis.*

2 *Coniunctio aduerſatiua inducit coniunctionem uerbalem.*

3 *Maritus quando teneatur ad reſtitutionem fructuum & bonorū, quæ ſunt extra dotē.*

4 *Oleum q̄ ſit fructus induſtrialis.* 94.

1 ¶Aritus vxoris. Iſtud eſt nota. princip. h. d. Quod† hęres habet à defuncto, cōputatur in bonis. h. d. in materia l. re coniuncti.

2 Quæro† an coniunctio aduerſatiua inducat coniunctionem verbalem. & hoc videtur poni in tex. ibi: duas aūt, &c.

a Videtur hic q̄ maritus teneat̄ ad reſtitutionē * fructuum, & bo

b norū, quæ obuenerunt extra dotē. Oppo. C. de pac. ᵇ conuen. l. vlti. Gl. ibi ſoluit hic etiam ſoluit. q̄ hic in ſorte: ibi in vſuris. Aliter intelligitur q̄ hic de naturalibus, ibi de induſtrialibus. Dñs Marti. Sili. aliâs de Fano diſputauit vnā q. & in contrario ſemper recitaui, & dicit:

3 † Aut fructus percepti extant: & debent hæredi mulieris reſtitui: vt l. ſi ſtipulata. ſ. de do. inter vi. & vx. Aut ſunt conſumpti: & tunc aut percepti contra voluntatem defunctæ: & maritus debet reſtituere: vt l. de his. C. de don. inter vi. & vxo. Aut percepit voluntate defunctæ; & tunc aut ſunt fructus induſtriales: & maritus lucratur: vt d. l. vlti. cū glo. C. de pac. conuen. Non obſtat iſta lex: quia tenet̄ reddere rationem, licet fructus ſint cōſumpti. Si verò ſunt fructus naturales magni: & tūc tenetur maritus reſtituere inquantum eſt locupletior: vt l. ſtipulata. §. j. ſ. de don. inter virū & vxo. Aut ſunt parui: & non tenetur reſtituere: vt l. ſi id quod. §. j. & l. vtrū. ſ. de dona. inter virum

4 & vxo. & l. omnino. ſ. de impen. Habui conſulere hic, vtrū† oleū ſit fructus naturalis vel induſtrialis. Et habes caſum q̄ eſt induſtrialis. ſ. de rei ven. l. antepe.

1 ☞ *Reus edit actori ad replicationem fundandam.*

2 *Diſcuſſio bonorum quando fit notarius poteſt cogi ut exhibeat inſtrumentum, ex quo probatur debitum de quo fit diſcuſſio.*

1 Poſt aditam. Reus† tenetur edere actionē actori ad replicationē fundandā. h. d. Et glo. allegat iſtū tex. ad illud qd̄ ſummaui tibi in l. fi. C. de eden. & Guli. de Cu. in l. j. §. edēda ſunt oīa. Iaco. But. reſpōdet q̄ hic non editur vt inſtrumētum, ſed vt corpus hæreditariū. ipſe pōt dicere quic

2 quid vult. † Nota, qñ fit bonorū diſcuſsio, poteſt cogi notarius vt exhibeat inſtrumentum, ex quo probatur debitum illud, de quo fit excuſsio. plenè in l. fi. C. de eden.

Si cui plus, quàm per legem falcidiam. *Rubrica.*

LEX I.

¶Si cui plus. Cùm dicitur, tene bene menti gl. quæ in ci. ſic C. dicā aliâs ad qd̄ ſit mēti tenenda.

c Hæc verba. Verbum amplius, quandoq; totum continet. h. d. Not. de dictione amplius, de qua habetis. C. de hære. inſti. l. ij. Opp. de aut. ſed cùm teſtator. C. ad leg. Falc. Solu. Ibi ſecundum iura noua, vbi inuentario non facto tenetur ad totum: hic ſecundū iura vetera, ſecundum quæ non tenetur vltra vires hæreditarias.

1 ☞ *An filius de reſtituendo grauatus detrahat duas quartas.*

Interdum. Iſte eſt not. §. & menti tenendus. & h. d. Vbi in alio iure hæres quartā detrahit, ceſſat Falcidia. vel aliter. Non debēt trahi duæ quartæ. gl. inducit in arg.

1 ad q. q̄ † filius inſtitutus & de reſtituendo grauatus non detrahit duas quartas. & vide glo. quæ incip. prætoriæ, &c. ibi: idē ergo,

d &c. iſtū paſſum nunquā examinaui ᵈ vobis, nec modo examinabo: quia eſt deciſum per decretalem. Gloſ. noſtræ trangunt in l. in ratione. §. quod vulgò. ſ. ti. j. & l. Papinianus. §. meminiſſe. ſ. de inoff. teſt. & l. quāquā. ad l. Fal. & gl. videtur tenere q̄ inſtitutus & rogatus de reſtituendo purè, nō detrahit duas quartas: ſed rogatus de reſtituendo ſub conditione detrahit duas. & hoc eſt canonizatū extra de teſt. c. Raynutius. & c. Raynaldus. Gl. in §. ſi quis autē nō implens. in corpore de hære. & falcid. dicit. Aut eſt inſtitutus purè: & non detrahit duas. Aut eſt inſtitutus ſub conditione, & detrahit duas. Doc. tractant in d. l. quāquā. & Iaco. de Bel. in §. quāobrem. in corpo. de reſti. & ea quæ parit. Cōmuniter tenentur illæ decretales, licet ſecundū puncta iuris noſtrinō poſsit niſi vnam detrahere.

LEX II.

¶Tiam ſi quāti. Opp. debitor generis non liberatur interitu: vt l. inceptum. C. ſi cer. pet. & l. in ratione. §. diligēter. ſ. ti. j. Soluit Dy. q̄ hic tenetur ad genus reſpectu ſpeciei: ideo liberatur interitu: vt l. ſi ad libertatem. §. j. ſ. de noxali. & l. Titia. §. fi. ſ. de leg. j. & l. quidam. §. ſi tibi. eo. tit.

LEX III.

¶Niſi dolo.

Quoties futurum. In tex. ibi: dies ſupereſt. & cōditio extitit eo caſu, quo fuit relictum ſub conditione, & in diem, dicemus ſi facta æſtimatione illa appareat locum eſſe Falcidiæ.

1 ☞ *Legata minuta quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.*

2 *Legatarius, cui legata ſunt minuta alimenta, licet non ſatiſdet, tamen cauere debet.*

3 *Cautio, de qua hic, præſtatur ſub pœna.*

Quamuis. In legatis minutis cauſa alimentorum non præſtatur cautio. h. d. Pro declaratione reuoco in dubium, an pro legatis minutis debeat præſtari ſatiſdatio. Quidam dicunt q̄ non. Veritas eſt q̄ iſte §. loquitur in lega-

1 tis minutis cauſa alimētorum: & iſtud omnes tenent. † Quæro, quæ dicantur legata minuta? Dicūt quidam, illa, quæ ſunt vſq; ad decem aureos. ſed iſte §. non dicit hoc. Alij dicunt vſque ad duos: vt l. ſi oleum. in fi. cum l. ſeq. ſ. de dolo. Alij dicunt aliter, vt in aut. niſi. C. de ſenten. ex breui. recī. Iac. de Are. dicit ſuper iſta

Universidad de Deusto

ista glos. q̃ in illa aut. nisi. standum est cõsuetudini: in alijs statur arbitrio iudicantis: cùm non reperiatur determinatum: vt l. j. in fi. ff. de iure deli. & j. de bo. aut. iud. pos. l. in vẽditione. §. j. & l. certo generi. §. ij. de ser. rust. præd. Quæ est ratio quare non præstatur in alimentis? Dic vt in glo. Quærit gl. hic dicitur† q̃ non debet satisdare: sed an cauere? dicit q̃ sic: vt l. ij. §. sed & si dubitetur. ff. de iud. Habes tex. in l. tribus. de vsufru. ea. re. quæ vsu consu. habes in l. filio. vt lega. no. caue. & quod no. per Dy. j. iudi. sol.

a super rub. Quæro*, quando† interponitur ista cautio: an cum

3 pœna, vel sine pœna? Et gl. dicit, fortè sub pœna, cùm non sit difficile. Et tene menti istã gl. Contrariũ videtur sentire gl. in l. ij. in fi. ff. qui satis. cog. & l. fi. j. de præto. stipula. Possumus saluare istã glo. q̃ hic loquit eo casu, quo remittitur sibi satisdatio fideiussorũ. Illæ glo. loquunt, qñ fideiussores tenetur dare. Habes aliam glo. de hoc in l. iij. in fi. ff. de alie. iud. mu. cau. fa. vbi est glo. q̃ sub pœna tenet promittere. Glo. signat cõtra. & non soluit. Vide eã quæ incipit, in quibus. in fi. Sol. Hic speciale fauore alimentorũ.

Si legatarius. Versi. item si ipse. Opp. de l. si vendideris de euicto. vbi dicitur q̃ si aliquis euincat sibimet, non cõmittitur stipulatio. hic dicitur contrariũ. Et glo. assignat pro contrario. & est contra. & vide glos. quæ incipiet, ipsemet. Solue q̃ ibi loquitur in stipulatione duplæ, quæ est pœnalis & odiosa: ideo non committitur nisi verè euincatur. hic cõmittitur: quia continet simplum tantum.

Q uæsitum. Op. de l. si duo. §. fi. ff. de arbit. Solue vt in glo. & dic vt dixi in l. si sic. j. de verb. obl.

1 ☞ *Cautio pro minis illatis ut præstetur, statur arbitrio iudicis.*

b **Aecautem satisdatio.** b Ista lex prẽstat argumen. † q̃ pro-

1 pter minas factas ab vno, non debet præstari cautio: & determinatur per istum tex. quia aut sunt minimæ illusoriæ, aut non: & statur arbitrio iudicis. Glo. est C. quod me. cã. l. metum. per Gul. de Cug. l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offi. præsi.

Si duo ex testamento. Opp. de l. qui cũ hẽre dẽ. j. de exec. rei iu. Solu. glo. hic q̃ ibi erat cõtentio inter institutũ & substitutũ: hic inter duos institutos, &c. Vide glo. quæ incipit, id est se esse, &c. vsq; ibi: l. tamen, &c. Et ista solutio nõ videtur esse vera: nec ista cautio debet habere locum: quia olim iudicia silebant propter petitionem hæreditatis: ergo legatum non poterat peti: & sic cautio nõ debet interponi. Breuiter credo q̃ istud debet declarari per l. si testamentũ. cum glo. de peti. hære. Vel soluat legatum hẽres vel opponat exceptionem, &c. vt ibi. Et sic est intellectus verus & absolutus. Contrà, dic q̃ optimè possunt peti legata, vt hic. Si vult hæres exceptionem opponere potest, vt ibi. Si vult soluere & petere cautionem, potest, vt hic. Hodie tamen istud corrigit per l. fi. C. de peti. hæredi.

Hæc cautio. Ista cautio debet præstari, quãdo recipiẽtis interest. h. d. In text. ibi: tradat. & certè non ratione quæ sequitur.

Videamus. Legatarius debet cauere hẽdi: fidei-cõmissarius legatario: vel fideicõmissarius hæredi causa euitandi circuitus. h. d. In tex. ibi: sufficiet hic. Respõdet ibi esse, id est legatarium hẽredi cauere debere, ac si non esset fideicommissarius grauatus. Venio ad versi. sed & legatario. vt intelligatis istũ versi. habetis recordari de eo quod habuistis in l. pœnales. in fi. ff. ti. j. ibi: de ann. leg. Breuiter glo. soluit, & bene.

1 ☞ *Satisdatio remittitur ei, qui non potest satisdare.*

2 *Satisdatio quandoque exigitur timore futuræ paupertatis.*

1 **Cvm non facile.** †Ei, qui non potest satisdare, remittitur satisdatio. h. d. Oppo. & videtur q̃ paupertas sit causa dandę satisdationis: vt l. de creationibus. §. finautem. C. de epis.

2 audien. Glo. non soluit. Rñd. † Quandoque propter paupertatẽ

c remittitur satisdatio*: quandoque exigitur. & hic exigitur timore futuræ paupertatis: & si esset certum, legatarium semper esse diuitem, non præstaretur: vt suprà eodem. l. nisi. §. item sciendũ. Sed eo casu, quo non potest præstare, an sit repellendus: & tunc aut tractatur de administratione rei alienæ: & repellitur propter paupertatem: vt in l. de creationibus. Aut de administratione proprij debiti tractatur. & tunc non repellitur vt hic. Oppo. quod pauperies non profit: vt l. Pędius. de incen. ruina naufra. Dic plenè in l. si quis ad declinandam. C. de episco. & cleri. Quę ro, quid si bona fide non postulatur? Dic vt in glo. & bene.

1 ☞ *Executor legatarius non tenetur cauere.*

2 *Merus executor non tenetur cauere, nisi post testamentum factum cœperit esse non soluendo.*

3 *Legatarius uel minister nudus quam cautionem teneatur præstare. quod triplex est cautio.*

4 *Executor testamentarius an habeat aliquam actionem. remissiue.*

5 *Executor an bene uel malè distribuat quando iuramento probetur, & quando per testes.*

Diuus Pius. Ista est bõa lex. & gl. legit vno modo: ego legam alio modo, & erit sine tot contrarijs. & lectu. pono per l. pecuniæ. §. de ali. legat. vbi debet remanere penes istum ministrum: & ideo non debet cauere. & secundum hoc loquitur in legatario non in nudo ministro & glo. legit aliter, & hoc dicit: Merus executor non tenetur hæredi cauere. hoc dicit. Oppo. de l. iij. §. debebit. ff. de ali. leg. Glo. respondet, ibi loquitur in executore dato ab hærede. vel à iudice: hic in testamẽ-

d tario. d Sed certè etiam† executor legatarius

1 non tenetur cauere: vt l. nulli. C. de episco. & cle. tene menti istud. Contra istud oppo. de l. liberto. §. Largius. in fin. ff. de annu. d leg. Ille est tex. qui bene declarat istam le-

2 gem. Sol. Merus† executor non tenetur cauere nisi post testamentum factum cœperit esse non soluendo, vt in contrario. Oppo.* de l. si pluribus. in princi. §. de lega. j. & e l. quidam. §. pen. eo. titu. vbi isti executores debent satisdare. Dy. in d. l. si à pluribus. solu. q̃ ibi loquitur in executore, qui à defuncto sensit commodum: ideo tenetur cauere hic à defuncto, qui commodum nõ sensit.

Et pro declaratione materiæ plenè di-

3 stingue† q̃ triplex est cautio. Quædam est cautio cessantium partes reddi. Quædam e de conseruando indemnem. Quædam est cautio de implendo onere iniuncto. Circa f primam cautionem dic: Aut est legatarius: & non tenetur satisdare: vt l. pecuniæ. in prin. ff. de adimen. lega. & hoc secundũ primam lecturam quam posui. Aut est minister, non tamen nudus: & cogitur cauere: f vt d. l. pecuniæ. ij. responso. non tamen satisdare, cùm eius fides sit electa à testatore: vt l. Firmio. §. j. quando dies legati ced. aut executor merus: & non cogitur cauere nec satisdare, vt hic. Circa secundam & tertiam cautionem dic, Aut est legatarius: & cogitur satisdare: vt l. si tibi. ff. de legat. iij & l. quibus diebus. §. fi. de condit. & demonst. Aut est minister: & tunc, si non est nudus, cogitur cauere, non satisdare: vt ff. de leg. j. l. si à pluribus. & d. l. firmio. §. j. Nec obstat ff. de leg. j. l. quidam. §. penul. quia ibi loquitur de satisdatione, quæ præstatur ex illo titu. vt lega. no. ca. non de ea, quam præstat vt executor. Prædicta vera: nisi sit effectus minus soluendo: vt infrà proxi. dicam. Si verò est nudus minister: tunc aut post factum testamentum effectus est minus idoneus: & satisdat: aliàs non satisdat, nec cauet, sed potest ei simpliciter solui: vt l. liberto. §. Largius. de annu. lega. Prædicta vera† de executore testamentario. De legitimo & datiuo dic vt suprà dixi. Item si dubites qualiter cognoscatur legatarius ab executore, & executor merus à non mero: vide quod dixi in l. pecuniæ. de adimendis legatis. & plenius in l. si quis Titio. suprà de legatis secundo. Item nota quod eo

a ¶ Quero. Adde Bar. & qd̃ ibi dixi in d. j. fi. de præto. stipu.

b ¶ Hęc aũt satisdatio. Et vide qd̃ per hanc legẽ pulchrã. q. decidit Bar. in l. inter stipulantẽ. §. sacram. de verbo. obl. in vltimo brocardo. Vtrũ aũtẽ mine inducant iustũ metũ, vide in d. l. metũ. & Bar. ff. l. famosi. ad l. Iul. maiest. & et Imo. in l. ij. §. quod si in pa. solu. mat.

c ¶ Satisdatio. An pauperi, q nõ põt remittaẽ satisdatio, vide plenè per gl. Bald. & Bal. in l. vsufru. C. de vsufru.

¶ Pro concordia. Aduerte q̃ nõ adstringitur executor testamẽtarius ad fideiubẽdũ cuius fidẽ testator secutus est. Ita Bart. in hac l. diuus. Sed contrariũ alleg. tenere in l. iij. ff. de ali. lega. per dominũ Ias. in l. Firmio. §. cũ ab hæredibus. ff. qñ dies le. ce. & non soluit. Sed plures soluti. dat ipse Bar. in opp. suis et in distinc. & satis clarè loquitur.

¶ Etsi exẽplaria scripta habeãt. Sed certè executor legatarius etiã nõ teneẽ &c. vt hic apposui: attamen hæc lectio nec alia q̃ habebat testamentari⁹, non placẽt, vt ad censum patet melior lectio, & quę magis quadret, est ea, quæ habet, sed certè etiã executor nõ testamẽtarius. nõ tenetur cauere, tu amplectere quid velis. Alexan. Losæus.

¶ Opp. & vide Bald. & Imo. ibi.

¶ Cauere. Vide p Io. And. in tit. de instru. edi. §. nunc aliqua. in 8pe. quẽ in hoc sequitur Pe. de Anc. in cle. j. de test. & ponit Io. And. in addi. quę incipit. Albert⁹ Galeoti. in versic. itẽ not. q̃ eo casu, &c. si hæres soluit executori: an sit liberatus. Add Io. An. in titu. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. ver. sed an debitor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Iuramẽto. Et vide ſing. Bal. in l. j. in vlt. col. C. de edẽ. & qualiter ꝓbat quis ſe ſic expẽdiſſe, vidꝫ ꝑ bal. in l. in reſtituẽda. C. de peti. hære. & Bar. in l. q̃ ſub cõditione. de cõdi. inſti. Et qualiter qs ꝓbet ſe tantũ vẽdidiſſe, dic ꝙ ſacramẽtũ ſcdm Bal. in l. in familiæ. C. fa. erci. per d. l. ſi qs ꝙ redẽptione. & iſtis adde ꝙ in tutorib⁹ & cõmiſſarijs reddẽtibus rationes no. Bal. i rub. de fi. inſtru. in v⁹. ſequitur videre de ſcriptura quorũdã officialiũ. & Bar. in l. j. §. officio. de tute. & ra. diſtr. & not. Inſti. de ac. §. actionũ. i xxij. q. ꝑ Mod. ꝑ Io. And. in d. §. nunc verò aliqua. in addi. q̃ incip. per hũc. §. &c. & vidꝫ ad materiã qualiter fit modus ꝓbãdi pecuniã in tali cauſa expenſam, habes poſt Bar. in l. fi. q̃ eſt in fi. in lec. C. ad Macedo.

b ¶Dñs Cy. Add Bal. in l. nulli. C. de epiſc. & cle. & qã no. dixi in §. in bonæ fidei. Inſtit. de act. & gl. in c. dilecti. & de iudi. & Bal. i l. id quod pauperibus. in fi. de epiſ. & cler. & in d. l. ſi qs pro redemptione. 1 2

c ¶Quãdoq; Not. per ſatiſdationẽ dẽ ſubire iudiciũ, vt d. l. Titius. quã no. quia eſt ſing. ſecundum. Bal. tbi. And. Barb. 3 4

d ¶Detur actio. Adde Pau. de Ca. cõſ. clxij. & inquãtũ Alex. ponit ꝙ ſtãte ſtatuto ꝙ bannitus nõ audiat, proceſſus erit null⁹, etiã ſi non fuit oppoſitũ, & eũã de ſtatuto ꝙ non ſoluens collectas non audiat, ad de pulchrè Ro. cõſil. cxiij. & Pe. de Anc. conſ. vj.

e ¶De vtilibus. Adde Ang. cõſ. lxxxij. i fi. ☞ POMATES.

f ¶Et prædicta. Et vide Bart. in l. ſi tibi. §. ij. dã. de pac. & ibi eſt gl. ſing. q̃ dicit ꝙ fallit in actione famoſa qa ipſo iure non põt agere. ita in actione criminali. Tex. eſt in l. iẽ apud. §. att ꝓtor. j. de iniu. Ang. i l. nã & poſtea. ff. de iureiur. & not. ꝙ iſta exceptio appoſita ad ꝓceſſum impedit litis conteſtationẽ ſcdm Iac. de Are. in quadã ſua diſputatione. & vide Ang. in l. nã & poſtea. vbi dicit hoc ſing. ꝓbari. tene mẽti. & vide Bald. in l. iubem⁹. §. fi. C. ũ fac. ſan. ecc. vbi alle. Iac. de Are. ꝙ qñ ſtatutũ dicit. non reddat ius, intelligit ipſo iure nec valet iudiciũ ſi cõtra caſu, quo executor debet cauere vel ſatiſdare: ſi hæres ſibi ſoluit non exacta cautione vel ſatiſdatione, adhuc tenetur legatarius: vt d. l. Firmio. §. j. Quæro † an iſti executores habeant aliquam actionem. Itẽ an portio deficiens, &c. Dicit gl. in d. l. ſi quis Titio. §. de leg. ij. & ibi dicam. Quæro quid ſi eſt dubium an bene diſtribuat vel nõ. Et

a glo. dicit ꝙ ſtatur iuramento *. Et facit qd' no. in l. ſcimus. §. in computatione. C. de iure deli. dñs Cy. b in l. id quod pauperibus. in viij. q. de epiſ. & cle. determinauit ſecundũ Pet. & dicit ꝙ iſtud debet intelligi verũ in legatis minutis: ſed in his quæ bene poſſunt probari ꝑ teſtes, vt ſunt magna facta: tunc per teſtes debent probari.

b

SInon. Cautio vſufructu finito rem reſtitui, debet interponi ei, ad quẽ pertinet proprietas, nõ hæredi tantummodo. hoc dicit.

Ad ſenatuſcõſultũ Trebellianũ. Ru.

Hæc rub. non eget continuatione: quia tex. contiuat. Sed oppo. cùm in nigro etiam dicat de ſenatuſcõſulto Pegaſiano, debuit addi in rub. de ſenatuſconſulto Pegaſiano. Reſpon. glo. ꝙ omnia remedia Pegaſiani ſunt attributa Trebelliano. & quę ſunt propria remedia vtriuſq;, vide Inſtit. de fideic. hęre. per totum.

1 ☞ *Remedia Trebelliani ſunt quinque.*

2 *Pater ſi rogatur reſtituere filio, an habeat locum Trebellianum.*

3 *Vſufructuarius dicitur etiam ille, in quem tranſit effectus ſine nomine licet non ſit ille, de quo in titu. de uſufru.*

4 *Inſtantia de uno ad alium qualiter tranſferatur.*

LEX I.

EXplicito. Hæc lex Primò cõtinuat titulũ. Secũdò ponit tẽpus cõfectionis huius ſenatuſconſulti. Tertiò ponit verba. Secunda ibi: factũ eſt. Tertia ibi: cuius verba. h. d. Facta reſtitutione tranſeunt actiones & iura in fideicommiſſariũ, & hæredi paratã exceptio. Opp. ꝙ alia ſunt remedia Trebelliani. ſ. de coactione hæredis. & de detractione quartæ: vt j. eo. l. quia poterat. & j. ead. l. §. ſi hæres. cum ſeq. §. Sol. Fateor † ꝙ remedia Trebelliani ſunt quinq;, vt no. in l. in teſtamento. C. ad l. Fal. Primũ, ꝙ hæres cogatur adire, & reſtituere: vt j. eo. l. quia poterat. Secundũ, vt facta reſtitutione tranſeant actiones in fideicõmiſſarium, vt hic. Tertiũ, ꝙ hæredi detur exceptio, ſi cõueniatur, vt hic. Quartum, ꝙ contra eũ detur exceptio ſi agit, vt hic. Quintum eſt de detractione quartæ: vt j. ead. l. §. ſi hęres. & §. ſeq. Et de his remedijs aliqua ſunt attributa Trebelliano, quæ fuerunt inuenta per Pegaſianũ ſenatuſconſultũ: vt inſti. de fideic. hære. per totum.. Itẽ contra. dicit hic ꝙ iudicia, id eſt, inſtantia tranſeunt in fideicõmiſſariũ. Contra. j. eo. l. cum hæreditas. Rñ. ſibi inſtantia cœpta cũ defuncto trãſit in fideicõmiſſariũ, vt hic: quia erat ius hęreditariũ. Sed inſtantia cœpta cũ hærede nõ trãſit in fideicõmiſſariũ, vt ibi: quia non eſt hæreditaria. Item cõtra, qñ pater reſtituit filio, non reſtituit vt hæres ergo Trebellianum non habet locũ: vt l. cũ filio. §. de leg. j. cõtrarium dicitur in

2 ver. ſed idẽ. Rñ. †Qñq; pater inſtituitur, & rogatur reſtituere filio: tũc habet locũ Trebellianũ quo ad oĩa remedia vt hic. Qñq; ipſe filius inſtituit, & pater rogatur ei reſtituere: tunc etiã habet locum Trebellianũ ad oĩa remedia, prętęrquã quo ad deductionem quartæ: vt hic, & §. ſi filio. j. e. & §. de leg. j. l. cum filio. Item opp. ꝙ deductio quartæ nõ ſit de remedijs Trebelliani: vt inſti. eo. §. reſtituta. Sol. Fateor contrariũ, ſed attribuitur ei. Fuit enim

3 inuentũ per Pegaſianũ. Vltimò no. duo ex iſto tex. Primò † ꝙ ille in quẽ tranſeunt vtiles, & ſic in quẽ tranſit effectus ſine noĩe appellat vſufructuarius largo modo, vt ibi: ius fructuſq; tranſfertur. tamẽ nõ eſt vſufructuarius, de quo loquitur titu. de vſufru. Secundò no. ꝙ † fit translatio inſtantiæ de vno ad aliũ. quæ

4 translatio fit multis modis, ſecundũ Iaco. de Are. Transfertur enim qñq; legis authoritate: vt hic, & l. ſi operarũ. de ope. lib. & j. de fideiuſ. l. ſi eũ hominẽ. & §. de iud. l. tam ex contractibus. & l. ſeruus. de his qui not. infa. dixi §. ſol. ma. l. ſi conſtãte. in fi. Quã doq; trãsfertur facto hominis: tũc vnus modus ponit §. de ꝓcu. l. in cauſæ. §. ſi ex parte. ſcilicet ꝙ fiat ceſſio inſtantiæ. Alius modus ponitur in l. mutari. cũ l. ſeq. in gl. eo. ti. quia omnia de nouo fiunt, & repetuntur. Quandoq; transfertur per litis cõteſtationem: vt §. de iudic. l. ſed & ſi ſuſceperit. & in auth. de liti. §. ſi verò

c apud iudicem initiũ. Quandoq; * per ſatiſdationẽ: vt l. Titius. de proc. & dixi in d. l. ſi eũ hominem. de fideiuſ. & examinaui multa circa hoc in l. ſi ante accep. iud. ſol. Alia in hoc prin. non ſunt dicenda: quoniam Iuriſconſultus j. ponit.

1 ☞ *Statutum uel lex diſponens actionem non dari in ciuilibus, importat ꝙ exceptione repellatur: in criminalibus ipſo iure non competat.*

2 *Statutum ꝙ actiones competẽtes uni, alij dentur: intelligitur de utilibus, non de directis.*

3 *Statutum dicẽs ꝙ per liberam perſonam nobis actio acquiratur, de qua intelligatur.*

Sublata. Per hoc ſenatuſconſultũ prouiſum eſt hæredi, & etiã fideicommiſſario. h. d. Opp. ꝙ ſenatuſcõſultum etiã habeat locum qñ ſine aliquo timore nõ vult adire: vt j. eo. l. quia poterat. Rñ. fateor cũ circa ad eandẽ hæreditatem, vel non, ſit pro ratione voluntas. Sed quia cõmunius accidit ꝙ quis nolit adire propter metũ litiũ, & aliarũ imbrigationum: ideo ad hoc ſe retulit ſenatuſconſultũ. Itẽ cõtra. hoc opp. ad ſecundum reſponſum ꝙ hæres poſſit agere: vt j. eo. l. ita tamen. §. qui ex Trebellia. Sol. ante factã reſtitutionẽ põt agere, vt ibi: nõ poſt, vt hic quod intelligo niſi pro quarta, quæ remanet apud eũ: vt j. ead. l.

1 §. fi. Vltimò no. diligenter † verba ſenatus, quæ dicunt actionem non dari hæredi. quod importat, hoc eſt, hæredẽ exceptionem repelli. Simile in l. ij. §. j. ad Vellei. & l. j. in prin. ad Maced. ibi: ne actio petitioq; daret, intelligitur ꝙ exceptione repellatur. Idẽ ſi

d verba referantur ad perſonã, ſ. ꝙ in talẽ non detur actio³ intelligitur ope exceptionis. & idẽ ſi referantur ad ipſam rem, vel ad ipſum negotiũ de quo agitur: vt ſi diceret ꝙ eo noĩe nõ ſit actio petitiove: vt d. l. j. ad Maced. & l. ij. ad Vellei. qd' procedit in ciuilibus. in criminalibus verò videntur importare dicta verba, ꝙ ipſo iure nõ ſit ius agẽdi: vt l. j. §. quod aũt. de alea. Ita ſentit Iac.

2 de Are. in quadã diſputatione. Not. etiã ꝙ qñ lex dicit † ꝙ actio

e nes cõpetentes vni dent alij, intelligit de vtilibus* non de directis, vt patet hic, dũ dicit ꝙ actiones dent fideicõmiſſario, intelli

f gitur de vtilibus. Et prædicta ‡ ſunt vtilia ad ſtatuta, quæ ſæpe dicũt actionem non dari, non audiri, & ſimilia ꝙ ſit opus exceptione in ciuilibus: in criminalibus ſecus. Itẽ facit: Statutum eſt

3 hic † ꝙ per liberã perſonã nobis quæratur actio. quæro an quæratur directa, vel vtilis. Et videt ꝙ vtilis, vt hic, & Inſti. eo. §. reſtituta. Forſan poſſet diſtingui ꝙ aut ſtatutũ diſponit ꝙ actio vni primò q̃ſita ꝑ ipſum alteri quæratur, & intelligit de vtili, vt hic: quia directa nõ poteſt ab oſsibus ſeparari. Aut ſtatutum diſponit ꝙ actio ab initio quæratur per alium: & tunc de directa intelligit vt inſti. per quas perſonas no. acqui. per totum. & de verbo. obl. l. ſtipulatio iſta. §. alteri.

Hoc autem. Hic incipit exponere verbũ hæredũ, poſitũ in ſenatuſcõſulto. Opp. ab inteſtato nõ poterant relinq; legata: vt inſti. de fideic. hære. §. ꝓterea. Sol. Hic loquitur in fideicõmiſſo, qd' in hoc differt à legato ſcdm iſta tẽpora. Hodie ſecus dicit glo. Quod examina, vt dixi in l. j. §. de leg. j.

1 ☞ *Trebellianica uel Falcidia ꝙ, hodie habeant locum in teſtamento militis.*

2 *Filiusfamilias in aduẽtitijs, in quibus patri nõ quæritur uſusfructus, nõ facit teſtamẽtũ.*

3 *Pater an poſſit filium emancipare quo ad unum actum, reliquit cogitandum.*

In filij.

Universidad de Deusto

In filij. Hic prosequitur expositionē eiusdem verbi hæredum. vsq; ad §. si hæres. Oppo. j. ea. l. §. denicq;. So. In testamento militis habet locum Trebellianica quo ad omnia re media, vt hic, præterquā quo ad detractionē quartæ, vt ibi. Itē
1 contra in auc. de hære. & Falci. §. pe. Sol. Dicit Dy. †hodie Falcidia facto inuentario habet locum etiā in testamēto militis. & idē in Trebellianica. & sic iura antiqua in hoc hodie corriguntur. Idē tenet Fran. Accur. & Cy. in l. in testō. C. ad l. Falci. ¡Quærit
a glo' an †filiusfa. possit facere testamentū in aduentitijs, b quorū
2 vsusfructus patri nō queritur. Et determinat q; nō: & bene. Casus
b est in l. pe. C. qui testa. face. pos. dixi in l. qui in potestate. §. de testa. facit qd' no. in auc. vt lic. ma. & auiæ. in prin. & hoc no. Quę-
3 ro, †vtrū pater' possit emācipare filiū quo ad vnū actum' tantū
c s. quo ad factionem testamenti: in cęteris remaneat in potestate.
d Et videtur q; sic: quia lex hæc facit. Nam in castrensi vel quasi habetur loco patris familiās: vt l. ij. §. ad Macedo. in cæteris. nō. In contrarium facit suprà. de adoptio. l. quęsitum. alīās incipit, si tibi. Cogitabis.

1 ☞ *Statutum loquens de hæredibus, habet locum in bonorum possessore.*

1 **Bonorum.** Idem prosequitur: †no. q; lex & statuta, quę loquuntur de hæredibus, habent locum in bonorum possessore de iure prætorio. Quod apparet ex hac lege relata ad verba senatusconsulti. Probatur hoc etiam. Nā certum est q; verba conditionum intelliguntur strictè ad literam: tamen si dictum est, si hæres non erit. deficit ista conditio in eo, qui est bonorū possessor de iure prætorio, vt de cōdi. & demon. l. in conditionibus. §. si patronus.

1 ☞ *Lex loquens de hærede habet locum in fideicommissario.*
2 *Habens utiles actiones eas cedendo illas transfert.*
3 *Restitutio an sit necessaria in fideicommissario rogato restituere: an uerò actiones in eum transeant ipso iure.*

1 **De illo.** Fideicommissarius restituendo secundo fideicōmissario transfert actionem. hoc dicit. †Nota q; prouisio legis loquens de hærede, habet locum in fideicommissario: vt colligitur ex hoc §. relata ad verba senatusconsulti.
2 Secundò nota †q; ille, qui habet vtiles actiones, cedendo eas transfert. De hoc dicam j. eo. l. ex asse. Oppo. q; restituendo non
e transeunt actiones, sed transeunt ipso iure': vt l. pe. §. fi. C. e. glo. dicit q; quidam dicunt q; ibi loquitur quando secundus fideicōmissarius fuit in mora: hic quando restituit ante moram. quod non placet glo. quia secundum hoc nō esset differentia inter primum hæredē, & fideicōmissarios rogatos de restituendo. Moderni tenēt istā opi. & bene: & est differentia inter hæredē & fideicōmissarium: quia in hærede ad hoc vt trāseant actiones ipso iure, est necessaria abientia & mora: in fideicommissario sufficit mora sola, secundum Pet. Et alia datur solu. secundum Io. quia ibi loquitur in rogato restituere purè: hic loquitur in rogato in diē, vel sub conditione. Sed hoc licet possit esse verū in se: tamē
3 est diuinare. Collige ergo ex prædictis, † an in fideicōmissario rogato de restituendo sit necessaria restitutio: an verò actiones transeat ipso iure. Aut quæris ante diem restitutionis, vel post: aut quando nulla dies est appositа. Primo casu, non trāseunt sine restitutione, vt hic, secundum Io. Secūdo casu, aut fuit in mora restituendi: & transeunt ipso iure. aliās est opus restitutione, vt hic, secundum aliam lecturam.

Sed & quoties. In fideicommissarium partis, cui est facta restitutio insolidum, transeunt actiones, quæ ipso iure transibunt in alium fideicommissarium existente conditione. h. d. Op. q; sit opus restitutione, vt §. §. proxi. Sol. Ibi loquitur in fideicōmissario rogato restituere: hic autē nō erat rogatus vnus alteri restituere: sed erant fideicōmissarij. Item contra, q; etiam hoc casu sit necessaria restitutio: vt j. eod. l.
1 cogi. §. idem Metianus. Sol. †Quędā est restitutio facti, per quā trāsfertur possessio rerū: & illa est necessaria vt ibi. Quędam est restitutio iuris, per quam transferuntur actiones: & illæ trāseūt
f ipso iure, ' vt hic. Item contra q; iste fideicōmissarius conditionalis non potest cogere adire, & restituere: vt j. eo. l. ille à quo. in prin. Sol. Ibi loquitur quando erat tantum vnus fideicommissarius conditionalis: hic erat vnus pro parte purè, propter quam
2 cogitur hæres in totum adire. †Quæro, vtrum sint alij casus, in quibus fiant translationes actionū ipso iure. Rñd. sic, vt l. pe. C. eo. & ibi not. Quero an isto casu veniat detrahenda quarta? Gl.
distinguit multum perfectè: & vide eam,
3 & signa. Quæro, †quid in directis hæredi- a
tatibus, si est vnus institutus pro parte purè, alius pro parte sub conditione: an institutus purè interim habeat totum? Glo. tangit hic, & in l. ij. si pars hære. peta. & dixi in l. planè. §. si coniunctim. ff. de lega. j.

Si filio. Siue rogatur hęres, siue pater, vel dominus, vel administrator hæredis, locus est senatusconsulto. h. d. b

1 ☞ *Pupillus non restituit hæreditatem tutori eo authore.*
2 *Tutor restitutionem de re sibi debita sibipsi facere potest.*
3 *Pecunia est de his rebus, quæ seruando seruari nō possunt.*
4 *Adultus curatorem habens quibus casibus æquiparetur pupillo.*
5 *Adultus an alcat hæreditatem sine consensu curatoris. remittuè.*
6 *Adultus, qui fecit testamentum, non restituetur in integrū aduersus testamentum.*
7 *Furiosus & prodigus pupillo æquiparantur.*
8 *Minor an possit actionem cedere. remittuè.*

g **Fuit quæsitum.** 8 Hic est nota. §. †pupillus nō
1 potest restituere hæreditatem tutori eo authore. adultus potest curatori: quia eius authoritas non est necessaria. hoc dicit. Oppo. extra glo. ad primam partem, & videtur q; tutor possit sibijpsi restituere: vt l. fistu- d
las. §. j. de contrahen. emptio. Solu. † Quædam est restitutio facti: & istam potest facere tutor de re sibi debita: vt ibi, & j. de fide- e
iusso. l. tutor. in fin. Quædam est translatio, seu restitutio iuris: & illam non potest facere, vt hic. Ad secundùm dictum oppo. & intro gloss. & videtur q; similis sit adultus pupillo: vt l. si curatorem. C. de in integrū restitu. mino. Glos. pro solu. huius contrarij dicit multa verba, & ideo diuido glo. Nam primò format contrarium. Secundò ponit vnam solu. ad ipsum. & multa similia conferentia ad solutionem, vsq; ibi. Et in casu huius legis ratio est. ibi ponit aliam solutionem, & vnam oppositio. ad ipsam, & eius f
responsionem, vsqué ibi: vel secundùm Io- an. ibi tertia solu. vsque ibi, sed nunquid. ibi glos. format vnam nouam quæstionem.
Venio ad primam. Prima solu. est q; contrarium loquitur quando agitur de eis obli- g
gandis: tunc sunt similes pupilli, & adulti, qui curatorem habent. Secus cùm tractatur de eis liberandis. Ita dicit glo. quàm nota. Ad istam solutionem, adducit glos. simile de l. non quasi. §. hanc stipulationem. j. rem pupil. fal. fo. Item de pręscriptione triginta annorum. quæ nō currat pupillo, sed adulto sic. Item C. de fal. mo. l. j. in fine. Sed aduertendum est quòd ista sunt similia ad hoc vt differat pupillus ab adulto, non tamen faciunt ad propositum: quia ibi non distinguitur de adulto habente curatorem h
vel non, ad quod vadit contrarium. Præter ea ibi loquitur in his quæ ipsa lex disponit circa bona adultorum, vel pupillorum sine eorum facto. Sed hic in materia nostra loquitur de his quæ agenda sunt ab ipso pupillo vel adulto, an valeant: vnde dicta similia modicum faciunt ad propositum.
h Vnde glos. h adducit aliud simile, scilicet quòd pupillus non faciat pecuniam sui creditoris: vt infrà de solu. l. quod si fortè. §. si. quod non reperitur in adulto. quod no. ita
3 dicit glo. Ex hoc dicto no. q; † pecunia est

fiat. l. si seruus. C. de his qui ad eccl. cōfu.
¶ Quærit glo. Et vi de Bar. & dominum meū in l. qui in ptā- te. ff. de test. Bal. in l. senium. C. de testa. Ioan. de Imo. in l. tā his. ff. de dona. Bar. in l. j. C. de sacrosan. ec. ibi plenè. An. Bar.
¶ Aduentitijs. Adde vltra Alexan. an filiusfamilias in aduē titijs, in quibus patri nō quæritur vsusfructus maximè ad pias causas possit testari, Pau. de Castro consi. cc.
☞ POMATES.
¶ Vtrū pater. Bene facit quod vult Oldra. consi. xxvi. inci. pater filiæ consensit. Ioan. Andre. in addi. Spe. in tit. de instru. edic. §. porro. ver. sed quid si filius, vide Barb. consi. j. in j. vo. & consi. xij. eo. volu.
¶ Vnum actum. Ad de q; pater non pōt emancipare filium, & sibi retinere vsum fructū, vt consuluit Oldra. consi. ccx iij.
¶ Ipso iure. Adde dū Alexā. dicit q; in piā causam transit fideicommissum ipso iure, quod idem tenet Bald. consil. ccc x iij. iij. li. & Pet. de Anc. consi. vij. vbi tenet q; non requiratur aditio hīditatis ad pias causas, præterquam incasu ibi posito per ipsum. & q; in testamentis ad pias causas non requirat adi tio, vide alias remissiones in l. j. C. de sacrosan. eccle.
¶ Ipso iure. Adde in quantum Alex. dicit quòd in piā causam transfertur fideicommissum ipso iure, qđ voluit Bal. consi. ccc xiij. iij. libro.
¶ Fuit quęsitum. Itē dic q; non pōt dare patri, vel alij existenti in potestate patris parte authore. Glos. est singu. in l. j. in fin. ff. de autho. tuto. & vide do. Ioan. in l. tā his. ff. de dona. Et an quis poterit esse author in causa ppria. vide Bal. in l. si consul. ff. de adopti. vbi ponit multa not. digna. Andre. Barba.
☞ POMATES.
¶ Vnde glo. Et vide l. Iulianus. ff. de pigno. hic, & facit l. lex quæ tutores. C. de admini. tuto. l. ait prætor. ff. de iure deliberan. & in auc. de non alie. §. pe. illa res dicit, quæ seruando seruari non pōt. quæ non durat triennio. glos. peregrina in l. j. C. si aduer. vsuſcap. & vide Ioā. de Imo. in l. j. aliās in rubri. ff. solu. matri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶Seruando seruari. a Adde dū Alex. trāsit cū opi. ꝙ pecunia destinata ad emptionē ꝓdiorū, nō cōnumeret inter immobilia: quod cōtrariū tenet Ro. consi. clxxxvij. vbi alle. ꝓ opi. Ale. ītra hic ꝓ ipm alleg. deinde dicit cōtrariū est verū: qa casus est no. I I iij. §. vsuras. ff. de cōtra. iu. tu. & idē dicit esse si est deposita ad honestā ptē lucri: qa cū illud sit in reditu annuo, & annui redit⁹ inter īmobilia cōputent, vt in cle. exiui. de ver. sig. igit consequēs est vt etiā tūc sine decreto alienari non possint. alle. spāliter casum i l. iij. §. necvsvsfruct⁹. & §. si lapidicinis. ff. de re. eo. in ver. cuiusuis alteri⁹ materie. et inquātū Alex. ponit an pr̄ possit authorari filio sibi donāti cā mortis, & alle. Ang. cōsi. inci. filia refutatit. & est ī stāpa. cccij. Adde Ange. consi. cxliij. inci. in Dei nomine, tria vident impugnare. et ibi ponit an ꝓpinqui possint authorari i sctō proprio. & qd̄ pr̄ filio donāti cā mortis sibi possit authorari vo Iuit Bal. cōsi. lix. ij. li. Ro. pulchrē, qui alle. Ang. vt ff. cōsi. ccccxv. cōsuluit Oldra. cōsi. xxvj. inci. pr̄ cō sentit filiæ. & inquā tū Alex. trāsire vr̄ ꝙ statute statuto ꝙ mulier nō possit testari sine consensu duorū ꝓpinquorū ꝙ nō poterit vnū ex illis instituere. dicq; Bal. cō suluit contrarium, ꝙ imò possit, dūmodo cōsentiant, nō vt sic agat, sed libere, eius cōsi. clxxij. ij. li. Et stā te statuto ꝙ vxor nō possit testari sine cō sensu mariti: mulier poterit maritū instituere, vt cōsuluit idē Bal. consi. lxxvij. ij. li. Ab. tū cōsi. xl. i fi. tenet ꝙ pr̄ nō possit authorari filio donā ti alteri filio. et sic sēt in eiusdē potestate.

b ¶Quæro hic. Et vide glo. fi. in l. ij. C. de cura. fu. ꝙ ofa priuilegia data pupillis dentur prodigis & furiosis. And. Barb.

de his rebus quæ seruando seruari⁹ nō possunt. qd̄ patet: quia pōt alienari. & ꝓbat C. de admi. tu. in aut. nouissimè. posita sup ru. & in corpore vnde sumit. Et si dicis, cōtrariū patet ad oculū: quia pecunia pōt seruari seruando. Rn̄. nō pōt seruari, vt afferat vtilitatē scd̄m eum vsum, ad quē est destinata. Secundò aduertas ꝙ hoc simile modicū faciat ad propositū. Nā non loquit de adulto curatorē habente: aliās remanet dicta reg. l. si curatorē. Adducit gl. aliud simile: nō pōt testari pupillus. sed adultus sic. ff. de testa. l. qua ætate. & Insti. qui. non est permis. fa. te. §. prēterea. & l. Aurelio. §. Caius. de lib. leg. Istud est verū in se, etiā in adulto curatorē habente. Et ratio est scd̄m quosdā: quia vltima volūtas conferet post mortē: & sic illo tēpore erit finita cura. Ista ratio non est vera: quia lex resistit initio: vt l. si minor. de serui. expor. ergo est ratio: quia quantū ad testm̄ nō videt habere curatorē, cùm hoc nō pertineat ad administratorē bonorū: ergo &c. vt l. in copulandis. C. de nup. Dat gl. aliud simile: quia adultus pōt accusare curatorē suspectū, sed pupillus nō tutorē. Istud exēplū est etiā bonū, tñ loquit in his quæ gerū tur curatore inuito & ad finiēdā curā. Pōt dari aliud exemplum. ff. de in li. iur. l. videamus. §. j. & j. de re iu. l. acta. §. cōtra indefensos. & j. de cōfes. l. certū. §. in pupillo. & Insti. de cura. §. item inuiti. j. de manu. testa. l. Lucius. in prin. Facit j. de sol. l. si seruus decē. & ibi dixi. Sed etiā ista non sunt similia. est ergo hic fauor liberatiōis. Scd̄a sol. prī. est quia adultus quantū ad hanc rē nō videtur habere curatorē: cùm eius authoritas in hac re necessaria nō sit: vnde restituit sicut curatorē nō habēs. No. istam sol. multū, per quā declarat l. si curatorē. C. de in inte. resti tu. ꝙ pupillus æquiparat adulto habēti curatorē, qd̄ est verū in his, ad quæ officiū curatoris extendit. Sed cōtra opp. quia scd̄m hoc semper poterit adultus cū curatore suo cōtrahere, Rn̄. ꝙ hoc est verum in his, quæ fiunt siue gerunt cum curatore ex necessitate: secus si ex volūtate. qd̄ etiā no. & istæ sunt verę sol. Tertia principalis so. est scd̄m hoc qd̄ hic loquitur in adulto coacto adire: & sic cū ad eū nullū cōmodū pertinere debet, restituere pōt sine curatoris authoritate. aliās secus. Ista sol. est vera in se, tñ est diuinare. Reassume ergo cū quærit †an adultus curatorē habēs æquipareť pupillo. Distingue, aut quæris in his quæ disponūtur per legē circa bona eorū: aut in his quę agū tur per ipsos: aut in his quæ agunt cū ipsis. Primo casu nō ęquiparat, sed multę differē tiæ sunt, vt in præscriptione trigínta annorū. & in l. j. in fi. de falsa mone. & alijs similibus. Secundo casu qñ quæritur de his, quę agunt ab ipsis, aut cōdendo vltimā voluntatē: & nō sunt similes: quia adultus pōt testari, pupillus nō. Aut inter viuos: & tūc aut ea agunt vel agere volunt cū ipsis tutoribus vel curatoribus, aut cū extraneis. Primo casu aut hoc agunt antequā dictos administratores habeāt, aut postquā eos habent. Primo casu non sunt similes: vt Insti. de cura. §. item inuiti. Secūdo casu, aut loquimur in actione ex qua ad eos non pertinet cōmodum, vel incōmodū, & non sunt similes: quia adultus potest illud agere cū curatore, pupillus non, vt hic, secundū tertiam sol. Aut ad eos potest pertinere cōmodum vel incommodum: tunc aut loquimur de eius liberandis: & non sunt similes, vt hic, secundū primam sol. Aut de eis obligādis: &

4

tunc aut ad ea quæ gerunt, se extendit officiū curatoris: & sunt similes: vt l. si curatorē. C. de in inte. resti. Aut officium curatoris ad hoc se nō extendit: & tunc aut hoc gerunt necessariò: & non sunt similes: qa adultus pōt, pupillus nō. Aut volūtariè: & sunt similes, quia neuter pōt, vt hic, secundū secundā sol. Si verò loquimur in his, quę cū extraneis agunt: & tunc si quidē officium curatoris ad hoc se extēdit & sunt similes, vt d. l. si curatorem. Si verò se ad hoc nō extēdit: tūc nō sunt similes: quia habeť perinde, ac si nō haberet curatorem, vt hic, secundū secundā sol. & est casus, extra de iudi. c. fi. lib. vj. & j. de ma. vin. l. ij. quæ inci. si minor. facit quod no. in l. ait prætor. in prin. ff. de mino. Tertio casu principali, qñ quæritur de his, quæ agunt cum ipsis, scilicet pupillo & adulto: aut agunt cū ipsis volūtariè: & distingue eo modo quo ff. per easdē leges. Aut necessariò: & tunc non sunt similes: vt l. acta. §. cōtra indefensos. de re iudi. & l. si minor. de bo. autho. iudi. pos. Quærit glo. †an adultus possit adire hæreditatē sine cōsensu curatoris? Dic plenè vt l. impuberibus. & l. pupillus. 6 ff. de acqui. hære. Quæro †si adultus facit testamētū, an possit restitutio peti in integrū si dicat incōsultè factum? Rn̄deo, nō: qa edictum de minore loquit de his quæ gesta sunt cū minore, sed verba gesserunt & cōtraxerunt non pertinent ad ius testandi: vt l. verba cōtraxerunt de ver. signi. Et ita intelligit Iac. de Are. Fa 7 cit quod no. in l. ait prætor. in prin. de mino. Quæro, † hic b dicit de pupillo & adulto, quid de furioso & prodigo, cui æquiparantur? Respon. pupillo. Tex. est no. in l. Fulcinius. §. adeo. j. qui. ex cau. in pos. ea. Quæro, †an minor possit cedere actionem? Dy. 8 tangit hic, & videtur distinguendū, vt hoc §. tractatur enim de translatione actionis. Tangit Dy. ff. de autho. tuto. l. potest. & ibi dixi. & in Specu. de ces. actio. §. j. versi. sed nunquid minor.

1 ☞ *Collegia possunt facere contractus per decretum collegij sine superiore: nec est necessarius syndicus, cùm collegium præsens contrahit, & cum uno collegiato collegium potest contrahere.*

Si autem. Collegiū pōt restituere hæreditatē ex Trebelliano vni de collegio. h. d. Nota †ꝙ collegia possunt facere contractus per decretum ipsius collegij, nec est necessaria superioris authoritas. de quo per glo. & Gul. ff. quod cuiusq; vniuer. l. nulli. Secūdò no. ꝙ quādo cōtrahitur cum aliquo collegio præsente, non est necesse ꝙ collegium faciat syndicum ad sic cōtrahendū, sed ipsum collegium potest principaliter cōtrahere, vt hic. Tertiò nota ꝙ vnus de collegio potest contrahere cum collegio. quod tene menti.

1 ☞ *Actio personalis non persequitur fundum.*
2 *Res æstimantur cum qualitatibus suis.*
3 *Cautela in probando ualorē quando quis dicit se deceptum ultra dimidiam iusti pretij.*

Si hæres. Hucusq; tractauit Iurisconsultus de vno remedio Trebellia. scilicet et transferendarum actionū: hic tractat de secundo, scilicet de detractione quartæ. Res, quæ remanent apud hæredem, æstimantur cū qualitatibus suis, nec 1 cautio interponitur. h. d. †No. ꝙ actio personalis nō persequitur fundum: & ideo si habes aliquem obligatū, & bona eius tibi nō essent obligata tacitè vel expressè cōtra eū, ad quē bona trāsirēt, 2 nihil posses dicere. Secūdò nota †ꝙ res debet æstimari cum qualitatibus suis: vt hic, & l. mortis. in fi. j. de dona. cau. mor. vnde l. si seruus. de condictio. fur. quæ dicit, res tantum valet, quantū vēdi potest. intelligitur, scilicet homini scienti conditiones & qualitates rei, vt dictis legibus. Et ideo sis cautus †quando tractatur 3 de æstimāda aliqua re: quia forte dicatur vēditor deceptus vltra dimidiam iusti pretij, ꝙ consideres personam venditoris, si erat implicitus debitis, vel si dedit fideiussorē vel non, vt ex hoc possis cōcludere ꝙ talis res existēs hominis sic impliciti debitis nō reperisset emptorem tantæ quantitatis. Idem in similibus qualitatibus rerum, quæ habent augere, & diminuere pretium. Opp. C. in quibus causis pignus tacitè contrahitur. l. ij. Sol. Ibi loquitur in hypothecaria: hic in personali. & sic cessat contrariū. Glo. format vnam quæstionem an hoc casu teneatur conditoribus. Vide eam: & tene primam responsionem.

Si is, qui quadringenta. Hæres, qui hæreditatē restituit, retenta certa quantitate sub nomine quotæ, tenetur legatarijs in eo quod habet vltra quartā, si à fideicōmissario exigi legata nō possunt. h. d. Op. ꝙ iste tex. sibijpsi cōtradicat. Rn̄. primò dicit dandā sibi petitionē de rigore: postea de æqtate mitigat, vt solū in ducētis detur

petitio.

petitio.Oppo.Insti.eo.§.si quis vna.Solu. Qñ hęres retinet certam quantitatem,nõ tenetur legatarijs,si à fideicommissario põt exigi:aliâs tenetur in eo quod habet vltra quartã,vt hic. de quo distingue j.ea.l.§.fi. Quæro vtrum fideicommissarius teneatur insolidum hodie,si non fecit inuentarium. Dixi in l.in ratione. §.quod vulgo.s.ad legem Falcidiam.

1 ☞ *An fideicommissarius detrahat quartam.*

Deniq; Licet nõ detrahatur Falcidia,nõ tamẽ tenetur qs ad legata vltra vires hæreditarias.Item fidicõmissarius nõ detrahit quartã,nisi liberalitatẽ hæres in eum exercuerit.h.d.Oppo.q̃ possit quis teneri ad legata vltra vires hęreditarias:vt C.ad leg.fal.aut.sed cũ testator.Rñdeo: verum est hodie propter delictum hæredis omittentis facere inuentarium,vt ibi. Sed oppo.hic dicitur in tex.cõiuncta glo.q̃ testator nõ põt prohibere Trebellianicã deductionẽ.Contra:in dicta aut. sed cũ testaror.Solu.Dicunt quidam,illud in Falcidia:secus in Trebellianica.Tu dic q̃ etiã Trebellianica põt hodie prohiberi,vt dicam in l.Marcellus.j.eo. Oppo.q̃ fideicommissarius possit detrahere quartam:vt l.pœnales.§.fi.s.ad leg.Fal.Huius gratia glo. hic distinguit,& non perfectè.Dy.etiã supplet in aliquo, & similiter nõ perfectè.†& ideo distingue latius. Aut loqueris de hære 1
de,& iste regulariter detrahit quartã.Fallit in casibus notatis in l.in testamẽto.C.ad leg.Fal. Aut loqueris de fideicõmissario: & tunc aut quæris,vtrum detrahat à legatarijs singularibus: aut à secundo fideicommissario suo.Primo casu, aut legata sunt relicta à se,& nunquam detrahit:vt l.lex Falcidia.§.nunquam.s.ad leg.Fal. Aut de legatis relictis ab hærede vel simpliciter:& tunc aut hæres detraxit sibi,& vlterius non detrahet:vt hic.nec tamẽ tenetur fideicõmissarius vltra quã habeat, vt hic patet. Aut hæres non detraxit:& tunc aut hoc ideo,quia non potuit,aut quia noluit,aut quia de hoc non cogitauit,sed per errorem totum restituit.Primo casu, quando non potuit facto suo, quia coactus adiuit:& fideicommissarius non detrahit:vt j.eo.l. Marcellus.§. q̃ si suspecta. Aut non potuit propter naturam relictorum , vt quia erat testamentũ militis,vel relictum ad pias causas:& tunc fideicommissarius nõ detrahit,sicut nec hæres:vt hoc §.in prin. Succedit enim in locum hæredis, vt j.l.proxi. Secundo casu qñ non detrahit, quia non vult, & tunc aut non vult volens facere gratiam fideicommissario tantũ , & fideicommissarius detrahit, vt hic. Aut volẽs facere gratiam fideicommissario & legatarijs: & tunc non detrahit,vt colligitur ex hoc §.dum dicit,nisi liberalitatem,&c. Aut dubitatur,& in dubio dicit gl.videtur velle facere gratiam primo fideicõmissario, cui restituit. Quod placet, quando scienter restituit:quia donare videtur: vt l.cuius per errorem.de re.iur.& l.j.s.de condi.inde. Sinautem per errorẽ: tũc secus,vt dicam in sequenti membro. Tertio casu quãdo de hoc non cogitauit hæres,sed per errorem restituit totum:tunc fideicõmissarius non detrahit: vt hoc §. in quo excipitur vnus casus tantùm , scilicet quando in eum liberalitas exercetur. Secundo casu,quando quæritur vtrum detrahatur à secundo fideicõmissario vniuersali:& tunc aut hæres restituit coactè: & non detrahit,vt l.si patroni.§.ij.j.eo.& in hoc differt secundus fideicõmissarius à legatarijs singularibus. Si verò adit sponte : tunc idem per omnia,vt s.distinctum est in legatarijs singularibus.Tertio
2 casu quando quæritur vtrum detrahat à suo fideicommissario: & non detrahit:vt l.ex asse. in fi. j. eo. De tertio verò,scilicet de legatario regula est q̃ nunquã detrahit Falcidiam, nisi ei detrahatur:vt l.lex Falcidia.§.nunquam.& l.pœnales.§.fi.s.ad legem Falci.no.C.commu.delega.l.j.Putarem autem perinde esse ac si sibi detractum esset quando hæres voluisset in eum liberalitatẽ exercere : & non detraxisset. videtur enim hæres detraxisse , & sibi donasse.argu.huius §.vide hic glo.& signa.

Sed si quadringenta. Hæres, apud quem remanet dimidia hęreditatis sub nomine quotæ, conuenitur ad legata in eo qd habet vltra quartam.hoc dicit.iste §.

Idem Iulianus. Si hæres restituit hæreditatem detracta quantitate , quæ ad quartam tantùm sufficit,legatarius non tenetur.hoc dicit. Oppo.C.eodem. l.ij.vbi dicit hæredem,qui habet quartam,teneri pro rata. Glos. dicit ibi refertur ad creditores tantùm,non ad legatarios, vt ibi nota. Item ibi retinuit sub nomine quotitatis : hic sub nomine quantitatis.Et ideo glos. in hac materia an hæres,qui restituit,teneatur legatarijs pro eo quod remanet penes eum, distinguit satis perfectè. Vide eã,& signa.& in eo quod glo.dicit q̃ ante restitutionem tenetur hæres legatarijs:habemus glo.contrariam.j. eo.l. Marcellus.in gl.quæ incipit,quod semper præsumitur: sed ista glo.communiter tenetur.

2 ¶ Tertio casu. Adde Paul.de Cast.cõsilio. ccclxiij.

1 ☞ *Hæreditas transit in fideicommissarium cum onere legatorum.*

2 *Hæres uidetur ponere fideicommissarium in locum suum.*

Clausula,ponens eum in locum suum,importat cessionem actionis,& cõstitutionẽ procuratoris in rem suam.

3 *Hæres si perdit beneficium quartæ per coactionem,hoc tantum prodest fideicommissario,non legatarijs.*

LEX II.

Qui quadringenta. Hæc lex consuevit reputari horribilis,tamen in veritate nõ est,si ordinatè legatur. & lex ista cum prin.seq.vsq; ad §.idẽ Põponius . tractat eãdem materiam.Sed pro euidentiori intellectu primò declarabo tex. huius legis,demũ l. Marcellus.postea recitabo apparatum cõmuniter.et hic tex.h.d.Legata particularia in cõputatione legis Falcidiæ contribuuntur cũ fideicõmisso vniuersali,quod æstimatur quantũ supereſt in hæreditate deductis legatis.& fideicõmissarius nõ tenetur ad legata in plus,quam tenetur hæres.h.d. Diuiditur in tres partes.Primò ponitur thema & quæstio. Secũ dò determinatio quæstionis inspecta lege duodecim tabularũ, antequã esset lex Falcidia. Tertio determinatio quæstionis inspecta qualitate potestatis legis Falcidiæ.Secunda ibi:dicendũ. Tertia ibi:itaq;.Prosequamur per partes.& in text. ibi: deberet. aliâs est deberes.& nulla fit mutatio personarũ.aliâs deberet: & tunc procedit glo.magna,quæ dicit q̃ transit de secunda ad tertiam personam. Venio ad versi.dicendũ.hic est secunda pars,& subdiuiditur in tres. Primò ponitur determinatio quæstionis. Secundò ponitur quædam ratio,quando restitutio fideicõmissi præuenit legatorum præstationem. Tertiò ponitur alia ratio, quando legatorum præstatio præuenit restitutionem fideicommissi.Secunda ibi:quia præsumptum.Tertia ibi:nam hæres. In tex.ibi:dicendum est.iunge hic tota trecenta te dare debere Titio.quod est j.& sic habes responsionẽ ad quæstionẽ inspecta l. xij.Tabularum,& de voluntate testatoris:sed inspecta potestate legis Falcidiæ fit cõputatio,vt sequitur secũdum Ia.de Aret. Sequitur versi.itaq;.Ista tertia pars diuiditur in duas.Primò loquitur qualiter fit computatio hęrede adeunte sponte.Secundò qualiter fit hærede adeunte coactè.& sic soluit q. posita in prin. l.ij.ibi:non ergo. In tex.in fi. sed dic tunc quantum ei debeatur:
1 vt s.proxi.dictum est. No.†q̃ hæreditas transit in fideicõmis-
2 sarium cum onere legatorum. Secundò not.†q̃ hæres videtur ponere fideicommissarium in locum suum. quod nota pro verbis quæ ponuntur in contractibus,ponens eum in locum suum &c.quæ verba videtur importare cessionem actionis vel constitutionem procuratoris in rem suã,vt hic.Circa quod vide quod dixi in l.in prouinciali.§.pe.& fi.de oper.no.nun. Nota vltimò
3 †quòd si hæres perdit beneficium quartæ per coactionem, hoc prodest tantùm fideicommissario , non legatarijs : vt hic , & j.l. proxi.dixi s.l.proxi.§.deniq;.in distinctione,quam posui ibi.

1 ☞ *Fideicommissum uniuersale æstimatur quantum ualet tota hæreditas.*

2 *Trebellianica cessat in omnibus testamentis in quibus cessat Falcidia.*

3 *Legata simpliciter relicta ex persona hæredis debentur,& defalcantur,& ab ipso fidei commissario præstantur,& petuntur.*

4 *Testator si iussit hæreditatem restitui deductis legatis,an fiet contributio secundum distinctionem istarum legum.*

5 *Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas.quod sic.*

6 *Lex noua loquens in uno casu quod extendatur ad alium casum per legem antiquam.*

7 *Trebellianica an possit prohiberi per testatorem:quod sic.*

8 *Trebellianica an perdatur per non confectionem inuentarij:quod non.*

9 *Correctio legum quod non inducatur ex identitate rationis.*

LEX. III.

Marcellus. Legata particularia contribuũtur cum fideicommisso vniuersali,quod tantũ estimatur,quantum valet tota hæreditas non deductis legatis.Item in tantum tenetur fideicommissarius ad legata , in quantum teneẽ hæres,si spõte adijsset.h.d.Diuidit̃ in tres partes.Primò ponit determinationẽ qñ hæres sponte adiuit. Secundò qñ hæres

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

POMATES.

a ¶ Vltimò. Et vide Bal.in auē.ſed cū teſtator.C.ad l.Fal. & do.Io.hic Mo ſ auē. ſi mulier.C. ad l.fal.

b ¶ Ad pias cās. Adde an in relictis ad pias cās ceſſet Trebellia-...ca,bal.cō.vj.& lx- 1 xxviij.iij.li.& cōſil. lxix.iij.lib.Bar.cōſil. vj.& lv.Ang. conſi. xlj.& cōſi.lix.Paul. 2 de Ca.cōſil.cxxxiij. & lxxxij.& ccxxv. & ccl.& ccxvij.Ab. cōſi.lix.j.li.& ij.lib. cōſi.xxxj.Ro.conſi. ccvj. & cōſ.clxxxv. et cclxxvij. et ccccx xviij.Ol.cō.ccxlvij.

coactè adiuit. Tertio ponit extenſionē ſuæ determinationis. Secūda ibi, q̄ ſi ſuſpecta. Tertia ibi,quod autē. In tex.ibi, in hac ſpecie.dic quæ ſequitur ſecundū lec.quam teneo.In tex.ibi, q̄ ſi ſuſpecta dicta ſit hęreditas.dictum eſt,ſ. q̄ hæres amittat quartam, & quod tantum habeat legatarius ſi adiuit coactè,quantū ſi ſponte.Dy.No.q̄† fideicommiſſum vniuerſale æſtimatur quātum valet tota hæreditas. Secundò no.ex verſi. quod autem.† q̄ in omnibus teſtamētis, in quibus ceſſat Falcidia Trebellianica ceſſat. Venio ad apparatum recitandum communiter ſuper vtraq; lege.Primò opp.ad l.qui quadringenta.ſ.eo. & videtur q̄ ſit ſibi cōtraria. Nam primò dicit tota trecenta debere reſtitui.in verſic.itaq;.dicit q̄ defalcatur. Huius timore facta eſt glo.ſuper ver.itaq;. quæ dicit q̄ Celſus ſeipſum corrigit, quod non placet,ar.l. non ad ea.de condi.& demon.Secundò dicit gl.q̄ iſtas duas opi.ponit tanquam dubias & nullam eligit.quod non placet,imò certitudinariè loquitur in vtroq;. Dy.dicit q̄ primum dictum eſt reſpectu perſonæ fideicommiſſarij, qui non poteſt Falcidiam deducere:vt ſ.l.proxi.§.deniq;.ſecundū inſpecta perſona hæredis, qui poteſt Falcidiam deducere. Tu melius dic q̄ primum dictū eſt inſpecta l.xij.Tab.ſecūdū,inſpecta poteſtate legis Falcidiæ. & ita apoſtillauit tex.ſecundū Iac.de Are.quod tene. Secundò op.dicitur in l.qui quadringenta.q̄legatarius non habet totum. & q̄ fideicommiſſarius habet lxxv.Contrà. imò videtur q̄ totū auferatur à fideicommiſſario:vt ſ.e.l.j.in fi.& §.ſi is qui quadringenta.Huius contrarij timore antiqui in glo.magna fatentur cōtrarium.vide glo.ibi:verum,licet nō dicatur in litera,&c.Tenēt ergo q̄ à fideicommiſſario auferentur illa lxxv.Contrarium eſt veritas,vt patet ex tex.hic,& j.l.proxi.Ad contrariū reſpondeo q̄ loquitur quando teſtator iuſsit hæredem reſtituere hæreditatem deducta certa quantitate.Ex eo enim videtur velle hæredē non teneri ad legata:vt Inſti.eo.§.ſi quis. ideo à fideicōmiſſario auferetur totum quod habet. Nam ex perſona hæredis non pōt deducere:quia hæres ipſe ſibi retinuit quartam. Ex perſona ſua non poteſt:vt ſ.l.proxi.§.deniq;.ſed in lege iſta fuit rogatus hæres reſtituere hæreditatem ſimpliciter. nec poteſt dici q̄ legatarius petat ab hærede illa lxxv.quæ ſibi ſunt minuta.Nam cū minuantur per legem Fal.ſunt indebita ipſi legatario:vt l.Platius. & l.lineam margaritarum.& l.j.in prin.ſ.ad legem Falci.Oppo. & videē q̄ Marcellus contradicat l.qui quadringenta.nā ſuprà æſtimatur hæreditas quantum valet deductis legatis. in l.Marcellus.æſtimatur quantum valet vel nō deductis legatis. Huius timore duæ ſunt opi.in glo.prima q̄ l.qui quadringenta. loquit quando legata fuerunt relicta ſimpliciter:in l.Marcellus.fuerūt legata relicta nominatim ab hærede.Hoc tangitur in gl.magna ibi.quid autem ſi expreſsim,&c.Contra iſtam lec.arguo:nam l. qui quadringenta.loquitur quando hęres nominatim eſt grauatus,vt patet in ver.itaq;.ibi,quaſi hęres,&c.Hoc patet in prin.l. Marcellus.ibi: in hac ſpecie.& ſic videtur loqui in eo caſu quo ſ.vnde Azo & Hug.legunt aliter, videlicet q̄ l.ſi quadringēta. corrigatur per l. Marcellus. in concluſione ibi poſita. Rationes autem poſitæ in l.qui quadringenta.non corriguntur. Hæc lec. non placet:quia ſi rationes ſunt veræ, concluſio erit vera de neceſsitate.Si falſa eſſet concluſio,falſæ eſſent rationes.Vnde Dy. tenet primam lec.quæ eſt vera.Do rationem,quando legata relinquuntur nominatim ab hærede,non videtur onus hæreditarium.quod apparet:quia ſi hæreditas vadit ad alium, non vadit cum alio onere,ſiue vadat ad ſubſtitutum,ſiue ad coniunctum: vt l.j.§.id quod ex ſubſtitutione.ſ.ad le.fal.& l.ſi plures.§.de le. iij.Dixi in l.quæ conditione.de condi.& demon. Sed qñ ſimpliciter relinquitur,dicitur onus hęreditariū.quod patet:quia hęreditas tunc tranſit cum onere legatorum:vt d.l.merito. ergo quā do legata relinquuntur ab hærede nominatim,& poſtea hæreditas per fideicommiſſum:hæreditas eſtimatur quantū valet abſq; deductione legatorum:quia illa legata non videbuntur proprię onus hæreditarium. ſecus quando ſimpliciter : ideo tunc legata detrahuntur:vt l.qui quadringenta.Nec obſt. tex.ibi, quaſi hæres &c.quia ibi inducitur quædam ſimilitudo,non q̄ propriè ſe referat ad caſum propoſitum , vel aliter fuit grauatus quaſi hæres ſimpliciter,non nominatim.Non obſtat tex.in l.Marcellus. ibi,in hac ſpecie.quia intelligo,ſcilicet quæ ſequitur. Ad iſtud oppo.fortiter:quia legata quæ relinquuntur ſimpliciter, videntur relinqui à fideicommiſſario, vt l.fi.C.eo. ergo non detrahetur Falcidia,vt dixi ſ.l.proxi.§.deniq;.& ſic l.qui quadringenta. quæ dicit Falcidiam detrahendam, nō poteſt loqui in legatis relictis ſimpliciter.Solu.duobus modis. Primò lex cōtraria loquitur quando hæres fuit grauatus reſtituere totam,vel omnem hęreditatē.& ſic de neceſsitate includit onus legatorū eſſe in fideicommiſſarijs:hic quando ſimpliciter. Vel melius l.fi.C. eo. non dicit q̄ legata videantur relicta à fideicōmiſſario , ſed ab eo de- 3 bent peti,non ab hærede.Ex quo cōcludo† q̄ legata ſimpliciter relicta ex perſona hæredis debentur:& per conſequens defalcā tur vt hic,ſed ab ipſo fideicommiſſario petuntur,& præſtantur, vt l.contraria.Pro hoc do duas glo.prima.ſ.l. proxi.§.deniq;.in fi.glo.quæ incip.no.fideicommiſſarium primum.&c.in fi. Alia glo.eſt in l.Marcellus.in glo.quod ſemper præſumitur. Oppo. ſi ſemper præſumitur relictum ab hęrede,vt no.in d.glo.l.Marcellus.in prin.ergo non eſt differentia , an relinquatur ſimpliciter,vel nominatim.Reſpon.non ſequitur:nam quando ſimpliciter relinquitur,tunc debetur ab hærede,vt ab hærede. Quando verò relinquitur nominatim,tūc videtur habitus reſpectus etiā ad perſonam.quod patet:quia hęreditas non tranſit ad alium cū onere:vt dictum eſt.Oppo.quia etiam hæres conueniť pro legatis factis ſimpliciter:vt j.eo.l.ita tamen.§.qui ex Treb.Glo.hic in prin.l. Marcellus.dicit q̄ illud eſt verum in debitis.ſecus in legatis.Sed glo.vlti.ſ.eo.in l.j.§.fi.dicit idem in legatis & debitis,ſ.q̄ ante reſtitutionem poſsit conueniri hęres:poſt reſtitutionē non. & hoc cōiter tenetur. Oppo.C.de lega.l.cùm quæſtio.vbi non fit computatio iſto modo:ſed illud quod minus eſt relictum, videtur ademptum ei,cui eſt relictum plus.Glo.ibi ſoluit q̄ ibi loquitur quando totum primo relinquit,ſecundo partē: vnde partem videtur à toto adimere.hic quando ecōuerſo,ſcilicet quando primo legauit partem,ſecundo totum. Quod licet ſit verum in ſe in alia materia,vt diſtinxi in l.inter eum.§.fi. de hære. inſti. tamen hic,vt puto,non procedit. Nam l.cùm quæſtio.loquitur, quando legatum totius,& legatū partis ſunt vniformia : ſed primo hic legauit quantitatem,ſecundo per fideicommiſſum hęreditatem reliquit,quæ ſunt ſeparata:licet enim trecēta ſint in hæreditate:non tñ eſt hæreditas,nec pars quotæ hæreditatis.Vnde nō curo qd' procedat,vel quod ſequatur:quia nō eſt totū, & nō eſt pars.Op.ad ver.qd' ſi.de au.& ar.le.l.fi.in fi. Solue vt ibi ſoluitur per gl.Op.dicit hic q̄ in teſtamēto mili. ceſſat Trebelliani 4 ca.Cōtrà.ſ.eo.l.j.§.in filij.Solue vt ibi dixi.† Quæro,quid ſi teſtator iuſsit hæreditatē reſtitui deductis legatis: an fiet cōtributio ſcd'm diſtinctionē iſtarū legū ? Rñ. caſus eſt q̄ ſic,j.proxi.§. Quæro quid ſi teſtator reliqt legata purè, & fideicōmiſſum vniuerſale ſub cōditione,ſi deceſſerit ſine liberis, vel ſimilia: an fiet cōtributio legatorū,& fideicōmiſsi vniuerſalis? dicā j.proxi.§.Circa ver.qd' aūt.quæro quid vult dicere. Rñ.dixi ſ.q̄ hæres ppter coactionē perdit Trebellianicā. nunc dicit q̄ illud, qd' eſt dictū de Trebellianica perdēda , in dicto caſu eſt verū in oībus teſtamētis,in quibus nō detrahiť Falcidia,vt in illis nō detrahať Trebellianica. Vel aliter:dictū eſt ſ.q̄ licet hęres ſcriptus pdat quartā,legatarius tñ nō debet habere plus à fideicōmiſſario quā haberet ab hærede. Itē in oībus teſtamētis,in qbus ceſſat Falcidia, vt tantū habeat legatarius à fideicōmiſſario, quātū haburiſſet ab a hęrede. Vltimò quia hic tex.dicit† q̄ in quibuſcūq; teſtamentis 5 ceſſat Falcidia,ceſſat & Trebellianica:inducо ad q.quę talis eſt, b vtrū in relictis ad pias cauſas ceſſat Trebellianica,ſcd'm hæc tē pora nō ceſſabat,vt l.j.§.ad municipū.ſ.ti.ij.hodie reperiť in Falcidia correctū,vt in auť.ſimiliter.C.ad l.Fal.an ceſſet Trebellianica. Et dico q̄ ſic,qd' probo. primò certū eſt q̄ appellatiõe Falcidię continetť Trebellianica,vt l.pater filiam.in prin. & l.Titia. ſ.tit.ij.& C.ad Treb.l.iubemus.& per infinitas leges huius titu. Sed tex. in corpo. de eccle. titu.§. ſi autem hæres.vnde ſumitur auť.ſimiliter. dicit ceſſare omnē Falcidiam de neceſsitate : ergo comprehēdit omnē,ſcilicet Falcidiam,& Trebellianicam.Præterea,ſcriptura dubia declarať ex precedētibus & ſequētibus:vt l.qui filiabus.in prin.& l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ſ.de lega.j.Sed

in corpo.

in corpo. in §. præcedenti, fit mentio de fideicommisso: vniuersa li: necesse est ergo vt intelligatur q̃ sequitur de Trebellianica. Tertiò in illis casibus, in quibus Falcidia resecat partes, in illis Trebellianica resecat vniuersalia: vt insti. eo. §. sed restituta. sed hoc casu Falcidia non resecat particularia: ergo nec Trebellianica resecat vniuersalia. Vltimò dico q̃ est casus hic cũ gl. & vide glo. quæ inci. in quorum testamentis. Nã glo. in l. testamento. quã glo. alleg. loquitur in relictis ad pias causas: & sic apparet q̃ gl. vult intelligere de relictis ad pias cãs. Hoc videt tenere Dyn. in l. j. §. in filijs. ſ. eod. vbi tenet q̃ sicut cessat Falcidia in testamento militis, ita cessat Trebellianica quod tenet Spe. in titu. de instru. edi. §. cõpendiose. ver. sed cùm deductio. & Cy. in d. auth. similiter. sed glo. in c. j. extra de test. lib. vj. videtur tenere cõtrarium. & etiã ibi Archi. & Io. An. Ad rationes, quæ fiũt per eos in cotrarium, respond. ad d. c. j. extra, de test. vbi à contrario sensu colligitur. Sed dic q̃ arg. à contrario sensu nõ est bonum ibi: quia resultaret prauus intellectus. Non obstat quod nõ mutatur, quare stare prohibetur: in Trebellianica non reperitur mutatum: ergo &c. Sed istud nõ est verũ, quia est mutatũ per text. in corpo. qui dicit, omnem Falcidiam. Secundò dico q̃ est mu-
6 tatũ † quia lex noua non potest ad alitũ casum extendi per hominẽ, sed per aliam legem antiquam sic: vt est gl. in l. quod vero. ſ. de legi. in eo q̃ per l. vt tantũ. de ser. corru. quæ est lex antiqua, extenditur l. si quis seruo. C. de fur. quæ est lex noua & odiosa. Modò regulã antiquam huius l. quæ dicit q̃ in quibuscunq; testamentis cessat Falcidia, cessat & Trebellianica, cõiunge cum noua: & sic determinabitur illa. & sic prout cessat in Falcidia sic in Trebellianica. Ad aliã rationẽ q̃ non videtur eadem ratio, vt dicit Ioã. And. quia licet in relictis particularibus non detrahat de relicto pio, Falcidia tamen detrahitur de alio, q̃ est in hæreditate: sed in fideicõmisso vniuersali, si nõ detrahit tũc frustra esset hæres. Sed ipse dicit contra tex. in corpo. vnde sumitur auth. similiter. vbi loquitur quando tota substantia est exhausta: nec est in vanũ hæres: quia tex, in auth. de hæredi. & Fal. §. si verò expressim dicit q̃ habet meritum quo ad Deũ: quia exercuit piũ actũ.
a Secunda quæstio est: † an testator possit prohibere Trebellia-
7 nicã. De isto iure est certũ q̃ nõ. ſ. ad l. Falcid. l. Titia. & ſ. l. j. §. inde Neratius. Glo. tenet q̃ prout prohibere põt Falcidiã, ita Trebellianicam potest prohibere. Ita tenet gl. in corpo. de hære. & Fal. vnde sumitur auth. sed cũ testator. Idem tenet glo. Insti. eo. §. sed quia. Idẽ tenet Azo in sum. auth. Contrariũ tenet glos. in auth. sed cũ testator. in ñ. glo. Idem tenet glo. in l. si vt allegas. C. ad l. Fal. Odof. Iac. de Are. & Cyn. tenent q̃ possit hodie Trebellianica prohiberi, vt refert Cy. in auth. sed cum testator. Iaco. de Bel. in ciuitate ista disputauit contrarium, & illã disponit in corpo. de hære. & Fal. vnde sumitur auth. sed cum testator. Et summa rationũ suarum est: quia quod non mutatur, quare stare prohibetur? Secũdo: quia grauat in vno hæres à fideicõmissario vniuersali: quia potest cogi: ergo in alio releuat. Breuiter dico q̃ est casus huius §. & illud quod nõ mutat, quare stare prohibetur: verũ est per hominẽ: sed per legẽ antiquam põt vna prohibitio ad
8 aliam extendi. Quæro † an per confessionem inuentarij hæres
b perdat Trebellianicam, sicut perdit Falcidiam. Et hanc quæstionẽ tetigit Roffre. in libellis suis super hoc tit. Iaco. de Aretio. tetigit in l. cum tale. §. j. de condi. & demonst. vbi dicit text. tenetur hæres reddere rationẽ: ergo facere inuentarium, dicit Iacob. de Are. q̃ est caput rationum. Cy. tãgit in auth. sed cum testator. finaliter inclinat q̃ propter non confectionẽ inuentarij, non perdatur Trebellianica. Et istud determinando dicit Iacob. de Bel. disputando: & ponit in corpo. de hære. & Fal. vnde sumit auth. sed cum testator. Et est ratio, quia quod non mutatur, quare stare prohibetur, & à lege non reperitur mutatũ? Respon. ad istam
9 legem: † quia ex identitate rationis non inducitur correctio legum: vt est glo. C. de sacrosan. eccle. auth. quas actiones. l. tam is. §. j. de dona. cau. mor. & ſ. fol. ma. & l. si vero. §. de viro. intelligẽdo prout intellexi. & tex. in l. præcipimus. in fi. C. de ap. dicit q̃ non corrigitur, nisi quatenus expressè caueatur. Ad hanc legẽ respondeo q̃ nihil facit: qa tex. dicit, hoc idẽ dici põt in testamẽtis in quibus lex Falcidia cessat. Qñ igitur cessat Falcidia ipsius testamenti vigore, in illis cessat Trebellianica. Sed si cessat Falcidia propter aliud, ſ. propter defectum hæredis, vt propter non cõfectionẽ inuẽtarij: tunc nõ propterea Trebellianica cessat: qa nulla lex dicit. Dices tu, imò colligo quod a hic dicit tex. quia dicere hęredẽ suspectum venit extrinsecus, non ex testamento: & sic vndecunq; veniat, siue est testamento, siue a extra, habet locũ hæc regula. sed nõ placet: qa licet ſ. posuerit qñ cessat nõ ex testõ: tñ hic ponitur regula, qñ ex ipso testamẽto. & ista videt mihi multũ æqua: quã tene mẽti.

1 ☞ *Testator si grauat hæredem restituere hæreditatem sub conditione, an fideicommissum uniuersale contribui debeat cum legatis, & de omnibus Falcidia detrahtur an uerò legata præstantur integra, & de fideicommisso detrahatur Trebellianica.*

2 *Quando fit contributio fideicommissi uniuersalis, & legatorum: quarta, quæ detrahitur, quando dicatur Falcidia. & quando Trebellianica.*

Idem Pomponius.

Etiam si hæres sit rogatus restituere deductis legatis, fit cõtributio legatorũ, & fideicõmissi vniuersalis. h. d. Oppo. de l. cũ hæredes. j. eo. Glo. nõ solui. dic q̃ ibi erant legata inualida. Quæro, quid important hoc casu hæc verba, deductis legatis. Rñ. non vt legata debeant mafora: sed vt hæres possit ea añ præstare, quã hæreditatẽ restituat. Quæro, quãtũ estimabitur fideicõmissum vniuersale. Rñ. patet
1 ex dictis, præcedẽtibus legib. Quæro, † qd si testator grauauit hęredẽ de restituẽdo hereditatem sub cõditione, si decesserit sine libertis, vel sub alia cõditione: an debet contribui fideicõmissum vniuersale cũ legatis, c & de omnibus Falcidia debet detrahi: an legata prestantur integra, & de fideicõmisso vniuersali detrahatur Falcidia seu Trebellianica. Putoq; legata debent solui integra, si vires hereditatis patiuntur, de eo, qd' supersit, detrahitur Trebellianica. Pro hoc induco tex. ſ. ad l. Fal. l. pe. §. j. hoc videt fuisse de mente testatoris, qui legata reliquit prestanda incontinenti: fideicommissum verò vniuersale reliquit in conditionis euẽtum. Hoc etiam consuetudo obseruat. Sed si esset fideicommissum vniuersale relictum partim purè, partim sub cõditione: tũc fieret contributio. Casus est j. eod. l. ita tamen. §. hæres ex asse. & ibi dicam. Lex ergo, qui quadringenta. & l. Marcellus. loquuntur quando fideicommissum vniuersale, & legata sunt purè relicta, vel fideicommissum vniuersale est relictum pro parte purè, & pro parte sub conditione: vt d. §. hęres ex asse. & hęc sunt tenẽ
2 da menti: quia quotidiana. Quæro, † qñ fit contributio fideicommissi vniuersalis & legatorum, vtrum quarta, quę detrahitur, dicatur Falcidia vel Trebellianica quod est necesse scire, propter ea, quæ dixi ſ. de non confectione inuentarij, propter quod perditur Falcidia, & non Trebellianica. Rñ. sicut dicitur in l. Gallus. §. ille casus. q̃ coniunguntur duo capita legis Velleiæ: ita hic coniunguntur duæ leges, ſ. lex Falcidia, & senatusconsultũ Trebellianum, & detrahitur vna quarta, quę partim sapit naturam Trebellianicę, partim Falcidię. Simile dixi in instituto ex re certa in l. ex facto. ſ. de hęre. insti. Hoc etiã apparet ex legibus præcedentibus: propter coactionem hęres perdit totam quartam. & sic respectu fideicõmissarij tota dicitur Trebellianica, & in omnibus, quę agẽtur cũ fideicõmissario, appellabit Trebellianica: in oĩbus, quę agent cũ legatarijs singularibus, appellabit Falci.

1 ☞ *Alienatio rei, quæ subiacet restitutioni, an ualeat.*
2 *Res alienata quòd imputetur in qua. tam.*
3 *Trebellianica an in una re potest doluci, remissiuè.*
4 *Fideicommissarius uendicare potest alienata.*

c Res quæ. Op. j. e. l. cũ hęreditas. & l. ita tñ. §. actiones. fol. ibi alienauit ex necessitate, & soluit creditoribus, vñ pretiũ nõ fuit cõuersum in eius vtilitatẽ: hic fic. Opp. ad prędicta. j. e. l. mulier. §. sed enĩ. & ſ. de pe. hæ. l. diuus. solu. fateor q̃ ibi alienat ex necessitate incũbẽte ex parte rei, quę seruari nõ poterat, vel nõ expediebat: tñ qa pretiũ cõuertit in vtilitatẽ hęredis, computatur in quartam: vt d. §. sed enim. Oppo. C. cõia dele ga. auth. res quæ. Solu. Fateor q̃ ibi potest fieri alienatio in certis

a Secũda qõ. Et vide qã no. Mo. in auth. similiter. C. ad legem Falci. Andre. Barba.

a Secũda qõ. Adde an testator possit prohibere Trebellianicã, Pau. de Ca. consi. cix. in ñ. col. Ro. cõs. lxxv. & cclxxvj. & dñ Alexã. videt seq Cy. reicto Bal. q̃ filijs de restituẽdo gratis nõ possit prohiberi Trebellianica, dic q̃ opi. Bal. sequitur Roma. cõsi. ccvj.

b Quæro an. Adde an hæres per nõ cõfectionẽ inuẽtarij per dat Trebellianicam, Bar. consi. ñ. Pau. de Ca. cõsi. clxiij. & cõsi. ccix. Io. de Ana. cõsi. lxvj. Old. cõsi. cxxxiij. Bal. consi. xcvij. ñ. libro.

☞ POMATES.

c Res quæ. Pro declaratione vide Ro. cõsi. lxx. in vlti. col. & qd si hõ vẽdidit res subiectas restitutioni, aduenięte casu restitutionis, debeat res estimari secundũ qd' valebat: an vero q̃ vẽdidit qa hæres, vide Old. cõsi. cvij.

c Res ñ. Et vide Io. de Imo. in cõs. xvij. & vide Lu. Ro. in cõsi. xvij. inci. visa facti narratione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Quæro. Adde an valeat alienatio rei prohibitæ alienari. Pau.de Ca.cõſ.xvj. & inquãtũ Alex.tãgit an prohibit⁹ alienare p ſoluẽda cõdẽnatiõe maleficij, p quo eſt incarcerat⁹, adde q̃ Bal.conſi.clxxxvj.ĩ.li. ſentit q̃ non. & in illo cõſilio ponit qd ſi teſtator permittat alienare p neceſsitatib⁹, quæ dicatur neceſsitas. & an ſi primo alienauit qñ nõ ſuberat neceſsitas, an poſsit ſecunda vice alienare ſub ſiſtente cauſa.

b ¶ Quæro vtrũ. Etiã vide alias fallẽtias p Bal.in l.iubemus C. eo. Andre. Barba.

c ¶ Quæro qũo. Adde vt per Pau. de ca. conſi.lxv.in fi.j.vol. ſ. POMATES.

d ¶ Op.ſ.ad l. Fal. Et vide plenè Bal. q̃ notabiliter dicit in l. cũ virũ.C. de fideic.

e ¶ An prælegata. Ad de Oldra. conſil. vij.

f ¶ Pupillari. Adde Bal.cõſi.xcij. & ccvij.ĩ.li. & cõſi.lxxiij.ĩj.libro & conſilio ccccliij. iij. libro.

g ¶ Quæro an id. An aũt veniãt prælegata qñ hæreditas auferẽ ab indigno vide tex. fin. in l.eũ qui.ſ. pro parte.ff. de his quib. vt indi.ſecundũ Bal. ĩ l. cũ virũ. qd eſt no. Dygnũ. And.Barb.

2

casibus: tamen ſi conuertitur in vtilitatem ſuam, computabitur in quartam: vt ibi patet. Ex prędictis ergo dicit Dy. Aut aliena uit hęres rogatus de reſtituẽdo voluntariè: & tunc computabit ſibi in quartam, vt hic. aut neceſſariò: & tunc aut pretium non cõuertitur in ſuam vtilitatem, & non computat in quartam: vt j.eo.l.cum hęreditas. & l. ita tamen. §. acti. Aut conuertitur in ſui vtilitatem, & computatur in quartam. vt legi. §. alle. Quæro ª an† alienatio rei, quæ ſubiacet reſtitutioni, valeat. In hoc ſunt opi. quidam dicunt q̃ nonvalet aliquo tempore. & ita intelligunt hic, q̃ de facto tantũ tenet. quæ opi. non eſt bona, vt l. ſeruo legato. §. j. §. de lega. j. & ibi dixi. Alij dicunt q̃ de iure antiquo indiſtinctè valebat, vt hic, ſed hodie eſt immutatum per iura codicis: quia ſi ſubiacet reſtitutioni purè, non valet alienatio. ſi ſub conditione, ſic: vt C. com. de leg. l. fi. §. ſed quia. & in hoc dicunt bene. per iuraverò authenticorum eſt immutatum, qd̃ etiam in conditionalibus non valeat alienatio: vt in aut. res quę. ita dicit hæc glo. Circa hoc ſunt glo. contrariæ quas dixi in l. ſeruo legato. §. j. ſ. de le. j. & ibi tenui q̃ in hoc nil ſit immutatum per iura authenticorum, & qd̃ pendente cõditione alienatio valeat, & teneat, dic vt ibi. Alij dicunt q̃ alienatio valet vſq; ad quartã, vt hic, & tãgitur per glo. in l. fi. §. ſed quia. C. com. dele. Ad qd̃ videndum an ſit verũ, † quęro vtrũ alienata computentur in quartã hæredi. Et licet tex. hic ſimpliciter videatur dicere q̃ ſic: tamẽ quidam intelligũt hic q̃ imputatur hæredi, ſi licet fideicõmiſſario volẽte, nõ aliter. Et ita dicitur in glo. l. fi. §. ſed quia. & per Inno. de teſt. c. Raynaldus. in glo. ſuper ver. reſiduo. dico q̃ fideicõmiſſario volente non eſt dubium q̃ imputatur in quartam, vt hic. Facit q̃ pretiũ & fructus computantur in quartam: vt ſ. ad leg. Fal. l. Paulus. & l. quod de bonis. §. fructus. Sed fideicommiſſario inuito, an in quartam cõputetur. hic tex. facit q̃ ſic: quia ſimpliciter loquitur. quod placet ſi hæres malitioſè nõ alienauit. Nã in qua re debet deduci quarta erit in arbitrio iudicis: vt l. non amplius. §. fi. cum l. ſeq. §. de le. j. ſed eſt æquum q̃ iudex arbitretur, q̃ in re malitioſè nõ alienata cõputetur in quartã, nẽ vexetur ſi ab eo, cui alienauit, euinceretur: ar. l. fi. §. fi. de le. ij. eodem modo qñq; eſt arbitriũ iudicis, vt in vna re tm̃ detrahatur Falcidia, quã hæres elegerit: puta, ſi res eſſet filio in vita, in peculio aſsignata per patrẽ: vt C. fa. er. l. filiũ quẽ habentẽ. ſecundũ vnam lec. q̃ examinaui pleniſsimè in l. in quartã. ſ. ad le. fal. Quęro, † vtrũ[b] quarta poſſet deduci in vna re.

b Dic vt dixi in d.l. in quartã. Quæro † qũo[c] poterit res alienata vẽdicari à fideicõmiſſario, cũ non habeat ius ante reſtitutionẽ, & reſtituere nõ poteſt alienata. Gloſ. quod eſt ſpeciale hoc caſu q̃ vendicet abſq; reſtitutione. idem no. in l. pe. in fi. C. eo.

1 *¶ Teſtator ſi diuiſit quaſi totum patrimonium inter filios, & in illis rebus illos inſtituit, quando prædicta ueniant in fideicommiſſum.*

2 *Legata quòd non ueniant in ſubſtitutione uulgari.*

3 *Prælegata quòd ueniant in ſubſtitutione pupillari. Item in exemplari.*

4 *Donatio, quæ morte confirmatur, quòd non ueniant in fideicommiſſum.*

5 *Datum cauſa conditionis implendæ, an ueniat in fideicommiſſum. remiſit uè.*

6 *Id, quod capitur ex ſubſtitutione pupillari, an ueniat in fideicommiſſum.*

7 *In fideicommiſſum quòd ueniat id, quod ad aliquem uenit iure accreſcendi.*

8 *Quod deuenit ad aliquem ex uulgari ſubſtitutione, quando ueniat in fideicommiſſum.*

9 *In fideicommiſſum an ueniat id, quod ad aliquem deuenit ex ſubſtitutione compendioſa.*

10 *Teſtator qui dixit, ſi quis eorum deceſſerit ſine liberis, deueniat de uno ad alium, uidetur primo legaſſe, poſtea rogaſſe.*

11 *Quando teſtator dixit, reſiduum bonorum meorum à dictis iudicijs & legatis, uidetur grauare tantùm de portione hæreditaria.*

12 *Prælegata an ueniant quando teſtator dixit, ſi deceſſerint ſine liberis, bona mea deueniant in talem.*

Quidam. Si aliquis primò legat, poſtea rogat, legatave niunt in fideicommiſſum, ſi hæreditatis non eſt facta mentio. hoc dicit. Oppo. q̃ omnia veniant in fideicommiſſum, vt l. cũ virum. C. de fideic. Solu. ibi verba fideicommiſſi ſi fuerunt generalia, ſcilicet quicqd peruenit &c. ideo nulla adhibeatur diſtinctio: hic fuerunt indefinita, & ſimpliciter prolata: d ſcilicet portionem ſuam. Oppo. ſ. ad leg. fal. ª l. Titia. Sol. Ibi primò rogauit, poſtea prælegauit: ideo non veniunt in fideicõmiſſum. hic econtra. quo caſu habet locum diſtinctio huius §. vide glo. quę ponit hanc diſtinctionem, & ſigna. Et in glo. ibi l. Titia. dic, niſi fuerit vſus verbis generalibus, vt in fi. glo. In glo. ibi hæreditatis portionem, dic hoc debet vocare ſecundũ Dy. Quæro

1 †quid ſi teſtator quaſi totum patrimonium diuiſit inter filios in teſtamento, & eos hæredes inſtituit æqualibus portionibus, vel in illis rebus, quod idem importat: vt l. ex facto. de hære. inſti. an illa prælegata veniant in fideicõmiſſum? Videtur q̃ ſic: quia tex. hic loquitur qñ fuerunt inſtituti ex diſparibus partibus. In contrariũ facit glo. quæ dicit idem, ſi ex paribus. Dico q̃ ſi pater prælegãdo diuiſit patrimoniũ inter filios æqualiter, ita q̃ modicum exceſſus eſt, & eos æqualiter inſtituit, q̃ portio, quã vnus frater habet iure prælegati, ſuccedit in locũ portionis, quã haberet iure hęreditario, in bonis alteri fratri aſsignatis: & ideo totũ videtur habere iure hęreditario. Caſus eſt in l. quid ergo. ſ. de leg. j. & qd̃ ibi no. in vlti. glo. Facit qd̃ dico in l. qui Romæ. §. duo fratres. in vlti. q. j. de ver. obli. Nec ob. hic §. quia loquitur qñ fuerunt inſtituti in diſparibus partibus: vnde non põt dici q̃ vna portio ſuccedat in locum alterius. Non enim poteſt in ea dimidia ſuccedere in locum tuę tertię: & ideo notabiliter dicit tex. ex diſpares. & glo. quæ dicit, idem ſi ex paribus, procederet, quando portiones eſſent pares, prælegata eſſent multũ diſparia: ita q̃ portio nõ poſſet ſuccedere loco portionis, vt dixi: ſecus ſi eſſent para.

2 †Quæro, hic dicitur q̃ legata veniunt in fideicõmiſſum: an veniant in ſubſtitutione vulgari. Caſus eſt q̃ non, in l. Sextiliam. ſ. de leg. iij. & l. miles. §. pro parte. ſ. de leg. ij. †Quæro an prælega-

3 e ta[e] veniant in ſubſtitutione pupillari. Dico q̃ ſic: vt l. cùm pater. in prin. ſ. ad leg. Fal. & l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtituros. de vul. & pupil. Idem intelligo in exemplari ſubſtitutione: vt l. humanitatis. C. de impu. & ali. ſubſti. Quęro † quid in donatione quę morte confirmatur, vt inter virum & vxo. Reſpondeo, non veniunt

4 in fideicommiſſum, ſecundũ Dy. in l. ſequens quæſtio. ſ. de leg. ij. & per Cy. in l. cùm virum. C. de fideicom. † Quęro quid in eo quod datur cauſa conditionis implendæ, an veniat in fideicommiſſum. Dic vt l. qui hæredi. §. cum hæreditas. verſi. ſed cũ ſuſpecta. de condi. & demon. † Quæro, vtrum illud, quod ex ſubſtitu-

5 f tione pupillari[f] capiatur veniat in fideicõmiſſum. De hoc videbitis tex. in l. ita tamen. §. qui ſuſpectam. j. eo. & ibi dicam. Quæ-

6 ro † an illud, quod venit ad aliquem iure accreſcendi, veniat in fideicommiſſum. Reſpõdeo q̃ ſic, vt ſ. de acqui. hære. l. ſi totam. & quod ibi no. & j. eo. l. Papinianus. quod eſt verum indubitanter, quando adit coactè, vt ibi. Idem ſi ſponte: quia portio accreſcit portioni, non perſonæ: vt d. l. ſi totam. & l. ſi Titio. §. j. de vi-

7 8 fru. † Quæro, vtrum id, quod deuenit ad aliquẽ ex ſubſtitutione vulgari, veniat in fideicommiſſum. Rñ. ſi adit coactè, non eſt dubium: vt l. apud Iulianum. §. j. j. eo. Sed qñ adit ſponte, põt dubitari. Et videtur diſtinguẽdum ſicut in legatis, ſ. aut fuit gratus per verba generalia, aut per ſimplicia: & tunc aut fuit gratus de reſtituendo portionem ſuam: & non videtur q̃ veniat in fideicõmiſſum: quia ius ſubſtitutionis cohęret perſonæ, nõ portioni: vt l. ſi ex pluribus. de ſuis & legi. Sed verius eſt q̃ totũ venit in fideicommiſſum: & totum videtur ſua portio, ſicut ſi eſſet inſtitutus ex parte purè: ex parte ſub conditione: vt ſ. ad l. fal. ad l. j. §. id quod ex ſubſtitutione. & l. in ratione. §. queſitum. eo. ti. &

9 de acqui. hęre. l. ſi tu ex parte. Quæro † an id, [g] quod deuenit ad

g aliquem ex ſubſtitutione compendioſa veniat in fideicommiſſum. In hoc eſt aduertendum q̃ quandoq; per compendioſam ſucceditur directò, etiam poſt aditam hęreditatẽ, vt ſi fiat à milite, vel ſi fiat à patre filiæ fœminæ: ſecundũ ſtatuta huius ciuitatis, quæ præcipiunt q̃ pater poſsit facere teſtamentum filiæ quo modo velit: & tunc cùm dicta ſubſtitutio locũ habeat, etiã poſt aditam hæreditatem, vt dixi: & ſic quis capit eam tanquam portionẽ alterius: ſi fuerit rogatus de reſtituendo: per illa verba, portionem ſuam: videtur q̃ non veniat in fideicommiſſum: ar. l. qui fundum. §. qui filium. ſ. ad l. fal. ſecus ſi fuiſſet rogatus per verba gñalia: ſed verius puto q̃ indiſtinctè veniat in fideicõmiſſum.

Nam l.

Universidad de Deusto

Nam l. qui fundum.§. qui filium.loquitur de substitutione pupillari,per quã succeditur pupillo; sed per compendiosam succeditur testatori defuncto:ideo dico idem quod in vulgari, per easdem leges.Si verò succeditur ex compendiosa, quæ valet iure fideicommissi post ditã hæreditatem:vt l.precibus.C.de impube.& ali.substi. tunc illud venit in fideicommissum: vt j.eo.l. heredes mei.§.cùm ita.Habita tamen distinctione:aut primò reliquit,postea grauauit;aut è conuerso:aut dixit portionẽ suam, aut portionem hæreditatis:sicut dictum est in prælegatis:vt §.
a de lega.iij.l.si Titius.† Quæro,glo.hic distinguit:aut primò†le
b gauit,postea rogauit,aut è cõuerso:quid si de ordine non appa-
10 ret:vt quia dixit testator,si quis eorum decesserit sine liberis,bona deueniant de vno ad alium. In quibus verbis simul & semel cuilibet relinquitur,& quilibet grauatur:an videtur primò legasse,an primò grauasse?Respondeo primò videtur legasse:vt j.eo.
11 l.Scæuola.in fi.quod dic vt ibi dicam.† Quæro,quid si testator dixit, residuum bonorum meorũ à dictis iudicijs, & legatis deueniat in talem?Respon.manifestus est sensus q̃ solùm de portione hæreditaria grauauit, non de eo quod capit alio iudicio.
12 †Quæro quid si dixerit,si decesserit sine liberis bona mea deueniant in talem? Respondeo, Aut dixit omnia bona.& tunc idẽ ac si dixisset,quicquid ad eum peruenerit:vt l.cùm virum.C.de fideic.coniuncta l.Iulianus.in prin.§.de leg.iij.Si verò dixit bona mea,nec visus est signo vniuersali:tunc puto idem ac si dixisset portionem,vt hic:& ideo adhibenda est distinctio quæ præcedit.facit j.eo.l.si legatum.§.j.

Si is, qui. Si hæreditas delicto hæredis sit publicata, fideicommissum debetur à fisco. hoc dicit. Hic sunt videnda duo.Primò,vtrum ex apertura tabularum quis priuetur hæreditate.quod dic vt l.iij.§.non tantùm.& l.necessarios.§. j.§.ad Sylla.Secundò glo.tractat hic materiam aliam, scilicet q̃ vtrunq; debeat distingui, scilicet an dicatur occisus à familia, vel ab extraneo:clàm,vel palàm. quod plenè not.C.de his quibus vt indig.l.cùm fratrem.& l.iij.§.non tantùm.§.ad Sylla.

1 §† *Libellus quando fideicommissarius petit hæredem institutum cogi adire & restituere.*
2 *Iudex cùm allegatur suspectus iure ciuili, causæ non inferuntur: iure Canonico secus.*
3 *Processus factus a iudice recusato,quòd sit ipso iure nullus.*
4 *Nolle adire hereditatem non est repudiare.*
5 *Qui dicit hereditatem suspectam,quòd non perdat debita iure naturæ.*
Filius potest institui sub conditione potestatiua.
Adire quis cogitur officio iudicis.
6 *Si ex duobus socijs alter inuito socio uadit ad mercantium suscipiens in se periculum, & lucratur,non communicat cum socio lucrum.*

Q Via. Supràin l.j.in prin.& §.j.vsq; ad §.si hæres.tractauit de remedijs transferendarũ actionũ,& de exceptione, quæ datur hæredi, & de ea quæ datur cõtra hæredem,& sic de tribus:in §.si hæres. tractauit de quarto remedio:scilicet de deductione quartæ Trebellianicę hic tractat de quinto,scilicet de remedio coactionis. Hæres põt cogi adire & restituere: nec est quærenda causa quare adire re-
1 cusset.hoc dicit.No.† ex prin.formam libelli quando fideicommissarius petit hæredem institutum cogi adire,& restituere. debet enim dicere se velle suo periculo hæreditatem adiri,& restitui sibi:& petere hæredem à iudice ad hoc cogi. Oppo.q̃ vani timoris nulla sit æstimatio,seu excusatio: vt l.hæc autem fati.datio.s.ti.j.& j.de reg.iur.l.vani.Glo.non soluit.Dic q̃ hic quis neminem grauat,sed se exonerat: ideo est pro ratione volũtas. Ita Dy.hic.& de no.ope.nun.l.j.in prin.in illa quæstione glos.an in nunciatione sit inferenda causa. Oppo.hic dicitur q̃ sine onere transit hæreditas:contrà,imò semper cum onere:vt s.de lega.j.licet.Solu.hic fuit expresè actum q̃ transiret sine onere. vel melius:hic non loquitur de oneribus hæreditarijs, sed de molestia,
c §† quam ille,qui adit coactè & restituit euitat. Glos.hic inducit
2 in argu.† an quando quis dicit iudicem suspectum,sit inferenda causa.Et omnes nostræ glo.& doc.iuris ciuilis dicunt q̃ nõ. Canonistæ contra extra de offi.dele.c.suspicionis.& de appel.c.cũ speciali.vnde in terris Imperij tenetur opi.istius glo.Sed quęro,
3 † quid si recusatus vt suspectus non obstante recusatione proce-
d ditran processus sit nullus,? an veniat annullandus. Inno.in d.c. cùm speciali.dicit, nõ memini me legisse q̃ processus sit nullus, sed debet annullari.Hosti.tenet contrarium.Ioã. An.recitat op. simpliciter.Ego de facto dixi q̃? memini me legisse q̃ processus est ipso iure nullus:qa recusatione propo-
a sita ipso iure est exẽptus ab eo,& eius iuris
e dictiõe:ideo processus est ipso iure nullus: vt l.j. C. si quacunq; prædi. po. Et si dicas: ibi est speciale.fateor q̃ in hoc est speciale, q̃ ordinarius recusat de iure ciuili:sed non in eo quod dicitur q̃ processus est ipso iu-
4 re nullus.† Quæro vtrũ nolle adire,? sit re-
f pudiare hæreditatẽ.Hic tex.videt q̃ sic. cõ-
b trarium tenet glo.in l.qui se patris.C.vnde liberi. Vltramõ.tenẽt contra illã glo.pro q̃ bus facit hæc lex.Sed rñdeo licet hic dicat q̃ ille,q̃ dicit se nolle adire,possit cogi:non tamẽ per hoc sequit̃ q̃ si repudiatio.Quod patet:quia ante coactionẽ põt pœnitere & adire:vt l.ita tamen.§.si patronus.j.eo.Hoc
c tamen examina vt dixi in l.si quis suus.de
5 iure delib.† Quæro an̄ ille qui dicit hęredi
g tatẽ suspectã,perdat debitũ iure naturæ.Ia. de Are.dicit q̃ nõ:quia in debito iure naturæ hoc nõ reperit̃,nec est eadẽ ratio: argu. eius q̃ no.in l.si quis legatũ.in fin. j.de falsi. Facit C.de fideicõ.aut.hoc amplius. quod d
dictũ intelligo,si post repudiationẽ eũ pœnituit:quod potest secundũ l. fi.C.de repu. hære.aliàs secus.Nã quartã ita demum habet si vult esse hæres:vt l.iam dubitari.§.de hære.institu.Et hoc apparet ex eo q̃ potest filius institui sub conditione potestatiua. & si non vult adire, non põt conqueri de testatore:vt l.suus quoq;.§.j.& ij.de hæ.insti.† Quæro quo iure quis cogat̃ adire.tex.
6 hic innuit q̃ officio iudicis, dũ dicit cogat̃ à prætore.Dicã j.eo.l.non est cogẽdus.vbi
7 glo.ponit. Inducit ad q.Duo† erãt socij vnius mercantiæ:vnus vult ire Venetias: alter cõtradicit:& ille dicit,volo ire meo periculo:& sic vadit eo inuito, suo periculo, & multa lucrat:an socius prohibens debet habere partẽ lucri?Et fuit determinatũ per hãc legẽ q̃ nõ:quia suscepit in se periculũ: & sic cõmodũ debet esset suũ. Facit instit. pro socio.§.illud.& sic fuit antiquitus determinatum.quod menti tene.

S Ed & qui magna. Dignitas hæredis grauati,& vtilitas testatoris defunct̃i nõ excusat quin hæres cogatur adire.h.d.

1 §† *Aditio hæreditatis recusari potest per absentem,& sic nuncio,uel per epistolam.*
2 *Petitio contra eum qui incertum est,an uelit adire, uel recusare,qualiter formetur.*
3 *Decretum coactionis,de quo hic,scilicet quod quis cogatur adire & restituere,quod interponatur inter absentes, quia summarie proceditur.*

h **R Ecusare.** h Ab absente põt recusari aditio: & in ab-
sentem potest interponi decretũ coactio-
1 nis.hoc dicit.No.† q̃ hęreditatis aditio potest recusari p̃ absentẽ s.per nuncium,vel per epistolã.Secundò no.q̃ non solùm quãdo certum est,q̃ quis recusat adittionem, sed etiam quando est incertum,potest peti q̃ cogatur adire,& restituere.Tertiò no.q̃ istud decretum coactionis interponitur inter absentes. Ad primum oppo.§.de acqui.hæredi.l.Paulus respondet. aliàs per procuratorem.Respondeo:adire non possum per procuratorem,vt ibi:sed repudiare sic,vt hic.quæ non placet:cum vtrunq; solauoluntate perficiatur.Præterea,tex.in l.ij.de offi.procu.Cæsaris.dicit q̃ eam potestatem,quam habet in adeũdo,habet in recusando.Dic ergo q̃ recusario nõ est repudiatio,vt dixi in l. quia poterat.Vel dic q̃ per procuratorem declaratur repudiatio hæreditatis,non autem repudiat. Ad secundũ quando est incerta voluntas,videtur quod non debet cogi adire & restituere:quia si hæres vellet adire,esset iniquũ q̃ priuaretur quarta. Respon-

a ¶ l. si Titius. Adde aduertendũ dñ Ale. dicit q̃ Bar.in l.fœuola.dicit cõtrarium eius qđ hic dicit:qa nõ est verũ.imò Bar. in vltimis verbis rñdet ad §. quindecim. & ita intelligit & allegat Ro.idẽ seq. cõsilio xvij.

b ¶ Quæro glo. Quid asit si ignoraſ an primò legauerit, vel postea. qa testes non recordãtur de ordine cogni. cui incũbit onus pbãdi,vide bal. in l.cũ virũ.prælega.Andre. Barbat.

c ¶ Ista verba solutionis nõ reperio. perse cra:credo q̃ Bar.voluerit dicere. Sed de molestia quã habet ille q̃ adit coactiæ & restituere eu tat: vel restituit inuitus.Ale. Iosæus.

d ¶ Null⁹. Adde vltra Ale.an processus iudicis recusati sit nullus,Bar.cõsi.cv. bal. consil.cccexxvij.ij. lib.Pau.de Ca. consi. xxij. & inquantum Alex.dicit q̃ Ro.nihil decidit qa q̃ pendebat de factis:tu vide decisiõnẽ: & Ian⁹ in hac opi.penultim Ro.cõsilio cccx. Et de causis recusatiõis vide Ol.cõsil. ccc.ad de qđ cõtra Part. in hoc tenet l.anfrã. sequendo Inn.in c.q̃m cõtra.de.pba.col.vj. de quo etiã p̃ Ange. de Are.in ru.j.de ap.

e ¶ Ideo processus. & vide Bal.in d.l. j.Andre.Barb.

f ¶ Nolle adire. Et vid Bar.in d.l.q se patris And. Barb.

g ¶ Quæro an. Adde inquãtũ Alex.tangit an filius,q̃ repudiat, possit petere legitimã Bal.cõsi.lxxiij.j. li.Ang.cõsi.lxvj.Pe. de Ancha.cõsil.mihi cccxiij.

10 POMATES.

h ¶ Recusare. Et vide tex.in l.si cũ seruũ.s. fi.& ibi Ang.j.de fideic.lib.& in l.cũ verò.§.subuentum e.ti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

2 ¶ Titius. Et no. illud quotidianũ, vulgariter & pupillariter, et per fideicõmiſſum. vide hic Bal. & Angel. inquãtũ ꝓbãt ꝙ electio eſt hẽdis, ſeu ſubſtituti: qa idẽ voluit in l. ſi qs ſeruo. j. de manu. teſta. & idẽ voluit ibi Ang. q dicit ꝙ iſte tex. eſt melior de iure. ſecm Io. de Imo. hic intelligit qñ eſt extrane⁹ ſubſtitut⁹, vt hic per eũ, nõ aũt vbi eſſet cõiunctus teſtatori, & poſſet adiri. Simile qd⁹ voluit Bar. in l. j. in fi. q. t̃. de iure cod. vbi dicit, & ſoluitur diſſimcta, & erit electio hẽdis: ſed non facit ad caſum iſtũ: quia nos loqmur in ſubſtituto. Ego conſulo nũc ꝙ habeat locũ fideicommiſſum, qñ ipſe ſubſtituit filias adinuicẽ vulgariter, pupillariter, & ꝑ fideicõmiſ. An. Bar.

b ¶ Nõ tutũ. Adde an teneaĩ comparere & an citatio ſit nulla, Oldra. pulchrẽ cõſi. xlij. & multa quę cõcedũtur, qñ propter guerras nõ eſt tutus acceſſus ad aliquẽ locum, vide Ro. conſi. cccexxxiij. Et an bãnit⁹ teneaĩ cõparere ad locũ vnde fuit bãnit⁹, vide Bal. conſi. cccexxxvij. iij. li. & inquãtũ etiã Alexã. tangit an hæres rogatus reſtituere poſt mortẽ pauperib⁹ poſſit in vita reſtituere, vide quæ poſui in l. poſt mortẽ. C. de fideic. vbi quid Abb. 1 quid Bal. quid Pe. de Ancha. quid Ro. ſenſerint conſulendo.

2 deo, puto ꝙ † hoc caſu deberet formari petitio ſic, ꝙ talis veniat ad dicendũ ſi vult adire hæreditatem, vel non: & ꝙ ad hoc ſtatuatur ſibi certum tempus, intra quod ſi recuſauerit, tunc cogatur adire. Primum probatur per ea quę dixi in l. ſi quis inſtituatur. ſ. de hære. inſti. Secundùm probatur hic, & ſ. eo. l. quia poterat. Ad tertium oppo. † & videtur ꝙ aduerſus abſentem nõ poſſit interponi tale decretũ: vt l. fi. §. illud. C. de tempo. appel. & l. de vnoquoq; j. de re iudi. Soluit glo. ꝙ hic non proceditur ordinariè, ſed ſummariè. Facit quod no. in l. nec quicquã. §. vbi decretum. ſ. de offi. proconſul. & leg. de regu. iur. l. omnia quęcunq;. Ad quod vide no. C. ſi vt ſe ab hęre. abſti. auĩ. ſi omnes. Quæro, dicitur hic in fi. ad quod pręſentia eorum non eſt neceſſaria. qd eſt hoc dictũ? Gloſ. dicit, ad quod, ſcilicet vt certioretur. quod placet ſi interponetur decretum per eum modum, quem dixi ſ. formando petitionẽ. Alij, vt Iac. de Are. dicunt, ad quod, ſcilicet decretum interponendum, & tranſferendum actiones: vt C. eo. l. pe. §. fi. Iſtud dictum eſt verum, quando iam eſſet hæreditas adita per hæredem, vt ibi, ſed hæreditate non adita non poſſunt transferri actiones in fideicommiſſarium per decretum vt l. ille à quo. §. ſi de teſtamento. j. eo. Intelligo ergo ad quod, ſcilicet ad decretum coactionis interponendum: quia hærede contumaciter abſente iudex interponet decretũ. Sed ſi dices, quid operatur iſtud decretum? Reſpon. multum: quia licet hæres decederet hæreditate non adita, fideicommiſſum non extinguitur. C. eo. l. non iuſtã. Facit qd⁹ no. per Cy. in l. eam quã. C. de fidei.

Meminiſſe. Succedentes ab inteſtato, & ſui, coguntur adire & reſtituere. hoc dicit. Oppo. quòd in hærede ſuo non ſit neceſſaria coactio: vt j. eo. l. ita tĩ. §. ſi pater. Solu. vt ibi videbitis.

1 ☞ *Fiſcus, ad quem uadit hæreditas, an teneatur mortem defuncti uindicare.*

Si fiſco. Fiſcus, ciuitas, & collegiũ coguntur hæreditatem adire, & reſtituere. hoc dicit. Quæro an iſte §. prout loquitur de bonis, quæ deuoluuntur in fiſcum, loquatur poſt aditam hæreditatem ab hærede, vel ante. Gloſ. ponit duas opi. ſcilicet ꝙ poteſt loqui in hæreditate adita, vel in hæreditate non adita, quod dic vt l. ſi ſequens gradus. ſ. ad Syl. ꝙ tamen requiritur aditio. Facit argu.

1 j. de iure fiſci. l. eius qui delatorem. §. fi. Quæro † an fiſcus, ad quẽ vadit hęreditas, teneatur mortem defunctivindicare. Glo. ꝙ nõ. quod tene menti. Facit ꝙ ille, ad quem vadit hæreditas alicuius in pœnam illius, non teneatur ad illa, ad quæ tenebatur ille primus, à quo aufertur. quod modò non examino.

1 ☞ *Subſtituo, in eum, qui eſt per fideicommiſſum grauatus, intelligitur directo.*
2 *Subſtituens talem uulgariter & pupillariter, & per fideicommiſſum, uidet iſta ſubſtitutio: & eſt in electione ſubſtituti, per quam ſuccedat.*
3 *Clauſula, ſi filius ſuus deceſſerit ſine liberis, talem ſibi inſtituit, & ſubſtituit, quid operetur.*

2 **Titius** 1 Verbum † ſubſtituo, intelligitur directo in eo, qui etiam eſt per fideicommiſſum grauatus. hoc dicit. No. quod dixi in ſummario. Item no. ꝙ quando quis eſt ſubſtitutus directò, & per fideicommiſſum eſt in electione ſua, quam

2 viam eligat: & per † hoc cum in teſtamentis ſępe ſcribuntur hęc verba, ſubſtituens talem vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum, apparet ꝙ valet, & eſt in electione ſubſtituti. Ad idem l. ſi quis ſeruo. de manu. teſta. & Guli. ponit C. de impube. in l. precibus. & ego dixi in materia ſubſtitutiõis compendiosè.

3 † Item per hũc §. dixi in q. de facto, dixit teſtator ꝙ ſi filius ſuus deceſſerit ſine liberis, talem ſibi inſtituit & ſubſtituit, quod debet intelligi, inſtituit directò, ſubſtituit per fideicõmiſſum. vt ſic aliquid operentur hæc verba, ſic hoc verbum ſubſtituit, quod eſt commune, intelligitur de directa propter fideicommiſſariã, quæ ſequitur. Facit, quia verbum ſubſtituo, aptum eſt ad directam: vt ſ. de hæredi. inſtitu. per totum.

1 ☞ *Citatus ad locum non tutum non tenetur ire.*
2 *Citatio ad locum manifeſtè non tutum, eſt ipſo iure nulla,*
3 *Excipiens locum non tutum, tenetur cauſam inferere.*
4 *Citatus poteſt excipere de ære malo & corrupto in loco citationis.*

Si quis alio. Eo loco & eo tempore debet hæreditas reſtitui, ſi fieri poteſt, quo teſtator iuſſit: aliàs poterit alio loco vel tempore reſtitui, ſi fuerit dies certa: ſed ante diem certam reſtitutione facta per Trebellianum actiones non tranſeunt. hoc dicit. vſq; ad l. apud Iulianum. legam tamen per partes. Oppo. de hoc ꝙ cogitur ire ad locum. j. l. proxi. dicitur contrarium. Solu. Ire cogitur, ſi commodè poteſt: vt hic. aliàs ſecus: vt j. l. proxi. Tunc enim cogetur hic adire, & reſtituere, nec cogetur ad locum accedere. Sed tunc oppo. quia hic facit ei ſimilem eum, qui iuſſus eſt reſtituere ad diem, & innuit ꝙ ille qui iuſſus eſt ad diem reſtituere, cogi poſſit ante diem. quod eſt cõtra l. ſed & ſi antè. j. eo. Soluit glo. ꝙ ſunt ſimiles quo ad quædã, vel verius hic loquitur de iuſſo reſtituere in diem certam: quo caſu poteſt reſtitutio fieri ante diem. ibi loquitur de die incerta. Iſta eſt vera: probatur j. eo. l. cogi. §. cùm quidam. Oppo. in l. ſed ſciendum. dicitur ꝙ poteſt fieri reſtitutio conditione non impleta: contra in l. proxi. ſed & ſi alio. §. fi. Solu. Hic fit mentio de duplici conditione: vna ſi nomen veſpilonis portauerit, quod nomen eſt turpe, & eius interpretationem ponit glo. ideo hæc conditio tanquam turpis reijcitur: vt l. facta. §. ſi in danda. j. eo. habetur ergo fideicommiſſum pro puro. Secunda conditio fuit ꝙ iuſſus fuit ire Alexandriam. De iſta dicamus ꝙ non fuit appoſita in modum conditionis, ſed cuiuſdam iuſſus, ſeu modi, cuius defectus non impedit: vt l. ſi fundum per fideicommiſſum. §. j. ſ. de lega. j. Vel fuit conditio poteſtatiua, quæ deficit per caſum: vnde habetur pro pura, vt no. in l. in teſtamento. la ij. de condiũ. & demon. Vltimò in l. de ætate. Glo. ſuper verbo, de ætate. dicit, hoc eſt argumentum contra eos qui impetrant literas in loco nõ

1 tuto. ſic ſ. ex quib. cau. maio. l. iij. No. ꝙ citatus † ad locum ſuſpectum non tenetur ire. Pro hoc j. de lega. iij. l. ſciendum. & ibi dixi. Sed quęro † ſi aliquis citatur ad locum non tutum, ᵇ vtrum ci-

2 b tatio ſit ipſo iure nulla: aut eſt neceſſe ꝙ pars exceptionem oppo nat. Reſpondeo, ſi locus eſt manifeſtè ſuſpectus, citatio eſt ipſo iure nulla. Caſus eſt in c. paſtoralis. de re iudica. in Cle. & ibi per

3 glo. in ver. notorio. † Quæro, an ille qui excipit ꝙ locus, ad quẽ citatur, non eſt tutus, debeat inferere cauſam. Reſpon. ſic. dixi j.

4 de exce. l. j. Quæro, † aliquis citatur vbi eſt malus & corruptus aer, vtrum poſsit de hoc excipi? Reſpon. ſic, vt habetur in hac l. ſed ſciendum. verſi. ſed & ſalutis. & extra, de renuncia. c. ad ſupplicationem. vt ibi tex. & gloſ. j.

1 ☞ *Non puto mihi expedire hæreditatem adire, & ſimilia, prolata poſt tempus datum ad deliberandum, quòd inducant diſpoſitionem.*
2 *Cauſa non requiritur in repudiatione.*
3 *Inſtitutus ſub conditione, uel ad diem, an poſsit cogi adire & reſtituere antè.*
4 *Item an poſsit adire ſponte, & reſtituere.*
5 *Inſtitutus purè, & rogatus reſtituere ſub conditione, quãdo poſsit adire & reſtituere.*
6 *An talis poſsit adire ſponte, & reſtituere.*

9.

1 **Sed & ſi alio.** Nota † ꝙ hæc verba, non puto mihi expedire hæreditatẽ adire, & ſimilia prolata poſt tempus datum ad deliberãdum, inducunt diſpoſitionem. quaſi dicat pro certo repudio. Facit j. eo. l. omnes. dixi ſ. de lega. j. l. ſerui electione. in

2 prin. & l. gerit. de acqui. hære. No. † ꝙ in repudiatione nõ requiritur cauſa, vt ſ. eo. l. quia poterat. Oppo. ad §. ſi quis ſub conditione. j. eo. l. apud Iulianum. §. Antiſtia. Solu. hic loquitur de inſtituto ſub conditione: ibi de inſtituto purè rogato ſub conditione. Oppo. ad l. ſed ſi ante. quia ad diem non poteſt quis hæres inſtitui: vt l. hæreditas. de hære. inſti. Solu. hic de die incerta: ibi de certa, vt ibi no. Pro declaratione glo. quę eſt hic, quęro an inſtitutus ſub cõditione, vel ad diem, poſsit cogi adire, & reſtituere antè. Secundò vtrum hoc poſſet facere ſponte. Tertiò vtrum inſtitutus purè rogatus ſub conditione poſſet cogi adire & reſti

3 tuere. Quartò vtrum hoc poſſet ſponte facere. † Circa primum dic: aut eſt inſtitutus ſub conditione impoſsibili, vel turpi: & habetur pro inſtituto purè: vt l. ſed ſciendum. in fi. ſ. eo. & l. facta. §.

ſi in dan

si in dãda.j.eo.& de condi.instit.l.j. Aut est cõditio possibilis: & tũc aut est potestatiua,& potest cogi implere,& adire si põt: si nõ põt,remittit sibi cõditio:vt l.sed sciendũ.s.e.Si verò est cõditio casualis:tũc interim nõ põt cogi adire & restituere: vt hac l. sed & si alio.in fi.De instituto verò ad diẽ certũ dic,si instituitur à pagano,habet pro instituto purè:vt ṡ.de hære.inst.l.hereditas. Ideò antè põt cogi adire & restituere:vt j.eo.l.cogi.§. cũ quidã. Si à milite,dic vt dixi de instituto sub cõditione, vt de test.mili. l.in fraudẽ.§.miles.& hac l.sed & si ante.secundũ vnã opi. glos.

4 Circa scdm†an possit spontè adire,et restituere,dico ꝙ adire nõ põt,sed põt petere bonorũ possessionẽ scdm tab. vt l.ij.§.si sub cõditione.de bon.pos.secundũ tabu.dixi in l.si quis instituatur. de hæred.institu.restituere põt de facto,non ꝙ actiones trãseãt per Trebellianum,nisi ratihabitio subsequatur adueniente die,

5 vel conditione,vt hac l.sed & si antè.Circa tertiũ†scilicet de instituto purè rogato sub conditione, vtrum possit adire & restituere,dic:aut est rogatus de restituẽdo purè vni pro parte,& alij sub conditione pro alia parte:& tunc ab eo,cui est rogatus purè,potest interim cogi adire & restituere:vt l.j. §.sed & quoties. ṡ.eo.Aut est rogatus tantũ sub conditione: & tunc potest cogi adire & restituere:non tamen transeunt actiones per Trebellianũ:vt l.proxi.§.Antistia.Si verò est rogatus restituere ad diem: tũc aut est dies certa aut incerta.primo casu põt cogi & adire & restituere:vt l.recusare.in fi.ṡ.eo.& l.cogi.§.cum quidã.j.e. Aut est dies incerta:& tunc aut suspendit fideicõmissum: & idẽ qd in simplici conditione:vt l.dies incertus.de cõdi.& demõ.& C. de fideicõ.l.post mortẽ secundũ vnã lect.Si verò diẽ fideicommissum nõ suspendit,vt quia est appositus dies mortis fideicõmissum non suspendit,vt quia est appositus dies mortis fideicõmissarij:vt l.hæres meus.de condi.& demon. tunc idẽ ꝙ in die

6 certa:vt l.post mortem secundũ aliã lect.Circa vltimũ†vtrũ spõte possit adire & restituere,dic:aut est rogatus de restituẽdo pluribus:& tũc restituendo vni nõ transfert actiones,nec sibi cõtingit liberatio,nisi in euentũ conditionis ill e, cui facta est restitutio superuiuat.& sibi restitutũ esse velit:vt l.cùm pater §.à filio ṡ.de leg.ij.& l.vxorẽ.§.Seium.ṡ.de lega.iij. Si verò est rogatus de restituendo vni:& tũc aut est sui iuris,& põt interim restitue re adueniente cõditiõe:cõtingit liberatio,nõ tñ interim trãsferũtur actiones per Trebellianũ:qa nõ est facta restitutio prout defunctus voluit:vt l.post mortẽ.C.de fideicõ.probat in hac l. & ita doc.intelligũt licet gl.hic.& l.post mortem.aliter sentiat. Aut ille,cui debet fieri restitutio,nõ est in sua potestate:& nõ põt statim restitui:vt l.filius.§.diuus.ṡ.de lega.j.& ibi dixi rationẽ. Vltimò gl.q̃ est hic:quia distinguit in hac materia,vide & signa.

1 ☞ *Statutum quod quis cogatur suscipere arbitramentum,qualiter intelligatur.* ¶

APud Iulianum. Hæres nõ põt cogi adire, nisi omne damnũ, ꝙ timet

1 sibi sarciatur,vel à prætore remittatur.h.d.Not.ar.†ꝙ statuta q̃ dicunt aliquos cogendos ad suscipiendũ arbitramentum,debent intelligi,nisi ille aliquod incõmodũ suspectũ habeat,vel aliquod damnũ timeat:tunc enim non potest cogi,nisi illud sibi sarciatur,vel à prætore remittatur,vt hic.

1 ☞ *Vulgaris tacita nt ualeat,requiritur aditio ex testamento.& infra nu.3.*
Existentia sui hæredis dato cohærede extraneo nihil operatur.
Testamentum quod non possit assumere uires à tacita uulgari.

1 IDem Iulianus. †Ad cõfirmationẽ tacitæ vulgaris requirit aditio ex testamẽto paterno. h. d.secũdũ gl.Vel dic ꝙ loquit in pupillari & secũdũ hoc intẽdit: Propter fideicõmissum relictũ ĩ secũdis tabulis,cogit institutus in testõ paterno adire,vt pupillares tabulæ,& fideicõmissum p cõsequens cõfirmẽtur.h.d.Opp.ꝙ institutus in testõ patris nõ possit cogi adire:vt l.ita tñ.§.à patre.j.eo.l.ij.§.interdũ.ṡ.de vul. & pupil.Sol.nõ cogit adire ante mortẽ pupilli,vt ibi:post sic, vt hic.Oppo.vnius aditio sufficit ad cõfirmandũ testamẽtũ paternũ.vt l.li nemo.de testamẽ.tut.& hic.sed hic pupillus fuit hæres pris:ergo nõ est necesse ꝙ alij cogantur.Soluit gl.intellige ꝙ hic

2 pupillus non adiuit.Sed tũc opp.*existẽtia sui hæredis cõfirmat tabulas pupillares:vt l.pẽ.de priuileg.credito.& l.si filius devul.

2 & pupilla.& l.Iul.de acquirẽda hẽditate.Sol.†notabiliter hic pupillus habebat cohæredẽ extraneũ:& sic existẽtia sui hẽdis nihil operat.Hoc tenet dy.p hũc.§.i materia substõnũ.& Cy.in materia vulgaris substitutionis,in l.precibus.C. de impub.ꝙ est verũ quãtũ ad propositum nõ simpliciter:vt dixi plenè in l.filius q patri.de vulg.& pupil.Sed tũc opp.ꝙ substitutio pupillaris non possit habere locũ filio nõ existẽte hærede patri: vt Insti.de pupil. substi.in prin.Soluũt quidã ꝙ hic substitutus fuit vulgariter,sed nõ pupillariter.ꝙ gl. b nõ placet:qa text.dicit secũd's tabu.Præterea,si fuisset substitutio vulgaris,posset adire ex substitutiõe:licet ex institutiõe adita nõ fuerit.Vñ nõ esset necesse institutũ cogi adire.Dicit ergo gl.ꝙ hic fuit facta substitutio pupillaris:tũ substituti non adibũt ex pupillari:nã hæreditas pupilli nõ est aliqua cũ nõ adiuerit paternã:sed adibũt substituti ex tacita vulgari cõtenta in expressa pupillari.Not.ex|hac

3 gl.†ꝙ tacita vulgaris requirit ꝙ testamentum paternum confirmetur per additionẽ factam ab alio quã ab ipso substituto: & sic testamẽtum non potest incipere assumere vires à tacita vulgari. Casus est hic secũdũ hãc gl.& Dy.secũdũ Gul.de Cu.in l.precibus.C.de impu.Cõtrariũ tenet Old.& ego idem teneo.Pro hoc adduco casum ṡ.de test.mili.l.neque enim.§.fi.& l.seq.quod plenè examino in l.j.ṡ.de vul. & pupilla.in illa q.de secũdo effectu tacitæ vulgaris.Ad hãc legem respondeo ꝙ loquitur de substitutis pupillariter,& adibunt ex pupillari.Nec potest dici quod pupilli nulla est hæreditas sine hæreditate paterna. Quid enim prohibet ꝙ pupillo non obueniant alia bona, quæ fuerunt sibi quæsita per tutores suos.Et hanc opi.videtur tenere gl.in l. pen. de ven.inspici.& l.lex Cornelia.de vulg.& pupil.& in l.j. illius tit.plenè.dixi.Opp.ꝙ non sit necesse ꝙ ambo adeant,cùm vno adeunte accrescit sibi portio illius repudiantis: vt §. his itaque. C.de cad.tol.Sol.cogũtur vt pareatur voluntati defuncti: quia fortè interest fideicommissarij,vt magis habeat ab vtroq; q̃ ab vno:arg.eius quod dicitur C.eod.l.non iustum.& l.recusare.§. Titius.ṡ.eo.Quærit glo.de qua hæreditate.Dic vt in glo.

1 ☞ *Si fideicõmissarius decedit ante factam restitutionem an restitutio possit fieri eius hæredi.*

2 *Exempla Principis sequenda sunt.*

VTrum autem. Coactus adire restituere,si actiones in fideicommissariũ non transferunt

1 perinde non tenetur ac si non adiuisset.h.d.cũ §.seq. Innuit†iste §.ꝙ si fideicommissarius decedit ante restitutionem,ꝙ restitutio

b non potest fieri hæredi eius.Contra.j.eo.[b]l.cogi.§.Metianus.C. de fideicom.l.ij.& l.si in persona.Glos.respondet,& ponit veritatem. Intelligas hic fideicommissariũ decessisse sine hærede. hæc vera licet aliter glo.dicat in l.cum filio.ṡ.de lega.j.sed ibi reprobaui.& l.à testatore:de condi.& demon.& ibi dixi.Oppo. quod exemplum nõ sit sequendum:vt l.nemo.C.de sentẽ.Sol.

2 hic †est exemplum Principis,qđ est sequendũ:vt l.fi.C.de legi. Opp.ꝙ ante conditionem non posset quis cogi adire & restituere:vt l.sed & si alio.ṡ.eo.& l.sed & si ante.e.Solu.ibi fuit institutus sub conditione.hic purè rogatus sub conditione.Hæc solu. est bona in se:tũ ratio l.sed & si ante adhuc durat:quia si restitutio fit ante aditionem ab eo qui rogatus est purè,non fit secũdũ ꝙ testator voluit:ergo nõ trãseunt hic actiones. Solu. Fateor ꝙ nõ trãseunt hic actiones per Trebellianũ,p rationẽ l.sed & si ante.& ideo fuit introductũ remediũ diui Pij,vt si antè decederet fideicõmissarius,q̃ actiões trãseãt p Trebellianũ,hęres,q̃ adit, nõ teneat.ꝙ cõtingit siue fideicõmmissarius decedat ante restitutionẽ,siue post,ante tñ cõditiõis, vel diei incertę euẽtũ.Opp. scdm hoc innuit ꝙ hęres interĩ teneatur creditoribus.Rñdeo,fateor:tñ sibi nõ nocet:qa est q̃ eũ defenderet,scilicet tutor pupilli.Sed si non esset qui eũ defenderet,haberet locũ remediũ diui Pij.Et sic est expedita gl.magna,prout pertinet ad hunc §.aliud quod sequitur dicam in l.seq.Opp.ad petitionẽ istius seruæ non potest quis cogi adire:vt j.eo.l.non est cogendus.Quædam gl. parua hic nititur soluere:Dic vt l.cogi.§.pe.j.eo. ¶

SEd cùm ab hærede. Quæro quæ est ratio ꝙ in instituto ,p parte nõ habet locum constitutio.Rñdeo:quia est alius,cuius additione confirmatur testamentum.& competit libertas.Sed ad hoc op.

¶ Sed tũc op.Et vid Bal.& ibi do.Io.in l. si filius hęres.ã.de li. & posthum.&quod not.in l.fi.ṡ.de cõdi. isti.et l.iij.C.de iure delib.l. Papi.§. quarta.ṡ.de in offic.testa. ¶ Vtrũ.cõua j.eo.vi de eũdẽ Bar.q ita cõ suluit in cõs.lxxxvj. inci.factũ super quo dãtur cõsilia.vbi ita dicit formaliter ꝙ si moriẽ cũ hærede,ꝙ nõ sit facta restitutio trãsmittit fideicõmissum.Andre. Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Quæro q̃. Et nota q̃ exceptio tua non interesſi, põt opponi. vide Inno. in c. super his. de accu. licet ſi nõ opponãt, ſentẽtia valeat. Tex. eſt ſin. l. ſi poſthumus. §. ſi qs ex his. ff. de inoff. teſta. & Inn. dixit ſingu. in d. c. ſuper his. q̃ ſi opponãt ante litis cõteſtationẽ, tranſfert onus probãdi in aduerſariũ: ſi poſt litem conteſtatã, tranſfert in opponentem. Andre. Barba.

b ¶ Reſeruatio. Adde qd operet reſeruatio exceptionũ. Bal. cõſ. lxxx. iij. li. & Paulũ de Ca. cõſ. cccxcij. in ij. co. & vide Franci. de Are. in c. exhibita col. fin. de iudi.

c ¶ Filiusfa. Adde dũ Ale. poſtea tãgit, an minor poſsit accuſare ſine conſenſu pris, Bal. conſi. lxix.

¶ Prokõeordia, aduerte, quidã teſtator reliq̃t quædã legata ſingularia, deinde dixit. reſiduũ verobonorũ meorũ volo ad talẽ ptinere. cõcludebar. q̃ p talia legata ſubſtitutio vniuerſaliter facta p verbũ, reſiduũ vero, &c. nõ alteraf, ſed remanet in ſuis viribꝫ, ac ſi eſſet inſtitutꝰ: vt l. ij. C. de hæred. inſti. ita Bar. in l. cẽturio, i vltimis verbis quartæ q. principalis. ff. de vul. & pup. do. Alex. in d. l. cẽturio. in col. fi. allegat Bar. tenere cõtrariũ i hac l. cogi. i prĩ. Sol. dat ipſe do. Alexã. dic vtibi p eum. Cui adde q̃ poſſet dici q̃ illa vniuerſalitas i d. l. cogi. ſuit adiecta certæ quãtitati ipſi? ſtatuti: i d. vero l. cẽturio. Bar. loquit ecõtra. Sed dubitaf de illo verbo ptinere an dicat inſtituꝰ dire cto. ã per fideicõmiſſum. qd tñ relinquit cogitandum.

1 2 3

q̃ ãbo debent cogi adire & reſtituere: vt ſ. l. proxi. §. j. Sol. Ibi cogebatur ab eo qui reſtitutionẽ petebat, ſecũm voluntatẽ defuncti. hic cogebatur ante conditionẽ, & ſic non ſecũm voluntatem defuncti. Hoc ſentit gl. magna præcedentis legis, & bene quã no.

Neque. Gloſſa legit tribus modis. vide eam, & tene primã lectu.

Lle a quo.

1 *Exceptio, quæ rei intereſſe non continet, non admittitur in cauſis ſummariis: & ſi intereſt: admittitur: ſed ſi requirit altiorem indaginem, reſeruabitur.*

2 *Hæres ſi decedit ante aditam hæreditatem, fideicommiſſum vniuerſale quando extinguatur.*

3 *De fideicommiſſo qualiter poteſt eſſe dubium, ſi nõ eſt dubium de teſtamento.*

4 *Ratio quare exceptio teſtamenti non admittitur, fideicõmiſſi ſic,*

5 *Reſeruatio exceptionũ quã iudex facit, quid operetur.*

6 *Infans inſtitutus à matre, & rogatus ſi decederet ſine liberis ut hæreditatem reſtituat Titio: ſi decedit hæreditate non aditam: an pater poſsit cogi adire & reſtituere.*

Si de teſtamento. In † cauſis ſummariis non admittitur exceptio rei, q̃ intereſſe nõ cõtinet: & ſi intereſt, admittitur. ſed ſi requirat altiorẽ indaginẽ, reſeruatur. h. d. Nota q̃ dixi in ſummario. Secũdò nota † ex ſi. q̃ ſi hæres decedit ante aditam hæreditatẽ fidei cõmiſſum vniuerſale extinguitur. Ad hoc opp. C. eo. l. non iuſtã. Gl. ſoluit notabiliter: Q̃doq; quis decedit poſt aditionẽ: & non eſt dubiũ q̃ valet fideicõmiſſum. Quãdoq; ante aditionẽ, & ante coactionẽ: & tũc fidei commiſſum extinguitur. Caſus eſt hic, ĩ ſi. Quãdoq; ante aditionem, poſt coactionẽ: tũc fideicommiſſum nõ extinguitur, ſed debetur ab eo, ad quẽ vadit hæreditas, ſiue ſit cohæres, ſiue ſubſtitutus: vt d. l. non iuſtã. ſiue veniẽs ab inteſtato: vt l. poſt cõſanguineos. in fi. j. de ſuis & leg. Itẽ id, quod dixi de hærede decedente ante aditionẽ & coactionẽ q̃ fideicõmiſſum extinguatur, intel ligas niſi ad hæredem trãſeat ius deliberãdi vel adeũdi aliquo ex caſibus, quos dixi in l. vẽtre. de acqui. hære. tũc enim cogetur hęres hæredis ſicut ipſe hæres: vt l. eã quã. C. de fideicom. facit q̃ dixi. §. eo. l. recuſare in prin. † Quæro quomodo poteſt eſſe dubiũ de viribus fideicõmiſſi, ſi de teſtamẽto nõ eſſet dubium. Rñ. poterat eſſe dubiũ an fideicõmiſſum eſſet particulare, vel vniuerſale: vt l. cogi. in prin. j. eo. vel teſtamẽtũ dicebatur factum ſine ſolennitate, vel abſq; aliqua ſcriptura, & hæres confitebatur teſtamentum, & negabat fideicommiſſum. Et ex hoc poteſt eſſe qd' iſta q̃ſtio requirat altiorẽ indaginẽ: quia fortè oportet q̃ teſtes
a veniant de longinquo. Quæro, q̃ª eſt ratio † differentiæ de exce-
4 ptione teſtamenti, quæ non admittitur: & fideicõmiſſi, quæ admittitur. Rñ. ſi defunctus non potuit facere, non intereſt hæredis, qui mihi reſtituit & adit: quia à nemine poterit conueniri. nec per aditionem fuit factus hæres: nec ad eum aliquid pertinebit. Sed quando dubitatur de viribus fideicommiſſi, an valeat vel non intereſt hæredis: quia ſi fideicommiſſarius cogeret eum adire, aufert ſibi ius quartæ. & ius deliberationis ſuæ: vt j. eo. l. cogi. §. idem Metianus. & ideo debet examinari. Secundũ hoc puto quod ſi opponerentur exceptiones de viribus teſtamenti, intereſt hæredis: quia fortè eſt hæres ab inteſtato filius defuncti: & ſic apud eum remanet illa hæreditas: tunc eſſet examinanda illa exceptione aliquod damnum patiatur: vt l. apud Iulianum. in prin. ſ. eo. & j. eo. l. ita tamen. §. quoties. Dic ergo, in exceptionibus in quibus tractatur de viribus fideicommiſſi. ſi nullũ intereſſe hæredis continet, quia fortè repudiauit iam hæres: tunc illa exceptio non debet audiri, nec examinari. Prædicta vera, niſi eſſet notorium teſtamẽtum, vel fideicommiſſum eſſet nullum vt l. j. §. ij. cum gl. de tab. exhib. & l. ſi quis legatum. §. j. de fal. &
5 no. in l. eam quã. C. de fideicom. Quæro † quid operatur iſta reb ſeruatio exceptionis, quam iudex facit? Rñ. hoc, vt ſi apparebit exceptiones eſſe veras, & iuridicas: quicquid eſt factum, habeatur pro non facto, vt hic: & l. prætor. in princi. & l. quiuias. §. j. de
6 de damno. infec. Vlterius ſcias † q̃ do. Franciſ. Accur. diſputauit vnã q. mater inſtituit filiũ. vt ſi decederet ſine liberis, reſtitueret hæreditatem Seio: deceſsit infans hæreditate non adita, vtrũ pater poſsit cogi adire & reſtituere? Et dixit q̃ ſi pater adiuit ſponte, per l. ſi infanti. cogitur reſtituere: vt l. ſi alienus ſeruus. ſ. de le. ij. ſi non adiuit ſponte non põt cogi, per d. l. ſi alienus, q̃ nõ placet: q̃a imò põt cogi, ſicut ille, ad quẽ trãſit ius deliberandi, vel alio modo ius adeũdi: vt no. q̃ gl. in l. eã quã. C. de fideicommiſ.

Tempeſtiuum. Vidimus quis poteſt cogi: videamus per quem. & hoc intendit: Maior minorem cogere poteſt. par in parem non habet imperiũ. h. d. Proſequere vt in gloſſa. Oppo. ſ. de offic. procon. l. j. Dic, ibi de voluntaria iuriſdictione: hic de contentioſa. An autem quis poſsit ſubire officium pluriũ, plenè dic per Gul. in l. iij. de adopt.

c **Si quis.** Filiusfamilias miles poteſt cogere patrem adire & reſtituere. h. d.

n **Am quod.**

1 *Qui repudiauit, perdit ius adeundi ad ſuum commodum.*

Sed & qui. Etiam poſt repudiationem quis cogitur adire, niſi bona ſint vendita. h. d. † No. q̃licet ille
1 q̃ repudiauit, perdat ius adeũdi ad ſui cõmodũ, vt l. ſicut. C. de repu. hæredi. tñ põt cogi agere ad commodum alienum: vt hic.

1 *Authenti. ex cauſa. quod confirmet ſubſtitutionem pupillarem.*

Si quis compulſus. Per aditionem factam coactè confirmantur legata, & fideiI commiſſa, tabulæ pupillares, & cætera alia. h. d. No. arg. † q̃ tabulæ pupillares confirmantur per auf. ex cauſa. quæ dicit, cætera firma permanent. Nã tabulæ pupillares continentur appellatione cæterorum: vt hic dixi in l. tulio præterito. de iniuſto teſta.

Q ui cõpulſus. Qui cõpulſus adit hĩditatẽ, nõ põ pœnitendo hĩe bñficiũ quartę. h. d.

Non omnis. Iuriſconſultus poſtq̃ poſuit illud ſenatuſ cõſultum de coactione in l. quia poterat. primò declarauit quis poſſet, vſque ad l. ille à quo. §. tempeſtiuũ ibi: per quem iudicem. vſq; ad hunc. §. hic ad cuius petitionẽ iudex cogat hæredem, vſq; ad legẽ, ex facto. & hoc dicit: Rogatus de reſtituenda re vel quantitate, non põt cogi adire. ſecus ſi rogetur de vniuerſitate rerum, vel quota. h. d. vſq; ad l. cogi. §. cum quidã. Oppo. hic dicitur q̃ ſi rogatus ſit aliquis reſtituere bona, tranſeunt actiones. Contra. ſ. de leg. j. l. non amplius. §. fi. & l. ſi qs ſeruum. §. fi. cum l. ſeq. ſ. de leg. ij. Solu. Hic fuit rogatus reſtituere omnia bona, vel ſimpliciter: ibi partem bonorum. Quod plenè dic vt l. ſi quis ſeruum. §. fi. de leg. ij. Oppo. q̃ appellatione pecuniæ tantùm pecunia numerata contineatur. j. ad Macedo. l. j. Solue vt dixi in l. talis. ſ. de leg. j.

1 *Pecuniæ appellatione quare totum patrimonium contineatur.*

2 *Verbum peruenire, largè & impropriè accipitur, ne intercidat fideicommiſſum.*

3 *Verba obliqua adiecta certæ rei, non extendantur ad uniuerſitatem bonorum.*
Verbum relinquo, adiectum certæ rei, non importat inſtitutionem hæredis.

4 *Clauſula, ære alieno deducto, in teſtamento quid importet.*

5 *Teſtator ſi rogat expreſsè aliquem reſtituere quod ſupereſt à debitis & legatis, quod ſit fideicommiſſum uniuerſale.*
Rogatum ſi deceſſerit ſine liberis, à dictis iudiciis, & legatis reſtituere reſiduum bonorum.

1 2 ¶ **Ogi.** Nota ibi in verſic. in ambiguo. † rationẽ quare appellatione pecuniæ totum patrimonium contineatur, ſcilicet ne intercidat fideicommiſſum. Dixi clarius in dicta l. talis. Secundò not. † ex verſi. ſed & ſi quis ita rogauerit quod licet verbum peruenire, propriè intelligatur deductis oneribus: tamen hic aſſumitur largè, & impropriè, ratio eſt, ne intercidat fideicommiſſum. Sequitur ver. & generaliter. Iuriſconſultus hic ponit ſummarium eius quod dixerat.

rat. Not. † q̃ verba obliqua adiecta certæ rei vel quantitati, nun
a quã extendũtur ad vniuersitatem bonorũ. Vnde est arg. q̃ ver-
b bum relinquo, adiectum rei singulari, non trahatur ad institu-
tionem directã, vel obliquã, secundum Dy. Et pro constãti po-
nit Rich. Ma. in quadam disputatione, de qua feci mentionem
in l. illa institutio. & in l. his verbis. in prin. de hæred. insti. proba
tur in auth. vt cum de app. cog. §. aliud. vbi non sufficit filio relin-
qui quoquo relicti titulo, sed iure institutionis. Et sic apparet q̃
verbum relinquo, adiectum certæ rei, vel quantitati, non intelli
gitur iure institutionis, nisi exprimatur. Sequitur ver. inde quæ-
ritur. Hic ponitur determinatio Iuliani: & rationes factæ in tex.
4 non soluuntur nec declarantur: ideo examinemus † quid impor
tent dicta verba, deducto ære alieno, in legatis. Rñd. hoc fuit de
claratum. ſ. eo. l. Marcellus. §. pe. ſ. q̃ hæres ipse si vult, soluat: si
non, hæreditatem restituat. Et hæc est sententia Iuliani hic posi
ta in fi. Et ex hoc nõ obstat ratio prima, q̃ innuit q̃ ex ipsa vi ver
borũ magis id, q̃ supereſt ex hæreditate, q̃ ipsam hæreditatẽ re-
stitueret sit rogatus: qa nõ est verũ q̃ verba hæc significent: sed
magis in potestate hæredis ponitur, si ipse vult soluere, vel alijs
5 restituere ad soluendũ. No. † tñ diligẽter illa verba: quia si aliqs
in testõ rogaretur expresse restituere q̃ supereſt à debitis, & le
gatis, vel residuũ bonorũ à dictis iudicijs, vel legatis, q̃ istud nõ
esset fideicõmissum vniuersale: vt hic tex. expresse dicit. Et per
hoc semel de facto consului aliter: Per verbum commune fuit
facta substitutio per hunc modum, Si decesserit sine liberis, resi
c duũ bonorum meorum à dictis iudicijs, & legatis deueniat in ta
lem. Dicebam q̃ substitutio hæc non potest esse directa: qa ver-
bum commune adijcitur certæ rei magis q̃ vniuersitati, vt hic
patet: ideo non trahitur ad directam: vt dixi. ſ. proximo. §.

Si quis. Fideicommissarij vniuersales possunt cogere here-
dem adire, siue sit vnus, siue plures, siue insolidũ
siue pro parte. hoc dicit.

Sed & si quis. Ratione hæreditatis propriæ testatoris
locus est Trebelliano in hæreditate alie-
na. h. d. Oppo. j. proxi. §. Solue prout ibi dicam.

1 *§ Institutus ex re certa eo casu, quo hæreditas pertinet ad eum: & si actiones ad eum transeunt, potest cogi adire & restituere.*

2 *Rogatus restituere hæreditatem alterius, quæ obuenit testatori, non detrahit Trebellianicam,*

Sed & si miles. Eo casu, quo ad institutum ex rebus
certis transeunt iura, & actiones: illo
casu à fideicommissario certarũ rerum poterit cogi hæres adire
1 & restituere. h. d. No. argu. † q̃ institutus ex re certa eo casu quo
hæreditas pertinet ad eum, sic ad eum transeunt actiones, pote-
rit cogi adire & restituere: sicut hic dicitur in testamẽto militis.
2 † No. q̃ quando quis rogatur restituere hæreditatem alterius, q̃
obuenerat testatori, non est locus Trebellianicæ. Contra. ſ. pxi.
§. quidam. solum q̃ hic corrigitur. Sed non est verisimile qđ se
corrigat incontinenti. Aliꝫ q̃ ibi peruenerat ad rogantem resti-
tuere: hic non. Quod glo. non placet: quia relinquendo videtur
adire: vt. ſ. de acqui. hære. l. Pantonius. §. fi. & l. si auia. C. de iur.
delib. Hug. soluit aliter, vt in glos. Tu dic quod ibi fuit rogatus
restituere hæreditatem testatoris totam vel partem: & etiam aliã
quæ testatori obuenerat: hic vero fuit rogatus restituere solũ aliã
hæreditatem. De viribus autem huius relicti, dixi plenè. ſ. de le-
gij. l. cùm filius. §. Lucio.

Cum quidam. Rogatus restituere ad diem certũ, po-
test interim cogi adire & restituere. h.
d. Oppo. ſ. eo. l. sed & si ante. Solu. Hic de rogato restituere ad
tempus certum: ibi ad tempus incertum. no. in l. recusare. §. fi. ſ. e.

Metianus. Ad petitionẽ vnius ex fideicõmissarijs potest
hæres cogi adire & restituere totũ: & ille, cui
totum restituitur à fideicommissario quartam non detrahit. h. d.

1 *§ Fideicommissum uniuersale ante restitutionem uadit ad hæredes.*

Idem Metianus. Coactio vnius ex fideicommissa-
rijs, facit hæredem perdere quar-
tam in totum: si contemplatione totius coegit: secus si contẽpla-
1 tione partis propriæ. h. d. † No. tex. ibi: aliꝫ in locum eius succesſe
runt. q̃ fideicommissum vniuersale ante restitutionẽ vadit ad hę
redes. Nec obstat. ſ. eo. l. apud Iulianum. §. vtrũ. quia respõde vt
ibi not. Et per hoc reprehenditur gl. in l. cũ filio. ſ. de leg. j. & l. à
testatore. de condi. & demõ. Ex hoc. §. formatur distinctio posi-
ta per gl. ſ. eo. l. j. §. sed & quoties. quam nũc
vide, & intelligе. a

Si seruo. Rogatus restituere seruo
pluriũ, perinde est, ac si esset
rogatus restituere pluribus. hoc dicit.

1 *§ Pater q̃ rogatur restituere filio, q̃ sit q̃ non sit locus Trebelliano.*

2 *Pater si sit rogatus de emãcipando filium, an filius possit hoc petere à patre.*

Si pater filio. Ad petitionem filij b
in potestate põt pa-
ter cogi adire & restituere in nõ castrẽsi, &
etiam in castrensi, ad petitionem verò ser-
ui proprij quis nõ cogitur adire, sed sponte c
1 adiens cogitur restituere. h. d. Opp. † q̃ñ pa
ter rogatur restituere filio, non est locus Tre
belliano: vt ſ. de leg. j. l. cum filio. Sol. Quã- d
doq̃ pater instituitur, & rogat̃ de restituen
do ipsi filio: tũc est locus Trebelliano quo
ad oĩa eius remedia: vt hic. Quãdoq̃ filius
instituitur, & pater rogatur de restituendo
ipsi filio: tunc est locus Trebelliano quo ad omnia remedia, præ
ter q̃ quo ad deductionẽ quartæ: vt d. l. cùm filio. & l. j. §. si filio.
ſ. eo. Opp. q̃ filio in potestate nõ cogat̃ pr restituere: vt j. eo. l. vbi
purè. Soluit gl. q̃ interim fuit emancipatus. Hoc nõ vr de mẽte
literę qđ patet ex eo q̃ sequit̃ de fideicõmisso pertinẽte ad castrẽ
se peculiũ. Vñ soluũt aliꝫ q̃ hic loquit̃ de filio in potestate. Non
obstat l. vbi purè. qa ibi fuerũt verba q̃ sapiebãt extẽsionẽ fidei-
cõmissi in tẽpus existẽtię sui iuris: hic nõ. hæc vera, vt ibi dicam.
Sed oppo. quomodo ad petitionẽ filij cogeẽ pr, cũ quicqd quæ-
rit filius, quærat patri scđm ista tpa: vt l. placet. ſ. de acq. hære. Sol
uũt quidã q̃ fieret restitutio in peculiũ tm. Aliꝫ, dicũt, & hoc tã-
git Ia. de Are. q̃ cogeẽ adire, nõ restituere: & hoc ne pereat fidei
cõmissum patre interi moriente: vt l. ille à quo. §. si de testamẽto.
ſ. e. Vel dic, dicit ipse, q̃ cogeẽ adire. & restituere. Ad id, q̃ dicit,
q̃ qcqd q̃rit filius q̃rit patri; verũ est, patri volẽti: sed si pater non
vult, q̃ est hic qñ adire recusat: tũc habet filius vt castrense. Hic
est casus. qđ no. Sed contra hoc facit l. seruus vetãte. de ver. ob.
& l. etiã. de acq. re. do. Dic ergo q̃ spãle est hic, sicut in patre dila
pidãte: vt j. eo. l. Impator. Satis emi est dilapidatio, recusare adire
hæreditatẽ. Et in hãc sentẽtiã inclinãt Ia. de Are. & Oldr. licet
gl. teneat primã scilicet q̃ filius interim fuit emãcipatus. Oppo.
ſ. de in ius voc. l. j. & ij Sol. intelligas hic partẽ cogi petita venia.
2 Quæro, † quid si pater est rogatus de emancipando filium: an
d filius possit hoc petere à patre? Glo. distinguit optimè: aut patri
est aliqd ob hoc relictũ, aut nõ. & si est relictũ, aut agnouit, aut
nõ. De hoc ſ. de leg. j. l. filius. §. scd'm vulgarẽ. & l. si cui. de cõdi.
& demon. Venio ad versi. sed si seruo. Opp. C. de ma. testa. l. ser-
uo tuo. Sol. Hic libertas data directò trahitur ad fideicõmissum.
quod dic vt in glo. Opp. q̃ ad petitionem serui possit dominus
cogi adire: vt j. ea. l. §. si ego. Dic vt ibi.

Hi qui. Qui non potest capere solidũ pro se, capit vt aliꝫ
restituat. h. d. Quid de his qui capere possunt? Glo.
remittit ad not in l. eam quam. C. de fideicom. dic vt ibi.

1 *§ Fideicommissarius secundus cogit primum hæredem adire & restituere.*

Si ego. Vnus solus institutus rogatus potest à seruo hære-
ditario cogi adire & restituere: siue sit fideicommissa
1 rius primus, siue secundus. h. d. not. † Nota q̃ fideicommissarius
secundus cogit primũ hæredem adire. & restituere. Opp. ſ. eo. ti.
ver. sed si seruo. Sol. Ibi hæredis seruus erat: hic hæreditarius. Et.
hũc articulũ explicat gl. hic. Dicã plenius ĩ l. nõ est cogẽdus. j. e.

Talis quoque. Qui ad vno cõsecutus est libertatem,
potest alium cogere adire, & restituere
hæreditatem. h. d.

1 *§ Verba directa, quæ directò uelere non possunt, trahuntur ad fideicommissum.*

2 *Verbum suus sua suum, prolatum per notarium in tertiam personam, refertur ad personam disponentis.*

17—

EX facto. Iurisconsultus vsq̃ ad hãc legem tractauit
ordinatè de qnq̃ remedijs senatusconsulti
Trebelliani, ſ. de tribus primis in l. j. vsq̃ ad. §. si hęres. Ibi
de quarto, ſ. de remedio detractionis quartæ, vsq̃ ad l. quia pote

POMATES.

¶ Not. q̃ verba. Et sic limita l. j. §. si ex-
fundo. ſ. de hære. insti. secũdũ Ange. ibi
post Dyn. & vide
Io. de Imo. ibi. idem
Abb. in c. Raynutius, in fi. not. de testamẽ.
tenet cõtra istud dictum Bar.

¶ Relinquo. Adde an trahatur ad institutionem, Bald. cõs.
x. iij. lib. Ang. cons.
cl. Ro. consil. Ivij. Bal. consi. cxciij. j. li.

¶ Residuũ. Adde vi
dendũ quoddã cõsi-
liũ inter cõsilia Bal.
cclxxxviij. iij. lib.

¶ Quæro quid. Et
vide Bal. in l. quanuis. C. de fideicom.
And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

✠POMATES.

a ¶Si quis rogat⁹. Et vide Bar.in cõſil. qđ incipit,ſtatuto cauetur.& in cõſ.ſeq.ſci. inter gabellatores. vbi cõſuluit, ſtatutũ loquẽs de filijs,nõha bet locũ in baſtardis ſed in natis ex cõcubina ſic.vide ibi.

b ¶An ergo. Adde an naturalis filiꝰ excludat ſubſtitutũ,& qñ eſt natus i figura matrimonij,& qñ pater erat perſona nobilis. Bal.cõſ.ccviij.iiij. li. vbidicit ꝙ naturalis excludit ſubſtitutũ extraneum naturali cauſa inſpecta,& voto parentũ, ꝙ etiam circa naturales cadit, niſi ratione cõtrarię, & præpõderãtia ꝓſumptionis cõtrarię eſſet cõſiderãdum. Item naturalis ſecundũ eum ibidem non excludit ſubſtitutũ, qñ teſtator dixit, ſine liberis ex linea maſculina: qa tũc teſtator conſiderauit agnationẽ,ꝙ in naturalibus nõ cadit l. ſi ſpurius. ſ. vnde cog. & illi matrẽ,non patrẽ ſequuntur.l. vulgo.de ſta.homi.Videtiã Per.de Anc.cõſi. ccxxvj.Et inquantũ Ale.tãgit an lex , cũ acutiſsimi habeat locũ in aſcẽdẽtibus & collateralibus , vide Bar.cõſil.cxiiij.ñ. li. An autẽ d. l. habeat locum in vxore grauata reſtituere : vide Bal.conſi.lj.v.lib.

c ¶Dignitatẽ. Adde de emphyteuſi ꝙ refert Bal. eius conſil. xx.j.lib.tenuiſſe martinũ de fa. & ꝙ ipſe dicit de feudo, ſcilicet ꝙ ſi ex conſtitutione regia ſit, ꝙ feudum poſsit tranſire ad quencunque etiã incapacẽ : dũmodo ille incapax alienet intra annũ,ꝙ vigore talis conſtitutionis nõ poterit ad ſpuriũ puenire:quia de tali incapace regia maieſtas ſenſiſſe nõ videt & inquantũ Ale. dixit ꝙ legitimati per ſubſequẽs matrimoniũ ſuccedunt in feudũ,ꝙ illud eſt verũ, cũ matrimoniũ ꝓcedit de iure cõi. Si aũt diſpenſatur ſuꝑ matrimonio ſolo , filij antẽ nati nõ legitimãtur.l.Paulus. de ſta. ho. Si aũt ſuꝑ vtroq; diſpenſetur : tũc filij vigore reſcripti legitimantur , nõ matrimonia:ideo non ſuccedunt . Et ita dicit Bal.conſil. cccxxx.j. libr.de quo tamẽ vide Pe.de Anch. conſil.cccex.

d ¶Quid ſi à lege. Ad de inquantũ Ale. ponit ſtante ſtatuto ꝙ rat.ibi vſq; ad hanc l.tractauit de vno remedio,ſ.coactionis.Hic vſq; ad finẽ tituli tractauit promiſcuè de omnibus,& hic principaliter tractat de viribus fideicommiſsi.& hoc intendit:Verba directa,†quæ iure directo valere non poſſunt trahũtur ad fideicõmiſſum.h.d.†No.rex.qui dicit.ſua gl. exponit,ſcilicet rogantis.Sæpe enim accidit cũ notarij conficiant teſtamenta per verba tertiæ perſonæ,dubitatur an hoc pronomen ſuus ſua ſuum,referatur ad ipſum teſtatorẽ vel hæredem eius.ꝙ in dubio referatur ad teſtatorem,niſi aliud de mente appareat.Se quẽtẽ.§.vide per te.vſq; ad.§.ſi qs rogatus.

1 ☞ *Soboles iniuſta in homine in dignitate poſito abhorretur.*

2 *Imperator in priuilegijs legitimationis excipit filios illuſtrium.*

3 *Filius naturalis an excludat ſubſtitutũ,& ſic faciat ꝙ deficiat fideicommiſſum.*

4 *Filius legitimus tantũ an excludat ſubſtitutũ.remißiuè.*

5 *Spurius non excludit ſubſtitutum.*

6 *Subſtitutus excludatur,qñ quis deceßit cum uno filio,*

7 *Filius ad hoc ut ſubſtitutum excludat,an ſit neceſſe ꝙ ſit hæres patris.remißiuè.*

8 *Clauſula,ſine liberis,an ſubintelligatur,remißiuè.*

9 *Fundus ſi eſt receptus in emphyteuſi pro ſe & filijs ſuis. an intelligatur de naturalibus in emphyteuſi priuata, ut in ultimis uoluntatibus:in eccleſiaſtica non.*

10 *Naturalis non ſuccedit in feudo.*

11 *Naturalis an ueniat in ſententia,quando quis eſt condemnatus cum filijs uſque ad tertium generationem.*

12 *Filij appellatione in lege,an ueniat naturalis.remißiuè.*

Baſtardus,& naturalis,& ſimiles,an idem ſint.remißiuè.

Si quis rogatus. *Filij naturales in ſeruitute cõcepti faciunt fideicommiſsi conditionem deficere.alias ex dignitate,& conditione ꝓſonæ diuerſimodè ſtatuetur.h.d.Oppo. de prin.ad fi.Sol.ꝙ in prin.dicitur per finẽ declaratur,vt ex qualitate perſonarum diuerſimodè præſumamus.Quæro,quid vult dicere Iuriſconſultus ex dignitate, &c. Quidam dicunt†ꝙ ſi eſt homo poſitus in dignitate,præſumatur de naturali ſenſiſſe . hoc eſt falſum:quia in hominibus in dignitate poſitis iſta ſoboles magis abhorretur:vt l.ſi qua illuſtris.C.ad Orfi.Dominus Imperator in priuilegijs legitimationis nobis cõceſſis excipit filios illuſtriũ,& ſpectabiliũ perſonarũ.Et hoc illa ratiõe:quia in nobilibus illam ſobolem potius abhorret . Dic ergo homo,poſitus in dignitate.de tali ſobolenõ videtur ſenſiſſe.Et hoc tenet glo.in l.generaliter.§.eum autem.C.de inſtit.& ſubſtit. licet Iac.de Are.aliter ſentiat.Oppo. ꝙ naturalis nullo modo excludit ſubſtitutum ; vt l.generaliter.C.de inſti.Soluit gl.ibi ꝙ teſtator non expreſsit:ſed à lege talis conditio ſubintelligitur:hic quando expreſsit teſtator.ꝙ multi tenent,ſed non eſt verũ.Lex enim ſubintelligit:quia præſupponit teſtatorẽ ſic voluiſſe:vt l.cum auus.de condi.& demon.l.cum acutiſsimi.C.de fideicõ.Dic ergo ꝙ intelligatur ſecundũ diſtinctionem huius.§.An†ergo naturalis filius excludat ſubſtitutum.Dic,aut loquimur de naturali in ſeruitute concepto,aut de alio naturali. Primo caſu,aut fuit cõceptus in figura matrimonij:& excludit ſubſtitutum: vt Inſtit. de ſer.cog.in prin.& ſ.de le.ij.l.Lucius.§.fi. & de iur.deli.l.fi. Secundo caſu recurrẽdũ eſt ad diſtinctionẽ hulus legis:quia aut apparet de voluntate defuncti ꝙ de naturali ſenſerit:& voluntati ſtamus,vt hic , ibi: ex voluntate. Et inte ligo volũtatem defũcti præſumi,ſi verba dirigebat ad talem , qui alios filios quàm naturales habere non poterat,vt ad furioſum:vt l.hæredibus.§.fi.j.e. & ibi dicã.Vel ſi in alia parte teſtamenti de naturalibus fecit mẽtionẽ.ar.l.qui filiabus. in prin.ſ.de le.j.& de le.ij.l.cũ pater.§.rogo Si verò de voluntate non apparet: aut erat homo poſitus in dignitate: & de naturali ſenſiſſe non videtur , vt hic dum dicit , ex dignitate.& intelligo ex dignitate hominẽ honeſtæ vitæ,vel honorabilis cognationis, ita ꝙ ei eſſet verecundia ſi ſua cognatio, ſiue ſua domus deueniret ad baſtardos.ar.ad hoc.j.de ven.in poſ.mit.l.j.§.& generaliter. & ſ.de ven.inſpi.l.j.§.de inſpiciendo . ver. publicè eñ intereſt.&c.aliàs naturalis excludet ſubſtitutum,vt hic.Quæro†quid de legitimo tantũ.an ſubſtitutũ excludat? Dic vt l.ſi ita quis.§.j.ſ. de leg.ij.& gl. hic tãgit. Quæro†quid de ſpurio? Rñ.ꝙ ſpurius nõ excludit ſubſtitutũ : vt in aut.ex cõplexu. C.de ince.nup.& in cor.qb.mo.na.effi. ſui. §.fi.quia filij non ſunt nominãdi: & hoc verum in maſculo,cui facta eſt ſubſtitutio.In muliere verò fortè recurrendũ eſſet ad diſtinctionẽ ꝓdictam: ar. Inſti.de ſucceſ.cog. §.vulgo.& j.vnde cog.l.ſi ſpurius. Quæro, †quid ſi aliquis deceſsit cũ vno filio? Dicit glo. ꝙ ſubſtitutum excludit. alle.l.pater.de cõdi.& demon.Text.eſt in l.nõ eſt ſine. de verb.ſig.Quęro†an ſit neceſſe ꝙ talis filius ſit hæres patris. Dic vt no.in l.filius.§.cum quis.ſ.de le.j.Quæro , † quid ſi teſtator nõ dixit,ſi deceſſerit ſine liberis, an ſubintelligatur. Dic vt l.cum auus.de cõdi.& demon.Quæro†quid in contractibus , aliquis accepit fundũ in emphyteuſim pro ſe ſuiſque filijs:an intelliget de naturalibus.Spe.tangit in ti.de emphy.§.nunc aliqua.ver.lxvij.& videtur dicere ꝙ idem ſit in vltimis voluntatibus,quod in contractibus.Sed nõ poſſum animaduertere quomodo hoc ꝓcedit:quia pater filio naturali nullam actionem ꝗrit:quia extraneus eſt:ergo ei non quærit.ſicut nec mater filio: vt l. debitor.§. fi.j.eo.ideo non põt dici ꝙ ex illo cõtractu emphyteutico filijs naturalibus quæſita ſit actio perſonalis,nec etiam realis:quia nõ fuerunt in poſſeſsione ipſius,vel alius pro eis.Nam,vt ego dixi in l.Gallus.§.quidam rectè.ſ.de lib.& poſth.dicta verba,pro ſe ſuiſque filijs,intelliguntur ordine ſucceſsiuo.Pater ergo ingreſſus eſt poſſeſsionem pro ſe tantum,& ſic filius non habet ius perſonale nec reale.Sed ſuſtinendo dictum Spe.poſſumus dicere ꝙ filius naturalis poteſt habere ratum,& aget contra hæredis patris,vt ſibi cedant actiones:vt l.pe.de neg.geſt.Facit quod no.in l.huiuſmodi.ſ.de leg.j.Prædicta poſſent eſſevera in emphyteuſi data à priuato:ſed in emphyteuſi data ab eccleſia.Nec credo ꝙ intelligatur de naturalibus aliquo caſu.De illis enim non cogitauit eccleſia:nec præſumendum eſt ꝙ cogitauit propter dignitatem ſuam:& quia tales naturales non poſſunt haberi ſine peccato mortali.Quæro quid in feudis? †expreſſum eſt ꝙ naturales in feudo non ſuccedant,etiam ſi fuerint legitimati: vt x. collat. ſi de feu.fue.contro.c.j.§.naturales filij.Sed in priuilegijs noſtris eſt expreſſum ꝙ etiam quo ad feuda & vaſallagia poſſumus legitimare.Quæro†quid in ſententia? Imperator condemnat aliquem & ſuos filios,vſq; ad tertiam generationem: an filij naturales comprehendantur? Hãc q.tangit Cy.in l.libertinum.C. de interdi.ma.& videtur tenere ꝙ non cõprehendantur.Contrariũ videtur tenere in l.quiſquis.ad l.Iul.ma.in quarta q.ꝙ modo nõ examino.†Quæro quid ſi â lege proferatẽ iſtud verbũ filij,an in tellígantur naturales. Vide ꝙ dixi in l.pronũciatio.de ver.ſigni. & l.tutelas.de capi.di.Quæro†an baſtardus naturalis & ſimilia nomina idẽ importãt.Gl.ſ. de cõcub. ſuper rub. videt dicere ꝙ idẽ ſit. Tu dic pro intellectu iſtorũ nominũ.& extra. de renũ.c. niſi cũ pridẽ.§.ꝓſonæ.& ibi per gl. Vltimò vide gl.in fi.ꝙ ſignat

inter patrũ & nepotẽ fiat cõpromiſſum de cã vertente.Pe.de Anch.cõſi.clxxxvij. Et inquantũ Ale. ponit de ſtatuto ꝓmittẽte vindictã, an ſpurius poterit vindicare,adde Bald. conſil. cxix.v.lib. vbi tenet ꝙ ſtãte ſtatuto ꝙ cõſuetis vſq; ad quartũ gradũ permittant vindicta. ꝙ ſpurius cõprehendit. Et inq; tũ tangit de ſtatuto diſponẽte ꝙ delegato ſoluatur gabella prætercq; ſi ſit factũ filio,adde ꝙ Ang. in terminis cõſuluit cõſil.xxx. Et an ſtante ſtatuto ꝙ de cauſa ordinariè vectigalis ſoluatur gabella prętercq; inter aſcẽdentes, & deſcendentes comprehendantur ſpurij. Bal.conſi.clxiij.v.li. Et inq; tũ tãgit an pater inter filios naturales poſsit teſtari cũ duobus teſtibus,vidę vltra ipſum poſiti in d.l.hac conſultiſſima . Et inquantum vltimò tangit an baſtardi dicãtur nobiles.& de parentela. adde Ang.cõſi.xxx. Et an filij baſtardorum dicantur nobiles.Petr.de Anc. conſilio.cccxc.

arg.

arg.contra & non ſoluit ſibi.C.de inſtit.& ſubſti.l.ſi mater. Dic, ſed ibi reſuleat idem effectus:hic non.Quod plenè dixi in l.Gal ius.§.& quid ſi tantum.de liber.& poſtliu.

1 *§ Conditio fideicommiſſi quando deſint per deportationem, ad fiſcum pertinet bona.*
2 *Fideicommiſſum quando non deficit per liberos, non reſtituitur ſtatim: ſed expectatur mors naturalis.*
3 *Filij nati, & concepti poſt deportationem ſunt legitimi.*
4 *Filij nati poſt deportationem non ſunt in poteſtate patris.*
5 *Filij bannitorum nati, & concepti poſt bannum q. faciant deficere fideicommiſſum.*

Ex facto. Filij concepti ante deportationē faciūt defice-re conditionē fideicōmiſſi relicti,ſi deceſſerit ſi ne liberis.ſecus ſi poſt deportationē concepti fuerint. h.d. Pri-
1 mò pro†declaratione literæ quæro quando deficit conditio ad quem pertineāt bona? Rñ.ad fiſcū,ad quē pertinent bona depor-
2 tatorū:vt C.de bo.dam.l.deportati.†Quæro,circa ſecundā par-tem.quādo liberi non faciunt deficere fideicōmiſſum,qñ veniat
a reſtituendū? Rñ.non ſtatim,ſed expectata morte naturali*:vt d. l.Statius.§.Cornelio.de iure fiſ.Venio ad apparatū.Opp. q̄ per deportationē non quæratur fiſco, cū filius inſtituendus q̄ſiuit patri:vi l.placet.de acqui.hær.Solue vt in prima gl. Oppo. q̄ eſt in vtero,nō habetur pro nato ad cōmodū alienū:vt l.qui in vte-ro.§.de ſtatu homi.Sed hic eū natū eſſe,cedit ad commodū fiſci. Gl.dicit,fateor q̄ hic eſt de caſibus,in quo ad cōmodū alterius habetur pro nato.Tu dic ſcdm Iac.de Are.q̄ imò hic eſt cōmo dū filij quo ad omnia bona,vel eorū partē:vt j.de bo.dā.l.j.C.de
3 bo.d i.l.fi.Quæro†an poſt deportationē cōcepti & nati ſint le-
4 gitimi.Rñ.ſic:quia matrimoniū durat:vt l.j.C.de repud.†Quæ-ro,an naſcantur in poteſtate.Rñ deo.per deportationem perdit pater ea,quæ ſunt iuris ciuilis.j.de pœnis.l.quidā.ſed patria po-teſtas eſt de iure ciuili:vt Inſti.de pa.pote.in prin. & l. nā ciuiū: de his qui ſunt ſui vel alie.iur.ergo filij non ſunt in poteſtate pa tris.Et ſic habes caſum,in quo filij naſcuntur legitimi,& non in
5 poteſtate,ſcdm Iac.de Are.Quæro†quid in bannito noſtri tem poris.Gl.Inſtit.quib.mod.ius pat.pote ſol.§. relegati diſtinguit, aut bona ſunt publicata, aut non. Tetigi in l.eius qui. §. j.ſ.de teſta. Iacob.de Areti.dicit hic verbum notabile ſatis, exbanniti propriè perdunt ea quæ ſunt iuris ciuilis propriæ illius ci-uitatis vnde ſunt exbanniti. Et hoc intellige in illis exban-nitis,quibus ciuitas bellū indixit,& poſſunt impunè offendi: vt
b l.amiſsione.de cap.di. Iura ergo communia[b] non perdunt:& ſic filij nati poſt bannimentum faciunt deficere conditionem fidei-commiſsi.Ex dicto iſto Iac.poſſunt ſolui multæ q.circa quas vi de q.quam diſputaui:quæ incipit,Lucanæ ciuitatis..

Si quis rogatus. Per deportationem nō perditur ius eligendi fideicōmiſſarium:ſecus ſi p dānationē in metallum.h.d.Facit vtrū excōicatus poſsit eſſe ar-bitrator.dixi in d.l.cū pater.§.hæreditatē.ſ.de leg.ij.dic vt ibi.

☞ Iſta q.fuit ſemel Bononiæ de facto.& do.Iac.Bu. diſputauit non tamē determinauit.hic videtur eſſe tex.arguēdo q̄ excōica tus poſsit eſſe arbitrator.Probo:excōicatus & deportatus æqui parantur:vt Inſti.de cap.dimi.§.minor.ſed video q̄ deportatus poteſt eſſe arbitrator,vt hic,& d.§.hæreditatē.ergo.&c.In cōtra-rium videt per l.illa verba.j.de ver.ſig.& no.in l.q̄ attinet.de re. iu.Quid dicemus? neſcio. Mihi videtur ſalua deliberatione Ca-noniſtarum quod poſſet eſſe arbitrator:argu.l.Iudæi. C. de Iu-dæ.& authen.cedentes.C.de hære.ibi:intra annum,&c.Pro hoc extra.de iudic.c.intelleximus.vbi poteſt contrahere excommu nicatus.& arbitramentum eſt tranſactio & contractus.authen. vt diffe.iudi.in prin.& authen.ſi verò contigerit.C.de iudic.Ad iſtum text.poſſet quis reſpondere quod hic non fuit vt arbitra-tor electus,ſed in liberum arbitrium fuit commiſſum:quia quā-do in arbitramentum,tunc eſt iuris:quia intelligitur ſecundum arbitrium boni viri. ſed hic fuit in liberam voluntatem colla-tum. Additio noua:quia Barto.in §.hæreditatem. nihil dixit.

1 *☞ Filios ſuperuixiſſe, & ſic conditionem fideicommiſſi defeciſſe qui dicit, probare debet.*

Si quis autem. Conditio,ſi deceſſerit ſine liberis,intel ligitur ſuperuiuentibus.& ideo ſi libe-ri ante rogatum vel ſimul cum eo moriantur, non faciunt
1 conditionem fideicommiſsi deficere. hoc dicit. Nota†quod
c ei, qui dicit filios* ſuperuixiſſe. & ſic conditionem fideicom-miſsi defeciſſe,incumbit onus probandi. Sis ergo cautus fa-cere poſitiones, per quas concludatur fi-
a lios ſuperuixiſſe.& iſtā materiā declarauī plenè in l.quod deꝑiter.ſ.de reb.dub.

1 *§ Cōditio,ſi ſine hærede deceſſerit, intelligitur ſine liberis Verba conditionis intelligi debent, ut ſe habeant ad eſſe, uel non eſſe.*
2 *Feudū cōceſſum tibi tuisque hæredibus, intelligitur de filijs.*

Si quis ita. Conditio† ſi ſine hærede deceſſerit, intelligitur.i. ſine liberis.h.d. Vel aliter: Verba cōditiōis debent intelligi vt habeant ſe ad eſſe,vel nō eſſe.h.d.Opp.hæredis appellatio ad vniuer ſos extenditur:vt j.de ver.ſig.l.hæredis ad-pellatio.Sol.hic eſt duplex litera.Vna,ſi cū
b hærede alieno deceſſerit.hoc eſt cum hære de,qui non ſit de ſuis:& tunc contrariū nō obſtat.Alia litera eſt ſine hærede:tunc ob-ſtat cōtrarium.Sed rñ.q̄ hic ex præſumpta mente defuncti verbum,ſine hærede,intel
c ligitur.i.ſine liberis.Ratio præſumptionis eſt:quia debet intelligi vt fiat ſe ad eſſe,& nō eſſe:ſed raro cōtingeret q̄ qs ſine hære-de decederet:ideo intelligitur ſine hærede, i.ſine liberis.ſecūdū gl.qd' no.Glo.inducit,
2 ſi†conceſſum eſt feudū,vel precarium tibi tuis q̄ hæredibus:quod intelligaī de filijs. aliàs duraret in perpetuum.Hane q.ponit Dy.in l.in conuentionibus.j.de ver.ſig.& Cy.in l.liberti libertæ q̄.C.de ope.li.ego di xi in l.Gallus.§.etiam.ſ.de lib.& poſth.& ibi etiam tetigi q.quam diſputauit Richar.
d de eo[d] qui dixit hæreditatē deuenire in Ti-tium & eius filios,& hæredes:an requiraī: q̄ filij ſint hæredes.& tenet q̄ ſic:aliàs defi-ceret conditio,q̄ poteſt procedere in caſu huius §.qñ dixit,ſi deceſſerit ſine hærede: quia debet itelligi,i.ſine liberis hæredibus. aliàs autem ſi dixiſſet,ſi deceſſerit ſine libe
e ris.Dic vt dixi in l.filiusfa.§.cū qs.ſ.de leg. j.vbi gl.tāgit,& p Cy.in l.j.C.de cōdi.infer.

1 *§ Fructus an ueniant in reſtitutione fideicommiſſi, & quartam imputentur, ponitur tres caſus.*
2 *Liberis primi gradus nō cōputatur fructus in quartam.*
3 *Parētibus primi gradus computantur fructus in quartam.*
4 *Fructus, qui percipiuntur negligentia nō petentis fideicō-miſſum, quando reſtituantur.*
5 *In quartam debitā iure naturæ quid imputetur. remiſſiuè.*
6 *Fructus quando computantur in Falcidiam.*
7 *Fructus in petitione hæreditatis quando ueniant, & hære-ditatem augeant.*

IN fideicommiſſa-riam.Primò ponit vnum dictū. Secundò duas exceptiones.Ter tiò aliud dictum Quartò rōnem prædicto-rum.Secunda ibi,niſi aut mora.Tertia ibi, planè.Quarta ibi,quoties.& ſeipſam ſum-mat.Op.q̄ fructus nō cōputent in quartā,vt ſ.ad l.fal.l.in rōne. in prin.Sol.ibi in Falcidia,hic in Trebellianica.Rōnem dixi in l.quartam.ſ.ad l.fal.Opp.C.de inoffi.teſt l.ſcimus.§.repletionē.
1 Sol.ibi in debita iure naturę.†Et pro huius declaratione,viden-dum eſt primò,vtrum fructus veniant in reſtitutione fideicom-miſsi,& imputentur in quartam Trebellianicam.Circa qd' glo.
e quæ eſt hic diſtinguit notabiliter,& in l.iubemus.*C.eo.& ibi doc.ſupplent.Gloſſ.tamen in multis deficiunt,vt tangam.Vide gl.primò & ſigna.Tres caſus ergo ponit gloſ.Primò qñ fructus percipiūtur ab hærede iudicio teſtatoris.Secundò quando negli gentia non potentis.Tertiò quando mora non ſoluentis,ſeu nō reſtituentis.quæ diſtinctio eſt imperfecta:quoniam poſſunt per cipi fructus quarto modo ſeparato ab his,vt ſi iacēte hæreditate percipiantur,vel poſt aditam hæreditatem fideicommiſſario ab-ſente,& non negligente:iſto caſu fructus veniunt in reſtitutionē cum diſtinctione,aut fuit in mora adeundi,aut non,vt j.eod.l.

a ☾ Morte naturali. Adde inquātū Ale. ponit an hæres grauatus reſtituere ſi de ceſſerit ſine liberis, faciat deficere fidei commiſſum,ſi ingre diſ religionē fratrū minorū,Ang.conſil. lxxx.& Pe.de Ancha.conſil.cccxcvñ. Vbi an decedere dicaī ſine filijs,q̄ filiū habet in religiōe Mi norū:& an mors ciuilis æqparetur naturali,vide Oldr.cō filio cclxxxiij.

b ☾ Iura cōia. Adā de hoc vltra Alex.vt p Bal.cōſ.xxiij.ij.libr. & per Paul.de Ca. cōſi.xxxñ.

c ☾ Filios. Adde inq̄ tū Alex.ponit an qñ in diſpoſitiōe aliqua fit mentio de liberis maſculis,cōprehēda tur nepos ex fœmina,quæ poſui in d.l. j.de cōdi.infer.& in q̄ſtū tāgit an appel-latiōe hæredis veniant ſolū deſcēdētes, vide quæ poſui in l. Gall⁹.§.euā.vltra A lex.adde Bart.Et an emphyteuſis eccl'ię trāſcat ad extraneos, vide quæ poſui in l. etiam ſol.mat.

d ☾ Richar.de eo. Et an expediat q̄ ſint hæredes inſtituti iſti liberi,vide gl.& ibi do.Io.in l.filiusfa.§. cū qs.de leg.j.Andr. Barba.

☞ Adde q̄ Bar.hic nō ponit pfectē dubiū q̄ diſputatæ p Ric. vide tu plenius tq̄ §. etiā hic adducto. A-lexan.Iaſeus.

e ☾ L. iubem⁹. Adde inquātū Alex.ponit opi. Sali an l. iube-mus hāt locum cū filius eſt rogat⁹ reſti tuere extraneis: qđ eādem opin. habuit Pau.de ca.i d.l. iube mus.& credo ibi po fuiſſe,et inquantum tāgit an teſtator poſ ſit diſponere quod fructus compenſen-tur in quartam quo ad liberos primi gra dus.Roñ.conſil.ec-xxxix.tenet q̄ non.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

Pro concordia aduerte q regula Catoniana habet locũ i fideicõmissis vlt. Ita Bar. scdm dñm Ale. in l. Catoniana.ĩ fi. ff. de reg.Cato. Cõtra tenere alle.in hac l.vbi in prin. Tu dic vbiq; Bar.loqtur scdm diuersas opi.Nãtenẽdo q dies fideicõmissi cedat à morte testatoris,habet locũ prima opi.de qua i.l.cũ filio.de leg.j.Si verò teneamus illam opi. q cedat ab adita hæreditate:tunc qa nõ habet locũ in fideicõmissis cõditionalib⁹ vt l.pe.de reg. Cat. ideo quia non sortit effectũ à morte testatoris,sed expectatur aditio,nõ habebit locum dicta regula, de qua per doct.in l.cogi.§.fi pater filiũ.hoc eo.tit.& ibi do. Iaſ. & in hac l.vbi.

a ¶Cũ liberis. Adde in ſ̃tũ Ale. ponit an vbicũque ponit cõditio liberorũ sufficiat liberos habuisse,dato q decedãt añ mortẽ illius cui nati sunt. quod Bal. consuluit scdm opi.Ia. de Bel. cõsi. cexxiij. inci. itẽ instituo.ij.lib.

ita tamen.§.si seruum.& ibi gl.Item q hac gl.dicitur est verũ in fructibus q percipiũt ab hç; prouisione testatoris.Si em ex defuncti prouisione percipiuntur, vt vsuræ vel pensiones quas defunctus fuerat stipulatus,an veniãt in restitutionẽ,dic vt l. postulante.§.fi.& l.deducta.§.pe.j.e. Itẽ q hic dicit debet intelligi quando fideicommissum est relictũ simpliciter.Si verò est dctm qcquid peruenerit.vel quantuncũq; pecunia peruenerit,& sic per dictionẽ geminatam: tunc debet aliter dici:vt j.e.l.balista.& l.se. Itẽ q dicit hic q fructus cõputat in quartã superfluum verò restituit,debet intelligi ni si hęres aliqua legata soluerit:quia tũc istos fructus in illis legatis cõputat : vt j.eo.l.ita tamen.§.hæres ex asse.q dic vt ibi. Item† q hic dicitur q fructus cõputantur in quartam,fallit in liberis primi gradus.Sed† posset dubitari quid in parentibus primi gradus.Respõdeo,illis computantur in quartam,vt.§.ad l.fal.l.filiusfa. Item† circa id q hic dicitur q si fructus percipiuntur negligentia non petentis, nõ veniunt in restitutionem. docto . intelligunt de negligentia ante restitutionem fideicommissi .

bi enim fideicommissum esset restitutum verbo , vel esset de casibus,in quibus restitutio esset facta ipso iure qui ponuntur in l.pe.C.eo.licet fideicõmissarius esset negligẽs i petẽdo restitutionẽ realẽ:tñ fructus percepti debẽt sibi restitui,sicut dicimus in legatario,ad quẽ trãsit dñium recta via,vt vt l.herẽnius.§.de vsur.& ibi not.C.de vsu.& fru.le.l.j.& l.ij.facit.§.sol.ma.l.si mora.& q ibi dixi.Ex p̃dictis iunctis cũ distinctione gl.collige per te distinctionẽ magnã.Quæro† quid computatur in quartã debitã iure naturæ. Dic vt in gl. Puto tamen q l.Papinianus.§.fi cõditioni.s.de inoff.testa.corrigatur p l. scimus.§.repletionẽ.C.de inoff.test.licet gl.aliter dicere videãtur.

6 Quæro† an fructus cõputentur in quartã debitã iure institutionis,q̃ vocat Falcidia.Gl.distinguit quã vide Doc.reprehendũt hanc gl.in vno,s.in eo q distinguit in fructibus perceptis ex re legata mora,s.vtrũ sint percepti ex re legata mora non restituentis,vel negligẽtia nõ petẽtis.&c.Nã cũ dñium rectã via trãsiuit in legatariũ:fructus sunt percepti ex re ipsius legatarij: ideo debent sibi restitui,vt.s.de vsur.l.Hærennius.& l.j.& ij.C. de vsu. & fru.le.& no.per doc.in l.iubemus.C.eo.Et ista sunt vera ĩ re q̃ erat defuncti.Sed quid si nõ erat defuncti. sed ab eo possidebat bona fide vel titulo? Rñ.sicut quando defunctus est dñs.trãsit dominiũ recta via in legatarium:ita quando possidebat bona fide transit in legatariũ quasi dominium:& sic Publiciana , vt l. cũ ipõius.§.j.de publi.vnde eo modo fructus ad legatariũ perti nebunt,sed si esset res prorsus aliena:ita q in legatarium nõ trãsiret dominium,vel quasi dominium:tunc haberet locum distinctio gl.aut sunt percepti mora non restituentis , aut negligentia

7 non petentis.&c.† Oppo.ad ver.quoties . quia fructus veniunt in petitione hæreditatis,& augent hæreditatẽ,vt l. itẽ veniũt. §. cũ prædiximus.s.de peti.hære.ergo fructus veniunt in restitutionẽ.Sol. Illud quando fructus non percipiũtur ab hærede vero,sed ab alio possessore.Nã quando verus hæres possidet, desinit esse hæreditas,vt l.j.§.veteres.& ibi no.de acqui.pos.& l. hæres per seruũ.de acqui.hære.Vel aliter hæres videtur rogatus restituere q fuit hæreditatis tempore mortis:fructus aũt licet augeant hæreditatẽ:non tamen fuerunt hæreditatis tẽpore mortis.

Si legatum, Quãdo prælegata nõ veniunt in fideicommisso debent intelligi de ea parte q̃ ab hęre de percipitur,nõ de ea parte q̃ iure hæreditario retinet.h.d.Op. C.fa.hærc.l.filium quẽ habentẽ.Sol.ibi expresse fuit dictũ q nõ cõputaretur secundũ vnam lect.Oppo.s.de vsu.l.in fideicõmissi.§.cũ Pollidus.Gl.soluit duobus modis tene secundam sol.

f ☞ *Fideicommissum relictum filio ita ut ad eum perueniat,videtur dilatum in tempus existentiæ sui iuris.*

2 *Regula Catoniana quod non habeat locum in fideicommisso uniuersali.*
Dies fideicommissi uniuersalis an cedat ab adita hæreditate. 19.

1 **Vbi purè.** †Fideicõmissum relictũ filio, ita vt ad eũ perueniat videt dilatũ in tẽpus existentiæ sui iuris.h.d.Opp.si semper fideicõmissum datũ à patre filio videtur dilatũ in tempus existentię sui iuris,malè loquitur insti.de le.§.an seruo.q no.in l.cũ filio. s. de le.j.vbi dicit relictũ vitiari impediente regula Catoniana . Rñ. q hic fuerunt verba q̃ sapiunt extensionẽ in tpe existẽtiæ sui iuris. Dixi em faciaſq; vt ad eũ perueniat. Simile.s.de le.tij.l. fideicõmissa.§.si filio.Secus si fuisset relictũ simpliciter:quia tũc contrariũ locũ non haberet.Opp.ad hæc s.eo.l.cogi.§. si pater. Glo. ibi intelligit illã secundũ istam s.q ibi fuit fideicõmissum dilatũ. Alij q ibi fuit fideicommissum relictum simpliciter,q ibi tenui. Sed tũc opp.quia secundũ hoc fideicommissum non valet obstante regula Catoniana, vt.§.an seruo.† Rñ . regula Catoniana

2 non habet locũ in fideicõmisso vniuersali,vt.s.de regul. Cato.l. pe.& ibi no.& maximè secundũ glo.quæ est.j.eo.l.quidã ita .q̃ tenet quod dies fideicommissi vniuersalis non cedit,nisi ab adita hæreditate,licet ego aliter dicam,vt ibi tangam. Vltimò glos. quærit de vna quæstione de qua dic vt in glos.

Terogo. Rogatus partiri hæreditatem cum alio videtur rogatus partem restituere.h.d.

1 ☞ *Pecunia quæ expenditur in proxenetis,& bannitoribus ac emptoribus ad allicendam deducitur.*

Qui. Opp.j.eo.l.mulier.§.sed enim.sol.gl.hic ad temporalem rei vtilitatẽ.Tu dic q hoc imputatur hæredi,sed

1 pro parte sua cuilibet conceſſa.† Quæro an pecunia quæ datur proxenetis,vel datur emptoribus ad allicendũ eos ad prominẽdum,& quæ datur bannitoribus qui faciunt subhastationes, & similes expensæ quæ fiunt ad expediendam venditionem, debeant deduci.Rñdeo.sic,vt s.ad l.fal.l.quantitas.& C.de iu.deli.l.scimus.§.in computatione.& hic. 20.

Sed & si ad tẽpus. Qui decedit vxore prægnante quæ postea parit,videtur cum liberis[a] decedere.h.d.Facit l.si quis p̃gnantem.j.de reg.iur. 21.

1 ☞ *Protestatio facta debitoribus ne soluant,an impediat solutionem remissiuè.*

Aeres. Qd hæres indebitè restituit recuperat cõdictione vel possessiones adhuc vacantes apprehendẽdo,vel q debet nõ soluẽdo, vel debitoribus ne soluãt denũciando.h.d.Opp.q nõ posset repetere,vt C.ad l.fal.l.error.Sol.hic errauit in facto. Putabat enim q æs alienũ totã hæreditatẽ exhauriret:& ideo nullã quartã putabat posse deduci.Oppo.s.de leg.j.q si nulla.Sol.vt ibi.Opp.ad id q hic dicit q põt possessiones nãcisci de l.extat.s.q me causa Sol.intellige hic possessiones vacãtes:fuit em facta restitutio solo verbo,& possessionẽ realẽ adhuc nõ apprehẽderat,aliás non posset occupare.Oppo.ad id q dicit hic q põt denũciare debitoribus.C.depos.l.pe.& aut.ibi posita.Sol.ibi ipecfale in depos to:vel dic q hic nõ est persona extranea cum qua veniẽs,sed est hæres qui habet directas,merito põt debitoribus denũciare ne soluãt.

1 de alijs aũt† protestationibus factis debitoribus ne soluãt,an possunt impedire solutionẽ,dic vt dixi in materia p̃testationis in l. nõ solũ.§.fi.j.de ope.no.nun.circa denũciationem prohibitoriã.

Vlier. In conditionibus q̃ effectũ relicti respiciunt non refert quid ex æquipollentibus fiat. h.d. De hoc plenè distingue in l.Gallus.§.& quid si tantum de libe.& posthu.

1 ☞ *Paria sunt aliquid in esse consistere,uel separari de proximo esse.*

Non est. Seruus potest cogere hæredem à quo fideicommissaria hæreditas & libertas est ei relicta. h.d.

1 †No.q aliquid inesse consistere,vel separari de proximo esse, paria sunt.Facit l.non tantum de excu.tuto.& l.si impuberi. de tuto.& cu.da.ab his.

Si hæres, Fructus percepti negligentia non petentis non computantur in quartam,secus si iudicio testatoris.h.d.Circa hoc dixi plenè.s.eo.l.fideicommissariam.q no.

Sed enim. Hæres tenetur fideicommissario vniuersali de dolo & lata culpa tantum.h.d.Opp . q teneat de leui:vt s.de leg.j.l.si seruus legatus.§.cũ qd. Soluit glo. q hic

fuit

fuit coactus. Ista est truffa. Dic q̃ hic loquitur in fideicommissario vniuersali: ibi in legatario singulari. Rationem ibi dixi.

1 *Filia potest restitutioni subiacere, in causam dotis alienare.*
2 *Fructus percepti ex hæreditate testatoris per filiam quando computentur in dotem.*
3 *Dos quæ debetur filiæ, non debetur iure obligationis, sed officio iudicis.*
4 *Fructus percepti per filiam ex hæreditate, & consumpti, non imputantur in dotem, si malitiose non consumpsit.*
5 *Vsusfructus si relinquatur uxori donec caste & honeste uixerit: quod si transit ad secunda uota, habebit relictum: quia dicitur caste uiuere.*

1 **Cum proponeretur.** Filia † potest res q̃ restitutioni subiacent, in causam
a dotis alienare, ᵃ nisi ex fructibus tantũ percepti, q̃ doti sufficiet.
2 h.d.Opp. † fructus ᵇ non computantur in quartã etiam in liberis
b primi gradus: vt C.eo.l.iubemus & no.in l.in fideicommissariã. §.eo.Sol. Fateor q̃ non cõputantur in quartam: sed bene cõputantur in aliam causam, per quã licet minuere fideicõmissum vt hic. Oppo. dos est debita filiæ: ergo fructus non cõputantur in dotem, nisi dicatur à testatore: vt l.si debitor.§.ad l.Fal. Soluit
3 Iacob. de † Aret. q̃ dos non est debita iure obligationis, sed magis officio iudicis ex æquitate: quæ æquitas cessat, quando mulier habet aliunde vnde se alat: sicut dicimus in alimentis. in l.si quis à liberis.§.sed & si filius.§.de lib.agno. Vides ergo q̃ Ia. de
c Are. tenet q̃ dos non debetur filiæ iure obligationis, & bene, ᶜ licet contradicat gl.de act.& obli.l.obligamur.§.j.quem ibi reprehendit & Gul.de cu.& l.cũ is.§.j.de condi.inde. Aduertendum tamen est: quia verba Iac.de Are.hic videtur innuere q̃ maritus detrahat quartã, & etiã dotem, q̃ nõ est verum, vt in auth. res q̃. C.cõia deleg. vbi dicit, q̃d ita demũ possunt res, quæ subiacẽt restitutioni, alienari in cãm dotis, q̃ legitima portio ad dotẽ non sufficit: non ergo debet habere vtrunq̃ integrum. Et ideo hic. §. in fi. qui loquitur de fructibus computandis in dotem, nõ corrigitur. Hoc tenet Iac.de Bel. in auth. de restitu. & ea quæ pa.§.quã
4 ob rem. in ij.quæstio. Sed † quæro, ᵈ mulier percepit multos fru-
d ctus ex hæreditate, sed eos consumpsit. vtrũ illi fructus consumpti cõputentur in dotẽ. Rñ. tex. dicit hic perinde, ac si quid super fuisset rogata esse restituere. Ex hoc concludo q̃ si fructus non malitiosè consumpsit, sed largè his vsa sit, nõ computantur si hi: vt l.Titius rogatus.j.e. Alia circa hanc materiam dicam in l.à
e filia in princip.j.eo. Vltimò Old. ᵉ allegat † hunc tex. q̃d si testator
5 dixit, relinquo vxori meæ donec castè & honestè vixerit, q̃d relictum debet habere, etiam si transeat ad secunda vota: quia caste & honestè viuere est, vt hic: ibi, mulieris pudicitiæ congruit, &c. Pro hoc est text. expressius xxxj.dist.c.Nicena. Vnde dicere debet donec caste & honeste vixerit, & vitam vidualem seruauerit. Prædicta vera, nisi de voluntate testatoris, vt de communi vsu loquendi aliud appareret.

Vt Trebelliano. Trebellianum ita demum locum habet, si quis est rogatus vt hæres.
h.d.Oppo.§.ad l.Falci.l.pœnales.§.fina. vbi legatarius detrahit Falcidiã. Sol. Ibi detrahit ex præsumpta voluntate testatoris: qa sibi est detractum. no.§.eod.l.j.§.deniq̃. Quærit gl. ab aliquo hęrede est legata pars bonorum: an possit cogi adire & restituere. Et gl. disputat. dic vt dixi in l.si quis seruũ.§.fi.§.de le.ij. Quęrit gl. quid si ab hærede est legata pars hereditatis sub hoc noĩe hæreditatis: an possit cogi adire: & restituere. Et dicit q̃ possit cogi qs trãsituræ iũt actiões: vt d.l.si qs seruũ.§.fi.cũ l.seq. Hoc tenet Iaco.de Ra.& Cy. in l.filium quem habentem. in ver. de quarta Trebel. C. famil. hercis.

23.

Voties. Portiones appositæ in institutione vidẽtur repetitæ in fideicommisso: nisi ex one
re appositio, vel ex expresione propriorum nominum aliud inducatur. h.d.Opp. C.de impube.& alijs subst. l.fi. Solue vt in gl. Op. vt j.de duo.re.l.siue à certis. Sol. Illa debet intelligi scdm istã, vt ibi no. Quęro, q̃d si nomẽ ꝓpriũ & appellatio sit expressum? Dic vt in gloss. Et circa hoc vt dixi in l. turpia. §. j.de lega. primà.

25.

1 *Dies fideicommissi uniuersalis quando cedat.*

Vidã. Trãslatio fideicommissi in dubio intelligit, si
primò fideicommissi restitutio facta non fuerit. h.d. Primò ponit thema et quęstio. Secũdò vna respõsio. Tertiò illa respõsio in dubium reuocat. Quartò illa responsio in totum corrigitur & noua ponit. Secũda ibi, respondi. Tertia
1 ibi, sed an ea. Quarta ibi, Marcellus. † Pro declaratiõe q̃ro, q̃n cedit. dies fideicõmissi vlis. Glo. respõdet hic q̃ à die aditæ hæreditatis, vt hic in gl. super verbo adeatur. & gl. sequẽ. Idem tenet glos.§.de regu. Cato. l.iij. Dy.§.de adi.leg.l.iij.§.j. Iac.de Are. contra q̃ à die mortis, sicut in legatis & fideicõmissis singularibus q̃ examinauit ĩ l.cũ filio.§ ãl le.j. Op.§.de adi.le.l.iij.§.j. vbi ĩdubio ad implẽdũ trãslationem sufficit diem fideicom- b
missi cessisse. Glos. hic super verbo, prima quaq̃ die ponit duas lecturas, sed secundũ secũdã dicere videtur, q̃d hic intelligatur secũdũ illam. scilicet si prius decesserit, quã dies fideicommissi cesserit: & tũc ad finem c
huius §. scilicet in versi. Marcellus. respõdẽ dum dicit. si non iam puer hoc accepit, sub audi verè vel iuris fictione, ita q̃ actionẽ habebat pro eo petendo. Cùm ergo die ce- d
dente fideicõmissi actionem habebat: ergo &c. Et ita sentit Dy. Iaco.de Are.& Oldr. contra: quia hæc expositio est directè cõtra text. Dicunt ergo quòd lex contraria debet intelligi in puero minore. cui à die cedente legati fit mora re ipsa, vt l.in minorum. in quib. cau. in inte resti. non est necel. hic loq e
tur in maiore. & hanc teneo. Opp. de d.l.iij. §.j. vlt. respon. vbi ad impediendam translationem sufficit q̃ dies cesserit. Sol. ibi loquitur in legato singulari. de cuius natura est vt transeat recta via in legatarium: ideo sufficit diem legati cessisse, hic in fideicõmisso vniuersali, de cuis natura est vt restituatur per hæredem: & ideo verba intelliguntur e
in dubio si prius qd ei acciderit q̃ restituat. Et circa hæc plenè distingue vt distinxi in l.contraria. Op. q̃ fideicommissario decedente ante restitutionẽ transmittat ad hęredes suos, vt l.cogi §. idem Metianus.§.eo.no. l.apud Iulianũ.§. fi.§.eo. Sol. Hic. ante fideicõmissum fuit trãslatũ ĩ aliũ sub illa cõditiõe si decederet ãteq̃ restituat, ibi secus.

1 *Seruus hæres, hæreditas quæratur domino: tamen remanet hæres nomine.*

Si seruo. Valet fideicõmmissum per q̃ dominus rogatur
restituere seruo instituto. h.d.Oppo.§.de l.j.l.cũ filio. Soluit glo. q̃ ibi Trebellianum habet locum quo ad omnia remedia prætereq̃ quo ad deductionem quartæ: quia non est hę
1 res, sed dominus est rogatus. vt d.l.cum filio. † No. q̃ sicut filius remanet hæres nomine licet hæreditas q̃rat pñita seruus scdm hanc glo. quã tenui in l.cum filio. licet quidam cõtra, vt ibi dixi.

1 *Seruus subiectus restitutioni quando manumitti possit.*
2 *Hæres manumittens seruum restitutioni subiectum, quando teneatur ad æstimationẽ.*
3 *Hæres quando præsumatur ignorare contenta in testamento.*

Si quis. Seruo qui subiacet restitutiõi cum vniuersitate po
test libertas testamento relinqui: & fideicommissario æstimatio eius debebitur. h.d. † Primò not q̃ seruo qui subiacet restitutiõi põt dari libertas. Secũdò no. q̃ ille q̃ dat libertatẽ tali seruo, siue ignoranti siue sciens tenetur ad æstimationem. Tertiò no. q̃ hæreditas delata tali seruo, venit in fideicommissum. Ad primum oppo.j.qui & à qui.l.hæres. Glo. soluit pluribus modis: quæ sol. non sunt necessariæ ad l.illam, sed alia sol. est vera, q̃ ibi seruus erat hæredis, qui erat relictus: ideo potest dari ei libertas, sed æstimatio rei debetur: & sic concordat. Secundò oppoñ. ad idem j.qui & à qui.l.generaliter.§.fin. Gloss. dicit: solue vt modo dixi in alio contrario: quia ibi inter viuos, hic in testamento. Quod quantum ad illam legem nõ valet: quia ibi dicit nullam libertatem &c. & sic nec inter viuos, nec in testõ. Sol. ergo dicit gl. in l.seruũ q̃ sub cõditiõe.j.de manumis. videlicet q̃ ibi seruus spãliter fuerat legatus: hic sub vniuersitate. q̃ tenet Ia.de Are. in d.l.seruũ. Op. q̃ huic seruo non possit dare libertas, vt l.fi.§.sed qa.C.cõia de le. Sol. gl. q̃ ibi purè vel in diẽ certũ erat relictus:

ᵃ Dotis alienare. Adde dum Alexand. ponit an res subiecta restitutioni possit pro alimentis alienari, q̃ l.u. Ro. cõsuluit q̃ sic, ei⁹ cõs. cclxvi. Et an filia grauata restituere præ cãę possit de illis bonis data dotẽ marito: & q̃ maritus illã lucretur vigore statuti, vi de Bal. cõs. ccxxviij. iij.li. & lxxfi.ij.lib. ❧POMATES.

ᵇ Op. fructus. Et vi de Bal. in l.iubem⁹. C.e. & ĩ auth. hoc amplius. C.de fideic. & d.Io. in l.centurio. ff de vul. et pup. & l c. Raynutus. de testa.

ᶜ Et bene. Adde Pa. de Cast. cõsi. ccxxfj. & ccxxv. & ibi an pr̃ filiã nuptã dotare cogatur.

ᵈ Sed q̃ro. & vide Bar. l. filiusfami. §. diui. de le. j. vbi dicit q̃ Ia. de Aret. dicebat p istũ tex. q̃ licet qs sit ꝓhibitus alienare tũ põt alienare in cãm dotis. And. Barb.

ᵉ Oldr. Adde q̃ idẽ Old. cõs. ccxxfj. cõsuluit q̃ si marit⁹ leger vxori donec ĩ hospitio vixerit ipsi⁹ mariti q̃ mulier amittit legatũ si nubat, licet vtrũ ducat in hospitium primi viri. ❧POMATES.

ᵉ Vltimò Old. Et vi de Ang. ĩ auth. de nõ eligẽ. secũdò nuben.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Venio ad secūm. Et vide Bar. in l. eius qui. §. si cer. pe. Andre. Barba.

b ¶ In fideicōmiss. Vid Bal. cōsi. lxiij. iij. li. ¶ POMATES.

c ¶ Si pater. Et vide Ang. in l. fi. de cōdi. instit. & in l. si filius qui parti. §. de vul. & pup. & ibi do. Io. an. qui ponit 10ōs effectus suitatis.

hic sub conditione. & hæc vera. Sed cōtra hoc opp. de eadem l. fi. sed quia. in fi. vbi ꝓhibetur alienatio rerū q̄ subiacēt restitutioni sub conditione. Sol. Ibi non dicit de manumissione, sed de cæteris alienationibus. Alij dicūt ꝙ hic. §. hodie corrigitur. & hāc tenet gl. in d. l. seruū. j. de manumiss. Mod. vt Iac. de Ra. & Cy. tenēt ꝙ hic. §. nō sit correctus. Nec ob. §. sinautē sub cōditione. quia ibi prohibetur alienatio inter viuos rei. q̄ subiacet restitutioni: hic loquitur de manumissione quæ sit in vltima voluntate. Et sic est duplex favor, libertatis, & vltimæ voluntatis. Hoc etiā po-

2 nit gl. hic in solutione quadā præcedentiū contrariorū. † Distingue ergo sic, an seruus qui subiacet restitutioni possit manumitti: aut erat seruus hæredis: & potest manumitti, sed debetur æstimatio, vt §. qui & à qui. l. hæres proprijs. & l. si quis inquilinos. §. j. §. de leg. j. Si verò fuerat testatoris: & tūc aut relictus erat specialiter: & non potest manumitti: vt l. seruum. de manumiss. & l. generaliter. in fi. qui & à quib. Si verò erat relictus sub vniuersitate: tunc aut purè, vel in diem certum: & non potest manumitti, vt l. fi. §. sed quia. C. commu. de leg. Aut sub conditione: & tūc ant manumittitur in vltima voluntate. & potest, sed æstimatio debebitur, vt hic. Aut inter viuos: & nō potest manumitti, sicut nec cæteræ res alienari, vt d. l. fi. §. sinautem sub cōditione. C. cōmu. de leg. Illis tamen casibus in quibus aliæ res possunt alienari, vt puta vsque ad legitimam secundum ea quæ habuistis in l. Marcellus. §. res. §. eo. Vel si alienatio fieret ab ignorante, vt l. fi. §. fi. §. de le. ij. tunc etiam valeret manumissio multò magis. Op. §. de leg. † l. fi. Solu. Ibi loquitur in ignorante: quo casu nil esset speciale in libertate. Oppo. de act. & obl. his qui ex stipu. Sol. Ibi i seruo q̄ subiacet restitutiōi ex cōtractu: hic in eo q̄ subiacet restitutioni ex vltima volūtate, vt no. ꝓ gl. in d. l. seruū de manumiss.

a Venio ad secundum dictum: hic dicitur † quod tenetur ad æsti-

3 mationem siue sciens, siue ignorans. contra de condi. inde. l. in summa. §. pe. Sol. glo. quod ibi speciale est hic in hærede cui nō permittitur ignorare contenta in testamento. quod not. Simile glo. habetis §. de lib. leg. l. cum hæres. Tetigi in l. cætera. §. fi. §. de legat. j. examinaui plenè in l. qui Romæ. §. duo fratres. j. de ver. obli. Nam istud est verum in his quæ ex testamento dependēt in alijs secus, vt in l. q̄ alterius j. de re. iu. Itē i his q̄ ex testō dependent, nō est verum simpliciter, vt dixi in d. §. duo fratres. Op. quod si ignorauerit non excusetur, vt j. de do. cau. mor. l. si is cui Glo. soluit, & bene. Oppo. §. de interro. act. l. de ætate. §. ex causa Sol. vt in gl. Oppo. Insti. de act. §. si quis agens. Sol. vt in gloss. de quo per Dy. in c. non debet aliquis. de reg. iur. lib. vj.

26-

2 ☞ Syndicus ciuitatis qualiter debet constitui.

OMnibus. Ciuitatibus quæ non sunt hostes Imperij, potest fideicommissum relinqui & agere poterunt per suos syndicos. hoc dicit. Innuit quod quædā ciuitates non sunt sub imperio. Contra ad l. Rho. de lac. l. depre cario. So. Intelligo sub imperio omnes sunt de iure, de facto nō. Sunt tamen quædam quæ etiam sub imperio de iure non sunt: vt ciuitates donatæ ecclesiæ. Tenet enim ecclesia quod talis do-

1 natio valuit. † Quæro qualiter constituatur syndicus à ciuitate. Gl. notabiliter dicit, vel fiat per adunantiam generalem totius populi, vel per consilium, seu ordinem per quem regitur ciuitas Vel fortè aliquis qui est syndicus ex lege, vel ex consuetudine, sicut est hic. Nam vnus ex iudicibus capitanei eo ipso quod est iudex illius tribunalis est syndicus ciuitatis. Vide glo. & not. dixi in l. ij. C. de decu. lib. x.

27-

TA tamen.

1 ☞ Fructus percepti negligentia non petentis, non restituuntur etiam ab hærede coacto.

2 Quæsita hæreditate iacente ueniunt in restitutionem.

3 Fructus qui non percipiuntur iudicio testatoris quando ueniant in restitutionem, & in quartam imputentur.

Si seruum. Quæsita per seruum post aditam hæreditatem ab hærede coacto non veniunt in resti-

1 tutionem, secus in quæsitis hæreditate iacente. h. d. † Nota. quod fructus percepti negligentia non petentis non restituuntur etiā

2 ab hærede coacto. Item not. † quod quæsita iacente hæreditate veniunt in restitutionem. Opp. j. proxi. §. Sol. vt ibi videbitis. Nā fideicommissarius qui coegit adire, imputet sibi si non cogit restituere. Oppo. §. eo. l. quidam. §. fi. vbi hæreditas quæsita seruo venit in restitutionem. Glo. dicit quod hic hæreditas fuit quæsita hæredi: ibi non. Hæc sol. non placet. Innuit enim quod plus teneatur hæres qui non habet quam ille qui habet. Vnde Iac. de Are. dicit ꝙ hic tēpore quo hæres fuit coactus adire nō cesserat dies hæreditatis relictæ seruo, sed cessit postea tēpore quo fideicommissarius erat negligens. Sed in l. contraria est quid imputetur hæredi: quia facto ipsius fideicommissarius priuatur hæredi-

3 tate seruo. † Oppo. fructus qui non percipiuntur iudicio testatoris, non veniunt in restitutionem, nec imputantur in quartā, vt l. mulier. §. si hæres. §. eo. hic dicitur contrarium in fructibus perceptis iacente hæreditate. Sol. dic ꝙ in hoc versi. sed si quid. ponitur casus omissus per gl. in l. in fideicōmissariā. §. eo. Nā isti fructus non sunt percepti iudicio testatoris, nec negligentia nō petentis, nec mora non restituentis, tamen veniunt in restitutionem cum distinctione, aut adiuit coactè: & restituit, vt hic alias non restitueret, vt d. l. mulier. §. si hæres. & tractatur ꝑ doc. C. eo. l. iubemus.

1 ☞ Cōmodum quis non debet consequi ex eo quod quis est nixus impugnare.

2 Illa l. quod quis capit ex substitutione pupillari, quando ueniat in fideicommisso.

3 Substitutus pupillo & grauatus de restituendo quando cogatur adire.

QUi suspectam. Qui adit coactus commodū ex hæreditate cōsequi non debet. h. d. Primò ponit regulam. Secundò illam per exempla declarat.

1 Secunda ibi, & ideo. † No. ꝙ ex eo non debet quis commodum consequi ꝙ nixus est impugnare, vt hic, & extra de reg. iur. c. ex eo non debet. li. vj. Quod debet intelligi vt eatenus non consequatur ꝑmittū, quatenus non potuit consequi impugnatione sua existente vera. Facit. §. de his quib. vt indig. l. post legatū. in princ. & quod ibi dixi. Nota. diligenter ꝙ illud quod quis habet ex substitutione pupillari, non venit in fideicommisso, nisi coactus adiuerit. Quod qualiter debeat intelligi, infra dicam incontinēti. Opp. dicitur hic si habet cohæredem pōt retinere pupillarem cōtra de l. sed si plures. §. filio. de vul. & pup. Gl. dicit intelligo ꝙ habeat cohæredē aliū quam pupillū: & sic possimus hic ponere in pupillo exhæredato. Vel dic quantū ad materiam huius. §. nō curo habeat cohæredem filiū, vel extraneū, sed contrariū loquitur quo ad separationem bonorum. de quo plenè notatur in l. quidam elogio. C. de iure delibe. dixi plenè in l. fi. §. de acqui. hære. Opp. §. §. proxi. Solue vt hic in prima gl. quia cōmodū potest

2 consequi, qui adit coactè ex negligentia non petentis. † Quæro vtrum illud quod quis capit ex substitutione pupillari veniat in

b fideicommissum. Hic videtur casus ꝙ nō, nisi adiuerit coactè. Incontrariū videtur dicendū sicut in præalleg. in l. qui fundum §. qui filio. §. ad l. falci. Sol. Q̄ñq; qs rogauit de restituēdo purè, & substituit sub cōditiōe: quia ois substituto pupillaris est conditio: tunc secundum ordinem intellectus primò grauauit: quia incontinenti secundò prouidit substituendo: quia in conditiōis euentum: ideo non venit in fideicommissō, nisi adiuisset coactè vt hic, nec arctando ordinem scripturæ, cum de ordine intellectus appareat, vt l. cum pater. §. fidei tuæ. §. de leg. ij. Si verò primo prouidit substituendo, deinde grauauit secundum ordinem intellectus tantum, vel secundum ordinem scripturæ & intellectus: tunc veniret in fideicommissum, vt l. qui fundum. §. qui filios. & ar. j. eo. l. fœuola. in fi. & quod ibi dicā. † Quæro quid si

3 iste nolit adire hæreditatem pupillarem: de qua restituenda non fuit grauatus, an possit cogi? Dico quod sic in casibus in quibus necesse haberet adire si sponte adiuisset, prout no. in d. l. quidam elogio. & dixi in d. l. fi. §. de acquir. hære.

1 ☞ Existentia sui hæredis quando obliget filium.

2 Existentia sui hæredis non confirmat legata, nec fideicommissa particularia.

c Si pater. Existētia sui hæredis operat cōfirmationē fideicōmissi, vt per restitutionē trāseant actiones. h. d. Opp. §. eo. l. recusare. §. meminisse. Sol. si fideicōmissarius vult ꝙ suus hæres cogatur se immiscere cogetur vt in cōtrario: si nō curat nō est necesse vt hic. Dices tu, si nō expedit quare cogit? Dicit gl. & bñ, ppter faciliores probatiōes. Itē opp. nōne restituēdo vī se immiscere? Gl. sol. & bene. Extra gl. opp. existētia sui hæredis

non

non obligat filiũ,vt l.j.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.& l.nã nec eman-
1 cipatus.de leg.j.& ſ.de acqui.hære.l.neceſſarñ ſ.Sol. † Exiſtẽtia
ſui heredis nõ obligat filiũ.Fallit in fideicommiſſario vniuerſa-
li.Rõ quia extraneus ad hoc põt cogi:etiã ſi repudiauit. Vnde
cũ per beneficiũ abſtinendi æquiparet extraneo,vt d.l.nam nec
emãcipatus.nõ grauat filius,ſed remanet obligatus.ſecũdũ hoc
2 ergo exiſtẽtia † ſui hæredis nõ cõfirmaret legata,& fideicõmiſſa
particularia:quia illi nõ poſſunt cogere hæredẽ,vt ſ.eo.l. nã qđ
§. nõ omnis.Tetigi ad ſylla.l.j.§.ſi pater.Probat j.vt in poſ.le.l.j.
in fi.Fallit fauore libertatis.vt l.cum quaſi.§.ſed & ſi quis.de fi-
deicõ.lib.dixi plenè in l.ſi filius qui patri de vul.& pup.Opp.ſe
cundũ hoc actiones quæ erãt inutiles penes filiũ efficient vtiles
fideicõmiſſario.cõtra l.traditio.de acq.re.do.ſo.Illud ideo:qa cã
propter quã erat inutilis penes filiũ ceſſat in pſona fideicõmiſ
ſarñ.Simile in l.ſi.in prin.C.de iure do.& l.eũ lex.j. de fideiuſſo.

A patre. Propter fideicõmiſſum relictum in ſecundis ta-
bulis cogitur quis adire ex primis demum mor-
tuo pupillo.Item cõfirmatis ſecundis tabulis omnes cogentur
adire & reſtituere.h.d.Et primũ habes in l.ij.§.interdum.de vul.
& pup.ſecundũ l.apud Iulia.§.idem Iul.ſ.eo. Oppo. hic dicitur
quod rogatus ſub conditione non poteſt cogi adire. Contra in
l.apud Iul.§.Antiſtia.ſ.eo.Glo.dicit,fateor qp hæc ratio non eſt
bona.Tu dic ſi aliquis eſt inſtitutus purè,& rogatus ſub condi-
tione,poteſt interim cogi adire & reſtituere,vt in contrario,ſed
hic eſt inſtitutus ſub conditione.Fuit enim rogatus in ſecundis
tabulis,hoc eſt in ſubſtitutiõe pupillari:& omnis ſubſtitutio eſt
conditionalis inſtitutio:meritò interim nõ poteſt cogi adire, vt
l.ſed & ſi alio.ſ.eo.Ita dicit Ia.de are.& bene. Quæro hic cogit
adire paternam,& pupillarem reſtituere,ſed an paternam coga-
tur reſtituere,de qua nõ fuit rogatus.Videt qp ſic,vt l. apud Iul.
§.j.ſ.eo.intelligendo quòd ibi ſucceditur ex tacita vulgari:& ſic
ſucceditur patri:& ĩñ reſtituitur.ſed ibi loquitur in pupillo inſti
tuto,cuius portio repudiata venit in reſtõne:qa etiã ſi adiiſſet in
reſtõnem veniret:hic loquitur in pupillo exhæredato.puto qđ
etiam illam cogat reſtituere:ar.ſ.ea.l.§.q ſuſpectã.vbi pupillarẽ
cogitur reſtituere de qua non erat rogatus:ita hic paternam,de
qua non eſt rogatus.

1 *Tertius poteſt opponere exceptionem quam conuentus non poteſt.*
2 *Fideicommiſſarius ſi agit fideicommiſſaria hæreditatis petitione, & conuentus nõ poſ-
ſideat:tunc filius ſuperueniens impedit executionem.*
3 *Teſtamento irritato ex cauſa præteritionis uel exhæredationis ubi non irritatur niſi
inſtituto,an hæres cogatur adire.*
Teſtamẽto rupto fideicommiſſum uniuerſale cõſeruatur per authen.ex cauſa.

Q uoties. Si filius petit contra tab.hæres inſtitutus non
poteſt compelli adire & reſtituere.hoc dicit.
Opp.de leg.præſtã.l.j Sol.intellige hoc niſi eſſet fideicõmiſſum
relictum alteri de coniunctis perionis.Oppo.ſi dubitatur de vi-
ribus teſtamenti:non impeditur quin hæres cogatur,vt ſ.ea.l.§.
j.& l.ille à q.§.ſi de teſtõ.ſ.eo.Sol.Hęres ipſe inſtitutus non põt
opponere de viribus teſtamenti nullo alio opponẽte,ſed hic cõ
1 parebat filius qui opponebat.Ita ſoluit gl.Ex quo no.† qp tertius
veniens opponit exceptionem quã cõuentus nõ põt opponere.
Facit l.idenq; geeneraliter.ſ.man.& ſol.ma.Titia.& qp ibi dixi
& j.rem ra.hab.l.procurator ad exhibendum.§.Sed contra hoc
oppo.cognititio de coactione hæredis eſt ſummaria,vt lege ille
à quo.§.j.ſ.eo.ſed hæc ĩjo qp filius eſt præteritus hãc cognitionẽ
non impedit,vt l.ij.C.de edi.di.Adri.tol.R ñ.dicas qp filius dice-
bat,hodie conſtat,hodie agatur,vt no.in l.contraria.Facit l.ſi is à
quo.in prin.vt in poſ.leg.Vel.dic filius iã acceperat bonorũ poſ
ſeſſionem cõtra tab.& ſic erat notoriũ teſtm iã eſſe reſciſſum.Et
hoc innuit tex.hic,dũ dicit accepit in ĩterito.licet gl.vltima in fi.
huius §.hoc nõ patiat,ſed dicit qp adhuc pẽdebat lis ſup bonorũ
poſſeſſiõe cõtra tab.Poſumus ergo dicere qp hic nõ intẽtabat of
ficiũ iudicis quo hęres compellit adire,& reſtituere:ſed agebat
actione ex teſtamẽto vt reſtituat.& hoc innuit text.ibi,ad reſtitu
endã hęreditatẽ &c.& in fi.ad reſti.quidẽ &c.de coactione verò
vt adeat nullã facit mẽtionẽ.Sed nunc opp.illud iudiciũ quo pe
tit irritari teſtamẽtũ per cõtra tab.nõ deberet impedire fideicõ-
miſſariũ agente,ſi eſſet paratus preſtare cautionẽ ſcdm formã l.
ſi.C.de pe.pe.hęr.qp quidã fatent:& ſic eſſet correctus iſte §.per
illã l.ſi.Vel dic qp ibi loquitur qñ agitur petitiõe hæreditatis,qđ
eſt iudiciũ vniuerſale:hic verò agebat actione ex teſtamẽto.Pu
2 to etiam † qp ſi ageretur fideicõmiſſaria hęre 1 ¶ Fideicommiſſum.
ditatis petitione,filius ſuperueniens impe- Adde vt per Pe. de
diret executionem qñ bona nõ poſſideban Anc.cõſil.cxliij. &
tur per conuentũ.& ita poſſet intelligi hic. ccij.& Ang. conſil.
Et de hoc per Imo.de teſti.c.veniens.de re clxxxiij.
iudi.c.cũ ſup.in ſcda gl.dixi in l.à diuo.§.ſi b ✠ POMATES.
ſup.ſ.de re iudi.& de pet.hęre.l.pe.& de rei ¶ Qui rogat⁹. Et no.
3 ven.l.is à quo.† Quærit gl.gd iuris hodie ir ſin.iſtũ tex. ſecundũ
ritato teſtamẽto ex cauſa pręteritionis vel do.Io. non ſufficere
exhæredationis,vbi nõ irritatur niſi inſtitu de iure iſto habere
tio:an hæres poſſit cogi adire? Antẽq; ad q. legitimã iure fideic-
rñdeam no.gl.q̃ innuit qp rupto teſtamẽto cõmiſſi: imò expe-
a conſeruatur fideicommiſſum vniuerſale per auth.ex cauſa.C.de diebat habere iure ſi-
lib.præ.Dicit ẽm qđ ſola reſtitutio vitiatur.Hoc vt tenere Dy. ſtõnis. Ego do caſu
Mart.ſyl.tenet cõtrariũ p põnẽ ſatis debilẽ:nã fideicõmiſſarius ſimilẽ,quem'nota.
vtis & hæres ęquiparant ſ.quod cũ eo.l.ſi filius.ſed inſtitutio hę
redis vitiat:ergo &c.Ia.de are.& Old.ſequẽdo eũ tenet cõtrariũ
& adducunt hunc tex.Nam per auth.ex cauſa.vitiata inſtitutiõe
cætera firma permanent.Sed fideicõmiſſum vniuerſale continet
appellatione cæterorum,vt hic:ergo &c.Pro hoc videt tex.in l.
ſi ſeruũ.§.j.ſ.ſi qs omiſ.cau.teſt & ibi dixi.Gl.hoc idẽ ſentit C.
de fideicõ.l.eã quam Nunc redeo ad q.an hæres cogatur adire.
Mar.qp nõ:gl.qp ſic,filio differẽte agere.Declara ſi eſt pręteritus
filius ſuus,vel emancipatus nõ inſerta cauſa:teſtamẽtũ eſt ipſo
iure nullum,vt dixi in l.filio præterito.de iniuſ.teſta:ideo nõ põt
cogi adire.Idẽ ſi eſſent exhęredati ex nõ legitima cã.& licet cõ
ſeruetur teſtamentũ,ſeu fideicõmiſſum per auth.ex cauſa.non tñ
petitur actione ex teſtamẽto,ſed cõdictione ex illa lege, ſecũdũ
Dy.cuius cõtrariũ tenui in d.l.filio.ſ.qp petatur actione ex teſta
mento:non tamen cogetur hæres adire:quia non debetur ab eo,
ſed à venientibus ab inteſtato.Si verò filius eſſet ex heredatus in-
ſerta cauſa legitima:tunc procederet dictum gloſſ.quòd interim
donec filius taceret poſſet cogi adire:ſecus ſi ageretur.

Marcellus. Gloſſ.ponit hic caſum:dic vt in ea. quam
vide.

Q ui ex Trebelliano. Remedia Trebellíani
habent locum poſt reſti
tutionem.ſecus antequàm reſtituatur hæreditas.hoc dicit.Quæ
ro,an hoc ſit vtrum ſiue conueniatur hæres pro legatis ſiue pro
debitis.Dic vt not.per gloſſ.in l.j.§.fina.ſ.eod.& l.Marcellus.in
princi.& ibi dixi.

Trebellianum. Quando teſtator rogat de hæredi-
tate ſua,vel eius parte,locum habet
Trebellíanum.ſecus ſi de hæreditate alterius,licet ſi ſponte non
adiret cogetur reſtituere.hoc dicit.Quæro an cogatur adire &
reſtituere hæreditatem titianam.Gloſſ.dicit quòd ſi perceperit
tot fructus ex hæreditate teſtatoris rogantis quòd æquiualeant
titianæ,quòd cogitur reſtituere,vt ſ.de lega.ij.l.cum pater §.Ti-
tio. Dicit etiam gloſſ.quòd ſi teſtator voluit totam hæreditatem
reſtitui,tota reſtituetur nulla quarta retenta per l.ſi debitor.ſ.ad
legẽ fal.ſed certè illud quod in l.ſi debitor.dicitur verum eſt:quã
do teſtator tenebatur hæredi:quia tunc debitum compenſatur
cum Falcidia.ſed iſte caſus non eſt hic:quia non erat debitum à
defuncto.Et ſic hæc gloſſ.videtur contra l.pater filiam.in princ.
ſ.ad l.Fal.ſecundum Iaco.de are.Vltimò gloſſ.aſsignat ar.contra
ſ.ad l.quod de bonis.§.cum fideicommiſſum. Dic quòd concor
dat ſecundum ſecundam caſus poſitionem,ſ.prætuppoſito qđ
præcedens gloſſ.ſit vera.

Si ex Trebelliano. Fideicommiſſario contra hære
dem datur actio pro rebus inde
bitè retentis.h.d. Quæro quo iure retinebit hæres hæc prædia.
Dic vt in gloſſ.Quæro an debitum naturale hæres teneatur p
ſe exigere. Dic vt in gloſſ.Quæro in qp debetur de functo ab hę
rede qua actione ab eo repetitur.Gloſſ ponit plures opin quę li-
bet poteſt vera.

Marcellus. Inter hæredem & fideicõmiſſarium partis
cõperit familiæ herciſcũde iudiciũ.h. dicit.
Quæro quod iudicium erit iſtud? Rñ.vtile.vt in glo.

1 *Teſtamẽtũ an hodie irritetur ſi fideicõmiſſũ uniuerſale relinquat filio prætetito.*

b **Q ui rogatus.** [1]Hæres cogitur adire,licet fideicõmiſ-
ſario poſsit alio remedio eſſe conſul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

tum. hoc dicit. Vide quòd filius dicitur præteritus, licet relicta sit sibi hæreditas per fideicommissum: & pōt petere contra tabulas. Et sic videtur casus cōtra gl. quæ est C. de inof. test. l. scimus. §. cū autem. quæ dicit ꝙ etiam hodie si filio præterito relinquatur fideicommissum vniuersale non irritat testamentū. † Habet enim iure institutionis, cū fideicōmissarius vniuersalis habeat vt hęres. quod dictū videtur cōtra hāc l. vt dixi in §. quoties. s. ea. l.

Si patronus. Patronus pōt cogi adire & restituere ante pœnitentiam. hoc dicit. Opp. hic innuit ꝙ patronus institutus potest grauari in debita portione contra s. de lega. ij. l. cùm patronus. Sol. Hic erat fideicommissum relictū coniunctis personis quæ olim poterant grauari, vt l. iiij. s. de condi. & demon. licet hodie corrigatur, vt ibi not. Opp. ꝙ non possit pœnitere, vt s. e. l. nam quod. §. qui compulsus. Sol. Hic loquitur ante coactionem, sed post non potest pœnitere, vt in contrario. Op. C. de rep. hæ. l. sicut. So. Hic dicit suspectā: nō tñ repudiauit.

Si perceptis. Per coactionem perdit quis prælegata, nisi essent sibi relicta sub conditione si hęres non erit. h. d. Oppo. ea quæ quis habiturus esset si hæres non esset non perdit per coactionē. vt s. ea. l. §. qui suspectam. sed prælegata haberet etiam si repudiaret, vt l. qui filiabus. in fi. s. de leg. j. ergo &c. So. Intelligas hic de prælegatis quæ perderet repudiādo, vt hic no. in d. l. qui filiabus. in fi. & l. filio. cū l. seq. s. de lega. j.

Hæres ex asse. Hæres grauatus vltra vires hæreditarias, illud quod deest supplet ex fructibus iudicio testatoris perceptis, & ex eo quod vltra quartam est & residuum sibi retinet quòd si fructus non sufficiunt omnibus pro rata fit diminutio. hoc dicit. Primò ponit thema. Secundò quatuor quæstiones ex themate. Tertiò responsiones. Secunda ibi, quæro. Tertia ibi, respondi. & glos. hic ponit casum optimè, & omnibus tribus quæstionibus perfectè respondet: sed illi inquantum agatur contra legatarios non est responsum. Quæro ergo inquantum agatur. Respondet secunda glo. magna in principio. & bene. Dic vt in ea. Oppo. & videtur quòd computatio glos. non sit bona: quia secundùm hoc ea quæ percipiuntur ex fructibus, non prosunt legatarijs. quod videtur contra l. qui quadringenta. §. fi. suprà, ad legem Falcidiam. propter quod Iaco. de Are. dicit ꝙ non est bona ista computatio. Tu dic ꝙ glo. optimè computat. Nam debes scire quòd quando legata relinquuntur, vltra vires hæreditarias fit duplex detractio: vna quandò minus est in patrimonio quàm sit legatum: alia fit per l. Fal. vt l. in quārtitate. §. fi. & l. si post missionem. s. ad l. falci. nunc fructus percepti medio tempore faciunt videri minus relictum per fideicommissum: & sic prodest legatario vt nō fiat illa detractio quasi fuerit relictum vltra vires patrimonij. Oppon. & videtur quòd ista computatio non debet fieri hoc modo, sed illud videatur esse in fideicommisso quod supererat deductis legatis, vt l. qui quadringenta. supra eodem. Solu. Dic quòd hic fuerunt legata nominatim ab hærede relicta: & ideo fit computatio secundū quod hic dicitur in l. Marcellus. in princi. s. eo. Opp. hic dicitur ꝙ petitur à legatarijs, vt detur fideicommissario: contra fideicommissarius à legatarijs non defalcat, vt s. e. l. j. §. deniq;. & l. lex falc. §. nunq;. s. ad le. fal. So. Hic legata non erant relicta à fideicōmissario, sed ab hærede. Op. dicitur hic quòd fructus sibi computat in quartam: & restituit quod est vltra. Contra. §. eod. l. in fideicommissa. Solu. Dicit glossa istud ideo: quia minuit hæres fideicōmissum. Dicestu in quo diminuit? Respondeo, soluendo relicta: & ideo supplet ex fructibus. Ratio: quia quando testator grauat aliquē vltra vires hæreditarias, vult quòd suppleatur ex fructibus, vt l. filiusfamilias. §. apud Marcellum. s. de lega. j. et supra eadem l. §. Trebellianum. ver. quod si Mæuius. Oppo. extra glo. dicit hic ꝙ quartam sibi retinet de rebus, et dimidiam supplet ex fructibus. Contra: quia quartam debet sibi ex fructibus retinere & dimidiam in rebus restituere, vt l. mulier. §. si hæres. & §. sequem. & in l. in fideicommissa. s. e. Iaco. de Are. & Oldra. sequendo eum dicit ꝙ est in potestate hæredis ꝙ suppleat dimidietatem de fructibus vel retineat quartam de fructibus. Et hoc probant per hanc legem. Sed hoc videtur contra l. quod de bonis. §. fructus. s. ad l. fal. & l. Paulus. ij. respon. eodem titulo. Et hoc innuit d. l. in fideicommissariam. nec iste textus facit in contrarium. Nam in q. bene ponebatur quòd hæres volebat sibi retinere quartā in rebus, & dimidiam supplere ex fructibus, sed hoc in responsione non ponitur. Dicit enim totum restituendum. nec declarat an in fructibus, an in ipsis rebus. Sed putarem hoc dirimendum arbitrio iudicis, vt s. de leg. j. l. non amplius. §. fi. cum l. seq. Pro quo facit ꝙ inter fideicommissarium & hæredem competit iudicium familiæ herciscun. vt s. eo. l. Marcellus. vnde ex officio iudicis diuidentis, videbitur in quo debet dari dimidia, & in quo quarta retineri. Oppo. hic legata fuerunt relicta purè, fideicommissum sub conditione: tamen contribuuntur quo ad detractionem Falcidiæ. contra: quia tota quarta debet detrahi ex fideicommisso, vt l. penul. §. j. s. ad l. Fal. Sol. Quandoq; totum fideicommissum est conditionale, & legata pura: & loquit l. contraria. Quandoq; fideicommissum est purum, & legata pura, vel vtrunq; conditionale: & tunc fit contributio omnium, vt l. qui quadringenta. & l. Marcellus. s. e. Quādoq; fideicommissum est pro parte purum, pro parte conditionale. & legata pura: & tunc similiter fit contributio, vt hac l. dixi in l. Marcellus. in prin. s. eodem.

Qui seruos. Hic est duplex litera secundùm primam deficit suos in tex. secundùm istam glos. ponit casum. vide eam. & breuiter hoc dicit. Si seruo relinquitur libertas & hæreditas pretiū seruorum detrahitur. hoc dicit. Hæc lectu. non est bona: quia quando seruo relinquitur libertas, & aliud pecuniarium relictum: tunc de relicto pecuniario detrahit Falcidia etiā de pretio seruorū, vt l. planè. s. ad l. Fal. est ergo alia litera in qua est suos: & secundū istā ponitur casus in glo. secundo modo. vide eam. Hęc lectu. reprobatur per Dy. quia quando quis rogatur manumittere seruum, non pōt cogi adire per eum, vt l. cogi. §. si seruo. s. eo. & no. j. ea. glo. dic ergo retenta hac secūda positione ꝙ quis fuit rogatus manumittere seruos suos, & eis restituere hæreditatem deducto pretio seruorum: vnde hoc fuit expressum. & pone ꝙ hęres adiuit sponte, vel aliter propter pretium seruorum, si hæreditas non esset soluendo quis pateretur damnum. sed quando hæreditas est soluendo damnum pati nō debet, vt hic. Quærit glossa vtrum hæres institutus rogatus de restituendo seruo possit cogi adire? Glossa distinguit quod examinabo latius j. eod. l. non est cogendus. & l. si res aliena. in fine.

1 §ᵗᵘ *Fideicommissarius de legatis particularibus ab hærede relictis an detrahat Falcidiam. rem: ſure.*

2 *Actio de fideicommissario in fideicommissarium an transeat ipso iure.*

3 *Fideicommissarius primus si restituit secundo fideicommissario, an sui fideicommissariæ hæreditatis remanet apud primum. quòd non.*
Primus cessionarius si cedit secundo apud primum nil remanet.
Emphyteuta si facit alium emphyteutam apud eum nil remanet.

4 *Solui ꝙ potest illi qui cessit actionem, quando de eum aliquid remanet. secus si nihil.*

5 *Bona: an possessor de iure prætorio si restituit hæreditatem ex Trebelliano, an apud eum remaneat quid hæreditarium.*

6 *Iura utilia quando directa non sunt penes aliquem efficiuntur directa.* 23.

EX asse. Si vnus ex fideicommissarijs hæredem cogit adire, & restituere totum, fructus iudicio testatoris perceptos suo fideicommissario non restituit. secus in eo quod iure accrescēdi lucratur. Item ab eo quartam non detrahit. h. d. Quæro quæ est ratio diuersitatis inter primum casum & secundum? Respon. Primus loquitur in fructibus qui iudicio testatoris percipiuntur: & iudicio testatoris lucratur hæres: & sic erit lucrum personæ. Secundus casus loquitur in iure accrescendi: quia magis accrescit rei quàm personæ, vt de acqui. hære. l. si totam. de vsufru. l. si Titio. Tertius casus loquitur in Falcidia, quę contra voluntatem defuncti detrahitur: ideo fideicommissarius à fideicommisso non deducit: cùm voluntas testatoris non fuerit, & potestas iuris non habet locum nisi in hærede. Vertio ad glo. opp. s. eo. l. j. §. inde Neratius. Solue

1 vt in glo. & bene. Quæro † vtrum de legatis particularibus relictis ab hærede fideicommissarius detrahat Falcidiam. Dic vt in

2 glossa & dixi in §. inde Neratius. † Quæro vtrum à fideicommissario in fideicommissarium transeat actio ipso iure, dic vt in

3 glossa. † Quæro fideicommissarius primus fideicommissario secundo restituit: an apud fideicommissarium primum remaneat ius fideicommissariæ hæreditatis. Glossa, quòd non. Hugo contra inter alia quæ glossa dicit est quòd eum qui hæres est de iure ciuili senatusconsultum non potest facere desinere esse hæredē. Quod non est verum: quia senatusconsultū est de iure ciuili: ideo potest facere eum desinere esse hæredē qui est de iure ciuili, sed in hoc tractatu ideo non fecit: quia noluit. Voluit enim ꝙ solum vtiles transferrēt. opi. tāmē gl. vera est, vt l. j. §. de illo. s. eo. & C. e. l. pe. Pro

l.pe.Pro hoc facit illud q̃ dicitur q̃ ſi primus ceſsionarius cedit ſecundo apud eũ nil remanet.vt l.emptor.C.de hęre.vel act.vẽ. & p Gulã in Spe.ti.de ceſ.ac.& in ſimili dicit gl.q̃ ſi primus emphyteuta facit aliũ emphyteutã,qđ apud eũ nil remanet, vt l.fi. C.de iure emph.facit q̃ no in l.j.in gl.fi.C.vti poſ.& hoc eſt vti
4 le ſcire.† Nã id q̃ dicit in l.iij.C.de noua.ſ.q̃ illi cui ceſsit actionẽ poteſt ſolui,eſt verũ qñ apud eũ qui ceſsit nil remanet,qđ eſt qñ ſolũ vtiles habebat:tunc ei non poterit ſolui:quia nihil apud eum remanet.
5 Quæro† bonorum poſſeſſor de iure prætorio hæreditatẽ reſtituit ex Trebelliano:an apud eum remanet ius hęreditariũ? Glo. q̃ ſic.Pro huius declaratione debes ſcire q̃ in hæreditate eſt vnũ ius vniuerſale hæreditarium:et hoc eſt apud bonorũ poſſeſſorẽ vtile.Sunt etiã iura particularia vt actiones hæreditariæ,q̃ competunt aduerſus debitores hæreditarios:& iſta cõpetunt bonorum poſſeſſori directo,vt no.in l.ij.ſ.de bo.poſ.hęre.pe.Cũ ergo directæ ſint penes bonorum poſſeſſorem reſtituẽdo vtiles trãſferret:& apud eum remanent directæ:& in hoc bene diceret gl. Sed gloſſ.quærit de ipſo iure hæreditario vniuerſali. Quærit enim an remaneat hæres:tunc eſt dubiũ:qa ſi hæres eſt tunc eſt hæres vtiliter:& fideicommiſſarius eſt hæres vtiliter:ergo duo ſunt hæredes inſolidum.Eodem modo poſſumus dicere quòd non eodem modo,ſed vnus eſt hæres vtiliter de iure prætorio: alius vtiliter ex ſenatuſcõſulto.Vel aliter dico q̃ bonorũ poſſeſſor quãdoq; habet ius hẽditariũ directũ;vtile tantũ.Exemplum q̃ aliqs eſt hæres de iure ciuili,vt filius vel alius:& prætor illũ ſum exiſtẽtem hæredem excludit,vt per cõtra tab.vel per bñficium reſtõnis in integrum,vel alio prętoris remedio:tũc qa primus remanet hæres,iſte bonorum poſſeſſor erit tantum vtiliter. Sed quando prętor vocat aliquem ad ſucceſsionẽ:nec eſt aliqs hæres de iure ciuili,vt quos vocat per vñ cognati,vel vnde legitimi,vel per bonorum poſſeſsionem ſecũdũ tab.& ſimilia:puto q̃ habet ius hæreditariũ.directũ.Probo.Naturalis poſſeſsio q̃ ciuilis non eſt apud aliquem,ſtatim efficitur ciuilis,vt l.clam.
6 poſsidere.ſ.fin.& l.ſequem.de acquirẽ.poſ. Iſta iura† vtilia quãdo directa nõ ſunt penes aliquem,efficiuntur directa:vt l.pubere m.C.de iure delibe.pro hoc facit l.illud in princip.cum ſua gl. de bo.poſ.cõtra tab.Præterea,iura dicũt q̃ bo.poſ.habet iura ac ſi eſſet hæres.ſed hęres haberet illa directa,ergo &c.inſtit.de bo. poſ.ſ.quos autem.& ſ.poſ.hę.pe.l ij.& j.de bo.poſ.l.ij.

1 ☞ *Confirmatum ſi non poteſt cõfirmari,agitur ex cõfirmãte nõ ex confirmato.*
2 *Sententia iudicis appellationum ſi confirmat primam ſententiam,agitur ex ipſa ſententia confirmante.*
3 *Confirmatio generalis non trahitur ad illud quòd eſt ſpecialiter caſſatum.*

1 ☞ Si quis priore. Sí† confirmatum non poteſt confirmari agitur ex confirmante,non ex confirmato.hoc dicit.Oppo.C.de hęre. inſti.lege quoties.Sol.ibi erant alij vniuerſaliter inſtituti.Ad hoc oppo.in aut.vt cùm de appel.cog.§.aliud.vbi etiã qñ eſt aliqs inſtitutus vniuerſaliter,hęres iſtitutus ex re certa habetur loco hæredis.Dicit gl.no.illud verum quantum ad excludendam querelam.dic aliter intelligitur in d.l.quoties.C.de hę. inſti.Quæro qua actione petantur relicta in primo teſtamento. Glo.dicit ex teſtamento ſecundo non ex primo:quia nemo põt decedere duobus conditis teſtamentis:vides ergo quia primũ teſtamentum non poteſt confirmari vt teſtamentum:ideo non
2 agitur ex confirmato,ſed ex confirmante.† Simile dicas in ſententia cõfirmata per iudicẽ appellationũ.nõ enim ſup eodẽ poſſunt eſſe duę ſentẽtię validę:vt.C.qũ prouo.nõ eſt neceſ.l.j.ideo agitur ex cõfirmãte,nõ ex cõfirmato.de hoc dixi in l. legitima. ſ.de pac.intellige prout no.in l.fi.j.de re.iud.Quærit gl. dicitur in fi.ſi nõ aliqd ſpecialiter &c.quid vult dicere.dic vt in gloſ.ex
3 qua† not.q̃ cõfirmatio generalis nõ porrigitur ad illud quod eſt ſpecialiter caſſatum.poſſes etiam exponere hunc tex.vt dicas ſi nõ aliquid ſpecialiter &c.hoc eſt niſi teſtator dixerit q̃ inſtituit eũ ex re certa:ita q̃ plus petere nõ poſſet:tũc em teſtamẽtũ non valeret,vt dixi plenè.in l.quoties,§.ſi duo.de hę.inſtit.dic vt ibi.

1 ☞ *Adire & reſtituere quo quis cogatur.*

30 Sl legatus. Etiam tempore legationis cogitur quis adire hæreditatem.& reſtituere. hoc dicit.Quæro† quo iure quis cogitur adire & reſtituere. Dicit glo.q̃ officio iudicis.vide eam & not.in eo quòd dicit cogitur adire officio iudicis nõ eſt dubium. Similе no.in l.nõ eſt cogẽdus.in fi.j.eod.& in l.ij.de fidei.hęr.pet ſed illud q̃ gl. ſubaudit q̃ reſtituere cogat officio iudicis habet dubiũ nã alibi dicit gl.q̃ reſtitutio fit actione ex teſtamẽto:vt l.reſtitura.§.j.j.eo.& l.& ſine ſcriptura.C.eo.& p Dy.tangit in l.quia poterat.ſ.eod.Tu diſtingue, qñque qs adit ſpõte:tunc actione ex teſtamẽto cogit reſtituere directa vel vtili.ita loquuntur dictæ gl.Quãdoq; quis dicit hęreditatẽ ſuſpectã: & tunc totũ iudicis officio expedit.l.vt cogat adire & reſtituere,vt dicit tex.in l.quia poterat.ſ.eo.expreſsius inſti.e.§.ſed qa.hoc etiam tenet Cy.in.d.l.& ſine ſcriptura.C.e.

Si quis bona. Fideicõmiſſum vniuerſale eſt,ſi aliquis rogetur reſtituere bona vniuerſaliter, vel indefinitè.h.d.Op.quòd relictũ bonorum nõ ſit vniuerſale.ſ.de le.j.l.non amplius.§. fi.cũ l.ſeq.ſo.vt plenè dixi in l.ſi quis ſeruũ. §.fi.ſ.de leg.ij.Opp.q̃ meorũ appellatione non continẽtur,niſi ea quorum quis habet dominiũ,vt l.quintus.§.ij. de auro & argẽ. leg.Sol.vt ibi plenè dixi.

Si filio. Non valet reſtitutio facta, niſi cõſentiente,vel ratũ habẽte eo in cuius poteſtate eſt fideicõmiſſarius. hoc dicit.

Multum. Hunc.§.& ſequentẽ ,pſequere vt habes in gloſſ.

31 Sl cui purè. Seruus qui per aditionem habilitatur ad recipiendã hæreditatem,poteſt cogere hæredem adire.ſecus ſi per aditionem non habilitaretur. hoc dicit. cum ſeq.§.ex prædictis apparet ratio eorum quæ hic dicuntur.

Si ſub conditione. Hæres cogitur parere conditioni poteſtatiuæ ſine eius damno, & adire.ſecus ſi conditio eſſet caſualis. h.d. & diſtingue vt dixi in l.accuſare.§. fi. cum l.ſequenti.ſ.eod.

1 ☞ *Geminatio verborum denotat mentem teſtatoris.*
2 *Rei appellatio eſt magis generalis quam pecuniæ.*
3 *Patrimonium quando eſt diminutum,quando ſupplettur ex fructibus.*

32 Balиſta. Sí fideicõmiſſum relinquit ſub nomine geminato,& ſub nomine appellatiuo pecunię in reſtitutionem veniũt fructus iudicio teſtatoris percepti.ſecus ſi ſub nomine ſimplici debet in fideicõmiſſum ex eis ſuppleri.ſi fuerit diminutũ.h.d.cũ l.ſeq.& eſt ſolẽnis lex,nec alibi reperitur.Opp.ad l.baliſta.de l.ſeq. Vera ſol.eſt q̃ hic teſtator
1 grauauit per nomina geminata quãtacunq;.in l.ſeq.ſcribit† per verbũ quãta. Vnde ꝓpter geminationem verborũ prætumitur mens teſtatoris q̃ voluit omnia reſtitui.Op.j.eo.l. hæredes mei. & s.de leg.iij.l.his verbis.So.hic vius eſt nomine pecunię cũ geminato nomine quãtũcũq;.ibi verò dixit q̃ quicqd ad te perue nerit.Sed dices tu.Nonne quicquid eſt dictio geminata, ſicut dictio quãtuncũq;?Rñd.ibi quicquid fuit ꝓlatũ ſimpliciter:ideo reſoluit quicquid,id eſt illud q:ideo nõ eſt dictio geminata.hic verò fuit dictio quãtũcũq; pecunia.Si verò naturaliter dixiſſet quãtũcunq; ad te ꝓuenit,fructus nõ venirẽt:qa reſoluet in illud quãtũ qđ ad te peruenit.& hoc notat Iurisconſultus hic dũ dicit. Rñ.ex his verbis quę ꝓponis,ſ.pecuniã.Non enim hoc faceret dictio geminata ſine hac dictione pecunia,nec dictio pecunia
2 ſine dictione quãtęcũq;. Quæro† qđ ſi dixit quãtęcũq; res.Rñ. idem:nã rei appellatio magis generalis eſt quã pecuniæ, vt l.rei appellatio.de verbo. ſignifi. & l.j.in fin.ſi cer.pet.Quærit gloſſ. quid de vſuris. Et dicit idem quod in fructibus. Tu dic vt dicam in l.poſtulante.§.j.infrà,eod.Opponi.ad l.ſcribit.ſ.l. proxi.

Pro concordia. Aduerte quòd Alexan. in l. quoties.co. fin. C.de hære.inſti.alleg. Barr. tenentem in l.quoties.§.ſi duo ff.de læ.inſti. quòd ius accreſcendi poſſit ꝑ teſtatorem ꝑ hiberi. Contrarium tñ allegat tenere in conſi.anci. matheolꝰ gratioli. Voluit tñ allegare Alexã cõſ. Barto. quod incipit petrus maioli.& in hac.l.ſi quis priore.ĩ fin.per hũc text.vbi doct.et pro vtraque opi.alleg. Alexã.hic concor. Tu dic ſi bñ conſyderes Bar.vbi tenet inſtitutum ſre certa habere ius accreſcendi intelligi debet, vbi non prohibetur expreſsẽ.& ita loquitur in.d.l.ſi quis.in d.l. quoties & in.l. ex facto .la ij.ff.de hære.inſti.& in.d. conſil. Sed ibi adhuc non loquitur in proprijs terminis: quia quæritur de vigore illorum verborum dominam vſufructuariam à marito prolatorũ in teſtõ inſtitutis vniuerſaliter pauperib⁹ Chriſti &c.Sed ſi exꝑſſe voluerit nullibi dicit Barto.q̃ non poſſit & ita loquit d.§. ſi duo.et ſ d.l.ſi qs.et meli⁹ qñ alibi voluit iſtã ſuã concordiã in ſuo conſi.clvj.inci.Titius fecit teſtm̃ de q̃ non fuit memor do. Alexand.in d.l.quoties. C. de hære.inſtit.& in alio nu.clxxvij.inci.Matthęolus Gratioli. quòd forte voluit allegare d.Ale.vbi ã.Si tñ inconſideratè fuerit poſita concordantia ad ꝑal.conſi.Bart.ceſſentari adſcribas.

33 BAliſta. Sí fideicõmiſſum relinquit ſub nomine geminato,& ſub nomine appellatiuo pecunię in reſtitutionem veniũt fructus iudicio teſtatoris percepti.ſecus ſi ſub nomine ſimplici debet in fideicõmiſſum ex eis ſuppleri.ſi fuerit diminutũ.h.d.cũ l.ſeq.& eſt ſolẽnis lex,nec alibi reperitur.Opp.ad l.baliſta.de l.ſeq. Vera ſol.eſt q̃ hic teſtator
1 grauauit per nomina geminata quãtacunq;.in l.ſeq.ſcribit† per verbũ quãta. Vnde ꝓpter geminationem verborũ prætumitur mens teſtatoris q̃ voluit omnia reſtitui.Op.j.eo.l. hæredes mei. & s.de leg.iij.l.his verbis.So.hic vius eſt nomine pecunię cũ geminato nomine quãtũcũq;.ibi verò dixit q̃ quicqd ad te perue nerit.Sed dices tu.Nonne quicquid eſt dictio geminata, ſicut dictio quãtuncũq;?Rñd.ibi quicquid fuit ꝓlatũ ſimpliciter:ideo reſoluit quicquid,id eſt illud q:ideo nõ eſt dictio geminata.hic verò fuit dictio quãtũcũq; pecunia.Si verò naturaliter dixiſſet quãtũcunq; ad te ꝓuenit,fructus nõ venirẽt:qa reſoluet in illud quãtũ qđ ad te peruenit.& hoc notat Iurisconſultus hic dũ dicit. Rñ.ex his verbis quę ꝓponis,ſ.pecuniã.Non enim hoc faceret dictio geminata ſine hac dictione pecunia,nec dictio pecunia
2 ſine dictione quãtęcũq;. Quæro† qđ ſi dixit quãtęcũq; res.Rñ. idem:nã rei appellatio magis generalis eſt quã pecuniæ, vt l.rei appellatio.de verbo. ſignifi. & l.j.in fin.ſi cer.pet.Quærit gloſſ. quid de vſuris. Et dicit idem quod in fructibus. Tu dic vt dicam in l.poſtulante.§.j.infrà,eod.Opponi.ad l.ſcribit.ſ.l. proxi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Cùm hæres. Et no. sing. casum ꝙ tabule extraneæ confirmantur, vt fideicommissum vtile. vide Bar. j.eo.l.ex facto. & ibi do. Io ſ.de vulga. & pupil. Andr. Barba.

POMATES.

b ¶ Oppo. ꝙ. Ita dicas in fiscū. Text. est sin. in l. si cū dotē. §. fi. ſ. ſo. ma. & qūo qs dicatur subire iudiciū p aliū, vide Bar. in l. j. ſ. eo. & in l. si eū homiē. ff. de fideiuſ. & vide text. valde not. in l. Titius. ſ. de pcu.

c ¶ Ex quo dixi. Et vide Bar. in l. si eū homiē. ff. de fideiuſſo. Bal. in l. p diuersas. C. man. An aūt relegatus poterit cedere, vide text. sing. ꝙ sic, in l. de pollicitationibus. ff. de polli. secūdū Bal in l. per diuersas. And. Barba.

d ¶ Ex hoc apparet. Et vide nouū quod dicit Bal. in addi. Spec. de arbi. & ar. ꝙ licet minor cōpromittat, nō videt læsus: quia cōpromissum æquiparatur cōtractui nisi incœperit litigare corā arbitro. & an sit verum, cogita. And. Barba.

Solue vt ibi. Op. j. eo. l. deducta. §. qui post. vbi fructus percepti nō supplent id qd̄ est diminutū. Sol. ibi loquit̄ in diminutione q̄ contingit propter vsuras: ideo suppletur ꝙ fructus cum distinctione lucratur, vt ibi, si cum vsuras cū distinctiōe lucrat̄, vt ibi patet. Op. ſ. e. l. in fideicōmissariā. & l. mulier. §. si hīs. vbi fructus † vltra quartā lucrat̄. So. illd verū qñ patrimoniū nō est diminutū: si verò est diminutū: tūc em̄ fructibus suppleť, vt hic. qd̄ tene mēti: ga singl'are est. Fa. l. postulāte. ī fi. j. e. fallit in liberis primi gradus, vt l. iubemus. C. e. Habes ergo ꝙ fructus præceptos iudicio testatoris hæres lucrat̄. Si tñ diminuit hæreditatē ex detractiōe quartę, illud suppleť ex fructibus, vt l. in fideicommissariā. ſ. eo. Fallit in liberis primi gradus, vt l. iubemus. C. e. Item si diminuit̄ fideicōmissum ꝓpter dotem, suppleť ex fructibus etiam in liberis primi gradus, vt l. mulier. §. cū ꝓponeret̄. ſ. e. Itē si hæreditas minuitur ꝓpter legata, suppleť ex fructibus, vt l. ita tamen. §. hæres ex asse. ſ. e. qd̄ dic vt ibi. Itē si hæreditas minuitur ex casibus fortuitis, ex fructibus suppleť, vt hic. Fallit in liberis primi gradus, vt hic quę oīa diligēter nota.

☞ Actor si non probat id quod est causa suæ intentionis, succumbit. 34-

1 Vm qui. † Succūbit actor si non probat id quod est causa suæ intentionis. h. d. Op. j. de bo. pos. secūdū tab. l. qui ex liberis. in prin. & ſ. ad fal. l. pater filiam. §. fi. & l. qui duos. in prin. de re. dub. gl. dat plures sol. Dic ꝙ ibi loquit̄ in substitutiōe directa: hic verò in fideicōmissaria. Ratio: quia in directa hæreditate vbi qs debet inuenire hæreditatē primi: ideo vī vterq; substitutus. qd̄ nō est in fideicōmissaria, vt ꝓ gl. declarat̄ in d. l. q duos. So. gl. aliter ꝙ hoc est fauore matris q̄ est in medio. & hāc tenet Dy. in d. l. qui duos. Et ex hoc sequeret̄ ꝙ si mater nō esset in medio ambobus videret̄ substitutus. quod videt̄ colligi ex significatiōe verborū: quia dixit ei q nouissimus decesserit, sed qlibet decesśit nouissimus postē alius post eū nō decedit, vt l. ex duobus. ſ. de vul. & pup. Sed certè licet qlibet decedat nouissimus: nō vī substitutus vtriq;: ga ista dictio qlibet, qñ ponitur distributiuè, requirit vnū tātū: & si plures simul concurrunt, dispositio vitiat̄, vt l. si fuerit. ſ. de reb. dub. Vnde præcedens solu. verior videtur: tamen semper in hoc dubitaui.

a 2 Vm hæres. [a] Curator furiosi pōt agnoscere bonorum possessionem secundū tab. & hereditatem restituere. h. d. No. vnum ex casibus in quibus necessaria est bonorū possessio secūdū tab. Ita dicit Iac. de Are. hic, & Pe. & Cy. in l. certum. C. vnde legi. Quærit glo. an ista bonorū possessio tribuat ius. Et ponit opi. de qua in l. j. de bo. pos. infan. & fur. dela. Tamen quicquid sit, quādo furiosus instituitur non est rogatus de restituendo, & agnoscit bonorum possessionem siue dicamus ꝙ tribuat ius siue non, decedens non transmittit ad hęredem, vt l. fi. §. tali. & §. seq. de cur. fu. & tamen transmittit in fideicommissarium, vt hic.

1 *☞ Instantia cœpta per hæredem de nouo q̄ non transeat in cessionarium.*
2 *Compromittere non est lata culpa.* 36-

3 Vm hereditas. Per Trebellianum non tenetur hæres in obligationibus per eum contractis: ideo debet ei per fideicommissariū
b de indemnitate caueri. h. d. Oppo. [b] ꝙ instantię iudicij tranſeunt in fideicommissarium, & hæres tutus est per Trebellianum, vt l. j. in prin. ſ. eo. Sol. ibi loquitur de instātia cœpta per defunctum quæ est hæreditaria: ideo transit per Trebellianum: & hæres est tutus ope exceptionis. hic est instātia cœpta per hæredem, quæ non est hæreditaria: & sic nō transit ad fideicommissarium: & sic
1 est necesse hæredi caueri de indēnitate. Ex quo † dixi [c] semel in
c q. de facto cum quidam cessisset omnia iura, & actiones quę ha bebat vt hęres ꝙ in cessionariū nō trāsibat instātia cœpta de nouo per hæredē. Oppo. supra e. l. j. §. j. So. Habet exceptionē cōtra creditores hæreditarios, nō contra eos cū qbus ipse contraxit: qui nō dicunt̄ hæreditarij: ideo est necesse ꝙ ei caueat̄, vt hic. Facit l. si hæres pecuniā. j. eo. & j. de fideiuſ. l. hæres à debitore. in prin. Oppo. ꝙ ad fideicōmissarium nō transeat dānum ex cōpromisso, vt l. si dictū. §. si cōpromisero. ſ. de euic. Sol. Aliud in emptore & venditore. Ratio: quia ibi venit leuis culpa. Aliud in hærede & fideicōmissario, vbi non tenetur nisi de lata tantum, vt l. mu-
2 lier. §. sed enim. ſ. eo. Ex hoc † apparet [d] ꝙ cōpromittere nō est la
d ta culpa: quia tunc imputaretur hæredi, nec ei caueret̄ de indēnitate. Sed contra hoc op. eo ipso ꝙ quis cōpromittit decipitur, vt l. si minor xxv. annis filiosa. §. j. de mino. ergo est lata culpa. Tamen sol. huius est, vt patet ex his quæ ibi dixi.

1 *☞ Facta restitutione in una re, quando uideatur facta in omnibus.*
2 *Procuratori simplici ꝙ. posśit actio cedi sicut & fideicommissum restitui.* 37-

Restituta. No. bene istos casus ꝙ restitutio fit re vel verbis. Item fit tradendo, vel patiēdo. Quærit glo. vtrum possit peti restitutio vnius rei.
1 Dic ꝙ sic, & bene. Secundò quærit † vtrum facta restitutiōe in vna re videatur facta in omnibus rebus. Et tenet ꝙ sic, & bene. Contra hoc videtur l. iij. in prin. & quod ibi no. de acquirend. pos. Sol. Quædam est translatio iuris quæ fit per hæredem in fideicommissarium: & tunc facta restitutione in vna re videtur in omnibus esse facta, vt hic. Quædam est translatio possessionis: tunc facta restitutione in vna re, nō videtur facta in alij: nisi apprehendatur, vt in contrario, vt l. cùm hæredes. de acquir. pos. Ita dicit Dy. in c. j. in iiij. q. de reg. iu. lib. vj. Quæro dicit hic ꝙ potest restitui alij, vtrum hoc sit verum simpliciter. Respō. intellige de procuratore simplici non in rem suam, vt l. si mulier. §.
2 ex asse. ff. de iure do. dicam in l. qui ita. §. j. j. eo. Et ex hoc † dicunt doc. nostri ꝙ simplici procuratori potest cedi actio, sicut fideicō missum restitui, vt hac l. cum si. Quæro: dicitur hic hac mēte, an ista mens in dubio præsumatur. Respondeo, sic in eo qui sciebat se teneri, vt C. de acqui. pos. l. ij. & quod ibi not.

1 *☞ Tutor non potest cadere actione pupilli.*
2 *Verbum succedat, trahitur ad fideicommissum.*

Pupillus. Oppo. C. qui admit. ad bon. possess. l. bonorum. Sol. Dicas idem hic quod ibi: quia iudex potest supplere defectum tutoris. Oppo. de l. bonorum. Glos. dicit tria sunt. hæreditas: & istam non potest quærere solus tutor. Item est bonorum possessor. & in ista quidam dicunt idem ꝙ in hæreditate, alij secus. Dic vt dixi in l. impuberi. de tut. & cur. da. ab his. l. tutor. j. de bon. pos. Tertium est Trebellianica restitutio, de qua
1 dic vt hac l. † Vltimò nota quòd tutor non potest cedere actio-
2 nem pupilli. quod dic vt l. nouare. de noua. † Nota ex hac l. non enim. quòd verbum succedat, trahitur ad fideicōmissum. Nam restitutio successio est. Facit tex. in c. Raynutius. & cap. Raynaldus. extra, de testamen. Dixi plenè in l. centurio. de vulg. & pup.

Vamuis. Etiam actiones prætoriæ transferuntur per Trebellianum per hęredes & per eos qui in ius hæredum succedunt. h. d.

Nihil interest. Non curatur qualis sit persona procuratoris ad negotia. h. d.

q Via.

Restituta. Quæro quid in iure patronatus ecclesiarum. Respondeo, idem: argu. j. de ope. lib. l. si operarum. quod not. per doc. in [illegible] monumenta. C. de leg. Vltimò vide glo. & signa, quæ ponit casus in quibus remanet aliquid penes hæredem restitutione facta.

1 *☞ Compulsio & restitutio fiunt iudicis officio, non iure actionis.* 43-

Papinianus tractat. Quod iure accrescendi acquiritur ad fideicommissarium pertiner. hoc dicit. Ad quæstionem quam facit textus, vtrum sit opus noua restitutione. Respondet glo. quòd non, & bene. Oppo. ſ. de vsufru. accres. l. interdum. Sol. Aliud in vsufructu, aliud in proprietate: qa vsusfructus accrescit personæ proprietas rebus. Et hoc ꝙ illud quod venit iure accrescendi restituatur, dixi in l. Marcellus. §.
1 quidam. supra eodem. Vltimò iste textus † facit quòd compulsio & restitutio fiat iure actionis, ibi: alia actio &c. Et ita allegat glo.

gat glo.in l.non eſt cogẽdus.j.eo.Veritas eſt ꝙ fit officio iudicis vt dixi in l.ſi legatus.in prin.ſ.eo.& hoc nomen actionis, largè ponitur,vt l.actionis verbo.de verbo.ſigni.

1 ☞ *Statutum de debitore carcerando habet locum in eius hærede.*

POſtulante. Adid ad quod poterat compelli defunctus poteſt compelli hæres defuncti,licet verbis legis non exprimatur.hoc dicit. Oppo.ſ.e.lege,apud.§.vtrum.Sol.Ibi deceſsit ſine hærede:hic cum hærede,& ſic concordat;cum vltimo rñſo huius prin.Quærit gloſſ.an in hæredẽ trãſeant actiones ipſo iure.Dic
1 vt in ea.Vltimo† facit iſte text.dicit ſtatutum qd' debitor debet
a carcerari pro debito:quid de hærede debitoris? Rñd.vt hic,qd' idem,licet in ſtatuto nulla fiat mentio hæredis.

1 ☞ *Actiones quæſitæ ex prouiſione defuncti,ueniunt in reſtitutionem,etiam in liberis primi gradus.*
2 *Liberi primi gradus non tenentur ſupplere fideicommiſſum ex fructibus.*
3 *Fructus qui percipiuntur mora non reſtituentes,ueniunt in fideicommiſſum:etiam in liberis primi gradus.*
4 *Fideicommiſſarius habetur loco hæredis.*

Sed & in hmõi. Actiones quæ quæruntur ex prouiſione defuncti,veniunt in reſtitutionem.hoc dicit.p̃primò ponit duas q.& opi.querentis.Scũdò ponit vnam rñſionem pro,aliam contra.Tertiò determinat.Quartò rñdet vni rationi quę in cõtrariũ poſſet fieri.Secũda ibi, rñdi.
1 Tertia ibi,ſed qa.Quarta ibi,ſed cũ hæreditarios.†No.ꝙ actiones quæſitæ ex prouiſione defuncti veniunt in reſtitutionẽ etiã in liberis primi gradus.qđ no.loquit enim hic de filia. Secundo
2 no.†ꝙ liberi primi gradus non tenentur ſupplere fideicommiſſum ex fructibus,vt hic,ibi:ſed quia nõ vt hęres &c.dixi in l.ita.
3 §.ex eſſe.ſ.eo.Tertiò no.†ꝙ fructus qui percipiuntur mora nõ reſtituẽtis,veniunt in fideicommiſſum etiam in libris primi gra-
4 dus,vt hic.† Quartò not.ꝙ fideicommiſſarius loco hæredis habetur,vt ſ.qđ cũ eo.l.filius.§.j.& inſti.qd' cũ eo.§.j.& de fideicõ. hære.§. reſtituta.Vltimò no.differentiam quam facit Iuriſconſultus inter fructus qui percipiuntur ex prouiſione defuncti:& eos qui percipiuntur opera,& diligentia hæredis.

VI totam. Qui quartam retinere non vult conſultius facit,ſi adit coactè quã ſi ſponte adirer.Oppo.etiam quando adit ſpontè transferuntur actiões per Trebel.vt.l.j.§.j.ſ.eo.Rñ. poſſet eſſe ꝙ poſt additionẽ ante reſtitutionem fideicommiſſarius decederet ſine hærede, alias noller ſibi reſtitui:& ſic adiens remaneret implicitus oneribus hæreditarijs.quod non eſt ſi adit coactè, vt ſ.l.proxi.& l. aliud Iulianum.§.vtrum.& §.antiſtia.ſ.eo.quod no.

1 ☞ *Charitas defuncti facit nõ cõditionẽ,quod erat cõditio in perſona alterius.*

SEius. Tempus certæ ætatis ex præſumpta voluntate defuncti propter charitatem perſonæ facit diẽ non conditionem. Item fideicommiſſario ante reſtitutionem,poſtquã dies ceſsit mortuo fideicommiſſum ad hæredem tranſit.h.d.Opp ſ.de le.j.l.ſi cui.§.j.in prin.ſol. dicunt quidã hic reliquit purè,poſtea diem præſtationis protulit. hoc eſt contra hunc tex. In vna enim & eadem oratiõe rogauit de teſtituendo
1 in tempus certæ ætatis.Dic ergo† ꝙ iſtud eſt ex pręſumpta voluntate defuncti,propter charitatem perſonæ cui debebat fieri reſtitutio:quia filio ſuo.dixi plenè in d.l.ſi cui. Sed poſito ꝙ prima ſol.eſſet vera ad ipſam opp.de condi.& demõ.l.quibus diebus.§.ij.Sol.ibi fuit adiecta dies incerta,hic certa. Quærit gloſſ. vtrum hæres iſtius fideicommiſſarij petet ſtatim an expectabit. tempus quo ille peruenisſet ad illam ætatem.Glo.ꝙ expectabit. Pe.aliter,vt refert Cy.in l.ex his.C.quando di.le.ce. Pro quo facit j.eo.l.à filia.§.fi.& quod ibi dicam.

5 Ihæredi. Solutum occaſione debiti naturalis,reſtituitur fideicommiſſario.hoc dicit.

PAulus. In rebus ſubtractis per fideicommiſſarium perdit fideicommiſſi petitionem.h.d. Concordat C. de legi.l. non dubium.Et ſic econuerſo in rebus ſubtractis hæres perdit beneficium quartæ, vt ſ. ad l.falci.l. beneficio.Oppo.infrà,quorum lega.l.j.§. rediguntur.Dic vt in gloſſa.

1 ☞ *Hæres ante reſtitutionem quando poſsit cõueniri.*
2 *Actio utilis aduerſus eum qui ea tenetur perpetuatur facta reſtitutione cõtra eum qui tenetur directa.*
3 *Remedia l.ut perfectius.C.de anna.excep.nõ habẽt locũ in hærede nõ habẽte domiciliũ.*
4 *Hæres quando cogatur iudicium ſuſcipere uſque ad litis cõteſtationem, quando uſque ad ſententiam, & quando uſque ad ſatisfactionem.*

VM hæreditas. Qui aliàs nõ cogitur ſuſcipere iudicium, cogitur tunc: quando actiones ſunt tempore piture.h.d.Oppon.
1 †ꝙ hæres indiſtinctè ante reſtitutionẽ poſſit cõueniri,vt l.ita tñ.§. qui ex Trebellia-
b no.ſ.e.ſol.vna lect.eſt ꝙ hic intelligit ante reſtõnẽ:& tũc debet intelligi altero de duobus modis,ſ.ꝙ hęres coactus adiuit:tũc em habet exceptionem ante reſtõnẽ,vt l.poſtulante.in prin.ſ.e. niſi actiones eſſent tẽpore perituræ,vt hic. Vel intellige in hærede qui adiuit ſponte,& paratus eſt incontinẽti reſtituere:tunc enim habet exceptionem niſi actiones eſſent tẽpore periturę,vt hic.& ſecũdũ hoc tex.qui dicit cũ hæreditas ex Trebelliano ſenatuſconſulto reſtituitur, i.eſt in actu reſtituendi de proximo.ſecũdo modo poteſt itelligi poſt reſtitutionẽ factã:& tũc obſt.contrarium:quia hæres nõ põt cõueniri,ſed debet limitari, niſi actiones eſſent tempore perituræ.vt hic.Ex quibus tribus lec.collige diſtinctionem breuem & nota-
2 bilem per tex.Et ex iſta,vltima no.† diligẽter quod facta conteſtatione contra eũ qui tenetur directa, perpetuatur actio contra eum qui tenetur vtili. Nam hic facta cõtra hæredem conteſtatione perpetuatur actio cõtra fideicommiſſarium.Facit C. de duo. re.l.fin.& de ſolu.l.cum quis.§. ſi quis pro reo.& quod ibi dixi.Opponi. quod non ſit neceſſarium iſtud remedium,cũ poſsit perpetuari actio per remedia l.vt perfectius.C.de ann.excep.Reſpond.fateor niſi po-
3 nas fideicommiſſarium eſſe ſine domicilio.Dicit glo.no.† ꝙ remedia l.vt perfectius.non habẽt locũ in hærede nõ habente domiciliũ.Opp.j.e.de bo.poſ.ſecũdũ tab.l.æquiſsimũ.Sol.vt in gl.
4 Quæro† an hæres cogatur iudiciũ ſuſcipere vſque ad li.cont. tãtum.an vſque ad ſniam,an vſq; ad ſatisfactionẽ.in glo.ſunt opi. Tu dic ꝙ hic conueniẽt hæres ex neceſsitate ne res pereat. Aut ergo actori eſt cõſultũ per li.cõte.& tũc ſufficit cõteſtatio. Aut nõ eſt cõſultũ:quia fortè eſt actio quę cõteſtatione nõ perpetuatur,vt actio de dolo:& tũc oportet ꝙ ſuſcipiat vſque ad ſniam, vt l.ſed & ſi reſtituatur.§.ſed & ſi dies.& ibi no.ſ.de iud.Si verò per ſententiã cõſulitur actori,vt qa res erat peritura:pone enim ꝙ debebat mihi dare ſeruũ,cui erat relicta hæreditas: & eſt periculum ne moriatur ante cõditionẽ:tũc cogẽt ſuſcipere vſque ad ſatisfactionẽ:ar.l.apud.§.Antiſtia.& l.ille à quo.§.j.& qd' nota. in d.§.ſed & ſi dies.Et ſcdm hoc nõ põt pati hære dãnũ:quia nõ cogitur ad ſatisdationem,niſi rerũ quæ ſunt in hæreditate in quibus periculum imminet, pro quibus poſtea fideicommiſſarius conueniri poterit.

1 ☞ *Pater rogatus reſtituere filio ſi diſſipat,quando cogatur reſtituere ipſi filio.*
2 *Hæc lex an hodie ſit correcta,quòd non.*
3 *Filiusfa.etiam in his in quibus patri non quæritur uſusfructus non teſtatur.*
4 *Alimenta debent moderari reſpectu ualoris patrimonij.*

IMperator. Pater diſsipans fideicõmiſſum cogitur filio exiſtente in poteſtate reſtituere,etiam ante conditionis euentum.hoc dicit. Oppo.
1 †ꝙ etiã qñ nõ diſsipat,cogat̃ pater filio in poteſtate reſtituere,vt ſ.eo.l.cogi.§.ſi pater.Sol.ibi etiã diſsipabat nolẽdo adire hæreditatẽ,vt ibi dixi,licet glo.aliter ibi ſentiat.Oppo.in aut. de nup.§. & hæc ſancita.C de bo.quę li.l.ſi.ſo.gl.ꝙ hic loquit qñ pater eſt in dolo:ibi qñ eſt in culpa. Tu dic ꝙ ſine pater ſit in dolo,ſiue in culpa,idẽ eſt.Probat̃ C.de ſen.paſ.l.ſi.Facit qđ no.per gl.ſ. ſol. ma.l.ñ.ver.ꝙ ſi in patris.in gl.q̃ inci.morte vel emãcipatiõe.vbi æquiparat patrẽ effici pauperẽ & mori.Nõ ob.cõtrariũ:quia ibi loquit qñ pater diſsipat tali mõ ꝙ filio põt eſſe cõſultũ, vt vendẽdo immobilia q̃ filius poterit vẽdicare.Secus ſi diſsipat taliter ꝙ filio nõ poſsit eſſe conſultũ.qđ tene mẽti:quia quotidianum. Opponi.ſ.eod.l. vbi purè.Solu.hic pater diſsipat:ibi non. Quæ

a ¶ Debitoris. Adde qd ſi ſit ſtatutum ꝙ debitor pro pecunia exacta poſsit capi, & eius hñs:an ſi hñs ſit minor, capi poſsit,Ro.conſi cxx. In q̃stum aũt Ale. tãgit an ſtante ſtatuto qđ debitor poſsit capi ad requſitionẽ creditoris,an poſsit capi abſq; citatiõe,& an ad inſtantiã ceſsiõa tñ,vide Roñ.cõnſi. cxlij.Et adde hic q̃ habes per eũdẽ Ale. in cõſil.xvij.col.ſi. in v.vol.

☞ POMATES.

b ¶So.vna lec.eſt.Et ſic ſi hæres adĳt, & incontinenti vult reſtituere non cogitur ſubire iudicium,niſi actio eẽt tpe pitura: nam tũc multa ſunt ſpãlia,& vide ſing. dictum Barto. in l. Seius & Angerius. ff.ad lege fal.& in l. more. ff. de ſer. & ang. in l. cum hi.§. tranſactiones. ff. de tranſa.& in l.j.ff.de pe.hær.quæ oĩa vide omnino.

c ¶ Pr̃ diſsipãs.Adde an patri diſsipãti auferatur adminiſtratio,Bald.cõſil.lxxv. v.libro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

ſ. POMATES. ¶ Vltimò dicit. Et ita refert hic Ange. vna cum Bal. conſuluiſſe apud Aretiū. An aũt cogatur vẽdere vt ex pretio alatur ſi fructus non ſufficiũt. dic ꝙ nõ, niſi eſſet futurus dominus. Text. eſt valde no. ſecundũ Ang. ff. l. j. §. ſi mulier. J. de ven. in poſ. mit. & vide eũ hic, & in l. j. ff. de pe. hæ. & ibi no. gl. mirabilẽ ſecundũ eũ quẽ ibi omnino videas.

b ¶ Valoris. Adde qđ voluit Roma. conſi. clxxxix. & conſilio, ccccex. in fine.

2 roꝛan hæc lex hodie ſit correcta: cùm inter patrem & filium valeant hodie cautiones in aduentitijs, vt l. iubemus. C. eo. dixi pleonè in l. ſi quis pro eo. §. j. j. de fideiuſ. Et videtur ꝙ ſic. Nam ideo quia cautiones non poterãt habere locum deuentũ eſt ad iſtud remediũ, vt hic dicit tex. Puto ꝙ nõ ſit correcta ꝑ d. l. fi. C. de ſen. paſ. Nec obſ. ꝙ poſſunt interponi cautiones: quia nõ debet filius ſe cõmittere fragilitati cautionũ, vt l. cogi. §. ſi pater. ver. idẽ quærit. ſ. e. Facit iſta

3 ꝛlex ad q. an filius poſsit teſtari in his in qꝫbus patri nõ quærit vſusfructus. Et videt ꝙ ſic: qa in his æquiparat filio militi. Sed hoc intelligas q̃tum ad agendũ, & defendendũ, nõ quo ad teſtandũ, vt C. qui teſta. fa. poſ. l. ſi. no. ſ. eo. l. j. §. in filij. & l. q in pote

a ſtate. ſ. de teſta. Vltimò dicit *ꝛla. de Are. ꝙ

4 leges quæ dicunt ꝙ alimenta quæ debent moderari ſecundùm facultatem patrimonij, vt ſ. vbi pu. edu. de l. ius alimentorum. de

b bent intelligi non reſpectu valoris [b], vt hac l. in fine. & d. l. fina. & d. l. ius alimentorum. in princip. S1-

VM hæres. Deductio legatorum non intelligitur de legatis inualidis. Item dos prælegata deducitur vt debitum nec impeditur Trebellianicæ quartæ deductio. h. d. Op. ꝙ debitum compenſetur cum quarta, vt ſ. ad l. Falci. l. ſi debitor. Sol. ibi teſtator hoc expreſſe dicit: hic non. S2-

SI res aliena. Hæres non cogitur reſtituere qđ ad eum peruenit, non vt ad hæredem. h. d. Oppo. ꝙ iſtud legatum rei alienæ valet, vt ſaltem poſsit peti eſtimatio, vt l. cùm rem alienam. C. de leg. Sol. Illud verum quando res aliena legatur nõ domino, ſed hic licet ab initio fuerit relicta non domino: tamen quia domino ſucceſsit, legatario non debetur: quia deuenit ad eum caſum à quo incipere non poteſt. hoc eſt contra l. planè. §. ſi duobus. vlti. reſpon. ſ. de leg. j. vbi ſufficit in perſonam primi legatarij valuiſſe legatum. Ad iſtam l. reſpondeo ꝙ non debet reſtitui res, ſed actio perſonalis quæ competebat pro legato contra hæredẽ primi teſtatoris, bene tranſit, nec eſt qui repugnet.

1 ☞ *An ſeruus poſsit cogere ſeruum adire.*

Seruus. Si ab vno debetur hæreditas, ab alio libertas, non eſt locus coactioni. ſecus ſi ab eodem vtrumq; debetur, ſiue ab initio, ſiue ex poſt facto per accidens. h. d. Oppo. ꝙ non ſit neceſſe ꝙ manumittatur, cũ ſtatim cùm relinquitur hęreditas ſit liber. C. de neceſ. ſeruis hære. inſti. l. quidã. §. j. Solu. ibi qñ hæreditas relinquitur directo: hic per fideicommiſſum. Op. ꝙ etiam ſeruo remanẽte in ſeruitute poteſt relinqui, vt d. l. qdã. §. alio. Sol. poteſt relinqui non vt hæres cogatur ei dare, ſed hortatur. Op. ꝙ ſeruus nullo caſu poſsit cogere hæredem, vt ſ. eo. l. cogi. §. ſi ſeruo. Sol. ibi loquitur in ſeruo hæredis: hic in ſeruo hę-

1 reditario. Pro ꝛhuius declaratione doc. in l. iij. C. de fideicom. ponunt vnam diſtinctionem multum imperfectam. Tu diſtingue ſic, vtrum ſeruus poſsit cogere hæredem adire. Dic aut relinquitur hæreditas & libertas ſeruo hæredis, aut ſeruo teſtatoris, aut ſeruo extranei. Primo caſu nõ põt cogi adire, vt l. cogi. §. ſi ſeruo. ſ. eo. Secũdo caſu aut ab vno & eodẽ debet hæreditas & libertas, aut ab vno hæreditas, ab alio libertas. Primo caſu aut vtrũq; debetur purè: & põt cogi adire, vt hic: ſiue ab initio debeatur ab vno, ſiue ex poſt facto per accidens, vt hic patet. Si verò vnũ purè. aliud ſub cõditione: tunc aut libertas purè, hæreditas ſub cõditione: & põt cogi adire, vt ſ. e. l. ſi cui. in princ. Aut econuerſo hæreditas purè, libertas ſub cõditiõe & nõ põt cogi, vt d. l. ſi cui. ſ. e. §. j. Si verò à diuerſis, vt ſi debet ab vno libertas, ab alio hæreditas: tũc aut debet libertas ab vno hærede, ab alio hæreditas: & nõ eſt locus coactioni, vt hac l. in prin. Si verò libertas debet ab vno legatario, hæreditas ab hærede; tunc aut plures erant hæredes inſtituti: & nõ eſt locus coactioni, vt j. eo. l. non eſt cogẽdus. Aut erat inſtitutus vnus tantùm, & eſt locus coactioni. vt ſ. eo. l. apud. §. Antiſtia. & no. per glo. ſ. eod. l. cogi. §. ſi ſeruo. Si verò à pluribus debet libertas. & ab vno ex his hęreditas: tũc eſt locus coactioni: qa illo vno adeunte libertas cõpetit, vt l. teſtamẽto. de manu. teſta. Et hoc vult dicere tex. hic, ibi cũ dicit ab oĩbus &c. nec eſt neceſſaria gl. quæ exponit ab oĩbus. i. ab aliquo oĩm. Tertio caſu qñ relinquit ſeruo alieno, an qs cogat reſtituere. Gl. in l. ita tñ. §. fi. ſ. e. vt tenere ꝙ ſit locus coactioi. Iſtæ ll. vident innuere cõtra: & no. in hac l. ſi res. in vlti. gl. ibi dũ dicit, loquit in ſeruo hęreditario, nõ hæredis, vel extranei. Dic ergo. Aut dñs paratus eſt vendere, ita ꝙ per aditionem ſeruus habilitari põt ab hærede ad recipiendam reſtitutionem: & eſt locus coactioni. Aut nõ eſt paratus: & non eſt locus coactioni: argu. l. deberi. C. de fideicom. lib. & l. ſi cui purè. in prin. & §. j. ſ. eo. An autem poſsit hæres cogi reſtituere. Dico ꝙ in omnibus caſibus in quibus poteſt cogi adire, poteſt cogi reſtituere per eaſdem ll. In caſibus verò in quibus non poteſt cogi adire ſi adeat ſponte, & per aditionem ſeruus conſequitur libertatem, poteſt cogi reſtituere: vt ſ. eo. l. cogi. §. ſi ſeruo. Itẽ ſi quoquo modo ſeruo libertas obuenerit: vt no. in l. nõ eſt cogẽdus. in gl. ſuper verbo, pẽdeat. j. eo. Op. ꝙ ſit differẽtia quo iure qs ſit debitor: vtrũ ex perſona ſua, vel alterius: vt j. e. l. ſi patroni. §. q fideicõmiſſam. & de ſo. l. & magis. & de inof. teſ. l. nihil. §. fi. Dic ꝙ ibi ex diuerſitate perſonarũ vel iurium inducitur diuerſitas rationũ: & ꝑ cõſequẽs diuerſi effectus: hic ſecus.

1 ☞ *Quis cogitur adire & reſtituere officio iudicis.* S3-

NOn eſt cogendus. Hic inuit ꝙ ſi ſeruus ante reſtõnẽ decederet, hæres remanet implicitus. Cõtra. ſ. eo. l. poſtulãte. in prin. So. Ibi in liberto, hic in ſeruo. Sed hoc videtur cõtra l. apud. §. vtrũ. & §. Antiſtia. ſ. e. So. Ibi in ſeruo, q cogebat ex volũtate defuncti: hic nõ. Opp. hic dr ꝙ ſi legatarius decedit viuo teſtatoré, legatum remanet apud hæredẽ cũ onere ſuo. Cõtra. C. de cad. tol. §. in primo. Sol. qdã ꝙ hoc ſpeciale fauore libertatis. Et hic multũ ſe inuoluit glo. pe. & vltima huius legis. Dic ꝙ in pro non ſcripto eſt verum, ꝙ eſt ſpeciale in libertate, vt hic: ſed in caduco, vel quaſi, remanet cum onere ſuo, tam de iure antiquo, q̃ de nouo: vt ſ. de leg. ij. l. Celſus. in fi. & C. de cad. tol. §. in

1 primo. & §. ꝑ ſecundo. Quęro ꝛquo iure qs cogat adire & reſtituere. Gl. dicit, officio iudicis. qđ declaraui in l. ſi legatus. in prin. ſ. eo. Alij dicũt ꝙ iure actionis, ꝑ l. Papinianus. ſ. eo. ſed ibi rñdi.

1 ☞ *Rogatus reſtituere in caſu huius legis, an fructus in reſtitutione ueniant.*

2 *Si hæres aliqua alienauit, & aliqua emit, an empta in caſu huius legis ueniant in reſtitutione.*

3 *Expenſa attribuitur illi patrimonio, cuius contemplatione apparere poteſt facta.*

4 *Trebellianum an habeat locum, quando quis rogatus eſt reſtituere quicquid ex hæreditate ſuperfuerit.* S4-

ITius. Rogatus reſtituere quod ex hæreditate ſuperfuerit, poteſt bona fide diminuere. Item in dubio expenſa ab vtroq; patrimonio intelligitur eſſe facta pro rata. h. d. Primò ponit vnum dictum. Secundò illud probat per authoritatem. Tertiò illud commendat, & aliam authoritatem adducit. Quartò dicit cautionem præſtandam. Secunda ibi diuus autem. Tertia ibi: quod mihi. Quarta ibi: propter huiuſmodi. Oppo. C. eo. authen. contra cùm rogatus. So. Fateor ꝙ hoc eſt hodie immutatum. Nam fideicommiſſo ſic relicto tenetur rogatus reſeruare fideicommiſſario quartam. Et tres partes põt diminuere, vel ãlienare. Quæro vtrum hoc ꝛ caſu veniant fructus in

1 reſtitutionẽ. Glo. diſtinguit, aut fuit rogatus reſtituere quod ſupereſt exhæreditate: & fructus non veniunt in reſtitutionẽ: vt l. deducta. §. pe. j. eo. ſecus ſi fuerit dictũ, quicquid ſupereſt ex bonis: vt l. in fideicõmiſſi. §. nõnunq̃. de viu. Ratio, quia qñ dicitur quicquid ſupereſt ex hęreditate; fructus poſtea percepti nõ ſunt hæreditatis: vt l. fideicõmiſſariam. ver. quoties. ſ. eo. Sed quando dixi, quod ſupereſt ex bonis. ſecus: quia fructus ex bonis ſunt. Non enim deſinunt eſſe bona per aditionẽ: ſed deſinunt eſſe hęreditas. Quærò quid ꝛſi aliqua alienauit, & aliqua emit. Rñdeo

2 vt l. Imperator. §. fi. cũ ſeq. ſ. de leg. j. & ibi dixi. Cõtra prædicta tñ facit l. hæredes mei. in prin. ſed dic vt ibi dixi. Venio ad verſi. diuus. opp. ſ. de nego. geſt. l. Neſennius. vbi prohibetur eligi hæc media via. So. hic ex vtraq; parte erat par ratio; ibi ex vna ꝑte erat ratio, quæ præponderabat: ideo illi patrimonio magis attri-

3 buitur. Et per hoc ꝛdic ꝙ ſi hoc poſsit apparere ꝙ expenſa eſſet facta magis contemplatione vnius patrimonij q̃ alterius: illi attribuetur; arg. l. hinc quæritur. §. penulti. de pecu. Facit quod no. per docto. in l. j. circa fi. C. de bo. mat. Venio ad verſi. quod mihi. Oppo. ꝙ non ſit credendum exemplis: vt C. de ſentent. l. nemo.

Sol. Hic

So.Hic erat exemplum Principis.quod licet:ſibi alterius.Venio ad vltimam partē.oppo.C.eod.auē.contra rogatus.ſol.Fateor
4 quod hodie aliter ſatiſdatur quā olim.Quæro† circa iſtam legē vtrum Trebellianum ſenatuſconſultum habeat locum in fideicommiſſo relicto per iſta verba,quiquid ex hæreditate ſuperfuerit,&c Tex videtur q̄ non,ſ.e.l.cogi.§.& generaliter.cum ſeq. Hodie videt q̄ deberet habere locū Trebellianica per auē.cōtra rogatus.cùm hodie de neceſsitate debet reſeruari quarta. Vel dic q̄ etiā de iure antiquo habet locū Trebellianica.Aliud eſt enī dicere,rogo reſtituas quicquid ſuperfuerit tpe mortis qđ intelligitur,ſi quid ſuperfuerit non de perditum vel alienatum. Aliud eſt dicere,quicquid ſuperfuerit deductis oneribus hæreditarijs.tunc videt rogatus de reſtituenda certa re:& Trebellianicæ locus non eſt:vt d.§.& generaliter. Vltimò nota q̄ per iſtas cautiones prætorias non debetur plus,ſed cautius.

1 ☞ *Quod non tranſit ad hæredem hæredis, non transfertur per Trebellianum in fidecommiſſarium.*

1 *Operæ obſequiales,uel incertæ,non tranſeunt in hæredem extraneum.*
Quæ nō tranſeunt in hæredem extraneum,non tranſeunt in fideicommiſſarium.

2 *Feuda non ueniunt in reſtitutione fideicommiſſi.*

4 *Poſſeſſiones emphyteuticæ principis eccleſiæ,uel priuatorum non tranſeunt ad extraneos hæredes & in fideicommiſſum non ueniunt.*

1 SI patroni. Quod† ad hæredem hæredis non trāſit, nō trāsfertur in fideicōmiſſariū p Treb. h.d.Nota qđ dixi in ſummario.Secundò nota q̄ in his, q̄ non transferunt per reſtōnē,hæres non ſubmouet exceptione. Opp.q̄ operæ trāſeāt ad extraneum hæredem:vt l.duobus.j.de
2 ope.li.Sol.† Intelligas hic de operis obſequialibus,vel de iceris, quæ ad extraneū nō trēſeūt ſecūdùm diſtinctionē poſitam in l.ſi non ſortem.§.libertus.de condi.inde.Et ex iſta glo.iuncta cum
a tex.habes q̄ ea,quæ non tranſeunt ad hæredem extraneum,nec trāſeūt in fideicommiſſariū.Pro hoc ſ.de vulg.et pup.l.qui liberis.§.hæc verba.Cōtra hāc gl.facit:quia fideicommiſſarius poni in locum primi hæredis:vt ſ.l.qui quadringenta.& l.poſtulāte. §.fi.Sed rīnde q̄ ponit in locum hæredis primi, ſecūdariò tñ nō
3 prīcipaliter,ſicut hęres hęredis,teſtatoris eſt hęres.Vltimò† Dy.
b inducit ad q.vtrum feuda & poſſeſsiōes emphyteuticę veniāt in reſtitutionē fideicōmiſsi.Et hoc tota die de facto occurit:& in feudo dicit Dyn.ſimpliciter q̄ nō venit in reſtitutionē:quia non habet iure hæreditario,ſed magis beneficio dñi:vt x.collat. an agna.vel ſi.repu.hæ.c.j.Contra hoc videt gl. in l.item videndum.§.fin.ſ.de pe.hæ.ad quam non rīndet Dy. Dic q̄ debet intelligi qñ feuda petebant ab eo poſſeſſore,qui non habebat ius detinendi:meritò veniūt in petitione hæreditatis,ſicut alia,in q bus defunctus ius non habebat,vt l.& non tantum.de peti.hęre. ſecus ſi peteret hæreditas à filio,vel ab alio qui in feudum ſuc-
4 cederet,vt hic. In poſſeisionibus† verò emphyteuticarijs videt q̄ non veniant in reſtitutionē:vt C.de fun.patri.l.ius emphyteutici.lib.xj.Cōtrariū credit Dy.in l.hæredes.C.de omni agro deser.Item quia poteſt legari particulariter:vt l.pud Iulia.§.hæres. & l.ſi domus.§.fi.ſ.de leg.j.& j.de cē.l.cum poſſeſſor.in prin.& de ver.ſig.l.in conuentionibus.iſtud dictum Dyni intelligo verum in rebus emphyteuticis Reipublicæ, vt in poſſeſsionibus tributarijs,quæ tranſeunt ad omnes hæredes,& poſſunt legari:vt dictis legib.ſed in rebus emphyteuticis eccleſiæ vel priuati,vel
d Principis ſecus eſt. Non enī tranſeunt ad extraneos hæredes vt hæredes:ſed ex beneficio dñi concedentis trāſeūt ad liberos:meritò non veniunt in reſtitutione,ſicut nec opere libertorum: vt hic,&c.j.de ope.lib.l.vt iuriſiurandi.§.ſi liberi.& ibi dixi.Probat in d.l.ius emphyteutici.C.de fun.pa.li.xj.Tangit Spe.in titu.de loca.§.nunc aliqua.dixi plenè in d.§.ſi liberi.

Imperator Non habet ius cogendi hæredem,qui habet libertatem in diem.h.d.Dic plenè in l.non cogendus.ſ.eod.

1 ☞ *Fideicommiſſarius primus non poteſt cogere hæredem adire,ſine ſecundo,ſi apud eum non ſit remanſura quota hæreditatis.*

1 *Relictum libertatis & pecuniarum non ſufficit ad cogendum hæredem.*

1 *Fideicommiſſarius ſecundus poteſt cogere hæredem primo repudiante.*

Qui fideicommiſſa. Fideicōmiſſarius licet cogat hęredē,à ſecūdo fideicommiſſario quartam non detrahit. Item fideicommiſſarius primus non poteſt cogere ſine ſecundo,niſi apud eum quota ſit remanſura. Item hæres coactus nullum cōmodum ſentit quod habiturus non eſſet,ſi nō adiiſſet.h.d.& eſt diffa ficilis §.Diuide.quia tres q̄ones proſequit per ordinem.Secunda ibi:ſecundum quæ. Tertia ibi:ſed nec illud. Item prima ſubdib uiditur:quia primò ponit dictum.Secundò rīndet vni adiectioni in contrarium.Tertiò rīndet alij adiectioni.ſecunda ibi.nec ad rē. tertia ibi:nec eſt contrarium.Et dictum primū eſt tale:quando fideicommiſſarius pric mus reſtituit ſecundo,habet locum Treb. quo ad omnia,præter quàm quo ad quartę dēductionem,licet hęredem primum adire d cogerit.Prima adiectio eſt talis:Videtur q̄ fideicommiſſarius ſecundus habeat fideicommiſſum beneficio primi,qui coepit hęredem adire.Nam ſi non coegiſſet,fideicōmiſſum ſecundum non valeret. Ad q̄ hoc non habet locum primi beneficio:nam poſito q̄ primus deſyderaſſet hæreditatem adid re per ſe:tamen hæreditatis aditio eſt tantę efficacię q̄ cōfirmat omnia relicta in teſtō: vt l.nam quod §.qui compulſus.ſ.e.Vnde fideicommiſſarius ſecundus magis hoc conſequitur ex virtute aditionis.quæ confirmat omnia,quam ex facto primi fideicommiſſarij.Tertium dictum hoc eſt,ſecunda adiectio eſt talis:fideicommiſſarius quando hæres coactus ſibi reſtituit,detrahit quartam à legatarijs:vt ſ.e.l.j.§.ide Neratius.ergo & hic videt poſſe detrahere.Ad qđ rīndet q̄ illud loquit in legatis & fideicōmiſsis ſingularibus ab hærede relicti:vñ ex perſona hęredis detrahit. hic verò non detrahit à fideicommiſſario ſecundo,cui erat relictum à fideicommiſſario primo.Venio ad ſecundam partē principalem:& hæc ſubdiuiditur in tres.Primò ponit vnum dictū. Secundò illud declarat.Tertiò circa illud ponit tres quæſtiones per ordinem.Secunda ibi:vtique ſi confeſtim.Tertia ibi:nec ad
1 rem.Nota† q̄ fideicommiſſarius primus non poteſt cogere hæredem adire ſine ſecundo,ſi apud eū non ſit remanſura quota
2 hæreditatis.Secundò nota† q̄ relictum libertatis & pecuniarū
3 non ſufficit ad cogendum hæredem.Tertiò nota† q̄ fideicommiſſarius ſecundus poteſt cogere hæredem primò repudiantē: probatur ſ.eo.l.cogi.§.ſi ego. Vltimò nota q̄ ſiue quota ſit remanſura iudicio teſtatoris,ſiue præter iudicium teſtatoris,ſ.ex alio accidenti:vt propter coactionem hæredis habet ius agendi, vt hic,in ver.ergo ſequitur.

2 ☞ *Caſus,in quo hæres pœnitendo poteſt recuperare beneficium quartæ pro limitatione.l.nam quod.§.qui compulſus.*

2 *Hæres coactus reſtituere conditione fideicommiſſi pendente poteſt pœnitere & recuperare beneficium quartæ.*
Inſtitutus pure,& rogatus puré,an poſſit pœnitere.remiſſiuè.

Sed nec illud. Subdiuidit in quinq; partes:qa Primò ponit vnum dictum.Secundò rōnem dicti.Tertiò format vnam q̄onē circa prædicta.Quartò format aliam.Quintò ponit vnum generale.Secūda ibi:cur enim.Tertia ibi:qđ fortius.Quarta ibi:nec ignoro.Quinta ibi:adeo.Opdicitur hic in ver.quod fortius.q̄ hæres fuit coactus pendēte cōditione. contra.ſ.eo.l.ſed & alio.in fi.Sol.Dicit glo.q̄ hic fuit turpis cōditio.quod reprobat.Vel dic q̄ fuit coactus adire de facto.hæc vera eſt in ſe:tñ diuinare eſt.Dic ergo q̄ hic erat condi
1 tio poteſtatiua. Et ſcđm hoc † habes vnum caſum,in quo hęres pœnitēdo poteſt recuperare beneficiū quartę:& ſic fallit.regula l.nam qđ.§.q cōpulſus.ſ.e. & ſcđm oēs prędictas ſol.loquit in hærede inſtituto ſub conditione.Legit alio mō q̄ loquat in hærede inſtituto purè,& rogato ſub conditione:& in hoc videt gl.
2 reſidere.ex quo nota† aliud,q̄ pendēte conditione fideicōmiſsi pōt hęres coactus pœnitere,& recuperare beneficiū quartę,& alia ſibi debita ex teſtō.In eo.verò q̄ inſtitutus eſt purè,& rogatus purè,an poſsit pœnitere,dic vt ſ.e.l.nā qđ.§.qui cōpulſus.& & l.ita tamen.§.ſi patronus.Ad fi.oppo.quia prælegata capiuntur etiam hæreditate nō adita.ſ.de leg.j.l.q filiabus.§.ſi.Solu.Intellige in caſibus,in quibus non caperem hæreditate non adita: vt ſbi no.& in l.filio.cum l.ſeq.eo.tit.

Cum Titiana. Fideicommiſſarius pōt reſtituere fideicommiſſum debitum à defuncto.

¶ Habes q̄ ea quæ- Et vide Bal.ſ.l.liberti.C.de oper.li.And. Barba.

¶ Emphyteuticæ. Adde Bal.cōſ.ccxxvi.l.ij. Et an cōputetur filio in legitimā, p eūdē cōſ.ccccliij.e. li.Paul.de Ca.cōſil. ccci.

¶ Itē quia pōt. Et vi de Bal.ſ.l.cùm virū. C.de fideicommiſ. ☞ POMATES.

¶ Ad extraneos. Hærede. Vide Alex.cōſ. xxiij.ſ iij.col.i j.vol. & cōſ.clxxxix.ſ antep.col.in ij.vol.in q bꝰ eſt ſibi cōtrariꝰ.& cōſ.xj.in ij.dub.ſ iij. vol.& conſ.ciij.in ij. dub.in vij.col.

¶ Ad extraneos. Ad de quæ plenè poſui l l.etiā.ſol.matr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Cùm ita. Et vide Bar. in consi. inci. homo Accursoli. & in consi. Ja. inci. do. Nico Jas. vbi consului secundū istum §. vide ibi. & vide Lud. Ro. in cōsi. cxxix. alleg. Bar. hic, & vide Bar. in cōsi. clxxj. inci. pro inuestiganda et examinanda veritate.

b ¶ Non transmittit. Consuluit Bal. cōsil. ccxxiij. iij. lib.

c ¶ Dyn. tenuisse. Adde q̄ idem tenet do. Car. consil. lx. incip. Quagliotus, vbi voluit q̄ si testator instituto filio pupillo & ventre vxoris si-

☞ *Sententia nullitatis testamenti lata contra hæredem, omnibus præiudicat: contra legatariū, uel fideicommissarium non.*

Actiones. Actiones, quæ transferuntur ex Treb. si fideicom. declaretur indebitum, cōpetere desinunt, nisi etiā euincens ad illud fideicōmissum teneretur. h. d. Legitur duobus modis principaliter. secūdū primā lec. loquitur de actionibus hæreditarijs, quæ transferunt̄ per Treb. & hoc variat̄ quatuor vel quinq; modis. Secūdo modo principaliter legitur in actione, quę cōpetit ad petendā restitutionē: & hæc fuit lec. š. posita in fi. glo. Pone ergo casum primo secūdū lec. antiquorum positā in prin. Istā primam lec. reprehendit Dy. quia fideicō. relictū ab instituto, repeti tum intelligitur à substituto: vt l. licet. š. de leg. j. & l. cùm pater. §. ab instituto. š. de leg. iij. Sed posset rn̄deri q̄ hic loquit̄ quando certum est testatorē nō voluisse repetere. Itē reprehendit alia ratione: quia fideicōmissarius præfertur substituto vulgari: vt l. facta. §. Iulianus. j. eod. vbi loquitur etiā qn̄ testator voluit repetere à substituto. Vnde hæc lec. non est bona. Quare Gul. legit secundo modo. qđ dic vt in gl. quæ dānat lec. Hug. tribus modis. Ad primā respōdet̄, & bn̄. Ad secūdā nō rn̄det, quæ est q̄ à filio præterito nō pōt relinqui fideicommissum: vt l. ij. š. de leg. iij. Sed rn̄deo q̄ nō pōt relinqui ab eo nominatim: sed pōt relinqui generaliter, etiā à venientibus ab intestato: & tūc tenebitur etiā præteritus: vt dixi in d. l. ij. Tertia ratio, q̄ fit cōtra Hug. est talis: qa sn̄ia nō facit ius: vt l. ij. de exce. rei iudi. Sed ad istā rn̄det Hug notabiliter, si bene intelligat̄:

1 Aut ſsententia nullitatis testamenti fertur contra legatariū, seu fideicommissarium agētē: & non præiudicat alijs: vt in cōtrario. Aut fertur contra hæredem, qui est principalis contradictor: & omnibus præiudicat. Casus est hic. Istā tenui in d. l. ij. Sed cōtra hanc lec. est: qa secūdū hāc nunq̄ transiuerūt actiones in fideicō missariū. Rn̄. fateor, licet visæ sint trāsire prima facie. Nā quęstio de viribus testamenti reseruatur: vt §. e. l. ille à quo. §. j. Et hoc voluit hic dicere tex. q̄ videantur transire actiones ad tēpus. i. quo ad doceatur de viribus testamenti. Tamen Io. huius timore legit tertio modo: vt in gl. quā lec glo. reprehēdit, & bene. Vnde Dy. legit quartò modo. s. in fratre præterito turpi pſona instituta & illo casu rupto testamento per querelā, quā habet frater: vt l. fratres. C. de inof. testa. fideicōmissum erit nullum; nisi sit reperitū ab intestato. & sic secundū eum l. Titia. š. de inof. testa. non habet locum in querela intentata per fratrem. quod tene menti. Tu pone aliter casum q̄ fuit institutus minor, & nō fuit grauatus fideicōmisso, & sibi datus fuit substitutus, & ab eo fideicommissum relictū. minor repudiauit: substitutus adiuit: incœpit minor agere, & petere restitutionē in integrū: pēdēte isto iudicio substitutus fideicōmissario suo restituit, & minor in restitutione obtinuit. certè actiones desinūt cōpetere fideicōmissario, nisi minor euincēs ad fideicōmissum teneret̄. & hæc est pricipalis lec. Secò principaliter legit̄ ſm Ro. in actione q̄ cōpetit pro repetēda restitutione. qđ glo. nō placet. Tene ergo vel lect. Hug. vel vltimam.

1 ☞ *Fideicommissarius quando dicatur legitimus contradictor.* So-

Filiam. Hæres debet mitti in possessionē, licet sit de restituēdo grauatus: & alienatiōes facię per fideicommissariū cōfirmantur restitutiōe secuta. h. d. Quæro quo iure filia hæres instituta petebat se mitti in possessionē. Glo. dicit q̄ per interdictum quorum bonorum, vel ex constitutio. Iustinia. C. de edic. di. Adria. tol. l. fin. Ex

1 hoc videtur ſq̄ fideicommissarius vniuersalis non sit legitimus contradictor, vt hic patet: contrarium huius no. in l. fi. C. de edi. diui Adri. tol. Dic ergo aut fideicōmissarius vniuersalis nō possidet, & non est legitimus cōtradictor, quò minus hæres mittat̄ in possessionē, vt hic. Aut possidet: & tunc si quidem vitiosè: & id̄, qa nō est legitimus cōtradictor. Ita etiā pōt intelligi hic, put hæc filia agebat interdicto quorū bonorū, cōtra ipsum fideicōmissarium. Si verò possidebat sine vitio: tūc si quidē est paratus, quæ dicit de fideicōmisso incōtinēti probare esset legitimus cōtradictor. Ita debet ītelligi qđ no. in d. l. fi. et gl. hoc sentit. Si verò nō esset paratus incōtinenti probare, nō esset legitimus cōtradictor, vt hic in tex. Ad secundam partem glo. signat cōtrariū hic, j. quorum leg. l. j. §. quod ait. & no. in rub. co. ti. Dic q̄ ibi volūtas fuit accommodata in tēpore cōpetēti, & nō durauit: hic verò durauit. Et de hoc qualiter ex ratihabitione superuenīēti confirmet̄ venditio vel alienatio præcedens, dixi in l. cùm vir. j. de vsufca.

Hæredes. Grauatus restituere quicquid peruenerit, nōvidet̄ grauatus de fructibus. h. d. Op. š. de vsu. l. in fideicōmil. §. nōnunq̄. & qđ no. š. eo. l. Titius rogatus. in prin. Sol. Aliud est, quē grauari restituere quicqd peruenerit ex hæreditate: quo casu fructus nō ven iūt: vt hic. Ratio quia primo casu consumptio rerū permittit̄ bona fide: vt d. l. Titius. & bona fides exigit vt prius cōsumat̄ de fructibus q̄ de substantia rerum: vt l. Imperator. in fi. š. eo. & l. magis puto. §. nō passim. š. de rebus eo. Et ideo per illa verba videtur testator sensisse etiā de fructibus: quæ ratio hic cessat. Præterea, sibi minus grauatur à testatore: ideo onerat̄ à l. in fructibus: hic in plus grauat̄, ſō in fructibus exonerat̄. Op. de l. balista. š. eo. Solue vt ibi dixi.

1 ☞ *Fideicommissum relictum à duobus cum expressione nominis collectiui, debetur, etiam si in persona ultimi tantùm conditio extiterit, si persona non superest, quæ ex præsumpta uoluntate defuncti excludat.*

2 *Secundò moriens uidetur rogatus de restituendo id, quod iure fideicom. habuit à primo.*

3 *Pluralitas quando resoluatur in plures singularitates.*

4 *Stante statuto q̄ extantibus masculis fœminæ non succedant, si extant neptis & nepos ex filio, q̄ nepos excludit neptem.*

5 *Substitutio si est facta pluribus, an sit necesse q̄ uerificetur conditio in persona omnū.*

a 1 **Cùm ita.** fideicōmissum ſrelictū à duobus cum expressione nominis collectiui, debet̄, etiā si in persona vltimi tantū cōditio extiterit, si persona non supereſt quæ fideicommissarium ex præsumpta voluntate defuncti excludat.

2 h. d. Nota quod dixi in summario. Secundò nota ſq̄ secūdò moriens videtur rogatus de restituendo id, quod iure fideicom. habuit à primo, vt patet in fi. §. ibi: quam totum habere voluit, &c. Ad hoc op. š. ad l. Fal. l. Titia. Sol. Hic primò reliquit fideicommissum, secundò grauauit: ibi econuerso. Item hic vsus est verbis generalibus. Dicit enim omnem hæreditatem meam, &c. facit quod dixi in l. Marcellus. §. quidam. š. eodem. & quod dicam infra eodem. l. Scęuola. Oppo. & videtur quòd primus moriens transmiserit ius fideicommissi ad suos filios: vt l. j. C. de his qui ante aper. tabu. Sol. Dicit glos. ibi in institutione pura: hic in substitutione conditionali, cuius ius ad hæredes etiam suos nō trāsb mittit ᵇ. Casus est hic. Oppo. & intro materiam, & videtur q̄ requiratur q̄ conditio exīstat in persona vtriusq̄: vt C. de impu. & ali. subst. l. penul. Sol. Dicit glo. ibi in substitutione pupillari: hic in fideicommissaria. Hanc tenet Dyn. hic, & in l. pater filiam. §. fina. suprà, ad legem Falcidiam. Glossa tangit etiam in lege contratia. Ratio huius solu. est: quia in fideicommissaria videtur testator cuiuslibet fidem per se elegisse. quæ ratio cessat in directa.

3 Ista ratio non placet. Pro cuius ſevidentia scias q̄ vna pluralitas tunc resoluitur in plures singularitates, quando respiciunt diuersos effectus: vt l. falsa. §. fina. suprà, de condi. & demonstra. & ibi dixi. sed quando est fideicommissaria substitutio, non resoluitur in plures singularitates, et verificatur in persona cuiuslibet: quia respicit diuersos effectus, quoniam cuiuslibet fidem videtur elegisse, secundùm Dy. vt dixi. Sed ista eadē ratio est in substitutione pupillari facta pluribus pupillis. Per eā enim cuilibet pupillariter succeditur in sua hereditate & sic respicit diuersos effectus, & diuersas hæreditates. Et sic quantū ad casum l. pe. ista non est bona so. sed quantum ad substitutionem vulgarē potest esse bona sol. vt j. dicam. Vnde glo. in lege contraria soluit aliter. videlicet q̄ ibi in liberis: hic non. Quod non placet: quia & hic in liberis loquitur. Vnde soluit glo. tertio modo hæc, & bene. Nam ibi conditio extitit in persona primi morientis, vnde remanebat alius filius testatoris, qui ex præsumpta voluntate defuncti excludit extraneum substitutum: vt l. cùm acutissimi. C. de fideicommissis. & l. cùm auus. suprà, de condi. & demonstra. Sed hic extitit conditio in persona vltimi morientis: vnde non supereſt alius qui ex præsumpta voluntate defuncti substitutum excludat. meritò substitutus admittitur. Ista solu. probatur ad literam in l. si is qui ducenta. §. item si pater. suprà, de rebus dub. & reperio Dy-

c num ᶜ in consilijs sic tenuisse & consilio quod incipit, testator

post mul

pōſt multa legata & alia ſic dixit. Et aduerte q̄ requiritur q̄ nō ſuperſit perſona, quæ ex voluntate defuncti ſubſtitutum excludat. Nā ſi eſſet eiuſdē gradus cuius eſt ſubſtitutus, admitteret ſubſtitutus, vt hic patet. Supererat ēm nepos ex primo filio defuncto, & neptis, q̄ erat ſubſtituta, & ſic erat eiuſdem gradus, &
4 tñ neptis admittit. Et per † hoc dico in terminis huius §. in locis vbi ſunt ſtatuta, q̄ filia & neptis fœminæ nō ſuccedāt extātibus maſculis: q̄ talis neptis non admitteret: quia ſupereſt nepos ex filio maſculo, qui ex præſumpta volūtate defuncti ſecundū ſtatuta ciuitatis neptē excludit, per ea quæ dicta ſunt. Opp. C. de impu. & ali. ſubſti. l. quāuis. vbi requirit q̄ cōditio exiſtat in perſona vtriuſq; ſecundū qd' ibi gl. intelligit. & ita ſentit in l. hoc articulo. de hæredi. inſti. & l. falſa. §. fi. de condi. & demon. Sol. Ibi loquitur in ſubſtitutione vulgari: hic in fideicōmiſſaria. Et pōt eſſe ratio: qa vulgaris ſubſtitutio reſpicit vnum effectū, ſcilicet voluntatem teſtatoris: ideo facta cōmuniter pluribus nō reſoluitur in plures ſingularitates. hic fideicōmiſſaria, quæ reſpicit diuerſos effectus, vt ibi dixi. Vel verius dic q̄ ratio eſt: quia ſubſtitutio vulgaris locū habet ante aditam hæreditatē. & ſic eo tēpore quo eſt locus iuri accreſcendi inter hæredes: vnde niſi conditio exiſtat in perſona vtriuſq;, ſecundū qd' verba ſonant, non vocatur ſubſtitutus. Videntur enim illi plures ſimul coniuncti vnū corpus: vt C. de cad. tol. §. his ita. ver. hoc ita tam varie. Cū enim natura verborū, & propria ſignificatio requirat q̄ in perſona vtriuſq; exiſtat conditio ſubſtitutionis, ab hac non recedi
1 tur. Eſt enim alius cui poteſt quæri per ius accreſcendi ex præſumpta volūtate defuncti. Sed ſubſtitutio pupillaris, & etiam ſi fideicōmiſſaria haber locū poſt aditam hæreditatem: & poſt emolumentū quæſitū. & ſic ceſſat ius accreſcendi: vt l. j. in fi. de vſufru. accreſcen. & ideo ſi in vnius perſona exiſtat cōditio, eſt lo-
2 cus fideicōmiſſo.' Nō ēm eſt alius, cui poſsit accreſcere ex præſumpta volūtate defuncti. Itē eſt locus ſubſtitutioni pupillari, niſi ſit perſona, quæ ex præſumpta volūtate defuncti ſubſtitutū excludat, vt dixi. Et hoc eſſe verū patebit ex ſolutione ſequētis cōtrarij. Oppo. de vſufr. leg. l. codicillis. in princ. vbi etiam in fideicōmiſſaria requirit q̄ in perſona vtriuſque exiſtat cōditio. Sed ibi loquit in vſufructu & habitatione, in quibus etiam poſt emolumentum quæſitum eſt locus iuri accreſcendi. l. j. in fi. de vſufru. accre. meritò donec aliquis ſupereſt. non extat conditio fideicōmiſſi. Eſt enim cui poſsit accreſcere. Idē dicerē quocūq; caſu hoc contingeret, vt ius accreſcendi remaneret forte ex præ-
5 ſumpta voluntate defuncti, vel alio quouis modo. † Vt liqueat materia, dic cùm quæritur an requirat q̄ conditio ſubſtitutionis exiſtat in perſona vtriuſq; vel non: aut ſubſtitutio eſt facta pluribus ſeparatim, aut ſimul. Primo caſu in cuiuſcunq; perſona exiſtat cōditio, locus eſt ſubſtitutioni: vt de iniuſt. teſta. l. pe. ad legē Fal. l. pater filiū. §. fi. ſecundū bonam lec. Secundo caſu, quādo fit pluribus ſimul, aut fit ſimpliciter, vel p̄ copulā: aut cū adiectione nominis collectiui. Primo caſu, aut loquit in ſubſtitutione vulgari, aut pupillari, aut fideicōmiſſaria, aut in cōpendiosa. Si in vulgari, requiritur q̄ in vtriuſq; perſona exiſtat cōditio: vt C. de impu. & ali. ſubſti. l. quāuis. & ita intelligit ibi glo. & no. in l. hoc articulo. de hære. inſti. & l. falſa. in fi. de condi. & demonſtra. Ratio ſ. patet. Si verò loquitur in pupillari: tunc dico idē quod in fideicōmiſſaria: qa reſpicit diuerſos effectus: & qa cōferē in tēpus, in quo nō eſt locus iuri accreſcendi, vt dixi ſ. Si verò loquimur in fideicōmiſſaria, dico q̄ regula eſt qd in cuiuſcunq; perſona extiterit cōditio locus eſt ſubſtitutioni: vt l. Lucius. §. Caio. j. eo. & ſ. de leg. ñ. l. fi. §. filiū. Fallit ſi p̄ſumat teſtatorē aliud voluiſſe, ex eo q̄ natura relicti, vel voluntate defuncti inter eos, quibus eſt facta ſubſtitutio, eſt locus iuri accreſcendi vt in vſufructu, & habitatione: vt ſ. de vſufru. leg. l. codicillis. in
b prin. & ibi dixi. Itē fallit ſi ſupereſt aliqua p̄ſona, q̄ ex præſumpta volūtate defuncti excludat fideicōmiſſarium vel ſubſtitutum: vt l. ſi is qui. §. item ſi pater. de re. du. & C. de fideicō. l. cùm acutiſſimi. & de inſti. & ſubſti. l. generaliter. §. fi. & hic eſt caſus in d. l. pe. C. de impu. & ali. ſub. & no. hic in fi. gl. Qd intellige vt ſ. dixi. Si verò loqmur in ſubſtitutione cōpēdioſa q̄ cōtinet vulgarē, & fideicōmiſſariā, & etiā pupillarē, q̄nq; ſecūdū ea quę no. in l. precibus p̄ gl. & doc. & ego dixi in l. cēturio. tūc ſi ſuccedit ex vulgari, dic vt ibi dictū eſt in vulgari. Et ſi ſucceditur ex pupillari & fideicommiſſaria, dic vt dictū eſt ſ. in pupillari & fideicōmiſſaria. Siverò ſubſtitutio fuit facta cum adiectione nominis collectiui, qa dixit teſtōr, ſi ambo vel oēs, vel ſi vterq;, vtrique &c. & tūc aut quæris ſcd'm propriam ſignificationem vocabuli: & ſic ſubſtitutus excludit, niſi in p̄ſona oīm conditio extiterit, vt hoc. §. in princ. Aut ſcd'm interpretationem, quæ ex defuncti mēte colligit: & tunc aut ſupereſt aliquis de liberis, qui ſubſtitutos ex preſumpta volūtate defuncti excludat, et ſubſtitutus excludit: vt l. penul. in prin. de ipu. & ali. ſub. Si verò nullus ſupereſt, qui eum excludat, ſed illi q̄ ſuperſunt ſunt in eodē vel pari gradu cum eo: tūc ſubſtitutus admittitur. Caſus eſt hic in §. iſto.

1 *Subſtitutum quod priores omnes poſſint aliquid facere, vel ſeptem ex eis qualiter intelligatur.*

Peto. Fideicōmiſſum relictū pluribus, vel vni ex eis, intelligitur primis deficientibus: & inter perſonas, inter quas eſt affectio ordinata, ordo ſcripturæ inſpicitur. h. d. Primum probat hic, & l. ſi fundum ſub cōditione. §. his verbis. ſ. de leg. j. Et hoc
1 facit ad q. † dicit ſtatutū q̄ Priores poſsint aliquid facere oēs vel ſeptem ex eis. Nam videt q̄ ſeptem ex eis poſſunt, demum alijs deficientibus: vt hic, & d. §. his verbis. In cōtrariū videtur caſus in c. cū plures. de offic. dele. lib. vj. Dic ergo quando aliquid committit pluribus, q̄nq; apponitur clauſula, q̄ ſi aliqui noluerint, vel non potuerint expediatur per alios: tūc non poteſt per alios veniri ad actū, niſi primò cōſtet de aliorū impotentia, vel voluntate: vt extra, de offi. de-
c le. c. prudentiam. Quandoq; apponitur' clauſula, q̄ poſsit expediri per oēs vel p̄ aliquem ex eis. nec adijcitur, ſi noluerint vel non potuerint: tūc aut talis diſpoſitio reſpicit cōmodum eorū, ad quos refertur: & ſub intelligitur, ſi alij noluerint, vel ſi nō potuerint: vt d. §. his verbis. Aut non reſpicit cōmodum eorū, ſed grauamen: vt in pluribus iudicibus delegatis, & pluribus arbitris: & a
tunc poſſunt alij, etiam nō requiſitis primis præoccupare: vt c. cū plures. de offi. dele. li. b vj. Et per hoc in q. propoſita cōcludo: Aut illud qd' cōmittitur Prioribus, vel ſeptē ex eis reſpicit eorum commodū. & debet intelligi alijs nolentibus, vel nonvalentibus eſſe. Aut reſpicit eorum commodū. & tunc poſſunt etiam ſeptem ex eis alijs irrequiſitis. De ſecundo. ſ. de ordine ſcripturæ vidiſti in l. cùm pater. §. pe. ſ. de leg. ij.

Educta. Debitum ab hærede p̄ aditionē confuſum in actionem ex teſtamento deuoluitur. hoc dicit. c

Cùm hæreditas. Exigere à quibuſdam nō facit hæredem teneri periculo aliorum. hoc dicit.

Qui poſt. Obuētiones poſt' mortem ex iudicio teſtatoris prouenientes, ſi per hæredes exactè non fuerint, veniunt, in fideicommiſ. aliàs ſecus. hoc dicit. & hic. §. eſt glo. l. poſtulante. ſ. eo. vbi no. per glo.

Acceptis. Aliàs §. Numis. Glo. ponit caſum. Opp. datum cauſa conditionis implendæ non imputatur in quartam: vt in l. id autem. & l. quod autem. ſ. ad l. Falc. Sed hic dicitur acceptis centum, & ſic cùm ſint ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem: vt l. à teſtatore. de condit. & demon-

militer ſi maſculus eſſet: ſi verò fœmina pro ſua benedictione habeat centum ſubñ etat: & ſi oēs filij, mei decedant ante legitimā ætatē, volo q̄ oīa bona mea deueniant in Franciſcū de agnatione, & ei' filios dū taxat maſculos: contingatque p̄pillū cū tutoris authoritate hæreditatē et poſthumā naſci, moricq; pupillum ante legitimā ætatē q̄ ſubſtitut' admittet, non filia teſtatoris: qa apparet de eius expreſſa volūtate maſculo p̄ponendo filiæ fœminæ ſolū illam inſtituendo in parte. & ſic nō ſumus in caſu dubij: vt in d. l. penec p̄ſona, q̄ ſupereſt, ſit excludere ſubſtitutū ex præſumpta mēte teſtatoris. & eandē ſo. ſequit Abb. cō. lviij. in ñ. li. Paul. de Ca. cō ſi. ccxxxvj. dubitatio verſatur. vbi dicit q̄ tutū nō eſt recedere ab opinio. Bar. ſ. iu dicādo, licet aliqñ tumuerit. de qua timiditate vide cō. cccly. vbi dicit Bar. hic ma lē locutū: qa vbi facta eſt ſubſtitutio ſine expreſſione noīs collectiui, vult ipſe q̄ ſubſtitut' admittatur ad partē præcedētium, licet ſuperſint filij teſtōris. Et ita cō ſuluit, tñ alle. cō. ccxxxvj. ſequitur bar. hic, & in l. quidā teſtamēto. ā. de vulg. et pu. & vide bal. cōſi. cccxc. & cccxxiiij. li. j. & xcvñ. ñ. li. & cō. lxxxij. & cxiij. li. v.

¶ Fideicom. Hanc ſequitur Ange. cō. cix.

ſ. POMATES.

¶ Itē fallit ſi ſup eſt aliqua perſona. Hoc limita vt per Alex. ā. in l. pe. C. de impub. in ñ. col. ver. in materia huius fideicōmiſ ſi vide Alex. cō. xxvj. in j. vol. & conſil. xcij. in iij. vol. Ioā. de Ana. conſi. xxij.

ſ. POMATES.

¶ Quandoq; apponitur. & vide Bar. in l. j. ā. de offi. conſul. et vide bal. in l. nō ambigit. ff. de leg. vbi al leg. iſtud dictū Bart. & vide Io. de Imo. in c. prudentiā. de offic. deleg. poſt alios vbi aliter loquitur quā Bar. hic do. Abba. in conſi. cxxviij. aſs ix.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Debitor. & vid Ludo. Ro. in conſi. cclxxij. quo allegat iſtū tex. vt non perdatur actio hypothecæ vel pignoris per aditionē hæreditatis. And. Barba.

b ☞ Scriptum exēplar habet: Alij dicunt q tunc tollat accessoria ſublata principali qñ &c. & hanc literam videtur tenere Alex. hic co. ij. in iij. no. Sed idem Alex. co. iiij. v. ſecundò principa. intelligit eo modo quo litera nra iacet. Cogita tu de veritate aut concordia. Alex. Lo fæus Auilianus.

Sol. Dico qd' imputatur in quartā Trebellianicam, vt hic. nō in Falcidiam, vt ibi. Rationem dixi in l. in quartam. §. ad leg. Fal. & hoc prout intelligitur acceptis numis à fideicommiſſario, vt gl. ponit caſum. Poſſumus etiam dicere qd' teſtator dixit ſimpl'r, acceptis numis. qd' intelligitur de hęreditate. & ſic contrarium nō obſtat vt l. cū pater. in prin. §. de leg. ij. & ſcd'm hoc q hic ſequitur in litera tanq; ſi ex bonis, &c. expoſitiuè ponitur, non ſimilitudinariè, & hoc innuit tex. in ver. quippe. Secundò opp. ad tertium dictū. dicit hic q ſolū pro parte hęreditatis computatur in quartam. Contra. §. ad l. Fal. l. Neſennius. vbi quicquid à cohærede percipitur computantur in Falcidiā. So. ſcd'm Iac. de Are. debet intelligi qd' hic erat rogatus de reſtituendo alteri quā cohęredi ſuo, à quo recipit, vel à quo deducit: aliàs cōputaret in quartā, vt in contrario. Licet gl. ponendo caſum innuatur hic q ſit rogatus de reſtituendo cohæredi. Opp. ad fi. q ſit compēſatio ſpeciei ad quantitatē contra l. ſi conuenerit. in prin. de pig. act. Glo. magna in fi. dicit, cōpenſatur genus cū genere. vult dicere hæres rogatus de reſtituendo hæreditatē, rogatur de reſtituendo partem ſuam, & ſic quotā hæres, cui reſtituit, vult deducere Falcidiam ſuā: & ſic quartam. Cū ergo vtrunq; debitum cōſtat in quota, fit compenſatio: vt l. j. §. pe. ſi pars hęr. pe. Et hoc procedit ſi ꝓponis hæredē rogatū de reſtituēdo cohæredi. ſed ponēdo vt dicit Iac. de Are. q ſit rogatus de reſtituēdo alteri: tūc illud nō ꝓcederet, ſed deberet in ver. cū autem caſus poni aliter, quàm ponat ꝑ gl. ſicut dictum eſt §. qñ hæres retinet prędium, cōputat ſibi ī quartam ſolū, qd' de iure hæreditario capit. Et prędicta ſunt vera, qñ prædiū eſt minoris valoris quā ſit quarta, quę retineri debet. Sed quæritur: qd ſi prædiū, qd' retinetur eſt maioris valoris quā portio hæreditatis. quæ retineri debet? Rñdet Iuriſconſutus idem q in ſuperfluo prædiorum, hoc eſt in eo qd' non capit de iure hęreditario iteruenit Fal. hoc eſt, detrahitur à fideicōmiſſario ꝙtum ad Fal. deeſt: concurrentē em pecuniā cōpenſari placuit, hoc eſt, qū pecunia deducitur, illa tota in Falc cōputatur, vt §. dictū eſt. Ita intelligit Iac. de Aret. Ex hoc ergo. §. no. primò q pecunia, tota ex portione vnius poteſt intelligi eſſe deducta. Secundò q in corpore ſecus. Tertiò q licet illud, qd' iure hæreditario nō habetur, in Trebellianicam computet: tñ quādo aliquid datur duplici iure, partim iure hæreditario, partim à cohærede, non cōputat in Trebellianicam niſi id, qd' habetur iure hęreditario. Ratio ponitur in l. in quartam. §. ad l. Falcidiam.

Hęreditatem. Partus ancillarum, & fœtus pecorum qui ponuntur in locum mortuorū, nō ſunt in fructu, & in reditu. hoc dicit.

Ante diem. Fructus percepti iudicio teſtatoris imputantur in quartam, ſecus in his, qui percipi potuiſſent à diligentiſsimo paterfamilias. §. h. d.

Quod ex hæreditate. Rogatus reſtituere qd' ſupererit ex hæreditate, non tenetur ad fructus, nec ad luendas res bona fide pignoratas hoc dicit. De materia iſta plenè dic vt l. Titius rogatus. §. eo. titu.

1 ☞ *Obligatio naturalis quando tollatur aditione.*
2 *Actio hypothecaria an extinguatur per ſucceſſionem.*
Obligatio ciuilis & naturalis an ſit in hypothecaria.

59 –

a **Debitor.** Aditio, quæ fit coactè naturalē obligationem non perimit. Item dominium rei pignoratæ qd' peruenit ad creditorē irreuocabiliter, non perimit hypothecariā. h. d. Opp. dicitur q ſublata eſt principalis, & remanet hypothecaria. Contra. j. de re. iur. l. cū principalis. Huius timore ſunt hic tres ſol. Vna q nō eſt ſublata naturalis, cui accedit hypothecaria. Alij dicunt q in totum eſt ſublata naturalis, & ciuilis. Ad
b contrariū dicit q non tollatur acceſſoria ſublata principali, quādo principalis tollitur ex æquitate. ſecus ſi per rigorem, ſicut hic quia tollitur per confuſionem: vel fortè, quia principalis debitor ſine hærede deceſsit: vt l. ſi ſine. §. de admi. tuto. & l. Stichum aut Pamphilum. j. de ſol. Et hanc ſol. ponunt doct. C. de luitio. pig. l. intelligere. Alij dicunt q ciuilis & naturalis tollitur, ſed ſuſcitat ciuilis ſeu hypothecaria vtilis. hoc declarabo ſtatim. Opp. C. de vſuris. l. eos. Sol. ibi eſt eadem æquitas in tollenda acceſſoria,
1 quæ eſt in tollenda principali. Quæro † an aditione tollat naturalis obligatio. Et videtur q ſic, vt hic, ibi: ſublata &c. & de libe. le. l. ſi id qd'. In cōtrarium videtur tex. hic ibi, propter pignus naturalis obligatio durat. Rñ. quandoq; quis adit ſponte: & tūc per aditionem tollitur omnis obligatio: vt l. ſi id qd' de lib. leg. & l. in omnibus. de ſo. Quandoq; adit coactè: & tūc tollitur ciuilis, & naturalis remanet. Caſus eſt hic. Ratio: quia talis aditio nō habet conſenſum verum, ſed coactum. Facit §. de condi. inde. l. Iulianus. in princi. Ad id qd' hic dicit in prin. ſublata naturali, &c.
2 reſpondeo arguendo dicit, non determinando. Quæro † vtrū per ſucceſsionem extinguatur hypothecaria actio. Glo. hic videtur q tollatur ciuilis, & remaneat naturalis, vt hic in gl. magna, circa medium ſcd'm iſtam gl. in hypothecaria eſt obligatio ciuilis, & naturalis. Idem tenet ī l. ſi tibi. §. de pignore. §. de pac. Doc. dicunt cōtra. Nam obligatio pig. eſt in rem: vt. C. de pig. l. pignoris. ſed iura realia non diſtinguuntur in ciuilem & naturalē obligationem: imò non præſupponunt obligationem: vt Inſti. de ac. §. j. & hoc tenet Iac. But. Suſtinendo gl. poſſumus dicere q naturalis obligatio dicitur, hoc eſt, de iure gētium: vt l. Stichum. §. naturalis. j. de ſol. Sicut ergo ꝑſona poteſt eſſe obligata de iure gentium, & ſic naturaliter, item de iure ciuili, & ſic ciuiliter: ita pignus poteſt eſſe obligatum de æquitate, de iure gentium: & dicitur naturalis obligatio de iure gentium. Item de iure ciuili: & dicetur pignus ciuiliter obligatum. tamen quātum eſt in propoſito puto q naturalis integra manet, & ciuilis, quæ īducit actionem nedum retentionem, vt dicit tex. & ſic non remanet ſola naturalis; quia illam actionem non produceret. Oppo. qñ dñium rei peruenit ad creditorem obligatio extinguit: vt l. neq; pignus. de reg. iur. & l. ex ſextante. §. Latinus. de exe. rei iud. Solu. qñ dominium peruenit ad creditorem irreuocabiliter: tunc hypothecaria perfectè & irreuocabiliter extinguitur, vt in contrario ſed quando venit irreuocabiliter dñium: tunc hypothecaria nō extinguitur: vt ꝓbatur in tex. in d. §. Latinus. & doc. tangunt in l. pe. C. de his qui in prio. credi. lo. ſuc. & . C. ſi antiquior credi. l. j. Prædicta vera in eo, qui adit coactè: ille verò qui adit ſponte, debet ſibi deducere qd' ei debebatur à defuncto antequ; reſtituat: vt j. de ſol. l. Stichum aut Pamphilum. §. aditio. cum gl. in verbo, retinet, & l. irritum. & l. in imponenda. C. ad l. Fal. & j. proxi. §.

1 ☞ *Actio non acquiritur aſcendentibus ex linea materna per deſcendentes.*
2 *Quod habet quis ex ſententia erronea, non venit in reſtitutionem fideicommiſſi.*
3 *Quod peruenit ad hæredem ut ad hæredem, non venit in fideicommiſſum.*

1 **Ea quæ.** Aſcendentibus † ex linea materna per deſcendentes actio non acquiritur. Item † qd' qs habet ex er-
2 ronea ſententia, in reſtitutione non venit. h. d. Opp. §. ſo. ma. l. Caius. So. Speciale ibi fauore matrimonij. De hoc per doc. in l. ij. C. de contrahen. & commit. ſtipu. dixi plenè in l. quod dicitur. j. de
3 ver. obli. Vltimò nota † q illud, quod peruenit ad hæredem vt ad hæredem, non venit in fideicommiſſum. Facit quod dixi in l. ſi patroni. in prin. §. eo.

1 ☞ *Fideicommiſſum relictum patrono, nullo iure eſt debitum ultra ultimam portionem.*

60 –

Patronus. Reſtitutione facta fideicommiſſi inuidi actiones non tranſeunt ex Trebel. hoc dicit. Opp. C. ad l. Fal. l. error. Sol. glo. q hæc ſecū-
1 dùm illam debet intelligi. Pro cuius † declaratione quæro an fideicommiſſum relictum patrono ſit naturaliter debitum. Reſpō deo, nullo iure debitum eſt vltra legitimam portionem: & ideo quocunque errore ſolutum repetitur: vt l. ſi patronus. j. de do. & ſic non habet hic locum diſtinctio. l. error. C. ad l. Fal. Aliud em eſt in falcidia, aliud in debita patrono, vt probat tex. in l. ſi patronus. j. de donatio.

61.

Paulus. Siue quota ſit in fideicommiſſo, ſiue in ſolutione, locus eſt Trebellia. hoc dicit. Pro declaratione legis ſciendum eſt quod rogatus de reſtituendo tātam pecuniam, quanta eſt æſtimatio talis rei, poteſt ſoluere pecuniam, quę eſt in obligatione, vel etiam ipſam rem: vt l. ſi verò. §. fi. §. ſol. ma. & §. de leg. j. l. ſi fundum per fideicommiſſum. in prin. Rectè ergo dicit Iuriſconſultus quod teſtator ſenſit non ſolùm de quantitate, ſed etiam de vncia: quia pōt

hæres

Universidad de Sevilla

¶ POMATES.

1 ¶ A filia. Declara vt per Alex. cõsil. xxxviij. vol. iij. in ea. l. §. alio modo, ver. vlti. facit. Vide Feli. in c. quo ad consultationem. in ix. colũ. de re iudicata.

b ¶ Filia. Quæro. q̃o. Et vide Bald. in l. cũ virum. C. de fideicõ. 3 vbi alleg. Barto. hic. And. Barb.

b ¶ Filia. quæro. q̃o. Vide Bal. cõ. lx xiij. libr. & consil. cxviij. eo. libr. & consil. cj. j. 2 lib Et an filia possit 1 grauari in dotem, vide per eundem cõsil. xxv. eo. lib.

c ¶ Alũno. Oppo. C. Vide Bart in l. liberto. §. Largius. de annuis le. & qd ibi dixi post Imo. in l. Paulus. & in l. Publius. hic alleg. aliquid per Roma. in l. in illa. in v. col. de ver. oblig. Item potest induci ad q. testator in testamento dixit, volo ꝙ Berta vxor mea habeat mille de bonis 3 in gaudimentum toto tempore vitæ suæ donec honestè vixerit, & donec ad secũda vota non transiuerit, & post eius mortem dicta bona transeant in Titium. Berta transiuit ad secunda vota, an incontinenti tiº debeat habere illa mille. Bart. in aliquibus lec. in repeti. aut. hoc locum. C. si secun. nup. decidit ꝙ sic post multa, arg. alleg l. si ita. qñ di. le. ce. & l. mulier. in princip. ff. eo. adde ꝙ si causa, propter quã est data dilatio, est nulla, similiter dilatio. l. cùm pater. §. curatoris. de lega. ij. & ibi not. per glo. & Barto. Quo verò ad q. tactam vide Ioan. Andre. in additio. ad 4 Spec. in titu. de secũ. nup. & Pau. de Cas. ff. eo. l. mulier vbi dicit de facto se plures habuisse. Bald. consil. cccclj. proponitur ꝙ Manfredinus. 1 iiij. lib.

d ¶ Opp. ꝙ hæres. Ad de quod no. Bal. post Bar. in l. j. C. de inof. test. & Bald. no. in l. j. in pe. col. in versic. c quæro quid si procu. C. quando prouoca.

e ¶ Tribus modis. an sufficiat sola scientia. et no. ad l. iij. C. de noua. et de his olbº. vid Spe. de cef. ac. §. j. ij. col. itẽ ad d. l. iij. vide Bar. & docto. in l. ex asse. in princ. ff. eo. & istis adde Bal. plenè in l. j. in viij. vel ix. col. ver. v. quæro. cũ sequen. de actio. & obli. & Barto. in d. l. nomen. & ibi Bald. 1 sed quomodo debet

hæres vnciam soluere, licet nõ possit cogi. Meritò est locus Treb. Hic est verus intellectus, quicquid glo. dicat.

☞ *Dos data siue promissa per patrem filiæ, non cadit in fideicommissum.* 1

Dos data uel promissa per matrẽ uenit in fideicommissum. 2

Dotandi officium non pertinet ad matrem.

Filius de bonis restitutioni subiectis dotat filiam, si aliud non haberet.

Filius grauatus de restituendo si illam non dotauit in uita, sed in testamento ei dotem reliquit, an hoc relictum minuat fideicommissum.

Mulier an possit per fideicommissum grauari in dote. remissiue. 4

62

A Filia. †Dos data siue promissa per patrem filiæ in fideicommissum non cadit. h. d. Quæro, hic loquit qñ pater dotauit filiã, quid si ipsamet filia se dotauit? Gl. idẽ, vt ff. e. l. mulier. §. cũ proponeretur. Quæro, † quid si mater dotauit filiam suã? Respon. glo. nõ est idem: quia non est officiũ matris dotare filiã. quod signa. Et hanc opi. tenet Pet. in aut. res quę. C. cõia de leg. Filius verò masculus posset dotare filiam suam de rebus quæ subiacẽt restitutioni, si aliud non haberet: quoniã officiũ eius est dotare: vt in d. aut. res q̃. † Quæro q.ᵇ emergentem de facto. pone, filius grauatus de restituendo non dotauit filiã suam viuens, sed in testamento ei dotem reliquit: an hoc relictum minuat fideicõmissum? Respon. Si relictum est factum cõgruè, secundùm quod cõuenit qualitati personæ minuit fideicõmissum, sicut si eam viuens dotasset. Probo per l. mulier. §. pe. ff. eo. vbi dicit text. perinde, ac si fuisset rogatus restituere qd̃ super fuisset de hæreditate: & sic nunquã videt fuisse in fideicõmisso illud quod fuit necessariũ pro dote filiæ. Pro quo facit: qa pater ad hoc tenetur saltẽ officio iudicis: ergo habetur æris alieni loco. Creditor enim dicitur etiã, qui officio iudicis exigere potest: vt l. creditores. de ver. sig. ergo fideicõmissum minuit, vt hic, ibi: eris alieni, &c. Preterea, si res quæ subiacent restitutioni, possunt alienari in causam dotis inter viuos: multò magis in vltimis voluntatibus, quæ est fauorabilior alienatio: vt not. in l. quidam ita. §. si quis filiũ. ff. eo. Hæc † lex facit ad q. an mulier possit grauari in dote p fideicommissum. quam ponit Cy. C. de rei vxo. act. §. videamus. dixi ff. de leg. ij. l. ff. §. filiæ. dicam in l. Lucius. §. maritus. j. eo. tit. 4

☞ *Iudex qui statuit terminum ad comparendũ intra tres dies: in primo die comparuit citatus: potest incontinenti procedere ad ulteriora.* 1

Alumno. Si dilatio apponit gratia fideicõmissarij: cessante causa dilationis cessat dilatio. h. d. Opp. C. c qñ di. le. ced. l. ex his. So. Ibi nõ cessat causa dilationis: quia tempus fuit appositũ fauore grauati: hic fauore eius cui debebat fieri restitutio. Cõtra hoc oppo. glo. quę est in l. Seius Saturninus. ff. eo. Sol. Petr. in l. ex his verbis reprehendit illã glo. pro qua reprehensione videt casus hic. Si velles sustinere, posses dicere ꝙ hic erat nudus minister, sed ibi erat hæres q̃ sentiebat cõmodũ: ar. l. Publius. de cõd. & demon. j. ti. j. l. Firmio. §. cum ab hæredibus. & quod ibi dicam. Vltimò facit † hic §. ad q. iudex statuit terminũ ad comparendũ hinc ad tres dies. compa- 1

ruisti incontinẽti, vtrũ iudex ĩtra illos tres dies possit ꝓcedere ad vlteriora? Videt qd̃ non: quia durat dilatio prima: vt l. siue pars C. de dila. In cõtrarium: quia finita est causa dilationis, quæ dabatur ad veniẽdum: & ideo statim cum venit, finita est dilatio: vt hic. & ff. de acqui. hære. l. si quis hæres ita, & hoc est verum.

63

g

F Acta. Per restitutionẽ verbalẽ transeunt omnia iura in fideicommissarium. hoc dicit.

Si is qui. Si fideicommissum deducatur in stipulationem, & restituatur, transeunt actiones per Treb. secus si litis æstimatio sit soluta. h. d.

1 ☞ *Sententia, uel renunciatio post restitutionem procedens fideicommissario non præiudicat.*

2 *Cessio quando sit, an sufficiat sententia debitoris,*

3 *Cessione facta si cedens agit contra debitorem, an debitor posit opponere.* h

4 *Pactum, & transactio cedentis an noceat cessionario.*

5 *Confessio cedentis quando noceat cessionario.*

6 *Cedens, qui solum habebat utilem, an præiudicet cessionario in illis casibus, in quibus præiudicaret si haberet directam.* i

7 *Solutio facta cedenti quando noceat cessionario.*

1 Si hæres. Snia † vel renũciatio post restitutionem procedẽs fideicommissario non præiudicat. h. d. Opp. d ꝙ hæres post restitõnem non potuit cõdemnari: vt l. hæc autt. §. fi. ff. tit. j. Sol. vt in gl. Op. ff. eo. l. si patroni. §. fi. Solu. Ibi restitutio fuit facta post litem contestatam cum hærede.

Opp. C. de euic. l. emptori. & de hęr. ven. l. emptor. So. Factum emptoris potest prodesse ei, qui habet iura ab eo: vt l. filiam fratribus. ff. eo. non nocere, vt hic. Sunt expedite gl. Extra gl. op. fortiter, & videtur ꝙ hæc lex sit contra catum l. fi. §. de transac. So. Ibi ille, cũ quo transegit, ignorabat venditionẽ factam: nic ĩtelligi debet qñ sciebat litigator. & illud est no. Op. ad id qd̃ dixi, tu dicis ꝙ hic loq̃t qñ sciebat: cõtra, quia non sufficit e sciẽtia, sed requirit ꝙ altero de tribus modis sciatur, qui ponũtur in l. iij. C. de noua. Posses dicere ꝙ ibi loquit in alia cessione seu delegatione: hic in restõne quæ fit p. Treb. Ista nõ est vera per d. l. fi. §. de transac. vbi æquiparat hæreditatẽ venditam quę est cessio restõni Trebellianicæ. Gl. variant in l. fi. §. de transac. et in d. l. iij. Vna dicit ꝙ sufficit simplex scientia: alia dicit ꝙ nõ sufficit: vt l. nomen. C. quæ res pig. ob. pos. Alia gl. variat in seipsa vt 2 l. si cum emptore. §. de pac. Iac. de Are. † dicit, & melius q̃ aliqs alius in hoc, ꝙ qñq; fit cessio ad cõmodum cedentis, & eius peri f culo, & quicquid exigitur in eius vtilitatẽ vertit. & isto casu nõ sufficit simplex scientia. sed requirit ꝙ sciat altero de tribus modis. C. de noua. l. iij. Ita potest intelligi glo. in l. nomen. C. quæ res pig. ob. pos. sed si fit ad commodum cessionarij, & eius periculo, sufficit simplex scientia: vt ff. de transac. l. fi. & casus est hic. Prędicta potes tibijpsi per modum distinctionis sumere. Quæro ᵉ, g 3 † post factam cessionem ʰ cedens agit contra debitorem: an debi h tor potest opponere istam exceptionẽ, nõ potes me conuenire, quia alterius cessisti, & sic alius habet vtilẽ quæ tuæ directæ prefertur. Iac. de Are. dixit eo modo quo dixi ff. Aut cessio est facta ad commodum cessionarij, & eius periculo. hoc casu põt opponere exceptionem incontinenti ꝙ alius, qui habet vtilem, potest præferri directæ. Ita intelligitur l. in causæ. in fin. l. si procurator meus. & l. procuratore in rem suam dato. de proc. Siverò periculo cedentis, & non potest opponere: nisi alterum de tribus interueniat positis. C. de noua. l. iij. h. d. secundùm Iacob. de Are. in l. j. §. j. circa prin. ff. eo. vbi est casus. Sed Oldr. sibi hoc appropriauit. Et secundùm prædicta debet intelligi lex si conuenerit. in princ. de pig. act. & l. si pater. §. j. de iure dot. 4 † Quæro, vtrum i pactũ i & transactio cedentis noceat cessionario. Glo. mouet in l. si cum emptore. ff. de pac. Tu solue distinguendo circa hãc q. prout colligitur ex his quæ dixi de scientia & cessione. 5 † Quęro vtrum

fieri dicta denuntiatio, vide Bar. not. in l. j. in princi. in xj. q. de ope. no. nun.

¶ Et eiº periculo. colligе ex l. j. venditor. ff. de hæredi. vel act. vẽ. adde quod opin. Iac. de Aret. sequitur Ro. consil. cij.

¶ Quæro. Vide qd̃ not. Bal. in l. j. in pen. col. in versic. quæro quid si ꝓcurator. C. qñ prouo. per Bar. in d. l. si cũ emptore. de pac. & Bal. plenè de istis omnibus in l. j. in ix. col. in versic. v. cũ seq. de act. & obl. & in d. l. iij. de noua. tenet contra Bart. & vide etiam Bart. ibi.

¶ POMATES.

¶ Post factã cessionem. Vide Cu. cõsil. xli. Ro. consil. cij. vbi dicit ꝙ opin. Iaco. de Aret. est communis.

¶ Quærovtrũ. quid si cedẽs, liberat debitorẽ, an noceat cessionario, vide Bal. in rubr. C. quæ in frau. cre. in prin. & de pacto & cõfessione, vide per Cy. in l. seruũ filij. §. j. de leg. j. & tenet ꝙ sic præterquã in casibº positis in l. iij. C. de noua. adde late Paul. de Ca. hic, qui dicit Bar. cõfusè loqui. Et an debitor liberetur omisso cessionario soluendo cedenti, vide Bal. cõsil. cccij. j. li. Ang. consi. cclviij. Pau. de Cast. consil. lxxxiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

confeſsio cedẽtis noceat ceſsionario. Hanc q. tangit Dy. in l. ſeruũ. §. j. ſ. de le. j. & ibi tetigi. & hoc etiã Dy. format. & vr̃ qd' debeat nocere: vt d. l. ſeruũ. §. j. & l. ſi actor. ſ. de procur. vbi poteſt dicere q̃ veniat principalis: & ſic ſi nõ noceret cõfeſsio principalis illa l. ſi actor. nil releuaret. In cõtrariũ vr̃ l. ſi partem. §. j. ſ. quẽadmo. ſer. amit. Iac. de Are. vt refert Cy. in l. fi. C. de ꝓc. refert ſe ad diſtinctionem prædictã. Aut em̃ ceſsio fit cedentis periculo: vt l. ſi mandato. in fi. ſ. mand. & tunc cõfeſsio nocet: vt ſ. de procu. l. ſi actor. Si verò fit ad cõmodum ceſsionarij: tũc nõ præiudicat: vt d. l. ſi partẽ. & hic. & hoc addita diſtinctione ſcientiæ, & ignorantiæ litigantis. Quęro, pone† q̃ ille, qui ceſsit, habet ſolũ vtilẽ: vnde apud eũ nil remanſit: an præiudicet ceſsionario in illis caſibus, in q̃bus præiudicaret ſi haberet directas. Et vr̃ q̃ in nullo præiudicet: vt. j. l. proxi. in princ. cõiuncto eo qd' dixi in l. exaſſe. ſ. eo. Quid dicemus? Dico q̃ præiudicat ceſsionario: ſicut factum procuratoris reuocati prçiudicat dño, ſi ad notitiam non peruenit: vt ſ. de procu. l. ſi procur. & l. j. C. de ſatiſdãdo. Prædicta vera: præterq̃ in illis caſibus, in q̃bus dixi q̃ ſimplex ſciẽtia non ſufficiebat: ſed requiritur alterũ de tribus modis poſitis. C. de noua. l. iij. quia quicquid faciebat dñs, faciebat virtute directæ quæ erat apud eũ hic nullum ius remãſerat: & ideo ſit q̃ ſoluit ei qui nullũ ius habet: idcirco ſufficit ſimplex
7 ſcientia. Quæro, † vtrũ ſolutio facta cedenti noceat ceſsionario? Reſpon. q̃n apud cedentem remaneat directa, idem qd' dixi ſ. in tranſactione, Inia, pacto, & ſimilibus: vt l. fi. de tranſa. ſed q̃n apud cedentem nullę remanent: tunc aut accepit bona fide animo gerendi negotium ceſsionarij: & liberaretur ſoluens ignorãs aliàs non, ſed haberet condictionem indebiti, quam cedẽdo libe rareť. Ita debet intelligi j. l. proxi. & l. qui hominem. §. ſi Titium j. de ſolu. & l. cùm quis. §. j. eo. titu.

Si quis. Pro eo qd' indebitè reſtituitur reſpectu quotæ, nõ tranſeunt actiones. ſecus ſi reſpectu rei certæ. h. d.

Si hæres ante. Quod pendente dilatione per hæreditarium ſeruum acquiritur, in reſtõne non venit, ſicut nec alij fructus iudicio teſtatoris percepti. h. d.

Reſcripto. Licet fideicommiſſarius pecuniam, quã debet dare, tardius ſoluat, ad vſuras non teneť: quia fructus recuperat hoc dicit.

1 ☞ *Conditio turpis quando de iure ciuili remittitur, tunc iure ciuili adiri poteſt hæreditas, ſi de iure prætorio petitur bonorum poſſeßio ſecundum tabu.*
Caſus, in quo etiam hodie requiritur bonorum poſſeßio ſecundum tabu.

2 *Conditiones quæ, & quando hæredi remittantur.*

3 *Proteſtatio quòd tantum operatur: quantum ſi actus, ſuper quo interponitur, ueré interceßiſſet.*

4 *Aditio hæreditatis quod inducatur quando aliquis dicit, uolo eſſe hæres. ſecus ſi dicat, uolo adire.*

5 *Accurſius eſt honeſtum nomen.*

Si ſub conditione. Conditioni poteſtatiuæ, honeſtæ, facili & tranſitoriæ hæres cogiť parere: inhoneſta. difficilis, vel perpetua ei remittitur. h. d. Primò loquiť in inſtituto ſub conditione poteſtatiua, honeſta, et facili. Secundò in inſtituto ſub condõne turpi, inhoneſta, & difficili. Secũda ibi: ſi verò turpis Ita ſecũda ſubdiuiť: q̃a primò ponit qd iuris ſit de rigore. Scd'ò ponit qd iuris ſit de æquitate prætoria. Scd'a ibi: ſi in danda. Itẽ ſcd'a ſubdiuiditur: quia primò loquitur in conditione, quæ habet difficultatẽ: quia patrimoniũ diminuiť in dando. Scd'ò in conditione turp. Tertiò in conditiõe, quæ habet difficultatem: q̃a eſt perpetua, non trãſitoria. Secũda ibi: qd' ſi cõditio. Tertia ibi: ſi verò nõis. Ex qua diuiſione appareť clarius iſte §. In tex. ibi: vilium eſt. dic. ſ. ini. quũ de rigore, p̃ rationem q̃ ſequiť. Opp. & vr̃ q̃ iſte §. ſibi cõtradicat. Nã primò dicit q̃ cõditio turpis ſibi nõ remittiť. in §. qd' ſi cõditio. dicit cõtrariũ. Sol. Primò loquiť de rigore: ſcd'ò de æquitate p̃toria. Sed cõtra hoc opp. q̃a ẽt de rigore iuris ciuilis cõditio ipoſsibilis re-
mittiť: vt ſ. de cõ. inſti. l. j. Sol. Quidã intelligũt oẽs leges, q̃ dicũt conditionem ipoſsibilẽ remitti, ſ. de iure prætorio, & ſic nunquã ex tali teſtõ poterit adiri hr̃ditas, ſed erit neceſſe deueniri ad bo-
1 norũ poſſeſsionẽ ſcd'm tab. vt hic. †Ego aliter dico. Nã quædam ſunt cõditiones turpes, q̃ de iure ciuili remittunť. Quædã reputanť turpes ſolũ de iure prætorio, vt cõditio iuriſiurandi, vt ꝓbať ſ. de cõ. inſti. l. cõditiones. in prin. ĩ illis q̃ à iure ciuili remittunť, poterit adiri hr̃ditas de iure ciuili: in his quę ſolũ à prçtore, erit neceſſe peti poſſeſsionẽ bonorũ ſcd'm tab. hic eſt caſus: & ſic eſt vnus de caſibus, in q̃bus ẽt hodie eſt neceſſaria bonorũ poſſeſsio ſcd'm tab. vt ponũt doc. in l. certũ. C. vñ leg. Opp. q̃ conditio difficilis nõ remittať: vt l. cũ hæres. §. j. j. de ſtatulibe. Difficultas em̃ nõ excuſat: vt l. cõtinuus. §. illud de ver. ob. So. cõditio difficilis nõ remittiť ad cõmodũ eius, cui eſt ĩpoſita, vt in cõtrario: ſed ad cõmodũ fideicõmiſſarij ſic, vt hic. qd' eſt no. Opp. q̃a hic remittiť cõditio ẽt facilis, vt cõditio de ferẽdo noie honeſto, qd' fieri nõ debet, vt hoc. §. in prin. Rñdeo, cõditio nois ferendi dicitur habere difficultatẽ ꝓ eo q̃ eſt ꝓpetua. nõ momẽtanea, vt aſcẽdere Capitoliũ. ſõ remittiť, non in fauorẽ eius, cui eſt ĩpoſita, ſed in fauorẽ tertij, vt poſsit peti bonorũ poſſeſsio ſcd'm tab. nõ adiri hr̃ditas de iure ciuili, vt hic. Ratio iſtarũ ſol. eſt, q̃a in cõditionibus poteſtatiuis ſi aliq̃s impediť per aliũ, cõditio habeť ꝓ impleta: vt l. iure ciuili. & l. ĩ teſtõ. ſ. de cõ. & demõ. ſed hic ꝓpter factũ hr̃dis, cui cõditio erat impoſita, videbať impediri implementum cõditionis ad dãnũ fideicõmiſſarij: vñ de æquitate p̃toris q̃ĩtum ad fideicõmiſſariũ cõditio habeť pro impleta: non quo ad ipſum
2 hæredẽ. Ex prædictis † habes diſtinguere, aut cõditio appoſita hr̃di eſt caſualis aut ptãtiua. Si caſualis: dic vt l. ſed & ſi alio ſ. eo. Si poteſtatiua. tũc aut turpis, aut honeſta. Si turpis, remittiť: ſi honeſta, aut facilis, aut difficilis. Si facilis: & tũc aut eſt momẽtanea, & cogiť eã ĩplere: vt aſcẽdere Capitoliũ, vt hic, in prin. Si ꝓpetua, vt ferre nomẽ honeſtũ: & illa remittiť, ſi eã ĩplere nõ vult: vt hoc. §. in fi. Si verò eſt difficilis: aut difficultas cõſiſtit ĩ dãdo: & tũc cõtra difficultatẽ ſuccurriť: q̃a fideicõmiſſarius cogiť dare, vt hoc. §. ſi in danda. Si in faciẽdo: & illa remittiť ad cõmodũ fideicõmiſſarij, vt hic: nõ hr̃dis, vt dictũ eſt. Quæro, qd vult dicere tex. in ỹ. qd' ſit cõditio. ibi: iubẽdus eſt, &c. Rñdeo, dicit gl. qd' alterũ de duobus cogiť hæres facere: vel ꝓteſtari q̃ q̃ĩtũ in ſe eſt vult eſſe hæres: vel habet petere bonorũ poſſeſsionẽ ſcd'm ta. Et
3 ſic nota † ex primò, q̃ tm̃ valet ꝓteſtatio, q̃ĩtũ operaret, ſiverè interceſsiſſet ille actus, ſup̃ quo ĩterponiť: vt de his q̃ p̃ me. iudi. nõ ap. l. fi. de oper. no. nũ. l. de pupillo. §. ſi q̃s ipſi p̃tori. Ita dicit Old. Et eſt rõ in l. ſ. alleg. q̃a cũ p̃ ꝓteſtationẽ nõ ſtet, lex ſupplet. Itẽ
4 nota † ex hac eadẽ gl. q̃ ſi q̃s dicat, volo hæres eſſe, induciť aditio ſecus ſi dicat. volo adire: ar. eius qd' no. in l. ſeruí electiõe. ſ. de lega. j. & de acq. hær. l. gerit. vr̃ q̃ alius ſit ĩtellectus huius tex. dicit q̃ prætor cõditionẽ remittit, & alterũ de duobus faciat p̃tor: vel q̃ faciat edictũ ſpãle, p̃ qd' trãsferat actiones in fideicõmiſſariũ, vel q̃ iubeat hæredẽ petere bonorũ poſſeſsionẽ ſcd'm tab. ex edicto gñali, & hr̃ditatẽ reſtituere ex Trebelliano. Similis modus q̃ lex p̃mittat iudici facere edictũ ſpãle, habeť in l. ſi finita. §. elegan
5 ter. de dam. infect. Vltimò nota † q̃ nomen Accurſius, eſt honeſtum nomen: quia accurrit, & ſuccurrit contra tenebras iuris: q̃a gentes conſueuerunt &c. vt in glo.

Si cum ſuſpecta. Si hæres adiuit coactus, fideicõmiſſarius detrahit Falcidiã de relictis ab hærede, non relictis à ſe. h. d. Dic plenè ſ. eo. l. j. § deniq̃.

Si Titius. Quatenus defalcať à primo fideicõmiſſario, ea tenus defalcat ipſe à ſuo legatario. hoc dicit. Circa materiam glo. diſtinguit hic plenius in l. Plautius. de condi. et demon. vt ibi dixi.

a **Iulianus.** *Fideicõmiſſarius p̃ferť ſubſtituto vulgariter. h. d. ſcd'm primã lect. q̃ eſt magis notabilis. aliæ lec. ſunt claræ. Opp. ſ. eo. ſi patroni. §. fi. ſcd'm primã lec. dic vt ibi.*

1 ☞ *Statutum quod teſtamentum inſinuetur intra tres menſes, aliàs non ualeat, nõ præiudicat fideicommiſſario.*

Si quis. Si iſtitutus paſſus eſt labi tps agnoſcẽdæ bonorum poſſeſsiõis, fideicõmiſſario ſuccurriť vt reſtituat, &
1 agnoſcere cogať. h. d. Nota † caſum quotidianũ ĩ hac ciuitate Peruſij, vbi eſt ſtatutũ q̃ ſi quis non inſinuauerit teſtamentum in intra tres mẽſes, non valet: quod hoc fideicommiſſario non no-
b ceat, ímò ad eius petitionem tempus reſtituetur [b] & cogetur

adire

adire & restituere.

Admonendi. Ad petitionem vnius serui fideicommissarij cogitur institutus adire, & restituere hæreditatem, etiam quæ soluendo non erat. hoc dicit.

Ieius. Naturales obligationes totaliter transeunt in fideicommissariū: ideo respectu hæredis totaliter dicīt indebitū. h. d. Opp. & videt q̄ post restitutionē apud hæredem remaneant directæ: vt l. j. §. j. s. eo. Soluit gl. q̄ illud verum est, qñ erat obligatio ciuilis & naturalis. secus si naturalis tantū: tūc enim nihil remanet apud hæredem: qa naturalis nō diuidit in directā & vtilē: licet contrarium no. in l. si alienus. s. de leg. ij. sed hæc verior. quod est no. Oppo. C. si aduer. solu. l. ij. & s. de condi. inde. l. interdum. Gl. intrat hic opi. quas plenè examina, vt dixi in d. l. interdū. de condi. indeb.

Si necessarij. Etiam necessarij hæredes coguntur parere conditioni, & adire, & restituere. h. d.

Si quis. Hæres hæredis decedentis ante restitutionem cogitur restituere: & quatenus res extant, transibunt actiones. hoc dicit.

Si patronus. Patronus potest grauare libertos liberti etiam in debita portione. hoc dicit.

1 *Quæ sit ratio q̄ in restitutione Trebelliani non requiritur consensus serui, & in hæreditatis additione & bonorum possess. sic.* 65

Seruo. Hæreditatis restitutio fit seruo dño volente, vel ratū habēte, vel etiā ipsi domino: licet in hæreditate debeat præcedere iussus, & sequi aditio serui & in bonorum possessione serui voluntas requirat. h. d. quæ est ratio q̄ in hæreditatis additione requiritur q̄ præcedat iussus: in bonorū possessione & Trebel. restitutione secus. Rñdeo, qa aditio obligat quē, sicut votū: qui modus obligandi nō cadit in eū, qui est in alterius potestate: vt l. si quis rē. §. voto. j. de polli. quæ ratio cessat in Trebel. restitutione, & bonorū possessione, vt plenè dixi in l. qui in aliena. in prin. de acqui. hære. Quero† quæ est ratio q̄ in Treb. restitutione nō requiritur cōsensus serui: in hæreditatis additione & bonorum possessione sic. Respondeo, iura quærendi nō quærunt nobis per eos, q̄ sunt in nostra potestate sed iura quæsita prosequēdi & actiones sic: vt l. pretia rerū. §. j. s. ad l. Falci. sed posse adire hæreditatē, vel posse petere bonorum possessionē, non est ius quæsitū, sed est ius quærendi: & petere restitutionē est ius ꝓsequēdi ius iam quæsitum: est enim nobis q̄sita actio ex testō. Ad hoc vt plenè dixi in l. is pōt. de acq. hær.

Si testator. Hæres rogatus restituere sub cōditione, quę remittitur: vel quæ per cautionem Mutianā impletur, cogitur adire & restituere. hoc dicit.

1 *Sententia lata à iudice per gratiam, quando retractetur per beneficium restitutionis in integrum.*

Cùm prætor. Sententiæ licet iniustę parendū est propter eius authoritatē. h. d. Opp. s. de iurisdi. om. iu. l. si per errorē. Sol. Ibi fuit error in iurisdictione: hic in iure, vel facto. Ad hoc oppo. C. qñ prouoc. non est ne. l. ij. & l. qui testamēto. de excusa. tut. Sol. Ibi fuit expressus error in sententia, hic nō. Opp. q̄ tex. sibi contradicat: dicit enim, causa cognita, & per errorē. Solue vt ibi in gl. Opp. C. qñ prouo. non est ne. l. venales. Sol. ibi sniа fuit data pretio: hic per errorē, vel precibus. Opp. s. de iud. l. si prætor. §. Marcellus. Glo. dicit, fateor q̄ qñ sniа gratiosè fertur, potest peti restitutio in integrum. quod
1 not. Sed aduerte: †quia tunc hoc est verū, qñ falsæ probationes fuerunt productę quo casu distinguit vtrū sententia fuerit lata
a in præsentē, vel in absentē: * vt d. §. Marcellus. vt plenè dixi in l. diuus. de re iu. & l. si quis obrepserit. de falsis. Sed si nullis falsis probationibus producti is, vel si iudex per gratiā non pronunciauerit, vel si falsis probationibus productis iudex daret sniam
b iniquā gratiosè: tūc non daretur restitutio: quia potuit ᵇ appellare, & iudicis errorē corrigere: vt l. j. j. de appel. & sic non potest ignorantiā prætendere: qa illa non est iusta causa dandi restitutionem. Est enim lata culpa: vt not. in l. liberorum. §. notatur. de his qui not. infa. & restitutio non datur, nisi ex iusta causa: vt s. ex quibus cau. maio. l. j. in prin.

Si pupillo. Pupillo cū authoritate tutoris, vel soli tutori si est infans, pōt restitui hæreditas: & mutus nihil intelligens infanti æquiparatur. h. d. Nota q̄ infanti quæritur hæreditas per tutorem. Nota etiam q̄ mutus nihil intelligēs
c æquiparatur infanti. * De quo videbitis. j. de bono. pos. infan. dela. l. j. & ij.

Si singulæ. Qui ad petitionē fideicōmissarij alij res singulas restituit, hæreditatem restituere videtur hoc dicit. Opp. procuratori in rem suā non potest restitui hæreditas: vt s. de iure dot. l. si mulier. §. ex asse. Dy. dicit, solue vt s. l. p. xi. §. j. sed ibi nihil de hoc dicitur. Alij dicūt intellige hic præcessisse restitutionem verbalem. qd' licet sit verum in se: tñ non est de mente literæ, quæ dicit q̄ per hanc traditionem intelligitur restituta hæreditas. Dic ergo q̄ hic res istæ fuerunt traditæ me presente, vnde mihi restitutæ vident. de acq. poss. l. qd' meo. §. si venditorem. Vel verius, ex eo qd' iussu meo paruit hæres, videtur hæres statim restituere mihi fideicommissario hæreditatem tradendo illas res: nec vī facta restitutio procuratori in rem suam, cui traditę sunt res singulares, imò directò videt facta restitutio in fideicommissarium. Facit s. eo. l. restituta. 66

Vi ita. Aditio coacta implet conditionem. hoc dicit.

1 *Procurator, qui habet mandatum, si non constat de mandato, cauet de rato.*

2 *Procuratori quod possit fieri restitutio fideicommissi.*

3 *Vsusfructus queritur mihi per procuratorem directo.*

d **Etiam.** [a]Hæres non cogitur adire ad petitionem ꝓcuratoris, de cuius mandato dubitatur: sed si sponte adiuit, cogitur restituere. h. d. secundùm secūdam
1 diuisionem gl. Opp. †qui habet mandatum non cauet de rato: vt l. non solùm. §. q alieno. s. de procu. Sol. quidam q̄ hic est casus specialis, in quo cauet, etiam si cōstet de mandato. Simile l. de pupillo. §. qui ꝓcuratorio. de ope. no. nun. Alij q̄ hic cauet de ra
e to, si non constet de mādato. Et hoc tenui *
2 in d. §. qui procuratorio. Opp. † q̄ ꝓcuratori non potsit restitui: vt s. de iure do. l. si mulier. §. ex asse. sol. Hic in procuratore simplici: sibi in ꝓcuratore in rem suam. Similem gl. habes in l. apud Iulianum. §. vtrum. s. eo. & l. restituta. in gl. super verbo, tua voluntate. & l. q̄uis. in fi. s. eo. Ratio apparet in tex. in d. §. ex asse. quia non fit restitutio secundùm quod testator disponit, vel sc̄d'm verba senatusconsulti, quæ loquuntur quādo restitutio fit fideicommissario. Opp. s. de acqui. hære. l. Paulus. Gloss. soluit, & bene.

Opp. p liberam personam non quæritur nobis actio: vt C. per quas perso. nobis acq. l. j. & l. possessio. §. & si possessio. de acquir. pos. ergo procuratori restitui non pōt: quia per eum domino non quæritur. sol. Hic speciale, vt ipsi domino directò quæratur. hoc est, non potest primò quæri procuratori, & e de persona ꝓcuratoris acquiri domino, seu transire in dominum. vide gl. & nota diligē
3 ter. Nota ergo † q̄ si procurator stipulat f pro me vsumfructum, nō quęritur sibi, nec per eum ceditur mihi: quia ius vsusfructus cedi non potest, sed domino quæritur dire
f ctò. Et idem in omnibus * quæ procuratori acquiri nō possunt. quod intellige secundùm quod dixi. s.

g **Si damnum.** [g]Actiones quæ non fuerunt in bonis tempore mortis defuncti, per Treb. non transeunt. hoc dicit. De hoc dicam in l. si hæres

¶ Vel in absentē. Idē dixit Bar. in l. j. C. de sen. aduer. fi. la. li. x. ꝓ Imo. plenè in l. diuus in xiij. col. de re iud. Quid autem in sniа lata metu, an sit nulla ipso iure: vide no. Bal. in l. decernimus. C. de sacrosan. ecc. ad fi. & l. j. in ij. col. p illam gl. C. de sentē. ex breui. recī.

b ¶ Quia potuit. Idem tenet Bar. in d. l. diuus in j. col. de re iudi. sed Cy. & Bald. in l. j. C. de cō. inde. tenet contra opi. bart. q̄ licet potuerit appellare tñ detur restō. & vide Bar. in l. si is ad quē. de re iu. & Bal. in l. j. in j. col. qūo & qñ iudex. & dt q̄ qñ sniа fuit lata dolo, vel lata culpa q̄ pōt ꝓpēdi ex actione q̄ nō solū pōt appellari, sed ēt restō in ītē. per. & de hoc dicit esse hic glo. q̄ non est alibi, quā, vt dicit ipse, sequitur Gul. & Cy. in l. penū. de iureiu. vide q̄ no. bal. ad intellectū istorū in l. sub spē. C. de re iu. & adde Bal. s. l. j. C. si ex fal. instr. & in d. l. venales. & habes ibi q̄ si est lata p latam culpā, vel per inimicitias capitales q̄ dat restō, & licet Bar. hic velit q̄ quādo iudex p gratiā p nūciauit. non restituatur læsus. dic q̄ fallit in fisco. Glo. est, quā ita intelligit bar. in l. j. C. de sen. aduer. fisc. la. lib. x.

c ¶ Si pupillo. Aequiparat infanti. Vide Bar. in l. j. in prin. s. d aver. ob. & alle. bal. in l. j. in ij. col. C. de sac. san. ecc. vbi aliter intelligit. Add' q̄ Paul. de cas. hic ttelligit de pupillo sex annorū: & q̄ in infante duorum annorū non pōt procedere.

d ¶ Etiam. Ad intellectum huius. §. adde quod no. dicit barto. in l. filiusfa. in ij. col. j. de don. vbi voluit quod in casu huius §. requiratur ꝑciale mandatum propter grauitatem prę iudicij. quod not. vide tamen quod ibi dixi.

e ¶ Hoc tenui. Vide Bar. in l. si stipulatus fuerim illud. in fi. de verb. oblig.

f ¶ Idē in oibus. Idem tenet bar. in l. qui bona. §. si alieno. s. de dam. infecto.

g ¶ Si damnum. Et ad de qđ in liberatorijs semper transit in dominum, saltem vtilis etiam sine cessione, licet in obligatiōe secus. textus. est not. in l. rescriptum. §. fina. & ibi not. de pactis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Si donationis. ſingularis eſt iſte tex. ſecundū bal. l. eā quā C. de fideicō. in viij. colum.

b ¶Et eidē. Quis non pōt habere vtiles & directas ſuo nomine & iō facit qd iuris ſi cedēs ſucceſsit ceſsionario vel ecōtra, an extinguat vtilis vel directa. de quo vide bal. in l. j. C. de act. & ob. l. pe. in viij. col. & x. quæſtio.

c ¶Vt dixi plenè. bal. in l. fi. §. cū igit. de iure deli. dicit qd iſte tex. non pbat hoc.

d ¶Sol. vt in gl. quam etiā ſequitur hic Ro.

e ¶Non augeſ. Adde tū q ius excipiendi hō tranſibit ſine ceſsione. Tex. eſt no. in l. ſicut. §. j. ff. qb. mod. pig. vel hypo. ſol. & not. hic Imo. i fi. poſt glo. licet prædictum tex. non alleget.

f ¶Facta ceſsiōe. Vtrū ceſsio facta contra prin. extendatur ipſo iure cōtra fideiuſſores. & pignora, et ſic an ceſſa principali, videatur ceſſa hypotheca, bū facit ad no. per Bar. in l. fideiuſſor obligari. de fideiuſſo. & no. in l. hæres. i prīc. de fideiuſ. hic alle. & dixi in d. l. ſi fideiuſſor per bal. in l. j. ver. quæro teſtator legauit mihi centum adde qd no. per Iac. de Are. bal. & Imo. in l. dotalem. cum ſeq. ſo. matri.

pecuniam. j. eo. qd tenemenți.

Si legatus. Exceptio cohęrens pſonæ hæredis non trāſit in fideicommiſſarium.

An vbi. Fideicommiſſarius conuenitur vbi habet domiciliū, vel vbi eſt maior pars hæreditatis. h. d.

☞ *Filio non licet ſe immiſcere cauſæ fraudandorum creditorum.*

Qui cogitur hæreditatem adire, cogitur pati actionem.

Interdictum fraudatorium quid ſit. 67.

Si poſtulante. Qui cogitur hæreditatem adire, cogitur actiones hæreditatis pati. Item per additionē factam à ſuo vel extraneo qs incidit in interdictum fraudatoriū. h. d. In gl. ſuperver. venditis. in fi. dic, & hoc cū filius adiuit. quo caſu loquitur iſte ver. quia &c. vſq ad fi. No. quod †ſicut extraneo, ita filio ſuo non licet ſe immiſcere cauſa fraudandorum creditorum.

Nota q qui cogitur hæreditatem adire, cogitur actionem pati. Opp. ſ. eo. l. poſtulante. in prin. Sol. V trūq remedium poteſt habere locum, & iſtud, & illud. Quæro †quid ſit iſtud interdictum fraudatorium? Glo. dicit q de hoc fit mentio hic, & in l. pupilli debitor. in prin. j. de ſol. De hoc etiā fit mentio per Ioannem in arbore. Fecit enim huic interdicto cellulam per ſe. facit etiam mentionem gl. in l. j. C. ſi vend. pig. aga. Dic qd illud interdictum, de quo hic fit mentio, eſt idem qd edictum de his quæ in fraudē creditorum. Loquitur enim qñ debitores fraudant creditores circa res ſuas quæſitas, vel quærendas: ſed illud interdictum fraudatorium, de quo fit mentio in l. pupilli. eſt interdictum per ſe. Loquitur enim quādo debitores committunt fraudem circa res alienas vt ibi dixi.

a **Si donationis.** †Non poteſt per hęredem reſtitui fideicommiſſario pluſquam poſsit à defuncto capere. h. d. Ratio dubitandi erat: quia fideicommiſſarius videtur habere ab hærede, non à defuncto. Et ſic videbatur totum poſſe capere: quod remouet hæc lex.

g ☞ *Fideicommiſſarius habetur loco hæredis.* 68.

Si hęres. Fideicommiſſum vniuerſale valet, hęrede exiſtente non ſoluendo. ſecus in fideicommiſſo ſingulari. h. d. †Nota tex. ibi: hæredis vicę fungi. qd fideicommiſſarius habetur loco hęredis. Facit ſ. eo. l. poſtulante. §. fi. & l. ſi filius. ſ. quod cum eo. Scias tñ qd etiam qñ bona non ſunt ſoluendo, hęres hodie ſi non faceret inuētarium, cogetur complere legata, per aut. ſed cū teſtator. C. ad leg. falci. l. quod intellige vt dixi in l. in ratione. §. qd vulgo. ſ. ad leg. Falcidiam.

Si totam. Qui in reſtituendo quartam non detrahit, non præſumitur erraſſe, niſi probetur. h. d. Op. C. ad leg. Fal. l. error. Sol. hæc debet intelligi ſecundū illam ſcilicet q repetitur probato errore facti. Opp. q error pręſumatur: vt ſ. de pba. l. cùm de indebito. §. j. & ibi no. C. de iuris & facti ign. l. ſi poſt diuiſionem. Glo. hic nihil dicit. Dico q error facti q hic requiritur, non poteſt cadere, niſi præſupponatur aliqua ſciētia, ſeu aliqua credulitas: vt quia credebat hæreditatem non ſoluendo: ideo non putabat eſſe locum deductioni quartæ, & ſic cùm ad iſtam ignorantiam deductionis quartæ, requiratur poſitio alicuius facti, illud non præſumitur, niſi probetur. Ita loquit hic, ſed contrarium loquitur qñ ex ſola ſimplici ignorantia inducebatur error, quæ ignorantia præſumitur. 69.

De euictione. Hæres inſtitutus non cauet de euictione: ſed ſibi cauetur à fideicommiſſario. hoc dicit. Dic vt dicam infrà eodem lege. hæres percepto.

1 ☞ *Vtilis & directa, an poſsit competere uni & eidem.* 70.

Si hæres. In eum, qui habet directas, non trāſeunt vtiles. h. d. Quid ergo importat reſtitutio facta hæredi? Rñdeo, q obſtaculum exceptionis competentis cōtra hæredem per Trebellianum tollitur. Item vtilis, quæ erat apud fideicōmiſſarium, extinguitur. Ita tenent doct. C. ex qui. cau. ma. l. fi. Facit qd no. per Dy. Inſti. de act. §. rurſus. Ex prædictis habes † qd

1 b vtilis actio & directa nō poteſt competere vni & eidem, ſed cōtra. j. de ſol. l. ſi duo. & qd no. ſ. de pcu. l. non ſolū. in prin. vbi diſtinguitur an procurator in rem ſuam intentet vtilem, vel directam. Sol. Vtilis & directa non poſſunt competere eidem per ſe, & ſuo nomine, vt hic. Et ratio: quia vtilis datur ex æquitate: vt l. j. de act. & ob. & ibi not. quæ æquitas ceſſat in eo qui habet directas. ſed bene poteſt quis habere vtiles ſuo nomine directas nomine alieno, vt in contrario.

Si hęres. Pro damno dato ab hærede ante reſtitutionē tenetur actione ex teſtamento: poſt reſtitutionē actione legis Aquiliæ. hoc dicit.

Si temporalis. Negligentia hæredis nocet fideicōmiſſario. h. d. Opp. ſ. eo. l. facta. §. penul. Sol. Ibi fuit hæres negligens in acquirendo hæreditatem: hic circa acquiſitionem ſingularem.

1 ☞ *Puto mihi expedire, quando inducant additionem.* 71.

Omnes. Hæres non obſtante tempore ad deliberandū cogitur ſtatim adire: ſed ex effectu deliberatio-

1 nis apparebit, an poſsit deducere quartam. hoc dicit. †No. qd poſt tempus datum ad deliberandum. iſta verba, puto mihi expedire. & ſimilia, inducunt additionem. Ad idem. ſ. ea. l. ſed & ſi alio in prin. Secus ſi tempus ad deliberandum non præceſsiſſet, vt dixi plenè c in l. gerit. ſ. de acqui. hære. 72.

Haeres. Si hæredi reſtituendi fundus retentus euincatur: actio ei de euictione datur. h. d. Opp. ſ. de leg. ij. l. cū pater. §. euic. Dicit gl. qd hic habetur loco quartę, quæ eſt onerosa ſaltem pro parte: ibi quando eſt ſimplex legatū. Nota hanc ſol. q illud qd dicit in. §. euic. non habet locum qñ perceptiones habent onus. Quod licet fortè ſit verum in ſe: tñ quantū ad propoſitum non procedit. Sol. quia quādo hæres percipit certam rem, in nulla parte ſentit onus: vt l. j. §. fi. ſ. eo. Vnde alij dicunt q hic loquitur in fideicommiſſario, qui ſentit commodum ab hærede: ibi in hærede, qui commodū non habet à legatario. Tu dic q hic loquitur in hęrede, cui quarta eſt delata ex diſpoſitione legis, non defuncti. vnde euicto fundo, q loco quartæ dabatur, ſibi ſuccurritur. Contrarium loquitur in eo qui habet exceptionem tantum ex diſpoſitione defuncti. Opp.

d de l. cùm rem alienam. C. de leg. Solue vt in glo. d 73.

1 ☞ *An facta ceſsione contra principalem, uideatur facta contra fideiuſſorem.*

Si hęres. Actiones, quæ competunt hæredi ex ſua prouiſione, non transferuntur facta reſtitutione per Trebellianum, ſed noua ceſsione opus eſt. hoc dicit. Oppo. ſ. de peti. hæredi. l. item veniunt. in principio. & j. Solu. Dicit gloſſ. intelligo hanc ſecundùm illam vt diſtinguatur an fœnerauerit nomine proprio, an hæreditario. Hoc non placet. Iſtæ enim actiones non tranſeunt: quia non fuerunt in hæreditate tempore mortis, etiam ſi nomine hæreditario contraxiſſet, vt patet hic in ſecundo reſpon. & ſ. eo. l. qui ita. §. ſi damnum. Non obſtat lex contraria: quia aliter aſſumitur hæreditas hic: aliter in tit. de pet. hæred. Nam ibi inſpicitur qualis eſt hęreditas tempore quo reſtituitur: ideo à fructibus hæreditas augetur. ſed hic inſpicitur hæreditas, qualis eſt tempore mortis: vt d. §.

e ſi damnum. ideo à fructibus hæreditas non augetur: vt ſ. eo. l. in fideicōmiſſa. Vel dic q verum eſt indiſtinctè q actiones nō trāſeunt per Trebellianum. Sed an ſint cedendæ fideicommiſſario vel non, debet adhiberi dicta diſtinctio, an contraxerit nomine proprio, an hæreditario. & ſic loquitur iſta gl. Opp. j. de fideiuſſ. l. hæres. Glo. dat multas ſolu. tene primam quod actiones trāſeūt ceſsione facta non ipſo iure: vt hic. Oppo. de conſtit. pecu. l. ſi

f poſt. Soluit gl. optimè. l. q ibi tranſeunt facta ceſsione. Oppo. de pactis. l. ſi tibi. §. cùm poſſeſſor. Gloſſ. hic & ibi ponit multas ſolu. Illa vera, quod ibi loquitur in poſſeſſore, qui nullum ius habet in hæreditate: hic in eo, qui verus erat hæres, & habet ius, li-

1 cet alteri reſtituere teneatur, vt ibi dixi. †Quæro vtrum facta

ceſsione

Universidad de Deusto

a ¶Dic vt,&c. Et vide Bar. in l. nō q̃cūq; §. q Catō. de leg. j.

b ¶Qui filiū. & facit gl. no. & ibi Bar. in l. Lucius Ia. ij. §. de hæredi. instit.

c ¶Permit legatum. Bar. hic refert & segutur Ro. in cōsil. incip. oīpotētis Dei,&c. in præsenti cōsultatiōe co qa mihi dubitatissimū est in secundo dubio.

d ¶Scæuola rñdit. Limita hāc legē, vt per Ang. in l. hēditas. C. de his q. vt indi. per Ang. in l. illud. §. tractari. ff. de iure codi. & ad materiā huius legis addit q̄ clausula codicillaris operabit q̄ si aliqua ẏba directa apposita i testamēto aliquo tēpore non pūt valere vt directa, valebunt vt fideicōmissaria. Vñ si testator instituerit filiū pupilliū & dixerit si filiꝰ meꝰ decesserit sine liberis, si talē instituo vel talis hęres esto, & cōtingat filiū mori in pupillari ætate: substitutio illa si decesserit, erit fideicōm. ſaria propter dictā clausulam codicillarē. Nā exponit, si id est, quatenꝰ, id est sup, vel pro eare. vel pro eo tēpore quoties, &c. arg. l. Si chium q̄ meus erit. de leg. j. & vide q̄d no. Bart. in l. j. in ix. q. ff. de iure codicil. sic debebit limitari q̄cqd no. Bar. in l. centurio. de vulg. & pupil. Et ista publicē tenuit do. Ant. disputando, vt refert in c. Ray. de testa. vbi ita tenet Et pro hoc bene facit l. 2 si frater. C. de fideic. & glos. Insti. de pup. substitu. §. masculo. & est de mente Bar. 3 in l. j. in xvj. q. ō. de iure codicillo. & etiā reperio idē velle do. Mar. Mathę. in sing. suis sin. xlviij. quod tene mēti: & Imol. in l. verbis. de vulga. & pupil. vbi hoc ponit Bal. & Ang. etiā in l. in pupillari. eo. tit. & Ang. in l. j. de iure codicil. & dixi aliquid in d. l. ẏbis. sed Paul. de Ca. in l. precibus. C. de impub. & alīs substi. dicit q̄ licet Ang. & Iul. idē ibi teneāt: tū vnū facit dubiū secundū eū: quia ista lex cū simil. loquitur quādo verba c directē plata in codicillis, si fuissent prolata in testō valuissent iure directo: alꝰ secus, ne maioris efficacię sint codicilli, quā testamētum. Sed in casu nostro substitutio per verba directa in testamēto non extēditur vltra tempora pupillaris ætatis. imo in totū expirat secūm opi. glos. in d. l. centurio. cū cōcor. ergo &c. dicit mñ qd in iudicando & cōsulendo non recederet à cōmuni. Tu respon de q̄ dictū argu. non ob. qa videmus qd seruo alieno in testamento directa libertas dari non potest. nec trahitur ad fideicommissum. l. si seruus legatus. §. si seruus. & ibi no. de leg. ij. & mñ si data fuerit in codicillis, directa trahitur ad fideicōmissum. l. ij. §. j. in fin. Et ibi ita sentit gl. fi. & ibi expresse Iaco. de Are. & Ang. ff. de iure codici. Præterea clausula codicillaris facit q̄ testator videtur velle testm̄ valere iure fideicōmissi. l. fi. C. de codi. iō non sunt maioris efficaciæ codicilli, quā testamentum: quia nō est dubiū q̄ testator etiā in testō valido iure testamēti potuisset disponere q̄ volebat institōnem factā p verba directa valere iure fideicōmissi, ac si essent facta p verba obliqua add paur. de cast. consi. cxxxiij & eccclvj.

¶Ad fideicommissum. Et codē mō intelligit bal. in l. nō cogitauit. C. de testa. ¶Dy. no. dicit. Addebar. in l. si frater. C. ad fideic. per Io. And. in c. si pater. de test. f vj. in no uella. p cy. d l. pēab⁹. in fi. adde bal. cōsi. cccxxiij. iiij. lib.

ceſsione cōtra principalem videatur facta ceſsio contra fideiussorē & pignora ipso iure. Tex. hic videtur q̄ non. Ad idem infrà de fideiuſſ. l. hæres à debitore. in prin. C. de hære. vel act. ven. l. emptor. In cōtrariū C. de act. & obliga. l. si in ſolutum. & l. ſeq. de hæredi. ven. l. emptori. quod tenet Azo in ſumma C. de hæredi. ven. circa fi. Reſpon. regulariter facta ceſsione contra principalem tranſeunt actiones contra fideiuſſores & pignora: vt dictis legib. Fallit hic, & in l. hæres. infrà de fideiuſſoribus. Ratio, quia hic loquitur de translatione actionū, quæ fit per Trebellianū, non extēditur ad actiones etiā acceſſorias poſt mortem defuncti quæſitas. Similiter fallit in l. emptori. de hęre. ven. quia ibi hæres vendidit hæreditatē, in qua non continentur actiones prouiſione hæredis quæſitæ. Quæro, an ceſsione facta contra vnū ex duobus reis videatur facta contra alium. Dic vt l. qui duos. §. de leg. ij.

a

QVi filium. b †Qui iubet aliquem non facere teſtamentum, videtur rogare de hæreditate reſtituenda hæredibus veniētibus ab inteſtato. h. d. Tenementi iſtum caſum: quia pulcher eſt.

1 *Annus cœptus fauore filij habetur pro completo.*
2 *Grauatus de reſtituendo cum filius deceſſerit, tenetur reſtituere, etiam ſi decedit cum filijs.*
3 *Arguere de uerbis legis ad uerba teſtatoris licet.*

Sabinus. †Fauore filij annus cœptus habetur pro completo. h. d. Opp. de condi. & demon. l. non putabam. So. Fallit hic fauore filij. quod dic plenè vt dixi §. de leg. j. l. ſi cui. Oppo. quando filius grauatur reſtituere poſt mortē: intelligitur ſi deceſſerit ſine liberis: vt §. de cōdi. & demō. l. cū auus. & l. cū acutiſsimi. C. de fidei. Sed hic iſte filius deceſſerat cū liberis: ergo non debet reſtitui fideicommiſſum honoratæ. Reſpon. qñ filius grauatur reſtituere poſt mortē, intelligitur ſi deceſſerit ſine liberis, vt in cōtrario. Secus † ſi aliquis grauatur de reſtituendo, cū filius deceſſerit: tunc enim nō ineſt illa conditio, vt hic, quod tene menti. Dixi in l. cū auus. Vltimò † nota quomodo arguit de verbis legis ad verba teſtatoris. Simile in l. ſi fuerit ita. j. de ma. te. & de verbo. ſign. l. cùm quidam.

75.

EPiſtolam. Defectus cauſę de futuro facit legatū deficere. h. d. Et gl. hic ponit caſum. Oppo. falſa cauſa nō vitiat legatum: vt §. de condi. & demō. l. cū tale. §. falſam. Sol. hic fideicommiſſum erat magnū: ideo præſumitur q̄ nō reliquiſſet, ſi falſam cauſam ſciuiſſet, ſecundū quoſdam. tu dic q̄ ibi loquitur in cauſa de præterito: hic in cauſa de futuro. Quæ non eſt propriè cauſa, ſed magis ratio, quę adeò adhæret legato, quod ſi eſt falſa, perimit legatum: vt §. de leg. ij. l. cū pater. §. dulciſsimis. Poſſet etiam dici quòd cum iſta ſit cauſa de futuro, dicatur conditio. Facit §. de leg. j. Stichū, q̄ meus erit. & §. de lega. ij. l. Imperator. Quæro inquantū tenet Cornelius. Gl. q̄ ad duas vncias. ſed Iac. de Are. dicit q̄ cū portio Sempronij reſtituti ad ipſum reſtitutum perfectè pertinet, & etiam medietas portionis matris: Cornelius debet releuari in tribus vncijs: vt l. cùm pater. §. cùm exiſtimaret. §. de leg. ij. Hoc innuit iſte textum dicit, pro rata.

Mulier. In dubio quando quis rogatur reſtituere ei, à quo accepit, eſt intelligendum poſt mortem ſuā. hoc dicit. Oppo. §. eo. l. vbi purè. Sol. Ibi ille, cui debebat fieri reſtitutio, erat in poteſtate alterius: ideo ſubintelligitur tēpus ſui iuris: hic erat ſui iuris. Opp. ſi dies apponitur, fideicommiſſum eſt purū: vt §. de condi. & demon. l. j. Sol. Hic ſubintelligitur tēpus mortis: quia aliàs omnino fideicōmiſſum eſſet inutile, ſi illud, quod à te recipio, incontinenti tibi deberem reddere: vt l. qui ſic. j. de ſol. Sed ſi aliud tempus eſſet limitatum, illi ſtaretur: vt §. eo. l. ſi hęres inſtitutus & ad l. Falc. l. ſi à me. & ſic intellexit l. cum filio. §. de leg. j. vt ibi dixi.

1 *Subſtitutio directa facta in codicillis trahitur ad fideicommiſſum, etiam ſi fratres ſint in medio.*
2 *Verba directa quando trahantur ad fideicommiſſum.*
3 *Tacita ſubſtitutio quæ uenit ex interpretatione, quando admittatur contra matrem uel fratrem defuncti.*
4 *Vulgaris tacita, quæ continentur in expreſſa pupillari, nō ualet ultra tempora pubertatis.*
5 *Quis quando eſt ſimul & eodem tempore grauatus & honoratus, an illud quod iure fideicommiſſi percepit, ueniat in reſtitutione.*

d

CÆuola reſpōdit. a †Subſtitutio directa facta in codicillis trahitur ad fideicommiſſum, etiam ſi ſunt fratres in medio. hoc dicit. Oppon. verba directa non trahuntur ad fideicommiſſum: vt l. centurio. & l. verbis. ff. de vulg. & pupil. Solu. ibi † quādo ab initio poſſunt iure directo valere. Sed ſi nō poſſunt vel ratione voluntatis quia in codicillis: vel ratione perſonæ, cui non poteſt directò ſubſtitui: tunc trahuntur ad fideicommiſſum, vt hic. & no. in d. l. verbis eiuſ libus. Ia. de Are. dicit q̄ numquā directa trahuntur ad fideicōmiſſa, vt in contrarijs. Non obſtat hæc lex: qa fuit hic verbum ſubſtituo, quod eſt cōmune: ideo trahitur ad fideicommiſſum: vt l. cùm quis. §. Seiam. §. de lega. iij. Puto glo. verum dicere. & hic eſt tex. expreſſus pro ea ponit enim q̄ ſubſtitutio de rigore iuris non valeret: quia directa. ſed ex benignitate trahitur ad fideicōmiſſum. Sed ſecundùm eum eſſet de rigore. Pro hoc §. eo. l. ex facto. in princi. & l. filius. §. vt quis. §. de lega. j. & per Cy. in l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſtit. & ibi tangit hanc opi. Iac. de Are. Oppo. quando mater † eſt in medio tacita ſubſtitutio quæ venit ex interpretatione, non admittitur contra eam: vt d. l. precibus. & l. fi. C. de inſti. & ſubſti. eodē modo nō trahitur contra fratrem filij defuncti, vt tenet Gul. in d. l. precibus. & ego dixi in d. l. ij. §. de vul. & pup. ſed hic frater erat in medio: ergo &c. Sol. Quando ſubſtitutio facta à teſtatore valet in vnū caſum, non porrigitur ad alium ex legis interpretatione fauore matris, vel fratris: vt in contrarijs: Sed quādo ſubſtitutio eſſet aliàs omnino nulla: tunc admittitur interpretatio: & valet eo modo quo valere poteſt, etiā ſi mater vel frater fuerit in medio. & ex hoc læduntur, vt hic. Quæro quanto tēpore valet illud fideicōmiſſum. Dy. no. dicit q̄ vſq; ad tēpora pubertatis durat: poſtea euaneſcit: vt l. ſi fundum per fideicommiſſum. §. fi. cum l. ſeq. §. de leg. j. & ibi dixi. Et per hoc doc. † dicunt q̄ tacita vulgaris, quæ continetur in expreſſa pupillari non valet vltra tempora pubertatis: vt lege, qui habebat. de vulgari. & pupillari ſub. de hoc per docto. in d. l. precibus. dixi in l. j. §. de vulga. & pupil. dic vt ibi. Venio ad ver. q̄ ſi inuicem. Quæro de eius intellectu. Gl. ponit q̄ plures ſubſtituti pupillo fuerunt inuicē ſubſtituti, quæ ſubſtitutio videtur facta in eo quod ſubſtituti percipient iure fideicommiſſi, & vno ſubſtitutorum mortuo alijs debetur totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶A contrario ſenſu. Patum facit, vt ibi p Bar. licet gl. ibi hoc velit. Adde qđ cum deciſione Bar. hic in ſi. tranſit Pau. de caſt. hic Ro. conſi. xviij. & Pau. de caſt. j. eo l. Lucius.

b ¶§. Titius, An caſus huius §. verificetur in filijs adoptiuis, cogitabis p l. fideicõmiſſum. ſ. de cõ. & demõ. & no. glo. bar. in l. ſi quis poſthu. in prin. de liber. & poſthu.

c ¶Voluntati teſtatoris. Bñ facit tex. in l. hac pte. & in l. ſi ſpurius. j. vnde cog. & p no. Bal. in l. gñaliter. C. de inſti. & ſubſtit. & qđ legitur & no. ll. ſi qua illuſtris. C. ad Orfic. et vid Imo. in d. §. ſi quis rogat⁹. in v. col.

d ¶Scilicet de eccleſia. Eccleſia dicãt filiꝰ legitimus. Adde p no. in auẽ. niſi rogati. C. ad Treb. & qđ not. Bart. ſ. auẽ. ſi qua mulier. C. de ſac. ſan. eccl. & qualiter monaſterĩ habeãt loco filij licet cõiter dicãt. qđ a ſic limita vt p bal. in c. j. de eo qui arg. bel. depoſuit. & contra bar. hic tenet Ang. in l. ſi quis poſthu. de lib. & poſth. in prin. vide ibi per Imol. & Bal. in l. gñaliter. §. j. C. de inſti. & ſub. & vide qđ no. Bal. in c. j. §. naturale. in iij. co. ſi de feu. fue. contro.

e ¶Eſt nullũ. Adde no. per Bar. in l. liberorũ de ver. ſig. per bal. in l. Deo nobis. in prin. de epiſc. & cle. et no. doc. in d. auth. niſi rogati. & hic adde Abba. in c. in præſentia. de proba. vbi tranſit cum Bar.

ſ. POMATES.

f ¶Pro qua parte. Vide Bar. conſi. clxiij.

g ¶Opp. C. Hicẽ tex. qđ in teſtõ põt dari curator hereditati, et eũ ad hoc alleg. Bal. in l. j. in iij. col. de ſen.

h ¶Tres hæredes. Gl. dicit, qñ dicatur controuerſia mota, adde Bal. in l. ij. C. de trãſact. et in l. cauſas. co. ri. adde do. Car. cõſi. xxv. & de verbo reuerti, poſito in textu vide Pau. de caſ. hic. Et vide tu do. Alex. I cõ. clxxvij. col. j. I volu. v. & ibi p moleſtare, & cõtroverſiã mouere æquipollẽt.

i ¶Contra regulam. Adde Barb. in auth. excepti. C. de bonis quæ lib. & Bal. in l. j. C. de his quæ pœn. no. in vj. co. & in xij. co. bene faciunt not. in auth. ingreſſi. C. d' ſac. ſan. eccle. & dicit Bal. in auth. licet teſtator. de epi. & cler. ibi eſſe tex. cõtra hãc glo. vide ibi. Et hanc glo. dicit eſſe no. in l. ſi. in ver. penul. quæro, de actio. emp. adde Abba. conſi. xliiij. ij libro.

Vel potes ponere p duo fratres, de quibus dixerat, fuerant inuicem ſubſtituti. & vltimò decedens fuit rogatus reſtituere alteri. Nam non ſolũ in eo qđ habuit iure inſtitutionis, ſed etiam in eo qđ habuit iure fideicommiſſi à primo decedente vĩ grauatus de reſtituendo. Et pro hoc videtur † caſus illius q. quam feci in l. Marcellus. §. quidam ſ. eo. qñ quis eſt ſimul, eodem tempore honoratus & grauatus: an illud qđ iure fideicommiſſi percipitur, veniat in fideicõmiſſum. Pro hoc facit ſ. eo. l. hæredes mei. §. cũ ita. licet ibi fuerint verba ſpecialia. Facit l. Lucius. §. tres hæredes. j. eo. licet ibi fuerint ỹba generalia. Pro hoc l. ſi Titius. ſ. de lega. iij. ſumpro argumento à contrario ſenſu. * Hoc probatur rõne. Certũ eſt p ordo intellectus attenditur magis quã ordo ſcripturę vt l. cũ pater. §. fidei tuæ. ſ. de leg. ij. & l. non enim. de ſol. & ibi per Dy. vnde pone, inſtituit quis tres filios, & rogauit vt ſi quis eorũ deceſſerit ſine liberis, deueniat de vno in aliũ certo ordine ſcripturæ, attento ſimul & eiſdem verbis quilibet eſt grauatus & honoratus. Nam in eo qđ alij grauantur de reſtituẽdo ſibi, eſt honoratus: in eo qđ ipſe grauatur de reſtituendo alijs eſt grauatus: tñ in ordine intellectus prius honoratur, & ſibi relinquitur, quã grauetur. Nam teſtator intellexit hoc ordine: vt primò moriens reſtituat duobus ſuperuiuentibus: ſecũdò moriens reſtituat tertiò ſuperuiuenti. & ſic iſte ſecundus fuit primò honoratus, ſecũdò grauatus in ordine intellectus: meritò qđ accepit iure fideicommiſſi à primo, venit in fideicõmiſſum qđ ipſe debet ſecundo. Contra prædicta facit l. pater. §. quindecim. ſ. de lega. iij. ſed ibi fuit nominatim grauatus de parte ſua: ideo quod habet ab alijs in fideicommiſſum non venit.

☞ *Condtio, ſi habuit liberos, quomodo differat ab alia, ſi deceſſerit ſine liberis.*

77-

HAeredibus. Conditiõ de educandis liberis non requirit liberos mortis tempore ſuperſore. h. d. Opp. ſ. eo. l. ex facto. §. ſi quis. So. Conditio †, ſi deceſſerit ſine liberis. intelligitur qđ requirit p tempore mortis liberi ſuperuiuant, vt in contrario: quia illa ỹba, ſine liberis, determinant verbum deceſſerit: vnde tempus mortis inſpicitur. Sed quãdo dico, ſi liberos educauerit, vel ſi liberos habuerit: tunc ſufficit quòd res habuerit in vita, licet non tempore mortis: quia quocunq; tempore hæc conditio verificatur, vt hic, & l. ſi. C. de indi. vidui. & l. cùm vir. & l. ſolemus. de condi. & demonſtra.

1 ☞ *Verba, ſi deceſſerit ſine liberis, debent intelligi de his, quos rogatus habere poteſt.*
2 *Habere filios naturales, magis abhorretur in fœminis, quam in maſculis.*
3 *Filius naturalis facit deficere fideicommiſſum, quando extat ſtatutum quod ſuccedat ab inteſtato.*
4 *Pater ſi inſtituto filio in ſacris exiſtenti, & grauato ſi deceſſerit ſine filijs, de quibus intelligatur: & quid ſi dixerit, ſi deceſſerit ſine filijs ex ſuo corpore.*

b 1 Titius. b †Verba, ſi deceſſerit ſine liberis, debent intelligi de his, quos rogatus habere poteſt. hoc dicit. Oppo. ſ. eo. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. & C. de inſti. & ſubſtitu. l. generaliter. §. fi. Glo. dat tres ſol. & quãlibet magis ſingularem. Primò contraria loquuntur in maſculo: hic in fœmina, cui naturalis ſoboles ſuccedit: niſi mater ſit illuſtris. Hoc videtur mihi p non ſit c congruum voluntati teſtatoris, quę principalibus inſpicitur: vt 2 d. §. ſi quis. Nam † in fœminis magis eſt horrẽdum habere filios naturales, quàm in maſculis, ſecundùm mores noſtros. Tamen 3 gl. † facit ad q. ſtatutum eſt hic p filij naturales ſuccedant ab inteſtato. Certè tales naturales facient deficere conditionem fideicõmiſſi: quia ſunt tales p tanquam legitimi ſuccedunt, vt hic, iccũ dùm hanc gl. Secundò ſol. gl. p hoc ideo: quia pater idemq; teſtator talem filiam tali coniunctione copulauit. hæc ſatis eſt bona. Vel dic p hoc ideo: quia hæc furioſa non poterat habere maritum. Vnde de neceſſitate illa verba intelliguntur ſi deceſſerit ſine liberis naturalibus. hæc eſt bona & no. Facit ad qõ. † Pater inſtituit filium in ſacris ordinibus conſtitutum: & adiecit, ſi deceſſerit ſine liberis, bona deueniant in talem. quæritur de intellectu iſtorum verborum. Breuiter vĩ p intelligantur, ſi deceſſerit ſine liberis. ſ. ſpurijs: cùm legitimos habere non poſſit, vt hic. Reſpondeo, qđ debent intelligi de filijs legitimis tantum, quos ha- d bere poteſt. ſ. de eccleſia: vt in auẽ. de ſan. epiſc. §. ſed & hoc præſenti. Sed quid ſi adiecerit, ſi deceſſerit ſine liberis ex ſuo corpore deſcendentibus? Reſpondeo p iſtud fideicommiſſum eſt nul- e lum. Sicut enim fideicommiſſum relictum à muliere, ſi nõ nupſerit, eſt nullum: quia per hoc vĩ ei indicere viduitatem p non nubat: & ſi nubat, imponit pœnam fideicommiſſi: ideo non valet: vt l. quoties. §. de condi. & demonſt. Ita hic vĩ filium in ſacris ordinibus conſtitutum inuitare vt fornicetur: & ſi non facit, grauat eum fideicommiſſo: merito fideicommiſſum eſt nullũ. Non ob. hæc lex quia hic loquitur in filia furioſa: in qua peccatũ non cadebat, cùm non haberet intellectum.

78-

f IVcius. Poſſunt aliqui grauari de bonis adinuicẽ communicandis. hoc dicit. Quæro, pro qua parte erunt communia? Reſponde equaliter, vt l. ij. §. Lucius. ſ. de le. ij. Nec obſtat. j. e. l. §. filiam. vt ibi vi debitis. Facit ad q. teſtator rogauit filios ſuos vt diuiderent æqualiter. quid importẽt hæc verba, dixi in l. cùm pater. §. dulciſſimis ff. de lega. ij.

Mæuia. Nudi executores teſtamentorum de his, quæ non ſunt ad pias cauſas, contra hæredes actionem non g habent. hoc dicit. Opp. C. de epiſ. & cle. l. nulli. & l. ſi quis. & l. alio. ſ. de ali. le. Sol. Ibi ſpeciale eſt in relictis ad pias cauſas. dixi plenè in l. ſi quis Titio. ſ. de lega. ij. Oppon. de an. leg. l. Quintus. in fi. Reſpondeo, licet iſti meri executores non habeant actionem, vt hic: poſſunt tamen officium iudicis implorare, vt ibi.

1 ☞ *Controverſiam non moueri qualiter intelligatur.*
2 *Quæſtionem non facere, & non facere controverſiam: an ſit idem.*
3 *Legatum factum monacho cum hoc quod ſi Abbas eum moleſtet, deueniat in talem: an abbate moleſtante ſit locus fideicommiſſo.*

Tres hæredes. Portio. in qua eſt inſtitutus ſeruus per fideicommiſſum manumiſſus, ei debet iure directo, non per fideicommiſſum. Item quod iure fideicommiſſi percipitur, venit in fideicommiſſo per generaliaverba relicto. h. d. Opp. ſ. eo. l. cogi. §. ſi ſeruo. Sol. hic addit ſponte, aliàs 1 cogi non potuiſſet, vt in contrario. Quæro, † dicitur hic, ſi mouerit controverſiam, quomodo intelligatur controverſia mouerĩ? Glo. dicit h de iure vel de facto: in iudicio vel extra. quod not. Facit ſ. de pet. hær. l. diuus. in principio. & C. de tranſact. l. ſi quis maior. In contrarium. j. rem ratam hab. l. amplius non peti. & ibi dixi plenè. Quæro, quid ſi aliquis relinquit monacho vt abbas ei nõ faciat quæſtionem: ſed ſi faciat, deueniat in talem? Dicit gl. 2 p eo ipſo p abbas moleſtet, eſt locus fideicõmiſſo. Innuit gl. † p idem ſit dicere, non facere qõnem, & nõ facere controverſiã qđ nota. Facit qđ no. in l. q fidẽ. ſ. de trãſac. In cõtrariũ facit C. finiũ regũ d. l. iij. & iiij. & qđ ibi no. ſ. p verbũ quæſtio requirit litis cõ- 3 te. Dic vt dixi in d. l. amplius. rem ra. hab. Item dicit gl. † p abbate moleſtãte locus eſt fideicommiſſo, licet quidã contra. Certè q dicunt contrariũ, vident dicere melius. Nam illa conditio vt ab- i bas non faciat quæſtionem, videt turpis. Eſt enim cõtra regulã monachorum,

monachorum,quæ vult ꝙ monachus nil habeat:vt extra,de sta tu mona.cùm ad monasterium.ideo non valet tale grauamē ap positum abbati.Sed si esset tale relictum,ꝙ valeret in monacho, vt si relinquere pro alimētis, q̄ possunt relinqui etiā seruo:vt.ſ. de leg.j.l.seruo alieno.§.j.& de his quæ pro non scriptis.l.iij.&.l. legatum.de capi.di.tunc fortè præcederet dictū glo.Contra pr dicta videtur facere quod dixi in.l.si alienum.in princi.de hære. institu.sed non obst.si bene inspiciatur.

Pater. Portio deficiens accrescit pro portionibus hæredita riis,pro quibus est facta substitutio.hoc dicit.

1 ☞ *Fideicommissum relictum fratribus sub nomine appellatiuo pro hæreditaria portione debetur.*

2 *Fratris appellatione soror continetur.*

1 **Mæuia.** Fideicōmissum†relictum fratribus sub nomine ap pellatiuo ꝙ hereditaria portiõe debetur. hoc dicit. Nota. ꝙ dixi in summario, ex quo patet quòd siue relinqua tur sub nominibus appellatiuis significantibus hæreditatem, vt hæredibus suis:siue ab alijs significantibus fraternita tem,vel aliquid aliud:semper debetur pro portionibus hæredita
2 riis.quodest singulare,vt hic dixi in l.turpia.§.fi.ſ.de leg.j.†Vl-
2 timò dicit gl.not.appellatione fratris contineri sororem * quod facit ad quæstio.quam dicam in l.fina.infrà eod.

Titia. Si fundus pignoratus dolo, vel lata culpa hæredis a lienatur:fideicommissario hæres tenetur. h.d.

1 ☞ *Si unus ex duobus,qui se monasterio obtulerunt cum hoc ꝙ post eorum mortem bo na in monasterium deuenıant,moriatur: an monasterium habebit bona..remissiue.*

2 *Si ex duobus emphyteuticis unus decessit: an bona ad dominum reuertantur.remissiue.*

Caio. Si duo post mortem eorum restituere rogantur : vno mortuo statim pro parte competit fideicommissi pe
b titio.hoc dicit.& est no.casus. Idem ſ.de leg.ij.l.fi.§.filium. Op po.ſ.de vsufru.leg.l.codicillis.in princ.Solue vt ibi. Dixi in l.hę
1 redes mei.§.j.suprà eod.Inducitur ad†quæst.duo obtulerunt se monasterio,vt monasterium habeat bona post mortem eorum. vnus decessit:an statim debet habere bona illius vel debeat ex pectari mors alterius? De hoc per Dyn.& per Cyn.in l.pen.C.
2 de iompu.& ali.sub. † Quæro:duo sunt emphyteutæ: vnus de cessit:an bona reuertantur ad dominum an ad alium? Dyn. tangit hic,& in l.codicillis.in princip.de vsufru. le. Cyn.in l. v nica,q̄ non pe.par.& dixi plenè in l.si mihi & Titio de ver.ob.

1 ☞ *Verba ēnunciatiua commemoratiua alicuius modi præcedentis,ad illum restringun tur: & quando disponant.*

2 *Dos mulieri licet non veniat in fideicommisso generali quando ipsa grauatur: tamen quando alium grauat, venit.*

1 **Filiam.** Verba † enunciatiua cōmemoratiua alicuius mo di præcedentis,restringuntur ad illum. Item in fi deicommisso vniuersali relicto per mulierem veniunt res dota les.h.d. Oppon.quòd bona debent communicari: vt ſ.ead. l. in princ.Gloss.dicit ꝙ non fuit hoc expressum quòd communica rentur. Sed hoc videtur contra text.ibi:vniuersam substantiam eis cōicasse.Respond.hic fuerunt verba enunciatiua, non dispo sitionem vt l.ex hac scriptura.j.de dona. Sol. hic fuerunt verba enunciatiua propter aliud emissa,(.in modum causæ. ibi dispo sitiua.Contra hoc oppo.quia verba enunciatiua in modū causæ prolata inducūt dispositionē:vt l.pe.j.de col.bo.ī l.si socer.§.Lu cius eius.solu.ma.Sol.hic verba fuerūt prolata ad certum modū, quasi dicat cōmunicauit eis bona.i.comuniter reliquit secundū modū certum supra scriptū:ideo ad illū modū restringuintē. Ita
2 dicebat Old.†Vltimò nota ꝙ licet dos non veniat in fideicom missо,quando,mulier ipsa grauatur : tamen quando ipsa grauat alium,dos ipsius mulieris venit,sicut cætera bona. facit quod di cam.j.ea.l.§.maritus.

1 ☞ *Paria sunt ab initio per partes relinquere, uel relictum simpliciter per partes modificare.*

2 *Iudex quando in sententia condemnat in centum,uidelicet in decem pro tali delicto, de cem pro tali &c,quòd dicantur plures sententiæ.*

3 *Aduersatiua aut.uerò,sed,& similes,quòd inducant coniunctionem.*

c 1 **Quæ habebat.** 'Paria† sunt ab initio per partes re linquere,vl'relictum simpliciterper partes modificare.hoc dicit. Nota ꝙ dixi in summario, quia est
2 quotidianus casus.Facit †ad id,quod tota die faciunt assessores in sententijs suis condemnatorijs. Dicunt enim quando aliquē ex pluribus delictis condemnant,Talē cō demnamus in tantum:& primò ponunt to tam quātitatē:deinde subiungūt, ꝑ tali de
d licto tm̄ & ꝑ tali tm̄[d] .Nā perinde est,ac si ab initio essent plures sententię:vt hic,& l. ædiles.§.fi.cum glo.ibi posita,de ædi. edic.
3 Quæro† in l.re coniuncti.Vtrum per con iunctionem aduersatiuam vt autverò,sed, inducatur coniunctio. Hic videtur text. ꝙ non. Cōtrarium determino. Sufficit enim ꝙ plures coniungātur in vna oratione:nec curo cum quali coniunctione: vel sine cō iunctione:vt ibi dixi. Ad hunc tex.respon deo ꝙ fuerunt positæ partes separatæ:ideo non sunt coniuncti re.Item fuerunt positę in diuersis orationibus:ideo non sunt con iuncti verbis.

Hæres. Fideicommissarius detrahit, quatenus sibi detractum est. h.d.De quo dic plenè in l.facta.§.si Titius. ſ.eo.& ſ.ad legem Falci.l. pœnales.§.fi.de
e condi.& demon.l.Plautius. & ibi plenius.

c **Hæredum.** 'Si dilatio adiiciatur in fauorem fideicommis sarij,fructus interim percepti veniūt in re stitutionem.h.d.Not.illum modum loquendi ex reditu paupet tatis &c.ex paupertate enim,cùm sit mera priuatio,non colligū tur fructus:sed communis intellectus est ex paupertate.hoc est, ex tali modico seu modicitate.Oppo.C.com.de lega.l. fin.§.sed quia.Soluit gl.ꝙ hic nō reliquit quo ad proprietatē, sed quo ad vsum hoc nō est verū:quia si quis reliqueret seruos ad vsum, vi detur relinquere proprietatem:vt l.donationes.§.species.j.de do na.& l.species.ſ.de auro & ar.leg.Dicendum est ergo ꝙ hic alie natio non valuit.Op.ꝙ fructus non veniant in restitutionē:vt ſ. eo.l.in fideicommissariam. Quidam dicunt ꝙ testator hic dixit, quicquid &c.quod est contra l.hæredes.in prin.ſ.eo.dic ergo ꝙ hoc ideo:quia dilatio fuit apposita fauore fideicommissarij.facit ſ.de vsu.l.in fideicommissi.§.cùm Pollidius.& l. si ita relictum. §.j.ſ.de leg.ij.Op.ſ.de ali.leg.l.Lucius.Solue eodem modo:quia hic fuit dilatio apposita fauore fideicommissarij.

1 ☞ *Alienari prohibita non ueniunt in fideicommisso uniuersali.*

2 *Exceptio licet firmet regulam,non tamen illam ampliat.*

1 f **Pluribus.** Prohibita†alienari non veniunt[f] in fideicom missо vniuersali.h.d. Op. ꝙ prælegata veniant in fideicommissо relicto per hæc verba vniuersalia:vt l. cùm vi rum.C.de fideicommiss.Sol.Hic fallit: quia testator prohibuit il las præceptiones alienari fauore liberorum.quod apparet ex eo quod dixit,ꝙ qui vita superasset solidos fundos haberet.vnde il las præceptiones specialiter alij reliquisse videtur:vnde in fidei commisso vniuersali non veniunt.Oppo.exceptio confirmat re gulam in casibus nō exceptuatis:vt ſ.de iureiu.l.fi. in fi.licet hic testator excepерit æs alienum, scilicet viginti legata ergo totum
2 aliud videtur velle restitui.Sol.Dicebat Old.fateor ꝙ†exceptio cōfirmat regulā:nō tm̄ eā ampliat,vt porrigat ad casus, ad quos primò nō porrigebatur.Facit ſ.de vsufr.leg.l. generali.§. vxori.

1 ☞ *Dos prælegata non cadit in fideicommisso, nisi specialiter sit dictum, & quarta ad dotem sufficiat.*

Clausula q. legata restituantur,non porrigitur ad debita prælegata, nisi probetur te stratorem sic sensisse.

2 *Dos quando veniat in substitutione uulgari, & quando in fideicommissaria.*

1 **Maritus.** Dos†prælegata non cadit in fideicommisso,nisi specialiter sit dictum , & quarta ad dotem suffi ciat.hoc dicit.Nota,ꝙ hæc verba,ꝙ legata restituantur,non por riguntur ad debita prælegata:nisi probetur testatorem sic sensis se. Facit suprà eodem. l. deducta . quod intellige si apparet esse debitum per alias probationes extra testamentum.aliàs esset id ē quod de alijs legatis,licet vt debitum prælegaretur:vt l.qui vxo ri.in principio.suprà,de auro & argen.lega.Oppo.ad fi.quia se cundùm hoc testator potest prohibere Fal.contra l.quod de bo nis.§.j.ſ.ad l.Fale. Sol.hoc modo,ꝙ quarta computetur in debi tum poterat olim prohiberi ; & erat olim casus specialis . hodie est de iure communi: vt authentica , sed cùm testator. C. ad le
2 gem Falcidiā. Quæro† pater substituit filiæ,si decesserit sine li-

a ¶Contineri sororem Hic dicitur , quòd appellatione fratris venit soror. sed Per. de Anc. in c. canonū statuta. post medium. in ver. dicto. de filijs & nepotibus &c. ex tra de constitu. dicit ꝙ istud nō procedit vbi continet odium.

b ¶Nota. casus . Ad istum text.vide Bal. in l.j.in ij. colū.C. de condi. infer.

c ¶Quę habebat.Et de illo text. vide Bal.in l.j.in tx.q.C.quando non peten par.

d ¶Et pro tali tãtum. No.ad statutū ꝙ bāniti vsq; ad certam summam &c.& vi de Bar.in l. vbi fideiussor.de sol.vbi habes post eum.

e ¶Hæredū.Vide Bal. in rubr.C.de ver.sig.

f ¶Non veniunt.Not. ad limit.l. cùm virū. C.de fideicom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Veniat dos.an filia poſsit grauari ī dote p.fideicōmiſſum,vide bal.ī.l.cū virū.ī.fī. &.iij.col.C.de fideicō.et ī auc.res q.ī.iiij col.hic alle. Adde an filia poſsit ī dote grauari.Io.An ī addi.ad Spe.de iſtru.edi.§.vt aūt ī addi.ici. ſed īcidit alia.q.bal.ī.l.qm̄ nouella.C. de inoffi. teſta.& cōſ.lxiij.iij. lib.&.cxxv.ij.lib.

b ¶ Hæres.Non habet locū. Vtrū.l.ij. C. de reſcī.vēdi.habeat locū ī trāſactione,adde Bald.in.l.ordo. C.de excu.rei iudic.& per Imol.hic.Nec etiā habet locū ī pacto,ſecū dū Bal.ī.l.j.C.d pac. Et iſtam gl.alle.Bal. ī.l.fi.§.j.in prin.C.eo. de quo hī p. Imo.ī.c. Quintauallis. citca. xvj.chartā d iureiur.

c ¶ Vt dixi in.l. Adde Bar.ī.l.ſi qs cū aliter de ỹ.obli.& ī.l.ij.C. de reſcin.vē.& text.ī l.cū hæreditate.de acquir.hære.& not.ī.d. §.arbitrorum. x. col.

ſ POMATES.

d ¶ Iuliꝰ Phœbꝰ.Et vide Bart.in conſi.icip. ang.macię p hac.l.fi.

Pro cōcordia aduerte q bar.allegaſ velle ī hac.l.fi.q plurālis locutio nō poſsit de neceſsitate verificari ī numero duorū. Cōtrariꝰ allegaſ ī.l. j.ff.de.pcu.Tu dic co adunatis ỹbis ipſius Bar.tā ī.d.l.j.q̄ ī hac. l.fi.ſic dici pōt prima opi.vera, vt hac.l.fi. ſi rō recti ſermonis hoc patiť,& ſecundū ſubiectā materiā.Nā ī.d.l.j.iō pluralis locutio ỹificaſ ī ſingulari:qailla pluralitas comprehēderet ēt ſingularitates: vt ī ſimili in.l. ij.§.hoīes.ff.vi bo.rap.qa nō pſerť illa pluralitas ī vniuerſo vt oīa in vniuerſo cōprehēdat,ſed eſt apta comprehēdere & oīa ī vniuerſo,& oēs particularitates ī iudicio, cū illud īdiuiduū nō abnegeť. Iſtā ſo.phat tex.ī.l.nō eſt ſine liberis.ff. de ver. ſign.ī.l.iij.§.hæc ỹba ff.de li.ho.exhi.ſecūdū mētē legislatoris, iō nō dr̄ contrarius.

e ¶ Alia cōiectura. Ad de text ī.l. q quartā. §.fin.ſecundū intellectum Barto.de leg.j. beris: an in hoc fideicommiſſo veniat dos* Dy.tangit in.l.à filia.in prin.§.eo.& ibi dixi me dicturum hic.Tetigi etiam in.l.fi.§.filiæ.§.de leg.ij.Cy. ponit in.l.j.§.videamus. C.de rei vxo.act. & ibi recitat diſtinctionē Mar.Sill.qui dicit. Aut quæris an dos veniat in ſubſtitutione vulgari; & dico q ſic: quia eſt in poteſtate filæ adire hereditatem vel non:vt.l.iam dubitari.de hęre.inſti.Sed hoc procederet qn̄ pater in teſtamento filiā dotauit.ſed ſi eam dotauit inter viuos:tunc capit dotem iure ſuo,non hæreditario:vt.l. pater filiam.§.ad.l.Falci.Si verò quæris an dos veniat in ſubſtitutione fideicō.& tunc aut vniuerſaliter ſubſtituit:& nō venit dos in fideicom.niſi appereat teſtatorem aliud ſenſiſſe: vt.l.à filia.§.eod.&.C.cōmunia de leg.authen.res quæ.&.§.ad.l.Fal.l. pater filiam.in prin.Si verò pater eam expreſsè rogauit de reſtituenda dote:tunc aut filia habet alias tm̄ de bonis patris, qd̄ ſufficit ad legitimam:& poteſt grauari in dote: vt.l.fi. §.filiæ.§.de leg.ij. Aut non habet tantū,qd̄ ſufficiat ad legitimā:& grauari non poteſt: vt.l.quoniam in prioribus.&.l.quoniā nouella.C.de inoffic.teſta. Ita dicunt ipſi: pro qua diſtinctione haberis caſum in præſenti.§.Et hoc quando fideicommiſſum relinquitur per patrem à filia.Secus ſi relinquiť per filiam ab alio ſibi hærede inſtituto : qa tunc dos venit in fideicommiſſum:ſicut cę tera bona filiæ: vt.§.ea.l.§.filiam.

1 ☞ *Inſtantia cœpta cum hærede reſtitutione facta contra ipſum, & eius hæredem durat.*

Rogatus. Inſtantia† cæpta cū hęrede facta reſtitutione durat contra ipſum.& hæredem eius.h.d.Opp.§. eo.l.j.§.j.Sol.Inſtantia iudicij cœpta cū defuncto trāſit in fideicō.vt ibi.ſecus in ea, q̄ cœpta fuit cum hęrede:& ſic non fuit hęre ditaria;vt hic, &.§.eo.l.cùm hæreditas.Ad hoc op.§.fami.er.l.in iudicio.Glo. non ſol. Dic,ibi loquiť in iudicio reali, quod trāſit ad ſucceſſorem ſingularem, in quem facta eſt alienatio neceſſaria: hic verò in iudicio perſonali. Et plenè dixi in.l.ſi eū hominē. de fideiuſſo.

1 ☞ *Res nō reſtitutæ de nouo repertæ debent reſtitui,niſi prima reſtitutio p modū tranſactiōis fuerit celebrata.*

2 *Remedium.l.ij.C.de reſcin.uen.q̄ non habet locum in contractu tranſactionis.*

3 *Deceptio ultra dimidiam qualiter probetur.*

Læſio quando petitur reductio ad arbitrium boni uiri, qualiter probetur.

Hæres. Res† de nouo repertę non reſtitutæ debent reſtitui,niſi prima reſtitutio per modum tranſactionis fuerit celebrata.hoc dicit.Oppo.§.de tranſact. l.q cū tutoribus.§ q per fallaciam. Sol. Intellige hic quando hæres non fuit in dolo: ibi ſic.Opp.de tranſact.l.iij.§.j.vbi repertis codicillis vitiatur tranſactio.Sol.dicit gl.& bene hic fuerunt reperta alia inſtrumenta: ſibi codicilli.Ratio patet in.l.de his.de tranſact.&.l.j.§.j.quemad 2 mo.reſta.aper.Sed contra hoc opp. † quia hic eſt deceptus vltra dimidiam iuſti pretij:vt patet ex tex.ideo debet reſcindi per.l.ij. C.de reſcin.ven.&.l.ſi quis cùm aliter.& de verb.obl.Dy.in.l.ſi quis cùm aliter dicit q̄ in contractu trāſactionis non habent lo- b cum* dictæ leges,per hunc.§.Gl.hic.& Petr.qui ſequitur eā.C. 3 de reſcin.ven.l.ij.dicit† q ad cognoſcendum vtrum in trāſactione quis ſit deceptus vltra dimidiam iuſti pretij. non debet æſtimari id,quod in veritate debetur;ſed id, qd̄ valebat ille dubius litis euentus.quod placet.Per hoc not.practicam quādo petitur arbitramentum reduci ad arbitrium boni viri,q̄ arbitramentum eſt tranſactio:vt in auc.vt dif.iud.§.j.& ibi no. q̄ tunc nō ſufficit probare q̄ revera mihi multū plus debebat q̄ arbitrator cōdem nauit:ſed q̄ dubius euentus illius litis multò plus valebat q̄ ar- c bitrator condemnauerit:vt dixi in.l.ſocietatem.§.arbitrorum.ſ. pro ſocio.

SI pupillus. Etiam poſt reſtitutionem poteſt fidei commiſſarius.fideicōmiſſum dimittere propter partem hæredis quæ incipit de nouo vacare. h.d.In tex.ibi:à toto diſcedat . dic vt iſto caſu qd̄ à toto diſcedit, aut omnino.&,vt ſequitur in textu,ibi:non poſſunt.dic quia nō expedit:ſecundū Iac,de are.In tex.ibi:ſuſcipere.dic,& tunc non ſeruabitur ſuperfluum pupillo:vt.l.quod ſi minor.§. Scæuola.ſ. de minori.Ibi:plus.dic q̄ debeať creditoribus facta venditione per eos.quod eſt quando fideicōmiſſarius non vult,quaſi dicat, in his duobus habet electionē ſecundū Iac. de Aret.&c.Oppo. hic dicitur q̄ fuit hæres,& poſtea abſtinet contra.C.de repu.hære.l.ſicut Sol.Huius timore Ro.poſuit caſum vno mō:ſed truffa eſt,ſed dic q̄ abſtinet per reſtitutionem. Op.q̄ fideicōmiſſarius non poteſt repudiare per reſtitutionem:vt.l.poſtulante.in prin. §.eo.Sol.Hic propter partem de nouo aduenientē. Simile eſt in l.cū hæreditas.§.de acqui.hære.Extra gl.op.quando portio deficit per reſtitutionem, non debet abſtineri à toto ratione partis: vt.l.ſi minor.§.de acq.hære.ſo. Ibi in cohærede,q̄ habet iure ſuo dic in fideicommiſſario,ad quem pertinet ex aditione filij hæreditas.Opp.ſi minor fuit abſtentus, vlterius aliquid habere non debet de illa hæreditate:vt.l.j.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.Sol.intelligas hoc q̄ ſuperfluum reſeruať pupillo per reſtitutionem de nouo impetrandam:vt.l.& ſi fine.§.reſtitutus.de mino. Sed oppo. quia poſtq̄ bona ſunt vendita,non poteſt reſtitui minor: vt.l.q̄ ſi minor.§.Scæuola.de mino.Sol. Illud verum quando bona eſſent vendita per ſubſtitutum:ſecus quando per creditores:vt hic ſecundū Iacob.de Aret.& ita apoſtillaui tex.Quæ opi. videtur contra quandam gloſ.paruam ſuper ver.vendendam.quæ dicit ſcilicet à fideicōmiſſario.Et ideo Gul.de Cu.in.d.§.Scæuola.diſtinguit quando bona ſunt vendita per ſubſtitutum: Aut hoc fuit ſine magna induſtria ſui:quia quilibet homo communis hoc ſe ciſſet:& reſtituetur pupillus ad ſuperfluum,vt hic. Aut ſubſtitutus euaſit à creditoribus cū magna induſtria,quia non ſic feciſſet quilibet:tunc pupillus non reſtitueť:vt.§.Scæuola.Ex prædictis ergo collige, quando pupillus ſe abſtinet, & bona vadunt ad fideicōmiſſarium:aut in totū agnoſcit,aut in totum repudiat Primo caſu aut nihil ſupereſt venditis bonis, aut aliquid ſupereſt.Si nil : non eſt dubium. Si aliquid:tunc aut hoc proceſsit ex magna induſtria fideicommiſſarij:aut non. Secundo caſu principali, quando repudiauit in totum : tunc eſt ſimiliter diſtinguendum, aut nihil ſupereſt, aut ſupereſt aliquid : vt patet ex prædictis.

MAtrem. Venditio facta cauſa interuertendi fideicōmiſ.non imputatur hæredi, in eo quod ſibi defunctus debebat.h.d. Opp. tali hęredi rogato per hæc verba,licet conſumere:vt.§.eo.l.Titius rogatus.Sol.glo.qd̄ hic conſumpſit vltra dodrantem quod non licet:vt.C.eo.authē. contra rogatus.Hęc ſo.vera eſt ſecundùm iura noua:ſecundùm hæc iura dic q̄ hic mala fide conſumpſit cauſa interuertendi fideicommiſſum:meritò compenſatur cum debito.

1 ☞ *Dilecti in ſubſtitutione,uidentur & dilecti in fideicōmiſſo: niſi ratio ſermonis uel præſumpta uoluntas aliud induceret.*

2 *Teſtator ſi filijs maſculis uniuerſaliter inſtitutis filiam in re certa inſtituit, & ſubiecit ſi quis eorum deceſſerit ſine liberis,portio deueniat in ſuperuiuentes,uno filio maſculo decedente,quando filia cum alijs admittatur.*

3 *Si iſtud participium ſuperuiuentes,reperitur abbreuiatum,qualiter intelligatur.*

d ✠ ¶ Vlius Phœbus. [d]Fideicōmiſſum limitatur ſecūdū naturam pręcedentis ſubſtitutionis,niſi ex voluntate defuncti aliud præſumatur ex natura e ſermonis vel alia coniectura[e].hoc dicit.Nota hunc finem ad id, quod ſæpe occurrit, quòd de nomine vnius non dicitur niſi 1 pars,† Opponi.quia prout dilexit eos in ſubſtitutione, ita videtur dilexiſſe in fideicommiſſo:vt.leg.Lucius.§.pater puerum. ſupra eodem. Item iſtud fideicommiſſum vniuerſale non videtur conferri ad Pollicrantem, de quo ſpecialiter prouiderat: vt lege cohæredi. § quiſ patrem ſupra de vulgari & pupillari.

Solu.

Universidad de Deusto

Solutio. Fateor contrarium, nisi ratio sermonis, vel alia pręsumpra voluntas aliud induceret: vt fuit hic. Nã verba pluralis numeri, scilicet ei, vel eis, de necessitate cõprehenderunt duos fratres superstites, vt tex. dicit. Iuxta hoc quero quæstionem mihi occurrentem de facto: Testator instituit filios masculos hęredes vniuersales: filiam instituit in certa quantitate: demũ subiecit q̃ si quis eorũ decesserit sine liberis, portio eius deueniret in superuiuentes. quæritur an vno ex filijs masculis mortuo, filia admittatur ad fideicom. Videtur q̃ sic, hic, &. ſ. eo. l. Lucius. §. Męuia. & l. Lucius. §. quæsitum. ſ. de leg. ij. & de pa. l. tres fratres. Continetur eñ appellatione filiorũ, nisi aliud appareat. Dixi q̃ in themate proposito aliud appareat de mente testatoris. Nam cũ masculos prædilexisset in institutione instituendo eos vniuersaliter: pręsumendũ est eos prædilexisse in fideicommisso: vt. l. Lucius. §. pater. ſ. eo. C. de fideicommiss. auth. hoc amplius. & de inpu. & alijs iubstit. l. j. quod est verum, si ratio recti sermonis hoc patitur: quia instituit tres vel quatuor filios, vl̃ ventrem, ex quo possint nasci plures. Nam tunc vno decedente, illud participiũ superuiuentes, potest verificari in masculis vno decedẽte. Sed si instituisset tantũ duos masculos: tunc quia vno moriente istud participium superuiuentes, non verificatur in filio remanente: tunc de necessitate comprehendet filia. licet ex re certa instituta per hanc legem. Sed quæro, ꝙ quid si reperitur scriptum abbreuiatè, vt deueniat in superuiuentes ita q̃ potest dicere in superuiuentem & superuiuentes, qualiter intelligitur. Respon. primò debemus aduertere an hoc posset ex præcedentibus vel sequentibus colligi: vt sic sit pluralis vel singularis numeri, secundùm quod requirit vera grammatica: vt. l. Plautius. ſ. de auro & argẽ. leg. quòd si non apparet, præsumo testatorem sic locutũ, vt eos, quod in institutione prædilexit, & inuicem vniuit, prætulerit ẽt in fideicommisso. ſ. de vulg. & pu. l. cohæredi. §. qui discretas.

Quando dies legatorum cedat. *Rubrica.*

LEX I.

MOrtuo patre. Vide per te ipsum.

LEX II.

Si purè sit. Legatũ seruitutis personalis cedit ab aditahæreditate. h. d. Hic loquit in tribus seruitutibus, &c. Quæro, quid in alijs seruitutibus. Gl. dicit idem. Sed in §. in nouissimo. C. de ca. tol. expressius dicit idẽ in alijs seruitutibus etiam realibus: & si sic intelligeres, nõ esset verũ: quia in realibus cessat ratio, quæ hic ponitur. Debet ergo intelligi idem in alijs scilicet personalibus. Et hoc dicit Cyn. in. d. §. in nouissimo. Alij volunt sustinere gloss. dicentes quòd seruitutes reales non transeunt ad hęredes, sed sequuntur fundum: & sic habet locum ratio hic posita. Sed certe illa persona tunc nullo modo videtur inspicienda. Sufficit enim quòd res sit tempore mortis: quia relinquitur secundum rationem prædictam: sed verius est personam inspici, vt. l. & si maximè. de ser. lega. & transit ad hæredes, sicut & res cui accedit: ideo puto quòd cedat tpe mortis. Vltimò gl.ª hic dicit post multa verba, quod dies legatorum dicitur cedere quo ad transmissionem de quo dicam. j. eodem. l. v. Secũdò quo ad obligationem. Tertiò quo ad petitionem. Quartò quo ad dominij translationem. De quolibet istorum esset videndum: Dic vt. C. de cadu. tollen. §. cum igitur. per Cynum.

SI cũ hæres. Si legatum confertur in mortem hęredis, est conditionale. secus si in mortẽ legatarij. hoc dicit. Ratio patet in gloſa.

SI post. Primò dicit legatum transmitti ad hæredẽ post cessionem diei. Secundò dicit quando dies cedat quo ad transmissionem. Et circa hęc ex hac. l. & alijs distingue: Aut legatum est vnũ, aut plura. Primo casu aut est purum, aut in diem, aut sub conditione. Primo casu cedit à tempore mortis regulariter. Fallit in seruitutibus personalibus, & in omnbus, quæ ad hęredem non transeũt eadem ratione: vt. ſ. eo. l. ij. &. iij. Item fallit in legato relicto seruo cui est relicta libertas: vt. ſ. eodem. l. hæredis. §. fina. & l. sequen. Item etiam in legato facto seruo legato: vt. l. cum legato. j. eodem & tex. & gloss. declarant. C. de cadu. tollen. §. in nouissimo. Si in diem: tunc aut incertum, aut certum. Primo casu aut de necessitate eueniet in vita legatarij: vt dies mortis ipsius: & idem quod in die certa. Aut legatarius potest ante decedere: et idem quod in conditionali: vt ſ. l. proxi. cũ si. Si dies certa: tunc si in his quæ essent pura, cederent ab adita hæreditate: tunc cedit adueniente die, vt hic, ij. respon. Si verò est conditionale: tũc aut est conditio impossibilis, vel turpis: & habetur pro pura, vt hic, ver. sed si ea. cum simi. q̃ plenè dixi de condi. insti. l. j. Si honesta: tunc aut casualis: & cedit à die existentis conditionis: vt hic. Aut potestatiua, vel pura: & distingue per quem stat, vt hic, in ver. item si qua. & plenius dixi de condi. & demonst. l. in testamento. Et hoc si erat conditio quæ tacitè non inerat. Aut nihilò minus est expressa: & tunc aut venit ex ipso testamento: aut extrinsecus: vt j. eod. l. quod purè. & plenè dixi in l. conditiones extrinsecus. de condi. & demon. Si verò sunt plura legata: tũc aut plura copulatiua, aut disiuncta. Primo casu, cùm sint plura, vt l. ij. & sequen. ſ. de lega. ij. cuiuslibet dies cedit secundùm suam naturam: vt hic. Secũdo casu, cùm sit vnum, semel dies cedit. Quod dic vt j. eo. l. si vsusfru. & l. cùm ita. in prin. & l. cùm illud. in prin. Secundo casu distingue, aut sine præfinitione temporis, aut cum præfinitione: vt dicam in l. cùm sine præfinitione. j. eo. Cætera dic vt in glo.

QVod purè. Cõditio tacita ex testamento procedens impedit diẽ legatorum cedere. secus si extrinsecus veniat. h. d.

HAeredis aditio. Hęreditatis aditio non differt diei cessionem, se petitionem qualitercũq; differt. h. d. Op. de l. in conditionibus. ſ. de condi. & demon. Sol. Non impedit trãsmissionẽ, nisi testator aliud velit. Secũdò op. q̃ cùm illa conditio insit de necessitate, testator non potest eam remittere: vt l. nemo potest. ſ. de leg. j. Solu. aditio hæreditatis inest de necessitate: quia nisi hæreditas adeatur ex testamento, nil debetur q̃tuncunq; testator hoc vellet: sed diei cessio non inest de necessitate: ideo potest testator facere q̃ cedat. vel non.

IN habitatio. Ibi: si ante aditam. sed si postea: dic vt l. fi. C. de vsufruc.

NEc semel. Ver. sed & si quot annis. Iste est bonus casus & no. Item no. idẽ est dicere quot annis, quod singulis annis.

Si in habitationem. Relictũ annuũ respectu certæ necessitatis, debet tpe necessitatis. h. d. Dixi in l. qui hoc anno. j. de ver. oblí. vide glo. quæ inci. quia tunc egere. & istã gl. examinaui in l. vlti. ſ. de lib. agno.

Nouissimè. Nota nõ esse differẽtiã inter istas exceptiones verborũ, licet quidam contra. C. eo. l. j.

VIusmodi. Conditio omnino extitura, si dubitatur an viuo vel mortuo legatario existat: impedit diem legati cedere. h. d. Oppo. de l. Iul. ſ. de condi. inde. Sol. vt in glo. Tu dic q̃ ibi in cõtractibus hic in vltimis voluntatibus. quicquid ibi: & hic no. ratio est: quia si certum esset in vltimis voluntatibus cõditionẽ exiturã: sed incertum an in vita, vel non: impediret diẽ legati cedere: vt l. cũ hæres. ſ. eo. in contractibus verò spes conditionalis obligationis transit ad hæredem: vt insti. de verbo. obli. §. ex conditionali. & ita an in vita, vel post mortem existat, non curatur: quia non impedit diem stipulationis cedere. Oppo. de peri. & commo. rei vendi. l. necessario. §. si ita. Respon. eodem modo ibi in contractibus: hic in vltimis voluntatibus. Oppo. de l. si pupillus. §. qui sub conditione. infrà, de nouatio. Eodem modo respõdetur ibi in contractibus: hic in vltimis voluntatibus. An autem statim debeatur, dic vt ibi Ioan. tamen circa hoc dedit vnam solu. cuius materiã examinaui in le. Iul. ſ. de condi. inde. Extra glo. oppo. & videtur q̃ tale

a ¶ Aliud induceret Aliter soluit Dyn. in regula, generi p̃ speciem. de teg. iu. in vj.

b ¶ Eos vniuersaliter. Not. q̃ sicut testator in institutione videt filios prædilexisse: ita & in fideicõ. Adde not. per Bart. in l. Lucius. in pen. col. in ver. sed quæro iuxta hoc de pulchra q. & ibi p̃ Imol. in pe. col. in ver. itẽ adde inquãtum tangit &c. & in ver. seq. de vul. & pu pũ. & Bar. in cõsi. mci. Angelus. & vide qd̃ dixi post Imo. in l. cohæredi. §. qui discretas. de vul. & pu. adde in terminis Pe. de Anch. consi. lxvj. subtiliter. & Pau. de Ca. consi. cccl viij. vt so testamento.

c ¶ Si purè sit. Et not. ex hac l. q̃ legatũ habitationis non vẽdicat sibi locũ, nisi adita hæreditate. & vide Bal. §. libertarib⁹. in l. j. C. de cadu. tol. vbi nota. Ioquitur. Andr. Barba.

¶ POMATES.

d ¶ Vltimò glo. Sed in contractu si est conditionalis obligatio trahitur retro: nõ autem in legatis. Vide glo. fi. secũdũ Bal. in d. §. cùm igitur.

e ¶ Sed in habitationem. Vide apost. j in l. cũ sine præfinitiõe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Cū sine ꝓfinitione. Mulier est. Imo. vīdicere cōtrariū ī.l. si filius hæres. de libe. & posthu.

b ¶ Si cū ꝓfinitiōe. Et istud facit an relictū alimētorū ī cām paupertatis debeat solū īstāte necessitate, an verò semper. de q̄ per Bal. ī auē. ingressi. in pe. col. de sac. san. ecc. Facit q̄ habet ī.l. pe. §. j. de an. leg. & vide Imo. ī vlt. q. ī.l. q hoc anno. ī. j. col. de ÿ. ob.

c ¶ Vīr q̄ sic. An I legato annuo possit fieri solutio ꝑ plurib⁹ annis, Bal. cōtra ī.l.ī annalibus. C. de legi. facit q̄ no. Bar. ī.l. eum qui. de an. lega.

d ¶ Si Titio cū. Et vid̄ l. si decem. ff. de verb. obl. l. Sei⁹ Saturnin⁹. ad Treb. And. Barb.

e ¶ Si Titio cū. Habet ī.l. cēteſimis. §. fin. de ver. obli. & facit q̄d not. Bal. ī.l. qui ꝓmisit. de condi. indebit.

Si ita quis. Quæro ísto casu quis petat? Et dicit glo. q̄ filius. Sed dicit Dy. quòd hoc procedit secundū iura hodierna, secundū quæ potest habere propria exceptio castrensi vel quasi. Secundum iura ista non reperitur quòd potest habere proprium extra castrensia, nisi in casu. l. cogi. §. si pater. & l. Imperator. s. tit. j. & l. in dotē. Vnde oportet dicere q̄ testator dicendo ista verba, vt ipsi filio soluat, videtur, testator vel le in tempus existentiæ sui iuris differre: arg. l. vbi purè. s. ti. j. ar.

f l. fideicōmissa. §. si filio. s. de leg. iij. Item not. hic † q̄ si testator vel aliquis relinquit, vel donat filio, vt ipsi filio soluatur: tantum importat, quantū dicere ne ad patrem perueniat vsusfructus, secūdùm authen. excipitur. C. de bo. quæ libe. & in auē. vt liceat ma. & auiæ. in prin. & hoc vide in ísto. §. cum gl.

SI ita. Non refert quid ex æquipollentibus fiat. h. d. Opp. de. l. fina. C. de his qui ve. ęta. impe. Solue vt plenè dixi in. l. Gallus. §. & quid si tantum supra. de libe. & posthumis.

CVm ita. Opp. de. l. illud. s. de opt. leg. Responde, ibi in vtraq; parte alternatiuè erat legatum purè: hic secus. Opp. vlterius. s. eo. l. si vsusfructus. §. argumentum. Respon. ibi erat talis conditio, quæ moriente legatario impleba tur, vel deficiebat. & ideo cōcordat cū ista. Sed contra hoc facit in vtraq; parte alternatiuæ, hoc est legatū cuius dies cedit à tempore mortis. & istud q̄d dicit q̄ ex Phamphila natum erit tacitè inest conditio, quæ non impedit transmissionem legati: vt. l. j. in fi. s. de condit. & demonstra. & j. eo. l. cùm illud. §. fi. Quid velit dicere iste tex. dicam in. l. cum illud. j. eod.

Cùm seruo legato. Dies vsusfructus legati seruo hæreditario: demum post aditam vtriusq; hæreditatem. hoc dicit.

ꝛ ☞ *Regula Catoniana est regula iuris.*

CVm legato. Dies legati relicti seruo legato cedit ab adita hæreditate. Item ad legata quæ cedunt ab adita hæreditate regula Catoniana

ı non pertinet. h. d. † Nota q̄ regula Catoniana est regula iuris, licet Io. An. contra de regu. iur. super rub. li. vj. dixi de reg. iur. l. j. Opp. Insti. de leg. §. an seruo. Respon. ibi loquitur econuerso, q̄n pater est institutus, & filio relinquitur: hic quando institutus est filius, & patri relinquitur. Rationem diuersitatis dixi in. l. à filio & l. quęsitum. s. de leg. j. Quero quomodo potuit manumitti. & dic vt in glo. & not. q̄ fictè dominus manumittit. q̄ intellige si postea sequitur aditio; aliâs secus: arg. j. de castren. pecu. l. hæreditatem. §. filius. vel vt cesset omnis dubitatio dic seruum pro pretio accepisse libertatem: vt. s. ad Syll. l. si quis in graui. vtrum.

CVm sine præfinitione. Cùm legatum incipit à prędeceden-

ti dispositione, sequens, in quod transfundit, statim mora commissa petetur: si incipit à præcedenti conditione, legatario interim moriente, nil ad hęredem transmittit. h. d. Op. j. eo. l. si penū. Sol. q̄ hic dicit, statim, intelligas mora cōmissa. Oppo. hic videt dici q̄ penus est in obligatione. contra. j. de act. & oblig. l. obligationum fere. §. fi. Sol. Dic vt dixi in. l. j. §. item si ita. s. ad leg. Fal. Opp. de. l. si vsusfru. in prin. s. eo. Sol. Dic vt ibi dixi. Op. & videtur q̄ ad hæredem transmittit: quia hic est relictum sub conditione quadam negatiua: sed moriente legatario, tunc est certum q̄d retro ipse non dedit: vt. l. Neratius. j. de manu. testa. ergo videtur q̄ ad legatarium transmittat. Respon. conditio negatiua, si nō deficit, si potestatiua est, resoluitur, id est, cùm constabit te dare non posse iure vel de facto, vt. l. ita stipulatus. j. de ver. oblig. sed hic non est certum, nisi post mortem legatarij, non antè: & ideo ad hęredem non transmittitur. lex verò contraria loquitur in cōditionibus casualibus. Vel dic etiam in casuali procedere ꝓpter generalitatem. l. huiusmodi. s. eo. Ad contrarium respōdeo, q̄nq; conditionem casualem non posse existere, est certum in rerum

a natura: puta, si mulier est vacua ventre, certum est in rerum natura non posse nasci posthumum: & tunc procedit. l. Neratius. Quandoq; in rerum natura non est certum: quia mulier est prę gnans: vnde potest partus nasci, & non nasci: & solus deus scit: & tunc si non nascitur, non dicitur q̄ retro fuit impleta cōditio: vt probatur. s. de acqui. hæred. l. cùm quidam. §. quod dicit. ver. quid si vnum. sed in hac. l. eum sine. & in. l. huiusmodi. s. eo. non fuit certum in rerum natura conditionem impleri posse viuo legatario: ideo decedens non transmittit: secus si poneremus fuisse certum.

Cum ab eo mihi. Op. de. l. si penum infra eo. dic vt ibi dicam.

ı ☞ *Legatum annuum an dicatur unum, uel plura.*

2 *Testator si legat corbem frumenti annuatim usq; ad decem annos, quòd hæres possit pro tempore soluere.*

b SI cum præfinitione. b Ista est notabilis lex & singularis, & determinatio quasi omnium legū de hac materia loquentium, & ideo est tenenda menti. & h. d. Legatū annuum cum præfinitione temporis relictum in dubio si fit causa alimentorum, dicunt plura legata, vel vnum, cuius dies cedit à tēpore mortis. h. d. In text. ibi hīdum gratia. quod fecisse videt in dubio, cum certi temporis prefinitione extra causam alimētorum. Dy. Opp. de. l. in singulos annos. s. de an. leg. & l. cùm in an-

ı nos. s. de an. leg. Soluit Dy. & tene menti. † Aut certum est illud quod testator voluit, vel facere plura legata vel vnum: & tunc stamus certò: vt. l. nec semel. ver. sed & si quotannis. s. eo. Aut est dubium: & tūc aut testator relinquit legatum annuum sine prefinitione temporis: & sunt plura legata: pro primo anno purum, pro sequentibus cōditionale: vt. l. cùm in annos. s. de an. leg. Aut cum præfinitione temporis: & tunc aut in alimentis: & sunt plura legata, vt hic. Aut pro alio: & est vnum: vt hic, & l. filium. in

2 fi. j. eo. Facit si testator † vnam corbem grani reliquit annuatim vsq; ad decem annos: an hæres potest pro toto tempore soluere.

c Videtur q̄ sic: quia ista dilatio est hæredis, vt hic. & ideo potest soluere q̄n vult totū: vt. l. cū tēpus. j. de reg. iur. & l. stipulatio ista. §. incertā. j. de ver. obl. & l. si statuliberi. §. statuliber. j. de sta. libe.

d SI Titio cum. d Dictio si, facit principaliter cōditionē: secūdariò tps. dictio cū, facit principaliter tps: secūdariò cōditionē. h. d. Et vide gl. quæ incipit, cū dixit ibi: annorum. dicit, annorū. xiiij. erit. de qua scriptura facit mentionem. s. incidenter.

SI penum hęres. Legatum primum purum in sequens legatū transfundit: demum post moram hæredis ab hærede legatarij transmittitur transfusione non facta. h. d. Oppo. valde subtiliter & difficulter de. l. cùm sine. ij. rn. s. eo. vbi dicitur quòd legatum non transmittitur. Sol. Ibi incipit à præcedenti cōditione, & penus non fuit in legato: ideo non transmittit. Op. de. l. q̄ purè. s. e. & l. aliquādo. s. de cōdi. & demon. & l. si legatū sub cōditione. s. de adi. le. vbi dicitur q̄ legatū purū ademptū sub cōditione, videtur sub cōtraria cōditione datum, & decedens legatarius non transmittit. Cū ergo fuerit purū, & sub conditione adēptum: ergo videtur sub cōtraria cōditione datū: ergo non debet

transmittere

Universidad de Deusto

trãsmittere. Dicit Dy. contraria loquuntur quando est adẽptũ sub quadam cõditione casuali, quæ non impletur moriẽte legatario. Ista autẽ, de qua loquit hic, nõ desinit moriente legatario posse impleri: ideo cedit dies, & trãsmittitur ad hẽredem. Videamus ergo an istud sit aliquid dicere. Et istud videt primò cõtra. l. cũ sine præfinitione. ſ. eo. vbi completur conditio moriente legatario, & tñ nõ trãsmittitur q deberet. sicuti hic volũt doc. dicere, ibi est conditio dandi. quæ põt impleri vltimo vitæ spiritu. Vñ cũ illa cõditio tñ post mortẽ extitit, meritò ad hæredem nõ trãsmittit: sed in lege ista non est cõditio ista in dãdo, sed magis quæ respicit factã legatarij. ſ. si interpellauerit. Vñ ante vltimũ vitæ spiritũ definit posse interpellari: ergo transmittit. Sed istud non videtur bene dictum: qa actus interpellationis põt fieri per aliũ: vt. l. si quis solutioni. in fin. ſ. de vſu. ergo vltimo vitę spiritu põt explicari: vt. l. vlt. ſ. de cõdi. insti. & l. Arethusa. ſ. de stat. ho. Ergo videtur q hic tantũ post mortem extiterit conditio. Sol. licet extraneus possit interpellare, vt ibi: nõ tamẽ vt extraneo, sed vt ipsi legatario soluatur. sed ipsi in puncto mortis existenti nõ potest solui: & sic hæres non potest esse in mora: & sic in vita legatarij constat q centũ deberi non possunt. Prętera posito qd' in puncto mortis hæres interpelletur, adhuc post interpellationẽ hæres habet illud modicũ tẽpus, de quo dicitur in. l. quod dicimus. j. de solu. Et sic cõstat quòd in vita legatarij centũ deberi nõ possunt: sed legatum fundi purũ fuit ademptũ sub conditiõe si centum deberi cœperint, vt dicit tex. ergo sub contraria condi 1
tione fuit datũ, si centũ deberi non cœperint: sed in vita legatarij constat q non possunt incipere deberi: ergo, &c. Sed quando incœperunt à præcedenti conditione, scilicet si penũ non dederis cẽtũ dato. intelligitur scilicet si dare posse deseris: sed in vita legatarij hæres non desinit posse dare: ideo non transmittit legatarius decedens. Opp. quando dispositionẽ præcedentem habet conditio, ius implendi conditionem transit ad hæredẽ: vt. l. diem ſ. j. ſ. de arbit. Tenent doc. in. l. pe. C. de condit. inser. Sed hic habet præcedentem dispositionẽ: ergo videt q transeat ad hæredẽ: & sic hęres legatarij potest interpellare. Sol. Dic quod transit ad hæredem eius, qui debet implere conditionem, non ad hæredẽ eius in cuius persona debet impleri: arg. l. cũ ita. & quod ibi dixi ſ. de condi. & demonst. vel alterius implendi conditionem trãsit ad hæredem. Dic istud in contractibus: hoc in vltimis voluntatibus. semper tamen dubitaui de illis. Facit q dixi in. l. si cui fundus. & l. à testatore. ſ. de conditio. & demonstra. & in. l. sub diuersis. §. primo eodem titu.

CVm illud aut. In legatis alternatiuis vnum est legatũ: & si vna est pars conditionalis, & legatario interim decedente nihil ad hæredẽ transmittit. h. d. Ibi: non facit & sic semel cedit dies, & non pluries: vt. ſ. eo. l. si vſufruct. in princ. & l. cũ in annos. & l. seq. Iac. de Are. Oppo. ſ. de. l. proxi. & ea. l. si vſusfru. ij. respon. Sol. quidã q a
ad hæredẽ nõ videt trãsferri, scilicet illud q est relictũ sub cõdi- b
tione: aliud sic. Gl. non stat in hoc, per. l. cũ ita. ſ. eo. Qualiter respondebimus? Dic q ibi deficit cõditio vnius legati legatario moriente. Non obst. ſ. l. proxi. quia ibi non fuit legatum alternatiuè. Prætera, ibi conditio primi legati viuente legatario extitit & de istis clarus sum: sed dubiũ facit. d. l. cũ ita. Nam ibi in vtraq; parte alternatiuè est tale legatum, cuius dies cedit à tẽpore mortis. Nam hoc legatum quoad Pamphila nata erit, cedit à tempore mortis: vt. j. §. j. proxi. Quare ergo si alternatiuè ponatur, non cedit dies à tempore mortis: Sol. Dicamus qđ' non cedit ibi dies quo ad petitionem. Vel aliter, vt sentit glo. q ibi in qualibet parte alternatiuæ est transmissibile per se, si separatim ponitur: sed si iungitur per istam alternationem, seu per illa verba alternatiua tunc quia est dubium duplex, scilicet quod nascatur, & quid eligat: ideo nullum ad hæredem transmittit antequam sit electioni locus. Vel aliter possumus dicere quòd legatum alternatiuum 2
habet in se tacitam conditionem, si potuerit electio celebrari, vt probat hęc lex. in prin. & d. l. cùm ita. Ista autem conditio, si potuerit electio celebrari, venit ex testamẽto nõ extrinsecus: meritoimpedit: vt. l. quod pure. ſ. e. Circa istud legatũ alternatiuè relictum, videlicet vnum purè, aliud sub conditione: distingo: Aut conditio extitit viuo legatario: & non est dubium quod transmittit: vt. ſ. eo. l. cum ita. in prin. à contrario sensu. Aut non extitit, sed deficit: & idem: vt. d. l. cũ ita. Aut non deficit neq; extitit in vita, sed in puncto mortis: & idem vt l. si a
vſusfru. ſ. eo. Aut etiã post mortẽ pẽdet: & decedẽs nõ transmittit, vt hic. Op. de l. si qs seruũ. §. si ita. ſ. de leg. ij. fol. Plura sunt legata quo ad pluriũ rerum nominationẽ: vnũ b
quo ad solutionẽ: & ideo vnam cessionem diei debemus inspicere.

¶ Actione ex testamento. Vide in d. l. si quis Titio. & Bart. in l. j. eo. tit. & quod ibi dixi.

¶ Sentiebat commodum. Adde ad hoc text. in l. cum filio. in fi. secundũ lec. Bar. to. ibi post medium. de lega. j.

Hęres meus. Cõditio tacita, quæ ineſt ex natura rei legatæ transmissionẽ nõ impedit. h. d. Op. ſ. de act. & ob. l. pupillus. Solue vt plenè solet dici in l. pupillus. j. de reg. iu. l. j. j. de noua. Op. de l. quod purè. ſ. eo. & l. aliqñ. ſ. de condi. & demon. Sol. Hoc venit ex natura rei legatæ, non ex ipso testamẽto. Dixi in l. conditiones extrinsecus. ſ. de condi. & demon.

Firmio Hæliodoro. Op. ſ. de vi. tri. & oleo lega. l. cũ certus. Sol. Dicit gl. ibi apparet aliud ex mẽte testatoris: quia ibi reliquit fructus, q nascentur: hic pecuniã redigẽdã ex fructibus. Prętera, ibi dixit ex fructibus qui nascent: ideo ibi fuit p modũ cuiusdã cõditiõis: hic verò simpliciter quinquaginta reliquit ex reditu. Op. de l. si debitor. §. j. ſ. de cõtrahẽ. emp. De hoc plenè per doc. in l. si qs argentũ. C. de dona. tetigi in l. quidã testamento. ſ. de leg. j. & l. inter stipulãtem. §. sacrã. j. de verb. obl.

¶ Tempus certæ ætatis adiectum causa legatarij diem, non conditionem inducit. Actio non datur legatarijs contra merum executorem, & quando detur.

Cùm ab hęredibus. Tempus † certæ ætatis adiectum causa legatarij diẽ non conditionem inducit. hoc primò. Itẽ contra merũ executorẽ legatarijs non datur actio. h. d. §. iſte. In textu. ibi: sortem & interim apud quendam tertium à testatore electum in depositum retineri voluit, vt patet ex inferioribus. Ibi: intra. incipit rñdere. Oppo. ad primum dictum, videtur q faciant conditionem ista verba: vt l. si Titio. in prin. ſ. eo. Dic vt dixi in l. si cui. ſ. de leg. j. Opp. de l. si res. C. ad exhi. vbi videtur q depositarius posset cõueniri. Dicit glo. fateor q merus executor actione ex testamento conueniri nõ potest: sed conueniri potest actione depositi, si fuit depositum vt reddat alumno. Iste passus est pulcherrimus, & j. statim reuocabo in dubium. Oppo. & videtur q intra decem posset repeti: vt l. j. §. pe. ſ. depo. Gl. quę est hic, respõdet q hic nõ erat simplex depositarius, sed debet habere cõmodum medij temporis. Op. ad istum §. de l. à filia. §. fi. ſ. ti. j. & l. codicillis. §. Sticho. de an. leg. Sol. Ibi erat merus executor. Debebat enim dare certas vsuras, quas percipiebat: & si maiores percepisset, maiores teneẽ reddere sicut dicimus in l. Lucius. §. hæredum. ſ. tit. j. Hic verò iste depositarius debet habere aliquod cõmodũ, & illud quod lucraret vltra vsuras triẽtes. Op. qa si istud est verũ q debet habere aliquod cõmodũ, nõ est nudus minister: ar. l. si qs Titio. ſ. de lega. ij. Si nõ erat nudus minister, tenebat actione ex testõ *: vt l. si à pluribus. ſ. de leg. j. Dico q iste depositarius sentiebat cõmodũ b
ex cõtractu depositi cũ hærede celebrato, q agnouerit iudicium defuncti, nec q petierit, sed hæres iuit ad depositariũ, & sic pacti fuerunt: aliàs non video qualiter teneatur actione ex testamento. Vel dic q testator hic voluit pecuniam per hæredem deponi cuidam sub illo pacto q post certam ætatem restitueret, & interim solueret vsuras: et sic voluit contractũ depositi celebrari certa forma, vt hic innuit glos. paruula. ibi verò. l. in l. à filia. §. fi. fuit merus executor. Iusserit enim simpliciter accipere pecuniã, & vsuras præstari: non dixit per eũ qui accipiebat, vel per aliũ eius cura, & diligentia. & ideo ibi fuit executor, hic depositarius certo pacto. & ideo celebrato cõtractu depositi, non potest conueniri actione ex testamento, sed actione depositi: vt dixi in simili. ſ. de leg. j. l. si fideiussor. §. fi. Op. dicit hic q talis depositarius cauet. cõtra. ſ. si cui plus q̃ per l. Fal. l. diuus. Sol. Hic sentiebat cõmodũ à
defuncto, vt ibi dixi. † Quærro vtrũ executor conueniri possit à 2
legatarijs. Et glo. videtur dicere q non. Tu breuiter dic: Aut est executor non merus, sed qui sentit aliquod commodũ ex testamento: & tunc iste tenetur si cõmodũ agnouit: vt l. si à pluribus. in prin. ſ. de leg. j. & l. Imperator. in prin. & l. j. ſ. de leg. ij. Non obstat iste §. qa dic vt ibi dixi. Aut est merus executor. & dicit Dy. Aut est ad pias causas: & potest cõueniri vt exequatur, sicut potest agere: vt l. nulli. & ibi glo. C. de episco. & cle. Aut non est ad pias causas: & tunc: aut quæris an possit conueniri actione ex te-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Pater. Per Bar.ſ.l.ſi cui.in prin.de lega.j. Adde tex.clariorē.ſ.l. ſi cū ꝓhibitiõe. & ibi Bar.& eo.& hic adde no.ꝙ Bar.ſ.l.ſi legatarius.§.fin.de lega.iij.

b ¶Rogo qñq; fin.iſte tex.eſt,ꝓmitto qñq; dare:ſtelligit, quãprimum potero. Et ita ipſm no.alle.& ſtelligit Imo.in.l. cũ pr̃.§. rogo.d leg.ij. vbi vr̃ tex.cõtra iſtũ, iũcta, l.ſeruos.j.d manu.te.

c ¶Qd pupillę.Et iſtã legẽ cũ gl.allego tibi ꝓ ſing.ſ.l. cõditiones q̃ extinſec⁹.de cõdi. & demõſtr.adde no. ꝙ Imo.ſ.l. ab oĩb⁹. §. cũ qdã.de leg.j. & in d.l.qui filiabus.

d ¶Opp. Not. ꝙ a-hirñ põt hęreditas vltimo vitę ſpiritu.adde Bal.ſ.l.ſi.ſ prin. ſ vlt. col.de bonis,q̃ lib.& Imo.in.l.ſi.ũ. de condi.inſtit.

☞POMATES.

e ¶Si cui.Et vide plenè Bar.ſ.l.fideicõ.§.ſi qs decẽ.ũ.de lega.iij. Ange.in.l.ſi finita.de dam.infect.

f ¶Vt ibi dr̃.Et idẽ tenet bar.ꝓ iſtũ tex.ſ.d. §.finaũt vtrãq;.ſ.l.ꝓ perandũ. de iudicijs.

g ¶Si qs ſub cõditiõe legatũ. Vide Bar.ſ.l. nõ ſolũ.ſ pri.ſ.§. morte.de ope.noui.nũcij.

☞POMATES.

h ¶Et ſic not.hic.Vide Alex.ſ.l.j.ſ. ix.col.ff. de leg.j.& ibi ꝓ Are. in.x.colum.

ſtamẽto:& nõ poteſt,vt hic. Aut alia actione: & tunc poteſt, vt actione ex depoſito, vel rei vendi.vel ex ſtipulatione ſi interceſſerit,vt hic in gl.vel act.neg.geſt.vt not.do. in.l.id quod pauperibus.C.de epiſc.& cleri. Si verò incœperit agnoſcere: tunc officio iudicis poteſt conueniri vt exequatur:vt.l. iij.§.j.ſ.de arbi.&.l.Quintus.ſ.de an.le.An autem poſsit cogi ad acceptandum, Gl.& Dy.no.ſ.de leg.ij.l.j.& ibi dixi.Doc. dicũt in.l.id quod pauperibus.C.de epiſc.& cleri.

a **Pater.** 'Tenementi iſtum.§.de quo dicam in.l.qui hoc anno.j. de ver. obli.Vlterius nota iſtud quod dicit gl.quãdo relinquitur victus,vel veſtitus,debet intelligi eo tẽpore quo incipit egere. Tu dic aliter,vt dixi.ſ.de libe.agno.l.fin.

Illiũfamilias ex parte. Conditio adiecta inſtitutioni non videtur legato præcedenti adiecta.hoc dicit. Opp. conditio adiecta inſtitutioni videtur repetita in legato:vt.l.duos.ſ.de condi.& dem. l.cùm ſeruus.ſ.de condi.inſt.Sol.& iſta eſt vera:hic priò legauit,& poſtea adiecit conditionem.Et vide glo.quæ incipit, à patre, &c.ſigna gl.dixi plenè in.l.auia.ſ.de conditio.& demonſtr. Quæro an inſtitutus pro parte debet interim habere totum vel partem.Et dic plenè vt dixi in.l.planè.§.ſi cõiunctim.ſ.de leg.j.

Menſtruos. Legatum menſtruũ relictum ſeruis debet à tempore cõpetentis libertatis.h.d .iſte.§.

Si fundus inſtructus. Si fundus inſtructus relinquit̃,dies legati cedentis inſpicitur.hoc dicit. Ibi: deberi.hæc declara per ea quæ not.in.l.penu. ſupra de fundo inſtructo,

b **Rogo quandoque.** [b]Nota iſtum caſum ſing. quandoq; dabo tibi,intelligitur,cùm primùm commodè potero.

c **Quod pupillæ.** 'Conditio nuptiarum non impletur ex nuptijs inualidis.h.d.

Uxori ex parte. Iſtam habeo pro notabili lege.h. d.ſecundũ gl.Conditio, ſi hæres non erit moriente inſtituto purificatur.hoc dicit.Opp.primò,& videtur ꝙ iſta inueſtigatio,an conditio videatur extitiſſe,vel nõ ſit ſuperflua:cum iſta conditio,ſi hæres non erit,non ſuſpendatur,cùm ineſt tacitè,vt.l.qui filiabus.§.ſi.&.l.ſeq.ſ.de lega.j.Sed ſi legatum ponis,relicta à ſubſtituto,vt hæc litera innuit,non impedit diem legati cedere;vt ſupra eo.l.j.&.l.hæredis.§.pen.Rñ. ꝙ conditio,quę tacitè ineſt,non impedit tranſmiſsionem,niſi ex poteſtate legatarij pendeat:vt.l.filio.ſ.de leg.j.&.l.miles.§.j.ſ.de
d leg.ij.dixi in.l.condi.quæ extrinſecus.Oppo.[d]quòd poſt mortẽ ſit impleta:vt.l.ſi.de condi.inſtit.cum poteſt vltimo vitæ ſpiritu eſſe hæres,Gloſ.dicit,hoc non fateor,cùm non habeat velle nec nolle vltimo vitæ ſpiritu.Sed nónne iſtud videtur contra gl.l.filio.ſ.de leg.j.&.l.miles.§.pro parte.ſ.de leg.ij.Sed ibi dicam in.l. miles.§.pro parte.

Vt legatorum ſeu fideicõmiſſo,nomine caueatur. &c. Rub.

LEX I.

Legatorum.

e **Si cui.** 'Legatum repetitum bis tantùm debetur, & ꝓ ipſo legatario ab hęrede vel hæredis legatario non caueri, h.d.Iſtũ.§.habes in.l.fideicom.§.ſi quis decem. ſ.de leg.iij.Opp. de.l.eũ.in princ.ſ.de ſer.vrb,prædi.&.l.ſi ita ſtipulatus à Seio.j. de fideiuſſ.Plenè de iſto brocardo dic vt in.l.ſi finita.in prin. de dam.infect.per Dy.& ibi dixi, & per Cy.in.l.j.in prima opp.C. de ſen.quæ pro eo quod intereſt.Opponi.de.l.veluti.ſ. de eden. Solu.ibi hoc ideo, quia ex tali repetitione non grauatur:hic grauaretur.& ideo iterum ſemel tantũ hoc intelligitur & non quo-
f ties oppertunum fuerit: vt ibi dicitur:'quod nota.

g **Si quis ſub cõditione legatum.** [g]Si vna actio in alterius locum ſuccedit eius naturam aſſumit.hoc dicit iſte.§.

1 [g]☞ *Vſusfructus pecuniæ ſi relinquitur, dominium ipſius non tranſit incontinenti. Libellus quando petitur uſusfructus certarum rerum, qualiter concipiatur.*

2 *In caſu huius.§.quando legatario, & quando hæredi ſit cauendum.*

3 *Legatarius partis conditione pendente, an interim poſsideat totum. Vſusfructus citius accreſcit quàm proprietas.*

4 *Conditio indebiti,quando detur contra tutum exceptione doli.*

Si decẽ quæ in arca. Primò loquitur quando ꝓprietas & vſusfructus legati ſunt purè.Secundò quando ſub conditione.Item prima diuiditur in tres partes:quia primò dicit quid poteſt petere q̃libet ipſo iure.Secundò inquantũ obſtat exceptio de æquitate. Tertiò qd iuris quando proprietatem legatarius poſsidet.Secunda ibi:led cũ decem.Tertia ibi:planè ſi.decem.Item ſecũda pars principalis diuiditur in duas. Primò qd iuris ſit pẽdẽte conditione.Secũ dò qd iuris ſit,exiſtẽte cõditione.Secunda ibi,ſed ſi omiſerit.Dicit hic ꝙ iſte legatarius debet decẽ petere:imò vr̃ ꝙ q̃nq; tm̃.Nã qñ relinquitur vſusfructus pecuniæ ipſa ꝓprietas debet vſufructuario:vt.ſ.de vſufr.ea.re.quę vſu conſu.per totũ tit.Si trãſit proprietas:ergo ſequit̃ ꝙ tanc̃ꝫ re coniuncti in eadem proprietate quilibet petat partem:vt.l.ſi pluribus.ſ.de lega.j. Sed dic ipſo iure non tranſit proprietas ex teſtamento : quia non eſt legata, ſed quadam neceſsitate debet dari.ideo legatarius, in quẽ trãſit, dominium ipſo iure:& tunc & ipſe poteſt tota decem petere.Et
h ſic not.hic [h] ꝙ † ſi relinquitur vſusfr. pecuniæ,ꝙ dominium pe
1 cuniæ non tranſit incontinenti. Tu dic ꝙ legatario vſusfructus debetur proprietas etiam:vt in iſto.§.ibi:& quinq; vſumfru.petiturum conſtat.Et ſic no.libellum quod petas fructum illarum rerum,non illa res.Veruntamen crederem quòd vterq; libellus procederet tam iſte,peto vſumfructum illarum:quia tunc ꝑportat neceſsitatem quandam ſeu proprietatem. Idem ſi peterem iſta decem:vt vſumfructum ex eis percipiam:& etiam iſto caſu procederet libellus:vt.l.ſi tibi decem milia.ſ.de vſufr.ea.re. quæ
2 vſu conſu.vbi videtur hoc probari. Dicitur hic † ꝙ cauetur hęredi.contrà:imò videtur ꝙ debet caueri non hæredi,ſed legatario proprietatis:vt.l.fin.ſi cui plus quàm per.l.Falcid.&.l. ſi tibi decem milia.ſ.de vſufruct.ea.re.quę vſu conſu.Reſpond.quando ipſe legatarius poſsideret,ſibijpſi eſſet cauẽdum,vt hic.ij.reipõ. Idem ſi concurrerent hęres & legatarius,& quilibet velit ſibi caueri:legatarius præfertur,vt in contrarijs. Aut hæres tantũ concurrit legatarius non tunc hæredi tantùm poteſt caueri, vt hic. Venio ad verſi.planè.& opp.ꝙ ille,qui non eſt grauatus,nõ poteſt conueniri:vt.l.epiſtolam.in princ.ſ.fit.ij.ſed legatarius proprietatis non eſt grauatus:ergo ipſe conueniri non poteſt. Dicit gl.fallit:quia hic eſt ſpeciale.nam in effectu videt̃ grauatus. Ve-
3 nio † ad ſequens reſponſum in verſic. ſed ſi ſub conditione.vbi dicit quòd interim poſsidet totum,cõtra.l.ſi domino.&.l.planè. §.ſi coniunctim.ſ.de legat. primo vbi legatarius pendente conditione non petit niſi partem.Reſpon.ibi loquitur in legato proprietaris: hic verò loquitur in legato vſusfructus. Idem in.l.idẽ eſt.§.ſi mihi.ſ.de vſufr.accre.Et eſt ratio : quia vſusfru.accreſcit citiùs quàm proprietas,vt dixi in.§.ſi coniunctim.Sed dices,hic eſt vnus legatarius proprietatis,& alius vſusfructus.Et licet verum ſit,tamen coniunctio inter eos eſt in vſufructu,non in proprietate:vt.l.ſi alij.ſ.de vſufruct.leg.&.l.idem Neratius.§.j.ſ.de vſufruct.accre.Dicitur hic quod ſi eſt ignorans , hæres tenetur actione in factum.contra.de vſufruc.ea re.quæ vſu conſu.l.hoc ſenatus.§.primo. Solu.vt gloſſ. & hæc bona eſſe poteſt. Dicitur hic in tertio reſponſo huius.§.quod hæres habet actionem contra legatarium.quæro quam.Quidam dicunt actionem ex teſtamento : quidam dicunt, & melius, condictionem indebiti.Sed
4 contra iſtud quomodo † habet condictionem indebiti, cũ erat tutus exceptione doli:& ſic non repetit:vt.l.qui exceptionem.ſ. de condi.indeb.Sol.vt no.in.d.l.qui exceptionem.vel melius in l.qui ſe debere.ſ.de condi.ob cau.

Si ad fiſcum. Fiſcus eſt ſemper diues;& ideo non fatiſdat.h.d. Quæro an ſaltem nuda cautione habeat

habeat promittere fiscus. Dico quòd non, licet secus sit in alia re publica, vt in ciuitate quæ nuda cautione debet promittere: vt. l. si quando. j. eo. & ibi not. & bene,

Qui minorem. Pro ea parte, qua alicui hæreditas diminuitur ipso iure, vel in effectu sione culpa sua liberatur ab obligatione, quæ ex hac stipulatione descendit. h. d. Opp. & videtur q̃ hæres non deberet exonerari: vt. l. cũ hæreditas. in fi. §. ad Treb. Solu. Speciale est in ista cautione, quæ assumit sibi vires actione ex testamento. vt. §. ea. l. §. si quis sub conditione. Continua ergo. §. si ei qui.

1 §☞ *Quæ sit differentia inter contraria, & diuersa.*
2 *Et qualiter practicanda sit hæc lex.*

LEX III.

1 **Sed & ipsis, qui sunt.** Quæro quæ sit † differẽtia inter cõtraria & diuersa. Dic vt in gl. Extra glo. quæro: dicitur hic q̃ ipsis, qui sunt in potestate, cauendum est. quæro quõ ipsi seruo poterit caueri vt seruo acquiratũ. Possumus dicere ꝓbabiliter q̃ ipsi seruo caueatur, & sibi acquiratur actione ex hac stipulatione, quæ habet naturam actionis ex testamento: vt §. ea. l. j. §. si quis sub cõditione. & ideo caueẽ ei, cũ acquiriẽ actione ex testamento: aliàs secus vt. l. si filius. j. de ver. ob. & l. pe. j. de stipu. ser. Vel: aliter & ꝓbabiliter, cauetur domino pro ser, vt ipsi seruo in euentum conditionis acquiratur, quod est mirabile: ar. pro hoc. l. filius fami. §. diuus. in fin. §. de lega. j. dicitur hic, ijsdem personis, &c. & sic ijsdem fideiussores debent esse apud vtrosq;.

2 †Quero quę erit practica. Dico q̃ examinentur fideiussores an sint idonei vel non ad vnius petitionem: vt. l. arbitro. qui satisda. cogan. & ille, cui debet dari, etiam citetur: & tunc cogitur illum accipere: vt argu. l. j. §. cùm dicitur. §. si cui plus quam per. l. Falc. vt aliter: Pater debet interesse pro se, & nomine filij.

LEX II.

Nec si fortè. Nota istum casum quòd quantũcũq; pater sit coniuncta persona, ei nõ põt solui: vt dixi in. l. iij. supra soluto matrimo.

1 §☞ *Fundus si est uenditus pretio declarando arbitrio Titij, si uendens banniatur, & bona publicentur, Titio postea declarante, non tenet declaratio.*
2 *Hæreditas ab omnibus repudiata non dicitur hæreditas sed bona uacantia.*

Postquam hæres. Ista est notabilis lex. Et istud princi. est multum notandũ. hoc dicit. Si conditio stipulationis existat tempore, quo non est persona principalis verè vel interpretatiuè: stipulatio non committitur, & fideiussores non tenentur. h. d. In tex. ibi: neque ius. i. hæreditas, quæ personam representat. Op. de. l. Stichum aut Pãphilum. circa fin. princ. j. de sol. & l. si sine hærede. §. de admi. tut. & l. hactenus. §. de consti. pe. Respõ. ibi loquitur in obligatione iam cõtracta perfectè, quæ potest durare extincta persona: hic vero loquimur in obligatione contrahenda. Sed cõtra istud op. j. eo. l. si à te. Sol. Ibi non erat persona verè, sed fictè. i. hæreditas, quæ representat personam hic non est hæreditas quæ representat personam. Et habes gloss. in. l. prima. §. idem Pomponius. §. depo. quę gl. declarat istud principium. Dixi in. l. fideiussor obligari. §. fin. j. de fideiuss. Quæro, dixi q̃ donec est hæreditas, potest obligari. quæro quid si aliquis est deportatus: & bona sunt publicata, vnde post deportationem extitit conditio obligationis: an fiscus dicat̃ representare personam defuncti, adeò quòd existẽtia cõditionis faciat stipulationem cõmitti? Et dico q̃ non

1 vt. l. quoties. in fi. j. de noua. † Et consului in quadam. q. Titius vẽ
a didit Seio fundum pretio constituendo arbitrio tertij. iste vẽdẽs tanquam rebellis, & proditor fuit exbannitus, & bona publicata ipso existente in rebellione, arbitrator est arbitratus pretium. Dixi q̃ ista conditio existens eo tempore quo declarauit, & bona erant publicata, non valet: vt. l. quoties in fin. j. de noua. Dici

2 tur hic † quod hæreditas iacens representat personam defuncti. Sed quæro quid si est repudiata ab omnibus, nec agnati, nec cognati volunt, nec fiscus, aut facta repudiatione ab omnibus dicatur esse hęreditas. Et donec aliquis potest adire, sine dubio est hęreditas: quia est ius succedendi, &c. vt. l. hęreditas. j. de verbo. significatio. Sed quando ab omnibus est repudiata, dico quod non dicitur hæreditas: quia non est ius succedendi in vniuersum

b ius. & ideo non est hæreditas, sed bona vacantia [b] vt. l. prima. §. an bona. & §. diuus. & l. non possunt. infra de iure fisc. & l. quarta. §. eadem constitutio. infra de fideicõ. lib.

a ¶ In quadã q. de hac quæstio. habeẽ latius per Bal. in l. fi. de contrahẽ. empt. C. & ibi tenet contra Bar.

1 §☞ *Appellatione pendente ea possunt fieri, quæ fieri possent pendente iudicio principali. intellige si fieri possunt per iudicem appellationis. numer. 2.*
3 *Differentia inter edictum & rescriptum.*
4 *Sequester pro re sequestrata qua actione conueniri possit.*

b ¶ Bona vacãtia. An & qũ dicat̃ hæreditas, & qñ bona vacãtia, vide qd̃ no. Bart. in rub. ff. de acquir. hę. & in l. bona. in ꝛ. col. j. de bon. pos. & ad de bar. l. fideiussor obl. §. fin. in fine, de fideiussoribus.

c Imperator Antoninus.

c ¶ Imperator Antoninus. Et ad intellectũ huius §. vide Bart. in l. qui bona. §. si quis opus. j. de dã. infe. & qd̃ not. Bar. in l. ã diuo. §. si super. de re iudi. & Bal. in l. cõsen. in v. col. C. quomodo & quando iudex.

Iste est no. §. Diuiditur in partes quinq; primò ponit rescriptum Imperatoris. Secundò respondet vni obiectioni. Tertiò respõdet alteri obiectioni. Quartò suam responsionẽ probat per simile. Quintò iuxta prędicta format duas quæstiones. Secũda ibi: recte. Tertia ibi: cũ alia. Quarta ibi: sicuti. Quinta ibi possessio autem. Glos. ponit dupliciter casum hic. & primus casus est not. & bonus in se tamen secundũ casum prosequor in ver. rectè. Oppon. ad rescriptum d ¶ Ad cõtrariũ respõdet. Et not. fing. limi. ad ti. nil innouari appẽ. nisi id poterat fieri pẽdẽte appellatione. Idẽ die si ꝓ tertiũ innouatur: qa tũc potest. tex. fin. est cõmuncta gl. in l. creditor. in prin. ff. man. & vide Bal. in l. si qs filio. §. si autẽ oẽs. ff. de inju. test. et ibi Io. de Imo. Ang. in l. fini. ff. de insa. Bal. in vsi. feu. in c. j. §. sanctimus. And. Barba.

Principis appellatione pendente nil debet innouari: vt l. j. j. nil no. ap. pen. sed secundũ hoc rescriptum aliquid innouatur appella

d tione pendente: ergo malè respondet Iurisconsultus, & dicit rectè statuit Imperator.

1 Ad contrarium respondet † q̃ nõ debet appellatione pendente aliquid innouari. verũ est, nisi illud, quod posset fieri pendente iu

e dicio principali. Sed si penderet iudicium principale: tunc posset cautio peti. In text. ibi: moraretur. i. si dies sententiæ secundũ petitionem ferẽ. dæ moraretur. id est, differretur secundùm Iaco. de Are. licet gloss. aliter exponat, & probatur suprà eodem. l. j. §. non solum. ver. cùm alia sit edi. Item oppo. contra rescriptum Principis: quia videtur superfluum, cùm sufficiat edictum prætoris de præstanda cautione, & de mittendo in possessionem. Respond. Papinianus, non est verum cùm alia sit edicti conditio, & cætera. Circa finẽ. §. in text. deponenda apud sequestrum, vt suprà dictum est in edicto de collationibus. Ibi: iurisdictio. scilicet, prætoria. quæ est vt si sibi nõ caueatur, mittatur quis in possessionem, per quã non sit possessor: vt j. titu. j. l. is cui. in princip. & infrà, ex quib. caus. in pos. ead. l. cùm legati. sed per rescriptum fit possessor: vt suprà in f ¶ Oppo. Quãdo qd̃ posset innouari appel. pen. adde Bal. & Imo. in l. si quis filio exhæredato. §. hi autem. de inju. test. dixi post Bart. in l. j. C. de bo. pos. contra tabu.
princip. §. pater. Iacob. de Areti. Venio ad contraria gloss. quæ tendunt ad expositionem. Opponitur infrà titulo primo. l. si is à quo in princip. Soluit gloss. hic in fine. primæ gloss. quia hic differebat: ibi nõ. Oppon. de l. prima. C. de prohibi. sequestr. Solut. Speciale est hic. Oppon. & videtur quòd non sit bona similitudo edicti de collatione ad hoc rescriptum; imò diuersitas, vt in uersiculo sicuti. & versiculo possessio. Glossa dicit, fateor quòd est diuersitas, vt glossa. Opponitur f nil no. † appel. interpr. prima. Solu. hic nil potest innouari, nisi ea quæ possunt fieri pendente causa principali. hoc

2 autem, quod dixi, intelligo si possunt fieri, id est, per iudicem appellationis, non per iudicem causæ principalis, cùm causa deuoluta sit ad superiorem: vt l. j. in fine. nil no. app. inter. & ipse potest quicquid iudex causæ principalis. † Op-

3 ponitur & videtur quòd istud rescriptum sit superfluum per edictum prætoris. Respond. Text. qui est hic, ponit duas differentias. Sunt & aliæ differentiæ inter rescriptum & edictum. Prima est quòd rescriptum habet locum tantùm post latam primam sententiam in causa appellationis: edictum habet locum pendente causa principali: vt l. j. §. non solùm. §. eodem, siue pendente causa appellationis: vt hoc §. in fi. siue nulla causa pendente, vt apparet per multas leges huius tituli. Est

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Si dies.Hũc tex.alle.not.Bald.in.l.iĵ.in princip.C.de leg.

☞POMATES.

b ¶Formo vnã.Et facit.l.ſi qs ifficiat⁹.ff. d poſ. & vide Inn. pro iſta doctrina l.c. j. de proba.et bal.i.l.fi.C. de preci.impe.offe.

c ¶Mea doctrina.Vid Bald.i.l.j.ſ.edit.ff.de edẽ.& i.l.edita. C.de edẽ.& vide Ang. i.d. l.j.ſ.edẽda ſunt oſa.et i.d.l.edit.i.xx.iĵ.col. i v̄.poſt hoc dicam⁹.

d ¶Op.& vī. Vide vltra hũc tex.& ibi per Dy.Rap.& Imo. i.l. ſi ita legatũ ſit Titio. de cõdic. & demonſ.

e ¶Habes ſcd'm gloſ. Add̃ no.p Imo.i.l.cũ tale.ſ.j.de cõdi.& demon.p illũ text.cum gl.ibi, & i.l.auia.p illum tex.eo.tit.

alia differentia: quia per reſcriptũ efficitur poſſeſſor: vt in princ.§.ſed per edictũ non efficitur poſſeſſor,ſed eſt in poſſeſsione: vt l.is cui.cũ.j.tit.proxi.Eſt & alia differentia: quia miſſus in poſſeſsionẽ per reſcriptũ nõ reſtituit poſſeſsionem', niſi prius ſibi ſatisfiat, vel feratur ſententia contra eum.Miſſus autem in poſſeſsionem ex edicto debet exire:ſi ſibi ſatisdetur:vt.j.eod.l. ſi legatarij aduerſus.&.j.tit.j.l.ſi pecuniæ.in fin.†Quęro,dicit hic ꝙ ſequeſter exercet vtilẽ actionem:quod bene no. Sed an pro illa re poſſet conueniri. Credo ꝙ non poſſet conueniri ab illis, ad quorum petitionẽ eſt facta ſequeſtratio actione ſibi competenti:qa ipi inter ſe agunt,& vnus'dicitur ſuſtinere partes actoris,& alter rei:vt.l.j.C. de prohi. ſequeſt.& ibi per doct.& probat̃ in.l.intereſſe.j.de acqui.poſſeſ.Sed ab extraneo poteſt conueniri tãquam curator datus bonis: vt l.pen.j.ad Carbo.&.l.iĵ.in princi.j. de cura. bono.dam. 4

1 ☞*An petens in libello centum prout conſtat in inſtrumento talis notarij: an de tali inſtrumento debeat facere copiam ante litis conteſtationem.*

a b Si dies. [a]Legatario non debet caueri, niſi ſcripturam teſta[b]mẽti oſtendat.h.d.Formo vnam.[b]q.†Petis à me cẽ
1 tum in libello,& dicis de hoc prout cõſtat manu talis notarij publico inſtrumẽto. quæro vtrum de iſto 'inſtrumẽto debeat fieri copia parti ante lit.conſt.Et hic tex.vī ꝙ ſic.& Inn.hoc videtur
c tenere extra.de proba.c.j.& mea doctrina'eſt iſta.Quandoq; in libello fit mentio de inſtrumento,taliter ꝙ aduerſarius non redditur dubius de narratis per actorẽ. verbi gratia dico:¡Tu vẽdidiſti talem petiã terrę:& de hoc conſtat manu talis notarij:& iſta mea aſſertio non reddit aduerſarium incertum in his quę narro: quia apertè dico,& per relationẽ ad inſtrumentum,nõ plus:nec aliter dico niſi narro. De hoc ante lit.cõte .non debet fieri copia vt.c.iĵ.extra, de diſa. Quandoq; poteſt fieri mentio taliter ꝙ dubius redderis:vt ſi dicam:Vidiſti mihi talem rem vt conſtat manu talis notarij.Certè cum in hoc caſu non narras certum : ideo dico ſic in iſto.Quandoq; reus eſt talis,ad quem non ſpectabat dictum inſtrumentum:& tunc non debet fieri editio ante lit.cõteſt.Quandoq; talis eſt,ad quem ſpectabat dictum inſtrumẽtũ: & tũc debet fieri editio,cũ apud eum debet eſſe: vt.l.iĵ.ſ.de edẽ. Ad legem iſtam reſpondeo quòd eſt quædam editio,quæ fit ad deliberandum,an velit cedere,vel contendere.de qua loquitur. l.j.ſ.de eden.Et iſta non debent fieri.Sed ſi petatur exhibitio ad probandum:tunc debet fieri copia & editio.vt.hic;& dixi in.d.l. j.de eden.

Filio vel ſeruo. Vides quando remittitur à lege ſatisdatio debet cauere ſub hypotheca ſuarum rerum.Op.ſ.l.proxi.Sol.Ibi Reſpublica, quæ nũquam ſatisdare debuit:ideo non poteſt dici ꝙ remittat̃.Op.C.ad Treb.l.iubemus,Gl.ſol.quòd.l.iubemus. nõ habet locum extra ſuos terminos,vt ibi in fi.Oppo.j.eo.l.fin.Soluit gloſſ. quòd hic remittit lex.ibi ; homo,& ideo mitius agitur cum lege,quam cũ homine.& vide gloſſam,& ſigna quæ incipit,ſcilicet nude.in fi. Sed iſta ratio gloſſ.concluderet contrarium ; quia ſi mitius agit cum lege quam cum homine , honorabilius debet interpretari, & nullo modo cauetur quando fit remiſsio à lege: & ſic in contrarium videtur concludere.Reſpond.ſecundũm Iaco.de Are. hic,in lege contraria debet ſaltem nuda cautione cauere non cũ fideiuſſoribus,vt ibi.hoc eſt verum quando à lege,vel ab homine remittitur ſatisdatio:ſed ſi cautio remittitur tunc nullo modo debet cauere,vt in authenti.de reſtitu.§.fina.col.viij.idem ſentit Iacob.de Aret.j.eod.l, final.

Licet vt non petatur. Si cautio de facto petatur , conditio non petendę cautionis deficere nõ dicitur.hoc dicit.Diuiditur in tres partes. Primò ponit dictum. Secundò illationem ex dicto.Tertiò rationem illationis.Secunda ibi,& ideo.Tertia ibi
d quia poſtquam.Opp.& videtur[d] ꝙ iſta non ſit conditio,ſed modus,qui fit per vt;vt.l.j.C.de his quæ ſub modo.&.l.demonſtratio.in'fin.ſ.de condi.& demonſtra.& hic fuit factum per vt glo. reſpondet quòd iſte modus conditioni æquiparatur vt dixi:aſs non eſt natura dictionis vt, inducere modũ , niſi natura orationis,cui adĵcitur,hoc voluerit. Si ergo illud adĵcitur legato per dictionem vt,quòd veniat explicandum,anteq; quis conſequat̃ legatum,non eſt modus,ſed conditio:vt.l.cùm tale.§.j.ſ.de condi.& demonſt.vbi tex.de dictione neq; quæ reſoluitur.i.vt non. Dixi in.l.accep.eod.tit.& in.l.cùm pater.§. Titio.ſ.de lega.ĵ.ſed hoc ante venit explicandum:ergo &c.Opp.dicitur hic quòd petendo de facto non videtur cadere à fideicommiſſo, contra.C. de tranſactio. in.l.vbi.&.l.ſiue apud acta.Sol. Dico quòd iſtud non petere , intelligitur in vltimis voluntatibus quòd iure non petat.in contractibus ſecus : vt vidiſtis in.l.Mutianæ.ſ. de condi.& demon.& ideo ſi teſtator verba adieciſſet quòd non petat de iure,vel de facto:eſſet legatum conditionale: & deberet præſtare cautiõem Mutianam,vt.l.mulier.in princ.& ibi ſentit gl.ſ. de condi.inſti. Dicitur hic in tertia parte:quia remittit talem cõditionem,&c.contra:quia conditio ibi non remittitur ſed cautio quia conditio eſt valida.& ſic videtur obſtare.l.iĵ.C.eo.Sol. gl. & exponit conditionem,id eſt,cautionem quæ in illa conditione continetur.vel aliter vt gl.& tene quam vis : & vtraq; poteſt
e eſſe vera.Sed contra vtranq; opi. opp.& habet ſm gloſſ.' iſtã qd verba prolata per modum conditionis inducunt diſpoſitionem. & vide glo.quæ incipit.id eſt,cautionem ibi:qui enim dicit,&c. Sed nonne iſtud eſt contra.l.ſi quis ſub cõditione.ſ.ſi quis omiſ. cau.teſt.&.l.ex facto etiam agitatum.ſ.de hære.inſtit.&.l. Titia cum teſtamento.ſ.de leg.iĵ.dixi in.l.ex hac ſcriptura.j. de dona. Solu. Videtur hic quod ſi ſpeciale quod quocũq; iudicio poſsit remitti:vt.l.iĵ.C.eo.expreſſus in.l.auia.in ti.ſ.de condi.& demõ. Ratio huius eſt:quia iſta cautio non petitur iure actionis vel obligationis:ſed petitur officio iudicis nobili.l.v.j.de verbo.oblig. &.l.j.j.de præto.ſtip.& Inſti.de diu.ſtipu.per totum.& officium iudicis non preſupponit obligationem:vt.l.qui per;colluſionem §.pretij ſorte.ſ.de ac.emp.Modò ad propoſitum quocunq; iudicio teſtatoris poteſt fieri ne iſta cautio petatur:& ideo ceſſat eq; tas prætoris.Item poteſt dicere ſi teſtator iubet non petere hæredem reſtitutionem in integrum ex perſona defuncti,vel non petere cautionem damni infecti,vel aliquid aliud quod officio iudicis mero expediatur:tunc credo quòd non poſſet de iure petere,vt hic argu.aliãs autem vbi iure actionis poſſet peti: & teſtator remittit:tunc ope exceptionis tollitur,vt.l.quod mihi.ſ. de libe.lega.Quæro de quæſtione notabili:Dicitur hic quòd petendo cautionem non videtur conditio defecta.quæro de qua petitione intelligitur.Et glo.intelligit quòd ſiue in iudicio , ſiue extra.Iſtud videtur contra.l.ſi ſeruus plurium.§.j.ſ.de leg.j.vbi qñ in iure obtinuit per ſententiam,non poteſt dicere iniuſtè iudicatum per ſentẽtiam,ſed iuſtè:vt.l.ſtipulatio iſta.in principio.j. de verborum obligationibus & ibi nota. Solu. Intelligo ꝙ hic peruenit ad ſuum hæredem de voluntate defuncti:& hærede volẽte fuit cautio iſta præſtita:vt.l.auia.in fine de conditionib.& demonſtrani.vbi non debet præſtari per inuitum,ſed per voluntarium poteſt.Sed ſi hærede opponente: tunc obſtaret contrariũ. Opp.C.eodem lege penultima.Solue vt in gloſſ.

Et quoque legatorum. Qui poteſt conueniri ex edicto , ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti : ad hanc cautionem tenetur. hoc dicit.

Hæc ſtipulatio.

Diuus. Varijs cautionibus non eſt vtẽdum,nec debent interponi cautiones , quæ non releuant. hoc dicit. Opponi.ad princip.de leg. ſecunda.§.planè.& vulgar.& pupill. &.leg.ita tamen.§.à patre.ſupra.ad Trebellia.Solue vt in gloſſa. Opponi.de legat.primo. §.ſi impuberi. infra de collato. bonor. Gloſſ.non ſoluit Dyn.quòd hic non eſt ſolicitus de hæreditate viuentis , ſed de hæreditate mortui. Opponi.ad. §. diuus.de.l.ſi pupilli.§.primo de negotijs geſtis.vbi vtitur ſuperuacuis cautionibus.Solu.Hæc cautio hic eſt ſuperuacua: quia non poteſt cõmitti , ibi verò dicitur ſuperuacua:quia alia actio competit. Cũ igitur poſſet committi : ibi meritò poteſt interponi. hic non poteſt committi:meritò ergo non poteſt interponi.

Etiam

ETiam de præsenti. Oppo. de l. si debitori. ſ. de iudi. Glo. non soluit. Oldra. soluit q̃ l. si debitori. loquitur q̃n debitū est purum & liquidum iudicī per confessionem partis. hic autem licet legatum sit purum: tñ hæres diffitebatur, nec dicebat hodie constat, hodie agatur, secundū l. si is à quo. j. tit. j. sed petebat libellum: vnde cū ordinariè procedat, debet habere longum tractatum: ideo præstatur cautio: vt l. postquam. §. Imperator. ſ. eo. & ibi gl. secundū casus positionē vī sic intelligere.

SI ab vno ex hæredibus. Oppon. ex superuentī casu non augetur obligatio fideiussorum: vt l. Lucius. §. Paulus. j. ad muni. Glo. prima quę dicit simpliciter sol. ucontrarium. & sequens glo. format. Et ista est materia l. centum Capuæ. ſ. de eo quod cer. lo. & l. quæro. s. loca.

1 ☞ *Satisdatio si est remissa, non remittitur nuda cautio.*
2 *Pater in casu huius legis, quòd non sit legitimus administrator filiæ.*
3 *Intellectus huius legis qualiter consulatur huic fideicommissario.*

QVæ filium. Ista est no. lex & hoc dicit. Satisdatio remissa non potest peti, etiam si hæres dilapidet. Item qui petit quod restitutus est ex interuallo, non repellitur exceptione, dolo facis, &c. h. d. In tex. ibi, † compellendum cauere per satisdationē, sed nuda cautione cauetur: vt in auth. de resti. §. fi. nisi cautionem remisisset: vt ibi dicit in fi. §. ibi: si fuisset hæredi. Nec ob. l. dolo. facit j. de exce. do. quia hic res petita non erat restituenda statim, sed post tēpus. Iac. de Are. & Oldra. opponunt ª ſ. eo. l. filio. vbi saltem nuda cautione debet cauere. Glo. soluit q̃ hic de suo, ibi de patre. nisi est dicere. Glo. dat aliam sol. q̃ ista concordat cum illa. Iac. de Are. tenet q̃ hic debet cauere nuda cautione: quia testator remissa satisdatione exigit cautionem, & tunc remissa satisdatione non est remissa cautio: argu. in corpore de resti. §. fi. ni si esset remissa cautio: vt ibi no. Glo. tñ aliter in l. filio. videtur intelligere, vt ibi dixi. Contra istam opi. Iaco. de Are. videtur tex. in eo qđ dicit cauere. sed ipse exponit, s. cū fideiussoribus. Vel pōt intelligi q̃ illud auth. in fi. habeat locum in alijs personis quā in istis tam cōiunctis: quia eo ipso q̃ remittitur satisdatio: & cautio sit remissa. sed opi. Iaco. de Are. plus placet. Quæro † an iste pater sit *legitimus administrator* huius filiæ. Et glos. dicit q̃ sic: sed ista glos. referendo se ad tex. non est vera: quia ista filia non erat in potestate, cū fecit testamentū: ideo non est legitimus administrator, qđ alias esset. vt l. fi. C. de bo. quæ lib. Quærit glos. qualiter † cōsuletur huic fideicommissario. Die vt glo. istud qđ dicit glo. q̃ cogetur statim restituere, esset contra ver. idem quę sit. quia obstaret exceptio, dolo facit. Non ob. l. Imperator. quia ibi loquitur in patre, cuius bona debent ire ad filium: ideo si antè restituit, non videtur magnum quid: vt l. rescripto. in fin. j. vnde libe. ideo teneatis istam opi. glo. hic.

Tutor qui. Istam materiam examinaui in l. fi. ſ. quando ex facto tuto.

Vt in possessione lega. esse liceat. Rubrica.

Dictum est ſ. vt lega. no. ca. verum, quia quandoq; non cauetur, & quis mittitur in possessionem: ideo hic ponitur ista rubrica, vt in possessione legatorum.

1 ☞ *Tempus quandoque est modus tollendæ obligationis.*

LEX J.

SI quis cum. Cautio quæ non debet præstari præstita scienter non cōdicitur: sed per ignorantiam facti condicitur quo ad plenam liberationem. & per ignorātiam iuris condicitur quo ad liberationem fideiussorum tā tū: quibus etiam exceptio competit. h. d. no. princi. & est subtile. In tex. ibi, satisdatio. potest etiam contradicere quo ad liberationem fideiussorum, & suam. Dy. & glo. In tex. ibi, condici posse quo ad liberationem fideiussorum, non ipsius hæredis. Dyn. hic dicitur q̃ cautio, quæ non debet præstari, præstita committitur. contra l. cū emptor. & l. damni. §. emptor. j. de dam. infe. Soluevt Dy. plenè in l. si patronus. j. de do. & quidam hoc habent. Opp. de l. qui erat. s. fa. er. so. Ibi committitur stipulatio ad id ad quod quis tenebitur, scilicet ad interesse, non ad duplum: in proposito ista stipulatio, quando per errorem iuris cauit: tunc quo ad fideiussores condicit: quia in nullo tenetur. Et istam tenet Dy. in l. si patronus. Et sed'm hoc habes casum q̃ q̃s potest condicere liberationem fideiussoris, non suam liberationē. & est nouus modus agendi, s. petere vt alius liberet. & vide tex. in pria. Et puto q̃ istam liberationem condicat suo nomine, non fideiussorum nomine. Simile in l. idē q̃. §. si cui. §. man. vbi ago actione mādati, vt liberes alium: quia mea interest. Op. dicitur hic q̃ fideiusseres sunt tuti exceptione: cōtra l. si quis postquā. j. de fide. sol. gl. ibi fideiusserit p̃ eo qui nullo modo tenebatur. & vide gl. quę inci. imò videtur, &c. Et istud non videtur verum: quia l. si quis postquā. loqtur qñ est tp̃e liberatus: & sic naturalis remanet: vt l. obligationū fere. §. placet. j. de ac. & ob & ibi no. ergo pōt accedere fideiussor. l. fideiussor. §. ij. de fide. Sol. secundū Dy. licet remanet naturaliter obligatus, tñ nullius est effectus. h. d. Dy. in l. fi. j. rem ra. ha. & Cy. in l. cū quis. de iure & fac. igno. Vel oportet ponere † q̃ tēpus est modus obligationis tollendæ, qñq;. vt dixi in l. fi. j. rem ra. hab. dixi in l. si quis postquā.

Non exigit prætor. Not. q̃ vt mittatur quis in possessionē, nō reqritur mora cōuēti: sed vt cesset mora eius, qui cōuenit. Secundò no. q̃ nō debet offerri cautio. Oppo. de l. optimā. C. de cōtrah. & cōmit. stip. sol. ibi habet dic̄, qui interpellat p̃ homine. Itē op. de l. ij. C. de iure emp. sol. ibi tacitè in est dies, qui interpellat p̃ homine. Op. de l. stipulatio ista. §. j. j. de ope. no. nū. sol. ibi volebat se ab obseruātia præcedētis denuncīationis subtrahere: quare debet se offerre, vt offertur ad purgationem moræ præcedētis iam inductæ: vt l. illud. de peri. & cōmo. rei vē. hic aūt nulla obligatio p̃cedebat. Old.

1 §☞ *Quæ est ratio quòd procurator actoris non cauet, nisi dubitetur de mandato: reus uerò semper.*

Si debitori. Not. casus est. Ex isto tex. † sumūt rationem doc. quę est ratio q̃ p̃curator rei cauet indistinctè, & p̃curator actoris nō cauet nisi cū dubiū est de mādato. Et est rō: quia reus est cautus ex p̃te sua: quia defendit illud qđ habet: & sic est sibi cautum: sed actor petit illud, qđ nō habet: ideo non est sibi cautū, & debet ei caueri. Et hoc sumitur ex isto tex.

Ei cui. Glos. quærit quomodo erat debitum. Et dic vt glos. & tene quam vis.

1 ☞ *Existentia sui hæredis non confirmat legata, nisi fauore libertatis.*
2 *Existentia sui hæredis confirmat fideicommissum uniuersale.*

Tunc ante aditam. No. † q̃ existentia sui hæredis non confirmat legata. Fallit in libertate: vt l. sciendum. j. de manu. testa. & l. cùm quasi. §. sed & si quis. j. de fideicom. lib. Item † confirmat fideicommissum vniuersale: vt l. ita tamen. §. si pater. ſ. ad Treb. & quid operetur existentia, dicam in l. si filius qui patri. de vulga. & pupil.

1 ☞ *Cautio, de qua hic, præstatur officio iudicis.*
2 *Statim se offerre probaturum intelligitur arbitrio iudicis.*
3 *Iudex qualiter arbitretur tempus statuendum ei qui se offert statim probaturum.*
4 *Hæres, qui dicit se non teneri cauere, & incontinenti uelle probare, & dum super hoc cognoscitur, apparet legatum deberi pure, legatum præstabit.*
5 *Iuramētū est summaria probatio, etiā quo ad missionē in possessionē ex primo decreto.*

LEX JJ.

SI is à quo. ª Istud est notabile princi. In causis summarijs exceptio, quæ requirit altiorem indaginem, admittitur, si excipiēs paratus est incontinenti probare. hoc dicit. Oppo. de l. j. ſ. eo. Solu. Ibi hæres non dicebat, hodie constat, hodie agatur: vt hic dicebat. Primò quæro, † dicitur hic quòd ille, à quo satisdare petitur, offert cognitionem, quæro quo iure. Et glo. dicit officio iudicis. & bene. Dedi tibi tex. in l. v. j. de verbo. obli. & j. de præto.

Erū de præsenti. Et hic est glo. q̃ hoc edictum habet locū in do. cā mortis, quā ray. hic dicit esse fin.
Etiā. Et tene menti hūc tex. licet editor putē nō poterit agere cōtra debitorē, sed ad debitum. l. si mulier. ſ. de cō. ob cām. cā si. tū fallit in vltima voluntate, vt hic, quod est noc. dignū. Andre. Barba.
☞ POMATES.
Si ab vno. Vide Ro. singula. cxxxv.
Hæredibus. Adde tex. in l. diuersum. in princ. quorum lega.
Opponūt ū. e. No. limitationē ad regulam, dolo facis. vide Bar. in l. si donatus. §. j. de cōd. cau. da. & Bar. in l. si ita stipu, de ver. obli. in pe. q. formata per ipsum extra glos. circa fi. & Bar. latè in l. si socer, §. Lucius. sol. matri.
☞ POMATES.
Glos. soluit. Et no. q̃ licet pater dilapidet bona, non tenet restituere interim. se cūdū Bar. licet dicit glos. sed tex. nō dicit qñ pater dilapidet bona sua, nil dicit de bonis restituendis.
Tūc ante aditam. Vide Bar. in l. in. ū. de condi. inde. & no. etiam Bar. in l. Iulia nuperū. de cō. inde.
Si is à quo. Quando res dicat requirere altiorē indaginē, adde Bar. in extrau. ad repri. in ver. sum martē. j. col. & Bal. in l. si ex falsis. in iij. col. de transac. videt tenere q̃ relinquetur arbitrio iudicis. sed certè ibi tenet idem quod hic etiam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Verũ dicit. Adde quæ no. Bar. in l.iij. §. cõdẽnatũ. de re iu. & qd̃ no. Bar. in l.j. 2 j. de gẽ. legẽ. ſed Bal. in l.iij. §. ibidem. ñ. ad exhib. tenet cõtrariũ dicẽs q̃ iſtud ſtatutũ debet intelligi intra triduũ. l. ſi. C. de iud. alleg. Archi. j. q.j. in ſum. Bal. in l. ſi. de or di. cogni. in materia execu. ſuſ. de qua p bar. in d. §. cõdẽnatũ. vbi tenet q̃ relinqui 3 tur arbitrio iudicis. Et adde Bal. in d. l. ij. C. de edi. diui Adria. tol. vbi dicit q̃ arbitrio iudicis relinquit & eſt verũ ſed iudex debet arbitrari mõ tradito hic p̃ Bar. & bene & vide Bal. in d. §. ibidẽ. & in l.j. C. eo. ſcilicet vt in poſ. le. Ang. in l. ille à quo. §. ſi de teſtõ. ad Treb. dicit q̃ vbicũq; exceptio quæ ponit liqui dari põt intra tẽpus deliberandi matrẽ qualẽ inſtam ferre debeat ibi illa exceptio nõ dicit regrere altio rẽ indaginẽ. alle. que habẽtur hic. & vide 4 quæ dixi §. px i. do. Card. & Imo. in c. cũ in iure. de offi. deleg. tranſeunt ſimpliciter cum domi. Bar. in d. §. condemnatum.

§ POMATES.

b ¶ Qd̃ ſit breue tẽp⁹ arbitrandũ à iudice, vide Alex. cõſi. cv. ĩ ij. dub. in ñ. vo. conſi. xciij. in ñ. ſeq. & cõſ. c. in ſi. in iiij. vo. Feli. in c. veniẽs. in iiij. co. ver. vj. dub. de teſta. Bo. cõſi. lxxvi. in vl. colſi. & conſi. cclviij.

c ¶ Sũmaria ꝓbatio. vide Bar. l.j. in prĩ. §. quẽad reſta ape. p Bar. ĩ extra. ad repri. in verſ. ſummarie. & Bar. in l.j. C.e. Et de hac gl. facit mẽtionẽ Cy. ibi, vbi videas.

d ¶ Si ſemel. vide Bar. in l. prætoriæ. la ñ. de prætoria ſtipulatio.

e ¶ Oppo. de l. ſciẽdũ. vide Bar. in l.j. de fi- 5 de. & Ange. in l. ſi ab arbitro. qui ſatiſ. co.

f ¶ Poſtea ſuperuenit. Pro ſuſpicione fugę c q̃ requirat ſuſpicio poſt cõtractũ ſufficere niſſe talis. adde Bar. per illũ tex. in l. ſi. C. de ſpõ. & Ange. in l. nemo carcerem. j. de exac. tri. li. x. & Igin⁹ per Ang. in l. ſi ab arbitro. §. qui ſatiſ. co. & qd̃ no. Bar. in l. ſi creditor. de pri. cre. et per hoc dicebat ĩ d. l. ſi ab arbitro. reuocari practicã aduocatorũ, qui ſciunt quẽ capi p̃o ſuſpecto. & nõ faciũt fidẽ iudici ſaltẽ per duos teſtes qd̃ tpe cõtractꝰ obligationis iſte debitor fuiſſet locuplex & idone⁹, & q̃ poſſtipu. l. j. & Inſti. de diui. ſtipu. per totum. licet gl. dubitet in l. inquilino. j. de dam. infe. †Quęro qualiter debet intelligi q̃ offert ꝑ baturum ſtatim, vt dicit tex. hodie conſtat, hodie agamus, & ſic eadem die videtur q̃ poſſet, alibi videtur q̃ intra duos mẽſes qñ dicitur, ſtatim: vt l. in fraudem. §. fiſcalibus. j. de iure fiſ. no. in l. vlti. C. de compen. Consueuit ibi dixi in §. in bonæ fidei. Inſtitu. de actio. hic gloſ. intelligit intra breue tempus iudicis arbitrio. & vide glo. quæ incipit, ho die legatarius, &c. Glo. verũ dicit, a ſed qualiter † debet iudex arbitrari, & eſt tex. hic ſingulariſsimus, q̃ ſi de fideicommiſſo põt conſtare intra illud breue tempus, intra qꝫ fit examinatio: an fideiuſſores ſint idonei, vel intra quod debet peti iurari de calumnia; tunc ſi poteſt de cautione conſtare intra illud modicum tempus: ſic ego formarẽ exceptionem meam: & ſic per iſtum tex. dico q̃ nõ debeo cauere: quia fuia ademptũ legatum. & hic offero me probaturum intra tempus, intra quod penderet cognitio ſummaria, ſuper hac cautione etiã hac exceptione non oppoſita. & iſtæ eſt tex. q̃ ſit breue tempus arbitrandum b à iudice. Et ſic debet intelligi id, quod vidiſtis in l. ille à quo. §. ſi de teſtamento. ſ. ad Tre. & no. in l. ij. C. de edi. di. Adri. tol. †Quęro, dicitur q̃ cũ cognoſcitur ſuper hac exceptione appa ret legatum deberi pure: quæro vtrum hæres qui obtulit iſtam exceptionẽ, debet ad iſtud legatum condemnari. Glo. dicit hic q̃ ſic. & vide glo. quæ incipit, ſcilicet qui fide iuſſores &c. tenet q̃ ſi in iſta ſummaria cognitione ſuper exceptione habita apparet legatũ deberi: tunc debet præſtari. Sed non ne illud eſt contra l. à diuo. §. ſi ſuper rebus. j. de re iudi. vbi dicitur q̃ iſtud, quod in iſta ſummaria cognitione pronunciatur, nõ parat plenum præiudicium. Breuiter ſuſtinẽdo glo. iſtud eſt ideo: quia hæres ad hoc ſe videtur adſtringere dum dicit, hodie conſtat, hodie agamus: & ideo imputatur ſibi: quia poterat iſtã cognitionẽ effugere ſine incommodo ſatiſdationem præſtando. ſed in lege contraria non eſt quid ſibi imputetur, cũ illam ſummariam cognitionem non poterat effugere ſine magno ꝓiudicio ſui. & tex. habes, qui ponit hanc rationem in l. j. in fi. j. nevis hat ei. Dicitur hic q̃ cognoſcitur ſummatim: quæro qualiter fiet. † Dicit glo. per iuramentum. Vnde gloſ. quæ incipit, ſufficere ergo. & ſic iuramentum eſt ſummaria probatio. c & eſt tex. in l. theſaurus. ſ. ad exhiben. & hoc eſt verum tantùm ſuper illo capitulo: an per calumniam petatur vel non: & in hoc eſt ſufficiens probatio per iuramentum. Sed an legatum debeatur, vel non, debet probari per inſtrumentum, vel per teſtes: vt l. poſtquam. §. ſi dies. ſ. titulo proxi. Sed quando hæres eſſet contumax, tunc fortè eſſet verum quantum ad miſsionem in poſsionem ex primo decreto, quòd eſſet ſufficiens probatio iuramentum: vt in authen. de exhiben. & intro. reis. §. ſuſpecto. & per docto. in l. cùm proponas. C. de bonis authori. iudic. poſſi. Dixi plenè in l. ſi finita. §. Iulianus. de damno infecto.

1 *Mulier quæ accepit uirum pauperem, quod habeat remedium l. ſi conſtante.*

2 *Debitor ut tanquam ſuſpectus capiatur, ſuſpicio debet esſe ſari poſt contractum.*

d Si ſemel. a Opponi. dicitur hic q̃ qui ſemel recepit fideiuſſorem malum, imputat ſibi contra l. ſi cum dotẽ. §. ſi mulier. ſ. ſoluto matrimo. Sol. Hic ſciẽter recepit. & dic in lege. iij. j. de fideiuſ. & l. inter cauſas. §. abeſſe. ſ. man. Oppon. de l. e ſciendum. f §. pe. ſ. qui ſatiſ. cog. Sol. & tene mẽti illam, q̃ hic prouiſio hominis perit: & ideo reſtaurabitur. ibi prouiſio legis. Indu 1 citur ad q. per Dyn. † Mulier accepit in virum quẽdam pauperem hominem: & dedit ſibi dotem. modò vult petere reſtitutionem dotis ſecundum formam l. ſi conſtãte in prin. ſ. ſolu. mat. & l. vbi. C. de iure do. Et dicit Dyn. q̃ non poteſt: quia imputet ſibi mulier quando accepit. & hoc tenet Dyn. in d. l. ſi conſtante. in prin. & hoc tenẽt Cy. Ray. & omnes. Sed hoc ego non teneo in repetitione. l. ſi conſtante. & eſt ratio: quia ſi expreſsè voluiſſet mulier renunciare illi à prin. expreſsè non potuiſſet. vt l. de die. et l. ſeq. de pact. dotali. ideo nec tacitè poteſt. 2 Et per † hanc l. dico q̃ ſi aliquis vult facere aliquem capi tanquam ſuſpectum ex forma ſtatuti, vel conſuetudinis, quod ſi cauſa ſuſpicionis ſuberat tempore quo cũ eo cõtraxit, nõ poteſt capi. ſecus ſi poſtea ſuf peruenit, f vt hic. Facit j. de priui. credit. l. ſi creditores.

1 §¶ *An ex miſsione facta cauſa legatorum poſsit peruenire ad ſecundum decretum.*

g ¶ Is cui legatorũ. g

Dicitur hic q̃ miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto non poteſt vt dominus poſsidere. Contra in l. ij. §. j. §. ſi ex noxa. cauſa aga. & l. ſi finita. §. poſtea autem. j. de dam. infect. So. vt glo. & † tenet 1 q̃ poteſt peruenire ex miſsione facta cã legatorum ad ſecundum decretum. Contra glo. habes in l. ſi finita. §. Iul. j. de dã. infecto in glo. magna. Dy. ibi in additione ſua videt dicere quòd poteſt peruenirí ad ſecundũ decretum quando eſſet legatum purum & purificatum, vt hic ſecus ſi non eſſet purũ, vt in glo. contraria. Sed puto q̃ ex vigore miſsionis factæ, vt caueatur nomine legatorum, non poteſt peruenirí ad ſecundum decretum vt hic eſt tex. & glo. h. d. in §. Iu. Ratio eſt: quia per primum decretum iam eſt conſecutus quod petit. Petit enim ipſe non legatum, ſed petit ſibi caueri: ſed poſſeſsionem illã habet vices cautionis: vt l. poſtquam. §. Imperator. ſ. tit. j. & l. ſi finita. §. ſi quis damni. j. de dam. infect. Iſta gl. poteſt intelligí ſi petitũ eſſet legatum actione ex teſtamento, hæres eſt contumax: eſt facta miſsio ex primo decreto: tunc quia per primum non eſt ſibi cõſultum, peruenitur ad ſecundum, vt l. prima. & l. Fulcidius. in g ſuprà ex quibus cauſis in poſſeſsione eatur. Dixi plenè in §. Iulianus. Quæro quid in creditore: an miſſus repellat dominum. Et dico quod non: vt l. ſi finita. §. ſi quis autem infrà de damno infecto. & hoc dicit glo. Quæro quis percipiet fructus. & dicit glo. dic vt j. §. qui legatorum. vt ibi dicemus.

ea mutauerit cõditionẽ peiorẽ, q̃ illũ tex. de quo ibi per eũ. j. l. nemo carcerem. & poſtea q̃ creditor non ret ipſum debitorí habere ſuſpectũ de fuga. ſecundũ Ang. i d. l. ſi ab arbitro. aſi nõ tenet captura. adde tamẽ ſecundũ Ange. & Imo. q̃ illũ tex tũ in l. q bona. §. qui dãni. de dã. infect. q̃ ſi quis iurauit quem eſſe ſuſpectũ & fugitiuũ, vt cõſequatꝰ ſimilitã pro capiẽdo illũ nõ debet indiſtinctè iudex ei credere: imò iudex habet inueſtigare cõiecturas & veriſimilia, facit q̃ no. l. ſi. C. de feriis ſecundũ Imo. ibi vide Bar. in l. cõmunẽ. ĩ fi. iiij. co. C. quo & q̃ñ iu. & Bar. in l. ait p̃tor. §. ſi debitor ẽt de his q̃ in frau. cred. ſed q̃ ſufficiat iuramẽtũ ad probandum quẽ ſuſpectum, tenet Imo. in l. ij. in fi. prin. ſol. ma. ad quæ vide qñ no. Ang. in l. ſi p. luſorio. de ap. in prĩ. & ij dixi & poſt Bar. in l. ſi qñ. C. vnde vi. et no. Bal. poſt gl. ibi & ĩ l. apertiſsimi. C. de iu. & vide Bal. in l. qd̃ euitãdi. C. de cõdi. ob turp. cãm. & in l. ſi qs curialis. C. de epi. & cle. vbi ſingu. loquitur. Et facit qd̃ no. Bal. & Imo. ĩ l. ſi. ſoluto matrimonio. in principio & adde q̃ dixi in l. aut prætor §. ſi debitorem inſtã quæ in fraudem credit. Iſtis addũ Bart. in l. conſentaneũ. quomodo & quando iudex. & Bald. in l. creditor. ſi cer. pe. & qd̃ no. glo. & Bal. in ſi ſi in l. pe. C. de pig. act. vbi propter ſuſpicionẽ licet ꝓpria authoritate ĩgredi, &c. addẽ ad ĩtellectũ dictorũ p̃ Bart. hic, q̃ licet tpe cõtractus qs incœperit dilapidare: nõ tñ raliter q̃ ſubeſſet timor, ſi poſtea fortius cœperit dilapidare, tamẽ poterit capi vt ſuſpectus, ſecundũ Bal. in l. ſi pro ea. in prin. C. mã. vbi ẽ dicit q̃ oĩs dilapidatio nõ facit quem ſuſpectũ. & adde q̃ rõne modici debiti, nõ põt qs iudicari ſuſpectus ſecundũ bal. in auẽ. ſed tã neceſſe. C. de do. añ nup. Ad de Roma. cõſi. cexli. & cccxx.

Si aliu⁹

a **Si alius damni.** *Ratio huius §. est: quia qui est missus in possessionem, debet habere curam bonorum. vt l. prætor. j. de bo. auth. iudi. pos. & l. si finita. §. si quis damni. j. de dam. infec. & j. ea. l. §. qui legatorum. sed cauere alij de dam. infe. est cura, & custodia rei: ideo si cauet recuperat ab eo, cuius est ipsa res.*

1 *An & quando in misso in possessionem ceteri uideantur missi.*

Si plures legatarij. *Illud quod, dicitur hic, est nouum dictum, & non est hodie correctum. Et quæro quæ est ratio huius l. inter creditores & legatarios. Et glo. quæ est in l. cū vnus. j. de bo. au. iudi. pos. dicit ꝙ legatarij veniunt ex causa lucratiua: creditores ex causa onerosa. Hoc etiam tenet Dy. in l. si finita. §. si plures. j. de dam. infe. Facit quod no. per eum in c. qui prior. de regu. iu. li. vj. Non video*

1 *†qualiter posset procedere: quia video, ꝙ l. cū vnus. j. de bo. au. iu. pos. & C. de bo. au. iu. pos. l. vlti. & l. qui autem. §. sciendum. j. de his quæ in frau. credi. & in quolibet creditore generaliter dicunt, ꝙ vno creditore misso in possessionē omnes videntur missi: nec habeo l. quæ distinguat causam lucratiuam ab onerosa. Nec ob. ista lex: quia quandoq; quis petit aliquid officio iudicis, vt hic: & tunc non est creditoris: ideo vno misso, alij qui similiter per officium iudicis venirent, non viderentur missi: quia ante quàm ad iudicium adueniant, non habent aliquid iuris: vt l. cū postulassem. j. de dam. infe. & sic est hic ꝙ vno legatario misso, q veniret officio iudicis, non videntur alij missi. Idem in damno infecto. vt l. si finita. §. si plures. j. de dam. infe. secus si veniret iure obligationis: quia tunc vno misso omnes videntur missi. Nec curo si ex causa onerosa vel lucratiua. quia etiam legatarij sunt creditores: vt l. j. C. de bo. au. iu. pos. Et hoc qđ dico, probatur ex tex. l. cùm vnus. vbi dicitur in tex. quòd prætor nil noui, &c. plenè dixi in dicta l. cùm vnus.*

b **Qui prior.** *Idem & simile est in l. si finita. §. si plures. j. de dam. infec. Oppo. de reg. iur. qui prior est tempore, potior est iure. Solu. Huius contrarij timore Dy. distinguit, vt l. priuilegia. j. de pri. cre. & in c. qui prior. extra, de reiu. li. vj. & per glo. in l. si & iure. §. qui po. in pig. hab. & dicatis vt ibi dicitur. & dixi in d. §. si plures. & in d. l. cū vnus. glos. format contrarium, & non soluit, vide glos. quæ incipit, quia eiusdem sunt, &c. in fine. Dic ꝙ hic est certum de mente legis, ibi non: & no. per Dyn. in l. nec enim. j. de solu.*

1 *An legatarius secundum hæc tempora habeat tacitam hypothecam, & quando præferatur creditoribus.*

Postquam rei seruandæ. *Oppo. C. commu. de lega. l. j. vbi habet hypothecam à tempore mortis: ergo prefertur creditori postea misso: vt l. eos. C. qui po. in pig. hab. Glo. fatetur contrarium qđ hodie præfertur. & sic tenet glo. quia secundū ista tempora legatarius nō habebat tacitam hypothecam. qđ est contra tex. in l. cre-*

c *ditoribus. j. de sepa. Preterea, posito ꝙ †legatarij haberent tacitā*

1 *hypothecam, creditores non, adhuc ista glos. non dicit verū. Nā legata debent ære alieno deducto: vt d. l. creditoribus. & l. si vniuersæ. C. de leg. & l. j. §. si is qui. s. ad Tre. do. Cy. in l. ij. C. qui po. in pig. ha. sustinet glo. istam, ꝙ verum est ꝙ creditores præferantur legatarijs, si hæreditas non est soluendo legatarijs, & creditoribus. Sed si hæreditas est soluendo legatarijs, & creditoribus: tunc præfertur legatarius in re legata: quia creditor debet prius contra hæredem agere: vt l. scimus. §. si verò creditores. C. de iure deliberan. & bene dicit.*

1 *Sententia lata contra unum, non potest mandari executioni contra alium, qui habet rem, quam ille dolo desijt possidere.*

2 *Pactum de ingrediendo rem propria authoritate, non exercetur contra singularem successorem sine aliquali causæ cognitione.*

Qui in possessionem legatorum.

No. ꝙ missus in possessionem mittitur in bonis hereditarijs, &c. Oppo. j. ea. l. §. imperator. Solu. quando mittitur ex edicto, loquitur hic: sed quando mittitur ex rescripto, loquitur in bonis hære-

1 *ditarijs vt ibi dicam per tex. istum. Et simile †dicitur doc. Vltramon. & Cy. cum eis, ꝙ sententia lata contra vnum potest man-*

d *dari executioni contra alium, qui habet rem, quam ille dolo desijt possidere. & casus videtur hic. Istud videtur probari j. eo. l. si legatorum. & l. fi. C. eo. & l. certa. & per Cy. C. de alie. iud. mutā. causa fac. l. j. in viij. q. Sed istud dictum est contra casum expressum in l. j. §. necessariò. s. siven. no. mulier in*

a *pos. miss. Pro hoc est tex. Insti. de actio. §. itē si quis in fraudem. & C. & ff. per totum. &*

b *de his quæ in frau. cre. vbi nō potest agi cōtra eum, qui possidet res creditorum alienatas, nisi prius agatur reuocatoria. Nec obst. ista lex: quia est speciale fauore legatorum & fideicommissorum. hoc non habet locū*

2 *in alijs. Vltimò iste tex. †probat vnam meā opi. quam posui in l. si creditores. C. de pig. & dico tibi ꝙ per pactum de ingrediendo propria authoritate, licet posset contra principalem creditorem ingredi sine aliqua cau-*

c *sæ cognitione: tamen cōtra singularem successorem debet adhiberi aliqualis causæ cognitio. Et pro hoc iste §. cum glo. quæ incipit, vt j. eo. l. si.*

1 *Missio potest fieri in bonis quæ ad debitorem pertinent iure directi dominij, uel utilis, uel quasi.*

2 *An sit differentia inter res, quæ pertinent iure dominij ad debitorem, & aliàs in modo interponendi decretum.*

3 *Bona reperta apud debitorem præsumuntur sua: & ideo dicenti non esse debitoris, incumbit onus probandi.*

Bonorum. *No. ex †isto tex. ꝙ pōt fieri missio in bōis quę*

e *ad debitorem pertinēt iure dominij directi, vel vtilis, vel quasi, secus si nullo iure detinet: vt in §. si deposita. † Quæro vtrum in*

2 *modo interponendi decretum sit differentia inter res, quæ pertinent iure dominij, & alias. Respon. quantum est in interpositione primi decreti nulla videtur differentia, vt hic, sed in interpositione secundi decreti eo casu quo haberet locum est differentia: quia in rebus quæ possidentur iure dominij prætor iubet eum esse dominum: sed in alijs quæ non possidentur iure dominij, prætor interponit decretum hoc modo: statuo, vel decerno tibi vt vtaris illo iure in talibus rebus quo debitor vtebatur & istam formam dat Iurisconsultus in l. si finita. §.*

3 *si de vectigalibus. de dam. infec. Formovnam q. † in ver. si deposita. Venit ille, qui deposuit, & dicit, non potuit fieri missio in hac re: quia mea. Cui incumbit probatio? Glos. habes in l. ob maritorum. C. ne vxor pro ma. & l. j. C. de priui. fisci. quia quæ sunt*

e *reperta apud debitorem, præsumuntur sua.*

Si ex duobus. *Tenementi istum casum, quādo est facta missio in parte rei cōis, quòd aliu-, in cuius partem non est facta missio, potest satisdare, & administrationem rei recipere. Glo. signat contraria, & non soluit: vide glo. quæ incipit, consilium &c. in fi. Solu. Istud ideo: quia in stipulatione deducitur operis destructio, quæ est in diuidua. hic deducitur legati solutio, quæ est diuidua: eadem ratione cautionis præstatio, quæ eius naturam sequitur: vt s. titu. j. l. j. §. si quis sub conditione. Iaco. de Are. & Oldra.*

Imperator. *Iste est bonus §. quæro à quo tempore incipit currere tempus sex mensium. Et glo. dicit quòd à tempore, quo fuit petita cautio. Ista lectu. glos. est vera in se, & quo ad tex. non tamen satisfacit perfectè: & ideo quæro, quid si non potuit peti cautio, quia fuit remissa, vt s. j. rū. Rū. quòd tex. est in l. certa. C. eo. quod currere incipit à die, qua fuit petitum debitum. Vlterius istud, quod dicit, quòd à die petitæ satisdationis non videtur verum: quia licet satisdationem petā, non est hæres in mora præstandi legatum. Et ad hoc vt fiat missio, requiritur mora hæredis. Respondeo & fateor oppositum, quòd licet sit petita cautio, nō sufficeret, nisi hæres fuisset in mora non præstandi legatum: si dies legati non cessisset, non haberet locum istud rescriptum. & glos. sentit hic. Habes ergo probare sex menses elapsos à die petitæ, vel debitæ cautionis. Item ꝙ cessset dies legati. Item quòd hæres fuit in mora præstandi legatum. Et cùm hoc sit, quòd secundùm ista tempora non teneantur soluere de suo legatario, vt l. si vniuersæ. C. de lega. & l. j. §. si is qui quadringenta. s. ad Trebel. Quæro, quomodo hic fit missio in possessionem bonorum hæredum? Respō. quòd secundū*

a ¶ Si alius damni. Ad hūc §. vide l. si finita. §. si plures. de dā. infe.

b ¶ Op. de re. iu. & vide illud Brocardum hic, qui prior est in tpe potior est in iure adde ꝙ habet locum etiā in quærēdis. tex. est valde not. in l. cū oportet. §. fi. C. de bonis quæ libe. & vide Bal. singu. loquēte in l. hac edictali. §. ij. C. de secū. nu. An. Bar. & POMATES.

c ¶ Preterea posito. et de hoc est casus sing. in d. l. creditoribꝰ. & vide Bald. in l. ij. C. vt in pos. le. & Ang. ff. de iu. l. qđ legatur.

¶ Preterea posito. vi de Bal. in l. ij. C. eo.

d ¶ Pōt mandari. Sed Bal. in l. pe. C. de his quæ in frau. cre. limitat qđ. Bar. videlicet vbi sola possessio translata fuisset.

¶ Præsumūtur sua. Adde qđ idem tenet Bar. ī l. ā diuo. §. si super re. de re iud. & in l. quidā in fuo. de cō di. insti. & Bal. ī aut. ei q. in ij. colū. de bo. au. iu. pos. & Bal. ī l. ēt. in ij. col. C. de exe. rei iu. & est gl. in l. ij. C. ne vxor ꝓ ma. & ibi tenent idem Cy. Bald. & Salice.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Cessatū. Facit ad no. per Ang. & Ros. in l. iij. §. prætor. de damno infecto.

b ¶ Queri poterit. Et ita tex. alle. Bar. in l. si finita. §. Iulia. in ver. quæro vtrū miss 3
sus ex primo decreto faciat fructꝰ suos. de dā. infe. E ad istū tex. vide Bal. in auth. ei qui. in xvj. col. C. de bo. au. iud. poss. & iste tex. est vnicꝰ. Ad de Bal. cōsi. huj. li. j. & ibi an valeat statutū qꝙ lucretur, & an minor pati debeat tale damnum.

c ¶ Vltimò vr. Sed an ꝙ pignore prætorio cōperat hypotheca-ria, vide Imo. in l. si quis missum §. fi. de damno infect. & ibi vide Roma.

d ¶ Bonus. §. Istū tex. in versi. cogere. alle. not. Bal. in auth. ei qui. in xvj. col. de bo. au. iu. poss. qꝙ res mobilis debet esse apud missum ex primo decre to, vel sequestrari si est suspectus. & per Bar. in l. si finita. §. si 1
qs asit. ff. de dā. infec.

e ¶ Primò not. Et vide Bar. in l. si oleum §. 2
de dolo. Andr. Barb.

f ¶ Vr velle. Et vide Bar. in l. si finita. §. si 4
quis aūr. de dā. infe.

g ¶ Missus i possessio- b
Istū tex. alle. Bar. in 1
l. i. in vj. q. §. de iurisd. om. iudi. adde Bar. in l. si finita. §. Iulia. in 2
vj. col. de dam. infec.

h ¶ Quæro qñ. No. qꝙ qñ fit missio in note debitoris, adde Bal. i 3
l. ñ. C. qñ fis. vel pri. & Bar. in d. l. pen. & per Bar. i d. l. ā diuo. §. fic quoqꝫ. de re iu.

ista tempora non tenetur vltra vires hæreditarias: tamen præcessit missio in bonis heredis, & facit vt soluat vsq; ad vires hæreditarias: vt l. in quantitate. in fi. & l. si post missionem. §. ad l. Falcidiam.

Cessatum. *Non potest dici cessatum, si non est persona quæ interpelletur. Simile est in l. cùm quidam. §. si pupillo. §. de vsu. Oppo. de l. j. §. non exigit. §. eo. sol. Aliud in missione quæ fit ex rescripto, & aliud in missione quæ fit ex edicto. Vide glo. quæ format contraria, & non soluit. & vide eam quæ incipit, hæreditas iacens. Ad l. operis. respondeo, ibi loquitur in renunciatione, quæ fit rei, non personæ: hic verò in nunciatione, quæ requirit morā: quæ mora in casibus nostris. §. legitimè contrahi non potest, vt l. si ex legati causa. j. de ver. ob. Ad l. fi. de nau. fœ. respō. ꝙ ibi loquitur in pœna, quæ ex contractu defuncti descendit, & ideo iacente hæreditate committitur: vt j. de ver. ob. l. ad diem. hic autem ex rescripto non fit missio in bonis hæreditarijs, nisi ex mora ipsius non soluentis, quæ non potest cōmitti iacente hæreditate. cum per additionem incipiat deberi: vt §. eo. l. j. §. fi. l. si nemo. de re. iur. Oldra.*

Pignoratitia quòd habeat locum pro pignore prætorio, sicut pro conuentionali: & in ea habet locum dolus, & lata culpa, non leuis. nume. 3. 1

Fructus pignoris conuentionalis sicut prius computantur in usuram quàm in sortem: ita & in prætorio pignore. 2

Missione facta in possessionem legatorum, non peruenitur ad secundum decretum. 4

Queri poterit. *Iste est bonus §. & no. † ꝙ pignoratitia habet locum pro pignore prætorio, sicut pro conuentionali. No. † ꝙ sicut in pignore conuentionali fructus computantur prius in vsuram quam in sortem: sic & in prætorio. Item vides † hic ꝙ pignoratitia habet locum pro prætorio, sicut pro cōuentionali. & dixi vobis. & Iaco. de Areti. alle. in l. vtiq;. j. de dam. infec. tamen vnum scias ꝙ in ista pignoratitia venit dolus, & lata culpa, non leuis, vt l. prætor. §. est præterea. j. de bo. au. iu. poss. & l. si finita. §. si quis damni. j. de dam. infec. Vltimò videtur hic* 3
c
4 *casus pro opi. † quam tenui s. in prin. cōtra Dy. ꝙ in possessione legatorum facta missione. non potest peruenire ad secundō decretum: quia non potest plus permitti, nisi frui tm, vt hic. qꝰ no.*

1 *Facta sequestratione rerum, quæ seruando seruari non possunt, res uenditur, & pretium retinetur.*

2 *Frumento percepto ex fundo alieno per plura tempora præterita, an percipiens teneatur ad æstimationem per tempora, vel sufficiat quòd reddat frumentum.*

3 *Re capta ex primo decreto si non habet quis ubi teneat, potest illā alteri dare ut teneat.*

4 *Differentia quando fit missio in possessionem ex edicto. & quando fit ex rescripto.*

5 *Creditor missus in possessionem quando æquiparetur misso in possessionem ex edicto.*

Qui legatorum seruandorum. *Iste est bonus.*

d §. & op. de l. in venditione. §. j. de de bo. auth. iudi. poss. Respon. hic loquitur in legatarijs, ibi in creditoribus. Vel aliter, ibi loquitur, quando ille, cōtra quem est facta missio, nolebat colere, sed alteri colendum locare: hic per se vult colere, & ideo ad eū per-
e ti net cultura: nisi fuerit facta missio ex rescripto. Primò no. ad
1 illud quando fit † sequestratio rerum, quæ seruari non possunt, tunc debent vendi, & pretium retineri in sequestrato: argu. huius literæ. & tex. habes in l. litibus. C. de agri. & censi. lib. xj. & l.
2 si. j. de requi. re. Secundò no. † si aliquis percepit frumentum ex fundo tuo, per plura tempora præterita, an tenetur tibi ad restitutionem fructuum, vel sufficit quòd reddat æstimationem: per tempora? Hæc lex videtur velle quòd teneatur ad æstimationem: quia non potuit seruari. Dixi tibi in l. diuortio. §. ob donaf tiones. §. solu. matri. vbi videtur casus. & Cy. videtur velle in l. j. C. de pigno. act. tenemenți istud quod dicitur hic & vide glo. super verbo, nulla domus. quæ incipit, sua vel testatoris. & no. tex.

3 † cum glo. ꝙ quando capitur in tenutam ex primo decreto aliquid, & tu non habes vbi teneas: permittitur tibi alij dare vt te-
4 neat. secus si habeas vbi teneas: argu. huius glo. Quæro † quot differentiæ sint inter missionem ex edicto, & rescripto. Glo. ponit duas differentias. & multæ sunt differentiæ. Ex edicto fit missio ab initio, etiam ante aditam hæreditatem: vt l. j. §. fi. §. eo. ex rescripto post aditam hæreditatem & sex menses: vt in versi. cessatum. Item edictum non requirit moram hæredis: vt l. j. §. non exigit. §. eo. rescriptum sic, in §. cessatum. & §. satisfactionis. Item per edictum fit missio in bonis hæreditarijs, vt in §. qui possessionē. §. ead. l. per rescriptum in bonis hæredum: vt in §. qui prior. & §. Imperator. Item inter edictum & rescriptum est differentia in cultura, vt hoc §. Item est alia differentia: quia missus ex edicto de possessione præstita sibi satisdatione recedit: vt §. ti. j. l. si legatarij aduersus. sed missus ex rescripto non recedit, nisi integrè sibi satisfiat: vt j. eod. l. si pecuniæ. §. fin. & ibi dicam. Ex istis dictis & ex verbis quæ dixi in ver. sex autem menses. habes colligere
5 practicam rescripti. Vlterius † quæro, si creditor est missus in possessionem, an æquiparetur misso in possessionem ex edicto? Breuiter, si creditor mittitur in possessionem, quia debitor non defenderit: tunc æquiparatur legatario misso in possessionem ex edicto: vt in l. si finita. §. si quis autem. j. de dam. infect. Si verò est missus in possessionem, quia non soluit: tunc æquiparatur legatario misso ex rescripto: vt l. si pecuniæ. Infrà. eodem. & ibi videbitis.

g **In possessionem missus.** *Iste est bonus casus Oppo. ꝙ post li. contest. non potest peti cautio: vt l. Pomponius. §. rati. §. de proc. Respon. illud quod dicitur in l. Pomponius. §. rati. habet locum in cautionibus quæ præstantur à procuratore: & ideo non petunt: quia videtur eius persona approbata: sed lex ista loquit in alijs cautionibus, quæ ab ipso principali præstantur. non à procuratore. Item cautio ista non præstatur occasione litis, sed debebat nulla lite pendente: vt l. etiam. j. eo. & sic pendente lite, & pendē te appellatione potest peti: vt l. postquam. §. Imperator. supra titulo primo.*

Missus in possessionem. *Quæro vtrum iudex posset dare licentiam misso in possessionem quod posset ingredi sua authoritate. Hic videtur tex. ꝙ non Glo. videtur quod sic in l. meminerint. C. vnde vi. & ibi Cy. & glo. in l. iustè. j. de acqui. pos. & ibi Iac. de Are. & Old. & ibi dixi. Nec ob. iste. §. ꝙ verum est ꝙ tua authoritate non potes ingredi si inuenis resistētes: quia illa resistentia debet fieri per officiales. secus si tibi non resistitur: quia tunc potest dari licentia, vt tua authoritate ingrediatis.*

1 *Primum decretum sicut interponitur in nomine debitoris sic & in officio iudicis.*

2 *Practica interponendi primum decretum in nomine debitoris.*

Si Titio purè. *Iste est difficilis §. & h. d. in summa. Si legatarius, à quo relictum est fideicommissum, nō cauet fideicommissario suo, fit missio in ea re, vel iu-*
1 *re quod habet pro legato, vel eius occasione. h. d. No. † ꝙ sicut potest primum decretum interponi in nomine debitoris, sic & in iudicis officio potest interponi. Op. & videtur ꝙ iste fideicō missarius debet agere contra hæredem directò, non contra legatarium: vt §. pro secundo. de cad. tol. & l. si ab eo. §. de vsufru. leg. Sol. Ibi loquitur quādo legatum deficit, & apud hæredem remā sit, hic non deficit. Op. de l. si quis seruum. §. certam. §. de le. ij. fol. Ibi loquitur quando legatario primo nulla culpa poterat imputari. Quæro, quando*
h *fit missio in possessionem in nomine debitoris. Scitis quod pignus prætorium non contrahitur, nisi fiat mis-*
2 *sio realis: vt l. non est mirum. §. de pigno. actione. † Quomodo in nomine debitoris potest fieri missio, cum est impossibilis: vt gl. in l. fina. in principio. infrà de donationibus. Practicam ponit glossa in l. prima. C. de preto. pig. hoc est verum, quando pignus prætorium est. Sed si pars ipsa principalis vellet cedere: tunc cessio haberet vim traditionis: quia illud, quod operatur in corporalibus traditio illud operatur cessio in nominibus debitorum: vt glo. in l. vlti. C. quando fit. vel prius.*

Ipecuniæ.

Universidad de Deusto

1 ☞ *Missione facta in possessionem ab ea non receditur, nisi prius soluatur.*

2 **Qui fideicommiss.** [a] Nota q; † non receditur de possessione, nisi prius soluatur: vt, hic & l. his cõsequenter. in fi. ff. fa. er. & l. eum qui. ff. de pri. cre. & ff. ii circa prin. ff. pro hære. Oppo. ff. titu. ff. l. si legatarij aduersus. & C. de bo. au. iu. pos. aut. ei qui. & l. si finita. §. si quis dãni. & §. seq. ff. de dam. infe. Respon. tex. iste in fi. Nota q; tunc receditur à possessione, quando fit illud, quod si factum fuisset ab initio, possessio non fuisset data. Vnde si quidem missio in possessionem est facta: quia non soluitur, nec receditur nisi soluat, vt hic: si missio est facta quia nõ satisdatur, statim cum satisdatur, receditur, vt l. si legatarij aduersus. ff. ti. j. Si missio est facta: quia est contumax in non veniendo, statim cum venit, receditur: vt
b in aut. ei qui. Idem videtur velle quædam decisio Papæ in c. ex parte. extra, de verbo. significatio.

Cum venter. Glo. quærit de ratione. Dic q; est speciale ratione ventris. aliæ sunt truffæ.

3 **Legatorum.** Hanc legem examinaui vt vidistis in l. is cui. §. qui in possessionem. ff. e.

Etiam si condemnatus. Quæro qualiter potest desyderare. Dic q; ex rescripto, vel ex edicto quocunq; modo vult, vel iudicis officio, vt j. de re iudi. l. à diuo. §. si super rebus.

Municipio. Guli. de Cug. allegat istam legem in l. nulli. §. quod cuiusq; vni. & est quæstio, an quando decuriones creant syndicum, sit necessaria authoritas præsidis vel superioris. Et dicit ipse q; non. Dixi in l. actor. j. rem ra. ha. Ista l. videtur facere contra sed bene respiciendo non facit: quia non loquitur de decreto in constituendo syndicum: sed de decreto de mittendo in possessionem.

1 ☞ *Casus, in quo missus in possessionem ex primo decreto, lucratur fructus.*

2 *Vxor an sit alenda à tempore mortis viri.*

1 **Quæ legatorum.** Nota† casum singularem q; lucratur fructus missus in possessionem ex primo decreto. Quæro quid in filio, & pronepote. & dici: glo. q; non est eadem ratio, cum mulieres sunt obsequioris vitæ. Quærit glo. quid si sint aliæ mulieres. Et dic vt glo. &
2 tene primam q; eadem ratio sit in alijs mulieribus. Vltimò † glos. dicit q; ista l. est in argu. contra vxorem an sit alenda à tempore mortis viri. Dic de ista quæstione vt dixi in l. diuortio. ff. sol. ma.

1 ☞ *Pactum ingredienli fundum propria authoritate, quòd exerceatur contra ecclesiam, ad quam res peruenit.*

c 1 **Interdum licet.** Ista lex fortè non est alibi. & no. eam. Ego † formabo vnã qõnẽ in l. si creditores. C. de pig. Habeo potestatem ingrediendi mea authoritate in talem fundum vel domum, quæro si ille fundus vel domus efficitur ecclesiæ, an illa potestas ingrediendi transeat in ecclesiam. Inno. ponit in c. verum extra de foro competen. & dicit q; non. Hostien. dicit contra. & in hoc residet Ioã. Andre. & ego in l. si creditores. tenuit opi. Host. ẽ. contra Inno. & allego l. si quis curialis. C. de epis. & cleri. In contrarium facit ista lex. Sed breuiter aliud est, rem effici ecclesiæ: aliud est, rem effici religiosam: quia non omnis locus, quem habet ecclesia, est religiosus: quia si est religiosus, tunc non transiret illa licentia ingrediendi, vt hic.

De bonorum possessionibus. Rubrica.

Glos. continuat istam rubricam ad præcedentia. Dic vt in glos.

LEX I.

Bonorum. In hac lege cum sequenti. Iurisconsultus ponit effectum bonorum possessi. agnitæ, quem effectum probat duabus rationibus.

1 ☞ *Bonorum possessor quando habeat directum dominium, & quando utile.*

2 *Bonorum possessor licet habeat uicem hæredis, non tamen est uere hæres.*

3 *Hæreditas quæ refertur ex constitutione alicuius inferioris à Principe, nõ efficitur ille hæres iure directo, sed habet bonorum possessionem.*

Statutum conditum ab inferiori à principe, an dicatur ius prætorium.

LEX II.

In omnibus. Ibi, habentur. & ideo sicut per aditionem hæreditatis querun tur omnia ista: ita per bonorum possessio. agnitam, & admissam. Contra hanc legem opponi. dicitur hic, quòd appellatione bonorum continentur commoda & incommoda. contra in l. mulier. §. de iure dotium. Solue vt dicam infrà. l. proxima. Item dicitur hic quòd bono. possess. omnia tribuit. contrà, agnitio sola non tribuit omnia: vt infrà de acquiren. possessio. l. cùm hęredes. & l. facta. in princip. ff. ad Trebellia. & ibi
d nota. Solu. [d] quòd hic in commodis, quæ sunt iuris: secus in his quæ plurimum facti habent, vt possessio, vt in contrario. Nota q; ista est regula generalis quòd vbicunq; ex dispositione legis vel hominis transferuntur aliqua bona ipso iure, nunquam tamen transfertur possessio sine apprehensione. Hoc habes hic in bonorum possessio. Idem in hærede extraneo: vt l. cùm hæredes. in princip. infrà de acquiren. possessio. Idem in hęrede suo: vt nota. in l. cùm miles. ff. ex quibus causis maiores. licet contrariũ notetur, & malè in l. in suis. de libe. & posthumis. Idem in fisco, in quem transferuntur bona vacantia: vt nota. in l. sicut. suprà quod cuiusq; vniuer. §. fina. Idem in ecclesia, in quam transferuntur bona conuersi: vt tenent docto. in authen. si qua mulier. & Innocen. in capit. in præsentia. de probatio. Idem in occupatione vniuersali: vt l. si adoptauero. ff. de preca. & sic istis talibus nunquam petent iudicium possessorium, nisi probent de apprehensione. Tertio oppo. quòd bonorum possessio non tribuat ius: vt in possessione Carboniana & ventris no c
mine. vt ad Carbonia. l. j. per totam l. & in
d titulo, si mulier ventris nomine per totum. Soluit glossa vt in ea habes. Item opponi.
1 dicitur hic quòd bonorum † possessio. non tribuit dominium directum: sed vtile, vt vtiles actiones: vt l. & si fine. §. sed quod Papinianus. suprà de minoribus. Duæ glossæ hic positæ, vna in l. prima. alia in lege secunda fatentur contrarium. Dynus videtur limitare istas glossas sic quòd sunt veræ quando dominium directum vel actiones directæ sunt apud alium: quia tunc tantùm vtiles transeunt, vt ibi, sed quando directæ non sunt apud alium: tunc bonorum possessor habet directum. Ratio: quia ex persona hæredis non debet immutari conditio obligationis: vt lege secunda. §. ex his. infrà, de verborum obligationibus. Aduertatis istud dictum Dyni non videtur verum: quia contra casum l. penultima. §. finali. C. ad Trebellia. vbi directum dominium, vel actiones directæ, non sunt apud alium, vt quando aliquis sine hærede decedit: & tamen vtiles tantùm transeunt, vt ibi dicitur. Aduerte, si apud alium non sunt directæ, vel directum dominium, tamen esse speratur, vel possibile est esse: quando de iure ciuili aliquis filio emancipato præfertur, vel alteri cognato: tunc ista glossa dicit veritatem: quia ad impediendum de bonorum possessione. quærantur directæ, sufficit spes quòd possent esse apud alium: vt lege, si duobus. §. finali. & ibi nota. suprà de legatis primò. & l. cùm quidam. §. quod dicitur. de acquirenda hæreditate. Si verò non sunt apud alium, nec esse sperantur: tunc dominium directum est apud bonorum possessio. & tunc verum dicit Dynus. Si verò apud neminem est directum dominium: tunc res est vacans. & in nullius bonis est, & sic per occupationem dominium fit occupantis de iure gentium. Sed in actionibus est maius dubium. Sed dicerem idem in actionibus hæreditarijs. vt directæ sunt penes bonorum possessorem. Ratio, quia prætor non potest facere hæredem directæ. §. quos autem. Instituta bonorum possessione. sed bene potest transferre in alium vnam directam actionem, & directum dominium: vt l. prætor. in principio infrà, de damno infecto. & facit quod nota. in l. prima. & secunda. suprà de bonorum possessione hæreditatis petendæ. Quicquid tamen sit, siue dicamus actiones esse directas, siue vtiles. semper tamen glossa dicit quòd sunt ciuiles: sed ex extensione prætoris: vt notatur in dicta lege, prima & secunda. suprà de bonorum possessione hæreditatis petendæ.

a ¶ Qui fideicõ. Iste tex. nõ est alibi secũdũ Bar. in l. cõsentaneũ. in iñ. col. qũo & qñ iu. vide per Bar. in l. si finita. §. Iul. de dã. infe. in ix. & x. colũ. Dixi post Bar. in l. eũ q. de priu. ere. & ipsum singu. limita, vt per Ang. in l. si finita. §. itẽ videamus. de dã. infec. & ibi dixi post Bar. & idem dicit Bal. no. f. l. ignorare. C. de resti. mili. qđ cõtra presentem cõtenẽtẽ soluere, põt procedi ad primũ & secũm decretũ. Et iõ in executione sententiæ missus non recedit, nisi sibi soluatur, secũm Bar. in l. pperãdũ. §. finaũt re⁹. C. de iudi. Et istis adde Bar. in aut. ei qui. in xi. col. de bo. au. iud. pos. & vide Bar. in l. neq; impuberes. ũ. de in ius vocan.

b ¶ Idẽ vẽ velle. Idem tenet Bar. in l. pperãdũ. §. finaũt re⁹. cõtra glo. & ibi idẽ Bal. & doc. vide Ang. in cõ filio ccxxxij. & adde Bar. in l. si debitor. §. si antiphonã. ff. de pi.

c ¶ Interdũ licet. Facit ad hoc l. ii. ff. de litig.

d ¶ Glo. fol. vide Bar. Ange. & doc. in l. ex asse. & hære. institu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Itẽ op. Et ꝓ hoc vide gl. in c. j. ſi de inueſt. lis orta. inter do. & vaſa. in verſi. obſeruetur. & Io. An. in ti. de inſtru. ed. in §. porro. in add. q̃ incip. hęc ſubſcri ptio. Iſtud dictũ Bar. hic in l. j. de v̄b. ob. in l. ſi. de pœ. & in l. oẽs populi. in j. q. prin. de iuſti. & iu. & in l. ñ. §. j. pro emptore. intelligas ꝙ habeat vim iuris ꝓtorñ, & durat anno actio q̃ ex eorũ ſtatuto, oritur. ſi eorũ officiũ erat annale, & ſiſſr ꝙ ſex menſes, ſi ꝙ ſemeſtre erãt officiales ſex dñi, ſed ſi officiũ eorũ eſſet ad eorũ vitã, vel ad bñficiũ, vt eſt offiũ epi, vel marchiõis: tũc tale ſtatutũ diceret ius ciuile, et actio, ſeu cõdictio ex eo eſſet perpetua, ſicut ſi naſceretur ex ſtatuti populi vt, phaĕ Inſti. de perpe. & tẽ. ac. circa prĩ. & facit l. ſufficit. ide cõdi. inde. & c. ſi gratioſè. de reſcri. l vj. & facit qđ no. Bar. in l. ĩ pupillo. §. ſi qs ipſi ꝓtori. de ope. no. nũ. ſecũdũ aliquos adde ꝙ cõſtitutio epi appellat̃ ius ꝓtoriũ tra et tenet bal. in l. id qđ paupib⁹. in ĩñ. col. de epi & cle. et in l. ſiue par⁹. C. de dilati. ſed Bal. in l. receptitia. de cõſti. pec. tenet cõtra Bar. hic & dicta bar. hic ſequit̃ Bal. in ru. C. q admit. in vj. qõ.

b ¶ Quare ex hoc. Et vide qđ no. Bar. in l. v. §. ſatis. ff. de verbo. obl. Bal. in rub. C. e. tĩ cõtra tenet in l. ñ. C. de cõſti. pe. & vid Bald in l. certũ. C. vñ cog. & l. id qđ paupertibus. in ĩñ. co. C. de epiſ. & cle. Bar. in l. fi. ff. d pœ. & in l. ñ. §. fi. ff. ꝓ emp. moder. in ru. C. q admi. & vi de q̃ ibi dixi. And. B. 1

c ¶ Cõtinet cõmoda. Quid cõtineat appellatiõe bonorũ ſed qd cõtineat appel. facultatũ, die ꝙ cõmoda & incõmoda nec intelliguntur deducto ære alieno. Ita dixit Bart. in l. ſi cõſtante. in prin. ã. de iur. do. & de eorũ appel. in contractibus & vltimis volũtatibus, vid no. Bal. in l. liberti. in añ pe. co. de ope. libe. & Bal. in l. ñ. & ibi Cy. C. ad l. iuliã. de vi. & Bar. l. fi. ã. de vſufr. le. Adde qd cõtineat appellatione bonorũ Bal. cõſi. lxxx. libr. j. c

d ¶ Venio. Vide Bald. in rubr. ã. de ope. no. nunc. in ñ. col.

e ¶ Deferẽ ex lege. no. ꝙ bo. poſ. iſta nõ eſt ius ꝓtoriũ, ſed ciuile qa lex ciuilis ſterdũ defert bo. poſ. cõtrariũ tamẽ ſentit et gl. in rub. q admi. & ibi Bal. in q.

f ¶ Quis agit. Colligе hic quod bonorũ poſſeſsione. non eſt actio. Adde clarius Baldũ in rubrica. C. qui admit. in ſecunda. q. & gl. hic, & ibi etiam an ſit officium iudi. ꝙ Bal. ibi & ibi etiã an ſit iuris vel facti. 2

a Itẽ opp.ª ad l. ij. in fi. vbi dicit† ꝙ bonorum poſſeſſor ſuſtinet vicẽ hęredũ. Cõtra Inſti. co. §. quos aũt. dicit glo. ſ. de bo. poſ. hęre. pe. l. j. Fateor ꝙ habẽt vicẽ hęredũ: non tamẽ fierent verè hæredes: qa prætores hoc facere nõ poſſunt, vt dicit. §. quos aũt. et bñ dicit. ꝙ no. Quare ex hoc b dico ꝙ† ſi aliqua hæreditas defert̃ ex conſtitutione alicuius præſidis, vel inferioris à Principe, vt ducis vel marchionis: tunc oẽs iſtæ hæreditates nõ poſſunt deferri, vt fiãt alíq hæredes directò ſed iure bo. poſ. et ſic oportet ꝙ agnoſcatur corã iudice. Item perit ſpatio centũ dierũ, vel anni. ſed hæreditates, quæ deferuntur ex forma ſtatuti, vel principis auctoritate, bene deferuntur iure directo.

b Quare ex hoc.

c Cõtinet cõmoda.

d Venio.

e Deferẽ ex lege.

f Quis agit.

1 *Bonorum appellatio an contineat commoda & incommoda.*

2 *Bonorum poſſeßio quando ſit nomen iuris, & quando facti.*

3 *Hæreditas eſt ſucceßio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit.*

4 *Hæreditas poſtquam eſt adita, deſinit eſſe hæreditas.*

5 *Agnita bonorum poſſeßione per vnde liberi, ſi alius vult agnoſcere per vnde agnati, & probare me non filium, an admittatur.*

LEX III.

BOna. Iuriſcõſultus volẽs diffinire qd ſit bono. poſſeſsio, añ omnia vult oſtendere ſignificationẽ huius verbi bonorũ, & huius verbi poſſeſsio, quę ſunt ſimul cõpoſita. Primò ponit expoſitionem vſq; ad §. inuito. Et ſic habet tres partes, vt in eo patet. Secũda ibi: hæreditas aũt. Tertia ibi: bonorũ. Dicit hic ꝙ† appellatio bonorũ cõtinet cõmoda & incõmoda & incõmoda. contra in l. mulier. ſ. de iure do. So. dicit gl. ſ. eo. l. j. Aliud cũ proferr̃ à cõtrahẽtibus: aliud cũ proferr̃ à lege. & ſatis bene dicit. Sed contra hoc opp. qa etiã quando ꝓferr̃ ab homine, ſit idẽ, i. ꝙ contineat cõmoda & incõmoda: vt l. cogi. in prin. ad Tre. Sol. Illa appellatio bonorũ poteſt proferri tribus modis ab homine, vt à cõtrahentibus: & tunc loquitur l. mulier. vel à teſtatore: et tunc loquitur l. cogi. ſ. ad Treb. & qđ dixi in l. j. ſ. de le. j. & videbitis l. ſi quis ſeruum. §. fi. & l. ſeq. ſ. de le. ñ. & facit. l. vlti. de vſufruc. leg. Qñq; proferr̃ à principe cõcedẽte beneficiũ: & tũc dic vt l. Prĩceps. de ver. ſig. & per Dyn. & per doc. Sed op. licet appellatio bonorũ contineat cõmoda, & incommoda: non eſt tamẽ ex propria ſignificatione: vt l. propriè. j. de verb. ſigni. tamen hic dicitur cõtra. Sol. Ibi propriè bona appellabantur. Si reſpicis tex. ipſe ſoluit, ſeipſum: quia cũ dicit, in hoc loco. expone. hoc eſt, in hac cõpoſitione, cũ dico bono. poſſ. ſecus ſi appellatio bonorũ ſimpliciter profertur, vt ibi. Item opponitur. dicitur hic etiam, ſi nihil corporale eſt in hæreditate dicitur petita bonorũ poſſeſsio. Cõtrà, incorporalia nõ poſsũt poſsideri: vt l. ſeruus. §. incorporales. de acqui. re. do. Sol. † Aliud eſt dicere bon. poſ. vt ſit vna pars, & eſt nomẽ iuris: vt hic, & l. hæreditatis appellatio. de verb. ſig. Aliud eſt dicere bo. poſ. vel rei vt ſint duæ partes: & tũc eſt nomẽ facti, & non cadit in corporalibus. Venio[d] ad tertiam partem, & oppo. j. de verbo. ſigni. l. nihil aliud eſt hæreditas. vbi videtur eſſe idẽ hæreditas & bonorum poſſeſsio. Dicit gloſ. bonorum poſſeſsio eſt ius, ſcilicet prętorium. & hoc tenet Cy. C. vnde leg. l. certum. in j. q. ſed hoc eſt peſsimè dictum: quia eſt contra tex. l. j. & in rubri. j. vt ex leg. ſenatuſveconſul. &c. vbi bonorum poſſeſsio defertur ex lege[e] ciuili. Vnde dico ꝙ hic dicitur ius proſequendi, ſcilicet ciuile & prætorium. Non ob. l. contraria: quia ibi dicitur ꝙ eſt ſucceſsio, non dicitur ius ſuccedendi. Præterea, ibi ſuccedit̃ propria voluntate, quaſi ſolo animo quis efficitur hæres. non autem dicit proſequendi: ſed bono. poſſeſ. eſt ius proſequẽdi. & ſic oportet ꝙ petatur à iudice, vel hodie agnoſcatur corã iudice: vt j. ea. l. §. à municipibus. & hoc vult dicere tex. Item op po. ꝙ hæreditatem non proſequamur per bonorum poſſeſsionem, ſed petit per bono. poſ. hære. pe. Dicit glo. bono. poſ. non eſt ius, quo perſequimur, quaſi cauſa ſit immediata, quæ in iudicium deducitur: ſed eſt ius, propter quod perſequimur. Ira dicit glo. Prętera hic dicitur in tex. retinendi, & ſic nõ loquitur de iure, quo quis agit: quia cùm haberet poſſeſsionem, non poſſet agere: quia poſſidenti &c. vt l. j. §. interdictum. j. vti poſſi. Iſtud quod glo. dicit, dicit, licet in ſe ſit ſatis verum: tamen huic literæ non videtur cõgruere: quia Iuriſconſultus non intendit oſtendere ꝙ ſit ius propter quod perſequimur: ideo dic ꝙ tex. optimè loquitur. Nam ſcitis ꝙ qui habet bono. poſ. edictalem, habet neceſſe petere eam confirmari à iudice vt j. ea. l. §. ſi cauſa cognita. Vnde iſta bono. poſſeſ. eſt ius perſequendi vt confirmetur à iudice, vel vt hodie agnoſcatur coram iudice. Sed ad id quod dicit, retinendi, &c. & poſſeſſori non eſt propoſitum remedium petendi: verum eſt actione reali: vt d. l. j. §. interdictum. ſed alias actiones poteſt habere, vt ibi dicitur. Vel illud eſt verum ad petendum poſſeſsionẽ corporalem: ſed hic loquitur in petitione poſſeſsionis iuris incorporalis, in quo datur poſſeſſori vendicatio: vt l. & ſi forte. §. j. ſ. ſi ſer. ven. Quæro: ergo pro prædictorum declaratione quid eſt hæreditas. Reſpon. nihil aliud eſt† quàm ſucceſsio in vniuerſum ius quod defunctus habuit. iſtud intellige de quadam ſucceſsione, quam facit ius ſtatim homine mortuo. Ipſum enim patrimonium repræſentat perſonam defuncti, & in eius locũ ſucceedit: vt de acquiren. rerum domi. l. hæreditas in multis. & j. de fideiuſ. l. mortuo. & iſta ſucceſsio vocatur hæreditas: ad hanc hęreditatem cõſequendam habemus beneficium iuris ciuilis per additionem hæreditatis: & iſtud ius ſuccedendi nobis competit antequàm ad nos perueniat hæreditas: vt l. pretia rerum. ſ. ad le. Falci. & ſic eſt aliud ab hæreditate. Si enim intelligeretur ꝙ ius ſuccedendi nobis competens ſit hæreditas: ſequeretur ꝙ hæreditas nobis competeret antequàm competeret, quod eſt repugnãtia: vt d. l. pretia rerum. Et illud ius adeundi quid ſit, dixi ſ. de acquiren. hære. l. is poteſt. Item ad acquirendum dictam hæreditatem, quæ eſt acceſsio &c. competit nobis beneficium iuris prætorij, ſcilicet bonorum poſſeſ. quæ quid ſit, dicitur hic. Poſtquã

4 eñ† hr̃ditas eſt adita, vel bo. poſ. agnita: deſinit eſſe hæreditas: & confunditur cum patrimonio adeuntis: vt l. ſed ſi plures. §. filio. ſ. de vulga. & pupil. & vbicunq; poſt additionem appellatur hæreditas, eſt impropria locutio. Vnde in titu. de peti. hære. dum dicimus petere hæreditatem, intellige, id eſt declarari nos eſſe hæredes: vt l. licet. de peti. hære. & ſic tria ſunt, ſcilicet hæreditas, & ius acquirendi eam: quod fit per additionem vel bonorum poſſeſ. Item ius petendi quod fit per petitionem hæreditatis. Quærit

5 gloſ. ego † agnoui bonorum poſſeſ. vnde liberi. alius vult agnoſcere bono. poſ. vnde agnati probando ſe agnatum, & probando me non filium: an audiatur? Dicit gloſ. ꝙ ſic. Iſta glo. videtur contra l. j. in fi. cum l. ſeq. ſ. d. libe. agnoſ. vbi ſi ſemel eſt iudicatũ vtrum ſit liber. vel non decætero non poteſt moueri quæſtio. Dicit gloſſ. verum eſt, ſi lis non eſſet mota contra principalem contradictorem, cuius principaliter intereſt: alias ſi eſſet lata ſententia contra eum, cuius principaliter intereſt: tunc perpetuò præiudicaret, vt ibi. Vel dic quòd hic loquitur quando probationes fuerunt factæ ſummariæ, & ſic non præiudicant in alio iudicio: vt l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens. ſuprà de libe. agnoſ. & l. à diuo. §. ſi ſuper rebus. infrà de re iudica. Quæro an quis ſit vocãdus qñ petitur bo. poſ. videbitis infrà eadem. l. §. ſi cauſa cognita.

Diſpoſitio

Universidad de Deusto

¶ Dispositio huius §. quòd habeat locum etiam in bonorum possessione edictali.
2 Bonorum possessio per seruum uel filium non acquiritur inuito.

Inuito. Oppo.glo.imò videtur ꝙ sic. Nam bonorum possessores habentur vice hæredum:vt §.eo.l.ij.sed hæredes cogunturinuiti:vt §.sui. Insti.de hære.qua.& dif. Dicit gl. fallit ibi in §.sui. Item fallit in l.recusare.§.j.& l.cogi.& l.quia poterat.suprà ad Trebel. Oppo.j.proxi.§.versi.sed & si nemo.Sol. Bonorum possessio decretalis non defertur inuito : sed bonorũ possessio edictalis bene defertur inuito , vt ibi. Ioan.fuit in alia opi.quòd bono.possess. edictalis , & decretalis sit vna & eadem.

1 Sicut ergo vna potest repudiari:ita & alia. Prima opi.quòd † hic §. habeat locum in decretali bono. pos. communiter tenetur. & sic opi.Ioan.hic non videtur vera,quam reprobat Cy.in l.certũ.

2 in prin.in iiij.q.C.vnde legi. Quæro † vtrum per seruum vel filium bonorum possessio possit acquiri inuito. Videtur ꝙ sic: vt l.seruus, vetante.de verb.obli.& l.etiam inuitis.de acqui.rerum domi.Glo.tenet contrarium in hæreditatibus,vel bonorum possessionibus,in quibus est dubium an sint locupletesvel non:sed in contrarijs loquitur de acquisitione aliarum rerum quam acquisitionem certum est prodesse.

1 ☞ Collegium,corpus,& societas differunt.
2 Bonorum possessio ex testamento defertur ciuitatibus superiorem recognoscentibus.
Ciuitates,quæ superiorem non recognoscunt habent fiscum, & bona ut uacantia quæruntur sibi.
Hæreditas ab intestato defertur ciuitatibus & municipibus habentibus libertum.
3 Differentia inter bonorum possessionem agnitam, & illam quæ competit ex prætoris edicto.
Bonorum possessio quòd sit duplex:una edictalis,alia decretalis.

1 **A municipibus.** Quæro † quæ differentia sit inter societatem,collegium , & corpus. Glo.dicit bene,vt in ea habes,& habetis etiam in l.j. de col. illi. & l.j.in prin.§.quod cu.vni.no. Quæro , quis est iste alius qui potest agere nomine vniuersitatis.Dic vt in glo.& bene.Quæ-
2 ro † quæ sunt istæ bon.pos.quæ possunt deferri istis ciuitatibus, & similibus.dicit glo.ex testamẽto &c.vide glo. quæ incipit, vt syndicus.ibi,& dic ꝙ municipio,&c.Sed aduerte. ista glos.dicit ꝙ ciuitates non possunt habere bono.pos.nisi ex testamento,quandoquidem bona sunt vacantia,debentur fisco,non ciuitati:vt l.j.& ibi no.C.de bo.va.Et hoc puto verum in ciuitatibus quæ principem recognoscunt.Sed si ciuitas principem nõ recognoscit:tũc ipsa est camera sui ipsius:vt l.apud hostes.j.de capti. & postli.re. & sic sibi bona vacantia quærentur. & ita de facto seruatur. Itẽ quod glo.dicit,ꝙ ciuitates, & municipia non possunt habere nisi ex testamento,est verum,nisi habeant libertum,cuius hæreditas ab intestato ei potest quęri:vt l.intestato.§. si municipes.j. de
3 su.& leg.& l.j.j.de lib.vniuer. Quæro † quæ est differentia in-
a ter possessionem agnitam, & illam quæ cõpetit ex prætoris edicto.dicit glo.quia ista agnita est decretalis:sed illa edictalis,vt l. j.§.decretalis.j.de suc.edi.Sed quidam dicunt ꝙ edictalis & decretalis sunt vna & eadem.Docto.tenent ꝙ sic duplex.vna edictalis , ex qua competit ius petendi decretalem, alia decretalis, ex qua habetur bo.pos.hæreditatis petitio , vt habetis in l.ij.§.de bono.pos.hære.peten.& no.C.eo.l.j.circa princi. sed si esset vna & eadem:sequeretur ꝙ statim quis posset agere bono.pos.hære. petendæ, tamen sine effectu : quia obstaret exceptio. quod falsum est:quia ante ipsam agnitam nullum ius competit secundũ Iaco.de Are.vt refert Cy.in l.fi.in q.iiij.C.vnde leg.Et hoc put exponimus prætoris edicto, scilicet mortui. Item possumus intelligere ꝙ hic ponatur alius casus. Dictum est ꝙ pro illis vniuersitatibus persona legitima potest petere bono.pos.sed si persona legitima non petit:tunc iudex debet dare ex officio suo, & supplebit defectum istius administratoris:sicut supplet defectũ tutoris in persona minoris:vt l.bonorum.in fi.C.eo.& l.si infanti.in fi.C.de iure delibe.quod tene menti.

Dari. Dicitur hic à contrario sensu quòd si filiusfami. intestatus decedit,non habet locum bono.possessi.hoc est correctum:quia filiusfami.habet hodie hæredẽ tam de iure Codicis,vt l.quod scitis.C.de bonis quæ libe.quàm de iure Authẽticorum,per authen.de hæredi.ab intestato.§.j.

1 ☞ Bonorum possessio per alium acquiri potest,non hæreditas.
2 Ratio quare hæreditas non quæritur per procuratorem:bonorum possessio sic.
3 Bonorum possessio quòd acquiratur per procuratorem generalem.

b **Acquirere.** [b] Vides quòd bonorũ possessio non agnita, non transmittitur. Item tam per alium,quã per memetipsum põt peti.dicitur hic quòd bono.possess. non agnita non transmittitur. b
contra.j.de contratabu.l. illud.§. si quis. & §.quod maximè.Glos.solu.& bene. Simile in l.scripturis.j.de Carbo.edi.& l.ventre.& quod ibi no.§.de acquiren.hęredi. Oppo. de l.Pantonius.§.de acquiren.hęredi.Solu.
c glo.& bene. Item oppo.[c] de succes.edicto.l. j.§.quibus.glos. respondet optimè. dicitur
1 hic in prima parte,quòd † bono.possess. põt quæri per aliam. contra in l. Paulus aliâs, per procuratorem.§.de acquiren.hæredita. Solu. Aliud in hæreditate: aliud in bonorũ c
possess.& est ratio diuersitatis : quia bonorũ possess.nititur æquitate prætoria:vt l. sed cũ patrono.§.bonorum.j.eod.& Institu. eo.§. quos autem.& ideo quia æquitas naturalis hic magis cõsyderatur admittit ratihabitio ex post facto : sed hæreditatis aditio est de iure ciuili magis rigoroso: ideo non sufficit ratihabitio ex postfacto. Ista ratio concludit ad illud,quare in hæreditate debet præ- d
cedere iussus:sed in bono. possessione suffi cit ratihabitio:vt no.in l.j.C.eò. ti. sed qua-
d re[2] per † procuratorem non quæratur hære- e
2 ditas.sed bono.possess.sic? Respondet glos. hic & in præalle.l.Paulus.& §. ad Trebel.l. qui ita. §. j. quia aditio hæreditatis fit solo animo : sed bonorum possessio non constituitur solo animo,sed requiritur factum.docto.reprehendunt hoc: quia nõ est verum: cùm statim constituto procuratore ad ad- f
eundum non videat adire: sed cùm procurator adibit,videor adire.Et ibi est ratio:qa illa actio est magis solennis.& hoc ideo patet:quia in procuratore Cæsaris est speciale:vt l.j.in fi.§.de officio procurato.Cæsaris g
ergo in alijs est ius commune in contrariũ:
3 vt no.per doc.C.eo.l.j. Quæro † vtrum requiratur speciale mandatum.Quidam quòd non. & hoc reprehendit glos.Alij quòd sic.Prima vera:vt j.eodẽ.l.seruus.vbi sine
e mandato quęritur:ergo multò magis cum mandato generali.[e]

¶ Quæro quæ an sit differẽtia inter bono. pos. edictalẽ vel decretalẽ,adde Bal.in l. final.C. vnde legi.in princip.in penulti.q.
¶ Acgrere. Istũ tex. limita nõ habere locũ in impubere, per tex. & ibi Bar. in l. pe.j.eo. & in l.seruꝰ. j.eo. & dũ dicit hicꝙ regrit ratihabitio,vide j.eo.l. si seruus. in prine. & qđ ibi dixi. Itẽ dũ dr ꝙ bo. pos. nõ trãsmittit ad hæredes,vide Bal. post alios in l.emancipata.C.qui admit.
¶ Item op. Et an bo. pos. poterit peti per procuratorẽ gñalẽ, Io. tenet ꝙ nõ.& domi. Rap.in d.l.Paulꝰ.& eos secutus Ludo.ibi. Tuvide glo.fi.distinguẽtẽ,quã nemo eorũ alle.in l. si mariꝰ. C.mand. & ibi Bal. Andre.Barba.
POMATES.
¶ Sed quære. Addeꝙ ista rõ dãnatur per Raph.in d.l.Paulus.
¶ Mãdato gñali. An sufficiat gñale mãdatũ ad petẽdã bonorũ pos.addc Cyn.& ibi ibi glo. & Bal.in l.si mariꝰ.C.mã.Cõtrarium tenet Imo. post doc. in l.Paulꝰ, aliàs incipit, per procuratorẽ. de acqui. hære.
¶ Si causa. Et Bal.in c.dilectus. de offi.de lega.alle. istam glos. & ꝙ ea vide ibi textum. Andre. Barba.
¶ Quæro. Adde no. per glo.& Bar.in l.j. §.de iurisdi.om. iud.

1 ☞ Bonorum possessio hodie agnoscitur coram iudice,& non requiritur eius decretũ.
Bonorum possessio quæ appellabatur decretalis,hodie dicitur iudicialis.
2 Bonorum possessio quæ tribuit ius, & decernitur causa cognita, non conceditur nisi per habentem merum uel mistum imperium.
Bonorum possessio hodie agnoscitur coram quocunque magistratu.
3 Libellus hodie non requiritur quando agnoscitur bonorum possessio,nisi apparet legitimus contradictor.& nume.7.
4 Citatio partis non requiritur quando agnoscitur bonorum possessio, nisi appareat legitimus contradictor.& nume.7.
5 Seruus multis casibus potest esse in iudicijs.
6 Citatio partis requiritur in confectione inuentarij.
8 Agnitio sola an sufficiat in bonorum possessione contra tabulas ut testamentum rumpatur.quod sic.
9 Citatio partis quòd requiratur quando datur bonorum possessio ex edicto diui Adria.
10 Aduersarius quando est certus,nominatim citatur:aliàs sufficit generale proclama.

f **Si causa.** [f] Oppo.de l.ij.§.dies.& §.in bonorum.j. quis ord. in bono.possess.ser.Solu.Bonorum possess.quæ tri
buit ius,datur iudice sedente pro tribunali, & causa cognita:sed aliæ dantur de plano,& summariè. Item oppo. videtur ꝙ non sit necessarium iudicis decretum:vt C.eo.l.fi.& Institu.eo.§.fin.
1 & C.de cura.furio.l.fi.§.ij.Solu.† Fateor ꝙ hodie non est necessarium iudicis decretum:sed sufficit sola agnitio coram iudice, & ideo bono.possess.quæ olim appellabatur decretalis,debet hodie vocari iudicialis:vt no.§.ea.l.§.à municipibus.& C.eo.l. fin. & per Azo.in summa huius titu. Oppo.glo.Institu.de li.§.mul
g tis.Solu.Ibi in manumissione:aliud in isto decreto. Quæro[g] per
2 quem iudicem possunt dari istæ bono.possess.Breuiter † istæ bonorum possess. quæ ius tribuunt. & causa cognita decernuntur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Secūdò ꝯro. Vtrū in poſtulatiõe bonorū poſſeſſiõis requiraī libell⁹, vide Bal. i fi. l. j. C. ſi de momenta. poſ. ſue. appel. & vide qd' not. Imo. in l. filio ꝓterito. in xñ. char. de inīu. rup. & Bar. in fi. hui⁹ col. Et An debeat ſpecificari ex q̄ capite agnoſcit bono. poſ. vide Bal. in ru. C. qui admit. in iij. col. & adde Bar. poſt Cy. in l. fi. in iij. q. C. vñ legi. & per ea quæ habẽtur in l. in cauſę. §. cã. ff. de mino. dicit Bal. in l. Põpo. in ñ. colũ. de pecu. ꝙ vbi aliqd fit cũ præſentia partis, vel ea citata, ꝑſumit fieri cã cognita. 3 ☞ POMATES.

b ¶ Tertiò quæro. Et vide Bal. in rubr. C. qui admit.

c ¶ Debet requiri. An citatio partis requraī, & vide Bal. in ru. C. qui admit. in iij. col. in iij. q. & Bal. in l. j. in iij. tiij. & v. oppo. eo. ti. Et an cõtradictor vbi nõ ſit, requiraī citatio: & an obſtẽt ferię. & in l. fi. eo. ti. qd aũt in bo. poſ. ex Carbo. edic. vide Bal. in l. fi. in vj. col. C. vnde liberi.

d ¶ Ā gl. noſtra. Et per iſtā gl. & quæ hic dicunt, dicebāt Bal. & doc. in l. ſed ſi hac. §. ꝓtor ati. de in iusvo. ꝙ licet in petitiõeveniẽ. de qua ibi, reqraī cauſæ cognitio, tñ põt cõcedi pre nõ citata: qa eſt act⁹ extraiudicialis, nec ibi de magno præiudicio tractaī. Nec ob. qd' ibi reqraī cauſæ cognitio. d. §. prætor ait. qa põt rñderi, vt hic ꝙ Bar. adde ꝙ dicebat Bal. in l. ea quę quõ & qñ iudex. ꝙ in q̄busdã caſib⁹ reqriī citatio. vt in his q̄ſunt præambula citationũ, ſicut eſt impetratio venię. Itẽ qñ petit poſ. bo. vt hic. Itẽ in dãdis apoſtolis. l. eos. C. de appel. Itẽ qñ prætor aperit edictũ oib⁹, tam citatis, quã nõ. l. cũ vn⁹. ff. de bo. au. iu. poſ. ad de Bal in rub. C. qui admit. bñfacit quod no. Bar. in l. ait prætor. §. ſi debitorẽ. ff. q̄ fraud. credi. Itẽ allegaī iſta gl. ꝙ ex officio iudi. non reqriī citatio qd' eſt verũ in iuriſdictione voluntaria quæ nõ tangeret ius partis: aliàs ſec⁹. Itẽ ſec⁹ in iuriſdictione contentioſa. Et vide Baid. poſt Bar. in l. j. quorũ bo. C. & qd' dñ in inq̄ſitione. iux ta ea, q̄ ſcripſi in l. ñ. §. ſi publico. ff. ad aduł. & vide q̄ dixi poſt Bar. in l. ñ. in fi. j. eo.

ſunt miſſi imperij, & ideo per iudicem delegatum, vel per alium non habentem miſtum imperium. hoc non poſſum concedi: vt l. cogi. §. vt poſſeſſio bonorum. ſ. de offi. eius cui man. eſt iuriſdi. & l. nec quicquam. §. j. ſ. de offi. procon. & leg. Agnitio quæ fit hodie poteſt fieri coram quolibet magiſtratu: vt inſti. eo. §. fi. & C. eo. l. fi. Secūdò † quęro vtrum in poſtulatione bonorum poſſeſ. requiratur libellus. Glo. in l. ij. §. dies. j. quis or. in bono. poſ. ſer. dicit ꝙ in his quæ cauſa cognita tribuunt, requiritur libellus: in alijs ſecus. Sed hodie ſufficit ꝙ pars agnoſcat ſine libello: quia nil petit à iudice, vel à parte. Tertiò quæro b vtrum pars † debeat citari ſecundùm iſta iura, vel hodie ſecundùm tempora hodierna, ſecundùm quæ fit agnitio ſola. videtur ꝙ ſic: quia dies bonorum poſſeſſionis ſunt vtiles: vt l. ij. §. dies. j. quis ordi. in poſ. ſer. ſed vtiles dies dicuntur, qñ eſt copia iudicis. & aduerſarij: vt lege prima. de diuer. & tempo. præſcri. & ſic debet eſſe aduerſarius. Sed reſpondeo, ꝙ verum eſt in caſu, in quo aduerſarius debet requiri aliàs ſufficit copia iudicis. Ita not. hic, & lege ſecunda. in princip. quis ordi. in bono. poſſeſ. ſerui. Præterea, dicitur hic cauſa cognita: ergo debet intelligi parte præſente vel citata, vt l. in cauſæ. §. cauſa cognita. ſit prà de mino. ſed illud eſt verum in his, quę parant magnum præiudicium aduerſario: ſed iſta bonorum poſſeſſio non tribuit aduerſario præiudicium in proprietate, nec in poſſeſsione: quia quandocunq; veniens legitimus contradictor, præfertur, ſi probabit ſe, potiorem, vt not. ſ. ea. l. verſi. bonorũ. ſed glo. dicit contra: quia ſeruus poteſt petere bono. poſ. vt j. eo. l. ſeruus. ergo fit parte non citata: quia ſeruus non poteſt eſſe in iudicio. Præterea bono. poſſeſ. datur hæreditate non adita: vt l. illud. in prin. j. de contra tabu. ergo nemo eſt qui citari poſsit. Patet ergo quòd pars non debet citari. Idem tenet Iaco. de Are. & Cy. C. eo. l. vlti. & etiã videtur mihi quòd in l. j. tangat Roſ. in tit. de bono. poſſeſ. in fi. & in titu. de bonorum poſſeſ. contratabu. determinat contrarium ꝙ pars debeat citari. & hoc per iſtum tex. qui dicit, cauſa cognita. Prętera glo. in l. ij. §. dies tenet ꝙ debet dari libellus. Si enim aduerſarius non eſſet, ad quid daretur libellus, non video. Ad id quod dicit, ꝙ ſeruus non poteſt eſſe in iudicio, & tamen poteſt petere, & ſic non in forma iudicij. Reſpon. imò † quando ſeruus petit, ſi in forma iudicij: quia in multis caſibus ſeruus poteſt eſſe in iudicio, vt in momentanea poſſeſsione, & in alijs caſibus no. in l. vix certis. ſ. de iudi. ita Reſpondet Roſ. ad id, quod dicitur ꝙ hæreditate non adita poteſt dari bono. poſſeſ. quis ergo citabitur. Dicit Roſ. quòd hæres inſtitutus, qui habet ius ſuccedendi. Pro hoc l. j. §. penul. ſ. de ven. inſpici. & l. in concedendo. de aqua plu. arcen. Pro hoc facit, quia † in confectione inuentarij citatur pars. vt l. ſcimus. §. ſinautem dubius. C. de iure delibe. ergo &c. Ad idem facit C. ſi vt ſe ab hære. abſti. auſ. ſi omnes. Quid dicemus? † Pro modo non recederem à glo. noſtra: quia tex. eſt in fi. princi. j. eo. l. ſeruus. vbi nemine petente poteſt dari bono. poſ. ergo non in forma iudicij. Tamen cõcedo ꝙ ſi appareret legitimus contradictor: tũc deberet dari libellus, & debere procedere negotiũ ſolẽniter. Ita intelligo gl. l. ij. §. dies argu. l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. Nõ ob. quod dicit cauſa cognita: qa intelligo quo ad iudicis informationẽ. vtrũ ſit filius vel alius talis, qui debeat admitti vel non. Sed hodie certum eſt quod non requiritur partis citatio ſine dubio: vt inſti. e. §. fi. & C. e. l. fi. Nã cũ eo contradicente poſsit agnoſcere: ergo non eſt citandus. Sed an c hæc agnitio † ſufficiat in bon. poſ. contra tab. vt teſtamentũ rumpatur? Et quidam dicunt ꝙ triplex eſt actus, ſcilicet agnitio, & hæc fit coram iudice, ſecundùm formam d. l. fi. C. e. Alius actus eſt, quo teſtamentũ reſcindit: & iſtud fit dato libello, ſicut in quærela: vt C. de colla. l. vt liberis. & ſ. de inof. teſta. l. filio. tamen hic non extinguuntur probationes ita plenè propter ſequens indiciũ qd' ſperatur. Tertius actus eſt in quo agitur bono. poſ. hære. petitione vel interdicto quorũ bonorũ. C. quorum bonorũ. l. j. Mihi aũ tẽ videtur ꝙ ex ſola agnitione facta coram iudice ſi ſibi ius cõpetebat, teſtamentũ rũpatur. Ita tenet expreſsè gl. C. de cura. fu. l. fi. §. ij. vbi videtur tex. tamen hoc venit examinandũ poſtea in interdicto quorũ bonorũ ſummariè: vt C. quo. bo. l. j. & ibi not. vel in petitione hæreditatis plenè. Et hoc videtur velle glo. f in l. ſi ſeruus. j. de bo. poſ. ſecũ dũ tabu. & probatur in l. filium. §. ſi quis de leg. præſtã. & qd' ibi dixi. Quæro † quid in bo. poſ. quæ datur ex edic. di. Adr. tol. vtrũ ſit citanda pars? Rñ. ꝙ ſic pars quæ poſſet ledi, per l. nam ita diuus. ff. de adop. & l. hęc aũt. §. j. j. quib. ex cau. in poſ. ea. & l. de vno quoq;. de re iudica. cũ ſi. Nõ ob. qd' hic no. qa iſta bo. poſ. de qua ibi loquitur nõ parit præiudiciũ in ꝓprietate, neq; in poſſeſsione. In poſſeſsione nõ: qa per hoc rerũ poſſeſsio nõ adipiſcitur: vt ſ. eo. l. j. In proprietate non: quia venit iterum ad examinandum in bo. poſ. hæred. petit. vtrum ſit filius vel cognatus. Ita no. ſ. ea. l. verſi. bonorũ. & hoc videtur ſentire Cyn. C. de edic. di. adria. tol. l. vlti. Sed qualiter † citabuntur aduerſarij? Rñ. ſi eſt certus aduerſarius, nominatim debet citari: vt l. j. §. pe. ſ. de ven. inſpi. aliàs ſufficeret, ꝙ fieret generale proclama: vt in auth. ſi omnes. C. ſi vt ſe ab hæred. abſti. & l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pig.

1 ☞ *Ius accreſcendi inter coniunctos coniunctione legali, quod habet locum in ſucceſſoribus uniuerſalibus, non in particularibus.*

In bonorum. In bonorum poſſeſsionibus locum habet ius accreſcẽdi. Item portio deficiẽs accreſcit ei, qui ſuam agnouit ſine noua agnitione, ſi eodem iure ſuccedebant. ſecus ſi diuerſo. h. d. vſq; ad l. ſed cũ patrono. §. bonorum. tex. ibi: non eſſe ius accreſcendi, ſine noua petitione, ſeu agnitione, vt ſequitur. No. tex. cũ cæteri, &c. quia eſt no. De materia huius. §. habes. C. quando non peten. par. per Pe. de bel. Opp. primò extra glo. inter coniunctos cõiunctione legali nõ eſt locus iuri accreſcendi: vt l. & Proculo. ſ. de leg. ij. Sol. † Verũ eſt in particularibus in proprietate, vt ibi: ſed in vniuerſalibus ſucceſſoribus eſt locus iuri accreſcendi, vt hic, ſiue ſuccedatur ex teſtamento: vt l. ſeruus communis ab extero. & ibi bona glo. ſ. de acqui. hære. ſiue ſuccedatur contra teſtamentum, vt per cõtra tab. vt in l. ſi duobus. in prin. j. de contra tab. ſiue abinteſtato vt hic, & C. quando non pe. par. per totum ſiue ſuccedatur de iure ciuili: vt j. de ſuis & legi. l. ſi ex pluribus.

1 ☞ *Bonorum poſſeſſio ex teſtamento, & unde liberi ab inteſtato quod ex poſt facto cõcurrere poſſint.*

2 *Ius accreſcendi licet non habeat locum inter hæredes & legatarios poſt emolumentũ quæſitum, niſi in uſu fructu, tamen quando aliquis peteret reſtitutionem ut abſtineret. & haberet locum in proprietate.*

3 *Ius accreſcendi non impeditur per exiſtentiam ſui hæredis.*

b ¶ Tertiò quæro. Et vide Bal. in rubr. C. qui admit.

c ¶ Debet requiri. An citatio partis reqraī, & vide Bal. in ru. C. qui admit. in iij. col. in iij. q. & Bal. in l. j. in iij. tiij. & v. oppo. eo. ti. Et an cõtradictor vbi nõ ſit, requiraī citatio: & an obſtẽt ferię. & in l. fi. eo. ti. qd aũt in bo. poſ. ex Carbo. edic. vide Bal. in l. fi. in vj. col. C. vnde liberi.

d ¶ Ā gl. noſtra. Et per iſtā gl. & quæ hic dicunt, dicebāt Bal. & doc. in l. ſed ſi hac. §. ꝓtor ati. de in iusvo. ꝙ licet in petitiõeveniẽ. de qua ibi, reqraī cauſæ cognitio, tñ põt cõcedi pre nõ citata: qa eſt act⁹ extraiudicialis, nec ibi de magno præiudicio tractaī. Nec ob. qd' ibi reqraī cauſæ cognitio. d. §. prætor ait. qa põt rñderi, vt hic ꝙ Bar. adde ꝙ dicebat Bal. in l. ea quę quõ & qñ iudex. ꝙ in q̄busdã caſib⁹ reqriī citatio. vt in his q̄ſunt præambula citationũ, ſicut eſt impetratio venię. Itẽ qñ petit poſ. bo. vt hic. Itẽ in dãdis apoſtolis. l. eos. C. de appel. Itẽ qñ prætor aperit edictũ oib⁹, tam citatis, quã nõ. l. cũ vn⁹. ff. de bo. au. iu. poſ. ad de Bal in rub. C. qui admit. bñfacit quod no. Bar. in l. ait prætor. §. ſi debitorẽ. ff. q̄ fraud. credi. Itẽ allegaī iſta gl. ꝙ ex officio iudi. non reqriī citatio qd' eſt verũ in iuriſdictione voluntaria quæ nõ tangeret ius partis: aliàs ſec⁹. Itẽ ſec⁹ in iuriſdictione contentioſa. Et vide Baid. poſt Bar. in l. j. quorũ bo. C. & qd' dñ in inq̄ſitione. iuxta ea, q̄ ſcripſi in l. ñ. §. ſi publico. ff. ad aduł. & vide q̄ dixi poſt Bar. in l. ñ. in fi. j. eo.

e ¶ Sed an &c. Adde bal. in l. j. C. quo. bo. & i l. j. ã. d' in om. in.

f ¶ Velle gl. Adde bar. in l. j. ff. C. ſi de momen. poſ. & Bal. in l. fi. in peu. col. C. vnde legi. Sed an qui obtinuit cõtra ta. hẽat ne ceſſe petere bo. poſ. vñ liberi, vide per Imo. in l. ſi filius q̄ in poteſtate in pen. col. de lib. & poſthu.

de re iudic. & in alijs quę expediuntur officio iudicis, an reqraī citatio. Dic ꝙ ſi tractaī de præiudicio, ꝙ ſic per id quod no. Bald. poſt Bar. in aud. ſi q̄s in aliquem in ñ. col. C. de edẽ. & p Inno. in c. humilis. de ma. & obe. & qd' dixi in l. de vno. de re iud. Et ſi petatur inſtrumẽtũ inſinuari, an requiraī citatio, vid' Bal. in l. j. in fi. C. de his re cõteſta. & ſic not. hic gl. & doc. ꝙ vbi non eſt cõtradictor: nõ requiritur citatio & idẽ Inn. in c. fin. de præſum. & Bal. in l. nõ dubiũ. in v. co. C. de legat. ſed Bar. in l. de ætate. in ñ. col. ã. de mino. dicit ꝙ tũc debet fieri pclama gña le. ſed cũ cy. in l. fi. C. q̄ admit. concordat ẽt Bal. in l. ij. C. de his q̄ ve. ęta. impe. etiam Bart. in l. C. de edict. di. in quo an in mil. in poſſeſsio. requiraī citatio, et Bal. in l. geſta. in ñ. col. in vl. ſed pone. C. de re iudic. Et hanc gl. alleg. etiã no. Bal. in l. fi. in fi. C. qui res iu. non nocet.

g ¶ Sed an &c. Adde bal. in l. j. C. quo. bo. & i l. j. ã. d' in om. in.

f ¶ Velle gl. Adde bar. in l. j. ff. C. ſi de momen. poſ. & Bal. in l. fi. in peu. col. C. vnde legi. Sed an qui obtinuit cõtra ta. hẽat ne ceſſe petere bo. poſ. vñ liberi, vide per Imo. in l. ſi filius q̄ in poteſtate in pen. col. de lib. & poſthu.

e ¶ Sed an &c. Adde bal. in l. j. C. quo. bo. & i l. j. ã. d' in om. in.

f ¶ Velle gl. Adde bar. in l. j. ff. C. ſi de momen. poſ. & Bal. in l. fi. in peu. col. C. vnde legi. Sed an qui obtinuit cõtra ta. hẽat ne ceſſe petere bo. poſ. vñ liberi, vide per Imo. in l. ſi filius q̄ in poteſtate in pen. col. de lib. & poſthu.

Sed cum

Ed cū patrono. Dicit hic q̄ scripto repudiāte patronus pōt totū petere q̄ro quo iure petit. Per cōtra ta.nō:qa nō cōpetit nisi ad certā ptē.p secū.ta.non:qa non est scriptus. Gl.nōdet tribus modis. Primò quòd petit p vnde legitimi:vt l.ij.in fi.& l.iij. vnde legi. & insti. de libe.iuc.§.multis.Hæc sol.nō est vera:qa contra tab.& ex testamēto.& bo.pos.ex testamēto,& ab intestato non possunt concurrere:vt l.j.§.j.j.si tabu.test.nul.ex.sed hic concurrent bo. pos.
1 ex testō,& vnde legi.& ab intestato:ergo &c.Sol. † Verū est q̄ ab initio nō possunt concurrere,sed ex pòst facto sic ar.l. circa. §.de inof.test. Vel melius dico q̄ datur bo.pos.vnde legi.in totū ab intestato.& illa bo.pos.contra tab.cōuerteretur in vnde legi. Hoc probat̄ in l.si libertus præterito.in prin.j.de bon. lib. & l.ij. §.si sub conditione.j.de bo.possess.icēm tab. & hoc puto verius. Alij dicūt q̄ patronus intētabit bono.pos.secundū tabu.quia in locum repudiantis succesisit.hoc non placet: qa non succedit in locum repudiantis,vt veniat iure illius:sed iure suo: vt no.§.eo. l.iij.§.acquirere.in so.contrarij.l.j.§.quibus.j.de suc.edi. Alij dicunt q̄ veniat per vnde le.bo.pos.extraordi.non placet:qa cùm habet ordinariā,s.vnde legitimi,non debet venire per extraordinariam:vt l.in prouinciali.de ope.no.nun.& sic tene primā q̄ veniat per vnde legitimi in totū. Ista opi.retenta videtur q̄ ista lex non procedat. Aut enim dicis q̄ institutus nunquā adiuit:& tūc patrono nunq̄ competit cōtra tab.vt l.illud.j.de contra tab.& l. etiā.§.vt patronus.j.de bo.liber.sed tex.dicit cōtrariū. Aut dicis q̄ hæres adiuit:& tunc nō potuit repudiare.sed tex.dicit contrariū:quare malè.Huius timore gl.dicit q̄ hæres adiuit, sed abstinuit per restitutionē in integrū,& potest esse bona sol. Et ex ipsa no.† q̄ licet post emolumentum quæsitū non sit locus iuri accrescendi inter hæredes,& legatarios,nisi in vsufr.vt l.j.circa fi. de vsufru.accre.hoc est verum,nisi aliquis petat restitutionē vt abstineret:vt hic expressius in l.ex contractu. cū sua glo.j. de re iudi.Alij dicūt q̄ hic fuit institutus filius liberti,qui nunq̄ se immiscuit:tamē existentia sui hæredis operatur vt cōpetat contra
3 tab.vt l.& si ex modica.§.si filius.j.de bo.lib.Ex quo no.† q̄ ius accrescēdi nō impeditur per existentiā sui hæredis. Tertij dicūt q̄ vnus ex hæredibus adiuit , qui postea renunciauit beneficio alterius abstinentis se, vt l.cum hæreditate.§.de acquir. hære. & ista etiam potest esse bona.

a Bonorū. [a] Oppo q̄ ista lex nō sit necessaria habentibus ius legitimū:qa eo ipso q̄ petūt bo.pos. vident̄ se gerere pro hērede:vt l.puber.C.de iure delib.Solue vt in gl. hic & ibi.Quæro,dicit̄ hic q̄ legū tuendarū,&c.Gl.ponit plura exēpla:sed nos ponemus j.vt ex ll.& sena.bo.pos.det̄ vbi est ru.

1 ☞ *Instrumentum,in quo dicitur,promisit dare centum,& illa cētum posita sunt per notam importantem centum,exequitur.*

1 Notis. Iste §.† facit in arg.si in instrumēto continet̄ promissit dare centū florenos,q̄ non debet mādari executioni,vt hic.Ad hoc optimè.C.de test.aut.qd̄ sine.& l.ij.§.pe.C. de vete.iu.enu.& in prima constitutione Digestorū §.pe.In cōtrariū est casus §.de hære.inst.l.quoties.§.sed & si quis ,p centū. Sol.Quædam sunt signa incōsueta.& ex illis nō datur bo. poss. vt hic.Quædā sunt signa vsitata,vt pro cētum vnum centū : & tunc sufficit,vt in contrario.Fallit in d.aut.quod sine.C.de test. vbi de rigore Imperator non vult q̄ scribantur per notas.

Seruus. Dicitur hic q̄ seruus potest petere bonorum poss.quęro vtrum dicatur de bo.pos. delata domino vel seruo.Dicit gl.de vtraq: vt ī ea patet. Quæro,vtrū alij quā dño,possit dari possessio bonorū.Glos.q̄ sic,& bene. Si enim absenti & non petenti potest
b dari:multò magis potest dari seruo petenti.Quæro,qualiter[b] debet esse certus.Dicit gl.vt iudex,non vt priuatus:arg.l. illicitas. §.veritas.§.de offi. præsidis. & ideo est cautela q̄ hodie ponatur in actis q̄ iudex sciens ipsum filium sic decernit.Pro hoc text.in l.hæc autem.j.qui.ex cau.in pos. eatur. Dicitur hic q̄ bonorum possessio potest dari absenti,& non petenti: an quæratur incon
c tinenti? Videtur q̄ non,nisi sequatur[c] ratihabitio:vt §. eo.l.ij.§. acquirere.In contrarium q̄ incontinenti si iudex voluit.j. eod.l. penul.sed ibi loquitur in minore,vt ibi dicam.

Impubes. Quærit glo.quid de adulto.dic vt in glo.

1 ☞ *Scientia patris an noceat filio in bonorum possessione,& sibi.*
2 *Scientia filij q̄ noceat sibi vel patri.*

3 *Scientia patris vel tutoris an noceat pupillo.*

Dies. Iste §.habet duas lect. vna q̄ habeas hic fit.alia q̄ habeas scit.Ad lect.prout est scit: primò de eo qd̄ dicit de patre,op.d.q̄ scientia patris non nocet filio vt j.tit.ij.l.j.§.j.& j.quis or.in bono.pos. ser. l.circa.& l.cū filio.Sol. glo. duobus modis: vno modo q̄ cedit dies ad cōmodū filij: vt possit adire , non quantū ad incōmodum. Hoc quod dicit de tutore dubitatur . Dicunt enim quidam q̄ scientia tutoris nocet pupillo.Ratio est: quia contra patrem non potest haberi regressus:sed contra tutorem sic.Hāc rationē tangit glo.in l. si infanti.§. §.si vero.C.de iure deli.sed doc. idē tenent in tutore qd̄ in patre, vt cedat quo ad commodum,non quo ad incommodū.Ita Dy. tenet hic,& Cy.C.eo.l. bonorū. in ij.q. qd̄ maximè iuuatur hodie:per l.vlti. in fi.C.in qui.cau.in integ.resti. non est necess.& etiā
1 in l.j.eo.tit.† Quæro,hic dicit̄ q̄ scientia patris nō nocet filio : sed quæro vtrū scientia patris noceat ipsi patri. Videte , si nos q̄rimus secundū ista tēpora , secūdū q̄ quisq̄d quærebat̄ filius,quærebat patri. puto q̄ patris scientia sibi noceat:nō filio : vt l.is q hērs. §.fi.cū sua gl.§.de acq.hære. Si verò q̄rimus secūdū noua iura introducta per l. fi. C.de bo.q̄ lib.tūc pater nō pōt acqrere sibi pleno iure,nisi filio repudiāte: & ideo ante repudiationē filij,tēpus nō curret patri : vt
2 C.eo.l.vlti.Sed quæro† vtrum scientia filij noceat ipsi filio.Rñd. si loquimur secundū ista tpa,secūdū q̄ filius nō poterat agnoscere sine patre bonorū pos. tunc scientia filij nō nocet sibi,nisi sicut noceret patri,sed patri non nocet secundū distinctionē positā in l.si.in prin.j.qs or.in bon.pos.ser. Si verò loquit̄ secūdū iura hodierna, secundū q̄ę filius potest petere,etiam cōtradicente patre,vt l.vlti.C.de bo.q̄ libe. tunc scientia filij nocet sibi & patri:vt not.C.eo.l.j.j. quis or. in bon.pos.ser.l.vlti.licet Iaco.de Bel.dicat contrariū . Dicit enim q̄ sicut expressa repudiatio filij non nocet patri : vt l.fin.C.de bo.q̄ lib.ita nec tacita. Doc. dicunt contrarium in l.j.C.eo.per hanc rationē.Sicut cīm secundū antiqua tēpora secundū q̄ filius minus iuris habebat,quia omnia querebat patri,scientia filij patri nocebat:multò magis hodie,vbi plus iuris habet.Non obstat q̄ per repudiationē non præiudicat patri: qa secus est in repudiatione expressa:aliud in tacita,quę fit ex tempore. Simile in l.sed
3 si inter me & te.§.de ser.vr.præ.Ista faciunt† ad q.scientia patris & tutoris prodest ad cōmodum pupilli,vt dixi : ergo idem erit hic.Dixi in l.qui duos.§.de reb.du.Prædicta vera in repudiatione tacita ex transcursu temporis:sed in expressa dicemus j.l.proxima.

1 ☞ *Tutor an solus possit repudiare bonorum possessionem pupillo delatam.*
2 *Repudiatio expressa patris vel filij,an noceat patri vel filio.*
3 *Repudiatio domini nocet seruo.*
Abbas repudiat hæreditatem delatam monacho.

d Vtor. [d] Opp.gl.de l. si ad pupillū.§. de authorita. tut.Duæ sunt sol.in gl.Vna† est q̄ solus tutor non pōt:sed consentiēte pupillo sic:ar.l. potuit.C. de iure delibe.melius in l.j.§.tutor.de succes. edi.Alia sol.est Azo.& est no.q̄ solus tutor non potest,vt hic:sed tamen potest consentientibus amicis,& iudice. Quid dicemus? Ista opi.Azo.potest esse vera , rectè intelligendo:quia ista repudia-
e tio videtur quædam alienatio[e] istius iuris quæsiti pupillo,id est sicut in alienatione rerum requiritur iudicis authoritas & tuto-

a ¶ Bonorū. Q̄ si fuere dēs p bo.pos.dicatur succedere cōtra , vel præter volūtarē defūcti vide Bald. in rub.C. qui admit. in vlt.q.Sed vtrū agnoscēs bo.pos.videatur adire , vide Bald. in rub.C. eo.in vij.q.

b ¶ Quæro qualiter. No.q̄ iudex debet esse certus,vt possit agnoscī bonorū possessio corā eo. & vide no.Bal.in rubr.C. qui admit.in ij.colū,

c ¶ Nisi sequat̄. Et idē tenet Bart. in j.iij.§. hoc aūt.in iij. col. de dam infec. & dū dicit hic q̄ nō acquirit bo. pos. petita p absente nisi secuta ratihabitione, vide Bal. aliter loquentē in rub. C.q̄ admit.in vj.q.

d ¶ Tutor. Ad hanc legem vide Bald. in d. rub.in vj.q.

e ¶ Quædā alienatio. Repudiatio est alienatio:& in ea requirit decretū iudicis & authoritas tutoris & vide qd̄ no.Bal. in l. pupillorū.C.ff repu. hære.& tex.in l.iij.§. si qs minor.ff.de minor. Sed vtrum cum decreto iudicis possit solus tutor repudiare , videtur q̄ sic, si impubes nōpōt cōsentire,vt quia est infans,vel vt ei[9] volū tas necessaria:quia si requirit in additiōe, d.l potuit, multomagis in repudiatione. & q̄ hoc hēs maximā limitationē ad l. j.ij. tutor. de suc. edi. & ad hāc l.& istis ad de oīno Bal.l l.bonorū.in ij.q.C.qui admi.add quid si tutor repudiauit , & alius adiuit,& fruct[9] longo tpe percepit, deinde appet q̄ tutor repudiare non potuit: an hæres,qui adiuit, teneatur ad fruct[9],& si soluit creditorib[9], an possit retinere in restitutione hæreditatis,vide Ro.consi. cxlix.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Quæro vtrũ. vide Bar. in l.j. qui admi. & ſ. l. proxi. §. fi. ad fi. & ibi Bal. maxime in xvij. col.

b ſ. POMATES. ¶Ex hoc cõcludetur. Adde quod iſta opinio eſt communis per Alex. in l. legatum. de leg. j. vbi latè.

c ¶Abbas repudiare. Abbas repudiare põt hæreditatẽ delatã monacho: vide Bal. in l. ex repudiatione. C. de fidei. in l. j. ſ. x. q. C. q admi. & in l. cõtra iuris. §. j. de pac. & qd ibi ſcripſi poſt eũ. & in l. in bonorũ. in v. q. C. q admit. & in l. pen. C. de repu. hære. & Cano. in c. ĩ prẽſentia. de p-ba. Cy. in l. Deo nobis. de epiſ. & cle. & Bal. in l. is qui hęres. §. fi. de acq. hę. & iſta opi. videt verior, qa monachus nõ habet velle neq; nolle. ca. ſi religioſus. de ele. ĩ c. vj. & vide no. p bal. in l. fi. in prin. de bo. q̃ li. Adde Ang. conſ. lxxx. & xcj.

d ¶In bonorũ. Dicitur hic qs dicat loc⁹ inſignis, & vide Inn. ĩ c. ſtatutũ de reſcr. ĩ vet. ciuitatibus. Et oĩno Bal. in l. iuris. C. q. ad mit. & ibi habet etiã qs debet probare. & vide Bar. in d. l. idẽq; pro ſocio. & Bart. in l. ſi ab hoſtibus. §. fi. ſol. mat. Adde tu etiã ad Bar. hic Are. in ca. intelleximus. de iud.

e ¶Debet credere ſic. Et ideo dicit Pet. de Anc. in cle. ne Ro. de le. in prin. q habẽs p ſe opi. doc. excuſatur ab expenſis quaſi habeat iuſtã cãm litigãdi. nã doc. habẽt autoritatẽ à iure interpretandi conſti. & iura, hoc habẽt q eorũ autoritates ſunt probabiles, & in ſcriptis redigẽdæ, vt no. de poſtu. præla. c. j. & C. d pbeſ q in vr. Conſtãtino. l. j. li. xij. & hic adde Bald. in l. iuris. C. q admi. ibiq; limitat iſtã qõ. & dicit p hãc l. Bal. q notarius q debet facere teſtm ſecũdum cõſi. ſapi. ſi appoſuit nõ apponẽda de cõſi. ſap. nõ teneẽ de falſo: qa excuſat credẽdo ſapienti. & illud qd ſ. dixi ſecũdũ Pet. de Anc. limitat d. Ant. ĩ c. finẽ. de do. & cõtu. ĩ fi. x. col. niſi opi. doc. eſſẽt cõtra cõem opi. vide ĩ dixi poſt Imo. in l. fi. de re. iu. & no. Im. in l. q ante Calẽdas. in ij. col. de ver. obli. & q non excuſeẽ iudex, ſi credat alteri ſperito. ſed Bal. in l. ſi cõuenerit. de re iudi. cũ cõcor. & ibi dixi poſt Imo. Adde qd cõſil. doctor. excuſat ab expẽſis, Pet. de ancha. conſi. cxxiij.

f ¶Cũ qdã. Vide Bal. in l. j. C. de iure delib.

g ¶Proponit q̃relã ad de bar. ĩ l. poſthum⁹. §. fi. ſ. de inof. teſt. & vide l. ij. & ibi no. p Bal. C. de repu. hæ. per Imo. in l. filio præterito. de iniu. rup.

1 de reg. iur. lib. vj. & etiam no. in contrario. Dicitur hic † copiámque eotũ, quęro quis debet probare an ego, aduerſarium habuiſſe copiam an ipſe aduerſarius, ſe non habuiſſe copiam. Videte, nos habemus tex. dicentẽ q in ciuitatibus & locis inſignibus, vt ſi eſt caſtrum nobile, eſt pręſumptio q ibi ſit copia peritorũ, vt eſt tex. in c. ſtatutum. extra de reſcri. lib. vj. Sed tunc quæro

2 † quis dicatur locus inſignis. Rñ. tex. dicit, vbicunq; eſt cõmunãtia, vel caſtrum qd habeat forũ iudiciorũ, & habeat merũ & miſtũ imperiũ, dicitur locus inſignis: vt l. ſi duas. §. decet autẽ. ſ. de excu. tut. Et per hoc debet intelligi qd aliâs dixi vobis, q imputatur alicui cur non miſit procuratorem. Quãdoq; dixi q debet intelligi ſi inueniebat procuratorẽ ſufficientẽ: vt l. idémq; in fin. prin. ſ. pro ſo. Vtrũ autẽ debeat reperiri, & an preſumat ſufficiẽs ex qualitate loci præſumiẽ, vel nõ, diſtinguendo vt ſ. dixi tene

3 menti. Vltimò hæc † lex facit ad id qd dixi vobis in l. qui duos. ſ. de reb. dub. q eo ipſo q quis ſcit proximiorem conſanguineũ & illũ defectum, de cuius ſucceſsione tractatur, præſumiẽ ſcire

4 ſibi eſſe hæreditatem delatã. Item facit † q qui conſuluit peritiorẽ, & eius conſilio facit, debet ei credere. nõ dicas debet, qd importat neceſsitatẽ: qa alterius conſiliũ qs non tenetur ſequi: vt l. Titiũ & Mæuiũ. in prin. de admi. tuto. Sed dic q debet credere

e ſic, vt ſi credit, habeat iuſtã cãm credendi: & ideo ſi errauit, habet iuſtã cãm erroris: vt eſt tex. hic. qd tene menti. & hoc in perſonis, quę nõ debent ſcire per ſe. Pro hoc tex. hic, & in l. regula. §. ſed iuris. ſ. de iur. & fact. igno. Nã ſi vnus aſſeſſor petit cõſiliũ ab alio, certè credendo conſilio illius non habet iuſtam cauſam ignorantiæ: quia per ſe debet ſcire: & ideo imperitia ſibi imputatur: vt in l. imperitia. j. de reg. iur. lib. vj.

NOn eſt ambigendum. Opp. etiam q quilibet admittatur cum fiſcus vltimò veniat: vt C. de cad. tol. l. j. §. pe. Sol. vt in gl. Sed quæro quare magis dicis de iſtis quàm de aliis. Rñ. quia iſtæ perſonæ videbantur admitti iure quodã ſpeciali: & ideo facilius videbantur excludi: vt l. eius militis. §. militia. ſ. de teſta. mili. Vltimò glo. quærit vtrum inter fiſcum & rempublicam ſit differentia. Et dicit q nõ. & de hac q. ponũt doc. in l. Reſpublica. C. ex qui. cau. ma. & tangitur in rubri. C. de iur. fiſci. lib. x. & in auẽ. de hære. & Fal. in prin. Sed melius quàm per alium ponitur per Gul. C. communia de ſuc. l. j.

Vbicunque. Opp. de l. j. §. & ſui. de contra tab. & l. ſed cũ patrono. §. j. ſ. e. gl. ſoluit, & bene. & eodem modo ſol. Inſti. eo. ti. in prin. vel clarius, quia qñ aliquis prohibetur de iure ciuili in odium ipſius: iunc non admittitur, vt hic. Sed & ſi prohibet prætor propter aliqd delictum: tunc põt admitti de iure prætorio. Ita no. Dy. in ca. cum quid vna via. de reg. iur. lib. vj.

Dicto. Hic eſt tex. præcedentis. §. Not. ex hac l. quę ſit cauſa capitalis. Simile in l. ſi verò §. qui pro rei. ſuprà qui ſatiſ. cogã. & in l. ij. de public. iudic.

1 ☞ *Agnoſcere bonorum poſſeßionem videtur quis quando eſt certus de viribus teſtamenti: & illud dicit falſum.*
Certus quando quis poßit eſſe teſtamentum falſum, quãdo dicitur falſum facto alieno.
2 *Proponens querelam inofficioſi, in dubio videtur proponere animo adeundi.*
3 *Certus de teſtamento ſi proponit nullitatem teſtamenti, videtur adire.*

f **Cum quidam.** f Qui dicit teſtamentum † falſum, videtur bo. poſ. agnoſcere, ſi de teſtamenti viribus certus erat. h. d. no. lex. Oppo. extra glo. dicitur hic, quam fortè certus accuſationis. Contra: quando teſtamentum dicitur falſum facto alieno non poſſum eſſe certus: vt l. cum falſum. ſ. de acquiren. hæredi. Solu. Oportet te intelligere ſic, quod proferebatur teſtamentũ factum certa die. ego ſum certus quod iſtud teſtamentũ eſt falſum: quia tota illa die fui Romæ cum teſtatore. Iſta eſt reſponſio Accurſij in ſimili in l. Pantonius. §. rei. ſuprà de acquirenda hæreditate. Secundò opponitur extra gloſ. de l. quemadmodum. ſuprà de inofficioſo teſtamento. vbi agendo de inoffi. non videtur agnoſcere hęreditatem. & de l. Antiſtius. & quod ibi

2 per Dyn. ſuprà de acquirenda hęreditate. ſol. † Aduerte, quando eſt certum, quo animo quis proponit quęrelam ſ vel actionem falſi, vel nullitatis, tunc ſtamus certo, vt in legibus contrarijs. Si verò eſt dubium: quid tenendum? Dic quod in querela

g inofficio

1 de reg. iur. lib. vj. & etiam no. in contrario. Dicitur hic † copiámque eotũ, quęro quis debet probare an ego, aduerſarium habuiſſe copiam an ipſe aduerſarius, ſe non habuiſſe copiam. Videte, nos habemus tex. dicentẽ q in ciuitatibus & locis inſignibus, vt ſi eſt caſtrum nobile, eſt pręſumptio q ibi ſit copia peritorũ, vt eſt tex. in c. ſtatutum. extra de reſcri. lib. vj. Sed tunc quæro

2 † quis dicatur locus inſignis. Rñ. tex. dicit, vbicunq; eſt cõmunãtia, vel caſtrum qd habeat forũ iudiciorũ, & habeat merũ & miſtũ imperiũ, dicitur locus inſignis: vt l. ſi duas. §. decet autẽ. ſ. de excu. tut. Et per hoc debet intelligi qd aliâs dixi vobis, q imputatur alicui cur non miſit procuratorem. Quãdoq; dixi q debet intelligi ſi inueniebat procuratorẽ ſufficientẽ: vt l. idémq; in fin. prin. ſ. pro ſo. Vtrũ autẽ debeat reperiri, & an preſumat ſufficiẽs ex qualitate loci præſumiẽ, vel nõ, diſtinguendo vt ſ. dixi tene

3 menti. Vltimò hæc † lex facit ad id qd dixi vobis in l. qui duos. ſ. de reb. dub. q eo ipſo q quis ſcit proximiorem conſanguineũ & illũ defectum, de cuius ſucceſsione tractatur, præſumiẽ ſcire

4 ſibi eſſe hæreditatem delatã. Item facit † q qui conſuluit peritiorẽ, & eius conſilio facit, debet ei credere. nõ dicas debet, qd importat neceſsitatẽ: qa alterius conſiliũ qs non tenetur ſequi: vt l. Titiũ & Mæuiũ. in prin. de admi. tuto. Sed dic q debet credere

e ſic, vt ſi credit, habeat iuſtã cãm credendi: & ideo ſi errauit, habet iuſtã cãm erroris: vt eſt tex. hic. qd tene menti. & hoc in perſonis, quę nõ debent ſcire per ſe. Pro hoc tex. hic, & in l. regula. §. ſed iuris. ſ. de iur. & fact. igno. Nã ſi vnus aſſeſſor petit cõſiliũ ab alio, certè credendo conſilio illius non habet iuſtam cauſam ignorantiæ: quia per ſe debet ſcire: & ideo imperitia ſibi imputatur: vt in l. imperitia. j. de reg. iur. lib. vj.

NOn eſt ambigendum. Opp. etiam q quilibet admittatur cum fiſcus vltimò veniat: vt C. de cad. tol. l. j. §. pe. Sol. vt in gl. Sed quæro quare magis dicis de iſtis quàm de aliis. Rñ. quia iſtæ perſonæ videbantur admitti iure quodã ſpeciali: & ideo facilius videbantur excludi: vt l. eius militis. §. militia. ſ. de teſta. mili. Vltimò glo. quærit vtrum inter fiſcum & rempublicam ſit differentia. Et dicit q nõ. & de hac q. ponũt doc. in l. Reſpublica. C. ex qui. cau. ma. & tangitur in rubri. C. de iur. fiſci. lib. x. & in auẽ. de hære. & Fal. in prin. Sed melius quàm per alium ponitur per Gul. C. communia de ſuc. l. j.

Vbicunque. Opp. de l. j. §. & ſui. de contra tab. & l. ſed cũ patrono. §. j. ſ. e. gl. ſoluit, & bene. & eodem modo ſol. Inſti. eo. ti. in prin. vel clarius, quia qñ aliquis prohibetur de iure ciuili in odium ipſius: iunc non admittitur, vt hic. Sed & ſi prohibet prætor propter aliqd delictum: tunc põt admitti de iure prætorio. Ita no. Dy. in ca. cum quid vna via. de reg. iur. lib. vj.

Dicto. Hic eſt tex. præcedentis. §. Not. ex hac l. quę ſit cauſa capitalis. Simile in l. ſi verò §. qui pro rei. ſuprà qui ſatiſ. cogã. & in l. ij. de public. iudic.

1 ☞ *Agnoſcere bonorum poſſeßionem videtur quis quando eſt certus de viribus teſtamenti: & illud dicit falſum.*
Certus quando quis poßit eſſe teſtamentum falſum, quãdo dicitur falſum facto alieno.
2 *Proponens querelam inofficioſi, in dubio videtur proponere animo adeundi.*
3 *Certus de teſtamento ſi proponit nullitatem teſtamenti, videtur adire.*

f **Cum quidam.** f Qui dicit teſtamentum † falſum, videtur bo. poſ. agnoſcere, ſi de teſtamenti viribus certus erat. h. d. no. lex. Oppo. extra glo. dicitur hic, quam fortè certus accuſationis. Contra: quando teſtamentum dicitur falſum facto alieno non poſſum eſſe certus: vt l. cum falſum. ſ. de acquiren. hæredi. Solu. Oportet te intelligere ſic, quod proferebatur teſtamentũ factum certa die. ego ſum certus quod iſtud teſtamentũ eſt falſum: quia tota illa die fui Romæ cum teſtatore. Iſta eſt reſponſio Accurſij in ſimili in l. Pantonius. §. rei. ſuprà de acquirenda hæreditate. Secundò opponitur extra gloſ. de l. quemadmodum. ſuprà de inofficioſo teſtamento. vbi agendo de inoffi. non videtur agnoſcere hęreditatem. & de l. Antiſtius. & quod ibi

2 per Dyn. ſuprà de acquirenda hęreditate. ſol. † Aduerte, quando eſt certum, quo animo quis proponit quęrelam ſ vel actionem falſi, vel nullitatis, tunc ſtamus certo, vt in legibus contrarijs. Si verò eſt dubium: quid tenendum? Dic quod in querela

g inofficio

inofficiosi in dubio videt proponere aio non adeũdi:vt l. Antistius.& d.l.quẽadmodũ.Et hoc puto verũ.Ratio, qa tunc cum querelã propono,si vellẽ tũc adire,nõ possem ab intestato:quia tunc testamentũ durat:vt l.quãdiu.de acqui.hære.& l. antequã. C.cõi.de suc.ideo nõ ꝓpono vt adeã:sed vt parẽ mihi viã adeũ di.Pro hoc quod no.in l.j.§.sed si parendi.ś.de condi. ob cau.& l.fã dubitari.de hær.instit.Sed qñ ꝓpono querelã falsi: tũc si sum certus de viribus testamẽti ꝙ est falsum incõtinẽti possem adire,si vellẽ:vt l.cũ falsum.ś.de acq.hære. & incõtinẽti possem ꝓponere bo.pos.vt hic:ideo proponẽdo videor agnoscere,vt hic: arg.l.iam dubitari.& ibi no.de hære.instit.Si verò nõ sum certus de viribus testamẽti:tũc idẽ quod in querela inoffi. quia nõ videor ꝓponere animo adeũdi:arg.l.quẽadmodũ.de inoffi.test.&
3 l.Antistius.præalle. In iure verò †dicẽdi nullũ,dico idẽ quod in causa falsi:quia si quidẽ causa nullitatis reddit me certum: tunc statim possum adire:nec est necesse ꝙ petam annullari à iudice: quia ius annullat:vt l.quæ sub cõditione.§.fi.ś.de condi.instit.& ideo cũ ꝓpono nullitatẽ,videor adire:vt l.iuus.ś.de acqui.here. Si verò sum incertus de nullitate:tũc idẽ quod in querela inoffi cioſi,vt dixi in querela falsi:quia non sum certus de viribus testamenti,& sic non possem adire.l.licet & si de sua.de acqui.hę. Opp.ad allegata gl.ꝙ prouidendo in vno,non videor prouidere in alio:vt l.si seruus.j.vi bo.rapt.& not.ś.de alie.iud.mu. cau. fac.l.itẽ.in prin.Dixi in l.si seruus.Sed oppo.ꝙ imputet hic,cur simul oẽs non proposuit.sicut dicimus semel in tutore, cui imputatur,si omnes excusationes non proposuit simul:vt l.scire.§. scire.ś.de excu.tut.& Instit.de excu.tu.§.qui autẽ.Sol. vt in glo. & idem puto hodie,cũ proponẽdo excusationẽ sufficiat, vt videatur agnoscere,vt hac l.hic loquitur qñ fuerunt propositæ intra tempus,intra quod possunt proponi.Quęro qd si fuerũt propositæ post.Hic sunt duæ gl.quæ videntur sibi contrariæ.& est prima glo.& vltima.Sed veritas est ꝙ prima glo.loquitur qñ de viribus testamenti erat incertus,ideo tempus non currit: sed secunda glo.loquitur, quando erat certus de viribus testamenti: ideo si intra tẽpora nõ proposuit,sibi imputatur,& tẽpus currit.

PAulus. No.tex.ibi:nisi is q &c.Oppo. ꝙ ꝑ matrẽ acquiratur dñium filio:vt l. die iponsalio rum.ś.depos.i.ergo & bo.pos.Glos.sol. sed non placet. quare dic ꝙ dñium acquiratur filio.verũ est, ratihabitione secuta;& ita hic esset. Item opp.ad fi.hic innuit ꝙ impuberi quæritur incontinẽti,si iudex vult. Contra ś.e.l.iij.§. acquire-
a re.Sol.Credo hoc verum in impubere',in cuius persona potest iudex officium tutoris assumere:vt l.bonorũ.C.eo.tit.sed in impubere maiore nõ credo ꝙ quæratur sine ratihabitione : vt lege contraria.& ita intelligo l.seruus.ś.eo.tit.

QVoties. In tex.ibi:cœperit.ſ.post ratihabitionẽ. Opp.de l.si quis alicui.ś.de acqui. hær. Sol.Hic habuit ratum antęꝙ in furorem incideret.& hoc quod dicit tantum habuisse,intelligo de iure: qa valet ratihabitio.

Si tabulæ testamenti extabunt *Rubrica.*

Circa rubricam gl.quærit tres quęstiones.Primò,in quo differt iste titulus à titulo si tab.tes.nullæ extabunt. Secundò quæ sunt communia,& in quibus conuenit bono.possess. secundùm & contra tab.Tertio,quæ sunt illa,in quibus differt bo.pos.contra tab.à bo.pos.secundum tab.Dic vt in glo.

1 ☞ *Scriptum propriè non dicitur,quod sensu percipitur.*
Testis,qui reddit rationem per uerbum creditur,non probat.
2 *Instrumentum si à principio producitur non cancellatum,nec uitiatum,si postea appareat uitiatum non nocet.*
3 *Hæres ad ius eius aditi potest,& legatum debetur licet testamentum sit inconsulte dictum.*

LEX Vnica.

1 HAeredi. No.†ꝙ non põt dici propriè scriptũ,quod sensu percipit: sed oculis debet videri.Simile in l.j. circa prin.ś. de his q̃ in testa.delen.qđ facit ad dictũ testis q reddit rationẽ per credit:qa nõ valet: sed deberet dicere, quia vidit vel audiuit,vel per aliquẽ sensum corporeũ. Facit.l. qui testamento.in fi.ś.de test.& ꝑ Imo. in c.cũ causam.extra,de
b testi.Secũdò no.[b] ꝙ sufficit instrumentũ nõ esse cancellatũ,nec vitiatũ tẽpore quo producit in iudicio, & licet postea reperiat vitiatũ, non vitiat, vt hic.& ideo si reperiat in libro notarij, talis produxit instrumẽtũ nõ cancellatũ nec vi-
c tiatũ si postea reperiat cãcellatũ,nõ nocet': quia sufficit fidẽ imponi chartulę in initio: vt C.de fide instr.l.vlti.qđ tene mẽti.Opp. ꝙ si deletũ est testm̃,nõ det bo.pos.vt l.nostrã.C.de test.vbi no.ꝙ sufficit testm̃ extare tẽpore mortis.Solu. Hic inconsulto fuit deletũ:ibi verò consulto,vt plenè no.in l.j. b de his quę in test.delen. Itẽ opp.de l.j.§.sed si legi.& §.j.ś.de his quæ in test.delen. Sol. hic quantũ ad bo.pos.secundũ tab.sed quã tum ad legata, vel ad hæreditatẽ non procederet hæc lex: quia licet testm̃ sit incõsul
3 tè deletũ,legata† debent:& adiri potest hæreditas de iure ciuili.no.in l.j.§. sed consulto.ś.de his quæ in test.delen. Vltimò vide glo.quæ incipit.i.ex præsumptione.ibi ar. contra.de codi.l.fi.So.ista concordat. Item d ibi,l.errore.sed hic fuit nomen hæredis scriptum : ibi fuit omissum , hæres esto.vel ibi quantum ad additionem de iure ciuili : hic quantũ ad bo.pos.secũdũ tab.vt ś.dixi. sed prima plus placet.

a ¶ Verũ in impubere Nor.ꝙ si aliqs agnoscit bono.poss.ꝑ pupillo sine mãdato,sibi quærit rati habitiõe.& hic erit casus in quo hodie erit necessaria bonorũ possessio. pro quo vide qđ dixi post Bart.in l. certũ.C. vnde leg. & no. Bal.in rub.C. qui admit.in vj.q.

b ¶ Secundò no.Et vide bal.in l.certũ, ꝑpe prin.vnde cog.And. Barba.

c ¶ Nõ nocet.Si reperitur in lib.notarij,talis produxit instrumentũ non cancellatũ nõ nocet. Et vide Bal. in l.si vnus.in fi. & l.nostra.in ij. col. C.de test.& l.gesta. in fi.de re iudi.

d ¶ An sit iuris. An istę bo.pos.sint facti vel iuris adde qđ no.per Bal. in rub.C.qui admit.in ij.q. & melio in l.infantus.eo.tit.

De bonorum possessione furioso, infanti, muto, surdo, cæco, competenti. *Rubrica.*

Dicit de bo.poss.in genere:sed quia est tracturus de bon.poss.in specie quæ datur quinq; personis hic enumeratis:de primis duabus dicitur in l.j.de aliis dicitur in l.fi.

1 ☞ *Curator furiosi agnoscit bonorum possessionem ad furiosi commodum.*
2 *Substitutus admittitur quãdo institutus differt adire,nec contra eum potest subueniri.*
3 *Bonorum possessio quæ defertur infanti est iuris,& transmittitur.*
4 *Bonorum possessio delata furioso est facti,donec est in furore,& non transmittitur,ni si esset rogatus de restituendo:quia tunc est iuris.*
5 *Bonorum possessio agnita per tutorem,quare est quod quæritur infanti irreuocabiliter,non sic furioso per curatorem.*
Infans & furiosus quo ad restitutionem saltem ex clausula generali æquiparantur.

LEX I.

FVrioso. Primò ponit edictum. Secundò respondet tacitæ obiectioni . Tertiò format vnam aliam quæstionem,& eam determinat.Secunda ibi:nec si curator. Tertia ibi:quid ergo si curator. Ratio primi dicti est quòd furioso non cedit tempus : quia non potest agnoscere . Item substituto non currat, donec excludatur institutus . Et ad hanc rationem opponit hic Iurisconsultus in secunda parte.l. Oppo. & vide-
1 tur† quòd curator furiosi non possit agnoscere bono. possessio- vt j.de succes.edi.l.j.§. furiosi. Dicit glos. ꝙ ad commodum furiosi potest,vt habeat fructus,nõ tamen quo ad incommodum. Item oppo.ꝙ quãdiu est locus institutioni substitutus nõ admit-
2 tatur:vt l.quãdiu.ś.de acqui.hær.Sol.Illud verũ†, nisi institutus differret adire,nec contra eũ potest subueniri : tunc substitutus admittitur sicut institutus sub cõditione:vt l.ij.§.si sub conditione.j.de bo.pos.secundũ tabu.& l.si quis instituatur.de hære. instituen.& quod ibi not.Dicitur hic ꝙ substitutus cauet.Contra in l.fi.§.omni satisda.C.de cura.furio.So.Ibi de satisdatione præstanda à curatore quã prohibet; hic de præstanda à substituto quam debet præstare:vt hic,& arg.non enim aliter.ś. de adopt.
3 Quæro,†ista bono.pos.quæ datur infanti:an sit iuris[4] vel facti.
d Tex.est quod est iuris.l.si infanti.C.de iure delib.quia acquirit
4 bon pos.quæ est iuris.& ad hæredes suos trãsmittit.Quæro† de bono.pos. quæ datur furioso:an sit iuris vel facti.Et hic glo.videtur dicere ꝙ sit facti,vt prosit solum ꝙ percipiat fructus,non quod verè hæres efficiatur per bono.possess. Contrarium not.in l.si.§.sed siquidem.& §.tali.C.de cura.furio.& illam teneo. Tamen siue dicamus facti, siue iuris, semper est idem iuris : quia donec est in furore est bono. possessio. sed si in furore decedit, fingitur bono.pos.non fuisse, & ad hæredem non transmittit:vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Fallit ſ caſu. Idē in caſu qū habet ſubſtitutū exēplarē: quia propter hāc bo. poſſ. confirmāt ſubſti. exēplaris ſecundū Bart. & doc. in l. ex facto. verſi. viij. & vlti. de vulg. & pupil.

b ¶Poteſt reſtitui. An furioſus poſſit reſtitui in integrū aduerſus bo. poſ. adde bal. in l. infantis. C. qui admit.

c ¶Mutus vide Bald. in l. j. in prin. iñ. colū. de ver. ob. An mutus & ſurdus poſſit donare, vide Bal. in l. iure militari. s. de teſt. militari.

d ¶Aſſimilātur furioſo. Adde ꝙ idē tenet Bart. in l. mutū. s. de acqr. hære. & in l. cui eorū. §. fi. de poſtu. & Ang in l. ſeruo inuito. §. ſi pupillo ad tre. & Bald. & Ange. & Paul. de Ca. in l. j. in princ. de ver. ob. licet ibi aliter Bar. dixerit, Et ad hoc vide Imo. in l. q id qd'. §. mutus j. de do. & Imo. & roma. in d. l. j. in prīc. de verbo. obli.

e ¶An ſit furioſus. qualiter probetur qs mutus, cæcus, furioſus: vel ſurdus vel prodigus, adde Bar. s. l. nec codicillos. C. de cod. & in dicta l. is q per Barto. in l. furioſum. C. qui teſt. fa. poſ. & in ru. ſi ex fal. inſtru. & Bart. & Bald. in l. mutū. s. de acq. hær. & glo. in c. Gōſaldꝰ. xvij. q. ij. & xciij. diſtin. ca. legitimus. & qūo notarius faciens inſtrumētū multi explicet ſigna, & ſensū vide Pet. de Anch. et alios in c. cū apud. de ſpō. per Bar. in l. mutū. de acq. hę. Et ꝙ debeat teſtis deponere de actu furoris, tenet Bart in l. ſi quid etiā. C. ſo. ma. Et not. ꝙ q detinēt in carcerem per cōſanguineos, p̄ſumit furioſus l. diuꝰ & Bal. s. de offi. preſi. & vide de mō probandi furioſum, glo. & Imo. in l. ſi cū dotē. §. ſi maritꝰ. ſo. ma. & ibi do. Ale. Et ad probandū mutū & ſurdū vide Imo. in l. j. §. j. de verb. obliga. ☞ POMATES.

f ¶In propoſita q. vide Alex. in l. is poteſt iii v. col. inquantum Bar. concludit ꝙ præſumitur cōpos mētis ff. de acqui. hære.

g ¶Sic fuiſſe. Tene mēti perpetuo ꝙ ſufficit probare quem fuiſſe furioſum aliqbꝰ mēſibus: qa poſtea ī aduerſariū transferē onus probādi tpe illo quo nō fuerit furioſus. Idē no. in c. ſi. de ſucceſ. ab inteſt. et ibi idē Pau. poſt anti l. fina. §. ſinaūt in furore. C. de cu. furio. Sed hoc fallit in caſu, ª vt ſi eſt rogatus furioſus de reſtituendo: quia tunc eſt de iure poſſeſſor. & quæritur bo. poſ. quæ eſt iuris, & actionem transfert, vt l. cum hæres inſtituta s. ad Treb. Quæro de vna† q. quare per tutorem queritur bon. poſ. infanti irreuocabiliter, furioſo non. Cy. in l. ſi infanti. C. de iure delib. dicit ꝙ eſt ratio: quia poteſt reſtituī infans. Sed hæc ratio nō placet: quia & furioſus pōt reſtituiᵇ ſicut infans: vt l. Marcellus. j. de fideiuſ. & ibi no. Aequiparātur enim infans & furioſus: vt not. in l. ij. C. de cu. fu. ſaltem ex generali clauſula, ſi qua mihi iuſta cā eſſe videbitur. Facit l. Fulcinius §. adeo. in fi. qui. ex cau. in poſ. ea. Quare dic ꝙ ratio eſt: quia tutor habet plus iuris in perſonā infantis, quā habeat curator in perſonam furioſi: quia tutela eſt ius in capite libero, &c. ſed curator principaliter datur rebus, vt in l. copulandis. C. de nup. Et, ſi dicis cur curator authoratur adulto, et ei quę rit, vt l. cum quædam. C. de admi. tuto. Reſpon. authoratur ei volenti, aliās non: vt l. cum in vna. §. j. de appel,

a ☞ *Mutus & ſurdus ſi nihil intelligunt, furioſo æquiparātur, & quando poſſint agnoſcere bono. poſſeſ.*

b *Mutum: ſurdum, uel cæcum eſſe aliquem qualiter probetur.*

c *Cæcitas qualiter probetur, quando quis habet oculos claros.*

d *Surdus mutus, uel cæcus quod quis fuerit, non præſumitur quod hodie ſit.*

e *Probando quem fuiſſe furioſum certo tempore, uel menſibus transfertur onus probandi in aduerſarium.*

MVtus. ᵈNōne habemus ꝙ perſonæ debent regi conſilio tutorum, vel curatorū: vt in rubri. s. de cur. fur. & in l. ij. eo. ti. & §. ſed mente cap. Inſti. de cur. Quomodo † ergo iſtæ perſonæ quæ hic enumerantur poſſunt agnoſcere bonorum poſ. ſine conſilio curatorum? Nos habemus tex. qui declarat hoc optimè s. ad Treb. l. ſeruo. §. ſi pupillo. Nā ſi iſtæ perſonæ nō intelligunt id, quod agitur: tunc aſsimilantur furioſo; ᵈ & nihil poſſunt agere ſine curatore. Si verò intelligūt id quod agitur: tunc poſſunt talia facere ſine curatore, vt ibi dicit illa no. lex. Sed † q̄ro qualiter probatur, quē eſſe ſurdum, mutum, vel cæcum. Ratio dubitandi eſt: quia iſta verba, furioſus, vel demens, ſunt negatiua, & priuatiua: & negatiua non poſſunt probari: vt l. actor. C. de prob. Videte: in furioſo colligit ex ſermonibus ſuis an ſit furioſus ᵉ vt l. quidam in ſuo. s. de condi. inſti. & l. his qui. s. de tu. & cu. da. ab his. Idem in prodigo: nam prodigus iudicatur ex actibus: vt d. l. his qui. in fi. s. de tuto. & cura. da. ab his. & l. j. & de cura. fu. Eodem modo in muto: quia ex actibus qs iudicatur mutus: nam dicit teſtis, ꝙ talis nō loquebatur verba articulata: ſed nutu, & actibus: quia ſignis petebat qd' volebat: argu. prædictarū legum. Idem dico in ſurdo: quia dicit teſtis ꝙ talis non intelligebat ad vocem, & nil auditu percipiebat: ſed per puncta vel aliqua ſigna. Idem etiam dico de cæco: quia cæcitas probabitur perviſum: quia dicit teſtis ꝙ talis habebat oculos à capite euulſos vel clauſos, & ſimilia. Sed quid † ſi habet oculos claros, quomodo probabitur ꝙ nō videtur? Reſponde & dico quòd probabitur ex actibus: quia dicit teſtis, vidi ꝙ ibat per loca ardua: vt per murum, & ſimilia, vel ibat cum duce ſemper. Et ſic iſtæ priuationes ex actibus colliguntur, vt s. dixi. Sed licet fuerit verum hoc, ꝙ ſemel fuerit
4 ſurdus † vel furioſus, & ſi. an ſufficiat? Certè non. Nam non ſequitur quod ſi heri fuerit ſurdus, mutus, vel cæcus, vel ſimilia, ꝙ hodie ſit. Nam poteſt eſſe quod propter aliquod accidens heri fuit cæcus, vel mutus, vel ſurdus: & hodie non eſt. Videte. lex quidam. s. de condi. inſtit. videtur dicere ꝙ ſufficit ſemel quem fuiſſe furioſum, vel ſurdum, vel mutum. vt iudicetur in poſterum furioſus, vel ſimilis. In contrarium facit ratio præcedens: quia potuit hoc contingere propter aliqd' accidens: vt l. nutu. in principio ſupra de legatis tertio. Et hoc puto verum. Non obſtat præallegat. l. quidam. quia ſufficiebat probare furorem tempore teſtamenti: quia illo tempore fuerunt verba illa prolata, nimirū ſi ſibi ſufficit. & meritò ſic iudicatur, ſed in quæſtione propoſi
f ta ᶠ non ſufficit probare quem fuiſſe ſemel mutum, ſurdum, vel cæcum, vel furioſum: quia debet probare aliquo certo tempore,
g vel menſibus ſic fuiſſe: ᵍ vt l. pretia rerum. in fine ſuprà ad legem Falcidiā. tunc enim præſumitur ꝙ modo ſic eſſet, niſi probetur contrarium: vt l. prima. ſupra de cur. furio.

De bonorum poſſeſſione contra tabulas. *Rubrica.*

Quærit gloſ. quare ponitur prius hæc Rubrica de contra tabu. ſed C. ponit prius Rubrica de ſecundum tabu. quam de contra tabulas. dic vt in gloſſa.

i ☞ *Filius naturalis tantum nō habet bo. poſ. contra tabul. in bonis patris: matris ſic.*

a *Pater naturalis eodem modo habet contra tabulas quo filius.*

LEX I.

IN contra tabulas. Primò ponit mentem edicti prætoris de contra tabul. Secundo exponit edictum. Secunda ibi: hæc autē clauſula. Oppon. dicitur hic ꝙ in bonorū poſſeſ. vocantur liberi naturales, & adoptiui. Sed contra j. eo. l. non putauit. §. in adoptionem. vbi non vocantur adoptiui. Glo. ſoluit, & bene, vt ibi dicitur: & hoc ſecundum iſta iura. Sed hodie eſt contra, quia vocantur ad contra tabul. bonor. poſſeſſ. liberi patris naturalis, ſed non patris adoptiui ſecundum diſtinctionem l. cum in adoptiuis. C. de adoptio. Secundo opponi. ꝙ inſtituti vocantur ad contra ta. vt l. iij. §. ſi quis. ex lib. j. eod. Sol. Ibi fuit cōmiſſum edictū per alium præteritum. Item opponit. C. de inſtitu. & ſubſtit. l. ſi pater. Solu. Hic fuit inſtitutus purè, vel ſub conditione potestatiua: ſed ibi ſecus. Item opponitur de l. non putauit. §. non quæuis. infra eodem. Solu. Ibi loquitur de non ritè exhæredato, ſed hic fuit ritæ exhæredatus. Item opponitur, dicitur hic eo iure, eóque ordine, &c. Contra: imo iſti vocantur de iure prætorio. & ſic aliter quam de iure ciuili. Gloſſa ſoluit, & bene. Dicit enim quod intelligitur eo iure, ideſt. ea iuſtitia vel æquitate. Ita dicit gloſſa quæ incipit, nam non. Item opponitur dicitur
h hic, eóque ordine, &c. Contra. infrà eodem l. tertia. §. primo. Sol
i ue, vt ibi dicemus. Quæro, † vtrum ʰ naturalis ⁱ tantum

quos, & Pet. de Ancha. ſequitur in cle. j. de homicidio. & quę no. Bal. in l. ſiue poſſidetis. de prob. & in l. ſi cui. §. ñdē. de acc. Et in iſtis terminis vi de Bal. in l. furioſum C. qui teſt. fa. poſ. & Imo. in l. j. §. fi. dever. obli. in l. qui teſtamē to. §. nec furio. s. de teſta. qd' de infirmitate, vel alia qualitate, per doc. in c. cū inter can. de ele. Et ſi qs probat furorē, alia pars probat ſanā mentem q̄ probatio præferat vide in d. c. ſuper hoc de renū. & in l. nec codicillos. C. de cod. Ita ſe remittit Ab. Sic. in c. fi. de ſuc. ab inteſta. & ad Bart. hic cōtra eū adde Io. An. & archi. in c. fi. de hære. in vi. & Spe. in tit. de proba. §. j. verſi. ſed pone quidā erat furioſus, vide Imo. in c. dudū. de præſum. qui ſequitur glo. in d. c. ſin. qui dicit qd' ſemel furioſus præſumitur poſtea &c. vide Spe. & Io. And. in ti. de teſt. §. j. ver. ad ſi &c. & in c. j. §. ſi vero. de cleri. egrot. in vj. & vide q d. Bar. in tra. de teſta. in c. ici. oppoſita prudentiæ. & aliquid n Per. de Anc. in conſi. v. inci. in chriſti noſe amē pro parte nobilis viri.

A D D E Iaſō And. Sic. conſi. lx). lib. ñ. Alex. conſil. cxl. libro. j.

h ¶Quæro vtrū. An filius naturalis admittat cōtra teſtū patris & eſt ſing. gl. ſecūdū Bal. in l. j. C. quo. bo. & in l. ſi. C. de nat. li. p Bal. in l. ſi. C. vnde legit. in iñ. col.

☞ POMATES.

i ¶Vtrū naturalis. vide Ale. cōſil. lxxiiij. i ſi. ſci. viſo ꝓceſſu cauſæ vertētis inter Frā. Iea. col. vo. ñ. & limitat vt nō ꝓcedat qñ filiꝰ naturalis eſt legitimatꝰ Ita Ro. cōſil. xxxiij. Bar. cōſ. lviij. i ij. co. & ſeq. in ij. volumi. ibi.

tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 ¶Quæro qd. Quid in patre naturali: an ſuccedet filio, adde Bart.in l. fi.C. de his qui. vt indi. & Bal. in auē.licet.C.de natura lib.

b ¶Et ſui. Et pro glo. hic vide Ludo. ro.in cōſi.xxxiij. vbi dicit q̄ filiꝰ naturalis legitimatus contra tab. teſtū patris. & ita limitat hanc gl. q̄ incipit,licet filius naturalis.And.Barb.

c ¶Qui habebat. Et arg.huiꝰ §. volētis q̄ deportatꝰ habeatur p̄ mortuo idē eſt in exhæredato.pro hoc Bal.11. dotis.in fi.de iur.do. decidit not.q.

d ¶Quæro qd. Oino incapax hē pro mortuo.& ſic an excludatur filia, q̄ prohibita eſt ſuccedere extantibus maſculis, hē q̄ Gul.& Bald. in auē. nouiſſima.C. de inoff.teſta. & aliqd per Imol. in l. planē §. ſi drobꝰ.de leg.j.&no. tuā Bal.in repe.l. pater filiū.in fi.&Imo. in d.l.planē.§. ſi coniunctim. & oēs renēt cū Bart. hic.Bū facit qd no. Bal.ſ l.j.§. ſed & ſi fint. p illū text. & Bart.in l.filiuſ.§. cū qs.de leg.j.in fin. & idē tenet expreſsē Bal. in auē. ingreſſi. ad fi.de ſac.ſan. eccl. & ideo dicit Bald in l.ſi qs.§.talē. de ſecū. nup. q̄ ſi primogenitus ex conſuetudine ſuccedat, & ipſe eſt inhabilis,vel renunciauit, admittit ſecūdo genitus.& hic ad de Bal.in l.maximū. in vj.col. de ſib.præte. Sed quid ſi eſſet frater clericus virum repellat ſororē ſtante dicto ſtatuto,Bal. q̄ ſic,in l.cūctos populoz.C. de ſum.tri. & adde qd Bal in cōſi. incip. in Chriſti nomine. ſtatuto cauet q̄ filiæ teneanē ſeruare teſtamentū patris viuentibus maſculis &c.quo ſtatuto ſtāte ſcripto eſt maſculꝰ hęres vniuerſalis,ſtātibus quinq; filiabꝰ dubitatur an dictæ filiæ faciāt dictō filio partē in legitima. & dicit q̄ ſi filiæ habēt aliquid quod imputetur de iure in legitimā vt dotē p̄fectā à patre, & tūc facitūt filio partē imō etiam admittunē ad partē, & ad dotem q̄ ſuccedit loco legitimæ. l.quoniā nouella.C. de inoffi.teſt. Aut nō habent aliquid quod imputetur in legitimā, vel excluduntur à ſtatuto,etiam nihil habentes: tunc non faciunt partem, ſecūdum vnā opin. in l.j. §.fi. de contrab. vt tum admittatur ad contratab.Gl.ij.hic nota.dicit q̄ non:quod tene menti.ideo intellige hic de filio naturali & legitimo. Nam naturalis tantum,licet quandoque admittatur ſecundum voluntatem: tamen contra volūtatem nunquā admittit.Et hoc cōtra teſtamentū paternū:ſed contra teſtamentē tū maternū bene admittit: vt inſtit. de ſuc. co.§.vulgo.Quæro † quid ᵉ econtra in patre,an habeat contra tab.filij naturalis tantū.Doc.vt Azo,dicūt q̄ eo modo, q̄ filius naturalis ſuccedit patri naturali, eo modo pater ſuccedit filio naturali.Ita not.Azo in ſum.de nat.lib.& in ſumma de ſuis & legi.

Hæc autem clauſula. Hic incipit exponere edictum.Oppo. q̄ poſthumi nati rumpant ipſo iure:vt l.poſthumorum. de iniuſto teſt.& l.poſthuma.de lib.& poſthu.Sol.Poſſunt venire per contra tab.ſimiliter,licet de iure ciuili poſſunt dicere nullum teſtamētum.& ratio eſt,vt not.C.e.l.j.

Si ex tribus. Facit partem ille,qui ſperatur admitti ad partem.hoc dicit.

b **Et ſui.** [b] Opp.ad verſic. ſed adoptiui. Contra §.ea.l.in prin. Sol. Poſt emancipationem non habet cōtra tab.quia deſijt eſſe ex liberis:vt hic.ſecus ſi non eſſet emācipatus,vt ibi:ſed quid ſi nō eſſet adoptiuus?Reſpon.fortè tunc admitteretur,vt j.proximo §.

1 ☞ *Reſtitutio quia fit à ſenatu, uel Principe reputatur impoſsibilis.*

2 *Mors ciuilis quando æquiparetur naturali,remiſsiuè.*

3 *Stante ſtatuto q̄ filia extantibus fratribus non ſuccedat, ſi exeat frater incapax,an impediat ipſam filiam.*

Maſculus de ordine fratrum Minorum formam non impedit ſuccedere uigore ſtatuti de ſuperexiſtentia maſculorum.

4 *Stante ſtatuto prædicto ſi ſuperſit frater ex latere patris tantū, & ſoror ex utroq; parente cum matre:an talis frater excludat ſororem & matrem.*

5 *Filius excluſus ex diſpoſitione ſtatuti an impediat fœminā ſuccedere ſtante prædicto ſtatuto.remiſsiuè.*

6 *Maſculus excluſus pacto ſtante dicto ſtatuto, an excludat fœminam.*

7 *Maſculus,qui non ſuccedit,quia non nult, q̄ non præiudicat fœminæ.*

8 *Filia excluſa quouſque maſculus ſuperuixerit, an cenſeatur excluſa perpetuo.*

9 *Fiſco applicatur quod deportati capiunt, & ſic an ſit omnino non capax.*

Qui habebat. [c] Filius non capax ſicut mortuus nō obſtat ſequētibus in gradu.h.d.no. §.Nota tex.ibi:deportatos,&c. Opp.& videtur q̄ ille,q̄ non eſt capax,noceat ſequētibus:vt ſ.ea.l.§.ſi ex tribus.Sol. Ibi loquitur in eo,q̄ licet nō ſit capax,tamē ſperatur eſſe propter ſpem poſtliminij:hic verò loquitur de eo,in quo nulla ſpes eſt.Sed contra hoc opp. nōne hic poteſt eſſe ſpes q̄ in integrū reſtituaē p̄ principem: ergo debet nocere.Sed iſta ſpes, quæ habetur de iure ſpeciali,nō debet attendi:vt l.iiij.poſt prin. j.de fideic.lib.& ibi not. text. Sed ſpes eius q̄ eſt de iure communi,ſic.Vel †dic,reſtitutio fit à ſolo principe vel ſenatu: vt l.j.§. de qua.s.de poſtu.ideo tanquā multū difficile ſeu quaſi impoſsibile nō debet attendi: vt l.apud Iulianū.§.fi.s. de leg.j. & ibi not. Vel tertiò, reſtitutio in integrū nō trahitur retro,poſtliminiū verò retrotrahitur: ideo vnū attendit aliud nō:vt no. in l. Gallus.§. & quid ſi tantū.in fi.de lib. & poſth. Opp. dicitur hic q̄ iſti habentur tanquam mortui. 2 Cōtrà,imò † mors ciuilis nō æquiparat naturali:vt l.ex ea parte.§.in inſulā.de ver. ob.& l.cū pater.§.hereditatē.ſ.de leg.ij.So. vt in qualibet earū not.& per Dy.in l.ſi cū dotē.ſ.ſol.ma.& per Cy.C.de epiſ.& cle.l. Deo nobis.& quod plenè dixi ſ.de libe.& poſthu.l.Gallus.§.& quid ſi tantùm.Extra gl.pro declaratione pono duo ſtatuta,quæ cōtueuerunt eſſe communiter per Italiam. Vnū eſt q̄ fœmina nō ſuccedat extātibus filijs maſculis ex eodē patre. Aliud ſtatutū eſt q̄ ſoror non ſuccedat fratri extantibus 3 aliꝭ fratribus ex eodē patre.Quæro,† qd[d] d ſi extet aliqs frater vel filius, q̄ omnino nō eſt capax,an impediat ipſam filiā, vel ſoro rem ſuccedere.Hic videtur tex. q̄ nō: vt j. de bo. lib.l. ſi necem.§. ſi deportatus. cū ſi. & hoc puto verū:licet in cōtrariū faciat.C. de nat.lib. auē. licet.ſed ſoluam j.pxi. q. Et per hoc iam de facto cōſultus reſpōdi,q̄ ſi ſupereſt filius, q̄ ſit de ordine fratrum mi- e norū, filiā ſuccedere non impedit:qa talis e filius nullo modo capax [e] hæreditatis:vt in c.exiui.de ver.ſig.in Cle.Quæro ſecundò, 4 pone † q̄ talis filius vel frater non eſt omino incapax,ſed tamen in propoſito impeditur ſuccedere ex perſona alterius. Verbi f f gratia [f]:decedit vnus relicto fratre ex patre tātum, & relicta matre,& ſorore ex vtroq; parēte tātū,hoc caſu ille frater ex parte nō pōt ſuccedere:qa p̄ferē ei mater: vt ſn auē. g defuncto.C.ad Tertu.Dubitaē an ſoror ex vtroq; parente cū matre poſsit ſuccedere. Videē q̄ non propter ſtatutū qd dicit,Exantibus fratribus non ſuccedat ſoror. ſed tūc extāt:ergo &c.Pro hoc videtur text.C. de na.li.auē.licet. In cōtrariū videē q̄ frater debeat ſuccedere in illa dimidia, in qua debet ſuccedere ſoror:cū ex eius perſona ſoror ex cludatur:vt l.æquiſsimū.j.ad Tertu. l.ij.§.obijciē.eo.tit.Econtrà videē q̄ ipſa ſoror ſuccedat fratre excluſo propter matiē: vt l.ij.§.ſi ſit conſanguinea.j.ad Tertulli. Quid dicemus?hic eſt dubiū: & antequā veniam ad determinationem pro ſolutione dictarū legum dicas.Quando ille,qui eſt remotior me,excludit eum,qui excludit me:dic quandoq; ille remotior ſuccedit in locum eius,quē excludit:& tunc ipſe ſuccedit,& ego excludor:vt l.æquiſsimū.& l.ij.§.obijcitur.j.ad Tertul. Nam ibi auus excludit patrem,& ſuccedit in locum patris,i. filij. quo ad eū: meritò excludit matrem,ſicut paterꝭ ipſe. Quandoq; non ſuccedit in locū eius:& tunc aut ille,quē ille remotior excludit, excludit me, ideo quia habet potentius ius in ſucceſsione:& tūc ego non excludo: ſed potero ad ſucceſsionem vocari iure meo perinde ac ſi ille excluſus non eſſet in rerum natura:vt l.ij.§.ſi ſit conſanguinea.j.ad Tertul. Aut non excludit me ideo, ſed quia deficit conditio,qua vocabat ad ſucceſsionem:& tunc non potero admitti vt in auē.licet.C.de nat.lib. ibi enim excluditur naturalis filius propter coniugē:non ideo, qa coniunx habeat potentius ius in g ſucceſsione:ſed ideo, quia lex vocari voluit [g] naturalem ſub ea conditione,ſi coniunx non eſſet:ideo non attenditur vtrum illa coniunx ſuccedat,vel non,vt ibi. Nunc ad propoſitū videndū eſt ergo,quo iure frater excludat ſororem vetante ſtatuto ſuccedere.Breuiter, iſti ablatiui abſoluti reſoluūtur in conditionem: vt l.à teſtatore.ſ.de condi.& demon. & de viu.l. euic. tamen in caſu propoſito puto q̄ faciant diſpoſitionem, & eam inducant, vt frater ſuccedat,& ſorori præferatur: quia eius fauore hoc eſt ſtatutum:vt l.ſeruo legato.§.ſi teſtator.ſuprà de legat.j.& l.fideicommiſſaria.§. interdum. & §. cum eſſet. ſuprà, de legatis tertio. & ſic excluditur ſoror à fratre tanquam habente potentius

1 ſi dicat ſtatutū, dotata à matre nō ſuccedat patri in aliquot & ideo maſculus ille tūc habebit illā legitimā qualem haberet ſi illæ filiæ non eſſent natæ: nō autem habebit illud iure accreſcendi.& ita concludit. Cogita tamē: quia fertur conſultū fuiſſe contra, ſecūdū cōmunē opin. & fortè verius per Ang. et Imol. in l. planē.§. ſi duobus.de lega.j. & ibi do. Ale. Adde an filia excluſa à ſtatuto extantibus maſculis excludatur p̄ clerī cū Bal.cōſi.xxx.lib. ij.Et an filia excluſa à ſtatuto faciat partē in legitima fratri,vide Ang.cō.ccxcviij. Pau.de Ca. cōſ.eccliſ. & vide cōſi.alle. per Alex.clvj.lib.ij.

e ¶Eſt capax. Parta ſunt.filiū nō extare, & eſſe incapacē.l. ſi poſt mortē.ſ.liberi.j. eo.& in l.ex facto.§. ex facto.ſ.ad Tre.et Ang.& Imo.in l.l. uciuis ſ.de hære. inſti.

f ¶Verbi gratia. Vide Bal. 11 ſi qs filiū. C.de inof teſta.in fi. q.& Bal.in l.ij.§.fi.j. ad Tertul.

g ¶Vocari voluit. Et adde pulchrē no. per Bal in l.ſi quis.C ad Tertu.& in l. illā.C. de colla. & in d.l. ſi quis filiū ad fi.de inoffi.teſt. & Io. And. not.in rub. de ſucceſ, ab inte. in addi. Spe. in ij.col.cum ſeq. & Bal.in l.ſi defunctus. C.de ſuis & legi. & Ang. in conſil.ccxcj. inci.ſtatu. Bono.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Tertio quęro. vide Bal. in l. fratres. in fi. C. de inoff. testa.

b ¶ Exclusus pacto. an impediat fœminam succedere, & ā faciat partē alijs quo ad legitimā: & de hoc ēt vide Bal. in l. j. in vj. q. C. qū nō pet. par. adde etiā Bal. in l. pacta. in ij. & xviij. in versi. sed nūqd. C. de col. Adde Bal. consi. ccxliij. lib. iij.

c ¶ Non rumperet. Idē tenet Bal. in d. l. filio præterito. de iniusto test. & Imo. circa xj. char.

d ¶ Quintò quęro. De hac q. vide per Bart. in l. ij. §. sed & si sint. j. ad Tertu. & Ro. in l. apud Iulianum. in xxxiij. col. 3. ad treb.

e ¶ Vt d. l. intercidit. et no. ad d. l. intercidit. vide Bal. in c. sciscitatus. de reseri. vbi dicit q̄ in l. intercidit. interuenit restitutio. Andr. Barba.

f ¶ Si emācipatus. Per glo. Dy. & Bar. in l. Gallus. §. & quid si tantū. de lib. & post.

g ¶ Ignominiosam duxit. Sed quæ dicātur ignominiosæ personæ, vide in l. iij. C. de nup. & Barto. in l. si arrogatus. j. de matrim. & Bar. in d. l. iij.

ius: ideo fratre excluso à matre, soror admittitur: vt l. ij. §. si sit consanguinea. j. ad Tertul. & similē tex. habemus Insti. ad Tertu. §. sed cū. Tertiò quęro[1]: ponę† q̄ filius nō succedit: quia excluſus est à dispositione defuncti: quia est exhæredatus à patre: vel à fratre pręteritus turpi psona nō instituta: vtrū impediat filiā & sororē. Breuiter dico tex esse j. de coniun. cū emā. lib. eius. l. j. §. si pater. & ibi de hoc dicā. Quartò quęrit, quid si iste filius† vel frater nō succedit excluſus pacto: qa habuit aliquid, & promisit cū iuramento non venire cōtra hæreditatē paternā, vel excluſus testamēto: qa institutus ī certa quātitate? Rn. ex eo q̄ filius propter hoc aliquid habuit, perinde facit partem alijs, & alios excludit, ac si totaliter succederet: vt l. j. §. aduersus. j. si qd in frau. pat. Quod est verū, quia facit partē in cōputatione legitimę: & alios impedit succedere tanctį existentes secundū formā statutorū prædictorū, tamē prætеritus ipse non rūperet[4] testm: quia non debet instituī: vt hoc §. Quinto† quæro[4]: si filius vel frater non succedit, quia nō vult, vtrū impediat filiā vel sororē. Videt q̄ sic per tex. cū gl. s. de leg. j. l. filiusfa. §. cū qs. In contrariū videtur j. ad Tertul. l. ij. §. sed & si sint. Respondeo, si nō vult succedere, non obstat sorori. Non obstat qd not. in §. cū quis. qa ibi filij non impediebant alios, quia habent potentius ius in successione: sed quia conditionē alterius faciebant deficere. Sed in quęstiōe nostra filius filiæ, & frater sorori obstant: quia habent ius potentius in successione:

§ id eo &c, vt suprà dixi. Sextò † quæro quid si est talis persona, quæ excluditur, sed non perpetuò. Verbi gatia, dicit statutum quod filia fœmina non succedat, quousque superuixerit masculus: & sic nō perpetuò filius filiā excludit sed donec viuit: quæro quid iuris habebit filia? Dicā fortè j. ad Tertul. l. fin. & ibi dicam: & vide circa prędicta, quæ dicā j. ad Tertul. l. ij. §. fina. tene

9 menti. Vltimò † iste §. facit contra gl. quæ est C. de hære. instit. l. j. vbi not. quòd deportati capiunt, sed fisco applicat. hic videt esse tex. in contrariū, & in l. si necem. §. si deportatus. de bo. libe. Quidā respondent q̄ hic loquitur de successione ab intestato, seu cōtra testamētū: secus in successiōe ex testamēto vel secūdū voluntatem. Contrariū est verum, q̄ deportatus omnino sit nō capax, vt j. eo. l. iij. §. liberi. cum gl. & est glo. Insti. de leg. §. legati. In contrarium facit fortiter l. si deportati. suprà de legatis. iij. sed ibi dicam.

Sed & si pater.

Vos videtis q̄ si pater & filius sint deportati & restituti, præferē filius: & eodē modo si sint dānati in metallū. Opp. Si pater & filius sint deportati: ergo testm est nullū: & sic contra tab. nō pōt competere: vt j. eo. l. qd vulgò. Huius timore gl. ponit duobus modis casum: nō curo. Dicitur hic q̄ dānatus in metallū: & restitutus admittitur. Contra hoc opp. de eo qd habuisti in l. intercidit. in fi. §. de condi. & demon. vbi videtur tex. in contrariū. Videte in hæreditatibus, & alijs lucris venientibus ex testamento: & secūdum defuncti voluntatē est aduertendū, qualiter ille, qui vocat ad hæreditatē, vel ad aliud lucrū, fiat seruus: nā si fiat seruus hominis, tūc propter hoc nullo tēpore irritat testamentū. ideo si ad libertatē reuertitur, admittitur: vt l. ex facto. §. Iulianus. in fi. §. de vulg. & pupil. cōiuncta l. si pater. §. de hære. instī. Si verò efficiat seruus pœnæ: tunc restitutus non admittit ad illud lucrum: cū

e alius homo esse videat: vt d. l. intercidit. Ad lucrum verò ex dispositione legis præter, vel cōtra voluntatē disponentis: tunc isti semper vocantur iure agnationis, vel cognationis, vel alterius proximitatis: & ideo si efficiatur seruus, & postea reuertit ad libertatem: est aduertendū vtrum reuertatur ex causa per quā restituātur iura proximitatis, vt in integrū restitutione: & tunc ad successionē admittitur, vt hic. Ratio est: quia iura proximitatis recuperauit. Sed si reuertat ad libertatem ex causa, per quā iura proximitatis nō recuperat, vt per manumissionē, vel indulgentiam: tunc non succedit: quia iura proximitatis non recuperat. Hoc probatur Insti. de capi. di. §. quod autem. & j. vnde cog. l. is qui. & j. ad Tertul. l. filij. §. filius. & l. ij. §. j. j. e. vbi tex. facit istā distinctionem, & hoc voluit dicere gl. hic in l. idemq; est, &c. Contra prædicta oppo. tu dicis q̄ manumissione non recuperantur iura cognationis. Contra Instītu. de ser. cog. per totum. Dicit gl. q̄ per manumissionem possunt iura cognationis de nouo quæri: non autem antiqua recuperari: vide gl. quæ incipit, vel pone. quæ est in l. idemq;.

LEX III

Non tantùm.

Glos. quærit quid de natis ex filia. Dicit gl. quòd non admittentur: quia præteritio habetur pro exhęredatione: & ideo non datur contra tabul. vt j. eo. l. illud. §. ad testamenta. C. de suis & legitimis hæredi. l. fina.

1 § Nepos ex fratre mortuo quòd concurrat cum patruo in successione de iure prætorio.

2 Dictio autem, pro certè.

Si duos.

Si aliquis ex liberis adopretur, durante adoptione succedit; prout adoptatus est: ea finita, succedit prout naturalis est. h. d. cum duobus. §. seq. In text. ibi: posse. op. dicitur hic quod filius succedit solus nepote excluso. Cōtra: filius & nepos ex alio filio admittuntur æqualiter ad successionē: vt insti. de hęre. quę ab inteſt. §. cum filius. & in auth. vt fra. fi. §. j. & si sic est de iure ciuili: ergo idē in bo. pos. cōtra tab. vt §. eo. l. j. ij. rn. Huius timore legitur iste. §. duobus modis. Primò, vt q̄ dicit, melius est autē, &c. corrigatur propter aduersatiuam autē, vt sic indistinctè filius nepoti prętеratur. Ad contraria respondetur sic, q̄ ibi loquitur de liberis, qui sunt in potestate, qui veniunt ad cōtra tab. Hic verò loquitur de his, qui in potestate nō

1 sunt. secūdū istam glo. esset vnum mirabile valde, quod† in successione de iure prætorio nepos ex fratre mortuo non cōcurrat cū patruo: sed dic q̄ nepos cū patruo concurrat. Casus est. j. si tacite. nul. ex l. j. §. si quis. & j. de coniung. cū eman. li. l. prima. §. si pater. & §. liber. & §. si quis ex nepotibus. Nec obstat iste. §. quia distinctio huius. §. nō corrigitur, sed firma remanet. & illa† dictio

2 aduersatiua autem, exponitur pro certè. Et hoc tenet glo. Instit. de hære. quæ ab inte. §. cum filius. & in l. j. §. si quis j. si tacite. nul. extra hoc tenet Dy. in l. Gallus. §. & quid si tantum. s. de libe. & posthu. Ita debetis intelligere.

1 Filius ducens uxorem ignominiosam, exhæredari non potest hodie.
2 Nepos ex delicto patris non potest ab auo exhæredari.
3 Successorium edictum an habeat locum in querela inofficiosi, remissiuè.
4 Scholaris, qui ex forma statuti tractari debet ut ciuis, non perdit priuilegium quod habebat.

f ## Si emancipatus.

[f]Hic est bonus & no. §. Nepos potest venire contra testamentū aui, non obstante q̄ filius fuerit iustè exhęredatus, vel iustè potuerit exhæredari. h. d. Iste. §. diuiditur in quatuor partes. Primò ponit vnum dictum. Secundò respondet tacitę obiectioni. Tertiò ponit aliud dictum. Quartò assignat rationē. Secunda ibi: non enim. Tertia ibi: nā & si. Quarta ibi: neq; enim. In ver. non enim glo. ponit duobus modis casum: sed ponas casum secundū primū modum: quia est magis no. No. tex. ibi: neq; enim minus &c.

1 Opp. dicitur hic, † q̄ filius pōt exhęredari: qa vxorē ignominio-

g sam. [g]Cōtra: qa ista nō est de causis ingratitudinis positis in corpore vt cum de app. cog. §. causas. Sol. concedo q̄ hodie nō est

2 legitima cā. Itē opp. † q̄ filius ex delicto patris possit grauari: vt l. quisquis. C. ad l. Iu. ma. Quidam hoc concedunt q̄ nepos propter delictū patris possit exhæredari, & hic loquitur qñ nepos non fuit exhæredatus. sed contrarium est veritas: ar. l. diuo Marco. C. de quæst. & quod ibi no. Facit l. Paulus. j. de bo. lib. & l. diui fratres. de iure patro. Item oppo. de scipio ad scipium. quia in prin. dicitur q̄ venit per contra ta. iste nepos in fi. dicitur q̄ per querelā inof. test, Rn duo. modis. Vno mō qd dicit in fi. de inofficioso intelligas, s. de contra tab. Similē expositionē facit glo. in l. pater filium. supra de inofficio. testamen. Alio mō dic q̄ principium loquitur nepos fuit prætеritus: finis quando fuit exhæredatus. Vel aliter, & fortè melius, dic quòd totus §. loquitur

quando

Universidad de Deusto

2 ¶ No.tex. Adde Bal. in fi. Ruffinus. C. de test. mili. & qd not. Bar. in l. fi. in fi. vbi. C. de iur. fi. lib. x. & Bal. in ... habita. in fi. col. C. ne fi. p pat. & adde ... ¶ Si ... iure speciali fiscus ex eo dit beneficium iuris cõis. Et ita Bar. in l. fi. C. de sac. san. ecc. vbi assignat rõnẽ de qua tbi sed vrũ per illud priuilegiũ posset ibi cõuenir tanq̃ ciuis? dic q̃ nõ, secundum Guid. de Suza. l. qd' fattore. C. de legi. vide ibi Bal. Quid aũt si statuto cauet q̃ nobiles acrius puniant: & per statutũ aliq? popularis est factus de nobilib? : an talis erit acriter puniẽdus vt nobilis? Dic q̃ sic secũdũ Bal. in l. fi. C. de iure fis. & qd ipse no. in l. j. C. de dig. li. xij. & not. Ro. in l. si qs in graui. §. de his. ad Syl. & eũ Bar. hic trãsit Bal. in l. ea lege. in v. col. C. de condi. ob cau. vide tũ quod no. Bal. in aut. sed ofno. in vj. colũ. C. ne vxor. p mar. in ỹ. Vñ do tbi hãc cõclusionẽ. & p bar. facit tex. in l. receptum. C. de consti. pe. & tbi Bal. in j. col. vbi dicit q̃ p priuilegiũ non cõcessum non tollit' antiquũ. Et hic adde Ange. in l. diuus. in fi. de test. mi. & expressi? in l. si certarũ. §. miles. eo. tit. & intellige vt declarat Paul. de Castr. quẽ oino vide in l. si duo. de acq. hiç. per Ro. in l. adoptiuum. §. patronũ. ũ. de in ius voc. Et vide q̃ no. bar. in l. si cũ dotẽ. §. trãsgrediamur. sol. ma. & adde Ro. in l. si exheredatus. § j. ũ. ad Syll. & pondera tex. in l. municeps. in princ. j. ad municip. & vide ang. & Imo. in l. talẽ. § j. ũ. de hær. instit. Et ad do strmã bar. hic vide Alex. in cõs. xxxij. col. j. in v. vo. Adde. an si qs impetrat vt doctoretur certo modo: deinde se subijciat examini publico non seruato priuilegio, & reprobetur an possit redire ad priuilegiũ, bal. consil. cccxxvij. lib. iiij.

1 ¶ PO MA TES.

b ¶ Facit enim ad multas quæstiones. Vide Cu. consil. xvij. in ij. colũ. Ro. consil. xcv. Alex. in l. j. in tiñ. co. in primo notabili. de lega. j. & l. si Rufin?. C. de testa. mil. Paul. de Castr. in l. falsa. ũ. de condi. & demon. bal. in l. ij. C. de constit. pecu.

c ¶ Si quis ex liberis. Hæc est vna gl. sing. quando nepos fuit' prẽteritus: sed in principio fuit præteritus post mortem patris: & sic debebat instituí, quia nemo eum præcedebat: sed finis loquitur quando fuit præteritus viuo patre: & sic non debebat instituí, ideo non habet contra tabu. sed querelam: vt l. pater filium. §. de inofficio. testa. intelligendo ibi prout in text. iacet, & examinaui plenè in l. in suis. §. de lib. & posth. Vltimò finis huius §. allegatur per Dyn. vtrum † successorium edictum habeat locum in querela inofficiosi test. & hic videt tex. q̃ sic in fi. De ista q. habetis in l. si is. in prin. §. de inoff. test. & l. si quis filium. & ibi per Cy. C. eo. & etiã extra, de reg. iur. c. non debet. lib. vj. per Dy. tangitur per glo. §. de lib. & posthu. l. si quis posthumos. §. j. Ego dixi ibi, & in l. in suis. No. tex. ibi: nõ enim per rescissionẽ, &c. Facit enim ad multas q.? dicit statutũ q̃ scholares† tractentur vt ciues in omnibus: sed quid si scholaris aliàs habebat aliquod priuilegium vltra vires: an perdat illud priuilegium? Certè non: qa illud statutum est inductũ ad rescissionem obstaculi. quod esse posset, ne ille esset ciuis. Item potest ad multa facere: tene mẽti.

a

1 ☞ Ignobilis & vilis quãdo dicitur, dicitur cum de decore.

Si emancipatus. Aduerte: licut ille, q̃ non adit hereditatẽ, perdit ius successionis: ita si efficiatur non capax ante petitã bo. poss. h. d. Opp. j. vnde li. l. fi. Sol. ibi dedit se ad arrogandũ post petitam bo, poss. hic antè. Item opp. j. eo. l. si post mortem. Sol. Ibi fuit instituus, & per aliũ fuit cõmissum edictum, hic fuit præteritus: & assignat gl. duas rationes: & quælibet põt esse bona. Dicitur hic vt † dedecori sit. Vos habetis gl. in l. si arrogatus. §. matrimon. ij. j. de ma. vin. vbi gl. dicit q̃ eo casu nõ sine dedecore ducitur, q̃n nõ iure ductẽ. Sed credo q̃ cum dedecore ducitur q̃n ducitur ignobilis, & vilis, vel alia vulgaris: vt hic, & l. j. C. de natu. libe. licet aut' ibi posita videat' velle id quod vult illa glo. tene menti. Item opp. glo. j. ad Tertul. in l. j. §. proinde. & l. tutelas. s. de capi. dimi. Glo. soluit.

Si quis. Datus in adoptionem alicui de familia, nõ repellitur à cõtra tabu. si eum alius non præcedebat. h. d. Contra hoc opp. j. eo. l. si emancipatus. §. fi. vbi durante adoptione quis non venit ad contra tab. patris naturalis. Verũ est q̃ hic loquitur quãdo est datus in adoptionẽ alicui, qui est in familia: secus si extraneo. Et de isto filio dato in adoptionem distinguemus plenè j. eo. l. si in adoptionem.

Si pater. Hic habemus q̃ licet mutetur familia facto patris mihi lòminus filius habet contra tabu. secus si per adoptionem ipsius filij mutetur familia: vt s. proxi. §. si emãcipatus. Dicitur hic, q̃ iste filius habet cõtra tab. cõtra testamentũ patris, qui est in familia arrogatoris. Cõtra si iste pater decessit in familia arrogatoris: ergo nõ valuit testamẽtũ: vt s. de adop. l. si pater. si non valuit testamentũ: ergo nõ datur contratab. Sol. hic loquit' q̃n iste pater, qui dedit se ad arrogandum post mortem patris arrogatoris decessit. Vnde licet post mortem patris arrogatoris decesserit, dicitur infamia arrogatoris decedere: vt j. eo. l. vtrum. licet Azo videatur aliter tenere j. eo. l. si ex duobus. §. fi. sed malè dicit.

1 ☞ Deportatus q. possit instituí.

Liberi. Dicitur hic, liberi, qui instituí non possunt quæro qui sunt d
1 isti. Dicit glo. † deportati: vt l. j. C. de hære. instit. & heretici, & alij, qui in gl. numerant. Et sic habes q̃ deportatus non potest instituí e tui. Contrarium not. in l. j. C. de hære. instit. vbi dicitur q̃ potest instituí: sed fiscus post ea illam hæreditatem habet. Sed ista glos. est verior. Dixi s. eo. l. j. §. quidã filium. Itẽ dicitur hic, q̃ inspicitur tẽpus mortis. Contra: mò tria tempora: vt l. si alienũ. §. in extraneis. s. de hære. instit. & de hære. quali. & diff. §. in extraneis. Sol. Dicit glo. hic loquitur in filio suo, in quo tẽpus mortis, & additionis est vnum & idem. Vel melius, ibi loquitur in filijs institutis, hic in filijs præteritis: qui an debuerint instituí tantũ tempus mortis inspicitur ita dicit glo. & bene.

Si quis ex liberis. c Vos habuistis expedita vsq; huc, illa verba liberos siue naturales &c. posita s. eo. l. j. nunc incipit exponere verba, si neq; heredes instituí &c. Opp. & videt' q̃ in casu nostri §. non habeat locum id quod hic dicitur. Aut enim fuit institutus filius sub cõditione casuali, & statim testamentũ est nullum: vt l. suus. §. de hære. instit. Aut sub conditione potestatiua, quę potest impleri vltimo vitæ spiritu: & imputet sibi si eam non impleuit: vt d. l. suus. §. pe. & fi. Sol. Huius timore dicũt quidam q̃ principium §. loquitur in suo: finis in emancipato. Vel dic: totus §. loquitur in emancipato, qui non dicit nullum testamentum, si instituatur sub conditione casuali. quod procedit secundùm formam huius §. seq.

1 ☞ Missus in possessionem ex aliqua causa. si missio fuit utilis, potest ex alia causa peti q. confirmetur.

2 Detentus in carcere ex causa iniusta, an possit ex iusta ibi recommendari. remissiuè.

Si sub ea conditione. d Oppo. q̃ institutus non habebat contra tab. vt s. e. l. j. So. Ibi in instituto purè: hic in instituto sub cõditione. in quo distinguitur, vt hic. Item oppo. & videtur q̃ pendente conditione non possit peti bo. posses. secundum tab. sicut non potest adiri de iure ciuili: vt l. is qui. de acqui. hæredi. quoniam non potest peti bono. posses. nisi eo casu quo potest adiri hæreditas de iure ciuili: vt s. ti. ij. l. non est. §. fi. Sol. Ibi loquitur de alio impedimẽto quã conditionis, & bene dicit. Vltimò vide glo. quæ incipit, idem si est in potestate arg. contra. de cur. bono. dan. l. j. Sed dic alio casu loquitur secundũ Dy. Item vide glo. quę incipit, quid si isti. in fi. ibi sol. vt ibi: sed ibi nihil dicitur de hac l. Vnde dic q̃ hic petitio bono. posses. secundum tab. fuit inutilis, vt j. de bono. posses. secundũ tabu. l. ij. §. si sub conditione. & ideo in aliam potest conuerti, vt hic: ibi autem prima continuo fuit inutilis: vnde non conuertitur in aliam vtilem. ita dicebat Oldra. Item vide glo. quæ incipit, vt j. de secundùm tab. ibi: sed nunquid &c. Respon. sic vt plenè no. in d. l. ij. §. si sub cõditione. Vltimò hæc lex
1 facit † ad q. Ego sum missus * in poss. ex aliqua causa, & petitur
e poss. reuocari, & ego peto mihi ex alia causa confirmari: q̃ hoc possum facere: vt hic, ver. & si fortè. & d. l. ij. §. si sub conditione. j. de bo. posses. secundum tab. & hoc si prima immissio fuit vtilis: secus si fuit inutilis, vt patet ex solutione præcedentis contra
2 rij. Item facit † ad q. quã disputaui hic si aliquis est detentus in carceribus ex aliqua causa iniusta, an possit ibi confirmari & recommendari ex aliqua causa iusta, antequã extrahatur inde ex illa causa iniusta. De hoc disputaui vnam quæstio. hic, quæ incipit, Lapus.

1 ☞ Ratio diuersitatis quare querela inofficiosi non datur, nisi hæreditate adita: sed bo. posses. contra tab. sic.

2 Ratio diuersitatis quare bo. posses. contra tab. quæ datur patrono, requirit additionem sed ex quæ filio, non.

3 Bonorum possessio contra tabu. an reducat rem ad causam intestati, s. non.

4 Practica agnoscendi bonorum possessionem contra tabulas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Illud. Op. de l. Papinianus no. j. ea l. filiũ. ꝛ pri. in ver. cũ exhæredatio. Cũ Bart. ibi one cõcordat Bal. i scim⁹ in §. illud. C. de inof. testa.

b ¶ Ipsum testamentũ. No. q̃ ꝛ folã agnitionẽ q̃relæ nõ rũpit testũ. secus in bo. pos. cõtra tab. & de rõne vide in l fi. in pe. col. Gynde legit.

c ¶ Quærit glo. An bo. pos. cõtra ta. reducat rẽ ad cãm itestati, ad de Bal. aliter loquẽtẽ in l. fi. in pe. col. C. vñ le. & ibi vñ velle q̃ si filius in ptãte sit pterritus, dicit verũ, illud aũt ꝓprié nõ est ꝓpr bo. pos. cõtra tab. sed est ex eo q̃ cũ nõ sit seruata forma data à lege, testũ est ipso iure nullũ: & res est i cã intestati. l. j. in fi. j. fi tab. test. nulle ex tribũ. ideo ola iura vbĩ tia q̃ ꝓ bo. pos cõtra tab. res nõ reducit ad cãm itestati, loquunt & intelligunt in filio emãcipato õterito. l. is qui. versi. sequen. de legatis præstand. & vñ q̃ no. Bar. in l. si duo. §. j. eo. ti. Nec ob istis opi. Bar. in l. posthumo ff cõtra tabu. vbi dicit q̃ filiꝰ pterite cõtra ta. approbat testũ qa est falsa vt ibi p oẽs. & semãcipato q̃ erũ bo. po. nõ reducit rẽ ad cãm intestati: pater etiã in l. si duobus. in princi. j. eodem.

d ¶ Si qs filiũ. Per ang. & Imo. l. si qs posthumos. §. j. de libe. & posthumis.

e ¶ Pro exhæredatiõe. Præteritio materna hr̃ ꝓ exhæredatione. De rõne vide in l. iij. C. de inof. test. & ibi Bal. dicit q̃ hoc hodie corrigit vt i §. exhæredatos. in aur. de hæred. & Fal. ad q̃ vid Bar. in aur. ex cã de li. pteri. & q̃ ipse no. in l. in suis. de lib. & post. in l. pr̃ filiũ. ff inof. test. & q̃ not. gl. & Bar. in l. j. i pri. j. si qs ã par. fuer. ma. & Bal. i d. aur. ex cã. in iij. q. C. de lib. ꝓte. & in l. in suis. in lect. de lib. & posthu.

¶ Nõ queritis. Et vid Sal. in l. si qs ꝓ redẽptione. C. de do. vbi dixit q̃ si iuro nõ venire cõtra contractũ: & cõtractus fuit nullus q̃ proprié loquẽdo videtur venire cõtra contractum: & vide Ludo. Ro. in consi. xlvñ. ici. inspectis. ff. cõsultis. vbi dicit q̃ non possunt imponi re præsaltæ si sentẽtia est nulla: vide ibi Ludo. Romanũ. in consilio lxxxvj. an de contractu nullo debeat solui gabella.

LLud. Op. de l. Papinianus §. si cõditio. ff. de inof. test. vbi querela nõ datur, nisi adita hereditate. Sol. Aliud in querela, aliud in cõtra tabu. † Et ratio potest esse duplex: quia cõtra tab. datur eo modo, quo iure ciuili vocaretur ad dicendum nullũ: et ideo prætor remouet obstaculũ emancipationis. habuisti s. l. proxi. §. si emancipatus. ibi: non enim per rescisionem, &c. sed testamentum incontinenti post mortẽ annullatur: & ideo contra tab. incontinenti potest opponi. Et hoc est quod dicitur q̃ in cõtra tab. quæratur de iure patris & filij tantum, non de viribus testamenti: vt l. filio. §. j. de inoff. test. hic autẽ potest discuti an sit pater & ille filius nemine existẽte hærede, sed in quærela agitur de viribus testamenti: vt l. filio. ideo requirit q̃ hæreditas sit adita vt sit persona quæ defendat testamẽtũ. Dices tu hoc non videtur verũ: quia hic dicitur q̃ cõtra tab. datur contra testamentũ: & sic agitur de viribus testamenti in contra tabu. Sed expone contra testamẽtũ, i. sufficit esse ipsum testamentũ, licet nõ sit aduersarius. Pro hoc facit qd̃ no. s. tit. iij. l. iij. §. si cã cognita. vbi ista bo. pos. datur etiã non citato aduersario. ideo nõ requiritur q̃ hæreditas sit adita: sed secus in querela inofficiosi testamenti: quia illa requirit aduersarium cõtra quẽ detur: quia datur in forma iudicij. Item opp. de l. qd̃ vulgo. j. eod. vbi si testamentũ est nullũ nõ datur contra tab. Solu. ibi loquit q̃n testamentũ est nullũ ex alia cã, quã ob missam conditionẽ: ideo nõ dat̃ pos. bo. contra tab. Itẽ opp. instituti expectãt præteritos: vt l. ij. §. expectãdi. j. de secũ. tabu. malè ergo dicit tex. q̃ hæreditate adita possit dari cõtra tab. cũ illi nõ potuerunt adire. Sol. vt in glo. Sed cõtra hãc sol. opp. j. ea. l. in fi. Glo. non soluit sed dic q̃ ibi erat duplex impedimentũ: quia expectabat cõtra tab. & impedimentũ erat de iure ciuili: hic vnũ tantũ. Quæro, q̃ est ratio diuersitatis in patrono, q̃ bo. pos. q̃ ei dat̃, requirit additionẽ hereditatis: sed ea q̃ datur filio, nõ. Rñ. bon. pos. q̃ datur patrono nõ irritat testamentũ in totũ, sed aufert partem: vt in l. sed cũ patrono. ff. ti. iij. & in l. j. j. de bon. lib. meritò cũ auferat partẽ, debet dari contra eũ à quo aufert. Secus in ea quę datur filio quia rumpit testamentũ in totũ: ideo sufficit dari contra testamentũ. Quærit glo. vtrũ bon. pos. cõtra tabu. reducat rẽ ad cãm intestati vel nõ. Glo. distinguit, aut fuit ꝓposita ante aditam hereditatẽ: & reducit ad causam intestati. aut post: & tunc non. Idẽ no. C. de col. l. pe. Mar. Silima. vt refert Cy. C. de col. l. filiæ dotẽ. dicit aliter, & bene, q̃ q̃n bo. pos. cõtra tab. ponitur ante aditã hereditatẽ nõ reducit rẽ ad cãm intestati: quia adhuc hæres põt adire. Sed si timore bon. pos. contra tab. non adit, reducitur ad cãm intestati: quia q̃ nõ adit, est propter bono. pos. propositam. & hoc credo voluisse dicere glo. Ex hoc principio habes qualiter debet fieri agnitio in bo. pos. cõtra tabu. dicit enim quod talis fecit testamentum, in quo me prætерijt, & alium fecit hæredem, & q̃ testator erat meus pater, & ego sum filius suus legitimus: quare propono bo. pos. contra testamentum, vt hic, & l. filio. ff. de inof. testa, & sic per solam talem agnitionem erit ruptum testamentũ vt no. in l. fi. §. ij. C. de cura. furio. sed olim expectabatur decretũ vt dixi in l. iij. §. si causa. ff. de bo. pos.

d Si quis filium. † Quærit glo. vtrum in contra tabu. habeat locum successorium edictum. gl. dicit, & bene q̃ sic: vt l. si is qui. de inoffic. testamen. facit suprà eodem. l. iij. §. si emancipatus.

1 ☞ *Beneficium contra tabulandi non datur contra testamentum fœminarum.*

Ad testamenta. Dicitur hic: quia suos &c. Ista ratio non videtur bona. Nam filio emancipato datur bo. pos. contra tab. vt §. eod. l. j. & §. sui. & per totum istum ti. patet q̃ emancipatus non est suus. Dicit glo. non habẽt idest habere non possunt: vel non habebant talem, qui habebat contra tabu. trufla est. Quare glos. dicit: Ratio est: quia pręteritio
e materna habetur pro exhæredatione. † sed exhæredato non datur contra tab. vt §. ea. l. in princ. ergo &c. Sed tex. hic idem vult. Nam prætor vult remouere obstaculum emancipationis, vt illi qui sunt de iure ciuili, possunt dicere nullum, si non emãcipati: illi si sunt emancipati, venient per contra tabu. vt suprà eodem. l. iij. §. si emancipatus. Sed fœmina non potest habere filium suũ,
1 qui dicat nullum: † ergo beneficium prætoris ad testamenta fœminarum non porrigitur.

1 ☞ *Bonorum possessio non agnita quando transmittatur.*
2 *Ratio quare filius post emancipationem non potest adire.*
Emancipatus de iure ciuili quo ad successionem ab intestato est incognitus.
3 *In alternatiua legis, ut tollatur contrarietas alterius legis, sufficit unam partem esse veram.*

Si quis eum. Institutus filius beneficio præteriti nati, vel nasciturus potest petere contra ta. & eo casu decedens ante eam petitam transmittit h. d. Opp. pendente conditione an valeat institutio debet dari secundum tabu. non contra tab. ff. l. proxi. §. pe. & l. ij. §. si sub conditione. j. de secund. tabu. Sed hic donec est dubium an nãscatur posthumus pendet an valeat institutio: ergo &c. Sol. prædicta loquuntur in condi-
1 tione, quæ non præsumitur deficere. sed hic præsumitur posthumum potius nasciturum quam non. tene menti. Item opp. & videtur q̃ donec alij expectantur, non possit dari contra tab. vt l. si filius. §. cũ filius. j. de bo. lib. Sol. ibi: quia expectantur priores in gradu: hic verò non expectantur hi, qui sunt pares in gradu. Itẽ
1 oppo. † ad l. seq. de leg. iij. §. acquirere. ff. de bon. pos. vbi bonorũ possessio non agnita non transmittitur. So. Fallit hic quando q̃s differt petere possessionem bo. propter posthumum. Item fallit in alijs casibus hic no. per glo. signa eam & examina, vt l ventre
2 de acqui. hære. Quærit glo. quæ est ratio † q̃ filius post emãcipationẽ non potest adire. Ratio est: quia nascente posthumo testũ est nullũ. & sic dubitatur de viribus testamenti. & sic nõ potest adire. & hæc est vera. Alia est ratio data per gl. quia aditio est de iure ciuili secundũ qd̃ filius emãcipatus nõ est cognitus. Ista ratio non est vera: quia in successione ab intestato est incognitus de iure ciuili: sed in successione ex testamento emancipatus est cognitus, sicut quilibet extraneus: vt j. e. ti. l. si ex duobus in prin. Dicitur hic sed si is decesserit. dabitur secundum tab. vel contra tab. modo quæro istius alternatiuæ quæ pars est vera. Rñd. vltima pars est vera, vt ff. proxi. licet alij dixerint contra. qd̃ intellige si is decesserit, & hæres eius velit venire pendente dubio, an alius nascatur: tunc enim venit per cõtra tab. sed si iam esset certum esse natum, tunc idem. Si verò esset certum ipsum non debere nasci: tunc per secundum tab. veniret: & hoc vult alternatiua huius legis non enim posset dari contra tab. cum sit certum de viribus testamenti. Sed quare hoc casu non concurrit secundum tabu. cum bonorum pos. contra tabu. quæ speratur, cum sit eiusdem gradus? Dic vt dixi in l. æquissimum. §. j. j. de secundum tabu. Et sic not. secundum glos. † q̃ in alternatiua legis vt
3 tollatur contrarietas alterius legis sufficit vnam partem esse veram. vt hic. Simile in l. vbicunque. j. de fideius. Dixi in l. si is q. §. vtrum. ff. de reb. dub.

On putauit. Vsque huc exposuit verba posita. §. eo. l. j. que dicunt liberos siue naturales &c. & illa verba posita in l. j. quę dicunt, si neque instituti, &c. hic incipit exponere sequentia verba ibi posita. scilicet neque exhæredati sint.

Aliqua.

Universidad de Deusto

Aliqua. Quærit glos. hic dicitur q̃ à primo gradu fuit exhæredatus, à secundo præteritus. quid econtra? à primo fuit præteritus, à secundo exhæredatus: vtrum possit peti contra tabu. Videtur q̃ sic: vt l. si posthumus. de lib. & posthu. & l. nam & si. de iniust. test. Pro hoc quia etiã datur hæreditate non adita: vt §. eo. l. illud. & sic habebit contra tabulas. Non querela quæ datur, quãdo omne auxilium deficit: vt insti. de inof. testa. §. tam autem. & l. maximum vitium. C. de libe. præte. In contrarium q̃ nõ de leg. præstan. l. filium. in prin. glo. respondet q̃ ibi loquitur quando instituti accepit contra tabu. & sic contra tabu. valeret iure bo. pos. secundũ tab. Truffa est: sed de hoc quidam est casus j. ead. l. §. à primo. Sed etiam oppo. vt ibi dicam.

1 ☞ *Ritè & rectè quid significent.*

2 *Exbannitus, qui potest impunè occidi, intelligitur de ritè condemnato.*

3 *Instrumentum quod debet executioni mandari, intelligitur de ritè facto.*

4 *Statutum puniens cedentem actionem nobili, intelligitur de ritè facta.*

Non quæuis. *Tene †menti hic, quid significat ritè & rectè. Simile in l. ij. §. de inof. test. tenementi. Iste §. facit ad multa. Exbannitus †qui potest impunè occidi, debet intelligi de ritè condemnato [b]. quod dic vt l. pen. §. de adul. & l. iiij. §. condemnatum. de re iudi. Item instrumentũ publicum debet †executioni mãdari: verum est, si est ritè factũ, vt hic. Itẽ facit †si dicat statutum, si aliquis cesserit actionem nobili. puniatur in centum: debet intelligi de cessione ritè facta. Tene menti.

A primo gradu. Hic est casus q. glo. §. ead. l. §. aliqua tabularum. Vides ergo q̃ vt competat bo. pos. contra tabu. sufficit q̃ possibi le fuit bono. pos. peti, vel hereditatem adiri post mortem defuncti. Contra, si præteritus est à primo & exhæredatus à secundo, nunc̃ potest adiri à primo: vt l. iij. in fi. §. de libe. & posthu. Sol. Ibi loquitur in filio suo præterito, qui dicit nullum ipso iure: hic in emancipato. Vel dic: licet non posset adiri de iure ciuili [c], tamen potest peti bono. pos sess. secundùm tabu. filio approbante: vt l. filio. de iniu. testa. Quæro contra quem dabitur bonor. pos. contra tabu. Quidam dicunt contra institutos in secundo gradu. vel melius dabitur contra ipsum testamentum: vt no. §. eo. l. illud. ideo non est necesse q̃ quæratur contra quem detur ista. Ista dicit glossa.

1 ☞ *Instrumentum pro se scribere, licet quis prohibeatur, tamen contra se non.*

2 *Si aliquis scribit se tutorem, uel fideicommissarium in testamento ualet.*

3 *Testator an possit scribere, & publicare testamentum suã manu, & ualeat. remissiuè.*

Si quis sua manu. [d] Not. text. ibi: quia senatus hoc, &c. No. ergo †quòd licet aliquis prohibeatur scribere instrumentum pro se: tamen potest scribere contra se. Et ideo si aliquis scribit se tutorem in testamẽto, vel fideicommissarium, quæ sunt onus valet: nec habet excusationem: vt l. vxori. §. j. j. de Fal. Quærit glo. an iste, qui scripsit se exhæredatum, possit agere querela inoffi. testa. Glos. dicit quod non: vt in ea habes. Sed in contrarium alleg. glos. l. j. suprà, de his quibus vt indig. Ad quam legem. respond. vt ibi nota. & l. decreto. suprà, de suspe. tut. & ibi per Dyn. Item in contrarium l. si quando. in fine. C. de inoffic. testamen. sed dic vt ibi plenè no. per Cynum. † Quæro vtrum testator sua manu possit scribere testamentum, & publicare, vt valeat. De hoc dicam in l. seruus. §. de testa. vbi glos. tangit. Dixi anno in l. ij. j. de stip. seruo.

1 ☞ *Exhæredatio facta extraneo quandoualeat, remissiuè. Extraneus quis dicatur quo ad hoc.*

Si quis emancipatum. Oppo. glossa, & videtur quòd exhæredatio in extraneo non potuerit fieri: vt l. quidam cùm filium. infra, de verborum obligationibus. Sol. vna est quòd concedatur contrarium, quòd ab initio non valet: vnde per arrogationem postea factam non confirmatur. Vel aliter hic loquitur in extraneo, qui tẽpore exhæredationis erat frater, postea fuit arrogatus: vnde exhæredatio prius facta non nocet [e]. De hoc an † exhæredatio facta de extraneo valeat ab initio: dicam in l. paterfamilias testamento. suprà, de hæredibus instituendis. & ibi dixi anno. & habetis vnam glossam satis notabilem. quomodo intelligatur extraneus quantum ad istã exhæredationem: vt l. j. C. de impo. lucra. descrip. lib. x.

In adoptionem. Oppo. dicitur hic quòd ita demum habet contra tabulas. si est institutus. Contra in l. j. §. is quoque. infrà, de collatione bono. Sol. Dicit glossa ibi est institutus sicut hic. Sed contra: ergo non habet collatio locum: de qua ibi dicitur. Solu. Dicit glossa ibi de rigore: secus de æquitate. Vel ibi fuit adoptatus ab auo materno: hic ab alio, vt vidistis supra eodem l. iij. §. si quis filium. declarabo in §. his quoque. Quæro vtrum filius adoptiuus hanc bonorum possessionem. quærat patri adoptiuo. Respondeo, aut agnouit secundùm tabulas. quia fuit institutus: & tunc patri adoptiuo quærit, licet non cum effectu: vt infra eodem. l. si post mortem. §. si in adoptionem. Sed si agnouisset contra tabulas, tunc quæsiuisset patri adoptiuo in effectu: secundùm hæc iura, secundùm quæ quicquid habet patri adoptiuo quærit: vt vidistis in §. si in adoptionem.

Non est nouum. Nota. textus ibi: prætoris enim propositum, &c. Oppon. glossa de l. si ex duobus. §. sed illud. infrà eodem. & l. filium. §. ad eum. infra titu. j. Glo. soluit optimè.

Vtrum. De intellectu huius l. habuistis suprà eodem. l. iij. §. si pater.

[s] I post mortem.

Si in adoptionem. No. hic quòd iussus patris adoptiui excusat filiũ, adeò quòd licet agnouerit testamentum, tamen potest venire per contra tabu. Ratio vt sibi quæratur potius q̃ patri. Ita dicit tex. Ideo dicit Azo in summa huius tit. q̃ ista lex hodie corrigatur: quia cũ hodie quæratur sibi quo ad proprietatem: non habet contra tabu. nam ista lex loquitur secundũ hæc iura, secundùm quæ filius omnia quærebat patri, & in totum quærebat: sed hodie non, nisi quo ad vsumfructum. Ita dicit Azo in summa huius tit. Vltimo vide glo. quæ incipit, commisso. in fi. Sol. Ibi non debuit parere patri, cùm esset illicitum, hic debuit, cùm esset licitum.

1 ☞ *Beneficio quod habeo à te, quando possum uti te inuito.*

2 *Reus q̃ possit dilationi ei datæ in criminalibus renunciare, ad hoc ne actor illa utatur.*

3 *Maritus miles non cogitur uocare uxorem dominam.*

4 *Practica huius legis.*

POMATES.

a ¶ Non quæuis. Vide regulam huius l. q̃ verba intelliguntur cũ effectu: constituit Ang. cõsi. lxij. inci. super prædicto themate in antepe. col. Facit quod voluit Bal. in l. ij. C. de epi. au. et quod dicit Bal. in l. fi. §. finautem. C. cõ. de leg. & vide Alex. in l. iij. §. condẽnatũ. ff. de re iudi. In cõtrariũ facit quod Aret. tenet consi. xvij. in ij. col. inci. visa diligenter & discussa cõsultatione. quod no. Part. in l. j. C. de pet. bo. sub. lib. x. & qd̃ no. Io. And. in c. j. de der. coniu. post glos. Et ad hanc regulam vide Alex. consi. cxvij. in iij. col. versi. & si dicatur in ij. col. & consi. clxvj. in ij. col. in fi. vol. & glos. in l. ex consensu. in glos. magna, in vlti. q. C. de repu. & Oldr. ibi ponit in simili in consi. lx. Vnde Ale. cõsi. ij. vol. iiij. Ro. consi. xlij. in ij. col. Felin. in c. quæ in ecclesiarũ. 2 in iij. col. ver. tertius casus. & versi. quintus casus de cõsti. & in c. veniẽs. i vij. col. 3 ver. & pro ista decisione. Bar. cõsi. xxxij. in iij. col. in j. vol. cõsi. xlij. in vi. col. & seq. to. vol. Anto. de Bu. consi. xvij. in vl. col. Ro. consi. lxxvij. & consi. ciij. ad fi. in cõsi. cxciij. & consi. ccxxxiij. in ij. du. facit qd̃ voluit in l. filiũ. §. si quis bo. in fi. ff. de leg. præst.

b ¶ Rite condẽnato. Vide Bar. in l. secta. §. si cert. pet. & vide Bal. in l. iij. in prin. §. de libe. & posthu. & vide Ange. in l. j. in prin. §. de edi. edic. & in l. j. §. de inof. testa. & d. Ant. in proœ. de ære. & quod no. Bar. in l. iustè. in princi. de acquir. pos. & quod dicit hic Bar. de ritè bannito, vide p. Bal. in l. j. in ij. col. in ver. & per prædicta C. si à non cõpe. iu. & vide Bar. in extrauag. ad reprimendum in ver. per accusationẽ. & in d. §. condẽnatũ. & ideo dicit Bald. in l. j. § quod autẽ. per illum tex. de offi. præfec. vr. q̃ si officialis tenetur ex forma ista recipere omnes accusationes cõmunes, intelligitur de insti. ritè. & sic si statutum facit mentionem de procuratore, vel mãdato, intelligitur de solenni, secũdũ Bal. in l. si prædiũ. in pen. col. C. de rei. act. Vide Bar. in l. filium. §. si quis. l. iiij. j. & l. diuus. de test. mil. & Bald. in l. j. §. j. quod quisq̃ iur. adde quæ posui in §. condemnatum.

c ¶ A primo gradu de iure ciuili. Vide Ioã. de Imo. in l. filius q̃ in potestate. in v. op. de li. & posthu. & vi de Pau. de Cast. in d. l. iij. §. fi. co. tit. pro intellectu huius §. post Bart. ibi. & Ange. & Imo. in l. nam & si sub condi. in fi. de iniu. testa. & quod ibi dixi. & per Raph. in repe. l. si filius. qui in potestate. l. viij. char. de li. & posthu.

d POMATES. ¶ Si quis sua manu. Extende istum text. procedere etiã in eo, qui consensit petere, & non habeat postea bono. q̃. secundũ tabu. Ita Alexã. in l. posthumo. l. viij. col. C. eo. tit. & in l. si q̃s posthumos. §. si filium. in vlti. col. ff. de libe. & posthu.

e ¶ Non nocet. Hoc videtur verum. & est not. probatur etiã in l. si filiusfa. miles. in prin. de test. mili. vbi prætextio militis q̃ pro exhæredatione habetur l. sicut certi. cum l. seq. C. de test. mil. potest tamẽ irritari, si prætextus fuit filius, qui patri exheredatus nõ erat, nec esse poterat suus, si postea efficiatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Hi quoque. Istum §.fin. limita vt per Angel.in l.ita tamē. §. qui rogatus ff. ad Treb.p illū tex. put habetur in l.filius fa.

b ¶Sed alibi. An autē committatur hic edictum pro præmio incompetēs, vide plenè per do. meum ponentem fin. limi. secundum d. Franc. de Ramp. in repe. l. filio præterito. propè fi. per duas chartas ff. de inu.te. & vide Bal. in l. fin. C. de fideicommiss. lib. vbi allegat istum tex. & l. posthumus. §. si qs ex his. non habet locum in contra tabu. alle. istum §. penult. sed Fede. & Lu. Ro. in l. si vnus. de verb. obligat. damnat doctrinā Bar. & allegquod voluit Inno. in c. in nostra. de procurat. non tamen ibi respondet ad istum text. Andr. Barba.

c ¶Notabilis glo. Sed Cyn. & Bald. in le. posthumo. C. eod. videntur tenere opi. gloss. hic fortius dicunt, scilicet quòd filius præteritus non potest approbare testamentum in præiudicium eorum, quibus est aperta via: vt per Imol. in d. l. filio præterito. in antepenulti. char. per Bal. in l. si defunctus. in fin. C. de su. & legi. adde quòd idem consuluit Rom. cōs. xxiij.

d ¶Vult renunciare. Reperio Bar. in l. si si arrogator. ff. de adoptio. in quibusdam lect. in x. col. vbi dixi q̄ illa l. si arrogator. inducebat ad decisionē q. actori fuit data dilatio, I qua nihil probauit: postea fuit data reo dilatio. vult actor p hare: reus ad hoc vt non probet, renūciat dilationi sibi datæ, an posit. & allegat. l. si post mortem. §. fi. de contra tab. & ibi per Dy. & vide p̄ no. do. cto in l. j. C. de ad oppo. & Barto. in d. l. arrogator. ad finem.

e ¶Reo inuito. Cōtrarium tenet Barrol. in d. l. perendæ. & in d. l. si iudex.

50 POMATES.

f ¶Item facit ad hoc ponderā: quia text. in lege Vxorem. de le. iij. & l lege Titia. §. qui mariti. de annu. leg. & in l. medico. §. vxori. de au. & argē. leg. probant contra. dixi in c. fi. de ordi. co.

g ¶Vtrum maritus. Vide Bart. in l. donationes. C. de do. inter vir. & vxo.

Hi quoque. Beneficio mihi cōpetenti ex iure alterius possum vti cōtra aliū illoīuito. h. d. Et est notabilis §. & menti tenendus. Oppo. ad hanc l. de l. nonnunquā. j. tit. j. & l. is qui. §. sed si solus. Gl. quæ est hic, & quidā alij doc. dicūt q̄ nō curāt vtrū alij petāt vel nō, quātum ad hoc: qa ipsi possunt petere. sed hoc erit sine effectu: qa perinde omnibus legata præstabuntur, ac si contra tab. petita nō esset, vt legib. cōtrarijs. Videte q̄ hoc sit sine effectu, nō est verū: nā licet legata præstet omnibus: tamē hereditatē habebit, put habiturus erat ab intestato, nō inspecta portione, in qua institutus erat. ff. eo. l. nō putauit. in fi. & j. tit. j. l. filium. §. sed & si portio. & ideo dicere q̄ sit sine effectu, non est verū, imò est cū effectu. Ad cōtrariū respōsio est ista secūdū lac. de Are. quātū ad hæreditatē paternā, quæ datur filijs quasi debita: vt l. fi. C. de condi. admittūtur licet præteriti negligāt, sed quātū ad lucrū legatorum alijs relictorū vt lucrentur ea, & in hoc eis non prodest, vt legib. contrarijs. Contra hāc l. opp. de l. filio præterito. ff. de iniu. te. vbi præterito omittente testamentum remanet validum. So. Dicunt quidam. aliud in iure dicendi nullum: aliud in contra tab. Illud iudicio meo est falsum: quia eo iure eoque ordine datur contra tab. quo dicit nullū. vt ff. e. l. post prin. vt. j. l. j. proxi. in fi. Quid dicemus? Et antequam declarem, oportet videre qualiter per præteritum committitur edictum instituto. Glo. dicit eo ipso q̄ filius est præteritus: est qui committit instituto edictum. ita no. hic. Sed alibi est glo. quę dicit, tunc dicitur committi edictum præteritū, quando ipse incipit petere contra tab. nō tñ prosequitur vsq; ad fin. ita not. ff. eo. l. iij. §. si quis ex liberis. in gl. quæ incipit, f. aperiat. Et illa est no. gloss. Sed quæ est verior. Dy. tenet istam glos. hic positam. & Azo idē in summa huius ti. & Ro. similiter hoc ti. Alia opi. placet mihi multū per casum d. l. filio. de iniu. te. Tenendo illam opi. quæ est in l. iij. §. si quis. extunc apparet responsum ad l. filio. quia ibi filius præteritus nunquam aliquid dixit, sed potius testamentum approbauit. hic verò incipit venire per contra ta. licet destiterit: vnde iam est quæsitum ius alteri. Pro hoc etiam multū facit j. ad Carb. l. si impubes. §. fina. & quod ibi videbitis. Si verò teneremus aliam opi. t. illam quæ est hic: tunc ad l. filio. respondeo q̄ id, quod ibi dicitur, q̄ volūtas restatoris debet tueri ex bono & æquo: est verum q̄tum ad legatū, non q̄tum ad hæredis institutionem alijs volentibus dicere nulum beneficio præteriti. Sed præcedens opi. mihi plus placet: secundum hoc habes idem iuris esse in iure dicēdi nullum quod est in bonorum possessione contra tabu. & iure quasi dicēdi nullum quæsito ex persona præteriti possum vti eo inuito, sicut hic dicitur in contra tab. q̄m ista beneficia eo iure eodēq; ordine deferūtur, vt dictu est. Hoc p̄missō p̄cedo, & opp. dicit hic q̄ possum vti iure q̄d habeo ex p̄sona alterius eo inuito. Contra in l. si iudex circūuento. ff. de mino. So. duobus modis. ibi loquit de iure, q̄d qs habet iure speciali: hic de iure cōmuni, scdm Dy. Tel dic, beneficio, quod habeo ab alio, possum vti eo inuito contra alterum, vt hic: non autem contra eum, à quo habeo: vt lege cōtraria. & l. amicissimos. §. fin. ff. de exc. tu. & l. j. in fi. cū l. seq. j. de op. no. secūdū Ia. de Are. Vlterius † vt liqueat ista materia distinguo aliquantulum aliter, & latius quā Iac. de Are. vtrū beneficio, quod habeo à te, possum vti te inuito. Aut habeo à te ipso iure, aut aliquo facto tuo. Si ipso iure: aut volo vti contra te: & non possum: vt l. amicissimos. in fi. ff. de excu. tuto. contra alios sic. vt ibi & probatur in d. l. j. in fin. cū l. seq. j. de ope. no. nū. secundo casu quādo habeo aliquo facto tuo: tūc aut quis certat de lucro captando, quia quæritur lucrum: & hoc beneficio non potest vti eo inuito: vt l. nonnunquam. j. tit. j. Aut certat de vitando propriè, vel quasi damno, vt de hæreditate paterna: & tunc aut istud beneficium competebat de iure speciali, de iure communi. Si de iure peciali, eo non possum vti te inuito: vt l. si iudex circūuēto. ff. de mi. Si de iure cōi, possum vti te inuito vt hic & l. j. de fideiuss. & l. excep. j. de exceptio. Per hæc possunt † determinari plures q. præcipuè vna. Vos scitis quod in criminalibus dantur plures dilationes tam reo quā actori: tamē actor intra dilationem datam reo, potest vti probationibus suis: vt l. pe tendæ. C. de tem. in inte. resti. Quid si reus vult renunciare suę dilationi, vt actor non possit vti: an potest? Hic videtur q̄d non. & Cyn. tangit in d. l. petendæ. Sed veritas est, si dilatio fuit iam data facto rei petentis: tunc siue reus vult vti illa dilatione siue non, actor potest eadem dilatione vti reo inuito. vt hic: nisi dilatio fuerit habita beneficio restitutiōis in integrum, per l. si iudex circunuento. sed si dilatio nunquā à reo fuisset petita: tunc non esset aperta via actori ad aliquid probandum intra dilationem vel ad illam petendam. Ita etiā intelligo hic quod aperiatur edictum ita demum, si præteritus incipit petere. Item facit † ad † q. vtrum maritus miles teneatur vxorem suam vocare dominā. Certè cùm vxor habeat istud beneficium à viro: certè non potest vti hoc beneficio contrā virū, licet contra alios sic: vt l. amicissimos. in fin. ff. de excu. tuto. & per ea quæ ff. dixi. Quæro † practicam huius legis. Rñ. si nos intelligimus esse commissum edictum per alium, eo ipso quod præteritus est: tunc si illi beneficio alterius vult vti, debet petere contra ta. beneficio alterius præteriti. sed si intelligimus commissum edictum ita demum, si præteritus incipiat petere: tunc practica duplex potest esse. vel quod isti alij iterum petant de nouo contra ta. beneficio præteriti, qui iā aperuit edictum. Et hoc satis innuit hic text. qui loquitur quod sequatur bo. pos. iam intenta à præterito tāquam eorum interfit hanc ad finem perduci: vt l. defuncto. j. de publi. iudic. & habemus casum extra de elect. c. constitutionem. in Clemen. Et hoc est verum secundum ista tempora: sed hodie secus: qa sola agnitio sufficit: & perinde est, ac si esset decreta.

In adoptionem. Pro declaratione istorum datorum in adoptionem distingue, aut est datus in adoptionem pater contra cuius testamentum vult quis venire: aut est datus in adoptionem filius, qui vult venire contra testamentum. Primo casu adoptio nil nocet venientibus per contra tab. vt suprà, eod. l. iiij. §. si pater. Secundo ea distingue, aut quis fuit datus in adoptionem in vita eius, contra cuius testamentum vult venire, aut post mortē. Primo casu aut fuit datus alicui, qui erat ex his, qui sunt in eadem familia: & non nocet adoptio: vt l. iij. §. si quis filio. suprà, eod. Aut fuit datus in adoptionem extraneo: & tunc aut adoptio durauit vsque ad mortem patris naturalis: aut fuit finita ante. Si fuit finita, non nocet adoptio, vt l. si emancipatus. §. fin. suprà, eod. Si verò durauit: tunc aut fuit institutus, aut præteritus. Si institutus: tunc potest habere contra tab. alio committere edictum: vt l. non putauit. §. in adoptionē. & §. seq. suprà, eod. quod intellige si fuit institutus purè, aut sub cōditione quæ extitit. secus si deficit conditio, vel non fuerit institutus, vt hic. Item prædicta vera, si fuerit datus in adoptionem filius naturalis: secus in adoptiuo, vt d. l. nō putauit. §. in adoptionem. in fin. Si verò fuerit præteritus: tunc non datur ei contra tab. bo. pos. contra testamentum patris naturalis: vt suprà, eod. l. si emancipatus. §. fi. & l. vtrum. & insti. de hære. quæ ab intest. §. eadem. Secundo casu, quādo se dedit in adoptionem post mortem, aut post petitam contra tab. bono. pos. & non nocet sibi adoptio: vt infrà, vnde li. l. fi. aut ante: & tunc si quidem erat præteritus, sibi nocet: vt l. iiij. §. si emancipatus suprà, eod. si verò erat institutus, sibi non

Universidad de Deusto Biblioteca

sibi non nocet adoptio: vt suprà, eo. l. proxi. in prin. Prædicta vera, quando vult venire ad contra tab. patris, vel aui naturalis. Si verò velit venire ad contra tab. patris vel aui adoptiui: dic vt dixi s. eo. l. j. §. j.

Exemplo. Oppo. j. l. proxi. §. fi. aliàs est l. cùm emancipatus. §. fi. Sol. Ibi vnus ex nepotibus fuit adoptatus loco filij: hic secus.

Si ex duobus. In tex. ibi: fratri: s. soli, non patruis. hic habes de materia coniunctionis legalis. de qua dico plenè in l. re coniuncti. circa fi. de leg. iij. Et sic habes hic q̃ cõiunctio legalis fit duobus modis. Primò q̃ plures vocantur ad idem ex eadem dispositione, diuersa tamen ratione. Secundò q̃ vocentur ad idē ex eadem dispositione & eadē ratione. Q̃n ergo deficit vna portio, habet ius accrescẽdi potẽtius ille, qui vocatur ex eadē dispositione, & ex eadē ratione, q̃ ille qui vocatur ex eadem dispositione, diuersa tamē ratione, vt hic. Nam nepotes inuicem vocantur cum fratribus patris ex eadem dispositione: sed nepotes sibi inuicem vocantur vna ratione, & fratres alia ratione: ideo nepotes sibi inuicem accrescunt, non fratribus.

1 ☞ *Testamentum secundum, in quo filius est præteritus, si in eo sunt scripti uenientes ab intestato, rumpit primum.*

2 *L. hac consultissima. §. pe. an habeat locum, quando sequens est imperfectum ratione præteritionis.*

3 *Testamentum, in quo filius est præteritus si in eo sunt instituti uenientes ab intestato, ualet interim de iure ciuili, donec filius dicat nullum.*

4 *Testamentum quando deficit ratione omissæ solennitatis, licet non dicatur propriè testamentum, sed ultima uoluntas, tamen datur contra tabulas.*

5 *Testamentum imperfectũ ratione præteritionis an habeat locũ inter liberos. remissiuè.*

2 **Si prius.** * Per secundum †testamẽtũ, in quo filius est præteritus, si in eo sunt scripti venientes ab intestato,
1 rumpitur primũ. h. d. multùm singularis, & notabilis casus, nec ipsum scio alibi. Quæro ante omnia: quæ est ratio, q̃ filius admittatur ad contra tab. si in secundo sunt instituti venientes ab intestato: sed excludit q̃n in sec'o nõ sunt instituti venientes ab intestato? Respon. ratio est: quia quando in secundo sunt instituti venientes ab intestato, licet sit imperfectum ratione solennitatis omissæ: tamen est validũ de iure ciuili, ob quod p̃ secũdũ tollit primum: vt l. hac cõsultissima. §. pe. C. de testa. & l. j. §. de iniu. testa. Sed q̃n sunt scripti alij: tũc p̃ secundũ non tollitur primũ: vt l. si filius. §. de lib. & posthu. & sic remanet validum primum testamẽtum, in quo filius est exhæredatus: ergo non habet cõtra tabu. vt s. eo. l. nõ putauit. in prin. Op. illa distinctio vtrũ in posteriori testamẽto sint scripti venientes ab intestato, vel non, fuit introducta à Iustiniano: vt l. hac cõsultissima. §. pe. C. de test. ergo nõ est verisimile q̃ ad illã l. Iurisc̃onsultus habuit respectũ. So. Hoc fuit additũ à cõpositoribus noui iuris. Vel dic q̃ de iure antiquo erat hoc, licet per Iustinianum fuit renouatum & declaratum. Et q̃
b sit de iure antiquo probatur in l. ij. §. de iniu. test. Secundò oppo.[b]
2 & videt †q̃ l. hac cõsultissima. §. pe. non habet locum q̃n sequens est imperfectũ ratione præteritionis: vt l. si filius q̃ in potestate. & ibi hoc per gl. manifestè no. §. de lib. & posth. So. Ibi fuit præteritus filius suus in potestate, qui dicit testamentũ ipso iure nullum: hic quando fuit præteritus emancipatus. Hæc sol. non placet: quia q̃n fuerũt præteriti emancipati, nõ habet locũ ista distinctio, vtrũ in secũdo fuerũt instituti venientes ab intestato, vel nõ, & secũdũ tollit primũ: q̃a ex ipso secũdo põt adiri hæreditas de iure ciuili. & sic debemus intelligere in filio, qui est in potestate. Quare dic q̃ ibi loquitur quando fuerunt instituti non venientes ab intesta. Et nõ ob. gl. ibi posita: quia malè dicit, & cõtra istũ
3 tex. ex hoc no. aliud, † testamẽtum, in quo filius est præteritus si in eo sunt instituti venientes ab intestato, valet interim de iure ciuili, donec filius dicat nullum, per istum tex. Si enim non esset possibile ex eo adiri hæreditatem de iure ciuili, primum testamẽtum per istud secundũ non rumperetur: vt d. l. si filius qui in potestate. & no. in l. cùm in secundo. de iniu. test. & l. si quis eum. §. j. de vul. & pup. Dices tu, istud videtur contra casum l. filio præterito. Nam ibi fuerunt instituti alij fratres, & sic proximiores venientes ab intestato: & tamen ibi testamentum nõ valet de iure ciuili. si teneremus q̃ hoc fuit additum à compositoribus noui iuris: habeo responsionem claram, q̃ ibi respexit iura antiqua. Si verò intelligimus q̃ hoc erat de iure antiquo: pro solutiõe cogita. Vlterius op. dicitur q̃ hic secundum testamentum imperfectum non est testamentum, sed quædã voluntas: vt l. hac consultissima. §. pe. C. de testa. & sic non datur contra tabu. So. † Quãdo testamentum deficit ratione omissæ solennitatis, non potest dici propriè testamẽtum: sed quando adsunt solennitates, licet facta sit præteritio, tunc est propriè testamentum, vel licet non sit propriè testamentum, tamen est vltima voluntas, cõtra quã datur contra tabu. Quæro, qualiter intelligitur, si in secundo sunt instituti venientes ab intestato? Respon. intelligitur de venientibus ab intestato, qui tenent primum locũ in successione vt hic dicit tex. Vos habetis
5 † in l. hac consultissi. §. ex imperfecto. & in aut. hoc inter liberos. q̃ testamentum imperfectum habet locum inter filios: sed an intelligitur de imperfecto ratione præteritionis. Et videtur glo. sentire q̃ sic. Contrarium videtur tenere gl. §. de testa. l. si is qui. de quo dic vt ibi dixi.

Cum emancipatus.

Qui duos. Opponi. & videtur q̃ nepos datus in adoptionem institutus habeat contra tab. vt l. non putauit. §. in adoptionem. s. eo. Respõ. ibi loquitur quando datus in adoptionem a primum gradum tenebat, & nemo eũ precedebat: hic autem pater eum præcedebat. Ita no. s. eo. l. non putauit. §. vt autẽ. Itẽ op. q̃ iste nepos debeat coniungi patri per edictum de coniungẽ. vt j. eo. l. si pater. So. Ibi b loquitur de nepote in potestate retento: hic de dato in adoptionẽ. Item opp. q̃ sufficiat semel edictum commissum esse, vt sic præteriti beneficio nepos institutus habeat cõ c tra tab. vt l. si post mortem. §. fi. s. eo. & l. nõ putauit. §. in adoptionem. Respon. contraria loquunt quando aperitur via aliis, qui sunt in eodẽ gradu, & habent æquale ius: secus si eos alius præcedat, vel si sunt sequentes in gradu, vel ordine.

Si pater. Nota ex isto textu huius §. sicut filius emancipatus per edictum de coniungẽdis coniungitur nepotibus in potestate retentis: ita filius in adoptionem datus veniens per contra tabu. alio committente edictum coniungitur cum suis filijs, vt hic.

1 ☞ *Statutum q̃ uenientes ab habitando in loco, habeant priuilegium q̃ non comprehendat ciues originarios, non habitantes, & uenientes ad habitandum.*

2 *Filius emancipatus an iungatur in una portione cum filio suo emancipato.*

Si pater ex duobus. Nota tex. in fi. sed ibi: non minus habere, quã &c. Ad hũc §. in fi. oppo. q̃ nepotes non succedant cum filijs in contra tabu. vt s. eod. l. iij. §. j. Solu. dicunt quidam hic de rigore: ibi de æquitate. Sed certè hic loquit̃ de æquitate, vt hic dum dicit æquis. Vel dic hic de æquitate: ibi de rigore. Sed dic q̃ est verum secundùm distinctionem illius §. & hoc verum, nisi aliàs iste nepos sit ado- 1
ptatus in locum patris alterius nepotis. Vltimò † Jaco. de Are. & c Old. inducunt hunc §. ad quæstionem, dicit statutum ' quòd omnes venientes ad habitãdũ in ista ciuitate, habeãt aliquod priuilegiũ. modò quærit̃ an ciues originarij nõ habitãtes, & venientes ad habitãdũ gaudeãt illo priuilegio? Et vt̃ q̃ sic, vt hic. Nam eodem iure vtitur nepos adoptatus, quo quilibet extraneus. Sed puto contrarium: quia istis, qui possunt cogit ad munera, nõ po- 2
test concedi immunitas: vt l. ij. j. de iur. immu. Vos habetis † hic duas glos. vnam super verbo, emancipauerit. aliam super verbo suo, & innuunt istæ glossæ iunctæ cum textu, quòd filius emancipatus iungitur in vna portione cum filio suo emancipato. Iste glos. sunt falsæ secundùm Dynum. quia quando filius & nepos sunt emancipati, non coniunguntur simul: sed filius præcedit nepotem: vt habuistis s. ea. l. §. j. & l. si emancipatus. in prin. s. eodẽ

¶ Pro concordia aduerte q̃ inter doc. maxima dubitatio est, an ista l. si ex duobus. §. si prius. debeat intelligi in filio emancipato, an in suo. Et q̃ debeat intelligi in emancipato voluit Bar. in l. si filius. ff. de libe. & posth. In hoc §. si prius. voluit q̃ debeat poni casus in suo. Tu dic, duo fuerunt intellectus. & Bar. in d. l. si filius. dicit q̃ verior intellectus q̃ loquat̃ in emancipato: licet alʒ senserit contrariũ in hoc §. si prius. quasi se declarãdo, & ponẽdo veriorẽ intellectũ & se corrigẽdo, si alʒ senserit cõtrariũ. qd̃ põt colligi per illa verba q̃bus vtit̃ dũ dicit in d. l. si filius. et hic est verus intellectus ad illũ §. à quo in iudicãdo nõ esset recedendũ. Adde ad materiam l. posthumo. C. de cõtra tabu. & ad l. filio præterito. ff. de iniu. rup.

¶ Si prius. Iste §. est tra difficilis q̃ Bart. in ipsius intellectu videtur variare multũ. vide Bal. in l. hac cõsultissi. §. ex imperfecto. C. de testa.

¶ Secundò op. Et videtur Bar. sibi cõtrarius in l. si filius qui. de libe. & posthu.

¶ Stantum. Adde q̃ contra Bart. hic tenet Albe. de Ro. in prima parte statutorũ: q. xc. tũ opi. Bar. cõsulẽdo sequit̃ Alex. in consi. xxxiij. col. ij. in v. volu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Reprehēditur. Vide hac glo. per Ang. & Imo. in l. si quis posthumos. §. j. de li. & posthu.

b ¶ Quod vulgo. Et hoc sin. not. Imo. in l. si filius qui in potestate. in ix. col. de lib. & post.

SI ex duobus. Si institutus adit hæreditatem beneficio prætoris cōmittentis edictum, nō potest per eum contra tab. peti. vel eius portio augeri sed legatum omnibus debet præstari. h. d. vsque ad §. filius. ibi pos. bonorum contra tab. beneficio emancipati prætoris. Oppo. dicitur hic quod emancipatus institutus de iure ciuili &c. contra no. in l. illud. in fi. §. eō. Sol. Gl. dicit ibi male, & contra istum tex. vt ibi dixi. Item dicitur hic q̄ qui adiuit hæreditatem, non potest adire per contra tab. contra. §. eod. l. si post mortem. §. si in adoptionem. sol. ibi adiuit iussu alterius. ad alterius vtilitatem: hic sua sponte, & ad suam vtilitatem. Itē op. de l. non putauit. §. fi. §. eo. vbi omnes reducuntur ad virilem. so. Ibi non adiuit: secus si adiuit: quia tūc eius portio potest diminui non augeri. Quærit glos. quot incommoda cōsequitur ille, qui adiuit: dic vt in glossa. Quæro vtrum indistinctè ille, qui habet hæreditatem non possit petere contra tab. sol. Aut quis efficitur heres ipso iure: & non perdit, vt hic in fin. Aut efficitur hæres facto suo: & tunc aut adit iussu alterius, & ad alterius vtilitatem, & non perdit cōtra tab. vt l. post mortem §. si in adoptionem. §. eod. Aut adiuit sponte, & propter suam vtilitatem: & tunc perdit contra tabul. vt hic. & §. dixi.

Filius. Quæro dicitur hic quod iste emācipatus habet cōtra tab. quæro vtrum hoc sit verum, siue ante mortē patris naturalis, sine post sit emancipatus. Et dicit glo quod sic. Allegat eandem l. si emancipatus. §. fin. Hæc glo. est falsa: & cōtra tex. l. si emancipatus. §. fin. quam glos. alleg. nam emacipatus post mortem non habet contra tabu. vt ibi. Nec curo vtrum pater adoptiuus viuat vel non, vt §. e. l. vtrum.

Item si filius. Iste ergo nepos habet contra tabu. patris & aui naturalis, vt hic videtis. Dicitur hic, mortuo adoptiuo. Quæro quid si viuente? Azo dicit idem. Vide glos. quæ incipit, idem & si viuente, &c. Posses tu dicere contra. fortè Azo dicit idem, si viueret, dum tamen exiuerit de potestate patris adoptiui. Vnde vt hoc non possit dicere, Hugo dicit idem dicēdum, quāuis sit in potestate patris adoptiui. Sed iste glo. sunt falsæ: nam si pater adoptiuus viueret, & iste esset in potestate, non posset facere testamentum istud: vt l. qui in potestate. §. de test. & si testamentum est nullum, nō datur cōtra tab. vt j. eod. l. quod vulgo. Quare aliter dicit glos. & bene. §. eo. l. iij. §. pater. illam tene. Vlterius quæro circa hanc legem dicitur hic quòd habet contra tab. patris & aui naturalis. quæro vtrum hoc sit virum indistinctè, siue pater prius decesserit. Idem si decesserit prius auus, & postea patere ius: sed tunc veniret iste filius per successorium edictū: vt l. si is qui. de inoffic. te. Vult ergo gl. quod si moriatur prius pater: tunc nepos habet contra tab. iure suo & directè. sed si prius moritur auus tunc venit ad successionem aui per successorium edictum: quasi pater eum præcedat. Ista glo. non est vera. nam cum filius est in adoptiua familia, nepotem emancipatum nullo modo præcedit: vt §. eo. l. vtrum. & §. §. proxi. Gl. tamen videtur tenere ibi illud quod hic: & malæ:
a quia dicit tbi q̄ debet intelligi de nepote instituto hærede: aliàs esset absonū. Sed illa glo. reprehenditur* per Dy. dicit enim ibi, & bene: nam non est absonum, si ponamus patrem in adoptiua familia: quod nepos ex eo emancipatus admittatur ad successionem, vt hic dicit tex. & probatur. §. eod. l. vtrum. & l. si emancipatus. §. fi. §. eod. Ita debetis intelligere.

SI præteritus. Tex. ibi: si non contra tab. ista sunt verba exceptionis. Oppo. duobus modis. Videtur quod ille, qui opponit exceptionem doli, non approbat testamentum: quia nihil ex testamento consequitur, sed aliud ideo testamētum non approbat. arg. infrà, de bo. lib. l. si verò non habuit. ver. cæterum. Solu. Intelligo quòd hic apposuit exceptionem doli vigore libertatis sibi in testamento relictæ. secus si opponeret exceptionem ex pacto competentem, vel venientem extrinsecus, nō ex testamento. Itē oppo. quòd quis non possit opponere exceptionem doli aduersus hæredes patris: vt l. apud. §. libertum infrà, de doli excep. Solu. hic oppo. exceptio contra dolum ipsius filij, nō contra dolum commissum ab ipso patre: quia tunc non posset. Tertiò opp. dicitur hic q̄ contra tab. potest opponi in modū exceptionis: & ita dicidit glos. Contra l. exceptiones. in fin. de excep. vbi non potest opponi exceptio restitutionis antequā impetretur. Iac. de Are. videtur intelligere hic quod istud est verum, dum tamen possidens petat contra tabul. & postea excipitur prout dicitur in l. exceptiones. in fin. & no. in l. nam postea. §. si minor. §. de iureiu. Videte, licet dictum glos. & dictum Iac. de Are. circa ipsum satis sit verum, aduerte tamen: qa exceptio, de qua hic loquitur, potest opponi altero de tribus modis. Vno modo q̄ opponatur exceptio præiudicialis non potes agere, ne fiat præiudicium petitioni hæredibus mouendæ impetrata bono. poss. contra tab. & ita potest oppo. antequā impetūtur. bono. posse. contra tab. vt hic, et l. ij. j. de excep. rei iud. & l. si post litem. infrà. de excep. & l. si quis libertatem. §. de pet. hære. quod tamē hodie est verum secundum determinationem l. fi. C. de pet. hære. Secundò potest opponi hoc modo: Non potes agere contra me: quia mihi cōpetit contra tab. & tunc potest opponi duobus modis. Primò q̄ in ipsa exceptione impetret contra tab. dicens sic: Non potes agere contra me: quia competit mihi contra tab. quas peto mihi decerni: & tūc ista exceptio habet vim exceptionis, & petitionis, & repellit agentem: vt hic, & l. Papi. §. si filius. §. de inoffi. testa. & idem putarem in restitutione in integrum si in ipsa. exceptione impetraretur. Alio modo potest opponi nō petendo ipsam decerni in ipsa exceptione: & tunc non potest opponi, nisi prius intentetur contra tab. Ita loquitur l. exceptiones. in fi. j. de excep. & l. nam postea. §. si minor. §. de iureiur. & l. necnon. §. exemplo. ex qui. cau. ma. Ita debetis intelligere.

1 ☞ *Fideicommissum uniuersale si relinquitur filio, per hoc non dicitur institutus.*

SI emancipatus. Vides ergo hic, quòd si pater est suspectus, non datur bono. poss. contra tab. pro filio. & sic innuit quod si pater non esset suspectus, daretur sibi cōtra tab. Ex hoc
1 †nabes hic tex. contra glo. quæ est in l. scimus. §. repletionem. C. de inoff. test. vbi tenet glos. quòd si fideicommissum vniuersale relinquitur filio: est perinde ac si esset institutus. Istud est contra hunc tex. quia si esset institutus non haberet cōtra tab. vt suprà, eo. l. j. in prin. & sic fideicommissaria restitutio non habetur pro institutione, vt hic, & expressius in l. ita tamen. §. qui rogatus. §. ad Trebel.

s I pater. Distingue circa hanc legem vt dixi. §. eodem l. si in adoptionem.

SVb conditione. Opponitur. de lege etiā suprà, de inofficio testamen. Solu. dic vt ibi. & plenè dixi in lege post legatū. §. fin. §. de his quib. vt indi. vbi tene menti.

b VOd vulgo. †Glos. hic ponit casum, & bene, quē vide, & not.

1 ☞ *Exhæredatio non secuta aditione nihil ualet.*
2 *Contra tabulas quòd decur etiam hæreditate non adita.*
3 *Querela quòd possit intentari tam contra alium quàm contra scriptum hæredem.*
4 *Ratio quare contra tabulas non requirit aditionem: querela sic.*

FIlium. Ista lex est ita difficilis, sicut aliqua, quæ sit in Infortiato: tamē difficultas est in tex. non in apparatu, nec in materia. Et diuiditur hæc lex principaliter in quatuor partes. Primò ponitut thema & quæstio qualiter succedatur, quando emancipatus est præteritus, suus exhæredatus, & extraneus institutus. Secundò determinatio ponitur prædictæ q. Tertiò ponitur alia q. vtrum eo casu fiat collatio. Quartò ponitur vna q. quibus & à quo eo casu legata præstentur. Secunda ibi dixi. Tertia in §. videamus. Quarta in §. legata. tamen secunda pars subdiuiditur in partes tres. Primò ponitur qualiter succedatur inspecto rigore iuris ciuilis: & inspecto rigore iuris prætorij. Secundò qualiter succeda tur de æquitate quando hæreditas non est adita. Tertiò qualiter succedatur de æquitate quando hæreditas est adita. Secunda ibi: sed cum exhæredatio. Tertia ibi: sed quemadmodum. Et ista secunda pars breuiter hoc intendit: si suus est exhæredatus, emancipatus, præteritus, & extraneus institutus, siue adeatur hæreditas, siue non: vterque dimidiam aduocabit: licet vnus scilicet, emancipatus per contra tab. & alter ab intestato. hoc dicit. Not. tex. ibi: sed cum exhæredatio &c. Not. † quod exhæredatio nihil valet non secuta aditione: vt hic, & l. si patronus. §. ex
1 testamēto

testamento.j.de bon.lib.Secundò no.†ex hac l.q̃ contra tab.da-
tur etiam hæreditate non adita.Habuiſtis ſ.e.l.illud.Tertiò not.
3 q̃†querela poteſt intentari tam contra alium,q̃ contra ſcriptũ
hæredem:vt hic,in vltimo reſponſo.Op.dicitur hic in princip.q̃
hæreditate adita filius exhæredatus excluditur. hic in fi. dicitur
contrarium:ergo malè.Sol.excluditur in totum.ſ.à contra tabu.
vt hic,in princi.ſed non excluditur à querela,vt hic,in fi. Secun
dò op.dicitur hic q̃ habet locum bo.poſ.contra tab.& ab inteſta
to:quia ſuus ab inteſtato,& emancipatus per contra tabu.Con-
tra j. ſi tab.te.nul.ex l.j.in prin.vbi ab inteſtato non habet locum
donec habeat locum contra tab.Sol.Contra tabu.& ab inteſtato
ſimul non habent locum.verum eſt quando pendet vtrum ſecũ
dum tab.poſsit peti:ſed quando certum eſt q̃ ſecundum tab.nõ
poteſt peti:tunc procederet contra.& ab inteſtato, vt hic. Facit
quod dixi ſ.e.l.illud.Tertiò opp.dicitur hic q̃ ſolus filius habe-
bit contra tab.contra.j.§.proxi.vbi non habet niſi dimidiam.Di
cit glo.q̃ hoc principium corrigitur ſtatim.Gloſ.habuit bonum
intellectum:ſed poteſt dici q̃ non corrigitur: quia verum eſt q̃
filius ſolus habebit bo.poſ.non tamen habebit ſolus totam hæ-
reditatem:vt dicitur j.Item dicitur hic q̃ repudiatio prodeſt ſer-
uo,vt ſit hæres inſolidum cõtra,imò pro parte:vt j.§. videamus.
& hic eo.§.Sol.in effectu non eſt hæres,niſi pro parte: vt in con
trario:ſed ipſo iure ciuili eſt hæres in totum.Item oppo.hic dici-
tur q̃ teſtamentum eſt nullum propter hæreditatem non aditã,
& petitur contra tabulas:ſed contra,ſuprà, de iniuſto teſta. & l.
nam & ſi.ver.rumpendo.Solu. Quantum ad contra tabu. ſuffi-
cit tabulas eſſe, ex quibus poſsit adiri hæreditas tempore mor-
tis:vt ſ.eodem.l.proxi.vnde licet poſtea irritetur, non curatur.
4 ſed dices tu,Quæ eſt ratio †q̃ contra tabu.non requirit aditio-
nem,ſed querela ſic?Reſpon.vt dixi in l.illud.ſ.eo. quia contra
tabu.petitur ad ſimilitudinem dicendi nullum quod poteſt fieri
ante aditam hæreditatem.Dicitur hic q̃ querela habet locũ poſt
petitam bonorum poſſeſsio.contra tabu.id quod eſt ruptum nõ
poteſt vlterius rumpi, vt dictum eſt. Reſpond.licet ſit ruptum
per contra tabu.de iure prætorio,non tamen eſt ruptum de iure
ciuili ideo poteſt rumpi per querelam,vt hic,in fi.Item oppo.q̃
querela debet dari ſolùm contra hæredem ſcriptum: vt l.j. &l.
circa.ſuprà,de inofſi.teſtamen.ſed hic datur contra præteritum:
ergo &c.Solu. hic præteritus ſuccedit in locum hæredis ſcripti
qui totam hæreditatem ab eo auocauit: vt ſuprà eodem. l. cum
emancipatus.in principio.ideo poteſt contra eum dari querela
ſicut poſſet dari contra fideicommiſſarium vniuerſalem: vt l.j.
C.de inofſi.teſta.

1 ☞ *Collatio q̃ non habet locum inter eos,qui diuerſo iure ſuccedunt.*
2 *Collatio non habet locum quando emancipatus non facit iniuriam ſuo.*

Videamus. Iſta eſt tertia pars principalis, & ſubdiuidi-
tur.Primò ponitur quę.Secundò ponuntur
duæ rationes ad oſtendendum quòd collatio nõ habeat locum.
Tertiò determinat collationem locum non habere per aliam ra-
tionem nouam.Secunda ibi:emancipatus namq;.Tertia ibi: ve-
reor.& breuiter hoc dicit. Inter eos,qui diuerſo iure ſuccedunt,
1 non habet † locum collatio. Item quando emancipatus non fa-
cit iniuriam ſuo,non habet locum collatio, hoc dicit in verſicu.
& hoc ſit conſequens.ibi,illi,ſcilicet,caſui qui ſequit.No.ex hoc
2 §.†duo.Primò quòd inter eos,qui diuerſo iure ſuccedunt, non
habet locum collatio.Secundò no. quòd quando emancipatus
non facit iniuriam ſuo,non habet locum collatio.Oppo.ad pri-
mum notabile quòd collatio habet locum,vt l.ſi filius.infrà, de
colla.bonorum.Gloſ.ſoluit pluribus modis.Veritas eſt q̃ ibi fi-
lius ſuus erat inſtitutus,& adiuit de iure ciuili: & ſic emancipa-
tus veniens per contra tabulas ſibi fecit iniuriam:quia ſibi alius
abſtulit contra teſtatoris voluntatem.licet ergo ſecundum ver-
ba prætoris non habeat locum collatio:tamen ſecundum volun
tatem Scæuolæ poſitam in l.ſi filius habet locum. ſed hic nullã
faciebat iniuriam filio exhæredato.Item oppo.C.eodem lege,ſi
emancipati.Solu. Ibi nullum fuit factum teſtamentum: hic ſic.
Vnde debet diſtingui an per emancipatum alteri fiat iniuria,
vel non.

Legata. Hæc eſt tertia pars. Legata pro dimidia præſtat
emancipatus cõiunctis perſonis, ſuis nullo modo
hoc dicit in ſumma.

Si quis. Iſte §.legitur in gloſſa multis a modis.Prima & ſecunda le-
ctu.reprobantur in glo.& bene.quare vlti-
mam lectu.tene.Tex.ibi in fi.exhæredatus
non eſſet, ſed inſtitutus: quia ſcriptis non
adeuntibus ſuccedens per contra tabu.præ
ſtat legata liberis,& parentibus. Vel dic q̃
inſtitutus ſuccedens ex teſtamento,legata præſtat omnibus, ſe-
cundum Dy.& Iaco.de Are.

a ☜No hic.An autẽ re
quiratur aditio,vide
Ange.in repetitiõe.
l.eã quã. C. de fidei-
com. & plenè p̃ do.
meum in l.fi.ff.de do
nat.cauſa mor. And.
Barba.

Si is,quis filium. In hac l. Iuriſconſultus po-
nit tres caſus.

*De legatis præſtandis contra tabulas bonorum poſſeſsio-
ne petita.* *Rubrica.*

LEX I.

Hic titulus. Primò commendat edictum,& ponit mentem edicti. Secundò illud incipit exponere. Secunda ibi:generaliter. vſque ad finem.& eſt pulchra lex. Circa legem noſtram format glo.noſtra aliquas quæſtio.Op. j.e.l.iij.§.fi.Sol. Id quod hic dicitur,q̃ legata præſtantur intelli-
ge ſi ſunt vtilia:Secus ſi ſunt inutilia.Item oppo.ſ.de lega.iij.l.ij. Sol.legata relicta à præterito nullo modo præſtantur,vt ibi: ſed legata relicta ab inſtituto,præſtantur quibuſdam perſonis, ex vigore huius tituli. Dicitur hic quòd legata præſtantur.quæro qua actione:Dicunt quidam,iudicis officio. Alij actione ex te-
ſtamento vtili ex vigore iſtius edicti,vel actione in factum. te-
ne quam vis.Dicitur hic,dotis nomine, quæro ad quid refera-
tur.Dicit gloſ.ad vxorem, & ad virum. Vide ergo quòd deter-
minatio appoſita in fine,refertur ad proxima, ſcilicet, ad vxorẽ
& ad virum,non ad liberos & parẽtes.Simile in l. hæredes mei.
§.fi.ſ.ad Trebel.

Generaliter. Oppo.de l.quæſitum.ſ.de teſtibus.Solu.
Ibi odium:hic fauor.Item oppo. & vide-
tur q̃ infinitas non debeat tollerari:vt l.fina.C.de ſacroſan.eccl.
Solue vt no.Cy.C.de ſen.quæ pro eo quod intereſt.circa cõtra-
ria.& per Dy.in l.qui bona.§.fi.j.de dam.infec.& ibi plenè dixi.
Dicitur hic q̃ parentes & liberi vocantur vſq; in infinitum.con
tra:imò parentes vſq; ad tritauum,& liberi vſq; ad trinepotem:
vt l.Iuriſconſultus.§.parentes.j.de gradi.Quid dicemus? Poſſu-
mus dicere ſic:Quando tractat de fauore,debet accipi in infini
tum,vt hic.& ſic ex quadam larga & impropria ſignificatione.
Sed ſi non tractaremus de fauore:accipemus ſtrictè,& propriè:
vt dixi in d.§.parentes. Item dicit hic,q̃ non diſtinguitur an de-
ſcendant à maſculo vel à fœmina.contra in l.illud.§.ad teſtamẽ
ta.ſ.ti.j.Sol.Per edictum de contra tabu. diſtinguitur teſtamen-
tum mulieris à teſtamento virorum ſecus in edicto de lega.
præſtan.

1 ☞ *Teſtamento rupto rumpitur donatio cauſa mortis ex teſtamento dependens.*

LEX II.

Sed ſi mortis. In tex.ibi:exceptæ non ſunt, ſci-
licet perſonæ,in quas eſt collata donatio cauſa mortis. No.hic * q̃†rupto teſtamento
2 1 rumpitur donatio cauſa mortis.quod tene mẽti. quod
intelligo ſi donatio cauſa mortis ex teſtamento dependeret:aliàs
ſecus,per ea.quæ habuiſtis no.in l.poſt leg.in fi.ſ. de his quib.vt
indig.& ſ.de inofſi.teſta.l.etiam.Facit C.de codi.l.j.& quod ibi
nota.

1 ☞ *Statutum q̃ contrahens cum bannito puniatur in centum,q̃ non comprehendit con-
trahentem cum ſeruo uel filio bannito, ſed contrahentem cum procuratore ſic.*

Hoc autem ſolùm. Hic eſt not. §. & no.text.ibi:
nec enim quærimus,&c. Op
po.ad hunc §.de §.item ſi quis.j.proxi.vide glo.j.in §.in adoptio
nem.Sol.vt ibi patet ex concordan.Item ibi.§.ſed ſi hæres. dicit
Dy.illud regulare:iſtud caſuale.Sed contra de §.item ſi quis.vbi
inſpicitur cui debet acquiri,non cui relinquitur.Sol.gl.vno mo-
do hic:alio modo in §.item ſi quis.& illa vera. Quare dic quòd
non debemus inſpicere cui acquiritur ex diſpoſitione legali, vt
hic:ſed debemus inſpicere cui quæritur ex diſpoſitione teſtato-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ☞POMATES. ¶Dicit statutum. Vide Are.in l.Gallus.§.q; si is in ñ. col.ff.de li.& posthu.vbi sequitur opi.Bar.& vide etiã are in l.j.in prin.in iij. col.ff.de verbo.ob.in l.si mihi & tibi.§.regula.ff.de leg.j.

b ☞POMATES. ¶Sed si contraherem cum aliquo.Idem tenet Angel.in l. Antistius.§.fi.ff.de acqui.hære.Facit quod no.Bal.de cessio.in l.per diuersas. C.mandati. licet in cõtrariũ videatur q; voluit Bal.l auf. habita.C.ne fil. p; pat.

c ¶Secũdo not. hunc tex.& vide gl. in c. cũ contingat. de of. dele.Bar.& ibi d.Ioan.in l.iudex.ff.de reiud.& ibi gl.quæ dicit q; iudex non debet dicere admitto quatenus de iure de beo.sed prius de his discutere debet. Facit q; no.Bar.in l.ait prætor.§.j. de re iudi.& in l.si quãdo.in prin.ff.de leg.j.& vide Bal.in repe.l. edicta.C.de eden. & l.j. C.q admit.& in ca. j.§. hoc quoque. de fisc.feu.Bar.in l.& si conditionalis. ff. de autho. tut.& l. ambitiosa. j. de decre.

1 ab or.fa.Bal.in l. cũ iudex.C. de sen. &

2 vide glosse.in cap.cũ contingat. de of. de leg.& ibi Ho.et Ioan. de Imol.Andre. Barb.

d ¶Non valebat. & vide qd no.Bart. in l. sed si conditionalis.de autho. tut. & Bal.in l.j.C. qui admit.in pe. col.& de decre conditionali. vide tex.& ibi Bal.

1 2 in l.si.in pene. C.de test.ma. & cũ Bart. trãsit Ange.& Imo. ĩ l.iudex.ĩ fi.de re iu.

c e ¶Debentur oĩbus. Vide Bald. & Imo. in l. & si contra. de vul.& pup.

☞POMATES.

f ¶Omnibus. Amplia vt per Alex. in l.ita tamẽ.§.qui rogatus. ff.ad Trebel.

g ¶Aliquid conseq.& ista doctrina fallit quãdo tractaret de dãno vitando.l. qui Rom.§.fi.Sena. & ibi no.de ver.obli.

h ¶Perducit ad finẽ. Cuius contrariũ hic tenuit ille tex. ĩ prĩ. ĩficio ver. non solũ nã vbi petitio huius bono. possef. habet effectũ, petens perdit legatũ, vt hic, in ver.non solũ. sed in princ.dicitur q; ille, cui nõ competebat bo.poss. eam petijt, & accepit,tñ non p-dit legatum:ergo sequitur q; non habet effectum.

i ¶Solennitate. Per Bald.in l.ff.ad ff. C. de fid.lib. & Ro. in l.si Titius. de verb. obliga.

k ¶Quæro,dicit statutũ.Vide quod vult Ale.in l.j.§.j.in ij.col.vel tertiò colligitur.ff quod quisque iur.

l ¶Quod non. quod factum non valet non præiudicat per hoc:quia non sufficit de facto facere contra,vt quis incidat in pœnam,vt not.Bar.plene in l.vbi pactum.C.de transac.& hic adde Bal.in d.l.quid ergo.§.cũ autẽ.cũ ibi not.§. de iusta.& quod no.Bald.in l.j.§.fin.ã.quod quisque iur.

ris vt ibi. quod no.ad multa. Dicit statutũ',†si quis contraxit cũ exb annito,punia

a tur in centũ.Ego cõtraxi cũ seruo,vel filio exbanniti,sta qd' quærit exbãnito:certè nõ punior:quia inspicitur cum quo contraho, non cui quærit ex dispositione legis: sed si

b contrahærem cũ aliquo,qui haberet procuratorem nomine eius,vel ageretur inter nos,vt exbannito quærere:tũc punirer:qa video cũ exbanito cõtrahere:& inspicitur cui quærat ex dispositiõe hominis,vt dixi. quod tene menti. Item oppo. dicitur hic in ver.sed & si coniuncti im.q; portio deficiẽs non accrescit coniuncto.contra. C. de caduc.§.in primo.& §.pro secundo.& l.re cõiuncti.ĩ.de leg.iij.Sol.Portio deficiens non accrescit ei,qui de iure speciali ad legatum admittit:vt hic & l.mulieri,& Titio.ĩ.delcõdi.& demõ.& ibi dixi in l.re coniuncti.

☞Dispensatio facta circa unum defectũ, nõ porrigitur ad alium.

Clausula in interpositione decreti super alienatione rei minoris,si & quatenus de iure processit,quod operetur.

CVm propter. Ibi:bono rũ possef & ideo cùm hic legata vtilia perdant timore præteriti: ideo ipse cautionem præstat:secus propter alium timorem fuit omissa aditio:vt j.eo.l. sed & si

1 pro dote.§.fi.& ibi no.†Ex hac l.no.q; dispẽsatio facta circa vnũ defectum, non porrigitur ad aliũ.†Secundò no.hunc tex. a q.quam vidi: Iudex sup alienatione rei minoris interponit decretum,dicẽs,prædictæ alienationi meam authoritatem & decretũ interpono,si & quatenus de iure processit

d Opponebatur q; alienatio non valebat: qa ante decretum alienatio non valebat: quia sine iudicis authoritate: & iudex interposuit authoritatem,si & quatenus de iure p; cessit.Sed dixi aliter q; illa verba,si & quatenus de iure processit debent intelligi,scilicet alias præter decretum vel ædictum decreti,quare iudex defectũ decreti intendit supplere:& hoc p; bat in hoc tex.tene mẽti.

TIlium. Petita bon.pos. cõtra tab. relicta à pupillo debẽtur exceptis personis: relicta à substituto debent omnibus salua ratione Falcidiæ.h.d.Opp. duobus modis.Rupto testamẽto de iure ciuili non valet substitutio pupillaris:vt l. Papinianus.§.sed nec impuberis.ĩ.de inoffi. testa.Sol.Rupto testamẽto de iure ciuili non valet substitutio pupillaris,vt ibi. Secus si per contra tab.vt hic,& l.ex duobus.§. fin. suprà,de de vul.& pup.Item oppo. dicitur hic quod substitutus præstat legata omnibus.contra,de l.fin.§.fin.suprà,de le.iij.Sol. gloss.quod hæc intelligitur secundum illã legem positam hic in gloss.quæ incipit, sic econtra.Sed ista oppo. est falsa secundum Iaco.de Are.& sequens oppi.posita in glo. est verissima. Alia solutio. est quod ibi de legatis relictis à pupillo ĩ, & hic de relictis à substituto. et ista est vera,vt dicit Iaco.de Are.Ratio est,quia gradus substitutionis nõ fuit impugnatus.Et pro declaratione Iac.de Are.distinguit:Aut impubes institutus adiuit,aut venit per contra tab.beneficio prætenti.Primo casu,præstat omnibus:vt l.si ex duobus.in prin.ĩ.tit.j. Aut venit per contra tab.& tunc aut per contra tab.eius portio est minuta,aut non est aucta.Si est minuta:tũc legata relicta ab eo debentur certis personis tantum:legata verò relicta à substituto debentur omnibus:vt hic dicitur in tex. habita ratione diminutionis factæ:quia legata diminuta præstabuntur, sicut est portio diminuta:vt l.filiũ.§.legata.ĩ.ti.j.& l.et si cõtra.ĩ.de vul.et pu.& l.fi.in fi.ĩ.de leg.iij.Idẽ si eius portio non est aucta,nec minuta per hanc legem.Si verò eius portio est aucta: & tunc aut quæris de relictis à pupillo,aut de relictis,à substituto.Primo casu,relicta à pupillo vsque ad eã quantitatem,quam haber ex vo

e luntate defuncti,debentur omnibus[e]. In eo verò quod vltra acceperit per cõtra tab.debentur tantum coniunctis personis: vt l.fi.in prin.ĩ.de leg.iij.secundo casu,relicta à substituto debẽtur omnibus indistinctè vt hic,in fi. Rõ. qa gradus substitutionis non est impugnandus:vt j.eo.l.sed & si pro dote.§.non omnia.

1 *☞Legata non conseruentur per auth.ex causa.rupto testamento prætertione filij.*

f Omnibus. [f]Hic videtur †casus, vel quasi casus vnius

1 difficilis quæstio.quam format glo in l.maximũ vitium.ante fi.C.de libe.præte.Nam auf.ex causa. dicit.q; quantũ ad hæredis institutionẽ testmentũ est ruptũ &c.nã quærit gl.ibi vtrũ legata relicta filio pręterito,q; testamentũ rumpit, debeantur per auf.ex causa.& sunt opi.inter glossato.Mar.Sil. disputauit hanc q.& determinauit q; non debeant ista legata, p has rationes:Ille,qui testamẽtũ impugnat,non est dignus ex eo

g aliquid cõseq:[g] vt ĩ.de inoffi.test.l.Pap.§.meminisse.& l. quęstũ.de acq.hær.cũ istud erat in potestate sua non improbare testamentũ:sed poterat approbare:vt l.filio præterito.ĩ. de iniu. test. ergo &c. Itẽ ponit alias rationes,quas recitat Cy.in auf. ex causa.C.de liber.pręt.& ibi Cy.tenet q; debẽtur ex vigore illius auf. ex cã Nec obst.q; testamẽtũ impugnat:qa non petuntur legata actione ex testamẽto,sed cõdictione ex lege.sed quod petat cõdictione ex lege,est cõtra casum in corpore vnde sumit illa auf. dicit enim,tãquã nõ rescissum obtineat testamẽtũ,& sic petitur actione ex testamẽto,tãq; nõ sit rescissum. Item p; hoc facit quod no.ĩ.eo.l.j.in prin.vbi rescisso testõ p; contra tab.præstãtur legata actione ex testamẽto vtili. & ideo credo opi.Mar.fil. esse veriorẽ. & ideo esse casum hic.Nã omnibus cõseruantẽ legata, ĩ.q nõ veniũt contra tabu.ita in d.auf.ex cã legata firma permanẽt scilicet, his qui testamẽtũ nõ impugnant:pro hoc ĩ.si quis omĩ. cau.test.l.si non solus.§.j.quas leges teneas menti:quia ipsas nõ allegat Mar.Silli.

1 *☞Statutum quòd cedens actionem nobili cadat à iure suo intelligitur de cessione utili,& valida.*

Si quis cõtra tab.bonorũ. Glo.op.ĩ.de cõdi. insti.l.mulier.§.j. vbi sufficit testamẽtum esse de facto.dic q; ibi fiebat secundum voluntatem testatoris:hic econtra.Item ibi sufficit ad commodum,non autem ad incommodum. Item oppon.contra hanc legem,& videtur q; bono.possef.contra tab.petita ab vno etiã de his qui non deberent admitti, debeat prodesse omnibus vt le. posthumus.§.si quis ex his.suprà,de inoff.testa. Potest dicit qd

h hic petijt contra tab.non tamen perduxit ad fin.[h] Vel melius, aliud in contra tabu.vbi petitio facta ab vno, qui non deberet admitti non prodest omnibus.sed aliud in querela.Ratio: quia bonorũ.possef. contra tabu. non petitur nec tribuitur cum illa

i solennitate,[i] qua petitur querela.Hanc solu.ponit glossa in le.ĩ

1 seruus infrà,de bono.possef.secundùm tabu. †Quæro dicit

k statutum[k] quod si quis cesserit actionem alicui nobili, cadat à iure suo.ponamus quod aliquis cesserit qui cedere non poterat,

l vel cessio fuit inutilis cadètne à iure suo?Hic est text.quod nõ[l] quod tene menti.Facit suprà,titu.j.leg.non putauit.§. non quæuis.& primo,de verborum obligationi.l.continuus.§.antepe.q; tene menti.

Si legata. Contra infrà,ead l.§.fin.Solue vt ibi incontinẽti dicam.

1 *☞Hereditas defertur honore plenior:& non solùm est bonor', sed etiam emolumẽtum*

a *Teſtamentum,in quo dicitur,relinquo filio meo centum iure inſtitutionis,valet.*
b *Teſtator ſi relinquit filiæ centum pro ſua parte,& Falcidia,an videatur relictum iure inſtitutionis.*

Sed & ſi portio. Hic eſt nota.caſus. Nota textū ibi: cùm hæreditates &c. Vides ergo, q̃ verba quæ loquuntur de legatis & fideicommiſsis trahuntur ad hęreditatem,vt hic.& habemus tex.in l.verbis legatis.de verbo.ſig.quod eſt vtile ad multa. Item nota ex hoc q̃ † hæreditas defertur pleniori honore.Nam auŧ.vt cùm.de app.cog.§. aliud voluit q̃ filius inſtitueretur,et haberet iure hęreditario.ita dicit gl. Itē dicūt doc.nō ſolū eſt honor,ſed cōmodū:qa aliįs ĩſtitutis vl'r nō adeūtibus accreſcit ſibi:vt l.j.§.ſi ex fundo.ſ.de hę.inſt.iō iure inſtitutionis debet habere.Sed pone:ſcriptum † eſt,relinquo filio meo centum iure inſtitutionis:an valeat? Dicebat quidam aduocatus q̃ non:quia nihil eſt dicere iure inſtitutionis, niſi dicat & in his eum hæredem inſtituo.Sed truffa eſt:quia tantum eſt dicere iure inſtitutionis,quantum hæredē inſtituo,vt hac glo.& tex. in corpore auŧ.vt cum de appel.cog.§.aliud. Itē ſi dico, inſtituo re.ſufficit,licet non dicā hæredē:vt l.j.ante ſi.ſ.de hæ.inſti.Quæro dicit † teſtator:relinquo filię meę centū pro ſua parte,& Falcidia:an vī eſſe relictū iure inſtitutiōis:nō dico* nunc cogitabitis.

Ad eum. De hoc §.ad eum.dicam j.l.proxima.

c *Qui habet legatū de iure ſpeciali,habet ius non decreſcendi,licet non ius accreſcēdi.*

Is autem,cui portio. Finis huius §. cōtradicit de verbo ad verbum.ſ. ea.l.§.ſi legata. vbi portio liberorum non augetur per hoc q̃ extraneis non præſtantur.Ad hoc contrarium glo.dat plures ſolu.Vna ſolu.eſt,vt dicamus,non prodeſt iure accreſcēdi,vt ibi:ſed iure nō decreſcendi ſic,vt hic.Aliį dicunt q̃ ibi erant coniuncti,hic diſiuncti.Sed iſtam reprobat glo.per l.iij.§.ſed & ſi coniuncti.ſ.eo. Aliį quando ibi fit quæſtio,ſed non ſoluitur.Vltima ſolu. eſt q̃ hic legatum erat indiuiduum:ibi diuiduum. Teneas aliā ex duabus:vel q̃ hic erant legatatarij re coniuncti. & ideo per ius non decreſcendi prodeſt quod extraneis non datur:vel tene q̃ hic ſit legatum indiuiduum.vel extra glo. dic q̃ ibi præſtantur legata ab eo,qui venit per contra tabu.& ſic contra volūtatem defuncti:& ſic debet minus grauari.Sed hic præſtantur ab eo cui ſeruatur portio ex voluntate defuncti:& ideo in plus poteſt grauari:ibi ſecus.Ex prædictis nota † quòd ille, qui habet legatum de iure ſpeciali,habet ius non decreſcendi,licet non habeat ius accreſcendi.Dixi plenè in l.re coniuncti.ſ. de lega.iij. Item oppo. ſ.tito.j.l.ſi ex duobus.§.ſed illud. Dicit gloſ.præteritus & inſtitutus ibi erant emancipati,hic inſtitutus erat in poteſtate.Nihil valet:quia idem eſt ibi in inſtituto,qui eſt in poteſtate quod eſt in emancipato:vt d.l.ſi ex duobus.§.quod ſi is.Sed dic quòd ibi hęreditatem adiuit: hic non: ſed beneficio prætoris eſt ei portio conſeruata.

S A luius. Hi quibus legatum, vel portio hæreditatis conſeruatur, vltra virilem non admittuntur.h.d.cum l.ſeq. Volo quòd cogitetis vtrum auŧ.ex cauſa.& etiam text. in corpore vnde ſumitur, poſsit limitari:vt quod dicit,cætera firma remanent. limitetur hoc modo, dum tamen legatarij vel fideicommiſſarij non habeant plus quàm hæres præteritus,vel exhæredatus:vt ſupra eodem.l.filium.§.ad eum.quia teſtamentum rumpitur, per hanc l. Nam contra tabulas eo iure eóque ordine datur,quo teſtamentum rumpitur de iure ciuili:vt ſupra titu.j.l.j.poſt principium.et l.ſi in adoptionem.§.fi.vtrum hoc ſit verum,cogitabitis.

Virilis.

Si quis ex libe. Oppo.gloſ. & videtur quòd non poſſit conſeruari vtrunque: vt infra eod. l. bonorum poſſeſsionem. in fine gloſſæ dat plures ſolutiones. Vna quòd ibi loquitur in his qui poſſunt petere contra tabulas. ibi non.nec eſt vera:quia propter hoc eſſent deterioris conditionis.Aliį quòd hic adiuit hæreditatem:ibi non.Eſt vera:quia nec propter hoc debet eſſe deterioris conditionis.Quare gloſſa dicit quòd illa lex debet intelligi ſecundùm iſtam,vt non debeat habere legata.ſ.vltra virilem. vt hic.

Si adierit. Oppo.q̃ libertates non competant rupto teſtamento:vt l.Papinia.§.ſi ex cauſa.de inoffi. teſt. Sol. Ibi rumpitur per querelam: hic per cō tra tabulas.& ſic remanet teſtamentum validum de iure ciuili.Item oppon. de l. nullus. j.de reg.iu. Sol. In præiudicium alterius non poteſt quis vti iure ſuo,vt hic. ſed ſi non præiudicat aliįs: tunc poteſt vti iure ſuo.Vltimò nota iſtum §. ad materiā proteſtationis,vt dicit gloſſa de qua dic vt dixi antè in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.j.de no.ope.nun.

Cùm autem. Dicitur hic:ſi plus ſit relictum, quàm ſit virilis,datur actio.contra.ſ.eo. l. virilis. §.ſi quis.Gloſ.ſol.tene menti verſi. non ſolum.quòd illa verba:centum relinquo pro dote.intelliguntur ſiue relinquatur dos,ſiue aliqd aliud q̃ dote,vt hic dī.tene menti.

a ¶ Nō dico. Vide Bar. in auŧ. vnde ſi parēs. C.de inof.teſt.qui dicit q̃ videtur relictū iure inſtitu.& Bal.in l. humanitatis.C. de impu.in iij. col.
b ¶ Limitetur. Vide Bal.in l.C. de contra tab.& Bal.in auŧ.ex cau.de libe. præte.in xiij.col. tenet q̃ hæc lex ſit correcta per il lam auŧ. in iij. opp. primæ partis.
c ¶ De l. nullus ipſum allegat Bar. in l. non ſolū.§.morte.de ope. no. nunc.in xiij.col.
d ¶ Cùm autem. Not. ad l.j. de fideicom.

Sed & ſi pro dote.

Si nurui. Quærit gloſ.quando dos non poteſt peti,non valet legatum.ſed an valebit, cùm poterit peti? Dicit gloſſa quòd ſic,vt l.ſub conditione.j. de ſolutioni. ſed nonne iſtud videtur contra regulam Catonianam,quæ impedit legata inutilia confirmari:vt l.j.ſ.de regu.Catonia. Poſſumus dicere,q̃ legatum pro dote eſt conditionale: ergo regula Catoniana non habet locum:vt l.j.ſuprà,de regu.Cato. Iſta ſolu.nō videtur vera:quia iſta eſt conditio tacita,quę non impedit quin ſit locus regulæ Catonianæ:vt l.ſi optio.de opt. lega.& no.in l.j.ſ. de regu. Cato.quare ſolue quòd hic erat legatum nullum: quia matrimonium conſtabat aduerſus quem defectum teſtator non potuit prouidere:ideo regula Catoniana non habet locum ſicut quando legatum eſt nullum ex perſona eius cui relinquitur,vt plenè habuiſtis no.in l.j.ſ.de regu. Cato. Secundò quærit gloſſa quid ſi conſtante matrimonio datur actio. Dicit gloſſa quòd quando maritus eſt exhæredatus:vt l.ſi conſtante.§.j.ſ.ſolu.matri.Sed videte,licet vir ſit exhæredatus:tamen actio mulieri non datur.l. ij.in prin.ſuprà,de do.præleg.ſed marito bene datur vtilis actio famil. erciſcun. Vnde expoſitio gloſſæ non eſt bona. quare dic, quòd detur eo caſu quo ſocer vel hæredes vergunt ad inopiam: quo caſu datur actio mulieri conſtante matrimonio, vt l.ſi conſtantē.§.j.ſ.ſolu.matri.& ibi ita intellexi hunc §.

a *Teſtator ſubſtituit hæredi ſuo vulgariter,ſi hæres non erit,talis hæres eſto. inſtitutus non fuit hæres,ſed tranſmiſit ius deliberandi:hæres inſtituti præfertur ſubſtituto.*
b *Bonorum poſſeſſione contra tabulas petita ab inſtituto & ſubſtituto quæ legata debeantur.*

Non omnia. Iſte eſt difficilis §.& ponit multos caſus. Ea legata debentur ex hoc edicto quæ ſunt relicta ab eo gradu,contra quem petita eſt bonorum poſſeſsio ſi propter timorem bonorum poſſeſsio. nulla efficiantur. ſed ſi aliàs de iure communi debebuntur etiam legata ab alio capite hoc dicit vſque ad l.nonnunquam.& diuiditur in duas partes.Primò ponit duo dicta in genere obſcurè. Secundò illa declarat per multos caſus vſque ad legem, nonnunquam. Secunda ibi:vt ecce.ibi:præſtanda ſunt. Exemplum hoc patet in vltimo reſponſo huius legis.Sed exempla præcedentis dicti patent in omnibus aliįs reſponſis,& l.ſequenti.vſq; ad legem,nonnunquam.in ver.Iulia.Textus ibi:data ſunt.quia contra gradum inſtitutorum potuit peti contra tabulas ſi repudiauerint,videntur repudiaſſe timore præteriti:ergo &c.vt ſuprà eadem.l.iij.in fine. cum l. ſequenti. Item ibi: à ſequenti non relicta à primo gradu: quia inſtituti omiſerunt propter mortem,non timore præteriti, ſeu bonorum poſſeſsio.contra tabulas. In verſicu. quòd ſi poſt mortem.ibi,relicta ſint,quare non ſunt excluſi timore præteriti, ſed morte præuenti.In l.at vbi.textus ibi,data ſunt. quia timore præteriti videntur repudiaſſe:& ſi adiuiſſent,ſubſtitutus excluderetur:vt l.poſt aditam.C.de impuberis & aliįs ſubſtitu.& ideo legata relicta ab eo non debentur:cùm de iure communi non deberentur contra tabulas.In l.ſiue.ibi:non omiſerint.ſed deceſſerint hæreditate non adita, petita iam contra tabulas.per filium ſecundùm Iacobum de Areti.Item ibi:hæreditatem.Nam cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

s. POMATES.

a ¶ Nonnunquã. Ad hic legẽ vide Alex. in l. poſthumo. in iij. col. ver. vnũ dicebat. C. de bo. poſſeſ. cõtra tab. et Ale. conſil. xxxvj. in pe. colum. vol. iij.

b ¶ Præteritus emãcipatus. Ad intellectum huius materię vide Ang. in l. j. C. de contra tab.

timore præteriti inſtitutus omiſiſſet, ille qui petijt contra tab. ſuccedit in locum eius: vt ſ. ti. j. l. cùm emancipatus. in prin. ideo habetur perinde. ac ſi iſtitutus nõ adiuiſſet q̃ſtũ ad legata. Quæro, quę ſit rõ diuerſitatis inter iſtos caſus? Rñ. colligę rõnes ex additionibus, quas dedi circa text. Oppo. ad ver. q̃ ſi neque. dicitur hic q̃ſ ſi nullus ſupereſt, ſuccedit ab inteſtato. Contra, ſufficit tabu. extare tẽpore mortis, vt poſsit peti bo. poſ. contra tab. vt ſ. tit. j. l. q̃ſ vulgo. So. verum eſt, ſi hæreditas poteſt adiri. ſed hic non potuit adiri: qa nec inſtitutus, nec ſubſtitutus ſupererat. Sed cõtra: licet nullus ex inſtitutis ſupereſt, tamen tranſmittitur ad hæredẽ ſuum: vt l. illud. in fi. ſ. tit. j. maximè hodie ius deliberandi: vt cũ antiquioribus. C. de iu. deli. Dicit glo. intelligo hoc q̃n ſupereſt aliquis ex inſtitutis, ſeu ſubſtitutis: nec ad hæredes tranſit ius adeundi. Si enim ius adeundi trãſiret, perinde eſt, ac ſi ſupereſſent: vt j. de re. iu. l. in omnibus. §. non debeo. Ita dicit glo. quam no. ad

1 q. †teſtator ſubſtituit hæredi ſuo vulgariter, ſi hæres non erit, talis hæres eſto. inſtitutus nõ fuit hæres, ſed trãſmittit ius deliberãdi, per l. cum antiquioribus. vel eſt de caſibus, in quibus hæreditas non adita trãſmittitur. quæro quis præferatur, vel ſubſtitutus vel hæredes illius inſtituti. Iſta gloſſ. vident velle quod præferãtur hæredes inſtituti quod puto veriſsimum: quia iſta verba, ſi non erit hæres: ſubaudit lex, vel alium miniſterio ſuo hæredem non fecerit: vt l. ſi paterfa. §. de hære. inſti. Si ergo tranſmittit ius deliberandi, vel alio caſu ius adeundi facit alium hæredem miniſterio ſuo. Et ita determinaui in materia de vul. ſub. & eſt meũ dubium, & gloſ. hoc determinat. Opponi. de ſi. huius l. ad prin. Gl. reſpondet & bene. Debes intelligere q̃ in fi. l. inſtituti omiſerunt hæreditatem præuenti morte: vnde legata irritantur, non per contra tab. ſed alias de iure cõmuni: ideo non debentur: vt ſ. eo. l. iij. in fi. ſed in prin. inſtituti omiſerunt timore præteriti. Itẽ videntur à ſubſtituto ſemper deberi: quia legata relicta ab inſtituto videntur repetita à ſubſtituto: vt l. licet. §. de leg. j. dicit glo. intellige q̃ erat caſus, in quo illa repetitio non videt facta. Quæro quid in dubio: an ſubſtitutus videtur repudiare timore præteriti, vel qui erat aliàs repudiaturus. Dicit glo. videtur repudiare

2 timore præteriti, vt hac l. ita dicit gloſ. †Vltimò Dyn. pro declaratione diſtinguit; aut tempore mortis ſuperuiuit inſtitutus & ſubſtitus, aut inſtitutus tantum, aut ſubſtitutus tantum, aut neuter. Primo caſu, quando vterque viuit, aut inſtitutus eſt excluſus repudiatione, aut conditionis defectu, aut alio caſu. Si repudiatione: debentur ſolùm legata relicta ab inſtituto, vt hic, & l. at vbi. & l. ſiue autẽ. Aut eſt excluſus conditionis defectu: & tũc aut erat conditio caſualis: & debentur ſolùm relicta à ſubſtituto. Aut erat cõditio poteſtatiua: & debentur relicta ab inſtituto tãtum, vt hic, & in l. item à ſubſtituto. Si verò eſt excluſus alio caſu: vt puta morte: tunc debentur relicta à ſubſtituto tãtũ, vt hac l. ſed & ſi pro dote. vlti. reſpon. Si verò viuit inſtitutus tantũ: tũc relicta tantum debentur ab inſtituto: vt hac l. ver. vt ecce. ſi viuit ſupſtitutus tantum debentur relicta à ſubſtituto, vt hic, in verſi. ſi verò nemo. Quarto caſu, ſi neuter viuit: tũc nulla legata debebunt: quia ab inteſtato ſucceditur, vt hic in ver. q̃ ſi neque. Alia plura poſſent dici quæ ſ. expediui in additionibus.

a **Nonnunquam.** Oppo. de l. non putauit. §. §. fi. ſ. tit. j. vbi vnus afficit lucro alium. So. Non debet afficere lucruo legatorũ ſed hæreditatis ſic: quia hæreditas eſt quaſi debita: vt l. fin. C. de codicil.

Si ab vno. Oppoui. in gloſſ. dicitur hic melius. contrà, imò eſt deterius: quia eſt melius vt ille teneatur quem teſtaror grauat, vt voluntas teſtatoris ſeruetur: vt l. in conditionibus infrà, de condi. & demon. Dicit gloſſ. hoc ideo: quia per contra tab. fit detractio certæ partis. ideo non eſt ęquũ teneri inſolidum. Si enim non fieret detractio, ſed magis augmẽtum: tenereur in ſolidum. Probatur j. de colla. do. l. ſi filia fuerit & l. ſi. ſ. de le. iij. Item oppo. j. eo. l. nepos. Gl. ſoluit vno modo, & reprobat: quare ſolue vt ibi.

¶ *Teſtamentum, in quo filius eſt præteritus, etiam ſi non opponatur, eſt nullum.*
¶ *Emancipatus præteritus, an teneatur præſtare legata.*

Si, qui in poteſtate. Textus ſibi: præſtare etiam exceptis perſonis. & eſt hæc lex difficilis in tex. Examinemus principium. dicit text. quòd ſuus præteritus rumpit percõtra tabu. Oppon. quod eſt nullum, non poteſt rumpi: vt l. quod vulgo ſuprà. titu. j. & §. de inſuſt. teſta. l. nam & ſi. ver. pòſt defectum. Sed præteritione filij ſui teſtamẽtum eſt nullum: vt Inſti. de exhære. libe. in prin. dicit gloſſ. teſtamentum eſt nullum, ſi filius vult dicere nullum: ſicut dicimus in l. ſcimus. §. repletiõem. C. de inoffi. teſta. vbi repletio fit ipſo iure ſi petatur. & idem in compenſatione: quia fit ipſo iure: ſi tamen opponatur ab homine. Ego dico quod teſtamentum, in quo eſt filius præteritus, etiam ſi non opponatur, eſt nullum non enim eſt neceſſe quod annulletur, & petatur quod à iure annulletur: vt l. qui ſub conditione. §. fi. ſ. de condi. inſti. Hoc eſt quod lex dicit quod filius præteritus venit directò ad petendum hæreditatem: nec prius agitur de nullitate, ſed venit incidenter opponendum: vt l. j. & ibi colligitur. C. de ordi. cogno. Coniuge tamen iſtam gloſſ. & hoc tene menti: quare ad contraria dic quod eſt nullum de iure ciuili, non tamen de iure prætorio: vt not. in l. quod vulgo. ſuprà, titu. j. Vel dic quod eſt nullum, niſi per filium confirmetur: l. filio præterito ſuprà, de inius. teſt. & ibi dixi plenius, & petendo contra tabu. videtur approbare teſtamentum de iure ciuili: vt l. poſthumo. C. de bonorum poſſeſ. contra tabu. & quod ibi not. gloſſ. & docto. Venio ad ſecundum reſponſum. dicitur hic quod emacipatus non præſtat legata. contra infrà, l. proxi. dicit gloſſ. quidam hoc æſtimauerunt, ſubaudi. Alij volentes ſubſtinere iſtos dicũt, hic loquit̃ in emãcipato præterito: cui pater fecit iniuriã: vñ minus põt à patre grauari. ſed ibi loquit̃ in emancipato iſtituto, q̃ habet patris volũtatẽ: ideo põt plus grauari. ar. p hac ſo. q̃ habetis hic ī ver. qd ergo & j. pxi. §. Videte, iſti videnẽ velle q̃ emancipatus, qui poteſt petere contra tab. non teneatur ad legata. Hoc videtur contra caſum l. quia autem. §. pe. ſ. ſi quis omiſ. cauſa teſta. ſecundum qd̃ ſibi ītelligunt Dy. & Iac. de Are.

1 Et ideo †pro ſuſtinendis omnibus opi. poſſumus dicere ſic: Qñ ſuus eſt præteritus, aut loquimur in emancipato inſtituto: & dic

b vt l. ſi duo. j. eo. Aut eſt præteritus emancipatus: & tunc ſi quidẽ emancipatus ſuccedit per contra tab. tenetur ad legata: vt d. l. ga autem. §. penul. Et hoc modo debet intelligi hic ſecundũ lec. glo. quia iſti malè putabant ſi intelligebant de emãcipato veniẽte p contra tab. Aut emancipatus ſuccedit ab inteſtato per vnde lib. quaſi teſtamento annullato p præteritionem filij ſui: tũc ex hoc edicto legata non debentur. Ita poſſunt intelligi Iuriſconſulti q hoc æſtimabant: ſed bene debebãtur legata per edictum, ſi quis omiſ. cau. teſta. vt l. quia autem. §. pe. ſi quis omiſ. cau. teſ. & facit l. ſi filius. §. eo. tit. Sed quomodo poteſt peti contra tab. ſi teſtamẽtum eſt nullum per præteritionem ſui. Dicam j. l. proxima.

2 ¶ *Quando debeantur legata cum teſtamentum irritatur ex cauſa præteritionis.*

Sed ſi vnus. Iſte §. eſt difficilis. Oppo. ad primum dictum. dicitur hic q̃ ſi ambo petierint bono. poſ. contra ta. præſtantur legata tantum coniunctis perſonis. cõtra: imò ex perſona inſtituti debentur ab ipſo inſtituto omnibus vt l. filium. ſ. eo: & l. vlti. §. fi. ſ. de leg. iij. So. p portione, in qua inſtitutus fuit, debentur legata oĩbus: ſed pro ea, quæ accreuit p cõtra tab. debentur tm̃ coniunctis perſonis, vt dixi in l. fi. §. fin. ſ. de leg. iij. & dixi ſ. e. l. filium. Itẽ opp. dicitur hic in ver. ſed ſi ſcriptus q̃ ſi ſcriptus adiuit, & præteritus petijt contra tab. videtur q̃ nõ poſsit peti ſed m tab. donec expectatur, an poſsit veniri p contra tab. vt l. æquiſsimum. poſt princ. infrà, de ſecun. tabu. Solu. Hic dicit quod adiuit hæreditatem, ſcilicet, de iure ciuili non per bonorum poſſeſ. ita not. ſ. titu. j. l. illud. & docto. in l. fin. C. de bono. poſſe. contra tabu. quod intellige vt dicam infrà, l. proxi. Item oppo. dicitur hic quod ſcriptus hæres adiens ex inſtitutione tenetur ad legata coniunctis perſonis tantum, contra. ſ. titu. j. l. ſi ex pluribus. §. ſed illud. & j. eod l. ſi duo. in fi. vbi tenetur omnibus. ſol. vna eſt q̃ hic corrigitur l. ſi ex duobus. §. ſed illud. & illa corrigitur per l. ſi duo. & iſta eſt ſatis bona. Alia ſolu. eſt quod hic loquitur in ſuo: ibi in emancipato. Hoc eſt falſum, vt dixi in lege, ſi ex duobus. Alij dicunt quod hic loquitur de ſcripto. cui ſeruatur hæreditas ex vigore iſtius edicti: & ſic tenetur ad

legata

legata certis perſonis,vt ſuprà,e.l.filium.§.fi. Sed contraria loquunt in ſcripto,q venit p contra tab.Iſta ſol.tangit in gl.quam tenet Dy. Iſta ſol.eſt vera in ſe,ſed non congrùit huic legi:q hic loquit de ſcripto,q pōt venire p cōtra tab. Alij ſoluūt aliter ī gl. dicētes q id,qđ dicitur de ſcripto.ſcilicet q non adiuit,ſed petijt cōtra tab.bñficio p̄teriti.Iſta opi.licet in ſe ſit vera nō cōgruit literæ:qa tex.dicit q petere potuerūt.nō dicit q petierūt:quare tene primā opi. Vel dic q refert opi.quorundā q ibi reprobat. Itē op.dī hic:qa nō debet cū tueri ī ea p̄te in qua eſt inſtitutus. Cōtra.ſ.tit.j.l.nō putauit.§.fi.Sol. Ibi loquit qñ oēs petierunt cōtra
1 tab.hic aūt inſtitutus aduit. † Et p declaratione iſtorū caſuū dic,aut qs p̄terijt emancipatū vel emācipatos,quos ſolus habebat:& tūc ſine dubio p̄ſtant legata pſonis exceptis:vt patet p totū hūc tit. Aut qs p̄terijt ſuū,vel ſuos,quos ſolus hēbat:& tūc nō p̄ſtant legata:ſiue dicāt nullū,ſiue veniāt p cōtra tab.vt hac.l.in prin. Aut p̄terijt duos:vnū ſuū,alīū emācipatū:& tūc ſuus nemini debet legata. Emancipatus verò aut venit p cōtra tab.& tenetur ad legata exceptis pſonis. Aut venit ab inteſtato:& tūc non tenetur ex hoc edicto,ſed ex edicto,ſi qs omiſ.cau. teſt. vt dixi in prin.l. Aut vnū p̄terijt,& aliū inſtituit: & tūc aut præterijt ſuū, & inſtituit emācipatū:& tūc ſuus non tenet ad legata:ſed emancipatus omnibus:vt j.e.l.ſi duo. Aut inſtituit ſuū.& emancipatū præterijt:& tūc ſuus tenet ad legata. Aut vnū emancipatū præterijt,& aliū inſtituit: tunc aut oēs veniūt p cōtra tab.tunc p̄ſtabunt legata exceptis perſonis tñ:vt hic,in ver. ſed ſi vnus. Aut inſtitutus adiuit,& p̄teritus petijt per cōtra tab.& tūc extraneus inſtitutus p̄ſtabit legata omnibus ſecundū verā opi.vt ſ.de contra tab.l.ſi ex duobus.& j.eod.l.ſi duo. Preteritus autem debebit legata exceptis perſonis vt hoc §.ver.ſed ſi ſcriptus.Si verò vnū præterijt,& alium exhæredauit:tunc dic vt l.filium.in prin. & §. ſi legata.ſ.eod.tit.u.

1 *Non ſufficit legare pro dote,niſi uerè ita ſit.quod facit ad multa.*

2 **Ei quæ dotem.** *Op.de l.iij.C.de fal.cauſa adie. Solu. Dicunt quidam, hic non fuit expreſſa certa quantitas:ibi ſecus. Vel melius,quando teſtamentū irritatur per contra tab.oportet q verè dos ſit: quia ad dotem in uitatur tanq̄ ad æs alienū.ſecus qñ non irritatur per contra tab. Ita dicit gl.tene menti iſtum tex,nam ſ.eo.l.j.in prin. dicitur, ſi*
1 *legatur † vxori pro dote.nā non ſufficit legari pro dote, niſi verè ſit dos.& hoc facit ad multa.ſi dicitur in teſtamento, dedit p mercantia.non ſufficit,niſi verè ſit mercātia:arg.huius.§.*

b **Si extraneo.** *Condītio debet impleri in perſona eius, qui petijt contra tabu.h.d.iſte text.*

Iduo. *Iſta eſt ſubtilis lex.oppo.ad principiū ſ.l. proxima.ſecundo reſpondeo,vt ibi dixi.*

1 *Teſtamentum, in quo filius eſt præteritus,ſi in eo ſunt inſtituti uenientes ab inteſtato,ualet de iure ciuili.*

2 *Bonorum poſſeſſio contra tab.quod concurrat cum bonorum poſſeſſione ſecundùm tabulas,quando inſtitutus & præteritus ſunt in pari gradu:alias non.*

Proinde. *Iſte §.habet tres lect.Duobus modis legitur in gloſſ.Tertio modo ſecundum Per.alibi.dicitur hic omnibus legata præſtari.cōtra.ſ.eo.l.is qui.§.de ſcripto.Sol. vt ibi.Item opp.j.de ſecundum tab.l.ſi ſub cōditione.in fi.So.vt in glo.& bene. Quæro:dicitur hic proinde ſi contra tabu. nō accepit.quæro ſi nō petit bon.poſſ.cōtra tab.qualiter ſucceſsit. Dicit glo.adiuit de iure ciuili,vel petijt ſecūdum tab. ex inſtitutione. Iſta primalec.non videturvera:quia teſtamentum in quo eſt filius ſuus præteritus,eſt nullū de iure ciuili:& ideo non poteſt adiri:vt l.filio.ſ.de iniuſt.te.Item ſecunda videtur peior: qa vbi habet locum bo.poſ.contra tabu. non poteſt habere locum ſecundum tabu.vt l.æquiſsimum.§.expectandi.j.de ſecundum tabu.ideò inſtitutus non poteſt petere bon.poſſ.ſecundum tab. propter præteritum qui poteſt venire per contra tabu.ideo Iac. de Are.tenet primam lec.ſed non reſpondet ad contrarium factum. Sed Pe. legit hanc legem tertio modo dicens quod non adiuit de iure ciuili,nec ſecundum tabu.petijt:quia non poteſt, vt dictum eſt:ſed fuit portio reſeruata per hunc titu. vt l.filium §.ſed & ſi portio.ſ.e.ita dicit dicit Pet.& Cyn.refert in.l.j. C.de bon.poſſ.contra tabu.ſed male:quia aliæ perſonæ quibus conſeruatur portio per hoc edictum non præſtant, niſi coniunctis perſonis:vt l.filium.in fi.ſ.eo.ſed hic dicitur quod præſtant omnibus.quare tene lectu.gloſſ.ſiue dicamus
1 † ipſum adiri.de iure ciuili qa pōt:qa hic fuit inſtitutus vnus de venientibus ab inteſt.& ſic tale teſtm licet ī eo ſit filius p̄teritus de
c iure ciuili valet,vt l.ſi duobus.§.ſi prius.ſ.tit.j.& ibi dixi. Itē pōt peti ſecundū tab.qa
2 † quod dicitur,q nō habet locū ſecundum tab.donec pōt intētari contra tab. eſt verū quando inſtitutus non eſt in pari gradu cū præterito:vt l.æquiſsimū.§.j. de ſecundum tab. Sed ſi ſunt in pari gradu; tūc nil repugnat q vnus veniat per ſecundū tabu.& alius per contra tab. & poſſunt concurrere: vt l.ſed cū patrono.in prin.ſ.de bono.poſſ.

a Ei quæ dotē. Vide no.ſ l.j.C.de fal.cau.

b Si extraneo. In cōtrariū facit l.qui hæredi.§.cū hæreditas. de cōd.& demō. Sovt ibi habes in apoſtil.antiquorum. in xxx.eo.de inuſt. teſ.

c Valet. Contrariū tenet Bar.in l. poſthumo. de contra.ſed hoc limita, niſi par in gradu ipſi p̄terito eſſet inſtitutus: quia tunc tenet teſtm,etiam de iure ciuili,vel ſecundum eum in d.l. ſi prius. idem ſi quicunque poſt filiū ſucceſſurus ab inteſtato eſſet inſtitutus:ſed vtrunque dictū videt falſum & contra l. poſthumus. §. item &c. & in l. filio. ſe inuſt. teſta. vbi tūc recūraleſcit de iure prætorio,ſi præteritus decedat viuo teſtatore, vel poſt mortem teſtatoris approbet teſtm. & per Pau.de Ca. in l. ſi filius. qui in prin. de libe. & poſthu.

Si emancipato. Oppo. q liberet hæres p̄teritus:vt l.arbitrio.§.fina.ſ.de dolo. Gloſ.ſoluit quod hic hęres eſt in mora,vel fauor perſonarū hoc induxit.ſed malè dicit.quare dic q hic hæres ſcriptus commiſit dolū aduerſus præteritū. Vnde propter odiū præteriti interemit rem legatam: ideo tenetur præteritus tanquam ſua culpa ſit interempta:vt l.ſi merces.§. culpæ.ſ. loca.& l.penulti.in prin.ſ.ſol.mat.ſed ſi interemiſſet ppter odiū legatarij: tunc videtur res interempta culpa legatarij,nec tenetur præteritus per eaſdem leges. Si verò non interemit rem legatam, propter odiū alicuius,ſed ipſius rei legatæ: vt quia interemit ſeruum proter odium ipſius ſeruī: tūc procedit diſtinctio gl. Aut hæres præteritus fuit in mora,aut non: ſed quando non eſt in mora tenetur cedere actionem contra hæredem ſcriptum: vt l.huic ſcripturæ.ſ.ad leg. Aquī. Sed an occidens teneatur filio præterito. Dic vt in gloſ.

Nepos. Oppo.de.l.nonnumquam.in ſi.ſ.eod. Gloſol.ibi.& non bene:ſed hic ſoluit, & bene: quia hic eſt quid imputetur nepoti: quia cum potuit venire per contra tabu.noluit.

Bonorum Opp.ſ.eod.l.virilis.poſt princi.Gloſſ. ſoluit ibi pluribus modis: ſed tene ilam quæ ponitur hic: quia non habebit legata vltra virilem.

Iquibus. Hic ponitur caſus duobus modis. tene vltimum caſum,ſecundum quē coniunctæ perſonę nil debent habere de ſeruis,quibus libertatē præſtare debebant:quia teſtator tale legatum non fecit propter eorum commodum:vt probatur ſ.eo.l.iij.§.item.

Interuenit. Opp.quod requiratur tempus teſtamenti:vt l.j.ſ.de reg. Cato.Sol. Hic loquitur quando legatum deficit ratione perſonæ ſecus ſi alias,vt ibi not.& l.iij.§.quando autem.j.de iure fiſci.Item oppo.de rebus dub.l.ſi cognatis vbi requiritur q ſit etiam tempore mortis. Dicunt quidam q hic fortè requiritur,ſed truffa eſt.Quare dic quod hic loquitur quando teſtamētum impugnatur per contra tabu.vnde quod ſit de liberis, non requiritur ex diſpoſitione defuncti,ſed ex diſpoſitione iuris.ſed ibi loquitur quando requiritur quod ſit de coniunctis ex diſpoſitione defuncti. Item opp. Inſt.de hære. inſti.§.in extraneis. vbi tria tempora requiruntur. Dicunt quidam quod hic ſortè requiruntur.ſed dic quod ibi loquitur in hæreditate.hic in legatis. Præterea.hic quando rumpitur teſtamentum per contra tabul. ibi non: ſed merè ibi ex diſpoſitione defuncti ſuccedit̄ur.

Vi filium. Ibi:petere poſſe.ſcilicet beneficio præteriti.

Is,cuius. Iſte §. eſſet ſatis facilis, niſi quia gloſſa intricat ipſum.dicitur hic,emancipatum filium præterijt. quæro de quo filio emancipato loquitur. Dicit gloſſa primò de emancipato, ſcilicet parte iſtius nepotis, & ſecundùm hoc Iuriſconſultus hic non reſpondet quæſtioni. hoc modo loquitur glo.quæ incipit,non reſpondet. gloſſ. reprobat iſtā

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Vel maximè. de dictione maxime, vide Bart. in extrau. ad reprimēdum, in verſic. maximè. et in l. & ſi maximè. de ſer. lega.

POMATES.

b ¶Hoc nō placet gl. Et ſingulari no. iſtā gl. pro qua vidē hal. in rub. qui admitti.

c ¶Quam gl. ſigna. Secundū gl. mirabilē, quā hic reprobāt Bar. & Imol. in l. ſi Tirio. in §. Iul. de le. ij. & male. vide Bal. in ru. C. qui admit. i vlt. q. & i l. nō iuſtā ad ſi. C. ad Treb. & vide gl. huic contrariā in l. ſed cū patrono. §. j. ff. de bo. poſ. concorda vt p Bal. in d. rub.

lec. quia ſi hoc eſſet verum: prætor non tueretur nepotem per hoc edictum, ſed de iure communi tueretur: quia nemo committeret: edictum: quia pater datus in adoptionem non committit edictū: vt. l. nō putauit. §. in adoptionem. ſ. ti. j. Alij volentes ſuſtinere gloſſ. quæ incipit, non reſpondet. legunt alio modo quod iſte nepos fuit inſtitutus, & fuit prætereitus alius filius, non pater ipſius. Et ſi dicis, non poteſt ei committi exiſtenti in aliena familia: cōcedo q̄ pater eū præcedit: ergo erit tuēdus. & hoc dicit gl. quæ inci. patrem. ſbi: quia pater eū præcedit. & ſecūdū hoc illa gl. quæ incipit, non rñdet. expone per patrē, i., ppter patrē. Item in gl. præcedenti quæ incipit. patrem. ſbi. §. filiū. dic imò. l. cū emancipatus. §. j. & ſbi non. Item vbi ſecus conſtat eſſe in filio primi gradus exiſtenti in adoptiua familia. alia lectura ponitur in gloſſ. quæ eſt clara.

De collatione bonorum. *Rub.*

☞ *Quia illi, qui petunt contra tabu. tenentur conferre, ideo ponitur tit. de colla. bo no. Quærit glo. quid vult dicere Iuriſconſultus dum dicit, de collatione, dic ut in gloſſ. & bene. alias aliter accipitur pro collatione, ſcilicet quam faciunt plures bibentes. Item accipitur pro quadam ratiocinatione, quam faciunt aliqui ſuper aliquo dubio. Item pro comparatione.*

LEX I.

Hic titulus. Iſta ratio quam ponit tex. non videtur vera: quia ſecūdum hoc etiā ſuus emancipato cōferret. Cōtra l. ſi emancipati. C. e. & etiam emancipati inter ſe contra hāc l. §. fi. ideo q̄ tollenda iſta dubitatione gl. declarat: nā ſecūm iſta tēpora quicquid filius q̄rebat, quærebat patri, vt l. placet ſ. de acquī. hæredi. l. j. j. ſi à pa. quis fu. ma. in gl. Illud verò quod quærebat filius emancipatus, habebat ſibi propriū: ergo iniquum erat q̄ emancipatus haberet partem bonorum paterno rum, in quibus erat lucrum filij in poteſtate, niſi emancipatus conferret ea, q̄ lucratus fuerat. & ita vult dicere iſte tex. q̄ ratio ceſſat ſi tractamus de collatione fienda ab emancipato alij emācipato. Item ceſſat etiam ſi tractamus de collatione fienda à ſuo ipſi emancipato: quia ſuus omnia quæſiuit patri. Materiam collationis dicam j. titu. j. l. pater filium.

Inter eos. Collatio fit inter eos, qui petunt contra tabu. de iure communi, ſiue de iure ſpeciali. h. d. Oppo. inter' emancipatos non eſt locus collationi: vt C. eo. l. ſi emancipati. & j. ea. l. §. fina. Solu. Intelligatis inter eos, ſed nō omnes: quia non conferunt emancipati inter ſe. Item oppo. de l. filium. §. videamus. ſ. titu. ij. Solu. datur his, qui ſuccedunt eodē iure. ſecus ſi diuerſo iure ſuccedunt. Item opp. C. eo. l. illam. vbi in ſuccedentibus de iure ciuili habet locum collatio. Solu. Illud de iure nouo. nā olim nō habebat locum, niſi in ſuccedentibus de iure prætorio. dicam in l. pater filium. Itē venio ad verſic. plane. & quęro exemplum: dic vt in gl. & bene.

1 ☞ *Emancipatus ueniens per contra tabulas qualiter conferat ſuis.*
2 *Collatio quod habeat locum quando quæritur ab inteſtato.*
3 *Argumentum de toto ad partem an procedat. remiſſiuè.*

Si ex dodrante. Emancipatus veniēs per cōtra tab. cōfert ſuo pro ea parte, quā ſibi aufert, & ſi nihil aufert, collatio ceſſat. h. d. vſque ad §. ibidem. & eſt difficilis §. Nota tex. in verſic. totius. dicitur hic quod pro ea parte confert, pro qua parte aufert. contra: imò plus confert quàm auferat: vt j. ea. l. §. fi. & j. l. proxima §. ſi tres. & l. prætor. §. Iulia. Huius timore ſunt in glo. quinq; ſolu. & quælibet difficilis. Vna eſt quod hic exponatur confert, ſcilicet omnia ſua bona pro illo quadrante. Non eſt bona: quia iſta lex eſſet impoſita verbis, & nullum effectum haberet. Alia ſolut. eſt quod leges contrariæ intelliguntur ſecundum iſtam, vt licet in illis dicatur centum, vel ducenta habebat: dic ſci icet conferenda; ſed habebat alia, quæ non veniebant conferenda. Gloſ. repre hēdit per l. prætor. §. Iul. & per l. ſeq. §. ſi tres. Alia ſolu. eſt. Aut emācipatus ſuccedit ab inteſtato: & cōfert omnia, vt ſbi. Aut p contra tab. & tūc cōfert p ea parte quā aufert. Iſtā reprehēdit gl. p
1 l. prætor. §. Iul. j. eo. ti. Glo. ergo ſol. † quarto modo ſolenniter dicens: Aut filius ſolus eſt inſtitutus, & nullus alius & tūc emancipatus ſemp cōfert totū, vt leg. cōtrarijs. Aut eſt inſtitutus extraneus cū filio: & tūc cōfert, p ea parte, quam aufert ſuo, non pro ea parte, quā aufert extraneo. Sed videtur q̄ iſta ſol. non habeat rationem in ſe: quia nihil ad factum vtrum filius ſolus fuerit inſtitutus. Nā tunc emancipatus aufert ſolū dimidiā: & ſic tunc p dimidia deberet conferre, vt hac l. & ſic iſta non videtur vera ſol. ſed magis caſuum variatio. Cy. tangit C. eo. tit. l. ſi emancipati. in fi. & nihil examinat ſed dic q̄ iſta ſol. eſt optima, & verba iſtius gl. & tex. debent intelligi ſic: pro ea parte, quam emancipatus aufert ſuo de portione debita ſibi emancipato pro ea parte confert: & ſi nihil aufert nihil confert, vt hic: ſi totam portionem ſibi debitā à ſuo aufert, totum quod habet ſibi confert. ita loquū tur contraria. Et ſi dicis imò non aufert ſuo, niſi dimidiā: ergo p dimidia debet conferri. Rñ. dimidiā tātū aufert, ſcilicet hæreditatis paternæ: ſed illa dimidia eſt totū quod ſibi debetur: ideo totum quod habet confert. Ita loquuntur leges cōtrariæ. Ad vnum tamē aduerte q̄ id quod hic dicit q̄ cōfert p quadrāte, nō intelligas q̄ quadrātē tātū ſuorū bonorū debeat cōferre emancipatus, ſed confert dimidiā bonorum ſuorū. Scut enim aufert à filio ſuo dimidiā portionis ſibi emancipato debitæ: ita dimidiā bono rū cōfert: vt legib. cōtrarijs. De illa tñ dimidia collata dimidietatem retinebit emācipatus, aliā habebit ſuus: & ſic quadrantē integrū habebit ſuus de bonis emancipati & iſta eſt veritas. Alij, vt Hugo, ſoluūt hoc cōtrarium alio modo. Vide iſtā gl. magnā in fi. ibi: alij, vt Hug. iſta ſol. Hug. nō eſt vera in ſe Teneatis præcedētem ſolu. quę eſt veriſsima. Vlterius quæro dicit hic q̄ emācipatus aufert quadrantē filio ſuo. Sed an pōt plus auferre? Dic
2 vt in gl. † Secundò quæro an quādo ſucceditur ab inteſtato, habeat locum collatio. Dicit gl. q̄ ſic, & bene. Nā cū emācipatus faciat iniuriā ſuo, qui de iure ciuili in totū ſuccedere debet: meritò
3 habet locum collatio, ſicut ſi veniret per cotra tab. Vlterius † gl. quærit an procedat arg. de toto ad partem. Et remittit ad notata in l. qui ſcit. ſ. de vſuris. Dic melius in l. an pars. j. p d ereli. & ibi dixi.

1 ☞ *Si emancipatus ſit inſtitutus: & ſuus præteritus, & ambo ueniant per cōtra tab. an emancipatus conferat.*

a Vel maxime. Quæro quæ eſt ratio huius tex. Dicunt quidā q̄ pater fecit teſtamētū. & ex teſtō
b ceſſat collatio: vt l. j. C. eo. Hoc non placet glo. quia non potuerunt legata relinqui in codicillis, q̄ non impediunt collationem: vt l. filiā. C. de colla. Ratio ergo eſt: quia emancipatus non affi-
1 cit incommodū ſuum contra defuncti voluntatem. † Quærit gl. pono q̄ emancipatus eſt inſtitutus, & ſuus præteritus, & ambo veniunt per contra tab. an emancipatus confert. Dicit glo. quod nō q̄a habet volūtatē defuncti. Cōtra iſtas rationes op. gl. ſi iſtud eſt verū: ergo ab inteſtato ceſſat collatio: q̄a ille, q̄ venit ab inteſtato, habet tacitā defūcti volūtatē: & ſic non facit iniuriā ſuo: vt l. conficiuntur. §. de iure cod. Glo. mirabiliter ſoluit dicens quod ille, qui ſuccedit de iure prætorio, nō habet tacitam defuncti vo
c luntatem. quam glo. ſigna. Non credo glo. iſtam verum dicere: quia ita habet tacitam defuncti voluntatem: qui ſuccedit de iure prætorio, ſicut qui ſuccedit de iure ciuili: vt l. ſcripto. §. j. infrà, vnde libe. Ad contraria reſpondeo ſic: Dico quod qui ſuccedit ab inteſtato de iure prætorio, habet tacitam voluntatem defuncti, ſcilicet, q̄ ſuccedit cum iſto onere, ſcilicet, collationis; ſed ille, qui ſuccedit ex teſtamento, habet expreſſam voluntatem ſine hoc onere, niſi expreſsè eſſet dictum de collatiōe: vt C. eo. l. j.

1 ☞ *An ius collationis ad hæredem tranſmittatur.*

1 Ibidem. † Ius conferendi quæſitum tranſmittitur ad hæredes: alias ſecus. hoc dicit. Pro declaratione quæro: dicitur hic bon. poſſeſ. accepta. quæro à quo debet accipi bonorum poſſeſ. vt ius collationis quæratur. Gloſſ. dicit à filio inſtituto alio committente edictum. Alij dicunt accipi ab emancipato præterito. Iſta ſequens oppi. non eſt vera. nā licet emacipatus peteret contra tab. filius ſuus poteſt adire ex teſtamento, & cōmodo collationis eſſet priuatus: & ſic non eſſet quæſitum ius collationis

Universidad de Deusto

collationis:vt l.si ex duobus.§.j.ſ.de contratab. quare tene primã opin. Et ex hoc ſumitur ratio,quare in primo caſu tranſmittitur ius conferendi,ſcilicet qa defuncto erat quæſitũ ius collationis:ſed in ſecundo nõ tranſmittitur:quia non erat quæſitum defuncto ius collationis. His p̃miſſis opp.ad ſi.dicitur hic q̃ ius collationis ad hæredes non tranſmittitur. Oppo.à diuiſione aut per defũctũ fuit adita hæreditas de iure ciuili,& bonorũ poſſeſſ. fuit omiſſa de iure prætorio:& tunc fruſtra tractatur de collatione:quia ipſi defuncto non fieret collatio:vt l.ſi ex duobus. circa prin.ſ.de contra tab.aut non fuit adita:& tunc nõ tranſmittitur: meritò non tractatur de collatione:vt l.iij.§.acquirere.ſ.de bon. poſſ. Si dicis q̃ tranſmittitur hæreditas:ergo eodẽ modo debebit eſſe apud hæredẽ quo eſt apud defunctũ:vt no.in l.ſed & ſi pro dote.§.pe.ſ.tit.j.hic dicitur cõtrarium:ergo &c. Sol.dico q̃ hæreditas non adita tranſmittatur ad hæredẽ,vt hic.quia ſuus. & ſic tranſmittit nõ aditã:vt hic,& l.ex militari.in fi.ſ.de teſt.mil.& l. apud hoſtes.C.de ſu.& leg.l.hæreditatẽ.§.filius de caſtrẽ. pe.& dixi plenè in l.ſi filius qui patri.ſ.de vul.& pup.tñ licet hæreditas ſit tranſmiſſa:non tamen eſt tranſmiſſa bono.poſſeſſ.cõtra tabu.ideo hæredi non fit collatio. Sed ſi eſſet de caſibus,in quibus bono.poſſeſſ.non agnita tranſmittitur,vt nota.in lege, ſed & ſi deceſſerit.ſ.de contra tab.tũc putarẽ q̃ fieret collatio hæredi.ſicut defuncto per id q̃ no.in l.ſed & ſi pro dote.§.pe.ſ.tit.j. Vltimò no.caſum,in quo hæreditas non adita tranſmittitur per ſuũ.

Iubet. Iſte.§.vſq; ad.§.is quoq;.tractat de modo conferẽdi, & breuiter.h.d. Qui debet conferre,cogitur ſatiſdare cũ fideiuſſoribus vel pignoribus de conferendo.q̃ ſi recuſat per contumaciã,denegantur ſibi actiones:& ſi propter impotentiã, datur curator bonis,vel fiet collatio re ipſa,ſi certæ ſunt res cõferendæ.alias ſecus.vel fiet cõpenſatio alterius:rei loco collatiõis dimiſſæ.h.d.Opp.C.de ver.ſigni.l.ſancimus. Dicit gl. hic ideo: quia à lege exprimitur. Sed truſſa eſt. Sed dic q̃ verbũ rectè, hic poſitum tollit contrarium:vt no.in l.contraria per Cy.vt ibi. Item oppo.dicitur hic q̃ canetur pignori.Contra.j.de præto.ſtipu.l.prætoriæ.Sol.Poteſt caueri cum pignoribus,vt hic: ſed nõ cogitur,vt ibi.q̃ examina vt ibi.

Si frater. Oppo.gl.dicitur hic q̃ datur curator bonis,ſi nõ poteſt ſatiſdare.& ſic eſt q̃dam ſequeſtratio.Cõtra.j.l.j.C.de prohib.ſeq.pec.Sol. Illud regulare: iſtud ſpeciale. Item dicitur hic q̃ offerendo cautionem recuperat bona:quæro viq; ad quod tempus poteſt offerre? Dicit glo.perpetuo.

Q uãuis. Videtur hic in fi. q̃ fiat cõpenſatio ſpeciei ad ſpeciem.Contra l.ſi conuenerit.de pig.ac.Glo. videtur fateri contrarium:nec dicit plus. Veritas eſt q̃ poteſt ſoluere duobus modis.Primò,ille, qui debet habere quotam partem bonorum vel hæreditatis.non dicitur debere habere ſpeciẽ ſed magis quantitatem,vel aliquod genus:vt ſ.de lega.j.l. non amplius.§.fi.& l.j.§.pe.ſ.ſi pars hæred. pet. Cùm ergo hincinde debeatur quantitas bonorum,vel hæreditatis,meritò poteſt fieri compenſatio:vt hic,& d.l.j.§.penul.ſ.ſi pars hære.pe. Vel melius,iſta non eſt propriè compenſatio,ſed magis datio in ſolutũ de partium voluntate,& etiam prætoris interuentu: ſecundum formam.l.non amplius.§.fi.cum l.ſeq.ſ.de leg.j.

1 ☞ *Adoptiuus quando conferat & habeat contra tabulas.*
2 *Adoptiuus inſtitutus ſi adiit, & alius præteritus uenit per contra tabu. an ſit locus collationi.*
3 *Emancipatio quando dicatur facta in fraudem.*

1 Is quoque. Cum adoptiuus †admittitur ad contra tab. patris naturalis pater eius pro eodem confert:niſi eum antè ſine fraude emancipauerit.h.d.Oppo.dicitur hic quod adoptiuus confert.Contra aut dicis adoptiuum non eſſe inſtitutum:& tunc non habet contra tab.l.non putauit.& l. ſi poſt mortem.§.ſi in adoptionem.de contra tab. Aut ponis eũ inſtitutum,& ſic non habet locum collatio:& tunc ſimiliter nõ habet locum collatio:quia habet defuncti voluntatem,vt ſ.ead. l.§.vel maximè. Reſpondeo,vtroque caſu poteſt intelligi. Primò quod non fuit inſtitutus,ſed fuit datus in adoptionem aui, vel alicui ex eis,qui ſunt in eadem familia:& ſic habet contra tabul.vt l.iij.§.ſi quis filio.ſ.de contra tabu. Item potes intelligere quod fuit datus in adoptionem penitus extraneo: & tunc admittitur ad contra tab.quia fuit inſtitutus alio committente edictum:vt l.nõ putauit.§. in adoptionem. ſ. de contra ta.& l.ſi poſt mortẽ. Et ſi tu dicis quomodo eſt locus collationi:quia hic fuit factũ teſtamentũ:& ſic habet defuncti voluntatẽ. Rñdeo:quia eius portio nõ eſt aucta per contra tab.ideo eſt locus collationi. Ita dicit glo.& bene.ſecundum hoc totus iſte §.loquitur in emancipato veniente per
2 contra tabulas. †Sed quæro,quid ſi iſte datus in adoptionem inſtitutus adiuit, alius præteritus venit p r contra tabu.an erit locus collationi? Certè de rigore iuris non: quia veniunt diuerſo iure: ſed de æquitate Scæuolæ videtur aliud:vt j.eo.l.ſi filius. q̃ dic vt ibi dicam. Item dicitur hic q̃ ſi filius eſt emancipatus,bona fide non confert.cõtrà.omnia quæ quis habebat tempore mortis patris veniunt in collatione:vt j.ea.l.§.ſi emancipato.ſed iſte tempore mortis patris naturalis non erat emẽcipatus à patre adoptiuo:ergo &c. Reſpondeo licet tempore mortis patris non eſſet emancipatus: tamẽ nihil habebat:quia omnia erant patris adoptiui. Itẽ oppo.dicitur hic,niſi fit factũ fraude.contrà,traus patris non debet filio nocere:vt l.& eleganter.in prin.ſ.de dolo.& l.factum.j.de reg.iur.Sol.Intellige q̃ fuit factũ hic à patre,& ab ipſo filio,vt in fraudẽ col-
3 lationis emanciparetur. † Quæro quid in dubio,an videtur emancipatio fieri in fraudem. Breuiter puto q̃ niſi appareat alia cauſa,per quam emanciparetur, ſi emancipatio fit poſt delatam bo.poſ.puto quòd in dubio præſumatur fieri in fraudem:vt extra de renun.c.ij.lib.vj.& l.ſi.in fi.j.de ſtipu.ſer.& l.ſumma cum ratione.in prin.ſ.de pec.& per Dy.in c. pro poſſeſſore.de reg.iur.lib.vj.

1 ☞ *Caſtrenſe peculium quare non conferatur.*
2 *Libri empti per patrem filio ſtudenti, quando ſint conferendi.*
3 *Scholares non habent caſtrenſe peculium:nec gaudent eodem priuilegio quo magiſtri.*
4 *Datum à patre filio pro dignitate, uel militia quando debeat conferri.& nu.6.*
5 *Filius ſi lucratur cum pecunia patris, an teneatur illud conferre.*
6 *Feudum & emphyteuſis acquiſitum per patrem filio, quando ueniat conferendum.*
7 *Filius ſi lucratur ex militia eidem empta per patrem, tale lucrum deducto onere perſonæ confertur.*
8 *Pecunia data filio per patrem cauſa ſtudij, an imputetur in quartam, uel ueniat conferenda.*
9 *Expenſæ factæ per patrem in nuptijs & neſtimentis pro uxore filij: an expenſæ in nuptijs imputentur filio & neſtes in collatione ueniant.*
10 *Zona miſſa per uirum & uxori non dicitur donata, ſed ad uſum data ut honeſtius incedat.*
11 *Datum per patrem filio quando ueniat conferendum.*
12 *Pater ſi incepit expendere pro filio ſtudente: patre mortuo fratres non tenentur ad expenſas, ut ſtudium perficiat.*

Nec caſtrenſe. Caſtrenſe peculiũ vel quaſi, & quod dignitatis filij nomine à patre datur, vel debetur,in collatione non venit.hoc dicit. Et habet tres partes,vt patet ex litera. Secũda ibi:ſed an id. Tertia ibi:ſed ſi adhuc. In prima parte dicitur quod peculium caſtrenſe,vel quaſi, non confertur.Contra,filius emancipatus non habet peculium: vt l. fin.C.de inoffi.teſt.ergo malè hic ponitur tractatus de colla.pec. De filio,enim,qui eſt in poteſtate,non poteſt loqui:quia ille non confert:vt j.ea.in fi.Sol. Intelligitur hic peculium caſtrenſe, vel quaſi,hoc eſt,id,quod eſſet caſtrenſe,ſi eſſet in poteſtate, & ſic impropriè loquitur.Oppo.C.eo.l.vltima.vbi etiam aduentitia non conferuntur.Sol. Illud ſecundum iura hodierna: ſed olim
a omnia conferebantur excepto caſtrenſi,vel quaſi.Quæro quæ
1 †eſt ratio quod caſtrenſe peculium nonconfertur? Dicit hic text. quia hoc cauetur conſtitutionibus.Sed dic q̃ ratio eſt iſta: ideo emancipatus confert ſuo,quia ſuus omnia quærebat patri, & mancipatus quærebat ſibi;ſi:ideo ne emergat inæqualitas, fit collatio,vt dixi.ſ.ea.l.in principio ſed caſtrenſe vel quaſi non: quia nõ q̃ritur patri,nec per ſuũ,nec per emãcipatum:ergo emãcipãtus nõ debet illud conferre:qa ratio inæqualitatis in tali peb culſo ceſſat. Vlterius pro declaratione in hoc principio quæro

¶ Quæro. Vide de iſtis oibus ſerè q. poſita hic per Bart. & Bal.in l.ſi modo.§.j. C.de inoffi.teſt.& in l.filiæ.in ij.co.& l. filiũ.C.fami.ercis.

¶ Vlterius. Et vide Bar.in cõſi.inci.viſo inſtrumẽto.vbi Bar loquitur de iſta collatione, & vide de iſtis libris Bal.ſuæ. ex teſta.C. de colla. & in l.donatione.C. eo.& in l.cũ duobus §.ſi fratres.pro ſocio vbi ſingulariter limitat hanc cõmunẽ doctrinã, niſi reſultaret magna inæqualitas inter fratres:qa tunc deberet cõmunicare. Vide ſi apoſtillis ſuis quia ita nunc conſulo Mutinæ.

☞ POMATES.

¶ Vlterius pro declaratione. Vide Alex. cõſi.cxlij.in pe.co.in ij.vo. Rao.cu.xxviij. vbi ponit q̃ etiã ſi ve ſtibus.& cõſ.xl.ſeq. in ij.vol.Ant. de Bu. conſil.xxxix.in iij. dub.Ro.conſi.cxlv.

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶ Conferēdi fratribus. An libri empti p patrē filio in studio veniāt ad collatio nē habeā p Bal. in l. j. §. fol. matri. Quid aūt si pater legasset expēsas factas in studio filio suo, qd veniat, vide Bar. in l. quibus §. j. de condi. & demon. & in q. Bar. hic vide Ioā. And. in nouella, de sum. tri. in c. j. in ver. ea quę prī. vbi vī tenere q̄ veniāt cōferēdi & ad hoc vide quę no. Bar. in l. quæ dotis. §. fol. mat. & in l. si donatio. C. de colla. Adde Bald. cōsi. cexiij. j. libr. 10. cōsi. cxv. & cōs. cccc lxxviij Paul. de Ca: cōsi. clxxxiij.

b ¶ Tūc siquidē. Ista limita in casu not. de quo p Bar. in l. Caio in princ. §. de ali. leg. adde bal. referentem Nic. de Mar. formali ter idē tenere in l. si donatione. C. de col. in pe. col. & adde si militer q̄ omnia data ab ascēdēte p arte adipiscēda, intelligūtur animo donādi data, vt probāt in d. l. quę pater. §. fami. er. Cēsetur em̄ p alimē tis datum Stichus liber. & ibi no. de leg. iij. ergo videtur donatum. l. alimenta. C. de neg. gest. & nota. Paul. de ca. in l. quæ dotis. fol. matri.

a ¶ Nō reperitur. An scholares possint habere peculium quasi castrense, vide Ang. in l. j. fol. mat. q̄ inclinat cōtrariū: & ibi Imo. ī. fi. & bar. ī. l. si donatiōe. in fi. de co.

d ¶ Eodē priuilegio. An cōcessa doctoribus, intelligātur cōcessa scholaribus vide bar. ī. l. j. §. fo. mat. adde Abb. in proœmio Decretalium. et ibi Feli.

e ¶ Debetis scire. Vide bart. plene in d. l. omnimodo. §. j. & in l. si donatione in ver si. & quia. C. de coll.

f ¶ Cohgrēt personę. Expensa doctoratus facta per patrē non confertur. Adde bal. in auth. ex testō. in ix. col. C. de colla. & vide in proxi. colū. Quid aūt si pater dedit filio partem suā, & illam lusit, an teneatur iterū. Bal. q̄ sic, in auth. si captiui. de epis. & cler. Facit q̄ dicit in dote. in l. si constāte. §. ij. fol. ma. & per bal. ī. l. scimus in prin. de inoffi. test. vbi tenet contrariū. & ī. l. filię. in viij. col. C. fa. ercis. post prin. iij. col. vbi cōsueuit esse quęstio. si filius, &c. an q̄ filius lucratur de pecunia patris veniat cōferēdū, vidē bar. et bal. ī. l. cū oportet de bo. quę lib. & bal. in auth. ex testō. C. de co. & in l. certū. C. fa. erc. & in l. si patruus. C. cōmu. vtriuf. & vide oīno Bal. in l. oīmodo. §. j. ff. de inof. test. & bar. in d. l. certū. & in tra cta. de duo frat. adde Ro. consi. xliij & consil. cccclxix. Ange. consi. cxij.

g ¶ In vita ipsius patris. An feuda in emphyteusim conferantur, vide bal. in d. l. cum oportet. §. j. & j. eo. §. in proxi. col.

pater † emit filio libros: quæritur vtrū isti libri veniant conferendi fratribus? Istam q. format gl. C. fami. ercis. l. filiæ. & ibi videtur tenere q̄ nō cōferātur: arg. illius legis Rof. disputabat hanc q. & tenuit contrariū p. illas rationes, quæ fiunt. C. de colla. auf. ex testamento, scilicet q̄ simplex donatio veniat in collationē. Ego vidi quædā scripta antiqua Vber. de Bob. qui dicebat q̄ de iure non veniūt cōferendi. Nam si pater donasset filio militi equos & arma, non conferuntur fratribus tanq̄ castrensia, vt hic. Eadem ratione si donat aduocato, erit quasi castrēse: vt C. de aduo. diuer. iudi. l. fori; militant enim aduocati. Et ita tenuit Dy. Idem tenet Cy. C. de coll. l. filiæ. licet in sacris mihi vī in hac q̄stione aliter distinguendū. Quā doc̄ pater solū emit libros noīe filij, nō tn sibi tradidit, nec expressit se donare filio: tūc dictæ res sunt propriæ patris; vt C. de castren. pecu. l. j. in prin. lib. xij. Nam traditio requiritur vt videatur donare: vt C. si quis alteri vel sibi. l. ij. & C. de dona. inter vi. & vxo. l. si filij. vbi tex. probat si bene inspicia tur. Et isto casu non esset necessaria collatio sicut de alijs rebus, q̄ sunt in communicatione, sed fieret diuisio. Qñ q̄ pater emit nomine filij, & sibi tradidit, vel dixit se sibi illos libros donare. Hic aduerte, si quidem ille filius erat iam aduocatus, vel doctor: tunc tanq̄ sit castrense peculiū, non venit in collationē: vt d. l. j. §. de castren. pecu. ij. respon. j. de castren. pecu. l. castrense. Et hoc casu pater non posset istam donationē reuocare tanq̄ incontinenti validam, nec veniret in collationē: vt in §. nostro facit ad hoc l. filius. C. fami. erciscun. Sed si ille filius nō erat aduocatus, vel doctor, sed scholaris: tūc si quidem d compleuit studium ante patris mortē, & sic incipit quasi militare: tunc illi libri efficiuntur tanq̄ castrense peculium, confirmatur donatio: argu. C. de dona. l. siue emancipatis. j. de dona. l. donationes. §. pater. & tunc similiter nō venirēt in collationē: vt hac lege, cū similibus. Si verò pater est mortuus antequā cōpleret studium, vel adipisceretur militiam: tunc non potest dici quasi castrense peculiū: quia qualitas personæ hoc non patitur: quia non habet aliquam ex illis dignitatibus quæ ponūtur in l. fi. C. de inoffi. testa. licet enim reperiamus † q̄ doctores possunt habere peculium quasi castrense, & etiam aduocati: tamē in scholaribus hoc non reperitur. c nec debent gaudere eodem priuilegio quo magistri: vt l. j. C. de excusa. arti. lib. x. Facit q̄ no. C. de iurisdi. om. iu. l. fi. Et iō isto casu debemus dicere sicut de alia simplici donatione: qa si morte patris confirmatur, nō venit in collationem, vt dictis legib. & specialiter hoc fauore studentium: arg. l. quæ pater. §. fam. erciscun. Contra id quod dixi, quod nō gaudent eodem priuilegio d scholares quo magistri, videt l. legatis. §. ornatricibus. §. d leg. iij. sed ibi dicam. Et sic vides quod non est verum, q̄ semper nō veniant conferendi tanquā castrense. Vltimò oppo. ad ver. sed an id. hic dicitur † q̄ datum à patre nomine dignatis filij non cō 4 fertur. contra C. eo. ti. l. illud. & de inoffi. testa. l. omnimodo. §. imputari. Gloss. quæ est hic, nititur soluere duobus modis, & vtroque bene. Primò hic loquitur de dignitate, quæ ad hæredes nō transit: ibi in ea quæ ad hæredes transit. Vel aliter, ita intelligitur secundùm illam quòd non confertur totum: sed quantum valet tempore mortis deducto onere dignitatis. Pro declaratione vos e debetis scire, e quòd circa hoc habemus plura iura, quæ loquuntur de dignitate, vel militia quæ emitur, vel relinquuntur: ideo est sciendum: Quandoque militia seu dignitas merè ad personam refertur, vt talis est miles: talis est doctor. & de ista non loquitur hic: sed in l. j. infrà, de re mili. et in toto titu. & infrà, de bo no. posses. & testa. milit. l. j. Quandoque refertur ad res, ad quas, vel super quibus aliquis militat. Et istud est quod dicimus: Aliquis habet duas vel tres militias, hoc est, duas præbendas, vel aliquod exercitium, ex quo sumitur lucrum: vt suprà, de le. ij. l. Lucius, la picola. & suprà, de leg. iij. l. fideicommissa. §. si seruo. & l. patronus. in prin. & l. penul. in fine, eodem titu. & C. de inoffi. testa. l. omnimodo. §. imputari. & C. eod. titu. l. illud. & l. fi. C. de pignor. Ponam vobis exempla prout potest adaptari ad vsum modernorum. Isto secūdo modo sumendo loquitur materia nostra. Dico ergo quòd quædam est militia, quæ non potest vendi, nec ad hæredem transmitti: vt puta, pater expendit vt filius haberet præbendam ecclesiasticam, vel episcopatum. Certè hoc in collatione non venit, nec in quartam computatur: vt d. l. omnimodo. §. imputari. & ita potest loqui hic text. Pro hoc facit: quia videtur peculium quasi castrense: vt l. sacrosan. & ibi text. qui non corrigitur. C. de epi. & cleri. & argu. infrà. ead. l. §. si impuberi. Idem si pater expendit in filio vt eum faceret doctorem. Cùm enim dignitas non possit vendi, nec ad hæredē transmitti, illa pecunia non venit in collatione: vt hic. Et ratio potest esse duplex. Primo, quia per collationem fit translatio in alium: f sed ista, quæ cohæret personæ, f non possunt in alium transferri. Præterea, istæ dignitates non videntur principaliter respicere commodum pecuniarium: ergo cessat collatio: ar. l. plenè. l. ij. §. fina. suprà, de leg. j. Quædam est militia, quæ potest vendi, non tamen ad hæredes transmitti. pone casum in terminis: In ciuitate ista erat consuetudo quod custodia carceris venderetur: & iste custos accipiebat certam quantitatem à quolibet carcerato: & illa militia poterat vēdi alteri, nō ad hæredē trāsmitti. Itēvidi vēdi alicui baratariā, & ex hoc emptor lucrat certā quantitatē. Itē pone q̄ vēdit hic pōdus floren. Itē vēdit statera. & ista militia pōt vēdi secundū cōsuetudinē ciuitatis, & talis militia cōputatur in quartam, & venit in collatione, hoc modo, non quod æstimetur quartum constitit patri pro filio, sed quāti illa militia vēdi possit tempore mortis patris deducto onere militiæ, vt l. omnimodo. in fin. C, de inof. test. & l. illud. C. eo. & de hac etiam loquit l. vlti. C. de pig. vsq; enim ad quātitatē oneris ista dignitas non cōfert, 5 vt hac l. secūdū gl. Et hoc tene mēti ad q. quā vidi de facto. † Cōsueuit esse quęstio, si filius lucratur aliq̄d cū pecunia paterna, an illud debeat cōferri cū fratribus. Glo. in l. cùm oportet. in princ. C. de bo. quæ li. dicit q̄ sic quasi sit profectitiū. & idē Spe. in tit. de iud. §. sequit. ver. vt autē. & in tit. de actio §. j. ver. itē cū agit. & omnes sic cōmuniter pertranseunt. Ego de facto cōsului sic: Si qdē filius est lucratus cū pecunia paterna sine aliquo onere suo, vel sine opere suo: & tūc est profectitium: & ita loquit opi. prędictorū doct. Sed si lucrat cū pecunia paterna, & opere suo: tunc dic q̄ illud lucrum quod attribuit pecuniæ tanquā profectitiū debeat cōmunicari. Ita loquit gl. l. cū oportet. sed id, quod attribuitur p̄sonæ, nō cōmunicatur: qa est aduētitiū: vt l. cū oportet. in prin. & Insti. per quas perso. no. acq. & cōmunis cōsuetudo est q̄ medietas lucri detur personæ, alia pecuniæ. Ad hoc fa- 6 cit C. q̄ soci. l. j. & ponit ibi & no. Quædā est † alia militia, quæ pōt ad hęres trāsmitti, nō aūt vēdi. Exēplū in feudo, q̄ trāsmittit ad hęredes filios: nō aūt pōt vēdi. Isto casu videt dicēdū idē, q̄ talis militia quęsita à patre filio venit cōferēda, & cōputat in quartā: & omnimodo. in fi. C. de inof. test. vbi test. alternatiuè loquit si pōt vēdi, vl ad hīdes trāsmitti. Et hoc ibi tenet Gu. de Cu. Qd 7 g etiā itelligo esse verū, qñ pr q̄siuit feudū filio ī vita ipsius patris ita q̄ filius incœpisset habere illud fūdū viuo patre: sed si q̄siuisset sibi

Universidad de Deusto

a ¶Quæro. An pecunia, quã dat pater filio cã studij imputet filio in quartã, adde Bal.i aut. ex testõ. in ix col. C. de cõsil. & vide ã. in proxi. col. adde tñ q̃ si filius p̃ dictas expẽsas renũciasset hæreditati patris, licet renunciatio nõ teneat: tñ cõputatur in legitimã: quæ ita videt tacitè actũ, secũdũ Bal. in d.l. pacto. i x. & xij. co. C. de co. & an teneat donatio facta filio causa studij, vide Ang. in l. j. in fi. ff. solu. matr.

b ¶Vlterius q̃ro. An expẽsæ factæ p̃ patrẽ p̃ vxore filij in ornamẽtis & alijs, debeãt ꝑputari filio in eius portionẽ, per Bald. in d. l. oĩmodo §. j. Et cũ Bart. transit Bal. l. filij. i vj. col. C. fa. erci. & vide q̃ dixi posit Bar. in d.l. ij. §. fi. j. de mu. & hono. & Bal. in d. aut. ex testõ. & in l. fi. §. fi. C. de bo. quę libe. Quid aũt si pater expõdit i rebꝰ aduẽtitijs peculij filij sui, i quo habet vsumfructũ, an ſres poterũt exigere ꝑputare tpe diuisionis? vide no. per Bar. in trac. duorum fratrũ. i ver. quinto quæro. p̃ expendit. dic vt ibi, quẽ seqtur Bal. in l. filiæ. in viij. col. C. fa. ercis. & in ver. quæro p̃. et ibi ibi ẽt i viij. co. Quid si filius surripuit pecuniã patri? & luſit. Itẽ qdã p̃ obligauit ſe pro vno filio, an totũ debet ſolui de parte illius filij.

POMATES. a

c ¶Circa secũdũ deve ſtibus. Vide p Fel. in c. iurauit ad fi. de p- 8
ba. Anto. But. cõſi. xxxvij. in ij. col. vbi etiã tãgit de ſecunda q. Barto. & vide ro. conſi. cxlvj.

POMATES.

d ¶Sed tamen dico q̃ nõ proprie dat. Adde ideo hæredibus veri reſtituitur, p Ancha. conſi. xvij. inci. prædicto dubio.

e ¶Peculiũ ꝓfectitiũ Et ad materiã huius §. maxime circa iocalia data vxori, vide q̃ no. Bart. in l. ſi vt certo §. interdũ. ff. cõmodati. Etiſtis dictis hic, & p Bar. ſ dictis locis adde limitãdo ſecundũ Pe. de Peru ſi. in l. pe. §. j. ſo. matr. Quid ſi contractis ſponſalibus de futuro p patrẽ, vel ſpõſũ mittũtur dona & iocalia, puta collanellũ burſæ. & perlæ: demũ cõtracto matrimonio cũ carnali copula maritus deceſſit quidã dicũt q̃ eſt donatio: ideo quærunt 9
b l. fi. q̃ tene menti. ¶Vlterius quæro: pone q̃ ſet ſibi & filijs ſuis: & ſic filij inciperẽt habere poſt mortem patris: tunc nunc nõ confert: quia q̃ poſt mortẽ patris quærit, non confert: vt j. ea. l. §. ſi ab ipſo. & j. l. proxima verſi. diuerſum. Et eodẽ modo dico in emphyteuticis rebus, ſi pater acquirit emphyteuſim cũ pecunia ſua pro ſe, & filijs ſuis: vñ incœpit eſſe filiorũ poſt mortẽ patris, & non venit in collatione. Dices tu: Illud vꝝ contra. l. ij. §. id quoque. j. eo. vbi licet quęratur poſt mortẽ patris, ſi tamen ſi ex contractu, venit in collationem: ſecus ſi ex vltima volũtate. Rñ. non credatis q̃ ibi tex. voluit facere iſtam rationem: ſed vult dicere q̃ ſi quæritur ex cauſa, quæ fingat retro quæſitum in vita patris, vt ex contractu conditionali, ex quo fingitur retro filium quæſitũ: & tunc confert. Aut ex cauſa, qua ſibi retro non fingitur quæſitum: & tũc non confert. Sed emphyteuſis non quæritur ex cauſa, quæ retro trahitur: ideo ceſſat collatio. Præterea, in emphyteuſi eſt alia ratio q̃: in feudo: quia in feudo eſt quoddam exercitium perſonæ, quod nõ eſt in emphyteuſi, vt j. dicam. Item eſt quæ dẽ alia militia, quę poteſt vendi, & ad hæredem tranſmitti. Pone exemplum in militijs, quæ venduntur in ciuitatibus, vt militia carcerum venditur alicui pro ſe, & ſuis hæredibus. Iſta ſine dubio computatur in quartam, & in collationem venit: vt d. l. omnimodo. in fi. C. de inofficio. teſta. & l. illud. C. eodem. Et intelligas quòd confertur eo modo quo dixi, facta æſtimatione eius, quod valebat tempore mortis onere deducto. De his tangitur per Gul. in d. l. omnimodo. ¶Sed quæro q̃d de eo quod filius lucratur in vita patris ex reditu dictæ militiæ, an hoc conferat. Videtur q̃ ſic: quia illud lucrũ poteſt vendi, & ad hæredem tranſmitti: argu. l. defuncta. §. de vſufruct. Certè crederẽ q̃ illud, quod filius lucratur deducta æſtimatione oneris perſonæ ſuæ, q̃ tanꝫ profectitiũ veniat cõferendũ, per ea quæ dixi §. Quęro, hic loquitur de his quæ pater dat cauſa militiæ. Pone ¶q̃ pater dat pecuniam filio cauſa ſtudij, an hoc imputabitur in quartam, vel veniat conferendum vel nõ? Dices tu, de hoc eſt caſus in l. quæ pater. §. fami. ercis. vbi dicitur q̃ non. Et pro hoc eſt tex. quia eſt datum cauſa acquirendæ dignitatis. Breuiter puto hoc ſic intelligendũ: quando apud patrem non erat aliquid, quod eſſet proprium filij: ſed ſi apud patrem eſſet pecunia caſtrẽſis peculij, vel quaſi, vel aduentitia, vt bona materna exiſtentia in pecunia: tunc in dubio debet intelligi illa pecunia ipſius filij, ſeu ipſi filio debita miſſa. argu. l. Neſennius. §. de neg. geſt. Præterea, pater eſt legitimus adminiſtrator aduentitiorũ: & ideo p̃ſumitur in dubio facere adminiſtratorio nomine: vt l. cũ poſt. §. j. ff. de adminiſtratio. tuto. & l. ſi poſt mortẽ. §. q̃ñ ex facto tut. & ibi no. Nec obſtat l. ſi. C. de dotis promiſ. quia illud in dote & donatione propter nuptias quod onus pertinebat ad patrẽ, & ad hoc poterat cogi: vt l. qui liberos. §. de ritu nup. Sed ad iſtas expenſas pater cogi nõ poterat: ideo in dubio p̃ſumo de bonis filij. Et ad hoc facit q̃ no. in d. l. ſi. C. de do. promiſ. & videtur caſus expreſſus. §. de pet. hæred. l. ſi. q̃ tene menti. ¶Vlterius quæro: pone q̃ p̃ filio accipiẽte vxorẽ fecit expenſas in nuptijs, & veſtimẽtis & ornamẽtis, & ſimilibus moritur pater: alter frater vult q̃ pro ſe fiant de cõi ſimiles expenſæ, vel quod illi panni, vel illa ornamenta veniant in collationẽ: quid iuris? Dico circa primũ de expenſis nuptiarũ q̃ alter frater debet facere de ſuo proprio, non de cõmuni, niſi à patre aliud dictum fuerit in teſtamẽto: vt l. iij. §. fi. j. de mune. & hono. ibi gl. tangit hanc q.

c Circa ſecundũ de veſtibus & alijs ornamẽtis, dic aut loquimur de veſtibus vilibus, & alijs illi dominæ neceſſarijs ad vſum quotidianum: & illæ non ſunt conferẽdæ: & ſunt propriæ illius mulieris, & ab initio in illis tenuit donatio inter ſocerũ & nurũ: vt l. ex annuo. in prin. §. de dona. inter virũ & vxo. & §. ad legẽ Fal. ſi vſusfructus. §. fi. cum ſua gl. & l. peculiũ naſcitur. §. de pecu. Si loquimur de veſtibus, & alijs ornamentis pretioſis & feſtiuis: tunc talia, qualia ſunt, veniũt in diuiſionẽ. nam remanſerunt ſoceri: vt l. mortis ſuæ cauſa. §. fi. §. de dona. inter vir. & vxo. & §. de pecu. l. id veſtimentum. vbi videtur probari iſta diſtinctio. Nec põt dici q̃ morte ſoceri dicta donatio ſit confirmata: quia nõ fuerunt dictæ res donatæ, ſed ad vſum traditæ: vt d. l. mortis ſuæ cauſa. in

10 fi. Et ideo puto ¶q̃ licet ex vſu cõmuni loquendi, qui eſt quando maritus deſponſat vxorẽ: & mittit zonam cũ burſa, & dicitur, talis donauit vxori ſuæ zonam: ſed tamen

d dico d q̃ non propriè donat, ſed magis ad vſum dat vt honeſtius ad eũ accedat: vt d. l. mortis ſuæ cauſa. in fi. In propoſita tamen q. licet ſocer voluerit donare: tamen morte nõ poſſet confirmari conſtante matrimonio: vt l. cũm hic ſtatus. §. oratio. & §. ſeq. §. de dona. inter virũ & vxor. Facit ad prædicta. l. pe. §. j. ſolu. ma. & q̃ ibi dixi. Dicitur

11 hic, ¶q̃ puando pater dat cauſa dignitatis. quæro, quid ſi pater det filio ſuo exceptis dictis cauſis: vtrum hoc veniat in collationẽ? Dic, quandoq; pater dat filijs ob cauſam aliquam, ad quam pater tenebatur, & poterat cogi, vt propter dotẽ, & donationẽ propter nuptias: & iſtud ſine dubio confert: vt j. ti. proximo. & per totum. & C. eo. l. filiæ. & l. illã. & multis legibus illius ti. Ratio: quia cùm pater ex quadam neceſsitate dat, videtur velle q̃ conferat. Itẽ quia filio põt quæri hoc in vita patris: vt l. Pomponius Philadelphus. §. fam. er. & per hoc cõfert Quandoq; pater dat filio ex cauſa militiæ, de qua dictum eſt. §. & iſtud ſimiliter venit in collationẽ, ſecundũ eũ modũ, quẽ habuiſtis. Ratio. quia pater videtur ad hoc teneri ex quadã neceſſitate naturæ acquirere dignitatẽ filio: vt in aut. cõſti. quæ de dignitatibus. Sed melior ratio: qa hoc põt q̃ri filio in vita patris: & ideo feuda & emphyteuſis, in qbus nullũ eſſet ꝓfonæ exercitiũ, vel quæ filio in vita p̃ris nõ q̃rerent. non venirẽt in collationẽ, ſecũdũ ea quæ §. dixi. Tertio, dat qñq; pater filio propter merita filij p̃cedentia circa patrẽ: tũc gl. ſunt cõtrariæ. Quædã eſt. C. eo. l. ſi donatiõe. q̃ vꝝ dicere q̃ talis donatio tũc nõ valeat, & iudicet de ea ſicut de alia ſimplici donatione. Quędã eſt. C. de inof. teſt. aut. vnde ſi parẽs. q̃ dicit q̃ ſtatim valet. & illa vera. Cũ em̃ dat p̃ filio propter merita, ꝓpter q̃ tantũ quiſlibet extraneus habuiſſet: tũc vꝝ q̃rere filius ex perſona, ſeu opera ſua. & eſt aduentitiũ nõ profectitiũ, q̃ hodie filio põt q̃ri. & hoc no. in d. aut. vnde ſi parẽs. & hoc tenet Gul. & Iac. Bu. tñ nõ puto q̃ ſufficiat dici in inſtrumẽto, p̃ donauit filio propter p̃cedentia merita: niſi hoc ꝓbaretur: arg. l. ſi fortè. j. de caſtren. pecu. & l. is qui in poteſtate. §. pe. ff. ti. j. & facit q̃ no. in d. l. ſi donatione. Q̃ñdoq; dat pater occaſiõe cõdẽnationis factæ pro filio. De hoc dic vt dixi in l. Stichus

e §. de pec. leg. Q̃ñq; dat p̃ filio, vt habeat in peculiũ profectitiũ: & tũc ſine dubio debet cõferri: qa remanet p̃ris: vt l. certũ. C. fa

mulieri. Nã donatio preſumit, cũ dicta iocalia mittit, & tradit mulieri & idẽ ſi ſpõſus de futuro vadit ad domũ ſpõſæ de futuro, & ſubtrahit eã donãdo ſibi annulos vt videat donare: nẽ cũ dat aliqua cũ vẽdicantur nuptiæ. l. cũ te. vſq; ad Lcũ veteſt. C. de do. ãte nup. & §. de do inter vi. et vxo. l. cũ hic ſtat. §. ſi ſpõſus. & ita cõſtituit ipſe. & p̃ caſu allegat. l. ſi præfidi. & l. ſi cũ ante. C. de do. ante nupt. vbi munera ſimpliciter data ſpõſæ videtur donata: nec diſtinguitur an ſint pretioſa, vel nõ. & ſi dicatur, illæ leges loquuntur de donationibus q̃ ponunt in illo tit. rũ ſecũdũ ipſum q̃ ille loquuntur de donatione vera, & etiã præſumpta q̃ præſumit, niſi cõtrariũ probet: vt in d. l. ſi cum ante. Quidã dicũt q̃ ea. q̃ mittunt, nõ videtur donata niſi ſint parua: vel niſi ſit cõſuetudo donãdi vel niſi ſit magna nobilitas viſi aliàs ſpõſi. Alij dicũt q̃ quæmittit ſpõſus ſpõſæ nõ videtur donare, ſi ſpõſa ſit ea relatura ad domũ viri. ſecus ſi conſumptura. j. de fur. l. cum qui. §. pe. Nec obſtat d. l. ſi cum aũt qa hic cõſtabat q̃ aĩo donandi tãtũ lex vult finalẽ cãm intelligi, quã ẽt ſuſſicit momẽto extitiſſe ã. ſo. ma. l. fi. Itẽ q̃ ſũt p̃ioſa, & magni va

ad memoranda
palat. rub. in fine
pet. rub. de d. inter. §. 7. n. 1.
spi. bart. dicit esse
mirabiles &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

loris,nõ intelligũtur donari:etiã ſi nũcius vtatur his verbis:talis tuus ſponſus huiuſmodi munera vbi donat. primũ tamen plus placet ſecundũ d.Pe.prædictus vult vt intelligatur donatio, niſi conſuetudo habeat q̃ non inducatur donatio. Vnde Peruſij mulier deſpõſata per verba de futuro vel præſenti nõ retinet ſed reſtituit hæredibus mariti ornamẽta tradita p̃ maritũ vxori:quia videtur remanere ī domo viri.ff.de aur.& ar.l. ſi vxori.vbiv̄ caſus Quid dices de arredio, q̃ portat vxor in domo viri. Videt q̃ remaneat ī domo vxoris:nec v̄ vxor illud donare marito: ideo mortuo marito debet reſtitui vxori: quia ſicut ornamẽta quę maritus dat vxori, mortuo marito reddunt̃ ab vxoris hæredib⁹ mariti: ſic ecõtra arrediũ. qđ dat vxori, debet reddi vxori mortuo marito⁹. Ita dicit dicere doc.in d.l.pe.§.j. vbi dicit qđ Bart. hic & ibi debet intelligi q̃ loquit̃ ſi cõſtãte mr̃imonio iſta tradũtur vxori.& adde qđ in iſta materia cõſuluit Bart. & adde Bal.in l.filij.in vj.col.C. fa.er.verſi.ſequũtur verba Bar.hic,& Bal.in d.l.cũ te. de do. ante nup.& in auth.ex teſtamẽto.C.de co.ad-de belliſſimè ro.cõſ. cxlvj. & q̃ poſui in d.l.in his.ſolu. matr. Quid aũt ſi tradita nurui p̃ ſocerũ fuerit pignorata per fratrẽ mariti,& pecunia in vtilitatẽ cõem cõuerſa.ſi ad vſurã ſunt p̃dita:an nurus poſsit petere tradita: & qd ſi marit⁹ pignorauit vide Ro.cõſi.clxxij.

a ¶ Donatio valet. Ad de Bal.in l.qm̃ nouella.C. de inoffi.teſta-

b ¶ Non tenebunt̃ hæredes. Et cũ bar. trãſit Bal.l.ſi.oĩno do. §. imputari de inoffi.teſta. & l.filiæ. in v. co.fami.er.ibi tñ dicit qđ poterũt cogi ffes emere libros p̃ fratre ſuo,ſi de ſuo p̃prio nõ põt p̃prietas tñ librorũ erit fratrũ vt dixit Itrac.đ duobus fratribus .Et qđ de expẽſa doctorat⁹, vide Bal.in l. ſi ſocietatem vniuerſorum. per illũ tex.ĩ.pro ſocio. in le ct. antiqua.

c ¶ Si ĩpuberi. Habeo iſtũ tex. p̃ mirabili plurib⁹,ũ.cta l. Papinian⁹.§.ſi qs impuberi.de inoffi.teſt.qđ ſacit ad multa ſtatuta,

mi.ercíſ. Quandoq; dat pater filío ſimplici ter ſine aliqua cauſa animo donãdi, & hoc cõſtat. Iſto caſu,an ſimplex donatio veniat cõferenda vel nõ,ſunt opi.in gl.in auth. teſtamẽto.C.eo.tit.quã q. Dy . diſputauit & eius diſputationẽ refert Cy.in auth. ex teſtamẽto.cuius relationeſum cõtentus. Finaliter de iure dico tenendũ ſic eſſe. Aut pater donat filio emãcipato;& tunc talis donatio venit in collationẽ:vt l.liberis.in fi.C.e.Ratio,quia in vita patris donatio valet,[a] & q̃ſita fuit filio:& ſic venit in collationẽ.Nec dicat aliquis q̃ id, quod pater dat filio in præmium emancipationis,ſecundũ cõmunem vſum loquendi dicatur ob cauſam datio:imò eſt donatio ſine cauſa : quia magis filius patri,qui eũ liberauit à patria poteſtate,debebat dare,q̃ pater filio. Si verò donat filio in poteſtate,donatio ab initio non valet,per l.antepe.C.de do.inter vi.& vxo. & C.de inof.do.l.ij.& tunc dic,ſi quidẽ talis donatio cõfirmatur in vita patris,q̃ pater emãcipauit filiũ:idẽ,quia venit in collationẽ eadẽ ratione,qua ſ.ar.pro hoc. C. de col.l.ſi emãcipati.& j.de dona.l.dona.§.pater cõiũcta l.vt liberis.in fi.C.eo.ti. Si verò cõfirmatur donatio morte patris: tũc aſſumit vires legatorũ:vt l.in donatio.C. ad le. Falci.& incipit quæri filio poſt mortẽ : iõ nõvenit in collationẽ:vt l.à patre.& l.ea de mum.C.eo.& j.ea l.§.ſi ab ipſo.Fallit in tribus caſibus.Primus ſi emergeret inæqualitas:vt l.pe.§.fi.C.eo.ti.Secundò fallit ſi pater hoc expreſsè dixiſſet ī donãdo:ar.l.ſi q̃n §.& generaliter.C.de inof.teſt. Itẽ fallit ſi pater dediſſet vt haberet in peculiũ profectitiũ,vt dixi ſ.& iſta eſt determinatio,quę eſt de mente Dyn.quam tene . Sed contra p̃dicta facit C.de col.l.illud.§.fi.in eo q̃ dicit,donata à matre ſimpliciter,non venire in collationẽ,niſi quando emergeret inæqualitas:& tñ conſtat q̃ donatio facta à matre ſtatim valet:ergo id q̃.ſ. dictum eſt de filio emancipato,non videtur bene dictũ. Rñ.aliud in filio emancipato : aliud in eo qui nunq̃ fuit,nec eſſe potuit in poteſtate. Ratio eſt:quia de iure antiquo,non reperiebatur q̃ tales ſucceſſores deberent concurrere:vnde ſatiſſecit lex,ſi eos grauauit ,conferre data ob cauſam & donationẽ ſimplicẽ in caſu.ſ.ne emergat inæqualitas:ſed filius emancipatus de iure antiquo conferebat omnia:ideo indiſtinctè grauatur in ſimplici donatione:vt d.l.vt liberis . & ſic debet determinari dicta diſtinctio.quã ſ.eod. dixi.Licet autem dixerim donationem ſimplicem factam emancipato debere conferri:non tñ cõputatur in quartã,niſi ſit dictũ: vt l.ſi q̃n.§.& generaliter.pro hoc d.l.illud. §.ad hoc.eo.ti.Quãdoq; pater dat filio ſimpliciter,nec apparet vtrum animo donãdi, vel vt ſi ſit peculiũ profectitiũ, vel propter merita eius:tunc quæritur quid in dubio. Et hic eſt aduertendũ:Aut præceſſerũt merita filij:& propter merita vī datũ:vt l. ſi donatione.C.eo. Aut nõ præceſſerũt,vt hic. Dic aut pater noĩe filij emit,& ſibi tradidit: tũc p̃ſumitur animus donãdi:vt l.filiæ.C.fa.er. & l.ij.C.ſi quis alteri vel ſibi.& dixi.ſ. in q. de libris. Aut tradidit tantũ,nõ aũt emit nomine filij;& in dubio videtur tradidiſſe. vt habeat in peculiũ profectitium:vt l.fi.ſ. de pec.leg.& l.quod fructuarius.j.de acqui.re.do.niſi eſſent aliqua indicia,ex quibus appareret contrarium:vt quia dedit filio cũti in caſtra:vt l.j.C.de caſtr.pecu.li.xij.Quãdoq; emit nomine filij tãtum,non tñ tradidit:tũc videt̃ emiſſe vt habeat in peculio profectitio:vt l.fi.ſ.de pe.le.Quandoq; pater non emit pro filio,nec tradidit ſibi:ſed fecit filium recipere aliquam promiſsionẽ: tunc an videatur fieri animo donandi,dixi anno in l.ſi pater. in principio.j.de dona.Venio ad ver.ſed ſi adhuc.Dicitur hic quod,id quod debetur per patrem,non eſt onus illius filij tãtum, ſed cõ-12 mune.Quæro:Pater] cœpit expendere pro filio in ſtudio: vtrũ patre mortuo debeat ſtudium perfici de communi inuitis fratribus. Videtur q̃ ſic:quia & munera cœpta debent perfici de cõmuni,licet non poſsint noua inchoari:vt l.ſi filia.§.idem ſcribit. C.fa.er.& in hoc ver.ſed ſi adhuc.& no.per glo.in l. & qui originem.§.fin.j.de mune.& hono.& infrà, ad municip.l. Lucius.§. idem reſpondet.& ibi hoc videtur tenere Dyn.Pro hoc facit:ga hæres mandatarij tutoris,& ſocij.tenetur expedire negotia cœpta:vt l.hæres ſocij.§.pro ſocio.& de hære.tuto.l.j.& l.furti.§. fi. ſ.de his qui no.infa.Contrarium credo ſalua reuerentia domini Dy.Nam factum patris initiatum erga filium eatenus obligat hęredes,quatenus pater erat obligatus de neceſsitate:vt j.de muner.& ho.l.& ſi filium conſuncta l.honores.§.his qui.j.de decur. Hoc modo decurionatus eſt initium de alias dignitates. vt d.§. is qui:tamen ſi pater conſentit decurionatui,ſucceſſores non tenerentur de alijs muneribus poſt mortem:vt l . & ſi filium.prę allegata:& l.Lucius.§.idem reſpondet.ad municipa.ita in propoſito:licet pater conſentiat filio in initio ſtudij:tamen quia pater non tenebatur de neceſsitate proſequi, non tenebuntur hæ-b redes.[b] Præterea,hoc probat expreſsè d.l.ſi filia. §. idem ſcribit. Nam eatenus cohæres tenetur,quatenus pater erat obligatus:& ſic erat æs alienum.Hoc etiam probat iſte ver.ſed in q.noſtra pater non poterat cogi ad perſecutionem ſtudij : ergo &c.vt ſic ſit eiusdẽ conditionis hæres cuius erat defunctus:vt l. hæredem.j. de reg.iu. Præterea, aut dicis fratres teneri ratione obligationis transfuſæ in eos:& hoc eſt falſum,vt dixi.Aut vigore donationis confirmatæ,quę habet vim relicti.Hoc non poteſt dici,quia pro futuro tempore non eſt facta traditio,vel aliquid quod pro traditione habeatur,& ſic non poteſt confirmari morte:vt l.Papinianus.ſ.de don.inter virum & vxo.& quod not.in l.quod de ſuo.C.de dote cau.non nu.Fateor tamen quod ſi aliquod debitum occaſione ſtudij eſſet contractum,dum tamen eſſet honeſtè & licitè factum,quod fratres tenentur ſoluere de communi tanquam æs alienum,per iura ſuprà allega.& l.ſed Iulianus.§. de. ſuprà,ad Mace. Ita intellige materiam noſtram pulchram,& ſubtilem.

Qui ab hoſtibus. Quod quis habet poſt mortem patris, verè venit in colationẽ, ſi retro habitum fingitur.hoc dicit.Tex.ibi:non fuiſſet:quia fingitur retro habuiſſe tempore mortis patris,ſi captus non fuiſſet.

Si emancipato. Quod quis habet tempore mortis patris,venit in collationem:ſecus ie eo quod queritur poſt mortem patris.h.d.cum §.ſeq.Oppo.ſ.de condi.& demon.l.hæres meus.vbi ſi dicit,cũ morietur,intelligitur cũ eſt in actu moriendi.Glo.quæ incipit alioquin.reſpondet hic,& optimè.Ex hac ſolu.apparet quod glo.quæ eſt in prin.huius.§.ſi ab ipſo.quæ dicit loqui §.in emancipato.& in ſuo,nõ bene dicit:quia loquitur in ſuo:quia ſi intelligeremus in emancipato:tunc illa verba,cum morietur,intelligerentur id eſt, cũ eſt in actu moriendi:quia iſta eſt propria ſignificatio:nec per hoc rederetur legatum inutile:vt ſuprà,proxi.§.& ibi not.in fina.§ . ſi emancipato.

1 *☞ Si filius eſt pro maleficio condemnatus, an de legitima debeat ſolui condemnatio.*

c **Si impuberi.** [c]quæ non tranſmittuntur ad hæredem, non conferuntur.hoc dicit.Si quis vellet tractare materiam de quarta, quæ debetur arrogato , reſolueret totam materiam.l.ſi arrogatur.ſ.de adop.ſed nõ curo.Oppo.dicitur hic q̃ non debet cauere de conferendo.contra.ſ.vt leg. noca.l.hæc ſtipulatio.& C. ad Treb.aut.contra rogatus.Rñd. ibi erat ſpes q̃ hæreditas deberetur ex vigore fideicommiſsi prece dẽtis,licet cõditionalis:& ſic ibi volũtas defuncti p̃ceſsit.ſed hic nõ ex volũtate defuncti iducit,ſed à lege:ideo ,ppriè ſpes nõ dicitur:

citur:ideo cautio ceſſat. Facit ad hoc.l.ſi poſt emancipationē. §. de li.leg.& q̄ ibi dixi. Itē opp.j.l.proxi. §. id quoq;. vbi interim non debetur. Dicit gl.aliud in legato:aliud in iſta quarta. Nam
a iſta quarta debetur vt æs alienum. Quæro,ſi pater reliquit aliquid huic filio:an imputetur in quartam. Videtur q̄ non:vt l.creditorem.s.de leg.ij.Glo.determinat contrarium: quia ita demū quarta debetur ſi non eſt ei relictū tantum q̄ ſufficiat ad quartā:
b vt in d.l.ſi arrogator. Vltimo facit iſte §.ad q. filius eſt condem
1 natus pro maleficio:an pater debet ſoluere condemnationem de legitima,quæ debetur filio in bonis patris? Hic videtur text. q̄ non:quia in vita patris non debet legitima ſeparari:nec eſt eius ſpes viuo patre:vt hic. An autem filius habeat aliquod ius in bonis patris viuo patre,dic vt dicit Dy.s.de liber.agno.l.pe.in fin.
c & ibi dixi. Item de illa quæſtione,vtrū pater de legitima debeat ſoluere condemnationem,ponit Spec.in tit.de execu. ſenten. §. ſequitur.verſi.quid ſi filius.& ibi determinat quòd non.

Si is,qui. Quod quæritur poſt mortem,ſi retro quæſitum fingitur,venit in collationem.h.d.Oppo.& videtur q̄ caſtrenſe peculium non veniat in collationem:vt §. ead.l. §.nec caſtrenſe.Sol. Morte filij deſijt eſſe caſtrenſe: vt l.fi. C. de inoffi.teſta.ideo venit in collationem. Quærit gloſſa. quare hic fecit mentionem de ſubſtituto.& non reſpondit:ſed dic q̄ facti accidentiam non iuris miniſterium denotauit.

Portiones. Contra.s.eadem.l.§.ſi ex dodrante.Solue vt ibi plenè dixi.

LEX II.

VM emancipati. Gloſſ. hic ponit caſum duobus modis. Primo modo in concepto in vita aui.Secūdo modo in concepto poſt mortem aui.& iſtam ſecundā tenet gl. & bene.Opp.& videtur q̄ nepos iſte non ſuccedat auo:vt l.j. §.ſi q̄s proximior.j.vnde cog.Solu.Dicunt quidam,hic fuit conceptus in vita aui.non eſt vera:quia tunc poſſet venire ex perſona ſua: nec habet neceſſe venire ex perſona patris.Dic ergo q̄ hic fuit conceptus poſt mortem aui.Ad contrariū reſpondeo q̄ venit ex perſona patris,nō ſua:quia eſt de caſibus,in quibus bo. poſ. non agnita tranſmittitur:vt no.s.tit.j.l.ſed & ſi deceſſerit. Et per hoc dicunt doct.q̄ licet nepos conceptus poſt mortem aui. non veniat ad ſucceſsionem aui ex perſona ſua:tamen quia ex æquitate tit.C.de his qui ante aper.tabu.hæreditas patris non agnita tranſmittitur:tunc nepos ſuccedit ex perſona patris ſui mortui. Ita dicit Cy.C.vnde lib.l.qui ſe patris.& l.ſi quis filiū.C.de inof. teſt.& Dyn.in l.Gallus.s.de lib.& poſthu.in diſtinctiõe magna.

Illud. Dicit Dy.per iſtum.§.ego doceo illum.qui venit per contra tabu.committere magnam fraudem[4],ſ. ꝓmittat alicui ſuo amico magnam quantitatem pecuniæ:& ideo cū prius deducatur æs alienum,fraudabit in collatione:tamen hoc eſt contra contra conſcientiam.
d

De illis. Hic nihil habetis.

Id quoque. Hic poſſunt eſſe duæ rationes vni: quia ſi ſtipulatio conditionalis fuiſſet interpoſita dum eſſet in poteſtate,iſte filius emancipatus quæreret patri inſpecto initio,non tempore exiſtentis conditionis.ſecus in lega-
f to:vt l.ſi filius.j.de verb.obli.l.quæ legata.j.de reg.iu. & eſt ratio diuerſitatis:vt ponit gl.in l.ſi vxor.C.de condi.inſer.Sed ego aſsigno aliā rationē:quia in cōtractibus exiſtētia cōditiōis retro trahitur.ſecus in legatis:vt plenè dico in l.ſi filius.j.de ver.obli.

1 *☞ Actio iniuriarum quando ad vindictam detur, & quando ad rei perſecutionē quis cognoſcat.*
2 *Actio popularis quod dicatur dari ad vindictam.*
3 *Actio iniuriarum & actio popularis quod tranſmittatur ad hæredes poſt litem conteſtatam.*

Emancipatus. [5]Quæritꝫ gl. ad quid cognoſcā vtrum actio det ad vindictā, vel ad rei perſecutionem. Dic vt in gloſ.& optimè,& melius q̄ dicat Dyn.in l. ij.§.j.j.vi bo.rap.& Cy.in l.j.C.quando ciui.ac.cri. præiu. Dixi
2 in d.l.ij.§.j.j.vi.bo.rapto.† Quærit gl.quid in popularibus actionibus. Glo.[h] dicit idem:quia eſt eadem ratio:quia videntur tibi dari ad vindictam. Vel dicit glo.ſecus:quia actio iniuriarum datur exiſtenti in poteſtate.Sed certè actio popularis datur etiam filio in poteſtate,ſicut actio iniuriarum; vt l.in factū.j.de act. &
g i h

a ¶Si pater.Et no.q̄ de iure cōi pater inuitus nō tenetur ſoluere legitimā filij pro condēnatione eius.& in hoc Bal.dicit hic.& facit iſtū tex.aureū.q̄ eſt bene notandū pro contradicēte,vt ſtrictè intelligatur:quia eſt cōtra regulas iuris communis. And.Barba.

b ☞POMATES.¶Ad quæſtionem.Vide Ale.conſi.xliij.in j.vol. Panor. conſi.xlij.in j.vo.& conſil.xlvij.& conſi. lxv.in fin.cod.volu. Pau. de Ca. in auth. ſi qua mulier. in vlt. col.C.de ſacroſan. eccle. & in auth. nunc autē.C.de epi.& de. Alex.conſil.pe.in v. vol.Panor.conſi.xlj. in ij.vol.& conſi. cxvi.eo.vol.Felin.in c. in præſentia.de proba.Ale.in l.quia poterat.verſic.ſed 1aro. ff.ad Treb.

c ¶Pater. An pater teneatur ſoluere cōdēnationē filij de legitima,& vide eundem Bart.in l.in ſimili.& in materia in l. Stichus.ij.de pecul.leg. & vide ad iſtam q. quæ no.Bal.in l.ſi filius.in fi.C.de bo. p ſcrip. & quæ ſcripſi poſt Ange. in l.ſi filio.in ij.col.ſol.ma.et vide Bal. in l. omnimodo.§.j.C.de inoff. teſt.& quæ dixi in l. Stichus.de pec.leg.

d ¶Magnā fraudem. Optima cautela vt veniens per contra tabulas poſsit fraudare: facit quod no. l.hæreditariū.de bo. auth.iud.poſ.

e ¶Id quoque. Vide in l.ſi.j.eo.

f ¶Legato. Vide bal. in l.ea demum.

g ☞POMATES. ¶Emancipatus. Et pro gl.hic vide quæ notaui in textu.

g ¶Emācipatus. Vide Bar.in l.prætor.§.j.j. de iniur.& eſt alia gl. in l.pro hærede.§. fi. in glo.fi.& ibi Imol. & de acqui.hære.

h ¶Glo.dicit idē. Hāc gl.reputat Bal. ſing. in l. rei iudicatæ.§.j. fol.marti. & ibi dixi poſt Barto.

i ¶Quæro. An actio iniuriarū tranſmittatur ad hæredē. & q̄d de alijs,vide p Bart. in l.j.§.pe.ff.de priu. delic.& Bal.in l.j. in ix.col.C.ne ex delic. defun.an poſsit cedi vide no.Bal.in l. per diuerſas.in xvi.q.C. mand.& Bar.in l.tauriarum.de iniur.

k ¶Aufertur. Sed pone:dicit ſtatutū ſtāti bus maſculis filia nō ſuccedat,& extat filius,& nepos ex alio filio an pars huiꝰ fratris applicabit filio vel nepoti.dic q̄ vtrq;,ſecundū Bal. in l.j.C.de ſecū.nup.& vide de primo per Bar.in l.ſeruo legato §.ij.& ibi latè dixi & lega.j.

l ¶Prætor. Dixi poſt Imo.in d.l.ſi decem.

obli.Vnde dico idem in actione popolari,
i quod in actione iniuriarum. Quæro pro
3 declaratione huius text.† vtrum actio iniuriatum tranſmittatur ad hæredes. Rñdeo. quod actio iniuriarum ad hæredem non tranſmittitur:vt l.ſi eum.§.qui iniuriarum. s.ſi quis cau. Secus in actione furti: ergo cùm ad hæredem non tranſmittitur, ceſſat collatio:vt s.l.proxi.§.ſi impuberi. Et eodem modo dic in popolari.Sed vnum eſt: quia actio iniuriarum ad hæredem tranſmittitur poſt litem conteſtatam:vt d.§. qui c
iniuriarum. Item actio popularis, & poſt litem conteſtatam eſt in bonis noſtris,& trāſmittitur ad hæredem: & venit conferēda vt l.ſi cui.j.de verb.ſigni.

Si tres. Oppo.s.eo.l.j.§.ſi ex dodrante Solue vt ibi plenè dixi.

Si ex emancipato. Dicit hic quod confert dimidiam bonorum ſuorum. Contrà. imò totum quod habet: vt s.l. proxi.§. penu. Dicunt quidam quod hic confert totum: & dic quod hoc contingit propter duas hæreditates.Et eodem modo reſpon- d
dēo ad l.j.in fi.s.eod.Vide glo.quæ incipit, ſic ergo.& ſic confert.& ſic quinquaginta, de quibus retinet ſibi xxv.& ſic virilem. Item ibi,& ſic fratri,ſcilicet.conferat quinquaginta,forma prædicta. Item ibi: vt der e
minus,quàm quartā vt quinquaginta etiā accipiat:& ſic dimidiam. f

1 *☞ Ex ſtatuto defertur hæreditas agnatis, cum fœmina propter eos excludatur.*

Si duo fratres. Not.quando alicui aufertur hæreditas contemplatione alicuius videtur illi g
hæreditas conferri, cuius contemplatione
k aufertur.[k] Quem text.adde ad q.quam fe-
1 ci de ſtatuto quod dicit† quod filia fœmina non ſuccedat extantibus agnatis: quia cum contemplatione agnatorum filia repellatur:videtur illis agnatis hæreditas à ſtatuto deferri:vt hic.quod tene menti. de h
qua q.dixi plenè in l.ij.§.fi.j.ad Tertul.

1 *☞ Ius implendi conditionem an tranſeat ad hæredem.*
2 *De verbo remanere.*

LEX III.

PRætor. [l]†No.q̄ ius implendi conditionem, nō tranſit ad hæredem ex diſpoſitione legis,vt hic.quod tene menti. Idem videtur in contractibus: vt pleniſsimè dixi in l.ſi decem cum petiero.j.de verbo.obliga.in vltimis voluntatibus non eſt k
dubium:vt l.j.§.ſinautem.C.de caduc. tol. & s.de condi.& demon. quaſi, per totum. Opponi.gloſ.de l.ſi ſoror.C.eod. Dicit glo. duplex habet remedium:vnum q̄ ſi poſsidet,remaneat apud eum: ſi non poſsidet, conſulatur ei officio iudicis.Et bene dicit, licet de hoc ſint opi. in l. ſi ſoror. quod dic vt ibi per gl.& Cy. Vide gl.quæ incipit, ſi poſsideat.ibi: in l.ſi me in vacuam. dic vt ibi.& d.§.ſi à furioſo.Solue vt ibi in gloſſ. Item ibi.§.habet.dic vt ibi per Dy.Vel dic q̄ ex neutra parte hic intelligitur conditio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

Pro cõcordia aduerte nũquid illud quod obuenit nepoti ab auo cẽſeatur aduentitiũ: allegatur q̃ ſic in l. qui in aliena. §. interdũ. ff. de acqui. hæredi. Idẽ ſenſit glo. & ibi Bar. in l. quæſitũ. ff. de lega. j. allegatur Bar. in l. Gallus. §. qd ſi is. ff. de lib. & poſthu. Sed do. Alex. in l. ſed ſi. §. in arrogato ff. de vulg. & pup. allegat Bar. tenere contrariũ in aut. ex teſt. C. de ſecũ. nup. & in hac l. dedit dotẽ. Tu dic, aut cõſtat de mẽte aui relinquẽtis nepoti ex filio q̃ ꝯratur patri, & ſic contẽplatione patris & cenſeatur profectitiũ & ita procedat ſecũda opi. ẽ. relata. Aut verò conſtat de mente aui q̃ nõvult quic quã quærri filio eidẽq̃ patri, & tunc non quæratur cõtemplatione patris, & dicatur aduentitium: & procedat prima opi. Et bene ſi videatur Bart. non videtur in aliquo diſcrepare. ad dẽ ad conſilium bar. cxxxj. incl. in dei nomine amen.

a ¶ Rñ. Aliter ſoluunt Bald. & Imol. in l. ſi cũ dotẽ in princ. j. iiij col. ſolu. matr.

b ¶ Dedit dotem. Ad materiam huius legis vide q̃ dicit bar. in cõſi. incl. in q. prædicta primò arguit q̃ dicta &c. nõ tamẽ q̃ auus non tenetur dotare neptẽ ex filio: ſed filius ipſe, ſecũm Bal. ſin. in aut. res q̃. C. cõia de leg. Quid aũt ſi patruo, & alijs filijs an obligati ſint ad dotãdũ. vid Ang. Imo. & doc. in l. j. ẽ. ſo. mat. Quid aũt in filio & filia, an teneãtur dotare matrẽ, vide text. q̃ non & ibi Ang. & Iac. de Aret. in l. ij. C. de præſcri. 10g. tẽp. & Bal. in l. j. in fin. C. de inof. do. Quid in auo materno, vidé gl. & Bart. in l. ij. C. de dotis promiſ. & Bar. hic.

c ¶ Pro nepte. Tu vid gl. no. & q̃ ibi dixi in l. qui in aliena. §. interdum. de acqui. hæred. ✠ POMATES.

d ¶ Aut eſt dubiũ. Vide Bar. conſi. cxxvij. Alex. in l. qui in aliena. §. interdum poſt gl. ibi. ff. de acq. hæred. Alexan. in l. iiij. in xvj. col. ff. ad l. Falc. & conſil. viij. j. ij. col. in ij. vo. & cõſi. xxxvj. in ij. dub. in j. vol. Ang. in cõſi. lxxviij. incip. in Dei nomine ad iſtud dubium.

e ¶ Nõnunq̃. Quãdo admittitur variatio per Barto. latè in l. de rebus. §. rerum amo. ibi ex vtraq̃. Vltimò no. † de ſignificatione huius verbi remanere, quia poteſt habere ſignificationem directã: vt ſi poſsidet, remaneat. Item ſignificationem obliquam: vt ſi nõ poſsidet, petat ſibi reſtitui: vt hic habes. & concor. C. de do. ante nup. l. ſi cum ante Curioſius dicam in materia compendioſæ.

Iulianus quoties. De hoc quaeritur emancipati inter ſe, & ſui inter ſe hodie conferant, dicam. j. de col. do. l. pater filium.

Emancipatus. Dicitur hic q̃ eſt tutus ipſo iure. cõtra: imò ſtipulatio valet: licet obſtet exceptio: vt l. qui ſine. de condi. ſiue cau. dicunt quidam q̃ eſt tutus ipſo iure, ſcilicet exceptione qua iure ciuili tuetur. & eſt bona ſolu. per hoc apparet reſponſum. quæ eſt ratio quod promiſsio ipſo iure non valet: ſed dominium ipſo iure tranſit. Dicunt quidã quod ſtipulatio eſt de iure ciuili, dominiũ de iure gentium, ſed dic quod eodem modo valet ſtipulatio quo dominium tranſit: ſed cõtra agẽtẽ ex ſtipulatu datur exceptio & cõtra retinentẽ dñium datur condictio.

✠ **Filium.** Nota q̃ dos profectitia non dicitur eſſe in bonis patris, vt hic. quod tene mẽti. Quæro circa hanc legem vtrũ quod hic dicitur, non debet conferri: ſit verum, ſiue matrimonium ſit ſolutũ, ſiue extat. Rñ. matrimonio conſtãte loquitur lex iſta indubitanter: ſed matrimonio ſoluto, & dote ad ipſum filium reuerſa, debet dos cõferri ſecundum diſtinctionẽ, quã dicã. j. e. l. dedit. Sed ſi hoc eſt verũ, quare nõ cõfertur iſta dos per cautionẽ, vt caueat de cõferẽdo dotẽ ſicut cõfert alia debita conditionalia: vt ẽ. e. l. ij. §. id quoq;. Rñ. quia expectare illã conditionẽ q̃ filia p̃decedat patri eſt triſte: vt l. cũ tale. in prin. & §. j. ẽ. de cõd. & demon. & ideo talis conditio nõ interponitur. Facit ad iſta l. inter ſtipulantem. §. ſacram. j. de verbo. obliga. & quod habuiſtis. ẽ. de contra tab. l. illud. §. fin.

Si quis. Si nepos in poteſtate retentus veniat ad ſucceſsionem patris emãcipati: auus pro eo cogitur conferre, niſi eum bona fide emancipet. h. d. & eſt iſta lex aliquantulum ſubtilis, præcipuè in caſus poſitione. Dicitur hic q̃ filia non poteſt conuenirí: quia ſuccedit auo ab inteſtato cum fratre. quæro quid ad propoſitum: nõne fratre non emancipato neptis cum fratre ſuccedebat æqualiter? Rñ. ante emãcipationẽ ſuccedebat æqualiter de iure prætorio: ſed de iure ciuili iuus in totum ſuccederet. Prẽterea, iſto caſu iſta filia nata poſt emancipationẽ debet conferre omnia bona ſua: nunc verò poſt emancipationẽ illius nepotis nõ confert: quia emancipati inter ſe nõ conferũt: vt l. j. in fi. & l. prætor. §. Iulianus quoties ẽ. e. & in hoc prodeſt emãcipato fratris iſti nepoti. Dicit hic q̃ iſta ratio nõ eſt in adoptiuo: & tñ eſt idẽ ius. nonne hoc eſt cõtra l. illud. ad l. Aquil. & l. à Titio, de ver. ob. vbi dicit q̃ ibi eſt eadẽ ratio & idem ius. Rñ non eſt eadem, ſed maior: quia filio adoptiuo emãcipato nullo modo ſuccedit p̃ adoptiuus. Vide gl. q̃ incipit, imò maior. Itẽ vid gl. q̃ incipit nota q̃ vbi. Sol. patet. ẽ. pximè. Videte, non credo iſtũ gl. quæ incipit, imo maior. poſſe adaptari ad text. quia ſecundùm hãc glo. eſſet dicẽdum q̃ iſte filius adoptiuus eſſet filius filij emancipati, de cuius ſucceſsione minimè quæritur. ſed ſi hoc eſſet poſt emancipationem iura naturalia remanerent, & iſte nepos ſuccederet æqualiter cũ filia nata poſt emancipationem: vt l. iij. §. ij. & i ij. ẽ. de cõtra tab. & hæc eſt vera, intelligendo propriè text. vt iacet in patre adoptiuo: ſed volẽdo ſuſtinere gl. q̃ ſit maior ratio, haberemus dicere q̃ adoptauit penitus extraneum in locum nepotis ex filio emancipato: ſed non credo q̃ iſte text. haberet iſtum reſpectum, ſed habuit reſpectũ ad filium adoptiuum ſimpliciter, vt habuiſtis ẽ. eo. l. j. §. is quoq;.

a Ad id quod dicit, vbi eſt eadem ratio, Rñdeo. q̃ eſt alia ratio non huic contraria, ſed diuerſa, per quam debet eſſe idem ius, vt habuiſtis ẽ. eo. l. j. §. is quoq;.

1 ¶ *Auus tenetur dotare neptem, & officio iudicis cogitur. nu. 4.*
2 *Dos data per auum nepti an ad ipſum, an ad patrem, & ſic filium reuertitur.*
3 *Auus maternus non cogitur dotare neptem.*
4 *Frater an teneatur dotare ſororem. remiſsiuè.*

b **Dedit dotem.** [b]Si auus dat dotem pro nepte ex filio, in ius, quod habet auus in dote, ſuccedit ille filius, ſiue inſtitutus, ſiue exhęredatus. hoc dicit. Nota caſum quem tene menti: quia eſt certè ſic, ſiue ſit inſtitutus, ſiue exhæredatus: vt ſequitur. Nota text. ibi: quippe officium aui. Ex hac lege nota Primò quod dixi in ſummario.

1 Secundò nota † q̃ auus cogitur dotare neptem: vt hic, ibi: ideo auus propter filium &c. Fit nota q̃ dicit dare. & concor. ẽ. de in rem ver. l. & ideo. §. fi. licet gl. dicat malè. C. de do. promiſ. l. vlti. Dicitur hic q̃ dos reuertitur ad patrem non ad auum. Cõtra. C. de rei vxo. act. §. videamus. Sol. Hic deceſsit neptis poſt mortem aui: ſecus ſi eo viuente, vt in contrao. Item op. ẽ. de iu. do. l. auus. In glo. ſunt duæ ſolu. vna, ibi de rigore: hic de æquitate. Et hoc videtur probare tex. hic dum dicit, occurrit æquitas. Alij dicunt q̃ hic q̃n dotaui neptem propter filium, & ſic contemplatione filij: ibi verò contemplatione neptis. Iſta ſo. in ſe ſatis eſt bõa. tamẽ q̃tum ad hãc legem non eſt bona: quia hæc lex loquitur in caſu

2 dubio. ideo diſtingue † tres caſus. Quandoq; pater dat dotẽ pro

c nepte contemplatione filij: & tunc à filio videtur profectam ideo reuertitur ad eum: vt l. profectitia. ẽ. de iure do. & de vul. & de pup. ſuſti. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. Aut dedit contemplatiõe

d neptis: & loquitur l. auus. de iure do. Aut eſt dubium cuius contemplatione dedit: & præſumitur contemplatione filij: vt hic: &

3 l. Quintus. §. fi. de an. lega. ſecũdum Iac. de Are. Itẽ dicit hic † q̃ auus cogitur dotare neptem. Cõtra. ẽ. de neg. geſt. l. Neſennius. Sol. Ibi loquit in auia: idem in auo materno. Sicut enim mater, ita nec auia, vel auus maternus cogitur dotare: vt l. à filia. & ibi no. ẽ. ad Trebel. & ideo gl. in l. fi. C. de do. promiſ. malè loquitur. Dicitur hic q̃ non cogitur conferre. quid ſi matrimonium eſt ſolutum tempore mortis aui: vtrum iſta dos debeat cõferri filio

4 à quo repetitur? Glo. diſtinguit, & bene. † Sed quæro, ſi auus nõ vult dotare, qualiter cõpelleẽ? Reſpõdeo: iudicis officio. Caſus eſt in l. qui liberos. de ritu nupt. Ad cuius iudicis officium pertinebit taxare dotem, quanta dos debeat dari: vt l. profectitia. §. j.

5 ẽ. de iure do. An † aũt frater teneatur dotare ſororem? Gloſſ. eſt in l. cùm plures. §. pe. ẽ. de admi. tut. Facit l. qui filium. ẽ. vbi pu. edu. & glo. in l. non omni. C. de admi. tut. & ibi per doctos. tetigi.

ẽ. ſoluto matri. l. j.

Si nepos. Opponi. j. titu. j. l. j. §. ſi ſit nepos. Solue vt ibi.

1 ¶ *Variatio vſq; ad annum circa hæreditatem admittitur.*
2 *Beneficium l. ſi. C. de repu. hære. an habeat locum in filio emancipato. remiſsiuè.*
3 *Item habet locum in hæreditate auita.*

e **Nonnunquam.** [c]Circa † hæreditatem admittitur variatio vſque ad an-

1 num. hoc dicit. & eſt bona lex. In text. ibi; difficilius quaſi dicat. ſi non petat bono. poſſeſ. intra annum, non admittitur poſt. Opponi. dicitur quod admittitur variatio. contra. C. de modo mul. l. final. & j. de bon. libe. l. nam abſurdum. Dicit gloſſ. hoc ſpeciale: quia hic tractatur de hæreditate parentum. Tu dic vt per Dynus. extra. de regulis iuris. c. mutare conſilium. libro. vj. & per eundem ſuprà. rer. amo. l. de rebus. Item oppo. de leg. j. §. ſed & ſi quidẽ per cõtumaciã. ẽ. eo.

vbi

vbi perpetuò admittitur ad cauendum. Sol. Ibi agnouit bonor. poſſ. poſtea per contumaciam ceſſat cauere: hic verò ante agni-
2 tam bono. poſſ. recuſauit tenere. † Quæro an beneficium. l. vlti. C. de repu. hære. habeat locum in filio emancipato. Glo. quæ eſt ibi videtur dicere q̃ ſic, per hunc text. Quidam Vltramontani dicunt contrarium, q̃ hic non repudiauit hæreditatem, ſed recuſauit cauere. Ita dicit Iaco. de Aret. dic vt dixi in. l. ſi quis ſuus. §. de iure deliberan. Item quæro † an beneficium. l. vlti. C. de repu. hære. habeat locum in hæreditate auita. Ego conſului q̃ habeat locum. Primò habemus hic duas gl. Prima huius. l. in fi. Alia eſt gl. ij. Pro hoc videtur tex. in. l. iuſta interpretatione. in fin. in &. l. appellatione parẽtis. j. de ver. ſign. & expreſsius in. l. ſi quis ſuus. §. de iure deli. vbi tex. loquitur generaliter de quolibet ſuo. Tene iſta bene menti.

1 ☞ *Collatio quando debeat locum inter ſuccedentes diuerſo iure.*

1 SI filius. Iſta eſt ſingularis lex & bona. Videtis ergo † q̃ in his, qui ſuccedunt diuerſo iure habet locum collatio. Contra. §. de contra tab. l. filium. §. & hoc ſit conſequens. Sol. Inſpecto rigore verborum non habet locum collatio in ſuccedẽtibus diuerſo iure: ſed inſpecto ſenſu interpretato ſecundũ æquitatem Scæuolæ eſt locus collationi, quando per venientem per
2 contra tabu. minuitur portio inſtituti. Opp. j. ti. j. l. nec ipſa. vbi inter ſuccedẽtes diuerſo iure non fit collatio. Sol. Hic licet diuerſo iure ſuccedant, potuerunt tamen eodem iure ſuccedere ſi voluiſſent. vnde habentur perinde, ac ſi eodẽ iure ſucceſsiſſent: ibi ſecus vt ibi no. Prẽterea. hic loquitur quando per contra tabul. totum teſtamentum irritatur: ibi verò quando teſtamentum tantùm pro parte irritatur: vt ibi videbitis.

PAulus. Iſta eſt bona lex. Oppo. habetis hic q̃ adueniente conditione debiti quod poſsidebas ex vna cauſa, incipis poſsidere ex alia cã. Simile eſt in l. fundo. §. ad l. Fal. & l. ſub conditione. de ſolu. & glo. eſt j. de acqui. poſſ. l. iij. §. ex pluribus. Opponitur quod debitum quantumcunq; conditio exiſtat, poſt mortẽ cõferatur: vt l. ij. §. id quoq; §. eo. Gloſ. ſol-
b uit. Primo duobus modis. & ambę ſunt diuinationes. quare dic, lex contraria loquitur quando debetur ſub quadam conditione ſimplici, quę poteſt exiſtere poſt mortẽ patris. & in vita. ſed hic loquitur quando debetur ſub conditione, quæ extat tantũ poſt mortem hoc expreſſo. & ſic patri non potuit quæri: vt l. fina. j. de ſtipu. ſeruo. & ideo ceſſat collatio.

De collatione dotis. *Rubrica.*

Dictũ eſt §. de collatiõe ĩ gñe: nũc dicit de colla. dotis in ſpecie.

1 ☞ *Collatio dotis fit inter ſuccedentes de iure ciuili, etiam ſi non petatur.*
2 *Collatio dotis fuit introducta ab Imperatore.*
3 *Collatio bonorum fit officio iudicis.*
4 *Quæ fuerit ratio conſtituendi aliquid circa dotem ſpecialiter.*

LEX I.

1 VAmuis. Duo dicit in princ. Primò † q̃ collatio dotis fit, etiam ſi non petatur contra tab. ſed inter ſuccedentes de iure ciuili qd' in alijs caſibus nõ eſt. Secundò not. q̃ † collatio do-
3 tis eſt introducta ab Imperatore: alia eſt introducta ex edicto prætoris. Tertiò no. † q̃ bonorũ collatio fit per officium iudicis. ibi: prætor. & in fine. ibi: per arbitrũ fa. er. hoc etiã
4 no. j. e. l. fi. & C. e. ſi ſoror. dicã. j. e. l. pater filiũ. Quæro, quæ † fuit ratio conſtituendi aliquid circa dotem ſpãliter. Rñ. quia prætor vocabat ad ſucceſsionẽ emancipatos per contra tab. vel ab inteſtato grauauit eos onere collationis, ſed filios in poteſtate retẽtos non grauauit eos onere collationis: qua nil poterat habere iure iſto, niſi caſtrenſe, vel quaſi, quod in collatione non venit. Modo conſiderauit Imperator q̃ etiam filius in poteſtate retẽtus de iure iſto poteſt habere propriũ, ſcilicet dotem: vt §. fa. er. l. Pomponius Philadelphus. ideo inter fratres ne emergat in æqualitas introducit collationem dotis.

1 ☞ *An nepotes & pronepotes conferant patruis & quid econtra.*

Si ſit nepos. Iſte §. ponit quinque caſus vſq; ad §. cum dos. & ponit ipſos tantùm breuiter, quòd impoſsibile eſſet breuius poni. & eſt ſubtilis §. Vide gloſſ. quæ incipit, hic agit. vſq; ibi: ſed videtur. ponit caſum. ibi incipit ſignate contraria. Op. q̃ ſolis patruis, & patruorũ filijs cõferat: vt
a ſ. tit. j. l. ſi nepotes. hic autem dicitur quòd conferunt inter ſe tantum: & ſic eſt contra primum, ſecundum, & quintũ rñium. Di-
b cit gl. ſpeciale eſt in dote. Cum enim loco ſui patris eſt, qui non conferret fratribus: vt
c §. ti. j. l. filium. ergo nec ipſe confert. Iſta ſol. poſſet procedere in dote, non in alijs bonis neptis. Sed hic dicit cõferri dotẽ, & alia bo-
d na ſua: ergo male: quia quãtũ ad alia bona, iſta ratio nõ concludit. Prætera ſi verũ eſt q̃ ideo iſti nepotes non conferant patruis:
e qa pater eorũ nõ teneret conferre, in cuius pris locũ ſuccedũt nepotes: ſequeret q̃ vbi ſola neptis eſt, nõ tenebitur cõferre patruo, ſicut nec pater eius teneẽ. Hoc aũt eſt cõtra iſtũ tex. iij. rñi. quare malè Vnde prima ſol. nõ videẽ vera, & leges quæ dicũt q̃ nepotes ſuccedunt in locũ ſuorũ parentum, intelligas in loco ſuorũ: hoc eſt, in gradu ſuorũ parentũ: vt perinde ſuccedãt in locũ parentũ ſuorũ, vt tantũ habeãt oẽs nepotes, quantũ pater habebat: vt §. e. l. ſi nepotes. & C. de le. hę. auẽ. ceſſante. & auẽ. poſt fratres, & in auẽ. de hær. ab inteſt. §. huiuſmodi verò priuilegiũ. tñ in ve-
c ritate iſti nepotes ex pſona ſua ſuccedũt, nõ ex pſona patris eorũ, cui nõ fuit delata hæreditas: & nepotes cõferũt ex pſona ſua. Vnde gl. dicit q̃ ibi ambo erant emancipati: hic nepos trat in poteſtate retentus, cui ſoli fit iniuria. quod declara: qa ſi neptis iſta non ſuccederet: ille nepos ſuccederet, & haberet dimidiam. per iſtã ergo neptẽ nulla iniuria fit patruo: ar. ad hoc l. j. §. j. & §. pater, §. ti. j. l. is qui in poteſtate ij. reſponſo. §. de lega. prætã. Et eodem modo dico in vltimo reſpõſo, vbi ſunt duæ neptes ex eodẽ patra: qa q̃libet põt dicere patruo, ſi non ſuccederẽ, tu iſtã dimidiã nõ haberes, ſed ſoror mea: ideo nõ fit collatio. Sed qñ eſt ſola neptis, vel plures ex diuerſis patribus: ceſſat iſta ratio quia propter hoc fit patruo iniuria: ideo fit collatio. Sed certè iſta rõ videẽ eſſe in pluribus nepotibus emancipatis: quia vnus põt dicere, ſi non ſuccederẽ, alius haberet totũ: ergo non facio tibi iniuriã. Quare dicendũ videtur q̃ vltimũ reſponſum huius. §. intelligamus qñ erant duæ neptes: quare vna nõ poterat cogi ad collationẽ: quia nõ erat dotata: vñ ex eius pſona in totũ denegatur collatio: quia ſi ipſa ſuccederet, in nullo fieret collatio. Sed ſi ambæ eſſent dotatæ: tunc conferrent patruo, ſicut plures emãcipati: qa quilibet eſt talis conditionis q̃ cogitur cõferre: vnde nullus propter aliũ
d excuſatur. Facit ad prædicta j. de cõiungen. cũ emã. lib. l. j. §. fi. & quod ibi dixi in ſolutione cõtrarij. Itẽ contra eſt. C. de collẽ. l. illam. vbi neptis confert patruo. Dicunt quidã, ibi neptis nõ habebat fratrẽ vel ſororẽ. Alij, & melius dicũt, ibi loquitur in collatione dotis matris ipſius: quare tenetur conferre illis perſonis, quibus mater tenebatur conferre: ſed hic loquitur in collatione dotis datæ ipſi neptí. Hanc ſol. tenent doct. Dy. & Cyn. ibi licet gl. ibi aliter dicat. Vltimò quæro, à quo iſta neptis erat dotata. Dicit gl. à patre, vel ab alio nõ curo. Ita dicit gl. & bene: ſi ponímus patrem, vel patruum, cui fit collato, eſſe in ptãte: quia ei fit collatio dotis profectitiæ, & aduentitiæ: vt j. ea. l. §. ſi ſub cõditione. & C. e. l. filiæ dotem. Sed ſi ponís patrẽ & patruum emãcipatos: tunc oportet ponere q̃ dos fuit profecta à patre, vel ab auo, de cuius ſucceſsione agitur: aliàs nõ fiet collatio: vt l. filiæ dotẽ. §. fi. tamen hodie oportet q̃ ſit profectitia: aliàs ſecus: vt C. eo. l. fi. Quæro † quid de pronepte: Rñ. idem q̃ in nepote, eadem ra-
e tione. & facit mentionem tex. C. eo. l. vt liberis. & ideo circa collationem iſtorum nepotum cum patruis, dic: Aut quæris an patrui cogantur conferre nepotibus: & certum eſt quòd ſic: vt hic, & l. illam. C. eod. Aut quæris an nepotes cogantur conferre patruis: & dic, aut eſt vnus nepos vel plures ex diuerſis fratribus: & coguntur conferre: vt hic. Aut ſunt plures nepotes ex eodem fratre: & tunc aut quæritur de dote vel de donatione data eorũ patri, vel matri defunctæ: & illam cogantur conferre: vt dict. l. illam. Aut de dote vel donatione data ipſis nepotibus: & tunc aut omnes nepotes ſunt talis conditionis, quòd poſſent cogi ad collationem: & tunc ipſi, tanquam vnus eſſet, conferre coguntur patruis: vt l. ſi nepotes. ſupra titul. j. Aut vnus erat talis conditionis, quòd in eius perſona non caderet onus faciẽdi collationem: & tunc propter eum non confertur patruis, ſed conferunt ſibi inuicẽ: vt hic. Et quod dixi de patruis, idem in auun-

a ☾ Oppo. ſ. vide infra ti. j. in l. pater. in v. q. per Bar.
b ☾ Gloſſ. ſoluit Vide Bartol. in l. ſi filius. in princ. de ver. obliga.
c ☾ Succeẽt. Vid Bar. in l. qui ſuperſtitis. §. de acquir. hæred.
d ☾ Excuſatur. Adde Bald. in d. l. illam. in vlti. col. & vide quę ſequuntur.
e ☾ De ꝓnepote. An nepotes cõferãt patruis adde Bar. ſ. l. ſi emãcipati. in pe. co. C. eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Si pater. De huius legis intellectu vide Bar.in d.l. huiuſmodi.§.cū pater. & qđ ibi dixi. & licet ſol. Bar.hic communiter habeaſ corrupta': tñ in lec.antiqs reperiſ prout hiccorrexi.

culis,amitis,& in materteris:vt l.illā. C. de colla. Item prædicta vera,quando nepotes ipſi ſuccedunt auo. Secus ſi ſucceſsiſſent primò patri eorum : quia tunc fieret collatio ſecundū quod pater eorum feciſſet:vt l. ſi maritus.C.eo.Item prędicta vera in dote profecta de bonis eius, de cuius hęreditate agitur:vt l.liberis.C.e.& ideo cū nepotes ſuccedant auo,nō debent conferre dotem habitam ab eorum patre:licet gloſ.dubitet in dicta l.illam.

b ¶Ratio eſt iſta. Vid Bal.ſi ſoror. C.e.

c ¶Pater filiū. Ad hāc l. vidqđ dixi poſt bar. in l. filię dotē.C.eod.

d ¶Itē op. Et vide ſepte no.regulas poſitas per Bal.in materia collationis in l. quoniam nouella. in pri.C.de inoffi.teſta.

Cùm dos. Dicitur hic q̄ tm̄ impenſæ neceſſariæ detrahuntur. quæro quid in vtilibus? Quidam dicunt idem.quia vtiles quandoque neceſſariæ dicuntur:vt l.j.& l.& in totum.ſ. de impen.Contraria tamen opi.plus placet:cum vtiles impēſæ debēt repeti:& ideo minus mulieri debet fieri detractio:ſicut dicimus in viro exiſtente non ſoluendo. Vel melius erit in electione mulieris : vt ſi vult detrahere vtiles impenſas , computet dotem cum augmento : quantò plus valet dos propter vtiles impenſas in eo factas.Sed ſi non detraheret impenſas:tamen debet computare tantùm dotem, non id, quod vltra valet: arg. pro hoc j.eo.l.ſi filia quod no.

e ☞ *Dos aduentitia an veniat in collatione.*

Si ſub conditione. Dicitur hic q̄ ſiue pater, ſiue extraneus dotem promiſit. & ſic innuit q̄ dos aduentitia venit in collationem.contra.C.eod.
1 l.filiæ dotem.Sol.† Aut tractamus de collatione fienda emancipatis:& tunc dicas quòd extraneus dedit cōtemplatione patris, & ſic eſt profectitia.Aut tractamus de collatione fienda ſuis:et tunc propriè ſtat.ſed hodie indiſtinctè aduentitia non conferuntur.vt C.eod.l.fina.

1 ☞ *Quot modis ſit collatio.*

1 **Filiam.** †Quæro quot modis ſit collatio.Rñ. Fit quatuor modis.Si quidem pater pro filia dedit dotem:tunc ſit collatio re ipſa dotem conferendo:vt l.filiæ.C.eo.& per multas leges.& §.huius tit.Secundo fit collatio tantò minus accipiēdo de bonis paternis,quantum eſt dos:vt C.eod.l.dotis. Tertiò fit communicando actionē,licet inanē fortè,vt auť. quod locū. C.eo.& no.hanc legem.§.cùm dos.Quartò fit collatio,quando pater promiſit,tunc fit collatio liberando filium.hic eſt caſus in hoc ver.filiam.& C.eo.l.ij.& ibi nor.

Si emancipatus. Quid ſi matrimonium eſt ſolutū? Dic vt l.dedit dotem.ſ. tit.j.

LEX II.

IN adoptionem. Opp.facto teſtamēto nō habet locum collatio:vt l. .C.eo.ſed hic fuit hæres inſtitutus:ergo collatio ceſſat. Quidam dicūt q̄ fuit inſtituta ab extraneo,nō à patre. Alij dicunt ſpeciale in filia data in adoptionem. Sed veritas eſt q̄ hic fuit inſtituta à patre naturali,& alio ☙ōmittēte edictū,ſuccedit per contra tab.& eius portio eſt aucta.Pro hoc infra l.proxi.& quod vidiſtis ſ.tit.l.cum emanci.§.id quoque.Item not.C. eod.tit.l.filiam teſtamento.

LEX III.

SI filia fuerit. Dicitur hic quòd habuit neceſſe petere per cōtra tabu.Cōtrà:imò potuit adire ex teſtamento:vt l. ſi ex duobus.§. ſed illud.ſuprà,de contra tabu.Solu.eſt neceſſe,id eſt,eſt vtile,vel habuit neceſſe.ſi vult eo iure cum præterito ſuccedere. Item oppo.quòd non fiat collatio:vt l.filium.§.& hoc ſit conſequens.ſ.de contra tabu.Sol. Aliud eſt, cum inſtitutus petit ſibi fieri collationem à præterito.quod non poteſt:vt ibi. Aliud cū præteritus ab inſtituto.quod poteſt ſecūdùm iſtius legis diſtinctionem.Ita dicit gl.& poteſt bene dicere vel ibi quando ſuccedunt diuerſo iure:hic quando eodem.

2 **SI pater.** 'Oppo.quòd legatum compēſetur in dotem:vt l.huiuſmodi.ſ.de le.§. cum pater. & l.filia. legatorum.C.de leg.& ibi no.Solu.Intellige, fuit legatū ad dotē:hic aūt fuit dotem:hic autem fuit legatum non contemplatione dotis , & ſic non compenſatur in dotem. Item oppo.ſi eſt præterita , oportet q̄ ſuccedat per cōtra tab.vel dicat nullum:ergo perdit legatum: vt l. poſt legatum. de his qui.vt indig.& l.filium.§.omnibus.ſ.de leg.præſtan. Sc. Intellige q̄ vult eſſe contenta legato & dote,nec vult ſuccedere.

FIlius. Erronea ſucceſsio non inducit collationem.h. d.Ex hac l.concluditur q̄ ſi hæc bonorum poſ. legitimè fuerit petita,q̄ tenetur conferre dotem fratri,licet emancipato.Sed certè hic tractatur de collatione fiendā fratri,q̄ eſt in poteſtate,& eſt hæres ſcriptus. Et hoc habetis expreſſius in l.filiæ dotem.in fi.C.eodem.& habuiſtis ſ.eod.l.j.§. ſi ſub conditione.Dicam plenè j.eo.l.pater filium.

1 ☞ *Vſuræ quando ſunt loco intereſſe magis quàm uſurarum,etiam hodie ſunt permiſſæ.*

Filia. Oppo.collatio petitur iudicis officio:vt ſ.eo.l.j.in princi.vel ex ſtipulatione interpoſita de cōferendo,de qua habuiſtis ſ.tit.j.l.j.§.iubet. & l. ſi quis filium.§.ſi.& ſic per auxilium ſtricti iuris agit:ideo non veniunt vſuræ:vt l.videamus.§.ſi
b act.ſ.de vſur.Videte, ratio eſt iſta ᵇ: Qui debet conferre,percipit fructus ex hęreditate quæ ſibi datur:ideo dotem† & eius vſuras debet conferre.Sic dicimus in ſimili in l.curabit.C. de actio. emp.& l.Iulia.§.ex vendito.ſ.de act.emp.Vnde iſtæ vſuræ ſunt magis loco intereſſe quàm loco vſurarum & eſſent fortè hodie permiſſæ per c.conquæſtus.extra,de vſur.

1 ☞ *Collatio quid ſit,ubi quod eſt bonorum ſuorum communicatio.*
2 *Collatio quo iure & qua ratione fuerit introducta.*
3 *Emancipatus confert emancipato profectitia.*
4 *Qui non ſunt ſui,neque emancipati,an adinuicem conferant.*
5 *Emancipati ſuis non conferunt aduentitia.*
6 *Sui emancipatis qualiter conferant,& ſui inter ſe.*
7 *Filij non conferunt extraneis.*
8 *Collatio inter non deſcendentes non habet locum.*
9 *Collatio petitur officio iudicis,uel actione ex ſtipulatu,ſi facit interpoſita ſtipulatio.*
10 *Collatio habet locum ſiue ex teſtamento,ſiue ab inteſtato ſuccedatur : & poſt aquitam bonorum poſſeſſionem,uel aditam hæreditatem.*
Iura quæ dicunt collationem non habere locum inter ſuccedentes diuerſo iure ſunt correcta.

11 *Collatio quomodo fiat.*

c **PAter filium.** ᶜHic intendo tractare materiā collationis, quam tractat gloſ. eodem titu.l.ſi emancipati. & ibi Cy. tractat ita malè q̄ ex dictis ſuis nihil boni potes elicere . Si teſtamentum rumpitur,per querelam pro parte, & pro parte non , ceſſat collatio.& ſimiliter inter eos,qui diuerſo iure ſuccedūt.h.d.No. tex.ibi:nam & libertates,&c vides ergo q̄ hic non eſt locus collationi in caſu iſto.Op.& videtur q̄ habeat locum collatio, etiā teſtamento reſciſſo per querelā:vt C.eo.l.vt liberis.Dicit gloſ.q̄ in hoc lex iſta per illam corrigitur.vel melius,ibi loquitur quando teſtamētum per querelam in totum reſcinditur: vnde oēs ab inteſtato eodem iure ſuccedunt.hic autem teſtamētum pro parte reſcinditur.& hoc verius.An autem hodie ſit correctum.j.di
d cam.Item op.ᵈ dicitur hic,inter ſuccedentes diuerſo iure non habet locum collatio.contra.ſ.ti.j.l.ſi filius.So.licet ibi ſuccedāt diuerſo iure:tamen poterant ſuccedere eodē iure.ſed hic non poterant ſuccedere eodem iure,etiam ſi vellent.Pro declaranda materia collationis primò quæro quid ſit collatio.Secundò quo iure ſit introducta collatio,& qua ratione.Tertiò, inter quos & de quibus rebus debeat fieri collatio. Quartò quo iure petatur col
1 latio.Quintò qñ fiat.Sextò qualiter fiat.† Ad primum redeo & gl.declarat ſ.ti.j.in rub.dicēs,q̄ collatio eſt bonorū ſuorū cōmunicatio:quare dico bonorum ſuorum? Rñ. qa ſi eſſent bona patris magis venirent diuidenda & cōicāda:vt l.filię licet.C.eo.ltē dico bona propria:qa aliena nō venirēt cōferenda:vt ſ.ti.j.l.prętor.§.emācipati.& l.ij.§.j.e.ti.& C.eo.ti.l.ea demū.Secundò quę
2 ro,† quo iure,& qua ratione ſit introducta collatio.Hic aduerte: quia hic quaſi omnia intelligetis . & reperio in hac materia ſex vel ſeptem iura.Et primò fuit introducta per edictum prætoris: vt ſ.ti.j.l.j.in prine.& hoc habebat locū inter eos q̄ ſuccedebant, aut per contra tab.vel ab inteſtato:vt l.filium.§.& hoc ſit conſequens.ſ.de contra tab.& l.j.§.j.ſ.ti.j.Secus ſi ſuccedebant diuerſo iure:vt d.§.& hoc ſit conſequens.& hac leg. Ratio quare fuit introducta,eſt duplex.Primò,qa p emācipatū fiebat iniuria ſuis: ideo prætor collationē induxit.ſecus ſi ſuo non fieret iniuria: vt d.l.j.§.j.& §.pater.& §.toties.Secunda fuit rō:qa quicquid quę-

rebat il-

Universidad de Deusto

rebat filius in ptāte retentus, quærebat patri : sed emancipatus quærebat sibīpsi. vnde voluit prætor quod perinde cōferret filius emancipatus, sicut si patri acquisiuisset, si in potestate mansisset: vt ſ. ti. j. l. j. in fi. & l. īj. §. diuersum. & §. si duo. & ideo castrēsia, & quasi nō conferuntur: quia patri per nullū acquirunt: vt §. ti. j. l. j. §. nec castrense. Itē ratio quare requirebatur q eodem iure succederent, non diuerso, fuit ista. Cùm enim per collationē ad vnū cumulū deducantur, non debent diuerso iure cēseri: vt l. eū qui ædes. de vsu. vel quando diuerso iure succedunt: tunc quilibet vocabitur insolidū, vnus insolidum de iure ciuili: & alius de iure prætorio: sed per concursum faciunt sibi partes: vt d. l. filiū per totam. Cùm ergo nullus faciat iniuriā alteri, sed vnus tantū aufert alteri quantū ille sibi: & sic iniuria potest cōpensari: ideo collatio cessat. Sed si veniebant diuerso iure, nō tamē quilibet insolidū, vt in casu huius legis: tunc cessat collatio propter testamentum, quod taltē pro parte valet: vt apparebit hic in tex. & gl. Secundū ius apparet, ex quo est introducta collatio, quod est æqtas. Scæuolæ: vt l. filius. ſ. tit. j. Cum enim requirebatur per edictū q eodē iure succederēt, vt dixi: contingebat iniquitas q instituto qui voluit adire ex testō nōn conferebat: ideo Iurisconsultus Scęuola sua æquitate induxit vt si per emancipatū fit iniuria instituto adeunti fiat collatio: vt ibi dicitur. quod est verū si poterāt eodem iure succedere, licet nō succesſerat eodē iure, vt ibi. secus si non poterāt eodem iure succedere, vt hic. Tertiū ius fuit cōstitutio diui Pij, de qua habetis ſ. e. l. j. in prin. Ex quo est introducta collatio dotis. Ratio fuit ista: prætor introduxit tātū collationē in emācipatis q cōferāt suis propter rationē: quia sui tanquā nihil habentes, cum quærāt omnia patri non possunt cōferre. Sed Imperator omnia considerans, quòd sui possunt aliquid habere secundū ista tēpora, vt dotē: ideo introduxit vt sui dotē cōferāt: vt ſ. e. l. j. Quartū ius fuit Leonis Imperatoris, qui fecit constitutionē. l. vt liberis. C. e. ti. per quam cōstitutionē est introductū vltra iura antiquorū. Nam iure antiquorū nō erat introducta collatio, nisi in descendentibus per lineā paternā. hodie siue loquimur de descendētibus per lineā paternam, siue per lineā maternā, habet locū collatio: vt d. l. vt liberis. Itē de iure antiquo in suis erat introducta collatio tantū in dote: sed per l. vt liberis. est introducta collatio donationis propter nuptias. Tertiò ibi, in fi. dicitur q emancipati conferūt profectitia: quod de iure antiquo non reperiebatur: imò inter eos cessabat collatio: vt ſ. ti. j. l. j. in fi. & l. īj. §. si tres. & l. ptor. §. Iulianus quoties. Rō quę mouit Imperatorē ibi, fuit æqualitas seruanda inter fratres, & tales personas, vt ibi dicitur in tex. ibi: æquitatis &c. Quintū ius fuit introductum per Iustinianū C. e. l. illam. per quā addit duo. Primò, quia per Leonē in l. vt liberis. erat prouisum solū de nepotibus & pronepotibus inuicem succedentibus. Sed si succederent cum materteris vel auunculis, nō erat prouisum, de quo ipse in illa lege statuit: de patruis tamē & amitis erat prouisum de iure antiquo: vt ſ. e. l. j. §. si sit nepos. quod etiā ibi declaratur. Secundò, quia de iure antiquo erat bene declaratū de dote data pro nepte: vt d. l. liberis. & §. si sit nepos. sed de dote data matri ipsius neptis nihil erat dictū: ideo hoc fuit introductum per Iustinianum. Ratio fuit, æqualitas seruāda inter tales successores, vt ibi patet. Sextū ius fuit eiusdē Iustiniani in l. vlt. C. eo. Nam cùm de iure antiquo cōferebātur aduentitia, vt ſ. l. j. §. si sub conditione. & C. e. l. filiæ. Imperator Iustinianus statuit hodie aduētitia nullo modo conferri. Ratio fuit ista: cūj enim de iure antiquo aduētitia patri quærerētur, vt l. placet. ſ. de acqui. hær. & j. si, à par. gs fu. ma. l. j. ideo æquū fuit vt fierēt collatio omniū quæ patri fuissent quæsita, si in potestate mansissent: vt ſ. tit. j. l. īj. §. si duo. Sed cùm hodie aduentitia non quærantur patri per titu. de bo. ma. et de bon. quæ lib. ideo fuit statutum q non conferantur: quia est eadem ratio in eis, quę est in castrensibus, vel quasi: vt l. j. §. nec castrense. ſ. ti. j. Septimū ius fuit introductū per Iustinianum p. auť. ex testamento. C. e. & in corpore vnde sumitur, per quā introducitur q ex testamento & ab intestato habeat locum collatio, cùm ex testamento olim cessabat: vt hac l. & C. eo. l. j. & ſ. eo. l. si filia. cum similibus. Et erat ratio olim: quia considerabant legislatores q si testatores voluissent aliquid dicere de collatione dixissent in testamento: & tunc haberet locum: vt j. l. proxi. Sed Iustinianus cogitans q testator mortis cogitatione præuentus nō pōt omnia dicere in testō, ideo induxit quod ex testamēto & ab intestato habeat locū collatio: nisi cō trariū dictū fuerit in testamēto. Rō fuit: qa pater videtur velle q semper inter filios sit æqualitas. Tertiò quęro, inter quos habeat locum collatio, & de quibus rebus, & declarabo per quinque quęstiones. Primò q̄ro, † an emancipati emancipatis conferant. Gl. in l. si emancipati. dicit q nihil conferat emancipatus emancipato per illam legem, & per l. j. in fi. ſ. ti. j. & l. prætor. §. Iulianus quoties. eod. titu. & l. fi. §. si tres. Sed gloſſ. j. illius legis dicit contrarium q emancipati emancipatis conferant profectitia. all' l. filiæ dotem. eod. titu. & illam opin. tenebat Accur. & Francisc. eius filius. Alia erat opi. Azo. videlicet q l. filiæ. nihil ad propositū: quia ibi dicitur q suus confert emancipato dotem profectitiam, & meritò hoc fuit statutum: quia cum emancipatus conferat suo omnia: meritò sibi debet conferri dos profectitia, ne emergat inæqualitas. Sed cùm inter penitus emancipatos nulla sit fienda collatio: cessat illa ratio. Vnde illud verbum multò magis, positum ibi in gloſſ. nō concludit. Fateor tamen quòd opin. Accur. est vera, & l. filiæ. & omnes leges antiquæ in hoc corrigantur: vt l. vt liberis. in fin. eod. tit. & ante illam legem verum dicebat Azo. sed post l. vt liberis. verum dicit Accurſ. Non obstat l. de conīū gen. cum emancip. lib. l. j. §. penul. quia respondē vt ibi dicetur. † Secundò quæro, quid de his, qui neque sunt sui, neque emancipati: vtrum inuicem fiat collatio, & de quibus rebus. Gloſſ. in l. si emācipati. dicit simpliciter esse idem quod in emancipatis. Aduerte aliquando non esse suum, neq; emantipatum, potest contingere duobus modis. Primò q non est suus neq; emācipatus, tamen esse potuit: vt nepos natus ex filio emancipato post emancipationem, isti conferunt eodem modo sicut emancipati: vt l. si nepotes. ſ. tit. j. cū multis alijs legibus illius tit. Idem in dato in adoptionem, & nato ex eo: vt ſ. eod. l. in adoptionem. & l. j. §. is quoq; ſ. tit. j. Quidam sunt, qui nec vnquā fuerūt sui, nec emācipati, nec esse potuerunt, vt descendentes per lineā fœmineā: & illis de iure antiquo non fiebat collatio: hodie sic, p. l. vt liberis. & inuicem profectitia conferēt sicut emacipati, uel retenti in potestate, vt ibi dicitur. Differūt tamē in collatione simplicis donatiōis, vt dixi ſ. tit. j. l. j. §. nec castrense. Item quæro an nepotes conferant patruis, & ecōtra. Dic vt dixi ſ. eod. l. j. §. si sit nepos. † Tertiò quæro vtrū emancipati conferant suis? Et gloſſ. in l. si emancipati. dicit q omnia conferāt. & vide gl. in l. si emancipati. & l. j. in fi. ſ. ti. j. & per omnes leges illius titu. præcedentis. Tu verò dic aliter. Si loquimur de iure antiquo, emācipati suis conferunt omnia, vel partē, secundū distinctionem, quā dedi in l. j. §. si ex dodrante. ſ. tit. j. Si quærimus de iure hodierno: dico q sicut olim emancipati non conferebāt castrense vel quasi: vt l. j. §. nec castrense. ſ. ti. j. ita hodie non conferunt aduentitia. vt C. e. l. vltima. Ratio: quia si in potestate mansisset, patri nō quæsiuisset. & sic est eadem ratio, quæ in castrensibus, præterquā in fructibus, quos patri quæsiuisset si in potestate mansisset: ideo illos fructus, vel quātum ex fructibus est lucratus, fortè cōfert, si est eadem ratio: q̄ olim erat. Et hoc cōmuniter tenēt doc. Vltramō. tani & Citramontani. † Quartò quæro, vtrū sui conferant emācipatis, & quę. Rñdet gl. in l. si emācipati. C. & dicit q sui emancipatis conferunt, sed nō omnia: quia nō nisi profectitia. Aduerte, sui enim possunt habere profectitia diuersi generis: quædam ob causam: quædā sine cā: & quādo ob causam, possunt esse multæ causæ quas plenè expediui. ſ. tit. j. l. j. §. nec castrense. dic vt ibi & eodem modo quo conferunt sui emancipatis, conferunt sui inter se, per easdem leges. Sed posſes opponere: Ego video ex prædictis differentiam inter suum & emancipatū: nōne sublata est differentia patriæ potestatis & emancipationis? Rñ: verū est quo ad successionē: secus quo ad collationem. Ita no. in l. si emācipati. Facit quod no. in auth. ex cā. de lib. præte. † Quintò quæro, an filij conferant extraneis non descendentibus. Rñ. nō Casus est in l. pe. C. cōia vtriusq; iudi. & in d. l. si emancipati. in j. gl. in fi. † Vltimò circa hoc quæro an alij non descendentes alicui suo consanguineo inter se conferant. Rñ collatio inter non de-

a ¶ Non quęsiuisset Nunquid fructus aduentitiorū cōferāni, adde Bald. in aur. ex testamento. in ix. & xiij. quęst. C. de col. & cū Bar. cuā trāsit Ang. in l. fi. C. eo. per illū tex. ācōtrario sensu. & idē sensit Cyn. in l. si emancipati. eo. titu.

b ¶ Quintò quæro. Adde tamen q ille, q̄ nō succedit, titulo vniuersa. sed singulari & hereditatem repudiat, nō tenetur conferre. l. ex causa. & ibi Bal. C. fa. ercis. & j. eo. in l. fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

ſcendentes nõeſt inducta iure,ideo ceſſat:vt l.illã C.eo.& l. vltima.C.communia vtriuſq; iud.& doct.tenent in d.l.ſi emãcipati. † Quartò quæro principaliter,quo iure petatur collatio.Rñ. vel iudicis officio:vt ſ.eo.l.j.in prin.& no.in l.ſi ſoror. C.eod.ti. & l.proxi.vel actione ex ſtipulatu,ſi eſt interpoſita:vt ſ.l. prox. in fi.†Quintò quæro quando habet locum collatio. Reſp.collatio habet locum primò,ſiue ſuccedatur ex teſtamento hodie, vel ab inteſtato:vt C.eo.auẽ.ex teſtamento.licet olim aliter eſſet vt dixi ſ.in ij.q.principali.ideo puto q; iſta iura quæ diſtinguũt vtrũ eodem vel diuerſo iure ſuccedant,ſint correcta: quia eorũ ratio ceſſat:quia quocunq; iure ſuccedant.hodie ſatis eſt:vt ſ.de acqui.here.l.quod ſi dubitet.& ſ.de libe.& poſthu.l. Gallus.§.ſi eius.in fi.Item dico quòd collatio habet locum poſt agnitam bonorum poſ.vt l.prætor.in princ.ſ.tit.j.vel poſt aditam hereditatem:vt ibi patet.†Sextò & vltimò q̃ro quomodo fiat iſta collatio.Rñ.fiet vel cauendo,vel conferendo re ipſa, vel tãtò minus accipiendo,vel ad conferendum,vel ad liberãdum cohæredes: & hæc omnia probantur ſ.ti.j.l.j.§.iubet.cum ſequẽ.vſq; ad §.is quoq;.& quod dixi ſ.eo.l.j.§.filiam.

PAter. Verba enunciatiua per modum conditiõs prolata exceptionem inducunt.h.d. No.ex lege iſta q; ex teſtamento eſt locus collationi,ſi hoc iubet teſtator.Secundò not.quod dixi in caſu,& ex anima:vt dixi anno j.de dona.l.ex hac ſcriptura.

DVit quæſtionis. Qui non vult hæreditatem, nõ cogitur ad collationem.h. dicit in ſumma.

De uentre in poſſeſsionem mittendo, & curatore eius. *Rubrica.*

Continuatio patet ex princ.l.j.Quærit gl.j.an hæc boñ.poſſeſsio ſit iuris,vel facti.Et dicit q; eſt facti,non iuris:quia nudam detẽtionem tribuit:ar.l.j.in fi.j.quib.ex cauſ.in poſ.ea.& not.in l.ſi finita.in glo.magna in §.Iulianus.ſ.de dam. infect.Secundò quærit gl.quare non præmiſit de ſecundũ tab.cum per illam tribuatur ius,ſicut per contra tab.Reſponde vt in gl. Tertiò quæro, hic loquitur de ventre in poſ.mit.& de cu.eius.De prima parte tractat l.j.vſque ad §.quoties.De ſecunda parte,tractat in §.quoties.vſq; ad fi.legis.Tertiò in alijs legibus ponuntur quæſtiones pertinentes communiter ad totam rub. & ad totum tit.

LEX I.

SIcuti. Op.& videtur etiam q; ti.de contra ta. prouiderit circa naſcituros,vt l.j.in prĩ. ſ.de contrata.Sol. Ibi prouidet circa naſcituros poſtquã tñ ſunt nati:ſed hic titulus prouidet dum eſt in ventre.Item op.dicitur hic iura contra tab. Contra. imò hoc edictum habet locum iure bo. poſ. ſecũdũ ta. & etiã ab iteſtato:vt ea.l.§.j.j.ſi filius.et l.vbicũq;. & l.fi.So. qđ dicit,iure bo.po.cõtra tab.debet exponi eo iure quo datur cõtra tab.bo.poſ.quod eſt vigore ſuæ iuridictionis.

1 ☞ *Decretum iudicis eſt nullum,cũ deficit ius ex parte petentis.*

Pregnãtem. Op.j.ea.l.ſi filius.vbi ſufficit q; puretẽ prægnans.Sol.Intellige & dic q; requiritur q;
12 ſit prægnãs,vt not.j.ea.l.§.ſi ea. Vltimò collige ex §.iſto† q; decretum iudicis eſt nullũ,qñ ius deficit ex parte petentis: vt hic, & in l.j.§.hæc verba.j.ne vis fi.ei. & l.cũ verò.§. ſubuentum. de fideicom.lib.dixi ſatis plenè in l.iuſtè.j.de acqui.poſ.

Toties. Quæro quæ eſt ratio huius ver. Vos habuiſtis ſ. in prin.legis q; mittitur in poſſeſsionẽ eo iure quo datur cõtra tab.ſed exhæredato non datur contra tab.vt l.nõ putauit.in prin.ſ.de contra tab. ergo exhæredatus venter non admittetur.Item ſecundum dictum huius ver.habet iſtam rationẽ quia ſi aliquis eſſet qui eum præcederet; ſine dubio non mitteretur in poſſeſsionem:vt l.cùm emancipatus.§.j. de contra tab. & vidiſtis j.eo.l.vbicunq;.Hoc præmiſſo oppo.dicitur hic q; exhæredatus non eſt.contrà,venter non poteſt exhæredari: quia non poteſt committere cauſam ingratitudinis: vt l.ſi quis in ſuo.§.j. C.de inoffi.teſta.Sol.Concedo opp.quia non poteſt hodie exhæredari,vt ibi not.ſ.de lib.& poſthu.l.ſi poſthumus.& l. maximũ vitium.C.de libe.præte.vel exhære. & ſic venter exhæredatus mittitur in poſſeſsionem hodie.Item dicitur hic q; inter ſuos hæredes.& ſic innuit q; natus ex emancipato non mittitur contra, vt j.ea.l.§.etiam ex emancipato.& §.ſi filius.in fi.§.Reſpõ.quod hic dicit ſuum,dic hoc eſt primum locum tenentẽ in ſucceſsione.Non intelligas ſuum id eſt in poteſtate. Prætor enim vocat emancipatos ſicut ſuos.Item op.j.eo.l.fi.& l. vbicunq;. vbi mittitur in poſſeſsionem venter,qui non eſt pariturus ſuum.So.Intellige ſuos hæredes quocunq; modo.Vel melius,ſuos hæredes, hoc eſt,liberos vocat eo iure,quo ad contra tabu. bono. poſ.ſed alios vocat alio iure.hoc eſt ex virtute aliorum edictorum.Tene quam vis,non curo.

1 ☞ *Exhæredatio facta ſub conditione quando ualeat.*
2 *Maſculinum prolatum à lege in odioſis concipit fœmininum.*
3 *Indefinita legis;etiam in odioſis æquipollet uniuerſali.ſecus ſi eſt prolata ab homine.*
4 *Poſthumus hodie non poteſt exhæredari.*

Ssd & ſi incertum. Not.tex.ibi: æquius enim &c. Opp.dicitur hic,æquius.contra:imò non eſt æquum de alieno largiri:vt l.filius.in princi.j.de donatio.Sol.expone æquius.id eſt minus iniquè. Item oppo.dicitur hic aliquo caſu.contra:imò ſemper admittitur. Cùm enim exhæredatio ſit facta ſub conditione:non valet vt l.iij. §. purè.ſ. de libe.& poſthu.Sol.Exhæredatio facta ſub cõditione,quę habet ſuſpendere exhæredationem poſt natiuitatem nullo modo valet:ſed hic poſt natiuitatem non ſuſpendit:ideo valet. Iſta ſolutio non videtur vera:quia hic in fi. loquitur de poſthumo ſub conditione exhæredato,quæ poteſt ſuſpendere. Dicit glo.intelligе exhæredatum in defectum conditionis poteſtatiuę;aliàs eſſet contra dictum §.puè. Iſta ſolutio non eſt vera: quia in defectum conditionis poteſtatiuæ exhæredatio non eſt neceſſaria;
1 vt l.ſuus quoque.ſ.de hære.inſti. Ideo † debes ſcire & dicere ſic: Aut conditio exhæredationis nullo modo poteſt ſuſpẽdere exhæredationem poſt natiuitatem poſthumi:& valet,vt hic in ver ſi quare. Aut poteſt ſuſpendere poſt natiuitatem: & tunc aut eſt facta exhæredatio in defectum conditionis poteſtatiuæ: & valet,vt hic no. Aut eſt facta in defectum conditionis caſualis: &
2 tunc ſi quidem conditio exhæredationis extitit ante natiuitatem poſthumi:ita q; exhæredatio eſt purificata:& tunc valet.aliàs ſecus:vt l.poſthuma.& l.cùm poſthumus.ſ. de liber. & poſthu. & quod ibi no. Item op.dicitur hic q; ſi filius naſcatur non comprehendit filiam.Et ſi dicis:vnum non comprehendit plures. contra:maſculinum comprehendit fœmininum:vt l.j.j.de verb. ſig. Sol.Hic in exhæredatione,quę eſt odioſa:vt l.cùm quidam.ſ.de libe.& poſthu.& ideo dicit plerunq;.j.de ver.ſignı.l. pronuncia
2 tio.in principio.Docto.† intelligunt hoc verum,quando in caſu odij profertur ab homine.Secus ſi maſculinum profertur à lege in caſu odij:quia tunc indiſtinctè comprehẽdit fœmininum: vt l.ſi quis id quod.ſ.de iuriſdi.om.iudi.& not.in l.ſi quis in tantã. C.vnde vi.Item dicitur hic:qui exhæredat filium,intelligitur exhæredare vnum tantum. contra in l. vtrum.ſ. de reb.dub.& l. ſi quis ita.§.j.ſ.de teſt.tut.Sol.Poſſumus dicere q; hic vnũ expreſ-
3 ſit:ſed in contrarijs eſt locutus indefinitè. Vel melius† hic tractamus de odio,vnde indefinita vniuerſali non æquipollet:vt hic, & l.ij.ſ.de lib.& poſthu.Et hoc eſt verũ,quando indefinita profertur ab homine:ſed quando à lege,tunc æquipollet vniuerſali: quia non eſt ratio,quare magis referatur ad vnũ q; ad aliud.imò plus,ſi lex loquitur in perſona vnius ſingularis, videtur loqui vniuerſaliter,& illa perſona videtur adiecta gratia exempli, vt
4 in prima conſti. Codi.in fi.† Vltimò no.q; hodie poſthumus nõ poteſt exhæredari,vt dixi ſ.

Si venter. Contra iſtum §. oppo. quia imò venter debet mitti in poſſeſsionem:quia poteſt eſſe ſuus aliquo caſu,ſcilicet repudiantibus inſtitutis. Vnde obſtat ſ. proxi. §.Sol.Dixit glo.illud dictum non eſt ita extendendũ, q; ad iſtũ caſum porrigat. Tu dic,qñq; conſiderato præſenti ſtatu poſthumus non eſt neceſſarius ſuus:tunc non datur ventri bonorũ poſſeſsio,vt hic:licet poſſet accidere q; ſuus naſcatur.Quandoq; cõſiderato præſenti ſtatu dubium:& tunc ſemper venter in poſſeſsionem mittitur:vt ſ.§.proxi.

Rectiſsimè. Oppo.& ſolue vt in gloſſa.

Si filius. Opp.gl.de l.cùm emancipatus.§.qui duos.ſuprà, de contra tabu. Sol. vt ibi, ideo nepos non habet contra tabu.quia eſt qui eum præcedat.

Propter

1 ☞ *Propter pacē de occisione uel uulnere non tollitur accusatio, quæ competit ad uindictam publicam.*

a **Si ea.** Not. text. in fin. quia non tantum parenti, &c. Dicitur hic q̄ debet cōstare summatim an sit vxor. Cōtra, imò debet constare plenè, vt ſ. eo. l. j. §. prægnantem. Sol. Dicit glos. q̄ debet constare plenè q̄ sit vxor: de aliꝭ quæstionibus summatim. & quod in contrario dicitur, intellige q̄ sufficit constare summatim. Item op. de l. vbicunq; §. interdum. j. eo. vbi dicitur plenè cognoscendum. Solue vt ibi videbitis. Vltimò ex hoc §. in fi. cū glos. not. q̄ quis nascitur magis Reipublicæ quam pa-
1 rentibus. Et hoc inducitur ad q. †' q̄ si fiat pax de occisione vel
b vulnere, q̄ per hoc potest tolli actio quæ competit iniuriato: sed non accusatio, quæ competit ad vindictam publicam: vt hic, & hoc probatur in l. ij. ſ. ad Syl. & quod ibi not. Dy.

Quoties. Hic incipit Iurisconsultus tractare de secunda parte rubricę, l. de curatore. dā. bo. & vētri.

Mulier. Dicitur hic, in hanc rem curator constituendus: quęro, quis est curator qui potest diminuere cautsa vestiendi vxorem, &c. Dicit gl. Curator constitutus ventri & bonis. Dicit gl. super ver. constituendus. vide glo. in l. cura. j. eo. quæ dicit melius. Nam curator ventris habet curam istam vt p̄stet ventri necessaria ad victum. sed ad curam curatoris bonorū est, vt faciat alia quæ sunt necessaria ad bona.

1 ☞ *An prohibita sequestratione sit prohibita permutatio, & descriptio.*

Eligitur. Not. tex. non obsignare, sed tantum pernumerare &c. No. ex hoc tex. multoties quis mittitur in possessionem ex edicto diui Adria. vel alio modo, & reseruatur quæstio proprietatis certis ad missionem contradictorꝭ: quòd si quæstio proprietatis reseruatur, poterunt pernumerari & describi bona, vt postea sciat contradictor quid possit vendicare:
1 arg. huius text. quod tene menti. †Item no.' ex hoc text. quòd in
c illis casibus, in quibus est prohibita sequestratio: non tamen est prohibita pernumeratio, & descriptio, vt hic. Non obstat C. de iure fisci. l. defensionis. libr. x. quia ibi loquitur in descriptione, quæ est idem quod executio, vel in fiscum incorporatio. Verbi gratia. Ecclesiæ faciunt impingi in rebus eorum aliquod signū, vel aliquam literam, vt talis res est talis ecclesiæ. & ista talis descriptio est prohibita, vt ibi. sed pernumeratio & descriptio vt sciat quot sunt res, bñ pōt fieri, & est permissa: vt hic, & j. l. si qs posthac. C. de bo. dā. Facit ad prædicta qd̄ habetis. j. proxi. §.

Idem ait. Vide gl. super verb, curatore. & sic vides quòd quādo datur curator bonis, possunt omnes res conscribit: vt hic, & habuistis ſ. proxi. Item not. tex. ibi: & inuentarium facienti q̄ curator datus bonis debet facere inuentariū: vt hic, & l. j. j. de cura. bo. dan.

Curator. Vide gl. q̄ incipit, vel vsura. ibi: & no. ipsam licet aliud not. ſ. eo. l. j. §. mulier. & ibi dixi.

e **Extraneo.** Not. q̄ extraneus vēter mittit̄ in possessionē. videbitis. j. eo. l. proxima & l. fi. quod not.

Vbicunque. Intelligēdo quòd quilibet post humus & extraneus mittatur in possessionem: quod intellige si non habet aliunde vnde se alat, vt ſ. l. proxima.

1 ☞ *An sit dare actionem præiudicialem, per quam dicat quis se pronunciari agnatum uel cognatum, uel ut pronuncietur aliquis suus frater.*

Interdum. Iste §. non reperitur alibi secundū Dy. & est multum not. & etiam difficilis. Opp. ſ. eod. l. j. §. fi ea. vbi quando venter mittitur in possessionē, sufficit summaria cognitio. Gl. dicit ibi: petebat mitti agnatus, nō venter pariturus suum. Nō placet: quia ibi dicit, vel nurus. & sic tractatur de descendentibus, qui succedunt ascendentibus. Alij dicunt, & hic loquit̄ quando resistētes sunt de liberis: sed ibi loquit̄ quādo resistentes sunt extranei vel nulli. Ista potest esse melior. Vel aliter: quando venter est pariturus suum, si vult mitti in possessionem vt in ea sit vsq; ad tempus pubertatis: tunc debet adhiberi plena causæ cognitio, vt hic. Si verò vult in ea pmanere vsq; quo nascatur: tūc adhibetur summaria cognitio: vt ibi: & tūc nato posthumo oportet q̄ petat se mitti in possessionem ex Carbo
1 nia. edicto, pti. j. ad Carb. †Vltimò possunt determinare quæst. quam dixi me dicturum hic in l. siue contra. §. fi. ſ. de lib. agn. an sit dare actionem præiudicialem, per quā dicat quis se pronunciari agnatum vel cognatum esse, vel vt nō pronuncietur aliqs suus frater, vel non. Tex. in d. l. siue contra in fine videtur velle q̄ non habeat locū nisi in suo. Sed tex. hic facit in contrariū. Dicit enim omnes controuersias. & sic videt̄ b q̄ habeat ista confessoriā, vel negatoriam, per quam pronūcietur agnatus, vel cognatus, vt hic. Sed posses dicere, hæc quæstio status mouetur incidenter, quia principali c ter hic petitur hæreditas: & quæstio agnationis, vel cognatiōis venit incidenter. Sed m̄ idē puto si quæstio agnatiōis venit principaliter: vt j. ad Carbo. l. de bonis. §. ita demum. & in multis locis. Et hoc tenet Inno. in c. tuam. extra, de ordi. cog. & Io. de Imo. Insti. de act. §. præiudiciales. licet istam legem nō alleget. Non obstat l. ij. §. fi. ſ. de li. agno. quia fateor q̄ non habent locū illa senatusconsulta, vel actiones præiudiciales ex illis senatusconsultis: sed tantum habēt locum aliæ præiudiciales. Pro hoc facit quod habetis in l. nō nudis. C. de proba. per gl. & doc. vbi dicitur q̄ possum esse in quasi possessione fraternitatis, & per consequens habeo petitorium: quia si competit quasi possessorium: ergo petitorium.

Si ventris. Oppo. de l. j. C. de fal. Sol. dicit glos. f. vno modo & malem: vel verius quandoque accusatio de partu suppositio, vel de adulterio fit directò propter partum: & isto casu vocantur tutores. & isto casu differtur, vt hic. Quādoq; fit vt mater puniat̄ tantū: & tunc nō differtur: vt l. j. C. de fal. & ibi per Cyn.

Posthumus. Opp. q̄ q̄ venter debeat mitti tā tū qui pariturus est suum non alius: vt ſ. eo. l. j. §. toties. Sol. Dicunt quidam q̄ hic dicitur ex omnibus partibus edicti. hoc est: siue ex testamento, siue ab intestato, siue per vnde liberi, siue per vnde legitimi, dicit q̄ sit suus. Hæc sol. non est vera: vt l. vbicunq; ſ. eod. & l. extraneo. ſ. eo. Quare dic q̄ loquitur indistinctè in quolibet qui si esset natus, haberet bo. pos. à prætore: ille mitteretur in possessionem. Non obstat l. j. §. toties. vt ibi dixi. Sed est differentia, quia vēter, qui est pariturus suum, debet indistinctè ali: siue habeat aliās vnde se alat, siue non: vt l. curator. ſ. eod. secus in eo qui non est pariturus suum: vt l. extraneo. ſ. eod. Item est differentia in causæ cognitione. Item quanto tempore curet possessio in vno, & quanto in alio: vt ſ. eod. l. vbicunque. §. j. Sed quæro: nonne habemus in l. iij. §. acquirere. ſ. de bo. pos. q̄ datur parte non citata, & est tex. in l. seruus. eod. tit. quomodo ergo requiritur plena cognitio quandoque in danda ista possessione? Rñ. ibi loquitur in possessione quæ est iuris, nec facit præiudicium in possessione, nec in proprietate: nec mittitur in possessionem facti: hic est possessio facti. & de facto quis mittitur in poss. vt possit diminuere: vt l. j. §. toties. & l. j. j. quib. ex cau. in pos. ea. ideo requiritur causæ cognitio.

De coniungen. cum emanci. libe. *Rubrica.*

Continuatio apparet ex princip. l. j. nam dictum est ſ. de contra tab. verum quia ad determinationem eorum quæ ibi sunt dicta est factum istud edictum: ideo ponitur hic in rub. de coniungē dis cum emancipato liberis.

1 ☞ *Hoc edictum fuit introductum, ut ius ciuile cum prætorio concordaretur.*
2 *Octo requiruntur ut hoc edictum locum habeat. ut in gl.*
3 *Hoc edictum an hodie habeat locum: & sic iste tit. sit correctus.*
4. *Argumentum q̄ potest sumi ex legibus correctis.*

LEX I.

Si quis ex his. Primò ponit Iurisconsultus mentē edicti. Secūdò illud exponit. Secūda ibi: hoc edictū. Glo. magna ponit casum in prin. l. & quasi summat totū ti. Tex. ibi: pertinebit. i. vocentur per se directò. aliàs secus: vt
1 j. eo. l. si nepos. Pro declaratiōe † tex. q̄ro q̄ fuit ratio introducēdi istud edictū. Rñ. causa concordādi ius ciuile cū iure prętorio, vt probatur j. proxi. §. & glos. dicit apertius. Secundò quæro quare

¶ Si ea. Nota. plenè esse cognoscendum de matrimonio, & adde q̄ nō sufficit p̄bare quē fuisse i possessione matrimonij. secūdū Bald. in l. j. in xix. col. C. de fer.

¶ Ad quęstionē. An sufficit habere pacē de occisiōe, vel vulnere, vide Bar. in l. j. post prī. ſ. de iniurijs.

¶ Item. adde Bar. in l. Imperatoris. §. fi. j. de appel. & in l. j. C. de prohib. seque. pecu. & quod not. Barto. in l. post cōtractum. in fin. j. de do. & in l. facultas. C. de iure fis. lib. x. & Pal. in d. l. j. C. de prohi. seque. & ibi limita. nisi fieret descriptio cū iuitria, vt in descriptiōe suppellectilium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Quærit gl.vtrũ iſte ti.ſit hodie correct⁹, per Imo.in d.l.fin.de li. & poſth.cũ cõcor.

b ¶Allegat. Quando liceat alle.ex legibus correctis,adde Bart. Iaſ⁹ in l.fi.j.de falſis. & in l.oẽs. populi in fi.de iuſt. & iure. Et adde Areti.quẽ vide in c.nouit de iudi. 2

c ☞Aduerte reſtaurationẽ huius ſol. Bar. de legibus correctis: quę tũ pfectè nõ habẽt.dic ergo ex fide ſcripti exemplaris. Alię ſunt correctę & in corpore iuris non clauſę:& de iſtis loqtur cõtraria. de quo p Archi. plenè in ca. collatio.de officio le. i vi.& p Hoſt ī ſumma,de offi.le. §. & in quo.Alexã. Loſeus. 3

d ¶Si pater.quęro hãc q.mouet Bal.ī l.fres. in fi.C.de inof.teſt.et vide Bal.ī l.huiuſmodi.§.Titio.& l.plenè. §.ſi duob⁹.de le.j.aliquid in auẽ. nouiſſima.C.de inof.teſt.faciunt no.p Bar.in l.j. §.quidã filiũ.de cõtra tab. per eũ in l.pater filiũ de inof.teſt.ī repe.vbi latè vide. Itẽ facit ad no.p Bar.ī l. liberorũ.de ver.ſign. & vide Bal. in l.l. an vi.q.C. qũ nõ petẽ. par.Pro hoc vide dictũ Bal.in l.in ſubſt. de vul.&pupil. Addtu,et de hac q̃one dic vt latè per Mod.ī tra ctą ſuꝑ ſtatuto.q̃ ex tãtib⁹ maſculis. artí. xij.q.vj. 5

e ¶Si pater. De iſto §. ſi pater.addẽ omnino Bal.in l.fratres. in fi. C.de inof.teſt.& vide Bar.in l.filiusfa.§. cũ qs.dẽ le.j. poſt pri.

dicit Iuriſconſultus ſuo nomine. Rñ.quia ſecus ſi per mediam perſonam ad eos pertinet hæreditas:vt j.eod.l.ſi nepos. Quęro quare dixit de collatione. Rñ.quia poterat eſſe diſcordia inter nepotes & patruos.Nã poterant dicere patrui q̃ emancipatus debeat eis conferre. Item nepotes poterũt dice q̃emãcipatus conferret ſolũ eis:quia ſolũ eis facit iniuriã.†Quærit gl.quot requiruntur vt habeat locum iſtud edictum.Dicit gl.q̃ octo:quæ vide in gl. Vltimò quærit gl.ª † vtrum iſtud edictum hodie locũ habeat. Videtur q̃ non,quia ſublata eſt hodie differentia patriæ poteſtatis, & emancipationis:vt in auẽ.de hęre.ab inteſta. §.j. & ideo lcũ ſolus filius veniat ad ſucceſsionẽ de iure ciuili & prætorio:iſta cõiunctio nõ habebit locũ.Ita dicit gl.hic,& idẽ not.ſ.de lib.præte.l.vltima.& ſ.de inof.teſt.l.ſi proponas.in princ.& C.de ſu.& le.auẽ.in ſucceſ.& in auẽ.de hęre.ab inteſt.§.j.& idẽ videtur velle Rofr.in libellis ſuis.in ti.de bo. poſ.cõtra tab.In contrariũ q̃ iſte tit.non ſit hodie correctus,videt.quia tit:de hęr.quæ ab inteſt.loquitur quando nullum eſt conditũ teſtamẽtũ:hic verò qñ eſt conditũ teſtamẽtum:ſed irritatur per cõtra tab.ſed videt certiſsimũ ſecundũ multas glo. q̃ qñ teſtamẽtum eſt cpnditũ,& irritat, nõ ſunt cerrecta iura antiqua.vt l.Gallus.§.& quid ſi tm̃.ſ.de lib.& poſt.& l.ſi filius.ſ. de mín. & C.de lib.prę.auẽ.ex cauſa.& l.ſi emanci. C.de colla.& Azo in ſumma huius tit.Prętera ſi bene reſpicias totũ ti.poſitũ in auẽ. de hęre.quę ab inteſt.loquitur tantũ, qñ filius emancipatus ſuccedit cũ parẽtibus,vl̃ cũ fratribus,vel cũ filijs fratrũ,vel alijs collateralibus.Nec vnq̃ reperies ibi,qñ cũ ſobole ſuamet ipſe cõcurrit.Si ergo nõ mutatur,quare ſtare prohibeãt vt l.pręcipimus. in fi.C.de appel.& l.ſancimus.de teſt.quia legũ correctio eſt vitanda &c.& ita tenuit Ia.de Are.& Cy.in auẽ.in ſucceſ. & multi moderni doct.Sed videre,veritas eſt iſta,ſi quidẽ ab inteſtato ſucceditur,ti.iſte eſt hodie correctus,nõ ſolũ p iura. Auẽ.ſed p iura Codicis;vt l.meminimus.C.de legi.hę.vbi dicit filiũ emancipatum ſuccedere ad ſimilitudinem ſuorũ: nõ obſtante ſibi in aliquo emancipatione.Nec ibi ſit diſtinctio,cũ quo ipſe veniat ad ſucceſsionẽ.Idem dico ſi aliquod teſtamentũ eſt factũ quod reſcindatur in totũ per querelã,vel dicendo nullũ,ita q̃ res ad cauſam inteſtati deducatur,& ab inteſtato ſuccedatur eadẽ ratione: vt d.l.meminimus.Sed ſi aliquis filius haberet neceſſe ſuccedere per contra tab.quod eſt qñ omiſſo beneficio iuris ciuilis de voluntate vellet venire per contra tab.vel p aliquod ius prætoriũ: tũc dicerẽ iſtũ titulũ nõ eſſe correctũ, & in hoc dico Ia.de Are. bene dicere:vnde nõ eſt propriè iſte tit.correctus,ſed addit̃ noua forma ſuccedendi filio emancipato.& ſi Ille eligit illã: venit in totũ.Sed ſi venit p ius prætoriũ:tũc coniungitur cũ filio ſuo, vt hic.Nõ obſtat gl.prę alle.nã qñ factũ eſt aliquod teſtamentũ q̃tũ ad modũ rũpẽdi.remanet differentia emancipatiõis, & patriæ poteſtatis:qa emãcipatus habet petere neceſſe cõtra ta. hodie ſicut olim.Sed poſtq̃ teſtm̃ eſt ruptũ,q̃tũ ad ius ſuccedẽdi nõ remanet differentia,niſi ſecũdũ eũ modũ,quẽ ſ. dixi. Sed tenendo iſtã gl.q̃ eſt correctus iſte ti.quare legitur? Dic glo.qa in ea ſunt bona ar,et alias leges facit intelligibiliores.Ex hac †glo. habes q̃ ex legibus correctis põt ſumi argumẽtũ cõtra.C.de la. ti.li.tol.l.j.§.j.vbi falſi pœna punit̃,q leges correctas allegat, ᵇ So.Quædã ſunt leges correctę in iuris corpore incluſæ:& iſtæ poſſunt allegari, vt in hac gloſ. probatur in cap.authoritate.de conceſ.prębend.in.vj.ᶜ Quędam non incluſę:& ille non poſſunt allegari. 4 b c

Iungitur. Op.q̃ hodie datus in adoptionem nõ iungitur nepoti:quia per hoc de poteſtate non exit,& ſic remanet ſuus:vt l.cũ in adoptiuis.§.oĩa igitur.C.de ado.Sol.Fateor q̃ hodie corrigit̃,ſi dat̃ in adoptionẽ extraneo. ſecus ſi auo.

Si pater. No.tex.ibi:nam exhæredatus,&c.Op.dicit̃ hic, quando filius eſt exhęredatus,nepos admittitur, & videtur innuere q̃ tunc nepotes non iungantur patri exhæredato.& eſt verum,vt ſ.hac l.in princi. Contra hoc op.ſ. de inof. teſta.l.ſi proponas.Sol. Veritas eſt iſta q̃ ante prolatam querelã non poteſt iungi nepos cum patre ſuo:quia pater propter exhęredationem excluditur:ſed poſt intentatam & prolatam querelam,iungitur pater cum filio,per l.ſi proponas.& hoc non ex vigore huius tit.ſed ex clauſula addita per Iulianum,de qua habetis j.eo.l.qui duos. Item hic innuitur q̃ exhęredatus habetur pro mortuo contra l.ſi patronus.§.ex teſtamento.j.de bo.lib.Sol.Intellige de exhæredatione valida.ſecus ſi eſt facta inualida:vt qa non eſt adita hæreditas:vt l.filium.§.ſed cum exhæredatio. ſ. de contra tabu.vel aliàs eſt inualida:quia non eſt facta rite.l. nõ putauit.§.non quæuis.eo.Op.j.de bo.lib.l.ſi patronus.§.ſi quis.Sol. Intellige hic de exhæredatione mala mente:aliàs ſecus,vt ibi.

1 ☞Querela q̃ detur illi,qui de neceſsitate non debet inſtitui, ſi ſit præteritus.
2 Stante ſtatuto q̃ filia uel mater non ſuccedat patri uel filio,extantibus aliis filijs uel fratribus,ſi extant,& iudicio teſtatoris ſuccedere non poſſunt,an excludantur.
3 Exhæredatus quando habeatur pro mortuo.
4 An ille,qui me impedit ſuccedere,uel mecum concurrit,& iudicio teſtatoris excluditur à ſucceſsione,me impediat ſuccedere,uel mihi partem faciat.

Si pater in poteſtate. Dicitur hic: ſi filius eſt exhęredatus,nepos nõ admittit̃ cõtra imò admittit̃ ex pſona ſua:vt l.iij.§.ſi emãcipatus.in fi.§. ſ.de cõtra ta.& l.ſi qs filiũ.C.de inof.te.So.Dico q̃ nepos nõ admittit̃ ad cõtra tabu.vt hic.ſed bene poteſt admitti ad querelã ex pſona ſua: quia nõ fuit inſtitutus,nec exhæredatus:vt d.l.iij.§. ſi emãcipatus.& d.l.ſi quis filiũ.Dices tu:hoc nõ eſt verũ:nã ſolus exhæredatus,vel habitus pro exhęredato, vt in præteritione materna vel materni generis habet querelã:vt l.j.& l.ſe.ſ.de inof.teſta.ſed iſte nepos eſt præteritus ab auo paterno: ergo non debet habere querelã.Sed dico q̃ †indiſtinctè debet habere querelam. Ille enim,qui nõ debet inſtitui de neceſsitate,ſi eſt pręteritus,habetur pro exhęredato:vt dicitur in præteritione materna vel materni generis.Sed hic nepos,quem præcedit filius,nõ debet inſtitui:vt l.ſi quis filio exhæredato.in prin.ſ.de iniu.teſta.ideo eius pręteritio habetur pro exhæredatione ſicut in præteritione materna.& probat tex.ſ.de inof.teſt.l.pater filium. vbi pater habet querelam,non tamen debebat inſtitui, cùm eũ præcedebat gradus liberorum.& ideo glo.quæ ibi exponit querelam,id eſt,cõtra tab.non bene exponit.& hoc patet ex tex.ibi dicit teſtamentum nõ eſſe factum ex cauſa pieratis,quæ eſt cauſa querelæ:vt l. j.& ij.ſ.de inof.teſta.Nec obſtat l.filio.§.j.eo.ti. quia ibi pater intentauit contra tab.iniuſtè,cũ ſibi nullo modo cõpetebat: tũ qa nõ debebat inſtitui:tum quia gradus liberorum pręcedebant.& probatur etiam in l.iij.§.ſi emancipatus.in fi.& ibi dixi.ſ. de cõtra tab.Quæro ᵈ: ego promiſi me dicturũ hic quæſtionẽ ſtatuti, quod dicit, † q̃ filia non ſuccedat patri extantibus maſculis:vel mater non ſuccedat filiæ extantibus aliꝭ filijs maſculis. quid ſi eſt alius filius maſculus qui ex iudicio teſtatoris nõ poteſt ſuccedere,vt quia exhæredatus:an impedit matrem vel filiam ſuccedere & iſta promiſi me dicturum in l.j.§.pe.ſ.de contra tab.& iſte eſt valde difficilis paſſus,& videtur q̃ talis excluſus non impediat:quia habetur pro mortuo vt hic dicitur in tex. Et, vt hoc perfectè videamus opp.dicitur hic q̃ exhæredatus habetur pro mortuo.contra.ſ.de leg.j.l.filius.§.cùm quis.& ib glo.Dicũt quidam,vt Ia.de Are.habetur pro mortuo quantũ ad ſuũ cõmodũ. ſecus quantum ad commodum alienum,vt ibi.Hæc ſol.nõ placet:quia etiam quantum ad commodũ alienũ habetur pro mortuo,vnde hic nepotes habebunt totũ, cùm aliàs eſſent habituri dimidiam. Dic ergo q̃ ibi exhæredatus impediebat aliũ faciens cõditionem diſpoſitionis deficere,ex qua illevolebat ſuccedere: vnde nõ attendit̃ ſit exhæredatus vel nõ:qa ſufficit q̃ ſit filius vt ibi:ſed hic loquit̃ qñ exhæredatus aliũ impediebat: qa cõcurrebat ſi ſequẽs cũ eo ſuccedebat.vnde eo excluſo per exhæredationẽ nõ impediet aliũ ſuccedere,vt hic. Itẽ op. de iſto caſu,qui ſequitur in §. ſi pater. ᵉ vbi filius exhæredatus nocet nepoti,vt ibi dicitur. 1 d 2 e

dicítur.ergo exhæredatus nõ habetur pro mortuo:quia tunc ve niret per cõtra tabu.nepos præteritus, vel díceret teſtamentum nullum.Aduerte,exhęredatío aſſumit effectum poſt aditã hęre ditatẽ:vt l.filiũ §.ſed cùm exhęredatío.ſ.de cõtra tab.& tunc in cipit haberí pro mortuo,cùm eſt hæreditas adíta, & exhæreda tio confirmata.Sí ígitur nepos:q eſt ſequẽs ín gradu,vult venír re per querelã,quæ oritur poſt aditam hęreditatem;& poteſt,qa pater exhæredatus ſibi non obſtat:cùm tunc poſt aditam hære dítatem habeatur pro mortuo.Sed ſi filíus vellet venírе per cõ tra tabulas quæ oritur ante aditam hæreditatẽ,vt l.íllud ín prín. ſ.de contra tabulas.vel vellet dícere nullum,quòd ius orít ante aditã hęreditatẽ:nõ põt cũ íllo tũc,quo ius debet oríri:nõ habeat pater ꝑ mortuo:vt ín §.ſi pater.& l.ſi qs filío exhæredato.ín prí. ſ.de ínıuſt.teſt.Ex hoc ſequít aliud,vos ſcítís ꝙ cõtra ta. q̃ dat patrono,orít poſt aditã hęreditatẽ:vt l.íllud.ſ.de cõtra ta. modo filíus líberí exhęredatus nõ ímpedít patronũ, qn ſuccedat per cõtra tab.vt ínſtí.de ſuc.lí.§.ſed nr̃a.ver.ſi verò teſtamentũ.quía íllo tꝑe,quo orít cõtra tab.ílle filíus habetur pro mortuo. Itẽ ín hoc ver.ſed & ſi patruus.vbí admittít nepos filío exhęredato ha bito ꝑ mortuo.Et eſt ratío:qa venít ex quodã iure cíuílí ſibí ve rè cõpetentí ante aditã hęreditatẽ:quoníã ípſe erat ín poteſtate, & pater emãcipatus,& ſic eí nullo modo obſtat ſed ſi vellet ve nírе iure alíquo ſibí q̃ſíto:ídeo qa pater eíus erat exhæredatus,
a habet locũ quod ſ.díxí.Ex hoc cõcludo* ad q.quã ſ.díxí:fília fœ mina nõ ſuccedit extãtíbus maſculís:maſculus eſt exhęredatus: ímpedíétne ſuccedere fíliã fœmínã? Aduerte, ſi exhęredatío eſ ſet annullata alíquo modo:tunc eſſet perínde, ac ſi non eſſet fa cta:vt ſ.díxí círca cõtraría gl.Sed ſi eſt exhęredatus ritè,ita ꝙ te ſtamentum nõ põt rũpere:tũc ſi qdẽ fília vult ſuccedere tanquã ſua,nõ põt:qa tempore mortís fílíus maſculus eã præcedebat, vt hoc §.ſi pater.ín prínc.& l.ſi qs fílío exhęredato.ĩ prín.qa nõ debet ínſtítuí.Sed ſi fília vellet venírе per querelam, quę oritur poſt aditam hęreditatẽ: & ſic eo tẽpore quo fílíus habetur pro mortuo:tunc poſſet ſuccedere,prout díxí ſ.de nepote. Contra prædícta opp.fortíter ín aut.de nup.§.ſoluto.ín fi.vbí fílíus qui ingratitudínem commíſit,nullo modo alíj obſtat. Sol.Ibí fílíus ingratus repellítur à lege,& ſic tempore mortís matrís reperí tur excluſus: ídeo alíos non excludít. ſed hic excluditur per fa ctum hominís,vt per exhęredatíonem, quæ habet locum poſt aditã hæreditatem:ídeo non excludít eos,qui veníunt poſt adí tam hæreditatem.Sed ſi veníret alíquís ex íure,quod oritur an te aditã hæreditatẽ,cui ípſe fílíus obſtabat:tunc fílíus ímpedít, vt díxí. Item huíc legí op.ĵ.de aſſí.lí.ĵ.§.fí.vbí dícitur ꝙ teſtator qui priuat alíquẽ portíone ſua:põt eam aſſígnare cui vult,& ílle priuatus facít partẽ alíjs.Rñ & aduerte ad hoc:Quandoq; actus priuatíonís alícuíus præcedit actum aſſignatíonís factæ alterí de eadẽ portíone,qua ílle eſt priuatus. Verbí gratía, exhæreda tur quís primò.ecce priuatíonís actus.Secundò eíus exhæreda tí portío alterí aſſignatur:tunc habent locũ ea quæ ſ.díxí Quã doq; actus aſſignatíonís factæ alterí, & actus priuatíonís alte rius eſt ídem actus:tunc habet locum lex cõtraría: quía teſtator poteſt aſſignare cui vult,& priuatus alíjs facít partem. Ex hoc
b concludo ad aliam[b] q.dícit ſtatutum quòd mater non ſucce dat fílo habentí fratres carnales ex parte.modo pone quòd vnus fílíus deceſsít fratre prętérito,extraneo non turpí perſona ínſíí tuto ſuccedétne mater? Videtur ꝙ ſic:quía frater non poteſt ſuc cedere:quía eſt præteritus.Contrarium puto:nam íſte frater eſt priuatus ſucceſsíone facto defuncti,& actus priuatíonís non p̃ cedit actum translatíonís in alterum:ímò eſt ídem:& ídeo licuit defuncto auferre ílli,& alíj dare, & ílle fraterita ímpedit matrẽ ſicut ſi haberet:vt l.ĵ.§.ĵ.de aſſí.lí.Faciunt hęc ad ea quæ díxí an tè,& dicã in l.huíuſmodi.§.ſi coniunctím.ſ.de leg.ĵ.Contra præ dícta vídetur fortíter.ĵ.de bo.líb.l.ſi patronus teſtamento.ín prí cí.& Inſtit.de ſuc.lí.§.ſed noſtra.ver.ſi verò teſtamentũ.vbí præ teritus à matre,vel ab auo materno,vel à patre mílíte habetur ꝑ exhæredato, & paternum non ímpedít: tamen vídes quòd eſt vnus & ídem actus priuatíonís & translatíonís in alíum, ſcílí cet prætérito.Rñ.licet ſit vnus & ídem actus in ſubiecta figura verborum:tamen ſecundum veritatem lex fingit exhęredatío nem præcedere,vnde fictè actus priuatíonís præcedit,vt ibí pa tet:quía prętéritío ibí habetur pro exhęredatíone nec remanet
3 ín fínibus prætéritíonís. † Vt ígitur iſta materia líqueat, quan do ílle,quí me ímpedít,vel mecũ cõcurrít a iudícío teſtatorís à ſucceſsíone excluditur, vtrum me ímpedíatvel míhí partem faciat, ſic díſtíngue:Aut ílle ímpediebat me,quía faciebat deficere conditionem díſpoſítío nís,ex qua debebam admittí:aut ímpedie b bat me,quía ius ſuccedẽdí habebat. Primo caſu etiam priuatus iudícío defuncti me ĩ pedit: vt l.filíus.§.cũ quís.& ibí no.ſ.de le. j.Secundo caſu diſtínguæ:Aut actus traſ lationís ín alíum fit de portíone,quę ílli prí uato debebatur:& actus priuatíonís eſt v c nus & idẽ:aut actus priuatíonís prædecít. Primo caſu me ímpedít ílle priuatus, ſícut ſi priuatus nõ eſſet:vt .l.j.§.fi.j.de aſſí.lí.Se cũdo caſu debes ſcíre ꝙ ílle actus priuatío nís aſſumit effectũ demũ hęreditate adíta: vt l.filíum.§.ſed cũ exhęredatío.ſ.cõtra ta. ídeo díſtíngue:Aut ego habebã ius ſucce dendí inſolidũ ab ípſo ínítío,ſed ílle priua tus faciebat mihí partẽ per concurſum: & tunc priuatus mihí non obſtat:vt hic,ín verſi.& ſi patruus.Aut ab ínítío non habebam ius ſuccedendí,vel ínſolídum non habe bam:&;tunc aut volo venírе ex alíquo iure quod habet originẽ à tempore mortís,vel ante aditam hæreditatem,vt per poſ.cõ tra tab.quę datur líberís,vel dícendo nullum: & non poſſum:vt hic,ín §.ſi pater.l.ſi quís fílío exhęredato.ín prínc.ſ.de ínıu. teſt. coníuncta l.íllud.ín prínc.ſ.de contra tabu.Aut volo venírе p alíquod ius,quod habet originem tantum poſt aditam hęredí tatem,vt per contra tab.quę prętéritío datur, vel per querelam: & peſſum:vt ín §.ſed noſtra. Inſtí.de ſuc.líb.coniuncta l.íllud.ín prín.ſ.de contra tab.& probatur ín l.ſi quis fílíum. C.de inof.te ſta.& ſ.contra tab.l.íij.§.ſi emancipatus.ín fi.§.Et hoc verum ſi ue actus priuatíonís prędecedat verè,ſíue ficte:vt Inſtí. de ſuc.líb. §.ſed noſtra.ver.ſi verò teſtamentum.& l.ſi patronus teſtamen to.ín prín.j.de bo.líb.Ita debetís ínteligere iſtã díffícílẽ materiã.

¶ Ex hoc concludo. Ad iſta vide q̃ nota. Ang.& Imo.ĩ l.Gal lus.§.& qd ſi tantũ. in q.ſtatuti.de líb.& poſthu.

¶ POMATES.

¶ Ex hoc concludo ad aliãq. Et vidBar. pro iſta q. cõſ.incip. viſo teſtamẽto Mini mi de ſancto Quirí co.& ita cõſuluit & vide q̃ dico in conſi lio Florentię.

¶ Emãcipatus. Ex & ꝑpter.Et de dic̃ione ex,& ꝑpter,& de dí ctione de, vide text. cõtrariũ & ibi Bart. in l.ſi finita.§ j.de dã. ínf.& ĩ d.l nõ dubiũ, & de dictione de,no. Bal.in l.de pecorib⁹. C.ad l.Agl.ꝑ Bar.in d.§.ex incendio.

Liberos. Vide gl.quæ incípit,j.eo.§.ibí:inſt. Sol. vt ĩ d.l. tutela.qa ibí ĩ hęreditate líbertorũ:hic ĩgenuorũ.

Si pater. Facit iſte §.ad id,quod díxí vobís in l.cùm eman cípatus.§.fi.ſ.de contra tab.

Illud. Vide gl.q̃ incipit,quo ad hoc.ibí:ſed arg. contra.Dic vt ibí per Dy.in l.ſi proprietarius.j.de dã.ínfect.

Inter ipſum. Primò ponit vnum dictum. Secundò íl lud per tría exempla declarat.

Si quis ex nepotibus. Iſte eſt notabilís §.ad ma teriam iuris accreſcẽdí ex coniunctione legalí.Facit l.ſi duobus.ín prín.ſ.de contra tabu. Et hęc qualiter procedant,& qua ratione,díxí plenè in l.re con iuncti.ſ.de leg.íŋ. In materia coniunctionis legalís,tetigí in d.l. ſi duobus.ín prín.ſ.de contra tab.

1 ¶ *De dictione ex, propter, & de.*

Emancipatus. Iuriſconſultus vſq; huc expediuít prí mam partẽ edícti,ſcílícet de coniungẽ dis.hic incípit dícere de ſecunda,ſ.de collatione bonorum quæ inducitur per hunc tit.& durat vſq; ad fi.l. Vídes ergo ꝙ fílíus confert tantum nepotibus ex eo retentis:ſed quantũ conferat,ſe quitur ín §.nunc videamus.& eſt ſatís not. caſus, & ibí,debere conferre,coniunge ver.eueníet.j.eod. & poſtea redeas ad ver. nam & ſi alíus.& in hoc ver.no.tex.ibí:hoc enim non de bonis.
1 †Nam tu habes differentías inter ex,& propter: vt l.íij.§.ſi ſer
c uus.& l.eo tempore.§.fi.de pecu.& l.j.§.ex incendio. dę incen. ruí.nau.cum ſi.& l.non dubium.C.de leg. Sed hic habes de dí ctione de,melius q̃ alíbí.& habes ꝙ dictío de, denotat cauſam proximam:ſed dictío propter,denotat cauſam remotam.

Si ſit filus. Vos habetís hodíe ita difficilem lectionem, ſícut habuíſtis hoc anno. Et hic §. vſque ad fi.diuiditur in tres partes,vt patet ex litera. Opponi. videtís hic ꝙ íſtís nepotibus,quorum vnus eſt emancípatus,confert. Con tra,emancipatus emancípato non confert:vt l j.in fi. & l.prę. §.Iulianus.quoties.ſ de co.bo.Sol. Dicit gl.huic nepoti,emanci pato nõ confert ex perſona ſua, ſed ex perſona patrís ſui in cu ius locũ ſuccedit,qui pater præmortuus erat ín poteſtate. Con

Universidad de Deusto Biblioteca

a Item not. Nota.de his verbis & ſequitur Bald.in l.ea condi.de reſcin. ven. & in l.cũ res. & ibi Bal. C.de dona.& ad dicta hic p Bar. in prĩ. adde Fran.de Are. in c.nouit.col.iij. in prĩ. de iudi.

tra hanc ſol.op.de tex.ibi:quãuis hi minus. quia ſi pater ſuperuiueret,nihil eſſent nepotes habituri.ſed hic dicit,minus.Sol. Expone minus,dicit gl.i.nihil:vt illud.§.fi.de trĩ. Et quaſi omnes han ſol.tenent. Sed mihi non placent:quia quod dicit q̃ nepos in loco patris ſuccedit,expone, id eſt in gradũ ſuum.nõ intelligas q̃ ex perſona patris fiat ei collatio,ſed ex perſona ſua:qa ius collationis nõ q̃ſitũ nõ trãſit ad hẽrede:vt l.j.§.ibidẽ.ſ.de col.bo. dixi ĩ l.j.ſ.de col.bo.§.ſi ſit.Quare gl.alio modo ſoluit: qa hic loquit̃ de ꝓfectitijs,q̃ etiã emãcipatis cõferuntur. Hoc eſt verũ:qa nõ reperimus q̃ emãcipatus emãcipato cõferat ꝓfectitia, ſecundũ hæc iura:ſed hodie ſic,vt l.vt liberis.C.de col.Dixi ſ.de col. do. l.pater filiũ.Sol.gl.tertio modo:& dicit hũc nepotẽ eſſe emancipatũ à patre ſuo,nõ ab auo.Hoc ſol.nõ placet:quia quocunque modo nepos non ſit in auí poteſtate,ſufficit:quia ceſſat ratio collationis.Pro hoc l.ſi emancipatus.in princ.ſ.de contra ta. Quid dicemus? Breuiter dico hic q̃ huic nepoti emancipato confert propter fratrem ſuum in poteſtate retentum: quia ambo vnam perſonam repræſentant:vt l.ſi nepotes.ſ.de coll.bo. Vnde ſufficit q̃ vnus ſit in poteſtate.Secus ſi diuerſas perſonas repræſentarent:quia eſſet nepotes ex diuerſis fratribus: vt l.j.§. ſi ſit nepos.ſ.de colla.dot.& formatur hoc contrarium.C.de colla. l. ſi emancipati.in j.gloſ.& malè ſoluitur.Item opponitur quòd iſte §.nihil faciat ad tit.Gl.reſpondet q̃ faciat ad titulũ, quia tractat de collatione facienda,vt vidiſtis ſuprà,eadem lege.in princ. & exinde occaſione ſumpta generaliùs tractat.

Sed & ſi ſint. Pone caſum ſic:Quidam habebat vnum filium emancipatum,ex alio filio prẽmortuo duos nepotes emancipatos:ex vno iſtorum nepotum vnum pronepotem in poteſtate:iſte filius emancipatus confert bona ſua propter hunc pronepotem qui erat in poteſtate.modo quæritur vtrum iſti nepotes emancipati de illis bonis collatis debeãt aliquid habere,Reſpondet Iuriſconſultus,omnes iſti nepotes, & pronepotes repræſentant locum vnius:tamen de bonis quæ ipſis remanent ex collatione dimidiam habebit alius nepos cũ filio ſuo in poteſtate retento,qui eſt pronepos quo ad auum.h. dicit.Iſte eſt difficilis.§.iu text.ibi:partem de bonis collatis à filio emancipato viuente.Oppon.& videtur q̃ ſolus pronepos in poteſtate retentus debeat habere bona collata.nã emãcipato nõ fit collatio dicit gl.Solue vt ſ.proxi.§.Tu die:hic oẽs iſti nepotes & pronepotes hñtur loco vnius:& ideo iſtis emãcipatis ꝓpter ꝑſonã ꝓnepotis,q̃ eſt in poteſtate,fit collatio:vt ſ.ꝓxi.§.dixi.

Sed & ſi nepos. Gl.hic ponit caſum & ver.cõtinuat, & bene.Alia ſunt clara.

y ☞ *Dicta in lege interpretata uidentur repetita in interpretante.*

z *Clauſula,cum eadem conditione,intelligitur eiſdem pactis & oneribus.*

LEX II.

z **Nihil.** Iſta eſt not.lex & h.d.Clauſula† adiecta in lege interpretata, videt repetita in lege interpretante.h.d.Et hoc no.ad multa.Facit ad hoc in auĩ.de filijs ante do.iſtr.natis.ꝑ totã illã cõſtitutionẽ.Et de hac materia qualiter dictum in vno capite, videtur in alio repetitũ,
a dixi plenè alio anno in l.prætor.§.eritq;.j.vi bo.rapt.Item not.ª hæc verba quæ hic dicuntur,cũ eade cõditiõe,intelligunt̃,id eſt
z eiſdẽ oneribus,vt præſtet legata filius, ſicut pater.†Et hoc facit ad multa,ſi dicit̃:talis recepit rẽ illa conditione,quam habebat talis.Nam intelligitur eiſdem pactis & oneribus.quod nota.

LEX III.

Qui duos filios. Iſta lex eſt magnæ difficultatis in caſu & paruæ vtilitatis. & primò ponitur thema,& duæ quæſtio.ex themate. Secundò ponitur reſponſio ad primam quæſtionem. Tertiò reſpõſio ad ſecundam.Secunda ibi:reſpondi ſi filium.Tertia ibi;quoniam ſi pater.Oppo.j.eo.l.vlt.Solue vt ibi. Quæro quæ fuit noua clauſula à Iuliano inducta. Rñ.hoc edictum. nam fortè prætor, qui hoc introduxit,fuit vocatus Iulianus,vel fortè Iuriſconſultus introduxit hoc magis quàm prætor. Vel poſſumus dicere quòd noua clauſula fuit introducta à Iuliano non à prætore quando filius iungitur cum patre exhẽredato:vel habes in l.ſi ꝑponas.in princi.ſ.de inoffi.teſta.

s **Inepos.** Iuriſconſultus exponit verba poſita.ſ.eo.l. j.quæ dicunt,ſuo nomine.

Si quis filium. No.q̃ hoc edictum habet locũ in nepotibus naturalibus:ſecus in legitimis tantum, vt in adoptiuis: vt hic, & habuiſtis not.ſ.eo.l.j.in glo.magna.

Si poſt emancipa. Iuriſconſultus ponit hic primò vnam q. cui non reſpondet.Secundò ponit aliam, cui reſpondet. Tertiò aliam,cui reſpondet.ſed ad q.non ſolutam reſpondet glo.antepe.Secunda pars incipit ibi:& proponamus.Tertia ibi,& cui.Aduertatis:quia eſt valde difficilis in hoc prin.Colli ge caſum in tex.ibi:finge enim,&c.Quæro:dicitur hic q̃ nepoti eſt ſeruanda portio ex conſtitutione:quæro quæ ſit iſta cõſtitutio diui Pij.Dic,eſt illa,de qua fit mẽtio ſ.eo.l.qui duos. ſed fuit cõſtitutio Antonini: niſi dicamus q̃ fuit idẽ diuus Pius & Antoninus.Alij dicunt q̃ conſeruatur per hoc edictum.ſed hoc eſt falſum:quia ꝑ hoc edictũ nullo modo admittitur nepos, qui nõ eſt in poteſtate.Sed veritas eſt quod hic dicitur ex conſtitutione diui Pij debet intelligi,id eſt ex edicto de lega.præſtan. & ex cõſtitutione diui Pij,quæ eſt facta ad illud edictũ & declarauit illud edictũ pertinere ad hæreditates:vt l.filiũ.§.ſed & ſi portio. ſ.de leg.præſt.Hoc præmiſſo quæro in primo caſu, quæ portio cõſeruabitur huic nepoti.In gl.ſunt plures ſol.Prima eſt q̃ conſeruet virilis,hoc eſt,tertia:quia ſunt duo filij:vt l.virilis.in prin. ſ.de lega.præſtan.Hæc opi.non eſt vera:quia ſecundùm hoc habebit iſte filius,qui non eſt in familia plus quàm ſi eſſet in familia:tamen quidam volentes ſuſtinere,concedunt contrarium,& dicunt q̃ eſt ratio:quia habet iure ſuo,non per contra tabu. Alij hoc timentes dicunt q̃ conſeruatur tantum quantũ haberet ex hoc edicto,ſcilicet,quarta. Alij idem q̃ conſeruatur tantũ,quantum haberet ſi eſſet in poteſtate.Sed prima eſt vera,q̃ tertia debet conſeruari,per l.qui duos.in fi.ſ.eo.niſi diceres illam correctam:quod non eſt dicendum.& hoc tenet Dy.Venio ad ſecundam partem,quando duo erant nepotes,quorũ vnus erat in poteſtate,alter nõ:quantũ cõſeruabit̃,vtrum virilis,hoc eſt,quarta, vel ſeſcuncia.i.octaua. Dicit gloſ.ſeſcuncia:& hoc̃ eſt verũ, ſed tunc extra gl.dubitatur,& ſunt verba Dy.quare ſ.proxi.conſeruatur virilis,hic verò non.Reſpondet Dy.virilis debet intelligi q̃ iſtæ exceptæ perſonæ non habeut aliquid vltra quam habeat vnus,qui venit per contra ta.vt l.virilis.§.j.ſ.de leg.præſtan.ſed in primo caſu huius l.ſi ſibi conſeruatur virilis, non habet plus, q̃ haberet ille,qui venit per contra tabu.ſed hic ſi conſeruaretur ei quarta,haberet plus q̃ aliquis ex his, qui vocantur ad contra tab.ideo non ſeruatur quarta,ſed conſeruatur ei id, quod haberet:ſi id in poteſtate mãſiſſet.Et q̃ haberet plus,ſi conſeruaretur quarta,quã haberet ſi eſſet in poteſtate,probatur: filius emancipatus cũ nepote in poteſtate retẽto habẽt dimidiã, quã partiuntur inuicem,& ſic q̃libet quartã. Si ergo iſte filius,qui non eſſet in ptãte,haberet quartã:iſta quarta debet detrahi tam à patruo, q̃ à filio,& nepote in ptãte retẽto:vt j.in fi.& ſic nepos non exiſtẽs in ptãte,haberet quartã integrã:& nepos exiſtẽs in poteſtate haberet quartã diminutã:& ſic nepos non retentus in poteſtate,haberet plus q̃ aliqs ex his,qui veniunt per cõtra tabu. quod eſſe nõ debet:ideo conſeruat̃ ei portio,quã haberet ſi in poteſtate mãſiſſet. Ita dicit Dy.Predicta puto vera,ſi ponamus in hac l. nepotem in ptãte retẽtũ eſſe præteritũ: vel ſi ponamus eſſe eum inſtitutum,& vellet venire ꝑ edictũ de cõiũg.omiſſo bñficio ti. de leg.preſ. Sed ſi iſte nepos in poteſtate retẽtus eſſet inſtitutus, & vellet venire per edictum de leg.præſtan.vt ſibi portio cõſeruetur:tunc ſibi & alteri nepoti conſeruaretur tertia: & ſic quilibet haberet duas vncias. Ita debetis intelligere hãc materiã.Poteſt enim eligere iſte nepos in poteſtate retẽtus beneficium illius edicti de coniungen.& venire per cõtra tabu.vel eligere beneficium de lega.præſtan.vt l.filium.§.omnibus.ſ.de lega. præſtan.

De carboniano edicto. *Rubrica.*

Dictum eſt ſ.de bo.poſ.contra tabu, & de multis edictis factis circa illud:ſed quia edictum carbonianum eſt factum circa edictum de contra tabu.ideo ſequitur iſta rubrica.Quærit glo. quare dicatur Carbonianum edictum.Dicit glo.quia à Carbo. edictum,vt in glo.habes,& bene.

LEX

Universidad de Deusto

LEX I.

Si cui. Iurisconsultus primò ponit edicti naturã secundò incipit edictum exponere. Secũ da ibi: non tm̃ masculi, &c. Habetis hic tria, quare prætor principaliter ponit edictũ. Circa istud principiũ sunt aliquæ gl. quæ recitant ꝟba Iurisc̃onsulti posita j. eo. per totum ti. Sed primò quæro vtrũ iste, cui fit controuersia, sit institutus vel exhæredatus. Dic vt j. ea. l. §. Pomponius. Item dicitur hic controuersia: an intelligatur agendo? Dicit gl. q̃ non, sed tm̃ excipiendo. Tu dic idem est agendo siue excipiendo. j. eo. l. iij. §. parui. qd' dic vt ibi, & plenius dicam j. eo. l. iij. §. missum. Dicitur hic, cõtrouersia sit. Quid si sit inter liberos: an hæc sufficit? Respondeo, sic: sed debet esse cõtrouersia etiam de bonis: vt j. eo. l. iij. §. q̃uis. Item dicitur hic, causa cognita. qualiter intelligitur? Dic vt j. eod. l. iij. §. causæ. Dicitur hic q̃ aduersarius mittitur in possessionem, si pupillus non satisdat. quæro an sit aliquis casus quo aduersarius mittitur si sibi pupillus cauet. Rñ. sic: si aduersarius est in pari gradu cum pupillo: vt l. sed & si is. j. eo. Istam materiam de satisdatione declara vt in d. l. de bonis. §. qui pupillo. j. eo. & l. sed & si is.

Et generaliter. Op. qd' iste ver. sibi contradicat: quia primò dicit q̃ datur fœminis hoc edictum, & postea dicit q̃ illi, qui non habent contra tabu. repellun tur. sed in testamentis tantum fœminarum non habet locũ contra tab. vt l. illud. §. ad testamenta. ŝ. de contrata. Sol. Intellige de fœminis descendentibus ex virili sexu. Item oppoñ. qd' instituti & venientes ab intestato veniunt per Carbonianum, & non habent contra tab. vt j. ead. l. §. Pomponius. & l. si impubes. Sed hoc soluit glo. & bene.

1 ☞ *Assertio patris asserentis aliquem non esse suum filium non nocet filio.*

a Si quis. [a] Hic declarat illud qd' dicit, controuersia fiat. scilicet à quo fit. Nam ŝ. inversic. generaliter. declarauit illud verbum, sicut fit controuersia. Not. tex. ibi: cùm & si testa-
1 tor, &c. Ex quo † habes q̃ licet pater dicat aliquem nõ esse suum filium, non nocet filio. vt hic: sicut nec dictum matris: vt l. Imperatores. §. mulier. ŝ. de proba.

1 ☞ *Carbonianum non habet locum si defunctus dicatur seruus.*

Sed & si quis. Hic §. respicit illud verbũ inter liberos, positum ŝ. ea. l. in prin. No. tex. ibi: nãvel magis. Itẽ not. tex. ibi: sed & si ipse defunctus, &c. Ex quo habes
1 q̃ † si defunctus dicatur esse seruus, habet locũ Carbonianum. Et videtur mihi q̃ contra istum tex. sit tex. in l. liber. C. de pet. hęre. de quo dic vt dicam j. eo. l. iij. §. missum.

Pomponius. No. ex hoc §. ei qui habet bonorum possessionem scd'm ta. non datur Carboniana Scd'ò no. differẽtiam inter iam natum, & posthumum. Ratio differentiæ est, vt in gl. dicit, qd' bene declaratur in l. ij. C. de edi. di. Adri. tol. Quæro quid si, & an ille sit filius institutus dubitat, vt quia aduersarius negat te esse illum, quẽ testator istituit tanq̃
b filiũ: an habeat locũ Carboniana. Rñ. sic: quia eadem est rõ, quæ est in posthumo, vt j. eo. l. iij. §. q̃uis.

c Idem ait. [c] Vides hic, q̃ si aliquis exhæredatur tanq̃ nõ filius, exhæredatio non valet. Sed contrà, in l. iij. in prin. ŝ. de lib. & posthu. dicit gl. exhæredatio nõ valet. s. si probet se filium: interim valet. Certè satis potest sustineri, & sufficit qd' probet se filium semiplenè: vt j. eo. l. iij. §. causæ. quo ꝓbato datur Carboniana possessio, vt hic. quantũ ad alia valet exhæredatio: vt l. iij. in prin. & ibi no. ŝ. de libe. & posthu.

Si quis filium. Hic incipit Iurisc̃onsultus declarare illa verba, quæ dicunt q̃ controuersia differri debet in tempus pubertatis, quid interest? Hic Iurisc̃onsultus respondet. vides in lege nostra q̃ si quidem sit contentio de bonis tm̃, non habet locũ Carboniana. secus si de bonis & statu: quia tunc sic. Quæro: si testator instituit filiũ non vt filiũ: an testamentum valet. Rñ. sic: quia valet exhæredatio sic facta: multò magis institutio: vt l. iij. in prin. ŝ. de lib. & posthu. Hoc p̃missõ aduerte ad istũ §. quomodo iste filius dicebat se hæredem ab intestato, si institutio valet. Fortè hoc erat: quia erat institutus ex vncia: vnde scd'm iura antiqua non poterat agere ad supplementum, sed poterat rumpere testamentum: vt l. cũ quæritꝰ. & l. omni modo. C. de inof. test. Vel dic q̃ dicebat testamentũ nullum, non tm̃ dicebat bene. Itẽ op. qñ isti cohæredes negant eum filium, vt q̃ nõ habeat locũ Carboniana: qa fit cõ-
a trouersia de statu tm̃, non de bonis: qa bona sunt sibi relicta tãq̃ extraneo, & cessat Carboniana: vt j. e. l. iij. §. q̃uis. Rñ. imò faciebãt
b controuersiã de statu & de bonis, dicentes non esse filiũ, & sibi relictũ tanq̃ filio: meritò si non est filius, institutio non valet: vt l. si pater. & l. nec apud. C. de hære. instit. Vel fortè tenebãt eũ filiũ, & dicebãt relictũ sibi factũ esse perditũ ex eo q̃ testm̃ dixit nullũ. tm̃ illa allegatio non est bona, vt dicit, & ꝓbatur. ŝ. de his q. vt indi. l. post legatũ in prin. Itẽ dicit hic qd' si hæres cõtendit testamẽtũ valere, nõ habet locũ Carboniana. Sed certè quatenus cõtendit valere, non negat eũ filium, nec est contentio de bonis: qa si dicit testamentũ valere, etiã per consequens dicit se velle dare relictum illi filio. Rñ. licet concedat testamẽtũ
☞ valere: tm̃ dicit relictũ illi filio non valere, dicenti testamentum nullũ. Vel aliter, est cõtentio de bonis, non de eo qd' filio est relictum, sed de eo qd' vltra petit, dicẽdo testamẽtũ nullũ nõ tamen quæstio differtur: quia est quæstio de bonis tm̃, non de statu.

Si mater. Iste §. habet quatuor partes not. si status pupilli reuocatur in dubiũ, differtur quæstio status. sed si redarguit mater: tunc secus, vt hic. Opp. de primò rñso ad secundũ. In primo quæstio differtur: in scd'o non. Glo. soluit in primo dicto q̃ fiebat quæstio matri, & puero simul: secundò matri tm̃ hoc videtur tenere Iac. de Are. & Dy. Vel aliter: in primo responso fiebat quæstio puero tm̃, & non matri: in scd'o rñso matri tm̃, & non puero. Ista est secunda lect. glo. & hoc vr̃ tenere Ros. in libellis suis super hoc tit. Intelligit enim primum rñsum q̃ fiebat quæstio pupillo, & faciẽdo qõnem pupillo, ꝑ quandam consequentiam fit matri. Et hoc vult dicere tex. in prin. mater iubiecti &c. in ij. rñ. mater principaliter accusatur. Ita dicit Ros. Videte: ista opi. non vr̃ esse vera: quia antequam mater accusetur, & conuincatur, non potest ista quęstio moueri puero: vt j. l. pxi. nõ ergo ꝓcedit dictum Ros. qd' ꝑ quandam cõsequentiam fiet quæstio matri. Sustinẽdo Ros. dic q̃ ista exceptio q̃ prius debeat fieri quæstio matri, non opponebatur, & sic iudicium ꝓcedebat: vt l. j. & quod ibi no. C. de appel. & l. ij. C. communi diui. & qd' ibi no. & l. si mancipium. ŝ. de euic. Ita potest sustineri Ros. tamẽ diuinatio est. Sed tenendo aliam opi. quam tenet Dy. & Iac. de Are. remanet dubium quomodo poterat simul & semel fieri quæstio matri & puero: cum accusatio matris sit quæstio criminalis, s. leg. Corneliæ de fal. vt l. j. C. de fal. & quæstio pupilli sit ciuilis: & sic debent diuersos iudices habere: vt l. solemus. §. latruncula tor. ŝ. de iud. Possumus dicere q̃ cõtra matrem agebatur de falso ciuiliter, & petebatur ꝓnunciari partum esse suppositũ ciuiliter: & ad hoc requirebat pupillus, & eius administratores vñ simul & semel istud iudiciũ agitabat, meritò debet differri, vt hic. Sed in scd'o rñ. mater criminaliter accusatur: ideo status pupilli non tangebat. & hoc innuit tex. hic. Nam in prin. tex. dicit, mater redarguitur: nec dicit qũo, ciuiliter, vel criminaliter licet glos. dicat criminaliter. sed in secundo rñ. dicit, rea postulatur: & sic accusabatur. ideo quæstio nõ debet differri. contra: quia quæstio debet differri, qñ mater sola postulatur rea: vt j. eo. l. iij. §. ibidẽ. Sol. hic loquitur qñ mater erat maior xxv. an. secus si minor: ar. d. §. ibidẽ & quod no. j. e. l. si impubes. §. si mater. Reassume ergo sic omnia prædicta: Quandoq̃ fit quæstio pupillo tm̃, quandoq̃ matri tm̃, quandoq̃ vtriq̃. Primo casu differtur causa status, vt hic in prin. scd'm vnam lect. & ꝑ totum ti. istum. Secundo casu non differt: & hoc in ver. cum verò. nisi sit minor vel grauida, vt j. dicẽ. Tertio casu, quando sit quæstio vtriq̃, qualiter ꝓcedat, vt ŝ. dixi. Aduerte, aut mater est minor, & differtur quæstio respectu vtriusq̃: vt j. eo. l. iij. §. ibidem. & quod no. j. e. l. si impubes. §. si mater. Aut mater erat maior: & tunc respectu filij differtur, sed respectu matris differri non debet: argu. istius §. in ver. cum verò. Ita videtur etiam intelligere Cy. in l. j. C. ad l. Cor. de fal. in secunda op. licet non ita plenè dicat. Opp. etiam quando mater sola arguitur ꝑ accusationẽ, videtur q̃ debeat differri quæstio status: vt l. si ventris. ŝ. de ven. in pos. mit. Sol. Dicunt quidam q̃ illa debet intelligi scd'm præcedentem distinctionem, q̃ ibi accusabatur mater de adulterio ad impediendum partũ. Hęc sol. non ꝓcedit: quia si accusatio est criminalis, non põt simul & semel dirigi cõtra matrẽ & partũ: qa diuersa sunt iudicia, & debet à diuersis iudicibus

a [a] Si quis. De quo vide Barto. in l. filium. de his q̃ sunt sui vel alie. iur.

b [b] Respon. sic. Adde Bal. in l. j. C. eo.

c [c] Idẽ ait. Adde bal. in l. j. C. eod. & in dicta l. iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Præiudicat filio. Vide d. Ant. in c. pe. in ix. col. de reſt. ſpo. & in c. cauſam. el ñ. qui fil. ſint legi.

b ¶ Et idē videt. Vide bar. in l. j. §. Pōponi⁹. ō. e. & Bal. in l. j. C. e.

c ¶ Puberi. Et iſtum tex. alleg. not. Bal. in l. j. ad fi. C. de curato. furio.

d ¶ Qualiter ītelligit. Qualiter dicatur dubium de mādato, ad de Bald. & Imo. in l. Mæuia. Sol. mat. per gl. in c. corā. de offic. dele. & in l. fi. de pac. conuen.

e ¶ Probatio ſemiplena. Adde Bar. in l. iudices. C. de iud. & latius in l. j. §. fi. j. de p̄to-ſtipula.

agitari. Quare dic q̄ ibi accuſabatur mater ſola: fiebat tamē præiudiciū partui futuro: ſed hic fiebat præiudiciū partui iam nato. Et eſt ratio: ſicut enim cū mater eſt minor, quæſtio differtur, vt dixi ſ. ita etiam q̄n eſt grauida debet differri: quoniam nō poteſt ita ſufficiēter defendere. Item eſt ratio: quia magis fauemus partui naſcituro quā iam nato: vt l. j. §. ſi ea. ſ. de ven. in poſ. mit. Hoc videt tenere Roſ. ſuper iſto ti. Itē dicit hic in fi. † q̄ ſententia lata cōtra matrē præiudicat partui. cōtra. C. ad l. Cor. de fal. l. j. Sol. Intelligit gl. q̄ iſte verſ. referatur ad primū caſum, quādo agebat cōtra matrē & pupillū ſimul: & ſic ſentētia fuit lata cōtra pupillū. Ita dicit gl. & bene. Alij dicūt q̄ etiā q̄n ſentētia eſt lata cōtra matrē, præiudicat filio a quo ad probationē: vt l. j. §. ſi cui. ſ. de ven. inſpi. & quod no. in l. edictū. eo. tit. Vide dete quod dicit, q̄ factū matris p̄iudicet pupillo, vel filio quo ad onus probationis, eſt verū factū matris nō obſeruātis ea, quæ dicunt in illo titulo de ven. inſpi. nō autē factū matris ſuccūbentis in cauſa, vt hic. & hoc puto verū. Vel aliter, factum matris non nocet filio in cauſa principali. l. j. C. de fal. aliās ſic. Sed non placet: quare tene primam ſolu. quam dedi tangitur etiā per Cy. C. e. l. j. in ij. q. Et faciūt prædicta ad q. quā diſputaui: an ſentētia lata contra filium pro maleficio ſufficiat, vt fiat executio contra patrem. Dic vt in diſputatione mea: & plenè ſcripſi in l. cùm filius. j. de verbo. obli.

f ☞ *Actio ciuilis & criminalis quando competit contra aliquem, an ſit neceſſe q̄ prius agatur criminaliter quàm ciuiliter.*
Adde circa hoc: & uide Alex. in conſi. clxxij. col. j. in. v. uolu.

LEX II.

Licet mulier. Donec viuit aliquis ex participibus criminis, nō poteſt agi ciuiliter de crimine contra tertiū. h. d. No. legem: † & ſic habes q̄ non eſt in poteſtate mea, velim agere ciuiliter. contra. C. quando ciui. actio cri. præiu. l. j. Sol. Dicit Iaco. de Are. & bene, & multum not. ſi contra criminoſum ego volo agere, poſſum eligere an velim agere ciuiliter, vel criminaliter: vt J. j. C. quando ciui. ac. cri. præiudi. ita dicit ipſe. Adde niſi in caſu homicidij: quia per ciuilem actionē in vna cauſa non debet p̄ę iudicari Corneliæ de ſica. criminaliter vt l. prætor edixit. §. j. j. de iniur. ſecundū lect. Iac. de Are. Si verò volo agere criminaliter contra tertium, non poſſum agere ciuiliter cōtra tertium: vt hic & l. j. C. vbi cauſæ fiſcales. & refert Cy. latius in l. vlti. C. de fide inſtru.

LEX III.

Carbonianum. In ſecūdū tabu. i. in bonorū poſſeſsione ſecūdū tab. dicit hic q̄ poſthumo inſtituto licet habeat ſecundum tab. pōt etiā habere locū hoc edictum. Sed quid ſi iam natus eſt inſtitutus? Dicit glo. idē, ſi hæc duo negentur. Sed glo. j. proxi. §. facit differētiā inter poſthumū, & iā natū. & idē videt facere tex. ſ. e. l. j. §. Pōponius. quid dicemus? Dico q̄ idē in poſthumo: quia nego eū eſſe inſtitutū & nego iſtū eſſe illū, quē teſtator inſtituit vt filiū: nō obſtante. §. Pomponius. quia ibi denotat facti accidentiā: quia rarò contingit illa contentio q̄ teſtator erauit in corpore. ſed ſi hoc cōtingeret, verū diceret noſtra gl. dicitur hic, in fideicōmiſſo & legato habet locum Carbonianum qualiter intelligatur? Dicit gloſ. duobus modis. Tene primam, quæ eſt vera.

Quamuis. Opp. dicitur hic q̄ ſcripto hæredi non datur Carboniana: contra. ſ. proxi. Dicit glo. hic in iam nato: ibi in poſthumo. vel etiā in iam nato eſſet idem, quando eſſet contētio de ſtatu perſonæ, vt ibi dixi. & hic debet intelligi quādo de ſtatu perſonæ nō eſt contentio: & ideo quia habet poſſeſsionem ordinariā, nō recurritur ad iſtam: vt l. quāuis. C. de edi. diui adri. tol. & l. j. & l. ij. quorū bonorum. Item op. j. eo. l. de bonis. §. ita demū. Solue vt ibi. Quæro quando mouet quæſtio ſtatus tantū an differat quæſtio bonorum. Reſpō. non: quia quando mouetur quæſtio ſtatus tantū, non bonorum, ad quid differtur, cum non ſint inuicem præiudiciales?

c **Puberi.** No. quod decretum ſurreptitium non valet: vt l. cum vero. §. ſubuentum. j. de fideicommiſ. liber. & l. magis puto. §. penul. ſ. de re. eorum.

1 ☞ *Exceptio, dolo facis, petere quod reſtituturus es, habet locum in poſſeſſorijs adipiſcendæ, in alijs poſſeſſorijs non.*
Procurator præſumitur ille, penes quem ſunt inſtrumenta cauſæ.
2 *Semiplena probatio quando ſufficiat in cauſis ſummarijs.*
3

Cauſæ. Hic incipit exponere illa verba, cauſa cognita, quæ bis in edicto poſita fuerunt. Oppo. dicitur hic quod debet cognoſci ſummatim. contra. C. eo. l. ij. Solu. Illa ſecū dum iſtā debet intelligi q̄ cognoſcetur ſummatim. Itē dicit hic q̄ ſummatim cognoſcunt. cōtra: in l. iudices. C. de iud. Solu. Speciale eſt hic, vt plenè no. in l. iij. §. ibidē. ſ. ad exhi. Itē opp. dicit hic q̄ pōt opponi puero petēti Carbonianā. tu non es filius. Con
1 tra † in poſſeſſorijs nō habet locū regula, dolo facis, quia petis: vt l. ſi quis ad ſe fundū. C. ad l. Iul. de vi. & plenè no. in l. j. §. j. j. de vi & vi arma. Sol. In poſſeſſorijs recuperandæ non habet locū regula illa: ſed in poſſeſſorijs adipiſcendæ habet lucum, de quo plenè in l. dolo. j. de do. exce. & plenè dixi in l. ſi ſocer. §. Lucius. ſ. ſolu. mat. Itē dicitur hic q̄ cū eſt dubiū de mandato, admittit cau
d tio de rato. quæro qualiter intelligit dubiū de mandato. Dicunt
2 quidam, q̄n ille, † qui dicit ſe ꝓcuratorem, habet aliqd modicum, ſaltē q̄ faciat pro eo. qd mihi multū placet. & gl. eſt iuris Canonici quæ dicit q̄ ſi apud aliquē reperiunt inſtra cauſæ: eſt p̄ſumptio q̄ ſit ꝓcurator: vt no. in c. j. de procu. & dixi in l. vulgò. ſ. de admi. tu. & de hoc no. per doc. C. de procu. l. j. & l. non ſolū. §. qui
3 alieno. ſ. de ꝓcu. Item no. hic † q̄ in cauſis ſummarijs ſufficit iſta
e probatio ſemiplena ita q̄ inducat præſumptionē: & hoc intelli ge in cauſis ſummarijs, in quibus præiudiciū modicum paratur: tunc enim ſufficit ſummaria cognitio, quæ p̄ſumptionē impli cat. Si enim paratur magnū præiudicium: tunc requiritur plena cognitio: ſed dicitur ſummaria: quia dant breuiores dilationes. & ſic non ad probationem dicitur ſummaria ſed quia dant dila tiones breuiores. Ita no. Dy. in l. j. §. fi. j. de præto. ſtipu. & ita debet intelligi c. illud ſæpe contingit dever. ſig. in Cle. Facit ad p̄ę dicta j. proxi. §. & quod dicetur ibi.

1 ☞ *Practica huius materiæ qualiter fiat: & pro libello. nu. 3.*
2 *Mater in cauſa ſtatus & ad ſtatum pertinentibus pro pupillo teſtificatur.*
3 *Tutor quando pro pupillo teſtificetur.*
4 *Teſtes examinari & publicari ad æternam rei memoriam quando quis facere poſſit:*
5 *Infamis de facto non repellitur à teſtimonio, ſed minus ei creditur.*
6 *Teſtis conditio quo ad teſtificandum quo tempore attendatur.*
7 *Teſtis qui tempore teſtamenti erat bonæ conditionis, ſed tēpore redditi teſtimonij erat infamis, ut probet, quod tempus attendatur remiſſiuè.*
8 *Teſti deponenti de facto longinquo non ita creditur, ſicut de propinquo.*
9 *Teſtes ad æternam rei memoriam examinari poſſunt ſuper cognitio quod de facili poteſt tradi obliuioni.*
10 *Iudex qualiter pronunciabit ſuper iſto edicto quando Carboniana poſſeßio & quod quæſtio ſtatus differatur, ſimul & ſemel petuntur.*

Duæ autem cauſæ. No. rex. ibi: finge eſſe teſtes &c. Primò quęro practicam † huius
1 materiæ. Reſpon. ad hoc vt beneficium huius edicti competat, oportet q̄ prius controuerſia ſtatus fiat: vt j. e. l. §. fi. Practica ergo erit iſta, ſi poſsidet pupillus: tunc ſi alius agit contra eum dicens eum non eſſe filium: & ipſum eſſe proximiorem conſanguineū: tunc pupillus excipiendo peteret ſe tuendum in poſſeſsione, & quæſtionem differri: vt j. ea. l. §. miſſum. & l. j. C. eo. tit. ſecundum vnam lect. Si verò non poſsidet: tunc primò ipſe debet petere agendo petitorio, vel poſſeſſorio, ſecundum ea quæ dicā in §. miſſum. Et ſi aduerſarius dicet eum non eſſe filiū, omiſſo primo iudicio dabit de nouo libellum, & petet Carbonianam & quæſtionem ſtatus differri in tempus pubertatis, et erit forma libelli iſta: Cum ego ſim filius talis, et mihi inferatur quęſtio ſtatus & bonorum: peto me poni in poſſeſsionem ex Carboniano edic. & quæſtionem ſtatus differri in tempus pubertatis. ita format Roma. Vel, vt puto, erit melius, vt non petatur præcisè vt quæſtio ſtatus differatur in tempus pubertatis, ſed quod prætor cognoſcat & pronunciet differendam vel non, prout vtilius eſſe pupillo iudici videbitur. hoc autem probatur per ea quæ j. dicam. Opp. dicitur hic q̄ duæ ſunt cauſæ cognitionis: vna ſummaria: alia plenaria contra, imò prima videtur plenaria: vt lege. vbicunque. §. j. de ven. in poſſeſ. mit. Solu. Ibi eſt plenaria, non ideo quia fit im-

miſsio,

missio,sed ideo qa venit examinandū,an q̃o status sit differēda,
1 vel non, in tps pubertatis, vñ hic tex.illū declarat. †Quæro
qūo mater admittit ad testificādū pro pupillo. cōtra l.parentes.
C.de testi,Solu.Speciale est in cā status, & in causis pertinenti-
bus ad cām status: vt l.si arbiter.§.fi.als est in l. Imperator.s.de
proba. Itē dicit hic q̄ tutores &c.Contra in l.fi.s. de testi.vbi tu-
tores q̄ agunt cām,non p̄nt esse testes in eadē cā.Sol. Possumus
dicere q̄ loquit de alijs tutoribus,q̄ q̄ agant cām status.Vel dic
speciale est in cā status & i causis ptinētibus ad cām status. Sed
prima opi.plus placet. Itē quæro qūo iudex debet hic iuestigare
à tutoribus,& à matre:nōne hoc est cōtra pupillū.Si em̄ format
libellus,vt dicit Rof.q̄ petat quæstio status differri, qūo admit-
teret cōtra pupillorū eorū testimoniū.cōtra l.lege Iul.s. de testi.
Dic q̄ fortè petet aduersarius quæstionem differri in tps puber
tatis,non tutor,vel mater.Hoc non pōt esse verū:quia q̄ causam
status infert,non potest petere,vt differatur:sed ille,cui infertur:
3 vt j.ea.l.§.diuus.quid dicemus? Rñ. † putarem libellū non esse
formandum vt tutor petat in libello,præcis è causam status dif-
ferri:sed petat cognosci,an debeat differri causa status, & petat
pronunciari quod est vtilius pupillo,vt s.dixi.Pro hoc facit tex.
in fi.ver.diuus.ibi:tutores eorum iudicio experiri volunt, & sic
non petunt,dari dilationem,sed de hoc cognosci.Vel si vis dice
re quod petat differri præcis è:dic q̄ iudex nō debebat dare, nisi
inquisitione facta,prout hoc §.dicitur.Nō obstat text. qui dicit,
tutores experiri volunt: quia ibi loquitur de alijs tutoribus: hic
de his,qui causam agunt.Sed præcedēs opi.proximè dicta plus
placet. In tex.ibi:insinuare,&c.Et sic non perirent probationes:
vt in auth. de testibus.§. & hoc verò quia multoties. posita C.de
testibus.auth.sed & si quis.Dicit gl.q̄ istæ ratiōes positæ in tex-
4 tu. non sint hodie sufficientes. Videte.si pupillus † possidet:
ista gl.dicit veritatem:quia reo ad probādas suas rationes datur
beneficium vt possit producere, & petere examinari, & publi-
cari ad æternam rei memoriam:vt præallegatis iurib.& hac glo.
& l.vlt. C.de vsu. pup. Si verò petit, & non possidet, & sic su-
stinet partem actoris: tunc non habet beneficium, vt posset pe-
tere examinari, & publicari, sed pōt petere examinari tantum,
non publicari, cū timet de morte testiū, vel eorum absentia diu
turna:vt in c.quoniā frequenter.extra, vt lit. non cōte.& hoc si
pōt incontinenti agere. Secus si non pōt agere incontinenti, vt
quia habet ius agendi conditionale: tunc potest petere examina
ri & publicari ad æternam rei memoriam:vt l.in lege Aquilia si
deletum.& ibi plenè solet dici.s.ad l.Aquil. Vlterius quæro,
quomodo potest dici q̄ propter tēporis interuallū non habeant
eandem fidem.Dicit gl.q̄ contingit duobus modis.Vno modo:
quia efficiuntur infames de iure vel de facto,& sic non habetur
tanta fides:quia inspicitur tempus redditi testimonij:vt l.iij.s.de
5 testi. Circa hāc quæstionē† quæro vtrū infamis de facto re-
2 pellatur à ferendo testimonio.& videtur tex. q̄ sic,in l.Caisius.
§.de sena. sed gl.hic nō dicit q̄ repellat, sed minor fides adhibe-
tur:& verū dicit ista gl.quia minus creditur: & tunc in subsidiū
creditur ei: & tunc cū tormētis:vt in auth.de testi.§.si verò igno-
ti. & s. de testi. l. serui.&gl.ob carmen. §. pe. Non obstat l. Cai-
sius. quia infames de facto repelluntur à dignitate: non à testi-
6 monio.Sed quæro quo † tēpore debet inspici fides, & conditio
testis,an tēpore quo negotiū geritur,vel tēpore quo redditur testi-
monium? Dic q̄ tēpore quo testimoniū reddit, vt hic,in text.&
gl.In cōtrariū videtur tex.s.de testa.l.ad testiū. §.j.& l.j.C.de te-
sta.& ibi no.gl.volens soluere istud contrariū,in legibus contra
rijs videt dicere q̄ intelligat de testibus, qui in iudicio non ha-
bent necesse assistere:quia sunt adscripti in instrumento publi-
co:vel aliàs non est necesse quod de nouo deponant. Ita not. in
l.j.C.de testi.licet hoc sit satis probabile: tamen dic, Quandoq;
testis mutat conditionem sui culpa,vt quia propter delictum ef-
ficitur infamis:& tunc habet locū hæc gl.q̄ inspicit tempus red
diti testimonij.Quandoq; mutat cōditionem absq; sui culpa,vt
quia credebat se liberū tēpore testamenti, postea detegitur ser-
uus:& tunc inspicitur cōditio testis,tēpore quo negotiū geritur.
Ita loquitur l.j. C. de testi.Ita tenet Azo in summa de testa.or.
7 circa fi.quod tene menti. Sed † si testis tempore testamenti erat
bonæ conditionis, & tēpore redditi testimonij erat infamis: q̄
tempus inspicit? Dixi in l.damni.§.Sabini.j.de dā. infect. Se-
8 cundā† sol.dat gl.q̄ pōt hic contingere, scilicet q̄ testi non ad-
hibeat tanta fides propter tēporis prolixita
tem:quia ita non creditur testi de facto lon-
ginquo,sicut propinquo.Pro ista opi. facit
in auth.hæc const.innouat cōst.colla.vij.Fa-
cit quod no.in l. cēsus.j.de proba.& hoc vt
tenere Spe.in ti. depositi.§.vj.ver.sed nun
quid.quod intelligitur vt no. per gl.de ver.
9 signi.l.notionē.§.instrumentorum.Et † præ
dicta faciunt quod quando est negotiū,qd
de facili potest tradi obliuioni, iusta cau-
sa est q̄ testes examinentur ad æternam rei
memoriam,ne obliuiscantur.hoc tangit gl.
bene in c. quoniā frequenter.extravt lit.nō
10 contest. Quæro† qualiter pronunciabit
iudex super isto edicto,cum simul & semel
petatur Carboniana possessio,& vt quæstio
differatur in tēpus pubertatis, vel differen
da congnoscatur:& vna est summaria, &
alia plenaria: quomodo vna sentētia deter-
minent? Rñ. Illud quod hic dicitur de sum
maria cognitione,debet intelligi quantum ad informationē iu-
dicis per præsumptionē solā:in alia dicit cognitio plenaria quā
tum ad informationē iudicis per veritatē.Sed vtraq; vno respe-
ctu pōt dici summaria:quia in vtraq; breues dabunt dilationes:
& ideo vtraq; dicitur summaria,vt dicit in c.sæpe.extra, de ver.
signi.in Cle.& ideo ambo ista capitula poterūt vna sententia de
terminari:vel super vna pronunciabitur, & super alia: quæ re-
quirit plenam cognitionē reseruabitur: vt l.ille à quo.§. si de te-
stamento.s.ad Treb. cùm sint diuersa capitula: ergo super vna
potest pronunciari,super alia reseruari,vt l.etiam.§.j.s.de mino.
quod dici consueuit C.si aduer.rem iudi.l.ij.tene menti ista.

¶ Quæro vtrum Vtrum infamis repel-
latur à testimonio, vide Bal.in c.j.an re-
mo.deb.testes qui pa
res esse desierunt. &
Bar.in l.cunctos po-
pulos.C. de sum.trī.
Adde tamen q̄ sem-
per facit saltem indi-
cium:vt no.Bar.in l.
maritus.j.de quæsti.
& vide no.in c. præ-
terea . de testib . cog.
& quod ibi p. Imol.
ibi aliàs non est neces
se qd de nouo depo
nant adde Bal. in c.j.
an remo. deb. te. qui
pares esse desie.& q̄
not.Bar.in l.j.§. si ser
tuus. de quæstio. &
omnino Bald . post
Barto.& alios in l.j.
de testi.

1 ☞ *Accusata de adulterio,& absoluta non potest ab eodem seu ab alio super eodem accusari:ab alio,& de alio sic.*

Si mater. Oppo. quod mater absoluta prosit partui: vt l.
denunciasse.§.quæritur.j.de adult. Glo.non so-
luit. Sed dic,illud est verum, quando de eodem facto ageretur
contra filium,de quo mater est absoluta: hic verò de alio facto
agitur contra filium. Vel aliter: quod ibi dicitur, est speciale in
adulterio propter sequens matrimonium, cui leges multùm fa-
uent:aliàs secus.Hanc opi.tenent doc. & Cy.refert C.ad l. Cor-
1 de fal.l.j.in secunda quæstione. Quærit gl.† vtrū mater, quæ
semel obtinuit,possit iterū accusari de adulterio. Dicit gl. q̄ sic:
non tamē de facili:vt l.si cui.§.ijsdem.j.de accu. Quod intellige
de eodem crimine,& ab eodē:vel de alio, & ab eo,qui in primo
fuit calumniatus:aliàs nihil repugnat quod non posset accusari.

Si is, qui. Opp.dicitur hic secundum diuersas literas: vna
enim negat:alia non negat.Sol.vtraq; sustinetur,
netur.vna non negat:& ista est plana. Alia enim negat: & tunc
dic,negat eū,scilicet solū: sed non negat eum, scilicet filiū cum
alio. Itē hic innuit q̄ nō habet locū Carbonianū. nisi qn̄ est con.
tentio de bonis paternis.cōtra.j.e.l.de bonis.in prin.Dic vt in gl.

Ibidem. Opp.q̄ per istud quale præiudicium quod pupil
lo posset fieri in causa istius persona alterius non
debeat differri quæstio, vt s.eo.l.j.§. fi.& j.e.l.Titia. Solue quod
iste consors erat minor xxv . annis. vnde de facili posset lædi,
sed in contrarijs erat maior illi, qui habet causam prejudicialem
ad istam. Ita no.j.e.l.si impubes.§.si mater.& dixi s.e.l.j.§.fi.

Parui refert. Opp.j.ea.l.§. missum.Sol.Dicit glo.hæc de
bet intelligi secūdū illā,quando pupillus a-
git possessorio,non petitorio.Tu dic q̄ hoc potest intelligi etiam
quando agit petitorio,vt ibi dicam incontinenti.

2 ☞ *Dictio & ,quod sit implicatiua.*

Si duo. Glo.ponit hic casum. Ad petitionem impuberis in
ferentis controuersiam status,non debet in tempus
pubertatis differri:sed ad petitionē impuberis patientis.h.d.No.
tex.ibi:nec em̄ patitur.Not.† de significatione huius copulæ &,
quæ implicat.Nā si dico,& me videor iplicare, q̄ nō est solū te.

Si quis liber. Gl.ponit casum no.hic, quod siue princi
paliter , siue incidenter veniat exami-
nanda quæstio status debet differri in tempus pubertatis , non
solùm quæstio status,sed ea etiam , in quam incidit , si sine hoc
incidenti quæstio status non potest teminari. Oppo.j.ea.l.§.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

¶ Possum petere. Si possideo possum tũ petere possessionem cõfirmari. adde bar. in l.de pupillo.§. qui opus.per glos. ibi de ope.no.noui nun. & plenè per Modr.in §. quadrupli. Instit. de actio.& Bar.& Bal. in d.l.j.C.eo. & vide Bart. in l.nõ tantũ.§. si sub ea.j. de contra tab.& Bald in l.j.C. eo. qui se limitat in l.j.C.de edicto, diui Adri.tollen. 1

missum.Sol.dicit gl.hic pupillus continebatur:ibi agebat tantũ. Vel aliter,vt dicam in §.missum. Item contra.C.de ord. iud.l.j. Solue vt ibi.& dicam statim in §. missum.

1 ☞ *Missio in possessionem ex Carboniano qualis sit:& an fiat in nominibus debitorum.*

2 *Exceptio de iure tertij opponitur,quando est in totum ex clusiua iuris agentis.*

Cùm extaret. Et si propter debita particularia q̃stio status infertur impuberi:differt in tempus pubertatis.h.d.Not. quod dixi in casu. Quæro† quid operabitur hoc Carbonianũ edictum.Dicit glossa vt fiat missò,sed qualis missio potest fieri:põt ne fieri in nomina debitorũ?Nos possumus resp̃ondere,prout resp̃ondet gl.in l.à diuo.§.si super rebus. j.de re iudi.& l.j.C.de præto.pig.Sed melius est dicere q̃ hic habet locũ.Carbonianũ edictũ hoc modo:q̃ huic pupillo satisdãti soluatur prout dicã plenè j.eo.l.pe. Item habet locum quo ad
2 aliud,vt quæstio status differatur. Item no.† q̃ hic potest opponi de,iure tertij:& hoc ideo:quia ius tertij est totaliter exclusiuũ iuris agentis.quod dic vt dixi plenè j.de except. rei iudic.l.ij. & Cy.dicit in l.cùm seruum.C.de ser.fugi.

1 ☞ *Possidens potest petere sibi possessionem confirmari,& in ea tueri.*
2 *Possessorio agens petit se mitti in possessionem,& positus in ea se tueri.*
3 *Pupillus siue agat,siue conueniatur,quando habeat Carbonianum.*
4 *Qualiter cognoscatur,an quis agat vt bonorũ possessor Carboniana an directã intẽtet. Carboniana an differatur,si mouetur controuersia de statu defuncti,non ipsius filij.*
Possessor non constituitur quis ex solo iussu de mittendo.
5 *Actione in factum ex hoc edicto agit quis,vt constituatur possessor.*
6 *In ista actione in factum ueniunt corporalia,& incorporalia quandoq;.*

Missum. Hic est optimus §. & breuiter h.d. Missum in possessionem ex hoc edicto prætor tuetur: non tamẽ missus ex Carboniano possessor potest hæreditatẽ vel res singulas vendicare,nisi velit de filiatione plenè docere.h.d.Hic innuit q̃ missus in possessionem ex Carboniano non possidet, nisi interponatur secundũ decretũ, ex quo possessor efficiatur. Contra.ś.eo.l.j.in princi.& j.eo.l.pe.& s.de inoffi.testa.l. qui de inofficioso.Dicit gl.hic debet intelligi possessorem constituere hoc est,missum in possessionẽ tueri:nõ q̃ de nouo det possessio
1 nem;& est satis bona.& tene menti.Ex qua † habes q̃ sicut peto me mitti in possessionem,si non possideo:ita si possideo, pos
2 sum petere * mihi possessionem cõfirmari,& in ea tueri.Et pro hoc est casus secundum veram lec.C.eo.l.j. & ibi Cy. Odof.Et pro hoc quod habuistis ś.de contra tab.l.iij.§.si sub ea.& j. tit.j. l.ij.§.sub conditione.Et pro hoc ś.quod me.cau.l.fi.§.fi. Item tene menti ad aliud,q̃ qui agit possessorio,petit se mitti in possessionem;& positus in ea petit se tueri,vt hac gl.& j. ne vis fiat ei. l.j.§.si quis mi.ius.& sic habetis vnam lectu.Contra hanc lectu. oppo.quia non est verum q̃ ex primo decreto efficiatur possessor,nisi interponatur secundum:vt l.si finita.§. Iulianus.j.de dã. infec.& l.iij.in fi.de acquiren.poss.Sol. Ibi quando possessio datur alicui propter aduersarij contumaciam : & ideo expectatur primũ,& secundũ decretũ antequã possessor efficiatur : sed hic non datur possessio propter cõtumaciã aduersarij, sed propter fauorẽ petẽtis:& ideo nõ expectatur primũ & secundum. Item op.de eo quod dicit de ventre in possessionẽ misso,qui non possidet:vt l.j.ff.qui ex cau.in poss.ea.Sol.aliud in filio,qui mittitur ex Carboniano:aliud in ventre.Et est ratio:quia tex.in Carboniano edicto dicit,datur possessio;vt ś.eo.l.j.sed text.in materia de ventre in possessionem mittendo dicit,mittitur in possessionem:quæ verba signant solum detentionẽ.Et põt esse alia ratio quia possessio,quæ datur ventri est minori tẽpore duratura. Itẽ quia datur propter partum non ipsi partui : ideò non tantùm ei fauetur.Sed prima non mihi placet,licet sit persuasiua. Itẽ procedo,dicitur hic in secundo responso missum in possessionẽ ex Carboniano , nititur prætor in possessione tueri,&c . Oppo.q̃ siue conueniat,siue petatur,habeat locũ Carbonianũ:vt ś. ea.l. §.parui.Glo.dicit,dic vt ibi,dicit q̃ agebat possessorio, non petitorio.Hæc solu.non placet:quia text. ibi dicit simpliciter,siue agatur siue conueniatur,nec dicit quomodo.& idem ś.eo.l.j.in
2 princip.Vnde mihi † videtur dicendum sic. Quandoq; pupillus agit antequã sibi sit mota q̃stio status, & anteq̃ sit petita Carboniana possessio, & in isto iudicio opponitur sibi quæstio status: tunc pupillus omissa prima actione potest petere Carbonianam bonorũ possessio ex hoc edicto , & non refert siue agebat siue conueniebatur:& siue agebat petitorio,siue possessorio, vt legibus contrarijs.Quãdoque post petitã & habitã possessionẽ totaliter agit:& sic post motam quæstionẽ pupillus vult agere:tunc habet locũ distinctio huius.§. Item opp.j.eo.l.pe. vbi etiam missus videt q̃ possit agere.Dicit gl.sol.vt ibi.Breuiter veritas est ista:hic pupillus agebat contra principalem aduersarũ, qui se dicebat hæredẽ : & ideo adhibetur distinctio quæ dicitur hic.sed in lege cõtraria agebat contra alios debitores hæreditarios:ideo distinguitur vt ibi dicit.Hæc solu.tangitur ibi:& l.j.C. de iud.& ibi doc.tangũr. Itẽ op.dicitur hic q̃ põt opponi ista exceptio,ne præiudiciũ fiat petitioni hæreditatis mouẽdæ.Contra.C.de peti.hære.l.fi.Dicũt quidã hanc per illã corrigi.non est vera.Sed dic qđ lex contraria loquitur in hærede,seu possessore conuento:hic loquitur in agente.& est bona sol.quam tenet gl. in l.si bonæ fidei.ś.de peti.hære.vel aliter,ibi loquit quando erat contẽtio inter eum qui se hæredẽ dicebat,& alios legatarios,vel creditores,sed hic erat cõtentio inter eos,qui se hæredes adinuicem dicebãt,& est bona, & probatur in l. non distinguemus.§. si quis.ś.de arbi.dixi plene j.de excep.l. si post litẽ. Item opp.
3 C.de ord.iu.l.j.Solue vt ibi. Quæro† quæ est differentia vtrũ agat vt bonorũ possessor Carboni.an intentet directas actiones, quomodo cognoscam.Dicit gloss.quando aget vt bono. possed. Carbo.aget isto modo:quia sicut in alijs bo.pos.decreta.ante bo. poss.ei competit bonorum possessoria hæreditatis petitio: vt l. j. & ij.de pos.hære.pet.& habuistis de bono.possessio.l.iij.§. bonorum.ita impubes decreta bono.pos.Carbo. volebat agere vt hæres,& hoc probat solum:quia erat de mente Carbo. poss.& credebat q̃ illa cognitio summaria quæ inducebat præsumptionem sufficiẽtem ad Carb.pos.ś.ea.l.§.causæ,sufficeret in hac bonorũ possessoria hære.pet.qđ non potest,vt hic.Sed si vult agere directa,vt discutiatur vtrum sit inter liberos vel non,hoc põt. & ita
4 habetis intellectum huius.§. Quæro† quid si innouetur controuersia de ipsius defuncti statu,non ipsius filij,an debet differri per Carbonia. Videtur q̃ sic.ś.eo.l.j.§.sed & si ipse.In contrarium videtur C.de pet.her.l.liber.Sol,Ibi propter q̃stionẽ status defuncti vertitur in dubiũ status filij:vt quia defunctus dicatur seruus,& sic filius non potest esse liber:& tunc differtur:vt ś. eo.l.j.§.sed & si ipse.Sed si propter quæstionem status ipsius filij:vt quia fuit institutus hæres ab extraneo , & tunc non differtur:vt l.liberti. Alij legunt hunc §.alio modo,dicẽtes q̃ in princ. fuit missus in possessionem solo verbo,quem prętor studet constituere possessorem re ipsa : ita dicunt ipsi vt cessent contraria prædicta.Et potest esse in se satis bona vt exponamus missum, id est mitti iussum:quia ex solo iussu non constituitur quis possessor:vt l.non est.de pig.ac.& l.cùm hæredes.de acqui.pos.Sed
5 tunc quæro† qua actione petatur quod quis cõstituatur possessor.Dicit gl.actione in factũ q̃ descẽdit ex quolibet edicto prætoris:vt l.pe.§.cùm prætor.j.ne vis fiat ei . Istud videtur mirum cùm bono.possed.petatur officio iudicis : vt l.iij. §. si causa.s.de po.pos.Dicunt quidã q̃ ista quæstio glo.referatur solùm ad casum.ś.proxi.quãdo quis solũ est mitti iussus:tunc petitur actione in factum,vt iste iussus executioni mandetur .Sed licet hoc posset fieri:tamen tutius est qđ fiat missio manu militari; vt l.si quis missus.j.ne vis fi.ei.Quare dic quod ista quæstio referatur ad totum.§.& totum ti.& bene dicit q̃ cogatur actione in factũ. Non obstat quod no.in l.iiij.§.si causa.quia in bono. possed.quæ tribuunt ius, per quas nullum aduersario fit præiudicium : nec requiritur quod citatio fiat.vt ibi dixi.sed hic loquitur in possessione quæ est facti,& habet certum aduersarium ,& requiritur cognitio:prout dixi.ś.ea.l.§.causæ.& § . duæ. & ideo actione in
6 factum non iudicis officio explicatur . Quæro † quando hæc actio in factum intentatur,quid veniat in ea. Dicit gl.quod corporalia tantum.allega.l.ij.j. quorum bo. vel melius etiam incorporalia veniunt quandoq;,si agitur contra aliquem debitorem: vt habuistis ś. proxi. §. & sic ista possessio habet aliquid vltra quàm interdictum,quorum bonorum.

Hæc autem. Et per hoc oportebit petere filium bonorum possessionem ordinariam . contra

Universidad de Deusto

j. eo.l.si impubes.§.fi.Hęc gl.soluit,cogebatur,si vellet intentare actionem alias secus.& ideo dicit gl.oportebit,in futurū,si vellet intentare actionem.sed nunc Carbo.non oporter.& idem no.C. eo.l.j.in fi.& l.gl.& est satis bona,vt dicam j.eo.l.si impubes.in fi. & tangam j.l.pro.Vel dic quod iste tex.vult dicere.q; si pupillus non possidet hæreditatem paternam,ad hoc vt perueniat ad bonorum possessionem Carbonianam, habet primò intentare bonorū possessionem ordinariam, vt sic aduersarij moueant quæstionem status,vt sic mota quæstione status perueniat ad bonorum possessio.Carbonianam,ad quam non potest perueniri, nisi primò moueatur quæstio status:vt s.proxi.§.dixi.s.ea.l.§. si duo. & ita potest intelligi hic.

Deoquè. Dicitur hic ex prima parte edicti: quæro,quæ est prima pars edicti.Dicūt qdā contra ta.quæ prędcedit sed'm ta.Non est verū,quare dic, primam partē edicti vocatbo.pos.ordinariam:sequentem vocat Carbonianam,quæ est extraordinaria.Opp.s.eo.l.iij.§. missum. vbi actionem non potest intentare.Dicit gl.etiā intentabit actionem in factū,& sic aget possessorio tm̄.Vel dic,vtetur omnibus actionibus quādo erit pubes,& liquebit eum hæredem esse. Tu dic q; missus ex Carboniana actione,contra principalem aduersarium non potest intentare,nisi sed'm distinctionem quā vidistis in.§.missum.sed contra alios debitores potest intentare secūdum distinctionem,quam dicam j.eo.l.pe. Op.s. eo. l.iij.§.pe. vbi dicitur q; vt possit actionem intētare,oportet petere bo.pos. ordinariam:sed hic non posset petere ordinariam:quia est exclusus ab ea,vt hic dicitur:igitur actionem intentare nunq; poterit. Possumus dicere q; licet sit exclusus à possessione ordinaria, tenebat ius adeundi de iure ciuili:ideo actionem intētabat: & hoc patet ex gl.quæ dicit q; liquebit eum hæredem:nō dicit bo. pos. Vel dicamus q; agnoscet bo.pos.omissam per restitutionē in integrum:vt l.j.C.si vt omis.hær.vel bo.pos. Vel possūm dicere q; in d.§.pe.debeamus legere aliter q; gl.ibi dicat: quasi illa lect. sit contra istū tex.& legamus alio modo,vt ibi dixi*.

a

Ed & si is. Hic incipit exponere tertium caput edicti de satisdatione.

1 ☞ *Supplicium matris differtur propter partum.item in matre lactante puerum, donec nutrix reperiatur.*

An autem. Iste §.facit in ar.† ad quæstio.vos habetis in l.prægnantis.de pœnis.& s.de sta.ho.l.Imperator.q; supplicium matris differtur propter partum. Quæro quid de matre lactante puerum,cùm alia nutrix non reperitur: certè eadem est ratio qd' donec non reperitur alia,supplicū differatur,per hunc tex.& sic dicunt doc.maximè Oldra.

1

1 ☞ *Quæ est ratio quod in bonis maternis non habet locum Carbo.*

2 *Et an quæstio status differatur per hoc edictum.*

De bonis. Quæro † quæ est ratio q; in bonis maternis non habet locum edictū Carbonianum.Rn̄.quia hoc edictum est introductū ad similitudinē edicti de cōtra ta.vt l.j.§.j.s.eo.sed in testamentis fœminarū cōtrata.nō habet locū:vt l.illud.§.ad testamenta.s.
2 de cōtra ta.ergo nec Carb.Itē dicit† q; differtur qō status:sed an differat per hoc edictū? Dicit gl.q; non,sed ex constitutione,vel interpretatione Iurisconsultorum:vt hic,& s.e.l.iij. §. quāuis. Et ideo isto casu ista dilatio posset ꝓdesse in bonis maternis, & haberet vim Carb.vt si possidet filius,& alius ageret contra eū dicens,eum non filium:tunc quęstio differtur,& interim remanet in possessione,sicut in Carb.vt l.iij.§.amissum.s.eo. Itē quęro dicitur hic,si sit quæstio simul de bonis paternis,& maternis,& fraternis,quæro vtrū habeat locum missio ex hoc edicto.& videtur q; sic:arg.j.e.l.si impubes.§.si pupillus. Contrarium tenet gl. q; omissio non habet locum nisi in paternis.& ad legem contrariam,respondet vt in glo.quod not.

Ita demum. In textu ibi:explicandum erit.hoc est verū ex hoc edicto,sed ex constitutione quæstio differtur:vt s.proximè.& in l.iij.§.quāuis.s.eo.tit. vel hoc expediebat pupillo.

Qui pupillo. Nota tex. ibi: hæc enim possessio pro satisdatiōe cedit.habes hic q; missio in possessionem habet vim cautionis.Simile in l.si finita.§.elegāter & §.seq.j.de dam.infecto.

1 ☞ *Quando ille qui debet habere alimenta, debeat habere expensas studij.*

Non solùm. Not.tex. ibi: in studia,&c.No.† q; ille, q; debet habere alimenta,debet habere etiā expensas in studio.simile s.vbi pu. edu. de l.qui filium. contrarium habuistis s. de alí. & cí.le.l.legatis. Ego respondi ibi aliud, cū debētur ex dispositione testatoris: aliud cùm ex dispositione legis.Dices tu quod hic §.facit contra id quod dixi s.de colla. bo. l.j.§.nec castrense.Dixi q; pater non tenetur impēdere in studio filij.Sed respōdeo,tex.iste hoc declarat q; hic loquitur in studijs necessarijs,sine quibus homo secundum consuetudinem,& conditionem suæ personæ,viuere non potest,vt addiscat grammaticam,& similia:& tunc dicitur impensa necessaria,vt hic.Sed secus in studijs,in quibus homines dicuntur militare, & sine quibus quis potest honestè viuere secundùm conditionē suæ personæ:quo casu dic vt ibi dixi.

1

a Ibi dixi. Supplicū differunt ꝓpter partum & propter mulierem lactantē.& facit qđ habet in l.ij.§. si non propter. si q; cau.& ibi doct.

Post pubertatem. Est hic bonus casus, & ponit optimam practicam et habes hic q; de petitore fit reus,si vult satisdare etiam post pubertatē. Sed quid si neuter vult satisdare? Dicit gl. respondeo,ex his quæ no. s.eo.l.sed & si is.§.quoties.& §.cum autem.vbi dicitur q; possessio debebit dari cuidam curatori bonorum,& apud illum sequestrabitur.Ad quod facit l.postq̄.§.Imperator.vt leg.nomi.caue. sed in possessione data curatori bonorum,quis sustinebit partes actoris? Respond.ille,qui ab initio sustinebat antequam daretur Carbo.bono.pos.arg.l.si oleum.in prin.s.de dolo.& dixi in l. interesse.j.de acqui.pos.

Si impubes. Circa princi.dicitur, simile Carboniano. Dicit gloss.quare dicit simile Carboniano? & non respondet. Tu dic,Carbonianum edictum principaliter videtur inductum propter liberos legitimos,& naturales:& ideo cùm loquitur de filijs adoptiuis,non videtur q; propriè hoc edictū habeat locum.Hoc nō placet:quia cū hoc edictum sit inductū ad similitudinē bo. pos.contra ta.vt s.eo.l.j.§.j.& illud in adoptiuis habet locū:ergo & istud habebit locum.Sed quare hic dicit simile? Rn̄.quia hoc olim ponebatur cum quadā solennitate,quæ hodie cessat,& sic habet locum Carbonianum,ad similitudinem antiquæ solennitatis,cū qua Carbonianū proponebat,vt habuistis no.s.eo.l.ideoq;.& s. de ven.inspi.l.edictū. Itē dicit hic,locus erit Carboniano edicto. cōtra:imò nō habebit locū Carbonianū:quia cōstat eū filiū:vt j. ꝓxi.Sol.Intellige hic de Carboniano vtili,non de directo,vt ibi.

Cum verò. Quærit gl.quid est hoc qd' dicit, de iure testamenti.& non respondet. Sed dico q; in q̄rela inofficiosi testamēti,nō fit quæstio an sit filius,sed an valeat testamentum vel non:& sic an excludatur à bonis.est ergo quæstio de bonis tantùm,& non de statu:ideo non debet differri: & ita loquitur hic §.pone q; filius agens quærela negat̄ filius, quid erit fiendū? Rn̄.nō poterit fieri missio in pos.ex Carb.sed ex constitutione,qua quæstio status differt̄.& si iste obtinebit in q̄rela, posito q; sit filius,habebit necesse petere hæreditatem ab intestato:& tunc si opponet̄ sibi qō status,habebit locum Carbo.sic debet intelligi hic & l.q de inofficioso.s.de inof.test.

Si mater. Contra.s.eo.l.j.in fi.Rn̄.hic agebatur cōtra matrem tm̄:ibi verò contra matrem & filium,vt ibi dixi. Item opp.s.eo.l.iij.§.ibidē.Sol.Debetis pōnere hic matrem esse maiorē xxv.annis.secus si sit minor,vt in contrario:quia est verisimilius maiorem diligētius causam defendere.q̄ si esset minor.Item secus si mater esset grauida,vt dixi ibi plenè s. eo. l.j.in fi.& vide gl.quæ incipit,imò nunq̄ &c.& ipsam signa.

Quoties. Ad primū dictum opp.qd' cōtradicat sibiipsi: quia dicit,cū interponit̄ Carb.perinde est,acsi non esset cōtrouersia status.Sed tūc cōtra:q̄a si nō esset cōtrouersia,nō habet locū Carb.Gl.soluit.Itē opp.q; sufficiat q; vnus pro parte defendat vt l.si qs putās.§.si dāni.s.cōi diui.dicit gl.hoc iō: q̄a ꝑsona defuncti inspicit̄,cū qua est cōtrouersia: vt l.apud Iulianū.ex qui cau.in pos.ea.ibi:quasi cū eo contractū,&c. & l.j.§. fi.& l.ne in plures.de exercito.& l.si cū vno.s.si ex noxa. cā aga. & l.si noxali.s.de pec.Hęc sol.nihil ad ꝓpositū:quia in actis diui duis sufficit quēlibet hæredē defendere pro parte sua:vt l.iam tm̄ §.pe.j.iud.sol.Ad hoc facit l.ij.§.fi.j.de præto. stipula. Item facit l.hæredes.§.an ea.fami.ercis.sed leges allegatæ in glo.loquuntur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Quæſitū.Declara vt ꝙ Bal.i l. fi. ī viij. col.in ỹ, ſed hic quæritur in bo. poſ. quæ tribuit.C. vnde legi.

b ¶Nota hic caſum. An ad hoc vt teſtm̄ recōualeſcat de iure prætorio, requiratur approbatio filij, expreſsè Bal. in hoc tenet cōtrarium in l.fi. C. vnde legi. & in l. ij. de cōtra tab. & in l.j.C.d e fuis leg.videlicet ꝙ ius dicendi nullū nō tollat̄ anno & oēs cōiter contra Bar.in d.l.filio prætorito.

c ¶Cū ſine.Limita vt per Bald.in l.j.C.eo. t

in alijs caſibus. Quare dic ꝙ in caſu noſtro ratio eſt:quia miſsi in poſſeſsionem deſendunt tanquā curatores bonorum : vt ſ. eo. l.ſed & ſi is.§.j.& videbitis j.eo.l.pe.& vlti. Sed ſicut curatores bonorum debent in ſolidum defendere:vt l.vlt. de cura.bo.dā.& ita iſti debent inſolidum defendere.

Interdum. Dicitur hic,ꝙ ſi non petijt contra tab. ſed vnde liberi,&c.Glo. opp.& ſoluit. tene primam ſolutionem datam in ea.

Si pupillus. Vides hic quando fit contentio de bonis liberti & patris ſimul & ſemel,queſtio ſtatus differt.Et eſt ratio:quia vna cōtentio ſequitur ad aliam:vt l.j.in princ.

☞ *An filius præteritus,qui tacuit per annū,faciat reconualeſcere teſtamentum de iure prætorio.*

a **Quæſitum.** [a] Hic eſt no.§.& difficilis, & de ipſo feci magnum feſtum.Ad primum caſum op po.ſi non fuit filius : ergo non debuit dari Carbo. vt ſ.eo.l.iij.§. cauſæ.Solu.Hic fuit modica præſumptio pro eo:ita ꝙ fuit data Carboniana licet in veritate nō fuit filius:ſed tūc quomodo dabitur ſecundū tabu.cū interim habeat̄ pro filio propter illā modicam preſumptionem,& habet̄ ꝙ filio,ac ſi nulla controuerſia fuerit:vt ſ.ea.l.§.quoties.& quæſtio ſtatus differt̄? Reſpon. ſecundū iura hodierna,ſecundū quæ ſufficit ſola agnitio, eſſet expeditum:quia in Carbo.non quæritᵘ an ſit filius: vt l. vlti.C. qui admit.ad bo. poſ. ſecūdū tempora Digeſtorū eſt dicendū idem ꝙ qñ fuit data ſecūdum tabu.non fuit queſitū an ille filius eſſet præteritus vel nō : quia non fuerat data in forma iudicij:vt l.iij. §.acquirere.& ibi no.de bo.poſ. & ſic habebit iſtū effectū : quia iſte,qui habuit bo.poſ.ſcdm tab.aget bo.poſ.hære.pe.poſt tēpus pubertatis ex vigore illius bon. poſ.habitæ intra tempus pupillaris ætatis.quā bo.poſ.hodie conſtat habuiſſe effectū,cū cōſtat illū pupillū in veritate filiū non fuiſſe. Venio ad ſecūdū caſum, ſi filius non petit cōtra tab.tunc dat̄ ſcdm tab. Contra hoc opp. ſi filius nō petit cōtra tab.ergo poſſeſ.Carboni.nō proderit:quia actionē intentare non poterit,niſi ordinariā bo.poſ.agnoſcat:vt l.iij.§.pe.& fi.ſ.eo.Sed cū impoſsibile ſit ꝙ ordinariā agnoſcat: quia excluſus ab ea:ergo &c.cū cōſtet illū filiū,ꝙ eſt excluſus à cōtra tab.nō poſſe habere bo.poſ.poſito ꝙ quis eū filiū cōfiteat̄: ergo Carboniana nō debebit dari:vt j.e.l.cū ſine.& ſ.de inoffic. teſta.l.q de inofficio,Solu.dic vt ſ.eo.in l.ideo. Nā licet filius ſit excluſus à contra tab.tm̄ pōt ad eas reuertī per reſtitutionē in integrū. Ita ſentit glo.hic in tertio caſu. Nā ſi deficeret oīs ſpecies, deficeret Carbo. Venio ad tertiū caſum,in quo habes ꝙ fuit prę teritus filius ſuus:ideo cū dicendo nullū poſſet venire per vnde liberi:& ſtetit anno ꝙ non petijt vnde liberi:ex hoc ſcriptus hæres pōt petere ſecundū tab. qa ille præteritus tacendo per annū videt̄ approbare teſtm̄:vt l.filio p̄terito.ſ.de iniuſto teſta.& ipſe pupillus pōt petere Carbo.ſi eſt intra annū à tēpore quo eſt ſibi
1 mota quæſtio ſtatus:vt ſ.eo.l.iij.in fi.Nota† hic caſum [b] expreſ-
b ſum cōtra Vltramontanos,q dicūt ad hoc vt teſtm̄ recōualeſcat de iure p̄torio,requiriᵗ approbatio filij.Ego dico ꝙ taciturnitas per annū videt̄ teſtm̄ confirmare,vt poſsit peti ſecundū tab. vt hic.quod tene menti.& hoc not. qa habet locū etiā in petitione hære.qd̄ eſt cōtra dicta Vltramontanorū,in l.ij.C.de poſth. hære.inſtit.dixi in l.filio p̄terito.ſ.de iniuſto teſta. Hoc præmiſſo,ſi filius eſſet excluſus,ſequit̄ ꝙ ſi quis cōfiteat̄ eū filiū, cū ad ſucceſſionē venire nō poſſet,ſibi nō debet dari Carb.vt j.eo.l. cū ſine. Rñ.pōt venire ad ſucceſsionē p reſtitutionē in integrū . Et hoc dicit gl.pupillus poſſet reſtitui.Ex quo ſequit̄ ſucceſsio à maiori,ꝙ nō poſſet reſtitui tacendo;: qa videt̄ teſtamentū approbare taliter ꝙ poſt nō poſſet dicere nullū.quod tene menti. Oppo.ꝙ ex teſtamento,quod eſt nullum,non poſsit adiri hæreditas, nec bo.poſ.ſecundū tab.peti:vt j.tit.j.l.hi demum.& ſ.de bono.poſ.l. non eſt.§.vbicunq;.Sol.Hic filius non dixit nullum.ſecus ſi dixiſſet. Item dicitur hic,ꝙ habet locū Carbo.bo. poſ. ſecūdū tab. contrà,Carbo.datur ad ſimilitudinē bo.poſ.contra tab.vt l.j.§.j. ſ.eo.ſed contra tab.& ſecundū tab. non concurrunt.j. tit.j.l.ij.§. expectandi.Gl.ſol.Tu dic clarius,Carb.bon.poſ. eſt inducta ad ſimilitudinem bo.poſ.contra tab. hoc eſt vt illis competat Carb. quibus competeret contra ta.ſi eſſent præteriti:ſed bene poſſunt reperiri caſus,in quibus competeret Carb. bo. poſ.non tm̄ competeret contra tab.& ita hic. Item eſt differentia inter Carb.& cōtra tab.quia vna tribuit ius:alia non.

Deceſsit. Nota hic quando conſtat aliquem eſſe inter liberos,dubitatur tamen de aliqua qualitate. ſcilicet an ſit in poteſtate,vel non:tunc habet locum Carb. poſſeſsio ex ſententia,non ex verbis.

Cum mulier. Dicitur hic quod ventri dat̄ bono.poſ.ex Carb.contra.ſ.deven. in poſ.mit.l.j.in prin.Solu.expone ex Carb.l.ex edicto de ven.in poſ.mit. Item dicitur in ver. ne autem. qd̄ mater non aufert pupillo ius ordinarium.contra:imò etiam nec extraordinarium aufert:vt ſ.eo.l.j.§.fi.& l.iij.§.penul. ſ. de iure iur.Sol.Concedo quod pupillo non aufertur nec ordinariū, nec extraordinariū,ſed matri præiudicat partui, quando petit ſe mitti in poſſeſsionem nomine ventris,licet contra not. ſ. de ven.in poſ.mit.l.j.§.ſi cui.dic vt ibi.

c **Cum ſine.** [c] Dicitur hic ꝙ exhæredatus non habet Carbo.quia ſi aliquis confiteretur eum filium,non admitteretur.contra. ſ.eo. l.ſi impubes.in fi.vbi cōſtat quē eſſe excluſum ab illo iure:& ſic ſi aliquis confiteretur eum filiū:non admitteretur:& tamen habet Carbo.Solu. Ibi poteſt admitti per reſtitutionem in integrum:& ſic de iure prætorio.Nam per Carbo.prætor ſibi ſubuenit.ſed hic non poteſt admitti,niſi per querelam : & ſic de iure ciuili.vnde prætor non ſubuenit ſibi, niſi priùs intentata querela. Vltimò hic nota quòd intereſt mea pronunciari me fratrem propter hæreditatem fratris : & ſic not. ad id,quod dixi de actionibus præiudicialibus:quia poſſum me petere pronunciari fratrem,vt dixi ſ.de ven.in poſ.mittē. l. vbicunque.§.primo.

Scriptus. Nota caſum,in quo hæreditas non adita tranſmittitur quod dic plenè in l. ventre. de acquir.hære.

Eltia. Dic plenè de materia huius,vt ſ.eodem.l. prima,in fine.

Quæritur. Quæro quid in poſſeſsionibus vacantibus.Puto quòd debeat interim mitti in poſſeſsionem,ſi paratus eſt ſatiſdare,vt ſic poſſeſſoris partibus fungeretur : vt ſuprà eodem. lege qd̄ de bonis.§.fina.

1 ☞ *An miſſus ex Carboniano poſsit agere.*

Sed ſicuti. Opp.quod miſſus ex Carb. non poſsit,res vendicare,vt ſ.eo.l. iij. §.miſſum.Dicit glo.quod ibi agebat contra principalem aduerſarium:hic contra alios debitores. & & bona,& ipſam approbant doct.in l.aditæ. in iij. op.C.de ord.iud.Vel dic:dicit glo.hic ſatiſdedit : ideo agit cōtra particulares poſſeſſores,tanquam curator datus bonis.& eſt ve-
1 ra:& iſtam opin.tenet Cy.C,eodem.l.prima.De hoc † an miſſus ex Carbo.poſsit agere,habetis in l.prima.in principio. ſ. eod. & l.iij.§.miſſum.& l.ideoq;.&.C.de ordi.iudic.l.prima.in vj.qō.& C.eodem.l.j.ſ.de inofficio.teſtamen.l.qui de inofficioſo.Et ideo pro declaratione omnium iſtorum reaſſume.Aut quis incipit agere antequam ſibi ſtatus quæſtio moueretur & tunc poſtquam quæſtio ſtatus incipit ſibi moueri,poteſt omiſſa prima quæſtione Carb.bo.poſ.petere.& ꝙ differatur queſtio ſtatus in tempus pubertatis,non diſtincto an prius agebat petitorio,vel poſſeſſorio,vt ſ.eodem.l.j.in princ.licet glo.aliter ibi dicat. Ita debet intelligi l.iij.§.parui.ſ.eo.& ita poteſt intelligi.ſ.eo.l.iij.§. pe.ſecundùm lectu.quam dedi ibi.Aut vult agere poteſt petitam bo.poſ. et tunc aut agit contra principalem aduerſarium,aut cōtra alios particulares debitores,vel poſſeſſores.Primo caſu,aut agit poſſeſſorio;& poteſt:vt ſ.eo.l.iij.§.miſſum.& §.parui.ea.l. ſecūdum lect. glo. Aut agit petitorio:& tunc ſi quidem vult agere tanquā Carbo. poſſeſſor, vt illa ſummaria probatio, quæ fuit habita in Carbo.ſibi proſit in hoc iudicio:& non pōt:vt d. l.iij. §. miſſum. Si verò vult agere directa petitione hæreditatis,& probare ſe filium:& tūc poteſt:vt dicto.§.miſſum.Si verò vult agere contra alios debitores,ſeu particulares ſucceſſores: & tunc aut non ſatiſdedit:

Universidad de Deusto

tis dedit:& non potest,vt hic à contrario sensu:& l.sed & si is. §.j. §.eo. Aut satisdedit:& tunc aut vult agere tanq̃ hęres:& nõ põt, ne fiat præiudicium petitioni hereditatis:vt d.§.missum.& l.si qs libertatem.§.de pet.hær. Aut vult agere tanq̃ curator datus bonis ex vigore satisdationis:& potest,vt hic,sed'm vnam lec.vt d. l.sed & si is.§.j.& ij.& iij.§.eo.

De bonorum possess.secundum tabu. *Rubrica.*

Dictum est de bo.pos.contra tab.verũ quia est alia bonorum possessio,quæ vocatur sed'm tab.quæ non habet locũ donec potest intentari contra tab.vt j.eo.l.ij.in prin.& §.j. ideo post titulũ de bo.pos.contra tab.sequitur de bo.pos.secundùm tab. Quęrit gl.quare in Codice primò posuit bo.pos.secundùm tab.et hic postposuit.Dic vt hic in glo.

1 ☞ *Instrumentum publicum potest scribi in chartis de papyro.*
2 *Instrumentum scriptum in tabulis de ligno probat.*
3 *Scripturæ antiquæ in lapidibus probant, quando fuerunt scriptæ de partium voluntate.*

LEX I.

TAbulas. Quæro vtrum sit differentia qbus verbis quis vtatur.Glo.q̃ nõ,& bene,vt l.hac consultissima.in fi.& l.quoniam.C.de test.Item dicitur hic q̃ non refert in qua materia
2 hoc fiat. Quæro quid' si scribatur in tabula de ære:Rñ.sufficit,etiam si in lapide scribatur. Quęro quid si in ter
1 ra scribatur? Respon.si sigillari põt:sufficit. Ex hac†lege extra gl.no.q̃ instrumentum publicum potest publicari in chartis de
b papyro^b,vt hic,dum dicit,chartis:quia chartæ dicuntur de papyro:vt §.de leg.iij.l.librorum.& extra,de confir.vti. vel inuti. c. cũ dilecta.& in Spec.de instru-edi.§.postremo. ver.item qd' est scri
2 ptum.Secundò nota q̃†si in tabulis de ligno scribantur instrumenta publica,eandem fidem portant,sicut si in chartis scriberẽtur,vt hic,dum dicit,siue lineæ sint.Pro hoc §.commo.l.in commodato.§.ergo si pupilla.& hoc ibi tangitur per Guliel.de Cug.

Vltimò ex quæstionibus glos.quæ dicunt q̃ possunt scribi in
3 terra,vel lapidibus.facit in arg.†ad quęstionem q̃ scripturis antiquis factis in lapidibus debeat credi.& hoc est verum, si fuit scriptum de partium voluntate.Pro hoc est tex.& gl.C.de relig. l.monumentorum.in fi.Pro hoc qd' no.in Spe.de proba.§. nunc videndum.ver.ix.

1 ☞ *Testamenta duo eodem die confecta si producuntur,nec apparet de prioritate uel posterioritate,cui debeat stari.*
2 *Si duo testes deponunt quòd Titius occidit Seium:alij duo quod Sempronius occidit Seium,an ambo puniantur.*

c Non autem. 'Opp.de l.qd' dicitur.§.de test.mili.vbi solus cursus anni irritat tabulas.Sol.Speciale ibi in milite.Item oppo.C.de testa.l.sancimus.vbi cursus decẽnij mutat testamentum.So.Ibi fuit cursus decennij cum reuocatione facta,licet minus solenniter: sed hic nulla fuit reuocatio.

1 Quærit†glo.^d quid si producuntur duo testamenta eodẽ die
d confecta,nec apparet quod prius,& quod posterius,quærit cui debeat stari.Glo.no.hic plene.& C.de edic.diui.Adri.tol.l. fi. & Rof.ponit quasi idem super hoc tit.in fi.sed docto.videntur dicere sic:Si quidem illa duo testamenta fuerunt facta subvna sigillatione,est vnum testamentum,& ambo veniunt ex testamẽto: vt j.ea.l.§.si quis in duobus.& de tab.exhi.l.locum.§.j. Si autem sunt diuersæ sigillationes,non tamen apparet quæ prius, & quę posterius:tunc Azo & Hug.dicunt quod nullus eorum sit hæres.quòd Dy.tenet:quia est dubium de viribus testamenti: ergo non potest adiri hæreditas:vt l.sed & si de fua.§.de acquir.hære.
e & hoc placet:'sed recipit duas determinationes.Primò secundũ Jaco.Burri.vt sit verum quando neuter possidet:sed si alter possidet,ille obtineret,& actor succumberet.Nam actor debet probare testamentum suum esse factum posterius,quo non probante succumbit.Pro hoc l.eum actum.& quod ibi no.§.de neg.gestis.& l.matrem.C.de proba.& l.non solum.§.sed vt probari.j.de ope.no.nun.Secunda limitatio qd' prædicta sunt vera, quando instituti sunt paris conditionis: quia nullus erat de venientibus ab intestato.Si em̃ in vno essent instituti extranei,in alio venientes ab intestato:tunc debemus præsumere in dubio pro venientibus ab intestato::arg.§.de contratab.l.si duobus.§. si prius. &.l. hac consultissima.§.si quis.C.de testamen.Et pro hoc l.vlti.in fi.
C.de codi.Pro hoc facit vrgens ratio: quia
a si neutrum illorum testamentorum valeret venientes ab intestato venirent:vnde si volunt venire ex testamento secundũ defuncti voluntatem tutius est eos admitti pro cõ
b seruanda defuncti voluntate.Tertia limitatio est:quia prædicta sunt vera in pagano, qui non potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus cum duobus testamẽtis:vt l.si certarum.& l.quærebatur.§.de test.mili.secus si esset miles:quia posset de-
c cedere cum pluribus testamentis. Itẽ fa-
2 ciunt ad†q.si duo testes deponũt q̃ Titius occidit Seiũ:alij dicunt quod Sempronius occidit Seium. Ex prædictis potest solui q̃ si diuersificant in tempore:quia duo dicũt quod Titius occidit de mense Aprilis: alij q̃ Sempronius occidit de mense Maij. tũc isti sunt contrarij:vt l.j.secundum vnã lect. C.qui accu.non pos.& sic vel neutri stabit: vel eligentur digniores sed'm l.ob carmen. §.fi.§.de testib. Si verò non diuersificant in tempore, sed simpliciter duo dicunt quod Titius occidit Seium:alij duo dicunt quod
d Sempronius occidit Seium:tunc cùm possibile fuerit quod ambo simul occiderunt Seium ambo punientur, per ea quæ suprà. dixi.

1 ☞ *Solemnitas testamenti quando sufficit quod probetur per duos testes,& quando septem requirantur.*
2 *Appellatio quæ fuit interposita in scriptis,si est deperdita,potest probari per duos testes.*
3 *Publicatio testium quando fit,scire est quod iudex dicat dicta eorum pro apertis habenda.*

Sufficit. Dicitur hic, sufficit tabulas extare,licet non proferãtur.

Quæro,quomodo iudex dabit bo. poss. si non proferuntur tabulæ: quia non sunt apud hæredem,vel desierunt extare? Rñd. si loquimur secundum iura hodierna,secũdùm quæ sufficit sola agnitio, non est dubium:vt hic no.& l.vlti.C.qui admit.ad bono.pos.sed secundùm iura ista non est dubium.Sed dic eodem modo:quia iste bono. pos.non dantur in forma iudicij: vt l. iij. §. acquirere.§.de bono.possessio. & sic iudex summatim cognito negotio dabit bo. poss.

1 Sed quæro:quid†prodest ista bono. pos. e
cùm si agam bono.pos.hære.petẽ.non potuerit probare se institutum? Dicit glo.C. eod. titu.l.ij.quòd sufficit probare ipsum institutum ex testamento,& septem testes interuenisse,per duos testes.ita dicunt quidam. Si tamen est dubium de voluntate & solennitate:quia est dubium,an testator me instituerit:item an instituit me solenniter:tũc voluntas debet probari et solennitas per septẽ testes:vt probatur in l.vlti. C. de fideicommiss.Si autem est certum de voluntate,sed dubium de solennitate,vt quia aduersarius hæres confitetur quod talis me hęredẽ scripsit sed dicit non solenniter: tunc si quidem confessio hæredis fuit certo tempore limitata:vt quia dicat, confiteor quod talis te instituit tali tempore, die, ac loco: tunc sufficit probari solennitatem per duos testes. Ita potest intelligi glossa. C. eodem, lege secunda. Si verò confessio hæredis non fuit limitata tempore, & loco: vt quia dicit, confiteor quod fuisti hæres scriptus, sed non solenniter: tunc non sufficit quod probes de solennitate, nisi per septem testes: nam si probas per duos, tres, vel quatuor testes solennitatem interceisisse, non sufficit: quia confessio hæredis non extenditur, ad tempus

☞ POMATES.
¶ Quæro qd. Et vide glo.in l.q tabulas. ff. de fur.et ibi Bar.tex. in c.cũ dilecta.de reseri.& ibi d. Abb.

¶ De papyro. Circa instrm̃ publicũ i papyro facit ad id qd' in l.Sempronius pro cullo.de leg ij.& add' bar.in l. in cõmodato. §. sicut.in fi.cõm.

¶ §. Nõ aũt.& de duobus testamẽtis vide d.Pe.in c ij.de off.de le.& qd' no.in c.vltima volũtas.xiij.q.ij. Et inquãtũ dicit qd' p̃sumitur pro possessore,vide bar.in fifi. in l.q duos.§.cũ i bello.& in l.si intervirũ de re.du.mod.I l.illa de ver.ob.gl.i c.nulli.xij.q.v.gl.i c.duobus.de reseri.li.vj.& ibi Pe.qui trãsit cum Bar.hic &vide Lud. Ro. in cõsil. ccxxxij. And.Barba.

¶ Quærit glo. Vide Bal. Ang.& Imo.in l.eum qui. in prin. ff. de acqui.hære. Et de hac q.& quid in duabus sententijs contrarijs,& duab^9 electionibus eadẽ die factis vide bal.in l.ij.in pe. colli.C.qũ prouo. Et quid in duobus instrumentis factis eodem die nec apparet qd' primo & qd' secũdo vide bal. no.in l.de rebus.C.de don. ante nup.& glo.Bar. & Bal.in cõst.j. C.in §.quibus. Et quid in duobus instrm̃tis ꝑcurationis factis eodẽ die in vna persona vide Bald.in l.falsus.in xij.col.C.de fur. et de q glo.vide aliquid p gl.& doc.in c. duob^9 in gl.j de reseri. in vj. Adde de duobus procuratoribus eodẽ die constitutis. Old.consilio.j.

☞ POMATES.
¶ Hoc placet. Vide Fel.in c.iij.in j.co.de proba.vbi enumerat cõmoda possessiõis: vide barb.cõ.xxxv. alias iij.in vj.collũ.in ij.volu.& consi.lxv. in vj.col.co.vol. Roma.cõs.cclvj.in prin. & consi.clix.l ij. col. & cõsi.clxxix. ad fi. tex.& in c.cum ad sedem. & ibi Gem. in princ.de proba.li.vj. Cardi.consi. cxlv.in ij.colum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ſ. POMATES. ¶Vlterius. Vide Ang. in l. ſi ꝓtor. §. Marcellus. in vlti. co. ff. de iud. Pan. in c. ij. ad fi. de ꝓba. doc. in l. pactū qđ bona fide. C. de pac. Pau. de Caſtr. cōſi. ij. Feli. in c. ſicut. in j. col. & vj. ſeq. de re iudi. & q̄ in caſibus, in quibus requirēr ſcriptura, nō ꝓſumit̄ pro actu, niſi appareat ſcriptura, vt per Feli. in c. j. per illum, tex. poſt Panor. ibi vt lit. non conteſtata.

b ¶Facit ad q̄. Et iſtud dictū not. ad intellectū, corū q̄ dixi poſt gl. & Bal. in l. contra hiſ. ſ. de pig. & adde q̄ licet regulariter in ſnīa req̄rat etiā ſcriptura: tū fallit in cā matrimoniali, q̄ ſuffi cit probarip teſtes. c. Alberic⁹. & ibi Inn. extra, de teſti. & ad Bar. hic adde no. ꝓcū c in l. ſicut C. de fide inſtr. vide etiā Bart. hic Bal. in l. ij. in iij. col. C. de edē. & bar. & Bal. in l. emācipati. de fide iſtr. & bal. in l. geſta. in iij. colū. C. de re iudic.

c ¶Sufficit. Quando iudex ꝓnūciat dicta teſtiū haberi ꝓ aper tis: ſufficit: & adde Bar. in d. auť. at qui ſemel.

d ¶Si quis in duobus. Aliqui allegāt Bart. cōtrariū tenuiſſe in l. Sēpronius Proculo. de leg. ij. licet poſſet concordari q̄ aut in inſtrō deſcriptæ ſunt publicē, & credit exē plo, vt ibi: ſed ſi ſolū modo concernāt exē plū, nō credit, vt hic. Et ad id qđ dixit hic Bart. vide qđ ſcripſi in auť. ſi quis in alią. C. d edēdo. poſt bar. & Bald. latē. & vide Bart. in l. ſi qs ex argētarijs. §. ꝓtor ait. & §. prohibet. ff. de edē. vbi etiā tenet cōtrariū, & facit hic quod ſcripſi poſt Ro. in l. ſciendū. in pe. charta. de verbo. obli.

e ¶Aduerte q̄ bar. arguitur de cōtrarietate in hoc §. ſi qs in duoh⁹. per do. Alex. hic. Tu dic ꝓ ſaluādo Bar. vt in cōcordia poſita ad l. Sēpronius Proculo. ff. de leg. ij.

e ¶Prædicta vera. Ad de Bar. in l. ſi quis ex argētarijs. §. j. ff. de eden. & Cy. in l. cōtra f ctus. i fi. q. C. de fide inſtr. & Spe. in tit. de inſtr. edi. §. oſtēſo. vſ. illud quoq; cū ſeq.

f ¶Ipſam ſigna. Vide de hac gl. no. Bal. in l. j. C. de ſac. ſanc. eccl. in lec. in iij. q. in fi. et in l. fi. in fi. C. ſi à non cōp. iu. & in l. fi. an repe. col. in v⁹. hic dubitatur. C. vnde legi. plenè per Imol. poſt alios in l. is cui lege. de teſta. & in l. gall⁹. §. ille caſus. de liberis & poſthu.

g ¶Dicit gloſſ. Quod nota. Ad ſubſcriptio nē notariorum. Et ad de quod no. Inn. in c. fraternitatis. de hær. & quod no. in c. cum venerabilis. de reli. do. & in ca. ex literis. de ff. inſtr. & adde quod not. dixit Guido de Suza. in l. ſi ex falſis. C. de tranſac. q̄ vtens tali inſtrō in quo continetur aliqua falſitas etiam in loco nō ſuſpecto incidit in crimen falſi. & refert ita tenere Ioan. And. in addi. Spec. de inſtru. ædi. §. inſtru. in addi. quæ incipit huic dicto.

quo ſolennitas interceſsit. Vlterius[a] iſte §. facit† ad q.[b] quando appellatio debet interponi in ſcriptis: & ſi eſt in ſcriptis interpoſita, & eſt prodita: certè p teſtes probari poterit: vt hic, & l. teſtium. in fi. C. de teſtib. Itē dicitur† hic, ſufficit tabulas extare, licet nō proferantur. Facit quando iudex pronunciat dicta teſtiū habenda pro apertis: licet non legat, nec partibus aperiat, ſufficit.[c] Et hoc puto verum, ſi partes aliter ſciāt dicta teſtiū: vt in auť. at qui ſemel. C. de proba. & in ſum. illius tit. per Azo.

☞ Poſſeßio ex edicto diui Adri. non datur producenti exemplum teſtamenti.

Nec etiam datur producenti exemplum teſtamenti, manu eiuſdem notarij.

Si quis in duobus.[d] Not. hic q̄ ex ſexē plo non pōt peti bo. poſ. Et† ſic facit q̄ poſſeſsio ex edicto diui Adri. nō debeat ei dari, qui producit exēplū, licet bo. poſ. ex illo ti. differat multū ab iſta: nā illa nō pōt dari, niſi producat teſtamentū nō vitiatum &c. vt l. edicto. C. de edic. diui Adri. tol. ſed iſta dat̄, etiā ſi tabulæ nō producant̄, vt ſ. ea. l. §. ſufficit. Itē† facit ad q. ſi vnus & idem notarius exemplificat teſtamētū ſuum dicēs, hoc eſt exemplū cuiuſdam teſtamenti facti manu mei notarij. Ex illo exemplo non dabitur bono. poſ. nec poſ. ex edicto diui Adriani, vt hic dicit in teſtatore qui exemplauit ſuū teſtamentum. Prædicta vera[e]: niſi exempletur ex ꝓtocollo notarij mortui: quia tunc habetur pro inſtrumento publico, & authentico: vt in ca. cū P. tabellio. extra, de fide inſtru. Nota bene text. ibi: ſi verò id, quod exemplum.

Exigit, Iuriſconſultus procedit hoc ordine. Primò, dicit à quibus debēt eſſe factę tabu. vt bo. poſ. dari poſsit. Secūdò dicit. qūo. Tertio quādo. Quartò dicit ꝓ qua parte debet dari bo. poſ. Suprà verò dicit ex quibus tab. datur bo. poſ. & ita tranſit. Contrà, imò ſufficit ſi habeat teſtamenti factionem tempore teſtamenti facti: vt j. ea. l. §. ſi quis autem. Glo. dicit multum bene; vide eam, quæ incipit, nota q̄ duobus &c. & ipſam ſigna[f] ibi. non ſic in duobus primis. imo idem vt probat §. j. proximè alleg.

Si linum. Hic incipit tractare quales debent eſſe tabulæ, vt bonorum poſ. detur. Et ad euidētiam ſcias q̄ tabulę, ex quibus petitur bo. poſ. debent eſſe ſignatæ ſignis vñ. teſtium: vt l. ij. C. eo. tit. Oppo. q̄ non poſsit dari ſecundùm tab. quia datur tantū ex tabulis, in quibus ſunt ſeptem ſigna, vt j. eo. l. chartæ. & C. eo. l. ij. Sol. licet hic linum ſic inciſum: tamē remanent ſeptem ſigilla: quia non fuit inciſum linum in quo ſunt ſeptem ſigilla appenſa, ſed aliud linum. Vel ſi illud linū fuerit inciſum, dic q̄ nō eſt totaliter inciſum, qđ no. propter reſcripta antiqua, ſed quis inueſtigabit hic an fuerit inciſum linum à teſtatore, vel ab alio? Rñ. ſecundum iura hodierna, ſcd'm quæ ſufficit ſola agnitio ſine iudicis facto, non eſt dubiū, ſed ſecundum iura antiqua, ſcd'm quæ requirebatur decretū iudicis: tunc non curo qualiter iudex interpoſuit decretum: ſed in bo. poſ. hær. petita examinabit̄ plenè, à quo fuerit linū inciſum: arg. l. de pupillo. §. toties. j. de no. ope. nun.

1 *☞ Priuilegium habens chordulam, in qua ſigillum ſit appenſum, corroſam probat, dummodo remaneat tantum de chordula, quod ſigillum ſuſtineat.*

2 *Teſtamento corroſo in parte ſubſtantiali non creditur, & quando.*

3 *Notario atteſtanti de aliqua cancellatione, uel ſuprascriptione creditur.*

1 **Si roſæ.** Nota hic bonum tex. ad ta. ſeu ad priuilegia, †quæ quandoq; corroſam habent chordulam, in qua eſt appēſum ſigillum: quia ſufficit qđ remaneat tantum de chordula, quod ſuſtineat ſigillum. ſecus ſi totaliter chordula eſt corroſa. Ponamus† qđ teſtamentum eſt corroſum in aliqua parte ſubſtantiali, an debeat ei credi? Dicit gl. qđ non. ſecus ſi non ſit corroſum in parte ſubſtantiali: quia tunc ſic, vt l. ſi vnus. C. de teſta. & l. pe. §. fi. eo. tit. ita dicit glo.[g] Aduerte, ſi teſtamentum continet raſuram in loco ſuſpecto, non debet ei credi. & hoc eſt verū, niſi per aliquam partem teſtamenti poteſt comprehendi qđ in illa parte corroſa contineretur: vt in cap. cum olim. extra, de cenſi. Et per hoc† apparet ſi notarius diceret cancellationem, & ſuprascriptionem ego feci, ſibi credetur: vt l. j. ſ. de his quæ in teſt. delē. & de hac q. habetis per glo. & Cy. C. de edi. diui. Adri. tol. l. vlt. in ij. q. principali. circa fi.

1 *☞ Bonorum poſſeßio ſecundum tabulas an concurrat cum bonorum poſſeßione contra tabulas.*

2 *Bonorum poſſeßio uide liberi, an peti poßit donec pendet, an unus petat contra tab. & alius ſecundum tab.*

3 *Venire per unde liberi, quid proſit, cùm ſecundū tabulas habeat locum.*

4 *Poſthumus, qui recaſurus eſt in poteſtatem, an uenire poßit per unde liberi, uel per contra tabu.*

5 *Excluſus à contra tab. qui poteſt petere reſtitutionem, an debeat expectari antequam petatur ſecundum tab.*

6 *Bonorum poſſeßio contra tabulas petita ſecundum tabulas, peti poteſt quando contra tab. eſt delata ei, qui non eſt de liberis.*

7 *Bonorum poſſeßio ſecundum tabu. an expectari debet ut petatur, quādiu Carboniana peti poteſt.*

LEX II.

Æquiſsimum. Hic Iuriſcōſultus incipit tractare quo tempore debet peti bonorum poſſeſsio ſecundum tab. Opp. & videtur q̄ poſsit adiri hæreditas antequam petatur contra tabu. qđ apparet: quia poſt aditam hæreditatem datur contra tab. vt l. illud. in prin. ſ. de contra tab. Sol. Aliud in aditione de iure ciuili, vt ibi: aliud in ſecundum tab. bo. poſ. vt hic. Item videtur q̄ inſtituti nō expectēt præteritos: vt l. illud. §. fi. ſ. de contrab. Rñ. verum eſt qđ ibi non expectant præteritos, ſed non veniunt per bo. poſ. ſecundū tab. ſed contra tab. Item oppo.† qđ ſecundum tab. & contra tabu. poſſunt concurrere: vt l. ſi duo. ſ. de le. præſtan. ſecundū vnā lec. gl. Quidam reprehendunt ibi illam gl. ego ſuſtinui eam ibi dicēdo q̄ tunc non datur ſecundum tabu. donec ſperatur contra tab. quando inſtitutus non eſt in parí gradu cum venientibus ꝓ contratabu. aliàs ſecus, vt ibi. Sed dices tu, nonne hoc eſt contra caſum in l. illud. §. fi. ſ. de contra ta. vbi inſtitutus & præteritus erāt in eodem gradu, & tamen non habet locum ſecundùm tabu. donec intentatur contratabulas Sol. Vos habetis j. ꝓxi. §. q̄ inſtitutus ſub conditione poteſt petere ſecundùm tab. ille ergo, qui eſt inſtitutus, licet alius poſſet petere contra tabu. pendet inſtitutionis ſuæ conditio: quia poterit eſſe quòd ille non peteret contra tab. interim ergo ſi eſt eiuſdem gradus, nil repugnat eum admitti. Non ob. l. illud. §. fi. de contra tab. quia ibi loquitur in quadam conditione, q̄ veriſimiliter expectari non debet ſcilicet vt poſthumus non naſcatur: aliàs ſecus. Præterea ratio poteſt eſſe iſta: quia ſi eſt eiuſdem gradus alio petente contra tab. ſecundū tab. conuertetur in contrata. & ideo nō expectatur, vt j. proxi. §. aliàs ſecus. vt ſ. Quærit glo.† vtrum interim poſſet peti vnde liberi, donec pendet, an ille petet contra tabu. & alius ſecundum tabu. Gloſſ. arguit pro & cōtra. & finaliter dicit quod ſic. Sed quæro, dicit ne verum, iſta glo. Videte, ſi nos ponimus eſſe prēteritos filios in poteſtate, qui dicunt nullum teſtamentum de iure ciuili: tunc gl. dicit verum quod ſtatim poteſt peti vnde liberi: & ꝓbant omnes leges allegatæ in gl. Sed ſi nos ponimus filiū emancipatum

Universidad de Deusto

cipatum esse præteritum:tunc glo.non diceret verum,nisi ponamus institutum repudiasse:quia donec habet locum secundū tabu.non habet locum vnde liberi,&c.vt l.j. §. j.j.si tabu. te. nul.
3 extra.Secundò quæro†ad quid prodest venire per vnde liberi, cū habeat locū secundū tabu.Dicit gl. q̄ ad legata. Videte glo. verum dicit in emancipato hærede scripto non adeunte,vel re-
4 pudiāte:aliàs nō haberet locū vnde liberi.†Sed quod in posthumo. Dicit glo.idē,q̄ potest venire per contra ta.vel vnde liberi. Et hoc intellige in posthumo q̄ esset recasurus in potestate.Ego dixi q̄ bonorum pos.contra tab.vel vnde liberi competere possunt eidem.Quæro vtrum tempus simul cedat vtriq;.Gl.q̄ sic, & bene.Item dicitur q̄ expectandi sunt qui possunt venire per
5 contra tabu.quæro,†quid si aliquis est exclusus per contra tab. sed potest petere restitutionem in integrum,an debet expectari glo.dicit q̄ non:& allegat l.quartā.§.j.j.de fideic.li.& l.ij. §.si bonorū.j.ad Tertu.quod tene menti:& idem habuistis heri.s.ti.j.l.
6 si impubes.§.fi.Hic dicitur q̄ debent expectari†donec petatur contra tabu.Sed quid si est petita contra tab.vtrum aliquis admittatur ad secundā tabulas?Respon.sic:si contra tab.est delata
7 ei,qui non est ex liberis:vt l.si impubes.§.fi.s.ti.j.Quæro †vtrū quandiu potest peti Carbo.debeat expectari, sicut quando dat contra.Videtur quod sic:quia Carbo.& contra tabu.dātur eodē iure:vt l.j.§.& generaliter.s.ti.j.Sed contra dic vt in casibus, quos habuisti.s.ti.j.l.si impubes.in fi.

1 ☞ *Bonorum possessio secundum tabulas etiam hodie est necessaria pro instituto sub conditione.*
2 *Testamentum in quo filius est institutus sub conditione,an sit nullum remissiuè.*
3 *Bonorum possessio,quæ datur conditione pendente,an sit iuris uel facti.*
4 *Bonorum possessio secundum tabu.conditione deficiente quod conuertatur in contra tabulas.*
5 *Bonorum possessio secundū tabu.quando conuertitur in contra tabu.non est necessaria noua petitio,uel agnitio.*

2 **Si sub conditione.** Dicit hic q̄ instituto sub cōditione datur bo. pos.secundū tabu.&c.Contrà,pendente conditione non potest adiri hæreditas:vt l.si quis instituatur.s.de hære.insti.Sol.Aliud in aditione
1 aliud in bo.pos.secūdum tab. Et hic est † vnus de casibus,in q̄bus bo.pos.secundum tabu.est necessaria. Item videtur q̄ bon. pos.secundū tabu.non habet locum quādo est filius præteritus: quia tunc testamentū est nullum,nec potest peti secundū tab.l. suus quoq;.in prin.de hære.insti.& l.si pater.C.de insti.& subst. Sol. Imò potest testamentū esse aliquod filio confirmante. Sed
2 quædā glo.†tenet q̄ hodie filio instituto sub cōditione testamē tum non est nullum:quia remouetur condītio quantum ad legitimam. Ita no.in l.suus.s.de hære.insti.& l.si pater.C.de institu.
b & substi.Dic vt dixi in d.l.suus. Dicitur hic sub contraditione. quæro vtrum est verum,siue sit institutus suus siue extraneus. Dicit gl.q̄ sic.dūmodo extraneus sit institutus vtiliter:vt j.eo.l. hi demū.& intellige extraneo instituto,& nullo filio præterito, vel erat filius exhæredatus.aliàs si fuisset filius præteritus:tūc filius posset venire per contra tabu.quia tales fuerunt ta. ex quibus adiri potuit hæreditas tempore mortis.quod sufficit:vt l.qd' vulgo.s.de cōtra ta.& l.filiū.eo.ti.& sic bo.pos.secun.tab.nō potest peti. Item dicitur hic,si defecerit conditio,prætor tuetur secundū tab.ac si accepisset contra tab.sed quid si extiterit condītio?Dicitur in glo.remanet datio firma:vt j.ea.l.§.si quis ita.Sed tunc quæro,quid si deficit conditio?Gl.respondet,aut fuit instītutus suus,aut extraneus.Primo casu confirmatur, sed hoc secundū doct.nō est verū totaliter,si esset talis,qui veniret ab intestato per vnde agnati.vel vnde cognati,vel secundū ta. vnde legitimi vel vnde agnati:vt j.eo.l.si sub conditione, & statim dī
3 cam latius.†Quærit gl.vtrum bo.pos.quæ datur pendente conditione sit iuris,aut facti.In hoc sunt opi.sed gl. dicit q̄ est facti & idem no.s.de hæred.insti.l.si quis instituatur.sed Jac.de Are. dicit aliter,vt refert Cy.in l.si pater.C.de insti.& substi.in vl.q. & clarius in l.filijs matrem.de inoffi.testa.Et dicit,aut est institutus extraneus sub conditione.qui nullo modo erat ab intestato successurus:& tunc ista bo.pos.quæ ei datur: est facti ,& tribuit sibi hoc solum: vt existente conditione non habeat necesse de nouo petere.Itē tribuit aliud secundum Ja.de Are.quia missus in possessionem iste poterit exercere omnia tanquam curator datus bonis.Ita no.Pet.aliâs Ros.in l.si quis instituatur.s.de hære.instit. licet glos. ibi aliter dicat.Si verò iste erat extraneus, talis qui veniret ab intestato, & succederet per vnde legitimi,vel vnde cognati: & tūc est iuris & adueniente conditione bo. pos. secundū tabu.conuertetur in illam quæ sibi competeret:vt j.eo.l.si sub conditione.et dicitur iuris:quia in omnem euentum tribuit ius. Aut est filius institutus: & tūc aut fuit institutus sub conditione potestatiua, aut casuali,aut mista. Primo casu est facti, & non potest conuerti in vnde legitimi:qa est quid sibi imputetur,cū cōditionem nō impleuit.& ita dicit glo.quæ incipit, casualis vel &c. Aut fuit institutus sub conditione mista vel casuali:& tunc aut in defectū non fuit exhæredatus,aut fuit exhæredatus. Primo casu habet bonorum possessionem,quæ est iuris,& ideo in omnem euentum ius tribuit & hic. Secūdo casu quādo in defectum conditionis fuit exhæredatus & tunc aut fuit exhæredatus non ritè , aut ritè.Si non ritè tribuit ius, & perinde ac si exhæredatus non erat:vt l.nō putauit.§.nō quæuis s.de contra tab. Si verò fuit ritè exhæredatus,aut ita q̄ nō poterit rūpere per querelam:& tunc nō tribuit ius: aliàs si poterit rumpere:tunc secus.hæc vltima opin. non videtur vera:quia licet posset rumpere per querelam illa bon.pos. non potest in aliam conuerti ante prolatam querelā: nec ius hoc vult:& sic de necessitate expectabitur q̄ ille adeat. Prædicta vera, si conditio sit adiecta in fauorem filij:quia tunc datur illa quæ est iuris.aliàs secus:vt no.doc. in l.filijs matrem.C.de inoffi.test.dic vt ibi b
4 per Jaco.de Are. Hic dicitur†q̄ deficiente conditione bo.pos.secundum tabu:conuer
c titur in contra tabul. quæro vtrum hoc sit verum indistinctè,siue filius sit institutus, siue exheredatus in defectum conditionis. Quidam in vlti.glo.videtur dubitare. Sed ego concedo id,quod dicitur hic in gl.esse verum:quia si cōditio deficit, siue alius sit institutus,siue non potest peti contra tabulas:quasi tale testamentū sit, ex quo potuit adiri hēditas: quia illud est verum pendēte cōditione abali o q̄ ab illo. Sed si potuit filius adire:tunc nō dat bo.pos.cōtra tab. Et ideo dicit q̄ qa alius institutus erat,debet peti cōcursum cū filio pterito: & ideo cō
5 uertit in cōtra tabu. †Quero vtrū qñ fit ista cōuersio,sit necessaria noua petitio,vel agnitio.Certè nō:vt l.ij.§.si sub ea conditione.s.de cōtra tab.ibi dū dicit,accepisset,in p̄terito.tū nō arbitror q̄ esset malè dictū, si de nouo petatur. Vltimò scias q̄ hic §.habet locū qñ sit existente cōditione sine dubio:quia debet dari hæredi scripto.Sed si esset dubium,quia haberet alium,cui faceret partē per concursum:tunc dic vt dicemus j.ea.l.§. si qs ita.

Pro qua. Vidistis s.quo tempore petatur bo.pos.secundū tabu.nunc prosequitur videre pro qua parte petatur. Glo.opp.& videtur q̄ interim debeat tota petitio vniri: arg.j.de alsi.liber.l.sub conditione.§.j.& l.ex semissē.de acquir. hære.Ista quęstio est multum difficilis:ideo examina plenè in l. ij.s.si pars hære.peta.& dixi s.de leg.j.l.planè.§. si coniunctim.

Si primus. Ratio dubitandi erat: quia videtur q̄ debeāt coniungi: quia si ille est institutus intra,xiij. annos:ergo intra decem.quod hic remouet.Pro hoc s. de vulg. & pupil.substi.l.ex facto.§.item quæro.

Si quis ita. Op.q̄ tertius nō amittat:qa nō ē īstitutus primo loco:vt s.pxi.§.So.inspicimus mētē,secdm quā primo loco est īstitutus,nō aūt inspicimus ordinē scripturę. Vide gl.q̄ incipit,ex gradu.ibi:licet sit ar.cōtra.dic vt ibi. Nā ille

a ¶ §. si sub cōditione. Et no.casum in quo bo.pos.secūdū ta.est necessaria. Tu vide alios secundū Bal.in l.certū.C.vñ. co.vbi multos enumerat.an dre. Barba.

a ¶ Si sub cōditione.vi de Imo.& ibi Bar.in l.suus quoq;.de her. insti.circa prin.dubitaui aliàs scripū & nō inuenio ā ista pos. secūdū ta.habeat locū in cohærede dato sub cōditiōe alio pte instituto in totum & nō reperio text.q̄ de hoc loquat & videt q̄ nō. vñ de isto casu hæres īstitutus pure pendente conditione habet pro hęre de īsolidū, vt p doc. in l.ij.ā.si pars hę.pe. si data est venia testatori iure alteri denegato interim cū sit prouisum de hęrede & administratore, facit l.si inter me & te.de excep.rei iu.j.l l.si qs eō ,pcuratorio §.fi.ā.de pc. & exp̄s fa prouisio testatoris facit cessare tacitam prouisionē.l.fin. C.de pac.cōuē. vide tamē glos.in l.ij. §. si quis ex liberis in ver.cōdi. ā. de cōtra ta.sed illa glo. posset intelligi qñ ille cohęres pte institut⁹ fuisset īstitutus in parte tantum quod nota.

b ¶ Dicit hic. Et ratio: qa nō dicit omnino præteritus nisi quo ad quid. ista est gl. valde peregrina in l. si pater.C.de insti.et substi.& l.suus.quoque.ff.de hæ.insti.& vide Ange.in l. filio præterito. ff.de inju. testa.

c ¶ Quæro vtrū. Vide quod no.Bart. & Bal.in l.ij. C. de suc. edic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

§ POMATES.

a ¶ Si duo. Ampliatiã si fit substõ oĩno tacita. Ita Bal. in l. fi. xxxiij. q. C. de hære. instit. quẽ Alex. seqr in l. fi. in 3. colũ. C. de instit. & substitu.

b ¶ §. si seruus. Positos in gl. Per hoc optimè facit l. si qs seruũ. ff. de ac. emp. Et ita affirmãdi de iure, put hic dicit: licet hanc rõnẽ nõ vidissem hic. Bñ facit qđ no. in l. à titio ff. de acq. hære. & in l. si seruũ. ff. si qs omiss. cau. test. in prin. vide Imo. q contrariũ vr tenere in l. si mihi & tibi. §. regula. de le. 3.

c ¶ Quia si aliquis. Et vide Bar. in l. si seruus cõis ita stipuletur. de st. pu. bal. in l. 3. ppe fi. C. qui admit. & l. inter antiquã. C. de vsufru. d. Ioan. in c. iij. de elect. in 6. Andr. B.

d ¶ Cui monasterio. Si monach⁹ fuit hæres institut⁹, & trãsiuit ad aliud monaste 1
riũ, cui monasterio acquiratr, vide quod 2
no. Bald. in l. 3. C. qui admit. in xx. col. a

e ¶ Chartæ. Potest in 1
charta rasa scribi. dicit tñ Cy. in l. cõpara. C. de fide instru. qđ derahit fidei instr scripti in chartis rasis. arg. l. fi. C. de edic. di. qđ põt, pcedere qñ 2
per rasurã remãsisset aliqua cicatrix: aliqn forte sec⁹, p istũ tex. quid in chartis pforatis, vide Bal. in l. con 1
tractus. in vij. colũ. C. de fide instru.

§ POMATES.

f ¶ Qui filio. Amplia vt per Paul. de Cast. in l. precibus. in v. co. C. de impube. & ibi p Alex. in l. pe. C. e. ti.

g ¶ Vtile ad q. Verba impropriãt vt valeat substõ pupill'aris. Idẽ de iure est dicẽdũ, si testator appo fuisset verbũ non expressum, sed tacitum puta, si dixerit, si filius me⁹ decesserit in pu b
pillari ætate, volo q bona mea vẽdant & distribuant iter pauperes Christi per cõmissarios meos. nã hic cõprehẽdit q cõmissarij accipiãt bona propria authoritate: & sic cõprehendit directa pupillaris, sicut si dixisset q bõa ipsius pupilli vẽdantur, p hic no. p Bart. in his his quæ ipse voluit in l. centurio. in ver. secunda prin. quæstio est qñ sit, &c. de vulg. & pup. licet reperiã q Pe. de Anch. in cõsilijs suis videatur firmare cõtrarium eius quod hic dicit Bar. sed forte non bene. De hac q habet per Paul. de ca. l. j. de vul. & pu.

§. debet intelligi secundũ istũ, vt nõ consyderẽ ordinem scripturæ, sed mentem &c. vt in l. si quis instituatur. de hære. instit.

Si quis ita instituerit. Dicit hic, bono. aũt pos. &c. cõtrà: imò pendente cõditione põt peti bo. pos. vt s. ea. l. §. si sub cõditione. Dicit gl. ibi de bo. pos. q̃ est facti: hic iuris. Truffa est. alij dicũt q nõ põt ita, quin possit reuocari. Truffa est etiã. Alij dicunt q hic & ibi põt peti ea, quæ est iuris. & quod dicit hic, nõ peti. s. irreuocabiliter. Tu dic q ibi loquitur q existente cõditione vnus solus vocat: tunc enim ille in possessionẽ mittit: hic aũt ex existentia cõditionis incertũ est quis vocatur: & ideo nõ potest fieri missio in possessionẽ. Non em possumus dicere quare magis vnus frater quã alius in possessionẽ mittatur: quia non sunt inuicẽ instituti. nec per concursum faciunt ptes. Sed si esset vnus institutus alius substitutus: tunc institutus pendente conditione mitteretur in possessionẽ: quia hec fuit voluntas defuncti, vt institutus substituto præferatur.

☞ *Substitutus si præfertur coniuncto conditione cessante, coniunctus admittitur.*

Portio q. accrescat sine noua petitione.

Si duo. Si † substitutus pferr cõiũcto cõditione cessante cõiunctus admittit. h. d. In hoc ẏ. no. duo. Primò not. q dixi in casu, & plenè dixi in l. re coniuncti. s. de leg. iij. Fallit qñq; propter præsumptam voluntatem defuncti vt l. quidã testamento. s. de vulg. & pup. & ibi tetigi. Secũdò no. † q portio accrescit sine noua petitione. de quo habuistis plenè in l. fed cum patrono. §. de bo. pos.

☞ *Si monachus fuit hæres institutus, & trãsiuit ad aliud monasterium cui acquirat.*

Si seruus. Dicitur hic q transit ad nouum dñm contra: imò videt q apud primum debeat remanere: quia institutus videt eius contẽplatione: vt l. cũ aliquis. C. de iure delib. Gl. fatet cõtrarium: quia licet domini noui iussu acquirat: tñ primò tenebit restituere per condictionẽ sine causa: sicut in seruo fructuario, vel bona fide possessore. Ita dicit glo. Fateor q id, quod gl. dicit, q restituat ei, cuius cõtemplatione est institutus, debet referri ad casus positos in glo. b scilicet ad seruũ fructuarium, vel ad bona fide possessum, non ad casum de seruo alienato: quia debet imputari domino alienanti, vt videat alienare cũ omni causa, cum apud emptorem sit cum causa, non sine causa. Item dicit hic q hæreditas debetur nouo do. cõtra, imò domino antiquo: vt l. si post. §. fi. s. qñ di. lega. ce. & l. q̃ legata. j. de reg. iur. Solu. Aliud in legato. aliud in hæreditate. Ratio, quia in legato inspicit tẽpus mortis, sed in hæreditate tempus aditæ hæreditatis. Sed quid in fideicõmissaria restitutione. Gl. videt dicere idẽ qđ in hæreditate. Videte: in fideicõmisso est idem qđ in bo. pos. vel in hæreditate quo ad ea quæ ponunt in l. seruo inuito. ad Treb. non quo ad ea quę hac lege dicuntur. Nã fideicõ. vniuersale quærit domino inuito seruo, vt dicam in d. l. seruo. & ante restitutionẽ trãsmittit: vt not. plenè in l. apud Iulianum. §. Antistia. s. ad Treb. & sic non põt dici idẽ quod in bo. pos. vel in hæreditate quãtũ ad casum nostri §. sed est idẽ quod in legato. & hoc tene mẽti, quia
c est vtile: qa † si aliquis ' monachus fuit hæres institutus, vel aliquid sibi relictũ, & transiuit ad aliud monasteriũ: certè ex prædi
d ctis apparet cui monasterio a acquiratur: sicut dixi in seruo.

e **Hartæ.** 'Vides hic, & glos. dicit quòd instrumenta possunt scribi in chartis rasis, licet consuetudo non seruet.

s **I sub conditione.** De hoc vidistis plenè in l. ij. §. si sub cõditione. s. e. tit.

Videndum. Hic est no. casus. Contra hunc §. opp. secũdũ hoc videt q filius sit deterioris cõditionis, quã extraneus: quia filius certis personis legata præstat, extraneus nõ. Sol. Intellige de filio instituto sub cõditione, in cuius defectũ alius fuit institutus: quo casu habet necesse venire per cõtra tab. secus si in defectũ cõditionis nõ esset alius institutus: quia tunc deficiẽte cõditione veniret ab intestato, & neminj legata præstaret. Vltimò no. q licet pendente cõditione quis petat bo. pos. tamen nõ propter hoc quis dicit decedere testatus sed inspicimus finẽ vtrum existat cõditio vel non: & tunc iudicabimus finem an decesserit testatus vel non.

1 ☞ *An bonorum possessio secundum tabu. detur cuicunq; instituto.*

Hi demum. Dicit hic q ille institutus sub conditione petit secũdũ tabu. qui est institutus vtiliter. Sed cõtra: nullus institutus sub cõditione, est institutus vtiliter: vt l. siquis sub conditione. s. si quis omiss. cau. test. Sol. huius timore quidã restringũt oẽs leges, quę dicũt q instituto sub cõditione datur secundũ tabu. in his, qui possunt ab intestato succedere, vel per cõtra tabu. vt in l. ij. §. si sub conditione. s. e. & ẽ. l. proxi. Sed Io. † contra: quia bo. pos. datur cuicũq; instituto. sed si deficit conditio: tunc distinguitur inter extraneos, & filios, & veniẽtes ab intestato. Ad rationẽ in cõtrarium respondetur: quia qđ dicit vtiliter, exponit scilicet à lege: quia nisi obstaret conditio quæ solũ obstat, non obstaret aliud impedimentum. Simile habuistis in l. iij. §. fi. & l. seq. s. de leg. præstan. 1

Cvm tabulæ. No. q si sint plura sigilla, si quadestruat, si remanẽt septẽ sigilla quæ requirunt, sufficit. & sic not. q septem sigilla requirunt, aliàs nõ valeret: vt l. ij. C. eo. ti. Secundò not. q si in testamẽto sint plures septẽ testibus scripti: & illi qui sunt suprà scripti. i. vltra numerum scripti, negent se interfuisse: non propter hoc vitiatur testm. Videbitis in l. j. in fi. s. quẽad. test. ape.

1 ☞ *Institutus alternatiuè sub duabus conditionibus contrarijs, & in diuersis portionibus pro qua portione petet bono. possessionem.*

Si ita scriptum. Ibi: ex parte nõ determinata. s. ex qua parte, scẽdm Dy. alij habent in litera parte sexta. & sic videtur glos. habuisse in tex. suo. sed Dy. dicebat vacat: & sic debet intelligi, & legi alio modo: & scẽdm lec. Dy. est multũ clara: sed secundũ lec. prout habes in litera sexta gl. legit alio modo: sed nõ
1 applaudit literæ. Quæro † tñ secundũ lec. gl. ponamus q quidã est institutus alternatiuè sub duabus conditionibus cõtrarijs in diuersis portionibus. pro qua portione petit bo. pos. Dicit gl. q est in electione sua, petat ex maiori portione, vel ex minori: & bene dicit, sed nõ applaudit huic literæ. Opp. secundũ lec. Dy. videt q aliquis sibimet nõ põt substituere: vt l. seruum cõem. §. Titius. de vulg. & pup. Sol. Non obstat, imò concordat: quoniam hic mutat causa quoniã deficiente conditione primæ institutionis incipit habere locũ substitutio. Vide gl. quę incipit. s. existente conditione, sibi s. de hære. instit. Dic, imò de vulg. & pup.

1 ☞ *Licet testator dicat, si filius meus decesserit in pupillari ætate: bona mea deueniant in talem: per hoc non est quin substitutio sit pupillaris.*

f **Qui filio.** ' Hic est no. casus, & mẽti tenendus. Oppo. per pupillarẽ substitutu. succeditur pupillo: vt Instit. de pupil. substit. in prin. sed hic mihi dixit: hæres esto: ergo fuit vulgaris nõ pupillaris. Sol. Dictio mihi, nõ obstat: quia intelligitur mihi, s. per mediã personã pupilli. Ita habuistis in l. j. §. de vulg. & pup. & ibi no. & sic no. q dictio mihi, nihil operatur.
1 Et hoc † est vtile ad q. a quam vidi de facto: dicebant verba testa
g mẽti, & voluit q si decesserit in pupillari ætate bona ipsius testatoris deueniãt in talẽ. Opp. q non erat pupillaris: quia testa

tor

Universidad de Deusto

tor dixit tantū de bonis ipsius testatoris:non de bonis ipsius pu-
a pilli:sed omnes doct. dixerunt cōtrarium*:quia illa verba,bona ipsius testatoris,nil operant:& perinde est ac si non essent adiecta,& succederet pupillo i oibus bonis testatoris,& pupilli,& illa verba nihil operant,sicut hic dicit de dictiōe mihi, qd' tene mēti.

Q uidam testamentum. Nota q; in testamēto in scriptis dabit secundū tab.in testamento nuncupato dabitur bo.pos.secundū nuncupationē:vt hic,& habetis.C.e.l.ij.tamen ille qui petit bo. poss.secundum nuncupationē,debet facere fidem de testamēto patris,aliās non admittitur:vt j.l.proxi.

3 *Substituto petenti particulam testamenti debet dari cum hæredis institutione.*

V T bonorum. Opp.& videtur q; testamētū patris non sit necessariū : vt l. & si contra.de vulg.& pupil.Gl.dicit,ab initio oportet q; pater faciat sibi testamentū,vt valeat testamentum filij.Sed si testamentū patris expugnat,distingue vt in glo.
1 Ex hoc habes† & si aliquis petat particulā testamenti:vt substitutus pupillariter:tunc debet sibi dari à notario cū hæredis institutione.Ratio:quia substitutio sine institutiōe nō valet.De hoc per doc.in l.fi C.de preci.Impe.offe.& l.argētarius.§.j.ś.de edē.
3 *L.qui duos.suprà de rebus dub.quòd habet etiam locum,quando decesserint diuersis casibus.*

Q Vi ex liberis. Ista est bona lex.no. ex hac le-
1 ge q; † l.qui duos.in prin. ś. de rebus dub.quæ loquit qñ incertitudo de prioritate,& posterioritate emanat propter casum, quia ambo decesserunt,vno casu habet locum quando decesserūt diuersis casibus:si tamē aliās incertitudo emanat in defectū cōditionis dic vt hic. Opp.q; ista obscuritas vitiet substitutionē.vt l.duo sunt Titij.ś.de test.tut.Sol.ibi emanat incertitudo circa psonas corū qui nō sunt instituti:hīc circa personas eorū qbus est facta substitutio. Itē opp.j.de ver.obli.l.cōtinuus. §.illud.Sol.Illa magis concordat:qa illud vt valeat stipulatio, hic vt valeat institutio. Opp.de l.si tuerit.ś.de reb.dub.vbi est necesse q; substitutio facta per ista verba,qui ex liberis &c.verificetur per vnū,non per duos.Solu.Hic speciale:quia defunctus voluit q; in hæreditate vltimò morientis inueniret hæreditatē primi.dixi in l.qui duos. in prin.de reb.dub. Itē opp.de l.eū q.ś.ad Treb.Sol.ibi in substitutione fideicōmissaria.hic in directa pupillari.Ratio fuit,qa in hęreditate vltimi voluit testator reperiri hęreditatē primi.quę ratio cessat in cōtrario.Dixi in l.qui duos.in prin.ś.de reb. dub. Itē opp.de manu.test.l.eū ex pluribus.Sol.vt dixi in l.duo sunt Titij.quia est incertitudo personarū , quibus aliquid relinquit: sed hic instituti non sunt incerti:licet sit incerta mors pupillorū.

Filius. Quærit glo.vtrum sibi possit imputari,cur nō misit procuratorē.Glo.dicit q; non.allegat l.ab hostibus. in prin.ś.ex quib.cau.maio.

1 *Capitis diminutio quòd sit de iure ciuili.*
Testamentum quòd tollatur ipso iure capitis diminutione.
2 *Quot testes requirantur ad probandum confirmationem testamenti ,ut adiri possit hæreditas.*
3 *Casus,in quo etiam hodie bonorum possessio secundùm tabulas est necessaria.*
4 *Exceptio doli,quando ex parte opponentis non sit in rem.*
5 *Excipere de iure tertij quando quis possit remissiuè.*

b **Testamento.** [b]Hic est subtilis §.& primò ponit vnum dictū.Secundo eius limitationē. Tertiò ponit aliud dictū, q; vī simile primo. Quartò assignat aliquas dissimilitudines inter istud dictū tertiū,& primū. Secunda ibi planè .Tertia ibi,nō secus.Quarta ibi,nec putauerit.& breuiter h.d.Testamentū eius,q; se dedit ad arrogandū,irritat,nisi post q;. factus fuit sui iuris,noua voluntate approbet. Itē testamentum primū tollit per secundū,,nisi secundū postea incidat vt primū confirmetur:quia tunc primū ad excipiendū tantū valebit. h.d. In tex.in fi.ibi:actori.i.hæredi scripto in secundo testamēto opponat per hæredē scriptū in primo possidentē,& conuentū. Ibi æstimat.ś.si est scriptus in primo testamēto:& tūc posset contra eū opponere, nō aliās. Quæro in prima parte quare primū te-
1 stamentū tollit exceptione.Dicit gl.† quia capitis diminutio est de iure prætorio:ideo nō pōt tollere testm quod est de iure ciuili.Ita dicebat Azo.Gul.reprehēdit dicēs q; capitis diminutio est de iure ciuili:vt Insti.de le.agna.tu.§.fi.& edictū de capitis diminutione positū in tit.de ca.dimi.nō inducit diminutionē:sed re-
stituit actionem in capite minuto. Et glossa.dicit exceptionem doli. quia per recentem voluntatem, non potest fieri quin arrogatio facta tenuerit.Hęc sol.non est bona:quia in prin.huius.§.non fuit aliqua recens voluntas:sed solum se dedit ad arrogādum:quare dic,qd' dicit de exceptione doli,debet intelligi de exceptione facti , seu intentionis:quia testamentum tollitur ipso iure:vt l.j.§.exigit.ś.eo.& ibi no.& ś.de iniust.test.l.j.Non obstat Insti.qui.mo. testa. infir.§.non tamē.vbi dicit q; nō per omnia irritatur.& sic tex.ibi dicit,non per omnia: quia potest ex noua voluntate confirmari: vt hic in secundo casu:quia imo ille.§. hoc probat:quia cū confirmetur de iure prætorio,apparet ergo q; de iure ciuili in totum erat relcissum.Secundò quæro vtrū omnia quæ habent, qui dant se in arrogationem, in arrogatorem transeunt.De hoc Insti. de
2 acqui.per arro.†Circa secundā partē quę-
c ro,quot testes debēt habere istæ literę,quę confirmant istam voluntatē.Gl.dicit,quin
c que.'Idē no.C.de codi.l.fi.& no.in l.hæredes palam.§.sed & si notā.ś.de test. vbi videtur dicere q; sufficiant duo.Dy.ibi dicit.& bene: Quandoq; adhibentur ad confirmandum voluntatem inualidam: & tunc requiruntur quinq;,vt hic.Quandoq; adhibentur ad declarandum voluntatem validam:& tunc sufficiunt duo, vt ibi. Dices tu.Quomodo ex voluntate probata per quinque testes potest deberi hæreditas,cum septem requiruntur:vt l.hæc consultissima.C.de test.& l.cum tabulæ.ś.eo.tit.Rñ.sufficit q; in primis tabulis confirmatis fuerint septem.Ex illis enim primis tabulis agitur,nō ex secūdis:& hoc fit de iure prætorio per bo.pos.secūdū tab.vt insti.qui.mo.test.infir.§.non tamen.l.acit l. conficiun
3 tur.§.si post.ś.de codi.Erit.† ergo hic casus,in quo bo.pos.secū. tabu.erit necessaria,cum de iure ciuili non possit adire.Alij casus,in quibus bo.pos.est necessaria no.per gl. & plenius per docto.C.vnde legi.l.vltima.Veniamus ad ver.nō secus hic innuit q; ideo sit quando secundū testamentū inciditur,vt reconualescat primum,sic vt per recentem voluntatem primum reco ua lescat:sed hoc videtur contra ver.nec putauerit.Dicit glo. inter hunc casum,& superiorem est dissimilitudo.& similitudo:vt in glo.habes.Sed prima dissimilitudo non est bona:quia per arrogationem tollitur ipso iure,sicut per secūdum testamentū:vt dixi ś.proximè.Item dicit glo.est dissimilitudo in suscitatione:& in hoc dicit veritatem:vnde apparet q; dissimilitudo est quo ad excipiendū:sed quo ad agendū est similitudo. Op.ad verſic. nec putauerit.dicitur hic q; hic agitur de viribus exceptiōis nō testamenti:& sic innuit q; primum per secundū tollitur ope exceptionis cōtra.in l.sancimus.C.de tes.vbi tollitur ipso iure. Dicit glo.hic non dicit quod primum tollatur ope exceptionis:sed dicit quod opponitur exceptio agenti ex secundo per scriptum in primo:& sic refertur ad proximum.alij referunt ad primum, quod non placet:quia hæc lectu.non aptatur ad principium.

Item dicitur hic quod agenti ex secundo opponatur exceptio doli contra videtur quod per cancellationem tollatur secundum ipso iure:vt l.prima suprà de his quæ in testamento delentur.& l.si ita sit scriptum.suprà de legatis primo.Solu.vl i testamentum cancellatur antequam sit perfectum,tollitur ipso iure. Si verò post testamentum perfectum:tunc non tollitur ipso iure:vt hic,& nota.in l.prima suprà de his quæ in testamento delentur.Hic innuit quod tantum ille,qui est scriptus in primo testamento,potest opponere exceptionem doli.Contra ex-
4 ceptio † doli ex parte opponentis est in rem:vt in l. secunda. §. planè.infrà de doli exceptione.solu.Quædam est exceptio doli descendens à dolo commisso in agendo:& tunc loquitur lex contraria.Quædam est exceptio doli descendens à dolo commisso in forma agendi,& tunc non est in rem:quia illa exceptio non competit vniformiter cuilibet conuento. Nam si conuē tus est scriptus in testamento.cum habeat voluntatem defuncti sibi competit. Sed si conueniretur extraneus , & tunc sibi

vide Bal. in l. precibus.in xvij.colū. de impub.Ang.in d l.j. in prin.limitat istum §.duobus modis.

A D D E consilium do. Pet. vij. & vide Bal.consi.ccccxxxij. lib.iij.

2 ¶ Dixerūt cōtrariū. Nota pro iudice delegato reseruante taxationem expēsarū, vt non sibi, sed delegāti cōpetat taxatio.& vide Bar.in l. terminato.C.de fructib. & lite. expenden.

b ¶ ś. testamento.vide Bal.in l.fi. in ix.col. in ver.j.q.&c.C. vī legi . & de intellectu huius' § . vide etiam Bal. per duas col. in l.sancimus. C.de testamen.

c ¶ Glo.dicit, quinq;, Adde Bal. in l.fin. in ix.col.in versi.j.quæro.C.vnde legiti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ex laudo. Vide qd no. Bart. in l.j. C. de arbi. & i l. societatē. §. arbitrorū. in iij. col. in q. an ex ista arbitri oriat actio. ff. p socio. & vide Bar. in suo cōsi. incl. visa cōstitutione. vide etiā nota. per eūdē Bar. in l. si qs arbitratu. ff. de vet. ob. & Cy. Bal. in l. fi. C. de contrahen. emp. & in l. si qui ex cōsensu. de epis. aud. & Flor. in repet. d. l. societatē. §. arbitrorū pro socio. & Inn. & do. Ant. in c. Quinta uallis de iureiu. & in c. fi. eo. ti. p glo. Ioan. Andrę. & adde q vt plurimū arbitramēta vocātur lauda, vt per Bart. in d. consi. incip. visa constitutione. fa. cū sic narratur: viget in ciuitate Camerini. & tene mēti, q licet ex laudo non oriat actio, oriē ti ex cōtractu compromissi. qd est not.

b ¶ Quæro an hodie testamētū filij subiaceat querelę, adde Bar. in l. fi a milite. §. fi. de testa. milit. & quid in filio doctore, vide j. in l. j. §. est & alius. 6

c ¶ §. nepos. Quæ sit ratio Bart. ex. vide, & ibi Imol. in d. l. post dotem.

d ¶ Si parens. Ad intelligētū huius §. vide l. stipulatio hoc modo cōcepta. de verb. ob & hoc no. q Bar. in l. fi. C. de pac. & glo. in l. pactū. C. de col. vbi Bal. in iij. opp. & gl. in l. si qñ. §. j. in v. preg grauari. C. de inof. te.

☞ POMATES.

e ¶ Quæro dicit hic. Vid Alex. cōsil. xlij. in vj. col. & seq. in ij. volu. Pan. consi. xxj. in j. dub. in ij. volu. Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. in xvij. col. de consti. 7

f ¶ Si dedit simpliciter. Quæro nunqd datū simpliciter filio in legitimā cōputetur: & no. ad l. si qñ. C. de inoffi. test. & est singularis limitatio secundū Imo. in l. Titio cētum. §. Titio genero. de condi. & demon. & vide eūdem in d. l. eum qui.

non competit. Si cōmittit dolus in actiōe querenda: quia vniformiter cōmittit cōtra quēlibet. vñ quicūq; contenit, haberet. Dicitur hic q possidēs habet exceptionē: quę ro vtrū contra extraneū possessorē habeat actionē. Rñ. non: quia nō reconualescit, vt detur actio contra alīquē, sed dat exceptio possidenti. not. glo. super verbo resuscitari. Quæro quid si nemo possideret, quis istorum duorū deberet poni in possessione ex edicto diui Adriani. Secundis nō: quia tabulæ sunt cancellatæ: & illud edictū habet locū, qñ testamentū nō est vitiatum nō cancellatum &c. Sed ponet in possessione scriptus in primo, si habet testm nō vitiatum, non cancellatū: quia habet potiora iura, vt hic, & prefert, vt l. edicto. de edi. diui Adrian. tol. Vltimò hæc l. facit † ad materiam, vtrū quis possit opponere de iure tertij. Et quidam tractabant hic, vt do. Ray. docto. tractant in l. cùm seruum. C. de seruis fugiti. Dixi plenè in l. ij. §. primo de excep. rei iudica.

AN scriptus. Ad hoc vt hæres possit hanc bonorū possessio. agnoscere, requiritur q ipse certus sit demonstratus in testamento, & q certa portio sibi deferatur: aliās secus. Nota † q hęres debet demonstrari certa demonstratione: vt l. iubemus. C. de test, & l. hac consultissima. C. q testa. fa. pos. Secundò no. vt valeat institutio debet esse certa portio instit. quæ sibi deferat. Itē opp. & videt q talis institutio non valeat: vt l. si qs ista. de hęr. insti. So. vt in gl. & probatur hæc solu. in l. ij. §. de hę re. insti. Sed ad hanc solu. opp. de hac l. ver. quod si ita. vbi cōditio de præsenti licet sit falsa, nō vitiat. Sol. Ibi fuit conditio alternatiua, vna de præsenti, alia de futuro, vnde licet cōditio de præsenti sit falsa: tñ propter illā de futuro non vitiat. Itē videtur q defectus cōditionis vitiet: vt l. ij. §. si sub conditione. §. eo. & de cōdi. instit. per totū. Sol. Ista cōditio quæ pēdet ex voluntate testatoris: si nō impletur, remanet testm̄ validū: vt l. ij. §. de hære. insti. & l. si quis ita. eo. ti. Et erit † practica, si quis instituit aliquem in ea parte: qua instituit in primo testamēto, tūc iste institutus est bonorū possessor ex secūdo testamēto liquidato per ostensionē primi. sicut dico in laudo: nā nō agitur ex laudo a: quia ex sententia arbitri non oritur actio: vt l. j. C. de arbi. Itē sentētia arbitri est quidā cōtractus: vt l. si de meis. §. recepisse. §. de arbi. & sic agetur ex cōtractu compromissi liquidato, & declarato per laudum postea latum.

Si à parente quis fuerit manumissus. *Rubrica.*

1 ☞ *An testamentum filiifami. irritetur propter præteritionem parentum.*

Continuat hanc rubrīā gl. & bene. & etiā in glo. sunt subtiles q. aduerte ad eas. Primò quærit glo. quare hic Iurisconsultus fecit mentionē filij emācipati. Ad hoc respondet glo. & bene: quia secundū ista tēpora filius in potestate cōstitutus nō pōt facere testamentum: ideo nō erit necessaria contra tab. Poterat tñ testari filiusfa. de castrensi, vel quasi: & tunc non subiacet querelæ, vel contra tab. vt l. fi. C. de inoffi. testa. & sic de filiofami. nō erat tractandum: sed de emancipato tantum. † Quæro an b sit verū hoc b hodie quod testamentum filiifa. non subiacet querelę, vel cōtra tab. in castrensi, vel quasi. Dicit gl. quidam dicūt q sic: & se conformant aut. presbyteros. C. de epis. & cler. Circa hoc sunt gl. varię. Quidā dicūt q etiā olim nō habebat locū querela, vel cōtra tab. in castrēsi, vel quasi. Ita no. in l. qui de inof. ff. de inof. test. & de lib. præte. aut. ex causa. & s. de inof. test. l. j. Alij videnē dicere idē hodie: tū in hoc est mutatū: quia hodie potest agere pater ad legitimam cōdictionē ex lege. Ita no. in aut. presbyteros. C. de epis. & cle. & l. cū lege. eo. tit. & de san. epis. in aut. presbyteros. Aliæ gl. dicūt q iura antiqua in hoc sunt correcta. Ita no. hic. Alia est in l. Papi. §. Papi. ff. de inof. test. Alia est in aut. in testamento. C. ad Tertul. in l. fi. C. de inof. testa. Istā vltimā partē tenet Iac. de Ra. quā puto veram. Ratio, quia in corpore vt cū de ap. cog. §. causas. & seq. dicit q testamentū filiifa. irritat propter præteritionē, vel exhæredationē parentū, præterquā quo ad legata: sed filiusfa. non potest testari, nisi in castrensi, vel quasi: ergo videtur q debeat irritari.

LEX I.

EMancipatus. Dicitur hic, q pater præteritus habet contra tabu. Contrà, imò querelā, vt l. pater filiū. ff. de inof. test. Dicit gl. expone querelā. i. cōtra tab. hoc est, facere violentiā literæ. Quare dic ibi loquit in parte, qui non debet instituī: quia filius præcedebat: quia erat ex ordine descendentiū. hic verò debebat instituī: qa nemo eū præcedebat. Simile habuistis in l. j. §. si pater. ff. de cōiungen. cū eman. lib. & l. si quis filio exhæredato. ff. de iniu. testa. & ideo præteritus habet pro exhæredato sicut dicimus in præteritione materna, vel materni generis. Dicit hic: ideo habet cōtra tab. qa filius emancipatus quærebat sibi. q̄ro vtrū hoc edictū hodie cesset, cū filius in potestate hodie non q̄rat, nisi vsumfructū. Gl. se non firmat. Glo. tenet opi. Hugo. Insti. qui. mo. ius pat. po. sol. §. j. quod puto verum: quia licet cesset vna ratio: tamen alia remanet: quia est pater naturalis, & debet succedere filio ordine turbato: vt l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. testa. Pro hoc j. ea. l. in fi. & quod no. j. de priui. cre. l. si ventri. §. in bonis. & Insti. de nup. §. affinitatis. Quæro quæ sit differentia inter bon. pos. contra tabu. quę datur patrono: & illam quæ datur patri. Dic vt in glo. & bene. Quęro quid si iste filius decedit intestatus. Dicit gl. habebit vnde liberi vel vnde parentes. & ita no. in l. qui se patris. in fi. gl. magnæ. C. vnde liberi. Dicit hic auus, proauus, &c. quid de vlterioribus? Dicit gl. idem per l. Iurisconsultus. §. parētes. j. de gradibus. melius facit l. j. §. gñaliter. ff. de leg. præstan. Quæro quid de ascendentibus per lineam maternam. Rñ. nō habent contra tab. quia præteritio p exheredatione habetur, vt l. cū filiū. C. de inof. test. & facit l. illud. §. ad testamenta. ff. de contra tabu. Vltimò scias q vbicunq; in hoc tit. vel in tit. de cōtra tabu. datur præteritio contra tabu. hodie est verum, si præterit cū causa: aliās statim testamentū est nullum, sicut si esset præteritus filius suus. vt §. aliud quoq; capitulū. in aut. vt cū de appel. cog. Dices tu, quo potest esse q prætereatur cū causa: nōne est exhæredare? Rñd. nō. quia exhæredare est ab hereditate priuare: vt l. iij. C. de lib. p̄te. Vnde dicit, filium non instituo, quia tale quid fecit: vel lego decē qa tale quid fecit. & ista est præteritio cum causa. Ita debetis intelligere.

c Nepos. Nota casum mirabilem, q secundum hæc iura filiusfa. habet hæredem. Oppo. de l. ij. j. de castren. pec. Sol. Hic speciale. & similiter est speciale in dote. Ita habetis no. in l. post dotē. ff. sol. mat. Sed hodie indistinctè filiusfa. habet hæredem in aduentitijs: vt l. quod scitis. C. de bo. quæ libe.

1 ☞ *An datum simpliciter filio computetur in legitimam.*

d Si parens. Nota duos casus, in quibus pater repellitur à contra tab. Opp. de l. si qñ. §. illud. ff. de inoffi. test. Solu. Aliud in filio, vt ibi: aliud in patre, vt hic. Vel aliter dicit glo. q si pater succedat filio ex pacto: quia emancipat contra ea fiducia: & sic per pactū pōt repelli: secus in filio. Nō placet: quare dic, hic pater accepit tantū quātū ad quartā sufficit: ideo non habet contra tab. vt hic, dū dicit quantū satis est. sed in l. cō
1 traria minus accepit. & hoc est verū. † Quæro: dicitur hic, e ne iu
e dicia eius inquietaret. quæro quid si dedit simpliciter f pater fi
f lio, vel filius patri, tantum quod sufficiat ad legitimam. Dic vt l. cum quo. in fi. ff. ad leg. Falc. Non obstat i. si quādo. §. & generaliter. C. de inoff. test. vbi nō imputatur dona. nisi sit dictū: quia ibi loquitur qñ est certū quod pater donat. sed nostra q. loquit vbi simpliciter dat transferendo dominium: nō autem apparet

qualiter

Universidad de Deusto

qualiter det.& ideo dixi hoc anno ꝙ si pater,qui mittit filiam in monasterium,& ponit certam quantitatem pecuniæ in altari,ꝙ
a illa pecunia sic simpliciter data computatur in legitimam*: vt l. cum quis.ad l.Fal.& ſ.dixi.Item imputatur ad similitudinē dotis,quæ computatur in legitimam:vt l.quoniam nouella. C. de inoffi.test.cuius dotis loco istud,quod datur filiæ intranti monasterium,succedit:& ita dicitur in vulgari.Item prædicta omnia intellige secundum iura antiqua,secundum quæ sufficiebat dari quoquo relicti titulo:sed hodie oportet ꝙ habeat aliquid iure institutionis:vt d.§.aliud.aliàs testamentum non valeret,'vt ibi dicitur.

Est & alius. Hic habetis ꝙ filiusfam.cœpit militare,cōtra eius testamentum non datur contra ta. in aliquo nec in castrensi,vel quasi,nec in alijs bonis.Hoc puto correctum hodie:quia cum in castrensi vel quasi habeat locum
b quærela:multo magis in alijs.Quærit glo.[b]quid si cœpit militare alia militia:vt quia doctor,vel aduocatus.Glo.idem:[c] quia fauores sunt ampliandi.quod nota.
c

Patrem. Pone casum secundum tertiam lect.& dic.Pater fuit institutus in testamento filij:& per errorē petijt,& accepit contra tab.quæritur vtrum possit redire ad secundū tabu.Et respondetur ꝙ sic.vel fortè esset melius dicere ꝙ pater accepit bonorum pos.contra tab.tamen testamentū erat nullum,& poterat ab intestato succedere.certè potest redire ad ius suum:vt ab intestato succedat.Item ponit gl.casum hic alijs modis,de quibus non curo.

1 ¶ *An pater uel filius habeant reuocatoriā in bonis per ipsos alienatis,et quo remedio.*

LEX II.

Non vsque. Hæc est singularis lex & alibi nō reperitur.Op. ꝙ quandoq; etiam ingenui cogūtur alienare,vel emere,vt l.Iulianus. §. idem Celsus.ſ.de act.emp.So.Ibi speciale,vt no.in l. inuitum.C.de contrahen.emp.Item opp.j.si quid in frau.pa.l.fina.vbi filius arrogatus habet reuocatoriam in bonis patris alienatis in fraudem.Sol.Ibi in quarta,quæ debetur filio arrogato
1 tanquam æs alienum:secus si in alijs.Vel melius,†& est casus è
d conuerso,ꝙ filius habeat reuocatoriam[d] in bonis patris: & non pater in bonis filijs,vt hic.pro hoc j.vnde liberi.l.scripto.in fin. Istud est multùm dubium propter rationem hic positam quę dicit,ꝙ non est conueniens ꝙ liberis hominibus,&c.Cyn.examinat C.si quis in frau.pa.l.j.in vij.quæst.Decretistæ in c. Raynutius.extra,de test.& ibi videtur casus.Finaliter dicerem:si quidem alienatio fuit facta titulo lucratiuo,vt ex causa donationis potest reuocari per querelam inofficiosæ donationis, tam à patre quam à filio si per donationem læderetur.¶Nam illa querela est inducta ad similitudinem querelæ inoffi.testa.vt l.vlti. C.de inoffi.testa.sed querela inof.test.datur patri in bonis filij:sicut filio in bonis patris:ergo idem in querela inofficiosæ donationis. Si verò alienatio fuit facta titulo oneroso,vt ex causa venditionis:tunc si est facta pretio minori:tunc in eo ꝙ vltra valet, res,
e quàm fit pretium,est donatio*vt l.j.C.si quid in frau.pa.& tunc idem:quia potest reuocari per querelam inofficiosę donationis. Si verò est alienatio facta in fraudē, ita ꝙ emptor participauit fraudem:nec vllo modo est dona.tunc descendentibus in bonis ascendentium datur reuocatoria:vt l.vlti.j.si quid in frau. pat.si enim hoc conceditur filio arrogato:multò magis naturali:vt l.si quis.de coniun.cum emanci.libe.Nec est dicendū ꝙ illa quarta
f debeatur vt æs alienum:[f] quia illa quarta non debetur in vita patris.sicut nec quarta quæ debetur filio naturali:vt l.j.§.si impuberi.ſ.de colla.bo.sed pater in bonis filij nō habet reuocatoriā. Ratio,quia ita non debetur hæreditas patri sicut filio. Non obstat ista ratio:quia non est vrgens ratio:vt lege,vltima si quid in fraudem patronatus.Ita debet intelligi quod notatur in c.Ray. extra de test.Cy.aliter in l.prima C.si quid in frau.patro.Quæro,cum hodie liberti habeantur tanquam ingenui, per aut.vt liberti de cætero.an sit sublatus titu.si quid in frau.patro. glo. dicit quòd non.

LEX. III.

g **Antonius.** [g]Quæro quæ est ista pars constituta. Dicit glo.tertia vt in gl.& cōstat hodie in aut.nouissima.C.de inoffi.testa. Quæro ad hoc vt competat bonorum pos.patri an requiratur

a ¶Cōputat in legitimā.No.pro eo ꝙ dat monasterio pro filia.adde Bar.in d. §.Titio genero.in fi.& idē dicit Bal.in l.quoniā nouella.in fi.C.de inoff.test. & per ista dicit Bal in l.fi.in xiij.col.C.de do.promiſ.ꝙ pater tenetur dotare filiam volentem ingredi monasterium.

b ❧POMATES.¶Quærit glo.Vide in simili per Ale.in l.cęturio.in ij.co. de vulga.& pupilla.

aditio hæreditatis.Respondeo: aut rescinditur in totum & requiritur aditio:aliàs secus. Dixi in l.illud.de contra tabu.Vltimò quæro,vt in glo.
c ¶Est & alius. Glos. idē.testamēta doctorū nō cōtra tabulanē & istā gl.alle.doctor. in l.miles.in princip. j.de re iudi.

De bo.pos.ex testamento militis. Ru.

LEX vnica.

h **Non dubium.** [h]Milites, & priuati existentes in acie belli possunt testari quomodo volunt, tam in terra quā in mari.h.d.No.tex.ibi:tamen qui in procinctu &c.quod facit ad id qd' fuit anno tempore mortalitatis:quia maximum præmium fuit inter Deum & homines: & ideo
e propter talia esset bonum prouideri:vt vltimæ voluntates etiam non solenniter factæ valerent:quoniam nec testes nec notarij re
f periri potuerunt.
d ¶Habeat reuocatoriā.An filius & econtra,pater reuocēt bona ī eorū fauorē alienata,addē Bal.in l.fi. d reuo.his ꝙ in frau. cre.& no. p doc.in §. itē si qs.ifti.de actio. & Bal.in l. j.in autepe.col.in ver.vlteriꝰ. j.de'inofficio. do.& Bar.& Bal.in l. ij. in fin.C.si quid in frau. pa.& quod no.hanc. in l.hæredi.j.de bon. auth.iud.pos.
e ¶Est donatio. Hic se quiē Bal.in l.fi. C.de reuo.dona.
f ¶Vt æs alienum. et ista est magis cōis litera.attende tū:qa videt ꝙ hoc fit cōtra casum l.d.Papi. §.si qs impubes. ā.de inoff. test.& vide bonū textū.in l.hereditariū. j.de bo.auc.iudi.pos. & ibi Bar. & cōtrarium tenuit ipsemet Bart.in l.j. §.sed nec ipuberi.ā.de col. bo.

De iure patronatus. Rubrica.

LEX I.

Patronorum. [No.] ꝙ accusare vel facere accusari et manus inferre,sunt paria: vt l.si inimicitiæ. ſ. de his quibus vt indi. Item no.ꝙ minus peccatū est in faciendo quam in non faciendo.
g ¶Pātonius. Hæc lex est no. secundū doct. in l.fratres.C.de inof fi.testa,& ibi vide.

LEX II.

Liberti omnes. Opp.j.de ope.liber. l.medicus.So.Ibi promiserat operas:hic non.
h ¶Nō dubiū. Bal in l.fi. C.de testa. tenet tale testamentū valere sed certè Barto. hic tenet cōtra,si bñ pōderet. adde q̄ notaui ad Bal. l.fi. And.B.

LEX III.

Si quis tutor. Op.ꝙ nō potuit se excusare: qa acceptauit legatū vt l.ex sententia.ā.de test.tu. sol. Non potuit se excusare de iure:vel accepit legatum ignorans onus legati. Item op. de l.ab administratione.C.de le.Solu. Ibi non erat quid tutori imputaretur:quia erat miles,qui administrare non potest. Vltimò no.ꝙ apud aliquē potest esse ius patronatus,licet non cum effectu.
h ¶Nō dubium . not. & adde Bar.in l. fin. C.de test. p hoc: qa à iure cōsi recedit tali tēpore,iuxta no.in l. ā ætate.cū ſi. ad Treb. & adde qd' Florianꝰ in l.mili.de testa.mi. p illū textū. vult dici posse ꝙ sicut milite testāte in cōflictu belli,est remissa solennitas testiū in testō,idē esset in pagano testāte tepore pestis corā duobus testibus: qa illo tēpore ꝓpter periculum pauci testes haberi possunt. Pro hoc etiā adducebat l. fi.ā.de testa.milit.& istā l.& glo.in l.feriniarios.in j.fol. C.de testa.mi. Itē adducebat.qa tēpus guerræ & pestis æqparātur. vt no.in l. naturalitē. p doc.j.de vsucap. et in c.ex trāsmissa. de ꝓscriptio. Tu vide in terminis Ang.in l.cōficiūtur.§.codicilli.d' iure codic.Et ad bar. hic adde vnū verbū per Ro.in l.ſi quis in graui.§.ſi autē.ā.ad Sylla.& vide Ro.in auc. similiter. de testamento facto tempore pestis.C.ad leg.Fal.

i ❧POMATES.¶Ad fiscū. An fiscus habeatur loco hæredis,vide Alex. consi.lxxxix.in iiij.vol.& consi.xxiij.in j.col.in j.volu.

k ¶Iura libertorum.læsæ maiestatis. Adde gl.& Bar.in l.j.C.de bo.libe.

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Quãmuis. Vide Imo. in l. cùm tale. §. falſam cauſam legato. de conditio. & demonſtra. & Bart. & Imo. in l. ij. §. fin. j. de donatio. an ceſſante ratione ceſſet diſpoſitio.

b ¶ Interpretatione reſtrictiua. Vide per Bart. in l. j. §. nunciatio. de oper. no. nun. & in l. ſi cõſtante. in cõſimili quæſito, fol. mat. Salice. in l. ij. C. de nox. Imol. in l. ſi verò. §. de viro. ſolu. ma. & per Bart. in l. ſi. §. in cõputatione. C. de iure delibe.

c ¶ Lege Iul. Hunc §. alle. Bald. in l. ij. in fi. C. de indi. vidui.

d ¶ Impunè offendi. Not. idem dicit Bal. in l. ſi quis in ſuo. C. de inofficio. teſtamẽ. idem videtur tenere Barto j. eo. l. ſi libertus. & facit quod no. in l. in criminali. C. de iuriſ. om. iudi. aduerte tamen: quia Bartol. & Ange. & Paul. de Caſtr. in l. quãuis. de in ius vo. videntur tenere contrariũ. dic ꝙ ipſi loquũtur quãdo pœna erat commiſſa. ſed Barto. hic loquit qñ non erat cõmiſſa. & vide Bart. in l. qui ex mente. de furt. dum oppo. de l. Papinianus. §. meminiſſe. de inoffi. teſta.

e ☞ Tractauit plenè materiam iuramenti Barto. in ff. nouo. in l. ſi quis ꝙ eo. in prin. de fideiuſſo. Alexã. Loſæus.

f ¶ Si libertus. Quãdo alienatio facta i fraudem ſit ipſo iure nulla, adde Bal. in l. hac edictali. §. omni. C. de ſecun. nupt. & ibi quomodo cognoſcatur, qñ fit in fraudem hominis, & vide qđ notat Bald. in l. j. in j. opp. C. ſi quid i frau. patro.

g ¶ Nocet filio. Idem in crimine hæreſis. in c. ſtatutum. de hære. in vj.

h ¶ Non priuetur. Filius non priuatur feudo propter delictum patris. De hoc vide latiſſimè per Barro. in l. eum qui. j. de interdi. & relega. quid econtrà. vide qđ dixi poſt Bar. in l. cum filius. de verb. oblig. & de hoc vide latiſſimè Bald. in c. j. §. j. de ſucceſ. feu. & in d. c. j. ſi vaſal. feu. priue. & vide glo. fi. ſecundum Dy. ibi in l. quę ſtium. §. vl. de preca. Bal. in c. j. §. inſuper. alias eſt c. inſuper. de prohi. feu. ali. ꝙ Fed. & quod dixi in l. Statius. §. Corne. de iur. fiſci.

A Digere. Nota ꝙ maſculinum cõcipit fœminiñ. Opp. de l. ſi ita ſcriptũ. §. j. ſ. de leg. ij. vbi iuri de futuro non põt renũciari. Solu. Ibi in repudiatione: hic in delicto, qđ tollit ius futurũ: vt hic, & l. quidã. §. fi. de dona. & l. q ſuperſtitis. de acquir. hære. Alij habent cõtra. de l. ſi ita ſcripſiſſet. ꝙ hæc prouiſio in maſculo porrigitur ad fœminã fauore matrimonij: vt no. in Spe. de diſpu. & alle. §. poſt hæc. verſic. vbi verò maſculinum.

Q uãuis. * Nota ꝙ hæc lex generaliter loquẽs reſtringit per rationẽ vt ibi locũ habeat lex, vbi eſt ratio. cõtra in l. proſpexit. j. qui & à quibus. Sol. Quandoq; niſi per rationẽ reſtringeretur, quis puniretur contra mentẽ legis: & tunc reſtringitur: vt hic, & l. ij. C. de noxa. Qñq; quis non puniretur, ſed amitteret lucrũ: & tunc non reſtringitur, niſi per aliã legẽ, vt in contrario. Qñq; niſi legis reſtrictio fiat, quis lucraretur indebitè: tunc reſtringitur: vt l. vt gradatim. §. & ſi lege. de mu. & ho. & hoc no. Cy. in l. j. C. quæ ſit lõga conſue. & iſta ſunt arg. ad multa not. vt pono in l. omnes populi. in materia de interpretatione reſtrictiua. b

c Lege Iulia. Nota legem remittere iuramentũ ſicut papa: vt l. ſi. §. qui ſatiſ. cog. & l. ſi. in prin. j. ad muni. Quæro, quid ſi vouit caſtitatẽ, vel non contrahere matrimonium? Solue vt not. in c. j. & ij. extra qui cleri. vo. Sed ſi hoc eſt verum quod hic dicit, patronus nõ incidit in pœnam, cũ non tenuit iuramentum: arg. l. non putauit. §. non quęuis. ſ. de contra tab. & l. continuus. §. antepe. de verb. obli. Sol. Quandoq; id, ex quo quis debet incidere in pœnam, non poteſt de iure fieri: & tunc ſufficit de facto fieri, vt hic. aliâs ſi poteſt de iure fieri, non ſufficit de facto fieri. De hoc ꝙ doc. in l. j. C. de ſepul. vio. & dixi plenè in d. §. antep. in l. continuus. j. de ver. ob.

Illij hæreditate. Nota ꝙ iuraliberorum liberi nõ habent vt liberi. Et idem eſt in emphy. vt l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. j. de ope. lib. quod nota.

☞ *Stante ſtatuto ꝙ declinans iuriſdictionem iudicis poſſit impune offendi ſi quis declinatoriam opponat, & non proſequatur.*

Vm patronũ. §. j. Not. qñ qs dicitur accuſaſſe. Opp. ꝙ qui detulit, non videt accuſaſſe: vt l. qui cũ maior. §. accuſ. j. de bo. li. Glo. dicit ꝙ nõ ex ſententia: ſed inſpecta ſeriæ verborũ videtur accuſaſſe. Hoc non placet: quia verba dicũt accuſaſſet, hoc eſt pręteritũ imperfectũ, & pluſquã perfectũ ſubiunctiui modi: & ideo requiritur ꝙ ſit perfecta accuſatio: & ideo ſecundũ rigorẽ verborũ nõ procedit gl. Vnde dico. & ſottè non malè: ille, qui accuſauit, & accuſationẽ proſequitur quotidie inſtando, niſi petat abolitionem parte præſente, põt dici accuſaſſe: ſed ſi deſiſtat, nihil in eo dicendo: & tunc tacendo: non dicitur accuſaſſe, niſi vſq; ad ſententiã ſtet: vt d. §. accuſaſſe. q. † facit ad q. videlicet, cũ dicit ſtatutũ ꝙ ſi quis declinaſſe inueniatur iuriſdictionem iudicis, ꝙ poſſit impunè offendi. d Quidã oppoſuit exceptionẽ declinatoriam, demum ſuper illa nõ fuit ꝓnunciatum: dixi ꝙ non põt impune offendi: vt d. §. accuſaſſe. & l. i ſeruitutẽ. §. petiſſe. de bonis liber.

Caius. Opp. in auc. vt li. mat. & auiæ. §. ad hæc. Sol ue vt ibi nota. Iſta lex inducitur per Dy. ꝙ ſi vaſallus partẽ vnius ex dominis emat, vel ſit hæres inſtitutus, vtrum adhuc ſit vaſallus. Et dicit ꝙ ſic: vt l. cum ex oratione. vt §. de excu. tu. Sed Dy. dicit verum, ſi iſtud ius non poterat vendi, vel ad hæredes tranſmitti, aliàs eſſet dubitabile: & ideo cogitetis, quia non potui videre.

Si iurauero. Facit ad c. quãuis de pact. lib. vj. & ad c. cũ contingat. extra, de iureiur. vbi ſimiliter iurat non venire ad hæreditatem patris, & ad eius ſucceſsionẽ, vel nõ reuocare venditionẽ rei dotalis: & in c. licet. de iureiu. lib. vj. quia dico ꝙ nõ teneat dñij translatio, vel pactũ, licet iuramentũ valeat: hoc nullo iure cauetur. Ex quo multæ cõcluſiones ſequunt. De quo dixi in l. Seius & Augerius. ſ. ad l. Fal. & l. qui ſuperſtiti. de acqui. hęre. & dicã e plenius in Digeſto nouo Deo dante.

Vi contra. Oppo. de l. ad optimũ. ſ. de in ius vocã. Glo. ſoluit, & bene. Dicam plenius in l. diui fratres. j. eo.

1 ☞ *An durius agatur cum lege, quàm cum homine.*

f Si libertus. * Singularis eſt multũ, & hoc intendit. Alienatio facta in fraudẽ legis, ipſo iure non valet: facta in fraudẽ hoĩs valet: ſed per reuocatoriã reſcinditur. h. d. Videbitis hic ſuper quo fundata eſt lex iſta: quia ſuper his regulis. & l. diui Adria. quod contra legẽ fit, nõ valet: vt l. fraus. ſ. de legi. & c. fi. extra, de reg. iur. lib. vj. Secundò eſt per tit. j. ſi quid in fraud. credi. Oppo. de
1 l. † Celſus. ſ. de arbit. vbi durius agitur cũ homine quã cũ lege. Sol. Ibi de homine iuris miniſtro. Sed non placet: quia arbiter non eſt miniſter iuris, nec oritur actio ex eius duritia. Et reperio ꝙ durius agitur cum homine legum miniſtro, quã cũ lege: vt l. amplius non peti. j. rem ratam ha. vbi verbum peti, prolatum ab homine, intelligitur ꝙ litis conteſtationẽ: ſed à lege: per ſententiã: vt l. in ſeruitutẽ. §. petiſſe. j. de bo. li. Solu. Quædã eſt pœna reſpiciens actum: quia agunt miniſtri: & durius agitur cũ l. quia ius habet magis poteſtatem annullãdi quã homo. Quædam eſt pœna intrinſeca: & tunc mitius agitur cũ lege, d. §. petiſſe. Dixi in d. l. amplius. & not. legem iſtam ad multa, quia vtilis lex eſt.

Si quis. Notabiliſsimus §. eſt. Et ratio eſt: quia qñ per primam alienationem factus eſt minor centenario, in ſecũda verò obligatur: quia in principio legis erat facta inualida, per iſtam l. & l. Titia. §. Imperator. ſ. de lega. ij. & l. j. de inof. doñ. determinat etiam glo. & diſtinguit, quando facit plures donationes, vtrum omnes reuocet, vel vltimam, vel quomodo, vt patet in glo. prædictarum legum.

1 ☞ *Filius an frudo priuetur propter delictum patris.*

Diui. Delictum aui vel patris non nocet nepoti, vel filio in iure libertorũ. h. d. Nota in hac lege ꝙ licet Imperator pluries iudicauerit vnum: ſi tamen ſurgit poſtea contrariũ: receditur à primo conſilio. Item nota pro eo ꝙ ponitur in ſententia adhibito conſilio prudentũ &c. Tertiò no. qđ dixi in caſu. Opp. ꝙ delictum patris noceat filio. vt l. quæritur. j. de bo. li. Gl. huius timore diſtinguit multum bene. Vide glo. quæ incipit, vt euidenter, & ipſam ſigna. Vnum tamen addatis, vt quod dicit ꝙ delictum patris non nocet filio poſt mortem patris, intellige, niſi in crimine læſæ maie. vbi delictum patris nocet filio * in iure libertorũ, & ſecundũ diſtinctio
g nẽ, quã dedi ſ. in l. iura. Itẽ † hæc lex inducitur ad q. ꝙ filius non
h priuetur [b] feudo propter delictũ patris. De hoc habetis per glo. in l. emancipatum. in fi. ſ. de ſena. & per Dy. in c. non debet aliquis. de regu. iur. lib. vj. De quo dic plenius in x. colla. quæ fuit cauſa prima bene. amit. §. deniq; in ti. ſi de feud. fuerit contro. c. j. §. ſi vaſallus. & in ti. ſi vaſal. feu. pri. cui defe. c. j.

1 ☞ *Patri vel patrono an filius vel libertus iure inſtitutionis relinquere debeat.*

Iue.

Excluditur. Hic eſt no. Caſus, & mentẽ tenẽdus. Quæro † vtrum ꝙ hic dicit
1 ſit

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit correctū per iura hodierna quæ videntur velle q̄ habeat iu re institutionis:in auť.vt cum de app.cog.§.aliud.Dicit gl.q̄ nō in patrono,licet in filio sic.Ita dicit glo.quā no An autem in filio sit correctum.dic vt notant doct.C.de inoff.test.auť.nouissima. Sed aduertēponendo casum hic prout dicit tex.non esse correctū nec in patrono:nec in filio:quia hic fuit institutus patronus in certa portione:& fuit legatum seruo,quo casu non esset correctum in filio:quia si filius aliquid haberet iure institutionis,& esset aliquid sibi à seruo,legatum computaretur in quartam. sufficit enim q̄ aliquid habeat iure institutionis. tenet ergo gl.ista q̄
a patrono non est necesse relinquere iure institutionis.Sed quid in patre,an filius debeat ei iure institutionis relinquere? Dñs Ia co.de Bel.determinauit q̄ sic:quia eadem est ratio.Contrarium
b credo:quia in patre non reperitur correctum.& iura non corriguntur ex identitate rationis,nisi quatenus sit lege expressum: vt l.præcipimus.in fi.C.de appel.vbi tex.h.d.expresse.Præterea pater & patronus æquiparātur,nisi in casibus:vt no.s.ti.ij.l.j.circa prin.sed in patrono non est correctum,vt hic:ergo nec in patre,qui ei æquiparatur.cū in hoc non reperitur diuersitas.

c **Ex duobus.** Hic est no.& sing.casus.Illi ergo qui habent portionem debitā iure institutionis, non accrescit portio eius,qui venit per cōtra tab.secus si ambo venirent per contra tab.quia veniunt eodē iure.Secundò no.q̄ ille,qui petit supplementum,perinde habetur,ac si peteret contra tabu.vt hic.

1 ☞ *Iudex appellationis potest pro parte sententiam confirmare, & pro parte nullam pronunciare.*
2 *Iudex appellationis quando appellatur à sententia nulla, debet illam nullam pronūciare.*
3 *Peto sententiam pronunciari nullam: & si qua est, peto eam rescindi tanquam iniustam: procedit.*
4 *Restitutione in integrum simpliciter petita, an iudex poterit de nullitate pronunciare.*
5 *Iudex appellationis an possit pronunciare de iniquitate sententiæ, quando sententia petitur principaliter pronunciari nulla.*

1 **Carmelia.** Iudex†appellationis potest pro parte sententiam confirmare, pro parte nullam pronunciare.h.d.in summa habetis s.fa.erci.l. quidam.Opp.glo.contra tex.s.fa.er. l.in hoc iudicio. Dicit gl.hoc ideo:quia diuersa sunt capitula. No.ex hac lege q̄ iudex appellationis potest pronunciare sententiam nullam vt l.
2 quædam mulier.s.fa.er.Ex†quo apparet q̄ glo.quæ est in l. j.C. quando prouo.non est necess.non dicit verum. Dicit enim q̄ si appello à sententia nulla,iudex non debet pronūciare sententiā iniustam:imò debet pronunciare nullam,vt hic quod dic vt l.si
3 expressim.j.de appel.†Item no.q̄ possum petere sententiā pronunciari nullam,& si aliqua est,peto pronunciari,& eam rescindi tanquam iniustam,vt hic.Pro hoc in l.j. C.quando prouo.nō est ne.& est casus in c.constitutus.extra,de in inte.resti. vbi possum petere cōtractum pronunciari nullum:& si aliquis est,pos-
4 sum petere rescindi per restitutionem in integrum.†Sed quæro quid si peto simpliciter restitutionem in integrum,an iudex potest pronunciare de nullitate,sicut in causa appellationis? Ad partem affirmatiuam facit s.de mino.l.verum.§.ex facto. Item
5 quæro†quid si aliquis petit principaliter sententiam pronūciari nullam,an iudex possit pronunciare de iniquitate sententiæ. De istis quæstionibus tractatur per Inno.extra,de off.dele.c.cū contingat.in glo.magna.Proposui hoc anno dicere in l. j. j.quæ sen.sine ap.rescin.dicam alibi.

De obsequijs à libertis patrono præstandis. Rubrica.

LEX I.

d **Etiam militibus.** [a]No.istud principiū. Idem nos habemus in l.j.C.de consu.lib.xij.q̄ ille qui est antiquior, præcedit.modo sunt duo doctores eodē tempore facti.Certè erit differentia in ætate & alijs cō-
e ditionibus:& illæ præcedet vt hic.ibi inter collibertos.

Per procuratorem. Quæro quomodo potest accusari ingratus per procuratorem:nonne hęc est cā capitalis vt l.edicto.§.rei.s.de bo.pos.cum suis sim,ergo non admittitur procurator:vt l.pe.§.ad crimem.de pu.iu. Dicit glo.

a ¶Sed quid.Et contra cōsuluit Bal.vt ipse refert in l.oīmodo.& in auť.si parēs.C.de inof.test.& in auť.ex eā.C.de li.pte.& sequit Ange.in auť.vt cū de appel.cog.§.siue igit.& ibi ponit nouā opi.quā omnino vide Andre.Barba.
b ¶Nō reperit.Idē tenet Bal.in l.oīmodo.C.de inof.testa.in vers.venio ad qō. vbi de hoc dicto Bar.facit mētionē.vide Bal.in l.j.C.de cōtra tab.li.& in authē.ex cā.vers.ij.op. C.de li.pte. & Ang. in l. nā & si parētib⁹. de inof.test. vbi alle. casum I §.aliud quoque capitulū in ver. sed si hæc obseruata nō fuerint. in auť. vt cū de app.cog. & cō tra Bar.etiā tenet bal dus in l.j. C.de cōtra tab.libe. cuius opin. videt verior. & per Imo.in repet. l.j. §.si ex fundo.de hær. insti.et ad Bar. hic addē Bal.in cōsi.incipi. In Christi nomine amē super primo puncto facit dubitationē. ad de Bal.cōsi. lxxxj.incipi. veritas est j.lib. & Cal.consi. v.de te testamentis.

dic vt l.sed & hæ.§.j. s.de procu. vbi idem tex.Responde.Non sufficit q̄ sit causa reductionis in seruitutem,nisi sit intētata criminaliter,s.advindictam publicam.sed hic fuit intentata ciuiliter vt hic,& l.sed & hę. §.j.Idem & in adulterio,si agatur ad thori separationem, ista dicitur ciuilis causa:vt in c.tuæ.extra,de procu.tamen in hoc licet sit ciuilis,quia delictum versatur: debēt poni omnia limitatè,vt sit certum:sicut in accusatione criminali:vt l.libellorum. §. fi.de accu.Facit l.prætor edixit. §.j.de iniur.& l. item exigit.de dolo.& tex.in d.c.tuæ.extra de procu.

De operis libertorum. Rubrica.

LEX V.

Si quis operas. Dicitur c hic q̄d transit ad filios stipulatio operarum:quæro qualiter transibit.respōdeo post mortem patris admittitur successio,vt hic:non eo viuo:vt l. vt iusiurandi.§.si liberi.j.eod.ideo dic vt C.de ope. li. l.liberti libertæque. d

Fabriles. Vos scitis q̄ glo. communiter accepit fabriles pro certis: sicut etiam no.glo.in l.si non sortem. e §.libertus.de condi.indeb.Iaco. de Aretio. intellígit aliter,& fortè non peius quā glo. refert Cy.C.de ope.lib.l.liberti libertęq̄.

1 ☞ *Obligatio & actio quando oriatur ex iuramēto, etiam de iure canonico.*
2 *Decretum interpositum statim post emancipationem, & datum in præmium emancipationis validat emancipationem, & datum.*
3 *Causa libertatis an in dubio quis præsumatur iurare.*

Iusiurandi. Ista est bona l. Vos habuistis suprà eodem.l.secunda quòd prætor dat iudicium operarum in libertū:modo hic dicitur qualiter obligatur.& in hoc principio requiritur quod sit libertus, & causa libertatis iuret,ad hoc vt obligetur iureiurando, quasi dicat,ingenuus non obligatur iureiurādo, & est verum:vt l.si quis pro eo.in princip. de fideiusso.nec seruus obligabitur iurādo vt hic in ver.iurare.& glo.hic dicit.Contra suprà de iureiurādo.per totum. & C. si aduer.ven.in authenti.sacramenta.vbi ex iu-
f ramento quilibet obligatur.[f]Solu. Quan-
1 doque iusiurandum†præstatur super præterito ad litis decisionem: & tunc dabitur actio & obligatio:vt supra de iureiurando. per totū. Quoddā iuramentū interponitur ad confirmationem contractus:vt in auť.sacramēta puberum.C.si aduer. vend. Quoddā est iuramētū, quod interponitur merè ad introducendā obligationē: vt si iurem me tibi daturū centū vel aliquid faciu

1 SEPOMATES. ¶Ex duobus. An in legitima possit habere locum ius accrescēdi,vide Ale.in l.planè.§.si duobus.in antepe.col.ff.de legat.j.
2 SEPOMATES. ¶Etiā militibus.;vid in materia huius dicti Panor.& moder. in c.clerici.de iudici. Are.in §.quedā.Inst. de ac.Fe.in procē.De ere.in v.col.in rubri. de maio.& obedien.
e ¶Ille præcedet. nor. de duobus doctorib⁹ eo.tpe factus qs fiet dic.& vide Bart.in l. j.ff.de albo scribē. & no.in l.j. in prin. d cō sulibus.li.x.quæ singu.alle.q̄ prius licētiatus & ex magno interuallo doctorat⁹ præfertur nō solū licentiatus,sed etiā doctoratus in illo interuallo.qd not.ga fuit de facto.Sed Bald.in auť.habita.in viij.colū.C.ne fil.pro pa. dicit q̄ licentiatus habeť p scholari.Quid si vnus doctor est iuris canonici,alius ciuilis, vide per Io.Andre.in c.clerici.de iudic.qd si sacræ paginæ,vide in c. eam te. de ætate & qualitate & adde qd not. Bal. in l.memini. d aduo. diuer.iudi. & an licētiatus veniat appellatio doctoris,habetur per Bal.in l.j.in pen. col.fol.ma.et in l. pe. ē.de test. mili.ad hoc adde no.p bar.in l.ij. §.prius.devul.& pu. & quid si est doctor vtriusq̄ iuris, an p̄ferat simplici doctori,vide per Bal.in simili qd fic, ff.l.sed & milites.in princ.ē.de execu.tuto.qd si filius est doctor.pr nō : q̄ præferatur:vide not. per Symo.d Burgia no in procemio Clemen.adde plenè Feli.in c.de mai.& obedi.
f ¶Obligatur. Et ex iuramento quilibet potest obligari.Adde Bar. in l. iusiurandum quod ex conuentione.ē.de iureiu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ☞ POMATES. ¶Tene menti bñ ad q. Vide Alex. in l. diuortio. in ñ. col. & seq. fol. mar. & ibi p Iaſo. ī iiij. not. Alex. conſi. xcvj. in j. col. in iiij. vol. Fel. in c. j. de teſti. in iij. col. ver. inquantum.

b ¶Vos ſcitis. Facit qđ no. Bar. in l. vniuerſa. C. de p̃ci. Impe. offer. & in l. ſi ita quis. §. ea. l. j. de ver. obli. & quod nota. in l. ij. C. quod met. cau. & in l. penult. C. de cõdit. ob turpẽ cauſam. Et iſtud facit ad q. de teſte dicẽte, q̃ fuit factũ tempore guerræ: poſtea reperit q̃ fuit factũ parum ante guerrã, q̃ nihilominus dicatur factũ tẽpore guerræ. Et ita dicebant Bal. & Imol. per illũ text. in l. diuortio. in prin. ſolu. matrimo.

c ¶Si liberi. Et pro his quæ hic dicunt, vide Bart. in conſi. xxxij. & in l. ſi mihi & Titio. de ver. ob. vbi videtur ſibi contrarius ſi bene penderet: etiã videtur hic ſibi contrarius dũ quærit̃ an text⁹. in feudo trahatur ad emphyteuſim. de quo per Bal. a in c. j. qui. mod. feud. 2 conſti. põt. And. B. b

☞ POMATES.

d ¶Sed quæro. Vide Alex. conſil. clxvj. in ij. col. in iiij. vol. Frã. Creſi. ſingulari. xiij amit. vide Alexan. Cõſi. xj. in ij. dubio. in pe. col. in iij. volu. Flo. in l. veniut. ff. fa. ercſ. Barb. cõſ. lxij. 3 in ix. col. in ij. volu.

e ¶Si liberi. Quid de emphyteuſi. Emphyteuſis an veniat iure hĕditatis ſi pr̃ ſtipulat̃ p ſe & filijs, &c. Add q̃ bal. cõtrariũ 1 tenuit l. ij. C. de ſuis 2 & legi. adde bar. in l. ſi non ſortẽ. §. libert⁹. 3 in fi. de cõdi. inde. & Bald. in c. j. de ſucceſ. feud. & Imol. in l. qđ dicit. de verb. oblig. Bald. in auẽ. vnde ſi 5 parẽs. de moſſi. teſta. in fi. & ſic videt hic q̃ emphyteuſis non poſſit trãſire ad hæredes extraneos: & ſic in perpetuũ dari põt. Idẽ tenet Bart. in l. quod dicit. de verb. obli. & in l. ſi tibi de cem. §. pact⁹. de pac. qđ intellige vt dixit Bar. in l. ſi patroni. in prin. c. ad Treb. ſed Bar. videt tenere contrariũ in auẽ. perpetua. & in auẽ. qui rẽ. in fi. C. đ fac. ſan. eccl. & in l. ſi finita. §. ſi de veſtigalibus. in ñ. col. de dã. infec. ibi: ſecũdò quæro. & vide quod ibi ſcripſi. & vide Io. and. in c. in præſentia. de proba.

¶Aduerte. q̃ §. emphyteuſim hic allegatus videtur eſſe correctus per §. licentiam. in auẽ. de ali. & emphy. colla. ix. & ſic videtur q̃ glo. in l. etiam. in prin. & ibi Bar. fol. mar. nõ bene dicat. & Bal. in d. l. etiam dicit d. §. correctum quo ad tempus. non quo ad qualitatem ſucceſſoris: niſi forte conſuetudo ſe haberet in oppoſitum: quia tunc conſuetudo eſſet ſeruanda: nec poſſet fieri vltra quã permitteret conſuetudo. Et de hoc vltimo habetur pro Bart. & docto. in authen. qui rem. de fac. ſan. eccle. Et hæc ſolu fuit originaliter Ioan. And. licet Bald. non alleg. in c. in præſentia. de proba. ſuper glo. Sed contrarium videlicet q̃ d. §. ex toto ſit correctus tenet Spec. in tit. de emphy. §. nunc aliqua. ver. ſeptimo quæritur. & Bald. etiam ceſſante conſuetudine videtur idem tenere in auẽ. ſi quas. de fac. ſan. eccle. & idem ibi tenet Cyn. & communiter doc. & vide Bal. in l. j. C. de iure emphy. & in auẽ. perpetua. de fac. ſan. eccl. & Imol. in d. l. quod dicitur. & aliquid per Imo. poſt Bal. in d. l. etiam. in prin. & adde quæ j. proximè ſcripſi. & quod no. Bal. in l. Gallus. §. quidam rectè. de libe. & poſth. Et hãc vltimã partẽ videt etiam ſentire Bald. in d. l. etiam. in addi. & in l. ij. C. de iuris & legi. Adde tamen caſum valde not. in quo emphyteuſis poterit etiam abſq; cõuentione ad hæredes extraneos tranſmitti: nec finitur tertia generatione. quem caſum not. Barto. in l. quicunq; C. de omni agro deſer. lib. xj. vbi omnino vide, licet non firmet pedes. Sed pone: aliquis acquiſiuit emphyteuſim eccleſiæ per præſcriptionem annorũ centum, vt in authẽ. de eccle. tit. in prin. an ius illius præſcriptionis extendatur ad tertiam generationem, an in infinitũ. Reſpõdeo q̃ ſicut emphyteuſis informiter cõceſſa, tamen perſonarũ diſtinc. intelligitur in tertiam generationem: ita ſi ſit præſcripta, quia informis eſt: vt in auẽ. de non alie. §. emphyteuſim. quod eſt nota. Ita refert Bald. ſe conſuluiſſe in c. fi. de feu. da. ī vicẽ leg. cõmiſ. qđ no. & vid Bal. in l. fi. C. de libe. cau. & melius in d. l. j. in ij. col. de iure emphy. Item limita ſecundũ Barr. not. in l. quicũq; C. de omni agro deſer. lib. xj. nõ tamen affirmat, vide licet q̃ ſi fundus in emphyteuſim datus eſſet ſterilis, & emphyteutearij artificio effectus eſſet melior: tunc etiam vltra tertiam generationẽ res retineri poteſt, & ad extraneos tranſmitti, & iſtud vltimum reperio, quod ſequit̃ Roma. in rub. de arbi. in fi. ix. chartæ. Et qũo in contractibus intelligantur iſta verba, conceſſit vſq; in tertiam generationem, vide Bal. in auẽ. ſi quas ruinas C. de ſac. ſanc. eccle. quem ſequitur Petr. de Ancha. in cle. j. de pe. & dum ſ. dixi an §. emphyteuſim. ſit correctus, adde gloſ. in §. adeo. Inſti. loc. & gl. ī d. auẽ. ſi quas ruinas. & Imol. in quodã conſi. quod incipit, Guidantonius de panno. tamen nõ decidit, ſed dicit forte debere attendi conſuetudinem, quæ eſt optima legum interpres. Pro quo adde no. in auth. qui rem. C. de ſac. ſanc. eccle. vtrũ auẽ emphyteuſis tranſeat in monaſterium, vide Bald. poſt Bar. & docto. in authẽ ingreſſi. in vj. col. C. de ſac. ſan. ecc. in c. j. §. clericus. in fi. ſi de feu. fuer. contro. inter do. & agna. nota in c. in præſentia. de pba. & vide Bal. in l. antiquitatẽ. ī pri. C. de vſufruc. Et ſi recipio emphyteuſim pro me & hæredibus meis, an intelligatur de primo hærede tm̃. & facit iſte tex. in §. ſi liberi. ad q. q̃ ſi vnus patronus decedat pluribus relictis hæredibus ex diſparib⁹ portionibus: puta vnus ex dimidia, alios ex tribus vncijs. p qualibet dicit eſſe ius patronatus penes quẽlibet æqualiter: & ius præſentandi: vnde ſi vnus fuit præſentat⁹ ab illis dutobus obtinebit, ſecundũ Inn. & Io. An. in c. j. de iure patr. Item & multo magis ſi teſtator hæredibus muñxit eccleſiam conſtrui vel altare ordinari. Secus vbi eſſent duo patroni. & vnus reliquerat vnũ hæredem, & alius plures. Nã tm̃ valebit vox illius quantũ illorũ pluriũ. c. plures. de iure patro. in Cle. qđ no. & tene mẽti, q̃ in tali iure patronatus nouiter quærendo ſemper requirit̃ authoritas ep̃i, vt not. Io. And. in c. ex inſinuatione. de iure patro. Et an ius patronatus tranſeat ad filios, non hæredes, & an ad inſturos in re certa, vide plenè Pet. de Anch. in cle. ij. de iure patr. poſt Fed. ī cõſi. xvj. & in cõſi. cccxx. & ibi etiam per d. Pet. poſt Paul. quomodo tranſeat cum vniuerſitate. Et an tranſeat ad extraneos, & an ad filios naturales, vide Bald. in l. cã quam. C. de fideic. Adde an emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat ad hæredes extraneos, quę poſui in l. etiã. vbi plenè. Et an emphyteuſis p̃ſcripta ſapiat naturam ſeparatam ab alia emphyteuſi, vide Bal. conſi. xxj. ij. lib. An auẽ emphyteuſis tranſeat in monaſterium, vide Pet. de Ancha. conſi. clxiij. Et quomodo intelligat̃ maſculina generatio in emphyteuſi, per eundẽ cõſi. cccix. & appellatione hæredis in emphyteuſi, qui veniant, vide Cal. conſi. xv. de ver. obli.

1 *Actio poteſt quæri per patrem filio emancipato.*

2 *Filij in feudo ſucceduũt æqualiter, licet inæqualiter inſtituti.*

3 *Filij an ſuccedant æqualiter in emphyteuſi accepta pro ſe & filijs, licet inæqualiter ſint inſtituti.*

4 *Filius, qui renunciauit hæreditati paternæ non poteſt emphyteuſim retinere ſi eſt accepta pro ſe, filijs ſuis, & hæredibus: ſecus ſi pro ſe & filijs.*

5 *Feuda quæ tranſeunt ad filios, ſi ſunt hæredes: q̃ veniant in petitione hæreditatis: & idem in emphyteuſi.*

Emphyteuſis accepta pro ſe, ſuisq; filijs legitimis maſculis & fœminis pertinet ad fœminas ſicut ad maſculos niſi cõſuetudo aliter ſe habeat: vel niſi in loco adſit ſtatutũ excluſiuum fœminarum propter maſculos: quia tunc admittuntur ordine ſucceſſiuo.

Ius feudale tanquã ſingulare non eſt trahendum ad conſequentiam.

6 *Stante conceſſione, de qua ſupra maſculo hærede vniuerſaliter inſtituto: & filio in certa re & prohibita plus petere poſſe: tamẽ filiæ remanet ius petendi ſibi acquiſitum ex ſtipulatione paterna.*

7 *Filia per patrem inſtituta in re tranſeendente legitimam,*

& q̃ ſit tacita & plus petere non poſſit: q̃ poterit petere dotem maternam.

c 1 Si liberi. †Nota autem refert. Nota quòd per patrem poteſt quæri actio filio emancipato. De hoc per Cyn. C. de contrahen. & commit. ſtip. l. ij. Dixi in l. quod dicitur. de 2 verbo. oblig. la ij. Item nota argu. †quòd in feudo ſucceditur æqualiter: licet ſint inſtituti filij inæqualiter: vt x. colũ. de ſucceſ. 3 feud. c. j. ſecundùm Iaco. de Are. Sed †quæ d ro[d] quid de emphyteuſi [e], quam quis acce e pit pro ſe, & filijs ſuis, quos poſtea inæqualiter inſtituit, an ſuccedant æqualiter. Certè hic videtur tex. quòd ſic. & dicam infrà 4 ſtatim. †Quæro quod ſi filius renunciauit hæreditati paternæ, an poſſit retinere emphyteuſim. Et videtur quod ſic: quia non habetur vt hæres: ſed vt filius: argumen. huius. §. & not. in Spec. de emphy. §. nunc alíqua. verſiculo centeſimoquinquageſimo ſexto. In contrariũ videtur caſus x. col. an agna. vel ſi. defun. repu. hære. &c. capitulo primo ſed ibi loquitur de iure conſuetudinario in feudis. aliud de iure communi, q̃ ſeruaremus in emphyteuſi, vt ibi dicit Iaco. de Bel. in d. c. j. Prædicta puto vera, quando quis accipit emphyteuſim pro ſe, ſuiſque filijs. Sed ſi accepiſſet pro ſe ſuiſq; hæredibus legitimis maſculis: vel pro ſe ſuiſque filijs & hęredibus maſculis: & ſi apponeret verbũ hæredibus, deberetur filijs ita demum, ſi eſſent hæredes: quia conceſſio requirit vtrunq; quòd ſit filius & hæres. Ita dicit tex. in authen. de non alienandis. §. emphyteuſim autem. Et ideo feuda quæ tranſeunt ad filios, ita demum ſi hæredes ſunt, dicuntur venire in hæreditatis petitione: vt l. item videndum. §. ſi. de peti. hære. & idem dicerem in emphyteuſi, quæ requirit hoc, ſcilicet aliquem filium eſſe & hæredem. Sed an iſto caſu quo requiritur quòd ſit filius & hæres, ſufficiat quòd ſit inſtitutus filius pro re certa? Hoc anno habui conſulere: & in illa quæſtio. erant duo 5 dubia. †Quidam receperat emphyteuſim pro ſe ſuiſq; filijs legitimis maſculis, & fœminis. Quæritur an debent admitti pariter vel primo maſculi. Secũdò an his deficientibus admittantur fœminæ. In feudo eſt

de primo hærede tm̃. & facit iſte tex. in §. ſi liberi. ad q. q̃ ſi vnus patronus decedat pluribus relictis hæredibus ex diſparib⁹ portionibus: puta vnus ex dimidia, alios ex tribus vncijs. p qualibet dicit eſſe ius patronatus penes quẽlibet æqualiter: & ius præſentandi: vnde ſi vnus fuit præſentat⁹ ab illis dutobus obtinebit, ſecundũ Inn. & Io. An. in c. j. de iure patr. Item & multo magis ſi teſtator hæredibus muñxit eccleſiam conſtrui vel altare ordinari. Secus vbi eſſent duo patroni. & vnus reliquerat vnũ hæredem, & alius plures. Nã tm̃ valebit vox illius quantũ illorũ pluriũ. c. plures. de iure patro. in Cle. qđ no. & tene mẽti, q̃ in tali iure patronatus nouiter quærendo ſemper requirit̃ authoritas ep̃i, vt not. Io. And. in c. ex inſinuatione. de iure patro. Et an ius patronatus tranſeat ad filios, non hæredes, & an ad inſturos in re certa, vide plenè Pet. de Anch. in cle. ij. de iure patr. poſt Fed. ī cõſi. xvj. & in cõſi. cccxx. & ibi etiam per d. Pet. poſt Paul. quomodo tranſeat cum vniuerſitate. Et an tranſeat ad extraneos, & an ad filios naturales, vide Bald. in l. cã quam. C. de fideic. Adde an emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat ad hæredes extraneos, quę poſui in l. etiã. vbi plenè. Et an emphyteuſis p̃ſcripta ſapiat naturam ſeparatam ab alia emphyteuſi, vide Bal. conſi. xxj. ij. lib. An auẽ emphyteuſis tranſeat in monaſterium, vide Pet. de Ancha. conſi. clxiij. Et quomodo intelligat̃ maſculina generatio in emphyteuſi, per eundẽ cõſi. cccix. & appellatione hæredis in emphyteuſi, qui veniant, vide Cal. conſi. xv. de ver. obli.

expeditum:

Universidad de Deusto

a ☞ POMATES. ¶ In feudo est expeditū. Vide Ale. consi. xxix. incip. qñ abundē. in iij. col. ver. fortificantur prædicta. in j. volu.

b ¶ Deficientibus masculis. Hoc limita, nisi feudum sit exiguum. Ita dicit Bal. in c. j. §. est & alia quæ fu. per. cau. benefi. amittendi dixi post Bal. in l. Gallus. §. etiam. de libe. & posthu.

c ¶ Est singulare. Not. singulare dictū, et cū opi. Bar. Cuman. Pet. de Anc. ¶ Cle. ñ. de iure patr. & ad not. hic post Bart. in omnib⁹ istis q. vid Imo. in c. potuit. de loca. in antepe. chart a vbi videtur restringere dicta Bar. procedere in emphyteusi ecclesiastica tantum.

☞ POMATES.

c ¶ Est singulare ī feudis. Vide Ale. in l. fi. ad finē C. de colla. et cōsi. cvj. in ij. colū. in iij. vol. cōsi. ñ. in iij. col. versi. hoc etiā. in v. vol. Barba. cōsi. iij. in vij. colū. in j. volu.

d ¶ Ordine successiuo. Vide qd' scripsi post Imo. in d. l. Gallus. §. j. vide eundē Ale. in cōsi. ix. col. j. inv. vo.

e ¶ Et ibi no. & q̄ scripsi post bal. l. cętera §. j. de le. j. & videt tex². in c. j. de fisc. feu.

☞ POMATES.

f ¶ Secundū dubiū. vide Ale. cōsi. lxxx. in iij. dubio. Raph. Cu. cōsi. xxj. Alex. lvj. in pe. & vlti. col. in iij. vol. & consil. lxxxij. in ñ. col. in j. vo. Barba. cōsi. iij. & consil. lvij. vbi videtur ponere oīa dicta hic. & vide Ale. in l. quędā. §. nihil. in j. col. ver. et ita faciunt. ff. de edē. Imol. consil. lxix.

g ¶ Quod probaī Bal. tenet contrariū in d. l. liberti. in xj. col. & in dicta auē. quas actiones. & ¡per optimas rationes: quas vide. & Bal. i d. l. qñ nouella. & quod no. Bal. in l. si quādo. §. et generaliter. de inoffi. testa.

h ¶ Diminuere. Sed imò videtur q̄ pater possit diminuere ius quæsitū ꝑ eum filiæ fuæ, per no. per Bart. per illū text. in l. qui Romę. §. Flauius hę. de verb. obl. in q. sita & Bar. id qd' ipse tenuit hic, etiā cōsuluit in cōsi. inci. apud alios quos in qō. ñ. habet duo dubia. alias incipit, dominus Amat⁹ & Spe. in d. §. nūc ali qua. in ver. clvj. alias clviij. & facit q̄ not. Bal. in l. Gallus. §. j. ff lib. & posth. & Bal. in l. si adulta. C. de hę re. actio. & in termino Bal. in d. authē. si quas. in pe. col. & in d. l. liberti. in xij. col. & in l. item videndū §. nunc videamus. de peti. hære. & in c. j. in prin. de prohi. feudo. ali. per Pede. & Imo. in l. si domus. §. fi. ad fin. de leg. j. & in l. filiusfam. §. cum pater de leg. j. & no. Bald. Ange. & Imol. in l. apud Iulianum. in §. si quis alicui de lega. j. & qd' ibi scripti. Et q̄ pater nō possit præiudicare filijs, tenet Pede. in consi. ccxxij. qd' incipit, facti tale est, duo fratres. cōtrariū in proposito videtur tenere Pe. de Ancha. in consi. cxxxij. & Imo. in c. potuit ad finē de loca. cū Bar. hic cōcordat Ang. in l. nē videndū. §. nunc videamus. alias. §. fi. de petitio har. vbi refert Iac. Butr. ita cōsuluisse. & de hac q. vide Sal. in l. fi. C. de iure emphyteu. & an vn⁹ ex frātribus possit pro parte sua facere fuestiri alterum ex plumbus fratribus, vide Bald. in l. fi. C. de suis & legi. cum simi. & vide l. filiusfamili. in §. si quid alicui de lega. j. & ibi per Dynū. & Raynutius de Forliuio. Iuris Vtriusque doctor.

☞ POMATES.

i ¶ Quæro, pater instituit filiam. Vide bal. in l. liberti liberęque C. eodem titulo. bene faciunt quæ dicit Bald. in lege, si cū dotē. §. si pater. ff. soluto matrimonio. de quo ibi per Alex. in v. co. versiculo ex prædictis adde.

k ¶ Consului cōtrariū. Vide ad hæc dicta Angel. in consilio c-lxxx. vbi videtur tenere opinio Bartoli. hic, vide Baldum in l. quoniam nouella. C. de inofficioso. testamento. vbi refert Bartolū, consuluisse idem quod hic, & omnino vide Baldū, in lege, liberti. C. eodem & nota per baldum in l. si adulta. C. de hære. actio. Et vtdēdum est quod no. Barto. in l. fideicom. §. si quis ita de legat. tertio. & quod nota. Baldus. in l. si quando. §. & generaliter. C. de inofficio. testa. & limita vt per Baldum in di. l. quoniā. Et de hac clausula, q̄ sit tacitus & contentus, vide pulchrē baldus in l. secūda. ff. de iure dotium ad finem.

l ¶ Hoc probatur. Adde Baldum. in l. secūda. in tertia columna C. de liberis. & eorū libe. & Barto. plenē in l. fina. infrā de duobus reis.

m ¶ Suo victu. Vide Bartolum de huius intellectu in lege, si non sortem. §. libertus post gloss. ibi de conditioni. indebiti. & Bartolū, in lege, secunda. C. de negotijs gestis. & vide omnino Baldum in lege, liberti. libertæquæ. C. de operis liberto.

☞ POMATES.

m ¶ Suo victu. Vide Romanum consilio. trecentesimoquadragesimosexto. incipiente in causa. in tertia columna.

---

a expeditum: quia fœminæ admittūtur demum deficientibus masculis: vt x. col. episcopum vel abb. c. j. §. quietiam. de suc. feu. c. j. §. filia verò. Sed hoc ius cōsuetudinariū est singulare in feudis contra iuris cōmunis regulas: vt x. col. de eo qui sibi et suis fima. & fœ. c. j. expressius per Iac. de Bel. in prædicto ti. epi. vel Abb. c. j. & ideo nō est trahendū ad consequentiā: vt l. quod verò. et l. ius singulare. §. de legi. puto igitur q̄ ex vigore prædictorū verborum fœminæ & masculi pariter veniant, sicut pariter succedunt: vt l. maximū. C. de li. præte. nisi in ciuitate vel patria consuetudo aliter se circa concessionem emphyteusis haberet. Item prædicta veta, nisi esset statutum in ciuitate q̄ fœmina nō succedat extantibus masculis. Tunc enim prædicta verba licet copulatiuè prolata deberent intelligi ordine

b successiuo. vt fœminæ deficientibus masculis admittantur: vt l. Gallus. §. quidam. et ibi no. de libe. & posth. & no. Cy. in l. liberti. C. eo. Secundū ꝺubium est, quid si talis recipiēs in emphyteusim dicto modo masculum vniuersalem hæredem instituit filiā fœminā in certa quantitate, et iussit q̄ plus de bonis suis petere nō posset: an filia perdat ius petendi portionem sibi contingentē in rebus emphyteusis. Itē posses ponere in filio masculo dicto modo in certa re instituto. Istā q. format Spe. in titu. de emphyteu. §. nunc aliqua. versi. lxxviij. & licet arguat pro & contra: non tamen se firmat. veritas tamen est q̄ dictæ filię remanet ius petendi sibi quæsitū ex vigore stipulationis

c paternæ, in nullo diminutum per dictā institutionem factā in certa quantitate. quod probatur. cum ista filia non habeat vt hæres patris: dispositio patris non valet in hoc aliquid: vt habemus in feudis, de suc. feud. c. j. in prin. & hoc est ius cōe, &c. & spec. in præalle. ver. dicit circa hoc similē esse emphyteusim & feudum. Præterea hoc videmus in actione de dote, quæ quæritī filiæ ex stipulatione paterna, quia pater nō pōt istud ius diminuere filiæ: nisi tantum vltra relinquat pater de suis bōis inquātū eā gra uat, vt l. si cū dotē. §. si pater. s. fol. ma. Prętea, posito q̄ pater possit etiā filiā priuare sua dispōne ab emphyteusi, tñ ista ꝟba hoc nō important: sed debuit exprimere q̄ iura emphyteutica solū apud filiū remanerent. qd' pater ꝑ hunc rex. nā pater pōt vni ex filijs assignare libertū et tñ si vnū ex filijs instituit in magnā portionē aliū in modicā: ꝓpterea institutus in modica nō repellitur quī cū alijs admittat, vt hic: & ita erit in ꝓposito. Præterea sufficit institutū ex quacū q̄ parte in institutū esse etiā ex modicissima, vt conferuet ei ius patronatus, vt l. & si ex modica. j. tit.). ergo ita in ꝓposito. Porrò, si poneremus filiū simpliciter exhæredatū, hoc nō sufficeret ad excludendū eū à iure patronatus, sed esset necesse q̄ sit exhęredatus mala mēte: & in dubio pręsumit nō mala mēte: vt l. si patronus. §. si quis non mala mēte. et §. se. j. ti. j. ita in proposito cū filia sit

d instituat in re certa & est iussa esse cōtēta, & q̄ plus de bōis suis petere nō possit d. ꝟba debēt intelligi q̄ plus de bonis defuncti petere nō possit iure hīditario sed ñ debet priuari eo iure qd' habet vt filia, nō vt hīs: iure patronatus, & emphyteutico, vt ꝓbāt iura ꝑdicta: & ꝓbat. j. ꝓx. q. Nō ob. iura alle. ꝓ Spe. j. nō ob. l. fœmię. C. de secū. nu. ga ibi mater nō cogit reseruare filijs rōne alicuius cōuētiōis habitæ cū alio, sed ex vigore illius cōstitutiōis q̄ disposuit vt mater sibi possit eligere vnū ex filijs. sed ī q. nra veniret cōtra cōuētionē habitā cū alio si eligeret vnū ex filijs. Nō ob. q̄ pī. pōt priuare filios nō soluēdo canonē: qa hoc est ex nā cōuētionis: & cōuentio nō offendit, sed cōcedēs, sed eligēdo vnū ex filijs offendit cōuētio: qa voluit filios pariī admitti. Nō ob. q̄ pī pōt assignare libertū vni ex filijs: & rñ.

7 vt ex ꝑdictis apparet. ¦ Quæro ꝺpī instituit

i filiā in certis rebus, & iussit eā stare tacitā & cōtentā, & q̄ plus de bōis suis petere nō possit, & pone q̄ res illę sint vltra legitimā: mō illa filia vult dotē maternā, quærit an possit opponebat q̄ nō: qa ꝑ illa ꝟba, plus petere nō possit, videt hīe animū cōpēsandi, vt C. de rei vxo. ac. l. j. §. sciēdū. Cōsului

k cōtrariū: qa bona intelligunt deducto ęre alieno, vt l. bonorū. & l. subsignatū. §. bona. de vrb. sig. Mō filia petit dotē tanꝯ æs alienū: nec perit de bonis suis: qa illa ītelligunt deductio ęre alieno. ꝓ hoc allegat ꝑ casu l. ꝓtor. §. emācipati. s. de co. bo. ita etiā in ꝑce dēti q. petit emphyteusim vt ęs alienū: non vt de bonis defuncti. quod no.

s

I quando.

Pro liberto.

Qualiter fideiussor accedat obligationi operarū: habetis no. in l. cū filius. §. i. j. de ꝟbo. obl. & l. sicut. & l. si qs pro eo. ff. de fideiuss. & l. nemo est qui nesciat. de duo. reis.

1 *§ Promissio facta de nō offendendo à pluribus contra plures an ex tali promissione dicantur plures rei credendi & debendi, quod non.*

Peræ. Not. tex. ibi: cū proprietas &c. tene mēti istā rōnē de ꝙ plenè dixi ī l. nemo est q̄ nesciat de duo.

I reis. & dixi ēt ī l. si id q̄ e. ti. & tota dict fiūt instrumēta pacis & cōcordiæ, & ꝓmittunt plures ex vna ꝑte, pluribus ex alia parte se inuicē nō offendere erūt ne plures rei credēdi & debēdi? Certè nō: qa ad hoc q̄ sint plures rei credēdi & debēdi debet esse eares ꝙ debebat pluribus, vt l. si qs id qd' de duo. re. sed in casu nro nō debeat eadē res à pluribus. nec eadē res pluribus. nā qlibet debet suā rē. & cuilibet debet sua res. quia aliud est offendere Titiū aliud Mæuium.

l hoc ꝓbat hic ibi: cū proprietas eorum &c.

1 *§ Qui promittit facere aliquid alicui, promittit suo victu.*

2 *Meticus qui vadit ad aliquem infirmum pro tanto salario in die, habebit salarium tempore itineris.*

m Vo victu. Cū tribus sequentibus sunt bonæ leges. Nota textus. in lege, quod nisi. ibi: quia vnusquisque

1 quod spopondit, &c. Ex quo † habes qd'

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶ Tempore itineris. Nota de medico, qui vadit p certo ſalario ad aliquē locum: qa debet habere ſalariū pro illa die qua itinerat. adde Bal. in l. Item. in vij. co. C. eo. ſi nō receſſit de ſero, nō habet ſalariū p vna die. l. ij. d annu. lega. & ibi Bald.

b ¶ Et ſi ab hac l. ſi operarū. vſq; ad tit. de ſuis & legit. non habeat cōmuniter tam in nouis quā ſcriptis exemplaribꝰ hæc lectura Bart. attamen qa aliquid frugis ex ea percipi pōt: ideo ex Venetis codicibꝰ eam hic inſerendam curaui: quā tñ prius caſtigaſſe volui, vt facilē dignoſces. Ale. Loſæus.

c ¶ Appellauit. Vide Bar. in ſua diſp. incl. iudex per imperitiā circa fi. & ibi ſcribentes in addi. Tho.

d ¶ Si ex patronis. Vide Petrū de vbal. in c. Ray. xxij. charta, in j. col. de teſt. Tho.

e ¶ Filius. Vide Iaſ. in l. neptem. C. de inof. teſt. Tho. Dip.

f ¶ Patronꝰ. Vide Iaſ. in l. fi. in vj. col. C. de pac. Tho. Dip.

g ¶ Cogitabitis. Vide Iaſo. in l. eum qui. C. de inoffi. teſt. & Moder. in d. §. ſed noſtra. Tho. Diplo.

h ¶ No. iſtū tex. Vide Bar. in l. j. in vj. col. in princ. ſ. de vulga. & pupil. Tho.

qui promittit facere aliquid alicui debet facere ſuo victu, niſi conſuetudo patriæ aliter ſe habeat: vt l. except. & quod ibi no. C. loc. Oppo. ad l. ſuo victu. de l. operæ. l. pe. in fi. j. e. Sol. Ibi dicitur q̄ libertus debet facere ſumptus patrono: verū eſt, ſi patronus habet vnde ſe alat. aliâs ſecus: vt l. ſuo victu. † Vltimò in l. ij. quod niſi. in fi. no. ar. quia medicus, qui vadit ad aliquē locum pro tanto ſalario in die, debet habere ſalarium tempore itineris.

a **QVm patronus.** Not. tex. in fi. ibi: in omnibus operis.

MEdicus. Iſta eſt bona lex, quā no. & tene menti.

b **SI operarum.** ᵇ Nota iſtā gl. pro iure patronatus. & ponit Cy. in l. monumenta. C. de leg. Bar.

SI libertus. Vide legē, quā oēs ſciunt q̄ nō obſtante iuramēto reducitur ad arbitrium boni viri. h. d. in ſumma. & not. tex. ibi: omnes, &c. Barto.

QPeris. Iſta lex allegaſ ad materiam l. cū de in rem verſo. ff. de vſuris. & ad l. ſi certis annis. C. de pac. Barto.

QVi libertinus. Iſtā legē habes declaratam in l. j. §. quæ one randæ. j. qua. re. actio nō detur. & vide q̄ licet aliquis iurauit prēſtare operas, eſt verum. & intelligitur niſi legitima liberatio interuenerit, vt hic, & l. fin. circa prin. j. ad muni. & l. fi. ſ. qui ſatiſdare cog. & l. vlti. C. de non numera. pecunia. Not. tex. in fi. huius legis q̄ licet exceptio principalis proſit fideiuſſori: tamen eſt ſecus in expromiſſiōe, vbi fuerit color quæſitus: vt l. ſed Iulianus. ſ. ad Macedonia. Barto.

De bonis libertorum. *Rubrica.*

LEX IIII.

SI necem.

Si deportatus. Quid in exbannito. De iſto exbannito dixi in l. ex facto. §. ex facto. ſ. ad Treb. Bart.

SI verò non habuerit. Nota pro q. ſtatuti Tuderti vbi cauetur quòd ſi ab aliqua ſententia fuerit appellatum: niſi poſſet dici in ſyndicatu iudici ſententianti. Modò
c vnus appellauit: iudex appellationis pronunciauit appellare non poſſe in ſyndicatu. dedit libellum iudici ſententianti. ille dicit, nō potes dare: quia appellauiſti dicit iſte; mea appellatio nō habuit effectum: ergo non præiudicat mihi. verum dicit. Et ita conſultum fuit, poſtquam appellatio non habuit effectum: vt ar. huius l. in prin. & l. licet. vt leg. no. ca. & l. quod pupillæ. ſ. qñ dies lega. cedit l. hæc conditio. ſ. de condi. & demon. & l. ea quidem. C. ſi manci. fue. alie. Barto.

d ˢ **I ex patronis.** ª

Iulianus ait. Nota de ſupplemento. Secundùm iſta tēpora repellitur exhæredatus à contra tab. Barto.

QVod ſi pater. Filius nocet nepoti in his, quæ ad eum ex perſona filij deſcendunt, & in his, quæ per ipſum filio acquiruntur. hoc dicit tex. Barto.

ˢ **I patronus.**

Si quis cùm eſſet. Vide quod oportet quòd in poſitione ponas quòd talis fuit exhæredatus, & mala mente: nec ſufficit dicere quòd fuit exhæredatus. Barto.

e **EIlius.**

QVi cùm maior. In verſicu. ſed ſi minor. Quādo finis habet neceſſariā conſequentiam, non eſt facilis. Barto.

Si libertus. Tene menti iſtum tex. cum gl. quæ incipit, quaſi ſocium criminis. Bar.

Si patris. Vide glo. quæ incipit, quæ verè erat. per hanc glo. dicimus tota die quòd quādo iudici eſt notorium ſuper accuſatione non fore procedendum: quia exbannitus eſt occiſus, vel accuſator dicit, accuſo talem clericum: tūc poteſt iudex ex officio ſuo accuſatorem repellere, vt plenè dixi j. de pub. iud. l. pen. §. ad crimen. & remitto te ad ea quæ ibi dixi. tene menti. Barbo.

Accuſaſſe. Hic §. allegatur in quæſtione mea, quam diſputaui q̄ incipit, iudex per imperitiā. Bart.

IN ſeruitutem.

IPetiiſſe. Iſte §. eſt cōtra l. amplius non peti. j. rem rat. hab. Sed dic vt ibi dixi, non obſtante quod ponit Cy. in l. criminali. C. de iuriſ. om. iudi. Barto.

SI patronus ex minori. Si iſta lex eſſet alibi quàm hic, eſſet aliud fiendum: quia tractat materiam in l. eum qui. & l. contra maiores. C. de inoff. teſta. & l. j. C. de fur. Opp. de l. ñ. C. de pe. hære. Sol. Dy. dicit contra tab. & falſum, quia ſunt contraria origine & effectu. Origine: quia falſum dicit teſtamentum factum non fuiſſe contra tab. non effectum: quia falſum reducit omnino ad caſum inteſtati: contra tab. non: vt l. ſi contra. ſuprà, de vulg. & pup. ſed in lege contraria non ſunt contrarię origine & effectu: vt l. filio. §. fi. Origine concordat & effectu. ſed opponi. C. de inof. teſta. l. eum qui. Solu e vt ibi.

SI libertus ſub conditione. Dixi in l. in quartam. & allegaui iſtum caſum multum; & non ſupplētur quarta de legatis, & de hæreditate.

Si libertinus. Ibi: veluti cùm teſtamētum fecerit. Not. q̄ conditio, ſi fecit teſtamentum, eſt poteſtatiua, & non poteſt vltimo vitæ ſpiritu impleri: nec eſt opus in ſui defectum adire hæreditatem. & gl. in l. ſi quis ita. de hære. inſti. non facit mentionem. doc. bene allegant iſtum caſum in l. ſi pater. C. de inſti. & ſubſti.

IIberto. Ibi: nam & ſi legem. Nota quòd hic eſt caſus de eo de quo dubitauit gloſ. in l. ſi fundus. ſ. ad l. Falcidiam. Bart.

f **PAtronus.** ᶠ

PLibertus, qui ſoluendo. Opp. inter eſſe affectionis non debet conſiderari: vt l. pretia rerum. ſ. ad l. Falcidiā. & l. eius ſerui. eod. titu. Solu. intereſſe conditionis conſideratur in hoc, an actio detur vel non, ſed quantū ad hoc vt augeatur, actio non conſideratur in contrariꝭ. Quæro, iſta lex procedit ſecundùm iſta tempora, quando patronus debet habere quartam cū ære alieno, Sed cum hodie debet habere patronus ſine onere, vt in §. ſed noſtra. Inſtit. de ſucceſ. libe. quomodo poteſt procedere iſta lex? & per conſequens quæro quid in filio, cui debetur quarta ære alieno deducto, & funeris impenſa: vt l. Papinianus. §. quarta. ſ. de inofficio. teſta. Cogitabitis.ᵍ

g h **SI libertus patrono.** Nota iſtum tex.ʰ

SI patronum.

Si ex bonis, quæ mortis. Iſte §. videtur cōtra l. ſerui

seruiqui apud hostes.ff.ad legem Falcidiam & no. istum tex.

P Aulus respondit.

Paulus respondit, quãuis filij. Nota q̃ præteritio,quæ habet̃ pro exhæredatione.nõ propriè est exhæredatio.

Nihil interest. No.ibi, faciliorque suspicio.q̃ in filio præsumitur facilior suspicio,quàm in alio.Istum tex.allegaui ad q.in l.post contractum.j.de dona.& in l.filiæ meæ.s.so.ma.Bar.

De assignandis libertis *Rubrica.*

ASsignare. Ex ista lege coniuncta l. j. §.assignare.suprà eodem titulo.fundat glossa dictum suum, quòd in testamentis potest fieri contractus.Et ita vidistis glos. in l. hæredes palam.in fi.ff.de testa.Barto.

Liberi. Vide verba senatusconsulti. ff. in l.j.§.assignare.Ex ista lege habes duo ibi,quòd ille manumissus,qui habet libertum,potest assignare:& ille,cui est assignatus est perinde,ac si manumississet. tamen vides quòd ille,qui est assignatus,alteri non potest assignare,vt hic:& sic dices,perinde acsi, &c. & nõ est idem quòd si manumittat verè.& nota in rubrica de assignan.lib.pro statutis:quia dicunt,perinde sit ac si fecisset,&c.Tene menti istã leg.

s Vb conditione.

Si vni. Iste §.facit ad quæstio.in l.ij.ff. si pars hære.peta. & l.planè la.j.§.si coniunctim.ff.de lega.j.

Si quid in fraudem patroni factum sit. *Rubrica.*

LEX I.

SIquid dolo malo. In versic.quod si in lite.vide quod dum dicit, vel in iure confessus non petit data opera, statim confitetur, & videtur opera data facere. quod est nota. Et an confessio præsumatur facta in fraudem,dicam j.ea.l.§.si mutuam.

Si mutuam pecuniam. Vide quòd querela inofficiosi videtur quodãmodo ad vindictam competere, vt actio iniuriarum. & vides hic no.imò magis expressum quòd stipulatio, qua promitto tibi dare centum ex causa mutui,quæ confiteor me accepisse,nõ probat mutuum valere.& ideo quãdo est procurator factus ad recipiendum pecuniam mutuo:non obligatur dominus si confitetur se accepisse,nisi dicat in instrumẽto,& in veritate recepit & sibi mutuauit.Et facit pro hoc in l.non abstulit.C. de nouati. & j.de nouatio.l.j.& §.si cer.peta.l.eius.& reuoco in dubium.Si aliquis in iudicio confitetur se habuisse tantùm,an præsumatur fraus in ista confessione.Videtur quòd sic.ff.ea.l.§.quod si in lite.& in hoc §.Sed dicere possumus quòd quando quis promittvoluntariè in iudicio,vt quia dixit:Iste tenetur mihi in tantũ. & ille dixit quòd sic.secus si dedisset libellum,& actio esset.Nã præsumitur in fraudem:quia non videtur voluntariè facere. Et pro hoc facit quod dicunt doctores in l.j.C.de cõfes.in quæstione de procuratore.& dixi in l.centũ.§.sed an & ipsos.j.de cõfes.

Si fideiusit apud me. Et in versicu.ibi:oportet enim. Hic videtur casus quæstionis,quàm formaui tibi in l.fi.j.de his quæ in frau.credi. quando factus est procurator ad fideiubendum : si renunciauit beneficio de fideiusso.An videatur donare. Et dixi quod non. Pro hoc est casus hic.

LEX III.

s Ipatronus.

Patronum. Habui in ciuitate ista illud dubium: Filius institutus hæres agnouit hæreditatem: quæritur an possit agere querela inofficiosi testamenti, & donationem reuocare.Et opponebatur quòd nõ :quia est hæres patris: & sic non potest factum patris improbare: hoc est verum, nisi sit factum in sui fraudem:vt hic,& C.eo.l.ij. & ibi bona glos.& ibi dixi.

NOn videtur. Nõ potest agere querela filius,si eo præsente pater donauit. Barto.

¶ Istum tex.allegat pro sing.Sali.in l.cimus. §.repletionẽ. in vlti.col. C.de inoffi. testa & Ias. in l.cum quæritur.in prin. C. de inofficioso testamento.Tho.

COnstitutione diui Pij.Ista est bona lex,& contra istam legem videtur tex.quia pater in bonis filij, & filius,li eo præsente pater donauit. Barto. Et de hoc habes.C.eo.l.j.in vij.q.& per Cano.in capitu.Raynutius. extra de testamen.Barto.

Si tabulæ testamenti nullæ extabunt. *Rubrica.*

LEX vnica.

POstquam.

Si emancipatus filius. Vides q̃ si filius non dicit nullum:tamẽ si tacet, alij sequentes veniunt:cum ipso iure testamentum sit nullum. Allegant doctores l.secunda.C.de postliu.hære.instit. & dixi in l.filio præterito suprà de iniusto rup.& irri.test. & tene menti. Bartol.

Vnde liberi. *Rubrica.*

LEX I.

EMancipatus præteritus. In tex. ibi: nõ fuerit. & sic videbatur de iure prætorio intestatus.do.Bartolus.

SI quis ex his. In textu ibi:positum.& de hoc statim subijcit duo exempla. domi. Bartol.

SI pater filium. In text.ibi,decesserit intestatus relicto nepote in potestate aui & quadam alia filia in potestate ipsius fi.ij.

Scripto hærede. Quæ est ratio. Dic,si venit abintestato filius cum testamento patris. secus si ex testamento.Et dixi in l.qui in aliena.§.penul. ff.de acquiren.hæredita.

Vnde legitimi,& unde agnati. *Rubrica.*

INter agnatos. In tex.ibi:continetur.consecutiuè,non contentiuè. Hẽ ibi:non vtique agnati.consecutiuè,& fœminæ sic, sicut genus continet suam speciem.Bar.

Vnde cognati. *Rubrica.*

LEX I.

HAec bonorum possessio.

Proximus. No.quis propriè dicitur proximus propter statuta.

Si quis proximior. Not.quòd nepos conceptus, & natus post mortem aui, nõ succedit.Et de hoc feci vnam positionem,propter quandã matrem,quæ decessit post mortem patris relicto filio concepto,& nato post mortem aui,cuius hæreditatem mater non adiuit, & nepos volebat venire ad hæreditatem aui.& dixi q̃ non poterat,per istum §.& per l.si quis filio exhæredato.§. j. ff.de inoffi. rup.& irrit.testamen.Tamen istud est propter æquitatem, non ex sua persona:quia mater non aditam tranimittit. Et hoc tenet Dynus in decis.magna,quam feci super legatis,& dixi.ff.in d. l. si quis filio exhæredato.

SIspurius. No.pro statutis,quæ dicũt de sanguinitate q̃ cõsanguineus propriè est ex parte patris proximus autem ex parte patris, & ex parte matris.

De successorio edicto, *Rubrica.*

LEX I.

VCcessorium edictum.

Secunda Bartoli super Infortiato.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ No. glo. quæ est in §. sed videndum. quę est sing. secundū quā dicit Bal. sing. in l. licet. C. de iure deli. cō suluisse Bar. q̄ filia exclusa à successione matris ex testamento per lapsum xxx. annorū potest venire ab intestato intra alios xxx. annos, & adhuc elapsis his xxx. annis, & sic lx. quanuis sit exclusa à primo capite vñ liberi, adhuc intra alios xxx. annos post sunt venire ex sequēti capite. vide Alex. in l. quādiu. §. de acqui. hære. & ibi Iaſ. in l. ij. in fi. C. de iure & facti ignor. Tho.

b ¶ Consuluimus. Et ita Bar. in consi. xv. inci. quæritur vtrum gradus. & Fran. Tigri. subscripsit. & est in ij. vo. & illud consiliū Bar. alle. Alex. de Imo. in fi. in vlti. col. in prin. C. de suc. ed. & adde q̄ idem tenet Iaco. Bu. in d. l. fi. & ibi Bal. & Sali. & vide Pet. de Anc. in c. canonum statuta. in vij. char. de cō stit. & Ange. de Are. in §. fina. Institu. de gradib⁹. & scripsi in additio. meis plenè in dicto consi. quas citò habebunt ipressores. Tho. Di. I. D.

f ¶ Non succedit: quia &c. Sed contra Bar. expresse firmat Bal. in c. j. an princ. de suc. feu. nisi statutum esset per consuetudinē aliter interpretatū. et ita refert se plures consuluisse. & habetur per eundem Bal. in l. ij. C. qui testa. face. pos. & in l. cū antiquioribus. C. de iure deli. per Vltramō. in l. j. C. quando impe. inter pu. & vidu. vbi tenuerunt prædictā opinio Bal. & cōtra Bar. etiā videtur tenere Ang. per illum tex. in l. in testamento. C. de testa. mi. ibi in contestatione filię &c. Et in hac materia consulunt Bar. & habeť per Imo. in l. cē turio. de vulg. & pu. & in c. cum tibi. de testa. ad fi. & Alb. de Ro. in quadā sua disputatione. & Bal. in l. in testamento. ff. de legi. tuto. & vide o. modo Bal. in ij. in fi. C. si pen. ap. mors inter. & Cy. etiā in d. l. ij. C. qui testa. fa. pos. cuius opin. etiam est secutus consulendo Imo. in consi. inci. in casu ꝓmisso primò discutiēdum est. qui successit, nisi probaretur aliter esse de cō muni vsu loquendi. & ita intelligit opi. Bar. hic Bal. in consi. incipi. in Christi nomine amen. si mater non extat tenet contra Barto. quòd non verificetur statutum in pupillo, nisi probaretur de communi vsu loquendi q̄d dicit esse difficile. in illo casu dicit quòd procedit opi. Barto. quòd Iurisconsultus hic non fecit fidem de tali vsu loquendi. & illud cōsilium recitat & sequitur Pe. de Ancha. statim post medium dicti consilij in versi. quid dices de patruo. & ibi etiam dicit se pro hac parte sæpius cō suluisse Bono. Et q̄ Barto. est solus. sed pro Barto. facit Iscian. C. de legi. hære. Pau. in l. generaliter. in prin. C. de institu. & substi. dicit q̄ dom. Christo. de Castil. & Fulgo. ibi pō derant tex. ibi quòd aliud est dicere, sine testamento: & sic cō firmat q̄ statutū, de q̄ hic ꝓ Bar. licet non habeat locū in pupillo, tū si statutū diceret. si discesserit sine testō „ vel ab intestato bene haberet locum: quia diuersa sunt d. l. generaliter. Pau. de cast. ibi subdit q̄ illi, qui tenent contra Bar. hic, non videntur bene pondera sse istū tex. nec etiā secundū eū Bar. Bar. bū ponderauit quia secūdū Bar. debet ꝓbari vsus loquēdi, sed secūm eū non debet ꝓbari: qa tex. hic vī velle q̄ pupillus hī ꝓ intestato & q̄ iura, quæ loquunt de intestato vendicēt sibi locū in pupillo. & ita dicit se pluries consuluisse, licet videať opi. dicti domi. Christo. fore cōtrarium: & in materia etiā vide Bal. in l. si arrogator. in antepe. colū. de ado. & Bal. omnino Institu. de hære. quæ ab inte. q̄ dicit q̄ statutum loquēs de decedēte ab intestato, & sic per aduerbiū, hō cōprehēdit intestabilē cōtrariū sentit Cy. l. ij. in vlti. q. C. qui testa. pos. & Gul. de cu. in l. j. C. qui Impa. inter pu. & per doc. in dictis locis. & ꝓ Bar. in cōsi. inci. in q. prędicta plura vidētur moueri dubia. et i cō si. inci. statuto vrbis veteris. et i cōsi. inci. puella &c. et i cōsi. inci. hęc ē copia et Ang. i cōsi. xxvi. et i cōsi. xxv. et i cō. ci. vbi oīno videt. et i cōsi. xcv. inci. Dei noie Romanus. alias Traian⁹. alias Iulian⁹. vbi vī trāsire cū Bar. et cū hac. exꝑsse trāsit Pau. de castr. cōsi.

a ¶ No. glo. quæ est in §. sed videndum. quę est sing. secundū quā dicit Bal. sing. in l. licet. C. de iure deli. cō suluisse Bar. q̄ filia exclusa à successione matris ex testamento per lapsum xxx. annorū potest venire ab intestato intra alios xxx. annos, & adhuc elapsis his xxx. annis, & sic lx. quanuis sit exclusa à primo capite vñ liberi, adhuc intra alios xxx. annos post sunt venire ex sequēti capite. vide Alex. in l. quādiu. §. de acqui. hære. & ibi Iaſ. in l. ij. in fi. C. de iure & facti ignor. Tho.

b ¶ Consuluimus. Et ita Bar. in consi. xv. inci. quæritur vtrum gradus. & Fran. Tigri. subscripsit. & est in ij. vo. & illud consiliū Bar. alle. Alex. de Imo. in fi. in vlti. col. in prin. C. de suc. ed. & adde q̄ idem tenet Iaco. Bu. in d. l. fi. & ibi Bal. & Sali. & vide Pet. de Anc. in c. canonum statuta. in vij. char. de cō stit. & Ange. de Are. in §. fina. Institu. de gradib⁹. & scripsi in additio. meis plenè in dicto consi. quas citò habebunt ipressores. Tho. Di. I. D.

f ¶ Non succedit: quia &c. Sed contra Bar. expresse firmat Bal. in c. j. an princ. de suc. feu. nisi statutum esset per consuetudinē aliter interpretatū. et ita refert se plures consuluisse. & habetur per eundem Bal. in l. ij. C. qui testa. face. pos. & in l. cū antiquioribus. C. de iure deli. per Vltramō. in l. j. C. quando impe. inter pu. & vidu. vbi tenuerunt prædictā opinio Bal. & cōtra Bar. etiā videtur tenere Ang. per illum tex. in l. in testamento. C. de testa. mi. ibi in contestatione filię &c. Et in hac materia consulunt Bar. & habeť per Imo. in l. cē turio. de vulg. & pu. & in c. cum tibi. de testa. ad fi. & Alb. de Ro. in quadā sua disputatione. & Bal. in l. in testamento. ff. de legi. tuto. & vide o. modo Bal. in ij. in fi. C. si pen. ap. mors inter. & Cy. etiā in d. l. ij. C. qui testa. fa. pos. cuius opin. etiam est secutus consulendo Imo. in consi. inci. in casu ꝓmisso primò discutiēdum est. qui successit, nisi probaretur aliter esse de cō muni vsu loquendi. & ita intelligit opi. Bar. hic Bal. in consi. incipi. in Christi nomine amen. si mater non extat tenet contra Barto. quòd non verificetur statutum in pupillo, nisi probaretur de communi vsu loquendi q̄d dicit esse difficile. in illo casu dicit quòd procedit opi. Barto. quòd Iurisconsultus hic non fecit fidem de tali vsu loquendi. & illud cōsilium recitat & sequitur Pe. de Ancha. statim post medium dicti consilij in versi. quid dices de patruo. & ibi etiam dicit se pro hac parte sæpius cō suluisse Bono. Et q̄ Barto. est solus. sed pro Barto. facit Iscian. C. de legi. hære. Pau. in l. generaliter. in prin. C. de institu. & substi. dicit q̄ dom. Christo. de Castil. & Fulgo. ibi pō derant tex. ibi quòd aliud est dicere, sine testamento: & sic cō firmat q̄ statutū, de q̄ hic ꝓ Bar. licet non habeat locū in pupillo, tū si statutū diceret. si discesserit sine testō „ vel ab intestato bene haberet locum: quia diuersa sunt d. l. generaliter. Pau. de cast. ibi subdit q̄ illi, qui tenent contra Bar. hic, non videntur bene ponderasse istū tex. nec etiā secundū eū Bar. Bar. bū ponderauit quia secūdū Bar. debet ꝓbari vsus loquēdi, sed secūm eū non debet ꝓbari: qa tex. hic vī velle q̄ pupillus hī ꝓ intestato & q̄ iura, quæ loquunt de intestato vendicēt sibi locū in pupillo. & ita dicit se pluries consuluisse, licet videať opi. dicti domi. Christo. fore cōtrarium: & in materia etiā vide Bal. in l. si arrogator. in antepe. colū. de ado. & Bal. omnino Institu. de hære. quæ ab inte. q̄ dicit q̄ statutum loquēs de decedēte ab intestato, & sic per aduerbiū, hō cōprehēdit intestabilē cōtrariū sentit Cy. l. ij. in vlti. q. C. qui testa. pos. & Gul. de cu. in l. j. C. qui Impa. inter pu. & per doc. in dictis locis. & ꝓ Bar. in cōsi. inci. in q. prędicta plura vidētur moueri dubia. et i cō si. inci. statuto vrbis veteris. et i cōsi. inci. puella &c. et i cōsi. inci. hęc ē copia et Ang. i cōsi. xxvi. et i cōsi. xxv. et i cō. ci. vbi oīno videt. et i cōsi. xcv. inci. Dei noie Romanus. alias Traian⁹. alias Iulian⁹. vbi vī trāsire cū Bar. et cū hac. exꝑsse trāsit Pau. de castr. cōsi.

Qui semel. a Nota de verbo noluit, q̄ ista verba, no lo bonorum possessionem petere, videntur habere vim repudiationis. quod videť vel le glos. in l. ij. C. de iure & fac. igno. & l. ij. §. j. ad Tertullianum. & in l. qui se patris. C. vnde libe. & dixi s. aliās in l. si quis. §. de iure deli. & intellige quod declarauit se nolle per repudiationem: vel pro tempore quod prætęrijt: intra quod poterat petere.

INferioris. Oppo. de l. j. §. si qs adita. j. ad Tertullia. & l. ij. §. si bonorū. & l. ij. §. ergo. s. de vulga. & pup. Breuiter ista est responsio q̄ si aliquis abstinuit se per restitutionem in integrum, sequentes, qui debent & possunt venire de iure prætorio, nunquam venirent, sed de iure ciuili tūc admittunť. Ista sunt verba Bar.

De gradibus & affinitatibus. Rub.

LAbeo scribit. Nota vtrum dicatur affinis mihi ille, q̄ est vir, vel vxor cognati, vel cognatæ meæ: hic habes textum quòd sic. Item habes q̄ per sola sponsalia cōtrahitur affinitas. Sed de hoc oppo. s. eo. l. non facile. §. sciendum. hic dicit quòd per sola sponsalia, & ibi quòd nuptię debent esse nuptię licitę: nō vt excludant sponsalia, sed vt excludant coniunctiones illicitas, & nepharias: vt l. non facile. §. affines. s. eo. & hoc de iure ciuili. De iure Canonico est totum cōtrarium: quia per nepharias nuptias contrahitur affinitas: vt no. in d. §. affines, & Canonistæ norāt in arbore affinitatis. Et per boc fuit quæstio, quod hic est statutum q̄ non posśit esse aliqs Potestas, vel Capitaneus, qui esset affinis alicuius nobilis, modò fuit electus quidam dominus Guido de Fauēntia Potestas huius ciuitatis, qui contraxit sponsalia cum quadam nobili: quærebatur an esset affinis. Dominus Recuperatus tūc quia ego non eram hic, dixit quòd de iure suo affinitas non contrahebatur nisi per copulam carnalem, tamē bene dixit quòd de iure suo: quia potuit dicere quicqd voluit de iure suo, sed de iure ciuili per istam legē cōtrahitur affinitas per sola sponsalia: quia de iure ciuili debebat fieri computatio. dicam infrà in l. fina.

Vrisconsultus.

Parentes. Nota quòd parentes dicuntur vsq; ad tritauum. Et facit ad quæstionem: Dicit statutum q̄ quicunq; erat scriptus in comitatu, nec ipse nec eius parentes debeant scribi in ciuitate, & qualiter intelligantur parentes, & vides hic propriè qui sunt parentes. Item vides differentiam inter liberos, & posteros: quia liberi vsq; ad tertium gradum: posteri in infinitum.

Sunt & ex lateribus cognati. Vides q̄ quælibet persona facit vnū gradum. hoc de iure ciuili & idem in ascendentibus connumerantur de iure Canonico gradus eo modo quo de iure ciuili, sed in trāsuersalibus duo fratres sunt in primo gradu de iure Canonico, sed de iure ciuili in secūdo, vt hic. Pone: statuta tota die fiūt q̄ priores non possint eligere aliquem, qui sit suus consanguineus vsq; ad tertium gradum. debent intelligi gradus secundū ius ciuile, vel Canonicum, vt dixi in l. Labeo. §. eo. quia in affinitate differt ius Canonicū à iure ciuili, & gradus cōputatio, an in statutis debeat fieri secundū ius ciuile, vel Canonicum. Dominus Iaco. disputauit Bononiæ me existente, & dicit ipse, ista quæstio residet in hoc, an nos propriè numeremus gradum, an Canonistæ. & dicit q̄ nos propriè, & hoc per istum tex. quia sunt ad similitudinem scalarum. sed de iure Canonico fit per saltū: quia relinquitur vnus gradus, & dicuntur fratres in primo gradu, habuisse dicitur de iure Canonico nō propriè: vt l. ij. §. de vsufructu earum rerum, quæ vsu consumuntur. & ideo statuta cùm debeant intelligi secundū propriam significationē: & ideo intelligitur proprius gradus secundū ius ciuile. Certè domini, Beatus Gregorius determinat illā q. xxxv. q. v. c. ad sedē. & ibi dicit cum tractamus de matrimonio debemus computare secundū ius Canonicū: sed qñ de successiōe: tūc secundū ius ciuile. Et rō est: qa in matrimonio tractamus de cōiunctione duarū personarū, quæ efficiunť vna: & ideo duo fratres sunt in vno gradu, sed ī aliįs aliter fit cōputatio, s. de iure ciuili, vt hic. Et sic cōsuluimus b dñs Frāciscus Tigri. & do. Alex. & ego hoc anno, & ita cōmuniter seruatur in practica. Bar.

b

De suis & legitimis hæredi. Rub.

Glo. continuat rubricam: continua vt in ea.

1 *Intestabilis significat priuationem potentiæ.*
Intestatus priuationem actus.

2 *Pupillus & furiosus ex communi usu loquendi dicitur intestatus decedere.*
Statutum quòd mater non succedat filio intestato decedenti, verificatur in infante decedente.
Communis usus loquendi, licet non sit propria significatio: tamen propriæ significationi præfertur, & locum habet in statutis.

3 *Stante statuto quòd forensi decedenti ab intestato succedat ecclesia: si aliquis decedat testamento condito & postea ruptum est testamentum, quòd ecclesia non succedit. nec testamentum dicitur ruptum.*

4 *Aliud est, aliquem esse intestatum, & aliud haberi pro intestato.*

LEX I.

INtestati. Oppo. & videtur quòd ille, qui non potest testamētum facere dicatur intestatus, vt l. is cui. §. fi. s. de testa. Sol. Ibi dicit intestabilis: hic

1 intestatus. † Nam intestabilis est nomē. Vñ significat priuationem potentiæ. Vnde dicitur intestabilis, qui testari non potest. Hic verò dicitur intestatus, quod est participiū quòd significat priuationem actus secundùm positionem potentiæ, secundùm primam significationem: quia testari poterat.

2 Per hoc † dicit Pe. de Bel. per. erat cōsuetudo in Anglia q̄ si forēsis decederet intestatus, succederet ecclesia maior. modo decessit ibi qdā impubes & furiosus intestatus.

c Certè dicit ipse q̄ ecclesia nō succedit: qa ꝓpriè nō decedit intestatus: & ꝙba statuti debēt intelligi in dubio secūm ꝓpriā significationē: vt l. aliter. s. de le. iij. & l. j. §. si is q̄ nauem.

ue.de exer.per hoc etiam videtur ꝙ statutum ciuitatis quo ca-
uetur ꝙ mater non succedat filijs ab intestato,vel filijs, intesta-
tis ꝙ nō habeat locum in pupillo decedente:quoniam ille pro-
2 priè intestatus non decedit,vt hic:sed in partibus Tusciæ com-
munis vsus loquendi se habet ꝙ etiam ille,qui non potest face-
re testamentum,dicatur decedere intestatus. Et pro hoc facit
ista lex,quæ dicit,pro intestatis accipere debemus. Communis
enim vsus loquendi non est propria significatio:vt l. Labeo. de
supel.leg.& l.cum de lanionis.§.alinam.de fun.instru.tamen cō
munis vsus loquendi præfertur proprie significationi:vt l.libro
rum.§.quod tamen Caisius.s.de leg.iij.& ideo putarem matrē
repellendam.& ꝙ sic intelligatur de communi vsu loquendi,
3 est hic tex. Item†quæro,aliquis fecit testamentum, ꝙ postea
est ruptum agnatione,vel repudiatione hæreditatis:vtrum suc-
cedat tunc ecclesia,de qua dicit statutum ꝙ succedat decedenti
bus intestatis? Tex.hic videtur ꝙ sic:quia propriè est intestatus
quoniam testamentum rumpitur. Contrarium dico secundum
propriam significationem:quia consuetudo requirit ꝙ decedat
intestatus,hoc est,eo tempore.quo decedit,sit intestatus: vt l.in
delictis.§.si extraneus.s.de noxa.& l.Titius.s.de testa.milit.Sed
iste,qui fecit testamentum quod rumpitur, non decedit intesta-
tus tunc propriè cum moritur:sed tunc propriè cum destituitur
testamentum.hic est casus Insti.de leg.ag.suc.§.proxi. Vnde se-
cundum propriam significationem non succederet ecclesia:sed
ex cōmuni vsu loquendi aliter intelligimus,vt dixi. Tertiò no.
4 istū† tex.qui dicit.sed hos quoq; pro intes.&c. Ex quo habes ꝙ
aliud est aliquē esse intestatū,aliud ꝑ ītestato haberi:qa ista ver.
signāt īproprietatē. Dixi in l.p̄tor.§.si qs paratus. de ope.no.nū.

Quæri. Ex seruo,qui moram patitur libertatis, dicit̄ na-
sci suus & liber:nec dicitur nasci seruus, cum li-
bertatis moram patiatur.h.d.

Quare, Dicitur hic,siue naturalis.quæro vtrum debeat
intelligi de naturalibus tantùm, vel de naturali-
bus & legitimis.Sol.Intellige,scilicet de legitimis,vt no.in ea. l.
§.fi.Nam naturalis tantum non est suus quod apparet: quia nō
est in potestate:quia ex iustis nuptijs non est procreatus: vt In-
sti.de pa.po.in prin.& l.nam ciuium.de his qui sunt sui vel alie.
iuris quod ita sit,apparet:quia talis filius præteritus non habet
aliquod ius contra testamentum:vt no.in l.j.circa prin.de cōtra
tab.Secundā partē huius.§.de damnato crimine perduellionis
die vt dixi in l.q̄ à latrōibus.§.j.de test.& no.inst.e.§.p̄ cōtrariū.

1 ☞ *Nepos ex filio emancipato quod non teneat locum patris.*

Si filius. Dicitur hic quod filius desinit esse in potestate
capitis diminutione magna vel minore.q̄ro quid
de minima.Glo.videtur dicere ꝙ non.sed falsum videtur dice-
re:qa capitis diminutione minima desinit:vt in emancipatione,
qñ quis exit de potestate:vt §.minima. Insti.de capi.di.& l.tute-
las.de cap.di.& l.Gallus.§.& quid si tantum.s. de lib.& posth.
Sustinendo gl.dicas,ꝙ gl.intellexit hic,quando capitis diminu
tio contingit in persona patris:nam tunc per mediam & maxi-
mam liberantur à patria potestate,non per minimam: quia tran
seunt à patre in potestatē arrogatoris.Sed si intelligimus de ca-
pitis diminutione minima contingente in persona filij: tunc gl.
deberet dicere,media & minima:non autem deberet dicere: nō
1 minima.Quęro†vtrum hoc procedit hodie ꝙ filio emancipato
nepos teneat locum sui.Glo.tangit in l.Gallus.§.& quid si tātū
s.de lib.& posth.& tenet ꝙ sic,Ego tenui contrarium:quia ca-
sus est in contrarium:quia emancipatus succedit hodie ad simi
litudinem sui casus est in l.meminimus.§.j.C.de leg. hæredi.

Sed si quis. Succedere dicimur non solū ei, qui habere
desinit.sed etiam ei,cui spes habēdi deficit.
No.tex.ibi:non minus autem neptes quā nepotes succedunt in
locum parentum suorum.hoc ideo:quia tex.in corpore de hęr.
ab intest.dicit ꝙ in locū parentum veniunt filij:& filiæ eorum.
nec dicit de pronepotibus.Certè idem erit de pronepotibus: vt
hic:quia appellantur filij.

1 ☞ *Successorium edictum an habeat locum in suis.*
2 *Nepos an possit admitti sub omni conditione.*
3 *Filia exclusa à statuto non dicitur sua.*

Sciendum. Qñ quis intestatus decedit,an qs sit suus,tē
pus,mortis īspicit̄, sed si decedit facto testō
1 tps,q̄ testim̄ destituit̄,inspicit̄.h.d.No.† tex.ibi:quāuis successio

ccl xxx iiij.cōtentus authoritate Bar.& per Albe.in j.parte statutorū.q. xliij.

A D D E an pupillus dicatur decedere ab intestato Bal.consi.xxxij.de iure cō
muni.j.lib.& consi.xliij.quidam nomine Blasius.eo.j.lib.& consi.iij. & cō
munis opi.& consi.cccl x vij.& consi.ccx x xiij.statuto cauetur.Pau.de Ca.
consi.cclx xviij.Ro.consi.iij.& xxxij.Abb.consi.lxxv.ij.lib. Bal. etiā cōsi.
cccxlij. & lviij.j.lib.
& consi.xxj.& cclx
vj.iij.lib.Cal. consi.
xlvij. de testa. Et ꝙ
communis vsus lo-
quendi habeat locū
in statutis, adde Ma
the.no.xcvj.& Felt.
in proœ. decre.in gl.
j.col.iij.circa prin.Et
secundū opi.Bar.hic
cōsulunt Pau de Ca.
exlviij. in antiquis,
incipi.præsupposito
quodam statuto.

☞ POMATES.

2 ¶Propriè intestat⁹. No.deinde vide Ale. in l gñaliter in prin. C.de insti. & substi. vbi tenet contra Bar. hic,& vide Bal.cōsi. cccxlij.l iij.vo.et cō. xxxviij.& cō.xliij. et cōsi iij.in iij.vol. Ro.consi.iij.& cōsi. xxxij.Pau.consi.lx-vij.in j.vo.Phil. cor. in d.l. generaliter. & ibi Rapha.cu.referē. cōsuluisse Bal.& Sa lic.in hoc vide etiam Panor.cōsil.lxxv.in ij.colū. in j.dubio.in ij.vol. & consi.xxij. in ij.col.eo.vol.Felt. in proœ.Decr.in iij. col.& seq.Barb.cōsi. cxxxij.& consi.cxx vi.Ro. consi. cxcix. Cardi.consi.cxj.col. ij.vlti.dubio.

b ¶Secundo no. Et vi de domi.meum plenè dicto §. nepotes. Andre. Barba.

☞ POMATES.

c ¶Quæro, dicit statutum.Et vide Bart. in l.Titio centum. §. Titio genero de con di.& demon.& in l. filius.j.ad Tertul. in l. cùm ex filio. ff. de vulga.& pupilla.

☞ POMATES.

c ¶Quæro, dicit statutum. De isto puncto vide Ias.in l.qui se patris.in xxij. col. C.vnde lib.Alex.cō filio cxxxij.inci. visa facti narra.in j.vo lu.& de ratione isti⁹ statuti, vide Alexā. consi.ij.in iij.colū.in ij.vo.& consi.xx. in iij.& iij.col.in ij.vo lu.& consi.xx.in iij. & iij.col. in j.volu. & de talibus statutis vide Panor.consi. xiij.in j.volu.& cō silio clxxxvj. ad fin. eo.vol. vbi ponit an habeat locum in legitimato. Vide Barba. consi. iiij.in viij. columna in j. volū.

d ¶Priuata à statuto. Exclusus à statuto desinit esse suus, hoc

idem tenet Bal.in l.maximum vitium.circa fi.C. de libe. præte. quod perpetuò no.& ponit Bal.in l.cunctos populos.de sum trini. & per Ro. in l.apud Iulianum.§ idem Iulianus.ad Treb. sequitur etiam Ro.in l.ventre.ff. de acq. hære.in v.col.Et facit quod voluit Bal.in l.qui se patris.in antepe.colū.C.vñ li.vbi dicit ꝙ statutū disponēs vt filius possit se abstinere,tollit omnē suitatē, oēs ei⁹ effect⁹.qd̄ dictū sequit ibidē Pau.de Ca.& Il.j.C.si vt se ab hæ. abst.

A D D E quæ posui in l.maximum vitium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Poſt conſanguineos. §. agnati. Quæro vtrum. Et vide Bar. in auᵗ. caſſa. C. de ſa. ſan. eccᵉ. Andre. Barb. ☞ POMATES.

b ¶Vel in capita. vide Alex. conſi. lv. in ij. col. in iiij. vol. vbi ponit quid in bonis feudalibus.

c ¶Recitat Et ibi latè per Ioan. Andre.

d ¶Succedant in ſtirpes. vtrũ nepotes ſuccedãt in capita vel in ſtirpes, & vide quod no. Bar. ſ l. j. §. ſi pars hære. pe. Et hãc opi. videᵗ etiã ſequi Bal. in feudis ſ c. j. in prĩ. de ſucceſ. feu. & per eũ in c. j. de ſuc. fra. in feu. & etiã ſequitur Bal. opi. Accur. in c. j. de nat. ſucceſ. feu. et vide Bald. in c. j. §. & gavidimus. qui feu. da. poſ. & Accur. & Bar. ſequitur etiam do. Franc. de Ramp. in d. auᵗ. ceſſante. & eſt cõis opi. & etiam eam diſputãdo quidã doc. excel. tenuit, videlicet do. Mar. de Math. in trac. de ſuc. ab inte. in tertio arg. prĩ. & in feudis. etiã vide no. per Bal. in l. ij. C. de ſuis & le. & in ſimili vide duasq. no. per Bal. in authẽ. poſt fratres. la ij. C. de le. hære. & tex. cũ gl. in l. lege. ad fi. eo. tit. Sali. in auᵗ. ceſſante. eo. titu. tenet opi. Azo. & cõſiliũ Bar. inci. ſup hære. domi. Nic. vbi tenet idem q̃d hic nullo additõ.

c ☞ Adde poſt Alex. q̃ cõſi. Bar. eſt cõſil. clxxiij. in codicibus noſtris. Rogo videas dominũ Vdal. zaſiũ in ſuis ſin. intel. charta xl. vbi totis neruis cõtra Bar. & cõmunẽ nitit. Ale. l. of.

e ¶Legitima. qa frater. Et iſtud idẽ phaſ ſubtilit̃ inducẽdo in auᵗ. de hæ. q̃ ab inte. §. reliquũ. & in §. ſi igit. d fun. in. ſ. huiᵘ priuilegiũ. et ſ §. ſiveró neq; fratres. hic alle. & ita ibi formant Iac. de Bel. & Bar. in lec. & facit §. ea. l. in prin. & ita cõſulẽdo refert Barto. tenuiſſe Frã. Per. de Peru. & Aloiſium de Laiſigliaſis de Floren. ibi etiam dicit recolẽdæ memoriæ Bar. hic ita tenuiſſe. & vide Bal. in auᵗ. ceſſante. de le. here. vbi vĩ tex. hoc etiã tenet Pau. de Ca. in auᵗ. poſt frẽs. C. d le. hæ. & in ſuo cõſi. cccl xvij. & Bal. in cõ ſil. inci. in Chriſti nomine, talis punctus eſt: Titius deceſsit. directò: aliusvtiliter. Dixi in l. qui ſe patris. C. vnde li. & in l. & exhæredatum. de re iudi. & ſic glo. bene dicit. Vltimò nota. gloſ. quæ incipit, & etiam concepti, &c. quam ſæpè allegat Dy. ad hoc, quod à quo remouetur genus, & quælibet eius ſpecies.

LEX II.

Poſt conſanguineos.

Not. q̃ inter agnatos non eſt locus ſucceſſorio edicto, ſed corrigitur, vt dicitur in gloſſa.

☞ *Filij duorum fratrum qualiter ſuccedent patruis, & auunculis: & qualiter cum eis, & qualiter alijs ſuccedent.*

Agnati.

Hæc hæreditas.

†Quæro, quidã deceſsit relictis filijs duorum fratrum nullis exiſtentibus conſanguineis. quæro vtrum [a] filij ſuccedãt in ſtirpem, vel in capita. [b] In hoc fuit opi. olim inter Azo. ex vna parte, & Accur. ex alia. Dicebat Azo eos vocari in capita: & no. ipſe in ſumma de legi. hære. & glo. recitat in auᵗ. ceſſante. eo. titu. in quo videtur reſidere glo. Inſti. de legi. agna. ſucce. §. hoc etiam. quod videtur priuari per illum tex. & per l. lege. xij. tabu. in fi. C. de legi. hære. & ſ. ſi pars hære. pe. l. j. in fi. & hoc §. in ver. hæreditatis. do. Accur. conſuluit contrariũ; & ego vidi in ſuis conſilijs, & hoc gloſſauit in d. auᵗ. ceſſante. & in d. l. j. in fi. ſi pars hære. pe. in gloſ. ſuper ver. hæreditatis. & in glo. ſuper verſi. vendicationem. dicens iura antiqua Digeſtorum & Codicis corrigi in hoc per d. auᵗ. Moderni doctores quidam tenent opi. Azo. vt Rofre. eius diſcipuli in titu. de bono. poſſeſ. vnde cogna. §. vlti. quẽ Specu. in titu. de ſucceſ. ab inte. recitat, & nihil firmat. Iaco. de Are. Dy. & Cy. ſequẽ do eos tenent opini. Accur. vt patet ex no. per Cy. in d. auᵗ. ceſſante. Iaco. Butri. ibidẽ tenet opi. Azo. quod ſuccedant in capita: & ſolùm ſuccedant in ſtirpes, quando ſuccedunt cum patruis per ius auᵗ. Ratio tũc eſt: quia ſucceditur contra ius commune, cùm patrui, qui ſunt proximio res in gradu defuncto, de cuius ſucceſsiõe tractatur, deberent præferri nepotibus, qui ſunt in remotiori gradu. Vnde hoc in priuilegiũ nepotum eſt vt in locum ſuorum parentũ ſuccedant. Sed quãdo ſuccederetur inter ſe nõ exiſtentibus patruis, remanerent iura antiqua incorrecta, vt videtur innuere tex. in d. auᵗ. de hære. ab inteſta. §. reliquum. circa fin. ibi: huiuſmodi verò &c. Ego verò inter tantas opi. cùm de facto occurrit, ab opin. Accur. non diſceſsi, nec diſcedo: imò eam teneo tanquam veram. Primò per tex. quẽ alle. in §. ſi verò neq; fratres. in auᵗ. de hære. quæ ab inteſta. Secundò per caſum in eo. titu. §. illud. qui §. præcedit. aliàs excedit §. ſi verò. vbi expreſsè dicit q̃ quando nulli ſuperſunt filij maſculi vel fœminę, filij fratrũ ſuccedunt in locum parẽtum ſuorum, qui erant in ſecundo gradu, & excludunt alios qui in tertio ſunt: licet ipſi in tertio ſint. & ibi de hoc tangitur per Iacob. de Belui. hoc etiam dicitur in auᵗ. ceſſante, verſicu. hi autem. aliàs incipit, poſt fratres autem ex vtroq;, &c. Apparet ergo ex prædictis q̃ etiam quando ſuccedunt cum his, qui ſunt pares in gradu, ſuccedunt in locum patris eorum, & ſic in ſtirpes. Præterea probatur: quia ſi aliud diceres, ſequeretur q̃ licet quo ad patruos ſuccederent in ſtipem: tamen inter ſe fieret diuiſio in capita, vt in hoc exemplo. Defunctus eſt Titius relicto fratre, & ex alio fratre vno nepote, & ex alio fratre duobus nepotibus, ille frater haberet tertiã nepotibus remanent aliæ duæ partes, quæ deberent inter ſe diuidi in capita ſecundùm prædictam opi. & ſic quilibet haberet tertiam: quia non vtuntur priuilegio inter ſe. Hęc conſequentia probatur in ſimili. ſ. de vulga. & pupil. qui cùm plures. & iſta cõ ſequentia eſt falſa: vt d. §. reliquũ. quia quilibet vocatur in eam partem, quam pater accepturus erat: ergo eſt falſum antecedẽs. Manifeſte ergo concluditur q̃ filij fratrum inter ſe ſuccedant in

d ſtirpes: [d] quod eſt verum. quando tractatur de ſucceſsione alicuius ex patruis, vel auunculis. Si verò tractatur de ſucceſsione aliorum: tunc remanent quod ſuccedant in capita: vt d. §. ſi verò neq; fratres. & ſic iſte §. in vno corrigitur, prout dicis de eo qui deceſſerit relictis filijs duorum fratrum, in alio exemplo remanet incorrectus prout loquitur in eo, qui deceſsit relictis filijs duorum patruorum. & ita de facto conſului in ciuitate Aſsiſij.

Parui.

Iſtud quod dicitur de adoptiuis filijs, die hodie vt in l. cùm in adopti. C. de adoptio.

☞ *Tertius ex utroque parente an præferatur tertio ex altero parente.*

Legitima.

Dicitur hic quòd ille admittitur qui eſt proximior. Dicit glo. fallit in multis, vt in glo. patet. Item do tibi aliam fallẽtiam in duobus fratribus, quorum vnus eſt coniunctus ex vno parente, alius ex duobus. præfertur ergo ille, qui eſt coniunctus ex vtroq; parente, in auᵗ. ceſſante. de leg. hære. & in corpo. vnde ſumitur. † Sed quid in terrijs, vtrum tertius ex vtróq; parente præferatur tertio ex vno parente tantùm pone exemplum duobus modis. Primò pater meus habuit vnũ fratrem ex vtroq; parente: alium ex vno parente tantùm: tractatur de ſucceſsione mea. Sed pone q̃ habens duos filios ex prima vxore accepit vxorem ſecũdam, & vxor habebat filiam ex alio matrimonio, quã filiam tradit nuptui vni ex filijs ſuis primi matrimonij, ex qua natus eſt filius. Filius natus ex ſecunda vxore

e eſt tertius huius filij ex vtroq; parente: quia frater [e] carnalis patris & frater carnalis matris. Filius primi matrimonij eſt tertius ex vno parente tantùm: quia frater carnalis patris. quæritur vtrũ in ſucceſsione preferatur. Circa hanc queſtionem vidi de facto. Hoc dico etiam ſalua meliori deliberatione, puto q̃ non. Nam illud, quod dicitur vtrum ſint ex vno parente, an ex vtroq;, non habet locum, niſi quando tractatur de ſucceſsione fratrum vel patruorũ. ſecus ſi de ſucceſsione vlteriorum: vt d. §. ſi verò neq; fratres. ibi enim ſola propinquitas inſpicitur in gradu, non vincula quibus iunguntur. ſecundùm hoc §. iſte in hoc non corrigitur. Ita debetis intelligere.

Interdum.

Proximior intelligitur de tempore mortis, ſi nullum conditum eſt teſtamentum: aliàs proximior intelligitur eo tempore, quo teſtamentum deſtituitur. hoc dicit.

Vnde velle.

Scripto hęrede repudiante ſuccedunt proximiores in gradu, cum onere fideicõmiſſi abinteſtato repetiti. hoc dicit. & eſt ſcabroſus §. Oppo. inter agnatos non eſt ſucceſsio: vt ſ. ea. lege, in princip. Solu. Illud verum, cùm vnus ex agnatis fuit eo tempore, in quo hęreditas fuit delata: ſed hic agnatus præſens deceſsit antequam hæreditas eſſet delata: ſed hodie in totum eſt ſucceſsio: vt Inſti. de legi. agna. ſuc. §. placebat. Item oppo. q̃ hæreditate non adita fideicommiſſum extinguatur: vt l. ille à quo. §. ſi de teſtamento. ad Trebellia. dicunt quidam q̃ hic fuit relictum à venientibus ab inteſtato. Sed certè hoc eſt contra tex. qui dicit q̃ fuit relictum ab hærede ſcripto. Quare alij dicunt quòd hic fuit hæreditas adita: ſed hoc eſt contra tex. qui dicit quòd fuit repudiata. Quare dic q̃ fuit relictum ab hærede ſcripto, & repetitum à venientibus ab inteſtato: aliâs non procederet, niſi fortè ſecundùm aliam lecturã. quæ eſt in l. eam quam. C. de fideicom.

LEX III.

Nteſtato.

Poſt decem.

De hoc dixi aliquid in l. Gallus. in principio, de libe. & poſthu. & Dy. ſ. de ſtatu homi. l. ſeptimo mẽſe. & ibi ſcripſi multa ſcripta magiſtri Gentilis.

Nepotes

1 ☞ *Nepotes propriè dicuntur illi, qui tempore mortis eius, de cuius successione quæritur, sunt nati.*
2 *Posteriorum appellatione comprehenduntur omnes descendentes in infinitum.*
3 *Emphyteusim si quis accepit pro se, filijs & nepotibus, quòd nepotes non concepti admittantur ad eam.*

a 2 ITem prætor. [a]No. textum ibi, non propriè, &c. Ex quo † habes q̃ nepotes propriè dicũtur illi, qui tempore mortis eius, de cuius successione quæritur, sunt nati. Sed pone: fuit statutũ hic tempore aduentus Imperatoris Federi. quòd aliqui nobiles essent ex banniti, ipsi & eorum filij & nepotes. Certè si sunt aliqui nepotes, qui non erant concepti: tunc non comprehenduntur, sed si vis q̃ ipsi comprehendantur, dicas q̃ ipsi & eorum posteri. Nam posteriorum † appellatione comprehẽduntur omnes descendentes. Hic est textus in l. Iurisconsultus. §. parentes. ſ. de gradibus. Item quæro: † aliquis accepit emphyteusim prò se, suisq̃ filijs, & nepotibus. modò nepotes non erant tunc concepti: an comprehendantur? Videtur q̃ non, vt hic. Dico q̃ isti nepotes admittuntur, & ex illo instrumento eis quæritur ius: quia hoc quod hic dicitur habet locum tantùm in acquisitione hæreditatis legitimæ. Et no. q̃ dico legitimæ: [b]& de bono. possess. intelligitur. secus in alijs acquisitionibus. Hic est tex. no. in l. Paulus. §. Paulus. de bonis lib. & scripsi in l. quod dicitur. de verbo. obli. Prædicta vera in acquisitionibus: in dispositionibus verò pœnalibus dic vt dixi ſ. in j. q.

b

c SI ex pluribus. [c]Ius accrescendi sequitur rẽ: & ideo ad hæredes trãsit. Ius substitutionis respicit personam: ideo ad hęredem nõ transmittitur. hoc dicit. Not. glos. ibi, & licet &c. quæ sit ratio huius legis dic vt hic in glossa.

CApitis. Rationem huius legis vide: quia per legem xij. Tabu. defertur hæreditas per nomina designantia agnationem, sed per emancipationẽ desinit esse agnatus: ergo &c. sed per senatusconsulta defertur hæreditas per nomina naturę, vt pater, mater: quæ nomina per emancipationem non tolluntur: vt l. tutelas. de capi. dimi. Sed hæc lex hodie corrigitur: quia sublata est differentia emancipationis & patriæ potestatis, per authen. de hæredi. ab intestato.

SI pater. Istius legis intellectum pono plenè in l. si is qui pro emptore. de vsurpa. pro empto. in tracta. de fictione translatiua. Oppo. de l. quod si filius. de capti. Respondit glo. sui iuris creditur decessisse quantum ad successionem ab intestato, non quãtum ad substitutionem pupillarem: & ideo dic vt in glossa. Tu verò dicas q̃ istud est verum, quantum ad pupillarem substitutionem: sed quantum ad tacitam vulgarem, quæ continetur in expressa pupillari: dic vt dicam in l. j. ſ. de vulga. & pupil.

Ad senatusconsultum Tertullianum. *Rubrica.*

LEX I.

SIue ingenua. Tota ista lex tractat de beneficio senatusconsulti Orficiani, per quod filius succedit matri, sed secunda lex loquitur de senatusconsulto Tertulliano, per quod mater succedit filio.

Si ea. No. hic casum specialem, quo hęreditas matris nõ adita, transmittitur ad hæredes. Et ratio est: quia absq; sui culpa adire non potuit. Alios casus habes in l. ventre. de ac. hæ.

Filio. Hic est bene nouus casus. Similem casum habes j. l. proxi. §. j. Iste §. videtur de verbo ad verbum contra l. intercidit. de condi. & demon. & contra distinctionem, quam dedi in l. si cognatis. de rebus dubijs. vbi dixi q̃ ille, qui efficitur seruus hominis, & postea liber, admittitur. secus si efficiatur seruus pœnæ, dicitur hic totum econuerso. Respon. in successione ex testamento procedit illa distinctio, quam dedi in d. l. si cognatis. in j. lectu. sed in successione ab intestato erit distinguendum totum econuerso. Ratio est: quia ille, qui efficitur seruus hominis, non efficitur eius conditionis, vt nõ sit successibilis ex testamento: quia alium potest facere hæredem ministerio suo: vt l. si pater. ſ. de hæredi. Institu. sed ille, qui efficitur seruus pœnæ ex testamento sit insuccessibilis. & si restituatur, videtur alius homo: vt l. si seruus. in fin. ſ. de adimen. lega. in successione verò ab intestato totũ econuerso. Nam ille, qui efficit seruus hominis, desinit esse agnatus, vel cognatus omnino. Et licet efficiatur liber: nunquã reassumit: quia remanet liber tus alienus: ideo nunquam ius succedendi recuperat, vt hic. Facit l. homo liber. de statu homi. sed si seruus pœnæ efficitur, & restituatur: naturalia, & ciuilia iura recuperat: meritò habilius ad succedẽdum reperitur. quod intelligo verum: nisi hæreditas per alium esset apprehensa: vt no. in l. Gallus. §. & quid si tantum. in fi. glos. magnæ. ſ. de libe. & posthu.

a ¶Item prætor. Vide gl. & doc. in l. j. C. ad Orfi. & ad istũ text. no. ibi, nõ, ꝓprie &c. bene facit glo. no. & q̃ ibi in l. qdã si nepotes. de testa. tu. & pro intellectu huius l. vi de Bal. in l. si in personã. C. de fideicõ. not. ꝑ Bar. in l. j. C. de his q̃ ante aper. tabu.

b ¶Legumé. vide Bal. dũ l. q̃ se pauris. C. vñ lib. & etiã in vlt. q. & l. si in personã. C. de fideicom.

c ¶Si ex pluribus. Vide Bal. in l. j. in xj. q. C. qũ nõ pe. par. sed si casus subsistit. locũ non habet, an recedat ad cõtunctũ, vel ad quẽ, vide Bart. in l. te conuncti. in iij. q. ij. q. prin. de lega. iij. qa est qõ. valde notabi. ❧ POMATES.

d ¶Qui operas. Quid sit interpretatio, vid Bar. in l. ab executione. C. quo. appel. in prin. & habes tex. & ibi Bal. in l. Gall⁹. ſ. etiã si parente. de lib. et posth. Et quot modis hic sumat interpretatio vid late bal. in l. iij. C. de lib. ꝓter.

e ¶Si quis adita. Adde Bar. in rub. C. de suc. edi. et in l. ex contractu. de re iudi. vbi latius. & in l. j. in vlti. q. prin. de vul. & pu.

f ¶Quod ait senat⁹. Et vide Bart. vbi ponit decẽ quæ impediunt litẽ cõtestari, & l. posquã liti. C. de pactis. Io. An. in addi. in tit. de exe. sen. prope fi. Bar. in l. & si instrumẽta. C. de fi. instru. lib. x. & vide Bal. in l. leges. C. de legat. & sing. dictũ bar. in l. cũ lex. ſ. de leg. qd' not. ꝑ cano. in c. fi. de consti. Bart. in l. illicitas. in princ. de off. pręsi. And. Barb. ❧ POMATES.

f ¶Quod ait senatus. Vid Fel. in ru. de ꝓscrip. ver. illis casibus in eo. §. ver. ista verba. in prin. vide Feli. in c. fi. de cõsti. Fede. consi. clxvj. & consi. clxxxiij.

g ¶In præteritis. Exceptio præscriptionis ꝑdit litis ingressũ. Adde Bar. in l. fi. j. ꝑ tuo. & qd' ibi dixi.

h ¶Habui q. No. q̃ ista tutũ qd' loquitur de præteritis & futuris. Adde latiꝰ Bart. in l. omnes populi. in v. qõ. princ. de iusti. & iur.

1 ☞ *Interpretatio quid sit.*

d Qui operas. [d]No. glo. quæ dicit interpretor. i. corrigo. Ex quo habes † quid sit dicere interpretatio. Simile notatur in l. j. ſ. de ori. iu. & ibi glo. alle. istũ tex. Op. j. §. proxi. Sol. Illud quod dicitur hic de damnato rei capitalis, non corrigitur: sed solum id, quod dicitur de eo qui locauit operas suas, vt cũ bestijs pugnaret.

e

1 ☞ *Quæ est ratio q̃ hæreditas quæ defertur ex senatusco sulto, non tollitur per capitis diminutionem: sed illa quæ per l. xij. tabu. sic.*

Capitis. Quæ est ratio † q̃ hęreditas quæ defertur ex senatusco sulto, nõ parit capitis diminutionem: sed ea quæ defertur ex l. xij. Tab. sic. Rationẽ redit tex. in l. tutelas. ſ. de capi. dimi. quia per senatusconsultum defertur hæreditas per nomina naturalia. sed capitis diminutio nõ tollitur per nomen naturale: quia nihilò minus remanet mater vel filius. sed per l. xij. tabularum defertur hæreditas per nomina iuris, vt suis & agnatis: sed per capitis diminutionem desinit quis esse suus & agnatus: ideo tollitur per capitis diminutionem quod nota.

f

1 ☞ *Excluſit ab hæreditate per beneficium restitutionis in integrum licet remaneat hæres de iure ciuili tamẽ non impedit, quin alius sit hæres de iure ciuili.*

e Si quis adita. [e]De hoc §. feci plus ries magnum festũ, in quo habes † q̃ ille, qui per restitutionem in integrum excluditur ab hæreditate, licet de iure ciuili hæres remaneat: tamẽ non impedit, quin alius possit hæres esse de iure ciuili, vt dixi in l. j. §. post suos. ſ. titu. j. & hic est casus pro opinio. glo. in l. qui se patris. C. vnde libe. Oppo. glo. de l. fina. de suc. Solue vt ibi.

f

1 ☞ *Exceptio præscriptionis impedit litis ingressum.*
2 *Clausula. & hoc locum habeat in præteritis præsentibus & futuris, quid operetur.*
Statutum quod filia non succedat extantibus masculis, & habeat locum in præteritis & futuris, quod nõ habet locum in filia, quæ cum fratre duiserat.

f Quod ait senatus. [f]Hic est no. §. hic videtur tex. † q̃ exceptio præscriptionis est exceptio rei finitæ, & sic impedit lit. conte. Simile habes in l. transacta j. de verb. signi. & in l. cum quærebatur. §. j. j. iudi. sol. Item aduerte † ad id quod dico in l. omnes populi. vbi dicebam quod prædicta locum habeant in præteritis & futuris. Ista verba in præteritis, intelligi debent in præteritis ꝑcedẽtibus nõ finitis: vt l. cãs. C. de trãsa. & in auth. vt cũ de app. co. in prin. Nã finita dicunt, q̃ sunt finita pacto, trãsactione q̃ alio mõ: vt hic, & ll. ſ. alle. & habui q̃sti. [h]in his terminis dicit statutũ q̃ filia nõ succedat extãtibus filijs masc. & hoc habet locũ i

g

h

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

a ¶Sed si sint sui. Et vi de Bar. in l.j. ad fi. ſ. de cõtrata. An. Bar.

a ¶Sed si sint sui. No. & vide Bal. in c.j. in fi. prin. de suc. feu. sed si statutũ dicit ꝙ mater nõ possit succedere filio, nisi i octaua parte, & alij repudiauerũt partes suas, an matri accrescat totũ, vide Bal. in l.j. C. de secũ. nup. & est passus dubi⁹: & hic adde Bal. in l. maximũ. de lib. præte. & facit istud no. ꝓ distinctione Imo. quã facit in l. Gall⁹. ſ. et qd si tm̃. de li. & posthu. vide lice: in q. an filia prohibita ꝓ statutũ succedere nõ extãtibus masculis possit petere cõtra tab. vt deducat testm̃ ad cãm intestati, & sic succedat nõ obst. testa. de qua q. vide Bal. in d. l. maximũ. in vlti. q. & in d. ſ. & qd si tm̃. & Ang. ibi & in l. si em̃ c. C. de col. altãs in l. vt li. e. ti. & Imo. no. in d. ſ. & qd si tm̃. & Ro. in d. l. vt libe.

t

a

I

¶POMATES.

a ¶Sed si sint sui, vide Fe. in ru. de prẽscr. in v. co. v̄. & illis casib.

b ¶Si quis ex liberis. Et vide gl. in l. infanti. C. q admit. & Bal. in l. apud hostes. C. de suis & le. & vide cõsi. Bar. lxxj. inci. facũ ꝓponit sub tali forma qdã Nel⁹. vbi dicit: infans mortuus est post xv. dies suæ natiuitatis, mater nõ petierat tutelã: vtrũ excuset. Dicit ꝙ sic: qa nõ habet locũ illud vbũ cõfestim. vide ibi, & vide in cõsi. xxij. inci. homo Accursius. vbi decessit post octo dies. A. B.

1

2

b

c ¶Ad iſm. vide istũ tex. alle. per Oldr. in cõ. xx. inci. qdã hñs.

d ¶Si mater. De hui⁹ ſ. itellectu. vide Bar. in l. matres. C. eo. & dicit no. Bar. per istũ tex. in l. j. C. de neg. gest. quod excusatur mater, si non petijt tutorem filijs egenis.

c

e ¶Et quidem. Statutum loquens in Potestate, habet locum in capitaneo. Facit quod nota Bar. in l. si maritus. de qõni. & alleg. fing. glo. in l. & suum. aliãs est l. stipulatio. ſ. fin. ff. de pact. in glo. in versi. partem. quod statutum loquens in Potestate, intelligitur loqui etiam cũ suis iudicib⁹. & hũc tex. alle. Ro. in suis fing.

e

¶POMATES.

f ¶Ex quo not. Vide quid inferat Alexan. consi. xx. in fi. in iij. vo. Ro. sing. ccccccij. aliãs dccij. & consilio xvij.

preteritis & futuris. modo quædam filia cũ fratre diuiserat. quærebatur an in ea locum habeat statutum. Dixi ꝙ non: quia illa causa erat iam decisa in diuisione.

LEX II.

Sue ingenua. No. tex. in ſ. sed si filius. versi. sed si libera. quæro, nõne videtur ꝙ redacta in seruitutẽ desinat esse mater, licet manumittatur: vt ſ. proxi. ſ. Respondeo, isto tempore quo peperit, fuit serua: meritò si fuit manumissa, status eius augmẽtatur, & redit ad statum, quo erat tempore natiuitatis: ideo remanet mater: sed ſ. proxi. ſ. nunquam redit ad eũ statum quo erat tempore natiuitatis: ideo mater non remansit.

Libera. Suprà dixi ꝙ mater admittitur: ad successionem filiorum: hic verò ponit an filij filiorum matrem excludant. vsq; ad ſ. obijcitur. ibi ponit an pater matrem excludat vsq; ad ſ. si mater. ibi: an mater excludatur ex eo quod filijs tutorem non petijt. vsq; ad finem legis.

☞ *Statutum quòd filia fœmina non succedat extantibus liberis: intelligitur extantibus filijs qui patri possint succedere.*

Sed si sint sui. [a]Not. ꝙ† si statutũ dicit ꝙ filia fœmina non succedat extantibus liberis, intelligitur extantibus filijs qui succedant patri. Casus est hic. concor. l. siue. ſ. pe. de iure pa. & l. si ex modica. ſ. si filius. de bo. libe. & l. j. ſ. quidam filium. ſ. de bono. pos. contra tabulas. Sed contra hoc videtur ꝙ imò isti debeant excludere matrem si potuerunt succedere, licet non succedant: vt l. filius familiãs. ſ. cùm quis. & ibi no. ſ. de lega. j. Solu. vt ibi dixi in l. j. ſ. quidam filium. ſ. de bonorum possess. contra tabu.

a

1

☞ *Suus hæreditatem patris non aditam transmittit.*

2 *Agnoscens bonorum possessio. quando uideatur agnoscere hæreditatem.*

Si quis ex liberis. [b]Pone casum sic filius existens in patria potestate habebat vxorẽ prægnantem, ita ꝙ si nasceretur, non nasceret in potestate ipsius filij. postea fuit emãcipatus. postmodum decessit relicta vxore sua prægnante. vxor prægnans fuit missa in possessionem nomine ventris, & peperit vnum filium, qui decessit antequam adiret hæreditatẽ. Quæritur vtrum iste filius impediat matrem, quę est auia quo ad ipsum[c] succedere filio suo, q est pater quo ad ipm. Et dubium erat, quia venter missus in possessionem videbatur haberi loco additionis. tamen Iurisconsultus dicit cõtra. Dicit tex. an mr̃ patris sui, quæ est auia quo ad ipm. Dy. dicit tex. vocatur ita ꝙ admittatur ad successionem filij sui: & admittatur mater istius posthumi ad hanc hæreditatem tanquam sibi transmissam à filio suo. dicit tex. agnoscitur, qui pater fuit emãcipatus à patre suo auo quo ad hũc posthumum: & sic natus nõ reincidit in potestatem patris sui. No. tex. ibi: neq; enim sufficit. Oppo. & videtur † ꝙ hæreditas patris non adita transmittatur: vt C. de suis & legi. l. apud hostes. & l. hæreditate. ſ. filius. j. de castren. pe. cum simi. sed dicitur hic contra. Sol. Dicunt quidam, fateor ꝙ hæreditas non adita non trãsmittatur, in alijs casibus illæ leges loquuntur: sed veritas est ꝙ hereditas patris nõ adita transmittatur, vt dicam in l. si filius qui patri. ſ. de vulga. & pupil. Quare dic ꝙ hic filius, scilicet posthumus non est suus: quia non erat in potestate patris. Et si dicit, quo modo potest esse? Respond. quia tempore emancipationis patris sui erat conceptus: & sic nascebatur in potestate aui. Et ita intelligit Hugo. & Cy. in l. apud hostes. C. de suis & legi. & sic no. ꝙ suus hæres hereditatem patris nõ aditam transmittit: vt hic, ibi: si non suus hæres agnoscitur. Dicam in l. si filius qui patri. Item videtur † quòd qui petit bono. possess. videtur agnoscere hæreditatem: vt l. puberem. C. de iure delibe. Solu. Ibi de bonorum possess. quæ ius tribuit; secus in bono possess. quæ non tribuit ius, vt in possessione nomine ventris, & Carbo. & in similibus. Nam istæ bo. pos. non faciunt hæredem, vt dicitur hic. quod tene menti.

g

2

h

Sed si infanti. Quæ est ratio differẽtiæ inter infantem & furiosum, dixi in l. j. de bonorum possessio. infan.

Obijcitur. Pater ergo excludit matrem, non auus.

Si sit. Ibi agnatus defuncti vltra fratrem. & sic obstat sequẽs ſ. per istum textum habetis vnam decretalem extra, de concessio. præben. c. authoritate. lib. vj. Facit quod dixi vobis in l. j. ſ. penul. ſ. de contra tabu.

Si sit consanguinea. Vt intelligas hunc ſ. videas. Institu. eo. titu. Ad euidentiã huius ſ. prẽmitte, quòd sicut filius excludit matrem & pater matrem: ita frater consanguineus excludit matrem: sed soror cõsanguinea succedit vnà cum matre. Ita habetis Institu. eo. titu.

d Si mater. [d]Dictum est ſ. qualiter mater excludatur à successione filij propter filios vel consanguineos: modò est videndum quando priuetur successione propter tutorem non petitum. Et primò ponit mentem cuiusdam constitutionis. Secundò incipit illam constitutionem exponere. Secunda ibi: & quidem, &c. Oppo. ad prin. C. ad Tertullia. l. omnem. & l. matres. Solu. ista loquitur quando filius decessit impubes. secus si factus pubes decesserit. Sed quæritur de qua matre loquitur hic: an in matre naturali & legitima: an naturali tantùm? Respondeo, etiam in naturali tantũ loquitur: vt l. fi. C. qui. pe. tu.

1 ☞ *Statutum loquens in Potestate, quod habet locum in capitaneo, qui circa idem habuit eandem iurisdictionem.*

Et quidem. [e]Nota tex. ibi, sed puto, &c. Ex quo nota[f] ꝙ licet † statutum loquatur in Potestate: tamen habet locum in Capitaneo, si Capitaneus circa idẽ habuit eandem iurisdictionem, quam Potestas.

e f 1

1 ☞ *Syndicus compulsus denunciare maleficia à iudice quando excusetur à pœna.*

1 Quid ergo. Nota tex. contra † syndicos comitatus debentes denunciare[g] maleficia sub certa pœna. quid si denunciauit compulsus à iudice, an excusetur à pœna? Certè videtur debere distingui, aut procrastinabat, & differebat, & tunc si cõpellitur à iudice, nõ excusat: aliàs sic, vt hic.

g

1 ☞ *Mater. quæ non petijt tutores dari filio, licet ipsa uel alij gesserint, sed non legitimè. non excusatur.*

2 *Tutela quæ defertur matri, non est legitima, sed anomala.*

3 *Mater quæ non recusat tutelam, cùm illam non uelit, incidit in hanc constitutionem.*

Quod si pater. Oppo. & videtur ꝙ mater non possit esse tutrix secundùm ista tempora: vt l. fi. ſ. de tute. Solu. Hoc concedo: & quod hic dicitur, intelligo ꝙ hoc impetrauit à principe: vt d. l. fi. † Sed quid[h] si tutores non petijt, sed ipsa gessit, vel alij gesserunt, sed non legitimè: quia non fuit factum inuentarium, nec eis tutela decreta: an excusetur? Dicit glos. quòd non: quia tunc excusatur cùm ipsa vel alij legitimè gesserunt, & ita debet intelligi. Ita dicit glos. quod nota. Iste ſ. inducitur per Dyn. & alios ad quæstio. † vtrum tutela matris sit legitima. Et hic videtur tex. quòd sit legitima. Alij dicunt eam anomalam. de quo notat in authenti. matri & auiæ. C. quando mu. tu. offi. fun. põt. dixi in l. si quis sub conditione. ſ.

1 h 2

de testa

de testamen.tu. Vltimò induco istũ tex.ad q.dicit l.ij.ſ.qui petu.ꝙ mater debet petere tutores filijs non habentibus tutores legitimos:vt l.matres.C.co.ti.& sic mater quasi semper excusaretur,cùm rarò contingeret ꝙ non sint legitimi.Et ratio erat,quia mater non poterat esse tutrix,nisi impetraret à Principe:& ideo excusabatur,si erant legitimi:quia legitimi statim poterant administrare.Hodie enim per ius Authenticorum præfertur legitimo.Vnde legitimus non potest administrare,nisi mater recuset tutelam:& ideo dico ꝙ mater incidit in istam constitutionẽ si ipsa non recuset tutelam,ita ꝙ legitimus posset administrare, vel ipsa nõ administrat.Et ad hoc induco istũ text. qa sicut ipsa mater incidit in constitutionem,quãdo testator voluit eam administrare:quia hoc casu statim potuit impetrare à Principe:ita hodie.Cùm enim vult ius cõmune ꝙ ipsa statim administrare potest,& præferatur legitimo,incidit in constitutionem si non administrat,nec recusat tutelã:ita ꝙ legitimus posset administrare.Non intelligas ꝙ mater teneatur petere tutores, quando supereſt legitimus:sed debet ipsa administrare,vel saltem administrationem recusare,ita ꝙ legitimo cõpetat ius administrandi.

Filius. Nota etiam ꝙ in pœnali dispositione statutũ in filio non habet locum in nepote. Dicam ſ.de testa. tute. l.quod si nepotes.

a **Quid si curatores.** *No.tex.ibi:ꝙ si cũ prægnãs. Nota ergo ꝙ mater licet sit grauida,non tamen excusatur si non petat tutorẽ filijs suis, vel curatorem ventri.quod tene menti perpetuò.

b *Si sit statutus terminus xxx. dierum:pro primo decem,& pro secundo decem,& pro tertio decẽ:& in primo comparet procurator,& litigatur ita ꝙ transit terminus, & pronunciatur procuratorem non esse legitimum,an alij duo termini currant.

Non solum. Currit ergo tempus matri ad petendum tutores,donec agitatur causa an illi,quos
1 petijt,habeant priuilegium excusandi se vel non.† Et hoc facit
b ad quæstionem.Datus est alicui terminus ad comparẽdum triginta dierum:quorum decem pro primo & decem pro secũdo, & decem pro tertio & peremptorio termino .comparet in primo per procuratorem:super procuratorio litigatur, ita ꝙ transeunt illi xxx.dies.& finaliter pronunciatur, per procuratorem non esse legitimum:an cucurrerint illi duo termini. Certè sic,si principali potest imputari culpa quare talem dedit procuratorẽ vel tali modo dedit,vt hic.quod tene menti.

1 *Mater petens tutorem minus dignum excusatur.

Quid si indignos. No.hic tex.ꝙ prætor nõ tenetur sequi necessario petitum à matre:licet contrarium no.& malè.ſ.de test.tu.l.si quis sub cõdi
1 tione.& ibi dicam.Secundo nota†ꝙ si mater petijt minus idoneos,& fuerunt dati,non excusatur mater.qui autem sint idonei,videbitis j.proxi.§.

Idoneos. No.tex.ꝙ mater debet petere tutores filijs locupletes,saltẽ sicut sunt pupilli. & ira intelligo locupletes in hac materia.Ita no.in l.paupertas. ſ.de excu.tuto. Sed quid si non reperiatur ita locuples?Respon.petat plures,q inter eos omnes sint ita locupletes sicut pupillus.Ita not.in d. l. paupertas sed in fideiussore dato à tutore non requiritur qđ sit ita locuples sicut & pupillus:vt l.mulier.C.de iure dotium.

c **Quid si non compulit.** *Dicit textum. cum plenum , hic respondet.

1 *Mater quod confestim teneatur petere tutorem:scilicet statim q. possit , dummodo non transcendat annum.

2 *Mater non excusatur,si pupillus decessit intra quinquaginta dies,& intra dictum tempus non petijt tutorem.

3 *Mater post annum non potest se excusare quare non petijt tutorem filio.

4 *Succedentes pupillo,& tenentes primum locum.q. si non petunt pupillo tutorem , repellantur.

Confestim. Suprà in §.si mater.dicitur confestim.modò in hoc §.quæritur quomodo intelligatur confestim.Dicitur hic confestim.contra.C.de legi.hæred. l. sciant.& Instit.eod.§.fina.vbi dicit intra annum. Solu. vno de
1 tribus modis.†Primò ꝙ ista corrigatur per illas.sed est falsum: quia ille leges dicunt intra annum,secundum legem,& sic referunt se ad istam.vel dic ꝙ istud,qđ hic dicit confestim refertur qñ debet dare noĩa eorũ.q sunt reiecti,seu remoti:non qñ debet ab initio petere, vt euidẽter apparet ex verbis cõstitutionis positę ſ.in §.si mat nõ petierit.Hoc dictum non placet,per ea quæ habuistis ſ.in §.quod si tutores. vbi dicitur ꝙ mater habet petere curatorem ventri. & sic apparet ꝙ nõ habet terminum vnius anni. & ideo puto ꝙ hęc dictio confestim,referatur ad totum §.Quare dic ꝙ illę leges intelligantur secũdum istum §. vt quod dicitur intra annum,intelligatur scilicet confestim vt potuit nisi sit impeditus legitima causa, ita ꝙ annum non transcendat.& ita videbatur tenere Ric.Ma.in d.l.si sciant. †Quęro intra[a] quãtum tempus mater debeat hoc facere.Hanc q.habui hoc anno de facto & dixi primò ꝙ si pupillus moritur intra nouem dies à morte defuncti,puto matrẽ excusandam indistinctè per auth.sed neq;.C. de sepul.viola.& in corpore vnde sumitur. vbi dicitur ꝙ intra nouem dies à morte defuncti nõ potest inquietari:& ideo hoc anno potuit esse ꝙ tot consanguinei matris decesserunt ꝙ habuit excusationem pluriũ mensium,per illam authen. Item puto ꝙ si pupillus decederet intra xxx.dies,mater esset excusata sine alia excusatione quia brevitas temporis eam excusat. Ratio,quia in hoc fierent expensæ quæ debent fieri à matre : vt l.j.C. de negotijs gestis.Vnde antequam componat negotia sua,vt possit mittere ad petẽdos tutores, puto quòd habeat dilationem xxx.dierum : vt l.j.C.de requi. reis argu.authen.qui semel.C.quomodo& quando iudex.Item puto quòd si pupillus intra quinquaginta dies decederet, esset excusata mater. Nam video quòd tutori ad proponendam excusationem dantur quinquaginta dies: & ab illo termino in antea est tutela periculo suo:vt l.scire oportet.§.j. ſ.de excu.tuto. eadem ratione matri ad petendum tutorem dabuntur quinquaginta dies:quia etiam maior est petitio in ratione
e quàm in excusatione. * & à quinquaginta e
diebus in antea puto matrem non excusari, nisi probet legitimam causam. Vltimò
3 nota ꝙ†mater non potest proponere legitimam causam post annum:& sic lapsus anf ni facit præsumptionem iuris,& de iure,ꝙ nõ habuit legitimam excusationem vt hic: contra quam non admittitur probatio. quę
4 ro, quid † in alijs,qui tenent primum locũ in successione pupilli, an repellantur si nõ
f petant tutorem pupillo?Respõ. idem esse[f] in alijs,qui succedunt in primo loco pupil g
lo,quod est in matre:vt l.sciant.C.de legiti. hæredi.tene menti ista.

g **Tractari.** *In tex.municipalibus.qui requisiti recusauerunt tutorem dare: vt l.j.§.magistratibus.ſ.de magi. conue.

Et si forte. Videtis hic ꝙ mater excluditur à successione filij,non solùm de ea,quę ei defertur à iure communi,sed etiam de ea quæ defertur ex vigore illius stipulationis , quæ est stricti iuris. & ideo puto ꝙ mater non petens tutorem filijs repellitur à successione non solùm ea, quæ defertur à iure communi, sed etiam ea, quæ defertur ex forma statuti.quod tene menti.

1 *Statutum excludens matrem à successione filiorum extantibus agnatis, usque ad tertiam gradum,quòd auus maternus etiam excludatur.

2 *Ablatiui absolutè prolati ab eo qui potest disponere,inducunt dispositionem. Dispõ si est facta cõtẽplatiõe alicuius:licet verba ad eũ dirigãtur, tamẽ ei cõpetit actio.

a Quid si curatores. vide Bal. II.matres. f ver.modo quo.C.e. s. POMATES.

b Et hoc facit ad qõ nẽ.vide Alex.cõ.xlj. in ſ.vo.Fel.in c.licet eãm.ver.limita quarto.de pba Barb.consilio xlij.in j.volum.

c Quid si non cõpulit.Et no tex. hic f v. plenũ officiũ &c.per quẽ cõsuluit Bal.in cõſi.incip.In Christi noĩe , ponit f facto q.qđã Thomasi⁹ &c. ꝙ si ille, cui iniungit⁹ pẽrdi tutorẽ nõ cõpulit tutorẽ testamẽtariũ,vel aliũ administratorẽ, succes-sione priuat.facit.C. q pe.tu.l.matris pietas.& vide qđ no.ã. ea.l.ſ.si mater.versi. ꝙ si pater.& qđ habet in l.alienã.C. de pœn.& C. arbi. tu.l. veteris.cũ ibi not.& Inſt.ad Tertul.ſ.sed quãdmodũ. Et hoc pœdit nõ tm̃ in matre,sed in auo.& quocunq; alio asẽdẽte.l. fi.ſ.psonis.C.de admi.tu.cũ ibi no.vide Bar. in d. ſ. psonis.q dicit ꝙ hoc nõ pœdit in tutore testamẽtario.Idẽ tenet Bal. f d.ſ.psonis. q dicit ꝙ ex hoc nõ pœdit impietas.Et vide Bald. in l precibus.in v.colum.de impube.

d Quero intra.Et vide Bal.in l. preeib⁹.I vij.col.C. de impu. & qđ refert Pau. de Ca. in l. si decesserit. q satisf.co.& no.p eũ in l. cũ stipulat⁹ sim mihi à Proculo. de verborum obligati.

e In excusatione. vide Ang.in cõſi.ij nec põt morã purgare se eũdã Ang.in l.si ſtipulã.& ibi Imo. I v. salẽ.regulæ.de v⁹. oblj.

f Idẽ esse. Idẽ tenet Bar.in d.l.sciãt.sed quid si aliud sit ĩ matre quã ĩ alijs, expresse tenet Bar.in l.ij. ſ.q pe.tu. & vide ã. de ſa.in l. qđ ergo.ſ.si qs.& ibi bar.et l.mres.C.co.

g Tractari. Ad istũ ſ.vid bal. I auẽ.nisdã. I ver.ĩpro. nũqđ pœnæ.C.de secun. nup.

Vidẽdum. Et vide Bal.in cons. xxxix. vbi dicit ꝙ exclusa matre excludit eius fili⁹.alle.Bar.hic, & in l. liberorũ. de ver. signifi. vide Bal ibi, quia pulchrè loquitur. Andre. Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli super Infortiato.

Lucrum si ab aliquo remouetur quòd illi applicetur, contemplatione cuius remouetur.

Statutum quòd extantibus masculis fœmina non succedat: nepos ex filia non succedit.

Videndum. [a] Hic est valde no. §. habuistis s. in verbis constitutionis positis in §. si mater. q̃ mater quæ non petit tutorem filio, non habet ius vendicandorum bonorum. Modò quæritur qualiter intelligatur, non habet ius vendicandorum bonorum. Ad quod respondet hic Iurisconsultus. Quærit glo. matre excluſa veniunt alij. sed an est ordo [b] in petẽdis tutoribus, vt prius mater, deinde demũ ea excluſa alij possunt petere tutorem, non ante. Dicit glo. & bene q̃ non. Item nota. C. de legi. hære. l. sciant. Quæro, † cauetur [c] statuto ciuitatis Florentię q̃ mater non succedat filijs, extantibus agnatis vsq; ad tertium gradum. Quæro quid de auo materno, si respicis verba statuti solùm excludũt matrem. de admittendis autem agnatis nihil disponunt: sed matre excluſa veniunt sequentes in gradu, qui tenent primum gradum successionis, vt hic. sed auus veniret si mater nõ esset: ergo &c. Item pro hoc, quia mater sub nomine proprio, non sub nomine cognati excluditur: ergo non excludun tur alij agnati: vt l. tutelas. §. de capi. dimi. In contrarium q̃ excludatur auus maternus, videtur ratio statuti quę videtur velle q̃ hę reditas remaneat apud agnatos. Præterea, si excluditur proximior in gradu: sequens videtur excludi: vt l. ij. §. fratris. & quod ibi no. §. si quis ali. testa. prohibue. Quid dicemus? Richar. Ma. disputauit vnam q. in similibus terminis, & determinauit agnatos prę ferendos omnibus cognatis per tales rationes: dicit hic, mater excluditur, quãtum tamen ad excludendum alios, videtur esse hæres, vt l. mulieri & Titio. §. de conditi. & demon. & l. cùm quasi. §. sed & si quis. j. de fideicom. liber. Mihi videtur q̃ ista ratio nõ sit bona. Primò per tex. [d] §. eadẽ. l. §. sed & si sint sui. & §. de bo. lib. l. & si ex modica. §. si filius. vbi nudum nomen hæredis non sufficit ad alios excludendos: tamen determinatio sua videtur mihi vera. Et pro euidentia scias q̃ ista verba q̃ mater non succedat extantibus agnatis, habent non solùm virtutem excluſiuam matris, vt hic, sed etiam habent virtutem inductiuam, vt agnati succedat. Nam † illi ablatiui absoluti extãtibus agnatis, inducunt dispositionem, [e] quando proferuntur ab eo, qui potest disponere circa illud, vt l. fideicommissa. §. cùm esset. §. de lega. iij. & l. in ratione. §. tametsi. §. ad le. Fal. Pręterea, [f] quando vna dispositio fit alicuius contemplatione: licet expressè verba ad illum non dirigantur, tamen ei competit actio: vt l. seruo legato. §. si testator. §. de le. j. & l. fideicommissa. §. interdum. §. de le. iij. Vnde cùm ista dispositio sit facta fauore agnatorum, eis ex hac dispositione competit actio: vt legi. §. alle. Præterea, quando ali quis remouetur à lucro contemplatione alterius, illi debet applicari, cuius contemplatione remouetur, vt apparet in tutore, qui priuatur legato, si non gerit tutelã: vt l. post legatum. §. amittere. §. de his quib. vt indi. & C. de le. l. pe. Et pro hoc optimè est tex. §. de colla. bo. l. cum emancipati. §. si duo fratres emancipati. & ibi dixi. Ex his concludo q̃ statutum videtur disponere q̃ mater non succedat, sed agnati. Ex hoc sequitur quòd agnati succedunt excluſa matre, & omnibus cognatis. Respon. ad hanc legem, quæ dicit, quòd matre excluſa admittuntur alij sequentes in gradu: quia hic est facta exclusio nullius contemplatione: & per istam cõ [k] stitutionem nullus alius nominatim vocatur matre excluſa: sed in o. nostra secus. Nõ obstat, si dicis q̃ si per statutum mater nominatim excluditur: ergo non alij: vt l. tutelas. §. de capi. dimi. quia fateor quòd ex illo capite, quo mater excluditur, alij nõ excluduntur: sed ex eo q̃ agnati vocantur, alij excluduntur: quia cùm aliquos voco, alios video excludere: vt l. cùm prætor. §. de iudi. & expressius in l. sicut certi. C. de testamen. mili. Et si auus maternus diceret: ego vinco agnatos, agnati vincunt matrẽ: ergo ego
g vinco matrem. § non est bona argumẽtatio: quia quod dicit auus ego excludo agnatos verum est de iure communi, vt in auth. de defuncto. C. eo. sed agnati excludũt matrem, & omnes agnatos ex forma statuti: ideo cõcludo q̃ siue mater sit mortua, siue viuat, q̃ agnati admittantur excluſa matre & omnibus sequentibus in gradu. Et idem † puto
3 in omnibus similibus quæstionibus descendentibus ex statuto: vt puta, si diceret statu
h tum, [h] extantibus masculis filia fœmina nõ succedat: quid de nepote ex filia? Certè idẽ
i quod in filia, [i] per ea quæ §. dixi. Tene ista
k mẽti: & sic de facto cõsului i ciuitate [k] Flo.

LEX III.

Patrem. Oppo. ille, qui habet patrem adoptiuum est in eius potestate: ergo nõ habet hæredem matrem vel aliũ: vt l. ij. j. de castren. peculio. Solu. Intellige q̃ pater adoptiuus eum emancipauit, vt dicitur in l. ij. §. obijcitur. §. eo.

Matris. Nota tex. ibi, si ex diuersis &c. & sic rustici respondẽt contra hanc legem.

Æquissimum.

Si ex filio. Hic est difficilis casus, & facit ad ea quæ plenè dixi in l. j. §. penul. §. de bono. pos. contratabu.

An ex eo quod dico, credo quòd uolo repudiare hæreditatem, dicatur facta repudiatio.

Filij mater. Hic est nota. & singularis casus dicit tex. verba, quæ verba posita sunt §. eod. l. j. §. si nemo. dicit tex. admittenda est, non post. & hoc probat ratio quæ sequitur. Vides ergo q̃ filius, qui dixit se nolle adire, postea pœnitẽtia peracta l
1 potest adire. [l] Contra. C. de repudianda hæreditate. l. sicut. vbi qui dixit se nolle adire, postea non potest adire. Dicit glos. aliud

---

2 Videndum. No. q̃ excluſa matre, eo quia non petijt tutorem, non applicat fisco, sed venit alij. adde gl. in l. nepotib⁹. q̃ pe. tu. & Bal. i. l. ij. C. si aduer. deli.
2 ☞ POMATES. Videndum. Adde in materia huius legis qui debeant succedere, Ancha. consi. cclj. incipien. omnia iura.
b An est ordo. Adde Bal. in l. precibus. in viij. colum. C. de impube.
c Quæro cauetur. vide Bal. in l. defunct⁹. C. de suis & legi. & in l. quicunq;. C. de ser. fugi. in iij. colũ. & in l. illam. C. de colla. & etiam consuluit Imo. & Bal. in l. quod vero. §. de legi. & vide omnino Bal. in dicta l. illam. Quid autem si statutum excludit sororẽ à successione germani, an excludat à successione remotioris? Ange. quid sic in cõ filio cccexliij. incipi. b in Dei noie, totũ &c. alle. no. per Bar. hic.
d Per tex. Adde qd' in simili not. pulchrè Bal. in l. si quis. C. e. ☞ POMATES. 1
e Dispositionem. vide Roma. consi. xxxij. in ij. col. in ij. dubio. Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta. in pe. colũ. de ver. obli. Panor. con filio xxvij. in xv. colum. & xvij. in j. volu. & consi. xxxv. eodem volu. & consi. lxj. eo. volu. Roma. consilio cxxix.
f Præterea. vide Bar. in d. l. seruo legato. & quod ibi dixi Bar. in l. ij. §. fin. §. de colla. bono. & quod nota. Bal. in l. si quis filium. C. de inoffic. testa. in versi. quæro retento statu. & Bar. in l. j. §. pe. de bo. pos. contratab. & Bal. in l. maximum vitium. in j. col. C. de lib. præteri. & in l. si defun. C. de suis & legiti.
g Vinco matrem. Si vinco vicentem te, fortius vinco te. vide Bald. in l. si quis filium. in fi. C. de inoffic. testa. & Bar. in l. j. §. quidam filium. d §. de cõtratab. inver. quero secundò, pone &c. & in l. si defunc. C. de suis & legiti. & ibi per Bal.
h Statutum. Adde Bal. in l. maximum. C. de libe. præ. & qd ipse no. in l. j. C. de in ius voc. & Cy. in l. j. in fi. C. quæ sit lon. cõsue. quod no. Bar. 2
e cum his quę ibi dixi in auth. post fratres. C. de suis & legi. & hæc vlti. q Bar. posset decidi p alia quæ no. ipse Bar. & quæ f ibi scripsi in l. liberorum. de ver. signi. & bal. in l. scimus. C. de de inoffi. testa. Ang. in l. de quibus. ad ff. de legi. & Ioã. An. in ti. de test. §. j. & in ti. succes. ab intesta. in ru. & Pe. de An. in c. canonũ statuta. circa medium de constit. & in d. l. liberorum.

---

3 ☞ POMATES. In filia. vide in simili quæ ponit Alex. in l. j. C. de succes. edi. in illo statuto q̃ non stante patruo non excluditur per illum in l. illã. C. de colla. consi. iiij. in iij. vo. & consi. lxxxv. eo. iij. vo. Panor. consi. lxxv. in j. vo. vide quæ posui post Bar. in l. liberorum. ff. de ver. signi. in fi. q. per Alex. in l. j. C. de in ius vo. & consi. cxiij. in iij. vo. vide etiam ad alia statuta Barb. consi. xvj. in j. vo. & consi. xxxix. in ij. vo lu.. Anch. consi. cccj. & consi. cccexxxiij. Anania consi. xxvij. & consi. lxix. & consilio lix. & Pau. de Castro consi. cccxxxviij. & aliquid per Roma. consi. j. in ij. dubio. in fi. & consil. xl. in princi. Barba. consi. xvj. in j. volu. & consi. xxxix. in ij. volu. Anto. de Butri. consi. j. in j. dubio. & consili. xlvij. in fine.
In ciuitate. Et ad materiam quæritur, quid si statutum dicit q̃ agnati filias defuncti excludant à successione nunquid filij sororis excludẽt filiam. Et dicendum est q̃ non. quia non sunt agnati: quia licet habeant iura ciuilia fauorabilia agnatorum: tamẽ non habent iura extraordinaria, maximè odiosa statutorum: quia statuta debent intelligi proprię secundũ distinctionem vocabuli, non impropriè: sed filius sororis secundùm distinctionẽ vocabuli agnationis non est agnatus: sed q̃ instrm reducit⁹ ad paritatẽ agnatorũ & nullũ simile est idẽ: ergo &c. C. de le. hæ. l. lege. vide Bal. i. l. me minim⁹. eo. ti. nõ vo co em hos agnatos re &noie: nec re tm: sed similes, de q̃ statutũ non loquitur. quod argum. de similibus ad similia non procedit, maximè quando induceret excluſionẽ contra ius naturale. Et ita fuit determinatum Bono. disputando per Nicola. de Ma. secundùm Bald. in c. j. an agna. vel fi. Et in hac materia ad de quæ not, Bal in l. libero. de verb. signi. in viij. col. & seq. qui autem dicantur consanguinei agnati, vi de Bar. in l. cum quidam. §. quod dicitur. §. de acqui. hære. & adde quod dixi Bal. in c. j. per illum tex. quib. mod. feu. ad fi. perti. qd' istud statutũ q̃ fœmina nõ succedat extãnib⁹ parẽtibus masculis vsq; ad quartũ gradũ intelligit agnatis & an nepos dicat agnat⁹ auo vid i. l. q se pñs. i gi. ij. C. vñ li. & i l. quæ fili⁹. §. de ado. facit l. filiũ. C. de suis & le.
Põt adire. cõtrariũ tenet idẽ Bar. i l. si qs su⁹. §. de iu. de. & no. plenè per Bal. in d. l. qui se patris.

aliud est repudiare: & tunc non potest admitti ex pœnitentia. Aliud si dixit, nolo adire: & tunc magis differre videtur quàm repudiare: vt no. in l.ij. C. de iur. & fac. igno. & facit quod no. C. vnde lib. l. qui se patris. Hæc opi. videtur contra tex. quia sic dicendo nolo adire, non repudiat. ergo sequens in gradu nõ posset adire: quia primus non esset exclusus. sed hic innuitur q̃ sequens possit adire, vt hic. expressius s. eo. l. j. §. si nemo. & sic videtur repudiare. Quare dic speciale in hæreditate materna, vt hic: sicut in hæreditate paterna: vt l. fi. C. de repu. hære. Sed contra prædicta facit l. ij. C. de iure & fac. igno. Sed dic vt ibi no. in alia so. Hoc præmisso † quid si quis dicat, ego credo q̃ volo repudiare hæreditatem, an ex hoc videatur repudiare hæreditatem? Videte, vos debetis dicere sic. Q̃nq̃ quis expressè dicit, ego repudio: & tunc videtur repudiare sine dubio. Item si dicat nolo esse hæres: vt hic, & s. eo. l. j. §. si nemo. & s. de suc. edi. l. j. §. qui se mel. Quandoq̃ loquitur dubitatiuè: non credo mihi expedire: vel credo hæreditatẽ esse periculosam: & tunc aut dicit ista verba, post petitum tempus ad deliberandum: & videtur repudiare: vt l. sed & si alio. §. j. ad Trebel. aut ante petitũ tempus ad deliberandum: & tunc cum cursu trium mensium sequentium videtur repudiare: vt C. de iure deli. l. scimus. §. similiq̃ modo. circa prin. l. cum glo. & ibi no. Quandoq̃ nihil dicit: & tunc si quidem non est datum tempus ad deliberandũ: & potest adire perpetuò: vt l. licet. C. de iure deli. Sed si decederet intra annum, tm̃ transmittit ius deliberandi: vt l. cum antiquioribus. C. eo. Si verò est statutum tempus ad deliberandum: tunc si ad petitionem filij, dic vt l. scimus. circa fin. C. de inoffi. testa. Si verò ad petitionem creditorum: tunc post tempus videtur adire: vt l. scimus. §. pe. de iure deli. Si verò ad petitionem substituit: tunc videtur repudiare: vt l. quandiu. & ibi no. §. de acqui. hære.

a ¶ Non repudiat. Et faciunt quę no. Bal. in l. ea quę. C. quõ & qñ iud. quando quis dicit nolo venire.

b ❧ POMATES. ¶ Quãdoq̃. Et nota elegãtẽ doctrinã si præcessit tẽpus ad deliberandũ cũ cursu trium mẽsiũ, cũ illis verbis, credo hæreditatẽ periculosam. inducit repudiationem. Vide Bar. in l. j. alĩs fi. ff. de iur. delibe.

c ¶ Videt repudiare. Bal. cõtra in d. j. fi. §. cũ igit. de iure delib.

d ¶ Quæro. Nota de statuto dicitãr q̃ filia nõ succedat cætãribus masculis. adde qđ Bal. in c. j. §. j. ti. Episcopũ vel abbatẽ. dixit no. vbi oino vide q̃ Bal. in l. ũ qđ posthumos. §. fi. de libe. & posthu. & plenè per eũdẽ in l. si quis filiũ. C. de inoffi. test. Et ad prędicta maximè in d. c. j. §. j. adde Bal. I auẽ. sed et si qs. C. de secũ. nup. & in l. in ghus. co. titu. latè per Ange. & Imo. in l. ei qui. de hære. instit. & Ang. § §. si qs alit. I auẽ. de hære. & Fal. in l. fi. C. de libe. prete. p. Bal. & Bal. an l. gallus. §. & qđ si tm̃. & ibi Ange. in vlti. char. de lib. & posth. & Bal. in l. cũ vxor. C. qñ dies lega. ced. cõsulunt Bal. in cõsil. suo incip. statutũ. & cõsuluit Bar. in cõsi. suo incip. proponitur quòd pater &c.

e ❧ POMATES. ¶ Quæro, caueẽ statuto. Vide de ista q. Per. de Ancha. consi. cxxxj. incip. habetur quæstio ista vulgariv. Frã. Cremẽ. clxj. & vide vnũ no. verbum in materia per Alex. consi. cxxx. in prin. et cõsi. xiij. vol. xiij. & an valeat, vide Olde. cõsi. cxxxv. & ad tale statutũ vide etiã Alex. cõsi. vij. in fi. vol. et cõsi. xvj. eo. ij. vol. Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ.

f ¶ Potest fieri. Not. q̃ statutũ põt facere q̃ qs sit hæres alicuius in vita, & postea desinat esse hæres: & alius sit hæres directo. Adde Bald. in l. extraneũ. in vlti. col. C. de hære. instit.

g ¶ Et ideo. Et vide de verbis, donec, &c. c. post cessionẽ. de proba. episcopus. c. cùm secundũ. c. pro illorũ de præbẽ. Facit l. ij. §. & harũ. in ver. donec alius terminus &c. j. de verbo. obliga. Andre. Barba.

h ¶ Nõ importãt. Hãc q. latè examinat Bal. in l. ij. C. de lib. prete.

i ¶ Quousq̃. De dictione quousq̃, per Bart. in l. j. de condi. & demonstrã.

k ❧ POMATES. ¶ Sed si poneremus. Vide Areti. cõsi. clix. incipiẽs themate. in penul. col. Paulus. cõsi. xcij. in vlti. col. in ij. volu. vbi etiã tangit de superiori quæstione Barto.

Si filius.

1 ☞ *Statuto stante quòd filia dotata nõ succedat quousque superuixerit masculus, mortuo masculo hæreditate adita sine masculo, an filia admittatur. quòd sic.*
Statuto potest fieri vt quis sit hæres in vita alicui defuncto, & postea desinat.

2 *Dictiones quousque, tandiu, & similes, siue à lege, siue ab homine prolatæ, qualiter intelligantur.*

3 *Filia in casu prædicti statuti si decedat viuente fratre, an fratre mortuo filij dictæ filiæ admittantur.*

4 *Filia exclusa in casu allegati statuti, an poterit petere cautionem à fratre de non distrahendo.*

5 *Filia dotata & exclusa à statuto an poterit rumpere testamentum patris, si à patre fuit præterita.*

6 *Testamentum, in quo pater filium hæredem instituit filiam nuptam, & dotatam præterijt, cum clausula codicillaris an sustineatur per dictam clausulam, saltem ratione fideicommissi.*

Quando in pendenti.

Quærit glossa, vtrum mater interim sit hęres. Dicit glos. quòd non: quia tex. dicit in suspenso. & bene. Idem d no. in l. illud. §. si pars hære. peta. Quæro, cauetur statuto huius e ciuitatis † quòd filia fœmina dotata non succedit quousq̃ super f uixerit aliquis masculus. Contigit quòd tempore mortis patris supererat aliquis masculis, qui postea est mortuus sine liberis patris hæreditate adita. quæritur vtrum filia possit aliquid petere de hæreditate paterna? Dubium facit: quia in successione ab intestato ille admittitur, qui est proximior tempore mortis, vel intestato ille admittitur, qui est proximior tempore quo testamentum destituitur, si testamentum fuit factum: vt Insti. de hære. quæ ab intesta. §. ita demum. & s. titu. j. l. ij. §. proximo. & s. de condi. Institu. l. fina. & quod ibi no. sed illa filia non erat proximior, nec̃ apta ad succedendũ tempore mortis, &c. Præterea postquam hęreditas patris fuit adita per filium, cœpit esse hæreditas filij, & cœpit esse iuncta bonis filij: vt l. sed si plures. §. filio. s. de vulga. & pupil. & sic de patris hæreditate non est amplius tractandum. In contrarium facit: quia statutum videtur q̃ priuet istam filiam ad tempus quousq̃ filius superuixerit, & cessante impedimento videtur irreuocabiliter admitti, vt hoc §. Quid dicemus? Pro declaratione debetis scire quòd per ista verba, quousq̃ masculo superuixerit, fœmina non succedit: masculus ad successionem videtur vocari quouiq̃ super- 2 uixerit, vt dixi in simili. s. eo. l. ij. §. fin. † Est ergo videndum de signification istorum verborum quousq̃ superuixerit. Nam certum est quòd per statutum potest fieri † vt quis sit hæres in vita alicui defuncto: & postea desinat esse, & alius sit postea hęres di-

g ¶ Et ideo. Et si ista verba importarent q̃ masculus sit hæres in vita, postea non: tunc in parte filiæ post mortem non esset hęres, sed filia. Sed si ista verba, quousq̃ &c. hoc non important: scilicet quòd filius in vita sit hæres: & post tempus scilicet post mortem filij filia sit hæres: tunc filia non succederet etiam mortuo masculo. & q̃ istã significationem non habeant, quòd post tẽpus posset esse hæres, videtur casus in l. Imperatores. de manu. testa. & s. de excusa. tuto. l. pe. & fi. de suspec. tut. l. iiij. §. quod si quis. Pro hoc videtur expressum per Inno. extra, de æta. & quali. c. cum bonæ. & ibi ponit expressè de dictione quousq̃. In contrarium videtur, & ista est veritas q̃ ista verba signi ficent q̃ filio non superstite filia possit admitti, quasi in illa parte ille non habeat hæredẽ, nisi donec superuiuit filius. Hoc probatur s. de vent. in poss. mit. l. j. §. fina. & l. siue. §. tandiu. de condictio. fur. & l. in delictis. §. si detracta. s. de noxa. & l. j. s. de cura. furio. & hoc in his dictionibus, tãdiu quo- i usq̃, & similibus à lege prolatis. Item si proferantur à contrahentibus, vel à testatore. probatur in l. pater Seuerinam. in fin. j. de conditio. & demonstratio. & l. j. C. de leg. & l. Caio. §. Imperator. de alimen. & ciba. lega. s. de viu. l. iij. & l. ambiguitatem. ij. respon. C. de vsufru. Ex quibus concludo quòd filijs desinentibus extare, filia posset succedere patri. Non obstat l. Imperator. de manu. testa. quia ibi hoc contingit: quia ❧ testator potestatem dare non potest ad tẽpus: vt l. libertas. eo. titu. ideo illa verba nõ operẽtur extinctionem libertatis: quia testator hoc expressè non posset. Idem dicerem in hæreditate quæ non potest adiri ad tempus: vt l. hæreditas. §. de hæredi. institu. Sed hoc fit à lege, quod potest, sicut à f milite: vt l. miles ita. in princi. s. de test. mil. Non obstat l. penul. s. de excusa. tuto. & l. iij. §. quod si quis. quia ista dictio quoad, & donec, apponitur actui habenti limitationem circa tempus, vtputa, tutela quæ pubertate finitur. vnde cùm ego dico quoad Reipublicæ causa non aderit: intelligitur, g scilicet intra xiiij. annos. vnde propter tempus subintellectum facit magis diem seu quandam suspensionem, quàm cõditionẽ suspensiuam: vt l. scimus. §. donec. C. de iure delibe. Item non obstat dictum Inno. in c. cum bonæ. quia ibi loquitur quando ista verba proferuntur per iudicem: tunc enim h iudex debet esse certus de isto futuro euentu: aliàs enim dispositio videtur dissoluta, vt ibi patet per eum. Simile in l. j. s. de cura. i fu. vbi dicitur quòd prodigus, & furiosus tãdiu durãt in cura, quãdiu ad mores suos fuerint reuersi. quod intellixit Iac. de Are. si hoc fuerit manifestè per iudicem declaratum. Sed si poneremus quòd statutũ di- k ceret simpliciter, filia fœmina nõ succedat extãtibus masculis, si masculi essent tẽpore mortis, & esset p eos hereditas adita: tũc nõ est amplius de hæreditate patris tractãdũ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda Bartoli ſuper Infortiato.

a ¶Quæro quid. Et de hac quæſtio. & ſimilibus vide Baldum in l. ñ. C. de libe. præte. multa contra Barto. hic referentem, & contra Barto. hic tenere videtur Angel. & Imo. in l. ei qui. de hæredi. inſtitu. vide nor. per Bald. in l. ſi quis filium. C. de inofficio. teſtamen. & facit quod not. Barto. in l. j. in fine. C. de his qui ante apertas tabulas.

b ¶Cogitabis. Baldus in dicta l. ſi quis filium. tenet quòd ſic: & Imo. in dicta l. ei qui. & Bald. in l. extraneum. ad finem. C. de hæredi. Inſtitu. & vide quod habes in l. inter omnes. ſupra qui ſatiſ. cogan. ☞ POMATES.

c ¶Filia fœmina. Vide Alexan. in l. Gallus. §. & quid ſi rantùm. & ibi per Moder. de liber. & poſthu. & in l. filiæ dotem. poſt Angel. C. de colla. Alexan. cõſilio xlvij. in ñ. volumine. Are. conſi. clx. incipiente, longa eſt conſultatio. in xv. columna. & ſequen. Roma. conſilio xiij. incipien. videtur mihi de iure concludendum. Ange. conſilio cv. incipien. in quæſtione circa vlti. qõ. Alexan. in l. ſi emancipati. in iij. columna. verſicu. ex hoc. C. de colla. Barto. conſilio xj. & conſilio xix. & conſilio ecj. Romanus conſilio clxxvj. in fine colum. ñj.

d ¶Breuiter dico. Per Bal. in l. ñj. C. de libe. præteri. per Barto. in conſi. incipien. quidam, &c. & in conſi. incipi. pater habens filium & filiam ſed Bal. in l. ſi emancipati. in iij. colum. C. de collatio. tenet contra Barto. ſed Bald. & Imo. in l. ſi quis poſthumos. ſi filium. in princip. de liber. & poſthum. tenet cum Barto. & Imo. in l. ei qui. de hæredi. Inſti. per Pau. de caſtro in d. l. ſi quis poſthumos. per Bar. in cõſi. incipien. dominus Iaco. quondam. & in conſi. incipi. in nomine domini, proponitur quòd pater filiam dotatem, &c

e ¶Ad quæſtionem. Vide Bald. in l. ſi quis filium. C. de inofficio. teſtamen. in ſed de hæreditate filij. & procederent argumenta ſ. in principio, facta: retento ſtatuto quod dicit, quouſq;, &c. †Quæro, quid ſi filia decedat antequam frater, an poterunt hęredes eius filię adire hæreditatem fratre, mortuo. Reſpondeo ſi quidem volunt adire ex perſona matris, non poſſunt: quia cũ hæreditas matri nõ eſſet delata, non potuit tranſmittere nec ius deliberandi: vt l. cùm antiquioribus. C. de iure deliberandi. Si verò volunt adire ex perſona eorum, poſſent nati tempore aui: vt l. j. §. ſi quis proximior. ſ. vnde cogna. Quæro, vos habuiſtis † q̃ filio decedente, filia fœmina admittit: quęrovtrum filia poſsit petere cautionem à filio de non diſsipando, nec dilapidando bona, & de hęreditate reſtituenda: ſi caſus obuenerit quòd decedat ſine liberis. cogitabis. † Quæro, quid ſi iſta filia fœmina dotata ſit à patre, & in teſtamento præterita, an teſtamentum rumpit, cùm vetante ſtatuto non poſſet ſuccedere. Breuiter dico. Ille filius poteſt rumpere teſtamẽtum, qui poſſet ab inteſtato ſuccedere: vt l. j. §. & iui. ſ. de contratabu. ſed iſta filia viuente maſculo non ſuccedit: ergo &c. ſicut dicimus de poſthuma, quæ non rumpit ſtatim. & ſic poſſet ſuſtineri glo. in l. antiqui. ſ. ſi pars hære. pet. Si ergo illa filia præcedat fratri, teſtamentum erit validum: argumen. l. cùm poſthumus. & l. poſthuma. & quod ibi no. ſ. de libe. & poſthu. & quod dixi in l. j. §. toties. ſ. de ven. in poſ. mit. Sed ſi filius præcederet, teſtamentum rumperetur: interim autem eſt in pendenti: ſic in poſthumo præterito. Sed contra prædicta videtur quòd interim non ſit in pendenti: imò filius inſtitutus interim ſit hæres ex teſtamento, & eo mortuo teſtamentum irritetur: vt l. miles. in princip. ſ. de teſtamen. mili. Reſpon. prædicta vera ſunt, quando ſtatutum non diſponit aliquid circa teſtamentum, ſed ſolùm circa perſonam filiæ, quòd non ſuccedat extantibus maſculis: tunc enim quia poſsibile eſt quòd aliquo caſu filia reperiat ſe præteritam, & ſe poſſe ſuccedere: ideo interim teſtamentum eſt in pendenti: ſicut dictum eſt de poſthuma, & de filio capto ab hoſtibus: vt l. pen. de liber. & poſthu. Sed ſi ſtatutum diſponeret circa teſtamentum, vt ſi diceret quòd filia nupta non poſſet rumpere teſtamẽtum quouſq; ſuperuixerit maſculus: tunc teſtamentum interim valeret, & maſculo decedente rumperetur: vt l. milies ita. de teſta. mili. Et prædicta inueſtiga
6 tio † eſt neceſſaria ad q.ᵉ quam habui de fa
e cto in hac ciuitate: pater filium inſtituit, filiam nuptam dotatam præteriit: & adiecit, ſi non valet vel valebit iure teſtamenti, valeat iure codicillorum. Contingit q̃ filius deceſsit ſuperſtite filia, quę dicit teſtamentum nullum. & conſtat prędictum teſtamẽtum nullum eſſe, ſed dubitatur de fideicõmiſſo quo videtur grauata iſta filia per illa verba, ſi non valet, &c. Et certè ſi quidem teſtamentum retro nullum eſſet hodie declaratum: tunc dies fideicommiſsi ceſsit in vita filij inſtituti: & ita filia tenetur hæredibus eius reſtituere. Sed ſi teſtamentum omnino filio viuo valuit, & poſt mortem eius annullatur: conſtat q̃ illa conditio, ſi non valet, &c. habuit effectum poſt mortẽ eius. & ſic eo viuo non ceſsit dies fideicommiſsi: ergo eius hæredibus non debetur: ſed remanet apud filiam grauatam: vt l. j. §. ne autem. C. de cadu. tollen. & l. ſi in perſona. C. de fideicom.

FINIS.

Prælectionum ſeu commentariorum Do. Bartoli in Secundam Infortiati partem Finis, ex caſtigatione Alexandri Loſæi Aueliani Iuriſcõſulti clariſsimi.

❦

l. ſi quis poſthumos. §. j. de libe. & poſthu. & in l. ñ. C. de libe. præte. Sed quod de hac quæſtio. dicit ſtatutum quòd ſtantibus agnatis vſq; ad quartum gradum filia fœmina non ſuccedat: an ſi ſit factum teſtamentum, & filia ſit præterita, ipſa poſsit rumpere teſtamentum, cùm ſtatutum loquitur ab ineſtato. vide Angel. & ibi per Imol. in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. de libe. & poſthumis. & dicit Pet. de Ancha. ſe aliquã ſuiſſe quòd ſi ſtatutum excludit filiam à ſucceſsione paternis, extantibus maſculis, quòd ſi pater inſtituit filios, non veniant filiæ quantum in ſucceſsione, diuerſa eſt conditio, & natura per ſtatutum, vt ſic verba teſtatoris intelligantur ſecundùm mentem ſtatuti, ſecus ſi extraneus inſtituit filios Petri: quia venient etiam filię Petri. l. qui filiabus. de lega. j. l. filij appella. & l. iuſta. de verbo. ſignifica. facit l. Lucius. §. quæſtum. de lega. ñ. dubium tamen eſt, ſecundùm eum: quia ſtatutum loquitur in ſucceſſionibus ab inteſtato, non autem diſponit de ſucceſsionibus ex teſtamento, de qua loquitur. ergo &c. l. quicquid aſtringendæ. de verbo. obligat. Ita dicit in l. tres fratres. de pactis. quod etiam bene nota ad materiam l. j. l. de verborũ ſignifica. & illud primum dictum ſuum colligit ipſe ex verbis Bald. in dicta l. tres fratres. ego non reperi conſilium iſtud Petri de Ancharano in ſuis conſilijs tamen pro illo dicto bene facit quod notat Bartolus in l. hæredes mei. §. cùm ita. ad Trebellianum & in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberis. ſuprà de opet. liberto. & quærit Bald. & Imol. in l. filio præterito. de iniuſto, rupto & irrito teſtamento. in xij. charta. in fine. quid ſi filia renunciauit ſucceſsioni paternæ cum iuramento, & poſtea præterita eſt: an poſsit teſtamentum impugnare? Adde Bal. in l. ſi emancipati. in iij. col. C. de collatio.

Lugduni Dionyſius Harcæus Excudebat.

Index quaternionum. aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt vv xx yy zz Aa Bb Omnes ſunt quaterniones, C c verò eſt quinternio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca